

13-20.6, 21

AVGVSTINVS
BARBOSA,
I.V.D. LVSITANVS,
EPISCOPVS VGINIVS.
DE
OFFICIO, ET POTESTATE
EPISCOPI

25th FEB

1760

17th FEB

17th FEB

17th FEB

AVGVSTINI
BARBOSÆ,

V.I.D. LVSITANI,

PROTONOTARII APOSTOLICI,

OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSVLTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaransenſis Theſaurarij maioris,

NUNC VERO EPISCOPI VVENTINÆ,
et à Conſilijs D. PHILIPPI IV. Hiſpaniarum Regis Catholici,

PASTORALIS SOLICITVDINIS,

SIVE

DE OFFICIO, ET POTESTATE

EPISCOPI,

TRIPARTITA DESCRIPTIO.

Nunc ultimum ab ipſo Auctore recognita, varijs reſolutionibus exornata, et multis Doctorum citationibus, alijsque acceſſionibus illuſtrata.

Quæ totò hoc Opere contineantur, ſequens pagina indicabit.

LVGDVNI.

Sumptib. Philippi Borde, Laurentij Arnaud, & Claudij Rigaud.

M. DC. L.

P A R T E P R I M A C O N T I N E N T V R

I N D I C V L I N O N N V L L I.

Episcoporum institutio, electio, consecratio, munus; Patriarchalium Sedium erectio, & Archiepiscopalis præstantia.

P A R T E S E C V N D A.

Omnia quæ ad Episcopi potestatem, tam quoad Sacramenta, & Ordines conferendos, quàm quoad dispensationes elargiendas pertinent.

I N D E X R E R V M , E T V E R B O R V M.

P A R T E T E R T I A.

Quicquid ad casuum reservationem, residentiam Episcopalem, beneficiorum collationem, Ecclesiarum visitationem, Vicarij constitutionem, monitoriorum concessionem, denique ad totius jurisdictionis exercitium, etiam in Regulares, & exemptos, eorûque conservatores pertinet.

F O R M Y L A R I V M E P I S C O P A L E.

B V L L A , C O N S T I T V T I O N E S , E T D E C R E T A S V M - M O R V M P O N T I F I C V M.

MARIÆ, VITÆ EXORDIO,
CVRSV, DECESSV, VNICO
PRIMÆVÆ SANCTITATIS
EXEMPLO,

OMNIPOTENTIS DEI MATRI,
SPONSÆ, FILIÆ GRATISSIMÆ,

ANTE PARTVM, IN PARTV,
POST PARTVM PVRISSIMÆ,

IPSIVS DEI VERÆ MATRI,
MYSTICÆ VIVENTIVM, ADOPTIVÆ
MORTALIVM,

TER SANCTÆ, TER GRATÆ,
TER VIRGINI, TER MATRI

VIMARANENSIS ECCLESIAE,
SVA AB OLIVA, QVAM MIRE EDIDIT,
PATRONÆ PACIFICÆ,

AVGVSTINVS BARBOSA, VIMARANENSIS,
& eiusdem Ecclesie Thesaurarius maior, D. D.

PROSPHONETICON AVCTORIS
DOMINÆ DEIPARÆ
VIMARANENSI, QUÆ VVLGO
DICITVR AB OLIVA.

LETA mihi figuanda dies ad-
manente perenni,
Infolito iubarè exoritur, ter ma-
xima Virgo,

Virgo Dei genitrix, qua te tuus
ille minoram,

Et minimus TIMARANEIUS AVGVSTINVS
in Vrbe

Altus, & ipse tua sub tegmine adultus OLIVÆ,
Hinc, ubi Maurossem superans patrioque recingens
Robore pacipotens toto caput extulit Orbe.
Religio, teister Dominam, agnoscamque pusillo
Munere. Pacis ego in regno, mea pacis adoro
Numina, vos dulcis veneror, mentura, penates.

Primatus Vimaranæ suos extollat honores.
Inlet Hyperborici creuisse ab origine Gothis
Mania; Lusitandumque olim ditionis habemus
Belligera trallasse manu primumque parentis
Ex utero capisse sinu, qui lucida prima
Sceptra tulit Lusis; serosque sabinde nepotes,
Imperiūque patens late dedit, hoste repulso:
Qui quoque post vno viscos certamine Reges
Quinque simul, monitrante Polo, vexilla salutis,
Stemma Dei quinas referens ex ordine plagas
Obtinuit. Nulli sophia, & pietate secundum
Decantet Damasum, & tanto se iactet alumnus.
Qui quondam summo Petri in temone sededit,
Et secure piam tumido egit in aqore cymbam.
Torquatus sit in ore frequens, Iacobe, tibi iugens
Assesla, qui tecum terras penetravit liberas:
Et vicina tenax sacri monimentum sepulchri
Commemoret pietas, Gualteri nobile hastum,
Gualteri, qui signifers caelestis amicum
Francisci texit latus, & vestigia pressis,
Sufficiat. Mille inde canas miracula rerum:
Omnia iare suo celebret, miretur, honores,

Magna: quid hac tamen ad speciem immortalis
Olivam

Pacis, hanc quam vs, VIRGO, tibi VIMARA-
NE SACRATES,

Arentis penetrante solum (mirabile) ligno,
Surgere insalti? Te illis domus aurea, quam Rex
Lusitanorum hoc Ioannes nomine Primus
Coudidit, ac multos, qui sanctam altare ministros
Excolerent, modalisque alternis Sacra referrent
Carmina, constituit, ceusque & honore beatis.

Testis OLIVA sacræ qua omnes complectitur
umbræ.

Vnde vetus famam peperit, noménque per Orbem
Sernat adhuc templum: Pacis quod dicere tem-
plum

Iare queas: veniam unde satis pacemque vocata
Æthercam diuina parens partitur alumnis.
Fabula narratar Tririonda nomen Athenis
Imposuisse, sibi propriasque dicasse, virentis
Cam quatiens terram frondescere fecit, Olivam.
Luce migrans vox evanescat: imania cedant
Historia figmenta, & OLIVÆ cedat Oliaaz
Palladis illa, MARIÆ hæc, hæc sacra, illa pro-
fana:

Illam quidem filia, vera hæc mihi pacis imago.
O felix una ante alias VIMARANIS OLIVA,
O umbras una ante alias spatiofior Vmbra,
Quæ præcui à patria, Ausonijque moratus in oris
Attingor, fouerique. Alma nouus incolæ Roma
Vix ex mense recens vocor ad sua limina, & vltro
Qui magnas sacra adus spes tædæque, tegamque
Eliger. Agnosco munus; memorique rependo
Munere, non quia me veterique, nonoqæ leuari
Mancipio, mexique patem: sed ut inde fateri
Me vinculum incipiam. Ergo tui Regina clientis
Accipere hos sacros ne dedignere labores.

VRBA

VRBANO VIII.
PONTIF. OPT.
MAX.

AVGVSTINVS BARBOSA,
LVSITANVS.

D quem verò me vertam in
terra post adoratam in cœlo
MARIAM? aut cui librum
iam olim illi iure dicatum,
nunc denuò sesqui amplius
auctum præbeam, qui ipsius
nomine iustè capiat? Beatitudini tuæ, VRBANE,
qui summi Mariæ filij summus Vicarius, sum-
mæque illius potestatis sequester summus, sed
& summorum Pastorum summus Pastor spem
hominum omnem cœlesti fauore conceptam
re secundare solus terrestri labore potes. Quam
ego nec aliam concepi, neque aliter secundan-
dam oro, quàm vt quos vna iungit Religio,
vno Religionis intuitu prosequaris orantes. Quo

1
ita te Deus Pater amet agentem, ita & Deipara
ipsa Deo te Filio commendet oratori fauen-
tem, ita & Deus Spiritus regat supra terram in
sæcula, vt & in cælum post secula assumat ouan-
tem. Vale.

A D

AD LECTOREM.

PRÆTER illud commune desiderium, quo omnes Catholicae, & Romanae pietatis effusi vbique terrarum riuuli in fontem, caputque nostrum confluendi ferimur: nihilominus mei Olyssipone discessus, Romamque appulsus, eius Curiae formam, praximque addiscendi, librorum notitiam comparandi, meosque edendi in lucem singulare studium in causa fuit. Subinde igitur quandam Pontificij Iuris vniuersi breuem æquæ, ac dilucidam interpretationem, in tres Tomos diuisam, typis mandate decreui. Itaque Illustrissimi D. Cardinalis M I L L I N I gratia adiutus, qui, quem omnes litterarum studiosi patronum semper, & auctorem experti sunt, in me solida benignitate vsus, hanc editionem ita prœgere, & promouere cepit, vt omnia quàm breuissimè volumina discuti, recognosci, & approbari fecerit, atque etiam, ne quid ad impressionem prosequendam mihi decisset, idem Dominus meus ex felic. mem. PAVLO V. Thesaurarij Majoris insignis Ecclesiae Vimaransenis patris meae dignitatem, cum adhuc recens (vix enim mensem peregeram) in Vrbe essem, mihi obrinuit. Quamquam verò officio residendi, amore Patriae, propinquorum, & amicorum litteris, & potissimum controuersia, quae mihi isthuc coorta est, vehementer abduceret: ramen quoad mei huiusmodi labores publicarentur, remanere constitui, veritus ne si infecta te proficiscerer, potius meo inseruendi commodo, quàm libtos excudendi causa venisse Romam viderer. Quamobrem nocta in eorum lucubratione, dièque ad praelum assiduus fui. Quamuis aurem illa Pontificij iuris exire in lucem prius debuisset; tamen quòd hoc DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI opus esset exiguum, & ab amicis, quòd materia in foro Ecclesiastico trita & agitabilis foret, flagitatum, breui illud absolui, totum quidem, vt ex lectione manifestum erit, in hac Curia elaboratum. Quae cum ita sint, si quid fortè defecerit, id certè & ætati meae non adeò ptolixae, & celeritari, qua excusum est, ignoscendum; omnino quidem in iure, quod promisi, Canonico, & cæteris, quae annorum maturitate, studiorum accessione, & huius Curiae praxi prouectior edidero, compensandum. Quae de Collectaneis super Iure Canonico edendis promisi, opere iam compleui. Ad Collectanea in Ius Civile vniuersum, animum applicans duos priores tomos in Codicem Iustiniani in lucem edidi, sed modò in hac Mattitenfi Curia negotiorum mole præpeditus, studiis vacare non potui, nec vt in reliquos Iuris Ciuilis tomos vltimam manum imponerem, tempus aderat; si quod verò intet negoriandum supererat, in hoc tractatu reuidentio consumpsi, eumque variis resolutionibus, & Doctorum citationibus illustraui: quibus bone Lector frue-re & me tui amantem redama. VALE.

Imprimatur.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. M. Sacri Palatij Apost.
A. Episc. Hieracen. Vicefg.

EGo Marcus Antonius Petilius V. I. D. ad Reuerendissimi P. F. Nicolai Ridolfij Ordinis Prædicatorum S. Apostolici Palatij Magistri mandatum, præfens opus, cui titulus, PASTORALIS SOLICITVDINIS, siue DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI tripartita descriptio, Auctore Augustino Barbosa I.V.D Lusitano, &c. relegi, & in eo nihil deprehendi Catholicæ Religionis, aut bonis moribus aduersans, quin potius proba omnia, veluti à probo viro elaborata, ipsius Domini Augustini nominis celebritatem, & doctrinam insignem magis commendant ad publicam omnium vtilitatem.

MARCVS ANTON. PETILIUS qui suprâ.

Imprimatur. F. Vincentius Martinellus Soc. Reuerend. P. F. Nicolai Ridolfij Ord. Prædicat. S. Apost. Palat. Magistri.

Imprimatur. Si videbitur Reuerend. P. Magistri S. Palatij Apost.
A. Episc. Bellicastren. Vicefg.

EGo Melchior Lotterius I.V.D. de mandato Reuerendissimi P. F. Nicolai Ridolfij S. Apostolici Palatij Magistri perlegi hæc Additiones ad tractatum DE OFFICIO EPISCOPI, compositas per D. Augustinum Barbosam I.V. D. Lusitanum, eiusdem tractatus Auctorem, nihilque in eis reperi quod bonis moribus, aut Fidei Catholicæ aduersetur, vnde & typis publicis excudi censeo. In quorum fidem me propria manu subscripsi, Romæ pridie Kalendas Maij 1628.

MELCHIOR LOTTERIUS.

Imprimatur. Fr. Nicolaus Ridolfus Ordinis Prædicatorum,
Sacri Apost. Palatij Magister.

A P P R O B A T I O.

Augustini Barbosæ, DE OFFICIO, ET POTESTATE EPISCOPI TRACTATVS, iam antea impressus, nunc verò plus quam tertia parte auctus, cum in illo omnia sana sint, & nihil quod à fide diserepet habeat, in commune bonum & commodum in lucem prodibit, & ita sentimus. Lugduni 27. Martij 1641.

FR. CL. COCHET, Magister & Prior Præd. Lugd.

FR. IOANNES TESTE FORT, S. Theologiæ Doctor.

Privile

Priuilegium Summi Pontificis.

VRBANVS VIII. SERVVS SERVORVM DEI, ad futuram rei memoriam. Romanum decet Pontificem personas litterarum scientiis præditas, ac maximis, longis, immensisque laboribus in componendis, & edendis libris, ex quibus Respubl. Christiana incrementum suscipiat, indefessus, prærogatiuis, & gratiis singularibus cohonestare, quò feruentius in eisdem laboribus persistant, atque alij eorum exemplo ad huiusce generis virtutes peramplius excitentur. Cùm itaque, sicut accepimus, dilectus filius Augustinus Barboſa Pr. sbyter Bracharenſis, Iuris vtriusque Doctor, spatio pluri-
 zium annorum ad Catholicæ fidei propagationem, Sedisque Apost. exaltationem libellum *de Diſtinctionibus, & Clauſulis*; deinde Tractatum, cui titulus est, *Pæſtorali ſollicitudine*, ſive *de Officio, & Potestate Episcopii tripartita deſcriptio*, & nouiſſimè Opus quoddam vniuerſæ Chriſtiani-
 næ Reipub. vile, & neceſſarium, nuncupatum, *Collegiæna Doctorem, tam veterum, &c ſuper quinque priores Decretalium libros, duobus tomis diſtincta*, ſub noſtris auſpiciis hac in Vrbe in lucem ediderit. Nunc verò alia opera quinque, videlicet *ſelectæ Iuris Canonici interpretationes*, addendas diſtis Collegiænis Doctorum ſuper quinque priores Decretalium libros, necnon Additiones quaſdam ad dictum Tractatum de officio, & Potestate Episcopii, ac etiam prædictorum Collegiæneorum Tomum tertium ſuper Sextum, Clementinas, & Extravagan-
 tes, ac ſelectiora Decreti Capitula, & ſucceſſiue Quartum, Quintum, & Sextum tomos ſuper Ius Civile vniuerſum, necnon tractatum de Clauium potestate, & denique Canonica-
 rum quaſtionum libros quinque, ad publicam omnium, & præſertim Iuris ſtudioſorum vti-
 litatem, & commoditatem imprimi facere intendat, in quibus componendis multum laboris, & expenſarum impendit. Verùm dubitat ne alij ex alieno labore lucrum quaerentes, volumi-
 na, tractatus, & opera huiusmodi, tam edita, quàm edenda imprimere, ſeu reimprimere præ-
 ſumant in magnum ſui præiudici-um. Nos ideo prædicti Auguſtini indemnitati, vt par eſt, hac in parte providere, cumque intuitu, & contemplatione tot laborum ſpecialis gratiæ ſa-
 uore proſequi volentes, & à quibuſuis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interditi, aliū-
 que Eccleſiaſticiſ ſententiis, cenſuris, & pœnis à Iure, vel ab homine quauis ocaſione, vel
 cauſa latis, quibus quomodolibet innodatus exiſtat, ad effectum præſentium dumtaxat con-
 ſequendum, harum ſerie abſoluentes, & abſolutum fore cenſentes. **MOTVS PROPRIVS**
 non ad ipſius Auguſtini, vel alterius pro eo ſuper hoc nobis oblata petitionis inſtantiam, ſed
 ex mera voluntate, & certa ſcientia noſtra, deque Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine eidem
 Auguſtino poſſe, & hæredibus, ac ſucceſſoribus ſuis quibuſcuque, vt ad viginti annos quo-
 ad iam edita à dâ præſentium, quo verò ad alia ſuprà expreſſa, dummodo ramen prius iux-
 ta formam Sacri Concilij Tridentini examinata, & approbata fuerint, edenda in lucem ope-
 ra ab eorum etiam cum annotationibus, & additionibus impreſſione numerandos, nemo
 prorsus tam in ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè ſubiectus, quàm etiam citra, vel
 vltra Montes exiſtens prædicta omnia, & ſingula volumina, tractatus, & opera in toto, vel in
 parte, etiam cum additionibus, vel annotationibus, aut alijs quouis modo ſine ſpeciali dicti
 Auguſtini, eiſque hæredum, & ſucceſſorum eorundem, vel ab eis ius habentium, licentia in
 ſcriptis habita, imprimere, ſeu reimprimere, aut ab alijs imprimi, ſeu reimprimi facere, aut
 impreſſa, ſeu reimpreſſa vendere, vel venalia habere, proponere, aut alijs edere, vel euulga-
 re, aut etiam pro vſu proprio habere, vel tenere poſſit, auctoritate Apoſtolica tenore præſen-
 tium concedimus, & indulgemus. Inhibentes propterea omnibus, & ſingulis typographis, bi-
 bliopolis, & librorum impreſſoribus, alijsque quibuſuis perſonis quauis auctoritate, & ſacul-
 tate fulgentibus, tam in ſtatu Eccleſiaſtico mediatè, vel immediatè ſubiectis, quàm etiam ci-
 tra, & vltra Montes exiſtensibus ſub excommunicationis, à qua contraueniens, niſi à Roma-
 no Pontifice, præterquam in mortis articulo conſtituti, abſolui nequeant, & quingentorum
 Ducatorum auri de Camera, & amiſſionis librorum pœnis, toties quoties contrauentum fue-
 rit, ipſo facto, & abſque declaratione vlla incurrendis pro vna Auguſtino, eiſque hæredibus,
 & ſucceſſoribus prædictis, ac ius ab eis habentibus huiusmodi, pro altera verò Camera no-
 ſtræ Apoſtolicæ applicandis, & irremiſſibiliter exigendis, ne durante tempore viginti, vt ſu-
 præ computandorum huiusmodi tractatus, volumina, ſeu opera, aut eorum quouis, in toto,
 vel in parte, etiam cum additionibus, & annotationibus, aut alijs quouis modo, ſeu mutato
 titulo abſque ſpeciali Auguſtini eiſque hæredum, & ſucceſſorum, vel ab eis ius habentium
 prædictorum licentia in ſcriptis habita imprimere, ſeu reimprimere, vel impetiri, ſeu reimpri-
 mi facere, aut venalia habere, proponere, ſeu alijs edere, vel euulgare, ſeu quouis modo clam,
 vel

vel palam distrahere, aut pro usu proptio tenere quoquomodo audeant, seu presumant. Mandantes insuper vniuersis, atque etiam singulis Legatis diræ Sedis, eiusque ditionis Gubernatoribus, & aliis Iustitiæ ministris, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis & Episcopis vbique existentibus, vt quoties pro Augustini, ac hæredum & successorum, iusque ab eis habentium prædictorum parte requisiri fuerint, vel eorum aliquis requisitus fuerit, illius efficacis defensionis præsidio assistentes præmissa omnia ad omnem Augustini, & hæredum, ac successorum, iusque ab eis habentium prædictorum requisitione contra inobedientes, & rebelles pœnas prædictas irremissibiliter exequantur, implorato, si opus fuerit, auxilio brachij secularis. Non obstantibus quibuscumque constitutionibus, ordinationibus, statutis, & consuetudinibus, etiam Iuramentis, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, priuilegiis quoque, indulgis, & litteris Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & forma, ac cum quibuscumque clausulis, & decretis in contrarium forsitan quomodolibet concessis, approbatis, & innovatis, quibus omnibus, etiam si pro eorum sufficienti derogatione de illis, eorumque tenoribus specialis, specifica, indiuidua, & expressa, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hæc seruanda foret, ipsis alijs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat harum serie specialiter, & expressè **M O T V S I M I L I D E R O G A M V S**, cæterisque contrariis quibuscumque Et quia difficile foret præsentem litteras ad quolibet loca deferri, volumus, & similiter Apostolica auctoritate decernimus, quòd illarum transumptis, etiam in ipsis voluminibus, & operibus, ac eorum quouis impressis, eadem in iudicio, & extra illud fides vbique adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ absolutionis, concessionis, indulti, inhibitionis, mandati, & derogationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu remerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo, sexcentesimo vigesimo sexto, quinzodecimo Kalendas Septembris, Pontificatus nostri anno quarto.

Locus † sigilli plumbei.

Regist. fol. 1. lib. 4.

N IRTUTE supradicti Privilegij à S. D. N. D. Urbano diuina Providentia PAPA VIII: mihi concessi, ego Augustinus Barbosa V. I. D. Lusitanus, D. Laurentio Durand Lugdunensi Bibliopola concedo vs tractatus de Officio, & Potestate Episcopi, & de Clausulis, & dilationibus vsus frequentioribus imprimere, & vendere possit. Datum Roma die 4. Aprilis 1628.

Ita ego AVGVSTINVS BARBOSA, manu propria.

INDICV

INDICVLVS

Eorum, qui de re pertinente ad dignitatem,
officium & potestatem Episcopi,
tractârunt.

PHORISMATA Episcopalia scripsit *Scipio de Ruben.*
de sacra Auctoritate Episcoporum *Ioan. Filescus.*
de Causis Episcoporum maioribus, & rerum capitalium ad Papam de-
ferendis, *Lelius Iordanus.*

- de Consecratione Episcopi *Stanislaus Socolowius.*
de Dignitate Episcoporum *Troilus Malmetus, & Iacobus Simanches.*
Enchiridion Episcoporum edidit *Bartolomeus Gauantus.*
de Episcopis, & ministris Ecclesiasticis *Alphonſus Madrigal.*
de Erektione Episcopatum in Belgio *Arnoldus Alaluenſis.*
de Examine Episcoporum *Hieronymus Venero, & Lena.*
de Fugâ Episcopi, seu Episcoporum speculum, *Rutilius Benzoni.*
de Institutione Episcopi, seu Canon. Episcop. *Petr. Bleſenſis.*
de Iure Abbatum, cæterorumque Prælatorum, tam ſæcularium, quàm Regula-
rium Episcopis inferiorum, *Aſcanius Tamburinus tribus Tomis.*
de Iurisdictione Episcopi *Franciscus Vargas.*
de Iurisdictionis Episcopalis defensione *Antonius de Prati.*
de Officio Episcopi *Guibertus de Tornaco.*
de Officio, & potestate Episcopi, *Ioannes Bertachinus, & Bartolomeus Vgolinus.*
de Officio, & potestate Vicarij Episcopi, *Iacobus Sbrozzius.*
de Optimo Episcopo per dialogos diſſeruit *Ioannes Baptiſta Signius.*
de Ordine, iurisdictione, & reſidentia Episcoporum, *Antonius Paganus.*
de Pensionibus Episcoporum *Camillus Cantius.*
de Potestate Episcoporum, Abbatum, aliorumque Prælatorum, præſertim Regula-
rium, necnon Abbatiffarum, *Fr. Steph. Daluin.*
de Potestate Episcoporum circa inquirenda, & punienda crimina in ſuis Diœceſi-
bus commiſſa, *Joſeph. Vela.*
de Præcellentia Episcopalis dignitatis *Mauritius de Alzedo.*
Præxim Episcopalem ediderunt *Paulus Piaſecius, & Thomas Zerola.*
de Reſidentia Episcoporum *Thom. Caietan. Barth. Carranza, Hieron. Gigas, Iac. Neclan-
tus, Dominic. Soto, & Ambroſius Catharinus.*
de Statu, & munere Episcopali, *Lelius Zeebins.*
de Statutis Episcoporum *Henric. Bottaus.*
de Episcopis Titularibus *Hieronymus Vielmius.*

CATALOGVS

Auctorum, qui in hoc Opere citantur.

A
ILLEBERT. *Abbas.*
Thomas Aërius.
Adrianus Papa.
Benedictus Ægidius. *Lufit.*
Marthrus de Afflicis.
Michaël Aggia.
Petrus Alagona Societ. Iesu.
Alordus Alarnensis.
Ioannes Hieronymus Albanus.
Albernoz.
Arnoldus Albertinus.
Aloyfius de Albertis.
Alberti Magnus.
Andreas Alecius.
Franciscus Aleozer.
Petrus de Aleozer.
Syluefter Aldobrandinus.
Bernardus Aldrete.
Ioannes Aldrete Societ. Iesu.
Iacobus Alemannus.
Alexander de Alet.
Clemens Alexandrinus.
Dionysius Alexandrinus.
Alexander ab Alexandro.
Guilielmus Alois.
Bernardinus Alphanus.
Balthazar Altmiramus.
Marius Alterius.
Iacobus Aluaretus.
Alphonfus Aluarez. *Guerrero.*
Blafius Aluarez. *Mirabel.*
Didacus Aluarez.
Emmanuel Anarez. *Lufitan.*
Societ. Iesu.
Stephanus d'Aluin.
Mauritius de Alzedo.
Marcus Antonius de Amatis.
Francifc. de Amaya.
Alexander Ambrosius.
Ouidius de Amicis.
Ioannes de Anania.
Petrus Anchoranus.
Ioannes Andreæ.
Martinus Andreæ.
Bartholomæus ab Angelo.
Balthazar ab Angelis.
Ludouicus ab Angelis. *Lufit.*

Antonius Angelus. *Gratus.*
Iosephus Angles.
Chriftophorus Anguianus.
Fabius de Anna.
Vincentius de Anna.
Michaël Añon.
Abbas Antiquus.
S. Antoninus *Archiep. Florent.*
Donar. *Antoninus de Marini.*
Marius Antoninus Maceratè.
Ioannes Baptista Antonucci.
Marthæus Apicella.
Petrus Apono.
S. Thomas Aquinas.
Franciscus de Araujo.
Archidiaconus Bononiensis.
Ioannes de Ardinzone.
Iacobus de Arena.
Angelus Aretinus.
Franciscus Aretinus.
Cæfar Argelus.
Gonçalus Argote de Molina.
Ioannes de Arias.
Auguftinus Ariminenfis.
Nicolaus Ariminenfis.
Henricus Arnaldus.
Leo Alatus.
Didacus de Arroyo.
Ioannes Baptista Afinius.
S. Afterius.
S. Athanasius.
Petrus Nuñez de Auendaño.
Stephanus Aufereius.
Proſper de Auguftino.
S. Auguftinus.
Antonius Auguftinus.
Stephanus de Auiia Soc. Iesu.
Philippus Aurcolus.
Balthazar Ayala.
Martinus de Ayala.
Iacobus Ayzer.
Alphonfus Azeneda.
Petrus Aznari.
Ioannes Azorin. *Societ. Iesu.*
Martin. *Azpilcueta Navarrus*

B
Gaspar Baega.
Ioannes Balbea.
Franciscus Balduinus.
Oñauianus Bammacatus.

Dominicus Bañes.
Ioan. Baptiſta Lupus.
Andreas Barbatta.
Ioann. Baptiſta Agnius.
Arias Barboſa. *Lufitan.*
Emmanuel Barboſa. *Lufitan.*
Simon Vaz Barboſa. *Lufitan.*
Petrus Barboſa. *Lufitan.*
Eguinarius Baro.
Cæſar Baronius. *Cardinalis.*
Redemptor Baranzanus.
Ioannes de Barros. *Lufitan.*
Aloyſ. Barriels.
Cæſar Barzius.
S. Baſilius.
Albertus Baſſanus.
Ludouicus de Baſia.
Martinus Becanus.
Franciſcus Becus.
Venerabilis Beda.
Ludouicus de Beia. *Lufit.*
Ægidius Bellamera.
Petrus de Bellapertica.
Robertus Bellarminus. *Card.*
Bartholomæus Bellencinus.
Ioannes Maria Belletus.
Belloch.
Nicolaus Bellomius.
Antonius Bellomus.
Petrus Bellomus.
Petrus Belluga.
Laurentius Bellus.
Oliuerius Beltramius.
Petrus Beltrandus.
Iacobus de Belwiſo.
Iac. Benebendorff.
Guilielmus Benediſtus.
Rofredus Benenentanus.
Cornelius Benincapius.
Petrus Benintendus.
Iacobus Beninius.
Rutlius Benionus.
Philippus Berigemas.
Bertramus.
Ioannes Baptiſta Bernardinus.
S. Bernarðus.
Oliuer Bernart.
Auguftinus Berens.
Ioannes Bertachinus.
Paulinus Berti. *Lucenſis.*

Stephanus

Catalogus Auctorum.

Stephanus *Bertrandus*.
Bernardinus de *Bessa*.
Petrus Antonius *Benter*.
Antonius *Biagius*.
Petrus de *Braxio*.
Gabriel *Biel*.
Camillus *Bilotta*.
Petrus *Bimius*.
Laurentius *Bimius*.
Laurentius de *Bimius*.
Petrus *Binsfeld*.
Fructuosus *Biske*.
Franciscus *Blancus*.
Marcus Antonius *Blancus*.
Baptista de *S. Blasio*.
Petrus *Blensensis*.
Andreas *Bobadilla*.
Castillo *Bobadilla*.
Hieronymus *Bocerus*.
Virgilius *Bocacius*.
Nicolaus *Boerius*.
Hieronymus *Barkelius*.
Petrus *Bollus*.
Albertus *Bolognesius*.
Ludouicus *Bologninus*.
Bened. *Bommasbains*.
Martinus *Bonacina*.
Hippolytus *Bonacosa*.
Homobonus de *Bovis*.
Sigismundus à *Bononia*.
Marcellus *Bovius*.
Ioannes *Borcholt*.
Camillus *Borrellus*.
Ignatius *Borace*.
Aegidius *Bosius*.
Iacobus *Bosius*.
Ioannes Angelus *Bosius*.
Henticus *Bostent*.
Ioannes *Botterus*.
Cæsar *Bottom*.
Bouerius.
Thomas *Bocius*.
Ioannes *Brachius*.
Sebastianus *Brantius*.
Henricus *Brenlaus*.
Barnabas *Brissomius*.
Bernardinus de *Britto*, Lusit.
Didacus de *Britto*, Lusitan.
Ioannes *Brie Martinecz*.
Ioannes *Brunellus*.
Conradus *Brunus*.
Matthæus *Brunus*.
Vincentius *Brunus*.
Hieronymus *Buccarvinius*.
Guilielmus *Budens*.
Matthæus *Burattus*.
Antonius *Burgos*.
Franciscus *Bursatus*.
Ioannes *Bursatus*.
Bernardus *Busto*.

Barb. de Episcopo.

Antonius *Buttrius*.
Iacobus de *Butrigarius*.
Abrahamus *Bzonius*.
C
Ioann. Baptista *Caballinus*.
Gaspar *Caballinus*.
Petrus *Caballus*.
Georgius de *Cabedo*, Lusit.
Petrus *Cabrera*.
Ioannes Baptista *Caccialopus*.
Octavianus *Cacheranus*.
Boschius *Caderba*.
Bartholomæus *Capola*.
Sebastianus *Casar*, Lusit.
Hieronymus *Cagnolus*.
Franciscus de *Caldas Perceira*.
Eduardus *Caldeira*.
Gaspar *Calderius*.
Ioannes *Calderinus*.
Ambrosius *Calepinus*.
Iac. *Calidemi*.
Michaël *Calidomius*.
Marcellus *Callaca*.
Vitalis de *Cambanis*.
Ioannes Hieronymus *Campanile*.
Thomas *Campanella*.
Ioannes *Campegius*.
Thomas *Cananus*.
Antonius de *Canario*.
Henricus *Canisius*.
Petrus *Canisius*.
Melchior *Cano*.
Benedictus *Canophelm*.
Didacus *Cantera*.
Claudius *Cantiuncula*.
Marcus Antonius *Capella*.
Ioannes Franciscus *Capiblanca*.
Ioannes de *Capistrano*.
Benedictus *Capra*.
Iulius Cæsar *Capucci*.
Antonius *Capycius*.
Hieronymus *Carrancia*.
Ludouicus *Carbo*.
Hieron. *Cardanus*.
Horatius *Carpanus*.
Alphonfus *Carrauzia*.
Ludouicus *Carrepius*.
Gaspar *Carrillo de Villerpando*.
Ioannes de *Carthagera*.
Prosper *Carania*.
Thom. *Carlauius*.
Vincentius *Carocius*.
Bartholomæus *Caranza*.
Franc. *Carpius*.
Camill. *Carosius*.
Alexander *Carterius*.

Martinus *Carrillo*.
Bartholomæus *Carthagena*.
Martinus de *Casarrho*, Lusit.
Ioannes Baptista *Casalis*.
Casarnub.
Iacobus *Castellanus*.
Franciscus de *Castillo*.
Gaspar *Casalis*, Lusit.
Guillelmus *Cassadorus*.
Bartholomæus *Cassanent*.
Alexand. *Cassanent*.
Ludouicus de *Cassanate*.
Restaurus *Castaldus*.
Didacus de *Castrum*.
Lucas *Castellinus*.
Didacus de *Castillo*.
Ferdinandus de *Castillo*.
Ioannes de *Castillo*.
Alphonfus de *Castro*.
Mendez à *Castro*.
Paulus de *Castro*.
Ferdinandus de *Castro Palus*.
Societ. Iesu.
Ambrosius *Catharinus*.
Catechismus *Py F.*
Borgnius *Canalecanus*.
Horatius *Canalecanus*.
Iacobus *Canalerius*, Card.
Camillus *Cantius*.
Camillus *Celsus*.
Cornelius *Cencius*.
Ludouicus *Cencius*.
Hieronymus *Cenedo*.
Petrus *Cenedo*.
Ioannes *Cephalus*.
Ioannes Ludouicus de *la Cerda*.
Hieronymus *Cernallos*.
Matthæus *Chariannus*.
Domitius *Chamerota*.
Flaminus *Chartarius*.
Balthazar *Chanatius*.
Flavius *Cherubinius*.
Laertius *Cherubinius*.
Laurentius *Chircosius*.
Rhenarus *Chopinus*.
Petrus *Chrysolagus*.
Ioannes *Chrysolagus*.
Paulus *Christianus*.
Io. Bapt. *Clarissus*.
Paulus *Ciera*.
Michaël *Cisuentes*.
Paulus de *Citadinis*.
Iulius *Clarus*.
Angelus *Clauisius*.
Christophorus *Clauisius*.
Soc. Iesu.
Africanus *Clemens*.
Iodoc. *Clisthæus*.
S. Ioannes *Climacus*.

★★

Ioannes

Catalogus Auctorum.

Ioannes Bapt. Coccius.

Iodocus Coccius.

Erasmus à Cochier.

Ioannes Cochier.

Antonius Coelho, Lusitanus.

Matthias Colerius.

Bernardus Comensius.

Felicianus Comensius.

Paulus Comitolus.

Bernardus Compositellanus.

Franciscus Conanus.

Iacobus Concinatus.

Ioannes Baptista Confetsius.

Ægidius Coninck, Societ. Iesu.

Franciscus Concini.

Cæsar Contardus.

Felix Comelorus.

Antonius Contius.

Ioannes Copus.

Franciscus Coquetius.

Antonius Maria Corasius.

Petrus Michaël Carbonel.

Aurelius Corbalus.

Antonius Corduba de Lara.

Barnabas Cornazanus.

Petrus Philippus Cornus.

Ioannes Corrasius.

Antonius Correa, Lusitanus.

Ludovicus Correa, Lusit.

Antonius Corseus.

Emmanuel de Costa, Lusitan.

Ioannes Baptista Costa.

Ioannes Martins à Costa, Lusitanus.

Iosephus à Costa.

Sebastianus Costa, Lusitanus.

Stephanus Costa.

Catellianus Cota.

Didacus Conartruias, y Leyna.

Didacus do Couto, Lusitanus.

Michaël Crassus.

Aymon Cranetta.

Crescentius.

Petrus Crespetius.

Ioannes Crocus.

Hieron. à Cruce.

Ludovicus à Cruce, Lusit.

Ioannes de la Cruz.

Marcus Antonius Cuchus.

Iacobus Cuiacius.

Raphael Cumanus.

Ioseph Cunia.

Rodericus à Cunha, Lusit. Pri-

mas Hispaniarum.

Laurentius Cuperi.

Rodolphus Cuperi.

Alphonfus Cursel.

Rochus de Curse.

Franciscus Curtius.

Quintus Curtius.

Marius Cusellus.

S. Cyprianus.

D

Stephanus Dalmis.

Andreas Dalerius.

S. Ioannes Damascenus.

Iodocus Damhouderus.

Petrus Damianus.

Augustinus Danila.

Tiberius Decianus.

Decisimes Rota.

Philippus Decius.

Antonius Delre.

Claud. Dendatus.

Paulus Diaconus.

Bernardus Diaz.

Blasius Flores Diaz de Mena.

Petr. Diaz Noguerol.

Ioannes Dilectus.

Marcellus Domatus.

Hugo Donellus.

Directorium Inquisitionum.

Iuniperus à Drepano.

Ioannes Driedenius.

Leonardus Duardus.

Franciscus Duarenius.

Petrus Duchas.

Guillelmus Durandus.

Ioannes Stephanus Durantes.

Andr. Dunnali.

E

Paulus Eleazarus.

Episc. de Elna.

Henricus Enriquez, Lus. Soc.

Iesu.

Petrus Enriquez.

Boëtius Epe.

Petr. da la Efelara, Gueuara.

Ioan. de Escobar à Corro.

Petrus Muñoz de Escobar.

Gaspar Estacius, Lusit.

Nicolaus Euerardus.

Augustinus Eugubinus.

Andreas ab Exea.

Nicolaus Eymersius.

F

Antonius Faber.

Iacobus Faber.

Ioannes Faber.

Philippus Faber.

Anton. Fabrinius.

Andreas Fachinus.

Stephanus Fagundes, Lusitan.

Societ. Iesu.

Iañez Fairdus.

Æneas de Falconibus.

Ludovicus Falcominus.

Martinus de Fano.

Emmanuel Farin y Sosa Lusit.

Prosper Farinacius.

Franciscus Felicianus.

Heët or Felicius.

Ioan. Franc. Ferentilius.

Antonius Fernandez, Lusit.

Benedictus Fernandez, Lusit.

Societ. Iesu.

Hietonymus Fernandez, de Ottero.

Baptista Ferrariensis.

Ioannes Petrus de Ferrariis.

Ioannes Ferrarius.

Franc. Ferrer.

Maurus Ferrer.

Æmilius Ferretus.

Ioannes Baptista Ferretus.

Iulius Camillus Ferretus.

Ioannes Fernus.

Michaël Ferrus.

Nicolaus Fesslasi.

Martilius Ficinus.

Seraphinus de Freitas Lusit.

Emmanuel Figueira, Lusit.

Ioannes Filescus.

Vincentius Fillincius.

Ioannes Donatus à Fina.

Laëtantius Finellus.

Ioannes Baptista Finus.

Laëtantius Firmianus.

Lucas Floronus.

Lucius Florus.

Lazarus Fornusius.

Petrus Fornusius.

Ioannes Petrus Fontanella.

Stephanus Forantulus.

Franciscus Foreiro, Lusit.

Martinus Fornarius.

Valentinus Forlier.

Augustinus Fortunius.

Baptista Frageso, Lusit.

Lauterus de Franchis.

Vincentius de Franchis.

Marcellus Francolinus.

Philippus Francus.

Valentinus Francus.

Paulus Fraxinellus.

Martinus Freccia.

Anton. de Fuentes.

Raphael Fulgosius.

Bartholomæus Fumus, Acmila.

Vincentius Fusarius.

Paulus Fusus.

G

Antonius Gabriel.

Hieronimus Gabriel.

Stephanus de Gaeta.

Ioannes Gagnam.

Andreas

Catalogus Auctorum.

Andreas Gail.
Franciscus Galeus.
Leander Galignettus.
Petrus Galleracius.
Camillus Gallinus.
Emil. Gallus.
Antonius Gama, Lusit.
Horatius Gambacarta.
Petrus Andreas Gambara.
Barthol. Gaudantus.
Gammachens.
Henricus Gandaufenfis.
Didacus Garcia de Trasmiera.
Fortunius Garcia.
Franciscus Garcia.
Gregorius Garcia.
Ioannes Garcia.
Martinus Garcia.
Nicolaus Garcia.
Stephanus Garibai.
Aulus Gellius.
Ioannes Geminianus.
Dominicus de S. Geminiano.
Nellus de S. Geminiano.
Cornel. Gemma.
Genebraydus.
Nicolaus Genoa.
Marcus Antonius Gennensis.
Franciscus Georgius.
Anastafius Germanus.
Franciscus Ghislerius.
Hieronymus Giach.
Hieronymus Gigas.
Gionagno Lusit.
Bartholomæus Gippius.
Garcia Gironda.
Maius Girma.
Octavius Gloritus.
Damianus Goes.
Antonius Gomez.
Balzhasar Gomez da Amescua.
Emmanuel Gomez Cardoso.
Lusitan.
Ludouicus Gomez, Episc. Sarn.
Michael Gomez, de Arellano.
Sebastianus Gomez de Figueredo, Lusit.
Ramigius de Conni.
Franciscus Gonzaga.
Hieronymus Gonzales.
Iosephus Gonzales.
Antonius de Gonuen, Lusit.
Antonius Gonuen, Lusit.
Ludouicus de Grassu.
Donatus Grammaticus.
Thomas Grammaticus.
Ludouicus Granada.
Barthol. de Episcopo.

Iacobus Granado.
Paulus Granatius.
Achilles de Grassis.
Carolus de Grassis.
Iacobus de Grassis.
Ioannes de Grassu.
Michael Grassas.
Stephanus Gratianus.
Hieronymus Gratus.
Nicolaus Antonius Granatius.
Gregorius X V.
Petrus de Gregorio.
Petrus Gregorius Tholosanus.
Iacobus Gretserus.
Bernardus Grenaus.
Paulus Grilandus.
Grilenzonius.
Paulus Gryfaldus.
Iacobus Gualternus.
Sebastianus Guacinius.
Antonius Guenara.
Guido Papa.
Cosmas Guimier.
Ioannes Gutierrez.
Guzman.

H

Dionysius Halicarnassanus.
Franciscus Hallier.
Ioannes Harprecht.
Henricus Henriquez, Lusit.
Franciscus Heralannus.
Antonius Herzingius.
Anronius de Herrera.
Ioannes Hieronymus de Hercovolano.
S. Hieronymus.
Alphonfus Hojeda.
Signorolus de Homodest.
Antonius Honsala.
Vincentius Hondedens.
Ioannes Honorius.
Stanislaus Hofius.
Hofiensis, Cardin.
Bartholomæus Humada.
Gaspard Hurtado.

I

Dominicus Iacobatus.
Petrus Iacobus à Montepressulano.
Cornelius Iansenius.
Peregrinus Ianninus.
Thomas de Iesu Maria.
Iulius Cæsar Imbrianus.
Alexander de Imola.

Ioannes de Imola.
Ioannes de Indagine.
Nicolaus Intriglioli.
Lælius Iordanus.
Andreas Isernia.
S. Isidorus, Hispanen.
Aurelius de Istria, Sorba.
Marius Italia.

K

Melchior Kling.

L

Imola Laderchius.
Lancellotus Conradus.
Lancellotus Gallia.
Ioannes Paulus Lancellotus.
Robertus Lancellotus.
Hieronymus Lanchus.
Bernardus de Landriano.
Iulius Landrinus.
Isfredus Lanfrancus.
Lapus Abbas.
Cernelius à Lapide.
Camill. de Laratha.
Ioannes Baptista de Larrea.
Ignatius Lasarte.
Martinus Landensis.
Paulus Landensis.
Iulius Lanorius.
Hieronymus Laurentius.
Valentius Laurentius.
Paulus Laymann.
Ioannes Baptista Lazareus.
Petrus Antonius Lazarus.
Bartholomæus à Ledesma.
Martinus de Ledesma.
Petrus Ledesma.
Petrus Lledesma.
Leo Imp.
Benedictus Leo.
Hieronymus Leo.
Ioannes Franciscus Leo.
Alphonfus de Leone.
Basilus Pontius de Leon.
Ioannes Baptista Leonellus.
Paulus Leon.
Leonardus Lesins.
Petrus Lenauder.
Ioannes Lenriel.
Ioannes Baptista Lezana.
Andreas Libanius.
Ioannes de Lignano.
Iacobus Limius.
Iustus Lipsius.
Hieronymus Linas.
Garcia de Loaysa.

Catalogus Auctorum.

Achanasius de Lobera.
Eudoxius Locatellus.
Vinbertus Locatui.
Petrus Lombardus, Magister
sentent.
Ioannes de Londria.
Franciscus Longus à Geriolano.
Augustinus Lopez.
Didacus Lopez de Stunica.
Gregorius Lopez Madera.
Lopez de Texeda.
Gregorius Lopez de Tovar.
Ignatius Lopez de Salzedo.
Ludouicus Lopez.
Petrus de Lorca, Societ. Iesu.
Iodocus Lorichius.
Ioannes Lorinus, Societ. Iesu.
Melchior Lotterius.
Franciscus Lucanus de Parma.
Ioan. de Lucena, Luf. Soc. Iesu.
Iosephus Ludouicus
Ioannes de Lugo, Societ. Iesu.
Ioannes Baptista Lupus.
Ambrosius Lutini.
Horatius Lustus.
Stephanus de Lycio.

M

Maccabran.
Ioannes Machado.
Carolus Macignus.
Iulius Cæsar Madim.
Alphonfus Madrigal.
Cosmas Magallanicus, Lusita-
nus Societ. Iesu
Petr. Dominicus Magdalenus.
Hieronymus Magins.
Hieronymus Magonius.
Simon Maiolus.
Ioannes Maior.
Ioannes Madderus.
Ioannes Maldonatus, Lusitan.
Societ. Iesu.
Petrus Malferitus.
Thomas à Malbenda.
Thomas Maluetius.
Troilus Maluetius.
Celsus Mancinus.
Vincentius Mancinus.
Hieronymus Manfredus.
Guillelmus de Mandageto.
Iacobus Mandelius.
Quintilianus Mandosius.
Victorinus Mansui.
Franciscus Mantica, Cardin.
Marcus Mantua.
Paulus Manusius.
Ioannes Petrus Maphæus.

Societ. Iesu:
Robertus Maranta.
Carolus Maranta.
Christophorus Marcellus.
Ioannesa Baptista Marchesanus.
Philib. Marchinus.
Franciscus Marcus.
Hercules Marefcattus.
Ioannes Maria Belletus.
Ioannes Maria Monticellus.
Ioannes Maria Nonarius.
Ioannes Maria Politianus.
Ioannes de Mariana.
Thomas de Marine.
Ludouicus Martinus.
Petrus Marisus, Lufit.
Ioannes Marquez.
Antonius de Marinis.
Hippolytus de Marsilius.
Marcus Antonius Marsilius
Columna.
Marta.
Gregorius Martinez.
Petrus Ludouicus Martinez.
Martinus Martini.
Alderano Mascardus.
Iosephus Mascardus.
Antonius Massa, Galefius.
Ioannes Antonius Massobrius.
Garcia Mastillo.
Angelus Mathecinus.
Matthæus Mathefiliandus.
Ioannes Matienzo.
Iac. Ant. de Mauro.
Pyrrhus Maurus.
Ioannes Mauritius.
Marcellus de Mauro.
Rabanus Maurus.
Philippus Maynardus.
Iason de Mayo.
Franciscus Medicet.
Sebastianus Medicet.
Bartholomæus Medema
Ioannes de Medema.
Michael Medema.
Marcellus Megala.
Pomponius Mela.
Memoriale Clericorum.
Ferdinandus de Menchaca.
Emmanuel Mendez de Castro,
Lufit.
Gonçalus Mendez de Vascon-
cellos y Cabedo, Lufit.
Alphonfus de Mendosa.
Ferdinandus de Mendosa.
Franciscus de Mendosa, Lufi-
tanus Societ. Iesu.
Franciscus Menejus.

Iacobus Menocbius.
Thomas de Mercato.
Didacus Merjanes.
Mercurialis Merlinus.
Marinus Merfenus.
Gauderus Merula.
Georgius Merulus.
Martinus Mesnartius.
Ludouicus Mestia.
Ioannes Metina.
Petrus Mexia.
Ioannes Moreno.
Thomas Mieres.
Franciscus Milanensis.
Nicolaus Milis.
Ludouicus Miranda.
Balthasar Mogellum.
Ioannes Moberdus.
Vincentius Moles.
Andreas Molfesius.
Ioannes Petrus Molegnatus.
Franciscus Molinus.
Ludouicus Molina Theolog.
Ludouicus Molina Iurifcons.
Antonius Monachus.
Ioannes Monachus.
Petrus Moncada.
Ioannes Petrus Moneta.
Henricus Monroi.
Dominicus Montagnolus.
Fabianus de Monte.
Hieronymus de Monte.
Montalegre.
Nicolaus de Monte Celso.
Paulus de Montepico.
Martinus Monter à Cuena.
Gabriel Monterezo Alvarado.
Ludouicus Montescius.
Sebastianus Monticulus.
Ioannes Montolinus.
Hieronymus Montinus.
Ambrosius Morales.
Petrus Augustinus Morla.
Augustinus Morlanes.
Isidorus Moscontus.
Didacus de la Morsa.
Emmanuel de Moura.
Petrus Mozzius.
Aloysius Mundella.
Didacus Murillo.
Franciscus Munos de Esconar.
Bernardinus Muscatellus.
Marius Muta.
Dyinus Muxellanus.

N

Sebastianus Nanus.
Antonius Naldus.

Alphon

Catalogus Auctorum.

Alphonſus *Narbona*.
 Ioannes *Narbona*.
 Didacus *Narbona*.
 Gregorius *Natta*.
 Marcus Antonius *Natta*.
 Petrus *Nanarra*.
 Petrus Fernández *Nanarrete*.
 Iacobus *Naclantus*.
 Ioannes *Naclerus*.
 S. Gregorius *Nazianzenus*.
 Alphonſus à *Neapoli*.
 Aelius Antonius *Nebriſſa*.
 Antonius *Negufancius*.
 Nepes de Monte Albano.
 Ioannes *Nemſanus*.
 Alexander de *Nemo*.
 S. Gregorius de *Nicomis*.
 Ioannes *Nicolaus*.
 Nicolaus Notarius S. Bernardi.
 Ioannes *Nider*.
 Niger *Ciriacus*.
 Petrus Diez *Noguerol*.
 Ioannes Antonius *Nonarins*.
 Ioannes Maria *Nonar*.
 Baldus *Nonellus*.
 Iacobus *Nonellus*.
 Didacus *Nuñez*.
 Duardus *Nuñez*.

O

Odofredus.
 Ioannes Martinus de *Olano*.
 Antonius *Olibanus*.
 Hieronymus *Onuphrins*.
 Ambroſius de *Opizionibus*.
 Lanfrancus de *Oriano*.
 Nicolaus *Orlandinus*.
 Sebaſtianus *Orocco*.
 Ioannes *Orocco*.
 Abrahamus *Ortellus*.
 Ioannes Gaſpat *Ortigas*.
 Franciſcus *Ortiz*, Lucius.
 Hieronymus *Oſorius*, Luſit.
 Ioannes *Otalora*.
 Franciſcus *Orthomanus*.
 Hernandus de *Oxa*.

P

Chriſtophorus de *Pact*.
 Gondifalvus Soares de *Pact*.
 Marchus Salon de *Pace*.
 Fulvius *Pacianus*.
 Statilius *Pacificus*.
 Anton. Menefes de *Padilla*.
 Balthaſar *Paez*, Luſit.
 Antonius *Paganus*.
 Laurentius de *Palacio*.

Michaël de *Palacio*.
 Gabriel *Paleothus*, Cardin.
 Alphonſ. *Paleothus*.
 Petrus *Paludanus*.
 Joſephus *Pamphilus*.
 S. Raymundus de *Penafort*.
 Gnidio *Pancirolo*.
 Abbas *Panormitanus*.
 Onuphtius *Panninus*.
 Ioannes *Papomus*.
 Flaminius *Parifius*.
 Petrus Paulus *Parifius*.
 Philippus *Pasqualius*.
 Franc. *Paritius*, Senenſ.
 Ioannes Franciſcus *Paninus*.
 Ioannes Baptiſta *Pauliani*.
 Hieronymus *Paulus*.
 Dionyſius *Paulus Lopy*.
 Ferdinandus *Paez*, Luſit.
 Petrus *Pechius*.
 Achilles *Pedrocha*.
 Gaſpar *Pegado*, Luſit.
 Ludouicus *Peguera*.
 Laurent de *Peirinis*.
 Melchior *Pelaez*.
 Aduarus *Pelagius*, Luſit.
 Theodorus *Peltan*.
 Iſidorus *Pelufota*.
 Franciſcus *Penia*.
 Lucas de *Peña*.
 Guilielmus *Penaldas*.
 Gabriel *Penotus*.
 Petrus *Peralta*.
 Marcus Ant. *Peregrinus*.
 Benediſtus *Pereira*, Luſitanus
 Societ. Jeſu.
 Gabriel *Pereira de Caſtro*, Lu-
 ſitan.
 Antonius *Perez*.
 Didacus *Perez*.
 Ildefonſus *Perez de Lara*.
 Achilles *Personalis*.
 Franciſcus *Personalis*.
 Gaſpat *Pernſinus*.
 Baldus de *Pernſio*.
 Petrus de *Pernſio*.
 Alexander *Peſantius*.
 Antonius de *Petra*.
 Petrus de *Petra*.
 Petrus Antonius à *Petra*.
 Petrus Getaldus de *Petrarſan-
 ſta*.
 Franciſcus *Petrarcha*.
 Melchior *Pharbo*, Luſit.
 Panucius de *Phanſitis*.
 Hieron. *Pharomius*.
 Coſmas *Philarchus*.
 Bartholomæus *Philippus*, Luſ.
 Aneon *Plagius*.

Paulus *Piaſcinius*.
 Antonius *Pichardus*.
 Georgius *Piftor*.
 Ioan *Picus Mirandula*.
 Albertus *Pighius*.
 Ioan. *Pineda*, Societ. Jeſu.
 Actias *Pinelus*, Luſit.
 Benediſtus *Pinellus*, Luſit.
 Heſtor *Pinto*, Luſit.
 Franciſcus de *Piſa*.
 Andreas *Piſcatas*, Caſtaldus.
 Ferdinandus *Pizarro*.
 Franciſc de *Piſigianis*.
 Thadæus *Piſo*.
 Petrus *Plaça*.
 Franciſcus *Planeta*.
 Ioan. *Plata*.
 Baptiſta *Platina*.
 Hieronymus *Plato*.
 Ioannes Baptiſta *Plotus*.
 Nicolaus *Plonius*.
Plutarchus.
 Gregorius *Polacbus*.
 Reginaldus *Pole*.
 Lancelotus *Pobyus*.
 Ludouicus *Pons*.
 Arnaldus *Pentanus*.
 Baptiſta *Pontanus*.
 Iacobus *Pontanus*.
 Amadæus à *Ponte*.
 Io. Franciſcus à *Ponte*.
 Ioannes à *Ponte*.
 Ludouicus de la *Ponte*.
 Oldradus de *Ponte*.
 Laurent à *Portel*.
 Chriſtophorus *Portius*.
 Iacobus *Portio*.
 Iacobus *Portius Imola*.
 Philippus *Portio*.
 Hieronymus *Portoles*.
 Ioannes Bapt. *Poffeninus*.
 Ludouicus *Poffius*.
 Anton de *Pratis*.
 Simon de *Pratis*.
 Gabriel *Pratcolus*.
 Franciſc. de *Prato*.
 Philippus *Probus*.
 Dominicus de *Pueronibus*.
 Adrianus *Pulcius*.
 Ioannes Franciſcus *Purpuratini*.
 Paris de *Puteo*.
 Iacobus *Putens*.

Q

Didacus *Quantera*.
 Stephanus *Quaranta*.
 Antonius de *Quebedo y hojos*.
 Georgius de *Quebedo*.

*** 4 Antonius

Catalogus Auctorum.

Antonius *Quisada*.
Antonius *Quintanaducnas*.
Marcus Fabius *Quintilianus*.
Ioannes *Quintinius*.
Gaspar *Quiroga*.

R

Ioannes de *Rada*.
Iacobus *Ranardus*.
Antonius *Ragucius*.
Iulius Cæsar *Rainerius*.
Theophilus *Raynaudus* Soc.
Iesu.
Calixtus *Ramirez*.
Manuel *Ramirez de Carrion*.
Ioannes *Ramirez*.
Stephanus *Ranchinus*.
Alexander *Raudensis*.
Iacobus *Raennas*.
Petrus de *Raenna*.
Ferdinandus *Rebellus*, Lusitan Soc. Iesu.

Ioannes *Rebell* Soc. Iesu.
Petrus *Rebuffus*.
Guilielmus *Rodoanus*.
Valerius *Reginaldus*.
Melch *Reinso*, Lusit.
Scipio *Rendina*.
Repertorium Inquisitorum.
Garcia de *Resende*, Lusit.
Castaldus *Reffaurus*.
Nicolaus *Reusnerus*.
Faustinus *Rhegiensis*.
Petrus *Ribadeneira*.
Antonius *Riccius*.
Ioannes Aloysius *Riccius*.
Hippolytus *Riminaldus*.
Ioannes *Riolanus*.
Ioannes Franciscus *Ripa*.
Polydorus *Ripa*.
Antonius *Ripoll*.
Æneas *Robertus*.
Blasius *Robles*, de Salzedo.
Angelus *Roeba*.
Antonius *Roebus*.
Rodericus, Archiepiscop. *Tolletanus*.
Rodericus, Episcopus *Zamoren*.
Amator *Rodericus*.
Hieronymus *Rodericus*, Lusit.
Ludovicus *Rodolphinus*.
Didacus *Rodriguez*, Aluata-do.
Emmanuel *Rodriguez*, Lusit.
Franciscus *Rogerius*.
Ioanes *Rojar*.
Franciscus *Roizius*.

Ægidius *Romanns*.
Hietonymus *Romanus*.
Ludovicus *Romanus*.
Rota Romana.
Guilielmus *Rosans*.
Albericus de *Rosatis*.
Antonius *Roscius*.
Antonius de *Rosellis*.
Emericus à *Rosenthal*.
Bernardinus *Rosignolius*.
Hieronymus de la *Rua*.
Scipio de *Rubeis*.
Ioannes Antonius *Rubens*.
Palatius *Rubens*.
Theodosius *Rubens*.
Christophorus *Rufinacius*.
Constantinus *Rugerius*.
Iulius Cæsar *Ruginellus*.
Iosephus de *Ruslicis*.
Petrus *Ruyssin*, Maurenfis.
Sylvanus *Ruyzins*.

S

Emmanuel *Sà*, Lus. Soc. Iesu.
Iacobus *Sà*, Lusit.
Didacus *Sabagun*.
Bartholomæus *Salomius*.
Ioannes de *Salas*, Societ. Iesu.
Ferdinandus *Quirinus de Salazar*, Societ. Iesu.
Franciscus *Salazar*.
Petrus *Salazar*.
Franciscus *Salgado*.
Io. *Salgado*, de Araujo Lusit.
Bartholomæus *Salicetus*.
Paulus *Salodius*.
Michael *Salon*.
Robles de *Salzedo*.
Petrus *Sanchez*.
Thomas *Sanchez*, Soc. Iesu.
Ioannes *Saneius*.
Gaspar *Sanctus*, Societ. Iesu.
Ioannes à *Sande*.
Felinus *Sandans*.
Prudentius de *Sandoual*.
Ludovicus de *San Juan*.
Antonius de *San Roman*.
Paulus *Sanctorius*.
Petrus *Sanz*, Morqueebus.
Sebastianus *Sapia*.
Ludovicus de *Sardis*.
Franciscus *Sarmiento*.
Bartolus de *Saxo Ferrato*.
Gregorius *Sayro*.
Iacobus *Sbrozins*.
Sigismundus *Seacius*.
Franciscus *Seacius*.
Iosephus *Scaliger*.

Antonius *Seacippus*.
Ioannes Baptista *Scottia*, Soc. Iesu.
Fridericus *Seotus*.
Carolus *Scribanus*.
Didacus *Segura*.
Ioannes *Segura Dawalos*.
Ioannes *Selua*.
Fredeticus de *Semis*.
Oliu. *Seraphinus* Cardin.
Seraphinus de *Seraphinis*.
Claudius *Seyffelius*.
Didorus *Siculus*.
Lucius Marinus *Siculus*.
Ioannes Bapt. *Signius*.
Carolus *Stegius*.
Iacobus *Simanchas*.
Othavianus *Simonselus*.
Iacobus *Simometa*.
Emmanuel *Soarez*, Lusit.
Franciscus *Soarez*, Soc. Iesu.
Gongalus *Soarez de Paz*.
Ioannes *Soarez*, Lusit.
Bartholomæus *Socius*.
Marianus *Socinus*.
Stanislaus *Socolomius*.
Othavius *Spartharins*.
Alexander *Sperellus*.
Petrus Antonius *Spinellus*.
Antonius de *Sola*.
Brunorus à *Sole*.
Claudius *Soler*.
Felicianus de *Solis*.
Ioannes *Fredericus Solis*.
Ioannes *Solorzans*.
Franciscus *Sonschebins*.
Hieronymus *Sorbo*.
Alphonus *Soto*.
Dominicus *Soto*.
Petrus *Soto*.
Ludovicus *Sotomajer*, Lusitanus.
Antonius de *Sousa*, Lusitanus.
Franciscus *Senja*, Lusit.
Paulus *Squillante*.
Ioannes *Staphileus*.
Achilles *Statius*, Lusit.
Gaspar *Statius*, Lusit.
Didacus *Stella*.
Iosephus *Stephanns*.
VValfridus *Strabo*.
Benedictus *Strachia*.
Theodot. *Studita*.
Ioannes *Swarez*, Lusit.
Ioannes *Swarez*, Hispan.
Goncal. *Swaz*, de Paz.
Ioannes Petrus *Swardus*.
Hieronymus *Swrita*.

Laurentius

Catalogus Auctorum.

Laurentius Surinus.

Petrus Suter.

Aeneas Sylvius.

Franciscus Sylvius.

T

Africanus Tamburinus.

Adamus Tannerus.

Carolus Tapia.

Franciscus Tarapha.

Theodulphus.

Antonius Theaurus.

Gaspar Anronius Theaurus.

Capella Tholosana.

Thomas de Thomassetu.

Io. Bapt. Thore.

Michael Timotheus.

Andreas Tiraquellus.

Franciscus Tittelmann.

Franciscus Toletus, Soc. Iesu.

Guilbertus de Tornaco.

Augustinus Tormel.

Gabriel del Toro.

Franciscus Torrecblanca.

Ioannes de Torres.

Ludouicus de Torrej.

Raphaël de la Torre.

Alexander Trentacincius.

Thomas Trinisianus.

Augustinus Trimmphus, dictus de Ancona.

Albertus Trinius.

Io. Aegidius Trinius.

Alexander Turamini.

Ioan. de Turrecremata.

Horatius Tursellus.

Aloysius Turrianus, Soc. Iesu.

Franciscus Turrianus.

Vincentius Turtureti.

Franciscus Turzanus.

Dominicus Tusebus, Cardin.

V

Aluarns Valascus, Lusit.

Gaspar Valascus, Lusit.

Thomas Valascus, Lusit.

Rodericus Valasquez de Auedaño.

Ioannes de Valboa.

Jacobus Valdesius.

Gregorius de Valentia, Soc. Iesu.

Melchior de Valentia.

Bartholomæus Valentinus.

Ioannes Bapt. Valenzuela.

Pierius Valerianus.

Franciscus Valeriola.

Ioannes Valerus.

Laurentius Vallæ.

Emmanuel de Valle, Lusit.

Rolandus à Valle.

Franciscus Vallejius.

Sebastianus Vantius.

Franciscus Vargas.

Thomas Tamayo de Vargas.

Antonius de Vasconcellos, Lusitanus, Societ. Iesu.

Petrus Alphonfus de Vasconcellos, Lusit.

Ioannes Vasquez.

Gabriel Vasquez, Societ. Iesu.

Baldus de Vbaldin.

Petrus de Vbaldin.

Bartholomæus de Vecchia.

Alphonfus à Vega.

Franciscus de Vega.

Ioannes Vela.

Ioseph Vela.

Ludouic. Velasquez de Auedaño.

Antonius de Venales.

Daniel Venatorius.

Hieronymus Venero, y Lyca.

Alphonfus à Venetruce.

Paulus Amilius Verrallus.

Roch. Veronensis.

Ostavius Vestrius.

Bartholomæus Vgelinus.

Zanchinus Vgelinus.

Matthias Vgenius.

Hugo de S. Viçto.

Andreas Villorellus.

Franciscus Victoria.

Petrus Viçtorius.

Hieronymus Vielmus.

Blasius Viegas, Lusit.

Augustinus Vigiannus.

Ambrosius Vignate.

Henricus Villalobos.

Alphonfus Villadiego.

Gonçalus Villadiego.

Alphonfus Villagus.

Ioannes Bapt. Villalobos.

Ignatius del Villar.

Alphonfus de Villegas.

Thomas à Pro, Card. Caietan.

Polydorus Virgilius.

Ioannes Vischus.

Martinus Alphonfus Vivaldus.

Ioannes Bape. Viniannus.

Iulianus Vissanus.

Franciscus Vissus.

Raphael Volaterranus.

Martinus Vranus.

Marcellus Vulpe.

Ostavius Vulpellius.

V V

Thomas VValdensis.

Srephanus VVeyms.

Hieronymus VVellerus.

Matthæus VVesembestus.

VViggers.

X

Sebastianus Ximenes.

Rodericus Xnares.

Y

Hieronymus Yebes.

Didacus de Ypu.

Z

Franciscus Zabarella, dictus Cardmalis.

Zapata.

Synester Zachias.

Paulus Zachias.

Melchior Zambranus.

Michael Zanardus.

Basilius Zanchinus.

Ioanes Zangerus.

Lælius Zeehinus.

Hieronymus de Zenetinus.

Zenezlinus.

Thomas Zerola.

Franciscus Zypant.

SERIES

Titulorum, Capitulorum, & Glossarum, quæ
in prima Parte continentur.

TITVLVS PRIMVS.

De Institutione Episcopalis officij, Episcoporum nominis significatione, & etymologia; Electione, Confirmatione, & Consecratione Episcopatum graduum, ac omnium Episcopatum diuisione.

CAP. I. De Episcopali officij institutione. pag. 1.

1. De Episcopi nomine, etymologia, & significatione 7
3. De Episcoporum electione. 11
4. De Confirmatione qua Episcopus electus confirmatur. 20
5. De Consecratione Episcopi. 24
6. De Episcopatum graduum diuisione. 34
7. De Episcopatum diuisione. 40
Episcopatum omnium totius Orbis noua, & exacta notitia. 43

TITVLVS II.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud recte obeundum requisitis; super Apostolum 1. ad Tim. 3.

GLOSS. I. Si quis Episcopatum desiderat. 55.

2. Bonum opus desiderat. 60
3. Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse. 65
4. Vnius uxoris virum. 72
5. Sobrium. 73
6. Prudentem. 77
7. Ornatum. 80

8. Pudicum. 84
9. Hospitalem. 88
10. Doctorem. 94
11. Non uinolentum. 98
12. Non percuissorem. 100
13. Sed modestum. 105
14. Non litigiosum. 106
15. Non cupidum. ibid.
16. Suae domui bene praepositum. 107
17. Non neophytum. 110

TITVLVS III.

De vera Patriarchalium Sedium
creatione.

- CAP. I. De Patriarchis in communi, & eorum praecedentiis, ac privilegiis. 119
2. De Primatu S. Ecclesiae Romanae super omnes, & de suprema Summi Pont. Potestate in vniuersum Orbem. 126
 3. De Constantinopolitano Patriarcha. 144
 4. De Alexandrino Patriarcha. 147
 5. De Antiocheno Patriarcha. ibid.
 6. De Hierosolymitano Patriarcha. 149
 7. De Patriarchis minoribus. 151
 8. De mirabili S. Ecclesiae Bracharensis creatione, & de eius Primatu in vniuersa Hispania.

TITVLVS IV.

De Archiepiscopali praesentia, eiusque auctoritate in Suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota provincia. 168.

SYLLABVS

SYLLABVS

Omnium Allegationum, quæ in secunda,
& tertia Parte continentur.

Juxta ordinem primarum litterarum.

Prior numerus Partem, posterior eiusdem partis Paginam designat.

ABSOLVENDI facultas concessa Episcopis per *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6.* an sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cæna

Dominii 2.434. à n. 21

Absolvere excommunicatos pro violenta manuum iniectioe in Clericos, quibus casibus possit Episcopus? 2.441

Absolvere à casibus Episcopo reservatis qui possint? 3.74

Absolvere occultos hæreticos virtute Concilij Trid. an possit Episcopus? 2.430

Absolutionem quorum casuum sibi consueverint reservare Episcopi? 3.47

Alienationem rerum Ecclesiæ quibus casibus facere possit Episcopus? 3.401

Alienationem factam à prædecessore, quando Ecclesiam hæredem instituit, an teneatur Episcopus ratam habere? 3.542

B

Benedictiones matrimoniales quomodo impertiendæ? 2.392. à n. 179

Benedictionem secundis nuptiis Sacerdos impertiens, vel aliquos in matrimonium coniungens sine Parochialicentia, quas penas incurrat? 2.393. à n. 186

Benedicere Ecclesiarum ornamenta quando debeat Episcopus, & an vllus possit ultra cum hæc benedictionem impertiri? 2.333

Beneficia, quæ possit Episcopus cõferre? 3.144

Beneficia vacantia intra quod tempus teneantur Episcopus providere? 3.181

Beneficia simplicia ut quis plura habere possit, an Episcopus dispense? 3.213

Beneficia parentum ut filij aliquo modo obtinere valeant, an Episcopus possit dispensare? 3.222

Beneficia vnire quando possit Episcopus? 3.226

Beneficiarios quales cogere possit Episcopus ad Fidei professionem, in suis manibus faciendam? 3.208

Beneficij sub vocabulo, ad cuius titulum quis

ordinari valet, quid comprehendatur? 2.180. à n. 23

Beneficiorum resignationes quando possit Episcopus recipere? 3.238

Beneficij vacatio quibus modis possit euenire? 3.259. à n. 3

C

Canonica portio quando, & à quibus Episcopo debeat? 3.364

Canonici Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum an semper ad residenciam teneantur? 3.100. à n. 107

Capellanus quomodo teneatur ad Missas pro aliis ex iustitia celebranda? 2.305. à n. 28

Casticatis votum qualiter factis Ordinibus annexum sit? 2.262

Cathedricum ius quando, & à quibus Episcopo debeat? 3.370. à n. 40

Causæ Episcoporum quando à solo Roman. Pontifice, Sedque Apost. sunt cognoscendæ? 3.527

Causas criminales Clericorum, an possit Episcopus laico delegare? 3.511

Causarum matrimonialium cognitionem an solus habeat Episcopus? 3.155

Celebrandi in capella domus privatz quædo possit Episcopus facultatẽ cõcedere? 2.196

Censum novum imponere, vel antiquũ augere in Ecclesiis an possit Episcopus? 3.361

Clerici in minoribus quando fori privilegio gaudeant? 2.145

Clerici in minoribus quando gaudeant exemptione à tributis? 2.255

Coadiutor cum futura successione, an & quando Episcopis dandus sit, & de coadiutori auctoritate? 3.549

Coadiutores quando illiteratis Episcopis dare possint? 3.218

Commendatitiis sine litteris an possit Episcopus aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere? 2.194

Commendate ad quod tempus, & quas Ecclesias possit Episcopus? 3.184

Communare quando possit Episcopus pias defunctorum voluptates? 3.150

Concussus

Syllabus Allegationum

Concurfus in vacatione Parochialis Ecclefiz quomodo ab Epifcopo faciendus?	3. 187
Confefiones an vllus Sacerdos audire poffit fine Epifcopi approbatione?	2. 309
Confefio Epifcopi an & quando Ecclefiz pradiet?	3. 572
Confirmacionis facramenti Minifter an proprius fit Epifcopus?	2. 316
Conferuatores Regularium an in aliquo fub- fint Epifcopo?	3. 493
Criminales Clericorum caufas an poffit Epifcopus delegare?	3. 515

D

D ecimas laicis concedere, & earum compofitiones inter Ecclefiafticos & fe- culares, an & quando facere poffit Epifco- pus?	3. 156
Defunctorum pias voluntates quando poffit Epifcopus commutare?	3. 350
Degradare Clericos quomodo & quando poffit Epifcopus?	3. 515
Delegati, an verò Ordinarij iudices fint cen- fendi Epifcopi in illis cafibus, in quibus tantum Sedis Apoft. delegari procedunt?	3. 391
Denuntiationes matrimoniales quomodo fa- ciendz, & quando in eis difpenfare poffit Epifcopus?	2. 366
Dignitas, & qualitas Praefulum eligendorum, qualis effe debeat?	2. 185
Dimifforia litteras quando, & quibus conce- dere poffit Epifcopus?	2. 117
Difpenfare in Pontificia, vel Concilij lege quando poffit Epifcopus?	2. 396
Difpenfare in fuis Conft. an validè poffit Epi- fcopus fine caufa?	2. 400
Difpenfare quando poffit Epifcopus in impe- dimentis matrimonij?	2. 402
Difpenfare quando poffit Epifcopus in iura- mentis, & votis?	2. 405
Difpenfare quando poffit Epifcopus in votis folemnibus?	2. 429
Difpenfare in quibus irregularitatibus, & fuf- penfionibus hodie poffit Epifcopus?	2. 417
Difpenfare an poffit Epifcopus cum infanti- bus?	2. 452
Difpenfare cum fibi fubditis an poffit Epi- fcopus in irregularitatibus prouenienti- bus ex vicio, feu defectu corporis?	2. 446
Difpenfare ad Ordines an poffit Epifcopus cum Sodomis de nefario crimine con- uictis?	2. 455
Difpenfare ad Ordines, & beneficia cum il- legitimis quando poffit Epifcopus?	2. 459
Difpenfare an poffit Epifcopus cum illitera- ris ad Ordines?	2. 465
Difpenfare cum promoti per faurum an poffit Epifcopus?	2. 466
Difpenfare quando poffit proprius Epifcopus cum ordinariis ab Epifcopo, qui renuncia-	

uit dignitati?	2. 468
Difpenfare an poffit Epifcopus cum biga- mis?	2. 470
Difpenfare an poffit Epifcopus, vt quis ha- beat plura beneficia fimplicia?	2. 113
Difpenfare an poffit Epifcopus, vt filij bene- ficia fuorum parentum aliquo modo obti- nere poffint?	2. 222
Difpenfare an poffit Epifcopus cum monia- libus fibi fubiectis ad retinendos annuos reditus, vel aliquos cenfus pro fuis parti- cularibus neceffitatibus?	3. 471

E

E cclcfias, & Altaria, quando & quomodo consecrare debeat Epifcopus?	2. 333
Ecclefiz pollutz quando reconciliari de- beant per Epifcopum?	2. 342
Ecclefias reparare an teneatur Epifcopus, & quas perfonas ad id cogere poffit?	2. 119
Ecclefiz an fine Epifcopi confenfu edificari poffint?	2. 326
Eleemofynarum prauos quæftores an poffit Epifcopus punire?	3. 513
Epifcopatus an fit dignitas & Ordo, & quæ in illius afpекtione requirantur: & quæ priuilegia habeant Epifcopi?	2. 186
Epifcoporum & fubditorum nomine, qui cõ- tineantur in difpenfationibus elargiendis irregularitatem, & fufpenfionem?	2. 417
Epifcopus proprius an neceffariò fit ad eun- dus, fi clericus aduerfus clericum nego- rium habeat?	3. 560
Euchariftiz facramentum, vt feruetur in Ec- clefia non Parochiali, an poffit Epifcopus licentiam concedere?	2. 295
Examinarum rerum Ordinandos fubi- cere debeat Epifcopus?	2. 331
Exemptos fi extra locum exemptum delin- quant, aut contrahant, an poffit Epifcopus ratione delicti, vel contractus eorum fe conueniri facere?	3. 562
Eximere à fua potestate an poffit Epifcopus?	3. 585

F

F amiliam armatam an habere poffit Epi- fcopus?	3. 504
Familiarem fuum triennalem quando poffit ordinare Epifcopus?	2. 112
Fines Epifcoparum, feu dioccefum, an & quando præfcribi poffint?	3. 600
Filium, & carcerem an habere poffit Epifco- pus?	3. 507. à n. 16

H

H æretici occulti qui dicantur, & quos occultos hæreticos poterunt Epifco- pi, & quilibet Confelfarij approbati abfol- uere?	2. 430
Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc, vt in irregularitatibus ex eo proue- nientibus Epifcopus difpenfandi faculta- tem	

Syllabus Allegationum.

Parochus proprius contrahentium qualis? 1. 375. à n. 56
 Patochus in sua Patochia ad quid teneatur? 1. 103. à n. 16
 Parochi præsencia in matrimonii contrahendis qualis habenda? 1. 380 à n. 78
 Patrimonij sub vocabulo ad cuius ritulum quis ordinari valet, quid comprehendatur? 1. 283 à n. 52
 Pensiones decutias, & non solutas tempore prædecessoris, an & quando teneatur Episcopus soluere? 3. 554
 Præbendas supprimere, & beneficia dismembrare, quando possit Episcopus? 3. 233
 Pœnitentiarius in Cathedralibus quomodo instituere reneatur Episcopus? 3. 134
 Prædicandi munus quando Episcopo incumbat? 3. 107
 Præsentari habitas qualis requiratur? 3. 166. à n. 72
 Præsentatio facta in tempore quando dicatur? 3. 171. à n. 116
 Præscriptio an eutrat contra Ecclesiam Episcopali Sede vacante? 3. 603
 Primam Tonsuram, & minores Ordines quando & quibus conferat Episcopus? 1. 239
 Processiones publicas quando indicare valeat Episcopus, & quas personas ad illas compellere possit? 3. 118
 Procuratio Episcopis debita ratione visitationis, an & quando præscribi possit? 3. 598
 Professionem Fidei quales beneficiarj coram Episcopo facere teneantur? 3. 218
 Professionis Regularium cognitio an aliqua cadat sub Iurisdictione Episcopi? 3. 244

Quartæ decimarum quando, & à quibus debeatur Episcopo? 3. 368. à n. 33

Religiosorum, vel Monialium numerum, an possit Episcopus in quolibet monasterio constituere? 3. 440
 Reliquias Sanctorum publicè venerandas quando Episcopus exponere possit? 3. 427. à n. 10
 Reservatis casibus à Iure, vel à Summo Pontifice an aliquam habeat Episcopus absolviendi Iurisdictionem? 3. 1
 Residere an semper teneatur Episcopus? 1. 79
 Resignationes beneficiorum quando possit Episcopus recipere? 3. 138
 Resignationes Episcopatum ex quibus causis possint facere Episcopi? 3. 531
 Resignanti Episcopatum, seu potius resigna-

tio, & successor, an & quando debeantur fructus naturales, industriales, seu civiles, & quid in aliis beneficiis? 3. 547

Sedere pro tribunali in quouis loco suæ Diœcesis, quamvis ex impro, an possit Episcopus? 1. 128
 Seminarium erigere, aut gubernare quomodo debeat Episcopus? 3. 153
 Subsidium charitativum quando, & à quibus exigere possit Episcopus? 3. 341
 Suspensionem quando incurrat Episcopus ob illicitam ordinationem, & ob paruum Pastoralis officij, vsum? 3. 510
 Synodum Diœcesanam qualiter, & quando teneatur congregare Episcopus? 3. 394

Tempora adducuntur quibus matrimonium celebrare vetitum est, benedictionesque nuptiales non sunt faciendæ? 2. 194. à n. 193
 Testamenti executor ad implendam defuncti voluntatem quando possit per Episcopum cogi? 3. 345
 Testari an possit Episcopus de bonis intuitu Episcopatus acquisitis? 3. 532
 Testes ad matrimonium adhibendi quales? 2. 386 à n. 137
 Theologalis Præbenda, & Lectio sacre Scripturæ, ut habeatur, quibus in Ecclesiis curare debet Episcopus? 1. 138
 Translati Episcopus ad aliam Ecclesiam quando primæ Ecclesiæ designat esse Episcopus? 3. 556

Vestium clericalium honestatem qualem constituere debet Episcopus, & de pœnis contra non deferentes? 2. 218
 Vicarium generalem qualem constituere debeat Episcopus? 3. 110
 Virginum Deo dicandarum voluntatem quando Episcopus teneatur explorare? 3. 420
 Visitare quando teneatur Episcopus, & in visitationibus quomodo procedere debeat? 3. 282
 Visitandi exemptos quando ius habeat Episcopus? 1. 293
 Visitandi Hospitalia, Collegia, ac Confraternitates laicorum quando ius habeat Episcopus? 3. 297
 Visitatio Episcopi an præscribi possit? 3. 597
 Visitorem Episcopali Sede vacante quis possit deputare? 3. 607
 Vinire beneficia quando possit Episcopus? 3. 216

RECENSIO

Locorum, quæ ex Iure Pontificio & Cæsareo,
Conciliis Aurelianensi, & Tridentino, Bullis
item & Constitutionibus Apostolicis,
neq̃non Ordinationibus Regiis
Lusitanorum, declarantur.

Prior numerus Partem, posterior paginam notat, tertius est marginalis.

EX IVRE PONTIFICIO.

Ex Decreto.

CAP. 22. dist.	part. 1. pag. 133. num. 19
1. 99. dist.	1. 40. 4
Clericus 81. dist.	3. 470. 83
cum ad verum. 69. dist.	1. 133. 30
ecce. in prime. 99. dist.	1. 35. 5
in illu. 80. dist.	1. 40. 4
in novo. dist. 21.	1. 3. 7
mos antiquus. 65. dist.	1. 146. 9
obstum. 61. dist.	3. 608. 12
ordinationes il 1. §. tempus. 75. dist.	2. 194. 41
Presbyter. 28. dist.	2. 264. 10
primu scdu. in fin. 99. dist.	1. 35. 5
quod die. 75. dist.	2. 194. 41
quo in omnibus. 31. dist.	3. 55. 38
renouantes. 22. dist.	1. 145. 6
sacratat. 23. dist.	2. 35. 27
unic. dist. 85.	3. 88. 30. 33
et. 61. dist.	3. 608. 12
1. 28. q. 1.	1. 22. 13
Adiicimus 16. quest. 1.	2. 318. 43
cafellas 10. q. 2.	3. 410. 57
charitatem 12. q. 2.	3. 609. 16
Clericus 1. q. 2.	3. 541. 57
cum finus 9. q. 3.	3. 77. 13
cum finus. vers. similiter. 9. q. 3.	3. 580. 29
Diaconissa. 27. q. 1.	2. 235. 27
illu. autem 12. q. 2.	3. 541. 38
placuit il 2. 16. q. 3.	3. 601. 18
quam sit necessarium 18. q. 2.	3. 482. 12
qui Episcopatum. 8. q. 1.	2. 189. 14
sine exceptione 12. q. 2.	3. 410. 57

Ex Decretalibus.

1. §. verum quia de heret.	2. 431. 8
Barbof. de Episcopo.	

1. de præsript.	3. 601. 15. 16. 17
1. qui filij sint legit.	3. 359. 28
1. de reliq. & vener. Sanct.	3. 426. 4
1. de suppl. neglig. Pralat.	3. 578. 21
1. de voto.	2. 406. 4
2. de donat.	3. 610. 27
2. de translat.	3. 580. 30
ad audientiam 34. de appellat.	3. 567. 28
ad huc. vers. videntes de testam.	3. 541. 34
antiqua. de privileg.	1. 124. 29
auditu. in fin. de præsript.	3. 593. 21
auditu. de præsript.	3. 571. 6
Capellanus. de seruit.	1. 395. 203
causam. qui filij sint legit.	3. 358. 26
cum accepisset. de constitutionib.	2. 32. 16
cum Apostolus. §. prohibemus. de censib.	3. 374.
41	
cum ex officio. de præs.	3. 598. 13
cum non ab homine. de iudic.	3. 518. 17
cum non liceat. de præsript.	3. 386. 8
cum olim. de præsript.	3. 592. 13
cum olim il 2. de privileg.	3. 596. 13
cum satis. de iurepatr.	3. 278. 186
cum satis. de offic. Archid.	3. 95. 13
cum venerabilis. de censib.	3. 186. 9
cum venerabilem. vers. quod autem. qui filij sint legitimi.	2. 397. 15
cum vobis 19. de elect.	3. 610. 27
dilecti. de temp. ordin.	2. 198. 19
dilecti. vers. quia vero. de appell.	2. 416. 7
ea noscitur. de iurepatr.	3. 270. 115
at fcleri. §. de adulteriis. de iudic.	3. 56. 39
ex frequentib. 3. de institut.	3. 191. 10
ex litteris. de in integr. restit.	3. 357. 14
ex parte. de decimis.	2. 397. 12
immutat. de elect.	2. 193. 35
iunioris. de sponsalib.	3. 71. 179
nobis 25. de iurepatr.	1. 16. 35

*** 1

nunt

Recensio locorum Iuris Canon.&c.

novit, vers. Non enim, de iudic. 1. 136. 50. & 1.

141 97	
nulius, de iurepatr.	3. 250. 28. & 3. 579. 27
nuper, vers. in secundo, de sent. excomm.	2. 159. 21
per suas, de simon.	2. 192. 29
per suas 10. de voto.	3. 88. 16
praelatum, qui filij sine legiti.	3. 358. 29. 30
prohibemus, de censib.	3. 363. 14
quanto, de consuetud.	3. 591. 8
quia circa, de bigamis.	2. 164. 9
recipimus, de privil.	3. 567. 23 & ibid. 28
Romana, & caueant, de sentent. excomm. in 6.	
3. 499. 34	
si de terra, &c. accedentibus, de privilegiis, concordantur.	2. 531. 12
significavit, gl. verb. nostram, de corp. vit. 2. 452. 18	
significavit, de offic. Ordin.	3. 579. 16
si quis Presbyterorum, in fin. de reb. Eccles. non alien. declaratur.	
si vero, vers. verum, de iureiur.	2. 407. 5
tua nos, de clerico agros.	3. 219. 12
tuum, de ord. cognit.	3. 359. 27
verum 15. de iureiur.	2. 407. 5
pen. de simon.	2. 192. 29
vlt. & cat. rum, de offic. deleg.	2. 405. 17
ibid.	
vlt. de prescript. ibi, quas absque peccato mortali, &c.	1. 142. 100
vnice, de Cleric. per saltum promot.	2. 267. 6

Ex VI. Decretalium.

1 de usuris.	3. 328. 17
cum persona, de privileg.	3. 568. 35
in cui 4. de elect.	3. 608. 11. 15
licet canon, de elect.	3. 201. 84
& 3. 584. 58	
si Papa, vers. idem dicimus, de privileg.	3. 566. 25
vlt. de suppl. negl. Pral. 6.	3. 608. 10. 15
generi, de reg. iur.	3. 570. 45

Ex Clementinis.

Clem. 1. & 2. de censib.	3. 375. 46
3. & verum, de sepult.	3. 366. 15
dudum, de sepultur.	2. 319. 47
vnice, de suppl. negl. Pralat.	3. 586. 66

Ex Extrauagantibus.

Extrav. ad evitanda scandala, Martini P. 2.	
322. 61	
ambitiosa, ibi, nullius momenti, de reb. Eccles. non alien.	3. 404. 16
excecrabilis, vers. quantum, de prabend.	1. 117. 42
vniam sanctam, de maior & obed.	1. 131. 29
vnice, vers. sancte, ne Sede vacante Ioanni. XXI. ibid.	

EX IVRE CÆSAREO.

Ex Digestis.

L. 1. & 2. de bonis, de Carbon. edito. & l. legati, de alim. & cibari. leg. componuntur.	2. 190. 9
& quia, de iuris. omn. iud.	3. 391. 7
filij liberorum, & relegatus, & l. eius, qui manumissus, §. 1. ff. ad municip. componuntur.	
3. 303. 35	
inter stipulantem & sacram, de V. S. 2. 336. 16	
qui res, & aliam, de solut.	ibid.
si servus, §. fornarius, ad leg. Aquilianam. 2.	
345. 14	
ut vim vi, de iust. & iure.	3. 53. 11
vlt. de iur. immuni.	3. 390. 6
Tit. de offic. delegati, & ff. de offic. eius cui mand. est iuris. &c. cod. differunt.	3. 119. 43

Ex Codice.

L. 1. & 2. de iis qui sponte mun. sub.	2. 332. 17
vlt. de fund. simitroph.	3. 601. 8
vulgare illud, Quia non profunt singula, multa collecta iuvant.	3. 567. 24

Ex Concilio Aurelian.

Can. 3. c. omnes fideles, de consecr. dist. 5. 1. 358. 7	
--	--

Ex Concilio Trident.

SESSIO IV.

In decreto de editione, & usu sacrorum librorum.	
3. 388. 12. & seqq.	

SESSIO V.

De Reformat. cap. 1.	3. 139. 1. & seqq.
c. 5.	3. 308. 1. & seqq.

SESSIO VI.

De Reform. cap. 1. in princ.	1. 65. 3
c. 2.	3. 38. 105
c. 4.	3. 284. 5
c. 5.	2. 216. 10
Ibi, in personas eidem Ordinario subiectas. 2.	
211. 64	

SESSIO VII.

De sacramento Confirmationis, can. 2. 1.	
363. 2	
Can. 3.	1. 357. 1
De Reformat. cap. 3. ibi, omnino irritetur. 3.	
218. 4	
Idem cap. 3. & sess. 21. de Reform. cap. 4. in fin. conciliantur.	ibid.
c. 4.	3. 284. 5
c. 8.	3. 298. 1. & seqq.
c. 10.	2. 219. 2. 10
& quod comprehendat primam Transuram. 2.	
198. 17	
c. 11.	2. 218. 2
c. 16.	3. 298. 1. & seqq.
c. 14.	3. 485. 22
Disputatur an deroget textus in cap. 2. de pri- uit. lib. 6.	ibid. 23
SESSIO	

Recensio locorum Iuris Canon.&c.

SESSIO XIII.

- De sacramento Eucharistiz cap.6. & can.7.2.
294.1. & seq.
De reformat. cap.4. 3.519.13
c.5. 2.231.1. & seqq.

SESSIO XIV.

- De sacramento Pœnitentiz, cap.7. ibi, ut nulla sit reservatio in articulo mortis. 2.324.78
De Extrema Vnctione, cap.1. 2.311.13
De reformat. cap.2. 2.215.1. & seqq.
Ibi, etiam prætextu familiaritatis.
c.7. vers. si verò homicidium, &c. 2.428.54

- c.9. ibi, beneficia vnius diœcesis, &c. 3.218.9
De casuum reservatione cap.7. 3.497.78

SESSIO XV.

- De Regularibus, cap.3. 3.431.2

SESSIO XVI.

- De reformat. cap.2. 2.278.4. & seqq.
c.3. 3.103.154
c.3. vers. in iur. 3.259.2
c.7. 3.121. & seqq.
c.9. 3.523. & seqq.

SESSIO XVII.

- De observandis in celebratione Missæ, ibi, ne patientur priuati in domibus, &c. 2.296.1. cum seqq.
Ibi, Deinde ut irreuerentia vitetur, &c. 2.294.1. cum seqq.
Ibi, Ab Ecclesiis verò musicis, &c. 2.304.14

- De Reformat. cap.2. ibi, verum etiam in sacro Ordine, &c. 2.194. & seqq.
c.3. 3.103.114
c.4. in fine. 3.211.4
c.8. 3.301. & seqq. & 3.347.13. & seqq.

SESSIO XVIII.

- De sacramento Ordinis, cap.3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo potest. 2.196.3
c.4. ibi, character imprimitur. ibid.4
De Reformat. cap.1.3.105.160. & à principio allegationis.
c.4. ibi, qui sacramentum Confirmationis, &c. 2.197.14
Ibi, & Fidei rudimenta. 2.140.4
c.6. ibi, in etiam privilegio fori, &c. 2.146.2. & seqq.
Ibi, ante decimumquartum annum beneficium, &c. 3.101.71. & seqq.
c.7. 2.214.10
c.8. ibi, in Cathedrali Ecclesia. 2.161.12
Ibi, à proprio Episcopo ordinatur. 2.205.2. & seqq.
Ibi, statutis à iure temporibus. 2.270.1. & seqq.
c.9. 2.212.1. & seqq.
c.10. 2.101.8. & seqq.
c.11. 2.166.1. & seqq.

Barbosa de Episcopo.

- c.14. ibi, ad minus annum integrum. 2.273.4. & seqq.

- c.15. 2.162.1. & seqq.
c.16. 2.193.1
c.18. 3.314.1. & seqq.

SESSIO XXIV.

- Can.1. 2.394.199
De Reformat. Matrimonij cap.1.2.369.1. & seqq.
c.3. 3.809.18
c.4. 3.72.164
c.9. 3.37.142
c.10.

- De Reformat. cap.6. 2.433.9
Ibi, idem & in hæresis crimine. 2.431.1. & seqq.
Ibi, vers. vniuersitates autem. 3.501.41.43

- c.8. 3.335.1. & seqq.
c.12. ibi, Alioquin primo anno priuetur. 3.104.146

- Ibi, promissi etiam de beneficiis, &c. 3.209.1. & seqq.*
Ibi, Hortatur etiam sancta Synodus, &c. 3.197.58. & seqq.
Ibi, Archidiaconi etiam, &c. ibid.60
Ibi, ultra tres menses, &c. 3.100.107. & seqq.

- c.13. 3.227.1. & seqq.
c.14. 3.13.3.1. & seqq.
Ibi, vel aliquos simpliciter beneficia, &c. 3.134.14

- c.17. 3.214.1. & seqq.
c.18. ibi, debeat Episcopus statim, &c. 3.486.24

- Ibi, per resignationem in Curia. 3.193.22*
Ibi, nec illius possessio suffragetur. 3.212.26

- Ibi, Porro Episcopus, &c. 3.189.1. cum seqq.*
ubi latè de examine per concursum.

- c.20. in princ. 3.333.1. & seqq.
Ibi, in vers. ad hæc. 3.355.1. & seqq.

SESSIO XXV.

- De Reformat. c.1. 1.83.23

- De inuocatione, & venetatione Sanctorum, vers. Hac ut fidelibus, &c. 3.425.3

- De Regularibus cap.3. 3.431.1. & seqq.
Ibi, in prædictis autem monasteriis, &c. ibid.

- c.11. 3.286.18

- c.12. An deroget privilegia Regularibus concessa ad celebrandum tempore interdicti, & admittendos Laicos eodem tempore ad Dini-
na. 3.487.24

- c.13. vers. Exempti. 3.319.8. & seqq.
& 3.326.26. & seqq.

- c.14. 3.284.19
*** 3 6.15.

Recensio locorum Iuris Canon.&c.

c. 15.	3.445.1 & seqq.	<i>Eiusd. incip. In tanta.</i> 1.308.2. & 3.449.33.34
c. 16.	3.431.1. & seqq.	<i>Eiusd. incip. Circumflectu.</i> 3.445.4. & seqq.
c. 17.	3.441.1. & seqq.	<i>Eiusd. incip. Vbi gratia.</i> 3.460.33. & seqq.
c. 18.	3.38.147. & seq. & 3.423.1	<i>Eiusd. incip. Dubiti.</i> 3.455.13. & seqq.
c. 19.	3.475.9. & seq.	<i>Eiusd. incip. Qua Sacramentalium.</i> 3.460.34
De reformat. c. 6.	3.284.5	<i>Eiusd. incip. Exposit.</i> 3.122.32. & seqq.
c. 3.	3.366.18	<i>SIXT V. incip. Sanctum. & salutare.</i> 2.105.2. & seqq.
c. 4.	2.354.1 & seq.	<i>Eiusd. incip. Cum Sacrosanctum.</i> 2.230.12
c. 6.	3.284.5	<i>Eiusd. incip. Pastoralu.</i> <i>ibid.</i> 13
c. 7.	3.550.1. & seqq.	<i>Eiusd. incip. Celi. & terra.</i> 3.67.134
c. 9.	3.286.1. & seqq.	<i>Eiusd. incip. Sixtus Episcopus.</i> 3.450.47
c. 11.	3.223.1	<i>Eiusd. incip. Effrenatum.</i> 3.55.26
c. 13.	3.266.18	<i>CLEMENTIS VIII. incip. Illius vice.</i> 3.23.120.
c. 15.	3.223.1. & seqq.	<i>Eiusd. incip. In his.</i> 3.451.42
		<i>Eiusd. incip. Ecclesiastici Ordinis.</i> 3.115.10
		<i>VARIANT VIII. incip. Decet Rom. Pontificem.</i> 3.111.10

Ex Bullis, & Constitutionibus Apostolicis.

MARTINI V. incip. Ad reprimendas.	3.15.115
PII II. incip. Pius.	2.271.11. & seqq.
PII IV. incip. Ea qua.	3.23.120
<i>Eiusd. inc. Rom. Pont.</i>	3.26.138
IVLII III. incip. In multi.	3.63.99
LEONIS X. inc. Inter sollicitudines.	3.388.9
PII V. incip. Horrendum.	2.462.2. n. 2. usque ad fin.
<i>Eiusd. incip. Licet omnibus.</i>	3.26.141
<i>Eiusd. incip. Cum primam.</i>	3.63.100
<i>Eiusd. incip. Cum ex Apostolatus.</i>	3.169.136. & seqq.
<i>Eiusd. incip. In conferendis.</i>	3.190.12. & seqq.
<i>Eiusd. incip. Quanta Ecclesia.</i>	3.240.21. & seqq.
<i>Eiusd. incip. Super gregem.</i>	3.389.1. & seqq.
<i>Eiusd. incip. Sanctissimus.</i>	3.413.3. & seqq.
<i>Eiusd. incip. Pius V.</i>	3.449.33
GREGORII XIII. incip. Incumbenti.	3.27.152
<i>Eiusd. incip. Non sine gravi.</i>	<i>ibid.</i> 153

<i>Eiusd. incip. Ecclesia uniuersa.</i>	<i>ibid.</i>
GREGORII XV. incip. Suprema Ecclesia uniuersa.	<i>ibid.</i>
<i>Eiusd. incip. Suprema dispositionis.</i>	3.138.36
Bullas & Constitutiones Pontificum in fine Operis inuenies.	

Ex Ordinationibus Regiis Lusitanie.

Lib. 1. tit. 61. §. 39. in fine.	3.300.14. 15
<i>Ibi Proem.</i>	<i>ibid.</i> 13
<i>Ibi. et ita de determinacão. &c.</i>	<i>ibid.</i> 16
Lib. 1. tit. 1. §. 25	2.247.6
<i>Eod. tit. 1. §. 27.</i>	<i>ibid.</i> 2 & 26
<i>& tit. 2. §. 1.</i>	2.252.34
<i>& tit. 11. in princ.</i>	2.256.4. & seqq.
<i>& tit. 11. §. ult.</i>	2.258.13
Lib. 3. tit. 56. §. 7. vers. E declaramos.	2.443.9
<i>& tit. 64. in princ.</i>	1.141.96
Lib. 5. tit. 2. in princ.	3.61.102
<i>& tit. 103.</i>	3.515.13

SYLLOGE

Decisionum Sacræ Rotæ Romanæ, & Congregationis Cardinalium.

Ex Decisionibus S. Rotæ Romanæ.

A BYLEN. Canonicatus Pœnit. 17. Aprilis 1589.	3.135.2	<i>Mantica.</i>
Adiacen. Beneficij 15. Aprilis 1622.	3.316.24	<i>Coccino.</i>
Alexandrina Beneficij 15 Aprilis 1625.	3.298.5	<i>Merlino.</i>
Aliphana Iurispatr. 4. Iulij 1629.	3.261.30	<i>Ghülerio</i>
Andrien. Archidiaconatus 5. Decembr. 1625.	3.156.62	<i>Merlino.</i>
Aquilana Capellaniz 26. Martij 1629.	2.308.44	<i>Merlino.</i>
Arboren Spolij 17. Iunij 1614.	3.541.35	<i>Manzanedo.</i>
Asculana Plebaniz 17. Ianuarij 1604.	3.237.9	<i>Merlino.</i>
Affisien. Beneficij n. Maij 1607.	3.317.30	<i>Marquemontio.</i>
Aften. Fructuum 15 Martij 1613.	3.107.172	<i>Manzanedo.</i>
Astoricen Prioratus 18. Decembr. 1598.	3.163.105	<i>Seraphino.</i>
Archidiaconatus 6 Nouembr. 1602.	3.166.116	<i>Lancellosto.</i>
Residentiz 6. Iunij 1616.	3.102.153 & 3.104.154	<i>Coccino.</i>
Auersana Parochialis 12. Martij 1562.	3.167.187	<i>Oradino.</i>
<i>Barbassren</i> Canonicatus 26. Ianuarij 1616.	3.104.154	<i>Duran.</i>
Barcinon Parochialis 29. Nouembr. 1613. & 26. Ianuarij 1615.	3.203.95	<i>Baratto.</i>
Vicariz 9. Febr. 1624.	3.232.55	<i>Merlino.</i>
Fructuum 4. Iulij 1607.	3.548.5	<i>Iusso.</i>
Beneuentana Paroch. 13. Iunij 1590.	3.207.103	<i>Oradino.</i>
Beneficij 15. Nouembr. 1597.	3.163.101	<i>Seraphino.</i>
Bergomen. Capellaniz 18. Maij 1629.	3.264.64	<i>Merlino.</i>
Bononien. Paroch. 24. Nouembr. 1595.	3.274.158	<i>Litta.</i>
Canonicatus 28. Iunij 1610.	3.270.119	<i>Coccino.</i>
Bouenens. 13. Nouembr. 1617.	3.215.10	
Bracharen. Beneficij 3. Martij 1603.	3.273.140	<i>Ludowiso.</i>
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.		
decif. 94.		
Fructuum 18. Aprilis 1625.	3.548.9	<i>Baratto.</i>
Brixien. locationis 5. Decembr. 1594.	3.409.49	<i>Penia.</i>
Brundusina Gabellæ.	2.253.7	<i>Penia.</i>
Burgen. Abbatiz 19. Nouembr. 1588.	3.166.76	<i>Penia.</i>
Beneficij 23. Maij 1603.	3.167.120	<i>Litta.</i>
Reductionis beneficiorum 15. Nouembr. 1610.	3.233	<i>Ludowiso.</i>
nouissimè refertur in collectione decisionum per Beltramin.		
decif. 483		
Abbatiz de Salas 14. Maij 1614	3.296.32	<i>Vbaldo.</i>
		<i>Calaguri</i>

Sylloge Decisionum Rotæ Rom.

<i>Calaguritana</i> reductionis Motus proprii 29. Martij 1595.	3.169.136	<i>Seraphino.</i>
Portionis de Narbaia 2. Iunij 1589.	3.234.8	<i>Penia.</i>
Beneficij de Ollauariis 15. Decembr. 1604.	3.150.10	<i>Penia.</i>
Fructuum 26. Maij 1614.	3.104.153	<i>Vbaldo.</i>
Claciaten. beneficij 25. Febr. 1611.	3.285.10	<i>Attrebatu.</i>
Iurisdictionis 10. Maij 1624.	3.346.25	<i>Remboldo.</i>
Camarinen. 21. Febr. 1617.	3.469.76	
Carthaginen. fructuum 2. April. 1612.	3.104.153	<i>Pironano.</i>
Caurien. beneficij 9. Decembr. 1598.	3.262.40	<i>Corduba.</i>
Colimbrien. pensionis 27. Ianuar. 1605.	3.108.177	<i>Merlino.</i>
Canonicatus 13. Iunij 1616.	1.115.19	<i>Sacrato.</i>
Præstimoniorum 10. Decembr. 1631. & 18. Iunij 1632.	3.603.2	<i>Dunozello.</i>
Colonien. præcedentiz 9. Iunij 1627.	2.311	<i>Vbaldo.</i>
Comen. Capellaniz 17. Iunij 1616.	3.265	<i>Penia.</i>
Capellz 7. Febr. 1620.	3.163.106. & 3.296.33	<i>Remboldo.</i>
Compostellan. Canon. 10. Maij 1600.	3.159.78	<i>Lancellotto.</i>
Parochialis 20. Febr. 1630.	3.275.161	<i>Merlino.</i>
Conchen. decimarum dell' Infanto 18. Decembr. 1617.	3.375.34.36	
& 7. Febr. 1618		<i>Andrea.</i>
Corduben. Beneficiorum 24. Febr. 1620.	3.548.8	<i>Caualerio.</i>
Capellaniz 5. Decembr. 1629.	3.266.72	<i>Coccino.</i>
Dimidia portionis 12. Febr. 1628		<i>Duran.</i>
<i>Deltrufen</i> Archipresb. 16. Nouemb. 1594.	3.219.10	<i>Penia.</i>
<i>Peltrina</i> Canonicatus 5. Decembr. 1603.	3.280.193	<i>Ortembergo.</i>
Ferrarien. pensionis 14. Iunij 1624.		<i>Remboldo.</i>
& 21. Martij 1627.	2.463	<i>Virili.</i>
Bonorum 19. Ianuarij 1615.	3.157.4	<i>Dunozetto.</i>
Archipresbyteratus 16. Iunij 1628.	3.265.66	<i>Coccino.</i>
Firmana Altaris 15. Decembr. 1594.	3.272.136. & 3.269.105	<i>Dunozetto.</i>
& 9. Iunij 1608.	3.231.32	<i>Marquemontio.</i>
Foroliuinen. Capellz 3. Iunij 1586.	3.175.186	<i>Granutio.</i>
<i>Gerunden.</i> personatus & causæ piz 17. Maij 1630.	3.170.141	<i>Verospiz.</i>
Fructuum 24. Maij 1599.	3.547	<i>Iusto.</i>
Distribution. 16. Febr. 1604.	3.104.152	<i>Ludouiffo.</i>
nouissime refertur in collectione decisionum per Beltramin.		
decif. 154		
Granaten. Capellaniz 12. Ianuarij 1607.	3.200.77	<i>Marquemontio.</i>
<i>Hispalen.</i> beneficij de Villanueva 15. Ianuarij 1604.	3.150.11	<i>Iusto.</i>
Distributionum 2. Maij 1603.	3.106.167	<i>Coccino.</i>
Legitimitatis 4. Febr. 1613.		<i>Vbaldo sen.</i>
Archidiaconatus 20. Febr. & 26. Iunij 1606.	3.262	<i>Iusto.</i>
<i>Imolen.</i> Iurispatr. 19. Nouembr. 1594.	3.266.77	<i>Orano.</i>
Bonorum 21. Maij 1593	3.406.32	<i>Pamphilio.</i>
<i>Lecien.</i> fructuum 21. April. 1603.	3.104.153	<i>Pamphilio.</i>
Beneficiorum 4. Febr. 1608.	3.167.117	<i>Caualerio.</i>
Quartæ funeralium 15. Ianuar. 1618.	3.268	<i>Coccino.</i>
Legionen. puritatis sanguinis 26. Martij 1671.		<i>Quetpa.</i>
Parochialis 18. Decembr. 1623.	3.271.128	<i>Merlino.</i>
Canonicatus S. Dionysij 23. Martij, & 3. Iulij 1623.	3.286.15	<i>Coccino.</i>
		<i>Leodien.</i>

Sylloge Decisionum Rotæ Rom.

- Leodien. Canonicatus 28. Iunij 1621.
 Lucana beneficij 4. Nouemb. 1579.
 Optionis domus 24. Ianuarij 1607.
 Dismembrationis 18. Nouembr. 1600.
 Iurispatr. de podiis 15. Martij 1621.
 & 18. Maij 1628. 3. 157. 30
 Maceraten. hæreditatis 4. Iunij 1590.
 Maiorican. Canonicatus 15. Nouembr. 1593.
 Mediolanen. Iurispatr. 23. Ianuarij 1596.
 Præposituræ 16. Martij 1590.
 Dismembrationis 28. Ianuarij 1595.
 Fructuum 9. Martij 1592.
 Melfiten. legati pij 24. Ianuarij 1629.
 Meten. professionis 2. Iunij 1636.
 Monopolitana hebdomadæ 1. Iulij 1613.
 Neapolitana Rectoriæ 19. Decembr. 1609.
 Nepeſina Canonicatus 25. Februarij 1615.
 Nouarien. decimarum 15. April. 1611.
 nouiffimè refertur in collectione decisionum apud Beltramin.
 decif. 519.
 Nullius. ſeu Squillacen. iurisdictionis 4. Maij 1616.
 Oriolen. præcedentiæ 10. Martij 1600.
 Canonicatus 11. Ianuarij 1619.
 Oueten. mercedis 12. Decembr. 1605.
 Pacen. decimarum 12. Febr. 1608.
 Palatina fructuum 16. Febr. 1580.
 Pampilonen. célébrationis Miſſæ 7. Februarij 1594.
 Iuris viſitandi 15. Decembr. 1623.
 Papicen. reſidentię 10. Martij 1603.
 Fructuum 21. Febr. 1622.
 Beneficij 10. Aprilis 1617.
 Parmen. Tranſactionis 20. Decembr. 1657.
 Perufina beneficij 4. Iulij 1608.
 Piſtorien. Parochialis. Febr. 1613.
 Placentina Paroch. de Mal partita 28. Iunij 1585.
 Salarij 7. Maij 1608.
 Theſaurariæ 25. Maij. & 16. Nouembr. 1609.
 Decimarum perſon. de Trugillo 18. Martij 1616.
 Archipreſbyteratus 4. Iulij 1614.
 Præpoſituræ 26. April. 1627. & 4. Decembr. 1628.
 Reatin. 9. Maij 1609.
 Regionen. Paroch. 7. Octobr. 1589.
 Romana Iurispatr. 8. Iulij 1584.
 Capellaniz 23. Ianuarij 1589.
 & 20. Nouembr. 1628. & 19. April. 1630.
 Computorum 10. April. 1630.
 Præcedentiæ 24. Maij 1600.
 Clericatus S. Perij 27. Nouembr. 1602.
 Beneficiatus 22. Maij 1623.
 2. 181. 34 *Remboldo.*
 3. 216. 18 *Seraphino.*
 3. 140. 12 *Mauzanedo.*
 3. 235. 1 *Iuſto.*
 3. 265. 65 *Coccino.*
 Dunogetto.
 3. 316. 26 *Pamphilio.*
 3. 135. 2 *Millino.*
 3. 275. 162 *Mantica.*
 3. 259. 19 *Bubalo.*
 3. 235. 19 *Seraphino.*
 3. 548. 5 *Orano.*
 3. 170. 141 *Dunogetto.*
 3. 475 *Carillo.*
 3. 170. 141 *Mauzanedo.*
 3. 263. 49 *Ortembergo.*
 3. 203. 92 *Merlino.*
 3. 368. 34 *Ludouiffo.*
 Andrea.
 3. 323. 36 *Litta.*
 3. 315. 12 *Remboldo.*
 3. 203. 13 *Coccino.*
 3. 368. 34 *Sacra.*
 3. 548. 5 *Lancelotto.*
 3. 301. 21 *Mantica.*
 3. 286. 20 *Merlino.*
 3. 101. 138 *Ortembergo.*
 3. 548. 5 *Remboldo.*
 3. 92. 45 *Andrea.*
 3. 437. 17 *Duran.*
 3. 227. 3 *Penia.*
 3. 202. 91 *Merlino.*
 3. 183. 5. 18 *Seraphino.*
 3. 104. 153 *Penia.*
 3. 166. 116 *Ortembergo.*
 3. 369. 36 *Buratto.*
 3. 208. 104 *Pamphilio iun.*
 3. 236 *Pirouano.*
 2. 337. 26
 3. 273. 140 *Blanchetto.*
 3. 265. 63 *Seraphino.*
 2. 304. 43 *Pamphilio.*
 3. 296. 33 *Pirouano.*
 3. 348. 36 *Merlino.*
 3. 323 *Lancelotto.*
 3. 168 *Pamphilio:*
 3. 301. 22 *Coccino.*
 Donatio

Sylloge Decisionum Rotæ Rom.

Donationis de Mongellis 14. Januarij 1636.	3.437.17.31 Carrillo.
Rothomagien. 13. Julij 1601.	2.352.56
Salamantina del Pedroso 15. Decembr. 1567.	3.98.105 Seraphino.
Beneficij 4. Febr. 1630.	3.273.143 Gbulerio.
Parochialis de Geratis 1. Decembr. 1578.	3.150.10 Brano.
Beneficiorum Salman. & Abulen. 9. Junij 1599.	3.262 Penia.
Segobien. Canon. 14. Nouembr. 1588.	3.158.73 Plato.
Seguntina Archid. 19. Martij 1601.	3.163.107 Lancelotto.
Spoletana beneficij 18. Maij 1590.	3.272.137 Blanchetto.
Salmonen. 4. Maij 1612.	3.90.36 Cantuccio.
& 14. Maij 1610.	ibid. Lancelotto.
Theatin. Iurisd. 4. Maij 1612.	1.40.7 Coccino.
Abbatiz S. Ioannis in Venere 11. Septembr. 1621.	3.593.29
Tiburtn. Parochialis 17. Junij 1629.	3.212.27 Pirouano.
Tirassonen. Capellaniz 9. Junij 1603.	1.305.50 Sacrato.
Toletana beneficij 12. Octobr. 1579.	3.234.13 Seraphino.
Canonicatus 10. Decembr. 1608.	1.115.29 Marquemontio.
Matrimonij 10. Decembr. 1625.	2.378.71 Merlino.
Tuden. Parochialis 7. Nouembr. 1611.	3.262 Vbaldo.
Tuderten. Parochialis 21. April. 1595.	ibid. 40 Penia.
Valentina de Satiua 3. Januarij 1590.	2.296.31 Bubalo.
Vallisoletana Decanatus 10. Decembr. 1600.	1.185.98 Millimo.
Veneriarum nullitatis contractus 13. Nouemb. 1602.	3.408.43 Pamphilio.
Verdunen. Decanatus 9. Martij 1580.	3.163.102 Lancelotto.
Vicen. Parochialis Castri Tertiole 14. Januarij 1611.	3.183.6 Manzardo.
Matrimonij 11. Martij 1624.	1.385.127. & 386.23 Dunozetto.
& 23. Junij 1636.	2.253.41 Merlino.
Visen. hereditatis 24. Maij 1629.	3.538.22 Pirouano.
Viterbien. & Tuscanen. Vicarij 3. Martij 1617.	3.125.125 Canalerio.
Vlisbonen. Iuris conferendi 13. Junij 1607.	3.194.31 Lancelotto.
Concurfus 1. Junij 1611.	ibid. 32 Coccino.
& 1. Junij 1615.	ibid. Remboldo.
Quartenarij 15. Januarij 1624.	Coccino.
Vigellen Canon. 7. Maij 1583.	3.166.116 Blanchetto.
Zamoren. Capellaniz 12. Junij 1589.	3.104.149 Mantica.
Beneficij de Morzilis 30. Maij 1586.	3.275.162 Orano.

Ex sacra Congregatione Cardinalium.

A Grigenrin. rerræ nou. 4. April 1615.	3.226.28
Amelien. 4. Januarij 1608.	3.466.63
Cameracen. 9. Februarij 1608.	2.352.57
Conuersana 27. Junij 1626.	3.237.9
Cusentin. 1. Martij 1614.	3.324.37
Feretræn. 13. April. 1630.	2.475.25
17. Aug. 1617.	3.72.164
Ferrarien. 17. Julij 1609.	3.319.2
Foglinen. 21. Nouembr. 1619.	3.368.
	Hydruntin.

Sylloge Decifionum Congr.Card.

Hydruntin. 15. Decembr. 1631.	2.352.57
Ianuen. 10. Maij 1631.	3.462.42
Maceraten. 18. Nouembr. 1618.	3.124.17
Monopolitan. 23. Martij 1619.	3.233.37
Neapol. 12. Martij 1619.	3.368.65
Nullius, siue Conuersanen. 20. Augusti 1627.	3.593.19
2. Augusti 1631. & 24. Augusti 1632.	2.454.15
1. Febr. 1631.	3.447.22
11. Ianuar. 1620.	3.450.34
Nucerina 24. Ianuarij, & 19. Maij 1617.	
Oritan. terræ Trallæ 29. Septembr. 1619.	
Pisana 5. Febr. 1628.	3.192.17
4. Septembr.	3.325.2.352.57
Regien. 17. Iunij 1631.	2.250.25
Romana 21. Maij 1629.	2.257.11
Rossanen. terræ nouæ 14. Febr. 1615.	3.226.28
Spoletana 16. Augusti 1618.	
Tarentin. 12. April. 1619.	3.368
Tudeftina terræ Alazza 16. Ianuarij 1620.	
Verulen. 29. Ianuarij 1633.	2.476
Viterbien. 9. Septembr. 1628.	3.208. in fin
12. Febr. 1598.	3.224.12
16. Maij 1623.	3.443.12
Vrgentin. 23. Maij 1603.	3.324.38

Auctoris Opera quæ adhuc luci commissa.

Dictionarium Lusitanico-Latinum, impressum Bracharz Augustæ, apud Fructuosum Laurentium de Basso, 1611.

Remissiones Doctorum in varia loca Concilij Trid. Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1618. & deinde alibi.

Castigationes, & additamenta ad annotationes Parentii in Ordinationes Regiæ Lusitanorum, Vlyssipone, apud Petrum Crasbeck, 1610.

Remissiones Doctorum de Dictionibus, & Clausulis, Romæ, apud hæredes Bartholomæi Zanetti, 1621.

Pastoralis sollicitudinis, sine de officio, & potest. Episcopi tripartita descriptio. Romæ, apud impressores R. Cameræ Apostol. 1623. deinde Parisiis, Venetiis, & accuratius Lugduni, apud Laurentium Durand, 1628. & deinde adhuc accuratius apud eundem Laurentium Durand 1641. & nunc postremò cum multis addit. Lugd. apud Philipp. Borde, Laurent. Arnaud, & Claudium Rigaud, 1650.

Collectanea Doctorum tam veterum, quàm recentiorum in Ius Pontificium uniuersum, in quatuor tomis diuisa, apud Impressores R. Cameræ Apost. 1626. & 1629 postea accuratius quinque Tomis Lugduni, apud Laurentium Durand, 1637. & deinde de nouo excusa cum sexto Tomo Lugduni apud Hæred. P. Prost, Ph. Borde, & Laurent. Arnaud 1648.

Selecta Iuris Canonici interpretationes addenda Collectaneis Doctorum super quinque priores Decretalium libros, Romæ apud Franciscum Corbelletum, 1626. & deinde Lugd. apud Hæred. Prost, Borde, & Arnaud 1648.

Varia Iuris tractationes, in quibus continentur quinque tractatus Legales, iuxta seriem Alphabeticeam breui methodo dispositi; videlicet,

I. De Axiomatibus Iuris vsus frequentibus.

II. De Appellatiua verborum vtriusque Iuris significatione.

III. De locis communibus argumentorum Iuris.

IV. De clausula vsus frequentibus.

V. De Dictionibus vsus frequentioribus, Lugduni apud Laurentium Durand 1631. & deinde accuratius ibid apud Laurent. Arnaud 1643.

Allegati Iuris in propria causa Bracharen. regressus sine ingressu ad Thesaurariam, Romæ apud Franciscum Caballum, 1631.

Pastoralis sollicitudinis, sine de officio, & potestate Parochi, tripartita descriptio. Romæ apud Guillelmum Faciottum, 1612. postea auctius & accuratius, Lugduni apud Laurent. Durand. 1614. nunc denuo defsecatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & adhuc recentius excusum Lugd. apud Hæred. Prost, Borde & Arnaud 1648.

De Canonici, & Dignitatibus Cathedralium, & Collegatarum Ecclesiarum, eorumque officio tam in Choro, quàm in Capitulo. Romæ, apud Francisc. Corbelletum, 1631. postea accuratius & auctius Lugd. apud Laurent. Durand. 1614. & tandem pariter defsecatum & auctum apud eundem, & Laurentium Arnaud, 1640. & apud Hæred. P. Prost, Borde & Arnaud 1648.

Tractatus de Iure Ecclesiastico uniuerso in quo de Personis, locis, & Personis Ecclesiasticis plenissime agitur. Lugduni apud Laurentium Durand. 1634. & denuo nouiter excusus accuratius Lugduni apud Hæred. P. Prost Borde & Arnaud 1645.

Collectanea Doctorum qui in suis operibus varia loca Conc. Trid. incidenter tractarunt. Lugduni apud Laurentium Durand, 1614. & accuratius apud eundem 1640.

Collectanea Bullarum, aliarumque Summarum Pontificum constitutionum, necnon principiarum Decisionum, quæ ab Apostolica sede à Sacris Congregationibus S. R. E. Cardinalium Roma celebratis vsque ad annum 1633 emanarunt. Lugd. apud Laurent. Durand, 1614. & deinde sub titulo summæ Apostolicarum decisionum in fol. Lugd. apud Hæred. P. Prost, Borde & Arnaud 1645.

Præcis exigendi pensiones, contra calumniantes & differentes illas soluere, cui accesserint vota aliquot decisiva Canonica, primùm Barcinone apud Gabrielem Nogues, 1635. postea Lugduni apud Laurentium Durand, 1616.

Votorum decisiuorum Tom. I. I. Lugd. apud Hæred. P. Prost, Philippum Borde & Laurent. Arnaud. 1647.

Collectanea Bullarum in Ius Civile uniuersum, in decem Tomis diuisa.

I. Tom. continet Collectanea in tres priores Codicis libros.

II. Tom. Collectanea in quarum & quintum eiusdem Codicis libros, Lugd. apud Gabrielem Boissat, 1637. & 1638. & accuratius Lugd. apud Hæred. P. Prost, Borde, & Arnaud. 1648.

AVGVSTINI

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
V. I. D. LVSITANI,
DE OFFICIO, ET POTESTATE
EPISCOPI.

PARS PRIMÆ:

In qua de Episcoporum institutione, electione, consecratione,
munere, Patriarchalium Sedium erectione, &
Archiepiscopali præstantia.

TITVLVS PRIMVS.

*De institutione Episcopalis officij; Episcoporum nominis significatione,
et Etymologia; Electione, confirmatione, et consecratione;
Episcopatum graduum, ac omnium
Episcopatum diuisione.*

CAPVT PRIMVM.

De Episcopalis officij institutione.

SVM-MARIVM.

- 1 Medicum celestiu Christum Dominum in terras venit curanda infirmitatibz nostra grata.
- 2 Christus Dominus solatus nostra præbens se medicum sanctissima vita sua exemplo pati, ac omni virtute amplecti nos docuit.
- 3 Populum in lege veteri in duos ordines sapienter distributus fuit, quarum unus ciuilibus officiis, alius vero diuino cultui inferaret.
- 4 Officia vbi sunt pecuniaria, & cetij administrationes ad tuendam pacem, & concordiam, potestas aliqua vniuersalis procedere debet, qua ceteros omnes regat.
- 5 Vniuersalis Ecclesia potestatem, summamque auctoritatem Dominus velle in sancto Petro Apostolorum Principe collocauit.
- 6 Episcoporum institutio, & successus perpetua in Ecclesia à Christo Domino instituta fuit.
- 7 Petro enim Vicarius datus Christus Dominus ius, & Barbos. de Episcopis Pars I.

potestatem instituendi, & creandi omnium Ecclesiarum Episcopos.

Cap. in nouo, dist. 23. declaratur, ibid.

8 Episcopos esse de iure domino institutos, qui tenentur ostendatur.

9 Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, alteram iurisdictionis.

10 Ordinis potestas in Episcopo, qua sit ostenditur.

11 Iurisdictionis potestas in Episcopo qua dicatur ostenditur.

12 Episcopus solus consecratus cognoscit de illis, qui pertinent ad dignitatem Episcopalem; de aliis vero, qua ad simplicem iurisdictionem spectant, cognoscit electus & confirmatus licet nondum consecratus.

13 Excommunicare potest subditos de iure eorum Episcopus electus, & confirmatus.

14 Beneficia conferre potest Episcopus electus, & confirmatus.

15 Lex diocesana, & lex iurisdictionis qua dicatur ostenditur.

16 Dispensatio est de lege iurisdictionis.

17 Canonica Episcopalis est de lege diocesana.

18 Iurisdictionis potestas quantum à Deo Episcopo sit concessa, voluit sanare ut in illa submissi essent Petro.

- 19 *A pastores omnes respiciat consecrationem, & Ordine huius Dominum pariter fieri, non tamen respiciat iurisdictionem aequali constituit.*
- 20 *Papa iurisdictionem in tota Ecclesia est iura diuina à Christo Domino instituta, & ab eo immediatè accepta; caeterarum uero omnium Episcoporum iurisdictionem est ab ipso etiam instituta, sed à Romano Pont. tanquam iura Pisciari in eis derivata.*
- 21 *Papa cum eligitur, supposita legitima electionis conditione, accipit à Christo Domino immediatè iurisdictionem.*
- 22 *Episcopus cum eligitur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electione & confirmatio non est ueluti conditio sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea prouincia, cui praeficit.*
- 23 *Iurisdictionem non est necessaria conuictio ad naturalis proprietatis cum consecrationis Episcopali.*
- 24 *Episcopatu dignitas, cuiusque iurisdictionis ut ordinaria, & ex officio considerata saltem in generali, est instituta à Christo Domino.*
- 25 *Episcopali Admarchia in Ecclesia per se Dominum instituta, ut eam regeret, non potest tota ipsa Ecclesia ipsius regimini modum mutare.*
- 26 *Episcopatu iurisdictionis, sicut etiam manu ipsius Episcopale, si sumatur in particulari, non est de iure diuino, nec ab eo habet certos iurisdictionis gradus, qui augeri, vel minui nequeant.*
- 27 *Papa solus per se, vel per alios iura auctoritatis, & consensus creat, & transferri Episcopos, dioceses diuidit, erigit, auget, minuit, subleuat, ac deprimit.*
- 28 *Papa potest extendere, vel limitare ipsam iurisdictionem Episcopali muniti iure diuino coherentem inuicem, ut ordinariam, & quasi ex natura rei.*
- 29 *Episcopi ubi prebent quod successores Apostoli assidue.*
- 30 *Papa non potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquid eorum mutare, abrogare, & tollere, quae sancti Apostoli considerant.*
- 31 *Apostoli, ut tenet probabiliter sententia, immediatè habuerunt à Christo Domino potestatem aequali in totum orbem, & ad omnes alios, quo etiam ipsi Petrus agere poterat, quoniam illius dispositioni, ut capitis, & Ordinarii eorum, subordinata.*
- 32 *Episcopi improprè, uoluntate per quandam similitudinem, & proportionem dicuntur Apostoli succedere.*
- 33 *Apostolorum dignitas, & iurisdictionis personalis erat, uisusque propter necessitatem illius temporis, & prima foundationis Ecclesiae specialis praerogativa à Christo Domino commissa.*
- 34 *Episcopi Apostoli succedere dicuntur, respiciat Ordinem sacri Episcopalis.*
- 35 *Inter successores, qui sunt Petrus, & eam qui sunt Apostoli, asserimus constituitur.*
- 36 *Episcoporum iurisdictionis in particulari immediatè à Summo Pontifice.*

QUAMADMODUM amant ac peritus medicus non satul habet singulati indultus, & labore medicamen temperasse, quae ualitudini aegrorum operam ferant: sed etiam illi uult adfuerit, ut eum instruat quo pacto pharmacum ei sit sumendum, quae victus tamen ei sit obseruanda, quod genus ciborum scilicet, quod fugienda, quae suscipiende corporis exactiones,

caeteraque huiusmodi, quibus medicum vis adiungitur, quae alioquin inutilis, aut forte noxia redderetur. Sic caelestis noster Medicus, cum prospiceret medicinae uilitatem, si ipse in terras non uenisset, etiamque uulnibus, plagisque nostris homo factus obo applicasset, magna ex parte inutilem eam usum, propter ingeatum hominis datum, morosum, & contumax, uoluit pro eximia pietate suae exemplum sanctissimae uitz suae cum medicina coniungere, ut ab utroque mundus perfectam salutem adipisceretur, sicut dicit S. Leo serm. 1. de Nation. nisi esset uermus Deus, non afferret remedium; nisi esset uermus homo, non praeberet exemplum. Et S. August. serm. de tempore, ut non solum doctrina auxilio & gratia, sed etiam exemplo suo ad studium sanitatis ascenderet, ut nos non solum praecipiente Domino, sed etiam exemplo suo ad uirtutis fastigia prouocantem maiori alacritate sequeremur. quod ipsum per Oseam cap. 11. est expellim, cum ait: Et ego quasi matrem Ephraim, portabam eum in brachiis meis, & nescierunt quid curarem eos. In sermone Adam erabam eos in uinculo charitatis: & ero eis, quasi exaltans uigum super maxillas eorum, & declinam ad eum ut reuertatur.

Voluit igitur Dominus Iesus, ac Redemptor a nostris in hunc mundum uenies se Auctorem, & Doctorem, ac Medicum salutis nostrae praebere, ac Sanctissimae uitz suae exemplo nos docere modò patientiam, modò sobrietatem, modò constantiam, tum fortitudinem, tum prudentiam, syncretitatem, iustitiam, zelum Dei, & despicientiam humanarum rerum, omniumque maximè charitatem, caeteras denique omnes uirtutes amplecti, ut in Ecclesia Catholica ab eodem instituta exemplar perfectissimum haberet, quod caeteri tam Praefules, quàm subditi imitarentur. Hincque saepe ipsemet sancto ore suo in facto Euangelio Ioan. 10. id monet dicens: Ego sum pastor bonus. Ego cognosce meos, & cognoscent me meos. Ego amicum meum pono per omnes meos. Et Ioan. 13. Exemplum dedi uobis, ut quemadmodum ego facio, sic & vos faciat. Eum denique sensum saepe inculcarunt Sancti uiri, dicebant omnem Dominum nostrum actiorem, osum esse instructionem, eamque nobis reliquique exemplum, ut sequamur uestigia eius. Et S. Gregor. homil. 17. in Euang. ait: Ipsa uita Domini praecipua esse, quae dum aliquod tacitum facit, quod agere debemus, inuocatur. Omnis enim illius actio, nostra debet esse instructio, cap. Deum omnipotens, & cuius exemplo mouemur. 2. quae. 1. cap. significasti, ubi Abb. num. 5. ad fauer. nota 4. de elect. Litterae de re benef. lib. 1. quae. 33. num. 43.

Quemadmodum etiam in Loge vetere sapienter & Populus in duos ordines distributus fuit, quorum alter ciuilibus officiis, rebusque familiaribus, seu publicis administrandis inuenerit, alter esset diuino cultui, Sacrisque, caeterisque actibus religiosus deditus. Sic etiam idem mediator Dei, & hominum homo Christus Iesus tempore gratiae eandem rationem conseruauit, quauis sublimioribus mysteriis sociatam, ac mediis longe praestantioribus, ac uenerabilioribus munitam, uoluit hos, qui diuino cultui dicandi erant per Episcopum facere, & spiritali quasi connubio deuotum, solemnibus caeremoniis, legitimisque manum impositione initiati, ac ueluti prolem Ecclesiasticam propagati, quae Sanctae ipsius Ecclesiae successionem perpetuò tenuerit.

Sed quia necesse est ubi peculiaria officia sunt, & caeterae administrationes ad communem uilitatem institutae,

instituta, potestatem aliquam universalem prece-
leat, quæ ceteras omnes legat, & ea quæ ceteræ
pendant ad tuendam pacem, concordiam, & uni-
tatem, ut asserunt D. Thom. contra Gentes lib. 4. c. 76.
in fine. August. de Ancona de potestate Ecclesiæ. q. 71.
art. 4. Igitur tunc eum universali Ecclesiæ corpus
universum, hanc universalem, summamque auctori-
tatem Dominus noster IESVS CHRISTVS in
S. Petro Apostolorum Principe collocavit, hunc
Vicarium suum in terra reliquit, ac post eum suc-
cessores eius in Pontificatu, & gubernatione Eccle-
siæ suæ, itavit in eo plenitudo omnis potestatis in
Ecclesiâ viget, & perpetuo constans permaneret,
quam ipse aliis Ecclesiasticis gradibus communica-
ret, ac distribueret, prout iudicaret populo-
rum utilitati, fidelicorum ædificationi conducere. S. Leo
episc. 14. ad Anastas. In novo Testamento inquit Ana-
clet. Papa episc. 1. ad Episcopos Italia, relatus cap. in no-
vo 1. diff. 1. post CHRISTVM Dominum à Petro
Sacerdotalis caput Ordo, quia ipse primo Pontificatus
in Ecclesiâ Christi datum est. Domino dicente ad eum:
Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam
meam, & porta inferi non prevalebit adversus eam,
& tibi dabo clavem Regni Cælorum. Hic ergo ligandi ac
solvendi potestatem primum sumpsit. De Domino, primum
que ad fidem populum versuto sua predicationis ad-
dixit. Ceteri vero Apostoli cum eodem pari consortio
honore, & potestatem acceptam, usqueque Prin-
cipem eorum esse voluerunt, qui tamen iubente Domino
in toto Orbe dispersi Evangelium prædicaverunt. Ip-
sique quoque descendentes in locum eorum suc-
cessores Episcopi. Hec Anaclet. in diff. cap. in novo, &
ideò Christus creando plures Apostolos, instituit
formam creandi plures Episcopos Apostolorum
successores. Henric. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 3. in com-
m. l. 8.

6 Quam quidem Episcoporum institutionem, &
successionem perpetuam in Ecclesiâ à Christo Do-
mino institutam fuisse solent sacri Doctores dedu-
cere tum ex verbis eiusdem dicentis Matth. cap. 28.
in fine, Ego vobiscum sum usque ad consummationem
seculi: tum ex Apostolo Paulo ad Episc. 4. dum ait:
Et ipso dedit quendam quidem Apostolos, quosdam au-
tem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pa-
storum, & Doctorem ad consummationem Sanctorum in
opum ministerii in ædificationem corporis Christi, donec
occurramus omni in unitatem Fidei, & cognitionis Filij
Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudi-
nis Christi. Unde manifestum est, sic Christum Ec-
clesiam instituisse, vi esset usque in seculum dura-
tura, secundum illud Isai. 9. Super solium David, &
super regnum eius sedebit, et confirmet illud, & corroboret
in iudicio, & iustitia, amodo, & usque in sempiternum;
patet ergo quod illi illos, qui tunc erant in ministe-
rio, constituit, ut etiam eorum potestas derivaret
ad posteros, videret Ecclesiæ usque ad seculi finem,
facit text. in cap. quodcumque 24. quæst. 2. ubi dicitur
quod quando Petrus Clavam accepit, Ecclesiam sanctam
significavit, quia scilicet non tantum pro se, sed etiam pro
omnibus successoribus usque ad finem seculi data est
Ecclesiæ.

7 Sapienter igitur ne vnuquam in Ecclesiâ Migrist
descent, dignitas, & auctoritas, quæ Episcopalis di-
citur, ab ipsa sapientia Christo IESU instituta est,
& eo ipso quod Petrum sibi Vicarium substituit,
ipsi dedit ius, & potestatem institutiendi, & creandi
omnium Ecclesiæ Episcopos, quibus tum infe-
riores Ministri, tum ipsi etiam Sacerdotes parerent
sicut enim in bellis gerendis omnibus militibus or-
dinibus dux vni præficietur, ita Sacerdotum vni

Barb. de Episcopo Pars I.

Princeps consecratur, ceteris Sacerdotibus pote-
rate superior, siquæ appellatur Episcopus, qui hanc
ob causam non solum velle videtur cum aliis Ec-
clesiasticis ministris communi, sed aliis etiam ornamen-
tis, quæ maiorem eius auctoritatem ostendunt aliis
in functionibus, ad quas simplex Sacerdotum po-
testas minimè extenditur. Vnde sumitur intellectus
ad cap. in novo, diff. 21. ibi: à Petro Sacerdotalis caput
Ordo; illud enim loquitur de Ordine minorum
Sacerdotum, id est, Presbyterorum; constat enim
Apostolos in vltima cæna simul omnes ordinatos
Sacerdotes, sed loquitur de Ordine maiorem Sac-
erdotum, id est, Episcoporum, qui à Petro dicitur in-
cepisse; nam solus Petrus à Christo fuit Episcopus
ordinatus, ceteri autem Apostoli à Petro Episcopa-
lem consecrationem acceperunt, ita Turrecr. in sum.
de Ecclesiâ lib. 2. cap. 32. Card. Bellarm. lib. 1. de Rom-
ano Pont. cap. 53. vers. quid ergo. Henric. in sum. lib. 10.
cap. 4. §. 2. & seqq. Cum ergo patet, ut et modo di-
ctis apparet, non Ecclesiam, sed ipsum Christum
Episcopos instituisse, & ius ac potestatem instituen-
di, & creandi eos Petro eius Vicario, & successoribus
in posterum dedisse, non potest dubitari, quin illi
sint iure diuino instituti, ut per text. in d. cap. in novo,
& in cap. videtur 22. quæst. 1. probant Mai. in d. 17.
quæst. 7. com. 1. & diff. 14. quæst. 3. com. 1. Duen. rig. 72.
vers. salvi in dignitate. Gregor. Lopez. l. 3. gloss. 3. & l. 37.
gloss. 2. tit. 5. part. 1. Baidat. in tract. de præsentia Cer-
dus. quæst. 1. Gig. de personis. quæst. 1. num. 3. Couartu.
in reg. possessor. 2. part. §. 9. an. 6. Suar. tom. 4. de Pænit.
part. 2. diff. pot. 15. sect. 1. a num. 7. Card. Bellarm. de con-
trouersia Christiana Fidei. tom. 1. controuers. 3. generalis.
lib. 4. de Romano Pont. cap. 15. Valencia tom. 4. diff. 7.
q. 10. puncto 2. pæp. 2. Camill. Burellin. summa omnium
decis. 6. an. 1. Henric. in sum. lib. 6. cap. 5. §. 3. Azot.
instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 13. Guillem.
Rodoan. de sum. cap. 18. num. 4. Didac. de Attejo de
Sacrament. tit. de Episcopatu num. 1. & 31. me citat o
in hoc loco, Mauth. de Alzedo de præsentia Episcopi
palis dignit. part. 1. cap. 1. a princip. & cap. 8. num. 3. qui
sub distinctione hanc questionem disijunt, ut infra
ostendetur.

Verum, ut Episcopalis auctoritatis origo, & suc-
cessio facilius percipiat, sciendum in Episcopis
aliam esse potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis.
† Ordinis est potestas, ut sciat, & possit omnia
Sacramenta conferre, Christum consecrare, Prædica-
tionis munus exercere, alios ordinare, ad Eucharis-
tiam sumendam præparare, & Sacerdotes creare.
Finis verò vnus est illis cum Sacerdotibus commu-
nis, qui est Sanctissimæ Eucharistie consecratio, &
offerre Domino verum Sacramentum, in quo vniuersi
Presbyteri pares sunt, quandoquidem eorum auctori-
tas à Deo ipso dependet. Episcopalis tamen Ordi-
nis potestas ad hunc Eucharistie consecrandam, &
offerendam finem, non ita proximè ordinatur, ac Sa-
cerdotum, sed remotius, quatenus hoc perficit, &
potestatem consecrandi per Sacerdotum institu-
tionem confert: vnde ad potestatem Episcopalis
Ordinis tria proprie, & insolitum pertinere, scilicet
ordinare, consecrare, & confirmare, tradidit gloss.
verb. de talibus, in cap. transmissum de elect. & referret
in Pontif. Romano in rub. de consecratione. Episcopi.
Verum consecrare Ecclesiæ, & Calices, quousque
annexum sit Ordini Episcopali, cum tamen sit Sa-
cramentale, potest à Papa Sacerdoti committi
Henric. diff. cap. 5. §. 6. in com. l. 8. Sacramenta ve-
rò, quæ ex sola potestate Ordinis consecrantur non
possunt ministrari ab illo, qui Ordinem ad illa re-
quisitum non habeat, nec Summus Pontif. potest

A Episcopo

Episcopo prohibere ne Ordines validè conferat, quia etiam Ordinis potestatem quam præhabet Episcopus, vel Papa ordinans, habent se ut instrumentum liberum, sed ab alio motum, nempe à Christo, & ex potestas pendet à Papa conferente in fieri tantum, quam quidem Ordinis potestatem immedie à Deo Episcopi accipiunt: nam respectu illius omnes Apostolorum pares sunt, ac in illos æqualiter ordinant, ita ut nullatenus, quæ Ordinis Episcopalis esse dixi, possint infectori Prelato, qui Episcopos non sit, nec consuetudine, aliòve iure speciali competere, Abb. in cap. *accidentibus*, de *ext. off. Præl.* post. num. 1. vbi Add. Alex. de Novo clarioribus id explicat verbis, & succurrit text. in cap. *quanto*, de *confes.* & in cap. *apud*, de *confes. Ecclesiæ*, vel *altaris*.

- 14 Jurisdictionis autem potestas ad mysticum fidei-
lium corpus spectat, quibus toto Orbe terrarum
diffusus, oportuit pro locorum amplitudine, Regno-
rumque frequentia, illis assignari Antistes, ac Pre-
fectos, quorum alij maiorem, alij minorem iurisdic-
tionis potestatem ad leges condendas haberent,
propterea necessarii, aut utilitas postulare videbatur.
Potestas hæc jurisdictionis dividi solet in illam,
quæ pertinet ad dignitatem Episcopalem, cuius
meminit text. in *de ap. accidentibus*, scilicet, *cognoscere*
de causis matrimonialibus, publicis iuvare parvitas
etiam, atque indulgentias concedere; & in illam, quæ di-
ctorum simpliciter jurisdictionis, nempe, *iudicare*, *ex-*
communicare, *currere*, *iuramenta recipere à vasal-
lis, confirmare, inesse, beneficia conferre, instituere*, etc. re-
quæ his similia, quæ suo quoque loco explicabo.
- 15 Inter unam, & alteram jurisdictionis divisionem
illa est differentia, quod de illa, quæ pertinet ad
dignitatem Episcopalem, solus ipse Episcopus con-
secratus cingit, exceptis Indulgentiis, quas electi
Episcopus ante consecrationem concedere
potest, ut dicit D. Thom. in 4. *sent. dist. 25. art. 2. &*
dist. 10. quest. 1. art. 4. versic. ad secundam questionem,
sequuntur Soc. ibi *dist. 1. quest. 1. art. 4. versic. hinc fit*.
August. de *Ancona de potestate Ecclesiæ quest. 21*.
Synodus, verb. *Indulgentia*, num. 13. Ygolin. de *privileg.*
Episcopi, cap. 4. in princ. num. 1. De illis verò, quæ
ad simplicem jurisdictionem spectant, cognoscit
electus, & confirmatus, licet nondum sit in Epi-
scopum consecratus, Rebuff. de *parochia posses.* num.
247. quia exercitio illius jurisdictionis actu acquiritur
per confirmationem, Cosm. in *præm. sancti. cu. de*
cellarum, verb. *nominationes*, pag. 186. & idem potest
subditos de late communi excommunicare. Nau.
- 16 in *man. cap. 27. num. 5. & de beneficiis conferte*,
Cosm. d. *tit. de collatione*, verb. *iurisdictionis*, pag. 181.
Rebuff. d. *tit. de parochia posses.* num. 151. Gonzal.
ad *reg. 8. Cancell.* §. 4. *præm. num. 27*. Vbi verò apud
Sedem Apostolicam promoveatur, litteras dictæ Se-
dis promotionem, consecrationemque continentes,
habere debet; alioquin ad suam Ecclesiam accede-
re, vel bonorum Ecclesiasticorum administrationem
accipere, aut jurisdictionem aliquam exercere non
potest, à ueritateque abque iustitiam litterarum
offensione recipi, obedientiam ei præstari, ut
que audiri debet, Ygolin. de *privilegiis Episcopi*, cap.
2. §. 1.

- 17 Bimembres etiam (vi ad rem redeamus) ponitur
distinctio Episcopatus archiepiscopalis, præ legibus Dic-
tæ, & legis jurisdictionis à *provis.* 2. in cap. *de
tit. de officio Ordinis*, afferente in illis consistere co-
munitatem, & potestatem Episcoporum. De definitione
veritatisque legis Dictæ, & jurisdictionis, vixit
olim sac. à Doctoribus elaboratum, aliis afferenti-

bus quod illa consistat in recipiendo, hæc verò in
dando, seu conferendo: aliis aliter opinantibus, ut
videre est apud Berrachin. *tratt. de Episcopo*, lib. 4.
p. 1. num. 80. cum seqq. Botes. *tratt. de Synodo*, p. 1. num.
61. cum seqq. & p. 2. a num. 4. Cuch. *instit. iuris Canon.*
lib. 1. tit. 12. vers. *hæc iura*. Dao. Venator. in *analysi
iuris Pontificis*, lib. 1. tit. 17. num. 1. Ft. Emman. *quæst.*
Regular. tom. 2. *quæst.* 63. art. 2. Azot. *instit. mor.* p. 2.
lib. 3. cap. 1. *quæst.* 1. Zerola in *præm. Episcopi* p. 2. verb.
Iura Episcopalia. Ex quorum dictis illa est vetior de-
finitio, quod lex dictæ sit ad quam spectat per-
ceptio cathedralitatis, pars oblationum, charitativum
subsidiium, ac denique cætera omnia, à quibus mon-
achetia iure communis sunt exempta: lex verò iurisdic-
tionis est, quæ obedientiam, subiectionem, re-
uerentiam, institutionem, correctionem, reforma-
tionem, jurisdictionem, penitentiam indictionem,
causarum audientiam, Sacramentorum collationem,
eque omnia comprehendit, in quibus ¶ monasteria 16
dictæ sit ad Iure communi subiacentur, unde dispen-
sationem esse de lege jurisdictionis, per cap. *ex trans-
missa*, de *translat.* Præl. & gloss. in Clem. 1. de *reforma-
tione* Paul. Borgal. de *irregular.* p. 2. rub. *an dispen-
satio sit de lege dictæ*, num. 4. ¶ Idem est dicendum 17
de Canonica Episcopali, Pet. Vbald. de *Canon. Epi-
scopi* cap. 1. num. 4. & cap. 4. §. 5. Lap. de *Castell.* de *Ca-
non. part. num. 5.*

Potestas hæc jurisdictionis Episcopalis, quous-
cunque sit, quamvis à Deo Episcopis sit concessa,
voluit tamen, ut in illa submissa essent Petro, tan-
quam capiti, & sapè ad hoc designandum Petro
multa dixit singulariter, & separatim, sed abis Apo-
stolis loquutus est coniunctim, & generaliter; unde
ad Petrum, ut in Evangelio habetur *Matth. 16*. sic
loquutus est. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædifi-
cabo Ecclesiam meam*, & Ioan. 21. *Pascis oves meas*, non
semel, sed ter. Pro sua fide specialiter oravit eum;
hinc etiam Christus Dominus in singulari dixit,
Ioan. 10. *Petram tuam, & vni Petri*; & sic voluit
vnum esse Pastorem, non plures. Sed hanc potesta-
tem pascendi consulit Petro, dum dixit: *Pascis
ovem meam*; & sic fecit eum Pastorem, & non plures
loco sui: ipse enim erat, & est verus Pastor, & Pon-
tifex, ut de ipso dicit Ioan. *Ego sum Pastor bonus*; alij
namque Apostoli fuerunt coadiutores, & coopera-
ntes; & idcirco dicitur, quod Papa fuit assumptus in
plenitudinem potestatis, alij in partem sollicitudi-
nis, cap. *ad hominem*, de *multis & vni pascis*. Unde licet
omnes Apostoli fecerint pares respectu consecra-
tionis, & Ordinis; non tamen eos æquales fecit re-
spectu jurisdictionis: in illa enim Petrus præfuit
omnibus, ut notat gloss. in *de ap. in nouo*, & in cap. *lo-
quutus* 24. q. 1. ¶ Et quidem, quamvis spiritualis, sa-
cra, & Divina potestas sit, hoc est, à Christo Domi-
no instituta, non à Repub. ut temporalis gubernan-
di potestas, sed à Romano Pontifice Christi Vica-
rio, & Petri successore Episcopi datur, & ab eo
manat ac pendet, ita ut inter ipsum, & ceteros Epi-
scopos hoc differat, quod iurisdicção Romani Pon-
tificis in totam Ecclesiam est iure divino à Christo
Domino instituta, & ab eo immediatè accepta, ex
resolucione per Henric. in *summ. lib. 3. de Pæni.* cap. 5.
§. 1. & Card. Bellarm. lib. 4. de *summo Pon.* cap. 13. ac
Fagundes in *quinq. Ecclesiæ præceptis* p. 2. lib. 7. cap. 1.
num. 11. ¶ Ceterorum verò omnium Episcoporum
iurisdicção est à Christo Domino instituta, sed à
Romano Pontifice tanquam Christi Vicario & sum-
mo, ac primo totius Ecclesiæ Pastore susceperat, & ab
eo veluti à fonte Christi præcepto in illos derivata;
& hinc est ut summi Pontificis iurisdictionem nulla
humana

humana potestas, aut ex toto abrogare, aut ex parte minuire, restringere, mutare, variare possit: at Episcoporum iurisdictionem Romanus Pontifex iuste potest tollere, minuire, restringere, mutare, aut variare, pro vi maiorem, minoremve illis facultatem concedit, ut docet S. Thom. 2. 2. q. 184. a. 6. ad 1. & q. 19. a. 1. Iordan de *matrimonio Episcopi causis ad Papam deferendis* c. 7. n. 3. & 9. S. uocis 1. 2. q. 1. art. 30. puncto 1. dub. 3. cuncti. Fagundes d. 1. m. a. 5.

- 11 Ratio autem cur iurisdictioni cuiuslibet Romani Pontificis dicatur accepta proxime à Christo, & non iurisdictioni alicuius alterius Episcopi, illa est, quia cum Romanus Pontifex eligatur, et iurisdictionem electores non dant, quia uero dat, quod non habet sed dat ei immediate Christus Dominus, supposita ea conditio electionis legitime, cum electio rationem sit veluti conditio, siue qua Romanus Pontifex à Deo iurisdictionem non acciperet: sed tunc aliquis Episcopus eligatur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius: electio, & confirmatio non est veluti conditio, sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non acciperet, sed est id per quod Romanus Pontifex dat ei iurisdictionem in ea provincia, cui praeficit. Henric. d. 1. c. 3. 6. Hæc verò iurisdictioni non est necessitudo coniuncta, ut naturalis proprietas cum consecratione Episcopali, ut videre licet tunc in Episcopo titulari, qui nullus diocesis est Ordinarius Pastor, & in Episcopis, qui cum licentia Papæ renuntiant dignitati, aut ob eam penitus sunt Episcopatu: qui, ut supra dicebamus, potest Romanus Pontifex Episcopalis iurisdictionis plenitudinem ex ordinatione diuina apud se radicatum habens, & à se tanquam ex capite in aliquem pro aliquo loco derivatum, coarctare, vel illi nullam demandare.

- 14 Quamvis igitur Episcopalis dignitas, eiusque iurisdictioni, ut Ordinaria, & ex officio considerata, saltem in generali, sit instituta à Christo Domino, ad effectum, ut Petrus, & Successores Ecclesiam aut per Episcopos gubernarent, ut constat ex verbis Pauli ad Ephes. 4. & 1. ad Corinth. cap. 12. dicentis possidere Christum in Ecclesia Pastores, id est, Episcopos, & post Hieron. & alios expositi Suar. tom. 4. de *Petrus* p. 2. diff. 25. sect. 1. a. 7. & ex loco *Altorum* 20. ibi, *posui vos spiritus sanctus Episcopos regere Ecclesiam*; quem locum in idem adducit Concil. Trident. sess. 21. cap. 4. Cardin. Bellarm. d. lib. 4. de *Romano Pontifice* c. 15. Suar. d. loci. ubi etiam probat ex auctoritate plurimorum Patrum, & ex ratione perfectæ Monarchiæ in Ecclesia per Christum Dominum instituta, inde meritis ex omnium consensu resoluens non posse totam etiam Ecclesiam hunc modum regimini mutare, quod etiam post alios obtraheretur Con. in *reg. peccatum* p. 3. §. 9. num. 6.

- 16 Tamen si Episcopalis iurisdictioni, sicut auiam, non ipsam Episcopalem, sumatur in particulari, prout scilicet in hoc, vel illo subiecto, respectu horum, vel illorum subditorum collocatur, non est de iure diuino, nec ab eo habet eorum iurisdictionis gradum, qui argui, vel minui nequeat: sed totum pendet à Summo Pontifice, per quem idem munus immediate habetur in particulari, & à quo ipsius iurisdictioni immediate conceditur, & derivatur, ut post D. Thom. pluribus in locis, & alios plures Theologos resoluunt Con. ubi proxime Suar. d. loci. 1. num. 10. cum seqq. Card. Bellar. d. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. diff. 7. q. 10. puncto 1. pag. 1. col. 1.

- 17 Hæc quidem verissima resolutio primò probatur in capite Dominus 19. diff. & in cap. quoniam 24. q. 1. & ex aliis pluribus adductis per Doctores supra citatos Barboza Episcopo Pars I.

105. Secundo probatur ex eo, quia ipse Romanus Pontifex solus est, qui per se, vel per alios sua auctoritate & consensu, creat, & transfert Episcopos, ut constat ex vi Ecclesiæ Romanæ, & ex utroque *translat. Episcopi*; ipse est, qui dioceses diuidit, erigit, augeri minuit, sublimat, & deprimat, siue in totum, siue in parte, coarctando scilicet territorium; ut visita eundem Ecclesiæ usum constat ex D. Bernard. *epist.* 11 ad *Adrianum* *epist.* dom inquit, *potest Romana Ecclesia nomines ordinare Episcopatu, ubi haec non fuerunt; potest eos, qui sunt, deprimere, alios sublimare, prout ratio sibi dicauerit, ita ut de Episcopo Archiepiscopus crearetur, & de converso vice usum fuerit, subiectum* Gard. Bellar. d. cap. 24. col. 2. *prope finem*. Suar. d. num. 10. col. 2. is tantum vir insignis (scilicet Theologus in Conimbricensi Academia Magister, die 25. Septembris anno Domini 1617. Vlyssippe in domo professi sancti Rochi Societatis Iesu, in qua ille erat, vitam eam morte feliciter commutauit, ut refert Benedict. *Ægid. in tract. de primat. huius*, art. 11. n. 14.

Deinde potest ipse Summus Pontifex extendere, vel limitare ipsam etiam iurisdictionem Episcopalem iuxta diuino coherentem intrinsecè, ut ordinariam, & quasi ex uoluntate rei, quod scilicet potestatem intrinsecè officium Pastoris animarum, & gubernationis in spiritualibus. ad quod Episcopus alienari, respectu eorum, quorum sit Episcopus, prout satis constat ab experientia; tam in his, quæ pertinent ad forum externum, videlicet in dispensationibus circa vota, & impedimenta ad contrahendum matrimonium, aut ad Ordines suscipiendos, & similia; vel in absolutiōibus à censuris; aut in concessiōibus indulgentiarum: tum etiam in his, quæ spectant ad forum internum, videlicet in relaxatiōe casuum conscientiarum; quæ quidem omnia, cum uou fiant nisi per extensionem, vel limitationem Episcopalis iurisdictionis, ut patet; & nihilominus fiant per Summum Pontificem, signum præbet manifestum eam ab eo immediate in particulari pendere, & derivari, & non à iure diuino; aliter enim si ab hoc immediate procederet, neutrum prædictorum ex propria dispensatione posset Summus Pontifex, iuxta vulgèntem regulam cap. *sunt quidam* 25. quest. 1. prout videtur argumensur Cardin. Bellarm. & Suar. ubi proxime, & constat ex his, quæ citant eandem regulam prosequuntur D. Thom. 1. 2. *questiōe* 97. art. 4. §. Syluest. *verbo* *Papa* *quest.* 16. *Almida de potestate Ecclesiæ* cap. 13. & alij plures, ut per Con. de *translatiōe* *pars* 2. cap. 6. §. 9. num. 4. *Azor in* *inst. mor.* p. 3. lib. 6. cap. 17. *quest.* 7. & lib. 4. c. 18. q. 1. & lib. 5. cap. 3. a. princip.

Sed insurgit aliquis obiciendo quoddam Episcopi 19 successerunt in locum Apostolorum, iuxta text. in d. cap. in *nom. vers. ipse*, & Concil. Trid. sess. 23. cap. 4. in *ord. Can. lib. 6. de locis Theol.* cap. 8. ad *decem*. Bellar. d. lib. 4. cap. 25. Suar. in d. *lib.* 1. num. 15. & ante eos docuerat Augustin. in *Ps.* 44. dum exponens illud, *pro patribus suis nati sunt tibi filij*, inquit, *Patris nostri sunt Apostoli, pro Apostolis filij nati sunt tibi, constituti sunt Episcopi*, habetur in cap. *quoniam* *vers.* 68. diff. At iurisdictioni Apostolorum, ut insinuat ostenditur, est immediate à iure diuino positiō: igitur ab eodem immediate, & absque vlla limitatione concessa debet censi potestas Episcoporum, & per consequens independens à Summo Pontifice, prout alias iurisdictioni ceterorum, quæ post eum legitime vocati fuerint ad Summum Pontificatum, in dependens ab eo Summo Pontifice, & immediate à Christo accepta: probatur ex illa maxime ratione, quia succedunt Petro, qui immediate à Christo Domino eandem iurisdictionem habuit. Confirmatur disti-

6 De officio, & potestate Episcopi.

30 eulas, quia tunc non potest Summus Pontifex ex toto, vel ex aliqua parte, aliquid eorum mutare, abrogare, & rollere, quae sancti Apostoli condiderunt, ut probant text. in cap. sunt quidam 25. q. 1. ibi, *¶* Vbi verò queritur Apostoli Damiani, & c. ostenditur sancti Patres sententialem aliquid deservimus, ibi non novam legem Romanus Pontifex, sed potius, quod praedicatum est usque ad animam, & sanguinem confirmare debet; & in cap. contra statuta, & in cap. omni quod, ead. causa, & quass. & in cap. super eo, de bigamis, ubi ait Luctus III. cum bigamus contra Apostolum dispensare non licet, idem dicit Innoc. III. in cap. super, & in cap. à nobis, ead. tit. At iurisdicção Episcopis competere est illa, quam Apostoli à Christo Domino receperunt, & habuerunt, cum eis succederent, ergo iure diuino, & independentes à Summo Pontifice illis esse tributum videbatur dicendum.

31 Pro responsione tamen supradictæ obiectionis fatendum est, cum probabili, & receptiori sententia, omnes Apostoli immediate habuisse à Christo Domino potestatem, quæ quidem licet ea ipsa Christi institutione esset Petri, ut capituli, & Ordinarii eorum etiam Principis, & Pastoris dispositioni laborantia, ad hoc, ut Concilium convocaret, & alia obiter Prædictæ officia, ut post alios resoluunt Soc. in 4. dist. 20. q. 1. art. 2. col. 5. post med. Cou. in d. reg. peccatum p. 2. §. 9. num. 5. vers. quarto, sic intelligentes illud Ioan. 17. *Patres eius mecum*, propterea etiam procedunt text. in cap. in illis, in fine, 80. dist. & in d. cap. ita Damiani, & in cap. sacrosancta, vers. vlt. in 11. dist. Tamen huiusmodi potestas sic ad Petrum subordinata Apostoli à Christo Domino concessa in nihil secundum se erat potestati eiusdem Petri inæqualis, sed potius abique villa limitatione æqualis in totum Orbem, & ad omnes adus, quos Petrus agere poterat, idque non solum quoad Ordinem, & dignitatem consecrationis, ut supra dicebamus, & existimant gloss. *verbi pariter in d. cap. in nouo, & gloss. verbi Petrus in cap. loquitur 24. q. 1. & gloss. vlt. in d. cap. in illis*; sed etiam quoad iurisdicçãoem, & potestatem administrandi, cum eius etiam functiones fuer. de essentia muneris Apostolici, & propterea non sit dubium censeri contineri in ea summa potestate, cum qua Christus missus est à Patre, ac eam omnem, quoad erat possibile, communicasse, & concessisse omnibus Apostolis, ut constat Ioan. 10. *Sicut misit me Pater, & ego misit vos*; propterea ex his, & aliis fundamentis resoluunt plures, ut per Soc. d. art. 2. maxime col. 4. in fine, cum segg. Cou. d. vers. quarto, Bellarm. d. lib. 4. cap. 12. in fine, & cap. 13. & constat etiam ex Iuribus sic absolutis, & abique villa vtriusque potestatis distinctione loquentibus, & proinde sic indistinctè intelligendis in d. cap. in nouo, ibi, *Pari confessoria, & in dist. cap. loquitur ibi, pariter potestatem, & ibi, pari confessoria*.

32 Hæc itaque omnia citæ Ordinis, & iurisdictionis potentiam pariter Petro, & abique villa limitatione in Apostolis fatemur, sed non inde sequitur idem fore dicendum in aliis Episcopis, quoniam dicantur Apostoli succedere. Nam imprimis hæc successio non est propriæ modo, quo vnus, v. g. Rex succedit in omnibus ad antecessorem pertinentibus; neque enim eis successerunt in dignitate Apostolica, nec in facultate vtendi iurisdictione sua, prædicandi, & fundandi Ecclesias in toto orbe, quam ipsi Apostoli immediate habebant à Christo Domino, ut habetur *Marcello, & Matheth*. Nec in dono linguarum, & miraculorum, nec in potestate scribendi libros Canonicos. Deinde si Apostoli propriè succederent, planè hæc successio in omnibus Episcopis appetitur, consequens autem hoc non est verum,

vt patet de Tito, & Timotheo, & aliis, qui vt potest iam creati Episcopi, quo tempore adhuc vivebant Apostoli, non possunt dici illis successisse, quia scilicet propriè non succedunt nisi præcedenti, & non existenti.

33 Licet tamen supponeremus hanc successionem propriè dari ea parte Episcoporum, tamen quod attinet ad iurisdictionem, de qua fermo noster est, non aderat ea parte decedentium Apostolorum aliquid, in quo ab Episcopis succedi posset. Apostolorum enim dignitas, & iurisdicção personalis erat, vt potest eis propter necessitatem illius temporis, & primæ foundationis Ecclesiæ speciali privilegio à Christo Domino commissa, non vt perpetuè in Ecclesiâ, quæ talis, duraret, sed vt cum Apostolorum personis eamtingeretur, propterea solent privilegia personalia iura vulgares regulas eamtingi, nisi quatenus per authoritatem, & concessiōem Summi Pontificis in vim humanæ iurisdictionis postmodum concederetur, propterea ab eo dependentem conceditur. Quibus rationibus prædictam obiectionem de successione Episcoporum soluunt eleganter Soc. d. col. 5. in fine, Suar. d. num. 11. Cardin. Bellarm. d. cap. 25. & inter eos censuerunt plures, ut per Couatru. eisdem sequuntur, d. 4. §. num. 6.

34 Ea quibus clariùs colliges iura suprà allegata ad probandam Episcoporum successionem cura Suar. & Bellarm. ubi præmissa, intelligenda, & referenda esse ad aliam successionem, quæ scilicet sit respectu Ordinis sacri Episcopalis, vel ad aliam, quæ sit solum improprie, videlicet per quandam similitudinem & proportionem, quia nimirum Episcopi post Summum Pontificem sunt Ordinarii Principes Ecclesiæ, sicut Apostoli ea privilegio fuerunt sub Christo, & postmodum sub Petro; propterea omni similitudine proportionem dicantur Presbyteri succedere septuaginta duobus discipulis, ea Anaclero epist. 1. & ea Beda in cap. 20. Luca, cum tamen conflet Presbyteri non potuisse propriè succedere illis Discipulis respectu presbyteratus, si quidem hi non non fuerunt Presbyteri, nec vltimū Ordinem, aut iurisdictionem à Christo succiperunt, immo posses eorum aliqui, videlicet Philippus, & Stephanus, & alij ab Apostolis Diaconi ordinari fuerunt, *Act. 6.*

35 Neque obstat comparatio suprà adducta de successione, per quam Summi Pontifices Petro succedunt: ex cuius fundamento, & ratione probatur eorum suam certam, & illimitabilem iurisdictionem accipere immediate à Iure diuino, propterea Petrus eandem acceperat ab eodem; quia respondetur ex mente Soci d. col. 5. *ante finem*, & ex verbis Cardin. Bellarm. d. cap. 5. col. 1. post principium, magnum esse discrimen inter successionem, quæ fit Petro, & eam quæ fit Apostoli, propter quod de illa ad hanc argui non potest: cum enim Pastoralis Petri dignitas fuerit ei non solum tanquam Apostolo, sed tanquam Christi Vicario tradita, & instituta ab eodem Christo Domino tanquam ordinaria, & perpetuè mansura in Ecclesiâ, iuxta illud, *super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo clauem Regni Cælorum*, iuncta explicatione Soci d. col. 5. *ante finem*, & aliorum quos refert Couatru. d. n. 6. consequitur quòd dum Romanus Pontifex succedit Petro, succedit eidem, vt Christi Vicario, & Pastori Ordinarii totius Ecclesiæ, & per consequens quòd ab illo immediate habet iurisdictionem, à quo eam habuit Petrus: contra verò in Episcopis respectu Apostolorum dicendum est iuxta supradicta, quia nec ex parte Episcoporum datur propria, sed tantum similitudinata successio, nec ea parte Apostolorum superfuit aliqua iurisdicção

Et oīdīgaria, in qua possent Episcopi succedere; cūm tota fuerit delegata, & à Christo Apostolica data ex personali p̄uilegiō in Ecclesiā perpetuū duraturo, iuxta sup̄a resoluta, & resoluti Azor. d. p. 2. lib. 3. cap. 10. q. 1. vers. dicit. Ex quibus patet responsio sicut ad confirmationem p̄dicatā obediētiā sup̄a redactam.

36. Constat igitur ex haculque dictis Episcopos habere soam iurisdictionem in particulari immediate à Summo Pontifice, & ab eo dependentem, proindeque eorum potestatem iudiciariam extendi, vel limitari ad plures, vel pauciores effectus.

CAPVT II.

Episcopus quid significet, et quibus appelletur nominibus? Et de eius dignitate, vita, et moribus.

SUMMARYM.

1. Episcopus apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat paria, & ceterarum rerum ad ciuē & viliū pertinetium curam habere.
2. Episcopus Græcè dictus est qui Latini dicitur Speculator, vel Superintendens, eo quod illius præcipuum mōtus sui grēgi sibi commissi mori, & vitam explorare & vīficere.
3. Summo Sacerdote vocatur Episcopi ad differentiam simplicium Sacerdotum.
4. Pontificis taxatio, aliquando verò Summi Pontificis nominatur Episcopi, cum ipsi Ecclesiasticis Ordinibus distrahant, & disponant, & præordinatos sint in cōsiliū.
5. Praefatus dicitur Episcopi, quia in Concilio præfatus.
6. Antistes appellatur Episcopi, quia ante alios stant in præmonitione populi.
7. Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos officere debent.
8. Legati Christi nunquam appellatur Episcopi.
9. Pastores Episcopi cum impropiè dicitur, sicut & subditi eorum similitudine omnes appellantur.
10. Fratres vocat Episcopi Summi Pontifices, quasi sibi aequales; Cardinales verò, & Reges filios.
11. Episcopatum ipso nullo maior dignitas est in Ecclesia, & ideo Summo Pontifici hoc nomen non dedignatur, cum aliquando vel Fr̄i Romani, vel Catholice Ecclesie Episcopum seipsum appellat.
12. Illustre, & persona egregia appellantur Episcopi.
13. Præto Episcopus dicitur, ut annunciet populo sceleris aliorum.
14. Sal terra etiam dicitur Episcopus, ut condici aliorum morum sapientissimū instituat, ac præcipiat.
15. Lucerna super candelabrum posita ideo appellatur Episcopus, ut omnibus lucem præbeat, & doctrinæ radiis.
16. Angelus dicitur Episcopi, quia mittitur, ut nuntij prædicantur verbum Dei.
17. Duci officium habet Episcopus, ut restituit subditis obedientiam.
18. Medici appellantur Episcopi, ut sciatis attemperare vitam illius curando vultuū.
19. Episcopus quem ipse oportet à Christo Domino, ostenditur ex Evangelio.
20. Item ab Apostolo multū in locis.
21. Episcopum custodem, mediatorē Dei, & hominū esse dicit beatus Clemens Petri successer.

22. Episcopus virum diuinum, ac diuino nomine afflatum dicit Dionysius Areopagita.
23. Episcopum esse dicit Ignatius, qui omni principatus, & potestati supereminet, & quod homines licet, imitator Christi veri Dei, principi Sacerdotum, Imaginem Dei referens.
24. Episcopus quoniam nominibus significatur, Nazarenus, & sacer Basilium ostendit.
25. Episcopi dignitas, p̄uilegiū, & iurisdicciō institutio, ne diuina prerogatiua supereminet.

PISCOPUS nomen Græcum est, & apud Ethnicos veteres fuit nomen Magistratus, cuius erat paria, & ceterarum rerum ad ciuē & viliū pertinetium curam habere, & ideo Atreidius Interconsultus recentiorum personalia in l. numerum 1. §. Itemarche ff. de numeris & honoribus, sic ait: Episcopi, qui præfati paria, & ceteris venalibus rebus, que ciuitatum populi ad quodiānam viliū vsus sunt, personalibus muneribus funguntur. Et Cicero scribit lib. 7. ad Atticum, epist. 10. Vult me Pompeius esse, quem tota hac campava, & maritima ora habeat vicarium, ad quem delectus, & sanctorum negotij referatur.

Hodie verò vocabulum istud fictum est quodammodò proprium Christianæ religionis, veteri penè sensu obseruato, iurisdictionem à profano ciuili Magistratu ad factos Ecclesie Praefatos, & Antistes, eò quod illorum præcipuum mōtus sit p̄gredi sibi commissi mores, & vitam expiāre, & inspicere; & ideo Episcopus Græcè dictus est, qui Latine dicitur Speculator, cap. clerici 5. Episcopus, d. 1. diff. vel superintendens, cap. qui Episcopatum 2. quasi. Ita hanc Episcopi etymologiam refert Hieron. Gig. in præf. de residentia Episcoporum, cap. 1. à num. 1. Anast. German. de Sacramentis communis lib. 1. cap. 8. Durand. in rationali dñorum lib. 2. cap. 11. à num. 1. Alphons. Alvarez Guereco in fiscali iuris Pontifici, lib. 1. cap. 1. Azor. iustit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 27. q. 1. Gonzal. ad reg. 8. Chancel. gloss. 42. num. 18. Dused. in Basilic. Canonum, lib. 1. cap. 5. quasi. 2. num. 1. Francisc. de Mendosa lib. 1. Regum c. 7. sect. 2. Magalac. in epist. ad Timoth. cap. 3. sect. 1. num. 2. Sebalt. Casati in relict. de Ecclesiastica Hierarchia p. 1. diff. 6. §. 1. ex num. 1. Loe. ter. de re benef. lib. 1. q. 99. num. 106. D. Acuña in commentar. ad cap. clerici, num. 7. diff. 21. me citato in hoc loco Alzed. de præstantia Episcopatus dignitat. p. 1. cap. 9. num. 2. Vnde D. Ambros. de dignitate Sacerdotum, cap. 6. Episcopum dici putat quasi sup̄int̄spectorem; & ideoque & in solio eum in Ecclesia editiori residere, vt ipse cunctos respicit, ita & cūctorum beoli ipsum respiciant, Speculator item dictus, teste Augustin. lib. 1. de Ciuit. Dei cap. 9. quasi populum, quibus præpositus est, obseruatur, custos, & præfectus, qui speculetur, & prospiciat populum subditoium mores, & vitam. Hinc & Urbanus Papa in epist. ait, Sedes Episcopii in Ecclesia erexit indicant speculationem, & potestatem indicandi & saluandi, atque ligandi à Domino esse concessam.

Summo Sacerdoti vocatur Episcopi ratione Ordinis, in cap. 1. §. per sententia de sacra Vnctio in cap. vlt. §. 1. & in cap. videntes 12. q. 1. & aliis relictis per Azor. d. cap. 27. quasi. 1. vers. quare. Ioseph. Ludov. Persia. decis. 74. num. 12. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 28. num. 8. Roden. de simon. tom. 1. part. 1. cap. 24. num. 3. Zanol. p. 2. verb. Episcopus num. 1. Alzed. d. p. 1. cap. 9. num. 7. Ad differentiam simplicium Sacerdotum, quia licet sex sint, quæ committit ad omnes pertinet Sacerdotes, videlicet, catechizare, baptizare, predicare,

8 De officio, & potestate Episcopi.

re, conficere, solvere, ac ligare rament ad Episcopum specialiter spectant, scilicet, clericos ordinare, virgines benedicere, Pontifices consecrare, manus imponere, Basilicas dedicare, degradandos deponere, Synodos celebrare, Christum conficere, vestes, & vasa sacrate, in fronte chrismate, & benedictionem solemnem ante pacem dare, cap. periculis, vers. ad Episcopum 25. dist. cap. quantum 68. dist. Summi etiam dicuntur Episcopi, quia vltra eos nullus est Ordo, cap. de his, c. manus, de consec. dist. 5. Nam Episcopatus est maior Ordo quam sit in Ecclesia Dei, glof. verb. Episcopus in proem. lib. 6. glof. verb. de Episcopis in cap. quia periculum est, de censuris excom. cod. lib. Causan in catalogo gloria mundi p. 4. confid. 3.5. Hoieta de incompar. benef. p. 1. num. 5. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 8. num. 15.

4 Pontifices etiam appellaverunt in cap. Pontifices 7. q. 1. & in cap. Messana, de elect. & in d. c. quia periculum est, ibi Pontificali officio de censuris excom. in 6. & lib. in d. cap. clerici, vers. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, Flesac. de sacra Episc. auctor. cap. 9. §. 5. in fine. Alzed. d. part. 1. cap. 9. num. 8. ipsi namque efficiunt Sacerdotes, atque Levitae ipsi officia, & Ecclesiasticos Ordines distribuunt, & disponunt, & preordinatores sunt in cunctis, ipsi quod vniuersique facere debet ostendunt, Durand. d. c. 11. n. 1. Azot. ubi proxime.

5 Praefules dicuntur, quoniam in Concilio praesident, cap. quod translatorem, de tempor. ordin. Durand. d. cap. 1. num. 4. Sebast. Cezari d. dist. 6. §. 3. num. 4. Vel quasi prae alios saltem, Ignat. Botace in tract. de la cyrologia de nomine Papa & Pontifex, c. 7. pag. 85. & Praefati cum praefint vniuerso populo sibi commissio ratione dinoscunt, & peccati. Lotet de re benef. lib. 1. q. 9. n. 88 cum seqq.

6 Antistites etiam nominantur, quia ante alios stantes praeminent populo, vel ab atriis, quod est contra, quoniam haereticis contradicunt, vt Pastores lupis, Durand. d. c. 11. n. 5. Violan. in praef. scripsi lib. 3. cap. 1. num. 10.

7 Sanctissimi vocantur in auct. de Sanctissimis Episcopis collect. 9. & in Clem. 1. §. nec super, de paroc. Pacian. d. cap. 18. num. 12. Nam qui alios Sanctos efficere debet, necesse est, vt sit Sanctissimus; & maxima sanctitate praefulgere debet, in qui velut sol quondam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera. quondam sanctitatis suae radios emittere reueit. Hinc recte Eccles. 24. dicitur, Ab invmundo quis mundabitur? cui simile est illud Greg. mor. lib. 7. Manus seruida aliam non lauat, & oculus plenum pulvere, maculam non considerat; ista mundus debet esse, qui vult aliena corrigere, Alzed. d. p. 1. c. 1. num. 7.

8 Legati Christi nonnumquam appellantur, prout in cap. accusatio quoque, in fine, 2. q. 7. & in d. Clem. 1. Specul. in re. de legatis §. 1. Alphons. Aluarez Guetters in speculo iuris Pontificis lib. 1. cap. 28. paulo post princip. Pacian. d. c. 18. n. 12. Sebast. Cezari d. dist. 6. §. 1. num. 4. Agia de exhiben. auct. fund. 3. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 1. c. 9. n. 20.

9 Pastores Episcopi non Improprie dicuntur, sicut & subditi eorum similitudine, oves appellantur ab ipso Christo Domino Ioan. 11. & 21. & ibi omnes sacri interpretes, neque vero secundum illam abusuam significationem, qua Dominus gregis pastor dicitur, vt Iacobi filij ad Pharaonem dixerunt: Pastores sumus, quia per famulos ducebam gregem, & sacro, lanique fruebantur sed potius officio, & cura, quoniam bonus Pastor per seipsum, non vt mercenarius debet exhibere, vigilisque perferre vt Episcopi nomen sonat, id est, Speculator, vt supra diximus: & vt

pastora sonat, id est, per prae Scripturae gregem deducere, & iisque sonibus porcorum, atque oleo scabiem inungere, docendo verbo, bonorumque operum exemplo, verbi Domini predicatione, ac Sacramentorum administratione, vt Pastoris officij esse proprium docet, & monet, ac sapius inculcat Conc. Trident. sess. 6. de reformat. cap. 1. & sess. 23. de reformat. cap. 1. prolequuntur Sot. de iustis lib. 10. q. 3. art. 1. ad mod. Fulch. de visitat. lib. 1. cap. 4. a num. 13. & lib. 2. cap. 33. num. 20. Faciunt multa, quae de pacendi verbo in praedicta Christi Domini auctoritate explicat Cardin. Bellarm. tom. 1. de Roman. Pont. lib. 5. cap. 15. In cuius officij Pastoralis signum Baculum pastorale dari Episcopis notissimum est, & explicat tex. in cap. vnicus, in fine, de sacra Vnct. Durand. in rationali divin. lib. 1. cap. 15. Guido Panciola in thesaur. variarum lect. lib. 1. cap. 19. melius Durantes de ritibus Ecclesiae lib. 2. cap. 9. a num. 36. Apud quos videbis rationem, & veritatem illius historiae, cuius meminit text. in d. cap. vnicus, Quare scilicet Romanus Pontifex Baculo non utatur, cum tamen primus sit, & supremus Pastor vniuersalis Ecclesiae, vt eruditè comprobat Bonif. VIII in Extraneis, quam sanctam, de maiori, & obedi. inter communes.

Frater vocat Episcopos Summi Pontifex, quasi sibi aequales, Cardinales vero, & Reges filios, cap. quam grauis 6. de crimine falsi, Felin. in proem. Decretal. num. 2. Decian. cap. clem. venerabilis, num. 2. de except. Cosin. in pragmat. sit. numero Cardinalium glof. Cardinales, Sot. in 4. sentent. dist. 21. quae 1. art. 4. in fine. Lancel. in templo moni. lib. 2. cap. 5. num. 6. Alzed. part. 1. cap. 8. num. 17. Nam cum nulla maior dignitas sit in Ecclesia ipso Episcopo, cap. 1. de privileg. cap. pen. de prebend. cum citatis sup. n. 3. in fine. Summi ipse Pontifex hoc nomine non designatur, aliquando enim vel Vrbis Romae, vel Catholicae Ecclesiae Episcopum seipsum appellat, c. si Episcopus 2. q. 9. cap. transmarinis, c. Alphon. 98. dist. Gambartus de casibus reformation. c. 1. n. 7. & 8.

Illustres dicuntur, Batt. in l. omnes populi ff. de iust. & iure, Angel. conf. 276. Paulus talis, Card. Tusc. tom. 3. lit. E. concl. 217. num. 8. Scip. de Rubels in apertis, Episc. verb. dignitas num. 3. Quamuis Bald. in l. ad similitudinem, c. de Episc. & cler. vellet Episcopum esse similem illustri personae, non tamen esse illustrem. Vocantur etiam personae egregiae, ad quod si testes esse velint, mitti debet instrumentum, vt in domibus suis testimonium reddant, si velint, glof. in l. ad egregias ff. de iur. iur. Azot. d. cap. 17. q. 1. prope finem. Dicuntur etiam, vt ait Clemens V. in Clement. 1. §. pen. de panis, Sanctissimi spirituales patres fratres, & Cocipicos Papae, & columnae comprobantes Ecclesiam, cap. 2. §. 9. cap. accusatio 2. q. 7. Vide à sacris Canonibus Reverendissimi appellantur in cap. periculum 88. dist. & in cap. 1. 7. q. 1. & in cap. generaliter 16. q. 1. Alzed. d. part. 1. cap. 10. num. 24. perfectiones namque censentur Fratris religioe propter regendi officium, ait idem Clemens V. in Clement. excom. de verb. signific. Sed & ipsi quoque debent se nimis honorare, & qui possessiones sunt ordinis alius in sedendo, & subditiendo, ac ceteris adhibus loco cedere, vt statuit Greg. Papa in cap. fin. 17. dist. se quoque iuicem eligere, iuicem adiunare, non autem persequi, aut nocere, vel ad alterius adiutorio substatuere debere sacri Canones admovent, vt in epist. Clem. ad Iacobum fratrem Domini, & in Canol. Arslanen. cap. 13. & in epist. Alex. Papa. Dicuntur quoque personae magnae, Cezari h. conf. 1. num. 17. lib. 1. tom. 1. Ecclesia, conf. 2. num. 8. cod. lib. 1. Emmentius, Flesac. de sacra Episc. auctor. cap. 9. §. 9. pag. 101. Vide quomodo

ois sint titulates, vocantur de iure Hispanie Señoria l. 18. tit. 1. lib. 4. *nona Recop.* vbi Narbona *glos.* in *Garc. de nobilit.* *glos.* 48. §. 3. *num.* 55. Valenzmel. *conf.* 11. m. 69. tom. 1. & iure Regij Consiliarij, l. 4. tit. 4. lib. 2. *nona Recop.* *Parlad. diff.* 10. *num.* 27. Bobadil. in *suas politicas* lib. 2. cap. 17. *num.* 10.

13. *Præ* etiam Episcopus dicitur, vt annuuntiet populo seculæ eorum, prout *Matth.* dixit cap. 58. *relatus in cap. si rector.* 43. *diff.*

14. *Sal terra*, *Matth.* 5. vt condicit aliorum mores sapientissimam instituta, ac præceptis, *Alzed. d. p.* 1. cap. 9. *num.* 51.

15. *Lucerna super candelabrum posita*, *Matth. end. cap.* 5. vt omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radiis.

16. *Angeli discuntur*, *Lucæ* 9. qui mittuntur, vt nuntij prædicaturi verbum Dei, *Alzed. d. par.* 1. cap. 9. m. 23.

17. Habet officium ducis, vt rectum iter subditis ostendat, ne (quod verendum est) cæcus cæco ducatur pæbatur, atque ambo in foueam eadant; *cap. post translationem, versum si quis, de remiss. cap. cum sic, de atate, & qualis.* *Alzed. d. par.* 1. cap. 9. *num.* 55.

18. *Medici*, vt horis attemperate vinum oleo in curandis vulneribus, *cap. disciplina.* *diff.* 45. *Alzed. d. cap.* 9. m. 54.

Asilites armati, Custodes, Leuæ, Angeli, & aliorum, æque à S. Gregorio Nazianzeno connumerantur in carmine ad Episcopos: vt sua insusceptibili potestate dæmonum impetus infringat.

Dicuntur denique *fundamentum, columna, Pater, Dilectus Ecclesiæ, oculi & minister Dei, lapide Sanctuarij*, & lux mundi. *Garc. d. glos.* 48. §. 5. *num.* 55. *Filesc. d. crall.* cap. 1. §. 2. *pag.* 3. *Anglia de excoibendis auxil. fundam.* 3. *Mat. Alzer. de consur.* tom. 1. lib. 5. cap. 1. *diff.* 17. col. 1. l. 1. E. Vnde Episcopus est persona ecclesiæ. *Cephel. conf.* 1. *num.* 8. lib. 1. *num.* 1. & egregia, l. ad personam. ff. de iurur. *Menoeh. de arbit. casu* 70. *num.* 5. *Gambat. de officio legat.* lib. 2. *num.* 3. & spectabilis, *Greg. Lop. l.* 1. m. 14. *part.* 4. & l. 1. tit. 5. *fiut.* 3. *Ioan. Garc. de nobilit.* *glos.* 48. §. 3. *num.* 55. à Ponte tom. 1. *conf.* 14. *num.* 26. & Clarissimus, l. ad similitudinem, C. de Episc. & Cler. *Valenz. conf.* 82. m. 61. *num.* 1. ac de proinde Magnatus & proceres Regni sunt, & totius Regni, & Reip. præcipua membra. *Greg. Lop. l.* 6. m. 9. *part.* 1. *Mat. Alzer. de consur.* lib. 5. tom. 1. cap. 1. *diff.* 12. col. 1. l. 1. E. qui cum antiquitus refulgentiam fucere circa personam Regiam cum Magnatibus Regni, consulendi gratia, vt colligitur ex l. 19. m. 3. lib. 1. *Ordin. vers.* 7. *entemes*, ideo in Hispania Regis consiliarij dicuntur; apud nos, *del Consejo de su Magestad*, l. 3. tit. 5. lib. 2. *ordin.* ibi, *Perse fuisse Obispo*, l. 4. tit. 4. lib. 2. *nona Recop.* *Ioan. Garc. de nobilit.* *glos.* 9. *num.* 49. *Parlad. de differe.* *diff.* 20. *num.* 27. Bobadil. in *suas politicas* lib. 2. cap. 17. *num.* 20. & §. 15. & cap. 18. m. 61. quod idem obleruatur in Regno Neapolitano, Fab. de Anna *conf.* 122. *num.* 30. Et an & quando vocati à Rege teneantur ire, vide Selu. de *fructu.* p. 3. *quæst.* 3. *num.* 12. *Guillelmo. Benedic.* in *cap. Raymundus*, vers. & exorem nuncios *Adelofum*, *decl.* 4. m. 50. *Avil. ad cap. 1. præsum.* *glos.* *mon.* *demeritis* *num.* 9. & to. *Azuced. l.* 3. tit. 3. lib. 4. *nona Recop.* *Lancel. in templo ann. iude.* lib. 1. cap. 2. de Rege §. 3. de magnitudine Regali. *Ioan. Garc. de nobilit.* *glos.* 9. *num.* 48. Bobadil. d. lib. 2. cap. 18. *num.* 61. Et in summa quot sunt necessitates hominum, tot scilicet nomina attributa sunt Episcopis ex eadem similitudine, venerint se totidem officia obtinere, quæ ut singula prosequamur eum se in omnes fere causas, ælioues, tempora, personas, ac diuersas sue necessitates effundunt, infra commodioribus locis tractabimus.

Episcopum igitur Summus ipse Pontifex Christus Dominus *Ioan.* 10. eum esse dicit, quæ sit ille bonus Pastor ouium, qui inter per ostium, quod ostium Christus est, & non aliunde, eni ostiarius Spiritus sanctus aperiat, qui cognoscit oues suas, & cognoscat eum oues eius, qui nominant vocet eas, & vocem eius audiant, dux eorum sit, vadat anse eas, & oues eum sequantur, quia vocem eius ex frequenti doctrina, & verbi prædicatione cognoscunt: qui non modò mercedem fluxam, & casuam eum respiciat, non modò laboribus non defatigetur, non modò opibus, & facultatibus suis non patiat, honoremque suum non quærat, lupis non cedat, aut oues non deserat; non modò infamiam, paupertatem, esiliu, carcerem non metuat, sed vitam etiam ipsam, atque animam, (si in opus sit) libenter, & promptè pro ouibus suis ponat, atque præfundat. *Matth.* 5. Qui sit filius illud terræ, condendo, & ab omni labe conseruando omni Christiano populo compatitur, *Ioan.* 8. Qui sit lux mundi. *Lucerna super candelabrum posita*, quæ omnia imunda purget, stercilia fecundet, errantia illustret, mœstia exhilaret, latentia prodar, ac in lucem proficiat. Qui sit in illa ciuitas inextinguibilis in moere posita, vndeque illustis, & quæ obfensari nullo modo possit, *Matth.* 5. Oculus vnusquis, quo sano, & simplici totum corpus sit lucidum, quo deprauato, & lippiente totum futurum sit tenebrosu. *Matth.* 6. Qui clauis Regni ecclesiæ habet, vt cui aperiat apertum sit, cui claudat perpetuò sit obferuatum, qui potestate ligandi, & solutodi sit præditus, vt quodcumque ligauerit super terram, sit ligatum in ecclesiis, & quodcumque soluerit in terris, sit solutum & in cælis, quorum deinceps peccata, detenta sunt quorum dimiserit, dimissa sint. *Ioan.* 20. quem quæ audit, Christum audit, quem quæ spernit, Christum & qui misit eum Deum Patrem spernit, & conculcat, *Lucæ* 10. Qui fidelis sit seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illi cibum tempore opportuno, *Matth.* 24. Qui sit operatorius mellis eius, vt fructum afferat, & fructus eius maceat, *Ioan.* 25. Qui de mundo non sit, sicut & Christus de mundo non est, *Ioan.* 17.

Hunc eundem Paulus dominum dicit esse ex hominibus assumptum, pro hominibus constitutum in his, quæ sunt ad Deum, vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant, vt qui & ipse circumdatus est infirmitate, & propterea debet exorare atque offerre, quemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso pro peccatis: qui non sumat sibi eum honorem, sed vocetur tanquam Aaron 1. *Paralipom.* 23. Nam & Christus non semetipsum clarificauit, vt Pontifex fieret, sed qui loquutus est ad eum, *Philos. in eu. ego iudic gemitus.* *Psalm.* 1. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, *Psalm.* 109. Qui sit minister, & adiutor Dei, ac dispensator misericordiarum eius. *Apost.* 1. ad *Corinth.* 4. Sapientibus, & insipientibus debuit, idem ad *Roman.* 1. cui daretur etiam minister reconciliations, & possit dare verbum reconciliations in ore eius: qui legatione fungatur pro Christo, tanquam Deo exhortante per os eius, *1. Corinth.* 5.

Illum etiam Clemens Petri successior *Concl. Apost.* lib. 1. cap. 10. omnia facere scientia eundem esse dicit, mediator Dei, & hominum, in eo, quod ad eum facit, ministerio, doctorem pietatis, secundum Deum parentem nostrum, qui per aquam, & spiritum regnaret nos in ius adoptionis a filium Dei, Principem & Ducem populi Dei, Regem, atque Dynastam,

10 De officio, & potestate Episcopi.

namque, *Ordo hic est*, hoc est, *terrestrem Deum*, post Deum, cui à nobis penitus debeatur honor, de eo colim, & illis similibus scriptum esse docet. Pl. 18. *Ego dico, Dy estis, & filij Altissimi omnes vos*. Et illud Exod. 10. *Dei non materiam*. Qui primum in omnibus locum tenent, diuini tenent, quantum homini fas est, particeps vniuersi Clerici caput, totius autem populi, in his que sunt ad Deum, Principes.

- 11 Item Dionysius Areopagita de celestis hierarchia, cap. 1. Episcopatum dicit esse vitium diuinum, diuino numine assistum, qui omni sacra disciplina sit prædictus, perficiens ea, quæ perficiuntur, omnemque sacerdotalem doctrinam complexus; tradens item sacra pro cuiusque eorum dignitate, qui scienter, & integrè prædici sunt Sacerdotum perfectione, atque virtute, & in quo omnis, quæ cum attingit, hierarchia, purè abolitur, & cognoscitur.

- 12 Diuus vero Ignatius Iohannis discipulus in *epist. ad Smirnenſes*, delinens Episcopum esse dicit, qui omni principum, & potestati supereminet, & quoad homini licet, imitator Christi veri Dei princeps Sacerdotum imaginem Dei refertens, Dei quidem propter principatum, Christi verò propter Sacerdotium. Nec enim Rege quisquam præstantior, aut quisquam similis ei in rebus etatis; nec Episcopo quicquam maius in Ecclesia, qui Deo consecratus est pro totius mundi salute; quem qui honorat, à Deo honorabitur; qui ignominia afficit, à Deo punietur, sine quo nihil faciendum censet earum rerum, quæ ad Ecclesiam spectant, neque baptizandum, neque offerendum, neque sacrificium immolandum, neque oblationem celebrandum, neque coniugij unitatem faciendam, vt coniugium sit secundum Deum, non secundum carnem. Qui vbi comparat, ibi omnis sit Christiani populi multitudo, quemadmodum vbi Christus, ibi omni astat exercitus celestis veluti Imperator potestatis diuinæ, omniſque intellectualis naturæ gubernatori dispensatorique, quem veteri oportet vt Christum. Sic enim nobis præcipiunt diuini Apostoli. Cui qui non obtemperet, ille sine Deo est, pietatis expertus, Christum spernens, cuiusque ordinationi resistens, sine quo nulla est Ecclesia, nulla Sanctorum congregatio, abique cuius auctoritate, qui agit, fortis est, iniquitatem habet conscientiam, infidelis deterior: qui enim Christi sunt, Episcopi sunt; qui verò ab illo declinant, & cum impijs communionem amplectuntur, hi cum illis excidentur, nec enim Christi agricultura sunt, sed diaboli semen. Sacerdotium enim est, omnium bonorum, quæ in homine sunt supremus apex; qui aduersus illud facit, non hominem ignominia afficit, sed Deum, & Christum Is. 1. v. m., primogenitum, qui natura solus est primus, & Summus Sacerdos. Laici enim Diaconi, Diaconi Presbyteris, Presbyteri Episcopis, Episcopus Christo, vt ipse Patri, subicitur.

- 14 Pulcherrimè Nazianz. in *Apologus primo*, & oratione de laudibus Athanasij: in funere item parentis, & in exhortatione ad Episcopos, atque sacre Basilus in *Epist. 61.* eundem Episcopum depingentes illum appellare solent Angelum Dei, candelabrum in Ecclesia Christi, Sacerdotem incruenta sacrificia offerentem, illustrem animarum cultorem, magni Dei figmentum in manibus suis portantem, Deum hominibus conciliantem, immortalis vite Doctorem: magnam vocem, & tubam sermonum Regalium, viuificantem virtutem, columenam, & firmamentum in domo Dei, scopulum emineantem, qui omnes flus errorum, & persecutionum excipiat, frangat, &

à populo Dei atque, terrorem hæreticorum, custodem patriarum legum, omnis nouitatis bonum, seuerum peccatis incendentem, linguam homini irroganti similem, cordis profunditatem, fulgur celsitatis, sacri consilij apicem, sermonum myricarum interpretem, ignem male, & vitiose matie purgantem, ventilebrum, quo à grauibz dogmatibus leuis discernuntur, gladium viris radice excidentem, percutientibus Adamantem, dissidentibus omnia, inungentem Magnatem, veteris vite, & doctrinæ exemplum, ad quem item omnes necessitatem suam hominibus confugientes, eum coniugis moderatorem, monachi legislatorem, simplicia itineris ducem, speculationi deditum Theologum, hilaris stenuum, calamitosi consolatorem, canisteri baculum, iuuentutis magistrum, pauperis supplicatorem, diuitis dispensatorem, viduæ patrum, pupilli patrem, peregrini hospitium, fratris stratum amantem, ægrotantis medicum, sanæ valetudinis custodem appellant. Nam, vt ipse Saluator ait *Matth. 5.* Episcopus est velut ciuitas quædam supra montem posita, ad quam omnes in angustis tui corporis, tum animæ constituti confugere, & velut fons quidam publicus, vnde omnes scientes bibere, & vt communis quædam medicamentorum omnium apotheca, vnde ægri omnes membrorum suorum æmilia experire debeant, à quo cæl lumino, paruuli doctrinam, dubij consilium, inopes subsidium, viduæ protectionem, & variis tentationibus, ac scrupulis, & tribulationibus pressi medicinam pariet, & auxilium querere debent.

Ex quibus colligitur quàm magna sit Episcoporum dignitas, potestas, & iurisdicctio, quos Presbyteris superiores esse ex institutione diuina definit Concil. Trid. *sess. 13. cap. 4. & can. 6. & 7.* & contra antiquos, & nostræ ætatis hæreticos laic comprobant Cardin. Bellarm. *contra. Cathol. tom. 1. lib. de Clericis, cap. 14.* & ante eum Petr. Soc. *de sacram. Ordinis, dist. 1. lect. 2.* Cast. *aduersus hæreses, verb. Episcopus*, & alij, de quibus Henric. *in summ. lib. 10. cap. 7. §. 2. lit. M. Suar. tom. 4. de potest. dist. 35. sect. 1. a. num. 4.* Magalae in *epist. 1. ad Timoth. cap. 3. sect. 1.* vbi Sotomaior *super verb. fidelis seruus, pag. 408.* Sebast. Cæsar. *in valed. de Eccles. Hierarch. part. 1. dist. 6. §. 1. num. 12.* Non obstat text. in *1. adam. 95. dist. vbi D. Hieronymus* in hæc verba; *idem idem erat Presbyter, qui & Episcopus*; quia respondetur secundum D. Thom. tantummodò Diuum Hieronymum dicere nomina Episcoporum, & Presbyterorum, Apostolorum tempore incepisse, non verò tunc, sed dignitatem ipsam Episcopalem, vel quod primo tempore omnes Presbyteri simul essent Episcopi, & postea ad schisma vitandum aliqui in Presbyteratum solum, alij in Episcopatum corporis ordinari, sequitur Tuttel. *de potestate Ecclesie, lib. 1. cap. 78. cum seqq.* Vel responderetur, quod magis placet Bellarmino *ubi proxime obstat. 6.* nunquam D. Hieronymum negasse Episcopos Presbyteris quoad Ordinis potestatem esse superiores, vt Acrius negabat, & alij negant hæretici, sed solum esse de potestate iurisdictionis, & regiminis, vt deducitur ex verbis *dist. cap. adam. ibi, vnde de Presbyteris supponebatur omnibus*, & quia constat ex *cap. legum 95. dist. 1.* intentum Hieronymi esse, refellere iudaciam Diaconorum, qui se Presbyteris superiores esse contendebant, & inter alia illud adducit argumentum, quod in Ecclesia primitiua nomen Episcoporum, & Presbyterorum non erat distinctum, & ad Presbyteros, & Episcopos pertinebat Ecclesiarum regimen secundum diuersas functiones, de quibus *cap. seq.* Diaconorum verò manus solum

lum erat mensis ministrare, non profecto quidem, & consiliis, ut ipse Lutherus, & inconstituta Caetera radant: sed Altari assistendo Sacerdoti celebranti, & sacram Eucharistiam fidelibus distribuendo, ut melius contra eos comprobatur Pigh. lib. 1. cap. 4. vers. neque est. Bellarm. ubi proxime, cap. 13. Quod vero realiter distinctus esset ex Christi institutione uterque gradus, nunquam negavit D. Hieronymus, quod si in aliquo minus tribuit satisfactioni Episcoporum, quam postea declaravit Ecclesia in re illis temporibus non admodum perspicua, non ideo dicendum est cum Acrio, vel hatericis sensisse, ut contra Mich. de Medina bene aduertit Bellarm. ubi proxime, & ante eum latè Pigh. lib. 1. c. 9. vide dicta infra abeg. 1. n. 9.

CAPVT III.

De Episcoporum electione.

SVMMARIVM.

- 1 Apostoli auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerant, & creauerunt.
- 2 Episcopus, qui creatur Apostoli, vita sancta, totum suu eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem pertinet, tanquam ad successorem Petri.
- 3 Papa secundum varia tempora, ac varia temporum occurrentia circumstantias diuersis personis ius eligendi Episcopos concessit, vel permisit.
- 4 Episcoporum electiones prout Ecclesia temporibus totum Clerici & populi auctoritate habent.
- 5 Electionem Episcoporum aliquando Cleri, & populo dabatur, ut iam hi, quum illi Episcopum nominarent, & elegerint, aliquando verò, ut Clerus eligeret, populus verò consentiret.
- 6 Principes seculari aliquando auctoritate propria electionem, & nominationem Episcoporum faciebant; aliquando verò ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi, & nominandi Episcopos concedebat.
- 7 Hispaniarum Regibus à Romano Pontifice privilegium fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos.
- 8 Principibus aliquando concessum fuit, ut electio à Clerici facta valida non esset, nisi Principi accedat consensus.
- 9 Eligendi Episcopos potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & seculari Principi abrogata noxiæ, operam rationibus.
- 10 Eligendi Episcopos abrogata laicis potestas illa potius omnia Clericis, & Religiosis remansit, ut in ea potestas Clerici à Religiosis sint separati.
- 11 Eligendi decem Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus redacta fuit.
- 12 Papa electio licet alim fieri non possit à solo Cardinalibus, sed adhibere oportere Clericos Cardinales, & totius Cleri, & populi consensum, potestas tota ad solum Cardinalium Collegium redacta fuit.
- 13 Papa soli Cardinales eligunt, non Concilium generale si tempore, qui fuerit Congregatum, Apostolica Sede vacante.
- 14 Gratiani Canon in decreto inserti nullam habent iuris auctoritatem.
- 15 Quilibet cap. 1. de electione, non cessat qui fuerit,

- Canonici eligunt Ecclesia viduata Pastore, Sede vacante, sepulso moris Episcopo, non prius ibid.
- 16 Eligendi Episcopum potestas, non omnibus Clericis Cathedralibus, sed solum eorum Canonici, seu Capitulo facta est.
- 17 Canonici propriè dicuntur, qui de Capitulo sunt.
- 18 Dignitas, quæ de communis mensa prebendam non habent, licet habeant statum in choro, vocem non habent, nec in Capitulo, nec in Episcopi electione.
- 19 Episcoporum ad electionem Canonici, qui in populi auctoritate existant vocandi non sunt.
- 20 Populus ad amphyrionem quare possit nominare attenditur.
- 21 Furijs eligere non possunt.
- 22 Canonici dum in Subdecanatu Ordine constituti non est, nec vocem habet in Capitulo, nec eligere possit, cum declarationibus ibi possit.
- 23 Canonici supernumerarij, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere tremis.
- 24 Canonici Clerici Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad colligendum an possint admittere, sub distinctione resoluitur.
- 25 Consuetudo specialis inducere, & efficere potest, ut Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alius extranei, cum ipsi ad colligendum admittantur.
- 26 Laici ius eligendi Episcopum, consuetudine acquirere non possunt.
- 27 Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durat usque ad tempora Bonifacii VIII. & Clementis V.
- 28 Electionis canonice consuetudo solum in Germania seruatur.
- 29 Reges Hispanie, & Lusitanie nominandi, & presentandi Episcopos in Ecclesijs Cathedralibus quod ius habeant, attenditur.
- 30 Regibus Francie non nominandi Episcopos indultus Pontifici concessum, ibid.
- 31 Hispania Reges à Carolo Magno privilegium nominandi ad Ecclesiam Cathedralis non acceperunt.
- 32 Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & alijs Principibus in generalibus derogationibus non continetur.
- 33 Infractionem ad Reges, & alios Principes spectans non comprehenditur in reservationibus, quæ per Regulam Cancellaria facta sunt.
- 34 Lusitania Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos infractionem, & privilegium obtinuerunt, quia vel Ecclesia durat non fundarent, aut ab hostium potestate liberata crearent, vel proprijs redditibus auxerunt.
- 35 Cap. nobis 3. de iosepatron declaratur.
- 36 Rex Hispaniarum sub mortali tenetur nominare ad Episcopatum non dignum, sed dignorem, ibid.
- 37 Electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere soli contendunt huius temporis haeretici.
- 38 Respondetur ad fundamenta hereticorum, & num. 37. & 38.
- 39 Episcopi sibi eligere, vel nominare successorem non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontifici eis fuerit specialiter permissum, & n. 40.
- 40 Successores Dionis Augustini, ac Beati Valerij sibi elegerunt ex concessione Romani Pontificis, ut aliqui putant: vel melius secundum alios sibi successores solum non elegerunt, sed potius personas à se proposui Clerum, & populum per acclamationem consensu elegerit.
- 41 Potestas assumenda Episcopos ad solum Pontificem lege Diuina immediatè pertinet, vel ad eos, quibus concessa.

Clementi

12 De officio, & potestate Episcopi.

- 43 *Clementis an Dni Petri successores extiterint ostenditur.*
 44 *Qualitatem qua in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, referuntur.*
 45 *Laici non potest in Episcopum eligi.*
 46 *Dispensatio propter merita personarum cum laico & nathysius ut possint Episcopi fieri.*
 47 *Religiosus in Episcopum eligi potest.*
 48 *Episcopus nullum inuicem dari debet subsidio.*

APOSTOLI auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & creauit: nam singuli eorum id eo neos perfecere Ecclesiam Pastores, qui in cap. *quoniam uices*, 63. dist. dicuntur Apostolorum locum tenere, Pet. Gregor. *synagag.* iur. p. 1. lib. 15. cap. 11. num. 7. dum ait ius eligendi Episcopos primum penes Apostolos fuisse. † Deinde uero primis illis Episcopis, quos creauerunt Apostoli, uita functis, totum ius eligendi, & creandi Episcopos ad Romanum Pontificem peruenit, tanquam ad successorem Petri cui data est à Christo Domino summa potestas in totam Ecclesiam, prout dicitur in cap. *omnis* 11. dist. Semper enim, & omni tempore prouisio omnium beneficiorum, & Ecclesiarum, etiam Cathedralium, Metropolitanarum, aut primatum sint, ad Summum Pontificem pertinet, & usque in hanc diem pertinet: tum ex plenissima illa potestate à Christo Domino data Petro, & Successoribus, ut in eodem proposito expendit Pontifex in cap. 1. 12. dist. tum quia, licet fatetur oportere Episcopalem dignitatem lege Diuina fuisse institutam distinctam à Presbyteria inferioribus, ut desinit Concil. Trident. sess. 23. cap. 4. & can. 6. & 7. ut dixi supra in cap. 1. 23. dist. tamen plebium, & diocesanum, ac electio, & distinctio beneficiorum ab Apostolis, eoque Successoribus, atque ita ab Ecclesia, & iure Ecclesiastico facta noscitur, ut probant text. in d. c. 1. 12. dist. & in cap. 1. cum seq. 80. dist. & ostendunt infra cap. 7.

Postea uero secundum varia tempora diuersi modi in electionibus Episcoporum ab ipsis Summis Pontificibus fuerunt præscripti, & iuxta varias temporum occurrentes circumsstantias uariis personis ius eligendi Episcopos ab eisdem Pontificibus concessum, siue permixtum reperitur: ut tangit Pet. Greg. d. lib. 15. cap. 12. à num. 7. cum seq.

Primis enim illis temporibus totius Cleri, & populi auctoritate electiones Episcoporum fiebant: ut constat ex auctoritate antiquissimorum Pontificum, nam Anacleus Pontifex V. à Petro, qui circa annum centesimum Christi Romane præfuit Ecclesie, hoc satis decidit, ut referunt in cap. ult. 79. dist. dum ait, *electionem*, (sic enim legendum est non electionem cum Petro Gregor. ad Decretal. tract. de elect. cap. 5. num. 1.) Summorum Sacerdotum sibi Dominum reseruauit, licet electionem huius Sacerdotum, & spiritualibus populis concessisset, consonant sequentes Pontifices, Stephanus I. in cap. *nosce* ibi, *conuocato Clero, & populo*, Celestinus I. in cap. *cleri*, Leo I. in cap. *vota*, cum seq. 63. dist. & est optimum Concilij Toletani decretum in cap. ult. 5. sed nec 51. dist. qui mos, & consuetudo ex D. Paoli iuuatur auctoritate t. ad Thome. 3. dum in ordinatione Episcoporum requirit, ut habeant bonum testimonium, etiam ab eis, qui fors sunt. Item D. Hieronymus relatus in cap. *littere* 8. q. 1. ibi, *& populi presentia*, iuncto ibi, *ne qua postmodum retractatio conueniat*, ne quis scrupulus resideret, & Gratianus in cap. *qui longe in fine*, ibi, *tunc enim in Ecclesia Dei rite præfatur Antistes, cum populus pariter in eum acclamauerit, quem clerum communis uoce elegit*,

63. dist. explicat bene Pet. Gregor. d. cap. 5. num. 10. & 16. ubi rei historiam latè prosequitur, eandemque resolutionem agnoscunt Francisc. Bursat. *conf.* 126. à num. 8. item 1. Azor institut. moral. par. 2. lib. 3. cap. 17. q. 3. Vinian. in praxi iurisp. p. 1. lib. 3. cap. 1. num. 25. Iul. Lano. *variar. lacob. tem.* t. cit. q. cap. 15. num. 1. Salgado de *protest. Regie*, tem. 1. par. 3. cap. 10. num. 130. me citato in hoc loco Manric. de Alzedo de *præcellen. Episcop. dignit. part.* 1. cap. 5. num. 1. rectè aduerentes t. non pariformiter, sed diuersimode electionem Clero, & populo datam effalligando uero Clero, & populo pariter datam fuisse, itauit tam hi, quam illi Episcopum nominariot, designariot, & elegerint, cap. *Episcopum*, ibi, *post electionem Cleri, & populi*, cap. *lectu* ibi, *Clerum, & plebem*, eiusdem Ecclesie *eligi*, 63. dist. cap. *factum* ibi, *de plebe, qui tunc adfuit, suffragis*, 7. q. 5. Deinde uero in melius hoc more reformato constituitur est, ut Clerus eligat, populus uero conferuiat, ut optima ratione docuit Stephanus Papa in d. cap. *nosce* 63. dist. ibi, *Sacerdotum quoque electio est, & fidelis populi consensu adhibendum, quia decendum est populo, non sequendum, optimis t. ex. in d. cap. vota eadem dist.* ubi uota ciuium testimonio populum expenduntur, Clero electio datur, & refert Cyprian. lib. 4. epist. 1. Cornelium Papam electum fuisse à ploribus Episcopis adhibito testimonio, & suffragio totius Cleri, & populi. Non obstat quod in can. 1. *Apostolorum* legitur, *Episcopum à duobus, aut à tribus Episcopis ordinandum*, quia non de electione, sed de consecratione Episcoporum interpretandum est, & in eo canone uerbum *consecratus* non electionem, sed consecrationem significat. Ita Vincent. Capor. *uariaum publici, & priuati iuris dispensationum* lib. 1. cap. 3. in princip.

Cetera præsumpta auctoritate Principum secularium in electionibus Episcoporum similem ferpetas uarietatem: nam aliquando uel ipsi auctoritate propria electionem, & nominationem faciebant, ut de Constantino Constantini Magni filio, & aliis ante Valentinianum, ex Nicephoto, Eusebio, Socrate, & Theodoro expat Pet. Gregor. d. c. 1. num. 5. Aliquando uero ipsa Romana Ecclesia aliquibus fecit potestatem eligendi, & nominandi Episcopos, atque etiam Romanum Pontificem, ut de Adriano Pontifice constat, qui Carolo Magno, † hoc priuilegium indulsit remunerationis ergo, ubi insignia beneficia ab eo in ipsam Sedem Apostolicam prolata, que referuntur in cap. *Adrianum* 2. 63. dist. ult. & in cap. *hinc est* 16. quæst. 1. Primum Pipinum illud ius ex concessione Zacharie Summi Pontificis habuisse, referunt Lup. Ferrar. Abbas à consilio Calui Imper. Vioctm. Cabot. d. tract. cap. 5. quod postea Carolo Magno, & Imperatoribus Germanis attributum est: tandem concordatis inter Leonem X. Pont. Max. & Franciscum Primum Francorum Regem iniis, electiones sublatæ sunt: & eos nominationis in Episcopatibus, monasteriis, & aliis Sacerdotiis, exceptis quibusdam, Regibus Gallie attributum est: † Hispaniarum etiam Regibus in d. cap. *cum longè*, id concessum reperitur, ibi, *quoscumque regali potestate elegerit*: unde Duar. de *faciende Ecclesie ministeriis* lib. 3. cap. 11. conatur deducere ius regalæ, quo fruuntur Galliarum Reges in prouisionibus beneficiorum in ipso iure commun habere fundamentum; sed omnino falsum est tum ex cap. *nobis* 25. de *iure patronat.* ibi, *non electionis faciendæ, sed uero facta honestis præstatur assensum*, tum quia secundum possessoria tempora, in quibus hæc potestas laicis omnino adempta est, multo magis falsum apparet, ut Rasin diceamus. Aliquando

do verò Principibus concessum est, ut electio à Clericis facta valida non sit, nisi Principes accederet consensus, *et quæ igitur ibi, tenet Concilium in consensu, & Seruissimum Principis voluntate, consonant, d. cap. n. ubi, d. cap. lectus, cap. Abbatem 18. q. 1. text. optimus in cap. quod sicut 18. in princip. ibi de his principis præsentem, &c. de elect. cap. cum terra 1. 4. ibi, auctoribus Patrum, ubi, vel principis exprimenda, eodem tit. Et idque tel suæ prima, ad discisiones inter ipsos Clericos attendenda, aliquando in partes diuidi, & hos vnum, alios alium eligere solitos, mox & quamque partem, suum electum defendentem: sed & potest esse, quia multæ possunt occurrere causæ, ob quas non expediat, sed in Reipublice damnum eorundem electio, veluti si electus sit ex aduersariis, vel Regni hostibus, ut læt explicat Pet. Greg. d. cap. 5. num. 21.*

Verum huiusmodi potestas laicis concessa, vel permixta, quoniam populos, & seculares Principes aberrata noceat: quosd populos ex cap. non est permittendum 63. dist. & ex antiquissimo Sardiensi Concilio habito sub Iulio I. circa annum Salutis Dominicæ CCCXL. referunt in cap. Opus 2. de elect. ubi tam reddit rationem, ne ad clamorem populis facta electio: quia manifestum est potuisse plures eorum, qui synceram fidem non habent, pretio, & mercede corrupti, iunctis multis, quæ de vulgi leuitate, & inconstantia, & vanis populi vocibus non audiendis, per text. in l. Decursum C. de pænis, & in l. ad bellum, in princip. ff. de iur. cum similibus, lætè persequatur Pet. Greg. d. cap. 5. à num. 18. & ex Platone, & aliis Philosophis Mare. Mant. sing. 194. Facit etiam ratio, quia presentia, & actualitas populi libertatem tollit, ut probat l. si priuatus ff. qui & à quibus, cessante verò libertate, cessat & est irrita electio, cap. ubi periculum, §. ceterum, de elect. lib. 6. Et ex eadem ratione iam apparet iustissimè sacris Canonibus reuocatum esse priuilegium illud Principibus secularibus concessum eligendi Episcopos, aut ne valeat electio sine eorum consensu, quia scilicet per importunationem, & mercedem facta censetur, ut probat text. elegans in cap. 1. & 2. si quis per ordinationem 63. dist. contrarietate demonstrat confectum in cap. cum terra 14. & in cap. quisque 43. & in cap. Misericordia 56. de elect. Ex quibus tercia generalis & communis iam Principibus, quam ab his laicis colligitur ratio, quia ius hoc eligendi Episcopos spirituale est, quod subinde non cadit in laicum, cui nulla disponendi de rebus Ecclesiasticis competit potestas, cap. bene quidem 96. dist. dist. cap. Ecclesia, de constitut. cap. ubi de rebus Ecclesiæ, cum vulgaribus: Duplici præterea ex capite priuilegium hoc Principibus secularibus adeptum esse notat idem Pet. Gregor. d. cap. 5. à num. 16. vel quia Eadem Principes ipsoe sua et renuntiatione, ut de Valentiniانو probat text. in cap. Valentinianus 63. dist. vel quia concessa sibi potestate abutentes potè arbitrij temeritate indignos promouere, dignos vocare, & eicere coepere, eoque facto priuilegium amittere vellent, iuxta regulam text. in cap. priuilegium 1. q. 3. & in cap. marum 1. de priuilegiis, & in cap. contriti 3. de sensu, excommunicatis, & in l. qui sine 40. ibi, videretur ab his, iuncta gloss. ff. de negotiis gestis, cum alia citant per Card. Tusch. prædictar. conclus. tom. 6. lit. P. concl. 714. & per P. Sicut de legibus lib. 8. c. 16. principis. Vnde constat non bene dixisse Hispanos & Gallos nonnullos Doctores, Regem scilicet posse Episcopum seditionis de regno expellere, id enim expressè e contra dictis Romanorum Pontificum decretis in cap. olim, de iurur. & in Clem. 1. de pænis, & in cap. nouerit, de sent. excom.

Barbosa de Episcopo Part. I.

& læt probat Martia de iurisd. p. 1. cap. 34. num. 24. eam segg. ubi num. 42. in fine concludit quod caute Principes seculares expellere, vel parum honorata Episcopos, si volunt eorum Regna, & status longo tempore possidere. Et licet aliqui ex prædictis doctoribus hoc tempore velint, ut scilicet Rex non cum potestate iurisdictionali, sed economica & politica possit expellere à confinibus suorum Regnorum Episcopos, & ecclesiasticas personas perturbatores, & seditiones ac conspirationes incitantes in perniciem Reip. & boni communis status Regioi, & Regis, ex quorum numero videntur esse Collet. de potest. Reg. q. 2. Greg. l. 57. gloss. 1. tit. 6. part. 1. Guillelm. in cap. Rainerius, verb. & videretur, dist. 2. n. 156. 246 & 169. Obliton, in dist. ff. si al. e. 22. n. 3. Auen. de excep. mand. lib. 6. cap. 6. n. 15. Castald. de Imper. q. 110. prout. 16. Ioan. Gate. de arbit. gloss. 9. num. 33. Ceuall. ex discursa ad Regem num. 46. Bobad. in polit. lib. 1. cap. 19. num. 32 & cap. 18. num. 62. Joseph. Sella de iurib. cap. 8. §. 1. num. 38. Gurbia conf. 49. n. 16. plures per me in collect. ad l. quicumque, C. de Episcopis & clericis, nihilominus tempore his negotiis magna consilij maturitate, & oon ex leui causa, placeendum.

Abrogata sic laicis prædicta potestate eligendi Episcopos primò eam penes omnes Clericos, & Religiosos doctoris remansisse, per text. in d. cap. obrenuibus 63. dist. scribitur Bursi. d. conf. 124. n. 16. ad finem, Pet. Gregor. d. tract. de elect. cap. 6. num. 1. & 2. Azor. d. quas. 3. vers. quæ quidem. Deinde verò Clerici à Religiosis sunt separati, ut prædicti Doctores asserunt, & constitutum est ut Religiosos suorum Abbatum, Priorum, seu Præpositorum, Canonici verò suorum Episcoporum faciant electionem, ut constat ex d. cap. 1. & ex d. cap. cum terra, & per totum tit. de elect.

Nouè autem hæc eligendi Episcopos potestas ad solum Collegium in Collegiatis, & solum Capitulum in Cathedralibus sedata fuit, cap. congregatio ult. 16. q. 7. & cap. cum Ecclesia 3. de causis possess. & propr. cap. cum terra 14. vers. si autem, cap. cum inter, vers. quæ veri cap. auditu, cap. quæ propter, cap. in Genua cap. congregatio ult. & per totum de elect. gloss. vers. de uoluntate in cap. quoniam 18. ord. tit. in 6. Berrachin. de Episcopo lib. 1. p. 3. princ. Pet. Gregor. de elect. c. 6. num. 9. Duas. de sacris Ecclesiæ iurisd. lib. 3. cap. 1. Guillelm. Mandagorius de elect. nouum Præl. cap. 1. Corral. de Sacerdotis part. 4. cap. 1. à num. 58. Pet. de Biazio in diuersis elect. part. 1. cap. 1. cum segg. l. l. Zech. de Repub. Ecclesiæ lib. 24. quod de Canonici inscribitur, vers. septimi Nicol. Gate. de benef. part. 5. cap. 4. à num. 6. & optimo simili confirmat Gratian. in cap. sacrum 63. dist.

Licet enim ex Decreto Nicolai I. Pont. testro in cap. in nomine Domini 23. dist. electio Romani Pont. fieri non possit à Cardinalibus, sed adhibere oportet Clericos Cardinales, & totos Cleri, & populi consensum: deinde tamen tota Pontificis electio ad solum Collegium Cardinalium sedata est, cap. licet 6. de elect. cap. ubi periculum, ord. tit. in 6. Cleg. ne Romani, ord. tit. Cathin. Tutrect. de potestate Ecclesiæ, lib. 3. cap. 43. Card. Bellarm. tom. 1. de Clericis, lib. 1. cap. 9. cum segg. Cathin. Paleot. de consuetudinibus Sacri Palatii part. 1. quæst. 4. §. & et magis. Licet Bursi. d. conf. 126. num. 6. & 7. à princ. & conf. 108. à princ. & omnino à num. 18. notabiliter ampliari post Iacobus. Seluam, & alios etiam ad casum, in quo Apostolica Sede vacat tempore quo generale Concilium fuerit congregatum, adhuc enim non ad ipsum Concilium, sed ad solos Cardinales, eorumque

14 De officio, & potestate Episcopi.

que collegium petinet electionem ibi comprobatur, & factio seuatque fuisse in electione Maximi Pontif. Lennis X. tempore vltimi Luteranensis Concilij attestatur. Hæ igitur constitutiones statuente vt soli Canonici Cathedralium suos eligant Episcopos, nomen sunt nonnullæ, & idem super hoc nihil statum repetiti potest Niceno Concilio llo I. cum sit antequilissimum, quod alijs *sepius Symon*, solet appellari, celebratum circa annum salutis Christianæ 780. & vetustissima que referuntur in *cap. sacrorum 6. diff. in vers. ex constitutionibus*, vsque ad finem, non sunt alieuis Pont. aut Concilij, sed

14 Gratiani, & que subinde nullam habent iuris auctoritatem, Cened. ad *Decretum collect. 16. num. 8. & collect. 48. num. 6. Ft. Emman. quæst. Regular. tom. 1. q. 6.*

15 *art. 3.* Nec etiam ex *cap. 1. de elect. vltim. firmum cap. potest argumentum quoad tempotum computationem*: minimè enim constat quoniam Pontifex illius fuerit Auditor, vulgò Lacio Papæ tribuitur, sed ab alijs Pio, vel Gregorio, vel Alexandro, vt constat ex Antonio Augustino in *notis ad Collect. 1. Decretalium, sub ord. tit. vbi similiter testatur in libris Conciliorum verba illa non inuenisse.*

Eligant Canonici Ecclesia viduata Pastore Sede vacante, sepulto mortuo Episcopo, non prius, *cap. lina 2. de elect. iusta tres menses à die vacationis, cap. pro defectu, cap. cum in concilio, de elect. cap. postquam 10. diff.* Congregatis illis in Ecclesia vel alibi in ciuitate, loco idoneo, *cap. cum terra, cap. quod sitis, de elect. absentes Canonici*, veluti in actu alio capituli vocati, cum tempore & dilacione ad veniendum sufficiente secundum loci intersepeditum, *cap. 1. de dilat. cautione adhibita*, ne nimium prorogent electio, cum periculum est in mora, *cap. cum inter, cap. pro defectu, de elect. dummodò siæ in provincia, vel extra, commodò vocati*, & venite facillè possint, non aliter, *gloss. incip. cum in Ecclesia, de proband. in 6. gloss. in cap. quod sitis, §. si autem, de elect. in ciuitate clamant, vel vocantur Canonici per campanæ pulsationem*; extra ciuitatem per litteras, vel per nuntium, *gloss. de Doctores in cap. causam, & in cap. Cumana, de elect. Duplexque electio prima vt adint certo loco ad electionem faciendam, altera vt ad electionem veniant*; & quamvis absentes commodè venire non possint, tamen vocati debent, *cap. quod sitis, §. si autem, & cap. cum inter vniuersas, de elect. quia absens iusto impedimento, vel non legitimo, consentientibus alijs Canonici*, potest vocis suffragium alijs committere per litteras, *cap. scripsum, cum gloss. cap. quia propter, de elect. si committat vni de Capitulo, d. cap. quia propter*, non enim altei potest inuicem pueniendis Canonici, *cap. constitutus, de appellat. nec etiam per litteras ipse vocem, vt dicunt*, seu suffragium ferri debent, *cap. si quis iuste, de elect. in 6. Colliguntur hæc ex Petto Greg. *Intag. lura. part. 1. lib. 1. cap. 12. num. 19.**

16 Potestas hæc eligendi Episcopum non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum eorum Canonici, seu Capitulo facta est; & idem soli Canonici, qui vocem habent in Capitulo, non autem Capellani, vel perpetui beneficiarii, qui de Capitulo non sunt, sed tota speciali consensu, ad Episcoporum electiones admittendi sunt, notant *gloss. verb. consuetudinem*, per *tex. ibi in cap. Cumana 10. de elect. quam ibi sequuntur omnes*, & comprobatur ex *text. in cap. cum Ecclesia, de prob. in 6. Petr. de Bixio d. part. 1. cap. 2. à num. 2. Firmian. de Episcopo, part. 1. à num. 2. & post Abb. in cap. scriptum num. 4. de elect. Zechi d. cap. 14. de Canonici, num. 4. vers. sepius*, nam constat & plures Clericos in Ec-

clesia Cathedralibus repetiri, qui de Capitulo non sunt, nec vocem in eo habent, & à Canonici tam nomine, quam ad effectus iuris distinguuntur; qui enim de Capitulo sunt, Canonici propriè dicuntur, ceteri communi nomine beneficiarii, vel Capellani, & alij, & mansionarii, quasi assidui, & perpetuò manentes in choro, vt per *tex. ibi notant gloss. verb. assides in cap. pen. de clerici non resid. explicat bene Alberic. in dist. eodem verb. Mantu. obs. 67. Sela de benef. part. 1. quæst. 47. Zechi. d. cap. de Canonici num. 2. quod etiam apparet & in Dignitatibus, quæ de comuni menia prebendam non habent, & ideo licet stallum habeant in choro, vocem non habent in capitulo, nec consequenter in huiusmodi Episcoporum electionibus, vt post Abb. in *cap. 1. num. 11. de elect. & in d. cap. scriptum, num. 4. notat idem Zechi. vbi proxime.**

Vnde sequitur ad hæc Episcoporum electionem 19 non omnes Canonicos esse vocandos, sed illos tantum, qui vocem habent in Capitulo, & ad communes congregationes solent, & debent vocari, in eisque interesse, vt caute loquitur Pontifex in *d. e. quia propter, ibi, qui debent, &c.* vt scilicet significet aliquos esse Canonicos de eadem Ecclesia, qui vocandi non sunt, veluti si in pupillari ætate existant (scilicet ex Summi Pontificis dispensatione promoti, vt explicat ex alijs Sela, de benef. part. 3. quæst. 21. num. 16.) non enim debent ideo admitti ad electionem propter iudicij, & discretiouis defectum, vt decidit *tex. in cap. ex 12. de elect. in 6. notant omnes ibi*, & last Bixio d. p. 2. cap. 16. Petr. Gregor. cap. 8. Mandagor. cap. 7. Corra. num. 14. citatu locu. ex generali autem ratione *tex. in eod. cap. ex eo*, non sine difficultate transit resolutio, quam praxi receptam restatit nosse Gelm. *Lufi. decr. 14. & de rigore veram comprobat Gald. Peccira de nomin. empt. quæst. 4. à num. 7. & in l. si curatorem, verb. cum non absint numer. 14. sequitur Benedic. Argid. in repr. l. 1. C. de sacris. Eccles. par. 1. §. 2. num. 19. cap. seq. quod & pupillus ad emphyteusum nominare potest*; ob hæc enim videbatur idem defectus iudicij, nisi dicas nominationem emphyteusis esse quid facti, quod non tantum capolis iudicij maturitatem, sicut Episcoporum electio. Similiter etiam ex eadem ratione & furiosus eligere non posse resoluunt omnes in *eod. cap. ex eo*, post *gloss. ibi, verb. discretionem*, Petr. Greg. num. 1. Bix. cap. 15. & Mandagor. proxime citatu locu. Est etiam aliud optimum eiusdem doctrine exemplum & de Canonico, qui maior, & mentis compos, in Sacris tamen sacrum Subdiaconatus Ordine constitutus non est quod enim vocem non habent in Capitulo, nec eligere possit, decidit *tex. in Clem. 2. de statu, & qualis, consonat Concil. Trid. sess. 28. de reformat. cap. 4. notant vltra Ordinarios Bixio d. p. 1. cap. 17. Firmian. d. p. 3. à num. 17. Corra. d. cap. 3. num. 15. Rebuff. de numer. q. 8. num. 3. Anot. instit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 11. q. 20. Ft. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 17. art. 5. Nicol. Gasc. de benef. part. 3. cap. 4. à num. 24. opinio Monetæ de dist. quod par. 2. quæst. 20. num. 3. cum seq. vbi num. 5. cum gloss. verb. concedatur, & verb. nullo modo, in d. Clem. 1. resoluunt Clericum non Subdiaconum non esse expellendum, quamvis velit primis temporibus promoueri, si immixcat tempus electionis, & num. 6. cum gloss. verb. constitutus, vers. fortius quæro, in eod. Clem. 2. tenet Ordinem Subdiaconatus requiri in clerico non tempore vacationis, sed tempore electionis, & num. 9. ex *tex. in dista Clem. 1. §. ibi vero*, iuncta interpretatione glossæ ibi communiter receptæ in verb.*

ex tunc, & in verb. nullo modo, tenet Subdiaconum Canonicum, qui non promouetur intra annum ad Ordinem superiorem requiritur, amittit vocem in Capitulo, donec ad illum requiritur fuerit promotus. ¶ De Canonici supernumerariis disputant gloss. verb. ultra numerum, in cap. cum M. de consuetud. ubi Felin. num. 13. Firmian. a. num. 21. Biaz. cap. 17. cum quo resoluat distinguendo, vt ibi per eum. De suspensis etiam, & excommunicatis dubium non est per text. in d. cap. cum dilectus, de consuetud. resoluunt gloss. verb. maiora, in cap. vnic. ne Sede vacante lib. 6. Doctor. in cap. illa quotidiana, de elect. Mones. d. q. 20. num. 10. & 11.

24 Vtrum autem possint Canonici Clericos Ecclesiarum infectioni, vel alios extraneos ad coeligendum admittere, hanc electio facta cum eis valida sit? Quæstio est non dissimulanda, in qua resoluendum est cum communi scilicet distinguendo, an scilicet Canonici velint extraneis tribuere ius coeligendi in perpetuum? vel vtrum vacante Ecclesia pro illa vice velint tantummodo eos admittere? Primum censent illicitum per text. in consuetud. 47. de elect. ubi episcopi deciderit text. scilicet illam esse rationem illorum, qui dicebant vocem, quam de iure non habent in electionibus, sibi concessam fuisse ab eis, ad quos ius eligendi de iure spectabat: deinde, quia talia concessio in perpetuum continet speciem alienationis, & mutat Ecclesie statum, quod fieri non potest à Capitulo sine Superioris auctoritate, & solemnitatibus requisitis in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, de quibus in cap. sine exceptione 12. q. 2. & in cap. nulli, de rebu. Ecclesie non alienandis, & in cap. 1. & per totum, de his que sunt à Prælatu. Secundo vero casu, vt scilicet pro illa vice admittantur extranei, licitum esse probant per text. in cap. cum PP. inter. 25. vers. nos igitur, ubi notauit Abb. n. 3. de elect. & in cap. scriptum 40. vers. cessi partes, ubi etiam notauit Abb. num. 3. eod. tit. sequuntur Firmian. d. part. 3. q. 3. non. 4. Lamberrin. de iure patronat. part. 1. lib. 2. quest. 3. princ. art. 17. à num. 1. Villagut in tract. de rebu. Ecclesie male alienatis recuperandis, cap. 48. num. 20. cum seqq. Petr. Greg. synagoga. hunc part. 2. lib. 15. cap. 12. num. 19. in princ. Quod tamen intelligat de extraneis, quibus ius commune non resistit, sed habiles sunt, & capaces, quousque ius commune hoc ius eis non tribuat, notat Abbas in d. cap. cum PP. inter. num. 3. & exemplum patet in laicis per text. in cap. Massina, de elect. prosequitur plene Villagut. d. cap. 48. à princ. ac etiam in suspensis, & excommunicatis, iuxta d. cap. cum dilectus, & tandem hoc capessit deciderit in clericis factum Ordinem non habentibus, text. in d. Clem. 1. in princ.

25 Vtrum etiam consuetudo specialis inducere, & efficere possit, vt Clerici aliarum Ecclesiarum, vel alios extraneos cum ipsis ad coeligendum admittantur? In quo dubio vera est sententia affirmatiua, quam approbat text. in d. cum dilectus, vers. mandamus, de consuetud. in d. & in eum Ecclesia, ibi, nisi alibi fecerit obveniat de consuetudine specialis, de causis possessionis, & proprietatis. Ratio est, quia legibus Canonici, & à Summo Pontifice, ad quem lege diuina omnium Ecclesiarum prouius pertinet, ita sunt statutum, & satis probat d. cap. cum Ecclesia, ibi, secundum statuta Canonica, constat autem ea, quæ legibus Canonici sunt statuta, contraria consuetudine limitari, vel in totum posse abrogari, iuxta text. in cap. cels. de consuetud. cum similibus. Aduerte tamen cum Abb. num. 45. ad finem, & Rip. num. 11. 4. post gloss. verb. consuetudine, in d. cap. cum Ecclesia, & eodem Abb. in d. cap. cum Barthol. de Episcopo Pars I.

dilectus, num. 11. vers. in gloss. fin. consuetudinem hanc propriam non esse consuetudinem, sed viciu. præscriptionem, ad quam præscriptionem, seu consuetudinem impropria quadraginta annos esse necessarios, iuxta generalem regulam in hac materia, de qua in cap. illud, & in cap. ad astra, de prescript. & in cap. 1. & 2. eodem tit. lib. 6. notauit post Abb. Firmian. de Episcopo part. 3. q. 6. licet inaduettenet agens de text. in d. cap. cum dilectus, asserat decem annos sufficere, Molin. de promog. lib. 2. cap. 6. num. 1820. fundamentum, quia de sola agitur consuetudine interpretatiua, quod falsum est, cum appareat consuetudinem hanc esse iuri communi contrariam, & consequenter quadraginta annos esse necessarios.

Intellige non procedere in laicis, quia his eligendi Episcopum in laicum non cadit, vt decidit text. in cap. sacrosancti 4. 5. vers. auferentes, de elect. & idem rationabilis non potest censeri consuetudo hæc, cum sit contra Ecclesiasticam libertatem, & in grauem Ecclesiarum perniciem cederet, iuxta text. in cap. 1. de consuetudine, ex qua ratione hanc, de qua agimus, consuetudinem improbant Pontifices in cap. cum terra 14. & in cap. quicquid 44. & in cap. Massana 50. de elect. & vltra optimis explicans Firmian. d. lib. 1. de Episcopo part. 3. q. 60. & lib. 2. part. 1. q. 36. Biaz. d. p. 2. q. 12. Balbus de prescript. 1. p. quinta q. 7. & quest. 10. num. 4. Sela. de benef. part. 2. quest. 13. num. 12. & 11.

Consuetudo hæc eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Canonicos spectans durauit vsque ad tempora Bonifacii VIII. & Clementis V. vt constat ex titulis de electione, in 6. & in Clementinis, & me citato Visian. d. cap. 1. num. 34. Lauer. d. cap. 15. num. 22. Vetus vt tolleretur discordia magna, quæ quotidie oriebatur in electionibus à Capitulo, & Canonicis factis, vt notat Lancellot. in fine Instit. Canon. tit. qui eligeret, eligere possunt, in princip. Idem postea corpi Romanus Pontifex sibi reseruato Ecclesiæ Patriarchales, Archiepiscopales, & Episcopales in Extraneis, ad regimen, de præbenda, addita clausula ibi, nunc apud Sedem vacante, vel in futurum vacatura, quæ reseruat postea facta fuit simpliciter, & generaliter quoad omnes Ecclesias Episcopales, tam apud Sedem Apostolicam, quam extra Curiam, in regula 2. Cancellaria, quæ nunc est 3. in nouissimis regulis S. D. N. Gregorij XV. exceptis Regnis Galliz, Hispaniz, Poloniz, Sicieliz, atque Lusitanz, in quibus Summorum Pontificum concessione vel consuetudo tolerata est, vel potestas nominandi Episcopos eorum Regibus data est, vt infra ostendemus: omnes enim ea potui facultate, solumque in Germania veterem consuetudinem canonice electionis feruari testator Azor. d. q. 3. & me citato in hoc loco Lauer. d. cap. 15. num. 23. Paul. Laimann de Prælat. Eccles. tit. cap. 15. q. 161. D. Roder. à Cunha ad cap. 2. num. 8. dist. 22. & in hisloria Ecclesiast. Episcoporum Porrig. alen. in ciuitate c. 15. fol. 147. qua in te Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. nihil pro presenti temporum ratione duxit inducendum, sed omnes tantum, & singulos, qui ad promotionem præfectorum quodcumque susobtinens, hortatur & monet vt bonos Pastores, & Ecclesie gubernandas idoneos promoueri studeant, quousque digniores & Ecclesie magis viles indicauerint, non quidem precibus, vel hominum assensu, aut ambicionis suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curent.

Optimis quidem tanonibus defendi potest ius illud, quo Hispaniarum, & Lusitanz Reges possunt in Ecclesiis Cathedralibus nominandi, seu presentandi

presentandi Episcopos ad eandem quocunque modo vacantes. Probatum; quia, vt supra dictum est, ius presendi Ecclesias Cathedralis ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus esse Pontifex permisit: constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispaniæ, & Lusitanie Regibus hoc ius nominandi ad Ecclesias Cathedralis, esse permissum; ergo de iure isto nemini videtur dubitandum. Maior ex dictis manifestissima est. Minor constat primo ex cap. cum longè 63. dist. 8. ex gloss. 1. per rex. ibi in cap. principali, eadem dist. deinde, quia simile privilegium concessum reputatur Carolo Magno, & reliquis post eum Galliarum successoribus in cap. Adriani in 2. 63. dist. ubi rationes huius concessio- nis narrat Pontifex, aliis etiam ponit text. in cap. vna. §. principibus, eadem dist. vt scilicet Ecclesia immutaret hæreticos, eiusque hostes, à quibus concessa nonnunquam periclitabatur. Facit & alia ratio, quæ maxime conuenit nostris Hispaniarum, & Lusitanie Regibus, quos constat Regia, & Ecclesiæ à Maurorum manibus, & potestate etatisse, vt meminit gloss. penult. in d. cap. Adriani, in fine, & quia Ecclesiæ ipsas maxima ex parte eter- nerant, & amplius nisi redditibus exornantur, vt latissime protestantur Thom. Bossi, de signis Eccle- siæ lib. 20. §. 37. cap. 6. Valdesi. de dignitate Regum, Regumque Hispaniæ, cap. 21. Vnde non solum ex singulari privilegio Romani Pontificis Adriani VI. cuius meminerunt Mariana lib. 26. cap. 5. tom. 2. Ejusd. Gonzales de Auila in la historia de Salamanca lib. 1. cap. 18. Nicol. Garcia de beneficiis, pag. 5. cap. 1. num. 218. D. Acuña ad d. cap. cum longè, num. 1. Alzed. d. cap. 5. num. 8. sed etiam ex generali iuris com- munitis concessione, quæ constitutis, aut dota- tibus Ecclesiis conceditur potestas presentandi ad eandem, videtur huc ius Principibus Hispaniæ, & Lusitanie competere, vt voluit Aftediciacus. in cap. electio 12. dist. 8. post Bald. & alios Pilat. in introduct. rub. de decan. in v. vna, & vxo. num. 14. Couar. in reg. possessor. 2. part. §. 10. à num. 5. & alios, quos refert Cened. ad Decretum collect. 64. numer. 1. quibus adde Camill. Bartell. de prestantia Regis Carolus I. cap. 50. à num. 4. Azeved. ad leg. 1. tit. 6. lib. 1. non recipit. Quintanad. Eccles. lib. 1. cap. 5. num. 4. Robadit. in sua politica. lib. 2. cap. 18. num. 115. Anon. d. Fuertes Canon. lib. 2. c. 18. cum seqq. Loties. de re benef. lib. 2. §. 9. num. 12. & de Ecclesiis Cathedralibus nostræ Lusitanie Cated. de patronat. Regis Corua, cap. 37. num. 2. & per totum, quibus ius presentandi competere cepit à tempo- re Regis Alphonsi V. ex Gabr. Petreia de manu. Re- gia, tom. 1. pag. 234. ad fin. quem citat D. Acuña ad d. cap. cum longè, num. 1. & ad cap. 2. num. 8. dist. 13. & in d. historia Eccles. Episcoporum Portugales. cap. 15. fol. 147. Facit tandem ratio, quia maxime interet vniuersi Reipublicæ, vt qui eleuantur ad Episcopatu- rum Regni, aut Principis, inimici, aut suspecti non sint, propter peticulum seditionis, & ne Regni pau- dantur consilia, vt post alios aduertit Boselli. ubi pro- prius. Cated. d. c. 37. §. 9. Regibus Franciæ idem no- minandi Episcopos Summi Pont. indultu concessum esse tradunt Gislelm. Benecht. in cap. Raynatus, de testam. vbi & vxo. nomine Adalassum, dist. 1. ex num. 8. Robadit. in concord. in de vxo. Reg. ad Pralat. in gloss. parat. pag. 84. Petr. Gregor. in tit. de elect. cap. 1. n. 11. Renat. Chopin. de domania. Francia lib. 2. tit. 10. c. de sacra polit. lib. 1. tit. 7. ex num. 12. Boer. Eppo de iure sacro, lib. 1. tit. de Regib. ex num. 16. Loties. ubi supra.

Non obstat si dixeris illi privilegio concessio Carolo Magno renunciasse Ludouicum, vt refertur in cap. reg. Ludouicum, ead. dist. 63. & late explicat Petr. Gregor. d. tit. de elect. cap. 6. à num. 9. & consequenter ei esse renunciatum ex parte Regum Hispaniæ, quos non aliunde, quàm à Carolo ius hoc detrahe con- tendunt sectatores varij, Ferracis, Grassal. & alij, quos refert Boselli. d. cap. 50. num. 34. Quia respondetur verum non esse Hispaniæ Reges à Carolo ius hoc accepisse, vt diligenter comprobatur Cou. d. §. 10. num. 6. & Boselli. d. cap. 50. num. 33. atque etiam Cened. ad Decretum collect. 51. num. 5. Quo supposito nullum restat argumentum, quo quis valeat affirmare Reges Hispaniæ hunc privilegio renunciasse. Deinde satis probabile est, quod Cened. d. collect. 64. astruere nititur, vt scilicet quod Ludouicus solum renunciasse privilegio eligendi Romanum Pontificem, non ita quoad nominationem Episcoporum, & Archiepiscoporum, & ibi late persequitur, vide apud eum.

Nec etiam obstat resolutio, quam supra probauimus, quod in illiusm Ecclesiæ, & ex iustis ratio- nibus privilegium concessum laicis, & Principibus secularibus abrogauit in d. cap. 2. incip. Adriani, 63. dist. 11. Quia respondetur in his generalibus derogationibus non contineri, sed positus exceptum cen- terti ius nominandi, & eligendi super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis Principibus, imò ex eisdem rationibus inuolubiliter eis esse seruandum, vt iubet Conc. Trid. sess. 5. de reform. cap. 9. vers. exceptis patronatibus, notat in specie Azeved. dict. tit. 6. lib. 1. num. 4. † Sicut etiam reco- ptum est non comprehendere idem ius in reservationibus, quæ per Regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesiis Cathedralibus pro Summo Pon- tifice, eiusque dispositione; nam exceptum esse ius patronatus ad Reges, & alios Principes spectans, re- soluit Rebuff. in praxi benefic. par. 3. §. 9. num. 1. n. 61. cum seqq. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. par. 3. §. 9. art. 11. Couart. praxi. cap. 16. num. 1. & alij, de quibus Cened. ad Decretum collect. 79. num. 2. quibus adde Gonzal. ad reg. 8. Canon. gloss. 14. à num. 153. Cated. de patronatibus Regis Corua, cap. 10. num. 5. & cap. 15. num. 7. & plures alios, quos refert Nicol. Gate. de beneficiis par. 5. cap. 1. num. 219.

Nec denique obstant fundamenta, quibus aliqui non vulgaris eruditionis viri contemebant minime in Ecclesiis Cathedralibus, sicut nec in collegiatis, admittendum esse ius patronatus, & auctoritate tex. in cap. nobis 25. de iure patronat. Viniar. in praxi iuri- spatronat. par. 1. lib. 9. cap. 1. & quia ius patronatus ex fundatione, constructione, vel dotacione acquiritur, contendunt autem nostræ Lusitanie Reges non con- struxisse, non fundasse, & non dotasse Ecclesias Ca- thedralis illius Regni, sed constare populi pietate, Prælatorum auctoritate, vel Principum liberalitate, abique ius patronatus reservatione erectas, & con- structas esse ab antiquissimis temporibus. Facilis enim est solario, constare potius ab ipsis Regibus Alphonsi I. & successoribus, quæ eas à Maurorum potestate eriperent de nouo erectas, & locupletissimis redditibus fuisse exornatas, & exinde ius nominandi, seu presentandi ad eandem semper retinuisse: deinde ius patronatus non sola fundacione, & dotacione acquirit, sed aliis etiam modis à iure approbatis, præcipui Romani Pontificis privilegio, & Eccle- siæ concessione, quam Regibus nostris factam fuisse ubi egestia merita in Ecclesiis collatam non est dubium, ex d. cap. cum longè, & aliis, de quibus supra, atque etiam ex prescriptione, & consuetudi- ne, iuxta DECLAN. supra passim in 1. de iurpat. & in d. cap.

cap. cum Ecclesia ibi, nisi fecerit alibi obtineat de consuetudine specialis: præcipue in præscripto, vel consuetudo fuerit immemorialis, quia vim thuli, & privilegij Romani Pontificis habere noscitur, ex reg. tex. in cap. super quibusdam §. præterea, de verb. significat. Ex dictis autem constat Hispaniarum, & Lusitanæ Reges omnibus his rationibus esse munitiones, quia vel Ecclesiæ dotalium, fundarum, vel ab hostium potestate ereptas readiherunt, vel propriis redditibus auxerunt, vel Ecclesiasticos redditus propriis expensis à Sede Apostolica impetrarunt: quapropter iustissimè mereantur hoc Sedis Apostolicæ privilegium, ut ad eandem, Prælatos nominare, aut præsentare valeant: constat etiam ex tempore antiquissimo, quod omnium memoriam excedit, ita vis, & consuetudo semper observatum fuisse. Tex. verò in d. cap. nobis, contrarium non probat, non enim negat in Ecclesiis Collegiatis ex fundatione in partumatum acquiri, sed solum ait honestius electioni suæ consentire patronos, quàm faciendæ, atque ita modum præscribit honestiorem in patronatu Ecclesiæ Collegiatæ, sicut & non excludit legitimam præscriptionem, aut consuetudinem, vel Romani Pontificis privilegium.

Et sic Rex noster sub peccati mortalis pœna nominatè tenetur ad Episcopatus non dignum, sed digniorem ex propositis à Consiliariis suis, vel saltem perquirere tenetur à suo Consiliario, & ab aliis pijs, & eruditis viris, quos sit dignior, ut fecisse Philippum II. compertum est. Ita Fr. Emman. in sum. tom. 4. c. 67. de his Officiis. num. 26. Mauri. Alzed. de prælat. Episcop. dignit. cap. 3. num. 13. §. 14 p. 1.

Ex quibus omnibus consequens est falsum omnino esse hæreticorum huius tempestatis sententiam, qui contendunt electionem Episcoporum ad populum iure diuino pertinere: nam, ut supra ostendimus, ex lege diuina, ex Christi Domini institutione provisio omnium Ecclesiarum ad Summum Pontificem, velut Ecclesiæ caput pertinet, ex testimonio, & auctoritate text. in d. cap. 1. aa. dist. deinde ostenditur ratione, quia ex eadem lege diuina constat Episcopos pastores esse, populum vero oves, Iuan. ult. & sæpe alibi, quibus autem minime conuenit pastore, regere, seu docere, sed regi, & pasci, quod in hoc proposito bene docuit Celestinus in cap. docendum 62 d. cap. misit, in fine 63. dist. 161. docendum est populus, non sequendus. Confirmatur etiam ex auctoritate Apostoli, ad Hebr. 5. dum scribit neminem debere sibi assumere honorem, nisi vocetur à Deo tanquam Aaron: constat autem à Moyse iussu Dei electum fuisse Aaron abique populi multitudine, Eand. cap. 4. cum segg. sicut etiam idem Moyses abos ministros solum legem elegisse. Eand. cap. 2. qui ut præcedens Christus Domini Vicarius, Pontificis Successor Vicarius eiusdem formam quandam præsignificauit. Confirmatur deinde ex variis rationibus, propter quas hanc potestatem iustissimè populo, & laicis incedit Ecclesiæ, quas supra retulimus, & constat ex d. cap. de elect. cap. 2. cap. non est permittendum, 63. dist. cum alijs, quæ repetere non oportet: ex quibus contra Lutherum, Caluinum, & alios eorum sectatores late comprobatur Card. Bellarm. d. lib. 1. de clerico cap. 7. per totum, & esse constantem, & vetam omnium Catholicorum sententiam testatur Azor. d. pars 1. lib. 3. cap. 28. quæ 4.

Leuissima sunt fundamenta, quibus prædicti hæretici mouentur, & ex ad tria principalia reducantur, per ceteris remitto Lectorem ad Card. Bellarm. qui omnia, & singula latissimè præsequitur eoque loco.

Primum est ex Apostolorum exemplo, qui Act. 1. Barbos. de Episcopo Pars I.

non soli, sed cum tota Ecclesiâ elegerunt Matthiam, & Barnabam, ut ex illis vnum Dominus assumere super quem caderet fors. Et Act. 6. vbi de multitudinem credentium dicitur, elegerunt Stephanum. Respondetur enim cum Chryso. ad idem cap. 1. vtrumque illud ex Diuini Petri concessione, non ex necessitate factum fuisse. Deinde quod minime probatur do lege Diuina esse, quod aliquando ab Apostolis, vel eorum successoribus factum legimus, ut circa præceptum excommunicationis in materia cap. sicut Apostoli 11. q. 3. iam alibi diximus: licet per contrarium rectè sequatur de lege Diuina non esse, ut populus eligat, vel quid simile faciat, quando probatur contrarium aliquando factum ab ipsis Apostolis hoc enim potestius directè offenderet legem Diuinam, si ipsa talè præscriberet formam, & ea omnia facta auteretur: illud prius non ita, quia ex concessione ipsius Pontificis ad quem pertinet, fieri potuit, ut illis casibus factum fuisse aduermus, & deducitur ex ipso Beato Luce. ead. cap. 6. ibi, conuocatis autem duodecim multitudinem discipulorum dixerunt, &c. quæ verba probant non ex necessitate, sed ex concessione, & permisso Apostolorum plebem interfuisse, aduerti Card. Bellarm. dist. cap. 7. vers. quartum argumentum.

Secundum argumentum deducunt ex Concilio 37 rum, & antiquorum Pontificum auctoritate, à quibus planè probatur mos ille, ut Episcopus à populo, & Clero simul eligatur, ut constat ex cap. nullus 13. d. c. quante, cap. plebs, rem segg. 61. dist. & alijs de quibus supra. Sed omnia illa solutio, quod in illis libris non electio datur populo, sed eius testimonium, & votum, seu postulatio exigitur, ut ex cap. vota, & alijs, eadem dist. supra notauimus: facile responderetur concedendo rotum, quod scilicet ex Summi Pontificis, & Ecclesiæ concessione à principio Clerus, & populus eligebant Episcopos, sicut & hodie ex permisso eiusdem Pontificis idem faciunt Hispaniarum, & Gallie Reges, ut dictum est, minime verò inde sequitur ad eodem scilicet, vel seculares Principes id pertinere ex lege Diuina, quod est incertum, neque consequenter sequitur non potuisse eundem Summum Pontificem eandem potestatem laicis abrogare, ex rationibus, quas supra notauimus.

Tertium argumentum desumunt ex auctoritate 38 Cypriani, quam integram ex lib. 1. epist. 4. inter Card. Bellarm. argum. 7. & ex epist. 68. Azor. quæ 4. dist. lxxv. vbi disertis verbis videtur docere ex ipsa Diuina lege descendere, ut plebs habeat potestatem, vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recusandi. Nam responderetur dupliciter, primò Cypriani auctoritatem non concludere hunc morem descendente ex iure, & præcepto diuinæ legis, sed ab exemplo, & facto, quod tam in lege veteri, quàm Euangelica reperitur: quod verò aliquando si factum sit, non infert necessarium esse, quod hoc semper fiat, ut diximus. Deinde verba, quæ ex Cypriano refert Azor, clare significant solum exgere in Episcoporum electionibus præsentiam, & testimonium plebis, sed non inde sequitur electionem tribuere eidem plebi ferendo suffragium per modum iudicij, & auctoritatis, ut ei tribuunt hæretici. Et omnia prædicta confirmabis ex Trid. sess. 11. can. 7. & 8. vbi damus eorum errorem, qui, doceant Ordinem ecclesiarum sine populo, aut poeclis secularis consensu, aut vocatione, iustis esse, & alicui eorum, qui dicebant Episcopos, qui auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos, & veros Episcopos: atque ita aperte ostendunt damnari ibi hæresim, quam

quam impugnamus, dicentium ad populum Episcoporum electionem pertinere, & Episcopos sine populi auctoritate à Romano Pontifice assumptos vel totos Episcopos non esse, vt ultra citatos ex eodem decreto post alios notauit Henric. in *sum. lib. 6. cap. 3. §. 1. in d. commente lit. D.*

- 39 Vnde etiam consequens fit longe à veritate alienam videri resolutionem eorum, qui dicunt non pognare cum lege diuina, vt singuli Episcopi sibi eligant, seu nominent successorem, & consequenter eam eligere potuisse, nisi à Sede Petri, seu lege Ecclesiastica aliter esset prouisum, quod tenuerunt Ledelm. in 2. 4. *quæst. 10. art. 4. pag. 313. concl. 2. 3. & 4. Azo. d. cap. 28. quæst. 5.* idque probat, quia nulla lex diuina reperitur, quæ prohibeat Episcopum eligere successorem. Deinde confirmant ex exemplo Beati Petri, qui Clementem sibi successorem designauit, vt refertur in *cap. si Petrus 2. quæst. 1.* & Valerij, qui Beatum Augustinum coadiuorem, & successorem sibi elegit, vt refert Beatus Paulinus reclarus in *cap. nunc autem 7. quæst. 1.* & plenius idem Augustinus *epist. 110.* vbi etiam narrat de Severo Meluetano Episcopo, quod similiter successorem sibi designauit, exulaturque gaudio ipse Augustinus, quod opera sua populus cum pace illum accepit, & de se ipso commemorat modum, quo sibi post mortem nominauit successorem Heradium, seu Heraclium, vt monet Lusitanus noster Frater Ludouicus ab Angelis ex eadem familia Augustiniana, in *vita eiusdem Augustini, lib. 4. cap. 16.* post mortem autem dixit Augustinus ne de illo fieret, quod de se factum dolet, quod viuo Valerio in Episcopatu factus fuerat coadiutor, seu Coepiscopus nesciens esse prohibitum in Nicena Synodo, quod bene aduertit Possidonius in *vita Augustini, cap. 8.* & clare fatetur ipse Augustinus *d. epist. 110.* quod diligenter aduertit pro intellectu *d. cap. nunc autem,* & concordat cum text. in *cap. quoniam, de officio Ordinarii.* Quod tamen inferunt non esse facturos tot sanctos Patres si legi Diuinæ repugnaret, sed potius pro ea vsque ad vitam, & sanguinem pugnarent, iuxta text. in *cap. sunt quidem 15. quæst. 1.*

- 40 Sed conuincitur istorum resolutio ex omnibus supradictis: resolutum enim secundum legem Diuinam potestatem eligendi Episcopos, & prouidendi in Ecclesiis Cathedralibus ad Summum Pontificem pertinere, vel ad illos tantum, quibus ipse Pontifex permisit, vnde non est regula affirmatiua statuenda, quod Episcopi successorem sibi nominare possent, si lex Canonica non prohiberet, vt illi constituitur, sed contraria negatiua, quod successorem nominare non possunt, nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit specialiter permittum, vt de Zacharia Pontifice dicitur in *princip. 8. quæst. 1.* vbi ex verbis Zachariæ Papæ conuincitur, quibus Bonifacio Maguntino Archiepiscopo permittit adiutorem sibi statuere, qui et defuncto in plenitudinem potestatis succederet, & integra Zachariæ epistola refertur in *cap. prius 7. q. 1.* Et ex hac ratione dici potest antiquissimo illo Antiocheno Concilio celebrato circa annum Domini CCLXIV. strictissime prohiberi ne quis Episcopus, etiam si in extremis sit constitutus, nominet, vel designet successorem, sed seruetur has Ecclesiasticum, vt eligatur dignus cum Synodo, iudicio Episcoporum, & electione clericorum: quibus verbis ostendit non contineri ibi nouam prohibitionem, sed iam antea ab Ecclesia, Summoque eius Capite Romano Pontifice hanc potestatem eligendi datum ad se Clero.

- 41 Ad illud verò de Beato Valerio, Divo Augustino

atque alijs, qui sibi successores elegerunt, respondet multi similiter ex concessione Romani Pontificis factum fuisse, quod innotat Frat. Lud. ab Angel. *dist. loca, ibi, Beatus Valerius facultatem obtinuit, vt cum sibi coadiutorem haberet, sed diuinario est, cum ex dictis planum sit sine aliqua Papæ auctoritate factum, & idem Augustinum doluisse.* Melius igitur respondere constare ex *dist. epist. 110.* Diuum Augustinum neque ipsum, neque Valethum, neque Severum sibi solos successores elegerit, sed potius Clero, & populo proposuisse personas, quas tanto munere dignas indicabat, populūque & clerum per acclamationem consensisse, eo modo elegisse, iuxta formam & modum illis temporibus ab ipso Summo Pontifice permittum, de quo supra. Quod quidem non prohiberi in dictis Concilijs patet ex ipsorum verbis, quæ referuntur in *cap. Episcopo 1. & 2. 8. quæst. 1.* ibi enim postquam constituit non licere Episcopo in vita sibi successorem constituere, addunt limitationem, nisi cum consilio, & iudicio Episcoporum, & clericorum, qui post obitum potestatem habent eligendi, consonat *cap. plerique, eadem causa, & quæst. 1. ibi, sed populi gratificatio pro populi habetur assensu,* quibus significatur improbari mortem, vt solus Episcopus successorem sibi eligeret, non verò si populi accederet consensus: hæc videtur etiam ratio, quare Beatus Augustinus in *dist. epist. sæpe* ac sæpius tepetitur designationi Heradij, quem sibi successorem nominauit, post obitum populum multis reperitis viciis acclamasse, & quare exultat populum Meluetanum, cum pace accepisset successorem, quem sibi Severus designauit.

Ad illud verò, quod præcipue mouentur, quod nulla lex Diuina reperitur, quæ Episcopis prohibeat successorem designare, respondetur, constare lege Diuina hanc potestatem assumendi Episcopos ad solum Pontificem immediate pertinere, vel ad eos, quibus concesserit, vt iam comprobauimus, ac fabinde ne hoc possint Episcopi, non oportet dare legem, quæ prohibeat, sed vt possint, oportet dare legem, quæ id concedat, laxa naturam edicti permittorij, de quo Doctores per text. ibi in *l. cum Prætor, vers. iudicem ff. de iudicio, & in l. nomen 28. in princip. vers. quid eis ff. ex quibus causis maioris.*

Ex facto autem, & exemplo Diui Petri inefficax est argumentum, quia Beatus Petrus à Christo Domino, & ante, & post mortem familiarissime instructus ita erat, & Spiritu sancto plenus, vt in electione Clementis minimè nulli potuerit, non ita autem certum erat ceteros alios Petri successores tales fuisse, vnde de Petro ad alios non rectè inferunt deinde ex ipsa historia, quam refert text. in *d. cap. si Petrus, cum seq. 8. quæst. 1.* constat Petrum non solum elegisse Clementem, sed in præsentia totius Ecclesiæ, ita de consensu plebis, & Cleri. Tertio quia Clemens ipse certens exemplum hoc perniciosum fore, vt ostenderet Pontificem non debere sibi successorem eligere, Paparum reuocantur, Petroque immediate successit Linus, & deinde Cletus, & post ipsos Clemens, notauit gl'of. in *d. cap. si Petrus, & Card. Turrecremat. ibi, & de passio Ecclesiæ lib. 1. cap. 51. vers. nec obis, prolequitur* Larissimè Card. Iacobus, de *Concilio, lib. 10. art. 7. in solis. 11. argumentari pag. 714.* Ioannes Driedonici de *liberato lib. 1. cap. 3. ad finem.* Quamuis post alios contradicant Mendoza *quæst. quarantaseptiesca §. 3. vers. quarto, Onufri. Panini, de Primatu Petri part. 3. cap. 1. dist. fusione 1. pag. 211.*

De qualitatibus autem, quæ in eo requiruntur, ut eligatur Episcopus, & qui eligi possint Episcopi,

Episcopi, & qui minime, testat retractate. Primum igitur de multis, quæ in Episcopo desiderantur, loquitur Apost. ad Timoth. *ad Tit. prout in antecedenti cap. iuxta Canonicas sanctiones expofuimus, infra tit. 2. per 17. glossas plenius explicabimus; & interim hac de te vide Guilhelm. Rolin. de Rege an-nuncians cap. 8. Bernadin. Rolignol. de discipulo Christiani persequenti lib. 5. cap. 1. §. 1. titi Episcopi. Anton. de Venales de dignis. Sacerdot. cap. 1. §. 1. Ioan. Mariæ lib. 3. de Rege cap. 1. ad form. cap. 1. per tot. Sotomaior. in comment. apst. 1. ad Timoth. cap. 3. per tot. Hoc autem in loco de iis tantum agemus, quæ aut facienda impediunt, aut irritari faciunt electionem, vel saltem animaduerenda sunt in ipsa electione Episcopi facienda.*

Requiritur ergo primò in Episcopo eligendo, ut iis qualitatibus præditi sit, quæ in Presbytero quoque simpliciter necessarii exsurgunt, quas quidem videbimus alleg. 10. num. 24. & seqq. Sed supra illos, & cæteros clericos requiritur in Episcopo ætas triginta annorum completum, vt alleg. 1. num. 26. cum seqq. ostendimus; in ea namque ætate Christum (cuius Vicarius Episcopus constituitur) & baptizatum fuisse, & prædicasse legitur in cap. Presbyter 78. dist. quævis nîm quinquaginta annorum eligendus esset, vt tradit Clemens Papa in Constitutionibus Apost. Secundo attendendum est, vt si legitimo matrimonio natus, vt infra explicabimus d. alleg. 1. n. 32. cum seqq. & quod non sit bigamus, nec neophytus, vt dicemus tit. 3. gloss. 4. & 7. quæ etiam in cæteris Clericis requirantur, plus tamen in Episcopis attenduntur. Tertio quod in sacro Presbyteratus Ordine antea saltem sex mensium spatio fuerit constitutus, vt statuit Concil. Trid. sess. 22. de reformat. cap. 2. vt dictum extat d. alleg. 1. num. 36. Quarto Doctores, aut Licentiatos in Sacra Theologia, vel lute Canonico esse debet. Concil. Trid. d. cap. 1. iuxta ea, quæ expone-mus d. alleg. 1. num. 24. cum seqq. de cuius vita prius ac omni ætas à pœnitibus exordis ecclesiasticis, ac laudabiliter acta testimonium præbeat, cap. miramus, versumus 61. dist. Concil. Trid. sess. 6. de reformat. cap. 1. & denique cauendum est ne ex iis sit, qui aliqua ex causa ab omni electione pessima excluduntur. Quamvis enim ex quocumque loco, & natione sint Episcopi eligendi, vbi aliis idonei reperiantur, Soc. de iustis lib. 3. §. 6. art. 2. Pet. Nauar. de rellis. lib. 2. cap. 2. num. 165. cum seqq. nihilominus tamen bonum, commodius, ac vtilius erit, si Episcoporum electio fiat de Regno, de eadem natione, & lingua, si idonei adsint, arg. cap. bona et 2. §. inuestimus, de pœst. Præl. Camill. Botell. de pœst. Regis Cathol. cap. 51. & in sum. decis. tom. 5. tit. 6. num. 1. multis probat D. Marius Concil. in codic. legum Sicularum, ad leg. Martini cap. 66. & c. de iur. 70. d. num. 1. pag. 615. vbi plures refert.

Ex his colligitur laicum non posse in Episcopum eligi, vt habetur in cap. hoc ad nos 59. dist. & in cap. necamus, & in cap. statumus §. iis omnibus 61. dist. & in c. exigit 1. 2. quæst. 7. Adferunt etiam, inquit Iu-noc. Papa, in cap. miserum 61. dist. cum fieri magistrum, quo nunquam facti discipulus, etiamque seruum fieri Sa-cerdotem, qui in nullo gradu vniquam obsequium fuerit Sacerdoti, & Cœlesti. Quid inquit, proderit per singula suspendia clericis multis, & omnino episcopi in Domini-cæ celsitæ ætatem, si §. qui suorum sunt Sacerdotem, ex laico requirantur, qui vacantes seculo omnino Ecclesiasticum Ordinem recessus, &c. in cap. quid proderit, 61. dist. qui iterum ait, Sacerdotum non debere inter cætera mun-icia in hoc vniuersi reputari, vt quod difficultas impleretur faci-litas imminueretur. Verum cum S. Nicolaus laicos fuerit in

Episcopum electus, & B. Senetus ex Ianficio fuerit in Archiepiscopum assumptus, & S. Ambrosius etiam ex neophyto fuerit Mediolanen. Archiepiscopu factus, & plures alij sanctissimi vii; dicit Gra-tianus in d. §. i. omnibus, quod cum quilibet laicus ex merito suæ perfectionis clericalem vitam transen-dit, vt prædictis Sanctis contigit, eius potest rata haberi electio, cap. Ofius, cum seqq. 61. dist. Vnde Am-brosius de sua electione dicebat. Neophytus probatur ordinari, ne exaltetur in superbiam, sed si non desit humilitas competens Sacerdoti, ubi causa caritatis, vi-tium non imputatur, itaque ordinatiorem meam Occiden-talis Episcopi indicio, Orientalis etiam exemplo proba-rant, vt in cap. Neophytus eadem 61. dist. Martinus nam-que Turonen. Episcopus, & Augustinus Hipponen. & alij ex neophytis fuerunt Episcopi constituti. Vi-de quæ dicemus infra d. gloss. 1. 7. Concilium vtrò Aurelianen. cap. 9. de laici ad Episcopatum assumen-dis sic statuit, dicens. Nullus ex laico absque annua con-uerfatione promissa Episcopum ordinetur, statui intra anni ipsius spatium à delectis, & probatis viris, discipulis, & regulis spiritualibus plenius instruat, aut cum supple-da est clericali penuria, promissa sex mensium conuerfatione, concordat auit de sanctissimis Episcopis, §. de iure autem licentiam. Qui verò meretur assumi, Episcopum non est ordinandus, nisi primò fuerit Obitatus, de-inde Lector, postea Exorcista, inde Acolytus, deum verò Subdiaconus, deinde Diaconus, & postea Pres-byter, vt Caius Pont. constituit, teste Damaso: in neophytis verò est constitutum, vt qui in infirmitate, positus suscipere Baptismum disuileat, Presbyter non ordietur, in cap. 57. dist. 1. vnde nec facili-ter etiam Episcopus eligendus; sicut dist. gloss. 7. inuol-mus.

Dispensatur ergo cum laicis, & neophytis, vt pos-sint Episcopi fieri propter meritā personarum, & Ecclesiarum vtilitatem, vel necessitatem, cap. cum nobis in fine, de elect. quibus de causis etiam cum ille-gitimè nato dispensatur, cap. tali coniugio 1. q. 7. cap. in-normus, vers. quantum, de elect. & cum eo qui sit minoris ætatis, nec adeo eminentis scientiæ, arg. dist. cap. cum à nobis, ita & cum bigamo, vel cum eo qui non castè vixit, si tamen longam postea continentiam fetoas-se probetur, cap. presquam 28. dist. & de pœstatis sim-pliciter ad Dignitates non intelligitur etiam ad Episcopatum dispensatus, secundum Host. & Pa-norm. in cap. cum Pœstatis de electione, & ea quæ dic-entur alleg. 1. num. 18. Sed habens filios non est Epis-copus eligendus, quoniam per filios Prælatorum Ecclesiastica solet periclitari substantia, vt ait Pelag. in cap. Syracusanis, 28. dist. & nos latius dicemus tit. 2. gloss. 9. n. 30.

Potest etiam Religiosus in Episcopum eligi, cap. 47. pen. in fine, de vici. & honest. clericor. Camill. Botell. in sum. decis. tom. 5. tit. 6. num. 1. declarando iuxta ea, quæ dicimus cap. seq. num. 12. cum seqq. Verum si aliquis vouerit Religionem, non poterit Episcopatu acceptare antequam sit Religione ingressus, nisi dispensetur in voto, cap. per nos, de voto, & dic-tum infra allegat. §. 1. num. 25. Qui verò ob etiam commissum Non potestit renuncians, Religionem intravit, non potestit amplius in Episcopum eligi, cap. hoc nequaquam 7. quæst. 1. cap. pœst translatum, de renunciat Secos si non propter crimen id fecerit. Po-terit autem eligi in Episcopum Religiosus etiam in nouitatu existens, & nondum professus, quamuis Abbas eligi non nisi professus valeat, cap. nullus Reli-giosus, de elect. lib. 6.

Illud quoque est in electione Episcopi obseruan-dum, vt nullus iuuetis derat Episcopus subditia, vt

dicitur in *cap. nullus* 61. *dist. 4. in cap. fin.* 61. *dist.* nec emetitis ciuibus, qui concilium suorum benemerentes testimonium in his Ecclesiis extranei, & ignoti non proponendi, vt Caelestinus Papa constituit in *cap. nec emeritis* 61. *dist.* Nec tamen ex loco epilo, vel praestantioris gradus est eligendus, qui vitae meritis non precellat, *quoniam apud Deum*, inquit Gregor. *non gradus elegatur, sed vita melioris altis comprobatur.* Nec est eligendus in Episcopum qui Principi seculari nimis fauorabilis dignoscatur, ex Nicolai Papae decreto in *cap. parit.* vbi gloss. 61. *dist.* nec ille, qui suspectus Principi fuerit, Xuar. *alleg.* 8. *num. 14.* Cabel. *de patronat.* Regia *corona cap. 17. num. 5.* Et plura hac in re attendenda, praecipue circa qualitatem personarum eius, quae in antecedenti *cap. diximus*, & latissime infra sit. 2. de *numere Episcopali*, explicabimus. Quomodo autem fabricandus sit processus, & inquisitiones super promouendis ad regimina Ecclesiarum Cathedralium? Vide *cap. 4. num. 4.*

CAPVT IV.

De confirmatione, qua Episcopus electus confirmatur.

SUMMARIUM.

1. Electus Episcopus in tres menses post consensum electionis de se celebrata praestatum confirmatum electionis ipsius petere debet.
2. Menses quando sunt numerandi à die alicuius a^u computatur secundum quod occurrit in Calendario.
3. Electus si intra tres menses confirmationem non petat, ius quod ex electione acquirit, amittit.
4. Electionis confirmationem a^u petens amicum mandata, electionem à parva exceptis petendat.
5. Electus à Superiore, cui subijcitur, confirmationem, aut secundum alias à Sede Apost. de iure antiquo petere debeat.
6. Electus Episcopum confirmatio iuxta formam iuris iam ab antea recessit.
7. Episcopus confirmatus, quatuor nondum consecratus, a^u agere possit.
8. Ceditur salta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis.
9. Episcopus si velit ea, quae sunt iurisdictionis exercere, debet obtinere litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, nec recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiae sibi cellae consequi potest.
10. Capitulum an post Episcopum contradicentem admittat Episcopatum, tanquam sedes vacet, eo quod littera praescripta iuxta tempus assignatum non fuerint missa, remittit.
11. Monachus licet officium Episcopum, non tamen deservit esse Monachus.
12. Monachus factus Episcopus à tribus votis substantialibus non est solutus.
13. Cap. 1. 18. quod sit declaratur.
14. Ad vacans factus Episcopus an sit solutus à iurisdictione Religionis ostenditur.
15. Monachus factus Episcopus ab opere recitandi Officium propria religione liberatur.
16. Regularis ex Praedicatorum Ordine ad Episcopatum dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem libros, & bona Ordinis relinquere.

17. Habitus Monasticum non amittit Monachus factus Episcopus.
- Generales, Praenuntialis, seu alius Prelatus inferior, si ad Episcopatum praesentatur, & acceptat, statim vocatur Prelatus ibid.
18. Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatu, an teneatur ad Monasterium reuertere ostenditur.

VI CVM QVIBUS ab alio, quam à Superiore in Episcopum electus fuerit, debet postquam praesentauerit electionis de se facta consensum, à Superiore suo confirmari, *cap. postquam*, *part. 1. lib. 17. cap. 15. à num. 1.* Consensus autem iuxta mentem à praesentatione electoris praestandus est, alias elapso mense redditur electio nulla, ne scilicet diu differatur Ecclesiae promissio, vt dicitur in *e. quomodo sit*, *ad. tit. in 6. Menoch. de arbit. cap. 477. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 15. num. 50.* Mallob. in *praxi habendi concursus regis. 1. dub. 2. num. 1. secundum Rom. impress. Maur. Alzed. de praesent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 51.* Quare etiam statim est in eodem *cap. quomodo sit*, vt intra tres menses à consensu praestito, petatur confirmatio, & observant Menoch. *de arbit. cap. 477. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 19. quest. 10.* & citat infra *alleg. 1. num. 39. cum sequentibus.* Qui quidem tres menses computari debent, vt in Calendario occurrunt, quando enim les, vel statutum concedens mensem disjuncti à quo tempore mensis incipit, vt à die electionis, vel à die per iudicem assignanda, tunc accipitur mensis secundum quod occurrat in Calendario, & quod ex vno mense deficit, accipitur de sequenti, gloss. *verb. mensem*, in *d. cap. quomodo sit*, Menoch. *de arbit. cap. 50. num. 1. Sanchez. de matr. lib. 1. disp. 14. n. 15. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 11. n. 7. Nicol. Garcia de benef. p. 1. o. 2. num. 41. & segg.*

Si intra praedictos tres menses electus Episcopus confirmationem non petat, ius, si quod ex electione acquiritur, amittit, & electio penitus est inanis, etiam si postea consensum praestet electus, vt notat gloss. per tex. ibi in *d. cap. quomodo sit*, iustis tamen et si electi amicos eius nomine confirmationem petat, sine mandato, modo electus tatum habeat infra illos tres menses, gloss. *verb. petere*, ibi, *sed pone quid amicus*, in *d. cap. quomodo sit*, Titiz. *de pene temp. causa 22. num. 37. Azor. d. cap. 29. quest. 11.* quia rati habitio omnino fieri debet intra terminum datum ad acceptandum, *Con. var. lib. 3. c. 16. n. 5.*

Confirmare autem electos non solum Romanus Pontifex, verum etiam Patriarcha, vel Metropolitanae de iure communis potest, *cap. quoniam 100. dist. cap. cum dilectus 32. de elect. cap. expertus in princip. per locum ad specialem, eod. tit. lib. 6. Biaz. in d. d. elect. part. 3. cap. 43. num. 6. Cortal. de Sacrosanct. part. 2. cap. 4. à num. 3. Selu. de benef. part. 2. quest. 22. num. 11. Mandagor. de electione noui Prelati cap. 65. Pet. Gregor. ad tit. de electione cap. 19. à num. 10. Pand. Layman. de ecclesiast. Prae. elect. cap. 15. quest. 162. & ideo olim in partibus Hispaniae confirmationem huiusmodi per Archiepiscopum Tolentanum fieri solere attestantur Filesc. *de sacra Episcop. auctorit. cap. 7. §. 6. fol. 77. Meriona en la historia general de España lib. 6. cap. 17. vers. la segunda cosa.* Iohan. Moteno *de Patriarch. origine exercit. 12. fol. 1. 76.* Sed eodem iure attempto huiusmodi confirmationem à Sede Apostolica esse petendam probat tex. in *c. cum Ecclesiae Sutorum*, ibi,*

ibi, potestatem ipsam electionem à Sede Apostolica confirmari, de causa possit. Et propriet. & resoluor Franc. Leo d. part. 1. cap. 1. num. 5. Maurit. Alzed. d. part. 1. cap. 3. num. 16. Nihilominus tamen primum verius, & pro responsione Card. Mol. & Rip. a. 6. ac Rebuff. num. 12. in eod. cap. cum Ecclesia Sacerina, aduertant ibi duplici ratione potuisse confirmationem peti à Sede Apostolica, vel quia Ecclesia Sacerina, quæ propè Romam esse nescitur, immediatè subiecta est eidem Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedi; vel quia generaliter licitum est etiam in Ecclesiis, quæ alium habent immediatum Superiorem, omnino medio ad Sedem Apostolicam recurrere, & ab eadem petere confirmationem, iuxta text. in cap. per principalem. 9. quæst. 3. iuncta plenissima potestatem, quam in beocephalibus habet Romanus Pontifex ex text. in cap. 2. de prob. in 6. & ideo cum omnibus Ordinariis conuenit. Maria de iurisdic. part. 3. cap. 21. à num. 11. Gonzal. ad reg. 8. Cancill. §. 1. à num. 31. & §. 2. per anson.

Si quis autem diuina fuisset inspiratione manifestè electus Episcopus, non egeret confirmatione, quæ à Spiritu sancto agitur, non sunt sub lege, cap. nisi cum primum, de renuntiat. Bertachin. de Episcop. ubi de omni confirmatione. Sed si quis simpliciter ad elationem populi eligeretur, si de diuina inspiratione nihil appareret, nullo modo est confirmandus, nec habendus Episcopus, quia potuit populum pretio, vel mercede corrompere, vt dicitur in cap. Offici. de elect. Nec quicquam per ambitum ad Episcopalem honorem est permittendus accedere, cap. nullus itaque 1. quæst. 1. Confirmans autem debet de electi vita, & moribus, & qualitatibus requisitis diligenter inquirere, vt habetur in cap. de Petro 46. dist. 8. & in cap. 2. & in cap. cum à nobis, de elect. Quod si aliqua ex antequam confirmetur, criminis obiciatur, purgare se debet cum requisito numero Episcoporum, vt traditum est in Concil. Carthaginensi. IV. relatio cap. alid 23. dist. quando verò electus postulat confirmari cum alio, quomodo sit procedendum, declaratur, io Constit. Bonifacii VIII. relata in cap. fin. de elect. lib. 6.

Hæc pauca de confirmatione adueniens sufficiat, electio enim Episcoporum, & confirmatio iuxta formam Iuris Pontificij iam ab aula recessit, tum ex reg. 3. alius 3. Cancellaria, quæ Sedi Apostolicæ referatur provisionem omnium Cathedralium: tum ex priuilegiis Summorum Pontificum aliquibus Regibus, & Principibus nominandi Episcopos concessis, & ideo vbiunque Reges huiusmodi (quales esse contra Hispaniæ, Gallicæ, Lusitanicæ, Siciliæ, Italiæ, Sardinie, & Poloniæ) nominant Episcopos, & designant, se offerunt Romanis Pontifici eos Institui. Azor. d. cap. 19. quæst. 1. in fin. Et si qui Episcopi in Germania à Collegiis Canonorum eliguntur, Romani Pontificis auctoritate confirmantur. Azor. d. cap. 19. quæst. 2.

Sic etiam quicquid Iuris communi Episcopi possunt fuerit Canonica institutione confirmatus, habet ea, quæ sunt iurisdictionis (veluti excommunicatos suspendere, interdicare, visitare, corrigere, punire, Synodos convocare, beneficia conferre, Ecclesias minores coniungere, auctoritate, diuidere, viti, & iocundandi vincula soluite, quorundam peccatorum absoluitones sibi reseruare,) vt probant cap. ex transmissis, cap. nostri, & cap. quatuor, de elect. cap. inter corporalia, de translat. Episcopi. Aloys. Ricc. in praxi auct. resol. 136. Petr. Gregor. synagm. Iuris part. 1. lib. 17. cap. 7. num. 7. Vgolini. d. part. 1. cap. 1. §. 3. num. 2. Franc. Leo part. 1. cap. 1.

num. 3. Maurit. Alzed. d. part. 1. cap. 3. n. 9. Azor. d. cap. 19. quæst. 5. ubi quæst. 6. resoluat collationem factam à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habere vim electionis, nominationis, designationis, præsentationis, Institutionis, & confirmationis. Tamen de lure nouo, quod habetur in Extraneis, iniuncta, de elect. inter communes, opus est vt Episcopus, si velit ea, quæ sunt iurisdictionis, exercere, obtrahat litteras Apostolicas, sine quibus nec admitti, & recipi tanquam Episcopus, nec possessionem Ecclesiæ sibi collatæ consequi possit, D. Berbois in l. diuersa, in princ. par. 2. n. 50 ff. solat. marino. Flamin. de resig. lib. 8. quæst. 5. num. 33. Azor. d. cap. 19. quæst. 9. vers. ceterum, latè Azeved. consil. 14. per tot. & præcipuè à num. 13. ubi resoluat collationes ante litterarum receptionem nullas esse, & in provisione Episcopatum Hispaniæ refert quoddam R. X. nominationem à se factam mittit Papæ, & ipse Papa confirmat, & nominatio, & confirmatio ipsi Regi, & eius Consilio mittere, & ibidem prouisiue se præsentat, fidelitateque pergitur Regi & Regno, & recipit litteras, & non antè, quos cum mandato Regio præsentat in Capitulo suæ Ecclesiæ, & post sessionem caput se, vel per alium suo nomine alitet enim Caputolum illum non recipere ad administrandum, & conferendum beneficia. Illius tamen Extraneis dispositio imitatur in Cardinalibus, quia ea non obstant, poterunt conferre, & iurisdictionem exercere ante caput possessionem, & obtentionem litterarum, vt resoluat Bellenden. de charitatis subsidio 9. 66. num. 16. & fuisse dectum in vna Burgen. Canonum 3. Iuny 1518. eodem illust. Lancetio, refert Gonzal. ad reg. 8. Cancill. glof. 2. a. num. 7.

Quæritio est admodum controversa, an Capitulum iure debeat, vel saltem possit Episcopum contradicente, administrare Episcopatum, tanquam sedes vacet, ed quoddam litteræ provisionis non ostenduntur, iuxta clausulam in eis insertam, intra sex menses à die datæ Breu. Apost. de more concedi solite ad capiendum possessionem Episcopis apud Sedem Apost. prouisi. Ad utramque partem latissimè disputat Nau. in cap. accepta, de resig. Apost. opuscul. 8. num. 12. quem videt. Illud hic aduertendum duxi, electam scilicet, & confirmatum io Episcopatum, & nondum consecratum, repelli posse ab Episcopatu, si aote consecrationem fiat inhabilis, vt tenent Ioan. And. Anton. Catd. & Imola in cap. ex parte de clerico agrot. quos refert, & sequitur Nau. in cap. si quando, excepto. 10. num. 13. de resig. Vnde idem in Mart. cap. 27. num. 67. vers. illam, resoluat peruenientem Episcopum electam, & confirmatum, sed nondum consecratum, non incurtere excommunicationem Bullæ in Cens. Domioletans iam adeptos sit Episcopatus possessionem.

Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen definit esse Monachus, & verus Religiosus. Host. in cap. clerici si 2. de vira, & honest. cleric. Cou. in e. 1. num. 18. de testam. Surd. de alim. tit. 8. primum 79. num. 10. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. cap. 16. Lezana in sum. quæst. Regular. cap. 17. à princip. T Sed peius tamen Religiosus, & inde iocap. p. dominus, & pauperis adstrictus voto, vt recent glof. in cap. statutum 18. quæst. 1. & verb. Mendicantium in cap. quomodum, de elect. in 6. Cou. in cap. 1. num. 18. de testam. Pelag. de plancta Eccles. lib. 2. cap. 24. Lul. Zechi. de Republ. viciat. de Regularib. cap. 3. num. 14. Petr. Rebuff. consil. 14. per tot. Stephan. Durant. quæst. Iuris 9. 10. Nicol. Gate. de benef. part. 7. cap. 10. num. 89. Aloys. Ricc. in praxi auct. resol. 136. in 1. edit. alius resolut. 133. num. 2. in 2. edit. tom. 3. sua praxi resol. 18. num. 1. & 2.

Marta

Marta *rem. 2. de success. legat. p. 4. q. 1. art. 4. num. 13.*
 Laurent. de Franchis in *controuers. inter Episcopos. & Relig.* q. 112. Cened. de *paup. Relig. dub. 44. num. 5. & ex num. 31.* Laurent. de Peñinis de *Relig. subdit. rem. 1. q. 1. cap. 10. §. unic. Lezana d. cap. 17. num. 5.* Hieron. Roderic. in *compendio quæst. Regul. resp. 60. n. 9.* Campan in *diuersis iuris Canon. rub. 12. cap. 14.* Gregor. X. V. *decis. 109. num. 5.* Rota *decis. 37. num. 1. rem. 2. recurren.* Molin. de *primis lib. 1. c. 10. num. 18.* Capic. *decis. 700.* Fulu. Pacian. *conf. 132. n. 14. cum seqq.* Suid. d. *prim. 179. num. 9.* Catol. *Tapis in auct. integri. verb. sua cap. 6. num. 85. C. de sacrosanct. Eccles. Fab. de Anon. conf. 45. ex num. 84.* Gabr. Pereira *Lusitan. decis. 75. num. 1.* Thad. Pifo *lib. 1. mor. cap. 8. n. 18.* Ioan. Haspietichus ad Iul. Clar. in *§. testamentum q. 38.* Mari. Cuiellari *trati. de donat. rem. 1. tract. 1. dist. 2. part. 1. num. 135. & 150.* Ex Theologis D. Thom. 1. 2. *quæst. 185. art. 8.* Azor. *inst. moral. part. 1. lib. 12. cap. 7. quæst. 2.* Fr. Emmanuel. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 78. art. 3.* Sanch. in *præcepta Decalogi lib. 6. cap. 6. §. princip. vbi plures testet DD.* Lopez de Texeda *rem. 1. lib. 2. tract. 1. controu. 1. num. 1.* Barthol. de S. Paulo in *theaur. Religiosorum lib. 6. q. 88. cum seqq.* Molin. de *iustis rem. 1. disp. 140.* Ioan. de la Cruz de *stata Relig. lib. 1. c. 2. dub. 4.* Aigid. de Conink *disp. 17. dub. 1. num. 100.* Ferdinand. de Castro in *opere moral. tract. 6. disp. 2. puncto 8. ex num. 3.* Cuius sententia ex communiter eum S. Thoma *dist. 18. redditur ratio, quia cum status Religiosus tribuit illis paupertatis, castitatis, & obedientie consensum votis, cap. inter Monachum, de statu Monach. ad perfectionem pertinet, quasi quædam via in perfectionem tendendi, & Episcopalis status sit perfectior, vt ad perfectionem pertinet, tanquam quoddam perfectionis magisterium; hinc est quod illius perfectio non supprimitur, aut supplantatur per illius ademptionem sed potius conseruatur, custoditur, & validatur. Et ideo si carnis peccato commaculetur, aut alteri inobediens, & quod obediens, quam antea prestare cogebatur Superiori Regulari, communiata est in supremum Pontificem peccabit non tantum vt cæteri, sed insuper tanquam voci transgressor, Barthol. de S. Paulo 1. lib. 7. q. 2. t. Sanch. d. lib. 6. cap. 6. num. 1. cum seqq. Ego ipse in collect. ad cap. *statutum 18. quæst. 1. num. 9. cum seqq.* Lezana d. cap. 17. num. 3. & 4. atque ita si postremum de paupertate transgrediantur, non tamen ita & taliter eum Monachus erit, sed longe aliter; cum factum Episcopum oporteat pro suo, & familie victu expendere, vt in *fr. part. 3. alleg. 114. num. 9. cum seqq.* Quam quidem exemptionem ab obedientia Pælatum Regularium, locum habere à die confirmationis docent *Testis de iustis lib. 2. cap. 40. dub. 14. num. 113.* Sauch. d. cap. 6. num. 32. aduertentes tex. in *cap. vic. 18. quæst. 1. habentem, cum per electionem Canonicam liberari à iugo regulæ, debere intelligi confirmatam à Papæ; & sic Episcopum Religiosum teneri tria essentialia vota sub lethalis culpe reatu obseruare, resoluunt Fulu. Pacian. *conf. 132. n. 14.* Fab. de Anna *conf. 45. n. 82. vol. 1.* Quamuis eum ab obedientia, & paupertatis votis esse solum existimauerit Chastond lib. 7. *resp. quæst. cap. 127.* Anz. Robert lib. 4. *rem. iudic. cap. 3.* Stephan. Durand. *dist. quæst. 10. in fine.***

- 13 Non obstat tex. in *cap. 1. 18. quæst. 1.* vbi ita habetur. *Statutum est ut Monachus, quem de illis canonicis à iugo regulæ moralitè absoluit, & sacra Ordinatio à Monacho Episcopum facit, &c.* quia respondetur cum D. Thom. d. *quæst. 185. art. 8. & quæst. 88. art. 11. ad 4.*

- 14 ¶ procedere in clausura, silentio, vigiliis, ieiuniis, abstinentiis, & aliis similibus vitæ asperitatibus; oon

verò illis Religiosis obseruantia, quæ neque Pontificium muos impediunt, neque decedunt dignitatem, sed magis iouant ad vitam perfectam, qualia sunt in prædicta tria substantialia vota; sequuntur Azor. d. *quæst. 4. Capic. decis. 300. n. 5.* Lezana d. cap. 17. num. 8. Cened. de *pauperi. Relig. dub. 44.* Sanch. *dist. cap. 6. num. 8.* & sic ille text. non intelligitur de nexu principali Religionis, professione, sive obligatione seruandi tria essentialia vota; cum tendant ad meritis nouè iniuncti exactiorem perfectionem, sed de Religionis obseruantia, quæ minus Pontificale eiusque exercitium impediunt, nam si ooo impediunt, obseruari debent, Valsq. in *apost. de reddit. cap. 1. dub. 1. Azori. dist. lib. 12. cap. 7. quæst. 4.* Cened. *dist. dub. 44. ex num. 15.* Sanch. *dist. lib. 6. cap. 6. ex num. 16.* Barthol. de S. Paulo *dist. lib. 6. quæst. 194.* Diana *moral. resolut. part. 3. tit. 2. resolut. 50. vers. sed quærit aliqui, Franc. de Sola in libro de la obligatione contra quædam las Religiosos Obisq. num. 49. cum sequentib.* Laurent. de Franchis *vbi supra quæst. 114.* quod extenditur ad Episcopum titularem, & ad illum, qui Episcopato tenentiauit. Ratio est, quia isti omnes legitime dispensati sunt, & exempti ratione dignitatis Episcopalis ab huiusmodi obseruantia, dum ergo perseuerauerit ista dignitas, perseuerat dispensatio. Ita Sanch. *dist. lib. 6. cap. 6. n. 11.* Lezana in *summa quæst. Regular. cap. 17. num. 8. prope fin.* Ideoque respectu obligationis legalis exemptionis iudicari ab omnibus, quibus aorta astringebatur ex vi regulæ, & statutorum, resoluunt Sor. de *mistu lib. 10. quæst. 5. art. 8. vers. de tertio verb.* Couarr. *post dicta. num. 18.* Gitor. de Valent. super D. Thom. *dist. 10. quæst. 5. puncto 8. vers. fin. Fr. Emmanuel. art. 3. Sanch. d. c. 8. num. 17.* ob quod in specie de hoc erunt ad eam statuendam conclusionem, vt attenta vi eorum, non autem directiua censetur ad obligatus à ieiuniis, & prohibitione eius carni in quibusdam Religionibus constituta, quod ioseph scripsit *glos. in cap. de Monachis 16. quæst. 1. & Sacerot. Alphonsi.* Alouez. *Guerr. in cap. 12. in fine. iur. Pont. Nau. conf. 6. sub tit. de decet. in num. 1.* Et consequenter facultatem vniuersis Christi fidelibus concessam in *cap. vlt. de obseruat. ieiun.* edendi carnes in die Natiuitatis Domini occurrente sub die Veneris, vel Sabbati (exceptis his, qui ex voto, aut Regulari obseruantia carnes comedere nequeunt, vt ex eo deducunt Fr. Emmis. *quæst. Regular. tom. 3. quæst. 45. art. 3. & 4.* Beja *responsorum casuum conscientia p. 2. casu 6.* Sanch. in *præcepta Decalogi lib. 4. cap. 11. num. 59. & lib. 6. num. 50.* Almond. d. *part. 1. cap. 5. num. 8.* Relatumque ad huiusmodi Episcopos, qui obstricti sunt ieiunare ea reguli obseruantia, oempe ex regulari obseruantia legalis debito, vt explicat Sor. *loco proximo citato.* Si verò ratione regulæ, Constitutionisve abstinere à cænis semper, vel per aliquod tempus debebat, cum hoc pastoralis dignitatem, & munus non decet, ab ea lege solum esse credit Azor. d. *quæst. 4. prope finem,* vbi cum Atebild. in *cap. 2. de Monachis 16. quæst. 1.* & Abb. in *cap. Clerici officio, num. 18. de vita & honest. cleric. sentit, quod quando circa aliorum offensionem ab eis carniui de continere non queat, eas edere debet; quod si omnia aliorum offensio precul abfit, vel si eis non tenetur. Vnde post Sanch. d. lib. 6. cap. 6. num. 5, aduertit Lezana d. *summa quæst. Regular. cap. 17. num. 10.* vota alia sollemnia, præter tria generalia, quæ solent in aliquibus Religionibus committi, quale est Minorum de vita quadragensimali, & Patrum Societatis, de obediendo specialiter summo Pontif. circa missiones, non obligare Religiosos assumptos ad Episcopatum, quia illa vota emittuntur vt aooq.*

za, & asecutione Regular, quam profitentur Religio-
sis, & ad perfectionem illius; cum ergo tales assumpti
maneant liberi ab obligatione regulæ (nisi solum se-
cundum decentiam, ut dictum est) imò etiam mane-
bunt liberi ab huiusmodi votis, præsertim quia cre-
dendum est illi ea emittisse Religiosam pro tem-
pore, quo est sub iugo Religionis.

15 Ab onere recitandi officium propriæ Religionis
liberatur, cum tegere Ecclesiam debeat luxu mo-
rem, & vsum Clericorum, quibus præestitit Abb.
in *dist. cap. clerici officio*. Laus. de Franchis *quest. 115*.
Sanch. *dist. cap. 6. num. 15*. Azor. *dist. quest. 4. in fine*,
Vgolin. *dist. part. 1. cap. 1. num. 1*. Fr. Emman. in *sum. tom. 4. cap. 68. num. 9*. Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 117*.
Antonin. *Diana moral. resol. p. 1. tract. 3. de dub. Regul. Gamaus. in comment. in rub. Breviary tom. 1. sect. 5. cap. 5. tit. 1. num. 1*. Lexan. in *dist. quest. Regul. cap. 17. num. 17*. Turrecem. in *sum. 91. dist. cap. 21. vbi dicit fuisse secum dispensatum ab Eugenio Papa, ut post Cardinalatum liceret sibi in posterum continuationem Officii suæ Religionis Prædicatorum, refert Falc. de Pys. lib. 1. c. 15. m. 81.*

16 An Episcopos possit nunc novam formam reci-
tandi Horas Canonicas in suo Episcopatu indicere?
Respondet negativè Nasar. de oratione, & horis can.
cap. 11. m. 26. cum *sepp*. Et omnibus Regnaribus ex
Prædicatorum Ordine ad Archiepiscopatus, & alias
Prælatas Ecclesiasticas assumptis mandat Cle-
mens IV. ne consecrationis munus quoquo modo
recipiant antequam liberos, & bona omnia, quæ
tempore promotionis retinent, contingentia tamen
Ordinem memoratis, Prioribus, & Conventibus,
de quibus assumpti fuerant, integrè resignaverint,
nisi forte iidem Priores de consensu ipsorum Con-
ventuum vsum illorum ad certum tempus eis duxe-
rint concedendum, & alioquin eo ipso ab executione
Pontificalis ministerii noverint se suspensos, res-
torum Confectam collect. *primul. Mondic. fol. 15*. Fr. Em-
man. *quest. Regul. tom. 2. q. 88. art. 6*. Alzed. *de præstent. Episc. d. part. 1. c. 23. m. 8*.

17 Monasticum habitum non amittit, immò illum
gestare tenetur ex præcepto, quia obligatio portan-
di illum non est ex præcepto regulæ, sed ex iura
in *d. cap. clerici officio, in fine*. Boët. *decis. 158. num. 5*.
Alphonf. Alvarez Guetereo citato loco. Nasar. in *comm. de Regular. tom. 4. num. 27*. Azor. *d. quest. 4. vers. verum*,
Henric. lib. 10. cap. 12. num. 5. & *cap. 33. in fine*. Less. *de Inst. lib. 2. q. 40. dub. 14. num. 113*. Sanch. *d. lib. 6. cap. 6. num. 11*. Fr. Emman. *tom. 2. q. 58. art. 3*. Barthol. *d. S. Faust. in thesauro relig. lib. 6. q. 199*. Ioan. de la Cruz
d. lib. 3. cap. 2. dub. 4. vers. secunda sequitur. Ferdinand.
de Castro Palao in *opere moral. lib. 6. dist. 3. punct. 8. num. 3. vers. probe*. Franc. de Sola in *lib. de obligatione cum que quædam lex Religiosæ Officii num. 39. cum sepp*.
Lexan. *d. cap. 17. num. 9*. Vfus verò Italicus, de totius
Orbis admittit huiusmodi Episcopum etiam titula-
tem posse incedere non in habito, & vestito, ut an-
tea, dum monachus esset, incedebat, sed eo modo,
quo alius quilibet Episcopus retento tantum colore
vestium Religionis, cuius ideo cum directo clericali,
& cum mantillæ eiusdem coloris Religionis; Ro-
berum verò potest minime potest; sed eorum,
nempe superpelliceum superimponit in actibus ex-
plenda Ecclesiastica: Caremon. Clementis VIII. *lib. 1. cap. 1. part. 3*. Fr. Emman. in *sum. tom. 4. cap. 68. n. 6*.
Vgolin. *de officio Episcopi part. 1. cap. 3. num. 6*. Alzed.
d. part. 1. cap. 5. num. 80. Lexan. *d. cap. 17. num. 9*. Quod si
præfatus Anstites aliis quam Religionis vestibus
induti audeat, assumendo illum albam & candidam
vestem, quæ ab Episcopis extrinsecus defertur, excom-

municationis vinculo subiaceat, de qua in *cap. 2. ne
clericus, vel mon. lib. 6. v. resoluatur* Cas. d. in *Clem. 2. q. 8. sed & talis de vota & bonis cleric. talis in authent. in gra-
fi. C. de sacros. Eccles. Syl. *verb. religio 7. quest. 11*. Sord.
de alim. *tit. 8. primul. 79. num. 10*. Maiol. *de irreg. lib. 2. cap. 1. num. 13*. Sed probabilius est eam non incur-
tere, ut tenent Con. *dist. num. 18*. Azor. *vbi prænotat*,
Tap. in *auth. ingressi verb. sua cap. 6. num. 61. C. de sacros. Eccles. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. quest. 58. art. 3*.
Sanch. *de apost. cap. 1. num. 15*. Bonacin. *de confus. extra Bull. Cerna dist. 2. q. 8. puncto 6. num. 27*. Sanch.
d. cap. 6. num. 13. Barthol. *d. S. Faust. d. lib. 6. quest. 100*.
Diana *part. 3. tit. 1. resol. 50. ante fin. Franc. de Sola vbi
supra nota. 44. cum sepp*. peccabit tamen graviter, ut
opinatur Falc. *de visitat. lib. 2. cap. 15. post num. 11*. rite
citato Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 74*. Generalis, Pro-
vincialis, seu alius Prælati infertor, si ad Episcopatu-
m præfentior, & acceptat, in vacat Prælatum,
secundum Fr. Emman. in *sum. tom. 4. c. 67. n. 13*. Mauric.
Alzed. *d. p. 1. c. 3. n. 40*. sed vide infra *alleg. 57. num. 73*.
prope finem.*

Verum si aliquis ex prædictis contingat renuntia-
re Episcopatu, quibusdam visum est illum debere
ad monasterium revertere, quia, ut supra diximus,
adhuc permanenti monachicæ vitæ, & obligationis
vincula, & onera, quæ Episcopi munus neque impedi-
unt, neque dedecent: tunc quis sic facile multos
perhibetur: ut nostris temporibus fecit eamiz sancti-
tatis vii Dominus Fr. Bartholomæus à Martyri-
bus, qui deposito Pontificio munere, & renuntiato
Bracharenf Archiepiscopatu, ad pristinum Domi-
nicanæ Religionis statum se contulit, vbi vitam
cum more feliciter committam, multis claris mi-
raculis: immò & hoc ipsum fecit Cælestina Pon-
tiffex Romanus hoc nomine Quirinus, qui Pontifi-
catu depositus ad pristinum etiam suæ religionis sta-
tum se retulit. Erat Episcopus Monachus qui
munus Pontificum deposuit, teneri ad monasterium
redire videntur tenete Abulen. *cap. 30. num. 9. 109*.
Maiol. *lib. 3. de irreg. cap. 6. num. 7*. Alzed. *d. 1. c. 2. q. 88. art. 11*. Pactian. *conf. 133. num. 60. vol. 2*. Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 84. cum sepp*. vbi pro hac opinione me citat
eodem contrarium vtiorem dicam. At verius exi-
timo ad id non teneri, sed manere in perpetuum ex-
emptum sicut prius, prope melioribus rationibus
tuerent Imol. in *Clem. 1. num. 2. de elect. Frider. de Se-
nis conf. 18. num. 1. & conf. 19. à num. 3*. Barthol. *d. S. Faust. d. lib. 6. quest. 207*. Henric. *lib. 10. cap. 32. q. 4*. Fr.
Emman. *num. 5. q. 51. art. 16*. Sanch. *d. lib. 6. num. 19*.
vbi num. 30. contrarium resoluunt si ex propria culpa
depositus decesserit, Emman. *Sà in aphor. verb. Episcopus, num. 11*. Villalob. in *sum. part. 2. tract. 3. §. dist. 43. num. 1*. Paul. Layman in *Theologia moral. lib. 4. tract. 5. cap. 1. de statu Relig. num. 9*. Laurent. de Petri-
nis in *formular. Regul. lib. 6. cap. 6. num. 7*. Ideo si ha-
uismodi Episcopo, Episcopatu renuntiat, baud si-
bi necesse esset redire ad elatum, non properea
excommunicandus erit apostatus, ut consilium Nasar.
conf. 6. num. 15. sub tit. de donatione in nouis, & resolut
Emman. *Sà in aphorismis, verb. Episcopus, & si ex Apo-
stolica concessione redierit, inhabilis profectò esset
ad Dignitates, & officia Religionis iuxta Conf. 45*.
*Pauli I. V. incipit. In sacra, que penes addit aduer-
sus eos, qui illum eligere non omiserunt, refert mo-
citato in hoc loco Manrit. Alzed. d. part. 1. cap. 3. n. 21*.
Quarant. in *sum. Bullary, verb. electio*. Laurent.
de Petriis *tom. 1. primul. Minimer. Conf. 4. Sicut IV. §. 10*.
num. 44. Lexan. in *sum. quest. Regul. cap. 17. num. 21*. &
idem Laurent. de Petriis *d. tit. §. cum 4. nota*, quòd
illa Constitutio Pauli I. V. quatenus dicit quòd non
possint

possint Episcopi Regulares huiusmodi ex Apostolica concessione ad Religionem redeuntis ad eius Dignitatem, etiam obuiolent ad hoc facultatem à Sede Apostolica quod loquitur de his, qui dictam facultatem eo tempore iam obuiolent, ac proinde dictas facultates prateritis cassat: unde reuert idem P. de Peirinis eius loci num. 3. quod Episcopus Regularis, si Episcopatu tenentur, aut etiam tenent, seu cum solo titulo, impetierit à Papa privilegium, ut possit habere cellam, & vicum in sua Religione, & frui omnibus gratis, & privilegiis illius, non potest tamen prædicta impetratione frui sine licentia Prælatorum dictæ Religionis: ita Fr. Emman. in summ. tom. 4. cap. 68. n. 10. Potest. in addit. ad dubia Regal. verb. Episcopus n. 15. & expressius idem Laurent. de Peirinis in Const. 4. Sixti IV. §. 10. Prælati autem, qui debent hanc licentiam concedere, sunt soli Generales, ita statuit Calixtus III. ut refert Fr. Emman. quod. Regal. tom. 1. §. 14. art. 5. ubi addit quod si dicti Episcopi absque prædicta licentia se immisceant Capitulis Generalibus, aut Provincialibus Ordinibus, sunt ipso facto excommunicati, tam ipsi admitti, quam admittentes.

CAPVT V.

De consecratione Episcopi.

SUMMARIUM.

- 1 Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die confirmationis sub pena amissionis fructuum, &c.
- 2 Confirmationis tempus, à cuius die curia trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati proponuntur Summo Pontifici.
- 3 Episcopi quomodo eligantur, & confirmantur, qui ad liberam Papæ dispositionem ipsorum ostenduntur.
- 4 Processus super vota, genere, nobilitate, & scientia eligendum in Episcopos quomodo formandus, ostenditur.
- 5 Consecrandus in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transierit.
- 6 Consecrari debet Episcopus de Sacerdotum antiquitate, & honorum vicarum collegio, atque munus consensu creatum.
- 7 Examen Fidei, & salutis principia debet promouendum in Episcopum non ignorare.
- 8 Episcopi pedes quare calcantur, & interioribus quibusdam tunicis indantur, ostenditur.
- 9 Althos, & signa sacra, qua in consecratione Episcopi sunt, quid significant, ostenditur.
- 10 Votum in capite u, qui in Episcopum consecratur, ut declaretur cum esse caput, & Principem Ecclesiæ suæ.
- 11 Regu cur in humero, & non in capite votantur ostenditur.
- 12 Votum in manibus Episcopus, ut fiat dignitatem non propter actum, sed propter negotium suscipere.
- 13 Baculum in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur.
- 14 Summum Pontifex quare Baculo non utitur ostenditur.
- 15 Annulem sacrum non Episcopo traditur, ut Sanctam Ecclesiam sponsam suam interuenerat fide ornatus collodiat.
- 16 Euangelium liber quare non Præsuli tradatur ostenditur.

- 17 Panis, & vini oblatio in consecratione non Præsuli quid significet ostenditur.
- 18 Mera in Episcopo scientiam utriusque Testamenti designat.
- 19 Papa in signum Imperij vitæ Corona Imperiali, & in signum Pontificij vitæ Adura.
- 20 Chorotheus manus Præsulis manus operis, ut nescias sinistra sua, quod facias eum dextra.
- 21 Episcopus post consecrationem collocatur in edidiori supra omnia loca, ut ita cunctos respiciat, & cunctorum oculis in eum respiciant.

LECTVS & canonice confirmatus Episcopus, licet assequatur plenam administrationem omnium, que ad iurisdictionem pertinent cum mero imperio, cap. transmissum 15 de elect. non tamen ante consecrationem potestatem ad hoc consecrationis, quam ipse fit perfectus, & absolute consecratus id est, tota solemnitate confirmationis consummatus, cap. quod si quis 5 super eo eod. tit. de elect. Lotier. de re benef. lib. 2. quod. 17. num. 7. & 8. quod quidem consecrationis inuolus tenetur suscipere infra tres menses à die confirmationis, sub pena amissionis fructuum, etiam si sit S. Romanæ Ecclesiæ Cardinalis: & si fratres alios menses id non impleuerit, ad restituendos perceptos fructus tenetur, prout constitutum olim fuerat in Calcedon. Concilio relato in cap. quoniam 100. dist. 75. & nooiter in Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. de quo plures citati Doctores alleg. 1. num. 19. quibus addit Camil. in summ. decif. tom. 2. tit. 6. num. 17. Alphos. Alvarez Gnerato in speculo iuris Pontificij, cap. 10. paulo post princ. pag. 31. A qua restitutione deobligatur si ex gravi infirmitate, vel ex alia rationabili causa commotionem post tres menses distulisset, cap. quoniam, dist. 75. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. in princ. num. 1. vbi ostenditur. Elapsis autem sex mensibus, si ea propria negligencia non consecratur, Episcopatus ipso iure spoliatus innotet, Conc. Trid. dist. 4. de elec. synag. hinc, part. 1. lib. 17. cap. 14. num. 6. ubi hostilitatem, seu discordiam eiectionem, aut confirmationem pro iusto reputat impedimento.

Trimestre prædictum, intra quod consecrationis munus tenentur accipere Episcopi electi à Regibus, vel principibus in suis Regnis, & Dominatibus, privilegium habentibus illos nominandi, carit à die, quo proponuntur Summo Pontifici, & eos, si idonei sunt electi, confirmat, ut ostendimus infra alleg. 1. num. 40. & 41. Ad Episcopatus verò, qui ad liberam Papæ dispositionem spectant, eliguntur Episcopi cum in Consistorio præconizantur, confirmantur verò quando alia die in eodem Consistorio, fabricatio ptius processu super vita, & moribus promouendi, expeditur cedula, quomodo in Vibe vocant Consistorialem, que habet vim supplicationis in Datatæ expeditur, super qua literæ Apostolica sub plombo expediuntur.

Fabricatur processus, & inquisitiones super promouendis ad regimini Ecclesiarum Cathedralium, prout habetur in Bulla Greg. XIV. incip. Omnia Apostolica, Dat. Roma M. D. XC. die 1. May, quam refert Quaranta verb. electio, pag. 305. Primo super ætate, cum debeatur trigésimum sue ætatis annum compleuisse, cap. cum in cunctis, §. præsumis decreto, de elect. & dixi d. alleg. 1. num. 26. ac ubi relatus addit Aoton. Augustin. in epist. iuris Pontificij, veteri lib. 4. tit. 10. Secundo super legitimis natalibus, Concil. Trid. sess. 7. de reformat. cap. 3. dixi etiam d. alleg. 2. num. 1. & an fit ex Catholicis parentibus creatus, ut in Bulla Gregorij XIV.

XIV. Tertio, an antea sex mensibus fuerit in sacro Ordine constitutus, Concil. Trid. *sess. 22. de reform. cap. 2.* alii eadem *alleg. 1. a. n. 36.* *Quarto*, si antea in vniuersitate studiorum Magister, sine Doctore, aut Licentiatum in sacra Theologia, vel iure Canonico, aut publico alicuius Academicæ testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur, Concil. *id. cap. 2. sess. 22. de reform.* dictum est *alleg. 1. a. n. 34.* *Quinto*, an sit bonæ voci, conditionis, & famæ, non rixosus, & non criminolosus. *Sexto*, an in rebus gerendis, pro Episcopatus administratione sit aptus, cum sit onus Angelicis humeris formidandum, Concil. Trid. *in. sess. 6. de reform. cap. 1. paulo post princip.* quæ omnia inuenies in dicta Bulla; ubi habetur vtile esse ad huiusmodi inquisitionem facilius, ac plenius perficiendum, si Prelatus, qui eam facturus est, vel à promouendo, vel ab alio aliquo, cõfici inter schedulam, in qua sunt ordine descripta nomina promouendi, cognomen, patria, parentes, gradus, et adus, professio, functio, si quam is fortè exercuit, loca in quibus aut Theologia, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuit, deique amici, ac familiares, qui tam ipsum, quàm parentes eius intimè norint. Quod si promouendus documentum aliquod exhibere voluerit, vnde ipsius ætas, gradus, dignitas, sacri Ordinis, functio, officia, muneraque, aut aliquod huiusmodi comprobetur, admittendum, ac processui inferendum erit, modò documentum publicum, seu authenticum fuerit. Illud quoque prohibendum censeat, ac expresse prohibet, ne ad testimonium dicendum de Fide Catholica, vita, moribus, doctrina, atque aptitudine ad regendum Ecclesiam quilibet homines admittantur, sed viri tantum graues, piji, prudentes, docti, qui de qualitatibus promouendorum rectum iudicium ferre valeant, & sincerum, ac fidele testimonium dare velint. Proinde tam cognati, ac nimium familiares, quàm inimici, atque æmuli excludendi erunt. Hæc in dicta Bulla, ubi etiam in *vers. quæ autem*, agit quomodo faciendum sit inquisitio, & processus Regularium, cum ad Ecclesias Cathedrales promouendi fuerint: cuius typum ad maiorem rei certitudinem ad longum hic ita subieciemus.

Circa personas, ad quas spectat dictus Processus conficere.

SI Processus Inquisitionis: conficiendus sit extra Romanam Curiam, hoc manus spectat ad Legatos Sedis Apostolicæ, vel ad Nuncios Provincia- rum in locis, in quibus commorantur: si non adsint Legati, neque Nunci, spectat ad Ordinarios personarum promouendarum, & ipsis deficientibus, ad Ordinarios viciniores, qui octo gradatim seruandus est, nec quisquam debet sibi hoc munus arrogare præter ordinem supradictum, nisi Romano Pontifici per speciale mandatum alicui alteri illud committere placuerit. Quo casu apparere debet de mandato speciali in principio Processus.

Si aliquis ex Prelatis ad quem ordine supradicto spectat processum conficere, consanguinitate, vel affinitate vique ad tertium gradum inclusivè promouendum contingat, ille excludatur ab hoc munere, quod eo casu deferatur ad illum, qui proximè sequitur, seu ut eodem ordine, & gradu.

Si quis etiam sit legitimè impeditus, vt per se ipsum Processum conficere non possit, & ea adimplere, quæ continentur in §. inferius scripto, qui incipit, *Quicumque processum est*, ea cura transferatur eodem ordine, & gradu ad alium Prelatum viciniosum, Prelato impedito.

Babst. de Episcops Pari I.

Si Processus sit conficiendus in Romana Curia, videndum est, an Ecclesia, vel Monasterium, cui est providendum, sit ad monitionem, vel præsentationem imperatoris, vel alicuius Regis, aut Principis; quo casu manus conficiendi Processum in Curia spectat ad Cardinalem, qui apud Pontificem, & Sedem Apostolicam est Protector illius Provincie, in qua sita est Ecclesia, vel Monasterium.

Quod si Ecclesia, vel Monasterium non sit ad nominationem, aut præsentationem, vt premititur, Processus conficiendus erit per Cardinalem à Romano Pontifice deligendum, qui de huiusmodi deputatione coram aliquid apparere, vel silem vigote suæ affectionis aliquid narrari à Notario in principio Processus.

Quando contingat Processum confici debere de qualitatibus Archiepiscopi, vel Episcopi extra Romanam Curiam degentis, qui ab vna ad alteram Ecclesiam sit transferendus, hoc munus, deficient Legato, vel Nuntio Apostolico illius Provincie, vel Regni, ubi sita est Ecclesia, à qua aliquis transferendus erit, spectat ad Metropolitanum, si persona transferenda est Episcopus, si verò est Metropolitanus, spectat Episcopum suum suffraganeum antiquiorem residentem.

Si Prelatus inquirens ob locorum distantiam, non possit commodè per se ipsum testes examinare super aliquo articulo, vtpote, super legitimis natalibus, ætate, aut aliquo eiusmodi, licebit ei partem illam alteri personæ in dignitate Ecclesiastica constitutz subdelegare, non autem vniuersam inquisitionem.

Quoad Processus conficiendos, pro habenda informatione status Ecclesiarum, vel Monasteriorum, quibus providendum erit, hoc etiam conficere debeant iidem Prelati, qui Processum de qualitatibus promouendorum confecturi sunt. Si verò contingat in alia Provincia, vel Regno esse Ecclesiam, vel in alia promouendum, tunc Prelatus inquirens poterit subdelegare Episcopum, qui erit vicinior ipsi Ecclesie, vel Monasterio, manus conficiendi Processum super statu dictæ Ecclesie, vel Monasterij.

Quomodo conficiendi sint Processus; vt dici possint, & videantur confecti per viam.

Inquisitionis.

QUicumque confecturus est Processum Inquisitionis in qualitates promouendi, etiam si sit Legatus, non per suos Vicarios, Auditores, vel alios Ministros, sed per se ipsum id munus exercere debet, licet possit ab huiusmodi personis, vel aliis viris peritis adiuuari. Hæc autem in specie seruanda sunt.

Non recipiantur testes à promouendo, vel pro parte sua inducti, neque articuli ab ipso, vel nomine suo producti, sed Prelatus inquirens interrogatoria seu articulos per se ipsum formatos habeat, & super eis examinet testes, quos de rebus inquirendis sincerum, & fidele testimonium darotus esse existimet: ipse ex officio suo secreto vocari mandet, & secreto examinet, ipsemet recipiat in manibus suis singulorum testimonium iuramentum, quod ab Episcopis præstetur incho pectore: à cæteris verò inferioribus cuiuscuque qualitatibus sint, tactis sacris Scripturis, & ita respectu referat Notarius Processum scriptoris, qui etiam asserat, rectum fuisse officium vocatum, & examinatum à Prelato inquirente: insuper Prelatus ipse testes interroget super

C

vno

unoquoque articulo: ipsorum autem talium dicta vñ cum aliquo hoc negotium tangentibus scribat aliqua Notarius publicus, & qui debebit etiam tam dicta testium, quam scripturas, & documenta producenda, vt inferius dicitur, in Processum, & in publicum instrumentum reducere. Articuli autem & interrogatoria inferius describentur.

Circa qualitates testium vocandorum, & examinandorum quoad personam promovendi.

Testes sint viri graues, pii, prudentes, docti, & qui de qualitatibus promovendorum rationem iudicium ferre valeant, sincerumque, ac fidele testimonium verisimiliter sint daturi, praesertim verò huiusmodi qualitates esse debent in testibus, qui interrogandi erunt de fide Catholica, vita, moribus, doctrina, & aptitudine promovendi ad regendam Ecclesiam: scire enim debent ipsi testes, quae requirantur in eo, qui testatur Ecclesiam Cathedralam, ad hoc, vt sit idoneus ad alios docendum, aptus ad illam gubernandam, & dignus qui ad eam promoveatur.

Non sunt recipiendi in testes cognati, vel nimium familiares, aut inimici, siue aequali personae promovende.

In investigandis testium qualitatibus, adhibenda est diligentia per Praetium inquirentem, vt cognoscere possit: quam sint erga promovendum affecti, exindeque conlicite, vnam esse affectu, an ex veritate testimonium dicant.

Si aliquando Praetium inquirenti ita expedire videbitur, testibus ad memoriam reducat vim iuramenti, & gravitatem peritij, admovebitque ipsos reos fuisse a ppe Deum eorum omnium, quoram vel committendo, vel emittendo rei gratia, qui promovebuntur, si vel falsa narrando, vel relicendo verita, causa erunt, vt homines indigni, vel minus idoneis Ecclesiis praeficiantur.

Quomodo Praetium inquirens procedere possit per viam inquisitionis, quando non habet notitiam personae promovende.

Si contingat Praetium inquirentem non habere sufficientem notitiam personae promovende, ad hoc, vt possit deligere, & vocare testes ex officio, absque scientia ipsius promovendi, & secretò, poterit curare, vt ipsi per promovendos, vel aliqua alius dei schedulam, in qua sint ordine descripta nomen dicti promovendi, cognomen, patria, aetate, patentes, ordo, gradus, professio, functio, si quam la forte exercuit, loca, in quibus Theologiae, vel Iuri Canonico operam dedit, aut longo tempore versatus fuerit, amicitiae, & familiaritatis, aliave personae, quae tam ipsum, quam parentes eius intime notint.

Cum autem huiusmodi schedula petenda sit tantummodo ad habendam quandam extrajudicalem notitiam eorum, quae Praetium inquirentem scire oportet pro inquisitione facienda, non debet ipsa schedula inferri processui, neque de ea aliqua mentio in dicto processu fieri, sed ad patrem servari, donec inquisitione perficiatur, & ea perfecta, poterit laecari, si Praetium videbitur.

Interrogatoria, quae necessaria sunt ad inquirendum in omnes qualitates, quae in promovendis requiruntur?

Primò, An testis cognoscat promovendum, quomodo, à quo tempore citra, an sit ipsius constan-

guineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, amicus, vel odiosus?

2. An sciat in qua civitate, vel loco, & Diocesi promovendus sit natus, & quae sit causa scientiae?

3. An sciat ipsum natum esse ex legitimo matrimonio, atque honestis, & Catholicis parentibus, & quae sit causa scientiae?

4. An sciat cuius aetatis sit, praesertim, an expleverit annum 10. & quae sit causa scientiae?

5. An sciat sum esse in sacris Ordinibus constitutum, quibus, à quo tempore citra, praesertim an ante sex menses, & quae sit causa scientiae?

6. An sciat eum esse in Ecclesiasticis functionibus, & in exercitio Ordinum susceptorum diu versatum, in susceptione Sacramentorum frequentem, & devotum, & quae sit causa scientiae?

7. An sciat eum semper catholicè vixisse, & in fidei puritate permanisse, & quae sit causa scientiae?

8. An sciat eum praeditum esse innocentia vitae bonisque moribus, an sit bonae conversationis & famae, & quae sit causa scientiae?

9. An sciat eum esse virum grauem, prudentem, & vñ rerum praestantem, & quae sit causa scientiae?

10. An sciat cum aliquo gradu in Iure Canonico, vel in sacra Theologia insignitum esse, quibus in locis, quanto tempore, & quo fructu ipsi Theologiae, vel Iuri Canonico operam dedit, & an verè ea doctrina possit, quae in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quae sit causa scientiae?

11. An sciat eum aliquo munere aliquando sumum esse vel circa curam animarum, aut regimen alterius Ecclesiae se exercuisse, & quomodo in eis se gesserit, tam quoad doctrinam, quam quoad prudentiam, integritatem, & mores, & quae sit causa scientiae?

12. An sciat eum aliquando publicam aliquod scandalum dedisse circa fidem, mores, siue doctrinam, vel aliquo corpora, aut animi vitio, aliove Canonico impedimento teneti, quominus possit ad Ecclesiam Cathedralam promoveri, & quae sit causa scientiae?

13. An eum idoneum existimet ad bene regendam Ecclesiam Cathedralam, & praeterea tam, ad quam ipse est promovendus, an dignum, qui ad illam promoveatur, & an ipsius promotionem eidem Ecclesiae vtilem, & proficuum futuram esse censet, & quare ita existimet. Depositiones testium seriatim, & per extensum scribantur: neque praecise affirmationes, seu negationes tantummodo admittantur?

Quae requirantur ad perfectam inquisitionem praeter ea, quae ex testibus habebuntur?

Quoad sacros Ordines, petendae sunt à promovendo, & processui inferendae, originales Bullae, vel litterae testimoniales collationum ipsorum Ordinum, vel saltem eorum exemplaria in forma authentica, praesertim si testes in sufficienti numero non deposuerint, si non modò vidisse eum cantantem Epistolam, & Evangelium, vel celebrantem, sed etiam legisse dictas bullas, vel litteras testimoniales, vel interfuisse collationibus Ordinum ei collatorum.

Quoad gradum similiter inferendum est processus sui privilegium originale, vel eius exemplar in authentica forma.

Si Praetium inquirenti, vel promovendo videbitur, processui etiam adiungantur aliqua Brevia, Litterae

Litteræ patentes, vel aliæ scripturæ, aut publica documenta, quibus maior, aut melior probatio habetur de natalibus & functionibus promouendi, vel aliud eiusmodi præsertim si testes circa ea sufficiunt, & plene non deposuerint, recipiantur, & adiungantur.

Si forte promouendus nullum habet gradum in Sacra Theologia, vel in iure Canonico, necesse est, vt præter probationem aliunde habendam circa eius doctrinam, iuxta præfatum decimum interrogatorium, pro parte promouendi exhibeatur publicum alicuius Academicæ testimonium, quo idoneus esse declaratur ad alios docendos, quæ populum Christianum scire oportet. Persona promouendi enuntietur hac nota, videlicet si sit Prelatus admodum R.P. si vero non sit R.N.N. Promouendus nunquam vocetur Electus, neque ipse se talem vel nomen, vel scribit, nisi vbi præcesserit Electio Capituli, aut Conuentus.

Quid seruandum quoad probationem doctrinæ, quando promouendi orti sunt in prouincijs in quibus non sunt Vniuersitates studiorum, neque consuetum est suscipi gradum aliquem?

IN huiusmodi locis, & personis sufficiet, si testimonio vitorum gratum, & sacre Theologiæ, vel iuris Canonici peritotum consistet promouendus ea scientia Theologiæ, vel Canonum vetè polere, vt idonei sint ad ea docenda, quæ populum Christianum scire oportet, ac munus sibi iniungendi necessitati valeant satisfacere: ideò formandum erit interrogatorium ad hunc sensum, iuxta quod si testes deposuerint se de scientia promouendorum certos reddiderit, ex eo, quod prædictos promouendos speciem suæ doctrinæ publicè, vel priuatim dedisse cognouerint: hoc modo sufficiens causa scientiæ dici poterit, alijs non plene probantibus doctrinam ad mentem prædictæ Constitutionis Gregorij XIV.

Quid seruandum si promouendus sit Regularis?

OMNIA, quæ seruari debent in promouendo ad Ecclesiam Cathedralē, si sit secularis, seruanda etiam sunt, si sit Regularis.

Sed quia Regulares non solent, vtiplurimum suscipere insignia doctoratus in Vniuersitatibus studiorum, necesse est iuxta decretum Concilij Tridentini, vt promouendus Regularis a suis Superioribus Regularibus testimonium habeat sufficientis doctrinæ, & quod sit aptus ad alios docendos. Nomen autem Superiorem intelligendi sunt dumtaxat qui nullum sui Ordinis Superiorem agnoscent, siue ij cuiusvis Ordinis Abbates, Magistri, Ministri, aut Præpositi generales, vel quatuorlibet Congregationum Prædentes, siue Definientes, aut Visitatores, capitulum generale representantes, siue alij quocumque vocabulo nuncupentur, & in eorum absentia ipsorum Vicarij, seu commissarij Generales, vel in Romana Curia Procuratores Generales, Ordinum, aut Congregationum succedunt.

Animaduertendum tamen, quod præter supra scripta Superiorum testimonium, est etiam aliunde inquirendum in huiusmodi Regularium doctrinam, quemadmodum dictum est de seculari, qui habet suæ doctrinæ testimonium à publica aliqua Academia.

Quid seruandum in translatione alienius Episcopi ad alteram Ecclesiam?

Seruanda est eadem forma inquirendi ex officio quæ superius dicta est.

Si Episcopus transferendus promotus fuit post publicationem Concilij Tridentini, & constat in processu tunc temporis confecto plene probata esse omnia requisita, sufficiet inquirere, & testes examinare super infra scriptis articulis: si vero non constet de huiusmodi probatione in totum, vel in partem, expediens erit testes examinare super omnibus articulis superius descriptis, vel saltem super illis, de quorum probatione non constiterit, & præterea super articulis sequentibus etiam utroque casu omnino examinandi testes, & documentis in eis faciendâ inquisitio ex officio, videlicet

1. An testis cognoscat Episcopum transfutendum; quomodo, à quo tempore citra, an sit ipse consanguineus, cognatus, affinis, nimium familiaris, inimicus, amicus, vel odiosus.
2. An sciat ipsum consecrationis munus suscepisse, & quæ sit causa scientiæ.
3. An sciat per quot annos fuerit Episcopus illius Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?
4. An sciat eum in sua Ecclesiâ, & diocesi assidue resedisse?
5. An sciat eum diligenter, & sæpè, dictam suam Ecclesiam, & Diocesim visitasse, opportune omnibus necessitatibus occurrisse, & prouidisse, eiusque decreta, & mandata debite executioni demandari curasse, & quæ sit causa scientiæ?
6. An sciat eum sæpè solemniter celebrasse, Ordinationes iuxta necessitatem exigentiam habuisse, confirmationis sacramentum ministrasse, ceteraque Pontificalia exercuisse, & quæ sit causa scientiæ?
7. An sciat eum pietatis, charitatis, & prudentiæ in gubernando specimen dedisse, ac verbo, & exemplo profecisse, & quæ sit causa scientiæ?
8. An sciat eum prudenter vbi libet, & diligenter so gessisse in defendendis, & defendendis, & defendendis iurisdictionibus spiritualibus, & temporalibus, ac bona omnibus suæ Ecclesiæ, & quæ sit causa scientiæ?
9. An sciat verè ea doctrinam ipsam ad præsens polere, quæ in Episcopo requiritur, ad hoc, vt possit alios docere, & quæ sit causa scientiæ?
10. An dignum eum existimet, qual transferatur ad Ecclesiam N. & an censuræ eius translationem fore ipsi Ecclesiæ N. vitium, & proficuum, & quare ita existimet, & censet?

Quid seruandum circa inquisitionem faciendam in qualitates eorum, qui in Consistorio promouendi sunt, vel confirmandi ad dignitates Abbatiales, & Prioriales, & regimina Monasteriorum, vel alias Regularium Præfectorum?

Eadem omnia seruanda sunt, quæ dictum est seruari debere in promouendis ad Ecclesias Cathedralēs, præsertim quando præter curam, & regimen Monachorum annexa est monasterio inuidio spiritualis, vel temporalis in populum.

Ideò super eiusdem interrogatorii examinandi sunt testes, mutatis tamen mutandis, respectu Ecclesiæ Cathedralis, & respectu Monasterij, vel dignitatis regularis.

Addeat interrogatorium circa professionem Ordinis, & tempus à quo eam emittit: circa verè

zantem sufficiat interrogare, & scire, cuius iustis sit, non restringendo se ad trigefimum annum expleto; postea enim videbitur, an in huiusmodi promovendo sit etiam legitima respectu dignitatis ad quam promovetur debet.

Quoad doctrinam, cum promovendi ad huiusmodi dignitates regulares non sint per Concilia generalia adstricti ad gradum Doctoratus, siue licentiz, vel ad publicæ Academicæ testimonium, & nihilominus æquum sit, ut ea doctrina polleant, quæ onus sibi imponendum sustinere valeant, Prælati inquirentes studiosè, ac diligenter inquirere debent super doctrina cuiusmodi personarum iuxta modum, & formam superius notatam, ut Romanus Pontifex habita informatione, quænam sit promovendi doctrina, iudicare possit, an sit salis, qualem dignitas illa exigit, & requirit.

Circa fidei professionem emittendam à promovendo, tam ad Ecclesias Cathedralis, quam ad dignitates Regulares.

Fidei possessio debet emitti in manibus Prælati, ad quem inquisitio (seriatim ordine superius dicto) pertinet, à quo fit promovendus longè distet, poterit idem Prælatum subdelegare receptionem dictæ professionis Ordinario, cui promovendus vicinior erit.

Prælatum recipiet professionem fidei à promovendo, præsertim Notario publico, ac testibus, ipsè autem promovendus eam emittet genibus flexis ante Prælatum, & in fine rangendo amplexibus manibus sacrosancta Evangelia, & spondendo, vovendo, & iuvando, prout in forma, ea desculabitur.

Professione duobus in locis, in quibus nomen, & cognomen suum exprimendum erit, ea dumtaxat sua propria mano adscribet.

Prælatum propriè etiam manus subscriptione iuxta exemplar dictæ professionis testabitur, eam à se acceptam fuisse sub hac forma. Ego N. fidei professionem iuxta superscriptam formam à R. P. D. N. in manibus meis ad verbum emissam recepi, & ita testor mano propria.

Demum Notarius, qui præfatus fuit publico instrumento in calce eiusdem exemplaris immediatè post subscriptionem Prælati inquirentis, extenso fidei faciet de prædictæ professionis emissionem, ac receptionem, presentibus testibus, quantum viderit, & cognomina caprimus.

Maximè curandum est, ut exemplaria professionis si à se transmittantur absque mendis, ne levis quidem, cum nec in minimis liceat immutare formam à Sede Apostolica præscriptam, nimisque non modo notarij scribentis, sed etiam præcipiè Prælati inquirentis incuria circa hoc noceret in Sacro Consistorio, quando in eo fit relatio processus, & memoriarum in professione fidei reperiuntur, cum necesse sit ea etiam nominatim testare, idè expeditos esse ad tollendam occasionem errorum promotionis ea incuria scribentis, ut vbiq; imprimantur exemplaria, iuxta formam Romæ impressam, & maxima diligentia adhibeatur, ne mendosè imprimantur: cum verò transmittenda sunt instrumenta professionis fidei, hæc ipsa subscribantur à proficiente, & à Prælato inquirente, & in eisdem Notarius extendat instrumentum, prout dictum est.

Interrogatoria pro habenda informatione status Ecclesiæ.

Primò, An testis sciat in qua Provincia sita sit Civitas N. cuius situs, qualitas, & magnitudo sit, quot constet domibus, & quot Christi fidelibus in habitator, cuius domio in temporalibus subiaceat, & quæ sit causa scientiæ?

1. An sciat in illa Civitate esse Ecclesiam Cathedralis, vel Metropolitanam, sub qua innoceatione, cuius structura, & qualitas, an aliqua reparatio indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

2. Si est Ecclesiæ Archiepiscopalis, an sciat quot Episcopos suffraganeos habeat, & qui sint, si est Episcopalis, an sciat cui Archiepiscopo sit suffraganea, & quæ sit causa scientiæ?

3. Quot & quales sint in dicta Ecclesia dignitates, Canonici, & alia beneficiæ Ecclesiastica, quis sit numerus omnium Presbyterorum, & Clericorum iuxta in divinis inferentium, quæ sit dignitas maior post Pontificalem, quales sint redditus dignitatum, Canoniarum, & aliorum beneficiarum, & an ad sint præbendæ Theologalis, & Penitentiariæ, & quæ sit causa scientiæ?

4. An in ea cura animarum exerceatur, per quem, an sit in ea fons Baptismalis, & quæ sit causa scientiæ.

5. An habeat Sacristium sufficiens instructum facta suppellectili, cæterisque rebus ad divinum cultum, & etiam ad Pontificalia exercenda necessariis, chororum, organum, campanile cum campanis, & cæmeterium, & quæ sit causa scientiæ?

6. An sint in ea corpora, vel aliquæ insignes Reliquiæ Sanctorum, quomodo asserventur, & quæ sit causa scientiæ?

7. An habeat domum pro Archiepiscopo, vel Episcopo habitatioem, ubi, & qualem, quantum distet ab Ecclesia, & an reparatio indigeat, & quæ sit causa scientiæ.

8. An sciat verum valorem reddituum mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, ad quam summam annuatim ascendant, in quibus consistant, an sint aliqua pensio onerati, ad cuius, vel quorum favorem dicta pensio sit reservata, & quæ sit causa scientiæ?

9. Quot existant in illa civitate Ecclesiæ Parochiales, & an unaquæque habeat fontem Baptismalem, quot item in illa existant Collegiatae, quot Monasteria virorum, & mulierum, quot Confraternitates, & Hospitalia, & an ibi sit Monasterium Pietatis, & quæ sit causa scientiæ.

10. Quantum sit ampla Diocesis, quot, & quæ loca complectatur, & quæ sit causa scientiæ?

11. An in eadem sit Seminarium, quot in eo pueri alantur, & quæ sit causa scientiæ.

12. An ipsa Ecclesiæ vacet, quomodo, à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

De statu Ecclesiæ huius, quæ sunt in partibus Infidelium, quomodo fieri poterit, diligens eam in situatur, neque admittantur Tituli in Provinciâ non descripti, vel qui in Scripturis Sacris Collegij non reperiuntur.

Interrogatoria pro habenda informatione status alicuius Monasterij.

Primò, In qua Provincia, & Diocesi sit monasterium, & quæ sit causa scientiæ?

1. Cuius ordinis sit, & quæ sit causa scientiæ?

2. Quis sit numerus Monachorum, & quis eos sanguis

tanquam caput regere consueverit, & quæ sit causa scientiæ?

4 Sub qua Inuocatione sit Ecclesia ipsius Monasterii, cuius structura, & qualitas. An indigeat reparatione, & quæ sit causa scientiæ.

5 Qui sint redditus mensæ Abbatialis, vel Prioralis, qui redditus mensæ Conuentualis, & quæ sit causa scientiæ?

6 An Monasterium habeat aliquam iurisdictionem temporalem, aut spirituales, quam, & in quos, & quæ sit causa scientiæ?

7 An habeat curam animarum, per quem hæc exerceatur, & quæ sit causa scientiæ?

8 An vacet, quomodo, & à quo tempore citra, & quæ sit causa scientiæ?

Quid agendum perfecta Inquisitione.

C Vin totum examen, seu Inquisitio de persona promouenda, & informatio de statu Ecclesiarum, seu monasterii perfecta fuerint, Notarius eas, una cum scripturis, & documentis publicis, & authenticis, ac Professione Fidei in instrumentum publicum rediget.

Si processus Inquisitionis confectus fuerit extra Rom. Cur. Prelatus, qui eam confecerit, ad Pontificem clausum, & obnuntium transmittet, si Ecclesia, vel Monasteria non sint ad nominationem, vel presentationem Imperatoris, vel alicuius Regis; si verò de huiusmodi nominatione, vel presentatione, transmittet procedum ad Cardinalem illius Regni, vel Provincie proterorem, in qua est Ecclesia, vel Monasterium providendum.

Ipsæ autem Prelatus, vel per litteras sepatatas, simul tamen cum processu mittendas, vel per subscriptionem huiusmodi processus significabit, quanta hæc testibus examinatis, eorumque dictis, & scripturis productis suo iudicio habenda sit, simul etiam quid de promouendo ipse sentiat.

Processus hic formatus, & transmissus primum à Cardinale, cui illam in Consistorio referendi munus incumbet; deinde à tribus Cardinalibus Prioribus Ordinum subscribetur, & postea fiet relatio in Consistorio.

Cardinalis relator monere debet promouendum, si presens in Curia sit, ut iuxta Concilium Lateranense nouissime celebratum, omnes Cardinales, vel maiorem partem Collegij adeat, antequam Ecclesia, vel Monasterium proponatur, ut quæ à referente Collegio sunt audiri, oculata fide quantum ad personam ipsius promouendi attinet, cognoscere possint.

Postquam prædictis expeditis de commissione conferendis constitit consecratori, siue per litteras Apostolicas, si sit extra Curiam, siue per mandatum à Camera Apostolica emanatum in ipsa Curia, siue per commissionem viuz vocis oraculo à Summo Pontifice consecratori factam, si consecrator ipse sit Cardinalis, alioquin et non debet credi, Dominica die, ut dixi d. alleg. 1. à num. 42. vel festiua, si Summus Pontifex hoc specialiter indulserit, ut habetur in Pontificali; Episcopalis fiet consecratio: nam hodie qui à Papa eliguntur, solent de eiusdem mandato in Curia, aut extra eam ab alio consecrari, ut habetur in Ceremoniali; attenio verò iure communis consecratio Episcoporum fieri debet à Metropolitano electi, cuius sanctorum est sustaganeus, cap. Episcopi 14. dist. 11. Petr. Gregor. synagm. sacri, part. 2. lib. 17. cap. 14. num. 7. Sed si fuerit ipse

Barb. de Episcopo Pars I.

Metropolitanus impedius, id alteri Episcopo committere potest, cap. quod sedem, de officio Ordin. Metropolitanus autem ab omnibus provinciæ Episcopis congregatis in Sede Metropolitanæ est ordinandus, ut Anicetus Papa decreuit in cap. 1. 66. dist. 8. in cap. si Archiepiscopus cum seqq. de tempor. ordinat. Petr. Gregor. d. cap. 14. num. 8.

In ipsa quoque Ecclesia, ad quam fuit electus, est consecrandus Episcopus, si id commodè fieri poterit, aut saltem in provincia ipsa, secundum Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 2. Less. de iustit. lib. 2. cap. 34. num. 103. Vgolin. de officio Episcopi cap. 2. in princ. num. 4. nisi in Curia Romana moretur electus, ut probati videntur in cap. quod sit, de elect.

Fieri autem debet consultius Episcopi consecratio à tribus Episcopis, & non paucioribus, ut habetur in cap. 1. & in cap. Comprovinciali 64. dist. 8. & in cap. perro 66. dist. 8. & in d. cap. si Archiepiscopus, & in cap. nec Episcopi, de tempor. ordinat. alias nulla est consecratio, etiam si à duobus fieret, cap. Choroepiscopi, in fine 68. dist. Syluest. in sum. verb. consecrari c. in princ. Azor in iura moral. part. 2. lib. 3. cap. 30. quæ 3. vers. quæ sit, Regid. de Coninck disp. 20. dub. 3. concl. 3. Layman in sum. Theolog. moral. lib. 3. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota, Sebalt. Cæsar in relect. de Ecclesiast. hierarchia, part. 1. disp. 6. § 2. num. 8. Trium enim Episcoporum præsentia requiritur, ratione, & exemplo. Ratione, ne tantum beneficium videatur fortuitæ præstium; ut pro illo pariter preces ad Deum effundant. Et exemplo, quia & Jacobus frater Domini à Petro, Iacobo, & Iuane Apostolis ordinatus fuit, cap. perro 66. dist. ubi sic dicitur: Perro Hierosolymitanorum primus Archiepiscopus Iacobus, qui factus dicebatur, & secundum carcerem frater Domini nuncupatum est, à Petro, Iacobo, & Iuane ordinatus est, successoresque sui formam dantibus, videlicet, ut minus, quam à tribus Episcopis Episcopus non ordinetur, referunt Dutan. in rationali diuino, lib. 5. cap. 11. num. 7. & 9. Anton. August. in Epistolarum Pontificum veteris, lib. 4. tit. 17. aliud verò est in recta nouiter ad fidem conuersis, aut aliis, in quibus penoria esset Episcoporum, tunc dispensat summus Pont. sicut dispensauit Gregor. Papa cum Augustino Anglorum Episcopo, cuius dispensationis pars habetur in cap. de. 80. dist. Audistis autem eum Summi Pontifici concedi potest ut vnus Episcopus iustus de causis Episcoporum consecret, eo quod non Christus Dominus, sed Apostoli constituerunt, ut Episcopos à tribus Episcopis consecraretur, Azor. vultu. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. q. 3. Agid. de Coninck de Sacram. & censur. tom. 2. disp. 30. dub. 9. concl. 3. Paul. Laymann in Theolog. moral. lib. 3. tract. 9. cap. 5. num. 1. vers. nota, Sebalt. Cæsar d. disp. 6. § 2. num. 8. Sed non potest Papa concedere simpliciter Sacerdoti consecrare Episcopum, Coninck de Sacram. disp. 20. dub. 9. num. 86. Alzedo de promouenda Episc. d. dist. p. 2. cap. 5. n. 8. in princ. Circa processum verò in ordinatione Episcopali primæque Ecclesiæ eleganter Alphons. Auaræ Guettero in specula iuris Pontificij, cap. c. cel. 8. vers. quod antieratibus, in hæc verba. Petrus fuit solus Episcopus à Christo factus ante Ascensionem, post Spiritus sancti autem missionem, fuit ipsa prima die Dominica, fuit alia solus Petrus fecit Iohannem Episcopum, dante Petrus consecrante Iuane fecit Iacobum Zabedæ, quibus tribus factis, tunc ordinauit Petrus quod deinceps ordinaretur Episcopus nisi à tribus Episcopis, ut in d. cap. perro, licet tunc propter paucitatem Episcoporum, quando Apostoli fuerunt, non poterit hæc forma semper seruari: idcirco Paulus solus Timotheum, & Titum ordinauit Episcopos, qui separatus à Bernabe non habebat in secretis sua Episcopos, nisi qui postea fecit. Rursus autem quare filij

Zebedai fuerunt prius à Petro in Episcopos ordinati, est, quia illi post Petrum fuerunt maiores, & honorabiliores, & hoc cum Petro Christus praeceteris praeferebat, ut patet in Trinitate, in susceptione filia Archidiaconi, in oratione in H. 17. Math. 9. 16. & 17. Chryl. super illa. Affusum 1. 2. v. 9. Petrum, Iacobum, & Iohannem, dixit: Hec assumpti, quia alius potior erat. Hec Alph. inf. Aluarez, Guettero dicto loco.

Deducitur postea a consecrandis in vestes, & ornamento Presbyteriali, atque Sacerdotali: neque enim in primæua Ecclesia licuit quemquam Episcopum creari, qui non per omnes Ecclesiasticos gradus transierit, qui non per multos annos functiones omnium Ordinum exercuerit, Anron. August. 1. 4. epist. iuris Presbyteriorum, lib. 4. tit. 3. Vide Cyprianum Cornelium sic laudat. *Nos iste, inquit, ad Episcopatum subis peruenit, sed per omnia ecclesiastica officia promeruit, & in diuina administrationibus Dominum sepe proseruit, ad Sacerdotii sublimem fastigium, euoluens religionis gradibus ascendit; nec, ut quidem, vniuersi ut Episcopus fieret, sed ipse uim passus est ut Episcopatum causis acciperet. Quia autem ille ipse (inquit Gregor. in apologia prius) qui ueritatis Antistitem, & propitium in uero dicentia spem, ueluti fons sacrum ex arce, fuit, illum, inquam, qui cum Angelorum classe, & ordine fuerit, qui cum Archangelis Deum celebrabat; qui ad supremum Altare sacrificia transformet, simulque cum Christo Sacerdotio fungitur; qui symonem iustitiam, imaginemque creatorem fuit; & super mundo episcopum agi: & quid maius est, dicam, Deus erit, & alius Deus efficiat? Quod quidem obsecrandi non maxime est ne ad Episcopalem dignitatem promoueantur nisi qui Ecclesiasticorum graduum munerebas in illius magno exemplo, & uiræ integritate personæ sit, ne ei aueniat quod idem Gregor. Nazianz. in laudibus Athanasii, sic: Discipuli simul, & Magistrique potius designantur: alios ante purgant, quam ipsi purgati fiant; bene sacros, bene Sacerdotes: bene extra Sancta, bene Sanctarum Arbitri, & Antistites; veteres uirto, pietate rades: & (quod gratæ fauoris humani, non spiritus opus est) qui cum cetera omnia uiolenter petuissent, ad extremum ipsam quoque pietatem tyrannide premunt: quotum non mores dignitatis, sed dignitas moribus fidem astruit, ordine admodum prepositi: totique denique plura pro suis, quam pro populi, ignorantis sacrificia debeant. Hinc etiam Nicolaus 1. epist. 1. ad Michaelem Imper. damnat plurimum Photium, qui laicus Constantinopolitanum affectabat Primatum. Pridem, inquit, audire esse debuit, & deinde instituit: sed hoc docere prius elegit, & deinde capis doceri prius sanctificare curauit, ac deinde sanctificari, prius illuminare uoluit, & postea illuminari.*

6 Cùm, ut inquit Cyprian. lib. 4. epist. 2. de clericorum omnium testimonio, de plebis, qui adest, suffragio, & de Sacerdotum antiquorum, & bonorum uiciorum collegio, loco, & gradu Cathedra Sacerdotalis vacante, Dei uoluntate, atque omnium consensione, creari, & consecrari debeat Episcopus, ideo senior Episcoporum assensum uersus ad consecrationem hic dicit: *Reuerendissime Pater, postula Sacra Mater Ecclesie Catholica, ut huic praesentem Presbyterum ad eum Episcopatum subleuemus.* Illud aperit decedentes, neque Reges, neque Principes, neque Plebem, aut Cuiusvis Magistratum, sed Hierarchiam ordinantem, atque benedictionem Episcopum constituit, illorum testimonium tantum humanæ auctoritatem esse.

7 Deinde, cùm, ut inquit Gregor. in laudibus Atha-

nassi, Abscondam se, & saluti Delictorum, & Antistitem, salutis principia ignorare, ideo ad examen Fidei, quod tanquam fundamentum, & basis totius aedificij est, promouendum se conferi, sique inquisitum an delictorum Petrus, & Noui testamenti, cum Magister, & interpret esse debet, uelle uerit? Et non prudentiam suam, quantum illius capax est natura, diuina Scriptura sensum accommodare uelit? Hec dum sancti professus fuerit, proponitur illi uiniuxta Fidei summa, eorum praefertim capitum, quibus uniuersa Religio Christiana continetur, Summa, scilicet, ac diuinitissime Trinitatis confessio, Incarnationis, saluificae nostræ æconomia, spes uiræ, & resurrectionis futuræ, Sanctorum communio, ac uisus sanctæ Catholice, & Apostolicæ Ecclesie auctoritas. Interrogatur num ea, quæ ex diuinis Scripturis legit, & intelligit, plebem, cui ordinandus est, & uerbis, & exemplis docere uelit? Num traditiones Orthodoxorum Patrum, ac Decretales Sanctæ, & Apostolicæ Sedis constitutiones reuerentiam suscipere, docere, ac seruare? Num B. Petro Apostolo, cui à Deo data est potestas ligandi ac soluendi, eiusque Vicario Domino nostro, Iesu, qui Successoribus Romanis Pontificibus, fidem, subiectionem, & obedientiam secundum Canonicam auctoritatem per omnia exhibere? Num mores ab omni malo temperare, & quantum poterit, Domino adiuuante, ad omne bonum commutare, castitatem, & sobrietatem cum Dei auxilio custodire, & docere, diuinis semper negotijs mancipari, & à terrenis negotijs, uel luctus turbis alienis esse, ne scilicet oculis, qui moderandis gressibus precam, cura pulueris obsecut? Num humilitatem, & patientiam in seipso custodire, & alios similiter docere uelit pauperibus item, & peregrinis, omnibusque indigentibus, propter nomina Domini affabiles, & misericordes esse? Quæ omnia ubi ille sancti, & bona fide seruaturum se quantum humana fert conditio, promiserit Summa eius oneris, quod subeundum est, ad oculos illi, tanquam in compendium ponitur; Episcopum oportere iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare, & confirmare. Ex quibus apparet in hac consecratione Episcopos nullum uotum emittere, neque se ad aliqd obligare, nisi ad ea, quæ tenentur ratione Sacerdotij, iurant tamen fidelitatem Sedi Apost. & se honoraturos Legatos de latere, & Ecclesiam suam indemnem habere, cap. 1. de iur. v. golin. de offic. Episcopi, pars 1. cap. 1. §. 1. in princ. Alzed. d. pars 1. cap. 4. num. 18.

Fidel absolute examine angustiore ordinandus induitur habitu. Calceantur pedes ad annuntiantium Euangelium pacis; ut cui, non stes, labore, non otiosus desileat. Induitur interioribus quibusdam tunicis, Interioris, & occultæ deuotionis, innocentie, & integritatis perfectiorem denotantibus; cuius solus Deus purum animarum uincus sponsus inspector est; & cuius suauitatem illi solum norunt, qui experientur: intus enim est, qui iudicat, intus quod iudicatur, interiorum cura in extenotum nimis occupatione non minuat. Induitur item Dalmatica latas manicas habente: oportet enim Episcopum, ut inquit Apost. ad Titum 1. signi Dei dispensationem hospitali esse, benignum, liberalem, de quo dicitur illud, dispersit, dedit pauperibus, dispensationis autem huius, inquit Chrysostomus, modus ille, si Ecclesiasticæ facultates neque tedondent, neque temporibus necessarii desint.

Postquam ordinandus sic uestitus, & ornatus, ac eas operationes accedit, quæ uerè sanctæ sunt. Sanctusque efficiunt; quæ ex antiquissimis, & Apostolica

Apostolica traditione, sacris primum signis, & actionibus, deinde mysticis vñtionibus continentur. Actiones, & signa sacra à Dionysio tantorum mysteriorum Divino interprete, hæc numerantur: genuflexio ad Altare, manuum impositio, Crux obligatio, benedictio, & precatio: vnguntur postea caput eius, & manus cum certis deprecationibus. Neque verò frustra, aut sine causa sunt prolatis, tam si acquiesceret repetitis precibus, hæc ipse, qui consecratur, Deo omnium bonorum auctori, & largitori commendatur: *Plus enim, inquit Chrysostomus in cap. 5. ad Timotheum. 1. eiusdem precibus indiget, quam ceteri omnes, nam quantum est celsum dignitas, tanto Sacerdotis maiora sunt pericula.*

- 10 Vngitur in episcopo primum is, qui consecratur, ut auctoritas, & dignitas eius declaretur, eum scilicet esse caput, & principem Ecclesie sue, quomodo vir vñtoris sue caput dictus est: & ut ostendatur eum esse Vicarium Christi, cuiusque dignitatem, & auctoritatem gerere, qui est super omnia, & quem constituit Deus caput super omnem Ecclesiam. Ideo & Reges non iam in capite, sed in humero vnguntur: primum ut is proprius honor sit illius, quem Deus constituit excelsam super omnes Reges terræ, & quem oleo laticæ excellens, & angustius vñsit pax confortibus suis. Deinde ut ostendatur quod primum ante omnes Reges, & Principes persona capitis Pontificali officio representetur. Vngitur tamen, & Rex in humero, ut neque ipse placeat excludi à representatione eiusdem capitis, nam & huius principatus, ut dicit *Isai. 9. suis super humeros eius, & ut sciat se esse ministrum ad portandam Crucem Iesu Christi, eisdem bonorum, vindictam autem malorum, Apostol. ad Rom. 13.*

- 11 Deinde in manibus vngitur: primum propter officium, & ministerium eius, ut se sciat dignitatem non propter osium, sed propter negotium suscipere, ut sciat ex illo se numero operatorum esse debere, qui sustinent pondus dei, & altari: deinde ut illis manibus addat virtus Spiritus sancti, eas teneat, & dirigat, cum illis laboraret, & operetur, ut quidquid benedixerit, benediciatur: quidquid sanctificaverit, sanctificetur. Denique vnguntur manus eius, ut operetur bonum, ad omnes quidem, sed maxime domesticos Fideles: ut quatenus suas mittat ad fortiores, ut panem oculis non comederat, ut manus eius distilleret myrrham, ut sit beatorum socius ille, quem eum venerit Dominus, inveniet vigilanter, & operantem. Materia autem & forma constat hoc Sacramentum, nam impositio manuum trium Episcoporum est materia, qua Episcopus consecratur: ut verba illa, *Accipe Spiritum sanctum*, forma sunt huius Sacramenti. Ita *Henricus in sum. lib. 10. cap. 6. §. 3. Valsq. in 3. part. tom. 3. diffinit. 1. q. cap. 5. num. 18. Laymann. lib. 3. tract. 9. cap. 5. num. 1. Sebast. Cæsar. dist. part. 1. diffinit. 6. §. 1. num. 1. & §. 2. ubi num. 4. subdit quod ceteræ solemnitates subministratae non sunt, sed tantum quedam ceremonie ad maiorem reverentiam, prout de Missa dicunt *Henricus d. lib. 10. cap. 6. §. 3. Sebast. Cæsar. d. §. 2. num. 12.**

- 12 Peracta consecrationis Sacramento, consecratur iam ad spirituales economiam, sanctæque prole gubernationem se se conferat. Armatur igitur, & tollitur, accipitur regenda, & gubernanda familiaria instrumenta, ac gubernacula. Traditus in primis in manus novæ Antistitis consecratur baculum, auctoritatis scilicet, & discipline insigne, sustentaculum imbecillitatis humane: ut si in succendendis vitulis præsumens, iudicium sine ira teneat, in fovendis virtutibus auditum animos depulcens, in tran-

quillitate severitatis censuram non desitens, ut teneat errantes, regat iustos, pungat, & stimulet ignavos, & inertes, repellat nocentes, ac iuxta *Exechiel. cap. 34.* attrahat vagum, sustentet languidum, stimulet pigrum, porce in humeris suis exemplo principis Pastorum æque, & debile, ut incredulus inquit *Bernardus lib. 3. de considerat. convertantur ad fidem, cavetur si non avertatur, auersi revertantur, perarshi ordinantur ad utilitatem, subarshi ad veritatem revertentur, subversari committuntur, ut vel emendantur ipsi, si fieri potest, vel si non, perdant auctoritatem faciemque alios subvertendi. Negligenter pastores tui commendatum Dominecum gregem, inquit Magnus Leo, committuntur Summo non amare Pastorem. Quod verò Baculus est acutus in fine, rectus in medio, & ceterotus in summo, designat quod Pontifex debet pungere pigros, regere debiles sui testitudine, & colligere vagos: Hieronymus. *Vielmias de Episcopis ruralibus. 1. fol. 23. Moscon. in tract. de maiest. militibus Ecclesie. part. 1. lib. 1. cap. 3. versum baculus, Barthol. Guazant. in comment. rubric. Missal. & Breu. tom. 1. part. 2. tit. 1. num. 6. & part. 5. tit. 1. §. 3. Tamburini. de iure Abbatis, tom. 1. diff. 10. quasi 1. num. 4. & §. 2. in fine. Durand. in rationali divinatione, lib. 3. cap. 15. num. 4. ubi num. 5. dicit quod 3. Romanus Pontifex Baculo non vitiorum, 14. tum propter historiam, tum propter mysticam rationem, cap. vñit, in fin. de sacra Vñctione. Historia est, quoniam Beatus Petrus Apostolus Mattheum discipulum suum, quem Dominus inter Discipulos constituit eum dixit: *ne si efficiamur sicut parvulus iste non iurabis*, &c. misit cum quibusdam aliis ad prædicandum Germanis, qua in via ad viginti dierum desuncto Frontone, collega eius rediit ad annunciandum hoc Petro, cui Petrus, accipit hunc Baculum, & tangens illum dicit: *Surgit in nomine Domini*, & prædica: ille verò in quadagesimo die à tempore mortis illius reigrit eum, & iuxerit, & prædica, & ita Petrus Baculum à se remouit, & subditis dedit, nec recuperavit. Innocentius verò Papa III. scripsit in Ecclesia speculo quod Beatus Petrus misit Baculum suum Euchario primo Treverorum Episcopo, quem vñt cum Valerio, & Marono ad prædicandum Evangelium genti Teutonice delinquo, qui successit in Episcopatum Materius, cui per Baculum Petri de morte fuerat suscitatus, quem Baculum vñque hodie cum magna veneratione Ecclesia Treverens, servat, & ideo Papa in illa Diocesi vñtur Baculo, & non alibi. Hæc Durand. ubi notat, & me citato in hoc loco refert Alzedo de prædictis. *Episcop. dignit. p. 1. cap. 1. n. 70. Hieronymus. Venero de exam. Episcop. lib. 4. cap. 10. num. 2. 1.***

Verum eum hoc regimen non tam timoris, quam amoris sit, non tam severitatis, quam charitatis, nam & Christus Dominus dilexit Ecclesiam, & tradidit semetipsum pro ea, Ioann. 13. & eum quem Vicarium loco sui reliquit etat, prout quoniam illi despondisset, ter interrogavit num se diligeret, & propter se ipsam suam? quod eum ille summa asseveratione ter professus fuisse, tunc demum illud audiit: *Pasce oves meas, pasce agnes meas*: eius igitur amoris, & charitatis symbolum sacra Consecrator novo sponso tribuit consecrationem Annulum, fidei scilicet signaculum, quatenus sponsum Dei, sanctam videlicet Ecclesiam incemerata fide ornatus illibate custodiat, *Durand. lib. 3. c. 14.*

Hinc Consecrator novo Praefuli Evangeliorum librum tradit. *Accipis, inquit, Evangelium, & vade, prædica populo ubi convicis, Potens est enim Deus ut auget ubi gratiam suam. Quasi diceret: Ne putes in Paulo, & Petro, Tiro, & Timotheo, Chrysostomo, & Augustino*

Augustino munus, & functionem Apostolicam de-
fuisse: ne pures electum illum benedictionem, &
auxilium atheni Paris sublarum esse, quo illi sub-
nisi, profecti annunciantur Evangelium uniuersis
mundo: potens est Deus etiam tibi dare gratiam
suum, ac per te similia operari. *Episcopus enim ille plus con-
sidat, inquit Bernardus lib. 2. de considerat. laborauerunt,
non tam totum laborauerunt, & tibi ad hoc locus
relictus est. Neque te illud tanquam terreat, quod subli-
mibus hominibus sapientia verborum carere, quod ferius ad sa-
crorum litterarum lectum accessisti, quod nunquam
Cathedram Dauidis confunderis. Ante, & fac aliquid,
Potens enim Deus tibi augere gratiam suam. Nihil
agentem impossibile est bene operari. Melius sero, quam
nouquam: nam, & videremus bene operari diuitem acceperat
denarium, Matth. 5.0.*

- 17 Postea accipiens nouus Pontifex à suo Consecra-
tore, ac reliquis assistentibus osculum pacis, recedit
ab Altari, ac deinceps eo tempore, quo populus
Christianus dona, & munera ad Altare Dei, more
veteri, eoque laudatissimo, offerre solet: ipse quo-
que suo Consecratori, tanquam spiritali patri, mu-
nera offert, sunt autem ea, ex antiquissima Melchias
Pontificis institutione panis, & vinum, quibus
duæ antefeuuntur facies. Offert panem & vinum; vel
ut ostendat se in eius Sacerdotis functionem, & ma-
nus succedere, cui sine omni in futurum penitentia
iuratur Dominus cum esse Sacerdotem secundum
ordinem Melchisedech: et, ut quidem ego iudico
ad designandam pauperetatem Episcoporum primi-
tius illius Ecclesie, in qua summe opes, summe di-
uitie panis, & vinum fuerunt. Dantur autem hæc
munera claralace, & amplius duobus facibus accen-
sit, ne quid iter hæc leuia munera speculosis colo-
re, pondere periculosis (scilicet quid intelligam) subre-
pat ac subficiar. Male enim agit, cum ea, quæ
virtutis, & pietatis debentur, asino onusto auro conse-
ntunt. Assumitur demum fuerat Anthesis à suis collegi-
is in communionem, & participationem orationis,
ac mystice mensæ.

- 18 Celesti mysterio refectus Mitra armatur, deinde
nouus Præsul, eiusque capiti imponitur sacra Cydaris,
bicornis, quæ galea cum Patris Omnipotentis in-
uocatione, cuius præclara est bonitas, & virtus im-
mensa, totiusque decoris ornamento. Mitra hæc
sententiam virtutis Testamenti designat. Duo nam-
que illius cornua duo sunt Testamenta, anterius no-
uum, posterius vetus, quæ duo Episcopus memo-
ris debet scire, *cap. Episcopos 3. quæst. 1. & illis tan-
quam duplici eodem Fidei inimicos ferite. Hieron.
Venerius de Episcopis titularibus, part. 2. fol. 13. His
cornibus armatus Petrus Neroni, & Liberius Con-
stantio, Ambrosius Theodosio, Basilus Valentino,
Chrysostomus Areadio, Leo Genesio, atque Atri-
le, aliisque quamplurimi testiterunt, terribileque
apparuerunt. Illud quoque notandum est, quod*

- 19 † Romanus Pontifex in lignum imperij, virtus re-
gno, id est, Corona Imperiali; & in lignum Pontifi-
cij virtus Mitra: sed Mitra semper vitæ, & vbiq;
Regno verò vniuersi semper, neque vbiq;, quia Ponti-
ficis auctoritas, & prior est dignior, & diffusior
imperiali potestate, Durand. in *rationali diuinarum*,
lib. 1. c. 13. num. 8. In lignum ergo Ordinis, Episcopus
habet Mitram, & Baculum, quæ eius commissionis
arma sunt, ut dicit *q. vlt. ad fin. in cap. disciplina 44. dist. 8. & in lignum administrationis subiectus, cui
habet ecclesiæ. Lotter. de re benef. lib. 1. g. 9. à n. 97.*
Hinc quando prædicat Episcopus, cum causam Dei
agat, & allegat, minis id facit, & idem Baculum, &
Mitram assumit, quando verò offert in Altari, quia

tunc causam populi apud Deum precibus agit, & al-
legat, & idem ut humilitatem ostendat, in conspectu
Dei omnipotentis, deponit indicia, & insignia alti-
tudinis, & testotis, Baculum scilicet, & Mitram,
quemadmodum videmus in *dist. cap. disciplina, &
Moyses, qui quando Dei causam apud populum alle-
gauit, gladiis vltis est, quando verò apud Deum cau-
sam populi precibus, & humilitate rem totam con-
fiscit, videt Turres. n. 2. Præp. c. 11. & D. Acuña in d. e.
disciplina, n. 1. 2.*

Quia nihil tam inglorium, dicebat Bernard. *epist. 10*
126. quàm Episcopus gloriæ cupidum deprehendi,
idem nouus Prælati manus operis chirothecis,
ut nesciat sinistra sua, quid faciat eius dextera, &
quandoque eas velat chirothecis, & quandoque de-
nudat, quia bona opera interdum ad vitandam van-
nam gloriam occultantur, & interdum ad adifi-
candum proximos propagantur. Durand. lib. 1. c. 15.

Deinde collocatur Episcopus, id est, Inspector
omnium, in editorio super omnes loca, inquit Am-
bro. *de dignitate Sacerdotali cap. 6. ut ita cunctos res-
piciat, & eundem oculi in eum respiciant. Cuius
loci confidatario, inquit Bernard. lib. 2. de considerat.*
facit honoris contemptem in honore etiam ipso.
In alto positum, non altum sapere difficile est, &
omino insuauit; sed quantum insinuat, tantum
gloriosius: timor de adepta altitudine, & tædere
magis facit, quàm placere ipsam altitudinem. Nulla
splendidior gemma in omni præcipue ornata Pon-
tificis, ipsa humilitas: quod enim celsior cæteris, eò
humiliare apparere illustrior, & ipso. Dilectus
Cathedra, specula est, non domus: qui eleuauit deli-
cere potest. Consideras gradum, & casum meræ,
confideras fastigium dignitatis, & vide faciem abyssi
si deorsum, occupe etiam locum, & non facere fru-
dum, nec loco expedit, nec personæ.

Postquam in sua sede sit collocatus fuerit Pastor, 12
proturpius uniuersa Ecclesia in laudes, & confes-
sionem Omnipotentis Dei, in qua omnis humana
actio, & institutum meritis desinere debet. Dacitur
per templum nouus Antistes, ut omnibus inno-
tescat, commendatur Summo Pastori, & Reçtori om-
nium Deo; ut quem Ecclesiæ suæ præfisse voluit, pro-
pitiis respiciat, de illi verbo, & exemplo quibus
præest, proficere, & ad vitam vni eum gregi sibi cre-
dido, sempiternam peruenire. *Quamlibet enim su-
per peritui gubernando, inquit Chrysost. serm. 1. ad Tit.*
nisi inter huiusmodi gubernacula gratiam habeas, &
patem quæ à Deo est, & nunciamum iunior, & nunguent
preceps inuoluet, mergique profundo.

Consecratus Episcopus extra Ecclesiam suam 13
proficisci quamprimum tenetur ad suam diocesim,
& officium sibi commissum suscipere, & sic in Ro-
mana Curia fuerit electus, non debet proficisci sine
litteris Apost. *extranag. inuincit. de elect. inter com-
munes, sicut & Prælati cæteris præcipiunt. Cum
verò ciuitatem suam ingreditur, est à Clero, & po-
pulo honorifice suscipiendus, & ad Ecclesiam dedu-
cendus. Specul. in tit. de legat. arg. cap. omnia qui. 1. dist. cum similibus: quare sicut eodem
Christo Hierosolymam ingreditur conditus cum tam-
is Palmaram occurrunt populus. Math. 11. & Chris-
ti legatus bonitatis est suscipiendus, cui & mona-
chi quoque cum Clero tenentur occurrere, secun-
dum Bald. in l. fin. C. de hon. qua lib. de qua solemnitate
& forma suscipiendi nouum Episcopum, vide in
Pontificali Episcopo potum.*

Alla circa tempus, & locum in quo sit huiusmodi consecratio celebranda, dicam infra *alleg. 1. num. 38. eam seq.* Pult plures huius tractatus impressiones nouissime ad manus nostras peruenerit Panoplia Episcopalis continens de sacro Episcoporum ornatu libros septem, Autore Ambræo du Saulny, in quorum primo de Mitis Episcopalis antiquitate, in secundo de virga Episcopali, vel Pastoralis Baculo, in tertio de annulo Episcopali, in quarto de Episcopali Cruce pastoralis, in quinto de ciborheis Episcoporum, in sexto de Dalmatico & Tunice, in septimo de campis, caligis, & sandaliis Pontificum.

Vultus Dominus Iesus pro sua summe pietate me insignum Presbyterum ad hanc supremam euehete dignitatem, nam die 21. Februarij 1648. quæ tunc erat Dominice Quinquagesimæ, in qua Ego vt Praefectus Congregationis Sacerdotum existentis in Collegio Imperiali Societatis Iesv Madritensis, decantabam Missam maiorem in Ecclesia dicti Collegij in solita festiuitate Inbilz quadreginta horarum, Dominus noster Rex Philippus I V. consulationem à supremo Consilio Italiae transmissam de Episcopatu Vgentino tunc vacante, informantē Reuerendissimo & doctissimo, ac Religiosissimo P. M. Fr. Ioanne Martinez eius Confessario, in mei fauorem expediuit, & subscripsit. Deinde Ferie quinta Cenerum die 26. eiusdem mensis excellentissimus D. Emmanuel de Fonseca & Zoniga, Comes Montis Regalis, Praeses dicti supremi Consilij, nominationem huiusmodi mihi noiam fecit & vt pro impetrando illius provisione à Sede Apost. Romam venissem. Tenor autem litterarum à D. Rege hac de re Sanctissimo D. Papæ dixerarum talis est.

May santo Padre. En mi Reyno de Napoles ha vacado la Iglesia y Obispado de Vgento por muerte del Obispo Don Gerónimo de Martino su último possessor, y secundame su presentacion y nominacion por ser de mi parentage Real, è eluydo y nombrado al Dotor Don Agustin Barbosa por la buena relacion que tengo de su virtud, grandes letras, y vda exemplar, y eljorar que mediante esto sera por el la dicha Iglesia bien regida y administrada, como lo entienda V. Santidad del Cardenal Albornoz, muy ha mui me suplico à V. Beatitud. que dandole entera fe y credito en lo que de mi parte diere cerca dello, seaga por bien de prouer à mi presentacion al dicho Dotor Don Agustin Barbosa à la dicha Iglesia de Vgento, y reuocarle del pacher las Bulas, y de mas recaudas necessarias en la forma que conuengas la gratificacion que habiere lugar, que io recibre en ello singular fauor y gracia de V. B. cuya

may santa persona nuestro Señor guarde al proffero y felice regimeno de su vniuersal Iglesia de Madrit à 4. de Julio de 1648. Don Felipe por la gracia de Dios Rey de Castila, &c.

EL REI.

ZERATS Secret.

Die 14. mensis Octobris è Madritensi Cutia cum Regis litteris nominationem de me factam contentibus, Romam petiui, & die prima Ianuarij incipientis anni 1649. ad hanc Romanam Curiam saluus, & incolumis petueni: die verò sabbati decima eiusdem mensis Ianuarij Eminentiſſimus D. meus Card. Albortotius me cum prædictis Regis litteris Sanctissimo D.N. Innocentio X. præsentauit, & postmodum die 9. Februarij tremendum, sed opretissimum examen subiui, coram eodem Sanctissimo D.N. præsentibus Eminentiſſimis, & Reuerendiſſimis DD. Cardinalibus Barbarino, Rothe, Getrafa, Espada, Ginette, Lugo, Cornato, Carpegna, Verospio, Iustiniano; examinantibus, & interrogantibus aliquibus Curiz Prælati, ac Reuerendiſſimis Partibus, quod examen, Deo gratias quotidie refertur non cello, felicitet peregi. Postmodum die 14. eiusdem mensis fuit factus processus coram Eminentiſſimo D. Card. Marzari Regni Neapolitani protectore. Et die prima Martij sequentis fuit facta prononizatio in Consistorio per Eminentiſſimum D. meum Card. de la Cueva, loco d. Eminentiſſimi D. Card. Marzari infirm. Et in alio Consistorio sequenti, quod factum fuit die Lunæ 21. eiusdem Martij facta proposicio per eundem D. meum Card. de la Cueva, & eodem die accepi habitum Prælatium, & Rochetum de manu Sanctissimi D.N. Innocentij X. & Eminentiſſimis DD. Cardinalibus ac nonnullis Curiz Prælati de more solito insilire corpori: & demum die quinte mensis Aprilis, secunda feria infra octauam Paschæ in Ecclesie Beatissimæ Virginis de Populo monasterij Ordinis S. Augustini Congregatione Lombardie Episcopalis consecrationis manus accepi à dicto Eminentiſſimo D. meo Card. de la Cueva, magno hominon concursu, & summa litterarum iubilacione & gaudio: & die 27. eiusdem mensis iter ad Episcopatum prosequutus spero inter quindecim dierum spetium, faxit Deus, illoc appellere, & quia Pastoralem litteram ad populum, & Clerum meæ diocesis scripsi, eam hic inferere oportet pretium duxi, tenocis sequenti, videret:

AVGVSTINVS BARBOSA

DEI, ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA

Episcopus Vgentinus, à Consiliis D. Philippi IV.

Hispaniarum Regis Catholici,

Clero, & Populo sua Diocesis salutem.

RATIE suæ addidit Dominus nouam gratiam, cum dignatus est me de subdito Prælaturæ, de oue facere Pastorem. Neque enim exiguae gratiæ loco haberi debet statui excubitorum super gregem Christi, & præfici animabus pretioso agni immaculati sanguine tanquam litro pro eis appenso redemptis, vt de captiuitate, qua miserè genus humanum tenebatur, euehæ, in veram, perfectamque filiorum Dei libertatem ascerentur. Nihil eo munere sublimius reperiri inter homines possit, cum sit participatio quædam infinitæ illius dignitatis, qua Christus asserptor generis nostri in salutis humanæ concedit sibi curam incubuit. Quia enim, vt optatus

2. Dec. Coll. lent. ad Albarum Medis. monito mult. eliam epist. 34. apud R. P. Theophil. Ragnier. ad diffus. de bono regimine (p. 3. p. 100. & p. 100.)

optatus ex pretij annumeratione per illum facta sequatur effectus, subiungenda est eius, quod contribuendum per nos est, applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi sunt fideles sensibilibus monitis, quæ à Christo post eius in Cælos digressum non sunt expectanda, sufficit sibi subrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipsi magno Pastori, & Episcopo animarum nostrarum succentibus, per quos per Christum, ac eius intra cuiusque modulum vicaria potestate, dirigerentur fideles, & ad finem suum, ac fructuum Christi meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla potest cogitari inter homines occupatio, aut cura sublimior, eamque Chrysostomus, Gregorius Theologus, ac Gregorius Magnus, iustus de sacerdotio tractationibus, non dubitarunt diuinum, id est, supra fortis humanæ conditionem dicere. Isidori Pelusiote viri & Sanctissimi, & doctissimi vox est. *Episcopus, & nomen, res ipsa, cum diuinum quiddam sit, atque omni alio munere, ac dignitate præstantius, paucis quibusdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me videns, homo mihi curæ supellectilibus, ac reuenticis conficiis, merito agnosco, (vt præmittebam) collatam mihi esse gratiam pro gratia; tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro sua benignitate præinditum, nullis eam prolucientibus meritis meis, diues in misericordia Deus voluerit. Multis tamen me periculis, & muneris humilitati ad mensis obnoxio deprehendo, cum non de vna solùm anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgentinæ Ecclesiæ gubernaculo præpositus ad Deum pro peccatis alienis intercessor venio, apud quem de propriis securus non sum. ^f Ad vigilas super gregem Domini vocor, ad excubias ad mouer inter lupos imminentes ouili Dominico, illud rapere, ac dispergere tentantes; cui si per dormitantis incuriam aliquid decedat, ofcitantis excubitoris damnum fiet, imminutionem illam rei suæ, & quodcumque in grege dispendium ei vni adscripturo Domino cui totius curæ molem commisit. Dormiebant Apostoli, iactante Domini passionem vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens, *Simen dormis?* Aliorum enim somnus Petro imputatur, quippe qui in tanto fidei, rerumque omnium discrimine, non vigilare modò, sed alios etiam ad vigilandum cohortari debuisset. ^b Haud secus igitur præpositi cuique particulari gregi Pastores, quorum est ex munere omnibus, quos rectioni suæ obnoxios habent, inuigilare, si vel altè stertant, vel semisopiti damna omnibus rationalibus semper impendentia non aduertant, repositur ab eis dispendij ratio seuerissimè itaque bono operi, hoc est, de grauissimorum Patrum sententia, duro, & prægraui, ac humani numeris propè importabili se supposuisse videri debeant. Agnosco pondus impositi muneris, nec distitero imbecillitatem meam. Quare per Christi charitatem, periclitanti mihi orationis vestræ manum tendite vos, qui in virtutum litoribus statis. ⁱ Accingat ergo sanè pro viribus à Cælo communiacis, nec partem vllam solitudinis desiderari à me patiar, cum bono Deo. Subiungimini & vos studio meo, & curæ curam subnectite. In hoc enim operis genere, cassi sunt nifi præpositi, nisi eos subditorum docilitas dictis audiens prompta voluntate secundet. Cooperamini igitur mihi charissimi, & desideratissimi, vt ego indignus, & infirmus, non deplem cum Gregorio, quòd suscepim nauem vetustam, & vehementer confractam, in quam vndique fluctus iactant, in eaque valida tempestate quassata, putridæ tabulæ naufragium sonant. Operabor & ego in Domino, vt diuina ope, & auxilio efficiamini firmissimum Ecclesiæ soliditatis ouile, ne aliquis ex vobis errabundus lupina rapacitate foris inueniat deutorandus. Nomen enim & munus Pastoris magnam sollicitudinem pro commissa ouibus deposcit. ⁱ quam sicut in meo Pastoralis codice pro communi commodo exararam habeo, ita laborioso studio pro vestra salute adhibendam spero; vt his freti animi, corporisque subdiis, vno ore, & voto vnico honorificemus Deum, & Sponsum Ecclesiæ nostræ IESUM, quem etiam atque etiam rogare vobis maximè curæ sit, vt humilem simul & vtilem in iuncto me faciat ministerio perseverare; humilem vera de me sentiendo, vtilem recta ad vos dirigendo, quatenus ad nostram vtilitatem illud inspiret cordi, hoc ministret ori.

CAPVT VI.

De Episcopatum graduum diuisione.

SYMMARIUM.

- 1 Administrationis generi in Ecclesia militanti insuper reuerentiam Ecclesiæ suæ adducunt.
- 2 Honoris, seu potestatis nomenclaturæ gradus inter ipsos Episcopos a tempore Apostolorum distinctè reperiuntur, per quos alij alius Superioribus effluunt.
- 3 Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus

dicitur.

- 4 Ordo vultus Episcopali maior, vel æqualis reperitur.
- 5 Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecclesiæ in primæ, 99. dist. declaratur.
- 6 Patriarcha, & Primatus idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diuersas sint nomina, secundum vnam sententiam.
- 7 Primatus, vt verius tenet sententia, licet Patriarcha possint appellari, non tamen omnes Primatus verè sunt Patriarcha, nec idem habent officium, eandemque auctoritatem.
- 8 Patriarcha proprii quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus.

- 1 Hierosolymitanus, quia representans quatuor Evangelistam in Ecclesia Dei.
- 9 Patriarchi illi sunt quasi Patres Patrum seu Principes Episcoporum.
- 10 Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum.
- 11 Præsentia sui præstet Archiepiscopus, quia sub se debet habere civitates, & Episcopus ostenditur.
- 11 Metropolitani & Archiepiscopi idem sunt.
- 13 Suffraganei lege Metropolitana, Archiepiscopi sunt subiecti, non ita eorum subditi, exceptis casibus iura speciem expressis.
- 14 Prælati Ecclesiarum Episcoporum nomine nunciantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter invigilare.
- 15 Titulari Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam secularibus.
- 16 Titulari Episcopatus quare hodie cessantur, ratio assignatur.
- 17 Titulari Episcopi dantur frequentius à Romano Pontifici veluti condonari Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.
- 18 Titulari Episcopi, & qui Episcopatum renuntiaverint sive expressa proprii Episcopi licentia nullum ad Ordinem possunt promoveri, etiam si in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant.
- 19 Titulari Episcopi, qui à sedibus suis præterea inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditi habent, & Diocesis cum Christiano populo & Clero, cum iurisdictione tenent, ea in aliena Diocesi in subditi sui non possunt, ac sui Ordinem conservare.
- 20 Titulari Episcopi ad Concilium vocandi sunt, & admittendi, ostenditur.
- 21 Chorepiscopi dicuntur à Græc. Græci pagani, seu villa, quasi in pago, & in villa, ad Episcopalia munia obvianda esse constituti.
- 22 Chorepiscopi potestatem qualis fuerat ostenditur.
- 23 Prælatum, & dignitatem gradum ex Ecclesia institutione, & ab ipsa iure humano processerunt.
- 24 Prælatum Primarium, & Archiepiscopum ad ius duntaxat esse referendus qui teneant, ostenditur.
- 25 Cap. 1. 99. dicitur Declaratur.
- 26 Decima respectu consuetudinis institutionis ad legem Divina debet referri, præsertim quæ ad consuetudinem.

ADMINISTRATIONIS genus in Ecclesia militari instat triumphantis Ecclesie esse indudum ostendunt sacri Doctores, quæ cum variis Ordinibus distinctæ sint, Archangelorum scilicet, Thronorum, Principatum, reliquorumque Cælestium spirituum similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia conveniebat, ut hæc Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius cælestis imaginem referret. Quemadmodum enim in seculari ordine fontemque Universitates, ac Collegia, quorum alia in aliis insunt, nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus, ex multis domibus fit vicus, ex multis vicis coassatur civitas, ex pluribus civitatibus constituntur Regna, & ex regnis Monarchia, Arist. Polit. lib. 1. cap. 1. & 2. aded quid vnaqueque Universitas suos habeat præfectos, seu potestates, quibus obtemperat, ita olim ad spirituales fidelium gubernationem Parochie institutæ sunt, & multis Parochiis plerisque in locis Plebanatus, sive Archiepiscopatus, multis vero ad Archiepiscopatus, plebanumque Rectoribus Episcopi præfecti fuerunt, Episcopi Archiepiscopi, Archiepiscopi Patriarchæ, Patriarchis

denique Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima præposita fuit, atque in gradum omnium posita fastigio, ut suprema illius in omnem ætatem Christianum, cumque eius gradus ad Ordines potestas haberetur.

Vnde à tempore Apostolorum quamvis omnes Episcopi in iis, quæ sunt Ordinis, parem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sui sententia D. Hieron. de qua in cap. legimus, vers. 1. auctoritas 93. dist. nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperuntur, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. in princip. & per totum 21. dist. Nam S. 166. lib. 7. synolog. cap. 11. hæc scripsit verba, videlicet. *Ordo Episcoporum quadripartitus est id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitani, atque Episcopis, ut refert Gratian. in cap. clerici vers. Orde 21. dist. intelligendo de gradu Episcopali, non autem de Ordine, quia Episcopalis Ordo unus tantum est, ut constat ex Anacleto Papa in epist. 1. in cap. 3. in vers. Episcoporum vero, explicans Turresan. d. cap. clerici num. 14. in parvo libello de dignitate Episcoporum cap. 4. & testigit Cuch. in instit. maior. lib. 2. tit. 6. in princip. & lib. 7. ante num. 1. Præterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorum primus est in Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitani, & quartus in Episcopis: vel potius, secundum alios, Primus est Romani Pontificis, Secundus Primatum, & Patriarchatum. Tertius Archiepiscoporum. Quartos eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur, & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor. synag. iuris lib. 15. c. 2. n. 8. Alphons. Aloarez Guetero in speculo iuris Pontificis c. 8. pag. 15. me citato in hoc loco Alzed. de præfent. Episcop. dignit. p. 1. c. 8. n. 1. cum seqq.*

De primo, scilicet Summo Pontifice, quod Episcopus sit, constat ex iis, quæ notat glossa in verb. Episcopus in prim. Sexti tum quia licet alie dignitates in Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopalis maiores, & nullas tamen Ordo Episcopalis maior, vel æqualis reperitur, notat glossa in verb. par. text. ibi in cap. in novo 21. dist. 1. & docent Soc. in 4. dist. 14. quæst. 2. art. 4. cunct. 2. Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 2. & c. 25. §. 1. me citato in hoc loco nouissime post hæc impressa vult Mich. Ferrus de præfent. Eccl. q. 13. n. 6. Vnde iure optimo Summus Pontifex Uniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus dicitur, ut antiquissimam Calcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom. quem refert addit. ad cap. nec 99. dist. 1. & explicans Turresan. de potestate Ecclesie lib. 1. cap. 17. ad 5. Bellarm. in controvers. Cathol. lib. 1. cap. 31. vers. 15. Mich. Ferrus d. tract. de præfent. Ecclesiæ. quæst. 11. num. 1. & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendola in quodlib. quæst. 4. Scholast. §. 1. Pet. Gregor. d. cap. 2. in num. 9. & cap. 9. & cap. 1. in princip. cum quo notabis recte in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium prætorum inspeccionem licet enim Dionysius Areopagita hoc refert ad Cuius est v. Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificium, huiusque de omnibus cura esset non tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vice, ut tali potest applicari secundum tantæ dignitatis mensuram.

Non obstat text. in cap. prima Sedes in fine 99. dist. ubi prohibetur ne quisquam etiam Romanus Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, Ioh. de cap. nec in princip. ad. dist. ubi Beatus Gregorius ait superbiæ esse appellatio-

nem, quia Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa, ideoque petri, & iubet ne quis amplius appelletur. Quia ad primum ex *d. prima sedis*, facili responderi potest vltra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani, verba non agete de Romano Pontifice, sed de Primaribus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij respondetur humilitatis causa recusasse illud nomen, ad conuincendam contumaciam Iohannis Constantinopolitani Episcopi, qui super illo titulo se cognominabat: sed generalius respondebit cum D. Thome. Torrec. Cardin. Belatm. & alijs, quos refert Mendosa *dist. loca*, intelligi posse vniuersalis Episcopi appellationem, vel quod solos fuisset Christianarum vrbium specialis, & immediatus Episcopus, ita reliqui excludantur, & sint ipsius Vicarij, aut quod sit generalis Episcopus omnium, & supra omnes, neque particulares singularium vrbium Episcopus excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij, & constat tum ex originali *lib. 7. in dist. 1. epist. 30. tum ex d. cap. occidit*, quia vobis subtrahitur, quod alteri plurquam ratio exigat, prout non ergo vter vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem lubrabit: In posteriori verò sensu antiquissima est, & verissima appellatio, tum ex dictis, tum ex *reg. c. cunctis per monachum 9. q. 3. cum vulgaribus*.

- Secundo loco ponuntur Patriarchæ, seu Primates, vtriusque enim eisdem esse, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuersa sint nomina, probat *tex. in cap. 1. & 2. 99. dist. 1. in cap. duo summi de officio Ordin. vnde glossa in cap. ceterum de in integ. restit. auctoritate d. c. 1. notat inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem, vt etiam comprobant Caflan. in *catalogo p. 4. confid. 9. in princ. Lancel. de instit. canon. lib. 1. tit. 5. in princ.* Verum licet Primates quodammodo Patriarchæ possint appellari, non tamen omnes Primates verò sunt Patriarchæ, nec idem habent officium, eandemque auctoritatem, sed propriè Patriarchas esse quatuor, videlicet Antiocheum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, & Hierosolymitanum, & etiam in c. *antiqua de privileg. sicut* Gonzal. d. *reg. 8. Concilij gloss. 41. num. 12.* quia representant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei, cap. *scriptum 40. de elect.* quibus postea superadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. d. *gloss. 41. num. 14.* Alij autem Patriarchæ sunt minus principales, qui cum Primates propriè appellentur, minus propriè Patriarchæ nominantur, quales sunt in Italia Aquilensis, in Anglia Cantuariensis, & Bithyniensis, in Gallia Gradensis, & Lugdunensis, in Hispania Tolentanus, & Biacharenis, de quibus vbi loco agemus. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam esse differentiam, sed verbalem tantum, vt per Gig. de *residentia Episcop. cap. 18. n. 5.* Gonzal. d. *gloss. 41. n. 13.* Azot. d. c. 35. n. 8. Boet. *confer. par. ant. p. 2. cap. 10. pag. 493. vers. quare*, Sebast. Cafl. in *reliq. de Eccles. hierarchia, dist. 4. n. 1. num. 1. ad fin.* Illustr. D. Acuña de *Primatibus Ecclesie Bracharen. c. 3. in princ.**
- Patriarchæ idem post Summum Pontificem secundum locum obtinent, quia dicti sunt quasi patres Patrum, seu Principes Episcoporum iuxta *text. in cap. Clerici, vers. Patriarcha et. dist.* notant Anton. Augustin. in *epist. vltim. Iuris Pontificum, lib. 1. de Patriarchis, & Primatibus*. Zachar. Boet. in *confer. parane. rica p. 2. lib. 1. c. 10.* Iacob. Hermond. *aduersus Salmas. harenicum, lib. 5. cap. 6. & 7.* Illustr. D. Acuña in *cat. Porricens. Praefat. part. 1. cap. 6. & de primatu Ec-*

clesie Bracharen. cap. 1. num. 1. Petr. Gregor. *synag. iuris, lib. 15. cap. 2. num. 11.* Fusch. de *visit. lib. 1. cap. 1. à num. 9.* Lel. *Zeche de Republ. Ecclesiæ de statu Remundis. Patriarcharum, num. 1.* Gambart. *tratt. de Legat. lib. 1. num. 12.* Sigisfr. *Scac. de appellat. q. 8. à num. 99.* Gonzal. d. *gloss. 41. num. 11.* Modern. de *sacra Imperatorum auctoritate, cap. 9. §. 6. alij citati infra in 3. cap. 1. num. 18.*

Tercio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicuntur, quasi principes Episcoporum, docente Ibd. in *dist. cap. Clerici, vers. Archiepiscopus 21.* Homobon. de *Bonis de humana vite statu part. 1. cap. 6. vers. hi dicuntur*, Galgan. de *Iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Azot. in *dist. moral. part. 2. lib. 3. cap. 33. quas. 1. in princ.* Sebast. Cafl. in *reliq. de Eccles. hierarch. part. 1. dist. ant. 5. §. 1.* Paul. Laymann. de *Prelat. Ecclesiæ, cap. 14. quas. 1. §. 1.* nouissimè Mich. Ferras de *precedent. & Prelat. Eccles. q. 4. num. 1.* quia scilicet quemadmodum Primates pluribus praesent prouincias, seu Archiepiscopi, ita Archiepiscopi pluribus praesent Dioceses, seu Episcopos, qui Suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagios II. *epist. 1.* omnibus Episcopis, *relatos in cap. scilicet 6. quas. 3.* alicuiusque Prouinciam esse, cui praesent Archiepiscopus, quæ habet sub se decem, aut vndecim ciuitates, & totidem Episcopos, notari Rebuff. in *concord. de collation. §. 1. verb. Metropolitana*. Sed melius Petr. Gregor. *synag. lib. 15. cap. 11. num. 3.* tenet ex alijs hanc Constitutionem perpetuam non fuisse, sed nata Principum, annotatumque curriculo nomen Episcoporum fuisse constitutum in vnaqueque Prouincia, prout singulis magis expedire videbatur. Vnde Metropolitano non à numero ciuitatum, vt Ibd. dicebat in *d. cap. Clerici*, sed à matrice ciuitate appellari obseruant *Conaz. praef. cap. 19. num. 2. & Forcal. dist. 61. num. 4.* quos refert, & sequitur Dionys. Paul. de *vera quatuor Patriarchal. Sedum creit. cap. 1. num. 23.* Gambart. de *offic. legat. de Loro, lib. 2. tit. de vniuers. Ordinariarum vniuers. num. 34. & sig.* Hinc colliges, quod Metropolitani, & Archiepiscopi idem sunt, vt deduci potest ex *text. in cap. pastoralis, in princ. de offic. Ordin. & in Extraog. Saluator, de prob. inter canon.* vbi etiam habetur, quod Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quæ est sub iurisdictione, potestate, & subiectione Archiepiscopi, & Capituli Ecclesie Metropolitane, Imol. Zabarel. & Vital. in *Clem. Archiepiscopo, de privileg.* & in terminis quod Metropolitani, & Archiepiscopi idem sunt, expresse docent Bart. in *l. vnica, num. 2. de Metropoli Beryti, in d. lib. 11.* Gomez in *repet. cap. 1. num. 50. de Constit. in 6. Panor. de offic. & presb. Capituli sede vacante, praesud. 6. num. 14.* Raban. Mart. de *instit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ordine tripartito Episcoporum*, Petr. Gregor. *synag. part. 2. lib. 15. cap. 1. à num. 2.* Monet de *conseruator. cap. 5. à num. 43.* Mich. Ferras d. q. 4. n. 1. bene Dionys. Paul. de *vera quatuor Patriarchalibus Sedum creit. c. 2. n. 23. cum segg.* Sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, Azot. in *dist. moral. p. 1. lib. 3. cap. 33. quas. 1.* Homobon. d. c. 6. *vers. hi dicuntur* inter alios, & Rosian. & Lancianen. qui nullum habent Suffraganeum.

Ex quibus iam apparet, quoad potestatem inter dist. 19. Gloriam Archiepiscopos Primatibus esse inferiores, Episcopis verò superiores: nam praecedunt veteres Episcopos honore, Gemin. in *cap. singulari s. 9. q. 1.* & sunt personæ magis priuilegiatæ, cap. *feruore, & cap. iugur 15. quas. 2.* quorum praesentia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, cap. *fin. de purgat. canon.* nonnumquam auctoritas Metropolitani, cap.

cap. fin. 51. *diff. cap. sollicitudinem de appellat. probat etiam iterum in cap. 1. 80. diff. cap. 1. 99. diff. de offi. Legati. cap. ad repræsentand. am. cap. duo simul. cap. pallatorum de officio Ordini. cum aliis quibus habetur Suffraganeos lege Metropolitani Archiepiscopi esse subiectos, non ita eorum subditos, exceptis casibus specialiter iure expressis, de quibus, huiusque dignitatis privilegiis agunt scribentes in d. cap. pallatorum plenè Ruffus in tract. de præmonitione Archiepiscopi. dignitatis. Stephan. Quaranta in tract. de præstantia Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos, eiusque subditos, & in tota provincia, & in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritatem. L. zel. Zech. in. de statu Reuerendiss. Archiepiscopi. s. per. Marc. Anton. Genuen. in præf. Archiepiscopi. Neapolitana. cap. 70. per rationem in nouiss. edit. Pet. Gregor. d. cap. 1. t. Henrici in sum. lib. 1. cap. 30. cum seq. Callian. in catalogo gloria mundi. part. 4. censid. 20. cum seqq. Azor. in lib. moral. part. 1. lib. 3. cap. 1. 4. quæst. 9. cum seqq. qui omnes præcipue L. zel. Zech. bene notant Archiepiscopos in propria Diocesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in alijs verò suffraganeorum Metropolitani, ne utramque potestatem exercere antequam pallium recipias, de quo in cap. significasti de elect. & in c. nisi specialiter de auctor. & vsu pallii, & in cap. antiqua. de privileg. & latius dicemus infra tit. 4. Et quod Archiepiscopos sit iudex Ordinarius omnium Episcoporum sue provincie tradunt Anastas. German. de sac. in sum. lib. 3. cap. 7. n. 33. & 44. Marc. Ant. Genuen. in præf. Archiepiscopi. cap. 71. n. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gl. 4. n. 16. & plures, quos citat Moner. de communat. volum. volum. cap. 5. num. 180.*

14. Quoties deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, sapientia cap. 2. num. 16. diximus, ubi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo Græco *presbyter*, quod attendente, inuigilare, & speculari significat, & merito Ecclesiarum Prelati Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Apostolus, *ad. attendite vobis, & vniuersæ gregi, in quo vos pascitis Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei*, ut scilicet excessus corrigant, moreque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Prelatorum requiratur, ut ait text. in cap. irrespectabilis in primis. iuncto cap. inter cetera, de officio Ordini. Unde primò habet officium ducis, *post translationem, de renouat. ut rectum iter subdito ostendat, ne ambo in foueam cadant. cap. qui ipse 3. d. diff. cap. cum sit, de etate, & qualis. Secundo, habet officium magistri, cum regimēt animarum sit eis animarum, pen. de etate, & qual. Tertio, habet officium præfetti vigilum, ut sic caueat à negligentia, eum præiudicium omnium animarum si hoc ei committat, de culpa eius sit in foues auferatur, & ipse nescit cap. pen. de reg. iur. l. 1. ff. de offic. præf. reg. Quarto, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, cap. 1. & 2. 23. quæst. 8. Quinto, habet officium gladiatores, cuius mureto est excommunicationis, cap. visus 16. q. 2. Sexto, agit, ut euellat, dissipet, & planiet, cap. solita, vers. potius de maiori. Septimo, correctores, cap. transmissam, de electione, q. qualiter 1. de accusat. ut sic corrigat peccantes: sunt etiam Episcopi Legati C. R. R. 187. 1. & eius Locumtenentes. Unde Petrus Apostolus dicit: *Zacharias vobis ordinatis Episcopum, quem quasi Christi locum seruatis, cum honorare debetis, obediunt ei ad salutem vestram*, quod S. Clemens retulit lib. 3. recapitulatio. item Clem. epist. 1. Omnis Pontifex Sacra Christumare peruenit, & in Cinnate constituitur, charum, & prorsus hominum opus esse debet, quem quasi Christi*

locum tenentem honorare omnes debent. S. Aristotelus epist. 3. & 5. Episcopi à Christo missi sunt, & cum funguntur legatione, & Apostolicis descendunt in eorum locum succedere Episcopi. Euaristius Papa epist. 1. Sacerdos vice Christi legatione funguntur in Ecclesia, & sicut ei sua est commissa species, hoc est Ecclesia, sic Episcopi inquantur Ecclesia vniuersæ pro portione sua. Eusebius Papa epist. 3. Caput Ecclesia Christi est, Christi autem Vicarius Sacerdos, id est Episcopus, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sunt ueni Angeli, & oculi Domini, clancs Ecclesia, atque columna. Unde Sancti Dionys. lib. 2. de Ecclesiasti hierarchia cap. 7. pag. 3. *Domini Auxilio, ut scripta diuina testantur, interpret est Diuinarum iudiciorum, Angelus enim est Domini Dei rerum omnium præceptorum. Sicut C. leuatur epist. 1. Petrus Apostolus Episcopos clancs Ecclesia, & oculi Domini esse dicitur. Pius Papa, Episcopi à Deo sunt in ducendi, qui eis sibi oculi regit Clemens V in Clem. 3. nec super, de panis Episcopos spiritualium sui patris, nobisque fratrum, & Cæpiscopi, columna comprobantur Ecclesia. Et S. Gregor. ad Maurum. August. lib. 4. epist. 75. Quid ergo mirum si ibi vestra pietas agnator honoraret id est, Episcopos, quibus in suo eloquio bonorum tribuent, eis aut angelis, aut Deo ipse etiam appellat Deus. Idem Clemens lib. 1. Constit. Apostolicarum cap. 30. Episcopus est post Deum Pater vester, ut Principes, & Dux, & Rex vester, denique in terram Dei post Deum, cui à vobis honor debetur. S. Ignat. epist. 7. Ego dico, honorate Deum auctorem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem principatum quidem secularium Deum, Sacerdotum vero secundum Christum. Prolept Aquinar. lib. 2. de vita alina, & contemplatina cap. 3. licet aut Episcopi per Dei gratiam sunt Diuini voluntatis indices, Ecclesiarum Christi post Apostolos fundatores, sed in populi duci, veritatis aduersari, prauæ doctrinæ hostes, omnium bonis amabiles, & malis suis cæpiis eorum ipso vni terribili, videntes oppressorum, Patris in Fide Catholica regeantur, Prædicantem celsissimam præmonem, exemplis bonarum operum, documentis virtutum & formæ fidelium. Ipse sunt Ecclesia Deus in quibus aspectum suum Ecclesia, ipse columna firmissima, quibus in Christo fundantur, innituntur omnes multitudine credentium: ipse iuxta ciuitatis æterna per quam omnes, qui credunt, ingreditur ad Christum: ipse iustiores, quibus data sunt clancs regni Cælorum: ipse etiam dissonantes regia denu quorum arbitria in aula Regis æterni diuidentur gradus, & officia singulorum. Hæc libenter ex Prolept. descriptionis Concil. Paris. lib. 1. c. 4. & lib. 1. cap. 9. & Concil. Aquigran. II. sub Ludou. Pio p. 4. c. 5.*

Vi igitur commodius Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent, singulis singule Dioceses distincte fuerunt, quæ sub se plures Parochias continent: itaui quemadmodum omnes Orbis Ecclesiam vni subsum Romano Pontifici, & plures Provinciarum, & Archiepiscopi suo Primati, & plures Episcopi suo Metropolitano: ita suo Episcopo plures subfessent Parochia, ut omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei, & Ecclesiarum edificationem fierent, & ne Clerici, cæterique fideles arephali, id est, sine capite essent, ut bene explicuit Concil. Trident. sess. 14. de reformatione. c. 9. & sess. 14. etiam de reformatione. c. 13. in fine. prosequitur Pet. Greg. ad lib. 15. c. 11. n. 31. & alij, quos refert Henricus lib. 10. c. 31.

Ea his autem Episcopis aliquos diximus titulares esse, quia scilicet solum titulum Ecclesiarum habent, populum tamen carent, & Cleto Christiano, atque etiam faciliatibus, & ideo nulla tenentes dicuntur, secundum Iacobus de Concilio lib. 1. pag. 70. & 84. & Mandol. 1. reg. 36. Cancell. de beneficiis vocationibus

causibus per promotionem q. 4. num. 5. quales sint illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Pontificiarum, quæ à Sacerdotis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. in *Clem. in plerisque de elect.* commemorantur incommoda, quæ proveniunt ex istorum promotionibus. Ex quod Papa possit constituere Episcopatus in rebus infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli in *lud. quod si de legatis* 1. ac res solvantur Alphonf. Alazet Guerteto in *speculo iuris Pontificij* cap. 3. pag. 77. cum seqq. Valenzuel. conf. 1. 6. num. 32. tom. 1. Mauri. de Alzed. de *prædictis Episcop.* dignit. pag. 1. cap. 3. num. 43. & latè Ego ipse infra hac parte 1. tit. 3. cap. 2. num. 47. & quamvis hos Episcopos sine causa esse in Ecclesia libere scripserit Cas. de loci theologicis lib. 5. cap. 2. pag. 193. illòque aliquibus minus honorificis epithetis (solan ali) afficere, eam aliquando dicantur portatiles, seu commodarij, vt refert Ioan. Quintin in *rep. cap. de multa* n. 50. de *prædictis* nonnumquam etiam appellentur ambulatoij, portatij, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *synagm. iuris* lib. 15. cap. 12. de *Episcopis* num. 44. nec defuerint qui assererent illos proprie non esse Episcopos, sed abusive, vt constat ex adductis à Mandoli d. n. 5. & Ludov. Gomez in *reg. de annali professore* q. 47. accedat etiam, & ex libro qui inscribitur *Formam Episcopij* q. 14. art. 3. Attamen verè Episcopi sunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt retigit Ioann. Quintin in *rep. e. de multa* n. 44. de *prædictis* contra-rium cum pertinacia asserente esse hæreticum adnotat Paul. Gryfald in *deoff. Catholica Fidei*, verb. *Episcopos* n. 10. & sic melius eorum necessitatem contra no-stra tempestatis hæreticos explicat Pet. Bollandus in *OEconomia Canonica* class. 3. c. 2. §. 4. † Finis autem principalis, quo eiusmodi titulares Episcopatus conferri & acceptari debent, ille esse oportet, vt benè monet Petr. Greg. d. c. 12. n. 45. vt ed, vbi sunt provisi, proficiantur, & experiantur, si ex grege Domini eo oves aliquas, vel vnam pristinæ salutis restituant, exemplo boni pastotis: vel qui ibi sunt fideles, in fide, & religione sollicitè conferunt, aut nutrant, vt sanè, nec sine fructu, fecisse Bartholomæum Bononiensem declaratum Armenie Archiepiscopum, ex Turriano refert Bollandus vbi *proximè*: qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Episcopatus Bononiæ. relatus est, vt apparet in *sum. Archiepiscopalis Bononiensis Illustrissimæ Archiepiscopij Gabrielis Paleotchi S. R. E. Cardinalis*, vbi refert dictum Beatum Bartholomæum floruisse anno Domini MCCCXXXV. † Nec minus iusta causa est institutionis horum titularium Episcoporum, quoniam probat ipse Bollandus, & apud nos frequentior est, vt scilicet dentur à Romano Pontifice, velat coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut aliis simili ratione impeditis, vt deducitur ex text. in *c. pastoralis*, & in *c. presbiter*, & in *c. non autem* q. 1. & in *c. ex parte de clericis agnatis*.

18 Vnde quamvis propriam Diocesim non habeant vbi nomine proprio functiones Episcopales exercent, non tamen debent debito Episcopali honore seuuati: indignum namque est quod accidens pecunie magis, quam substantia Ordinis Episcopalis habeatur, arg. text. in *cap. accessorium de regulis iuris*, in 6. cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. in *epist. ad Euzarium Episcopum*, quod potentia diuitiarum, aut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non facit, vt habetur in *cap. legimus in l. sola, eiusdemque* 93. dist. vbi notabiliter glossa verb. *enimvero* meriti, dicebat quod viri sapientes, periti, ac discreti ita sentiant: idiotæ vero ap- vulgares homines solent contempnere Episcopos

absque magnis redditibus, vide Petr. Anch. in *Clem. in plerisque* num. 5. de *elect.* Alazet Pelag. de *planis Ecclesijs*, lib. 2. cap. 17. Mandol. *deff. quest.* 4. num. 2. De his titularibus Episcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmio 1, & aliqua tradidit Alphonf. Alazet Guerteto in *speculo iuris Pontificij*, cap. 31. His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus renuntiant, de quibus in *cap. 1. de ordinarij ab Episcopo qui Episcopatum renuntiant*, de quibus infra *alleg.* 48. n. 1. Conueniunt autem omnes, quia nullus potest alienos subditos sine expressa ptoprij Episcopi licentia ad Ordinem promovere, etiam in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant, vt obuius fratribus decidit Conc. Trid. sess. 14. de *reform.* c. 2. & dixi infra p. 2. *alleg.* 6.

Huiusmodi titulares, qui à sedibus suis potestate inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Diocesim cum Christiano populo, & Cleto, ad quam tamen propter persequendum neminem accedere non possunt, de quibus text. in *Clement. 1. de fidei competentij*, ab illis, de quibus egimus supra. ex num. 15. differunt, quia iurisdictionem retinent, eaque in aliena Diocesi in subditos suos vel possunt, eisque Ordines conferre, penia, quamvis non obreata licentia Diocesani, iura differentiam eiusdem Clem. notat Iacobus de *Cornubijs* lib. 1. p. 70. hinc solvens questionem discilem, † an omnes Episcopi ad Concilium vocandi sint, & admittendi etiam titulares? Quasi enim parum negationis in alia, quos nulla tenentes appellant, sequantur Doctores communiter, vt per Can. d. loco, Ban. 2. 2. q. 1. art. 10. notat. 2. pag. milia 101. quem refert Cened. ad *Decretal. collect.* 108. nou. 4. & controuertunt alij, de quibus Iacobus *deff. tit. lib. 2. pag. 85.* ea ratione, quia secundum multos hoc magis Ordinis potestate respicit, quam iurisdictionis, quod falsum puto ex modo relatis; cessat tamen difficultas in expulsi à suis sedibus, de quibus proxime, quia & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subinde quæ nulla est ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide infra *alleg.* 9. §. sub 2. 1.

Vltimo tandem loco duximus ab aliquibus inter Episcopos poni Chotepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatum, & minores Ordines conferbant, aliaque exercebant munera solia Episcopis propria, vt probat text. in *cap. quoniam* 68. dist. 8. apud Antiochenum Concilium can. 10. relatum tom. 1. *Concil. pag. milia 322.* vbi etiam legitur Chotepiscopos manum impositionem Episcoporum percipisse, & vt Episcopos consecrati solitos, scribuoque sic dictos à *χρησ*, quod Græcè, pagum, seu villam, aut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcoporum, atque eorum Vicarij sint constituti ad Episcopalia munia obedienda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proxime. Ita Petr. Greg. *dist. cap. 12. d. num. 46.* Ille, in *hystor. Pontificij* lib. 2. cap. 6. Alzed. p. 1. c. 3. num. 47. Pet. Sor. *lett. 2. de singularium ordin. officij*, vers. *illud etiam*. † Verum non de omnibus hoc vetum est, sed de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verum agnoscebat Cardin. Bellam in *commentarijs Catholicis* tom. 1. *contrauers.* 5. de *clericis lib. 1. cap. 17.* Sed obstat, quod si Episcopi sunt, eorum non Diaconatum, & reliqua Episcopalia munia exercere possunt, vel in locis ibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diocesano exequuntur, quod iam non prohibet d. c. *quoniam*; deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituantur, eorum regulam text. in *cap. 1. de primis*, & in *cap. illud*, & in *cap. Episcopi* 80. dist. quibus probatur solum maioribus Curiaibus esse prædicandos. Obstat tandem

s. Chorepiscopi, ad. dist. 68. ubi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, ut pravam & Sacris Canonibus, & Scripturæ contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius consistat solum duos gradus maiorem, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: unde cum Synodo Neocaesariensi sic licet colligere, CHRISTUS Dominus solos duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit; Chorepiscopi non sunt Episcopi, ut ipsa nominis eymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo ut Presbyteri sunt oportet, quod si despicunt esse Presbyteros, nihil sunt; nam rectus Ordo nec Sacris Literis, nec Pontificis Canonibus reperitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ea Ecclesie institutione nihil aliud fuisse quam Presbyteros, quibus crederetur res præcipue temporales, & cura pauperum, & elemosinarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti ut conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconus illis primis temporibus, & errabunt 31. dist. c. miramur de sacris non ordinandis, & dicit pag. 3. alleg. 1. 4. in prin. & sic postea eorum ambitio ne crescentes gererent se pro Episcopis, suoque officio non contenti andebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quæ Episcoporum est propria, exercebant, & ideo merito eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est in d. cap. Chorepiscopi, & post antiquiores explicat Conrad. Brun. de Cærem. lib. 3. cap. 4. Catanz. in summa Concil. in Damasus epistol. 4. pag. mibi 77. Bollos ubi supra, & last post multos, quos refert Henricus sum. lib. 10. cap. 25. §. 2.

33. Prædictos omnes Episcoporum gradus quamvis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diocino instituti non differant, ut supra est probatum, quoad tamen prælationem, & dignitatem gradus ex Ecclesie institutione, & ab ipso iure humano procedisse probant text. in cap. in d. & in cap. nulli 99. dist. ubi primum institutio refertur ad Apostolos, & eorum successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediate provenire ab ipsa Ecclesia, & saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem à Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano iure, cap. ita Dominus 19. dist. cap. quoniam 24. quest. 1. explicat Suarez tom. 4. dist. 25. sect. 1. in num. 4. & præcipue num. 10. Itaque quamvis facti oportet istos Prælatos quoad Episcopalem Ordinem qui apud omnes unus est, iuri Divini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguuntur, iuris esse humani, ut bene explicat Francisc. Boras. conf. 115. num. 45. vol. 1. Onuphr. Panin. de Primatu Petri pag. 4. dist. 6. pag. 2. 43.

34. Verum huiusmodi maiores prælationes Primatum, & Archiepiscoporum ad ipsi Diocinam esse referendas contendunt Ruzé d. tract. in prin. in prin. cap. Pigh. de Ecclesiæ iurisdictione lib. 3. cap. 1. Henric. d. lib. 10. cap. 10. in prin. Duen. reg. 72. limi. 2. Pro quo facit auctoritas text. 7. in cap. 1. 99. dist. ubi dicitur, & Ecclesiastica legem peni. & esse videretur, cum aliis, quæ ex D. Paul. ad Ephes. 4. tradit Pigh. de iurisdictione multorum in Ecclesia Dei, refertur in cap. cum ex iustitia, de iurisdictione.

36. Prima tamen opinio vel vetusti recenta Boras. d. conf. 25. in num. 16. respondet ad prædictas auctoritates, quibus probari videtur harum dignitatum institutionem ad legem Divinam esse referendam, ut scilicet loquamur de lege Divina iustissime sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundum primum, prout dicitur de lege Canonica, ut in cap. in Barbol. de Episcopo Pars I.

mi de iurisdictione, & cap. in scripturis 99. dist. Verum melius considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duo distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius Christi institutione, & regimen Prælationis ex Apostolorum ordinatione, non impotie igitur Patriarchas leges Divinas ponere, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quæ omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiastica, quatenus ad prælationem spectat. Neque novum est quod idem nomen Primatis ea eadem oratione luxa duobus respectibus distinctimodis accipitur, scilicet respectu legis Divinæ, quoad Episcopatus Ordinem, respectu Ecclesiasticæ quoad prælationem, sicut videmus in cap. in alioquin 5. de quæp. de decimis, quia decimæ respectu congruæ sustentationis ad legis Divinæ debitum referuntur, respectu quoque ad consuetudinem, & ut post Covar. lib. 1. var. cap. 17. num. 2. restituit tenete Theologos omnes, Guier. Canon lib. 1. cap. 27. num. 9. & ibi prædicta distinctione docent Zetoli in præf. Episcop. pag. 1. verb. decime in prin. Antonius Fernandez Lobo in. in examen Theologia moralis part. 1. ad 7. præcipue Decalog. cap. 1. §. 3. Maldenus de iustitia, & religione tractat. 10. tit. de decimis dub. 3. & extranea nobilissimum, Moetta de decimis cap. 1. quest. 2. num. 27.

Post summum Pontificem, triplicem ordinem Episcoporum supra constitimus, primè Patriarcharum, de quorum præcedentia inest in infia egimus hac p. 1. ubi. 3. & 7. a prin. & ea profecto Mich. Ferrus de precedent. & prælat. Eccles. q. 33. per tot. Secundè Archiepiscoporum, ac tertiò Episcoporum, illi enim præferuntur qui fuerint Primates, seu Patriarchæ; Ferrus d. tract. q. 4. n. 7. sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi, clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchæ subditus fuerit, & inter Archiepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchæ subditos, præcedet ille, qui aliquod privilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium præter Archiepiscopatum habuerit: tandem data iterum paritate referendum erit primò ad antiquitatem promotionis, secundò ad gradum, tertiò ad virtutem, quartò ad nobilitatem; ita Mich. Ferrus d. tract. quest. 4. num. 18. & 19.

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & ordinationis, seu consecrationis erit observandus, Cærem. Roman. lib. 1. cap. 32. §. in sessione verò, citati hac ead. p. 1. tit. 5. cap. 8. num. 66. & novissime Ferrus d. tract. q. 27. n. 6. ubi subdit quod ensi alter Episcopus sit prior in data, & in consecratione posterior, alter verò in consecratione prior, & in data posterior hic erit præferendus. Née prælationis qualitatem inferit quod unus maior em habet distecum, & maiorem iurisdictionem, seu viceriores fructus cap. legimus 93. dist. ubi, potestas dicitur, & potestatis immutatio vel sublimitas, vel inferiorum Episcopum nisi facti, &c. cap. sunt 96. dist. ubi quod parva civitas prærogativam Regni non minuit, Decian. Resp. 19. num. 107. cum siq. vol. 3. Ferrus d. tract. quest. 9. num. 3. & q. 27. num. 9. Minusque de præcedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus sumi sit aliquis Regis Consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet ceteros antiquiores in Senatu præcedere, Vincen. de Franchis decis. 138. num. 5. Campan. in divers. iuris Canon. rub. 12. cap. 12. num. 17. Aloysi Rhee in præf. auct. respo. 3. num. 4. in fine, D. Contetor. de præcedentia num. 20. cum siq. Ferrus d. quest. 27. num. 10.

Limita primè in Episcopo existente intra sui diocesis, quia in omnibus actionibus, quas ibi exercet, præcedit omnes Episcopos consecratione prior.

ies, & etiam Archiepiscopos, vt colligitur ex Ca-
rem Romano lib. 1. cap. 31. fol. 40. vbi Episcopus pro-
prieus theticatur ante Archiepiscopum & Episco-
pum hospites, quando omnes praetores sunt in Ve-
teris, & Missa solemnis, nam quique in suo territ-
orio maior est aetate, gloss. *verbo. postq. in l. apud f. de
maximis f. B. et. tra. de auctor. magni Consil. num. 54.
Befold. differt. de proced. cap. 3. num. 3. Petrus d. tra. d.
4. p. 10. 6.*

- ³⁰ *Limita ferendū, eo casu, quo concurrant duo Episcopi, quorum unus sit titularis tantum, clericoque extens, & sit prior in consecratione, alter aroem habet populum & clericos, & sit iunior; nam tunc ha posterior erit proponendus, quis licet antiquitas deferatur in praecedentis, hoc inter pares intelligitur, non aures huiusmodi sint dignior; ita Illustriſſi D. Accursius in cap. 7. num. c. diff. 18. Petrus d. tractat. 9. q. 6. l. 7. vbi num. 8. subdit inter Episcopos titulares tantum pro prerogativa dando Ispiciendum, an quis fit exemptus, vel an habeat aliud officium, seu dignitatem praefer Episcopatum, vel sit subditi maioris Archiepiscopo & Patriarche, vel sit Doctor, virtute laicus, aut obobilis; quamvis Menochius, § 8. num. 89. exhiimet Episcopum titulum antiquiorem tempore praecedere Episcopum alibi antioquiorem.*
- ³¹ *Limita servē, in Episcopo habente officium in Civitate Romana, qui ceteris antiquioribus Episcopis praefertur, ut coadiutor Menochius, § 16. num. 14.*

CAPVT VII.

*De Episcopatum, & Diocesum
divisione.*

SUMMARY

- 1 *Episcopatum diuise qualiter à Dno Petro sancta fuerat tollendus.*
- 2 *Prælatum Ecclesiasticorum gradum ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archifluminum Diuina Petram ordinasse, qui testantur ostenditur.*
- 3 *Prælatum ecclesiasticorum gradum ad Cælestis Hierarchia simulacionem institutos fuisse videri tenet sententia.*
- 4 *Cap.in illis 6o. dist. & in cap. 1. 99. dist. declaratur.*
- 5 *Roma deserta summo idololatris pontificatu, subrogatum est caput totius terrarum sanctitatis, Summus sollicit Christiana Religionis Pontifex.*
- 6 *Flamines à quibus, & ad quod instruitur remissus fuit.*
- 7 *Diæcesis, & Parochia alium à Summi Pontificatus, præsertim à Diuino I. distillata fuerunt.*
- 8 *Diæcesis quid sit ostenditur.*
- 9 *Diæcesis una non est in duas diuidenda.*
- 10 *Diæcesim sine, de quibus constat, præscribi non possunt.*
- 11 *Diæcesim sine qualiter probentur ostenditur.*
- 12 *Episcopi in materiam populis, & frequentioribus ciuitatibus sunt præfati.*
- 13 *Parochi, seu Plebani in Castellis, & medicis Ciuitatibus ab Episcopis ponuntur.*
- 14 *Plebani non omnes sunt Parochi, sed illi tantum, qui maius habent beneficium.*
- 15 *P. v. schiarum diuise à Diuino Pont. incipit.*
- 16 *Cumulus ad substatum requiritur, quod habetur*

Episcopum, secundum unam sententiam, cuius contrarium ponitur num. 17. & sub distinctione resolvitur num. 18.

V T melius, quæ vniuerso Christiano
populo opus sunt, prouiderentur, &
vt perturbata omnia, & consilio
tolleretur, vtque cum ex fidelibus
aliqui crearentur Episcopi, illud
sciet quatenus facultas sua, iustifi-
catione exteodetur, rectè Dñus Petrus vrbes,
& loca singulis Prælatibus, & dignitatibus gra-
dibus constituit, itavit, iis, in quibus apud Ethnicos
erat primus eorum Flamioes, & prima iudiciaria po-
testas, scilicet Rectores Prouinciarum, Proconsules,
eorumque Legati præfrent Patriarchæ, seu Primate-
sin iis vrbibus in quibus erant Archiepiscopi essent
Archiepiscopi: in singulis vrbibus reliquis ciuitatibus
potestent Episcopi, vt testantur Clemens Papiæ cap.
in illis 80. dist. & Anacletus in cap. 1. 99. dist. 7. Vnde,
ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum,
& Archiepiscoporum, Dñum Petrum ordinasse Ecclesia-
sticorum Prælatum gradus exhibentem Petr. Gre-
gor. synagoga. iuris lib. 1. cap. 1. num. 1. Henric. in sum-
ma. lib. 10. cap. 30. in prim. nouissimè me citato in hoc loco
Mich. Ferrus de præcedent. Eccles. 7. 27. num. 1. & sic hu-
iusmodi diuisionem vtique ab exordio nascens Eccle-
siæ inductam fuisse per constitutionem locorum,
& assignationem Dioceseon iuxta antiquam parti-
tionem factam ab illis ethnicis Principibus tenent
Petr. Gregor. de benef. cap. 4. vbi num. 3. Lotter. de re
benef. lib. 1. q. 10. num. 7. & agensur Rota in Consecr.
decisionsum del Infirmitate 7. Febr. 1618. coram Martino
Andrea.

Verum huiusmodi Ecclesiasticorum Prelatorum gradus ad Caelestis Hierarchiae similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianae Religiois eoconferentium est ut dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesia sunt Angeli, Throni, Principatus; ita a congruentissimo ordine in militante militiorum Ecclesiasticorum officia distinguntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & ceteros gradus, de quibus in cap. Clerici 21. dist. comprobatur Ruffus in tract. de praerogativa Archiep. dignitatem in praef. princ. Pigh. de Eccles. hierarchia, lib. 3. cap. 1. & Auctoritatem vero Clementis, & Anacleti in praeteritis libris melius explicabis, si fidem Diuini Petrum ad abolendum idolorum memoriam ordinasse, ut in illis locis, in quibus tempore eorum Flamines sacra facebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, functioneque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei continerentur: sicut & Romae deiectione summo idololatricae Pontificae, & subrogatione eius caput totius terrestrii sanctitatis, Summus scilicet Christianae Religionis Pontifex, ut eleganter ait D. Ambrosius in cap. Beati, a. 9. 7. & Leo Pontifex in fermone 2. de Natali Petri, & Qui suum fuerunt Flamines, i. quibus, & ad quod instituti? Vide apud Alexand. ab Alexandro diuina gemellum, lib. 6. cap. 1. & Polydori. Virgil. de inuentor. rerum, lib. 4. cap. 22.

Et igitur prius sciendum olim à Summis Pontificibus, præsertim verò Dionysio I. ut habetur in cap. 1. 3. 9. 1. et in eum una Placita exstimaui, fuerunt Diacones, & Parochi distincti, & unicuique gregi proprii assignati pastores, & inferiorum Ecclesiarum Rectores, ut dicitur in cap. pastoralis, de eis, que sunt à Prelatis, qui suam omnium lingui curam haberent, ut inquit Concil. Trid. sess. 14. de reformatione, cap. 6. cum Dionysio videtur transire Rota

in Theatino iurisdictionis 4. Maij 1612. coram R. D. meo Cocino Deputo. Vide male sentiant, qui partitionem, & assignationem Dioceseon attribuant Magno Constantino, quas reprobant post Baron. Spondan. in an. 675. num. 1. Quare cum Episcopus non habeat Diocesim ex se, aut ab alio inferiori, sed ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, auferre, membris, constituendo territorium distinctum à proprio territorio: nam id solum pertinet ad Papam ex speciali eius privilegio. Host. in cap. cum contingat, num. 1. de foro comp. vbi loquitur And. sub num. 4. vers. alij dicunt. Butt. sub num. 1. vers. si quisque, quos refert, & sequitur Lotter. d. lib. 1. q. 10. num. 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pendet mutatio Dioceseon, quij multorum annorum evolutioe ducti non semel novas Ecclesias Cathedralas constituerunt, mutarunt, & alterarunt, Petr. Greg. synagmario lib. 15. cap. 12. num. 4. Lotter. d. q. 10. n. 17. & 18. vbi à num. 19. differt ex quibus causis Summi Pont. dismembrationes istas novisque erectiones Cathedralium facere possint? & q. 11. à num. 30. ait cavendum esse à glorijs in verbis d. summi in capite Imperatorum 10. dist. quæ pronuntiat Papam invito Episcopo non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.

Diocesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, Clem. vnic. de sup. neglij. Pralat. Diocesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, cap. cum pro vilitate 1. q. 1. glo. vbi. Prædicti in Clem. 1. de primis, dicta à verbo Græco latine quasi administratio, vel secundum aliquos, alius, quia fines Episcopatum diuidunt, vt in cap. vnic. 10. quæst. 3. & in c. promissa, & ibi glo. 99. dist.

Secundum, est licendum quod vna Diocesis non est in duas diuidenda, cap. vnic. vlt. dist. cap. 1. 10. dist. cap. quoniam, de offic. Ordin. facilius enim duæ inuicem viuunt, quàm vna in duas diuidatur: quomodo autem diuidatur Diocesis iure Episcopum hereticum conuersum, & eum, qui ei fuerat substitutus, docet Concil. Apstleianum, de quo in cap. 1. de paroch.

Tertio, quod fines Dioceseum, vel Parochiarum, de quibus constitutæ præscripti non possunt, c. licet cum segg. 21. q. 3. c. super eo de paroch. glo. cum præterea 2. de trans. Parlat. lib. 1. rerum quæst. c. 1. §. 17. num. 3. Hieron. de Monte de finibus regundis cap. 107. n. 1. Menoch. consil. 247. num. 44. Marta de iurisd. p. 1. cap. 16. num. 1. vbi n. 3. post Abb. in c. super eo num. 6. de paroch. docet quod vna Episcopus cum titulo, vel si tantum effluatit quod non sit memoria hominum, poterit Episcopale eius præscribere in Ecclesijs alietus Diocesis etiam in alieno territorio, & exemplificat in Episcopo Fesulapio, qui in ciuitate Florentiæ habet Ecclesiam sibi subiectam cum toto illius Patochiæ populo. Si verò non sint certi, huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum, cap. 1. cum segg. 12. q. 3. quod intra limites tantum eiudem provincie locum habet: sed si Episcopus locum alietus Diocesis conuerteret ad Fidei Catholicæ vniõnem, cum præscribit spatio trinum annorum, nisi iuxta hunc terminum repetatur, cap. 1. de præscript. Balb. de præscript. 2. p. quarto quæst. 1. in fine, Couan. reg. possessor. p. 2. §. 1. r. num. 8. Mench. d. iur. cap. 72. n. 6.

Quarto, quod probentur fines Dioceseum per liberos antiquos, cap. cum causum, de probat. Duen. reg. 157. Valde de iure emphe. quæst. 5. num. 26. Malfard. conel. 196. & alij citati per me in codic. ad d. cap. cum causum num. 3. cum segg. & per testes d. c. cum causum, etiam si sint de auditu, Malfard. conel. 195. Fatim. in praxi crimin. pag. 2. quæst. 19. num. 140. Cal. Petelia Barbo de Episcopo Pars I.

de emp. cap. 21. num. 15. & attamen sunt singulares, dummodò rationem dicti sui asserant Malfard. d. conel. 195. num. 3. & conel. 169. num. 24. Fatim. d. pag. 2. q. 70. num. 186. & per fatimam d. c. cum causa, Hieron. de Monte cap. 5. §. 1. num. 10. & cap. 66. num. 1. Alust. alleg. 6. num. 9. & 10. Malfard. conel. 196. & per alia modis, de quibus egi in collect. ad d. cum causum.

Quinto, quod Dioceseum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut tegna temporalia mutari, non sunt immutande: neque enim Ecclesias Dei per discordias Regum diuisiois aliqua pati damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa in cap. hoc quippe, in fine 3. quæst. 6. & in cap. 1. q. dist.

Sexto, quod præcepit Cathaginens. Concil. in c. placuit 2. q. 1. vt nullus Episcopus alienas plebes viurperet, nec aliqua Episcoporum super egrediantur in Diocese collegium suum.

Septimo, quod statuit Anacletus Papa in cap. Episcopi cum segg. 80. dist. & habetur in cap. 1. de primis, ne Episcopi in castellis, nec in modicijs ciuitatibus constituerentur; ad honorabilem verò locum Episcopus est titulus, & uominandus, ne viliscat nomen Episcopi, vt inquit Praefatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pontifex in cap. illud 3. quæst. 1. Episcopatus, inquit, gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præferre: nam tñ in castellis, & modicijs ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Patochos dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, quæ traduntur Lelius Zechi. de Republ. Ecclesijs, cap. 27. cum segg. Lotter. d. quæst. 1. à num. 4. Boil. in Oeconomia Canonica classe 2. cap. 1. §. 1. Petr. Gregor. d. lib. 1. cap. 14. bene aduertens à num. 12. tñ Plebanos Patochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui matius habent beneficium, in quo sunt capelle, & deductos ea text. in cap. 2. ne clericis, vel monachis in 6. licet Abb. & alij in cap. cum ab Ecclesijs, de officio Ordin. vtrumque id esse, & non differe existimant. Tituli verò sunt Ecclesie, in quibus Patochi ponuntur, dicuntur patochie, tñ quarum diuisionem tam in Verba, quàm in Orbe actu se fecisse auctor est Dionysius Pontifex, in cap. 1. 13. quæst. 1. de quo meminit text. in cap. pastoralis, in prin. de his, quæ sunt à Pralat. & latè explicant Polydori. Virgil. de vniuers. rerum lib. 4. cap. 9. Nauar. in cap. placet à num. 3. de paroch. dist. 6. & multi apud Cencel. ad Decretal. & collect. 104. n. 5. quibus pro ratione addit Suar. de Religiosis tom. 1. trail. de decimis lib. 1. cap. 12. à n. 4.

Octauo, quod Dioceseis Episcopatum non distinguuntur luxta terminos dominijs temporalis, sed pletrumque vna diocesis sese extendit intra fines alterius domini, glo. vbi. Diocesis in Clem. Roman. de elect. Hieron. de Monte de finibus regundis quæst. 75. n. 9. Seraphin. decif. 141. num. 10.

Hinc opportuè quæres, an ad substantiam, & esse ciuitatis requiratur, quod habeat Episcopum? Et prima facie videbatur affirmatiue respondendum per text. in d. cap. in illis, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Primates, & Archiepiscopi ponantur, per singulos verò alios Episcopi, conlone cap. 1. de officio Ordin. ibi, singulorum Primum ex quibus in terris Christianorum solas illas dici ciuitates, quæ habent Episcopum, dicit Bald. in l. ex hoc iure num. 21. ff. de iustit. & de iure Canonico veniunt esse profuerat Aleat. in d. cap. 1. de officio Ordin. num. 5. vers. aut loquimur de iure Canonico, & de vñ Italice testatur Bart. in Lelium. num. 5. vers. nam in vñ, ff. de collegijs dicitur, & in extremam, quæ sit rebellus verb. Lombardia, sequantur Rebuff. in concord. tu. de collation. §. volumus verb. in Ciuitatibus, Catd. Tufsch.

praelibundus, nom. i. list. *C. unclaf*, 280. nom. 15. & alij,
quos refert Cened. ad *Diurnal. collect.* 101. nom. 1.
hoc citato in hoc loco Alrod. p. 1. cap. 6. p. 1.

- 17 Verum contrarium, inò non requirit ad substantiam. & esse ciuitatis, quod habet Episcopus, promittitur à Doctoribus communiter in d. cap. 1. de *privileg.* vt post Abb. conciliant ibi Deci. num. 8. qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt. *primo*, dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ut subinde in modicis, seu paruis contrarium supponit, *secundo*, dum decidit in Ciuitatibus ponendis esse, videtur supponere iam antea fuisse Ciuitates in quibus promittuntur: & fortius probatur ex d. r. *Episcopi cap. de off. dum* dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque aperit probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habent: quare ostenditur, quia id esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopus, sequeretur quòd si ob delictum, vel aëris intemperie, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo, definiret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam text. in *l. huiusmodi ff. de exhib. edam*, cum similibus, & tandem si eo Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ propriam occidit Episcopum, probat text. in *cap. si quis* 22. c. 1.

- 28 In hac Doctrina constat etiam, ut certa ab incerta separentur, adduci enim est, quod vel queratur de iure gentium, & certum est eo accitui Vires sine Episcopis fuisse, & quod deinde in lege Evangelica ordinatus esse constat ex *cap. Vires* llo. *diff.* Auquritur de iure civili, dicendum est quod privilegia, Principis secularis requirit ac sufficere auctoritatem, vi sub distinctione respondent Rebuffi, us concord iur de collat. & *florinus* 2. vrb in *Cin*atibus, *Caltr.* in *d. cap. 1. de priuileg.* num. 7. Abb. num. 2. Dec. i. n. 18. Duenn. reg. 32. Aut quantitas de iure Canonico, & verior est contra Bald. & Aleiaz. ac alios post illos adductos.

19. Quia opinione retentis non obstat text. in d. cap. in illis; tripliciter enim respondet Decius in d. cap. 1. à num. 13. ad intellectus sunt principales. Primus quòd ad rationem boni regiminis pertinere, quòd Civitas habeat Episcopum, idque solum re vera concludere debet testatur. Alter verò quòd sensus eorum sit negativus, quòd Episcopi non ponantur in illis, sed in solis Civitatibus, atque ita quòd sine Civitate Episcopus esse non possit: unde quòd quòd novus eligatur Episcopus, villa, vel oppidum, in quo eligendus est, prius Civitatis honore decoratur, ut opinio probat text. in d. Extrane. Salusner, vers. volentia, de prebendis inter communes. & post Batt. coiat Pett. Gregor. in benefice. cap. 13. num. 1. non tamen è consuetudine sequitur, quòd Civitas non possit esse sine

Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de consuetudine quævis, & fatetur ex testimonio Bart. & aliorum in locis supra relatis, Civitates esse omnes, & solas illas, quæ habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelliguntur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Civitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundum Pern. Dec. in d. cap. 1. num. 17.

Huicque egimus de divisione Dioceseon, & erectione novorum Episcopatus, nunc videri superest ut aliquod dicamus de translatione Cathedralium Ecclesiarum ex uno loco in alium, quae pluræ exant, & domesticæ nostris Portugaliz Regni exemplis comprobant, luo enim æ antiqua Egitæntis ciuitate ad Guardiam, & ex Syllenti ad Faraseonem translatæ Episcopales Sedes fuerunt, quæ quidem translationes sine Papæ auctoritate heri non possunt, cap. 1. de translat. Episc. ibi, & sedium commutationem, & cap. vñ. de excessib. Prælat. lib. 6. Lotter. d. lib. 1. quest. 12. num. 38. nec aliter fit quàm ex causis à lre approbatis, de quibus latè agit Pap. alleg. 68. & Mindof. de signatura gratiæ. §. translationem in 2. col. ver. translatio Ecclesie, Rebuti in praxi, tit. de translat. Episc. num. 4. num. seqq. per quom sanè translatio nem terminat destructis prior status respectu loci, Lap. 4. alleg. 68. num. 8. ibi adden. in verb. obnoxi, ver. vltimus status Ecclesie, in tantum ut oco sit necessaria aliqua eius exarctatio: per prophanam adificiū nam lra consecratio, quæ prius adiebat, seu sim plex accedens, simul deicit, ut bene considerat Vgolin. de officio Episcopi cap. 8. sub num. 4. in 2. argument. ver. postremū confirmatio, nisi forte prima Ecclesia verius diuisa quàm translati videri possit, Dup. arduum, sub eod. num. 3. quod lre immutatio cum non trans fectetur titulus, sed prior Ecclesia dumtaxat secundæ pro commodiori situatio sitis diuina subicitur, quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo re presentatur semper imago quædam ætati status. Lap. sub eod. num. 3. Lotter. d. lib. 4. c. 12. in 2. l. 1.

Hæc capituli subsequenter annexandam duximus novam Episcopatum omnium ritorius Orbis Christiani nostram, quam, vitarum Nationum in Vibe existentium Collegio consulentes, multis ad Episcopatum paribus, alii que noniter in Archiepiscopalem dignitatem euectis non huc magno labore in moderniorum redeamus statum, paternaque eorum vœcubula summa diligencia inuestigantis. Illud maxime in presentiarum aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatum vniuersaliusque Regum ac Suffraganeorum ordine disponendo antiquioribus aliquod prædictum inesse, eum hodie aliqua inuestigandi veti gratia ex alieno iudicio scripsimus.

Part I. Tit. I. Cap. VII. 43
**OPATVVM OMNIVM
 TIVS ORBIS NOVA, ET
 EXACTA NOTITIA.**

43

Off
De
eni d
Puer
S.R.
Tul
Sal
Pez
Al
I

*antiquioribus S.R.E.
 dibus optantur.*

ia.
ultr. DD. Card. pertinens,
ltern. vulgò Feltri.
ura.
Rafina. } vniti
afcar.
bona.
lestrina.
ibano.

*sub Romano Ponti-
 alterius Prouin-
 tituti.*

INA.

all.

ia.

nedisti, Ordinarius, &

CAMPANIA.

agni.

Apri.

Terenus.

Alatri.

Vernali.

Sora.

Fondi.

Gaeta.

Terracina.

Subiaco.

Caietanensis.
 Terratinensis.
 Subiacensis.

*est Abbas Ordinarius S. Benedicti Ordinarius, &
 exemplis.*

IN TVSCIA.

Hortanus. } *Ori.*
 Civitatis Castellana. } vniti.
 Nepesinus. } *Nepi.*
 Sutrinus. } *Sutris.*
 Viterbiensis. } *Viterbo.*
 Tuscanensis. } *Tuscanella.* } vniti zque.
 Volaterranus. } *Volterra.*
 Castrinus. } *Castro.*
 Civitatis Plebis. } *Civita de la Pieve.*
 Montis Falisci. } *Monte Fiascone.*
 Cornetanensis. } *Corneto.*
 Lucanus. } *Luca.*
 Lunen Sarzanen. } *Luna & Sarzana.*
 Politanensis. } *Montepulciano.*
 Balnearegionensis. } *Bagnara.*
 Viterbiensis. } *Orvieto.*
 Peruginus. } *Perugia.*
 Civitatis Castell. } *Civita di Castello.*

IN VMBRIA INFERIORI.

Spoletanus. } *Spoleto.*
 Albidensis. } *Assisi.*
 Fulginatensis. } *Foligno.*
 Nucetinus. } *Nocera.*
 Reatinus. } *Rieti.*
 Tudertinus. } *Todi.*

Ametinus.

Narnensis.

Interamensis.

IN VMBRIA SUPERIORI.

Camarinensis.

Alunus.

Fanensis.

IN PICENO, SIVE MARCHA.

Auximanus.

Alculanus.

Anconitanus.

Lauretanus.

Recanatensis.

Amelia.

Narni.

Terni.

Camerino.

Isola.

Fano.

Anconitana.

Osimo.

Ascoli.

Ancona.

Loreto.

Recanate. } vniti.

*Lauretanam Ecclesiam in Episcopalem erexit
 Sixtus V. constit. 14. incip. Pro excellenti.*
*Sunt & alij Episcopatus exempti in alijs Prouin-
 cijs, qui sub Archiepiscopis, ad quorum Concilio
 Prouincialia ire tenentur, collacabuntur.*

Archiepiscopus cum suis Suffraganeis.
IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiscopus Pisanus.

PIA.

Episcopus Suffraganei.

Adiacensis.

Alericensis.

Sagonensis.

Arzach.

Aleria.

Sagona. } In Corsica.

Archiepiscopus Florentinus.

FIRENZA.

Episcopus Suffraganei.

Fesulanus.

Pistunensis.

Cortonensis.

Aretinus.

Chilensis.

Burgi S. Sepulchri.

S. Miniatensis.

Fusile.

Pistina.

Cortona.

Arezzo.

Colle.

Burgo S. Sepulchri.

S. Miniat.

Archiepiscopus Senen.

SINA.

*De Episcopi in Archiepiscopalem erectus fuit
 Pio II. sua Constit. 3. incip. Triumphans, est in Bul-
 lar. nono tom. 1. pag. 115.*

Episcopus Suffraganei.

Sanenensis.

Clunus.

Grosetanus.

Massanus.

Ilciensis.

Pientinus.

Suana.

Chiusi.

Grosseto.

Massa.

Montalcino.

Pienza.

Archiepiscopus Genuensis.

GENOVA.

Episcopus Suffraganei.

Babienensis.

Albinganensis.

Nanlensis.

Nebienensis.

Marianensis.

Accignensis.

Bovo.

Alberga.

Noli.

Nobbia.

Mauriano.

Acqui. } In Corsica.

D 4

Archid

operatus ex pretij annumeratione per illum facta sequatur effectus, subiungenda est eius, quod contribuentium per nos est, applicatio; ad hanc autem impellendi, & vrgendi sunt fideles sensibilibus monitis, quæ à Christo post eius in Caelos digressum non sunt expectanda, sufficit sibi subrogauitque Subpræfectos, & Rectores ipsi magno Pastori, & Episcopo animarum nostrarum succentuios, per quos pro Christo, ac eius intra cuiusque modulum vicaria potestate, dirigerentur fideles, & ad finem suum, ac fructuum Christi meritis debitorum participationem feliciter pertingerent. Qua nulla potest cogitari inter homines occupatio, aut cura sublimior, eamque Chrysostomus, Gregorius Theologus, ac Gregorius Magnus, iustis de sacerdotio tractationibus, non dubitauerunt diuinam, id est, supra sortis humanæ conditionem dicere. Isidori Pelusiota viri & Sanctissimi, & doctissimi vox est. *Episcopus, & nomen, res ipsa cum diuinum quiddam sit, atque omni alio munere, ac dignitate præstantius, paucis quibusdam conuenit.* His ergo paucis annumeratum me vident, homo mihi curæ supellectilis, ac tenuitatis conscius, merito agnosco, (vt præmittebam) collatam mihi esse gratiam pro gratia, tanti nimirum muneris decus pro qualicumque aptatione ad illud, quam mihi pro sua benignitate præstitit, nullis eam prolicentibus meritis meis, diues in misericordia Deus voluerat. Multis tamen me periculis, & muneris sublimitati admensis obnoxio deprehendo, cum non de vna solum anima, sed de tot animarum gregibus rationem redditurus, Vgentrix Ecclesiæ gubernaculo præpositus ad Deum pro peccatis alienis intercessor

h. *lib. 1. de*
Sacramento
Episcop.
c. *Apologia*
de
sua
d. in
passi-
onali.
c. *lib. 1. epist.*
125.

f. *Greg. epist.*
14. *lib. 1. ad*
Episcop. *Con-*
stantin. apud
me d. *officiu*
c. *Episcop.*
Episcop. p. 1. tit.
2. gl. 1. n. 11.
c. *Adm. 14.*

h. *Chrysost.*
lib. 3. c. 4. de
Sacram. apud
me d. *gl. 1. n.*
num. 16.

i. *Greg. epist.*
7. ad
Anast. Episcop.
Ant. apud
me d. *gl. 1. n. 11.*

k. *Epist. 4. ad*
Ieron. Episcop.
Const. apud
me d. *gl. 1. n.*
num. 17.

l. *Bernard.*
Episcop. lib. 3.
apud me d. *gl. 1. n.*
num. 13.

m. *Guerrici*
in *de regat.*
apud R. P.
Th. Rayn.
ubi *sup. sup.*
4. *passim* 7.
prop. *sup. pag.*
317.

CAPVT VI. De Episcopatum graduum diuisione.

SVMMARIVM.

1. Administrationis genus in Ecclesia militanti insisteret, etiam Ecclesia sui sedulorum.
2. Hecur, seu postea nonnulli gradus inter ipsos Episcopos à tempore Apostolorum distincti reperiuntur, per quos alij alij Superiores efficerentur.
3. Papa vniuersalis, seu Oecumenicus Episcopus

dictur.

4. Ordo nullus Episcopali maior, vel equalis reperitur.
5. Cap. primæ Sedis, in fine, & cap. ecce, in princ. 99. dist. declaratur.
6. Patriarcha, & Primatus idem sunt, ac nulla inter eas datur differentia, licet diuersa sint nomina, secundum vnam sententiam am.
7. Primatus, vt verius tenet sententia, licet Patriarcha possint appellari, non tamen omnes Primatus verè facti Patriarcha, nec idem habent officium, eandemque auctoritatem.
8. Patriarcha propriè quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Thera

- Hierosolymitanus, quia representans quatuor Evangelistas in Ecclesia Dei.*
- 9 *Patriarcha dicitur quasi Pater Patrum seu Principum Episcoporum.*
- 10 *Archiepiscopi dicuntur quasi Principes Episcoporum.*
- 11 *Primatus cui praeest Archiepiscopus, quia sub se debet habere civitatem, & Episcopos, & Metropolim.*
- 12 *Metropolitani, & Archiepiscopi idem sunt.*
- 13 *Suffraganei leges Metropolitani, Archiepiscopi sunt subiecti, non ut eorum subditi, exceptis casibus iure speciatim expressis.*
- 14 *Prelati Ecclesiarum Episcoporum nomine nuncupantur, quia praecipuum eorum munus est pro subditorum spirituali salute diligenter inspicere.*
- 15 *Titulares Episcopi dicuntur, qui solum titulum Ecclesiarum habent, populo tamen carent, & Clero Christiano, atque etiam saecularibus.*
- 16 *Titularis Episcopatus quare hodie conferatur, ratio assignatur.*
- 17 *Titularis Episcopi dantur frequentius à Romano Pontifice velis condicere Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis.*
- 18 *Titularis Episcopi, & qui Episcopatum renuntiant sine expressa proprii Episcopi licentia nullum ad Ordinem possunt promoveri, etiam si in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant.*
- 19 *Titularis Episcopi, qui à sedibus suis proteritis immoventur expulsi sunt, ac subinde subditi habent, & Diocesi suae Christiano populo & Clero cum iurisdictionem tenent, et in aliena Diocesi in subditi sui non possunt, ac tunc Ordinem conferre.*
- 20 *Titularis Episcopi ad Concilium vocandi sunt, & admittendi, attenditur.*
- 21 *Chorepiscopi dicuntur à χῆρα, Graece pagum, seu villam, quae in pago, & in villis ad Episcopalia munia obediunt esse constitutendi.*
- 22 *Chorepiscopi potestatem qualem fuerat, attenditur.*
- 23 *Prelatorum, & dignitatem gradum ex Ecclesia institutionis, & ab ipso iure humano procedunt.*
- 24 *Prelatorum Primatum, & Archiepiscoporum ad ius ducuntur esse referenda qui tamen attenditur.*
- 25 *Cap. 1. 99. illud Declaratur.*
- 26 *Decretum in synodo sustentationis ad legem divinae devotionis referatur, & postea quae ad consuetudinem.*

deoque Papalis dignitas, tanquam Ordinum eminentissima praeposita fuit, atque in gradum omnium posita fastigio, ut supra illius in omnem regem Christianum, cuiuslibetque gradus ac Ordinis, potestas habetur.

Vnde à tempore Apostolorum quamvis omnes Episcopi in his, quae sunt Ordinis, potestatem receperint potestatem, & in hunc sensum vera sit sententia D. Hieron. de qua in cap. legimus, vers. si mulieribus 93. dist. nonnulli tamen honoris, seu potestatis gradus inter ipsos Episcopos distincti reperti sunt, per quos alij alijs Superiores efficiuntur, de quibus Gratian. in princip. & per totum 21. dist. Nam S. Ioh. lib. 7. synolog. cap. 11. haec scripsit verba, videlicet. *Ordo Episcoporum quadripartitus est id est, in Patriarchis, Archiepiscopis, Metropolitani, atque Episcopis, ut refert Gratian. in cap. clerici vers. Ordo 21. dist.* intelligendo de gradu Episcopali, non aeterni de Ordine, quia Episcopalis Ordo unus tantum est, ut constat ex Anacleto Papa in epist. 1. in cap. 1. in vers. Episcoporum verè, explicat Turres in d. cap. clerici num. 14. in parvo libello de dignitate Episcoporum cap. 4. & cap. 7. Cuius in instit. maior lib. 2. tit. 6. in princip. & lib. 7. ante num. 1. Praeterea gradus quatuor constituit Episcopalis dignitas, quorum primus est iō Patriarchis, secundus in Archiepiscopis, tertius in Metropolitani, & quartus in Episcopis: vel potius, secundum alios, Primus est Romani Pontificis. Secundus Primatum, & Patriarchatum. Tertius Archiepiscoporum. Quartus eorum, qui simpliciter Episcopi dicuntur, & ex his alij titulares, alij item Chorepiscopi, Petrus Gregor. synag. iur. lib. 15. c. 1. n. 8. Alphons. Alvarez Guettero in speculo iuris Pontificis c. 8. pag. 25. me citato in hoc loco Alzed. de praefectis. Episcop. dignis. p. 1. c. 8. n. 1. cum seqq.

De prima, scilicet Summo Pontifice, quod Episcopus sit, constat ex his, quae notat glossa in verb. Episcopus in primis. Sexti: tam quia licet aliae dignitates iō Ecclesia sint quoad iurisdictionem Episcopali maiores, & nullus tamen Ordo Episcopali maior, vel aequalis reperitur, notat glossa in verb. par. text. ibi in cap. in nou 21. dist. 1. & docet Sot. in d. dist. 14. quast. 1. art. 4. cunct. 1. Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 1. & c. 1. §. 1. me citato in hoc loco notissime post hac impressa visus Mich. Ferrus de praef. Eccl. c. 13. n. 6. Vnde iure optimo Summos Pontifices Vniuersales, seu Oecumenicos Episcopos dicitur, ut antiquissimam Calcedonensem Synodum Beato Leoni acclamasse testatur D. Thom. quem refert addit. ad cap. ecc. 99. dist. 1. & explicat Turres de potestate Ecclesiae lib. 1. cap. 17. ad §. Bellarmin. in controvers. Cathol. lib. 1. cap. 31. vers. 13. Mich. Ferrus d. tract. de praefectis, Ecclesiast. quast. 31. num. 1. & alij, ex quibus confirmant Alphons. Mendosa in quodlib. quast. 4. Scholast. §. 1. Pet. Gregor. d. cap. 2. ad num. 9. & cap. 5. & cap. 1. in princip. eorum quo notabis recte in hunc sensum Panepiscopum dici posse Romanum Pontificem, id est, Summum & omnium praepotem inspectorem licet enim Dionysius Aetopagira hoc referat ad C H A T Y M Dominum, verum, & Summum Sacerdotem, qui pro omnium salute se Patri obtulit in sacrificio, hocque de omnibus eura essentio tamen immerito Romano Pontifici Summo eius Vicario, ut tali potest applicati secundum eorum dignitatis mensuram.

Non obstat text. in cap. prima Sedis in fine 99. dist. ubi prohibetur ne quisquam etiam Romanus Pontifex se vniuersalem Pontificem, aut Summum Sacerdotem appellet, iuncto cap. ecc. in princip. ad dist. ubi Beatus Gregorius ait superbum esse appellari orem

AD MINISTRATIONIS generis in Ecclesia militat triumphantis Ecclesiae esse totodum ostendunt sacri Doctores, quae cum variis Ordinibus distinctae sint, Archiepiscoporum scilicet, Thronorum, Principum, reliquorumque Caesitium spirituum similis Ordinum distinctio in militanti Ecclesia conueniebat, vnde Ecclesiastica Hierarchia quatenus posset, illius celestis imaginem referret. Quam admodum enim in saeculari ordine sunt multae Vniuersitates, ac Collegia, quorum alia iō alijs insunt: nam ex multis hominibus, exempli gratia, constat domus; ex multis domibus fit vicus; ex multis vicis conflatus ciuitas; ex pluribus ciuitatibus constituntur Regna; & ex regnis Monarchia, Arist. Polit. lib. 1. cap. 1. & a. ad quod vniuersaeque Voluntas suos habeat perfectos, seu potestates, quibus obtemperat, ita vltim ad spiritualem fidelium gubernationem Parochia iustitiae sunt; ex multis Parochiis plerisque iō locis Plebanatus, sine Archiepiscopis, presbyteris; multis vero Archiepiscopis, plebanisque Rectoribus Episcopi praefecti fuerunt, Episcopi Archiepiscopi, Archiepiscopi Patriarchae, Patriarchae

nem, quia Romanus Pontifex dicitur vniuersalis Papa, ideoque petri, & iuber ne sit amplius appelletur. Quia ad primum *de prima sedis*, facile responderi potest vltra illius verba non esse Concilij Africani, sed Gratiani, verba non agere de Romano Pontifice, sed de Primatibus, seu Patriarchis. Ad auctoritatem verò Gregorij respondetur humilitatis causa recussisse illud nomen, & eueniendam contumaciam Ioannis Constantinopolitani Episcopi, qui superbo illo titulo se cognominabat: sed generalis respondebis cum D. Thom. Turret. Cardin. Bellarm. & alijs, quos refert Mendosa *disso loco*, intelligi posse vniuersalis Episcopi appellationem, vel quod solus sit omnium Christianorum vrbium specialis, & immediatus Episcopus, ita reliqui excluduntur, & sint ipsius Vicarij, aut quod sit generalis Episcopus omnium, & supra omnes, & omnes particulares singulorum vrbium Episcopus excludat: primo modo intelligitur auctoritas Gregorij, & constat tum ex originali *lib. 7. in diss. 1. epist. 10.* tum ex *d. cap. ceteris*, quia vobis subtrahitur, quod alteri pliquam ratio exigit, & probatur: non ergo veteris vniuersalem Episcopum se appellari, nisi quatenus particularium Episcoporum potestatem subtrahit: in posteriori verò sensu antiquissima est, & verissima appellatio, tum ex dictis, tum ex *reg. c. cunctis per mundum 9. q. 3.* cum vulgaribus.

Secundo loco ponuntur Patriarche, seu Primates, utroque enim eisdem esse, & nullam inter eos dari differentiam, licet diuersa sint nomina, probatur *in cap. 1. & 2. 99. diss. 1. in cap. duo sumus, de officio Ordin. vnde glof. in cap. coram. de in integ. restit. auctoritate d. c. 1.* notauit inter Primates, & Patriarchas non dari realem differentiam, sed vocalem, ut etiam comprobant Cassian. in *catalogo p. 4. c. 5. in princ.* Lancel. *de instit. canonic. lib. 1. tit. 3. in princ.* Verum licet Primates quodammodo Patriarche possint appellari, non tamen omnes Primates verè sunt Patriarche, nec idem habere officium, eandemque auctoritatem, sed propriè Patriarchas esse quatuor, videlicet Antiochenum, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Hierosolymitanum, & reliquos in *c. antiqua de primleg. asserit Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 41. num. 12.* quia repetebant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei, *cap. scriptum 40. de elect.* quibus postea superadditi, & creati fuerunt alij à Summis Pontificibus, de quibus Gonzal. *d. gloss. 41. num. 14.* Alij autem Patriarche sunt minoris principales, qui cum Primates propriè appellentur, minus propriè Patriarche nominantur, quales sunt in Italia Aquilensis, in Anglia Cantuariensis, & Bithyniensis, in Gallia Gradensis, & Lugdunensis, in Hispania Toletanus, & Bracharenis, de quibus suo loco igitur. Et in his Patriarchis minus principalibus procedit, quod fertur inter Primates Patriarchas nullam esse differentiam, sed verbalem tantum, ut per Gig. de *resoluto Episcop. cap. 18. n. 3.* Gonzal. *d. gloss. 41. n. 13.* Azot. *d. c. 1. §. 1.* Bouet *senfusa parant. p. 2. cap. 10. pag. 493. vers. quare.* Sebast. *Ca. in relict. de Eccles. hierarchia, diss. 4. §. 1. num. 2. ad fin. ill. tit. D. Acuña de Primat. Ecclesie Bracharen. c. 3. à princ.*

Patriarche idè post Summum Pontificem secundum locum obtinent, quia dicti sunt quasi patres Patrum, seu Principes Episcoporum, iuxta text. *in cap. Clerus, vers. Patriarcha 1. diss. notant Aron. Augustin. in epist. veteris Iurij Pontificum. 1. lib. 2. de Patriarch. & Primat. Zachar. Bouet in censura paronica. p. 2. lib. 2. 10. Isaac. Hemmond. aduersus Salmat. harenic. lib. 2. cap. 6. & 7. Illustri. D. Acuña in *catol. Portulacens. Praefatum. part. 1. cap. 6. & de primat. Ec-**

clesia Bracharen. cap. 1. num. c. Pett. Gregor. *synagm. iur. lib. 1. §. cap. 1. num. 11.* Fulch. de *visit. lib. 1. cap. 1. à num. 9.* Lzi. Zech. de *Republ. Eccles. tit. de statu Reuerendiss. Patriarcharum num. 5.* Gambat. *tratt. de Leges. lib. 2. num. 11.* Sigisf. *Scacc. de appret. q. 3. à num. 99.* Gonzal. *d. diss. gloss. 41. num. 11.* Modern. *de sacra Episcoporum auctoritate, cap. 9. §. 6.* alij citati infra *in 3. cap. 1. num. 18.*

Tertio loco ponuntur Archiepiscopi, qui sic dicuntur, quasi principes Episcoporum, docente Ild. *in diss. cap. Clerus, vers. Archiepiscopus 21. diss. Homobon. de Bonis de humana vita statibus part. 1. cap. 6. vers. hi dicuntur, Galgan. de iure publico, lib. 3. tit. 18. num. 1.* Azot. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 33. quæst. 1. in princip.* Sebast. *Ca. in relict. de Eccles. hierarch. part. 1. diffinit. 3. §. 1.* Paul. Laymann de *Praeater. Eccles. elect. cap. 4. quæst. 1. §. nouissimè Mich. Ferrus de praedem. & Praeal. Eccles. §. 4. num. 1.* quia scilicet quemadmodum Primates pluribus praesint ptoincijs, seu Archiepiscopi, ita Archiepiscopi pluribus praesint Diocesisibus, seu Episcopis, qui Suffraganei dicuntur. Vnde Summus Pontifex Pelagius II. *quæst. 1. omnibus Episcopis, relatus in cap. Iuana 6. quæst. 3. asserit* † Prouinciis esse, cui praesint Archiepiscopus, quæ habet sub se decem, aut vnde cum iuitates, & totidem Episcopos, notauit Reddici *in concord. sic de collatione, §. 1. verb. Metropolitana.* Sed melius Petr. Gregor. *synagm. lib. 15. cap. 11. num. 3.* tenet ex alijs hanc Constitutionem perpetuum non fuisse, sed notu Princepum, annorumque carticulo numerum Episcoporum fuisse constitutum in vnaqueque Prouincia, prout singulis magis expedire videbatur. Vnde † Metropolitana non à numero ciuitatum, ita ut Ild. dicebat *in d. cap. Clerus, sed à matrice ciuitate* appellari obstanti Conar. *præf. cap. 19. num. 2.* & Forcatul. *dial. 61. num. 4.* quos refert, & sequitur Dionys. Paul. de *vera quatuor Patriarchal. Sedum erit. cap. 1. num. 23.* Gambat. *de offic. legati de Later. lib. 2. tit. de varij Ordinariarum nom. num. 34. & seq.* Hinc colligit, quod Metropolitani, & Archiepiscopi eisdem sunt, ut deduci potest ex text. *in cap. paludalis, in princ. de offic. Ordin. & in Extraneis. Saluator, de prob. inter canonic. vbi etiam habetur, quod Metropolitana Ecclesia est grandioris honoris, & tituli suffraganea, quæ est sub iurisdictione, potestate, & subiectione Archiepiscopi, & Capituli Ecclesie Metropolitane, Imol. Zabarel. & Vial. in *Clem. Archiepiscopo, de primleg. & in terminis quod Metropolitani, & Archiepiscopi eisdem sunt*, expresse docent Bate. in *l. unica, num. 2. de Metropoli Berys. num. 4. lib. 11.* Gomez. in *repet. cap. 1. num. 20. de Constit. in 6. Panorm. de officio, & potest. Capituli sede vacante, praed. 6. num. 14.* Riban. Maur. de *instit. Cleric. lib. 1. cap. 5. de ord. tripartiti. Episcoporum, Petr. Gregor. synagm. part. 2. lib. 1. §. cap. 1. à num. 2.* Monet. de *confermat. cap. 3. à num. 3.* Mich. Ferrus *d. q. 4. n. c.* bene Dionys. Paul. de *vera quatuor Patriarchalibus Sedum erit. c. 1. n. 13. cum seqq.* Sunt tamen aliqui Archiepiscopi, qui non sunt Metropolitani, Azot. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 33. quæst. 1.* Homobon. *d. c. 6. vers. hi dicuntur.* in ceteros, & Rosanen. & Lancianen. qui nullum habent Suffraganeum.*

Ea quibus iam apparuit, quod potestatem iurisdictionis Archiepiscopos Primatibus esse inferiores, Episcopis verò superiores: nam praecedunt veteres Episcopos honore, Gemin. *in cap. singulis 2. §. 2. q. 3.* & sunt personæ magis priuilegiatae, *cap. seruatus, & cap. igitur 23. quæst. 2.* quorum praesentia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *cap. fin. de purgat. canon. nonnumquam auctoritas Metropolitana,*

cap.

cap. fin. 31. *diff. cap. sollicitudinem de appellatione*. probat etiam text. in cap. 1. *80. diff. cap. 1. 99. diff. de offic. Legati. cap. ad reprehendam. cap. dum simul. cap. pastoralis. de officio Ordinis. cum aliis. quibus habetur* Suffraganeos lege Metropolitani Archiepiscopi esse subiectos, non ita eorum subditi, exceptis casibus specialiter iure expressis, de quibus, huiusque dignitatis privilegia agunt scribentes in d. cap. *pastoralis*. plenè Ruffe. in tract. de praerogative Archiepiscopi. dignitatis. Stephan. Quaranta in tract. de praerogative Archiepiscopi, & eius auctoritate in suffraganeos, cunctis subditi, & in terra provinciae, & in sum. Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas. Lxli. Zech. ut. de statu Reverendiss. Archiepiscoporum. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiepiscopali Neapolitana. cap. 70. per totum in nouis. Lxli. Petr. Gregor. d. cap. 11. Henricus in summi. lib. 11. cap. 10. cum seq. Callian. in catalogo gloria mundi. part. 4. confid. 20. cum seq. Azor. in illis. moral. part. 1. lib. 3. cap. 34. quæst. 59. cum seq. qui omnes, præcipue Lxli. Zechi. benè notant Archiepiscopos in populi Diocesi Episcopalem iurisdictionem exercere, in aliis verò suffraganeorum Metropolitani, ne utramque possent exercere aequum pallium recipiant, de quo in cap. *significatio. de elect. & in c. nisi specialis. de auctor. & vfu pallii. & in cap. antiqua. de praesule. & latius dicemus infra tit. 4. Et quòd Archiepiscopos sit index Ordinarius omnium Episcoporum suæ provinciae tradunt Anstas. Gernon. de sac. iur. lib. 3. cap. 7. n. 33. & 44. Marc. Anton. Genuens. in praxi Archiep. cap. 71. n. 4. Gonzal. Ladreg. 3. Cancel. gl. 41. num. 16. & plures, quos citat Mouet. de censuris ad. vltim. volum. cap. 9. num. 180.*

14. Quare deinde loco Episcopi ponuntur, quos Presbyteris diuina ordinatione superiores, supra cap. 1. num. 16. diximus, ubi etiam ostendimus eorum nomen deduci à verbo *Gæzo* nomen, quod attendere, inuigilare, seu speculari significat, & merito Ecclesiarum Praetati Episcoporum nomine nuncupantur, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spiritali salute diligenter inuigilare, iuxta illud Act. 20. *Attendite vobis, & vniuersis gregi, in quo vos posuit Spiritus sanctus regere Ecclesiam Dei, vt scilicet excessus corrigant, moresque in melius reforment, ne subditorum sanguis de manibus Praetatorum requiratur, vt ait text. in cap. irreversibilis. in princ. iuncto cap. iuræ cetera, de officio Ordinis. Unde primi habet officium ductæ, & post translationem, de reuocant. vt rectum iter subditi ostendat, ne ambo in focuam cadant, cap. quæ ipse 18. *diff. cap. cum sis de astate, & qualis. Secundi*, habet officium magni, cum regimen animarum sit arctum, cap. pen. de astate, & qual. Tertiò, habet officium præfecti vigilum, vt sic caueat à negligentia, cum præstolantur omnium animæ sint ei commissa, & culpa eius sit si oues auertantur, & ipse nesciat, cap. pen. de reg. iur. 1. *ff. de officio præf. vng. Quorū*, habet officium militis armati, cuius tamen arma sunt lachrymæ, & orationes, cap. 1. & 2. 23. quæst. 8. Quinto, habet officium gladiatoris, cuius mpro est excommunicatio, cap. vsu 16. q. 2. Sexto æque color, vt coellat, dissipet, & plantet, cap. solita. vers. potestas. de maior. Septimo correctoris, cap. transmissum, de electio. n. 2. quæst. 1. de accusat. vt sic corrigat peccantes: cum etiam Episcopi Legati C. M. 1571, & eius Locumtenentes. Unde Petrus Apostolus dixit: *Zachæum vultis ordinari? Episcoporum, quem quasi Christi locum seruamus, honorare debetis, obediunt ei ad salutem conseruam, quod S. Clemens reuoluit lib. 1. recognoscimus. Idem Clem. epist. 1. Omnis Pontifex Sacro Christumate perornatus, & in Cunctas constitutiones, chartas, & preceptis humanarum episcopis esse debet, quem quasi Christi* Barbof. de Episcopo Paris I.*

locum tenentem honorare omnes debent. S. Antacleus epist. 2. & 3. Episcopi à Christo missi sunt, & cum funguntur legatione, & Apostolus determinauit in vniuersum succedere Episcopis. Enastus Papa epist. 1. *Sacerdotes vice Christi legatione funguntur in Ecclesia, & sic vt in sua est commissa responsa, hoc est Ecclesia, sic Episcopi inuigilant Ecclesia vniuersaque pro potestate sua. Eusebius Papa epist. 3. Caput Ecclesia Christi est, Christi autem Vicarij Sacerdotes (id est Episcopi) sunt, qui vice Christi legatione funguntur in Ecclesia: sunt uero Angeli, & oculi Domini, clauis Ecclesia, atque columna. Unde Saceret Dionys. lib. 2. de Ecclesiast. hierarchia cap. 7. pag. 3. *Diuini Amittis, vt seruis diuina testantur, interpres est Diuinarum iudiciorum, Ange in enim est Domini Dei rerum omnium propetius. S. Hier. Clem. in epist. 1. Petrus Apostolus Episcopos clauis Ecclesia, & oculi Domini esse dicitur. Pius Papa, Episcopi à Deo sunt in dicens, qui eos sibi oculos elegit Clemens V. in Clem. 2. h. nec super, de potest. Episcopi spirituales sunt patris, ubi sique fratrum, & Cæpiscopi, columna comprobantur Ecclesia Et S. Gregor. ad Mauri. August. lib. 4. epist. 75. *Quid ergo mirum si illis vellea perui agnator honoraret id est, Episcopos, quibus in quoque hancem tribuunt, eos aut angelos, aut Deos ipsos etiam appellat Deus. Idem Clemens lib. 2. Constit. Apostolicarum cap. 30. Episcopum est post Deum Pater velle, in Princeps, & Dux, & Rex velle, denique in terris deum post Deum, cui à vobis honor debetur. S. Ignat. epist. 7. Ego dico, honorare Deum autem omnium, & Dominum Episcopum tanquam Principem Sacerdotum, Imaginem Dei ferentem principatum quidem secundum Deum, Sacerdotium verò secundum Christum. Prolept. Aquinat. lib. 2. de citia actus, & contemplatiua cap. 1. sic ait: Episcopi per Dei gratiam sunt Diuina oratione inditi, Ecclesiarum Christi populi Apostolus fundatam in clauis populi ducem, veritatis aditorem, veram doctrinam huius omniū bene amabilem, & malis sibi cunctisq; eueniis vniuersi terribili. vindex oppressorum, Pater in Fide Catholica regeneratorum, Predicator in celsissimæ premiorum, exemplum bonarum operum, documentum veritatis, & forma fidelium. Ipsi sunt Ecclesia Dei in quibus amplius fulget Ecclesia, ipsi columna firmissima, quibus in Christo fundatis, inuocatur omni multitudine credentium: ipsi vniuersi ciuitatis aeternæ per quas omnes, qui credunt, ingrediuntur ad Christum: ipsi iustiores, quibus dicitur suus clauis regni Cælorum: ipsi etiam dispensatores regni dei in quoque arbitrio in aula Regni aeterni diuiduntur gradus, & officia singulorum. Hæc lubenter ex Prolept. de scriptum Concil. Paris. lib. 1. c. 4. & lib. 1. cap. 5. & Concil. Aquilani. II. sub Ludou. Pio p. 4. c. 5.***

Vt igitur commodius Episcopi pro subditorum salute inuigilare possent, singulis singula Dioceses distinctæ fuerunt, quæ sub se plures Parochias continent: ita ut quomadammodum omnes Orbis Ecclesiam vni subnot Romano Pontifici, & plures Provinciar, & Archiepiscopi suo Primati, & plures Episcopi suo Metropolitano: ita suo Episcopo plures subfessent Parochi, vt omnia cum ordine, & sine confusione ad laudem Dei, & Ecclesie ædificationem fierent, & ne Clerici, ceterique fideles arephali, id est, sine capite essent, vt bene expluit Concil. Trident. sess. 14. de reformatione. c. 9. & sess. 4. vltim. de reformatione. c. 13. in fine. proleptus Petri. Greg. d. lib. 15. c. 12. n. 32. & alij, quos refert Henricus lib. 20. c. 32.

Ex his aorem Episcopis aliquos diximus titula-tes esse, quia scilicet locum titulum Ecclesiarum habens, populo tamen carent, & Cleto Christiano, atque etiam sacralibus, & ideo nulla tenentes diuerunt, secundum Isaac. de Concilio lib. 1. pag. 70. & 84. & Mandol. 1. r. r. 56. Cancel. de beneficiis vobis

causibus per promotionem q. 4. num. 5. quales sunt illi, qui assumuntur ad titulum Ecclesiarum, & Pœpularum, quæ à Sarraetis, vel aliis infidelibus occupantur, de quibus agit text. in *Clem. in plerisque, de elect.* commemorantur incommoda, quæ proueniunt ex istorum prouisionibus. Et quod Papa possit constituere Episcopatum in rebus infidelium, per doctrinam Baldi, & Angeli in *l. id quod ff. de legat. 1. latè* resoluunt Alphons. Aluarez Guettero in *speculo iuris Pontificij* cap. 31. p. 77. cum *supra* Valenzuel. conf. 126. num. 52. tom. 1. Mauri. de Alzed. de *prædictis Episcop.* dignit. pag. 1. cap. 3. num. 45. & latè Ego ipse infra has partes 1. tit. 3. cap. 2. num. 47. & quamuis bos Episcopos sine causa esse in Ecclesia libere scripserit Can. de *locis theologicis lib. 5. cap. 2. pag. 193.* illi quæ aliquibus minus bonotificis epithetis soleant alij afficere, eum aliquando dicunt portantes, seu commodatarios, vt refert Ioan. Quinquin. in *rep. cap. de multa n. 50. de præbend.* nonnumquam etiam appellentur ambulatores, portatui, & mobiles, vt refert Petr. Gregor. *synonym. iuris lib. 1. cap. 12. de Episcopis* num. 44. nec defuerunt qui assererent illos proprie non esse Episcopos, sed abusu, vt constat ex adductis à Mandoli. d. n. 5. & Ludou. Gomez in *reg. de annali professore* q. 47. *accedit etiam, & aulico* qui inscribitur, *Petrus Nysus* q. 14. art. 1. Attamen verè Episcopi sunt, & vt tales ab omnibus Catholicis honorandi, vt testigit Ioann. Quinquin. in *rep. cap. de multa n. 50. de præbend.* nonnumquam asserere esse hæreticum aduertat Paul. Gryffald. in *deus Catholicæ Fides, verb. Episcopos* n. 10. & sic melius eorum necessitatem contra nostræ tempestatis hæreticos explicat Pet. Bollos in *O Economica Canonica classis* 1. c. 2. §. 4. † Finis hæc est principalis, quo eiusmodi titulares Episcopatus conferri & acceptari debent, ille esse oportet, vt bene monet Petr. Greg. d. c. 12. n. 47. vt eorum sint prouisioni, proficiscantur, & experiantur, si ex grege Domini, quo aliquos, vel nam pristinæ salutis restituant, exemplo boni pastoris: vel qui ibi sunt fideles, in fide, & religione solliciti conseruent, xut nutrant, vt *saod.* nec sine fructu, scilicet Bartholomæum Bononiensem declaratum Armenicæ Archiepiscopum, ex Turriano refert Bollos *vbi proximi*: qui quidem Bartholomæus Ordinis Prædicatorum in Catalogo Beatorum Episcoporum Bononiensium relatus est, vt apparet in *fine Archiepiscopalis Bononiensis Illustrationi* Archiepiscopi Gabrielis Paleotti S. R. E. Cardinalis, vbi refert dictum Beatum Bartholomæum floruisse anno Domini MCCCXXXV. † Nec minus iusta causa est institutionis eorum titularum Episcoporum, quam probat ipse Bollos, & apud nos frequenter est, vt scilicet dentur à Romano Pontifice, velut coadiutores Episcopis infirmis, senibus, aut alia simili ratione impeditis, vt deducit ex text. in *e. pastoralis, & in e. petri, & in e. cum autem* 7. q. 1. & in *e. ex parte, de clericis agrotante.*

18. Vnde quamuis propriam Dioccesim non habeant, vbi nomine proprio functiones Episcopales exerceant, non tamen debent debito Episcopali honore fraudari: indiguum namque est quod accidens penurie magis, quam substantia Ordinis Episcopalis habeatur, arg. text. in *cap. accessorium, de regulis iuris, in 6.* cum ibi notatis. Dicebat enim S. Hieronym. in *epist. ad Euzarium Episcopum*, quod potentia diuitiarum, xut paupertatis humilitas, sublimiorem, vel inferiorem Episcopum non eo facit, vt habetur in *cap. legimus in Isaiâ, vers. vbiunque* 91. dist. vbi notabiliter glossa *verb. eiusdem maris*, dicebat quod vici sapientie, petiti, ac discreti ita fœnent; ridere verò apvolgares homines solent contempere Episcopos

absque magnis redditibus, & vide Petr. Anch. in *Clem. in plerisque* num. 3. de *elect.* Aluaz. Pelag. de *planctu Ecclesie* lib. 2. cap. 17. Mandoli. *dist. quæst. 4.* num. 2. De his titularibus Episcopis tractatum edidit Hieronymus Vielmus 6. & aliquæ tradidit Alphoof. Aluarez Guettero in *speculo iuris Pontificij* cap. 31. His proximi sunt Episcopi, qui loco Episcopatus tenuerunt, de quibus in *cap. 1. de ordinat. ab Episcopo, qui Episcopatum renunciantur*, de quibus *vers. alleg. 48. n. 1.* Conueniunt autem omnes, quia ouiles potest alienos subditos sine expressa proprii Episcopi licentia ad Ordines promouere, etiam in loco nullius Diocesis sedem sibi eligant, vt obuios fratribus decedit Conc. Trid. *sess. 14. de reform. c. 1. & dist. infra* 9. alleg. 6.

Huiusmodi titulares, qui à sedibus suis proterula inimicorum expulsi sunt, ac subinde subditos habent, & Dioccesim cum Christiano populo, & Clero, ad quam tamen propter persequetorem metum accedere non possunt, de quibus text. in *Clement. 1. de foro competent.* ab illis, de quibus egimus *supra* ex num. 15. differunt, quia iurisdictionem retinent, etque in alio loco Diocesis in subditos suos vt possunt, eisque Ordines conferre, petita, quamuis non obtineant licentia Diocesani, iuxta differentiam etiamdem Clem. noxæ Jacobat. de *Consejo* lib. 1. p. 70. hinc resoluunt quæstionem discifilem, † an omnes 10 Episcopi ad Concilium vocandi sint, & admittendi etiam titulares? Quamvis enim partem oegalliam in aliis, quos ouiles tenentes appellant, sequantur Doctores communij, vt per Cam. d. loco, Ban. 2. 1. q. 1. art. 10. notat. 3. *pag. milis* 101. quam refert *Cened. ad Decretal. collat. 108.* num. 3. & conuocantur alijs, de quibus Jacobat. *dist. tract. lib. 1. pag. 85.* ex ratione, quia secundum multos hoc magis Ordinis potestatem respicit, quàm iurisdictionem, quod falsum pro eo modo relatis, cessat tamen difficultas in expulsi à suis sedibus, de quibus proxime, quæ & Ordinem, & iurisdictionem retinent Episcopalem, subindeque nulla est ratio, quare excludi debeant. De quo tamen vide *inf. alleg. 91. sub n. 1.*

Vltimo tandem loco diximus ab aliquibus inter 11 Episcopos poni Chorepiscopos, qui mouentur eo argumento, quia Subdiaconatus, & minores Ordines conferreant, xliaque exercebant munera solæ Episcopis propria, vt probat text. in *cap. quoniam* 68. dist. & apud Antiochenum Concilium can. 10. relatum tom. 1. *Contul. pag. milis* 312. vbi etiam legitur Chorepiscopos manuum impositionem Episcoporum percipisse, & vt Episcopos consecrari solitos, scribuntque *he distos à xbra*, quod Græcè, *pægon*, seu villam, xut locum significat, quasi in pagis, & in villis, & loco Episcopatum, atque eorum Vicarij sint constituti ad Episcopalia munia obunda, quales dicunt hodie esse Episcopos titulares, de quibus proxime. Ita Petr. Greg. *dist. cap. 11. & num. 46.* Illece in *hilar. Pontificij* lib. 2. cap. 6. Alzed. d. p. 1. num. 47. Pet. Sot. *lib. 1. de singularum ordin. officij. vers. illud etiam.* † Verùm non de omnibus hoc verum esse led, de aliquibus, qui consecrationem Episcopalem accipiebant, verum agnoscat Cardin. Bellarm. in *controvers. Catholicæ* tom. 1. *contrauers. 5. de clericis* lib. 1. cap. 17. Sed obstat, quod si Episcopi sunt, eorum non Diaconatum, & reliquæ Episcopalia munia exerceere possunt, vel in locis sibi deputatis, vel saltem consentiente Episcopo Diocesano exsequuntur, quod tamen prohibet d. c. *quoniam* & deinde si Episcopi sunt, quomodo in pagis, & villis constituantur, contra regulam text. in *cap. 1. de priuileg. & in cap. illud, & in cap. Episcopi* 80. dist. quibus probatur solam maioribus Clauibus esse prædicandos. Obstat tandem

e. *Chorepiscopi, ead. dist. 68.* vbi Damasus Papa Chorepiscoporum institutionem improbat, vt primum & Sacri Canonibus, & Scripturis contrariam, quia in illis nullum habent fundamentum, sed potius consistit solus duos gradus maiorum, & minorum Sacerdotum Christum Dominum instituisse: vnde cum Synodo Neocesariensi sic licet colligere, *CHIRIA* vbi Dominus solus duos gradus, Episcoporum scilicet, & Presbyterorum instituit, Chorepiscopi non sunt Episcopi, vt ipsa nominis etymologia sonat, quia loco sunt Episcoporum, ergo vt Presbyteri sui oportet, quod si despicant esse Presbyteros, nihil fuit: nam tertius Ordo nec Sacri Litterarum, nec Pontificis Canonibus repetitur. Quare concludendum est, Chorepiscopos ex Ecclesie institutione nihil aliud fuisse quam Presbyteros, quibus concederetur res precipue temporales, & cura pauperum, & elemosinarum, & aliqua ministeria Episcopalia, veluti vt conferrent minores Ordines, inter quos erat Subdiaconatus illis primis temporibus, & *crudebant* 12. *dist. c. miratur de fateri non ordinandis, & dixi pag. 2. alleg. 14. in princip.* & sic Postea eorum ambitio crescente gerebant se pro Episcopis, sub quo officio non contenti audebant maiores Ordines, & omnia Episcopalia exercere, & aliquando consecrationem, quae Episcoporum est propria, extorquebant, & ideo merito eorum Ordo ab Ecclesia damnatus est in d. cap. *Chorepiscopi*, & post antiquiores explicat Conrad. Brunn. de *Canonibus*, lib. 1. cap. 4. Cartanz. in *summa Concil. in Damasi epistola*, pag. mibi 77. Bullus ubi *supra*, & late post malos, quos refert Henric. in *sum. lib. 10. cap. 23. §. 2.*

23. Praedictos omnes Episcoporum gradus quauis quoad Ordinis potestatem ipso iure Diuino institutioni non differant, vt *supra* ex probauimus, quoad tamen praelationem, & dignitatem gradus ex Ecclesie institutione, & ab ipso iure humano processisse probant text. in *cap. in istis*, & in *cap. nulli 99. dist. vbi* primatum institutio refertur ad Apostolos, & eorum successores. Nam certum est omnem potestatem regiminis, seu iurisdictionis immediate provenire ab ipsa Ecclesia, & saltem quoad modum, & inter singulos inferiores distributionem a Romano Pontifice pendere, & consequenter ab humano iure, *cap. ita Dominus 19. dist. cap. quoniam 24. quesi. 1. explicat Suar. tom. 4. dist. 15. sect. 1. a. num. 4. & precipue num. 10.* Igitur quauis fateri oporteat istos Praelatos quoad Episcopalem Ordinem, qui apud omnes vnus est, iuri Diuini esse, quoad potestatem tamen iurisdictionis, seu regiminis, per quam distinguantur, iuri esse humani, vt bene explicat Francisc. Butsar. *conf. 115. num. 45. vol. 1.* Onapbr. Pavin. de *Primatu Petri* pag. 3. *dist. 6. pag. 2. 41.*

24. Verum huiusmodi maiores praelationes Primatum, & Archiepiscoporum ad Ius Diuinum esse referendas contendunt Rufz d. *trall. in prefat. in princip. Pighi de Ecclesijs*, *lib. 3. cap. 1.* Henric. d. *lib. 10. cap. 10. in princip.* Duen. *reg. 71. l. 2.* Pro quibus facit auctoritas rex. 7. in *cap. 1. 99. dist. ibi diuina, & Ecclesiastica leges pms. & esse inferant*, cum aliis, quae ex D. Paul. ad *Ephef. 4. tradit Pighi. de diuersis ministris in Ecclesia Dei*, refertur in *cap. cum ex iniunctis, de haereticis.*

26. Prima rem opusio vti veritoti recenta Butsar. d. *conf. 25. a. num. 16.* respondet ad praedictas auctoritates, quibus probari videret huius dignitatem institutionem ad legem diuinam esse referendam, vt scilicet loquatur de lege Diuina latissime sumpta, iuxta quatuor modos, quos ibi explicat secundum primum, prout dicitur de lege Canonica, vt in *cap. m. Batboli de Episcopo Paris 1.*

mi de iurisdictione, & cap. in scripturis 19. dist. Verum melius considerabis in Patriarchis, seu Primatibus duos distincta reperiri, Episcopalem scilicet Ordinem omnibus communem, ex ipsius *CHRISTUS* institutione, & regiminis Praelationis ex Apostolorum ordinatione; non impropie igitur Patriarchas leges Diuinae potestati asserunt, si Ordinis potestatem respicias, atque sollicitudinem Episcopalem, quae omnibus Episcopis communis est, atque etiam Ecclesiastica, quatenus ad praelationem spectat. Neque nouum est quod idem nomen Primaris ex eadem oratione iuxta duos res respectus diuersimode accipitur, scilicet, respectu legis Diuinae, quoad Episcoporum Ordinem, respectu Ecclesiasticae quoad praelationem, sicut videmus in *cap. in aliquibus §. de prelat. de decimis*, quia decima respectu congruae sustentationis ad legis Diuinae debitum referuntur, respectu quoque ad confortationem, vt post *Coar. lib. 1. vari. cap. 17. num. 1.* testatur tenere Theologos omnes, Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 21. num. 9.* & sub praedicta distinctione docetur Zetulum prae *Episcop. pag. 1. verb. decima in princip.* Antonios Fernandez Lufano. in *examine Theologiae moralis part. 1. ad 7. praeceptum Decalogi cap. 13. §. 1.* Maldetus de *iusiura, & religione tractat. 10. tit. de decimis dub. 2. §. contraire nihilominus*, Moneta de *decimis cap. 1. quesi. 2. num. 27.*

Post summum Pontificem, triplicem ordinem Episcoporum supra constitutum, primi Patriarcharum, de quorum praecedentia inest se infra egimus hac p. 1. tit. 1. c. 1. a. *prim.* & ex professo Mich. Ferrus de *praecedent. & praes. Eccles. q. 13. par. 10.* Secundi Archiepiscoporum, tertio Episcoporum, illi enim praefertur qui fuerint Primates, seu Patriarchae, Ferrus d. *trall. q. 4. m. 7.* sed si fuerint simpliciter Archiepiscopi, clarior & dignior ille erit, qui maiori Patriarchae subditus fuerit, & inter Archiepiscopos, Primates, seu eiusdem Patriarchae subditos, praecedet ille, qui aliquod priuilegium, exemptionem, dignitatem, seu officium praeter Archiepiscopatum habuerit: tandem data iterum paritate referendum erit primo, ad antiquitatem promotionis, secundo, ad gradum, tertio, ad virtutem, quarto, ad nobilitatem; his Mich. Ferrus d. *trall. quesi. 4. num. 18. & 19.*

Inter ipsos autem Episcopos ordo prioritatis, & 18 ordinationis, seu consecrationis erit obseruandus, Caeter. Roman. *lib. 1. cap. 31. §. in sessione verè*, citat hoc *ead. p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 66.* & nouissime Ferrus d. *trall. q. 27. n. 6.* vbi subdit quod etiam alter Episcopus sit prior in data, sed in consecratione posterior, aliter verò in consecratione prior, & in data posteriori hic erit praefertendus. Nec praelationis qualitatem inferit quod vnus maior embabeat dilectionem, & maiorem iurisdictionem, seu vberiores fructus *cap. legimus 93. dist. ibi*, *potestas diuinarum, & pauperum humilitas vel sublimiorum, vel inferiorum Episcopatus* *ius facit*, &c. *cap. post 66. dist.* vbi quod patris ciuitatis praerogatiua Regni non minuit, Decian. *Resp. 19. num. 107. cum sepp. vol. 3.* Ferrus d. *trall. quesi. 9. num. 3. & q. 17. num. 9.* Multum de praecedentia habenda ratio in Concilio si Episcopus simul sit alieuius Regis Consiliarius; nam sedere debet in loco proprio, & non debet ceteros antiquiores in Senatu praecedere, Vincenz. de *Franchia deef. 1. §. 3. num. 7.* Campan. in *diuersis iuris Canon. rub. 12. cap. 12. num. 11.* Aloysi Riccio *prae circa refut. 80. num. 3. in fine*, D. Conteloz. de *praecedentia num. 20. cum sepp.* Ferrus d. *quesi. 27. num. 10.*

Limita primo esse Episcopum existentem intra sua diocesis, quae in omnibus actionibus, quae ibi exercet, praecedat omnes Episcopos consecratione prio-

tes, & etiam Archiepiscopos, ut colligitur ex Cetero Romano lib. 1. cap. 21. fol. 40. ubi Episcopus proprius thurificatur ante Archiepiscopum & Episcopum hospites, quando omnes praesentes fuor in Vespertis, & Missa solemni, nam quique in suo territorio maior est clero, gloss. *terrib. potest. in l. apud ff. de marum off. B. Et. tra. d. auctor. magni. consil. num. 54. Bofold. d. off. de preced. cap. 3. num. 5. Ferrus d. tra. d. 94. num. 6.*

- 30 Limita *secundum*, eo casu, quo concurrat duo Episcopi, quorum unus sit titularis tantum, eleroquo carens, & sit prior in consecratione, alter autem habeat populum & clero, & sit iunior; nam tunc hic posterior erit proponendus, quia licet antiquitati deferatur in precedenti, hoc inter pares intelligitur, non autem ubi modetior est dignior; ita illustr. D. Acuña in cap. 7. num. 1. dist. 18. Ferrus d. tra. d. quass. 27. num. 7. ubi num. 8. subdit innot Episcopos titularum tantum pro prerogativa danda inspicendum, an quis sit exemptus, vel eo habeat aliud officium, seu dignitatem praeter Episcopatum, vel sit subditus maiori Archiepiscopo & Patriarchae, vel sit Doctor, virtute clausus, aut nobilis: quamvis Menoch. *conf. 51. num. 89.* existimet Episcopum titularum antiquiorem tempore praecedere Episcopum alia distictionem.

- 31 Limita *tertia*, in Episcopo habente officium in Curia Romana, qui ceteris antiquioribus Episcopis praefertur, ut consulu. Menoch. *confil. 126. num. 14.*

CAPVT VII.

De Episcopatum, & Diocesum diuisione.

SYMMARIVM.

- 1 Episcopatum diuisio qualiter à Dno Petro sancta fuerat intenditur.
- 2 Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum Diuum Petrum ordinasse, qui teneantur ostenditur.
- 3 Prælatorum ecclesiasticorum gradus ad Cælestis Hierarchie similitudinem institutos fuisse verner tenet sententia.
- 4 Cap. 10 illis 80. dist. & in cap. 1. 99. dist. declaratur.
- 5 Roma de iure summo idololatria pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctuarii, Summi scilicet Christianæ Religionis Pontifex.
- 6 Flamines à quibus, & ad quid instituti? remissum.
- 7 Diocesis, & Parochia olim à Summo Pontifice, præsertim à Dionysio I. distinctæ fuerunt.
- 8 Diocesis quid sit ostenditur.
- 9 Diocesis vnde nomen in dno diuidentia.
- 10 Diocesum suos, de quibus cæssæ, præscripti non possunt.
- 11 Diocesum suos qualiter probentur ostenditur.
- 12 Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus suis præsecundo.
- 13 Parochi, seu Parochi in Castellis, & modicis Ciuitatibus ad Episcopos pertineant.
- 14 Plebani non erant sunt Parochi, sed illi tantum, qui maius habent beneficium.
- 15 Parochiarum diuisio à Dionysio Pont. incepit.
- 16 Cunctis ad substantiam requiritur, quod habeat

Episcopum, secundum unam sententiam, cuius contrarium præcedit num. 17. & sub distinctione resoluitur item. 18.

T melius, quo vnuerfo Christiano populo opus sunt, promouerentur, & vt perturbato omnis, & confuso tolleretur, vtque eum ex fidelibus aliquis crearetur Episcopus, illud sciret quatenus facultas sua, iurisdictione extendetur, rectè Diuus Petrus vrbes, & loca pro singulis Prælationis, & digitorum gradibus constituit, in vrbes, iis, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum Flamines, & prima iudicialis potestas, scilicet Reclutes Prouinciarum, Proconsules, eorumque Legati præfessent Patriarchæ, seu Primates: in iis vero in quibus erant Archiflaminos essent Archiepiscopi: in singulis verbò totius ciuitatis præfessent Episcopi, vt testentur Clemens Papa in cap. in illis 80. dist. & Anacletus in cap. 1. 99. dist. 7. Vnde, & ad imitationem Gentilium, eorumque Flaminum, & Archiflaminum, Diuum Petrum ordinasse Ecclesiasticorum Prælatorum gradus existimant Pet. Gregor. *synagoga iuris lib. 15. cap. 11. num. 1.* Henric. in sum. lib. 10. cap. 30. in princ. nouissime me elato in hoc loco Mich. Ferrus de præced. *Eccles. g. 27. num. 1.* & sic huiusmodi diuisionem vsque ad exordio nascentis Ecclesiæ inducunt fuisse per constitutionem locorum, & assignationem Diocesum iuxta antiquum partitionem factam ab illis ethnicis Principibus reuertit Pet. Gregor. de benef. cap. 4. sub num. 5. Lotter. de re benef. lib. 1. g. 10. num. 7. & agnoscit Rota in Concilio, *deconorum del Infante 7. Febr. 1618.* coram Martino Andrea.

Verum huiusmodi Ecclesiasticorum Prælatorum gradus ad Cælestis Hierarchie similitudinem institutos fuisse magis pium, & Christianæ Religionis consentaneum est ut dicamus: quemadmodum enim in triumphante Ecclesiæ sunt Angeli, Throni, Principatus; ita congruentissimo ordine in militante ministrorum Ecclesiasticorum officia distinguuntur per Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & ceteros gradus, de quibus in cap. Clerici 21. dist. comprobant Rube in tra. de præminima Archiep. dignitate in præf. à prim. Pigh. de Ecclesiæ hierarchia lib. 3. cap. 1. 7. Audientem vero Clementis, & Anacleti in præfatis luitibus melius explicabis, si dicas Diuum Petrum ad abolendum idolotom memoriam ordinasse, ut in illis locis, in quibus impietate eorum Flamines facta faciebant, eisdem nominibus, diuerso tamen, sanctoque Sacerdotio, veri & Sancti Sacerdotes, veri Dei constituerentur: sicut 7. Romæ de iusto summo idololatriæ Pontificatu, subrogatum est caput totius terrestris sanctuarii, Summus scilicet Christianæ Religionis Pontifex, vt eleganter ait D. Ambrosius in cap. Beati. a. g. 7. & Leo Pontifex in sermone a. de Natali Petri. 7. Qui autem fuerint Flamines, à quibus, & ad quid instituti? Vide apud Alexand. ab Alexandro *decanum geminum*, lib. 6. cap. 12. & Polydot. Virgil. de inuent. rerum, lib. 4. cap. 24.

Est igitur *primò* sciendum olim à Summis Pontificibus, præsertim vero Dionysio I. ut habetur in cap. 1. 13. g. 1. & in eum tota Platina existimant, fuerunt Dioceses, & Parochie distinctæ, & vnicuique gregi proprii assignati pastores, & infectorum Ecclesiæ Reclutes, ut dicitur in cap. pastoralis, de iis, qui sunt à Prælatu, qui suarum omnium singulæ tam habent, ut inquit Concil. Trid. sess. 24. de reformatione, cap. 9. & cum Dionysio videtur transire Rota

in *Tharina iurisdictionis* 4. *May* 1612. coram R. D. meo *Cecilio Domo*. Vnde male sentitur, qui partitionem, & assignationem Dioceseon attribuit Magno Constantino, quos reprobant post Baton. Spondan. in au. 673. num. 2. Quare cum Episcopus non habeat Diocesim ex se, aut ab alio infestior, sed ab ipso Summo Pont. non poterit auctoritate sua illam minuere, aut diffimbrare, constituendo territorium distinctum à proprio territoriorum id solum pertinet ad Papam ex speciali eius privilegio. Host. in cap. cum contingat, num. 1. de foro comp. vbi Ioan. And. sub num. 4. vbi alij dicunt. But. sub num. 11. vbi si quis, quos refert, & sequitur Lotter. d. lib. 1. g. 10. num. 17. ab arbitrio enim Summi Pont. pendet iurisdicere Diocesim, qui multorum annorum evolutione ducti non semel nouas Ecclesias Cathedrales constituerunt, mutauit, & alterauit, Petr. Greg. synagmarius, lib. 15. cap. 12. num. 4. Lotter. d. g. 10. n. 17. & 18. vbi à num. 19. differtur ex quibus causis Summi Pont. diffimbrationes istas nouasque erectiones Cathedralium facere possint? & g. 11. à num. 30. ait cauendum esse à gloss. in verb. *diuisione*, in cap. lege Imperatorum 10. diff. que pronuntiat Papam inuito Episcopo non posse diuidere Episcopatum præterquam ex causa.

8 Diocesis autem est ciuitas, & territorium vbi Episcopus iurisdictionem habet in spiritualibus, Clem. vix. de suppl. neglig. Pralat. Diocesis enim dicitur, vbi est Episcopus, & Episcopatus, cap. cum pro uoluntate 16. g. 1. gloss. vbi Presbyteri in Clem. 1. de privileg. dicta à verbo Græco latine quasi administratio, vel secundum aliquos, diuisione, quia fines Episcopatum diuidentur, vt in cap. vno 10. g. 1. 3. & in c. prouincia, & ibi gloss. 99. diff.

9 Secunda, est sciendum quod vna Diocesis non est in duas diuidenda cap. vno. vlt. diff. cap. 1. 10. diff. cap. quoniam, de offic. Ordin. facilius enim dum inuicem viuuntur, quam vna in duas diuidatur: quomodo autem diuidatur Diocesis inter Episcopum hæreticum conuersum, & eum, qui ei fuerat subsistent, docet Concil. Aphricanum, de quo in cap. 1. de paroch.

10 Tertia, quod fines Dioceseum, vel Parochiarum, de quibus constat, præscribi non possunt, dicitur cum fogg. 12. g. 3. super eo de paroch. gloss. in c. prouincia 2. de transf. Paul. lib. 1. rerum quæst. 2. 1. g. 17. num. 3. Hieron. de Monte de finibus regendis cap. 107. n. 2. Menoch. consil. 147. num. 44. Maria de iurisdic. p. 1. cap. 16. num. 2. vbi n. 3. post Abb. in c. super eo num. 6. de paroch. dicit quod vna Episcopatus cum titulo, vel si tantum effluarier quod non sit memoris hominum, poterit Episcopale eius præscribere in Ecclesiis alterius Diocesis etiam in alieno territorio, & exemplificat in Episcopo Fesulapio, qui in ciuitate Florentie habet Ecclesiam sub iurisdic. cum toto illius Parochie populo. Si verò non fiat ceteri, huiusmodi limites præscribuntur spatio triginta annorum, cap. 1. cum fogg. 12. g. 3. quod intra limites tantum eundem prouincie locum habet si Episcopus locum alterius Diocesis conuertat ad Fidel Catholicæ vniorem, eum præscribit spatio trium annorum, nisi intra hunc terminum repetatur, cap. 1. de præscript. Balb. de præscript. 1. 3. quarta quæst. 1. in fine, Couar. reg. possessor. p. 2. §. 11. num. 8. Mench. lib. 1. cap. 79. n. 6.

11 Quarta, quod poterant fines Dioceseum per liberos antiquos, cap. cum causam, de probat. Duen. reg. 157. Valac. de iure employ. quæst. 5. num. 26. Malcard. consil. 196. & alij citati per me in consil. ad d. cap. cum causam num. 5. cum fogg. & per testes d. c. cum causam, etiam si fuerit de iudicio, Malcard. consil. 395. Farin. in pract. crimin. pag. 2. quæst. 69. num. 130. Cald. Petreia Barb. de Episcopo Pars I.

de emp. cap. 21. num. 15. & etiam si sint singulares, dummodò rationem dicti sui afferant Malcard. d. consil. 395. num. 26. consil. 369. num. 24. Farin. d. pag. 2. g. 70. num. 186. & per famam d. c. cum causa, Hieron. de Monte cap. 55. num. 10. & cap. 66. num. 1. Aluat. d. lib. 6. num. 9. & 10. Malcard. consil. 396. & per alia media, de quibus egi in consil. ad d. c. cum causam.

Quinta, quod staret Dioceseum fines & diuisiones, si contingat dominia, aut tegna temporalia mutari, non sine immutande: neque enim Ecclesiæ Dei per discordias Regum diuisiones aliquæ parti damna necesse est, vt dicit Nicol. Papa in cap. hoc quippe, in fine 3. quæst. 6. & in cap. 1. 9. diff.

Sexta, quod præcepit Carthagenen. Concil. in c. plebanis 1. 7. quæst. 1. vt nullus Episcopus alienas plebes vísitet, nec aliquis Episcoporum supetrigediat in Diocesi collegam suum.

Septima, quod statuit Anacletus Papa in cap. Episcopi cum fogg. 80. diff. & habetur in cap. 1. de privileg. ne Episcopi in castellis, nec in modicis ciuitatibus constituerentur; ad honorabilem verò locum Episcopus est titulandus & nominandus, ne vilescat nomen Episcopi, vt inquit Præfatus Pontifex Anacletus. Leo quoque Summus Pontifex statuit in cap. illud 3. quæst. 2. Episcopalia, inquit, gubernacula non nisi in maioribus populis, & frequentioribus ciuitatibus oportet præfari: nam q. in castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis ponuntur Presbyteri, quos Parochos dicimus, seu Plebanos, de quorum officio vide multa, que tradunt Lælius Zechi. de Republ. Ecclesiæ, cap. 17. cum fogg. Lotter. d. quæst. 11. à num. 24. Boil. in Oeconomia Canonica classe 1. cap. 1. §. 1. Petr. Gregori. d. lib. 1. §. 1. cap. 14. bene aduertens à num. 12. f. Plebanos Parochos esse, non tamen omnes, sed illos, qui maius habent beneficium, in quo sunt capelle, & deducitur ex text. in cap. 2. ne clericus, vbi manchi in 6. licet Abb. & alij in cap. cum ab Ecclesiis, de officio Ordin.

vt. utrumque id esse, & non differte existimant. Tituli verò seu Ecclesiæ, in quibus Parochi ponuntur, dicuntur parochie, quatum diuisionem tam in Verbe, quàm in Orbe actu se fecisse auctor est Dionysius Paronitex, in cap. 1. 13. quæst. 1. de quo meminit text. in cap. pastoralis, in princ. de his, que sunt à Pralat. & latè explicant Polydori. Virgil. de inuener. rerum lib. 4. cap. 9. Nusat in cap. placuit à num. 3. de paroch. diff. 6. & multi apud Cened ad Decretal. & consil. 104. n. 5. quibus pro ratione addit Suz. de Religione tem. 1. trait. de decimis lib. 1. cap. 21. à n. 4.

Octaua, quod Dioceses Episcopatum non distinguuntur iuxta terminos dominijs temporalis, sed plerumque vna diocesis sese extendit intra fines alterius dominijs, gloss. vbi. Diocesis in Clem. Roman. de elect. Hieron. de Monte de finibus regum. quæst. 75. n. 9. Seraphin. decis. 1345. num. 10.

Hinc oportet quæres, an ad substantiam, & effectiuaus requiratur, quod habeat Episcopatum? Et prima facie videbatur affirmatiue respondendum per text. ad d. cap. in illis, vbi præcipitur, vt in maximis, & maioribus Ciuitatibus Prælates, & Archiepiscopi ponantur, per singulas verò alias Episcopi, consonat cap. 1. de officio Ordin. ibi, singulares Prælati ex quibus in tenis Christianorum solas illas dicti ciuitates, que habent Episcopum, dicti Bald. in l. ex hoc iure num. 12. ff. de iustis. & de iure Canonico vetum esse profuerit Ales. in d. cap. 1. de officio Ordin. num. 3. vbi, aut loquimur de iure Canonico, & de vlt. Italiane testatur Bart. in l. vltim. num. 5. vbi, nam q. ff. de collegiis illis, & in extraneis, qui sunt reuera verò Lombardus, sequuntur Rebuff. in concord. n. de collation. §. volumus verò in Cimitariis, Card. Tusch. D 3 præst.

prædictis, in. l. l. l. C. de iur. i. 280. num. 15. & alij, quos referent Cened. ad Decretal. collat. 101. num. 1. ne citato in hoc loco Alzed. p. 1. cap. 6. c. 2.

- 17 Verum contrarium, imò non requiri ad substantiam, & esse ciuitatis, quod habeat Episcopum, probatur à Doctores communiter in d. cap. 1. de privileg. vt post Abb. concludit ibi Deci. num. 8. qui pro sua opinione illum text. dupliciter inducunt. primo, dum de maioribus Ciuitatibus loquitur, ac subinde in modicis, seu paruis contrarium supponit; secundo, dum decidit in Ciuitatibus ponendos esse, videtur supponere tam antea fuisse Ciuitates in quibus ponuntur terræ, & fortius probatur ex d. e. Episcopi 80. dist. dum prohibet ne in castellis, & modicis ciuitatibus Episcopi constituantur, sicque aperte probat dari modicas Ciuitates, quæ Episcopum non habeant; quare ostenditur, quia si ad esse, & substantiam Ciuitatis requireretur Episcopum, sequeretur quod si ob delictum, vel ætæ intemperie, vel aliam causam ciuitas priuaretur Episcopo, desineret esse Ciuitas, iuxta generalem regulam tex. in l. Iulianus §. si rem ff. ad exhibendum, cum similibus, & tamen sine Episcopo priuata adhuc Ciuitas remanet, vt in casu notabili Ciuitatis, quæ proprium occidit Episcopum, probat tex. in cap. 104. nos 2. §. 2.

- 18 In hac Doctrina contrarietate, vt certa ab incertis separarentur, aduertendum est, quod vel queritur de iure gentium, & certum est eo tenore Vires sine Episcopis fuisse, quos deinde in lege Euangelica ordinatos esse constat ex cap. Prius 80. dist. Aut queritur de iure ciuili, dicendum est quoad privilegia; Principis secularis requirit ac sufficere auctoritatem, vt sub distinctione resoluunt Rebuff. in concord. ut. de callis. §. statuimus 2. verb. in Ciuitatibus, Castr. in d. cap. 1. de privileg. num. 7. Abb. num. 2. Deci. à n. 18. Duenh. reg. 31. Aut queritur de iure Canonico, & verior est contra Bald. & Alest. ac alios post illos adductos.

- 19 Quæ opinione retenta non obstat text. in d. cap. in istis; tripliciter enim respondet Deci. in d. cap. 1. à num. 13. deo intellectus sunt principaliores. Primus quod ad rationem boni regiminis pertinet, quod Ciuitas habeat Episcopum, idque solum se veta concludere ibi testatur. Alter verò quod sensus eorum sit negatiuus, quod Episcopi non ponantur in illis, sed in totis Ciuitatibus, atque ita quod sine Ciuitate Episcopus esse non possit: vnde quando nouus erigitur Episcopus, villa, vel oppidum, in quo erigendus est, prius Ciuitatis honore decoratur, vt optime probat text. in d. Extrau. Saluator, vers. volentes, de præbendis inter communes. & post Barr. notat Petr. Gregor. in benef. cap. 17. num. 2. non tamen è conuerso sequitur, quod Ciuitas non possit esse sine

Episcopo, imò contrarium concludunt prædicta fundamenta. Aut tandem de consuetudine queritur, & faciat ut testimonio Barr. & aliorum in locis super elatis, Ciuitates dici omnes, & solas illas, quæ habent Episcopum, vel habuerunt; & sic intelliguntur, quæ docent manifestum signum demonstrationis quod sit Ciuitas, esse illud, quod habeat Episcopum, secundum Petrol. Deci. in d. cap. 1. num. 17.

Hucusque egimus de dissolutione Dioceseon, & erectione novorum Episcopatum, nunc verò superest vt aliquid dicamus de translatione Cathedralium Ecclesiarum ex vno loco in alium, quæ plures extant, & domestica nostri Portugaliz Regni exempla comprobant, in eo enim ex antiqua Egitamenis ciuitate ad Guardiam, & ex Syluenis ad Paranensem translata Episcopales Sedes fuerunt, quæ quidem translationes sine Papæ auctoritate fieri non possunt, cap. 1. de translat. Episc. ibi, & sedum communitatioms, &c. cap. vnde, de excessib. Prælat. lib. 6. Lotter. lib. 1. quæst. 12. num. 38. nec aliter sit quàm ex causis à iure approbatis, de quibus latè agit Lap. alleg. 68. & Mandol. de signatura graui. §. translati in 2. col. vers. translatio Ecclesiæ, Rebuff. in præst. tit. de translat. Episc. num. 4. cum seqq. per quam sanè translationem remanet destructus prior status respectu loci, Lap. alleg. 68. num. 8. vbi adden. in verb. chorui, vers. videmus statum Ecclesiæ, in tantum vt non sit necessitas aliqua eius exsecutio: seu prophanatio ædificij: nam illa consecratio, quæ prius adæcebat, seu simplex accidens, simul deficit, vt bene considerat Vgolin. de officio Episcopi, cap. 8. sub num. 4. in 2. argument. vers. postremò consuetudo, quia forte prima Ecclesiæ vetus dimissa quàm translati videri posset, Dup. ibidem, sub eod. num. 3. quod fieri intelligitur eum non transferetur titulus, sed prius Ecclesiæ dumtaxat secunde pro commodiori senatio ritica diuina subicitur, quo casu retinetur in prima Presbyter, in quo representatur semper imago quædam antiqui status, Lap. sub eod. num. 3. Lotter. d. g. 12. à num. 41.

Huic capiti subsequenter annexandum duximus nouam Episcopatum omnium totius Orbis Christiani notitiam, quàm, variatum Nationum in Vibe existentium Collegio consulentes, multis aditis Episcoparibus, aliisque nominet in Archiepiscopalem dignitatem euectis non sine magno labore in moderniorum redegeimus statum, peritiorque eorum vocabula summa diligentia inuestigantes. Illud maxime in præsentiam aduertendum duximus, nostræ intentionis non esse in Archiepiscopatum vnus cuiusque Regni ac Suffraganeorum ordine disponendo antiquioribus aliquid præiudicium inferre, cum hominem aliqua inuestigandi veti gratia ex alieno iudicio scripserimus.

43.

Pars I. Tit. I. Cap. VII.

EPISCOPATVVM OMNIVM TOTIVS ORBIS NOVA, ET EXACTA NOTITIA.

Episcopatus, qui à sex antiquioribus S.R.E.

Presbys. Cardinalibus opsantur.

Ostiensis.	<i>Ostia.</i>
Decano Sacri Collegij Illustr. DD. Card. pertinens, cui de nouo vnitus est Vellitern. vulgò <i>Palleri.</i>	
Portuenfis.	<i>Porto.</i>
S. Rufinae.	<i>S. Rufina.</i> } vniti.
Tusculan.	<i>Frascati.</i>
Subtufenfis.	<i>Sabina.</i>
Prænestini.	<i>Palestrina.</i>
Albanensis.	<i>Albani.</i>

Episcopatus, qui sunt sub Romano Pontifice, & non sunt in alterius Prouincia constituti.

IN SABINA.

Tiburinus.	<i>Tuili.</i>
Fusens.	<i>Farsa.</i>
est Abbas Ordinis S. Benedicti, Ordinarius, & exemptus.	

IN LATIO ET CAMPANIA.

Anagninus.	<i>Angeni.</i>
Seguinus.	<i>Segni.</i>
Terentinus.	<i>Terenus.</i>
Alatrinus.	<i>Alatri.</i>
Verulanus.	<i>Veruli.</i>
Soranus.	<i>Sora.</i>
Fundanus.	<i>Fondi.</i>
Caletanus.	<i>Gaeta.</i>
Tettacinenfis.	<i>Terracina.</i>
Subiacensis.	<i>Subiaco.</i>
est Abbas Ordinis S. Benedicti Ordinarius, & exemptus.	

IN TVSCIA.

Hortanus.	<i>Orti.</i>
Ciuitatis Castellane.	<i>Ciuita Castellana.</i> } vniti.
Nepesinus.	<i>Nepi.</i>
Sutrinus.	<i>Sutri.</i> } vniti.
Viterbienfis.	<i>Viterbo.</i>
Tuscanensis.	<i>Tuscanola.</i> } vniti & quæ.
Volaterranus.	<i>Volterra.</i>
Castellan.	<i>Castro.</i>
Ciuitatis Plebis.	<i>Ciuita de la Plebe.</i>
Montis Falsici.	<i>Monte Fiascone.</i> } vniti.
Cornetan.	<i>Corneto.</i>
Lucanus.	<i>Luca.</i>
Lunen Sarzanen.	<i>Luna & Sarzana.</i>
Politianensis.	<i>Montepulciano.</i>
Palneortienfis.	<i>Bagnara.</i>
Vibulanus.	<i>Orvieto.</i>
Perusin.	<i>Perugia.</i>
Ciuitatis Castell.	<i>Ciuita di castello.</i>

IN VMBRIA SUPERIORI.

Spoletanus.	<i>Spoleto.</i>
Assisienfis.	<i>Assisi.</i>
Folignanensis.	<i>Foligno.</i>
Nucerinus.	<i>Nocera.</i>
Reatinus.	<i>Rieti.</i>
Tudertinus.	<i>Todi.</i>

Amerinus.	<i>Amerina.</i>
Narniensis.	<i>Narni.</i>
Interamnensis.	<i>Terni.</i>
IN VMBRIA SUPERIORI.	
Camarinensis.	<i>Camerino.</i>
Assinus.	<i>Assisi.</i>
Fanenfis.	<i>Fano.</i>

IN PICENO, SIVE MARCHA.

Auximanus.	<i>Osimi.</i>
Asculanus.	<i>Ascoli.</i>
Anconitanus.	<i>Ancona.</i>
Lauretanus.	<i>Loreto.</i> } vniti.
Recanatenfis.	<i>Recanati.</i>

Lauretanam Ecclesiam in Episcopalem erexit Sixtus V. *constit. 14. incip. Pro excellenti.*
Sunt & alij Episcopatus exempti in alijs Prouincijs, qui sub Archiepiscopia, ad quorum Concilia Prouincialia ire tenentur, collocantur.

Archiepiscopatus cum suis Suffraganeis.

IN TVSCIA, CORSICA, ET LIGVRIA.

Archiepiscopatus Pisanus.

PISA.

Episcopatus Suffraganei.

Adiacensis.	<i>Anaco.</i>
Alerienfis.	<i>Aléria.</i> } in Corsica.
Sagonensis.	<i>Sagone.</i>

Archiepiscopatus Florentinus.

FIORENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Felulanus.	<i>Fiesole.</i>
Pistorienfis.	<i>Pistoia.</i>
Cortonensis.	<i>Cortona.</i>
Areteius.	<i>Arezzo.</i>
Collensis.	<i>Colle.</i>
Burgi S. Sepulchri.	<i>Burgo S. Sepolero.</i>
S. Miniat.	<i>S. Miniato.</i>

Archiepiscopatus Senen.

SIENA.

De Episcopali in Archiepiscopalem erectus fuit à Pio II. *sa. Constit. 3. incip. Triumphans,* est in Bul. lar. nuno tom. 1. pag. 315.

Episcopatus Suffraganei.

Sanenfis.	<i>Senae.</i>
Clusinus.	<i>Chiusi.</i>
Griffetanus.	<i>Griffen.</i>
Massanus.	<i>Massa.</i>
Ilcinefi.	<i>Montalcino.</i>
Pientinus.	<i>Pienza.</i>

Archiepiscopatus Genuensis.

GENOVA.

Episcopatus Suffraganei.

Bobienfis.	<i>Bobo.</i>
Albinganensis.	<i>Albenga.</i>
Naulensis.	<i>Noli.</i>
Nebienfis.	<i>Nebbia.</i>
Marianensis.	<i>Mauriano.</i> } in Corsica.
Accienfis.	<i>Acchi.</i>

D 4

Archiep

Archiepiscopus Taurinensis.
TORINO.

Episcopus Suffraganei.

Mortis-regalis.	Mondovi.
Casale.	Casale.
Salutarum.	Saluzzo.
Fossanensis.	Fossano.

Archiepiscopus Mediolanensis.
MILANO.

Episcopus Suffraganei.

Bergomensis.	Bergamo.
Albensis.	Alba.
Vercellensis.	Vercelli.
Cremensis.	Crema.
Saonensis.	Saona.
Viminiensis.	Vimercate.
Aquensis.	Achqui.
Brixienis.	Brescia.
Novariensis.	Novara.
Astensis.	Asti.
Laudensis.	Lodi.
Alexandrinus.	Alessandria.
Tortosenis.	Tortona.
Ipporrigiensis.	Iura.
Vigilvanensis.	Vigevano.
est ad Reg. present.	
Papiensis.	Pavia.
est exemptus.	

IN PROVINCIA MARCHIÆ
Anconitanæ.*Archiepiscopus Firmanus.*
FERMO.

De Episcopi in Archiepiscopalem erectus fuit à Sixto V. in sua Constitut. 95. incip. *Primo N. R. L. Junij 1555* in Bullar. novo tom. 2. pag. 363.

Episcopus Suffraganei.

Maceratensis.	Macerata.
Tolentin.	Tolentino.

Hæc vltima Ecclesia de Collegiata in Episcopalem erecta fuit, & Maceratensis unita à Sixto V. in sua Constitut. incip. *Super vniuersis* Id. Decembris 1586, est in Bullar. novo tom. 2. pag. 364.

Ripari. *Riparianensis.*
io Episcopalem creauit idem Sixtus V. Constitut. 2. incip. *Ilum 3. Kal. Augusti* 1571. in appendice.

Mantis Alti. *Montalis.*
in Episcopalem erexit idem Sixtus V. Constitut. 48. incip. *Super vniuersis* 8. Kal. Decembris 1586.

S. Severini. *S. Severino.*
in Episcopalem creauit idem Sixtus V. Constitut. 49. incip. *Superna* 6. Kalend. Decembris 1586.

IN VMBRIA SUPERIORI,
Flamioea, siue Romandiola.*Archiepiscopus Vrbinatensis.*
VRBINO.

Episcopus Suffraganei.

Pisaurin.	Fano.
Eugubinus.	Agubio.
Fotofempronien.	Fossombrone.
Seogallien.	Senigallia.
Callien.	Cagli.
Feretranus.	Montefeltro.
Verbanen.	Vrbana.

Primum Castellidante. Ex Abbatiali Ecclesia

exempta, & Ordinariam iurisdictionem habens in Episcopalem erexit S. D. N. Urbanus Papa VIII. de anno 1635.

Archiepiscopus Rauennatensis.
RAVENNA.

Episcopus Suffraganei.

Adriensis.	Adria.
Comaclensis.	Comacchio.
Foroliuensis.	Forl.
Fotopopiliensis.	Favimpopoli.
Celenatensis.	Cesena.
Sardinatensis.	Sarona.
Faentinus.	Favenza.
Brixodori.	Bertinoro.
Ferrariensis.	Ferrara.
Ariminensis.	Rimini.

Hos duos vltimos Episcopatus ab immediata subiectione Sedis Apostolicæ Clemens VIII. in sua Bulla confirmationis erectionis Ecclesiæ Bononiensis, & restitutionis nonnullarum Ecclesiarum Cathedralium Prouinciæ Rauennatensis. sub die 18. Kalend. Ianuarij 1605. huic Suffraganeos pronunciauit.

Idem Clemens VIII. in prædicta Bulla huiusmodi duos Episcopatus, quos Gregorius XIII. Bononiensi Prouinciæ Suffraganeos pronunciauerat, huic demum restituit.

Galeacensis. *Gallia.*
Abbas privilegio Sedis Apostolicæ. ordinarius, & exemptus.

IN ÆMILIA.

Archiepiscopus Bononiensis.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscopalem euehit Gregor. XIII. anno 1586. cùmque Rauennatē detrahit cum aliquibus Suffraganeis huic attribuit.

BOLOGNA.

Episcopus Suffraganei.

Placentin.	Placentia.
Parmanus.	Parma.
Regienis.	Reggio.
Mutineosis.	Modena.
Cremensis.	Crema.

Burgi S. Domini *Borgo S. Domini.*
Inter Parmam & Placentiam sita est hæc Civitas ad Ducem Parmensem pertinens, quam Episcopi honore ausit Clemens VIII. & huic Ecclesiæ in dicta Bulla Suffraganeum constituit.

IN SARDINIA INSVLA.

Archiepiscopus Calaritanus.
CALLARI.

Nullum habet hodie Suffraganeum.

Archiepiscopus Turritanus.
TORRE.

Episcopus Suffraganei.

Algharenis.	Alghero.
Bollicensis.	Bisà.
Ampuriensis.	Ampuria.

Archiepiscopus Arborensis.
ARBOREA.

Episcopus Suffraganeus.

Villacensis.	Ala.
--------------	------

IN DALMATIA, FOROIVLIO,

Venetis, & Lombardis.

Patriarchatus Aquileiensis.

AQUILEIA.

Episcopatus Suffraganei.

Mantuanus.	Mantua.
Comensis.	Como.
Tridentinus.	Trento.
Veronensis.	Verona.
Padavinus.	Padua.
Vicentinus.	Vicenza.
Tarvisianus.	Treviso.
Concordiensis.	Concordia.
Crescentinus.	Cresida.
Feltrensis.	Feltre.
Bellunensis.	Cividale de Belluno.
Polensis.	Pola.
Parentinus.	Parente.
Tergetinus.	Trieste.
Iustinopolitanus.	Caput Istriae.
Gustulensis.	Gualtula.

Est Abbas privilegio Sedis Apost. Ordinarius, & exemptus.

Archiepiscopus Corciriensis.

CORFU.

Episcopatus Suffraganei.

Cephaloniensis.	Cefalonia.
Zacynthiensis.	Zante.

IN ISTRIA SUPER MARE.

Patriarchatus Gradensis.

GRADO.

Gradum Urbem temporibus Caroli Magni Metropolitico honore auctam scribunt Eginhardus & Reginus, demum propter eam inclementiam Gradus relicto Eugenij IV. beneficio Venetorum urbs clarissima Patriarchatum hunc adeptam est anno 1450.

Episcopatus Suffraganei.

Cledienfis.	Chiasso.	
Civitatis novae, sive Emonienfis.	Cittanova.	
Torcetanus.	Torcello.	
Caputienfis.	Canali.	
Mauranus.	Murano.	

IN CANDIA INSULA

Archiepiscopus Cretensis.

CANDIA.

Episcopatus Suffraganei.

Caneen, sive	La Canea.	
Atgien.	Rethimo.	
Retimienfis.	Siria.	} uniti.
Sitriensis.	Hierapetra.	
Hierapetrenfis.	Chersoneso.	
Chetonensis.	Meligiano.	
Mellipocemenfis.	Archadia.	
Archadiensis.		
Cissamonensis, sive		
Sicchimensis.	Sicchimo.	

IN REGNO NEAPOLITANO,

& Terra Laboris.

Archiepiscopus Neapolitanus.

NAPOLI.

Episcopatus Suffraganei.

Puteolanus.	Pozzuolo.
-------------	-----------

Nolano.
Acerranum.
Iscianus.
Aversa.
Nola.
la Cerna.
qui est apud Regiam presentationem.
Iscia.
Aversa.
est exemptus à jurisdictione Archiepiscopi.

Archiepiscopus Capuanus.

CAPUA.

Episcopatus Suffraganei.

Theanenfis.	Teano.
Calvenfis.	Calvi.
Calertanus.	Calerta.
Calacen.	Calaceo.
Catinolen.	Carinola.
Ifernienfis.	Ifernia.
Soellan.	Sessa.
Aquinatefis.	Aquino.
Castellan.	Adversanum.

Episcopus Castellan. est Abbas Ordinis S. Benedicti illius loci, privilegio Ioannis XXII. exemptus.

Archiepiscopus Salernitanus.

est ad Regiam presentationem.

SALERNO.

Episcopatus Suffraganei.

Campanienfis.	Campagna.
Capotaquenfis.	Capaceo.
Policastrenfis.	Policastra.
Nufcan.	Nusco.
Atcenenfis.	Acerno.
Sarnenfis.	Sarno.
Mariscenfis.	Marisco.
Cavens.	la Cava.

est exemptus.

Archiepiscopus Amalphitanus.

AMALFI.

Episcopatus Suffraganei.

Literenfis.	Lecore.
Seanenfis.	Scala.
Capitanus.	Capri.
Minorenfis.	Minori.
Ravellefis.	Ravello.

est exemptus, & unitus eum Scalenfis per Clementem VIII.

Archiepiscopus Surrentinus.

SURRANTO.

Episcopatus Suffraganei.

Vican.	Vico Equense.
Maffalubensis.	Mafia.
Castelli maris.	Castellum à mari.

est ad Regiam presentationem.

Archiepiscopus Beneventanus.

BENEVENTO.

Episcopatus Suffraganei.

Asculanus.	Ascoli.	
Thelesinus.	Tilete.	
S. Agathe Gortorum.	S. Agatha.	
Montis Vitidis.	Monte vitale.	
Aliphanus.	Alipha.	
Montis Naran.	Monte Marone.	
Avellinus.	Avellino.	} uniti.
Frigentinus.	Frosino.	
Trivicianus.	Trivico.	
Atianensis.	Ariano.	

est ad Regiam presentationem.

Bolanen.	Bisone.
----------	---------

Boninen.
Lecinen.
Vulturarien.
Lacinen.
Therularum.
S. Severi.
Guardien.
Lucerius.
Trojanus.

Brinio.
Lefina.
Vulturara.
Larino.
Termoli.
S. Sauro.
la Guardia Alfara.
Luera de Pageni.
Troia.

est exemptus.

Archiepiscopus Lancianensis.

L A N C I A N O.

A Pio IV. ex Episcopatu ad Archiepiscopatum erectus fuit, est ad Regiam praesentationem, & nullum habet Suffraganeum.

Archiepiscopus Theatinus.

Ex Episcopali Sede ad Archiepiscop. erigitur à Clement. VII. ann. 1526.

C I V I T A D E C H I A T I.

Episcopus Suffraganei.

Ottonen. } Ortona. } vniti.
Campenſis. } Campi. }

Hi verò sunt Suffraganei, sequentes verò praetendunt se exemptos.

Ciuitatis Pinnæ. } Ciuita di Penna. }
cui vultus est Arienſis. } Ari. }

Aquilanus. } Aquila. } vniti.
est ad Regiam praesentationem. }

Valuenſis. } Valva. } vniti.
Sulmonen. } Sulmona. }

Apratinus. } Terracina. }

Ciuitatis Ducalis. } Ciuita Ducale. }

I N A P V L I A.

Archiepiscopus Compsanus.

C O M P A N A.

Episcopus Suffraganei.

Muranus. } Muru. } vniti.
Sutrinensis. } Satriano. }

Campanianus. } Campana. }

Lacedaemonius. } Lacedaonia. }

S. Angeli Lombardorum. } S. Angeli di Lombardi. }

Biscenſis. } Biscina. }

*Archiepiscopus Acerontinus, cui Mathe-
ranensis est vnitus, sunt ad Re-
giam praesentationem.*

A C E R E N Z A, ET M A T R A.

Episcopus Suffraganei.

Venofinus. } Venosa. } vniti.
Anglonen. } Anglona. }

Nunc crissatus ad Turrim, vnde dictus Turcentis.

Potentinus. } Potenza. }

est ad Regiam praesentationem.

Gruvinensis. } Gravina. }

Tricaricensis. } Tricarico. }

*Archiepiscopus Tarentinus, est ad Regiam
praesentationem.*

T A R A N T O.

Episcopus Suffraganei.

Montullenſis. } Mottola. }

est ad Regiam praesentationem.

Castellanensis. } Castellana. }

Oritanus. } Oria. }

est ad Regiam praesentationem, nunc vnitus

Brandino Archiepiscopatui.

*Archiepiscopus Brundusinus, qui est ad
Regiam praesentationem.*

B R I N D I S I.

Episcopus Suffraganei.

Hoftunenſis. } Ostuni. }

Nerisonensis. } Nardo. }

est exemptus.

Monopolitanus. } Mottoli. }

est exemptus, & ad Regiam praesentationem.

Archiepiscopus Hydruntinus.

est ad Regiam praesentationem.

O T R A N T O.

Episcopus Suffraganei.

Castroensis. } Castro. }

Gallipotanus. } Gallipoli. }

est ad Regiam praesentationem.

Vgentinus. } Vgenti. }

est ad Regiam praesentationem.

Lycienſis. } Lecce. }

Aleſiancoſis. } Aleſſano. }

Archiepiscopus Barensis.

B A R I.

Episcopus Suffraganei.

Biruntinus. } Bitonto. }

Melphiten. } Molfetta. }

est exemptus, vt asseritur.

Iumenacensis. } Giummarzo. }

est ad Regiam praesentationem.

Rubeosis. } Rubia. }

Polignanensis. } Polignano. }

Minetribensis. } Mottovino. }

Conuersanensis. } Conuersano. }

Biereten. } Bisceglia. }

Andrien. } Andria. }

Vigilienſis. } Bisceglia. }

Archiepiscopus Tranenſis.

T R A N I.

Episcopus Suffraganei.

Mancia Pilosi. } Montepilosi. }

Rapollensis. } Rapolla. }

cui est vnitus Melphiten sub Archiepiscopo Sy-

pontino.

Archiepiscopus Syppontinus.

M A N F R E D O N I A.

Episcopus Suffraganei.

Vestanus. } Vieste. }

Melphitenſis. } Melfi. }

est exemptus, cui vnitus est Rapollensis sub Ar-

chiepisc. Tranenſis.

Archiepiscopus Nazarenus.

N A Z A R E T H.

Est titularis, habet Ecclesiam in Castro Batoli

Tranenſis Diocesis sub inuocatione S. Marie Na-

zareth cum Capitulo, Canonici, Dignitatibus, &

Clero, ius dictam Ecclesiam habet iurisdictionem,

& vtitur insignibus Archiepiscopaliſis.

I N C A L A B R I A.

Archiepiscopus Rheginensis.

est ad Regiam praesentationem.

R E G G I O.

Episcopus Suffraganei.

Neocastellensis. } Nicastro. }

Carlia

Cathacenſis. *Catanaro.*
Cotroneſis. *Cotrone.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Tropidenſis. *Tropia.*
eſt ad Regiam præſentationem.
Oppidenſis. *Oppido.*
Bouenſis. *Bone.*
Hieracenſis. *Gera.*
Squillacenſis. *Squillace.*
Caſtri Maris. *Caſtell. à mare.*
Nicoterenſis. *Nicotea.*

eſt exemptus ab Archiepiſcop. iuriſdictione.

Archiepiſcopatus Cuſentinus.
COSENZA.

Episcopatus Suffraganei.

Maruranenſis. *Marone.*
Caſanenſis. *Caſano.*
eſt exemptus, & ad Regiam præſentationem.
Militenſis. *Milite.*
eſt exemptus.
S. Marci. *S. Marc.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus Roſſanenſis.
ROSSANO.

Nullum habet Suffraganeum.

Bisignanenſis. *Bisignano.*
eſt exemptus.

Archiepiſcopatus S. Severina.
SAN SEVERINO.

Episcopatus Suffraganei.

Vmbriaticenſis. *Vmbria.*
Sirongulidenſis. *Sironcoli.*
Inſulanus. *Iſola.*
Cariacenſis. *Cariati.*
Bellicallenſis. *Belcalla.*

IN SICILIA.

Archiepiſcopatus Panormitanus.
PALERMO.

Episcopatus Suffraganei.

Agigeotinſis. *Gergente.*
Mazanenſis. *Mazara.*
Meſeuitanſis. *Melita.*

Archiepiſcopatus Montificalis.
MONTICALE.

Episcopatus Suffraganei.

Syracusanus. *Syracusa.*
Catanenſis. *Catania.*

Archiepiſcopatus Meſſanenſis.
MESSINA.

Episcopatus Suffraganei.

Cephalodenſis. *Cefalu.*
Pactenſis. *Pacti.*
Liparenſis. *Lipari.*
eſt in Regno Neapol. ad Regiam præſentationem.

IN SCLAVONIA.

Archiepiſcopatus Antibarenſis.
ANTIVARI.

Episcopatus Suffraganei.

Strophanenſis. *Stefani.*
Bondonenſis. *Buda.*
Albanenſis. *Albano.*
Alexienſis. *Aleſſo.*

Scutacenſis, vel Scutendenſis. *Scutari.*
Sapacenſis, ſeu Sardanenſis. *Sapata.*
qui omnes ſunt in Albania.

Proxinenſis. *Proſina.*
Sardicenſis. *Saſſia.*
qui duo ſunt in Seruis.

Budunneſis. *Buda.*
Dulcinenſis. *Dulcigno.*
Druſaſteſis. *Druſaſte.*
Suacinenſis. *Suacino.*
Bollatrenſis. *Bollatra.*
Sierbienſis. *Serbia.*

qui ſex vltimi hodie Paſtore carent.

Archiepiſcopatus Ragufin.
RAOVI.

Episcopatus Suffraganei.

Scagnenſis. *Scagno.*
Mercanenſis. *Mercana.*
Trebienſis. *Trebigno.*
Roſonenſis. *Roſano.*
Corzolenſis. *Corzola.*
Cattacenſis. *Cattaro.*
olim ſub Archiepiſcopatu Baren. in Apulia.
Garzalenſis. *Garzola.*
hodie caret Paſtore.

Archiepiſcopatus Spalatrenſis.
SPALATRO.

Episcopatus Suffraganei.

Pharenſis. *Leſina.*
Traſguinenſis. *Tran.*
Sibenicenſis. *Sibenica.*
ſunt io ditione Venetorum.
Segnienſis. *Segna.*
in ditione Imperatoris.
Scardoneſis. *Scardona.*
Boſnenſis. *Boſna.*
Samadienſis. *Samoderina.*
Modriſthenſis. *Modruſſa.*
Corbauiceſis. *Corbana.*
Dummet. *Dummet.*
Macarenſis. *Macarſa.*

ſex vltimi ſunt ſub ditione Toteſarum, & Modriſſa.
ſeu. ac Dummet. ad præſens carent Paſtore.

Archiepiſcopatus Iadrenſis.
ZARA.

Episcopatus Suffraganei.

Arbenſis. *Arbe.*
Veglianenſis. *Veglia.*
Auxatenſis. *Oſſera.*
Nonenſis. *Nona.*

Omoes ſub ditione Venetorum.

Archiepiſcopatus Dinichenſis.
DVRATTO.

Episcopatus Suffraganei ſunt Bendenſis, Croteſis.
Liſienſis, & Canonienſis, qui omnes carent Paſtore,
præter Metropolitanom. Extabant & alij Episcopatus
io hac Prouincia, qui ob tyrannidem Turcicam ſunt hodie ſuppreſſi.

IN POLONIA.

Archiepiſcopatus Gnieſenſis eſt Legatus Apoſtolicus natus, & Polonia Primas.
GRIEZO.

Episcopatus Suffraganei.

Vratiſlauienſis, in Sieſa. *VVratiſlav.*

Vratiſla

Vladislavensis, in *Cumania*. *VVladav.*
 Lubollensis, in *Marchionatu Brandenburg.* *Lubsa.*
 Viloensis, in *Lithuania.* *Vilna.*
 Medioensis, in *Smognia.* *Zmudz.*
 Ploccensis, in *Mafusia.* *Plock.*
 Cracoviensis, in *Polema.* *Krakow.*
 Psofianensis, in *Podolia minori.* *Poznan.*
 Camanecensis, in *Podolia maiori.* *Kamen R.*
 Vendenfis, in *Lithuania.* *Venda.*

Archiepiscopus Leopoliensis in Russia.
 LVVOVV.

Episcopus Suffraganei.

Camenensis, in *Pomerania.*
 Culmenfis, in *Prussia.* *Chelms.*
 Varmienfis, *ibid.* *VVarmina.*
 VVlodmiciensis. *VVlodzimire.*
 Luceociensis. *Lucka.*
 Polocensis. *Polek.*
 Præmiffensis, in *Russia.* *Pozernoff.*
 Kiouienfis, *ibid.* *Kievov.*
 Chelmenfis, *ibid.* *Chelm.*
 Pifcenfis. *Pinsk.*

Ex his Lenpolienfis, Præmiffensis, & Chelmenfis Episcopi erant Græci schismatici, quos ipsi Russi vocabant *Pladæi*, qui ann. 1596. in communionem Ecclesiæ Romanæ à Clem. VIII. sunt recepti, ut patet ex professione Fidei ab ipsis emissâ.

Posteaquam Litvani seie cum Polonis penitus coniungere, atque in vnum Reipub. corpus coalere, ann. 1578. in Comitibus Lubrinenfis inter Regni Poloniz Senatores, primi sunt Antistites nominati, atque istâ ordine ad ferenda suffragia enunciat, Primum illi duo Archiepiscopi Gnesnensis, & Lenpolienfis, & postea sequuntur Episcopi tredecim, de quibus iam supra dictum est.

Cracoviensis.	Præmiffensis.
Vladislavensis.	Mednicensis.
Viluiensis.	Culmenfis.
Pulavianfis.	Chelmeofis.
Ploccensis.	Kiuiensis.
Varmienfis.	Camenecensis.
Luceotieofis.	

IN SCOTIA.

Optimè nullus erat Archiepiscopus in Scotia, sed Episcopus omnes D. Papæ in spiritualibus suberant. Postea à Sixto IV. ibi sequentes duo Archiepiscopus instituti fuerunt.

Archiepiscopus Andreopolitanus, Primus.

SAINT ANDREWES.

Episcopus Suffraganei.

Dunkeldensis.	Dunkeld.
Abertoneofis.	Aberden.
Moravianfis.	Moray.
Dumblanenfis.	Dumblaw.
Brechinensis.	Brechin.
Roffensis.	Roffe.
Cathamenfis.	Cathen.
Orkadenfis.	Orkney.

Archiepiscopus Glasgoensis.

GLASGO.

Episcopus Suffraganei.

Candidæ casæ, siue Gallouding. *Gairn's burn*, vel *Galluvay.*
 Lismorienfis, siue Argadz. *Argyle.*
 Insularum, siue Sodorienfis. *Of the Flæ.*

IN VNGARIA.

Archiepiscopus Strigoniensis. ad Danubium fluvium Vngaricè Esterlam, Germanicè Gran.

Archiepiscopus Strigoniens. est Legatus Apostolicus natus, & regni Vngariæ Primas, summusque Cancellarius, & Secretarius, qui Regem solet inungere, & coronare.

Episcopus Suffraganei.

Agricenf.	Vngaricè	Egber.
	Germanicè	Erla.
Nitricenf.	Vng.	Nitra.
	German.	Nentra.
Vacief.	Vng.	Vacc.
	German.	VVaccen.
Lautinçf.	Vng.	Gyor.
	German.	Radh.

ad Danubium fluvium.

Quinque Ecclesiæ. Vng.

German. *Tusfkirchen.*

ad Dræonum fluvium.

Vesprimienf. Vng. *Vesprim.*

German. *VVesprim.*

est Cancellarius Regini, quam coronare solet.

Archiepiscopus Colocen. Vngaricè Colotzi.

Episcopus Suffraganei.

Zabragienfis.	Vng.	Zabrag.
German. Agram, ad Danubium fluvium in Regno Sclavoniz versus Croatia.		
Varadienfis.	Vng.	Vrad.
	German.	GrassVVadin.
Chianadienfis.	Vng.	Chianad.
Sirmienfis.	Vng.	Serm.
Bosnienfis.	Vng.	Bosna.

in Regno Bosniæ.

Transilvaniz, siue Albæ Iuliz, in Trâsilvâsia, Vng. *Fuerar Erdelyen.* German. *VVessenburg in Schwaben.*

Cabinienfis, siue Hermanstadtensis in Transilvania, Vng. *Schorn.* German. *Hermanstadt.* Verum nescio an hic sit distinctus à Superiori, nam communiter vocatur Episcopus Transilvaniz vovis, & alter.

Tinnienfis. Vng. *Tinnin.*
 in Regno Bosniæ.

IN BRITANIA.

Archiepiscopus Cantuariensis, totius

Angliæ Primas est.

CANTERBURY.

Episcopus Suffraganei.

Londonienfis.	London.	
Vintonienfis.	VVinchester.	
Elisenfis.	Ely.	
Linconienfis.	Lincoln.	
Lichfeldienfis.	Lichfield.	
Conventrienfis.	Conventry.	} uniti.
Salisburyenfis.	Salisbury.	
Barhamienfis.	Bath.	} uniti.
VVellenfis.	VVells.	
Exonienfis.	Exeter.	
Norwiche.	Norwich.	
Vigornienfis.	VVorcester.	

Here

Herefordien.
Chicheſtreſis.
Roſenſis.
Oxonienſis.
Glouceſtrenſis.
Petriburgenſis.
Briſtolienſis.
S. Davidis.
Landavienſis.
Bangorienſis.
Aſſapbenſis.

Hereford.
Chicheſter.
Rocheſter.
Oxford.
Glouceſter.
Peterborough.
Briſtol.
S. David.
Landaff.
Bangor.
S. Aſaph.

Archiepiſcopatus Eboracen.
YORCH.

Episcopatus Suffraganei.

Durhelmenſis.
Caſtlenſis.
Caſtrenſis.

Durham.
Carlisle.
Cheſter.

IN ALEMANIA.

Archiepiſcopatus Moguntinus.
MAINTZ.

Episcopatus Suffraganei.

Eiſlaſenſis.
Herbipolenſis.
Conſtantiſenſis.
Curiſenſis.
Argentinenſis.
Spirenſis.
VVormarienſis.
Verdenſis.
Hildesheimenſis in VVeſtphalia Hildeſheim.
Paderbornenſis ibid.
Halberſtadenſis.
Auguſtanus.
Bambergenſis.
eſt exemptus.
Miſnenſis.
eſt exemptus.

Achſen.
VVirzburg.
Caſſel.
Cui.
Straßburg.
Speyer.
VVorms.
Pader.
Hildesheim.
Paderborn.
Halberſtadt.
Augſburg.
Bamberg.
Meißen.

Archiepiſcopatus Pragenſis in Boemia
Vrbis Regia.

PRAG.

Episcopatus Suffraganei.

Olomenſis in Moraui.
Vratislavenſis in Sileſia.

Olmütz.
Briſlau.

Archiepiſcopatus Coloniensis.

COLN.

Episcopatus Suffraganei.

Leodiſenſis.
Monafterienſis.
Mindenſis.
Olnaburgenſis.

Louvain.
Münſter.
Minden.
Olnaburg.

Archiepiſcopatus Bremensis.

BRAMAN.

Episcopatus Suffraganei.

Baldricenſis, nunc ſuppreſſus.
Sleuicenſis.
Raſeburgenſis.
Lubicenſis.
Rigenſis, ſive Liouonienſis.
cui olim Metropoli Episcopatus ſequentes in Li-
nonia ſuegunt Suffraganei Renalienſis, Curiſenſis,
ſive Gerladenſis, Oſſelenſis, Deptenſis, ſive Topa-
tenſis, Curomenſis, & alij in Pruſſia, qui nunc ſub-
ſunt Gaeſinenſi Archiepico.

Barby. de Episcopo Pars I.

Archiepiſcopatus Magdeburgenſis.
MAGDEBURG.

Episcopatus Suffraganei.

Hauelburgenſis.
Brandeburgenſis.
Merſeburgenſis.
Ciczenſis, ſive Naumburgenſis in Miſnia.

Havelburg.
Brandenburg.
Merſeburg.
Citz Naumburg.

Archiepiſcopatus Salſeburgenſis.
SALSBURG.

Episcopatus Suffraganei.

Ratiſponenſis, exemptus.
Paſſauiſenſis.
Friſingenſis.
Brixenſis.
Gurgienſis.
Lauantinus.
Secouienſis.
Chiemſenſis.
Nonae ciuitatis in Auſtria.
Viennenſis ibid.

Regniſburg.
Paſſau.
Freiſingen.
Brixen.
Gurk.
Lanant.
Sackuov.
Chiemſ.
Neiſtadt.
VVien.

Qui duo vicini à Paulo I L. circa ann. 1648. inſti-
tuti fuerunt, perente Federico III Imper.

Archiepiſcopatus Treuerenſis.

TRIER.

Episcopatus Suffraganei.

Metenſis.
Tullenſis.
Verdunenſis.

Metz.
Toul.
Verdun.

IN BVRGVNDIA.

Archiepiſcopatus Tarentaſienſis.

TARENTAIS.

Episcopatus Suffraganei.

Seduenſis.
Auguſtanus.

Salon.
Oſſa.

Archiepiſcopatus Biſuntinus.

BESANCON.

Episcopatus Suffraganei.

Baſilienſis.
Laſanenſis.
Bellicenſis.
ad ditionem Regis Gallie pertinet.

Baſel.
Laſanne.
Belfay en Breſſe.

IN SVETIA.

Archiepiſcopatus Vpſallenſis.

UPPSHOLM.

Episcopatus Suffraganei.

Scatenſis, ſeu Scaranenſis.

Scher.

Lincpenſis.
Strunienſis.

Stromg.

Alnēſis.
Agarienſis.
Abduenſis.

Archiepiſcopatus Nidroſien. in Norvegia.

Episcopatus Suffraganei.

Bergenſis.
Strauagienſis.
Hamarienſis.
Anſloēnſis.
Holanenſis.
Horeadenſis.

Bergen.
Straſſanger.
Hamar.
Anſlo.
Holan.

B

Sodren

Sodrensis.
Gronelandensis, insul. *Gronelandi.*
Scalholtranus in Island. *Scalhol.*
Hemetensis.
Esenfis.

Dunenſis.
Conorenſis.
Dromotenſis.

Dun.
Conaire.
Drommer.

Archiepiscopatus Dublinensis.

Ita dictus à civitate, quæ olim vulgò Duibhilina, seu arh Cliath Diubhlinen dicebatur, nunc verò baile atha Cliath. Est Metropolis Regni quoad temporale: huius Archiepiscopus ex privilegio se Primatem Regni facit, qui titulus Ardmachano ex antiquitate, & prima fundatione competit.

Episcopatus Suffraganei.

Kyllarenſis. *Coll Dara.*
Featnenſis. *Feana.*
Laehlenſis. *Luc da lachan.*
Olontenſis. *Ofradre.*

Archiepiscopatus Castlensis.

CASEL.

Episcopatus Suffraganei.

Lismorenſis dictus etiam VVazerfordienſis.

Limer, & Port lagra.

Culalonenſis dictus Cotesigenſis. *Cinane, Corcach.*

Rollenſis. *Roff.*
Ardfeartenſis. *Ardfearta.*
Acadenenſis. *Arade.*
Limericnenſis. *Limerick.*
Leonenſis. *Coll da lough.*
Imilicnenſis. *Imle.*
Finibricnenſis. *Findre.*
Fingantenſis. *Coll Fionnach.*

Fuit olim in hac Provincia Episcopatus celebris Inſcharenſis: sed iam diſſuſa parsim Leonenſis, partim Ardfeartenſis adhaeret.

Archiepiscopatus Tuamenſis.

TYAM.

Episcopatus Suffraganei.

Duacnenſis. *Coll mbe Duach.*
Clonfeartenſis. *Clonin Feart.*
Mayonenſis. *Maidybeg.*
Elinenſis. *Oll Finn.*
Achaelonenſis. *Achaelybeg.*
Aladenſis. *Coll Ala.*

IN FRANCIA.

Archiepiscopatus Lugdunensis.

LYON.

Episcopatus Suffraganei.

Edocnenſis, siue Auguſtodunenſis. *Autun.*
Matiſcomenſis. *Macon.*
Cahillonenſis. *Chalon ſur Saone.*
Lingonenſis. *Langres.*

Archiepiscopatus Parisiensis.

Fuit à Gregorio X. V. in Archiepiſc. dignitatem euectus de ſſno 1621.

PARIS.

Episcopatus Suffraganei.

Caruonenſis. *Chartres.*
Autehanenſis. *Orleans.*
Meldenſis. *Meaux.*

Archiepiscopatus Senonenſis.

SENS.

Episcopatus Suffraganei.

Niuernenſis. *Nour.*
Antiſiodorenenſis. *Auxerre.*
Trecenſis. *Troyes en Champagne.*

Archid

IN BELGIO.

Postquam è Belgio in Hispanias diſceſſerat Carolus Ceſar, de nouiſſique Episcopis per Belgium erigendis, cognati coſperat, vt hac ratione Fides Catholica & animarum ſalus exera periculum conſtitueretur, Philippus Rex eius filius patenis inuentum exequitur, & facta diſtributione Prouinciarum in Dioceſes, lociſque pro Episcopatibus, & Eccleſiis Cathedralibus eum dote designatis, miſſitur Romam ann. 1538. Franciſcus Sennius ad Summum Pontif. Paulum IV. qui inter omnes Eccleſias in Belgio erectas tres eſſe voluit Metropolitanas, ſeu Archiepiſcopales. Cameracenſem, Vltraieſenſem, quæ antiquitus fuerat Cathedralis, & Melchlimienſem planè nouam, quam etiam primariam eſſe voluit, reſert Arnoldus Hueniſius in tract. de erectione nouorum in Belgio Episcopatorum.

Archiepiscopatus Cameracenſis.

CAMBRAY.

Episcopatus Suffraganei.

Atrehtenſis, in Arctia. *Arctia in Arctia.*
Tornacenſis apud Netuios. *Touray.*
Nemurcenſis ad Moſam fluu. *Namur.*
Audomarenſis in Arctia. *S.Omar.*

Archiepiscopatus Vltraieſenſis ad oftia Rheni.

VIRECHT.

Harlemenſis, apud Hollandos. *Harlem.*
Daunenſis, apud Tranſylu. *Deuwer.*
Leouardenſis, apud Friſios. *Leu. VVarden.*
Groeningenſis apud eodem. *Groningen.*
Midſelbatgenſis apud Zelland. *Middelburg.*

Hæ ciuitates vnâ cum Vltraieſco hodie ab Hæreticis poſſidentur.

Archiepiscopatus Melchlimienſis.

MICCHELEN.

Episcopatus Suffraganei.

Antuerpienſis in Brabantia ad Scaldim fluium.

Antuer.

Gandauenſis in Flandria ad Scaldim fluium.

Gant.

Brugenſis in Flandria. *Bruges.*

Ipenſis, ibid. *Iper.*

Boſeoducenſis in Brabantia. *Baldac.*

Rurzemundenſis, in Geldria ad Moſam fluu.

Rurmonde.

IN HIBERNIA.

Archiepiscopatus Ardmachanus.

ARDMACHA.

Episcopatus Suffraganei.

Medenſis. *M. ibe.*
Kylmocenſis. *Cillmhor.*
Cluapenſis. *Cluapet.*
Ardachadenſis. *Ardach.*
Clochocenſis. *Clachar.*
Rapocenſis. *Rathbegh.*
Detenſis. *Daire.*

Archiepiscopus Burdegaleus.

BOVRDAVX.

Episcopus Suffraganei.

Pithuensis.	Postiers.
Sandonensis.	Saintes.
Engolismensis.	Angoulesme.
Petracoricensis.	Perpignan.
Condensis.	Cognac.
Malleacensis.	Maloce.
Agennensis.	Agens.
Lucionensis.	Luçon.
Sarlatensis.	Sarlat.

Archiep. Arelatenfis, in Provincia Provincia.

ARLES.

Episcopus Suffraganei.

Massiliensis.	Marseille.
Atausicensis.	Orange.
Tricastinensis.	Tricastin.
Tolonensis.	Tolon.

Archiepiscopus Aquensis.

AIX.

Episcopus Suffraganei.

Aptensis.	Apt.
Regensis.	Riez.
Foroiulienfis.	Forcal.
Vapincensis.	Gap.
Sistatensis.	Sisteron.

Archiepiscopus Viennensis.

VIENNE.

Episcopus Suffraganei.

Valentignis.	Valence.
Vivariensis.	Vivaria.

Nam Albenfis, Heluorum Vibe à Croco Alamannorum Rege eaetfa Sedes inde Vivarij est translata.

Dienfis.	Die.
Gratianopolitans.	Grenoble. vñiti.
Maurianensis.	Maurienne.
Gebennensis, fve Genenensis.	Genève.

Geneua à Novaurthas an. 1515 occupata, Sedes hodie Episcopi est Anessimcom Sabaudiz oppidum.

Archiepiscopus Ebrudunensis.

EMBRUN.

Episcopus Suffraganei.

Digneus.	Digne.
Niciens.	Nice.
Grassensis.	Grasse.

Olim Aminoopolitanus dicebatur, sed postea Grassi Provinciæ Vibem tertio inde milliari translatus est, vnde Grassiensis.

Glandenensis.	Glandfe.
Senetensis.	Senet.
Vencienfis.	Saint Paul de Vence.

Archiepiscopus Auenionensis.

AVIGNON.

Civitatem hanc Auenionensem Ioanna Caroli Calabriz Ducis filia cessit Clementi VII. Summo Ponti. ad compensationem tribui Romanæ Sedis per annos multos non soluti.

Episcopus Suffraganei.

Carpentoracensis.	Carpentras.
Vaisonensis.	Paisen.
Cabellicensis, fve Cabellicensis.	Cavaillon de Comtat.

Barbof. de Episcopo Pars I.

IN CAMPANIA:

Archiepiscopus Rhemenfis.

REIMS.

Episcopus Suffraganei.

Sorcionensis.	Saifona.
Cathalonensis.	Châlons sur Marne.
Silvaneteofis.	Senlis.
Tornacensis.	Tournay.
Ambianensis.	Amiens.
Morinensis.	Ternant.
Nouionensis.	Noyen.
Belluacensis.	Beaumont.
Laudunensis.	Lan.
Arrebatensis.	Artois.

Archiepiscop. Rothomagensis, in Normandia.

ROVAN.

Episcopus Suffraganei.

Baiocensis.	Bayeux.
Abrincensis.	Aurambet.
Ebticensis.	Eureux.
Sagiensis.	Saiz.
Lexouienfis.	Lisieux.
Constantienfis.	Contancet.

IN BRITANIA.

Archiepiscopus Turonensis.

TOURS.

Episcopus Suffraganei.

Cenamanensis.	Mont.
Redonensis.	Rennes.
Andegauensis.	Angers.
Naonensis.	Nantes.
Carilopitenfis.	Cornwallen.
Venetenfis.	Vannes.
Maelouienfis.	S. Malo.
Bnocensis.	S. Brin.
Trecorenfis.	Tréguier.
Leonenfis.	S. Paul de Leon.
Dolenfis.	Dol.

Archiepiscopus Bituricensis, in Ducatu Aquitania.

BOVRGOS.

Episcopus Suffraganei.

Clasomontensis.	Clermont en Auvergne.
Ruthenenfis.	Rodez.
Cadurcensis.	Calors.
Lemouicensis.	Limoges.
Mimatensis.	Mende de Guinaudalen.
Albenfis.	Alby.
Castrenfis.	Castres.
Vabren.	Vaures.
Tutellenfis.	Tulle.
S. Flori.	Saint Flour.
Aoicienfis.	le Pay en Auvergne.

est exemptus.

IN VASCONIA.

Archiepiscopus Auxitanus.

AUX.

Episcopus Suffraganei.

Aquensis.	Aq.
Ledoracensis.	Letours.
Commenensis.	S. Bertrand de Comenges.
Consetanus.	S. Leger de Conserans.
Bigoricensis, vel Taruensis.	Tarbes.
Olorenfis.	Oleron en Béarn.

E A

Lasca

Lascarenſis.
Valarenſis.
Baionenſis.
Adarenſis.

Leſcar en Bearn.
Baſcu.
Baione.
Aire en Armignac.

IN GOTHIA.

Archiepiſcopatus Narbonenſis.

NARBONNE.

Episcopatus Suffraganei.

Carcassonenſis.
Brittercenſis.
Agathenſis.
Ledouenſis.
Nemaufenſis.
Vitacenſis.
S. Pontij Tomeriatum.
Aleſcenſis.
Montis Peſſulani.

Carcassone.
Beſiers.
Agde.
Lodun.
Nismes.
Uſes.
S. Pons.
Alex.
Montpelier.

Et inſula Magalona an. 1536. ad Montem Peſſu-
lam tranſlata eſt Paulo III. probante.

Archiepiſcopatus Tholoſanus.

THOLOSE.

Episcopatus Suffraganei.

Mitapiſcenſis.
Montalbanenſis.
Vautenſis.
Riomenſis.
Lombetenſis.
S. Papuli.
Appamiatum.

Mitropois.
Montauban.
Vaux.
Rieux.
Lombet.
Saint Papul.
Appas.

IN HISPANIA.

In Catalonia.

Archiepiſcopatus Terraconenſis.

TARRAGONA.

Episcopatus Suffraganei.

Barcinonenſis.
Gerundenſis.
Illerdenſis.
Elanenſis.
Vicenenſis.
Vrgelenſis.
Dertulenſis.
Solſonenſis.

Barcelona.
Girona.
Lerida.
Elna.
Pick.
Vrgel.
Tortosa.
Solsona.

IN REGNO VALENTIÆ.

Archiepiſcopatus Valentinus.

inſtitutus ab Innoc. VIII. de anno 1492.

VALENCIA.

Episcopatus Suffraganeus.

Segobitenſis.
Otiolenſis.
à Paulo III.
Maioritenſis.
in Inſula.

Segorbe.
Origula.
Mallorca.

IN ARAGONIA.

Archiepiſcopatus Caſaraguguſtanus.

inſtitutus à Ioanne XXII.

CARAGOÇA.

Episcopatus Suffraganei.

Oſcenſis.
Iacenſis.
Terulenſis.
Tyraſiunenſis.

Huesca.
Iaca.
Tiruel.
Taraſona.

Barbaſtinenſis.
Albarracinenſis.

Barbaſta.
Albarracin.

IN REGNO GRANATÆ.

Archiepiſcopatus Granatenſis.

inſtitutus ab Aleſandro VI.

GRANADA.

Episcopatus Suffraganei.

Malacitanus.
Almerienſis.

Malaga.
Almeria.

IN BÆTICA

Archiepiſcopatus Hiſpalenſis.

SEVILLA.

Episcopatus Suffraganei.

Cadicienſis.
Guaſicenſis.
Canarienſis.
Inſula.

Cadix.
Guaſix.
Canaria.

IN CASTELLA NOVA.

Archiepiſcopatus Toletanus.

TOLENO.

Cordubenſis.
Segobitenſis.
Carthagenenſis.
Mutcenſis.
Seguntinus.
Ozomenſis.
Conchenſis.
Gienuenſis.
Abulenſis.
Vallifoletanus.

Corduba.
Segovia.
Caragena.
Murcia.
Segunpa.
Oſma.
Cuenca.
Laon.
Aula.
Vahadolid.

} Vniti.

IN CASTELLA VETERI.

Archiepiſcopatus Burgenſis.

inſtitutus à Gregorio XIII.

BYRGOOS.

Episcopatus Suffraganei.

Pampilonenſis.
Calogortitanus.
Calceutenſis.
Palentinus.

Pamplona.
Calaberra.
Calcala.
Palencia.

} Vniti.

IN GALLICIA.

Archiepiſcopatus Compoſtellanus.

inſtitutus à Calixto II. de an. 1124.

COMPOSTELLA.

Episcopatus Suffraganei.

Salamanſinus.
Placentinus.
Lucenſis.
Alorcenſis.
Zamorenſis.
Auriſenſis.
Pacenſis.
Mondonienſis.
Corienſis.
Ciuitatenſis.
Legionenſis.
Ouetenſis.

Salamanca.
Placencia.
Lugo.
Alorça.
Zamora.
Orenſe.
Tui.
Mondeneſe.
Coria.
Ciudad Rodrigo.
Leon.
Ourenſe.

Hi duo vltimi ſunt exempti.

IN LVSITANIA.

Archiepiscopus Bracharenfis.

Hispaniarum Primas.

BRAOA.

Olim in diuisionem Ecclesiarum Hispanie de tempore magni Constantini, Bracharenfis Ecclesia in Metropolitana erecta fuit, vt habetur in historia generali Hispanie p. 1. cap. 143. *verf. à los treinta años*, Moreno de Vargas in *hiflor. Emeruensi*, lib. 2. c. 11. Illuflriff. D. Rod. à Cunha in *hiflor. Ecclefiaft. Archiep. Bracharenf.* p. 1. cap. 8. num. 1. vbi num. 3. refert in illa diuifione assignatos fuiffe in fuffraganeos, Afturicenfem, Tudenfem, Lucenfem, Conimbricenfem, & Ilitiz Flauiæ, Portonenfem, alijs Ouetenfem, Vifentem, Lamacenfem, Egitanienfem, & Auricenfem Epifcopos. Poftea verò regnante Thcodomito in Concilio Luceni de anno 569. folutum lex Ecclefie in fuffraganeos Bracharenf. assignatz fuerunt, videlicet, Cooimbricenfis, Vifentis, Lamacenfis, Egitanienfis, Portagenfis, & Dutenfis. Deinde varietate temporum nonnumquam immutatz fuerunt huiusmodi fuffraganei, qui modò funt qui fequuntur, ex eodem D. Acuña in *hiflor. p. 1. c. 57. n. 2.*

Epifcopatus Suffraganei.

Portogalenfis.	<i>Porto.</i>
Vifentis.	<i>Vifto.</i>
Conimbricenfis.	<i>Coimbra.</i>
Mitandenis.	<i>Mitanda.</i>

à Paulo III. inftitutus de anno 1545. regnante in Portugalia Ioanne III. vt refert Illuflriff. D. Acuña *d. part. 2. cap. 79. num. 5.*

Archiepifcopatus Vixbonenfis.

LIVROA.

A Bonifacio IX. ad Archiepifcopalem dignitatem euectus regnante Ioanne Primo Portugalia Rege de anno 1190. vt refert Illuflriff. & Reuerendiff. D. meus Rodericus à Cunha in *hifloria Ecclefiaft. Archiepifcop. Bracharenf. part. 2. cap. 57. num. 6.* affert tunc in fuffraganeos ei fuiffe assignatos Eboracenfem, Egitanienfem & Lamacenfem Epifcopatus; nam prius Emeritenfem, deinde Bracharenfem Metropolitani domus efflet Epifcopatus, fuffraganeus extitit, vt per eandem D. Rodet à Cunha in *hifloria Ecclef. Epifcoporum Portugaliæ*, cap. 23. pag. 218. modò fuffraganei funt qui fequuntur.

Epifcopatus Suffraganei.

Egitanenfis.	<i>Guarda.</i>
Lamaceofis.	<i>Lamego.</i>
Lerienfis.	<i>Lisboa.</i>
Portalegrenfis.	<i>Portalegre.</i>
Septenfis.	<i>Crato.</i>

in Berberia erectus ab Eugenio IV. fed exemptus, & immediatè fubiectus Sedi Apoft. postmodum per Sixtum IV. de anno 1475. fuit in fuffraganeum Bracharenfis Ecclefie designatus, vt refert Illuflriff. Dom. à Cunha in *hiflor. ecclef. Archiepifcop. Bracharenf.* c. 59. n. 7. & 9. Denique Vixbonenfis Metropolitane designatus fuffraganeus reperitur.

Funchalenfis.	<i>Funchal.</i>
in Infula Materiz.	
Angepfis.	<i>Angra.</i>
in Infula Tertia.	
Congenfis.	<i>Congo.</i>
in Ethiopia.	
Capitis vicidia.	<i>Caboverde.</i>
in eadem, & ciuitate S. Thomæ.	<i>S. Thomæ.</i>

Barbof. de Epifcop. Pars I.

in Guinea.

Brazil.

in ciuitate, quæ dicitur *Baja de todos los Santos.*

Archiepifcopatus Eiborenfis.

EVORA.

Ex Epifcopali ad Archiepifcopalem dignitatem euectus à Paulo III. inftante Henrico Cardinale, primo Archiepifcopo, vt refert Illuflriff. D. Acuña in *hiflor. Ecclef. Archiepifcop. Bracharenf. p. 1. c. 6. 75. in prin.*

Archiepifcopatus Suffraganei.

Syluenfis. f.ue.	} <i>Euro.</i>
Faraonenfis.	

Hic Epifcopatus olim erat in ciuitate Syluenfis, deinde ab ea ob intemperiem aëris ad ciuitatem Faraonenfem tranflatus tempore Epifcopi D. Alphonsi de Castelobranco, modò dicitur Faraonenfis, & aliquando Algarbienfis à Regno denominatur, vt refert Illuflriff. D. Acuña in *hifloria Ecclef. Archiepifcop. Bracharenf. p. 1. c. 61. n. 6.*

Tingitanus. *Tangera.*

Hic Epifcopatus licet fit Alborenfis Archiepifcopo fuffraganeus, autem Septenfi fub Vixbonenfis vnitus est, & fic Septenfis & Tingitanus ab vno tempore reguntur Epifcopo.

Eloenfis. *Elnas.*
in Epifcopalem erexit Pius V. regnante Sebastiano Portugalia Rege, vt refert Illuflriff. D. Rodet à Cunha in *hiflor. Archiepifcop. Bracharenf. p. 1. c. 106. n. 3. Constit. incip. Super cunctis* 1. Idus Iunij 1575.

IN INDIA ORIENTALI.

Archiepifcopatus Goenfis.

Indiarum Primas inftitutus à Paulo III.

GOA.

Epifcopatus Suffraganei.

Cocinenfis.	<i>Cochin.</i>
Malacenfis.	<i>Malaca.</i>
Sinenfis.	} <i>China.</i>
Michenfis.	

fic etiam dictus, quia habet Sedem in ciuitate Machao.

Iaponenfis.	<i>Iapon.</i>
inftitutus à Sixto V. & habet Sedem in ciuitate	
Nangafuchi.	<i>Malacca.</i>
Malahanenfis.	
in Regno de Malao.	
Meliaporenfis.	<i>Meliapor.</i>
S. Thomæ.	<i>S. Thomæ.</i>

Archiepifcopatus Angamalenfis.

ANGAMALA.

Inftitutus fuit à Paulo V. de anno 1607. & alio nomine Grangonotenfis appellatur, vulgò *Grangonens* & aliquando eius Archiepifcopus denominatur Archiepifcopus Chriftianorum S. Thomæ, cui in fuffraganeos designari debebunt Epifcopi, qui in illis partibus venna tempeftate inftituendi erant.

IN INDIA OCCIDENTALI.

Archiepifcopatus Mexicanus

inftitutus à Paulo III. de anno 1547. & in hac ciuitate refidet Protex & Cancellaria Regia, MEXICO.

Epifcopatus Suffraganei.

Tlaxcalenfis. f.ue.	} <i>Tlaxcala.</i>
Angelopolitanus.	

fic dictus quia habet Ecclefiam Cathedralẽ in ciuitate Angelorum, vulgò *La Puebla de los Angeles.*

E, Mechoa

Meehnacanenſis. *Mechacum.*
Anriqueſenſis. *Antiquira.*
Gadalaxarenſis. *Guadalaxara.*
 eſt in Prouincia nouæ Gallæciæ.
Guatimalenſis. *Guamala.*
 eſt in ciuitate S. Iacobi Equitum, & in ea reſidet
 Audientia illius Prouinciæ.
Iucatanenſis. *Iucatan.*
 eſt in ciuitate Emeritenſi Prouinciæ Iucatanenſis.
Chiappenſis. *Chiappa.*
Truxillenſis. *Truxillo.*
 eſt in Prouincia de Honduras.
Vera pacis. *Vera paz.*
Nicaraguenſis. *Nicaragua.*

Archiepiſcopatus S. Dominici.

Inſtitutus à Paulo III. de anno 1545. cui vnita fuit
 Eccleſia ciuitatis de la Vega, nunc ſuppreſſa, hinc reſi-
 det Regia Audientia.

SANTO DOMINGO.

Episcopatus Suffraganei.

S. Iouannis de Puerto diuine. *S. Iuan de Portorico.*
S. Iacobi in Cuba. *Santiago de Cuba.*
 eſt in Inſula Cuba, in qua adelt magnus portus
 S. Chriſtophorii de Habana.

Venezulanus. *Venezuela.*
Jamaicenſis. *Jamaica.*

IN REGNO PERVANO.

Archiepiſcopatus Limenſis, ſive ciuitatis

Regum.

inſtitutus à Paulo II.

LIMA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Cofcenſis. *Cuzco.*
Quitenſis. *Quito.*
 à Paulo III.
Panamanenſ. *Panama.*
 in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Chilenſis. *Chile.*
 in hac ciuitate reſidet Regia Audientia.
Imperialis. *Imperial ciudad.*
 hac vrbe deſtituta ceſſauit.
Atequipenſis. *Arequipa.*
 à Paulo V.
Guamanganenſis. *Guanoza.*
Trugillenſis. *Truxillo.*
 ab eodem.

IN Prouincia DE LAS CHARCAS.

Archiepiſcopatus Platenſis, ſive Argentinnus.

Inſtitutus à Paulo V. hic eſt Regia Audientia.

CHARCAS. O. PLATA.

Episcopatus Suffraganei.

Paeenſis. *de la Paz.*
 à Paulo V. dicebatur olim Chaquiago.
Ratracenſis. *Raracca.*
 ab eodem. Eſt in Prouincia S. Crucis de la Sierra.
S. Iacobi Eſterenſis. *Santiago del Eſtiro.*
 eſt in Prouincia de Tucuman.
 Monorum ætium, ſive Fluminis argentei. *Eneus*
ayres: e Rio de la Plata.

IN NOVO REGNO GRANATENSIS

Archiepiſcopatus S. Fidei.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

SANTA FEDI BOGOTA.

Episcopatus Suffraganei.

Popayanenſis. *Popayan.*
Carchaginenſis. *Carcagena.*
S. Marthæ. *Santa Maria.*

IN INSVLIS PHILIPPINIS.

Archiepiſcopatus Manilanus.

MANILA.

In hac ciuitate reſidet Regia Audientia.

Episcopatus Suffraganei.

Segeniz nouæ. *Seguenza nuova, in Inſula Luzoni.*
Nominis Ieſu. *El nombre de Ieſu.*

in Prouincia de Zebu.

Cacerenſis. *Caceres.*

in Prouincia de Camatiues.

Post hæc ſcripta nouiſſimè pendi tractatus de
Iure Indiarum, tom. 1. à doctiſſimo D. Inanne de So-
 lutzanni in lucem editus, vbi de Indici gubernatione
 pleniffimè tractat, & lib. 3. cap. 4. num. 6. agens de Ec-
 cleſiis Cathedralibus illarum partium, ita loquitur.
*Atque in hunc planè modum, eo, qui hæc ſcribimus, tem-
 pore ſex Metropolitanæ Eccleſiæ, & triſtiginta duo eideſem
 Suffraganeæ erant, videlicet in Inſulis, quas vocant
 de Barlaento Archiepiſcopatus Inſula Hiſpaniola, aliàs
 ſancti Dominici, qua Suffraganeæ habet, Cacerenſem,
 Portus diuini, Caragenſem, ſive de Veneguela, & Ab-
 batiælem de Iamaica. In nouo Regno Granatenſi Archie-
 piſcopatu S. Fidei de Bogota, qua Suffraganeæ habet Car-
 thagenſem, S. Marthæ, & Popayanenſem. In prouincia
 noua Hiſpania Archiepiſcopatu Mexicana, qua Suffra-
 ganeæ habet Tlaxcalenſem, ſive de la Puebla de los An-
 gels, Guanacenſem, ſive Antiquaria, Mechacanenſem,
 Tucatanam, Guatimalenſem, Cincapenſem, Nicaraguen-
 ſem, noua Gallæcia, ſive de Guadalaxara, noua Cantabria,
 Hondurenſem, ſive ſancti Saluatoris. In latiffima Per-
 uanæ Prouinciæ Archiepiſcopatu Limana, aliàs de los
 Rios, qua Suffraganeæ habet Panamenſem, Quitenſem,
 Truxillanem, Guamanganenſem, Atequipenſem, Cuz-
 quenſem; & in prouincia de Chile duas alias, qua appel-
 lantur ſancti Iacobi, & Concepcionis: nam alia qua ibi-
 dem erant fuit, & dicebatur Imperiali Vrbe deſtituta,
 ceſſauit. In eideſem Prouincia Peruanæ Superioribus,
 vulgò de Arrika, Archiepiſcopatu Argentinnæ, aliàs de
 los Charcas, vel de la Plata, qua Suffraganeæ habet Pa-
 cenſem, ſive de la Paz, Tucumanenſem, Sanctæ Crucis de
 la Sierra, aliàs de la Barranca, Fluminis argentei, aliàs
 Rio de la Plata, & Buenos ayres, & Paraguayna. In Inſulis
 Philippinis, qua vltra videntur mille eſſe reſortator. Ar-
 chiepiſcopatus de Manila, qua Suffraganeæ habet, Eccle-
 ſiam noua Segenia Inſula Luzoni, ſancti nominis Ieſu
 in Inſula de Zebu, & Cacerenſem in Prouincia de Ca-
 matiues eandem Inſularum. Quæ omnes Eccleſiæ du-
 centas dignitates, & octoginta Canonicas,
 totidemque Perſonarios habere conſueverunt, ultra alias
 Capellanes, Parochos, Beneficiarios, & Miniſtros, quos
 vix conſerre poſſimus, & aliam minorem Eccleſiam, qua ſe-
 ptuaginta milium numerum excedere dicuntur. Hactenus
 D. Ioann. de Solutzanno.*

RENTAS

TITVLVS SECVNDVS.

De Episcopali munere, seu de qualitatibus ad illud rectè obsequendum requisitis.

VALEM oporteat cum esse, qui in Episcopum est ordinandus, quibusque qualitatibus Episcopale munus rectè obire possit, inuestigandum est Apostoli regulam sequendo, qui in huiusmodi re, 1. ad Timoth. 3. ita scribit: *Fidelis sermo: Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat. Oportet ergo Episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, Doctorem, non vinolentum, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed sue domui bene prepositum: filios habentem subditos cum omni castitate. Si quis autem domui sue preesse nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habebit? neophytum, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, &c.* Quæ quidem qualitates requisitæ in Episcopo sequentibus verbis continentur, relatis per Hostiens. in summ. de temporibus ordinat. §. & cui 7. in fine, & per D. Acuña in commentar ad cap. omnes 6 num 2. dist. 38.

Primum præcipitur, quòd sit sine crimine Presul, Monogamus, sobrius, prudens, ornatu, & hospes, Casta docens, non percussor, non litigiosus, Non cupidus, bene dispositus, non neophytus, &c. Talia Apostolica quòd præsit, regula iussit.

GLOS. PRIMA.

Si quis Episcopatum desiderat.

SVMMARIVM.

- 1 Episcopatus sublimitas nulli potest comparationibus adæquari.
- 2 Sacerdotium summum est omnium honorum.
- 3 Sacerdos Angeli nomen habet.
- 4 Constantinus Magnus, & Valentinus Imper. Episcopos in veneratione habuerunt.
- 5 Episcopo nihil in saculo sublimius, & excellentius reperiri potest.
- 6 Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet primò cognoscere, quæ facultates suppetant, & difficiles officia.
- 7 Prelatus contra temere se ingerentes inuehatur SS. Bernardus, & Gregorius.
- 8 Episcopatus appetentes ratione bonorum, & sufficientie bonorum, illiciti faciunt.
- 9 Episcopatum optant non propter officii dignitatem, sed propter amplexum laborem, bonum opus desiderat.
- 10 Episcopi amiciens alios Episcopatus, & suos, & post sui cognati, & familiaribus premiare, graniter peccant, quod intellige va ibi.
- 11 Prelatus acceptatio procedere debet ex quadam intima simulatione sollicitante non amulori fraternum salutem.
- 12 Episcopus nemo laico animo creatur, si pericula, & suspensio ei propostis consideret, & nam. 13.
- 14 S. Bruno Archiepiscopatum Reginensem sponte oblatum recusavit.
- 15 Nazianzenus & Parisi discipuli ad Episcopalem dignitatem ascendere cogebantur.

- 16 S. Ambrosius noluit secessu, ac se occultare, ne fieret Episcopus.
- 17 S. Episcopus favorem similavit ut fieret Episcopus.
- 18 S. Gerasius incurabilem morbum imperavit a Domino vocaretur in Episcopum.
- 19 S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitas sua consensum fugam impo.
- 20 S. Ananias ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, avertit sibi amplexum, linquensque sibi resistens esse adiuvanti adhuc insistens.
- 21 S. Franciscus noluit fieri Sacerdos, quia natus, & de decet, non putavit, anima sua esse putarem.
- 22 S. Augustinus Episcopatum iniunctus suscepit, & tempore Ordinationis sua vberem lacrymans effudit.
- 23 Nilammius à Domino per gratiam patris eum mori pariteretur, nam Episcopum creari.
- 24 Ioannes Hortado Dominicus Archiepiscopatum Toleranum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lacrymans, ac non denique consensu reiecit.
- 25 Ludovicus Granovella Dominicus cum in Archiepiscopum Bracharesem nominaretur graviter obstitit.
- 26 Bartholomaeus à Martyribus Superiorum iussu contra Archiepiscopatum Brachares, iniunctus suscepit, quo postea renuntiavit in monasterium sui Ordinis se recepit, ubi vitam cum morte feliciter commisit.
- 27 Celsatione eget, qui Episcopale onus iniunctum suscipit.

Et quisquam pronus sit ad Episcopatum delectandum declarat Apostolus in citatis verbis, qualem oporteat esse Episcopum, quatenus Episcopatum nemo affectet, nisi virtutibus superadditis ornatus. Hanc enim, ut ait S. Ambrosius de dignitate Sacerdotum

cap. 2. & sublimitas Episcopalis multis potestis comparationibus adaequari; si Regum fulgore compare, & Principum diademati, longe eris inferior, quam si plumbis mensuris ad auri fulgorem compare. & SS. Chrysost. lib. 3. de Sacerdot. & Nazianz. in orat. 17. ad cives Nazianz. hoc ipsum affirmant, his vethis: quantum caelum terra pretiosius est, quantumque anima corpori, spiritus carni, diuina hominibus praestant; tantum Episcoporum principatus omnia ciuilia regna, & potestates antecedit, & quanta est differentia inter Solem, & Lunam, tanta inter Sacerdotum, & imperium. cap. solita, de maioris. & obed. Idem Chrysost. in Isai. homil. 4. & 5. ad hoc propositum sic ait: Alij sunt terminis Regni, aliq Sacerdotij; sed hoc idem est maior, nam Regni corpora commissa sunt Sacerdotis anima. Ac rursum: Expende mudum potestatis, utriusque gradus, & videbis Sacerdotem multo sublimius Rege sedente, admirandum videret ibi uisum Regum; sed verum terrenarum aduult rationem sortitus est. Sacerdotis ibi uisus in caelis collocatus de caelestibus uisibus habet promouendi auctoritatem, cum Sacerdotium à supernis descendat, eiusque uoculum auium contingat, auge ad caelos usque perducatur. Et S. Ignatius in epistola ad Smirnensem scripsit: Sacerdotium fumum esse honorum, qui in hominibus constat. S. Ephrem tom. 1. serm. de Sacerdotio exclamat Sacerdotium esse miraculum stupendum, potestatem ineffabilem, uenerandum ministerium, coelum attingere, cum Angelis uersari. Et S. Gregor. Nazianz. apolog. 1. sic ait: Mediatorem inter Deum, & hominem agere, ut aprior, Sacerdotis munus est. Et Gregorius Nyssen. lib. de uita Moysi, probat ex diuina Scriptura Sacerdotium non tem hominam esse, sed diuinam. V. de diei S. Thom. 3. pars. 4. qu. 1. art. 1. ad 1. § Sacerdos in quantum est medius inter Deum, & populum, Angeli nomen habet. Et S. Chrysost. hom. 1. in 2. ad Timothe. An ignoras quid sit Sacerdos? Angelus uisus Domini est. Non ex seipso loquitur, si deificus, non illum deificus; sed Deum, qui illum ordinauit. Et S. Hieronymus in epist. ad Nepesianum de uita clericorum, inter Regem & Episcopum hoc ponit discrimina, quod ille ocolentibus praestit, hie uolentibus, ille terrorem subleuit, hic ferocitatem demit, ille corpora custodit ad mortem, hic animas seruat ad uitam.

¶ Vnde ab ipso Ecclesiae nascentis exordio Principes Catholici uerbis, & factis semper ostenderunt quantum Episcopis tribuendum esset, in omnibus se illis inferiores prohibentes. Ac primum Constantinus ille Magnus ingreditur locum in quo Episcopi conuenerant ad Concilium Nicenum celebrandum in medio conueniu ecclesius constitit; ac eum parua quodam seila ex auro fabricata illi esset loco posita, non prius consuevit, quam Episcopi ad id annuissent, ut esset apud Euseb. lib. 3. de uita eiusdem, cap. 10. Nec solum Episcopos, ut Patres, imò uerò, ut Dei Prophetas omnino honorifice uenereturatur, ut idem Euseb. in eadem historia memorie prodidit, lib. 3. cap. 12. Item Valentinus Imper. uirtutibus, & rebus getis ubique clarus ipso Episcopos in summa ueneratione scribitur habuisse, lib. 9. tripartita historia, cap. 8. Io nostris Hispaniarum Regnis, & ubicunque religio Catholica uiget, Episcopi reuerentur, & honorifice ab omnibus coluntur, à Dynastijs etiam, & Principibus, qui quò magis pij, & orthodoxi sunt, eò magis Episcopos honorare solent.

¶ Hinc S. Ambros. lib. de dignit. Sacerdot. cap. 3. profertem nihil in seculo sublimius Episcopis repetiri possit, & nihil esse Episcopo excellentius, & in cap. 6. ait Episcopum ocolotum in corpore id est, in Ecclesiae officium uoluntarium accepisse, ut reliquum per ipsum corpus doceretur lucis haberet. Dionys. Areo-

pag. cap. 7. Ecclesiast. hierarchia, part. 3. cum & Scripturis diuinis diuinum Aristoteli, & iudiciorum diuinorum interpretem vocat. Angelus enim est, inquit, Domini Dei rerum omnium p. p. potestatis. S. Gregor. Nazianz. in apolog. 1. de fuga, ita ait. Quis ille est, qui ueneratur Aristoteli, ac propugnarem uisus diuina iustitia, uelut simulacrum ex argilla fingit, illum, inquit, qui cum Angelorum classe, argue uideri futurus est, qui cum Archangelis Deum celebrat, qui ad supremum Altare Sacrificia transmittit, simulque cum Christo Sacerdotis fungitur, qui signum inuoluerit, imaginemque creatoris sinit, & superio mundo episcopus ager; & in quod maius est dicam, Deum erit, alioque Deo efficiet.

Diligenter igitur, qui ad hoc dignitatem culmen & ascendere, etique monas subire curat, cogitare debet, quare tum facultates suppetat, tum difficultates officiant, ne fute eum exigat statutus hie, gigantum induat arma, quæ tum in cursu, tum in prelio impedimento sim, cum in his perituri decipiantur, ea temeritas, qui sum supra vires. Idem S. Nazianz. in orat. de moder. an deff. adhib. de his loquens dicebat. Quid in culmen prouocat cum pedes sis? Quid turris extruit, cum in rebus carcat. quæ ad eam perficiendam requiruntur? Quid est quæque mare aquam metitur, & celum palmo, terramque amicum pugilo, elementa magna, & humisudo, ut ea creator solum demum passus? Si enim tunc primum, inquit Bernardus, huius de incipit, ad quidem sero, ante uisum consilium Saluatoris, Lucæ 14. sedisse dicebat, ante assemaisse opus, meruit uero, ponderasse sapientiam, merita comparasse, sumptus computasse uisitationis. Quis enim sanus, & sobrius, cum perpexerit uix se ferendis oneribus suis flicere, aliena quoque onera libenti animo suscipit? quis cum uix reddendis domesticis rationibus suis se patet agnoscat, in publicis, vel alienis sponte opem proficitur? Quisnam æget, suorumque uulnerum curandorum non satis petitus, aliter morbus mederi aggrediat? Quid enim indignius est? quid maiori pena dignum, quam in conspectu Dei, & Angelorum eius, in coespectu Ecclesie uenerit, id se scite profiteri, quod ignores, id uelle, quod nolle, id posse quod nullo modo possit? Non tunc igitur hæc talia cogitanda sunt, dum iam diuino adstantes Altari, sed tunc dum ambitiose discurremus, pensamus, celum, & terram modò oparis portamus. Neque colm erit addeò desperamus, & petimus animus, qui si maiestatem, & amplitudinem earum rerum secum diligentiùs considerauerit, & expendit, qui non conciliat, qui si dare præceptum uelit, qui sententiam fuerit iudicis, quam uelut man sua subfletibus, non exhorrescat, ne illud exaudiat, nescitis quid petatis. Matth. 10. Tardè, eum tunc tergo eundem ad Prælationes, ad dignitates, opportune est sponse modestia colligitur, cui non semel dictum, ueni, in amoris Cantico cap. 3. Peni, inquit Sponsus, de Libano Sponsa mea, ueni de Libano, ueni, corenaberis. Vides ut idem uerbum ingeminit, ut Sponsa meum in diebus, & agere leturæ ad culmos, ad coronas. Scitè Gillel. Abbas serm. 19. in Cantico. Fide, inquit, si non uerè exordietur de Libano, qua uisio uocatur, & seruient sponfa morafestinationem nostram fugilant, & arguit, qui nimis prompti, & parum prouidi uera nostram munus p. p. sanctas festinationem ingredi in labores praelationis, in sollicitudinem mollellis, & materiam lapsus, nec expellentes, uel semel uocari ultra nobis ipsi uisum sumimus, uocationem uel pronunties, uel aris praelationis.

¶ Vnde S. Bednada in serm. super Cant. contra eos, qui se ingerunt Prælationis, ita dicit: Miror audiam plurimorum, qui uidentur de suis uicinis non colligere nisi spumam, & irruales; uisus tamen Domini etiam si ingerere

ingere non vereri, fures fuis, & latrones, non caftodes, nec cultores. Vixitque Gregor. in epist. 12.6. lib. 7. qui cultum regiminis non ad officium portandi currie fufcipit, fed ad appetitum gloria, & tranfcurrit honoris. Vnde qui dicit Chriftiana milita fieri folent, nondum veterana miles, id est, diu exercitatus in omnium viliis: Epifcopus est aurora orienti, quando de novo venit, non ut proficiat, fed ut proficiat.

8 Prædicit igitur Prælatum reme te ingentes, illasque appetitus, rudes tamen, & imperiti; aut corruptis, & depravatis motibus, si lo Epifcopos eligantur, magis obertur, quam proderunt. Sic etiam ratione honorum, & fufficientie bonorum Epifcopatus appetentes illicit faciant, cum pertineat ad cupiditatem, & ambitionem, unde contra Pharisæos Dominus dicit, Amas primos occubitus in cœnis, & primas cathedras in Synagogis, falutationes in foro, & vocari ab hominibus Rabbi. Sic deoique ad celsitudinem gradus appetere Epifcopatum præsumptuosum est. Vnde Dominus arguit Discipulos Math. 10. Primatum quæstiones, dicens: Scitis quia Principes gentium dominantur vobis, ubi Chryfoftomus, hom. 66. ait per hoc ostendere, quod gentile est primatus cupere. Et idem hom. 35. in hac verba. Opus quidem desiderare bonum, bonum est: primatum autem bonum concupiscere, vicius est: Primatum enim fugientes se desiderant, desiderantem se horrent.

9 Verum si quis Epifcopatum optet non propter officij dignitatem, sed propter suorum laborem, qui est ordinatus ad honorem Dei, & proximi salutem, bonum opus desiderat, sic enim hunc Apostoli locum iohannes tenet, D. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 1. Azor. in 1. moral. p. 1. lib. 1. cap. 28. quæst. 1. lat. Claud. Iulius in speculo Prælati sub trib. de eo qui Epifcopatum appetit, & ad Prælatum non minus procurat, an peccet mens. Alphoof. Aluarez, Guetero in speculo varie Pontificij cap. 4. post princip. me citato in hoc loco Mazz. Alzed. de prælat. Epifcop. dignitat. part. 1. cap. 3. num. 33. Idco quisvis Epifcopatum licite cupit, non propter dignitatem, sed propter administrationem, quia optat prodeffe, & non præesse. Vnde Apostolus non dicit, qui Epifcopatum desiderat, bonum desiderium habet, sed bonum opus, scilicet vtilitatem plebi.

10 Hinc etiam Nauar. de vral. mif. 42. num. 2. asserit grauius peccare Epifcopos ambientes, alios Epifcopos, ad quos libera multorum beneficiorum collatio pertinebat, vt per ea possent suis cognatis, & familiaribus prouidere. Barthol. Medina in sum. lib. 1. cap. 16. §. 1. idem fare refoluit. Ad Homobon. de examine eccl. part. 5. tract. 15. cap. 7. §. 2. 4. refol. 1. quem videtur sequi Diana refol. m. p. 4. tract. 4. refol. 100. tenet Epifcopum, qui propter bona temporalia, vel ambitum altam pinguiorem Epifcopatus procurat, peccare venialiter. Ad idem Nauar. conf. 17. num. 7. sub tit. de sentent. excom. in noui, refoluit absque peccato, etiam ventili posse appetere Epifcopatum ab illo, qui est dignus, dummodo principaliter appetatur, vt proficiat, licet minus principaliter appetatur ob honorem, & fructus eius, & ex Petro Nauar. Isaac. de Graff. Toler. & aliis comperit Homobon. de Boia de humana vita statum part. 1. cap. 6. vers. quando autem. Quamvis Epifcopatum ambire propter bona temporalia sui delictum, tamen oblatum citra culpam potest fufcipi, Morta in temporij iuri part. 1. tit. 2. de vral. omne iudic. §. 5. num. 29. in prim. Pro quatum maiori luce optime distinguit Lexsoa in sum. quæst. Regul. part. 1. cap. 17. num. 12. his verbis. Primo enim indignus Epifcopatus, vel quia illius, vel vicius

est, Epifcopatum desiderari grauius peccat mortaliter, quia appetit id, quod non potest sine peccato mori. ad ministrare. Toler. in sum. lib. 5. cap. 3. §. prima est. Secundum qui dignus est, & appetit Epifcopatum propter redditus temporales tanquam suum, etiam mortaliter peccat. Ratio est non solum, quia peruenit vnde rem spirituali, & superioris Ordinis effugium in Ordine ad rem temporalem, & inferioris Ordinis, sed etiam quia sic facit, & ex vi talis ordinationis paratus est, si uicerit suum dignitatem Epifcopatum habere, si bona temporalia non obtinentur. Sor. lib. 10. de iuri. g. 2. art. 1. Silueft. verb. Epifcopatus §. 4. Terno, qui appetit Epifcopatum, quamvis dignus, propter redditus, aut omnino temporalia, non tanquam suum ipsius Epifcopatum, sed tanquam suum ipsius appetitum, saltem secundarium, est non peccat mortaliter, cum non appetit spiritum saltem propter temporalia, ad minus tamen peccat venialiter, quia tale desiderium ambitionis, avaritiae, vel presumptio est, Valeoria tom. 1. dist. 10. g. 3. puncto 2. auct. 5. §. multo minus tamen. Quarto, qui est dignus, scilicet appetit Epifcopatum non propter malum aliquem, aut inordinatum suum, sed propter salutem animarum procurandam, adhuc peccat, et quod magis periculo salui, quia in administratione Epifcopatus occurrat, se obsequio presumptum & temerarium est, &c. Haftenus Le-2218.

Vt autem Prælati Religionis possit subditum obligare ad acceptandum Epifcopatum? solet ab aliquibus dubitari? Ego tamen non posse vetius sentio, quia Religiosus reor obediens Prælati in eis, quæ sunt secundum regulam, aut fieri Epifcopum, non est secundum regulam, nec ad regularem vitam pertinet, immo ab illa eximitur, & propterea contra rationem est posse Prælatum in subdito præcipere, per quod ille ab eius obedientia eximitur. Tum quia potestas, quam habet Prælati Religionis, ordinatur per se ad comman. bonum Religionis, aut bonum particulare subditi: nec ex vi officij habet communem Ecclesie necessitatem prouidere. Sed Epifcopos non ordinatur ea se ad bonum religionis, aut subditi, sed ad bonum commune Ecclesie: ergo, nec obstat quod S. Thom. 2. 2. quæst. 185. art. 2. docet Religiosum tenet obediens Prælati obligant ad acceptandum Epifcopatum, quia ibi nomine Prælati intelligi Pontificem respondet Sor. de iuri. lib. 10. g. 2. art. 2.

Acceptatio Prælati? vt inquit S. Bernard. serm. 58. 11 super Cant. 7. procedere debet ex quadam iustitia simulatione sollicitante nos amari fratrem salutem, amari decorem domus Domini, incrementa lucrum eius, incrementa frugum in fructu eius, laudem, & gloriam eius, & vultus, & deservat, adfices, & placent. Volens igitur Dominus ascensus ad Patrem, & vocationem in terris constituit, & Petrum vultus Ecclesie Pastorem præficere, dicit illi: Simon Ioannis, diligis me plus his? dicit ei: etiam Domine, in sci, quia amo te. Dicit ei: Pastore agnos meos. Dicit ei iterum: Simon diligis me? ait illi, etiam Domine, in sci quia amo te. Dicit ei iterum: Pastore agnos meos. Dicit ei tertio, Petre amas me? contrariatus est Petrus, quia dicit tertio, amas me, & dicit ei: Domine in omnia tempora, in sci, quia amo te. Dicit ei: Pastorem meum quem locum Bernard. super Cant. serm. 76. sic interpretatur. Non vultis iterum repetitum est. Petre amas me, in communi vultum, & ego quidem ad fufificationem perinde paratus, si illa doceret. Iesu: Nisi testimonium tibi perhibueris confectus, quid me amo, & vultu persellitque me, hoc est, plusquam tua, plusquam tuas, plusquam & te, ut bonum reputatus mea numerum implatur, nequaquam fufcipiam curam hanc, nec te interpretum de omnibus meis, pro quibus sanguis vultu meo effusus.

fusus est. Hinc etiam Modera, quidam in aene, super Iuan. ibi, *Pasce agnos meos*, sic ait: Qui ex loco gloriantur sibi commissum gregem Domini, eos primum oportet meminisse à Petro ter exaltatum amorem erga Christum, neque quembet amorem sed ardentemorem casum. Deinde ter item commissum illi curam gregis, illud numerum significatum est non esse idcirco Sacerdotis, nisi qui negligit amorem nihil amet, nisi Christum, hoc est, veritatem, immunitatem, puritatem. Nihil magis requiritur in Pastore, quam amorem. Omni Christi decore possit & malus Pastor, & qui eas adit, & rapit; pascere autem non possit, nisi qui diligit. Deinde malus, & nobilis facile est reperire Pastorem, amorem Ecclesia parcas. Hoc possimum elegit ad Ecclesiam suam Iesus, qui possimum diligens; elegit Iuanem, elegit Petrum; diligit suos carissimos, elegit Ecclesiam universalem: diligit innocentem, elegit lapsum, ut qui ipse peccaverit, facilius per vitium redigatur, ac benignius naturam misereret, qui secum misericorditer aliam meminerit. Ter igitur interrogat, reperit, invidet, an se delegat, ut ei declararet quanto sollicitudine, desiderioque expectaret, quid toties interrogaret, simulque omni admoneret ardentissimum suum amorem in Pastore requiri, maxime omni queritur, quod maxime desideraret. Ter exigit amorem à Petro Iesum, nec quembet amorem, sed ardentemorem, quàm aliorum Apostolorum sit, prorsusquam gregis sui curam illi committat, cum namque plus committitur, plus & ab eo exigitur. Constitutum post tertiam interrogationem Petrus est, non ex eo, quod amorem suum non crederet, quem sibi soli non posse, sed qui à non tantum amorem in se ipso Christum esse videretur, quantum habere se crederet, vnde respondit, Domine tu omnia nosti. Tu scis quia amo te: quasi diceret, ego soli possum, qui amare me dico: Tu qui omnia nosti, scis nam verum sit quod dico. Certe tu scis, te à me amari, ego verò nescio an tantum à me amare, quantum amari à me velis. Cui tandem dicit Iesus, Pasce oves meas, quasi diceret, Interrogatus mea Petre non avertis in me tui dubitasti, sed monitum est, ut novum amorem, non sibi pascendum oves meas non fuisse dicerem, nisi non à te merito amari certis scirem. Nam namque novum eas pascere posse, qui me non vehementer ames. Rapere quidem possit mercenarius, fur, & latro; pascere verò non possit, nisi qui animam suam pro eis perire paratum sit. Propterea, qui docet ibi: Pasce agnos meos, dico pascere, pascere meos. Idem enim sunt agni, quæ & oves meæ: sicut ego quique & agnus sum, & ovis. Agnus, qui verè Pascha immolatus peccatorum mundi tulit. Ovis, qui ad occisionem ducta non aperit os suum.

Quamobrem tectè S. Gregor. Nazianz. lib. 3. & 6. de Sacerdot. scripsit: Nemo sapiens lato animo creator Episcopum, siquæ pericula, & supplicia ei propicia consideret, atque adeo sultum videri possit, ac reprehensibilem dignum, qui eam viam ingredi possit complantam, & expellatam, sponte se in locum angustum, periculosumque redeget. Quod S. Chrysost. ad Hebræ. homil. 14. latè prosequitur, inserit cætera dicens: Miror si possit salvari aliquis Rectorum, post tantam eorum comminationem, quem negligentia videmus illorum, vides aliquos etiam concurrens, & precipuos semetipsos in tantam molem, ac difficultatem regimus. Quod etiam spectat, quod Petrarca dicit de remedio versuque fortuna lib. 1. dialo. 170. O vergero morum pessima, ad quod aliam consueverant, & debent cogi homines, inde nunc retrahunt non possunt.

Hoc idem etiam D. Bernardus ad Episcopum Lombardum, epist. 14. elegantius, & brevius prosequitur, verba, dum ait: Curritur ad Ecclesiasticas curas, tanquam sine cura non quisque videretur sit, cum ad curas pervenerit. Et qui nondum hæc curas experti sunt, vi-

dentur alius, qui iam luctus submerget hinc sarcina, non solum non genere tanquam sup onere, sed insuper appropere plus onerari: non devertentur periculis, qui cupiditate cecati, non vident. Quæ illa infamia est? Viximus Dei tibi mortis memoria? tibi gehennæ metus? & terribili expellatur illa undique? Qui ascendit inferi non ab altiori gradu sit casus gravior: neque ovem paulatim decedat, sed tanquam fulgur in impetu vehemens (quasi alter Satanæ) subito accipiat. Non cum tanta alacritate current ad bonum, si esset sententia, & omnia, granari profecti manerent; nec in tantis laboribus, & periculis dignitatem affectarent: affectant autem, quia sola intenditur gloria, non parca. Pa. tibi Episcopo, qui pascata populi comedit, ac si propria libi manus sufficere viderentur. Dic vobis quantum de sedula, ut gemitis, orationibus, sermone, predicatione, &c. debet peccata liberari, quæ non bene comedit? Vixit inferi dicit tribulationi Christi, & audiat gratia quæ est populorum, ac confatio dura eorum, quæ non vultu spergenda, neque doluerit peccata, quibus salvi sum dicit cæci, & fructulenti modiciorum. Quod tibi insipiens delata sapientia, quod divitia illa oblectant oculos, quibus mercari tam græce nesciam, tam dura temetipsum obligeat rationi? Vixit se quidem usque ad quadragesimam novissimum exegerit? Vnde idem Bernardus, epist. 8. videri Brunoni docto viro consulemari acceptat electionem Archiepiscopatus Coloniensis, omnino recusatque dare et cedere, sed solum dicit letatutatum pro eo; quia tamen ipse nihilominus acceptauerat, sequenti epistola terret cum electione Sauli, & Iodæ, super omnia commendat ei humilitatem. Et D. Gregor. dicebat quod nolla cura cum magis sollicit abis, quàm cum ad consecrandum Episcopum eius expectabatur arbitrium.

Cum profectò tot tanta in Episcopo requirantur nosse Apostolos, & muneri eius, ac officij tanto, tam multa postulet, quique sibi meand timere debet ne dicam exhortetur, cum tantum munus assumit, quæ causa malis sine ac magnis in Ecclesia Dei viris fuit illi muneris refugendi.

Santum igitur Brunonem Ordinis Catholici Patriarcham insignem ab eremo Romam accersitum ab Urbano II. Pont. Max. quem duo ante colloisset, & eius opera in Conciliis celebrandis usus fuisset vique ad Concilium Placentinum, Archiepiscopatum Rheginensem totius Calabriæ Metropolitam sponte oblatum recusasse, & solitudinem iterato adisse, eiusdem vite acta ab innumeris preclaris exarata scriptoribus apertissime testantur Petrus Sutor de vita Carth. trall. 3. c. 3. Laurent. Suri. de probatu Sanctorum vitæ, tom. 1. du. 6. Olibri. 3. 12. Meleager Pentimalli in vita S. Brunoni, trall. 1. c. 10. pag. 88. Cardin. Cæsar. Baron. annal. Ecclesiæ, tom. 1. ann. 1091. pag. 635.

Nazianzenus etiam à patris discessit, ne ad eum honoris gradum ascendere cogeretur.

S. Ambrosius noctu secessit, ac se occultavit. S. Ephrem Syrac cum intellexisset se ad Episcopatum electum, transper furorem simulavit, donec alius electus esset. Sotom. lib. 3. illustra Ecclesiæ, cap. 3.

S. Goaris Presbyter incensabilem morbum impetavit à Domino, cum à Sigeberto Rege ad Treverensem Episcopatum vocaretur. Sutor in eius vita.

S. Gregorius Magnus ad Pontificum electum infinitas lue consens fugam inivit, & inier sylvarum salus, & cavernatum latibula fulgidæ columæ indicio agnus caput, trahunt, & Pontifex confectatur. Ioan. Disconus in eam vita, lib. 1. cap. 44. Card. Bellag. an. Ecclesiæ, 8. an. 390.

S. Ammo

20 S. Ammonius Eremita ad Episcopalem consecrationem ad docendum cum dissuadet non potest, dexteram sibi auricolam amputavit, & eum adhuc instarent, linguam quoque sibi refecturum esse adiunxit, & ita cum reliquerunt. Nicephor. lib. 11. Ecclesiast. hist. cap. 17. Palladii historia Constant. c. 11.

S. etiam Mithasius cum ad Archiepiscopale onus vocaretur, & compelleretur, omnibus quibus poterat modis tenuit; anachetis vero ministrantibus nil paravit, tandem humeros submisit, dicens: *Ad mortem me ducitis, sed obediens sum mortui.* Sux. in eius vita, tom. 6. die 3. Nourmber. Sbrocz. de officio vicarii in presen. Marc. Auron. Gennens. in man. Passorum c. 1.

21 S. Franciscus vidit Angelum cum phiala lactida in manu lēpēdissimo liquore plena sibi mīsum dicentem: *Vide Franciscus, quomodo vult fieri Sacerdos, & Sacramenta administrare, ut parus esse debeat in anima, sicut liquor iste; nolui ut Sanctus fieri Sacerdos, qui tantam animam suam non paravit esse puritatem.*

22 S. Augustinus notus ob virtutem, & doctrinam, cum adhuc laicus esset, ab eis tantum Ecclesiis, quæ non haberent Episcopos, suam abstinere præsentiam, mensu iniecta in populo Episcopos ordiendos infertur, qui vberim lachrymatus est, considerans, quoniam magna suæ vitæ pericula de gubernatione Ecclesiæ impenderent. Ita Possidonius in sua vita, c. 4. & testatur ipse August. epist. 147.

23 Nilamoni Monachus cum cogatus esset, ut assensum præberet electioni de se factæ in Episcopum, respondit, ut per diem præstarent, ut interea sua componeret; transiit itē tempore adhuc requisitus, ut tandem Episcopatum acceptaret, ait, sine me prius Deum paululum alloqui: in oratione autem posuit à Domino petiri, ut potius eum mori pateretur, quàm Episcopum creari, & inæquum ab oratione bonus Pater ingreter, Deo spiritum reddidit, & mortuus est. referunt, Niceph. lib. 1. cap. 17. novissimè iōn. Baptista Fimo de regniæ variis vespertina homilia homel. 5. in fine, Suxon. lib. 8. Ecclesiast. hist. cap. 19.

S. Bernardus bis, aut ter Episcopatum sibi vitro oblatum respicit.

S. Bonaventura semel quantum potuit, resatauit; sed postea tandem Romæ Pontifici iussu coactus accepit. S. Augustinus epist. 204. asserit quoddam multum, quia volebatur accipere Episcopatum, perducebantur, includebantur, & custodiebantur; & Sancti quamplurimi hoc Episcopatum munus, vel recusarunt, vel iniuri susceperunt; quorum creberrima in vltis Sanctorum apud Surtium lib. 1. extant exempla, & hac viare multos non defuisse novum parens meus, ex quibus duos tantum stringam, qui cum Ecclesiæz omnium fere aliarum opulentiūssimorum, ac nobilissimorum gubernacula constantissimè recusavimus, multoties poterant esse aliorum iustas.

24 Quotum unus fuit Ioannes Hurtado Dominicanus, cui cum Archiepiscopatum Tolletum Carolus Quintus Imperator secretè designasset, eique tam precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obdissent indutias Imperator ad melius deliberandum indulgissit, præteritis viæ egregie constantissimè in priori propolito, coicis animi magnitudinem, ita-bilitate omnino sententiam, ac minime fugarum, sed Deo addictam Imperator admiratus, iussit illum tuto animo esse, quem iam liberare donabar: tunc ille summa perfuls læticia, novum munus à Cæsare postulavit, ut scilicet nemini, se vivente quod ab eo gestum fuerat, pateficeret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo visa deinde famulo alius mi-

nimè occultandum, ad reliquorum exemplum, esse paravit referunt Hernandus del Castillo in historia generali S. Domini p. 1. lib. 1. cap. 16. fol. 201. Ludovic. Muñoz en la vida del Padre Fray Luis de Granada lib. 11. c. 1. fol. 37.

Alter fuit plus ille Ludovicus Granatensis eiusdem Dominicanæ Ordinis alumnus, is cum à Catharina Portugaliæ Regina, & gubernatrice eiusdemque Caroli Imper. foror in Archiepiscopatum Bracharensem, & Hispaniarum Primatum nominaretur, graviter obstitit, ab eaque summis precibus impetravit, ut illum à tanto onere liberaret, facta promissione, quod ad illud redit obviandum, insignis, & probare vitæ viri eiusdem Ordinis sibi notitiam daret; obtulit t. Fr. Bartholomæum à Martyribus, qui Superiorum iussu conclusus, quicquam semel quantum potuit, recusavit, Archiepiscopatum suscepit, statimque totis viribus & instanti Summum Pontifici supplicavit, ut sibi resignandi licentiam concederet, qua obtenta Episcopatum renuntiavit, reserata sibi tenuissima pensione, qua in Monasterium à se constructum eiusdem Ordinis se recepit, ubi feliciter vitam cum morte commutavit, multis claris miraculis, historiam narrat Ludovic. Muñoz dist. lib. 1. c. 11. & 12.

Gregor. igitur epist. 45. lib. 4. cogens quemdam 27 Mariarum Monachum omnino senientem suscipere Episcopatum, scribit eundem, quod consoleretur eum; quia, ait, cuiuslibet officij valde onerosa est novitas: præsertim quia post longa quietis oria eius proculdubio novitas perturbabit. Ideo peto ut cum venerit tempestas levitatem procellas fugiens, semper apud vestram mentem portum quietis inveniat. Confido in Domino quod ad interiora illum evacuet, & ad exteriora gerenda confortabit. Et epist. 4. lib. 6. ad Episcopum Constant. qui dixerat se infirmum ad tantum onus, respondit; *Prima visus est cognitis infirmitatibus, atque ex hoc collegimus vos bene posse suscipere ministerium implere, quia hoc cognoscitis. Ite omnes infirmos, qui suam non cognoscitis infirmitatem.* Et epist. 5. eundem exhortatur ad tolerandum onus Pastoriale, asserens illud S. Christum pro omnibus mortuis esse passum, ut qui vultis, non sibi vultis, &c. Et quia ille crepesceret in epistola suis, quod semper anhelabat ad mentis tranquillitatem, & quietem, & ad fugiendam cogitationum perturbacionem, respondet, quod *Pastor non potest funditus reprimere perturbacionem cogitationum, & cararum terrenarum, quid scripsit est, quod etiam ego ante gemens sub aqua, id est, populis: dicit tamen quod huc cura, modus parandus est, ne minus exerceatur: quia bene Pastorem assidue Spiritus Sancto inter modas curas populorum, & negotiorum non obstruantur, neque capax mentis submittant: ambulat per speciem in medio mari, & impleret in eis illud Isa. 43. Cum transieris per aquas tecum ero, & flumina non operient te. Et quantum ad periculum officij Pastoralis, & securitatem solitudinis, respondet, quod *ubique est periculum, & sola Dei gratia salvas. Non Leo in peruersa civitate fuit nullus, in monte peccavit. Quid enim paradiso lugundinis? Quid celo securitatis? & tamen homo ex pa adfio, & Angelus de celo peccando cecidit, refertur in cap. quilibet 40. dist. Nisi quis enim est securus, inquit Bernard. nec in celo, nec in paradiso. multo minus in mundo: ut cito enim cecidit Angelus sub potentia demeratur: ut paradiso Adam de loco voluptatis in mundum Indus de sibila Salvatoris. Tunc tandem eruius à medio omnibus si Deo nostra anima committatur. Hinc Callidius. Nihil potest esse securus, quam illi omnia committere, qui non sua caliditatem congrui profuturam præstat. Et Regius Propheta Psalm. 164.**

Clonabo

Clamabo inquit ad Deum altissimum, Deum, qui benefecit mihi. Quod autem beneficium David sit collatum, Chaldaica docet translatio dicens: Clamabo ad Deum, qui praecepit araneae, ut conficeret in ore spelunca telam ad deservendum mercedem. Sane cum in spelunca moraretur David, Saul eum minime vidit, quandoque arsnea tela eundem tegerat. O admiranda Dei protectio. In hoc certe admiratur D. Paulinus, quod quod secum Deum habet, araneae tela sibi fortissimus est muros, & aenemurale: ubi est contra illum, qui sine Deo est, fortissima moenia, etiam adamantinus paries, minus quam araneae tela defendunt.

- 28 Verè ita est, locus sanctitatem non conciliat, nec sanctitatis neglector loci sanctitate excusatus, nemo sibi de loco blandiatur. Samaritana Messiam cognovit, ad fontem, quem Iudaeus in Templo cognoscere noluit: hinc illud S. Hieronymi *epist.* 4. quæ est de vivendi forma. *Quid, inquit, Samaritana voluit non solum ipsa crediderit, & post sex vices unam invenit, Dominum, Messiamque cognovit ad fontem, quem ut in templo populus ignoravit, sed & auxilium suum salutis malorum.* Et S. Chrysostomus *homil.* 4. ad populum Antiochorum, hoc verbum in omniuit offert. *Licet in Paradiso sit, ne confidat, enim in Paradiso erat Adam, & postquam Deum irritavit, nihil profuit Paradiso, in fornace erant illi tres pueri, & postquam bona egerunt, nihil efficit fornax. In Paradiso erat Adam, & quia segnis erat supplantatus fuit: sicut in inferis Iob, & quia vigilabat, superavit: angeli quoque in Paradiso & sicut in inferis sed nihil loci virtutis inhabitantibus profuit.*

GLOS. II.

Bonum opus desiderat.

SUMMARY.

- 1 Episcopi munus non tam honor, quam onus est.
- 2 Servus suorum subditiorem dicitur Petrus.
- 3 Imperium, & principatum nihil aliud est, prater merum laborem.
- 4 Episcopi ministerio, & labori inferre debet. Episcopatum maxime quod, ibid.
- 5 Sanctum Paulus Apostolus non Episcopatum cupiditatem, sed honestam illum munus, atque opus laudare voluit.
- 6 Episcopi non ad propria commoda, sed ad labores, & sollicitudinem pro Dei gloria vocati sunt.
- 7 Sanctum Gregorium onus suum multis depingit lachrymis.
- 8 Amor Abbas Patriarcha ordinatus sui magnam onus, & intolerabile onerum esse profatur.
- 9 Sanctum Gregorium deplorat infirmitatem suam, cum Episcopum suum, & *capitulum* 10. 11. & 12.
- 10 Sanctum Bernardum gravem, & periculosum periculum cum ad Episcopatum promoveatur deplorat.
- 11 Episcopus nemo sapienter laus creator amicus.
- 12 Episcopatum est onus animarum infirmarum.
- 13 Episcopalis officii onus est pelagus laborum, & abyssus arummarum.
- 14 Pater circa onus debet assilari gallina circa pullos.
- 15 Episcopatum officii nihil est damnabilis apud Deum, si perscrutari agatur, & si ut deest, nihil periculosum.
- 16 Sanctum Gregorium Episcopale onus timere cum amicis ubertim lachrymans est, & n. 10.
- 17 Homo natus ad labores, & dolores.
- 18 Antemum sunt in electis operatur tribulatio, ita in

reprobi, & demandat tribulatio parvi passibilis, passibilis, & perturbationem, perturbationis desperationem.

- 21 Onus Christi lenis est, quod portantem non gravat, sed lenat.
- 24 Fortis vir non est, cui non crescit animus in ipsa rerum difficultate.
- 25 Humilis an sit ille, qui superni nutum arbitrio, ut debeat prae se vestigia, & tamen ex humilitate prae se contemnit.
- 26 Prodesse qui potest non debet Episcopatum renuere.
- 27 Ecclesia gubernacula, periculum peccati tamen suscipere refugium, sui tantummodo habet considerationem, & non quod in communi omnibus expedit.
- 28 Virum pulchrum castum ad regimen veniat, virtutibus vero vacuum, nec castum accedat.

P v s dixit, non imperium, non dominationem, non dignitatem, quamala sit praelata dignitas laborem, non delicias, opus per quod humilitate detestetur, non intumescat fastigio, ut habet Hieron. ad Ocean. Onerat enim dignitatem, & onus ferre debet, qui ferat ad culmina, & magis qui sese obstituit. Senè Petrus Melsenis *Epist.* 101. Scribam, inquit, onerem humerum huius sacali offi impedimentum genus, & quoddam peremptorium saluie eterna. & Seneca. 2. de brevitate vite. Est inter onus, & honorem non tam allusio vocis, quam rei ipsi expressa veritas. & S. Ildor. lib. 1. cap. 16. Honor ex onere venit, non perit ex bono onus licet vocem Honor, & onus allusionem huc paranomasiā notant Rutil. Lupat. 1. de Paranomasiā, Beda in figura 9. de Paranomasiā, & Ioan. And. in cap. ad marcos, de reb. Eccles. & in cap. si refugium, de elect. lib. 6. super gloss. verb. obtenta, dicit quod Honor scribitur cum aspiratione, quia omnes aspirant ad honores; dictio autem Onus scribitur sine aspiratione, quia pauci aspirant ad onera. Hinc Iliad. 9. vers. 6. Fallax est principatus super humerum eius. Officiū Oleaster noster hic. Dicitur principatus super humerum eius, quia ibi sua posuit oneri, quædam boni, solent enim ferri onera super humeros gestare. Et in an. not. moralia ita scribit. Fuit principatus super humerum eius. Patens est quod hodie infensibilis filij Adam, imperia, Regna, & principatus huius saculi bonores esse, non onera, quæ puer noster arguit, qui sum principatum quasi græne onus super humerum gerit. Vnde rectè à Patribus desinitum est Episcopi munus non tam honorem esse, quam onus, nec tam principatum, quam ministerium, nec tam dominium, quodam libetam, & ingeniam servitutem, sic enim noster Apostolus ait r. ad Corinth. 9. cum liber essem ex omnibus, amicum me servum feci, ut omnes sacrum saltem. Et Origen. in Psalm. hom. 7. Qui vocatur ad Episcopatum, non ad principatum vocatur, sed ad servitutem totius Ecclesie.

Serius idem suorum subditorum dicitur Praelatus, nam D. Bernardus super illa verba Hieron. ut euilab, & de Itra, &c. sic ait: Quid bonum saltem sonat? Rastiani magis fudoris schemate quodam labor spiritus est expressus est. Et sequitur. Disce Praelate non tam ad imperandum, quam ad sollicitudinem, quod tempus requirit. Disce sacculo tibi opus esse, non fopore, ut opus saculi Proflora, & quidem non de regnatus ascendit, sed exipitaturus. Praelate, & tu invenias aliquod elaborandum in agro Domini tui, & plantam, non plantam totum quærit emendare Prophetas; quando ergo libet laborare, ubi etiam non licet? Ne putat igitur Praelatus gradum illum ut vocet, obtinisse, sed ut in obsequium Dei, & proximi laborat. Auxiliarius est dignitas in opus ministerij, Ap. solus

stolus, in opus ministerii id est, in ministerium operosum. Propterea pastores appellantur Pastores, ut vigilant, & ita laborent, ac si Pastores te vera essent. Hanc servitutis conditionem Ethnici etiam Principes falsi fuerunt: etenim Rex ille Macedonum Antigonus Principem filium alloquens, ut Plutarchus refert, ait, Scito regnum nostrum esse splendendum **3** *servitium*. Satis sciunt Principes quod impetium, & principatum aliud esse oihli prater metum laborem. Hic etiam servum se agnoscere Alexander, qui (ut Arianius Philosophus lib. 8. de rebus Alexandri scribit) suis dixit, Plus vigilare quamvis me certo scio, ut ipsi quiesceret somnos capere posset. Seneca etiam se novit Celsat, de quo Seneca lib. de brevitate vite, ait. Omnium domus illius vigilia defendit, omnium orium illius labor, omnium delicti illius odium, illius, omnium vocatorem illius occupat.

4 Labori ergo, ac ministerio, & servituti inferuire debet Episcopus, quod Bernard. in epist. ad Roman. hom. 1. admonet, dum dicit: In omnibus exemplo Apostoli honorificabit ministerium vestrum, ministerium, inquam, non dominium; ipsum quidem honorificabit, non vos nec qui quare sua sunt se cupit honorari, non ministerium. Et S. Chryl. sic ait: Differentia dignitatu facta est inter Sanctos, ut unus sit Episcopus, alius minister: commendatio vero carnis evagat, & peruersit mundum, & operatur inimici, ut hominem videantur esse, sed vera non sunt nisi ministeria. Et D. Hieronym. epist. 1. ad Nepotianum, loquens de Clerico, ita inquit, Clericus, qui servit Ecclesie, interpretetur primo vocabulum suum, & nomen deservente prelati, natus esse quod dicitur. Ita Episcopus ut respondet nomen, quod geris, totus in eo esse debet ut vigilat, ut passus, ut expletur, ac quod vulgo dicitur, superintendat gregi Christi; operarius dicitur Matth. 10. Est opus bonum Episcopatus, quia omnibus bene operari debet. Bonum existimatum est id solum, inquit Gregor. Nyssen. in orat. de mortuis, quod omnibus semper & ubique predest, nulli malis autemque eligit, & non mutatur. Episcopatus munus, opus Apostolus vocat, ne ludum esse quis existimet, aut animi oblationem, id quod expendeat S. Hieronymus Pelusiotus lib. 1. epist. 116. Opus est, inquit, hoc tu, ut opinor, non ludus, atque animi oblatione cura, non luxus, munus, non imperium, Iuo Carnotensis epist. 17. Episcopatum ita describit. *Quid est Episcopatus nisi cruciatus; quid aliud est hic honor nisi onus? quid est hac sublimitas, nisi non fragoris tempestas? unde si iuvanta honesta occasione huius oneri te subtraheris, & tibi soli vacas, nullo impediente; statim vota percurres ad brachium superna vacationis expeditus pervenies. Assume ergo tibi penas celumbas, & analebas in molestias, & requiescas, & habitabis in solitudine mentis.*

5 Non igitur Episcopatus cupiditatem, sed honestatem illius munus atque opus laudat noster Apostolus vult, opus autem rem difficilem, quae fieri vix illo modo possit, appellant non solum eruditum viti, verum etiam in hanc ipsam significationem Sacris literis ita scriptum est: Virum fidelem iuvare opus est. Opus negotium est, non otium; animi sollicitudo, non delectatio: munus publicum, cuius ratio redditur, non magistratus, in quem inquit non licet: paternam quandam curam, & gubernatorem, non tyranni imperium; principatus, qui prudencia, non potestas, quae temete, nulloque consilio tegitur. Ego sane verò Episcopatus officium, atque opus eximie laudo, in quoniam diuinum est, autem, qui illius adsequendi cupiditate actus, non plane laudo, neque illum bene agere censeo, quia non totius animi sensibus ali, sed omnino

Barb. de Episcopa. Pars I.

elici eiusmodi cupiditas debet. Si quis Episcopatum desiderat, secum cogit ad quod, & quam magnos labores vocent, deinde videat diligenter an eos sustinere recte ipse possit: sum periculi animaduertat, quoniam aduersarij, & aperte, & occulte tam oppugnant: neque mente solum repuerit, quanta sit illa dignitas, verum etiam quot le mortis periculis obiciat; nec delectationem contempletur, nec in otio se fore puerit; sed despiciat, quae infidat, quae coarscet, & sollicitudine fuit parentur; sciatque omnino si quis in illo dignitatis gradu sit collocatus, eam ideo Episcopum creatum esse, ut legitime ipse certet, non ut otiosus voluptatem capiat; qui enim solum honorem adeptus est, extatque omnia, quae ad Episcopum pertinent, officia oeglexit, ex ea quidem re in maximam reprobationem incideret.

Sciant denique Episcopi se non ad proptia commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad labores, & sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse. Pastores sunt non sui, sed gregis curam habentes. Episcopi sunt ad regendam Ecclesiam Dei, in qua posuit eam Spiritus sanctus. Pastores sunt opus naturae attendentes, non dignitatem, laborem, non delicias, non crecere fastigio, sed humilitate decrescere, ut fiant serui, & ministri hominum propter Christum, ut intermissa Rachelis decora facie intrent ad Liam oculis lippam; de Monte cum Moyse defendam ad eam pos, & de otio contemplationis ad laborum actionis. Hares es, & Vicarius Petri, o Episcopo, fac opus Euangelistae, & Pastoris; non erubescas Euangelium, si erubescendum non credis Pastori in Officio. Inita importune, opportune, ministerium tuum imple. Ministerium tuum plus oneris habet, quam honoris. Si affectas honorem, mercenarius es: si onus amplectis, potens est Dominus augere gratiam suam, ut lucra ex lucris, & ex profectibus profectus accedant. Quid si abhorreas onus, & in sufficientem te repures, scia quetela est, ptius sedisse duabus, & ultimasse opus, facinram ponderasse, & computasse virtutum sumptus, & dignitatis matricem emparasse.

Quem verò deceat ab honoribus abhorre, & dignitates fugere, docuit exemplo suo Christus, qui eum ad Discipulis Ioannis dedit diligenter quaeretur, ut qui magna de eo a suo Magistro inaudierant, quo eo uti Magistro & ductore possent, dixit illius humilis Saluator. *Quid queritis? quae loquendi formula acutè à gloria ordinata premittitur, quod nempe potius dixerit, quid queritis, qualem quem queritis. Quid non, quem non se videatur ostendere. Ne videretur se sponte obtudere ad honores: ac contra eum proditorie ad supplicia ad Crucem, ad mortem dixerit, Quam queritis, non quid, ut se videretur ostendere, ut suo exemplum doceret honores defugiendos esse, Crucis, Passionis, ubi latet quae suscipiendus animo, & alacri, & libenti adendum. Plerique contra obtulerunt se ad honores, aspera quaeque, ut quae aliqua humilitate adpersa sunt, omni contra excutiant, & fugiant.*

Hos ita damnavit, vel dignitatis nomine abhorrens sponsa, quae dum ad cotonas toties vocatur, & morose egreditur, ad honores potius trahi, quam ire se velle praefertit; nam in arctis Cantico cap. 4. sic eam sponsa alloquitur. *Veni de Libano, veni, coronaberis de capite Amana.* Quae verba vtiliter expendit Gillebertus serm. 29. dum ait. *Vide si non morere credidit de Libano, quia toties vocatur; forsitan haec non est circumstantia, sed cancella, & forsitan sponsa forma sibi iuniorum nostram suggit, & arguit,*

qui

62 De officio, & potestate Episcopi.

qui nimis prompti, & parum providi vultu nostras minus pensant festinamus ingredi in labores Praeterea, in solitudinem molestias, & materiam lapsus, nec expectant vel semel vocari, vltro nobis ipsi honorem summi vocacionem, vel praesentem, vel arte procurant. Hoc ipso honore minus digni, dum nimis solliciti quantat culmine magis digni futuri, si fugerint. Qui ad Episcopale culmen traderetur, S. Anselmus ipse suis verbis significavit lib. 3. epist. 1. ait enim. Quid ignorare neguerunt isti, qui & de vultum suum iuxerunt, quando me Episcopi, Abbates, atque quos primas ad Ecclesiam trahentes, & contradicentem rapuerunt: iam dabunt videre possit, vtrum sanum iussu, an insanum traherent suum: nisi quia illi cavebant, & ego magis moras, quam viciatui colere simuli, stupore & dolore patiebam, & illi, qui postea ipsa die me insatiate lugentem, dolore rationem sapientem, cum interdu mihi laici cepturi, & vestram dilectionem & vni, quod mea imbecillitati impendebatur, de longe audient accurrerunt, & videntes me, aut animam, aut sensum aspersum timuerunt, & hoc timore aqua benedicta me aspergentes, eam mihi per animum porreperunt. Meliores Praediles habuerunt si eos huius notz haberemus, huius mentis. Verus ille, bene imperant, qui non libenter imperant.

7 Vnde Gregor. ex regist. lib. 1. epist. 1. his verbis de pingit onus suum. Sub colore Episcopatus ad seculum suum rediit, & in pastoralis cura tantum terra curia inferno, quantum me in vna laica nequaquam deseruisse remiserunt. Alia enim quatuor mea gaudia perdidit, & vultu carnis ascendisse videtur exilium, vnde me in conditum me facit expulsum deplorare. Combar namque extra mundum, extra carnis fieri: cuncta phantasmata corporis ab oculis mentis abigere, & non solum vultum, sed medullis cordis ad Dei speciem arbutari dicebam: Tibi dixi, cor meum quatuor vultum tuum: vultum tuum Dominum requiram, nihil in hoc mundo apparet, nihil perisistens. Videbar mihi in quodam verum vertice stare, inane in me plane impleam credens quod per Ela. 54. Dominum promittit, salubremque super altitudines terra (super altitudines terrae terrae saluberrimae, quae ipsa, quae alta, & gloriosa praesentisculi videntur per mentis despectum calcat.) A quo vertit corruis in timore, & pauore, impulsus turbine huius reuoluntis: quatuor mihi nihil timore, eia tamen, qui mihi commisit, quatuor, vultum formidat. Vndeque consaram fluctibus quatit, ac deprimitur temporibus, ita ut recte dicam: Vni in altitudinem maris, & tempestas deuertit me Redire ad cor desiderare post causas, sed vniu ab eo capitationum tumultibus inclusus, redire non possum, ita ut dicere nequeam voci Propheta Ecl. 46. Redire praenunciatori ad cor: sed stultis praesentis cogitationibus solammodo excludere compellit: Cor meum dereliqui me. Et paucis interiecit: Sed quis inter tot terribiles curas vultus Dei myseria predicare, cum mihi distulisse sit saltem recedere? Praesentis enim in hoc honore negotiorum secularium tumultu, ex eis me esse videt, de quibus scriptum est: Derelicti estis dum eleuauerunt, & quia dum seris videntur surgere intus cadunt simul, quia ascendendo descendit, & se se dilatando enarctat. Ideo scriptum est Psalmo 16. derelicti quomodo domum suam desierunt. Et illud Psalmo 91. Domini meus posui ibi ut rotem: rui enim in altitudinibus cornu, in posteroribus eleuatur, quia quanto eleuatur in bonis praesentis vultu, tanto in aeternis curatur. Et quoniam aliquid sit, qui se exterioris praesentis regere finem, ut per eos nequaquam inuicem curruat: sed vultu hoc difficilis sum, quia & vultu uersa: & quod vultu sponte non recipit, congruē non distulisse.

8 S. Antonin. in summa part. 3. tit. 20. cap. 3. §. 1. & ante Ioan. Mousch. in praesentis §. 1. tit. 19. 4. ut refert

Cardin. Cesar. Baron. tom. 6. Annalium Eccles. an. 461. num. 6. narrat quod cum descendisset Abbas Amos Hierosolymam, & Patriarcha ordinatus esset, venerunt omnes Monasteriorum Eremiti Abbates, ut adtarent eum, inter quos affuit & ego cum Abbate meo, corpique Patriarcha dicere Patribus. Oratione pro me Patres, nam magnam onem, & insolerabile onus iniungit est, Sacerdotique dignitas me terret immo-dici, Petri enim, & Pauli, & similia est regere rationabiles animas. Ego infelix peccator sum. Vni autem quam caetera times ordinationum sarcinam. Nam inueni scriptum, quod beatissimas, & aequalis Papa Leo per quadraginta dies persequatur ad sepulchrum Apostoli Petri, vigiliis, & Orationibus insistent, petensque ab Apostolo, ut pro se apud Deum intercederet, ut dimitterentur sibi peccata sua. Imperisque debuit quadraginta apparuit ei Petrus Apostolus dicens: Oratione pro te, & dimissa sunt tibi peccata, praeterea quod impossibile membra, hoc enim a te solum requiritur sine bene, sine fortasse aliter egeris.

Idem Gregor. epist. 4. ad Isaac. Episcopum Constantinopolit. 9 inquit. deplorat quod indignus, & infirmus suscepit nauem vetustam, & vehementer conflamat, in quam vndique fluctus intrant, & quotidiana ac valida tempestate quatit, putridae tabulae naufragium sonant.

Idem epist. 6. ad Patr. sic ait: Dum contemplationis dulcedinem alie describitis, prima me mihi gemitum renouat: quoniam audire quod intus perdidit, dum feru ad culmen regimini immeritum ascendit. Tanta autem me periculis morare agnosce, ut vix legi sufficiam: scales enim mentis mea delicta tenebra obsequi. Triste est quicquid aspicio, quicquid illud aliis credidit, cordi meo laetabile apparet: ipse enim quilibet ab alie quatuor vultu vultu, vbi dicitur sum, & pro culpa vultu in occupationibus vultu ad facie dominantis missus, quod delicta vultu vultu cum Propheta Psalmo 68. dicit, qui consuebat me, longi recessu a me.

Idem epist. 7. ad Anselm. Episcopum Antiochenum. 10 De praesentis sum vultu ad verum suspensum onere, ita ut mentis relictum funditus perdis, contemplationis quoque aciem amittens, per experientiam dicam cum Propheta Psalmo 118. Incuruatus sum, & humiliatus sum vultu quoque: sapientia quippe occupationum onera deprimit, ut ad superna animus uolutum erigatur, vultu enim consaram fluctibus quatit, & tumultuosa vultu tempestatibus affligit. Periclitari igitur mihi orationis vultu marum tendit vultu, qui in virtutum litore finit. Quod verum me ad Dominum, quod lucrum dicitur, quod vultu prodesse perhibetur, hoc nihil ad iniquitatem meorum carnalium accedit, ut cum vultu ad me iniquitas debet, laudem pro vindicta recipiam.

Idem epist. 12. lib. 1. ad Episcopum Constantinopolit. 11 Consideranti mihi quid impar meritis, atque isto animo reuicent, Patriarchae cura pondera portare compulsum sum, caligo meritorum occurrat, & vultu cor mihi aliud aspicat, quia videre mihi vultu, cenebrat videt. Nam qui Antistes ad Dominum nisi per delictis populi intercesser eligitur? Quae igitur fiducia ad Deum pro peccatis alienis intercesser vultu, apud quem de propriis securum non sum? &c.

Exclamat etiam D. Bernardus graniori, & periculosiori debito adstrictus, his verbis: Quid ego infelix? quod me vultu refecti si tantum thesaurum si praesentis depositum istud, quod sibi Christus sanguine proprio pretiosum iudicauit, contingerit negligentius custodire, si stultitiam in Cruce Domini sanguinem coligissem, esset appositum pene me in vultu vultu, quod & parui sapientis oportet, quid animi habuerim perferri in discrimina

sanct

tante? Et certe id firmandum accipi pro quo meritor non infirmus, ipsa visque sapientia sanguinem illam dedit, sed & habere thesaurum istum in vasis fictilibus, & quibus multo plura, quam vitreis immerere pericula videantur. Accedunt sane ad sollicitudinis cumulum, & pondus inuicem, quod cum & meum, & proximi conscientiam firmare nactus fu, intra mihi satis est nata. Viraque abyssus est insuperabilis. Viraque mihi non est, & nobilissimus existitur a me virisque cathedra, & eleuator: Cuius qui de nobis, Cuius qui de nobis non est mihi dicere cum Caim: Nonquid cullas fratris mei sum ego? sed est facere humiliter cum Propheta, quia nris Dominum cullidieris. Cuius, frustra vigulas qui cullidus tam.

14 Vide S. Gregorius Nazianzen. Apologia, scripsit: Nemo sapiens late animo creatur Episcopus, si qui pericula, & supplicia ei proposita considerat: atque adeo solutus videtur potest, ac reprobatione dignus, qui cum vitam ingredi postulat complanatur, & expeditam, sponte se in locum angustum, periculisque rede gerit. Quod S. Chrysostomus ad Hebr. homil. 14. late persequitur, iniet cetera dicens: Ator si postest saluari aliqui Reclorum, post tantum etiam communitatem, quem negligentia videmus illatam, vides aliquos etiam conuocare, & preceptum semitissos in tantam molem, ac difficultatem regere. Quod etiam speciat, quod dicit Petarcha de remedio vitiis: quae fortuna, lib. 5. diuulg. 107. O vertigo mortis pessima, ad quod alim consueuerat, & deperens cogi homines inde meo retrahi non possunt.

15 Et S. Bernardus ad Renaldum Abbatem, epist. 71. Onus excrucians est infirmarum; nam qui sena sunt, portari non indigent, ac per hoc nec enim sunt signis agros meribus exhortando, increpando, agi opus tuum, & portande sanas, quod sanando portat. Si qui vixit ita sanus est, ut magis iuris se, quam iunior a se, huius se parens, non patrem cognoscat, tamen in sanis nunquam lactari, quia sua nobis praemia munus: in infirmis autem se tantum magis lactari, in quoniam magis gramus.

16 Et ipse Chrysostomus, lib. 5. & 6. de Sacerdot. Onus Episcopalis officij vocat pelagus laborum, & abyssum excrucians, quia licet alii prestant Episcopi dignitate, sic partes eorum sunt plus aliis cedere, & plus alii laborare. In quantum ergo periculis versabitur, qui non de vna solum anima, sed de tot animatum gregibus rationem reddurus est? Dormiebant quidem Apostoli ceteri instante Domini Passioe, vnum tamen Petrum Dominus arguit, dicens Matth. 14. Simon dormis? Aliorum enim somnosus Petro imputatur, quippe qui in tanto Fidel, rerumque omnium discrimine non vigilare modo, sed alios etiam ad vigilandum cubonati debuisse.

17 Pastor circa oues debet assimilari gallinae circa pullos: quia, ut dicit Augustinus, super Psalm. 118. Gallina super ouem ouis matrem charitate circa pullos sollicitatur; itam tota agrotat ex labore, rancefecit vox, sit hirsutum carum corpus, dimittitur ala, laxantur plume. &c. ita omni curam contendere debet Episcopus esse illa Evangelica gallina, sollicita, & anxiosa, ut sub alas colligat, foveatque pullos suos. Eos est satagere, moli, in omnia se vertere, quoniam affliget spes aliqua pertrahendi hominem ad Christum, submittendo se, ac vocem cum Paulo commutando, vadequaque occasione arripendo excitandae propagandaeque pietati.

18 Item S. Augustinus, Doctorem Ecclesiae antehgnatus, in capite omnia 40. diff. dicit nihil esse melius, tristius, & danabilius apud Deum Episcopatus officio, si perfundior agatur: & si ut decet, oibis periculosius. Et Sanctus Vincentius in firm. 7. Dominica 2. post Octauam Pasche, imitatur Barbole Episcopo Pars I.

quomodo Episcopus possit cum gaudio vivere; cogitando tantum onus, quod supra se portant: nam à circulo Luoe, usque ad centrum terrae non est perfectae securitas, ait Fulgentius; in aere non, quia ibi demones insidiantes; in terra non, quia ibi homines malignantes; in mari vero, quia ibi ventus, & tempestates; in inferno non, quia ibi sunt tortores animas cruciantes. Ergo supra lorum quiete securitatem, quia circa lorum minime reperies.

Hinc S. Gregorius lib. 1. epist. 24. ad Constantinop. 19 onus Episcopale timens, sic eos alloquitur: Quid me ad Episcopatum Ordinem cognoscis peruenisse, si me diligitis, plange: quia hic huius mundi tanta sunt occupatio, ut per Episcopatum Ordinem peni ab amore Dei me videam esse separatum. quod incessanter desce, atque, ut pro me Dominum exoratis roga.

Idem in epist. 10. ad Iuan. Patri. sic ait. Cuius quidie occupatio non praesens, & respicit non vales. Ecce quod me patre acia vestra perduxerunt, sed vos, qui adhuc valeatis, huius mundi occupationes fugite, quia quanto in eo quisque profectus, tanto, ut videro, ab amore Dei amplius decreuit.

Vetum homo natus est ad labores, & dolores 21 (quoniam tu laborem, & dolorem consideras) labor in actionibus, dolor in passionibus est. Ad virtutemque se paratum dicebat David, ad labores actionum cum dicebat Psalm. 118. paratus sum, & non sum conturbatus, ut cathedram mandata tua: ad dolores vero passionum, dicens: Ego in flagella paratus sum. Psalm. 117. Nemo ex filiis Adae vixit sine labore, & sine dolore, neque illi, de quibus Propheta dicit: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur, naot sequitur, Tenuis est iuperbia (grauis enim labor est iuperbia) operis sui iniquitas, & impietas sua, & hac grauis flagella sunt, quia non est gaudere impiis, dicit Dominus. Quod si neque laboria anxietatem, neque flagelli sententia lationem, ipsa iam insensibilitas, vehementia indicat passionis. Suda pauper in opere foris, anxius laborat dies in cogitatione intus. Igitur, inquit D. Bernard. tom. 1. fol. 164. patientiam obedientiam in laboribus, patientiam in doloribus, sicut gressus quoniam homines sunt, id est nati ad labores altissimi, & dolores passionum. Vili nobis labor est, quos virtutes nascuntur, ut B. Ihsas Abbas Orat. 16. Labor, inquit, secundum Deum ad virtutem auclio est, desideria virtutum est mater, menderas corporis labores in occurrentia virtutum praesent, & inertia palliat vicia. Noli se libentias virtutes credore, quam labori, nulli se vitia facilius committunt, quam delidie. Praemitti labor quiesci debet, Non ad requiem, verba sunt Sancti Petri Damiani epist. 13. cap. 8. non nisi per labores, & certamina perueniatur, quomodo qui ad requiem peruenit, qui nec dunt ad certamina ipsa, quia in medio suis constituta, descendit? Quo enim pallio qui vales autem ingredi regnum si tam, qui praesentibus est, nondum transiit aeternum: quod propaginare non deduci, qui palmitum sacramenta non sunt, qui globus sacralis nunquam friguit, qui videris non nalia non sulcatis, quomodo exiit palci in rore frumenta recordere, aut plenius musta carnalibus poterit annuere.

Bernardus epist. 31. consolans quendam Abbatem 22 in tribulatione constitutum, dicit, quod sicut in ceteris tribulatione operatur patientiam, &c. (ut dicit Augustinus ad Rom. 5.) ita et conuersio in reprobis, & dampnandis tribulatio patit pusillanimitatem, pusillanimitas perurbationem, perurbatione despersionem. Igitur non vincaris à malo, sed spem tuam fortiter in Deo fige, & tel finem longuimier expecta.

¶ 2 Idem

23 Idem *epist.* 71. ad *Abb. Afriacem*. O verè lenis omni *Christi*, quid portantem non grauat, sed lenis. Quid te lenis onere, quod non solum non onerat, sed & portat onem, cui portandum imponitur? Est omnis exonerans, sicut perna animi, quæ feruit à quibus feruor. Virtus, ait idem *epist.* 126. ad *Episcopum Aquitaniam*, in pace acquiritur, in preffura probatur, in viciis approbatur. Vir perfectus ille est, qui contra bifor- mes fortunæ euentus inuicem mentis constantia militat præmorosus, ait *Tullius*; è coorta maxi- mum iudicium malæ meoris est fluctuatio, & inter simulationem virtutum, & amorem victorum affi- dia iactatio, ait *Seneca* in *Proserpina*. Quid horret (inquit *Augustinus Psalm. 61.*) labores! an nescis, quæ formæ mundus, ignis tribulatio, aerum electio, pa- lea iniqui, arisæ *Dem*? ardet palea, purgatur aerum, palea vertitur in cinerem, aerum purgatur à sordibus: quod vult ergo (inquit) arisæ facis, vbi me posui tole- re; indeur tolerare, noui ille purgare: ardet, & fulcat palea ad incendendum me, & quæsi consensendum, sed tamen illa tandem vertitur in cinerem, & ego sordibus cæreo; subleuata ergo ego *Deo* anima mea, quia ab ipso patientia mea.

24 Legit, ait *Bernard.* ad *Eugenium Papam*, quod quen- dam sapientem, non est vir fortis, cui non crescat animus in ipsa rerum difficultate; ego autem dico, quid fidei homini magis est inter flagella fidendum, & quamuis non succedat ad votum, quæ secundum *Deum* conatus, *Deus* flagellante nos, nunquid ideo non debet homo facere quod tenetur, quia *Dei* facit quod vult? Igitur, & si videamus multa mala, non est dependendum animus, sed semper speranda sunt meliora: nunquam enim magna bona mortalium pronocuerunt, quæ non præfervit magna mala. Itaque etiam in ipso malorum, & calamitatum diluio, in laitudine cordis, & fiducia arbulandum est; alioquin vbi libertas filiorum *Dei*? vbi spiritus ille, de quo *Apost.* ait ad *Rom. 8.* Non accepisti spiritum seruitutis, sed in timore &c. Animus igitur, qui salum *Deum* præ oculis habet, & facit quod in se est, cum agitatibus scrupulis? cur tristitia exasperabit? cur spiritus pusillitatis constringetur? in *Psalm. 54.* vbi nos habemus, iuxta super *Dominum* curam tuam, iuxta *Hebræum* habetur, proice onem tuam in *Dominum*, id est, fidei animo onera cararum, ac tristitiarum tuarum in *Dominum* proice. Quod si ante posteras curas, & molestias frui- bus etiam contemplationis, momento verbi *Augustini* sic dicentis. Nec otia vestra necessitatibus *Ecclesiæ* prepo- natis: cui si parueritis nulli boni miscrare vellem, quemodo nasteremus, non inueniretis. Meneus foret in morte, lenius manibus oras cum *Moyse*, iussu *Domi- ni*, ut descendas in campum cum *Israhel* pugnavimus cum *Amalechitis*, non deponas animum, quia neque in morte absque timore vivendum est, nec in medio *Amalechitarum* disiderandum, nam *Lach* *Iher* *Salem* ait *Suis* *Sanctus*, & in morte salus agens, fuit inefficax.

25 Humilis nescio an sit ille, qui supral natos ar- bitrio, ut debeat præfesse, intelligit, & tamen ex hu- militate præfesse conuenit: diuini enim disposi- tionibus subditus, atque à vitiis oblationibus alienus, eum sibi tegimini culmen impetratur, si iam donis præuocatus est, quibus & aliis profuit: & ex corde debet fugere, & inuicem obedire. Hieremias à *Dominio* mittitur ad prædicandum, & tamen ne iultri debeat, humiliter teluctatur, dicens, *A a Do- mino Deus, ecce nescis loqui, quia puer ego sum?* *Efals* *Dominus* quærenti, quem mitteret, vitiò se obtu- lit, Ecce ego, mitte me: in vtroque hoc humiliter est otocendum, quia & is qui teculauit, plene non testi- & is, qui iultri voluit, ante per *Altaris* calcem- tem se purgatum vidit: ne aut non purgatus adire

quisque mytheria *Sacra* audent: aut quem suprema gratia eligit sub humilitatis specie superbe contra- dicat. Quia verò difficile admodum est purgatum se quemlibet posse cognoscere, prædicationis offi- cium totius declinat, nec tamen declinari, ut di- ximus, pertinaciter debet, eum ad suscipiendum hoc superna voluntas agnoscitur. Quod *Moyse* vtrumque miro opere expluit, qui præfesse tantæ multitudinē & noluit, & obediuit. Superbus enim fortasse esset, si ducatur plebis innumere sine ste- pidatione suscipiatur: & rursum superbus existeret, si auctoris imperio obedire recusasset. Hinc etiam quique præcipies colligant cam quanta culpa ex appetitu proptio cæteris præferti non metuunt, si sancti Viti plebium ducam suscipere, *Deo* etiam iubente, timorunt. Opus quidem desiderare bonum, bonum est, primatum autem honoris concu- piscere, vanitas est. Primatus enim fugientem se de- siderat, desiderantem se onerat. Et licet is, qui in- oitatus tenuit, quæsitus refugit, facis est *Alcari- bus* admoventis: sic qui vltro ambit, vel impota- tum se ingerit, est proculdubio repellendus. Deici- tisi eos, cum eleuauerunt, inquit *Psalm.* Cum eleua- tur deiciatur, qui honoribus proficit, & moribus cadit. Improbe igitur satis præfesse affectat, quibus prodesse non curat, & quocum non zelat salutem, subiectionem nimis ambitioni sibi vendicat. Væ illi qui præfesse, & non prodest: sed væ grauius illi, si quia præfesse meritis, prodesse refugit. Sancti viri non præfesse gaudent hominibus, sed prodesse, itate potestas eismagis sit oneris, quam bonitis. Sunt quidam, qui sciunt, & possunt, & volunt præfesse: quidam qui sciunt & possunt, nec volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, sed volunt: quidam qui nec sciunt, nec possunt, nec volunt. Scire posse, & velle charitatis est, vel superbie; scire & posse, & nolle humilitatis est, vel inertie; nec scire, nec posse, nec velle, discretio est, & proidentia. Qui enim sciunt & possunt, & volunt præfesse, si velle prodesse, charitatis est, alioquin superbie. Qui sciunt, possunt, & nolunt, humilitatis est quod tenent, inertie verò cum sciunt, & omnino desit- unt. Qui autem nec sciunt, nec possunt, sed volunt; cupiditatis videtur quod volunt: stultitiae si velle quod nec sciunt, nec possunt, nec volunt, prudenter agunt. Summa enim discretio est oalle quod non possit, fugere quod nescis.

De hoc *Gregor.* in *Pastoralis* *part. 1. cap. 1.* polehrè loquitur in hanc modum: Qui habet dona *Dei*, ut possit esse *Pastor* si vocatus, suscipere vult, plerumque ipsa dona sibi auferuntur; quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis accipere. Vnde *Dominus* dicens: Si diligis me, pascere oves meas, clari docuit, quid si testimo- nium dilectionis sue est suscipere oves pastorales, qui quæ virtutibus possunt ipsam suscipere renuit, *Pastorem* sum- mone conuincitur non amare. Vnde idem *Gregor.* lib. 6. *epist. 5.* ad *Cyrilium Patriarchem Constantinopolita- num*, ita scribit: Et *Pastor* iuxta *Ecclesiæ* dicitur: *Ser- monem* *Joannes*, amas me? Pascere oves meas, et quibus ver- bis colligitur, quia si is, qui vult, omnipotentis *Dei* oves renuit pascere, ostendit se *Pastorem* suorum minime amare. Nam qui propriam quietem conuulsi telluris præfati, non potest dicere, nisi videri *Christum* esse, & mort- luorum, cum *Apost.* ad *Philipp. 1.* & vbi erit illud eluf- dem ad *Rom. 14.* nemo sibi vult, & nemo sibi moritur? & illud singlem 12. non quæres, quod mihi utile est, sed quod multis, & saluti suæ? & illud denique 12. ad *Corinth. 9.* Ne quis viuam iam non sibi viuam, sed ei qui pro ipsi moriturus est?

Illud inuere, dicit *Clement.* *apost. 1.* ad *Iacobum* *princ.* quia

16

17

quia si peticulum peccati timens suscipere refugis Ecclesie gubernacula; certus esto, quia amplius peccas, quam si populum Dei, vel in fluctibus positum, & periclitantem, cum iuvare possis, subterfugis, tot tantummodò habens considerationem, & non quod in communem omnibus expedit, providens. *Per ecclesiasticum, testem Ildor. lib. 1. de summo bono cap. 37. & crucifige mundum per mortificationem propria carnis debet, & dispensationem Ecclesiastici Ordinis si ex Dei voluntate prouenerit, nolens quidem, sed humilis, gubernandum suscipit.* Multis intercipit Sacerdos fraudibus eos, qui sensus, & vite utilitate prestantes, preesse, & prodesse aliis nolent. Et dom eis regimen animarum imponitur, renouat, consultius arbitantes otiosam vitam degete, quam lucris animarum insistere. Quod tamen decepti agant, per argumentum diaboli fallentes eos per speciem boni, ut dum illos à pastoralis officio retrahit, nequaquam proficiant eis, qui epum verbis, atque exemplis insitui poterant.

- 18 Vnde ait Gregor. lib. 1. *Pastoralis cap. 9. Virtutibus pulchris coeli ad regimen venas, virtutibus vitium, nec coeli accendat. Ibi si omnino remittitur cautus, ne acceptum pecuniam in sudario legum de eius occultatione indicatur, &c. Iste cum regimini appetit, audiat ne per exemplum bonum operis Pharisaeorum more ad ingressum regni tendentibus obiculum fiat, qui iuxta summi Magistri vocem Matth. 5. nec ipsi intrant, nec alios intrare permittunt. Considerandum quoque est, quia cum causam populi electi Praefat suscipit, quasi ad opem Medicum accedit. Si ergo adducit in eius opem passum vitium, quod praesumptum percussum modum propter, qui in facie vulnus portat.*

GLOS. III.

Oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse.

SUMMARY.

- 1 Episcopus non solum mortifero vicio, sed illius susceptione profus curare debet.
- 2 Episcopi est non solum turpia vitare, sed virtutis suae praestantia multitudine frui.
- 3 Exemplum primum, quam verba hominum maluit.
- 4 Irreprehensibile esse conuenit, quos praesse natusse est corrigendū.
- 5 Gradus quanto superior est, tanto ruina grauior, Praefatus, Superioris quoque maiori reprehensibilis digni futuri, si peccauerint, quo maiore fuerint dignitate ibid.
- 6 Ducatus hominum suscipere non debet, qui nescit homines bene viuendo praere.
- 7 Si verbum male in Episcopo quid significet ostenditur.
- 8 Male non curat respicere melius.
- 9 Irreprehensibilis idcirco requiritur Episcopus, ut virtutis eius in eo comprehenderetur.
- 10 Principi sunt illius luculentum gemmarum.
- 11 Declaratur illud Euangelij Matth. 5. Vos estis sal terrae, &c.
- 12 Agens ante agis sibi simile.
- 13 Ad animam foras alicui non lauat.
- 14 Charitas ubi est, ibi & Sanctitas.
- 15 Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi.
- 16 Exemplar probitatis suae Episcopus probare debet.
- 17 Episcopalis administrationis finis est populus commissa doctrina, & exemplo ad Deum dirigere.
- 18 Superiorum vita, & exemplum magis quam omne

Barbosi de Episcopo Pats 1.

aliud ad pietatem, & Dei cultum assidue instruit.

- 19 Sacerdotis dignitas cum aliis videatur dignitatibus emeri, ita quisque ea ornatus est, cautus si imitandum debet ostendere.
- 20 Apostoli cur in praesenti loquatur tantum de Episcopis & Ducibus, non verò de Sacerdotibus ostendunt.
- 21 Pastorem bonorum exempla quae admodum tam potenter ad virtutem nos alliciunt, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt.
- 22 Princeps plus corruptus exemplo, quam peccati nocet.
- 23 Princeps vita censura est ad quam diriguntur, ad quam conuertuntur.
- 24 Praeterea peccata tot moribus digna est, quod ad subditos suis perditionis exempla transmittit.
- 25 Pastor cum per abrupta graditur, ad precipitia graui sequitur.
- 26 Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi ut plebs popularum praedictum permaneat, & inde sumas interitum, unde praedictum debuit habere susceptionem.
- 27 Princeps debet esse Reip. quod oculis corpori, quod intellectui anima.
- 28 Episcopi sunt adra celi, quorum vita inter peccata & errores hominum quasi inter nubes teneretur lucet.
- 29 Dignum, ac verè dignum ad pastorale munus eligere sententia ostenditur, & num. 30. 31. & 32.
- 30 Cardinales in peccato commaculati, resistuntque vincuntur, qui non impediunt nominationem, si alterum dignum arbitrentur ostendunt.

PISCOPATUS cum omnes curae suae subiectos doctrina & exemplo expurgare ac perficere debeat, oportet cum non solum mortifero, sed illius etiam suspitione cedere; nam, ut ait Gregor. Naz. in apol. 1. Cum vita

deficiat, fieri vitae potest, ut etiam praedicatio non contemnatur; affirmatioque non sufficit et illi qui alibi ad virtutem eruditae parat, ut se ab omni peccati labe potum coostruct, nisi alios longe antecellat virtute, & ibi Elias Cretensis inquit, quod t. Amissus est non solum turpia vitare, sed virtutis suae praestantia multitudine erudire, quia, ut ait D. Hieronymus, scribens Octauo episc. 83. futurum Pastor Ecclesiae talis eligatur, ad cuius comparationem resiste graui ceteri nominentur. Et dicit Ildor. lib. 1. de summo bono cap. 42. Qui praefatus ad regimen, scilicet erga disciplinam subditorum praefatus se debet, ut non solum auctoritate, verum etiam humilitate clarificat, sed tamen ita erit in eo virtus humilitatis, ne dissolutione vita subditorum in vitium, neque ita auctoritas ad vitia praefatus, ne per tumorem cordis, feritas existat immoderatio. Summa igitur Episcoporum virtutum ad vitam integritatem, atque innocentiam esse referenda: cum t. homines malint potius exempla, quam verba, ut inquit Lactant. lib. 1. diuin. inst. quia, ut admonet August. ad Pastores rem. 10. Episcopus bene est, & ut Christianum Augustinus docet, vult, cuiusque in sua exempla subditus noceat. Et Abimelech rex cum ligna ex deo, & portaret, dicebat suis Iudic. 9. quid me vidistis facere, cui i. facere. Quod & Saluator ipse praecipit Matth. 5. dicens: Lucet lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est. Episcoporum enim vita norma atque exemplum est subditorum, cap. cum pastor 2. q. 7. c. miramur 61. dist. Concl. Triden. sess. 6. de reformatione cap. 1. in princ. ibi, integritas enim Praefatum, solum est subditorum, Garb. de officio legum lib. 2. nom. 50. Soc. de iust. lib. 10. q. 1. art. 1. fol. 4. Ioan. Filicac. de sacra Episc. auctor. c. 1. §. 1. in fine fol. 2. unde colligi potest

F. 3. in

in quantum distare debet Pastor, domi istos homines, & illos plurquam homines, id est, lucem hominum Dominus voluit appellari. Et ita sine crimine eos esse oportet, ut hunc Apostolum locum intelligit gloria ordinari, vel sine otabili defectu, & integritate famae, prout interpretatur Nicol. de Lyra, ut illud possint dicere cum Christo Matth. 11. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Et Ioan. 1. 1. *Exemplum dei vobis, ut quemadmodum ego feci, ita & vos facite.* Et illud Apostolus ad Corinth. 4. *Imitantes mei estote, quemadmodum ego Christi.* Nam si Pastor, inquit Gregor. 1. par. *Pastorali cap. 1. per abrupta graditur, graui profectus ad precipitia sequitur:* aut qua praesumptione periculum mederi propter, qui in facie vulneris portat, tantumque debet actionem populi actio transcendere Praefatis, quantum distare solet à grege vira Pastoris. Qui enim loci sui necessitate exigitur summa dicere, hac eadem necessitate compellitur summa monstrare; & ob id subdit in exemplo eius, qui praefatus, quasi in obitaculo itineris offenditur. Sacerdotes namque vocamus, quod ideo praesumus, ut sacramentorum fidelibus praebemus; nullique illicitum videtur, inquit Ambrosius, de dignitate Sacerdotis, c. 6. *quod ad Episcopum quasi licitum pertinet.*

4. Ut in Sacerdotibus ordiendis, quae sunt à Patribus praescripta, & definita, cogitatis, quia sicut est caput Ecclesiae Christus, Christi autem Vicarij Sacerdotes, sic & in eligendis huius eam oportet esse perspicuum. Irreprehensibiles enim esse conueniunt, quos praefate necesse est corrigendis, ne quidquam illi deesse persequi, peccos quam est religionis summa, & substantia disciplina. Illiusmodi quis pretium Domini gregis, ut sciat quod meritum constituendi decet esse pastorem, ex Anselmo, & alijs refert Ant. Aug. in epist. turis Pontif. vet. lib. 4. tit. 5. c. 11. Et S. Hieron. ad cap. 3. *Michae ita dicit: Re vera, qui ad hoc eliguntur, ut ceteris praesint, sicut praedicatorum dignitas, sic praenotare debent sanctitate. Provisendum igitur, ut idem Ambrosius vbi proxime c. 3. dum agit de sublimitate Episcopali, ne sit honor sublimis, & vita deservit: ne sit deservit praesentis, & illicita alibi, ne sit religiois amicitia, & irreligiosis praesentis: ne sit gradus excessus, & deservit excessus; quia sicut nihil esse dicimus Episcopum excellentiam, sic nihil esse miserabilem si de sancta vita Episcopus periclitatur, si Sacerdos in crimine tenetur. Non quoniam gradus aliorum est, tanto minus grauioribus gradibus grauior debet sollicitudine circumvallari. Idcirco igitur praerogativa bonorum monstratur, ut merita congrua requirantur.*

5. Praeterea igitur, Superioremque maiori reprehensione digni futuri, si peccatoerint, quo maiori ipsi dignitatis fuerint. Eua peccauit, peccauit post ipsam & Adam, sed prius Deus ambos insequens ad auram post mercedem ambulans, Adam vocauit, dicens, *Veni ad me.* 3. 9. cur prius oon vocat quae peccauerat prius? an ut innoceat Superiores magis esse apud Deum reprehensibiles, si peccent. Ita B. Dionysius Carthusius in Genes. Vocauit, inquit, Deus magis Adam, quam Eua, quoniam principalis fuit ad insinuandum, quid Superiorum dum peccat, specialiter fuit reprehensibilis apud Deum. Quam sit periculosum ceteris praefate, in alios tenere impetium ex Christi fuga, cum eam vellet Regem constituere; ita colligebat B. Laurentius Iustinianus lib. de regimine Praefati. c. 1. *Humilitatis magister, & forma, Dominus videlicet Iesus, scienti humanam infirmitatem ignorantia caligine obnubilatam semper alia capere, & potius praefati, quam subesse, ambire serui sui, ac fidelibus videri suadent, quam periculoso sit Principum regimen,*

quamque Praefatum omni graue, non irruentibus turbis, & ut ipsum sibi in Regem praeficerem ad se venientibus delatando fugis, &que ab eorum affectibus occultant, non quidem ut honoris propter se Magistratum formidaret, sed ut in illo deservens ceteri quanta si in praefatis anxietas, quam laboriosum pendens, quantumque periculum manifestum.

Non debet hominum ducatum suscipere, qui nescit homines bene viuendo praefare, ne qui ad hoc eligitur, ut aliorum culpas corrigat, quae & refectione debuit, ipse committat. Imò locus regiminis, cum regendus offertur in se prius necesse est, ut quicquid discatur, si loco vita congruat, si ab onere actio non dissentiat, ne totum omnium rector, de post in tribulatione preces non audiat, quo ipsa quoque eius, de quo tribulatio oritur, exordia honoris ignorat. Pastor ergo debet ille fieri, qui cunctis praefatis moriens, iam spiritus aliter viuit, qui prospera mundi postponit, qui nulla aduersa perimere scit, qui sola iustitia desiderat: cuius intentioni bene congruens, oec omnino per imbecillitatem corpus, nec valde per contumaciam repugnat spiritus: qui ad aliena capienda non ducitur, sed propria largitur, qui per proprietatem viscera citius ad ignoscendum flebitur; sed nunquam, plurquam decet, ignoscens, ab arce rectitudinis inclinatur, qui nulla illicita perperat; sed ab alijs perpetrata, ut propria, deplorat: qui ex affectu cordis alienae infirmitati compatiatur, neque in bonis proximi, sicut in suis perfectibus latetur, qui se ita imitabilem ceteris loquens, quae agit, insinuat, ut inter eos non habeat, quod saltem in transactis mens extolatur, qui se fludet viuere, ut proximoem quoque coram audentia doctrina valeat fluens itigare: qui orationis usu & experimento iam didicit, quod obtemperare à Domino, quae proposuerit, possit.

Audi Praefate illud Bruno in Exod. super verba 7 illa, *superhumeralis, &c.* vbi ait. *Ressice Episcopo ad eum, quod portat, ressicce ad superhumeralis.* Videt ibi aurum, de operam & studium sapientiae. Videt ibi hyacinthum, tenere cultum, & conseruare Dram. Videt ibi purpuream, serua iustitiam. Videt ibi coracum bis stibulum, singat se, si necesse fuerit, pro Dei & praefati dilectione sanguinis Martyrij. Videt ibi hyssum roscum, carnem domus, macera, & afflige, ut & spiritum seruat, semperque candidior, & mundior fiat: sit autem superhumeralis opere polynio, multisque coloribus variato quantum in pulchritudine exteriori, qualis interior esse debeat, facilius Episcopus intelligere valeat.

Hea me exclamabat quidam Sanctus Praefatus quia nonnam excoctum à somno terrenarum affectionum cum Samuele, neque calefactum carbonibus purgatum cum Esau, neque lingua à Dio talium cum Equito Monacho (de quo refert Gregor. in dialog. lib. 4. cap. 4. p. 4. quod sentit sibi à Deo tentari linguam, ut se deinceps non posset continere) cum nihil horum haberem, non magis quam populum datum sum Praefati, ait Gregor. non curam respicere melioris, qui inuenitur, & quorum comparatione nihil sibi esse videntur, quorum comparatione aliquid sibi esse videntur.

Irreprehensibilem esse Episcopum requirit, Apostolus, ut hoc vno sermone, teste S. Hieronymus. epist. 83. ad Oceanum cap. 4. virtutes omnes comprehenderit, & in hoc penè rem contra naturam exigit. Si enim omne peccatum etiam in verbo otioso reprehensione dignum est, quis est, qui absque peccato velletur in hoc mundo? Vnde S. Hieronymus. lib. 1. aduersus Pelagium cap. 8. *Primum quod dixit irreprehensibilis, aut nullus, aut rarus; qui est enim, qui non, quasi non pulchro corpore, aut nexum, aut uernacum habeat? S. Chrysostomus. homil. 1. oia 1. Temporalium ibi, irreprehensibilis.*

filium. Hoc unico verbo, ait, genus omne virtutis expressit. Itaque qui sibi vel levis culpe conficius est, malè profectò fecit cum non appetens, quia indignum se per opera fecit. Non enim decet eiusmodi regere, sed potius regi. Eum quippe qui regendos alios facipit, tanta decet gloria virtutis excellere, ut iussu Solia ceteros veluti stellarum igniculos in suo folioque oblectet. Deber huiusmodi vitam habere immaculatam, atque compositam, vt in illum omnes, & in eius vitam, velut in exemplar aliquod excellens iocundantur. Non idèò absque ratione Apostolus huiusmodi monitis vitur, quia par erat plurimos eius rei desiderio allici, idcirco illum tanta diligentia pingit, vt qui se ad eam rem preparare vellent, ad quantam virtutis castitudinem sibi eundem esset, hñoscere.

10 *Vnde Plutarchus lib. de doctrina Principum. Sui Principes, inquit, tam Sacri, quam profani iussu incensum gemmarum, atque adu si quis in illo nauis appareat, destruiui parit, & calumnia. Et Clementi lib. a. Constit. cap. 1. O Episcopo. Sicut munditia operam excellere, cognoscit locum, & dignitatem tuam, tanquam lectum Dei obuiens, ex quod præ omnibus, Dominus, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Episcopis, Magistris, atque nobilibus simul amicum.*

11 *Idèò virtutum omnium abfolutionem ab Episcopo Apoitolorum successoribus iure suo postulat Saluator iohes Marth. 9. Vos estis sal terra, vt sicut sal insipidus saporem rebus dat, eaique ne corrumpantur, conseruat, ita & vos insulios homines sapientia, & virtute conseruat docendo vitentem, & exemplo bonis vt multis confirmando. Ibid. Vos estis lux mundi, vt eum doctrina, & probitate vestra illuſtreis. Deinde, Non potest cinis abscondi supra tunicam posita, qui scilicet vos similes estis. Itaque neque labeis sceleribus quarere potestis, neque vt veritatem non doceatis vos abscondere, & occultare. Postea. Neque accendat lucernam, & ponat eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus, qui in domo sunt. Accendi vos vt lucernas, non vt latentes, sed doctrina, & sanctitate lucatis.*

12 *Compat ita esse naturæ comparatum, vt omne agens agat suo simile; homo enim generat hominem, equus equum, & igitur simile, quod non solum in his, quæ à natura, sed in his etiam, quæ ab arte efficiuntur, videte est; pichor enim esse debet, qui alium peccatorem faciat, & Philosophus, qui Philosophum, & musicus, qui musicum; qui quis ego alios sanctos elicere debet, sanctissimus vt sit necesse est, cum nemo aliis dare possit, quod ipse non habeat. Neque vulgari aliqua, sed eximia atque excellenti sanctitate opus est, vt alios ita similes efficiat. Semper enim effectus in causa sua eminentior, atque fortior est: vt solgor ipse syderum, qui à sole dimanat, longè splendidiior in ipso sole, quàm in aſtris est. Ergo maxima sanctitate fulgere debet is, qui velut Sol quidam sanctitatis, in omnes alios tanquam sydera quædam sanctitatis suæ radios emittere debet, qui quæ tanta fulgore sanctitate, vt de eius plenitudine omnes accipiant. Vnde eum in lege veteri Numer. 9. Dominus aqua expiationis, & cineres vacce rufæ ad purificationem hominum designasset, munus tamen hoc mundis hominibus commisit vt sic mundos lustrare immundum, & ita deram emouderet. Vides ergo quomodo mundum esse oportet, qui aliorum fontes debeat exipare. Reddè enim Ecclesiastic. cap. 24. ait: Ab imundis qui mundabitur? Cui*

13 *simile est illud Gregor. mor. lib. 7. † Adhuc for idè aliam rem laque, & oculis plenus pulvere, mundum non considerat, ita mundum debet esse, qui vult aliam corrigere.*

Nihil eoin est, vel ad perneciem Ecclesie nocentius, vel ad decorem monitruosius, vel ad publicam salutem infensius, quàm si iniqui omnes dignitate præti, moribus, & vita subit; quam quidem indignitatem appositisimilibus verbis D. Bernardus ad Eugenium testatur hoc modo. Menstrum, inquit, rei est gradus, & animus iustus: sed prima, & vita una: lingua magniloqua, & manus auſa: sermo caput canum, & f. siliu multu: vultus gratus, & alius leuis: caput canum, & cor canum, facio rugosa, & lingua rugosa: iugens aulicorum, & mutus stultus.

Sanctitas Episcopi præsertim consistit in charitate, quia vbi charitas est, ibi & sanctitas omnis, ac vix putatis est, aded vt quantum quisque habeat charitatis, tantumdem habeat & virtutis. Ait enim Bernard. super Cant. Quousque vniuersisq; anima allumatur 12 mensura charitatis, quam habet, vt verbi gratia, quæ multum charitatis habeat, magna sit; quæ parum, parum; quæ verò nullum, nihil, omnino sit, dicunt nostri Apost. 1. ad Cor. 13. Si charitatem non habueris, nihil sem, quod manifestè patet in Euangelio Ioann. 21. Volens enim Dominus constituere Petrum Vicarium, prius interrogauit eum ter: Dilegis me? & deinde ei dixit: Pisce oues meas, & Chrysost. de Sacerdot. lib. 1. inquit, Certe Christus prodigi, & miraculu possit habere, quæ ab Apostolo edenda essent, ostendit hoc verbu: In hoc cognoscens hominem quod discipulus mei eris, si charitatem inter vos mutuum habueris, Ioan. 13.

14 *Ille, inquit Gregor. in pastor. lib. 1. cap. 10. & 11. 15 modis omnibus debet ad exemplum viuendi pertrahi, qui cunctis carnis passionibus mortuus, iam spiritualiter uiuit, qui præserta mundi passiois, quæ nulla aduersa peruenit, qui sola æterna contempsit, cuius intentionis bene congruens, nec omnino per imbecillitatem corporis, nec ualde per consummationis spiritus repugnat. Ille nihilominus ad dignitatem pastoralis officij debet perueni, qui ad alima capiendâ non ducitur, sed propria largitur, qui per pietatis viscera, cinis ad ignoscendum scilicet, sed non plus, quàm decet, ignoscens, et arto restitutiou inclinat, qui nulla illicita perpetrat, sed perpetrata ab aliis, vt propria deperat. Qui ex affectu cordis aliena infirmitati compatitur, sicut in bonis proximis, fuerit in suis passionibus letatur. Ad dignitatem Pontificalis excellentia restè perueni, qui in se immutabilem ceteris in cunctis, quæ agis, infirmat, ut inter eos non habeat, quid saltem de transillu robustat. Qui sit si uides uincere, et proximo, ratione quæ corda arentia doctrina valeat fluente irrigare. Qui orationis usu experimento iam didici, quod obire, & Domini, quæ poscitur passio, &c. Quæ mente apud Dominum intercessionis locum, pro populo arripit, qui famularem se eius gratia esse per uita merita restituit, aut ab eo quomodo aliu veniens postulat, qui oram sibi sit placatum ignorat. Quia in re est adhuc aliud, scilicet formidandum, ne qui placare iram possi credatur, hanc ipse exorta proprio meretur. Cunctis liquido nimium, qui cunctis is, qui displicet, ad intercedendum mittitur, irati animu ad deserta pronocat. Qui ergo adhuc desideriu terreni astrangit, cauere ne destruit bram indicij gratias accendat, dum loci delectatur gloria, sui subditu aulicorum. Solertis ergo se quisque ueniat, ne locum regimini assignare audiat, si adhuc id se vultum dam aboler regnat, ne is, quem crimen deprauat proprium, intercessor fieri audiat pro culpa alterum.*

Produt igitur ita se publicè Episcopus, vt quæcumque populo incident, siue sint res facundæ, aut aduerſe, siue lætæ, aut tristis, iteu morbi, lues publica, persecutio, damna, vel res familiaris, vel honoris, ac status, alique hominæ vice euius, & denique quæcquid graue contingit, de quo dubitari possit,

interest ferme nihil. Quippe, & Presbyterie Ecclesie cura permixta est, & qua de Episcopis dixi, ea etiam Presbyteris congruunt, sola quippe ordinatio Superiorum illis sunt, atque hoc habent nisi, quam Presbyteri habere videntur. Consensit & Ambrosio adscriptus in eundem locum commentarius. Post Episcopum, ait, Diaconum Ordinem subicit. Quare scilicet quia Episcopi, & Presbyteri una ordinatio est. Vterque enim Sacerdos est; sed Episcopus primus est, vt omnis Episcopus Presbyter sit, non tamen omnis Presbyter Episcopus. Hinc Apostoli monita, & decreta licet quoad obligationem, & munera Episcopis, & Presbyteris communia esse non distineamur, Episcopatum tamen Ordinis, potestatis, iurisdictionis, ac dignitatis gradu Sacerdotio antecellit verum agnoscimus, vt de Fide definit Concil. Trid. sess. 23. can. 7. & docens S. Dionys. Cap. 4. Eccles. Hierarch. Anaclest. epist. 2. Augustinus in Psal. 44. Leo epist. 88. Beda in cap. 10. Luca, 11. Idcirco, dicitur Officiarios docent Episcopos tenere locum Apostolorum, Presbyteros vero septuaginta discipulorum.

- 21 Quemadmodum bonorum non Pastores exemplum sit potentes ad virtutes aliiuult, ita contra malorum longe potentius ad malum trahunt: maiora enim nollat (ubi per peccatum lapsa est) plus ad virtutis, quam ad virtutes procliuat existit. Nihil enim, aut quidem, tam facile discimus, quam turpitudinem, & nihil tam difficile discimus. Ideoque, vt Gregorius in Pastorali ait, oemo in Ecclesia magis nocet, quam qui peruenit viuens, nomen, aut gradum sanctitatis tener. Nam ex mala, & improba Prælatorum vita sæpe hæretes octas esse tradit Alphonsus de Castro de iusta hereticoe panis lib. 1. cap. 3. licet è contra ex eorum sanctitate & probitate sit vt Princeps, & populus Deum colat, & in Christianis virtutibus proficiat. Hinc Augustinus, lib. de Pastor. Omnis qui male quirit in conspectu æterni, quibus præpositus est, quantenus in ipso est occidit, & sic forte qui imitatur, vivit: tamen, quantum ad illum pertinet, omnes occidit. Marcus etiam Tullius lib. 3. de legib. eadem de Principe seculari dicit, quod ad Ecclesie Principes non minus pertinet: nec solum, inquit, vita concipiunt ipsi Principes, sed ea infundunt in ciuitatem: neque obuium, quod solum ipsi contumputur, sed etiam quod corumpunt, & plus exemplo, quam peccato nocent Facit illud Clandiani,

Totum componitur Orbis

Regis ad exemplum, nec fit inspicere sensus

Humani edicta valent, quam vita regentis.

- Et illud Platonis, Quales in Rep. Principes, tales reliquos seculi esse ciues. Qui superior dignitate aliis est, debet esse & vita, ne infra illos manibus sit, supra quos est officio. Rex emptione prouti hominis est velut exemplar & regula, ad cuius vitam, & operam normam se subditi componunt, & conformant, & velut umbra corpus sequuntur ab ipso corpore morum, figuramque habentes, in auge si probus sit Rex, multos habebit imitatores, & bibebit quoque si malus: nam facile facit inferior, inquit S. Ambrosius in cap. 1. epist. ad Romanos, quod fieri videris à patre. Aliè inclinat impetantia vita, imperantis verbum moribus animatum; B. Thomæ à Villanoua hæc sunt verba hic continet in Dem. 19. post Pentecost. O magnus Prædicator Rex, plus proficiat verbo & exemplo, quam omnes mundi Prædicatores. Vultatam ad Salomonem Episcopum scribens ait, Talis erit populus, qualem tu videris esse. Labitur cum labente Principe populus, qui cum Rege itare solet. Prælati Egeffippos lib. 2. de exord. Hierosol. cap. 3. Sicuti boni Principes vici probitatis quodam præcepto, & per vniuersos mundi

forma est: ita Imperatoris collatio, lex flagitiorum est. Egeffie Basilis Imp. ad Leonem filium cap. 62. Principis, inquit, innocentia & boni moris in malis atque protruduntur, & memoriam transmittunt æternam transmittunt ad posterum. Sicut B. Laurentius Iustinianus de casto conuulso e. 3. Est qui præcepto quodam quiddam, in quo incipient viuenda formam accipiunt.

Vita enim Principis (dicit Plinius in par. Traiani) 21 censura est, ad quam dirigimur, ad quam conuertimur, quia, vt idem inquit, Non tam imperio opus est, quam exemplo. Vnde necesse est, dicit D. Gregorius lib. 24. moral. cap. 10. vt is, qui præcepto quodam subditi præbeat, saltem attendat, & tantum se fiat viuere, quantum præcepto. Oportet Principem, dicit Plinius, moribus imperium docere. Et quicquid Principis faciet, dicit Quintilianus, docet. 6. præcipere videntur. Vita ipsorum, & claritas, ait S. Basil. in in Psalm. 1. plerique eorum, qui prouti & laudibus sunt ad peccandum, ad eos solum amantorem inuocant. Sicut enim bona Principis vitæ, scilicet ipsi Egeffippos lib. 2. de exord. Hierosolym. cap. 3. probitatis quiddam præcepto, & per vniuersos furta viuendi est, ita Imperatoris collatio, lex flagitiorum est. Studius plerique, ait Cicero lib. 1. de officiis, sicut Principum imitantur. A capite, ait Seneca lib. 2. de Clem. cap. 2. bona valent. Nam, vt dicit S. Gregorius lib. 24. moral. cap. 10. Non debet hominum ducatum aspicere qui nesciat homines bene viuendo prætere. Nihil enim magis est, quod ad pietatem & Dei cultum alius agere instruat, quam eorum vita & exemplum, quæ diuini ministerio dedicantur. Conc. sess. 22. de reform. c. 1. Vnde Iesus Dominus noster cepit primum facere, & postea docere, Act. 1. & Apost. ad Hebr. c. 9. Si ipsi filij eius sumus, quæ ipse facit, imitari debemus. c. Dominum, in fine 3. 6. diff. vt ceteri humilitatis, & virtutis exempla petere possint, nihil permittendo, quod à sancto instituto sit alienum, Conc. Trid. sess. 5. de reform. cap. 1. respiciendo etiam ad exempla, vt à nobis sequatur, ex illo Ezech. cap. 47. abstinendo in factis & dictis non solum ab omni malo, sed ab omni, quod speciem habet mali, id enim specialiter vitare debent vni perfecti, vt dicit text. in Clem. exm. à Paradiso 3. cum annu. de verb. signif. Cum ipsorum sit proprium facere, exemplique monstrare non morte Pharisæorum, qui alligati onera grana, imponentes ea humeris hominum, sed digito suo nolunt ea mouere, Mart. 23. & S. Bernardus in festo omnium Sanctorum serm. 1. Ad emendationem laici dare vocem vocatus, vt opera verbum concinent, & verba operibus: & vt curis primam facere, quam docere: namque pulcherrimum est verbo, & saluberrimum, vt omni, quod portandum imponit, tu prius portes, & ex te discas qualiter oporteat alij moderari, ut sic omnes commofui arguere possis. cap. 2. 25. diff. quia (vt dicit Greg. lib. 24. moral. c. 3. 6. relatus in cap. hoc habet proprium 4. 6. diff.) delirium tanto vehementius elatum fugit vitium per cognitionem, quanto ardentius fuerint verbum accensum magisterium sequitur clarior. Prælati igitur, vt dicit Gregorius in Pastorali, plus occidit exemplo, quam gladio. Panin. de viciis part. 2. quæst. 9. num. 29. vers. & dicit. Et plus peccant exemplo, quam culpa. Ioan. Eclitiet in tract. de principibus lib. 1. quæst. 9. quia ipsorum factum de facili trahitur in exemplum à subditi, e. magna, de viciis, iuxta illud Ecclesiast. 10. secundum iudicem populi, sic & ministri eius, & qualis rector ciuitatis est, tales inhabitantes in ea. cap. præcipit 11. q. 7. & Ideo subditorum etiam Prælati imitantur, cap. quicquid 1. quæst. 1. cap. irrefragabilis de offi. Ordinis. Quomodo enim Princeps Ecclesie potest adferre malum de medio eius, qui in delicto simili contineat, aut qua libertate contempere peccantem potest eum tacitus sibi ipse respondeat, eadem admoisse, que

70 De officio, & potestate Episcopi.

que corripit, cap. ult. s. diffinit. Nallum, inquit B. Gregor. homil. 17. in Euangel. p. 1. Fratres charissimi ab alga manu prauitatem, quam à Sacerdotibus relatas Deum, quando eis, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla prauitatis cernit, quando ipsi peccant, qui tempore peccata debemus.

14 Prælatum peccant, ut dicit Gregor. part. 3. ad... res mortibus dignus est, quos ad subditos suos perditionis exempla transmittit. Vnde tanto cautius debet se à peccato custodire, quanto peccando non solus rationem moritur, sed omnium animatum, quas prauis exemplis destruit, teus est, & S. Chrysost. lib. 6. post med. de Sacerdot. peccant illius, qui aliorum curæ præfectus est, peccatissimum esse scribit, & quidam modernus ait non ita atterimento infici paonum, aut lanam, sicut illius culpa in alios perusit, qui illius fidei credidi sunt.

15 Sunt nonnulli, ut ait Gregor. lib. 1. Pastor. cap. 1. qui solerti cura spiritualia præcepta perscrutantur, sed que intelligendo peccantur, viuendo conculcant: repente doctores, quæ non opere, sed meditatione didicerunt, & quod verbis predicant, moribus impugnant. Vnde fit ut cum Pastor per abrupta graditur, ad præceptum grex sequatur. Hinc namque per Prophetam Ezech. cap. 34. Dominus contra contempnibilem Pastorem scientiam querit, dicens: Cum ipsi limpidissimam aquam biberitis, reliquam pedibus vestris turbabitis; & oves, quæ concutuntur pedibus vestris fuerant, pascebantur, & quæ pedes vestri turbauerant, hæc bibebant. Aquam limpidissimam Pastores bibunt cum fluente veritatis recte intelligentes, hauriunt: sed eandem aquam pedibus perturbare, est sanctæ meditationis studia malè viuendo corrumpere. Aquam scilicet Pastorum turbam pedibus, oves bibunt, cum subiecti quique non sectantur verba, quæ audiunt, sed sola, quæ conspiciunt exempla prauitatis imitantur. Qui cum dicta sistant, & per opera peruerunt, quasi corruptis fontibus in poribus lutum sumunt. Nemo amplius noceat in Ecclesia, quàm qui peruersè agens, omen, vel ordioem sanctitatis habet. Delinquentem namque hunc redargere nullus presulim, & in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentis ordinis peccator honoratur. Qui ergo ad Sanctitatis speciem deductus, vel verbo cæcitate destruit, vel exemplo, melius profectò fuerat, ut hunc ad mortem sub exteriori habitu terrena adha. cisteringerent, quàm sacra officia in culpis cæceteris imitabilem demonstrarent, &c.

16 Idem Gregor. apud Gregor. VII lib. regis. epist. 14. ante finem, sic ait: Multis subiecti Pastores quod aliud est, iussu suo plebi populoque prædicant, & inde suam interitum, unde prædicta sunt debent habere subditos: Sacerdotes enim male causa sunt rebus populi. Contra quos Ildor. de summo bono, cap. 16. in hæc verbaz: Plerique Sacerdotes, & Clerici prauis viuunt, forma ceteris in malum exsistunt, qui in bono exemplum esse debuerant. Hi enim quos, cumque exemplo mala conuersationis sue perdant de illi rationem sine dubio reddiderunt sunt. Ex carnalium præpositorum exemplo plerumque fit vita deterior subditorum, & plerumque sunt tales Sacerdotes, qui exemplo deterrere populum delectant, non edificare: ex meritis enim plebs nonnumquam Episcopis deprauatur, quatenus prælatum cernunt, qui sequuntur, capite languescit, cætera corporis membra inficiuntur. Vnde & scriptum est Esai. 1. Omnes capiti languidum, & omnes carni maris, à planta pedis usque ad verticem, non est in eo sanitas. Caput enim languidum, doctus est ageos peccatum, cuius malum ad corpus peruenit, dum eo vel peccante, vel prauè docente, pestifer languor ad

plebes subditas transiit. Detiores sunt, qui siue doctrinis, siue exemplis, vitam mortalem bonorum corrumpunt, qui subditas aliorum, prædique diripiunt. Grandis, inquit Hieronymus, in cap. 44. Ezech. dignitas Sacerdotis, sed grandis ruina si peccet, latior ad ascensum, sed tuncam ad lapsum, non est tanti gaudij excelsa tenuisse, quam moris de sublimibus conuulsi. Nec enim scilum pro delictis nostris reddemus rationem, sed pro omnibus quorum absumit deus, & nequaquam sumus de eorum summi iudicis.

Porro cum Princeps id sit Reip. quod oculus corpori, quod intellectus animæ. Hæc. Pint. in Ezech. 38. Chrysost. in Math. homil. 21. eum sicuti si mundus fuerit, subditorum corpus illustrare, sic & si sordida obumbrare totum esse necesse, & fermenti infus, quod quamvis modicum, totam ischelt massam, Apost. 1. ad Corinth. 5. & ad Galas. 5. Sicut igitur oculo cæco, sicut intellectu obfuscat, neque corpus videt, neque anima intelligit, sic & Principe corrupto, Reip. nullus salus. Nam si lumen, quod clarificat, tenebræ sunt, tenebræ ipsæ quæ erunt? Certum est enim delinquente Principe, populum effici delinquentem, delictò tamen longe grauiore solua ipsius, quàm populi vniuersi existimando.

Quid sunt Episcopi, quærit Gregor. ad Episcopum 18 Constantinopol. nisi altera cæli, quoniam vita simul, & liogus inter peccata, erroris, & bonorum, quasi inter noctis tenebræ, lucet. Hinc Bernardus epist. 127. ad Guilelmum Comitem, ita dicit: Si quis de populo deus, sicut perit, error Prælati multos imoluit, & tantis obest, quantum præst. Quæritur tamen dignus est iudicandus improbus Princeps, quæ ad subditos perditionis exempla transmittit, sicut & per gloria coram probus, quæ ad edificationem. Gregor. in Pastor. 3. cap. 1. aduen. 5. relatus in cap. præcipue 11. quæst. 3. Quod autem quos subditos habet, tot interuenit, tot enim sportum singulis exemplis est hominibus, quæ præst. quæ interuenit interueniendus, cogita.

17 Ex dictis opportunè quæri potest, an ad officium pastorale dignus eligi possit, an dignior eligere teneamur: Ad cuius questionis decisionem præmittendum est cum Rebello de obligat. iussu. part. 1. lib. 3. quæst. 2. num. 1. quem refert Campan. in diuersis. In re Canonici rubr. 7. cap. 6. n. 73. quod dignus vocatur, quicumque habetia sufficientiam, & omnes partes ad prædicta munera, prout oportet, ministratura, licet comparatione alterius, maiorem sufficientiam habentis (qui hoc caso dicitur dignior) viliusque administraturi, minus dignus existat. Quo supposito relictis multis, quæ ad hoc præpositum adducunt ex fonte sacre Scripturæ, & ex Lege naturali Aleand. Raudeof. Pysana decis. 14. in princ. & n. 179. Rebelle. d. lib. 3. quæst. 4. videtur dicendum, quod quamvis alicui negotio prædictum eligere debens, suis officio suo functus esse videatur, si dignum hominem pro negotij conditione præfecerit, ad Episcopale tamen officium, cum reliqua omnia longè superet, non modò dignum, sed etiam dignissimum esse designandum, & maximis rationibus comprobati, & sacra- tum licetorum attonissimis testimoniis demonstrati satis potest. Sed lectorem remitto ad Homobon. de statib. canonica vita part. 1. cap. 5. Campan. in diuersis. In re Canon. rubr. 6. cap. 3. n. 32. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 111. n. 10. 20. & 31. cum seq. Valsig. de primis. panperum p. 1. cap. 7. n. 1. nouissimè Mich. Pert. de prædictis ecclis. q. 2. n. 4. num. 4.

Titina illa Domini Saluatoris interrogatio Iean. 30. 21. abundè sanè nostrum probat institutum, quæ non quidem simpliciter, sed per comparationem causæ, & vigilanter interrogat: Simon Ioannis diligis

ligis me plus his? hac enim prima Pastoris Ecclesiastici electione formam ceteris præferre volens non simpliciter interrogat, Diligis me, sed, Diligis me plus his? ut videlicet non pari virtute, & claritate fungentem, sed ceteros antecellentem ad rationem hoc munus diligendum esse declarat. Natura enim ipsa dicere videtur, ut qui aliis officio, ac dignitate præferri debet, ceteros viræ splendore anteciat, quemadmodum Pastor gregem suo præstantior, & dux militum suo fortior, & Rex subditis suis debet esse sublimior. Qui ergo maiorem in Pastore, quam in omnibus claritatem ante electionem requirit, apertè docuit digniorem sanctiorēque subditis esse debere, qui eis regendis, atque dirigendis præficeretur. Quomodo enim, vbi D. Ambrosius ait, credam eam consilio superiorem, quem videam filios inferiorē? Supra me debet esse, cui me committere paro; cuius rei cū multis quidem, & periculis exempla adduci possint, nullum tamen aut maius, aut illustrius est, quàm ipsius Dei Opt. Max. qui eum Ecclesiæ suæ providere Pontificem, & Pastorem voluisset, eum elegerit, quo neque in caelo, neque in terra vilus erat dignior: nempe unicum filium suum, quem non modo auctorem salutis nostræ, sed etiam Pontificem, Summamque Sacerdotem in mundum destinauit: cū tamen aliorum ad hoc ipsum delegare potuisset. Quod idem ipse filius per Eliaam c. 43. significavit, dicens: *Ego sum. Ego sum, qui dabo vobis legem, uti oportet me, vbi alius interpretis euidem dicitur: Ego, Ego ille ipse sum, qui dabo, &c.* apertè intelligas, nulli alij medendi peccatis nostris curam creditam fuisse, quàm ipsi vniū Filio Dei. Si spiritus Deus Pater tantum animarum nostrarum salutem fecit, ut eum Angelos, aut Archangelos, aut Sanctissimos Patres ad hoc destinare potuisset, omnibus his prætermisiss, eum elegit, quo dignior esse, aut cogitari nemo potest; quia, quælo, si fronte eo in Vicarium, & Successorem Supremi huius Pontificis indigniorem eligas cum possis eligere digniorem? Cur minus facias, minuique claritatem ipse haberes saltem tuam, quàm ille habuit, ad quem nihil salus tua pertinebat? Super Apostolum, veritatem quæquam inconsideratè, subditè, temerè, sine diligenti viris, doctrinæque exploratione ordinari i. ad Timotheum 1. vbi. *Maluit enim nominis imperiosus, S. Chrysostomus, l. 6. in 1. Timotheum, ita dicit: Quid sibi vult civis non ex prima sua probatione, nec secunda, nec tertia, sed ubi considerata dictura præcessit, exaltissimæque dyscessio, hinc imponitur manus. Neque enim eum periculo carere, eorum animi, qui illi peccaverint, in quoque peccatum dabit.*

¶ *Quia in eo Concilio Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7. eos peccare mortaliter, & peccatis alienis communicare accessit, qui digniores, & Ecclesiæ magis utiles Pastores præficerent non intraverint, his verbis: Si in quibuslibet Ecclesiis gradibus prouidenter scienterque exarandum est, ut in Domum domo nihil sit sacerdotum; relique præpaterunt; multis magis elaborandum est, ut in electione eorum, qui supra omnes gradus constituantur, non erraret. Nam totius familia domus status, & ordo stabat, si quod requiritur in corpore, non invenitur in capite. Unde & si aliis Sanctis Synodus de promouendis ad Cathedralis, & superiores Ecclesias nonnulla videret decrevit; hoc tamen munus inuicem esse censet, ut si pro rei magnitudine expendatur, nunquam satisfactionem de eo videri possit. Itaque statuit, ut cum primò Ecclesiæ vacauerit, supplicationibus, ac precibus publicè, priuatimque habebantur, atque à Capitulo per electionem, & diocesani indicantur, quibus Clerici, populusque bonum à Deo Pastorem valeat impetrare. Omnes verò, & su-*

gulos, qui ad promotionem præficientiorum quodcumque eos quicumque ratione à Sede Apostolice habent, aut alioquin operam suam præstant, nihil in his pro præfenti temporis ratione innovando, hortator & monet, ut in primis meminerint nihil se ad Dei gloriam & populum salutem vilius posse facere, quàm si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernatores idoneos promoueri studeant: ceterique alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis utiles ipsi indicauerint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambienum suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis præfici diligenter curauerint. hæc enim Concilium. Et ad hoc propòsitum S. Hieron. in commentar. ad cap. 1. epistolæ Titianæ sic ait: *Abbas amicus Dei, cui facit ad faciem Dei legumini est, potius vixit successum principum filios suos facere, & pariter propriam relinquere dignitatem, sed extraneis de alia Tribu eligere Iesum, ut serventur participationem in populo non sanguinis, aut humano affectu deseruendum esse, sed vita.*

Optime S. Thom. 1. 2. quæst. 185. art. 3. circa illam. ¶ primum alicuius ad Episcopatum, aliquid considerat, ex parte eius, qui assumitur, & aliquid ex parte illius, qui assumit. Ex parte enim eius, qui assumit vel eligendo, vel providendo, requiritur quoddam digniorem eligat, & meliorem assumat quoad regimen Ecclesiæ, qui scilicet possit eam & instituire, & defendere, & pacificè gubernare. Vide comita quosdam S. Hieronymi. dicit quid quidem non quantant eos in Ecclesia columnas erigere, quos plus cognoscunt Ecclesiæ prodesset, sed quos plus ipsi amant, vel quorum sunt obsequiis delinuit, vel dedit, vel pro quibus maiorem quispian rogauerit, ut decretata taceam, qui ut clerici fierent numeribus impetarent. Ex parte verò eius, qui assumitur, requiritur vel nulla viliorum nota sit maculatus: grauius enim eo condemnabatur, qui indignus suscepit, quod non meretur. Qui regimen Sacerdotis contemdit appetere, ante in se discutat si vita honori sit congrua: plei que Sacerdotes suæ magis utilitatis causa, quam gregis præcellere desiderant. Quomodo autem vires suas periclitari, & expendere debeat, docet S. Gregorius de præfatione sui Pastoralis dicens: *Quoniam nonnulli expositi, pensandum vultis esse ad culmen quisque regimini qualiter veniat, atque ad hoc rite perveniant, qualiter vivat, & bene vivat, qualiter doceat, & recte docent infirmam suam, quidvis vobis quanta consideratione cognoscatur: ne aut humilitas accessum fugiat, aut præsentium vita contradicat, aut viciam doctrinæ destituit, aut viciam præsumptio exaltat. Nunc verò ut prosint Pastores fieri non cupiunt, sed magis ut diuites fiant, & honorentur; suscipiunt enim sublimioris culmen non pro Pastoralis regimine, sed pro solius regiminis, vel honoris ambitione, atque abiecto opere dignitatis solam nominis superbie appetunt dignitatem. Hi vbi primum cognoscunt se rescindendi illi verò, qui antequam altissimam dignitatis gradum obtinerent, omnibus virtutibus præditi videbantur, & posita in regimine alij apparent, non eligitur culpe impareat debet, quemadmodum enim agnoscere non potes sit nec ne integrum vas, nisi illud liquore impletur, sit nec ne hominem, nisi illi gubernandi munus fuerit commendatum.*

¶ Dubitari non abere potest, an Cardinales peccato commendentur, restitutioneque vinciantur, qui non impediunt nominatum, si alterum quodlibet arbitrentur? Ad quod dubium perdoctè quidem responderi Palæoth in tract. de Sac. consens. consili. f. 4. g. 1. vrrf. quo loco, & ait ad Cardinalium auctoritatem & officium, non propriè pertinere alicquem ad Episcopum

Episcopatum admittere, sed tanquam Papæ consiliarios non viterius obligati, quam ut ad eas res, de quibus à Papa requiruntur, & consuluntur, fidele præstent responsum, per tex. in cap. *fundamenta* §. *deci*, de elect. lib. 6. itaque cum Pontifex in Episcopatum promotione non aliud ab ipsis Cardinalibus exquirat, quam iudicium, si propositum Episcopali dignitate dignum arbitrentur; ideo non ad aliud obligantur, quam ad interrogata respondere, illumque approbare, si ita eadem: imò & Cardinales omnes tunc respondendi, fetendique suffragij sui rationem colligere posse addit ex testimonio quatuor Cardinalium in publicam formam redactis, & ab eis subscriptis, quibus inquisitio committitur de promouendi qualitatibus.

GLOS. IV.

Vnius uxoris virum.

SUMMARIVM.

1. Rationes expenduntur quare bigami ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non possunt.
2. Filios habere non potest habere frater alius de incontinentia redarguendi.
3. Castitatem continentiam inter omnia virumque ornamenta debet Episcopus habere.
4. Continentia, & castitas non est per se de iure divino Sacris Ordinibus annexa.
5. Coniugatus nullo modo potest in Episcopum eligi, etiamsi eius vxor ante prænuptia, nec suspensa de incontinentia castitatem in seculo teneat, sed requiritur, ut ea simpliciter religionem proficiatur.
6. Filios habens an possit in Episcopum eligi, questio dubia pro parte affirmativa rationes expenduntur.
7. D. Petrus uxorem habuit, & ex ea filium Petrum filium.
8. Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt.
9. Expenduntur rationes pro contraria opinione.
10. Amor paternus amorem alium vincit.
11. Eli ob suos filios in via Domini non ambulantes priuatum fuit Sacerdotio.
12. Priorem sententiam sequitur, & contrariis fundamentis refutatur.

V in his coniugatus non possit apud significare vniorem Christi cum Ecclesia vnica vna sponsa, quia non esset vnus, ex quo diuisit carnem suam in plures. cap. *Acimus* 17. dist. cap. *debiuim*, & ibi gloss. verb. *Sacramentum*, de bigamis; ideo nollet Apollolus dicere ut is Episcopus ordinetur, quem vnus vxoris virum fuisse, aut esse constituit: tam sacra semper habita est ista preceptio, ut etiam de muliere Sacerdos eligendi, eadem intelligeretur seruanda conditio: ne forte illa ptem, quam in matrimonium eius veniet, qui aliam non habuisset vxorem, alterius viri esset experta coniugium. Si etenim in veteri Testamento *Leuit. 21.* hæc Sacerdotium coniugiorum forma seruata est, quanto magis sub teuelata iam gratia consilij Apollolus debemus feruere preceptis, ut quamuis quis bonis moribus præditus, & sanctis operibus innotatus ornatus, nequaquam tamen vel ad Diaconi gradum, vel ad Presbyterij honorem, vel ad Episcopatus culmen ascendat, si aut ipsum non vnus vxoris virum, aut vxorem eius non vnus viri fuisse constituit, ut ex Leone *epist. 83. vel 87. cap. 1. ad*

Episcopus Africanus refert Anton. Augustin. in *epistolam Iulium Pemmij* veteris lib. 4. tit. 7. cap. 7. Et ideo *lisdor. lib. 2. cap. 6. de Eccles. offic.* asserit quod ut vnus virginis matrimonij sint, qui eliguntur ad Ordinem Pontificatus, Sacerdotem quærit Ecclesia, aut de Monogamia ordinatur, aut de Virginitate sanctum. *Nullo pacto*, ait D. Hieronymus. *ad Occasum, dignitas, vel concubinarum catenis infusus decet subire Sacerdotij ministerium.* In *Leuitico* at. scriptum ne prænuptum est, quales eligant Sacerdotes, *si ergo clericus monogamus fuerit, & vxor eius digna, nullo eum ad ministerium applicare.* Hæc Tito præcepta idem Apollolus de ordinandis clericis dedit.

Hinc etiam apud Ethnicos secundas nuptias ali-quid habuisse culpæ testat videtur Seruius in illud Virgil.

Hæc vni fors an potui succumbere culpa.

exponens culpam dici propter antiquum ritum, quo tepellebantur à Sacerdotio secundò nuptæ. Et Romæ pudicitie simulacrum colebatur, quod nefas erat attingi, nisi ab ea, quæ semel nupsisset.

Quomodo poterit esse hottator viduitatis, castitatis, & continentie, qui coniugio frequenter; cap. *vna*, cap. *fin. 16. dist.* cum dicamus quod habens filios non potest habere fratrem alios de incontinentia redarguendi, cap. *fuit*, *vers. vnde cum Paulus 47. dist.* Hæc igitur Episcopus, ut inquit *lisdor. de Ecclesiast. offic. lib. 1. cap. 6.* inter cetera virtutum ornamenta, & castitatis emincenciam, itaut mens Christi corpus coofectura ab omni inquinamento carnis sit munda, & libera, quia dum secundum carnis assumptæ mysterium Ecclesie fux fuerit dignatus caput existere ipse Christus, meritis in membris eius intentio Episcoporum officia peragere certitur oenolorum. Ipsi enim de sublimioris celsitudine ordinis regunt, & disponunt subiectis multitudines plebium: vnde quanto ipsi sequenium sunt duces, tanto meritoque lumine debent præfulgere. Illa autem, quæ pertinent ad bigamiæ species, ne illius materiam, plene tradant *aleg. 49.*

Continentiam, & castitatem scio non esse per se annexa Episcopato, & multò minus inferioribus Ordinibus ex Diuino, & naturali iure, sed tamen id fuisse ab Apollolotum temporibus in vfu quantum ad Episcopos, qui si vxorati assumpti sunt, vxores postea solum ut fofores tenuerunt: fuisse & peritadent antiqui Canones, & Sanctorum Patrum testimonia, itaut Græcorum Ecclesia, licet inferiores Sacerdotes vxoratos recipere, nunquam tamen in Episcopis id passa sit, quos propterea Monachos semper habet. Quocirca laudabilis S. Ecclesia Latina æquissimè, & conformiter ad Ius diuinum legem tollit ab Apollolotum temporibus, & præxi nam, ut omnibus Sacris Ordinibus continentie propositum annexeretur, etiamsi in Subdiaconis id iam antiquum, ut lo reliquis non appareat. Et adeo verum est nullo modo in Episcopum eligi coniugatum, itaut non sufficiat eius vxorem ætate pro-uocam, nec suspensam de incontinentia, castitate in seculo vxore, sed requirit ut ea simpliciter religionem proficiatur, propter Ordinis Episcopalis excellentiam, & ut auferatur occasio, ut Episcopus visitetur à feminis. Ita Host. Calder. Anton. Abb. per tex. ibi in cap. *fin. de consens. conu.* *Conu. de sponsal. per. 2. c. 6. §. 3. num. 3. vers. in Episcopi, Matil. de regul. lib. 1. c. 34. m. 2. Pet. de Lescl. de matrim. q. 6. art. 4. dub. 3. conel. 6. Azor. in l. i. moral. p. 1. lib. 1. §. 1. q. 7. prope fin. plures alios refert, & sequitur Sanchez de matrim. lib. 7. dist. 41. num. 3. nec citato in hoc loco Al-zed. de præsent. Episcop. arguit p. 1. c. 3. m. 74.*

Vnde

6 Vnde, quia possibile fuit Episcopus ne dom uxorem, sed etiam filios habere ante Episcopatu. Quisio hinc: ouit non contentum, utrum filios habere possit in Episcopatu promoueri? Pro parte affirmatiua est i. i. cap. 1. de testam. ibi, *nam, cap. sunt manifesti, i. vers. fortassis* 12. q. 1. vbi glof. verb. *aut filios, cap. Episcopus qui filius* 12. q. 2. noit. Apostolus in preteritis verbis, & in sequentibus, ibi, *filios habuimus*, & refertur in cap. 1. in princip. 26. dist. 1. Idque plerisque constat exemplis, patet in Diao Petro, qui uxorem habuit, & ex ea filiam Petronillam, † Clemens IV. tempore promotionis duas habuit filias ex vxore legitima, vt videre licet apud Platinum in ipsius vita, apud quem etiam in vita Alexand. VI. id ipsum legitur: & cum hac sententia transire Doctores communiter post Host. fatetur Abb. in dist. cap. 1. n. 2. affirmat eorum non esse vsu receptam Nau. de *statu clericorum* §. 19. num. 2. vbi refertur se plures vidisse Episcopos, & alios Prælatos filios habentes, qui promoti fuerunt à Sede Apostolica nulla facta de filiis mentione, neque aliqua supet eo habita dispensatione.

9 Obstant tamen tex. in i. *primo quoniam* 18. dist. vbi cauetur ne is, qui filium habet, & à longo tempore incontinentis fuit, ad Episcopatu eligatur, melior tex. in cap. de *Syracufana* 18. dist. qui habentem filios & uxorem ad Episcopatu Ordinem promoueri prohibet, cap. *Causæ* 61. dist. ibi, *qui nec uxorem habuit, neque filios, & ibi, neque crimen aliquod, Anti. de Sacram. Episcopis, in princip. collat. 9. ad quem se refert dist. cap. de *Syracufana* 18. dist. ibi, *principalis constitutio*. Deinde obstat quod e. i. nulla daretur prohibitio, in retho tamen gubernandi regimine, laici inordinatum videtur illos ad Episcopatum eligere, qui propter nimiam in filios affectionem, v. pluriimum, & cupiditatem, & avaritia miseret deueniunt: hi sunt Clerici, & Episcopi erga filios, & nepotes, glof. ult. in cap. *peruenit* 1. quæst. 3. Potest ad *Extrac. ambigua*, de rebus Ecclesie non alienandis, verb. *ac de rebus, & bonis* 10. num. 64. expendit Nau. dist. num. 2. † nam patet, ut notat omnem alium vincit Lule. C. de *curatore furiosi*, *Legis quidem* §. fin. ff. *quod metus causa*. notant in cap. *affertur, de præsumpt.* Mex. in tract. *causa pen. conclef.* 2. num. 58. cum seq. Muscat. de *probato conclef.* §. 90. num. 3. Cardin. Mantie. de *tacitis, & ambiguis conuent.* tom. 2. lib. 21. tit. 30. num. 21. Flamin. de *confident.* quæst. 120. num. 44. Grotius de *iust. par.* 2. cap. 8. num. 9.*

11 Vnde multa mala parentibus obueiunt propter filiorum peccata, & laxatam viuendi normam, prout Eli ob suos filios in viis Domini non ambulantes priuatus fuit Sacerdotio 1. Reg. cap. 2. Inde etiam probabiliter refultat periculum, quod bona per uxorem, filios, nepotes, & ceteros temere dissipabuntur, vt satis insinuat dist. cap. de *Syracufana*, ibi, *per quos Ecclesiastica filia periculi subiacent*. Vltimus offenditur finis preteritus à Coocel. Trid. sess. 15. de *reform.* cap. 1. in princip. & in *Extrac.* Pij. V. aduersus illegitimos in princip. Ergo ne tot, & tanta mala sequantur, omnino affirmandum est, nequaquam forte eligendos eo maxime cum omnino oporteat, non solum ad inferiora beneficia, sed multo magis ad Episcopatu. Iuxta reg. cap. *in cuius* 7. de *elect.* c. *grauis* 29. de *probando*. Propter quodcum aliqua banc partem comita communem sequuntur Innocent. in dist. cap. 1. de *testa.* & de *Abba.* 2. Nau. *alioq.* vbi affirmat hanc partem esse magis consonam Iuri; & ideo hodie attentio Iure communi tales non esse promouendos affirmat glof. verb. *parum* in dist. cap. *præsumpt.*

12 Vt tamen licet hæc vltima sententia probabilior sit Barbof. de *Episcopo*, Pars I.

non careat, priorem tamen, & communem Hobienfis opinionem etiam attento Iure communi vt vnterem sequimur. Ad primum enim ex dist. cap. *primo* facile responderetur tex. non agere de habente uxorem, sed de habente filium, qui terro amē à longo tempore incontinentis fuit, quod longē diuersum est à castitate coniugali. Ad secundum ex dist. cap. de *Syracufana* responderetur tex. illum quoad intentum oihil de nouo statuisse, sed retulisse se ad Imperialem Constitutionem, de qua in dist. *Ambian. in princip.* que imprimis interdicit non potest electionem ad Episcopatum, iuxta reg. cap. *Ecclesia Sancta Maria*, 10. de *consecrat.* cap. *ult.* de *rebus Ecclesie*, cum similibus; deinde, si rectē aduersus Iulianianos ibi absolute non prohibuit rationem promotionis, sed salummodò quando promouendus uxorem habuit legibus interdictum, aut alio defectu laborantem, non verò si valeam, & primam, vt patet *ibidem* in *vers. Sed & si prius* Ad tertium ex dist. cap. *Causæ* 61. cum glof. pen. *ibidem* tex. procedere propter præsumptionem, quæ est contra habentem filios, quod bona Ecclesie dissipabit, & vt cesset labor faciendo inuentarium, de quo in dist. cap. de *Syracufana*, & tandem, quia datis paribus terminis à bene esse, melius erit illum eligere, qui nullis occupationibus detinetur, & multo magis paratus est ad munus iouendum exequendum. Ad vltimum ex rationibus supra expensis responderetur, quodd erit rationes illæ aliquo modo suadeant non oportere tales in Episcopos promoueri, non tamē conclusio prohibicionem aliquam dari attento Iure communi; fatemur equidem digniores, & dignissimos eligendos, affirmamus tamen, si omnia conueant, dubium esse aliquem ex his, qui aliquando dignior, aliquando dignissimus probabiliter reputetur.

GLOS. V.

Sobrium.

SUMMARIVM.

- 1 *Pacitatis virtus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta.*
- 2 *Ventris ingluuiis facili promouet ad luxuriam.*
- 3 *Sapientiam inuici sobrietati.*
- 4 *Salutem operatur moderata refectio.*
- 5 *Vires amittit cibo multo, ana potione distenta.*
- 6 *Podagra ob societatem, ac aulla adolua hoc tempore nascuntur.*
- 7 *Communi potestatem, & concessiones ab Ecclesiasticis fugienda.*
- 8 *Liuij vilitatem referantur.*
- 9 *Liuium neminem reddit debilem.*
- 10 *Demum Saluator noster communa addit, vt exemplo alios temperantem doceret.*
- 11 *Manducare, & bibere ad gloriam Dei, quando intelligatur.*
- 12 *Mensa Episcopi qualis esse debeat, & qua in illa esca sint adducenda? offenditur.*
- 13 *Apostoli sub Christi disciplina scilati sunt viliu tenuitatem.*
- 14 *Sanctus Augustinus quantum temperantia studium habuerit, offenditur.*
- 15 *Sanctus Fulgentius Russensis Episcopus, nec murba quidem assilui, carnis, vel vini vsum admisit.*
- 16 *Sanctus Amandus pane herodesco, & aqua quindam annis maris ad sepulchrum Beati Laurentii.*

- 17 *Sanctus Iuvenius Chrysostramus, S. Basilus, S. Ambrosius, & S. Thomas Cantuariensis temperantia studium colunt.*
 18 *Eremita antiqui tenuissime vilis esse solet.*

NTRA Episcoporum ornamenta rectè collocatur pulcherrima illa paucitatis virtus, quia, ut ait S. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 4. Episcopia, & aliis Ecclesiæ ministris, qui mentie deuota debent spiritioalibus officiis insistere, & Regibus, qui per sapientiam debent populum subditum gubernare, specialiter sobrietatis indicenda est: oam ingominiosum est clericis assilare epulis, totæ quous difficulter potest feruari pudicitia, cap. Ecclesiæ 15. dist. 7. vororis enim ingulatus facillè pronocat ad luxuriam, & omne opus bonum dissoluit, ut dicit D. Hieronymus. in epist. ad Amandum. Episcopi, inquit S. Eusebius. Papa & martyr, & Dei ministri non debent comariuomus, & vinolenti incumbere, sed considerent sententiam Domini, dicentis: Attendite ne grametur corda vestra in crapula, & ebrietate. Moderatè omnem cibum, & necessario sumpto sumite, ut loquitur Apostolus. sobrius sitis, & parati ad seruiciu Domini: hic Sapiens Ecclesiæ 37. Noli audire esse in omni epulatione, & non te effundas super escam. Et Apostolus. 1. ad Corinth. 6. Esca ventri, & venter esca, Deus autem & huc, & huc destruat. Et ad Roman. 14. Regnum Dei non est esca, & potus. Et 1. ad Corinth. 8. Esca non nos commendat Deo. Et ad Hebr. 13. Opimum est gratia stabili car, non esca, qua non profuerunt ambulantibus in eu. Noli quia perniciosa, ait S. Chrysostomus. humil. 44. in Ioan. nihil ingominiosum esse. Esca obusum, & crassum ingonium, hac carnalem animum reddit, hac cecat intellectum, nec finis, ex quoquam perficiat. Et homil. 58. in Matth. Sana ex hominibus facit, imò etiam subius multò deterius. Hinc S. Hieron. epist. 10. quæ est ad Furiam, de viduitate seruanda. Non e. Eritis ignis, non v. alia telus, non v. senus, & Olympi tunc ardoribus astitit, ut mueretur medulla vino plena, & dapibus inflammata. Et S. Ambrosius. lib. 1. de parat. cap. 14. Pascitur, inquit, libidine coniugis, nectitur delictis, vino accenditur, ebrietate flammatur. Huc vocat illud, quod Noë accidit B. Alcuin. Noë quippe prius bibisse refertur, deinde senora sua nudasse. Geos. 9. 21. Biberique vltimum inebriatus est, & nudatus in tabernaculo suo. Ab hoc ordine colligit hic auctor satietatem ad libidinis viam esse, sic ille scribit interrogat. 137. Cur nudatus femur post ebrietatem secuta est? respondit, quia sapiens satietatem libido subsequitur, & S. Nilus erat. 2. de luxuria, ait, Pudicitia pura temperantia, quia mater est impudicitia. Nam, ut ait Cicero lib. 1. offic. Velus, cuiusque corporis ad valetudinem referuntur, & ad virum, non ad voluptatem. Atque etiam si considerare volumus, quæ sit in oia excellencia, & dignitas, intelligemus quam sit turpe dissuere luxuria, & delicatè, ac molliter vlcere, quamque honestum parè, continenter, seuerè. Philo lib. de Sacerdotum honoribus, ita ait: Poterit porro nil aliud est, quam præsepe breuia concupiscentia, qui putationibus rigatur, & ingluie. Ne bellis, brutisque pares simus, ore viri debemus, Dei laudibus celebrandis potius, quam cibis gloriandis, scilicet Tertollan. de resurrectione carnis, cap. 6. sic dicit. Accepisti homo te ad vorandum, atque potendum: cur non potius ad eloquendum te ad enterie animalibus distis, cur non potius ad predicandum Deo: ut etiam hominibus antistis.

3. Venter pinguis, ut Hieron. ait, epist. 2. ad Nepotian. cap. 14. crassum sinum generat, non pinguis mentem reuocem, cum Sacerdotalis sensus & contra vigili esse debeat,

& tenuis, atque idè edacitatis vitio obnoxii Sacerdotes vngi non debent, cap. non licet 44. dist. 1. Anima secia, dicebat Hætaclytus, sapientissima. Et Clemens Alexad. lib. 2. Pedag. Iubet est, inquit, anima secia sapientissima, & perficax. Vnde S. Hieron. lib. 3. ad ueritatem luminis. cap. 7. sic dicit: Quod si quis existimat, & abundantia ciborum, portioneque se perfici, & vacare posse sapientia, hoc est, & versari in delictis, & delictorum vitio non teneri se ipsum decipi. Et cap. 8. Sapientia quæ operam dare non possumus, si mensa abundantiam cogitemus, qua labore minis, & cura indiget, citò expletur natura necessitas. Nihil enim, ait S. Ioan. Chrysost. homil. 29. in epist. ad Hebræos, & habetur can. 28. de consecr. dist. 5. sic incensum est, sicut cibum bene digestum aut decellum, nihil sic saltem, nihil sic frustum acumen operatur, nihil sic agritudinem fugat, & sicut moderata refectio: sufficientia quippe cum nutrimento, & signatam simul etiam præstat, & voluptatem. Abundantia verò merbum facit, & molestias ingrit & agritudinem generat. Quod eam facit famas, hoc etiam plenitudo facit ciborum, multò autem magis peiora. Fames quippe in paucis diebus aufert hominem, & liberat ex hac vita pœnali, excessus verò ciborum consumit, & potest facit corpus humanum, & macerat agitudine diuturna, & tunc cum morte et oledeli consumit. Obsecro igitur o nostrum corpus vtiliosum, & iuuile faciamus, neque vi vitis inferamus, &c.

Quare Galenus 1. Aphorism. dicit lo exhortatione medicorum, quorum vita, & ut sapientia est, nec viuere posse dici, nec sanos esse, animalque eorum ita nimio sanguine, & dapibus quasi lotè inuolatus, nihil tenue, nihil eccellè, sed semper de carnibus, & victu, & vorticis ingulaque cogitare, cap. me talis, de consecr. dist. 3. Et Cicero in 5. Tuscul. scribit fieri non posse, ut mentis quæ, & ratione rectè utatur, animæque vires debito loco, & tempore exerceat, cibo multo ac potione distentus. Qui agrotat, ait S. Hieronymus, non aliter recipit sanitatem, ois tenui cibo, & castigato vltu, quæ amentiam dicitur, quibus ergo cibis recipitur sanitas, his & sanari potest, non quia potes morbos aliteribus conelari. Præclarè id docet S. Ioan. Chrysost. hom. 49. in 1. Corinth. Non memini, inquit, sed ipsi corpori inimica, & infestissima voluptas, ex furis debile reddidit, & infirmum, morbum i sano, tunc ex compallo, ex florente, & formoso deforme, alidum ex fragranti, ex viri inuile, ex mundo, & puro impurum; ex absoluto doloribus vltuque differtum, ex rocenti vltu, ex rebus flaccidum, ex celeri tardum, & ex sano languine, ex vltu claudum. Per hanc mille mala malignos ille patrat Satanas. Diurna exercitatio, & labores, & coletatiois & moderata mensa, & vltus simplex hilariora corpora reddunt, & formem per terea plorimom iuuant. Quæ quom videmus, fratres, quid non voluptates, perniciosaque conuicia vitamus, & simplicem potus persequimur vltum: e corpore simul, & animo rectè comparati, virtutibus pleoi, fortis atquando bonis potiamor. A ventris ingluie, & gule luxu quæ mala oriantur, explicat S. Nilus erat. 2. de gula. Et nimis ciborum copia mentem, rationemque obui alletit sanctus Augustinus epist. 86. Brutis, & ratione carentibus animalibus parem esse, qui ventri indolget, affirmat S. Ambrosius lib. 6. exameron. 3. & Petrus Blesensis epist. 85.

Quotidiano experimento vltum potus satietate aciem mentis obtundit, ciborum nimietate vltum cordis hebetat, itat dilectio edendi etiam corporum contraria sit saluti, nisi ratio temperantiz obstat illecebre, & quod futurum est oneri, substat voluptati, S. Leo Papa serm. 8. de iuliano decem

decim mensis. Frequentes igitur podagrae hanc ob causam hac nostra tempestate maxime vigent, ut Galeni eriam tempore accidisse legitur *Aphor. 6. comm. 18.* ubi sic ait: *Abiatis Hippocratis pauci podagra laborantes propter vitia moderantiam, nostris vero temporibus, vixit ad id nullis adulis, ut nihil eis addi possit videatur, iustitia est podagrarum multitudo, cum nonnulli sint, qui nec exerceantur quidem sed et cruciatibus incubant, et ante cibum bibunt vitia potant, ac venerunt videntur immunditatis. Legimus quosdam, ait S. Hieronymum. lib. 1. in Iovin. cap. 8. morbo articulari, et podagra humoribus laborantes prescriptione bonorum ad simplices mensum, et pauperes cibos redactos convalescere, caruerunt enim sollicitudine dispensanda denuo, et epularum largitate, qua et corpus frangunt, et animum. Itridet Horatius appetitum ciborum, qui consumpti relinquunt potentiam.*

Sperne voluptatem, paces empta dolore voluptas.

Ocasio amittendae sobrietatis fugienda, ut sunt conuiuia, et cetera, ubi solum comestationibus, et potationibus inseruitur. Nam, ut ait Sapiens 13. 7 *Præmbr. † Noli esse in conuiuio potatorum, nec in comestationibus eorum, qui carnes ad venterum conferunt.* Et S. Hieron. *epistol. 1. ad Nepesian. de vita Clericorum cap. 21. Conuiuia, inquit ille, ubi vitanda sunt.* Et S. Ambrosius lib. 1. *offic. cap. 10. Conuenire Ecclesiastici, ait, et maxime ministrum officii arborer declinare exteatorum conuiuia, vel ut ipsi hostilia suis peregrinationibus, vel ut ea cauere nullo se approbri lacum. Conuiuia quippe exteatorum occupationibus habent, tum etiam epulandi produnt cupiditatem. Surrepunt etiam fabulae, frequenter de leculo, ac voluptatibus claudere aures non potes, prohibere putat superbie: surrepunt etiam præter voluntatem pocula. Melius est domuitur semel exules, necessitati satisfaciendo, quam alienæ frequentet, et ut ipse sobrius surgas, tamen ex aliena insolentia condemnati noui debet presentia roa. Et refert Possid. in vita S. Augustini eum in patina sua petium ad conuiuium nunquam ire voluisse, ne per frequentiam in patina conuiuio constitutus temperantiam amitteretur modus. Et probat Gueric. *canon lib. 1. c. 4. et 48. quod clerici in conuiuio debent se ostendere honestos, sobrios in cibo, potu, et verbis.**

8 *Hinc ob temperantiam, et sobrietatem Sancti Patres ieiunium corpori passiter, atque animo salutare pronuntiant: audi S. Athanas. lib. de Virginitate. Vide quid faciat ieiunium: uerbes sanat, dissilauentes exsiccant, demones fugat, malisq; cogitationibus expellit, et mentem solidiorem reddit, et cor purgatum, et corpus salubrius, et ad iterum Dei hominem fitit.* Et S. Ambrosius lib. de Helia et ieiunio cap. 8. *Quid est ieiunium nisi substantia et imago celestis, continentia magisterium, pudicitia disciplina, humilitas mentis, castigatio carnis, forma sobrietatis, norma uirtutis, purificatio anime, misationis expensa, lenitatis cultus, charitatis illustria, sensus gratia, custodia innocentia. Ieiunium denique est infirmitatis alienamentum, alienum salutis.* Hæc Ambrosius. Principalis ergo ieiunij fructus est, quod ob temperantiam corporis sanitatem, vel e conferat, vel recuperet, illudque sanius efficiat, ut probat Medici, qui ægris statim ieiunium, inedia, dixerat præsumunt, et diutius vikotant, qui seuerissime etiam ieiunantur. ut S. Antonius, Paulus, Hilarius, Romanus, et alij. Vnde de veritate alienum est dicere, et neminem per ieiunium debilem reddi quis, ut ait S. Leo, Samon ita fortis à Deo est factus, quandoquidem mulier ieiunij eius mater macerabat co-

libros de Episcopis: Pars I.

pus. E contra arguere Diogenes venientem vitæ Chærybidem appellat, cuius nimia ingurgitatione, nihil est animæ corporique nocentius, nihil quod ingenia magis enecer, magisque pudorem confundat, nihil quod stoliditatem magis generet, atque viciat. Et Amandus Presbyter. *Vitæ, inquit, dispensant cibo, et vini potationibus irrigatum velut per genitalium sequitur, pro membrorum ordine, et de viciis est. Casta ieiunia esse, in quibus contra hostes infidias stamus, et contra Satanam pugnamus, alleluia S. Ambrosius. *serm. 25. Casta nostra sunt nostra ieiunia, qua nos à diabolica oppugnatione defendunt. Denique statim vocantur, quod stant, et commorantur in eis inimicos insidiantes repellunt. Casta planè sunt ieiunia Christianis, à quibus si quis aberrat, à spirituali Pharaone insidetur, aut peccatorum sollicitudine denatur. Christi casta ieiunium appellat S. Petrus Chrysologus. *serm. 12. Deique attem ieiunium Fratres scimus esse Dei arcem, Christi casta murum spiritum, vexillum Fidei, castitatis signum, sanctitatis tropæum. Hoc Adam seruauit in Paradiso, quem inde detraxit gula: hoc in arca custodisti hoc mandatum obseruatum demeristi. Per hoc Leui Sacerdotium exstinctum incendium, qui per ebrietatem incensum est adustus incendio. Scitè Hipercritus lib. 4. *Aphor. A nacer. Sicutum ieiunio corpus Monachi omnino de profundo eleuat, et sicut si stultus delectationum ieiunium Monachi.****

Oportet igitur moderatis epulis contentum esse 15 Sacerdotem, ut admonet Eusebius. Papa Concilij Carthag. cap. 15. ut aliorum incontinentiam, et immoderantem queant coarguere, dicente S. Clementi in *Apologetico constituto. lib. 8. cap. 50. Cum fides Presbyteri, et Diaconi Christi, sobrii esse debent, et prauitatem et cum alijs, ut possint intemperantem coercere. Liberatos enim noster Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, idcirco conuiuia adiit, ut verbo et exemplo alios temperantiam doceret, non ut seipsum palceret; qui ut modestiam videtur præstaret, et ipse continuis quadraginta diebus nihil gustauit, *Matth. 4. Somne cibum, aut potum, ut ait Apoll. lib. 1. ad Cor. 10. in laudem Dei. Quomodo, quare S. Basilii *serm. 196. in regula, manducet quia et bibat ad gloriam Dei, et simul respondet. Nimirum quando diuino beneficiorum erga te memoriam conferat, eiusmodi animi affectionem retinet, quæ ex compositione etiam corporis declaratur, ve ne tanquam securus omnino manducet, sed ut qui inspectorem habet Deum. Et quando in sumendo cibo illud sibi propitium habet, ut non tanquam ventris mancipium, propter voluptatem manducet, sed tanquam operarius Dei, ut in operibus quoque sunt ex mandato Christi, exequendis esse firmior possit. Vnde Prosp. lib. 1. de vita contemplatiua cap. 17. de abstinentia, ita dicit: *Quicquid sine quo potest vini percipitur, non sustentant natura sed luxuria causa sumitur. Veram abstinentiam inhiat citharæ temperandam docet Gregor. lib. 10. moral. cap. 31. Penultima, inquit, est quod ebrietas in citharâ si minus tenditur, non finit, si amplius, rumpitur sonat: sic virtus abstinentie, non omnino nulla est, si tantum quicquid corpus non admodum, quantum valuit, aut valde inordinata est, si corpus austerius plasmum valeat.****

Vos o Praefules si sanctorum Conciliorum decreta veneramini, illud in primis decretum Concilio Carthagen. IV. in imo corde desigite, in quo ita habetur: *Episcopus vitæ suppellectilem et mensam ac vitæ pauperem habeat; à quo mutatus est Concil. Trid. sess. 35. de reform. cap. 1. his verbis: Episcopi mediâ suppellectile, mensa, ac frugali vitâ contenti, &c. Menâ Episcopi, ait quidam modestius*

frugali

*fragilis sit & temperata, quam ille accedens de more
piè benedicit: & in qua nihil prater primam escam, &
vnum cibum iuvenientem, & duo fructuum genera, vel ad
summam aliterum obfensum simplicium ferculorum apponatur;
placenta, & quædam laud condita, & varia vitorum ge-
nera amittantur. In ea levis Sacrorum librorum semper
adhibetur, parasitus, adulatores, scurrilorum ioci, & hu-
iusmodi longè inde remoti, & post sumptam refectioem
bonorum omnium largiuntur Deo gratia supplicem reddun-
tur. Quæ tamen Conciliaris dispositio non tollit,
quin Episcopus possit aliis & diuersis vii ferculis,
si Episcopatus redditus sufficientes sint, vt aduertit
Alzed. de praelatis. Episcopus dignus. part. 1. cap. 5. à n. 59.
& præcipue n. 31. & decidit Anchar. Clem. ad nostram
ppm. 11. de censur. quod Episcopi non debent cogi
vesci cibis paucis, & vilibus, & pauperum, vt Religi-
giosi, sed in hoc casu præcipue quantitas reddun-
tiam, & Episcopi qualitas debet considerari, vt di-
cit Selu. de benef. p. 1. q. 3. n. 176.*

13. Videtur enim tenuitatem sui Christi Domini dis-
ciplina sectati sunt Apostoli, quorum successores
sunt Episcopi, qui segetem spicas manibus con-
fiscant tam simplici cibo pellebant inedium
Matth. 12. Marci 1. Luca 6. Cum numero duodecim
essent, nihil aliud quam quinque panes hordaceos,
duosque pisces habuere in delecto, Ioan. 16. Matth.
14. quibus Dominus quinque millium turbam pa-
uit. Iterum nihil omnino præterquam septem pa-
nes, & pauculos pisciculos, quando quatuor milia
vitorum facta sunt, Matth. 15. Marc. 8. Rursum
transferentes oblit sunt panes secum sette Matth.
16. adeo non erat ipsorum animus in paninis, sed in
doctrina, & exemplo Christi, vt cibatorum curam
non haberent, quin & sepe ita obreabant, vt ne
reficiendi corporis facultas daretur. Hinc Marc. 16.
ait Apostolis Iesus: Venite seruum in desertum locum,
& requiescite pusillum; erant enim qui veniebant,
& redibant multi, & nec spaiorem manducandi ba-
beant.

14. Quantum temperantiae studium in Beato Augu-
stino fuit, locuples ipse testis est lib. 10. confess.
cap. 31. Resicimus quotidianam, ait, rinas corporis eden-
do, & bibendo, & sanis est nihil illi necessitas, & aduer-
tens illam suavitatem prope no capies, & quotidianum
bikum gero in ieiunijs, sapio in feruitatem redigens cor-
poris meum. Hic me docuisti, vt quemadmodum medica-
mentis, sic alimenta sumpturus accedam, sed in ipso tran-
situs insidiat ubi laqueum concupiscentia, ipse enim
transitus voluptas est. Et cum salus sit causa edendi, &
bibendi, adiungit se tanquam pedissequa periculosa incun-
ditas, & plerumque praeire conatur, vt eam causa fiat,
quod salutis causa nec facere, vel dico, vel volo, nec idem
modis utriusque est. Nam quod salutis satis est, delecta-
tioni parum est. Et sape incertum sit, utrum adhuc neces-
saria corporis cura subsidium petat. Ad hoc incertum hila-
rescitur infelix anima, & in ea præparat excessuum patro-
cinium, gaudent non apparere, quid satis sit moderatiori
valentibus, vt obtentu salutis obumbrat negotium volu-
ptatis. Hic tentationibus conor quotidie resistere, & inuoco
dexteram tuam ad salutem meam: conforsia me vt passim;
de quod iubet, & iubet quod vult.

15. Sanctus Fulgentius Ruspensis Episcopus, vt est
in eius vita apud Sutorium tom. 1. nec morbo quidem
afflictus, carnis, vel vini vsum admisit, veritus ne
infirmitati blandiens semel intermissum vitæ rigo-
rem finis postea repetere non posset, & hoc tem-
pore cibis illi panis hordaceos, aqua potus fuit;

qui postea Traiectensis Episcopus cteus abstinen-
tiam non minuit, sed auxit, Sutorius tom. 1. in eius
vita.

S. Ioannes Chrysostom. vno tantum ferculo hot-
dei quotidie vescabatur, non comedens carnes, nec
bibens vinum. S. Basil. contentus erat pane, & aqua
Ambrosius singulis diebus ieiunabat, præterquam
in Sabbato, & die Dominica, ac in natalis cele-
bertimorum Martyrum. S. Thomas Cantuariensis,
quomodo primam delectis cibis videretur, postea le-
gumioibus tantum contentus pauperes quotidie
secum discumbere faciebat.

Tenuissimo item victu vii sunt antiqui Etemite, 18
& testator D. Hieton. se in ea eterni parte, quæ iuxta
Syriam Saracenis iungitur, vidisse Monachos, de
quibus vnus per triginta annos elausus bordaceo
pane, & luteolenta aqua vicaliter in cisterna veteri,
quam gentis sermone Syri cubum vocant quinque
ceticis, id est, atidis fibris, per singulos dies susten-
tabatur. Et idem Hieronym. in vita D. Pauli Eremia,
asserit illum in orationibus, & solitudine durasse
vitam, cibum, & vestimentum ei palma præbente.
Et in vita S. Hilariionis eius miram abstinentiam ex-
planat Palladius in Sanctiorum Patrum historia cap. 51.
Videmus, inquit, aliam quoque senem in solitudine Anti-
noi, quæ est Metropolis Thebaidis, Eliam nomine, qui
natus erat centum, & decem annis, multis signa quodam
peragebat, nec cessabat mederi agrotantibus. Concedebat
in senectute tria vicia: panis, & tria olea videri. In in-
uentate autem semel concedebat in bedomada. Et cap. 68.
Eugrium Diaconum Angeli mortui in solitudine præ-
fessum, & vaticinandi dono præditum dixit: Ex quo vici
in solitudine non seipsum laetacum, non minutum balat,
non aliquid viride, non fructum, non vnam, non lau-
derum, non carmen, non pacem, non vinum, neque omnino
aliquid ex his, quæ per ignem transiunt, præter quadam
altera cruda, & modicum aqua. Post autem sextum de-
cimam huius instituti annum propter corporis & stoma-
chi imbecillitatem ad breuitatem, quo migrans ad Chri-
stum, non nisi pisanam, id est, cellum iordanum, vel lega-
mina sumpsit & panem. Et de temperantia, ac vitæ
austeritate olim Ægyptiorum Sacerdotum tractat
S. Hieronym. lib. 1. aduersus Iovinianum cap. 9. Et multa
de temperantia tradunt Guilhelm. Alotus in suo
obscuro verb. temperantia, Ioan. Suarez Episc. Conim-
bricensis in Matth. c. 14. tract. 1. Didac. Stella enarrat,
in c. 6. Luca, Ladou. de la Pontie in lib. inscripto Hispa-
nicis idioma, Gnia spiritali tract. 4. c. 15. §. 3. Leff. de
instit. lib. 4. cap. 1. num. 1. cum sequent. Ioan. Gagne. in
epist. ad Galat. c. 5. & ad Romanos, c. 13. Bernadus. Ro-
signol. de disciplina Christiana perfectionis lib. 5. c. 33.
per totum.

Vocem illam, sobrius, de qua in text. monet 19
Hieronym. ambiguum esse, & significare non so-
lùm sobrietatem, quo sensu iam supra explicabimus, sed
etiam vigilantem. Sic Chrysost. Sobrius, inquit, ac vi-
gilantem dixit; hoc est clarissima mentis acie præditum
innumerosque habentem omnes ex parte oculis, quibus ac-
cessum cunctis præstare; sunt quippe plura, quæ incidunt,
& mentis habent aciem, puta concupiscentia, quotidiana
cura, rerumque perturbatio, & plurima id genus vndique
luminis. Vigilantem igitur esse necesse est, illam qui non
tantum sui curam habet, verum etiam reliquorum. Deceat
esse peragitem curam, qui eiusmodi est, ac spiritus vitare, &
afflictus sui suorum operibus ipsi ostendere, diuinitate em-
bra solitudine, atque industria superare, vt die noctique
exercitum, & castra peragites, labores, & sui officij munus
diligentissimi impleat, atque omnium curam, & salutem
diuine gerat. Cum Chrysostomo sentiunt Theodo-
retus, reliquique Graeci: ille enim vigilantem expli-
cat

cat, qui poffit considerare quid agendum fit. Theophylactus, perfpicuam, quique fuis rebus attentus fit, nullique huius feculi caris additus.

GLOS. VI.

Prudentem.

SVMMARIVM

- 1 Prudentiam virtutem Abbatisfam nuncupat S. Bernardus.
- 2 Prudentia non exiftente nulla eft virtus.
- 3 Epifcopus debet eſſe tanta eruditionis, ut omnia notus, & griffus, & vniuerſa opera eius ſua notabilia.
- 4 Prudentia Prælati in quibus conſiſtat, obſervatur.
- 5 Prudens eſt qui intelligentia ſua aliquid agnoſcit, ſciens vero, qui alterius iudicio rem percipit.
- 6 Prudentia ſicut ſerpens quare Prælati requirantur, effunditur.
- 7 Propter ſolidam, aut fructum ſimplicitatem repellitur quæ ab Epifcopatu.
- 8 Sacerdotium Summam Eccleſia eſſe ſtare nullum præſumat, qui Eccleſiaſtici diſciplinæ per Ordinem non ſit imbutus.
- 9 Prudentia eſt in Epifcopo, ut non ſit facilis ad credendum.
- 10 Prudentia in Epifcopo eſt, ut in negotijs arduis non ſit facilis ad determinandum.
- 11 Conſiſtus & alio iudicio in arduis ſemper procedendum.
- 12 Prudentia in Epifcopo requiritur ad reconciliandos peccatores.
- 13 Prudentia Epifcopi eſt in malignorum calumnijs patientia eſſe.
- 14 Epifcopus aduerſitatem, & tribulationes perperſi debet.
- 15 Prudentia magna in Epifcopo debet eſſe circa callationem beneficiorum & ſpiritualium officiorum.
- 16 Vigilantia & ſollicitudo ab Epifcopo non ſolum in diſtributendo beneficijs, ſed in omnibus ad ſuum munus pertinentibus requiritur.
- 17 Peritiam ſecularium negotiorum operatur Epifcopus habere.
- 18 Sobrius idem quod vigilans aliquando ſignificat.

PRUDENTIA, quam Dignus Betnatus virtutum Abbatisfam non incommode nuncupavit, adeo curam publicam gerentibus neceſſaria eſt, ut hanc vnam Salomon (optime ſibi à Deo data petendi quod vellet) popoſceret, quæ populum ſibi commiſſum regere, & in officio continere poſſet. Quæ ſane eius petitio ita Deo placuit, ut non ſolum, quam petiit prudentiam, ſed opes etiam, & gloriam, quas non petierat, cumulatimque fuerit impetratus. Eſt enim hæc virtus adeo Principibus neceſſaria, ut eadem in libris Sapientie Proverb. 8. de ſe ipſa teſtetur, Regi enim per ſe vnam Regiam principatum tenere, & legum conditor inſta ducere. Ipſius nomen Principes impetrare, & qui auctoritate plurimum valet, iuſtitie moderationem tenere. Et hæc unum poſt victis huius vim idem Salomon per euſdem prudentie perſonam ita exaggerat Proverb. 2. Audire ſapienter erit, & intelligens gubernacula poſſidebit. Et tucius Proverb. 17. Seruus ſapientie dominabitur filijs Barboſ. de Epifcopo Pars I.

fratris, & inter fratres hereditatem dividet. Cumque filius natura ſuperior ſit, & ſeruus inferior, adeo tam potens eſt ſapientia, ut ex ſeruo nun modo liberet, ſed etiam liberis ſuperiorem faciat. Hinc Ariſtoteleſ. lib. 3. politior. c. 3. ait prudentiam eſſe virtutem propriam eius, qui cæteris præſtat.

Nulla eſt virtus, inquit modernus quidam, prudentia non exiſtente. Et Cicero lib. 1. Tuſcul. quaſt. Nil eſt hominis prudentia dulcius. Et Caſſiodor. epiſt. lib. 6. epiſt. 10. Sola eſt prudentia, quæ rebus amulibus præparatur, quando in homine felicitas invenitur. Hinc Salom. Proverb. 16. accipit: Acquis prudentiam, quia præſtior eſt argento; & cap. 9. Ambulare per vias prudentia. Quamobrem metit D. Gregorius in paſtorali adguſus eos, qui tantæ huius virtutis præſidio deſtituti Paſtoris officium inuadunt, clamat, dicens: Nulla res doceri præſumitur, niſi intentio prius meditatione diſcatur. Ab imperitiis ergo paſtorale magiſterium, quæ temeritate ſuſcipitur, quando ars eſt ætium regimen animarum? Quid enim ex hoc conſequi necelle eſt, niſi quod à Domino dictum eſt, Matth. 16. Cui ſunt, & duces ſacerdotum, ac ſerui autem, ſi cæci ducunt præbeat, amb in foueam cadunt? Cæcitatem verò hanc Dominus tanquam maximum flagellum impit per Prophetam Eſai. 29. cominatur, dicens: Ecce ego addam, ut aduerſationem faciam populo huic, miracula grandi, & ſtupendo; peribit enim ſapientia à ſapientibus, & intellectus prudentum abſcondetur. Sine prudentia autem, & intellectu quid præclare poteris adminiſtrare, etiamſi omnibus ſitis virtutibus inſtructus, ſi? Hæc enim virtus ubique in litteris ſanctis ſuſtinenti anteaſetur, quoniam efficacior eſt ad res gerendas prudenter excogitata ratio, quam quæcumque ſue potentia, ſue fortitudo huiusmodi conſilio deſtituta. Vnde ſcriptum eſt Proverb. 11. Cuius ſententiam aſcendit ſapient, deſtruxitque robur fiducia eius.

Sit igitur Epifcopus tantæ eruditionis, ut omnes motus, & greſſus, & vniuerſa opera eius notabilia ſint, veritatem mente concipiat, & tam ſoto habitu reſeruet, atque ornato, ut quicquid agat, quicquid loquatur, doctrina ſit populorum. Paſtor ſit in tranquillitate, omnia diſponens, in omnibus viis ſuis prudenter agens, & in brachio excelſo gregem ſuam præcedens exemplo, & Dominus erit cum illo. Epifcopus ſit temperans, & non ſuperbus, neguriis opportunus, nonquam vero temerarius, regentis quoque auctoritate dignus, & plenus Prudentia exiſtat ꝑ Pielatus (inquit Modernus quidam) ita ut arte quadam omnibus omnia ſiat, ut legationibus frequentiores turbas, & conuentus hominum ſacerdotum ſollicitudinem nimiam interdicit, alacrioribus præſtem vultum, triſtioribus alacriorem effundat lenibus & vagabundis, ne quid pro arboris aliquid concedat, ſolidus & cauſantibus ne deneges, indolentibus & laborioſis ut remiſſum ſapius det, relaxationem, ſeq̃, & ignaſ: ut ad exercitia frequenter, & labores impellat: Ingleuiſus ut lenitioribus menſis nunquam admoſat, fragilis & ſobrius ne repellat: officioſi, quieti, manuſi, ut multa, quæ vel ad veſcendum, vel amicum, vel conuerſandum pertinere largire minus permitat. Ita prudens debet eſſe Prælati, ut ſi aulicis ſive triſtitia, comiſ ſive ſcurritas, ſeruus cum incandiat, iunctus cum ſeruitas: irafatur ſed modici oburgat, ſed non committat: corrigat, ſed non acrib: diſſonantes interdum, ſed cauſi: laudet etiam, ſed non proſeſſum: blandiat quoque ſed gramin, remittat, ſed non licentia.

Vnde in cap. qui Epifcopus 13. diſt. ſic legitur. Qui ſ Epifcopum

78 De officio, & potestate Episcopi.

*Episcopus ordinandus est, antea examinatur si sit prudens, si doctus, si moribus temperatus, si peragit, si semper suis negotiis caveat, ut in princip. dist. 36. ibi. oportet ordinandum esse praeletem. ubi D. Acun. 1. & citat Menoch de arbit. lib. 2. cap. 216. Nam cap. si quando, de prescript. except. 1. n. 3. Nam ultra scientiam, qua praefulgere tenetur, sapiens debet esse, cum scientia, & sapientia inter se differant secundum Aristot. de Anima. Prudens est, qui intelligentiam suam aliquod cognoscit: sciens vero, qui alterius iudicio rem percipit. Terent. in Eunuch. Et prudens, & silens vivam, vovensque prece: cum adductis per Bobadil. in sua palamca lib. 1. cap. 3. à princ. & cap. 9. Prudens ideo debet esse Praelatus, quia ars est actum, regimen animarum. Vnde docuit Dominus Praelatos, dicens: *Episcopi prudentes sicut serpentes*, volens, ut serpenti similes in hoc calstiaot, ut nempe blandi sint, ac tractabiles, omoiunque naturae se accomodent, vique vigilantissimi semper, ac circumspicaces sint, veluti ipse serpens, qui semper collo arque pedore erecto incedit, circumspiciens undequeque, ut à reposito, quo casu offendi posse, malo, silulius consistat. Nam 7 propter hostidam, aut hostiam simplicitatem repellitur aliquis ab Episcopatu, ut habetur in cap. Petrus 19. dist. in hae verba: *Petrus Dicitur, quem à vobis electum asseruit, amicus, ut dicitur, simplex est.* & nulli quoviam hoc tempore talis in regimine arcis debet consistat, qui non solum de salute animarum, sed etiam de exteriorum salute, & cautela sitat esse sollicitus, sit humilis, & affabilis, & in sensibus scripturarum canis, & acutus. Hinc Gregor. ita dicit: *Non sit Abbas, qui sibi sapiens esse videtur, nec est in suo sensu humilis.**

8 *Qui Ecclesiasticis disciplinis per ordiorem non est indutus, & temporum approbatione diuini stilpendii eruditus, nequaquam ad Summum Ecclesiae Sacerdotium aspirare praesumat, ut ait Zozimus Papa in epist. ad Iulianum Episcopum, relatus in cap. 2. § 5. dist. Vnde David 1. Regum 5. prius ea gratia Spiritus sancti donum scientiae percipit, & postea administrationem regni assuevit. Hinc etiam Salomon Eccles. 1. prius ait, tempus tacendi, & postea tempus loquendi, quia veritas prius tacendo discitur, & postea loquendo praedicatur. Hinc etiam Dominus 1. Paralip. 1. prius ponit verba sua in ore Prophetarum, & postea constituit eum super gentes, & regna, dicens ad Hieremiam: *Ecce deus verba mea in ore tuo, ecce constitui te hodie super gentes, & super Regna.* Et Saluator noster ipse Dominus Iesus Luca 2. prius in medio Doctorem sedit audiens illos, & interrogans, & postea praedicare exipit, quia prius quisque discere, & postea praedicandi officium accipere debet. Deinde Math. 10. prius Apostolos docuit, & postea eos ad praedicandum misit, dicens: *Episcopi ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae.* Sic etiam post Resurrectionem prius illis sensum aperuit, & Scripturas explauit, & postea dicit eis: *Euntes in universum mundum, &c.* Vnde cum Math. 14. de quinque panibus, quoniam militia hominum vellet resistere, prius panes accipiens fregit, & postea Discipulis dedit, & per eos demum turbis apposuit, quia Sacramenta legis, & Prophetarum prius differendo exposuit, & postea eorum scientiam Discipulis de dit, & per eos suo demum fidelibus dispensavit.*

9 *Prius est prudentia permanet, ut Episcopus non sit facilis ad credendum, nam hoc inter omnia virtus prudentiae contraria est ynnu, quod primo loco cavendum est, ut ait Dioscorus Bernardus ad Eugenium lib. de consuetudine, c. 1. his verbis: *Est à Eugenio vnum volum. cuius si se sentia immutat, poterit agnos, quos noni, ex**

*hi, qui Cathedras ascenderunt, sedebis, me iudice, solitarii: hoc est, facilius credulitate, cuius calidissima vulpecula, magnorum neminem compari sicut causi versutia: ex qua ipsi sunt pro nobis multa nascuntur ira, tunc innocens frequens additio, unde prauidia in absente. Sec. Ioannes in Extravag. Diuini, de peris, ita ait: *Nos mala contra aliquem dicta aulorum prius credere, quam probare.**

*Secundo ex eadem prudentia fluit, quod Episcopus 10 io negotiis arduis non sit facilis ad determinandum, sed sumpto ad cogitandum spatio, diu multumque res expendere debet, omnia circumspicere, & considerare, iuxta Sapientem dictum Prov. 4. *Oculus tu rella videt, & palpebrae tuae praecedunt gressum tuos, & Prov. 9. *Qui sellum est pedibus affertis, & docet nos. Iste Apostolus ad Timotheum 1. cap. 3. *Nemini cito manum imponas, nec communis peccato alieni.****

*Tertio ex eadem prudentia prosens, ut Episcopus 11 negotia, ardua sine aliorum consilio non deciderat, iuxta illud Prov. 11. *Ne transgrediaris terminos antiquos, quos praeservari patris tui. Eccles. 12. *Sine consilio nihil facias, & post factum non paraveris, & ibidem: *Ante omnem altum consilium procedat te, & Tobias consultat filio suo, ut semper consilium à sapiente requirit, Tob. cap. 1. *Qui agant, dicit Sapiens Prov. 3. cum consilio, reguntur sapientia. Et Horat. lib. 3. carm. od. 4.*****

Pro consilio experti mole vni sua.

*Et sanctus Bernardus non abunde in sensu tuo, sed alieno magis acquiescat consilio, & iudicio. Qui de sua vni sententia omnia gerit, ait Iulius, superbum hunc iudicabit magis, quam sapientem. Et alibi: *Qui neque ipse consulere, neque alteri parere scit, extremum est ingenium. Nemo adeo sapiens, qui aliorum consiliis non iodegat, nemo adeo magnus, qui ad infinitum etiam monita demittere se non debeat, incipit esse minimus, qui inferiorum consilia minime quaerit, ut scit Symonachus lib. 4. epist. 7. & monach Leo Imper. c. 4. *omnem altum consilium antea, inconsulta eorum rerum irallatio huiusmodi tua est.* Attende tamen à falsis Prophetis, id est, consiliatoribus, quorum consilia, ut ait idem Bernardus, Deo non sunt odorifera: caute igitur audienda sunt eorum hominum consilia, in quibus non consistit vigere timorem Dei, aut qui affectibus carnis obnoxii sunt.**

*Quarto ex eadem prudentia emascitur, ut Episcopus 12 in reconciliandis peccatoribus sit diligens, & cautus, nam Christus Dominus hoc tantum diligit, ac curat, ut dicat Ioan. 3. *Si diligis me, pasci oves meas, hoc est in quo mihi summe placeat: ere potes, si eos qui me offenderunt, mihi reconcilies, hoc enim ego sanguinem fudi. Quod igitur adtentius eacretium, quam erecto in Deum corde per varia loca discurrere, quaerendo, sitiendo, & procurando aomatum salutem? Nam vnus finis, vnus scopus, vnica consolatio, vnicum refrigerium Pastoralis officij est, adducere animas ad cognitionem, & amorem Dei. Apost. ad Philip. 3. vocabat conuersos à se, gaudium meum, & corona mea. Hoc autem maximum laborum omnium laudamen. Mens mea solidata est, & in Christo fundata, dicebat Sancta Agatha. Quantum vero eatorqueri debeat Episcopus, quando subditi peccant, nobis demonstrat Chrysost. hist. 3. in Acta, his verbis: *Quando aliquem vestrum peccare contingit, emoror, nisi videat similes dolere examinatos, nisi accitatos, iuxta eorum ipsorum inuicem eorum meorum non sit merum, nam quae ipse mihi, si non non praesentat.***

Quinto ex eadem prudentia manat, ut in calum- 13 niis undignantium patiens: oon enim arbitretur Praelatus,

Prælatum, quantacunque pollent sanctitate, posse se omnino eundem invidias, detractioes, & calumnias malignantium, sed contentam se à talibus contentiis, nec eximere eorum scandalum, quia in tali casu Dominus dicit Matth. 19. *Cui sunt, & datus eorum.* Quod mirum sit omnes contradicunt tibi? Nomen de Domino dicit Sanctus ille Simeon Lucæ 2. *Eccæ posui tibi hic in signum, cui contradicetur?* Et David. *Adversarios Reges terra, &c.* Et Hierem. *Omnes contradicunt mihi;* & Aedum ult. *Discessit hac notum est nobis, quod obique se contradicunt.* Si igitur circa culpam tuam Apostolicos mones sedando contentiis, age gratias Deo; quemadmodum Sancti faciebant, & lato animo cum David Psalm. 138. *Adversarios suos ego, & contemptus, tamen iustificationes tuas non sum abstinui.* Et Psalm. 68. *Dominus propter tu salutem approbavit, operuit confusio faciem meam, extraxerunt faciem suam fratribus meis, &c.* Quare? *Quia zelus domus tue comedit me, & approbra extraxerunt me occiderunt super me, id est, zelus acquirendi animas tibi me coegit ad humilitatem Apostolicam secundam.* Scio Domine quod non ex ore potentium, sapientium, ac compatiens incedentium, sed ex ore infanctum, & lacteorum, id est, simplicitatem, & contemptorum Apostolorum, voluisti sapientiam tuam ac gloriam perfecte manifestari. Qui in hac vita, dicebat quidam Sanctus, ad linguas dolosas tenderet, non potius intentioni suæ, & incuti animam totas intendit, nonquam Deo

14 inferret, neque hominibus viliis erit. Nam quod ad utilitates & tribulationes perpeti debet Episcopus, vnde Bernard. ad Eugen. lib. 2. cap. 5. *Agnosce, inquit, hereditatem tuam in Christi Cruce, in laboribus multis.* D. Paul. ad Corinth. 2. cap. 5. *Quoniam tribulationem passi sumus, foris pugnantibus, tunc ipsi.* Et ipse Christus Apostolus, quorum vicia repræsentant Episcopi, dixit: *Eccæ ego mitto vos, sicut oves in medio luporum.* Hinc etiam Innocent. III. in cap. qualiter, & quando 2. de accusacionibus, dicit Prælatos non posse omnibus complacere, eum ex officio suo non solum arguere, sed etiam increpare, quia etiam interdum suspenderent, nonnunquam verò ligare debeant, & ideo frequenter odium multorum incutiant, & invidia patitur, in quibus diffidendum non est, imò in labore, & zelum, in fame, & siti laborandum, impendentes sua, & seipsum pro animabus, quamvis dura fronte sint, quia nosse Apost. 1. ad Corinth. 13. non dixit, plus omnibus fructificavi, sed plus omnibus laboravi, &c. & nihil tam durum, quod ductori non cedat. Vnde Dominus ad Prophetam dicit Ezech. 3. *Dado frontem tuam duriciem fructibus carnis.* Et Prælatum, qui partes suas explet cum Propheta Alich. 6. dicere poterit. *Popule meus quid tibi debui facere, & non feci?* Ergo, inquit Bernard. serm. 10. super Cant. *pallor emendationis, sed multo magis vitionis; qua sola decet de omnibus reges regere, & servare; vigor quidem, ne cedat vitionibus, sed per instantia persécutionem viriliter sustinere; servare autem, ut nulli capiat voluptatibus, nulla inoleverit emendatione, nam non sibi vivere studere, sed ut, qui pro se mortuus est. Cum infirmis infirmetur, oratur cum scandalizanti, sua vitam (si oportet) ludat ludans, cum hoc sit frater docendum, & socius fructuum, non solum pro fratribus cum Moysa delere de libro vite, & cum Paulo anatema esse à Christi.*

15 Scio ex eadem prudentia fuit, ut Episcopus circa collationem beneficiorum præcipue eorum, & spiritualium officiorum debitum adhibere sollicitudinem, & vigilantiam, cum eorum sit tantum dispensator, iuxta illud nostri Apost. 1. ad Corinth. 4.

Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores misteriorum Dei. Iam præ oculis habere debet illud 1. ad Timoth. 5. *Testificor eorum Deo, & Christo Iesu, & electis Angelis, ut hac entiditas sine praedictis (id est, sine prædicatione iudicii) nihil faciens in alteram partem declinando (id est, nihil agens prædicationem) manus eorum nemini imposuerit, neque communicaverit peccatis alterius.* Vacante igitur beneficio otandum est. Oportet Dominum quem elegimus, &c. Ait. 1. *Tu Domine nostri, quid in hac distributione ego presens nota attendere ad carnem, & sanguinem, sed elegere ministrum tibi fidelem, & Medicum visum amicum tuo sanguine redemptum.* Animadvertente Pastori vigilantissime quomodo Lucæ 6. pernotavit Dominus in oratione, & manè elegit Apostolos. *Elige, ut commendat Bernart. ad Eugenium lib. 3. curas præbatus, non præbatus; quia in curia potius deficiunt boni, quam meliorantur mali. Affusa potius cunctanter, & remittens, quam volentes, & currentes. Compelle illos intrare, qui præter Domini timentis nihil, nihil sperant nisi à Domino: in castro bene meriti, qui suis in consilia prouidi, in iubendo discessi, in dispendio induturi, in agendo strenui, in liquidando modesti, in aduersariis severi, in perscrutante deuoti, in zelo solerti, in misericordia non remissi, in uis non obliui, in cunctis non effusi, in curia rei familiaris non anxii: qui quod reuerentia excusant, abstinent non recusant: qui vulgus conservant, sed docent: diuites non pauperes, sed terrent: pauperes non grauant, sed sanctos: qui orandi officium generant, & in omni re plus fident orationi, quam sua uoluntate, vel labore: qui se amantibus exhibent, non verbis, sed opere: se reuerentis exhibent, sed alii, non sibi; qui humiles cum humilibus duris duri arguant, malignantis coercant, reddant retributionem superbis: qui non de dote uolunt, & patrimonio Crucifigi, se, vel suos dista stellant, & vigilantia, & sollicitudo ab Episcopis non solum in distribuendis beneficiis, sed in omnibus ad suum munus pertinentibus magnopere requiritur, ut ex variis secretarum litterarum locis clare dignoscimus. Nam in Aitibus Apostolorum dicitur cap. 10. Attende uobis, & omni gregi, in quo uos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Et paulo post. Propter quod vigilate, &c. Et Apost. nosse 2. ad Timoth. 4. Tu ueri vigila, in omnibus labora ministerium tuum imple. Et ad Rom. 12. postquam officia singulis Ecclesie gradibus conuenientia enumerat, Episcopo tribuit præ omnibus nominatim sollicitudinem, dicens: *Qui præstis in sollicitudine.* Et ad Philipp. 2. ait quod Timotheus iuncta affectione sollicitus erat pro illis. Et ad Hebr. 13. Obediote præpositis vestris: ipsi enim peruigilant pro animabus uestris.*

Aduertendum denique duxi etiam secularium negotiorum oportere Prælatos petitiu habere, cum subditis suis non solum spiritualia, sed etiam carnalia subditia ministrare debeant, exemplo Christi, qui turbas sequentes non solum verbo docebat, sed etiam uirtute sanabat, & corporalibus alimentis reficiebat. Vnde autem Prælati hæc omnia plenè possint perscrutari, secularium negotiorum oportet eos habere solertiam, ut eorum cautela, & Ecclesie seruentur indemois, & cuique necessarii pro suo modo ministrare. Vnde Gregor. scribens Clero, & nobilibus Neapolitanis, lib. 8. epist. 40. relatus in cap. Petrus 19. dist. sic ait Petrus Diaconum, quoniam à uobis electum officium, omnino (ut dicitur) simplex est, & nobis, quia talis hoc tempore in regimine debet acceperit, qui non solum de salute animarum, verum etiam de exteriora subditorum uelut, & cautela sint esse solerti, &c.

GLOS. VII.

ORNATUM.

SUMMARIUM.

- 1 *Gravitas debet esse in incessu Episcopi, ut scilicet rursus, & moderato gressu incedat.*
- 2 *Honestas debet esse in habitu Episcopi, ut non sint vestes incisæ, aut diuersæ colore.*
- 3 *Munditia adhibenda est non odiosa, nec exquisita nimis.*
- 4 *Vestibus non debet esse affectatus, sed naturalis, & simplex.*
- 5 *Religio non est in habitu, sed in corde.*
- 6 *Indumenta mollius animi molliorem indicant.*
- 7 *Episcopi nec fulgida, nec sordida vestibus se ornare debent, sed inter utramque mediam quoddam est capiendum.*
- 8 *Cenarum, aut vestium extra necessitatem curam gerere, vel infelicium est, vel inuoluntarium.*
- 9 *Episcopi superfluum quatuor esse debet ostenditur.*
- 10 *Hæc non cultus vestium, non equarum fastus, non amplius adificiis, sed gravitate morum, & altum honestate cognoscitur.*
- 11 *In vestibus non est glorandum, cum eam vermes & gignant, & perdant.*
- 12 *Praeclum declinare ad austeritatem vicia in mensa, vestibus, & munere seruatorum, expeditum, & officium.*
- 13 *Pompa in fastu plus scandalizat hominem seculi, quam adificat.*
- 14 *Ecclesia auctoritas non consistit in fastu Praeclari.*
- 15 *Honori reverentia debetur, non diuitiis, & vestibus.*
- 16 *Moyse Israelitici populi Principi in vestibus, vestibusque quotidiano nihil fasti, sed simplicitatem, singulatatemque priuati hominis exercebat.*
- 17 *Elihu Principi, & sine fastu vivebant.*
- 18 *Sanctus Marinus factus Episcopus eandem in vestibus utilitatem habebat, quæ apud se prius fuerat.*
- 19 *Sanctus Augustinus vsus suis fragilis, & parca mensa.*
- 20 *Sanctus Basilus victum, & cultum abstinenti sumit.*
- 21 *Sanctus Eusebius vestitu moderato vsus fuit.*
- 22 *Temporum diuersitas non mutat fortissimè pauperum, aut morum hominum.*
- 23 *Concil. Trid. sess. 15. de reformatione cap. 1. refertur.*

Non solum Episcopus debet esse ornatus in interioribus, quæ consistunt in virtutibus, & vitæ sanctimonia, unde inquit Hieronymus, *ad Nepesium*. Vis scire quia Deus querat ornatus? habeo iustitiam, temperantiam, prudentiam, fortitudinem: nihil enim hoc monili pretiosius, nihil hæc gemmarum varietate, distinctius: hæc enim ornamento tibi sunt & secunda. Sed etiam in exterioribus, quæ consistunt in quatuor, videlicet cibo, & potu, de quibus egimus apud 1. & in incessu, & habitu, de quibus agemus in præfati. In incessu debet esse gravitas, ut scilicet raro & moderato gressu incedat, ut sic gravitate itineris, olste odar grauitatem mentis. In habitu debet esse honestas, ut non sint vestes incisæ, ut ioculatorum; at ita diuerso colore, vel non aptæ religioni clericali, seu caræ, dummodo nec fulgidis, nec sordibus se vestibit, ut ornet. Nam, ut ait Ciceron lib. 1. *offic. 7. adhibenda est modica diuitia non odiosa, neque exquisita nimis, solumque fa-*

giat agrestem, & inhumanam negligentiam. Eadem ratio habenda est vestibus, in quo, sicut in plerisque rebus, mediocritas optima est: quæ mediocritas locundum S. Ambrosii lib. 1. *offic. cap. 19.* in eo posita est, ut vestitus non sit affectatus, sed naturalis & simplex; neglectus magis, quam expetitus, ut honestati, vel necessitati nihil accedat nitidi. Capitali igitur Ecclesiæ parum æstimentur pudici, sibi quæ probro sunt & ignominie. Patem, ait S. Cyprian, *lib. de habitu Verginum, se integritas in omnibus præstet, nec bonum corporis cultum infamet. Mundi pompa & deliciis iam tunc renouanciamus, cum meliore transgressi ad Deum venimus. Ornamentum, ac vestium insignia, & lenocinia formaram non nisi profectum & impudicæ feminis congruam.* Et nullarum fore pretiosior cultus, quam quarum pudor vilis est. Natus curis, S. Hieron. *epist. 47. c. 1.* sordidum ostendit animam. Et S. Bernardus in apologia ad Guilelmum Abbatem, *Apostolus* (sic) ita loquitur 1. ad Timotheum. 6. habentem victum & vestitum, hoc contenti sumus. Nobis autem est pro victu satietas, nec vestium appetitus, sed ornatum. Queritur ad induendum non quod vilius, sed quod subtile videretur: non quid repellat frigus, sed quid superbiere compellat; non denique, iuxta regulam, quod vilium comparari potest, sed quod venustius immo vanius ostentari. Quia de seculo, quantumlibet bonitatis, etiam si Rex, tametsi Imperator illa fuerit, non tamen nostra horribili indumenta, si suo sibi modo preparata fuerint & aptata. Caterum quod in habet, inquit, non est religio, sed in corde, bene, ex cordis ingenuitate sine dubio procedit quicquid foris apparet visum. Vanum est vanitatis notam ingerere corpori, & exteriori superfluitati, interiori vanitatis indicium esse. Melius indumenta, animi molliorem indicant. Non tam curaretur corporis cultus, nisi prius neglecta fuisset mens inculta virtutibus. Quod vetò non solum vanitatis, sed etiam insipientie sit peccatis indul vestibus, collegit S. Gregor. *hom. 14. in Evangelium*, dum ait, *Quid pro sola inani gloria vestimentum pretiosum queritur, ut ipsa testatur, quia nemo vult ibi pretiosus vestibus indui, ubi ab aliis non potest videri. Quæ perierint illud Secretum ad Xenophippem coniungit singularem se vestis indumentum, ut ad pompam spectandum prodiret, delatum. Hanc, loquitur, non spectanda causa, sed potius ut spectetur, habet, sicut habet Alian. in lib. de varia instur.*

Quare Episcopi nec fulgidis, nec sordidus vestibus se ornare debent, sed inter utrumque, mediam quoddam est capiendum, quod eleganter describit S. Hieronymus, *epist. 2. ad Nepes. c. 11.* Vestes pulas aquæ dulces, ut candidas Ornatus & sordes pari modo fugienda sunt, quia alterum delicias, alterum gloriam redeat. Non abique amicta lineo incedere, sed pretium vestium hiearum non habere laudabile est. Alloquitur ridiculum, & plenum delectos est, refecto matris pio quod sudatum, orationemque non habet, gloriari. Quod monet & Eusebius, *epist. 32. cap. 11.* Vestis, ait, non solum munda, nec sordida, & nulla diuersitate notabilis: ne ad se vtriusque præteritum, turba consistat, & dignum monstrum. Vnde de S. Augustino Possidius Calamensis Annistis ita scribit in eius vita c. 11. Vestis eius, & calceamenta, & lectulatio ex moderato & compositi habebantur, nec mirida vtriusque, nec abiecta plurimum: quia his plerumque vel vestitus se insulenter homines solent, vel abiecerit, ex vtroque, non quæ Iesu Christi, sed quæ sua sunt idem querentes. At iste haec, ut dixi, medium tenebat, neque in dexteram, neque in sinistram declinavit.

Id episcopus docet S. Basil. *homil. 24.* quæ est de legendis libris Gentilium: *Conuenit, inquit, aut vestem extra necessitatem curam gerere, vel infelicium esse, ut ait Diogenes, vel inuoluntarium. Nam circumdatus & comprehensus est, atque appellari a quo corpore confusus affore, atque impudicum esse, aut alieni nuptiis infideli.* Quid

Quid enim apud eam, qui sapit, differre potest re-
nucem, fumpcioſumque veſtem iocudere, an villem
ſerre, modò ſatis hæc ad frigus, caloremque ſecun-
dum fuerit? Et ad hunc modum etiam in reliquis
quicquid neceſſariis vſum excedit vitandum, ne-
que corporis pluſ ornatus dandum eſt, quàm quan-
tum animæ proſit. Nam viro generoſo, & vere hæc
digno appellatiue non minus fuit probum laſci-
ue ornari, vò corporis eam ſuperuacuum gerere,
quàm alia aliqua nota ſine affectu præui per igno-
rantiam affici. Omne namque ſtudio adhibere, vt
corpus quàm optimè ſe habeat, ſeſe cognofcentis
non eſt. Neque ſapiens illud præceptum iocelligen-
tis, nos admonens quẽdãmodum non id quod
aſpicitur, eſt hamo. Excellenti enim quãdam opus
eſt ſapientia, per quam noſtrum quilibet (quicu-
que ſit) ſe ſe cognofcat: quæ profeſſa mente mi-
nimè purgatis non magis enenire poteſt, quàm lip-
pienim ſolem aſpicere. Hanc verò animæ purgati-
onem, vt ſemel, & quod vobis ſaris ſit dicam, volupta-
tes per ſe ſus eripiant. Hæc ¶ ſupellex Epifcopi ni-
hil autem, aut argenteum continet in ea auro,
vel argenteo ornatum exiſtit, vel ſericum, vel ſericis
diſtictum, abſt eolorum varietas / aulæ vel tape-
zia, nil acu fit pectum, vel variè contextum, nec ſtu-
diòſè elaboratum vt pluriſ ſit artificioſum, quàm res
ipſa / menſe ſimplici curio, vel panno ſternantur;
ſigna, & tabule profanaſ teſtificantur, nec thalami
ad vſum huiſpium pretioſos ornati, quàm reliqua
domus exiſtant: equi tantum neceſſarij alantur; in
medijs omnem luxuriam, piſctas, & inania orna-
menta, ac delicias euitet, nil demum in eius domo
ſit, niſi parum & ſimplex, quod Dei zelum, & rerum
ſeculi contemptum præ ſe ferat. Conſuetudiniſ ta-
meo loci ratio habenda eſt, ne dignitas Eccleſiaſti-
ca vileſcat. cap. Epifcopi & diſt. maxime vbi Epifcopi
etiam principes temporales ſunt, vel Cardinales
me citato in hoc loco Mauric. Alzed. præceſſent. *Epif-
cop. digni. p. 1. c. 5. n. 33.*

Inde S. Bernadus ad Epifcopum Londonien. *epiſt.*
24. ſic ſit: *Non licet tibi de facultatibus Eccleſiaſia luxu-
riari, & ſuperfluitatibus conſumere; ſed ſolum vnuere:
non licet dicari, non licet conſanguineis excellere, non
licet palatia edificare. Denique quicquid præter neceſ-
ſariam vſum, ac ſimplicem vſum de altario resi-
net, tam non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.* Et Chry-
ſoſt. homil. 59. ad Timoth. 1. ſic ait: *Ege audacter dixe-
rim Eccleſia præſulm mihi præter vſum, & vſum
habere oportere, ne ad iſta trahantur deſiderio. Edifi-
cationibus autem (inquit Bernad. *epiſt.* 18.) non cultu
vſum, non equorum ſeſſu, non ampliè adſcipi, ſed
grauitate marum, maturitate conſiliorum, altum ho-
miſtæ, ſtudij ſpiritualibus, & operibus bonis. Po-
ſſunt enim pompæ ſeculi ſeſtæſtra deſtruant illud
Eccleſiaſiaſticum Cantic. 1. *Nigra ſum, ſed formoſa,
nolite me conſiderare quod ſuſa ſum; quia decolorauit me
ſol: id eſt, Chriſtus, quod ad litteram ſignificat Eccle-
ſiaſia eſſe exterius quidam nigra ab Cruci mortificatione,
& contemptum externi fulgoris, interius tamen for-
meſum, propter duriciam deſectum pudicitiam.**

Vos ô Præſules de vobis non gloriemini, dicitur
huius vas gloriæ voluptate priuabunt. Videte quàm
incerta, quàmque inſtabilis ſit præſentis vitæ glo-
riæ gloriæ gentes in re, quàm vèrnes & gignunt,
& perdunt, vt panderat religioſiſſimus P. Fr. Dominicus
de Ieſu Maria in ſeſentenario ſpiritualis par. 1. c. 8.
p. 347. Igitur ſi ſanctorum Conſociorum decreta
veneramini, illud in primis dixeram Conellij Car-
thag. I. V. (cui Beatus Auguſt. inſeruit) in ima cor-
de deſigite, vbi ſic habetur: Epifcopus vilẽ ſupel-

lectilem, & menſem, ac victum pauperem habeat, &
dignitatis ſuæ auctoritatem ſide, & vitæ meritis
quærat, & in Conc. Trident. ſeſſ. 25. de reſormat. cap. 1.
ita cautum eſt: *Epifcopi modicis ſupellectilibus, menſa
ad fragili vſum contenti, teneant ne in tota curia domo ali-
quid appareat quod non ſimplicitatem, Dei zelum, ac va-
nitatem contemptum præ ſe ferat. Hec ſequendum eſt docu-
mentum, & antiqua Sanctorum Patrum in hac re exem-
pla, ſi vt demandata ſi eorum ſingularitas, qui audacter
documentis, & exemplis antiquarum Patrum contra-
dicunt, & allegant oportere temporis ſeruire quaſi Spiritu
Chriſti Euangelica norma mutari debeat cum tempo-
re, ac opinionibus, & aſſectibus hominum ſeruire, cum po-
tius omnia tempora ſint Euangelica inſtitutione confor-
menda, & iuxta normam Euangelicam atque Apſtoliſ
ſpiritum reſormanda.*

Quoniam Ioannes Gorf. in ſecunda parte ſuorum
epitum collegit egregium opusculum, cuius titulus
eſt de temperantia, & modestia Præſtorum, in quo
multa ſcit digniſſima ad hoc inſtitutum refert, &
ab eo in vovum collegit vtiliſſima nuper Præſol In-
ſigis ſanctitatis, & ſpectatæ virtutis vlr, Dum. Fr.
Bartholomæus ſi Martyribus, operæ pretium exiſti-
maui, pauciſſimis verbis ſummam illorum compre-
hendere. Statuunt igitur hæc conſolutionem. Ex-
pedientiũ, & efficaciũ eſt Prælatum declinare ad
auſteritatem vitæ in menſa, veſtibus, & numero ſer-
uitutum, & reliquis pertinentibus ad ſtatum ſuum,
quàm hominibus ſecularibus in talibus conformari.
Quam quidem conſolutionem multis probant, &
du, quæ poſſimum Prælati ad illam non ſequen-
dam mouere poterant, in medium adducunt, illiſque
ſuo ordine eleganter reſpondunt.

Non igitur ſpiritualis profectus ſubditum po-
teſt Prælatiſ huius temporis mouere vt ab illa di-
cedant conſolutione, quia conſtat hæc ratione eis
nihil præficere, cum huiusmodi pompe plus ſcanda-
lizet homines ſeculariſ Principes, quàm alius ar-
met, quàm ædificet. Ex hoc enim conſtat ad mo-
tuationem, inuidiam, cupiditatem, indignationem,
&c. Habent enim ex præcepto B. Petri 1. cap.
5. *Non dominatur in clero, ſed forma ſalutis præſe
anima. Vnde propter hoc tenentur illiſ forma humili-
tatis, & ſobrietatis. Viuentes autem ſaſtate, po-
tius ſunt forma ambitionis, cupiditatis, vanitatis;
dum hoc ipſo ſubditos ſuos ad ſimilia compellunt.*
Exemplum enim Prælati quodammodo cogit ad ſi-
milia, iuxta illud Pauli ad Galat. 3. *Tu cogis gentes
inducere, &c.* Sed quantum attinet ad hoc Scripturaſ
allegare, cum experientia hoc ipſum euideoter cla-
met? nam vnde tanta deorſo Principum, & alio-
rum ſecularium ad antiquos Prælatos, tantaque te-
uerentia, niſi quia tales pompas vilipendebant, tum
etiam, quia videbant eos eſſe fideles diſpenſatores
bonorum Eccleſiaſticorum, laſiſſimè eis commo-
dicabant diuitias ſuas. Poſtea verò videntes eos in
pompis eas conſumere, non ſolùm retraxerunt ma-
num, ſed ipſa etiã Eccleſiaſtica bona inuſuerunt. Sed
vt excuſentur, forẽ dicens: Si viuimus, vt confor-
memur illiſ, qui viuimus. Ad hoc reſpondet noſter
Apoſtolus ad Roman. 12. *Nolite conformari huic ſæculo,*
&c. Nec deſerendũ eſt malignis moribus, quia, vt inquit
Plutarch. in apoph. regum eſt audire male cum ſecuris
bonis, & Saluſt. ſi laudari laudari, & ab improbis im-
probare aqua laus eſt, & Alu. alius diſſicere laudari
eſt. Nondum felix eſt, longi ille, ſi nondum te turba de-
ridet. Et ideo de ſe ipſo ſæ beatitudinẽ attribuens
dicebat Seneca de vit. bea. cap. 23. *At ibi quod ar-
gumentum eſt recti / contentis malis diſſicere.* Dico
etiam. Sic viuimus ne imet alios. creſcebamus, cul
reſpon

respondetur quod non est erubescenda humilitas Christi, neque vilitas, quæ propter eam suslinetur. Dicant deinde. Sic viuitus non reputatur avari, & hypocritæ, si fuerimus in talibus cæteris peccatoribus. Hæc ratio vim habet aliquam, si non esset alius modus, rationabilior, & iustior, per quem à cordibus hominum hæc opinio euelletur. Verissimum enim est oportere Prælatos amouere debere à se suspensionem avaritiæ, & hypocritiæ, cum debeant proximis bonam famam, sicut Deus bonam conscientiam. Vnde facit quod si Prælati paritè uiuunt, & nihilominus mille modis extorqueant pecuniam, & thesaurizant, iste in dubio abominabilior est eorum delictus, & eorum hominibus coeque peribitor, quàm illi, qui splendide uiuunt. Quamobrem ita visum suum inflicere debet, ut avariis æstimator, & pecuniæ congregator.

- 14 Nec etiam potest Prælati moueri ad hoc genus viuendi splendidi propter Ecclesiæ auctoritatem, quia eum honor sit premium virtutis, ipsi tenentur esse suas dicere, ut homines præcipue propter virtutis honorem, non propter saltum, & pompam. Vnde exquirentes honorem hac ratione docent errare oues suas, scilicet, ut putent splendorem uitæ, veram esse causam honoris. Hinc Dominus Luca 16. dicit quod hominibus alium est, abominatio est ante Deum. Beatus Iacob. cap. 2. damnat illos tanquam acceptatores personarum, qui honorant diuites ob vestem fulgidam, &c. & spectant pauperes, & Bernard. ad Eugenium lib. 4. de considerat. Tu Pater procedis deauratus tam multa circumdatus varietate. Oves quid hic capiunt? si auderem dicere demonum magis, quàm hominum passim hæc. Socine faciebat Petrus? Sic Paulus iudebat? Absque his crederetur Apostoli, & Apostolici viri posse impleri saluare illud mandatum: Pater omni munda, Ioan. 21. Neque enim sine Episcopis bonis, & gloria Apostoli fuerunt, qui tamen dicere poterunt, 1. ad Tim. 6. Hæbentis aliena, & quibus regnauit, his contenti sumus. Et illud Al. 1. Argenteus & aureus non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do. Item si Episcopi in hoc zelant auctoritatem Ecclesiæ, cur suis curant in seruitutibus, & ab illis statim derelinquant? immo & aliquando nudari patiuntur? Hæc etiam addo, quid Principes, ac nobiles patiuntur irridere, quàm reuerentur saltum hunc: pauperes autem minus audient ad tales accedere, ut ab eis passim uita suscipiant. Eos videntes eos in otio, & epulo viuere, se vero egentes, & in laboribus vitam ducere, inuident eis, atque derident: quos si viderent in humilitate viuere, amarent, atque eorum exemplo labores suos aquanimiter ferrent.

- 15 Si enim ex omnium Philosophorum, & gentium communi consensu vii tantum virtuti honor, dignitas, auctoritas, & reuerentia deberetur, quod virtus rerum omnium domina sit, ac regina: quo iure magis hunc Episcopi auctoritatem promereri poterunt, quàm virtutis, ac sanctitatis præstantiam? Nam qui diuitis, qui vestibus, qui fastu exhibetur honor, is plane falsus, indignus, & fucatus est. Rectius nē eum à Seneca dictum est, Non faciat equum meliorem aurea frons, nec hominem meliorem fortuna ornamenta. Quomodo enim in auro & gemmis, & in ipsa etiam corporum pulcritudine ceteris licet aurum aliquid verum, aliquid autem adulterium; gemmas item veras, & adulteras; corporis etiam pulchritudinem veram, & usuratque ipsa tribuam, aliam verò arte, fallacis, & fuci quædam: ita sanè mirari nemo debet, si honor aliquis, atque auctoritas vera sit, quæ meritis & virtute comparatur: fucata verò aliò alia, quam

multis & imperiali rerum æstimatoribus opibus & potentia tribuunt. Quare Episcopi Ecclesiæ Principes vetis honorum fontibus omisit, qui virtute & viri integritate comparantur, fucatos & fallaces, qui inasolitis splendoris insignibus adipiscuntur, exquirent non debent. Id eum calamitosa illa ætate sub Aoriocho tyranno, quando Sacra omnia violata sunt, corrigisse memorant historie Machabeorum 2. cap. 4. cum Principes populi & Sacerdotes patrii honores pro nihilo habentes, Græcas glorias optimas arbitrabantur: patrii enim honores erant, qui virtuti, qui Religioni, qui Fidei, & meritis vitæ reddebantur, quibus cum Sacerdotes destituti essent, ad falsos hominum titulos, nempe opes, & apparatus, pompasque Ethnicorum confugiebant.

De primo licet illi populi Principe Moyse non ab hominibus, neque per hominem, sed à Deo elato, in eius vita Philo Iudæorum discretissimus lib. 1. scribens, sic ait: Solus hic omnium, qui conuincit principum gesserunt, non aurum, non argentum in thesauris eundem, non tributa exegit, non palatia, non lausfundia, non greges, non familiam, non reditus, non alia que sibi parant, quænam posset habere omnium harum rerum copiam: sed existimans animum pauperis iudicium esse mirari materiales diuitias, hæc quidem ut cæcis contempsit, illas verò naturales, perspicaci que honorant: in vestibus, nullaque quotidianis nihil præ se ferens fastus traxit, sed simplicitatem frugalitatemque exercebat priuati hominis. Regem autem in his solis agebat, quæ verè sunt regis: ut sunt continentia, fortitudo, sobrietas, scientia, prudentia, scientia, industria, tolerantia, iustitia, voluntatis contemptus, ad virtutem exhortatio, oburgationes, castigatio, neque peccantium legitimo, & recti facientium laudes atque premia. Hæc dicitur ille. Sed ut in viro singularibus fauoribus à Deo cumtato non ita mira hæc videti possit, & quæ ita facile omnes imitentur eadem gratia non fufficit, videamus quid an & ex Gentilibus mutuari possint, qui paria quasi fecerint, & ceterè vniuersis non omnino paucis se se perfectioribus offert, nobis tamen paucos adducere satis est. Socrates sibi gratulabatur, quod iuxta naturam viuens, ac paucis assuetus, aurum, purpuram, gemmas, ebur, aulæ, & reliqua que dicitur delicias nec copere, nec egere, quas dicere solebat magis necessarias agendis tragædiis, quàm ad vitam uitæ, Bruton. lib. 5. cap. 12. & taceatur in theatro vita humana rom. 1. lib. 5. pag. 863. Catix Regio eum ad Alexandrum Macedonem multa oblatione, fercula optata, quoque optime optimis misisset, his haud opus esse Alexander Macedo dixit, cum cibo communi, pane & aqua hæc tantum sibi stomachum conciliare posset, Bruton. lib. 1. Facetissimum Alcámenes Teleuchi filius rogante quodam cur adeo parce viueret, tantas opes possideret, quæ, inquit, qui multa possidet, non ex libidine, sed ex ratione viuere debet, Bruton. lib. 5. cap. 22. Alexander Severus Augustus, & Princeps orbis in conuiuiis suis aurum plane neciebat. Potan. cap. 2. de splendore. Si ergo terrea illi Principes Christum ignorantes, & in ipsis adhuc infidelitatis, & idololatriæ tenebris agentes folio rario solo lumine, hoc & videtur & sequenti sunt: quis ferat Episcopum pauperis Christi vires gerentem, & exemplo, atque doctrina sua hominibus ad contemptum terrenorum honorum adhortantem, inter epulas, & magnifica coeuiuium, interque cæteras aureas & argenteas, splendidasque misistotam cæteris vitam agentem? Sed ne iuopes exemplis ex nostris videamur, afferre libet, quæ & multo diuiores fortè nos offendere possent.

De Dião Martino (quem Apostolici patrem fuisse cauit Ecclesiæ) in eius vita scribit Sulpicius: Fastus

verò Episcopum Turonensis idem constantissimi perscrutabatur, qui prius fuerat, eadem in corde humilitas, eadem in vestitu vilitas, atque in complacito Episcopi dignitatem, ut propius adnotari non deserviat.

- 19 De Diuo vero Augustini oratio, frugalitate, & parsimonia scribit in eius vita Possidonius in hunc modum: *Adversus usum vel frugalitatem & paritatem inter cetera de legumina etiam carnis aliquando propter huiusmodi, vel quosque infirmorum convalescebat. Cichlearibus samentibus argenteis utitur, cetera vasa, quibus mensa eius cibi inferebantur, vel vitrea, vel lignea, vel marmorea erant, non necessitatis inopia, sed propositi voluntas. Denique meriti iam proximo testamentum nullum fecit, quia unde faceret pauper Christum, non habuit.*

- 20 De Diuo Basilio hic scriptum legitimos: Erat autem Basilus in victu & cultu abstinentissimus, vna tantum iuncea amiciebatur: homi cubstrabat, totis sepe noctibus vigilabat. Demum obit corpore per abstinentiam consumptio, cum oibibus, ac pelle tantum superflus esset.

- 21 De sancto Exuperio ita scribit Hicetoyum. *epistolam. 1. Sanctus Exuperius Tholosæ Episcopus vidua Sarapentis minister, siccioris palatii alius, & ore pallens iunioris saepe conquisit alienis, omninoque substantiam Civitatis viceribus erogavit. Nihil illi datus, qui corpus Domini equitibus vivis, sanguinem porat in vitro. Huius sedate vestigia, & ceterorum qui virtutis illius similes sunt, quos Sacerdotium & homiliores fecit, & pauperes. Qui hoc exemplo mirabilis? quis oon obliquesca corpus Domini, quod oec ipsis quidem Angelorum manibus pro dignitate tractetur, canistro vimineo circumferri? Quo affodit ferebatur in pauperes Christi, qui Christum tam humili vase circumferebat? quomodo suis parceret facultatibus, vi pauperes alere posset, qui oec ipsis quidem nitribus pereperit? quomodo splendidam domum, atque familiam esorientes pauperibus aleret, qui vt aigentes, oculosque vestiret, altaris quoque ipsa nudaret? Tales ergo Praefatus ista sua exelsi corporibus, ista vix sobrietate, & parsimonia adversus mundi Monarchas Ecclesiam Christi tutati sunt: oos vrinam eorum labore cooerant, & aodiam retinemas. Sed ad hoc certissima via est eorum iohare vestigia, quando (vt nobilis ille historicus dixit) impium existimantibus retineant, quibus initio partum est. Que vbi desuerunt, nec ipsa quidem caput mundi Roma stare diu potuit: Imperium enim summis laboibus, & inedia partam, noo durus Aonibal, sed crudelia bella, sed lous, & opulenta bellis perocicioiora dissoluerunt.*

- 22 Nulla poterit se tueti excofatione, qui aduersus praedicta Sanctorum Patrum exempla temporum diuersitatem obliuiscit, quis, etiam si alicuius fortasse momenti esset si cum tempore, aot fortunæ paupertas, aut mores hominum motarentur, tamen cum eadem sit pauperibus indigentia eadem in hominibus morum corruptio, eadem ambitio, auaritia, luxus, fastus, & imtemperantia, eadem casus eodem modo semper operati, hoc est, ad idem inclinare necesse est. Non ergo fastus fastio, non luxus lous, non opes opibus, non delicias deliciis, sed humilitate fustis, sobrietate lous, paupertate auaritia, & asperitate delicia supetande sunt. Quis autem adeo meotis inops est, qui non videat omnia mundi vitia cum tempore adoleuisse? quando enim tot hæresum monstra Ecclesiam ita infestauerunt, veratuo, ac pene oppreserunt; quando ita luxus, auaritia, ambitio, libido, delicia, ludi, epule, splendor vestium, ceteraque victorum irritamenta, & cupiditas ipsa (malorum omnium seminatricem inuaduerunt;

Quantum verò Ecclesie procreta, & ministri (qui his malis opem ferre debuerunt) à maioribus suis hoc ipso tempore degecerant, siue probitatem spectare velis, siue docendi facultatem, siue elemosynarum largitatem, siue sobrietatem vix, siue infractum animum ad omnia pro sibi commissio gregis pericula subeunda: Denique si Diuo Cypriano credimus, quò mundus magis ad finem properat, ad magis velat senectute, ac vetustate conficente in deteriora prolapsus est. Sic enim scribit aduersus Demetrium: *Brevitatem in duos singulos, & decreuit, ac deficit in agris agricola in mari nauis, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Putasne tantam posse substantiam rei senectute exillere, quam prius parua mensura adoleuit, & vergita mensura poluerit? Adiuuatur necesse est quocumque, sine iam proximo, in occidua, & extrema deuerit. Sic Sol in occasu sui radios mirum elare, & ignes splendore laxatur, sic declinantis iam cursus exolevis caribus luna tenetur, & arbor, qua fuerat ante viridis, & fortis, arboribus rancie, si postmodum sterili senectute deformis. Et fons, qui exundantibus, prius vena, largitur profusum, sinclius deficiens vix modico sudore destitit. Hac sententia mundo data est, hoc Dei lex est, vt omnia orta occidant, & omnia senescant, vt infirmorum fortia, & magna moriantur, vt cum infirma, & diminuata fuerint, finiantur. Hæreticos Cyprianus. Si igitur cum temporibus omnia patitur mala creantur, maliori ergo virtute prudentia, sollicitudine, vigilantis, temperatiooe, ac disciplina eget, quicquid tot malis corrigendis, atque curandis praefectus est. Meliori enim nascuto in faciori tempestate, & peritiori medico io grauiori ægritudine, praefectioreque ducte in desperata victoris opus est. Quare oon habet quicquid fastuosè viuit, & quotidie splendide epulatur, magnosque famulorum greges alit, & io hoc tam magnos Ecclesie reditus, pauperibus profuturos, insumit, quo se illa ratione tutatur.*

Elegantior hoc ipsum apertissimis declarat verbiis, omnemque penitus excofationis ansam præcipit Concilium Trid. sess. 21. de reformatione. 1. in hæc verba. *Operandum est, vt huiusmodi Episcopos ministerium suscipiant que sua sine parces agnoscant, ac si non ad propria commoda, non ad diuitias, aut luxum, sed ad laborem, & sollicitudinem pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Non enim habitandum est fideles reliquos ad religioem, innocentiamque facilius instaurandos, si praepositi sues viderint morem, quia mundi sunt, sed amorem saltem, ac celestem patriam cogitantes. Hac cum ad restituendum Ecclesiasticam disciplinam præcipua esse, Sancta Synodus animaduertit, aduocet Episcopos omnes, ut secum ea saepe meditantes, saltem etiam ipsi, ac vix alicuiusmodi quod est veluti perpetuum quoddam predicandum genus, si muneris sui conformis ostendant: in primis vero ita mores suos omnes componant, vt reliqui ab eis frugalitatem, modestiam, continentiam, ac (qua non tantopere commendanda Deo) sancta humilitate exempla potere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginiensi non solum imbet, vt Episcopi, modesta supellectili, & vasa, ac frugalitatem contenti sint, verum etiam id reliquos vix gerere, ac tota vix deum canere, quod oportet, quod à Sanctis hoc instans, se dicunt, quod qui non simplicitatem, Dei salutem, ac vnitatem contempnunt proferant.*

GLOS. VIII.

Pudicum.

SUMMARIVM.

1. Castitas preiosissima omnium, maximaque possessio.
2. Pudicitia id est, qui non modo corpus illibatum conservat, sed qui neque intus, nec, vel gestu lenitate ostendit.
3. Pudicitia in primis est habenda, qua amissa omnis virtus corrumpitur.
4. Libido sanum criminum fomulus est.
5. Impudicitia quid sit ostenditur.
6. Pudicitia sibi sit ostendatur sine temperantia.
7. Castitas omnibus permixta, sed maxime Ministris Christi Altaris.
8. Castitas dignitas magna.
9. Castitas honorem Deo similimum reddit.
10. Apostoli excepto Petro inter castos agnoscebantur.
11. Discipuli Apostolica castitatis emulatores fuerant.
12. Paulus Apostolus perpetuum colat colatum.
13. Sanctus Cyprianus a sua conversione in castitatem colat.
14. Sanctus Augustinus vigilantissimus suis castitatis cultor.
15. Sanctus Gregorius Nazianzenus in virginitate amorem semper exarsit.
16. Priscus Presbyter ex suis castitate, ut nec quidem a sua muliere sibi ministrari pateretur.
17. Castitas sicut omnes virtutes, donum Dei est.
18. Carnalis nemo potest esse, nisi Deus det.
19. Castitas Dei gratia occurrente, nobis operantibus tradita est.
20. Carnis afflictio diversis penitentia operibus fuganda.
21. Evaristus Presbyter hybernus nobilibus in pascuis se emegabat, ut carnis afflictione effugeret.
22. Sanctus Franciscus nudum corpus in nubibus volutavit.
23. Castitatis amor in intimis animi recessibus oculari non potest.
24. Mulierum similitudinem diligenter cavendam Sanctissimus hominum saluti illustratur.
25. Mulieres sunt via iniquitatis.

M A C H V. Basilios lib. de Virginitate cepit, & elegantibus verbis fons hauriat, ut castitatem preiosissimam omnium, maximamque possessionem, naturalem divinx effigiei pulchritudinem, que hominem incorruptibili Deo simillimum facit, tenere ament, acriter complectatur, cuius custodiam. Et ostendit Apostolus perpetuum castimonie cultor, & laudator eximia suam amantissimum hortatur Timotheum, ut sit pudicus. Hinc vocem, pudicum, id est, veterendum, interpretantur ibi Anselmus, & quidam Latinique, quod nihil admittat, quod castitati villo modo repugnet. Tertullianus lib. de cultu faminarum, ita de pudicitia scribit: Cum omne templum suus illarum in nos & consecratio Spiritu sancto, cuius templi aditus & Amissio pudicitia est, qua nihil inordinatur, nec profanum inferri sinat, ut Deus ille, qui inhabitat, inquinatam sedem derelinquat. Hinc, ait Sanctus Hieronymus lib. 1. adversus Iovinianum, cap. 10. significat respectum naturam castitatem, & moribus, ut nimirum non modo corpus illibatum conservet, sed neque intuitu, vo-

ce, gestu levitatem castimonie inimicam, & probrosum ostendat, quia in omni gradu, & sexu tenet pudicitia principatum. Vnde Apostolus ad Timotheum, cap. 4. vers. 12. *Esse exemplum fidelium in castitate, ut vel ex te uno discant, quam parum, & integrum vivendum sit.* Et cap. 5. vers. 1. *cauet ut necessitas ac monitionis tempore cum iunioribus feminis agat, in omni castitate, hoc est, eximia membris, aspectus, sermonis, operis puritate, ubi S. Chrysostomus, homil. 13. in omni castitate. Non modo ait, abstinenti congressum vitium cave, verum omnem suspitionem, vel obsequium aditum claudat, quia adolescentulorum colloquia corpori suscitantes difficile carent. Et idem Apostolus ad Titum 1. vers. 7. ait: *operetur cum esse continentem, ubi S. Hieronymus. in comment. intelligit, id est, ab uxoris amplexibus.* quod etiam in Concilio. Cathagineni II. can. 2. statutum fuit in hęc verba. *Omnibus placet, ut Episcopi, Presbyteri, Diaconi, vel qui Sacramenta continent, pudicitia cultores etiam ab uxoribus se abstineant, ut quod Apostoli decuerant, & ipsi servantes antiquis, nos quoque celsedionum, habetis in cap. cum in praeteritis, & in cap. seq. 84. dist.**

Dei summi viri, inquit S. Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum cap. 30. *vox est pudicitiam in primis esse retinendam, qua amissa omnis virtus ruit.*

Vnde S. Ambrosius de Caino, & Abele, cap. 3. sic ait: *Sanum criminum fomulus libido est, que nonquam manere quietum patitur affectum, nolite servet, de acheris, de fœmine exeat, a negotio abducit, & ratione renecat, auferit consilium, amantem inquietat, lapsus inclinat, multum peccandi modum, & inexplebilis scelerum fons, nisi moris amantis extingui non potest.*

Et S. Gregorius lib. 31. Moral. cap. 32. impudicissimæ huius bellæ exortandos fœces in amotas: De impudicitia, inquit, cœcitas mentis, inconsideratio, inconstancia, precipitatio, amor sui, odium Dei, affectus præsentis sæculi, timor autem, vel desperatio futuri generantur. Et S. Ambrosius in cap. 4. Luca, sic ait: *Esquum quasi clavis suffigitur anima corporis volupcratibus, & cum semel adhaeserit cupiditativum demersa terrene, difficile in altum potest, unde ferenda, sine Dei favore remaneat. Alium enim suorum vincula laqueis, & secularium deliciarum illecebris obnoxia iam tenetur.*

Vnde S. Hieronymus epist. 10. ad Furiam cap. 3. attestat frustra ostentari pudicitiam sine temperantia. Quid, inquit, necesse est nos lascivie pudicitiam, quam sine comitibus, & appendiciis suis continentia, & parentate fidem sui facere non potest.

Hinc S. Augustinus serm. 249. de tempore. Omnibus, inquit, castitas permixta est, sed maxime ministris Christi Altaris, quorum vita altorum debet esse eruditio, & iudicium saltem predicatio. Talis enim decet Dominum habere Ministros, qui multa contemplantur carnis corruptionem, sed peius concupiscunt castitatis splendorem, & totius honestatis fulgorem in populo exemplum. Magna enim est cultus dignitas, ut inquit S. Bernardus epist. 45. ad Henricum Senenensem Archiepiscopum, in hæc verba: *Quid castitate decorus, qua mundum de immundo conceptione servat, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit? Differant quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate, non vitio. Sed & si illius castitas felicitas, huius tamen sortis esse cognoscitur. Sola est castitas, qua in hoc mortalitatu, & loco, & tempore statum quædam immortalis gloriæ repræsentat. S. Cypillus Hierosolym. catechesi 12. illuminatum: Non ignominiam castitatis gloriæ: Angelica enim est curatio, & super bonitatem hac perfectio: parcamus se poribus, qua locum debent fieri Sol. Ne propter parvam voluptatem, tantum ac tale corpus polluerimus. P. a. autem non est ad bonam precationem.*

tum, longæque autem est et, & æterna vercedendia. Angelus obambulans in terris fuit castitatis operator. Beatus Ambrosius lib. 1. de Virginitate. Neque mirum, si, si probus Angelus militaret, quæ Angelorum moribus militat. Castitas enim Angelus fecit, qui tam feruens, Angelus est: qui perdidit, diabolum. S. Basilii lib. 8. de Virginitate. † Magnam re vera, quidam ait, ac præclaram virginitas est, quæ, ut totam simul explicem, hominem incorruptibilem Deo simulandum facit. Hac autem profectio non à corporibus ad animas manet, sed civitas corporalis anima propria & præcipua sua, cum præiosissima integritate corpora quoque incorrupta servantur. Et quæ castitas hominem Deo simulandum reddit, facit & charissimum, quia morum similitudinem amorem conciliat & gloriatur, quæ charitate Deo inimici coheret: Deum enim charitas est, qui manet in charitate, in Deo manet, & charitas Deum in se, loquitur.

- Deo simulandum hominem reddit castitas, non modo enim ipse audior & hortator, sed etiam Ecclesiasticis præcipit, & castissimis castorum sponsus esse voluit, cuius exemplo Virgines ita exhortatur S. Augustinus lib. de Sancti Virginitate, cap. 17. Sequimini Agnum, quia & Agni caro virgo Virgo. Hinc enim in se remanet ædum, quod matri non abstulit conceptus & natus. Merito cum sequimini virginitatem cordis & carnis quocunque ierit. Et sanctus Ambrosius lib. 1. de Virginitate, Quid est, inquit, castitas, virginitas, nisi experta contagio: ut integritas? atque enim Aulicum, quem postquam existimaret, nisi transiret in desertum, cum caro non videtur corruptibilem, dicitur non esse experta contagione: Christus Virgo Virginitatem sponsum Inter castos ag: em ducunt Apollonii, de quibus S. Hieronymus lib. 1. adversus Iovin. cap. 14. † in Excepto Apollonio Petro, cum non sit manifeste relatum de alio Apollonio, quod uxores habuerint, intelligere debemus sine uxore eos fuisse, de quibus nihil tale Scriptura significat. Assumpit in Apolloniam relinquere officium coniugis, & quatuor persona Petrus dixit ad Dominum Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & sequi sumus te, inquit quæ omnia, & Christo nomen: ut uxores. Et in fine Apologia sua pro libro in laudationem ad Patrum. Christus Virgo, Virgo Maria utraque fecit virginitatem dedicare, Apolloniæ, vel Virginitati, vel post nuptias continentie: Episcopi, Presbyteri, Diaconi, aut virgines eliguntur, aut vidui, aut ceteri post Sacerdotium in æternam pudici.

- Eiusdem Apollonice castitatis emulatores factum ipsorum Discipuli, ut referunt sanctus Cyprianus heresi 38. & Tertullianus lib. de Monogamia. De sancto Luca, & Marco ita scribit sanctus Hieronymus in catalogo Scripturarum Ecclesie. Vixit Lucas otiosus, & quatuor annos uxorem non habuit. Marcus primum Alexandria Christianum convertit, constituit Ecclesiam contra doctrinam, & vita continentia, ut annos sexulorum in Christi ad exemplum sui egregio.

- Clementis, Timotheus, & Titus virgineum illud hoc ex castissimis fuit Magistri Pauli Apostoli, vberibus fixerunt, quem perpetuum colloisse coelibratum testis fuit Tertullianus lib. de uxore. Epiphanius heresi 18. Hieronymus epist. 12. ad Eusebium. Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio cap. 4. Hilarius in Psalm. 137. Ambrosius in cap. 7. prioris Corinthiæ. Chrysostomus Theodorus & alij Gizele in cap. 4. ad Philippenses.

- Cyprianus à sine conversionis initio castitatem coluit, de quo S. Hieronymus in catalogo Scripturarum Ecclesiasticarum, ita scribit: Penitus Diaconi Cyprianus usque ad duri passionis diem, cum ipso exilium sustinens, egregium voluimus vita, & passionis Cyprianus reliquit, de quo in hoc volumine Petrus ita loquitur: Insuper fidei sue prima rudimenta nihil aliud credidit Deum, quam si continentiam tueretur. Tunc enim idolo

Babof. de Episcopo Pars I.

utrum posse fieri possum & sensum ad plenam veri capacitatem pervenire, si conceptus carnus robusto atque integro Sanctionem vixit calaverit.

Sanctus Angelus castitatis fuit vigilantissimus emulor, de quo in eius vita ita scribit Possidonius eius discipulus, cap. 16. Feminarum intra domum eius nulla ququam conuersa est, nulla mansit, nec quidem germana, quæ vidua Deo servavit, multis temporibus usque in diem obitus sui præposita ancillarum Dei vixit, sed neque patris sui filia, & fratris sui filia, quæ perierat Deo servabant: quæ personæ Sanctiorum Episcoporum Concilio in exceptu posuerunt. Dicebat vero nunquam debere cum levis Dei, etiam castissimam, in una manente domo, ne aliquid scandalum, vel offendiculum hostili exemplo poneretur infirmioribus, & ne tentationibus humanis perirent. Et sequenti cap. 17. pergit narrare idem Possidonius in hæc verba: In visitationibus vero domum veniebat ab Apollonio definitum Iacobo 1. ut nonnulli populi, & vidua in tribulationibus constantius visitaret. Et si forte ab aliquibus factum, ut videretur, vel saluaretur, & rogaretur, nunquam sine clericis testibus ad eam intrabat: vel solus nunquam est loquutus, nec si secretorum aliquid interesset. Et si forte ab agrotantibus ab hoc peteretur, ut pro eis in præsentem Deum rogaret, etique manus imponeret, sine cura peregrinaret. Exornantur autem monasteria nonnulli virginitatibus necessitatibus visitant. Vnde ipse Augustinus lib. 8. Confessionum, cap. 12. amarissima cordis contortione lachrymarum flumina profundens, melior cuique vitam ut inchoaret, submississimè Deo supplicans, tantum etiam beneficentiam conloquutus, ita Deum continentie largiorem alloquitur: Converteris ita me ad te, ut nec uxorem quaerere, nec aliquem stem facili huius.

S. Gregorius Naz. in carmine de calamitate animæ suæ. Adibi, inquit, inoffense aliquando huiusmodi quidam videre visus sum, & ex quo facili in virginitatem eorum exarsit. Virgines due in præcipue subintendit candidas vestibus indutas, ambrosio formosæ, æque eiusdem ætatis, quarum una substrugebatur, itaque ad tales usque dimittebant. Ad hoc ipso capiti velo non modo caput, sed etiam quæque ipsas obducunt, osculorum in terram defixas tenebant. Quorum ex aspectu morsum valde perfrussum fuit: sic enim mihi persuadebant, quæ humana conditione multis maiora, atque angustiora esse. Ha perit quoniam ne aspectu suo exultatorem perfrusset, erga nos quæque benevolentia affert, sed quæ ad filium suum amplecti cuperant. Percussitque mihi quantum essent, unde venissent, altera castitatem sive nomen esse dixit, altera temperantiam, quæ Christo Regi assidentem celestium Virginitum pulchritudine delectarentur. Atque ad me conuersa: Age, inquiribat, fili, mentibus nostris mentem tuam, & faciem faciem tuam: ita futurum est, eximio quodam, & singulari splendore prædium in celum feramus, atque iuxta immortalitatem Trinitatis fulgorem collocemus. Hæc habita cruciæ per celum ferebantur.

Vitus Presbyter, ut refert S. Gregorius lib. 4. dialog. cap. 11. ex fuit castitate, ut ne quidem à suamultitudine sibi ministrari pareretur, quæ cum autem ad monasterium tam moribundo, & animam agentem, ut tunc vitalis adhuc in eo spiritus vocet, exploraret, ille collegetis viribus in hanc vocem eripuit: Recede à me mulier, adhuc ignotus visus, tolle paleam, & sic visus Apolloniam Principibus Petro, & Paulo terram mulierum, & comitatus, in celum euntes. Et idem Gregorius lib. 3. dialog. cap. 16. refert de Martino, sive Martino solitario, quod è petra ei aquam necessariam præberet Deus, qui cum decemisset mulierem videri non videre, & quædam hoc cognito ad eius speluncam accessit,

86 De officio, & potestate Episcopi.

accessit, & cum humi depreffa facie deprecantem, etique confectum fugientem ad fatigantem vique intravit fuisset, eodem die mortem obierit, en quod Dei famulum impio auctu contraxisset. In Præteritum Spirituali Joannis Euirati cap. 117. dixit sentio quidam: Filii, sal ex aqua est, & si appropinquaveris aqua, contritus solvitur, & deficit; ita monachus similiter ex malice est, itaque si appropinquat maliciæ, solvitur & ipse, atque in id deficit, ut iam Monachus non sit.

- 17 Sicut omnis virtus, ita & castitas donum Dei est. Vnde et ipse Paulus Apost. deprecans carnis stimulum, audiuit à Domino: Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Et S. Augustin. lib. 10. Confess. c. 19. his pro castitate obtinenda Deo verbis supplicat: *Tota spes mea Domine, non nisi in magna qualis misericordia tua. Da quod iubes, & inde quod vis. Impera nobis continentiam.* Et cum scirem, ait quidam

- 18 (scilicet Salomon, Sap. 8. vers. 1.1.) quia t nemo possit esse continens nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, scire cuius hoc esset donum, ad Dominum, & deprecatus sum eam. Per continentiam quippe colligitur, & redigitur in votum, à quo in multa defleximus. Animus enim te amat, qui tecon aliquid amat, quod non propter te amat. O amor, qui semper ardes, & nunquam extingueris. Charitas Domini meus accende me. Continentiam habeo, da quod iubes, & iube quod vis. Hinc Origen. Quia vult, ait, capere verbum quod de castitate posuimus est, petas, credens dicenti, amen qui petis accipis. Matth. 7. ubi volentem gratia non denegatur, cum tibi Dominus dicit: Petas, & dabitur tibi, &c. Hinc S. Augustin. in T. Salem. 117. Vnum vult Deus Jacob. Nemo, ait, presumat votibus suis reddere, quod voverit: qui se horriat, ut vocat, ipse adiuvet, ut reddat. Quod se ante conversionem suam non intellexisse, deplorat lib. 6. Confess. cap. 11. Proprium inquit, virum credidem esse continentem, quatenus nobis non eram confusum, cum tam stultum essem, ut nescirem sicut scripsum est, Sap. 8. nemo enim posse esse continentem nisi in dederit. Vtique daret si genua interno pulsarem aures tuas, & fide solida intellexim in te curam meam.

- 19 Quare, ut Dei gratia concurrente, nobisque operantibus illibatum castitatem tueamus, etiamque adminicula, & præsidia sustentemus, & conferemus, efficacia ad adiumentum, ut quis cum Apostolo 1. ad Corinth. castiget corpus suum, & de in seculum tenet digat, dicatque sibi cum S. Hilariōne, cuius sensus titillat diaboli, & pubescens corpori voluptatum incendia fugebat. Ego, ut refert Hieronymus, in eius vita) assele faciam, ut non calcitres, nec te hordes alant, sed palea: fume te conficiam, & fuis: grasi ore vobis pendere: per auras indagabo, & frigora, ut cibum parum, quam lassissimum copiam. Herbarum ergo siccis, & paucis carycis post triduum, vel quadratum deficientem animam sustentabat, orans frequenter, & passens, & rastro humum fodiens, ut ieiuniorum laborem labor neperis duplicaret. Neque dicti huiusmodi à diabolo carnis dimittit, & afflictiones in feruente adolescentia, sed etiam in frigescente sequebatur bonos optinuit, hic enim ignis nonnisi morte exstinguitur, vnde S. Gregor. Nazian. in carmine de vita sua calamitate, & agit acvix feneis molis lachrymis, vigiliis, & orationibus aliisque asperitissimis exercitationibus, & macerationibus, & exactissima discipline custodia carnis stimulos coëtere posuit. Et S. Hieron. ap. 11. ad Eustachium de castitatis virginatati c. 3. sic ait: O quæres ego ipse in vestra solitudine, & solis ardoris exsilio, putabam me Romanis interesse deliciis: sedebam solus, quia amaritudinem repleti erant, horrebant sacra membra differenda,

quædæ lachryma, quædæ gemitus, & si quando repugnans somno uncinis oppressisset, nuda humo ex ossa herencia culebatur. Pallebant ora ieiunio, & meo desiderio quædæ in frigore corpus, & ante hominem sua iam carnis promeruum sola libidinum incendia bulliebant, itaque omni auxilio destitutus ad lesu iacebam pedes, rigorem lachrymarum, cruce tergebam, & repugnanti carnem heredemadarum inedia subuegebam. Meum me clamantem, dum crebro iacebam cum nolla, nec prius à pectoris cessasse verberibus, quam rediret, Demum increpante, tranquillitas.

Vnde ad effugiendas huiusmodi carnis afflictiones diuersa penitentiæ opera plures Sancti egerunt.

Euaristus Presbyter hybernus noctibus in paurem, S. Bernardus in lacum descendit, ut gelidam aquarum frigore calorem corporis temperarent castitati infestum, ut refector in una ipsius lib. 1. cap. 3. & 4.

Audomarus Tiscomensis Episcopus in vepribus. B. Francisus nudum corpus in nubibus volutavit, ex S. Bonavent. cap. 5. in eius vita, ut hac castigatione voluptatem carni infam edomarent. S. Gregor. lib. 1. dialog. cap. 1. narrat de S. Benedicto Abbate, quod malignus spiritus magno amoris igne ferui Dei apimum in specie fœmine olim ab ipso visæ accenderit, sed illi vitærum & vepsum iusta densa succrescere fructu conspiciens, nudum se in illis spinatum aculeis, & vitærum incendis proiecit, ubique diu volutatus, tota ea eis corpore vulnerans exiit, & per cutis vulnera eduxit & corpore vulnus mentis, quia voluptatem traxit in dolorem. Quidam Dominicani Ordinis religiosi nomine Dominicus à scorto sollicitus in ardentes prunas se iniecit, & illæ sus petmanit, ut referi Thom. Cantuari. lib. 1. Apom. c. 30. Simile quid præstiterit Sancti Eremie Maritiani, & Iacobus, ut est apud Suetonium in eorum vita 14. Ianuar. & 15. Febr.

Et quanta inquit ait S. Augustin. & quam lugenda peruerfuit, ut videret, quomodo Christus suo sanguine redempt, luxuriosus quique propter votum continentiam libidinum diaboli vendat: Peræ animi nimum plangenda, & miseranda conditio est, ubi curd præterit, quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine, quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transiit, & approprium infelicit animæ permanet. Ne igitur in huiusmodi incidat iniquitatem, si Sanctos prædiles carnis sue flammis aspernare à se abiciunt, inuicem non valent, bonorum saltem consortia quere, consulens S. Gregor. Nazian. in sermone de anima sua calamitate, in fine, his verbis: Cum castitatis amor in intus animi recessibus occultari non posset, primum cum his hominibus visis consuetudinem contaxi, quod mœrmoni vinctula fugerunt, & sequi à mundi contagiosis abrapunt, ut Christum Regem animi penitus sequantur, hic non sine magna gloria potum effertent: hoc ego singulari amore, ac tate pectore compellenti, spem celestis ducis habebam, excusque omni umar vult beatitudinis temperantia ac frugalitate collam subieci. Quæ quidem mei curam gerebat, me amabat, me ad amplissimam gloriam pertrahat, me denique in Christi manibus acceptum collocabat. Post quædam bonorum consortia occasione libidinis vinnitai deuia, quod est turissimum propugnanda castitatis asilum, & persurgam. Fugite, ait Apostol. 1. ad Corinth. 6. fornicationem. Et S. Augustin. serm. 11. Deuotio 15. postulat, qui est 150. cap. 1. Quod libidinem, inquit, fugiendam esse surgeremus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus viciis prædicauerit resistendum, dum contra libidinem loqueretur, non dicit: Resistite, sed fuge fornicationem, &c. sic contra reliqua vicia.

Deo

Deo auxiliante debemus in praesenti resistere, libidinem vero fugiendo separare. Ergo contra libidinis impetum approbando fugam, si vult obtinere victoriam. Nec ubi verendum sit fugere, si castitatem patrum desideras obtinere. *Vnde Frater clarissimus ab omnibus Clarissimis, praecipue clero clerici, sine Monachi indigna, & inhonesta familiariter fugienda est, quia si vix sola dubitatione, qui familiaritatem non vult vitare suffragium, cui dolabatur in turam. Inter omnia Clarissimum certamina sola durior sunt praesentia castitate, vix quotidiana est pugna & rara victoria. Gravem castitas forma est inimicus, qui quotidie vincitur, & simitur. Relicto in mulieris manibus pallio, fugat se pedibus Ioseph dedit, mulierem fugat, & vicit, S. Gregorius Nyssenus in illud Apostoli. omne piscarium quod fecerit homo, sic inquit. Tanta malorum multitudinem matrem cadens Paulus fornicationem vitricum nobis madi fugam, clamabat, fugite fornicationem. Sola faga militis imbecillitatem prodere in libidinis castris pugnans fortitudo in fuga est sita. S. Basilii Seleuci episcopus homi. & Iosephum effertens sit. Tinarum manibus retentam percutit vagilem, libidinis effugit anfas, fuga vsum praerumpit, stradi vestem, ut temperantiam tenent, deinde vadit velis in naves, & temerantiam.*

Vnde mulierum familiaritate diligenter cauendum præcipi. Sanctissimum hominum factis deo occum, & probat ex facris litteris Alzed. de *præcellent. Episcop. digni. par. 1. c. 5. n. 3.* Nam S. Thom. Aquinas Angelicus Doctor, vt est in *Romano officio, & eius vita 7. Martij apud Surium*, in graui caluitatis certamine quadam eum tentante muliercula, videtur euasit, & postea flexis ante Crucis signum genibus orans, ibique fomno cœctus per quietem sentie vidus est sibi ab Angelis confingit lumbos, quo ex tempore omnis libidinis seculi casuit: narrat Benedictus in *sum. peccat lib. 4. cap. 9. §. 1.* Eremitam marit in transieundo tiqu auxiliatum veste manum obtulisse ne eam attingeret, causamque rogatus: *Cura*, inquit, *femina ignis est, manus autem viri flamma, & ideo se tangere non, ne certatio, aut cogitatio de alius malis feminae suboritur.* Refert D. Antonin. *par. 4. tit. 24. cap. 3. §. 1.* accusatum apud S. Iordanum Religiosum de coacta feminarum manu excusasse se quod pia illa esset; cui B. Iordanus, *Bona*, inquit, *terra est, bona & aqua, viri commiscuantur, putre lacum efficiunt.* Chritianus adolescens (vt auctor est S. Hieronymus in *vita S. Pauli*) superatis tormentis in amaranthino horto madato corpore in molli lectulo expianus fuit à scortillo irritandus, qui celitus inspiratus præciliam moesti lingam in oculantis se faciem expuit, & sic libidinis sensum succedens doloris magnitudo superauit; quod exemplum etiam quidam religiosus imitatus est de quo Nicephor. lib. 7. cap. 1. S. Leo Papa, cum vidus osculandum in suum præbuisse, hanc sibi præcidit, vt qua agitabatur tentatione, liberaretur: memorat S. Antonin. in *sum. tit. 13. cap. 1. §. 2.* Ioan. Nacler. *sum. georati. 1. §.* Andreas Fundane ciuitatis Episcopus in quale quantumque Sandimonialia tactu difficilen venetis marci S. Gregor. lib. 3. *diat. cap. 7.* Ioannem Bonifacium Episcopum cum meretricula sollicitaret in eius torpillam tam fortiter colaphum impiegit, vt ad terram alliceret, quod et maximum apud Fridericum II. Imper. & aulicos reuerendum conciliabit, vt habet Thom. Campiti. lib. 3. c. 1. §. 4. Ab insolentis igitur carnis nosmetipsos defendamus, que nos necare conatur. De Dorotheo Monacho narrat Nicephorus lib. 11. *Ecclesiast. hist. via cap. 6.* quod inuenerogatus est quotidie corpus suum duris, asperimisque affligeret penitentibus seipsum, quia id mo

meare contendit, ac si diceret. Carnem mortifico, quia caro me mortificare & interficere quatit.

Quia ergo vult extinguere flammam libidinis, ponat inimicitias inter se & mulierem. Sufficit igitur deceptum se & serpente hæcenus decessisse non der aliquis sanguifugæ sanguinem ad legendum, seipsum fœmenulam velut nobis, euclat à cute. Mulier ceterè docuit à mollitie, quæ mollior, quod a diuine intelligitur & passivæ, ut faciliè molliat, & facilius molliatur. Malleus etiam à molliendo dicitur, eo quod ferum, & alia dura molliat, & con-
tundat, sic & mulier anim. quantumcumque duros effeminat, & remolliat. Vide D. Hieron. *Ferros molles in astra ducit.* Et Claudian.

Ferrea lascivas mollescent corda sagittis.

Est igitur malleus mulier per quam diabolus mundum mollior, & malleo vniuersum. Si quis igitur vult ab hoc malleo fugere, mulierum conuersationem vitans exeat de fornace ferrea Babylonis.

Mulieres enim sunt via iniquitatis, percussio
scorpionis, arma diaboli, per quas facilius confuevit
fortes animos superare, flammigeto igne percutit
eum proxima stipula igitur accendit: ego iudico
quod spinas germinet vix viri fecimine habitan-
tes, et in tali consuetu viciatim diaboli desine non
possit. Vnde præclat S. Gregorius Nazian. in sen-
tentia. *Horrenda sunt dracones, subdola albedi, virgines
fira vix mulier complexa est. S. Cyprian. de singularitate
clericorum, moribus affides solitas, et mulier vixit co-
quopferma pestiferantibus. Et S. Chrysost. hom. i. g. Et
quidem ego exultans in hoc mundum nullam bellum esse
mulieri comparabilem. Quid inter quadrapedia
leone famus? sed noli ad hanc. At in serpentine quid
dracone atrocius? sed in hoc quadrum cum muliere malum
confors potest. Aded vt facilius feret edometur,
quam mulier, hinc illud eisdem S. Patris eodem
loco. *Sess ego et affides blandimentis uicacissimum
miserari, et leuiss, et tygers, et pardes domas feracitas
manuifere, non item mulier malis S. Ephraim Syria
in tractatibus improbis mulieres, hic in eas inuehi-
tur, leuiss in lacu Dauidem periti fuerat Naboth testifi-
cantur. Ceteri vixisse sine limam feruiss, Dauid vero
Sampson septem crinibus capiti eum abstraxit tradidit
alemgensis. Dracones, et albedi, in bestia cornata flam-
ma in arena succumbat, Erudat vix in contraria ip-
sum decollant. Corna Eliam in monte sustentant, vs
hæc ab ipso, post hebreorum plama acceptum ad inter-
pretationem eruditia est.**

Attendendum est igitur, quod aduersarius, qui
 B lib filios & possessiones abutularat vniuersos,
 suam ei reliquit uxorem, non ad solaciū, sed ad
 suae malitiae propositorum consummandū, vt per
 fornicatū vinceret, quem plagis, & verberibus, &
 insulsiu tentationum generibus non potuerat
 superare. Nulla enim videbatur liberio, & opportu-
 nor nocendi occasio, quā per familiarem inimi-
 cum, & domesticū proditoris scilicet est eim:
Alia, quae dormit in fine tui, castris claustra sui.
 Sciebat itaque ille inueteratus dierum malorum
 quod natura mulieris quanto fragilior, tanto flexi-
 bilior est ad culpam, & ex quadam deputatione
 innata procliu ad nocendum.

Huius autem euitarionis fidem nobis facere plenissimum frequens perit experientia, & multiplex exemplorum. Per feminam namque Ioseph infarcitus est, Naboth oculis, Sanson vinculator, Hyaboth interfectus, Salomon factus apostata, David homicida & proditor, Sisara elaso confusus, Constaninus Imp. Leonis Imp. filius excoelatus, Etacly sup. Etacly Magoi filius veneno extinctus,

Antigonus strenuissimus armis proditorie ingulatus, Cyrus Rex Persarum capite truncatus, Baptistæ percutus Domini decolatus. Noo igitur totum confortium mulieris, quæ teste Origene caput est peccati, arma diaboli, expulso Paradisi, delicti mater, destructio legis antiquæ.

GLOS. IX.

Hospitalem.

SUMMARIVM.

- 1 *Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium.*
- 2 *Hospitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum meretur recipere.*
- 3 *Exempla sacra Scriptura, & SS. Patrum referuntur nos ad hospitalitatem maximè incitantia.*
- 4 *Munus temporale accipit si, qui tribuitur, qui tribuit veri recipit datum spirituale, & celeste.*
- 5 *Hospitalitatem, ut Episcopus populo exhortetur, debet prius ipse servare.*
- 6 *Hospitalitas usque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, ut si ab ea manentior alieni, iure prohibeantur ordinari.*
- 7 *Episcopus largiri debet habere munus necessitatem pauperum succurrende.*
- 8 *Domus Episcopi ad hoc est instituta, ut omnes in hospitalitate recipiant.*
- 9 *Circumspectio, qua sint attendenda in liberalitatis executione, ostenditur.*
- 10 *Largeiendi prædilectio in quibus consistat, ostenditur.*
- 11 *Dalmatica læta manica habente cur Episcopus induatur, ostenditur.*
- 12 *Episcopus hospitalitatem exercens, & elemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur, & n. 13.*
- 14 *Clericus quicquid præter necessarium vitium, & vestitum de altaris retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit.*
- 15 *S. Ambrosius, ut captivos redimeret, vasa Domnica constituit.*
- 16 *S. Ioannis Alexandrinus Patriarcha cum primum decemquingentorum annorum æger, misericordiam sibi dispensavit.*
- 17 *S. Augustinus omnia pauperibus erogavit.*
- 18 *S. Paulinus Nolanus Episcopus amplissimam domum suam pauperibus largitus fuit.*
- 19 *S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat.*
- 20 *Hospitalitatis, & beneficentia tam in Palatio præcipue præfulgere debet.*
- 21 *Bonum amabile, vicinique autem proprium.*
- 22 *Beneficia homines ligant.*
- 23 *Hospitalitatis, elemosynæ, & cuiusvis beneficii munus potius in avaritiæ elacritate consistit, quàm in dani magnitudine.*
- 24 *Cer, & non substantiam in dando pensat Demetrius.*
- 25 *Elemosyna tenetur Prælatu dari in publico, & ad hoc ipsum ante se tuba canere.*
- 26 *Magis opere dolet Aulicæ, quàm, ubi quis in Episcopatum designatus est, proximo ad eum viduque amici, & consanguinei accurrant.*
- 27 *Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia.*
- 28 *Oculi Domini in omni loco conspiciunt bonos, & malos.*
- 29 *Experientia compertum est in Ecclesia Dei à pro-*

pinquo, & consanguineis Episcoporum multa mala innotuisse fuisse.

- 30 *Filius habens, & nepos, an possit in Episcopum eligi ostenditur.*
- 31 *Clerici honorum Ecclesia non domini, sed dispensationis sunt.*
- 32 *Clemens IV. quam decem filiabus legitimè suscepit ante Pontificatum, & qua beneficia nepotibus Clericis contulerit ostenditur.*
- 33 *Pius V. Collegium Illustriss. DD. Cardinalium consuluit, possit ne sexcentis aureis fratri filia celebranda dare.*
- 34 *Episcopus existente fraude, & presumpta consanguinitatem officio, poterit bona Ecclesia soluta dari in emphyteusim, preter in consanguineos, quàm in extraneos alienare, & modicus facere donationes, ut eis subveniat.*
- 35 *Benefactore, & egeni subvenire ita est Episcopi proprium, ut ad hoc plerumque alij ex officio obligentur, & dignitatem sublimitatis irascatur.*
- 36 *Generosi animi est, & malefici innare, & prodigi.*
- 37 *Beneficium ingratus est, quod dum inter manus danti hæret.*

PORTET Episcopi domum hospitalem esse commune fidelium, ut in expositioe huius loci dicit Divus Hieronymus. † Et secundum quendam modestum, hospitalia noſter Apostolos quæti Episcoporum, qui cupidos ſir, amantque hospitum, & peregrinorum, ut illos domo excipiat, tractet, foueat, ac multò magis, qui vicinis, ciuibſque ſois indigentibus benignè facere velit. Hinc S. Gregor. ſcribens ad Iuſtatem Episcopum: *Hospitalitatem, inquit, neſcitis nec ſua Episcopum. Et Hieronymus ad Oceanum: Ante omnia, inquit, hospitalitas ſatur Episcopum denominat. Si enim omnes illud Euangelij audire deſiderant: Hoſpi ſui, & ſuſcepit illos me, quanto magis Episcopum, cuius domus omnium debet eſſe hoſpitium? Laicus enim quomodo dux, aut pauper recipere implebit hoſpitalitatis officium? Episcopum, niſi omnia recipiat, ubi manum eſt. Eſt enim hoſpitalitas multum laudanda, amplectenda, inquirenda, & amanda, quia Deum meretur recipere, Matth. 10. qui vos recipit me recipit. & Matth. 25. qui recipit vnum talem parvulum in nomine meo, me ſuſcipit. Vide Hietum ad Nepotianum. Ad enſula tua pauperes & peregrinos ſuſcipias, & cum illo Chriſtu communa eris. Sacra res eſt menſa hoſpitalis, dicit Seneca lib. 4. de Officiis, & Cicero lib. de Officiis. Reſte, inquit, laudanda eſt hoſpitalitas eſt enim, ut mihi videtur, vultu decorem patere domus hominum illuſtrum hominibus illuſtribus.*

Episcopi igitur in sacra Scriptura, & Sanctorum Patrum scriptis ad hospitalitatem maximè incitantur: in primis exemplo Abrahæ, & Loth Genſ. 19. quorum domos ſemper hoſpitibus aperta erant, non autem Sodomitæ, quæ hoſpitibus erant clauſa, in quorum opprobrium Angeli diſcruant, in platea manebimus. Vide Hieronym. Abraham, & Loth Angelus ſuſceperant, quia hoſpites dilexerunt. Et exemplo viduæ, quæ Eliam in hoſpitiorecepit, cui toto tempore fauus, farina, & oleum non deſectout, 3. Regum 17. Deinde exemplo Rhab, quæ quia recipit nuntios filiorum Iſrahel, ideo cum parentibus ſois ſervata eſt, Iſrah. 6. & omnes alij ciues oculis ſunt. Deoque quia hoſpitalitatis diſpoſuit ad ſuſceptionem diotius graiæ, & præparat, quod oſtenſum eſt Luca ult. vbi diſcipuli cognoverunt Dominum coactum hoſpitari cum eis, etiam in ſtatione parit. Vide Gregor. in homilia: Ipſe quoque

Demetrius

Dominus non est cognitus a Discipulis in via dum loqueretur, & in domo cognosci dignatus est, dum posceretur: sic enim quandoque divina cognitio infunditur hospitibus, vel hospitibus gratia abiciuntur Sancti viri in hospitio recepti. Et S. Augustinus serm. 140. de tempore, ita ait. Time hospitium si vis agnoscere Salvatorem, quod tolerat infidelitatem, reddis hospitalitatem, Dominus ergo presentantur se ipsum in fratrem parit. Scit etiam S. Ambrosius lib. 2. offic. c. 1. sic dicit. Tanta est apud Deum hospitalitatis gratia, ut ne potius quidem aqua frigida a premii remuneratione sit. Vides quia Abraham Deum respiciens hospitio, dum hospitibus quare? Vides, quia Luth Angelus suscepit quiescit, & tu cum suscepisti hospitium, suscepisti Christum. Hoc faciunt Theodulphi verba epistolae, ad suos Presbyteros. Sciant sane quicunque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere. Et illa S. Augustinus lib. contra haereses 9. Dicit Christum fuisse discretione subdere hospitalitatem, ne forte eum domum clausere, cui humanitatem negaueris, ipse sit Christus.

4. Hospitalitatem quaerit noster Apostolus Episcopum, qui cupidus scilicet sit amantem hospitum & petogynorum, nam eum trahitur, is accipit manus temporales, qui tribuit, recipit donum spirituale, & celestiale. Vnde quod ait Apostolus ad Cor. 9. Augustinus incrementa fructus in gloria vestra, inquit peccator ibi Theophylactus: Dabit Deus huius incrementa iustitia, & gloria in aeternum. Non sit portat manus tua ad accipendum, inquit Ecclesiasticus cap. 4. & ad dandum caute. Eandem beneficentiam & Saluator exigit a suis Discipulis Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos. Et Matth. 24. Beati qui famulam domini cibum in tempore. Nam, ut ait S. Ambrosius lib. 2. de offic. cap. 16. Qui plus se operari vultis populum, magis diligite. Scit plerique Sacerdotes, qui plus contulerint, plus abundasse: quoniam quicunque bonum operantur vides, ipsi conserui, quod ille officio suo dispenso, securus quod ad pauperem sua pervenit misericordia. Nemo enim vult nisi pauperem suum proficere salutem.

5. Cum Episcopi exemplo Christi laborare debeant, non solum verbo, sed exemplo praedictent, quia per facta obtemperatur doctrinae, secundum Philosophum. 7. ethic. vnde dicitur: Crediturum sunt facta, quam verba, adeo non potuerit aliter exhortari convenienter ad hospitalitatem fieri debere, nisi ipsi hospitalitatem teneant. Episcopus enim sequendo Apostolum exhortationem ceteros ad hospitalitatem sequendum ad Roman. 12. ibi, hospitalitatem sicutis, debet alius inducere ad tenendum hospitalitatem, quod male poterat, si ipse non teneret. Si enim Sacerdos primum a seipso, & a domus sua Ecclesia sua debet exquirere, quod postea populo imperat: si primum imitandum Christum ipse debet facere, quia postea populum docet; necesse est ut pauperes hospitio recipiat, quod ad hospitalitatem facilius suo exemplo subditi atque.

6. Vnde hospitalitatis visque adeo Episcopis est necessaria, ut si ab ea inveniuntur alieni, lute prohibeantur ordinari. Gratianus in princip. 85. dist. Si enim vidua in Ecclesia recipi prohibetur, quae pauperes non recipit hospitio, quae pedes Sanctorum non lavit, quae omne opus bonum non est exequuta; multo magis sunt prohibendi a Sacerdotio, qui ab opere pietatis probantur alieni. Vnde hospitalitatis operta deficientes in Gargensis Concilio cap. 11. excommunicantur. Hinc etiam Ioannes Evangelista in epistolae sua, quendam Diotephem excommunicat, qui nec pauperes recipiebat, & recipientes de Ecclesia eiecit. Caveat igitur Episcopus ne fit de numero eorum, quibus in iudicio dicitur: Hospes eram, & non suscepistis me, Matth. 25.

7. Episcopus largam habeat manum, necessitatem Baruch de Episcopo Paris.

patientibus succurrat, alienam inopiam, suam credat: quia si hoc non habet, in vacuum nomen Episcopi tenet. In ipsa enim liberalitate modus a liberalibus est certum & personatum: certum, inquam, ut non omnia vni, sed singulis quodam prestatentur, ut pluribus prodesse possimus, iuxta illud Psalm. 112. dispersit, dedit pauperibus: personam autem verò, quia primum iustis debemus dare, & c. Ita Gregorius scribit lib. 5. epistol. 29. seu cap. 129. Secundum sermo Dei, telatus in cap. 1. titulum 86. dist. Nam si domus Episcopi ad hoc est instituta, ut sine personarum acceptione omnes in hospitalitatem recipiat, & ideo non debet habere canes, quia non moribus, & latrariis canum, sed hymnis custodienda est domus etiam, ne hi, qui confidunt ibi se inuenturos leuamen misericordiam suam, versa vice moribus canum laesantur.

In liberalitatis executione attendenda sunt malitiae circumstantiae, videlicet, fides, causa, locus, tempus, modus, necessitudo, aetas, debilitas, conditio. Grandis culpa est, si fidelis egeste sit scientie, ille precipue, qui egeste est. Item probanda est alia liberalitas, ut proximis sanguinis tui non despicias, quibus pudor est ab aliis poscere, non ut illos diuites facias, sed ut pauperetatem, & egestum innes, vitamque tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. D. Ambrosius lib. 1. de officio cap. 30. telatus in cap. non facis, & in cap. est probanda 86. dist. Considera aetatem, ut senibus plus largiaris, qui sibi iam nequeunt victum quaerere. Considera etiam debilitatem, considera veterandiam, quae ingenuos prodit natales. Non tamen vult Dominus simul effundi opes, sed dispendiat, & in ipso pauperis datomenusam tenere, ut abundes pleribus. Quamvis enim minora sunt, quae sparguntur, tanto plures erunt, qui recipiant. Ex puro affectu, ac succore benevolentiae, non comendandi fauoris gratia, vitra modum effundendum. Omnia haec ex D. Ambrosio d. loc.

Gregorius in 3. par. Pastoralis, cap. 21. ponit prudentiam largiendi. Primum enim attendendum ne serbo praebatur, quod cito dandum est, iuxta illud: ne dixeris amico tuo: Vade, quare, eras tibi dabo, cum rationem possit dare. Secundum ne plus specie largiatis intulit spatium suum, aut multa det, ubi paucis sufficerent, iuxta illud 2. Corinth. 8. Non ut alius fu renuissis, vobis autem tribulatio, qui enim ita sua effundunt, ut postmodum egeant, frequentes in impatientiam precipitantur. Tercium, ne totalliter vacuum dimittant pauperem, cui semper aliquid, vel parum dandum est, iuxta illud Luc. 6. Omnia potestis se tribuere. Quarto ne aliquid demas, cui nihil penitus dandum est, ut iustitiam, &c.

Inducit igitur Episcopus Dalmatica laras manicas habentem, quia oportet, ut noster Apostolus ait ad Titum rillum sicut Dei dispensationem Hospitalitatem esse benignam, liberalem, non turpis lucri cupidam. Maioris enim peculi dispensationem plura expendere oportet, qui diuitias opesque veras esse putat, si non studio omni aliena bona corrodit, sed ut indigentium penuriam sua liberalitate adimat, quia sua commodata propinquorum bona deparet. Egestis enim mentem doctrinae sermo non ita facile penetrat, inquit Gregorius in 2. par. Pastoralis cap. 7. hunc apud eos animam manus misericordiae non commoueat. Tunc autem verbi semen facile germinat, quando haec in audientis pectore pietas praedicantis rigat. De quo illud dicitur Psalm. 112. Dispersit, dedit pauperibus. Non fisco, non haereticis, potentibus, & non factioso clero, non carni, & sanguini, non tenaci, & qui magnam complicitate, atque tamē minus non libidine, & cupiditate

tat, sed dispersit, dedit pauperibus: hoc est, Seminaria futuræ pietatis, & eruditionis extulit: adolefcentes præstantis ingenio quamplurimos domi, fortisque opibus suis educavit: Patrochii desertis, ac depopulatis Pastoribus, & Sacerdotibus suis copios aluit: redeuntes ab errore benigæ, & liberalis suscepit, cupios idemque, & virgines ortus elocavit, peregrino hospitio suscepit, viduis, orphanis, morbo atque ætate fractis opem tulit. Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi, cunctis eius exalabitur in gloria. Fecit hoc solum, inquit S. Leo *epist. 1. cap. 4.* aspiciere & exequere debemus, ut quod hic misericorditer tribuimus, ab eo Domino, qui multipliciter & in perpetuum mansua retribuit, recipere valeamus. Neque enim nos hereditate possidemus Sanctuarium Dei, sed alienæ ioris dispensatores sumus. Cuius potestati usquequædam, ait Bernardus. *lib. 2. de considerat. cap. 1.* bonum, abusu mala, & sollicitudo preior, quævis autem turpissimum.

11. Pendera hac i. Pastor, ab Giegro. *epist. 17. lib. 11.* non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum, quod ita diu inirent domum Episcopi pauperum, cum sit ea domus dispensatoris rerum ipsorum? Possent enim vociferari ad valum, inquit usque ad secretum cubiculum, dicentes: Da nobis nostrum, aliquem contra te vociferabimur ad Dominum rerum, tua dispensationi committimus, dicemus: Domine non vult nobis dare, quæ illi, ut nobis daret, dedisti.

13. Clamant pauperes ad Pontificem, ait Bernardus *ad Helie. epist. 42.* cum in superfluitatibus vestras consumitis, quæ nostris debentur necessitatibus? nostris enim necessitatibus detrahatur, quicquid accedit vanitatibus vestris. Quid conferunt tui mutatoria? nostrum est, quod affunditur, nobis crudeliter subtrahitur, quod inuenter expenditur: nos sumus fratres vestri, & vos de nostra portione passim oculos vestros, & ita vinum nostrum sedet vobis in superfluis copias. Duo mala ex eadem radice procedunt, damus vos ipsos vanitati sequendo perditis, & non sustinendos perimus. Et quæ sic consumitur, neque labore mouemus, neque negotiationis studio, neque iure hereditario possidemus: sed bona nostra sunt. Et quævis hic pauper, ait, modo non audeat aperire os aduersum vos, & auertere pariem suum; quibus interim pro sua vita necesse habemus petius supplicare, tamen in futuro subleui in magna conuictioe aduersus eos, quæ se angustauerunt. Statim pro eis parit orphanorum, & iudeis viduarum, qui dicit vobis Matth. 23. Quando non facistis vni ex his minimis meis, nec mihi fecistis.

14. Et per eundem Bernardum ad quendam Canonicum, sic dicitur: Concedatur tibi si alius seruiat, ut de alio viuat, non tamen, quod emat frons dearguta, grisea, variegata pellicia; quicquid ergo præter necessarium vitium, & vestitum de alio retinet, tuum non est, rapina est, sacrilegium est. Quibus verbis quid actus dici potuit? Idem actus peto Hieronymum, in *Epistolam*, telatus in *cap. 5. cap. 16. quæst. 2.* his verbis. Præter vitium, & vestitum, & manifestas necessitates nihil cuiquam tribuas, ut filiorum patris carum concedat. Idem vitium super illud *Eccl. 3.* Rapina pauperum in domo vestra, ita ait: Rapina pauperum in domibus Sacerdotum, quæ Ecclesia ex se sibi thesaurizat, & in deliciis absumitur, quæ ad sustentationem pauperum datur, & sibi reuerent, vel propinquis distribuit, & alienum insipiam suum, vel suum diuitum facient. His addo Apostolorum canonem telatum in *cap. quæst. 12. quæst. 2.* hæc ipsa de re ita statuente: omnium negotiarum Ecclesiasticarum curam habeat Episcopus, & ea velut Deus contemplantis agnosce, nec ut locus ex his aliquid omnino contingere, aut parum

nihil propriis, quæ Dei sunt, condonare: quid si pauperes sint, tantum pauperibus subministras, ut eorum occasione Ecclesie deprandant. Diuus etiam Augustinus in *serm. ad Helie.* ait: Memente quod pauperem vitam Sacerdos gerere debet, & ideo si superbam habet, si magne gaudet beneficii, præter vitium, & vestitum, pauperibus dare non desistat.

Diuus Ambrosius, ut captiuos redimeret, non solum vasa domoiea conuoluit, sed etiam libentissimè iouidiam, & calumniam sustinuit, ut ipse ait *lib. 2. de officiis* in hæc verba: Nos aliquando in iouidiam incidimus, qui confregimus vasa mystica, ut captiuos redimeremus, quod Arrianus dissuadere poterat: nos tam saltem dissuadere, quam ut esset, quod in nobis reprehenderet. Quis autem est iam datus, immortis, & ferreus, cui dissuadere, quid bono redimatur a morte, forma ab impuriatibus barbarorum (quæ graues mortis sunt), adolescentula, vel pueruli, vel infans ab idolorum contagio, quibus mortis metu inquiescant? Quam causam etsi non sit ratione græuissimum, tamen ita in populo præsequi sumus, ut consuecant, malitque fuisse commodius attraheremus, ut animas Demini, quam aurum seruaremus. Qui enim sine auro misit Apostolos, & Ecclesias etiam sine auro congregant. Aurum Ecclesie habet, non ut seruet, sed ut roget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus quantum auri, atque argenti de templo Domini Assyri fuisse uoluit? Nunc melius censulas Sacerdos propter alimoniam pauperum (si alius subsidia desunt) quam sacrilegium contaminati auferret hostis? Nunc diluimus est? Demimus: Cur passim ex tot vases sume emori? Et curd habebis aurum ut minis feres alimoniam, cur ut captiuos dedisti in commercium sum, nec redempti? cur ut ab hostis occisi sum? Melius fuerat, ut vasa videntium seruauit, quam metallorum. Huius non passet respossum referri. Quid enim dices: Tamen in templo Dei ornatus desunt. Respondet: Aurum Sacramenta non querunt, nec auro placent, quæ auro non emantur, ornatus Sacramentorum, redemptio captiuorum est. Et verè illa sunt vasa preliosa, quæ redimunt animas a morte. Ille verus thesaurus est Domini, qui operatur, quod sanguis eius operatur est. Tunc ut Demini sanguinis eiuss operatur, cum in videris videtur redemptorem, ut calix ab hoste redimat, qui sanguis a peccatis pulchrum, qui cum agnoscit captiuorum ab Ecclesia redimuntur, dicatur: Hic Christus redimit. Ecce aurum, quod probari potest, ecce aurum vult, ecce aurum Christi, quod a morte liberat. Ecce aurum, quo redimuntur pudicia, qui seruantur castitas. Hæc ergo malis vobis libere tradere, quam aurum referuare. Hæc numerum captiuorum, hic vult præstantior est, quæro speciem peculorum. Hæc numerum proficere debet aurum redemptorium, ut redimeret periclitantes. Agnosce infensum auro sanguinem Christi non solum irruisse, cursum etiam diuinæ operationis impressisse virtutem redemptoris memorare.

S. Ioannes Alexandrinus Patriarcha cognomento Misericors, siue Eleemosynarius apud Surtum 23. Januarii, cum quintodecimum annum ageret, misericordiam sibi deposcens ipso lux in Patriarche electionis die. Non infans est, inquit, & fratres ante aurum cuiusque coram habere, quam Christi. Euenit ergo per totum ciuitatem, conferebat mihi ad vocem omnia detrahit mores, & auxiliabatur (ita vocabat pauperes.) Mira autem celeritate annotati sunt supra septem millia quingentes, quibus æquum annum, & singulos dies per suum procuratorem sustentationem constitisset, ad Templum confectus ad petrexit. Testamentum eius, teste Simeone Metaphr. sic habebat: Age tibi gratus Domine Deus

meus quod me dignum confuerit, qui tua tibi offerrem, & quod ex mundi domo nihil aliud sit mihi reliquum, nisi ista pars animi, quam ipsum habeo, neque dari pauperibus, qui sunt mihi fratres in Christo.

- 17 S. Augustinus epist. 39. ad Hilarium quasi. 4. Ege, iocundus; qui hac scribis, perfectiorem, de qua Dominus loquutus est, quando ait danti adolefcenti Math. 19. Vade, vende omnia, quae habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in caelo, & veni, sequere me: vehementer adiuuam, non meis verbis, sed gratia ipsius adiuuante fit facti: & ad hoc propostum, quantum possum viribus, alius exhortor, & in nomine Domini habeo confortes. Et Possidonius illius discipulus, & quadraginta annis contubernalis Calamen. Episcopus in eius vita cap. 21. sic ait: Pauperem verò semper sumus erat, eiusque bene eragabatur, vnde & sic, suisque omnibus se cum habebat eragabatur, hoc est ex reditu suo passivum Ecclesiae, vel etiam ex oblationibus fidelium. Ex cap. 14. interea domus Ecclesiae pecunia defecerat, hac ipsum populo Christiano demeruit, non se habere, quod in discentibus erogaret. Ex cap. 1. T. Itaque nullam fecit, quia vnde faceret pauper Christi non habuit.

- 18 S. Paulinus Nolentis Episcopus, vt testis est S. Gregorius Turonensis lib. de gloria Confessorum, cap. 107. cum audisset periculum Domini consilium Alarici, 9. amplissimis diuitias suas, quas in fundis, domibus, & aliis rebus possidebat, diuendit, & pauperibus erogauit, tamque prolixam in miseros benignitatem fuit, vt auctore S. Gregorio Magno lib. 3. dialog. cap. 1. vt cuncta, quae ad Episcopum vsum habere poterat, capitis indigentibus largiretur, cumque iam nihil omnino superesset, viduae pretium pro redemptione vnicuique capiti à VVandalis poltulanti: Mulier, inquit, quod possum dare non habeo, sed memetipsum tolle seruum, me tuis tui esse proficere, meque vi filium tuum recipias, me vice illius in seruitum trade. Vnde illum S. Augustinus lib. 1. de ciuitate Dei, cap. 20. vocat ex opulentiſſimo diuitem volentem pauperitatem, & copiosissimè sanctum.

- 19 S. Gregorius Magnus peregrinos quotidie ad mensam adhibebat, in quibus & Angelum, & Angelorum Dominum peregrini facie accepit. Pauperes, & vrbano, & externos, quorum numerum desiderium habebat, benignissime sustentabat. Ita Ioan. Diaconus S. Gregorius vita, lib. 1. c. 10. & lib. 2. cap. 12. & 14. Hospitalitatem se praestitisse Basilianus Ephesus Episcopus ait. 1. Conc. Chalced. his verbis declarat. Ego, inquit, à iumentis arata mea vixi cum pauperibus, & pectum feci, & in eo pectus septuaginta leuiter, & omni languenti, & oluerat huiusmodi suscipiebam.

- 20 Hospitalitatis & beneficentiae laus in Praelato praecipue fulgere debet, cum nihil sit quo aequè amabilem illum populo reddat, ac subueniendi, beneque de aliis merendi studium, vulgus siquidem iam putat alios esse bonos, cum beneficiis. Vnde in Psalms. 112. dicitur: Misericordiam & bonitatem accipiet, qui dat misericordiam. Et Dominus noster cum signa multa fecisset, dicit Ioan. 6. Queritis me, non quia audistis signa, sed quia manducaſti ex panibus, & saturati estis. Quid, quæſo, vel mirabile, vel magnificientius, vel maiori honore dignius quam signa illa ingentia, quæ filius Dei debet in mundo? At natura humana tanto seipsam amore compiecit, vt suæque commoditatibus vsque adeo iocunda, & infixa est, vt omnibus signis potentissimè miraculis suis rationes anteferat: maiorique Dominum beneuolentiam, & honore prosequatur quod populum famem expleuit, quam quod ingentia miracula edidit. Hinc

vulgata illa Philosophi sententia. *Amabile bonum, vnicuique autem proprium.* Vnde manauit & illa: *Qui beneficia inuenit, compedes inuenit: imò & aliquod impedimentum maior.* Vincula enim hæc pedes tantum ligant, & beneficia verò non modo corpus, sed etiam mentem, animum, & spiritum præcordia ipsius nobis charitatis vincunt. Et ideo Episcopis tantopere elemosynarum largitio commendatur, vt per eam potissimum, & popularium suorum beneuolentiam, & probitatis opinioem, sibi maximè necessariam conciliant, quæ illorum noimò & ad obediendum alacriores, & ad imitandum promptiores, & ad doctrinam percipiendam paratiores redderet. Et dicit Chrysost. homil. 51. super Math. Liberalis anima non sinit nostras lampadas extinguere, inter-nas vestes ex rubis candidiores nunc facit. Hæc est, quæ in perpetuum tibi seruat, quæ hic potest, hæc facit præclaros homines hic, & in futura vita. Melius namque est habere famam misericordis, humani, benigni, quam eloquentissimi oratoris. Huius t hospitalitatis, elemosynæ, ac cuiusvis beneficii meritum potius in animi alacritate consistit, quam doni magnitudine: nam, vt inquit S. Ambrosius lib. 1. offic. cap. 30. & habetur in can. 14. dist. 86. Non satis est bene velle nisi studere etiam bene facere, neque satis est iterum beneficere, nisi id ex bona fonte procedat, hæc est, ex bona voluntate proficiatur: bonam enim dactorem digne Deum 2. ad Corin. 9. Docuit Scriptura, vt ait idem Ambrosius lib. de viduis, quam misericordem in pauperes, & liberalem esse conueniat, nec paupertatis debere contemplatione reuocari; quia liberalitas non tantum pauperum, sed largitatis definitur affectus. Denique Dominica voce illa vidua omnibus antefertur, de qua dictum est Luca 21. Vidua hæc plus omnibus misit, in qua moraliter Dominus instituit vniuersos, ne quis à collatione ministerij paupertatis pudore reuocetur, nec sibi diuites blandiamur, quod plus videantur conferre, quam pauperes: vberior est enim numerus è pauro, quam thesaurus è maximo, quia oon quantum datur, sed quantum restat expenditur. Et S. Gregor. homil. 5. in Euangel. Exteriora nostra, inquit, Domino quantum parua sufficiunt, & tunc namque, & non substantiam poscat. Neque perperdit, quantum in eius sacrificio, sed ex quante profuerat. Ante Dei oculos nunquam est vacua manus à mouere, si fuerit arca cordis repleta bona voluntate; nihil quippe Deo offertur diuina bene voluntate. Optimum proinde est Dni Ang. in Psalm. 103. conel. 1. consilium. Supplic. in aliquo, nullum sperium; & cui dare non potes, quod petieris, non cum sperna; si petis dare, dæ si non potes, assabilem te presta. Coronat Deum istum voluntatem ubi non inuenit facultatem. Neque dicat, non habeo; charitas non de sacculo erogat.

Hoc refert Geston, in 2. part. suum opus in egregie opuscula, cuius titulus est, de temperantia, & modestia Praelatorum, quod Praelatus non solum licitè potest dare elemosynas in publico, & ante se tuba canere (hoc est, se manifestare cum dat elemosynas) sed etiam ad hoc ipsum teneri pro loco, & tempore, quoniam posuit est in exemplum aliorum, velut lucerna ardens super candelabrum, vt omnibus luceat, qui sunt in Ecclesia. Quod si fecerit, omnis vique avaritiae suspicio tollitur. Ille enim, qui dicit, Math. 6. Cum facis elemosynam, noli tuba canere, & etiam dicit Math. 5. Lucet lux vestra coram hominibus, &c. Per hoc docent opus Christi animum, & specialiter Praelatorum in abscondito esse faciendam, quoad intentionem non caprandæ laudis hominum, & in publico etiam propter argumentum diuinae gloriam.

92 De officio, & potestate Episcopi.

gloria. Vnde Gregor. Sic fiet epus in publico, quatuor interitus maneat in occultis.

- 16 Illud magnopere dolendum est, quod ubi primorum quis in Episcopum deliquit, velut prædam quandam Episcopatum esse arbitrans, potius ad eum vndique amici, consanguinei, affines, viri potentes, & nobiles accurrunt, aliusque filium in famulum, alius fratrem, alius nepotem, alius servum offerunt: infans, obsecrant, vrgunt, atque oratione miserum Pastorem vrgunt, famulique onerate concedunt (quos vt semel admisit, excludere perpetuo non possunt) vt nisi constanti, & infracto animo sit, importunitati victus cedat, & contentioni flagitantium. Quo fit, vt tot onetibus pressus, tantisque expensis adductus, vix quicquam ei supersit, quod & multoties inopie, & periclitanti subornare possit.

- 27 Episcopus igitur debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia, superando tenetis affectus erga consanguineos. Imò Dominus vt suos erudit vicarios, semper asperit loquens ad consanguineos suos, quoribus intercessit negotium cum eis. Aliquando enim dicit Marc. 10. Nescitis quid petatis. Et Luc. 1. Quid est quid me quaeratis? Et Ioan. 2. Quid mihi & tibi mulier? Et Marc. 3. Quæ est mater mea, aut fratres mei, &c. quali dicat, non habeo alios consanguineos, nisi qui Patris mei voluntati obsequuntur. Vnde S. August. serm. 21. de Eremitis. sic ait: Consanguinei veniunt ad me, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis, dicentes: Da nobis aliquid Patris, caro enim tua sumus; & tamen Dei gratia, & vestri orationibus mundum dicam aliquem consanguineum, quia charitatis mihi reputo pauperes, quoniam diuites, quia bona Ecclesiarum patrimonio pauperum sunt. Non enim subterfuge Deum favore possumus: nam in semini loco? oculi Domini contemplantur bonos & malos. Proterea, 15. Et non est vlla creatura immixtibilis in conspectu eius, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis eius, Apostol. ad Hebr. cap. 4. Nihil est, ait S. Ambros. lib. 1. offe. cap. 26. quod magis ad vitam humanam proficiat, quam vt credamus eum iudicem futurum, quoniam & occulta non fallere, & uidera ostendunt, & honestate delectat. Et Cicero lib. 3. Offe. Senu inquit, amodo in Philoponia aliquid profecerimus personam esse debet, vt omnes Deo, humanæque celare possimus, nihil tam avarè nihil inuicè, nihil libidinis, nihil incontinentie esse facendum.

- 29 Longa seculorum malorum experientia docuit multa in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum iniecta fuisse: siue quia non eos ipsi mores indicant, quos Episcopus aliis prædicat; siue quia beneuolentia, & charitas Pastorum, quæ in gregem suum congrua quadam portione distibuida erat, à cognatis vtiplurimum absorbeatur. Per filios enim solet Ecclesiarum substantia periclitari, cap. de Syracusana 28. dist. Et Episcopi solent esse ex eis circa nepotes, secundum glossam in cap. perueni. 1. quæst. 3. Bald. in auct. quicunque. c. de sacrosanct. Eccles. in vltimis fenderent, sic, qui studium dare possunt ante num. 14. Franc. Leo in thesauro fidei Eccles. part. 1. cap. 3. num. 17. Vnde in auct. quædam oportet Episcopos, 30 1. c. 1. constituitur, ne quis 7 habens filios, vel nepotes, etiam legitimos, in Episcopum eligatur, sumpta voce uisus propterea pro filiis filiorum. In rificansultum, ff. de gradib. cogn. secundum Abb. in cap. 1. de test. om. num. 1. qui constitutio refertur in d. cap. de Syracusana. Et non posse de iure communi habere filios, vel nepotes eligi in Episcopum, nisi dispensatio, tenet luno. in d. cap. 1. quem sequitur Abbas ibi num. 2. & Nau. de spolijs clericorum, §. 19. num. 2.

ubi dicit hanc opinionem Iuri scripto esse magis consonam, licet constitutum disponat cap. Episcopus qui filius 12. quæst. 2. & contraria viguerit consuetudo. Quæpropter multi Episcopi habentes filios, à Sede Apost. ad Episcopatus fuerunt promoti, ex opinione Host. quæ communicat esse tecepta, vt testatur Naur. dist. 4. 19. num. 2. & illis, dummodo idoneis, conferunt beneficia, Abb. in cap. quæ clerici. de iure patron. & conf. 96. quem refert Flamin. de rescript. lib. 9. quæst. 17. num. 123. Hæc igitur Ecclesiarum bona non debent male impendi, ita enim non sunt data vt Prælatorum distent nepotes, non vt alta erigantur palatia, ita nempe in domibus Regum sunt ad holæc usus. Audi S. Concilium Trident. sess. 25. de reformat. cap. 1. in hæc verba: Omnino vero eis interdici ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineis, familiaribus suis augere studeant, eam & Apostolicam Canonibus prohibeat, ne res Ecclesiasticas, quæ Dei sunt, consanguineis donent; sed si pauperes sint, vt, vt pauperibus distribuant; eam autem non distribuant, nec dissipent illorum causam, quam maxime possit, etiam sancta Synodus moneat, ut omnem humanam hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, vnde multarum malorum in Ecclesiis seminatum extat, penitus depellant. Hactenus Conc. 7 Qui donant economi sunt, & scetui Domini Dei sui, cui rationem reddituri sunt bonorum administratores. S. Gregor. p. 3. Pastor. cap. 21. Admonendi sunt, inquit, qui iam quæ possident, misericorditer tribuant, vt à celestibus Domino dispensatores se possint subsidiorum temporalium agnoscant, & tantis humiliter præbeant quantum & aliena esse intelligant, quæ de ipsant. Cumque in illorum misericordia, quibus accepta largiuntur caritatem se considerant, nequaquam eorum mentes tumor subleuat, sed timor premat. Et Theophylact. in Lucam. Opulentes, ait, Dei comparatione non esse deum distimulantes, sed alienarum rerum dispensatores, vt à Domino Deo nobis concessa sunt, ut illas bene dispensemus, sicut ipse imperat, & iuxta mentem ipsius, eorum voluntas est, ut datum videretur in conservandam ipsam, & non in proprias delicias. Et S. Ambros. in fine lib. 7. comment. in Lucam. In quo, ait, dispensatum non est esse deum, sed potius alienarum rerum facultatem.

Nam proventus Ecclesiastici aliud non sunt, quam sanguis Christi, & Sanctorum, sicut opes, quæ quæ parauit laboribus suis, dicantur eius sanguis, sic pretium vniuersitatis, sanguinem, inquam, Christi, matropis includi, & carnalis lude imitatione Christum prodi densò dicit S. Bernardus. Dicantur hinc à plenique nepotes errore non nouo: nam etiam ante quatuor secula, Petrus Blesens. epist. 51. dixit: Hæc pro filijs, quos absistit Prælati Ecclesiæ Deum habere nepotes in dissipationem patrimonij Christi, & in sua salutis dispensandum permittantur.

Hæc omnia nonnulli Prælati silentio prætereuntes pretium vniuersitatis suis matropis includentes, patrimonium croctixi, aut nepotibus erogant, aut damnabiliter retinent, aut distribuant consanguineis infideliter. Nonne considerant infelices quod mortituri sunt, nonne cogitant quod requirit Dominus ab vnoquoque villicationis proprie rationem, & honorem proprij principatus? Propter hoc irritauit impius Dominum. Dicit enim in corde suo: Non requirit; sed certe requirit exadillimè vsque ad nouissimum quadrantem, & retribuet abundantet facientibus superbiam; malos vtiq; male perdet, vineam suam alijs agriculis locuturos. Vt operarijs vineæ Domini Sabaoth, si cum sermenis abscindantur, & in ignem mittantur. Vt Pastribus si nometur in iustitia cum bordis. Ve

Vt cultoribus Dominicæ meſſis, ſi cum palea combu-
rantur. Certe præclarum exemplum eſt Benedi-
XI. qui nullam ex ſuis propinquis ad aliquod Ec-
cleſiæ munus accerſuit: dicere namque ſolebat
Pontificem propinquos non habere, Matth. Tymp.
in ſpeculo Eccleſieſiæ. ſig. 104. & huiſmodi de adven-
tu ſue maris ad illum in habitu humili, quam pri-
mum videre voluit in altiori narrante Fray Hernan-
do del Caſtillo in la hiſtoria de la Orden de ſante Do-
mingo lib. 1. cap. 10. Muñoz en la vida de Fray Luis de
Granada lib. 1. cap. 1. in fine.

Nicolaus I. Pontifex in cognatos, & affines ſua
ſemper affectus fuit, vt iſi nihil plus debere ſe di-
ceret, quum cuius bono: itaque hoc quaſi domeſti-
co vinculo expeditus, eo facilis omnes ſuas curas
in communibus Eccleſiæ commodis erandis deſi-
gebat. Clemens I. V. qui cum ante Pontificatum duas
filias legitime ſuſcepſiſſet, vni in monaſterio collo-
catis triginta tantum libras dedit, alteri, quæ marito
ſuæ conditionis nupſet, trecentas libras dotis no-
mine numeravit, & hac conditione ne quid ampli-
us peteret, ſi habuit & nepotem clericum, quem ex tri-
bus præbendis, quas habebat, vnam vt eligeret, &
reliquas diſcretæ cõgitiſtantiſque amicis, vt po-
tiſſimum nepotiſuora tribueret, reſpondit ſe Deo, non
autem carni, & ſanguini acquiſitum, & Pontifici-
bus Romanis filios non eſſe, nec eis licere, quod
ſuum ſuum eſſet, propinquis dare, Fulgent. lib. 4. cap. 3.
Ignat. lib. 4. cap. 3. Plut. de Cordine. 15. Matth. Tymp.
in ſpeculo exemplorum. ſig. 13. Pelag. de plantis Ec-
cleſiæ lib. 1. cap. 15. Vnde, quia lectuſ lucunda, & fructuo-
ſa eſt epistoſa quam ad nepotem Pert. Groſſium ſcrip-
ſit, ſuis verba ſubiunxit, *Multis de noſtra promotione*
gaudentibus, nos ſibi ſentimus, qui certum innoſtrem en-
traſperimus: idcirco quod alijs gaudium, nobis ſubmi-
ſiſtunt metum, & ſtatum. Sane vt ſicis qualiter ſua au-
ditis, debet te gerere, ſic te volumus quod humiliter ſe-
ſus debet eſſe: neque enim quid nos volenter humiliter,
debet noſtris exultare, maxime cum honor hominis ſaculi
momentaneus ſit, & ſicut res tranſit matutinus. Nec ad
mas te, nec fratrem tuum, vel ex alijs noſtris aliquem ve-
nire volumus ſine noſtra ſpeciali mandato, quia ſi ſua
fratruſ, ſi ſerui venire præſentem, oportet vt redire con-
ſueſſent. Sed nec in ſeruis tua noſtra quæſitæ propie-
tas alioſtem, nec enim nos habereſ propinquis, nec in aliquo
adhibereſ, ſi tamen eam ſine noſtris deſignationibus, in
traneſ libris Tuorum ſiſtis tibi proponereſ ſubvenire. Et
ſi alioſa quaſieris, nec à nobis denarium ſperes vnum, &
hoc ipſam ſecretis noſtrum eſſe volumus, & tibi & matris ſo-
lutionem noſtrum eſſe. Illud etiam ſcias, quod nullum, nul-
langua de ſanguine noſtro, ſub noſtra ſublimatione ob-
tenere inſtari volumus, ſed tam Mobilium, quàm Cæcilium
illoſi veros habere volumus, quos habent, ſi eſſent in ſim-
plici clericali. Sibyllam viſita, & dic ei quid lucum non
metis, ſed remaneas apud Sæſon, & emem materiam
ſuam, & habitoſ bonitatem obſeruet, & preces apud nos
pro aliquo non præſentibus ſuſcipere: nam & ei, pro quo ſu-
erant, aſſent imitatis, & ipſi, qui rogauerint, demenſa. Et
ſi forte per aliquos ex hoc caſu munera efferantur, ea
reſponſi ſi vult noſtram gratiam retinere. Saluta matrem,
& fratres. Hec ille: cuius auctoritas in tantis ope-
ribus & poſtate oſtendit, qualiter Pontifex erga
propinquoſ gerere ſe debet.

33 Pius V. Cardialem Alexandrinum nepotem re-
bus agendis ſibi adiutorem ſe adhibuit, vt ſuam ipſe
auctoritatem retinendo non vni omnia deſerret, ſed
gratiuſ quoque ipſe conſolaretur, cunctis am-
pliffimorum Patrum conſilio moderaretur, & cum
multi Magnates, & Principes viri aliquando ei ſub-
ſiſtent doctes, & alijs propinquis data ſubſidia te-

nulora videri, quàm talis, tantique Principis cognato
deceſſet, poſſeque largiori manu cum illis agi,
reſpondit: Quin etiam de ſuis modiciſ an ſalua con-
ſcientia dedediſſet ſæpe nobis veniſ in mentem du-
biare. Hæc enim bona ſunt Eccleſiæ in eius tantum
ſacros viſus, non ad luxum, aut ad ditandos propin-
quos à ſanctis legibus deſtituta: ſe ad Summum
Pontificatum à Deo vocatum fuiſſe vt Eccleſiæ ſuæ,
non vt conſanguineorum, aut commodis inſeruiret,
aut cupiditati, Gabuti. in eua vna lib. 6. cap. 14. Me-
ritò igitur Aluar. Pelag. Conſultatus naſter lib. 1. de
plantis Eccleſiæ. cap. 15. ſic ait: *Videtur ante mortis ocu-*
los omnes Prælati ſuum Davidicum verſum tenentes,
que vitulus in ſanguine meo cum deſcendere in cor-
ruptionem, Pſalm. 19. quom verſiculum alleluiaſ quidam
ſanctus Prælator, eandem ſua conſanguineo ipſum de pro-
motione inquitantiſ.

Cum maiorem chſtatem, & pietatem in ſuos, 34
quàm in extraneos exercere quis debeat, cap. noſ. ſa-
tis 86. diſt. omni ſcilicet eſſentia fraude, & præſum-
ptione, quæ pro conſanguineorum affectione ſtat,
text. in cap. quiſquis 12. queſt. 1. cap. in canonibus 16. q. 1.
poteſt Episcopos cæteriſ paribus conſanguineis in
officiis, & muneribus alijs extraneis præferre, modò
ſint digni, & de illis conſidere poſſint, qui etiam ſint
pauperes, poſſent illis Eccleſiæ redditus diſtribuire,
& vberiſ manu ratione ſtatui, ſed non augeſe ni-
miſ, nec ditari, ne videantur edificare Dion in ſangu-
nibus, arg. cap. Episcopos & ſi manſiſſet, c. res Eccleſiæ
12. q. 1. poterit bona Eccleſiæ ſolita dari in em-
phyteuſim poſſus in conſanguineos, quim in extra-
neos alienare. Buſar. conſil. 127. num. 4. & 78. lib. 1.
Menoch. conſ. 18. num. 19. verſ. non obſtat, & conſil. 79.
num. 1. & 4. cau. ſeqq. Barhol. Petet. in comment. ad
extraneos Ambroſiſ, de rebus Eccleſiæ non alien. verb. ac
de rebus, & bene à num. 60. Suid. de alimentis, tit. 8.
priuil. 92. num. 2. Flamin. d. queſt. 17. num. 124. Cardoſo
in præci iudicium, & advocat. verb. emphyteuſim, num. 21.
Chald. Pereira de poſtulateſ eug. cap. 1. num. 1. 8. & 15.
& modiciſ inter viuos facere donationes, vt eis
ſubueniat, de quo tamen videbis, quæ reſoluit
Cœcil. Communium ſpota commun. queſt. 388. num. 33.
Fr. Ludovic. Bela in reſponſo caſuum conſcientiæ part. 2.
caſu 15. Paul. Comitrol. reſponſ. ſuoral. lib. 1. q. 70. num. 1.
Chald. Pereira d. cap. 13. num. 13. Molina de promig-
lib. 1. c. 10. a. 31. Molin. Theologus de iuſtiſia tract. 2.
diſt. 148. conſol. 4.

Benefacere, & egenis ſubuenire ita eſt Episcopos 35
proprium, vt ad hoc pluſquam alijs eiſ officiij obliga-
tione, & dignitatis ſublimitate teneantur, quia, vt
dicit Cicet. in Lali. Fruſtus ingenij, & virtutis, omniſque
praſtantia, ſua maxime capitur, cum in proximam quem-
que conſertur. † Generoſi animi eſt, dicit Seneca, & 36
magnifici iurare, & prædeſſe. Nec ob beneficia iterum
collata à poſtulatibus de nouo abſtinentium. Eſt enim,
dicit Plin. lib. 3. epist. 4. durara ita comparatum, vt
antiquiora beneficia ſuerint, niſi illa poſteriori-
bus cumulæ. Et conſeruandum eſt veteris beneficiij
meritum nouo, quia ſi quid vnum neges, hoc ſolam
meminerunt, quod negatum eſt, ſed hoc eis mundi
legibus petium. Chriſtiano viro nil faciedum, qui,
quicquid boni agit, Dei intuitu agit.

Sic dicitur, ait Seneca lib. 1. de benefice. cap. 1. quomodo 37.
vellemus accipere, ante omnia libenter, cito, ſine ulla du-
bitatione. Et alibi: Noluit, qui diu diſtulo, ingratum eſt
beneficiuſ, quod deo inter manus dantiſ berat, quod quis
agrè dimittit vſus eſt, & ſic, tanquam ſibi præſenteſ.
Ergo pòſt: illud melius accipere antiquum regitur.
Et appellat rogatum, moleſtum verbum, onerolium,
dimiſſo vultu dicendum, quia nulla reſ carius con-
ſtat.

stat, quàm quæ precibus empta est, & ut dicit Apal. Non leui mercede emi, qui precatur, aut paruum pretium accipit, qui rogatur, & Cic. ad. 7. in Verrem. Male emere, quàm rogare. Vnde Hildeb. Episc. op. Tutonen. epist. 17. sic ait: Omnis benignitas preparat, & proprium est liber-ter facientiis cū facere. Tardè velle nolenti est argumen- tum, & qui citò dat, his dare intelligitur. Celestiter pra-standa sunt beneficia, ut potius accipias impendens, quàm impetrans extorqueat.

GLOS. X.

Doctorem.

SUMMARIVM.

- 1 Doctorem, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet.
- 2 Fortuna nulla est, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore, atque ornatu non fiat illustrior.
- 3 Episcopus omnium Sacrarum interpretationum, atque scilicet scientiarum debet esse praeceptor.
- 4 MIRA Episcopi viresque Testamini scienciam designat. Scripturas sacras, & Canonici sive amoribus Episcopi, & Sacerdotibus decens est necessarium. ibid.
- 5 Scriptura sacra lecta quas utilitates afferat, ostenditur.
- 6 Episcopus est veritatis lumen, ut lucis sua radiis ignorantia tenebris ab omnibus pellat.
- 7 Doctorem oportet esse Episcopum, ut etiam exemplo via sua doceat, laboribusque in verbo & doctrina. Doctores loquentes, & non facientes damnati ab Ipsi- doro. ibid.
- 8 Sermo vita respondere debet, ne aliud loquamur, aliud operemur. ibid.
- 9 Scientia inflat non quidem sua, sed hominum vitiis.
- 10 Scientia vera afficit, non exaltat.
- 11 Scientia sine charitate inflat.
- 12 Menti aciem non solum operatio, sed ipsa etiam di- uinum eloquium meditatione acuit, & illustrat.
- 13 Prædicare sapissime exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, quæ docet praecepit.
- 14 Prædicandi munus Episcopus incumbit.
- 15 Ecclesia sine Episcopo comparatur arenti alueo.
- 16 Prædicare debet Episcopus exemplo sententis, & n. 16. 17. & 20.
- 17 Nemo sine speciali Dei auxilio ad eum venire, ac alius ad illum adducere potest.
- 18 Sanctus autem homini & cum ipso ore concordia ad prædicandi munus exercendum requiritur.
- 19 Visitandi diocesim sollicitudo inter pastorales curas, & virtutum exercitium præcipuum locum habet.
- 20 Presertim Episcopi velut spirituales quidam sol tenebras fugiunt, & peccatorum hominum virtutis sui fulgore depolunt.
- 21 Visitatio Episcopi personali quas utilitates portet, ostenditur.
- 22 Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illu- strandos parochias, sed oportet & ipsam ire.

DOCTOREM, id est, potentem docere, Episcopum esse oportet, ne inferiorum culpe in eum refundantur, qui docendi officium acceperit, quod exequi nescit, vel negligit, ut ait Gratian. in prom. 68. dist. Vnde Turret. in. 46. Propos. num. 1. & D. Acuña in princip.

dist. 43. num. 4. tenent quod Episcopus debet docere, testis enim Cicero sic ait: *Pi ager, quamvis natura fer-tilis, sine cultura fructuosus esse non potest, sic neque sum- ma doctrina animus. Duo sunt, inquit, Lactantius, quæ simul efficiant illud, quod quaritur: scientia id præstat, ut quomodo, & quæ perueniant ad finem, numeramus: virtus, ut perueniamus, alterum sine altero nihil valet.* Cum ipse sum- mus inter Philoophos Socrates rogatus esset, quod ei animal pulcherrimum videretur: *Homo, inquit, si- ncia exercens.*

Si doctrina tantum splendoris hominibus affert, & nulla est fortis, quamquam humilis, & abiecta, quæ doctrinæ splendore atque ornatu non fiat illustrior; quid eis peritabimus, qui in excelsis constituti viuendi leges, atque iura cæteris præscribunt? qui oculi mundi sunt, & veluti sol quidam in Ecce- lesia cælo residentes, ignorantia noctem ab homi- num mentibus depellunt? Doctrinam ab Episcopo Apostolus requirit, non laudem sed hanc quasi do-ctrinæ testem exigit Concil. Trident. dum vult gra- du Licentiarum in Theologia, vel iure Canonico insignitos eligi in Episcopos. Hæc est prima Epi- scopi, quæ Episcopus est, dos: *scientia enim, inquit, Hilari. lib. 8. de Trinit. omnium virtutum Episcopatum est scientia & doctrina.* Et Hieronymus. ad Oceanum. *Alisq; sermone, inquit, conferant quantum exemplo prædest, tantum scientiam movent.* Est etiam doctrina, in-quit Theoph. in cap. 1. ad Tim. virtus, & charitas Episcopi. In litteris enim ait Chrysologus in quadam epistola. *prudens inueniatur, unde sapienter fiat: ubi illator reperitur, unde animi virtute roboratur, unde Princeps acci- pit, quo populus sub aequalitate componatur: nec aliqua in mundo potest esse forma, quam litterarum non augeat glo- riosa notitia.*

Quoniam inquit diuinus ille Areopagita) pesti- ciens omnis Sacerdotis vis, & scientia, à diuina mys- teriorum auctoritate bonitate diuinis Pomificibus da- tur: iure ac merito in capitulis Pomificum, læpæ diuinitus tradita ponuntur, quæ compendio scien- tiæque omnem Theologiam, omnem Dei operatio- nem, doctrinam sanctam; diuina, & sacra verba, & opera, orationes, & actiones, quas Hierarchia nostra habet Dei beneficii concessit, se munet: quod diui- nus Pontifex, omni quidem facilitate, quæ Pontifici digna est, præditus esse debeat, & omnium Sacrarum interpretationum, atque factorum, quæ Hiera- chiam attingunt, vera atque à Deo tradita scientia non illustrari modò, verè etiam aliis, ut Pontifici consentaneum est, tradere, perscrutæque diuinis sententiis, ac summis, ut ita dicam, promotionibus ex Pontificis dignitate omnia, quæ in tota Hiera- chia, maximam vim perscrutandi habent. Cum tunc Episcopo Mitis virtutisque Testamini scientiam de- signet, ut supra tetigitur. 1. cap. 5. num. 18. illam tene- re debet, & in sacra Scripturæ lectione esse versat- os. Magister, & interpret, quæ & alius ad veritatem erudite possit. Legitur, ait S. Augustinus. rem. 10. *Frater mei Scripturam sacram, leges, ne cæci fuis, & duci cæce- ram. Legit sacrum Scripturam, in qua quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenitur: legite eam, quia om- ni meli dulcior, omni pane suauior, omni viti hilarior inuenitur.* Sec. Et quod omnes Episcopi, & Sacer- dotibus decens, & necessarium sit, sacras Scripturas & Canones scire, cum omne opus eorum imitati- one, & doctrina consistat, ædificentque cunctos tam Fidei scientia, quàm operum disciplina. ait Bernard. lib. 1. de cons. ad Eugen. th. 11. *Myns de concordia sa- crar. edidit inuenit. 14. post. prime. quem refert D. Acuña in comment. ad cap. 1. num. 2. dist. 38. t. 1. Sacra Scriptura, ait idem Acuña. num. 2. an Psalm. 90. fuit*

littera

littera Dei ad nos de celo missa, exhortantur, ut bene volumus. Oprimè & S. Ildor. Pelusota lib. 2. epist. 71. Sacramentum, ait, Scripturarum lationem salutis vocationis esse existima, ut quia coram, qui eam studiet, atque diligenter audiant, probentur amorem, ac virile rebus praestare, & illud tribus exemplis parat. & B. Ildor. Hilpalen. Episcopus lib. 3. de summo bono cap. 8. Geminum confert bonum lectio Sacramentum Scripturarum, sine qua intellectum mentis erudit, sine qua à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem Dei perducit. Rectè verò monet Theodoretus, Episcopus ab Apostolo Doctores nomine vocari, non qui sit eloquentia praeditus, qui verborum floculos potestiter seclutus, sed eum, qui est eruditus in divinis, & potest ea suadere, quae conveniunt; nam, ut ait Hieronymus, epist. 81. ad Oceanum. *Patris praecipua legis & Pauli merita ad Titum perficere docent Sacerdotes necessariam esse doctrinam. Innocentius enim, ait, & absque sermone conversatio non exemplo praedit, tantum silentio nocet, quam & Latruius canonicus, baculoque pastore, lapsum rabin deterrenda est.*

6. Episcopi iidem instituti sunt, ut lueis radiis ignorantiae tenebras ab hominibus pellant, atque in eius veritatis lumen ostendant: unde Saluator dixit *Matth. 5. Vos estis lux mundi. Quemadmodum enim Solem, ceteraque luminaria initio mundi Deus in firmamento posuit, ut luceret super terram: ita in firmamento Ecclesiae Episcopos quidem, tanquam in Soles, alios verò Doctores, tanquam cetera luminaria, & sydera ad illuminandas mentes hominum, designavit: ut lucem quam ipsi à Deo receperant, aliis impenderent. Ita divina sapientia cuncta disposuit, ut iustitia dirigat, gubernetque per media: & in supremo quidam rerum cardine Deus est, in imo autem populus, melius verò, atque sequenter (ut alter Moyses) Episcopus est, qui locum illius teoer, qui Dei & hominum mediator pro nobis factus est.*

7. Hinc Chrysostomus 1. ad Timotheum. *homil. 15. sic ait: Pridem dicit Apostolus: Operes Episcoporum esse Deum, nisi ut doceat? nec satis est quod doceat exemplo vita, immo operis eum laborare in verbo & doctrina. Praefecti si Praefat non potest: gratia doctrina, plurima ecclesiastica disciplina exempla perhibet. Quando enim lucerna, si non lucet? proposita in spem habet esse lucere à lucerna: tenetur ergo lucere, quoniam Demoniis voluit habere officium lucernae. Et, ut modernus quidam addit: Sciri fieri non potest, ut Sol illuminet, si obsecutus sit, & caliginosus ita neque Doctoris munere perfungi se poterit, qui ignorantiae tenebris imolutus fuerit, atque demersus. Quid si ita sit, quid ex hoc consequi necesse est, nisi id quod Saluator ait *Matth. 6. Si lucem, quod in te est, tenebra fiat, ipsa tenebra quoniam erunt? Rubriculae aut Sanctus qui dixerit, est, si fuerit periculis, speculatur cecus, doctor infans praefatur claudus, Praeterea negligens, & praecursum. Loquentes Doctores, & non facientes damnat S. Ildor. Pelusota lib. 2. epist. 18. dum ait. Neque disciturus eratis perinde ac si accute sciret, ut vna & mors. In eandem sententiam haec quoque habet idem Sanctus Patres eodem lib. epist. 175. *Vita sine sermone magis praefectus solet, quam sermo sine vita. Hinc Cassiodorus lib. 1. epist. 8. Non potest auctoritatem habere sermo, qui non innuat exemplum. Det ergo vna Doctor dictis auctoritatem, opere compleat quae docet, duceat se auditoribus suis praebere, & veri Doctoris sustineat partes. Augustinus, ait S. Petrus Chrysologus serm. 167. stat de scientia, sed magisterii auctoritas patet de vita, docenda facere obediunt propositi audient, docere factus est sola norma doctrina; doctrina in dictu scientia est, in factu virtus; scientia ergo illa vera est, quae fuerit iuxta virtutem, &c.***

Respondere sermone vita debet ne aliud loquamur, aliud operemur, scilicet S. Hieron. epist. quae est ad Neparianum, ita scribit. *Non confundant opera tua sermonem tuum, ne chem in Ecclesia loqueris, tamen quilibet respondet: cur ergo hac quae dicis ipsi non facis? Delicatus magister est qui plene ventre de ieiunio disputat; accursus avaritiam & latro potest: Sacerdotis Christi er, mors, manusque concordant. Nicolaus Notarius S. Bernardi epist. 39. Scio illum esse beatum, cum pulchro sermone vita sit pulchrior, & S. Ildor. Pelusota lib. 2. epist. 148. si sermone nostris fidem haberi volumus, rectè vivamus. Unde B. Alcuinus in Poenite n. 179.*

Delectetur magister, factus qui quod docet implet.

Et sanctus Procopius libro epist. n. 7.

Non praefecti cuiquam sola dicere verba, Nipia mens habet, quod bene lingua sanat. Nam fieri recte, miserum est, & vivere praevi, Damna, nota malum regat iustitia.

Cum ab Apost. 1. ad Corinth. 8. discamus, quod scientia inflat, non quidem homo, sed hominum vicio, qui bonis sepe rebus ad perniciem abutuntur: ideo danda opera est, ut haec ipsa scientia humilitatis virtute coudiatur, ne turgelat fastu, & eam habenti noccat, quae aliis praedictio esse solet, & saluti: id quod Gregorius in Moral. admonet his verbis: *Summa cura providendum est ne accepta sapientia, cum ignorancia tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat: & iam sapientia esse nequeat, quia & locutionis vorant fuisse, elationis tamen volamine cor loquentis obsecrat. Et alibi: Vera scientia afficit, non exultat, nec superbiunt, quae impleris, sed lamentantur, facit, quae quique cum repleti fuerit, prius loca se sece appetit: & iam sui confusus, totis per illam robustius sapit, quanto se infirmum in illa verum recognoscit. Scientia enim sine charitate inflat, charitate vero formata adificat: quantum verò charitas perficiat, in eoque scientiam, appetit docet Augustinus de laude charitatis. his verbis: *Divinarum Scripturarum multiplicem abudantiam largientemque doctrinam sine vno errore comprehendit, & sine vilo labore custodit, cuius est plenitudo charitatis.**

Non solum igitur operatio, sed ipsa etiam doctrina eloquentium meditatio aciem mentis acuit, & illustrat: ideoque ait Psalmista *Psal. 118. Sapientiam docuerunt intellexi, quia testimonium tuae meditationis mea est.* id est: Non quia in scholis dum inter praecipuos versatus sum, sed quia in eloquentium tuorum meditatione exercitatus sum, ideo omnes Doctores meos longe suspicatus. Ait etiam idem Prophetas *Psal. 51. Os meum meditabitur sapientiam, & lingua mea loquetur iudicium.* Et iterum *Psal. 118. A mandatu tui intellexi. hoc est, ingredi viis tuis, & mandata exequi. Sanctissime legis tuae intelligentiam mihi & cognitionem eiusdem legis auxi, quemadmodum quotidianus amorum vias, & frequens consuetudo bellandi rei militaris scientiam parci. Si ergo diuinam vis scientiam assequi, cognoscere, & ama ipsam scientiam principem & auctorem, illum enim agnosce, quoniam eum vehementer amas, quod testificat Plato sentit, cum amare Deum philosophari esse dixit, & ipsum agnoscere: quod Regius Propheta significavit, cum dixit *Psal. 33. Gustate & videte quoniam suavis est Dominus.* Plus enim Dominum amando gustamus, deinde gustu ipso, quanta sit eius bonitas, & suauitas, edocemur. Unde consequi videtur, ut quem Deus charissimum habeat, cum etiam secretorum suorum participem faciat: sicut ipse Discipulis testatur dicens *Joan. 15. Non non dicam vos scire, quia sermo vestre quod facit deum vult eius. Per auctorem dico amicos, quia omnia, quae audiam à Patre meo, nota feci vobis.* Hinc D. Augustinus*

Pinas

filium contra *Adamic lib. 1. ait: Si voluntatem Dei quique nesci defiderat, fuit amicus Deus, quia si voluntatem hominis ausse quique vellet, cuius amicus non esset, omnes aut impudentius deriderent: venia enim effugit amicum Dei, nisi purgatissimis moribus nullas divinas res videre ac intelligere potest, nisi ad Deum accedat, illique familiariter vivat: nam purgatus igne charitatis affluat, necesse est purgari etiam intellectum, cuius plerique tenebra, & turbulenti erroris ex afflictum impuritate, corruptis moribus, depravatissime voluntate forme oriuntur: qua ubi ad malum propensa est, suo etiam pondere atque impetu intellectum ad eas impuritates genus trahit, siquidem obsequium facit. Quo fit ut purgatus affluat purgatus quoque, sanior, & perspicacior reddatur intellectus, iuxta illam Prophetam vocem Psalm. 110. Intellectus bonus omnibus facientibus eum: hoc est, calido & puro affluat calidioribus Deum.*

12. Sic prædicator, qui decet scientia Episcopus veluti sue dicit: res sol, & homo totus igneus, totus in conquiescentis Christi animabus intentus exemplo semper & verbo seipsum prædicare debet. Vnde noster Apostol. 1. ad Timoth. 4. *Ancius, inquit, iustus, & exhortatus & doctrina. Et iterum: Attende tibi, & doctrina, in illa, sic enim se ipsum facies, & cor, quod te audiunt.* Vnde Gregor. epist. 17. lib. 6. sic dicit: Tantum ceteris quosque ab omnibus suis peccatis absolvitur, quanto per eius vitam, & linguam alteram animam, suorum peccatorum nebulas solvitur. Et alibi: *Lingua Episcopi summum sit bonum, aculeus malis, tumulus rebus, veritas mulieribus, pueris ac desides exacuat ac succendat, alperis blandiat, desuperis consueletur.*

13. Prædicandi munus Episcopus ita incumbit, ut etiam Gregorius Summus Pontifex se ad illud adstrictam agnosceret, dum scribens ad Dominicum Episcopum Carthaginensem sic ait epist. 19. lib. 1. *videt, 10. Episcopi est de predicationis ministerio semper cogitare, interius in timore considerare, quid recessurus ad percipiendum regnum Domini, & talenta servas distribuit dicit Luc. 10. Negotium autem tuum venio: quod proficere negotium tuum: verè nos agimus, si vivendo, & loquendo proximo animam lucratur, si in firmis in summa amore corroboramus: si prostratis, & tumidis gehennæ supplicia terribiliter insinuando scitamus: si nullo contra veritatem parcamus, si superius amicis deperit bonitatem munificimus ne ad tunc. Sed ad hac ego pondus meae informati expausco, cogitans rationem, quam furo redditurus. Quia cum mente illam sustinuerim de suscepto negotio animarum lucrum nullum reperio Idem Greg. epist. 37. lib. 4.*

14. comparat tunc Ecclesiam sine Episcopo arenti aluco. Cum autem is venit in Ecclesiam suam, est velut cum fluvius reuertitur ad arida saxa, qui iuxta positas valles rigat, ut fructum ferant, aliud quidem trigeminum, aliud sexagesimum, & aliud centesimum, & per fluenta lioguz extempunt flores usque ad fructus maturas. Quod si dicat Episcopus, predicationi incho, sed fructum non video: recolat pulcherrima illa Bernardi verba ad Eugenium sic dicit nris: *Fac quod tuum est: nam Deus quod suum est, facit absque tua sollicitudine, & anxietate curabit, plantabit, rigat, fer tunc, & tuas explevis paries, sanè incrementum Deus, quod volens dabit, Deus, inquam, non in quod si forte volueris, tibi deperit nihil. Communiis tunc esse vultum sine incho, & sine desiderio: de solo tibi credito talente respondere tibi paria. Si multum accepisti, multum da, si medicum, & id retribuere: etiam, qui in medico fidelis non est, neque in maximo erit. Potum quod habet da, quia totum repetendum est: usque ad vultum quadrante. Tu hic duobus mandatis, verbi scilicet, atque exempli, summam tui officii ad consecutionem securitatem pendere intellige. Tu tamen si sapi-*

asque & tertium, studium scilicet orationis. Ad anem itaque era hac, verbum, exemplum, oratio, maior autem horum est oratio, nam & si vocis virius sit opus, operi tamen, & voci gratiam efficaciamque promoveat oratio.

Exemplo, ut supra dixi, intentus prædicare debet Episcopus, quia sicut necessitate loci compellitur summa docere, ideo eadem necessitate compellitur eadem vira, & opere monstrare: tria enim hinc colligit S. Gregorius, primo, cuius vira de spicatur, restat si eius quoque prædicatione commendatur. Secundo, ille vbetes prædicationis fructus colligit, qui semina bona operationis præmittit, nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adiuvatur. Tercio, si negligit implet, quod docet, altis mellem seminis, & ipse à frumenti participatione ieiunas. Quid infans quam docere contemnendum fastum, & epulas splendidas, & cetera huius generis, & hæc eadem operibus sectariorum credere necessaria ad auctoritatem officii. Ideo prædicator tubetur ascendere super montem excelsum, videlicet, ut sit elevaris à terrenis affectibus, & operibus; & non solum debet vira transcendere malos, sed etiam omnes bonos subditos, quia sicut eos superat honore Ordinis, ita & excellentia virtutis: omnibus devotus, humilis, patientior, abstinentior, largior, &c. quique nulla prospera præstentis vira appetat, nulla adversa perterritat: blandimenta mundi considerato inimo terrore, ac periculo statutus sui) despiciat: terrores autem mundi (considerato blandimento interius dulcedinis) contemnat: non illum prospera elevent, non adversa perturbent, non blanda vique ad voluptatem denuleant, non aspera vique ad desperationem premant, contra vira clament, neque cesset, quasi turba exaltet vocem suam: non sit sicut illi, de quibus Isai. 56. dicitur: *Caves muhi non valentes latrare, & nubes Apostol. ad Tu. 1. Pateris si exhortari in doctrina sana, & cor, qui contradicant, arguas.* Admonendi sunt, ait S. Gregor. lib. 50. *Moral. cap. 5. & part. 3. Post. admonet. 25. t. qui rectè quidem verba legis intelligunt, sed hæc humiliter non loquuntur, ut in divinis sermonibus priusquam aliis eos proferant, semetipsos requirant, ne insequentes aliorum facta se deferant. Et cum rectè cuncta de sacra Scriptura sciunt, hinc solum quod per illam contra elatus dicitur, non attendant. Improbes quippe, & Imperitius est medicus, qui alienum tueri appetit, & ipse vulneris, quod patitur, nequit: qui legimus verba Dei humiliter non loquantur, profecto admonendi sunt, ut cum medicamenta agnoscant, prius virtus sua periculis inspiciant, ac alios medendo ipsi moriantur. Admoneti etiam debent, ut considerent ne à virtute decedendi, vivendi qualitate discordent, ne loquendo aliud, & ostendendo aliud prædicent: idem S. Doctor & Pontifex, & Gregorius lib. 23. *Moral. cap. 4. ipsum prosequitur his verbis: Sanè vniuersali Ecclesia spiritus illiusque prædicat in cunctis, quia dicit, servetur cura si sufficiat: ne in eo, quod rectè prædicat, vicia se elationis exaltat, ne vna à lingua discor det: ne pacem, quoniam in Ecclesia amicitia, in se ipso domum bene dicit, & male vici, amicitia. Sed si dicit summopere contra maledicos remoret aduersariorum, & defendere loquendo quod vici, & ornato vivendo, quod dicit.**

Episcopus iuxta sui nominis rationem in specula Ecclesie constituitur, aliorum pericula & prospicere, & ammonere debet. Pertinere autem ad omnes suo modo munus hoc indicat plane D. Augustinus de ver. ritib. his verbis: *Hic est lex divina promittens.*

domini, ut non a superioribus adiuventur, ad cognoscendam gratiam Dei, qui non ad eandem partem affectu inferiori adiuvat. Hinc etiam D. Gregorius in *Moral.* ait: *Miles Dei superius gratia nixu amolitur, sic vulnera infirmitatis sua curat, ut aliena non deferat. Certum est ad salutem animum (qui Apostoli buis officij finis est) Iam Dei bonitatem contingere, nec velle aut potestatem, aut vim dicendi ad hoc sine Dei presidio posse sufficere, non quod quisque sanctorum fuerit, et plures oratione sua Christo animam lucrificet, atque ideo in officio concionandi prior meritis erit, atque prestantior. Prævidentem agnoscimus, neminem sine speciali Dei auxilio ad Deum venire, a peccatisque moris excitari posse.*

18 *St.* Sic enim apud Ioan. 6. legimus: *† Non potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum. Et ideo propter hoc Dominus Discipulos suos, quos predicatoribus instituit, his verbis admonet apud Ioan. 15. Sicut palme, inquit, non potest ferre fructum si non feceritis, nisi manseritis in vite, si nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites, qui manet in me, & ego in eo, sic ferit fructum multum, quia sine me nihil possit facere. Quamlibet ergo discipulus, quamlibet potens in sermone quique sit, frustra tamen loquitur, frustra sudat, frustra clamat, nisi coelestis huius magisteris vox interiori hominis aures sonet. Sic enim D. Gregor. in *Moralib.* ait: *In casum homo exteriori movetur, si intus cor eius gratia non repletur. Est enim multum onerosus, si ille intus in corde non clamat, qui affert verba, quæ audiuntur, rusticusque idem in homini. Nisi Spiritus sanctus adfit cordi audientis, ineficax est sermo Doctore. Nemo ergo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit; quia nisi intus sit, qui doceat, Doctore lingua exterior in vacuum laborat. Eademque iterum alibi sententiam repetit his verbis: Nisi Spiritus sanctus auditoris corda repleat, ad aures corporis vox Doctore inessam sonat. Formate enim vocem magisteri exteriori possint, sed hanc interioris imptimere non valent.**

19 Non solum igitur oris, sed totius Ezechiel, etiam hominis sanctitas, & cum ipso ore concordia ad prædicandam mentis exerceodum requiritur, virtus sit immaculatus, & purus; qui paritatis suæ participes alios efficere debet. Hoc D. Gregor. super Ezech. ita ait: *Ille loqui veritatem nonit, qui prius benefaciendo didicit, & tunc verbi semen germinat, quando hoc in audientis pectore pietas prædicantis rigat. Propter quod Dominum cum Hieremiam prædicatorem creare voluisse, prius illum in vtero matris ab omni peccati labe purgavit, ut singulari quadam puritate, & sanctitate esset insignis, qui alios ad salutem, puritatemque vocare deberet. Esaua quoque labia coelestis spiritus, & angelico munisterio purgatur, ut sic idoneus redderetur, qui alios a peccatis fordibus purgare posset. Paulus verò ultra humanam rapinam est ad tertium calum, & celestia secreta cognovit, ut Ecclesiarum futurum Distingeret Angelicis discerens, quod inter homines prædicaret. Merito ergo D. Gregorius Nazianzenus motus optimi Concionatoris describens, ait: Mundati prius oportet, & sic alios mundare: sapientem prius fieri, & sic alios facere sapientes: lumen fieri, & sic alios illuminare: Deum accedere, & alios ad Deum adducere: sanctificari, & ita sanctificare, manus habere rectas, & sic cadentibus porrigere manus.*

20 Labor operis & exemplo in prædicando Episcopo. In ipsa prædicatione debent quatuor considerate: *Primum* tempus, ut non semper loquantur, sed temporibus opportunit. *Secundum*, locum, quia in Ecclesia prædicatio fieri debet, vel in alio loco.

Barth. de Episcopo. Pars I.

eo publico, & honesto, non autem in privatis domibus, ne ex hoc nascatur suspicio hæresis. *Tertium* qualitate audientium. *Quartum* modum; & qualitatem dicendorum, sapientibus enim, & dignis potest Prædicator alia, & profunda prædicare, simplicibus verò, & non capacibus pauca, plana, & vilia, ut per Præfop. num. 3. Turce. num. 4. D. Acuña num. 5. in princip. distillat. 43. Nec à proposito deviet instituto, etiam quod corda subditorum terrenis rebus sine secundis, sine aduersis ingredi videamur; nam maioris erit occasio damnationis sic audita doctrina, & non recepta, & maximo suo damno percipient lucem, quam reiciunt, saltem quam discipulant, doctrinam quam contemnunt, medicinam, quia non vivunt, & gratiam, quam vltro oblatam respondent. Rectè D. Augustinus sic ait: *Ab exordio propagationis humanae usque ad finem quædam ad præmium, quibusdam ad iudicium prædicatur. Quod ipse alibi eleganti explicat similitudine dicens: Simul pluri Dominus super segetes, & super spinas: sed segetes plus ad hordeum, spinæ ad ignem, non quod ipse Dominus ad hoc plant, sed quod terra ipsa coelestem desuper libere imbrem, præferens autem spinas, & tribulus, hæc à quibus collitur reprobum, & maledictio proxima, cum consummatio in combustum, ut Apostolus ait.*

Ioter pastores curat, & virtutum exercitum præcipuum locum habet sollicitudo diocesim visitandi. Est enim visitatio quasi anima Episcopalis regiminis, quoniam per eam Pastor se diffundit, & expandit omnium suarum usum commodis, & utilitatibus, & verus quidem Episcopus dum exire ad discurrendum per omnes parochias, est quasi sul egrediens ad illustrandas terras, ut videlicet tres adus illos hierarchicos exerceat, qui sunt purgare, illuminare, & perficere. Nam quemadmodum matutinus lucis splendor nocturnas tenebras fugat, ita Sancti Pontificis præsentia, veluti spiritualis quidam Sol tenebras flagitiorum, & perditorum hominum virtutis suæ fulgore depellit. Proceat enim ad exhortandum, prædicandum, arguendum, increpandum, sacro Chrismate confirmandum, & ut exporet quemodo Sacramenta administrant, quanta reverentia, & modestia diuinum Sacrificium celebretur: denique ad consolandum omnes lugentes, & egentes, iam spiritualibus, quam temporalibus commodis. 21

22 Innumerae itaque sunt viliores, quæ ex personalis Episcopi visitatione proeunt, per illam enim Basilicæ instantur, diuturn festorum cultus restituitur, iuniorum oppressiones accenror, dissidia componuntur, concubinari contiguntur, blasphemias, Iudi illiciti, petiuria profligantur, plurimæque mala alioquin ignota perniciosisque sententia dereguntur, atque eliminantur, nam solis dumtaxat excommunicationibus, aut penis aliis criminibus medendum non est, sed potius verbis, auctoritate, & charitate, obsecrando, & increpando, & multis aliis modis, quos verus Pastor, & sponsus animarum excogitat, amans gregem quasi sponsam, quam non ita curat mercenarius visitator. 23

24 Sufficit igitur Episcopo mittre probos viros ad illustrandas parochias, sed oportet & ipsum ire, iuxta illud Lucæ cap. 10. *Misi Dominus Discipulos suos in omnem ciuitatem, & locum, qui erat ipse venturus, & Ioan. 15. post vos venio, & fructum afferam.* Id enim eis conuenit quatenus Pastores suæ, quibus præcipitur, ut diligenter agnoscat vultum peccatoris sui, quoscumque greges confitentur, ut videlicet eorum morbos, pericula, pabula, custodes, & cetera, quæ illis necessaria sunt, diligenter provident.

Ait ipse Saluator Ioan. 10. *Bonus pastor propriam ovem nominatim.* Multa præterea passim in visitationibus sese offerunt, quæ non cuiuslibet ministerii, sed ipsius Episcopi auctoritatem, dignitatem, potestatem, atque opes luterim requirunt, quæ quoniam solitis maiora sunt, maiori etiam auctoritate tractanda, & componenda sunt. Quod autem in Episcopo requiratur scientia bene gubernandi domum suam, & familiam, vide infra hoc eod. tit. gl. 16. Et quod etiam in eo requiratur scientia secularium scripturarum, probatur in cap. legimus 7. §. hoc etiam, dist. 37. vbi D. Acutia num. 3. & citat Gregor. Lop. l. 37. tit. 5. part. 2. Si verò ignorat sit eorum, quæ sunt ad Pastoralia munus necessaria, an debeat se ab Episcopatu abdicare? vide Agor. insit. moral. part. 2. quem refert, & sequitur D. Acutia in cap. omnes 6. num. 5. dist. 38. vbi tenet debere Episcopatum dimittere, aut sibi idoneum adiutorem adsciscere, alioquin suo muneri, & officio non satisfacit.

GLOS. XL

Non vinolentum.

SYMMARIUM.

- 1 Vini potatis nimia clericis comprimenda.
- 2 Vinum malum etiam circa temulentiam ferentibus Dominum temulentum committitur exilium.
- 3 Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, ostenditur.
- 4 Vinum moderate sumptum multa bona corpori, & animæ præstare potest.
- 5 Vinum immoderate sumptum malorum omnium est origo, & quæ ex illo nascuntur, ostenduntur.
- 6 Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur.
- 7 Creteenses, Lacedæmonii, & Carthaginienses legem sanxerant, ut nullus in exercitu vini potationem gustaret.
- 8 Hispani omnes, & præcipue Lusitani, præsertim dum pueri, & adulescentes sunt, ac imberbes, saltem donec vero copulantur, vini abstinentiam excolunt.
- 9 Vinum bibere summius ignominiosum semper fuit.
- 10 Marcellus Consul Romanus uxorem suam, ex qua vinum bibisset, fuisse percausam interemisse.
- 11 Egnatius Atecenius uxorem interfecit ex qua vinum bibisset à dolo, & à Roma eadē absolvere fuit.
- 12 Mulier omnis, quæ violenta, & comessatrix est, eadem quoque meretrix est.
- 13 Abstinentia à vino laudabilis valde est, tam in viris, quam in feminis.
- 14 Aquam saluam bibentes in inveniendis rebus sagaces, ac ingeniosi sunt.
- 15 Clerici ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem prohibetur.

PRIMUM propensionem ad nimiam vini potationem clericis comprimendam, & edomandam esse admonet Apostolus in præsentis, quod iterum inculcat, ad Titum 2. Non deus, teste Theophylacto, temulentus, aut ebrius, hoc enim est omnino indignum: virum non vinolentum & multum potantem, potius siquidem multa anima, mentisque virum, & virgorem, licet non eripiat, laxat tamen & debilitat, malique est exempli. Nō

que solum Deus vino obruitur, sed & multum vinum circa temulentiam ferentibus semperiternum committitur exilium, Iul. 5. † *Qui potantem esse ad bibendum vinum, & viri fortis ad mitemdum ebrietatem.* Non ergo solum à etupula, & ebrietate se abstinere debent clerici, ita ut non multum vino dediti sint; sed etiam illud in primis ab eis cauendum est, ne conuiuias, vel alios crebrioribus inuitationibus, grandioſibus poculis, & vitreis blanditiis, aut minacibus verbis impellantur, hoc enim non beneuolentia, sed maleuolentia indicium est, ut more suo optime docet S. Augustinus serm. 231. de tempor. † *Qui alterū cogit, ut se plus, quam opus est, bibendo inebriet, minus malum eius erat, si carnem eius vulneraret gladio, quam animam eius per ebrietatem necaret.* O infelicitas generis humani, quàm multi inveniuntur qui ebriolus & luxuriosus amplius quàm oportet, cogunt bibere, & ante oſſum pauperibus preteritis, vel vnum calicem dissimulant dare. Nec attendunt quod illud, quod luxuriosus videntur ingerere, Chetillus in pauperibus debet acceperere, qui dixit Matth. 23. *Quod fecisti uni ex minimis meo, mihi fecisti, &c.* Et idem Augustinus, in serm. insequenti, sic ait: *Qui amico suo minimum propinas, in anima efficitur inimicum, corpus quoque eius debilitat, & animam probatur occidere; qui enim ebrietatibus incumbit, ultra peccatum, quod incurrerit, pedagra laborat, & agnitum diuturna maceratur.* Athenæus igitur in sua historia de temulentis, lib. 10. asserit Alexandrum Magnum ex nimio vini potu in infirmitatem incidisse, ac tandem ex ea decessisse, & ibi idem Athenæus refert, quod eū Callisthenes vir sapientia & eloquentia clarus eodem Alexandro conuiuant meri poculum, quod ad eum pertenerat, expelleret, rogante quodam eum non biberet, respondit nolle se dum Alexandri poculum ebberet, & Esculapio indigere.

Quemadmodum enim vinum moderate sumptum multa bona corpori & animo præstare potest, ut proprietate apud Athenæum lib. 11. Socrates vino moderate sumpto has tribui qualitates, vnum animos rigans tristitias & dolores, quemadmodum Mandragoras sopit, & hilaritatem, sicut oleum flammam excitat, plantatum quoque exemplo, quæ temperato imbree, & leni auri petillatæ reſtē augescunt, & florent, ad frugumque perueniunt. Plutarchus dicit, vinum hilaritatem afferre, metum abolerere, & veritatis forecundissimum esse, Arist. 30. scilicet problem, asserit vinum modèratè sumptum coſtitionem iuvare, eos exhilarare, cerebrum, & spiritus vitales fouere, somnum conciliare. Plato 2. de legibus dicit à Deo vinum contributum hominibus, quæ obicimum præſidium conferendi senectutem, quod vino iuuenescere videatur, & abolerere morositatem. Plin. lib. 23. cap. 1. sic ait: *Vino modico nervi inuuantur, capiosiore ladantur, sic & oculi, stomachus recreatur: appetentia ciborum inuocatur; tristitia cura bebetatur, crura & alger expellitur, somnus conciliatur: præterea vomitatem sistit; collicientes acra laxa humidas impostis mitigat.* Deinde subiungit: *Asclepiades virtutem vini agnui tux Deorum potentia posse pronuntiar, Galenus lib. de causis morborum, cap. 3. asserit: vinum modicè sumptum calorem naturalem augere.* Et lib. de coſectis, pharmacorum seſcardum locis, cap. 3. ita loquitur: *Vinum natru conſequit, roburat, putrefactioni reſiſtit, & in interperiem à frigidaſtate, & humiditate contrallam, circa amorem multam, ac ſecurè perſanant.* Avicenna 2. primi doli. 3. c. 1. 1. *Vini, inquit, ex ſua eſſentia ſerues eſſent ſanoſ, & ſignificat virtutem: propterea quod uolucit præbet augmentum in ſub*

substantia spiritus. Et Prosp. lib. 2. de vita contempti. cap. 22. Paulus, inquit, Timotheus discipulo suo, qui se longe ab abstinentia frugerat, modico vino vii precipit. Ac per hoc mihi contra abstinentiam faciunt, qui vinum non per ebrietatem, sed tantum pro corporis salute bibunt. Et quod vinum moderate potatum plurimam corporis praestet utilitates, probat Guterius. canon. lib. 2. cap. 4. n. 32. cum sepius. & a. n. 31. ait vinum de per se esse excellentia omnibus aliis rebus habentibus liquorum, & refert quorum locorum vina Hispania sine excellentissima de hac re Petr. Mex. in *syna var. lect. p. 3. c. 16. Fr. Io. de Pineda in agricultura Christiana, dialog. 10. g. 16.*

Ita etiam per contrarium vinum immoderate sumptum malorum omnium est origo; nam est excitatum discordiarum, & luxuriosum. 5. *diff. Aucter* cor, sicut fornicatio 3. *Ephr. 3. Opus 4.* Et mentis inducit exitium, cap. vinolentum 35. cap. sancti. 3. *nequius 15. quod 1.* Est incitamentum ad luxuriam, Apost. nollet ad *Ephe. 5. & Proverb. 20. Noluit inebriari vino, in quo est luxuria, cap. est Christus, ante fin. de iurior. cap. luxuriosi 35. diff. cap. a crapula, de vita & honest. clerici. Apul. lib. 2. *afini auri*, tradit vinum liberum esse hortatore, & armigerum Veneris. Et S. Hieronymus, in *epist. ad Oceanum*, sic ait: Vinolentia scurrarum est, & convulsorum, veniensque merito alluunt citi deprimat in libidines. In vino luxuria, in luxuria voluptas, in voluptate impudicia est. Affect huius rei exempla S. Hieronymus. *epist. 83. ad Ocean. Nisi*, inquit, ad vinum haec ebrietatem mala senex sua, qua per sexcentos annos sobrietas contemneret. *Genes. 9. Luth per temulentiam nocens libidini menses incestum, Et quem Sadeia non viciis, viciis occurrunt, Genes. 19.* Et his & aliis concludit idem B. Hieron. in cap. 1. *Titiana epist.* Nuncquid ego ebrium capium putabo, qui estis viciis confusio derisorii, tamen potius peccare pro vinum. Dicat quisque quod vult, ego loquer secundum conscientiam meam, sive mihi abstinentiam & necessariis intermissio, & profusio repetita. Et vinum, ait idem Hieronymus. *epist. ad Eustoch.* ac adolescentia duplex inordinum voluptatis est, quid alium igitur flame addicim? qui ardenti corporale formosa ignis admittimus? Obstat deinde vinum vigiliis, & graues corda hominum, & sensus, *diff. cap. vinolentum.* Nimia denique vini perceptio aufert memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, corrumpit sanguinem, membra debilitat, exhaustit substantiam, enecat corpus, ac secreta pandit, prout de hoc damnable, & graui vicio referunt Meocho. de *arbor. casu 404. a. num. 1. Parnaz. fragm. crimin. part. 7. lit. C. num. 253. Less. de iustitia, lib. 4. cap. 3. dub. 3. num. 13. Aldere de religiosa disciplina tuenda, lib. 2. cap. 15. a. num. 39. ac alij citati per me alleg. 28. num. 9. & 10. laetissime Guter. canon. lib. 2. cap. 4. per tot. & praecipue num. 46. ubi ait quod qui vino, ciboque se immergunt, stolidi, ignari, obtrusique sunt, raroque longui sint, facile egrotant, difficiliter curantur, & corporis viribus, animaque virtute quamprimum destituuntur, fontaque delirii, & omnibus contempnui, ludibrioque laeti, adeo ut necessarij, ac familiares omnes interitum optent. Ludou. Sotomaior *epist. 1. ad Timoth.* cap. 3. *verb. non vinolentum, in princ.* Audi D. Ambrosii. lib. de *solida, & ieiunio, cap. 14. Rogat*, inquit, ad incontinentiam, cogit ad mortem: iuuat ad prandium, effert viis ad sepulchrum: cibum promittit, tormentum irrogat: vina praeiudicium, verena suffundit, omne enim quicquid necet, venenum est. Totus sensus, viscera exurit, formam infert, caput vexat. Nexia est ebrietati ad corporis substantiam. de *Episcopo Pars I.***

nitatem, menti etiam crimen adiungit. Nam: ut ait Salomon *Proverb. 23. Vinum ingreditur blandi, sed in nouissima merdet ut culaber, & sicut regalis venena diffundit.* Vnde Philo lud. lib. de plantat. Noë, & lib. de temulentia, vini abusu damnat, & Clemens Alexand. lib. 2. *Padag. cap. 1.* multa contra temulentiam atque ebrietatem scribit, allatis Salomonis, & Poëtarum testimoniis. Iisdem Pelusiora lib. 1. *epist. 203.* commemorat Noë, Loth, atque Herodis ebrietatibus, subdit omnia vesana crimina à vino promanare. Multa aduersus ebrietatem scribit Seneca *epist. 84.* & inter alia inquit: *Nam est animus in sua potestate ebrietate deuiatus: quem admodum nullo delia ipsa rumpuntur, & omne quod in ima iacet, in summam partem sui coloris euolat, sic vino affluere quicquid in ima sacri aditus effertur, & prodit in medium. Ouerati mores quendam non continens cibum, vino redondant, ita nec secretum quidem, quod sumus, alieniusque est porer effundunt.*

Ebrietas haec multis signis cognoscitur. Hipp. 7. lib. 2. *praenotium num. 8.* ebrium cognosci alicui, quia sudabit magis, quam antea, & difficulter spirabit, & ipse seipso grauior erit, ac humidior: sed & letior erit, si non caput ipsi affligatur. Galena. de *meth. med. ebrietatis signa* esse dicit sapinum iacere, hicare, & steterere, & 10. de *simpt. medic.* facultatibus impletis, ac inebriatis vina albidia conspiciunt. Aulicor. denique *scilicet. 3. praenotium* multa signa colligit, quibus ebrietas innotecere potest, praeter quae, alia etiam signa in vinolentis conspiciuntur, nempe stupiditas quaedam, nimius risus absque causa, furor talis quandoque vt alios pulsent, multo inuoluntaria, tortuosa deambulatio, oculorum inconfusa turbiditas, ac lueiditas, nimia ac irrationalis locutio, atque alij multi turpes effectus sequuntur secundum naturam, quantitatem & qualitatem eptoti vici, ac ventris naturalis temperamentum, adeo vt iure merito, vt refert Aristot. 1. *Peluc. cap. vit. ex Pittaci lege* maiori poena ebrii damnarentur, si quem pulsantem, quam si sobrii fecissent: quod enim plures delinquant ebrii, quam sobrii, non ad id tempest, quod magis esse debeat ebriis venia, sed ad utilitatem.

Patet igitur ex superius dictis quanta mala ab immodico vino oriuntur, & ideo iure merito Plato in *extremis de potione sermionibus, & Aristot. lib. 1. acronomicorum cap. 5.* Carthaginiensium legem de abstinentia à vino valde probant. Plato enim haec dicit: *Verum etiam potius Cretensium, Laedamoniorumque usui, Carthaginiensium legem anteposuerim, ut nullum videlicet in exercitiu hunc potationem gesserit, sed toto illo tempore, aqua potione utatur: & in ciuitate neque ferui, neque ancilla cuquam, neque Principes ex animo, quo in Imperio sunt, vinum gustent. Item neque gubernatores, neque Iudices, dum suo funguntur munere, vici quicquam assument, nec quicumque de re aliqua insigni consilium intulerit, nec interdum quicquam orationis, nisi aut exercendi corporis, aut tollendi morbi causa. Item neque nulli quicquam aut vir, aut mulier cum filius creaturi sunt. Alia quoque multa quis enumerauerit, in quibus recta mensie, ac lege bene institutus à vino abstinere debet. Et haec dicit Plato de corporibus non agitis, sed religiosissimi valentibus, in quibus eptotum vinum, tanquam tyrannus quidam animam imperat, itaut quae prius intelligebat, recte amplius non intelligat, quae prius faciebat, non recte faciat, & idcirco ab ipso tanquam ab hoste eandem Plato ait: *Nam si semel corpus inmodici ingreditur, gubernatorem impedit, quomodo, ut**

deces, nam gubernacula dirigas; mulier ne in acie modesta se gerant, cenaribus. Indices cum iustus esse oportet, aberrare. & annis Principes viuis dominari, nihilque facit imperare cogit. † Vini igitur abstinence Hispani omnes, & paxipue nostri Lusitani, præserim dum pueri & adolecentes sunt, ac mulieres saltem donec viro copulentur, excolunt, & quod ab antiquo etiam tempore Hispani abstemij fuerint, refert ex Philisco Athenæus lib. 2. in hæc verba; *Hispanos quoniam hominum dissimiles, aquam bibere, sales cibum capere ob parsimoniam; indei tamen*

9 *sumptuosa veste.* † Fœminis ignominiosum semper fuit v. o. m. bibere, iam enim antiquorum Romanorum tempore ingenuis mulieribus vinum erat interdictum, vt refert Valer. Max. lib. 2. cap. 3.

10 † Vnde Marcellus Consul Romanus vxor em suam eo quod vinum bibisset, iussu percussam interemit, & quemadmodum Plinius refert lib. 14. cap. 13. inter exempla legiatur † Eguatij Mœcensij vxorem, quod vinum bibisset de dolio, interfectum fuisse à marito, eumque cædis à Romulo absolutum. Et Cato, vt ibidem Plinius attestatur, affecit propterea tunc temporis ex vsu fuisse, vt propinqui formis osculum darent, vt explorarent an temetum olerent, Platarchus etiam in *quæstionibus Romanis* oculandi morem eandem ob causam institutum fuisse affirmat. Et non alia cetera ratione præfatis illis temporibus vini vsum mulieribus interdictum fuisse existimo, nisi quia violentia, & comesfatrix mulier, si oupta fuisse, adultera, si soluta, meretrix reputabatur, idque propterea, quod vt Tiraquell. refert de *legibus consuetud.* part. 9. l. 9. *canon. gloss.* 1. num. 106. contra vini vsu apud mulieres lex ab ipso Romulo posita fuerat in hæc verba; *si vinum biberis demi, vi adulteram puniunt.* Quibus verbis, inquit Tiraquell. ostenditur † mulierem vinosa & adulteram, eiusdem estimari reas esse, veluti alterum ex altero prodere, quam legem rationi valde consonam, & iustissimam fuisse testatur S. Chrysostom. qui enarrans illud, *Matth. 1. Cum esset desponsata Mater eius Maria, &c.* Omnia, inquit, mulier, que violenta comesfatrix est, eadem quoque meretrix est. Multa in derelictionem mulieris ebriosæ exemplis Gutierrez dist. lib. 2. canon. cap. 4. num. 12. cum segg.

14 Ex quibus colliges abstinentiam à vicio laudabilem valde esse tam in muliere, quam in homine, vix potius vtendum Medici iussu, ac recuperandæ valetudinis gratia, quam aliam ob causam, quemadmodum factum fuisse apud Loccos Epizephitios testatur Athenæus lib. 10. *De symposiis*. idque propterea quod à Zeleno Afiz Rege sancitum fuerat, vt si quis iniussu Medici, & non recuperandæ valetudinis causa merum bibisset, capite plecteretur: hic meri vsus à nostro Apost. etiam indicari videtur, dum ad Timotheum scribit inquit: *Noli adhuc aquam bibere, sed modico vino vtare, propter stomachum tuum, & frequenter tuas infirmitates.* Vnde clarè patet Timotheum in facietis itaq. aqua vt consueuisset, eique propter aduersam valetudinem vinum commendari, idque modicum, ad vetricij scilicet eruditionem corrigendam, aliâque infirmitates debellandas, itaq. D. Paulus vino vt medicamento vtendum senserit, aqua autem ad quotidianum potum: quod si crebrius fiat, ad sanitatem magis conducit, quia Athenæus lib. 1. *De symposiis*. refert eos, quin † solum aquam bibuot inueniendis rebus sagaces, ac ingeniosos esse, vinum autem nostram obumbrare prudentiam. Et propterea S. Ambrosius de *Eisa & niuano*, cap. 9. inquit, potentes vinum

prohibentur bibere, ne eum biberint obliuiscantur sapientia; & D. Hieronymus in comment. ad *Tuum*, sic ait: *Prohibet Paulus Episcopum esse violentum, ne vel sensu occupato excales risum contra grammatice dederem & labris dissolatis cachinnet, vel si paululum tristis eiusdem rei fuerit recordatus, inter pocula in singulis præsumpt, & lacrymas. Longum est ira per singula, & infanias, quas ebrietas suggerit, explicare.*

Vnde si clericis ebrietatibus incumbere propter 13 eorum auctoritatem magnopere prohibetur in cap. fin. in fine 4. dist. 8. & in cap. Episcopus, in cap. luxuriosus, in cap. violentem, & in cap. sextus, in fine, 35. dist. 8. & in cap. a crapula, de vita & honest. cleric. & in cap. 1. ne clerici, vel Monachi, cum similibus, quæ Iura refert, & latè exornat Gutierrez, d. lib. 2. canon. cap. 4. n. 48. cum segg. Quæ autem poena sint puniendi? Vide Bernard. in *præf.* cap. 77. Menoch. de *arbit. casu* 404. Albert. Trott. de *vero & perfida cleric.* lib. 2. cap. 59. Suar. de *confess.* dist. 1. sect. 2. num. 12. Et à comesfationibus abstinere ei maxime commendatur *Proc.* 23. D. Paul. ad *Rom.* 13. §. 1. cap. comesfationes, *Proc.* multum, cap. non oportet 1. & cap. non liceat 44. dist. quiderit in *primis*, qui super omnes gradus dicuntur coarctati, Concil. Trident. sess. 14. de *reform.* cap. 1. cap. venerabilis, de *probendis*, qui non vulgari aliqua, sed eximia ac excellenti sanctitate alios sui similes efficere, ac temperatè in cibo, & potu se habendo inducere debet; animaduerat vnusquisque, & secum præponderet.

GLOS. XII.

Non percussorem.

SUMMARIUM.

- 1 Episcopi percussio licita est ex charitate, & correptionis causa, vt in molis vita hominum redigatur.
- 2 Episcopus propria manu neminem debet percutere.
- 3 Clericalem Ordinem summo per e. dederat, vt ea manu violenter alicui iniungatur, quæ Deo solemnè rita consecrata sunt.
- 4 Regimen orone, omniq. administratione mollitate, & amore continetur.
- 5 Imponitis est iniuria sibi, insulenta mater, aduice impudentia, & transgressionis matris.
- 6 Episcopus penitus debet assimilari patri carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua e. s. ram.
- 7 In misericordia corrigendum.
- 8 Episcopus debet esse benignus, & ad beneficiendum paratus.
- 9 Pastor boni omnibus se conformare, ac in se omnium transferre officium debet.
- 10 Petrus diuina prouidentia labitur in peccatum, vt docerem sententiam proprii casu iniuncti temperet, non vt qui sibi antea infirmus fuerat, feruere omnibus firmamentum.
- 11 Pastoris tres sunt voces, suauis, dulcis, & alta.
- 12 Iustitia rigor sub iusto moderamine temperandus.
- 13 Dissimulare debet Episcopus, multum committere, & omnia sic moderari pro loco, & tempore.
- 14 Prelati a persuarum acceptione cauere debent.
- 15 Prelatum inueniri debet dum immoderatum colliditur vultu humilitatis, soluatur ira regimini.
- 16 Episcopus subditis bene viuendum prout se aqualem

erga peruersos uero iura reſtitutionis exercere non formidet.

- 17 *Prælati non ſeueritate, ſed beneuolentia ſubditos corrigere debent.*
- 18 *Episcopos uerborum correptione, non uerberibus timere debet.*
- 19 *Iuſtè iudicare miſericordiam cum iuſtitia ſeruat.*
- 20 *Quoniam manuſcriptionis ſine reſtitutione ſeueritate, & reſtu reſtitutionis ſine manuſcriptione non debet inueniri.*
- 21 *Manuſcriptum, & diſtinctione abſolucem non debent ſeparari.*
- 22 *Comitas, & humanitas in diſtinctione increpandæ magis attrahit, & malos ad reſtam adducit uiam.*
- 23 *Contra illos inſurgit auctor, qui dum uiles erant, malos, & trahiſtiles excitebatur, ſed eleuati ad dignitates, duri, & crudeles ſunt.*
- 24 *Cum ſenibus quomodo procedendum oſtenditur.*
- 25 *Episcopus qualiter ſubditos increpare debeat ? & num. 26.*

X charitate, & correptionis eaſa, ut in melius uita hominẽ redigatur, licet percuſſio Episcopis, & omnibus habentibus auctoritatem in ſuos ſubditos. cap. cum Beatus 45. diſtincti. cap. ante omnia 35.

- 2 *diſtincti. excepto quod ? Episcopus neminem propria manu debet percutere. cap. non habet 85. diſtincti. & hoc propter reuerentiam ſanctitatis beneficii Episcopalis, cui Sanctitas iugoſcendi gloriæ decerit, ſi quis in hoc genui. C. de Episcopo, & cler. vel propter ſuam manuſcriptionem, & humanitatem oſtendendam, uide Dominus Episcopis ait Matth. 5. Diſcite à me, quia mitis ſum, & humilis corde.*

- 3 *Clericalem enim Ordinem ſummopere dedecet, ut eorum uolentia manus alium iniiciantur, quæ Deo ſolemniter ſanctitate ſunt, quæ eatenus pro omnibus Numini ſupplicat, quæ ioterius honorem tremenda corporis, & Sanguinis Chriſti myſteria peragunt. Percuſſum Episcopum, ait S. Hieron. apud 83. ad Oceanum cap. 4. ille condemnatur, qui doctum ſuum poſuit ad flagella, & maledictus non remediſcit. Et Oſtendit Cæſar, qui Apoſtolorum eſt, hunc in modum habet : Episcopum, aut Preſbyterum, aut Diaconum percutientem ſubditos delinquentes, aut iuſticia iniqua agentes, & per humiſſum uolentem timere, deſci ab officio ſuo precipimus : quia nunquam nos docuit hoc Dominus ; ſed è contrario ipſe cum percuteretur, non reuerſus eſt, cum malediceretur, non maledicebat, cum pateretur, non comminabatur. Unde uocem hanc Chryſoſtom. Theodor. & Hieron. ad Titum 2. non ad manus uolentiam, ſed ad lingue acerbitate teſetur, ut Episcopos uemini maledicant, nec ſi ſumus, & improbos obligatos, nec denique comitibus perdat, quos poterat modestia, & lenitate corrigere.*

- 4 *Cum omne regimen, omniſque adminiſtratio auctoritate, & amore coniungatur.*

Oderunt peccare mali ſeruidus pœna.

Oderunt peccare boni uirtutis amore,

in manus ouis Antilſtris conſecrati Baculum traditor; auctoritatis ſcilicet, & diſcipline inſigne, Tuſtentaculum imbecillitatis humane, ut ſi lo coëccendis uigiis piè ſeuigens, iudicium ſine ita temens, in foœndis uictoriis auditorum animos demulcens, in traouillitate ſcruentis cenſuram non deſertens, ut reuocet erratores, tegat iuſtos, punget, & ſtimulet ignauos, & inertes, repellat nocentes ac iuſta Exch. 34. attrahat uagum, ſuſtinet languidum, ſuau-

Barboſ. de Episcopo Pars I.

let pigrum, portet in humeris ſolis exemplo Priacipis Apoſtolorum ægum, & debilem : *Pi incrudali, inquit Bernard. lib. 3. de conſiderat. conueniantur ad Fidem, conuerſi uero auctoritate, peruerſi ordinem ad reſtitutionem, ſubuerſi ad ueritatem reuocant, ſubuerſores conuincunt, ut uel emendantur ipſi ſi fieri poſſit, uel ſi non, perdat, auctoritatem, ſaculiſque alios ſubuerſant.* † Impunitas enim, inquit idem Bernard. ubi proxima, incurrit ſoboles, inſolentia, mater, radia impoſentia, tranſgreſſionis mitia, matris noxiæ, libertatis peſſima ſuboles hæc. Nam, ut dicit Senec. in Troad. all. 9. qui non uetis peccare, cum poſſis, ſubet, & D. Bernard. in ſerm. de S. Ioan. Bapt. ſilere, cum argui poſſis, eſt conſentire, & Philo Hebr. contra Flau. Qui caſtigare, aut ſaltem cohibere cum poſſis, non cohibet, palam eſt, cum permittit, ac perdat mandata.

Tenetur igitur ea officiij debito Prælati delictis, & extores corrigere ſubditorum, iuxta Apoſtol. *Persecutionem eorum omnibus arguere.* Et alibi : *Auſerit malum de medio ueſtri, corrigendo ſcilicet & puniendo.* Ad hoc eodem Prælati maiores, & maiores ſont à Domino inſtitui, ut euellant ac deſtruant, malos corrigendo, ædificet, & plantet, bonos inſtituendo. Prælatiſ liquidem ad inſtar Medici, qui ex dilectione ſanandi phlegmaticos ligat, & lethargicos excitat, cum charitate extores debet corrigere ſubditorum. Debet liquidem uagas et animum mentes ſub diſciplina debite coëccere cenſura, & ſibi ſubditos unire in uinculo charitatis. In ueteri quidem teſtamento præcipiebatur agnus Paſchalis comedi in una dormo, ut in habitantibus conſonantia morum & affectuum identitas notaretur. Ad hoc Reuerendiſſimi Patres ſunt inſtituti Paſtores, ut eos paſcant, fractos alligent, & reducant ad propria diſſolutos, & coram malos ſe clypeum & murum deſenſionis opponant, & aduerſitatis tempore contra poſtentes pro debilibus ſe promptos, & ſine pretio conſtituant aduocatos.

Episcopus punire, ut ait Gregor. epistol. 16. lib. 12. ad Abbatem monaſterij Sinai, debet ſimilari patri caritati, qui ſuum flagellat, & tamen ſi omnia bona ſua ſeruauit, & cum heredem habere deſiderat. Hic ergo, quos affligimus, dulcedinem charitatis in mente ſeruare debemus. Verbum dulce, dicitur Eccleſ. 6. multiplicat amicos, & mitigat inimicos, lingua grauiſa in bono homine abundat. Plus ergo corrigendos, docet S. Leo epiſt. 84. agit beneuolentia, quam ſeruati, plus exhortatio, quam excommunicatione, plus charitas, quam poteſtas, ex quo dicit gloſ. in cap. 3. 36. diſt. ¶ iuſtus in miſericordia corripit, & arguit, qui non uerbis aſperis ſont hominibus procurandi, cap. qui ſuauiter 45. diſt. & ſanguinem elicit, qui nimis emungit, cap. niſi cum priſide, de reuoc. gloſ. uerb. ſalubriter, in exhortat. ſi fratrum 6. quia igitur, ni ſeda uacante Ioan. XXII. & dixit ootanter Phil. Corne. conſ. 196. epiſt. proxima 4. uol. quod, qui impie miſericordiam, dicitur negare Chriſtiſm, proprium eſt miſericordias dare lachrymas alienis calamitatibus, oam ipſe Chriſtus uidens miſerias humane nature propter peccatum, lachrymatus eſt, Ioan. cap. 11. Inde Stoici dixerunt miſericordiam eſſe ægritudinem ex miſeria alterius.

Debet igitur Prælatiſ eſſe benignus, & ad bene faciendum paratus, doctis eloquio, qui cunctos ſciat ſua acerbitate dulcedine, nam Prioceps Apoſtolorum ad Clementem, de uiniſſi Episcopo, inquit. *Eccleſiarum omnium curam habentes miſericordes, & beniuoli eſſite in omni uerbo, & opere pro uerbis agite, omniſque Pontifex ſacro Chriſtate peruenit, charum, &*

1 3 *præſentis*

proficiat omnibus esse debet; hac est voluntas Dei, ut benefacere omnibus faciat, immoderatum hominum ignoratorem. Vide Apostolum. ad Titum cap. 1. Insuper Episcopi conditiones hanc numerat. Non praesulatum (ubi non habemus, non superbum) id est, non ducum & sui sensus plus satis tenacem, item ad Philip. 4. ubi dicit: *Moderatio vestra sit nota omnibus hominibus*, Graece habetur, *ὡς δυνάμει, μαρτυρία*, & significat hic quandam virtutem mirabilem, qua homo redditur habilis ad Christiane cum omnibus conuersationem etiam amabilitatem, & quodam compunctitudinem, quo homo paratus est omnibus omnium moribus se accommodare, neminem fastidire, omnibus benefacere, libenter se Jere, & quaecunque potest sine offensione Deifacere, & permittere etiam cum iactura sua, suae rerum suarum: hoc enim est non querere, quae sua sunt, sed quae aliorum, nulli onerosi, aut odiosi esse, sed equos, & commodos, hoc est quod ad Romanos 12. dicitur: *Si fieri possit, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habere*. Et 1. ad Corinth. 10. *Sine offensione sitote Iudeis, & 2. ad eodem 4. commendamus nos vestros ad omnem conscientiam hominum, id est, ea facimus, quibus omnes homines (si conscientiam velint testari) non possunt nos non commendare, & probare, nec aliquod habere in quo nos merito accusare possint*. Charitas, inquit Bernardus, *passio est benigna est: passio est cum dissimulat, fratres, submissis delinquentibus benigna est, quia id vult, adducit, & conuerti facit ab errore*. Charitas benignitatem, quae tolerat, amat, & amat ardentem. Fuit quippe charitas, sed ex amore, non ex meritis: sit ex de sideris fies cum sentibus. O bona mater charitas, quae fies sunt infirmis, fies exerceat procellas, fies arguat iniquos, diuersis diuersa exhibens, fies filios diligit vniuersos. Cum se arguit mitis est, cum tibi blanditur, simplex est, ipse fides facit, sine dolo mulce, potenter amat irasci, humiliter indulgere, lesa non provocat, freta renouat. Pondera quod de Domino dicitur Eccl. 41. *Non erit tristitia, quia qui tristitiam: talium non satum non conuertit, & legem suam non extinguunt*. Et idem Bernardus, 1. super Cantic. 7. Pastor, ait, *bonus amicum se conuertit, amicum in se transferat officium, meritis se probat non minus deficientem, quam profectum*. Et D. Gregorius in Pastor. part. 2. cap. 6. dicit quod Pastor bonus aequalem se eruit, peccantibus autem zelo vitionis se antefecit, imitans Pastorum Principem Petrum, cui cum bonas Cornelius se posset neci, dixit: *Surge, & facies, & ego ipse homo sum*. Diuulos igitur prouidentiam permittit, ut primus ipse Petrus laboretur, ac tunc in peccatum, quo ergo peccantes dutoiem sententiam proprij casus intuitu temperaret, ut dicit S. Ambrosius in serm. de sanctis. 12. in serm. 1. de Caedra B. Petri, qui est 16. de sanctis, in hac verba: *Tantum bonus Pastor tuendam gregem accepit, ut qui sibi antea infirmus fuerat, fieri omnibus firmamentum, & quia ipse interrogatus tentationes negauerat, ceteros fidei stabilitate fundaret*, Seli. S. Max. locat. 3. de penitentia Petri. Ecce nihil nobis Apostolus vocat, quod neguit, & plurimum profuit quod emendat. Lapsus non recte mouit ne laberetur, penitentem lapsus ad penitentiam prouocauerit. Cadi & labi permittit Petrus quod populo multitudine illi credenda erat, ne sceleris, & à venia propitius fratibus impartiendo alienus esset, ut ait S. Chrysostomus humiliter SS. Petrum, & Elum, si innocens fuisset, nimirum in nocentes lauiisset. S. Petrus Damianus serm. 17. de sanctis Apostolis Petri & Paulo, ita rem expendit. *Quid est quod se labatur quod persequitur Ecclesiae? sapientia suauiter disponens omnia, hoc idem fecit ut in se ipso praedicti Principis*

discretem qualiter alius miseri deberent, &c. Franc. Abbas serm. 12. de gratia Dei, ita scribit. *In Petri nomen lapsu post Pastor gregi suo se consoliuit, ut humana praesentia labente Petro trepidet, & imbecillitas prolapsa resurgente Petro non desipere*.

Pastor etis fistula dulcis canens, & baculo firmiora imbecillitatem infirmorum firmiter sustinens, & non sibi metum placens, etenim Christus non sibi placeat. Episcopus erit huiusmodi moderationis erga subditos, ut ardentis timori debeat, & itatus amari, ut illum nec nimia laetitia vilem reddat, aut immoderata seueritas odiosum. Tres sunt Pastoris voces, suavis, & blanda: suasus ad infirmum, dulcis ad morientem, ad furdum pertinet alta. In Episcopali ceruice nihil splendidius fulget humilitas, patiencia, & benignitas, sciunt boni, ac veri Praelati discipulorum subditorum se matres esse debere, nec dominos, ideo student magis amari, quam metui, & si interdum seueritate opus est, paterina sit, non tyrannica, matres fouendo, patres exhibent se corripiendo. Melius est propter misericordiam dare rationem, quam propter crudelitatem frangere penitentem. *Beati misericordes*, inquit Saluator Math. 5. *quoniam misericordiam consequentur*. Et è contra: *Iudicium sine misericordia*, inquit Iacobus, *ei qui non facit misericordiam*, saepe subditos frangunt, dum plus iusto rigorem tenent, qui profecto iam rigor iustitiae non erit si se sub iusto moderamine non custodit. Nescientes autem vim discretionis per rabiem furoris discipline modum ad immanitatem crudelitatis conuertunt, & vnde emendare subditos possunt, inde potius videntur. Episcopus itaque miscet bonitatem seueritati faciendo quoddam ex utroque temperamentum, ut neque multa asperitate exulcerentur subditi, neque nimia benignitate soluantur. Hoc enim verò illa Tabernaculi arca significabit, in qua cum Tabulis Virga simul & Manna erant: quia scilicet cum Scripturae sacrae scientia & disciplina in peccatore boni Redoris custoditur, & virga directionis, & Manna dulcedinis, luxa illud Psalm. *Virga tua & baculus tuus ipsa me consolatus sunt*, virga enim percutimus, & baculo sustentamus. Moyses ideo sic amauit eos, quibus percutit, ut pro eis nec pateret: & delinquentes sic persequutus est, qui amauit, ut eos etiam Domiuo parente prosterneret: utrobique legauit fortis, utrobique mediator admittibilis: causam populi apud Deum prebuit, causam Dei apud populum gaudis ille gauit. Haec sunt, quae Pastori conuertunt, bonitas, disciplina, scientia. Bonitas trahit, disciplina corripit, scientia pascit. Bonitas amabilem, disciplinam inuicibilem, scientia docilem reddit. Episcopo & ista conueniunt amor, sed non emolliens rigor, sed non exasperans zelus, ac non immoderatus pietas, verum non plusquam conueniat, indulgens. Hinc D. Bernardus in serm. 23. in Cantic. edisserens verba Psalm. 1. *Erudiuisti, qui inducisti terram, ait: Audisti hoc Praelati, qui sibi commissi semper volunt esse seruandis, videntur rari, discuta subditorum vos matres esse debere, non dominos, studera magis amari, quam metui, & si videretur seueritate opus est, paterina sit, non tyrannica, matres fouendo, patres corripiendo exhibeat, mansueti, potius firmatorem, suscipiendo verbera, producat verba, paterina laetitia pinguet, non typho torquent*.

Multa tamen dissimulare debet Episcopus, multis conuenire, & omnia se moderari pro loco, & tempore, ut charitas, & pax illibata laetetur. Hinc illud Tercium. *Alenon. ad. 4. fieri*.

Ius summum sape summa iniustitia est.

& illud Sap. Nisi ego nimium iustus, ne plus sapiat, quam oportet. Si Deus ius suum rigide exequetur, quis hominum viveret? & David laxpe omisit facere, quæ optimo iure posuisset in Saulam, Iobab, & alios. Summis ergo precibus & lachrymis æquitas hæc, humanitas, & facilitas petenda est à Domino, quam oemo habet, nisi charitatem habeat cum prudentia cōsuetudine. Fridericus III. solebat dicere:

4 Qui nescit dissimulare, nescit imperare. ¶ Caute tamen omnes à personarum acceptione, Prælati præcipue: Io velle enim hyacinthina Summi Sacerdotis, qua in Sancta Sanctorum ingrediebatur, in extremitate tintinnabula cum malis pumicis intensis posita erant ad significandum, quod quemadmodum campana æqualiter omnes vocat, ita Prælati æqualiter ad omnes se habere: mala grauita etiam, quibus multa gratia sub vno exterius cortice vniuntur, vnitatem significant fideliū, significatur ergo, vt innuere videtur S. Gregor. quod Prælati quærite vnitatem subditorum debet, & charitatem io eis nutrire, non scandalorum materiam seminare.

5 Solerter tamen ait Gregor in Psalter. cap. 6. par. 1. intueri debet Prælati, ne dum immoderatus custoditur virtus humilitatis, soluantur iura regiminis: & dum Prælati quisque plus se, quam decet, deiecit, subditorum vitam stringere, sub vinculo disciplinæ non possit. Teneant ergo Rectores exterius, quod pro aliorum vilitate (suscipio: seruare) iustitias, quod de sua ælimatione petunt. Sed tamen quibusdam signis decenter erumpentibus eos apud se esse humiles, etiam subditi deprehendant, quatenus & io auctoritate eorum, quod formident, vident, & in humilitate, quod imitentur, agnoscant. Cùm autem, inquit idem, rector delinquentem punire compellitur, solite obsequare debet, vt sic iura disciplinæ contra delinquentes exerceat, vt pietatis viscera non amittat: simul enim se exhibere debet & matrem pietatis, & patrem disciplinæ: atque ioter hæc sollicita circumspectio: oe prouidendum, ne aut distinctio sit rigida, aut pietas remissa, nam disciplina & misericordia multum destituitur, si vna sine altera teneatur. Infit ergo Rectori circa subditos, & iuste cōsolans misericordias, & piæ faciens disciplina, iofundat vulneribus vinum, & oleum, vt scilicet per vinum mordeantur vulnera, & per oleum foueantur. Ille igitur, qui sanandis vulneribus præstititur, in vino morsum doloris adhibet, & in oleo molliorem pietatis: quatenus per vinum mundeatur putrida, & per oleum foueantur sananda. Miscenda ergo lenitas cum seueritate, & faciendum quoddam ex vitroque temperamentum, vt oque multa asperitate & valde coram subditi, neque nimis benignitate soluantur. Vnde sicut io arca Testamenti erat simul virga, & manna; sic in pectore pastoris rigor, & dulcedo.

16 Promiscuum igitur monet idem Gregor. vbi præstat, quatenus & honore supposito æquales nos subditis bene viuerebus premias, & erga peruersos iura rectitudinis exercere noo formidemat: oec præfisse non hominibus gaudeamus, sed prodesse. Summus enim locus ita bene regitur, cum is, qui præfisse vitiis potius, quam hominibus dominatur: ita tamen vt io corde seruetur humilitas, & io opere disciplina, vt eos, quos corrigimus, racira non-nouquam cogitatione nobis ipsi præferamus: sic iura disciplinæ exerceantur contra delinquentes, vt pietatis viscera non amittantur: sit amor, sed oon emollius; sit rigor, sed non exasperans; sit zelus,

sed non immoderatus sentiens; sit pietas, sed non plusquam expedit parens, vt io arce regiminis iustitia clemensia permisceatur: nam scilicet imminuto vulnera deterius inferuntur, & nisi cum tempore medicamenta conueniant, cōsolat quod mendi officium amittunt, vt non de subditi crescant, sed ipsi de nobis: Principem se constituunt, sed sibi, non tibi.

Vnde Gregor. lib. 1. epistol. 15. relatus in cap. qui 17. sincera 45. dist. Qui sincera intencione extraneos à Christiana religione ad fidem cupias rellam perducere, blandimentis, non asperitatibus debens stridere, ne quorum mentem redditis ad plenum ratiū poterat remocare, postea prout adactis. Nam quicunque aliter volat, & eos sub hoc velamine à consuetudine ritus tas volgari cultura suspenderet, suus illi magis, quam Dei causam probantur attenderet. Et in cap. licet 45. dist. Licet plerumque accidant in Sacerdotibus, qui sunt reprehendenda, plus tamen erga corrigendos agat beneuolentia, quam seueritas, plus coloratitas, quam reuocantitas; plus charitas, quam potestas, cum nemine nullum sint reprehensibile, aut sine peccato vident: nam si Dominum statum post vnam negationem Beatum Petrum Apostolum Præceptorem nostrum indicasset, non tantum ex eo fallum, sicut fecit, recipisset; expellendus ergo atque corrigendus magis fuit Rectoris Ecclesiæ, quam statum indicandi.

Idem lib. 2. epistol. 52. relatus in cap. quid auctoritas 45. dist. sit ait: Quia autem de Episcopis, qui verberibus timere volunt, cautos dicant, bene frateritatem vestra nolu. Palleret etenim salui famus, non percussiores: & egregium Prædicatorem docuit à Timothy. 4. Argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctissima: nua verò atque inaudita est illa predicatio, que verberibus exigit fidem.

Hinc Ildor. lib. 1. sentent. de summo bene cap. 45. re- 19. latus in cap. omnia 45. dist. ita ait: Omu, qui in ista indicat, statum in manu gestat, & in utroque pñso iustitiam, & misericordiam portat, sed per iustitiam reddit peccatis sententiam, per misericordiam peccatis temperat penam, vt iusto libramine quadam per æquitate corrigat, quæ ad am vni per misericordiam indulget. Qui Dñi iudicia oculis suis propone, semper timent, & tremunt, in omni negotio formidat ne de iustitia tramo delectat cadat, & vnde non iustificatur, inde potius condemnetur.

Ex his omnibus apparet quod nec lenitas mansuetudinis sine rectitudine seueritatis, oec zelus rectitudinis sine mansuetudine in Prælati debet inueniri. Percussiores ergo, qui præmissis auctoritatibus ab Episcopali officio remouentur, oon quolibet corporaliter flagellantes, sed pietate missa mansuetudine ad verbera semper parati intelligendi sunt, qui flagella, noo vitia corrigere, sed timere appetunt, quibus Petrus scribit: Ne sitis dominantes in clero, sed forma salui gregis ex animo. Hinc etiam Gregor. in moral. lib. 19. p. 4. cap. 23. relatus in cap. sunt 45. dist. ita scribit: ¶ Sunt namque nonnulli ita districli, vt omnem etiam mansuetudinem, benignitatem amittant, & sunt nonnulli ita mansueti, vt perdant districli iura regiminis. Vnde cunctis Rectoribus vtriusque summo pñre sunt tenenda, vt nec in disciplina vigore, benignitatem mansuetudinis, nec rursus mansuetudine districlionem desiderans disciplinam, quatenus nec à compassione pietatis obdurescant, cum contumaces corrigunt: nec discipline vigorem molliant, cum in iustitiam animas cōsolantur. Regat ergo disciplina rigor mansuetudinem, & mansuetudo ornet vigorem, & sic alterum commendatur ex altero, vt nec vigor sit rigida, nec mansuetudo districla.

In increpandis delictis non superbia, noo seueritas vindicat sibi locum; sed comitas, & humanitas

potius attrahit, & malos ad rectam adducit viam, ita admonet S. Gregorio Nissen. Morum grauias atque maiestas cum moderata animi demissione coniuncta non avertat oculos intuentium, sed iocundum faciat obtutu. Neque grauitatis, & severitatis splendor obsecratur, neque latens in animo vis propter humilitatem depiciatur, sed alterum aequaliter in utroque tum in celsitudine, & sublimitate comitas, & humanitas; tum in humilitate grauitas, & severitas animadversatur. Et dicit Cicer. 1. Offic. Relle precipere, qui monent, ut quantis superiores sumus, tanto nos submissius geramus, nam iuxta illud Poetae Graeci:

Quanto maior fueris, tanto moderatior esto.

11. Minus Moyses fuit, ut in imitatis exemplum nobis proponatur, eamque polli eum, qui tam insigni mansuetudine oobis preluxit. Praclare S. Gregorius homil. 15. in Ezechiel. *Mansuetudinem obtinere querimus? Adhuc ante oculos deducant, qui exceptis parvulis, ac mulieribus facientia nulla armamentum regens miris fuisse describitur super omnes homines, qui habitabant super faciem orbis terrae. Scilicet Oleaster nollet in 12. Numeror. ubi expendens Moyses in serendis contumeliis, & Aaronis Marique deestractionibus fortitudinem ait. Docet hic sanctus Moyses palatru Praelato murmurare dissimulare, iniurias in faciem perperci, neque ipsa curare, ac si non in se delicta iussent neque miris talem Moysen, quoniam cum eo conuersabatur, qui omnia haec, & multa detersura aqua animo nouerat tolerare, neque cum Deo. Mansuetudinis laudes scilicet congeberebat S. Iuanes Climacus gradus 24. in huc verba. *Mansuetudo est promissus aduersus iram maris ruper, quae omnes illos et fluctus dissolvit, ac frangit, nec ipsa interitur mouetur, aut frangitur. Mansuetudo est stabilitatem patientia, ebrietatis ianua, imo vero patens, prudentia argumentatio, decet enim, inquit Dominus, milites ut aiunt: procuratrix omnia peccatorum, fiducia in prebui. Spiritus sancti demissio, super quos enim respicitur, nisi super inuersionem, & quantum? mansuetudo est adiutrix obedientia, dux religio, societas, iuramentum fratrum, irascendum expulsiu, magistra gaudij, imitatrix Christi, calumniae proprietaria, vinculum & modus damnum, scilicet aduersus amaram, seu animi acerbitatem. In cordibus mansuetorum requiescit Dominus, autem autem turbulenti indus est diaboli.**

12. Qui tunc verò sunt, qui dum priuati erant, immanitatem, & superbiam cooperiebant, qua vti non solebant, eum, cum ad dominatum ascendunt, in medium proferunt; nam vt ei bonos candentes sub eicere in fabri ferrarij officina exincti videntur, ac flantibus foliis, ignemque exicantibus exardescunt, micant, & vtunt: sic superbiam, quae extincta in vita priuata videbatur, flau domini, impetique potestate, crudeles enisit flammam: simile sunt isti, dum in profundo sunt, & viles, molles, & tractabiles existunt, sed eleuari ad dignitates duri, & crudeles fiunt. Alij etiam eo sunt ingenuo praediti, vt in his enim, quae rite faciunt non modo tenent, sed & acerbis & sunt, & videri velint. Vt Bucephalus Alexandri Magni equus, cum esset phaleris, & ornamenti delictus, equisem interdu admittet; instans verò Regio ornato neminem praeter vnum Alexandrum in sedem recipiebat, auctore Plinio lib. 8. Sic in multis inopia laborantes, & in abiectione iacentes statu, quamvis obstantiam, & beatitudinem in omnes fingant, inus Nerones, furis Carones, multis simulationum inuolueris regunt odium, malitiam, crudelitatemque. At diuines facti, & in mundi honoribus constituti, omnes praeter vnum, eam lege princepsus suae subiecti, depi-

ciunt, tunc oculatam detegunt voluntatem, & multiplicem naturam, superbiunt, acque immanitatem, naturam, quam specie submissiois pietas operuerunt, apertissime demohstrant, quos tamen Deos deicere solet, dicente Propheta Psalm. 72. *Dirisisti eis, &c.*

Cum senibus cautè ambulandum, nam, vt dicit 24 Ambros. propter honorificentiam aetatis maiorem cum mansuetudine ad bonum opus prouocandum, vt facilius suscipiat admonitionem. Aspetum enim est senibus cum corripuitur ut iunioribus. Et Chrysost. in epist. 1. ad Tit. *Grane quiddam, & molle non est argui, idque tam maxime, cum senex arguitur, atque ab adulescente.* Cum illis tamen nullo modo dissimulandum, quia, vt inquit Gregor. in regis. Sic laudabile, decretumque est reuerentiam & bonam debitum exhibere maioribus; ita reuerentiam, & Deo timorem est, si quid in eis correctis indicet, nulla dissimulatione postponere, ne totum corpus unguis morbus inuadere, si languor non fuerit curatus in capite.

Argue, obsecra, incepta, dicit nollet Apost. 2. 5 ad Timoth. 2. aliquando cum omni imperio, idem ad Tit. 2. interdum ad beneuolentiam, & in spiritu lenitatis, ad Galat. 5. tanquam si notis fouet filium suum 1. Theff. 1. In omni patientia, & doctrina, 2. Timoth. 4. Nam, vt inquit Chrysostom. si arguas uolenter, & incepta, & obsecrationem subducat, rursus emnia perdis, & dat rationem, quia reprehensio per se insulterabilis est, nisi habeat admixtam obsecrationem, sicut scilicet salutaris licet sit, nisi plurima dolorem consolerent, non eam sustinet languidum. Vnde S. Prosper de vita consimpl. lib. 2. cap. 5. *Afferant autem nimia & increpatione offensus, neque increpationem recipit, neque salutem.* Et paulo post: *Argue aequales, obsecra seniores, incepta iuniores, in eam patientiam, iuxta Apostolum, quia leniter castigatus exhibet reuerentiam castiganti.* Qui delinquentem superbo, vel odioso animo corrigit, dicit Ildor. lib. 3. de summo bono cap. 92. non emendat, sed percutit, & oburgantibus furor est, non dilectio corrigentis: & quicquid lacerato animo dixeris, ponentes est imperas, non charitas corrigentis. Vnde S. Prudent. ait S. Anselm. in comment. epist. ad Galat. cap. 7. *ultroque leniter subditum, si deliqueris, & non subditi potestate alteri onera alterius, verbi gratia, iram fratris tui tuos portabo cum aduersus eum iratum non irascaris, ut non in eo tempore, quo te ira preoccupaueris, ille te leniat & tranquillitate suppetet. Ita diuersi temporibus eadem infirmitas potest uincere ab utroque portari.*

Piè, cautèque vigilandum est, vt cum aliquem reprehendere, vel oburgare non necessitas cogit, cogitemus, utrum tale fit vitium, quod nunquam habuimus, vel quo iam caruimus: si autem cogitantes nosmetipsos inuenietur in eodem nos esse vitio, in quo est ille, quem reprehendere parauimus, non reprehendemus, neque oburgemus; sed tantum congemiscamus, & non illum ad obtemperandum nobis, sed ad pariter caendum inuenietur. Nihil est minus ferendum, quam rationem ab altero vitæ reposcere eum, qui non possit suae reddere. Vnde S. Augustin. in Psalm. 50. ita dicit: *Es ille uellus reprehensibilis est, qui non habet in se quod in illo reprehendatur. Improberunt est, dicit Ildor. lib. 3. de summo bono cap. 32. arguere quicquid in alio, quod adhuc in seipso deprehendit.* Et docet S. Ambros. de Sacerdot. *Peccantes libere potest arguere, qui non uoluerit audire, hypocrisis eice primum trabem de oculo tuo, & tunc uidebis eicere fistulam de oculo fratris tui.* Et S. August. lib. 50. brouil. 5. *Corrige te, & tunc poteris fratrem corrigere.*

GLOS. XIII.

Sed modestum.

SUMMARIVM.

1. Modestia quid sit ostenditur, & unde dicatur.
2. Modestia in grammatice sua est.
3. Modestia gubernatrix, ac moderatrix est omnis gestus, ac motus corporis.
4. Ambulare quomodo debeamus, ostenditur.
5. Modestia regula præscribitur.
6. Rifu gravitatis verus eliditur.
7. Modestia in humilitate crescit.
8. Humilitas sola efficit sacerdotalem erectio.
9. Humilitas est cunctis pudicitie, & mater patientie, ac virtutum bonum quoddam & stabile fundamentum.
10. Humilitas pulcherrima est omnium virtutum thesaurum.

MODESTIA est virtus, quæ inter-
nas animi passiones, & ex-
ternas actiones serias, & ludicas,
sermonem, risum, lulum, motus
item, & gestus corporis, atque
huius cultum vestitumque ac to-
tum exterius hominem honeste, ac decenter com-
ponit, & moderatur. Unde dicit Tullius lib. 1. offic.
Modestia, quo in verbo modus inest. Et S. Am-
bros. lib. 1. offic. cap. 18. Modestiam a modo sciendi
quid deceret, appellatam arbitror. Vult Apostolus
Episcopum esse modestum, quia, ut est apud Sa-
lomon, *Proverb. 22. Finit modestia timor Domini,
dantia, & gloria, & vita.* Hoc ut omnibus pateat,
admonet idem Apost. ad Philipp. 4. *Modestia vos-
stra nata sit cunctis hominibus,* quia alios ad Chri-
stianismum capessendum, ipsamque imitandam
modestiam inuocatis. Et ad Colossens. 3. *Induite vos
modestiam, ut instar vestis vos cingat, & tegat, ne quin-
quam in vobis immodestia cernatur,* quia, ut ait S.

- Gregor. Nazianz. epist. 139. † *Modestia in gravitate
sua est.*
3. Gestus igitur omnis, ac motus corporis eadem
modestia gubernatrix, ac moderatrix est, qua in
re ait Cicero lib. 1. offic. duo sunt maxime fugien-
da, ne quid effeminatum, aut molle, aut ne quid
durum, & rusticum sit. Cavendum etiam in ges-
su, ne aut tarditatibus utamur mollioribus, aut in
festinationes nimias suscipiamus tarditates. Et S.
4. Ambros. lib. 1. offic. cap. 18. monet ne sensum
ambulando imitemur histrionicis gestus, aut sta-
tuturum motus narrantium, aut gradum transfe-
rendo, quasi modulos quosdam seruemus. Nec
cursum ambulemus, nisi cum ea causa exigat ali-
cuius periculi, vel iusta necessitas. Est enim in
ipso mori, gestu, incessu tenenda veretundia. Et
cap. 19. Vt molliculum, & infirmum, aut vocis
sonum, aut gestum corporis non proba, ita ne-
que agrestem, ac rusticum. Naturam imitemur.
Eius effigies formula discipline, forma honestatis
est. S. Basil. epist. 1. Incessus esto nec segnis, ne
animum dissolutum declaret, nec cursus vehemens
insolentemque incitatus, ne consensatus impetus
animi ligoificet. Et S. August. reg. 3. In omnibus
moribus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offen-
dat aspectum, sed quod vestram deceat sanctita-
tem, † Regula denique modestia hæc præscribi pos-

sunt, ut caput rectum, oculi dimissi, manus quietæ
reaneant. Viretur corrugatio frontis, labiorum
compressio, vel deductio, incessus festinatio: sit se-
renitas, & hilaritas in vultu, munditia, & decens
compositio in vestibus, in sermone pauciloquium,
sales sine dente, ioci sine vilitate, vox sine clamore
verborum insauitas, ac in gestu, & mora exemplar
virtutis.

Rifu gravitatis netui eliduntur, ille namque, ut
docet Sapiens, in ore stultorum abundat. Et Ecce-
lesiast. 7. *Cor stultorum, viri latius, & 2. Fatum in risu
exaltat vocem suam, vir autem sapiens vix tacet ri de-
bit.* Et Proverb. cap. 2. *Risum repentinum errorem.* Et
cap. 7. *Sicut spiritus spirituum ardentium sub ulla, sic risus
stulti.* Pessimum signum tunc est cum quis nulla
adueniente causa, humiè iactatur, atque ridet: tunc
enim nature maximam spectant tempestatem, cùm
sine ventorum flatu, mare disipuat, ac freidet, ta-
citum prius, & quietum; hinc Plato in lib. de legib.
affirmat in risu maximum inesse signum, tum gra-
uitatis, tum leuitatis. Cui enim exigua vis risum
commouet vehementiorem, declarat le esse incon-
stantis animi, nec considerate causas tristitiae, quas
misericors hominum status secum trahit, quas
quia sapiens meditat, hic non nonnisi statim, &
modice ridet.

Modestia item in humilitate crescit: vnde Ecce-
lesiæ Præfides quantò honoratior, tantò modestio-
res, & submissiores esse debent, ut eos monet Scri-
pta Eccl. 3. quantò magnus es, humilia te in om-
nibus, & Christus Dominus Luca 22. Qui maior est
in vobis, fiat minor, & qui præcellor est, sicut
ministrator. Optinè S. Basilus serm. de oblatione
rerum. *Non tibi Cleri gradus vili, aut, annos in altum
exceles, humiliter petui: animi enim in virtute progressus,
in humilitate progressus est: contrarius in postremis relin-
qui, & in humilitate esse id non aliunde, quam clatus
progressus. Quanto ad maiores Sacerdotes gradus ac-
cedere tibi propinquius conuerget, eo animus tuus magis di-
minuitur, idque seruis exemplo florum Aaron Num. 10.
Nec minus bene S. Gregor lib. 2. epist. 54. ad Iovin-
nientem Episcopum. † Sola, inquit, humilitas, ut bene
missi efficit sacerdotalem erectio. Decerui patris volun-
tatem seruis moribus imitari, dum nihil in Episcopali cer-
uice splendidius fulget, quam humilitas. Nam, ut inquit
S. Bernard. de ordine vita, † humilitas est cunctis pudici-
tie, & mater patientie, & in fine libri 5. de considerat. Por-
tatium bonum quoddam, & stabile fundamentum humi-
litatis. Et serm. 1. de Nazariis. † Student, inquit, humilitati,
que fundamentum est, cunctosque virtutum, & gratiarum
omnium & iucundus, & perpetua pacis socius, nullum
bellorum habet materiam: quippe tacitu omnia aqua quie-
mo præfert, & incredibili in omni pace vitatur. Hinc S.
August. serm. 175. de tempore, qui est secundus de De-
mon Alienigena. Videtis fratres, ait, magnum miraculum.
Altus est Deus, erigit se, & fugit à se: humiliter se,
& descendit ad se. Quare hoc: quia excelsus Dominus,
& humilia respicit, & alto de longe cognoscit, Psalm. 137.
humilia de proximo affici, ut attollet: alta, ad est, super-
bia, de longe cognoscit, ut deprimat. Dium Augustinum
secutus B. Gregor. pars. Pastorali admon. 18. dum se,
inquit, humiles dicimus, ad Dei similitudinem ascen-
dunt. Quid humilitate sublimius, quæ dum se in ima
deprimit, auctori suo manenti super omnia coniu-
gitur? Sternit dæmon, qui le deicit, cerè lob cùm
in sterquilino sedet, tentandi attem in demone
casum reddidit, ut nihil aliud coneta illum va-
leret, rem his verbis expendit S. Paulin. epist. 10.
ad Salpitiu Senecam. Postquam se sedet in stercore,
senatus desinit, consumptas tentantes inuidias hu-
militate*

voluntate perfesta, qua facilius surgere quam delicti potest, quia in sinu sedens, unde cadat non habet, & habet unde confurgat per eum, qui suscitatus de terra insepem, & de stercore erigit pauperem. Apud Deum cunctis qui se demittit, & ferè super homines effertur, qui infra homines se luat; illuc accidit Abrahamo dum puluerem, cinerisque se vocavit, quod expendebat S. Basiliius Selachiz Episcopus erat. 18. ubi humilitatem laudans ait. Quando Abrahamus suo illud sermone praecepsit, sum pulvis & cinis, tunc natura agnitionis, natura terminus est moris supergressurus. Denique ceterarum virtutum decus, & ornamentum humilitas est, idem dicta erat. 18. ita dicit. Alium mansuetudinem amat, & in sacris literis in admiratione est: alius zelo coelesti obarmatur: & Deum laudatorem sibi comparat. vixit ut plures solati congruat modis, tamen omnibus humilitatis ornamentum comitetur, ea comitis continentia in admiratione est, & fides se amabilis, & iustitia purgatur, & veritas misericordia fructus.

GLOS. XIV.

Non litigiosum.

SUMMARIVM.

1. Litu ab Ecclesiastico vitanda.
2. Chilonis tria praecepta referuntur.
3. Mala plura ex litibus oriuntur.

IURGIO, & litigio Episcopum ne dum, sed omnes etiam Ecclesiasticos temperandos esse multis in locis Apostolus noster admonet, prout 1. ad Timoth. 2. Studios & sine disciplina qualitates deuita, scilicet quia generant litia. Seruum autem Domini non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes. Et ad Titum 3. Studios autem qualitates, & heresias, & contentiones, & pugnas lege deuita Et 1. ad Corin. 11. Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus, neque Ecclesia Dei. Sanè Apostolus consuit potius iniuriam patiendam, quam iure contendendum, peccatum cum similibus opinione 1. ad Corin. 6. doctus utique à Christo Matth. 5. Esi, inquit, qui vult tecum in iudicio contendere, & inimicum tuum tollere, demitte ei & passum. Quod ad id verum est, ut neque Gentiles fugetit, & Chilonis tria praecepta aureis litteris Delphus consecrata fuere. Primum: Nasci ut ipsum. Secundum: Ne nimium cupias. Tertium: Aeris alieni, atque litu miseriam fac ut effugias.

3. Plura enim sunt mala, quae ex litibus oriuntur, earumque prouocatores mali, superbi, & arrogantes censentur: nam, ut ait Salomon Proverb. 11. Inter superbi semper sunt iurgia. Et cap. 15. vir iracundus promouit rixas, qui pacem est, mitigat suscitatus. Et c. 17. Semper iurgia quarit malus. Et cap. 20. Honor est homini, qui se parat se à contentione, omnes autem stulti miscentur contumelia. Vnde Ecclesiasticus. 18. Abstinete à litibus, & minuitur peccata. Et S. August. tom. 1. reg. 47. & epist. 109. Litu, inquit, nullas habeatis, aut quam celerrime sinistis, ne via crescat in edum, & trabem faciat de stellata, & animam faciat homicidam. Cetera quae ad hoc propositum conducere possunt, tradidi in hoc tract. de officio & potestate Episcopi part. 3. ad reg. 79.

GLOS. XV.

Non cupidum.

SUMMARIVM.

1. Cupiditas qualiter dicatur ostenditur.
2. Episcopi, & omnes Clerici peruersam habendi voluntatem, & amorem fugere, & execrari debent.
3. Avarus non solum est qui rapit aliena, sed & ille, qui cupide seruat sua.
4. Avaritia omnium malorum radix.
5. Superbia omnium scelerum procreatrix ex nimia potentia auditata, & copia nascitur.
6. Beneficentia multitudine se ingerit cupiditatis, & avaritia barathrum mergatur.
7. Dispensatio quando excusabilis, laudabilis, & fidelis dicatur ostenditur.
8. Sacerdotem nec implicari errore, nec cupiditate violari oportet.
9. Cupiditatem, qui à se non abscondit bonorum auxilium, non valet.

PORTEB quoque Episcopum non esse cupidum, quia tales facile à iusto deuiant, Gratian in prae. 43. dist. Secundum quoddam cupiditas dicitur tripliciter, quandoque pro avaritia, secundum quod est speciale peccatum, scilicet inordinatus amor habendi diuitias: quandoque prout est genus omnium peccatorum, secundum quod importat inordinatum appetitum rei temporalis, & hoc includitur in omni peccato, quia est conuersio ad bonum commutabile, sed sic non est radix, sed genus omnium peccatorum: aliquando verò dicitur quaedam inordinatio animi ad concupiscendum bona temporalia inordinatè, & haec est habitualis passio, seu pronitas ad passionem ex originali peccato relicta, & non peccatum in actu, sed radix omnium peccatorum: dicitur igitur avaritia radix omnium malorum. ¶ Fugiant igitur, & execrentur tanquam funestam pestem non solum Episcopi, sed Clerici omnes peruersam habendi voluntatem & amorem, cum alieni ad argenti cupiditate esse debeant, ut dicit Apostolus non turpe lucrum sequentes, quod si, ait ibi Ambrosius. quando sub pia professione quæstui studetur, ut clericus mercature vacet sibi à Canonibus prohibita, sordidaque obstat officia lucri gratia, & vinum se frumentorum recondat ad annonae caritatem: hominis enim vita in opum abundantia non consistit, ut Dominus noster Luca 12. admonet his verbis: Videte & caute ab omni avaritia, quia non in abundantia cuiusquam vita eius est ex his, quae possidet. Neque etiam eo quod quisque diuoluit est, eo diuulsi viuunt. S. August. serm. 8. de diuersis, hanc Domini explanans sententiam, sic ait: ¶ Non solum avarus est, qui rapit aliena, sed & ille avarus est, qui cupide seruat sua.

Pecunia, ut habetur Ecclesiasticus. 10. obediens omni, quo loco S. Ambrosius dicit avaritiam, quia omnia mala potest administrare, idem tadmet omnium malorum esse. Accinit S. Petrus Chrysologus. serm. 162. Avaritia, fratres, sicut dicit Apostolus, radix est omnium malorum, quia cum radicari coeperit in corde, sic morum dissipat ornamenta, sicut arbor necia sterilibus radicibus nexa soluit, & dissipat monumenta maiorum. Luculentiussem versat S. Affectus hominis, aduersus avaritiam, ubi haec habet. Avaritia iuxta Apostolum idololatris est,

est, omniumque radix malorum, innumera ex se se vitia
prospiciens: sicut enim ij, qui aurum in sinu, et scrobibusque
terra scrutantur, aurum glebam circa Principem, & pro-
prium generationis locum cumulatam repositam inveniri
narrant, & aliqui inde velut vas in longum hinc in-
de produci sicut arborum à stipite velut sife explicare, ac
diffundere radices: ad eundem modum imagine nos mi-
nusimproperia auri, & avaritia multa videt germina,
multaque surculos viti, eademque stirpe avaritia coniu-
ctos. Et opinione suarum dehoit S. Basilus humilis,
qua est 21. ex 29. Aurum autem quod retinere poteris
hinc vehementer est, omnia contemnendo finibus suis
occupat, ea, quae sunt vicini, sibi auferit. Atque ubi
alium fortiter vincit, & quae illius sunt, de se rap-
it, non ea quae retro sunt, vitandis, sed quae hie de-
sunt, quae ante praesens à vicini possessa desiderat. Elegan-
tius Seneca lib. 2. de beneficiis. cap. 27. Et maiora cupi-
mus, quae maiora reverunt, multaque comitatur est avar-
itia in magnarum rerum cingulis calet, ut flamma
infirmis aeris vi est, quo ex maiori incendio emittit.
Sanctus Augustinus lib. de salutariis documentis,
cap. 30. Avarus eam vi inferno est similis, infernus
enim quare locumque deorumque, nunquam dicit, satis
est. Sic fit omnia desideria confinxerit in aurum, nun-
quam satisfiabitur.

Et ex nimia pecuniae aviditate & copia nascitur
illa omnium seculorum proceatix superbia, ut irat-
dit S. Augustinus serm. 5. de verb. Domini c. 9. Nihil est, in-
quit, quo si, generet duntaxat quomodo superbiam omne
pernam, etiam gratiam, & omne frumentum. etiam lignum
habet verberem suum, verum divitiarum superbia. Avarus,
dicitur Ecclesiast. 10. nihil est celestium, nihil est ter-
renum, quod amare pecuniam, hic enim & animam suam
vendem habet. S. Ambrosius 2. offic. cap. 5. Dominus ad
Discipulos suos ait: Nihil possidere aurum, neque ar-
gentum, neque pecuniam quam velis saluare pullantem in
pecuniis hominum in succedi avaritia. Et idem Ambrosius
in Apostoli locum 3. ad Timotheum 6. 1. Nihil, inquit, tam
affertur, tam periculosum est quam si Ecclesiasticus, ma-
gis quoniam sublimi loco est, divitiis huius seculi fundetur,
&c. Valerianus item 17. de bono mortis. Cupiditas in-
quit, corda hominum divitiarum stimulis inquietat. Scitè
S. Chrysostomus, homil. 13. ad epistolam ad Ephesios, ait, Diu-
itias sunt vicia, sicut vicia corrumpit omnia, ita haec quoque,
Petrus S. Nilus in Paraphrasi, No lateris divitiis, avar-
emini, quia ipsa impendantur, à Deo separantur plurimum,
& praevar hominum expelluntur. Divitiarum ferè co-
mes fastus, & superbia est. Seneca epistol. 86. de divitiis
agens, sic ait. Inflant animos, superbiam parvius, imi-
dian contrahunt Non abertibus, qui divitiarum mor-
bum superbiam dixerit, ex S. Augustinus serm. 212. de
Tempore, ubi ita loquitur. Nihil tam timendum est in
divitiis quam superbia. Denique Apostellus hoc admonet
Timotheum. Præcipi, inquit, ut, divitiis huius mundi su-
perbi non sapere, nec enim divitias expavit, sed morbum
divitiarum: morbus autem divitiarum est superbia ma-
gis, Scitè Petrus Blefodius serm. 3. sic ait. Vermis di-
vitiarum est superbia.

Cupiditas, & avaritia huiusmodi non
solum, quod bonorum temporalium auditum nimia
tenetur, sed etiam illi, qui iuxta suum statum ha-
bentes quo vitam honeste transigerent, sine Eccle-
siae necessitate se beneficiorum multitudine ane-
rant, quod prohibet Concil. Trident. sess. 24. de reser-
vatione, cap. 16. tunc enim non sunt, exempli cum illis
dispensatum fuerit, dummodo sine veneti causa
fiat. Audi S. Ambrosius lib. 2. de confideratione, ad Euge-
nium, cap. 4. Quid, inquit, prohibet dispensare? Non,
sed dispensare. Non sum tam rudis, ut quovis positis
vos dispensatos, sed in adificationem, non in de-

structionem. Denique queritur inter dispensatos, ut
fidelis qui invenitur: ubi necessitas verget, excusa
huius dispensatio est: ubi utilitas pronat dispensa-
tio laudabilis est: ubi utilitas dico communis, non pro-
pria. Nam cum modis hominum est, non placet fidelis dis-
pensatio, sed crudelis dispensatio est. Vnde Thome. Can-
ticip. lib. 1. Apum cap. 19. pag. 6. 7. & 10. non paucos
plura beneficia possidentes inesthetima morte ex-
tinctos, & se idcirco damnatos esse commemoran-
tes allegat.

Vitum Catholicum, inquit S. Leo epistol. 51. re-
latus in cap. vitum 47. distulit. & præcipio Domini
Sacerdotem, sicut oculo errore implicari, ita oculo
oporete cupiditate violati, dicente sancta Scriptura:
Post concupiscentiam tua non est. Mens enim po-
tentia auida, nec abstinere novis à veniis, nec gau-
dere concessis, nec pietati adhibere consensum. Et
S. Gregorius lib. 7. epistol. 110. relatus in cap. bonum 47.
dist. 11. ait: Bonorum auctoritatem inherere aliter non vale-
mus, nisi cupiditatem à nobis, quam omnium malorum
radix est, abstinemus. Et lib. 2. epistol. 25. ad Joannem
Episcopum Squalonum, in fine. Admonemus fraterni-
tatem tuam ut in commisit sibi animabus sceleris sui-
giles, & avaritiam magis lucris quam commoda vita
praesentis intendat. Et lib. 12. epistol. 6. Archidiacono Flo-
rentinum ob tentationem, Episcopatus indignum
iudicavit.

GLOS. XVI.

Sae domui bene praepositum.

SUMMARY.

1. Domum suam diligat Episcopus gubernare debet.
2. Extrema duo caute debet Pastor. ne aut exteriori-
bus curis nimis deditus ab intimis corruat, aut solis
interioribus occupatus, quae foris debet proximis
non impendat, & num. 3.
3. Episcopus debet esse sollicitus ad orationem.
4. Familiarem quomodo elocandus ostenditur.
5. Familiarem Episcopi convenit ut sine viri spiri-
tuales.
6. Rom in consilio, absque, ac contubernio habendi.
7. Familiari si non sunt spirituales non diligantur, sed
ita.
8. Princeps nullum vniui iudicium bonae mentis potest
ostendere, quam ut adiungat sibi vires curiae, &
sua celeberrima.
9. Familiari quales debeant habere Episcopi? ostendit-
ur.
10. Regimini Ecclesiae argumentum ex dexteritate re-
gimini politici defumitur.

ILIGENTER, ut inquit D. Bern-
nardus ad Ergon, de confid. lib. 4. Epi-
scopi domum suam gubernare de-
bent, ostendit enim Apostolus, ad Ti-
motheum 5. scribens dicit, quod suorum ma-
norum domesticorum curam non habet si-
dem negavit, & est infidelis dicitur. Iure ergo, qui domus
suae necesse praesent, in Episcopum ordinari prohibe-
tur, quia qui in re minima, de qua sibi familiari debet
cora inesse, fidelis non est, quomodo in Ecclesia
Dei (ubi tot sunt, & alieni) sollicitum diligentiam
adhibebit? Vnde Hieronymus. Non enim solus pol-
luerit ex filiorum vitis, sed libertas ab Apostolo Ec-
clesiae Principi reservatur, ut talis sit, qui non ti-
meat propter vitia liberiorum extraneos reprehen-
dere.

dere, quod tunc fiet, si non erit, quod sibi impuretur, cum enim gressus hominis à Domino dirigitur, nec sint in homine eius viæ, corrigere quidem potest, corrigere autem non valet, pulsare potest, non aperire, manus comprimeat, non animum mutare. Diligenter gubernare domum tuam, inquit D. Bernardus de confid. ad Engen. lib. 4. nam, ut dicit Apostolus, si quis domui suæ præse nescit, quomodo Ecclesia Dei diligentiam habeat? Nō quod minimis domus tuæ intendas, cum sis occupatus maximis. Nullo ergo modo implices animum curis tibi familiaris, ac rerum tuarum, cum oporteat te habere animum liberum, quem nulla sibi venditæ violentia occupatio: nobilem quem nulla discolorum trahat indigna affectio: situm, quem nulla concitatus repentina turbatio: iniunctum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio: anspum, quem nulla eorritet rei temporalis amissio. Bonum acquiris gradum, ait Bernardus serm. 3. de assumpt. Virg. qui bene ministraveris; foris meliorem, qui bene vaseris Deo; optimum autem, qui perfectus es in utroque. In bono per minima ad magna cumdem docuit Deus Moysis exemplo, quem in pastoralis prius exercuit arte, ut præparet ad principatum, quod expendebat S. Basilus Seleucis Episcopus erat. 9. his verbis. *Quis in mente pascuus confusus Deus abitur, ut enim concessit Deum postremo agere, ut ex pecorum pascuis Israelis pastor crearetur, utque post artem pastoralium in modicum exercitum tribulatio suorum principatum ei crederet.*

- a. Duo extrema, ut ait Gregor. cavere debes Pastor, ne aut exterioribus curis nimis deditus ab internis conturbetur; aut solum interioribus occupatus, quæ solis debet, proximis non impendat. Incidentes in primum extremum sumi illi, qui obliiti se datos esse in Prælatos propter salutem animarum diebus et noctibus solis curæ extrinsecus incumbunt. Quod fit, ut interna (quæ alios docere debebant) ignorant: quod etiam fit, ut subditi non proficiant, sed potius in spiritualibus torpent: quia non habent Pastorem eorum animas ad ecclesia subleuantem, & ducem viam perfectionis ostendentem. Si enim à dūce internis erratur, exercitus sequens quomodo pertingerit? Hic enim potius terrenis iudicis quàm ecclesiæ ducis officium exercent terrenis studiis suis exerceat oculos subditorum, Vnde Dominus Luc. 21. non solum Pastores, sed & omnes admonet, dicens: *Videte ne graventur corda vestra in crapula & ebrietate, & curis huius sæculi, & Apostolus. nollet 2. ad Timoth. 2. Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus, &c. Et item: Quæ sursum sunt sapite, quæ sursum sunt querite, non quæ super terram, mortui enim estis, &c.* Quod si Episcopi dixerint: Multa nobis secularia negotia commissa sunt, respondet Gregor. in Pastor. par. 2. cap. 7. adducens illud nostri Apostoli. 1. ad Corinth. 6. Secularia iudicia si habueritis, contempnibiles, qui sunt in Ecclesia illos constituere ad iudicandum, ut scilicet illi in terrenis & secularibus negotiis occupentur, qui penitentie iniuncta nequeunt. Idem merito læto arguebat Moysen, quia terrenis populi negotiis, labore senescebant nimis, consulens ut ad iugla dirigenda alios constitueret iudices, ut ipse liberius vacaret arcanis ecclesiæ cognoscendis ad populum erodiendum. Igitur à subditiis inferiora gerenda sunt, à Reotoribus summa cogitanda, ut scilicet illi oculum, qui providendis gressibus præminet, cuius pulvis non obsecuit; pedum namque est pulvere impolui; monstruosum autem est, quod caput (id est Pastor) ad pulvorem recurrat, ut cum eo

involuetur. Et de his Pastoribus dicitur: *Quomodo obscuratum est aurum, &c. Et lapides Sanctuariorum dispersi sunt in mediis placearum, id est, in latitudine negotiorum terrenorum reliquientes secreta Sanctuariorum. Igitur concludit Gregor. ubi proxime, secularia negotia aliquando ex compulsionē toleranda sunt, nunquam verò ex amore requirenda: ne cum mentem diligentibus aggravant, hanc suo vitam pondere ad ima de celestibus mergant. Ideo semper cavendum Pastoribus, ne dum temporali solitudine incauti defecerint, & vehementer incumbunt, ab intimo amore refrigerant, & foras fusi, obliuisci non metuant se esse animarum Pastores.*

Cavendum etiam est alterum extremum. Sunt enim (ait idem Gregor. d. loc.) quidam, qui sic sibi vacare ad spiritualia apparent, ut rebus exterioribus nullatenus occupentur, quorum nimium prædicationis plenamque despicitur: quia subditi necessaria pro vita temporali non tribuunt. Egrediens enim mentem sermo prædicantis non penetrat, quem misericordia eius non sigat. Sic ergo oves oportet interno pascui saginare, ut etiam eis exteriora providendantur: ideo Paul. 1. ad Timoth. 5. Si quis autem sacerdos, & maxime domesticorum curam non habet. Igitur Pastores neque vehementer incumbant curis exterioribus, neque ex toto eas relinquunt, & ad hoc adducit illud Eccli. 44. ubi præcipitur Sacerdotibus, ut neque radant capillos, neque comam nutriant, sed dumtaxat todeant. Per capillos enim exterioris curæ significantur: quæ si nimis crescunt, oculos internos impediunt, ne videre possint. Non sunt ergo tendendæ ex toto, sed tendendæ, id est, sub certa mensura tendendæ. Vnde D. Bernard. lib. 1. de considerat. ad Engeniam, sic ait, Itaque consula tibi, non sis servus hominibus, non conformis totum tempus in audiendo leges sustinere, licet, & cavillationes dicat illud Psalm. 118. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non vi lex tua. Tuum principale munus est edificare Ecclesiam, docere populos, meditari in lege Domini, quæ sola est immaculata conservans animas. Non dico quod intus se subtrahat illis secularium occupationibus, sed quod non tradat se totum. Si es homo optimus omnibus fallis, esto etiam tui: alioquin quid tibi proderit, si universis lucraveris, & te ipsum perdas? Hæc igitur te, & si omnes venierint ad bibendum de fonte tuo, bibe etiam & tu, in solus scietis permanebis. Qui sibi nequam, cui bonum? Itaque non totum te des alij, neque semper, sed considerationis aliquid tui cordis, & temporis sequestrat, vacans Deo: quæ & ibi prævidetur, quæ agenda sunt secundum Deum, ne precipitante sunt, ibi primi secretarii, & ordines efficiant, & alium tuum deum alterum, itaque huic tam pio, quam vili otio nullam in vita operam dare, vitam perdere est. Imitare Sanctum Gregorium, qui vltimam partem Ezechielis oblectissimam in otio exposuit, eo tempore, quo Vrbs erat obfessa, & in summa tempestate negotiorum, ut ex eius præfatione liquet.

Episcopus igitur debet esse sollicitus ad orationem, quod per eam Deo interno amore coolungatur, petens ab eo ut ipsum custodiat, ne peccet, qui aliis à peccatis avertens debet, ut det tibi sapientiam ad populum regendum, qui dat omnibus affluenter, & non improperat; qui & omne tenet pro otacuitate, imò pro omnibus viuentibus, & fidelibus defunctis, vadit S. Chrysost. lib. 6. de Sacerdotio. Vnde ter saltem in die in oratione assiduus sit, mane, meridie, & vespere, & ob id domi capellam insignificè extractam habeat, ubi quotidie Mis-

lam celebret, & de obligatione Episcopi celebrandi Milam agit Marc. Anton. Genuen. in *man. Pastorum* cap. 11.

- 5 Circa familiares ab Episcopis assumendos D. Bernard. lib. 4. de *confid. ad Eugenium*, bene monet: *Si adeo sive mores, & est solida familiarium tuorum: non decet, ut vitia domus tue vitium fias, quod quamparumvis novitum contigisse. Alius alia disceptet, tu de disciplina provide, illud nemini credas: si insistentior coram te volueris inveniri, vel habitus apparueris, manus tua super huiusmodi, velociter utinam tuam, impunitas animum parvi, animum excessum. Domum Episcopi decet similitudo, honestas ut vultu, incessa, habitus, &c. Disceat ita in Episcopis comitatus potius, & comptor adulescentis sciam sua habere: certi inter miras discere.*
- 6 *vere calamitatem an decet.* Et maxime convenit, ut familiares Episcopi sint viri spirituales; nam, ut dicit Gregor. *super Ezechiel. Qui Sancti adheret, ex assiduitate orationis, locutionis, exemplo operis, accipit unde accedat in Deum, vitia fugat, minusque sentium ac labores virtutum: sciunt enim illi compati, sciunt gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus, libenterque sustinent penuriam temporariam.*
- 7 Hinc Bernard. ad Episcopum Gebenae. *epist. 18.* sic ait: *Omnia fac cum consilio, nec tamen omnium, aut quorumcumque, sed tantum bonorum. Bonus in consilio, bonus in obsequio, ac comitatu, qui vitia, & honestas tua custodit, & testis. Summa, inquit Sanctus Basilus serm. de abdicacione rerum, vigilancia, accutimque in omnes partes animi circumspiciant operam dato, ut aliquem vitium tibi inveniatur, quem in omnibus deinceps delecta tibi via studiū certissimum ducem sequere, insumasque, qui rectum iter ad Deum volentibus pergere, sicut in comitatu: qui ornatum virtutibus suis, cuius quicquid totius ipsius viae altitudo testis merito sint, charitatem in ea erga Deum iussu, qui plurimum literarum scientiam habet, vitium intererimmo, nec vili diffidant indulgentem, ab avaritia abhorrentem, minime libenter gerendum se negotio aduocantem, quoniam, amantem Deum, egentem studiosum, minime iracundum, inuicemque inmerentem, naturae prepositum ad nos decedunt, qui ad ipsum accedunt, quem gloria inanis non inflat, superbia non extollit, adulatio non frangit, seuerum, atque constantem, cui denique nihil sit prestantius bono Dei.*
- 8 Idem Bernard. de *confid. lib. 4. ad Eugenium*, sic ait: *Tales studio habere familiares, qui si velles aliquatenus deuenire, non sicerent, frangens precipitem, derisumque excitarent, quorum libertas excedentem corrigere, excedentem reprimere, quorum constantia, & fortitudo nutantem firmaret, erigeret diffidentem, quorum sanctitas ad omnia te bona inuocaret. Familiares tui si non sunt spirituales, non diligere te, sed tua; immo nec te, nec tua, sed quae sua sunt querant, & ea veniant adulatorem.*
- 9 Commis. in *lib. 3. Comment.* dicit nullum maius initium bonae mentis Principes potest ostendere, quam ut adiungat sibi viros virtute, fama celebres; nam omnes statim iudicabunt eam talem esse, quales ij, qui apud illum sunt. Et Cassiodor. *lib. 4. var. epist. 3.* ad ornamentum palatii pertinere ait aptas dignitatibus personas eligere, quia de claritate seuuentium crescit fama dominorum. Laudat Claudian. Scilicet non sum *lib. 1. in Salsic.* quia in hoc nec nobilitati, nec ignobiliari deserebat, sed tantum meritis famulorum. Et floreat ad Nic. ita consiluit: *Principali adpetu nullius improbi ministerio vitiorum quicquid ille deliquit, tibi veluti aulicis imputabitur.*
- 10 Erat igitur Episcopus domui suae bene praepositus, si attendat diligenter ne in ea sit rixosus, vind-

si, impudici, cupidi, elati, blasphemii, & voluptatum amatores, ut docet Concil. Trident. *sess. 2. cap. vii.* obseruant Fulch. de *visita. lib. 1. cap. 3. num. 7.* Marc. Antoo. Genuen. in *manu. Pralat.* cap. 12. Campan. in *diuersis Iuris Canon. rub. 4. num. 44.* Vgolin. de *officio Episcopi p. 1. cap. 3. num. 5.* me citato in hoc loco Mauriti. de Alcedo de *praecl. Episcop. dignis. p. 1. cap. 5. num. 39.* proinde cum tantum numerum habeat, quo & Ecclesiae utilitati, & ipsius necessitati consili possit, & in eo mulierem nullam, neo aliquem qui vixit annis minor sit natu, & quam plures fieri potest clericos habeat, & inter hos duos Sacris initiatus bonae conuersationis, qui quasi testes sint sanctae eius conuersationis & studij. *cap. Diaconi 93. dist. & in primis litteratos secum habeat. cap. est.* ubi glof. 91. *dist.* alterum praeterea habeat moribus perfectum, qui familie praefectus sit, & eam pie instruat, & corrigat, ac in sacris edoceat. Nullus familie Episcopi arma ferat, nisi in itinere necessitatis causa Episcopi arbitrio, nigro tantum, vel fusco colore vtens, & serico, auro, argento, & vario colore abstinens, & simplici vestitu contentus. Curet Episcopus ut omnes eius familiares quoridie Missam audiant, & clerici saltem similiter cum ipso, semel in hebdomada ieiunent, ac bis in Adventu, praeter statuta Ecclesiae ieiunia, vtque semel saltem in mense sacram Eucharistiam suscipiant: at in Adventu, & Quadragesima diebus Dominicis clerici saltem, ac dum familia cibum capit sacra lectio adhibeatur. Curet etiam Episcopus ne inertis dedit aliqui sint, sed honestis actionibus occupati, & ut abstinentes a flagitiorum hominum consuetudine, & locis, ubi turpiter viuunt, nec foris pernoscant, & abstinentes a iocis, & inanibus oblectamentis, & libris huiusmodi contrinendis religionem & pietatem praefertant, ac obstante de dignos esse, qui populi duci ministrent. Quoridie vero Episcopus in vesperti antequam ad cenam accedat cum iis litanias, & preces deuote recitet, & pie oret, ac salutariis monitis ad vitam innocentiam, integritatem, pietatem, humilitatem, & alias virtutes Christianas exercendas accendat, & curet, ut quolibet die post orationem vna, aut alter clericus sermonem in Oratorio habeat, quoque ipse ad virtutem aliquam amplectendam, vel vitium fugiendum hortetur; ut verè certior fiat Episcopus quomodo familia eius viuat, visitet eam si eueniet & eius gressus exploret, bonos praemii, & laudibus afficiendo, malos contra corrigendo, & incorrigibiles expellendo. Cum domo Episcopus egreditur, familia eidem assistat, & modestè comitetur. Cum aliquis ex ea exoriat, Episcopus eum patre inuisit, & omni eius necessitati oportune succurrat.

Postquam nosse Apostolus ostendit Episcopum domui suae bene praepositum oportere debere, ex oeconomicae rationis dextertate sumptis coniecturam, & iudicium de gubernandae Ecclesiae industria. Si quis autem, ait, domui suae praefectus viscit, quomodo Ecclesiae Dei diligentem habebit? Qui etiam eiusdem epistolae *Timothei cap. 5.* Si quis autem, ait, suorum maxime domesticorum curam (ut corporis, & potissimum animae saluti prouideat, & consulet) non habet, fidem regionis, (si non verbo negauit, saltem factu, quia & suam, & Christianae Religionis bonam famam negligit, unde eius contemptus, & obprobrium nascitur) & est infidelis deterior, (ut qui naturae, & humanae charitatis impulsu suae familie potius, quam exteriorum rationem, & prouidentiam habet). Vnde S. Chrysostomus *homil. 14 in hanc epist.* sic ait: *Plerique virtutem suam sibi facis esse ad saluam putant, & si ut-*

tam suam rite dispensans, de se sibi nihil arbitrantur sed hi profecti saluantur, idque aperte factu indicat sermo ille, qui talentum suum sibi à Domino creditum fudit in terram, Matth. 13. neque enim communis illud, sed integrum. & huiusmodi quale acceptat, retulit. Evidenter & Beatus Paulus hoc loco id ipsum asserit, dicens. Si quis suum ad se pertinetur curam non habet, (cura nomine praevidentis animae, & corporis significatur) fidem negavit. Deum, ait ad Titum 1. verius se scire confitentur, scilicet autem negant.

- 11 Ex aptitudine, inquit Modernus quidam, & detestitate regiminis oeconomiei sumitur iudicium de aptitudine ad regimen politicum, & ecclesiasticum; qui enim bene domum suam moderatur, signum est quod idem bene reget Ecclesiam. Vnde Hieron. ad Oceanum: Vult, inquit Apostolus, Episcopum domum suam bene regere, non ut opus augeat, non ut regias paret epulas, non ut calatas patris struat, non ut plebs sine auro lentu pauperibus coquat, qui ad opus perveniant, & superfluum carnis non dissolvant artibus temperamento, sed ut quod populo preceptum est, prius à domesticis exigat. Vnde ait Theodoret. qui parva necesse administrare, quomodo poterit ei credi cura praestantiorum, ac divinarum? Et Ambros. Manifestum est, quia tunc potest idem Reiter futurum probare, si prius domum suam recte gubernaverit, qui enim in minimis fidelis est, & in magna fidelis erit. Paulus enim omnino necessarius à minori negando concluditur, nam qui familiam non potest recte administrare, in Ecclesiastica praefectus, quae multo est tunc difficilior, tam laboriosior, par esse non potest: sic namque Chrysost. Ecclesia, inquit, est velut domus quaedam, ac sicut in domo vivit, & sibi, ac serm, omninoque cura, ac regimen incumbit variegata ferme & in Ecclesia videas. Est autem longe facilius domum quam Ecclesiam regere. Qui igitur rem, ut dixi, familiarem dispensare conegit, ut quae parva Ecclesia praefecti convenienter posse putandum est?

GLOS. XVII.

Non neophytum.

SUMMARIVM.

1. Neophytus deducitur à nece, quod est novum, & phyos, quod est Fides, quasi novus in Fide.
2. Neophytus est ille, qui à reproba religione conversus de recenti Christiana milita nomen dedit.
3. Neophyti nuncupari non debent, qui à multo tempore ab infidelitate ad Christianismum sunt conversi.
4. Neophyti nuncupari non possunt qui à unitate sacro Baptismo fuerant ablati.
5. Neophytus quare ad Episcopatum non sit promouendus ostenditur.
6. Neophytus ad Ordines sacros non est promouendus.
7. Neophyti vix qualitas quando ostendi illum esse talem, qualem decet esse bonum Sacerdotem, tunc potest ordinari.
8. Papa promouens neophytum ad Episcopatum, videtur cum eo dispensare.
9. Alexander de Francis, vulgi Hebraei nuncupatus, Ordinis Prædicatorum à Clemente VIII. ad Episcopatum promotus.
10. Baptismus solenne familia cuiusdam ex primariis inter Iudaeos à Pio V. Pont. Max. factum.
11. Salomon Corcosus Hebraeus à Gregor. XIII. baptizatus, & honoribus decoratus.

12. Gratia amplioribus honorandi, qui renati sunt sacro Baptismo pristinae castitatis dimissa.
13. Homines undeque nascuntur, si parvum vitia non seculentur, & Deum recte colant, benefici, & salvi erunt.
14. Familia nulla, egenae, patriae sapientia est, prae virum, & aliorum eius.
15. Nobilitas summa est clarum esse virtute.
16. Nobilitas vera non ex sanguine, & carne, sed ex virtute animi accipitur, & claritatem.
17. De vitio parvum non est quae laudandum, aut vituperandum.
18. Ordinandum est in Ecclesia, qui eam diligit, non de glubus.
19. Generis differentia ad Ecclesiastica beneficia, publicae officia obtinenda operatur gratia inter verumque populum dissidia.
20. Canonis in omnibus hominibus est diligenda.
21. Virtus à Domino, & per Apostolos tradita, quantum possibile fuerit, obtineri debet.
22. Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt.
23. Lex constituit generis differentiam generaliter dicens salia in adium certarum personarum, & est nulla.
24. Statuta praedicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus.
25. Prohibitio generalis ultra quartum gradum non potest esse rationalis.
26. Statuta praedicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certam Ecclesiam.
27. Condicio adhibita in limine fundationis Ecclesia per parvum, vel fundatorem, quod non possunt beneficii recipi, nisi descendentes ex parvi, & antiqui Christiani, valida est.
28. Fundator in limine fundationis potest apponere quoscunque conditiones etiam si sunt contra ius, nisi sunt iura impossibilia, vel alia à iure improba.
29. Statuta quod neophyti, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt paralia, exorbitantia, & stricta accipienda.
30. Constitutiones aut brevia contra descendentes ex genere Hebraeorum Regni Portugaliae, referuntur.
31. Probanda dimidia, portuaria, & tertionaria non veniunt appellatione canonum.
32. Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere principales dignitates Collegiarum Ecclesiarum, comprehendit eorum unum principalem in qualibet Collegia.
33. Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegia.
34. Constitutio prohibens certo generi personarum obtinere Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit illas, quae sunt vitia in perperam, & accessit alteri beneficio non parochiali, vel curae.
35. Cura animarum probatur esse penes illum, cui incumbit spectuliter in iurisdictione spirituali, id est, administratione Sacramentorum.
36. Beneficiarii nomen & titulus extinctus & suppressus est, ita ut amplius non consecratur vacare, nec in eo vltus possit insinuari.
37. Prioris littera non dicitur de beneficio, sed de promotione, & re profana.
38. Unionis causa non dicitur amplius beneficiidum.
39. Beneficia illa dicitur curam animarum habere, quae eam habent alia, non vix habent.

- 40 Cura animarum ubi simpliciter fit mentio, intelligitur *semper* de cura actuali, & non habituali.
- 41 Episcopi arbitrio relinquunt an oporteat punire perpetuum Vicarium in parochiali vicinio.
- 42 Extraneus, execrabilis, verſ. quantum, de peccand. declaratur.
- 43 Beneficiatum qui habet annexam Parochialem ſuo beneficio, non intulatur in Parochiali, ſed in beneficii, cui eſt annexa acceſſori, & in perpetuum.
- 44 Vicarius Episcopi temporalis eſt, dignitas verſo Vicariatus perpetua indicatur.
- 45 Capitulum excludens prauſum ob impuritatem ſanguinis, tenetur probare cauſam excluſionis.
- 46 Nemo natus inter Chriſtianos gignatur onere probandi ſe eſſe natum ex puris Chriſtianis.
- 47 Statutum Teſtamentum cum oratur verbo, progenie, non exigit probationem macula in certe gradu, ſed ſufficit quod ipſa progenies ſi inſeſſa.
- 48 Capitulum volente repellere prauſum tanquam impurum, quando incumbat ipſi prauſo eum probandi ſe purum, offenditur.
- 49 Informatio de genere nunquam preſtat exceptionem rei indicata.
- 50 Exceptio impuritatis debet plene & concludenter probari, & non, 45. quando per ſanctam poſſit probari.
- 51 Impuritas ſanguinis per ſanctam concludenter probari non poteſt niſi ſi perpetua, & illa apud omnes, & appareat veri poſuiſſe ex aliqua probabili cauſa, quaque contrarius probationibus non dubitetur.

dammodo dicitur ad cathedram, id eſt, de ſuperbia ad ſuperbiam. Et in eundem ſententiam Ambroſius. Peruim eſt, ait, quia rade in Fide ſolet exſelli ſuperbia. maximè ſi accipias Ordinem: moueat enim, & preſtate inſtatur arbitrans ſe pro caeteris digniorem. Videns enim primo anno natiuitatis collatum in ſe honorem, potat non magis ad ſum, ſed aliorum proſectum ſe vocatum, quaſi beneficium religionis digni, quam accipiat ab ea, per quam tem elatus inueſtit in iudicium diaboli, inuenta enim occaſione ſuperbiz illius, Satanas præcipnat eum: ratio etiam illa mihi placet, quia tuit murus, cum pondus tignorum humore nondum exſiccato opponitur, ex Felino in cap. nam te, verſ. limita ſecunda, ſub num. 12. de reſcriptis, tum quia, vt etiam D. Hieron. ſuper epistol. Pauli ad Timm. & reſectur in ſum 48. diſt. non licet, vt qui erat heri catechumenus, hodie fiat Episcopus, qui heri erat in theatro, hodie ſedeat in Eccleſia, qui veſperis erat in circio, hodie miniſtret in Altari, qui dudum fuerat foras diſturbatorem, hodie ſit coſecrator V. ginum: tum etiam quia, quia, vt ibi ait glof. verſ. probentur, ſi abſolutè docere non poteſt, qui nunquam ipſe didicit: tum denique, quia aliis ſe conſumare non poterit, cum nunquam ipſe ſtatim Eccleſie regendo exerto eſt. Nec namper, inquit Anſelmus, baptizatum, nec namper a ſecularibus negotiis, vel a multis ſeparetur fieri debet Episcopus, quia vniuſqueque talis eſt neophytus. Hinc emanauit Canon Apoſtolicus de culus ſententiam explicum Origen lib. 1. contra Ceſ. his planè verbis: Quia ex Gentili, vel ex Iudæo ſi Chriſtianus, aut ex viſa prauſa ad beneficiam conuerſus, ne ſtatim Episcopus fiat: indignum eſt enim, vt qui in idum documentum vira ſua dederat, aliorum fiat magiſter. Vnde ꝓ ad Ordines ſacros non debet neophytum 6 promoueri, probate videtur tex. in cap. neophytum 61. diſt. & per illum traditum Torree. in cap. 1. num. 1. 48. diſt. Ripa in cap. eam te, num. 31. verſ. ſeruo reſpondet, de reſcriptis. vbi Dec. num. 32. Cou. d. num. 7. verſ. ſecunda concluſio, Hoiſeda de incompar. benef. par. 1. cap. 24. num. 3. Majoli de irregularitat. lib. 1. cap. 31. Marquet. de Iudæis par. 3. ſub num. 8. Azor inſtit. moral. par. 1. lib. 4. cap. 2. quaſi 2. Campani in diuerſa Iuris Canon. rub. 11. cap. 7. num. 1. vbi n. 9. reſoluit in neophyto volente ſe ordinare tam ad ſacros Ordines, quam ad minores, requiri tranſactum biennium a ſua conuerſione. Henric. lib. 14. de irregular. cap. 4. num. 7. ait cum neophyto bene inſtructo, & conſtituto in Fide poſſe Episcopum diſpenſare: verum optimè ex Cou. d. §. 2. num. 8. cancl. 3. & Auila de conſur. p. 7. diſt. 4. dub. 4. tenet Sanch. in præcept. Decalogi tom. 1. lib. 3. cap. 18. num. 12. neophytos deſcendentes ex Iudæis, vel Mauris, quomuis non ſint ante viſum rationis baptizati, ſed poſt, poſſe ad ſacros Ordines, & beneficii promo- ueri cum iudicio Episcopi, nec in hoc cauſa eſſe expe- diendam ſummæ Pont. diſpenſationem, ſed tantum Episcopi arbitrio conſecrandum eſſe hoſiolum di- nouit ad Fidem conuerſos, ſi ſint tales, vt meſiſ diceſſi ſint veterani Chriſtiani, vel ex morum probi- tate, & integra legis Euangelice inſtructione, vel ex antiquo Chriſtiane religionis profeſſione. Optimè P. Zapata de reſcript. diſtinctionum p. 1. cap. 3. 1. n. 7. ibi. Qui iam a natiuitate Chriſtianam Fidem profeſſi fuerint, & ab ipſa infantia Fides ſe aduerſari, tamen ſi patrem, auum, aut prauum Ethnicum, Iudæum, vel Sar- racenum habuerint, irregularitates non ſunt, neque tanquam neophyti a beneficiis, & Eccleſiaſticis dignantibus, aut officiis ſecularibus prohibentur, neophyti non ſunt, nec duci debent, cap. ſin. 48. diſt. Nos autem huc communis de

NEOPHYTUS deducitur à verbo, neos, quod eſt nouum. phytos, quod eſt ſides, quaſi uocatus in fide, iuxta glof. Nicolai de Lyra ſuper hanc Apoſtoli locum, Turcram. in ſum. 48. diſt. 2. Salzed. ad Bernard. in præſt. cap. 12. num. 1. in nouiſſimo. Dicimus igitur neophytum, qui à reprobata religione conuerſus de recenti Chriſtiane militie nomen dedit, cap. ſicut 48. diſt. ꝓ nam 15. qui à multo tempore ab infidelitate ad Chriſtianiſimum ſunt conuerſi, ꝓ neophyti non euſari non debent, quomuis iniſicioſe hoc nomine appellectur ab aliquibus, quos grauiſus verbis argoune Turree. d. loco num. 1. verſ. ex qua deſcriptione, Nau. in man. cap. 27. ſub num. 205. verſ. dixi recentior conuerſus; multiſque minus hoc nomine poſſunt appellari eorum ſibi, & deſcendentes, qui nati à parentibus conuerſi à ortiuitate ſunt Sacri Baptiſmi tenari. Coo. in Clem ſi ſurioſus par. 1. §. 3. num. 7. verſ. prima concluſio, Nau. d. num. 205. verſ. ſeruo dico, Hoiſeda de incompar. benef. par. 1. cap. 24. num. 2. Greg. de Valenna tom. 4. diſt. 7. puncto 3. §. 5. S. 1. de conſurſu lib. 6. cap. 1. §. ſub num. 11. Flamin. de reſcript. lib. 4. quaſi 4. num. 12.

5 Ad Episcopatum non eſſe promouendum neophytum dicit Apoſtoli in præſenti, ſic in ſuperbiam elatus in iudicium incidat, abſoli, forſalle credens Fidem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minimè poſſe, vt hic gloſſauit Lyntine & glof. in ſum. 48. diſt. Recte autem inuicem Apoſtoliſ timorem ſuperbie, nam, vt ſcribit Hier. epistol. 8. 1. ad Ocean. Ignorat monumentum Sacerdos inuictus, & manuſuetudinem radicem, ignorat blanditiæ Chriſtiane, neſcit ſe ipſum conuertere, de dignitate tranſ- ſeruit ad dignitatem, non uincunt, non ſciet, non mores ſuos ſape reprehendi, & aſſidua mediante correxti, non ſubſtantiam pauperum erogant, de cathedra qua- Barboli de Episcopo Pars I.

sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus Ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, &c. refert R. P. Hieronym. ad Cruce in *defens. statutorum*, & *militarie Hispan.* lib. 2. cap. 9. pag. 206. Optime Didac. de la Motta in *tract. de confirmatione Ordinis Militie S. Jacobi de Spata* lib. 2. cap. 2. §. 2. ad 2. num. 15. pag. 123. ibi. *Quod si placeat, candido letter, hic amplius inuenerunt, afferunt excerptum ex doctrina eiusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum, iam ex hoc non licet inferre quid ualium neophytum in Episcopum assumatur, unde quod sequatur in littera D. Pauli, ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quid Religio Christiana ito indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solum sunt neophyti aetate, sed etiam perfectione, ut explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequatur quod si sit humilis, & moribus, ac integra Evangelica legum institutione praeformatus, alius se confirmare uolens, non poterit in Sacerdotem & Episcopum assumi, ut inter alias explicat Conarr. in Clem. si quis in pag. 1. §. 2. num. 7. *Manr.* cap. 27. num. 105. *Manl.* lib. 2. cap. 32. ratio est, quia crissat causa inhabilitatis, ut dist. 61. cap. neophytus, & inre optimo, quia quoad istum effectum ista homo non est neophytus, sed veteranus miles Christianae Religionis, & in Christiana Religione & disciplina neophytus non est, nec fit appellandus: factum etiam tex. in cap. *Statimus*, eadem dist. 61. quod laici prohibentur eligi in Episcopum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, ut si laicus merito sua perfectione clericalem vitam transierit, eius electio potest recte haberi, &c.*

- 7 Quando igitur qualitas vitae neophyti ostendit illum esse talem qualem decet esse bonum Sacerdotem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter cessat prohibitio propter rationem inducitur, ut sunt expressa verba dist. cap. neophytus, ubi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosij, quia neophytus erat, quibus respondit idem Ambrosius hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo, quia neophyti consueverant propter humores superbire, sed si humiles inueniantur, bene possunt ordinari, refert Alphons. Alvarez Guettrero in *speculo iuris Pontificij* cap. 10 pauli post princ. pag. 11.

- 8 Cum prohibitio haec Apostoli quod neophytus ad Episcopatum non promouetur, non sit ex praeeptis Christi, sed secundum legem communem, quia ipse hoc pronuntiavit tanquam Ecclesiae Doctor, non uti praecipiens nomine Christi, d. cap. neophytus, Turce. in sum. 48. dist. num. 4. vers. ad secundam partem. Azor. part. 2. lib. 4. cap. 6. quas. 12. vers. verum tamen. Ideo eo ipso quod Papa promouet neophytum ad Episcopatum scienter, videtur eum eo dispensasse, quia illius irregularitas non est similis alia, quae requirit dispensationem, sed temeritatis arbitrio Superioris, qui propterea illum promouendo, videtur declarasse eum esse in Fide solidatum, ac proinde impedimentum in eo cessasse. Cou. d. num. 7. vers. *secunda conclusio*, Hoieda d. cap. 24. num. 3. me citans in hoc loco Mazarin. de *tract.* 1. par. 1. o. cap. 2. num. 3. & 18.

- 9 Quare Summi Pontifices aliquando ad Episcopatus neophytos promouerunt post longam vitae probationem, & postquam in eis concurreret qualitas humilitatis, & in Fide solidati apparet, ut vidimus aetate nostra Alexandrum de Francis, vulgo Hebraicum nuncupatum, à Clemente VIII. ad Episcopatum Foroliuensem assumptum, qui quatuor esset in Hebraismo natus, & ad Fidem tamen conuersus non solum Christianam pietatem

finceris fuit amplexatus affectibus, sed Sanctissimam Dominicam familiam ingressus, ibi euasit homo eharitatis insignis, & praedicator egregius, quod sufficere visum fuit, ut illi Episcopale munus committeretur.

Si etiam idem Summi Pontifices propagandae religionis zelo huiusmodi neophytos ex primatia Iudaeorum familias conuersos ad honores promouebant, tam ut ipsi animadverterent Christianam religionem sibi terrenas dignitates non subulisse, iuxta illud: *Non eripis mercedem, qui regna dei caelestia*; tum etiam ut ceteri illorum exemplo ad Fidem capeffendam allicerentur. Unde sanctae memorie Pius V. familiam quandam ex primariis inter Iudaeos ad Fidem Christianam conuersam in Ecclesia Sancti Petri magno popularum conuersu, & apparatus propria manu baptizauit, ac deinde itemmate nobilitatis, praeuilegiis insignioribus, proprioque cognomine decessit, ut testatur Genebr. in *cloron. Surios in compendio Iudaeorum*, & omnes, qui eius vitam scripserunt. Sic etiam Gregorius XIII. literarum mem. Pooxifex f. Salomonem Cotoeolum inter eosdem Iudaeos familiae antiquitate primarium, ac multis opibus florentem, ad Fidem venientem baptizauit, proprioque nomen, cognomen, arma, & nobilitatem Romanam pro se, suisque donauit, qui postea uti nobilis electus fuit Conseruator Vitis.

Dignatum & Iuri consonum est, ut tenari fonte baptismatis, peccata cecitate dimissa, amplioribus fauoribus, & gratis prosequatur, ut sic de seruante ad libertatem transire videatur, *Extrac. 2. de Iude. inter communes*. Illis igitur, quae Christianum decet hominem, nullo modo debent priuari, praecipue si eorum conuersio sit plene probata, & multo magis, & à fortiori si ipsi eorumque parentes Christianam professi fuissent religionem, quomodo de gente Iudaeorum genus deduceret. *Non est enim distinctio Iudaei & Graeci, nam idem Dominum amicum, diues in omnes, qui inuocant idem. Apostolus Rom. cap. 10 Omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sine Iudaei, sine Gentiles, &c.* idem 1. ad Corinth. 12. & in omnes nationes grana Spiritus Sancti effusa est. *Actor. 10. in fine*, quibus in locis Apostolum mira semper dexteritate studuisse aequalitatem in utroque populo stabilire docem DD. Hicton. Augusti. & Anselmum in *de cap. 10. ad Romanos*.

Cum Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat comitaturus, de qua Domo, aut de qua Tribu esset, respondit ei Angelus: *Genus quatuor mercenarij, an ipsum mercenarium, qui cum filiis eat? quali diceret, non geous hominum, sed personas esse petendas.* Et D. August. lib. de *bono coniug.* cap. 16. relatus in cap. *videturque* 56. dist. sic ait: *Proceduntque homines nascuntur, si parentum vitia non sentiant, & Deum recte colant, honesti & salui erant. Semen enim hominum ex qualicumque hominis Dei creatura est.* Et Chrysost. homil. 20. in *Matth.* Cunctis vnum acque eundem nobilitatem donamus. *Deus, cum dignatur omnium pater vocari.*

Sacra Scriptura *Genesij*. postquam de Sancto Patriarcha Noe loquuta fuit, haec dicit: *Haec sunt generationes Noe. Genealogia rerum modus*, dicit Chrysost. homil. 25. in *Genesim ubi Scriptura dicit: Ista sunt generationes Noe, & aures nostras se quidam impleant, quasi genealogiam istam narraturam, & quae cum patre fuerat, & alia, quae nos est referre: reliquis tamen illis omnibus, dicit: Noe homo iustus, & perfectus in generatione sua, placuit Deo. *Psalmist.* admirabilem generationem sequamur igitur & nos diuina Scriptura regulat,*

regula, & quorum genealogiam enarramus, eorum non patres, aut aui, aut abauis in medium afferamus, sed virtutes, & benefacta exponamus, hic optima genealogia mea est. Philo lib. de Abrab. hunc eundem obfcurat locum, & affirmat Moyfen virtutes Noë pofuiffe, ita vt in flemmate eius, non more aliorum auos, vel proavos, maioreque ceteros recenfcat, fed virtutes quasdam, declarans nullam illam familiam, cogitationem, patriamve fapientis effe, preter virtutes, & actiones eius: hunc locum ad hoc propofitum refert Ioan. Salgado de Atazio in lege Regie Portugallie, difcurfu 1. num. 185. Hinc D. Cheyloft. fuper illud Matth. 4. Patrem habemus Abraham. Quid, inquit, Timotheus neciffe creditur quid fuis ex patre gentis: aut quid noverit Abraham, quod partem habuit Thorem latereum Deorum cultorem? nonne feparatus à genere fuis pofitus effe in caput fidelium, ut non iam diceretur filius peccatorum, fed pater Sanctorum, nec potuerunt eius gloriam ferdare paterni errores?

Egregie Petros Blefenfis epif. 3. ad hoc propofitum fic ait: Sicut non parvum filium innocens iniquitatem patris, fic nec filium reprobum decet de patris alibi gloriar. Et quia nobis argumenta prestat ut ei non te filium probes, cuius pompam memoriam magnificas, & extollis; ficut idem Dominus Abraham ex Sara & Agar, ex duobus etiam uxoris, & duobus ancillis voluit Iacob prolem fufcipere, ut vniuerfatis humane focietatis de parentum conditione incerta, & ignara vitam à libera, vel ancilla defcenderet, fe de generofitate ubique gloria non extollat, natus enim Sara, aut Rachel, quas fola quandoque adfcribit, vana & vulgaris opinio profert, & abolet nequaquam in moribus, feruitus in peccatis, ut fe filios ancillarum conuerfatione teftentur, qui de aliorum virtute, quoniam apud fe non inueniunt, infultant. Præterea in domo Iacob fpiritus patris cum legitime famulatum hereditate feruiti fecit, & communiter inter fe famulij iudicium difcuntur. Farai, delirique Hebrei, qui habete fe patrem iactant Habrahama, filij procius degeneres, fecit dictum ab Archote operis imperfecti homin. 3. in Mathaem. Ipfe fe vacuum ab omnibus bone alidum offendit, qui gloriar in patribus, ingloria hac gloria effe, que in parentum meritis tantum fua. Iute Hebræorum premis S. Cyrillus Alexandrinus in Amos cap. 9. Et clementia miferi procefferunt, ut fibi ad felitem statum, & ad gloriam fatu fuis arborarentur ex radice Abrahami prodiffe. Non effe inanimet de patrum nobilitate gloriandum offendit Chriftus, cum in fua genealogia etiam iniuftos voluit recenfci, quod icitè expendit idem Petros Blefenfis d. epif. 3. dum ait, Quid inter parentum hominum variando diftinguit à quo patre defcendimus vniuerfi, & finguli. Cerid fpecifus forma pra filius hominum Chriftus Iefus, de quo fcriptum effe, quia vir nobilis effe in patre eius, de quo fcriptum effe, quia vir nobilis effe in patre eius, cuius nobilitatem, & generationem Propheta non fufficit enarrare, & qui omnia noftra generofitati effe auitor, de iuftis & iuftis, de magnis, & ignobilibus carnem traxit, nam & agnus Pafchalis iuxta feptuaginta Interpretes de cubito & capris affumebatur, in quo manifefte fuit vides quid apud Chriftum omnis fortuna, omnisque conditio acceptatur: ut quid ergo te in aliorum virtute commendat, & abiectionis pauperem de tui generis excellentia gloriaris?

13 Virtutis laus oobis ipsis paranda effe, non alium defumenda, quia generofos homines ex fua, propriaque, non aliena, aut afceticia virtute iudicandi: vnde D. Hieron. ad Celant. Natus es vniquem de genere nobilitate preponas, neque obfcuriores quafque, & humiliora loco natus te inferiores putes. Nefcis religio noftra perfonas accipere, nec conditiones hominum, fed Barbol. de Epifcopo Pars I.

animas infpicit fingularem, fœrum & nobilem de moribus promittit. Sola apud Deum libertas effe, non feruire peccatis. Summa apud eum effe nobilitas clarum effe virtutibus. Quid apud Deum in vris nobilibus Petros, qui pfcatur & pauper fuit? Quid in fœrnicis Beata Maria illuftrius, quæ fponfa fabri defcribitur? fed illi pfcatur, & pauper celestis Regni à Chriftis creduntur clares, hæc fponfa fabri meruit effe mater illius, à quo ipfa clares data fuit. Elegit enim Deus ignobilis, & contemptibiles hominum mundi potes potentes, ac nobiles ad humilitatem facilius adduceret. Nam & alios fruftra fibi aliqui de nobilitate generis applaudit, cum vniuerfi parui bonerit, & euifdem apud Deum parui fuit, qui vno Chrifti fanguine fuis redempti, nec intereffe quia quid condicione natus fit, cum omnes in Chrifto equaliter renafcamur, nam effe obliuifcamur, quia ex vno etate generati fumus, faltem id femper meminuiffe debemus, quia per vnum omnes regeneramur. Et Ambros. de Noe, c. 4. Probat viri generi virtutis propterea effe, quia ficut hominum genus homines, ita animarum genus virtutes fuit. Et ita vno ille Alexandrinus, teffe Baronio tom. 8. an. 600. dicebat. Vera nobilitas non ex fanguine & carne, fed ex virtute animi accipit formam & claritatem. Et Olor. noflet lib. 1. de nobilitate cufti. Omnis generis fplendor, & familia claritas à fonte virtutis eritum habet. Et paulo pofl: Qui ex virtute laudem adeptus, virtutis infignia profectus relinquit, & nobilitatis vultu fundamenta filium, inquit Ezech. 18. non parvum iniquitatem patris. Et Auguft. fuper Matth. ait: Numquam de vtrius erubefcamus parentum, fed vtrum illud queramus, amplectamur virtutem. Et idem Auguft. ibid. 2. Non effe omnia nec de virtute, nec de vitio parentum, aut laudandus quis, aut vituperandus, non inde verè aut obfcurus, aut clarus effe, libum effe inter fpiritus reliqui, ali idem Auguft. fi fpona ibi pugnans, ibidem flores aleni, & faniat. Non ergo contentum debet filius probi ex iufina patre natus, nam fplendorem lacus de fumo, faltem candens de fœmibus, rabene rafa de fœu excurrit, ita & nobili vir de ignobili propterea quandoque egreditur. Hac de re Franc. Patrii, Senenfis tom. 2. de Regni & Regis iufinit. fic ait: Optimi namque cuet, & bene de Republ. meriti muneribus honoribusque honorandi funt: deterrimi autem omni fœditatis exempla afficiendi, quocirca qui deliquerunt multandi funt, parandam effe tamen eorum pofteri, fed enim potell, ut optum parentibus veri, pofteri fiant, & ex deterrimis nemquam optimi, &c. Et paulo inferius, Non igitur pofteri arcenda funt parentum culpa perpetuè à Republica, ne omnino felicitatem desperent, cum videant nullam veniam sperandam effe, nullaque virtute fe redimere poffe. Fui enim fapienter, ut eorum animi ad res nouandas promptiffimi fuit, & de fœratis aliquid in virtutem conuerteret, facillè enim, qui periclitantur, Mareni deliffimi Peccatorum fontentum vforpat:

Vna falus viliis nullam sperare salutem.

Non querit igitur 13 vs 16 in Petro, nec in Re 13 Aoribus Ecclefie fua nobilitatem generis, patrie splendorem, fumofas Maiorum imagines, nihil eorum cute effe 13 vs 16, quæ ad rem Ecclefie non pertinent. At quid Simon Ioannem diligis met felix Ecclefia fi in eligendis eius Piftoribus fanctiffima hæc obferuaretur forma, quam obferuauit C. h. 1. 13 vs 16 in Petro, vt ille ordinaretur in Ecclefia, qui diligeret, non deglobet Ecclefiam.

Generis differentia, vbi fit ad Ecclefiaftica beneficia, ne publica officia obcinenda, non folum operatur graui diffidia inter vtrumque populum, fed efficit, vt qui noui habentur Chriftiani minus fe credant aliis, & difficillius in Catholica puritate folidentur: cum diffidio non paruum vim habeat ad

K 3 excurant

exclamandum inter homines dissidia; ex eliquum discordia Reipubl. omnium exitium consequutum fuit, non facillè eorum dissentientium animi ad publica onera leuanda inducuntur, vt ait D. Mari. Cutelli in *C. legum Secular.* cap. 63. nota 73. ad *leges Federici*, num. 11. *prope fin.* Hinc S. Leo in *serm.* 5. de *Quadragesima*, sic ait: *¶ In omnibus hominibus natura est diligenda communio, qua nos ite etiam benignos debet effluere, qui nobis sunt quacunque conditione subiecti, quia simul cum ipse habemus quod ad imaginem Dei conditi sumus: nec carnali, nec spirituali naturae à nobis diuisi sunt, imò hoc ipso nos per omnia faciunt misericordes, quod eorum vitium subiiciunt, cum quibus vni Domino eadem subiiciuntur seruati. Et Seneca lib. 3. de *benefic.* cap. 18. sic dicit: *¶ Eadem omnibus principia, eadèque origo, nemo aliter nobilitat, nisi cum rectum ingenium, & bene artibus aptum, vni omnibus parens monitus est, sine per ipsedem, sine per solidas gradus, ad hunc prima cuiusque origo perducitur.* Audiamus hac de re S. Cyprian. in *tr.* de *erat.* Dominica, qui ita ait: *¶ Pacificus enim, & concordat, aique vnicuique esse in domo sua Deus precipit, & quales nos fieri secunda unitate, tales vult renatos peruenire, ut qui Filij Dei esse capitimus, in Dei pace maneamus: & quibus spiritus vni est, vniuius fit & animus, & sensus. Sic neque sacrificium Deus recipit dissidentiu, & ab aliis reuerentem prius fratri reuerentiam mibi, ut pacificus precibus Deus possit esse placatus. Sacrificium Dei est pax nostra, & fraterna concordia, & de unitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti plebs adunata, &c.* Plutarch. de *Homer.* Omnis bonum concordia cognatum, emittit malum ex dissidio oritur. Optimè Franc. Patri. Senensis in lib. de *Regni & Regis insti.* tom. 1. de hac inter elues inæqualitate loquens, sic ait: *¶ Non laudandum censio quod in plerisque ciuitatibus nostre tempore usurpatur solet, & à nobilitate dissimili viris argumentum etiam defendi, ut famulii complures perpetuo ad omni publica functione excludantur; qui in re in primis peccatur, & iniustus sumus erga concives nostros, qui cum contra nobiscum seruant, à muneribus omnino excluduntur.**

Si enim vnam fidem, vnum Baptisma, vnum Deum, & Patrem omnium profiteamur, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis, iuxta Apostoli auctoritatem ad *Ephe.* cap. 4. cui hæc Fides, & vna Ecclesia à Christo Domino super Petrum origine vnita, & ratione fundata, in diuersas Christianorum species ab hominibus diuidi, ac separati possit, verè nescio. Audi D. Cyprian. lib. 1. *epist.* 10. ad *Cornelium Papam*: *¶ Hoc enim vel maxime Frater, laboramus, & laborare debemus, ut unitatem à Domino, & per Apostolos nobis successerit traditam, quantum possumus obtinere curremus, & quod in nobis est, palamur, & errantes omni; quia quorundam pernicia factis, & haereticis tentatis à matre fecerunt, in Ecclesiam collegimus, illi soli ferri remanentibus, qui in oblatione sua, vel furore perseverarunt, & ad nos redire neauerunt, discretione, & separati sunt à salute, & Ecclesia derelicta ipsi rationem Deo reddunt.* Idem in lib. de *unitate Catholica* Ecclesia, sic ait: *¶ Deus vni est, & Christus vni, Ecclesia eum vna, Fides vna, & plebs in solidum corpore unitatem concordie gloriose copulata, scindit unitas non potest, nec corpus vnum dissidio compaginis separari, nec diuisis laceratione viscerum in frusta discerpi. Colloquii in sua Hierarchia lib. 3. cap. 43. pag. 71. ex S. Anselmo ita ait: *¶ Neque vero illum quasi dissoluti persona contemnenda, aut vilium quasi perfecti persona preferenda est, quando in omnibus vni, aique idem est Deus gloriosus. Et ideo exclamatur Bazo lib. 1. de *regendi ratione* fol. 40. *¶ Nulla hominum differentia, verum hominum mansuetudo.***

Quare statuta, quod neophyti, & descendentes à eis non admittantur ad ecclesiastica beneficia, non esse probanda censuerunt Torrees. in *cap. constit.* 17. *quæst.* 4. Tostat. in *Lem.* cap. 19. *quæst.* 31. Alphonsi. *Carthagi. in defensori vniuersi Christiani.* Henric. Moreti in *Apologia contra Archiepiscopum Toletanum*, Mootul. in lib. 2. *verb. tornacido*, tit. 3. lib. 4. *Auerdani. de exco.* *mandati.* p. 1. cap. 19. num. 20. vbi eleganter, Perez l. 9. tit. 1. lib. 1. *Ordin.* Torreblanca de *iure fidei* lib. 13. cap. 21. nouissimè D. Mari. Cutelli in *Codice legum Sual.* cap. 63. nota 73. ad *leges Federici*, pag. 211. cum seqq. & precipuè num. 2. vbi. Idcirco nuntiam illam statutorum obseruationem, quibus defendentes ex Hebraei, vel ipsiuslibus ab iherosolimis, ac Ordinem Militarium insignis excluduntur, tanquam Reip. permixtam (semper iustitiam habui. Ea tamen nulli defendere oituntur D. Petr. de la Escalera Guevara, in *vo particulari tratado que seruis del origen de las Moneras de Eijonosa*, su calidad, prementarias, 7 officenores, part. 1. cap. 12. nouissimè D. Ferdinandus Pizarro y Otellaco in *trall. de vrie vltim.* noni Orbis in *vita Ferdinandi Certi* cap. 5. *abser.* pag. 106. Roias *ing.* 104. Hoioid. de *incompatibilis.* *benefic.* part. 1. cap. 23. Simanc. de *Catholice insti.* tit. 47. num. 82. & 83. Otalor. de *nobilit.* 2. par. 1. par. cap. 7. num. 16. Gonzal. ad *reg.* 8. *Cancel.* *glos.* 4. num. 16. Perez de *Lata de anner.* & *Capell.* lib. 3. cap. 4. à princ. Medina *part.* 1. *quæst.* 103. art. 2. *¶ Paciam de consilio sapientie*, lib. 1. cap. 10. latissimè Ignatius del Villar in *synta resp.* lib. 1. *resp.* 12. num. 37. cum multis seqq. *Castill. controuers.* tom. 4. part. 1. lib. 5. cap. 123. ex num. 16. *Cesall. commun.* contra *commun.* *quæst.* 900. ex num. 34. *Valdeuol.* tom. 1. *conf.* 90. ex num. 89. *Christoph.* de *Pax de senata* tom. 1. cap. 32. ex num. 89. Negari enim non potest quin lex constitutos talem differentiam generaliter dicatur facta in oium eorum personarum, quo casu vel est nulla, vt censuit Abb. in *cap. cum omnes*, num. 1. de *causis*. vbi *Aretin.* *notat.* 4. vel saltem est iniusta, vt tenet *Bart.* in *lege omnes populi*, sub num. 5. ff. de *iustis & iura.* Audi ab *Exea* in *dist.* cap. cum *omnes*, num. 164. & 167. vbi *Riminal.* num. 71. *ver.* ex hac *expofitione* iussit etiam, quia probatio- nes puritatis sanguinis sunt difficiles, vt optimè considerauit Torreblanca in *p. alticab. luri* *spiritu* lib. 13. cap. 22. ex num. 7. his verbis: *¶ Probatio autem huiusmodi adeo omnibus difficilior visa est, ut vix vni ex milibus dari possit, qui in rigurosa statutorum acceptatione possit satisfacere; nam ab hoc ut quis dicatur non descendere ex Iudeis, aut Mauri, probare debet antecessores suos, qui primi Evangelium susceperunt, non fuisse ex Iudeorum, aut Mahometanorum quodcumque, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos; quod omnino est improbabile; cum tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudeis scatebat, Ioseph. lib. 10. *antig.* *Iude.* cap. 11. & lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & seqq. contra *Apan* lib. 1. *Philo* in *Flaccum*, *Strabo Geograph.* lib. 5. *Lerin* in *aliis Apostol.* cap. 2. *Gorib.* lib. 5. cap. 4. *Mariana* lib. 4. cap. 4. *Puerre* de la *Monarchia* tom. 1. lib. 2. cap. 33. 5. 1. *Peñalefa libro de las excelencias de España*, cap. 4. *Tum etiam*, quia post *Mauorum* inuasiores, fideles adeo in eorum captiuitate oppressi fuerunt (vt multis eorum qui ad Mahometanos ritum non transierunt) cum eorum filijs se copulabant, ut temporalibus honoribus potuerunt; & qui in eorum transiisse ad *Moriani* Legatus, & alibi fecerunt, dum *Hisp.* recuperarentur, quoniam eorum cum filijs *Mauorum*, & infidelium matrimoniis interuenerunt, cum inter ipsosmet *Hisp.* *Reyes* talia coniugia non fuissent indigna, vt probat *Seraron* de *matrim.* *harr.* cap. 1. & 2.*

Thom.

Thom. Sanchez tract. eod. tom. 2. lib. 7. diff. 72. ex num. 2. D. Ioan. Salazar. nostro sacale ingenuum Plurimam facundia, & exquisita eloquentia vir in sua doliissimo tract. de iure Indiarum, lib. 3. cap. 5. ex num. 13. Tum demum, quia licet nec sit tam longa successio querenda (quamvis macula ascendendum ad Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamvis ad posteriora sacula nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; non ut ait PCCA. Iosa in libro relato (quem edidit post memoriam, quem scripsit D. nostro Regi inferre debemus) d. cap. 4. Porque es verdad que a diez generaciones viene a tener cada persona quatro mil y novecientos, y seis ascendentes y es posible que escryva otros tantos linages, porque no aya de y Andalucia no es millon, y misia de vezinos, y por poco que se estienda cada linage tendra mas de treinta personas, no se que respo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escriptura se pueda hallar que lo attamen todo. Hacenus Torrellanca.

24 Verum tribus casibus huiusmodi statuta probanda mihi videntur, primum quando eorum prohibitio non est indefinita, sed restricta ad certos gradus, veluti in ea secundum, vel ad summum intra quantum, quia intra hos gradus poterit esse rationalis, vel propter odium parentum, vel propter suspicionem, quae haberi potest ne parentum crimina imitentur, ut in cap. 1. §. credentes, & in cap. vi. communi §. credentes, & in cap. statum et de hereticis, lib. 6. §. Vltima vero quantum gradum prohibuit generalis non poterit esse rationalis, tum quia in veteri lege etiam Mobabitur ultra quantum gradum non repellantur ab Ecclesia cap. c. 1. quæst. 1. D. Cuseli d. nota 6. pag. 112. tum quia ultra illum gradum, si quæ macula parentes tegerit, presumitur extincta non facit, §. de gradibus, cap. non debet, de consanguinitate, & affirmum denique, quia impossibilis descendencie redderet probatio, iuxta tex. expressum in cap. licet ex quodam, de testibus, ibi, cum propter hominum breuem vitam testes de visu usque ad septimum gradum deponere non valent.

26 Secundo, quando eorum prohibitio est restricta ad certas Ecclesias, veluti quia non præcipit simpliciter, quod neophyti, & descendentes ab eis non possint obtinere beneficium, sed prohibet ne possint illa obtinere in tali, vel in tali Ecclesia, ex eo quod Ecclesia sit valde celebris, & hoc sibi visus per in signum suæ nobilitatis, iuxta tradita per Rotam in vna Hispanen. vni 21. Aprilis 1597. eorum Gypsi. qua ratione Ecclesiæ Tolentanz, & aliarum in Hispania existentium statim probantur.

27 Tertio, quando generis distinctio sit per patronum, vel fundatorem in limite fundationis Ecclesiæ; quia conditio adiecta in limite fundationis Ecclesiæ per patronum, vel fundatorem, quod non possint beneficii recipi, nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, valida est, ut resoluunt Otalor dicit. cap. 7. num. 26. Petre de Lara de Capellanis, lib. 2. cap. 4. num. 1. & 10. tum quia si potest fundator in limite fundationis apponere quascunque conditiones, etiam si sint contra ius, nisi sint natura impossibiles, aut alias à iure improbare, ut resoluunt Lambettin. de iurpatron. lib. 1. par. 1. art. 1. quæst. 9. num. 32. Rot. in Romana iurpatronatus 31. May 1611. eorum Card. Sacerate.

28 In supradictis casibus, quibus statuta, quod neophyti, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda esse resoluimus, eadem pœnalitæ ac exorbitantia esse, & strictè acci-

pienda nullus est qui debite sit cum eo, quia aufferunt prædictis descendentiibus habilitatem, quæ aliis sibi competere de iure communi in eam re, de rescriptis, quod cum loquatur de Ecclesia Tolentanz, satis probat hoc procedere etiam in Ecclesia nobili, eum Ecclesia illa in Belgio sit pluribus nominibus insignis, & qualificata; & tum multò magis, quia ista pœna illis infligitur propter delicta aliorum, cap. non debet, & ibi gloss. verb. non debet, de regul. iuris in 6. cum concordant. & in specie, quod ista statuta sine comitatus commune probant Abb. n. 7. Felin. num. 12. Rip. num. 29. vers. vltimò nota, in d. eam re, Lambert. lib. 2. par. 1. §. art. 19. Petre de Lara de Capellan. lib. 2. c. 4. num. 19. & sæpe respondit Rot. ut in Saguntina admissa ad Capitulum 26. Iuly 1587. eorum Gypsi, & in Placentina Canonatus 8. Aprilis 1575. eorum Cardin. Blanchet, & in Tolentana portuensis 27. Ianuar. 1597. eorum Illustri. Manica quæ est inter impetras decif. 307. num. 1. & in alia Tolentana Canonatus 10. Decembris 1608. eorum R.P.D. Marquemont, nunc Archiepiscopo Lugdunen. & signanter in terminis quarundam Constitutionum contra descendentes ex Hebræis Regni Portugaliz emanatis censuit eadem Rot. in Calabrimen. Canonatus 13. Iany 1616. eorum Illustri. Sacerate, & lectum in radum 5. Decembris eiusdem anni 1616. eorum Card. Versifus. Unde debent illa iuxta verbum proprietatem intelligi, ex resolutis per Fædric. de Senis conf. 72. num. 2. Alexand. conf. 77. n. 9. vers. non obstat, lib. 2. Paris. conf. 29. n. 14. lib. 4. & conf. 30. n. 16. eod. lib.

Quare Constitutio seu Breue Feliceo. Clementis VIII. sub dat. 18. Olibris anni 1600. quare non prohibet ne prædictis descendentiibus ex Hebræorum genere per lineam paternam, vel matrem, & eorum quamlibet vique ad septimam generationem, aliqua collatio, seu promissio fiat de Canonicatibus, Præbendis, aut Dignitatibus Cathedralium, & de principalibus Dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum, & de Parochiis, ac eam perpetuis Vicariis, cæteriisque Ecclesiasticis beneficiis curam animarum habentibus in Portugaliz Regnis vacantibus, quam postea extendit f. l. record. Paulus V. sub die 19. Ianuarij 1621. ad Vicarias etiam amovibiles, & tam ad seculares, quam ad cuiusvis Ordinis Regulares Ecclesias curam animarum habentes, non comprehendit prædictas præbendas, retinas, & quartenarias, aut portionarias in Cathedralibus, quæ non sunt Canonicatus, nec habent vocem in Capitulo, ex citatis per Gonzal. ad regul. 8. Cancel. gloss. 45. in princip. a num. 39. & in terminis Rotæ in Pischmen. quarternaria 15. Ianuar. 1624. eorum Reuerendissimo D. Decano. Unde dimidiosis Canonicos, & Portionarios in Cathedralibus virtute Cone. Trid. sess. 24. de reform. c. 11. non tenei Fidei professionem emittere, cum non sint Canonici, neque, de Capitulo, resoluunt Garcia de benef. p. 3. cap. 3. n. 13. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 1. sub n. 1. Citra intellectum dicte Constit. Clementis VIII. adeit in terminis Rotæ decif. 307. p. 2. recensif. in posthum. alios p. 4. recens. vbi nam. 5. dicitur dictam Constitutionem non habere locum stante dispensatione Pa. p. & n. 7. censet eam non comprehendere filios Iudaizantium, sed solum filios Iudeorum, & in alia decif. 355. d. p. 1. recensif. n. 5. & 6. vbi n. 7. subdit quod Hec dicta Constitutio de Iudaizantibus loqueretur, non tamen esset intelligenda de iis, qui Ecclesiæ fuissent incorporati.

Et dum prædicta Constit. loquitur de principalibus Dignitatibus Collegiarum Ecclesiarum, comprehendit vnam tantum principalem in quali-

- bet Collegiata, quia pluritas illa resoluitur in singulares, & respiciet tantum pluralitatem Ecclesiarum, à simili deducit ex reg. 3. *Cancellaria*, aliis 4. in nouiss. ubi per illa verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis*, resoluantur Doctores vnam tantam principalem referuari, quos ego ipse refero de officio. & prescripti. *Episcopi*, allegat. 45. num. 16. & allegat. 57. num. 7. Principalis verò dicitur dignitas, quæ ex Apostolica Sedis indulgentia, vel Ordinaria auctoritate, aut consuetudine prescripta, aut aliis quouis modo in Collegiata principalem præminentiam habet, pro ut ipsismet reg. 4. *Cancellaria* declarat: in nostra Lusitania dicitur ¶ Prior, qui præest toti Canonico Collegio, ut in nostra Viminatensi Ecclesia, in quibusdam verò Hispanie partibus vocatur Abbas, alibi Præpositus.
- 34 Item sub prædictis Constitutionibus tam Clementis VIII. quam Pauli V. non comprehenduntur Parochiales Ecclesie, quæ perpetuò, & accessorie alicui simplici beneficio, Canoniciatui, vel Dignitati, vltra principalem in Collegiatis vnitate reperiuntur, etiam per Vicarios temporales ab ipsis beneficiis, Canonice, seu Dignitatibus deputandos: quia parochiales Ecclesie ab illis tantum prohibentur sunt obtineri ob animarum curam, quam in eis exercere tenentur, & cum non intromittuntur in parochialibus autem, sed in beneficio principali, ideo nullo modo censetur habere eam animarum curam, per ea quæ dixi infra p. 3. *huius tract. allegat. 66. num. 19.* sed tunc ipsa actualis remanet penes Vicarios. *Vitalin. in Clem. 1. à num. 3. de excess. Prælat. quia causa animarum probatur esse penes illam, cui incumbit specialiter iurisdicção spiritualis, id est, administratio Sacramentorum, Mactat. de probatione concil. 468. num. 1.* tum quia ¶ prouisus de beneficio, cui vnita est accessorie Parochialis habens eam animarum, non tenetur ad gratia suæ validitatem exprimitur beneficium esse Curatum, quia tale non est quoad fe. Rota in *Crochene, beneficij 12. May 1609.* eorum Illustriss. Card. Sacrate. Quod quidem assumptum sequenti comprobato syllogismo. Nullus potest in animarum cura se ingerere, nisi habet immediatum titulum ad illam, *Felin. in cap. postulasti, de rescript. num. 1. vers. & hoc videtur certum quando titulus Prælati est immediatus ad curam.* Sed habens accessorie, & in perpetuum annexam Parochialem Dignitatem, vel Canoniciatui, non solum non habet titulum immediatum ad curam animarum ipsius Parochialis, sed nec vllum Ecclesiasticum, cuius prætextu se in ipsius cura intromittere possit: nam post vnionem eius nomen, & titulus ita extinctus fuit & successus, Doctores in cap. cum accessisset, de consuet. gloss. verb. *Ecclesiam*, in Clem. per litteras, de præbend. Beltramin. ad Greg. XV. decisi. 112. num. 5. post Oldrad. & Calsador. tenuit Rota in *Burgen. sermone Decanatus 13. Junij 1594.* eorum D. Luria, refert Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 2. num. 510. ut in ea nullus amplius possit institui, *Franch. in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de filio Presbyteri. lib. 6.* Nicol. Garc. d. tract. de benefic. pars. 11. cap. 5. num. 195. aut alicui confecti, Rot. in *Ferdunen. Decanatus 9. Martij 1580.* eorum Illustriss. Card. Lancelotto, relata per Nicol. Garc. p. 5. cap. 1. num. 270. nunquam enim vacare censetur Rot. decisi. 114. num. 5. p. 2. *diuersi.* Gom. in reg. de triennali q. 8. sub num. 2. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. §. 7. num. 7. Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 5. Beltramin. ad Greg. XV. d. decisi. 112. n. 5. vers. hinc enim. Ergo, &c. Nec argumentum euitabit si alii
- 37 quis dicat pro titulo sufficere ¶ vnionis litteras,

quia respondebitur illas dici non posse litteras de beneficio, sed de proprietate, & te profana, Rot. decisi. 2. num. 5. de rebus Eccles. non alien. in antiqu. Practicis. Rota impetita post 2. p. *Deservium diuersi. de vnionib. num. 13.* Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 31. tum quia Parochialis præbenda post vnionem ita transfuit in temporalitatem, Rot. decisi. de excess. Prælat. in nouis, Calsad. decisi. 3. num. 1. de iudic. Mantie. decisi. 159. num. 1. ut ¶ causa vnionis 38 non dicatur amplius causa beneficiis, Calsad. d. decisi. 3. num. 1. Gonzal. d. gloss. 5. §. 7. num. 17. & in introducta super beneficio ut vnito, non sit lis super beneficio. Rota apud *Matric. loco proximè citato, & in Legum. praesumptionum de Palacis 26. Ianuarij 1595.* eorum Illustriss. Card. Pamphilij, quam refert Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 31.

Est concessio quod in his terminis petes beneficiatium, seu Canoniciatum remaneat habitualis eorum, translati solummodo actuali in Vicarium temporalem, adhuc talis beneficiatus non includeretur sub dispositione prædictarum Constitutionum, cum clarè comprehendere videantur beneficia Curata & animarum curam habentia, id est, in quibus actu eam quis exercere tenetur, non verò habitu tenet, ut clarè insinuant illa verba Clementinæ Constit. ibi, *ceteraque beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia*; cum illa beneficia dicantur habere curam animarum, quæ eam habent actu, non verò habitu, gloss. verb. *habentia*, in Extras. Execrabilis, in præb. de præbend. Vitalin. in Clem. 1. num. 4. de officio Vicarij tum quia habere est emnefectu, l. nomen, §. habere ff. de verbor. significat. Host. in cap. quæ nonnulli de clericis non resid. quem refert & sequitur Capra commun. concil. 90. num. 76. tum, quia id clarè Constituciones videntur ponderare periculum animarum, ibi, *animarumque periculis occurrant*; quod non videtur fuisse nisi actu & habitu sint curata beneficia, ut in proposito bene docet Capra d. concil. 90. num. 76. in fine; tum denique, quia id clarè colligitur ex Constit. Pauli V. ibi, *sub quouis prætextu exercere, nec ad eam exordium admitti, &c.* Vnde eam habeamus claratam dispositionem, & verba aperte actum designantia, non sufficit beneficium, nisi etiam subdit actus, bene Gemin. in cap. licet canon non in fine, de elect. lib. 6. & ibi Franch. num. 2. vers. sed *Iuanes Admarch.* Et ideo habentem Parochiales Ecclesias accessorie suo beneficio annexas non censeri ratione illarum eam animarum habere consulit Navarr. conf. 14. num. 4. vers. qui habet, de rebus Eccles. non alien. in nobis; ex eo quia, ut ait idem Nau. conf. 10. num. 3. de maiorib. & etiam in nobis, per illam annexationem Canoniciatus, seu beneficii, quod per se est simplex, non cretetur, nec fit Curatum per Ecclesiam Parochialem ei annexam, immo potius Parochialis ipsa recipit simplicitatem beneficii, cui vnitur, eo quod vnitur, & annexatur beneficio simplici. Facit etiam, quia cum huiusmodi Canonicius teneatur residere tantummodo in Collegiata ubi exiit Canoniciatus, non verò in Parochiali accessorie, & in perpetuum illi vnita, Rebuff. in repet. cap. extrapaula, §. qui verò, notab. 4. de præbend. Sacra Congreg. apud Nicol. Garc. p. 12. cap. 2. num. 23. idem solus Vicarius in ipsa Parochiali constitutus dicitur habere quod spiritualia dictam Parochiam, & in ea animarum curam, quippe quod ille, non verò Canonicius ex necessitate officij adstringi potest ad administrationem Sacramentorum, & cogere ad se venire Parochianos, in iuxta gloss. verb. *impedians*, in Clem. dudum, de sepulch. receptam per Casid. ibi q. 9. Imol. num. 12.

Abb. num. 14. Gonal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 36. Rot. decis. 32. num. 10. p. 2. divers. & apud Mantie. decis. 48. num. 5. c.

40 Non obstat quod prædictæ Condit. indistinctæ de cura animarum mentionem faciant, ac proinde tam de actuali, quam de habituali possint intelligi, quia responderet quod vbi indistinctæ sit mentio de cura animarum, intelligendum de cura actuali, non verò de habituali, vt optimè resoluit Capra d. cancell. 90. num. 78. ex illa ratione, quia verba semper accipienda sunt in potiori significatione, i. non aliter, ff. de legatis 3. cum aliis citatis à Muret. de distribut. quotid. p. 1. q. 11. n. 100. & à Card. Tusch. tom. 8. lit. F. cœncl. 101. maxime, quia dicta Bæuæ sunt odiosa, & exorbitantia à iure, ac proinde restringenda, iuxta prædicta n. 129. cum etiam, quia materia hæc est penalis, in qua verba in potiori significatu accipi debent, vt enitetur penes, cap. statum, de elect. lib. 6. Cap. d. cancell. 90. num. 76.

41 Nec obstat quod Vicarius deputetur temporalis, quia quando Parochialis accessorie & in perpetuum alteri beneficio vnitur, idem operatur effectus, & eadem cura est penes principalem tam si constituitur perpetuus Vicarius, quam si deputetur ad nutum amouibilis. Ratio est, quia cum de iure communi in Parochialibus annexis debeant constitui perpetui Vicarii, cap. exipectanda § quia verò, de prebend. cap. ad hac, de officio Cap. 1. de capitulo Monach. lib. 6. attamen si de facto, aut ex negligentia Prelatorum, vel consuetudine, aut privilegio, Vicarius temporalis deputetur in hoc casu vbi perpetuus constitui debebat, non sufficit hoc vt exinde colligere debeamus Vicarium temporalem habere tanquam Curæ exercitum, habituale verò ac actuale penes Rectorem existere: nam beneficium vnitum in temporalibus potest habere privilegium nominandi Vicarium ad nutum amouibilem, licet eo casu possit Episcopus, si illi videbitur, deputare Vicarium perpetuum non obstante privilegio, iuxta Concilij Tnd. dispositionem sess. 7. de reformat. cap. 6. ubi etiam peruenit, nisi ipsi, dec. Flores de Menav. lib. 2. quæst. 10. num. 49. & ideo sacra Congregatio declaravit relinquere arbitrio Episcopi an oporteat ponere perpetuum Vicarium in Parochialibus vniis Archidiaconatus, vel aliis dignitatibus, teste Garc. par. 11. cap. 1. num. 9. Si autem quæras penes quem sit hoc casu beneficii titulus, respondebitur iam non existere, cum fuerit suppletus & extinctus per vniomem accessorie factam, quæ alio nomine extincta tituli dicitur, Curæ verò titulum esse penes Episcopum. Rot. decis. 309. num. 3. p. 2. divers. quem ipse Vicarius recipit ab eo, non autem à Rectore principalis beneficii. Anchaz. cons. 404. num. 11. In hac materia si dubium sit penes quem resideat hæc cura? est malum notanda resolutio, quam firmat Card. Clem. vni. de offic. vni. num. 10. quæst. 9. quod quando permittit, decime, & oblationes, quæ dantur ratione curæ, competunt alicui principali assignata certa portione Vicario iuxta cap. suscripta, de prebend. in 6. tunc cura dicitur esse penes ipsum principalem, secus si eas perciperet Vicarius, & assignaret portuonem principalem, tunc enim diceretur cura esse penes Vicarium, Ita Seraph. decis. 1304 n. 1.

42 Nec denique obstat Extraneus, execrabilis, in fine, vers. quantum, de prebend. quatenus decidit illa beneficium Ecclesiasticum habere curam animarum, quæ Parochias habent, in quibus ipsa est non per Vicarios perpetuos, sed per Rectores, aut ministros beneficiorum ipsorum, vel illorum temporales Vicarios

extecondæ: & rationem reddit ibi gloss. verb. temporales, quia Rectores principales per temporalem Vicarium deseruendo per se ipsum deseruere censentur; quia responderet loqui de Rectore habente curam animarum in Parochiali in qua primò, & principaliter est incutularis, qui eam aliquando propter iustam absentiam, aliamve similem causam ad certum tempus exercere potest per Vicarium temporalem, Et in hoc casu procedit illa resolutio, quod Rectores per temporalem Vicarium deseruendo per se ipsum deseruere censentur, quod nullam habet similitudinem cum casu proposito, in quo principalis Canonici, seu beneficiati, qui habent annexam Parochialem suo Canonici, vel beneficio, non incutular in Parochiali, sed in Canonici, vel beneficio, cui est annexa accessorie & in perpetuum, Franch. in cap. 1. num. 7. vers. non obstat, de suis Presby. lib. 6. Nicol. Garc. p. 11. cap. 6. num. 193. nec deputat Vicarium temporalem ob causam, vel ad certum tempus, ob quam, vel vique ad quod vicaria durat, quasi cessante causa, vel tempore elapso possit parochianus curam per se exercere. prout in terminis cap. cum ex eo 34. de elect. lib. 6. sed deputat Vicarium, quamvis temporalem, necessarium tamen ponendum, qui licet ex consuetudine immemoriali, seu privilegio, aut Episcopi permisso possit esse ad eius nutum amouibilis, Vicarius tamen est perpetuus erecta: nihil enim inconuenient, nec contrarietatem implicat, quod si Vicarij dicantur temporales, & Vicaria perpetua sit, quia eodem modo Vicarius Episcopi temporalis est, & tamen Vicarius dignitas perpetua indicatur, vt ait Gabr. consil. 52. num. 19. vol. 2. quem testatur Sbray de officio Vicarij lib. 1. q. 4. in fine. Sic etiam procedit S. Congreg. decisio, quæ habet Vicarium amouibilem in exercitu cura animarum arguere curam esse penes deputatum, quod & manifestè ostenditur in eius fine, dum ibi dicitur quod residere ipse deputatus teneatur, vt testatur Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 1. num. 179. declar. 1. r. & quod si Vicarius non sit perpetuus, sed amouibilis, signum sit manifestum curam penes eum non residere, sed solum eius exercitum censui Rota coram Seraph. decis. 1304. num. 1.

43 Provisi in Ecclesiis habentibus statuta, quod in eis non possint recipi nisi descendentes ex puris, & antiquis Christianis, exclusis semper de cœdendibus ex genere Iudeorum, Maurorum, vel Hæreticorum; dum petunt admitti, non petant vt descendentes ex antiqua Christianis, nec se qualicet effectuales, sed petant immisionem vigore sine præiudicio, quam si Capitulum vult excludere, teneatur probare causam exclusionis, cap. dilecti, de except. 1. in princip. vbi gloss. ff. si quadrup. pamp. fer. dec. de lute enim si nemo natus inter Christianos grauat onere probandi se esse natum ex puris Christianis, sed hoc in dubio præsumitur, cap. omnes, in fine, de Presbyteris non baptizatis, vbi Cardin. n. 6. Anchaz. etiam n. 6. Bux. num. 5. Abb. num. 1. & ideo Capitulum volenti repellere quousquam tanquam impurum incumbit onus probandi impuritatem, ex reg. l. ab ea parte ff. de probation. & l. 2. ff. de except. & ita sapientissimè respondit Rota p. 1. divers. decis. 176. & apud Seraphin. decis. 50. & 355. & in vna Legatione, denegata possessione 8. Martij 1593. coram Card. Blanchino, & in Teletana portione 2. Maij 1593. coram Card. Mantica, est inter eius impressas decisiones decis. 164. num. 1. & in Oxoniensi statuti 17. Junij 1601. coram bona mem. Peña, & in Legatione Canonicali 3. Junij 1601. coram Reuerendissimo D. mro Cocino Rota Decano, & in Teletana puritatis sanguinis 10. Martij

- ej 1604. coram bona me. *Litta, & in Teletana Canonica* 10. Decembris 1608. & 21. Aprilis 1609. coram Archiepiscopo. *Lugdunensis* & saepe alibi: quæ quidem resolutio procedit etiam quando Capitulum reiecit propositum tanquam impium, nam si propositus appellavit in causa appellationis, onus probandi importatam incumbit Capitulo, sicut incumbit in prima instantia, ut censuit Rota in *Teletana peritionis* 18. Aprilis 1561. coram *Gregorio*. Sic etiam in terminis prædictarum Constat. quæ se restringunt ad septimum gradum, incumbit probatio assensum aliquem esse intra illum ad beneficiorum evulsionem, cum hæc qualitas sit fundamentum sue intentionis, iuxta text. in l. fin. §. in eum, ff. ne quis cum qui in suo vocatus est, vi eximat. glof. in l. cum altum ff. de negot. gestis, Bart. in l. denuntiatio, §. qui tamen ff. de adulter. Menoch. de præsumpt. lib. 2. quæst. 49. & conf. 101. num. 10. & qui se fundat in tempore, illud probare debet, Rebuff. in orat. nominat.
47. quæst. 14. num. 10. cum segg. ¶ Statutum verò Teletanum cum utatur verbo, *progenis*, quod accipitur pro linea descendendi, Lote. C. de emendis. lib. Franch. in cap. si pater, num. 10. vers. quarta, de testam. in 6. ideo non exigit probationem macule in certo gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta, Rota in *Teletana peritionis* 20. Novembris 1691. coram Card. Mantica, quæ est inter eius decisiones impetitas decif. 154. num. 7. & 8. In hoc autem statutorum huiusmodi observantia Reip. perniciosam & suspectam existimat D. Mari. Cutel. in suo *Calder legum Sicilicam* cap. 63. notæ 73. legum *Federicæ*. 2. eo quod ea casu immemorialis temporis, ac post quinque generationes, quarum omnes piæ vixerint, suspicio transfuse per ascendentes perfidiz, ac fidei transcendit periculum, per quæ successores bonoribus arcantur, penitus cessat, ut rursus probat idem D. Cutellus ubi *supra* num. 5. & 6. quare num. 15. se exoptate maxime ulserit ut clementissimus Rex hæc ad determinatam formam redigere faciat, ne generis puritas ultra immemorablem, vel certum annorum spatium curiosius inquiratur, utque omnes cuiuscunque civitatis, vel ville incolæ, qui in hac quasi possessione manent, in albo conscribantur, ne sine optimatum voto, ac summorum ordinum probatione deinceps admittantur, vel qui recentis solum impuritate notati sunt, ac ut admittorum posterit peribei facti, filiatione probata, coarparentur; ad quod inducendum nimium desatigatur Frater Hieronymus à Cruce, Religiosis S. Hieronymi alumnus in libro quem scripsit in *desensum statutorum, & nobilitate Hispania*, Castrogustigie impresso de anno 1637. Quod autem non sine dolore in mentem quandoque venit, illud est quod in nostra Hispania plebel, qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis, ob ignotum ascendendum genus, nullam ex hoc capite controuersiam putantur, nobilissimi tamen, ac generosissimi viri in dies ob remotissimam, ac sæpe consuetam affinitatem cauantur, ac honoris augendi studio mitificæ dehonorentur, ut ingeniosè aduertit D. Cutellus d. loco n. 8. & 9.
48. Illa principalis resolutio, quatenus habet Capitulum volenti repellere propositum tanquam impium, incumbere omni probandi importatam, non procedit quando causa appellationis interposita per propositum esset deserta: tunc enim ipse grauatur

onere probandi se purum, Rota apud Seraphin. decif. 255. ante num. 1. & in *Teletana Canonica* 13. Novembris 1603. coram Card. Lancelotto, ex ea ratione, quia hoc casu infurgit præsumptio pro gestis pro Capitulo, & de propositis venit per vim resolutionis in integrum, vel quætelæ, & tunc tenetur iustificare causam suam, & ostendere plenè infinitam sententiam, Innoc. in cap. 1. item, de senten. & re iudic. Item etiam non procedit eadem principalis resolutio, quando pro parte Capituli est probata aliqua macula, quia tunc si propositus vult illam diluere, tenetur probare se purum esse plenè, & positivè, Rota in *Teletana Canonica* 13. Novembris 1609. coram Card. Lancelotto iun. & apud Seraphin. decif. 50. vers. quod si Capitulum. Nam etiam facta probatione impunitatis ex parte Capituli potest propositus contraria probatione probare suam puritatem, Rota coram Card. Seraphin. loco proxime citato. Et si contingat fieri duplicem probationem æqualem, nempe puritatis, & impunitatis, semper præualeat illa, quæ pro puritate, quia in consensu semper præualeat fama bona, cap. cum in tua, vbi Abb. num. 10. de sponsalib. Rota in prædicta *Teletana Canonica*, coram Card. Marquensio, & in alia *Teletana peritionis* 12. Iulij 1609. coram Card. Sacrate, & in altera *Teletana peritionis* 2. Maij 1592. coram Card. Mantica, quæ est inter eius decisiones impetitas decif. 274. num. 12.

Cum probatio, seu informatio de genere fiat per commissarios à Capitulo deputatos, iuramentis, & sine causa cognitionis, & consequenter exceptionem rei iudicare nunquam præstare possit, ita si semel facta prætendens si fuerit in ea impurus repetitus, poterit petere iteratè fieri informationem, Petrus de Lara de *annujs*, & *Capellan*. lib. 2. cap. 4. num. 90. vbi num. 20. & 21. ex eadem ratione resoluit semel admissum ad vnam Ecclesiam, si petat se admitti ad aliam, egere noua probatione, nisi si fortè fuerit admissus per sententiam latam in contraditorio iudicio, quia tunc facilius quoad omnes causas, cap. in causis, de senten. & re iud. l. fin. vbi Doctores, C. de legibus. ¶ Exceptio impunitatis sanguinis cum sapiat obiectum, debet plenè, & concludenter probari, cap. super his, de accusat. cap. accusatus, de elect. cap. 2. & cap. vi circa, eod. tit. in 6. & in specie fuit dictum in prædicta *Legionum*. coram Blacchetto, & in *Teletana peritionis* 6. Novembris 1595. coram Illustriss. D. mo Cardinali Mellino, & in d. *Teletana Canonica* 10. Septembris coram Card. Marquensio. ideo ¶ per sanam concludenter probari non potest, nisi sit perpetua, & illata apud omnes, & appareat orti potuisse ea aliqua probabilis causa, quæque contrariis probationibus non debilitetur, ut tenuit Rota in dicta *Teletana peritionis*, coram Card. Mantica d. decif. 274. num. 9. & in *Orten. Canonica* 24. Iulij 1607. coram Card. Canaliario, & in d. *Teletana Canonica* 10. Septembris 1608. coram Card. Marquensio. & in *Legionem puritatis sanguinis* 16. Martij 1631. coram Rmo D. Quæst. nunc Episcopo Pamplionensi, & in *Cordubæ, diuina peritionis* 11. Febr. 1628. coram Rmo Duran olim Episcopo Vrgellensi, non vetò Tarracoenfi Archiepiscopo, est inter eius impetitas decif. 131. ne possit post aliquas huiusmodi impressiones Elektor de puritate & nobilitate. *proban. part. 1. quæst. 10. §. 4. num. 9. & 11.*

TITVLVS TERTIVS.

De vera Patriarchalium Sedium erectione.

CAPVT PRIMVM.

De Patriarchis in genere, & de eorum precedentis potestate, & privilegiis.

SVMMARIVM.

- 1 Patriarcha precipui & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus, & de quaternario numero.
- 2 Papam non esse Prælatum, ac Superiorem ceterorum Patriarcharum haereticum esse dicere.
- 3 Patriarcha ideo quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistarum in Ecclesia Dei vices gerunt.
- 4 Romana Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia ad eam habent Dominio ex Antiochia Cathedrali suam transfudit Petrus.
- 5 Alexandrina Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia B. Petri nomine à Marco Euangelista eius discipulo consecrata est.
- 6 Antiochena Ecclesia Patriarchali honore fungitur, quia prima fuit beati Petri sedes.
- 7 Constantinopolitana Ecclesia à Summo Pontifice Patriarchali honore Imperatorem precibus datus est, ut scilicet post Romanum Pontificem primum haberet honorem.
- 8 Hierosolymitana Episcoporum quatuor Patriarchali sessionis locum, & honorem habuit.
- 9 Hierosolymitana Ecclesia, si antiquitas spectetur, omnes ac eam Romanam videtur excedere.
- 10 Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus.
- 11 Antiochia primum sedis B. Petrus antequam Romanam cathedram transferret.
- 12 Vrbes Regiæ, quæ in Orbe fuerint celebres, ostenditur.
- 13 Patriarchalis dignitatis titulus Romana, Alexandrina, & Antiochena Ecclesiis à principio datus fuit, habito respectu ad honorem Cathedrali beati Petri.
- 14 Romana Ecclesia quare Primatum obtineat, ostenditur.
- 15 Alexandrina Ecclesia ideo precedit Antiochenam Antiochiorem, quia Augustulus dicebatur, & magnificentia præ ceteris insignis.
- 16 Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syria.
- 17 Patriarchalis prerogativa, & dignitas primo, & immediatè pendet ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate.
- 18 Patriarcha unde dicatur remissus.
- 19 Pallium Patriarchæ Summi Pontificis tribuit, Archiepiscopi vero ab eisdem Patriarchis accipiunt.
- 20 Pallium à solo Romano Pontifice dari potest.
- 21 Patriarcha ex auctoritate sibi à Romano Pontifice concessa pallia Archiepiscopis concedunt.
- 22 Doctores referuntur, qui de Pallii etymologia, & usu tractant.
- 23 Crucem etiam Patriarcha præ se ferre libere possunt, præterquam in Vrbe Romana, aut vicin-

que Summus Pontifex, vel eius Legatus de Latere fuerit.

- 24 Archiepiscopi extra provinciam Crucem præ se ferre non possunt.
- 25 Crux, quam Patriarcha ubique præ se libere ferre possunt, qualis esse debeat, ostenditur.
- 26 Appellari potest ad Patriarcham in omnibus causis suarum provinciarum.
- 27 Appellatio gradatim non omnis medio est interpellanda.
- 28 Patriarchis iure ipso singulari prerogativa indulgetur, ut ad eos omnis medio in omnibus suarum provinciarum locis possit appellari.
- 29 Cap. antiqua, de priuilegiis, declaratur.
- 30 Patriarcha Regibus, aliisque Principibus superiores non habentibus equiparatur.
- 31 Patriarcha Summorum Pontificum privilegiis, & prerogativis utitur.
- 32 Patriarchis Romani Pontificis insigniis, & ornamentis uti fas est.
- 33 Legatus de latere insigniis, & ornamentis Romani Pontificis uti potest.
- 34 Patriarcharum iurisdictioni in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos est ordinaria, & suprema.
- 35 Patriarcha possunt dispensare cum Episcopis, vel aliis beneficiorum collatione sibi subiectis, qui obmutam beneficiorum collationem fuerint à Concilio suspensius.
- 36 Excommunicatos à Suffraganeis suis absolunt Patriarcha.
- 37 Privilegia, quæ Patriarchis ex iure concessa reperimur, quatuor tantum primariis, & veris competunt, non vero illis, qui impropris hoc nomine visitata voce appellari solent.
- 38 Patriarchales quoque Ecclesia quæ in Vrbe constituta ostenditur.
- 39 Patriarcha etiam hodie non tantum de bene esse, sed de necessitate ad Concilium generis vocandi sunt.
- 40 Patriarchalis Sedium tractatio quare adhuc utilitas ostenditur.
- 41 Schismatici in Patriarchalibus provinciis degentes audent Pseudopatriarchas de falso eligere.
- 42 Pseudopatriarchas de falso in Patriarchalibus provinciis constituti aliquando diversis legationibus, ac procuratoriis mandatis Romano Pont. obedientiam dederunt.
- 43 Moyses Mardanus Antiochenus Patriarcha anno 1552. Fidei professionem fecit.
- 44 Gabriel Alexandrinus Patriarcha Roma 11 Ianuarij 1591. per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiamque Romano Sedi ac S. D. Papa Clementi VIII. in Consistorio promissit.
- 45 Patriarchas provincias redimerat ad Catholicos Patriarcha prædixit Sancta Brigitta.

VATVOR sunt in vniuerso orbe precipui, veri, & maximi Patriarchæ, vltra Sanctissimum Papam, qui est Patriarcha Patriarcharum, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus, & Hierosolymitanus. Ductand. in rationali duntaxat. lib. 2. cap. 1. mem. 18. Host.

in sum. tit. de auctoritate, & vfu pally num. 4. Catech. Roman. ex decreto Sacri Concilij Tridentini loffu Pij V. editus par. 2. cap. 7. de Ordine Sacramentorum. num. 27. tit. de Sedibus antiquis Patriarcharum. Matth. Vgoni. de prefantia Patriarch. colum. 3. vers. posteaquam. & col. 4. vers. si de primatu. Couar. variar. lib. 4. cap. 14. n. 13. Petr. Gambaz. de officio Legati l. 2. c. 1. n. 13. tit. de variis ordin. num. Aluar. Pelag. de plantis Ecclesie l. 3. art. 11. & art. 17. August. Beroi. in cap. 1. num. 2. de indic. Ioan. Monach. in cap. fundamenta num. 6. & ibi Archid. num. 8. de elect. l. 6. S. Antonin. in sum. part. 3. tit. 20. cap. 4. in princ. Paol. Ortan. in repet. l. 1. num. 23. ff. de officio eius, cui mandata sunt iurisd. Rebuff. in repet. cap. cum super in princip. natob. 1. de causa posses. & in concord. Gallia in rub. de collatione in §. si quis veri. in verb. Patriarchalis, Rodolph. Cuperl. de sacrosancta Ecclesia ad cap. episcopos 79. dist. in §. ad quem causam num. 16. & in §. pates num. 2. Medices de legib. part. 1. quest. 12. num. 1. Flaminio. de resign. lib. 2. quest. 1. num. 41. Marc. Anton. Marfil. de Ecclesiasticis reddit. part. 1. cap. 16. num. 2. Raym. Rufius in Additione pro Pontif. Max. sub num. 14. pag. 75. Anton. Augustin. in repe. veteris Iuris Pont. p. 1. lib. 2. tit. 2. §. 4. & 5. Ioan. Paul. Lancetlos. in iuris. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis vers. Patriarcha. Betrach. de Episcopo in probi. num. 5. Mant. de Concil. num. 76. Gig. de residens. Episcoporum. cap. 18. num. 8. Gregor. l. 11. verb. que se habent Patriarchas tit. 5. par. 1. Redoan. de sumis. par. 1. cap. 26. num. 5. Petr. Gregor. in cap. conquirentes. de officio. Ordin. cap. 2. n. 5. & synag. Iuris lib. 15. cap. 5. num. 3. Anast. Germon. lib. 1. de sacrorum immunit. cap. 5. num. 17. Selo. de benefice. part. 1. g. 2. num. 40. Chassan. in catalgo gloria mundi p. 4. consil. 9. Ludoa. Gom. in cap. cum in multis p. 92. de rescript. in 6. Filliac. de benefice. tract. 41. cap. 1. num. 2. num. 33. Galp. Valasc. in repe. l. imperium num. 100. ff. de iurisd. omnium iud. Lancet. Contad. in templo omnium iud. l. 1. cap. 2. §. 3. num. 2. & cap. 3. num. 4. Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarch. Sedibus erecti. cap. 1. Filliac. in quest. moralib. tract. 41. cap. 2. num. 33. Monet. de consuetudin. cap. 5. Aubert. Mitæ. in lib. cxi. titulum fecit. Notitia Episcoporum lib. 2. cap. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. g. 9. a. num. 12.

De quaternario numero multi multa scripserunt exemplo Democriti, qui librum iocetum de illo composuit, videndi sunt S. Thom. in epist. 71. S. Bernard. in serm. de quadruplici debitor. & in serm. de quatuor modis errandi. & in serm. de Cœli Rhodig. lib. 12. Irlesimur antiqu. cap. 9. Petr. Bung. de mystica numerorum significat. sub tit. de numero quarto, Cassan. in catalgo gloria mundi p. 12. consil. 57. in princ. in vers. de laude vera quaternarij. Ludoa. Gom. in repet. cap. cum in multis num. 74. cum seqq. maximè num. 95. de rescript. in 6. Thom. Actius de laude sabbatorum quest. 6. num. 103. cum seqq. & maximè num. 107. & 108. ex quibus precipue deducitur, quod quatuor sint flumina Paradisi, quatuor Cœli partes, quatuor angeli, & partes terræ, & quatuor principales venit, elementa quatuor, complexiones hominum quatuor, anni tempora quatuor, tempora magna ab Adam usque ad finem seculi quatuor, liberi arbitrij status quatuor, charitatis gradus quatuor, cardinales virtutes quatuor, musice artis voces & rationes quatuor, conuiuij partes quatuor, Astrologie partes quatuor, assimilaris, consanguinitatis gradus quatuor. Animus constat ex quatuor, cognoscitur Deus per naturæ modos quatuor, idem operatur modis quatuor, & apud omnes fere gentes eius omen scribitur literis quatuor: denique quatuor sunt precipue regulæ Mendicantes, quatuor sacro-

sancti Domini videri Evangelistæ, quatuor primi Ecclesie Doctores, quatuor memorabiles in sacra Scriptura quadrigæ, quatuor Rotæ, quatuor Cherubini, & quatuor admiranda animalis oculis pleoa, quæ signant prædictos quatuor Patriarchas representant. Et antequam de vniuersalibus erectione distinctio, & in particulari aliquid dicamus, de eorum ordine, & præcedentia aliqua oportet breuiter prænotare.

De Primatu Romanæ Ecclesie super omnes alias à immemorandum noo est, quia licet sicut hæretici, inter Catholicos centissima est, & indubitata, plurimisque antiquorum Causoosum, & generalium Conciliorum decretis conclusio, vt infra hoc tit. cap. 2. probabimus; Interim tamen quoad hoc propositum illud est obstatum quod Romanus Pontifex non sic est habendus primus in ordine aliorum quatuor Patriarcharum, sicut est Constantinopolitana nos respectu Alexandrini, & Alexandrinus respectu Antiocheni, & Antiochenus respectu Hierosolymitani, quia in illo noo est sola prælatio ratione loci aliorum Patriarcharum, verum etiam est vera maioritas, supremaque potestas, vt optimè contra hæreticos aduertunt Francisc. Turrizao. in schol. ad cap. 39. Nican Concilij, Læli. Zechi. in tract. de Romano Pont. in hæres. 1. in resp. ad 17. Card. Bellarm. tom. 1. controuers. 3. lib. 1. cap. 18. vers. argumentum 1. & vers. seq. Hæc etiam est veritas, & Catholicis sensus Iulianique Imper. in nouella 131. de Ecclesiasticis iuribus collat. 9. in princip. in illis verbis, Sanctissimum firmiter Roma Papam primum esse omnium Sacerdotum, nam quamuis Dionys. Gotofred. verba illa interpreta- tus fuerit in hunc modum, Primum esse omnium, id est, primum sedere, allegando Iulianum ibid. num. 507. ita expoentem; inuuant tamen sine dubio dicta verba maiorem auctoritatem ad Primum Pontificem, prout illum iidem verbis docuit S. Thom. contra errores Græcorum, quem citat Paul. Gryld. in de- cisionibus Catholica Fidei, verb. Papa num. 1. Lotter. d. lib. 1. quest. 9. a. num. 7. Sebati. Cæli. in reuel. de Eccles. hierarchia. p. 1. dist. 1. Iacobi. Sermond. apolo- g. in Eucharistic. Salmay. lib. 2. cap. 27. Illustriss. D. Acuña de primatu Ecclesie. Bracharen. cap. 4. a. princ. Vnde Gabriel ille nonagesimus septimus (secundum suam computationem) Alexandrinus Patriarcha in legatione, & epistola obediencie missa S. D. Clementi VIII sub dat. Alexandria 22. Novemb. 1595. & lecta Romæ in sacro Consistorio die 15. Ianuarij 1595. statim in principio eundem sanctissimum in titulo & inscriptione epistolæ principem Patriarcharum appellat. Hæc enim sunt eius verba: Tibi Domino Patrum Patri, Patriarcharum principi, tertio decimo Apostolorum gloriosi Domini nostri Iesu Christi, & quatuor sanctorum Evangelistarum, S. Petri Apostoli successor, qui refert Card. Batoo. (scholium faciens ad Catholicum dictorum verborum sensum) tom. 6. annal. pag. 691. & seq. Hæreticorum est enim asserere Papam non esse Prælatum, ac superiorem ceterorum Patriarcharum, vt in terminis post S. Thom. aduertit Paul. Gryld. in decisio- nibus Catholica Fidei, verb. Papa num. 4. & 10. & verb. Patriarcha, & decessando impiam Catolom Molina- rum, probat Raymond. Rufius in Molinam 110 Pontifice Alex. sub num. 8. pag. 19. vers. primatum.

Quare ad alios deueniendo inquirenda est ratio eorum Ecclesie, Constantinopolitana scilicet, Alexandrina, Antiochena, & Hierosolymitana Patriarchatus dignitate fuerit exornata; ponere nonnulli in eo, quia quatuor Evangelistarum in Ecclesia Dei vices tenent, ad similitudinem quatuor animalium,

animalium, quæ Iohannes videt in *Apocal. cap. 4.* Vnde ad Patriarchas etiam deducere videtur Pontifex in *cap. septimo 40. in princip. de diſt. & poſt Roman. conſil. ſcilicet hoc eſt, ſermones Baſilea habito num. 20. ſcribit Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloſſ. 41. num. 2. & aote eum Caſſian. in catalogo gloria mundi par. 4. conſil. 9. Verum alij melius conſiderant tres tantum Eccleſias Patriarchales à principio fuiſſe, quas Beatus Petrus inſtituit, ſcilicet Romanam, Alexandrinam, & Antiochenam, quantum menſio text. in *cap. clerici.**

4 *verſ. Patriarcha, 11. diſt. 1.* Romanam, quia ad eam, iubente Domino, ex Antiochia Cathedram ſoam tranſtulit Petrus, vt reſertur in *cap. per venerabilem, verſ. ſane, qui filij ſunt legimus, quia Petri, & Pauli glorioſo martyrio coſortata eſt, & ex aliis rationi-*

5 *bus, quas expendimus iſoſi hoc capite. 1.* Alexandrinam, quia beati Petri nomine à Marco Euange-

6 liſta eius diſcipulo conſecrata eſt. 1. Antiochenam, quia prima fuiſt beati Petri Sedes, & ideo eius nomi-

7 ne eam celebrat Eccleſia, ibidemque primum Chriſtianorum nomen accepit initium, quæ omnia ex Anacleto ponit Gratianus in *cap. ſacroſancta, verſ. ſecundo prima ergo ſedes, 22. diſt. & deducit ex antiquiſſimo Nicæno Concilio cap. 6. reſertur in cap. mo-*

8 *antiquum, 65. diſt. 12. me citato in hoc loco Illuſtriſſ. D. Acuña de Primat. Ecclie. Brachman. cap. 2. num. 2.* Poſtmodum idem honor Imperatorum precibus 1.

9 Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ à Summis Pontificibus datus eſt, vt ſcilicet poſt Romanum Pontificem Primas honorem haberet, reſertur in *cap. Conſtantinopolitana, 12. diſt. explicat latè Card. Bellarm. tom. 1. de Romano Pontif. lib. 1. cap. 24. & multi, quos reſert Henricus, ſum. lib. 10. cap. 19. §. 1. & 2. Deinde,*

10 quia moribus, & antiqua traditione 1. Epifcopo Hieroſolymitano, quæ ſumus Caſare Archiepiſcopo ſuffraganeus eſſet, 2. honos deſerebatur, vt ſederet ſtatim poſt Patriarchas, etiam ſupra ſoam Archiepiſcopum, huiusmodi honorem ſecundum illi eſſe ſtatuit Nicæna Synodus relata in *cap. quoniam num. 61. diſt. quia Hieroſolymitanus Epifcopus quæram*

11 *quidem Patriarchæ aliſiſſimis locum, ac honorem habebat, non tamen propterea à ſubiectione Caſarienſis, quæ Metropolitana erat, exemptus.*

12 Verum huiusmodi ordo in prædictis Patriarchaliſus Sedibus non rectè diſpoſitus eſſe videtur, quia in eis conſtituendis vel attendimus antiquitatem Eccleſiarum, vel dignitatem fundatorum, aut Prælatorum, quæ ſi præſentent, vel locorum amplitudinem, vt conſiderare videtur Anacleus in *cap. illud, & in cap. Epifcopi, 80. diſt. Si enim antiquitas attendatur Hieroſolymitana omnes, ac etiam Ro-*

13 *manam videret excedere, eam enim pro totius Eccleſiæ matre proponit Regius vates Dauid Pſalm. 109. verſ. 4. Virgam virtutis tue erigis Dominum ex Sion, quod de Chriſti regno, & Euangelij prædicatione ex Patribus bene explicat. Genebrard. ibidem, adducens auctoritates Iſid. cap. 1. verſ. 1. & Michæ. cap. 4. verſa, ex Sion erigibit lex, & quia Chriſtus Dominus ab Hieroſolymis prædicandi Euangelium ſuſcepit exordium: vnde non immerito Beatus Cle-*

14 *mens lib. 2. in reg. cap. 10. fol. 17. ſi huiusmodi liberos ab eo eſſe conſcriptos vere aſſerere poſſimus.* Hieroſolymitanum Epifcopum appellat Principem Epifcoporum, dum ait Iacobum Epifcopum Principem, Sacerdotum Principem orabat. Sic etiam in Conſtantinopolitano Concilio Theodoſij tempo-

15 *ribus in epif. ad Eccleſiam Romanam dicitur Hieruſalem mater omnium Eccleſiarum.*

16 Si verò Prælatorum dignitas ſpectetur, eadem Hieroſolymitana Eccleſia præſtenda videbatur, Barboſ. de Epifcopo Pars I.

quia ſibi primus Epifcopus fuit S. Iacobus Apoſtolus frater Domini, & poſt eum Simon etiam Apoſtolus, & frater ipſius Domini. vnde equitur Alexandrinam debere præcedere, in qua ſedit Marcus Apoſtolorum diſcipulus. 1. Immo & ipſam Romanam omneſque alias videtur præcedere Antioche-

17 *na, in qua Petrus Apoſtolorum Princeps primò ſedit, priuſquam Romanam cathedram tranſſerret, vt conſtat ex d. cap. ſacroſancta, verſ. tertie, text. optimas in cap. regum. 24. §. 2. & ex Patribus antiquis contra Omophilum in addit. ad Platinum de viſu Panſi-*

18 *ſicum, tenentem prius Petrum Roma inſtituiſſe Sedem, diligenter comprobat Cardialis Caſar. Baron. annos Chriſti 39. pag. mibi §. 11. & ex D. Hieron. Beda, Cano, Cordub. & Conſt. plurimiſque aliis confirmat Henric. d. cap. 19. §. 1. litera D. Quæ rationes à fortiori concludunt Conſtantinopolitanam præcedere non debuiſſe Antiochenam, & Hieroſolymitanam, neque etiam Alexandrinam, quæ à Marco Euangelifta nomine ipſius Petri fundata eſt, etque primos præſuit, vnde primò locum poſt Romanam tenere probat text. in diſt. cap. ſacroſancta.*

19 Si denique ad locorum amplitudinem attendamus, plures alias ſuperemus Regias vrbes, in quibus Imperatorum Sedes fuerunt in Oriente ſcilicet, Nicomediam, vbi ſedit Diocletianus: in Occidente Mediolanum, vnde Maximianus Africanus, & Italiam regebat, & Treoetum, vnde Conſtans Conſtanti pater Gallias, & Britanniæ gubernabat, vt proſequitur latius Card. Bellarm. in ſiſ. epif. 52. inſer opta S. Clementis ſil. 361. ad med. & ante eum diſcultatem ſenſit Card. in cap. antiqua epif. 1. & 2. de primat. Mendoz. g. 4. ſubal. §. 4. in §. argum. Tum etiam, quia ſo diuinis rebus ſtatuentis hanc rationem ex loci amplitudine non attendi docet Leo Pontifex epif. 54. ſecundum eundem Bellarm. loco proximo citato.

20 Pro petſeſſiori igitur prædictorum reſolutione à nobis inquitendum eſt, quare certis Eccleſiis titulus hic Patriarchalis dignitatis fuerit attributus, & deinde cur in illis tribus ciuitatibus potius, quàm aliis totius Orbis beatus Petrus Eccleſiæ eligi voluerit, quibus præhabitis facile conſtabit ordinem Patriarchaliſum ſedem ſupra poſitum rectè conſtare. Ad primam igitur reſpondetur, à principio quando primis Patriarchis datus eſt, & attributus titulus Patriarchalis dignitatis, reſpectum habitum fuiſſe ad honorem Cathedræ beati Petri Principis Apoſtolorum, vt ſcilicet, & merito maior honos illis deſeruiet Eccleſiis, quæ ipſe per ſe extitit, & rexit, vel per diſcipulos erigi poſſit, vt de Romana, Antiochena, & Alexandrina ſuprà diximus: & ideo etes has ſolummodo à Principio Patriarchales fuiſſe probat diſt. cap. ſacroſancta, & latè explicat Bellarm. diſt. cap. 24. licet deinde aliis idem honor ſit attributus, de quibus ſuprà, & notaui Polydort. Virgil. loco citato. Ad ſecundum reſpondetur ſatendo beatorum Petrum in illis tribus ciuitatibus potius quàm aliis totius Orbis Patriarchales Eccleſiis erigendo ad locorum amplitudinem, & dignitatem teperariſe, vt ſcilicet in eis locis, in quibus erant Gentilium primates, primi eſſent legis Euangelicæ Prælati, ad abolendam idololatriam, & ad maiorem Chriſtiani nominis gloriam, ac faciliorem Euangelij prædicationem, vt docent Lucius Papa, Beatus Clemens, & Anacleus in cap. 1. & per trimum 80. diſt. & in cap. 2. diſt. 99. eamque rationem latè confirmat in eodem propoſito Cardin. Baron. diſt. tom. 1. pag. 310. ram ſequentiſſim.

- 14 Ex quibus iam facillè constat iure optimo Ecclesiam Romanam obtinere Primum super omnes alias universi Orbis, tum propter auctoritatem Petri Apostolorum Principis, & ipsius Christi Vicarii, qui in eadem iubente Domino relicta Antiochia Sedem Apostolicam constituit, eamque martyrio suo, & Pauli coronavit, tum quia Roma Regia est Imperatorum Sedes, ut elegantiſſima Hieronymi verba lib. 3. *adversus Iovinianum, in fine*, demonſtrant, *Vbi potest, Vbi Orbi domina, Vbi Apostoli voce laudata*. Hinc Patriarcha. *Hec affirmo*, inquit, *quod totius humanæ magnificentia supremum domicilium Roma est, nec est vltimæ tam remotæ terrarum angulus, qui hoc neget*. Propterea idem Patriarcha in inſectina contra Galum, *sic Roma mundi caput, Vbi sum Regina sedes Imperij, & Fidei Catholica, fons omnium memorabilium exemplorum*. Quod autem caput mundi metropolim appellari, ex eo factum videtur, quod Romulus iam vita sanctus Proculo apparuit, dicens: Abi, nuntiâ Romanis, Cælestes ita vello, ut mea Roma caput ſit Orbis terrarum vi iſſidem verbis de Romulo agens, refert Titus Liv. lib. 1. *Ab Vrbe condita*. Vel ex eo quod humanum caput reperitur fuerit à incipientibus fundamentis Capitolij, ut obſervavit Myſing. in §. *quem ſervam n. 1. Inſtit. de ſanctis*. Vt cumque ſit, indubita res eſt, quod Roma iuris veriusque auctoritate caput mundi appetitur, *patet in c. ſin. de ſuo comp. c. in l. Roma ſi ad municip. tradunt Alciat. lib. 2. diſputat. c. 1. & Mandolin. in reg. 20. Cancell. c. 10. n. 1.* In ea ſiquidem, tanquam in comuni omnium patria, ſunt ſetæ omnes nationes de mundo, ut dixit Burgoſ. de Pace in *repet. cap. cognoſcentes, num. 210. de conſtitut.* Et Ioan. Quirinus (ſicet cum aliquo nota Curia) in *repet. cap. de multa n. 110 de prebendis*. Nec mirum eſt, ſi aliqui, qui domi manentes illuſtres videbantur, Romæ pen nihil habeantur, quemadmodum enim terra flumina, quamvis ampla, & profunda, nomen amittunt mare ingreſſa, ita & Doctores domi clari, & inter ſuos egregij, Romanam adeuntes Curiam inter matrem nomen amittunt.

- 15 Conſtat etiam ratio, quare Alexandrina Eccleſia præcedat Antiochenam, quamvis enim Antiochena ereda fuerit à Petro ante Alexandrinam, quæ eius nomine à Marco fuit inſtituta; quia tamen priſſima Alexandrina, quæ Auguſtalis dicebatur; ab Auguſto ſuo nomine inſignita, magnificentia præ exteris ab eodem fuit nobilitata, & lex Egypti provincie, & univerſo eius imperio ſus dicebat, ut conſtat ex *tex. in l. ſi de offi. Preſbiti Auguſtali, quem diligenter exornat Cardin. Baron. *Atarvral. div. 20. Oſtræ in Bæta Archæia, medio ſuperior erat præfectura Syriæ, ad quam Antiochia pertinebat, & conſequenter eadem conſideratione, primus etiam honos poſt Romanam Eccleſiam eius Patriarchis à Summis Pontificibus datus eſt, ut explicat idem Baron. diſt. ſem. 1. pag. 310.* Neque ſaris concludit alia ratio, quam affecti *anno 46. Chriſti, pag. 407.* quæ etiam placuit Cardinali Bellarm. *citate loci cap. 24.* quod Alexandrina primum obtinet locum poſt Romanam, quia eam Marcus Petri nomine extitit: non enim idè ſequitur, quod debuit præcedere Antiochenam, cui Petrus ipſe primò, & principaliter præſuit.*

- 16 Drinde conſtat ratio, quare in illo principio, & tempore Anaclei Antiochena præcedebat Conſtantinopolitanam, quia tunc Conſtantinopolis non erat, quia Bizantina Eccleſia, etiam poſtquam Conſtantinopolitana dicta eſt, diu fuit ſemper Episcopatus ſub Archiepiscopo Hæacleenſi, Antiochia verò tunc princeps grat. & Metropolis totius Sy-

riæ, cui & Palæſtina, & ipſa Hieroſolyma ſubiacebat, vt aperte voluit ſignificare Canon prædictus Nicenæ Synodus, *relatus in diſt. cap. quantum mor. 65. diſt. 81.* dum conſtituit, vt Hieroſolymorum Episcopo honor iſte deferatur, addit manentem tamen Metropolitana civitati propriis dignitate, vt explicat eleganter Baron. diſt. pag. 110. *rem ſig.*

Quare his ita præhabitis iam colliges rationem concedendi dignitatem ipſam Patriarchatui, vel prærogatiæ, & præcedentia inier eaſdem Eccleſias, non neceſſariò ex antiquitate ſingularum deducendum eſſe, ſed ex pluribus aliis rationibus, ex quibus Pontifices moneri poterunt, vt antiquiorem præſtant noſiori, vel è conſuetu præilegiorem enim, & prærogatiæ hæc Patriarchalis dignitatis primò, & immediatè pender ex Summorum Pontificum, & Conciliorum auctoritate, vt probat Leo Pontifex diſt. *epiſtol. 52.* in eiſdem terminis, & in noſtro propoſito, & Anacleus, quos teſter Gratian. in *cap. privilegia 1. & 2. 15. quaſt. 1.* in ipſo enim Romano Pontif. omnes theſauri dignitatum potiſſimè Eccleſiaſticarum reconditi ſunt, vt ex Baldo, & Barba obſervat Mandol. in *reg. 6. Cancell. de reſignat. quaſt. 3. num. 2.* ſolus namque poteſt Piazatos mutare, & inſtituere, vt verbiſ viat Ancheri Pape in *epiſtol. ad Episcopos Beſicæ*, de qua in *cap. mutantes 7. quaſt. 1.* refert Dionyf. Paul. *cap. 10. num. 80.* Neque enim ſemper, & indiſtinctè vera eſt regula de prioritate temporis, vt antiquior præſtetur, ſed ex aliis qualiſcunque contrariis legè obſervatur, vt notant omnes in *reg. qui prior, lib. 6. c. in cap. 1. de maior. & obſerv. text. optimus in l. 2. c. ut dignitatum ordo ſervetur, lib. 1. 1.*

Omiſſa etymologia, quod Patriarcha Græca lingua *metropolis*, id eſt, Summus, ſeu Princeps Patrium interpretatur, ut eum Iſidoro loquitur lib. 7. *etymolog. cap. 12.* tranſcriptus in *cap. clerici 2. diſt. 81.* vbi obſervant communiter Doctores, Summiſſæ omnes in *verb. Patriarchæ*, plates quos reſuli ſuprà ſit. 1. cap. 6. num. 9. quibus addit Paul. Gryſſald. in *decifion. Catholica Fidei, verb. Clericus, num. 2.* Lancelot. in *Inſtitut. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis, & appellatur*, Gambai. *de offi. & præſt. legat. de latere, lib. 2. tit. de varijs Ordinariis nominib. à num. 15.* Dionyf. Paul. *de vera quatuor Patriarchaliſ Sedium ordo, cap. 1. à num. 41.* vbi num. 35. cum Card. Baron. *tom. 1. annalium Eccleſie anno Chriſti 112. verſ. 1.* incipit, *Exiguus*, obſervat Patriarchale nomen ab ipſo ortu Eccleſiæ receptum, viſitarumque fuiſſe: omiſſa etiam quaſt. illa, an Patriarcha re, an vetò nomine tantum differant à primatibus, quam teſtigimus ſuprà ſit. 1. cap. 6. num. 7. & 8. deſervendum eſt ad privilegia, innumera quidem & maxima, quæ ipſi Patriarchis ob eximiam, qua fruuntur, dignitatem, conceſſa ſunt.

Primum igitur Patriarchalis dignitatis privilegium eſt, quod à Summo Pont. Patriarchis tribuitur pallium, quod eſt plenitudinis officiij Pontificalis inſigne; Archiepiscopi verò ab eiſdem Patriarchis accipiunt, *cap. antequam 23. de privileg. Abb. in rub. de auctoritate, & uſu palij, num. 1.* Lancelot. *Conrad. in ſcepto omnium indicum, lib. 2. cap. 3. num. 19. & cap. 4. per totam.* Gambai. *de offi. & præſt. Legat. de latere, lib. 2. tit. de varijs ordinariis nominib. num. 21.* Chriſtoph. Marcel. in *cerem. Romani, lib. 1. cap. 8. per tot. Azor. inſtit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. quaſt. 4.* Seb. Cæſarelli. *de Eccleſiarum p. r. diſputat. 4. §. 4. num. 2.* A. Acuña *ad cap. 2. num. 4. diſt. 100.* Petr. Greg. *ſynagismi part. 2. lib. 15. cap. 9. num. 6.* Non obſtat quod

10 quod p pallium a solo Romano Pont. vniuersaliter dari potest, iuxta text. in cap. nifi. de auctor. & vbi pally, cum deat in signum plenitudinis potestatis, iuxta text. in cap. ad honorem. s. i. & in d. c. sequentem, quæ potestatis plenitudo ab alio dari non potest, nisi ab Apostolica Sede, eique Præfide Romano Petri successor, à quo, tanquam à capite, in alios Prælatos tanquam membra omnis profuit Ecclesiastica iurisdicção. s. in nouo 21. diff. Quare respondetur, p. Patriarchas ex auctoritate ab ipso Romano Pont. concessa pallia Archiepiscopis concedere, ac subinde dici non posse quod ab alio accipiunt, quoniam à Romano Pont. & in ipsius B. Petri corpore, iuxta prædictum sensum, iuncta teg. Qui per alium facit, lib. 6. Cetera t. de pallij etymologia, & vbi vide Durand. in rationali diuinatione. lib. 1. c. 17. Conrad. Brun. de carem. lib. 3. cap. 4. ad finem. Polydort. Virgil. de inuentoribus rerum. lib. 12. cap. 12. Petr. Gregor. synag. iuris. lib. 25. cap. 9. à num. 6. Lxli. Zechi. de Republ. ecclesiast. 21. de statu illustri. Patriarcharum, à num. 5. Stephan. Durand. de ritibus Ecclesie. lib. 2. cap. 9. à n. 4. Henric. in sum. lib. 10. cap. 31. in princ. optimè Guido Pancirola in libello sacro conuentionum. lib. 1. cap. 20. per tot. & infra tit. 4. præf. 21.

23 Secundum privilegium est, vt vbiq. Crucem elatam præ se ferre libere possint, præterquam in Vrbe Romana, aut vbi cuiusq. Summus Pontifex, vel eius Legatus vtrius insignis Apostolicæ dignitatis, præfens fuerit, & habetur in d. cap. antiquum, notant ibi Anton. & Abb. in princip. Calan. in catalogo gloria mundi. part. 1. confiderat. 38. conclus. 4. Petr. Gregor. synag. iuris. lib. 15. cap. 9. num. 6. Lxli. Zech. vbi præfatus, num. 2. ad finem. Henric. d. lib. 10. cap. 26. §. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 41. num. 25. Sebast. Czfars. in relect. de Ecclesiæ hierarchia, part. 1. diff. 4. §. 4. ex num. 18. D. Acuña de Primatu Ecclesie. Brachar. cap. 6. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 33. num. 10. Siope. Gratian. Adversus decis. 19. num. 3. Alzed. de præf. Episcop. dign. part. 2. cap. 1. num. 35. Pancirola d. lib. 1. cap. 20. §. habens & aliud, male notata Abb. in cap. 1. vt late non conuincit, num. 7. coherendum vultis, quod scilicet Patriarchæ solum intra Provincias sui Patriarchatus possunt deferre Crucem, nam Abb. ibi aperte loquitur de Archiepiscopis, in quibus verissimam tradit & vtilem, atque receptam distinctionem, quam etiam repetit in d. cap. antiquum, num. 30. quod sunt quædam insignia denotantia superioritatem, seu potestatem in loco, & istis vbi possit extra suam provinciam, absque speciali privilegio. Idem erat dicendum in Patriarchis, nisi communi iurecui concessum reperiretur: quod autem hic sit sensus d. cap. antiquum, & particule illius, vbiq. patet non solum ex ipsius proprietate, & quæ accipitur pro quocunque loco, ego ipse in meo Remissionib. de clausulis & distinctionib. diff. 358. num. 2. sed magis ex limitatione, quam inferius facit text. Ille ibi nisi in Vrbe Romana, &c. aduertit bene Anton. Augustin. in notis ad illam post collectionem adductis, quæ exceptio regulam firmat in contrarium, quoad omnia alia loca, in quibus Romanus Pontifex præfatus non reperitur, iuxta reg. text. in l. nam quod liquidè, §. vlt. ff. de priu. legat. cum citatis in libello de principiis vtriusque iuris, l. i. C. num. 5. Quædam autem sunt insignia denotantia dignitatem personæ, & his vbi potest Archiepiscopia, vel similis Prælati extra loca sui territorij, veluti portare anulum, vel celebrare cum Mitra, & Baculo, vt notat gloss. quam sequuntur omnes ibi, in Clem. Archiepiscopo, de privileg. plures Barbof. de Episcopo, Pars I.

me citato in hoc loco refert Alzed. d. part. 1. cap. 13. num. 88. vide infra alleg. 30. num. 16. vel etiam quod post se caudam portare faciat; pertinet enim hoc ad personæ dignitatem, & incellus decemiam, notant idem Abb. & ex eo Pancirola loco proximo citato, aduertens habitum hunc fuisse quorundam Palatinorum Principis Constantinopolitani, sed ad Græcorum recurrere non oportet, & satis est dicere illos ex nostris fuisse. Ex quibus circa hoc privilegium ferendum inter Archiepiscopos, & Patriarchas illa apparere differentia, quod p. Patriarchis 24 lure communi datum est vbiq. Archiepiscopis verò intra Provinciam, iuxta text. in d. Clem. Archiepiscopo, Zech. d. tit. de statu illustri. Patriarch. num. 6. me citato in hoc loco illustrat. D. Acuña de primatu Ecclesie. Brachar. cap. 6. num. 5. nam extra Provinciam Archiepiscopo Crucem deferre non possunt, nisi illi, quibus speciali Sedis Apost. privilegio fuerit concessum, vt probat text. in d. cap. 2. vt lue pendente. Alia quoad hoc inter eos est differentia, quia p. Patriarchæ Crucem ligno trans- 25 versario geminiu constanter præ se ferunt, eius lignum superius transversum breuius est, inferius longius; Archiepiscopis verò intra suam Provinciam vnus dumtaxat transversus ligni Crucem præ se ferre permittitur, vt optimè obseruatur, Czfars. in parant. ad stylum, de fore compet. in cap. sand. 1. in fine, l. iust. l. iust. in notis ad fues. de Cruce libris. Iacob. Grefser. de arte S. Crucis, part. 3. in descriptione Crucis VVardane, vers. verum cum circa, laym, Bleda in tract. Sacra Crucis, cap. 7. Hieron. Roman. part. 3. de Republ. ad finem. me citato in hoc loco Alzed. de precl. Episcop. dign. part. 1. cap. 10. num. 45.

Tertium privilegium est, quod ad eos in omnibus causis suarum provinciarum possit prouocari, vt refert text. in d. cap. antiqua, vers. in omnibus. Sebast. Czfars. d. lib. 2. cap. 9. num. 8. Petr. Gregor. d. lib. 2. lib. 15. cap. 9. num. 6. vers. ad has quoque. Ratio autem formalis huius privilegij in eo consistit, quia p. secundum ordinariæ regulæ appel- 27 latu gradatim, non verò omnino medio est interponenda, l. Imperatores 21. in princip. ff. de appellat. vbi omnes, & vltra ordinarius Sucin. reg. 39. Maranta de ordine iudicior. part. 6. cap. de appellat. à num. 368. & alij, de quibus Alphar. collat. 892. quibus adde Garciam Falconium reg. 32. & plenissime post multos, quos refert Sigismundus Scaccia de appellat. questio. 7. à princip. ita scilicet, vt inter Ecclesiasticos Iudices ab Archidiaconis, & aliis inferioribus Prælati ad Episcopum, & ab Episcopo ad Archiepiscopum, & sic ab inferiori ad Superiorem immediatum iudicem interponatur appellatio, cap. dilecti 66. de appellat. cap. Romana, in princip. & §. ab Archidiacono, & §. debet, & §. vlt. eod. in lib. 6. prosequuntur Petr. Gregor. de appellat. lib. 4. cap. 2. Scaccia d. lib. questio. 7. à num. 32. & 86. p. Patriarchis tamen ipso iure 28 singulatis hæc prerogativa indulgetur, vt ad eam omnino medium in omnibus suarum Provinciarum locis licita sit appellatio, atque ita text. in d. cap. antiqua, esse intelligendum; quia aliis nullum concederet privilegium Patriarchia contra principium illius text. ibi, renouamus privilegia, & hanc esse communem sententiam computatis Antiochibus post Innoc. Host. conclusit ibi Abb. n. 7. & 8. sequitur Petr. Greg. synag. lib. 15. cap. 9. n. 6. Lxli. Zech. d. tit. de statu illustri. Patriarch. num. 4. ad finem, Maranta d. loco, num. 371. & post Gambaz. de officio Legat. lib. 8. §. 12. n. 106. de comuni

testatur Scaccia d. quæst. 7. num. 104. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. num. 9. Matth. Vgon. in tract. de praesentia Patriarchali col. 20. vers. dixi iam quidem.

- 19 Non obstat text. in d. cap. antiqua, ibi solus appellacionibus ad Sedem Apostolicam interpretari, quateo hoc ut appelleret omnino medio solo Romano Pont. concedere videtur, & quod omnino medio ad Rom. Pont. appellari possit, probant text. in cap. omnis, 2. q. 6. cap. si duobus, de appellat. lib. 6. gloss. verb. reservata in cap. quod translatio 4. de officio Legati, Anton. Scapp. in tract. iuris non scripti cap. 41. num. 2. Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 7. d. num. 46. Cardin. Tufciu. num. 1. lib. 4. concil. 34. num. 51. Respondetur enim text. in citatis verbis non loqui taxativo, neque impedire quod etiam quatuor Patriarchis specialiter concedatur, quia si gradatim ad Patriarchas esset appellandum in prouocis sibi subiectis, nihil eis specialiter concederet text. contra mentem Pontificis in proemialibus verbis, ibi, Patriarchalium scilicet privilegia remanentes; quare audiendi non sunt contrarii resolucentes, Anton. in d. cap. antiqua num. 1. refert, & sequitur Hentig. d. lib. 10. cap. 19. §. 3. id colligentes ex gloss. vlt. in d. cap. antiqua.

- 30 Quotum privilegium est, ut Patriarchæ Regibus, aliisve Principibus superiores non habentibus æquiparentur, cum eorum instar redacti sint, quod multarum prouinciarum regimina subeant, Bald. in l. 1. §. in consuetudine num. 3. ff. de offit. Praef. Praetoris, And. Barbat. de praesentia Cardin. quæst. 1. Basilica 1. num. 43. Lancel. Conrad. in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 3. num. 21. Iacob. de Nigris in repet. l. 1. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, num. 16. Cassan. in catalogo gloria mundi p. 4. consil. 9. vers. & isti. Læz. Zechi. d. loco num. 1. circa finem, Iacobat. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 137. Sebast. Medices in tract. de legibus & statutis p. 1. quæst. 12. num. 9. Gaspr. Valise. in repet. l. impetratio num. 110. ff. de iurisd. omnium iudic. And. Gambur. lib. 2. de officio & potest. Legati, in print. num. 15.

- 31 Imò & summorum Pontificum privilegiis, ac prerogatiuis vtuntur, iuxta text. in cap. remanentes, 2. d. diff. sub illis verbis, summa privilegia, qua superior Roma habet, acquirat. & Iustinian. in auct. de Ecclesiast. titulis §. 1. colat. 9. Honor. & Theodof. in l. omni inuocatione 6. C. de sacros. Eccles. ibi, non absque scientia viri Reverendissimi sacrosancta legum Aposolica Ecclesia Vrbis Constantinopolitana, qua Roma veteris prerogatiua latetur, l. 1. & ibi gloss. verb. latetur, C. de privileg. Vrbis Constantinopolit. lib. 11.

- 12 Vnde ratione huius Papalis similitudinis Patriarchis Romani Pontificis insignitis & ornamentis uti fas est, siquidem velle res eas indutus incedere, & equo albo phaleto, simul atque firmo, & calcaribus deauratis vti eis libere liceat, Abb. Panorm. Host. & alij scribentes communiter in d. cap. antiqua, observant Cardin. Iacobat. in tract. de Concil. lib. 1. num. 134. Pet. Gambur. lib. 2. de potestate Legati tit. 1. de variis Ordinac. nomin. 21. nec citato in hoc loco Alaz. d. p. 1. cap. 5. num. 61. quibus insignitiis

- 33 † Legatus de latere uti potest, vt notat Anton. num. 10. Cardin. 6. Abb. 4. & alij in d. cap. antiqua, Læz. Zechi. de Repub. Ecclesiast. in de statu Illustriss. Legati 2. 4. vers. ulterius, & post Martin. Laudensem resoluti Panciroli lib. 1. cap. 19. Quid amplius? addo communem, ac recepiam fuisse olim Doctorem sententiam, quæ prædictos quatuor Pa-

triarchas Illustrissimis S. R. E. Cardinalibus præferebatur, vt Henric. Card. Host. scripsit in d. cap. antiqua, quem ibid. Abb. num. 6. & alij sequuntur, Paul. Orlian. in repet. l. 1. num. 21. ff. de officio eius, cui mandata est iurisdictio, Philip. Prob. ad Ioan. Menach. in cap. statutum 2. 21. vers. item in sedendo de rescriptis lib. 6. Lancel. in Inst. Canon. lib. 1. tit. de Episcopis §. Patriarcha sunt, vbi gloss. in verb. locum, Gigg. de resident. Episcoporum cap. fin. num. 7. & 8. Cassan. in d. catalogo par. 1. 4. consil. 9. vers. alia de ist. Matth. Vgo de praesentia Patriarch. col. 2. vers. est igitur, Sebast. Medices dicit. quæst. 12. num. 1. Decian. resp. 84. num. 1. Iacobat. de Concil. lib. 1. art. 1. num. 95. & seq. vbi tamen num. 151. quem refert, & sequitur Palcot. de sacri Consistorij consiliariis in consil. apertis memb. 5. in princip. vers. ad cuius similitudinem, & in §. 2. incip. Consistorium, in fine, notat Eugenium IV. petulisse Illustrissimos Cardinales in etiam quatuor maximis Patriarchis.

Patriarcharum iurisdictio in omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos ordinaria est, & suprema, vt istis colligitur ex can. 19. Concilij Niceni, de octoginta ex Atabico habitis (quos quidem octoginta causæ legendos esse monso: verè enim non sunt Niceni, qui viginti tantummodo fuere, sed ex Nicenis, aliisque longe posterioribus constati, & vt apparet ex Conciliis etiam Græcorum, qui aor generales non sunt, aut ab Apost. Sede approbati non fuerant, quædam etiam sunt interpretationes Nicenorum Canonum, eademque parum vera in hæc verba: Consideret Patriarcha, qua Archiepiscopi, & Episcopi eius in prouinciis suis faciunt, & si quod reperit secus, quam apostolica sacrum, mouet, & disponat, & sibi videbitur, si quidem ipsi est pater omnium, & illi filij eius, siquæ præstet Patriarcha his omnibus, qui sub potestate eius sunt, sicut illi, qui tenet Sedem Romæ, caput est & princeps omnium Patriarcharum. Vnde † Patriarchæ prætextu huius ordinariæ iurisditionis dispensare possunt cum Episcopo, vel alio beneficiarum collato sibi subiecto, qui ob malam beneficiarum collationem fuerat à Concilio suspensus, cap. graue ad fin. de prebend. ibi, huiusmodi suspensio inuentia præter Romani Pontificis auctoritatem, aut proprii Patriarchæ cuiusmodi relaxatur.

Item etiam excommunicatos à Suffraganeis suis aboluunt, licet eis Suffraganei abolutionem concedere recitent, vt docent communiter Doctores per text. in cap. ad repellendam 8. de officio Ordinac. tradit Matth. Vgon. d. tract. de praesentia Patriarchal. vers. ita quandoque.

Privilegia supra relaxa quatuor tantum veris Patriarchis, Constantinopolitano scilicet, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, non verò alia nimis propriè ita appellatis, vt ipse Agnelliensis, Gtandensis, Totenano & similibus, competere videtur deduci ex text. in dicit. cap. graue 29. in fine de prebendis, ibi, aut proprii Patriarchæ minime relaxetur, vt in hoc quoque quatuor Patriarchas sedes specialiter honorantur, & ex Extraneo, Sanctæ Romanæ, de elect. inter communes, vbi Benedictus IX. postquam dictas quatuor Patriarchales Sedes sanctam Romanam Ecclesiam instituisse refert, ipsasque, inquit, multis prerogatiuis & honoribus, ac privilegiis decorauit, quasi diceres, prædicta privilegia, quibus Patriarchæ frouunt, propriis Patriarchis, non verò impropiè fuisse concessa, ita Cassan. d. consider. 9. vers. alij autem. Redoan. d. cap. 16. num. 1. Nam omnes præter illos quatuor, impropiè potius, & perperam vsuata voce Patriarchæ ab omnibus solent appellari. Alber. in d. illam. verò. Patriarcha, vers. Patriarcha & Primas, Iacobat.

bat. lib. 1. de Concilio 2. a. 16. Anast. Germon. lib. 2. c. 1. num. 17. & lib. 3. de sacramento immunit. cap. 7. num. 11. Lxlii. Zech. d. n. 2. Pavin. de officio & potest. Capituli Sede vacante praefat. 6. num. 12. Redoan. de summa mentali p. 1. cap. 16. num. 1. excepto Tolitano, qui ex privilegio Pontificio omnibus, & singulis praetorariis, privilegiis, ac insigniis, quae dicitur Patriarchis competere, vti & gaudere liberè, licetque possit, vt infra dicam hoc ut. cap. 8. n. 11.

38 Observandum maxime est, veram causam constituenti Romae quinque Patriarchales Ecclesias in praedictis quinque Patriarchis (computando Romanam) verificari, vt ex epistolis Innocentij III. accepit Marens Attilius Serranus in libro de septem Vrbis Ecclesiis, sicut in princip. cuius verba in hunc modum habent: *Quinque sunt in Vrbis Ecclesia, quae ob insignem altitudinem magnitudinem ex omni antiquitate Basilica vocatur, Lateranensis, Vaticana, S. Pauli via Ostiensis, S. Maria Maioris, S. Laurentij extra Vrbis maris, vt & aliunde constat, & ex epistolis Innoc. III. quae in Vaticana Bibliotheca affirmantur. Eadem Patriarchales dicebantur, quae ex ea Lateranensis quidem Romano Pontifici (qui & Patriarcha aliquando vocatus est) ad habitationem attributa erat, cetera ad hospitium, ac diuersorium alius quatuor Reipub. Christianae Patriarchis Constantinopolitanis, Alexandrino, Antiocheno, & Hierosolymitano, qui post Romanum ex sacrorum Conciliorum decretis principem in Ecclesia locum obtinebant. Quod idem factum est, vt si quando conuenerit generalia Concilia Roma celebrari, quibus interesse quatuor teneretur, aut alia quavis de causa ad Vrbem accederent, sua quique vbi sedes haberet. Eji enim Roma communis omnium patrie, qui cum ex toto terrarum Orbe (antequam adto miserabiliter Christiana Respubl. afflictis esset) innumera gentes confluerent, commensura sua, vt omnes, qui confluxerent, haberent ubi suum agnoscerent ducem, & Pastorem. Hae Attilius Serranus, vbi supra, cui consonat Rodolph. Cupers in tract. de sacrosanct. vniuersalis Ecclesia in §. quae sunt Cardinalium parces, num. 19. pag. 121. Mitth. Vgoni. de praesentia Patriarch. 13. vers. in nomine Domini. Verum cum supra Attilius Serranus asserat huiusmodi quatuor Patriarchas Concilio generali interesse teneri, aduertendum dñxi & etiam hodie de necessitate vocandos esse ad generale Ecclesiae Concilium celebrandum: licet enim actu iurisdictionem, ac subditos non habeant, ad honum tamen vniuersalis Ecclesiae, cuius causa agitur, cuiusque recti sunt Patriarchae, vocem in illo deliberationem, ac decisum habent, vt obseruauit Iacobat. in tract. de Concilio lib. 4. art. 2. u. 58. & seq. & num. 72. & seq. sequuntur alij, quos pro hac parte allegat Cened. ad Decretal. colubi 108. num. 1. & ex Ceremoniali Romano desumpsit Francisc. de Padilla in chronographia Conciliorum in princip. sub tit. Concilium qui interesse debeant.*

40 Plura alia in hoc proposito de praecedentia Patriarchatum, eorumque privilegii ad hoc esse possibilia, sed tam in hoc, quam infra in vniuersali quae Patriarchae erèdione demonstranda parum immorari oportet, quia occupatis prouinciis illis Impetij Orientalis Tatarum tyrannide non multum viulrari asserre videtur hae de re prolixior dispositio, vt aduertit Andr. Gambh. in tract. de auctoritate Legati de latere lib. 2. cu. de variis Ordinamentorum ueniunt num. 19. Verum licet quatuor insignium Patriarchalium sedum causis attento praesenti statu, quo est Patriarchalibus prouinciis destituta, tantum alia minima terze aliquibus videatur, siquae disputatione indigna tamen sit, qui in ea, quae in

retinefecus latent, considerant, non dubium, quod non vt minimis quaeratur, sed vt melioribus, ac sapientioribus addequanda, ac comparanda videatur, atq. cap. 10. Primerbierum, vt fce etiam appetitissimè contra Andr. Gambhat. conlter fu Quosum esse de hac materia suscepit disputationem, ac Catholico vico dignam.

Illud autem ommittendum non est, quod licet in dictis Patriarchalibus prouinciis de gentes schismatici audeant quendam Pseudopatriarcham de falso eligere contra dispositionem Clem. in plerisque, de elect. offerendo Tatarum Principi magnam pecuniam quantitatem, vt testat Mitth. Vgoni. de praesentia Patriarch. dignitas, vers. nec ab alio, & testat Paul. Butgeois Episcopus in addit. ad cap. 13. Apostolypsis, postea post glof. ordinariam, & apostolicam Nicola de Lyra in vers. secundo verò: tamen sapientius praemonstratores praedicti redeunt ad cor, respicientelque petam, ex qua exculsi fuerant, vt habetur Isaac cap. 51. diuersis legationibus, ac procuratoris mandatis ad Apostolicam Romanam Sedem redeundo obediensiam Christi Vicario Romano Poos. dederunt, vt de Antiocheno illo montis Lyhao patet in Lateranensi Conc. sub Leone X. sess. 12. tom. 5. Concilior. pag. 161. tamen Moset etiam Mardenus Antiochenus Patriarcha anno 1512. fidei Catholicae professionem fecit, vt habetur in Subiuncta SS. Patrum noua edit. tom. 7. pag. 117. vbi paulo post alia legitur similis aliter Patriarchae professo, & de aliis constat etiam in Florentino Concilio. Nonè verò Gabriel Alexandrinus Patriarcha (secundum suam computationem à S. Marco nonagesimus septimus) fidei professionem fecit, obediensiamque Romanae Sedi, & S. D. Papae Clementi VIII. promissit Romae 15. Ianuarij 1595. in Consistorio per Legatos suos Iosephum, & Abdelmasiam milites ex Aegypto, quod memorabile factum merito literis commendauit Card. Baronius. 6. annuum Ecclesiae pag. 691. & seq. fuitque per dictum Patriarcham ratificatum missis ad hoc authenticis instrumentis in Aegypto receptis die 14. Ianuarij 1597. & in sacro Consistorio Sanctissimo exhibitis die 15. Ianuarij eiusdem anni.

Sed & venturum esse desideratum illud tempus, quo Patriarchales prouinciae rediant ad Catholice Patriarchas, praedixit B. Brigitta lib. 7. suorum reuelationem cap. 19. dicens promissis Domini nostri quod quando Gizeel verè redierit ad obediensiam Romanae Ecclesiae, & summi Pontificis, quem in Ecclesia Vicarium suum reliquit, quod tunc ab iniquis & tyrannica Turcatum oppressione liberabuntur, & ex ea retere insignis ille Rosensis Episcopus Ioannes Fischerus in consensatione assertionis Lutheranae art. 25. vers. miror impudenciam tuam, circa fin. Praedictam Patriarchalium prouinciarum futuram recuperationem sentit etiam Benedictus XI. in extranea. sancta Romana, de electione, in illis verbis, vt quando civitates ipsae schismaticorum, aut infidelium subire, aut suberunt diuini, aut detinebuntur per vii. hanc Pontifex. Vt hae verba in casu istius expectare recuperationis aliquid operentur iuxta notam in l. si quando. ff. de legat. 1. huius etiam vulgata doctrina sumpta ex c. ab exordio 35. dist. quae dicitur quod res de facili reuertitur ad priusnam naturam, inferret apertissime quod dicta & dicenda super hac materia ab omnibus eruditis ac Catholicis viris in maximo pretio sunt habenda, & non otiosa iudicanda.

CAPVT II.

*De primatu Ecclesie Romanae super omnes,
& de suprema Summi Pontif. pote-
state in vniuersum orbem.*

SVMMARIVM.

- 1 Petrus inter Apostolos primus ab Euangelistis re-
censetur, & a Christo Domino inter eos singula-
riter ut caput designatur.
- 2 Ecclesia Claret Petro praeipue & per eum Eccle-
sia data fuerunt.
- 3 Petrus mittitur se in mare ad Dominum quid desi-
gnauit? ostenditur.
- 4 Petrus ad Apostolorum ante Andream fratrem,
Iacobum, & Iacobum vocatus fuit.
- 5 Petrus post Ascensionem Domini, velut successor
ipsum caput regere Ecclesiam.
- 6 Ecclesia vniuersa sub vno summo Pastore ostenditur.
- 7 Petrus 15. Kalend. Februar. ann. Christi 44. Ro-
mam venit.
- 8 Petrus Cathedram Sacerdotalem Romae tenuit an-
nis 25. & an toto hoc tempore ipsius in Vrbe
permanerit ostenditur.
- 9 Roma laudatur ut.
- 10 Petrus in ipsa Domini Roma Sedem Pontificiam fixit.
- 11 Pado Romanum iterum crucifigi respondisse Domi-
num Petro Vrben fugientem qui affirmat, osten-
ditur.
- 12 Roma prima Sedes, & vniuersalis Ecclesia Pri-
matus iure diuino esse collocatur.
- 13 Apostolicam Sedem an licitum sit à Roma aliò
transferre? ostenditur.
- 14 Remota Ecclesia cunctis aliorum, quoniamque fi-
delium mater est, & magistra.
- 15 Romana, & vniuersalis Ecclesia Pontifex succedit
Petro in Ecclesiastica monarchia.
- 16 Summus Pontifex in terra superiorem habet.
- 17 Ordinarius Ordinarium, & totius Orbis est sum-
mus Pont.
- 18 Seruus seruatorum Dei nominatur summus Pont.
quoniam ad humilitatem, non quoniam ad po-
testatem est Dominus dominorum.
- 19 Summum Pontificem saltem in habitu habere pote-
statem secularem immediatè à Christo Domino,
qui defendunt? ostenditur.
- 20 Summus Pont. Petri successor, & Christi Vicarius
nobis Christum representat.
- 21 Christum Dominum dum in terris ut homo vixit
vniuersali fuit mundi Dominus, & Rex vni-
uersorum.
- 22 Christus Rex sine propugnatoribus, sine magistratu,
&c. quando datus? ostenditur.
- 23 Petrus Pontifex, & regimen totius populi
Christiani à Christo accepit.
- 24 Summus Pont. (ut vterque tenet sententia) super
vniuersum Orbem ex summo Pontificatu officio
directe non habet, etiam in habitu, potestatem
secularem ab Spirituali distinctam.
- 25 Summus Pont. ut Christi vicarius ex officio summi
Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi
eam solum, quam in lege gratia Christus Domi-
nus, quoniam homo dum in terris vixit, eidem
communicauit.
- 26 Christus Dominus temporalem monarchiam, & po-
testatem de facto non exercuit, nec exercere
voluit.
- 27 Christus Dominus per se & directe habuit ac dona-
uit Patri excellens quoddam dominium, & potes-
tatem super res omnes creatas, quod non comuni-
cauit Vicario.
- 28 Auctoritas Christi Domini Matth. 16. Tibi dabo
claves regni Caecorum, intelligitur de pote-
state spirituali suprema, non verò temporali
directa.
- 29 Cap. 1. 13. dist. Extrauag. vnam sanctam, de ma-
ioritate, inter comm. & extrauag. vnic. verif.
Sanct. ne Sede vacante Ioan. XXII. non agere
de potestate aliqua seculari summi Pontificis, sed
solum de ecclesiastica.
- 30 Cap. cum ad verum 69. dist. intelligitur de pote-
state seculari formaliter sumpta in suum finem
naturalem, quam negat in summo Pontifice.
- 31 Summus Pontifex super omnia negotia secularia
habet sufficientem potestatem, quando id expedi-
rit ad finem supernum valem assequendum.
- 32 Summus Pont. super infideles habet potestatem tem-
poralem gubernatiuam, quatenus opus fuerit ad
defensionem Ecclesiae, & expediendam predica-
tionem Euangelicam.
- 33 Summus Pont. directe super infideles potestatem
temporalem gubernatiuam non habet.
- 34 Summus Pontifex potestatem competens qua tali non
competit ei, nisi qua est caput ipsius Ecclesiae,
gerens ipsius Christi caput vices in corpus mysti-
cum eiusdem.
- 35 Summus Pontifex non habet potestatem in homines,
nisi qua sunt membra Ecclesiae, mediante scilicet
baptismo fideles salui, & incorporati cum
Christo eius capite.
- 36 Infideles immediatè ab ipsa natura potestatem
supremam ciuilem habent, ita ut per eam gub-
nari possint suo modo in ordine ad propriam con-
seruationem.
- 37 Lusitanus arguit Aulicis qui in Guinea & Ethiopiae
in seruicium inhiant redigere.
- 38 Infideles non potest summus Pontifex debellare pro
eo quod eum recognoscere velint in dominum
suum, & totius Orbis imperatorem.
- 39 Auctoritas Ecclesiastica 10. Regnum à genere in
genem, &c. intelligitur de sola potestate, & po-
tione diuina Medietate.
- 40 Summus Pontifex, aut quilibet alius Princeps fi-
delium non poterit infideles quatenus sceleratos,
rapaces ipsius imperio non subiectos, priuare sua
ipsorum potestate ciuili publica, & dominio ve-
rum suorum.
- 41 Infidelium terrarum inter reges Portugalia & Castella
optime inter panis diuidere summus Pontifex
Alexander VI. sub ea conditione, ut in conuer-
sionem praedictorum infidelium teneretur moute
predicari fidei.
- 42 Hispania & Lusitania Reges quando, & à quibus
per ignota terras, & ignota maria Indias
formari miserrum.
- 43 Conuersionem omnium fecit commune ius gentium.
- 44 Rationes expenduntur, quibus motus Alexander
Sextus commisit Portugalia, & Castella Regi-
bus predicatione Euangelica, & conuersione in-
fidelium curam, negotium, & commercium.
- 45 Summus Pontifex ex grauissima causa potest de-
clarare ius naturale, gentium, aut diuinum pos-
situm.
- 46 Benedictus Episcopus Lusitanus laudatur.
- 47 Turiores Episcopi infidelibus idolatriam, vel he-
reticam quomodo summus Pont. consilium posuit
ostenditur.

- 48 Summus Pontifex in casu ad spirituale humanum necessarius potest iniquam sententiam à iudice seculari laicam revocare.
- 49 Læta nota super iure alicuius principatus, vel aliorum rei temporalis deferunt ad summum Pontifex si ex exemptione, & discordia probabiliter in spiritualibus timeretur damna gravissima.
- 50 Cap. novus. vtr. Non enim, de iudiciis, declaratur.
- 51 Coadjuvorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem non recognoscere potest summus Pontifex dare, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritualis.
- 52 Ideo Summus Pontifex in cap. grandi, de supplenda neglig. Prælat. lib. 6. processit ad illam coadiuvantis dacionem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugalia Prælati, & nobilibus.
- 53 Petrus tamen in eo tex. potest summum Pontifex ad eandem Coadiuvantis dacionem procedere de iure imitari Lusitanis.
- 54 Ecclesiasticum index ex proterva seculari negligentia, & remissione offensarum potest cognoscere.
- 55 Petrus Barba Regis consiliarius, ac Regni Portugalia Cancellarius maximus laudatur.
- 56 Refutatur intellectus asserentis ideò summum Pontificem processisse ad prædictam coadiuvantis dacionem in terminis d. cap. grandi, quia regnum Portugalia illum recognoscere etiam in temporalibus.
- 57 Portugalia regnum Romana Ecclesia censuere ac vere iurari, ostenditur.
- 58 Refertur liberatio Nuncij Apostolici de prædicto censu à se recepto.
- 59 Portugalia regnum neminem in temporalibus recognoscit.
- 60 Electio per Rempub. Lusitanam de Alphonsi I. in suum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatam, potest fieri absque auctoritate summi Pontificis.
- 61 Christi quinque signum in cincto offensa ab Alphonsi Portugalia Rege I. in regia insignia insigni pietate suscepit fuerunt. Francica regnum dubitatus fuit approbare, ex eo quia tria illa, quæ illi sunt adhuc Regia insignia, de Carli missa fuerunt Clodoveo.
- 62 Portugalia Rege regna Imperatorum ignavia à Mauri vindicata, virtute bellica ab ipso manu vendicantur.
- 63 Lusitani pertinacissime Romanis resisterent duce Varlae.
- 64 Alphonsus primus Rex Portugalia pro confirmatione sui Regni tituli recursum habuit ad summum Pontificem, non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia devotione, pietate, & animi gratitudine voluit libere, & absque ulla obligatione civili se ipsam Christi vicario B. Petro, & successoribus in suum militem peculiari quodam, sed spirituali solum subiectione submittere.
- 65 Hispania Reges subiectionem Sedis Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regibus Gothorum Catholicorum temporibus.
- 66 Hispania regnum non recognoscit Imperatorem, alioquin superiorem.
- 67 Summus Pontifex potest transferre in personam Magni Caroli Imperium à Grecis in Germanos, & dispendere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis.
- 68 Constantinus Imperator in pluribus terris, & provinciis eorum temporalem potestatem, dominium,

- & universa Imperij heredi in Ecclesiam Romanam transiit.
- 69 Donatio de terris, & civitatibus Imperij illicita est, & invalida.
- 70 Principes rei Regie Corona alienare nequit.
- 71 Rex absque popularum consensu regnum privare iure & honore suo non potest, nec illud servituti subicere, nec illius bona donare cum magna Regie Corona diminutione.
- 72 Rex non potest castra regni, & civitates alienare absque consensu omnium Principum, & popularum eiusdem regni.
- 73 Ecclesia cum leditur viucit, & magis incipit esse uberrima cum ad finem seculi erit prodita.
- 74 Respondetur contrariis fundamentis.
- 75 Fama in factis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probatiorem.
- 76 Franciscus de Caldas Peteira laudatur.
- 77 Constantini donatio auctoritate antiquissimorum, gravissimarumque Patrum nuntiata est.
- 78 In Sanctissimi Ecclesie optima mensura est donatarum rerum immensitas.
- 79 Ecclesie quod donatur, Deo redditur, à quo enim bonum, & deum optimum promovere Apostolus docet.
- 80 Constantinus ingentibus beneficiis à Deo acceptis, licet in caritative laqueis, & vitiis contra Alexandrinum, divinitus promissa est ad donationem illam faciendam.
- 81 Principes omnes, qui in Ecclesias monachi & liberales exierunt, de hostibus suis triumpharunt, & Imperium, seu regna ad longissimam posteritatem tradiderunt.
- 82 Constantinus non solum fecit donationem, sed cum eo sacraque, optimates, senatus, ac populus.
- 83 Populus potest Regis electionem facere et aliquo iusto capite.
- 84 Leo III. Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus postulavit suam supernaturali, ac Ecclesie defensione sponte transferre in personam Caroli Magni Imperium à Grecis in Germanos, & dispendere de Imperatoris electione, coronatione, & confirmatione.
- 85 Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illi septem Germania magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus potestatem eligendi Imperatorem.
- 86 Imperator defensor, & advocatus Ecclesie dicitur.
- 87 Imperialis dignitas athena sua natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediantie iure gentium.
- 88 Imperialis dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo infirma dicitur.
- 89 Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendet à summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum.
- 90 Summus Pontifex Imperatorem potest deponere.
- 91 Summus Pont. potest electionem de Imperatore improbare, si ei idoneus non videtur.
- 92 Imperium transferre in aliam gentem potest summus Pont.
- 93 Imperio vacante iurisdictionis regimen, & dispositio eius devolvitur ad summum Pontificem.
- 94 Summus Pontifex in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges civiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata subditorum, & pro illis premia concedentes.
- 95 Ampliatur ad leges civiles peccata venialia solum approbantes.

- 96 *Lex Canonica in foro civilis servanda est, quando agitur de peccato, etiam contra Ordinem. Regia Institutionum, quae de quatuordecim veniali etiam est intelligenda.*
- 97 Cap. novus. vers. Cum enim, de iudic. declaratur.
- 98 *Denuntiatio Evangelica non obligat nisi pro loco, & tempore, data scilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiati.*
- 99 *Argumentum a contrario sensu non valet, quando ex illo sequeretur absurdum.*
- 100 Cap. vii. de praescriptionib. ibi, quae absque peccato mortali, &c. declaratur.
- 101 *Papa potest legem ad temporalia.*
- 102 *Papa potest legem ad Principem supremum.*
- 103 *Legislatio a Pontifice praestata, non fundatur causa boni spiritualis, &c. non prodest ad successionem hereditariam, & alios seculares effectus.*
- 104 *Pontifex nequit legem ad laicos in seculis Imperij non solum ad spiritualia, sed etiam ad alia seculares.*
- 105 *Pontifex potest legem ad temporalia, si aliquando dubium fuerit de matrimonij parentum validitate.*

Dum Patrem, & ad ecclesiam Ecclesiam Iesu Christo ex terrena reuerentia, necesse omnino fuit aliquem Ecclesiae in se in terra constituto Praefidem relictorem, qui eius Vicariam potestatem teneret, ad quem tanquam iudicem, & Pastorem omnes Christi oculis in terrena Ecclesia commotantes confluerent. Vnum de toto mundo ad hoc Petrum elegit Dominus, & solum sibi substituit in officio Vicarium, & in Magisterio successorem, qui & universum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cuiusque Ecclesiae Patribus praeparatur: ut quomodo in populo Dei multi Sacerdotes sint, multique Pastores, omnes tamen proprii regas Petrus, quos principaliter regit & Christus. Hic igitur primus Apostolorum appellatur ab Evangelistis *Matth. 10. Apostolus, & Luca 6. qui in capitulis, ubi nomina Apostolorum enumerantur, semper primo loco recensent Petrum. Et Dominus noster Iesus Christus, ubi primum D. Petrum, quem a mundi initio Vicarium suum destinaverat, in terris vidit ad se à fratre Andrea adductum, illico ei vni dicit: Tu es Simon filius Iona, tu vocaberis Cephas, quod interpretatur Petrus. Baron. tom. 1. annal. Ecclesiar. Christi 31. cap. 10. Christus enim, ut docet Paulus, Petrus fuit, nomen suum Petrus communicavit, ut hac nominis designatione Christus nobis ostenderet se Petrum suum vices, & potestatem aliquando commissurum. Hic enim cum interroganti Domino, quem homines esse dicerent filium hominis, aliis referentibus opinioniones aliorum, ipse velut ioret ceteros primus eum esse Christum Dei viui Filium respondisset, audire promeruit: Tu es Petrus, & super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, *Matth. 16. quod D. Augustinus, de verbis Domini exponens, ita ait: Tu es Petrus à petra dictus, quam cognovisti, & quam cognovisti, dicens: Tu es Christus Filius Dei vivus, & super hanc petram, id est, super me ipsam Filium Dei, aedificabo Ecclesiam meam. Regni pro te Petre, ut non deficiat fides tua, & in aliquando cernens confirmo frater tuus, Luca 22. Ex quo manifestum est in Petro omnes contineri, ingens enim pro Petro, pro omnibus rogare dignoscitur. Simon, quia dilige me plus his, pasce agnos meos, Ioan. 21. Solus ideo Petrus, ut caput, & Princeps reliquorum Apostolorum pro omnibus soli-**

cium, auctor est à Christo petere, quia mercede ipsum sequentem essent, *Matth. 19. Ab illo initium tanquam à capite, & maiore sumptus ipse Christus in sortitione discipulorum. Baron. tom. 1. Annal. Ecclesiar. Christi 31. cap. 18. in se. verbaque singulariter et dixit, tanquam vni Pastori, qui eos exemplo cetera praefatos humilitatem eius imitaretur, Ioan. 13. Magnum certe excellentem Petri iudicium fuit, quod cum vocem Angelus speciatim nominavit, dum dicit: Sed tu, dices Discipulus, & Petrus, quia procedet vos in Galileam, ibi cum videretur sicut dixit vobis, *Matth. 16. Non exiguum praestitit Petri iudicium quoque est, quod primus in monumentum Christi intravit, qui primus Christi vice, id est, auctoritate, & potestate in Ecclesia esset fundaturus; potuerat enim Ioannes prior ingredi, quippe qui coram praesentat Petrum, sed id muoesta omniam maiori Petro petmisit, Ioan. 10.**

Ecclesiae claves, id est, Ordinis, & iurisdictionis, huc etiam praerogativa, & potestatis Petro praecipue, & per eum Ecclesiae datas fuisse Sanctorum Patrum testimonio facile probari potest, nam Beda in homilia de festo Apostolorum super illud *Matth. 16. Quodcumque ligaveris, &c. sic ait: Quis regem ceterum maiori praerogativa devotionis concessit, merito praerogativa ipse collatu clauibus regni caelestis donatum est. Quod si omnibus Apostolis summi dictum esse reperas, non tamen aliis sine ipso, sed ipsi sine aliis attributum esse cognoscere ligandi, & solvendi à Domino facultatem, ut quod non alij sine ipso, ipsi sine aliis possent ex praerogativa sibi collata à Domino, & concessa plenitudine potestatis. Haec Dominus omnes suos pascentes vocabulo servio reperio concessisse, ut alius non à grege Dominico censetur, quisque cum etiam in successibus suis minister habere Pastorem. Sic etiam quod Dominus apparuit in litore discipulis navigantibus sciens Petrus quod Dominus esset, se misit in mare, & aliis omnia vocatibus ipse sine beneficio navis ad Dominum festinavit, *Ioan. 21. Cum enim mare mundum designaret, per hoc quod Petrus se misit in mare, privilegium expressit Pontificij singularis, per quod universum Orbem susceperat gubernandum, cetera Apostolis ut vehiculo navis contentis, cum nulli eorum universos fuerit Orbis commissus, sed singulis singulae provinciae, vel Ecclesiae potius deputatum. Ictum etiam vi se vnum Christi Vicarium designaret, ad Dominum super aquas maris mirabiliter ambulantiem, & ipse super aquas maris mirabiliter ambulantiem. Nam cum aqua multa sint populi multi, congregationesque aeorum sint maria, per hoc quod Petrus super aquas maris incescit, super universos populos se potestatem accepisse monstravit. Sic etiam *Luc. 5. legitur soli Petro Dominum dixisse, Dac in altum, quod cum fecisset, conduxit piscium multitudinem copiosam, qui admittatus ipse cum Iacobo, Ioanne, & Andrea, qui etiam in naui erant, secundum Matth. & Matci narrationem processit solus ad genna Iesu, dicens: Eri à me Dominus, quia homo peccator sum, cui etiam soli respondit Iesus: Noli timere, & hoc iam homines capies eris, id est, capos eris. Et hic aditendum duxi & Petrum ad Apostolorum aore Andream fratrem, Iacobum, & Ioannem, vocatum fuisse, ut patet *Matth. 4. nam vocato, de qua ibi, fuit proprie ad Apostolorum: dux verò priores, quorum vxo habetur Ioan. 1. altera in capta piscium, quam describit Lucas 5. non fuerant proprie ad Apostolorum, sed ad quendam familiaritatem; ita Alphoeus Alonaez Querero in speculo iuris Pontificij, cap. 1. Deinde ipse solus Petrus interrogavit Iesum *Matth. 18. Si peccaveris in*****

me frater meus, dimittam ei usque septuaginta; & ei soli desus respondit: Non dabo tibi usque septuaginta, sed usque septuaginta septies; cum profecto septuaginta vnuerſitatis sit numerus, eo quod omne tempus septenario dierum numero noluerit comprehendere; igitur septenarius numerus in seipſum multiplicans in hoc loco significat vnuerſorum vnuerſa peccata, quia solus Petrus potest non solum omnia, sed omnium criminum relaxare. Denique Apostolus omoibus à Domino mandabatur, vt predicarent Euangelium omni creaturæ, principaliter tamen Petro incumbebat, qui omnes præstabat prerogatiua principatus, & cui soli inuincum fuerat à Domino, vt pasceret oues suas. Quare S. Petrum Theodorus Scudita *epist. ad Leonem*, omnium capitum caput vocat. S. Ambrosius *serm. 66.* caput sacerdotis. S. Epiphanius *lib. 2.* discipulorum Principem, & Apostolici sodaliteri coryphaum. S. Chrysostomus *hom. in Petrum Apost. & Eliam*, Apostolorum verticem, Ecclesie columnam & propagatorium, Fidei portum. Clemens *epist. 1. ad S. Iacobum*, Primarias electionis Apostolorum, æternæ vitæ clauigerum. Nicolaus Papa *epist. ad Cædulas*, Fidei petram. S. Ioannes Damascenus *in hystor. Barlaam cap. 11.* columnam ad sustentaculum, lapidem ad fundamentum, clauem ad Regnum. S. Augustinus *serm. 5. in festo SS. Petri & Pauli*, confessorum primum Filij Dei, & matrem Domini. S. Hieronymus *lib. de vita & morte*, Sanctæ Ecclesie solem, & lumen matris. S. Ambrosius *serm. 68.* Fidei firmamentum.

5. Vnde post Ascensionem Domini Petrus velut successores ipsius regere cepit Ecclesiam, ad complendum duodenarium discipulorum numerum loco Iude præuocatois ex verbis Prophetæ alium instituens, & faciens subrogari, & recepto Paraclyto Discipulos Spiritus sancti Gratia illustratos ex verbis Ioannis apertius comprobant. Hic penitentiam agere iussit, & baptizari credentes *Act. 2.* Hic inter discipulos coram claudum fuit miraculum operatur, *Act. 3.* & in Ananiam, & Saphiram vtrorumque ipsorum tanquam primas & præcipuos inuocat eos, qui mentis fuerant Spiritui sancto, mortis sententiam promulgant *Act. 5.* Hic Simoniacæ pestis radicem contra primitiuam Ecclesiam polluantem Apostolicae falce succidit, solus in Simonem Magum sententiam damnationis promulgans, licet non ei soli, sed omoibus commouit pecuniam obtulisset, *Act. 8.* Huic soli visio celitus ostensa fuit, *Act. 9.* & 10. qua innouitur, quod Petrus Prælatum fuerit cunctis gentibus: ipseque admonebatur omnes gentes suæ fidei commissas Christi Ecclesie vnire, & inserere, cum vix illud visionis Orbem terrarum, & vniuersam in eo contenta animalia, vniuersas significaret, tam Iudeorum, quam Gentium nationes: gentium enim immunditiae per quadrupedia terrena, perque bestias, reptilia, & volatilia Cœli significabantur, & illas iam Deus intra linteum Ecclesie recipiendas decreuerat. Propter quod & Petro iussim ei, vt mactaret eas primum, quæ esset, per verbum Dei, quod gladio quousque accipere penetrabilius est, retrorum peccati sanguinem effunderet, eique subito videretur, hoc est, more cibi intraderet eas in Ecclesie corpus, & incorporaret eas Christo. Quamobrem ipse, vt primus Iudeos, ita quoque & Gentiles conuerſit ad Fidem, vt supra videtur fideles se pastorem eam accepisse monstrare.

6. Constituit sic à Christo Domino tot locis Summo vnuerſalis Ecclesie Pastore Beato Petro Apostolo, Vnitas, siue Primatus eius in Ecclesia vnica

constituitur, à qua tanquam capite reliqua ipsius membra regerentur: Ecclesia vna est, quæ in multitudinem latius incrementum fecunditatis extenditur: quomodo Solis multi radij sunt, sed lumen vnum; & rami arboris multi sunt, sed totum vnum tenaci radice fundatum; & quomodo de fonte vno plurimi riuuli defluunt, numerositas licet diffusa videatur exundantis copie largitate, vnitas tamen seruat in origine: sic & Ecclesia Domini luce perfusa per Orbem totum radios suos porrigit, vnum tamen lumen est, quod vbique diffunditur, nec vnitas corporis separatur, ramos suos in vnioferam terram copia vberitatis extendit, profluens largiter tuos latius expandit, vnum tamen caput est, & origo vna, & vna maiestæ conditoris successibus copiosius illius foreta nascitur, illius laude nutritur, spiritui eius animatur. Et quod Ecclesia vna sit veritatis Magister testatur per Spiritum sanctum, dicens: Vna est columba mea, vna est perfecta mea. Item Ecclesie vnitas dicitur ex vnitate Fidei, in qua fundatur, *cap. legimus 9. diff.* Et ab vnitate Ipei, de qua Apost. *cap. 4. Vni est essu in vnum spem vocationis vestra.* Est etiam vna vnitate charitatis, quæ coniungitur, & viuificatur, de qua inquit Apost. ad Philip. 1. Eadem charitatem habentes vnanimis, idipsum sentientes. Hinc D. Cyprian. *lib. 1. epist. 8. ad pibrem.* Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia, & Cathedra vna super Petrum Deum vnice fundata: sicut etiam in *Calerum vniuersitate à primo nobili dicitur inferre*, Arist. 1. de Celo text. 31. In corporebus mixtis vnum semper elementum est, clementis quilibet qualitas præpollens. In multitudinem membrorum vnum cor cetera mouet. Arist. de partu animalium lib. 2. cap. 2. potentia animæ vna est principis, nempe ratio. D. August. *lib. 2. de liber. arbit. cap. 3.* Et vi ait Apost. ad Ephes. 4. Primi est Spiritus, vnus Dominus, vna Fides, vnus Baptisma, vnus Deus, & pater vnigenitus, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis; ita quoque vnus Præfatus, Pastor, Rector, & Governator in vnica, & vniuersali Ecclesia vicem Christi gerens, Summus Pontifex est, & super vniuersam, & vniuersalem Christum adificat Ecclesiam, quam vniuersa Orbis terrarum loca Petrus, & eius successores matius conferre potuissent ipso Domino iubente quantum Rema, quæ tunc, & dicitur Orbis terrarum imperium obtinuit, à qua facillime Christi preta & religio in reliquis ei subactis prouincias traduci possent, quod innuere videtur Beatus Leo Papa in *serm. 1. de natali Apostolorum Petri & Pauli*, dum ait: Beatissimus Petrus Princeps Apostolicus Ordinis ad arcem Romani destinatus impetrat, vt lux veritatis, quæ in omnium gentium reuelabatur salutem, efficacius ab ipso capite per totum mundi corpus effunderetur.

Anno igitur nono à Christi passione exatto, & 7 nativitate eius 41. postquam Iacobus Ioannis frater ab Agrippa Rege occisus fuit, ipse Petrus Azyrortum tempore ab eo in carcerem conuoluit, vt festo celebrato illum necaret, qui diuino beneficio Angeli opera eductus, eueniens ad Romam iter instituit, vt Herodis vim, futuræque declinaret, simul & vt Simoos Samaritæ vestigiis subuertendis insisteret. Annos peregrinatione exacta per eas gentes ad quas priorem epistolam scripsit, Cappadoces scilicet, Galatas, Asianos, Ponticos, & Bithynos Videm peruenit 15. Calend. Febr. sequentiis annis, qui fuit Christi 44. & secundus penè finis Imperij Claudij, statim Christianæ religionis fundamenta iecit, vt postea ad Romanos scribens Paulus gratias agit Deo, quod illorum Fides in vnuerſo mundo nunciaretur. Ab hoc tempore vsque ad eius obitum,

obitum, (qui fuit Antiochibus penè cunctis consensientibus 3. *Calend. Iulij* nouissimo Neronis anno, non quidem Iuliano, sed Imperij, id est, terribilissimo, Christi vobis 68.) Caesarem Sacerdotalem Petros Romæ annis 17. tenuit. Non autem hoc toto temporis spatio in Urbe permansit, nam anno Christi 47. sexto imperij Claudij, quæ magna Iudeorum seditione fuit, Petrus, qui gente Iudeus et ex Bethsaide vico Galilææ, simul cum cæteris constituta iam Ecclesiâ Romana, & Simone Mago catinico, discedere est coactus; Hierosolymam hac occasione rursus rediit. Et (Ægyptum, cuius metu ex Iudæa aufugerat, iam vita functo) interfuit transiui Beatissimæ Virginis, qui anno sequenti accidit ætatis eius 63. prout melius computant citari per me *alleg. 10. num. 112.* Postea ingressus est Vrbem Romam Nerone Cæsare, Linum, & Clementem sibi coadiutores ordinavit, à Marco scriptum Euangelium probavit, priorem Epistolam scripsit, & hæc primo Neronis anno, ut ex Damaso intelligitur, transiit. Inde discedens totum Occidentem, & Africam docendo peragravit. Ad extremum nouissimis Neronis annis, eo in Christianis tanquam publici incendiij auctores deluente Romam rediit, ubi de morte eius, & Pauli ea subsequuta sunt, quæ consensu omnium Scriptorum memoriz sunt commendata, quorum mors anno salutaris fuit successit et Loiter. *de re benef. lib. 1. quæst. 46. num. 13.* Quicquid hæc huius temporis impudenter negent, & Beatum Petrum Romæ vniquam Cathedram constituisse, & quod magister, neque Romanum vniquam venisse, eus tamen ex omnibus antiquis Patribus Gælis, ac Latinis eleganter conuincunt Onaphrius Panulnus de *Promota Petri lib. 3. cap. 1.* Cæcilius Cæsar. Baton. *annal. tom. 1. an. Christi 44. cap. 12 cum sequentibus*, & ex professo Iulianus comprobat omnibus contrariis satisfaciens Cardin. Bellarm. *tom. 1. de Romano Pont. lib. 2. à principio.*

9. O felix Roma, inquit D. Hieron. *lib. 3. aduers. Iovinianum*, in fine, *Vrbis potens, Vrbis Orbis Domina, Vrbis Apostoli voce laudata*, illa enim caput mundi appellatur, ut patet cap. *in de sero comp. & ex l. Roma ff. ad mun. tradunt Aclius. lib. 2. dist. 10. cap. 11.* & Mandos. omnino videndos in *reg. 20. Cancell. quæst. 10. num. 2.* in ea liquidum tanquam in communi omnium patriâ sunt fecerunt omnes nationes de Mundo, ut dicit Burgo de Pace in *repet. cap. cognoscere num. 210.* de constitutione, & Ioan. Quintin. (hæc cum aliqua voce Curia) in *repet. cap. de multa num. 210.* de proband. refert Dionys. Paul. de vera quatuor Patriarchalium Sedum erect. *cap. 16.* à num. 23. de qua S. Ioannes Chrysost. in *comment. epistola ad Romanos cap. 16. item. ult. et. 31. ita ait: Ego & Romanæ præsertim dilige, & tamen & aliunde quam illam laudare, nempe à magnificentia, ac antiquitate, à pulchritudine, & multitudine, à potentia, & diuitiis, & à rebus in bello fortiter gestis, sed relictis istis omnibus, ab id illam beatam deprecando, quod erga illos Paulum dum viueret adeo fuit beneuolus, adeo illos amauit, eorum differat, & posteritatem suam apud eos finiat: unde & cunctis ista brevis saluta est insignis, plusquam à reliquis omnibus, & quædammodum corpus magnam, ac validum duci habet oculos illustres, Sanctorum videlicet aliorum corpora: non ita Calum splendescit, quando radat fuit Sol ex sese dicitur, quædammodum Romanorum Vrbis duas illas lampades, vbiq; terrarum effundens, &c. de qua in festinante Sacerdotum Apostolorum Petri, & Pauli sic canit Ecclesiâ.*

O felix Roma, quæ tantorum Principum
Et purpurarum pretioso sanguine,

Non laude tua, sed ipsorum meritis

Excellis omnem mundi pulchritudinem.

Et gloss. verb. *Romana, in Extraneis. extraneis. proband. ita ait: ipsam Vrbem Apostoli Petrus & Paulus una die pro meritis, loci uno pro gloria, sub uno persequantur pro pari virtute composui glorioso cruce martyrii Christo Dominus consecratorum. Hinc clementia Roma eo glorioso cruce repleta in hanc gloriam prouecta est, ut si geos sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & Regia per sacram B. Petri Sedem in Romano iam proprio folio collocatam caput totius Orbis electa, ut dicit text in cap. fundamenta in *prim. summo 3. 1. de elect. in 6. & ceteri Loiter. de re benef. lib. 1. quæst. 46. num. 16.* Nullum denique decentiorem, aut Christo ipso magis acceptam Sedem fuisse censemus, quam quæ sanctissimorum Apostolorum Petri & Pauli sanguine consecrata, æternisque trophæis illustrata, quod inde Romam ipsam ad eam gloriam prouexit, ut inde esset genus sancta, populus electus, ciuitas Sacerdotalis, & regia, ut caput Orbis electæ latius prædiceret telligere diuina, quàm dominatione tectena, ad quod testis aliqui Latini Iordan. de *maioribus Episcopis causis ad Papam deferendis, & de Romana Sedis origine, cap. 11. num. 20.**

Quamvis ex *Matth. cap. 16. & Ioan. 21.* solum consilium Christum Petro summum Pontificatum tribuisse, non autem alicuius ceteræ Ecclesiæ Episcopatum, ipsa tamen tota Canonica manifestò nobis tradiderunt iussu Domini Petrum Romæ Sedem Pontificatum habisse, ut inquit Nicolaus II. testis in *cap. omnes, 22. dist. 10.* scribens Mediolanensibus per Petrum Damianum Legatum suum, his verbis: *Omnis sum Patriarcha cuiuslibet apices, fuit Metropolitani Primatus, aut Episcopatum Cathedra, vel Ecclesiæ cuiuslibet Ordinis dignitas in istius Romanæ Ecclesiæ: illam vobis solum esse fundant, & super petram Fidei max. nascitur eccles. qui Beati æterna vna clauis, terræ simul, & cælestis imperij vna commisit. Id ipsum ostendit Gelasius testis in cap. quoniam, 21. dist. 10.* omnibus Orthodoxis ita scribens: *Quoniam vniuersa per Orbem Catholica Ecclesiæ vni thalamum Christi sunt: sancta tamen Romana, Catholica, & Apostolica Ecclesiæ nulli synodo constituta cæteri Ecclesiis prelati est, sed Evangelica voca Dominum, & Saluatore nostri Primatum obtinuit: Tu a Petrus, &c. Item Anacletus ad omnes Episcopos epist. 3. cap. 3. testis in cap. sacrosancta 22. dist. 10.* ita ait: *Sacrosancta Romana, & Apostolica Ecclesiæ, non ab Apostolis, sed ab ipso Domino Saluatore nostro Primatum obtinuit. Deinde hoc ipsum attestantur Martell. I. in cap. regnum, & Leo I. in cap. cum Beatissimus, 24. quæst. 1. præterea Alexand. I. Iulius I. Pius I. in suis epistolis, & demum Innoc. III. in cap. per venerabiles, qui fili. sibi legi. his verbis: Locum, quem elegit Dominum, Apostolica Sedes esse cognoscitur. Confirmatur, nam cum Petrus Vrbem fugiens exiisset, volens eum Dominus ad locum quem elegerat, reuocare, interrogans ab eo: *Dominus qui vadis?* respondit: *† Vado Roman iterum crucifigi;* quod intelligens pro se dictum, ad locum ipsum protinus esset reuersus, quam historiam referunt Linus Papam actus passim Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Egelip. lib. 3. de excidio Hierosolymitano, D. Ambros. lib. 5. epist. 31. Lat. Iordan. de *maioribus Episcoporum causis ad Papam deferendis, cap. 11. num. 24.* Guettero in *historia Iur. Pontificij* pag. 8. & ex S. Athanasio in *apologia pro fuga sua*, & S. Greg. in *explicatione quarum Psalms ponit.* comprobat Cardinal. Bellarm. *lib. 1. de Romano Pont. cap. 23. in fine**

dem esse auctoritatem Petri, quàm Christi, & Summi Pont. quàm Petri. *Manes*, inquit S. Leo, *dispositus veritate, & Beatus Petrus in accepta fortitudine Petra persequatur subsecuta Ecclesia gubernacula non reliquit, persequatur videlicet Petrus, & vivit in successoribus suis.* Et Philippus Presbyter, Apostolicæ Sedis legatus in Concilio Ephesum circa an. 430. ut habetur tom. 3. cap. 16. sic dicit: *Nullo dubium, in eo seculo omnibus notum est, sanctum Beatumque Petrum Apostolorum Principem, & caput, Fundique columnam, Ecclesia Carolica fundamentum, à Domino Iesu Christo Salvatorem nostrum, humanique generis Redemptorem, caelestis regni Clavis accepisse, solvendi-que, atque ligandi potestatem, quam accepit, usum fuisse, necnon per successores suos hucusque semper viasse, causasque decernere semperque videtur esse.*

- 11 Minor verò, quareus habet Christum Dominum, dum in terris ut homo vixit, universalem fuisse mundi Dominum, ac Regem universorum probatur Matth. cap. 10. *Omnia vobis tradidit sunt à Patre meo.* Et cap. 18. *Data est vobis omnis potestas in Cælo, & in terra.* Probat etiam ex pluribus Apostolicis locis, qui præcipue scribent ad Gal. cap. 1, inquit de Christo: *Qui est imago Dei invisibilis primogenitus omnis creatura, quoniam in ipso condita sunt universa in cælis, & in terra, visibilia, & invisibilia, sine Therai, sine dominatibus, sine Principibus, sine Potestatibus, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnia, & omnia in ipso constants: & ipse est caput corpori Ecclesia, qui est principium, primogenitus ex mortuis.* Et ad Eph. cap. 1. *Multasque, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis, novissime loquutus est nobis in Filio, quem constituit heredes universorum, per quem fecit & facula. Ioannes etiam in Apocal. cap. 1. dicit, quod Iesus Christus est testis fidelis, primogenitus mortuorum, & Princeps Regnum tertium, & cap. 11, quod audimus vocem multorum de civitate: Fallax est Regnum huius mundi Dei nostri, & Christi eius.* Et cap. 19. Cum primum exarasset quomodo appareret eis ille, qui dicitur Verbum Dei, refert, quod habet in vestimento, & in ferebre suo scriptum, Rex regum, & Dominus dominantium.

- 12 Quid si infurget aliquis dicens, quomodo Christum Regem dicimus sine propagatoribus, sine magistris, &c. respondet Iesai. Propheta cap. 9. *Salvabitur principium super humerum eius; quem locum Nicetas in Nazianzenum in orat. de naturate, iuxta interpretationem antiquorum Patrum explicans, per humeros Christi, vires eius intelligens ait, omnia alij Regi non in propriis viribus imperium sunt, & regnum habent constitutum, sed in alio, prout in militibus, & satellitibus, & propagatoribus: Christus autem seu principatum suum super humeros habuit.*

- 13 Consequentia rectè infertur: quia Petrus, qui adhuc persecebat, & vivit in successoribus suis, ut supra probavi, accepit Pontificatum & regimen totius populi Christiani, & in Vicarium electus fuit Christi, cuius iurisdictionis sunt omnia regna mundi. Vnde in eius solemnitate exultans Ecclesia canit: *Tu es Pastor suum, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia regna mundi.* Et super illa verba, *Tibi dabo Claves*, infert Chrysog. *Filius Dei obique terrarum Petro concessit potestatem, & homini mortali omnem, qui in cælo sunt, dedit auctoritatem, ut potestate Clavum Ecclesiam amplificare.* Inde D. Augustinus in serm. Foris & humilis, admittens ait: *O mira potentia, & ineffabilis gratia Salvatoris, qui plebium Piscatorem Apostolorum sancte credens Principem, & Regibus obsequens, Reges sanctificans, Regibus omnibus*

imperare, mundum refricare legibus? Sicut Christus accepit à Patre Dux seipsum Ecclesia gentium ex Israel egrediens super omnem principatum & potestatem, & super omnes quodlibet esse, in ei genus cunctis curantur: sic & Petrus, & eius Successoribus plenissime commisit. Si igitur Christus Dominus est dicere, absolute, verè, realiter, legitime, ut monstratum est evidenter, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad Spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus. Ergo etiam Summus Pontifex dominus est dicere, absolute, verè, realiter, legitime, totius mundi, & omnium hominum, qui sunt in eo, tam quoad ea, quæ ad spiritum pertinent, quàm quæ ad corpus; nam, ut infert Chrysog. in persona Christi loquens ad Petrum, *qui amas me carum ipsi, nam tibi confesso, quod meum esse plenum, & idèd D. Thom. in sum. 2. 2. sentent. dicit quod Papa virtualiter potestatis apicem tenet, si licet spiritualis, & secularis, hoc illo disponente, qui est Rex, & Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, & Dominus domo antioch, cui potestas non auferatur, & regnum eius non corrumpatur.*

Nihilominus tamen verius dicendum puto Summum Pontificem super universum Orbem esse Summo Pontificatus officio dicere non habere etiam in habito potestatem seculari alii Spiritualis distinctam, per quam more aliorum Regum possit eo modo in temporalibus civitatibus gubernare, & statuere, quæ proximè spectant tantummodo ad finem temporalem, & politicum; & hanc sententiam tenent D. Thom. in epistola de regimine Principum lib. 3. cap. 2. cum sequentibus, & p. 3. quæst. 59. art. 5. Sot. de iustitia lib. 4. quæst. 4. art. 1. column. 4. vers. quæst. 5. & in 4. distinct. 15. quæst. 1. art. 1. conclus. 3. Diction. de libertate Christiana lib. 1. cap. 9. & cap. 15. Calcan. tom. 1. tract. 1. de auctoritate Papa, & Concilij cap. 15. ad B. Victoriam in relict. super cap. vlt. Martinus num. 27. & de potestate Ecclesia relict. 1. quæst. 5. num. 8. Alphonsus Alio. Guerteto in speculo Principum cap. 16. Cardin. Bellarm. contrav. 3. generalis lib. 5. de Romano Pontifice cap. 1. vers. Tertia sententia, & cap. 3. & cap. 6. Molina de iustitia tract. 2. disp. 29. column. 4. vers. ubi pronuntiat, Suarez de legibus lib. 3. c. 6. sub num. 3. cum sequentibus, & de deservio Fidei Catholica contra Anglicanæ sectæ errores lib. 3. cap. 5. num. 8. Reboll. de obligationibus iustitiae, par. 2. lib. 18. quæst. 25. latè Anguian. de legib. lib. 1. contrav. 27. per tot. & præcipui à num. 29. Azori. in his. moral. p. 2. lib. 11. cap. 5. quæst. 6. Patam. de orig. quæst. lib. 3. quæst. 1. opus. 4. Morl. in corpore iuris par. 1. tit. de iurisdic. quæst. 4. Ceual. de cognis. per viam vol. in proleg. num. 9. in fine, & num. 12. Maynard. de primleg. Eccles. p. 1. art. 6. num. 1. Salgado de protell. Regia tom. 1. p. 1. cap. 1. pral. 1. num. 55. Gabe. Pereira de manu Regis p. 1. pral. 1. num. 4. & 5. Antonin. Diana moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 121. Benedic. Aegid. in repet. l. ex hoc iure p. 1. cap. 3. num. 17. ff. de iustis. & iure. novissime R. P. Iuniper. à Drappano pro Iuris Pontificis defensione quæst. 1. cap. 2. num. 9. cum seq.

Huius sententia plura, & validiora sunt fundamenta, & à priori occiditur, quia Summus Pontifex, ut Christi Vicarius ex officio Summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam solum, quam in lege Gratia Christus Dominus, quatenus homo dum in terris vivit, intermediare commisit ei, arg. text. in cap. 2. & 3. de officio Vicar. lib. 6. delegatio enim nullam aliam in delegato iurisdictionem ponit nisi eam, quæ à delegante concessa est, iuxta text. in l. 1. §. qui mandatum, ff. de officio, *etiam*

26 eius, cui mandata est iurisdiclio. Planè Christus Dominus, quantum potueris in super dominium politicum rerum omnium, & principatum, & ita monarchiam temporalem eum supremam potestatem seculari super uniuersum Orbem, & super omnes Principes ipsius principaliter, & directè exercere, tamen huiusmodi temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere uoluit, iuxta illud Ioan. 18. *regnum meum non est de hoc mundo*; & iuxta alia plura, quæ ad hoc probandum congerunt Victoria de potestate Ecclesiastica releit. 1. quest. 5. num. 56. cum sequentiis, Valentia d. panilo 6. colum. 2. Tolet. in cap. 18. Ioan. annos. 25. & 26. Cardui. Bellarm. d. lib. 5. de Rom. Pontif. cap. 4. Licet oppositum, imò quòd Christus Dominus de facto exerceuit temporalem monarchiam super uniuersum Orbem, defendente Albert. Pygihus lib. 5. *hierarchia Ecclesiastica* cap. 3. Almayn. de potestate Ecclesiastica. cap. 8. Nauar. in cap. noui. notab. 3. n. 150. de iudiciis. Modereros de iurisdic. part. 1. cap. 18. quorum fundamentis dilucidè respondent Victoria, Bellarminus, & ceteri supra citati, explicantes locum *Matth. ult. ibi, data est mihi omnis potestas in Cælo, & in terra*, ut intelligatur de potestate Christo data super regnum spirituale, & super omnia etiam temporalia, in ordine ad finem ipsius supernaturalem.

27 Nec nos in contrariam opinionem adducere possunt plures auctoritates, quibus innotuit contrariæ opinionis Auctores ad probandum Summum Pontificem saltem in habitu directè habere potestatem secularem immediatè à Christo Domino, quæ de facto ipse habuerat super uniuersum Orbem: licet enim negare non possimus eum per se, & directè habuisse ex domo Patris excellens quoddam dominium, & potestatem in res omnes creatas, & super omnes omnium hominum, imò & Angelorum actiones, ita ut non solum ad finem supernaturalem Ecclesiæ uniuersalis, sed etiam absolute potuerit, & possit de rebus omnibus temporalibus ad libitum disponere, & e ratione dici possit Dominus Orbis, & Rex regum, etiam quoad omnia temporalia, ut aduertit Molina d. dist. 18. col. 4. in fine, *vers. restat, & concl. 4. & 5. Suar. dist. 4. sect. 2. col. 3. vers. dicta secunda, cum sequentiis*. Sic intelligentes locum *Matth. ult. ibi, data est mihi, &c.* & illud *Apo. cal. 1. Principi Regum, &c.* & cap. 10. *Rex Regum, & Dominus dominorum*, tamen ea non communicauit Vicario, propterea eidem non communicauit alia pleraque etiam pertinentia ad potestatem excellentiæ, ut pulchre docet Dignus Thom. in opusculo de regimine Principis, lib. 3. cap. 10. quem sequuntur Nauar. d. notab. 3. num. 130. Molina d. dist. 29. col. 14. in prim. Suar. d. dist. 2. ante finem.

28 Deinde hanc nostram sententiam non infringit auctoritas Christi Domini Ioan. 21. ibi, *Pasce oues meas*, quia in ea solum impletur illa promissio, quæ Petro à Christo Domino facta fuerat *Matth. 16. tibi dabo Clauem regni cælestium*; ut post alios resoluat Suar. de legibus lib. 3. cap. 6. num. 4. & lib. 4. cap. 2. num. 10. & cap. 3. num. 1. Per has autem Clauis solum significatur potestas spiritualis suprema, non uero temporalis directæ, ut post alios resoluat idem Suar. d. lib. 4. cap. 3. num. 3. cum sequentiis.

29 Neceriam ferè doctores pleraque iura, quæ iuxta omnium ferè Doctorem mentem, Summo Pontifici tribuere uidentur secularem potestatem, ut in cap. 1. dist. 18. 22. & in Extrauag. *unam sanctam, de maioris, & obed. inter communi. & in Extrauag. vni. post princip. vers. fane*, ne Sede vacante Ioan. XXII. Nam text. in d. cap. 1. & in d. *vers. fane*, dum inquit Barbof. de Episcopo. Pars I.

quod Christus Dominus Summo Pontifici in persona Beati Petri æterna uita clauigeri concessit iura terreni finis, & cælestis imperij non agunt de potestate aliqua seculari Summi Pontificis, sed solum de Ecclesiastica, quam Christum Dominum eidem concessit *Matth. 16.* dum ei promittit, & tandem dedit Clauis regni cælestium, ut possit ligare, & soluere super terram, id est, omnes fideles existentes in imperio terrenis: & quodcumque ligaret, & solueret super eum esset ligatum in Cælis, id est, in imperio ecclesiastico, ut ita Summus Pontifex hæc uirtutibus imperij iura haberet Ecclesiastica, ut consideret sic illos textus intelligens, Card. Bellarm. ubi supra, & Anguian. d. centur. 17. num. 54. ubi num. 64. agit de intellectu d. Extrauag. *unam sanctam*, quem etiam refert, & sequitur Diana d. p. 1. ar. 17. 1761. 121.

Quo retento sensu dici potest Nicolaum Papam 30 (qui iuxta communem, de qua tamen dubitat Cardinalis Bellarminus, auctor est prædicti cap. 1.) non uideri sibi ipse aduerfari in cap. cum ad uerum, 96. dist. 18. quatenus ibi asserit Christum Dominum distinxisse potestatem, & officia Pontificis, & Imperatoris, ut aut Imperator iura Pontificis, aut Pontifex iura Imperatorum præsumeret uisurpare: nam in hoc textu loquitur de potestate seculari formaliter sumpta in suum finem naturalem, & hanc negat in Summo Pontifice: in illo uero loquitur de potestate materialiter tantum seculari in ordine ad finem supernaturalem, & hanc Summo Pontifici concedit.

Primo, ex dictis infertur Summum Pontificem, 31 quæ talem ex vi Pontificalis officij habere sufficientem potestatem super omnia negotia secularia, etiam inter seculares, ut de illis iudicet, & disponat, quando id expedierit ad querendum, & confirmationem, ac Ecclesiæ defensionem, & ad bonum spirituale, & ad finem Ecclesiasticæ potestatis supernaturalis adsequendum, & ultra Ordinationes per text. ibi in cap. cum ad uerum 96. dist. 18. & in Extrauag. *unam sanctam, de maioris*, ac Theologia in 4. dist. 14. latissime dispensant, sic testantur Cardin. Turresem. de potestate Ecclesiæ, lib. 2. cap. 113. cum seq. Albertus Pygihus de Ecclesiastica hierarchia, lib. 5. Driedon. de libertate Christiani, lib. 1. cap. 15. cum seq. & lib. 2. cap. 2. Sot. de iustitia lib. 4. quest. 4. art. 1. Heutic. de Gandauo quælib. 6. quest. 23. Casetan. in apologia, tom. 1. opusculorum, tract. 2. cap. 13. not. 8. & 2. 3. quest. 41. art. 8. Fr. Anron. de Corduba in quest. lib. 1. quest. 57. Victoria releit. 1. sect. 6. & releit. 5. sect. 2. à num. 3. & in releit. de Iudæ, & Infinitum, part. 1. à num. 26. & ad cap. ult. *Matthæi* num. 19. Molina de iustitia tract. 2. dist. 29. *vers. Tercia conclusio*, Rebell. de obligation. iustitia, part. 2. lib. 14. quest. 21. sect. 1. num. 2. & 3. & sect. 5. n. 29. Aldrete in allegatione pro commoda Regularium exemptione, p. 1. cap. 5. n. 12. Suarez de legibus lib. 3. cap. 7. n. 5. & de defensione Fidei Catholica, lib. 1. cap. 22. Illustriss. Card. Bellarm. de Romane Pontificis, controuers. 3. generalis, lib. 5. c. 6. Ex nostris Canonibus Conar. præfatus cap. 1. n. 2. conclus. 2. & in reprobatione part. 1. §. n. 7. Nauar. in d. cap. noui. notab. 3. Ioan. Salgado de Araujo in l. Regia Lusitana dispensat. 1. n. 41. cum seq. Cenali. communium contra communem §. 779. Molina in enopris Iuræ Civitatis, ut de iurisdic. criminum indicum quest. 4. Cardin. Tule præfatus conclus. rom. 6. concl. 43. Valenzuel. pro maioriis Pauli P. 7. à n. 45. Balboa ad cap. fin. n. 4. de præscrip. Pet. de la Escalera Guevara in didactica de utroque brachio, p. 2. n. 87. latè Ioannes Fariado ad cap. nota, quæ sibi legit, membris 1. n. 72. cum seq. ubi tepelluæ uic citat in hoc loco; qui omnes latissè

mō agentes firmiter teoent Summum Pontificem directē potestatem non habere in temporalibus, & procedere *d. c. cum ad verum, d. c. nuntiū*, cum similibus, eam tamen habere casualiter, & indirectē in ordine ad Spirituality, quoties scilicet ad spirituale bonum fuerit necessarium, & procedere d. *Extr. mag. vnam san-ctam, & cap. per venerabilem, qui suis finis legimus.*

- 32 Secundo inferatur Summum Pontificem super infideles habere potestatem generalem gubernati-
uam, proindeque posse cognoscere, iudicare, & dis-
ponere de eorum negotiis secularibus, quare eos
opus fuerit ad defensionem Ecclesie, seu Prin-
cipum fidelium etiam secularium, & Regnorum, aut
fuitum ipsis subiectorum, & ad expendendam pra-
dicationem Evangelicam, Ita Couar. in *reg. peccatorum*
par. 1. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope finem.
Nauar. d. *notab. 1. num. 58. Gregorius Lopez l. 1. §. 1. col. 3.*
ed. 6. tit. 1. par. 1. Victoria super cap. vlt. de arbitrio
num. 57. Illustriss. Cardin. Bellarm. controu. 3. generali
lib. 5. de Romano Pontifice cap. 3. Sunt de legibus lib. 3.
cap. 6. num. 1. & cap. 10. Marc. Anton. Genuen. in pra-
dictabil. Ecclesiast. quest. 616.
- 33 Directē tamen super infideles potestatem tem-
poralem gubernatiuam non habet, nec de eorum
negotiis potest cognoscere, iudicare, aut dispo-
34 re, iuxta Ductores iurisperitos; ea eo, quia t̄ que-
cunque potestas gubernatiua competens summo
Pontifici, quia tali, non competit ei, nisi quia est ca-
pit ipsius Ecclesie, genus ipsius Christi capitis vi-
ces in corpore mysticum eiusdem, id est, ipsam Ec-
clesiam militantem, vt palam est apud omnes Ca-
tholicos, & prosequitur Illustriss. Cardin. Bellarm.
controu. 3. de Romano Pontifice lib. 1. cap. 11. cum se-
quentibus, maxime cap. 16. & §. 1. col. 3. ante medium.
- 35 Vnde eam potestatem non habet in homines, nisi
qua sunt membra huius corporis, & Ecclesie, me-
diante scilicet Baptismo fideles facti, & incorporati
eum Christo eius capite, iuxta textum in *cap. Dominus*
noster §. 6. dist. 6. & in cap. vlt. de Presbyteris non baptizatis.
Deinde Christus Dominus Iam. 10. inquit, quod in
fine seculi fiet vnum ouile, & vnus pastor, quia ante
seculum suum non omnes sunt oues huius ouilis, ac
proinde nec omnes Summo Pontifici eiusdem Pa-
stori directē subiacent quoad aliquam potesta-
tem gubernatiuam, vt sunt illi, qui illud adhuc non
intrarunt per Baptismum, sed in infidelitate per-
36 stitit. t̄ Nec in qualibet Republica infidelium etiam
barbarorum, licet opinione nostra videantur viuerē
more festino absque politica gubernatione, habet
Summus Pontifex directē potestatem temporalem
gubernatiuam, quia hi intra suas Respubl. alium,
quam sibi proprium & immediatum superiorem
non recognoscunt, habent namque immediatē ab
ipsa natura potestatem supremam ciuilem, itaque per
eam gubernari possunt suo modo in ordine ad pro-
priam conseruationem, & sic isti infidelibus est
vera iurisdicō, vt comprobatur Garc. Mastrill. *de*
magistrat. lib. 1. cap. 9. per tot.
- 37 Hinc per transiētiā admonerem nostros Lusita-
nos quam iniuste procedant plures, qui vt fama
fortis regionibus infidelium, praefertim Jo Guinea,
soleat ea malitia, vel ex crassa ignorantia emere
Aethiopes, & in seruitutem iniunctam reducere, illos
scilicet, quos vident ad propria eorumque Lusita-
norum ouis per vim, vel fraudem trahi, vel abs-
que culpa pro delicto patris familias perpetui ser-
uituti barbarē damnari, vnde optimatissime hos li-
berorum hominū iniustus venatores arguit Rebell.
de obliu. infirma, p. 2. lib. 18. quest. 23. §. 5. num. 30.
cum sequentibus, inde bene aduersus oportere quod

Regij magistratus habita huiusmodi iniusti com-
mercij plena informatione remedium aliquod effi-
cax adhibeant, quod etiam admonet Molina d. *tratt.*
2. dist. 33. vbi dist. 36. & 34. latē prosequitur ca-
lus, in quibus Lusitani meretores possunt absque
peccato emere, vendere, vel affortare, aut retinere
praedicta mancipia.

Hinc etiam consequens est Summum Pontificem 38
non posse huiusmodi infideles debellare, & eos in
suam recognitionem compellere per se, vel per alios
Principes fideles, pro eo solum quod eorum recogno-
scere nolint in dominio suum, & totius Orbis
temporalem. Ita tenentur ex nostris Iuris. Ande.
in addis. ad Specul. tit. de Indul. col. 2. prope finem.
Innoc. in c. *quod super his de vate, Couar. in reg. pecca-*
torum 1. p. §. 10. sub num. 4. & §. 9. sub num. 6. prope fin.
Nauar. d. *notab. 1. n. 58. Gregorius Lopez l. 1. §. 1. col.*
6. in princip. & col. 15. post princip. in 23. par. 1. Mare.
Anton. Genuen. d. *quest. 616. Tit. de consuet. prin-*
cip. cap. 1. num. 54. Garc. Mastrill. d. cap. 9. num. 10.
Et Theologis D. Thom. 2. 2. *quest. 11. ar. 2. vbi Ca-*
jetan. quest. 66. super 8. vers. circa 1. Victoria super cap.
vlt. de arbitrio num. 57. Augustin. de Ancona in tract. de
potestate Papa quest. 53. ar. 3. Sunt de legibus lib. 3.
cap. 10. & cap. 6. num. 1. Illustriss. Cardin. Bellarm.
d. controu. 3. generali lib. 5. de Romano Pontifice cap. 2.
Angulan. de *legib. lib. 2. contr. 17. num. 11. vbi limitat*
nisi diripuerint ea loca à Christianis, & ha male re-
tineant. t̄ Nec obstat quod post aduentum Christi 39
Domini omnis principatus, dominium, & iurisdic-
tio translati sunt ab infidelibus in Fideles, iuxta
illud Ecclesiasticū 10. *Regnum à gente in gentem trans-*
feretur propter iniquitatem, consuet. cap. tra stato, de
Consensu. quia respondetur praedictam principatus
translationem referendam esse ad solam potestatem,
& punishmentem diuinæ Maiestatis: hanc autem cum
nobis oculis sit, consequitur quod licet Deus pos-
sit ob iniustitias, & alia gentium crimina ab eis
tollere regna, & principatus, & regni dominium,
tamen t̄ Romanus Pontifex, aut quilibet alius fi-
delis non poterit infideles quantumvis seculares,
vixit ipsius imperio non subiectos priuare sua
iporum potestate ciuili p. b. l. a. & dominio rerum
suarum, iuxta reg. 12. in l. vlt. de iurisdic. omniū
iudicum, & in cap. vlt. de consensu. iuncta reg. 12. in l.
id quod nostrum, de regulis iuris, vt bene aduertit
Couar. d. §. 10. sub num. 2.

Ex quibus omnibus colligitur optimo iure po-
41 tuisse Summum Pontificem Alexandrum VI. inter
Reges Castellae (regnantes in ea Regibus Catho-
licis Ferdinando, & Elisabetha) & Reges Portuga-
liae (regnante Ioanne II) iduere terras infidelium,
eisque eisdem donare sub ea conditione, vt in con-
uersionem praedictorum infidelium tenerentur mittere
personas idoneas, quae Fidem Christi eisdem
praedicarent, & suaderent, vt testatur Ioannes de
Ochoa in *Carolina part. 1. fol. 141. pag. 1. in medio, Greg.*
Lopez dista quest. 1. col. post mod. Cardin. Bellarm.
lib. 5. de Romano Pontifice cap. 5 in fine, Marta de
Iurisdic. part. 1. cap. 14. n. 15. Sui in comment. rerum in
Orbe gestarum pag. 10. vers. porro, & plenius Lusita-
nus noster Ioannes de Batts decade 1. lib. 3. cap. 11.
quem latine transcripsit P. Maphus lib. 1. *hist.*
Indiana in haec verba. Is (scilicet Alexand. VI.)
cognita rerum causa, ne quando lis ad arma deduceretur,
vitra Hispaniam vsulas ad vnam finem fore letam,
& quadraginta milia à Septentrionibus ad Austrum
potius circulo totum terrarum Orbem ex eoque in-
ferum fecit. Quia pars vergens in Orientem, hanc Ioa-
nes fatis sibi ob iuriam antiquitatem optine de summis,
occulis

veridica Ferdinando relicta, &c. plenissime rem hanc à suis primordiis prosequitur Rebell. d. par. 2. lib. 18. quæst. 23. fol. 2. cum sequuntur. iand. fol. 1. Constat ergo Summum Pontificem prædictas terras dividisse, non ad eum finem simpliciter, ut Reges illi proficereotur ad debellandos illos infideles, & eorum Regna absolute occupanda, sed solum conditionaliter, prout scilicet postularet ordo, & processus prædicationis Evangelicæ, & conversionis infidelium inibi præsentis, & eisdem Christianis Regibus à Summo Pontifice commissa, & ita servatis servandis, & in casibus, in quibus in ordine ad eam licita esset illa concessio, & belli indicio, videlicet quando aliter non possent eo adduci Prædicatores Fidei Christianæ, nec rursus privilegi, ac defensionem ipsos, quàm Christianos ad Fidem convertos, ut bene in effectu responderi Victorii in rel. 1. super cap. 20. Martini, de iurib. quibus barbari potuerunt venire in divinem Hispanorum, n. 12. cum sequuntur, sequitur Gregor. Lopez d. gl. 3. col. 6. in princip. & col. 13. à vers. quarta conclusio, expressit Card. Bellam. d. cap. 2. ad finem. Est enim receptissima omnium Doctrinæ sententia quod licet ipsi infideles ad Dei verum cultum, & sacri Baptismatis susceptionem invitari compelli nequeant, nihilominus tamen si impediunt, & resistunt Prædicatores missi ad sanctum Dei Evangelium prædicandum, Catholicamque Fidem suscipere recusant, possunt Principes Christiani, ut missi Pontificis, debellare illos infideles, efficiendo ne Fidei, & eius Prædicatores iniuriam, violentiam, & impedimentum inferant. Ita Cossin reg. peccatum p. 2. §. 10. num. 11. vers. quaris licitum, & §. 11. num. 5. vers. facit placid. lib. 2. in 2. §. 10. art. 10. col. 528. vers. tertia, & quarta conclusio, P. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 105. & in materia de fide §. 20. art. 8. Azor. iustit. moralis. 1. lib. 8. cap. 26. quæst. 7. Lucea in 2. a. quæst. 11. art. 8. fol. 3. Suar. de fide lib. d. disp. 18. fol. 2. n. 8. & contra A. vob. fol. 2. erroris 2. §. 10. Sutorzan. de iure Indiar. lib. 2. c. 20. Benedict. A. g. in rep. lex hoc iure p. 1. c. 1. n. 16. ff. de iustit. & iur. Fr. Thom. à Iesu Maria lib. 5. de procuranda omnium proximorum salute p. 1. dub. 3. Seraphin. de Freitas de iusto Imperio Africæ c. 9. n. 6. & 7.

41 Anno Domini 1498. Alexandri V. S. Pontificis maximi auctoritate Reges Catholici Ferdinandos, & Elisabeth Christoporum Columbum, & Emmanuel Rex Lusitanæ Petrum Alvarum, & alios fortes viros ad indagandas ad id tempus terras, ignotiota maria, tum ad ortum Solis, tum ad occasum securari miserunt, novissimè in Oceanum Reges classes pararunt, semperque curarunt vi rectam religionem in omnes partes, quas eorum fieri posset, extenderent, verumque Dei longè & laudè disseminant; denique novum Orbem aperuerunt, arcum depositum, & limitem ad novum imperium à providentiæ diuina, trans America sola dicta ab Americo Vesputio Florentino inventore quattam partem Orbis continet, ex Generbrado lib. 4. anno 1497. quod feliciter consequuti sunt, nam ex longinqua navigatione (ad quam neque fabulosi illi Argonautæ, neque in cretulum numero falsò relati Bacchæ, Hæreulæve vniquam aspirarunt) effectum est, ut cum Orbem terræ vniuersum hinc in partes diuisisset antiquitas, inuenti demum hi noui tractus quattam adicere, si quarta appellanda est, quæ vna reliquis omnibus magnitudine ferme p. 4. est, eam plura regna continet, quàm quæ Alexander, Traianus vi expugnauerit, & quàm quæ omnes vni Reges simul possideant; tempore enim quo nationes, quæ Catholicam Fidem summa cum admiratione

Barb. de Episcopo Pars I.

amplecti solebant, illam fræde mæulant, damnatas sectas Lutheri, & sequacium sectantes, violando religionem patriæ, & debitam Pontifici Max. obedientiam, & Ecclesiæ Romanæ denegando; tunc loco gentium, quæ cum ab eis sint educatæ venerationibus doctrinis ab illa defecuerunt; Hispania novas plantas, novosque filios marti Ecclesiæ offert, & acquirit, detestabilique Deorum iuramentum cultu sublatò ex regione eorum, qui falsam doctrinam docent ad insulas longè, vt inquit Insula, atque ad vltimas terras per Hispanos, & Lusitanos allata migrat Religio Christiana, vt impleatur illud Ecclesiastici cap. 10. *Auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti alienæ, & aperietis Martir. cap. 8. Amet dicit vobis, quod multi ab Orientis, & Occidentis venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Jacob in regno Cælestium, filij autem regni euenient in tenebras exteriores.* Quod quidem tempus à Emanuela immixtissimi Regis Lusitanie vltimis prosequitur, amplissimamque terrarum spatia in Orientali India patefacta, misiens in dies Episcopos, Presbyteros, & aliosque egregios sanctitate, religione, & pietate viros ad docendos Indos, io fide, itauit eas tempore, ac successorum triginta provincie cum totidem Regibus sint ad Fidem redactæ, illique Lusitanie Regibus subiecti, & tributarij. Et iam eo ex tempore, quo Lusitani proprium Regum sortiti sunt, pro Christi Fide cum hostibus in Africa, & Asia manus conferentes, non solum Mauros & finitios sui Regni expellentes, sed in Ethiopia, Arabia, ac in vniuerso Oriente, & (vino verbo dicam) vtra Indum, & Gangem pugnando, proprio sanguine Christi Fidem fecit per vniuersum Orbem propagant, & in ea loca perueniunt, quæ nec Senicamus, nec Dionysios, nec Magnus Alexander auditione perceperant, nec fama ad eorum aures peruenit, quamuis aliquam partem superatarint, in Occidentali vtrò parte Caroli V. seculo octodecim proximè cum octodecim Regibus Catholicam Fidem sunt professi, & in solo Mexicano regno baptizati sunt quaterdecies centena hominum millia, iuxta in archiepis Caroli Cæsaris lib. 2. beatur quendam Sacerdotem baptizasse septies centena hominum millia, alium tercenta millia, alium centum millia, alios plures, alios pauciores, vt refert Lutenctius Sotius in commentariis historia. ann. 1518. fol. 515. & Christianam diligentiam extoluit Paulus Iovius lib. 12. historia. Bullas de signis Ecclesiæ lib. 17. signa 77. cap. 4. Contra lib. 2. in historia Catholicæ Regum c. 13. & 19. Natalis Comes in historia sui temporis, lib. 1. fol. 5. & lib. 21. anno 1570. fol. 445. Annal. German. de sacrorum annuatiarib. lib. 3. cap. 13. num. 30.

43 Restat videre qualiter Summus Pontifex Alexander VI. posuerit cum Prædicatione Evangelicæ, & conversionis iudæorum curam, & negotium, ac totum illud, cum illis regionibus commercium solis Portugalliar, & Castellæ Regibus committere, & insuper verare, ne alij Principes, vel externi homines se in eam conquisitionem, vel commercium intromitterent eam tamen Christus Dominus Marti vltimo, Apostolia dicens: *Ita in mundum vniuersum, & prædicare Evangelium omni creaturæ, &c. simul concessit omnibus futuris Christianis, & Regibus facultatem, vt Apostolos, eorumque successores in eo manere iugiter: deinde & ius gentium omnibus fecerit commune prædictum commercium, iuxta text. in l. ex hoc iure, ff. de iustitia, & iura, iuxta regulariter à nullo etiam supremo Principi restringi, & prohiberi possit, iuxta reg. text. in §. sed naturalis, Instit. de iure naturali, vbi Faber, Angelus,*

gelus, & ceteri, post alios Couar. *de sponsalib. part. 2. cap. 6. §. 9. num. 3.* Suar. *de legibus lib. 2. cap. 14.*

- 44 Dicendum ergo Alexandrum VI. ex potestate, quam in ordine ad expeditionem predicationis Evangelicæ habet super ipsos etiam infideles, ut supra resoluiamus, iuste id facere potuisse, ad exemplum etiam antiquorum Pontificum, videlicet Martini V. Nicolai V. Calixti III. & Sixti IV. qui eandem concessionem antiquioribus Portugalie Principibus, & maxime Regi Alphonsio IV. & Infanti Henrico eius paruo fecerunt per Bullas peculiares, quæ Vlyssipone asseruntur in scriptis Regis Coronæ, ut refert Rebell. *l. 9. §. 23. scilicet. 1. num. 4.* quorum etiam meminit Benedictus Aegidius. *l. ex hoc iure, ff. de iust. & iure part. 1. cap. 3. num. 18.* omnes moti ex eo, quia ipsius predicationis, & conuersionis progressui conueniens erat prædicta concessio; cum quia cedebat in præmissis dignum, & quasi in stipendium infiniti penè sanguinis, pecunie, laboris, industriae, & negotij in explorando, & aperiendo Oceano, & luce Euangelij ad gentes illas deferenda; quo sanè beneficij genere iidem Reges commoti, & de re velut sua magis solliciti, predicationi Euangelicæ, & prædictæ conuersioni libertatem aditum aperirent: cum etiam ne aliter eius progressui impediteretur, vel turbaretur per bella, & dissensiones confectas inter subditos Principum diuersorum; quibus dissensionibus in ea diuisione idem etiam Alexander VI. intendit obuiare, respectu eorumdem etiam Principum Portugalicæ, & Castellæ, ut testatur Maphæus, Cardin. Bellarm. *ubi supra, & Rebell. d. scilicet. 2. num. 7.* tam denique ne coningeret, quod eorum exterminorum aliqui præ lucro, aut inuidia, aut qualibet alia malitia, ferum, arma, jigamina, aliaque res, & bona, ad infideles deferri prohibita, portarent, vel transmitterent, aut ipsos infideles nauigandi modum edocuerit; propter quæ eisdem Portugalicæ, & Castellæ Regibus hostes diutiores, ac futuriotes fierent, & per hoc infidelium conuersionis prosequutio impediteretur, vel fortè cessaret, non sine iniqua Dei offensa, & ingenti totius Christianitatis opprobrio, ut habetur in Bulla Calixti III. relata per Rebell. *dict. quæst. 23. scilicet. 2. num. 8.*

- 45 Non obstat in contrarium adducta, quibus aliqui Principes intendunt se iurare contra prædictam Alexandri VI. atque aliorum Pontificum determinationem, & concessionem tam iustam, & cum ipso iure diuino conformem; nam ad locum Marti d. cap. vlt. & ad libertatem commercij iure gentium omnibus concessam, respondetur hæc omnia cessare, ubi à Summis Pontificibus aliter declaratum fuerit ex intentione eiusdem iuris diuini positiui, & gentium id aperire postulatum, propter rationes supra relatas, iuxta ea, quæ circa potestatem Summi Pontificis ad declarandum ex grauissima causa ius naturale, aut gentium, aut diuinum positum, resoluitur plures citari per Couar. *d. num. 1.* Francisc. Molin. *de iure imp. lib. 2. differens. 7. num. 4.* Sanchez. *de matrimonio, lib. 6. disp. 6. num. 5.* Azor. *instituta noua moralium, part. 2. lib. 3. cap. 18. col. 475.* & lib. 3. cap. 3. & part. 3. lib. 1. quæst. 3. col. 13. Suar. *d. cap. 23. inuol. cap. 24.* sic explicantes text. in d. 5. sed naturalis, & in cap. sunt quidam 25. quæst. 1. cum similibus, & concordantes eadem iura cum text. in l. manumissiones, & in l. cum ciuile, ff. de iustitia & iure, & in nouis terminis bene resoluit Rebell. *d. quæst. 28. scilicet. 4. num. 28.* alia super hanc quæstionem addocit Lufitanus nollet ¶ Benedictus Aegidius omnium literarum scientia egregie præditus, multi iugaque virtute præcellens, is inquam in comment. ad l. ex hoc

iure, ff. de iustitia, & iure, part. 1. cap. 3. per iur. elegantet, & ex professo eam petra adhaui, ad quem in deideodis supradictis rationibus non adhuc confugimus, quia prædicta commentaria in hac Romana Curia non habemus, quæ anno transacto Vlyssipone & vidimus, & legimus, idè in desideratis ad eam confugito.

Ex quibus colligi potest idè posse Summum 47 Pontificem his infidelibus, idololatriæ, vel hæreticis Episcopos constituere Titulares, ut Itali vocant, & Hispani Annulares, ac Galli Portatiles, quia scilicet super eos habet potestatem quatenus dirigitur ad finem supernaturalem assequendum; cum ergo finis constituendi huiusmodi Episcopos, datus sibi subditis infidelibus, sit ad eorum conuersionem directus, & ad Fidem Catholicam eis annuiciandam, super eos plenam habere quoad hunc finem potestatem, necessarium est ut dicamus, dicente Domino Marc. 16. Apostolis, atque etiam, qui eum sequuntur in conuocando Episcopos, *Euangelium in mundum vniuersum predicare. Euangelium omni creatura, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit: qui uero non crediderit, condemnabitur, & Matth. vlt. Docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, docentes eos seruari omnia quæcumque mandauimus uobis.* Er ne vllò unquam tempore ministri hæreticæ fore se certi, & constantibus probationibus destitutos, quibus Dei inretruentibus, & præcones se esse & emicent, & declararent, sine quibus nec proficere in diffaminando Euangelio, neque Orbis esset illud recepturus, adiecit vestigio: *Eccè ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi.* Non obstat, quòd huiusmodi Episcopi perduellunt Principum, & infidelis populi in multis prouinciis contumacia nequeunt Episcopatus administrare. Quia vadunt multi laici, & Sacerdotes ad illos, sed prudentia opus est, & charitate, ac zelo animarum; quamquam denique nihil pulchrius sit, nihil Christiano Pastori optabilius, quam pro Christo, & sibi credito grege mortem oppetere, sed non omnes capere verbum hoc fateor, quare non sunt hæc loca, & dignitates omnibus, ac citra delectum impartiendæ. Rectè sanè Gerson. *de potestate Prælat. confid. 2. ita scripsit: Status Episcopatus, licet esse possit in aliquo sine plebe, & sine usu, vel exercitio; hoc tamen fieri non conuenit, quia vacat, & monasterium hoc in Ecclesia videretur, quoniam frustra est potestas, cui non subest operatio; & de his Episcopis titularibus dixi supra ut. 1. c. 6. n. 15. cum seqq.*

Tertio infertur possi summum Pontificem in casu 48 ad spirituale bonum necessariò iniquam sententiam à iudice seculari latam reuocare, vel causam temporalem ad se aduocare, vel originaliter cognoscere, & sententiam coactiue etiam proferre in qualibet grauī causa, etiam temporalī, veluti ¶ super iure alicuius principatus, vel alterius rei temporalis mora inter plures Principes neminem in temporalibus recognoscentes, & ex contentione, & discordia eorum nolentium in alium secularem iudicem, aut arbitrum conferre, probabiliter in spiritualibus timerent damna grauissima, qualia solent origi ex bellis inter Christianos, cum magna Fidei Catholicæ, & Ecclesiæ iactura, dum eam intermī hos Fides deualuat, & alia spiritualia detrimenta consequuntur ex populi seditione, & Reipubl. perturbatōne, & meruō hanc illationem tenent Scot. in 4. dist. 23. q. 2. artic. 8. conclus. 4. Molina d. diffus. 29. versic. Ex dictis Soto, Suar. *de defensione Fidei Catholica lib. 3. cap. 21. num. 14.*

Quibus non obstat text. in cap. nonis, versic. non enim, 50

enim, de iudic. dam scilicet expendit rationem peccati, & ordinem fraternæ correctionis, ut eo præmissis possit Summus Pontifex cognoscere de causa, & discordia ibidem excitata inter Reges Angliæ, & Franciæ; & procedere contra Gallum in peccato pacis fratræ adhuc persistentem post legemam monitionem: quasi aliter huiusmodi cognitionis, etiam inter supremos Principes ad Summum Pontificem non pertineat; quia responderetur ideo in eo textu id ita locum habere, quia de facto oon proponebantur ea damna spiritalia, de quibus supra; unde nil mirum si ad fundandam Summi Pontificis iurisdictionem, quoad casum illius text. expendatur ratio peccati permanentis, & ordo correctionis fraternæ; ac denuntiationis Evangelicæ, quippe quod aliter Summus Pontifex, etiam inter prædictos Principes de causa temporali bonum spiritali graviter non offeudente, cognoscere non possit.

- 32 *Quæritur inferitur Summum Pontificem posse date coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari Superiorem non recognoscens, quando id postulat populi scandalum, & ruina spiritalis, vel aliqua causa concernens Ecclesiarum, ac personarum religiosarum defensionem, ut probat optimus text. in cap. grande, de supplenda negligentia Prælat. lib. 6. quamvis ad eum videtur variis, ac diversis decedendi rationes assignari. Nonnulli dicunt id processisse Summum Pontificem ad illam coadiutoris dationem, quia de facto pro maiori iustificatione requisitus fuit ad eandem a pluribus Portugaliz regni Prælati, & nobilibus, ut referunt Oduatus Nunez de Leon in chronica Regum illius regni in vita Regis Sancti I. Garbis in suo compendio historiali lib. 34. cap. 19.*

- 33 *Nihilominus tamen verius est ad prædictam coadiutoris dationem, etiam inuitis nostris Lusitanis, in eo text. procedere de iure potuisse, ex ea ratione, quia ut in effectu considerat noster Cald. Pereira Senator Regius metropolitani in l. i. curatorem, verb. hinc contrarium, num. 48. in fine, C. de eo inter quem resistit. Supposito notorio Lusitanæ populi scandalo, & ruina etiam spiritali iam res attingebat non solum finem in temporalibus naturalem, sed etiam in spiritalibus supernaturalem, vtpote concernentes defensionem Ecclesiarum, monasteriorum, aliorumque piorum locorum, & personarum Ecclesiasticarum, tam religiosarum, quam secularium, ut constat ex tenore ipsiusmet text. vel etiam ex capite miserabilium personarum, nempe orphanorum, & viduatum, occasione proieturæ Regis negligentis, & remissionis offensarum, & non defensionum pertinebant ad forum Ecclesiasticum, iuxta text. in cap. ex tenore, de foro competentis. & que notant Couar. prædictorum cap. 6. num. 1. Antonius Oliban. in consuetud. ad usum, alium namque de iure sibi, cap. 3. num. 45. doctissimus dominus meus t. D. Petrus Barbosa vtriusque iuris consultiussum, quem eximia doctrina, & exacta prudentia maximum in supremo Regio Madriti Consilio Senatorem, & in Portugaliz Regno summam Cancellarii maximè præfectum suscepit coëgi, in comment. ad lib. 1. part. 1. num. 40. & in lib. 2. part. 2. num. 140. ff. soluto matrim. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 17. num. 106. cum sequentibus, Garc. Gironda de privilegiis, seu exemptionum explicatio num. 464. Dedit ergo Pontifex curatorem, ut iudex inter Reges esse, & evitantis seditionis & peccati causa, & sicut iocundum Regem Chilibertum io Gallia priuatum regno, tradiditque imperij habenas & clauum Papiano, cap. alim*

Barbof. de Episcopo Pars I.

13. quæst. 6. ita Valdes. d. cap. 8. num. 15. in fine. Intè Anglian. de legibus lib. 2. controu. 17. num. 57. cum seqq. à me post plures huius tractatus impressiones vitus.

Hoc cetero iocunctu ad text. in d. cap. grandi 56 non venit admittendus alius, quem noce adducit Matt. in tract. de iurisdic. part. 1. cap. 26. num. 95. ex Carolo Gualfr. lib. 1. reg. Francia iure 63. quod ideo ad summum Pontificem io tertiois illius text. potuit recurri pro dando coadiutore, quia regnum Portugaliz illum recognoscebat etiam in temporalibus, & quomvis hoc concludenter non probet, adducam omne quod in materia potui inuenire super huiusmodi recognoscendum, quæ videtur probati ex quibusdam verbis illius text. quæ licet non reperiantur in hac compilatione, nec in voluminibus Conciliorum, vtpote qui ibidem inserta non sunt ad Concilij Lugdunensis V. in quo ille text. conditus fuit, constat tamen ex integra Bullæ assertuæ Vlyssipoe in scriitis Regis Coronæ, vrsi. Nos capientia, ibi, & regnum tot tribulationibus oppressum, maxime cum sit Romana Ecclesia censuæ, &c. quibus verbis probari videtur id regnum Portugaliz in temporalibus subiectum esse Romano Pontifici propter prædictum censum, qui sanè inducitur fuit in illa confirmatione Regij citius. quo sub quodam pecuniario onere io signum subiectionis annuatim Sedi Apostolicæ solvendo à se, & à successoribus suis Rex Primos Alphonso obtinuit à Summo Pontifice Innocentio II. qui quidem census à Regibus Portugaliz per multos annos solutus fuit, ut constat ex quadam t. Nontij celsissimam Apostolicam liberatione, quæ habetur in dictis scriitis Regis Coronæ in 38 hæc verba: Ego Frater Hispaniæ familiaris, & Nuntius Domini Papa nunc facio vniuersis istas litteras inspecturis, quod cum fuisset à Domino meo Papa Innocentio III. in Hispaniam destinatum tam pro recolligendis Ecclesiæ Romanæ causis, & quibusdam aliis negotiis Ecclesiæ generalis, recipi à Domino Alphonso Rege illustri Portugaliæ quinquaginta sex marcos auri, quæ faciunt tria milia & trecentis & sexaginta marabonibus Portugaliz, pro viginti & odo annis transactis, &c. Anno Columbus 2. Idus Decembris anno Incarnationis 1211. Domini Papa Innocentij III. decimo sexto, in præsentia Reverendi viri Domini Stephani Bracharen. Archiepiscopi.

Sed his non obstantibus neganda est prædicta 59 illius regni recognitio & subiectio in temporalibus cum Nunt. ad cap. nunt. notab. 3. num. 28. de Indictis, Palador, lib. 2. rerum quædam, cap. 21. num. 3. Ioann. Garfia de nobilit. glof. 21. num. 45. Cezaill. communium contra communes quæst. 1. num. 391 Suar. de legib. lib. 2. num. 3. in fine, Pet. Mariz. in suis dialogis varia iusticia, dial. 1. cap. 6. Cabed. Lusitania decis. 7. num. 4. par. 2. Valdes. de dignitate Regum Hispaniæ cap. 18. num. 25. bene obsecrant illud Regnum eisdem titulis supremum esse, quibus regnum Hispaniæ. t. Electio enim per ipsammet 60 Rempubl. Lusitanam de Alphonso primo in suum Regem, veluti in publicis Comitibus legitime congregata, heri potuit absque auctoritate & consensu summi Pontificis, quæ enim per Deum ipsum fæpænaturaliter approbata fuit, propterea tunc quoque t. Christi signata in Cælo tunc ostensa prædicto Alphonso, & ab eodem in Regia insignia insigni peratæ susceptæ, prout in argumentum tradit Nunt. d. notab. 1. n. 149. & tenet Valdes. de dignitate Regum Regumque Hispaniæ, c. 15. n. 23. Quæ quidem Regum Lusitanorum insignia habent sceleris

M 3 quia

quique armigerum decussata, Cracisque formam exhibentia maiori scuto conelusa in campo argenteo, scuto vero vnoquoque quinque denarii circumscripti tenentur decussatim constitui. Hæc autem non modò quinque valuerunt Christi hieroglyphis sunt; & triginta denariorum, quibus ipse venditus fuit, symbolum exhibent; addæ & denarios quinque scuto circumscriptos eius esse viciæ specimen, quam Rex vnus à Regibus quinquæ diuinis auspicijs reportauit. Septem vero Castellorum aedificatione insignia Alphonſi Tertij temporibus accepta fuerunt. Rex autem Emmanuel in stemma suum sphaeram assumpsit, quod ad posterorum etiam insignia perrebat, latissimè videlicet imperij symbola, quod in omnes Orbis partes Rex Lusitania sonitus est. Inde nouissimè R. P. Angeli Mantique in *analibus Cisterciensibus anno Christi 1442. s. m. 1. 4. & 5.* Et quod insignia Regum Francie Guillelmus Benedictus in *cap. Raimundus part. 1. verb. & vixit nomine A. delafium num. 35 de testamen. Colmian pragmat. Consilij B. asien. in præs. gl. 2. anno suum*, pari argumento notant Regnum Francie diuinis approbatum habendum esse, ex eo, quia tria lilia, quæ illi regno sunt adhæ Regia in signa, de Cælo missa fuerunt Glodoarzo prædicti Regni primo Regi Christiano, & cæterorum ordine duodecimo, vt ex Garibal refert nobis Cald. Pereira in *l. si saratorem. verb. hunc contrarium num. 46. C. de in integrum restit. consensit Valdef. de dignitate Regum Regnumque Hispania cap. 15. num. 12. & 14.* Deinde

- 62 † Reges nostri inasiditissimi Portugaliæ regna Imperatorum ignavia à Mauris viciata, virtute bellica ab ipsorum manibus vindicantur; cum etiam quia nunquam Romanorum Imperatorū potestati fuerunt subiecta, immo † Maiores nostri Lusitani pertinacissimè semper Romanis, præcipuè Viriato duce, resisterunt, vt scilicet Nauar. *l. notab. 3. num. 161.*

- 64 Nec contrarium euincunt verba prædictæ liberationis suprà relata, & quod Rex noster Alphonſus Primus pro confirmatione sui regij tituli recurrebat ad Summum Pontificem (non quidem Eugenium III. vt minus diligenter existimauit Maria de iurisdic. *cap. 1. cap. 2. m. 96. sed potius Innocentium II. vt constat ex Bulla prædictæ confirmationis, quæ incipit, Innocentius Episcopus, &c. transcripsit in chronica Cisterciensis per F. Bernardum de Britto lib. 3. sub cap. 5. in fine cap. 6. col. 8. in medio*) quia responderet hunc prædicti Alphonſi recursum processisse non quidem ex eo quod necessarius esset de iure, sed ex eo, quia vel ipse Rex ex deuotione, pietate, & animi gratitudine, quam exhibebat Christo Domino, à quo se regnum ante prædictum præmium visibiliter acceptisse professus est, voluit libens & absque ulla obligatione ciuili se eiusdem Christi Vicario Beato Petro, & eius successori in suum militem peculiaris quadam, sed spirituali solum subiectione submittere, eiusque defensionem & solatium habere, vt latius constat ex dicta Bulla; & ideo ex subiecto & recognitione per Regem illum sponte exhibita & promissa operari non potest, vt Reges illius Regni summam Pontificem recognouerunt in temporalibus quasi in eis essent eius vassalli, sed solum, vt tanquam Christi milites, deuoti, & grati, sub illius, vt potest eiusdem Vicarij, protectione militarent, & Maurorum expulsionis, & Christianorum Fidei propagationi incumberent.

- 65 Sic etiam regnum Hispanie per verba similia subiectionem Sedi Apostolicæ debet ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus ante Maurorum inuasionem, vt constat ex quadam epistola summi Pontificis Gregorij VII. tran-

scripta per Cardin. Cæsar. Baton. *anualium Ecclesiæ tom. 8. fol. 640.* (ibi, non latere vos credimus regnum Hispania ab antiquo proprijs iuris Sancti Petri fuisse, & adhuc, licet dæ & pagani sit occupatum, lege tamen iustitia non enacata nulli mortalium, sed soli Apostolicæ Sedi ex aqne peruenire. Et rursus ex illa Bulla ad Reges Hispanie, quæ habetur apud eundem Cardin. Cæsar. Batonum ubi præzicit, ubi, præterea vobis notum fieri volumus, quod nobis quidem tacere non est liberum, vobis autem non solum ad futuram, sed etiam ad presentem gloriam valde necessarium, videlicet regnum Hispania antiquis constitutionibus Beato Petro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ in ius & proprietatem esse traditum, &c. Quibus tamen verbis non obstantibus, vt potest agentibus de ea solum subiectione, quæ in signum deuotionis, & gratitudinis à Regibus Hispanie similiter se à Lusitanis, vt suprà distinximus, promissa, & exhibita fuit, uenit dubium est † Regnum Hispanie non fuisse necesse in temporalibus subiectum Sedi Apostolicæ, vt fatetur expresse Nauar. & Suar. *distin. loca*, nullumque præter vnum Deum maximum, illiusque Pontificem Ecclesiæ suæ in spiritualibus superiorem agnoscat, vt per Franciscum Molitum de *riuinarijs* lib. 1. *comparat. 2. num. 18.* nec deinde Imperatorem, aliumque Superiorem recognoscit, vt tradit *gl. verb. per singulas*, in *cap. Adrianus 6. 3. dist. & tenet Cou. in reg. precatum p. 2. §. 9. num. 9.* Autend. de exequendis mandatis lib. 1. *cap. 3. num. 7.* Batos de Paz in *premissis legum Tauri* à num. 35. *Parladot lib. 1. rerum quatuor cap. 3. num. 12.* & plures, quos citat Cened. ad *Decretum celsæ. 64. num. 4.* quibus addæ omnium plenissimè dispensantem Valdeſono de *dignitate Regum, Regnumque Hispania cap. 18. per totum.*

Quoniam infertur potestati summam Pontificem transferte in personam Magni Caroli imperiam à Græcis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramento fidelitatis, infirmal præstibendo formam, & conditiones, quas iussit in his omnibus adhiberi, se postulante sine supernatus alii, & consuetudine, ac Ecclesiæ defensione, rectoque ipsius regimine in spiritualibus: ne aliter imperium, cum periculo, quod antiqua inconmoda iteratior, ad Græcos rediret: nevé inter ipsosmet Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut prauis motibus imbutum, eum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimentum, vt bene pro intellectu c. venerabilem, de electione, & Clem. 1. in *princ. de iuribus, & Clement. Pastoralis, ad fin. de re iudic. considerant* Nauar. *l. notab. 3. num. 1.* Molins de *iuribus tract. 3. dist. 24. & dist. 29. vers. ad primum, col. penult. sentit Suar. de defensione Fidei Catholica contra Anglicana scilicet errores lib. 3. cap. 13. num. 33.* Sed quia aliqui hæretici nostri tempus de hoc dubitare non erubescunt, in hac veritate euoluenda immutandum est, ac altius fundamenta iacienda.

Constantinus Imperator zelo Catholice Fidei, motus desiderans Apostolicam Romanam Sedem temporali quoque adiutorio, ac maiestate splendescere, in pluribus teris, & Prociuiis omnem temporalem potestatem, dominium, & vniuersa Imperij iura in Ecclesiam Romanam tranſtulit, vt refert *inc. Constantinus, 96. dist. 11.* laudat, & approbat Pontifex in *c. fundamenta, ac elect. lib. 6. & in Clem. 1. de iuribus. Excit. text. in cap. Ego Luduicus, 63. dist. 1. in cap. futurum, 16. quest. 1.* quorum iurium argumentum hanc donationem ab hæreticorum impugnatoribus defendunt latissimè de ag. agentes, Turretum. de *potestate Ecclesiæ lib. 2. c. 41.* Corſer. in *tract.*

de potestate Regis q. fin. n. 1. Plagias de plantis Ecclesia lib. 1. c. 43. & lib. 2. cap. 19. Hieron. de Monte de finibus regendis cap. 11. n. 11. cum sequens. Albertic. de Rolate in l. 1. §. i. n. 1. n. 6. §. de officio Praefecti verbum, explicans gloss. ibidem verb. peruenire, Arnald. Albertic. in repet. rub. de heretico q. 2. n. 17. Paul. Gryfald. in deysfombum Catholicis Fidei verb. Imperator, Dionys. Paul. in fustula de clericorum exaltatione p. 1. §. 1. n. 58. 62. & 72. & de vora quorum Patriarchal. Sedum erit. cap. 50. num. 10. cum seqq. Castal. de Imperatore q. 1. c. 1. Constat. lib. 4. vari. cap. 1. n. 6. num. 8. vers. secundo loco. Alphonsus de Mendoza in quodlibet. q. 4. scholastica. §. 4. vers. 5. Driedon. de libertate Christiana lib. 1. c. 9. pag. 10. Azeved. ad l. 1. in princip. tit. 1. lib. 1. noua recapit. Francisc. Leo in thesaur. fore ecclesiastic. p. 1. §. 1. n. 1. Nau. ad c. noua. de indic. notab. §. 1. n. 77. Menoch. conf. 49. n. 19. Bellacomba tom. 1. commun. opin. lib. 8. tit. 2. num. 81. pag. 414. Ceual. communis contra comm. q. 145. Bonabelli p. 1. politica lib. 3. c. 17. n. 11. Iul. C. Marta de iurydict. p. 1. cap. 10. Molina d. rati. 3. diffin. 15. Illustriss. Card. Bellarm. in controuersia Fidei tom. 1. lib. 2. de translatione Imper. cap. 1. Card. Celsus. Baroni. annales Ecclesiae tom. 4. anno Christi 364. Constantino 19. & alij citati per Cenad. ad Decretal. collect. 109. n. 4.

69 Aliqui tamen, praecipue nostris temporis heretici dubitant de veritate & validitate huius donationis, an scilicet vere fecerit Constantinus, & an facere potuisset, duobus moti fundamentis. Primo, quod a pios illorum temporum Scriptores nulla huius donationis mentio reperitur. Secundo, quod non porceat Constantinus in damnum Imperij tam amplam facere donationem, cum donatio de tertis, & ciuitatibus Imperij illicita sit, & inualida, ut probat text. in cap. intellectus, de iuric. ca. quo ita notant omnes ibi, ut per Felin. in cap. ad audientiam, num. 4. de prescriptio. Tiraq. de iure promissionis, quast. 15. n. 19. & 20. Cozzar. de iure quatuor pactum, p. 2. §. 1. num. 4. Gouiet. de iuramento confirm. p. 1. cap. 32. num. 7.

70 Sic etiam Princeps Regis Coronae alienare nequit, Tiraq. de iudicio in rebus exiguis, vers. 74. Pet. Martin. in c. affertur, de praescript. verb. respondit Rex & num. 1. Bartholom. Himmada lib. 1. gloss. 1. a. num. 1. in l. 1. par. 1. & l. 14. gloss. 1. tit. 1. par. 1. & l. 28. tit. 1. par. 1. Castan. in Catalogo gloria mundi p. 2. consider. 19. Francisc. Masc. decif. 167. Molina de primis lib. 1. cap. 5. num. 27. & 18. Kirchoof. tom. 1. communis opinio num. lib. 8. tit. 12. n. 111. pag. 416. Menoch. conf. 1. n. 40 & 107. & conf. 2. n. 274. cum seqq. Mench. Illustrissim. c. 1. n. 8. & cap. 4. a princip. & cap. 5. num. 25. Rebuff. in comment. ad l. 28. §. de verborum significat. pag. 163. Ioan. Garcia de nobilit. gloss. 1. §. 1. num. 10. Matten. lib. 1. gloss. 7. tit. 10. lib. 5. noua recapit. Petegio de iure fisci. lib. 1. tit. habentes iura fisci num. 70. pag. 169. Valac. consule. 131. num. 1. Cabed. Lusitania decif. 17. & decif. 40. num. 16. p. 2. no. diffin. Masc. Anton. Genssen. in practica ecclesiastic. cap. 1. quast. 3.

71 Sic etiam Rex absque populo consensu Regnum priuare iure, & honore suo non potest, nec illud seruicui subicere, nec etiam illius bona donare cum magna Regis coronae diminutione, licet possit modice, vel etiam non modice, & ex iusta tamen causa in ordine ad Regni utilitatem praedictorum bunorum donationem facere. Ita Castal. de Imperatore q. 104. a princip. Anton. Gabr. lib. 1. communis opinio. tit. de iure quibus non tollendo concl. 1. num. 48. Molina d. rati. 18. aliar. Molina de iustitia trail. 2. diffin. 15. col. 1. sub vers. Cum autem. Matta in trail. de iurydict. p. 1. c. 12. a. n. 1. Cald. Perreita de extinctione emphyteos. cap. 1. n. 1. Valac. ubi proxima. Cabedo dila decif. 40. num. 16. & decif. 30. num. 1. par. 2. & ba-

betur apud Lotharion in Ordinatione Regis lib. 2. tit. 35. in princip. & §. 1. & apud Hispanos l. 2. & §. 1. item l. 9. lib. 1. noua recapit. Prout etiam non potest castra Regni, & ciuitates alienare absque consensu omnium Principum, & populo, eiusdem regni, imò etiam & illorum, qui sunt in castris aliena, ut post Alexandrum, & Paulum resoluat Gregor. d. lib. 1. gloss. 1. & plures, ut per Tiraq. de retradu l. 1. §. 1. gloss. 1. num. 78. Mench. d. cap. 4. num. 4. & §. 5. & alij, ut per Cabedum d. par. 2. decif. 17. num. 1. Quae huiusmodi Constantini donationem non valuisse, nec vnquam fuisse, negant heretici, & ex his, qui Christianam profitentur pietatem, Laurentius Vala per integrum tractatum, Ign. in l. donatione, num. 21. C. de donation. inter vram, Baldus in trail. de Coronatione Imperator. pag. 79. Cagnol. in praemio Digellarum & num. 79. & de ea dubitare videtur Hieron. Paul. in pract. Cancellaria Apost. ante mar. vers. quod donatio Constantini.

Sed his non obstantibus à communi Doctorum sententia, quae veritatem historiae, ac donationis Constantini agnoscit, non est recedendum. Pauenit verò aduersariis illud Hilarij de Trinit. lib. 4. ubi ita ait: *Hec Ecclesia propria est. ut tunc vincat cum laetatur, tunc intellet cum arguitur, tunc obtineat cum deseruit dum profperatur, sicut; dum opprimatur, crescat; dum contemnitur, proficit. rursus stat, cum imperari vultur. Quare & Aug. super Matth. tit. 1. Alibi habet Ecclesia quod crescat, donec aliud impleatur. Annuntiat mari usque ad mare. & Calisto. super Psalm. 50. Ecclesia magis incipit esse vberiora cum ad finem fecit era perducit.*

Primo ergo sapia relato contrariae opinionis fundamentum facillime responderi non, alie inconueniens, quod in antiquis illorum temporum Scripturis de ea mentio non reperitur, cum non bene sequatur, non apparet scriptura huius donationis, ergo nunquam facta fuit: plures enim possunt esse modi, quibus factam esse probari poterit, constanti scilicet, sequentium seculorum traditione, & commentum omnium fama, & resolutis per Mascard. de probationib. concl. 751. Nam et fama in fideis antiquis, nempe centum annorum, plenam efficit probationem, Daen. reg. 199. limit. 7. Mascard. de probation. concl. 105. Mench. illustriss. cap. 84. num. 15. Autend. de exequendis mand. par. 1. cap. 6. num. 6. Bonor. al Sole in locis communib. verb. fama 2. Furtiae, in praxi crimin. quast. 47. num. 106. & 117. Steph. Gratian. discrepat. forens. cap. 68. num. 15. & 16. Card. Tusch. practica. concl. tom. 3. lu. F. concl. 66. num. 10. num. 10. seqq. Ex nostris Lusitanis Gama Palany Senator meritisissimus decif. 290. num. 1. Valac. Senator Regius, & in Conimbrensis Academia Caesaris Iuris primarius Professor, de iure emphy. quast. 9. num. 25. & 26. et Franc. de Cald. Perreita Maiorum nobilitate clarus, vtriusque Iuris consultissimus, omnium rerum, ac litterarum humanarum studio clarissimus, qui & Senator Regius, & in eadem Academia Caesaris Iuris meritisissimus Professor extitit, de emphy. & vendit. cap. 21. num. 16.

Ratio autem quare da hac donatione apud Scriptores illius seculi mentio non reperitur, esse poterit, quod in ultimis annis Imperij Constantiniani facta fuit, curabantque sequentes Imperatores eius memoriam abolere, pro ut facere intendit Henricus Imperator negando Pontifici Maximo fidelitatis, & obediencie iuramentum, quem tamen Pontifex conuincit in Clem. 1. de reuer. Deinde responderis non alie destitutum omnino huius donationis veritatem auctoritate antiquissimorum, gratissimorumque

sumque Patrum, scilicet Damasi Pontificis, Beati Ildori, Beati Bernardi, & Diui Hieronymi, ac Pontificum in d. cap. *Ego Ludovicus*, & in d. *Clem. 1. vers. prope*, ubi commemorat Carolum I. Henricum II. Othonem IV. Federicum II. Carolum VII. donationem à Constantino factam confirmasse, & innovasse, sic Imperator in l. *Dial. 13. princ. C. de natural lib. libi*, *Romanum munus imperium*, l. *minus*, vt legunt Bald. in *promissio Digestorum*, & Marta de *iurisd. p. 1. cap. 10. num. 17.*

- 78 *Secundo*, aduersus & iniquæ opinionis fundamentum desumptum ex d. c. *intellectus*, respondetur in donatione ab Imperatore facta Pontifici Maximo, & Petro Apostolorum minime posse considerari grane Imperij præiudicium, quia in sanctissimis Ecclesiis optima mensura est donatarum rerum inueniatur, quia si plura dedit Imperatores Deo, eiusque Ecclesiæ, multo maiora ab eo accipiunt, vt eleganter ait text. in *aurib. de non alienari. rebus Ecclesiæ. §. summus*, ubi l. 2. cum qua Constantinus donando, non tam Ecclesiæ dedit, quam testididit, Genuensis d. c. 1. §. 3.

- 79 *num. 1.* tum, quia quod Ecclesiæ donatur, Deo redditur, à quo omne bonum, & donum optimum prouenit Apostolus docet, & ideo eum David *Paral. 1. c. 24.* dicitur posuit Constantinus, *ita sunt omnia Domine*, & quæ de manu tua accepimus, dedimus tibi, refert in hoc propositum Genuensis d. c. 1. §. 3. tum quia rex, quæ donauit, præcedens Principum tyrannide fuerant occupare, qua ratione vitare exequitur dicens *Aur. conf. §. 1. p. 1.* & ante eum Hostien. in *summa sit de vniu. v. Ecclesiæ*, num. 21. ad *vs. Pygmaus de ecclesiis. Iherarchus lib. 1.*

- 80 *cap. 16. vers. de Constantini*; tum quia quod ingentibus beneficiis a Deo accepit, scilicet in curatione leproæ, & victoria contra Maxentium diuinitus promouens est ad donationem illam faciendam, quia oportebat Romanam Ecclesiam Imperatoris tyrannide male vexatam temporalium bonorum muniri presidio, vt inquit textus *cap. fundamenta. de election. lib. 6.* tum denique, quia vi metiori alij obstruam,

- 81 *¶ Principes omnes, qui in Ecclesiis manifesti, & liberales extiterant, de hostibus suis triumphale, & imperium, seu regnum ad longissimam posteritatem traduxerunt, ita longè discursu prosequuntur Bossius de figure Ecclesiæ tom. 4. lib. 10. cap. 89.* & Illustriss. Card. Bellarm. tom. 1. *tractat. 4. generalis de Ecclesiæ militante, lib. 4. cap. 18.*

- 82 *Deinde* constat inuicemmodi donationem non à solo Constantino factam fuisse, sed ab eo cum sapientibus, optimatibus, senato, ac populo, d. c. *Constantinus d. c. fundamenta*, qui quidem populus confirmant Imperatorem, in quem omnem potestatem transiit, iuxta l. 1. §. *de consensu. Principum*, ipsam potestatem, & dominiū in alium transire poterat, ex

- 83 *regula text. in cap. 1. de regulis iur. licet etiam si potest Regis electionem facere ex aliquo iusto capite, potest resoluere Anron. Gomez l. 40. Tauri, num. 9. Mench. illustr. lib. 1. cap. 12. num. 3. & 11. Guier de iustitia & cor. p. 1. cap. 18. num. 10. Cald. Pereira in l. si curatorem, vers. hunc contractum d. num. 48.*

- 84 *Post prædictam Constantini donationem ita ab hæreticorum impugnationibus defensam Summus Pontifex Leo II. ex circumstantiis suo tempore occurrentibus, & relatis à gloss. vers. translatum, in cap. venerabilem. de elect. & à Doctores infra citandos, postulant sine supernaturali, ac Ecclesiæ defensione, ac tunc ipsius regimine in spiritualibus, potuit transire in personam Caroli Magni Imperij à Grecis in Germanos, & disponere de Imperatoris electione, confirmatione, coronatione, & iuramen-*

to fidelitatis, infirmul præscribendo formam & conditiones, quæ iuste in his omnibus adhibuit, equos omnia sibi referuando, præter eligendi potestatem, quam quidem Summus Pontifex † Gregorius V. 87 post prædictam imperij translationem primus concessit illis septem Germanis magnatibus, nempe tribus ecclesiasticis, & quatuor secularibus, quos noncupatim refert gloss. *vers. autem, in cap. ad Apostolicam, de re iud. lib. 6.* quam sequitur Nauarr. d. *notab. 3. num. 1.* & post alius refertur hoc totum Molina d. *trab. 1. disp. 14. & disp. 19. col. penult. vers. ad primum*, Francisc. Leo d. p. 1. c. 1. §. 11. & 16. *Aur. infirmul. moral. p. 1. lib. 4. c. 19. §. 7. & lib. 11. c. 8. §. 4.* Fr. Ludou. Miranda de ordine iudiciorum p. 1. art. 3. *concl. 5. in fine*. Petrus Martinus in *sua doctrina contra dialogos 2. cap. 5. fol. 55. & 6. fol. 60.* Anguian. de *legib. lib. 1. centro*, vers. 17. d. num. 15. post plures huius tractatus imprecisiones à me visus. Illustriss. Card. Bellarm. d. lib. 5. c. 8. vers. 7. cum sequentiibus, & in *trab. de translatione imperij, lib. 1. cap. 4. cum sequentiibus*, inuol. cap. 1. & inuol. lib. 3. per totum, ac etiam lib. 1. per totum, maxime cap. 3. ubi iactantia de prædicta imperij translatione, progressu, & delatione. Et licet hæc omnia ex se temporalia sint, tamen per Summum Pontificem fieri oportuit iuxta supradicta, ne aliter imperium, cum periculo quod antiqua incommoda iteraretur, ad Græcos rediret, ne uir ipsorum Latinos contingeret in Imperatorem eligi aliquem hæreticum, aut schismaticum, aut peius moribus imbutum, cum tanto Ecclesiæ, Fidei, & spiritualis boni detrimento, vt bene considerant Nau. P. Molina, & Card. Bellarm. *dist. de iur.*, & sentit P. Suar. de *defensione Fidei Catholicae contra Angelicam scilicet errare, lib. 3. cap. 12. num. 11.*

Vnde Imperator, defensor, & aduocatus Ecclesiæ 86 dicitur, vt probat text. in d. cap. *venerabilem*, ubi, *Sedes Apostolica aduocatus, & defensor caritatis, dam de Imperatore elegendo agit*, *Clementis in Roman. de election. lib. 1. cap. 1.* Ecclesiæ dicitur esse promissus defensor, notat Valde d. de *signis Regum Regnarumque Illustriss. cap. 1. num. 4.* aduersus cap. 1. §. 1. d. num. 1. quod oleum, quo vngitur Imperator, significat lætitiā, & promptitudinem ad probedandos inimicos Ecclesiæ, & pugnandum p. Fide.

Quamuis olim ante prædictam imperij translationem Imperialis dignitas attenta sua natura non fuerit à Summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediantem iute gentium, iuxta text. in l. *ex hoc iure §. de iustitia & iure, & l. 1. c. de veteri iure conculando*, prosequitur Mench. illustr. lib. 1. cap. 12. d. num. 13. † Post huiusmodi tamen translationem à Summo Pontifice factam cum prædictis conditionibus, & dependentiis, Imperialis dignitas, vt sic à Summo Pontifice habetur, & ab eo in hunc finem instituta dicitur, vt in effectu considerat Nauarr. d. *notab. 3. num. 127. cum duobus sequens*, Molina ubi proxime, expressit Card. Bellar. *sub d. vers. 7.* Suar. eleganter explicans, de *legibus lib. 3. cap. 7. sub num. 3. inuol. num. 12. & 13.* ita vt immittit obliuioni Nauarr. d. num. 127. Molina d. *disp. 29. sub vers. ex d. infra*, † Imperium Germanicum post prædictam translationem magis pendere à Summo Pontifice, quam aliud quodlibet Regnum.

Hinc fit, quod Summus Pont. Imperatorem potest deponere, vt in cap. *ad Apostolicam, de re iudic. lib. 6.* Refertur in *trab. de Imperat. §. 81.* Garc. Illustriss. de *magistrat. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & in aliis exemplis adductis ab Illustriss. Card. Bellarm. d. lib. 5. c. 8. & à Marta de *iurisd. p. 1. cap. 13. ac Suar. de defensione Fidei Catholicae, l. 1. c. 13. num. 14.* † Potestque electionem 92

tionem de Imperatore improbate, si ei idocuous non videretur, arg. text. in d. *converabilem*, ibi, *in*, & *auilariis examinando personam electam*, probat Pet. de iure fisci, lib. 1. tit. de his, qui iura fiscalia habent num. 5. pag. mibi 10. Et ex rationabili causa alium eligere, ut sentit Don Garf. Mastrillo d. cap. 2. num. 7.

92 ¶ Et in aliam geotem Imperium transire, Cassian. in catalogo gloria mundi, p. 5. consider. 28. Lancelot. in sempro omnium iudicium lib. 1. §. 31. de oblig. imper. Aluarez in specula Pontificum, & Regum cap. 16. num. 13. & cap. 13. num. 17. & cap. 56. Gattias Mastrillo d. cap. 2. num. 8.

93 Ex qua Imperatoris dependentia sic in eo respectu finis supernaturalis fuodata, Summi Pontifices & scripto, & non scripto iure constituerunt, quod vacante imperio iurisdictioni, regimen, & dispensio eius deuoluantur ad summum Pont. iuxta text. in cap. licet, de foro compe. & in d. Clemen. pastoralis, in fine, versus tamen, & in Extrane. vnic. vers. sane, ne fide vacante, Joan. X. XII. Don Gaspar Mastrillo d. lib. 1. cap. 2. num. 10. eo maxime, quia cum Imperium per electionem liberam, ac vagam deferatur, Imperator mortuus non relinquit successorem, neque aliquem, qui illud tanquam sibi debitum gubernet, pro ut solent relinquere alij Reges fecerunt omnes, etiam illi, qui per electionem populi assumuntur, quippe quod per suorum regnorum statuta relinquant alio, qui regni curam gerat, donec fiat suuori Regis electio intra breue tempus facienda, quod cum aliter se habeat in imperio, considerant Summi Pontifices, quod magnum periculum insurgeret, ne scilicet Imperatore mortuo populus preceptis tuis in vicia, ac scandala, quibus a vira eterna, & ita a fine supernaturali impediatur, & etiam quod imperio sic vacante non erat secularis gubernator ad quem eo tempore recursum haberetur, & ideo quasi ex reg. text. in cap. ex tunc, de foro compe. constituerunt ad se ipsos pertinere regimine Imperij vacantis, ut cunctat ex d. cap. licet, & ex d. vers. sane, & colligitur efficaciter ex his, quae ad intellectum eorum iurium considerant Castald. de Imperatore quest. 90. Nauar. d. d. notab. 3. num. 107. Molina d. d. diffus. 19. column. penult. vers. ad vltimum, Illustriss. Cardin. Bellarm. d. d. lib. 5. cap. 5. vers. vltimo. Ad quae autem extendatur iurisdictionis Summi Pontifici competens vacante imperio ultra citatos, vide Mench. illustriss. lib. 1. cap. 22. num. 1. cum sequentib.

94 Sexto infertur Summum Pontificem in ordine ad finem supernaturalem posse abrogare leges Ciuiles scriptas, & non scriptas approbantes peccata subditorum, & pro illis premia concedentes, aut quomodolibet eidem fini, & bono spiritali adiectantes, si eorum conditores a Summo Pont. moniti, & requisiti noluerint teuoacare, ut post glos. r. in reg. passor. de regulis iuris lib. 6. & glos. verb. torrementa, vers. sed supposito, in Extraneant. 1. Ioannis X. XII. de torrementa, resoluunt Mantua dialogo 64. Mench. success. etiam §. 10. num. 649. Padill. in l. 2. num. 78. C. de seruanti. Pinel. in aut. nisi, num. 11. & 56. C. de bono matris, Molina d. diffus. 19. vers. ex dictis Sere, Soar. de legibus, lib. 3. cap. 6. num. 6. cum sequentibus, & de deserv. fidei Catholica lib. 3. cap. 22. num. 10. late Angoian. de legib. lib. 2. contran. 17. d. num.

95 Amplia hanc sextam illationem ad leges ciuileas peccata etiam venialia solum approbantes, has etiam Summus Pontifex in defectu eiusdem secularis Legislatoris abrogare potest, quia per eas in sua propositione etiam offenditur bonum spirituale,

dum subditos inuitant, aut cogunt ad illud, quod absque peccato veniali, & ita absque iniustitia fieri nequit, in quo sane pauciter, ac leges mortale peccatum approbantes deuiant a veta legis substantia, quae pro hac parte consistit in eo, ut ipse ferantur de tali, quae iuste & honeste fieri possit, ita ut aliter nullus sit, iuxta text. in cap. ori autem les, 3. dist. vbi notant omnes. Vnde merito hanc ampliationem, post Butrium tenuit Abbas cap. ult. de praescript. sub num. 1. & alij, quos refert Alciat. paradox. lib. 5. cap. 3. num. 1. Padill. in d. l. r. num. 79. dicit communem Antoo. Gomez l. 82. Tauri. sub num. 52. Sic etiam Ordinatio Regia Lusitanorum l. 3. tit. 64. in princ. statuens quod legem Canonicam in foro Ciuili seruandam quando agitur de peccato, sic desumpta ex Doctioribus in cap. 1. & 1. de non script. nunciatio. & glos. in cap. r. de arbitrio, lib. 6. & ex Sorb. decis. 158. num. 9. & de alimentis tit. 7. quest. 29. num. 12. Azuad. ad tit. 1. num. 17. lib. 1. non respulap. Camilli. Borell. in forma omnium deservatum tit. 13. de legibus num. 82. intelligitur etiam de peccato veniali, prout bene ampliat preceptoris communis Ludouici Corres in priuatis sibi lib. d. c. ult. de praescript. super illis verbis, cum generaliter, &c. vers. Ad tertium vero fundamētum.

Sed aduersus hanc ampliationem tenet Alciat. 97 & alij ab eo relati, cap. 3. num. 4. Pro quibus non facit textus plurimum innotuit, in cap. noui, de iudicio, dum Pontifex sub vers. Cum enim, videtur polliceri se iudicaturum tantum de peccato laicorum, quod mortale fuerit. Responderit enim illam text. procedere vniuersaliter in iudicio, & sententia a Summo Pontifice ferenda in causa denunciationis Euangelicae, ad quam deue citat premissa correctione fraterna; ioh hac etiam causa ipse iudicare poterit de peccato mortali tantum, non vero de veniali commissio ex sola delinquentis culpa, & auctoritate; aliter enim cum peccata venialia quotidiana sint, iuxta text. in cap. de quidam de parit. dist. 3. si possent ad forum contentiosum deduci ultra fraternam correctionem priuam, conuinceret Republicam quotidianis libris turbati cum magno suo tranquillitatis praedicio contra naturam denunciationis Euangelicae, quae oppositum postulat, vixit & continens preceptum affirmatiuum, non obligans quoad actum, seu exercitium, nisi pro loco & tempore, data scilicet communitate, & opportunitate ex parte denunciantis, & denunciantis, & cuiuslibet alterius testis, cui per eam denunciationem praedictum interrogandum non est iuxta tradita per D. Thom. 2. 1. quest. 23. art. 1. in corpore, Sor. de ratione regendi memb. 1. quest. 2. vers. Ad questionem, & de iustitia lib. 1. quest. 3. art. 7. vers. In primo. Nauar. in man. cap. 24. num. 2. & in d. cap. noui. 4. late Fr. Bernard. in tractatu correctionis fraterna concil. 5. condit. 6. Fr. Ludovic. in illustratio consensu part. 1. cap. 69. quod tamen secus est in iudicio, & determinatione Summi Pontificis citra abrogationem legis ad peccatum veniale fuitantibus, quippe quod ad huiusmodi abrogationem nec opus est correctione fraterna, & denunciatione Euangelica contra legislatores ad eandem abrogationem altimē a Summo Pontifice requisitum, nec multiplici per diuersas lites ad summum Pontificis iudicium delatione, sed vna solum, vel altera sufficit, ut absque Republicae perturbacione possit ab eo taliter abrogare exterminari scandalum supradictae legis.

Nec etiam facit text. per argumentum a contrario sensu cap. ult. de praescript. ibi, quae absque mortali

100 *mortalis peccata, &c.* † quia respondetur in propo-
sitione non valere prædictam argumentum, quia scilicet
ex illo sequeretur absurdum, iuxta ea, quæ de
hoc argumento in his & similibus terminis tra-
dunt Menoch. *de præsumpt.* lib. 4. *quæst.* 83. num. 55.
Gama *Lusitanæ decy.* c. 67. num. 8. Valde. *consul.* 136.
num. 7. plures alij citant in libello de principis *versus*
que iuris, littera A. num. 151. Ideo autem in dicto
cap. vbi: Pontifex de facto egit de peccato mortali,
non quia secus sit in veniali, sed quia voluit allig-
nare rationem vndeque proportionatam præscrip-
tioni cum mala fide per eum reprobata, quæ qui-
dem præscriptio eum non versetur circa res mini-
mas, sed circa res notabilis valoris, semper suppo-
nita mala fide includit peccatum mortale resultans ex
iniqua earum retentione.

101 *Septimo* inferitur fundente causa boni spiritualis
posse summum Pont. laicos ad temporalia legiti-
mare, probat text. in cap. per venerabilem, *versus*, *ratiomi-*
bus, ibi, *ceteris causis impellens temporalem iurisdictionem*
et a seculari exercitum, &c. qui filij sunt legis, text. elegans
in Extraneis, *verum familiam, versum* in hoc de maiestate &
obed. vbi explicans auctoritatem Christi Domini
Luc. 1. accommodans ad duplicem potestatem Ec-
clesiasticam & Ciuilem, inferit contra eos, qui in
potestate ecclesiastica gladium temporalem esse o-
gant, & concludit oportere gladium esse sub gladio,
& temporalem auctoritatem spirituali subici
posteri, in quam rem adit elegans Caietani doctri-
na, quam refert, & autem citat Cessall. *communium*
contra communes quæst. 739. n. 41. Quare hanc illatio-
nem tenent Abb. in d. cap. per venerabilem, num. 25.
Molina de iustitia tract. 2. *disput.* 173. in princip. Garc.
Mastrill. de magistr. lib. 3. cap. 10. a. num. 41. me citato
in hoc loco L. n. 2. Fariado ad cap. tanta, qui filij sunt le-
gis, memb. 1. num. 45. Exempla autem huius bunt
communis spiritualis accommodabis ex his, quæ tu
simili tradit: Sayr. de consensu lib. 8. cap. 11. num. 19. &
ex his, quæ in hoc proposito cumulant Sanchez
de matrim. lib. 8. *disput.* 7. num. 1. Garc. Mastrill. d. c. 20.
num. 41. vbi exemplificat quando causa ardua ac-
cideret, in qua valde Religioni Christianæ expeditet
ea legitimatio: veluti si Princeps petatur in matri-
monium ab infideli, quæ cum suo Regno ad fidem
vult conuerti, vel si maxime discordia, & bella ti-
meantur inter Christianos Principes in Ecclesiæ
perniciem, quod tamen limitat Molina vbi proxime,
vt procedat si non deus potestas temporalis, quæ
legitimationem faciat, vel eam concedere differat,
& non tam citò concedat, vt oportet; quod Ego
non recipere attenta principali huius collationis
resoluitio.

102 Recte etiam potest summus Pontif. ad tempora-
lia legitime Principem supremum, qui in tempo-
ralibus nullum recognouit Superiorem, & probat
text. in d. cap. per venerabilem §. *in super*, vbi rationem
reddens, quare filios Regis Francorum ad tempo-
ralia legitime posuit, ait, *quia cum Rex Superiorum*
in temporalibus minimè recognoscit, sine iuris alterius
lesione in eo se iurisdictioni nostræ subicere potuit, tan-
quam his, quæ tradit Angulan. de legib. lib. 2. *concl.* 17. a.
num. 79. Principium enim fundamentum, ex quo
Sommus Pontifex ad temporalia directè laicos le-
gitimare non potest, est illud ex defectu potestatis,
quam subditi prærogare non possunt in referentis
Principi, cui subiciuntur in signum suæ supremæ
potestatis, argue ita in graue eiusdem Principis præ-
iudicium, quæ quidem ratio cum esset in ipso Prin-
cipe supremo, qui in temporalibus Superiorem non
recognoscit, & iurisdictioni Pontificis se subicit,

ideo mentid deedit Pontif. in d. *versum in super*, posse li-
lios supremi Principis legitimationem petentis, &
se Pontificis iurisdictioni subiectis legitima-
re, notant omnes in d. cap. per venerabilem, vt per Abb.
ibi num. 11. Anchar. 12. Præposit. Titag. de nobilit.
glof. 11. num. 44. Ceterum §. 12. *Tauri* num. 101. Ex
quibus colliges iussu summum Pont. Clementem
IV. potuisse filios Alphonsi III. Portugalie ex Be-
atrice illegitimæ suscepit, vniuersæ adhuc Maria
Bononiæ Comitissa ipsius prima vxore, legitime e-
ea mortua, ex eo, quia Portugalie Reges neminem
in temporalibus recognoscere Superiorem, vt
supra probauit hoc cap. num. 59. Sunt tamen, qui hanc
veram resolutionem in his terminis sumptam in-
fringere intendant, eo moti argumento, quia si Papa
posset filios Superiorem omnem recognoscere ad
temporalia legitimare, esset præcipue ad heredita-
tis paternæ, & Regni successionem; sed hoc non
posse fatentur omnes, argum. text. in cap. grande, bi,
ipsius legitime filio, de supple. negl. Prælatum 6. vbi no-
tant ial. Domin. & alij, quos refert Ioan. Garc. de
nobilit. glof. 21. num. 45. & deducit ex his, quæ ad
maioratus successionem resoluunt Molina de pri-
mogen. lib. 3. c. 1. n. 1. Rojas in epitoma successio. cap. 25.
num. 15. & Iare Perez. de fideicom. art. 13. a. num. 10.
Adducunt etiam contra huiusmodi assumptum non
facere text. in d. cap. per venerabilem, quem pro nostra
opinione supra allegabamus, autem enim in illius
terminis a Summo Pontifice filios legitimatos patris
Philippo Augustino in regno non successisse, sed
potius Ludouicum VIII. Ludouici patrem, ortum
ex Iliabeta I. eiusdem Philippi legitima vxore, vt re-
statutur Cuiac. ibi, & plenius refert Paul. Aemil. in
viti. Philippi August. cum tamen dictum videtur
ad Philippum, si ex legitima vxore natus esset,
Regi succellionem pettinere, quia natus est post-
quam pater ad Regiam dignitatem euocatus est, &
subinde alijs senioribus antea susceptis debuit præ-
ferri, ex doctrina glof. verb. *nata sunt in l. imperialis*,
C. de nupt. quam sequuntur plures, quos refert Ti-
rag. de primogen. quæst. 11. a. princip. §. num. 8. Sed faci-
le farsit negando consequentiam, quia non sequit-
ur eos, qui ad temporalia legitimare possunt, pos-
se legitimare ad Regni, maioratusve successionem,
in quibus sequentium, seu vocatorum præiudi-
cium ventit, vt patet in legitimacionibus factis ab
Imperatore, seu alijs supremis Principibus, ad quos
abique vlla controuersia pertinet potestas legiti-
mandi ad temporalia, non tamen ad huiusmodi
successionem Regnorum, maioratum, & similium
ratione præiudicij, quod quocumque libus vocatis in-
feritur, vt alibi latius dicemus.

Ex quibus sequitur a Summo Pontifice legitima-
tionem præstari non fundente causa boni spiri-
tuali, aut inter Principes nullum recognoscere Superiorem, vel extra causam, in quo dispensat in radi-
ce martimonij, in tertis imperij minimè potest
ad successionem hereditariam, & alios seculares ef-
fectus, quod tenet glof. 1. in d. cap. per venerabilem,
quam de subtilitate iuris plus sibi placere, & in pra-
xi feruati profiteretur ibi Abb. num. 12. in fin. & ante
eum Anron. num. 10. Ancharan. n. 21. & Cardin. n. 9.
Guillelm. Benedic. 10. cap. Rainuau. verb. *exerem*,
n. 198. Couat. de sponsalib. par. 2. cap. 8. §. 2. a. num. 14.
Rojas in epitoma successio. cap. 2. a. num. 12. Molina de
primogen. lib. 3. cap. 1. num. 11. alii. Molina de iustit.
disput. 173. Ioan. Garc. de nobilit. glof. 21. n. 42. Perez.
de fideicom. art. 2. num. 5. & num. 12. Sanchez de ma-
trimon. lib. 8. *disput.* 7. n. 1. Cabed. *Lusitan. decy.* 69.
num. 14. parte 1. Garc. Mastrill. d. lib. 3. cap. 10. n. 40.
&

de confirmant ex d. cap. per venerabilem, vers. in super, ubi Summus Pontif. relictis legitimatorem pro filio Regis Francie ex ratione concedere potuisset, quod ille Rex in temporalibus nullum Superiorem recognoscebat, cui laico, vel iniuria ex legitimatorem fieret, sic plane offendens quod eam non posset concedere illis, qui Imperatori, vel aliis secularibus dominis fuerint subiecti. Probat etiam ex generalibus illa virtusque potestatis Ecclesiasticæ, & temporalis distinctione, secundum quam Imperator, & secularis Principes de spiritualibus se nequeunt intromittere, nec Pontifex de temporalibus, & cum ad verum 96. distingt. cap. solus, de maioris. & obed. cum quia generaliter receptum est legitimatorem à quocumque Principe supremo factum ad bona in terris alienis impetrij existentia non extendi, vt post Abb. Anchat. Præpos. Alexand. Deci. & alios, quos referent, & explicant Cossart. d. 9. 8. num. 14. Cabed. d. decif. 69. num. 19. & magis communem latè disputans resoluit Fachin. contravers. lib. 3. cap. 38. constat autem Summum Pontif. extra Ecclesiæ patrimonium quoad temporalia nullum habere territorium, vt faciat d. cap. per venerabilem, in vers. rationibus, & per se notum est ex reg. d. cap. cum ad verum.

104 Ex quibus rationibus, quomodo hæc opinio committitur à Doctoribus recepta sit, contrariam verò, quod scilicet Summus Pontifex non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus seculares laicos possit legitimare in terris Imperij, non vulgates sustinent Doctores, eam confirmantes ex text. in dist. cap. per venerabilem, vers. quod autem, ibi, vt eos ad actus legitimare valeat seculares, & in versis, præterea, & in versis, rationibus, ex quorum numero sunt Hostiens. ibi, & Præposit. à num. 71. Alex. de Nevo num. 17. idem Host. in sum. tit. qui filij sint leg. 9. qualiter & à quo, sub num. 11. vers. solus reuerentia, ubi ponit rationem, quia si poruit facere filios illegitimos, prohibendo matrimonium in certis gradibus, multo magis potest facere legitimis removendo impedimentum Canonis prohibitoris, Cels. Hugo conf. 31. num. 7. Martin. Landen. de privilegiis, sub num. 83. Pure. decif. 493. num. 4. lib. 1. Valentin. Forster. de success. lib. 6. cap. 34. §. 2. num. 17. vers. ad legitimatorem eleganter Rotæ in Hispanen legitimatorem 4. Februarij 1612. coram Pseudo sen. impetrata per Marches. de commiss. p. 3. pag. 355. cum seqq. Anstas. German. in paratis. iura Canonici sit. qui filij sint legitimi, multis suffulti rationibus.

105 Prima, quia ius legitimatorem oritur ex radice matrimonij, & ex illa surgit legitimotum, & illegitimorum differentia, ex reg. l. filium de primis, ff. de his, qui sunt sui. Sed disponere de matrimonio solius est Papæ, & ecclesiasticæ potestatis, cap. cum de ordine cogit. sicut de ipsius defectu, cap. 3. de donation. inter vivos & vultum, iuncta regul. cap. quanto, de iudic. Ergo legitimare illegitimos ad solum Papam pertinet, etiam in temporalibus, non ad seculares Principes; nam eum supponamus matrimonium fuisse nullum propter impedimentum iuris postui, potest Pontifex dispensando in radice matrimonij impedimentum removere, ac si tempore matrimonij contracti non existeret, & consequenter filij ex eo suscepti, quoad omnia spiritualia, & temporalia manent legitimi, vt de legitimatorem in radice matrimonij loquentes tenent Ioan. Andr. Abb. num. 12. Cardin. quæst. 9. Præpos. num. 74. in d. cap. per venerabilem, Molina d. cap. 1. num. 12. Percgrin. arr. 24. à num. 77. Nauarr. conf. 2. sub titul. qui filij sint legitimi, Henríquez in sum. lib. 11. cap. 20. §. 2. Sayt. de consensu lib. 6. cap. 11. num. 6. & plenè rela-

ti à Sanchez d. dist. 7. num. 4. attestante sic in Gratien. & supremo Rotæ Prætorio, & aliis prouincis fuisse iudicatum: nam, vt bene dicit Rotæ in d. Hispanen. legitimatorem, cum per legem Canonicam esset induta illegitimi ad filiorum natorum ex coniunctione, eo iure prohibita, lequitur vt ea sublata per dispensationem in radice filij remaneant in eo statu, in quo essent, si nulla adesset Canonica prohibitio.

Secunda, quia apud omnes est indubitatum posse Papam legitimare laicos subiectos Principi seculari quoad omnia spiritualia, Ordines, Episcopatum, & similia, monstruosum autem, (vt text. in d. cap. per venerabilem, ait) videretur legitimatum quoad omnia spiritualia, quæ maiora sunt, & excellentiora, ex reg. cap. solus, de maioris. non esse legitimatum ad temporalia, quæ minora sunt, contra reg. cui licet quod est plus licet vltique quod est minus 14. de regulis iuris, in 6. quam etiam in materia priuilegiarum, & dispensationis procedere probat text. in cap. ex parte 27. de decimis, cum traditis per me part. 2. alleg. 33. num. 11.

Tertia, quia id quod potest Summus Pontifex per viam legis generalis, potest etiam data iusta causa efficere per rescriptum in casu particulari: patet, quia defectus potestatis ex virtute distinctione, Ecclesiasticæ scilicet, & secularis, vel vtrumque concludit, vel neutrum; sequuntur enim hæc duo, scilicet disponere super aliquo actu, vel super illum legem ferre, ex notatis in l. ult. C. de legibus, sicut etiam potestas iudicandi de aliqua causa, vel ferendi legis super illa, ex quaerunt ex Archidia. Innocent. & aliis, quos sequitur Dec. in cap. 2. num. 27. de iudic. Sed constat per legem generalem posse Summum Pontificem legitimare etiam quoad temporalia, vt constat in exemplis, de quibus in cap. tanta, & in cap. quod nobis, & in cap. ex errore, qui filij sint legitimi; ergo, &c.

Quarta, quia legitimare non est iurisdictionis contentiose, quæ in initium, sed voluntariæ, quæ in solos volentes redditur, autem, quibus modis naturales efficiuntur sui, §. generaliter, ordi. 7. iuncta reg. text. in l. vlt. ff. de his, qui sunt sui, notat Cossart in §. quid si tantum, part. 2. num. 109. & 117. Duen. reg. 350. limit. 9. & post Dec. Cabed. dista decif. 69. num. 14. Constat autem ea, quæ sunt iurisdictionis voluntariæ, sicut nec ceti, volentibus partibus, extra territorium, l. 1. ff. de officio Praefecti, cum aliis, de quibus Conzart. lib. 3. variat. cap. 80. à num. 8. ergo & in terris Imperij, & extra Ecclesiæ patrimonium posterij Papa se subiectionibus, & volentibus legitimatorem concedere.

Propter quas rationes ad vtramque partem adductas difficilis redditur hæc quaestio, variisque patient distinctiones, inter omnes prima, precipua, & generalior, ad quam omnes aliae reducuntur, illa est, quod directè ad temporalia extra Ecclesiæ patrimonium Pontifex laicos legitimare non vult, quod euincunt argumenta pro prima opinione adducta; indirectè tamen, & casualiter dispensat aliquibus casibus, vt ait text. in d. cap. per venerabilem, vers. rationibus, me citato in hoc loco Faziard. d. monit. l. num. 94. & concludunt fundamenta aliqua ex his, quæ pro secunda opinione considerantur; & deinde generalis illa regula est, quod quis non potest directè, & principaliter, potest indirectè, & in consequentiam alterius, quod sibi licitum est, l. quies, C. de iudic. cap. per de rescriptis in iure, iuncta vulgari regula, quod ea, quæ veniunt in consequentiam, non attenduntur, l. 1. in princ. ff. de iudicis. iuror. cum similibus, de quibus

quibus Mantua *Pardipom. dialog.* 47. quæ quidem regula intelligenda est in his, quæ sequuntur necessarii, & sine quibus principale maneret inutile, non ita tamen dispensatio comprehenditur, vel trahitur ad consequentia, quæ separabilia sunt, & sine quibus dispensatio, & dispensandi potestas stare potest, & utilis est, ut arg. text. in l. vit. §. *Locum ff. de cond. instab. ex Oldrad.* & aliis explicant Rebuff. in *praxi, tit. de dispensat. ad plura, num. 77.* & adducti per Sanch. d. lib. 8. diff. 1. à num. 20.

- 10 Si aliquando dubium fuerit de matrimonij patrum validitate, tunc potest Summus Pontifex laicos legitimare ad temporalia, quia cum ad eum pertineat explicare dubia super matrimonij validitate, cap. *tamen, de ordine cognit.* potest in huiusmodi consequentiam legitimare prolem ad omnia iam spiritalia, quam temporalia, deinde hanc resolutio colligitur ex auctoritate d. cap. *per venerabilem, in vers. verum si fuerint*, iuncto infra ibi, *de filius ergo eiusdem Regis verum fuerint legitimi, vel illegitimi, quando pendet quæstio affinitatis obicula, potest non immerito dubitari*; quibus verbis ut Pontifex altius eret potestatem, quæ filios Regis ad temporalia legitimavit, præcipue confidetur dubium, quod vertebatur eorum ipso Pont. super matrimonij validitate. & ex professio eandem rationem confirmat in *vers. Rationem*, ex auctoritate *De assero. 17.* ubi continetur: *si difficile & ambiguum inducunt apud te esse perperam, &c. venias ad Sacerdotes Levitici generis, & apud iudicem, qui fuerit illo tempore*, quam auctoritatem postquam eruditè explicavit, colligit ex ea probari quoties aliquod est difficile, & ambiguum ad Scds Apoll. iudicium esse recurrendum, indeque inferri quod cum filius Regis dispensavit, quia dubium erat an matrimonium, ex quo nati sunt, ab initio fuerit validum & eadem ratione dubij super matrimonium non solum legitimos filios, sed etiam hæredes patris iudicavit Pont. in cap. 1. & 2. & in cap. *per laicum, & in cap. quod natus, qui filij sunt leg.* Ex quibus hanc resolutionem sequuntur, & comprobant Anton. num. 10. in fine, & Pte pol. num. 7. ad med. in d. cap. *per venerabilem*, Molina d. cap. 2. num. 22. Sayr. d. cap. 11. num. 7. Sanch. d. diff. 7. num. 20. Quicquid aliud teneat Cerveantes in d. l. 12. *Tauri, num. 99.* exemplum adducens de solemnibus illa sententia Clementis VII. in fauorem Catharinæ Regine Angliæ, quam refert Castro de *lege parvulis lib. 1. c. 11.* in supposito dubio super matrimonio ex eo trahit fundamentum potestatis Pontificis, ut verbis utar Antonij citato loco.

Hæc pauca in materia aded ample prælibare sufficit, quæ quidem absolutius, Deo favente, in locum aliquando dabimus.

- 7 *Constantinopolitana Ecclesia multis subiectionibus etiam ministris.*
8 *Constantinopolitana & Alexandrina Ecclesia parvam dignitatem cum Ecclesia Romana non habuerant.*
9 *Cap. nos antiquus 65. diff. declaratur.*
10 *Constantinopolis sub Rege Turcarum VII. Mahumete capta an. 1453.*
11 *Constantinopolitana Patriarcha quæ Metropolis, & Archiepiscopatus olim fuerint subiecti, ostenditur.*

CONSTANTINOPOLITANAM civitatem à prima eius origine Dei admonitu ædificatam fuisse tradit Sozomen. *Ecclesiastica historia lib. 1. cap. 1.* Hæc cum à Bizantino prius diceretur (ca. 4. ius Bizantinis civibus B. Petrus Apostolus Episcopum misit, ut scribit Cardin. Baron. *annalium tom. 1. sub anno Christi 44. pag. 104. in vers. 5. descriptus*) à Daustanio Spartano primum condita, si sequamur Iustinum, vel secundum Eustachium à Brize Megarensum elassis Præfecto, si credamus Petr. Gregor. *synagm. Iuru lib. 15. cap. 5. num. 7.* ob nobilitatem tamen, amplitudinemque à Magno Constantino Imper. postea mirifice consequentiam, ab illo quoque nomen felleiter mutavit, cepitque Constantinopolis dici, ut advertitur Nicephor. *Ecclesiastica historia lib. 7. cap. 42. & seq. Petr. Gillius in lib. de Constantinopolitana civitate, & Petr. Gregor. d. num. 7.* Et licet à principio Pontifices iussuissimi motui ponerant, ut secundum locum post Romanam Ecclesiam descenderet potius Alexandrinæ & Antiocheus, quia civitates apud Romanos Aegypti & Syriæ erant Metropoles, & capita, postea tamen ex iustis notabilibusque causis Constantinopolitana Ecclesia ad verum Patriarchalis Sedis titulum & honorem Vigilij Papæ decreto assumpta fuit, ut observat Francisc. Tomeni. *de altis veris sancta Synodo sub can. 36. in vers. postea Vigilius*, contigit autem id post Alexandrinam, Antiochenam, & Hierosolymitanam, ut docet Catechismus Roman. p. 2. cap. 7. *de Ordinis sacram. num. 17.* & sensu integra cap. *inter quatuor, de maioris. & obediens*, arguendo ex ordine litterarum, quomodo Hierosolymitanam ultimo loco fuisse admittam non sine fundamento sentiant alij, de quibus iam memini. Ad erectionem autem Constantinopolitane Ecclesie in veram Patriarchalem duobus potissimum causis ac considerationibus motam fuisse Apostolicæ Romanæ Sedem considero, quibus insitam suam Ecclesiarum & Christi fideliū materiam sollicitudinem tradidit. Hæc una est publicum bonum pacis iam dudum ex vna sententia inter Græcos ad Latinam Ecclesiam cum magno Orbis scandalo turbata ac deperditæ, concilianda. Altera principalior est vis gratitudinis in Constantinum Imper. à quo insignia benevolentia ac exceptat in munificentissimam ab eo donatione subacta, de qua egimus supra hoc tit. c. 2. à n. 68. iustissimum namque ac congruentissimum fuit, ut tam illustre Constantin Magni fecerim, tam larga manus, tam beneficium in Romanam Ecclesiam Imperatoris, qui Romanum Imperium venetanda Christianitatem fide monuit, *Adm C de naturalib. lib. 2. & qui post ædificatas, dotatasque nobilitate Vitis Ecclesias, assiduus quoque laboribus, ac expensis in vitiisque toga Christianam Remp. augere, tueri, & conservare non desistit*, hac afficeretur saltem gratitudine quod Sedes Episcopi sui post Romanam Sedem primum Ecclesiasticarum prærogativarum, & Patriarchalium Sedium locum allequeretur, quod

CAPVT III.

De Constantinopolitano Patriarcha.

SUMMARIVM.

- 1 *Constantinopolis civitas à Constantino Imper. qui eam repavit, sic dicta.*
2 *Bizantium cur primum Constantinopolis appellata fuit.*
3 *Constantinopolis nonne Roma dicebatur.*
4 *Constantinopolitana Ecclesia Romana appellatur.*
5 *Constantinopolitana Ecclesia post Romanam primum locum datus fuit.*
6 *Cap. reuocantes 21. diff. declaratur.*

admodum

quod in terminis tegit VVolfgang. Lazius de *Republ. Romanorum* lib. 2. cap. 1. *vers. a quo hac de Orientis praeura*, & laus Matth. Vgoni. de *Patriarchal. praefatus* cal. 2. *vers. restit. inflat*. Vnde cum Constanti-
tius telicta Roma, Sedem suam Bizantium (id est, Constantinopolim) transiisset, coepit Aquila (quae insigne est Romani Imperij) biceps fieri, ut hae duo capita Orientis, & Occidentis significaret, quod inter alios ponderant Lancelot. Cont. in *tem-
plo omnium Indicum* lib. 1. cap. 1. §. 1. *vers. Imperator est mundi dominus* §. 1. *ann. 1. Petr. Gregor. synagm. Iu-
rus* p. 2. lib. 15. cap. 5. num. 8. Et Regia Sede ad Bizantium sic translata illud nomine suo, pluribusque privilegijs Constantinus exornavit, & non solum
† Constantinopolis, sed etiam nova Roma esse, & appellari multis, ut in *prima Constantiopolitana Synodo* can. 3. alijs §. relato in *cap. Constantiopolitana* 2.1. *distin.* ubi sic habetur. *Constantiopolitana Ci-
uitatis Episcopum habere oportet Primatus honorem post Romanum Episcopum, propterea quod sit nova Roma, refert Iustinian. Imper. in auct. ut ordinaria praefectura, vers. remanentes eccles. §. ibi, Urbana praefectura senioris Roma, & non videlicet huius nostra. Idem in auct. de Ecclesiasticis titulis §. sacrosancti eccles. 6. dum ait. Bra-
tissimum autem Archiepiscopum Constantinopolensem nunc Roma, unde l. 1. §. sed res qua, vers. Romanum autem C. de veteri iure enac. tradunt Hieron. Cagnol. in *primae Digestorum* §. hac autem tria num. 315. cum *sepp. Ludou. Gomez* ad cap. 1. num. 44. de *constit. in* 6. Iacob Spieg. in *lexi. Iuris* verb. Roma nunc. Petr. Greg.
4. *de cap. §. 47.* Et † Constantino politiam Ecclesiam, Romanam appellabant, ut ex *cap. fin. §. idem Roma-
nerum iuncta gloss. 34. quaest. 1. docent Socrat. in historia tripartita* lib. 1. cap. 9. Sotomem. lib. 2. *historia Ecclesiast.* cap. 1. Hieron. Beruce. & Barnab. Brisson. de *verborum significat. verb. Roma autem duplex*. Azcoed. ad *Curiam Praetorem* lib. 1. cap. 1. tit. D. Catin. Cesar. Baron. *annuallum Ecclesiae anno Christi* 330. Vnde † primo
locus post Romanam ipse Constantinopolitanae Ecclesiae datus est, primum in Constantiopolitana Concilio sua Theodosio maiori *can. 5.* referat inter opera Beati Clementis *pag. 226.* & à Caranza in *summa Conciliorum* pag. 78. in fine, & à Gratzia in *d. cap. Constantiopolitana*, de quo videndus est Conat. lib. 4. *vari. cap. 14.* n. 13. quod deinde in sexta Synodo fuit confirmatum, & reterat in *cap. remanentes* 21. *dist.*
6. Verum quia vñ Romae Ecclesiae multo tempore postea hoc receperunt non fuit, & nihilominus Episcopo Constantinopolitani Imperatorum fieri potentia illud sibi privilegium usurpare contende-
bant, imò Superiores esse Romano Pont. vt ex Paulo Diae. Platina, & alijs diligenter comprobat Rufus in *apologia contra Melanum* pag. 50. cum *sepp. sentit* Card. Belligem. tem. 2. de *Papam* Pont. lib. 2. cap. 18. in fine *secundum arg. pro bono pacis Innoc. III. in generali Concilio Lateran.* de quo in *cap. antiqua* 23. de *privileg.* denso concessit idem privilegium Constantinopolitani Episcopo, ut observant Pates, qui iussu Gregorij XIII. emendationi Decreti praefuerunt, in notis ad *d. cap. Constantiopolitana*, qui etiam recte advertunt in *d. cap. remanentes* legendum esse *similia privilegia, quia Superior Roma habet, necnon in Ecclesiasticis rebus magnificetur*, ut illa, quamvis in antiquis Codicibus legeretur *inferior Roma*, & non tamen in Ecclesiasticis rebus, ut etiam bene aduocet Anton. August. ad *Decretum* lib. 1. *dist. 1.* nam iuxta hanc lectionem emendatam optime probat notum discursum, quod sicut nova Roma, id est, Constantinopolis Romae superioris, seu antiquior*

ris, iam nunc io temporalibus obtinet principatum totius Orientis, ita etiam in Ecclesiasticis rebus post Romam antiquam primatum obtineat, & confirmate poterit ex his, quae de Bismio nova Roma à Constantino appellata omnes, vel minimum veratos nosse scribit Florimondus Remondus in *fabulam Ioanna Papa* cap. 25. num. 3. vnde ipsius Constantinopolitanae Ecclesiae mater Christianorum orthodoxae Religionis appellatur in *l. decernimus C. de sacros. Eccles.* id tamen intelligendum est ratione Ecclesiarum Orientis, ut optime aduertit Cardin. Baron. tem. 7. *annuallum Ecclesiae anno Christi* 334. in *vers. dum ergo*, pag. 208.
Vnde ipsa Constantinopolitana Ecclesia ob privilegia sibi concessa, & super omnes alias Patriarchales excellentiam, multis colonellata fuit ministerijs, ut describit *multis, ut auct. ut deter. sic numerum cleric. collat.* 1. ibi. *Sacrum non vltra quidem fixa quanta Presbyteri in sanctissima matre Ecclesia esse, Diaconos autem masculos centum, quinquaginta autem feminas Subdiaconos vero nonaginta, Leuitas autem centum & decem, Cantores viginti quinque, & insuper decem ex iis, qui vocantur officij. Et idem Imper. in l. non plures C. de sacros. Eccles.* loquendo de Constantinopolitana Ecclesia, sic ait: *Non plures quam nonaginta quinquaginta Decani sacra sacella huius amplissima Urbis deputant Ecclesia, nullique hic credendi, vel mactandi, vel in defuncti locum substituenti parat capia*, quo loco Decanos accipi pro Canonici exponunt ubi gloss. & Doctores, sed melius ex ipso sensu Alexti lib. 1. *Pareg. cap. 30.* dicendum puto illos esse, qui effectus ad Ecclesiam cadaveribus plura praestabant ministerium, ut optime declarat Guido Pancirolo in *thesauro variarum lectionum* lib. 2. cap. 163. Licet in stricta nominis significatione dicantur, qui decem praesunt, seu qui dignitatem decennalem habent in Ecclesia, de quibus loquitur text. in *cap. ex parte, de clericis non resid.* Vnde fit ut Decanus dicatur honorabilis pars Capitoli, *cap. post electionem de censur. prob. gloss. in cap. cum vniuersi, de elect.* Sunt & Decani, hoc est, Archiepiscopi rurales, qui sunt longe inferioris dignitatis, & praeteminentiae, de quibus in *Clem. 2. de rescript. & in cap. ad hac, de offic. Archid.* In omnibus tamen Ecclesijs Hispaniae & Franciae consuetudine receperunt est, ut si dicatur Decanus, qui praestit toti Canonicoorum collegio in choro, in incella, comitis, & suffragis ferendis, de cuius officio & dignitate vide Flamin. de *resignat.* lib. 1. *quaest. 1.* num. 86. ff. Hieron. Roman. lib. 3. de *Repub. Christiana* 10. in *prin. Azor. infor. moral.* p. 5. lib. 3. cap. 17. Aliiter tamen apud Legistas accipitur Decanus, qui scilicet decem praestit famulatores, vix militibus Principis, ut in *tit. C. de decanis* lib. 1. Ratio verò (ut ad rem redeamus) quare tam magna copia ministrorum coconstituta fuerit Ecclesiae illa Constantinopolitana, colligitur ex text. in *d. auct. ut deterior*, quia scilicet tres capellae, siue Ecclesiae eidem Patriarchali copulae erant, ubi forte erat diuersa collegia, videlicet domus gloriose Virginis, & Dei Genitricis Mariae, & dei S. Mactyris Theodori, & dei S. Helenae. in quibus diuersimodè habitabant, & desiderabant praedicti omnes Diaconi, Subdiaconi, Diaconissae, atque Presbyteri Missas, & alia diuina officia celebrantes, qui etiam omnes ex etiam maioris Ecclesiae redditibus nutrebantur; Diaconorum verò, & Subdiaconorum, ac Lectorum concursus ibidem habebatur, ut sub Ecclesiasticis praepositoribus in sacris caeremoniis instruerentur, quae omnia innuere videntur *d. auct. & glossa*, ac Doctores ibi.

- 8 Hinc exierunt aliqui petperam arbitantes Constantinopolitanam, & Alexandrinam Ecclesiam pariter habere dignitatem cum Ecclesia Romana, hoc deducentes ea Concilio Constantinopolitano, quod aliis fecta Synodus dicitur, ad quod se refert *d. c. remanent*, prout refertur à Cartanza in *sum. Concilio- rum fol. 269. & in 7 d. c. nunc antiquum 65. disticti*, quod veritas non habet fundamentum; nam in primis responderetur auctoritatem illorum Canonum, qui Turlani dicuntur, probatam & certam non esse, neque legitimam alicuius Romani Pont. fuisse auctoritatem approbatam illam Synodum, aut congregatam, sed potius plures ibi reperiri errores, ita respondet Card. Bellarm. *ubi supra*. Sed melius respondebis indignissimè Canonem illum adduci ad hoc propositum, quia ea ipsius verbis constat similia privilegia dari Episcopo Constantinopolitano post Romanum Pont. & ad effectum, ut ad ipsum deus appellatio. & habeat alia intra Patriarchalis Ecclesie, quæ tex. commemorat in *d. c. antiqua, in vers. servata*, & deducitur ex *c. conquestus. 9. q. 3.* ita tamen ut Romana Ecclesia semper superior maneat, ut constat ex verbis, quæ Cartanza refert citato loco, ibi *equalia privilegia cum antiquæ Romæ ibidem obtineat, & in Ecclesiasticis negotiis, ut illa emineat secundum post illam existentem*; atque ita ex his multisque aliis rectè concludit Cardin. Bell. *ubi proximi*, nullo unquam tempore ab illo Romano Pont. datum fuisse Constantinopolitanæ Ecclesiæ privilegium æqualitatis cum Romana, neque etiam primum locum post hanc obtinuisse, nisi postquam Romano Pont. ratum habuerunt, quod confirmat auctoritate Nicephori *lib. 17. c. 9.* dum narrat Ioannem Papam cum Constantinopolim venisset rogatum à Iustiniano, ut Epiphanius Patriarchæ Constantinopolitano assisteret, non antea voluisse, quam sibi pro prærogativa Sedis Apostolicæ supra Epiphaniū collocatus fuisset.
- 10 Huius diuina sic perueniente providentia pulsus Cæsaribus ab illa sede, & ciuitate, Agareni illam occupant sub Rege Turcarum VII. Mahamete Amarathi filio, qui Constantinum XIII. Orientis vltimum Christianum Imper. interfecit cum suis, & Orientale Imperium fuitit *anno 1453.* & Constantinopolitanum, ac Trapezuntinum imperium, 22. regna, 100. Vrbes, Christianis ademitt, florentem Republ. Romanam, refert Petr. Gregor. *d. cap. 5.*
- 11 Fuerant Constantinopolitano Patriarchæ olim subiectæ omnes Græciæ Prouinciæ, Dacia, Ponti Euxini, & Asiæ minoris, quibus accesserunt alie Prouinciæ, prout fuerunt ad Christi Fidem, & religionem conuersæ, Moscouia, Russia, & alie vltra Poloniam sitæ. In his Prouinciis panes exceptis Patriarcha Constantinopolitanus Episcopos, & Archiepiscopos, & alios dignitate Ecclesiasticæ præditos constituebat, præficebat, vel confirmabat electos, ut nunc etiam Patriarcha, quamvis schismaticus, illos constituit, præficit, vel confirmat, refert Azot. *instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 15. q. 5. in princip. D. Roderic. à Canha in bullaria Ecclesiastica Episcoporum Portugalen. p. 1. cap. 6. vers. fol. pag. 70.*

Sequuntur Metropoles olim Constantinopolitano Patriarchæ Suffraganeæ.

Cæsarea Cappadociæ.
Ephesus in Asia.
Heraclia in Thracia, vel Macedonia.
Ancyra in Galatia.
Cæsarea in Hellesponto.
Sardes in Lydia.

Nieza in Bithynia.
Caledonon ibid.
Nicomedia ibid.
Syda in Pamphilia.
Sebaste in Armenia.
Amassia in Helenoponto.
Melitene in secunda Armenia.
Tyana in secunda Cappadocia.
Gangra in Paphlagonia.
Thessalonica in Thessalia.
Claudiapolis in Honoriate.
Neocesarea in Ponto Polemonico.
Pissinus in secunda Gallatia.
Myra in Licia.
Sisurropolis in Caria.
Laodicea in Phrygia, Cappadocia, seu Pacatiana.
Iconium in Lycæonia.
Synada in Phrygia Salutar.
Amiochia in Pisidia.
Silem, sine Perga in secunda Pamphylia.
Corinthus in Peloponneso.
Athenæ in Hellade.
Mocissus in Cappadocia.
Creta insula.
Seleucia in Pamphilia.
Rhegium in Calabria.
Patta in Peloponneso.
Trapezus in Læria.
Larissa in secunda Hellade.
Naupactus in Æolia.
Philippopolis in Thracia.
Traianopolis in Rhodopa Thraciæ Prouinciæ.
Philippopolis in Macedonia.
Hadrianopolis in Hæminonten Thraciæ Prouinciæ.
Hierapolis in Phrygia Cappadociana.
Pyrachium.
Smyrna in Asia.
Carana.
Ammonum in Phrygia.
Comacbus in Armenia.
Coriacum in Phrygia.
S. Seuerina in Calabria.
Mytilena in Lesbos.
Neopatre, seu nouæ Petta in Hellade.
Euchaia.
Amastris Chonæ.
Hydrus, seu Hydruntum in Calabria.
Kilzene. Alania.
Coloniz. Enos.
Thebæ. Tibertapolis.
Setta. Achaia.
Pompeopolis. Cetaus.
Rostia.
Nacolia in Phrygia magna.
Germaneia, siue Germania.
Madyra. Methymna.
Apamea. Christianopolis.
Basileum. Rusum.
Drystra. Lacedæmonia.
Nazianzenus. Naxia.
Corgta. Astalia.
Abydus.

Archiepiscopatus.

Bizia. Detcos.
Leontopolis. Catabizia.
Moroneæ. Lemnus insula.
Miletos in Ionia. Gernia.
Præconensis. Arcadiopolis.
Scilybria. Parium.

Chios,

Chios, sive Chion,
Insula.
Aptos.
Clypsesta.
Nice.
Neapolis.
Selga.
Chersio.
Messana in Sicilia.
Garella.
Brissia.
Coethia.
Sogdala.
Phullz.
Leucas.
Misthea.
Cadiz.
Soteropolis.
Pedachthos.
Germa.
Bosporus.
Cottradis.
Eroioa.
Carpachus.
Mezembria.
Egina.
Pharsala.
Matrache.

CAPVT IV.

De Alexandrino Patriarcha.

SUMMARY.

- 1 Alexandria ciuitas est in Aegypto, Africa contermina, magna, illustris.
- 2 Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit.
- 3 Alexandrini Patriarcha Sedes cur, & a quo Alexandria posita fuerit ostenditur.
- 4 Alexandrinus Patriarcha quibus praeest Prouinciis, ostenditur.
- 5 Cap. mos antiquus 65. distinct. declaratur, & nam. 6.

ALEXANDRINI Patriarcha ab Alexandria ciuitate, in qua Sedem habuit, nomen accepit: Alexandria ciuitas est in Aegypto Africa contermina, magna & illustris, quam Strabo lib. 14. Geographia, Vrbem potentem, ac populosam nominat, & ante saluarem Iesu Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone, Iuliano aeternitatis, cognita, & cognominata, omnium Alexandrinum, quorum in historia passim plures, qualem septemdecim (ut Eustathius perhibet, enumerantur, maxima, & opulentissima, quam ob cultum diuinum ibi florentem, plebisque sanctimoniam, frequenter Paradisum Domini veteres nuncupant, ut testatur Georgius Brautius in suo Theatro Vrbanum, & Petr. Greg. Symagm. iur. lib. 15. c. 6. a. n. 1. & ideo ob loci insignem laudem, & populi frequentiam, quae eo constitit, Sedes ibi posita est principalis, vel à Petro per se ipsum, ut Nicephorus testatur lib. 14. c. 3. vel per discipulum suum Marcum Evangelistam, quem eo misit, ut nomine suo fundaret Ecclesiam, ut docet S. Gregorius lib. 6. epist. 37. ad Eulogium Alexandrinum, cuius verba refert Card. Bell. tom. 1. lib. 1. de Romano Pontifice. c. 14. vers. vltima, & tradit Sebasti. Casianus relict. de Eccles. hierarchia dist. 4. n. 9. Illustriss. D. Acutia de Primatu Brachar. Ecclesiae c. 4. n. 4. † Posita ibi est principalis hae sedes, ut patet ex mote approbato per Concilium Nicenum Aegypto, vel Libyz, Pentapoli, & aliis Prouinciis, quae ad Tropicum Capricornij pertinent. Petr. Greg. Symagm. iur. c. 15. c. 6. Item † praestitit Alexandrinus Patriarcha Nestorianis, Iacobitis, Coptis, aliisque Christianis per Orientis prouincias habitantibus, ut Miraeus asserit in noticia Episcoporum totius Orbis.

† Cuius dignitas primis illis temporibus adeo magna fuit, ut priuilegiis, & praeminentiis Summo Barbaei de Episcopo Pars I.

rum Pont. liberè uti posse, & quod magis est, parem cum Ecclesia Romana habere dignitatem videretur, ut constitutum apparet in Concilio Constantinopolitano, quod aliis sexta Synodus dicitur, & refertur à Carranza in summa Conciliorum fol. 269. & in cap. mos antiquus 65. dist. vbi sic habetur. Mos antiquus perduret in Aegyptus, vel Libya, & Pentapoli, vs Alexandrinum Episcopum horum omnium habeat praesentem, quandoquidem & Episcopo Romano parus mos est. Quae verba adeo nonnullorum ingenta torquent, ut existimarent ab haereticis elanculum, ac dolose adiecta fuisse, ut paritatem inducerent inter Romanum Pontif. & Alexandrinum Patriarcham, quasi Alexandrinos non esset Pontifici subiectos, cum par in parem non haberi imperium, & ideo ita existimarent Francisc. Turrianus in monumentorum veterum investigatione, & sanctorum Patrum lectura, ia trahit. de potestate Papa lib. 3. pag. 11. vers. Videremus ergo. Barthol. Carranza in parua Summa Conciliorum in scholis ad 6. sextum canonem Concilij Niceni Sebasti. Casian. dist. 4. n. 5. Azor. d. lib. 1. c. 35. q. 5. me citato in hoc loco Illustriss. D. Acutia d. c. 4. n. 5.

Sed occurrant alij respondentes text. non decidere quod perduret mos Alexandinae Ecclesiae, vel paritatem habeat potestatem cum Romana, sed narrare morem, qui vigeat, expendentes in aliquibus Codicibus Gratiani legi, perduret, non perducat, imperatiue, ut in vulgatis legimus, & sic perduret emendatum est in nouissimis Iulio Gregorij XIII. impressis, vbi etiam Patres, qui emendationi praefuerant, in notis aduertunt in Graeco, vbi habent vulgates Codices, Episcopo Romano patilis mos est, legi verba, quae solum important (quoniam & Romae Pontifici hoc videretur est) quae sane nullam inferunt aequalitatem cum Romano Pont. Quod si vulgari litterae esset adhaerendum, responderi posset quod scilicet aequalis mos importat similitudinem potestatis quoad iura supra Ecclesias sibi subiectas, & ad effectum, ut ad ipsum detur appellatio, & habeat alia iura Patriarchalis Ecclesiae, de quibus in e. antiqua, de priuilegiis, ut deducitur ex cap. consuequens 9. quasi 3. & ex eo post Russum in libro quem scripsit pro Pontifice Romano, n. 8. vers. sed videamus, pag. 44. cum seqq. explicat Bursi. consuequens. num. 14. cum seqq. vol. 2. Matta de Iurisdistione par. 1. c. 16. a. n. 4. Sedes subiectas Alexandrino Patriarchae enumerant Azor. d. cap. 35. q. 5. vers. porro, Miraeus in noticia Episcoporum lib. 1. cap. 21. & lib. 3. cap. 3. Illustriss. D. Acutia in catalogo Episcop. Portual. p. 1. c. 6. pag. 71.

CAPVT V.

De Antiocheno Patriarcha.

SUMMARY.

- 1 Antiochia Syria Metropolis.
- 2 Antiochia quibus nominibus olim distilla fuerit ostenditur.
- 3 S. Petrus Antiochia primam Sedem fixit anno à nativitate Domini 11.
- 4 Alexandrinum Patriarcham cur Antiochenum non precedat ostenditur.
- 5 Antiochena Ecclesia Germana Romana meritis appellari.
- 6 Antiochena Ecclesia Antiochensis dicebatur Catholica.
- 7 Catholici Regis sicutus proprius Regem Hispania.
- 8 Antiocheno Patriarcha Sedes subiecta referuntur.

- A**NTIOCHIA, vt refert Abrahamus Ortelius, Syrix Metropolis super Orore fluuij, Epidaphoe à Plinio cognominatur.
- † Magno imperio cam exorat Philotartus in *una Apostoly*, Petr. Greg. *Symag. iuris lib. 15. c. 7. n. 1.* Reblatha, vel Rebla Hebraeis, vt scribit D. Hieronimus *Ezechielem*. Iustiniani Imper. tempore Theopolis ab eodem dicta fuit, vt scribunt Procopius, Cedrenus, Nicephorus, Callistus, & Euthathius, qui addit illam quoque olim Cherfoneum per ambirum aquarum dictam fuisse. Hic † S. Petrus primū Sedem fixit anoo à natiuitate Domini 35. eamque septem annis, non tamen completis, administravit. Baron. *anno Christi 39. n. 9.* Bellarmio, *lib. de Romano Pontif. c. 5.* Ideo tenet hanc Sedem B. Petri omnior honorabilem haberi refert Anacleus *apost. tit. 1.* quia ibi petrosquē Romā venisset, habitauit, & Ignatius Episcopū constituit, atque primū oemō Christianorum nouel. lae gentis exortum est. Nec mirum si † Alexandrinus Patriarcha Antiochenum precedat, quia ita postulat ordiois ratio ex magnitudine loci sumenda, vt suprà ostendi: tum quia, verba sunt Card. Bell. *lib. 1. de Romano Pontif. c. 24.* cū omnes tunc sint Sedes Petri, Romanam per se vsque ad mortem administravit, Alexandrinā per Marcum Euangelistam, Antiochenam per Euodimum, quicquid ergo maior est Petrus Apostolus Marco Euangelista, & Marcus Euangelista Euodio, qui neq. Apostolus, neque Euangelista fuit, im quoque Romana Ecclesia Alexandrinā, Alexandriā Aorobenā auctoritate & dignitate superat.
- Antiochena Ecclesia germana Romanæ meruit appellari ab Innoce. *in epist. 14. ad Bonifacium Presbyt.* vt habetur *ibid. 1. Concil. pag. 781.* ex quo vtriusque Catholice officium ordinatum fuit, vt in Breuiario Romano patet Item lo es celebris Anaphonatum vsus cepit, vt ex Tripartita hystoria refertur V Valfrid. *de exordiis incern. rerum Ecclesiast. cap. 25. vers. decedunt*, Amalar. *Fortunat. de Ecclesiast. Offic. lib. 4. c. 7. vers. vt Tripartita*, Rodolph. *Rino de Canonum obferuancia propof. 12.* Huius Patriarcharum encomiū minimum nōo est, quōd eius Aoriten dicebatur † Sacrosanctæ Antiochenæ Ecclesiæ Catholice, de quo meminere Petr. Greg. *d. lib. 15. cap. 7. n. 5. & lib. 2. c. 1. n. 4.* Guillerm. *Tyrus lib. 14. belli sacri cap. 12.* Procop. *lib. 1. de bello Persico*, Valdef. *de dignitate Regum Hispania c. 15. n. 30.* ad quam in simili Gregorius Papa Childoberto Regi Francorum *in epist. 6.* dicebat, videlicet: Esse autem Regem, quia sunt & alij, non mirum est, sed esse Catholicum, quōd alij non merentur, hoc satis est, refertur Aluat. *Pelag. de planis Ecclesiæ lib. 1. c. 37. n. 1. col. 4.* Petr. Reduff. *in Concord. Galila rub. 1. de approbat. Conuenerunt. verb.*
- benemeritū, vers. item legimus.* Qui tamen † Catholici Regis titulus proprius Regum Hispaniæ Apostolica concessione factus fuit iō Ferdinando & Elisabeth, vt notoriū constat. Quinimō ex Gothorum tempore Reges Hispaniæ illo honorifico titulo acclamati fuerunt, & Alphonsus Regem Hispaniæ 734. Catholicum nuncuparom constat ex auctoribus omnibus, vt Garibai *lib. 9. c. 6.* & Morales *lib. 13. c. 10. 13. & 15. hystor.* differunt, quōd autem illi hoc cognomen esset ab Ecclesiā inditum, vno ore fatentur Beuter. *lib. 2. c. 11. Zurita p. 3. annal. lib. 2. c. 40. Valdez annos 757. Palat. de obsequio & Regni Navarra, p. 6. §. 10.* Marian. *de rebus Hispania, lib. 7. cap. 4.* Genebrard. *in Chronica lib. 1. an. 756.* & alij, quos refert Valdef. *de dignitate Regum, Regneruntque Hispania, c. 13. n. 19.* nouissimē Alexand. Patriar. *de instituta armorum & faderum Regu Galia lib. 1. c. 23.* & patet in epitaphio sepulchri, vbi ita legitur: *Alphonsus Catholicus.* Et

ab hoc Alphonso continens fuit titulus Catholici, & deriuatus in reliquos, vt aduertunt Illefcas in *hystoria Penitentiali p. 1. lib. 2. cap. 85.* Renar. Chopin. *de sacra potestate, lib. 1. tit. 7. num. 18.* & patet in Ordono I. in quodam privilegio, cuius exemplar refert Ambros. Morales *lib. 14. c. 34.* vbiq. Catholice cognomine nuncupatur, & Rex Sanctius Castellæ, dictus Ciallus, in privilegio concessō monasterio de Samos Ordinis D. Benedicti eo titulo cognominatur, & Rex Alphonsus VI. Toletanæ urbis expugnator, ita appellatur Catholicus in Conclio apud oppidum de Hndillos, & Alphonsus VIII. qui iugum vltiorum circa oppidum noncupatum. Nauas de Tolosa obtinuit, Catholicus noncupatur iō inscriptione; quæ habetur in Cernebno vetustissimo S. Facundi, Rexque Henricus III. ita patrem Ioannem primū Regem Castellæ appellat Catholicum cognomine in testamento ab eo coodio, & sic de subsequētibz, ita vt eādem diceretur Rex Catholicus ab Alphonsi I. Rex Hispaniæ intelligebatur, vt norant Cassian. *catalogo p. 1. c. 5. consil. 33.* Anastas. German. *de sacrorum commun. lib. 4. in proem. n. 8.* Garibai in *compendio hystoria, lib. 18. cap. 1.*

Huiusmodi Antiocheno Patriarchæ subiecta erat pars Afiz, quæ Carmaniam, Armeniam maiorem, & minorem, Lyciam, & Ciliciam continet, & prouinciz, Syria, Assyria, Mesopotamia, Media, Parthia, Persia vsque ad Iudiam Orientalem. In totum fuit Sedes tredecim, Metropoles octo, Archiepiscopatus tredecim, refertur Frane. Gratian. *in compendio Iuris Canon p. 1. dist. 1. n. 9.* Alberici de Rose in *rub. ff. de statu hom. sub n. 11. vers. in Antiochena*, Fr. Philipp. Bergomen. *in suppl. chron. lib. 6. in fine, vers. Antiochia*, Redon. *de summa mentali p. 1. c. 16. n. 10.* Petr. Greg. *Symag. iuris lib. 15. c. 7. n. 5.* Aubert. *Mix. in notitia Episcopat. lib. 2. vbi de Patriarcha Antiocheno, & lib. 3. c. 4.* Illustriſſ. D. Acuña in *catol. Præsumo Portugals. part. 1. cap. 6. pag. 70.*

Sequuntur Sedes Antiocheno Patriarchæ subiectæ.

Sedes prima.

Tyrus olim, hodie *Sor*, antiquitus valde celebris, inextinguibilis pene erat, vt expertus est Alexander Magnus. Fuit Romanis fidelissima; vnde meruit à Seuero Imper. priuilegium libertatis; instat ciuitatū Italiz. Sub qua sunt Episcopales Vires duodecim.

Porphirion	Sydon
Archis	Sucepta
Pælemais, siue Acon	Bibblum
Bortrinia.	Antaradenis, siue Tortosana
Orofia.	Panæs, seu Clofazea Philippi
Aradenia.	Heraclæ Arsellæ Tripolis.

Sedes Secunda.

Tarsus, nostris Tarſo, incolis Teraſſa, Ciliciæ ad Cydoniam fluuium Vibs, haud procul mari diſtans, olim nobilissima, & studiis florens, quam D. Paulus ornauerat. Sub qua sunt Episcopatus quinque. Sebaſte, Caput Samariz, hic prope ciuitatem petregrinis offenditur puteus Iacob, vbi Saluator noster Samaritanos alloquutus est.

Malos	Chioeos
Thina	Poderados.

Sedes tertia.

Edeſſa hodie Rhonis, seu Rhafi, Vibs Mesopotamiz, olim nobilissima, vltra Euphratem fluuium ſita. Sub qua sunt Episcopatus octoem.

Virchi
Constantia
Capron
Marcopolis
Vainon
Himeria
Coercentia
Taparon
Celmicos.
Cedmaron.

Sedes quarta.

Apamia, vulgò Apamis, Vrbis Phrygiæ magnæ ad
amnem Marciam Laodiceæ, & Antiochiæ, ad Me-
andrum est finitima. Sub qua sunt Sedes septem.

Epiphania
Seleucoisila
Lacilla
Valanes.
Mariania
Ruphania
Aethulia

Sedes quinta.

Hierapolis Vrbis Phrygiæ, quondam celestis inter
Laodicem, Cybaram, & Apamiam sita est. An-
tiochiæ ad Meandrum finitima. Sub qua sunt
Episcopatus octo.

Zeuma
Suron
Varnalis
Neocæsarea
Petri
Ornion
Doricli
Eutrope.

Sedes sexta.

Bostra, sub qua sunt Episcopatus xix.
Ceraffon
Philadelphus
Adraon
Midanon
Ansamidon
Belmondon
Zoroyma
Herry
Icceny
Eutimij
Constantia
Paramboli
Dionysia
Couchato
Maximopolis
Philippopolis
Heylon
Lotea.

Sedes septima.

Anassarra, sub qua sunt Episcopatus novem.
Epiphania
Alexandris
Iccenopolis
Cambisopolis
Syria.
Flavias
Rossas
Castraale
Eguas.

Sedes octava.

Seleucia Vrbis olim in Prouincia Babylonie ad Ti-
gridis, & Euphratis confluentem sita, Patriar-
cham habens, hodie est adhuc ingens, & celebris
Bagdad nuncupata, quæ Babylonem veterem
propter viciniam exhauserit, eam Torce vocant
Saryoi. Sub qua sunt Episcopatus xxiij.

Claudiopolis
Diocefarea
Oropi
Dalyanidos, seu Dalisand
Sertula, siue Seula
Colenderis, siue Cleuteris
Anemuty, vel Anemoe.
Tiroptola, seu Tiryopolis
Lamofy, vel Lamoram
Antiochia parua
Nephelis
Riftra
Selinontis
Hieropy, siue Iosapij
Philadelphus parua
Hermopolis, siue Irenopolis
Germanicopolis
Mofoda
Demenopolis, siue Dometiopolis
Sbydi
Synopolis, siue Synonopolis
Adraffon, vel Adraff
Myin

Barb. de Episcopo Pars I.

Neapolis, est in Palaestina, vbi Concilium celeberrimum fuit tempore Regis Balduini

Sedes nona.

Damascus, quem Turci *Scham*, nostri Damasco
nuncupant, Metropolis Syriæ, pulcherrima to-
rios Orientis antiquissima hortis pulcherrimis
cincta. Hic residet hodie Belerbus, qui & huius
regioni præest vna cum Iudæa: antea regebatur
à Califs, atque olim à Regibus Syriæ. Sub qua
sunt Episcopatus vdecim.

Ably
Palimpon
Laodicea
Euria
Renocora
Hiabanda.
Danabi
Caratha
Hardana
Sutia
Qulni

Sedes decima.

Amida, vulgò *Caramir*, hodieque maxima est Me-
sopotamiæ Vrbis, ad Saocaram flouium inter Car-
ras, & Mirdinom Vrbes eiusdem prouinciæ no-
biles. Mesopotamiæ autem Regno Euphrate, &
Tygri fluminibus continetur, & Diabereh à
Turcis nominatur. Sub qua sunt Episcopatus
septem.

Hymilon
Valentium
Artamofas
Sophin.
Caytaris
Ryphi
Zecuma

Sedes vndecima.

Sergopolis, sic dicta à S. Sergio Matryrij palmam
ibi adepti sub Maximiano Imperatore, olim Bar-
sila nuncupabatur, Vrbis Armeniæ minoris, ad
Euphratem flouium inter Melitam, & Samofa-
tem. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Bizononias
Marcopolis
Venethal
Eremia

Sedes duodecima.

Theodosiopolis, sub qua sunt Episcopatus septem.
Oricos
Naznimi
Maureocastrom
Agyamarra.
Axiari
Tarusis
Politinios

Sedes decimatercia.

Euesia, siue Emisa, vulgò Ems, Vrbis Syriæ nobilis
in Apamena regione apud montem Anriliba-
num. Sub qua sunt Episcopatus quatuor.

Arqui
Oriflon
Mergem
Oragiflon.

Metropoles per se subsistentes.

Piericus
Laodicia
Samofate
Cyros
Heliopolis, vulgò Betfames
Pompeiopolis
Mophethia
Adama.

Archiepiscopatus decem.

Verea
Caiquis
Gabala
Seleucia
Piperia
Anofar
Phon
Paltos
Germanicia
Salamias.

CAPVT VI.

De Hierosolymitano Patriarcha.

SVMMARIVM.

1 Hierosolyma quando extratta, & quibus nominibus
dilla fuerit ostenditur.

N 3 a Hiero

- 3 Hierosolyma in medio totius orbis sita.
- 4 Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita.
- 4 Hierosolyma quamvis Metropolitana honore coudetur sacra, non tamen propterea à subiectione Casarsensis exempta maneat.
- 5 Hierosolymitana Patriarche, quæ sedes Episcopales subiecta fuerint, ascendatur.

HIEROSOLYMA, ea qua Patriarcha titulum accepit, ante memorabile sui eacidium bis millesimo centesimo septuagesimo septimo anno à Melchisedech Cananeo & Gentili Rege & Pontifice eustructa, olim Salem, postea Iehus, deinde composito nomine Ierusalem, ac demum melioris soni gratia Hierusalem appellata fuit. Ioseph. 1. & 7. antiqui. Peter. in Genes. c. 14. n. 66. & 67. Euseb. Ecclesiastica historia lib. 4. c. 6. Ioan. Ludov. Vissler. in opere regali in exil. de magnificentiâ Salomonis m. 6. §. vii. ex illius Iosephi. Hanc urbem in medio totius vniuersitatis sitam, adeoque quasi tertiam vniuersitatem esse auctoritate Scripturæ Exech. cap. 6. ista est Hierusalem, in medio gentium posui eam. Item Psalm. 73. Operam est Deus noster salutem in medio terra, notant Hieron. ibid. Ioseph. de bello Iudeo lib. 3. cap. 2. Georgius Braumius in theatro Vrbium. Postquam autem clementissimus Dominus noster dignatus fuit hanc ciuitatem ad opus nostræ salutis & redemptiois faciendum eligere, ut faceret testatur Euangelica historia, & reuigil videndâ Arnold. Albertin. in rap. rub. de heres. §. 11. in errore 3. Iudeorum n. 4. Illustrioribus nominibus est insignita, dictaque fuit Citoitis magnæ Regis. Marth. c. 1. Diuina, ac sanctæ Resurrectionis, ut vocata Iustinianus nouellâ 40. & 13. 1. obsecrauit Prætoris in lexica Iure, verb. Patriarche. Quintimo & ab ipsis Turcis proprio idiomate, Lema, appellatur, hoc est, Vrbis sacra, ut aduerit Ahtaham Orbel. in theatro geographico, verb. Hierosolyma, qui etiam refert dictam fuisse Quodanhem.

- 3 Vnde tam a fuit Hierosolymitanæ Ecclesiæ dignitas quod olim aliarum Ecclesiarum mater fuerit appellata, ut qui illum tegeret, omnia mundi Ecclesiæ regere videretur, quod non obicere sentit S. Clemens Papa in epist. ad Iacobum fratrem Domini, in inscriptione, in illis verbis: Episcopo Episcoporum, regens Hebraeorum sanctam Ecclesiam Hierosolymam sed & omnes Ecclesiæ, quæ obique Dei prouidentia fundata sunt, & capite habetur in epist. Constantinopolitani Concilii ad Damasum Papam & Romanum Concil. in vers. in ea verò Ecclesia, vbi Hierosolyma mater Ecclesiarum appellatur, quæ habetur tom. 1. Concil. pag. 732. col. 2. refert Constantinus noster Fr. Gregor. Nonius Coronel de optimo Resp. stat. p. 1. lib. 1. c. 4. quibus concedat Iustinian. Imp. in epistola ad Hormisdam Papam incip. Quod scimus, circa finem, in illis verbis: Et Hierosolymitanam præcipue, cui tantum omnes forent impendunt quasi matri Christiani nominis, ut neuo audeat ab ea se dissociare, habetur tom. 2. Conciliorum pag. 516. & Tertullian. lib. 4. aduersus Marcum, Hierosolymitanam Ecclesiam matrem Religionis appellat, ut refert Cou. præf. cap. 19.
- 3 Magna igitur celebritas huius Urbis est, quod est Ecclesia mater omnium Ecclesiarum habita sit, eo quod primus Episcopus in ea fuit S. Iacobus frater Domini, & post eum Simon frater etiam ipsius Domini, adeoque Hierosolymitana Ecclesia per annos ferè quingentos non res, sed nomine, non potestate, sed honore dumtaxat, vsque ad Iuuenalem eundem Ecclesiæ Episcopum, quarta Patriarchalis habita est, ex eo, quia in Nicænâ Synodo can. 7. vbi

decretum fuerat, ut Hierosolymitanus quartam quidem Patriarchalis sessionis locum, & honorem haberet, non tamen propterea à subiectione Cæsariensis, quæ Metropolitana erat, & eximeretur. Iuuenalis enim Prælio defuncto in Sede Hierosolymitana subrogatus est anno Domini 419. in Concilio Ephesino totius Syriæ Palæstine Primatum quesitus, idcirco quod cum suscepisset ex toto Orbe peregrinationibus Hierosolymitana Ecclesia frequenter et maiori honore, officisque dignioribus, quàm Cæsariensem Metropolitana colendam esse ambiciosè iudicaret. Restituit illi, qui Vicariam Pontificis præfecturam agebat, Cyrillus Alexandrinus, ut notatur in epist. Leonis 72. Vnde S. Hieronymus in epist. ad Bonifacium contra Iouenem Episcopum Hierosolymitanum sic eum alloquitur: Tu qui regalaris quærit Ecclesiasticæ, & Nicænâ Concilii Canonicis veteris respectu, ad Alexandrinum Episcopum Palæstinæ quid peruenis? salter hoc ibi decernitur, ut Palæstina Metropolitana Cæsaria sit, & totius Orientis Antiochia. Aut igitur ad Cæsariensem Archiepiscopum referri debuerat, cuius fides communione tam communis, ut non nouit, aut si procul expectandum iudicium erat, Antiochia patris terra dirigenda. Sed non cur Cæsariam, cur Antiochiam noluerit mittere. Maluisti occupatis auribus molestum facere, quàm Metropolitana sui honorem reddere. Nihil ergo magna Synodus Hierosolymotam Ecclesiæ contulit, nisi ut honor, qui ea amico vsu et deserti solebat, iustis, & subiectione Metropolimani solis eidem deferatur, idque propterea quod Hierosolymitana Ecclesia mater omnium aliarum Ecclesiarum (sic enim nominatur in epist. Synodali Concilii Constantinienfis Oecumenici ad Damasum, quæ extat apud Theodoretum lib. 5. c. 9.) appellata fuerit, adeoque non immerito ipsius Cuiusvis Episcopum eum honorem, ut inter Apolloliarum Ecclesiarum Antistes sederet, & in litteris quoque ita nominaretur, antiquitus consequutum fuisse iudicatur, vnde colligitur Genebrard in chronologia lib. 3. vbi de anno Christi 44. etrasse, dum dicit huiusmodi Ecclesiam ex tempore Iacobi Apostoli Patriarchalem fuisse.

Crescente denique in ipsam Hierosolymitanam Ecclesiam Christi fidelium deuotione, factum fuit ut Vigiliæ Papæ, & Imperatoris Iustiniani tempore de Antiocheno Patriarchatu itemque de Alexandino tantum fuerit Hierosolymitanæ Ecclesiæ concessum, atque latius, totque eidem decreti, atque assignati suffraganei Antistites, ut verè Patriarchalis Sedis titulum, honorem ac potestatem consequi mereretur, ut refertur Hieron. Paul. in fin. sua præfatione Cancellaria, & Alberti. de Rosate in rub. ff. de sum. bonorum poss. n. 11. in fine iuxta traditionem veterum. Petr. Gregor. synag. auri. part. 2. lib. 15. cap. 8. n. 4. vbi refert Hierosolymam vsque ad tempora Iustiniani Augusti Episcopum habuisse, nulla, vel modicæ dignitatis prerogatis. Imperante autem illo Principe conuectam fuisse Synodum generalem Constantinopolim sub Vigilio Papæ, & Elia Concilii Constantinopolitano Patriarcha, & Apollinario Patriarcha Alexandrino, & Eustachio Patriarcha Antiocheno, & in illa inter alia placuisse honore Patriarchali donandam Sedem Hierosolymitanam. Et quia eunius inter fines, & limites erat Patriarchatus Antiochiæ, & Alexandriæ, nec illi essent sufficere Episcopi suffraganei, ex comuni omnium consensu ab vtroque Patriarchatu vicino placuit eam decerpere, & ut in formam Patriarchatus aliorum ille ordinaretur Ecclesiæ fidei subiectus.

Ea tunc quatuor fuerunt et subiecti Archiepiscopi, ut refert Redoan. de simonia mensali, p. 1. c. 16. n. 16.

non. 10. quoniam duo aorea suffraganei erant Antiocheni, alij verò duo Alexandrini, quod ex testimonio Guillelmi Tyti Metropolitæ obsecrauit Raymundus Rossus in duplicat. in parvum Molinæ pro Poot. Max. fol. 3. col. 1. & explicans locum ipsius Tyti de bello sacro lib. 14. cap. 12. obsecrauit Card. Bat. annual. Ecclesiarum. 7. anno Christi 553. Vigilijs Papæ anno 14. & Iustiniani Imp. anno 27. pag. 441. vers. alla illa, ubi ita ait: Tempore prædicti Principis, Iustiniani videlicet, congregata est Synodus generalis apud Constantinopolim tempore D. Vigilijs Papæ, Eusebii Constantinopolitani, Apollinaris Alexandrini, Pauli Demetrii Antiocheni, & Eusebii Hierosolymitani Patriarcharum super tribus capitulis, &c. In qua Synodo post alias populo Dei necessarias institutiones, quas pro tempore pto mulgandas decreuerat sanctiorum Patrum, qui ad eam conuenerat, auditis, prædictam Deo amabilem Hierosolymitanam honorat Ecclesiam, & eius Episcopo locum inter Patriarchas dante, communi sanxit voluntate, reuerentiam exhibens sanctæ Resurrectioni. Et quoniam prædicta Dei cultrix ciuitas quasi in limite Alexandrini & Antiocheni Patriarcharum erat, nec haberet, illi ubi ordinaret suffraganeos, unde nisi utrique Patriarchæ aliquid detraheret, visum est expedire ab utroque aliquid detrahere, vt eadem iuxta formam aliorum Patriarchatû ordinaret subiectis. Subtraxerunt ergo Antiocheno Cæsariensem & Scythopolitanum Metropoliticos: Alexandrino verò Rubensem, & Berythensem, item Metropoliticos: & quoniam iterum eundem Patriarchatum oportebat habere præter supra dictos Metropoliticos familiares suffraganeos, quos Greci Synellos vocant, subtraxerunt prædictis Metropoliticos quosdam Episcopos, & quosdam de nouo eiecerunt vsque ad vigesimum quintum. Hæc ex dicto Guillelmo Tyro refert Card. Baron. citata loco, addens hæc c. Jena reperisse scripta in Bibliotheca Vaticana in codice, cui est titulus, Liber censuum.

Non ulla Hierosolymitano Patriarchatus, quod voce Domini admoniti discipuli fuerint transferte, Ecclesiam Hierosolymitanam in ciuitatem quandam, cui nomen erat Pella, quod ex testimonijs Eusebii, & Epiphanijs factum fuisse refert Melch. Cano de locis Tineis, lib. 6. cap. 8. in folio, ad decimum, vers. quid si sentiant. & Card. Baro. ann. 1. annual. Ecclesia sub anno Christi 74. vers. quod igitur, quia responderet mutationem illam, seu translationem non in perpetuum, sed ad breue tantum tempus factam fuisse, quoad vsque videlicet ablata ex urbe sanctis, & iustis viris vindictæ celestis fieret locus, vt aduertit Euseb. Ecclesiastica historia lib. 3. cap. 5. quo fit vt eum statim Hierosolymam redierit, ab ea diuersisse ultra illum effectum, non videatur, iuxta es quæ adduco infra p. 2. alij. 55. n. 92. Maxime cum legamus vituperatum fuisse Philippum quandam ab Aphthomio declaratione, quod ex omnium barbarorum vilissima gentem ortum haberet, nempe ex Pella, vt obsecrauit Titus, de nobilit. cap. 52. num. 7.

Sequuntur Episcopales Sedes Hierosolymitanæ Archiepiscopo subiectæ.

Lidda	Diocæsarea
Luppe	Legionum
Afcalon	Capitolia
Gaza	Mautonenis
Mennas	Gedera
Diocletianopolis	Nazareth
Bergrobin	Thabor
Nesopolis	Cæsa, vel Ptesa
Sebaltea	Hadroga

Hierieunia	Aphra
Tiberiadis	Helem
Faran	Mons Syna
Helenopolis	Bethlem Episcopali honore à Paschale II. donante petente Baldaino Hierosolymit.

Sedes prima.

Cæsarea Palestinæ, ubi Angelus petecussit Regem Herodem, & sanctus Petrus baptizauit Cotenilium Centurionem, Vrbis fuit olim celeberrima, metææ nobilis, vulgò Chatfar, inret Acotem & Ioppem situm habuit. Sub qua Sedes inter Episcopatus viginti.

Dora	Onas
Antipatrida	Sotutis
Iamnia	Raphios
Nicopolis	Regium Aparos
Regium Hierico	Elthomafon
Regium Lias	Triconias
Azolos	Taxus
Hiarialias	Saltum
Afotus	Constantinianus,
Hippum	

Sedes secunda.

Scythopolis, vulgò Bethfar, Vrbis in Iudæa, & Galilæa confinibus ad Iordanum flumem nobilis existit. Sub qua sunt Episcopatus decem.

Capitolados	Terraconias
Mitu	Clima
Gadaron	Galania
Pelon	Comenas
Philippus	Scythopolis.

Sedes tertia.

Ruina, quæ à Ptolomæo in Syria deserta ponitur, sub qua sunt Episcopatus duodecim.

Augustopolis	Zota
Atindilla	Vitofia
Carali	Pentacomia
Hierapolis	Mamapfon
Memidusa	Mioromias
Eluris	Saltum Hieracone.

Sedes quarta.

Berytus Phœnicis Libani Metropolim esse constat ex vetustis Geographis. Sub qua sunt Episcopatus xxxv.

Adraffon	Enaeomias
Dias	Comogannas
Medanon	Comogeros
Hieraffon	Comofanis
Nein	Comis
Philadelphia	Mahederon
Hierapolis	Comoteatos
Phenustua	Comiscopion
Eluos	Comis Iulianus
Neapolis	Comispigmarathon
Philippopolis	Comis Petius
Dionysius	Comis Anathon
Constantianis	Comis Neothia
Peotacomias	Climas anatalisqoeuiffimè
Tricomias	Comia Anochis
Conafados	Comis Tralicoes
Saltum Veaneos	Comia Nepbdomoa.
Hexacomias	

CAPVT VII.

De Patriarchâ minoribus.

SVMMARYM.

1. Patriarcha minoris qui.
2. Patriarcha minoris vnde Latine sunt fix.

- 3 *Aquileiensis Patriarcha curia dictus?*
- 4 *Gradenfis Patriarcha ubi fiat mentio ostenditur.*
- 5 *Gradenfis ciuitatis descriptio.*
- 6 *Gradensem Patriarchatum Nicolaus V. ad incluyam Venetiarum ciuitatem transtulit.*
- 7 *Venetiarum Primus Patriarcha creatus fuit B. Laurentium Insignium, à quo Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit.*
- 8 *Congregatio Canoniceorum S. Ioannis Euangeliste in regno Portugalia B. Laurentium Insignium parentem, fundatoremque suum agnoscit.*
- 9 *Buricanus Patriarcha ubi fiat mentio, ostenditur.*
- 10 *Pisanus Archiepiscopus quare praeuinciarum Primus dicatur ostenditur.*
- 11 *Pisana ciuitati Episcopatus antiquissimus est.*
- 12 *Sardania, an uero Corsica dicatur Primus Pisanus Archiepiscopus ostenditur.*
- 13 *Toletanus Archiepiscopus inter Patriarchas inferioris gradus qui ponant, ostenditur.*
- 14 *Toletanus Archiepiscopus ex privilegio Marini V. Summi Pont. gaudet prerogatiua ueris Patriarchae concessa.*
- 15 *Disce quomodo libet, uinculū est, & omnes casus comprehendit.*
- 16 *Privilegia habent ad instar aliorum privilegiati, habet etiam illud privilegium, quod privilegium instar alterius obtinet.*
- 17 *Toletum Vrbis Regia, & quasi altera Roma in exaltatione capis nominari.*

PRATER quatuor primarios & maximos Patriarchas, de quibus egimus in Caputulis praecedentibus, alij sunt minores: nam scilicet Armeniorum tres habent Patriarchas, unus eorum residet in Silicia, & Armenia minore, secundus in Armenia maiore, tertius quem obo Patriarcham, sed *habibair* appellant, praesidet in Russia Prouincia Polonotum. Vnicum etiam Patriarcham habent Maronitae, qui commoratur & praesidet in Syria in Monte Libano. Habent etiam Aethiopes unum Patriarcham, qui sedem suam habet in coria Magni Imperatoris Speciosi Ioannis & vocatur Patriarcha Aethiopsorum, & confirmatur à Patriarcha Alexandino. Est etiam secta Cophorum, qui simul cum Baptilino Circumscisionem tenent & retinent, & duos habent Patriarchas, quorum vnus commoratur in Magno Cayto Aegypti, alter uero apud Aethiopes. Secta quoque Iacobitarum, qui Sanctissimum Thioitatem negant, duobus Patriarchis patet, quorum vnus in Cayto residet, alter in Syria, videlicet in Vrbe Damasco.

- 1 *Sext tamen inter Latinos connumerantur Patriarchae minores, qui vel Romani Pont. indulgentia, vel inueterata consuetudine Patriarchale nomen veedicatori, Aquileiensis, Caetariensis, Gradenfis, Buricanus, Pisanus, & Toletanus, Tacobat. de Concl. lib. 1. ex num. 254. Vgonius de praesentia Patriarchali qum. 11. tractatum Doctorum pag. 285. uersa. Anastas. Germon de Sacrament. inuener. lib. 3. cap. 7. Homobon. de bonis de humana uita statibus p. 1. cap. 6. statim in princip. Fillius. tract. 41. de beneficiis, cap. 2. num. 11. Lotter. de re benef. lib. 1. quaest. 9. n. 31.*

De Aquileiensi Patriarcha agit text. in cap. *nunc uero* §. 9. 3. Nam ante Loogobardorum in Italiam auentum, qui accidit anno salutis 566. Aquileiensis Archiepiscopus more Graecorum & Orientalium Patriarcha nominabatur, & tunc oribus uero Loogobardis primo aduocato Alboisus eorum Rex Aquileiam cepit, propter quod Aquileiensis Sedem

hinc iode mutauit, & tandem in Vrbe Venetiarum permansit. Vide illustriss. D. Acusiam de primas Ecc. Bracharen. cap. 4. num. 18.

De Gradenfi Patriarcha meminit Vrbanius II. in cap. *trabescant* 31. dist. & Czeleslin. III. in cap. *ex litteris*. de officio deleg. 7. Gradenfis ciuitas breui ambitu clauditur, palatibusque & flumine circumscripta, si demas piscatores homines, vix hodie viros habet incolas, vt qui duorum millium numerum aegre expleant, nihilque habet insigne antiquitatis, aut splendoris argumentum, praeter ciuium germanam, & aetate seculo consentaneam simplicitatem, & innocentiam, ubi nec factiosus, nec uere alias morum coruptelas conspicias: ita acceperit à Franciscis Auaris Voeto testet Anastas. Germon. dist. lib. 3. cap. 7. num. 3. & 6. Sed propter huius ciuitatis aetiam inueteratam hunc Patriarchatum de anno 1431. Nicolaus Pontifex Max. eiusdem nominis V. ad incluyam Venetiarum ciuitatem transtulit, quae antea per annos sexcentos septuaginta nouem in eia Episcopum habuerat, vt illam maioris dignitatis prerogatiua decoraret, & ideo tam hodie nunc vocatur Patriarcha Gradenfis, sed Venetiarum, ita Gig. in *trall. de residentia Episcoporum* cap. 13. num. 12. Dionys. Paul. de uera quatuor Patriarchalium Sedium esset. cap. 2. 4. num. 34. Nec obstat quod dicit gloss. *verh. singulas* in cap. in illis 80. dist. nempe Patriarcham Gradensem non esse Patriarcham Venetiarum, cum locus Gradi multum differat à Venetiis, quia respondetur postea illis temporibus Nicolaum V. uindictae Patriarchatum Graden. & Episcopatum Voecetiarum, de cuius Patriarchatus institutione Iacob Bern. Iostolianus in *sum. de Venetorum gestu historia* lib. 12. sic ait: *Caetera igitur Synodus totius Cleri populi, assensibus Duce, & Patriarcha primus creatum Episcopum Obelatum Enesary, Tribunum Matheumacum filium. Constituit autem Episcopali sedem in insula Castellana, qua, vt antea diximus, Olimus appellabatur, unde & Episcopo Castellani semper nomen mansit. Vrsus Patriarchatus, qui cum Episcopatum tertio tenens loco, Eclesiam exstitit, qua nunc exstat, dignam ciuitatis & Episcopi eam Beatissimo Petro Apostolo dicantibus perseverant donec aetate nostra Nicolaus V. Pontifex Max. Patriarchali titulo aucti transtulit eum Gradenfis Ecclesiae dignitatem in haec Venetiarum urbem. Approposito quoque titulo & Gradenfi, & Castellano. Primum à Venetiarum Patriarcham creatum Laurentium Insignium, qui uicinis moriensque multis clarus miraculis. Translato fella est anno 1431. anno Idus Octobris. Haec in d. historia. Hic fuit ille B. Laurentius Insignianus, Ordinis Czeleslini, uix sanctitate, miraculorum, & sinceræ eruditionis gloria clarissimus, à quo 7 Congregatio S. Georgij in Alga apud Venetiam initium sumpsit, quem etiam parentem, & fundatorem suum agnoscit Congregatio eorundem Canonicoorum S. Ioannis Euangelistae in nostro Loistis Regno, & habetur in eius officio recitando in dictis Congregationibus ex iudicio Clementis VIII. felicitate record. die 8. Ianuarij Aduertete tamen oportet in errore lapsos fuisse Ioa. Monsaigum in *trall. de auctoritate magni consilij*, a. 30. & Albertic. de Rosate in *rub. ff. de statu hominum*, num. 11. in *vers. in Thysia*, aliterentis Patriarcham Gradensem, vnum esse ex quatuor praecipuis Orbis Patriarchis, quos vltra 12. tit. 5. part. 1. & ibi Gregor. Lop. in *gloss. verh. qui se hanc Patriarcham*, expresse reprehendunt Rodou. de *summa mentali* p. 1. r. 16. num. 5. & 6. & post illum Dionys. Paulus d. c. 2. m. 31. & colligitur ex adductis supra hoc *rad. tit. cap. 1. num. 1.* ubi ostendi ex communis ac receptae Iuriscoisultorum schola vetos ac praecipuos vniuersi*

universi Orbis Patriarchas post Romanum Pontificem esse, Constantinopolitanum scilicet, Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum.

Patriarcha Indiarum, seu novi Orbis dignitas et electa sui a felic. record. Paulo III. ut refert Gual. ad reg. 8. *Concl. gloss. 41. num. 1. q. infim.* Et his nostris temporibus creatus fuit Patriarcha Aethiopiae Ioannes Nonius Bartheus Lusitanus, ut refert Sebastian. *Carlin. de ecclesia hierarchia. p. 1. dist. 4. p. 3. num. 1.* Et quatuor illi solum retinenti hodie Patriarchae nomen, ceteri vero infra referendi Primates dicuntur, non Patriarchae, eo vel maxime, quia primas tenent ciuitates. Galp. Statius *de antiquis. Luffi. cap. 64. num. 7.* D. Acuña *ad cap. 1. num. 1. dist. 99.*

9 De Bituricensi Patriarcha mentio fit in *cap. conuictus. g. 4. p. 3.* ubi apud Romanum Pont. querebatur Narboensis Archiepiscopus, quod Bituricensis tanquam Primas & Patriarcha ipso iure Clericos ad tribunal suum venire compelleret, ubi Nicolaus II. vocat Archiepiscopum Bituricensem Primatem, & Patriarcham, hoc est, primae Sedis Episcopum, Albem. *in rub. de statu hominum. col. ult. dicit* Archiepiscopum Bituricensem esse Primatem in Prouincia Burdegalenſi, Cardo. Alexand. *in cap. de finium. 12. dist. 2.* Bituricensem poſit primum Patriarcham post quatuor antiquos Patriarchas Nicol. Boët. *in addit. ad tract. de auctoritate & praeminentia magni Conſil. p. 1. num. 14.* ait Bituricensem esse Primatem in Burdegalenſi prouincia, & probat ex *cap. ult. de maioris. & obed. & cap. ult. de delatione. & cap. ult. de dol. & contum.* & esse Primatem in prouincia Narboensis ex *d. cap. conuictus*, & habere sub ſe quatuor Metropolitanos, videlicet Burdegalenſem, Narbonenſem, Auxitanum, & Tholoſanum, & vndeſcit, vel duodecim ſuffraganeos.

De Cantuarienſi facit verbum *gloſ. verb. Archiepiſ. in c. Clerus. 22. dist. 1.* & refert Illuſtriſſ. D. Rodericus à Cunha *in hyst. Eccl. Episc. Portugales. p. 1. c. 6. pag. 77.* de ſine, quod olim ioret Archiepiscopos Cantuariensem, & Eboracensem super Primatiae iute io Anglico Regno magna fuerat contentio, & quod pro Cantuarienſi melius ſeuebatur, licet olim vſque ad annum 1447. Eboracenſis Scotiae Primatum obtinuerit, vt refert Leſſi. *lib. 8. de rebus Sctor.*

10 De Piſano Archiepiscopo quod fit Primas, tradunt addit. margin. ad *gloſ. in cap. de finium. 22. dist. 1.* ubi Archid. & Domin. idem Domin. in *c. Clerus. n. 10. in gloſ. Primatum dist. 12.* Przpoſ. in *cap. Censura. 9. Episcopus sub n. 5. dist. 1.* Turret. in *cap. prouincia. verſ. ſed inſurgit quod. dist. 99.* Caſſan. in *catalogo gloria mundi p. 4. conſid. 19.* in ſine. Boët. *de ordine & praecedentia gradu. p. 1. n. 13. & de auctoritate magni Conſilij num. 54.* Paulin. *de officio & poſtate Capituli. p. 1. c. 13.* Calceſ. *de equiſ. dignitate. n. 94.* Petr. Greg. *ſynag. in rub. 15. cap. 10. n. 30. in ſine.* Giſ. *de reſid. Episcoporum. g. 18. n. 10.* Marc. Anton. Cuch. *in ſic. Iuris Canon. lib. 1. tit. 3.* Sbaroz *de Vicaria Episcopali. l. 1. g. 1. n. 24. & 25.* Anaſt. Germoo. *d. cap. 7. n. 8.* Gonzal. *ad reg. 8. Concl. gloſ. 41. n. 14.* D. Roderic. à Cunha *d. cap. 6. pag. 75.* Verum, quia haec de ſe variant Doctores, oon erit à propoſito noſtro alienum, vt aliquid de eo agamus, cum in exquirenda ſui Primatus ratione apud quosdam eſſet exorta dubitatio: pro eius ſolutione à

11 primordiis repentes aduertendum duximus, quod Piſanae ciuitatis Episcopatum antiquiſſimum eſſe, Gaudentis eodem Piſanus Episcopus ann. 113. in Concilio penes Melchiam Papam nominat, & Landulpho Piſano Episcopo, eiusque ſucceſſoribus electis annum 1078. Gregor. VII. vices ſuas commiſit in inſula Corſica, & pro labore, quem primus

in ea reſtituenda ad Romane Eccleſiae dominium ſuſcepit, medietatem, duobus vero cius ſucceſſoribus quartam partem omoiū redituum largitus eſſe: arces tamen ſub diſione Romano Eccleſiae reſtituit, quorum cuſtodes illis, ſi neceſſitas exegerit, vult obedire, vt conſtat ex *lib. 6. epist. Gregor. VII. epist. 12.* Poſtmodum Vrbano II. Conſtit. ſua, incip. *Vrbano Episcopus, Dat. Bononiæ 3. Kal. Iunij ann. 1091.* *Pontificatus ſui 4. de praeſ. Gregorio VII. & de Landulpho Episcopo mentionem faciens, ita ait:* quia multis ſanditatem obſequijs Piſanorum gloria nobilitas Romana ſibi Eccleſiam ſecit obnoxiam, praedictam inſulam de conſilio Clericorum Cardinalium, aliorumque fidelium Piſanae Eccleſiae commiſiſi, & conſecrauiſi, ea conditione inſeruiſi, vt per annos ſigillas libras quinquaginta Lucana moneta Lateranenſi Palatin perſolueret. Deinde anno ſequenti 1092. idem Vrbano alia ſua Conſtit. ſub Dat. Anagnin per manus Ioannis S. R. E. Diaconi Card. Episcopum Piſanum in Archiepiscopum promouit, palliumque conceſſit, cum ſuppoſitione omnium Episcoporum Corſicae, & vt in ea Metropolitano, & in Sardinia Sedis Apoſt. Legatus cum perpetua ſucceſſione eſſet. Sed Caius II. quoad ſuppoſitionem Episcoporum Corſicae inſtantibus Genueſibus ſadum Vrbani reuocauit. Inſurgunt Piſani, & ab Honorio II. Genueſium ſpecta contradiſtione reſtitutionem obtinuerunt, vt conſtat ex Conſtit. ipſius Honorij Dat. Lateran. per manus Atmrici Sanctae Romanae Eccleſiae Diaconi, & Cancellarij 12. *Kalend. Aug. ann. 1116.* Pontificatus ſui ſecundo. Verum, quia huius rei ſumma occasione bella inter Piſanos, & Genueſes mouebantur, vnde caedes, incendia, & multae Chriſtianorum captiuitates peccatis exigentibus oriebantur. Robertus Archiepiscopus Piſanus ceſſit Genueſibus res Corſicae Episcopatus, remanentibus ſibi alijs tribus, ſcilicet Alerienſi, Aiaenſi, & Sagoneſi. Vnde Innocentius Secundus ann. 1187. in recompensationem trium ſubtrahentium Episcoporum Corſicae, Baldino Piſano Archiepiscopo cum varijs alijs priuilegijs ampliando conceſſit in iudicatu Gallie in Sardinia Episcopatus duos, ſcilicet Carſellenſem, & Cluſatenſem, & demum Episcopatum Populonij ſupponens eos Piſano Archiepiscopo tanquam eorum Metropolitano, & legationem Sardiniae ab Vrbano II. conceſſam confirmauit, & Primatum ſuper prouincia Turritana Sardiniae dedit, quod & demum fuit confirmatum per Eugenium Tertium ann. 1146. & Adrianum Quartum ann. 1156. Et Alexander Tertius priuilegio ſuo Pontificali aſſeruato in archiuo publico reformationum ciuitatis Florentiae *Dat. Anagn. per manus Gratiani Sanctae Romanae Eccleſiae Subdiaconi, & notarij 3. Id. Aprilis ann. 1167.* Pontificatus ſui ſeptimo, ampliando conceſſit Vbaldo Piſano Archiepiscopo Primatum quoque praeſertur turritanam prouinciam etiam ſuper Calatitanam, & Alboreſem in dicta inſula Sardiniae, & cetera per anteriores Pontifices data confirmauit, quod & poſtmodum fecit Locius Tertius ann. 1181. Vrbano Tertius ann. 1186. Celeſtinius Tertius ann. 1191. & Innocentius Tertius, ann. 1198. prout conſtat ex libro *ann. 6. Epistolatum*, qui aſſeruato in bibliotheca Vaticana *epist. 110.* Turritano Archiepiscopo ſcribens poſt alia ſic ait: *Aſſenti autem, vel alio tempore veniemus ſcilicet Piſano Archiepiscopo inueni tenebatur auctoritate legationis aliquatenus reſpondere, auctoritate vero Primatus non plus poſſet in prouincia Turritiana, quam Primatus vniuerſis eccleſiis Canonica ſanſtione.* Similiter etiam Honorius Tertius ann. 1177. ſcribens Archiepiscopo, & Epi

& Episcopis, ac oobilibus vris Turritan. & Gallure. Iudicibus, aliisque oobilibus per Sardiniam constitutis, eisdem monet quatenus eidem Pisano Archiepiscopo io illis, quæ in prædicta terra sibi sunt ab Apostolica Sede tanquam Primati suo, & Apostolice Sedis Legato concessa, debitum honorem, & teuerentiam impendant, eiusque Gloribus monitis eant deuoat, ac humiliter obedire, & habetur in libro primo Epistoliarum Hooorij Terrij, qui asseruat in Bibliotheca Vaticanæ pag. 215. Quibus priuilegiis, & concessionibus Pisani Archiepiscopi enial suæ Primariæ iure semper vbi fuerint possessores adus facientes, vt fecit Federicus Pisana Archiepiscopus ann. 1265. qui Insulam Sardinie visitauit. Et Archiepiscopus Ioannes an. 1302. qui Archiepiscopum Guatelinensem ex Sardinia citauit. Et Pisanus Archiepiscopus, qui an. 1400. Ecclesiam S. Marie ex diocesi Turritana conuulit. Sed vltra litteras Apostolicas, & priuilegia supradicta, Rofedus Beneuentanus, qui vixit de ann. 1215. & viuia permāsit etiam longo tempore post compilationem Decretalium Gregorij IX. cum fuerit Adeuatus in causa Primariæ, de qua in c. fin. de dilatione vt habet in suo opere in tit. de iuribus, qua competant Prælate, n. 2. dicit, quod Archiepiscopus Pisanus est Primas Sardinie. Vide quæ post primam huius tract. impressionem diximus in coll. ad c. si diligenti ex n. 3. de prescript.

- 13 Toletanum Archiepiscopum inter Patriarchus inferioris gradus ponunt Specul. rit. de dispensat. §. sunt quoniam, vers. Et nota quod Primas, Matth. Vgoni. de prestantia Patriarchatus dignitate tom. 1. tra. 1. illatum Dilectum pag. mibi 184. Anast. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 7. n. 7. Filesc. de sacra Episcop. ant. cap. 9. §. 7. fol. 109. me citato in hoc loco Alzed. de prelatibus Episc. dignit. p. 1. cap. 10. n. 42. Verum ¶ Toletanus Archiepiscopus non vt ceteros inferioris gradus Patriarchas, sed plos vltra, & veluti veros, & primarios ex priuilegio Summorum Pontificum sibi concessis habendos esse contendunt aliqui, præcipue ex speciali indulto Martini Quinti, incip. *Martinus, Kalend. Aprilis anno Domini 1412.* & sibi Pontificatus vndecio, qui prædecessorum suorum vestigia sequutos, declarauit Toletanum Archiepiscopum priuilegiis veris Patriarchis concessis fuis, his verbis: *Necnon omnibus, & singulis prerogatiuis, priuilegiis, & insigniis, quæ dictis Patriarchis quomodolibet competere pnerant, vni & eandem libere huiusque posse.* Cuius meminit Catholicus Rex Ioannes II. in litteris ad Alphonsum Carthaginensem Episcopum Burgensem missis anno Domini 1448. vbi ita habetur: *El dicho Papa Martin V. confinio, & decernio, que el dicho Don Juan Arcebispo de Toledo, y sus sucesores igualmente sin otra diferencia padiesen gozar, y gozassen de las insignias, y prerogatiuis, y priuilegios, que a los Patriarchas en qualquier manera puden competere, &c.* refert Garfia de Loayia in collectione Censurarum *Hispania in decreto Gonsalmeri Regis* pag. 296. Vnde aperte colligitur ex citatis verbis dicti indulti Tolerano Archiepiscopo competere priuilegia quauit veris Patriarchis concessa ex dictione
- 15 illa ¶ quomodolibet, quæ vniuersalis est, & omnes calius comprehendit, omneque distribui. Rebuff. in comment. ad Litterarum 11. vers. quomodolibet ff. de verborum signific. Cened. practicearum, & canon. quest. singul. 95. m. 3. & 5. Deinde etiam eidem Toletano competere vigore dicti indulti non solum priuilegia, & prerogatiue dictis veris Patriarchis concessis, sed etiam illæ, quas insitit alicuius obtinebant, quia ¶ habens priuilegium ad insitit alicuius priuilegiati, habet etiam illud priuilegium, quod priuilegiatus

toftar alterius obtinet, Oldrad. conf. 300. Mandof. in tract. de priuilegiis ad instig. §. 1. n. 9. Suaz. de legibus lib. 8. c. 15. m. 2. Illud tamen in præsentiarum aduertendum duximus, lo omnibus priuilegiis Toletanæ Ecclesiæ concessis oppositam esse clausulam tacite, vel expresse *saluo iure Metropolitano*, &c. vnde constat (prout infra c. 8. num. 71. cum sequentibus probabimus) Summos Pontifices noluisse præiudicare iori quæsiro alicui Prælati, non ex priuilegio, sed de iure, antiquitate, & ratione habenti fundatam institutionem, prout habent Brachatenfes Archiepiscopi sopet primati in Regnis Hispaniarum, eodem cap. 8. habetur, apertè ostendentes à principio nascentis Ecclesiæ, institutione S. Iacobi Apostoli Brachatenfis in ciuitate Primatiis radices egisse, constituto in ea primo totius Hispaniæ Episcopo, constructa prima Ecclesiæ, & sancti Eusegij prima habita prædicatione.

Ratio autem quare Toletanæ Ecclesiæ aliqua fuerunt à Summis Pontificibus concessa priuilegia, ea est, quia ¶ Toletanus Verba Regis erat, & Regum Gothorum Sedes, quorum precibus Summi Pontifices maximis gratiis decorant, quas prosequitur Francisc. de Pisa in la historia de Toledo lib. 4. cap. 17. ac alia lo locis immo & ipsa Verba Toletana ob hoc dicebatur Romana, quasi secunda Roma in exaltatione, vt demonstrare videntur verba lib. 1. in proemio libri furi iudicium, vbi dum agitur de Regis electione facienda in ciuitate Toletana, vel in ea, vbi prædecessoris mors contigisset, in hæc verba prorupit: *Danco stabilem, que de aquo adelanta las Reges debon ser elegidos en la ciudad de Roma, è en aquel lugar donde morio el vno Rey, &c.* ex qua obferuatur Spin in specula reformatione §. 19. princip. n. 73. Molina de primis lib. 1. c. 2. n. 15. licet prædicta verba (fortan melius) aliter legant, & intelligant Alphons. à Villadieg. in scholiis ad eand. l. 1. n. 19. Molin. in annot. ad d. cap. 1. m. 1. Gutier. pract. lib. 3. quest. 13. n. 51. Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 18. n. 254. Deinde id ipsum videtur deduci ex verbis furi de Sobrarbe, ibi, *El Rey en Roma, è en ciudad Metropolitana de Archbispo, è Cathedral de Obispo*, vt refert Ambrosio de Morales in compendio generalis historia lib. 1. cap. 2.

Denique id ipsum colligi videtur ex vita sancti 18 Ildefonsi apud Surtum tom. 1. de vigeſima tertia Ianuarij, vbi quatenus ostenditur D. Ildefonsum Archiepiscopum electum fuisse, & Toletanam Sedem incomparabili sanctitate, simul argue eximia doctoria illustrasse, sic dicitur: *Deinde post multum tempore decedente S. Eugenio Regalia violentia Toleroem deducitur, atque ibidem Pontifex subrogatur, cuius statim virtus emulata a in sede Romana resulsit, & veluti sacula vigia ardens omnium Hispanie perlustrauit.* Hinc etiam, quia Roma, Verba Regia dicebatur, l. si deus c. 6. hoc amplius ff. de excus. tutorum, vbi dom Modestinus doceret Romæ philosophantes munus tum tutelarium excusationem habere, bulus exemptionis ratioe reddens, sic ait: *horum sanctorum illam potest qui rationem offerre, quid cum communis sit & existimetur patria Regia Vrbs, a quoniam est eam, qui in sua patria se vident præbent, ac immunitatem frui, vbi docet glof. verb. Roma, glof. etiam verb. antenor. in antea. vt Ecclesia Romana cens. an. gaudent præfer. collat. 1. quem titulum Toletana ciuitas à Romana mortuata fuerit, dum Regia ciuitas nominari incipit, ut ad aliud propositum annotatit Balthasar de Americo de potestate in se ipsum lib. 2. cap. 1. §. 3. n. 23. vers. hinc interpretatur, cum num. seq.*

Verum licet prædicti Archiepiscopi lato modo 19 Patriarchæ nuncupati possint, istud tamen tantum sunt Primates, Aquileensi, & Gradensi exceptis.

Quare in Occidenti absque vilo dubio, & contentione Primates appellatur, videlicet in Polonia Gnesiensis, in Vngaria Strigonenſis, in Germania olim Magdeburgensis, hodie Salsburgensis, in Hibernia Armaeanus, in Africa Cathaginenſis, presertim Hauriff. D. Roderic. à Cunha in *historia ecclesiast. Episcop. Portugalens. p. 1. c. 6. pag. 73. versus Primates*. In Gallia vero, & Hispania non constat qui sine lite Primates extent: nam quoad Gallos in prouincia Aquitaniz inter Archiepiscopos Bituricensem, & Bordegalensem, contentio magna extat, cuius meminit D. Roderic. à Cunha. ubi *suprà*. & de Bituricensi diximus n. 9. In prouincia Senonenſi elioſtem Regni his quoque pendet super eodem Primatiz iure inter Archiepiscopos Lugdunenſem, & Senonenſem, cuius etiam meminit idem D. Roderic. à Cunha *citato loco pag. 74*. In Italia in Primas sit Archiepiscopus Pisanus dixi *suprà* num. 10. In Hispania antiqua controverſia est inter Bracharenſem, & Toletanum Archiepiscopos, sed quicquid melius ius foueat, ex proſeſſo tractari infra hoc tit. 3. cap. seq.

CAPVT VIII.

De Primatu sancte Ecclesie Bracharenſis in tota Hispania, et eius mirabili erectione.

SYMMARIVM.

- 1 Origo & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, ut quo tempore clarior obſeruari naminis fuerint sine fraude pateat.
- 2 Nihil maiori encomio extollitur in populo, quam originem antiquum sui praeberet.
- 3 Interamnenſis Regio, Duriminea appellata, quod Durio & Minio fluminibus intercluditur amantate celebrerrima.
- 4 Romani prope Liman fluminem castra ponentes illum Lechem dixerunt, quod ibi ſecutus laiceis & longa patria potuerunt obſistere.
- 5 Brachara à Cathaginenſibus illic apulſi, & ab Hnonſenſi relicti inſulium ſumpſi, à flumio Africa, Brapada, cognominata.
- 6 Anguſta ſitula ab Anguſto Imperatore ſibi inſeſſito Brachara cohaeſta ſua.
- 7 Brachara diuini appellatur ex magnitudine, & antiſſima negociatione.
- 8 Brachara habuit vnum & ſeptem conuentibus iocundici Hispania.
- 9 Flamini, preſeflamini, archeflamini in iudiciis conuentibus ad ſua ſacrificia peragenda Ethnici ſoliti erant conſistere.
- 10 S. Petrus Apoſtolus in tribu in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamini, & prima iudicia poſtea inſtituit, ut Primates praeficeret.
- 11 Bracharenſis ciuitas caput Prouincia iudicio conuenit ornata Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo prima Sedis, ſecundum dignitatem gradu à S. Petro conſtitutus adepti eſt.
- 12 Brachara deſcriptio Georgy Bracuy reſertur.
- 13 Bracharenſis Senatus ex longiſſima conſuetudine inſulium ſumpſi.
- 14 Bracharenſis ſiſtragani qui.
- 15 Vicarius quingie in quingie dioceſis prouinciis rituales creat Bracharenſis Archiepiſcopus.
- 16 Bracharenſis Archiepiſcopus temporalem habet iuriſdictionem circa omnes iudices annos decernit, magiſtratus, & ſcribas.
- 17 Cauſa ciuiles quatuordecimque graues in ampliffimo

Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione concluduntur, criminales vero per appellationem ad Regiam iuriſdictionem deſeruntur.

- 18 Laudatur DD. Senatus Bracharenſis.
- 19 Sedes Eccleſiae poſter debetur priori in Fide recipienda.
- 20 Apoſtoli paſtori ac ſublimiori gradu, & premio gloria fruuntur, quia priores in Fide recipienda extiterunt.
- 21 D. Petrus primus Bracharenſis Epicoſcopum diuinitus creatum à S. Iacobo Apoſt. qui multis iam ſeculis deſunctus fuerat, & ad tam praeclarum munus abundantia à mortuis ſuſcitatus.
- 22 Fragmentum quoddam S. Aſthaniſy reſertur.
- 23 Diſcipuli, quos S. Iacobus in Hiſpania habuit, nominantur.
- 24 D. Petrus primus Bracharenſis Epicoſcopum, quem S. Iacobus ſuſcitauit, et cum in Bracharenſi ſede collocaret, ſuit Antiquus Propheta, cui nomen Samuel, vel Malachiaſtilus Vria Propheta, de quo Hier. c. 26.
- 25 Samuel hic venit cum tranſiſſet, et in Hiſpaniam duxit Nabucardon, vel Pyrrhus Hiſpaniarum praefecto ante aduentum D. Iacobi 614. annis.
- 26 Petrus Diſcipulus inſtituit.
- 27 S. Iacobus cum in Hiſpaniam appropriauit primam Fidei plantationem in Gallecia prouincia fecit, quam poſtea poſt obitum ſuum ad ſui corporis depoſitionem elegit.
- 28 Hiſtoria Compoſtellana atteſtatur de miraculoſa naturae delatione ad Iriſentem portum cum corpore S. Iacobi, reſertur.
- 29 Doctores reſertuntur de aduentu S. Iacobi in Hiſpaniam atteſtationes.
- 30 Chriſtus Dominus paſſus eſt completis 33. annis, tribus menſibus, & aliquibus diebus.
- 31 S. Iacobus Apoſtolus in Hiſpaniam venit tribus, vel quatuor annis poſt Chriſti paſſionem, antequam ceteri Apoſtoli diſcederent.
- 32 S. Iacobus primum ad Iriſentem portum in Gallecia apulſus, ibique inſtituit primum Epicoſcopum Brachara S. Petrum.
- 33 S. Iacobus ad Hieroſolymam rediens ibi Martyry palmam conſequutus fuit an. 44. quo etiam Beatus Petrus, quem primum Brachara Epicoſcopum reliquerat, paſſus eſt.
- 34 Dies Martyry Beati Petri fuit 26. Aprilis.
- 35 S. Iacobi Martyry dies 25. Martij ſolemnis fuit, qua & Chriſtus carnem humanam ſuſcepit, & paſſus eſt, & ideo tranſfertur in diem 25. Iulij, quia eo die inuentum fuit eius corpus.
- 36 Dies vinculorum S. Petri Apoſt. non celebratur eo die, quo accidit, propter ſolemnitatem Feſtiuitatis, in quo enenit, ſed die primo Auguſti, quo catena Roman ſua adducta.
- 37 Brachara primam S. Euangelij predicationem, primum Epicoſcopum, primamque totius Hiſpaniae Eccleſiam ex S. Iacobi inſu obtinuit.
- 38 S. Iacobus peragrat Gallecia parte, reliſſique Petro Bracharenſi Epicoſcopo, cum eum ad Hieroſolymam rediret, Aragonia regnum peruenit, ubi in Caſar-Auguſtana ciuitate Beatiffima Virgo adhuc in carne viuens illi apparuit.
- 39 Caſar-Auguſtana ciuitas primam Hiſpaniae Eccleſiam in honorem Beatiffima Virgine adhuc viuam obtinere meruit: Brachara vero in honorem inſignit Chriſti Domini, ac Beati Petri Apoſt. adhuc viuens Eccleſiam conſtituit prius obtinuit.
- 40 S. Petrus primus Brachara Epicoſcopus Martyry palmam conſequutus fuit an. Chriſti 44.
- 41 S. Baſilius ſecundus Brachara Epicoſcopus poſſus eſt an. 58.

156 De officio, & potestate Episcopi.

- 41 S. Onidium tertium Brachara Episc. passus est an. 65.
- 42 S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus à quo sit constitutus, non invenitur.
- 43 S. Eugenius antequam in primum Toletana Ecclesia Episcopum crearetur an. 94. vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum IV. in Galliam ad Evangelium predicandum.
- 45 Valdesius in avarum computatione decipitur.
- 46 S. Eugenius primus Toletana Ecclesia Episcopus secundum variam relationem martyris coronatur an. 97.
- 47 Reprobatur opinio dicentium tempore tantum Suenonum Regum Primatium in Bracharensi Ecclesia constituisse.
- 48 Primatia ius Bracharensi Ecclesia inest ex institutione sancti Jacobi.
- 49 Secularis potestas ad Ecclesia intra non potest manum adhibere.
- 50 Felix Brachara Archiepiscopus in invasione Maurorum cum 17. viris passus est.
- 51 Bracharensis Ecclesia non in totum Prælatu caruit illis temporibus, quibus Saraceni Hispaniam occupaverunt.
- 52 De Argemira Archiepiscopo Bracharen. mentis fit circa an. 861.
- 53 De Hero Archiepiscopo Bracharen. mentis fit circa an. 980.
- 54 Bracharensis Ecclesia licet Maurorum invasionibus Passore aliquando caruisset, in pristinum postea decem restituta, incensam, ac prout dormientem statim reasumpsit, quasi post invasionem rearsa ad Primitivalem dignitatem.
- 55 Concilium primum Bracharen. celebratum fuit anno post Christum natum 412.
- 56 Concilium secundum Bracharen. celebratum fuit in Vrbe Lucensi an. Domini 569.
- 57 Concilium Toletanum quod pro primo habetur tom. 1. Conciliorum celebratum fuit an. 450.
- 58 Regum, summorumque secularium causa ex Regis constitutione in Concilio solebant tractari.
- 59 Gothorum Reges in provincialibus & nationalibus Conciliis præfentes erant.
- 60 Concilium Toletanum celebrandum Reges in ea sedere habebant, congregati erant ad ipsorum supplicationem, & per eos solum invitati conveniebant Episcopi.
- 61 Dignitas maior in superscriptione, & prima voce designatur.
- 62 Dextera pars nobilior est.
- 63 Dignitatem maiorem non semper agniti ad dextram, vel sinistram sedere.
- 64 Episcopi ubi se subscribunt nomine provincie, quam sustinent, nationis & provincie attenditur dignitas, & nobilitas.
- 65 Episcopi frequentius in Conciliis solum secundum antiquitatem consecrationis transscribuntur.
- 66 Episcopi secundum sua consecrationis antiquitatem scribuntur, & sedent in Concilio Trid.
- 67 Bracharensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispanensem Ecclesiam transmissus fuerit ostenditur.
- 68 Privilegia si que sunt Primatia ius alicui Prælati concedentia, non operantur in tertio præiudicium.
- 69 Primatium Hispaniarum Toletana Ecclesia de iure competere potuerunt summis Pont.
- 70 Privilegium, seu gratia precibus non veris ipse iure sui nulla.
- 71 Privilegium concessum à summo Pont. intelligitur sine tertio præiudicio.
- 72 Confirmatio est iuris quasi corroboratio.
- 73 Confirmatio novam ius non tribuit, sed quod antea erat confirmat.

- 74 Nullum quod est confirmari non potest.
- 75 Confirmatio ex certa scientia an alium nullum confirmet ostenditur.
- 76 Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua ius est tenet rei confirmata.
- 77 Confirmatio ex certa scientia in tertio præiudicium nihil operatur.
- 78 Primatia contentis inter Archiepiscopos Bracharensem, & Toletanum, à quo tempore incipit ostenditur.
- 79 Bracharensis Ecclesia cur suam Primatia ius non sui præferant ostenditur.
- 80 Res omnes ad vicinum statum reduci debet.
- 81 Vicinus rei status in beneficiis infici debet.
- 82 D. Fr. Bartholomæus à martyribus Bracharensis Archiepiscopum eminenti virtute, & spectata fide ingressi Primatiali cruce orcella per Toletanum civitatem liberi decubant.
- 83 D. Fr. Alexius de Mense Bracharensi Archiepiscopum Primatiali Cruce Martiris sepulsum.
- 84 D. Alphonsus Hurtado de Mendoza vigilantissimus Bracharensis Ecclesia Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Pysipense Primatum sui ius defendit.
- 85 Illustrissimus D. D. Schaffhaus de Martes de Novibus sue Ecclesia ius acerrime defendit.

N I veta est Iuriconsulti tegola in l. 1. ff. de origine iuris, & in l. 1. ff. de verb. signific. quod in quibusque rebus principia maxime sunt spectanda tanquam quæ cuiusque rei portissima pars sint, veriosa in his certè dicenda potio, quæ sub versutis involucri magis sunt implexa, ideo omnes qui gentis, aut populi dignitatem explicare student, exponere impatiens eius originem, ac principia debeat, ut quo tempore elati, aut obsecuti nominis fuerint sine fraude pateat. Nihil enim maiori encomio extollitur in populis, quàm originem antiquam ois præbere, ut Vipsianus eloquens Iureconsultus in l. 1. ff. de censibus, Syriam partem ea laude exornat, nobilis regionibus, ferè saculorum antiquissima. Arcades igitur se sole, Luno, ac astris prius gloriabantur, ex Statio lib. 4. Thebaidæ,

Arcades hinc veteres astris, Lunæque priores.

Plura narrat in hoc proposito Turiquet, de nobilitate cap. 19. num. 21. & Plinius lib. 8. epistolam ad Maximum, ita eleganter exprimit. Revertere gloriam veterem, & hanc ipsam senectutem, que in homine venerabilis, in viribus sacra est. Et cum plures afferre possem, qui pro te sibi proposita principia semper altius petiverit, ne tamen longè à lemita discedere videat, eum præcipue quibuslibet sint obvia, Inrenens Bracharenis Ecclesie cum cæteris Hispaniarum relationem representare, non dignum solum, sed necessarium duxit illius initia repetere, & ut à loco incipiam, rei uatona expositura videtur.

In ameniori Regni Portugaliæ parte sita est Interamnenfis provincia, quæ Douminez appellamus, quod Durio, & Minio fluminibus intercluditur loci amenitate celeberrima. Quamvis enim olim Romani cum ad Lusitaniam oppugnandam venissent Minio superato ante Bracharense territorium quatuor leucis, prope Litum flutem castra posuerunt, loci amenitate capti, singulaque per otium contemplantæ per Elifcos campos & vireta Poëusum figmentis celeberrima spatia crediderunt, Lethem dixerunt fluvium, quod ibi securos latices, & longa patriæ potuerunt obliuia; si aduenie magis O. bis patte peragrata Interamnenfis regioni tercia-

rum principum Romæ obliiti delebantur, cur ergo Romæ habitans, nunquam meæ patriæ oblitus, eius honorem, laudes, & encomia verbis, & scriptis non proferam? Primam refero tibi Brachara sortem, quæ, si ad primariam Hispaniarum sortem spectemus, tantum alias inter caput coevis vber, quantum lenta fulent inter viburna cupressi. Non sum adeo inurbanus, ut non videam & agnoscam quantum me felicem reddiderit hæc Curia, quæ albo semper erit signanda calculo, ne villo nunquam tempore à memoria dilabatur: illud vero rogabo Superos, à quibus hoc mihi munus ex Dei gratia oblatum credo, ut prospero cursu ad finem ducant, quæ tam feliciter auspiciantur, nec imperfecto itinere destituant, quem semel placido lumine conspexerunt.

De hac Interamneni Provincia, ut aliis omiſſis hoc loco verba faciam, quæ referam? quæ etſi angustis ſimilis, videlicet quinquaginta quatuor miliaribus longitudine, triginta & sex latitudine circumſcripta ſit, ætiam tamen ſplendore & varietate longè latèſque parere notum ſit ſis, qui eam oculis perſtrarunt: in qua Collegiæ quinque, præter centum & quadraginta monaſteria diſcrſorum Ordinum diſtincta, & alias Eccleſias, quas Parochiales appellamus, quæ 1460. numerum excedunt ſuis Baptiſteriiſ aduſæ: amœnitatem verd non obſcuro vocis teſtimonio arguunt illi fontium petennium & voo. grauiſſimi decuſus. Sunt & flumina, portus maritimi, portus elegantiffimo lapide conſtructi, maxima ſecuris temperies, & omnium rerum fertilitas, ac ſecunditas, & alia multa, quæ cum ad rem noſtram hoc in loco non ſpectent, nequaquam poſſunt recenſeri, licet patrius amor nihil intactum relinquere, & omnia libenter proſequi voluiſſet, eûdem omnium ſocerarum nulla ſit artiſt, nulla ſanctior, quæ ea, quæ cum patria vnicuique noſtrum eſt, ut ait Cicero. Quod grauiſſimi viri magno, & exacto iudicio apud iſe medicantes & de conſilio eam adſoluere non deſiderant, quod Ariſtides Athenienſis opere illo egregio comprobauit, qui adhuc exulans in patriam reuerſus præclariffimam victoriam in bello contra Xerxem reperiſſuit. Non abſimile illud Camilli, qui exulans apud Ardeas, eûdem Galli hæc Vrbe incenſa Capitulum obſiderent, collecto tumultuario exercitu in eos iuit, & ſuos ciues obſidione liberauit.

Mihi in hac Interamnenſi Provincia ex optimis, piſſique parentibus naſci contigit; nam pater meus Licentiaſ Emmanuel Barboſa, vniageſimum circiter annum nunc agens, ibi eſt magna erga Deum pietate, & vite integritate memorabilis, qui ob inſignes animi ſui dotes, rectitudinem, & ſummam in vtroque iure, ac poſſioſibus litteris peritiam à Philippo Hiſpaniarum Rege Secundo in prædicta provincia Aduocatus Regius conſtitutus fuit, quo in munere obeundo, atque aliis arduis negotiis ſibi commiſſis cum ſumma integritate, & doctri-næ laude verſatus apud ſtudioſos, & inſignes viros non vulgarem ſibi vtiutis, & eruditionis formam comparauit. Teſtes ſunt duo illi libri in Ordinatione Regiæ Luſitanorum meaſ opera & diligencia in lucem editi. Teſtis vnus pro milibus eſt perilluſtris Dominus Senator Regius metiſſimus Doctor Gabriel Pereira à Caſtro noſtræ Luſitaniæ gentis decus, & ornamentum illius quondam celeberrimi iuriſconſulti, Regij patris Senatoris nobiliſſimi D. Franciſci de Caldas Petelæ, & Caſtro filius, in ſuis eruditiffimis deciſionibus tom. i. deciſ. 85. Ex filiis ego nato maior, qui dum puſſilis poet, & in cubabulis penè verſans Luſitapo oculatato idio-

Barboſa Epicoſo Pari I.

mate Latinam didici lingua m. Fuertur & alij filij, quorum vnus pius parens Beatiſſimæ Virginis Montis Carmeli, alterum Sanctiſſimæ Trinitatis religionibus, tanquam ſuorum fruſtuum præmiſſias obtulit, qui adhuc iuuenis in Philoſophia, & ſæcra Theologia de ſe multa, & graua in dies pollicentur. Inter quos prætereandus non eſt Doctor Simon Vaz Barboſa, in Conimbricenſi Academia Artium Magiſter, & publicus Baccalareorum, & Lectatorum eiufdem facultatis examinator, quem, vt eius opera, & diligencia in meis operibus conſcribendis viſi fuiſſem, in hanc curiam ſocium elegi. Retiabar & ſortis vna, non ſolum vobis fratribus, carēſiſque propinquis, ſed etiam omnibus maioris incōparabili virtute, ſingulari prudentia, & morum grauitate conſpicua, nupſit nobiliſſimo viro Philippo Vieira Pinto, Chriſti Cruce inſignito, filio Doctōis Hieronymi Vieira Pinto Senatoris Regij, & triumuiui ciuitatis Vlyſſiponenſis gubernandæ. Habet & pater meus ſub eius letata loratas duas, quarum vna nupſit Excell. D. Diadaco Correa de Lacerda, filio Antonij Petelæ Correa Ordinis Domini noſtri Jeſu Chriſti Commendatoris, & domini oppidi de Farelaſ, cuius ex vtroque latere nobilitas cum omnibus nota ſit, non eget commendatione; altera verd nupſit Cuiſmo Machado de Miranda ex vtroque etiam latere nobili Luſitano. Exiit & alius Emmanuel Barboſa proauus meus, & patris auus ciuis Bracharenſis, & Medicus Regius, qui valebat plurimum gratia apud infantem Henricum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalem, qui poſtea fuit Rex, cuius erat cileus: huius filius fuit Doctor Antonij Barboſa eiufdem Cardinalis Henrici intimus Cubicularius, & Portugaliz Regni Chirurgicalis maior, viri omnes ex nobilibus Cardoſorum Auerij, & Braſiliorum Aluiciæ Auguſtæ familiis originem traheutes. Fuerunt & vtri alij (excepiſ Barboſis ob eorum ſingularia ſcripta vbiſque notis) in noſtra familia litteris inſignes, quorum vnus, ne longior ſiam, ætatis noſtræ in medium proſeſſum, Doctorem ſcilicet Franciſcum Rebello Daxeſe do paſſets mel ſubrinum, quem tantiſ augmentis fortuna extolli-
t, ut intra breuem temporis curſum in Conimbricenſi Academia iuris Poſſiſſij eximius Profeſſor, ac publicus Magiſter exiſtiſſet, deinde Ductoralis Canonicoſ in Metropolitanæ Vlyſſiponenſis, cuius fuit Apoſtolico Munere gubernator, bine ad ſupremum ſupplicationis Regium Senatum tranſiſſus, poſtea Regij Palatii Senator, & à conſiliis Regiæ Maiſtatiſ creatus fuit, vniutim, vt quot vobis Luſitanie ſunt partes, totidem faceret monimenta virtutis ſuæ, cuius imitatus mores maximam nobis reliquit ſui deſiderium. Ex materna parte à nobilibus & iuſibus Portugalenſis ciuitatis in Regno ſecundæ originem in qua auus, ac proauus meus nobilia Reip. officia obierunt; & hæc tempeſtate matris meæ patruſes fratres conſules exiſterunt, ac Confraternitati Sanctæ Miſericordiæ Gubernatores, ad quæ officiis ex Regiis litteris nonniſ nobilitate inſigniores illius S. Confraternitatiſ voce eliguntur. Extrat & matris meæ germanos fratres patruiſ in libris Regum inter nobiliores deſcriptos. Chriſti inſigne geſtans. De illo demum gratias Deo referens gloriaſ oportet, quod nullus exiſteret ex patenibus, aulis, aranis, & præuiſ meis, & plus vltra, vbi memoria bonipum, vel ſcripturæ arum monumenta petuerit poſſuor, qui inſania laboratur, mechanice artem exerceat, aut contra Diuini, vel humanam maieltatem erimen vllum committeret.

In hac Interamnenſi Provincia, quam prædixi ſ
O Maiores

Maiores mei coluerunt, sita est Barcharenfis ciuitas, que à Carthaginiensibus illic appellata, & ab Himmilione reliquis initium sumpsit, & nunc à Gallis Celtis, vt Florianus Campanis automar in *Chronica Hispania*, lib. 3. cap. 57. & Garibai lib. 5. c. 10. à fluuio Africæ Bragida cognominata, teste Ario Barbossa Lusitano in *suis poematibus*, & Augustino Patensis in *vita S. Petri martyris*, ac Bernardo de Brito in *memorarchia Lusitana*, lib. 2. cap. 6. Illustriſſ. D. Roderic à Cunha in *hystor. eccllesiast. Archiepisc. Bracharenſ. part. 1. cap. 1. num. 5.*

- 6 Augustus titulo ab Augusto Imperatore sibi impoſito Bracharam cohoneſtatam memioit Plinius lib. 4. c. 20. & late alios citans tradit Bernardus de Brito in *memorarchia Lusitana*, p. 1. lib. 4. c. 28. vbi alia notanda adducit. Et faciunt fidem plures inscriptiones lapideæ, que in ipsa vrbe reperimus, de quibus meminere Ambrosius Morales Hispanus hystorographus in *descript. Hispania* cap. 24. Elias Vincius in *annotatione ad Ausonij vrbes*, vbi de Hispalis agit num. 104. Doctor Bernard. de Brito p. 2. lib. 5. cap. 9. 11. & c. 5.

- 7 Diuitem Bracharam ex antiquissima negotiatione, & magnitudine appellat Ausonius illu carmine,

Quæque sunt pelagi iactas se Brachara diues.

Diuitem vocat ex meritis ab portum suum exportata, quia aper Bracharenſis, quem vulgo terminum, vel territorium appellant, extendebatur vsque ad mare, quod nunc distat ab vrbe plus viginti miliaria, monſtre Brachate ea de causa negotiabantur, vt refert Elias Vincius ad distum locum Ausonij, vbi ait se extra urbem fragmentum lapidis reperisse cura inscriptione sequenti: *Cines Romani, qui negotiorum Brachara Augusta.* Non enim oium est si ciuitas hæc noua basilica metetium paucis ab hinc annis à gubernatoribus suis erecta mercatorum copia frequentaretur, & in dies vberiores radices agat, & omnium ad vitam necessarium copia abundet.

- 8 Vnum è septem conuentibus iuridicis Prouincie Hispaniæ habuisse refert Plinius Iunior statutu hiſtorie lib. 3. cap. 5. Nunc, inquit, vniuersa prouincia diuisa in conuentus septem, Carthaginensem, Tarraconensem, Caſaragustanum, Clumentem, Asturum, Lucensem, Bracharam, sunt autem nomina harum urbium vulgati idiomate, Carthagena, Tarragona, Caraga de Auagaa, Coruna, Astorga, Lugo, Braga. In his iuridicis conuentibus Ethnici ad sua sacrificia petenda & flamines, protoflamines, & archiflamine soliti erant conſtituere, teste D. Iſidorus etymolog. lib. 7. cap. 1. 2. relato in cap. 1. & 2. dist. 11.

- 10 Pro singulis prælatis ac dignitatibus gradibus D. Petrus Apostolus vrbes & loca conſtituit, iuxta in his, in quibus apud Ethnicos erant primi eorum flamines, & prima iudiciaria potestas, scilicet Rectores prouinciarum, Proconſules, eorumque Legati, præſent Primates: lo iis verò, in quibus erant archiflamines, eſſent Archiepiſcopi, in ſingulis verò reliquis ciuitatibus præſent Episcopi, vt refert Clemens Papa in cap. in illis 80. dist. & Aoacelus in cap. 1. 99. dist. Cum ergo à Brachatenſis ciuitas caput Prouincie iuridico conſentiu ornata fuiſſet, iuxta auctoritatē Plinij ſuprà relatum, Archiepiſcopalem dignitatem cum titulo primæ Sedis ſecundum dignitatem gradus à Dno Petro conſtituta optimo iure adepta eſt, illo ſcilicet tempore, quo nulla alia in Hispania erat Eccleſia, quæ cum Brachatenſi de primatia contendere poſſet, prout late probat Doct. Bernardus de Brito in *memorarchia Lusitana*, part. 1. lib. 6. cap. 5.

In deſcriptione Bracharæ Auguſtæ Georgius Braunius Agrippinus in theatro Primum præcipuum mundi, ſic ait. Bracharam vnam de antiquiſſimis Hispaniæ urbibus à Gallis Celtis cognomento Brachatis fuiſſe conditam fama eſt anno ante virginem peritum 250. Hanc antiorum 40. obſiſſent tandem expugnatam ſub ſua diſione annis ſerè quingentis Romani tenuere, cui & Auguſta aſſenſu audierant. Fuit in illa vrbe primus iuridicus conuentus, vbi è ſeptem ceteris Hispaniæ, ceteri more, inſtarque Romæ, vnde auctore Plinio vrbes quatuor & virginis ubi potere conſueuerant. Hinc ab Antonio Pio quinq; ſtatera militaria in varias Hispaniæ partes deſcribuntur. Ilam urbem Ausonius poeta diuitem, & aq; opibus florentem vocat. Sed & priſci Maiorum annalibus præſcriptis extat Regum Saturnum antiquam Sedem fuiſſe Brachara annis 70. ſupra centum; & ſub Gubia annis 127. floruiſſe, quam & Alphonſus huius nominis primus ſegmentato Catholicæ Hiſpaniæ Rex primam ante omnes Hiſpania Metropolitana vrbes ex Saracenis tyrannide in priſtina libertate vindicauit ann. 740. Ille Regum Portugaliæ primus ſacer Henricus Comes (Guidoric Comes Fernandus, & Brimenuſi filius) Alphonſi Henrici primi Luſitania regis pater, in templo maximo quod ipſe erexit, ſpūſum eſt. Sed longe manu videmus e rebus ſacris accedi. Nam Chriſti Opt. Max. Eodem complexa eſt D. Petrus S. Jacobi Maioris diſcipulo prædicante vix poſt annum decimum, quo idem Demetrius ſubſella morte in celum vrbe aſcenderat. Celis agitur Brachara, vt patram eundem D. Petrum. Martyrem ſuum primam Archiepiſcopalem, vñ cum tribus aliis ſuis iſdem ſacri Paſtoribus, Martini, Fructuſe, & Gerardo, quibus veluti quatuor columnis Bracharenſis Eccleſia fulcitur, & fulget. Multum ſanguinis olim pro Chriſto effuſi, diues eſt ſanctorum corporibus, alijs que innumerus reliquis ornata templis, vbiſtata Patrum Conciliis, decorata ſodalitatibus vñ inſtitutis, totius Hiſpaniæ Primatum antiquiſſimo iure ſibi vindicat, qua de re cum Palatana Sede vetus ei ſi eſt, & contentia, calos meminit Honor. III. in cap. coram, de in integ. reſtitut. qua tenet ſi ab auſtatem Pet. Max. tempore, ad noſtram vsque aſtatem ſiſta. Poſtea eſt Brachara in ea parte Regni Portugaliæ, qua Regio inter amnis dicitur, à duobus, quibus claudatur, Durro, & Actina memorabilibus fluuijs; eſt in quinto climate gradus habens longitudo ſex, latitudinis duos, & quadrageſima eſt ſemis, diſt. aq; ab Oceano quinq; leucas, cuius à pleno iure ſue Archiepiſcopo parat, ſine ſpiritalem iurisdictionem ſpūſtes, ſuo temporale, multis quondam frequentior, nunc ſcietatem numerat ad dua milia: fruatur magna celi, aſqueque elementis, inſigni agrorum vberitate, & amantate quæ ei benedictione commune eſt, cum hac tota Regione Interamici. Hæc Georgius Braunius d. loco.

Cuius Braunij diſcriptioni addendum duxi, Brachatenſem Archiepiſcopum ex longiſſima quadam conſuetudine, cuius initium longe ab hominum memoria diſtat, cauſatum ciuilem, & criminalium Senatum ſemper habuiſſe, quem noem Senatores com congrua portione viti docti & probi exornant, quilibet & peccè innumerate negotia pro grandi Patriarchatum nometo expediunt: hunc Senatū, ſue relationis domum à quatuor Suffraganei Cardinalibus, Viſentis, Portonenſis, & Mirandeniſis Episcopi per appellationes agnoſcant, & ſemper calas occurrunt grauiffimi: ideo munus hoc poſpectu virtutis, ac maturi conſilij, viti commentator.

Præter iſtos alios quinq; Senatores inferiores, quos vicarios appellamus, in quinq; diœceſis prouincialis triennales etat de more, in ſtatutoque antiquo illuſtr. Brachatenſis Archiepiſcopus, quorum ſinguli

ſinguli cum certo ſcribarum, & apparitorum nomen-
to pro tribunali ſedentes ſuum vicariæ munus
egregiè præſtant, ſum vniſquique proſucliam an-
nuâ viſitatione petuſtrat, atque in id præcipuè in-
ſudar, vt omnium animæ à vitiis expientur, & ab his
vitiis exſe lires, ad Curiam Bracharenſem per appel-
lationem deferantur.

- 16 Habet & temporalem iuriſdictionem Brache-
renſis tribunal ſimpliſſimum, in quo quàmplures ad-
uocari malen rerum viſu, & experientia præditi, &
iuriſconſultiſſimi, qui omnes in tam vaſta forſum
negotiorum mole Primatem haud ſegniter adiuvât.
Ad hæc creat & temoret omnes Iudices annuoi,
magiſtratos, ſcribas vniuſque fori. Deſeruit item
& Conſiliatos tam in Bracharenſi ciuitate, quàm in
tredecim oppidis aſyli titulo decoratis (omnes noſtro
diotemæ vocamus, in quibus temporalem iuriſdi-
ctionem habent Primates nullius imperio obno-
xiam; quorum officia ad Primatis obitum expli-
cant.

- 17 Cauſæ ciuiles quantumvis graues in ſimpliſſimo
Bracharenſi Senatu ſine vlla appellatione conclu-
duntur; criminales item in prima tantum Inſtancia
illuc deciduntur, & appellationes in finali ad Re-
giam iuriſdictionem deferuntur. Cauſæ verd omnes
tredecim aſylorum illie etiam per appellationem
terminantur, quia in illis merum, & mixtum impe-
gium habent Primates, ſicut & ipſe Rex in ſuis. †
Quapropter hæc noſtra tempeſtate Illuſtriſſimus
Dominus Alphoñſus Furato de Mendoza meritiſ-
ſimus Bracharenſis, Archiepiſcopus vitos omnigen-
æ literaturæ, memorandæ, & incruptæ virtutis
ac prouidæ eruditionis ad hunc ſimpliſſimum Se-
natum elegit, ex quibus vicia apud noſtros per-
maneant memoris Doctõris Ioannis Pelxotij à Sou-
la, Iuris vniuſque conſultiſſimi, cuius eximia do-
ctrina, & exacta prudentia, poſtquam illum in
generalem Archiepiſcopatus Eboren. Vicariam ele-
git, ad ſimpliſſimum Bracharenſem Senatum Can-
cellarij Maximi dignitate omnium ore, & aſſenſu
tranſiit. Alter adeſt meritiſſimus Curie Bracha-
renſis Senator, Doctõr ſcilicet Ioannes Peixoria
Rebello, vir integerrimus, omnium rerum, ac li-
teraturæ ſtudio clarifſimus, & ingenij acuminis in-
ſignis. Nec tamen à memoria noſtra vnquam ela-
betur clarifſimus Doctõr Gaſpar do Rego da Fon-
ſeca, in Curia, & tota Bracharenſi diocèſi officialis
Iuris prudentiſſimus, qui ob rerum potentium, do-
moſteiarumque peticiam ad omnes encomia laudes
natus, natus Portugalſis Epifcopus meritò eſt crea-
tus. Emicet denique in illa ſimpliſſima Curia Doctõr
Bernardos da Fonſeca Sataia, vir legalis, & Ponti-
ficij Iuris ſciencia conſpicuus, & diſciplinatum omni-
um cognitione ita inclytus, vt eius ingenium, co-
mitatem, & in literis humanis ſcienciam nulla ſatis
æquate poſſit admittio, ob cuius maximam erudi-
tionem, aſſiduamque negotiorum experientia Vica-
rij generalis honore Bracharæ eſt inſignitus.

- 19 Priori in Fide recipienda Eccleſiæ potioſem Se-
dem debet, exemplo ipſiſſimas Eccleſiæ in eius Se-
de habenda inſtruitur, in qua Beatus Paulus cap. 8.
ad Romanos, Apoſtoli, vt primicias Fidei habentes,
maiori priuilegio ornatos obtendit, ibi, non ſolum au-
tem illa, ſed & nos ipſi primicias ſpiritus Dei habentes,
quo loco Beati Thom. p. 1. quaſt. 44. art. 7. ceteraque
Theologorum ſchola in c. ſermon. diſt. 16. art. 2. docet
† potioſi ac ſublimiſſi gradu, & præmio gloriæ
Apoſtoli ſui, quia priores in Fide recipienda ex-
titerint, eaque laude ornati Beatus Lucas Antiochæ
hæreſ. de Epifcopo Pars I.

lis cap. 11. Adum Apoſtolorum, itaut cognomina-
rentur primi Antiochiæ diſcipuli Chriſtiani, &
ideo, quia primi potioſes conſtituti ſunt, cum ibi
Beatus Petrus Sedem Pontificatus collocant, &
& Romam poſtea Sedem tranſlatâ, vt ſuprà oſtendimus;
Patriarchalis dignitas perpetuo tranſierit in Ecclē-
ſia eius, gloriæque generis extollit hæc in re D.
Chryſoſtom. hom. 3. ad populum Antiochenum. Sic
Petrus inter Apoſtoli primus Chriſti prædicant; ſig-
inter cunctas hæc primatus. & coram quædam ad-
mirabilem Chriſtianorum talis appellatorem, & bene-
dicta 7. in Mattheum. Vos autem ſiquidem aliquid de
humani certamine vniuersi amicum certandem, vt
vel vniuerſo præſidentis urbi, illo ſolus vobis priuilegio
blendentes, quod hæc prima ciuitas ſublimis Chriſti-
anorum nomen poſuit. Et ab ipſomet legiſtatore di-
uino legis Euangelicæ Chriſto optimo Maximo
exordiendo hæc lex ordinata fuit cum primo in Fi-
de, & vocacione Petro, ex cap. 4. Matih. & Marc
cap. 1. prior dignitas, & maior collata ſit, vt Pon-
tiffex ſuccellor eiuſdem Chriſti, & caput eius Ecclē-
ſiæ eſſet.

Quam regulâ ad noſtrum propoſitum dirigentes
dicite totò poſſimus, ſi ab ipſo naſcentis Eccleſiæ
primordio ſint iacta fundamenta, nullam in Hiſpa-
nia antiquiorem Bracharenſi reperit. Habet enim
Diuum Petrum ſuam Epifcopum diuinitus ſibi da-
tum à Dio Iacobo Apoſtolo, à mortuis ſuſcitatum,
multis antea ſæculis deſundum, vt ex epiftoia Vgo-
nis Portacalenſis Epifcopi conſtat, cuius memore
Ioſeph. Pelicet in panegyrico Gangora ſanc. 42.
col. 655. & 659. & Illuſtrij. D. Aucto de primatu
Eccleſiæ Bracharenſ. c. 12. num. 5. & in Inſtituta eccle-
ſiaſt. Archiepiſcopo Bracharenſ. par. 1. cap. 16. Et ex
relatione Dui Athanaſij primi Cæſaræuguſtanæ
ciuitatis Epifcopi compertum eſt, quæ in Inſula
Sardinie Reuentandum Patrem Andream ab Oli-
nienſi repetiſſe reſert Illuſtriſſ. Dominus Fr. Pru-
dencias de Sandoal Epifcopus, olim Tudenſis,
nunc Pamplonenſis, in libr. quem inſcripſit, de an-
tiquitate Tudenſis Eccleſiæ, in principio, quod quidem
fragmentum, prout ab eo accepti, in medium pro-
fecit, & fides ita penes lectorem, illud etiam poſt
aliquas huius tract. impreſſiones inueni apud Il-
luſtriſſim. D. Aucta in hiſtoria eccleſiaſtica Epif-
copo, Portugalenſ. lib. 1. cap. 12. verba Athanaſij ſe-
quuntur: † Ego noui ſanctum Petrum primum Brache-
renſem Epifcopum, quem antiquum Prophetam ſuſcitauit
ſanctus Iacobus Zebedæ filius magiſter meus, hoc vener-
at cum duodecim tribubus iuſſu à Nabuchodonosor in
Hiſpaniam Hieruſolymis ducit Nabuchodonosor, vel Py-
rios Hiſpanorum præſente, diſtus eſt hic propheta Sa-
muel inſer, vel Malachias ſenior propter morum gran-
ditatem, & vultu pulcherrimam, Viro propheta filius,
ſanctus Epifcopus multos Iudaorum ad Fidem con-
uerſit, dicens ſi veniſſet cum eorum Materibus, & præ-
dicatiſſe tranſmigrationi, obſiſſe vero viginſi annis poſt ad-
uentum verum in Hiſpania. Hic vir Apoſtolicus acce-
pit à ſancto Iacobo inſtitutionibus Apoſtolicis Euan-
gelis, & ordine Miſſæ, ac celebracione Sacramentorum,
venit Bracharam, epiftoia Apoſtolicæ plenæ ſpiritus
ſcripſit ad Eccleſiam, in quibus Epifcopus inſtituit, vt
Brenſem, Amphiboleſenſem, Eumenienſem, Peruſienſem,
ubi ſanctum Baſileum canſcripſitum poſuit (qui ille per
maritimum ſublate ſuccreſſit in Sede Bracharenſi) Epif-
copum in Tudeniſi. Ipſi vero domini, planique Apoſtoli,
inſtit Apoſtolorum, non in vna ſemper orbe moraban-
tur, ſed quò raptores illi Spiritus ſanctus, ſeruantur,
vt Epifcopus, qui non ſolum in Tudeniſi Eccleſia ſed in v-
bi Luſitanæ diocèſi prædicant quifque & vniuerſus

linguam predicationem illustrabant, nec soli ibi prædicatum, sed multis discipulis comitati, ut facie Christus, Petrus, Iacobus, & ceteri Apostoli.

- 23 Rem stupendam, & multis seculis absconditam, & paucis abhinc annis repperam nobis narrat Athanasius, qui in isto fragmento se nominat sancti Iacobi discipulum, & vltra Petrum Bracharen Episcopum, dicit Basilicum fuisse discipulum; sunt ergo ibi tres sancti Iacobi discipuli, & licet Pelagius Quentenſis Episcopus relatus ab Ambrosio Morales par. 1. *Chronica Hispania lib. 9. cap. 7.* septem tantum dicit fuisse discipulos à Divo Iacobo in Hispaniam susceptos, Colocorum scilicet, Basileum, qui est prædictus Basileus, Pium Chryfogonum, Theodorum, Athanasium, qui est prædictus Athanasius, & Maximum; constat tamen fuisse etiam dictum Petrum, & in lamina plumbeis repperis in monte sancto Granatensi, anno Domini 1595. alij etiam nominantur discipuli, sanctus scilicet Hieronymus, sanctus Thesiphon, sanctus Cecilius. Ita refertur Gregorius Lopez Madeira in *discursibus de sancti montis sancti cap. 1.* Fr. Didacus Murillo in *la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 8. pag. 62.* Francis. de Pila in *la historia de Toledo lib. 5. cap. 7.* Iacob Valdes in *la dignitate Regum, regnumque Hispania cap. 6. num. 59.* cum loquens Bernard. de Brito in *monarchia Lusitana par. 2. lib. 5. cap. 5* ubi ex Pape Calixti auctoritate dicit novem discipulos Divum Iacobum elegisse in Hispania, & quibus septem secum duxit Hierosolymam, relictis duobus in Gallicia, nomina istorum septem sunt Torcatius, Thesiphon, Secundus, Indalecius, Cecilius, Esichus, Euphrasius: in lamina in monte sancto repperis de Thesiphonte, Cecilio, & Esichio ibidem martyrio sub-laris mense habetur, & pro discipulis Divi Iacobi nominantur, qui autem fuerint duo, qui desiderantur in Calixti Pape relatione incertum est, cum & alij etiam nominentur, inter quos Basileus, & Athanasius reperiuntur, & de beato Petro, Iacob. Valdesius *disc. cap. 6. num. 40.* in hæc verba: Cum Petrus Martyr etiam discipulus Beati Iacobi Bracharenſis Episcopi, vulgo Brage in Lusitania legatur apud Bannum die 26. Aprilis in martyrologio.
- 24 Habet deinde fragmentum, sanctum Petrum antiquum Prophetam, quem sanctus Iacobus suscitavit, ut cum in Sede Bracharenti collocaret, illique nomen fuisse Samuel, vel Malachia, cui pater Vrias Propheta; de quo Hieron. c. 16. dicit fuisse occisum iussu Regis Ioaehim, tempore Nabuchodonosor; & istum † Samuellem venisse cum transfugerant Hispaniam dicit Nabuchodonosor, vel Pyrrho Hispaniarum præfecto, cum imperator Nabuchodonosor annis ante Christi Servatoris nostri advenum 188. iunctissime 36. post illius navagationem, quo tempore sanctus Iacobus venit in Hispaniam, sunt *an. 654.* venisse Nabuchodonosor io Hispaniam, prout refertur Ioseph de antiquitatibus lib. 10. c. 11. in fine. Petrus Matthæus in *seculo ad Morum prophetam 12. Py Quinti pag. 605.* Pineda in *Memoria Ecclesiastica lib. 4. cap. 20. §. 2.* Matrisa *part. prima historia Hispania lib. 1. c. 17.* Doct. Bernard. de Brito in *monarchia Lusitana p. 2. lib. 1. cap. 28.*
- 26 Ex discipulis, quibus sanctus Petrus comitatus erat, ut dicit fragmentum, ordinavit Episcopos, & in locis in fragmento nominatis constituit, ubi ex illis duo nominantur, scilicet Basileus & Epictacius, quos iustitiae non poterat, nisi prius à Divo Iacobo fuisse ordinatos, illique tradidit ius Primatice, quo semper vix est Ecclesia Bracharen, quæ ergo potest esse contentio, ubi liquet consistat Ec-

clesiæ Bracharen. editio tam insigni miris modo illud fuisse tributum? pro cuius fragmenti defensione multa addidit D. Cunha d. p. 2. c. 16. §. 17.

In illa Gallicia provincia quæ Durio flumine terminabatur, illam partem Ineramentensis regionis includens, ubi illa est Bracharentis civitas cum suo territorio, Divus Iacobus cum in Hispaniam se contulisset, primam Fidei plantationem fecit, ut quamvis peragrasset, eam post obitum suum elegit ad sui corporis depolitionem, & licet longis intermedijs regionibus martyrij palmam fuerit consecutus, à discipulis, quos illic instruxerat, & secum Hierosolymam duxerat, voluit non sine maximo miraculo navigio delatus ad Iriensem portum, ubi Divus Petrum iam Episcopum constituerat, appellare, quod narrat historia Compostellana, quam etiam Valeus refert feruat in archivio eiusdem Ecclesiæ, prout testatur Iacob. Valdes *de 6. num. 5.* cuius verba hæc sunt: † Occidit Herodes Iacobum fratrem Ioannis gladiis, cuius Bracharum Apostoli corpus venerandum Iuda malevolentia & invidia dantis nec sepeliri voluerunt, nec à Christianis, qui tunc temporis Hierosolymam erant sepeliri peremerunt, sed sicut Leo Papa in epistola, quare de eius passio & corporis ipsius in Hispaniam translatione ad Hispanos destinatus affirmat integrum corpus cum capite extra civitatem presentibus: carnis, animæ, atque spiritus decurandam consensumque extorsissent, sed cum discipuli ab eo adhuc vocaretur premoneri, ut corpus suum in Hispaniam transferret, insulamque interius corpus cum capite, teste Leone Papa, multum tempore arripientes ad litora usque maris citato calle peruenissent, ubi dum saltem de navigio, quo transferretur in Hispaniam, essent, navem ducentum paratam in litoris mari invenissent, quam Deo gratias unanimiter agentis imposuissent sacrosanctum corpus lani confederant, & Scylax cum Charibdis, ac periculosis syrtibus manu Domini gubernante, ducentis primis ad Iriensem portum veloci cursu peruenissent, deinde venerabile corpus ad locum, qui tunc Liberum Donum, nunc Compostella dicitur, deferrent, sub marmoris arcibus sepelissent. Nec iam dubitare licet de advenum Divi Iacobi in Hispaniam, cum de hoc in dicto fragmento consistat, liberosque integros edidit † Domini Ioannes à Velsco Carstelli Comestabilis, Hernando Oxea in *la historia del glorioso Apostel, Santiago Patron de España, y de su venida à ella, Didacus del Castillo en el libro de la venida de Santiago à España, Bartholamo Llorente en el indice de las Auctor, qui affirmant la venida de Santiago à España, Ioannæ Beltran, de Gueuers Atehi Episcopus Compostellanus, Franciscus de Xodæ Carmelitanus, Fr. Francis. de Iesus; & eiusdem sententia sunt, eamque ab impugnationibus defendunt Fereculos in *lib. de Maria Augusta Virgine Dapara lib. 2. cap. 1.* Valeus in *chronica Hispania anno 57.* Munus Iustinus *par. 7. historia sacra fol. 136.* S. Hieron. de vita & morte Sanctorum *cap. 71.* Tarafa de Regibus Hispania *par. 1.* in *Claudio Caligula, S. Antonin. part. 1. historia tit. 6. cap. 7.* Fr. Hentic, de Monroy in *Apologia contra Archiepiscopum Tolemanum, Gregorius Lopez Madcira in discursibus de sancti montis Granatensi, cap. 5. fol. 144.* Lotius Marinæus Siculus in *la historia de la coronacion de España lib. 5. cap. de san Trocace, y sui campaneros, y cap. de la fundacion de la iglesia del Pilar, Ambros. de Morales in chronica Hispania par. 1. lib. 9. cap. 7. fol. 228.* Antonius Beuter in *las chronicas de España par. 2. cap. 23.* Rhades de Andrada in *la historia de las tres Ordenes Militares en la de Santiago cap. 1.* Efrebon de Garibai *lib. 7. cap. 1. & 4. lib. 23. cap. 72.* Hieronymus Zurita *lib. 1. de**

los annales de Aragón cap. 44. fol. 18. Biaz, & Caro anno Christi 17. Hieronymus Romanus in la chronica de las Republicas lib. 1. cap. 2. & 3. Fray Fernando del Castillo en la historia de Sevilla Domingo lib. 1. cap. 1. P. Joannes de Mariana par. 1. historia Hispania lib. 4. cap. 2. Prudentius de Sandoval in libr. quem inscripfit, de antiquitatibus Tolentis Ecclesia fol. 12. verso. Doctor Bernardus de Britto in monarchia Lusitana p. 1. lib. 3. cap. 3. Don Mauros Ferrer en la historia de Santiago, Fr. Didacus Murillo en la fundacion milagrosa de la capilla Angelica del Pilar cap. 5. Ioan. Belet, en explicat. dnm. offic. cap. 140. Fr. Ioan de Pomie de comen. variisq. Admaria lib. 2. c. 14. & 15. Ioseph. Stephan. Valentin. in lib. de passate contina Romani Pontis cap. 8. Thom. Bozz lib. 4. de signis c. 3. pag. 126. Ioan. Bez. Martinez in historia S. Inenii de la Peña pag. 569. Calixt. Ramirez de lego Reg. in iust. num. 42. cuna segg. nouissimè illustrat. D. Roderic à Cunha in historia ecclesiastica Archiepiscop. Bracharen. par. 1. cap. 14. Torrellan. de magis lib. 2. cap. 27. num. 42. latè, & eleganter Iacobus Valdesius de dignitate Regum Romanorumque Hispania cap. 6. num. 18. cum segg. ubi contrariis respondet fundamentis; plures alios Doctores de hoc aduentu Dni Iacobi in Hispaniam attestatores, testat diligenter Cened. ad Decretum colit. 43. num. 2. Aiphom. de Mendoza in suis quodlib. quast. 5. Fr. Didac. de la Mota en el libro de la Orden de Santiago, cap. 1. Fr. Francisc. Diego en su historia de los Condes de Barcelona lib. 1. cap. 6. Ferdin. de Mendoza in descript. Conchy Riberis lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 45. Fr. Francisc. Ximen. lib. 10. cap. de diuis. Apostolor. Fr. Ioan. de Pineda en su monarchia ecclesiastica, par. 2. lib. 10. cap. 15. Petr. Canis. de B. Virgine. lib. 5. cap. 11. Petr. de Natalib. in catal. Sanctor. lib. 8. cap. 155. idem Gregor. Lopez Madera en las excellencias de España, cap. 6. Anton. Poisseu. in Bibliotheca selecta, tom. 1. lib. 4. cap. 2. Cosmus de Megallanes in comment. super epist. ad Timotheu in prem. fol. 15. Iacob Pansel. in annot. ad Tirrillan. de Iuda. cap. 7. num. 14. Martin. Dele. disquis. magicar. lib. 1. quast. 16. fol. 5. Stephan. Dintat. de rich. Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 4. P. Pineda de rebus gestis Salomon. lib. 8. cap. 1. foliis 7. Maluenda de Amcharillo. lib. 5. cap. 6. D. Ioan. de Solorzano de iure Indiarum lib. 1. cap. 14. n. 34. nouissimè Michael de Salinas Vñgela en el libro intitulado, España primitiua de Iesu Christo, con descript. de la vida, y predicacion de Santiago. Et in Urbana Breuiarij Romani recognitione in festo sancti Iacobi Apostoli die 5. Iulij testitura est lectio de certa professione sancti Iacobi in Hispaniam vno omnimodo consensu, & applausu comprobata, opera & diligencia Doctoris Michaelis de Este Ximenes; unde affirmata, quæ habebatur in Breuiario Pij V. de predicatione eiusdem Apostoli in Hispania, & per recognitionem Clementis VII. credita fuerat ad traditionem Ecclesiasticam illius provincie, uunc merito restituta à S. D. N. Urbano VIII. in ampliori forma cognoscitur, dum in lectione quinta eiusdem sic habetur. Post Iesu Christi ascensum in Solum in Iudea, & Samaria eius dominatum predicare, plurimos ad Christianam Fidem perducit. Mex in Hispaniam profectus, ibi aliquos ad Christianam conuertit, ex quorum numero specim. p. l. Episcopi à B. Petro ordinati in Hispaniam primi directi sunt, &c.

30 Anno post natiuitatem Christi 36. & vltimo Imperij Tiberij Cæsaris, ex Vaseo anno 17. vel anno 18. io primo Caij Caligulae ex Ambrosio de Morales, tribus, aut quatuor annis post Christi passionem, quæ anno 34. ætatis sue accedit, completis 33. annis, & tribus mensibus, & aliquibus diebus anni 34. vt

Baruf. de Episcop. Pars I.

computant diligenter Cardinalis Cæsar. Baron. tom. 1. annalium Ecclesie anno 34. & Ambrosius de Morales lib. 9. c. 4. P. Azor. moral. par. 2. lib. 1. c. 7. vers. das super sunt, Campan. diuis. Iuris Canon. in rub. 7. cap. 6. n. 160. antequam ceteri Apostoli diuiserentur anno 36. t. Beatus Iacobus Apostolus in Hispaniam venit, ibidemque Fidem Catholicam prædicauit. Et licet eo tempora nondum Apostoli diuisi fuissent, vt geuribus prædicarent, quia cap. 15. Ailum Apostolorum diuisi, & sortiti provincias sunt, tamen aliqui Apostoli prius iam ex Hierosolymis ciuitate ad prædicandum Gentibus exierant, vt Paulus, & Barnabas Antiochiam profecti sunt cap. 11. Ailum Apostolorum, & alibi; animo tamen statim teuerendi, & reddendi rationem predicationis apud Petrum, & Apostolos Hierosolymis, non dicuntur hoc modo exantes discessisse, nec diuisos ab aliis existisse, tunc enim discessisse, & diuisos esse potest dici, cum omnino separetur, fortitque essent provincias animo ibidem manendi, vt Afia B. Ioannes Euangelista commoratur est.

Quæ autem ciuitate, vel oppido Hispania sit primùm exceptis S. Iacobus & per quæ loca prius ambulauerit, non satis liquet. Id pro certo dici potest ad Iriensem portum in Gallie in appulsi, ibique Episcopum primum continuissè B. Petrum, & ad Bracharam illam missis ab illo portu distanti circiter quadraginta miliaria, tanquam ad ciuitatem illius provincie celeberrimam. Augustin. Iridico conueniunt ornatum, in qua Erubus fons habebant Flamines, quo loco D. Petrus Apost. Primates, & Patriarchas constituit solius erat, vt super ostensum est. Et ideo Dignus Iacobus post eius passionem, ac sicutum martyrium, cum Hierosolymis ab Herode Agrippa gladio occisus fuisset c. 12. Ail. Apostolorum, anno à Christi natiuitate 44. ex Nicephoro lib. 2. c. 11. & 12. Morales lib. 9. c. 7. Cardius. Cæsar. Baron. annalium Ecclesie tom. 1. ann. Christi 44. & in martyrologio die 25. Iulij, non sine magno miraculo nauigio delatus voluit ad dictum Iriensem Portum appellere, & patronum mortuum illie sic viuum se ostendere, vt qui dum viuit primus fuit ad eundem portu incolas conuertendus, mortuus eoa prætegar, & ab omnibus calamitatibus securus, ac firmos in Fide, quam ducit, reddat, vt experientia cognitum est. Item etiam non sine magno miraculo eodem anno, quo t. Sanctus Iacobus Hierosolymis martyrij palmam consequutus fuit, eodem etiam ehis discipulus Beatus Petrus, quem primum Bracharæ Episcopum reliquerat, passus est, vt restatur Doctissimus Iacobus Valdesius de dignitate Regum, regnumque Hispania c. 6. num. 22. his verbis: Item t. Petrus Martyr primus Bracharen. Episcopus in Lusitania discipulus Iacobi, celatur in ea Ecclesia, qui t. anno 44. Hispania coronam martyrij accepit, & die 26. 14 Aprilis ex Baronia eodem die in martyrologio, Beda & alie, celebraturque, quod in honorem B. Petri Apostoli vni condidit templum, vt in manuscripta historia Compellata Hieronymi Romani cap. 4. asseritur. Hæc Valdesius. Et ex Dextro testat Illustriss. D. Acufis in historia Episcop. Portugalen. p. 1. cap. 1. pag. 28. quod sanctus Petrus Ratenis primus Episcopos Bracharenis occisus fuit anno 45. ad Ratem oppidum.

Deinde etiam dies martyrij B. Petri fuit 26. Aprilis, vt constat ex Card. Baron. quem citat Valdesius ubi præmisit, triginæ & duobus diebus tantum post passionem B. Iacobi, cuius dies martyrij vigesima-quinta Martij solemnitas fuit, qua & Christus carmen humanum accepit, & passus est: & quia celebritate festi Domini non potest dies Apostoli, quæ

O 3 decet

debet festiuitate celebrari, transacta festum in diem 27. Iulij, qua Ecclesia exultat memoria huius inclyti Apostoli, quia eo die inuentum fuit eius corpus; sicut et dies vinculorum S. Petri non celebratur eo die, quo accidit propter sollemnitate Paschalis, in quo euenit, c. 12. *Ad Apostolorum*, sed die prima Augusti, qua catene Romae sunt adductae.

37 O felicem Brachasam, quae primam sancti Evangelij praedicationem, ac primum Episcopum diuinitus tibi datam, primamque Ecclesiam es B. Iacobus Iudeus obtinere meruisti, quae omnia cunctis antiquam in illa Hispaniae ac totius Europae parte Episcopos extitit, aut Ecclesia construetur. Nam

38 et Iacobus peragratu praedicta Galliciae parte, relictoque Petro Brachatenis Episcopo, constitutus Hierosolymam proficisci, rationem redditurus, & paratus accipere prouinciam in diuisione generali, quae sibi credita esset, Atagoniae regnum petiuit, cumque in litore ingenuis, & celebris Iberi fluminis Caesaragustae cum sociis sederet nocte quadam follicitis, & quodammodo sibi succubos, eo quod ex Hispanis triginta oves ad ouile Christi, & Hierosolymam reportaret, ad leuandam mortuam eius Beatissima Virgo Maria adhuc in catene viuent, ei apparuit innumeris Angelis circumdatus in quadam columna exsistens, praecipitque subito Iacobo eo loco in memoriam, & honorem eius templum ei dicatum construere, quod his verbis narrat Iacob. Valdes. d. 6.6. n. 21. Quibet, in *chronica Reg. Arag. prot. 3. Raph. Volater. lib. 11. Geograph. fol. 110. Ambros. Moral. in chron. Hisp. lib. 3. c. 7. Mariana de rebus Hisp. lib. 4. cap. 6. Caosif. lib. 3. de Perigine Disp. c. 13. Sepban. Duraur. de riub. Eccles. lib. 1. c. 2. n. 4. Don Fernand. de Mondoza de confim. Concil. Illiberis. lib. 2. c. 45. Madeta de excell. Hisp. c. 6. fol. 4. plures refert Solozan. de iure Indiar. tom. 1.*

39 lib. 1. cap. 14. num. 33. Ex quibus colligitur et Dium Iacobum quando ad Caesaragustam peruenit, aliquas Hispaniae partes peragratu, & ad Christi Fidem aliquos conuertisse, nec in illam primum abisse, ut aliqui volunt, nec ibi primum Ecclesiam construxisse, ut alij tenent, cum iam in Galliciae prouincia ad Ithensem portum B. Petrum Episcopum instituisset, ad Bracharamque misisset, ubi statim & praedicatione Evangelica, ac innumeris Christi miraculis plures ad Fidem conuertit, Ecclesiamque primum construxit. Si ergo Caesaragusta ciuitas gloriatur se primam Ecclesiam in honorem Beatissimae Virginis adhuc viuae Hispaniae constructam habere, gloriatur eam nostra Brachara se primam Hispaniae, & totius Europae habuisse Ecclesiam in ipsiusmet Christi Domini, & Beati Petri Apostoli ad hoc viui, honorem constructam, primamque Evangelij praedicationem audiuisse, ut ex historia Compostellana Hieronymi Romani tradit Iacob. Valdes. d. 6. n. 11. Prima ergo Ecclesia Diae Mariae dicata fuit in ciuitate Caesaragustana, & ita intelligenda sunt, quae de eius mirabili erectione tradunt Garfia Loaisa in *marginem decreti Gundemari fol. 191. in concilio Hispania. Martineo Sculo de laudibus Hispania, lib. 5. tit. de sacris altibus. P. Mariana de rebus Hispania, lib. 4. cap. 2.*

40 Ex historia Compostellana citata a Iacobo Valdesio constat Dium Petrum primum Brachatenem Episcopum martyrij palmam consequutum fuisse anno a natiuitate Domini 44. quod & verum iudico, licet de hoc aliqua sit inter historiographos variatio: nam aliqui tenent martyrium subisse anno 45. prout ex Dextro, quem citat, affirmant Hernando Oxa in *la historia de Sanxto xpo. 3. num. 1. &*

Ambrosius de Morales. *lib. 9. cap. 8.* quem etiam sequutus est Sanctus Basileus secundus eiusdem Ecclesiae Episcopus, qui passus est an. 58. teste Reuerendiss. Domino Episcopo Fr. Predenio de Sandoval in *d. libro, quem scriptum, de antiquitatibus Ecclesiae Tuderis, pag. 16.* Deinde tertio loco succellit et sanctus Ouidius Romanus, qui mortuus est anno sexagesimo quinto a natiuitate Domini.

A quo fuerit Dnus Eugenius primus Toletanus Ecclesiae Episcopus constitutus non inuenitur, scilicet tantum a Clemente Summo Pontifice post Petrum IV. anno a natiuitate Domini 94. vel 95. cum Dionysio Atropagita in Galliam missum fuisse ad Evangelium praedicandum, et antequam Episcopus crearetur, ut testantur Illeices in *chronica Pontificali, lib. 1. cap. 6. in fine. Doctor Franciscus de Pila in la historia de Toledo, p. 1. lib. 1. cap. 9.* Nec in hoc Hispani concordant, cum inter se in varias sint diuisi opiniones. Nam et Iacobus Valdesius d. 6. cap. 6. num. 46. & 47. ita refert. *In secundo tempore persecutionis Ecclesiae Domitiano Imperatore, qui imperauit ab anno 83. usque ad annum 99. post primam Nerone crudelitatem Eugenium Antistes Toletanus primum insignis fuit secundum quosdam discipulum Dionysij Atropagita, ab aliis vero socium, cum ambo Paulum et Gratia fuerint sequuti, et Petrus Dionysium in Galliam, Eugenium in Hispaniam missi, vires doctrinae, & sapientiae excellentes. Eugenius autem cum plures ad Fidem rediuxisset, elegit Sedem Toleti in medio Regni, ut ex corde eius spiritus Christi diffunderetur per uniuersum corpus regni, martyris postea clarum exiit, ut reseruat Vianardus, Adenius, Cardin, Barcinus, & omnes scriptores in Martyrologio de 9. Nouembrii, & nostri, idque anno 68. accidisse Garfia Loaisa Toletanus Archiepiscopus meruissimum asserit in Concilio Hispania chronologia Toletanorum Praefatum, eiusque domini Eugenij corpus in Gallia in Hispaniam ad Toletanum Sedem reuocatum esse, et triumphum angustissimum delatum esse anno 1565. reuocatumque Regem Philippi II. humeris ad Ecclesiam ingressum fuisse. Haecenus Valdesius, non sibi constans in annorum computatione, et eum Dnum Eugenium insignis fuisse tempore Domitiani Imperatoris, qui corpus imperare ab anno 83. quomodo martyrio clarus exiit anno 68. haec incerta sunt, et martyrio tamen coronati anno 97. post Christum natum probabilis duco cum Doctore Francisco de Pila in la historia de Toledo, p. 1. lib. 3. c. 16. in princ. num. 1. & lib. 2. c. 8. per totum, quo tempore iam Ecclesia Brachatenis tres Episcopos martyrio coronatos, uirum Petrum Basilium, & Ouidium Caelo reddiderat, a quo diuinitus acceptus in prima Fidei Catholicae plantatione credendum est.*

Probatissimum, & patentibus antiquissimum Brachatenis Sedis fundamentis, aliqui qui Primatatus tenet, ut videre est apud Ambrosium de Morales p. 1. lib. 11. c. 73. coacti fuerunt tempore tantum Sueuorum Regum Primatatum apud Brachatensem Archiepiscopum constituisse: hoc est somniantis dictum; Primatus enim ius, quod Brachatenis Ecclesiae inest, nouum non fuit, & a Sueuis institutum; iam a tempore Dni Iacobi Apostoli, & Petri primi Brachatenis Antistitis ibi Primatus radices egerat, quas Gotthardus Imperium per extinctionem Sueuorum euellere non potuit, secumque tradacere Toletum: et non enim secularis potestas ad Ecclesiam fixa potest manum adhibere, quia distincta sunt iurisdictiones, cap. soluta de maioris. & obed. secundum vnam opinionem.

Sic etiam huiusmodi ius & primatiale sedem extinguere non potuerunt Maurorum inuasionem.

per totam illam Interamensem regionem, qui prope annum Domini 170. illam occuparunt, & Felicem Bracharæ Archiepiscopum cum viginti & septem viris dictæ Civitatis martyrio tradiderunt, & licet à dicto anno 710. vique ad annum 888. iō potestate Sacramentorum esset, à Rege Alphonsō Magno illustrata dicto anno 888. vt refert P. Mariana d. p. 1. lib. 7. cap. 19. ¶ tamen medijs illis temporibus non penitus Pastoribus caruit hæc sancta Ecclesia alijs in locis residentibus, prope de aliquibus mentio reperitur apud nostros historiographos, & ¶ de Agemiro Archiepiscopo Bracharensi anno 861. faciunt mentionem Ambrosius de Morales in *Chronica Hispania* lib. 9. c. 7. fol. 239. Garibai in *compendio his-*

53 *toriali* lib. 9. cap. 21. pag. 443. in anno 877. Et ¶ de Hero Archiepiscopo Bracharen. de *Æta* 880. mentio fit apud D. Prudentium de Sandoval in *libro*, quem scripsit, de *antiquitatibus Tuderis Ecclesie*, fol. 61. & ¶ licet aliquibus annis temporum iniuria Pastore caretet, in presulum postea decus ante omnes restituta, vt colligitur ex dictis per Marianam d. part. 1. lib. 9. cap. 16. licentem ac penè dormientem statum reuoluit, quasi postliminio reuersa ad Primatiam dignitatem, nec vlla præscriptio currit donec impedita, & capitiuata apud hostes detenta fuit, c. 1. de *prescriptis*. cap. par. 26. quæ 1. Valdes. de *dignitate Regum, regorumque Hispania*, & cap. 3. num. 11. & 12. fuerat enim titulo hoc insignita, cum in ea Christianæ religionis prima iacta fuerunt fundamenta, edito tam iouipi miraculo institutione primi sui Episcopi, vt iuprà ostensum est, statum quoque morem, quem idolorum cultores reliquis idolis, Chetiso Optimo Max. nomen dantes in insignibus vrbibus loco Flaminio, & Iudicioris potestatis, Primate ab Apostolica institutos in predicationem Euangelij missos, ex-
puebant.

55 Primum Brachatenſe Concilium ante omne aliud in Hispania fuit celebratum. Dilegentia enim Doctozis Bernardi de Brito in *monarchia Lusitana* p. 1. lib. 6. c. 2. repetitum est in cœnobio Alcobacensi Ordinis Diui Bernardi primum Brachatenſe. Concilium celebratum anno Domini 412. in fano sanctæ Mariz Brachaten. à Pancratio Episcopo primæ Sedis, vbi propter Alanorum & Sueuorum in Galliciam & Lusitaniam irruptionem, congregatio facta est Episcoporum super reliquijs Sanctorum in loco tuo reponendis, & occulandis ab illis barbaris, erat enim tuoc gens indomita, & fera. Et Pancratius Brachaten. Archiepiscopus dicit: *Nunc si placeat vobis omnibus statuatur quid agendum sit de reliquijs Sanctorum, præcipue de Petro nostro, & Apostolo iunior Regimus Petro Rati-*

lium Ecclesia ann. Christi 563. in primo Concilio Bracharen. p. 486. Licet autem in *tom. 1. Conciliarum* pro primo concilio Brachaten. habitum fuit aliud celebratum anno 666. regnante Theodomiro Rege Sueuorum, pro secundo concilio Brachaten. numerari debet, ex rescriptis accuratius per Doct. Bernardum de Brito d. p. 1. lib. 6. cap. 13. & 14.

¶ Illud verò Concilium, quod pro primo Toletano habetur d. *tom. 1. Conciliarum*, contra Priscilianistas congregatum circa annum Domini 410. (vbi congregati fuor plures ex Episcopis Lusitaniæ, & Galliciæ apud Aquas calidas, quas Reuerendiss. Episcopos Fr. Prudentius de Sandoval in *seu libro de antiquitatibus Tuderis Ecclesie* fol. 17. versò, asserit esse in Tuderis diocesi, vocatque nunc, *Panlos*, aut *Fontes caldas*, prope Archiepiscopatum Brachaten. quindocim miliaris) nationale fuit iussu Leonis Papæ congregatum, & confirmatum; & Baleoni Archiepiscopo Brachaten. tanquam Primati transmissum, de quo Doct. Bernardus de Brito d. p. 2. lib. 6. cap. 8. Ideoque illud nationale, non verò provinciale vocat Doctos Franciscus de Piza in *la historia de Toledo* lib. 1. cap. 14. post princip. pag. 89.

¶ Olim enim Regum, iustorumque secularium, ac Magistratum causæ in Concilijs ex Regis consultatione solebant tractari, vt patet ex annotationibus Garzie Loaisæ Toletanæ Ecclesiæ Antistitis, ex quibus, & Roderici Toletani lib. 2. cap. 19. historica colligitur, quòd cum Ciouibile, qui primus ex omnibus Regibus Gothis pulsis Romanis totum Hispaniæ regimen obtinuit, succederet Sisenandus, vt imperium suum confirmaret, nationale illud Concilium ex Episcopis Hispaniæ, & Galliz Gothicæ conuocauit, vbi de priuatione Suinthei Regis cum vxore, & Geualosa fratre eius actum est, vt *canon 75. eiusdem Concilij* extat.

¶ Deinde in provincialibus, & nationalibus Concilijs Gothorum Reges antiquior seculo præfentes existerunt, prout anno Domini 589. Recaredum Regem Gothorum in tertio Concilio Toletano adfuisse ex actis Concilij omnium editionum notissimum est, & apud omnes historiographos, præcipue Vaseum anno 589. P. Marianam lib. 5. cap. 15. Morales lib. 12. cap. 3. vbi refert Pancratium Brachatenſem Episcopum in eo interfuisse. Antiquitati igitur Brachatenſis Ecclesiæ non obstant hæc, ac reliqua ¶ Concilia Tolerti celebrata tempore Gothorum Regum ibi Sedem Regiam constituentium; non enim ad alicuius Episcopi conuocationem, sed ad Regis supplicationem excitati sapissimè in huiusmodi concilijs assistebant, teste Iacobo Valdesio de *dignitate Regum, regorumque Hispania* cap. 1. num. 51. & num. 22. exemplo Constantini Imper. qui Nicæno adfuit. Nam Principes seculares ratione sui mueris, & officij possunt pro negotijs Reip. communibus rogare Episcopos, eosque vocare, vt ad se veniant, non tanquam Episcopi, sed tanquam proceres, quia opus illis habenti, ita Pefant. de *immunit. Ecclesiæ* quæ 1. c. ideoque plerumque Toletanus tertio, vel quarto loco se subscribat, prout fecit Milancus Episcopus Toletanus, qui in Concilio Eliberitano septimo loco firmavit, prout refert P. Matian. *d. part. 1. lib. 9. cap. 19.* Ii tanquam Primas assistit, primo loco constituendus erat, quia in subscriptione, & prima voce dignitas maior agnoscitur. l. 1. §. de *alio scrib. Altit. decis. 1.* Beluga in *speculo Principum*, rubr. 6. num. 24. Valdes de *dignitate Regum, regorumque Hispania* in *prologo* num. 25. Quod apertè offenditur ex Concilio celebrato tempore Regis Gundiaui, vbi Emettenſis,

& Hispalensis Metropolitani in subscriptione apposerunt. *Ego N. dum in urbem Tolentanam pro occurrentia Regis venissem, subscripsi.* In quo occurrere voluerunt futuris controuersis, si sequentes seculis vellet aliquis ex hoc capite Primatus sibi iura usurpare.

- 61 Verum in prædictis provincialibus, aut rationabilibus Concellis ex superioritate loci nollum potest fumi argumentum maioris dignitatis. Nam licet frequenter dextera nobilior sit, argum. text. in c. *solita*, de maior. & obedi. cum resolutis per Castald. de Imperator. q. 88. n. 9. Titag. de iure promogen. in pres. num. 13. & 14. Azueto ad Curiam Pisanam lib. 5. cap. 1. n. 9. Falui. Pacian. de probation. lib. 2. c. 25. num. 30. Ioan. Gaspar. de nobilitate, gl. 68. num. 84. & colligitur ex cap. 5. *Antibai*, ubi electi ad dexteram Dei iudicio collocabuntur, & ex c. 16. *Anno de videtur filium hominis sedentem à dextera virtutis*
- 62 Dei. Tamen & ad dexteram, vel sinistram sedere nõ semper maiorem dignitatem arguit, vt aduertit eleganter Cardin. Celsi. Baronius *annalium Ecclesiæ tom. 3. anno Christi 325. fol. 173. & tom. 6. anno 451. fol. 141. & tom. 8. anno 513. fol. 301.* & ex Nicæna, & Chalcedonensi Synodo, *act. 1.* notat ibi Legatos Pontificis ad sinistram sedere, stante in media aula Concilio Eusebii Evangeliorum codice, Christum figurante, vt præfext Conciliis, sic conciliari plura posse loca Conciliorum de dextera, & sinistra assestos, & ideo in sacrosancti Missæ id passim iospici potest cum Epistola ad dexteram, & Euangelium dignis ad sinistram, & leuam canantur. Et io Bullis, in quibus adest sigillum plumbeum Pontificis ponitur Paulus à dextris, & Petrus à sinistris, & tamen nemo dicit D. Paulum D. Petro maiorem fuisse, rationem exquirat Cardin. Bellarm. lib. 1. de Romano Pontifici cap. 27. & post multa concludit posse dici non fuisse hoc perpetuum, vt in antiquis imaginibus Paulus dexteram partem occupet, siquidem io illis, quæ Romæ nunc extant, vt in quibusdam Paulus cernitur ad dexteram, ita in aliis non paucioribus cernitur ad sinistram, & sicut io diplomatibus Paulus obtinet dexteram, ita in nomenclatibus obtinet sinistram. Et foras consule id veteres obseruauerunt, vt ex duobus summis Apostolis, modo nunc, modo alterum ameponerent, nimirum vt eo modo significarent bos Apostolos, vel partes esse inter se, vel certe ignorari vt alteri præflet; nam etsi Petrus maior est potestate, Paulus maior est sapientia.

Item in ludo seachorum vxor Regis nigri stat ad dexteram viri, videndos tamen est Aluar. Pelag. de planctu Ecclesiæ lib. 1. cap. 69. in fine. Castan. in catal. gloria mundi, par. 3. confid. 31. & sequenti, ex quibus colliges apud antiquos, alium fuisse sedendi locum, quem qui est his notis temporibus, & bodie secundum communem ciuitatis, & regiois reputationem esse regulasom probabilis duo, cum in pluribus partibus vbi duo inceduos, locus dextre sit nobilior, in aliis vero sinistræ: & vbi tres incedunt in quibusdam locus medij, in aliis vero, qui patiet est proximus.

- 64 Pro cognoscendo subscriptionum ordine aduertendum est, quod aliquando Episcopi oio suo subscribunt nomine, nec suffragium ferunt, nec sedem occupant, sed nomine provincie, quam sustinent: & eo casu non persone eius, nec antiquitatis habetur ratio; sed nationis, & provincie attenditur dignitas, & obilitas, vt colligitur ex cap. *Conclis*, s. *hinc inde* 17. *distin.* & ex cap. *bene quidem*, 96. *distin.* vbi Mediolanensis priuilegium Rauennas præfui subscripsi, quia licet a ntiqior consecratione Rauennas existit, si persona, & dignitas Episcopi attendere-

tur, prius subscribere debeatur: tamen ibi ratio habetur provincie, & cum dignior sit Mediolanensis eius nomine, prius Mediolanensis præfui scripsi: & hic vsus in Legatis imperij, & Regnorum viget, vt sedes eis oio ex nobilitate personæ, sed pro dignitate Regni, & mittentis tribuatur, ex resolutis per Iacobat. de Concilio lib. 1. ante fin. versis, sed quæ circa præmissa.

Frequentius tamen Episcopi subseribunt & sedent, vt non gradus prouincie, nec diocesis consideratur, sed antiquitas consecrationis, ita vt antiquior consecratione, licet diocesi teneatur prius subseribat, & sedeat, & iure ita decretum est à Gregorio I. in cap. fin. 17. *distin.* & satis colligitur ex resolutis à gloss. in data Sexti, verb. *Pontificatus*, & in præm. Clement. verb. *Pontificatus*, & in Clement. 2. de celebrat. *Misiam*, verb. *Pontificatus*, & in Clement. 2. de pœnis, verb. *quemvis Pontificem*, Iacobat de Concilio, lib. 2. art. 12. *Scilicet de benef. part. 1. quest. 5. num. 31.* Cardin. Casar. Baron. tom. 6. anno 451. & anno 465. optimè Marc. Antoo. Geom. in præf. *Ecclesiæ*, quest. 610. Gum. Lufi. de iur. 1. num. 50. Steph. Gratian. *disceptat. forens. tom. 1. cap. 398. num. 65.* Illustriss. D. Acuna ad cap. 7. num. 1. *distin.* 18. nouissimè Mich. Petrus de præcedent. & prælat. *ecclesiæ*, quest. 27. num. 6. Et ita & in Mediolanensi Concilio, & Tridentino, & ferè omnibus statutum est: vnde cum Sedes, & subscriptio antiquitati consecrationis, & personæ debeatur, non lumi poterit argumentum ad probandam maiorem dignitatem, & superioritatem, præcipue in prædictis Conciliis Tolenti ad Regum supplicationes congregatis, quibus Tolentanus Episcopus sepe infimo loco se subseribebat.

Nec ad rem facit, quod aliquando acciderit Brachatensem Archiep. fuisse translatum ad Hispalensem Ecclesiam, quia per hoc non fuit derogatum iure Brachaten. Ecclesiæ, potuit enim Brachatenensis id acceptare, quia reditus Hispalenses vberiores erant; vel Coræ Regis proximior esse vellet, vt tempore Excellentissimi Principis Henrici Infantis euenit, cum à Brachatenfem ad Emborensem Ecclesiam fuit translatus.

Minus etiam obstat priuilegiis, si quæ sunt, Primatiz ius alicui Prælati cooecentia, quæ si attendatur legantur, ex eorum tenore rectè colligi potest Summos Pontifices noluisse aliis Ecclesiis præiudicium inferre, sed tantum quod ex antiquo iure illa competeat, coexistare; de simili priuilegio ab Urbano II. circa ano. 1088. concessio Tolentanz Ecclesiæ, & ab aliis Summis Pont. confirmato mentionem faciunt Marina d. part. 1. lib. 9. cap. 19. Azot. *in fine moral. p. 1. lib. 3. cap. 36.* & eius tenorem refert Francisc. de Pila in historia de Toledo, lib. 3. cap. 23. ex quo & aliis epistolis ac confirmationibus constat primò Summos Pontifices à Rege, & à Prælati suggestos fuisse, existimantes ab exordio præsentis Ecclesiæ, & subsequenibus temporibus, vsquequæ Tolentans ciuitas à Mauris fuisse occupata, Primatiz ius in illa radices egisse. Secundò constat Urbanum II. in dicto priuilegio noluisse iuri tertij præiudicium inferre.

Ad primum, quod existimant Summi Pontifices Ecclesiam Tolentanam, atsequam eius ciuitas à Mauria fuisse occupata, Primatiz ius habuisse, in primis constat ex dicto priuilegio Urbani, in illa verbis, *ibi, teque secundum quod eiusdem urbis antiquitus constat existisse Pontificem, in totis Hispaniarum Regni Primatiz priuilegijs nostri sanctorum Ieronimus.* Et in epistola missa ad Alphorum Regem ita habetur: *Quia ciuitas Tolentana à te fuit à Maurorum faucibus liberata,*

liberata,

liberata, & tunc precipit Bernardum in Prælatum recipi
data pallo & concessis privilegio antiquo manifestat, quam
Tolentana civitas habuit. In quo statutum fuit, ut Pri-
mativ iure in omnibus Hispaniæ regnis videretur, &
namque, quo antiquior habuisset noverit, ea etiam
ex liberalitate Sedis Apostolicæ, ut nunc etiam li-
berè decerneret, ut habent in futurum. Ita P. Mariana
data p. 1. lib. in cap. 6. Idem etiam constituit ex privile-
gio ab Alexandro Tertio anno 1170. concessio To-
lentana Ecclesiæ ad instantiam D. Didaci Gelmirez
 Archiepiscopi Tolentani, in illis verbis: *Quod fides
Ecclesiæ tuae à tempore antiquæ Primatut in tota Hispa-
niæ provincia, sua etiam præ dicta Ecclesiæ, quam Dei or-
dinatione administrat, eandem potestatem exercere in
perpetuum in omnes res concedimus, ut refert Mariana
data lib. 9. c. 19.* Quod quidem cum ab omni veritate
alienum esset ex hocque dictis clarè appareat, ne-
cessè est, ut dicamus ex precibus non veris, vel nara-
tione factæ contra veritatem, & gratiam, fuisse præ-
statum privilegium ipso iure fuisse nullum, ex refo-
luzis per Aneced. lib. 1. tit. 14. lib. 4. nunc recurre. Bran-
nor à Sole verb. *subreptis*, Menoch. conf. 1. num. 199.
& conf. 101 à num. 16. Ioannem Gasium de nobilit.
glor. l. 1. §. 1. num. 72. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 2. t.
num. 64. in vnoquoque enim rescripto, & mandato,
gratia, vel privilegio intelligitur clausula illa, *si præce-
pta veritate mutantur*, ex ractuque conditione inest,
ad quod multos citavi Doctores in tract. de claus.
vulgar. cap. 266. num. 2.

71 Ad secundum, quod scilicet Urbanus Secundus declaravit se nolle esse iuri tertij praeiudicium inferre, constat ex ipsomet privilegio alio eo concessio, in illis verbis ibi *salva tamen Romana Ecclesia auctoritate*, & Metropoliticoorum privilegio singularum. Ex eo, quia privilegium, ac concessio à Summo Pontifice facta intelligitur sine praeiudicio tertij, ut probant text. in cap. *curiam*, de *electis*, & *de ppe* ppe, ibi, *dammodo is, ad quem Ecclesia pertinet, hoc permittat*, cap. *super eo*, de officio delegat. ibi, *non tamen esse nostra intentione diversis Episcopis*, vel *Archiepiscopis*, vel *Abbatibus praeiudicium generare*, cap. *procurator*, in fine, de privilegio. ibi, *quia per indulgentiam beneficij Episcopatu iuri non credimus derogari*, cap. in *huc eodem titulo*, ibi, *tamen ab aliis, quae iure parochialis praerogativa, propriis abstinere*, cap. *quia intentionis nostrae*, 29. eodem titulo, ubi integra habet haec verba, *Non extiterit, ut per invocationem, quam fecimus, causam scripti monasterij SS. Calcedoni. quod in registro bene memorati Alexandri Papa Secundi reperimus contrarium, derogaretur Ecclesiae Baiocensi. cum aliis civitatibus à Melitana de probatione concel. 1009. num. 22. Gonzales ad regul. 8. Cancel. gloss. 18. Cabed. Lusitan. decis. 93. num. 2. part. 1. Garf. Gisarda in tract. de privilegiis, seu exemptionibus explicat. num. 87. & sequenti, Menochi. de praesumpt. lib. 2. quae. 9. à num. 5. ubi num. 1. & soluit, quod etiam in ipso privilegio, vel concessione dixerunt, non obstante iure, & praetudio tertij, tunc etiam non conferretur praeiudicium tertio, in his quae sunt maximi ponderis. Sicut nec conferretur praeiudicium, etiam si adesset clausula, *ex certa scientia*, quae nihil operatur in praeiudicium tertij, nec tollit violationem supreptionis, aut supplet etiam, & falsam informationem, ut desolunt per me citat. clausul. 59. à num. 29. Sicut nec conferretur praeiudicium, quomodo adesset clausula, *Adm. propriis*, quae eodem modo nihil operatur in praeiudicium tertij, nec tollit his in te vel ad tem quatuor alteri, ego ipse clausul. 79. num. 42. Sicut nec conferretur, quomodo adesset clausula, *de plenitudine potestatis*, quam in alterius praeiudicium nihil operatur pro certo tradunt*

relati per me clasf. 41. num. 24. con feco.

Nec aliquo modo prædictum pizientium privile-
gium corroborare possunt confirmationes de eo fa-
cte à Paschali II. & Gelasio II. ac aliis Summis
Pont. de quibus Azor. *decap. 30. vers. extat*; quia re-
spondetur, quod cum confirmatio sit iuris quærit
corroboratio, ut post Host. & alios antiquiores ex-
plicat Dec. *in rub. de confirmat. cum à sum. 2. & ibi*
Bern. à n. 1. Card. Tusch. præf. auct. sum. l. ut. C. con-
755. Cabed. L. ut. de inf. 1. mem. 4. p. 2. ¶ novum ideo
73
non tribuit, sed quod antea erat, confirmat, cap.
preceptis, ubi, non novum addit, 22. diff. cap. inter di-
leites, vers. ceterum, de fide iuratum. ibi, confirmari tan-
quam prius habita, cap. quia diversitas, in princip. ibi,
non abstant confirmatione, & de concess. prak. ¶ qui enim
74
confirmat, nihil addit de novo, Menoch. conf. 1. mem.
6. & conf. 191. 46. & conf. 351. mem. 19. Guiler.
prak. lib. 3. quest. 17. mem. 40. & quest. 1. mem. 6. Cabed.
d. de inf. 1. mem. vlt. p. 2. Ioseph. Sesse Aragonia de inf. 15.
mem. 17. Et novum quod est, confirmari non potest.
Molina de primogen. lib. 2. cap. 7. Menoch. consil.
351. mem. 19. Surd. de alienat. tit. 8. print. 22. mem. 34.
& de inf. 15. mem. 11. & de inf. 289. mem. 8. Cald. Pereira
de potestate romin. in resposso pro Duce Patrans, vers.
qua sententia.

Si tamen aliquis occurrat dicendo predictis 75
Sommarum Pontificum confirmationes inquam
ex certa scientia confirmare admodum nolum, eique
nouum roborem tribuere, & validitatem iuxta text. in
cap. 1. in fine, de transact. quod in hac confirmatione
non procedere notatur glossam cap. qui in introitu, 29.
de priuileg. & sequuntur iur. omnes & late, Deet. in
cap. 1. de confirmat. verbo ad num. 46. & post alios sunt de
legib. lib. 6. cap. 18. a num. 12. Respondebitur ¶ confir- 76
mationem ex certa scientia & cum causa cognita
in illam dici, in qua inferretur esse tenor rei confirma-
te, & est expediri præcedente solita discussione, iuxta
text. in cap. penult. de confirmat. verbo, & quot. refol-
nunt Nicol. Gasteia de benefic. cap. 2. cap. 2. num. 2. 6.
cum sequentibus, Cardinal. Tusch. tom. 2. littera C, con-
sul. 341. Aloyf. Ricc. in collect. decisum. part. 5. collect.
2593. Gutierrez cap. 13. num. 7. & Cabed. Lufit. de
off. 3. num. 3. part. 2. & idem operatur pasciorem in
informationis lo Palapice, vt tenet Rota apud Fa-
rin. decis. 180. num. 1. num. 1. part. 1. quia non nisi causa
cognita apponi potest, Molina de priuileg. lib. 3. cap.
3. num. 12. Meocho cap. 1. num. 43. quod in huius-
modi confirmationibus non apparet, præter quod
ex certa scientia esse concessis non est dicendum,
eum non pasciatur, ex Hippol. sing. 17.

Dato sine veri praeiudicio, quod illarum confirma-
tiones facta fuissent ex certa scientia, & cum caute
cognitione, ac ne expediret praecedente solita discus-
sione, adhuc nihil operarentur in terris praeiudicium,
propterea tunc Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 23. Nec
supplere est onus, ac fallam informationem, ex
Valse. consoli. 140. num. 33. Nec tollentur vitia
subreptionis, ut per Molin. de primogen. lib. 3. cap. 7.
num. 15. Gutier. cons. 31. num. 11. Ludov. Rodolpho.
de suprem. & absolute principi potestate, cap. 5. num.
23. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 233. Joseph. de Sello
de rebus a decisi. 35. num. 7. Item.

Quare non obstante praesentis privilegii, post illius concessionem transiitis tam eorum annis, emanavit confirmatio *cap. eorum, de in ius, refusi*. ex quo deprehenditur a tempore Innoc. III. qui an. Domini 1198. ad culmen supremi Pontificatus ascendit, item in ea Biacharensem, & Tolerantom Archiepiscopos populi Primarum iure motam, & conebaram, & ad probationem deducam fuisse, id enim

Insonant proemia illius text. vetha. lib. *Carum felici memoria Innocentio Papa praedecessore nostro*, &c. Et ut ex annalibus Hispaniae deducitur, Rodoricus Ecclesiae Toletanae Antistes summus secundus, & eucharistiae vir ab Alphonsio Legionensi Rege Romanam ad dictum Innocentium missus fuit ann. 1212. ut significaret sibi cordi esse magnam expeditionem petere contra Sarracenos Christiani nominis hostes, dignaretur que Senktas Sue pro Cruce signatis indulgentiam peccatorum exorcedere, & eaque impetrata, & bello felicius confecto, prostratis Sarracenorum castris, rediens dictus Rodericus Romam an. 1215. ad Concilium Lateranense ecclesiarum sub praedicto Innocentio, in quo etiam interfuit Ioannes Bracharenfis Archiepiscopus, de Primatie Hispaniarum quaestio excitata fuit inter dictos Archiepiscopos, & cum vniuersique ad sui iuris confirmationem argumēta attulisset, ad sententiam non fuit causa deducta, sed cause silentium imposuit Honorius III. datus super hoc iuris vniuersi directus de anno 1218. ut refert Illustriss. D. Roder. à Cunha in *hystor. Archiepisc. Bracharenf. pars. 2. cap. 21. n. 6. cum seq.* plurimum tamen poterit Toletanus epus Pontificem, ei eom concessit, ut per decretoium in tota Hispania suum Legatum ageret; & si ciuitas Hispaniensis, quae tunc temporis penes Sarracenos erat, ad Christianos rediret, subdit mereretur Toletanae Ecclesiae. Concessit etiam facultatem dispensandi cum beatis vsque ad numerum trecentorum, & quod nominet, & collocare posset Episcopos, & Sacerdotes in ciuitatibus à fauibus Maurorum ereptis, ut nobis est testis Fracisc. de Pila in *la hystoria de Toledo. lib. 4. cap. 17.* & licet maximum gratiam apud Pontificem fuisse esseque, non tamen ei tribuimus, ut Primatui sibi nec super hoc sententiam, nec aliquam concessionem contra Bracharensem Ecclesiam assequi possit.

79 Defuncto Innocentio, succedenteque Honorio III. an. Domini 1216. rescriptis Archiepiscopo, & Capitulo Brachati, postulanti bus per procuratorem suum concedi sibi restitutionis auxilio, tempus eligendi ad adducendas Romam depositiones testium, & manimentis ad instructionem causae peratas; quid in futurum adum fuerit consilium de processu; scimus tamen postea cum Sarracenis tunc in Lusitania, quam in Castella pluries fuisse dimicauit, & Regem Sanctiam huius nominis II. regno passum pro eius restitutione missos ad Innocent. IV. Summum Pont. Lugduui Concilium ad institutionem belli sacri comorensem, Antistites Bracharensem, & Conimbriensem, & decreto dicti Pontificis etiam Regni commissam Alphonsio Comiti Bononiensi. fratri dicti Regis, qui ei in Regno successit, ut deducitur ex textu in *cap. grandi. de sup. n. 11. lib. 6. Const.* etiam ex dictis annalibus Alphonsum praedictum relictis Merilda vxore, cum qua coniuratum Bononiensem fuerat assequutus, aliam duxisse; propter quod per annos duodecim Portugelie regnum interdicto à dicto Pont. suppeditat. His procellis, & aliis bellorum perturbationibus inter Reges Portugaliae, & Castellae excitatis prosequi non potuit ius suum Bracharenfis Ecclesia, nunquam desinitos à nomine Primatis, quod semper retinuit, & hucos-

80 que retinet. Sed tunc cum omnis res ad victimam statum reduci deberet, *cap. consultationibus de iura patron. iunctis* quae Cald. Pereira de *potestate eligend. c. 5. n. 1. & de reuocati. amplex. quae 11. n. 10. & sequenti*, & finis rerum, veluti ad sagitem scopos, arceodi debent. I. *C. de nouo Cod. faciendo. glo. in cap. iuratus de consensu. Franc. Mollianus de ritu nuptiarum. lib. 2. comp. 4. mem. 6.*

qui quidem in omni materiae inspicitur, *libell. C. de collat. Grammat. decif. 67. n. 6. Palcos. lib. 2. rerum quotidian. c. 5. n. 10. & t. in beneficiisibus praecipit*, in quibus maxime consideratur Gonzald. ad *reg. 8. Canon. glof. 5. 5. 2. n. 14. & 5. 3. n. 18. & glof. 41. 5. 2. n. 14. Marc. Anron. Gennecei in praxi Curia Archiep. Neapolitana. cap. 100. vrr. quid fin. n. 10. impress. Aloyf. Riccio in praxi furi Ecclesiast. decif. 153. n. 46. in 2. edit. & resolat. in 2. edit. Anron. Monath. Bonon. decif. 36. mem. 13. cum seq.* Videndum igitur est quomodo haec tempestate vigilantissimi Bracharenfis Ecclesiae Antistites in publicis adionibus, ac in praesentia Hispaniarum Regum Primatie dignitate, suoque iure liberè vti fuerunt, quod ex infra scriptis exemplis dilucide apparebit.

Anno post Christi natalitatem; 558. an. Domini- 81 cana familia ad Archiepiscopatum Bracharensem promotus fuit vir ille eminenti virtute, & summae vitae integritate praeclarus D. Fr. Bartholomaeus à Martyribus spectata fide, singularique prudentia insignis. Qui etiam maximis prouentibus abundauerat, ea exigua semper vnae vti supellectili, eam paupertatem amplexus, ut praeter indumenta soli Ordinis monachalia, quibus pro corporis vtehere in diem necessitate, nihil habebat vitra, non alia pendebant arabica ornamenta, non cara tapete, non vestiebantur parietes, non opiparis vebecbar mensis, non equotum, non entrum pompa vebecbar sed sollicitus tantum intendebat populum suum diuinis enutrire alimentis, sanctissimis corroborare exemplis, hospitaliter afferre, ac pauperibus subuocare, aieque à recte via aberrantes vitas suas integrare ad bene & Christianè viuendum allexit. Habuit etiam flagrans saluendi animas desiderium, & in cognoscendis suae diocesis ecclesiasticis personis maximè super cotum adhibuit, & ob id non sine magno labore Archiepiscopatum vsum, qui sub se habet 1216. parochias, personaliter visitaret. Verus hic Ecclesiae Dei Antistes, non solum Sanctissimum morum exemplum, vix & integritate, & summae cheritate erge Christi pauperes in Bracharense ciuitate ut vetum sydens in firmamento collocatum floruit, sed etiam Primatui suae ius, & Bracharenfis Ecclesiae praereminentiam Domini prouidentie aduersationem conspectu ostendit, & ab eis viri talem venerari permittit, cum io alie omnibus humilitatē professus fuisset: cum igitur ex Concilio Tridentino rediret, Sedemque suam peteret, Primatui Cracca erecte per Toletanum ciuitatem liberè deambulauit, ut refert Ouardus de Nonias de *Leonis rebu. notabilibus Lusitania in eius vita*. Denique cum graue Episcopalis dignitatis onus sustinere non euderet, Archiepiscopatu renūciato, reuerata sibi tenuissima pensione, acceptoq; iterum cubiculo Vienna nū in oppido iuxta monasterium sui Ordinis à se constructum, vitam feliciter cum morte comitanti, multis ceteris miraculis, de quibus, cuiusque vita librum edidit Religiosissimus, & abbatissimus P. Fr. Lud. à Soula.

Post felicissimum illius Praefatus ex hac vita 83 ecclesiam becatidinem transmigrationem, & Illustrissimis D. Ioanne Alphonsio Meneſio, & Fr. D. Augustino à Iesu, immediatè successoribus, vite functis, ex Goenſi Archiepiscopatu, Orientaliumque Indiarum Primatu, ad Bracharensem Ecclesiam Hispaniarum Primitum euectus fuit illustriss. & Reuerendiss. D. D. Fr. Alexius de Meneſio, omnibus ingenij, vitiisque doctis ornatus; qui in Orientalium Iodiarum infidelibus ad Christi Domini Fidem conuertendis, & improborum moribus corrigendis, ita diligens ea vix sanctitate semper exiſtit

exitit, et apud optimos, & bene de Repub. Christiana sentientes, summa in religione fuerit habuit, ut multis exemplis rerum ab ipso preclarè gestarum restaret Reuerendissimus Fr. Auron. de Gouvea, Syntensis Episcopus in libro quem scripsit, typique mandauit sub titulo *formosa de Arcahio de Goa*. Verus hic Ecclesiæ Dei Amicus, qui munissimè arces dom clarissimus in India Orientali Primas, & Prorex extitit, ab hostium potestate eripuit, Gentium idola confregit, eorum iana euerit, iustitias animo barbaris Fidem annuntiavit, Persis primus ab Apostolis Euangelij lumen intulit, schismaticos Malabares, qui ab Apostoli Thomæ temporibus ab Ecclesiæ gremio deficiuerant innumeri exhaustis laboribus ad matrem reuocauit. Postea Regis iussu cosctus ex Orientali India ad Vlysiopouensem portum manu Domini gubernante felici cursu peruenit, ubi summa omnium læticia, communique populi exultatione exceptus est. Accepta deinde Bracharenfis Ecclesiæ, ad quam transiit fuit, possessione, Maritum ad vocationem Potentissimi Regis nostri Philippo III. petiuit, ubi is inuictissimo, & Catholico Regi charus euasit, ut omnia Regni uogotia, magni scilicet ponderis, & momenta, etas singulari consilio, & prudentia expediti iussit, qui dom diuinarum, & humanarum rerum scientia, ac sanctitate se admirabilem omnibus præbuisse, ibi cum mors inopina rapuit die j. Maij 1677, ætatis suæ anno 58. cuius promerita magno animo, sanctique uita dignissima, & memoria uigebat hominum sempiterna, & omnium gentium, posterorumque seculorum litteris elatenscens, in illa præcipuè Catholico Regum Curia, ubi diem elausit extremum, & Primatiali dignitate, Cruceque erecta sepultus fuit in Toletano Archiepiscopatu, & in Hispanorum omniū conspectu, quod probatione non eger, cum uis de hoc extet o mniū memoria, & rem narrat D. Acuña in *historia ecclesiastica Archiepiscopos Bracharen.* p. 2. c. tot. n. 11. pag. 449.

84. Alter nunc datus est eidem Ecclesiæ dignissimus Præful, Illustrissimus scilicet Dominus D. Alphonsus Paredo de Mendoza unus totius Lusitanie uobilitatis iustar, illustrissimum Primatum excellentissimus Princeps, & inter excellentissimos Principes illustrissimus Primas, qui ob admirabilem uirtutisq; laus scientiam, & rerum gerendarum peritiam, aliisque insignes animi sui doctes intra breuem temporis cursum Conimbricensis Academiæ Rector, inde ad supremum Regij Status Consilium adscitus, mox grauissimè, quod Conscientie uocant Tribunalis Præses; deinde Egitanensis Ecclesiæ Præful; hinc ad Couimbricensem Episcopatum translatus; postremò Bracharenfis Archiepiscopos, Hispaniarumque Primas, Diis, hominibusque frequentibus anno 1618. creatus est, uimur, ut quod nobis Lusitanis sunt partes, totidem faceret monumenta uirtutis suæ. Hic dignissimus Præful non minus laudabiliter, quam conitanciter Vlysiopon anno 1649. coram Rege Catholico Philippo III. ibi tunc commorante, ac in uisueri fere Orbis conspectu Primas sui ius defecit, in uoluntatemque conseruauit, ac aduersantes, cùm summa gentis nostræ læticia, & totius Lusitanicæ gratulatione, excommunicationis telo coërcuit, illi etiam Apostolici Legati sententia suffragante, cuius oculus testis ego sum D. Acuña in *dicta historia ecclesiast.* p. 2. cap. 103. n. 4. pag. 458.

85. Nouissimè Illustrissimus, & Reuerendissimus D. D. Sebastianus de Martos de Notonha, ipius Bracharenfis Ecclesiæ Archiepiscopos, Bracharenque do-

minus, ac Hispaniarum Primas, sui Primatialis iustæ acerrimus defensor extitit, qui & nobilissimus, ac Regio Notonha genitor ortus, præclaroque ingenio ornatissimus, in Coimbricensi Academia, me tunc studentem, & uide me, Doctoratus gradum in Iure Canonico gloriosissimè est adeptus. Deinde postquam Conimbriz contra hæreticam prauitatem inquisitor Apostolicus designatus Doctrinam provinciam uisitauit, è supremo & generali sancti Officij consilio in Episcopum Eluentem promotus fuit, in quo Episcopatu ita egregiè circa Pastoralis officium se gessit, Synodumque Doctorem celebrantem, necnon Primarias constitutiones tanta eruditione in lucem edidit, ut Rex noster PHILIPPVS IV. tanti Præfulis prudentiam & uigilantiam admiratus, eum inuicem honorum genere ut dignissimum, ita ornassimum ad Brachensem Ecclesiam nominasset, obtentumque Sedis Apostolice gratia inuictanter Pacensem adiuu ciuitatem (uulgo *Badajoz*) Fidei iuramentum præstaturus, eoque consilio in manibus D. Gabrieli Ortiz Sotomaior meritis illius ciuitatis Episcopop, tota applaudere ciuitate, & pulsatæ campanis, pro tanti Primatis reuerentia, statim coram omnibus Rochetto discooperto, à pedoreque Primatiali Cruce pendente se se exhibuit uidentibus, & inuidentibus, & iure suo uictis continuata Antecessorum possessione ipsum Episcopum, ceteroque adstantes, deinde petragram ciuitatem, nemine contradicente, paterent benedixit. Postea cum ciuitatem peteret Brachensem Primatiali Cruce præuente per Episcopatus & Archiepiscopatus securus ingrediens, uasifice in ciuitatibus splendido acceptus apparui solemni pompa sub pallio, tota comitate nobilitate & Capitulo fuit ad Cathedralem usque Ecclesiam comitatus; & ipsam Brachensem ciuitatem feliciter ingressus, solito iustitiae zelo, & eximia in pauperes liberalitate, ministerio suo, & labori seruire incepit indefessus, & haud senilibus annis ad ea peruenit, ad quæ effecta ætate uirt per summam comentionem ascendit tanquam ad honoris culmen gloriantur. Deinde anno 1657. per Tudeusum Episcopatum Primatialis incedens maiestate frequentes hominum concursus uidentis studio carminum irruentes, benedicens, cum Hispaniarum Primatem pleno ore publicè acclamabant. Eique uelut Primati suo profundam reuerentiam exhibuerunt in oppido Bationæ, per quod pulsatæ campanis & bellicis tormentis ab arce exoneratis, pro debita Primatilis Dignitatis reuerentia, Cruce præuente ingressus est, tota nobilitate comitante, & in monasterijs Oiz, & Guardie tanquam Primas receptus fuit cum hymno, *Ti Deum laudamus*, & ab Altari sollempniter populum benedixit, idemque fecit uariis in locis eundem, & redeundo. Nunc uerò hoc præfenti anno 1658. dum Pastoralis, incredibilique sollicitudine gregi inuigila ret, ecce Rex noster pro negotijs magni ponderis & momenti ad hanc Martensem Curiam, illum aduocauit, iter statim, Regio mandato inuicem petens, Patriarchali Cruce præuente aggreditur, eaque erecta, ac benedictione passim emissa per Abulensem, Salmanticensem, & Segobiensem Episcopos, necnon per ipsam Toletanum Archiepiscopatum frequenter omnium conspectu sine contradictione ingreditur, & tu lise Curia, & chram ipsomet Rege in publica audientia cum eadem Patriarchali Cruce ad præfatus pendente, necnon Rochetto discooperto (qui tunc Primatilis Dignitatis extra propriam dioccesim, & provinciam insignia) omnibus uidentibus, & me quoque tanquam oculato teste noui scilicet conspiciente hoc eodem anno publicè incedit, quod adhuc

nemo ex praedecessoribus, ita intrepide, & virili animo quid assueverit.

86. Atque cum certis, & viribus meis imparem iudicio quæstionem, præteritis seculis adeo disceptatam, & præsentibus penitus consensualem, licet sciam calumniis obnoxiam, & nihil tam probe, aut providè hic dici, quod non ex Seneca villicare malignitas possit: hic autem non ambitio priuata, sed publicis Regni, & patriæ honori est disputationis argumentum, quod sacra pagina commendatur ab illa cap. 24. præcipiente, *gloriam meam alteri non dabo*, &c. 4. Baruch. *ne tradideris alteri gloriam tuam, dignitatem genti alienæ*; prædo enim fui iudicator, qui honorem à virtute profectum cum iactura sua alteri reliquit, cap. sacerdos, 1. quæst. 2. cap. 10. 11. quæst. 1. Cassian. *in catalogo gloria mundi par. 1. confid. 55.* cum pro Religione, pro Rege, pro patria, pro parentibus defensionem suscipere legitimum, ac naturale ius sit, idque omni suo vter alteri præferendus esset decertatum, & controversum extitit apud omnes gentes, & iam gentium, *iustis de iure naturæ*. Sicuti de Scythia cum Ægyptiis, vel cum Phrygiis huiusmodi quæstionem multis, & diu agitatam scribitur Herod. lib. 2. & Trop. Pompe. lib. 1. & in dirimendis circa primas sedes ecclesiasticas controversiis multi excellentes viri quæstiones Doctores disputationes, & consilia in lucem ediderunt, ex quibus quæstionem inter Duces Florentinæ, & Ferrariæ tectant Com. Natal. lib. 14. in fine, Port. conf. 167. Decian. conf. 19. lib. 1. Marzar. conf. 26. Et inter Duces Medolanenses, & Sabaudie aliam recenset Aggid. Bolf. in præci. 1. de Princip. Et inter Duces Burgundiz, & Andegavensem refert contentiorem super sedem Boët. de au-

thoritate magni consilii num. 110. & 207. & inter Marchionem de Transio, & Vicecomitem de Tallard Io. Garzia de nobilit. glos. 11. num. 59. Deus enim Opt. Max. Adar. 24. Luc. & Marc. 10. vt flagitiosum, & turpe prohibet cum aliorum damnato primas cathedras, primas in foro salutarum, primas in rebus publicis sedes more Phariseorum populari gloria exultare, & cum eis tumescere.

Post primam huius tract. impetitionem pro iocæ 87 Brachatenfis Primatis tractatum integram editit Illustriss. D. Roderic. à Coña, cui titulus est, *de Primatu Ecclesiæ Bracharenfis*, & eleganter de eæ egit Sebastian. Cezar. in relict. de ecclesiast. hierarchia p. 1. disp. 4. §. 1. per ut. aliqua tetigere Cald. Pereira de mon. Regia p. 1. cap. 12. n. 5. Anton. de Soolfa de Macedo in libro, quem inscripsit, *Floris de Hespania cap. 9. exco. 11.* Emmann. de Fatic in epis. bistor. Portugal. par. 4. cap. 13. Gasp. Stadi. de antiquis. Lufit. cap. 57. quod omnes post hæc scripta, & impressa pro Bracharensi Ecclesiâ latè decertant, & quamvis minus bene pro Toletano scriptissime Garcia Loaysa in notis ad decretum Gaudemari, Gasp. Cartillo de Villalando in comment. ad Conc. cap. 28. Thomas Tamayo de Vargas in suis notulis antiquæ de Hispania novæ. 6. Mich. Ferrus in tract. de præcedent. ecclesiast. 4. 4. num. 8. cum seqq. Filesc. de sacra Episcop. auctor. cap. 9. §. 13. fol. 124. Alzed. de præci. Episcop. dignit. p. 1. c. 10. à num. 44. Ioan. Moren. de patriarch. origine exere. 32. & oouilime Illustriss. D. Didacus de Castrejon Castellæ Præfex in particulati tract. à se hæc de re edito, & Maurici impresso de anno 1643. vbi in princ. plures alios idem tenentes refert.

TITVLVS QVARTVS.

De Archiepiscopali præstantia, eiusque auctoritate in suffraganeos, & eorum subditos, ac in tota Prouincia.

SVMMARIVM.

- 1 Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plus habeat quam Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitii maiorem habet sollicitudinem.
- 2 Archiepiscopus in subditos suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iure expressis.
- 3 Electionem in Episcopum Archiepiscopus confirmat.
- 4 Electione non celebrata intra tres menses iussus, tamen impedimento cessante, ab eis, qui eligere debuerant, eligendi potestas ea vice caritatem, & deuotionem ad Archiepiscopum superiorem proximum.
- 5 Electo confirmato in Episcopum, Archiepiscopus Metropolitanus in consecratione intervenire debet, vel cum committere.
- 6 Metropolitanus ad consecrationem debent concurrere omnes Suffraganei.
- 7 Suffraganei vocati ab Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur accedere.
- 8 Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, intra duos, vel tres menses præter Metropolitanum præsentiam visurum accedere tenetur.
- 9 Archiepiscopus potest iniungere suis Suffraganeis vt seruent faciem quod seruatur in Metropolitana.
- 10 Concilij Prouincialis causa celebrandi Archiepiscopus vocatur Episcopus Suffraganeus.
- 11 Absentem Episcopum Suffraganeum probat Archiepiscopus in scriptis.

- 12 Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet.
- 13 Synodum vt faciat quotiens potest Archiepiscopus Episcopum compellere.
- 14 Episcopus negligentem in erectione seminarij potest Archiepiscopus compellere.
- 15 Suspendere, interdicere, & excommunicare potest Archiepiscopus Episcopum.
- 16 Vicarium generale Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare non præsentem Archiepiscopum.
- 17 Vicarium, vel officialem Episcopi suffraganei substatue rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare.
- 18 Causa rationabiles excommunicandi Vicarium Episcopi Suffraganei, qua sine referuntur.
- 19 Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, diuolueri facit iurisdictionem ad Archiepiscopum.
- 20 Insistere præsentem si noli Episcopus ipsam insinit Archiepiscopus proximæ superiorem.
- 21 Episcopo negligente in executione voluntatum Archiepiscopus exequitur.
- 22 Metropolitanus ad id potest vt Episcopum eorum iudici seculari auxilium, quod denegauit, exhibere.
- 23 Absolvit Archiepiscopus quem Episcopus non vult absolvere.
- 24 Diffensationem debita Episcopo denegante potest Archiepiscopus.

Archiepiscopus dispensare.

- 35 Vicarium constituere potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel commode regere non potest.
- 36 Negligentiam Episcopi exempti non potest supplere Archiepiscopus.
- 37 Index est ordinarius omnium Episcoporum sua provincia Archiepiscopus.
- 38 Archiepiscopus de civilibus tantum causis Suffraganeorum cognoscere potest.
- 39 Dispensare in votis & iuramentis Episcoporum Suffraganeorum potest Archiepiscopus.
- 40 Discordia ubi est inter Episcopos Suffraganeos super perceptione iurium Episcopatum in Ecclesia, qua est sita in confiniis duorum diocesis, potest Metropolitana eos cogere ut concordent.
- 41 Iurisdictionem in subditos Suffraganeorum potest Archiepiscopus exercere in concernentibus totam provinciam.
- 42 Archiepiscopus cum in provincia sua iurisdictionem exequitur, potest punire subditos Suffraganei notorios iniuriantes sibi, nuncios, ac familia sua.
- 43 Ponere potest Archiepiscopus deviantes à consuetudine Metropolitana Ecclesia in divinis Officiis.
- 44 Metropolitanus tanquam delegatus Papa ad querelam Episcopi procedit contra Convocatus sui Suffraganei cessantes à Divinis conformationibus.
- 45 Crimina quando sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota provincia.
- 46 Iurisdictionem in provincia potest exercere Archiepiscopus consuetudine sibi permittente.
- 47 Quicquid elemosinarum per totam provinciam mittere potest Archiepiscopus pro fabrica Ecclesia Metropolitana.
- 48 Edictum per totam provinciam potest mittere Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus.
- 49 Crimen a se deferre potest Archiepiscopus in tota sua provincia etiam in locis exemptis intra provinciam.
- 50 Pallas rei potest Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam provinciae suae.
- 51 Pallas quibus diebus, & actionibus rei possit Archiepiscopus, ostenditur.
- 52 Benedicere populo per totam provinciam potest Archiepiscopus.
- 53 Officia divina in Pontificibus celebrare potest Archiepiscopus in provincia etiam in loco exempto.
- 54 Indulgentias potest concedere Archiepiscopus per totam suam provinciam, etiam non sit in alia visitationis, dummodo statum generali Concilii non excedat.
- 55 Predicationis officium aliquibus interdicare potest Archiepiscopus per totam provinciam.
- 56 Visitare provinciam, & procuratorem à subditis Suffraganeorum exigere potest Archiepiscopus.
- 57 Confessiones subditorum Suffraganeorum potest Archiepiscopus condere dum alii visitat.
- 58 Absolvere subditos Suffraganeorum tam per se, quam per alios potest Archiepiscopus dum visitat eorum dioeceses.
- 59 Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere licentias dimissorias dum alii visitat.
- 60 Iurisdictionem forei consensu in subditos Episcopi Suffraganei exercere non potest Archiepiscopus.

- 61 Dispensare in sacra conscientia potest Archiepiscopus dum visitat dioecem Suffraganei audiendo Confessiones in penitentialibus.
- 62 Absolvere ab heresi, & casibus concessu Episcopo in Concil. Trid. scilicet 14. de testomat. cap. 6. potest dum visitat Archiepiscopus subditos Suffraganei.
- 63 Confirmare electum confirmandum ab Episcopo Suffraganeos potest Archiepiscopus si Ecclesia Suffraganeorum.
- 64 Iurisdictionem potest exercere Archiepiscopus, & vacante sede Metropolitana Capitulum si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum alium, sed habitum, & quando nullus Canonici est in sacris, &c.
- 65 Abbates, & Regulares Praelatos negligentes potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apostolice delegatus compellere ut predicant Evangelii sui in Ecclesiis Parochialibus subiectis monasteriis in nulla dioecesi existentibus.
- 66 Seminarios unum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum doctis antiquioribus Suffraganeis in provincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem.
- 67 Regulares potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apostolice delegatus convocare, in cuius provincia monasteria sub immediata Sedis Apostolice protectione sita sunt, si sui negligentes exequi decretum Concil. Trident. scilicet 25. de Regular. cap. 8.
- 68 Monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas potest Archiepiscopus in tota provincia admonere, ut redeant ad sua monasteria, &c.
- 69 Exules facere à tota provincia delinquentes in sua dioecesi potest Archiepiscopus.
- 70 Vicarium, seu officialem deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia Suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non praeviderit, vel non idoneum elegerit.
- 71 Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum.
- 72 Episcopus si promoveatur in Archiepiscopum an sit Index appellationis à sententia quam ipse protulit dum erat Episcopus.
- 73 Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus.
- 74 Appellari potest ad Archiepiscopum etiam si Episcopi iurisdiclio fuerit à Papa excusata in ea causa in qua Episcopus protulit sententiam.
- 75 Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui sponte offerunt litis super illis, de qua est appellatum, non autem inter eos impositi.
- 76 Appellationis in causa interdictoria Archiepiscopus pronuntiatus bene appellatum remanet Index in toto negotio principali.
- 77 Appellatur ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis S. Fidei.
- 78 Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non fuerunt.
- 79 Sententia de nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus inter subditos Suffraganeorum absque appellatione.
- 80 Restituere in integrum non potest Archiepiscopus adversus sententiam Episcopi.
- 81 Episcopi à delegato non appellantur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegatum.
- 82 Archiepiscopus convocat subditum suum Suffraganum Episcopi eorum ipsa.

RE ARCHIEPISCOPI (de cuius nominis etymologia, & origine egi supra, tit. 1. c. 6. & n. 10.) quamvis respectu Ordinis in substantia, id est, respectu characteris, nihil plus habeat,

quam Episcopus, respectu tamen executionis, & exercitij maiorem habet sollicitudinem, Card. Zabarel. in *Clém. Archiepiscopo*, n. 7. de *privilegiis*, & prexcellit ceteros Episcopos honore. Gemin. in *cap. per singulas* il. 2. q. 3. & est persona magis privilegiata, *cap. servatis*, & *cap. igitur* 25. *quæst. 1.* præstantia aliquando appellatur Archiepiscopalis dignitas, *cap. fin. de purgat. Canon.* nonnumquam auctoritas Metropolitana, *cap. de his* 12. *dist. fin.* 11. *dist. 5. sollicitudinem*, de *appellatione*. alibi dicitur Metropolitanium *ius*, *cap. cum à nobis*, de *arbitr. auct.* de *Ecclesiast. rit.* in *princip.* nouissimè Mich. Ferr. in *tratt. de præcedent. ecclesiast.* q. 4. num. 2.

2. Sed cum Archiepiscopus in subditos Suffraganeorum nullam habeat potestatem nisi in casibus expressis in iure, *cap. Romana*, *cap. venerabilibus*, de *senior. exco.* in 6. *cap. 1.* de *supp. neglig. Præl. aud. lib. 1. Isobad. de Cens. lib. 1. art. 5. num. 14.* Gambac. de *officio Legati à latere* lib. 2. num. 53. Lottet. de *re benef. lib. 1. q. 22. n. 17.* ubi n. 102. aduenit quod ubique Archiepiscopus intendit concedere contra subditum Suffraganei sui in aliquo casu de expressis in iure, tenetur in sua citatione exprimere casum ipsum exceptum, per quem concludatur sua iurisdicção, eum alias possit citatio huiusmodi sperni, & citatus comparere non teneatur, Scacc. de *appellat. q. 2. sub num. 98. decis. 4.* Quarant. in *summa Bullar. verb. Archiepiscopi auctoritas*, num. 11. & Marc. Anton. Genuesi. in *praxi Archiepiscopi*, Neapol. *cap. 70. alias 71. num. 7.* quem refero Ego ipse in *collect. ad cap. pastoralis*, n. 5. de *officio Ordin.* & dicit Felin. in *cap. pastoralis* sub n. 3. de *re scriptis*, prout eum resert Prosper de Aug. in *addit. ad Guarant. d. verbo*, esse periculosum asserere idem esse in similibus, prout Archiepiscopi auctoritas in fine, & demum Archiepiscopum habere limitatam iurisdicçãoem in causis subditorum sui Suffraganei, asserit Sigism. Scacc. de *appellat. q. 17. limit. 47. memb. 3. num. 7. & quæst. 19. remed. 1. consil. 6. n. 81. post princip.* cuius quidem iurisdicção Archiepiscopi ita est restricta ad causas appellationum, ut in subditos sui Suffraganei nullam habeat iurisdicçãoem, etiam ipsis voleantibus, nisi accedat consensus Suffraganei, idem Scacc. d. *tratt. quæst. 19. remed. 1. num. 54. & quæst. 17. limit. 47. memb. 3. n. 11.* ideo optet pretium duxi in compendium redigere quantum sit auctoritas Metropolitanus in Suffraganeos, eorumque subditos, & in tota provincia, & incipiendo à personis Suffraganeorum.

3. Prima præstantia erat, quod electum in Episcopum Archiepiscopus confirmabat. c. 64. *dist. 6. in nouis*, & *cap. cum dilectum*, de *elect. cap. inter corporalia*, de *translat. Episcopi*, *cap. qua fronte*, de *appellat. Sbroz. de Vicarij Episcopi* lib. 1. q. 70. n. 1. Quarant. d. *verb. Archiepiscopi auctoritas* n. 3. *versus prima*.

4. II. Præstantia erat, quod electione non celebrata infra tres menses, iusto tamen impedimento cessante ab iis, qui eligere debebant, eligendi potestate ea vice carebant, & deuolvebatur ad Archiepiscopum superiorem proximum, *cap. ne pro defectu*, de *elect. cap. quoniam*, *cod. tit. in 6. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas*, n. 3. *versus secunda*, ubi obferuat quod ante deuolvebatur ad Papam, per *cap. dilectum*, de *consecr. præbenda*.

5. III. Præstantia erat, quod confirmato electo in Episcopum Archiepiscopus in consecratione sui Suffraganei interuenire debebat, vel eam committere,

nec alij Episcopi sine eius mandato consecrare debebant, ut habetur 64. & 65. *dist. 1. cap. qui in aliquo 51. dist. 1. a. suffraganeus*, de *elect. c. si Archiepiscopus*, de *temp. ordin.* cum similibus citatis à Quarant. d. *verb. Archiepiscopi auctoritas*, n. 3. *versus quarta*, ubi obferuat Metropolitanos hodie hac auctoritate non vti, quia prouiso fit à Papa, & sic ab ipso Pont. promotum inferiores non consecrare aut sine eius licentia, quæ datur in ipsis litteris promotionis, ut à quocumque Catholico Episcopo consecratur.

IV. Præstantia est, quod ad consecrationem Metropolitanus debent concurrere omnes Suffraganei, *cap. qui in aliquo in fine*, 51. *dist. 1. c. si Archiepiscopus cum seq. de temp. ordinat.* Quarant. d. *verb. Archiepiscopi auctoritas* n. 4. *versus sexta*, Marc. Anton. Genuesi. in *praxi Archiepiscopi*, Neapol. c. 70. *secundum Romanam impress.* n. 26. Ego ipse in *collect. ad dist. cap. si Archiepiscopus* num. 2.

V. Præstantia est, quod vocal Suffraganei à Archiepiscopo pro consecratione alterius Suffraganei tenentur accedere, *c. non debet*, cum *seq. 65. dist. 1. d. cap. si Archiepiscopus*, Quarant. *dist. verb. Archiepiscopi auctoritas* n. 4. *versus septima*, Marc. Anton. Genuesi. d. *cap. 70. n. 17.* obferuantes quod ubi vult Metropolitanus, ibi consecrari debet. Ego ipse in *collect. ad d. cap. si Archiepiscopus*, n. 6.

VI. Præstantia est, quod Episcopos, qui in Metropolitana ciuitate non sunt ordinati intra duos, vel tres menses proprii Metropolitanus præsentiam visurus accedere tenetur, vel impeditus scribere, ut ab eo monitis Ecclesiasticis instructus plenius quod obferuare debeat, recognoscatur, *cap. cum longè 63. dist. 1. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas* n. 6. Marc. Anton. Genuesi. *dist. c. 70. n. 18.* obferuantes Archiepiscopum dici patrem Episcoporum, & illi maximam obedientiam & reuerentiam præstare debere Suffraganeos: vnde in *Cærem. Episc. super edicto*, fuit decretum quod præsentem, seu adueniente Metropolitanus cesseret Episcopos à benedictionibus priuatis, & lo Concilio Mediolanensi V. ubi de Episcopis habetur, quod illi eorum suo Metropolitanus, non possunt deferre Rochetum decretum, & hodie in *cærem. Episcoporum* lib. 1. c. 3. patet habetur Episcopos in congregationibus Concilij Prouincialis eorum Archiepiscopo vii posse Rochetto cooperari eum mozzata.

VII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest iniungere suis Suffraganeis, ut seruati faciant quod seruatur in Metropolitana Ecclesia, *c. dilectum* il. 2. de *simon. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas* n. 7. *versus decimum*, Marc. Anton. Genuesi. d. *cap. 70. n. 21.* ubi obferuat text. illum in *d. cap. dilectum*, procedere ut possit iniungere, quæ de iure seruanda sunt, nempe ut subditi caueant à labe Simoniaci, iuxta terminos dicti textus.

VIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus vocat Episcopos Suffraganeos ad Concilium Prouinciale, 18. *dist. 1. per totum*, Concil. Trident. *sess. 24. de reformatione*, cap. 1. Marc. Anton. Genuesi. d. c. 70. n. 22. In quo ipse est præfatus *cap. placuit* 18. *dist. 1. glof. verb. exceptis*, in *c. pastoralis*, de *Officio Ordin.* & est caput Concilij, Abb. in *cap. granum* num. 8. & Imol. num. 10. de *præbend.* Card. Alex. in *cap. si quis Episcoporum* 18. *dist. 1.* ac omnibus Episcopis, Prælati, & Clerici Prouincia præfate dicitur, Betoi. in *cap. 1. de indic.* & est index principalis in Concilio, *cap. 1. 34. dist. 1.* & ipse habet principaliter iudicare de consilio aliorum Episcoporum, Cardin. Alexand. in *cap. de eo*, 50. *dist. 1.* & latè de Concilio Prouinciali

egit Quaranta infamata Bellarij verb. Concilium Provinciale.

- IX. Præstantia est, quod Archiepiscopus probat in scriptis abfemiam Episcopi Sudraganei, Concil. Trident. *sess. 6. de reform. c. 3. & sess. 1. eadem de reform. c. 1. Quærant. d. verb. Archiepiscopi aulicæ n. 7. verbe. videsimium.* Et abque legitima causa e non retinente Archiepiscopus potest applicare fructus fabricæ Ecclesiæ, aut pauperibus locis, & crescente contumacia denunciare summæ Pont. iuxta prædicta decreta Concilij Trid. & *Constit. Py IV. in ep. De salute gregis, prædicte Novæ Septembris. 1560. Quærant. ibi supra verbe. auctorissimam.*

- 22 X. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest
competere Episcopum ad faciendam id, quod de-
bet. Abb. ex cap. si quis contra clericum, num. 40. de su-
comp. Quaranta d. verb. Archiepiscopi auctoritas n. 9.
vers. 14. Marc. Anton. Genuent. dict. cap. 70. num.
23 3. Vnde t' poterit compellere Episcopum ad faciendam
Synodum querentis, cap. si quis, de accusa. Et cum
cogere vt constituit economum, c. in nova 16. q. 7.
Et cap. cum simus 9. q. 1. Sbroz. de Vicario Ep. lib. 3.
quasi. 46. num. 4. Et Archiepiscopus byterum iutalem, c.
24 fin. de officio Archiepiscopi. Et denique t' poterit cogere
Episcopum negligentem in erectione Seminarii,
ex Concil. Trident. sess. 13. de reform. 28. & sic de simi-
libus.

- 25 XI. Præstantia est, quòd Archiepiscopus potest
Episcopus suspendere, interdicere, & excommunicare,
cap. 1. §. fin. de officio Ordinis, in 6. cap. venerabilis,
vbi Abb. de sent. excomm. Lancelot. Contrad. in temp.
enunciando in dicit. lib. 2. cap. 4. §. ubi n. 28. Rozz. de Synodo
part. 1. n. 45. 46. & 47. vbi tenet quòd Episcopus
omittens congregare Synodum, est suspendendus ab
executione officij, & poterit suspendi per Archiep-
iscopum, cui subest, Quatant. d. vers. Archiepiscopi am-
plius, num. 8. vers. 1. §. Marc. Anton. Genuef. dicit.
cap. 70. num. 5. vbi observat in coërtione Suffraganeorum
debere Archiepiscopum servare formam
cap. 2. de offic. delegat. in 6. videlicet quòd primò de-
bet prohibere ingressum Ecclesie, vel Sacerdotale
ministerium interdicere, deinde poterit suspendere
ab officio, vltimo loco excommunicare, additque
idem Genuef. cum Ioan. Andr. & Domin. in d. c. t.
hoc ita servari debere, licet Episcopus ab hoc non
fuerit consecratus, excommunicationem tamen in
Suffraganeum litem contra talem formam tenere.

- 16 Amplia primò † in Vicario Archiepiscopi, vt possit Suffraganeum suspendere, interdicere, & excommunicare, sed absente Archiepiscopo, non præsentem, d. §. fin. Bertachin. de Episcopo. part. 7. lib. 4. tit. de Vicario Episcopi, quest. 10. Picard. 10. inter consilia Menochij §. 1. num. 137. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quest. 78. num. 3. nisi Episcopus non fuerit consecratus, quia tunc à Vicario etiam præsentem Archiepiscopo excommunicari poterit, Archid. Domin. & Francan. in dicit. §. fin. Cuen. infir. Can. lib. 4. tit. de consecr. Episcopi, n. 6. & tit. de Vicario Episcopi, n. 123. Sbroz. d. n. 3. Amplia secundò, † vt Archiepiscopus possit excommunicare Vicarium, vel Officiarium Episcopi Suffraganei subsistentem causa rationabili, cap. 1. & ibi gloss. verb. rationabili, de officio Vicar. lib. 1. d. 1. in verb. iurisdictione, de officio ordin. eod. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 2. quest. 59. num. 6. Causas autem rationabiles excommunicandi Vicarium teneant gloss. in d. cap. 1. & ibi Aschid. & Gemin. num. 6. in prin. videlicet quando Vicarius impedit causam appellationis delatam ad Archiepiscopum, vel si deliquit circa officium commissum, si peccaret in iis, quæ sunt iurisdictionis, si Barbo. de Episcopo Part. 1.

veretur iurisdictione Episcopi sui excommunicatus, si non servat Sedis Apost. privilegia, & sit eremifolus, & incorrigibilis, testis Sbroz loco proxime citato.

- Verum propositio illa quod Archiepiscopus sit Index Vicariorum generalium suorum Suffraganeorum, quando delinquit in officio, non est indistincte accipienda, sed distinguendi sunt duo casus cum Lotter. d. lib. 1. quest. 22. num. 100. Prior est quando Vicarius ita delinquit in officio ut offendat iurisdictionem Metropolitanam, veluti si nolit deferre appellationem ad eundem legitime emissam, vel illius inhibitionem, spernat, & tunc statim Archiepiscopus possit eum coercere censura ecclesiastica, & hæc est vetus sententia cap. 1. de offic. Pæ. lib. 6. quæ nititur coniungendus cum alio text. idem Innocent. IV. in eadem controversia inter Archiepiscopum Remensem, & eius Suffraganeos, siue eorum Officialibus, in cap. Romana, in princip. de appellat. Alter est si delinquit in officio peccando ad simpliciter paribus, & iuribus, & hoc quidem casu nisi propter notorietatem, & gravitatem criminis facti sit deoportunus, cognitio, & punitio pertinet ad ipsum Episcopum, qui habet facultatem à Iure, propterea quibus illius Magistratus, coercendi Officialium suorum appellationes remota, l. nulli Officialium. C. quom. appell. non resp. registrata per Gratianum in cap. ei qui appellat. §. nulli auctor. 2. quest. 6.

- XII. Praetantia est quoddam negligentiam Episcopi circa id, quod facere debet denoluitur iurisdictione ad Archiepiscopum, c. cum semel u. g. 3. c. 1. §. notoria de censib. in 6. in ratione decidendi, & c. Communi, de qua restat Felin. in c. Pastoralis p. 6. de officio Ordin. dicens hic tenere vniuersum, tefert & sequitur Mare Anton. Genesii d. 70. n. 4. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas m. 21. Gambat. de offic. & potest. Legati de laere lib. 2. tit. de variis Ordinarij. nomen. n. 12. Ego ipse in Collecta ad cap. pastoralis (c. n. 8. de offi. p. 12. n. 2. vbi n. 1. docet Episcopum posse cogere Suffraganeum ad compellendum subditos suos pro perhibendo testimonio, & alia opportuna in causis faciendo, & Episcopo negligente posse vitium cogere, c. de offi. p. 137. n. 2. vbi quod in cogendis testes, & alios non sibi, sed Episcopo Suffraganeo subditos, non est penes Metropolitani iuris in casu negligentiae Episcopi Suffraganei. Quicquid teneat Abbas cap. si quis contra clericum. n. 7. & in reprob. n. 4. de for. compet. Aduertit Ptofp. de Angustino in addit. ad Quarant. citato n. 21. lit. A. post Paulin. quem refert de Visitat. p. 2. g. 5. quod propter negligentiam solus non denoluitur iurisdictione ad Archiepiscopum, nisi post terminum assignatum ipsum Archiepiscopum, quando tamen crimina non sunt notoria. Hinc colligo primo, quoddam Episcopum volacrit inquitte patientiam, ipsum inquitte superior proximus, id est, Archiepiscopus, Abb. in c. ex parte, de censib. prob. Roch. de iurepatron. verb. pro eo quod de discretam consensu g. 5. n. 12. Mandat de cens. 7. sub n. 13. Campan. in diuersor. loric Canno. rub. 2. cap. 13. n. 4. 75. Ego ipse in Collecta ad cap. nullus 17. num. 2. de iurepatron. Ab Episcopo tamen exempto ad Papam fit denoluitio, Campan. d. cap. 13. num. 4. 84. & in beneficiis Curatis debet institui infra duos menses, alius paroni possunt adire Archiepiscopum, qui inquitte, ex Constat. Pij V. incip. In conferendis, sub dat. 16. May 1567. quam tefert Quarant. verb. beneficiarum parochialium collatio. Secunda colligo ↑ Episcopo negligente in executione vltima voluntatis Archiepiscopum exequi, vt per Abb. in d. cap. pastoralis, in princ. Lancel. Conrad. in temple omnium iudeum lib. 2. cap. 4. fol.

Divinis absque causa rationabili, & manifesta, cap. *irrefragabilis* §. *causam*, de officio Ordin. vbi noto ego ipse in collecta. n. 14. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 3. Marc. Anton. Genouen. d. c. 70. n. 13.

35 XVIII. Præstantia est, quod quando crimina sunt notoria, potest Archiepiscopus punire subditos Suffraganeorum in tota provincia, cap. 1. §. *notoria*, de censu. n. 6. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 14. Marc. Anton. Genouen. d. c. 70. n. 11. & illud posse procedere in omni tempore etiam extra visitationem, asserit Abb. in cap. ex frequentibus. n. 10. de iustitia, quod tamen admittit Genouen. loco proximi citate, sed modo Episcopus non præuenit in puniendo; demum Episcopus sub n. 3. in fine, quem videtur sequi Quarant. d. vers. 4. illud intelligi quando Episcopus fuerit negligens.

36 XIX. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem in Provincia, consuetudine sibi permittente, c. 1. de furs. compos. c. 1. de paroc. lib. 6. vbi notant Gemin. & Franc. Marc. Anton. Genouen. d. c. 70. n. 13. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 15. vbi Prosper de Augustino in addit. limitat ut non possit Archiepiscopus, siue alius Prelatus consuetudine acquirere, quæ communiter non conceditur Ecclesiis siue privilegio A post. per cap. contra morem 100. dist.

37 XX. Præstantia est, quod Archiepiscopus, vel eius Officialia potest mittere quætores elemosinarum per totam Provinciam pro fabrica Ecclesie Metropolitane, quibus si à subditis Suffraganeorum resistitur, vel non patetur, non possunt eos citare, c. 1. de paroc. & remiss. lib. 6. vbi Franch. dicit procedere pro quolibet opere pio, Imois in Clem. abbasimus n. 18. & Zabarel. n. 9. eod. tit. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 16. vbi etiam obiectus quod licet Archiepiscopus punire possit subditos Suffraganeorum impediennes eum, vel eius Officialia in iurisdictione contentiosa, vel quasi, d. cap. 1. non tamen poterit iurisdictionem exercere contra ipsos subditos Suffraganeorum impediennes eum, vel Officialia eius charitatem & exhortationem, sed bene poterit coercere ipsos Suffraganeos, & eorum Officialia, si absque causa iusta non permittunt, cum potestas ipsorum Archiepiscoporum circa exhortationem esset alia elosoria, vel quia sunt iudices Suffraganeorum, & eorum Officialium, vt dixi sup. præstantia 1.

38 XXI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest mittere edictum per totam Provinciam in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus, Gemin. & Franch. in c. 1. per text. ibi, de supp. neglig. Prælat. lib. 6. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 17. Marc. Anton. Genouen. d. c. 70. n. 14.

39 XXII. Præstantia est, quod Archiepiscopus in tota sua Provincia potest ante se deferre Crucem, & populo benedicere, etiam in locis exemptis intra Provinciam, Clem. *Archiepiscopo*, de privileg. vbi Zabarel. sub num. 5. & laze ex plicat Ruz. de prerogatiuis Archiepiscopalis dignitatis. prim. 1. Lzli. Zech. de Reg. Ecclesiastica tit. de statu Nullitiff. Patriarcharum n. 6. in verb. *Archiepiscopo*, Lotter. d. lib. 1. q. 12. n. 27. Vincent. de Franchia d. c. 711. d. n. 4. vbi dicit quod delatio Crucis Dominice significat quandam præminentiam eius, qui ante se facit illam deferre, & sic potest Archiepiscopus illam deferri facere per loca exempta, licet non possit extra Provinciam suam, quia locus exemptus non definit esse intra provinciam. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 18. vbi ampliat etiam extra visitationem, & limitat, nisi esset præsent. Legatus Papæ, vel Cardinalis non Legatus, de Episcopo Pars I.

gatus, seu Nuncios cum facultate Legati de latere, quod etiam tradit Gratian. *Marchia* vers. 19. n. 5. & aduertit Alzed. d. part. 12. c. 1. n. 87. quod Archiepiscopus electus confirmatus, & consecratus donec pallium accipiat, non potest facere portare Crucem.

XXIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus intra quamlibet Ecclesiam Provincie suæ potest vel pallio, cap. 1. de auctor. & vsu pallii, etiam in loco exempto, Clem. *Archiepiscopo*, de privileg. Durand. in rationandi Diuinarum lib. 3. cap. 17. Ruz. de prerogatiuis Archiepiscopalis dignitatis privileg. 1. 1. Pet. Gregor. synag. lib. 15. c. 9. d. n. 6. Guid. Pancir. in thesauro variorum lib. 1. c. 10. Quarant. d. verb. *Archiepiscopi auctoritas* vers. 31. Stephan. Durant. de finibus Ecclesie lib. 1. c. 9. d. n. 42. Sanchez in opus. moral. lib. 7. c. 1. dub. 16. n. 4. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 1. n. 1. cum multis segg. nouissimè Nouat. in praxi var. fori. q. 1. n. 6. §. 1. ¶ Non autem semper, sed in certis tantummodo diebus c. ad hanc rem, & c. de auctor. & vsu pallii. Qui autem hi dies sunt, licet fatis in lute expressum non esse aduertat gloss. in d. c. vlt. eos tamen teneant Durand. d. c. 17. n. 13. & alij supra post eum citati, quibus addo Azor. in lra. moral. part. 1. lib. 3. cap. 14. q. 1. vers. quæres quoniam fin. Molcoix. de mans. mulierum Ecclesie p. 1. lib. 1. c. 8. pag. 136. lit. B. D. Acuña ad epistolam num. 1. dist. 100. in praxi carent. lib. 1. sect. 10. cap. 10. num. 10. Sanchez. d. dub. 16. ex num. 5. Alzedo de prælat. Episc. dignit. p. 1. c. 13. n. 72. Sed melius est recurrendum ad formam privilegij, vt in diebus tantum in concessione pallij expressis eo vbi liceat, vt expressit text. in d. c. vlt. & aduertit gloss. vlt. in d. c. 1. Non etiam eo vtuntur Archiepiscopi in omnibus actionibus, sed tantum in Missarum solemnibus, cap. pallium 110. dist. Sanchez. d. dub. 16. num. 5. Vel si Episcopum contingerit consecrare, vt ex Gregor. episc. 1. ad Bonifac. notant Durand. d. cap. 9. in fine. Vel etiam in ordinationibus clericorum, iuxta text. in c. quod fuit 18. §. super eo, de elect. ex quo & text. in cap. bene 4. in fine de pæstul. Prælat. negatiue decidenda videtur questio, de qua iam diu vidimus dubitare, verum scilicet Episcopos factos Archiepiscopos ante receptionem pallium Ordines conferre possint nam in dist. 3. super eo, decidit Pontifex quod non tanquam simplex Episcopus, sed tanquam Archiepiscopus Ordines conferre, & alia Pontificalia exercere non potest: ante receptionem pallij non potest rectè dici Archiepiscopus, vt ex text. in cap. nisi specialis, vbi gloss. verb. nominis, de auctor. & vsu pallii, Decian. conf. 90. n. 11. lib. 2. Genouen. d. c. 71. n. 19. Lotter. d. quest. 12. num. 24. At verò in d. cap. bene, decidit formis Archiepiscopum transilium in aliam Ecclesiam antiquo pallio vti non posse, neque sua vti potestate ante nouum acceptum, quod intra propriam provinciam suos subditos ordinando de plano procedit: quæ intelligitur vera cum intendit exercere actus Ordinis Episcopalis iure suo, & ex propria persona tanquā Archiepiscopus, locus verò si tanquā Episcopus vice slierius Episcopi, quæ eum inuitat in sua diocesi, Ferrer. conf. 90. sub n. 3. Genouen. d. c. 71. num. 18. Lotter. d. q. 12. n. 3. Et ideo hoc casu videtur misendum quod Ordines conferre possint ante pallium acceptum, velut Episcopus nullius Diocesis, & ne Archiepiscopus de exteriori conditionis sit, quem huiusmodi Episcopus, vt aduertit Ruz. dist. privileg. 2. 1. vers. nam est. & non dist. sentit Prosper de Augustino in addition. ad Quarant. d. vers. 12. In processibus autem, quando processionaliter Archiepiscopus Ecclesiam exire contingerit, pallio vti non posse decidit text. in dist. cap. 1. Sanchez dist. dub. 16. n. 6. licet aliquando ex privilegio à Romano Pontif. aliquibus concessum legamus,

mas, ut in processibus, utantur pallio, ut aduertit Durand. loco proximo citato. Non obstat text. in *dist. cap. ult. ibi*, ubi *quicumque fuerit*: unde aliqui deducebant Archiepiscopos etiam in aliena Prouincia uti posse pallio de consensu eius ad eius prouinciam declinat, iuxta text. in *dist. cap. ex tuorum, in fine*, repugnat enim ipse text. si aduersas, procedere supposito speciali privilegio. Quam melius responderetur cum gloss. ibidem, quae sequuntur Doctores communiter, teste Rufino d. *primleg. 21. versic. illud tamen*, quod verba generalia, *ubiunque fuerit*, restringuntur ad terminos habiles, scilicet intra Prouinciam, iuxta doctrinam gloss. 1. in l. 1. C. de *sacros. Ecclies. & gloss. vii. in cap. 1. de consensu*. Aduertit Prosper de Augustino citato loco Archiepiscopum, qui renuntiavit Episcopatu, & sic loco, & non dignitati, non posse exercere Pontificalia cum pallio in diocesi, & Prouincia renuntiata, etiam cum consensu Archiepiscopi successoris, & Suffraganeorum, sed tantum exercere Pontificalia sine pallio cum consensu praedictorum, quemadmodum in aliis diocesis de consensu Diocesanorum, quia illo pallio amplius vti non potest, sed debet retinere penes se, & cum eo sepeliri, Caltald. d. 1. 10. n. 13. Vbi aduertit debere pallium apud se retinere, & cum eo sepeliri sub capite ipsum tenendo: item addit ante receptionem pallii nihil interius de Ecclesia prouentibus recipere posse, ut in *Extracog. c. in fine, de elect. inter cunctas*. Possit Archiepiscopum nondum recepto pallio exercere ea, quae sunt iurisdictionis, non vero cogere Concilium, & exercere quae sunt Ordinis Episcopalis, obseruat Sanchez in *praecepta Decalogi*, tom. 1. lib. 4. c. 18. n. 9. Caltald. *dist. 1. 10. n. 1*. vbi n. 9. aduertit ipsum pallium dignè, & honorificè asservari debere secundo obvolutum in capsula intus, & extra pulchre ornata, ut ipso uti possit Archiepiscopus temporibus suis. Et quia pallium est personale, non potest accommodari, Durand. in *ration. diuin. Offic. lib. 3. c. 7. n. 12*. Quamvis d. verb. *Archiepiscopi auctoritas*, vers. 32. Azor. *institus. moral. part. 2. lib. 3. c. 34. quaf. 8*. Laymann de *Præf. ecclies. dist. cap. 14. quaf. 159*. nec in morte alicui relinqui, sed cum eo Archiepiscopus sepeliri debet: in sua Prouincia ipsius habet circa humeros infra Planetam; si verò extra Prouinciam sepeliatur, ponendum erit pallium sub capite Archiepiscopi defuncti. Caltald. *dist. 1. 10. n. 12*. Tres quaestiones hac de re disputat eleganter D. Acuña ad *cap. pallium. 10. dist. 100. vide apud illum*. Alia de hac materia congerit Alzeid. *dist. part. 1. cap. 13. n. 71. cum seq.*

XXIV. Praetantia est, quod Archiepiscopus de Iure communi potest benedicere populo per totam Prouinciam, etiam in loco exempto, *Clem. Archiepiscopo, de privileg. Quamvis d. verb. Archiepiscopi auctoritas*, vers. 29. vbi intelligit tam de benedictione solenni, per illa verba, *sit nomen Domini benedictum*, quam simplici, quae iterando praestatur, & habetur expresse in *Carman. Episcoporum, lib. cap. 4*.

XXV. Praetantia est, quod potest Archiepiscopus diuina Officia in Pontificalibus celebrare in Prouincia, etiam in loco exempto, & ab aliis in sua praesentia sine Pontificalibus celebrari facere, *Clem. Archiepiscopi auctoritas*, vers. 30. vbi aduertit quod pro celebratione in Pontificalibus potest collocare sedem, quia spectat ad honorem Episcopalem, & est de accesorius ad celebrationem, & his Pontificalibus vtitur sine iurisdictionis exercitio, vel officio, ut Missam celebrando, & praedicando: sed si iurisdictione, vel officio vti vellet, id non poterit sine licentia Episcopi, vel superioris loci exempti, vt urdi-

nate, chrismate, degradare, vel similia faciendo, gloss. est celebris, & magister in d. *Clem. Archiepiscopo, Pavin. de visitat. part. 1. quest. 4*. Couarr. *pract. c. 9. sub n. 2*. vbi hoc intelligit, etiam si vellet illa exercere in subditum suum, non solum in loco exempto, sed etiam in diocesi sui Suffraganei.

XXVI. Praetantia est, quod Archiepiscopus potest concedere Indulgentias per totam suam Prouinciam, etiam si non sit in actu visitationis, dummodo statutum generalis Concilij non exeat, *cap. nostre, de Pænit. & remiss. Rosel. de Indulgent. n. 174*. Cordub. q. 14. Hentig. in *sum. lib. 7. c. 32. §. 2*. Stephan. Quamvis *dist. verb. Archiepiscopi auctoritas*, vers. 31. vbi limitat in loco exempto, Marc. Anton. Genouel. *dist. c. 70. n. 15*. Bonacin. de *Sacrament. dispus. 6. de Indulgent. q. 1. puncto 3. n. 2. versic. obseruat*. Azor. *institus. moral. part. 1. lib. 3. c. 15. quaf. 6*. Franc. Leo in *thesaurus fons Ecclies. part. 1. c. 7. n. 18*. Lotter. d. q. 12. n. 28. Iul. Lsuos. de *Indulgent. part. 2. c. 11. n. 28*. dixi infra alleg. 88. n. 15. & 16.

XXVII. Praetantia est, quod Archiepiscopus potest per totam Prouinciam suam praedicationis officium aliquibus interdiceret, prout in *cap. tuorum, de privileg. Quamvis d. verb. Archiepiscopi auctoritas*, vers. 34. Marc. Anton. Genouel. d. 70. n. 16.

XXVIII. Praetantia est, quod Archiepiscopus potest visitare Prouinciam, & procuratorem a subditis Suffraganeorum suorum exigere, *cap. cum Apostolum*, vbi gloss. verb. *Archiepiscopi, c. supra, & cap. super eo, de censib. c. cum ex officio, de praescript. c. 1. & c. fin. de censib. lib. 6*. Vbi docetur quod Archiepiscopus dum visitat Prouinciam, potest Confessiones subditorum Suffraganeorum audire, & absolueret confitentes, & ipsi poenitentias iniungere salutares, & absolueret a calibus Episcopo reseruantis, & censuris, Pavin. de *visitat. part. 2. q. 4*. Quamvis *dist. verb. Archiepiscopi auctoritas*, vers. 33. Marc. Anton. Genouel. *dist. 1. 70. n. 9*. Hentig. *lib. 11. c. 3. §. 5*. Et potest Archiepiscopus dum actu visitat diocesem Suffraganeorum, absolueret illorum subditos tam per se, quam per alios, probant Suarez tom. 4. *disput. 25. sect. 1. n. 14*. Valer. Reginald. in *praeceptis pænit. lib. 1. n. 13*. Molfes. in *sum. moralis Theolog. tract. 7. c. 14. n. 75*. Non potest tamen ordinare, nec concedere licentias dimissorias, quia non reperitur in lute ei permissum, Franch. & Gemin. in d. c. fin. Marchin. de *sacram. Ordinis tract. 1. par. 5. c. 1. n. 7*. nec poterit conferre Ordines suis subditis in Diocesi Episcopi Suffraganei absque eius licentia, quia non potest solemniter exercere actus pertinentes ad Ordinem Episcopalem intra alienam diocesim, Couarr. *dist. c. 9. n. 2*. Sanchez. in *apostol. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 30*. neque chrismate, Petr. Subett. in *tract. de cultura Pænit. Dei, part. 1. c. 9*. Non poterit exercere iurisdictionem fori contentiosam in subditos Episcopi Suffraganei, Quamvis *dist. verb. §. 3*. nisi in duobus casibus, videlicet in criminibus notoriis, & contra impediennes eius iurisdictionem, vt notatum est *sup. praetantia 12. & 17*. Hodie verò antea noua dispositione Concilij Trident. *sess. 24. reformat. c. 3*. Archiepiscopus non potest visitare diocesem Suffraganeorum, nisi causa cognita & probata in Concilio Prouinciali, & tunc visitando habebit eandem facultates, quas ante Concil. de lute communi habebat, ex citatis Iuribus, nec non alia, quae a Concilio Prouinciali in specie ei committerentur iuxta facultatem, quam habet à Iure ipsum Prouinciale Concilium, vt obseruat Hentiquez *lib. 6. de pænitent. c. 14. n. 9*. in *textu, & in commento lit. Z*. Sanchez in *praecepta Decalogi* tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 6. 10. fin.

- 51 XXXIX. Præstantia est, quod Archiepiscopus dum visitat diocesim Suffraganei audiendo Confessiones in penitentialibus, potest dispensare in foro conscientie, vt per Gambar. *de offic. legati lib. 2. tit. de variis Ordin. nom. n. 33. Abb. in cap. ad extirpandas, de falsis Presbyt. Marc. Anton. Genouen. d. c. 70. num. 9. Borgas. de irregular. par. 5. in tit. de dispensat. Archiepiscopi*, aduerfus quod quando in foro exteriori dispensatio est debita ratione causæ & personæ, debet remittere ad Suffraganeum eius subdium vt dispenser cum eo, quo tectissime, vel negligencie, ipse Archiepiscopus dispensabit; additque quod ubicunque Suffraganeus culpa sua sus dispensandi perdidisset, potest Archiepiscopus dispensare: adiungit denique ipse Borgas. quod quando Episcopus est suspensus ad tempus, ea dispensatio pro magno bono fiendo, vel imago scandalo vitando celeritatem requireret, tali casu sit deuolutio ad Metropolitanum, refert Prosper de Augustino *ita addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40.* Vnde t potest Archiepiscopus dum visitat, vt supra, subditio Suffraganei absolute ab hæresi, & casibus concessis Episcopo in decreto Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 6.* quia tempore, quo visitat, censetur illa diocesis tanquam sua, & habet in ea iurisdictionem Episcopo superiorem in suis. *tom. 4. diffinit. 30. sess. 1. n. 8. & tom. 5. diffinit. 41. sess. 2. num. 12.* qui addit in hoc n. 12. hoc esse verum quoad forum Penitentiar, & sic quoad absolutionem a reueruatis, secus autem quoad dispensationem, vt in irregularitate, idem dicit *tom. 2. de Reliq. in tract. de voto lib. 6. c. 10. num. 9.* sequuntur Sayr. *in clau. Regia lib. 6. c. 21. n. 80. Genouen. d. n. 9. Sanch. d. tom. 1. lib. 4. c. 38. n. 14.* contra Henric. Aoton. Gom. & Auilam citatos per Sanch. exilimantes posse in hoc casu Archiepiscopum dispensare.
- 53 XXX. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo, si Ecclesia suffraganea vacat; si tamen est confirmatio, *cap. siue tunc, ubi glof. verb. Celsitudine, de simon. Stephan. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 35.*
- 54 XXXI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest exercere iurisdictionem, & vacante Sede Metropolitana Capitulum, si Ecclesia Cathedralis non habet Capitulum actus, sed habitu, & quando nullus Canonice est in Sacris in Ecclesia suffraganea, vt per Patroin. *de officio, & potest. Capituli Sede vacante par. 1. q. 10. sub n. 5. Prosp. de August. in addit. ad Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, post vers. 40.*
- 55 XXXII. Præstantia est, quod Archiepiscopus tanquam Sedis Apost. delegatus potest compellere Abbatem, & Regulares Prælatos negligentes, vt prædictio Euangelij fiat in Ecclesiis Provincialibus subleccis monasteriis in nulla diocesi existens. Concil. Trident. *sess. 5. de reformat. c. 2. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas vers. 37.*
- 56 XXXIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus cum duobus antiquioribus Suffraganeis potest in Provincia erigere vnum, vel plura Collegia Seminarij ob Ecclesiæ paupertatem, iuxta decretum Concilij Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 18.* de quo multa dixi *par. 3. huius tract. alleg. 77.* referunt Quarant. *dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 38.* & Marc. Anton. Genouen. *d. cap. 70. n. 10.*
- 57 XXXIV. Præstantia est, quod Archiepiscopus tanquam Sedis Apostol. delegatus potest conuocare Regulares, in cuius Provincia monasteria sub immediata Sedis Apostolicæ protectione sita sunt, negligentes eorum decretum Concil. Trident. *sess. 15.*

de Regular. c. 8. refert Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 37. in med.*

XXXV. Præstantia est, quod Archiepiscopus in tota provincia potest monere monachos, & alios Regulares vagabundos, & apostatas, vt redeant ad sua monasteria, monendo prius Episcopos Suffraganeos, vt id eaqueantur, deinde Regularium Superiores, vt eos reducant, quibus negligentibus ipse compellet Regulares, & etiam Superiores, per teat. *in cap. quanto de officio Ordin. refert Marc. Aoton. Genouen. d. cap. 70. n. 10.*

XXXVI. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest caules facere a tota Provincia delinquentes in sua diocesi, *cap. 2. de arbit. cap. 1. in sum. de priuile. Quarant. d. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 39.* Marc. Anton. Genouen. *d. c. 79. n. 17.*

XXXVII. Præstantia est, quod Archiepiscopus potest deputare Vicarium, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non prouiderit, vel non idoneum elegerit, ex decreto Concil. Trident. *sess. 24. de reformat. c. 16.* referunt Quarant. *dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 36.* & Marc. Anton. Genouen. *dist. c. 70. n. 6.* Ragul. *de iure canon. in capitulo, quæstio 37. n. 1.* vbi n. 8. cum Gen. in *cap. fin. n. 8. de script. neglig. Prælat.* obseruat quod si moteretur Vicarius creatus in Metropolitanum, vel alio Superiore ob negligentiam Capituli, Capitulum potest infra octo dies creare vt prius, quia pro prima vice tantum amittit ius, & ad ornatum materię vide quæ dixi *p. 3. huius tract. alleg. 54. n. 163. cum seq.*

XXXVIII. Præstantia est, quod Archiepiscopus cognoscit in causa appellationis inter subditos Suffraganeorum, *cap. pastoralis, de officio Ordin. cap. dilectus, cap. cum causam, cap. sollicitudinem, de appellat. c. 1. de foro compet. in 6. cap. Romana, de appellat. end. lib. cum similibus, referunt Couarr. *præf. c. 9. n. 2. Quarant. dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, vers. 18.* Marc. Anton. Genouen. *d. c. 79. n. 7.* Sebast. Cæli in *releto de Ecclesiast. iurarch. dist. 5. c. 1. n. 10. vers. primo, Sigismen. Seacæ. de appellat. q. 8. n. 86. cum seqq.* & Petr. Gregor. *in simili tract. lib. 4. c. 2. sub n. 1. vers. ab Episcopo, Seraphim. dist. 1. n. 85.* vbi tenet quod Archiepiscopus potest causas ad se per appellationem, aut alias delatas ab Episcopo Suffraganeo per se, vel per Vicarium generale, vel per delegatum cognoscere, & terminare ius totum, vel in partem, etiam in Diocesi Suffraganti, item & notariom, ac notuom deputate pro exstenda iurisdictione.*

Amplia *primò*, vt ab Episcopo in tantum appellatur ad Archiepiscopum, vt ipemet Episcopus si post interpositam appellationem promoueat in Archiepiscopum, si iuxta appellationis a sententia, quam ipse protulit, dum erat Episcopus, ea debito tamen teneatur alteri illam causam delegare, & ipse abstinere ab illius cognitione, Frach. *in cap. ad hac 6. col. ult. q. 4. sub n. 7. de appellat. Petr. Gregor. d. lib. 4. c. 17. n. 9.* Seacæ. *d. tract. de appellat. q. 1. n. 15. & q. 8. n. 86. vers. extendit primò.*

Secundo *amplia*, quod nedum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus ab Episcopo ad Archiepiscopum appellari possit, Quarant. *d. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 13. vers. amplius tamen, latè Seacæ d. q. 8. n. 90.* hinc inferens Archiepiscopum esse iudicem appellationis in iis, quæ exercet Episcopus etiam ex iure accidentali, seu non solum in iis, quæ exercet de iure communi, sed etiam in iis, quæ exercet de iure speciali, ea priuilegio, & n. 91. aliter hoc esse verum, quando iurisdicchio temporalis est totaliter translata in Ecclesiam, ad quod pro illa non recognoscit

cognoscit Superiorem temporalem, & numeru sequentibus hoc multipliciter declarat, & restringit.

- 64 *Terrio* amplia, vt possit appellari ad Archiepiscopum, etiam si Episcopi iurisdictioni fuerit à Papa excusata in ea causa, in qua Episcopus potuit sententiam, quia Papa committendo causam Episcopo, quam ipse Episcopus potest cognoscere ex iurisdictione sua ordinaria, regulariter dicitur excusasse eius iurisdictionem, & non delegasse causam, & consequenter est appellandum ad Archiepiscopum, vt per Scaccia *dist. 9. 8. n. 87. vers. extendi secundum de faciant per me adducta allegat. 92. à n. 12. & adducta à Quatana dist. verb. Archiepiscopi auctoritas, n. 18. vers. item si Papa. Secus est si non excusaret, sed delegaret, quia tunc Episcopus reputaretur delegatus; oam Ordinarius eos delegaret causa, quam ipse potuisset cognoscere iure Ordinariae iurisdictionis, efficitur in ea delegatus, Bertachin. *de Episcopo, lib. 4. par. 4. n. 78. tom. 13. par. 2. fol. 351. Albert. Brun. tract. de augmento, in 3. conclus. princip. sub n. 13. vers. & primo tom. 17. fol. 352. quos refert & sequitur Scacc. d. tract. de appellat. q. 8. n. 86. vers. secum est, & de iudiciis causarum civilium lib. 2. c. 16. n. 5. in fine, ac proinde appellandum est ad delegatorem, ad tradita per eundem Scacc. dist. 9. 8. n. 14.**

- 65 *Quarto* amplia, vt Archiepiscopus possit cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt liti super illa re, de qua est appellatum, oam autem inter eos innotos, Gemin. & Franch. *in cap. Romana 5. in alium de appellat. lib. 6. Marc. Anton. Genuens. dist. 2. 70. n. 7. in principio.*

- 66 *Quinto* amplia vt Archiepiscopus in causa appellatiois ab interlocutoria pronuntiatione bene appellatum, remaneat iudex in toto negotio principali, Scaccia *dist. tract. q. 18. limitat. 47. memor. 3. n. 7. vbi num. 9. & 11. an omisso articulo appellatiois de consensu partium possit procedere in negotio principali & n. 13. quid si Episcopus horum detulerit appellatiois?*

- 67 *Limita primo* lo casus sanctæ Fidei, in quibus appellari ad Papam propter grauiorem negotiorum rement Pena *In direct. Inquisit. par. 3. commentar. 31. Marc. Anton. Genuens. dist. 9. 8. n. 88.*

- 68 *Limita secundo* quoad alios, qui partes non fuerant, ac protode in compulsionem aliorum subdito-

rum recurrendum esse ad Episcopum obstante Abb. *in cap. pasterius, n. 12. de officio ordin. Marc. Anton. Genuens. dist. 2. 70. n. 7. vers. declara primo, vbi hinc refert oam posse Archiepiscopum compellere subditos Episcopi ad perhibendum testimonium in causa appellationis, nisi aliud sit de consuetudine, eo tamen caso posse Archiepiscopos quando Episcopus nollet compellere.*

Limita tertio, vt Archiepiscopus non possit cognoscere de nullitate sententiarum inter subditos Suffraganeorum absque appellatione, vt per Franch. *in c. 1. §. post hoc, sub n. 7. vers. sed aduersus, de appellat. in 6. & in cap. dilecto 63. sub n. 67. vers. secundum casum, ord. in antiq. dicentem quod oam potest adiri Archiepiscopum per viam querelæ, seu nullitatis sententiarum Episcopi, & ibidem Card. Alexand. n. 58. prope fin. & Felio. in cap. in luterio 9. prope fin. vers. secundum casum, est de officio deleg. Marc. Anton. Genuens. d. c. 70. n. 7. vers. immo quarto, Scacc. dist. tract. de appellat. q. 19. remed. 1. concl. 6. n. 85. Sebast. Caxat d. 5. 2. num. 14.*

Limita quarto, vt Archiepiscopus non possit restituere io integrum aduersus sententiam Episcopi, quia Archiepiscopus adiri non potest nisi per viam appellationis, vt per Abb. *in cap. vlt. in fine, de restitut. in integrum, Scacc. d. concl. 6. n. 85. in fine, & remed. 2. n. 61. vers. ad quartum.*

Limita quinto, vt à delegato Episcopi non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegantem, Franch. *in cap. dilectum 13. de appellat. Marc. Anton. Genuens. dist. c. 70. n. 7. vers. limita secundum, vbi restringit, nisi Episcopus delegaret causas fraudem, non appellaretur ad Archiepiscopum.*

Limita sexto, quando Archiepiscopus conuocet 72 subditum sui Suffraganei Episcopi coram ipso, quia isto caso non appellatur ab Episcopo ad Archiepiscopum, quia esset appellare ad aduersarium, & ideo omisso Archiepiscopo iudice Superiore, proximè appellatur ad Superiorem Archiepiscopi, vt scribitur Gemin. *in cap. Romana 3. §. ab Archidiacono, sub n. 4. casu 2. vbi Franch. n. 4. limit. 8. de appellat. lib. 6. Socin. reg. 23. saluti. 8. Broderod. de appellat. par. 2. tit. 18. in verb. ab Archiepiscopo, column. 102. & in verb. ab Episcopo, column. 103. quos refert & sequitur Scacc. dist. tract. de appellat. q. 7. n. 107.*

FINIS PRIMÆ PARTIS.

AVGVSTINI
BARBOSÆ,
V. I. D. LVSITANI,
DE OFFICIO, ET POTESTATE
EPISCOPI.

PARS SECVNDÆ:

Vbi omnia, quæ ad omnifariam Episcopi potestatem, vel ad Sacramenta, & Ordines conferendos, vel ad dispensationes elargiendas pertinent, breui & eleganti methodo comprehensa sunt.

COMPENDIVM

Eorum, quæ cura, & officio Episcoporum in sequentibus Allegationibus plenè demandantur.

SVMMARIVM.

- 1 *Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet.*
- 2 *Officium, ac munus Episcoporum in duobus præcipue consistit, primo in cultu divino, & Christiana Religione augenda: secundo in pascendis ac regendis omnibus sibi commissis.*
- 3 *Cura Episcoporum circa divinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest.*
- 4 *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est curare, ut omnes suæ diocesis animæ Fidem Christianam suscipiant, & rudimenta sciunt, ac de illa inanes dispensationes tollere.*
- 5 *Curare ut verbum Dei populo prædicetur, & lectis sacra Scriptura ac Theologia habeatur.*
- 6 *Curare etiam ut verba, & sententia sacra Scriptura ad superstitiones, & alia profana delibentur.*
- 7 *Divinos omnes, & sortilegos, & magicæ artem exercentes, & docentes a diocesis suis penitus eradicare.*
- 8 *At iracula nova, & reliquias, & imagines approbare.*
- 9 *Dauentes ut vota sua reddant, & cum impotentiis dispensare, & ut iuramenta licita servent.*
- 10 *Aboluendo eos qui possunt absolui.*
- 11 *Festis Dei, & Sanctorum venerationem, ut ritè, & rectè celebrentur.*
- 12 *Curare debent Episcopi ut Missa parè & piè celebrentur, modo, loco, ac tempore debita.*
- 13 *Divina officia, & hora Canonica ut debite, ac deuote suis horis celebrentur.*
- 14 *Episcoporum cura mandatur, ut populus diversarum linguarum, Missa, & officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbato ritu celebrentur.*
- 15 *Episcoporum officium est ministrare Sacramenta, specialiter vero Confirmationem, & attendere ut ea à ministro idoneo cum debita forma, ritu, & materia celebrentur.*
- 16 *Curare ut pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exigatur.*
- 17 *Sacramentorum omnium ius ac virtus ut à Parochiis suis populo exponatur.*
- 18 *Clericos, ac Regulares delinquentes corrigere.*
- 19 *Peregrinos clericos sine testimonialibus literis suscipere non debent.*
- 20 *Rationes ab testamentorum executoribus etiam regularibus exigunt.*
- 21 *Abbatum negligentiam supplere.*
- 22 *Confessorum Moralium assignare.*
- 23 *Inimici*

178 De iis, qui curæ, & officio Episc. demand.

22. Immunitates & Ecclesiarum reuerentiam circa ea, que in eis fieri prohibentur tueri, & conseruare debent.
23. Predicare verbum Dei, & subditos suos docere, eisque monita salutis tradere, præcipuum est Episcoporum officium.
24. Animarum curæ prouidere debent Episcopi, bonis & idoneis Rectoribus, sine Curatoris interuento.
25. Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinijs eorum Episcopi dare debent Episcopi, nisi oporteat publicare.
26. Vicia subditorum reuocantur Episcopi arguere, & errantes corrigere.
27. Vitiis pauperibus, & viduarum, orphanorum, ac miserabilium personarum curam paternam gerere tenentur Episcopi.
28. Prouidere debent Episcopi ne subditi sui inimicis & superfluis sumptibus intendentes subtilitatis suas consensuant.
29. Episcopi audita morte Romani Pont. tenentur cum suis subditis æquitas celebrare, & quotidie pro felici noui Pont. electione fideliter orare.
30. Episcopi debent generaliter omnes sibi commissas bonorum operum exempla pacere, & pro eis frequenter orare, & sacrificia Deo offerre.
31. Visitare totam diocesim sapienter personaliter debent Episcopi.
32. Synodum quatuor annis conuocare debent Episcopi.
33. Residere debent Episcopi.
34. Prebendas, assessorias, & iurisdictiones Episcopatus ad quos capita reducuntur.
35. Basilicas consecrare, & consecratos reconciliare si violati fuerint, ad Episcopum solum spectat.
36. Christiana consecrere & Baptizantem fides Christianæ regere ad Episcopum solum spectat.
37. Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & huiusmodi clericos solemniter degradare ad Episcopum solum spectat.
38. Episcopum, quæ non possit alteri demandare, ostendunt.
39. Abbates subditis suis Regularibus Ordines minores conferre possunt.
40. Cardinales S.R.E. etiam non Episcopi ex privilegio Ordines minores conferre possunt.
41. Virgines benedicere & consecrare est solum Episcopi.
42. Penitentibus publicè in Altaria reconciliare Sacerdotes simplex sine licentia Episcopi non potest.
43. Calices, patenas, Corporalia & vestimenta Sacerdotalia ex privilegio, vel consuetudine benedicere potest non Episcopus.
44. Ecclesiarum palatiorum, si fuerint consecrata, reconciliationem non delegat Episcopus sine indulto Apost.
45. Subiectis habere omnes & singulas personas sue diocesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi.
46. Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca pia sub sua potestate, & regimine habere debet Episcopus.
47. Bona Ecclesiastica, ac beneficia & intra omnia Ecclesiastica non quod quædam sub suo regimine continere debet Episcopus.
48. Dimissiones pro ordinibus ab alio Episcopo recipiendis concedere pertinet ad Episcopum.
49. Consuetudines speciales in Ecclesia & diocesi suas facere pertinet ad Episcopum.
50. Consuetudines bonas circa personas, & loca, ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum.
51. Episcopus licet circa celebrationem divinarum & administrationem sacramentorum multa quæ annexa Ordini communia sunt præstare.

52. Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habitibus legitimis conferre spectat ad Episcopum.
53. Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & amine saltem in prima instantia, & in sua diocesi terminare est Episcopi.
54. Visitare omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum & personarum spectat ad Episcopum.
55. Clerici, & omnes Ecclesiasticæ personæ sibi subiectas corrigere, & carcerare ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficia priuare potest Episcopus.
56. Capituli negligentiam supplere quando potest Episcopus.
57. Adulterii & scelera inquirendi, viciandi & indicandi absque impedimento alicuius habet Episcopus potestatem super omnes personas non exemptas sue diocesis.
58. Ecclesias edificandas designare spectat ad Episcopum.
59. Vniones Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum.
60. Monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare potest Episcopus.
61. Res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari spectat ad Episcopum.
62. Dispensare in irregularitate ad Ordinem suscipiendum quando possit Episcopus.
63. In irregularitate ex delicto manifeste quod non sit grauius adulterii post peractam penitentiam dispensat Episcopus.
64. In irregularitate ex quocumque delicto grauiori quocumque manifeste dispensat Episcopus, si aliæ quæ iusta extenuatione moueant.
65. Dispensare possunt Episcopi in irregularitate ex quocumque etiam casu, absque delicto tamen proprio veniente, vel ubi subest necessitas dispensandi, vt n. 64. vel propter Ecclesiæ utilitatem, & meritum prærogatiuam, vt n. 67.
68. Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus iam susceptis, quam ad eosdem suscipiendos.
69. Dispensare possunt Episcopi cum illegitimis in beneficiis simplicibus, non autem in curatis, nec in dignitatibus.
70. Dispensare potest Episcopus cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, vt valeat illud retinere, & cum eo, qui propter beneficium, quod obtinet, tenetur infra annum ordinari si abesse velis causa studij, vt n. 71. & beneficium non residet ad tempus cum legitima causa, vt n. 71.
71. Dispensare in Matrimonio contrahendo quibus casibus possunt Episcopi ostendunt.
72. Episcopi in multis casibus Sedi Apost. referuatis dispensare possunt, ubi necessitas magna coegerit, & periculum scandali.
73. Dispensare non possunt Episcopi contra Canones, & Concilia, nisi in iuribus casibus relaxant.
74. Dispensare necesse aut debet Episcopi in multis casibus arbitrio eorum relinquatur.
75. Dispensat Ecclesia facilius ad retinendum, quam de nouo acquirendum.
76. Absoluit Episcopi ab omni voto, exceptis quatuor, à quibus solum Papa absoluit: & circa iuramentum in casibus, qui non sint maximi momenti, aut valde dubij, vt n. 79.
77. Absolvere à censuris in quibus possunt casibus Episcopi? & n. 81.

82. *Casuum reservationem de gravioribus possum delictis Episcopi sibi facere.*
 83. *Penitentia publicis iniungere, & solemniter penitentiam absolvi possum Episcopi.*
 84. *Penitentia ad consuetudinem Ordinariam Episcoporum multa sunt quae sine episcopi potestate, & consensu fieri precipue à clericis legitime nequeant.*
 85. *Episcopi in quibus casibus tanquam Sedis Apostolice delegati procedere possint? ostenditur multis numeris segg.*
 101. *Negligentiam exemplum supplet Episcopi in multis casibus tanquam Sedis Apostolice delegati.*
 103. *Isr'dictio Episcopi in quibus restringatur? ostenditur.*
 104. *Episcoporum iurisdictionem in privilegatos & exemptos exercere, & manum in vi, quae superiori reservatur, apponeere prohibetur.*
 105. *Episcopi Ecclesiam alteri sublevari ab eius sublevari sine causa liberare non possunt.*
 106. *Episcopi a multis gravioribus Religiosorum cessantibus, quae in Canonibus exprimuntur, & n. 107. 108. 109. 110. 111. 112.*

VM totum hoc Ecclesiasticum, & singula eius partes ad officium, & potestatem Episcopi pertinet dignoscantur. Brevis igitur haec omnia, vi poterimus, colligimus, annotantes scilicet ac summam, quae Episcoporum curae, & officio demandantur, eadem verò plenius suis in locis infra pertractabimus.

2. *Observandum in PRIMIS est officium, ac munus Episcoporum in duobus praecipue consistere, videlicet primo in cultu divino, & Christiana Religione augenda, & conservanda: secundo in pascendis, ac regendis ouibus sibi commissis, & eas in aeternam salutem viam perducendis.*
 3. *Cura Episcoporum circa divinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi potest, primo ad ea, quae fides, & venerationem Dei concernunt: secundo ad divinorum Officiorum celebrationem: tertio ad Sacramentorum administrationem: quarto ad ea, quae ad huius rerum ministros, & res, ac loca Ecclesiastica pertinent.*
 4. *Officium Episcopi circa fidem, & venerationem Dei est, primo curare, ut omnes suae diocesis animae fidem Christianam suscipiant, si hi in seculis infidelium: alioquin curare ut omnes Fidei rudimenta sciant, & ea recte doceantur, ac eas explicentur, & ad hoc exequendum Curas animarum specialiter compellere, cap. ante Baptismum, de consecrat. dist. 3. Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 4. latius infra alleg. 76. num. 37. Fidei quoque dispositiones inanes, ac periculosas tollere, & prohibere, debitationemque de Fide extrinsecam ad Papam deferre, cap. palem, cap. quoniam 24. q. 1. cum quibus in fine, ubi gloss. 24. q. 3. cap. quicunque 5. 1. de heret. lib. 6. l. nemo. C. de summa Trinit. cum similibus.*

Secundo, ut verbum Dei populo praedicetur, de quo latius allegat. 76. & lectio sacrae Scripturae, ac Theologiae habeatur, de quo etiam alleg. 56.

6. *Tertio ne verba, & scientia sacrae Scripturae ad superstitiones, incarnationes, ac idolatrias, vel sortis, & in alia profana, & scurrilia adhibeantur, & conentantur, talesque verbi Dei violationes coercere. Concil. Tridem. sess. 4. de editione, & vsa sacrorum liberum. in fine, Fulch. de visit. lib. 2. cap. 21. num. 34. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 2. quae 4.*

Barb. de Episcopo Pars I I.

Quarto, divinos omnes, & sortilegos, & magicam artem exercentes, aut docentes, & superstitionibus aliisque similibus operam dantes ex diocesis suis penitus eradicare, cap. nura, & cap. Episcopi 25. quae 5. Ita & hereticos, & haereticos omnes similiter extirpare, secundum ea quae diximus alleg. 40. num. 35. cum segg. Circa totos quoque, & paganos cutam adhibere in iis servandis, quae & Christianis erga illos, & illis erga Christianos iubent, vel prohibent sacri Canones, in cap. Indai 25. q. 1. cum similibus.

Quinto, nova miracula, Reliquias, & Imagines approbare, cap. fin. de reliquiis & venerat. sancti ap. placuit, de consecrat. dist. 11. Concil. Trid. sess. 25. de vinctis, & venerat. sancti. de quo latius allegat. 97. & abusus ac superstitiones, quae circa haec, & circa indulgentias, & celebrationem Missarum pletumque veriantur, tollere, Concil. Trid. sess. 22. de observandis & emendandis in celebr. Missar.

Sexto, ut votantes vota sua reddant, & cum impotentibus dispensare, aut commutare iuxta quantum facultas Episcopalis extenditur, ita & in iuramento curare ne fallat, aut inania iuramenta fiant, lutata autem licite serventur, ad obsequio tamen eos, qui possunt absolvi, peccantes verò canonicè coercendo, ut suis locis videbimus, & praecipue alleg. 36.

Septimo, ut festa in Dei, & Sanctorum venerationem recte ac debite celebrentur, ut in illis diebus fideles Divinis intersint, atque in servilibus operibus, & aliis illicitis abstinant, de quibus aliqua infra alleg. 105. n. 36. cum segg.

CIRCA SECUNDUM, de celebratione Missarum & divinorum Officiorum, curare debent Episcopi, primo ut Missae pure, ac pie celebrentur, in modo, loco, ac tempore debito, atque in his superstitiones, & abusus tollere, Concil. Tridem sess. 22. de observandis & emendandis in celebr. Missar. de quo aliqua alleg. 24. & ne cui vago & ignoto Sacerdoti eas celebrare permittant, Concil. Trid. loco proxime citato, & nos alleg. 21. à principio.

Secundo, ut reliqui divini Officia, & horae Canonicae debite, ac denotè suis horis, & secundum Canonum dispositionem celebrentur, ac recitentur, abusus similiter omnes circa huiusmodi profligando, Clem. 1. de celebrat. Missar.

Tertio, mandatur Episcopis curare, ut populus diversarum linguarum, & risuum, qui nonnunquam in eadem simul diocesi morantur, Missae, & Officia, ac Sacramenta secundum eorum linguas, & approbato ritus celebrentur, ac ministrentur, instruendo eos pariter verbo & exemplo, cap. quoniam in plerisque de offic. Ordin. ubi Abb. not. 1. ponens exemplum in civitate Constantinopolitana: & in multis locis Calabriae, & in civitate Tridentina, in qua adsunt Theutonici & Itali, & in civitate Meten. in qua sunt Galli, & Theutonici, refert Sbroz de officio Vicarii, lib. 1. q. 31. n. 16. & 17.

CIRCA TERTIUM, de administratione Sacramentorum; officium Episcoporum primo est ministrare, specialiter verò Confirmationem, de qua allegat. 30. & Ordinem, prout dicimus allegat. 3. cum segg. atque attendere ut Sacramenta veliqua à ministris idoneis cum debita forma, ac ritu, & materia, tempore etiam legitimo, ac personis dignis, & habilibus ministrentur, idque cum omni reuerentia, ac debito honore fiat, & specialiter, ut sanctissimum Eucharisticum sacramentum, honorificè, ac decenter conservetur, cap. sancti, de celebrat. Missar. & latè alleg. 22.

A a a

Secund

180 De iis, quæ curæ & officio Episc. demand.

- 15 *Secundò*, ne pro ministrandis Sacramentis aliquid indebitè exequatur, *cap. placuit il. 2. 1. quest. 1. & specialiter* ut in matrimonio decreta Concil. Trid. *sess. 24. de reform. matrimon.* serventur, de quibus latè *alleg. 12.*
- 16 *Tertiò*, ut vis, ac virtus omnium Sacramentorum à patochis suis populis exponatur, ut admonet Concil. Trid. *sess. 14. de reform. cap. 7. & ut* scriptis explicetur, & publicetur decretum eiusdem Concil. Trid. *sess. 24. de reform. cap. 7.*
- 17 *CIRCA QUARTVM* de Ecclesiasticis personis ac rebus, seu locis, attendere debent Episcopi *primò* ad ea, quæ de ordinandis clericis, & beneficiis confertendis, quæve de Regularium personarum institutione, infra suis locis exponemus, in hisque servandis curam ac diligentiam impendere.
- 18 *Secundò*, clericos ac Regulares delinquentes corrigere iuxta factorum Canonum dispositionem in *c. irrefragabil. de officio Ordin. & Clem. 1. ead. sit. cum similibus.* Regulares enim extra monasterium degentes citiam sui Ordinis privilegij prætextu tutus non est, quò minus si deliquerit ab Ordinario loci tanquam super hoc à Sede Apost. delegato secundum Canonicas sanctiones visitari, puniri, & corrigi valeat, ut novè disponit Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 6. & infra latè alleg. 105. num. 14. cum seqq. & curam* ut ea servantur circa honestatem servandam in vestibus, quæ infra diximus *alleg. 9.*
- 19 *Tertiò*, sine formatis, aut testimonialibus litteris clericos peregrinos suscipere non debent, ut dicemus *alleg. 21.*
- 20 *Quartò*, officio Episcoporum est insuntum, ut si quando contingat Regulares personas fieri testamentorum executores, rationes de huiusmodi executionibus ab eis exigant. *Clem. unica, de testam. latè infra alleg. 72. num. 34. cum seqq. & Negligentiam* quoque Abbatum supplantare, confessionem Monialibus assignare, pro ut *alleg. 25. circa form. monasteria* omnia visitent *alleg. 74. & plura alia, quæ magis ad potestatem pertinere videntur, de quibus omnibus* sigillatim dictis locis, & aliis tractabimus.
- 21 *Quintò*, quantum ad loca Ecclesiastica curæ Episcoporum iniungitur Ecclesiasticas immunitates rueri, *cap. decret. de immunit. Eccles. lib. 6. Et Ecclesiastum* reuerentiam circa ea, quæ in eis fieri prohibentur, conservare, & augere, & quid circa Ecclesias constituendas, & reparandas, conservandas, & reconciliandas, de quibus latè *alleg. 26. cum seqq. & quid* circa gubernationem hospitalium, & locorum priorum curare debent Episcopi, ut *alleg. 75. diximus, & quid* denique eorum curæ circa res omnes Ecclesiasticas conservandas, tractandas, & non alienandas committatur, ostendemus *alleg. 91.*
- 22 *NUNC VERO* de cura in pascendis ouibus adhibenda videamus, circa quod officium Episcoporum *primò* est prædicare verbum Dei, & fideles suos docere, eisque monita salutis tradere, *cap. audire 25. dist. cap. inter cetera, de officio Ordin. Concil. Trident. sess. 5. de reform. cap. 1. & sess. 24. etiam de reform. cap. 4. de quo latè alleg. 76.*
- 23 *Secundò*, animarum curæ providere, bonos, & idoneos Rectores, seu Curatos instituendo, qui eam suam non negligant, *c. nullus omnia 16. q. 7. iuxta ea alleg. 72. num. 72. cum seqq. dicemus.* Sed & ipsimet Episcopi in multis casibus si necesse sit curam animarum, ut parochi exerceere tenentur, iuxta *canon. 95. dist. cum* ipsi veri sint animarum Pastores, eiusque oues præcipuè fuerint demandatæ, inferiores vero potius coadiutores sunt, quàm Pastores,

qui scriptis mercenariorum more oues dimittunt, vide Alphonsi. Aloatez Guetretio in *sum. thesaur. cap. 9. Caiet. verb. beneficium, vers. momento quoque.* Vnde providere debent Episcopi ut cunctis Sacramenta diligenter, promptè, ac liberaliter ministrantur, & præcipuè morientibus; & si qui sunt in diocesi impoenitentes, aut excommunicati, vel vitio supplicio deputati, curare debent ne sine reconciliatione, aut absolutione, & viatico pereant, *cap. de his 26. q. 6. Clem. 1. de penis. & remiss.*

Tertiò, si qui excommunicationis vinculo detinentur, officium est Episcoporum eorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis, si oporteat, publicare, & capite foribus Ecclesie abigere, ut quilibet communionem eorum valeat evitare, *cap. cura 11. q. 1. Clem. 2. de consensu. & assen.*

Quartò, vitia subditorum teneorū arguere, & errantes corrigere, & omnino curare oblectando, increpando, arguendo, ut ad salutis viam revertantur, Concil. Trident. *sess. 14. cap. 1. præcipuè* verò pacem inter eos semper conciliare, & pacem, vel treugam rampentes punire, *cap. 1. de irroga. & pace.* Dissidentes enim fratres ad pacem magis, quàm ad iudicium debent excitare, *cap. studentes, cap. precipimus, & per eos. 90. dist. cap. sine translat. de quo latè alleg. 79.*

Quintò, viduum pauperibus largiri, & viduarum, orphanorum, & infirmorum personarum curam paternam gerere, Concil. Trident. *sess. 23. de reform. cap. 1. circa quod* specialiter curæ eorum demandat Austlianum Conc. vt dum coalescerint ludices, ac potentes huiusmodi miserabilium personarum oppressores existerent, eos Sacerdotali admonitione redarguant, & si emendare erorem nescierint, Principia imploreat auxilium. Sed & Trop. in *l. iudices. C. de Episcop. audien.* monet Episcopos ut etiam carceratorum curam gerant, providentes scilicet, ut humaniter tractentur quoad locum carceris, & quoad victum non habentibus ministrandum, & his similia. Infantium quoque expositorum curam agere, & curare ne serui fiant colligentim. *L. nemi in lere. C. rod. sic. de quibus allegat. 51. num. 143. cum seqq.*

Sextò, providere ne subditi sui vanis, & superfluis sumptibus insidentes substantias suas consumant, & ne quis vitra quàm gradus personæ, & facultates patiantur, expendat, *Clem. 2. de magistris.* Illud quoque præceptum Episcopis inuenitur in *cap. ubi periculum, 9. fin. de elect. lib. 6. & ut* statim audita morte Romanor. Pontif. ipsi cum suis subditis eius exequias celebrent, & quoniam pro felici novi Pont. electione fideliter orent.

Septimò, generaliter debent Episcopi oues sibi committis bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & Sacrificia Deo offerre, easque continuis monitis, & adhortationibus in viam salutis dirigere, Concil. Trident. *sess. 2. de reform. cap. 1. Canones autem omnes, & Conciliorum decreta, novisque Constitutiones à Pontificibus in dies emanandas* servare debent, ut idem Trid. Conc. admonet *sess. 14. de reform. cap. fin.*

Ottavo, ut omnia cognoscere valeant, quæ in tota sua diocesi dirigenda sunt, ac moderanda præcipui Canones in *cap. legitur, & in cap. relata, & in cap. decernimus cum sequent. 10. q. 1. & Concil. Trident. sess. 24. de reform. cap. 1. ut* Episcopi omnes totam suam diocesim debeant scriptis personaliter visitare, exemplo Apostolorum *Act. 15. de qua materia specialiter alleg. 73. & seq.*

Nam, ut valeant cuncta, quæ ad eorum officium spectant,

ſpectant, facilius implere, & ea, quæ correctione, emendatione, ac teparatione indigent, ordinare ac moderari, abſolus quonque tollere, & bonas conſuetudines, & Caonum obſervationes intruducere, mandatur Episcopis in *cap. anno ſingulis, & in c. quoniam* 18. *diſt. vi* ſemel ſaltem quotannis Syoodum, ſeu Concilium totius Cleri debeant convocare, in qua de huiſmodi rebus, quas emendavimus, agatur, & nos infra latè de ea *agimus alleg. 93.* Et quia hæc omnia per ſcipſos exequi, & expedire non poſſunt *cap. illud 93. diſt. vi* præcipitur eis in *cap. inter cetera, de officio Ordin. & c. ſicut olim, de accuſat. vi* per ſonas idoneas plura exequantur, & Vicarins ac conſiliores in ſacro munere obeundo ſecum habeat, de quibus latè *alleg. 54.*

- 33 *Decimo*, illud quoque ſuper omnia præcipitur Episcopis, ſine quon quicquam nomen ſiſci nequit, ut apud Eccleſias ſuas reſidere quandiu poterint debeant, & præcipue certis anni temporibus, quibus reſci maximè, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oves debent, ſicut infra videbimus *alleg. 51.* & hoc inſuper onete præſtauant, ac perpetuò vinculo conſtringuntur, quod viſque ad mortem nullo vnaquam tempore, nec tadio curantur, nec afflictionum affectu, nec metu perſecutionum pecterrini derelinquere gregem ſuum debent, & poodus Episcopale deponere, ut accepti talenti publicitudo non deleatur, ſed certamen equum ſubſubit augere, & tripliciter fruſtra, ut inquit Nicol. Papa in *cap. Penitentes, ſi ſino 7. q. 1.* ſed perſecutare viſque in finem tenentur, nec pro labitibus, & inſeſtationibus affigant ſibi, & à Deo commiſſas Eccleſias deſerere debent, ut quieti & otin vacent, prout præclare docet, ac monnet cunctis Episcopos Liberius Papa in *cap. ſuſteſtina 7. q. 1.* exceptis tamen legitimis cauſis, de quibus habetur in *cap. niſi cum præſentem, & ibi Doct. de reuocant.*

De Officio, ac onere Episcoporum hætenus, plura namque ad eorum officium ſpectantia ſuperſunt, ſed quia potiùs ad poſteſtatem, & iuriſdictionem reſciti videntur, ea ſequenſibus numeris exponemus.

- 34 Episcopali igitur moneri non modò oneta, & officia plurima fore inſinuata, verum poſteſtas etiam, & auctoritas maxima, dignitas quoque ac præeminencia à Canonibus eſt conceſſa, ut faciliùs ea, quæ ad ſuum magnas perſentent, valeant adimplere, & eis honor debitus, atque obedientia à ſubdiſtis exhibeantur, omnis autem poſteſtas, & auctoritas, & iuriſdictio Episcopalis ad tria capita redigi ſolent: quorundam enim Episcopis competunt ratiooe Ordinis, ſeu conſecrationis Episcopalis, quæ ſcilicet ſolus Episcopus exercere poteſt, non Episcopo autem omnino ſunt inſerdicta: quorundam verò competunt ei ratione iuriſdictionis alia ratiooe dignitatis.

- 35 Ea, quæ ad Episcopum ſolum ratione Ordinis ſpectant, ſunt hæc, videlicet *primò* Baſilicas conſecrare, & Altaria in Eccleſia conſecrata erigere, & conſecrare, & hæc eadem conſecrata reconſecrare, ſi violata fuerint, vel polluta, de quo latè *alleg. 17.*

- 36 *Secundò*, Chriſma conſicere, & baptizantium fontes Chriſmate ſignare, ut infra latè oſtendemus *alleg. 51.*

- 37 *Tertiò*, Ordines clericis conferre, *alleg. 5.* & Episcopos conſecrare, p. 1. in. 1. c. 1. & huiſmodi clericos ſolemniter deſignare, *alleg. 110.*

- 38 Hæc omnia ſolus conſecratus Episcopus facere poteſt, nec alius quamvis ei plena adminiſtratio Episcopatus concederetur, nec ea tot quodlibet eo-
Barboſ. de Episcopo Pars II.

tem poteſt Episcopus alteri, qui non ſit conſecratus Episcopus demandare, niſi id ex indulto Apoſt. habeat, quod nec in grauioribus conſecrationibus datur, *cap. Pontifici 7. quaſt. 1. cap. interdictionis 16. q. 1. c. 1. 16. q. 6. c. accedendum de exceſſ. Prælat. cap. ſi cur, de elec. lib. 6.* Nec valet conſuetudo in contrarium, ut ſcilicet non Episcopus hoc ſolus exercere, *quoniam, de conſuet. cap. aqua, de conſecrat. Eccleſ. de quibus agimus allegatum 3. 3. 1. & 110.*

Alia verò ſunt, quæ eſi propriè, & præcipue ad 39 Ordinem Episcopalem ſpectare videantur, alteri tamen non Episcopo ex privilegio, vel conſuetudine, aut delegatiooe competere poſſunt, ſunt autem hæc, videlicet:

Primò, minores Ordines & primam tonſuram 40 conferre poſſunt Abbates ſuis ſubdiſtis Regulatibus, & S. R. E. Cardinales etiam non Episcopi ex privilegio, ut dicemus *d. alleg. 3. n. 5. cum ſequenti veſt. de quibus hoc ius non competit, nec delegare poteſt Episcopus.*

Secundò, virgines benedicere, & conſecrare eſt ſo- 41 llus Episcopi, *cap. perſellu 5. ad Episcopum 1. diſtinct. Sed id Presbyteris etiam delegare poteſt ſecundum aliquos, contra quos tamen venit eſt ſententia iuxta ea quæ reſoluimus alleg. 17. n. 52.*

Tertiò, publicè penitentes in Miſſa reconſecrare, 42 *c. quoniam 68. diſt. quod Sacerdos ſimplex non ſine licentia Episcopi facere poteſt, c. 1. & ibi gloſ. cap. Aurelius 17. q. 6.*

Quartò, Calices, & Patenas, & Cæpanalia, & pal- 43 las Altaris, & veſtimenta Sacerdotalia, & alia vicioſa Eccleſiæ conſecrare, ſeu benedicere, quod etiam non Episcopus facere poteſt, qui id ſcilicet ex privilegio, vel conſuetudine habet: nam alteri nec Episcopus delegat, de quo latè *alleg. 17. num. 35. cum ſequenti*, exceptis campanis, quas ſolus Episcodus benedicere ſolet, *eadem allegat. 17. n. 26.* quamvis ſimplicem earum benedictionem valeat delegare.

Quintò, Eccleſias pollutas reconſecrare, quæ ſi 44 fuerint conſecrate, non delegat etiam reconſecrationem ſine indulto Apoſt. ſi verò non erant conſecrate, ipſe delegat, ut colligitur ex dictis *alleg. 18. n. 5. cum ſequenti*.

Nunc circa iuriſdictionem Episcoporum ſcien- dum eſt eorum habere *primò* iuriſdictionem Ordinariam in tota ſua diœceſi, deinde etiam in multis cauſis delegatam: videbimus autem priùs Ordinariam, quæ quidem conſiſtit aut in ſubiectione perſonarum, & locorum, aut in diſpenſatione, & abſolutione ſubditorum. Videamus de prima, quæ comprehendit beneficiorum, & aliarum gratiarum conſeſſionem, & correctioem, ac poenarum impoſitionem quoad perſonas, item diſpoſitionem, & gubernationem, ſeu adminiſtrationem quoad loca & res Eccleſiaſticas.

Pertinet ergo ad iuriſdictionem Ordinariam 45 Episcopi *primò* ſubiectionem habere omnes, & ſingulas perſonas ſue diœceſis cuiuſcunque ſint gradus, & qualitatibus, in foro animæ, & in foro etiam exteriore quoad cauſas & delicta Eccleſiaſtica, & poenas ac cenſuras Eccleſiaſticas tamum in laicis, in Eccleſiaſticis verò perſonis etiam quoad civiles cauſas, & omnia crimina, & poenarum genera omnia, ſeu quodum tamen ea, quæ in ſuis lucis infra exponemus.

Secundò omnes Eccleſias, & Parochias, mona- 46 ſteria, & hoſpitalia, ac omnia loca pia, & religioſa ſub ſua poſteſtare, ac regimine habere, niſi aliud ex privilegio exemptionis cootingat, *cap. regenda 10. quaſt. 1.*

6 De iis, qui curæ, & officio Episc. demand.

- 47 *Tertio* res, & bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiarum quoad quædam sub suo regimine continere, *cap. nullum omnino*, 16. *quæst. 7. & par. 3.* ostendimus.
- 48 *Quarto* circa personas ad iurisdictionem Episcopi pertinent formatas literas dare, id est, admissorias pro Ordinibus ab alio Episcopo recipiendis, de quibus latè *alleg. 7.* aut pro alia exemptione à iurisdictione Episcopi sui, *alleg. 49.*
- 49 *Quinto* Constitutiones speciales in Ecclesia & diocesi sua facere, *2. de consuet. in 6. cap. Catholica* 11. *diff. cap. 2. vbi gloss. & Doct. de maior. & obed. Bartzchin. in tract. de Episcopo lib. 4. part. 2. Rot. apud Farinas. decis. 757. p. 2. recent. & dicemus alleg. 93. n. 23. cum seqq.* Et an validè in illis sine causa dispensare possit, *alleg. 34.*
- 50 *Sexto* bonas consuetudines introducere circa personas, & loca, & res Ecclesiasticas, & omnia sibi subiecta, & propter hæc & alia necessaria Synodum convocare, de quo *d. alleg. 93.*
- 51 *Septimo* (adhuc generaliter circa omnia) quæcumque Presbyteris licet quædam celebrationem divinorum, & administrationem Sacramentorum, & aliorum, quæ tanquam Ordini annexa communia sunt Presbyteris, & Episcopis exequi, vt est catechizare, baptizare, prædicare, Eucharistiam consecrare, foliare, & ligare, & omnia Sacramenta ministrare præter Confirmationem, & Ordinem, quæ solis Episcopis competunt, vt *alleg. 3. & 30.* ostendimus.
- 52 *Oportet* beneficia Ecclesiastica personis idoneis, & habilibus legitimè conferre, vt *alleg. 57.* dicemus, & personas in Ecclesiis, & beneficiis instituere, & delinquere. *cap. cum ex immo. in fine, vbi gloss. de heret. c. 3. de insti. & alia dicemus alleg. 68.* Et non idoneos præsentatos à patronis reicere secundum ea quæ adducimus *alleg. 72.*
- 53 *Novo* omnes causas ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, & omnino saltem in prima instantia, & in sua diocesi terminare, & executioni mandare, de quo latè *alleg. 81.*
- 54 *Decimo* visitationem omnium Ecclesiarum, & quorumcumque locorum Ecclesiasticorum, & personarum, ac rerum facere, & in visitando omnia necessaria, & opportuna ordinare, atque disponere, saluo iure exemptionum, prout latè explicabimus *alleg. 73. & 74.*
- 55 *Undecimo* clericos, & omnes Ecclesiasticas personas sibi subiectas corrigere & caritate. *cap. in memoriam* 19. *diff. cap. in singulis, cum seq. de statu monachorum*, iuxta ea quæ habentur *alleg. 107. à num. 16. ab officio, & beneficio suspendere, degradare, vt alleg. 100. & beneficiis priuare, & alias penas, & censuras imponere ex causis, modis, & formis, quas per discursum operis videbimus.*
- 56 *Duodecimo* Capituli negligentiam quandoque supplere Concil. Trident. *sess. 5. de reform. cap. 1. & sess. 14. de reform. cap. 16. ita & Abbas & Metropolitani vices quoque in nonnullis, vt sess. 13. de reform. cap. 1. & controuersias de præcedenti inter Ecclesiasticas personas componere. Concil. Trident. *sess. 13. de Regul. cap. 13. & nos latè alleg. 78. à num. 16.**
- 57 *Decimotertio* super omnes personas suæ diocesis non exemptas liberam habere potestatem adlecta, & scelera inquirendi, viciandis, & iudicandi absque impedimento alicuius, & si opus fuerit publicum auxilium inuocandi. *cap. 1. & cap. conuenerunt, & cap. dilectus, de officio Ordin. cap. 101. qui 32. diff. c. fraternitatis* 34. *diff. cum similibus, Conc. Trid. sess. 14.*

de reform. c. 8. Habent enim canonicam obedientiam, & subiectionem, ac reuerentiam, quæ eis à cunctis deberet. *d. c. conuenerunt.*

Decimoquarto Ecclesias edificandas designare, vt 58 *infra alleg. 26. & de litigiis Ecclesiis cognoscere, & litigare, cap. si plures* 16. *quæst. 7. & vniuers. Ecclesiarum, & beneficiorum ceteris de causis facere, prout latè dicemus alleg. 66. & nouas parochias instituere.*

Decimoquinto monasteria Regularium reformare, & quandoque gubernare, *diff. cap. in singulis, cum seq. de statu monach. & ea ad libitum gratia visitationis, & exhortationis intrare, cap. visitandi* 18. *q. 2. & eorum utilitates disponere, cap. cognouimus, ead. causa & quæst. de quo aliqua dicemus alleg. 74. Ita & hospitale, & pia loca regere, vt allegat. 75. & ab eorum administrationibus & visitationibus, atque economis rationes exigere, de quo alleg. 75. à n. 37.*

Decimo sexto res Ecclesiasticas dispensare, ac moderari, siue eorum omnium curam, & providentiam habere, & curare, vt legata ad pia causas exequantur, & per se etiam quandoque vltimas exequi voluntates, vel ad id hæredes etiam per censuras cogere, *cap. nos quidem, cap. si heredes, de testam. l. nulli. C. de Episc. & Cler. & latè infra alleg. 82. n. 13. cum seqq.*

Nunc circa secundam partem iurisdictionis Ordinariæ Episcoporum, quæ in dispensatione, & absoluteione consistit, sciendum est quod circa auctoritatem dispensandi variè videntur esse Canonum dispositiones, & propterea etiam variè apparent Doctorum sententiæ. Quare hæc in re breuiter compendiatè combinamus, quibus in casibus Episcopi possint dispensare, vel minime.

Cadit autem Episcoporum dispensatio *primò* in irregularitate, vt scilicet quis possit Ordines suscipere, vel in suscepiendis ministrare. *Secundò* in inhabilitate ad beneficia, & officia consequenda. *Tertio* in facultate contrahendi Matrimonia contra impedimenta canonica.

In aliis materiis non videntur proptèr dispensatio Episcoporum cadere, nam in voto, & iuramento est potius absolutio, vel commutatio, in alia erit concessio, vel licentia, aut remissio, & huiusmodi.

In primis igitur in irregularitate ad Ordines suscipiendos dispensare possunt Episcopi de iurisdictione Ordinaria cum iis, qui ordinari prohibentur de iure, ex his causis, videlicet *primò* ex quocumque delicto occulto in quo dispensare possunt post peccatam poenitentiam, *cap. de his vtrè* 50. *diff. excepto tamen homicidio voluntario, quantumuis occulto, ex sententia antiquorum Canonum, in cap. 2. de homicid. & in cap. fin. de temp. ordinat. & Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 6. de quibus latè agemus alleg. 19.*

Secundò ex delicto etiam manifesto, quod non sit 63 gratius adulterio, similiter post peccatam poenitentiam dispensat, *cap. si clerici, vbi gloss. & Doctores, de radic.*

Tertio ex quocumque etiam delicto grauiori 64 quantumuis manifesto, quod tamen ex aliqua iusta excusatione minuatur, nam dispensant Episcopi cum hæretico, vel Apostata à Fide, vt promoueri possint, vel in ordinibus ministrare, si rimore vel periculo compelli à Fide desecerunt, & postea sponte reuocati sunt, nisi se periculo præsumptuosè exposuerint. *cap. Presbyterus qui* 50. *diff. ult. Item eum homicida qui non per se sed per alium in duello aduersarium occidit, vt notatur in cap. Henricum, de Cleric. pugnans, in duello. Item eum homicida qui*

qui cum magno ira furore nolens occidit aliquem, *cap. si debeat 50. dist. 8. cap. interfecti, de homicid.* Item cum Simonaco, si cum parvulus esset, cupiditate parentum Ecclesiam pecunia sit adeptus, vel si etiam adultus emptioni dimiserit & canonice rexit, aut si ignoranter, vel eoductus id fecerit, & sic de similibus, qui quidem casus potius in retinendo beneficio intelliguntur. Hodie vero tutius est in illis ad Papam remittere.

65 *Quoniam* ex quacunque etiam causa, absque delicto tamen proprio veniente in iis, qui Religionem approbatam professi per aliquod tempus ibidem religiosè fuerint coner sui, cum quibus etiam pro culpa suscepi Ordinis furtive, aut plurimum Ordinum eadem de susceptorum contra edictum suum cum excommunicationis pena promulgatam dispensant Episcopi, *c. 1. de eo qui ordines furive suscipit.*

66 *Quoniam* ex quacunque etiam causa irregularitatis proveniat, ubi sobest necessitas dispensandi, veluti ad vitanda scandala, & in similibus casibus, in quibus periculum esset in mora, *cap. ut constitueretur 50. dist.*

67 *Socii* propter Ecclesie utilitatem & meritum prærogativam dispensant Episcopi in irregularitate, que non provenit ex delicto proprio, aut que non provenit ex delicto quod sit gravis adulterio, ut supra est declaratum, unde dispensat cum illegitimo, sed ad minores ordines tantum, *cap. tali coniugio 1. quæst. 7. cap. 1. de filiis Presbyteri. in 6. de infra laicè dicemus alleg. 45.* & cum corpore vitiatum, siue defectum in corpore patientibus, sine eorum culpa, nisi magna esset deformitas, vel defectus, per *ter. tit. de corpora vitiat. & dicemus infra alleg. 41.* In tempore autem ordinationis non possunt Episcopi dispensare præterquam quod ante annum expectatum sacri Ordines recipientur, & quod plures minores Ordines eadem die recipi possint, ut infra dicemus *alleg. 17. num. 5.*

68 Et hæc de dispensatione Episcoporum in irregularitate pro Ordinibus suscipiendis; ad ministrandum vero in Ordinibus iam susceptis non minus dispensare possunt, quam ad eosdem suscipiendos dispensant: nam in quibusdam casibus dispensatio ad suscipiendos Ordines cum eis conceditur in iis etiam ad ministrandum in susceptis possunt dispensare, imò facilius dispensatio conceditur ad ministrandum, quam ad promouendum ad Ordines, arguendo *cap. si quis Presbyter 50. dist. 8. cap. primi, in fine, de ordin. ab Episcopo, qui remissionem Episcopatum.* Unde dispensare possunt Episcopi etiam cum Sacrilego quandoque, ut in ordine suscepro ministrat, *d. cap. si quis Presbyter.* Item cum eo qui ignoranter ab Episcopo depositus, vel suspensus in sacris Ordinibus fuerit initiatus, prout infra dicemus *alleg. 48.* In aliis casibus hic non expressis solum Papa dispensat, ut late *alleg. 50. videbimus.*

69 *Cum* etiam habilitatem autem ad beneficia & dignitates ac officia Ecclesiastica consequenda dispensare possunt Episcopi, *primò* cum illegitimo in beneficiis simplicibus tantum, *cap. penult. de elect. & cap. 1. ubi DD. de filiis Presbyteri. lib. 6.* non autem in curatis, nec in dignitatibus Ecclesiasticis, ut *alleg. 45. dicendum est.*

70 *Secundò* cum eo, qui recipit beneficium de manu laici, ut valeat illud retinere, *secundum Innocent. in cap. quisquis, de elect. arg. cap. super, de sens. excomm.*

71 *Tertiò* ut quis possit plura simplicia, vel vnum curatum & aliud simpliciter beneficium retinere, iuxta ea que *alleg. 62. dicemus.*

Quarto cum eo qui propter beneficium quod ob-

tinet teneat infra annum ordinari, si abesse velit causa *studij. c. cum ex eo, de elect. lib. 6.*

Quinto in etiam quoad dignitates non curatas & beneficia simplicia, *cap. vnic. de atar. & qualis. lib. 6.* quod hodie non est recipiendum, cum à Concilio Tridentino sit definita, ut *alleg. 60. n. 66. & 79. demonstrabitur.*

Sextò vi beneficiarius non residet ad tempus *74* cum legitima causa, *cap. licet Canon, in fine, de elect. lib. 6.*

IN MATRIMONIO vero contrahendo regulariter non dispensant Episcopi, nisi in tribus casibus; *primò* est, ut conitahi possit contra interdictum Ecclesie generale, id est, Feriarum, ex causa vel speciale à se factum, aut à suo inferiori, ut infra probabimus *alleg. 12. num. 194. Secundò* contra impedimentum criminis quod impedit tantummodo contrahendum, non autem contra illud quod etiam contractum dissolvit, *c. si contra 14. fin. 16. quæst. 2. Calet. verb. Matrimonium § secundum verò cap. 10. fin. Tertio*, ne contrahi possit non præmissis denunciationibus in Ecclesia, prout plene dicitur *d. alleg. 32. n. 17. cum seqq.*

In iis omnibus consistit omnis Episcoporum potestas ordinaria dispensandi, circa quam ubilominus dispensationem quandam sunt notanda.

Primò quod licet in prædictis tantum casibus Episcopi dispensandi facultas concedatur de ordinaria potestate, in multis tamen aliis Sedi Apostolicæ reservatis potest dispensare, ubi necessitas magna eoegerit, & periculum scandali si differatur, *cap. ut emulimur 50. dist. 8. cap. quodam, vers. quod sumpsi 35. quæst. 1. & cap. ipsa peras 21. quæst. 4.* nisi contra iura divinum, aut præcipuis generalique Ecclesie sanctiones esset dispensandum, *cap. sunt quidam, & ibi gloss. notabilis 15. q. 1.*

Secundò quod ubi in simili casu necessitatis dispensant Episcopi, intelligitur talis dispensatio cum tacito Sedis Apostolicæ consensu facta, ut in *cap. fin. de eo, qui ordines furive suscipit, & salua eiusdem Sedis auctoritate, ut in cap. 1. 1. q. 1.*

Tertiò quod contra Canones & Concilia non possunt dispensare Episcopi, nisi in tribus casibus; quorum *primus* est, ubi Canon expresse misit dispensationem, licet hanc potestatem expresse ipsi E. f. opo non concedat, *arg. cap. super, de sent. excomm. & gloss. in cap. postulasti, de elect. & dicemus infra alleg. 33. num. 16. cum seqq.* *Secundò*, ubi expresse Episcopo dispensationem perimit, ut in *c. si autem, in fine 36. q. 2. & in cap. vnic. de atar. & qualis. lib. 6.* & in multis locis Concilij Tridentini, ubi de irregularitate agitur: alius est ratione magnæ necessitatis, vel utilitatis, ut dicemus *d. alleg. 33. num. 16.* *Tertiò* est ratione consuetudinis legitime præscriptæ in talibus dispensandis, *cap. quicunque 1. 1. q. 1. cap. fin. de consuetud. consuetudo enim facit valeat dispensationem quæ aliis non valet, arg. c. fin. de translat. & c. permissio, de celebrat. Missar.* Casus autem in quibus consuetudine dispensare possunt Episcopi, sunt qui in iis consistere videntur, que sunt merè iuris positivi, secundum Caietan. in *verb. Matrimonium, § secundum verò cap. in fine.*

Quartò, quod in multis casibus arbitrio Episcoporum dimittitur an debeant dispensare nec ne, ut patet in *cap. quæst. 1. & in cap. Presbyterus qui 50. dist. 8. in c. cum de tua, & in cap. significavit, & ferè per tot. de corp. vitiat.* in dubio autem facultatis dispensandi debent ad Papam remittere.

Quintò, in dispensando distinguere debent de rebus, seu casibus dispensandis: nam ad beneficium *77* retinent

cum parte fructuum illiteratis, & impensis Re-
ctoribus parochialium, si aliis honeste sunt vitæ, quod
& ante fuit constitutum de coadiutore Episcoporum
eandem auctoritate deputando, in cap. unico, de
clericis agr. in 6. de quo alleg. 118.

93 Nemo, in visitandis monasteriis, & beneficiis
commendatis etiam exemptis, in quibus non viget
Regularis observantia, sed & ubi in similibus vige-
ret Regularis observantia, si eorum superiores ad-
mooi in trix fex menses non visitaverint, ut cor-
rector, Concil. Trident. sess. 21. de reformat. cap. 8. in
prin. & in fine.

94 Decem, in visitandis beneficiis exemptis nullus
diocesis, si sit proximior Episcopus, aut à Coocilio
Provinciali ad hoc deputatus, Concil. Trid. sess. 24.
de reformat. cap. 9.

95 Vnde, in prohibendis, & ordiandis quæ in
Missarum celebratione, vel curanda, vel servanda
sunt, Concil. Trid. sess. 21. in decretis de observandis & vi-
tandis in Missis.

96 Duodecim, in examinandis Notariis Iudicum
Ecclesiasticorum, & si idonei non sunt ab officio
cobibendis, Concil. Trident. sess. 22. de reformat.
cap. 10.

97 Decimateris, in his omnibus ordinandis, & mode-
randis, quæ ad visitationem, & morum correctionem
subditorum suorum spectant, Concil. Trid. sess.
24. de reformat. cap. 10.

98 Decimiquarto, in testuenda & servanda clau-
sura Monasterium in monasteriis etiam exemptis, cap.
unic. in fine, de statu Regular. lib. 6. Concil. Trid. sess.
25. de Regular. cap. 5. & in regenda monasteriis Mo-
nasterium sedis Apost. immediate subiectis, Clem. atten-
dendo, de statu Monach. Concil. Trid. sess. 15. de Regu-
lar. cap. 99.

99 Duodecim, in cognoscendo de patronatibus de
quibuscumque beneficiis, & dignitatibus minus le-
gitime constitutis, & acquisitis, Concil. Trid. sess. 25. de
reformat. cap. 99.

100 Decimosesto, in Clericis concubinatoris quibus-
cumque à beneficiis omnibus administratione suspen-
dendis, Concil. Trid. sess. 25. de reformat. cap. 14.

101 Delegati vetò ad Ordinarij Iudices sint censendi
Episcopi in illis casibus, in quibus etiam tanquam
sedis Apost. delegati procedunt, ostendunt alleg. 92.

102 Et generaliter negligentiam exemptorum sup-
pleant Episcopi in multis tanquam sedis Apost. de-
legati, Clem. quia contingat, de relig. domib. Clem. 1. de
interpres. Negligentiam vetò delegati Papæ sup-
pleant auctoritate Ordinaria, non delegata, ut est ca-
sus notabilis in cap. significamus, de offic. Ordin. aliis re-
gulatoriis et cedit Episcopus in causa delegata. cap.
sanè, de offic. deleg. immo eius sententiam quamvis
instructam exequi tenetur, si sibi exequio illa com-
mittatur, cap. palloratus, quia vetò, illi sic, de offic.
deleg. non tamen tenetur eius iussu exequi, nisi lit-
retur à sive delegationis ostendit, cap. cum in iure, de
officio deleg. Notandum est autem, quod si quando-
que Papa morder Episcopo, ut subditos suos corri-
gat tanquam cum excelsa ad correctionem debi-
tatem exerceant, non intelligitur per hoc eum face-
re sedis Apost. delegatum in hac parte cap. licet in
corrigendis, c. gravè gerimus, de officio Ordin. nec ei
iurisdictionem concedere in exemptos, nisi hoc ex-
pressum, Clem. in fine de primis.

103 Quamvis enim Episcopi maximam habeant au-
thoritatem & iurisdictionem, ut vidimus, limitatur
tamen in ploribus, & in hoc specialiter quod exem-
ptos corrigere, aut iudicare de iurisdictione ordina-
ria non possunt, nec debent, cap. pen. de officio Ordin.

cap. sanè, de excess. Præl. v. Privilegia enim subdito-
rum servare tenentur, cap. dilectis, de privileg. aliis po-
test eis imponere obedientia à privilegiis, vel exem-
ptis denegari, cap. sanè, & cap. cum quorundam, cod.
de privileg. Nam Episcopo non auctoritas, & res-
pectu Romani Pont. & aliorum Prælatorum, qui su-
per illos suos) dicitur semiplena, & in partem ex-
tremum solitudinis vocat dicuntur, non in plenitudi-
nem potestatis, ut dicitur in cap. de re, 10. & in cap. qui
se fecit 2. quest. 6. cap. ad horem, de auitor. & in cap. paly,
cum similibus. Unde videntur baculo pastora li desuper
recoquo, per quod eorum potestas limitata ostendi-
tur, & deprelta, cap. unico in fine, & ibi glof. & D. de
facta Præl. Quare multa sunt que facere prohiben-
tur Episcopi, sunt autem illæ omnia, quæ Papæ refer-
vata sunt, de quibus alleg. 50. videbimus. Item & ea,
quæ ad Patriarcharum aique Archiepiscoporum
tantum spectat officium, de quibus vidimus sup. p. 1.
tit. 1. & 4.

Nunc vixit quorundam alia specialiter & ex-
plicitis eis denegata breviter referemus, quæ videli-
cet si facta fuerint non sunt valida; alia vetò sunt
multa, quæ facere non debent, sed si fuerint, eorū
valetur, ex tamen colligere superuacaneum vi-
dem est.

Episcopi igitur, primò iurisdictionem in privile-
giatos & exemptos exercere, & manus in his, quæ
superiori referuntur, apponere prohibentur, ut su-
perà diximus.

Secundo, Ecclesiam alieni sobiectam ab eius sub-
iunctione sine causa liberare non possunt, cap. 2. de
excess. Præl. glof. verb. obtemperare in cap. ad audientiam,
de Ecclef. adific. glof. verb. plene iure in cap. 1. 12.
quest. 2.

Tertiò à multis grauioribus Religioforum ces-
sare iubentur, quæ in Canonibus exprimuntur, cap.
nimis 1. & 2. de excess. Præl.

Quartò, subditis suis interdicere non possunt, ne
suis superioribus statum suum Ecclesiæ denun-
tiant, cap. quia plerumque, de Officio Ordin. in 6.

Quintò, quemquam excommunicare non possunt
pro iniuria propria, nisi talis iniuria magis Eccle-
siæ, quam se ipsos ledere videatur, cap. inter quere-
las, & cap. Gualterius 23. quest. 4. vel nisi pro tuendis
iuribus propriis eorum à potestatem temporalem, ubi
aliis temporalis defensus non sufficit, vide cap. dile-
cto, de sentent. excom. lib. 6.

Sextò, exactiones, & tales, & alia similia Cleri-
cis, aut Monachis imponere prohibentur, ne videan-
tur in Ecclesia Dei exatores potius, quam Pon-
tifices, inquitur Patres in Toletano Concilio, & in
cap. qui cognovimus 10. q. 3. & vide cap. nullo Episcopo
cum seq. 16. q. 1. & cap. de excess. Præl. & cap. cum
a peltolus & prohibemus de censib.

Septimò, Episcopalia in alienis diocesi exercere
non possunt sine proprij Episcopi licentia, nec si-
milliter alienos Clericos ordinare, cap. Episcopus il
1. 7. quest. 1. Concil. Trident. sess. 6. de reformat. cap. fin. &
sess. 13. etiam de reformat. cap. 2. de quo diximus alleg.
6. & 8.

Octauò, non possunt sibi successorem eligere, cap.
2. cum seq. 8. q. 1. de quo diximus suprà p. 1. tit. 1. cap.
3. à non. 19.

Denique pleraque eis prohibentur absque sedis
Apost. licentia, ut est Episcopatu renouare, c. nisi
cum pridem de renou. & cap. 2. de translat. Episcopi, &
infra dicemus alleg. 113. Religionem intrare, ut pro-
babimus alleg. 113. num. 13. longam peregrinationem
extripere, intelligendo cum Suar. de Relig. tract. de vo-
to lib. 3. cap. 4. n. 4. Barthol. à S. Faustino in thesauro Re-
lig.

lig. lib. 1. q. 1. 17. Sanch. in *præcepta decalogi*, tom. 1. lib. 4. cap. 15. num. 19. *enim sequentibus*, & metipso in collect. ad cap. magna 7. de *Vrbis* num. 1. 1.

Electus autem Episcopus non potest ante confirmationem administrationi Ecclesie se immiscere. cap. nulli, cap. transgressam, in fine, & cap. nihil, in fine, de elect. cap. avaritia, eod. tit. in 6. de qua confirmatione diximus part. 1. tit. 1. cap. 4. nec ante consecrationem Episcopalia exercere, de qua eod. tit. 1. cap. 5. quia nec ante Episcopum nominari, unde si nomen non habet, nec habere officium potest, vi inquit Damianus Pont. in cap. Cherepiscopi, in fine, 68. dist. 11.

ALLEGATIO PRIMA.

Episcopatus an sit dignitas & Ordo, & qua in illius assequutione requirantur & quot privilegia habeant Episcopi?

SUMMARYM.

- 1 Clericatus ordo nobilitat, & est maior quatenusque alia dignitas. & honore seculari.
- 2 Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & ubique summa reverentia debetur.
- 3 Sacerdotis personæ illatribus comparatur.
- 4 Episcopatus culmen est omnium dignitatum. & n. 1.
- 5 Episcopi Angelis præstant quatenus Ecclesiam regere scientia divinitus communicata datum est.
- 6 Episcopi per suas dioceses liberam habent potestatem, & tribunal ordinatum.
- 7 Maritimalium casuum cognitio pertinet ad solos Episcopos.
- 8 Absolutio ab omni censura legis non reservata pertinet ad Episcopos.
- 9 Dispensare possunt Episcopi quoties dispensandi facultas conceditur.
- 10 Episcopi appellantur nonnunquam Praefules, interdum Antistites.
- 11 Episcopatus dignitas est, & num. 1. 2.
- 12 Papa quare Episcopum se appellat.
- 13 Cap. qui Episcopatum S. q. 1. declaratur.
- 14 Episcopus dicitur a verbo Græco *ἐπισκοπῶν*, & significat eum qui speculat, & inspicit.
- 15 Dignitatis appellationis insuetudo, vel hominis dispositione Episcopatus continetur, quando materia est favorabilis.
- 16 Dispensatio ad omnes, seu quascunque dignitates, non extenditur ad Episcopalem propter eam excellentiam.
- 17 Dispensatio ad omnes, seu quascunque dignitates, non extenditur ad Episcopalem propter eam excellentiam.

Episcopatus dignitas non venit sub amplissima verbi quatenusque beneficiarum in adfio, ibid.

- 18 Episcopatus est ordo de Sacerdotio distinctus.
- 19 Episcopatus est de per se, & suam illam Sacramentum, Cardinalatus autem sit verus Ordo ibid.
- 20 Episcopatus dignitas sui parva potestatis solius.
- 21 Nihilus filij non prodest patri.
- 22 Pater filium habens Episcopum ab eius dignitatem gaudet nobilitatis prerogativa.
- 23 Episcopatus dignitas, omnesque iurisdictionis considerata in generali, & in communi est iustitia de iure divina.
- 24 Episcopatus dignitate qui praesulere cupit, debet aliquid Academiae, & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatum in sacra Theologia, aut iure Canonico creati.

Illustratum in Episcopum promotus ab Episcopatu est remouendus.

- 25 Examinatur ad Episcopatum manus eubendi coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nuntio in partibus iuxta novum Constit. Clementi VIII.
- 26 Aetate 30. annorum requiritur in promuendo ad Episcopatum.
- 27 Francia in Regno idem ad Episcopatum indicatur qui in 27. constitutus anno reperitur.
- 28 Aetate 30. annorum ad Episcopatum requisita debet esse completa.
- 29 Infans si consecratur Episcopus recipit characterem. Episcopus ante 30. annum consecratus non sit irregulatus ibid.
- 30 Canonista Theologo preferendus est in assignatione Episcopatus si doctus & prudens sit, & ubi haeres non pululans.
- 31 Theologi preferuntur Canonistis in his, qua pertinent ad forum conscientiae, in aliis vero personarum ad forum iudiciale & censuras, ac parvas Ecclesiasticas Canonista Theologo preferre debent.
- 32 Episcopus ex legitimo matrimonio natus esse debet.
- 33 Legitimatus per subsequens matrimonium ad Episcopatum habili dicitur.
- 34 Legitimatus qua sit per subsequens matrimonium illius filios retrotrahitur ad tempus natiuitatis.
- 35 Capimmoquit, de elect. declaratur.
- Cardinalatus ad celsitudinem legitimatus per subsequens matrimonium non possunt ascendere ibid.
- 36 Ad Episcopatum promouendus in sacro Ordine ante saltem sex mensium spatum constitutus esse debet de iure Concil. Trid.
- 37 Promouendus ad Episcopatum in omnibus sacris Ordinibus archiepiscopus constitutus iuxta Bullam Gregorii XIV.
- 38 Episcopatus Ordinis collatio ante Sacerdotium validam est.
- 39 Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses.
- 40 Prædictam trimestre tempus exorditur a die consecrationis.
- 41 Cap. Ordinationes in 1. 4. tempus 75. distinct. declaratur.
- 42 Episcoporum consecratio die Dominica est facienda.
- 43 Cap. quod die 71. dist. declaratur.
- 44 Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi consecratus aliud haberet.
- 45 Consecratio Episcoporum a minoris numero, quam aliorum trium fieri minime debet.
- 46 Promotus ex dispensatione Papa ad Sacerdotium die Dominica, non potest eadem die consecrari Episcopus.

I Clericatus Ordo nobilitat, & est maior quatenusque alia dignitate, & honore seculari, cap. domque 4. dist. cap. 1. in fin. 17. dist. cap. qui dubitet 96. dist. cap. duo sunt 1. 2. quest. 1. cap. 1. quia verò, de sacra Potestate, Tiraquell. de nobilitate cap. 9. num. 4. Petrus Gregorius *synagoga iuris*, lib. 4. tit. 8. cap. 6. gloss. 5. Folu. Pacian. de probation. lib. 2. cap. 14. num. 5. Bellet. *disquisitio clericali* p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 1. & n. 1. Brunor. à Sole in locis communibus, verb. clericum 1. Thom. Valsc. allegat. super diversis materiis, tom. 1. alleg. 6. num. 1. & 2. Phœb. *Enchyridion* 162. num. 35. † Et Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem semper, & ubique summa reverentia debetur, quia † personis illatribus clerici æquiparantur, & apud similitudinem.

nem, C. de Episc. & cleric. l. 3. C. de sum. Trin. Socin. reg. 32. in 8. l. ius. Farin. in praxi crimin. part. 3. q. 99. num. 118. Quid erit in Episcopis, quibus excellentiora debentur, ut dicitur in cap. r. de privileg. ibi, cui debet excellentiora; ea ratione, quia Episcopatus culmen est omnium dignitatum, cap. venerabilis, de prebend. ibi, ad culmina dignitatum, ubi omnes explicant, id est, ad Episcopatum, ut per gloss. verb. dignitatum in c. 2. red. tit. 6. cum similibus, quibus exornam Cassan. in calat. gloria mundi, part. 4. confid. 25. Paul. Fusc. de testat. lib. 1. cap. 2. num. 12. Vnde Episcopatus non dicitur dignitas, sed Dignitatum culmen, Ioseph. Ludou. Pers. decis. 74. num. 1. Anastas. Germon. de sacror. ammon. lib. 3. cap. 9. num. 9. Camill. Botrel. in sum. decis. num. 1. tit. 6. n. 6. Mastrell. de magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 12. Lottet. de re benef. lib. 1. q. 9. num. 68. & q. 26. num. 29. Alzedo de Episcopis. orig. cap. 1. num. 19.

In Concilio Trid. sess. 25. de reformat. cap. 6. vers. preterea, precipitur ut Episcopis ubique in honor tribuantur, qui eorum dignitatem par est, & à Canonice exemptis, ut scilicet erit in choro, & in Capitulo, in processibus, & aliis actibus publicis sit prima sedes & locus, & præcipua omnium rerum agendum auctoritas. Iam enim ab Atelatensi Conc. sanctum fuerat ipso Præfecto pontificiarum Episcopis subiaci, ut habet Cardin. Baron. annal. Ecclesia novo 324. num. 8. Nam quoscumque Batones, siue Duces, siue Marchiones, siue alio quocumque titulo decoratos præcellere debent, Marc Anton. Bug. de offic. Præfati Prætor. lib. 1. cap. 27. num. 31. Ioan. F. ancill. à Ponte de potest. Prætor. tit. de elect. official. num. 14. Et proprio id exemplo longè prius patre fecerat Maximus Imperator: in enim cum anno 386. B. Martinum Episcopum conuulso excepisset, simul discumbentibus Euodio Præfecto, & Consule, eodemque ipso Maximo fratre, ac duobus Comitibus summa potestate præditis, & medio iuxta ipsius Presbytero ipso Martini, iussu Picollatori, qui sibi autem patrem, tanquam omnium, qui aderant, longè excelsio, obulcrat, eandem ipsi Episcopo, veluti digniori offerre gestiens, cum ille bisulset, ex eius Sanctis manibus poculum sumeret: quod neque ex sententia ei successit; nam vir sanctissimus suæ non immemot dignitatis, primus bibere non recusavit, mox verò non Maximo, sed Presbytero suo patrem tradidit, nullum scilicet existimans digniorem, qui post se biberet, neque inegerum sibi fore: si autem Cassarem, aut eos, qui à Cæsare erant proximi, prætulisset Presbytero, ut recuset in uita S. Martini Severus cap. 23. cuius verba rescriptit Card. Baron. d. anno 386. num. 32. & ex Sulpitio in eadem uita, refert etiam ad demonstrandum istud ius prelationis Episcoporum, Cardin. Bellarm. comment. tom. 1. de Romano Pontifice, lib. 1. cap. 7. in 2. col. vers. denique Maximus. Vnde Innoc. III. in cap. solita, de unan. & obed. grauitur reprehendi Constantinopolitanum Imper. eo quod eiusdem Urbis Patriarcham ad scabellum pedum suorum in parte sinistra sedere permitteret, latè ostendens quam dignior sit potestas Ecclesiastica temporalis, & secularis Principes Ecclesiasticis subiaci debere Principibus, quod & in multis sacrorum Canonum locis 69. dist. per tot. & Sanctorum Doctorum sententiis comprobatur, specialiter ex B. Gregor. & Gelas. in cap. qui dubitet, cum seqq. ead. dist. ubi habetur Sacerdotes Christi Regum & Principum, & omnium fidelium Patres, & magistris censei, & Ioannes Papa in 6. si Imperator, ead. dist. dicit Imperatorem Catholicum filium Ecclesie, non Præfulem, & quod ad Religio-

nem compertis, dicere ei conuenit, non docere, & post multa: Imperator Christiani, loquitur, subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præfulem, non præferre, unde in quolibet loco fuit iurisdictionis non exempto pro tribunali sedere, & iurisdictionem exercere posse alt. tex. in cap. cum Episcopum, de officio Ordin. in 6. de quo latè alleg. 80. & per suam diocesim liberam habere potestatem, & tribunal Ordinarium ex aliis comprobatur Coru. de absolut. inuamenti part. 3. quest. 13. in 2. n. 9. & Angelis præcellere quatenus Ecclesiam regere scientia diuinitus communicata datum est, obferat Thom. Bossi. de signis Ecclesie tom. 2. lib. 16. cap. 9. Eius igitur dignitas amplissima est, Menoch. conf. 102. num. 133. omnemque tollit infamiam idem Menoch. conf. 1137. n. 36. Iam in Ecclesia patri exhibere reuerentiam non teneatur, secus verò in domo. idem Menoch. conf. 52. num. 101. & conf. 357. num. 68. Nec dubium est quin magna sit huius gradus excellentia, & profectò si Ordinem, & Otium potestatem spectemus, maior est Episcopum, quam Cardinalis ille enim Sacerdotes consecrat, baptizatos confirmat, & alia huiusmodi facit, quæ Cardinalis non potest: idemque sentiendum si attendatur iurisdictionis ferendi leges, puniendi, dispensandi, indolendi, quæ nullatenus licent Cardinali, quoniam diocesani erant, August. de Ancona de potestate Ecclesie quest. 102. art. 1. Plat. de Cardin. cap. 3. licet Cardinalatus sit culmen dignitatum, Lottet. de re benef. lib. 1. quest. 8. num. 81.

Vnde notui, & Theologi deducunt vulgare axiomata, quod Episcopi in suis diocesibus omnia possunt, quæ potest Summus Pontifex in vniuerso Orbe, exceptis specialiter reſeruat, argum. text. in cap. ad honorem, de auctoritat. & oſi paly. & in cap. natus, ad finem de iudiciis, & post Sor. de iustis. lib. 10. quest. 1. art. 3. com. 1. & aliis locis, quæ commemorat Henric. in sum. lib. 10. cap. 35. §. 2. in commento lit. D. Ludou. Gomez in rep. cap. 1. num. 33. de censur. lib. 6. Sereph. de Gæcia in repet. cap. ad limina 10. q. 1. princ. n. 6. intelligendo, ut per Diooy. Paul. de vera quatuor Patriarchalium sedum eret. c. 17. & num. 54. inſinuat recte Sanch. de Mariis lib. 1. dist. 9. num. 3. quibus adde Suarez tom. 4. de penis dist. 25. sess. 1. & de legib. lib. 6. cap. 14. num. 6.

Ex quibus consequens fit Episcopos in sua diocesi debere honorari ab Archiepiscopo, dum est in illa, Cap. decis. 27. num. 24. & 25. Aloyf. Ricc. in praxi aurea. res. 103. num. 3. vers. 8. Habent eadem privilegia circa officium Inquisitionis, quæ habet Inquisitor delegatus, & maximè abſentibus Inquisitoribus, vel ubi illi non adſunt, Pæna in dicit. Inq. part. 3. sess. 112. Aloyf. Ricc. d. res. 103. num. 4. vers. 11. procedunt enim simul, unde quaſit Diana ref. moral. p. 4. tr. 7. ref. 17. quid faciendum io imponenda penis quando diſcrepant Inquisitores, & Ordinario? Et ciuitas occidentis suum Episcopum priuatur in postquam tali dignitate, c. 12. §. 2. Cou. lib. 2. var. c. 8. in sum. Aloyf. Ricc. d. res. 103. n. 4. vers. 11. dis quo inſit. alt. 57. n. 237. Hinc pariter inferitur Episcopos in suis Diocesibus plenissimam exercere iurisdictionem puniendi quæcumque & omnia crimina, c. 1. de offic. ordinar. censuras proferre potest contra Sacerdotem, nisi iurisdictionem habeat, c. cum ab Ecclesiis, de officio Ordinar. Indulgentias concedere valet, cap. quod autem, cap. cum ex 10. c. pen. de penis. & inſ. alleg. 88. necnon cognoscere de caſus matrimonialibus, inſ. alleg. 84. dispensare in omnibus caſibus minoribus adulterio, cap. si clericus, §. de adulterio, de iudic. & in irregularitatibus occultis. Concil. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 6. ut inſ. alleg. 39. & 40.

Et 40. Absoluere ab omni censura legis non servata. *cap. super de sentent. excomm. post Nauar. Conar. Vgolin. & alios suar. de censur. lib. 3. cap. 39. Suar. eodem tract. sum. 1. dist. 7. fol. 1. latè alleg. no. num. 171. cum seq. ac deum q. dispensate quoties dispensandi facultas conceditur, vt notant omnes in c. si clerici, §. de adulterij. de iudicij. & in cap. dilectum, de tempor. ordin. Card. Tusch. prael. concl. tom. 3. concl. 176. Suar. de legib. lib. 6. cap. 14. num. 3. & 8. vide infra alleg. 33.*

Quare ex his omnibus colligitur Episcopos, tam in potestate iurisdictionis, quam in potestate Ordinis, Sacerdotibus, seu Presbyteris superiores esse constare enim tam Ordinis, quam iurisdictionis potestatem competere Episcopis in suis diocesis; Sacerdotibus vero esse communem Ordinis potestatem cum Episcopis, exceptis ordinandi, constituendi, nonnullisq. alia ministeriis: ergo sit consequens manifestissimum quoad potestatem iurisdictionis Episcopos superiores esse Presbyteris, cum ex dictis constet hos nullam, illos plenam in suis diocesis habere iurisdictionem. Quoad potestatem Ordinis idem ostenditur, siquidem Sacramentum Confirmationis conferre, Ordines conferre, multaque alia Ordinis ministeria solum Episcopis fore reservata, & Presbyteris omnino denegantur. Quare hanc veritatem multis docent Card. Bellarm. tom. 5. controu. 5. lib. 1. cap. 14. Petr. Sot. de instit. Sacerd. vbi de sacram. Ordinis scilicet, & alij, quos plenè refert Henricq. in summ. lib. 10. cap. 7. §. 5. li. latè nonnullimè Philibert. Marchin. de sacram. Ordinis, tract. 1. p. 8. cap. 4. per tot. qui post nonnullas huius tractatus impressiones in lucem prodit, idè nil mirum si adiuvemur nos citemus: & de Fide definiti Conc. Trid. sess. 21. c. 4. & can. 6. & 7. Non obstant illa, quibus impij heretici hanc Episcoporum, & Presbyterorum distinctionem & pulcherrimam Catholicæ Ecclesiæ hierarchiam conantur euertere, quem errorem iam olim excitante Aërius, qui cum Episcopatum frustra & impotenter ambuisset, ab Ecclesiâ diuerit, eam impugnans dignitatem, quam consequi non potuit: quem deinde eorocem ex eadem causa promouens suscitauit Vvicleph, cum Episcopatum Vigorulentem impotenter appeteret, id docentes auctoritates Pauli 1. ad Philipp. ubi, cum Episcopis & Diaconibus; quæ nomen Episcopum, pro Presbyteris ponatur: alia enim de Presbyteris quoque Paulus fecisset mentionem, & deinde, quia in plurali numero dicit, Episcopis, qui tamen in eadem ciuitate plures esse non possunt, iuxta ea, quæ notantur in cap. quoniam, de officio Ordinis. Adducunt deinde Paul. 1. ad Timon cap. 1. ibi, constitutus per ciuitates Presbyteris, & infectis, oportet enim Episcopum irreprehensibilem esse, &c. quasi illi, quos superiis Presbyteri nomine significabat, iidem sine atque illi, quos modò Episcopos appellat. Denique expendunt auctoritatem Hieron. in cap. legimus 93. dist. & in cap. cum 95. dist. illi. vbi expellit inquit, eosdem esse Episcopos, atque Presbyteros. In primis enim pro solutione difficultatum, quas suprà ex locis Apostoli adduximus, aduertendum vniuersum Clerum, omnèq. Ordines ad duo primaria genera tenocatur: ad Sacerdotes scilicet, & ministros, quorum prior, videlicet Sacerdotes subdividuntur in maiores, & minores; posteriores vero, scilicet ministri, in sex alias species, Diaconos, Subdiaconos, Acolytos, Lectores, Exorcistas, & Obisarios, quibus nostri addunt Psalmistas, habetur in c. cleric. 1. dist. quauis nomen, Episcopi, principalibus tantum Sacerdotibus tribui solet, & nomen Diaconi principaliori tantum Ministri, vtrumque tamen suo modo illis conuenit,

nam etiam Presbyteri superintendunt populo. Volens igitur Paulus vniuersum populum saluare, seu magis Clerum, ne cogereat singulos Ordines numerare, generatim id fecit, nomine Episcopi comprehendens omnes Sacerdotes, nomine Diaconi omnes ministros. Ad secundum ex Paulo ad Timon, respondetur Paulum illis verbis vsum fuisse tanquam generalibus, non vero tanquam distinctis, ex modò dicta ratione. Ad auctoritatem vero S. Hieronymi responsum est suprà part. 1. tit. 1. cap. 1. num. 36.

Vnde omnibus Clericis, & cunctis etiam fidelibus Ecclesiæ præcipit, vt Episcopos suos diligant, eisq. obedientiam debitam exhibeant, sic etenim docet Clemens Papa in cap. Sacerdotes 1. quæst. 7. Sacerdotes, inquit, & reliqui Ecclesiæ ministri, omnesq. plebes Episcopos suos diligere debent, & eorum præceptis obedire, etiam si quis aliter, quod aliter, agant, nisi in fide errauerint. Et B. Apostolus Petrus hortabatur, dicens: Obedite præceptis vestris, non solum bonis, & modestis, sed etiam ascalis. Euaristis quoque Papa in cap. sic vir in fine 7. q. 1. dicit Ecclesiam cum tantarum gentium Episcopi sui doctrinam suscipere debere, etiamque amare, & diligere, vt legatum Dei, & prætorum veritatis; si quis autem Episcopo non obediens, siue sit Sacerdos, siue alius clericus, siue etiam Princeps, Canonum sententia pronuntiatur infamis, & à liminibus Ecclesiæ est reiciendus, vt dicit idem Clemens in cap. si autem 11. quæst. 3. excommunicandos esse dicit Anterus Papa in cap. ab his, eadem causa, & quæst. 12. & in cap. si quis, & in cap. omnes, de maior. & obid. Nec potest subditio contra Prælatum suum præscribere obedientiam, cap. cum non liceat, de præscript. vbi in collect. plures Doctores citauimus, & infra alleg. 128. latè agemus.

Episcopi igitur multis nominibus appellantur, nonnumquam Præfules, interdum Anaphites, aliquando summi Sacerdotes, vt per text. in cap. clericus, vers. Episcopum, cum si q. 1. dist. cap. quod translationem, de tempor. ordin. cap. 1. §. per fratrem in princip. de sacra. Vñl. tradunt, & explicant sigillatim post alios, Card. Bellarm. tom. 1. de controvers. Christi. fidei lib. 3. de Rem. Pœt. c. 24. & lib. 2. de Const. aulic. c. 1. ad fin. Azor. p. 1. lib. 3. cap. 12. q. 1. Henricq. in summ. lib. 10. de Ordinis Sacramento cap. 12. num. 17. Durand. in rationali diuinarum lib. 2. cap. 3. c. a. prius, vsq. ad num. 5. & quod Episcopi dicantur summi Sacerdotes, noncupatim tradunt Ioseph Lud. Perrus decis. 74. n. 11. Azor. in dist. mor. p. 1. lib. 3. cap. 18. col. 299. ita & Pontifices multoties nuncupantur, vt in cap. Pontificis 7. q. 1. cap. Ad assan, de elect. d. cap. quod translationem, cap. quia perimosum, ibi, Pontificis officij de sentent. excomm. lib. 6. Imò Ioseph Lud. in cap. clericus, vers. Pontifex, vocat eos maximos Pontifices, hoc est, maximos Sacerdotes, & in vers. Presbyter ad ill. eosdem Pontificatus apicem habere, notant Gœt. in cap. 1. num. 18. de consil. lib. 6. Aloys. Ric. in praxi auroa resolu. 203. num. 1. Azor. dist. 9. 1. vers. quærit etiam, Durand. num. 3. vbi proximi, colas nominis de euationem idem Ioseph. in dist. vers. Pontifex, explicatè videtur dum ait, vbi dicitur, & quæst. sua sequentium, &c. quæ etymologia ex eo declaratur, & confirmatur, quia sine sequamur Quinti Murij Scæuolæ sententiam, qui à p̄ssō, & sacro Pontifices dictos pensauit, & quod illis potestas fuisse sacrificandi id est, Sacra faciendi, i. s. bi, Pontificem dum Sacra facit, ff. de in iur. vocando, (facere enim apud veteres sacrificare est, sequuntur multi, cum quibus Alciat. lib. 1. Perreg. cap. 6. indeque Pontificem dictam pro iure, & potestate aliquid faciendū sine sequamur aliam eiusdem nominis rationem,

que Marco Var. placuit, de qua Nouistes in l. 1. §. deinde ex his legibus, ibi, apud collegium Pontificum erant, ubi Corral. num. 16. & 17. Cagnol. num. 96. ff. de origine iuris, Lexicographi iuris verb. Pontifici: in vitioque sensu Episcopi recte Pontifices appellantur, vel quod facta faciunt, dicit. cap. clerici, vers. Presbyter, vel quia viam alii constrictam & ostendunt, exemplo vite, & doctrinæ, ex regula text. in cap. inter cetera, de officio Ordin. cum similibus, tradit Corral lib. 3. misicellan. cap. 22. num. 6. & 8. quo pacto declaratundum est text. in dicit. cap. clerici, vers. Pontifex, ibi, quasi via frequentiam, intendit Durand. d. lib. 2. cap. 11. num. 3. Vocantur Principes Ecclesiarum, Aloyf. Rice in praxi aucta resolut. 203. num. 2. Dicuntur etiam persone egregie, itaut ad eos domi mirantur pro iutameno accipiendo si quandoque in testem vocantur volentes, glossa in l. aut egregias ff. de iur. iur. Bald. in Auth. sed iudex. C. de Episcopis & Clericis. Gambat. de officio & potest. Legati de iure lib. 2. tit. de vicijs Ordinariarum num. 38. Item dicuntur illostris, secundum Barr. in l. omnes populi ff. de iustit. & iur. Gambat. eiusdem loco num. 39. & comitati debent à suis Canonicis in publicis processionibus, vt latè probat Aloyf. Rice. in praxi aucta resolut. §. 1. & dicuntur habere pastorem cutam, & dignitatis fastigium, cap. ordinatus §. 9. dicit. cap. memorant, vers. principatus, dicit. 6. l. principatus t. q. 1. Aloyf. Rice. d. resolut. 203. num. 2.

11 Episcopatus, dignitas est, Episcoposque digni, tatis, & potestatis nomen habet, non officij tantum, vt probat text. in cap. 2. de officio deleg. lib. 6. ibi, Pontificali dignitate, &c. & Clement. 1. ibi, Pontificali, de reuoc. Clem. in plerisque, ibi, Pontificali dignitas, de elect. Extraneus. 1. vers. non volumus, Ne Sede vacante, Ioann. XXII cum multis aliis, ex quibus ita post Ioan. Aod. notant Franch. & Dominic. in d. cap. 2. num. 1. Azot. iustit. moral. tom. 2. lib. 3. cap. 27. quas. 2. Henricus in sum. lib. 10. de Ordinis Sacramentis cap. 32.

12 num. 1. Quintum ¶ Episcopatum non tantum dignitatem, sed culmen esse dignitatum videtur probare text. in cap. pen. ibi, ad culmina dignitatum, de prebendis, quem ad hoc notat glossa verb. dignitatum in cap. 2. eodem tit. lib. 6. & singulariter dicit Barbatia in cap. dilectus, eadem. pon. de officio Legati, & ad notabilem casum applicat Ripa lib. 2. responsorum cap. 16. maioremque esse Ordinem, quam sit in Ecclesia Dei, assertit glossa verb. Episcopos, in premissis libri Saxti, glossa verb. de Episcopis, in cap. quia periculum, de sententia excommunicat. eodem lib. 6. Callan. in catalogo glorie mundi part. 4. considerat. 23. inde afferentes rationem

13 ¶ quare Summus Pontifex fit Episcopum appellet, et ceteros Episcopos vocet fratres, quasi sibi æquales, Cardinales verò & Reges filios, iuxta text. in e. quam grauius de crimine falsi, tradunt Felin. in premissis Gregoriam num. 1. Decem cap. cum venerabilis n. 2. de except. Cusim. in pragmatica ut de numero Cardinalium, glossa Cardinales.

14 Necque obstat text. in cap. qui Episcopatum, ibi, quia nomen est operis, non honoris, §. 9. ex quo nonnulli huius temporis heretici concedunt Episcopo nomen solum esse functionis, notitias, seu officij, non verò potestatis, seu dignitatis, testert Cardin. Bellarm. de controversiis Christiana fidei tom. 1. lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 24. Azot. d. cap. 27. quas. 2. Respondent enim hæreticos manifestè decipi ex nominis etymologia, quam solum voluit designare D. August.

15 in d. cap. qui Episcopatum, nam est nomen ¶ Episcopum, sumptum à verbo Græco iustitiam, quoad nominis etymologiam significet eum, qui speculatur, & inspicit, quasi Episcopus in Ecclesia Dei specu-

Barbof. de Episcopo Pars I.

lato sit, & inspicientes subditosque mores, cap. Clerici §. Episcopus 2. distinct. Azot. dicit. cap. 27. quas. 2. Durand. in rationali Diuino, lib. 2. cap. 11. num. 1. & 2. Atque teipsa, sicut olim apud Ethnicos nomen erat Magistratus & præfectura, nimirum Prætoris, ita & hodie sumptum etiam est ad designandam potestatem, & dignitatem, & præfecturam, quæ est in Episcopo: ita vt Episcopatus non sit simplex officium prædicandi, & inspicendi subditorum vitas: sed etiam vera dignitas, & præfectura Ecclesiastica, cum potestate & vi coactiua regendi eosdem subditos in rebus spiritualibus, ac diuinis, & impetandi, ac puniendi, vt beate deducit ex illo D. Paul. 2. ad Corin. cap. 13. ibi, secundum potestatem, quam dedit mihi Dominus, &c. & ex aliis locis intendit vtique text. in dicit. cap. 2. ibi, Pontificali dignitate, &c. iuncto ibi, sacri officij, quod exercet, &c. cap. quia periculum, ibi, Pontificali officio, de sententia excommunicat. lib. 6. & ex varijs Scripturæ testimonijs, & similitudine nominis, Rex, ex quo etiam heretici arguebant, ostendit idem Illustriss. Cardin. Bellarm. d. cap. 24. notat Henricus & Azot. dicit. locis.

Ex eo autem quòd Episcopatus dignitas sit, infertur DD. fide appellatorem dignitatem in iuris, vel hominis dispositione etiam Episcopalem venire, vt per Dominic. & Franch. d. cap. 2. num. 1. de quo tamen videti potest glossa verb. dignitatum, & ibi communiter conuenit, in cap. 2. de prebendis lib. 6. Simonet. de reuerent. quas. 1. per totum, Mandos. reg. 32. Cancel. quas. 15. Gambat. de potestate legati lib. 2. num. 4. cum seqq. & lib. 7. à num. 212. Hoiecta de incomparabilibus beneficiis, t. cap. part. 24. num. 64. qui magis communiter distinguunt inter materiam fauocabilem, & odiosam, ita vt in illa non verò in illa fide appellatorem dignitatis, Episcopalis comprehendatur, iuxta decisionem textum in cap. dilectum 12. de concess. prebendis cap. Inquireres 16. & ibi glossa verb. expressit, de heretico lib. 6. cap. si compromissum 37. vers. huiusmodi, de elect. lib. 6. d. cap. periculum, de sententia excommunicat. eodem lib. 6. Marc. Anton. Genuen. in præbendis, eccles. quas. 9. num. 3. & ad dispensationes videt doctrinam Abbat in d. c. dilectum n. 1. & in c. cum PP. inter de elect. vbi docet dispensationem etiam ad omnes, seu quascunque dignitates, non extendi ad Episcopalem, propter excellentiam, & culmen illius, ex regula c. 1. §. vltima de filijs Presbyter lib. 6. sequuntur Petegen. de fidei com. art. 23. num. 3. Hoiecta de incom. benef. p. 2. c. vltim. num. 77. Mauris. Alzet. d. p. 1. c. 3. n. 19. Nicol. Garcia de beneficiis p. 1. cap. 6. num. 66. Sic etiam Episcopi non ligantur suspensione, siue interdicto, nisi de illis mentio fiat, d. c. quia periculum. Sayr. de consensu lib. 1. c. 8. num. 25. Bellea. dispensat. Clerici p. 1. tit. de disciplina clericali §. 2. n. 47. Nec etiam sub dispositione generalitate loquentis de personis, venit persona Episcopalis. Inquireres de heretico lib. 6. vbi glossa verb. expressit. Loster. de rebus lib. 1. q. 2. n. 82. Nec denique Episcopalis dignitas venit sub amplissimis verbis quocunque beneficio in odiosis, c. 1. vbi glossa verb. dignitatum, de prebendis in 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. in princip. num. 36. Bellet. d. §. 43.

Sed an Episcopatus Ordo sit, controuertitur inter Theologos, & Canonicos. Theologi enim in Ecclesia septem tantum Ordines ponunt, quatuor videlicet minores, & tres maiores, & sic negant Episcopatum esse ordinem distinctum, sed eundem cum Sacerdotio, & per consecrationem in dignitate Episcopali recipere Episcopum non ordinem distinctum, vt est Sacramentum, sed potius distinctum of-

B b scilicet

190 De officio, & potestate Episcopi.

ficium, & novam dignitatem ac preeminentiam
exercendi ex officio plures Ecclesiasticas func-
tiones, quas ex officio etiam est nec simplices Sacer-
dotes, nec alios inferiores exercere possent. Ita tenent
ipsi in 4. *Sentent. diffinit.* 24. S. Thom. in addit. ad 1. p.
quæst. 40. art. 1. in corpore, ubi Nugent, Henric. in sum.
lib. 1. cap. 2. in princip. Colm. Piliarch. lib. 1. cap. 10.
Paul. Comitol. res. moral. lib. 1. quæst. 98. sub num. 11.
Sanch. in *opusc. moral.* lib. 7. c. 1. dub. 8. Lomet. de re
benefic. 3. q. 35. à num. 32. Alzed. d. part. 1. cap. 4. n. 8.
Molles. in *sum. moral.* Theolog. tract. 1. cap. 1. num. 31.
Homobon. de Bonis de humana vita statim, part. 1.
cap. 10. in princ. Filliue. tom. 1. tract. 9. num. 12. Regi-
nald. in *praxi fori pontific.* lib. 30. tract. 1. num. 5. Bonaci-
nus de Sacramentis diff. 8. quæst. vnic. par. 1. num. 3.
Verior tamen est sententia Canonistarum asseren-
tium Episcopatum esse Ordinem à Sacerdotio di-
stinctum, vi probat expressè Tridentini locus (cul
se necesse, nec posse bona fide respondere asserit
Nazar. in loca infra citando) c. 1. de sacram. Ordin.
cap. 4. lib. 1. Episcopus, qui in Apostolorum locis successe-
runt ad hunc Hierarchicum ordinem præcipue Pertinere,
Et. text. in cap. 11. diffinit. 2. in cap. 1. unctis gloss.
verb. à cap. 32. diffinit. Quid autem imprimis cha-
racterem probatur, quia Episcopalis ordinatio non
potest repeti, & est indelebilis, & Episcopus ex sua
ordinatione potest duo Sacramenta conferre, scilicet
Ordinem, & Confirmationem, que non possunt
Sacerdotes inferiores ministrare, Ft. Eman. in sum.
tom. 4. cap. 67. num. 11. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 7.
Denique confirmatur optimè ex eo, quia Episcopi
multo magis, quam alij inferiores ad sacrosanctum
Eucharistie sacramentum ordinantur: ipsi enim &
Sacerdotes conferunt, ac Altaria, & vasa ad
vsum eiusdem Sacramenti consecrant. Ex quibus ita
ex nostris, & Theologorum pluribus hanc senten-
tiam defendunt in effectu gloss. verb. Episcopus, in
proemio lib. 6. & gloss. 1. ubi Doct. in cap. quæst. 1. de
purat. canonice. Durand. in 4. diff. 14. quæst. 6. & ibi Paul.
Lud. quæst. 7. VValden. tom. 1. de Sacram. cap. 116. Na-
zar. in manual. cap. 22. num. 18. Petrus Sor. de instit.
Sacram. lib. 1. c. 4. de sacram. Ordin. VVilard. in candel-
labro aureo, 11. de Sacram. Ordin. num. 10. Emanuel Sà
verb. Ordo, num. 7. Valent. tom. 4. diff. 9. quæst. 1. par. 1.
4. Martin. Fornaz. cap. 1. de Ordine, Cardin. Bellarm. in
de Sacram. Ordin. cap. 1. VAlq. part. 1. num. 1. diff. 140.
c. 3. Coniuch. de Sacram. tom. 2. diff. 1. dub. 2. num. 9.
Medina lib. 1. de celebrat. cap. 16. Domit. Chamecos.
de Sacram. tract. 11. de Ordine sacro, cap. 1. dub. 3.
Laym. in Theolog. moral. lib. 5. tract. 9. cap. 4. num. 1.
Et cap. 7. in fine. Rendina in præparat. recepturam
sent. ut 38. de Episcopis & Prælat. num. 15. Cam-
panil. in divers. luris Canonici rub. 1. num. 7. Valseconcel.
in harmonia rub. ad tit. de transit. Episcopis, num. ult.
Fame. Leo in thesaur. fori Eccl. part. 1. cap. 4. num. 17.
nouissimè me citato in hoc loco, Totrebclan in præ-
t. lib. 1. c. 1. de transit. Episcopis, num. 16. Quicquid
aliter distinguat Azor. instit. moral. part. 2. lib. 1. cap.
27. quæst. 3. & Lutter. de re benefic. lib. 1. quæst. 9. à
num. 75.

- 19 An autem ordinatio Episcopalis varè, & propriè
sit Sacramentum? Vide Baldum. Iunium super opera
controuersiarum Cardin. Bellarm. part. 2. lib. 6. cap. 3.
vers. primum ergo, post Michaëlem Medinam, Petr.
Sor. Valent. & VAlq. iustat. Coniuch. d. diff. 10. n. 43.
inter quos receperit teneo opinio Episcopatum esse
de per se, & seuindum Sacramentum, & vltra eos
docent Card. Bellarm. de Sacram. lib. 1. c. 5. & Gre-
gor. de Valentia tom. 4. diff. 9. g. 1. par. 1. 4. vers. secundò
controuersum, quos refert & sequitur Campan. rub. 2.

n. 7. ante vers. Episcopatum, Filiuc. d. tract. 9. num. 14.
Videtur autem Cardinalatus sit versus Ordo, non
videtur ab Instituto nostro alienum dispartare. Qui-
dam inter Ecclesiasticos Ordines Cardinalatu enu-
merant, ex quorum numero sunt Turre. lib. 2. som.
c. 80. Card. Alban. in tract. de Cardinalib. quæst. 5. cir-
ca med. Anton. Barbas. tract. de potest. Cardinal. part. 1.
quæst. 1. num. 10. vsque ad 38. Villadieg. de argum. di-
gnitate, & potest. Cardinal. q. 1. Cardin. Iacobus. tract. de
Concil. lib. 1. art. 12. August. Triumph. tract. de potest.
Eccles. q. 102. S. Antonin. 3. part. sum. tit. 21. cap. 1. & 2.
Sed alij multo melius tenent Cardinalatum non
esse Ordinem sacrum, nec imprimere characterem,
nec fuisse à Christo Domino institutum, vi per Car-
din. Zabarel. in Clem. in Roman. 5. porro, de elect. Sor.
in 4. diff. 24. quæst. 1. art. 4. Card. Bellarm. lib. 1. de cle-
ric. cap. 16. contrarij. Domit. Chamecos. de Sacram.
tract. 11. cap. 1. dub. 2. Sanch. in opusc. moral. lib. 7.
c. 1. dub. 11. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 4. c. 1. quæst. 3. vers.
secundò opinio, Monet. de commun. vltim. volunt. cap. 1. 2.
num. 75. vers. tamen primum; ex ea potissimum ratio-
ne, quia Cardinalis non habet consecrationem
aliquam, nec materiam, nec formam. Vnde similiter
Papatum non constituere Ordinem distinctum ab
Episcopatu, nec imprimere distinctum characterem,
resoluit Sor. d. q. 2. art. 4. concl. 1. Bonacin. de Sacram.
diff. 8. q. vicia, par. 1. num. 5. quia et si Papa habeat
maiores potestatem in iurisdictionis, quam habeat
Episcopus; tamen in potestate consecranda eorum
Christi consecrandi Episcopos, confirmandi, & or-
dinandi, sunt æquales.

In honorem tantæ dignitatis multa privilegia
Episcopis conceduntur, & plures prerogatiue eis
competunt de iure. Primò enim electi Episcopus
eximitur à patris potestate, ex lege Canonica in c.
per venerabilem, qui filij sunt legitimi, & lege Impet. in
auct. sed Episcopalis dignitas, C. de Episcopis & cler.
obsequium Coa. in cap. quia nos, num. 1. de testam. Ber-
nard. & Salzed. reg. 215. Gate. Falcon. reg. 198. Cont. in
memorabilib. verb. Episcopalis dignitas, VVul. tom. 2. com.
opinion. lib. 8. tit. 19. de potestate potestate, num. 4. p. 403.
Menoch. remed. 15. recuperanda, num. 311. Alcan. de
patria potestate, cap. fin. num. 49. Pinel. in l. 1. p. 1. n. 42.
C. de bonis matern. Guesit. in repet. §. sui, num. 10. & 11.
Iust. de hered. qual. Valde ad Xuar. part. 1. pag. 62. Mol-
liu. de Inst. tract. 1. diff. 22. vers. 6. Rebell. de oblig. Inst.
p. 2. lib. 1. q. 8. num. 6. vers. 8. Millis verb. filius, vers. filius
eximetur, S. ad. verb. num. 11. Anton. Gom. var. tom. 1.
cap. 9. num. 21. Alzed. p. 1. c. 12. num. 10. tit. 19.
dicit quid filij Episcopi antea vxorati per consecra-
tionem patris non liberantur à patris potestate.
Thom. Valsic. tom. 1. alleg. 19. num. 79. Mart. de Iurif.
p. 4. cen. 1. casu 27. num. 4. nouissimè Balib. de Ang-
lis ad d. auct. sed Episcopalis, n. pag. 81. Mart. Anton.
Genuens. in præd. Eccles. q. 374. tit. in princ. Idem ibi
Cardinalibus in his, quæ ipsis sunt commoda, non
ita tamen vi omittant sui suorum heredem, Cuch.
in Instit. canon. lib. 1. tit. 4. n. 87. Mollo. de Inst. tract. 1.
diff. 119. num. 8. Lx. Zecb. de Repub. Eccles. tom. 3. de
Cardinal. num. 9. prout 8. nouissimè amicus meus in-
pientissimus P. Diana moral. res. part. 5. tract. 1. res. 1.
32. Secundò in signum dignitatis Episcopalis, & spi-
rituales quoque Matrimonij cum Ecclesia sua annu-
lum portare potest in digito, & Mitra, seu in fusa, &
alijs Episcopalisbus ornamentis arque in signis de-
coratur, c. clerici officia, de vita, & honest. cleric. Tertio
in Altari, in quo Episcopus Missam cantauit, nullus
eadem die potest Missam celebrare, c. in altari, de
consec. diff. 2. & infra dicemus alleg. 24. in princip.
Possunt autem ipsi Episcopi cum Altari portandi
vbiq.

vbique locosom, & extra Ecclesias celestitate, per se, vel per alium in praesentia sua, *cap. fin. de privileg. in 6.* quod ad sublatum fuerit per Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de observandis, & vix. in sacrificio Missae*, dicemus infra *alleg. 23. num. 7.* Et in suis diocesis populo solemniter benedicere. *Clem. fin. de priuileg. de quod aliqui notabilibus alleg. 27. num. 63.* Audire diuina Officia etiam tempore interdicti & celebrare, & in sua praesentia facere celebrari, *cap. quod nonnulli, de priuileg. & possunt sibi quod volunt eligere Confessorem, & fin. de penit. & remiss. de quo tamen vide quod dicemus infra alleg. 25. num. 20.* Quare, habent Cathedrali exactionem, & Canonicam portionem, & alia similia, quae ad legem diocesanam pertinere dicuntur, de quibus tractabimus *alleg. 86.* Quare non potest Episcopus ad testimonium dicendum flagitari: nam, inquit *luc. honore. C. de Episcopis & cleric. & auct. de sanctis. Episcopus 5. multi vero indicunt, & persona in honore, & dignitas Sacerdotis excepta confunditur, de quo vide quod diximus in nostro tract. de iure eccles. lib. 1. c. 12. num. 30.* quod si quandoque eius necessaria sit attentio, non iureiurando, sed Evangelii tandem coram positus testimonium eius est accipiendum, *cap. testimonium, cum seg. 11. quast. 1. Sexto*, euicimus licitum est iudicium Episcopi in quacumque causa eligere, & eius sententia non est retractanda, & testimonium ipsius tantum est recipiendum, vt Theodosius Imp. decreuit in *e. quicumque, cum segg. 11. 1. nisi de praedictio* sane alterius ageretur, vt in *cap. fin. 6. quast. 2.* hanc enim sic quoque intelligitur eum sententia ab Episcopo secundum ius legitime fuerit prolata; dicit enim Imper. illud veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum habeatur quod a sacrosancto homine secundum scientiam mentis illibate fuerit prolata, in *cap. omnes, in fine, ead. causa & quast. Episcopi* quoque tantum, vel alij in Ecclesiastica dignitate constituti, Conservatores Iudices dantur, *e. huc constitutione, de officio deleg. in 6. Septimo*, si Episcopi ad quoquam rebus propriis spoliatur, vel a suis sedibus eiciantur, sunt statim in omnibus restituendi, & cuncta eis redintegranda, antequam vllum crimen obici possit, *cap. si quis ordinatus, cum seg. 92. dist. Clem. vnic. de fore. comper.* Nec sunt Episcopatus priuilegiis propter quancumque agilitudinem, aut corporis infirmitatem, *cap. 1. cum segg. 7. 9. 1. Oland*, Episcopus potest assistere Inquisitoribus in negotio Fidei, Alex IV. *Bulla XI I Lc* habet eadem priuilegia circa officium Inquisitionis, quae habet Inquisitor delegatus, & maxime absentibus Inquisitoribus, & ubi Inquisitores non adsunt, Penia in 3. *part. direct. Inquis. scol. 12.* Aloyf. Ricc. in *praxi auct. resol. 203. vers. de decimis. Novis*, Episcopi non eitantur ad Curiam ab Auditore Cameræ abique mandato summum Pontificis Pios I V. *Bulla XI I Lc* Aloysius Riccius *dist. resol. 203. num. 1. Decimo*, Episcopi praecedunt Protonotarios, etiam si sint de numero participant tam in Vrbe, quam extra, Pius II. *Bulla 2. Aloyf. Ricc. d. resol. 203. vers. sexta. Vadesimo*, Episcopus in sua diocesi debet honorari ab Archiepiscopo dum est in illa, *Cayp. dist. 17. n. 28. & 29. Aloyf. Ricc. dist. resol. 203. n. 3. vers. octaua. Duodecimo*, Episcopus potest esse Iudex in causa propria suae Ecclesiae, vt dicemus *alleg. 87. num. 6. Duodecimo*, Cuiuslibet occidentis suum Episcopum priuatur in posterum tali dignitate, *cap. 1. n. 25. 9. 2. Cou. lib. 4. var. cap. 8. in fine, Aloyf. Ricc. d. resol. 203. num. 4. Gutier. canon. lib. 2. cap. 10. num. 12. Alzedo dist. part. 1. cap. 7. num. 17. ubi num. 18. id intelligit, si Episcopus iam etat consecratus: qui autem Episcopum personaliter offenderit, non potest nisi*

Barb. de Episcopo Pars II.

per Papam absoluti, quomodo sit levis iniuria, cum in aliis ex leui iniuria id alteri demandetur, *cap. penam. de sentent. excomm. Decimo*, quare potest Episcopus sententiam suam per alium legere, Vgolin. *de officio Episc. part. 1. cap. 2. 5. 2. num. 4.* Alzedo *d. part. 1. cap. 12. num. 45. ubi num. 46.* Intelligit de Episcopo consecrato. *Decimo*, quare domi iurare non tenetur tangere librum, sed sit est quoddam peccatum suum tangat, vel a longe manus eleuet versus illum, *cap. in causa, de iuram. cal. gloss. in cap. quare 1. quast. 7. Vgolin. d. part. 1. cap. 2. 5. 2. num. 4.* Hicton. Veoero de *excomm. Episc. lib. 4. cap. 17. num. 19.* Alzedo *d. c. 12. num. 38. ubi numerus segg. id limitat* quando Episcopus consecratus, dum fidelitatem, & alia Papae promittit, vt in *cap. Ego N. in fine, de iuram.* vel quando specialiter est statutum quoddam Episcopos Setipetram tangat, Immo Episcopo iure iuramento credi in causis civilibus resoluunt Agria *de exhib. auxil. concl. 4.* Bobadil. in *politic. lib. 2. cap. 27. num. 15. Decimo*, Episcopus accusatus non debet stare, sed sedere bimal cum Iudice aliquantulum inferius, Selo. *de benef. p. 1. q. 3. num. 12. in fine, Anton. Costet. de potest. Regis part. 4. num. 12.* Alzedo *d. cap. 12. num. 36. Decimo*, Episcopus non potest cogi ad tutelam cuiuscunque persone suscipiendam, *auct. de sanctis. Episc. 9. Dos autem, collat. 9. l. 9. tit. 5. p. 1. Paul. Montan. de iure. 15. reg. 1. n. 194. Galganc. rod. et al. lib. 1. tit. 6. n. 36.* Alzedo *d. cap. 12. num. 37.*

Quamuis Titaz *de nobilit. cap. 16.* laudat dispoet an nobilitas libitorum ascendat ad parentes? & affirmariam partem teneat Melch. Phorbos *Lusit. dist. 155. per tot. tom. 2. per auct. continuu. quae de dignit. 5. generaliter*, illud certo certius est quoddam Dignitas Episcopalis filii prodest patri, ita quoddam patens filium habens Episcopum, ob eius dignitatem gaudeat nobilitate praerogatiua, vt non reputetur plebeius. Ira Gam. *Lusit. dist. 11. ubi Flores de Mens, bene Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici dist. 545. in 1. impress. & resolu. 467. per totum in 2. impress. & facit quae Fatinae. in praxi criminali part. 1. lib. 2. tit. 5. q. 1. n. 60. me citato in hoc loco Alzedo p. 1. c. 12. num. 37.*

Episcopalis dignitas, eiusque iurisdicatio confideratur in generali, & in communis est instituta de Iure diuino, vt constat ex D. Paulo ad *Epistol. 4. & 1. ad Corin. 12.* quem post alios exponit Suarez *tom. 4. de Penia. p. 2. dist. 25. sect. 2. in num. 7. & ex loco Al. 20.* quem in idem addocit Cardin. Bellarm. *d. tom. 2. controuers. 3. generalis lib. 4. cap. 25. Henric. in sum. lib. 6. cap. 5. num. 5.* Si vero iurisdiclio Episcopalis sumatur in particulari, est instituta de Iure humano. Suarez *dist. sect. 1. num. 10. cum segg. in octo num. 3. Card. Bellarm. d. lib. 4. cap. 24. Valent. tom. 4. dist. pref. 7. quast. 10. par. 2. pag. 2. col. 1. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 10. q. 13. Camill. Borrellus d. tit. 6. a. 1. Ludouic. Miranda de ordine iudiciorum q. 2. art. 5.*

Ad cunctis formidandum Episcopale manus coherendum, singulari tam diuina, tum etiam humanarum rerum scientia sunt commendandi, *cap. vian in consuet. de elect.* Quamobrem is, qui dignus est Episcopatus praefecturae cupit, debet alicuius Academiæ & Gymnasij publici suffragio, & auctoritate Magister, aut Doctor, vel Licentiatum in sacra Theologia, aut in Iure Canonico creati: quod si ad collum litterarum gradum promotus sit, sufficit si alicuius Academiæ testimonio publico probetur idoneus ad alios docendos ita disponit Sac. Concil. Trident. *sess. 22. de reformat. cap. 1. & tenent Menoch. de arbitrar. casu 425. num. 35. Henric. in sum. lib. 10. cap. 16. 5. 2. in comment. littera B. & cap. 33. 5. 2. & lib. 18. cap.*

192 De officio, & potestate Episcopi.

cap. 9. §. 1. *versic. gradus*, Petr. Alphous. de Valcom. in *harmenia rubricar. Iuris Canonici de statu & qualitate* num. 4. Azor. *instit. moral.* 1. lib. 3. cap. 28. q. 5. col. 306. & lib. 6. cap. 6. quæst. 1. col. 681. Lell. de *Justit. lib. 1. cap. 54. dub. 24. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. num. 67. Reginald. in praxi forensi panis. lib. 30. tract. 3. num. 171. plures alios refert Cened. ad *Decretum collect.* 51. num. 4. in fin. Campanil. in *diver. Iuris Canonici rub. 3. cap. 4. num. 1. cum sequenti* d. Bellet. *disquisit. clericali. part. 1. tit. de clericali discipul.* 9. 4. à num. 33. Homobon. de Bonis de *examinis Ecclesiasticæ* *stuce part. 1. tract. 1. cap. 9. quæst. 52. vbi quæst. 53. an ignarus promotor ad Episcopatum sit tuus in conscientia, & collatio valeat?* quorum plures refero Ego ipse in *collect. ad cap. cum in concilio*, num. 20. de *elect.* Molfes. in *sum. Theologia moralis tractat. 2. cap. 13. num. 6.**

15 Hodie cum privilegium Doctoratus non facias Doctorem, sed requiritur doctoratus, Clemens VIII. statuit, ut non solum habentes privilegium, sed docti viri ad Cathedralis assumantur, quoad Episcopatus in Italia sumendi in Vrbe eorum ipso, & Sacra Congr. illustrissimum Cardin. aliorumque gravium, & peritiorum Prælatum, & vicorum. In Gallia verò, & Hispania eorum S.R.E. Cardin. Legatis ibi existentibus, & Legatis de scientibus eorum S. Sedis Apostolicæ Nunciis, Patriarchis, Primaribus, Archiepiscopis, & Episcopis, de speciali Pape mandato, assistentibus aliis Prælati, ac peritis Viris, ut huiusmodi negotii gravitas requirit, se examini subiciant, qui approbati, & non alius ad Ecclesiæ regimini admittantur, referunt Franc. Leo in *Thesau. fore. Ecclesiastici part. 1. cap. 3. num. 10. & 11. Campan. d. cap. 4. num. 4. Mauris. Alzed. d. part. 1. cap. 3. num. 24. Idiomare nostro vulgari solemus dicere, Prælati sem letrati, Neo sem letrati, Religio sem pætri, Galindus sem e'xi, latine. Prælati sine litteris, nani sine claus, herodogium sine æquibry, gallina sine alis. Num si omnino illiterati in Episcopatum promoveretur, sanè ab Episcopatu amovendus esset, quæmāmodum amovus fuit Episcopos Calinen. ab Honorio III. de quo in *cap. fin. de statu, & qualitate*, voleret tamen sic ex longo usu & terram experientia sciat rectè exercere omnia ad Episcopatum necessaria, vel si charitatis perfectio scientiæ defectum suppleat, ut per Holedan. de *incomp. benef. p. 1. c. 14. n. 32. & 33. Maiol. de irreg. c. 32. num. 4. & 10.**

16 Ad Episcopatum culmen ex Concil. Agathensi c. 16. & 17. nemo promoveri potest ante annum trigessimum, habetur in *cap. quicumque 77. dist.* Postmodum verò ex Constit. Alexandri III. in Concil. Lateranensi superadditum fuit ut exegerit 30. in *cap. cum in concilio, de elect.* Ita Cosmus in *pragmatic. sanction. tit. de elect.* cap. sicur 9. *divide. verb. lega. pag. 99. versa.* Petr. Gregor. *synag. Iuris part. 1. lib. 17. cap. 6. num. 32. Menoch. de arbit. cas. 427. num. 24. Rebuff. tract. de pacifici possessoribus* 184. Arment. ad *admissionibus ad recipi. legum Nauarra ad lib. 1. tit. 1. l. 1. de atetibus* num. 18. Franc. Leo *dist. cap. 3. num. 7. Henric. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 3. & lib. 11. cap. 9. in princ. versa.* ad Episcopatum, Azor. *instit. moral. pag. 2. lib. 6. cap. 3. in princip. Gutier. coven. lib. 1. cap. 28. num. 39. Cardos. in praxi Iudicium. verb. Episcopus* num. 2. Ludovic. Miranda de *ordin. Iudic. quæst. 4. art. 3. concl. 3. Lell. de instit. tit. 2. cap. 34. dub. 20. num. 103. Reginald. in praxi forensi panis. lib. 30. tract. 3. num. 163. versa.* 1. Violan. in *praxi Iuris patronatus part. 2. lib. 6. cap. 7. num. 4. Mallote. in sum. praxi habendi concursus reg. 10. dub. 11. à num. 19. me citato in hoc loco Cast.*

Palao in *opere morali tom. 2. tract. 11. disputat. 4. punct. 3. num. 1. Molfes. in sum. Theologia moralis tractat. 2. cap. 11. num. 4. & 5. Fillius. tom. 3. tract. 41. cap. 5. n. 32. nouissimè Balthaz. de Angelis ad *antient. Prebys. rum C. de Episcopi & clerici. num. 1. pag. 51. Stephan. VVeyms ad Constituciones 24. Iuris communis per Concil. Trident. innotantes*, Concl. 2. num. 3. nouissimè Alzed. d. p. 1. cap. 3. num. 22. Campanil. in *diver. Iuris Canonici rub. 3. cap. 3. num. 3. & rub. 7. cap. 6. num. 44. vbi ex Rebuff. d. tract. de pacifici possessoribus* n. 184. aliter tamen in Regno Francie (quod in omnibus Gallicanis Episcopatibus non habere locum credit) idoneum ad Episcopatum iudicari, qui in vigesimo primo constitutus anno reperitur, ita commoneantibus concordatis inier Leonem X. & Gallie Regem: & Petr. Gregor. *synag. Iuris part. 1. lib. 17. cap. 6. num. 16. addit Regem Francie posse vicum ætatis 17. auctoritate nominare summo Pont. ad Prælatum obtinendum, dummodo alie qualitates desideratæ adsint. Itaque non amplius satis est tætigisse prædictos triginta annos, nisi expulsiue pæcar, ex Rebuff. in *praxi beneficiis. rub. requisiat ad collationem bonum* num. 37. & *dist. tract. de pacific. possessoribus* num. 184. licet glof. in *cap. unico. vers. compleretur, de statu & qualitate* in 6. dixerit Episcopum esse posse qui trigessimum ingressus est annum, ad id ducta auctoritate d. *cap. cum in concilio*, cuius quidem verbum, *exegerit*, non perpendisse insinuat, quod sine dubio perfectum indicat tempus, idque tandem Constitutione sua Gregorius XI. V. 1. §. *Ad art. 1591. expressis declarauit* verbis, *ibi. annum trigessimum compluisse*, &c.**

Impubes autem si consecraretur Episcopatus, nihil ageret, ex D. Thom. d. 3. *part. sum. q. 39. art. 2. Henric. in sum. lib. 1. cap. 21. §. 4. & lib. 10. cap. 14. §. 3. Syluest. verb. ordo d. 1. Menoch. de arbit. cont. 5. casu 417. num. 10. eo quod in Episcopatu confectetur potest as vera circa Corpus mysticum Christi, & consequenter requiritur ad ipsius sufficiens talem potestatem. Contrarium tamen resoluunt Bonacina de *Sacram. disp. 8. q. vni. p. 3. n. 5. ex eo, quia multi sunt Episcopi titulares, qui nullam habent curam animarum, aut Ecclesiæ administrationem; vnde si Episcopos ante annum trigessimum consecraretur, non fieret irregularis, ex citatis per Synat. tom. 5. disp. 31. sect. 1. num. 29. Campan. rub. 7. c. 4. num. 17. Mar. Alter. de *cenfur. tom. 1. disp. 10. c. 1. dub. 3. Bonacin. de cenfur. extra Balam disp. 3. q. 1. puncto 2. num. 10. & quod plus est, Sanchez in *op. moral. lib. 7. c. 1. dub. 3. n. 4. resoluunt quod si puer in cuius consecratur Episcopos, tenebatur factum.****

Adderem supradictis de scientia Episcopi, quod 30 in afectione Episcopatus, Canonista Theologo præferendus est, si doctus & prudens sit, habeatque quandam Theologie peritiam, præcipuè vbi hæreses non palliunt. Ita Henric. in *sum. lib. 10. c. 31. §. 2. in com. littera E. Azor. in *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. q. 10. Et. Arment. quæst. Regularium tom. 1. q. 1. art. 4. Bonadil. in sua politica lib. 2. c. 6. n. 14. plures refert Cened. ad decretum collect. 51. n. 5. Quinol. Maod. of. ad l. 16. Cancell. 16. sub n. 5. *ver. curuamur tamen cum se optime Lotter. de re benef. lib. 3. q. 7. n. 96. cum seqq. Alzed. d. p. 1. c. 3. n. 25.***

Sed in his que pertinent ad forum conscientie, Theologi præferuntur Canonistis, in aliis verò persiueantibus ad forum iudiciale, & censuras, ac penas ecclesiasticas, Canonistæ Theologis præferre debent, ut per Menoch. de *presumpt. lib. 2. præf. 71. n. 49. Et. Eman. d. art. 4. Azor. in *instit. moral. p. 1. lib. 2. cap. 17. q. 3. & p. 3. lib. 1. cap. 3. q. 4. nam, ut dicit Lotter. d. q. 7. num. 97.**

num. 97. Theologus non est tanti, ut sine Iuris Canonici facultate possit Ius divinum, quantum pertinet ad mortalitatem, interpretari, & in hoc præstantior est Iuris Canonici Doctor.

32. Requiritur deinde ut Episcopus legitime sit Matrimonio natus, ut decidit Concil. Trident. *sess. de reform. cap. 1.* illegitimum namque sine Papæ speciali dispensatione (quæ vix ad Episcopatum obtinendos concedit) inhabilem esse ut ad Episcopatum assumatur, probatur textus in *cap. cum PP. tamen. Ecclesia. de elect. gloss. in cap. grandi. verb. legitime. de suppl. negl. Prælator. lib. 6. Franc. Leo in thesaur. sive Ecclesiæ p. 1. c. 1. num. 8. Bertachin. de Episcopo lib. 2. de causa matr. Episcopo. num. 81. Vgoli. de officio Episcopi p. 1. c. 1. §. 1. m. 5. Jacob. de Graff. in auctor. decr. lib. 1. c. 2. n. 12. Mauriti. de Alzed. de præsentia Episcopo. dig. v. p. 1. c. 3. n. 16.*

33. Legitimatus vero per subsequens matrimonium ad Episcopatum absque aliqua dispensatione promoueri possit, arguitur. text. in *cap. tanta. qui filij sunt legitimi. tenent. Peregrin. de fidei. art. 24. num. 12. Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 2. num. 24. Menoch. conf. 16. num. 5. §. 17. & conf. 799. num. 12. Franc. Leo d. p. 1. cap. 9. n. 14. Fr. Eman. in sum. tom. 1. cap. 67. num. 6. me citato in hoc loco Mauriti. Alzed. d. p. 1. cap. 3. n. 18. Sual. tom. 3. de censur. disp. 50. sect. 5. à num. 10. Bellet. de quæst. clericali p. 1. tit. de disciplina cleric. §. 2. num. 18. Azor. in inst. moral. p. 3. lib. 2. cap. 14. §. 14. Campan. in divers. Iuris Canonici rub. 1. cap. 13. num. 127. Basil. Pont. de Matrim. lib. 1. cap. 11. num. 5. Sanctarel. var. resolut. quæst. 42. num. 18. Ego me in collectan. ad *cap. tanta* num. 14. qui filij sunt legitimi me citato in hoc loco Homobon. de examinis Ecclesiæ tract. 12. cap. 3. §. 11. *suppl.* 4. Defectus enim naturalium tollitur per subsequens matrimonium, ut late probat Marchin. post hæc scripta, & non semel impressa, in lucem editus, in tract. de sacram. Ordinis tract. 1. part. 10. cap. 1. à num. 20. Ioan. Bapt. Lup. de illegitimis. & natur. comment. 4. §. 1. num. 8. Matien. l. 10. gloss. 3. n. 5. & 11. tit. 8. lib. 5. noua Resp. Monteleone de exercit. tract. alius lib. 2. cap. 1. §. 1. num. 6. Valer. Reginald. in prænot. sive prænotat. lib. 30. num. 70. Trentacin. var. resolut. lib. 1. tit. de legitim. resolut. 1. num. 18. Gall. de except. v. 1. part. 1. except. 1. num. 12. & 23. Paschal. de viribus patriæ p. 1. p. 2. cap. 4. num. 58. Ratio est, quia legitimati per subsequens matrimonium ea omnia consequi possunt, quæ sunt Iuris Civilis, ut per text. in *l. cum ex oratione. ff. de excusat. tutor. & in l. 4. & fin. tit. 13. part. 4. resolutum Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 11. num. 11. Ioan. Borcholt in tract. de studiis cap. 1. n. 19. post med. Franc. Ferrer. ad consil. de las impubers, sub rub. de sub. tit. gloss. 6. num. 80. & 93. Steph. Gtarian. discept. forens. cap. 243. num. 72. & cap. 751. num. 12. & cap. 754. num. 15. & 16. cum huiusmodi legitimatio naturam imitetur, Sord. de alimentis. tit. 1. §. 15. num. 32. & tit. 8. p. 1. tit. 67. num. 5. & 10. & sic legitimati primordia habeant naturalia, idem Sord. tit. 1. §. 11. n. 7. Vnde eos iure esse legitimis tenet Sord. d. §. 1. n. 10. & tit. 8. p. 1. tit. 67. n. 8. Annel. Gall. de except. 2. p. 1. n. 1. & 14. Mieres de maior. p. 2. §. 1. n. 12. ad mod. Ioan. Garc. de nobilit. gloss. 11. n. 62. Fr. Basil. de matrim. lib. 1. c. 11. n. 2. & 3.**

Neque obstat argumentum, ex quo contrarium tenent Ray mund. quem refert Abb. in *cap. ad extirpendas. in fine. de filijs Presbyter. & sequitur Maiol. de irregulari. lib. 1. c. 4. num. 15.* scilicet ex text. in *d. cum in causis. in princ. de elect. ubi* requiritur ut quis fiat Episcopus, quod ex legitimo matrimonio natus sit: nam ex d. c. tanta. in princ. ibi post contrarium Matrimonium legitime habentem, iunctis verbis præced. Barbof. de Episcopo Pars II.

dentibus, notant Doctores communiter & legitimam, quæ sit per subsequens matrimonium, Iuris fictione retrorah ad tempus natiuitatis, ita ut qui antea illegitimè nati sunt, per Matrimonium postea subsequutum non solum ex tunc legitimi fiant, sed ante, & tempore natiuitatis habeantur legitimi, ut notant Anton. num. 2. & 4. Card. num. 2. Abb. 7. Anchar. 10. in d. *cap. tanta. idem Anchar. conf. 123. Dec. in d. cap. cum in causis* num. 11. de elect. quod ex Legitis docuit Bart. in l. 1. num. 10. ff. de virgari, quæ refert Tiraque. de primogen. §. 14. num. 34. & post Fortun. Garciam in §. 5. quid si tantum, n. 17. tenent Couar. de sponsalib. p. 2. cap. 8. §. 10. num. 26. Maritica de censur. olim. voluntas lib. 1. tit. 1. num. 18. Roland. à Valle conf. 10. num. 14. volum. 1. Sord. conf. 309. n. 24. Campanil. d. num. 127. Bellet. d. §. 1. num. 10. Et, quod magis est, in legitimatione per subsequens matrimonium illud tempus attendendum est, quod magis proli potest fore, siue illud sit conceptionis, siue natiuitatis, ut per Lmper. C. de natural. liber. resoluunt Fachin. controuers. lib. 3. cap. 50. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 19. Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 19. & disp. 34. num. 47. Basil. Pont. in simili tractatu lib. 1. cap. 3. Marchin. d. tract. 1. p. 10. cap. 1. num. 37. cum seq. Ioan. Borcholt in tract. de studiis cap. 7. n. 19. à num. 32. ad fin. Paschal. d. part. 2. c. 4. num. 37. & 38. Ceual. commun. contra commun. §. 606. num. 6. qui plura fuodamta pto hæc parte adducunt, liquet contrarium defendentem Peregrin. de fidei. art. 24. n. 9. & Fachin. controuers. lib. 4. c. 14.

Magis fortasse obstat text. in *cap. immutatis de elect.* ex quo constat M. de quo ibi, susceptum fuisse ex soluto & soluta, & ex integra textus apparet post quadriennio inter parentis matrimonium fuisse subsequutum, ut refert Anton. August. collect. ad Decretal. tit. 6. cap. 5. & colligi videtur ex corpore Iuris Canonici siue glossis Venericis, & alibi impresso post annum 1587. ubi post illa verba, *quasi sursum*, legitur, *que facta cum ipsa infra quadriennium à natiuitate ipsius matrimonium contraxit.* Sed respondebis ea verba in Gregor. I. X. compilatione non reperi; ex antiqua vero fidei non facere, iuxta eiusdem Gregor. prætextum, nec originalia, quæ referuntur, inter se consonant; nam apud Anton. August. legitur, *de ipsam infra quadriennium à natiuitate ipsius Matrimonium contraxit,* quæ Grammatica vitiosa est, & legendum videbatur, *hæc ipsa,* & tunc nihil nobiscum pugnat; non enim concludit eam contraxisse matrimonium cum milite, ex quo M. filium suscepit, in integra vero apposita in corpore Iuris Canonici legunt, *cum qua postea Matrimonium contraxit,* quæ iure vera esset, nostram resolutionem destruet: sed non probatur vnde sumpta fuerit, & videtur cum verbis præcedentibus, quæ in textu remanserunt, ex diametro pugnant, ibi. *idem quoque M. adiciit quod nunquam pater eius habuit uxorem,* vnde sic ea verba omissa fuisse in nostra compilatione, quia à parte allegabantur: sed tamen minimè sunt probata. Potuit enim Pontifex in decisione ea commemorare ad dispensationem, petitam iustificandam inter alias causas, quas adduxit: verosimilior est littera Anton. August. *hæc ipsa,* legas, non *ipsam,* quia consonat verbis veticelli præced. & nostram resolutionem non offendit. Ad Cardinalis tamen consuetudinem filij legitimati per subsequens matrimonium non posse ascendere statuit Sixtus V. in sua Const. 50. quo incip. *Polignum,* de qua Sayr. de censur. lib. 6. c. 10. n. 15. & 24. Bellet. d. §. 1. n. 2. Heortig lib. 11. c. 20. n. 2. Campio. d. c. 13. n. 128. ad fin. Fular. de subdit. §. 409. n. 8.

- 36 Oportet etiam promouendum ad Episcopatum in sacro Ordine antea saltem sex mensium spatio constitutum fuisse, ex Concil. Trid. sess. 2. de reformat. cap. 2. tradane Francisc. Leo in *obseruat. fori eccl.* p. 1. cap. 3. num. 9. Camp. in *diuers. iuris Canon.* rub. 7. cap. 6. num. 45. Vgolio de officio Episcopi, part. 1. cap. 1. §. 2. num. 1. Maurin. Alzed. d. part. 1. cap. 3. num. 28. & cap. 4. num. 3. Didac. de Atrozo de Sacram. cap. de Episcop.
- 37 num. 6. † Sed per Bullam Gregorij XI V. publicam 15. Maij 1390. cum plurali numero utatur, sicut etiam videtur text. in cap. 1. multi de statu & qualis oportet omnibus Sactis initiatum fuisse ante sex menses; quemadmodum & ante Concilium dispoſuit text. in c. O. ius 6. i. ibi, sed non eligatur aliquis, nisi in sacris Ordinibus constitutus, iuxta Campan. d. trall. rub. 11. cap. 7. num. 8.
- 38 Si verò Sacerdotium non præceſſerit, valida tamen erit Oediſis Episcopalis collatio; etenim præpoſterio in collatione Ordinem non vitiat, licet executionem impediatur, ita post Ioan. And. Anchae. & alios Rendina prompt. recept. sent. rub. 38. num. 6. Fornaz. de sacram. Ordinis, num. 5. cap. 6. Campan. d. trall. rub. 10. cap. unic. num. 3. Cou. lib. 1. var. cap. 10. num. 16. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 4. post gloss. & Doctores in cap. felicitudo 52. dist. Quamuis contrarium, imò Episcopalem Ordinem non ſuſcipere, qui Sacerdotio caret, teneatur gloss. fin. in cap. unic. de clerico per ſalutem promoto, D. Thom. in 4. sent. dist. 14. Boet. de irregul. par. 3. d. rub. de clerico per ſalutem prom. num. 5. Syluest. verb. Ordo 2. num. 1. Emma. S. eod. verb. num. 25. Malol. de irregul. lib. 4. cap. 12. num. 3. Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. §. 1. Azor. part. 2. lib. 3. cap. 30. quaſt. 9. Salzed. ad Bern. cap. 24. addit. 1. Suar. d. loco num. 53. Bonacin. de censur. extra d. bull. dist. 3. §. 1. puncto 2. num. 7.
- 39 Deinde consecrationis manus Episcopi ſuſcipere tenentur infra tres menses ſub poena amiſſionis fructuum, & negligentia per alios tres menses Eccleſiis ſunt ipſo iure priuati, cap. quoniam 75. dist. cap. quoniam, 100. dist. Concil. Trid. ſeſſ. 23. de reformat. cap. 2. de quo Nauar. in man. cap. 25. num. 118. verſ. 8. Bertachio. de Episcop. d. trall. 1. lib. 3. quaſt. 1. fol. 82. Rendina in prompt. recept. ſent. 38. num. 13. Iacob. de Graſſis in aureo deſi. part. 1. lib. 2. cap. 97. num. 12. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. consecratio Prelato rum, pag. 89. Francisc. Leo in *theſauro ſeri Eccleſ.* part. 1. cap. 3. num. 22. Cardin. Tusch. praxi. cancel. tom. 2. lib. 3. cancel. 743. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 24. num. 141. Reginald. in praxi ſeri ſent. lib. 32. trall. 2. num. 58. Campan. in diuerſo iuris Canonici, rub. 6. cap. 6. num. 9. Vgolin. de officio Episcopi, cap. 2. in princ. & num. 1. Sanchez in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13. Cardof. in praxi iudicium, verb. consecratio, num. 3. & verb. Episcop. num. 6. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 1. Galpan. de iure publico 3. tit. 108. Suar. de legib. lib. 5. cap. 8. num. 13. Valq. in opusculo de benefice cap. 3. §. 3. num. 27. Molſet. in sum. Moralium Theologiae, trall. 6. cap. 7. num. 4.
- 40 Illudque trimeſtre tempus exorditur à die confirmationis, iuxta gloss. in cap. cum in concilio, §. cum verò, verſ. tempore, de elect. & reſoluta per Flamini. de reſignat. lib. 7. quaſt. 1. num. 92. in terminis Sanchez. d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 13. vbi in puncto tradit tres illos menses non eſſe computandos à die electionis, ſed à die confirmationis, niſi oegligens fuerit ad petendam confirmationem; quia tunc computandi erunt à die electionis, & poſt Turres. in cap. quoniam dist. 100. intelligit niſi neceſſitas cogat amplius diſſerre, veluti propter morbum Episcopi consecrandi, vel
- 41 ſi impediatur ab hoſte. Nec obſtat text. † in cap. Or-

dinationis il. e. 5. tempus 75. dist. dum præcipit ne consecratio ultra tres menses poſt electionem promittatur, quia intelligitur de electione confirmata, iuxta ea, quæ ibi tradunt Archid. & Geminian. de electione Episcop. cuius prociſio electionis, & confirmatio locum habet, vt per Abb. in cap. cum in concilio, §. cum verò, num. 3. & in cap. cum in, num. 3. de reſcript. & in cap. multi, num. 4. de elect. Francisc. Marc. Delpin. deſi. 1394. & deſi. 1395. etiam num. 3. Cetera de confirmatione habes ſupra hac part. 1. tit. 1. & 4.

Consecrationi Episcoporum Canones conſtituunt peculiatie tempus, ſcilicet Diem Dominicam, cap. qui in aliquo 51. dist. Sanchez. d. dub. 15. num. 14. Petr. Gregor. ſynagoga. iuris. p. 2. lib. 17. cap. 14. num. 10. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 9. Suar. de cenſuſ. 31. ſeſſ. 3. num. 10. Bonacin. d. quaſt. 1. part. 3. num. 5. Nec obſtat † cap. que de 75. dist. dum præcipit benedictionem consecrandi non niſi in die Dominica Reſurrectionis tribui, quia reſpondetur quòd Dom loiam diem ob venerabilem Reſurrectionem Domini noſtri Ieſu Chriſti non ſolum in Paſchæ celebrationem, verum etiam per ſingulas hebdomadas ipſius diei imaginem frequentatam, cap. ſabbato, de consecrat. dist. 3. & propterea viſum eſt Dominicam celebrari in memoriâ continuam Paſchæ, Henric. in sum. lib. 9. cap. 25. §. 1. in commento lib. D. Hinc videtur quòd ſi die Sabbato factus ſit Sacerdos, de Dominicis immediate ſequenti in Episcopum consecrari poteſt, gloss. in cap. quod à Patribus, in fine dist. 75. Syluest. verb. Ordo 2. quaſt. 6. dist. 2. Sanchez. d. dub. 15. num. 15. Vnde ſi ex diſpenſatione, vel aliâ licet die Dominica consecrari Sacerdotem, non eſt alicubi veritatem eadem die consecrari Episcopum, vt ſignat idem Sanchez. d. num. 15. in fine. Quicquid dicat Campan. in diuerſo iuris Canon. rub. 6. cap. 4. num. 5.

Locus autem idoneus pro illorum consecratione eſt Eccleſia, quam Metropolitanus placet eligere, cap. fin. 51. dist. Concil. Trident. dist. cap. 2. niſi conſuetudo probata aliud habeat in viſu. Syluest. verb. Consecratio 1. num. 3. Henric. in sum. lib. 10. cap. 23. §. 5. in princ. Lelli de iſtit. lib. 2. cap. 34. num. 103. Vgolin. de officio Episcopi cap. 2. in princ. num. 4.

Hæc tamen conſecratio à minori numero, quàm trium Episcoporum fieri minimè debet, ſaltem neceſſitate præcepti, cap. Archiepiscopum, de tempor. ordin. cap. 1. 64. dist. Henric. d. lib. 10. cap. 24. §. 1. Paul. Comit. ſuſpenſ. moral. lib. 1. quaſt. 48. num. 15. Marc. Anton. Genuen. in praxi curia Archiep. Neapol. cap. 70. n. 26. vbi num. 27. reſoluit etiam per text. in d. cap. Archiepiscopum, vocatos ſuffraganeos ab Archiepiscopo pro consecratione alterius ſuffraganei temerè excedere, Vgolin. part. 1. cap. 2. num. 5. Alzed. d. part. 1. cap. 4. num. 11. Sanchez. d. lib. 7. cap. 1. dub. 15. num. 10. vbi num. 17. ſubdit quòd † vnus Episcopus principaliter totam consecrationem perficit, & alij ſunt quali coadiutores: & c. n. 25. diſputat an ſit de eſſentia, & neceſſitate Sacramenti quòd consecratio fiat à tribus Episcopis.

De consecratione Episcopi latè diximus ſuprà tit. 1. cap. 5.

Circa veſtes, quibus Episcopi vt poſſunt, eſt aduertendum in omni loco vt poſſe veſtimentis violacæ calici & rubels tranſuerſis, Cæterum Episcop. lib. 1. cap. 1. & 2. Lancei. in templo omnium Indicum lib. 2. cap. 5. §. 3. num. 14. Ioan. Gate. de nobilit. gloſ. 48. §. 9. num. 52. Hieron. Venero de examini Episcop. lib. 4. cap. 17. n. 3. ac Rochetto, quod eſt indumentum lineum & album, cap. clerici, de cura, & beneſ. clerici 39. n. 3. part. 1. Ioan. Trull. in reg. Canon. Regular. lib. 1. cap. 5. Lancel. vbi ſuprà n. 21. cum hoc tamen tempore, memo quòd

quod in propria dieceſi incedunt Rochetto diſco-
perio, extra dieceſim verò, vel in præſentia Le-
gati de latere portant Mantelletum ad Rochettum
cooperiendumnam loco Maniceti in propria die-
ceſi vtiuntur Mozzeria ſupra Rochettum, Cærem.
Epifcopi lib. 1. cap. 1. & 2. Vgolin. de officio Epifcopi p.
1. cap. 3. num. 6.

- 48 Galero nigro, laneo ſerico viridi fuſſalto vti poſ-
ſunt cum ehordulis, ac floccis ſericis, viridibusque,
quammis Epifcopos ſic Regulatib, Cærem. Epifcop.
d. Iac. Hieron. Veneto d. lib. 4. cap. 17. num. 1. & infra
alleg. 6. num. 9. adueto quod debent habere galerum
duplicis formæ, vnto quo in ſolemnnibus equita-
tionibus vtiatur, aliterum ſimplicioribus; vtrumque
tamen ex lana, & ſerico viridi exoratum. Et poſ-
ſunt portare annulum gemmatum in quarto digito
ad pollice manus ſiniſtræ, cap. clericis, de vita & benef.
cleric. Lancel. d. lib. 2. cap. 3. num. 14. Petr. Greg. ſynag.
Iuris part. 1. lib. 5. cap. 12. num. 39.

- 49 Extra dieceſim igitur, ſine licentia Ordinis lo-
copoterit Epifcopus portare Rochettum cooper-
tum eum Mantelletum, Mozzeria, galerum cum
ehordulis, ac floccis viridibus, & ſericis, annulum
gemmatum, & cappam longam, & facere ſibi de-
ferri à capellano eadmod; iſta enim non ſuperiori-
tatem, ſed granitatem demonſtrant, vi ex cis, & raro ac
moderato grefſu grauitatem offendat mentis, Lan-
cel. d. lib. 2. cap. 3. num. 17. Stephan. Gratian. diſcept. ſo-
renſ. cap. 467. num. fin. tom. 3.

- 50 Quid autem dicendum ſit de Epifcopi Regulati-
onibus. Vide quæ dixi part. 1. tit. 1. cap. 4. num. 16. cum
ſeqq.

ALLEGATIO II.

*Epifcopus circa Ordinis Sacramentum in
communi quaſi conſiderare debet?*

SUMMARYM.

1. *Dollere referuntur, qui de Sacramento Ordinis ſcripſerunt.*
2. *Ordinis Sacramentum à Chriſte Domino inſtitu-
tum.*
3. *Ordinis Sacramentum gratiam conferre, ut reliqua
Sacramenta.*
4. *Charactere impreſſi ſunt Baptiſmus, & Conſe-
cratio.*
5. *Ordinatus abſoluta coactione compulſus non recipit
characterem.*
6. *Ordinatus conditionaliter adductum coactionem, permi-
tenti ſibi ordinem conferri, characterem recipit.*
7. *Excommunicatus ſi ordinetur characterem recipit.
Ad ordinis ſacramentum cogi nemo poteſt, ibi-
dem.*
8. *Ordinis Sacramentum requirit accipere, qui aqua Ba-
ptiſmi regeneratus non fuerit.*
9. *Baptizatum ſe credens cum re vera nec fuerat, ſi
Ordinem procurauerit, an eis recipiat, Chriſtus
corpus celebrandi conficiat? & num. 10.*
10. *Inhabilitas procedens de lure diuino ſuppleri non
poteſt.*
11. *Abſolutio Sacramentalis præſtitæ à non Sacerdote,
qui tamen communiter pro Sacerdote habebatur,
nulla eſt.*
12. *Abſolutio Sacramentalis etiam in mortis articulo à
non Sacerdote valde præſtari non poteſt, etiamſi
deſit Sacerdos.*
13. *Ordinis Sacramentum non confirmato dari prohibet*

*Concil. Trid. procedit tamen de neceſſitate præcepti,
non de neceſſitate Sacramenti.*

15. *Ordinis Sacramentum recipiunt non præmiſſa Con-
firmatione extra negligentiam & circa contem-
ptum, non peccat mortaliter, nec aliquam incur-
rit irregularitatem.*
- Puer ante uſum rationis, vel amens, an valide poſſit
ordinari? ibidem.*
- Hermaphroditi an ordinari valeant? ibidem.*
16. *Gradus, quos continet Ordo, ſunt nouem ſecundum
Canoniſtas.*
17. *Clericum prima Tonſura percipientem incurrit excom-
municacionem can. ſi quis fuadente 17. q. 4.*
18. *Prima Tonſura propriè Ordo non dicitur, ſicut reli-
qui.*
19. *Ordinis ſingulis in ſacramentali attenditur, &
num. 20. & 21.*
22. *Ordinis Sacri qui, & quare ſic dicantur?*
23. *Ordinis nouem quare ſacri non dicantur?*
24. *Ordinis maioris, & nouem in quibus differant?*

E Sacramento Ordinis, cuiusque
materia agunt Theologi in 4. diſt.
24. vbi D. Scot. Durand. Bonau. Pal-
lud. Richard. & alij, ac Summiſſe
verò Ordo, & ex modernis Barthol.
à Ledelma in ſum. de Sacrament. vbi

de ſacramente Ordinis, Vinald. in Candelabro aureo, ſat.
de ſacramente Ordinis, Martio. Foenarius de Ordine,
Zetola in praxi Epif. p. 1. & 2. verò Ordo, Henricus
ſum. p. 2. lib. 10. de Ordinis ſacramente, Stephan. Qua-
tanta in ſumma Bullery verò Ordo, Cardus. Tulch.
præſt. concel. ſit. O. concel. ſit. 89. Petr. de Ledelma in
ſum. p. 1. vbi de ſacramente Ordinis, Valquez in 3. part.
D. Thoma tom. 3. diſt. 235. cum ſeqq. Valens. tom. 4. di-
ſt. 9. Valer. Reginald. in praxi ſeri. panit. lib. 30. & diſt.
de Coninch de Sacramentis & cenſuris tom. 1. diſt. 10.
Balduin. ſum. ſuper opera controuerſ. Bellarm. p. 1. lib. 5.
cap. 3. & 4. Thom. Valſe. tom. 1. allegat. ſuper nouis
materia, alleg. 1. cum ſeqq. nouiſſimè poſt aliquos ho-
ſius tract. impreſſiones à me viſus Philiberti. Mar-
chio. de ſacram. Ordinis. Bonacina de Sacrament. diſt.
8. Piaſec. in praxi noua Epifcop. part. 3. cap. 1. de conferen-
di Ordinis, vnum pro omnibus ſtudioſo commen-
do leſtori, Reuerendiſſi ſcilicet D. Hieronymum
Campanilli Epifcopum Laquedonenſem, qui in la-
bicioſo, ac doctiſſimo opere ſuo inferipſo, Diſcri-
porium Iuris Canonici, multa ad Ordines, beneficia-
que petiſſentia ſubſtituit & eleganter melius, quàm
omneſt tractauit, Miranda in manuali Prælator. part. 1.
quaſt. 38. cum ſeqq. Fernandez in exaſtina Theologia mo-
ralis part. 3. cap. 11. Vgolin. de officio, & poteſt. Epi-
ſcopi cap. 26. Vincens. Fillius. queſt. mer. tract. 9. nouiſ-
ſimè Torrealba in præſt. concel. ſit. lib. 2.
cap. 12. cum ſeqq.

Ordinis ſacramentum fuit inſtitutum à Chriſto
Domino Saluatore noſtro, vt de Fide definiunt Con-
cil. Trid. ſeſſ. 23. de ſacram. Ordinis cap. 1. tra-
dunt Iacob. de Graſſ. in aureis diſt. part. 2. lib. 1. cap. 9.
num. 4. Vinald. in candel. aureo, tit. de ſacram. Ordinis
num. 5. Thom. Valſe. d. tom. 1. alleg. 2. num. 1. Sayi.
de Sacramentis in genere lib. 2. quaſt. 1. art. 1. verſ. de Sa-
cram. Ordinis, Viſcotta de Sacramentis num. 126 ad fin.
Henricus in ſum. lib. 10. in præm. 5. 2. inſtit. ad, & cap.
2. num. 6. Piaſec. in praxi noua Epifcopali part. 1. cap. 1.
de conferendi Ordinis num. 1. pag. 25. Valens. tom. 4.
diſt. 9. quaſt. 1. panit. 4. Valq. tom. 3. diſt. 239. Valerius
Reginald. in praxi ſeri. panit. lib. 20. & num. 3. Co-
ninch de Sacram. & cenſur. tom. 1. quaſt. 81. num. 106.
Bonacina de Sacram. diſt. 8. quaſt. vna panit. 1. num. 7.

Tortreblanca d. lib. 1. cap. 1. s. num. 4. Fillius s. m. 1. traill. 9. cap. 1. num. 1. Institutum est autem Ordinis Sacramentum præcipue propter Sacerdotium: Sacramentum enim & Sacramentum ita Dei ordinatione coniuncta sunt, ut utrumque in omni lege semper existerit, Concil. Trident. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 1. Vnde Christus Dominus in nouo Testamento cum Eucharistia sacrificio etiam Sacerdotium instituit quando Apostolis, & eorum successoribus potestatem tradidit consecratori Corporis, & Sanguinis suum, necnon & peccata dimittendi, ac restituendi. Cum autem diuina res tanti Sacerdotij ministerium, ut inquit Concil. Trident. d. cap. 2. contentum fuit quod dignis, ac maiori cum ueneratione exerceri posset, ut in Ecclesia plures & diuersi essent ministrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deferrentur, ita videlicet distincti, ut qui iam clericali Tonsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent. Hinc namque Diaconorum, & aliorum ministrorum exorta sunt nomina, de quorum officiis, ac ministerio infra tractabimus alleg. 1. & Dionysius Papa in epist. ad Severum Episcopum, testatur in cap. fin. 89. dist. licet Gregorio, & Bonifacio adhibetur, inquit, ad hoc diuina dispensatio constitutum esse gradus diuersos, & ordines esse distinctos, ut dum reuerentiam minora prioribus exhiberet, ac potius maioribus dilectionem impenderetur, una concordia foret ex diuersitate contentis, & recte officiorum generaretur administratio singulorum; neque diuersitas alia poterat ratione subsistere, nisi huiusmodi magnam eam differentiam orde seruaret, sicut in celesti Angelorum militia admittere possumus. Hæc ille. Si quæ enim inquit Concil. Trident. d. sess. 2. de Sacram. Ordinis cap. 4. omnes Christianos promiscue non Testamentum Sacerdotis esse, aut omnes pariter inter se potestates spirituales prædicas affirmes, nihil aliud facere uideretur, quàm Ecclesiasticam Hierarchiam, quæ est ut castrorum acies ordinata, confundere. Sacerdotium igitur ipsam Christo Domino originem, & institutionem trahit, ut diximus. Diaconatus uero ab Apostolis Altit. 6. fuit institutus. Subdiaconatus quoque, & alij minores Ordines ab ipsis Apost. & ab eorum primis successoribus introduci fuerunt, cap. 1. & ibi gloss. verb. Subdiaconus 11. distincti. Concil. Trident. d. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 1. Omnes uero Ordines à Christo Instituti dicuntur, quia omnium Ordinum officia in se ipsos quodammodo gessisse probatur.

Hoc sacramentum Ordinis gratiam confert, ut reliqua Sacramenta, probat Apost. 1. ad Timoth. 4. Ne eis negligere gratiam, quæ in te est, quia data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterij, & alibi, ad memorem te, ut resuscitem gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum, definitiuit Concil. Trid. sess. 23. de Sacram. Ordinis cap. 3. ibi, gratiam conferre dubitare nemo potest. Sayr. de Sacram. in genere lib. 5. cap. 1. quæst. unic. artic. 2. vers. de Sacram. Ordinis, Henric. in sum. lib. 10. cap. 1. §. 1. lit. R, & e. 1. in princip. Valer. Reginald. d. lib. 10. traill. 1. num. 16. nouissimè Matchin. de Sacram. Ordinis traill. 1. p. 1. cap. 1. Gaëta in cap. ad lumen 10. q. 1. ex n. 10. nouissimè Tortreblanca d. lib. 1. cap. 9. num. 19.

Præterea imprimis characterem sicut Baptismus, & Confirmatio in singulis Ordinibus in anima suscipientis est, quandam spiritualem animæ qualitatem, quod quidem fit in susceptione illius signi exterioris, ad quod concurrunt alicuius instrumenti traditio, & expressio uerborum, ut infra alleg. 1. Vnde duplex signum clericorum notatur, interius, & exterius: interius est character, exterius est censu-

ta: vide Concil. Trident. d. sess. 23. cap. 4. Videt. or. de Sacram. Ordinis num. 132. Magist. in 4. dist. quæ est. 1. cum sequentib. Henric. in sum. lib. 10. cap. 7. in prius. 17. cap. 14. §. 1. lit. P. Beller. disputat. clericali. p. 1. tit. de disciplina clericali. §. 1. num. 1. Plafec. in praxi nouæ Episcopalis part. 1. num. 53. pag. 60. Valq. in 5. partem D. Thom. tom. 1. dist. 143. & num. 2. & dist. 144. num. 17. Bellarm. part. 1. lib. 4. cap. 10. vers. septimo Ordo Sacerdotum est, & tom. 1. lib. unico de Sacram. Ordinis. 10. Balduin. 100. super opera controu. Bellarm. part. 1. lib. 3. cap. 1. vers. 7. Reginald. d. lib. 10. cap. 3. vers. quod attinet, & num. 16. vers. & idem. Bonacina d. quæst. unica punct. 6. num. 3. Fillius. traill. 9. num. 54. me citato in hoc loco Tortreblanca d. lib. 2. cap. 12. num. 18. nouissimè Philibert. Marchin. de Sacram. Ordinis traill. 1. part. 3. cap. 4. cum seq. nouissimè etiam Sanch. in episc. moralib. lib. 7. cap. 1. dab. 1. num. 4. hinc Cardos. in praxi iudicium verb. Sacramentum Ordinis num. 50. tenet clericum refectuatorem etiam remanere ordinatum (quamuis aliud sit in Religioso, & vxorato) quoniam ille character, qui in anima imprimitor ordinario, est indelebilis, & nonquam exinguitur, nec post mortem animæ telinquit effectum consecrationis.

Qui tamen absoluta coactione compulsus promouetur, nempe si vi teneatur, & ordinetur, is utique Ordinem minime recipit, eiusque animæ talia ordinatio non relinquit indelebilis signum, gloss. in e. unico verb. discretio, in fine, de clericis per saltum promotis, Angel. verb. coactus num. 1. Syluest. verb. Ordo 4. num. 1. vers. secunda.

Promotus tamen conditionaliter adductus coactione, scilicet, qui vi mortem vitæ, aut ne aliam sibi comminatus poenam pasciatur, Ordines sibi conferri permittit, utique accipit characterem, quod omnia affirmant, & concludit gloss. verb. vel aliquod, in Clem. in plerisque, & de elect. Paul. Comitol. respons. moralium lib. 1. quæst. 45. post num. 1.

Excommunicatum, si Ordinem suscepit, characterem quoque recipere resoluat Campanil. in diuers. Iuris Canonici rub. 11. c. 1. §. num. 140.

Sacramentum Ordinis esse sacramentum uoluntatis, neminemque ad illud cogi posse probant text. in cap. gesta 74. dist. 8. & in cap. quamuis. de acat. & qual. Lambert. de uere par. part. 1. lib. 2. art. 18. quæst. 7. princip. num. 4. nisi in casu necessitatis, cum v. g. in Rep. Christiana defecerint clerici, qui Sacramenta administrant, quia tunc poterunt compelli laici prudentes & digni ab Ordinariis ecclesiasticis ut ordinentur, & ministri hanc Sacramentum, Horda de incomp. benef. part. 2. cap. 9. num. vlt. Lambert. ubi proxime num. 6. vers. saluti, Henric. in sum. lib. 10. cap. 5. §. 3.

Ad hoc sacramentum Ordinis nequit ascendere, qui aqua Baptismi regeneratus non fuerit, quique si promoueri tentauerit, nihil profectò agit, ac nec Ordinem quidem accipit, cap. 1. de Presby. non baptizatis, Cardos. in praxi iudicium, verb. Sacramentum Ordinis num. 8. nouissimè Marchin. de Sacram. Ordinis traill. 1. p. 4. cap. 1. Sed ille, qui natus est innet Christianus, & innet eisdem conuersus, oon dubitandum illum esse baptizatum, quousque euidentissimis argumentis contrarium appareat, ex tex. in cap. fin. de Presby. non baptiz. etiam si sit expositus, dummodo viginti, vel plures dies natus appareat habere, ut ita dicit Henric. in sum. lib. 1. cap. 1. §. 1.

Qui uero non baptizatus, si tamen baptizatum credens, Ordines procurauit assumere, dubitat an illos receperit, Christiane corpus celebrando consistat, quod sibi, aliusque profit tanquam Sacramentum

tum? Et hunc Sacerdotio insignitum conficere non in virtute sanctæ Ecclesiæ, potest Angel. verb. baptis-
mus, 7. num. 12. *Gloss. verò final. in cap. Apostol. de Pres-*
bys. non bapt. arbitratu istum non esse Sacerdotem,
neque conficere, sed bene quoad fe, qui credebatur
conficere, & quoad alios idem credentes tanquam
verum Sacramentum conficere, sibi, & recipien-
tibus prodesse. At verò D. Thom. in 4. sentent. dist. 11.
24. affirmat Ordinem non recipere, neque confice-
re, nec etiam absolvi, p̄tamen credendum cen-
setur summum Sacerdotem quoad effectus Sacramen-
torum supplere, neque fore permittendum hoc illa la-
tere, cum inde maximum Ecclesiæ possit immiuiere
periculum.

10 Ego tamen dicendum poto (salua semper S. Ro-
manæ Ecclesiæ correptione) istum de facto non
suscepisse, quoniam communi errore haberetur ba-
ptizatus: nec in contrarium me potest inducte
Glossa verb. *decepta. in cap. dudum 14. de elect.* propter
instantiam, quoniam facit de Baptismo quia responde-
tur quod licet Baptismus flammis (sic per quamdam
metaphoricam tautum, non autem specieam signi-
ficationem nuncupatus) ministratur à Spiritu san-
cto inuisibiliter ei, qui dum non habet facultatem
fulcipiendi verum Baptismi sacramentum, concipit
tamen interiori contritionem, cum proposito
fulcipiendi illud: si ergo huiusmodi Baptismus fla-
mmis ex sola dispositione operantis cum diuino
auxilio secunde affert gratiam sanctificationem, & re-
missionem peccati, ita ut sic baptizatus nullum inie-
ritur pariat animæ dispendium, iuxta tradita per
Suar. tom. 3. de Sacram. quæst. 66. dist. 12. scilicet. 1. ante fi-
nem; tamen id contingeret non ex eo capite quod
communiter habebatur baptizatus, nec ex permis-
sione Ecclesiæ, sed ex vi prædictæ contritionis: prout
etiam in terminis d. cap. dudum, dicendum est, pœni-
tentem ibi animæ dispendium non pati, imò gra-
tiam sanctificationem obtinere, non ex vi absolutionis
nullæ de facto præstite clerico, de quo in eo textus
sed ex vi prædictæ contritionis, nec communis
error, ac titulus putatus concurrens potest efficere,
vt prædictus clericus validos Ordines accipiat,

11 ¶ cum habitus hæc procedat de iure diuino, quæ
suppleri non potest etiam interueniente communi
errore, de quo in l. Barbarus ff. de officio præfidi, ibi,
cum etiam potius Populus Rom. seruo decernere hanc po-
testatem; hi enim Legilatores non possunt supple-
re defectus iuris diuini, aut naturalis, ex reg. text. in
cap. cum inferior, de maioris. & obed. & ex text. in cap.
sunt quidam 15. q. 1. & tenet Abb. in cap. 1. in fine, de
Presby. non baptizato, & alij, quos refert, & sequitur
Malcard. de probation. consil. 649. num. 58. & 99. Sanch.

12 de Matrim. lib. 3. dist. 12. sub num. 27. ¶ Sic etiam nul-
la erit absolutio Sacramentalis præstata à non Sacer-
dote, quomodo communiter existimetur Sacerdos,
nam si patitur inhabilitatem de iure diuino, secun-
dum quod soli Ordini Sacerdotali annexa est ius-
dictio necessaria ad eam absolutionem ministran-
dam, ex text. in cap. verbum, de Pœnit. dist. 11. Triden-
tent. sess. 14. de Sacramen. Pœnitentia cap. 10. adeo vt

13 ¶ nec in moris articulo possit huiusmodi absolutio
iustè, & valide præstari à non Sacerdote, etiam si de-
bit Sacerdos, vt post glossam verb. *moris in fine, in*
cap. pastoralis & præterea, de officio ordinarij, obsecrauit
Sot. in 4. dist. 11. 18. quæst. 4. art. 1. concl. 2. & 3. Nauar.
in cap. 1. in princ. à num. 74. de Pœnit. dist. 6. Viuald.
in candelabro aut part. 1. tit. de absolutione num. 74. & tit.
de Confessione à num. 30. plures, vt per Cened. ad De-
cretum collect. 4. num. 3.

14 Interdicitur quoque pœnitio cuiusque non

Confirmato in Concil. Trident. sess. 13. de reformat.
cap. 4. ibi, prima tenetura non inuenitur, qm Confirmatio-
nem non suscepimus, Palsce. in praxi Episcop. part. 1. cap.
1. num. 24. verò ad modum, Molles. in sum. moralis Theo-
log. tract. 1. cap. 3. num. 25. Homob. de Bonis de exami-
ne Ecclesiastico tract. 3. quæst. 1. Marchin. d. tract. 1. part.
4. cap. 3. Zambran. de casibus in artic. mortis cap. 2. dub.
3. num. 1. Ordo enim character Confirmatio-
nis præsupponit de necessitate præcepti, non autem de
necessitate Sacramenti. Ita Nauar. in man. cap. 12.
num. 9. Aloyf. Ricc. in praxi feri Ecclesiastic. post resolat.
276. in notabili, de materia sacramenti Ordinis, Heo-
tiq. lib. 10. cap. 14. num. 2. Fr. Emmen. in sum. part. 2.
cap. 17. sub num. 10. ac proinde Ordinis sacramen-
tum valide, sed non licite confecti possit illi, qui non
est confirmatus, docent Sot. in 4. dist. 22. quæst. 2. art.
4. præp. fin. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 1. in eum, lib.
P. Valer. Reginald. lib. 18. num. 24. Bonacin. de sa-
cram. dist. 8. quæst. vnic. puncto 5. num. 9. in princip. no-
uissimè Lauter. de Franchis in controuers. iuter Epis-
cop. & Regal. pag. 78. in resp. ad 15.

Quoniam ¶ it ex negligentia, & extra contemp-
tum prætermittet quis Confirmationem recipere
ante Ordines, hunc non peccare mortaliter, nec
aliquam incurere irregularitatem, obsecrauit
Nauar. d. num. 9. Viñ. de Sacram. Ordinis num. 23. Viuald.
in candelabro aut part. 1. tit. de Confirmat. num. 4. Palsce. in praxi
Episcopali part. 1. cap. 1. num. 24. verò ad modum, Gregor.
de Valent. ad 3. partem D. Thom. dist. 5. quæst.
2. punct. 3. verò, ebarallier. Henric. de irregularitat. lib.
24. cap. 6. num. 3. Sicut. tom. 3. dist. 38. scilicet. 1. & tom. 5.
dist. 41. scilicet. 3. num. 14. Fornas. de Ordine cap. 8. §. 2.
Azot. in sum. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 1. Molles.
in sum. Theologia moral. tract. 2. cap. 11. 7. Zambran.
d. cap. 2. dub. 3. num. 3. Lauter. de Franchis in d. resp.
ad 15. in fine. Fernandez in examine Theolog. moral.
part. 3. cap. 3. §. 5. Aloyf. Ricc. in praxi feri Ecclesiastic.
resolat. 169. Galet. in margarita casuum conscientia verb.
Ordo, pag. 194. col. 1. Valer. Reginald. in praxi feri pa-
ris, lib. 18. num. 24. Coninch de Sacram. tom. 3. quæst. 72.
art. 9. num. 90. Bonacina de Sacramen. dist. 8. quæst.
vnic. punct. 5. num. 8. cum sequentijs, me citato in hoc
loco Homobon. de examine Ecclesiastic. tract. 12. cap. 3.
quæst. 15. supp. 1. Antonin. Diana moral. resolat. tom. 1. tract.
26. miscel. resolat. 4. in fine, & part. 4. tract. 2. resolat. 55.
verò, nota etiam.

An poest notè vsum rationis, vel amens possit va-
lidè ordinari? Quæstio est ad præsens institutum
non concernenda: in qua communis sententia ob-
tinuit illos verè characterem accipere, ac proinde
postquam poest ad annos discretionis peruenierit,
vel postquam amens ad mentem venierit, non esse
repetendam ordinationem. Ita colligitur ex cap. vnic.
de clerico per saltum prom. vbi ordinatus ante annos
discretionis, permittitur ad Diaconatum eleuari
absque infetiolem Ordinum repetitione, S. Thom.
in 4. dist. 25. quæst. 2. art. 1. & 3. Valens. tom. 4. dist. 9.
q. 4. puncto 1. Valer. Reginald. in praxi feri paris, tract.
30. sub n. 30. Valq. tom. 3. in 3. p. dist. 146. 3. Molles.
in sum. Theolog. moral. tract. 2. cap. 12. num. 1. Marchin. d.
tract. 1. part. 4. cap. 4.

De Hermaphrodito die quod si præzualent in fee-
mineo sexa, non potest valide ordinari quia, vt for-
mula est habendus, l. quatuor 20. ff. de statu hominis.
Idem si æque vtrumque sexum participaret, Syluest.
in sum. verb. hermaphroditus, Nau. consil. de etate, &
qualis. Ordin. Acta de censur. p. 7. dist. 3. dub. 5. Et in
his casibus eodem hermaphroditus sit irregularis, vel
ordinetur, opus est Apoll. dispensatione, Nau. in
man. c. 27. num. 201. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. nu. 25.
Sayr.

198 De officio, & potestate Episcopi.

Suar. *de censur. disp.* 51. *sess.* 3. Valq. *sem. 3. in 3. p. disp.* 245. *cap. 1. num. 1.* Molles *d. trall. 2. cap. 1. num. 48.* Machin. *d. trall. 1. part. 4. cap. 2.*

16 Gradus autem, quos continet Ordo, sunt novem secundum nostros Canonistas, videlicet Psalmistatus, seu prima tonsura, Officiatus, Lecturatus, Exorcizatus, Acolythus, Subdiaconatus, Diaconatus, Presbyteratus, & Episcopatus. Ita illi in *cap. cum contingat, de etate, & qualitate, gloss. in proemio Secus Decretalium verb. Episcopus, gloss. final. in sum. 32. disp. Couarr. in cap. quia nos, num. 3. de testament. & hac est vetior opinio, ut dixi *sup. alleg. 1. num. 18.* quo supposito dico primam tonsuram esse clericatum, & Ordinem, ut probate videtur *text. in dicto c. cum contingat, inquisit. 7. per primam tonsuram iuxta ordinem**

17 Ecclesie datum a talibus clericalem Ordinem confecti, & confirmatur ratione illa, quia constitutio *cap. non dubium, de sentent. excommunic. & can. si quis suadente, 17. q. 4.* probatur manus violentas in clericis iniicientes incutere sententiam excommunicationis, ligatur etiam percussus clericum tonsuratum, *gloss. finali in d. cap. cum contingat, Cou. Bellug. Gonzal. & plures alii, quos refert & sequitur Torreblanca. de magia lib. 4. cap. 6. de los Clerigos de Corona, num. 50. Rainer. de excommunicat. extra Bullam Curia Domini cap. 9. vers. nota secunda.* Deinde Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. cap. 10.* quoad principalem dispositionem comprehendere primam tonsuram, tenent Marc. Anton. Genoni. in *praxi Archiep. Neapolit. cap. 83. num. 13.* Muiol. *de irregulari. lib. 4. cap. 2. num. 3.* Nicol. Garcia *de beneficiis p. 3. cap. 7. num. 97.* ubi in additione dicit ita acceptis ad D. Fagnano Sacrariorum Sacrae Congreg. Concilij Tridentini preterea sub verbo, *Ordinis, & Ordinarum generaliter, & absolute prolato, venire tonsuram, tam in lute, quam in Concil. Trident. ut in cap. 1. sess. 21. de reformat. & cap. 37. & 9. cap. 3. sess. 23. vers. unusquisque autem, re- fert Garcia de beneficiis p. 7. cap. 1. num. 7.* Et sic tonsurati appellatione clericorum comprehenduntur, & gaudent omnibus privilegiis, quae clericis in Sacris constitutis conceduntur, *Aufert. in Clem. 1. de offic. in- div. reg. 1. saltem 11. ex num. 11. Olari. in concord. lit. C. num. 41. Gregori. Lopez in trall. de libere. eccles. part. 2. quest. 5. num. 3. Nicol. Plouze. in trall. de Sacram. part. 6. cap. 1. num. 3. Iul. Cels. Madini de sacris Or- din. cap. 2. num. 8. Vivaldi in consuetudine auro, tit. de sacram. Ordinis, num. 10. Fulvi. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 14. num. 8. Cardos. in praxi indicum, verb. Sacramentum Ordinis, num. 1. Iate Torreblanca. de magia lib. 4. cap. 6. de los Clerigos de Corona, num. 15. Plafec. in praxi non Episcopali, part. 1. cap. 1. num. 3. pag. 16. Viutian. in praxi iurisdictionis, part. 2. lib. 6. cap. 1. num. 3. Mendez Castro in l. cum oportet, num. 106. C. de bonis, quae liberis, Cald. Pereira in l. cu-*

ratorem, verb. laici, num. 103. optime Nicol. Garcia *de beneficiis part. 7. cap. 1. num. 1.* Rendina in *promp. recepti. sent. tom. 1. tit. 34. de Episcopis, num. 15.* Fornaz. *de Ordine, cap. 1.* Franc. Leo in *stefano fore Eccles. part. 1. cap. 4. num. 17.* Thom. Valac. *tom. 1. alleg. 3. num. 8.* Campan. in *divers. lura Canonis, rub. 2. num. 7.* Valconcel. in *harmeniaribus, sub tit. de translat. Episcopi, num. 6.* Mart. vob. 14. a. num. 1. Rota in *Ferrariens. passim 14. Junij 1624. coram bene memo. Remboldo, & decisi 7. 11. num. 5. & 6. part. 2. divers. vbi aperte docet quod prima tonsura, quae aliis dicitur Psalmistatus, est Ordo, & hanc inferi num. 16. familiaritatem folam sine beneficio non sufficere in prima tonsura.*

Quamvis hac Canonistarum opinio sit vera in 18 se, tamen non possumus negare primam tonsuram semper, & quoad certos effectus propriè Ordinem non dici, qui saltem distingui à minoribus Ordinibus, & eorum appellatione aliquando non venire, ut colligitur ex Concil. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 6.* dum inquit: *nullo prima tonsura initium, aut etiam in minoribus Ordinibus constituitur; nec non in c. 10. eadem sess. in illis verbis, Tonsuram, vel munera Ordinis conferre, & in hoc eventu possumus accipere Theologorum opinionem asserentem indistinctè primam tonsuram non esse Ordinem, sed tantum praeambulum, seu dispositionem ad Ordines, sicut novitatum ad Religionem.* Ita cum D. Thom. 3. p. 9. 40. art. 2. Episcopus de Elia in *sum. de sacram. Ordinis, 5. 2. S. Raymond. lib. 1. fusi sum. sub tit. de etate, 5. 3. Martin. de Ledezma 2. 4. q. 39. art. 2. Jacob. de Grass. d. cap. 9. in num. 5. Valq. *sem. 3. disp. 236. cap. 2. num. 9. & disp. 237. cap. 1. Fr. Emmam. in sum. part. 2. 2. 13. num. 2. Sayz. de sacram. lib. 4. cap. 4. num. 7. & lib. 6. cap. 2. num. 19. Card. Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 13. Suar. de Sacram. disp. 1. sess. 2. & tom. 2. de Relig. lib. 4. de Hieria Canonie. cap. 9. num. 5. Homobon. de Bonis de humana vita *lib. 1. cap. 10. & trall. de exam. Eccles. quest. 4. Dominic. Chamerot. de Sacram. trall. 1. de sacra Ordinis. cap. 1. dub. 1. vers. prima vero tonsura. Paul. Layman in Theolog. moral. lib. 5. trall. 11. cap. 13. num. 5. Sanch. in opus moral. lib. 7. cap. 1. dub. 6. novissimè Marchand. d. trall. 1. p. 3. cum segg. novissimè etiam Marcel. Vulpe in *praxi indic. fore eccles. sess. cap. 7. num. ult. vers. sunt autem. Bonaz. de Sacram. disp. 3. 4. vincta. punct. 1. num. 6. Valer. Rignald. in praxi fore penit. lib. 30. trall. 1. num. 5. Fernandez in examini Theologia moralis, part. 3. 1. 1. 5. 1. num. 3. Molles in *sum. moralis Theolog. trall. 1. cap. 1. num. 31. & c. 3. in num. 14. Filiuc. tom. 1. trall. 9. num. 13. & alij relati per Nicol. Garcia d. cap. 1. n. 5. Vel generalius loquendo cum D. Thoma in *supplem. ad 1. p. q. 17. art. 1. & in 4. sent. disp. 24. art. 2. si aliquis voluerit sequi Theologorum doctrinam, & Canonistarum non improbare sententiam, dicere poterit Ordines esse septem propriè sumptos, & pertinentes ad consecrationem Holtizionem autem improprie ratione quarandam actionum. Vnde Canonistae rectè sententiam tonsuram conferre Ordinem, id est, gradum aliquem, & ita- rum, & imprimere characterem, id est, signum extrinsecum. *Lap. alleg. 338. num. 11. & 12. Mandos. ad reg. 24. Concil. 1. num. 7. Nouis. conf. 13. num. 3. Sard. conf. 239. num. 4. & 12. Lottet. de re benef. lib. 2. q. 35. à num. 22. Quoad Episcoporum, vide dicta supra d. leg. 1. num. 18.*******

Quaestio controversa est, an singuli Ordines sint 19 Sacramenta? In qua quaestione Doctores in varias diuisi sunt sententias.

Prima tenet, ex ipsis Ordinibus non nisi sacerdotalem esse Sacramentum, ita Datand. in 4. *sentent. disp. 24.*

dist. 2. q. 1. num. 6. & probabilissimam dicit Victoria de *sacram. Ordinis* n. 127. ex ea ratione, quia difficile intelligi potest, quomodo ab Ecclesia numeretur Ordo tanquam vnum Sacramentum, si concedamus omnes esse Sacramenta; hæc ratio nihil evincit, quia facile poterit responderi, Ordines ab Ecclesia numerari tanquam vnum Sacramentum propter respectum, quem singuli Ordines ducunt ad Sacramentum, quod est primum Sacramentum.

10 *Secunda* verò sententia tenet tres Ordines maiores esse Sacramenta, minores verò esse sacramentalia, ita Sot. in 4. *dist. 25. quasi. 1. art. 2. rat. 4. & art. 4. vers. dubium ergo*, Navar. in *man. cap. 22. num. 18. vers. quare probabilis*, Mich. Medina in *lib. de sacram. Ordinum canon. cap. 46. Valquez 3. part. tom. 1. dist. 337. cap. 2. in princ.* ex ea ratione, quia si minores Ordines essent Sacramenta, sequeretur eos peccare, quæ accedunt ad illos suscipiendos cum conscientia peccati mortalis, aut qui illos exerceant in peccato mortali, quod videtur nimis durum & rigorosum. Sed nec hæc ratio concludens est, prout sentit Nau. d. *loc.*, cum accedens ad Ordines cum peccato mortali, peccet mortaliter, quia ponit obicem ad gratiam, quam conferunt singuli Ordines, cum sine Sacramentum.

21 *Tercia* igitur, & verior sententia asserit omnes vnum maiores, cum minores Ordines esse sacramentum, characteremque imprimere, & gratiam conferre; ex eo, quia Florentini & Tridentini Concilii in definita propositione concludunt Ordinem esse Sacramentum: Florentinum etenim hoc explicat his verbis, *secundum nova legis Sacramentum esse Ordinem*, & Trid. *sess. 23. de reform. c. 3.* postquam recensita nomina singulorum Ordinum, absolute dicit Ordinem esse Sacramentum, & ita omnes Ordines licet sint per se singuli Sacramentum, tamen vnum Sacramentum censentur, quia vnum sunt vel genere, vel quia ad vnum ad finem omnes referunt. Ita L. Thom. in *supplem. ad 3. p. quasi. 37. art. 3. in med. & q. 22. art. 2. quasi. 4. vbi Palud. quasi. 1. & Ricard. art. 3. Emmau. Sa. verb. Ordo. num. 1. Card. Bellarm. lib. 1. de *sacram. Ordinis* cap. 8. Petr. Soto de *inst. Sacram. lect. 4. de Ordine*, Valen. *num. 4. dist. 9. quasi. 1. punct. 4.* Henric. in *sum. lib. 10. cap. 20.* Coninch de *Sacrament. tom. 1. dist. 128. dub. 6.* Bonaccia de *Sacram. dist. 8. q. vices puncto 2. num. 1.* Miranda in *man. Prælator. tom. 1. quasi. 38. art. 10.* Fernandez d. *cap. 1. §. 3.* Homob. de Bonis de *examinis Ecclesiæ*, part. 1. *trait. 3. cap. 8. quasi. 69. in princip.* Filliuc. *tom. 1. trait. 9. num. 15.* Thom. Valas. *tom. 1. alleg. 2. num. 9.* Torrellana d. *lib. 1. cap. 11. num. 1.* novissime Saneh. in *opusc. moral. lib. 2. cap. 1. dub. 1. num. 7. & dub. 7.* Quæ quidem in hac quæst. resoluenda à me tradita maxime condunt ad solutionem alterius quæstionis, vtrum scilicet Episcopus conferens minores Ordines in lethali, peccatum mortiferum committat? Si minores Ordines non sunt Sacramenta, sed sacramentalia, ut secunda tenet opinio, eorum erat Episcopum conferentem minores in mortali in nullam culpam lethalem incidere.*

22 Ex his porro Ordinibus tres facti & maiores dicuntur, quatuor verò minores, & non facti proprie appellantur: Sacri sunt & maiores, Sacerdotium, seu Presbyteratus, Diaconatus, & Subdiaconatus: hæi omnes eorum personæ ad Altaris ministerium accedunt, cap. 1. *multæ, de atate, & qualitat.* & facta contingunt, atque ob id vnum castitatis emittunt, cap. 1. §. 1. *dist.* Et dicuntur facti, quia ordinati in eis, aut habent facta tangere, aut Sacramentum prospicere, Alueas in *speculo Iuris*

Pontif. c. 8. t. vers. circa istum articulum, sed Flamin. Paril. de *resignat. benef. lib. 5. quasi. 6.* aliam ponit rationem, quia scilicet in eis est annexum vnum castitatis, non ut essentialiter, sed accidentaliter ter ex istius Ecclesiæ, testetur Marcell. Vulpes d. *cap. 7. num. 28. vers. & hi postremi*. Olim verò Subdiaconatus inter sacros Ordines non numerabatur, ut dicitur in d. *cap. 1. multæ*, quomodo esset antiquitus institutus, cum de eo meminisset Anaclet. in *cap. Episcopus Deo, de consue. dist. 1.* præter can. Apost. in *cap. 1. §. 1. dist.* Sed Gregorius Pontifex, atque Vibianus I. Leum inter sacros retulerant, ut Innoc. III. testatur in *c. miramur de servit. non ordin.* Gregorius namque constituit ut in castitatem voueretur, d. c. 1. §. 1. *dist.* Verba vnum verò eum Ordinem expressè in sacrorum numerum retulit, ut in *cap. trahitur, §. 1. dist. & in cap. fin. 60. dist.* de quo aliqua dixi *alleg. 14. num. 1.*

Reliqui verò quatuor Ordines, minores dicuntur, nec facti proprie nominantur, eo quod eorum officium ad facta contingenda non pertinet, Concil. Trid. *sess. 23. de Sacram. Ordine* cap. 2. Et si omnes septem facti propter Sacramentum, dicantur in c. 1. de *filii Presbyter. lib. 6.* Sunt autem quædam inter sacros, & minores Ordines differentie: Primum enim in maioribus maior ætas requiritur, & scientia, ut dixi *alleg. 16. Secunda*, officia sacrorum Ordinum à non ordinatis exerceri non possunt imponi, cap. 1. §. 2. & in gloss. & Doct. de *clericis non ordinatis ministr.* Minorum verò officia quomodo ab his, qui ordinati non fuerint, prohibeantur exerceri, non tamen pena aliqua, vel censura imponitur, & facilius permittuntur, nam minores clerici assidentes dicuntur, maiores verò ministri, cap. 1. *dist. 24. c. 1. §. defunctus* 33. *dist. Tertia*, vbi dispensatio circa Ordines Papæ est reservata, de maioribus tantum intelligitur, veluti ut extra statuta tempora, & irregularibus conferatur, ut *alleg. 50. à num. 15. videbimus. Quarta*, in degradatione cum ab Ordinibus sacris solus Episcopus degradare non possit, à minoribus verò id solus cum consilio Capituli potest, ut *alleg. 110. num. 22.* dicemus. *Quinta*, differunt in voti emissionem, ut *alleg. 15.* ostendimus: in minoribus namque Ordinibus rationemodo constituti possunt contrahere Matrimonium, ut probant Doctores citati *alleg. 57. num. 102. Sexta*, in Hosiarum Canonizarum recitatione, cum ad id non tentantur, qui in Sacris non sunt constituti, nisi beneficium obtineant, ut docent per me citati in *collect. ad cap. delentur num. 2. de celebrat. Missæ. Septima*, in beneficiorum acquisitione, cum aliqua sint beneficia, quæ maiores Ordines requirunt, ut suo loco dicemus. *Ostendit*, in potestate conferendi, nam maiores Ordines solus Episcopus conferi, minores verò etiam non Episcopus ex privilegio potest conferre, ut *alleg. seq.* ostendimus.

ALLEGATIO III.

Episcopus an solummodo verus sit Sacramenti Ordinis Minister?

SUMMARY.

1. Ordinis Sacramenti verò, & propriè est Episcopus minister.
2. Episcopi in Apostolicum locum successerunt in Ecclesia.
3. Per se non conferendi Ordines per Episcopum resistet,

der, piansi excommunicatus, hareticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus sit.

4. *Minores Ordines ex facultate Summi Pontificis possunt etiam in simpliciter Sacerdote conferri, non sic maiores.*
5. *Primam Tonsuram, & minores ceteros Ordines de iure communis potest conferre Abbas non solum Monachis suis, sed etiam secularibus in quos ordinarij non habent iurisdictionem.*
6. *Abbas ut Ordines minores conferre valeat, quae requisita habere debet?*
7. *Abbas hodie ex nova Tridentini dispositione non possunt Ordines minores conferre nisi illi, qui Regulari sibi subditi sunt.*
8. *Abbas noviter in propriis monasteriis degentes ordinare non possunt.*
9. *Nisi privilegium habent concludi suis Monachis dimissoria litteras ad quemcumque Episcopum.*
10. *Abbas facultatem non habens Tonsuram & minores Ordines conferendi alius Regularibus sibi non subditi, vel clericis suorum superiorum & Ordinariorum dimissorias afferre debet.*
11. *Ordinatio Abbatis Ordines minores conferendi sibi non subditi Regularibus, est irrita & invalida.*
12. *Abbas ordinarij sui subditi Regulari sui est dispensare in interdictis.*
13. *Episcopus carens minoribus Ordinibus potest valide eosdem alius conferre.*
14. *Chorepiscopi an sui veri Episcoporum missus.*
15. *Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines minores suis familiaribus tradere.*
16. *Patriarcha primam Tonsuram suis subditi conferre non possunt.*
17. *Episcopi qualitercumque excommunicatus occultus valide Ordines confert, utrumque dat eorum executionem.*
18. *Cap. 1. de ordinatis ab Episcopo qui ten. Episc. declaratur.*
19. *Episcopus licet ab ordinante ignoretur excommunicatus si publice praedicti habebatur non liberum suscipiente a susceptione ordinis suscipi.*
20. *Episcopus Sacramentum conferens licet iniquus sit, tamen gratiam, quae caret largitur.*

SACRAMENTI Ordinis verè & propriè Episcopum esse dispensationem de fide definitum est Concil. Trid. sess. 21. de sacram. Ordinis can. 7. & latè probant D. Thom. 3. p. 2. q. 6. 5. art. 3. arg. 1. Bonau. in 1. dist. 15. art. 1. q. 1. vbi Ric. art. 1. q. 1. & Palud. q. 1. art. 1. Victor. de sacram. Ordinis num. 1. 3. & 4. p. 1. sec. in praxi nova Episcop. p. 1. cap. 1. num. 6. pag. 16. Card. Bellarm. tom. 2. lib. 9. c. 11. 10. Soc. Cuccin. thesaurus Catholicus lib. 7. art. 18. Bonacina de Sacram. dist. 8. q. 1. in puncto 5. num. 1. Henric. in sum. lib. 10. c. 11. Vasquez in 1. par. D. Thom. tom. 1. dist. 145. & 146. Valet. Reginald. in praxi fori panitar. lib. 10. tract. 1. in 13. Pet. Gregor. synag. lib. 16. cap. 9. num. 1. Filliuc. tom. 1. tract. 9. 2. num. 91. Hornobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 3. ap. 8. q. 7. 1. Molfelin. in sum. moralis Theologiae tract. 6. c. 16. num. 63. Anguian. de legibus lib. 1. contron. 1. num. 70. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. c. 1. dub. 18. & n. 1. Cardos. in praxi Iudicum verb. Sacramentum Ordinis num. 6. nouissimè Marchin. post aliquas impressiones huius tractatus in lucem editus de sacram. Ordinis tract. 1. p. 2. s. 1. cum segg. me citato in hoc loco Alzedo de procelent. Episc. dist. p. 1. cap. 5. s. 1. nouissimè etiam me citato in hoc loco Torrelabanca in practica. Iura fori. lib. 2. cap. 13.

n. 4. Nam Christus Dominus cum duo haberet Discipulorum genera, alios in numero duodeno, alios verò in numero septuaginta duorum, illos Apostolos nominauit, istos simplices Discipulos quoniam illis fuit data potestas imponendi manus & conferendi, non autem Discipuli simpliciter, vt constat ex c. 8. *Adm. Apost.* sed Apostolis decedentibus succederunt Episcopi in eorum locum. Discipulorum verò septuaginta duorum typum gerunt Presbyteri, & in eorum locum suum constituti in Ecclesia, iuxta cap. in nouo 21. dist. 11. Evidenter igitur patet ex hoc, quod auctoritas ordinandi secundum formam Ecclesiae primitivae congruit Episcopis: habens autem divina institutionis ratio congruus fuit illis, quod licet ad summam Principem spectat non solum ordinare viros bellatores in exercitu, verum etiam & multò convenientius Duces exercitus; ita ad solos Episcopos (qui sunt in Ecclesia Principes) non tantum pertinet ordinare homines ad certandum cum perceptoribus fidei, vt consecratur ad dactur Christi fidem (quod fit per sacramentum, Confirmationis), sed etiam constituere Duces Ecclesiastici exercitus per collationem sacramenti Ordinis, vt iniquum Bonaventura in 4. sent. dist. 25. q. 1. art. 1. & ibi Richard.

Hæc igitur potestas conferendi Ordines Episcopo tantum regulariter competit, & penes eum iure directo & proprio residet, etiam si sit excommunicatus, hareticus, aut degradatus, suspensus, vel interdictus; adhuc enim retinet characterem, & potestatem conferendi Ordines, & formam Ecclesiae servans alium sibi: ordinare, valide characterem imprimi, & valide Ordines confert, licet minus id faciat, & ordinatus propter executionem careat. Ita text. in c. secundum 19. dist. 2. in c. Dominus §. momento 1. q. 1. cap. quomodo, de consec. dist. 4. Sor. in 4. dist. 15. q. 1. art. 1. Henric. lib. 10. cap. 21. in praxi. Rodan. de sum. p. 2. c. 21. n. 21. Franc. Leo in thesauro sacrosancti p. 1. c. 8. n. 17. Anton. Ragocin. in sacra. Parochia. de sacram. Ordinis. quest. 18. Gregor. de Valentis ad D. Thom. dist. 9. q. 1. puncto 1. vers. per. tom. 4. Fornat. de sacram. Ordinis cap. 4. n. 2. ad sum. & glid. de Coninc. de Sacram. tom. 1. dist. 10. dub. 9. Bonacina c. puncto 4. num. 1. Belles. *Disquisit. clerical.* p. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. num. 15. Vasquez in 1. dist. 145. c. 1. & 2. Molfelin. in sum. Theologiae moralis tract. 1. cap. 17. n. 11. & 12. Filliuc. d. tract. 9. num. 91. Hieton. Veneto de examine Episcop. lib. 1. c. 11. n. 17. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 1. Marchin. d. tract. 1. cap. 15. vide infra n. 17. & 18.

Respectu tantum minorum Ordinum etiam non Episcopi possunt auctoritas illa conuenire, non quidem Episcopatum delegatione, sed Apostolica: tantum Sedis privilegio. Ita Victor. de Sacram. n. 234. Coa. lib. 1. var. c. 10. n. 10. Petit. Sor. lib. 5. de Ordine, Henric. d. cap. 3. §. 1. Bellarm. lib. 4. de cleric. cap. 17. Valen. d. dist. 9. q. 1. puncto 1. Did. Nugnis in 3. par. D. Thom. quest. 38. art. 1. Molfelin. in sum. Theologiae moralis tract. 1. cap. 2. n. 1. Filliuc. d. tract. 9. num. 91. cum segg. Anguian. d. lib. 2. contron. 1. n. 70. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 18. num. 5. Alzedo d. p. 2. c. 5. num. 8. & 10. Maiotes verò neque vigore delegationis factæ à Papa possunt ab aliis conferri, quàm ab Episcopis: & ita firmat D. Thom. in supplement. ad 3. par. quest. 18. art. 1. ad 3. argum. & in 4. sentent. dist. 7. q. 1. art. 5. vers. talia vero in 2. scripte, vbi Sor. art. 1. ad 4. & dist. 12. §. quest. 1. art. 1. ad 2. Cou. var. lib. 1. cap. 10. num. 10. Fornat. in tract. de Ordine cap. 5. in 3. dist. n. 1. Anot. in sum. moral. p. 1. cap. 4. §. 16. Stry. de consec. lib. 6. cap. 6. num. 8. Molfelin. loco proximo citato, Nau. conf. 14. a num. 1. de privileg.

privileg. Card. Bellarm. de Ordin. cap. 7. Sicut de Sacram. disp. 11. feli. 3. §. solam possit. Fr. Emman. in sum. pars. 2. cap. 13. num. 9. Cuch. lib. 4. institut. canon. 11. 11. n. 8. Domin. Camerot. de Sacram. tract. 11. c. 4. dub. 1. Campan. in divers. iur. Canon. rub. 6. cap. 2. num. 13. Sanch. d. dub. 18. num. 9. cum seq. Mareh. d. tract. 1. pars. 2. cap. 13. Alzedo d. p. o. cap. 5. num. 6. Quamvis Abb. 10 cap. quanto. num. 9. de consuet. gloss. in cap. manus. de consecrat. disp. 1. et in c. peruenit 93. dist. 11. & ex nouioribus Anguian. citato loco, Valq. in 3. p. disp. 143. c. 4. num. 1. aeriter fauente, opulenturque lenientia contra D. Thom. eiusque sequaces, & concludant Papam posse instituisse concedere potestatem Sacerdoti conferendi Ordines sacros, & alios promouendi ad Ordinem, quem ipse habet; nam le decipiant ex rationibus allegatis à suprà citatis; vnde non facile crederem Victor. in summa n. 137. quem sequitur Vissal. in Candelabro auro p. 1. tit. de sacram. Ordini n. 17. in fine, afferent le vidisse quandam Bullam Papæ concedentem facultatem Sacerdoti conferendi Diaconatum, & Subdiaconatum; nisi tamen dicere velimus opinionem Abb. de gloss. sustineri posse in casibus necessitate, vt in vltimariis, &c.

Ex delegata igitur generica, vel specifica potestate ab Apost. Sede emanata etiam non Episcopis, vt dixi, potest conueniente auctoritate conferendi Ordines minores. prout illos præter Episcopos nonnunquam conferant Abbates, inferiores Prælati, alique Sacerdotes. Nam de Abbacibus quod possunt primam Tonfuram, & ceteros minores Ordines conferre non solum Monachis, sed etiam laicis, in quos Ordinarios habent iurisdictionem, de iure communis probant c. 1. dist. 69. c. quoniam, de etas & qual. c. 10. c. 10. Abbas, de primis in 6. qui text. putat eos posse etiam laicos, in quos iurisdictionem habebant, ordinare, c. 1. vbi gloss. verb. à non Episcopis de ordin. ad Episcop. qui rennot. Episcop. cap. 1. vbi gloss. verb. alia, de sup. negl. Prælat. Bellarm. cum contrariis. q. 1. vbi Card. not. 1. Abb. num. 2. & Buet. n. 13. Nus. conf. 13. incip. Abbacibus num. 13. de priuileg. Azor. instit. moral. pars. 2. lib. 1. cap. 38. q. 1. Pontan. in tract. de Ordine cap. 5. §. 2. verb. Abbacibus. Valq. tam. 3. in 3. p. disp. 143. num. 1. Molfel. d. tract. 2. cap. 2. num. 18. Fr. Ludou. Mirand. in man. Prælat. q. 8. art. 9. concl. 1. tom. 1. Stephan. Gratian. disp. forens. tom. 4. cap. 791. n. 1. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 19. num. 5. cum seqq. Cardin. Tusch. prælat. concl. tom. 1. verb. Abbas, concl. 9. num. 1. Setaplun. decif. 985. num. 1. Aloys. Rice. in collect. decif. 4. collect. 915. Flores de Menz var. lib. 2. q. 14. num. 4. Sic etiam Abbatem, qui datus sit administrator in Ecclesia Cathedrali vacante, eodem minores Ordines subditis illius Episcopatus dare posse tenent Gemin. in cap. in cui. num. 6. verb. vidi dubitari, de elect. in 6. Felin. in cap. cum te. num. 8. de rescript. & commendat. Selo de benef. p. o. q. 6. post n. 3. vbi dicit quod eodem modo potest, qui potest inuicari in claustris aliorum exemptorum iure suo conferre Tonfuram, & minores Ordines, prout tenent ex plurimorum auctoritatibus idem Gemin. in d. c. Abbas, num. 6. de priuileg. 6. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 23. num. 21. Saye. de consuet. lib. 4. cap. 13. post n. 15.

Tres autem conditiones requiruntur in talibus Abbacibus, vt hos Ordines conferre valeant. Prima, quod sint Sacerdotes. Secunda, quod benedictionem acceptent, aut saltem ex priuilegio Pontificio habeant, vt Pontificalia exercere possint, quia tunc idem est ac si essent benedicti. Tertia, quod sint Mitratii, seu habeant vt ferendi anulum, Mittam, & Barbof. de Episcopo. Pars II.

Baculum pastoralis, itat si vna earum deesse, ordinari irrita foret, dist. cap. Abbas, de priu. in 6. Vide Etienne. Marc. Deiphus. decif. 1082. n. 1. lib. 1. Rice. in praxi Episc. part. 1. cap. 1. num. 6. pag. 16. D. Acuña ad cap. 1. num. 6. dist. 95. Gratian. disp. forens. tom. 5. cap. 843.

Hodie ex noua dispositione Conc. Trid. sess. 23. de reform. c. 10. non licet Abbacibus, & aliis quibuscumque quantumvis exemptis in posterum inter fines alieius diocesis existentibus, etiam si nullius diocesis, vel exempta esse dicantur, cuiquam, qui regularis sibi subditus non sit, Tonfuram, & minores Ordines conferre. Ita Sieph. Gratian. disp. forens. tom. 4. c. 791. n. 2. Thom. Valsc. tom. 1. alleg. 3. n. 6. Ludou. Miranda d. sum. 1. q. 8. art. 9. concl. 1. Potrel in dub. Regal. verb. Abbas 2. Scipio de Ruben in aplos. Episc. ed. 14. 13. Martel. Vulpe in praxi indic. 7. n. 8. Saut. sec. 4. de Relig. tract. 3. lib. 2. c. 19. n. 19. Tambur. de iure Abbacum, tom. 2. disp. 143. n. 1. D. Acuña ad c. 1. n. 6. dist. 95. Et licet Thom. Sanch. in opuscul. tom. 2. lib. 7. c. 1. dub. 19. n. 10. existimauerit hanc facultatem ordinandi non subditos minime per Trid. fuisse reuocant, nihilominus tamen eiusmodi opinio (saluati viri pace) omni probabilitate destituitur nam si Trid. totum hanc facultatem non reuocauit Abbacibus, quid disposuit, dum ad subditos Abbatum hanc illis facultatem restituit? cetero illa verba essent frustratoria & ideo hanc partem sustinent Henric. in sum. lib. 14. c. 18. n. 2. Maurin. Alzedo in praxi Episc. p. 2. c. 5. num. 78. Gauvain in man. Episcop. verb. Abbas n. 5. Diana moral. resol. p. 4. tract. 4. misel. resol. 147.

Ex qua conciliati dispositione primo inferret per illa verba, Regularibus suis, intelligi professos sui Ordinis, & excludi Nouitios, quos Abbates ante professionem ordinare non posse tenent Henric. in sum. lib. 10. c. 8. §. 3. in comment. Ju. G. F. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 23. art. 2. in fine. Vgolin. de officio Episcop. p. 2. cap. 26. §. 19. num. 2. c. §. 10. num. 7. Aloys. Rice. p. 2. decif. 253. num. 7. Saye. de consuet. lib. 4. c. 13. n. 1. Miranda d. sum. 1. q. 8. art. 9. concl. 2. in fine. Martel. Vulpe d. c. 7. num. 9. Nald. in sum. verb. Regularium n. 9. Card. Tusch. prælat. concl. tom. 1. lib. 1. c. 1. n. 9. Stephan. Gratian. d. 741. n. 6. Marchin. d. tract. 1. p. 2. c. 10. n. 10. Tamburin. d. tom. 1. disp. 2. q. 27. Barthol. de Vecchis in praxi seruanda in admittendis ad Religiosis statum nouitiis, disp. 9. q. 8. num. 4. Quæquid aliter sentiat Saut. tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 2. cap. 20. num. 11. t. et verò si Abbates huiusmodi, aut alij Religiosum Prælati habeant speciale priuilegium concedendi suis Monachis dimissorias litteras ad quemcumque Episcopum, licet in illo non exprimat, quod illud valeant non illis communicare, poterunt tamen etiam nouitiis illas, vt à quocumque Episcopo ordinetur, sicut ceteris Monachis professis concedere, vt beue resoluunt Ioan. Bapt. Tibet. in instr. pro ordinandis, cap. 7. q. 3. Sanch. in præceptis Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 10. in fine. Barthol. de Vecchis d. q. 8. n. 3. verb. si verò, Tamburin. d. q. 17. n. 2. Nouitios enim Religionum priuilegiis gaudere resoluunt Molin. de iust. tract. 1. dist. 138. verb. præter hoc. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 2. q. 1. Ego ipse de appellacione verborum, versuque Iuris signific. appell. 132. num. 6.

Secundo inferret Abbates huiusmodi facultatem non habere Tonfuram, & minores Ordines conferendi aliis Regularibus sibi non subditis, qui dimissorias speciales suorum Superiorum, & quælibet licentiam Episcopis loci haberent, nec etiam aliis secularibus suorum Superiorum dimissorias afferentibus. Ita resoluunt Campan. in diversis. Iuris Canon. rub. 6. cap. 2. ante n. 7. Scipio

de Rubens *d. verb. Abbas*, num. 13. Lodou. Miranda *d. art. 9. cancl. 1.* & voto Rotæ de mandato sanctæ mcm. Clementis V III. reſoluto ſuiſſe reſcri Scraphin, *deſ. 98* §. 1. & Epicoſco Eugubino reſcriptiſſe ſacram Congreg. negativ. *Epicoſcopi, & Regularium propoſition ſub* *de 3. Novembrii 1593.* reſcri *de Jure ecclie. univerſo lib. 1. cap. 18. num. 67.* Quamvis contrarium exiſtimaverint Lezana *in ſum. quaſt. Regular. cap. 14. num. 13.* & *cap. 18. num. 65.* Azor. *inſtit. moral. part. 1. lib. 11. cap. 10. quaſt. 7.* Paul. Laymann *in ſum. Theologia moralis lib. 5. traſt. 9. cap. 12. num. 67.* Alzed. *d. part. 1. cap. 5. n. 7.* Quatanz. *in ſum. Bullerij, verb. Ordo, p. 1. cap. 1. n. 10. num. 15. cum ſeq.* Ioan. Baptiſta Tiber. *inſtraſt. Ordinar. cap. 7. quaſt. 48. in fine.* Sanch. *in aſpe. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 21. n. 5.* Tamburin. *de iure Abbatis, tom. 2. diſp. 1. quaſt. 7. n. 3.* Diana *part. 1. traſt. 4. reſol. 147. in fine.* quorum plures aſſerunt ſacram Congreg. Concilij cenſuiſſe quod Abbates Regulares habentes iur. Baccalum deferendi, & Miram, poſtquam Sacerdotalem Ordinem, & munus benedictionis ſuſceperint, poſſe Tonſuram, & minores Ordines ſacralibus Epicoſcopi iuriſdictioni ſubiectis conferre, ſi modò ipſius Epicoſcopi conſenſus accedat, & à dicto Epicoſcopo quique litteras dimiſſorias impetrauerit, ita ut ſatis non ſit id generatiſſim ab Epicoſcopo conſenſum eſſe, ſed hac conceſſione ſemper opus ſit ſingulari, &c.

- 11 *Tertio* inferitur ordinationem Abbatis privilegiati Ordines minores conferrentia non ſubditis abique litteris dimiſſoriis, vel cum illis, ſeu ſubditis ſuis non Regularibus, eſſe irritam, & inuálidam, ac proinde repetendam defectu poteſtatis in ordinatione, ex illa verbis Concil. Trid. *in diſp. 10. Non liceat Abbatibus, &c.* que irritant actum quoad valorem ſubſtantialem; nihil reſert quod in Epicoſcopi poteſtas ordinandi ſe extendat etiam ad non ſubditos quoad valorem ordinationis, quia poteſtas ordinandi conceſſa Abbatibus privilegiatis, non eſt ad novam poteſtatem Epicoſcopalia, nam illa procedit ex vi privilegij, hæc autem deſiatur ratione Ordinis. Quare ita videtur ſentire Suar. *tom. 4. de Relig. traſt. 8. lib. 1. cap. 19. num. 8. & 21.* Laurent. de Peirinis *de Prælat. Regulari tom. 1. §. 5. n. 11.* & colligitur ex quadam deciſione ſacra Congregationis Epicoſcoporum, & Regularium, Emiſſione Card. Cypro reſcente *ſub die 27. Junij 1631.* in qua fuit reſolutum Thomam Narducum Complex. *promoveb. ab Abbate de Corroſpili Ordinis Cæſteſtin.* cum litteris dimiſſoriis ab Vicario Generali Complex. eidem Abbati directis, eſſe malè promoteum, at quidò indigere nova promotione. Quiſque teneant Sanch. *d. lib. 7. cap. 1. dub. 19. n. 17.* Fr. Emman. Moſſet. Tamburin. Præpoſ. & Ludou. de San Iuan, quia reſert & ſequitur Diana *moral. reſol. p. 5. traſt. 13. reſol. 93.* & diſtinguat Marcel. Vulp. *d. cap. 7. num. 10.*

- 12 *Quarto* inferitur Abbati ordinauti ſuos ſubditos Regulares ſua eſſe diſpenſare in interdictis, non tamen id conuenire Epicoſcopo, qui ſacraliaſcena habet diſpenſandi etiam quoad Regulares, vt dicemus infra *alleg. 18. num. 10.* Illationem probant Hieron. à Socio *in compendio privileg. Adſenſationum, verb. Ordinis ſacri, verſ. quando vero Abbas,* & Mitanda *in mon. Prælat. tom. 1. q. 3. art. 7. cancl. 3.* Campanil. *in diſſerſ. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 42.* & ſic non ab Epicoſcopo, ſed ab Abbatibus exanimandos eſſe, non obſtante Concilio concludit Nau. *conſ. 13. incip. Abbatibus conſum. aliis conſ. 14. id. noui. n. 1. de privileg.*

Dubitari non abſ. re poterit, an Epicoſcopo carena minoribus Ordinibus poſſet validè eodẽ Ordinem aliis conferre? Suar. *de cenſur. tom. 5. diſp. 31. ſect. 1.* & Homobon. de Bonis *de examine ecclie. traſt. 1. §. 61. in fine.* exiſtimant ordinationem huiusmodi eſſe inuálidam, quia oemo dat quod non habet, & nullus plus Iuris in alium tranſferre poteſt, quàm ipſe teneat, ſiliuſum. *ſi de denat. iur. c. iura, quia Epicoſcopus non Sacerdos non poſſet alios Sacerdotum inſignire.* Sed his non obſtantibus ordinationem factam ab Epicoſcopo carente minoribus eſſe validam, quoad minores collatos, licet moraliter peccaret, teneat Gabr. *Vaſq. tom. 3. in 3. part. diſp. 2430. num. 14.* Moſſet. *in ſum. Theologia moralis, traſt. 1. cap. 17. num. 5.* quia Epicoſcopus ordinatus per ſantum eſt verus Epicoſcopus, & habet charactere Epicoſcopalem; ergo poteſt habere actum ſecundum ſibi proprium, nempe ordinationem ſicut maiorum, ſibi & minorum Ordinum; quia collatio ad ſua minorum non fundatur eſſentialiter in paſſiva receptione minorum, nec eſt actus ſecundus illius, aut eſſectus, ſed ſolus præſupponitur ex Ecclie conſuetudine & ſtatuto, unde nec abrogat ſubſequentem ordinationem; ergo erat valida cum ſit ab illa independens: tum denique, quia hoc non eſt plus iuris tranſferre in alium, quàm ipſe teneat, aut dare aliquid quod ipſe prius non habet, licet eom Epicoſcopus carens minoribus non habeat formaliter minores, habeat tamen poteſtatem ſuperiorem, & eminentiorem, ſcilicet charactere Epicoſcopalem. Et oon eſt ſimile quod do Sacerdotio, reſpectu Epicoſcopatus, dicebatur, ſi quidem Epicoſcopatus claudit inſeſect charactere ſacerdotialem, ita vt oon Sacerdos Epicoſcopus eſſe non poſſit, vt ſuit aliquorum opinio, quia ſuprà reſultimus *alleg. 1. num. 38.* quod tamen quatenus in locum non ſubſtitit, vt eo in loco probauimus, magis ſicura manet hæc noſtra opinio, quàm verior eſſe indicamus de Epicoſcopo qui renunciauit loco tantum, & loco & dignitat, vide infra *alleg. 113. num. 1.*

De Choteſcopis, an ſint veri Epicoſcopi, & vti tales poteſtint Ordines minores, Subdiaconatus, & ceteros maiores conferre, egimus ſuprà *tit. 1. cap. 6. num. 21.* & ibi citatis addo Martchin. *d. traſt. 1. part. 2. cap. 9.*

Preſbyteri Cardinales ex conſuetudine poſſunt Tonſuram, & minores Ordines ſuis familiaribus conferre; ita Ioan. Andr. quem alij ſequuntur *in c. 1. n. 14. de ſuppl. Prælat. regl. Viſtor. de Ordine. n. 134.* Sylu. *in ſum. verb. Ordo* §. 1. Martin. Lundenſ. *in traſt. de Cardinalib. §. 10. Maior de irregul. lib. 4. cap. 10. n. 8.* Alzed. *d. p. 1. §. 1. n. 9.* Flamin. *Parideſ. reſcript. benef. lib. 4. q. 1. n. 88.* Monet. *de Conſuetudin. c. 5. n. 31.* Squillante *de privileg. clerici c. 4. n. 173.* Sanch. *in opuscul. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 19. num. 4.* Martchin. *d. traſt. 1. p. 2. c. 10. num. 1.* Schall. *Cæſar in reſol. de ecclie. hierarchia p. 1. diſp. 4. §. 5. n. 8.* Rota *deſ. 73* §. 1. n. 10. p. 1. diſſerſ. Quiſque dubitent Anaſtaſ. Germoo. *in traſt. de indultis Cardinal. verb. tunc rationem. n. 10. & ſeqq.* Azor. *inſtit. moral. p. 1. lib. 4. c. 3. §. 2. verſ. quare aliqui.* Familiaris autem vt quis ad hunc, & ſimilem effectum dicatur, duo requiſiti ſunt, *primum*, vt habeat viſum, *ſecundum* vt fuerit deſtinatus ad aliquod certum ſeruitium; ita Rota *deſ. 384. n. 3. p. 1. reſcript. vbi à n. 7.* diſputat an familiaritas probeat ex libris, in quibus ſuot deſcripti familiares alicuius domini; & *deſ. 464. n. 1. p. 1. reſcriptum.* in poſſum. docet familiaritate cum Cardinali cenſeri probaram per teſtes depotentis quem habuiſſet à Cardinale partem panis, & vini cum Iobio vno in ſingulos dies, & etiam ſalarium in domo Cardinalis illi actu inferuendo per tricenarium, vbi

cliaj

ciat Maudol. *super reg.* 3. 4. 19. n. 2. Simonet. *de refer-*
nar. 9. 3. 5. n. 1. & 2. vide infra alleg. 5. num. 19.

- 16 Patochos primam Tonsuram suis subditis con-
fesse posse non pauci scriptum reliquere, Archi-
diacon. *in cap. nullus Episcopus*, de temporib. ordinat.
Panormit. *in cap. quanto*, num. 9. *verf. quoniam dico*,
de consuetud. Immo licet a cuicumque simplici Sa-
cerdoti illam confesse docetur glof. *verb. lictoria*, *in*
cap. quoniam 69. *dist. Archid.* *in cap. P. salmista*, num. 1.
in fine 3. *dist. null.* Innoc. *in cap. cum emingas*, num. 1.
vbi Hostiensis. *in cap. de avar.* & qual. & flauie conse-
cradine admittit Mossef. *in summ. Theologia moralis*
tract. 1. *cap. 1.* num. 19. Verum vñs Ecclesie resistit,
& prospera eorum sententia non est admittenda,
imò eam iuste reuellit *Sot. in 4. sent. dist. null.* 2. 3. *quest. 1.*
art. 1. ad 2. argum. & Sanch. *dist. 7. 2. 1. dub. 1. 9. num. 1.*
Marchin. *dist. 1. 1. p. 2. 1. o. 1. & 4.* Sic enim videtur
reicienda opinio Francisci Marc. *d. de off. 1081.*
num. 3. adherentis Guardianis, & Priores de lure
primam clericalem Tonsuram suis subditis conse-
crare posse, quia nunquam audiui hoc ab aliquo fa-
ctum fuisse, ideo miror cur contra Concilium
Tridentinum pronuntiauerit.

- 17 Potestatem conferendi Ordines regulariter Epi-
scopo tantum competere, etiam si sit excommunicatus,
suspensus, vel interdictus, supra diximus *sub n. 1.*
& valide Ordines confesse, licet id minus faciat,
& Ordinatus propterea executione careat. Attamen si
huiusmodi Episcopus haereticus, schismaticus, simo-
niacus, & qualitercumque excommunicatus occul-
tus sit, valide Ordines confert, veramque dat Ordini
executionem, ita vt recipienti non solum recipiat
Sacramentum, sed etiam, abique vlla suspensione,
executionem, ac proinde quoad omnes actus spiri-
tuales, ita Innocent. *in cap. 1. num. 1. de schismaticis.* Pa-
uocem. *in cap. veritatis* num. 46. *de dolo.* & *in cap. ad proban-*
dam num. 7. *de re iudic.* Cov. *in cap. Alma mater*,
p. 1. 5. 6. num. 7. & alij per Garc. *de benefic.* p. 1. *cap. 10.*
num. 160. & citat beneficiorum collationem p. 5. 4. 4.
num. 276. cum segg. plures, quorum sententiam vt
communem sequitur Guilel. Canon. lib. 1. *cap. 1.* num.
81. & 89. eandem communem esse testatur Mascard.
de probat. concl. 649. *sub num. 45.* resoluunt *Sot. in 4.*
dist. 5. 9. 1. art. 3. verf. in ordinatione, Henric. *in summ.*
lib. 13. de excommuni. cap. 39. §. 1. & alij plures, quos re-
fert, & sequitur Sanch. *lib. 3. de Matrim. dist. 22.* *sub*
num. 35. Idem multò certius profitemur post Extra-
vag. *Ad euanda scandala*, ita vt post illam idem io-
cum habeat in omnibus excommunicationibus, dum non
fuerint denantia, aut notorij clericorum percus-
siones, etque verissima eorum sententia, quoad quo-
libet actus, etiam spirituales: quamuis oppositum
quoad omnes tenuerint absque bono fundamento
Anton. Bald. & alij relati 3 Sanch. *d. num. 35.* *in prin-*
cip. & aliter distinguentes crediderint in his, in quib-
us imprimatur character, vt in Sacramento Ordini-
is, Innoc. libi contrarios *in cap. ubi null.* num. 1. *de elect.*
& alij communiter, vt per Mascard. eisdem sequen-
tibus, & per Sanch. *ubi proxime.*

- 18 Pro quibus non facit text. quo nuntur, *in cap. 1.*
de ordinis ab Episcopo, qui renunt. *Episcop.* dum ha-
ber necessitatem esse dispensationem, vt ordinatus
etiam ignoranter ab Episcopo excommunicato nuf-
sit in Ordinibus sic susceptis ministrare, & ita data
astiam ignorantia excommunicationis excommuni-
cationem vetum, non confesse Ordinibus exequutio-
nem, responderet enim ex dictis per Sanchez *sub*
num. 55. illum text. non bene adduci ab hoc propo-
sitione de conferre excommunicato oculo, &
communiter ignorato, & tolerato, quia intelligen-

Barbof. de Episcopo Pars I. l.

us est non de hoc, sed de illo, qui t licet priuati-
m, ignoretur, a recipiente tamen publicè pro excom-
municato habebatur, in his enim longe diuersa
terminis in eo tam ignorantia etiam probabilis, de
qua ipse loquitur, non liberat recipientem a suspen-
sione Ordinis suscepti, & quidem mentis, cum enim
talis Episcopus non habet vñm Ordinem, nec illi-
lum dare potest, luxta regul. text. *in 2. Day-*
bertum 1. *quest. 7.* quam pro ratione decidendi ad *d.*
cap. 1. contra Innocent. *in d. cap. 1. de schismat.* & Pa-
norm. Felin. & alios relatos per Couart. *in cap. Alma*
p. 1. 5. 6. num. 6. confidit auti glof. *in d. cap. 1. verb. igno-*
rantur, resoluunt glof. *in cap. si qui a simoniaco* 1. *quest.*
1. & in cap. ab excommunicato 9. *quest. 1.* & alij, quorum
sententiam, vt communem & totiusse referri, & sa-
quirit Couart. *ubi proxime*, & Suan. *de censur. dist. 31.*
sub num. 61. namque considerans id procedere, non
quidem ex eo quod praedicta ratio idem concludat
interfesse, & ex natura rei illa enim regula, vt non ex
dictis per Sanch. *sub d. num. 35.* addendum potamus,
concludit solum vbi actum fuenit de causa principa-
li, non autem de instrumentali, qualis est Episcopus
Sacramentum confertens, qui proinde t licet
iniquus sit, tamen gratiam, qua ceteris laicis refert, ex
eo quod eandem rationem etiam in huiusmodi Epi-
scopo, vt instrumentum, considerauerint lura, quae ita-
tiant, vt possunt, praedictam ordinationem, non ob
culpam ordinari, sed in iniuriam ordinatis: vnde
nihil mirum si ordinari ignorantia non conducat
ad illum ad huiusmodi suspensionem liberandum: li-
cet fatendum sit plerumque condecere ad faciliorem
dispensationem, iuxta text. *in d. cap. 2. iuncto cap. 1.*
eodem tit. & lura sic intelligenda *in d. cap. si qui a simo-*
niaco, ibi, *in misericordia sustineamus*, & cap. *ordinatio-*
nis 9. *quest. 1.* qui text. dum admittit ordinationem
ordinari ignoranter ab haeretico, intelligendus est,
mediante scilicet dispensatione, ea quibus facile
soluuntur fundamenta, Innoc. Panormit. Felin. &
aliorum *ubi proxime*. Quis autem possit dispensare
cum Ordinatis ab Episcopo excommunicato, haere-
tico, vel schismatico? Vide infra alleg. 48. Quae verò
sint substantiaalia Sacramenti Ordinis, quorum vñ-
co deficiente non suscipitur, nec characteri imprimi-
tur ostendimus alleg. 11. num. 9. *in fine.*

ALLEGATIO IV.

Episcopum proprium ad Ordines conferendos
quis dicatur?

SUMMARY.

- 1 Subditum, & diocesanus Episcopi tripliciter quis
serui potest, ratione scilicet originis, vel domicilij,
vel beneficii.
- 2 Originis Episcopus est Episcopus loci in cuius dia-
cesi ordinandum natus est.
- 3 Originarius, seu inuicem dicitur à propria origine.
- 4 Origine parui etiam inspicitur ad Ordines suscipien-
das, ita quod ratione paterna originis poterit
Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater
natus est.
- 5 Originis locum secundum ius civile etiam dicitur ille
in quo pater natus est.
- 6 Originarius dicitur à iurisdictione propria, vel paterna.
- 7 Originarius vt quis dicatur non solum requiritur, vt
quis natus sit in loco, sed quod pater ibi domi-
cilium contraxerit.
- 8 Litera Apostol. dispensationis, vel beneficii, non
fuit

C c 2

sunt subrepticia in quibus diceret quis se oriundum ex civitate Neapolitana, contra veram esse oriundum ex civitate Vrbenensi, si eius pater in dicta civitate Neapolitana natus fuit.

- 9 *Diffinitio de naturalitate, seu origine importat.*
- 10 *Diffinitio, ex, naturalitatem exigis, nec est civilis contentio.*
- 11 *Habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen oriundum, seu oriundum.*
- 12 *Filius dicitur oriundus, seu originarius loci in quo pater eius natus est, seu originarius in numeribus, seu numeribus, tam personarum, quam rebus, non modo in temporalibus, verum etiam in spiritualibus.*
- 13 *Nepos ex origine aut non dicitur originarius illius loci in quo avus natus est ad Ordines suscipiendos.*
- 14 *Originem patris, & non matris sequitur solum.*
- 15 *Filius non potest ordinari ab Episcopo originis matris, nisi sit sacerdos.*
- 16 *Domicilium matrem est si querendum, quando decessit patrem.*
- 17 *Expositus cuius parentes ignorantur, non solum indicabitur natus, & eius loci, in quo natus est, sed etiam loci in quo est expositus, & non. 17.*
- 18 *Natus in mari aliquem locum non potest dici ex illo oriundus.*
- 19 *Natus in mari originem habere dicitur ubi pater domicilium habet.*
- 20 *Origini domicilium est immutabile, nec potest recitari.*
- 21 *Eiectus ab aliquo religione ob delicta Ord. & habitus exutus, ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habitus sit.*
- 22 *Domicilium ratione efficitur quis subditus & diocesani Episcopi, ubi illud contraxit.*
- 23 *Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis rerum suarum magis suamque constituit.*
- 24 *Domicilium & habitatio in qua differant?*
- 25 *Domicilium non contrahitur enim per mille annos, dum quis habet animum recedendi.*
- 26 *Domicilium ad Ordines capiendos contrahit qui etiam non longo tempore in aliquo loco degens, si habuerit animum perpetuo in eo permanendi.*
- 27 *Animus perpetuo manendi in aliquo loco colligitur si verba, vel facto valens domicilium contrahere, suam declaravit voluntatem, vel ibi eius domum, aut aliam possessionem, cum translatione maioris partis honorum.*
- 28 *Decennalis habitatio facit presumtionem domicilium, quando aliter non constet de voluntate habitantium.*
- 29 *Scholares & Castellani etiam decennali habitatione domicilium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundo ad patriam, nisi finitis studiis decennali tempore, & maiori commoratione, & non. 10.*
- 30 *Animus recedendi a civitate non habet ille, qui in ea relinquit filios. ibid.*
- 31 *Absentes si ex sacro non possunt privilegio civitatis, suum esse patrem esse in civitate vel solum absens privilegium possunt.*
- 32 *Baro officii potest ad Ordines ab eo praeferre in cuius diocesi habet sedem.*
- 33 *Baronum filii adipiscuntur domicilium in eo loco, in quo genitor propter diuturnum contraxit.*
- 34 *Senator, aut alter quivis officialis perpetuo alienum Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo senatorium exercet dignitatem, & ab illius Epi-*

scopo potest ordinari, & per consequens eius filius. Relegatus domicilium retinet in eo loco unde trahit originem, & in eo in quem relegatus est. ibid.

- 35 *Liberi liberorum, & relegatus, & l. eius qui manumissus, & l. ad municip. componuntur.*
- 36 *Libertus si promereri potest, ab illo Praefate erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci unde parvus trahit originem.*
- 37 *Expositi ab eo sunt ordinandi. Antifite, qui eius est loci ordinarius in quo expositi sunt, quia illius effilli sunt cives.*
- 38 *Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab uno Episcopo ordinari.*
- 39 *Domicilium quando non sua aequè principaliter, semper inspicendum est principaliter.*
- 40 *Propositi alio migrandi, & non redeundi praesentantur ex eo quod quis recedat ab aliquo loco cum suppellectili, vel familia sua.*
- 41 *Episcopi consensu non requiruntur in domicilio mutando, tamen tamen mutandi si ordinari velis portare testimonium circa probationem qualitatis, & suscipiendum ab Episcopo loci unde discessit fuit.*
- 42 *Episcopo diocesis subiectus quis efficitur quoad Ordines suscipiendos, in quo beneficium habet.*
- 43 *Clericus habet domicilium, & est eius illius diocesis in qua suam est eius beneficium, dum illud possidet.*
- 44 *Ratione beneficij etiam tenetur, efficitur beneficium subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud exat.*
- 45 *Beneficium etiam tenere possidens gaudet privilegio clericali.*
- 46 *Occasione beneficij requirentis residentiam acquirit beneficium domicilium in loco, ubi illud possidet.*
- 47 *Domicilium contrahitur, quo ad Ordines suscipiendos, in loco beneficij, etiam si residentiam non requiritur.*
- 48 *Prælatum possidens inibi domicilium habere dicitur, & ab Episcopo loci, ubi est suam prælatum, ordinari potest.*
- 49 *Prælatum inter Ecclesiastica beneficia commendatur.*
- 50 *Beneficium habens in commendam, maxime perpetuum, potest ordinari ab Episcopo loci, ubi suum est.*
- 51 *Beneficia plura habens in diversis diocesis, ab unoquoque illarum Antistite promereri potest.*
- 52 *Episcopus in cuius diocesi est beneficium, potest ordinare, vel dare litteras dimissorias, etiam si beneficium quoad præsumtionem subiectum esset alteri Episcopo.*
- 53 *Beneficij unius diocesis unius alteri diocesi translatione efficitur quis subditus Episcopi, ubi exat beneficium principale.*
- 54 *Episcopus variis beneficij sibi subditis non solum potest ordinare, sed etiam dispensare cum illis in interdictis, & etiam in illegitimis ad minor. Ord.*
- 55 *Collationis seu tituli beneficij ratione non efficitur quis subditus Episcopi, non habita illius possessione.*
- 56 *Personis causa subditus Praefate, ut ab eo promoveatur.*
- 57 *Beneficium obtinens in fraudem non innotat quoad susceptionem Ordinum.*
- 58 *Religiosi utantur Ordinibus suscipere ab alio Antistite, quem ab Episcopo illius loci, cui a Superiori regulari deputati fuerunt.*
- 59 *Religiosi a propriis regularibus Superioribus dimissorias obtinentes, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo suam est monasterium.*

60. *Pauca Societas Iesu à quocunque Amittit Catholice ordinari possunt.*
 61. *Regularis non possunt habere ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diocesani, in quorum districtu eorum monasteria sunt.*
 62. *Iura locum de impedimento monasteria, intelliguntur cum effectum, & sequantur scilicet profectio.*
 63. *Nominis infra annum probationis Ordinari potest ab Episcopo in cuius diocesi moratur, quantum alibi necesse sit.*
 64. *Episcopis facere Ordines in aliqua diocesi de licentia diocesani, ordinari potest non solum personarum eidem Ordinari subiectarum, verum etiam clericorum, & Fratrum aliarum diocesium legitimas licentias atque dimissiones habentes.*
 65. *Fratres sacri Ordinis S. Pauli Iohannis Hierosolymitanis à quocunque Catholice Amittit, sub Rom. Sedis obedientia constituti, sacros Ordines etiam extra tempora, etiam diuina suscipere possunt, & in quibusvis tam suis aliorumque Regularium Ecclesiis, absque aliquo licentia suscipere possunt.*
 66. *Ordines denegare non potest Episcopus ei, qui obtinet beneficium, aut ecclesiasticam dignitatem.*
 67. *Ordinari non potest Episcopus quemcumque imitum.*

IMPLICITER quis quoad Ordines suscipiendos, efficitur subditus Episcopi, ratione scilicet originis, domicilij, & beneficii, cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. Fr. Emmann. quest. Regal. tom. 1. quest. 18. art. 4. Paul. Comitol. refens. moral. lib. 6. quest. 46. Fornat. de sacra. Ordinis cap. 5. num. 6. Plesic. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. a. num. 8. pag. 27. Henric. in sum. lib. 10. cap. 24. num. 1. Quaranta in summa Bullary verb. Ordo, Iacob. de Grassi. in artu. decisi. part. 2. lib. 3. cap. 11. num. 6. Thom. Valsic. tom. 1. alleg. 5. a. num. 16. Coninch. de sacra. ordi. 30. dub. 9. n. 93. me citato in hoc loco Alzed. de praelent. Episcop. adgnis. p. 2. cap. 5. n. 42. cum segg. Leon. Lessi. de iustitia lib. 2. cap. 44. dub. 1. num. 91. Aloyf. Ricc. in praxi furi. Eccl. decisi. 298. in 1. ed. & refol. 257. in 1. ed. & in decisi. Curia Archiep. Neapol. decisi. 317. p. 4. Vgolin. de officio & potest. Episcop. cap. 26. §. 1. Moissef. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 1. num. 5. Campanil. in diuersis Iuris Canonici rub. 9. cap. 8. num. 8. cum segg. nouissime Torrellance in practica. Iuru. furi. lib. 2. c. 13. cum segg. Bonacina de Sacrament. diff. 8. quasi. vnic. puncta 4. a. num. 8. Alphons. Naibona lib. 20. glos. 2. n. 130. tit. 1. lib. 4. noua Recopil. pag. 409. Sancl. in episcop. moral. lib. 7. c. 1. dub. 2. Cardus in praxi iudicum verb. Sacramentum Ordinis n. 23. lat. Marchini de sacra. Ordinis tract. 1. p. 1. c. 1. cum segg. & p. 5. c. 5. 6. 7. & 8. nouissime Marcel. Vulpe in praxi iudic. furi. eccl. c. 7. n. 24. Adde aliquid quatuor modum scilicet ratione familiaritatis de quo nihil in presentiam, sed alleg. segg. commodis allegans. Illud hac materia est valde notandum quod si subditus aliquo ex predictis tribus modis semel elegerit vnum Episcopum à quo aliquem Ordinem susceperit, non possit variare, & assumere alios Ordines ab alio ex dictis Episcopis, nisi Episcopus, qui prius illum ordinauit, iudicasset cessare causam ordinationis, & remitteret Ordinationem ad alium ex dictis Episcopis: ita post Archid. in cap. de capienda, de cancell. prob. Achil. de Grassi decisi. 3. de personis. Quarantam, de Receptum obsecrat Moissef. d. cap. 1. num. 10. reddens rationem, quia si semel factus est subditus Episcopo ordinari-

Barbes. de Episcopis Pars I.

is, cuius est onus providere illi de beneficio, & sic alius iuribus Episcopalis, non potest talis subditus eligere alium Episcopum pro praedictum electi per primam ordinationem.

Episcopus originis est Episcopus loci, in cuius diocesi oritur est, qui ordinandus est, glos. in cap. 1. de usu lib. 6. verb. alienigena, l. qui ex vice ff. ad municip. Ioan. And. in d. cap. cum nullus, num. 1. Henric. lib. 10. cap. 22. §. 1. Campan. d. cap. 8. num. 9. Plesic. in in praxi noua Episcop. d. cap. 1. num. 9. Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 1. n. 1. Homobon. de examine Ecclesiasticis tract. 2. cap. 1. quasi. 5. num. 1. lat. Marchini d. tract. 1. part. 5. c. 6. D. Acuña in comment. ad princ. diff. 71. n. 2. † Originarius enim, seu oriundus dicitur à sua propria origine, vt probant text. in l. 4. C. de incolis lib. 10. & l. 1. ff. ad municip. Boët. decisi. 371. Ioseph. Ledon. Pers. decisi. 1. num. 15. Aloyf. Ricc. d. refol. 257. num. 2. Thom. Valsic. d. alleg. 5. n. 17. D. Acuña d. princ. diff. 71. num. 4. in fine, ubi etiam quis baptizatus est, inde trahere originem dicitur, & per librum Baptismi probari potest origo, Rebuff. in tract. de pacificis possit. num. 217. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. §. 1. a. num. 105. Greg. per text. ibi in l. 2. verb. Christianis cit. 24. per. 4. Stephan. Gratian. di. cap. furef. tom. 1. c. 75. a. num. 6. lat. Alphons. Naibona d. loc. num. 148. cum segg. pag. 413.

Origo etiam patris inspicitur ad Ordines suscipiendos, ita ut ratione paternae originis possit Ordines suscipere ab Episcopo loci, in quo eius pater natus est. Ita Thom. Valsic. d. alleg. 5. num. 21. Marcel. Vulpe d. c. 7. sub n. 24. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. dimissio pag. 40. Paul. Comitol. d. lib. 6. quest. 45. glos. in d. cap. cum nullus, verb. alienigena, Bonacina d. puncto 4. num. 13. Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Guetier. de matris cap. 5. num. 19. Campan. d. c. 8. n. 9. Aloyf. Ricc. d. refol. 257. num. 4. & d. Neapol. decisi. 317. num. 2. p. 4. Moissef. d. num. 5. Prosper de Augustino ad Quares. in summa Bullary verb. Ordo, vers. quoad tertium, Nau. conf. 19. incip. N. filiosum de tempore ordinat. in noui; Ioan. Franc. Suaz. in suo enciclid. casuum verb. Ordo, vers. ordinari non potest, Antonin. Diana moral. refol. p. 4. tract. 4. refol. 148. Marchini d. tract. part. 5. c. 6. n. 1. 14. & 15. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. cap. 5. n. 44. † Ius enim civile indicat locum originis cum esse, in quo eius pater natus est, ex l. assumptio §. 1. ff. ad municip. & l. si vii propositi C. de incolis lib. 10. Alciar. in l. 147. num. 4. ff. de verb. signific. Petr. Gregor. in tract. de usu lib. 3. cap. 1. num. 15. Campan. d. cap. 8. num. 8. Et oriundus dicitur à natiuitate propria, vel paternae, Isid. in l. huiusmodi §. legatum n. 18. ff. de legatio 1. Mandosad. regul. Cancel. reg. 16. quasi. 40. Ioseph. Gonzal. Flores var. cap. 36. a. num. 3. Ioseph. de Sessa Aragonia decisi. 30. Lexicon Iuris verb. oriundus, Sicut. red. verbo. Garcia Toleran. in Iurura rubricarum trium librorum Codicis super d. rub. de incolis lib. 10. num. 2. Marchini d. c. 6. n. 15. Imò vt quis originarius dicatur, non solum requiritur, vt sit natus in loco; sed quod parentis ibi domicilium contraxerint, Doctores in cap. Redemptus de rescriptis. Rot. Rom. decisi. 327. n. 3. p. 1. d. cons.

Ex quibus infero subreptitias non esse literas Apostolicas dispensationis, vel beneficii, in quibus diceret quis se oriundum ex ciuitate Neapolitana, cum re vera esset oriundus ex ciuitate Vrbis, et tunc, si eius pater in dicta ciuitate Neapol. oritur sit, vt tenet Mari. Ant. vtriusque resolut. lib. 1. refol. ult. causa 33. me citato in illo loco Marchini d. tract. 1. p. 1. c. 6. n. 23. cum segg. quomodo Nicol. Garcia de benef. q. 7. c. 9. n. 25. aliterat particula, oriundus, ex stylo accipit pro-

orto, nam de tali stylo non constas, nec de eo testatur Mandol. *dist. quæst. 4. num. 3.* quem ad hoc refert.

- 9 Hinc etiam sequitur patet subreptitiam non censeri Apostolicam litteram, si aliquis dicat se esse de tali loco, cum illo non fuisse natus, sed tantum eius parens, quia etiam dictio, *de*, naturalitatem, seu originem importet, ut probat text. in l. 1. ff. ad municip. Surd. *decis. 119. num. 15.* sub nomine *origo*, non tantum intelligitur propria, fed etiam paterna, ut dictum est: ita etiam dicerem quando addita fuerit dictio, *et ex*, quæ etiam naturalitatem exigit, nec fit civilis contenta: ut post multos probat Cald. Pereira *de potestate eligendi cap. 15. num. 21.* quia prædictæ dictiones veticiari possunt data in illo loco origine paterna; non tamen ad illarum verificationem sufficere ibi beneficium, seu domicilium habere, & etiam illud habitum sit per decem annos, & vitruilla enim t habitatio solum facit incolam, seu domiciliarium, non tamen ortum seu oriundum, ex l. 1. cum sequentibus, C. de multis. l. 1. C. de incolis lib. 10. tenet Gregor. Lopez l. 1. *verò, maguer, vers. adverte tamen, sit. 14. part. 4.*

- 12 Quomodo ex origine patris filius dicatur oriundus, seu originarius illius loci, in quo pater natus est, ut supra diximus, succedatque iohannibus & muneribus tam personalibus, quam realibus, non modo temporalibus, sed etiam spiritualibus, quem admodum notant Roet. *decis. 11. num. 13. & 15.* & Gaudier. *conf. 7. n. 1.* tamen ex origine sui non dicitur nepos originarius illius loci, in quo avus natus est ad Ordines suscipiendos: ita Cou. *de sponsalibus p. 1. §. 7. n. 1. 2.* quem refert, & sequitur Aloy. Ricc. *d. resol. 457. num. 5.* Marchin. *d. strait. 1. p. 5. cap. 6. num. 2.* Vgolin. *d. cap. 16. §. 1. post n. 4. vers. excipitur*, ubi agens de liberinis, seu liberis, dicit illos posse Ordines suscipere non solum ab Episcopo suæ originis, sed dominorum; nam illorum originem sequuntur, & non patris, ut probat text. in d. l. *assumptio, in fine, iuncta l. seg. ff. ad municip.*

- 14 Cum filius originem patris, & non matris sequatur, ut probat text. l. 3. C. de municip. & originar. lib. 10. cum latè traditis per Pichard. *de nobilitate communicationis, num. 9. cum sequentibus*, non poterit ordinandus apud Episcopum originis suæ matris Ordines accipere, nisi pater non esset legitimus, quia tunc non eius origo, fed matris, quod illegitimum filium inspicitur. l. 1. in fine, ff. ad municip. & l. cum qui, ff. eodem, ubi Noratius inquit. *Sine, qui iustum patrem non habet, prima origo a matre, atque eo dis. quo ex ea editus est, numerari debet*, Thom. Valasc. *d. alleg. 1. n. 12.* Marchin. *d. strait. 1. p. 5. c. 6. n. 3.* Marcel. Vulpe *d. cap. 7. n. 14. in fine.* Alacedo *d. p. 1. cap. 5. num. 45.* Sic etiam dicendum de valgo quæsito, alius enim matrem sequitur, l. cum legimus, ff. de statu hominum. Ita etiam t quando deest patris domicilium, matrem enim est sequendum, iuxta resoluta per Gonzal. *dist. 9. §. 1. num. 24.* & Pualc. *in praxi nova Episcopali d. cap. 1. num. 19. vers. ratione.*

- 17 Expositus tamen, totius parentes ignorantur, non solum iudicabitur municipi, & etiam loci, in quo natus est, sed etiam loci, in quo est expositus, Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 75. num. 12.* Mandol. *de auctoritate municip. cap. 1. n. 21.* Patens in eo remiss. ad Ordina. Reg. Lufit. lib. 1. tit. 55. in princ. m. 1. Alphons. Narbona *d. loco n. 156. cum seqq. pag. 414.*

- 18 Qui verò fortuito natus est aliquo in loco, per quem mater pertransibat, aut illos non animo permanendi iuerit; aut pater ad matrem accessisset absque animo ibi permanendi, & interim filium pe-

perisset, quem postea absque eo quoddam contraheret domicilium, eius parens cum tota familia extraxerat ad locum unde digressus fuerat, talis filius non diceretur civis illius loci, in quo sic per transennam oarus fuit, neque ratione originis sequeretur totum dicti loci, sed patris originem: ita Panorm. in v. *Residualibus n. 9.* vbi Felix. *num. 13. de rescriptis*, Gutier. *d. causil. 7. num. 7.* Cauall. *communium contra commun. 458. n. 17.* non enim inspicitur quod per accidens est, sed quod per se iuxta vulgaria lata, resolut. Vgolin. *d. §. 1. n. 5.* ubi etiam aliter originem habere filium in domicilio patris, t si in mari natus sit; quare non ab illius civitatis Antestite, ubi sic per transennam natus fuit, nec ab alio de ipsius licentia promoueri posse tenent Nauar. *confil. 51. de temporibus ordinis Henrici in sum. lib. 10. cap. 1. §. 1.* Campin. *d. cap. 8. num. 10.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5. num. 19.* Aliis plura ad hanc materiam spectantia videbis apud Malfard. *de probatione. concil. 1141. num. 6. cum sequentibus.* Rebouff. *de privilegio schol. privit. 75. in fine*, Stephan. Gratian. *d. cap. 75. Cauall. quæst. 458. Cild. Pereira in responsis pro Ioanne Tasso n. 13.* D. Barbozin. *hæret. absens §. prout de, in art. de fura ratione originis n. 9. cum sequentibus, ff. de iudic.*

Domicilium originis est immutabile, ex text. in 10 *Assumptio ff. ad municipalem, Nauar. commun. 2. de regularibus num. 34.* Sanch. *de matrim. lib. 3. dist. 23. num. 4.* Marchin. *d. c. 6. num. 9.* nonquam enim coelestiter mutatum, ex Malfard. *de probat. concil. 534. nec illi potest renuntiari*, ut per Bernard. Gizeux, *ad prædict. Camera Imperiali lib. 1. cap. 36. num. 2.* Steph. Gratian. *d. c. 75. num. 10.*

At quid de professis in aliqua Religione à qua electi ob delicta fuerunt Ordine, & habitu exorti Dicendum est ab Episcopis suæ originis esse ordinandos, dummodo habiles sint. Ita tenent Portel, in *debus Regal. verb. Ordina num. 11.* Vgolin. *d. §. 1. num. 6. & cap. 10. num. 9. in fine*, Aloy. Ricc. *d. resolut. 257. num. 4. in fine, & in praxi aures resol. 185.* Nauar. *resol. 34. de Regularibus, in nouis, alias §. de auct. & qual. in antiquis.* Sayr. in *floribus decis. sub tit. de auct. & qual. art. 4. com. 1.* Sanch. in *opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 24. n. 3.* Laurent. de Franchis *de coronat. inter Episc. & Regal pag. 210. in resp. ad 7.* Ego ipse in *ultis. ad cap. ult. num. 11. de Regularibus.* Matza de *iurisd. p. 4. cap. 182. num. 4.* Contra Fr. Emman. Azot. Molin. & Lessium, quos refert, & sequitur Sanch. in *preceptis Decalogi rem. 1. lib. 6. cap. 9. num. 19.* asserentes hos minime teneri Episcopo alicui certo obedire, sed tantum instar aliorum clericorum Episcopo subiaci, in cuius diocesi habitauerint. Sed adverte hodie ex Bulla S. D. N. Urbani VIII. hos electos esse suspensos, ac proinde ordinari non posse; quam Constitutionem habes in fine huius tractatus, & per illum sic docet Laurent. de Franchis *vbi supra*, qui etiam in *resp. ad 1. pag. 219.* monet Regulares per suos Superiores à Religione seruati forma dictæ Bullæ Urbani VIII. electos præstare se debere totam Episcopo loci, & subdere se illius obedientiæ, & ab eo expectare quid agere debeat, & *in resp. ad 3.* subdit pertinere ad Episcopum perquirere ad nunt, vel iniuncte fuerint electi.

Secundo modo efficitur quis subditus & diocesanus Episcopi, ratione scilicet domicilii. Quod quidem contrahitur si quis transferat se ad habitandum in aliquo loco, & declarat expressè se habere animum ibi contrahendi domicilium. Et enim

- 25 enim si habitatio animi destinatione perpetua, in qua quis seculum suum magnam summam constituit. l. 1. vbi Bart. num. 11. *Alumpio* §. *si fructuarius*, ubi idem Bart. num. 1. ff. ad municip. l. *ciues*. C. de incolis lib. 10. cap. *si in melius*, vbi glof. verb. *domicilium de tempor. ordinat.* lib. 6. Rebuff. tom. 3. ad leges Gallic. in tract. de domiciliis lib. 1. §. *Menoch. de arbit. casu* 86. a. num. 6. & lib. 6. de *presumpt.* quib. 42. num. 1. Cuiusdam *contra commun.* quib. 404. a. num. 54. Decian. *retractat.* lib. 4. cap. 16. num. 8. Mascard. de prob. concl. 535. num. 13. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 23. a. princip. Stephan. Gratian. *discept. forens.* cap. 181. num. 10. cum *sequenti* D. Didacus de Brito in *consil.* in *causa maioratus Regie cetera*, quib. 3. a. num. 1. Maria in *veit. nouissim.* desol. 400 §. *Fazio. fragm. crimin.* p. 1. *littera D.* num. 108. Gueter in *tract. de gabellis* q. 114. num. 7. nouissime Torrelli lib. 4. l. 1. n. 10. Rot. in *Granata. Capellanis* 1. Decem. 1606. coram Card. *Marquess.* impediit per Farin. desol. 188. num. 1. & l. 2. p. 1. *reuer.* vbi asserit tantum domicilium probari ex animo habitandi, & permanendi, quando scilicet quis cum tota familia mobilia bona transfertur, & habet domum appetendam in eo transfertur domicilium, & habitatio, quia domicilium est locus originis, vel perpetue habitationis: habitatio vero est commoratio in loco per accidens, & animo aliò se transferendi. Vnde ad habitationem sufficit habitare pro aliquo tempore ex aliqua causa, puta litis, vel studiorum: at ubi quis in aliquo loco domicilium habere dicatur, requiritur animus perpetui permanendi, sine quo non constituitur domicilium. *l. 1. cum de incol.* lib. 10. Menoch. de *pres.* 42. n. 1. & de *arbit.* casu 86. Sanch. d. disp. 23. m. 1. Vbi enim constat de animo & voluntate abique aliquo lapsu temporis, acquiritur domicilium, Bald. *conf.* 313. n. 1. lib. 4. Sim. de *Bretis* *conf.* 119. n. 8. lib. 1. Rota *desol.* 310. n. 7. p. 1. *diuers.* & *desol.* 188. n. 3. p. 1. *reuer.*
- 26 Quando enim quis habet animum recedendi, licet stet per mille annos, non contrahit domicilium, Joseph Lud. *Perusina* desol. 76. num. 1. cum *sequenti*, Menoch. de *arbit.* casu 86. n. 7. Marchio, de *sacram. Ordinis* *tract.* l. 2. p. 5. n. 11.
- 27 Ex quibus quoque nostrum propositum sequitur illum, qui non longo tempore degit in aliquo loco, domum tamen habuerit animum perpetui in eo permanendi, quemuis illum statim mutet dum aliu non inueniet habitationem, posse ab illius Antistite, ut eia accedente consensu ab alio ordinari. Ita Nauar. *conf.* 10. in *ans.* & *conf.* 12. in *nom.* de *temporibus ordinat.* Aloyf. Ricc. in *praxi fori Ecclesiastici* resol. 163. Bonacina d. *puncto* 4. n. 4. cum *sequenti*, Vgolin. *cap.* 16 §. 2. Campan. d. *cap.* 8. num. 18. Henric. in *sum. lib.* 30. cap. 17. §. 1. Maior de *irregular.* lib. 4. cap. 1. Jacob. de *Griff.* in *auris* desol. p. 1. lib. 3. cap. 2. num. 4. *vers. festinus*, Cened. *causa* quib. lib. 1. quib. 38. num. 38. Alphonsi. *Narbona* lib. 10. glof. 2. num. 6. cum *seq.* *Ant.* lib. 4. *num.* *Recep.* pag. 388. & *seq.* Marchin. de *sacram. Ordinis* *tract.* l. 1. p. 5. cap. 7. Nald. verb. *Ordo* num. 20. Homobon. de *Bonis de exanne Ecclesiastici* *tract.* 3. cap. 1. quib. 3. num. 1. Molfes. in *sum. Theologia moralis* lib. 1. cap. 2. n. 6. optimè Fagundez in *quinque Ecclesiastica* *præcepta* lib. 1. cap. 8. num. 12. vbi totus est in ostendendo domicilium huiusmodi animo, & facto semel acquisitum, non posse deseri solo animo,

ibi perpetuò manendi, suamque voluntatem verbo, vel facto declarare debet, ex Bald. *conf.* 393. incip. *Pancius talis* n. 1. lib. 1. atque idem si vitra verba emit illic domum, aut aliam possessionem, vel eam conduxerit, ut per Rotam Roman. desol. 150. incip. *Domini dixerunt*, num. 8. p. 1. *diuers.* Propos. de Augustino in *addit.* ad Stephan. *Quarant.* in *summa Bulgar. verb.* *Ordo*, *vers. circa tertium*, Vgolin. d. §. 2. n. 2. Campan. d. num. 18. Marchio. d. *tract.* l. 1. p. 5. cap. 7. n. 6. & hoc intelligitur cum quis in locum aliquem maiorem partem bonorum transferat, & ibi contrahit, dies festos celebrat; aliter enim sola emptio domus, vel alicuius partis bonorum domicilium non facit, cap. *dist.* *illud*, de *rescript.* cap. *si Episcopus de parochis*, dist. cap. cum *multa* iura *Pisalec* d. cap. 1. num. 9. *vers. vel ful.* Aloyf. Ricc. d. *resol.* 163. n. 2. Præcipua enim coniectura, & presumpcio propensio animi ad acquiritum domicilium ea est, quia non solum habitationem transferat, sed & simul secum familiam, & omnia bona sua, vel eorum maiorem partem transferat; nam ex illa totum suorum translatione coniecturatur, & presumitur animus alicubi permanendi, & ibidem domicilium, & viciniam acquirendi, d. l. *ciues* C. de incolis lib. 10. l. 1. C. *ubi finat*, vel *clariss.* Vgolin. de *officio Episcopi* part. 2. cap. 16. §. 2. num. 2. D. Barbof. in *l. heres absens* §. *fin.* num. 80. ff. de *iudic.* *Narbona* *verb.* *pro* num. 64. Marchin. d. *tract.* l. 1. §. 5. cap. 7. num. 7. *vers. secundo*.

Quod si dubietur de animo, quem nuscquam verbis vel facto insinuat, ad coniecturas recurrentium est, & in primis si assiduus probeat habitatio in aliquo loco non minori tempore decen oij, ut tenent Doctores per text. ibi in *d. l. 1. C. de incol.* lib. 10. resoluimus Mascard. de *prob. concl.* 534. num. 7. *Pisalec.* *ubi proxime*, Suid. *vers.* 346. num. 4. Rot. d. *desol.* 188. n. 3. p. 1. *reuer.* Vgolin. d. §. 2. n. 2. *Narbona* *locus* n. 68. Marchin. d. §. 7. n. 3. Rot. in *Armenia*, *gabell.* 19. April. 1627. coram Card. Viri. Aloyf. Ricc. d. *locus* *Bonacina* d. *puncto* 4. n. 18. Campan. d. n. 18. *vers. quod* §. 1. Menoch. de *arbit.* casu 86. num. 11. vbi obliuatur quod quando sumus in dubio ex cursu decem annorum, dammodò sint conuini, presumitur quod ille noluerit recedere, nisi adit aliquod indicium illam non habere animum permanendi ibidem.

Quod accidit o scholaribus, & Castellanis, qui semper cogitant de redeundo ad patriam; ut per Steph. Gratian. *discept. forens.* cap. 181. num. 4. & §. 5. *Farinac. fragm. crimin.* p. 1. *littera D.* num. 115. & 122. *Pisalec.* in *praxi* *mona.* *Episcop.* *ubi proxime*, Alphonsi. *Narbona* *ubi supra* n. 23. *vers. sic & scholaris*, Ignar. de *Villar.* in *stylus* *responsorum* lib. 1. *resp.* 7. part. 5. n. 11. vbi n. 24. idem dicit de famulo, qui ad tempus domino seruit; quemuis credit scholarum decennio, aut longiori tempore ciuitatem habitantem studij causa inibi acquisiuisse domicilium propter hoc temporis spatium, Ioan. And. in *cap. quod clericus poss.* n. 4. vbi Aretin. n. 7. de *seru. comp.* Bart. in *Lex Cornelia* §. *si tamen* n. 1. ff. de *inuir.* Menoch. de *casu* 86. lib. 6. n. 22. Quos quidem Doctores intelligerem quando huiusmodi scholaris studio finito, decennio tempore, & maiori commoratus sit, ex quo deduci possit magis habere animum domicilium contrahendi, quam studendi, ut ex Stephano Gratian. d. cap. 181. num. 6. & 7. resoluimus Alphonsi. *Narbona* *locus proxime citatus*, §. 10. Animum autem recedendi ad ciuitatem non habet ille, qui in ea relinquit filios, ex Titac. in *l. si inquam*, in *princip.* C. de *reuer.* *denat.* vbi etiam resoluimus, quod si ex statu absentes non potantur priuilegiis ciuitatis, satis est partem esse lo ciuitate, ut filius absens priuilegiis potatur.

32 Baro an possit assumi ad Ordines ab eo Præfule in eius diocesi habet feudum? Et posse resoluit Campanil. d. c. 8. num. 10. ubi ampliat etiam in feudo non habet Baro, alibi que retineat domicilium, me citato in hoc loco Marchin. d. trall. 1. part. 5. cap. 7. num. 15.

33 Sic etiam filij horum Baronum adipiscuntur domicilium in eodem loco, in quo genitor propter dictum feudum contraxit, arguendo text. in d. l. assumptio §. filius, & in Libertus §. patri domicilium ff. ad municip. nam vt originarius quis dicatur, non solum requiritur, vt si natum loco, sed quod parentes etiam domicilium ibi contraxerint, Rota Rom. d. ners. d. c. 5. 1. 7. num. 3. p. 1. Mari. Antonin. varior. resol. lib. 1. resol. final. casu 33. in fine, quibus fundamentis hanc partem sequitur Campan. d. c. 8. num. 11. quamvis ipse in investiganda huius questionis veritate ius moratum esse asserat, me citato in hoc loco Marcel. Vulpe d. c. 7. n. 16.

34 Senator etiam, aut alius quilibet officialis perpetuus alicuius Principis, quamvis eius loci, in quo Senatorius exercet dignitatem, minimè sit ciuis, ex text. in l. ciues C. de incolis lib. 10. domicilium tamen illic acquirere tenet Anna filius, rescribens votum ternum in observat. 7. incip. Placuit, per text. in l. Senator, eodem tit. de incol. & per consequens ordinari possit ab Episcopo loci in quo huiusmodi domicilium contraxit, resoluit Campan. d. c. 8. n. 11. & n. 13. aduertens ad illorum filios hoc extendi, licet in terminis Thom. Valsal. alleg. 5. n. 3. cum seqq. & Marchin. d. c. 7. n. 16.

35 Relegatus retinet domicilium in eo loco, ubi habitat relegationis causa, ex text. quem ad hoc clarum suspicor, in l. filij liborum §. relegatus ff. ad municip. eius verba sunt, *Relegatus in eo loco, in quem relegatus est, interim necessarium domicilium habet*; ad quod dicendum impellor d. l. illa, interim, verboque illo, *necessarium*; nam quamvis post questionem domicilium marci possit, attamen dum quiritur & retineatur, abesse debet animus ab eo discedendi, & ideo destinatus animus, illique permanendi adesse dicitur, pro ut requiritur ad querendum domicilium, vt supra dicitur. Non tamen obliuiscor Vlpiani auctoritatem in l. ciui qui maritus ff. §. final. ff. ad municip. qua probatur relegatum domicilium eo loci vnde arceatur, habere vbi gloss. vltim. exponendo illa verba, *vnde arceatur*, dicit, id est, in quo; sed huiusmodi Vlpiani responsio nullam affert contrarietatem cum Paulo Iurisconsulto in d. l. §. relegatus; reiecta enim glossa distinctione dicentis in perpetuo relegato planam esse, quod in d. l. §. relegatum, asserit Paulus Iurisconsultus, alias non ita, quasi insinuet tunc procedere Vlpiani dictum; tenendum igitur est relegatum domicilium habere & oloci vnde arceatur, scilicet ab eo vnde trahit originem, & in eo loco in quem relegatus est; exclusâ denique intelligentia de exulato in perpetuum, propter dictionem, *interim*, de qua in d. §. relegatus; de quo tamen vide Petr. Gregori in trall. de beneficijs cap. 3. §. 6. num. 10. Campan. d. c. 8. num. 17. licet superfluum hanc questionem putem, eum relegatum ordinari non posse certum sit, tanquam subiectam perne, quoad filios tamen non dubitatur, nisi aliud Canonicum obstat impedimentum.

36 Libertus insuper si promoueri petat, in illis casibus, quibus potest, ab illo Præfule erit assumendus ad Ordines, qui est superior eius loci, vnde trahit originem patronus; quia eius loci est ipse libertus municipis, non vbi patronus habet domicilium; ita

37 Campan. d. c. 8. num. 14. ubi etiam asserit ↑ expoli-

tos ab eo posse ordinari Antistite, qui eius, est loci Ordinarius in quo expoliti sunt, cum patentes ignorentur, quia illius line dubietate effecti sunt ciues, ex Bartol. l. 1. num. 11. ff. ad municip. Hippol. in l. vltim. num. 10. ff. ad legem Cornel. de fidei. Mandos. in trall. de reuocata cap. 1. num. 34. Stephan. Gratian. d. c. 75. num. 12.

Duos in locis domicilium habitationis habere quis potest, & æque in duobus locis habitare, l. habeo, l. assumptio, l. ciui §. Celsus ff. ad municip. cap. 1. de sepulch. lib. 6. gloss. verb. domicilium, in cap. pen. de temp. ordin. eod. lib. Socin. in cap. fin. num. 25. de foro compet. Alphons. Nazbona vbi sup. num. 58. Marchin. d. trall. 1. p. 5. cap. 7. n. 10. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 24. num. 1. Vgolin. d. c. 16. §. 1. 2. 3. Lotter. de re beneficij lib. 1. q. 10. à n. 48. Rot. d. c. 5. 1. 88. cap. 4. p. 2. recent. & ita apud Episcopum vniuersi ex locis poterit ordinandus Ordines suscipere, vt videtur insinuare Vgolin. d. c. 16. §. 2. num. 3. Torreblanca d. l. 2. c. 13. n. 11. Quando verò ↑ huiusmodi domicilia non sunt æque principaliter contracta, & illis scilicet circumstantiis, quæ requiruntur ad illud verè contrahendum, principaliter semper inspicendum est, Menoch. consil. 398. num. 13. Ioseph. Ludouic. Persijn d. c. 5. num. 5. nec illo prius iura iusta ex causa ad alias migrasset ciuitates, & provincias; propositum tamen habuerit redeundi, vt tenent Roman. consil. 164. num. 3. Campan. d. c. 8. num. 18. vbi cum inique ↑ proposita verò alio migrandi, & non redeundi, præsumitur ex eo quod quis recedit ab aliquo loco cum suppellectilibus, ex Mascard. concl. 99. num. 6. vel familia sua, Farinac. fragment. crimin. p. 1. lit. D. num. 14. Hinc si quis duo domicilia sub diuersis Episcopis haberet, in quibus si non æquis Mathematicis temporibus, saltem prope æqualitatem habitaret, posset indifferenter à quocunque ex his duobus Episcopis ad Ordines promoueri, quia ratione vtriusque domicilij sit singulari subditus, Moslein in sum. trall. 1. cap. 1. n. 6. Marchin. d. trall. 1. p. 5. c. 7. n. 13.

Quæro iam domicilium ex supradictis causis, potest Episcopo domiciliario prædictis Ordines conferre, Vgolin. d. l. cap. 16. §. 1. per in. Plafec. d. l. c. 1. num. 5. vbi vel fin. Alphons. Nazbona vbi supra num. 131.

Nullus tamen ratione domicilij ordinari potest, 41 nisi prius consulto priore Episcopo, cum locum suum primò in illo inconsulto deseter non possit, Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 16. Zerola in praxi Episcop. p. 1. verb. diuina forma §. 1. Alphons. Nazbona d. loco num. 131. Plafec. d. c. 1. num. 10. vbi amplius. Sed in hoc omnino falluntur, nec prædictum Trident. decretum, quod referunt, suam probant intentionem; verius enim est non requiri Episcopi licentiam in domicilio mutando, vt habetur in cap. fin. vbi notat Abb. num. 1. de paroch. & obsecrant Vgolin. d. c. 16. §. 1. num. 1. Campan. d. c. 8. num. 15. teneat tamen potestate veritatis testimonium circa mores, sufficientiam, ac natalia, nisi teneatis annis domicilium fuerit translatum, & illic habitatio continuata, vique ad tempus promotionis, in quo potest tunc ferri quod disponit Conc. Trid. sess. 23. de reformat. §. circa diligencias ordinandum præmittendas.

Illud tamen consideratione dignum existimauimus in hac materia, quod scilicet Episcopus ratione domicilij tantummodo potest aliquem prima Tonsura, vel minoribus Ordinibus initiare, non verò alia ordinibus, vbi Episcopus originis eundem ordinasset ad ritulum beneficij requireris residentiam, vel ad ritulum patrimonij pro utilitate & necessitate

ceditque suæ Ecclesiæ, tunc enim et si dictus clericus domicilium ad alium Episcopatum transferret, non posset ab eo Episcopo ratione domicilij contracti promoueri ad Diaconatum, vel Presbyteratum, quia tunc remitteri debet ad priorem Episcopum, vt inferius Ecclesiæ, cui prius fuit adscriptus. Ita tenent Quasius in *sum. Bullarj*, verb. *Orde*, verb. *circ. tertium*, Pialec. d. p. c. 1. n. 9. *vers. amplius secundum*, Julius Cesar. *Medius de sacri Ordinis* c. 8. num. 11. *vers. quod de clerico, quos seferet*, & sequitur Marchin. d. *trall. 1. p. 5. cap. 7. num. 14.*

- 42 Tercio modo, habito respectu ad Ordines suscipiendos, quis subiectus est Episcopo Diocesis, in qua beneficium ipse habet, & potest ab illo ordinari, sen ab alio de eius licentia, quomodo aliis ei alio modo subditis non sit, probat text. in *cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6.* tenent Borg. de Paz l. 3. *Tauri num. 398. cum pluribus seqq.* Alphons. Narbona d. loco num. 104. *cum seqq. pag. 410. & seq.* Pialec. in *praxi auren. refol. p. 1. cap. 1. num. 10. vers. rationem beneficij*, Marti. Antonin. var. lib. 1. *refolut. fin. casu 28.* Campanil. in *diuersis. loris Caven. rub. 9. cap. 8. num. 12.* Attendat. in *addit. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. in decelar. num. 61.* Aloyf. Ricc. in *praxi fori Eccles. refol. 258. in 2. edit. & in praxi auren. refol. 49.* Vgolin. *de potestate Episcopi cap. 16. §. 3.* Nicol. Garcia de *benefic. pars. 2. cap. 4. a. num. 1.* Bonacina de *Sacramen. diffinit. 8. quest. vnde puncta 4. num. 14.* Homobon. de Bonis de *examine Ecclesiæ*, *trall. 2. cap. 1. §. 5. num. 3.* Mohel. in *sum. Theologia moralis trall. 2. cap. 2. num. 7.* Squillante de *privileg. cleric. cap. 4. num. 237. cum seqq.* Scip. de Rubels in *sum. aphorism. Episcopalis. verb. Orde, sub num. 18.* Thom. Valasc. *alleg. 5. a. num. 26.* Sanchez *diñ. lib. 7. cap. 1. dub. 1. vbi num. 15.* subdit domicilium computatum ex beneficio finiri beneficio dimisso, iuste Marchin. d. *trall. 1. pars. 5. cap. 8. per totum, nouissime Martel. Vulp. d. cap. 7. n. 27.* Torrelabanca d. lib. 2. cap. 15. num. 12. † Clericus enim habet domicilium, & est eius illius Diocesis, in qua situm est eius beneficium, dum illud possidet, Bart. in *l. heret. abfens §. proinde num. 5. ff. de iudic. & in l. 1. num. 3. ff. ad municip. Palat. in *repet. rub. §. 39. num. 1.* Boet. *decis. 160. incip. Prescriptio* num. 20. Cardos. in *praxi iudicum & aduoc. verb. domicilium n. 6.* Thom. Valasc. d. *alleg. 5. num. 29.**

- 44 Amplia primo procedere in beneficio tenui, ratione cuius sit beneficium subditus illius Episcopi, in cuius Episcopatu extat, quia d. c. cum nullus, & alia huiusmodi, non explicant valorem & qualitatem beneficij, sed simpliciter, ac generaliter loquuntur, tum quia multi Canones de beneficio verba facientes, lo. um habent in beneficio etiam tenui, puta rex. Concil. Trid. in *cap. 6. sess. 23. de reformat. concedens consuetudinem*, † vel possident beneficium gaudere privilegio clericali nedum in ciuili, sed in capitali etiam causis, qui intelligitur, si quodcumque quauis exiguum possidet beneficium, vt per Nauar. in *trall. de iuris. canon. cap. 21. num. 11.* Azor. *institue. moral. pars. 1. lib. 10. cap. 3. vers. secunda opinio*, Nicol. Garcia de *benefic. pars. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 1. num. 5.* Quibus fundamentis hanc ampliationem tenent idem Garcia d. *pars. 2. cap. 4. num. 8.* Henriq. in *sum. lib. 10. cap. 22. §. 1. in fine*, & cap. 17. in *commentis* l. 2. Campanil. *diñ. cap. 8. num. 12. & rub. 8. cap. 5. num. 19.* Aloyf. Ricc. in *praxi auren. refol. 49. num. 1.* Diana *moral. refol. p. 4. trall. 4. refol. 51.* Martelin. d. p. 5. cap. 8. num. 14. vbi locus dicit si beneficium sit tenuissimum, Vulp. d. cap. 7. num. 27. Quamuis

- 45 coarctat. item, imò præsumit Episcopum ratione beneficij tenuis sacros Ordines conferre non posse te-

neant Pialec. *diñ. cap. 1. num. 10. vers. rationem beneficij*, Prosper de August. *addit. ad Quarantam in summa Bullarj*, verb. *Orde*, Vgolin. d. cap. 16. §. 3. in fine. Aloyf. Ricc. in *praxi fori Eccles. refol. 260. & parti. 5. decis. 77.* Squillante de *privileg. cleric. cap. 4. dub. 18. num. 238.* quorum opinionem illo tantum casu recipiunt, quando scilicet beneficium esset tenuissimum, ratio- nem præsumptæ fraudis, veluti in reddente quatuor ducta in anno, vt exemplificat Zetola in *praxi Episcop. parti. 1. verb. beneficia. §. 3.* vel ad summum in reddente septem ducta, ex Soto de *Iustitia lib. 11. quest. 5.*

Secundo amplia etiam si beneficium residuum non requirit, nec in illo, aut Diocesi residet, ex generalitate d. cap. cum nullus, quauis enim ob beneficium requirit residuum requirit beneficium domicilium in loco, vbi illud possidet, prout resoluunt Innoc. in *cap. ex ore, post num. 2. vers. item in casibus de privileg. vbi Buter. num. 10.* Rebuff. in *praxi benefic. tit. de dispensat. de non resid. num. 74. vers. ad hoc clericus*, Vgolin. d. cap. 16. §. 3. Marti. Antonin. var. *refol. lib. 1. refol. 216. casu 28. vers. secundo, rationem beneficij*, D. Acuña ad *princeps. disp. 71. num. 8.* Malcard. *concl. 534. num. 5.* Cardin. Tule. *verb. domicilium concil. 556. a. n. 1.* Fatim. *fragmenta. titim. parti. 1. lib. D. num. 116. † Quo-* 47 ad capiendos tamen Ordines etiam domicilium contrahitur in loco beneficij simplicis, & residuum non requiritur, Henriq. in *sum. lib. 10. de sacra. Ordinis cap. 12. §. 1.* Pialec. d. cap. 1. num. 10. *vers. secundo.* Campanil. d. cap. 8. num. 12. Aloyf. Ricc. in *praxi auren. refol. 49. num. 1.* Thom. Valasc. *num. 1. allegat. 5. num. 30. cum seqq.* Vgolin. d. cap. 16. §. 3. *vers. secundo locum habet*, Alphons. Narbona d. loco num. 214. *pag. 421. Sanch. d. lib. 7. cap. 2. dub. 23. num. 7.* Marchin. d. *trall. 1. parti. 5. cap. 8. num. 3. & 4.* Quamuis Mart. Anton. Gouenot in *sum. praxi cap. 48. num. 3.* assertat feruari in Curia Neapolit. vt aliquis non ordinetur absque dimissoria, ratione beneficij simplicis. nam huiusmodi praxis non est iuri consona, si enim text. in d. *capitulum nullus*, cuiusque conditor comprehendere tantum voluisset obtinere beneficia cum residencia, non vtrique adiunxisset verba illa, *de beneficio Ecclesiæ*, sed domicilij duxerant, & originis meminisset, quia sub domicilio comprehendet obtinentem beneficium cum residencia, vt sapè probauimus.

Tercio amplia in possidente præstimonium, quia ibi domicilium habere dicunt, ac proinde ab Episcopo loci, vbi est situm præstimonium, vel Ordines, vel dimissoria obtinere potest, vt resoluunt Henriq. in *sum. lib. 10. cap. 22. §. in commentis* l. 2. Campanil. d. cap. 8. num. 19. *vers. & qui*, Marchin. *diñ. cap. 8. n. 5.* Aloyf. Ricc. in *praxi fori Eccles. refol. 258. in fine*, † Præstimonium enim inter Ecclesiasticis beneficiis commemoratur, *cap. fin. de concess. prebende in 6.* cum citatis à Nicol. Garcia, qui plures Doctores refert, de *benefic. p. 1. cap. 2. n. 117.* Idem dicendum in Capellanis, quæ est perpetua, & in titulum collata, Aloyf. Ricc. p. 2. *decis. 190.* Alphons. Narbona d. loco n. 215. *pag. 421.*

Quarto amplia, vt procedat etiam si non habet beneficium in titulum, sed in contumodum, si est ad utilitatem commodatarij, maxime perpetuam, quia ista reputatur titulus canonicus, seu habet vim tituli, vt resoluunt Nicol. Garcia *parti. 4. de benefic. c. 4.* & in nostris terminis hoc fundamentum ius tenet p. 2. cap. 4. num. 10. vbi num. 12. amplius principalem resolutionem procedere, siue illud sit beneficium proprium quod Ordinem recipit, siue non, Aloyf. Ricc. in *praxi auren. refolut. 49. num. 2.* Sanch. *diñ. lib.*

lib. 7. cap. 1. dub. 1. §. num. 8. Marchin. *dist. part. 5. cap. 8. num. 16.*

- 51 *Quia* amplius, ubi plura beneficia habet in diocesis Diocesis, quia ab unoquoque illarum Auctoritate promoueri sine dubio potest; ita Anch. *d. c. cum nullus num. c. vers. circa secundum*, Campanil. *d. c. 8. num. 1. 4. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 1. §. num. 17. Marchin. d. p. 5. c. 8. 8. Nic. Garc. d. benef. p. 2. c. 4. m. 1. D. Acuña in comment. ad princip. dist. 71. num. 7. in initio; explosa distinctione Felin. in cap. dilectus l. 2. num. 3. de rescriptis, commendata à Bernad. in pract. cap. 10. sub n. 1. de Vgolin. d. c. 16. §. 3. vers. quare loco habet.*

- 52 *Ad*uertendum tamen est, quod Episcopus, in cuius Diocesi est beneficium, poterit ordinare beneficium, etiam si beneficium esset subiectum alteri Episcopo quoad provisionem, id est, etiam si spectaret ad provisionem alterius Episcopi, scilicet si etiam quoad iura Episcopalia, ut per Prosper. de Augustino in addit. ad Quoniam verò. *Orde. vers. circa secundum*, Campanil. *d. cap. 8. n. 15. Nicol. Garcia d. part. 2. cap. 4. num. 15. Sanch. d. lib. 7. c. 1. num. 12. Quomodo* 53 *¶* si beneficium cuius Diocesis vinitum fuerit alteri, vel praebeandae distinctione Diocesis, non nisi Episcopo subesset, in cuius Diocesi careret beneficium, vel praebeandae, cui annexitur. Ita Campanil. *d. num. 15.*

- 54 *Secundo* amplia, ut non solum possit eam ordinare Episcopus beneficij, sed etiam cum eo dispendere in interdictis, & etiam in illegitimitate ad minores Ordines; nam cum ratione beneficij sit subditus illius quoad Ordines, est etiam subditus quoad omnia concernentia Ordines, & illis annexa, per l. 1. ff. de iurisd. *over. ind.* Ita Nicol. Garcia *d. p. 2. cap. 4. num. 14. Aloyf. Ricc. in praxi aures. resol. 49. num. 3. D. Acuña in princ. dist. 71. n. 7. vers. 3.*

- 55 *Septimo* amplia supradicta procedere habita beneficij possessione, ita ut non sufficiat sola collatio, seu titulus, ad hoc ut efficiatur de eius foro. Ita D. Acuña *ubi sup. num. 7. vers. 4. Nic. Garc. d. part. 2. cap. 4. n. 16. ubi n. 17. resolutum* beneficium possessione sine iuramento sufficere. Quicquid teneat Aloyf. Ricc. *part. 2. decis. 189.*

- 56 *Octavo* amplia etiam si beneficium habeat certam Ordinem annexum, puta Subdiaconatum, vel Diaconatum: tunc enim poterit ratione talis beneficij ordinari ab illo Episcopo, etiam ad alios Ordines, ut per Domin. *num. 9. & Franch. num. 3. in dist. cap. cum nullus. Aloyf. Ricc. in dist. praxi aures. resol. 49. num. 3. Marchin. dist. tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 6. D. Acuña in comment. ad princ. dist. 71. num. 7. ubi tenet quod licet beneficium non requirit nisi primam tonsuram, adhuc Episcopus beneficij poterit omnes Ordines tam minores, quam maiores conferre beneficiario.*

- 57 *Limitatur* tamen prima ex causa penfiois, quis illius ratione non subicitur Praefati, & promoueri ab eo non vique potest. Ita Aloyf. Ricc. *in praxi fore Eccles. decis. 101. in 1. impress. & resolut. 161. in 2. impress. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 16. §. 3. vers. accipitur tunc primo*, Campanil. *in diuif. iuris Canon. lib. 9. cap. 8. num. 17. vers. ex causa*, Marchin. *d. tract. 1. part. 5. cap. 8. num. 10. D. Acuña in princ. dist. 71. n. 9.*
- 58 *Secundo* limita, si beneficium obtentum fuerit in fraudem, quia tunc non iuuat, quoad successionem Ordinum, ex glossa in cap. cor qui. *vers. figmento in fine, de tempor. ord. Franch. in dist. cap. cum nullus, prope n. 4. Piafice in praxi noua Episc. part. 1. cap. 1. Aloyf. Ricc. resolut. 162. quomodo dubitet Campanil. ubi supra num. 17.*

Tertio limita ratione patrimonij, non enim potest

quis ordinari ab Episcopo, in cuius diocesi patrimonium habet, si ratione originis, aut alia de causa subditus non sit, Hieron. Venero de exam. Episcop. lib. 1. c. 12. n. 44. Campan. *d. rub. 9. c. 8. n. 17. Alzedo d. p. 1. c. 5. n. 61.*

Quarto limita in habente praebeandam temporalem, ratione cuius non potest quis ordinari ab Episcopo Diocesis, in qua eam habet, ut in terminis resoluti Aloyf. Ricc. *in praxi aures. resol. 49. num. 3. eo quod nihil spiritualitatis habet, cum acquiescat praebeandae, & commendat temporali pro solendis salariis Aduocatus, Procuratoris, musicorum, & similibus, ut obferuat Gonzal. ad regul. 7. Cancell. gloss. 5. §. 1. num. 9.*

Sicut potest quis ordinari ab Episcopo originis, vel domicilij, seu beneficij, ita etiam à quolibet eorum literas dimissorias accipere poterit, ut ab alio valeat ordinari, ut notat Mossef. *in sum. Theologia moralis tract. 1. c. 1. num. 11. obferuat sacrum Congreg. fuisse, ut semper in hoc praefarent Episcopus loci, in quo quis habet beneficium.*

Non modò secularis clerici, sed Religiosi praeterea veniant Ordines suscipere ab alio Anstite, quam ab Episcopo illius loci, cui à Superiore Regulari deputati fuerunt, Anch. *in cap. cum nullus, num. 5. vers. quare de tempor. ord. in 6. ubi Frauch. post n. 5. Syluest. verb. Ordo 3. num. 3. Miranda in man. Pral. §. 18. art. 1. tom. 1. Sanch. in opuscul. nov. dist. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 44. & 45. & quomodo text. in dist. cap. cum nullus, §. religiosi, videtur per argumentum à contratio sensu probare, ut hoc procedat in Religiosis non caemptis, secus verò in exemptis, nihilominus in exemptis hoc verum esse dicit ibi gloss. & Anch. Franch. & Gemin. Ipsi tamen licet dimissorias à propriis Regularibus Superioribus obtineant, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium, licet in eis non requirantur alij modi quæstus Diocesis, ut ea decreta Sacra Congreg. constat, & ordinatum fuit à Leone X. in Concilio Lateranensi in Bulla modificationis privilegiorum Religiosorum, refert Piafice. *in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 10. vers. quare extendi*, ubi etiam dicit ab hac obligatione exemptos esse Pares Sencitatis & 5 v. quibus Gregor. X. II. indidit, ut à quocunque Anstite Catholico ordinari possint, refert Fr. Eman. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 18. art. 6. & ita alij ¶* Regulares, ad quos prædicta exemplo non extenditur, promoueri debent ab Episcopo loci, ubi degunt, vel ab alio eius accedente consensu, Henric. lib. 10. cap. 13. §. 1. Thom. Valasc. *d. alleg. 3. num. 24. cum seqq. accedentibus* tamen litteris dimissorias suorum Regularium Superiorum, Maior. *de irregul. lib. 4. c. 50. num. 1. Nauas conf. 12. in auis. alias 36. in nouis de tempor. ord. Saye in floribus dist. sub illo tit. dist. 14. Campan. rub. 12. cap. 15. §. 1. num. 33. Fr. Lendou. Miranda in man. Pral. tom. 1. quæst. 39. art. 2. Campan. rub. 9. cap. 3. & rub. 12. cap. 15. §. 1. num. 33. Franc. Leo in thesauro fore Eccles. dist. part. 1. cap. 4. num. 16. Homobon. d. tract. 1. c. 1. §. 2. in fine, Aloyf. Ricc. *cap. decis. 118. n. 3. part. 4. Lezana in form. quæst. Regul. cap. 14. n. 12. per res. in cap. nullus 18. dist. iuxta modum & formam traditam à Clem. Papa VIII. in sua ordinatione, quam tefero alleg. 7. n. 8.***

Si autem Regulares degant in monasterijs suis in locis nullius diocesis, debent ordinari ab Episcopo vicinioris, ut supra Nald. *in sum. verb. Ordo n. 16. Lezana d. c. 14. n. 12. in fine.*

Quomodo Pius V. *Constitutione sua 37. Incip. Etsi Mendicantium Ordo*, decreuisset Fratres huiusmodi etiam sacros Ordines à quolibet Anstite, gratiam &

Et communionem Apostol. Sedis habente, Ordinarius loci minime requiritur licentia, in locis, siue domibus Fratrum huiusmodi, siue alibi, recipere possit: hanc tamen Constitutio revocata fuit per Greg. XIII. felicis mem. in sua Constit. 15. incip. *In tanta verum*, ubi dispositionem prefatæ Bullæ Pij V. reducit ad terminos iuris communis, ac Concil. Trid. quo artento hodie Regulares non possunt ab Episcopis ordinari etiam in sola domibus sine licentia Diocesano; in quorum districtu eorum monasteria sita sunt, testet Mitanda in *manuale Prælat. tom. 1. q. 18. art. 3. Lezana d. c. 14. n. 11.*

63. An Episcopus valeat infra annum probationis ordinare novitum alibi natum, si tamen in eius Diocesi moretor, & probationem faciat? Et licet videatur dicendum non posse, cum non sit Religiosus, indeque exire valeat, ita quod lata loquencia de ingreditibus monasteria intelligantur cum effectu sequara scilicet possessione, ut per textum in *amb. ingressi, C. de sacros. Eccles. resoluunt Gurtier. Canon. lib. 1. cap. 1. d. num. 20. Peregr. var. lib. 6. num. 69. Petr. Cened. præf. & Canon. q. lib. 1. q. 6. num. 17. Attamen Anchaz in cap. cum nullus num. 4. de tempor. ordin. lib. 6. ibique Fran. h. in finalibus verbis, affirmativam tenent partem in hoc specifice casu, cum satis sit posse ibi perpetuo moram trahere, atque ideo de ipso tanquam de perpetuo iudicari debeat, sequitur Campan. d. præf. rub. 3. cap. 1. num. 3. & novissime Aloyf. Ricc. in decis. circa Archiep. Neapol. decis. 118. n. 6. p. 4. Lezana in sum. quæst. Regal. cap. 14. num. 6. vide alleg. 7. n. 33. non posse tamen huiusmodi novitios minoribus insigniri Ordinibus ab Abbatibus suis dixi alleg. 3. num. 8.*

64. Difficultas insurgit, an Episcopus faciens Ordines in aliqua Diocesi de licentia Diocesani, ordinare possit non solum personas eidem Ordinario subiectas, verum etiam clericos, & Fratres aliarum Diocesium legitimas licentias, atque dimissorias portantes? Affirmativam partem tenent Fr. Emman. in sum. p. 2. cap. 1. 4. n. 7. Mitanda in man. prælat. tom. 1. q. 38. art. 1. concl. un. in fine, asserentes Concilij verba sess. 6. de reformat. cap. 5. ibi, in personas eidem Ordinario subiectas tantum, ad hunc sensum esse intelligenda, quod prædicti Episcopi ordinare non possunt eos, qui Episcopo Diocesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis propriis Ordinariis litteras dimissorias habeant legitimas ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium, testet Alaed. dist. part. 2. cap. 3. num. 31. ubi declarat Vide Diana part. 4. tractat. 4. res. sol. 144.

65. Circa Ordinum susceptionem magna sunt à Summis Pontificibus privilegia concessa sacre Religionis Sancti Ioannis Hierosolymitani, quæ omnia cum statutis prædictæ Religionis accepti in hac Romana Curia à perillustri, & Nobili D. meo Emmanuele Barboia, consanguineo meo, eiusdem sacre religionis Equite dignissimo, ac Sancti Iacobi de Fontes Commendatarii meritisimo, & inter alia inveni Pij VII. Bullam incip. *Circumspecta*, sub Dat. Romæ 24. Martij anni 1761. ubi quod hoc propositum sic habetur. *Necnon exemptionem, & liberationem prædictas, ita quod Magistri Basilienum, Priorem, Præceptorum, & dictis Hospitibus Fratres Capellani, à quocunque Cathedrali Archiepiscopo sub Romana Sedis obedientia constitutus sacros Ordines etiam extra tempora à iure statuta tribus diebus festis suscipere, & in quibusvis tam secularium, quam Regularium Ecclesiis, absque aliquo licentia, etiam Aliarum portantes celebrare possint, quæ quidem Pij IV. Bulla, ac aliorum prædecessorum Constitutio-*

nes, & privilegia illis concessa, confirmata fuerunt per Pium V. in sua Constit. incip. *Et si cunctis*, sub Dat. Romæ 29. Novembris anni 1568. & per Greg. XIII. in sua Constit. incip. *Quæ magis*, sub Dat. Romæ 23. Martij 1580. ac per Sixtum V. in sua Constit. incip. *Et si*, sub Dat. Romæ 10. Septembris an. 1586. & per Gregor. XIV. in sua Constit. incip. *Quænta Christiana*, sub Dat. Romæ ultimo Aprilis 1591. & per Clementem VIII. in sua Constit. incip. *Passerium*, sub Dat. Romæ 27. Junij 1592. Quibus Constitutionibus plura in gratiam huius Sacre Religionis concessa inveniunt, inter alia privilegia sibi à sancta Sede Apostolica liberalissimè concessa, quæ in eius scriptis asseruntur. Nequit Episcopus illum ordinare, qui Diaconatum, aut Subdiaconatum suscepit à Papa sine eius expressa licentia, cap. si non 1. quæst. 1. cap. in distribuendis, de tempor. ordin. l. 1. in 3. part. 1. Gambar. de presb. legum. à laure lib. 2. n. 267. Alaed. de præsent. Episcop. dignit. p. 2. cap. 5. n. 29.

Denique illud notare oportet, denegare Ordines, aut dimissorias non posse Episcopum et qui obtinere beneficium vel est in dignitate Ecclesiastica constitutus, ut probat cap. ex tenere, & ibi gloss. de tempor. ordinat. nisi desint in eo debitz qualitates, aut aliquod habeat Canonicum impedimentum. Aliis verò non tenetur Ordinari conferre Episcopus, c. ad avaritiam, maxime stante dispositione Concil. Trid. sess. 21. de reformat. 2. ibi, nisi illis qui Episcopis indicaverit assensuendo, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc est voluntatem rationi submissam, l. fideicommissaria 2. ff. de fideicommiss. libere, gloss. verb. visum in c. 2. de corpore viri. Lap. alleg. 40. n. 3. ideo si Episcopus legitime non interponat arbitrium, Deum solummodo Iudicem habebit, gloss. verb. relinquitur in cap. statum 3. accessorem, de rescript. in 6. Calkan. conf. 38. n. 7. ac proinde non dabitur appellatio, quia Superior non potest animum, & conscientiam in fectis immutare, Bald. in l. m. 10. vers. scias tamen. C. de sent. ex irretract. res. Coa. var. lib. 2. cap. 12. n. 3. vers. & ad ea quibus oulum posse contra prohibitionem sui Prælati ordinari, aut ab illo eoque, seu ab eo appellare, eo quod illum ordinare nolit, resoluat Aloyf. Ricc. in præxi rerum feri Eccles. res. sol. 387. in 2. edit. alias decis. 693. in 2. edit. & censuit Rot. in Elberon. Ordinum 24. Junij 1618. coram R. P. D. Rembolda, & 18. Februarij 1619. coram Rensendij D. meo Decano.

67. Vnde fit non posse Episcopum quemquam ordinare in iuribus princip. 74. dist. & ibi gloss. 1. quævis cogere ad suscipiendos voluntarie Ordines possit eum, qui beneficium Ecclesiasticum obtinet, aut ratione Ordinis eidem beneficio annexi, aut propter necessitatem Ecclesiæ, cap. 1. de asse. & qualis e. quævis, ubi gloss. & Doctores, c. d. ita, nisi legitime excusetur, qui si promoueri contempleret, erit ab Ordine, quem habet, suspendendus, aut à beneficio deponendus, cap. si qui clericus 74. dist. d. cap. quævis. Ceterum si iniurio vellet Ordines conferre, suspensus ipse esset à celebratione Missarum per annum, & ab Ordinum collatione, cap. 1. & 274. dist. & citati infra alleg. 111. num. 1. & ille esset deponendus, cap. denunciamus 25. quæst. 2. imprimitur siquidem character iniurto, si adit voluerat, quævis coacta, secus si nullatenus præstaret assensum, iuxta ea, quæ resoluimus supra alleg. 2. n. 3. & 6.

ALLEGATIO V.

Episcopus familiarem suum triennalem
quando ordinare possit.

SUMMARIUM.

1. Episcopus familiarem suum ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacunque fraude cessante statim re ipsa illi conferat.
2. Familiaris nomine intelligi debent illi, qui vel patria potestati subiunguntur, vel dominica, & expressum domini continent aliamque, indeque commensales dicuntur.
3. Familiaris recte probari potest per libros titelli.
4. & per silem Archidictum, seu Magistri domus, vel calculatoris.
5. Item per silem quod sit descriptum in ratulo familiarium.
6. Familiaris ad effectum de quo in presenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit commoratus, & praesens fuerit, non tamen si absens fuerit, & si simpliciter Episcopo vixerit.
7. Mens ac ratio finalis Concilii Trid. fuit, ut cognosceretur ab Episcopo ordinandi mater, dum per tale tempus ei videretur, cum illique intra domum commoratus & praesens sit.
8. Familiares, vel si non familiares Episcopi, qui expressi Episcopo aluntur, dicuntur etiam familiares, ibid.
9. Triennium in quo familiares sunt commorandi cum Episcopo, ad effectum de quo in presenti, sufficit quod in operi antequam fuisset Episcopus.
10. Triennium limitatum debet esse continuum.
11. Episcopi verbum afferre ut quem esse familiarem, non creditur.
12. Episcopus statim re ipsa familiari suo beneficium conferre debet, seu penio possit.
13. Familiares triennales Episcoporum possunt etiam ordinari ad titulum paritum pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum.
14. Episcopus dispensare potest quod interdictum cum familiaris iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.
15. Episcopus dispensare potest quod interdictum cum familiaris iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium.
16. Episcopus in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissoria concedere.
17. Episcopus triennale praeterea cuiuslibet familiaritatis, aut continuae commensalitati suae, aliquem aliquem proprii Praelati expressum consensu, aut litteris dimissory ordinare non potest.
18. Magister altorum Curiae Episcopalis, an possit vel familiaris ab Episcopo ordinari.
19. Familiares Papa, vel Cardinalium, necnon Episcoporum in curia residentium post triennium servitutis possunt a Vicario sacristiae ad quoscunque Ordines elevari.
20. Cardinalis etiam Episcopus familiarem ordinat, sicut Episcopus non Cardinalis.

L PISCOPVS suum familiarem sibi non subditiuū ordinare potest, si per triennium secum fuerit commoratus, & beneficium quacunque fraude cessante statim re ipsa illi conferat, ut disposuit. Conc. Trid.

sess. 23. de reform. cap. 9. de cuius materia vide Nauar. conf. 10. alius 2. & conf. 14. alius 11. & conf. 17. alius 12. & conf. 18. alius 13. sub tit. de temp. ordinat. Sayt. in floribus decis. sub eod. tit. decis. 12. 16. 18. & 19. Henric. in sum. lib. 10. cap. 12. §. 1. Fr. Emman. part. 2. sum. cap. 14. num. 10. Petr. de Ledesma in sum. part. 1. tit. de sacram. Ordinis cap. 5. cunctis §. verb. effus. Maiol. de regulis. lib. 4. cap. 1. num. 5. Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. tertium casu, Piasc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. pag. 31. Iacob. de Gissi part. 2. decis. auctorum lib. 1. cap. 12. num. 7. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoria pag. 106. & part. 2. verb. Ordo, vers. 6. pag. 78. Flamin. de rescriptis. lib. 4. quest. 2. num. 91. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 16. §. 4. Quaranta in sum. Bullar. verb. Ordo, vers. immutatio. pag. 375. Cardol. in praxi Iudicum, verb. sacramentum Ordinis, num. 26. non sicut Philibet. Marchin. post aliquas huius tract. impetitiones in locum editum, de sacramentum Ordinis tract. 1. part. 4. cap. 9. per res. & non vultum etiam Marcel. Vulp. in praxi iudic. fori eccles. cap. 7. à num. 18. Rague. in lucerna Paroch. tit. de sacram. Ordinis, quest. 18. Hieron. Veneto in examine Episcop. lib. 1. cap. 11. num. 18. Bonacio de consur. extra Bullam disp. 1. quest. 1. puncto 11. num. 7. cum segg. Marc. Anton. Genouet. in praxi Archiep. Neapol. cap. 81. num. 31. Attend. in addit. ad rescript. legum Nauarra in lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopo a num. 11. & num. 16. cum sequent. Francisc. Leo in iudicio fori Ecclesiast. part. 1. cap. 4. num. 14. Thom. Valic. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 5. num. 2. Nicol. Gardiam de benef. part. 1. cap. 5. num. 80. cum sequent. Aulian. de consur. 1. part. disp. 6. dub. 7. fol. 32. Suaz. eodem tract. disp. 11. sect. 2. num. 15. Sayt. in sum. tract. lib. 7. cap. 10. vers. 30. Aloyf. Rice. in decis. curia Episcop. decis. 188. part. 1. & in praxi fori Ecclesiast. decis. 107. cum segg. in 1. impress. & rescript. 166. cum sequentibus in 1. impress. & in decis. 2. decis. 83. Martin. Fotnat. de sacram. Ordinis cap. 3. ad finem. C. 1. ed. prael. & eodem. quest. lib. 1. §. 18. à num. 29. Reg. nal. in praxi fori paruitat. lib. 12. num. 69. Campanil. in decis. Iuris Canon. rub. 9. c. 9. idem. Bonacio de Sacram. disp. 8. quest. vltima. puncto 4. num. 14. cum sequentibus. Molfet. tract. 2. cap. 2. num. 8. cum segg. Homebren. de Bonis de examine Ecclesiast. part. 1. tract. 1. cap. 1. quest. 1. in fine. Nouat. in sing. Canon. consil. 103. Al. 21. do in praxi Episcop. 2. §. 1. num. 2. cum segg. Gazant. in manuali Episc. verb. familiaris, Alphonsi Nardona l. 55. gloss. 1. num. 26. cum segg. tit. 1. lib. 1. Recop. pag. 8. Sanchez in epis. moral. lib. 7. c. 1. dub. 20. num. 10. cum segg. Torrelanca in praelatib. Iuris ffure. lib. 2. cap. 13. num. 13. cum segg. Rut. decis. 73. 1. à num. 3. part. 1. diuerser. ubi num. 16. subdit familiaritatem solum sine beneficio non sufficere in prima Tom. 2.

Familiaris nomine intelligi debent illi, qui dominice potestati subiunguntur, & expensis Episcopis continuis aluntur, indeque commensales dicuntur, cap. ult. de verb. signif. d. 6. Rot. Roman. diuers. part. 2. decis. 503. num. 1. Malcard. de probat. cens. 73 §. Card. Tusch. prael. concil. tom. 3. littera F. cens. 72. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 31. à n. 26. Christoph. de Pace ad legi. ffyl. l. 3. à num. 26. cum segg. Marc. Anton. de auctor. solui. lib. 1. refut. 75. & probat. Concil. Trid. d. cap. 9. ubi communis commensalitati.

Familiaritatem recte probat potest per libros titelli, quod, scilicet, descriptum sit in eo tanquam comedens in tinello, iuxta Rot. Roman. diuers. decis. 619. incip. Quoniam Garraui. lib. 3. p. 3. licet probatio negatiua delum ex eo nequeat, si non reperuerit eo descriptum. Item per fidem Archidicti, seu Magistri domus, vel Calculatoris, & similes, eodem Rot. Roman. d. decis. 619. num. 2. item per testes, & eodem

dem Rot. Rom. *divers.* 416. *incip.* *Dabitur* lib. 3. p. 3. maxime si deponant non comedisse in tinello, sed illia persolutas fuisse annuatim pecunias pro victu & vestitu, iuxta eandem Rot. Rom. in *decis.* 145. *incip.* 5. In *causa* lib. 2. p. 3. *divers.* & *decis.* 34. lib. 1. p. 1. §. Item per fidem quoddam sit descriptus in rotulo familiarium, iuxta *decis.* *Patei* 471. *incip.* *Item* lib. 1. qui *decis.* 234. *locip.* *Eadem* de lib. 3. aliquos infimul modos, ceteris.

6 Familiaris ad effectum de quo in presenti, ille debet esse, qui cum Episcopo fuerit commoratus, & presentis interfuerit, non tamen is, qui abest, et si sumptibus Episcopi vixerit. Ita Salzed. ad Bernard. in *praxi* cap. 26. *vers.* 3. *casu* Maiol. de *irregul.* lib. 4. cap. 2. num. 3. Burgaltem in *trall.* q. 17. num. 3. Vgolin. d. 3. 4. Pialec. in *praxi* Episcop. d. cap. 1. num. 15. p. 31. Fr. Emmanuel in *sum. p.* 1. cap. 14. num. 10. Prosper. de Augustino in *addit.* ad *Quarantam* in *sum. Buller.* *verb.* Ordo *vers.* lumen in *cap.* 35. 2. Aloyf. Ricc. in *praxi* fori *Eccl.* *dist.* *dist.* 107. in 1. *impress.* & *resol.* 166. num. 2. ac *resol.* 167. num. 2. in fine in 2. *impress.* & d. p. 2. *decis.* 283. num. 1. Bonacina d. *dist.* 8. q. unica *paul.* 4. n. 18. Molle. d. 1. num. 8. *prope* finem. Sanch. d. *dist.* 10. n. 21. laté Gregor. XV. & ibi Belleram. in *decis.* 166. Bonacina d. q. 1. *paul.* 10. n. 7. *vers.* prima. §. Mens enim, ac ratio finalis Concilij fuit, vt cognosceret ab Episcopo illius clerici mores, dum per tale tempus ei interfuerit, cum illud intra decem commoratus & presentis sit. Ita Maiol. d. n. 3. Vgol. d. 3. 4. Henric. lib. 10. d. 1. n. 2. *Satz* de *cenfur.* *sum.* 3. *dist.* 31. *sect.* 1. n. 15. Fontes. de *sacram. Ordin.* cap. 3. Pialec. in *praxi* *nova* Episcop. *part.* 1. cap. 1. n. 25. Aloyf. Ricc. d. *resol.* 167. num. 2.

Vnde etiam familiares, vel famuli familiarium Episcopi, qui expensis Episcopi aluntur, dicuntur familiares Episcopi, & stantur privilegio Trident. in d. cap. 9. Ita Sanch. in *opusc.* *sum.* 1. lib. 7. cap. 1. *dist.* 20. num. 24. Diana *moral.* *resol.* *part.* 4. *trall.* 4. *resol.* 145. Marchin. d. *trall.* 1. p. 1. c. 9. n. ult.

8 Huiusmodi triennium, in quo debent cum Episcopo commorari familiares, ad effectum de quo supra, sufficit quod inceperit antequam fuisset Episcopus: ita decem refertur Bonacina d. q. 1. num. 9. Aloyf. Ricc. in *collat.* p. 3. *collat.* 196. *ver.* *amplius* 1. Nic. Galet. d. c. 5. num. 83. Gallet. in *mar.* *casum* *conferentia.* *verb.* Ordo *pag.* 194. *celum.* 1. Molle. d. c. 1. num. 8. Aloyf. Ricc. in *praxi* fori *Eccl.* *dist.* 109. in 1. *impress.* & *resol.* 168. in 1. *impress.* Marchin. d. c. 9. num. 3. Marcel. 9. Valpe d. c. 7. n. 19. §. debet tamen esse continuum, vt per Campan. d. *rub.* 9. cap. 9. num. 12. Marchin. d. cap. 9. n. 1. Bonacina d. q. 1. n. 7. *vers.* *tertia* Molle. d. cap. 2. n. 8. Aloyf. in *praxi* fori *Eccl.* *dist.* 108. in 1. *impress.* & *resol.* 167. in 1. *impress.* vbi num. 2. *illic* §. quod verbis Episcopi afferentes cum esse familiarem non creditur, & allegat Patil. *conf.* 136. num. 31. vol. 4. de quo etiam Bonac. num. 8.

11 Debebit tamen Episcopus statim re ipsa familiaris suo beneficium conferre, prout decem refertur Zerol. in *praxi* Episcopi p. 1. *verb.* *dimissoria* ad *Ordin.* num. 1. & 2. *verb.* Ordo *vers.* 3. *dubitatur*, Attendit. vbi supra num. 11. Fastnac. novissima Rot. *decis.* 22. Flamin. de *resignationibus* lib. 4. *quest.* 2. num. 91. Nicol. Garcia d. p. 2. cap. 5. num. 83. Quod habet locum etiam in minoribus, & prima Tonsura, Naxar. *conf.* 11. de *temporibus* *ordinat.* Rot. Roman. *decis.* 731. p. 1. *divers.* Fr. Emmanuel d. cap. 14. num. 10. Zerola in *praxi* Episcop. p. 1. *verb.* Ordo *vers.* 3. *dubitatur*, *post* *med.* Cened. d. *quest.* 38. num. 30. *vers.* *quod* *decretum*, Syrt. *decis.* 16. *sub* *tit.* de *temporibus* *ordinat.* Bonacina d. *paul.* 11. *sub* n. 9. *Alfed.* d. c. 5. num. 33. Vgolin. d. 3. 4. *Barbo.* de Episcop. *Part* 1. §.

4. dicens statim, seu paulo post Episcopum debere beneficium conferre: si enim coferret, ratione beneficii conferendi potestatem haberet, & non ratione terminij, de quo etiam Sanch. *ver.* *sup.* n. 25. & Diana d. *resol.* 145. *vers.* *mandam.* Quamvis Gabriel Valq. p. 3. *dist.* 143. n. 49. intelligat statim beneficium aliquod sine fraude et contentum, nimirum quoniam vacauerit, & postea mendicare cogatur, sed beneficium quacumque fraude cessante, statim re ipsa esse conferendum, refert decem Armend. d. loco n. 45. Vnde notat Molle. d. cap. 2. num. 9. collationem factam beneficii post sex menses non dici factam secundum mentem Concilij, vt ordinamus remaneat subditus ordinis, & eximetur a proprio Episcopo, quia tempus sex mensium est longum tempus, & dictio, statim, dicitur ad summum intra decem dies, & Aloyf. Ricc. in *decis.* p. 1. *dist.* 191. in 2. p. 3. post Patil. de *resignat.* *benef.* lib. 4. q. 2. n. 2. refert decem, Episcopum non satisfacere decreto Concilij, qui ordinavit, & post lapsos undecim menses contulit beneficium.

Pro necessitate & commoditate Ecclesiarum ad altitatem patrimonij, possunt etiam ordinari familiares triennales Episcoporum, & debet adscribi Ecclesiis, pro quarum necessitate sunt ordinati, ita refertur decem Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 81. & 82. Armend. d. loco num. 47. & me citato in hoc loco *resol.* Martin. d. c. 9. n. 13. Vnde falsum videtur, quod ait Gabriel. Valquez d. *dist.* 143. num. 49. videlicet familiarem ab Episcopo ordinari posse, etiam si patrimonium non habeat, nec villos Ecclesie necessitas vigeat, obiectum solum concedi licentiam Episcopo eum ordinandi, quatenus melius seriatio eius vii possit, prout cum reprobat Naxbna d. loco num. 19.

Deinde Episcopus ordinari familiarem suum ad 13 titulum pensionis, si pro necessitate, vel utilitate suorum Ecclesiarum indicat ordinandum ita refertur decem Garcia d. cap. 5. num. 81. Armend. d. loco n. 46. & lib. 1. tit. 8. de *patrimonio* *clericor.* num. 20. Bonacina d. *dist.* *paul.* 11. num. 11. Alzedo d. cap. 5. num. 36.

Non tamen valet Episcopus dispensare cum suo familiari triennali, alius non subdito, super illegitimitate, etiam ad maiores Ordines, nec super interdictis. Ita resolutum refertur Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 33. Nicol. Guiccia d. cap. 5. num. 86. Cened. *praxi.* & *canon.* *op.* lib. 1. *quest.* 38. num. 31. Syrt. *decis.* 28. & 29. *sub* *tit.* de *temporibus* *ordinat.* Vgolin. d. 3. *prope* finem. Naxar. *conf.* 12. & 13. *sub* *tit.* de *temporibus* *ordinat.* in *mar.* Zerola d. *vers.* 3. *dubitatur*, & *vers.* 6. Galet. in *margaria* *casum* *conferentia.* *verb.* Ordo *pag.* 194. *celum.* 1. Armend. d. loco num. 48. Bonacina d. *sum.* *sum.* in *parit.* *col.* *dist.* 3. q. 1. *paul.* 11. num. 13. Sanch. in *opusc.* *moral.* lib. 7. c. 1. *dist.* 37. n. 3. March. d. c. 9. n. 11. & 12. & *trall.* 1. p. 7. c. 4. Aloyf. Ricc. d. *resol.* 166. in *sum.* Pialec. d. cap. 1. num. 15. *vers.* *sublimari*, vbi quod t cum familiari iam ordinato collatum est statim beneficium, poterit postea Episcopus quoad interdicta dispensare, quia ratione beneficii collati, illi iam esse subditus, quod etiam refert decem Armend. n. 50. & semit March. d. c. 4. n. 10. & Campan. *divers.* *luc.* *con.* *dist.* 3. q. 1. cap. 9. num. 3. & 4. vbi etiam num. 6. quod t ubiqueque Antistes potest suum ordinare familiarem, potest etiam litteras dimissorias eidem concedere, vt ab alio suscipiat Ordines; me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. c. 5. num. 19. & in terminis quod Episcopus non possit cum familiari suo triennali non subdito in interdictis dispensare, prater plures ea citatis, resoluunt Vgolin. d. c. 16. §. 4. Stephan. D d

Quarant.

Quarant. verb. Orda. v. quibus limitis, Nicol. Garc. d. 5. n. 37. Mari. Anton. var. res. lib. 1. res. 112. casu 18. Jul. Cesar Med. de sacris Ordinib. cap. 19. Alphons. Narbona citat loco ante n. 32. pag. 8. Bunacina d. q. 1. p. finis 1. n. 1. quomodo praeter citatos Mulfes d. n. 3. in fine, Iuan. de la Cruz in dir. coll. p. 1. de sacram. Ordinis dub. 4. Diana moral. res. p. 1. tract. 4. res. 190. & Sanch. de matrim. lib. 8. disp. 1. num. 15. in fine, existimare posse Episcopum cum familiari quoad interstitia dispensate. Aduertit post Mari. Alter. Bunacina d. q. 1. puncto 11. n. 12. quod familiaris bona fide cum spe beneficii statim obtineodi ordinatus ab Episcopo, cuius est familiaris, non manet suspensus ab Ordinis executione, si Episcopus beneficium ei statim non conferat, aut si Episcopus mutatur noudum collatu benefice.

- 17 Episcopus titularis preterea cuiuslibet familiaritatis, aut continue commensalicius suae aliquem abique proprii Prelati expressu consensu, aut litteris dimissis, ad aliquem sacrum, aut minores Ordines, vel primam Tonsuram promouere, seu ordinare non valet, quia ei qui tantum est titularis, talia promouere est interdicitur, per Cuncil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 1. Ita Aloy. Ricc. in coll. decis. p. 3. coll. 1. 596. & d. res. 166. num. 1. v. limitis 1. Campanil. d. cap. 9. num. 6. Piasce. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 15. in fine. Setaph. de Freitas in addit. ad tract. de Confessoribus sollicitantibus mulierem in Confessione (Instrum. D. mei Roderici & Cunha quast. 32. n. 27. Valer. Reginald. in praxi fori panis. lib. 32. tract. 1. num. 69. v. si inter aliquos. Alphons. Narbona d. loco num. 32. pag. 8. in fine. Cardos. d. verb. sacramentum Ordinis num. 16. Marchin. d. cap. 9. n. 16. Marcel. Vulpe d. 7. num. 18. in fine. Franc. Leu in thesauro fori Episcop. part. 1. cap. 4. num. 14. & part. 3. cap. 8. num. 15. Hieron. Veneto in oceanum eccl. lib. 1. cap. 12. n. 28. Azor. inst. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. q. 6. me citatu in hoc loco Azed. d. p. 2. cap. 5. num. 40. Turriabalan d. lib. 1. cap. 13. num. 14.
- 18 Vtutem autem magister aduatum Curiae Episcopalis, ut familiaris possit ab Episcopo ordinari posse tenent Aloy. Ricc. coll. 1. 596. v. amplius 4. & in praxi fori Ecclesiastici res. 1. 471. in 1. impressi. Stephan. Gratian. March. decis. 143. Mari. Anton. varior. res. lib. 77. Campan. d. cap. 9. num. 14. Marchin. d. cap. 9. num. 17.

- 19 Familiares etiam, seu officiales Papae, ac familiares Cardinalium (etiam Cardinales habuissent Romanos) atque etiam Episcoporum in Curia residentium, qui saltem per triennium habitauerint in Urbem, possunt de licentia ipsorum & Viceris Sanctissimi promoueri, dum tamen supradicti omnes sufficientem titulum habeant, & alia de iure requisita teneant decem Armeniar. in addit. ad recapit. legum Nauarra. l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis, in declar. num. 49. Mulfes in sum. Theologia moralis, tract. 1. cap. 3. num. 32. in fine, me citatu in hoc loco Marchin. d. 9. post n. 15. v. sexte. De Cardinalibus autem Presbyteris quod possint ex consuetudine Tonsuram, exteriusque minores Ordines suis familiaribus conferre, dixi supra allegat. 1. num. 15. nam ratione familiaritatis videtur quod Cardinalis etiam Episcopus suum familiarem ordinare oia possit, nisi in modum, quo potest quilibet Episcopus nam Cardinalis, huc est, si huiusmodi familiaris per triennium secum commoratus fuerit, & beneficium quacuque fraude cessante statim re ipsa illi Cardinalis conferat. Ita colligi videtur ex Rota decis. 731. ferè per tot p. 1. d. uers. sed scio contrarium decidisse sacra Congreg. Censui, vt dixi in coll. ad Trid. sess. 13. de reform. cap. 9. num. 5. Familia-

ris vt quis dicatur ad effectum vt Cardinales Presbyteri Tonsuram, & minores Ordines suis familiaribus conferre valeant? Vide eadem alleg. 3. num. 15. Coch. in thesauro. lib. 1. tit. 4. num. 66. Lorich. in thesauro. verb. Cardinalis, §. 7. Hieron. Lalmas in sum. part. 3. §. 3. Campoa. in diuersis Canon. rub. 6. cap. 3. num. 11. Sebasti. Cesar in reuel. de ecclesiast. hierarch. part. 1. disp. 24. §. 1. n. 2. Granad. de Sacram. in 2. part. contr. 9. tract. 1. disp. 1. num. 1. Mazar. com. 3. tract. de sacram. Ordinis, disp. 8. sect. 1. num. 8. Pinus de Ordine quast. 6. art. 1. num. 46. Munet. de consecrator. cap. 5. num. 55. me citatu in hoc loco, nouissime Diana moral. res. part. 5. tract. 1. de potest. & privileg. S. R. E. Cardinal. res. 1. v. notandum, ubi reprobatur Ledesinam, & Saach. contrarium tenentes, & in principio illius resoluit. tenet Cardinales eunferre posse primam Tonsuram, & minores Ordines in suis titulis.

ALLEGATIO VI.

Episcopi titulares, aliique extra suam diocesim, an sine Episcopi proprii licentia nullum ordinare possint?

SUMMARIVM.

- 1 Episcopi titulares, si aliquem promouant ad quocunque Ordinem, sine licentia proprii Episcopi, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi.
- 2 Pius V. summus Pontifex constitutionem edidit super creando busmodi titularibus Episcopis.
- 3 Suspensus a Pontificalibus prohibetur etiam ab his, qui sibi alii, vt Pontifici permitta, & de dependentibus ab eis.
- 4 Suspensus a Pontificalibus potest baptizare, Confessiones audire, Missa facere.
- 5 Suspensus a Pontificalibus Missam primam celebrare non prohibetur.
- 6 Missam cum Misa, & Bacula celebrare non potest Episcopus suspensus a Pontificalibus.
- 7 Episcopus si in aliena diocesi inaduertenter Calices, vel corporalia benedicta, a suspensioe non excusatur.
- 8 Pontificalia insignia quae sunt ostendunt.
- 9 Episcopum ordinariu ordinem conferre, seu Pontificalia exercere in aliena diocesi absque licentia Ordinarii loci, aut in personas eidem Ordinario subiectas, suspensioe iure ab exercitio eorundem Pontificalium.
- 10 Episcopi contra prohibitionem aliquam ad Ordinem promouendi, valida eos conferre, licet potius possint.
- 11 Dimissis si concedatur tamen licentia, & facultas promouendi ad quocunque Catholico Amittit in propria diocesi residente, non tamen adductus, vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercere, an possit ex tali facultate concedere, promoueri ab Episcopo in alterius diocesi de licentia Episcopi illius diocesis Pontificalia exercere.
- 12 Episcopus alienum volens conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superioris loci exempti, sed etiam illum Episcopum intra cuius fines locum exemptum constitutum est.
- 13 Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto etiam vocatu, nisi accedat licentia Episcopi diocesis, ubi locus est constitutus.
- 14 Episcopus alienum non potest a Patriarcha induci ad habenda

subiuncta numeris Pontificalia in diocesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia.

- 15 *Prima clericalis Tonfura secundum alicuius potest conferri ab Episcopo suis subditis in aliena diocesi.*
- 16 *Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi alium voluntaria iurisdictionem extra territorium, possuntque concedere dimissiones.*
- 17 *Excommunicatus, & obsecutus potest subditum suum Episcopus extra territorium existens.*
- 18 *Episcopus extra suam diocesim quando possit exercere contentiosam iurisdictionem?*
- 19 *Suspensus a Pontificali in illis celebrando, an fiat irregularis?*

PROCOPII Ecclesiarum, quæ in patribus infidelium constituntur, qui Titulares vocantur, de quibus egimus super p. 1. tit. 1. c. 6. num. 15. cum sequ. in quocunque loco etiam quantumque exempto, & nullius diocesis, si quem promoueat ad quemcunque Ordinem, etiam primam Tonfuram, cuiusvis privilegij, etiam familiaritatis prætextu, sine licentia ipsius proprii Ordinarii, sunt ab exercitio Pontificalium per annum suspensi, ut docet Concil. Trident. sess. 14. de reform. cap. 1. & per illud tenent Franc. Leo in thesauris fori Ecclesiastici p. 1. cap. 8. num. 16. & p. 1. cap. 4. num. 24. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 3. cap. 48. quas 6. Hentiq. in sum. lib. 14. cap. 17. §. 3. in fine littera A. Gallien. in marg. casuum conscientie, verb. Episcopus pag. 100. colom. 1. Campan. in diuersis rab. 9. cap. 5. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici resolut. 495. in notabilius de materia Episcoporum num. 1. in 2. edit. Vsq. tom. 1. in 3. p. disp. 2. §. 43. num. 45. cum sequenti. Moyses in sum. Theologia moralis tract. 3. cap. 1. num. 3. prope fin. Nauar. in singularib. Canon. cancl. 106. & 107. Narbona l. 35. gl. 1. n. 32. tit. 3. lib. 1. in nota Recol. Hieron. Veneto in examinis Episcop. lib. 1. c. 1. n. 58. Alzed. de præbendis. Episcop. dignit. p. 2. c. 5. num. 40. & Pius V. decreto suo Confistoriali facultati vniuersum Episcopos titulares non esse creando, neque suffraganeos dando nisi Ecclesiis Cardinalium, & illis, quæ eos solent habere, & cum certo stipendio perpetuo ad minus decentiorum auctorum de Cameta super studiis illius Ecclesiæ, qui propria auctoritate ab ipso percipi possint.

- 3 *Quid autem sub nomine Pontificalium in præfenti materia intelligatur, est indagandum. In primis gl. verb. a Pontificalibus, in extraneis, suspensi re-gimini, de abst. docet & suspensum a Pontificalibus prohiberi etiam ab his, quæ sunt sibi aliis, vi Pontifici permittit, & dependentibus ab eis, velut ab Ordinem celebratione, sponsum Chriftianone, Basilicatum, seu Virginitate consecratione, & similibus, de quibus Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. Episcop. verf. 5. Mati. Altet. d. rom. 2. disp. 16. cap. 3. col. 6. Bonag. d. disp. 2. quas 1. par. 12. n. 2. ver. cum sequenti, ubi num. 1. hinc refert & Episcopum a Pontificalibus suspensum posse baptizare, Confessiones audire, Missæ sacrum facere, iuxta morem aliorum Sacerdotum inferiorum, censuras ferre, beneficia conferre, & alios iurisdictionis actus exercere, quia hæc non sunt Pontificalia, Paul. Layman. in sum. Theolog. moral. lib. 1. tract. 3. part. 3. c. 2. n. 6. & nouissime amicus meus doctus Diana moral. resolut. part. 3. tract. 10. resolut. 4. in princ. ubi tenet suspensionem ab Ordine Episcopali extendere et ad eos actus tantum Ordinis, qui Episcopo proprii sunt, & Sacerdoti iure Ordinario competere non possunt, & additque suspen-*

sionem a Pontificalibus illam esse, per quam per se se directè prohibetur usus insignium Episcopaliū, videlicet, Mitre, Baculi, & Pallij, per accedens verò & consequenti omnia Episcopalia solemnia officia, quæ sine huiusmodi insignibus exerceri non debent, qualia sunt Ordines conferre, confirmare, Ecclesias, Altaria, Virgines consecrare, &c. Ptzp. p. 3. q. 3. de suspens. dub. 2. n. 13.

Vnde licet huiusmodi suspensus Missam primum celebrare non prohibeatur, vt ex teg. text. in cap. significasti, de corpore vti. post Syluest. & Nanar. docet Hentiq. lib. 11. cap. 32. num. 2. Anla de consur. p. 3. disp. 3. dub. 2. concl. 10. aut alia facere sine ornamentis Pontificalibus, quæ ei ratione Sacerdotalis officij competunt, vt baptizare, pœnitentias dare, & similia, & etiam iurisdictionem totalem exercere, vt aduenit Diana d. resolut. 4. & Missæ tamen sacrum cum Mitra & Baculo celebrare non potest, ita Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decis. 457. in 1. impress. & resolut. 440. in 2. impress. ubi num. 3. affecti sub hac suspensionem non prohiberi exercitum iurisdictionis Episcopalis, & post alios citat Vgol. de consur. tab. 4. cap. 6. §. 6. n. 5. Episcopus enim in aliena diocesi non potest celebrare Missam in Pontificalibus cum Baculo & Mitra absque licentia Ordinarii, vt per Antonin. Diana moral. resolut. part. 4. tract. 4. resolut. 143. verf. notandum est, Gauar. in encirchid. Episcop. verb. functionis Episcopales num. 11. Quicquid teneant Paul. Layman. in quest. Canon. cap. 17. num. 224. Masini de Alcedo in praxi Episcop. p. 1. c. 13. n. 83. & plures ab eo citati. † Nec ab hac suspensionem excusatur Episcopus si in aliena diocesi inadueniet Calices, vel corporalia benedicta. Ita Zerol. in praxi Episcop. p. 2. verb. Episcopi, verf. secundo, Franc. Leo in thesauris fori Ecclesiastici p. 3. c. 8. n. 15.

Pontificalia insignia, quibus Episcopi vti possunt, esse Mitram, chirotheas, baculum, dalmaticas, & sandalia, testatur Iudor. Moscon. in suo tract. de magnificenti Ecclesiæ, p. 1. lib. 1. cap. 8. verf. ornamenta, quibus doctissimus Campan. d. cap. 3. num. 3. addit muretam, cappam Pontificalem, galericum, quem duplicem formam habere oportet, alterum, quo in solemnioribus equitationibus vuantur, alterum simpliciorum, vtrumque tamen ex lana, & serico viridi ornatum, iuxta modum in Ceremoniali descriptum lib. cap. 3. de quibus indumentis, & insignibus vide sup. alleg. 1. n. 46. cum sequ. à quorum vestium vtu non repellunt suspensus a Pontificalibus, sed ab vfu auctoritativo, id est, ab iis actibus, qui cum præfatis insignibus fieri consueverunt. † Similiter Episcopus Ordinarius Ordines conferens, seu Pontificali exercens in aliena diocesi absque licentia Ordinarii loci, sunt in personas aliorum Ordinarii subiectas, suspensus ipso iure ab exercitio eorumdem Pontificalium, ex Concil. Trident. sess. 6. de reform. 3. lib. Nulli Episcopo licet cuiusvis privilegij prætextu Pontificalia in alterius diocesi exerceat, nisi de Ordinarii loci expressa licentia, & in personam aliorum Ordinarii subiectas tantum si forma factum fuerit, Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinari ab excommunicatione finit ipso iure suspensus, testatur Nauar. consil. 69. de sent. excommunic. in auriq. alias consil. 12. de clerice excommunic. missis in notis. Cened. ad Decretum collect. 52. num. 1. Petr. Gregor. synag. lib. 16. c. 9. n. 3. Coninch. de sacram. disp. 10. dub. 9. n. 91. Hentiq. in sum. par. 2. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine, iuncto comment. littera S, Salzed. ad Bernard. in praxi cap. 16. littera A, Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 26. Flamin. de resig. lib. 1. quas 37. num. 17. Zerol. in praxi Episcopali part. 1. verb. Archiepiscopus num. 2. pag. 16. & part. 2. verb. Episcopus pag. 45. An-

216 De officio, & potestate Episcopi.

goian. de legib. lib. 2. contr. 1. num. 71. me citato in hoc loco Alzed. de pract. Episc. dign. p. 2. cap. 5. num. 17. Mollesin sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 1. num. 12. Petr. de Ledefm. in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 4. dub. 4. Bonacina de censur. disp. 3. q. 6. punct. 3. num. 17. Arment. in addit. ad recapit. legum Navarra in lib. 1. m. 18. d. 7. de Episcopo num. 68. Piassec. in pract. nova Episcop. p. 1. num. 46. pag. 35. Campan. rub. 9. c. 5. num. 6. Aloy. Ricc. de res. 188. n. 10. p. 3. Episcopus in aliterius diocesi existens, potest praxia licentia illius iam subditos proprios, quàm Episcopi licentiam concedentis, absque incurso poenarum ordinare, S. Cong. Conc. 12. Febr. 1630. §. Si tamen contra prohibitionem, de qua per Concil. Trident. in d. cap. 5. ordinario proprii Episcopi extra territorium suum, valida erit, licet puniri possit; ut resoluunt Henric. lib. 11. cap. 3. §. 2. in fine littera S. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 4. §. 1. 4. n. 2. Fornar. in tract. de ordine cap. 3. §. 8. Molles. d. cap. 1. num. 12. de quo supra alleg. 111. num. 13.

11 Virum autem si in litteris dimissoria concedatur licentia & facultas promouendi à quocunque Catholico Amisus in propria diocesi residente, non tamen additum sit, vel ab alio pro eo ibi Pontificalia exercere, possit is, cui talis facultas conceditur, promoueri ab Episcopo in alterius diocesi de licentia Episcopi illius diocesis Pontificalia exercere? Hanc questionem ad partes disposuit Gutier. caven. lib. 1. c. 16. n. 25. cum seqq. vers. dubitatum, ubi cum sequitur sententiam quod prædicta in specie ordinari hic non debeat, nisi iuxta tenorem dimissorialium, nempe à Catholico Antistite in propria diocesi Pontificalia exercere, non vetò ab alio, quamvis de licentia proprii Episcopi ibidem Ordines celebraret, ita ut si aliter fiat, ipse nullus maneat donec Episcopo proprio ordinari iustum videatur, iuxta dispositionem Conc. Trident. sess. 13. de reform. c. 8. sequitur Sanchez. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 8.

12 Vnde si maluerit Episcopus conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam Superioris loci exempti, sed etiam illius Episcopi, intra cuius fines locus exemptus est constitutus. Ita resertur decim. Molles. d. d. cap. 1. num. 12. in fine, Aloy. Ricc. in pract. fore. Ecclesiæ resolut. 495. in notabilibus de materia Episcop. Galett. in marg. casuum consuetudinis, vers. Episcopus pag. 100. col. 2. Arment. d. loco num. 15. vbi num. 68. refert etiam decim. §. non possit Episcopus Pontificalia exercere in loco exempto, & iurisdictionis non Episcopi, sed inferioris, vocatum tamen ab ipso inferiore, sine licentia Episcopi, intra cuius diocesis fines esset locus ille, etiam si ille inferior prærederet ratione exemptionis vocare Episcopum, quem maluerit ad ministrandum sacramentum Confirmationis, dummodo locus illius exempti sit infra fines diocesis alicuius, ita ut non sit nullius, quia tunc non possit. Non tamen me latent verba illa posita in d. cap. 1. Concil. Trident. ibi, Ordinary loci, intelligenda de Episcopo, in cuius diocesi locus est constitutus, & non de Prælo inferiori etiam exempto, si fides adhibenda sit Galett.

13 Ita decim. arment. verba verba.

14 Nec etiam Episcopus alienos potest à Patriarcha induci ad subeunda munera Pontic. in diocesi alicuius Episcopi Suffraganei, nisi de ipsius licentia, quod etiam decim. refert idem Galett. d. verb. Episcopus, & Aloy. Ricc. vbi proximi. Nec Archiepiscopus hoc ipsum facere potest, cum sub eadem prohibitionem, qua Episcopum ligat, comprehendatur quoque Archiepiscopus quoad materiam de qua agimus, ut resoluunt Piassec. in pract. Episcopali part. 1.

verb. Archiepiscopus pui, vers. ad secundum, & censuit S. Cong. Episcoporum, cuius nemini in collect. ad Concil. Trident. in d. cap. 5. num. 17. erit autem Ordinarius loci, de cuius licentia Pontificalia in sua diocesi alienus facere potest it, præmi Episcopus in cuius diocesi constitutus est locus, in quo Pontificalia exercenda sunt. Secundo Capitulum debet vacante, qui cum succedat in locum Episcopi demoritur, exceptis quibusdam casibus, bene poterat concedere licentiam Episcopo extero extendendi Pontificalia in sua Ecclesia, ita Bonacina d. quest. 1. punct. 12. num. 4. An comprehendatur sub hoc nomine Prælatos habens iurisdictionem quasi Episcopalem, dixi supra hæc alleg. num. 12.

Primum Clericalem Tonsuram Episcopo in aliena diocesi, sine diocesani licentia, suis subditis conferre posse, ac proinde non esse suspensum, non desunt qui tenuerint, ex ea ratione, quia Concilium loquitur de Episcopo conferente Ordines, & prima Tonsura non est Ordo, sed iniunctus ad Ordines, & solet concedi sine exercitio Pontificalium, ex quo numero sunt Barbar. in consuet. n. 18. de officio legati. Rebuff. in tract. nominat. quest. 14. num. 29. & 61. & in pract. beneficiis rub. de Ecclesiasticis, & à quibus, & quomodo ordinetur, num. 13. Henric. in sum. lib. 3. cap. 6. §. 6. quem refert, & sequitur Bonacina de sacram. disp. 3. quest. unica p. 2. num. 19. quibus addo Toler. lib. 1. sum. cap. 49. num. 4. aliis 48. num. 6. Azor. p. 1. lib. 3. cap. 48. quest. 5. vers. quæres. Fornar. de Ordine cap. 5. §. 4. in 4. notat. Molles. d. cap. 1. num. 15. Villalob. in spec. tom. 1. tract. 8. diff. 7. num. 17. Mauriz. Alzed. in pract. Episcop. p. 2. c. 5. num. 18. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 4. resol. 149. Que sententia ex dictis alleg. 1. num. 18. non est admittenda, illamque sibi summoque displicere adest Campan. in diuers. juris Canonici rub. 6. cap. 1. num. 2. & sic non licere Episcopo intrare subditum suum prima Tonsuram extra propriam diocesium, & absque diocesani licentia pollebunt D. Batb. in l. 1. art. 3. n. 118. ff. de iudic. Narbona. 10. glof. 3. num. 135. n. 1. lib. 4. Recap. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 26. Nauar. conf. 129. num. 1. de tempor. ordin. Garc. de benef. p. 1. cap. 5. num. 142. Acuña ad cap. illud n. 2. diff. 71. Sanchez in opuscul. moral. tom. 2. lib. 7. cap. 1. §. 5. mon. 1. Tul. Cefar. Medios de sacris Ordinibus c. 2. n. 4. qui testatur de Hyllo, & consuetudine. Vnde consentient primam Tonsuram non sibi subdito suspensionem incurrere tenent Martin. Fornar. in add. ad Toler. de sacram. Ordinis c. 6. n. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 49. §. 5. Lessi. de iustis. lib. 2. cap. 44. dub. 19. num. 92. Bonacina de Sacrament. disp. 8. quest. 4. puncto 4. num. 26.

Episcopus, & Vicarius habent facultatem faciendi actus voluntarie iurisdictionis extra territorium, prout resoluunt Vgolin. d. §. 14. num. 4. Card. Tolch. lib. 1. c. 10. §. 46. Stephan. Gratian. dispensationum. forens. cap. 127. à princip. & num. 6. asserit quod possunt concedere dimissorias in aliena diocesi. §. Sic etiam 17 Episcopus extra territorium existens potest excommunicare, & absolovere subditum suum, ut tenet Gonzalad regulam 8. Canon. glof. 62. num. 12. vbi n. 12. resoluit quod potest §. Episcopus extra suam diocesium iurisdictionem consentiolem exercere, quando causa cognitio non venit, & effectus consecutus in suam diocesium, de quo etiam Gratian. d. cap. 127. num. 8. me citato in hoc loco nouissimè mei amicissimi Diana d. p. 5. tract. 9. resol. 34. vers. secundo, vbi ex Vgolin. de censur. lib. 1. c. 27. §. 1. num. 4. ait Episcopum, vbi causæ cognitio non adhibetur, & pro tribunali non sedetur, ac propterea alienum territorium non leditur, extra diocesium posse iurisdictionem

risditionem exercere, vel quando Episcopus diocesis peremeret, quod litigantes eo id consentiant, ut post alios resoluti Vgolin. d. § 14. n. 4. vers. secundum exceptam.

In causa notabili Mathefian. de commissione. part. 1. cap. 6. num. 84. pag. 125. sic loquitur. Sed pater, de iure Episcopus extra suam diocesim, ac iurisdictionem, & pro aliquo causa cognoscenda ad Breve dirigatur, puta Episcopo cumque Cancelli, vel alij. Quare an ille extra suam diocesim deponat causam suae alias causas prefato modo sibi commissas cognoscere possit? Et respondetur dico quod non, quia cum Episcopus ille extra suam locum deputatus, ubi dignitas electa intelligitur, cum extra suam diocesim illam exercere nequeat, per consequens in loco, ubi extra eam moratur, causas non valet cognoscere. Quod declaratur, nisi in Breve mentio fieret de nova sua residentia extra iurisdictionem iurisdictionem, vel diocesim, aut si effectus solutus ab acrius imperium extra illam residentem, vel si fuerit committatur persona, & spectet eius iurisdictioni electa, &c. & ibi, Quod tamen iuncta, nisi de parva causa electum fuerit, & commissio in eius personam imperata, sicut in acrius extra diocesim, & propriam iurisdictionem manentem consentiendo. Card. vers. 71. Abb. in cap. nominali, num. 4. & 7. de respons. &c. Et idem Mathef. d. loco num. 118. pag. 160. resolutum quod si causa Episcopo demandetur trahenti moram extra suam diocesim, neque per alium exercere ibi iurisdictionem potest, nisi in litem apponatur verba, etiam extra diocesim propriam moratur.

19. Quæstio est in hac materia difficilis, an scilicet suspensus à Pontificalibus io illis celebrando fiat regularis? Partem negatiuam tenet gloss. verb. Sacrosanctas, vers. fias, in cap. 1. de officio deleg. lib. 6. sequuntur Innocent. in cap. 1. verb. à diuina, de sententia excommunic. eod. lib. D. Antonin. part. 3. sum. tit. 18. cap. 4. ubi et med. Coar. in Clem. si furus, part. 1. §. 1. num. 1. vers. secundum, Jacob. de Gazis in acrius decis. lib. 4. cap. 25. num. 3. Ioan. Prapoli. 3. part. quest. 3. de susp. dub. 1. num. 13. Diana d. part. 5. tract. 10. resol. 4. vers. sed difficultas, qui in eo præcipue nituntur, quod Pontificalia non sunt de substantia Ordinis, celebrationis, aut officij, cum sine illis quodlibet officium fieri possit. Contrariam verò sententiam tenentur Caldeiti. in tract. de interdictis, memb. 2. quest. 5. Nauart. in sum. cap. 17. num. 164. vers. ex quo inferatur prima, Viuald. in candel. de suspens. num. 146. mosi ex eo, quia cum Episcopatus per se Ordo sit, celebrare ipse apparatus Episcopalis, seu Pontificali est exercere actum proprium Ordinis Episcopalis, à quo Episcopus suspensus est: succeditque proinde reg. text. in cap. 1. in fine, vers. festinus, de re iudic. lib. 6. Inter quas tamen opinioes elegantem distinctionem tradit Vgolin. de censuris, tab. 1. cap. 14. §. 1. num. 1. quam melius explicat Sayr. eod. tract. lib. 4. cap. 16. num. 17. cum dubio sequens, ubi plene videti poterit.

20. Denique adnotare oportet Episcopum, qui inulatus accedit pro ordinandis clericis ad aliam diocesim, debere habere expensas, vt docent Atehid. n. 2. Turrect. num. vlt. & Bellarm. in cap. nullus Primas 9. q. 2. Jacob. de Gazis in acrius decis. part. 1. lib. 1. cap. 10. num. 1. Thom. Valac. tom. 1. alleg. 5. num. 53. ubi num. 16. subdu Episcopo titulares in aliena diocesi Ordines ministratores de consensu proprii Episcopi, & eius subditi, debere obtinere expensas.

21. Et ex eodem Cooeil. Trident. dist. cap. 5. suscipiens Ordines à proprio Episcopo, sed in aliena diocesi absque licentia Episcopi, io cuius diocesi Ordines conferuntur, penam suspensionis ab executione Ordinis incurrunt, vide Maiol. de irregul. lib. 4.

Barbosa de Episcopo Pars I.

cap. 21. Sum. de censur. diffinit. 11. scilicet 1. num. 81. Mari. Alter. eod. tract. sum. 2. diffinit. 9. cap. 4. ad fin. Bonacin. d. dist. 3. q. 1. puncto 12. ubi amplius, etiam si Ordines recipiantur ab Archiepiscopo in diocesi alienius sui Episcopi Suffraganei, & procedere ait non solum in maioribus, sed etiam io minoribus Ordinibus, subdique in fine istam suspensionem non esse Papæ reuertam, sed iure communi posita ab Episcopo notari.

ALLEGATIO VII.

Episcopus dimissorias litteras quibus, & quando concedat?

SUMMARIVM.

1. Distinguitur referentur, qui agunt de materia huius allegationis.
2. Accedens licentia, & consensu proprii Episcopi, potest aliter non sua subdito Ordines conferre.
3. Dimissorias usus antiquissimas.
4. Dimissorias concedere possunt, qui ad Ordines valent promovere.
5. Dimissoria ab Episcopo excommunicato, vel suspensio declarato non sunt valida, possuntque subditi facere ordinari a viciniori Episcopo.
6. Inferiores Prelati dimissorias concedere nequeunt, nisi ex consuetudine legitime præscripta, aut alio peculiari iure potestatem acquisivissent eas dandi.
7. Abbates, alijque exempti hodie huiusmodi dimissorias clericis secularibus concedere non possunt.
8. Ordinarius primitiue ad Episcopum habens ius visitandi, & congregandi Synodum, potest dimissorias concedere.
9. Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huiusmodi dimissorias concedere non potest.
10. Capitulum Sede vacante, non nisi elapso anno à die obitus Præsulis, potest dimissorias concedere, nisi articulus beneficij sub tertio patet.
11. Annulla etiam si Capitulum haberet territorium distans ab immemoriali possessione.
12. Vicarius à Capitulo Sede vacante concedere distas dimissorias non auctor, & ante elapsam annuum, quas penas incurrat.
13. Vicarius Papa non prohibetur, etiam si iam post vacationem Sedem dimissorias impartiri.
14. Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obtinere facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordines, cum licentia sui Ordinarii, huiusmodi facultatem subdiaconom concedere.
15. Privilegium obtinens à Sede Apostolica ad recipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissorialibus, sed testimonialibus tantum proprii Ordinarii de vita, & moribus.
16. Capitulum Sede vacante potest concedere litteras testimoniales, sicut concedere nequeat dimissorias.
17. Capitulum Sede vacante potest extra Episcopo concedere excommunicationem, & excommunicationem propriam subditum, non tamen subditum vacationis Sedis.
18. Regulari Superiores sui monachos dimissorias concedunt.
19. Dimissorias cum antiquis Episcopi debent, non cum examinatore cui concedebantur, ac illum Ordinarius examinatorum dimittit.

- 20 Episcopo hulle precipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum & approbatum.
- 21 Episcopus ex alia legitima causa quam agnoscitur, potest dimissionem litterarum subditis concedere ad Ordinem apud alienos Episcopos recipiendos.
- 22 Episcopus cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur potest illum iterum examinare.
- 23 Dimissoria semper valent, non virescent, non deficiunt de dote Declaratur infr. num. 19.
- 24 Dimissoria data à Capitula Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.
- 25 Episcopus totum potest per edictum omnes, & quoscunque dimissorias à predecessoribus sine à Capitula Sede vacante concessas remanere.
- 26 Pro dimissorias ad Ordinem recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo alius ministerio.
- 27 Natus pro singulis dimissorias, seu testimonialibus litteris decimum partem unius auri recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adit nihil accipiendi.
- 28 Natus post consecrata instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinatu sponte offeratur accipere.
- 29 Episcopus obiens à sua diocesi potest suis subditis dimissorias concedere.
- 30 Absolvere à suspensione eis, qui nullius diocesis existentes sine litteris dimissorias ordinati fuerint, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concil. Trid. pertinere illis dimissorias concedere.
- 31 Dimissoria littera à quibus per Regulares obviandis
- 32 Natus ante professionem ad passu cum dimissorias sui Praeati Regularis ordinari
- 33 Cuius Episcopi origines ne, an dimissorias pertineat dimissorias novius concedere.
- 34 Viri licentia ordinandi suffraganeos concessa expier per mortem Episcopi concedendi contingentem post deservientem ordinandum in mactula. Et in hoc casu res dicatur adhuc integra.
- 35 Delegatio sula persona prohibita Pontificia exercere, & in tempore ac locum prohibentem, non sortitur effectum.
- 36 Inrevocabilis Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.
- 37 Sede vacante non licet ordines conferre subditis infra annum, ex dispositione Tridenti. sess. 7. de reformat. cap. 10.
- 38 Episcopus translati non potest Pontificia exercere in Episcopatu, à quo fuit translatus.
- 39 Littera dimissoria expedita, & subscripta manu Episcopi, ordinandis tradita, & directi Episcopi non invidetur Pontificia exercere, semper valent, nec expirant morte concedente.

E materia huius allegat. latè agunt Vega tom. 1. de Cur. c. 14. §. 8. m. 31. Rebuff. ruy. 1. Fr. Emman. in sum. p. 1. c. 14. num. 3. & quafi Regular tom. 1. q. 18. art. 1. Henric. in sum. lib. 10. c. 1. §. 1. p. 1. Petr. Lefebvre in sum. p. 1. de sacram. Ordinis c. 8. Azot. in lib. moral. p. 1. lib. 11. cap. 20. q. 7. & part. 1. lib. 3. cap. 48. quafi. 1. vers. ceterum, Zetol. in praxi Episc. part. 1. verb. Abbas, Flores de Mens. var. lib. 3. quafi. 14. num. 4. & num. 31. Thorm. Valasc. alleg. Iura tom. 1. alleg. 3. num. 6. Campan. in duos. sermo Iuris Canonici rub. 9. cap. 7. & 8. Piafoc. in praxi nova Episc. part. 1. cap. 1. à num. 11. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 1. à num. 20. Marcel. Vulpe in praxi iudic. c. 7. num. 11. cum seqq. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collat. 105.

Etiam tenetur Episcopus per se ipsum ordinare

te suos clericos, vi admonet Concil. Trident. sess. 13. de reform. cap. 1. si tamen fuerit legitime impeditus, de eius consensu poterit alienos subditis suis Ordinibus conferre, cap. Episcopum 9. quafi. 1. & cap. 1. innot. cap. cum nullus, de tempore ordinat. lib. 6. hic autem consensu litterarum prestandus est, ex Felino in cap. super his, vers. sexta, & ultima panch. sub n. 13. de accusat. ubi Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterar. num. 14. Et littera, quibus ille continetur, dimissorias vocantur à Concilio Trid. sess. 13. de reformat. cap. 10. & sess. 7. de reform. cap. 10. vbi etiam Reverenda dicuntur, quo nomine hispani vocantur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare proprius Episcopus dimittens nolit, aut nequeat dimissum ordinare, ex cap. 1. de tempore ordinat. lib. 6. Sanch. in opusculis moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 15. & licet in aliquibus Provinciis sit consuetudine receptum ut nulla causa assignetur, ex Rebuff. in praxi ex. de liter. dimiss. num. 28. Salced. ad Bernard. in praxi. cap. 16. verb. fuerint, vers. apertis, Gratian. March. decr. 98. num. 21. nihilominus tamen hodie videtur hoc consuetudine non obstat dispositionem dicti cap. 1. esse servandam, cum Concil. Trid. idem videtur statueri sess. 7. de reform. cap. 11. ibi, Facultatem de promouendo à quocunque non suffraganeus nisi habentibus legitimam causam, ab quam à proprio Episcopo ordinari non possunt, in litteris exprimentum, & tunc non ordinatur nisi ab Episcopo in sua diocesi recedente, nisi pro ea Pontificia exercere diligenti praxe examine, &c. Quicquid aliter videtur intelligere Thom. Valasc. d. alleg. 3. num. 53.

Dimissorialium usum antiquissimum fuisse non dubitatur tempore quidem Divi Augustini ex extitisse, atque in usu fuisse testatur ipsemet in epistola ad clerum Hispanen. 137. vers. cum illam causam, & tempore Concilij Niceni in cap. 1. dist. 73. Et docent Franc. Turrillan. lib. 3. pro epistola Pontificia, F. Bernardus. Fexer. de antiquis Ecclesiasticarum epistoliarum generis, Cardin. Carl. Baron. tom. 1. anno Christi 142. num. 6. & tom. 3. anno Christi 145. num. 162. Et ne frans aliquis intercederet, erat olim certa dimissorialium huiusmodi litterarum forma à Canonibus introducta 73. dist. per totum; quæ ab Episcopis singulis servanda est, quomodo hodie non eadem præciat servetur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuimus in formulario nostro in calce huius operis impresso form. 11. cum seqq. quæ quidem dimissorialium formatæ addæ necessitæ sunt, ut non sufficiat Episcopo promoti cognoscere, & ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissorialium forma aliquem ad Ordines promovet, tam ipse quam ordinatus incidunt in penas latas contra ordinarios non suum, vel ordinatos absque seu cum falsis dimissorias, Cbeubdin. ad Const. 40. Clement. VIII. schol. 1. & 2. Coninebant olim litteræ dimissorias eumdem propter quam non possent proprius Episcopus suos subditos ordinare, c. 1. de tempore ordinat. lib. 6. quæ consuetudinem sapientiores Episcopi etiam omnes servant.

Dimissorias et concedere possunt cuncti Episcopi, quos æterna Iuris sanctione, priuslegio, vel consuetudine, ad Ordines valens alimere, ex gloss. fin. in cap. cum nullus, de tempore ordinat. in 6. is enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, cap. 1. 62. dist. Scraph. decr. 98. §. num. 3. Campan. rub. 6. cap. 3. num. 13. prope finem, quo quid potest quis per alium facere, sequitur per se ipsum exequi non detinetur, ex reg. potest qui de regibus Iuris in 6. & Nisi fuerit excommunicatus, vel suspensus declaratur, tunc eum

enim dimissiores ipsius non valent, sed subditi possent se facere ordinari a viciniori Episcopo: incumbit tamen ipsi onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. cap. 2. de tempor. ordin. in 6. Placet. d. cap. 1. num. 13.

Inferiores auctem Prelati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apostolice fuerit eisdem specialis data potestas, ex d. c. cum nullus §. inferiori, aut nisi aliquo peculiari iure potestatem acquisivissent eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. in cap. accidentibus n. 1. de excess. Prælat. præsertim ex consuetudine legitime præscripta, iuxta glof. verb. indultum in d. §. inferiori n. 1. te. solvant Capell. Thulod. decis. 451. Pet. Gregor. Synagm. iur. lib. 40. cap. 1. n. 19. Campanil. d. rub. 9. c. 8. n. 1.

Exempti olim licebat huiusmodi dimissorias impetiri, ex d. cap. cum nullus, ubi Ioan. Andr. num. 3. Ancl. ver. in exemptis, sub num. 3. & Franch. num. 5. Hæc tamen sunt noviori Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 10. neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcumque etiam Ecclesiæ Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vel ab aliis Ordinibus suscipiant, si concedere valent: vnde Hentiq. in summa lib. 10. cap. 12. §. 3. affirmat personas quilibet extra Præfulem, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem consentiam & voluntariam, neque dictam elargiri licentiam, & in commento lit. T. attestat iura Romæ obtinuisse Episcopum Salmantien. de anno 1581. contra Capitulum suæ Ecclesiæ; & militarem esse Ordinarius priusvis ad Episcopum, iusque habere visitandi, deportandi Vatum, corrigendi Synodum, approbandi ad Confessiones, & exsequendi defunctorum voluntates, contra quem non intrare dispositionem Concilij Trident. sess. 23. cap. 10. defendit Stephan. Gratian. d. cap. 10. cap. 12. quæ refert & sequitur Campan. d. c. 8. n. 4. Grilenzon. conf. 143. n. 18. & 30. novissime Clarin. forens. lib. 1. cap. 46. num. 19. & ad hos terminos videtur sedenda late adducta per Flores ver. 14. per totam, Molles. in sum. tract. 2. c. 1. num. 17. & 18. c. 17. a. num. 19. Tamburin. de iure Arbitr. tem. 2. disp. 12. §. 20.

Nec hoc ita absolute conceptum videtur verum, sed requiritur quòd inferior huiusmodi Prælati territorium separatim cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopulusque omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebar, à se penitus abstinere, nullumque ius in eis retinuerit, etiam quoad consecrationes, ordinationes, cæteraque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donationes Apostolicis confirmationibus muniri, quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota in nullum, seu Squilacæ iurisdictione 4. May 1616. totam Martini Andree. Et novissime cum Patres Ordinis Carthusien. supplicarent sacram Congreg. Eminentissimorum, & Reuerendiss. DD. Cardinalium negotia Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congreg. emanati, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Bisco ne aucter dimissorias concedere ad Ordines subditi secularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententiis Rotalibus fuerat iam reforum dictam Monasterium habere proprium territorium, & in suis subditis exercere omnimodam iurisdictionem. Eadem igitur sacra Congreg. Eminentissima Cypro referente censuit reuocandam, & tollendam esse, prout præsentis decreti virtute reuocatur, &

volui superscriptionem, per quam prædicto Priori Carthusiensi Monasterij S. Stephani de Bisco ab eadem sacra Congreg. prohibuit fuis sub die 21. February 1631. concedere litteras dimissorias ad Ordines subditi proprii secularibus, Roma 18. Iunij 1631. At eni, quo ipse Prælati inferiori dimissorias litteras concedere nequit, tenentur ordinari subditi eidem Prælati, Ordines, vel eisdem litteras accipere ab Episcopo viciniore, ut in sequenti declaratione. Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordinibus conferre subditi secularibus Abbatum, & aliorum inferiorum, etiam nullius diocesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum. Romæ die 21. February 1631.

Vicarius generalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, eum ad vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, d. cap. cum nullus, ubi, officiale, & in §. Episcopo, ubi glof. verb. in remotis, Anson. Cuch. lib. 1. in lit. maiorem, tit. 8. num. 110. Mandos. ad reg. 24. Cancell. quest. 5. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi benef. tit. forma vicariatus, num. 47. Iacob. Sbroz. de officio Vicarii, lib. 2. quest. 41. Pet. Gregor. Synagm. iur. lib. 26. cap. 9. post num. 3. Gutier. canon. lib. 1. cap. 17. num. 14. cum segg. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Vicarius, §. 4. late Thom. Valasc. tem. 1. alleg. 5. a. num. 7. Sanchez. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 10. num. 40. Azor. instit. part. 1. lib. 1. cap. 45. quest. 7. Vgolin. de officio & potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. vers. quædò dimissorias, Placet. in praxi noua Episcop. d. cap. 1. num 11. vers. concedit, Nabona de appellat. à Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 197. Campanil. d. cap. 8. num. 3. Molles. in sum. tract. 2. n. 11. Et. Emman. in sum. tem. 4. cap. 61. alias 62. num. 4. Veneto in examini Episcop. lib. 1. cap. 16. num. 12. Stephan. Gratian. Marchia decis. 98. a. num. 14. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 1. num. 7. Bognacin. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 2. puncto 11. n. 23. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiæ, part. 2. tract. 2. cap. 2. quest. 6. in fine. Aloyf. Ricc. in praxi iura regl. 28. ubi quando Episcopum dicatur agere in remotis de quo eni post glof. verb. in remotis ad fin. in dist. cap. cum nullus, Pet. Greg. lib. 4. part. 1. iur. Canon. tit. 1. cap. 1. lit. K. Menoch. de arbit. casu 122. num. 16. Guetier. dist. lib. 1. cap. 17. num. 25. Sanchez. dist. dub. 16. num. 42.

Capitulo Sede vacante antiquius libera conceditur facultas dimissorias illico concedendi, per d. cap. cum nullus, quæ novissimo iure Concil. Trident. sess. de reformat. cap. 10. restricta est, ut non nisi elapso anno à die obitus Præfultis nullam, quæ dimissorias concedere, præterquam illi, qui alicuius beneficij recepti, vel recipiendi actus fuerit, aliis Capitulum contraueniens Ecclesiastico subiacet interdictio, & ordinari si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo privilegio clericali, maxime in criminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sint ipso iure suspensi. Vide Emman. Sal. d. verò. Ordo num. 29. Rebuff. in praxi benef. tit. de deulor. num. 67. Catd. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1. Nauarr. conf. 18. & 44. de tempor. ordinis. Syst. decis. 65. rod. tit. 1. Et. Emman. in sum. tem. 2. cap. 14. concl. 2. Lxi. Zech. de Repub. Eccles. c. 14. vers. non potest. Salzed. ad Bernard. in praxi cap. 16. verb. sine licentia vers. posteru tamen Capitulum. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 83. Pet. de Ledefina in summa part. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. concl. 1. Hentiq. lib. 10. c. 12. num. 3. Azor. d. part. 1. lib. 1. cap. 49. quest. 5. Soaz. tem. 5. de censur. dispus. 31. sect. 1. num. 20. Placet. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 1. num. 3. vers. Capitulum. For-

220 De officio, & potestate Episcopi.

nat. de sacram. Ordinis. cap. 5. §. 4. num. 4. Fenele. Leo in infansu fere Ecclesiast. part. 3. cap. 8. num. 47. cum segg. Rendia in promissario recepti. sentent. tom. 1. tit. 1. §. 1. num. 1. Campanil. d. cap. 8. num. 5. Bouacina de Sacram. diff. 2. q. 24. §. 1. vnic. puncto 4. num. 12. & d. de puncto 11. num. 24. Fillio. tract. 41. de benef. cap. 2. num. 44. Homobon. de examini Ecclesiast. tract. 1. cap. 1. q. 6. prope fin. & tract. 11. in fin. resol. 1. Sanch. in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 10. num. 16. Monet. de commutat. vbi voluit. cap. 10. num. 164. cum multis segg. Aloyf. Ricc. in praxi aurea. resol. 106. & in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 185 part. 4. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 1. cap. 1. num. 16. Cardof. in praxi iudicum. verb. Capitulum. num. 5. Mollin. de iudic. tract. 1. diff. 11. num. 4. Flores var. q. 14. num. 4. Thom. Valac. tom. 1. abet. §. num. 12. Quaranta in summa Bellary. verb. Capitulum Sede vacante. vers. decimo quere. vbi ampliat procedere t. quamvis Capitulum haberet territorium distinctum, & exemptum ob immemorialem possessionem, & sint iudices Ordinarij. fere Aloyf. Ricc. Neapol. decis. 185. part. 4. & quamvis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupari, quod non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maior. de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3. Nicol. Garc. de benef. part. 5. cap. 7. num. 95. Et Emmann. in sum. tom. 1. c. 14. n. 6. Aloyf. Ricc. in praxi aurea. resol. 106. Mouet. d. c. 1. n. 171.

Aditus beneficii tam habitis, quam habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere, per Concil. Triid. sess. 7. de reformat. cap. 10. ibi. *ordinetur non fuisse*, ubi tenent Silzed. d. cap. 26. It. C. vers. *poterit*. Zeol. in praxi Episc. part. 1. verb. Capitulum, in princip. & vers. secundum, Quaranta d. vers. decimo quere. Garc. de benef. part. 5. cap. 7. n. 96. Mollin. d. tract. 1. diff. 11. num. 4. vers. *quamvis*. Sanch. d. cap. 1. dub. 10. num. 17. Monet. de commutat. vbi voluit. cap. 10. num. 180. vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro archaetis litteras dimissorias ei concedere, qui habet Episcopum a quo ratione originis, domicilij, aut alterius beneficii comparabilis ab eo recepti illas posse obtinere.

Archatus occasione beneficii recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requirens seruitium personale, ratione cuius de iure, consuetudine, privilegio, statuto Ecclesie, vel fundacione intra annum tenetur se promoueri facere, asserunt Nicol. Garc. d. part. 5. cap. 7. num. 98. Vgol. de poss. Episc. cap. 16. §. 10. num. 5. vers. & primo. Aloyf. Ricc. in praxi aurea. resol. 98. exemplificans in eo, qui obtinet patochialem Ecclesiam, quod sit archatus ad Sacerdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu capellanis requiruntur ex institutione seruitium personale, seu aliquem Ordinem, latet Monet. d. cap. 10. num. 164. cum multis segg. vbi cum Garc. & Vgolin. citatis locis, idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficium est ita annexus, vt tempore provisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed impetrans dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium possit obtinere, vel vbi in litteris continetur illa, *non obstantibus, &c. per qua effusa gratia nostra impeditur valeat quomodo debet, vel dispensari, aut similis.*

Archatus occasione beneficii recipiendi illos dici, qui habent ius, seu sunt vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen reouitit actu certum Ordinem, quo illi carent: vel illos di-

ci, qui cum sint ordinati prima Tonsura, sunt pre-fecti ad beneficia maiorem Ordinem actu requirunt, asserunt Aloyf. Ricc. d. resol. 98. Monet. d. cap. 10. num. 173. & 176. Nicol. Garc. d. cap. 7. num. 99. obstantes etiam electum in consensu ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est a Papa, non posse interim dici archatum tam occasione beneficii recepti, quam recipiendi, necnon minime dici archatum occasione beneficii recipiendi illum, cui aliquis vult resignare aliquod beneficium requirens actu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem a Capitulo deputatus concedens p. d. dimissorias non archatus, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans p. motus ad Ordinem viguerit dictatum litterarum, ultra penas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expresseque in d. cap. cum nullus ab officio, & beneficio per annum est ipso iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. sess. 23. cap. 10. etiam si is, cui concessit, vltus non fuerit, prout refert decisum Nicol. Garc. in addit. ad d. cap. 7. num. 91. sed post annum non impeditur, vt demonstrat aperta verba eiusdem Conc. sess. 7. de reformat. cap. 10.

Vicarius tamen Papae ab hac resolutione exceptus, qui non prohibetur etiam statim post vacanem Sedem distas dimissorias impartiri, eo quod Concil. minime restringit iurisdictionem Sedis Apostolice, quinvis vacantis Maior. de irregul. lib. 4. cap. 6. Henric. lib. 10. cap. 11. §. 1. Campan. d. cap. 8. num. 6. Salzed. d. cap. 26. It. C. vers. *poterit*, & vneupatim de his Vicariis Papae in Vtbe, & de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, teluunt Mandof. ad reg. 24. Cancell. cap. 3. de male promissa quest. 16. num. 11. Jacob. de Grassi. in aut. decis. part. 1. lib. 3. cap. 13. de clericis circa Ordinem, quos refert, & lequitur Marcel. Vulpe in praxi iudic. feri eccles. d. 7. num. 15.

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem a Sede Apostolica de suscipiendo Ordinem cum licentia sui Ordinarij, possit huiusmodi facultatem subordinatam concedere, ita Nauarr. conf. 19. de tempor. ordinat. quam refert Piasce. in praxi nova Episc. d. d. cap. 1. num. 13. vers. *capitulum*, nec citato in hoc loco nouissimè doctus Diana moral. resolut. part. 5. tract. 10. resol. 46. vers. tertio. Sanch. in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 26. vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea diocesi ad Ordinem promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Praelati Regularis, vel personam eiusdem diocesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nunciij Apostolice, vt à quocumque Antistite ordinentur.

Qui enim a Sede Apostolica privilegium obtinuit ad suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissorijs, indiget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacin. de Sacram. diff. 8. quest. vnic. puncto 4. num. 13. Ciarlin. controu. forens. lib. 1. cap. 46. num. 23. Alioquin si ad Ordines sine litteris testimonialibus proprij Ordinarij promoueretur, remanet suspensus ab executione susceproium Ordinum, & ordinans incurrit suspensionem a Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Conc. Triid. sess. 23. de reformat. cap. 8. ad finem, tenent Henric. lib. 13. cap. 18. num. 2. Tuler. lib. 1. c. 4. num. 4. Fornat. de Ordine cap. 4. num. 3. Quaranta vers. *Ordo vers. suspensionem per annum*. Rectissime agunt supremi Pontifices cum in Breuihus appellatis, extra tempora, aliisque, in temporibus nominatis, mandant elapsulato appui, & de licentia sui Ordinarij, qua multos

multos retinet à susceptione Ordinum, autemque abusus complures: etenim Imperiti, infames, aliave ex causa inhábiles, non valentes à propriis locorum Ordinatis Ordines suscipere, externas penitus regiones, Ordinesque fraudulentè extorquebant ab alienis Episcopis, nescientibus quanta sit in hominibus perversitas: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quocumque Antistite, per Breve, addita clausula, *absque litteris dimissorialibus sui Ordinarii*, attentè videant quibus casibus in suis supplicationibus relatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratis & privilegiis omnis causa præsumitur impulsiva, ex Franch. in cap. decet. num. 3. de regulis iuris in 6. Tirac. in tract. consens. causa lvi. l. num. 81. quos refert Campanil. d. rub. 9. cap. 7. num. 6. vbi num. 5. resoluít quòd si postea cesset causa, quæ adducta Papa licentiam elargitus est suscipiendi Ordines à quocumque sine dimissoriis proprii Episcopi, non propterea censenda est tenocara prædicta facultas, ut nequeat amplius impetrari ea vi, sequeque promoueri faciat à quo maluerit.

16 Observa tamen Capitulum Sede vacante, siue Vicarium, quibus vires gerit, posse intra annum concedere litteras commendatitias, siue testimoniales, licet concedere nequeat dimissorias: nam litteræ testimoniales non sunt dimissorias. Ita Nanat. conf. 27. de tempor. ordinat. quem citat Bonacina de Sac. disp. 8. q. vnic. puncto 4. num. 14. Lel. Zech. d. cap. 24. num. 1. v. *versum non potest concedere*. Thom. Valasc. dist. alleg. 3. num. 15. Marc. Anton. Genuens. in praxi Neapol. cap. 87. num. 15. v. *versum Capitulum*. Quarant. verb. Capitulum. q. 10. v. *versum tertia limita*, libet de instrum. ad Ordin. cap. 7. quæ. 51. v. *versum sui auctem*, me citato in hoc loco. Clarin. contron. forens. lib. 1. cap. 46. num. 12. Et potest etiam idoneitas testimonium facere, Namar. conf. 17. cod. in. Galet. in *marjaria casum conscientie*, verb. Capitulum 5. Mollell. d. tract. 2. cap. 2. num. 19. Molin. d. tract. 5. disp. 11. num. 4. v. *versum quævis*, Bonacin. d. puncto 11. num. 54. Monet. de communat. vltim. volunt. cap. 10. num. 184. vbi refert modernum Cariz Rom. stylium habere, vt Sede Episcopali vacante ipse quoque testimoniales denus ab Ordinario vicinote.

17 Item potest intra annum Episcopo extero concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum subditorum vacantis Sedis post annum, Henric. lib. 10. de sacra Ordinis, cap. 21. §. 1. Quaranta verb. Capitulum Sede vacante. q. 11. Genuen. in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 13. Pialec. in d. praxi nova Episcop. d. c. 2. n. 13. v. *versum Capitulum*, Fornat. de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab. Mollell. in sum. Theologia moralis tract. 2. c. 1. n. 128.

18 Dimissorias etiam concedunt Regulares Superiores suis Monachis, prout infra ostendo num. 31. intra modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ sequitur. *De mandato S. D. N. Clementis divina previdencia Papa VII. tenore presentium mandatur omnibus, & singulis quoruncumque Regularium superioribus, vt de cætero observent, & observari faciant, ea, quæ in Decretis sacra Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor est talis: Congregatio Concilij censuit superiores regulares posse sui subditos item regulares, qui prædictis quatuorvis requisitis Ordines suscipere volumus, litteras dimissorias concedere ad Episcopum iurisdictionis Diocesanae, nempe illius monasterij, in cuius familia ab eis ad quos pertinet, in Regulari positum fuerit, & si Diocesani abjuncti, vel non esset habens ordinationem, ad quoscumque alium Episcopum, dum tamen ab eo Episcopo, qui Ordinis consisteret, examinaretur, quoad doctrinam, & dum ipsi Regulares non distulerint*

de industria concessione dimissorialium in id tempus quo Episcopus Diocesanus vel abjunctus, vel nullus habens ordinationem esset. Præterea cum à superioribus Regularibus Episcopi Diocesani abjuncti, vel ordinationes non habentes, litteras dimissorias dabantur, in eis vique huiusmodi causam abjuncti Diocesani Episcopi, vel ordinationem ab eis non habentibus, exprimentum esse, quod qui non fecerint, officij, & dignitatis, sui administrationis, ac vocis alius, & passiva privationis, ac alijs arbitrio eiusdem S. D. N. Papa reservatis penam incurrent. In quorum, &c. Dat. Roma die 15. Martij an. 1596. referant Lautet. de Franchis in controversiis inter Episcop. & Regul. pag. 71. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 14. num. 11. Marcel. Vulpè in dist. sui praxi iudic. cap. 7. num. 18. Nald. in sum. verb. Ordo, num. 26. Antonen. Diana moral. resol. tom. 1. tract. 16. alias 3. miscel. resol. 15. per text. Et advertit Iul. Cesar Madius de sacra Ordinis a. 10. n. 8. ad ordinationem Regularium sufficere si in litteris dimissoriis Prælati Religionis, siue Conventus testetur de absentia Diocelani, vel quod nolit habere ordinationes, vt possit ab alio Episcopo ordinari, nec esse necessarium habere hæc de re Curia Episcopali instrumentum, vel fidem authenticam Pialec. in praxi nova Episcop. p. 1. cap. 1. num. 14. Campanil. in dinarsia foris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 37. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 26. §. 10. num. 8. Capuccin. in addit. ad compend. verb. Ordines sacri, q. 10. five. Miranda in moral. Prælat. quæst. 28. art. 2. item. 1. Mollell. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 123.

Has autem dimissorias, cùm Episcopi antiquitus dabant, non eum examinabant, cui concedebant, ac illum Ordinatio examinandum dimittebant, vt colligitur ex textu in cap. Sanctissimum 7. dist. Postea verò in Conc. III. Carthagenesi, sancitum fuit ne Episcopus ordinandum dimittat, nisi examinatum, & approbatum, eique de decreto innovasset, confirmassetque Concil. Trid. sess. 14. de reform. c. 3. & sess. 23. de reform. cap. 3. præcipiens Episcopis, vt per semetipsos Ordines conferant, quòd si agritudine fuerint impediti, subditos suos non aliter quàm tam probatos, & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola in praxi Episcop. p. 1. v. *versum dimissoria* §. 10. v. *versum secundum*, Petr. Ledetina in sum. part. 1. de sacra Ordine, cap. 5. concl. 30. Thom. Valasc. allegat. iuris tom. 1. alleg. 3. num. 1. Pialec. in praxi nova Episcop. p. 1. cap. 1. num. 12. Et licet Concilium d. sess. 23. cap. 3. videatur dicere Episcoporum tantum agritudine impedito licere litteras dimissoriales subditis concedere ad Ordines, apud alienos Episcopos recipiendos, tamen hoc ei licet, quando alia legitima causa, quàm agritudinis, impeditus fuerit, vt decisum refertur Armentar. in addit. ad resp. legum. Namar. ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopis in declarat. n. 42. Vgolin. d. §. 10. n. 11.

Concedendæ sunt igitur dimissorie ex ista causa, & prius illo examinatus, qui perit dimitti, non vique ruius erit in conscientia Antistes ille, qui suum subditum non examinatum, aut nullo præcedente seruitinio dimissit, si ille postea reperiretur inhábilis malique promotor, quævis in litteris adiecit clausulam, quæ Ordinarii conscientiam onerasset, vt adnotarunt, & iussit quidem, Viald. p. 3. sui candelabri cap. 3. num. 21. Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 5. num. 4. Quare in concedendis litteris dimissoriis quatuor servanda sunt, & maximè attendenda requirita. Præmi legitimum examen & approbatio, ex Trid. intra ea quæ dixi suprà n. 9. & 20. Secunda, vt in illis addatur causa ob quam proprius Episcopus per se ipsum Ordines conferre nequit, ex ista, quæ

que adduci supra n. 2. Tertiò exprimédi sunt Ordioes, ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias concedit. Quartò exprimendum est, an Episcopus intendat facultatem generalem recipiendi Ordioes à quocumque Episcopo; nam si facultatem specialem tantum ab aliquo Episcopo: nam si facultatem specialem recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat, non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin pœna suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacio. *d. pœn. l. 1. n. 25.*

- 22 Dubium ex dictis oritur, possit ne Pœfz ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinari dimissum? Io primis iure communi attento negativè est respondendum cum *gloss. vltim. cap. Episcopo 9. quæst. 2.* quam ibi sequuntur Pœfz. *num. 1.* & Gerol. *num. 2.* admittit Molfes in *summa Theologia moralis tract. 2. cap. 1. num. 21. post mod.* ubi refert Sizarum V. audita sententia Congregat. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subditum examinavit, & in litteris dimissorialibus hoc affirmaverit, non renetur Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & litem tota. Verùm attente considerato novissimo Concil. Trident. decreto *sess. 7. de reform. cap. 11.* cetero ordinantem Episcopum tutius agere, si eundem duodò examini subficeret, propter expressa verba dicti decreti disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti prœvio examine, qui subfiquitur aliter canon *sess. 23. cap. 3.* & habet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab vitioque debere examinari ordinandum, & in propiis terminis tenent Fr. Emman. in *sum. tom. 4. cap. 62. num. 5.* Laur. de Fracochis dicto loco *vers. 13.* Pœfz. in *praxi nova Episcop. p. 1. n. 12. pag. 29.* Campan. in *diversis iuris Canon. rub. 9. cap. 8. n. 31. vers. fact. n.* Bonacina *d. pœn. l. 4. n. 33.* Iul. Cæsar Madius de *Sacra Ordin. c. 4. n. 2.* me citato in hoc loco Alzed. *d. p. 2. c. 5. n. 72.*
- 23 Dimissorias aetern itas semper valere, tam viventium defunctorum dante, resoluunt Zabari. communiter receptus in *Clem. fin. post. num. 9. quæst. 5. de elec. vbi Imola num. 3.* & Bonif. *num. 43.* Villadieg. de *legat. c. 16. num. 25.* Bonac. *d. p. 1. num. 26.* Nauas e. *placuit num. 34. & 163. de pœn. dist. 6. & conf. 5. de replect. in noua.* Zerola in *praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria 5. 9.* Rebuff. in *forma litter. dimissor. num. 43.* Petrez *l. 1. tit. 1. lib. 1. ordin. c. 16. tit. 12. lib. 3.* Pœfz. in *praxi nova Episc. d. cap. 1. num. 14. in fine.* Pœfz. de potestate Capituli Sede vacante *p. 1. n. 9. fol. 18.* Lauret. de Franchis *Alced. præfz. l. 12. Hentio. in sum. lib. 10. cap. 12. 5. fin.* Gutier. *præfz. lib. 3. quæst. 75. num. 5. & canon. lib. 2. cap. 17. a. num. 14.* Thom. Valasc. *tom. 1. alleg. 5. num. 4.* Stephan. Giatian. *March. decis. 98. num. 20.* Alzed. *d. cap. 5. num. 48.* Fr. Emman. *quæst. regular. tom. 1. q. 9. art. 1.* Salzed. ad *Bernard. in præfz. cap. 26. vers. post. quon. Goozal. ad reg. 8. Canon. gloss. 12. num. 36.* Vgolin. *d. cap. 26. 5. 10. num. 9.* Homobon. de Bonis de examine *Ecclesiast. tract. 2. c. 7. 9. Fagundes in quinque Ecclesiæ præcepta part. 2. lib. 8. c. 8. n. 16.* Etiam si à Capitulo Sede vacante datæ fuissent, quia per ingressum moderati Episcopi non expirant. Ita Quarta in *summa Bullary verb. Capitulum Sede vacante vers. secundo dubitatur.* Petz. de Ledesma in *sum. part. 2. de sacra. Ordin. cap. 8. canel. 4.* Molina de *instituta tract. 5. dist. 11. num. 4.* Gonzal. *d. gloss. 1. 2. num. 17.* Moner. de *economat. vltim. volunt. cap. 10. num. 179.* Bonacina *d. pœn. l. 10. num. 27.* Fagundes *d. lib. 8. c. 8. n. 16.* Thom. Valasc. *d. alleg. 5. num. 13.* Marcel. *Vulpe d. 7. num. 13.* & me citato in hoc loco Alzed. *d. part. 1. cap. 3. num. 95.*

Gutier. *Canon. lib. 2. c. 17. num. 12.* † ubi consultit Ordinatioibus, ut si tempore presentationis dictarum litterarum eotam cis, sciaturit novum Pœlatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cepisse, vel in Episcopatu adesse illas non admittant, nisi renuclatæ, vel novius à successore concessæ prodolæ fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à quo enim Antistito reuocari possunt per edictum omnes & quæcumque dimissorias à prædecessoribus Pœfzibus, siue Capitulo Sede vacante concessæ, quæ nondum fornice fuerint effectum, prout resoluunt Rebuff. in *praxi rub. de formaliter dimiss. num. 44.* & intelligunt iuxta subsistente causa, Campanil. *d. rub. 9. cap. 8. & Gutier. d. lib. 2. c. 17. n. 10.*

Pro licetis dimissoriis ad Ordines recipiendis nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve ministeris, disponit Concil. Trident. *sess. 11. de reform. cap. 1.* & decimum testat Armenas. in *addit. ad recap. legum Navarra in lib. 1. tit. 8. lib. 7. de Episcopis in decretis. num. 35. in resp. dub. 3.* † Notatius verò pœo singulis dimissoriis, seu testimonialibus decimam partem vltra antea recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo addit nihil accipiendi; vt habetur in *dist. cap. 1. & copiosè p. Suaz. de Religiosis lib. 4. de simonia cap. 35. num. 6. cum sequentibus.* Nauas. in *man. cap. 23. num. 201.* Vgolin. in *tract. de simonia tab. 1. cap. 41. 5. 4.* Sbotoz de *officio vicary lib. 2. q. 42.* Homobon. de Bonis de examine *Ecclesiast. p. 2. tract. 11. c. 6. quæst. 11. resp. 4.* Vales. Reginald. in *praxi feri pœn. lib. 13. num. 100.* Zerola in *praxi Episcop. p. 1. verb. dimissoria 5. 7. pag. 112.* Leff. de *littima lib. 2. c. 35. dub. 10.* Pœfz. in *praxi nova Episc. p. 1. cap. 1. num. 55.* Cneid. ad *Decretal. c. 107. num. 1.* vbi etiam addit, † licet dubios, post confecta infortimentata, & tradita partibus possit. Notarium, quod ab ordinatis sponit offeratur, accipere, de quo Marten. in *dialogo Relatoris p. 3. cap. 25. num. 5.* Petrez *l. 1. gloss. 1. post. mod. tit. 9. lib. 2. Ordin. Sanch. de Marr. lib. 8. dist. 35. n. 44.* Homob. *d. c. 6. q. 12. resp. 1. in fine.*

Vnum addendum quod etiam, & io praxi vtile, quod Episcopus abiens à sua Diocesi potest dare litteras dimissorias, si abfentes subditi eas petierint, vt ordinari possint ab alio; potest etiam illorum examen demandare Episcopo loci, in quo degunt, si propter abfentiam valde eis incommodum voleat examini illos ibi subficere, ita decimum testat Armenas. in *addit. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopis num. 177.* Concessio enim dimissorialium est voluntariæ iustitiationis, & ideo possunt extra diocesum, & in alieno territorio concedi, vt multis probat Stephan. Gratian. *Marchia decis. 98. per tot. quon. testat Camill. Borrell. in sum. decis. tom. 1. tit. 6. n. 43.*

De absolutione suspensionis contraque suscipiendos Ordines absque litteris dimissoriis, dicit *allegat. seg. num. 24.* Nota quod absoluit à suspensione eos, qui nullius Diocesis existentes sine litteris dimissorialibus ordinati fuerint, pœcat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat illis dimissorias concedere, vt testat decimum Armenas. *d. loco n. 61.*

Patres hretæ dimissoria, sine commendatitia, quibus Regulariter ordinandi sunt, esse debent suorum Pœlatorum Ordinatioem, non verò Episcopi Diocesani; Concilium enim *sess. 13. cap. 8.* quatenus dicit quod nullus etiam canonicus generalis, aut specialis *vers. scriptis, vel privileg. prætextu, ordinetur etiam statuta temporibus, nisi eum prohibeat, ac mœn Ordinarius sui iustitiam commendatitiae;* intelligendum est de Generalibus

libus, & Prominentialibus, seu etiam inferioribus Prælati Regularibus, quia negari non potest, quoad hoc Prælatos esse Ordinarios, qui suorum subditorum probantiam, vitam, & mores plenè cognoscunt, & de illis attestari possunt iuxta dispositionem Concilij *dilecto loco*, refert me citato in *bus loco* Ciatlin. *contraur. forens. lib. 1. cap. 46. num. 21.* obo verò Episcoporum Diocesani, qui nec respectu Regularium Ordinarii dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonio ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco *d. sess. 23. cap. 10.* argumento deducto à cetero sensu, ubi Abbates, & alij quicumque Prælati, quavis exempli, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis secularibus, ut ab aliis ordinantur; ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide Fr. Ludou. Miranda in *man. Prælat. tom. 1. q. 3. art. 1.* Mol. *festin. sum. Theologia moralis tract. 2. c. 1. n. 33.* Et percellatis declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad instantiam Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliz, & locip. *Pl. sa. quæ. Dat. Roma apud Sanctum Petrum 9. Martij anno 1592. Pontificatus sui ann. 1.* ubi inter alia præcipitur, ut litteræ dimissoriæ Abbatibus prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipientur, & admittantur, refert Miranda in *manuale Prælatum. tom. 1. quæst. 39. art. 3.* ubi *art. 4.* asserit per Concil. Trident. *sess. 13. cap. 11.* huiusmodi Regiosas licet habeant patentes litteras dimissorias à propriis Prælati, bene possit ab Episcopis nihilominus de Grammatica, & sufficientia examinari, addique quod quavis post d. Concilij decretum aliqua fuerint edita privilegia Regularibus concessa, ordinari ut possint nullo prævio Episcoporum examine, ut dicitur concessisse olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi rament privilegium, & omnia alia, quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nosam Constat. quam fecit Sixtus V. contra clericos male promotos, me citato refert Alzed. *d. p. 2. c. 7. n. 33.*

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, asserere debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendi, quo eorum quilibet initiandum est: que litteræ, ut veriores sunt, duobus, tribusve mensibus à die sacre ordinationis computandis, obtinende sunt; nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, reuocatasve accipi, probare debere censuerimus; testimonium etiam scriptum à Superiore suo, qui ostendat eam vita & moribus præditum esse, qui dignus sit ut illi Ordini adscribatur, quo iis initiari vult; sit verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatum afferat à Superiore monasterij, in quo proximè commoratus est. Testificationem item de Ordine, qui proximè præcedit iam suspecto. Si verò statum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interdictum esse debet inter susceptionem viuis, & alterius Ordinibus, nondum expletum est, tunc à suo Superiore scriptum afferat, quo testatum sit, ut ait à necessitati Ecclesie sue monasteriove esse se cum dispensat super eo interdictio: item in Religione cum laude versatam esse, loco tñoli asserat testificationem præstare, roneque emisse professionis regularis, & exercitationem frequentem funditionum illius Ordinis, quem proximè suscepit. Ita quodam Laet. de Franchis in *contraur. inter Episcopos & Regular. pag. 73. vers. ad primum.* Et late de interdictis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus infra *alleg. 18. n. 10.*

Verum autem nouitius ante professionem possit cum huiusmodi dimissorias sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipere ante emissionem professionem nouitis interdicit sub variis pœnis à Pio V. in *sua Constit. incip. Romanus Pontifex sacrorum*, de an. 1568. sed de Ordinibus minoribus, qui nullo iure eis prohibentur, secundum Fr. Emmanuel. *quæst. Regul. tom. 1. q. 43. art. 4. in fine*, Suarez de *confer. disp. 50. sess. 13. num. 13. & tom. 1. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 17.* Lexan. in *sum. quæst. Regul. c. 24. n. 6.* Sanch. in *præceptis Doct. tom. 1. lib. 6. c. 10. n. 19.* Barthol. de Vecchis in *præci de admittendis nouitis ad statum Religiosis disp. 11. dub. 8. n. 1.* ad quos suscipiendos non egere licentia, aut litteris dimissorias Prælati Regularis, sed Episcoporum iement Jacob. de Grassi. in *append. decis. ant. lib. 1. c. 7. n. 69.* Fr. Emmanuel. *quæst. Regul. tom. 1. q. 11. art. 11.* Vgolin. de *officio Episcoporum c. 2. cap. 55. num. 1.* Azor. in *sum. moral. p. 1. lib. 12. cap. 1. q. 10.* Nald. in *sum. verb. Nouitij*, Miranda in *man. Prælat. tom. 2. q. 4. art. 16.* Coriolan. de *confer. versum p. 1. sess. 3. art. 18. in 1. d. d. Aloy. Barloia in suis apertis, verb. Nouitij §. 15.* Homob. de *confer. versum p. 1. c. 11. vers. qui tñam sit. & p. 3. c. 11. in 1. excepti. vers. non incurrit verò.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 2. resol. 4. & p. 4. tract. 4. resol. 3.* Quequid dicat Barthol. de Vecchis *d. tract. disp. 9. dub. 26.* Peteg. in *addis. ad confis. sui Ordinis p. 3. q. 8.* Poterit tamen Prælati Regularis concedere nouitis dimissorias, si Religio priuilegium habet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos ut ordinentur; nam nomine subditos in fauorabilibus veniente nouitiis, qui gaudent profectum priuilegiis, Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. n. 17.* Sanch. *d. tom. 2. lib. 6. c. 10. n. 12. in fine*, Bapt. Tiber. in *instr. Ordinis. 2. q. 50.* Barthol. de Vecchis *d. dub. 8. n. 3.* Alcan. Tambur. *d. tom. 2. disp. 3. q. 27. num. 2.* Diana *part. 3. tract. 2. de dub. Regul. resol. 7. tract. 4. resol. 4. p. 4.*

In casu autem, quo Prælati Regulari non competit dimissorias nouito concedere, cuius id munus erit, an Episcopi habitationis, an originis Pertinet ad Episcopum habitationis, seu loci, in quo manet nouitius, tenent Cuch. *lib. 3. in sum. moral. tit. 1. de regular. 2. q. 4.* Sanch. *d. lib. 6. cap. 10. num. 11.* Homob. *confis. moral. p. 4. resp. 99. vol. 1.* & alij, quos sequor sup. *alleg. 4. n. 63.* Quamvis id munus spectare ad Episcopum originis tradant Henric. de Ordine *c. 23. n. 3. in com. lu. F. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 1. n. 2. num. 9. & tom. 3. lib. 5. cap. 16. num. 17.* & Barthol. de Vecchis *d. disp. 11. dub. 8. n. 1.*

Cum die 9. Februarii currentis anni 1649. hic Romanæ curiæ sanctissimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Eminentiſſimis DD. S. R. E. Cardinalibus, & aliis Prælati, ac Reuerend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subissimè vltimo loco Eminentiſſimus D. Cardin. de Lugo, eminentiſſis virtutibus & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum videret licentiam concessam Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu suffraganei sui vice gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti repetiebantur, sed antequam dies ordinationis aduocasset, Episcopus, qui licentiam concesserat, & viuis discellit, & Capitulum illico Sedis Episcopalis vacationem publicauit; quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dicta licentia à mortuo Episcopo libi concedi, post dictam Sedis vacationem vi, & illius viueti, in matricula descriptos in ea diocesi ordinare, non obstante decreto Concilij Trident. *sess. 7. de reform. cap. 10.*

35 In quo dubio responditur licentiam ordinandi prædictos in matricula descriptos expulsi morte Episcopi concessisse multis, sed his possimum fundamentis. Primum, quia huiusmodi licentia & mandatum quamvis dici possit perfecta respectu Suffraganei ut viuentis delegatore ea rei valeat, nihilominus respectu ordinandorum est imperfecta, cum ea uti non possit post ipsius delegantis mortem nulla habita in scriptis expeditio dum viueret; & quatenus mandatum in scriptis & cum subscriptione Episcopi capere dicitur, adhuc non suffragaretur post eius mortem, tum quia dirigitur nominatim personæ Sede vacante Pontificalia exercere, & sic non potest transire in tempus prohibendum: tum etiam quia dirigitur in locum similiter in quo prohibetur siue Capitali Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Episcopi mortui fuit suffraganeus tanquam talis, & uti vices gerens in suo Episcopatu subditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, ut solebat, quæ tamen facultas suffraganeus expirat pro tempore Sedis vacantis, ut colligitur ex quadam declaratione factæ Cong. Concilij in vna Vilnen. 11. Februarij 1631. in qua fuit decisum suffraganeum datum Episcopo Vilnen. cum facultate excoꝛdandi Pontificalia officia in diocesi & ciuitate Vilnen. de expulso consensu & licentia moderni, & pro tempore existentis Episcopi, non posse eadem Pontificalia exercere, ut exercuit viuentis Episcopo post illius mortem, Capitulo etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iurisdicção, & potestas Episcopi concessa per illius mortem expirat, ita ut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valeant, eum tota in Capitulum transfusa sit, & ab eo exinde dependeat, unde sequitur quòd non licet Episcopo dum viuit ad alium aliquem iurisdictionalem delegare, vel ordinariam potestatem concedere personæ, quæ illam exercere valeat post eius obitum, quia concessio fit in tempus, quo illam non habet, tum quia rediit in prædictum transfundendæ iurisdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertio quia aliis si liceret Episcopo dum viuit aliam licentiam concedere exercendi Pontificalia & Ordines celebrandi in sua diocesi, quæ duraret post eius obitum, utique hoc esset ea diametro contrarietas dispositioni Conc. Trid. c. 10. quod prohibet infra annum à die vacationis ordines conferre subditis, qui beneficii ecclesiastici recepti vel recipiendi occasione actui non fuerint.

38 Quarto, quia sicut Episcopus, qui translatus est ad alium Episcopatum, aut suo renunciavit, non potest in eo à quo fuit translatus, vel in eo, cui renunciavit, amplius Ordines conferre, aut Pontificalia exercere, cap. 1. de ordin. ab Episcopo, qui Episcopus renunt. Abb. ab. 2.3. Faf. de testat. lib. 1. c. 28. num. 10. Atque de irregular. lib. 3. c. 6. n. 8. vers. ubi dicitur, Flam. de resignat. lib. 1. q. 17. n. 19. ita etiam, & à fortiori nec poterit ille, cui licentiam concessit ante translationem, vel renuntiationem ad Ordinandum, videtur enim absolutum quòd quis de mandato alicuius possit actum gerere, quem mandans efficere non potest.

39 Quintò quia non obstat quòd dimissoria litteræ semper valeant tum viuentis, tum defuncto dante ut per citatos supra hac ab. 2. 23. respondetur enim procedere in litteris expeditis & subscriptis manu Episcopi, & traditis paribus ordinandis, directis Episcopis non impediri: ea quo non videtur oriri inconuenientia supra memorata; nam si huiusmodi dimissorias habentes ordinentur illarum vigote ab

Episcopo alienæ diocesis, dici non potest quòd iurisdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contrariari dispositioni Concilij dicto loco. Vltius hoc casu litterarum dimissorialium concessio confertur in locum & personam non prohibitam; at vero in casu proposito cæcetero ordinationis subditotum faciendi venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegationis mutualitatem confertur in personam, cui illud tuoc temporis facere non potest, cum potestas delegantis Sede plena vergeat, & quando penes Episcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc sententiam defendi, & ex diametro contrariam sustinebat dictus Eminentiſſimus D. meus Card. de Lugo ex eo quòd graua erat perfecta, & res deliderat esse integra per concessionem, exemplo licentiarum concessarum ad consueudum, ad prædicandum, & ad testandum, scio in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtriusque parte fuisse adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberet; ego tamen in mea opinione semper immobilis persisto, & Deo dante latius de ea alio in loco agere constituo.

•

ALLEGATIO VIII.

Episcopus qui alterius subditis sine licentia, & dimissoriis litteris Ordines confert, quas penas incurrat, & de panarum, qui Ordines sic suscipiunt?

S Y M M A R I U M.

- 1 Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprii Episcopi ordinari suspensus est à celebratione Ordinum.
- 2 Suspensionem incurrit Episcopus à celebratione omnium Ordinum si aliquem alieno clerico sine dimissoriis conſtitit.
- 3 Episcopus ordinari per ignorantiam clericum alterius Diocesis non est suspensus.
- 4 Episcopus ordinari extraneum bona fide, sub rationabilione proprii Episcopi non est suspensus.
- 5 Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Ultramontano non habenti licentiam à suo Ordinario, grandiori puniretur pena, quam si Italo illum conferret.
- 6 Ultramontani si ab Italo in Italia Ordinem susceperint sine licentia sui Ordinarj, quas penas incurrant.
- 7 Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonſuram subditis alterius Prelati sine eius expresso consensu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est.
- 8 Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prelati primam Tonſuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarij puniri potest.
- 9 Laicus proprium habet Episcopum, non respectu spiritualium, & auctoritatem, tum pro suscipiendis Ordinibus.
- 10 Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprii licentia, seu litteris dimissoriis penas suspensionis à susceptione Ordinum exercitio incurvant.
- 11 Suspensionem aeterna Bulla Py II. incurritur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprii Episcopi suscipit.
- 12 Irregularitatem incurrit non solum quod functiones Ordinum

Ordinem sacerdotum absque dimissoria susceptorum exercuerit, antequam absoluerit a suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter alium Ordinem inferioris susceptorum deputatum.

- 13 Suspensionem non incurritur, quando qui bona fide Ordinem recipit ab alieno Episcopo absque proprii licentia.
- 14 Irregularitatem non incurrit, qui Ordinem sic bona fide susceptorum ab alieno Episcopo exercuerit.
- 15 Irregularitatem non incurrit, qui cessi temerarij ordinatus bona fide, & ea simplicitate Ordinem exercuerit.
- 16 Regularis promoti absque dimissoria sui Superioris Regularis quas penas incurrit.
- 17 Amplius ad Monachos, & Religiosos exemptos.
- 18 Episcopo attestanti se ordinare clericum aliena diocesis de licentia proprii Episcopi crediderit.
- 19 Fori privilegium gaudet, qui passus est sine licentia proprii Episcopi ab alieno ordinari.
- 20 Ordinatus sine licentia proprii Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, & num. 12.
- 21 Suspenditur a iure ab officio, & beneficio, nequis beneficia consequatur.
- 22 Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.
- 23 Absolutio suspensionis contracta a suspiciente Ordinem absque licentia proprii Episcopi, a quo sit obtinenda, est invalida.

PISCOPVS alienum Clericum sine expresse consensu, seu litteris dimissorialibus sui proprii Episcopi seiecerit, vel affectata ignorantia ordinate prafensum, est suspensus per annum a collatione Ordinum;

ita probat text. in *cap. 1. de temp. ordin. lib. 6.* innouatus a Concil. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 8.* ibi, *si sciret sua ordinem a collatione Ordinum per annum, &c. me citato Alced. part. 1. cap. 3. num. 17.* Sayr. *de consur. lib. 4. cap. 12. num. 1.* Mar. Alter. *in simili tract. tom. 1. d. 1. 6. c. 1. d. 1. 3. d. 1. 1.* Maiol. *de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6.* Bonacin. *de consur. extra Bull. d. 3. q. 1. puncto 12. n. 6.* Qui tamen, si id efficiat in alia diocesi, suspenditur etiam a Pontificalium exercitio, vt docet idem Conc. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 5.* cuius memini supra alleg. *6. n. 4. cum seqq.* quo loci egi de Episcopis in aliena diocesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprii Ordinarij; hic verò ago de ordinantibus in propria diocesi alterius subditos sine eius licentia, & dimissoria litteris. Vnde, vt colligitur ex *cap. 1. de consur. lib. 4. cap. 12. num. 1.* si Episcopi suspensio manifesta sit, ipso iure cooceditur ipsius subditis, vt ab alio Ordinem recipere valeant sine licentia sui Prælati (modò reliqua seruentur, idest, modò præcedat debitum examen, serariolum, & tempora debita.) pat enim est vt in eo puniatur, in quo deliquit ista glof. *cap. 1. de consur. lib. 4. cap. 12. num. 1.* Sayr. *de consur. lib. 4. cap. 12. num. 1.* Bonacin. *d. puncto 12. n. 6.* Vbi addit opus esse, vt suspensio sit manifesta, scilicet per euidentiam facti, vel per iudicij sententiam; oon verò dubia, itavt ordinatio incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia præsumptio non est contra Episcopum.

Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantum a collatione illius Ordinis, quem sine dimissoria alieno clerico contulit, vt existimant Ioan. Monach. Archid. & Gemin. in *cap. 1. Nauar. cons. 31. & 39. de temp. ordin. Sayr. in floribus decif. sub eodem tit. decif. 21. & 32.* Molles. in *sum. tract. 2. cap. 2. num. 12.* Marchin. post hæc impret. la In lucem edita, in *tract. de sacra. Ordin. tract. 2. Barbos. de Episcopo. Pars II.*

part. 3. cap. 10. num. 3. sed a collatione omnium Ordinum, glof. *verb. omnium in d. cap. 2. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 30.* Campa. in *diuers. Iuris Canon. rub. 9. cap. 1. num. 16.*

Verum ab huius suspensionis ineuita liberatur Episcopus probabiliter igitur clericum esse alietius diocesis, vt pote, quia patentes eius de sua diocesi eum esse dixerunt, vel communiter pro tali habebatur. Ita resoluunt, & sacra Congreg. decidisse attestantur Nauar. *consil. 40. de temp. ordinat. in nouis, quod deest in amig. Vgolin. d. 5. 22. num. 1. vers. excipitur.* Aloyf. Rice. in *praxi rerum feri Eccles. decif. 297. in 1. edit. & resolut. 256. num. 4. in 2. edit. Molles. d. cap. 2. num. 13.* Sayr. in *floribus decif. sub tit. de temp. ordin. decif. 61.* vbi aduertit hodie consulendam esse hac de re Bullam Sixti V. incip. *Sacellum, & saluare*, vbi ordinatis maioribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter, oisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantia excuset a collatione quorumcumque Ordinum, atque addò ipsius Tonsuræ, & ab executione omnium munitionum Pontificalium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ rigorem temperauit postea Clemens VIII. eamque quoad hanc partem reuocauit, reduxitque ad terminos Iuris, vt obferuati alleg. *20. num. 1.* couulsiuè Laurent. de Franchis in *controuerf. inter Episcopos & Regul. pag. 83. in resp. ad 25.* aduertit Episcopum hac suspensione in duobus casibus non teneri, primò, quando ipso probabiliter ignorante alienus clericus fuerit, vel ex simplicitate se in multitudinem ordinandorum ingesserit, *secundò*, si deceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim esse quod ordinarius detulerit litteras furrim impetratas a Cancellario sui Episcopi.

Sic etiam Episcopus a prædicta suspensione excusatur si ordinem extraneum bona fide, sub ratione proprii Episcopi, vt patet ex facto Epiphani, qui subditum alterius in aliena Diocesi ordinauit in *cap. 9. quas. 2.* Ita Maiol. *de irreg. lib. 4. cap. 2. num. 3.* Reginald. *d. num. 69. vers. sunt autem.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quas. 4. §. dubia quæstionibus.* Fornaz. in *tract. de Ordine, cap. 5. §. 4. sub notat.* Molles. in *sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 2. num. 14.* & alij apud Suar. *de consur. disp. 31. sess. 1. num. 16. & 17.* Iul. Madios *de sacra. Ordin. cap. 4. num. 18.* Tuerian. *de consur. lib. 3. disp. 46. dub. 1.* Chetubin. *ad Constit. 40. Clementis VIII. lib. 1. Diana moral. resol. tom. 2. tract. 4. resol. 191.* me citato in hoc loco Torreblanca *d. lib. 2. cap. 13. num. 23.* Verum ante factum debens Episcopo hoc maxime effugere; tum quia in iis, quæ sunt contra ius, & iusticiam alterius, non facile præsumenda est rati habitio; tum etiam, quia datur ansa Episcopis promoendi extraneos ad Ordines, hoc quæfiro colore Ista Mandof. Rebuff. & alij apud Quarantam in *summa Bullarj verò. Orde, vers. amplius bene extrane Bonac. d. puncto 4. num. 18. vers. secundò.* & *d. 9. puncto 11. num. 14.* respondentes Epiphaniam posse excusari in foro conscientie ratione bonæ fidei, & inadquerentie.

Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Ultramontano oon habenti liceoriam a suo Ordinario, grauius puniatur, quia sicut a tali promotus Ultramontanus grauiori puniretur poena de Iure, quàm si Italus ab Italico, vt statim dicemus, & promouens, vt tenent Ioan. Monach. in *cap. 1. num. 4. de temporib. ordin. in 6.* & Ioan. Andr. *auo num. 1. vers. condigne*, quos refert Campani. *d. rub. 9. cap. 1. n. 46.* imò arbitratia poena puniendum, a collationeque

E e Ordinum

Ordinum fulpeosum a se tener Vgolin. d. j. 22. n. 3. j. Ultramontani enim f. ab Italis in Italia Ordines susceperunt in non suo sine dimissioris propti Superiorem, ex decreto Clementis in d. cap. 2. declaratur suspensi ipso iure, eorumque dispensatio est referenda Papae, qua innodati celebrantes fierent irregulares, vt per gloss. verb. *suspensus* in d. cap. 1. Nauar. conf. 16. num. 1. de tempor. ordinar. Campan. d. cap. 1. num. 8. vbi num. 9. affert illius Canonis suspensionem non ligate eos, qui propti Ultramontani, aut Citramontani appellantur, sed medi; veluti, qui in montibus ipsis degunt, & n. 10. cum Ioan. Monach. n. 3. verif. *quare*, & Franch. n. 11 in fine in d. d. 1. contra alios tenet Ultramontani, qui domicilium acquirit in Italia, posse Ordibus donari ab eo, qui ratione domicilij eius est superior, aut ab altero de eius licentia, & num. 13. affert praedictam poenam amplius Ultramontanos etiam minores Ordines, & primam totumque affluentes, in quodam non relinquere locos habitationi exiacte Confratru Sixti V. contra male promotos comprehendente laicos, ibi, *quoniamque fialerum*. Quamuis contrarium teneant Nauar. conf. de tempor. ordinar. & conf. 25. & 16 eisd. in aut. Vgolin. d. j. 22. n. 3. in fine, nouiss. ne S. D. N. Vrbano V III. in sua Constitutione contra male ordinatos, & male ordinatos, inep. Securus, sub dat. 11. Decembris 1644. approbans & innouans dictam Clementis Bullam ac in suo valore, & effecta permanere declarat dictam Pij II. Constitutionem, sic ait. *Meu proprio*, & ex certa scientia, ac matura deliberatione, nostra deque Apost. potestate plenius de veritabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis in Italia existentibus tenore praesentium prehibemus, ne quous processu, & ex quacumque causa Hibernos, Liguarios, Gallos, vel Germanos, aliosque quoscumque Ultramontanos, & ex quacumque locis extra Italiam oriundos non solum ad sacros sed neque etiam ad minorem Ordines, vel clericalem charactrem promouere audeant, seu praesentem, nisi dimissoriali fuerint Ordinarii nostri litteris in nostris, & huius S. Sedis Nuntij, seu Colatoribus in illis partibus communitatis recognitis, probatis & scriptis habeant, eorumque Nuntiarum, seu Colatorum subscriptum in dilectis filijs nostris in alma Vrbe Vicariis, in spiritualibus generali similiter examinatis, recognitis, & probatis fuerint, alias promouent ad auctum ab exercitio Pontificalium, promoueri vero perpetua suspensionis poenam alique ite dispensationis in Sede Apost. obtinenda incurrant eo ipso. Insuper promoueri huiusmodi, ac etiam eos, qui cum salis, vel filijs, aut fiduciarie patrimonij titulis fuerint f. ad Ordinis huiusmodi promoueri faciant, non solum praedictis, verum etiam in quorumlibet arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romae Pont. insti. gressu pariter Italis veris si qui in posterum clericali characteris insigni, vel ad minores Ordines promoueri ab alicui Episcopo cum falsis dimissioris contigerit, etiam si auctoritatem per Concilij Trad. decretum c. 16. sess. 23. requisitis praediti sint, mitemus, sequens tenore prius desuper Inducti Ecclesiastici declarationis, vbi praenotato minime gaudere sed seculari iurisdictioni, aui priuilegio in omnibus subiacere, & subiecti esse respectum volumus, siquae & non aliter per quoscumque Iudices Ordinarias, & delectas, &c.

7 Episcopus titularis, idest, earum Ecclesiarum, quæ in partibus infidelium exsunt, cetero carens, & populo Christiano, & Ordinem, vel primam Tonsuram subdito alicuius Prælati sine expresso eius consensu, aut litteris dimissorias conferat, etiam si in loco exempto, vel nullius Diocesis, vel in aliquo monasterio cuiuscunque Ordinis residet, per annum ab exercicio Pontificalium suspensus est, ut habetur

in Cōc. Trid. *scilicet* 14. *de reform. c.* s. latè dixi alleg. 6. à p.

Ne cuiquam laico alienus Prelatus auderet pre-
mam conferre Tonsuram, monuit glossi. *verb. eleva-*
um, in cap. cum nullus, de tempor. ordinat. lib. 6. &
verb. homini, in cap. fin. eod. tit. & libro, Rebuff. re-
buff. sup. conf. 1. num. 2. verb. & sic nullus, Nazari. con-
fil. 30. num. 1, in antiquis. alia confil. 39. in novis, sub
silo tit. de tempor. ordinat. itavt si eam non sibi subdi-
to confisteret, suspensionem incurreret per annum à
collatione Tonsuræ, vt expressè probat text. in cap.
fin. dist. tit. de tempor. ordinat. lib. 6. Rebuff. de lic-
tor. diffinit. num. 3. Martin. Fortuar. in addit. ad
Telet. de Sacrament. Ordinis, cap. 5. num. 3. Azor. in-
struct. moral. part. 2. lib. 3. cap. 49. quæf. 4. Bellius de
insti. lib. 2. cap. 44. dub. 51. num. 19. Locatius de
Sacrament. diffinit. 8. quæst. vnic. punctis 4. num. 26. &
d. quæst. 1. punctis 11. num. 59. Campan. in dæmofo-
loru Canon. rubric. 9. cap. 1. num. 16. † Laicos enim
propriam habet Episcoporum, tum respectu spiri-
tualium, & annexorum, tum maxime pro susci-
piendis Ordinibus; nam sicut laicum nonnisi pro-
prie Episcopus excommunicare valet, (eo quod
nonnisi in subdolis fectur excommunicatio, *cap. 2.*
de nobis d. de sentent. excommuni. cum citatis ab Vgoli-
no. de censur. tab. 1. cap. 1. §. 11.) ita & ordinare cum
constet laicum fuisse habere Prelatum. Et hæc opinio
tanto locis rigore verior est, quammia con-
trariam absque aliquo bono fundamento teneuerit
Guid. Pape *deciß. 449. L. p. alleg. 118. num. 11. Nazari.*
confil. 19. in antiquis. alia 39. in novis confil. Hippolani, sub
tit. de tempor. ordin. Stephan. Gratian. decepti forent.
sem. 4. cap. 430. num. 8. Vgolin. de possi. & pñt. cap. 26.
§. 1. num. 1.

Haecum egimus de Episcopo ordinante subdi-
toret alterius Episcopi sine licentia proprii, & sine
illius litteris dimissorii, aut commendatitii; nuoc
verd agemus de suscipientibus Ordines ab alieno
Episcopo sine proprii licentia, seu litteris dimisso-
riis, quos incurrit poenam suspensionis ab exe-
cutione Ordinum susceptorum probat Pius I. in d.
sua Constitut. incip. Cum ex sacramento, quam ad litem-
tam posui infra allegat. 17. num. 11. ibi, Si ad ali-
quem ex sacro Ordine se fecerint promovere, & san-
ctum Ordinem executione ipso iure suspensi sint, &
si brevissimi suspensioe durante in eisdem Ordinibus
ministrare praesumpserint, eo ipso irregularitatem incur-
rant, &c. & Concil. Trident. sess. 23. de reformat.
cap. 8. ibi, si fecerit fiat ordinari in collatione Ordi-
num per annum & ordinari & suscipientes Ordines
executione, quoadvis propriis Ordinibus videbuntur ex-
pedire, sic suspensus, &c. Quorum Iurium suspensio
ipso iure incurritur, vt colligitur expresse ex
dist. Constitut. Pij I. ibi, ipso iure suspensi sunt,
&c. & ex Concil. Tridentin. in dist. cap. 8. ibi,
sic suspensus; quae verba iudocunt professio suspen-
sionem ipso iure, ex Felin. in cap. Radolphus,
num. 33. de rescriptis. & aliis citati per me de di-
stinctione vsusq. dist. 374. & tenet Rota decis. 371. in
sua part. 2. decis.

Ex quo inferretur quoddam attempta dicta Conflit. Pij. II. st
incurrere ista suspensio ab eo, qui maiores Ordines
ab alieno Episcopo absque debita facultate suscipit,
nam ibi sermo est de promotis ad sacros Ordines; at
verò attempta dispositione Concil. Trid. in d. cap. 8.
generaliter loquuntis, incurritur etiam ab eo, qui
minoribus Ordinibus interibitur: vt aduertit Bona-
cin. d. tract. de censuris extra Bullam de p. 3. q. 1.
p. 101. 11. num. 17. Nulla habita ratione Constitutio-
nis Sixti V. contra clericos male promotos, eo quòd
in hac parte sedula sit ad terminos decretorum
facti

facti Concilij Trid. & dictæ Constitutionis Pij II. per Clementem VIII. in sua Constit. incip. *Romanum decet Pontificem*, prius *Kal. Martij an. Incarnat. Dom. 1595*. Vnde ¶ locum irregularitatem non solūm qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissiois susceptorum exerceuerit atquequam absoluitur à suspensione, vt expresse statuit Pius I I. verbis suprà relatis, & referunt Suar. *de censur. disp. 31. sect. 19. num. 29. ad fin.* Filiuc. *trac. 17. cap. 5. quas. 3.* Vgolin. d. §. 1. *vers. qui designat.* Quarant. d. verb. *Ordo*, *vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. d. *punctis 11. num. 1. vers. ex quo sequitur*, sed etiam qui exerceuerit actum Ordinis minoris sic suscepto deputatum proprium, & peculiarem, solemniter attenta generalitate decreti Concilij Trid. in d. c. 8. vt resoluunt Nauarr. in *man. c. 27. n. 63.* quem refert Bellet. *de iur. iust. clerical. p. 1. tit. de dispens. cler. §. 5. num. 61.* Quarant. d. verb. *Ordo*, *vers. secundo limita*.

33 Suspendio autem prefata non incutitur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si officiis prohibentur esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existimet Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est in dicta Constit. Pij II. & in decreto Concilij per modum censuræ, censura autem non incutitur absque lethali culpa. Ita Nauarr. in *man. c. 27. n. 155.* & in *cap. accepta, de rebus, postea. prop. 8. num. 32.* Suar. d. *disp. 1. sect. 1. num. 5.* Azor. *de censur. part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 7.* Mati. Allen. d. *tom. 2. disp. 9. cap. 6. vers. aliqui censent*, Filiuc. *trac. 19. num. 175.* Bonacin. d. *punctis 11. num. 15.*

14 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscepti, si susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic, vt diximus, non desinetur vinculo censuræ, cum eam non constaretur, excusante illum bona fide. Ita Quarant. d. verb. *Ordo*, *vers. quibus sic specialiter*, Bonacin. d. *punctis 11. num. 15. vers. ex quo*.

15 Idem dicendum videtur de eo, qui temerarie quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per penitentiam purgato peccato illius malæ suspensionis, Ordinem exerceuerit, existimans id sibi licitum esse, maxime attenta dicta Constit. Pij II. quæ videtur verbo, *presumpsit*, Ita Nau. Quarant. & alij citati per Bonacin. d. *punctis 11. num. 16.*

16 Poena autem aduersus Regularem promotum absque dimissiois sui Superioris Regularis instructa eadem respectu in d. Constit. Sixti V. qua clerici seculares puniuntur, in *vers. vt igitur*, ibi, *vel cuiusvis ordinis, seu iurisdictionis Regularium*. Verum cum eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt suprà dixi, recurrendum est ad decisionem text. in *cap. fin. §. 8. disp. 1.* vbi dicitur ne valeat perseuerare in Ordine; & Episcopo eius ordinato-ri poena imponitur, vt à reliquorum communione seruatus, siue tantummodo plebis communione sit coeuentus, ibi, *vt priuatus sit à communione ceterorum*, id est, Episcoporum, vt interpretantur Syluest. *verb. suspensio*, post *num. 6.* & Henric. in *sum. lib. 13. cap. 38. §. 1.*

17 Vnde poena suspensionis, & irregularitatis cum suis declarationibus suprà relaxas extendendas esse ad Monachos, & Religiosos exemptos, qui siue sui Abbatis, suorumque Superiorum licentia Ordines recipiant ab Episcopo illius, vel alterius diocesis, resoluunt Quarant. d. verb. *Ordo*, *vers. quibus sic specia-*
Barbo. de Episcopo. Pars I I.

liter, in princip. Bonacin. d. *punctis 11. num. 3. vbi num. 4.* extendit etiam ad eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente iura Episcopalia Ordines recipiunt, quia illi non dicuntur ordinari à proprio Episcopo, aq. ab alio de licentia proprii Ordinarij, iuxta per me dicta suprà allegat. §. num. 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diocesis in litteris clericatus attestatur de licentia proprii Episcopi ordinasse, eius attestatiō standum est, vt resoluunt Menoch. *de arbit. lib. 1. quas. 76. num. 10.* Gutier. *canon. lib. 2. cap. 17. num. 30.* plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis de *effectib. clerical. effect. 1. num. 638.*

Qui passus est sine licentia, aut litteris dimissio-
19 naliibus proprii Episcopi ab alieno ordinari, licet toti priuilegio gaudet, in enim, cui Ordines à non suo Episcopo conferuntur, effectus clericatus, & ei impunitus character, d. *cap. eos, de tempor. ordin. lib. 6. Baiazad. ad Clar. §. fin. quas. 36. num. 5.* Carol. de Grassis de *effect. 1. num. 634. cum seqq.* Squillante de priuileg. Cleric. *cap. 7. dub. 3. num. 19.* Diana *resol. moral. part. 4. trac. 1. resol. 26.* vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S. D. N. Vrbani VIII. de an. 1614. sub die 11. Decembris, secundum quam sic ordinati non gaudent priuilegio forti, quod antea retinebant Malcard de *probat. cancl. 1140. num. 1.* Flamin. de *resignat. benef. lib. 4. quas. 1. num. 85.* Gabr. Peireira de *manu Regn. part. 2. cap. 16. num. 18.* ¶ Nihilominus tamen sit inhabilis ad Beneficia consequenda, Hieron. Gabr. *trac. 1. resol. 181. num. 5.* & 6. lib. 2. Flamin. d. lib. 4. §. 2. num. 58. Rebuff. *conf. 1. incip. Ordinatur*, & in *praxi benef. tit. de iuribus dimissor. num. 12.* & de *paci. post. num. 117.* Pet. Greg. de *re benef. cap. 36. num. 12.* Carol. de Grassis de *effect. 1. num. 636.* & *effect. 15. num. 18.* Campana *diffus. iuris Canon. rub. 9. cap. 2. num. 1.* Scraph. *decis. 742. num. 1.* vbi totæ quod clericatus collatus à non suo Episcopo, non est legitime collatus, non facta mentione licentiæ tanquam solemnitate extrinsece.

Ratio autem huius resolutionis ea est, quia omnis
21 à iure suspensus tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipisci, sed illorum est incapax, pro-uisioque ei facta est nulla, *cap. cum dilectus, vers. quia nobis, de consue. vbi gloss. verb. de iur. iust. gloss. verb. suspens. in cap. cum bona de atar. & qualis. gloss. verb. be- neficiis, in fine in cap. cupientes, §. ceterum, de elect. in 6. Nau. in *man. cap. 25. num. 133.* & *conf. 25. num. 5. in antiq. alius conf. 10. in non. de tempor. ordin. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 10. num. 10.* Vgolin. de *censur. tab. 4. de suspensione c. 6. §. 7. n. 4.* & *cap. 3. §. 6. num. 1.* Flamin. de *resign. lib. 5. quas. 6. num. 84.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quas. 1. L. c. de instit. lib. 1. cap. 34. num. 116.* Planck huiusmodi promouens est suspensus, vt suprà dixi. Et ergo beneficia consequi non potest.*

Ampla hanc inhabilitatem non solam ad eum
22 extendi, qui absque licentia, seu litteris dimissio- naliibus proprii Episcopi ab alieno Ordines facere acceperit, sed etiam ad illum, qui prima tonsura, seu minoribus Ordinibus insignitus fuerit, illi enim promissiones factæ non subsistunt, additio ad Nau. *conf. 27. sub d. tit. de tempor. ordin.* Vgolin. d. §. 23. num. 1.

Limita quoad beneficia ante suspensionem ob-
23 renta, quibus proprii huiusmodi inhabilitatem spoliari non debet, nisi voluntarie steterit saltem per annum in ea suspensione, d. *cap. cum bona, de atar. & qual. vbi Anan. num. 5.* Si vero tali durante suspensione ministrauerit, quia factus est irregularis, etiam non expectato anno, possit illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij I I.

20. Episcopo bulla precipitur ne ordinandum dimittat, nisi examinatum & approbatum.
21. Episcopus ex alia legitima causa quibus agnoscitur, potest dimissionis litteras subditi concedere ad Ordines apud alios Episcopos recipiendos.
22. Episcopus cui examinatum, & approbatum ordinandum dimittitur potest ibidem iterum examinare.
23. Dimissoria semper valent, non videntur, non deficiunt donec deinde declaratur infra annum.
24. Dimissoria data a Capitulo Sede vacante per ingressum moderni Episcopi non expirant.
25. Episcopus huius potest per edictum omnes, & quoscunque dimissionis a predecessoribus suis a Capitulo Sede vacante concessos revocare.
26. Pro dimissoria ad Ordines recipiendos, nihil recipi debet ab Episcopo cuius dimittitur.
27. Notarius pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus litteris decimam partem unius auri recipere tantum potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel consuetudo adsit nihil accipienda.
28. Notarius post confecta instrumenta, & tradita partibus, potest quod ab ordinariis sponso offerri accipere.
29. Episcopus absens a sua diocesi potest suis subditis dimissionis concedere.
30. Absolvere a suspensione eos, qui multis diocesis existerent litteris dimissionis ordinari fuerint, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino illi dimissiones concedere.
31. Dimissoria littera a quibus per Regulari obviandis.
32. Nominis ante professionem non possit cum dimissoriis sui Praelati Regularis ordinari.
33. Cuius dimissoria originis ne an dimissio pertineat dimissionis nominis concedere.
34. Verum licentia ordinandi suffraganeo concessa expirat per mortem Episcopi concedentis contingentem post destructionem ordinandorum in macula, Et an hoc casu res dicatur adhuc integra.
35. Delegatio facta persona prohibita Pontificalia exercere, & in tempore ac locum prohibitum, non fortiter efficitur.
36. Irregularitas Episcopalis expirat morte Episcopi, & mandatum morte mandantis.
37. Sede vacante non licet ordinari conferre subditis infra annum, ea dispositione Tridentini. sess. 7. de reformatione. cap. 10.
38. Episcopus transiens non potest Pontificalia exercere in Episcopatu, a quo fuit translatus.
39. Littera dimissoria expedita, & subscripta manu Episcopi, ordinandi tradita, & directi a Episcopis non impedit Pontificalia exercere, semper valent, nec expirant morte concedentis.

E materia huius allegat. latet agnoscere Vega tom. 2. de Curia c. 14. §. 8. n. 31. Rebuff. resp. 3. Fr. Emman. in sum. p. 2. n. 14. num. 4. & quest. Regular. tom. 2. §. 18. art. 1. Henric. in sum. lib. 10. c. 23. §. 1. p. 1. Pet. Ledesma in sum. p. 1. de Sacram. Ordinis c. 8. Azot. in sum. moral. p. 1. lib. 12. cap. 20. §. 7. & part. 2. lib. 3. cap. 48. quest. 5. vers. carum. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Abbas. Flores de Mens. var. lib. 3. quest. 14. num. 4. & num. 32. Thom. Valasc. alleg. Iuris tom. 1. alleg. 3. num. 6. Campanil. in diversis Iuris Canonici rub. §. cap. 7. & 8. Piasoc. in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. §. 1. num. 11. Molfes. in sum. Theologiae moralis tract. 2. cap. 2. §. 2. num. 20. Marcel. Vulp. in praxi indic. c. 7. num. 11. cum sequ. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretal. collect. 10. §. Etiam tenuit Episcopus per se ipsum ordina-

re suos clericos, ut admonet Concil. Trident. sess. 13. de reformatione. cap. 1. si tamen fuerit legitime impediens, de eius consensu potest alienus subditis suis Ordines conferre. cap. Episcopum 9. quest. 1. & cap. 1. in bulla cap. cum multis, de tempor. ordinat. lib. 6. hic autem consensus litterarum praestandus est, ea Felino in cap. super hu. vers. facta, & olema. concil. sub n. 13. ubi accusat, ubi Innoc. Rebuff. in praxi benefic. rub. forma dimiss. litterarum num. 34. Et litterae quibus ille continetur, dimissionis vocantur 2. Concilio Trident. sess. 23. de reformatione. cap. 10. & sess. 7. de reformatione. cap. 10. ubi etiam Reverenda dicuntur, quo nomine Hispani videntur. In his litteris debet causa exprimi rationabilis quare propterea Episcopum dimissionis nolit, aut nequeat dimissum ordinare, ex cap. 1. de tempor. ordinat. lib. 6. Sanchez. in opusculis var. lib. 7. cap. 1. dub. 20. n. 13. & licet in aliquibus Provinciis sit consuetudine receptum vi nulla causa assignetur, ex Rebuff. in praxi ut, de luter. dimiss. num. 18. Sahed. ad Bernard. in praxi. cap. 16. verb. siue iuramentum, vers. episcopus. Gratian. March. decr. 98. num. 21. nihilominus tamen hodie videtur hac consuetudine non obstante dispositionem dicti cap. 1. esse servandam, cum Concilio Tridentino idem videatur statuisse sess. 7. de reformatione. cap. 11. ibi, Facultates de promouendis a quacunque non frangentur nisi habuerint legitimam causam, ob quam a proprio Episcopo ordinari non possunt, in litteris exprimerentur, & tunc non ordinatur nisi ab Episcopo in sua diocesi residentem, aut pro in Pontificalia exercere diligenti prae examinatione, &c. Quicquid aliter videatur intelligere Thom. Valasc. alleg. 3. num. 53.

Dimissorialium vsum antiquissimum fuisse non dubitatur tempore quidem Domini Augustini ea extitisse, atque in vsum fuisse testatur ipsemet in epistola ad clerum Hippensem. 137. vers. cum istam causam, & tempore Concilii Novecenti in cap. 1. dist. 18. 73. Et docent Franc. Turrian. lib. 3. pro epistola Pontificae. F. Bernardus. Ferrer. de antiquo Ecclesiasticarum epistoliarum genere. Catdin. Carl. Baron. tom. 2. anno Christi 142. num. 6. & tom. 3. anno Christi 345. num. 162. Et ne fraus aliqua intercederet, erat olim certa dimissorialium huiusmodi litterarum forma a Canonibus introducta 73. dist. 18. per totam; quae ab Episcopis singulis servanda est, quamvis hodie non eadem praecise servatur. Exemplaria nonnulla formandi litteras dimissorias posuit in formulario nostro in calce huius operis impresso form. 11. cum sequ. quae quidem dimissorialium formulae ad eam necessitatem sunt, ut non sufficiat Episcopo promodum cognoscere, & ordinandum pro idoneo habendum, sed si absque legitima dimissionum forma aliquem ad Ordines promouere, tam ipse quam ordinatus incidunt in penas lutas contra ordinantes non suam, vel ordinatos absque seu cum falsis dimissoriis. Chetubin. ad Const. 40. Clement. VIII. schol. 1. & 2. Continebant olim inter dimissoria causam propter quam non posset proprius Episcopus suos subditos ordinare, & de temp. ordinat. lib. 6. quoniam consuetudinem suspensionis Episcopi etiam nunc servatur.

Dimissorias concedere possunt eandem Episcopi, quos attenta iuris sanctione, privilegio, vel consuetudine, ad Ordines valere assumere, ex gloss. fin. in cap. cum multis, de tempor. ordinat. in 6. in enim potest dimissorias concedere, qui & ordinare valet, cap. 1. 61. dist. 1. Seraph. decr. 98. num. 3. Campanil. rub. 6. cap. 3. num. 13. prope sum. eo quod potest quis per alium facere, quod per se ipsum exequi non debet, ex reg. quest. quod de regulari Iuris in 6. §. Nisi si excommunicatus, vel suspensus declaratus, tunc

etiam dimissioe ipsius non valent, sed subditi possent se facere ordinari à viciniori Episcopo: Incurbit tamen ipis onus probandi Episcopum fuisse excommunicatum, vel suspensum. cap. 2. de tempor. ordin. in 6. Pilesc. d. cap. 1. num. 13.

6 Inferiores autem Prælati eas nequeunt concedere, nisi à Sede Apost. fuerit eisdem specialis data potestas, ut d. c. cum nullus §. inferiori, aut nisi aliquo peculiari iure potestate acquiescent eas dandi, per ea, quæ scribit Panorm. in cap. accedentibus n. 5. de excess. Prælat. præsertim ex consuetudine legitime præscripta, iuxta glof. verb. induitum in d. §. inferiori, et, solvunt Capell. Tholoz. decis. 451. Petr. Gregor. Synagm. iuris lib. 40. cap. 2. n. 19. Campanil. d. rub. g. c. 8. n. 2.

7 Exemptis olim licebat huiusmodi dimissorias impetiri, ex d. cap. cum nullus, ubi Ioan. Andr. num. 5. Anch. ver. in exemptis, sub num. 3. & Franch. num. 5. Hodie tamen iure noviori Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 10. neque ipsi Abbates, neque alij etiam exempti, aut collegia, vel Capitula quæcumque etiam Ecclesiastum Cathedralium, litteras dimissorias clericis secularibus, vt ab aliis Ordines suscipiant, concedere valent: vnde Henric. in summa lib. 10. cap. 52. §. 1. affirmat personas quilibet extra Præfolum, etiam habentes iurisdictionem quasi Episcopalem contentiosam & voluntariam, nequire dñam eligi licentiam, & in commento l. 7. attestat iura Romæ obtinuisse Episcopum Salmantien. de anno 1881. contra Capitulum suæ Ecclesiæ; & nisi tamen effici Ordinarius priuatiuè ad Episcopum, iusque haberet visitandi, deputandi Vicarium, corrigendi Synodum, approbandi ad Confessi ones, & esequendi defunctorum voluntates, contra quem non instaret dispositionem Concilij Trident. sess. 23. cap. 10. defendit Stephan. Gratian. d. cap. 1. tom. 2. cap. 12. quem testari & sequitur Campan. d. c. 8. n. 4. Grætzon. conf. 142. n. 28. & 10. nouissime Clarin. fers. lib. 1. cap. 46. num. 19. & ad hos terminos videtur reducienda late adducta per Flores var. 24. per totam, Moise. in sum. trall. 2. c. 2. num. 17. & 18. & c. 17. a. num. 1. Tamburini. de iure Avatonum tom. 2. disp. 1. c. 10.

Nec hoc ita absoluit conceptum vident verum, sed requiritur quòd inferiori huiusmodi Prælatu territorium separatim cum plena iurisdictione in omnes homines tam de Clero, quàm de populo fuerit concessum; Episcopique omne ius, omnemque iurisdictionem, & correctionem, quæ ei competebar, à se penitus abdicaerit, nullumque ius in eis retineat, etiam quod consecrationes, ordinationes, ceterasque Episcopales officij indigentias, sed eas à quocunque voluerit Episcopo recipiendi, illi tribuerit facultatem per donatione Apostolicis confirmationibus munitas; quo casu posse inferiorem dimissorias concedere censuit Rota in nullum, seu Squilacer. iurisdictionis 4. May 1616. coram Martino Andrea. Et nouissime eùm Patres Ordinis Cuthuën. suppliciter sacram Congreg. Eminentiſſimorum, & Reuerendiſſ. DD. Cardinalium negotijs Episcoporum, & Regular. præpositorum pro reuocatione cuiusdam Ordinis ab eadem sacra Congreg. emananti, & directi Priori Monasterij S. Stephani de Bosco ne auderet dimissorias concedere ad Ordines subditis secularibus eiusdem Monasterij, attento quòd decisionibus, & sententijs Rotalibus fuerat iam resolutum dictum Monasterium habere proprium territorium, & in suos subditos exercere omnimodam iurisdictionem. Eadem igitur sacra Congreg. Eminentiſſima Cyprus referens censuit reuocandam, & tollendam esse, prævis prædicti decreti virtute reuocatur, &

nulla suspensionem, per quam prædicti Priori Carthusiensi Monasterij S. Stephani de Bosco ab eadem sacra Congreg. prohibitum fuit sub die 21. February 1631. concedere litteras dimissorias ad Ordines subditis propriis secularibus, Roma 18. Iunij 1631. At casu, quo ipse Prælatu inferior dimissorias litteras concedere nequit, tenentur ordinari subditi eidem Prælatu, Ordines, vel easdem litteras accipere ab Episcopo viciniori, vt in sequenti declaratione. Sacra Congregatio Concilij censuit licere Episcopis vicinioribus Ordines concessa subditis secularibus Abbatum, & aliorum inferiorum, etiam nullum ducesis, sine consensu, seu litteris testimonialibus eorundem Abbatum, & aliorum inferiorum. Rema die 21. February 1631.

Vicarius geotalis Episcopi huiusmodi dimissorias litteras concedere non potest, eùm ad vicariatus officium non extendatur, nisi de speciali mandato Episcopi, vel ipso Episcopo in remotis agente, d. cap. cum nullus, ibi, officialis, & in §. Episcopi, ubi glof. verb. in remota, Anton. Cuch. lib. 1. instit. maiorum, tit. 8. num. 110. Mandos. ad reg. 24. Cancil. quest. 5. num. 9. & 10. Rebuff. in praxi benefic. tit. forma vicariatus, num. 47. Jacob. Sbroz. de officio Vicarij, lib. 1. quest. 41. Petr. Gregor. Synagm. iuris lib. 16. cap. 9. post num. 3. Gutier. canon. lib. 1. cap. 17. num. 14. cum seqq. Zetol. in praxi Episcop. part. 2. verb. Vicarius, §. 4. late Thom. Valas. tom. 1. alleg. 5. & num. 7. Sanch. in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 10. num. 40. Azor. instit. part. 2. lib. 1. cap. 45. quest. 7. Vgolin. de officio & potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. vers. quædam dimissorias, Præf. in praxi noua Episcop. d. cap. 1. num. 13. vers. concedit, Nábona de appellat. à Vicario ad Episcopum, part. 1. num. 197. Campanil. d. cap. 8. num. 3. Moise. in sum. trall. 2. n. 22. Ft. Emman. in sum. tom. 4. c. 61. alias 62. num. 4. Veneto in examine Episcop. lib. 1. cap. 16. num. 15. Stephan. Gratian. Marchia decis. 98. a. num. 14. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 3. num. 37. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 3. §. 1. punto 11. n. 23. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiæ, part. 1. trall. 2. cap. 1. quest. 6. in fine. Aloyſ. Rice. in praxi iura regl. 18. ubi quando Episcopos dicatur agere in remotis de quo etiam post glof. verb. in remota ad fin. in dist. cap. cum nullus, Petr. Greg. lib. 4. part. 1. Iuris Canon. tit. 1. cap. 1. lit. K. Menoch. de arbit. casu 222. num. 26. Guiler. dist. lib. 2. cap. 17. num. 23. Sanch. dist. dub. 26. num. 45.

Capitolo Sede vacante antiquius libera concedendi, per d. cap. cum nullus, quæ nouissimo iure Concil. Trident. sess. de reformat. cap. 10. restricta est, vt non nisi elapso anno à die obitus Præfatis numerando, quæ dimissorias concedere, præterquam illi, quol aliquos benefici recepti, vel recipiendi actus fuerit, aliis Capitulum contraveniens Ecclesiastico subiacet, interdictio, & ordinati si in minoribus Ordinibus constituti fuerint, nullo priuilegio clericali, maxime in eriminalibus, gaudeant, in maioribus verò ab executione Ordinum ad beneplacitum futuri Prælati sine ipsorum suspensi. Vide Emman. Sa verò. Quid. do num. 29. Rebuff. in praxi benefic. tit. de deulati, num. 67. Card. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 49. num. 1. Nauaz. conf. 18. & 44. de tempor. ordinis. Sayr. decis. 65. eod. tit. Ft. Emman. in sum. tom. 5. cap. 14. canel. 2. Lel. Zech. de Repub. Ecclesiæ. 54. vers. non potest. Salzed. ad Bernard. in praxi, cap. 26. verb. sine licentia, vers. potest tamen Capitulum, Zetol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum, in princip. pag. 83. Petr. de Ledelma in summa part. 1. de sacram. Ordinis cap. 8. canel. 3. Henric. lib. 10. c. 52. num. 3. Azor. d. part. 2. lib. 1. cap. 49. quest. 5. Suar. tom. 5. de censur. disp. 3. §. 1. sect. 1. num. 20. Pilesc. in praxi huius Episcop. part. 1. cap. 1. num. 13. vers. Capitulum, For-

nat. de sacram. Ordinis. cap. 5. §. 4. num. 4. Francf. Leo *in thefauro fori Ecclesiast.* part. 3. cap. 8. num. 47. cum *segg.* Rendina *in promissione recept.* semet. tom. 1. tit. 10. à num. 1. Campanil. *d. cap. 8. num. 5.* Bonacina *de Sacram. diff. 8. quest. unica. puncta 4. num. 22. & diff. puncta 11. num. 24.* Filiuc. *tratt. 41. de benef.* cap. 2. num. 44. Homobon. *de examine Ecclesiast.* tratt. 2. cap. 1. *quest. 6. prope fin. & tratt. 11. in fine. refol. 3.* Saneh. *in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 20. num. 36.* Monet. *de commutatis. vir. volens. cap. 10. num. 164. cum multis segg.* Aloyf. Ricc. *in praxi aures. refol. 106. & in decis.* Curia. Archiep. Neapol. *decis. 183. part. 4. Molfes. in sum. Theologia moralis. tratt. 1. cap. 2. num. 26.* Cardof. *in praxi iudicum. verb. Capitulum. num. 5.* Molio. *de iustit. tratt. 5. diff. 11. num. 4.* Flores. *tit. 4. §. 4. num. 4.* Thom. Valsae. *tom. 1. ad leg. §. num. 12.* Quaranta *in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante. vers. decimo quare. vbi amplius procedere t. etiam si Capitulum haberet reitrosivum distinctum, & exemptum ob immemorabilem possessionem, & sine iudice Ordinarij, refert Aloyf. Ricc. Neapol. decis. 183. part. 4. & quamvis velint ad primam Tonsuram dimissorias concedere, & nuncupatum, quod non possit dare dimissorias etiam ad primam Tonsuram Capitulum Sede vacante, tenent Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 3. num. 3.* Nicol. Garc. *de benef.* part. 5. cap. 7. num. 95. Fl. Emmann. *in sum. tom. 2. §. 14. n. 6.* Aloyf. Ricc. *in praxi aures. refol. 106.* Monet. *d. c. 10. n. 71.**

Arctatis beneficiis tam habitis, quàm habendis posse Capitulum Sede vacante per Vicarium ab eo electum, intra annum litteras dimissorias concedere, per Concil. Trident. *sess. 7. de reformat. cap. 10. lib. arctatus non fuerit, obervant Salzed. d. cap. 26. lit. C. vers. pareat. Zerol. in praxi Episcop. part. 1. verb. Capitulum. in princip. & vers. secundum. Quamvis d. vers. decimo quare. Garc. *de benef. part. 1. cap. 7. à num. 96.* Molin. *d. tratt. 5. diff. 11. num. 4. vers. quamvis.* Saneh. *d. cap. 1. dub. 10. num. 17.* Monet. *de commutatis. vir. volens. cap. 10. num. 180.* vbi resoluit posse huiusmodi Capitulum pro arctatis litteras dimissorias ei concedere, qui habet Episcopum à quo ratione originis, & domicilij, aut alterius beneficij comparabilis ab eo recepti illas posse obtinere.*

Arctatos occasione beneficij recepti illos dici, qui obtinent aliquod beneficium requiunt servitium personale, ratione cuius de iure consuetudine, privilegio, statuto Ecclesie, vel fundacione intra annum teoretis se promoueri faceret, asserunt Nicol. Garc. *d. part. 5. cap. 7. num. 98.* Vgol. *de potest. Episc. cap. 26. §. 10. num. 5. vers. & primo.* Aloyf. Ricc. *in praxi aures. refol. 98.* exemplificantes in eo, qui obtinet parochialem Ecclesiam, quod sit arctatus ad Saecdotium intra annum, & in eo, qui obtinet Canonicatum ad Ordinem illi annexum, & in aliquibus beneficiis, seu capellanis requiritibus ex institutione servitium personale, seu aliquem Ordinem, latet Monet. *d. cap. 10. num. 166. cum multis segg.* vbi cum Garc. & Vgol. *cinqui lacie.* idem eadem ratione dicendum putat, vbi Ordo suscipiendus beneficium est ita annexus, vt tempore provisionis in eo constitutus esse debeat, qui beneficium obtinet, sed imperiis dispensatus fuit, vt hoc non obstante huiusmodi beneficium posset obtinere, vel vbi in litteris continetur illa, *non obstantibus, &c. per qua effusum gratis nescit imperari vales quomodolibet, vel distingi, aut similis.*

Arctatos occasione beneficij recipiendi illos dici, qui habent ius, seu solum vocati ad aliquod beneficium vacans, seu capellaniam, quod tamen requirit aduectum Ordinem, quo illi carent, vel illos di-

ci, qui cum sint ordinati prima Tonsura, sunt presentati ad beneficia maiorem Ordinem adhuc requirunt, aut etiam ut Aloyf. Ricc. *d. refol. 98.* Monet. *d. cap. 10. num. 173. & 176.* Nicol. Garc. *d. cap. 7. à num. 99.* obferuantis etiam electum in concilio ad beneficium Curatum, cuius collatio facienda est à Papa, non posse interim dici arctatum tam occasione beneficij recepti, quàm recipiendi, necnon minimè dici arctatum occasione beneficij recipiendi illum, cui aliquis vult assignare aliquod beneficium requirens adu Ordinem, quo ille caret.

Vicarius autem à Capitulo deputatus concedens prædictas dimissorias non arctato, & ante elapsum annum, si fuerit impetrans promotus ad Ordines vigore dictarum litterarum, vltra penas eodem Capitulo supra relatas imponendas, expressasque in *d. cap. cum nullus.* ab officio, & beneficio per annum est ipso iure suspensus, vt habetur in Concilio Trident. *sess. 23. cap. 10. etiam si is, cui concessit, vltus non fuerit, prout refert decusum Nicol. Garc. in addit. ad d. cap. 7. num. 92.* sed post annum non impeditur, vt demonstrat aperta verba eiusdem Concil. *sess. 7. de reformat. cap. 10.*

Vicarius tamen Papæ ab hac resolutione exceptus, qui non prohibetur etiam statim post vacante Sedem dictas dimissorias impartiri, eo quod Concil. minimè testitigit iurisdictionem Sedis Apostolicæ, quamvis vacantis Maiol. *de irregul. lib. 4. cap. 6. Henr. 114. lib. 10. cap. 22. §. 1.* Campan. *d. cap. 8. num. 6.* Salzed. *d. cap. 26. lit. C. vers. potest;* & nuncupatum de his Vicariis Papæ in Vrbe, & de Vicariis Episcoporum deputatis per Papam, quos Apostolicos vocamus, resoluunt Mandos. *ad reg. 24. Cancel. cap. 3. de malè promou. quest. 6. num. 13.* Iacob. de Grassi *in aures. decis. part. 2. lib. 3. cap. 13. de clericis extra Ordinem, quos refert, & sequitur Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori eccles. c. 7. num. 15.*

Capitulum Sede vacante, ante lapsum anni vacationis Sedis, obtinenti facultatem à Sede Apostolica suscipiendi Ordines cum licentia sui Ordinarij, potest huiusmodi facultatem subordinatam concedere iuxta Nauarr. *conf. 19. de tempor. ordinat.* quam refert Pisacef. *in praxi noua Episcop. dist. cap. 13. vers. capitulum.* me citato in hoc loco nouissime doctus Diana *moral. refol. part. 3. tratt. 10. refol. 46. vers. tertio.* Saneh. *in epist. moral. lib. 7. cap. 3. dub. 26.* vbi resoluit Capitulum Sede vacante ante annum elapsum posse licentiam concedere alicui Episcopo, vt in ea diaceesi ad Ordines promoueat alienos habentes dimissorias proprij Episcopi, aut sui Prelati Regularis, vel personas eiusdem diaceesis habentes dimissorias Episcopi mortui, vel Nuncij Apostolici, vt à quocumque Antistite ordinentur.

Qui enim à Sede Apostolica privilegium obtinent ad suscipiendos Ordines à quolibet Episcopo, non indiget nouis litteris dimissoriis, iudget verò testimonialibus proprij Ordinarij de vita, & moribus, Bonacina *de Sacram. diff. 8. quest. unica. puncta 4. num. 17.* Claitin. *centrum forens. lib. 1. cap. 46. num. 13.* Alioquin si ad Ordines ius litteris testimonialibus proprij Ordinarij promouentur, remanet suspensus ab executione suscipiendi Ordinem, & ordinis incursit suspensionem à Collatione Ordinum, per annum, vt patet ex Conc. Trident. *sess. 23. de reformat. cap. 8. ad finem.* tenent Henric. *lib. 13. cap. 28. num. 3.* Tolet. *lib. 1. c. 49. num. 4.* Fornat. *de Ordine cap. 4. num. 1.* Quaranta *verb. Ordo vers. suspensionis parum.* Rectissime agunt supermi Pontifices cum in Breuibz appellatis, extra tempora, aliisque, in temporibus nominatis, mandant clausulam apponi, & de licentia sui Ordinarij, qui multos

multos retinet in fufceptione Ordinum, aufertque abufus complures: etenim impetiti, infames, aliave ex caufis inhabiles, non valentes à propriis locorum Ordinariis Officiis fufcipere, externas petunt regiones. Ordines ita fraudulenter extorqueant ab alijs Epifcopis, nefeientibus quanta fit in hominibus pervertitatis: illi verò, qui facultatem obtinent in Curia recipiendi Ordines à quo cumque Antiftite, per Breve, addita claufula, *abfque litteris dimifforis fuis Ordinarij*, attentè videant quibus caufis in fuis fupplicationibus telatis prædictam licentiam impetrant, quia in gratijs & privilegijs omnis caufa præfumat impulfiva, ex *Franch. in cap. decet num. 3. de regulis iuris in 6. Titus in tradi. c. effimio causa l. m. 1. num. 81. quos refert Campanil d. rub. 9. cap. 7. num. 6. vbi num. 9. refolvit quod fi poftea celfet caufa, qua adductus Papa licentiam elargitus eft fufcipiendi Ordines à quocumque fine dimifforis proprijs Epifcopi, non propterea cenfenda eft revocata prædicta facultas, vi nequeat amplius impetrare ea vi, feque promovere facere à quo maluerit.*

16 Obferua tamen Capitulum Sede vacante, fiue Vicarium, quævis vices gerit, poffe intra annum concedere litteras commendatitias, fiue teftimoniales, licet concedere nequeat dimifforias: nam litteræ teftimoniales non funt dimifforias. Ita Nauar. *conf. 27. de tempor. ordinis*, quem citat Bonacina *de Sacr. difp. 8. q. vnc. par. 4. num. 14. L. Zech d. cap. 14. num. 1. t. vnc. non potest concedere*. Thom. Valafc. *de ill. alleg. 5. num. 15. Marc. Anton. Genuefi in praxi Neapol. cap. 87. num. 15. verf. Capitulum*. Quætant. *verb. Capitulum q. 10. verf. tertio lumen*, *lib. de iurifict. ad Ordin. cap. 7. quæf. 51. verf. huius autem*, me citato in hoc loco. Cæcilien. *contra. foref. lib. 1. cap. 46. num. 12. Et potest etiam i. bonetatis teftimonium facere*, Nauar. *conf. 17. eod. tit. Galet. in margarita caufam confuetudine*, *verb. Capitulum 5. Mollefi d. tradi. 3. cap. 2. num. 19. Mollefi d. tradi. 5. difp. 11. num. 4. verf. quæmvis*, Bonacina *d. par. 11. num. 14. Monet. de commutatis. vltim. volunt. cap. 10. num. 182. vbi teftem monumentum Curie Rom. ftylum habere, vt Sede Epifcopali vacante ipfe quoque teftimoniales dentur ab Ordinario vicino.*

17 Item potest iotta annum Epifcopo exteto concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriorum fubditorum vacantis Sedis poft aonum, Henrici *lib. 10. de facram. Ordinij, cap. 22. §. 1. Quætant. verb. Capitulum Sede vacante q. 11. Genuefi in praxi Archiep. Neap. c. 87. num. 15. Piafeci in d. praxi nova Epifcopi d. c. 1. n. 13. verf. Capitulum*, *Fortnar de Ordine c. 5. §. 4. in 4. notab. Mollefi in fcm. Theologia moralis tradi. 2. c. 1. n. 18.*

18 Dimifforias etiam concedant Regulares Superiores fuis Monachis, potui infitit offendo num. 31. iuxta modum, & formam traditam à S. D. Clemente VIII. in hac Ordinatione, quæ fequitur. *De mandato S. D. N. Clementis divina providentia Papa P III. temore præfentium mandatur omnibus, & fuplex quorumcumque Regularium Superioribus, ut de cætero obferuare, & obferuari faciant, ea, quæ in Decreto facra Congreg. Concilij Trident. continentur, cuius tenor eft talis: Congregatio Concilij cenfuit fuperiores regulares poffe fuis fubditos item regulares, qui prædictis qualitatibus requifiti Ordinibus fufcipere voluerint, litteras dimifforias concedere ad Epifcopum iamen Diaceffum, nempe illius monafterij, in cuius familia ab eis ad quæ peruenit, in Regularis pifum fuerit, & fi Diaceffus abfuerit, vel non effer habitarum ordinationes, ad quoscunque alium Epifcopum, dum iamen ab eo Epifcopo, qui Ordines contulerit, examinetur, quoad doctrinam, & dum ipfi Regularis non diltulores*

de indultis concessione dimifforias in id tempus quo Epifcopus Diaceffus vel abfuerit, vel nullas Regularium ordinationes efferit. Verum cum à fuperioribus Regularibus Epifcopo Diaceffum abfente, vel ordinationes non habente, litteræ dimifforias dabantur in eis utique huiusmodi caufam abfente Diaceffum Epifcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimentum efferit, quod quæ non fecerint, officij, & dignitatis, fua admittit rationem, ac totum altius, & paffim primaveris, ac alijs arbitrio eiusdem S. D. N. Papa referuat ad potius, incurrens. In quorum. Sec. Dat. Roma die 15. Martij an. 1596. teferunt Lauret. de Franchis in controuers. inter Epifcop. & Regal. pag. 71. Lezana in fcm. quæf. Regal. cap. 14. num. 18. Marcel. Vulpe in dilt. fua praxi iudic. cap. 7. num. 11. Nald. in fcm. verb. Ord. num. 26. Amosin. Diana moral. refal. tom. 1. tradi. 16. alias 5. miffell. refal. 15. per tot. Et aduertit Iul. Cæfar Madus de facris Ordinib. 4. 10. n. 8. ad ordinationem Regularium fufficere fi in litteris dimifforis Prælati Religionis, fiue Conuentus refteret de abfente Diaceffum, vel quod nolit habere ordinationes, vt poffit ab alio Epifcopo ordinari, nec effer neceffarium habere hac de re ex Curia Epifcopali inftrumentum, vel fidem authenticam Piafeci in praxi nova Epifcopi p. 1. cap. 1. num. 14. Campanil in diftinctio iuris Canonici, rub. 12. cap. 13. num. 37. Vgolin. de potestate Epifcopi, cap. 26. §. 10. num. 8. Capuccin. in addit. ad compend. verb. Ordines facri, §. in fine. Mittefi in manual. Prælat. quæf. 28. art. 2. tom. 1. Mollefi in fcm. Theologia moralis, tradi. 2. cap. 2. num. 25.

Hæc autem dimifforias, cum Epifcopi antiquitus dabant, non eum examinant, cui concedebant, ac illum Ordinario examinandum dimittebant, vt colligitur ex textu in cap. Sanctiffimo 73. difp. Poftea vero in Conc. III. Carthaginenfi, fancitum fuit ne Epifcopus ordinandum dimittat, nifi examinatum, & approbatum, cuiusque decretum innovatum, confirmatumque Concil. Trid. diff. 14. de reform. c. 3. & diff. 23. de reform. cap. 3. ¶ præcipiens Epifcopi, vt per fuperiores Ordines conferant, quod fi ægritudine fuerint impediti, fubditos fuos non aliter quam iuxta im probatos, & examinatos ad alium Epifcopum ordinandos dimittant, de quo Zerola in praxi Epifcopi p. 1. *verb. dimifforias §. 10. verf. fecundum*, *Petr. Ledefma in fcm. par. 1. de facram. Ordine cap. 5. concl. 10. Thom. Valafc. allegat. fura tom. 2. alleg. 5. num. 1. Piafeci in praxi nova Epifcopi p. 1. cap. 1. alleg. 15. Et licet Concilium d. diff. 23. cap. 3. videtur dicere Epifcopo tantum ægritudine impedito licere litteras dimifforias fubditis concedere ad Ordines, apud alienos Epifcopos recipiendos, tamen hoc ei licet, quando alia legitima caufa, quam ægritudine, impeditus fuerit, vt decifum refteret Attenuar. in addit. ad recep. legum. Nauar. ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Epifcopi in declarat. n. 41. Vgolin. d. §. 10. n. 11.*

Concedendæ funt igitur dimifforie ex iufta caufa, & prius illo examinato, qui petit dimitti, non vtrique tutus erit in confcientia Antiftes ille, qui fuum fubditum non examinatum, aut nullo præcedente fcrutinio dimiffit, fi ille poftea reperitur inhabilis malæque promorus, quamvis in litteris adieffit claufulam, qua Ordinariis confcientiam onerasset, vt adnotant, & infit quidem, Viald. p. 3. fua candelabri cap. 3. num. 32. Maior de irregul. lib. 4. cap. 5. num. 4. Quæte in concedendis litteris dimifforis quatuor feiundæ funt, & maxime attendendæ requifitæ. Primò legitimum examen & approbatio, ex Trid. iuxta ea quæ dixi fuprà n. 19. & 20. Secundò, vi in illis addatur caufa ob quam proprius Epifcopus per fe ipsum Ordines conferre nequit, ex his, quæ

que adduxi super a. 2. Tertiū expiendi sunt Ordines, ad quos suscipiendos Episcopus litteras dimissorias concedit. *Quarū* expiendum est, an Episcopus intendat facultatem generalem recipiendi Ordines à quocumque Episcopo: nam si facultatem specialem tantum ab aliquo Episcopo: nam si facultatem specialem recipiendi Ordines à tali Episcopo concedat, non possunt Ordines ab alio suscipi, alioquin per ea suspensionis incurritur. Ita aduertit Bonacin. *d. puncti*, 1. 1. n. 35.

- 22 Dubium ex dictis ortus, possit ne Præfatus ille, cui examinatus, & approbatus ordinandus dimittitur, iterum examinare dimissum? In primis late communi articulo negatiue est respondendum cum *gloss.* *ultim.* *cap. Episcopo 9. quæst. 2.* quam ibi sequuntur Præfati. *num. 1.* & *Gemin.* *num. 2.* admittit Molfes. *In summa Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 21. post mod.* ubi refert Sixtum V. audita sententia Congregat. declarasse, quod si Episcopus litteras dimissorias concedens subdixit examinatur, & io litteris dimissorialibus hoc affirmauerit, non reuertit Episcopus ad quem ordinandus mittitur, illum examinare, nec inquirere super idoneitate, & literarum. Verum attente considerato nouissimo Concl. Trident. decreto *sess. 7. de reform. cap. 11.* cetero ordinantem Episcopum tuius agere, si eundem denuo examini subiceret, propter expresse verba dicti decreti disponentis ne ab extraneo quis ordinetur nisi diligenti prius examine, cui subsequitur alter canon *sess. 23. cap. 3.* & iubet nemini non examinato concedendas esse dimissorias, ex quibus ita iunctim consideratis liquet ab utroque debere examinari ordinandum, & in propriis terminis iocetur Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 61. num. 5.* Laur. de Franchis dicto loco *vers. 13.* Piazec. *in praxi noua Episcopi. p. 1. n. 12. pag. 29.* Campan. *in diuersis iuris Canon. rub. 9. cap. 8. n. 31. vers. sed ne Bonacina d. puncti. 4. n. 33.* Iul. Celsus Madus de sacris Ordin. c. 4. n. 2. me citato in hoc loco Alzed. d. p. 2. c. 5. n. 72.

- 23 Dimissorias autem istas semper valere, tunc viuente, tum defuncto dante, reoluunt Zabur. communiter recepti in *Clem. fin. post. num. 9. quæst. 5. de elec.* ubi Imola *num. 1.* & Bonif. *num. 43.* Villadieg. de legat. q. 16. *num. 25.* Bonac. d. p. 11. *num. 26.* Nauas. c. placuit *num. 34.* & 161. de penit. *dist. 6. c. conf. 5. de rescript. in nouis.* Zerola *in praxi Episcopi. p. 1. verb. dimissoria 9.* Rebuff. *in forma litter. dimissor. num. 41.* Perez 1. 2. tit. 2. lib. 2. ordin. c. 16. *dist. 2. lib. 3.* Piazec. *in praxi noua Episcopi. d. cap. 1. num. 14. in fine.* Piazec. de potestate Capituli Sede vacante. p. 1. n. 9. fol. 18. Laurer. de Franchis d. loco *vers. 12.* Henric. *in sum. lib. 20. cap. 21. §. fin. Gutier. praxi. lib. 1. quæst. 75. num. 5. c. canon. lib. 2. cap. 17. d. num. 14.* Thom. Valsc. *tem. 1. alleg. 5. num. 4.* Stephan. Gratian. *March. decis. 98. num. 20.* Alzed. d. cap. 5. *num. 48.* Fr. Emman. *quæst. regular. tem. 2. q. 9. art. 2.* Salzed. ad Bernard. *in praxi. cap. 26. vers. postquam.* Goozal. ad reg. 8. *Cancel. gloss. 12. num. 36.* Vgolin. d. cap. 26. §. 10. *num. 9.* Homobon. de Bonis de examine Ecclesiæ. *tract. 1. c. 7. §. Fagundes in quibus*

- 24 que Ecclesia præcepta part. 2. lib. 8. c. 8. n. 16. Et etiam si Capitulo Sede vacante dux fuisset, quia per ingressum moderni Episcopi non expirant. Ita Quaraña in *summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante vers. secundo debetur.* Petr. de Ledefina *in sum. part. 2. de sacra. Ordin. cap. 8. c. cemel.* 4. Molina de iustitia *tract. 5. dist. 11. num. 4.* Gonzal. d. gloss. 12. *num. 37.* Monet. de conuocato. *ultim. volut. cap. 10. num. 179.* Bonacina d. puncti 10. *num. 27.* Fagundes d. *num. 16.* Thom. Valsc. d. *alleg. 5. num. 1.* Marcel. Valpe d. 7. *num. 19.* & me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 5. *num. 95.*

Gutier. *Canon. lib. 2. c. 17. num. 12.* Et ubi consulti Ordinatoribus, ut si tempore presentationis dictarum litterarum eorum eis, scirent nonum Prælatum, atque successorem possessionem eiusdem Episcopatus cepisse, vel in Episcopatu adesse, illas non admittant, nisi reualidat, vel nouiter à successore concessa producta fuerint, vel ab eius officiali ad id speciale mandatum habente: à nouo enim Antistitis reuocati possunt per edictum omnes & quæcumque dimissorias à prædecessoribus Præfatis, sine Capitulo Sede vacante concessæ, quæ nondum fuerint fuerunt effectum, proui reuoluit Rebuff. *in praxi rub. de formaliter dimiss. num. 44.* & intelligunt iura subsistente causa, Campanil. d. *rub. 9. cap. 8.* & Gutier. d. *lib. 2. c. 17. n. 10.*

Prolietia dimissoria ad Ordines recipiendos nihil recipi debere ab Episcopo, eiusve iussu, disponit Concl. Trident. *1. de reform. cap. 1.* & decimum refert Armandus *in addit. ad recap. legum Nauarra in lib. 1. tit. 8. lib. 7. de Episcopis in declarat. num. 35. in resp. dub. 1.* Notarius vero pro singulis dimissoriis, seu testimonialibus decimam partem vniui aucti recipere iam non potest, nisi salarium sit ei constitutum, vel eo consuetudo addit nihil accipiendo; ut habetur in *dist. cap. 1. c. eopios.* P. Saur. de Religiosis *lib. 4. de summa cap. 35. num. 6. con. sequenti.* Nauar. *in max. cap. 13. num. 102.* Vgolin. *in tract. de summa lib. 1. cap. 41. §. 4.* Sbroz de officio vicarij *lib. 1. q. 42.* Homobon. de Bonis de examine Ecclesiæ. *p. 2. tract. 1. c. 6. quæst. 11. resol. 4.* Valer. Reginald. *in praxi fori pænit. lib. 23. num. 100.* Zerola *in praxi Episcopi. p. 1. verb. dimissoria §. 7. pag. 12.* L.lli. de Iustitia *lib. 2. §. 3. dub. 10.* Piazec. *in praxi noua Episcopi. p. 1. cap. 1. num. 55.* Cened. ad Decretal. *causell. 177. num. 1.* ubi etiam addit, si licet dubius, post confecta instrumenta, & radia partibus possit, Notarium, quod ab ordinariis sponit offerri, recipere, de quo Marten. *in dialogo Relatus p. 3. cap. 25. num. 5.* Perez 1. 2. *gloss. 1. post mod. tit. 5. lib. 2. Ordin. Sanch. de Marr. lib. 8. dist. 35. n. 4.* Homob. d. c. 6. q. 12. *resp. 1. in fine.*

Vnum addeam quotidianum, & in praxi vtile, quod Episcopus abieci à sua Diocesi potest dare litteras dimissorias, si abieciens subdit eas petierint, ut ordinari possint ab alto: potest etiam illorum examen demerare Episcopo loco, in quo degant, si propter absentiam valde eis incommodum voluerit examini illos ibi subicere, ita decisum refert Armandus *in addit. ad recap. legum Nauarra lib. 1. tit. 8. l. 7. de Episcopis num. 59.* Coocessio enim dimissorialium est voluntarie iurisdictionis, & ideo possunt extra diocesim, & in alieno territorio concedi, ve multis probat Stephan. Gratian. *Marchia decis. 98. per tot. quem refert Camill. Botrell. in sum. decis. tem. 1. tit. 6. n. 43.*

De absolutione suspensionis contrariæ suscipiendi Ordines abique litteris dimissoriis, dixi allegat. *seq. num. 24.* Nota quod absolvere à suspensione eos, qui nullius Diocesis & riteiores sine litteris dimissoriis ordinati fuerunt, spectat ad Episcopum, ad quem ex Concilio Tridentino pertinebat ista dimissorias concedere, ut refert decium Armandus d. loco n. 61.

Parentes litterarum dimissoriarum, siue commendatitiarum, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinationum, non vero Episcopi Diocesani; Concilium enim *sess. 13. cap. 8.* quatenus dicit quod nullus etiam cuiusvis generalis, aut specialis rescripti, vel privilegij præstat, ordinatur etiam statuta temporibus, nisi eius probum, ac more Ordinarij sui tamen commenda nari; intelligendum est de Genera- libus

libus, & Provincialis libus, seu etiam inferioribus Prælati Regularibus, quia negari non potest, quod hoc Prælati esse Ordinarios, qui suorum subditorum probitatem, vitam, & mores plene cognoscunt, & de illis attestari possunt iuxta dispositionem Concilij *de his locis*, refert me citato in hoc loco Ciarlin. *conversus, ferens. lib. 1. cap. 46. num. 21.* non verò Episcoporum Diocesani, qui nec respectu Regularium Ordinarij dici possunt, nec de illorum vita, & moribus testimonium ferre queunt: confirmatur deinde ex alio Concilij loco *de seff. 13. cap. 10.* argumentum deducto à eorundem sensu, ubi Abbates, & alij quicumque Prælati, quamvis exempti, prohibentur litteras prædictas dimissorias concedere aliquibus clericis secularibus, vt ab aliis ordinantur, ergo cum propriis subditis Regularibus non id ipsum facere prohibentur, de quo vide F. Ludo. Mirand. in man. *Prælati. tom. 1. q. 3. art. 2. Mol. in sum. Theologia moralis tract. 3. c. 1. n. 21.* Et peculiaris declaratio super hoc edita fuit à Clemente VIII. concessa ad iohannem Regij monasterij de Alcobaca Regni Portugaliæ, & incip. *Pi ea qua, Dat. Roma apud Sanctum Petrum 9. Martij anni 1592. Pontificatus sui ann. 3.* ubi inter alia præcipitur, vt litteræ dimissoriæ Alcobacis prædicti monasterij à quibuscumque locorum Ordinariis recipiantur, & admittantur, refert Miranda in *man. Prælati. tom. 1. q. 3. art. 3. vbi art. 4. asserit per Concil. Trident. seff. 13. cap. 12.* huiusmodi Regularis licet habeant potestatem litteras dimissorias à proprijs Prælati, deo posse ab Episcopis nihilominus de Grammatica, & sufficientia examinari, addique quod quamvis possit d. Concilij decretum aliqua fuerint edita privilegia Regularibus concessa, ordinari vt possint oculo prævio Episcoporum examine, vt dicitur eodem Concilio olim Gregor. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, huiusmodi tamen privilegium, & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuerunt reuocata per nosm Constit. quam fecit Sixtus V. contra clericos malè promotos, me citato refert Alzed. *q. 1. c. 5. n. 73.*

Regularis igitur qui ab Episcopo ordinari desiderat, asserere debet litteras dimissorias à suo Superiore de ordine suscipiendo, quo eorum quipsiam iniciandum est: quæ litteræ, ne vetustiores sint, duobus, tribusve mensibus à die factæ ordinationis computandis, obtineodæ sunt: nisi ob absentiam Superioris, aliamve causam eas longiori tempore datas, temerarij accipit, probative debere censuimus; testimonium etiam præcipitur à Superiore suo, qui ostendat eum vitæ & moribus præditum esse, qui dignus sit vt illi Ordini adscribatur, quo lis initiati vult: his verò hoc testimonium non antiquius duobus mensibus, si verò diutius à monasterio abfuerit, hoc testatium asserat à Superiore monasterij, in quo proxime commoratus est. Testificationem hanc de Ordine, qui proxime præceditiam suspecto. Si verò statum tempus præscriptum à Concilio Trident. quod interdictum esse debet inter suscepcionem viuis, & alterius Ordinarij, nondum expirum est, tunc à suo Superiore scriptam asserat, quo testatum fiat velle ac necessarium Ecclesiæ suæ monasteriove esse scien dispensati super eo interdictio: item in Religione cum laude versatam esse, loco rimis asserat testificationem præbitæ, cique emissæ professionis regularis, & executionem frequentem functionem illius Ordinis, quem proxime suscepit. Ita notissimè Laures. de Francis in *controversiis inter Episcopos & Regular. pag. 71. vers. ad primum.* Et laste de interdictis respectu Religiosorum per Episcopum dispensandis egimus iostia *alleg. 18. n. 10.*

Verum autem oouiis ame professionem possit cum huiusmodi dimissoris sui Prælati Regularis ad Ordines promoueri? Sermo non est de promotione ad sacros Ordines, quia illos recipit ante emissam professionem nouitis inuicidit sub variis pœnis à Pio V. in *san. Constit. incip. Romanus Pontifex sacrum, de an. 1568.* sed de Ordinibus minoribus, qui oullo iure eis prohibentur, secundum Ft. Emmanuel. *quæst. Regul. tom. 1. q. 43. art. 4. in fine, Suarez de censur. disp. 50. seff. 15. num. 13. & tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. num. 17. Lexana in sum. quæst. Regul. c. 14. n. 6. Sanch. in præcepta. Decal. tom. 3. lib. 6. c. 10. n. 19. Barthol. de Vecchis in præst. de administrandis nouitis ad statum Religiosis disp. 11. dub. 8. n. 1. ad quos suscipiendos non egeret licentia, aut litteris dimissorijs Prælati Regularis, sed Episcopi tement Iacob. de Galf. in *append. decis. aur. lib. 1. c. 7. n. 69. Ft. Emmanuel. quæst. Regul. tom. 1. q. 31. art. 11. Vgolin. de officio Episcopi p. 2. cap. 35. num. 1. Azor. in sum. moral. p. 1. lib. 15. cap. 2. q. 10. Nald. in sum. verb. Nouitij, Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 4. art. 16. Coriolan. de casibus refer. p. 1. seff. 3. art. 18. in 2. adu. Aloyf. Bartoli in suis aplosim. verb. Nouitij 5. 3. 5. Homob. de casibus refer. p. 2. c. 11. vers. que vnam su. & p. 3. c. 15. in 1. except. vers. non incurrit verò, Diana moral. ref. p. 3. tract. 2. ref. 4. & p. 4. tract. 4. ref. 3. Quæque dicat Barthol. de Vecchis d. *tract. disp. 9. dub. 16. Peregr. in addit. ad constit. sui Ordinis p. 3. q. 8. Poserit tamen Prælati Regularis concedere oouiis dimissorias, si Religio priuilegium haberet mittendi suos subditos ad quoscumque Episcopos vt ordinantur, nam nomine subditorum io fæciatilibus venient etiam Nouitij, qui gaudent professionis priuilegijs, Suez. tom. 3. de Relig. lib. 5. cap. 16. n. 17. Sanch. d. *tom. 3. lib. 6. c. 10. n. 25. in fine, Bapt. Tibbet. in instr. Ordinis. c. 7. q. 9. Barthol. de Vecchis d. dub. 8. n. 3. Alcan. Tambor. d. *tom. 1. disp. 2. q. 27. num. 1. Diana part. 3. tract. 2. de dub. Regul. ref. 7. tract. 4. ref. 4. p. 4.*****

In casu autem, quo Prælati Regulari non competit dimissorias oouiis concedere, cuius id muneris erit, an Episcopi habitationis, an originis? Pertinet ad Episcopum habitationis, seu loci, in quo manet nouitius, tement Cuch. lib. 3. in *sum. moral. n. 10. de regular. n. 94. Sanch. d. lib. 6. cap. 10. num. 11. Homob. consule. moral. p. 4. resp. 99. vol. 1. & alij, quos sequor sup. alleg. 4. n. 61. Quamuis id munus spectaret ad Episcopum originis tradant Henric. de Ordine c. 23. n. 1. in *com. lit. F. Suez. tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 12. num. 9. & tom. 3. lib. 5. cap. 16. num. 17. & Barthol. de Vecchis d. disp. 11. dub. 8. n. 3.**

Cum die 9. Februarij currentis anni 1649. hic Romæ coram sanctissimo D. N. D. Innocentio Papa & aliquibus Emioentissimis DD. S. R. E. Cardinalibus, & alijs Prælati, ac Rærend. Patribus, tremendum, sed tamen mihi optatissimum examen subisset vltimo loco Emioentissimus D. Cardin. de Lugo, eminentis virtutis & scientiæ magister, me interrogare voluit de sequenti dubio. Quidam Episcopus dum viueret licentiam concessit Episcopo titulari, qui in eius Episcopatu sustinere vi vices gerebat, ordinandi aliquos sibi subditos, qui iam examinati, & approbati in matricula descripti reperiuntur, sed atqueam dies ordinationis aduenisset, Episcopus, qui licentiam concesserat, è viuis discessit, & Capitulum illius Sedis Episcopalis vacationem publicatissimè quæsiuit à me an Suffraganeus ille possit dictam licentia à mortuo Episcopo sub concessa, post dictam Sedis vacationem vitæ, & illius virtute, in matricula descriptis in ea diocesi ordinare, non obstante decreto Concilij *Trid. seff. 7. de reformation. cap. 10.*

224 De officio, & potestate Episcopi.

35 In quo debio respondi licentiam ordinandi prædictos in matricula defectuos ex parte morte Episcopi concessis multis, sed his potissimum fundamētis. Primum, quia huiusmodi licentia & mandatum quomvis dici possit perfecta respectu Suffraganei vel viuentis delegatore ea vi valeat, nihilominus respectu ordinandorum est imperfecta, cum ea vi non possit post ipsius delegantis mortem nulla habita in scriptis expeditione dum viueret; & quatenus mandatum in scriptis & cum subscriptione Episcopi expeditur, adhuc non suffragaretur post eius mortem, tum quia dirigitur nominatim personæ Sede vacante Pontificalia exercere, & sic non potest transire in tempus prohibendum: tum etiam quia dirigitur in lucum similiter in quo prohibetur sine Capituli Sedis vacantis licentia eadem Pontificalia exercere; tum denique quia mens & intentio Episcopi mortui fuit ut suffraganeus tanquam talis, & vi vices gerens in suo Episcopatu subditos illos ordinaret, Pontificalia exercendo, ut solebat, quæ tamen facultas suffraganeus expirat pro tempore Sedis vacantis, ut colligitur ex quadam declaratione sacre Congregationis in vna Vilnen. 11. Februarii 1631. in qua fuit decisum suffraganeum datum Episcopo Vilnen. cum facultate exercendi Pontificalia officia in diocesi & ciuitate Vilnen. de expresso consensu & licentia moderni, & pro tempore existentis Episcopi, non posse eadem Pontificalia exercere, ut exercuit viuentis Episcopo post illius mortem, Capitulum etiam non contradicente.

36 Secundò quia totalis iurisdicção, & potestas Episcopo concessa per illius mortem expirat, ita ut omnes officiales ab illo electi amplius illa exercere non valeant, cum rosa in Capitulum transfusa sit, & ab eo exinde dependeat, unde sequitur quòd non licet Episcopo dum viuit adum aliquem iurisdictionalem delegare, vel ordinarium potestatem concedere personæ, quæ illam exercere valeat post eius obitum, quia concessio fit in tempus, quo illam non habet, tum quia redundet in præiudicium transfundendæ iurisdictionis in Capitulum Sede vacante.

37 Tertiò quia abbas si liceret Episcopo dum viuit alium licentiam non concedere exercendi Pontificalia & Ordines celebrandi in sua diocesi, quæ duraret post eius obitum, utique hoc esset ex diametro contrarietas dispositioni *Conc. Trid. d. c. 10.* quod prohibet infra annum à die vacationis ordines consecræ subditis, qui beneficij ecclesiastici recepti vel recipiendi occasione actiati non fuerint.

38 Quarta, quia sicut Episcopus, qui translatus est ad alium Episcopatum, aut suo renunciavit, non potest in eo à quo fuit translatus, vel in eo, cui renuntiauit, amplius Ordines consecræ, aut Pontificalia exercere, cap. *de ordin. ab Episcopo, qui Episcop. renunt.* Abb. ab. n. 1. *Fuse. de consecr. lib. 1. c. 2. §. num. 10.* *Atal. de irregular. lib. 3. c. 6. n. 3. vers. ubi igitur, Flamen. de resignat. lib. 2. §. 17. n. 19.* ita etiam, & à fortiori nec potest illi, cui licet antea concessit ante translationem, vel renuntiationem ad Ordinandum, videri enim absurdum quòd quis de mandato alienius possit actum gerere, quem mandans efficere non potest.

39 Quintò quis non obstat quòd dimissoria litteræ semper valent tum viuentis, tum defuncto dante vel per elapsos supra hac alleg. n. 23. responderetur enim procedere in litteris expeditis & subscriptis manu Episcopi, & iudicis partibus ordinandis, dicentibus Episcopis non impediri; ex quo non videmus oritur inconuenientia supra memorata; nam si huiusmodi dimissorias habentes ordinentur illarum vigore ab

Episcopo alienæ diocesis, dici non potest quòd iurisdictioni Sedis vacantis præiudicetur, ac proinde minimè videtur contrarietas dispositioni Concilij dicto loco. Vltimus hoc casu litterarum dimissorialium concessio confertur in locum & personam non prohibitam; at vero in casu proposito exercitio ordinationis subditorum facienda venit tempore, quo fieri prohibetur, & delegantis minoritatem confertur in personam, quæ illud tuo temporis facere non potest, cum potestas delegantis Sede plena vtgeat, & quoadio penes Episcopum delegantem permanet, & eius vita durat. Ex his rationibus hanc sententiam defendi, & ex diametro contrariam sustinebat dictus Eminentiſſimus D. meus Card. de Lugo ex eo quòd gratia erat perfecta, & res desiderat esse inuenta per eoocessionem, exemplo licentiæ concessæ ad consuevendum ad prædicandum, & ad testandum, scilicet in hac Romana Curia hinc inde à pluribus plura pro vtriusque parte fuisse adducta fundamenta cum de hac interrogatione mihi facta notitiam haberent; ego tamen in mea opinione semper immobilis persisto, & Deo dante latius de ea alio in loco agere constituo.

ALLEGATIO VIII.

Episcopus qui alterius subditum sine licentia, & dimissoriis litteris Ordines confert, quas penas incurrat, & de penis eorum, qui Ordines sic suscipiunt?

S Y M M A R I U M.

- 1 *Episcopus alienum clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissoriis sui proprii Episcopi ordinem suspensus est à celebratione Ordinum.*
- 2 *Suspensionem incurrit Episcopus à celebratione omnium Ordinum si aliquem alieno clerico sine dimissoriis committit.*
- 3 *Episcopus ordinem per ignorantiam clericum alterius Diocesis non est suspensus.*
- 4 *Episcopus ordinem extraneum bona fide sub iurisdictione proprii Episcopi non est suspensus.*
- 5 *Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferret clerico Ultramontano non habenti licentiam à suo Ordinario graniter puniretur pena, quoniam Italo illum conferret.*
- 6 *Ultramontani si ab Italis in Italia Ordines susceperint sine licentia sui Ordinarj, quas penas incurrant.*
- 7 *Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primum Tonsuram subdito alterius Prælati sine eius expresso consensu conferat, per annum ab exercitio Pontificalium suspensus est.*
- 8 *Laicus absque Summi Pontificis auctoritate, vel litteris dimissoriis sui Prælati primum Tonsuram accipiens, ad arbitrium sui Ordinarj puniri potest.*
- 9 *Laicus proprium habet Episcopum, non respectu iurisdictionis, & auctoritatis; tum pro suscipiendis Ordinibus.*
- 10 *Ordines ab alieno Episcopo suscipientes sine proprii licentia, seu litteris dimissoriis penas suspensionis à susceperionem Ordinum exercitio incurrant.*
- 11 *Suspensio attendit Bulla Pij II. incutitur ab eo, qui minores Ordines sine licentia proprii Episcopi suscipit.*
- 12 *Irregularitatem incurrit non solum qui functiones Ordinum*

Ordinem facturum absque dimissionis suspensarum exercuerit, non equam absoluant à suspensione, sed etiam qui exercuerit solemniter actum Ordini minoris suscite depuratum.

- 13 *Suspensio non incurritur, quando qui bona fide Ordinis recipit ab alieno Episcopo abique proprii licentia.*
- 14 *Irregularitatem non incurrit, qui Ordinem sic bona fide suscipit ab alieno Episcopo exercitum.*
- 15 *Irregularitatem non incurrit, qui est temerarie ordinatus bona fide, & a simplicitate Ordinem exercuit.*
- 16 *Regulares promoti abique dimissioe sui Superioris Regularis quae penae incurrant.*
- 17 *Amplius ad Menachas, & Religiosos exemptos.*
- 18 *Episcopi attestantur si ordinant clericum aliena diocesis de licentia proprii Episcopi errant.*
- 19 *Feri privilegia gender, qui passim est sine licentia proprii Episcopi ab alieno ordinari.*
- 20 *Ordinatus sine licentia proprii Episcopi est inhabilis ad beneficia consequenda, & num. 11.*
- 21 *Suspensio a laice ab officio, & beneficio, nequit beneficia consequi.*
- 22 *Beneficia ante suspensionem obtenta retinentur.*
- 23 *Abolutio suspensionis contraria a suscipiente Ordinis abique licentia proprii Episcopi, a qua sit obtinenda attenditur.*

PISCORVS alienum Clericum sine expresso consensu, sine litteris dimissorialibus suis proprijs Episcopi facitoter, vel affectuaria ignorantia ordinare presumens, est suspensus per annum à collatione Ordinis: ira probat reat in *cap. eius qui 2. de tempor. ordina. lib. 6. innotatus à Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 8. ibi, si secus fiat ordinatus in collatione Ordinis per annum, &c.* in citato Alzed. *part. 1. cap. 1. num. 17. Sayt. de censur. lib. 4. cap. 1. num. 3. Mat. Alzet in simili tract. tem. 2. disp. 16. c. 1. col. 3. dub. 1. Maiol. de irreg. lib. 4. c. 2. n. 6. Bonacin. de censur. extra Bull. disp. 1. §. 1. pun. 11. n. 6.* Quod tamen, si id efficiat in alia diocesi, suspensio etiam à Pontificali exercetio, vel docet idem *Conc. Trid. sess. 6. de reform. cap. 9.* cuius memini supra *alleg. 6. n. 3. cum seqq.* quo loci egi de Episcopis in alia diocesi Ordines conferentibus sine licentia ipsius proprij Ordinarij; hic verò apud ordinarios in propria diocesi alicuius subditos sine eius licentia, & dimissiois litteris. Vnde, vt colligitur ex *d. cap. eius qui, si Episcopi suspensio manifesta sit, ipso iure conceditur ipsius subditis, ut ab alio Ordinis recipere valeant sine licentia sui Prelati* (modò reliqua seruentur, idem, modò præcedat debitum examen, scilicet utiolum, & tempore debita), pat enim est ut in eo poniamur, in quo deliquit. Ita gloss. *d. cap. eius qui, Syluest. verb. irregularitas, §. 9. Suat. de censur. disp. 11. sect. 1. num. 15. Bonacin. d. pun. 12. num. 6.* ubi addit opo esse, ut suspensio sit manifesta, scilicet per euidenciam facti, vel per iudicis sententiam; non verò dubia, leat ut ordinato incumbat onus probandi suspensionem Episcopi per sententiam Metropolitani, quia presumptio ooo est contra Episcopum

2. Quam quidem suspensionem incurrit Episcopus non tantum à collatione illius Ordinis, quem sine dimissis illi alicui clerico contulit, v. excommunicatum Ioan. Monach. Archid. & Gemin. in d. cap. 1. Nannaz. conf. 21. & 39. de temp. ord. Socr. in flum. barbo. desif. suis eodem in. desif. 21. & 32. Molif. in flum. trait. 2. cap. 2. num. 12. Marchin. post hæc impetf. in lucem edens, in trait. de sacram. Ordinis. trait. 2. Barbo. de Epifcopo. Pars II.

part. 5. cap. 10. num. 3. sed à collatione omnium Ordinum, gloſ. verb. omnium in d. cap. 2. Sayr. d. lib. 4. cap. 12. num. 30. Campan. in diuerſ. ſerie Canon. rub. 9. cap. 1. num. 16.

Verum ab huius suspensionis incursu liberatur 3
Episcopus probabiliter ignorans clericum esse al-
terius diocesis, vtore, quia patentes eius de sua
diocesi eum esse dixerat, vel comuniter pro
tali habebatur, ita resoluunt, & *sacrum Congreg.*
decidisse attestantur Nann. *confil.* 40. *de temp.*
ordin. in nouis, quod decisi in auriq. Vgolin. d. §. 12.
num. 2. *verf. exceptior.* Aloyf. Ricc. in *praxi rerum*
firi Eccles. decisi. 297. in r. *odis.* & *refolue.* 256.
num. 4. in 2. *idus.* Molfet. d. cap. 2. num. 13. Sayr. in
foribus decisi. sub tit. *de temp. ordin.* decisi. 63. vbi ad-
uertit bodie consulendum esse hac de re Bullam Sixti
V. incip. *Sanctam*, & *fulminat*, vbi ordinatis mi-
noribus, vel maioribus scienter, aut ignoranter,
nisi debita diligentia adhibita infusus error, & proba-
bilis facti ignorantia excuset à collatione quo-
tuncumque Ordinum, atque adco ipsius Tonsu-
ræ, & ab executione omnium monerum Pontifica-
lium, eo ipso suspensus est: cuius tamen Bullæ ri-
gorem temperavit postea Clemens VIII. eamque
quoad hanc partem reuocauit, redaxitque ad ter-
minis luris, vt obseruauit *alleg.* 20. num. r. nouissi-
mè Lauter. de Franchis in *controvers.* inter *Episcopus*
& Reges. pag. 83. in *resp.* ad 35. aduertit Episco-
pum hac suspensione in duobus casibus non teneri,
primò, quando ipso probabiliter ignorantie alie-
nus clericus furtiuè, vel ex implicitate se in mul-
titudine ordinandorum ingessit, *secundò*, si de-
ceptus esset, iuxta ignorantiam facti; potuit enim
esse quòd ordinarius desiderit litteras furtim impe-
tratas à Cancellario fidei Episcopi.

Si etiam Episcopos a praedicta suspensione ex-
cussus si ordinem extraneum bonae fide, sub rati-
ficatione potius Episcopi, vt patet ex facto Epi-
phanij, qui subditum alterius in alicoa Dicecesi
ordinauit in cap. fin. 3. quafi. 2. Ita Maior. de irreg.
lib. 4. cap. 2. num. 3. Reginald. 2. num. 69. vers. sunt
autem, Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48.
quafi. 4. 5. dubia quatuor, Fornat. in tract. de Ordine
cap. 5. §. 4. sub notat. Molfes. in sum. Theologia
moralis, tract. 2. cap. 2. num. 14. & alij apud Suar.
de censur. disp. 31. sect. 1. num. 16. & 17. Iul. Madius
de sacram. Ordinis, cap. 4. num. 8. Turrius. de cen-
sur. lib. 3. disp. 46. dub. 1. Cherubini. de Constit. 20.
Clementis V' l. 1. fol. 2. Diana moral. confil. 20.
tract. 4. refel. 191. Ite citato in hoc loco Totteblanca
d. lib. 2. cap. 13. num. 23. Verum ane factum de-
bet Episcopi hoc maxime effugere; tum quia in
iis, quae sunt contra ius, & iurisdictionem alie-
rius, non facile praesumenda est caritas; tum
etiam, quia datus ansa Episcopis promouendi ex-
traneos ad Ordines, hoc quæsitio colore. Ita Mandos.
Refel. & alij apud Quarantam in summa Bullarj
vbi. Ordo, vers. amplius bene extran. Bonac. d. pñctis 4.
num. 28. vers. secundo & d. 3. pñctis 11. num. 14. respon-
dentes Epiphanijs posse excludere lo loco conscien-
tiae ratione bonae fidei, & inadferrentis.

Episcopos Italos si aliquem Ordinem confectet & clerico Ultramontano non haberi licentiam à suo Ordinario, grauius puniunt, quia ficut à tali promotus Ultramontanus grauius puniretur poena de Inre, quam si Italos ab hialo, vt Italem dicam, & promouens, vt tenent Ioan. Monach. in cap. 1. num. 4. de tempor. ordi. in 6. & Ioan. Andr. an. g. cap. 1. v. conf. condigna, quos refert Campanil. d. r. n. g. num. 1. n. 6. imò arbitratia poena puniendi, à collationeque

E e

Ordinibus

- facti Concilij Trid. & dictæ Constitutionis Pij II. per Clementem VIII. in *d. sua Constit.* incip. *Romanus deus Pontificem*, prius *K. ad. ar. an. Inc.* *nat. Dam.* 1595. Vnde ꝑ incurrit irregularitatem non solum qui functiones Ordinum sacrorum absque dimissorias susceptorum exerceat antequam absoluantur à suspensione, vt expresse statuit Pius I. verbis suprà relatis, & referunt Suar. *de censur. disp.* 31. *secl.* 19. *num.* 39. *ad fin.* Fillioc. *trac.* 17. *cap.* 5. *quæst.* 3. *Ugolin.* d. 5. 13. *vers.* qui denu. Quarant. d. *verb. Ordo.* *vers.* quibus sic specialiter, Bonacin. d. *puncto* 11. *num.* 1. *vers.* ex quo sequitur, sed etiam qui exerceat actum Ordini minori sic suscepto deputatum proprium, & pecuniarum, solemniter aucta generalitate decreti Concilij Trid. in d. c. 8. vt resoluunt Nauar. in *man.* c. 27. n. 63. quem refert Bellet. *disquisit. clerical.* p. 1. *tit.* de *discept. cler.* §. 5. *num.* 61. Quarant. d. *verb. Ordo.* *vers.* secundo limita.
- 23 Suspendio autem præfata non incurritur quando quis bona fide Ordines recipit ab alieno Episcopo, vt si officiat prohibitum esse Ordines ab alieno Episcopo absque proprij licentia suscipere, aut si ignorantia inculpabili existerit Episcopum habere debitam facultatem ordinandi, seu tales litteras dimissorias esse sufficientes; quia ista suspensio lata est in dubia Constit. Pij II. & in decreto Concilij per modum censuræ, censura autem non incurritur absque lethali culpa. Ita Nauar. in *man.* c. 27. n. 155. & in *cap. accepta.* de *restitu. solut.* *prop.* 8. *num.* 32. Suar. d. *disp.* 1. *secl.* 1. *num.* 5. Azila de *censur. part.* 7. *disp.* 9. *secl.* 1. *lib.* 7. Mart. Altet. d. *sum.* 2. *disp.* 5. *cap.* 6. *vers.* aliqui censent, Fillioc. *trac.* 19. *num.* 175. Bonacin. d. *puncto* 11. *num.* 15.
- 24 In dictam irregularitatem etiam non incidit, qui bona fide Ordines ab alieno Episcopo sine debita facultate suscipit susceptorum Ordinum functiones exerceat; quia hic, vt diximus, ooo detinetur vinculo eoluzæ, cum tam non contraxerit, excusante illum bona fide. Ita Quarant. d. *verb. Ordo.* *vers.* quibus sic specialiter, Bonacin. d. *puncto* 11. *num.* 15. *vers.* ex quo.
- 25 Idem dicendum videtur de eo, qui temerariè quidem ordinatus est, postea tamen bona fide, & candida simplicitate, per penitentiam purgato peccato illius malæ suspensionis, Ordinem exerceat, existans sibi sibi licentiam esse, maximè aucta dicta Constit. Pij II. que vixit verbo, *presumptis*, ha. Nau. Quarant. & alij citati per Bonacin. d. *puncto* 11. *num.* 16.
- 26 Pœna autem aduersus Regularem promotum absque dimissorias Superiors Regularis inſtituta eadem repetitur in d. Constit. Sixti V. qua clerici seculares puniuntur, in *vers.* vt igitur, ibi, *vel cuiusvis ordinis, seu militis Regularis.* Verum cum eius dispositio hodie cesset, ob aliam Clementis VIII. sanctionem, vt suprà dixi, recurrendum est ad decisionem text. in *cap. fin.* 38. *disp.* vbi dicitur eo valeat perſecutur in Ordine; & Episcopo eius ordinatoꝝ petoꝝ imponitur, vt in reliquorum communione ſeſcundus, lux taurummodo plebis communione sic cuotens, ibi, *vt priuatus ſit à communione ceterorum*, id est, Episcoporum, vt interpretantur Syluest. *verb. ſuſpenſio*, *post* *num.* 6. & Huzicq. in *sum.* lib. 13. *cap.* 38. §. 1.
- 27 Vnde pœnas suspensionis, & irregularitatis cum suis declarationibus suprà relaxas extendendas esse ad Monachos, & Religioſos exemptos, qui sine sui Abbat, ſuorumque Superiorum licentia Ordines recipiunt ab Episcopo illius, vel alietius diocœſis, reſoluunt Quarant. d. *verb. Ordo.* *vers.* quibus sic ſpecialiter.

Barboſ. de Episcopo. Pars II.

litteris in principio. Bonacin. d. *puncto* 11. *num.* 3. vbi *num.* 4. extendit etiam ad eos, qui ab aliquo Abbate, aut ab alio habente lora Episcopalis Ordines recipiunt, quia isti non dicuntur ordinari à proprio Episcopo, aut ab alio de licentia proprii Ordinarij, iuxta per me dicta suprà alleg. 3. *num.* 10.

Quando Episcopus ordinans clericum alienæ diocœſis in litteris clericatus attestatur de licentia proprii Episcopi ordinandi, etus aſſertationis standum est, vt reſoluunt Menoch. *de arbit.* lib. 1. *quæſt.* 76. *num.* 10. Gutier. *canon.* lib. 2. *cap.* 17. *num.* 10. plures, quos refert, & ſequitur Carol. de *Grallis* de *efficiis clerical.* *efficiis* 1. *num.* 638.

Qui paſſus est sine licentia, aut litteris dimissorias proprii Episcopi ab alieno ordinari, licet fortè priuilegio gaudeat, is enim, cui Ordioes à non suo Episcopo conferuntur, efficiunt clericus, & ei imputantur characteres, d. *cap. eis.* de *tempor.* *orden.* lib. 6. *Barad.* ad *Clar.* §. *fin.* *quæſt.* 36. *num.* 15. Carol. de *Grall.* de *efficiis* 1. *num.* 614. *cum ſeqq.* Squillante de *privileg.* *Cleric.* *cap.* 7. *lib.* 3. *num.* 29. Diana *reſol.* *moral.* *part.* 4. *trac.* 1. *reſol.* 26. vbi notat id hodie non procedere ex Constit. S. D. N. Vrbani VIII. de *an.* 1624. *sub die* 11. *Decembris*, ſecundum quam ſic ordinari non gaudent priuilegio ſoti, quod antea tenuerunt Malcus de *probato.* *concl.* 1140. *num.* 2. Flamin. de *reſignat.* *benef.* lib. 4. *quæſt.* 2. *num.* 85. Gabr. *Pereira* de *manu Regn.* *part.* 2. *cap.* 16. *num.* 18. ¶ Nihilominus tamen ſit inhabilis ad Beneficia conſequentia, Hieron. Gabr. *conf.* 181. *num.* 5. & 6. lib. 2. Flamin. d. lib. 4. *q. 2.* *num.* 58. *Rebuff.* *conf.* incip. *Ordinatus*, & in *proci* *benef.* *ut.* de *litteris dimiss.* *num.* 12. & de *paciſ.* *poſſeſſ.* *num.* 127. *Pett.* *Greg.* de *re benef.* *cap.* 36. *num.* 12. Carol. de *Grall.* de *efficiis* 1. *num.* 636. & *efficiis* 15. *num.* 18. Campan. in *duas* *ſerui Canon.* *rub.* 9. *cap.* 2. *num.* 1. *Seraph.* *deſiſ.* 74. *num.* 1. vbi tenet quod clericatus eolatus à non ſuo Episcopo, non est legitimè collatus, non facta mentione licentiæ tanquam ſolemnitatis exſtitente.

Ratio autem huius reſolutionis ea est, quia omnis à iure ſuſpenſus tam ab officio, quam à beneficio, nequit beneficia adipiſci, ſed illorum eſt incapax, prouiſioque ei facta eſt nulla, *cap. cum dilectus.* *vers.* *quia nobis.* de *censur.* vbi *gloſſ.* *verb.* *ceſſamus.* *gloſſ.* *verb.* *ſuſpenſi.* in *cap. cum bona.* de *anat.* & *qualit.* *gloſſ.* *verb.* *ben.* *neficiis.* in *ſine* in *cap. caput.* *num.* 5. *ceterum.* de *elect.* in 6. Nau. in *man.* *cap.* 25. *num.* 133. & *conf.* 25. *num.* 5. in *antiq.* *aliis* *conf.* 10. in *non.* de *tempor.* *orden.* Maiol. de *irregul.* lib. 3. *cap.* 10. *num.* 10. Ugolin. de *censur.* *lib.* 4. de *ſuſpen.* 6. §. 7. *num.* 4. & *cap.* 8. §. 6. *num.* 1. Flamin. de *reſign.* lib. 5. *quæſt.* 6. *num.* 84. Azor. *inſtit.* *moral.* *part.* 1. lib. 6. *cap.* 7. *quæſt.* 1. *Leſſ.* de *iſt.* lib. 1. *cap.* 34. *num.* 116. Plane huiusmodi promotoꝝ eſt ſuſpenſus, vt ſuprà dixi. Et ergo beneficia conſequi non poſſet.

Ampla hanc inhabilitatem non ſolum ad eum extendi, qui absque licentia, ſen litteris dimissorias proprii Episcopi ab alieno Ordines ſacros acceperit, ſed etiam ad illum, qui prima Tonſura, ſeu minoribus Ordibus inſignitus fuerit; illi enim prouiſiones factæ non ſubſiſtunt, additio ad Nau. *conf.* 27. *sub die* 21. de *tempor.* *orden.* Ugolin. d. §. 23. *num.* 1.

Limita quoad beneficia ante ſuſpenſionem obſtenta, quibus propter huiusmodi inhabilitatem ſpoliari non debet, niſi voluntariè ſtereti ſaltem per annum in ea ſuſpenſione, d. *cap. cum bona.* de *anat.* & *qual.* vbi *Anan.* *num.* 5. Si vero tali durante ſuſpenſione miniſtrauerit, quia factus eſt irregularis, etiam non expectato anno, poſſet illico beneficiis priuari, per dictam Constit. Pij II.

E ac 2

Abſo

24. Absolutio suspensionis contrahit à suscipiente Ordines absque lictetis dimissionis, obtineri potest ab Episcopo, ratio est, quia in d. Constit. Pij I. non refertur absolutio suspensionis, immo neque dispensatio irregularitatis; cum quia licet Sixtus V. absolutiorem sibi refecturaerit, nihilominus ea Constitutio non attenditur tanquam reuocata, & adtemperatio iuris communis iudicatur, per Clementem VIII. ut supra notati: tum denique quia hæc facultas datur Episcopo in Concil. Trid. d. cap. 8. ad fin. ibi, quando proprio Ordinario videbitur expedire, idcirco, quando suo placuerit Ordinario, vel futuro successori, Suar. dicta dist. 31. sect. 1. n. 10. Petr. de Ledeim. in sum. vbi de sacram. Ordinis c. 8. cunct. 3. Tiber. de instrum. ad Ordinem c. 7. q. 5. vers. tertio, Martel. Vulpes in pract. c. 8. n. 1. me citato in hoc loco Ciallin. contrarium lib. 1. c. 46. n. 27. & sic ad hoc ut talis fiat capax, & possit beneficium retinere, sufficit rati habitum proprii Episcopi, Maiul. de irreg. lib. 1. c. 10. num. 1. Bonacini de sacram. dist. 3. quest. vnic. puncto 4. num. 15. Ciallin. d. lib. 1. c. 46. num. 26.

ALLEGATIO IX.

Episcopus quam honestatem in vestibus à clericis seruandam constituere debeat?

SUMMARIVM.

1. *Habitum clericorum proprium quia sit, nullibi determinatur.*
2. *Honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu cuiusque regionis.*
3. *Clerici coniugati debent vti illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur.*
4. *Vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes apud nostros Lusitanos censentur salares.*
5. *Concilium Bracharense describit modum, & formam vestium clericorum.*
6. *Pilei quadrati sancti Crucis signum demittit, rotundi vero virtutum omnium perfectionem indicant.*
7. *Clerici in ministeriis de consuetudine totius Hispanie debent habere vestes, quæ consuetudine tota gentis.*
8. *Clerici debent semper deferre vestes propriæ Ordinis congruentes.*
9. *Honestas in vestium colore maxime requiritur.*
10. *Cereus vsus antiquissimus est in Ecclesia.*
11. *Clericus in maioribus, aut beneficium habens, si Cererem, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferat, peccabit mortaliter.*
12. *Contra non deferentes habitum clericalem, quæ pena imponitur, agnoscitur.*
13. *Clerici non recipiunt pensionem, & fructus Ecclesiasticos valorem annuum 60. ducatorum iuxta de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.*
14. *Paraphernia, & similes in inferioribus ministeriis Palatii Apostolice infirmitates, & pensiones obtinent, non tenentur deferre habitum clericalem.*
15. *Panem constitutionis Sixti V. emittens deferentes pallium & alare, quamvis togam non habeat, nec genua tangat.*
16. *Clerici quia ratione paupertatis habitum proprii Ordinis congruentem gestare non valuerint, nullam penam incurrunt.*
17. *Clerici propter infirmitatem, tunc non deferentes, a penis excusantur latæ contra habitum non deferentes.*

18. *Transformari eadus propter aliquod verisimile periculum, ab habitum decenti excusantur.*
19. *Domi sua, & occulte clericales vestes non deferant, nullam penam incurrunt.*
20. *Habitum senect dimittunt, non est primarius beneficio, vel fori privilegio.*
21. *Ex necessitate itineris, vel Peregrinationis licitum est clericis habere vestes breuiiores.*

Ut à propriis sic clericorum habitus nullibi determinati referuntur gloss. in Clem. 1. de elect. Fatinae. in pract. crimin. p. 1. quest. 8. num. 69. Marti. Antouin. var. res. lib. 3. res. sol. 49. n. 1. nouissime docti. Sperell. dec. 17. num. 44. nisi quod nimia breuitas, & longitudo teporibus in cap. clericis, de vita, & honest. cleric. Quare & honestas vestium clericalium ponderabitur ex consuetudine, & vsu cuiusque regionis, ut notat gloss. in cap. si virorum, 2. o. dist. 1. gloss. similis verb. deauratus, in cap. penult. de vita, & honest. cleric. gloss. verb. deauratus in d. Clem. 1. de elect. quas commendant, & communiter receptas post antiquiores reperiuntur Cusar. pract. 4. §. 1. num. 7. ver. 4. Salted. ad Bernard. cap. 78. Farin. in pract. crimin. quest. 8. num. 69. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 46. num. 5. & alij de quibus Sperell. d. dec. 17. num. 44. & dec. 66. num. 8. Thom. Valasc. alleg. luri tom. 1. alleg. 1. per totam, Camill. Bortell. in add. ad Bellag. in speculo princip. rub. 1. §. 6. viderimus, lib. 2. Roland. conf. 4. num. 17. lib. 1. Viuald. in candelabro auro part. 3. ad finem in explicacione Bullæ Sixti V. de habitis, & censura mon. vers. tertio assertio, Rending. in promptuario iuris tom. 1. tit. 17. num. 15. Zetula in pract. Episcopali part. 1. vers. Clericus §. 14. Valer. Reginald. in pract. fori penitent. lib. 50. tract. 3. num. 14. & 15. Palsco. in pract. noua Episcop. part. 2. cap. 3. num. 14. pag. 129. Scaee. in tract. de iudic. p. 1. c. 11. n. 84. & 87. Fr. Paulin. in pract. crimin. Regal. tit. 4. c. 33. n. 10. cum sequentib. Cened. pract. & canon. quest. lib. 2. §. 4. n. 30. Beller. digest. clerical. p. 2. tit. de disciplina clerical. §. 16. d. num. 12. & 16. Viulso. in pract. iurispatriarum p. 3. lib. 15. cap. 4. d. num. 9. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. c. 9. n. 6. Carol. de Grassis de effectibus cleric. n. 271. in pralud. Filliue. tract. 41. de benefic. cap. 6. n. 14. nouissime Sanch. an episc. mortaliter lib. 7. c. 1. dub. 49. n. 2. Vnde tñ in clericis coniugatis est obseruandum, quod vtantur illis vestibus, quibus clerici coniugati eiusdem regionis vtuntur, & suo statui conueniunt, neque etiam oportere, quod illis vtantur, quibus vtantur clerici in facris, vel beneficiarij, vel alij sunt, vt bene aduertunt Cus. Farin. Sanch. & alij, quos ipsi referunt proxime citatis locis.

Ambigendum tamen non est vestes clericales maioribus Ordinibus congruentes censeri salares, dimissas scilicet vsque ad alare, vt expressit Sixt. V. in sua Constit. incip. Cum sacrosanctum, infra citanda, & notant Fulu. Pacian. in tract. de probat. lib. 2. cap. 34. num. 38. & 39. Carol. de Grassis ubi sup. num. 271. Iacob. de Grassi. in auro dec. part. 1. lib. 3. cap. 3. Guid. Pancit. var. selt. lib. 1. cap. 1. per totum. Beller. digest. clerical. part. 2. tit. de disciplina clerical. §. 16. §. 132. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 96. & 97. Moscon. in tract. de masef. milu. Ecclef. lib. 1. part. 2. cap. 1. vbi de habitis autem Camill. Bortell. in sum. cum dec. 1. tom. 1. tit. 4. de vita & honestate clericorum, nou. 39. cum seq.

Pro consuetudine vero in minoribus egregie etiam modum, & formam istarum vestium describit Concil. Bracharen. vltim. part. 2. titulus 4. cap. 8. his verbis: *Habitus sancti Symonis est, qui fuit in minoribus Ordinibus*

*dimittis constituit, praefertim in via ad maiorem Ordinem, saltem vestem potens, iungendo pilea, caterisq. & interioribus, & exterioribus indumentis modellibus transiit, & ad Ecclesiasticum cultum accommodatis, &c. Nec mireris quod in regione illa iubeatur clericis pileos rotundos portare, quia licet multi per quadrati pilei figuram Sanctae Crucis signum voluerint denotare, sicutum Paucior. *causa loci*; rotundi tamen non ignotum habent mysterium, sed statui, quem profiteor, sunt maxime convenientes: iodicant enim virtutem omnium perfectionem, sicutum eundem Pancelrol. quibus clerici Lusitanie, & vniuersitatis Conimbricensis scholares semper vtuntur. Ignotus tamen est minoribus Ordibus constituti, debent deferre vestes, de consuetudine, & statutis totius Hispanie, quae saltem regant rota genae, vt ex Pij II. Constit. refert, Coronae etiam magnitudinem depingens *Extraneus Regni Lusitaniae* s. *tit. 4. pars. 1.* his verbis: *que o vestitu clericali que erat obligados a traer bona de ser quibus cobrisse de todos es quibus o que a Corona auia de ser, &c.* Apud Hispanos vero in *1. tit. 4. lib. nouarum recipi.* ita cautum est. *T. vbi mofino fcau laus vestidura, y honeste como las que colimbran traber las clergos de Mofia, y que de otra vna era no goz en del privilegio del furro.* refert Thom. Valasc. *d. alleg. 1. num. 4. & 5.* Qui quidem habitus, & tonsura clericali non laici desiderat. potest Episcopus, ac quilibet Prelatus prohibere, vt obsecrat Marc. Anton. Gensuol. in *praxi Archiep.* cap. 5. n. 4. quem refert, & sequitur Carol. de Grassis *d. effusio 1. num. 1290.**

Ad honestatem vitae clericorum spectat, vt ipsi concedenti habitu vtantur, & sic qui dignitatem, professionem, arque aetati conueniat: non enim vestibus, aut calcamentis decorem querere debeat, sed eorum professionem habitu, & icoesse probare, cap. *clericus*, *1. dist.* inquit inquit Bald. in *rah. num. 9. de vita & honest. cleric.* quem refert Bened. Aegid. in *trac. de priuileg. honestatis*, *art. 1. num. 1. vers. circa vestes*, quod a sordibus abstineamus, quia vestes sordidae inducunt pudorem, *1. vestem sordidam ff. de inur. & de contra quid debeat abstinere a vestibus nimis pretiosis, sed mediocribus indui debeat.* Nam quamuis habitus non faciat monachum, attamen clericus oportet semper deferre vestes proprio Ordini congruentes, vt per decem annos habitus extinguitur, morum intrinsecam honestatem praefertat, Conc. Trident. *sess. 14. de reform. cap. 6.* & facit tradita per Henric. in *sum. lib. 10. cap. 11. §. 1. Bened. Aegid. de priuileg. honestatis*, *art. 1. num. 1.* Quamuis autem Concilium eo loco praecipiat, vt clericus vestes congruentes proprio Ordini semper deferat, suo tamen modo hoc debet intelligi, non de continuo sine intermissione habitus, & Tonsura delatione, sed pro tempore, & loco, quemadmodum de omnibus affirmatis praecipis dicendum est, & nisi talia suble causa, vt explicat Vivald. *dist. loco* num. 10.

Requisitur praeterea honestas in vestium colore, viridem enim, aut rubrum expresse improbat text. in *d. cap. penult. vers. per annos, de vita & honest. cler. & in Clement. 2. in fine, eodem tit.* vbi per totum text. Clement. 2. multa de hac vestium honestate tradit, & oe clericis virgata & partita veste vtantur, explicat Bernard. & alijs quibus Salzed. *d. loca*, & Vivald. *vers. quinta assertio*, & Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 7. citat. locum*; tunc enim color permittitur solum Cardinalibus, & viridis Episcopis tantum Menoch. *de arbitrar. causa* 392. num. 12. Pacian. in *trac. cui incumbat negat.* lib. 2. cap. 14. num. 19. Secus de iudic. *part. 1. c. 1. num. 85. & 86.* quos refert Catol. de Grassis *d. effusio Barbos. de Episcopo, Pars II.*

clerus cleric. in *praelud.* num. 172. Cum ergo non sit loca determinata quales in colore debeat esse clericorum vestes, ideo relinquendum est consuetudini regionis, *glos. in sum. 2. q. 4. fol. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. num. 38.* Thom. Valasc. *d. allegat. 1. num. 7.*

Coronae usus antiquissimus est in Ecclesia, vt 10 multorum Auctorum referendo verba, & loca probant Gregor. Valent. *rem. 4. dist. 9. quaest. 5. pontif. 3.* & optimè Carol. de Grassis *d. effusio. Clericali.* in *praelud.* num. 281. quon Beda in *lib. 3. de historia Anglorum*, cap. 22. affectit S. Petrum in memoriam spinæ Coronae Christi, coronam capillorum gestasse, toto reliquo capite detonso, & id alios clericos fuisse imitatos; addidit vniuersum Clerum honoris causa ob reuerentiam illius ratiæ in capite S. Petri à Iudeis consummellioe fuisse, coronam deferre, vt refertur Duxand. in *rationali Dinnorum*, lib. 2. c. 1. 31. Polydor. Virgil. *de inuentis erram*, lib. 4. cap. 8. Dionys. Paul. in *fastulo de clericorum excellent.* p. 1. num. 133. & de quatuor Patriarchalium Sedum *erel.* cap. 15. num. 7. Thom. Valasc. *rem. 1. alleg. 41. num. 2.* & latè D. Acuna in *historia Episcoporum Portugales.* part. 1. cap. 7. pag. 82. cum seqq. Vnde S. Hieron. vestè Apostolorum institutum esse inquit *lib. 2. de officio*, cap. 4. sequuntur Bonacina de *Sacramentis* dist. 8. *quest. vni.* panilo *ola.* num. 4. Bellet. *disquisit. clericali.* part. 1. tit. de *disciplina clericali*, §. 17. num. 19. Nihilominus in Ecclesia Tonsura prima fuit ordinata ab Antico Summo Pontifici, vt habetur in *cap. prohibitum* a 3. *dist. 8.* in *cap. clericus* 1. de *vita & honest. cleric.* refertur Platina in *vitis Pontif.* in *eiufdem Antici* vna illece. in *historia Pontif.* p. 1. lib. 1. cap. 7. & cap. 14. Menoch. *de arbitrar. causa* 392. num. 26. & latius de hac consuetudine rotundis clericis barbati & coronam, agunt Ioan. Bernart. *ad Statutum* lib. 4. *Theb.* pag. 106. Card. Baron. *annal. Ecclesie*, *tem. 5. an. Christi* 398. pag. 48. Ioan. Pineda in *lib. cap. 1. vers. 2. pag. 86.* Fr. Bernard. de Brito in *monarchia Lusit.* part. 2. lib. 5. cap. 2. fol. 39. *vers.*

Quam quidem Tonsuram, vel habitum clericus in maioribus, aut beneficiis habens, non deferat ad longum tempus sine iusta causa, peccabit mortaliter, potest resoluere Abb. in *cap. si quis* num. 1. de *vita & honest. cleric.* Nauarr. *commento 4. de Regularib.* num. 27. Henric. lib. 13. cap. 39. num. 3. Valq. 3. *part. 1. dist. 250. cap. 3.* Reginald. lib. 30. num. 10. Bonacina *d. panilo.* vlt. num. 1. me citato in *hoc loco* Sperell. *decis. 66.* num. 12. quicquid teneans Heorig. in *sum. lib. 10. cap. 11. lit. M.* Villalob. in *sum. tem. 1. tract. 11. dist. 16.* num. 5. Diana *part. 2. tract. 4. de Sacram. resol.* c. 83. & necessitas ista portandi Coronam intelligitur in eo, quicquid habet, non in eo, qui cunctibus caret, quia vel canonicum caluam habet, vel ex aliquo morbo capilli de capite ceciderunt, *ful. Clat. in prael. §. fin. quest. 36.* num. 17. Hippol. Bonacol. *inter communes opus. verb. clericus*, Nicol. Vigel. lib. 3. *methodo luri controu.* cap. 2. de *priuileg. & rebu cleric.* reg. 25. quinta replicatio est, Thom. Valasc. *d. alleg. 11. num. 16.* Iacob. Granad. de *Sacram.* in 3. *part. controu. 9. tract. 4. dist. 3.* num. 8. quem refert & sequitur P. Diana *moral. resol. part. 5. resol. 60.* ibi, *Pius Corona tanquam rei magni momenti est antiquissimum, & in hoc, qui Ordinem sacrum receperunt, usu recipiendi gestare Tonsuram, adeo ut vix sine gravi scandalo omitti possit, qua sunt indicant rem hanc non esse tantum momenti, nec solum obsequi sub veniali, non tamen indicari debet leuitate peccatum si per quoniam, aut paucos dies non gestauerint Coronam, &c.*

- 12^a Contra non deferentes habitum clericalem disponit Concil. Trident. *cap. 6.* quod si postquam ab Episcopo suo etiam per edictum publicum moniti fuerint honestum habitum clericalem illorum Ordini, & dignitati congruentem deferre, & iuxta ipsius Episcopi ordinationem, & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, & redditibus, & prouentibus ipsorum beneficiatum, nec non si semel concessi denique in hoc deliquerint, etiam per priuationem officiorum, & beneficiorum huiusmodi coëcti possint, & debeant; postea verò contra non deferentes habitum clericalem emanauit Constitutio Sixti V. incip. *Cum sacrosanctam, die 5. Iunij 1586.* vbi clericis & Militibus, qui in hac Vibe presentes, in habitu clericali & tonsura, ac Militibus in militari non iocundem, mandauit fupet id editis sub certo termino non obediunt, præter alias pœnas contra eos iustitias, sine vlla alia monitione, ipso facto priuatos declarat quibusque dignitatibus, administrationibus, officiis, Canonicatibus, & Præbendis, ac beneficiis etiam simplicibus, & prætimoniis per eorum quemlibet in titulum, Commendam, vel alias pro tempore obentis, necnon pensionibus, & fructibus, ac prædiis, bonisque Ecclesiasticis huiusmodi, quocunque modo ex teleratis, vel referandis, omniq; lute sibi in eis, vel ad ea quomodolibet competenti, de quo vide Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. glif. 15. num. 56.* Stephan. Gratian. *Maribus dicit 158. num. 5.* & quod talis non inuenerit in habitu, debet concludentissime probari, quia est materia obiectiua inferens ad pœnam priuationis. Rot. *decis. 8. C. 9. de except. in noui.* Gregor. X. V. *decis. 10. num. 3. vbi num. 4.* resoluit quod pensionarius non amittit pensionem ex eo, quis non incedat in habitu, nisi constet de exactione pensionis, quia Bulla Sixti V. priuat tantum illos pensionarios, qui pensiones exigant, vel per quos fiat quominus exigant.
- 13ª Postea verò idem Sixtus V. per aliam suam Constituit. eiusdem anni *pridie Kalendas Februar.* incip. *Paſtoralis,* declarat, autem habitum clericalem non tene-ri deferre clericis non recipientes pensionem, fructus, aut prædia, vel bona Ecclesiastica sibi in vna, vel pluribus vicibus referuata, & concessa, summam, seu valorem annuum 60. ducatorum auri de Camera simul non excedentes, seu excedentia. Et insuper declarat non tene-ri in habitu, & Tonsura clericali incedere inferuentem Palatio Apostolico in inferioribus ministris, ut sunt paraphrasistæ, credentiarij, & similes, qui pensiones, aut fructus, bonave Ecclesiastica loco pensionum, vsque ad quancunque summam, & valorem percipiunt. Declarat etiam eos Clericos, aut Milites, quibus pensiones, aut fructus, bonave, aut prædia Ecclesiastica ad quancunque summam referuata, aut referuari concessa sunt, non aliter ad gerendum militarem habitum vene-ri, postquam pensiones, fructus, aut alia præfata cum effectu exigere, aut percipere coeperint, vel per eos steterit quominus exigant, vel percipiant; quatum Constitutionem tenent referunt Piasc. *in praxi iuris Episcopi p. 1. cap. 3. num. 12. pag. 129. & 130.* Quanta in *summa Bullary verb. habitus clericali, in princip. de de excommunicatione Viuan. in praxi iuris Canonici p. 3. lib. 5. cap. 4. num. 4.* Galet. *in margarita casuum Constitutionis verb. habitus, Bellet. d. 5. 16. num. 13.* Sed Constitutionem illam Sixti V. de habitu & tonsura disponentem cum pœna priuationis ipso iure beneficij, hoc respectu & parte, non esse vñ receptam in Hispania, probat Nicol. Garcia de *benefic. p. 7. cap. 1. num. 14.* quem refert vniuersimè Salgado de

supplicat. ad Sanctissimam part. 1. cap. 2. num. 137. versum constitutionem.

Verum autem ad euadendam pœnam priuationis ipso iure beneficiorum contra non deferentes vestes tales statuum in dicta Constit. Sixti V. requiritur, quod plures, & omnes vestes tales sint, pallium scilicet, & toga. In dubium reuocari solet à Doctioribus, in quo partem affirmatiuam suadere videtur supradicta Constitutio. vtens verbis pluralis numeri, tibi, vel illi talium, iuncta reg. *cap. pluralis loquens de regal. l. 1. lib. 6.* & ideo hanc partem sustinent Moscon. *de maiest. militantis Eccles. lib. 1. p. 2. Cæpol. conf. 11. num. 30.* Venet. *in examine Episcopi lib. 5. cap. 5. num. 2.* Thom. Valasc. *alleg. 42. num. 4.* Sed contrarium, nempe sufficere quod pallium perueniat ad talos, tota verò regar genua, tenent Iacob. de Grassi. *in decis. anru p. 1. lib. 3. cap. 1. num. 3.* Visual. *vbi supra, vers. 4. assertis,* Petr. de Ledesma *in sum. p. 1. tract. 7. cap. 2. propo. 14. conclus. circa finem,* Nauat. de *no. Iure Pœnis. concl. 117. num. 6.* Diana *part. 4. tract. 1. res. 91.* Non est enim necessarium portare duas vestes longas, vt ex Visual. recepium dicit Nicol. Garcia de *benefic. p. 7. c. 1. n. 21.* imò sufficit, quod vestis superior clericalis sit, & cooperiat interiorem, quamuis laicalem, vt ex Franch. & Sigism. Scaccia resoluit Carol. de Grassi *d. eff. 11. n. 186.*

Primi limita prædictam Sixti V. Constitutionem, & dispositionem text. in d. *Clement. 2.* non procedere in clericis, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gestant non valuerint, vt decisum referunt Aloyf. Ricci. *in decis. curia Archiepisc. Neapolitan. decis. 129.* Vgolin. *de potestate Episcopi c. 12. n. 5. vers. 5.* Carol. de Grassi *de benefic. p. 7. c. 1. n. 21.* Decian. *italica crim. tom. 1. lib. 4. c. 9.* vbi exemplificat quando clericus esset ita pauper, vt non posset propter paupertatem alias vestes inuenire, nisi laicales sibi donatas.

Secundi limita si non posset propter infirmitatem Tonsuram deferre, quod etiam refert decisum Capella Tholos. *decis. 104.* quam citant, & sequuntur Vgolin. *d. cap. 12. num. 3.* vers. *quoad Tonsuram,* Visual. *in praxi iuris partem. p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 8.* Bellet. *disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clerical. 3. 17. n. 9.* Thom. Azzar. *in tract. de inform. p. 2. in verb. clericus n. 12.* Carol. de Grassi *d. eff. 11. n. 171.* Thom. Valasc. *d. alleg. 11. n. 9.*

Tertiè limita, & declara excusati clericum ab habitu decemi, si propter aliquod verosimile periculum transformati cogetur iura Piasc. *in praxi iuris Episcopi d. c. 3. n. 14. vers. excusatur,* Visual. *d. praxi iuris partem. p. 2. lib. 6. c. 10. n. 6. & 7. p. 3. lib. 15. cap. 4. num. 5. & 6.*

Quartè limita, si domi suæ, & per consequens in occulto dimitteret, quia dicta *Clement. 2.* de defectente publicè alienas vestes loquitur: ergo secus si occultè; tum quia iste talis non dimittit habitum ne deferat, sed vt paulò post assumat; quo casu non dicitur dimisisse, sicut etiam abesse non dicitur, qui statim est reuerſurus. *l. postlitterum n. caprisio, & l. nihil si de caprisio, & postlitter. reuerſu,* cum traditis à Gonzalez *ad reg. 8. Cancell. glif. 43. num. 5.* & ita in proposito hanc opinionem tenet Vgolin. *d. cap. 12. n. 3. vers. 4.*

Quintè limita in illo, qui semel habitum dimisit, qui non est priuandus beneficio, vel foci priuilegio, p. iur ordinat dicta Constit. Sixti V. propter vnam habitus dimissionem, quia etiam aeterna requiritur vt tantum perseueret, quod publicè pro laico existimetur, ita Piasc. *in dicto cap. 3. num. 14. vers. excusatur,* Fatiz. *in praxi crim. q. 8. num. 68.* Prinsper de Augustino

Augustino in addis. ad *Quarant.* in *sum. Bullar.* verb. habitus clericali. Vgolin. d. cap. 12. num. 3. §. 6. Viuian. d. cap. 4. num. 7.

- 21 Sexus limita ex necessitate itineris, vel pereginationis propter quam licitum est clericis habere vestes breuiiores, cap. *Episcopi* 22. q. 4. Addit. ad *Capell. Tholosen.* q. 2. §. 6. *Beller. de quibz. clericali.* p. 1. sit. de disciplina clericali. §. 16. num. 14. ibi n. 17. etiam tener licitum esse habitum mutare, ac etiam deponere, si ex delatione habitus clericalis inusta esset causa timoris, per d. Clem. 1. v. *verf. nisi causa rationabilis*, Hieron. de Laurent. *Ann. decif.* 125. n. 9. Jacob. Massulien. add. ad *Cap. d. decif.* 181. in ultimis verbis, Carol. de Grassis d. *offic.* n. 1. n. 174.

ALLEGATIO X.

Episcopi quarum rerum examini subiacent ordinandos?

SVMMARIVM.

- 1 Episcoporum munus est ordinandi facienda diligens foriniam ordinandorum proponere.
- 2 Ordinandi quo tempore debent conueniri.
- 3 Episcopi, aut ab ipsis deputati prudentes viri, ordinandi genus, natalia, personam, institutionem, patriam, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debent.
- 4 Genus ordinandorum seruari debet, an scilicet ex Catholico parentibus, vel traditione doctrinae, aut de matre seruati sint.
- 5 Verbum, genus, de quo in Concil. Trident. scilicet 13. de for. cap. 7. idem significat quod legitimus, vel liber, & non referatur ad descendentes ex genere Hebraeorum.
- 6 Descendentes à Iudeis an sint ab ordinatione excludendi.
- 7 Neophyti, qui receter suscepit habitum Ecclesiasticum, ad Ordinem admittendum non est.
- 8 Neophyti imendari ordinari, quia perquirere debet.
- 9 Nihil alia personarum debent, id est, an legitimi, vel illegitimi sint.
- 10 Personam, id est, an sint corpore viriati, quia truncos, aut viriaticum corpus habens ad Ordinem non admittendum.
- 11 In lege veteri maculam aliquam corporalem habentibus baculum offerre Deum prohibuit.
- 12 Apud Ethnicos, & Gentiles preceptum erat, ut Sacerdos integer esset.
- 13 Insuper accipitur pro titulo.
- 14 Ubi in materia de qua agitur accipitur pro alia viuendi irreprehensibilis instituto, & rella.
- 15 Parochianorum simpliciter offerenti iustificari de fama bonitatis.
- 16 Dignum quondam praesumimus, quem nescimus indigne.
- 17 Doctrina cum sit quid extrinsecum homini inesse aliquid non praesumitur.
- 18 Doctrina non per testes, & famam, sed ex actuali examine probari debet.
- 19 Episcopus inquirere debet intentionem ordinandi, an illi adit, vel desit intentio ascendendi ad alios Ordines.
- 20 Suscipiens minores Ordines sine intentione ascendendi ad Superiores non peccat.
- 21 Examine alter modus an seruetur?
- 22 Ordinatum nullo praemisso examine quatuor parum inquirat?

- 23 Ordinatum contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis ad Ordinationem accedat sub pena excommunicationis non examinatum, vel approbatum, contraheret suspensionem, non nisi à Papa dissensandum.
- 24 Ordo si de facto mulieri conferretur, non recipere char alterum impediens sexum.
- 25 Clauium peritiam foriniam non conuenit.
- 26 Faemina fore diuino incapaces sunt eorum, quae sunt Ordines.
- 27 Cap. Diaconis 17. quæst. 1. & in c. sacras 23. dist. declaratur.
- 28 Hermaphroditus, qui habet utrumque sexum pariter, aut praeuolens in faemina, ordinari non potest.
- 29 Etiam quae in ordinando requiruntur remissae.
- 30 Illiterati prohibentur ordinari.
- 31 Episcopus quae inquirere debeat antequam aliquem ordinet?
- 32 Homicida, vel mutilans membrum principalium ordinari non potest.
- 33 Infideles, & haeretici ab Ordinibus repelluntur.
- 34 Haeretici sunt irregulares.
- 35 Irregularitas, quam contrahunt haeretici, an daret postquam per penitentiam reuertuntur.
- 36 Haeticorum fauores, credentes, & defensores clericali habemus indigni.
- 37 Filii haeticorum quando excluduntur à clericatu attenditur.
- 38 Neophyti à clericatu non simpliciter repelluntur.
- 39 Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi.
- 40 Infames infamia iuris omnino ordinari non debent.
- 41 Criminosi ordinandi non sunt.
- 42 Penitentes saluiter ordinari prohibentur.
- 43 Bigami non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur.
- 44 Coniugati non sunt ad Ordinem promouendi.
- 45 Serui ordinari non possunt, nisi plena libertati fuerint restituti.
- 46 Cardinales non sunt ordinandi, & declaratur Lat.
- 47 Obligati ad reddendum rationem non possunt fieri clerici, multipliciter declaratur.
- 48 Corpore viriati ordinari non debent.
- 49 Arrepti prohibentur ordinari.
- 50 Illegitimi non possunt fieri Clerici.
- 51 Ordinandum non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, aut aliud vnde conuolens vivere possit.
- 52 Peregrini, & ignoti ordinari non debent.

T in Ecclesia Dei ministri adine vitæ integritate, moribus, & doctrina insignes, nulloque impedimento aditidi, munus est Episcoporum ordinationi faciente diligens scrutiny ordinandorum proponere constitutum est enim in cap. 1. *Episcopus* 24. dist. 1. & in cap. *placuit*, in fine, in cap. *elise* 1. quæst. 1. cap. *aurum*, & cap. *ut noster*, de officio Archid. cap. *nihil*, §. *Episcopi*, de elect. cap. *omne*, de seruit. in Ordine fac. ut clericorum ordinationem scrutiny, seu examen per Archidiaconum, & ipsum Episcopum factiorum praecedere debeat. Oportet igitur ordinantem Episcopum illud Apoll. ad Timoth. 5. meminisse, non mini eum marum imponere, resectetur in cap. *quid est* 78. dist. & illud animaduocetere quod sanctus Pontifex Clemens, ut resectur in cap. *talus* 23. dist. precipiebat dicens: *Talis ad ministerium eligatur clericus, qui dignus possint dominica Sacramenta collare*, cap. *cum sit*, de atar & qualis cap. *quibusdam*, in fine 1. quæst. 1. c. ex

multis, *versus* digatur 1. q. 2. melius est enim in Domini Sacerdotio paucos habere ministros, qui possint dignè opus Dei exercere; quàm multos inuitiles qui onus graue ordinatori addocant, Zosimus quoque Pontifex relatus in cap. si officia 59. dist. hac de re loquens, post multa sic ait: *Faci hoc minus remissis confessionibus, quod tempus multitudinis quatuor, & potius ex hac turba aliquid dignitatis acquiri, & post pauca, quibus aliud praestare non possant, diuinus Ordines largiantur, quod oportet districte semper esse iudicij.* Concil. Hispalen. c. 2. *varius est enim error quod magnum est.* Et Hieronym. in *Micheam* relatus in cap. si quisqueque, 1. quest. 1. *Hi quisqueque, inquit, de officio suo ordinantur, & vitam eorum in scandalum potius exponentes, vel suum infidelitatem eorum, qui scandalizantur.* Cum igitur Episcopus disponit ordinationes facere, omnes volentes accedere ad factum ministerium illi debent conuenire feria quarta praecedenti ad examinationem eorum eo, qui Viros prudentes diuinaeque legis gnaros, & exercitarios in Ecclesiasticis sanctoribus eliger, ut illa intelligant, quae inferius dicam, cap. quando 24. dist. Concilium verò Trid. requirit, ut per mensem antea adeant Episcopum, qui parochos, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut de nominibus, ac desiderio eorum, qui velint promoueri, publice in Ecclesia propostis requiritis diligenter inquirat, & literas testimoniales ipsam inquisitionem factam continentes ad ipsum Episcopum quamprimum transmittat, iuxta cap. 5. sess. 13. de reformatione, & de materia laic Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 18. 4. num. 1. Sanch. in opus. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 7. Marchin. de sacra. Ordin. tract. 2. part. 6. cap. 11. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 3. quest. 26. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 23. lit. A. *vers.* hoc autem, cuius dispositio in Bracharenſi Prouincia ad vnguem obſeruatur, ut conſtat ex eius Concil. Prouinc. vltim. aliter 4.

Debent igitur Episcopi, aut ab ipsis deputati praedictos viros, ordinandi generis, natalitia, personam, institutionem patriam, vitam, mores, doctrinam, & si deſiderat, ut statuit Concil. Trid. sess. 13. de reformatione, cap. 5. & 7. & ante cap. quando 24. dist. & rigorose hoc examen inſtitui debet, cap. inſtitutus, de purgat. canon. cap. cum in causis de elect. Episcopi enim intereſt ne indigni ordinentur, & ille tenetur ex culpa examinationis, cap. ad hac, in illa glossa *vers.* examinationis, de officio Archid. & probat laic Carol. de Graſſis de effectibus clerical. in praelud. 4. num. 345. cum multis seqq. & praecipue num. 358. Peccabit namque mortaliter ū ordinauerit scienter indignos, id est, non habentes sufficientiam scientiae, & bonitatis, quia infideliter in re grauissima agit officium dispensationis, 5. Thom. in 4. dist. 24. quest. 1. art. 3. *quest.* 4. Syluest. in sum. verb. *Ordo* 3. quest. 8. Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 2. itat non satis sit quoddam nescire Episcopos ordinandum esse malum; sed quando ordinandum est ignotum, tenetur Episcopus adhibere diligentiam & examen, ut habeatur certitudo moralis de sufficientia, vita, ac moribus ordinandi. Ita Sanch. d. dub. 46. num. 3.

Genus namque primo loco relatum requiritur declaratur, an ex Catholicis parentibus, vel prodicione damnatis, aut de matre fœra nati sint, iuxta expositionem Maioli de irregulari. lib. 4. cap. 2. Henric. in summa lib. 10. cap. 17. §. 2. in commento littera G. Auila de censur. part. 7. dist. 4. dub. 4. latè & benè Sanch. in praepara Decalogi tom. 1. lib. 5. cap. 28. num. 15. vbi ait citatus supradictis Doctoribus Con-

cilium Trid. d. cap. 7. solum voluisse ut Episcopi inquirant an promouendus sit ex filiis, aut nepotibus haereticorum, fautorum, defensorum, reprobatorum, quos Ius à suscipiendis Ordinibus excludit, vique ad secundum gradum via masculina, vel vique ad primam via feminina; & Verbum eodem, *genus*, de quo in d. cap. 7. Concil. Trid. proprie idem significat, quod legitimum, vel liber; non autem refertur ad descendentes ex genere Hebraeorum; prout tenet Cened. ad decretal. collect. 77. n. 10. quem refert D. Acun. in cap. quando num. 6. dist. 24. & videtur teoſe Sahagun. in cap. eam re, num. 23. de reſcriptis. Idem non sunt illi ab ordinatione excludendi (nisi aliud Canonicum obesser impedimentum) qui à Iudæis originem trahunt, vel quorum Maiores, etſi haereticis fuerint, emendatos tamen esse constat, & reincorporatos Ecclesiae vnitati, & pro culpa huiusmodi ad mandatum Ecclesiae penitentiam recepiſſe, quam vel perfectum, vel perfectioni eius inſiſtunt, aut paratos fuiſſe ad recipiendum eandem, iuxta Conſtit. Bonifac. VIII. in cap. statum, de haereti. lib. 6. ita poſt alios dictum refert Armend. in additionibus ad reſcript. leg. Navarra lib. 1. tit. 21. l. vltima, num. 6. vbi id intelligendum dicit, nisi aliquo privilegio Apostolico, aut confirmatione aliud caueteretur; & nouissime Lauret. de Franchis in controu. inter Episcop. & Regal. pag. 78. *vers.* ad 14. adreſſit Concilium Catholicum non iuduxiſſe etſea hoc nouum Ordinis impedimentum, ſed duxerat quae antiquo Iure ſtatuta erant, ſeruari ad vnguem praecipue, addidit, quod non vulgariter utantur cenſes, quia multi circa hoc hallucinantur? Vide multa, quae ad dictorum comprobationem ſuprà diximus part. 1. tit. 2. gloss. 17. num. 5. cum ſeq.

Neophytus tamen, qui teneat ſuſcipi habitum Ecclesiasticum, ad Ordines admittendus non eſt, cap. ſine, 48. dist. ea ſcilicet ratione, ne in ſuperbiam clarus in iudicio inciſat diaboli, vel dicit Apoſt. 1. ad Timoth. 3. fortaiſe credens ſedem Chriſtianam eius auxilio indigere, ac ſine eo regi minime poſſe, ut ſuper eadem Epiſtola gloſſauit Lyrenſis, & gloſſ. in ſum. 48. dist. quod non procedit in eo, qui dno aſſent, aut etiam ex ipſa natiuitate iam baptizatus eſt, quamois genus ex Iudæorum gente deduxerit; hi enim non ſunt incapaces Ordinum, etiamſi patentes ipſorum in Iudaismo, vel Maſſiſmo adhuc peſſiſterent, ut per Couar. in Clement. §. ſummuſ p. 1. §. 2. num. 7. *vers.* 1. conſul. Navarra in man. cap. 17. n. 105. *vers.* 3. dico, Gregori. de Valent. tom. 4. dist. 7. par. 3. §. 3. Sayt. de cenſur. lib. 6. cap. 13. §. ſub num. 11. Sanch. d. cap. 28. num. 11. Suar. de cenſur. dist. 43. ſect. 3. num. 8. Auila end. tract. 7. dist. 4. dub. 4. nouiſſime poſt hac impreſſa in lucem editus Marchin. de ſacra. Ordine tract. 1. p. 10. cap. 2. num. 6. idem promotos legitimos Diuos Sacerdotes, Nicolaum, & Ambroſium, in cap. ſtatum, §. ſin. 62. diſtinct. ipſeque Ambroſius comprobatur, iniquis ordinationem ſuam occiden- tales iudicio Episcopos, orientales vero exemplo probaſſe in cap. neophytus in d. diſtinct. vbi gloſſa, tum in ſignificatione caluſum in ſine addit exemplo probaſſe, qui multos tales elegerunt; & nos legitime de Iudæis conuerſis Eccleſiam fundatam eſſe, iuxta gloſſ. final. in cap. eam re, de reſcriptis. exemplo Beati Petri, & aliorum in c. 9. 71. diſtinct. 7. Igitur qui eos inueniunt ordinare (quorum arbitrio ſunt inferius relata conſideranda, non exſpectata ad hoc vlla Poni- tificis diſpenſatio, ex adductis per Sanch. d. cap. 28. num. 12.) debet perquirere, & diligenter inueſtigare, quamplura circa illorum vitam, & ſum, atque ea praeteritum, quae illi ad primatum ſolam merite

& secretè conuersi nonnunquam obseruant, & ex quibus dignoscit Ecclesia eos item reuerfos ad illa signa aurem huiusmodi nonnulla recenser Eymericus quoad neophytos ex Iudæica gente prognatos in 3. par. *discretor.* num. 124. ubi subscript Pergnam quamplura, & notabilia adducere in comment. num. 25.

Superest ut videamus quamdiu hoc impedimentum permanere videatur, & an Episcopus cum veteri neophyto dispensare valeat? Quoad primum multi multa dixerunt; nonnulli existimantur satis esse lapsus vnus anni, ut quis desinat dici novus Christianus, sicut miles novus is dicitur, qui anno completo non militavit, post annum inter veteranos enumeratur, *l. qui cum vno 5. fin. ff. de re milit.* Christifirma dicitur novum quod annum non excedit, quo elapso sit antiquum, & est renovandum, *c. luteris, de cons. dist. 3.* Vinum vetus dicitur post annum, *l. vitem ff. de vino, vitiis, & oleo leg. Alij* requirunt lapsum biccenij. Roman. *sing. 421.* Campan. in *discret.* Inru Canon. rub. 11. cap. 7. num. 4. & 5. Ricciol. in *tract.* de Neophytis cap. 16. n. 9. Spatium saltem decem annorum à suscepto Baptismo ad sacram Ordinationem requirit Nau. in *man. cap. 27. num. 205.* Verius tamen est durationem huius impedimenti arbitrio Episcopi diiudicandum telliqui, *vt dixi sup. p. 1. tit. 2. gloss. 11. num. 8.* Quoad secundum verò dubium die neophytum posse ab Episcopo admitti ad minores Ordines, quia huiusmodi ordinatio nullo textu caueatur, eodem solum facti Canones loquuntur de maioribus Ordinibus, Decian. in *cap. contra, num. 32. de rescriptis* Felin. in *cap. cum sit, in princ. de Iuda. Roman. d. sing. 421.* Marcard. *de Iuda. p. 3. cap. 5. sub num. 8.* Ricciol. *d. tract. cap. 2. num. 12.* Bellet. *disquisit. cleric. par. 1. §. 12. num. 9.* Quicquid contradiat Cou. in *d. Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 7. concl. 2.* Hoid. *de incompar. par. 1. cap. 24. num. 3.* Campan. *dell. rub. 11. cap. 7. num. 1.*

9. *Natalia*, hoc est, an legitimi, vel illegitimi sint, *glos. in cap. quando 24. dist. 11.* filij enim Presbyterorum, & ceteri ex fornicatione nati, ad Ordines promoueri prohibentur in *cap. 1. de filiis Presbyterorum*, sanxerunt etiam Gregor. IX. in *cap. fin. eodem tit.* & Alexander III. in *cap. cum in censuris, de elect.* necnon Pius V. abundè in *sua Constit. 120. incip. Que ordin.* ac Sixtus etiam V. in *Constit.* contra clericos male promotos, incip. *Sanctum & salutare*; & antea recensuerat Catechesis Rom. sub tit. *de sacramente Ordinis 5. sequitur*, his verbis. *Spuri quoque, & homines, qui ex legitimis nuptiis non sunt procreati, excipiuntur à susceptione Ordinum.* Patriam ordinandorum esse inuestigandam, ut sciat ut quibus ipsi sint imbuti moribus, probat *d. cap. quando dist. 24.* Titag. *l. 7. commun. gloss. 1. num. 17.* nam propter natiuitatem, vel patriam præsumitur quia bonus, vel malus, Si manach. *de Carol. cap. 10. num. 8. & 9.*

10. *Personam*, id est, an sint corpore vitiosi, ex *glos. in d. cap. quando*; Canonici enim sanctionibus constitutum est, ne truncum, aut vitiatum corpus haberent, auderent Ordines suscipere Ecclesiasticos, *cap. precipuum 14. dist. 1. c. 1. §. dist. 2. ubi gloss. verb. deformitatem, & notant Doctores in cap. 1. & 2. de corpore vitiosi & Albert. Tiot. de vero & perfecto cler. lib. 1. cap. 16.* Sic etiam in lege veteri Dominus alloquens Moysen *Leuit. cap. 11.* maculam aliquam corporalem habentibus hostias offerre Domino in hæc verba prohibet: *Omni, qui habuerit maculam à semine Aaron Sacerdotis, non accedat hostias offerre.* Domine, cuius scilicet morali interpretatione prosequitur D. Gregor. *relatus in c. bene etiam 45. dist. 1.* Apud

Ethnicos, & Gentiles præceptum etiam erat, ut Sacerdos integer esset, tanquam mali omnis res vitanda, si non integri corporis erat, vt refert Plinius *lib. 7. naturalis historia cap. 28.* Sic etiam Romani, qui de Vestali virgine capienda scripserunt, negarunt fas capi esse, quæ lingua debili, sensuue aurium diminuta, aliæ quavis corporis labe intincta esset, cuius histotie relator est Aulus Gel. *lib. 1. nullum Atticorum cap. 1.* illiusque auctoritate adductus D. ille Hieronymus ad *Demetriadem virginem* scribens, grauissimè inuehitur contra patentes, deformes filias virginitati dicantes, *silem etenim* (inquit ille) *miseri parentes, & non plena fidei Christiani deformes filias, aliquo membro debiles, quia dignos gentes non inueniunt virginitati tradere.*

Institutionem, id est, titulum, iuxta *glos. in dist. cap. 15.* quando, prout resoluunt Campanil. in *discret.* Inru Canon. rub. 8. cap. 1. num. 3. ubi etiam refert, munus Episcopotum esse in seruicio faciendo circa personam ipso mouendam præ ceteris in titulum ordinandi inquirere, de quo latè dicemus *alleg. 19. cum sequenti.*

Vitam, moresque. Vita propriè hic accipitur pro acta viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto, ex interpretatione Lue. de Penin *l. neque furiosus, de dignitatibus lib. 12.* quamvis aliquando ad interiorum animi virtutum pertingere videatur, si honestas ei iungatur, quæ magis ad exteriorum conuersationem spectat, ex sententia D. Thom. 2. 2. *quest. 145. art. 1. in 3. arg.* Bonitas vitæ, quæ in promouendo ad Ordines requiritur, non desiderat generalis, id est, vt careat peccato mortali; hoc enim necessarium est ad omnia Sacramenta; sed requiritur morum honestas, hoc est, vt sit sobrius, castus, &c. de quo in *tit. de vita, & honest. cleric. Ita Sot. in 4. dist. 25. quest. 1. art. 4. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 46. num. 2. Valer. Rinal. in praxi fori parit. lib. 30. tract. 1. n. 31. vers. quarto*, ubi ait in Ordinando requiri morum probitatem, quia conscientie testimonio non agnoscat se in peccato publico, aut in infamia publica, ac de reliquo proponat vitæ emendationem. Bonè enim mores sunt necessarii in Ordine, & beneficiis, vt per Colm. in *prog. sancti. tit. de elect. cap. scus 5. deinde, verbo, moribus fol. 99. vers. Sedu. de benef. p. 3. q. 1. n. 35.* Nau. in *cap. si quando, except. 11. num. 2. de rescriptis* Flamin. Paril. *de rescriptis lib. 4. q. 11. & num. 15.* Qui autem dicantur boni mores, & qui prauit Vide Plat. *de legib. Dial. 2. & 3.* Aristot. in *problem. scilicet 14. n. 1.* Ioan. Pic. Mirandula in *Astralog. lib. 3. c. 12.*

Inquirendum est igitur si ordinandus sit castus, *52. dist. usque ad 35. per tot.* Si prudens, *36. dist. usque ad 40. per tot.* Si ornatus virtutibus, *40. dist. usque ad 41. per tot.* Si hospitalis, *42. dist. & 86. per tot.* & domus suæ bene præpositus, *66. dist. & 81. & 86. & 91. dist. per tot.* Ne etiam sit ebriolus, aut litigiosus, vel maledictus, non calumniator, neque adulator, vel proditor, scurrilis, aut ioculator, nec inuidens fratrum profectibus, aut inlotiarum suorum vitiis. Præterea ne sit cupidus, aut viciuatus exa. *20. c. peruenit 86. dist. seditionarius, cum segg. 46. dist.* Sed neque nimium simplex, *cap. Episcoporum ubi gloss. & Doctores, & cap. Petrus, 74. dist.* & aliis huiusmodi cæter, & ideo olim, qui erat Ordines suscepturus, prius se vitæ suæ secundum Canonicas regulas promittere tenebatur, vt habetur in *cap. quamquam 23. dist.* quod hodie in Sacerdotis ordinatione, & in obinentibus Ecclesiasticæ dignitatem, vel curam animatum seruatur, vt in Pontificali; hi verbis, qui bonum habent testimonium & famam, examinatione non indigent, vt decreto Concil

Concilij Carthaginensis III. colligere licet, de quo
 15 *16 c. 2. a. m. p. l. 2. d. l. 7. Simplicij verò affectioni paro-*
 16 *chianorum testificium de fama bona statim, quia*
 17 *nimirum cum illis concitatè iuris præsumptio; ill-*
 18 *um enim præsumere debemus dignum, quem ne-*
 19 *scimus indignum. cap. cum deputati, de iudic. s. dudum,*
 20 *de præsumpt. l. cum pater g. reg. ff. de legat. 2. ex ea ra-*
 21 *tionem secundum Host. in sam. tit. de seruitio in Ordi-*
 22 *ne faciendo, in fine, quia virtutes naturaliter homin-*
 23 *debet inesse, maxime post Baptismum. cap. 2. de con-*
 24 *secrat. dist. 4. & ita testimonia motum, quæ solent*
 25 *exhiberi tempore seruitij, requiruntur ad licitè sus-*
 26 *cipiendos Ordines, quod ex Conc. Trid. sess. 2. c. 1. cap. 3.*
 27 *communij praxi dictæ receptum Bonacina de Sacram.*
 28 *dist. 8. q. unica p. 1. s. 1. m. 17.*

17. Doctrinam. Cuius materiam interpretor agens de
 singulis Ordinibus in particulari, veluti *alleg. 11. m. 4. & alleg. 14. p. 1. s. 1. m. 9.* quæ cum sit quid certissime
 18 *19 & accidentale homini inessibile non præ-*
 20 *sumitur; uemini enim doctrina inesse creditur, nisi*
 21 *labore quaeratur; unde t non per testes & famam,*
 22 *sed ex actuali examinis probatur debet, ita quod nec*
 23 *Regulares excusantur quominus de doctrina pos-*
 24 *sint examinari, ut habetur in Concil. Trid. sess. 23.*
 25 *de reform. cap. 12. Scit igitur singuli examinandi de*
 26 *qualitatibus & requisitis Ordinum singulorum, &*
 27 *de cuiusque Ordinis officio, quem sunt suscepturi,*
 28 *ut in seipsum allegat. ostendimus, quod etiam res-*
 29 *pectu Regularium Ordines suscipere voluntium,*
 30 *locum habet, ut dixi infra alleg. 11. ante nam. 7.*

Quoad Archiepiscopos, & Episcopos Regni Nea-
 politani, & obligationem ea incumbentem conse-
 1 *2* *ntendi Ordines benemeritis extra decretum S. Con-*
 3 *gregationis Cardinalium negotij universalitatis Regni*
 4 *Neapol. præparatam, qua iussu, gratia & addita*
 5 *consensu de S. D. N. Gregorio XV. speciali ordine vni-*
 6 *versalis de super habito, expressis præcipit, & mandat omni-*
 7 *bus, & singulis eiusdem Regni Archiepiscopis, & ali-*
 8 *is inferioribus legitimam facultatem habentibus, vel ante-*
 9 *quam primam Tenorem, sine ad minores Ordines ali-*
 10 *quos promoueat, Parochos, seu alios, cuius magis expe-*
 11 *dire videbitur, committant ut nominibus, & desiderio*
 12 *eorum, qui volunt promoueri publicè in Ecclesia præposi-*
 13 *ti de ipsorum ordinandorum nominibus, ætate, moribus,*
 14 *& vita à fide dignis diligenter inquirat, & litteras testi-*
 15 *moniales ipsam inquisitionem saltem continentes, ad ip-*
 16 *sam committentem quam primam transmittat, ad hoc ut*
 17 *iam ab eis, & aliis ex facti Conc. Trid. præscripto in c. 7.*
 18 *sess. 2. de reform. adhibendis diligentijs sibi canites pro-*
 19 *muovendos illi esse qualitatibus prædictis, quæ per sacros*
 20 *Canones, idemque Concilium requiruntur, quod & ob-*
 21 *servetur, & in lateris dimissis concedendis, in quibus*
 22 *expressim præfatis diligentijs præcessit: illa autem*
 23 *littera dimissoria vni tantum & ætate Ordinario ad ele-*
 24 *ctionem concedentis ipsoservam dirigantur, & pluribus*
 25 *directa sint nulla, prædictaque valde inuolubili ob-*
 26 *seruari, donec aliud facis ordinatum: si quæ verò contra*
 27 *formam præfati decreti fuerit ad primam Tenorem, si-*
 28 *ne ad minores Ordines, & ab excoicatione collati Ordinis,*
 29 *& à suspensione superioris perpetuo suspensus sit, & ulte-*
 30 *rius condignis poenæ puniatur. Ordinatus verò, vel dimis-*
 31 *sorius concedens ultra diuinem ultionem, quam incurrit, à*
 32 *collatione Ordinum per annum suspensus sit eo ipso. Ro-*
 33 *ma 10. Kal. July 1633. Ollan. Card. Bordinum. Laurent.*
 34 *Campegi Secret.*

19 *Episcopi, seu ab ipsis deputati inquirere debent*
 intentionem ordinandi, hoc est, illi addit, vel de-
 20 *bit intentione ascendendi ad altiores Ordines cum ap-*
 21 *tos fuerit; t si enim ea careret intentione non de-*
 22 *beor ordinari, ut tenet Henricq. s. m. 10. cap. 17.*

23 *24 n. 1. quia aliter faciendo peccare mortaliter, præ-*
 25 *ceptè li eo tantum sine faciat ut fruatur exemptione*
 26 *noti, & eximeretur à solutione tributorum, &*
 27 *vestigialium, de quo vide infra alleg. 11. m. 16.*

Exameo circa mores Clerici secularis volentis
 ad ordines promoueri, sic debet fieri: Si ad Ordines
 1 *2* *minores est promouendus, bonum à Parocho, & Ma-*
 3 *gistro scholæ, in qua educatur, testimonium habeat,*
 4 *ut definitur in Concil. Trid. sess. 23. de reform. cap. 5. li*
 5 *verò ad sacros Ordines est promouendus, per men-*
 6 *sem ante ordinationem Episcopum adeat, qui Pa-*
 7 *rocho, vel alicui, cum magis expediat videbatur,*
 8 *committat, ut nomen, & desiderium promouendi*
 9 *publicè in Ecclesia proponat, & de illius natalibus,*
 10 *ætate, moribus, & vita à fide dignis diligenter inqu-*
 11 *rat, & testimoniales litteras de inquisitione facta*
 12 *ad Episcopum mittat, ut habeatur in Trid. d. c. 5. &*
 13 *iam diximus supra n. 1. in fine. Aliud verò scrutinium*
 14 *habetur feria quarta ante ipsam ordinationem,*
 15 *vel quando Episcopo videbitur, vocatis petitis, &*
 16 *probis, ac in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis,*
 17 *qui diligenter inuestigent, & examinent ordinaand-*
 18 *rum genus, personam, ætatem, mores, fidem, sicut do-*
 19 *cet idem Trid. sess. 13. de reform. c. 7. de quibus omni-*
 20 *bus iam supra egimus n. 4.*

Alter verò examinis modus seruatur ipso die or-
 1 *2* *dinationis, dum prius Diaconorum, seu maior Dia-*
 3 *conus, aut Archidiaconus, ordinandos representat*
 4 *Episcopo, & examinat iuxta cap. n. 1. de officio*
 5 *Archid. quod tunc sunt euenit cum prædictis cla-*
 6 *ra, & intelligibili voce monet adstantem populum,*
 7 *ut si quis contra ordinandum aliquem sciens im-*
 8 *pedimentum, quod illum ab Ordinibus impeditur,*
 9 *proponat, & ibidem Episcopos interrogat Archi-*
 10 *diaconum non sciat ordinandos esse dignos? ipse*
 11 *verò respondet, & scio, & testificor quantum ho-*
 12 *mana fragilitas nosse finit ipsos esse dignos, cap.*
 13 *unic. de seruitio in Ordine faciendo: In qua respon-*
 14 *sione non peccat, licet ipse non examinauerit, dum-*
 15 *modo ab aliis examinatoribus deputatis factis suis-*
 16 *se approbato, & dummodo contra conscientiam*
 17 *non loquatur. Si verò sciat aliquod impedimen-*
 18 *tum, illud debet Episcopo secretò nuntiare, dum-*
 19 *modo malitiosè nihil faciat, Hostien. d. loco nam. 5.*
 20 *Est tamen verissimum hoc minime seruari ab omni-*
 21 *bus Episcopis tantummodo destinatis personas*
 22 *sibi beneuolas, & non ipsos Archidiaconos, & qua*
 23 *adducti ratione id faciunt me laet, eo quod eorum*
 24 *vius contradicit Iuri communi, & potius abusus,*
 25 *seu corruptela dici possit.*

Ad Regulares minime extendi dispositionem
 1 *2* *Concilij d. c. 5. cum in illis satis sit Episcopo testimo-*
 3 *niū habere ab ordinandorum Superiioribus Re-*
 4 *gularibus affirmantibus, & attestantibus prædictis*
 5 *nullo requisitorum indigere, eiusque fidei standum*
 6 *sit, prout etiam circa doctrinam pro qua subscitum*
 7 *Episcoporum examini, referant decisum Fr. Em-*
 8 *man. quæst. Regularum. tom. 3. q. 2. art. 1. Sanch. d. dub. 46.*
 9 *nam. 5. Vgolin. d. q. 18. nam. 2. vers. tertio, excipiuntur*
 10 *Regulares. Campan. in diuersis Iuris Canon. rubr. 12.*
 11 *cap. 13. nam. 3.*

Prædicto præmissis examine, nullaque præhabita
 1 *2* *inquisitione, si quis fuerit ordinatus, si ignovus est,*
 3 *quamvis dignus, deponendus est, ex Syluest. tom. 1. Or-*
 4 *de 1. nam. 2. vel si cognovus, sed inhabilis, etiamsi im-*
 5 *pedimentum novetur ordinari, nec dispensaverit*
 6 *expressè, cap. si quis sine examinatione si. dist. 11. Hen-*
 7 *ricq. d. ubi. 10. cap. 18. §. 1. nolle commentum sit. B. At-*
 8 *tamen si esset cognovus, & dignus, nec peccaret, nec*
 9 *deponetur si absque præcedenti scrutinio fuerit*
 10 *Ordinatus.*

Ordinibus insignitis, ut probat text. in *nota gloss. in cap. natus. d. 4. dist. Sylvest. d. num. 1. Maior de irregular. lib. 4. c. 9. n. 6.*

- 23 Et quidem si ab Episcopo ante inreptam ordinationem inhibuit fuerit, ut solet, ne quis ad ordinationem accedat non examinatus, nec approbatus, vel sine litteris dimissis, & aliis requisitis, sub excommunicationis pœna; ordinatus contra huiusmodi prohibitionem contraheret suspensionem non nisi à Papa dispensandam, iuxta *cap. 1. & 3. de eo qui fuerit Ordinatus suscip. Quæ regulæ excommunicatio afficit omnes etiam Regulares, quia in illo actu subduntur Episcopo, Nauar. in man. c. 25. n. 72. Laurent. de Peitinis tom. 1. prim. Minor. consil. 1. July II. §. 16. num. 39. Lexana in sum. quæst. Regul. c. 14. num. 22. Miquet. tamen Hostiens. d. tit. de seruicio in Ordine faciendo in fine, ut Episcopi ab huiusmodi excommunicationibus se abstineant ne laqueos parent; sed alias pœnas inhibendo communicati debent. Verum si postea Episcopus eum sic contra dictam inhibitionem male ordinatum absoluat, & dispense, an talis dispensatio valeat? Vide Lauter. de Francis in contr. inter Episcop. & Regul. pag. 84. in resp. ad 19. vbi in resp. ad 28. ait quod si Episcopus eo tempore, quo confecti Ordin. his verbiis utatur: *Non intendimus ordinare non examinatos & approbatos*, tunc qui se ingessit, non erit ordinatus, idcirco oporteret deinde ordinari, iniungendoque prius illi erit penitentia, quia valde deliquit se ingerendo Ordinum susceptioni ante approbationem. Aduertit Ioan. Præp. in 3. p. D. Thomas q. vnde de sacra Ordinis. dub. 17. num. 171. quod hæc excommunicatio comprehendit etiam extraneos aliis Episcopo non subiectis; additque quod si Episcopus dicat, *non intendo, vel nolo ordinare excommunicatos, irregulares, &c.* intelligitur si aliquem talem esse cognoscit, non vero si sit ignotus, vel occultus, latet Ioan. de Lugo de Sacram. dist. 8. sèct. 7. n. 119. Diana resol. moral. p. 5. ar. 11. §. 2. res. 66.*

De qualitatibus Ordinandorum.

Ex his, quæ suprà diximus, colligere licet quod non omnes personæ ad Ordines sunt promouendæ, & plerique directi de causis ordinari non possunt, de quibus omnibus est in præsentī loco tractandum.

- 24 Primum, igitur, & præcipuum, quod in ordinandis personis requiritur, & est de essentia Sacramenti, est sexus virilis, ac proinde matres tantummodo sunt promouendi, formina vero minime omnino, & si de facto mulieri Ordo aliquis confectus, non recipere characterem impediens sexus, *cap. 1. circa princ. 15. q. 3. cap. vxoratus in fine, de censur. coniug. gloss. fin. in c. Diacnissim 27. q. 1. S. Thom. in 4. dist. 15. q. 2. art. 1. & 2. Sum. de censur. dist. 51. sèct. 2. in princ. Bellef. diff. quæst. clericali part. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. num. 5. Thom. Valascr. 1. alleg. 45. n. 22. & Sanch. in episc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 10. March. in d. tract. 1. p. 4. cap. 1. ex eo, quia susceptio Ordinum iactè coniugii clericum Ecclesiæ tanquam sponsa, *cap. seriatim, in fine, ibi, ut fini de carnali 12. dist. cap. 2. in nota gloss. fin. de paroc. Abbi. in cap. inter corporalia, num. 31. & ibi Burt. in 2. marab. col. de translat. Præd. quod mysticum eisdem non potest in feminatum quia clerici nemini debent subici. c. 1. §. 4. dist. mulieres autem sunt subditæ viris, *Gloss. 1. D. Paul. ad Timoth. 2. cap. manifestum, cap. est ordo, cap. hoc imago, & ibi Archid. num. 3.***
- 25 cum aliis pluribus 31. q. 5. † Vnde Clauium potestatem feminis minime competere probat Innoc. III. in cap. in rem de paroc. & remiss. vbi reprobus & consuetudinem, secundum quam Abbatis audebat be-

nedicere Moniales, Confessiones audire, & publicè prædicare; subiungit rationem, quia licet Beatissima Virgo Maria dignior fuerit Apostolis vniuersis, non tamen illi, sed istis Dominus Claus Regni Cælorum commisit, docent S. Thom. in addit. ad 3. p. q. 19. art. 1. Vitor. relict. 2. de potest. Eccles. q. 2. n. 3. Sor. in 4. dist. 25. q. 1. art. 2. cunct. 1. Angles in floribus Theolog. q. de Clauibus art. 1. diff. 5. & alij, quos refert Henric. in sum. lib. 1. cap. 21. §. 2. dit. N. & lib. 6. c. 2. §. 2. & lib. 10. cap. 16. §. 1. lit. A. Sum. tom. 5. dist. 2. sèct. 3. n. 5. hinc notantes † feminas ipso iure diuino incapaces esse eorum, quæ sunt Ordinis, & per consequens irregulares non esse ratione sexus, vel etiam ob quancumque causam superuenientem, quæ esset fuficiens in viris ad irregularitatem contrahendam; est enim irregularitas impedimentum Canonicum, id est, legis Canonice, & dicuntur irregulares, quia excipiuntur à regula, secundum quam omnes, qui capaces erant, attenta lege diuina poterant promoueri; verò sexus feminæ ipsa lege diuina impeditur, & incapax est suscipiendi Ordines, & per consequens in eum irregularitas non cadit, ut aduertit Sor. vbi præcedit art. 2. in princ. & multis adductis latet Henric. lib. 1. c. 2. cap. 1. in princ. elegantius Sum. d. tom. 5. dist. 40. sèct. 7. multiplice ratione confirmat Vivald. in card. apud p. 3. §. 3. à princ. † Quod autem de Presbyteris, & 27. Diaconis, ac de factis feminis dicitur in c. Presbyterorum 21. dist. 1. in cap. Diacnissim 27. quæst. 1. & in cap. sacras 21. dist. est intelligendum, non quod Ordinem, vel characterem sacramentalem suscipiant, sed propter officium quod gerebant, legendi, v. g. homilias, vel Evangelia in choro, ad quod destinabantur certis quibusdam benedictionibus, non autem quod fuerint speciali ritu consecratæ, quemadmodum in Presbyteris, & Diaconis obseruatur, nam propter officium Presbyteri dicebantur, quia seniores, & alii præfecti, notant ex S. Thom. Sor. vbi suprà, Cast. & plures alij, quos refert Henric. d. 21. lit. p. & seq. Verum non ineleganter intelligebat Vvalden. de Sacram. tit. 7. cap. 58. n. 7. quod Diacnissim in dist. cap. Diacnissim, dicantur vxores viduæ Diaconorum, quemadmodum constat Presbyteras dici vxores Presbyterorum, ut aperte probat text. in cap. vlt. §. 2. dist.

Hermaphroditus verò, id est, qui habet vtrumque 28 sexum, ordinari nequaquam potest, nisi in eo præualeat sexus virilis, non autem si feminis præualeat, aut esset paritas, *gloss. verb. testamen. in c. testis, §. hermaphroditus, vbi Card. Præp. & Turret. 4. q. 5. Sylvest. verb. hermaphroditus, Sor. in 4. dist. 15. q. 1. art. 5. Bellef. d. tit. de disciplina cleric. §. 8. à princ. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 31. March. in d. tract. 1. p. 4. c. 2. De Eunuchis verò paulo infra videhimus.*

Non autem omnes masculini sexus sunt indifferenter ad Ordines promouendi, quoniam in ordinandis qualitates quedam requirantur, & vitia, seu maculæ quedam deesse debent eisdem, ut titè valeant, secundum statuta Canonum ordinari, de quibus omnibus summarè habet in c. maritum 11. dist. & in c. precipimus 34. dist. & in c. non confidas 50. dist. & de arat. & qualis per tot.

Et in primis, ut à qualitatibus requisitis sumamus 29 exordium, sciendum est certam in ordinandis personis ætatem requiri, ut sacri Canones statuerunt, & nos sigillatim de ordinibus minoribus agentes diximus alleg. 1. à princ. & de Ordinibus maioribus alleg. 16.

Secundò, sciendum non solum sufficere ætatem in 30 his, qui sunt ordinandi, nisi aliæ addunt qualitates, *cap. quicumque, ibi, si tamen per hæc tempora 77. dist. Cont.*

Conc. Trid. *sess. 23. de reform. cap. 12.* quorum præcipua litterarum scientia exigitur; illiterati enim prohibentur ad Ordines promoueri, prout diximus *alleg. 46. a. n. 5.* Hæc sunt duo quæ præcipue in ordinandis requiruntur in fœtu virili, scilicet ætas, *cap. fin. cum gloss. de tempor. ordi. lib. 6.* & litterarum scientia, *cap. illiteratus 16. dist.*

- 31 Aliæ autem sunt qualitates, & requisita quoad vitam & mores, quæ absterio, & inquisitioni Episcopi relinquuntur, qui in scrutinio, seu examine faciundo de huiusmodi inquirere debet; ut videlicet sint continentines, sobrii, prudentes, modesti, pudici, hospitales, misericordes, ac liberales, pacifici, domui suæ bene præpositi, & virtutibus ornat, ut supra inuimus. Vitia verò, vel macule, aut impedimenta, quibus cedere debet, quæ sunt ad Ordines promovendi, sunt plura, quæ irregularitatem inducunt; hoc tamen in loco ea, quæ præcipue laicos ab omni Ordine fulcipiendo repellunt, breuiter referemus.

- 32 Primo ergo ordinandos non est homicida, qui videlicet homicidium per se, vel per alium etiam consilio tantum, vel auxilio, aut quouia modo voluntarij, præterquam ad sui defensionem commiserit, de quo diximus latè *alleg. 39. num. 60. & alleg. 51. num. 4.* nouissime Torrelanca in *pract. iuris foris. lib. 2. c. 13. num. 38. vbi num. 39.* idem de iudice dicit sententiam sanguinis profectorem, quæ suam sortita est effectum, de aduocato, procuratore, scilicet, liçtore, vel teste, & de Medico, cuius negligentia, vel imperitia eius infirmus mortuus est, quomais in arte fuisset peritus. Idem quoque censuræ de mutilatione membrorum principalium, aut debilitatione notabili, quia hoc quantum ad irregularitatem homicidio comparatur, secundum gloss. in *Clement. unica. de homicido.*

- 33 Secundo. Infideles, & hæretici ab Ordinibus repelluntur. *cap. Arrianus 1. quæst. 1. Penia in direct. Inquis. part. 3. commento 163. vers. ubi huius rationes, Bellet. d. n. de disciplina clericali. §. 10. num. 18.* Efficiuntur enim irregulariter illa irregularitate, quæ proœnit ex defectu animæ, & est secundum se annexa hæresi.

- Ita Nauar. in *mer. cap. 17. num. 105. vers. 3. Valent. tom. 4. dist. 19. punct. 3. in 3. specie irregularitatis, Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 15. num. 2.* quos refert, & sequitur Ricciol. de *inre personarum extra gratum Ecclesiæ existent. lib. 1. cap. 17. num. 2.* Vgolm. de *irregul. cap. 36. num. 6.* Sicut *tom. 3. de censur. dist. 43. sect. 1. num. 4.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 1. quæst. 15.* Fatin. de *hæresi §. 192. num. 78.* Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 15. resol. 24.* Sanch. in *opere moral. lib. 2. c. 23. m. 2.* Contra Petz. l. 3. tit. 4. lib. 8. *orden. fol. 98. ad finem.* Henric. in *sum. lib. 14. de irreg. c. 4. §. 6. & c. 5. §. 2.* Sayr. de *censur. lib. 7. cap. 12. num. 16.* & Auil. in *sum. tract. part. 7. dist. 14. dub. 1.* Garc. de *benef. p. 1. c. 10. num. 85.* existimantes hanc irregularitatem non esse annexam hæresi, sed proœnit ex mortuitate delicti. Vnde fit hæreticum etiam occultum esse irregulare, ut docet Sanch. d. c. 23. num. 2. & Ricciol. d. c. 17. n. 6. dummodo non sit merè mentalis, sed quæ processerit ad actum visibilem, sive cognoscibilem, ut rectè obseruat Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 11. quæst. 13. & cap. 21. quæst. 8.* Suar. *tom. 5. dist. 43. sect. 1. n. 4.* Sanch. d. c. 23. *sub num. 2. ad finem.* Quod quidem impedimentum exiendit ad illos, qui de hæresi formaliter sunt suspecti ante abiectionem, & purificationem, non tamen comprehendit abiurantes de leui, vel de vehemēti, quia isti non habentur pro hæretici formalibus. Ita contra Azor. resoluunt Fatin. de *hæresi §. 192. n. 80.* Vinc. Filluc. *tom. 1. tract. 20. cap. 9. num. 135.* Ant. Diana *moral. resol. tom. 1. tract. 15.*

miscol. ref. 24. in fine. Sanch. in *opere moral. lib. 2. cap. 25. in 12.*

Verò autem huiusmodi irregularitas daret postquam per poenitentiam hæretici reuertuntur? Vide Sanch. d. c. 25. n. 2. latè Ricciol. d. lib. 5. c. 18. per totum. Hæreticorum item fautores, credentes, & defensores clericatus habentur indigni, d. c. statum 2. de *hæresi. lib. 6. j.* Neque hæreticorum, eorumdemque fautorum, & defensorum filij possunt filij clerici vique ad secundam generationem lineæ paternæ, etiam si erimais parentum non fuerint imitati, c. quicumque, §. hereticus, & d. c. statum 2. & ibi gloss. verò in *de hæresi. in 6.* Penia d. commento 163. vers. rursus textus. Quando autem mater est hæretica, vel fauoris hæreticorum, excluduntur tantum filij à clericatu, non autem nepotes, gloss. verò in *in 6. d. c. statum.* Penia d. vers. rursus textus, Bellet. d. cit. n. 27. & 28. Suar. de *censur. d. dist. 43. sect. 1. n. 1.* Cosm. Pbilarch. de *offic. Sacerd. part. 1. lib. 4. cap. 9.* Auila de *censur. p. 7. dist. 4. dub. 3.* Sanch. d. lib. 2. c. 28. quæst. 2. n. 1. Neophyti verò, id est, qui noui ad Christianam fidem venerunt, quamuis non facile sint ordinandi, non tamen à clericatu simpliciter repelluntur, intelligendo iuxta ea, quæ diximus suprà hac *alleg. n. 7.*

Tertiò. Excommunicati, suspensi, vel interdicti ab Ordinibus sunt repellendi, *dist. per tot.* & si de facto ordinentur, licet characterem recipiant, ut dixi *alleg. 2. num. 7.* suspensi sunt eo ipso ab Ordinem executione, præsertim excommunicati; immo si tales sint seculares, & scienter id egerint, sunt deponendi, *cap. cum illorum, de sentent. excom. Cardosin præxi indicum, verò sacramentum Ordinis. n. 21.* Torrelanca d. lib. 2. c. 13. n. 44.

Quarto. Infames infamia foris, quorum status scilicet vita, & moribus sit reprobatus, aut qui de crimine fuerint accusati, omnino ordinari non debent. *cap. amplexus: Deus, de accusate. fin. de testib. cap. tamē Daniel. 8. dist. & idem dicitur de infamia facti, id est, hominum, quæ ex mortali tantum crimine proœnit, specialiter autem illi expelluntur, qui in scena luserunt, vel qui uxores meretrices, aut adulteras, seu infames habuerunt, §. maritus 35. dist. Cardosin in *præxi indic. am. verò, sacram. Ordinis. n. 20.* de his vide *alleg. 43.**

Quinto. Quilibet criminolus, & qui notorie peccauerit in peccato mortali, *cap. ex inuentione, & c. ad m. res. de tempor. ordinat. Cardosin ubi supra num. 20.* Torrelanca d. lib. 2. c. 13. num. 42. & 43. Sed si peccatum est occultum, non debet talis ab Ordinibus repelli, si publicè petierit ordinari, ne crimen occultum publicum fiat, monendus autem erit ne ad ordinationem accedat, sed poenitentiam agat, nisi sit homicidium voluntarium, quia quantumvis sit occultum, talis non debet vilius ordinari, *fin. de tempor. ordinat. Cardosin citato loco.* Specialiter autem qui etiam vltz commiserint, d. cap. maritus, aut simoniaci, præsertim in petendo Ordine fuerint, aut in beneficio acquirendo, prohibentur ad Ordines promoueri, *cap. sanctum 7. q. 1. & qui publicè concubinari, vel fornicarij extiterint, cap. præter hoc dist. 32. cap. fin. de cohab. cleric. quæ iura videtur innouare Conc. Trid. sess. 15. de reform. c. 14.* & latè multis relatis Marchin. de *sacram. Ordinis. tract. 1. p. 2. & 3. per tot.* Vel obscenissimo sudomiz crimine coinquinati, de quo infra *alleg. 44.*

Sextò. Solemniter poenitentes, id est, qui publicè & solemnem poenitentiam pro graui & publico delicto egerunt, ordinari prohibentur, *cap. ex poenitentibus, cap. illud, cap. maritus, cum similibus 33. dist. Maiol. de irreg. lib. 3. cap. 2. sub num. 4.* Sebast. Medicus in *sum. part. 2. tit. 9. quæst. 31. vers. 1.* Sayr. de *censur. lib. 7. cap.*

de censur. lib. 7. cap. 11. num. 19. & 20. Cardof. d. verb. *sacramentum Ordinis* num. 20. Bonac. de censur. exera Bull. dist. 3. quest. 1. puncto 6. num. 4. propter Ordinis dignitatem cum tales famine nota laborant, ut dicitur alleg. 43. num. 6. tunc quia reputantur faciles ad crimina perpetranda, nec sine populi offensione in talia ministerio deserviant, nec alios redarguere possint, cap. fin. 23. *dist. 1. cap. de his vero 30. dist. 11.* Intellige etiam penitentiam peccata iuxta ea, quae adduximus d. alleg. 43. num. 7. Et ideo scienier ordinem peragente solum penitentiam, incurrit suspensionem per annum à celebratione, prout adnotavimus alleg. 111. num. 15.

43 *Septimè.* Bigami, seu digami, id est, qui plures habuerunt uxores, siue diversis temporibus, siue eodem tempore, non poterant ordinari, e. *Arcturus 26. dist. cap. 1. & 2. 33. dist. cap. curandum cum segg. 34. dist. & per totum, de bigamia non ord.* novissime Marcel. Vulpe in praxi iudic. fori Eccl. cap. 45. à n. 7. & Transmissa de Polygama quest. 2. num. 3. Torrellanca d. lib. 2. cap. 15. num. 36. cum segg. quod & de bigamia etiam ex parte uxoris intelligitur, quae videlicet aliam virum habuerit, d. cap. curandum, cap. si quis viduam 30. dist. 11. cap. tam luteri, de testib. Quod si tales de facto ordinentur, notum quidem eum characterem habebant, officium verò minime, ut dicit Agnathense Concilium, nec gaudet privilegio clericali, cap. 1. de bigamia lib. 6. nec deferre possunt tonsuram, & habitum clericalem nisi dispensationem à Sede Apost. obtineant: Hanc sententiam constituta fuerunt propter continentiam, & honestatis legem ministris Altaris impositam, cap. lex concientia 11. dist. cum similibus, vide quae late diximus infra alleg. 49. Vnde citra hoc fuit quaedam notanda. Primo quod inter bigamas reputatur quoad Ordines non recipiendae, qui virginitatem professam fuerit percoaricatus, cap. quomodo 27. quest. 1. expressè enim prohibetur Monachos ordinari, qui uxorem post factam concinentiam professionem ducere ausus fuerit, cap. monacho, ead. causa & quest. novissime Transmissa de Polygama quest. 3. num. 8. lib. 2. ita & clericis, qui in Sacris constitutus uxorem duxerit, quamvis re vera bigamus non dicatur, pro bigamo tamen ad recipiendos maiores Ordines reputatur, cap. nuper, de bigamia, Campan. in diversis lris Canon. rub. 11. c. 6. n. 12. Flamin. de regis. lib. 5. q. 3. num. 290. Transmissa d. p. 3. n. 6. Secundo quod qui plures habuit concubinas, et bigamas non censetur, nec tanquam bigamas ab Ordinibus repellitur, cap. quocirca, de bigamia, qui enim vinculo matrimonij itotum alligatur in carnis commixtione vitam ducere velle rectè protestatur, arg. cap. nuper, eod. tit. quod in concubinatio solo non praesumitur, quomodo nec tali facile fit ordinandus. Vnde servit est notandum, quod si, qui post mortem uxoris fuerit fornicatus, non est facile ordinandus, cap. si quis de laici, 34. dist. qui vero longam continentiam post mortem uxoris, aut post incontinentiam vitia suasile probatur, poterit arbitrio Episcopi ordinari, arg. cap. priusquam 28. dist. & cap. fraternitatis 34. dist. Quatio quod qui uxorem habuerit meretricem, aut ancillam, aut spectaculis publicis mancipatam, aut etiam simpliciter viduam, non est ordinandus, cap. maritus 11. dist. cap. si quis viduam 1. c. 2. & ferè per tot. 34. dist. Sic nec ille, cuius uxor commiserit adulterium, cap. si quis uxorem, cum seg. 14. dist. Quatio quod clericis in minoribus Ordinibus constitutis, qui incontinententer viat, poterit arbitrio Episcopi, (ut continentiam vinculo alligatur) ad sacros Ordines promoueri, praesertim si eius aetatis sit, quae saturat in

continentiam superat suspitionem, cap. fraternitatis, 34. dist.

Octavè, Coniugati non sunt ad Ordines promo- uendi, per tot. 31. 32. 33. & 34. dist. c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. fin. de temp. ord. lib. 6. Doctores in cap. quod à 10. de clerico coniug. Ministris enim Altaris, quibus quotidianis necessus orandi, & sacrificandi incumbit, nonquam coniugali officio vacare permittitur, cap. si laicus, cap. ante, in fine, cap. Sacerdotibus, cap. nam sicut, & per tot. 31. dist. cum etatis à Beller. d. tit. de disciplina clericali §. 9. à princ. nisi Religionem intraverint de consensu coniugis, ut de eius consensu clericus velit in seculo fieri, c. coniugatus, de conuers. coniug. cap. 2. de clerico coniug. c. agnatus 28. dist. c. fin. de temp. ord. in 6. Beller. d. §. 9. à num. 18. Nam si uxor est senex, non suspensa de incontinentia, sufficit votum continentiae ipsius in seculo; si vero sit iuuenis, desiderabit ingressus ipsius in Religionem, ut colligitur ex text. in c. uxorem, & in cap. ad Apostolicum, de conuers. coniug. & iuxta haec intelligendus est text. in d. c. coniugatus, dum solius voti castitatis uxoris meminit ad viri promotionem, ut scilicet procedat quando uxor est senex, nec de incontinentia suspensa: ita docent Nau. in max. cap. 22. num. 52. Cov. de sponsalib. p. 2. cap. 6. §. 3. num. 3. Azor. in sum. moral. p. 1. lib. 13. cap. 13. q. 7. Cald. Pereira de emp. cap. 30. num. 16. Guier. de matrim. 2. §. 6. in princ. Sanch. in sumis tract. lib. 7. dist. 39. num. 6. ubi num. 8. resoluat Sacris initiatum ex legitima uxoris licentia manentis in seculo cum voto castitatis posse simul habitare cum ea, si suspecti minime sint; secus suspecti si sit, tunc enim nullatenus sunt permittendi simul habitare. Hoc autem locum habet praecipue in his, qui volunt ad sacros, & maiores Ordines promoueri, qui continentiam profiteri tenentur, ut infra ostendimus alleg. 15. Sed oqueat minores Ordines, neque clericis Tonsura est conferenda alicui coniugato, d. cap. fin. de temp. ord. ut. quomodo in his Ordinibus constitui possint contrahere matrimonium, cap. si quis uxor, cap. le liberos, cap. foras, 35. dist. cap. à mulier, de avar. & qual. Beller. d. §. 9. num. 3. Si uero coniugatus de facto ordinatur in Sacris, & non seruat formam supra posita, erit perpetuo ab Ordine excusatione suspensus. Extraneis, antiqua, de uoto, lran. XXII. etiam matrimonio soluto, & si inhabilis ad maiores Ordines suspensus, & ad quodcumque beneficium, aut officium Ecclesiasticum consequendum; sed in minoribus Ordinibus, aut in clericali Tonsura, durante coniugio ordinatus, est tantum ab Ordinibus executione suspensus, d. c. fin. de temp. ord. lib. 6. & ordinatus illius est ipso iure ab eius Ordinis collatione suspensus, ut diximus alleg. 11. n. 10.

Novè, Serui, vel mancipia ordinari non possunt, nisi plene libertati fuerint restituti, per tot. Bernard. & Salzed. in praxi cap. 19. in nouis edis. Beller. d. tit. de disciplina clericali §. 14. à princ. Bonacin. de censur. dist. 7. quest. 1. puncto 4. num. 2. Campan. in diversis lris Canon. rub. 11. cap. à princ. Cardof. in praxi iudic. verb. *sacramentum Ordinis* num. 45. Jure Marchini. d. par. 1. par. 2. c. 3. Debet enim esse immunis ab aliis, qui diuinae militiae est aggregandus, ut à esitis dominiciis, quibus adscribitur, nomen eius nullius necessitas vinculis abstrahatur, ut inquit Leo Papa in cap. 1. 54. dist. 11. Si autem de facto seruus aliquis ordinetur, quid iuris sit sub hac distinctione est sciendum, si ordinatus sciebat illam esse seruam, & cum ordinatur domino sciente, nec contradicente ad quodcumque Ordines, ita ut sit liber, cap. si seruus sciente, 34. dist. 11.

5. *dist. 1. Azor. in tit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. §. si passim* *verf. item si servus*; si vero domino id ignorante, vel constatiente, sciente vero ordinatio, vel pœnitentia, similiter sit liber, sed illi teneantur duos servos æque bonos eius domino tradere, *cap. si servus abfuerit, end. dist. 1. ipſis vero ordinantibus*, sed sciente, & contradicente domino, vel ignorante, iunc distinguatur de Ordinibus; scilicet quod si ad minores jamque Ordines est promoveus, redigitur in peccatam servitutem domino volente, & deponetur, *cap. ex antiquis, cum segg. dist. 14. cap. 1. vbi glof. de servis non ord. Gam. de Sacramento præstando ultimo supplicio damnatus §. 5. num. 5.* Sed si ad Subdiaconatum, vel etiam Diaconatum fuerit ordinatus, ipſe dabit domino suo pro se vicarium, *cap. miratur, de servis non ordin. vel pretium si potest, alioquin ipſe quoque domino volente deponetur, & servitui restituetur*, scilicet si ad Presbyteratum ascenderit, in eodem namque Ordine peccabit pecunialiter sui amissione mulctatus, eo quod sciens se servum passus esse ordinari, *cap. ex antiquis*; quod si pecuniam non habebit, servitui domino in Dialectis tantum officiis, *cap. frequenter §. 4. dist. 1. cap. nullum, de servis non ordin. Henric. in sum. lib. 14. cap. 8. §. 7. in princip. Verum si domini eius post annum ab illius promotione transierit, cum de casero repetere non valebit, sed is liber erit. d. cap. si servus scient. Hæc autem de illis servis intelliguntur, qui ex vitiato patre seu summati; ceterum natus ex patre seruo, manet vero libera, liber est, & licet poterit ordinari, *cap. fin. vbi glof. Doct. de servis non ordin. Paleoth. de vestis & servis cap. 15. num. 4. Lat. de Zanchis de primis. Eccl. primis §. 4. num. 4. quos refert, & sequitur Campan. d. cap. 8. num. 10. verf. ut tamen.* Hæc eadem, quæ de servis sunt dicta, de originariis quoque, adscriptiis, & colonis, qui tertia colenda perpetuo sunt adscripti, intelligenda videntur; secundum Raym. & Angel. in sum. verb. servus, propter eandem rationem, quæ & in ipſis videtur existere, de qua in d. cap. 8. §. 4. dist. Sed & liberi sine patrimonii consensu ordinari non debent, quamvis non tanta in eis sicut in servis esse videtur circa hoc observatio, *cap. fin. §. 4. dist.**

46. *Decimo* Curiales, id est, qui propter aliquod officium curie sunt addicti, non sunt ordinandi, *cap. 1. c. 2. & per tot. §. dist. 1. c. vnic. §. 3. dist. c. si quis 77. dist. c. infamia cap. 6. quæst. 1. Bellet. d. cu. de disciplina clerici, §. 17. num. 6.* vbi hoc intelligendum esse existimas de his Curialibus, qui exerceant suam, vel turpem, siue villiam, siue nuntii, lictores, & id genus similia, seu qui fuerint officiales in causa sanguinis, &c. Vnde nec poterant tales ad armatam militiam assumi, *l. omnia, C. qui militare possunt lib. 12.* Qui ergo oblati sunt Curie alicuius publicæ potestatis, siue sint milites, siue Advocati, aut Iudices, vel aliud officium gerentes, siue honestum, siue inhonestum, vel indecent, præsterint vero in causa sanguinis, non sunt ad Ordines promovendi, quando in huiusmodi perdurant officiis, aut sunt in his Curie obligati, nec à Curia absolventur, *cap. Offici 61. dist. 1. qui nec eo casu poterunt ordinari, si inde irregularitatem aliquam, vel infamiam traxerint, nisi cum eis fuerit dispensatum, ut infra videbimus, sed & adeo debent à Curia esse soluti, ut repeti omnino non possint, c. 2. & §. 3. dist.*

47. *Undecimo* Obligati ad reddendas rationes alicuius administrationis publicæ per ipsos gestæ non possunt fieri clerici, nisi prius depositio onere, & ratione reddita, *cap. non sicut §. 10. dist. cap. legem §. 3. dist. cap. magnum §. 4. dist. c. 2. vbi Doct. de obligati ad rationes,*

docent Bernard. & Salzed. in praxi, cap. 30. *Nuper, conf. 1. alius §. num. 7. de Regular. Henric. lib. 14. cap. 5. §. 5. Eleobat. de rationibus cap. 4. num. 1. cum segg. Valer. Reginald. in praxi fore periti. lib. 30. num. 65. cum segg. Curt. Philip. p. 2. lib. 2. cap. 9. num. 7. cum segg. Bellet. p. 2. de disciplina clerici. §. 11. in princip. Campan. in dispensatio fore Canon. rub. 11. cap. 9. num. 7. & §. 3. Bonac. de censur. dist. 7. quæst. 3. puncto 3. num. 2. verf. quarta.* Amplius ut ratiocinans implicari propter administrationem totum etiam singularium personatum, non solum promovetur nequeant dum gerunt, exerceantque officium, sed etiam explata administratione, & officio, si de dolo in administratione, vel redditione compertorum petterat illis aliqua mora esset, vel in procedendo esset ut moveretur, tunc enim ante litis exitum promovetur non potest, immo si de facto promoveretur, dignus esset depositione, etiam si postea in causa vinceret, *glof. verb. obrepit in cap. sanie. Daphe & ibi Archiep. §. dist. Maiol. de irregul. lib. 2. cap. 11. vbi glof. in princip. Salzed. d. cap. 10. num. 3. Campan. d. cap. 9. num. 3. & cum huiusmodi obligatus, qui scilicet administrationis suscepit rationem non præstiterit, ut ad sacros Ordines promoveretur, vel in Religiosis suscipiatur, non dispensat Episcopus, *l. 4. tit. 1. part. 1. Moñes de Eleobat. de rationibus cap. 4. num. 4. Franc. Leo in rursus fore eccles. p. 2. cap. 8. num. 18. Alex. de praxi. Episcopi d. cap. 2. cap. 6. §. 65. Limita primo in eo, qui grautus est debito sine aliqua administratione contracto, veluti ex mutuo, locazione, vel emptione, aut similibus aliis contractibus; nam obligatione, vel lite pendente ab Ordinibus factis minimè accretur, ut per Abb. in d. cap. 1. quæst. interpen. Salzed. d. cap. 10. num. 4. verf. inter, nisi maximo ære alieno grautus in bonis non habens, ut debitis satisfecit. Campan. d. cap. 9. num. 9. Secunda limita in eo, qui rerum Ecclesiasticarum, aut miserabilium personatum, vel cuiuslibet alterius pæ causæ, vel privatus administrator fuerit, quia administratione pendente Ordinibus initiari non prohibetur, *cap. vlt. §. 86. dist. 1. cap. iudicium §. 8. dist. Salzed. d. cap. 10. num. 5. verf. item, Bellet. d. §. 11. num. 5. Campan. d. cap. 9. verf. prædicta autem prohibens.* Tertia limita in eo, qui publicis ratiociniis adhiis fideiussiones præstiterit, ut per Abb. num. 10. in d. c. 10. de oblig. ad rationes. Maiol. d. cap. 11. num. 14. subdens hoc procedere si fideiussio constituat se principalem, inart possit ante principalem debitorum conventi, Campan. d. cap. 9. num. 121. vbi num. 15. resoluti hæretem obligationem ad reddendas rationes detineri Ordinibus insigniri, *quæst. 10. limita in eo, qui in aliquo licet minori constituto ordine, alicuius tamen liberalis personæ tutor, eurator, aut generalis quomodolibet fuerit administrator, tamen si nondum ceptum sit de administratione ratiocinari, ad alios enim Ordinum gradus ascendere poterit, ut per Ioan. Fabr. in l. quæstus, num. 8. C. de Episcopis & Clericis, Campan. d. cap. 9. num. 11.***

Duodecimo eotempore victi, vel imminuti ordinari non debent, *cap. illiteratos §. 6. dist. Doctores citati alleg. 42. num. 11. quibus addo Cardos. in praxi iudicium, verb. Sacramentum, Ordinis, num. 12. nouissimè Torteblandes d. cap. 11. num. 47. cum segg. bi autem sunt, qui membro aliquo carent, vel debiles parte aliqua corporis sunt, vel infirmi, ut toro ar. de corpore tot. cap. maritum §. 3. dist. veluti si quis digito careat, vel manum habens quidem, aut si claudens, vel adeo debilis sit, aut deformis, ut vel ministrare non possit, vel nomen cum scandalo, aut bonore ob turpitudinem, vel deformitatem id possit esse ceteri*

efficere: sic namque & in lege veteti *Levit. 11.* præcepit Deus *ne homo, qui haberes maculam, offerret panem Deo, aut accederet ad ministerium eius, si cæcus fuisset, sciendum, si vel parvo, vel grandi, vel vero naso, si fracta pede, vel manu, si gibbus, si lippus, si albuginem habens in oculo, si ungum scabiem, si impugnam in corpore, (id est, si morbum squamosum corporis debonellantem vel scabiosum) si si hermafus, id est, cuius intermedia labuntur, vel deorsum confluunt, quæ omnia, & similia moraliter explicat S. Gregor. in *Pastorali*, & habetur in *cap. hinc etiam 49. distincti.* & infra sigillatim percurramus *d. alleg. 48.* & fuit ab Episcopo lo ordinandis animaduertenda, cū non omnia de Iure Canonico impediunt Ordines. Illi verò præsertim non sunt ordinandi, qui se sponte in quacumque parte corporis quavis de causa vitia- runt, & si oon essent propriè deformati, aut debiles effecti, ut in Canonibus Apostolorum habetur expressum, & refertur in *cap. si quis abscessione 33. dist. & cap. qui parum, & cap. maritus 33. distincti.* quod tamen de vicio notabili est accipiendum. Enu- chi verò, siue castrati, aut spadones non prohibentur ordinari, si non sponte, sed casu, vel ab alio iniuncti castrati fuerint, *cap. eunuchus, & ibi gloss. in verb. in persecutione 54. distincti.* quæ dicit non requiri ut carnem illam, vel puluerem serueat, *Bellar. dist. 11. de disciplina clericali. 9. 7. mon. 16. cum seqq.* Quod si corpore vitiatum de facto fuerit ordinatus, erit (si magnam fuerit vitium) deponendus, *cap. penitentes 55. distincti.* Romanus tamen Pontifex, secundum gloss. notabilem *verb. corpore vitiatum, in princip. 55. distincti.* dispensat in casibus, quibus non omnino aliquis ef- fectus inusitatus ad inuictandum, etiam nisi seipsum abscideret, & nisi maxima esset deformitas, ex causa tamen necessitatis, aut utilitatis Ecclesiæ, vel merito- rum persone. In leuius verò maculis poterit Epi- scopus dispensare, *cap. 1. & 2. de corpore vit. & resoluimus d. alleg. 42. n. 5. cum seqq.**

49 Decimus quartus arripit, siue à demone obsessi pro- hibentur ad Ordines promoueri, *cap. maritus, cap. communiter, cap. clerici, 43. dist. plures Doctores, quos citamus infra alleg. 62. n. 51. cum seqq.*

50 Decimus quartus illegitimi non possunt fieri clerici, sed ad clericatum promouendi debent esse ex legiti- mo coniugio, legitimisque natalibus orti, *cap. Presbyterorum, & cap. seq. 56. dist. cap. cum in concilio, de elec. cap. per venerabilem, in fine, qui filij sint leg. cap. 1. & ibi Abb. num. 1. de filijs Presbyt. Concil. Trident. sess. 3. de reformatione, cap. 5. Bellar. d. si de disciplina clericali. 4. 3. à princip. Causos d. verb. sacramentum Ordinis, num. 1. Matchin. d. tract. 1. part. 10. cap. 1. cum seqq. Tota breuitate d. lib. 2. cap. 1. 3. num. 42. Et an, & quando cum illis ad Ordines, & beneficia possit Episcopus dispensare, egimus alleg. 45.*

51 Decimus quintus Ordinandus non est, qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, vel aliud unde com- mode viuere, ac sustentari possit, ne clerici in odicia- re, aut aliud vile opus exercere cogantur, *cap. 1. & cap. Episcopus, de prebend. Concil. Trident. sess. 3. de reformatione, cap. 2. Sub quo autem beneficij, vel patri- monij titulo Episcopus ordinare possit? latè egimus infra alleg. 19.*

52 Decimus sextus. Peregriini, & ignoti ordinari non debent, nisi bonam habeant plurium Episcoporum testimonium, *per tit. 98. dist. per totum tit. de cleri- cū peregrini, nec statim eorum iuramento, oīi liue- ritas testimoniales habeant, aut per alia argumenta probent non habere Canonico impediamentum, cap. inter quatuor, de clericis peregrinis, sunt autem pe- regrini in hoc quidem proposito, qui non sunt lab- barbof. de Episcopo Pars II.*

diti Episcopo à quo petunt ordinari, *cap. cum malum, de atate & qual. lib. 6.* Ignoti verò dicuntur, quorum origo, & vita, & regularitas Episcopo non est nota, *c. Episcopus 24. dist. cap. querendum 2. 4. 7. Conc. Trid. sess. 6. de reformatione c. 5.*

Hæc sunt, quæ de Ordinibus suscipiendis impe- diunt, & quæ præcipue sunt animaduertenda in ad- mittendis personis ad Clerum; unde & in omnibus Ordinibus prima Tonsura locum habet; alia verò sunt, quæ in irregularitate illa continentur, quæ præcipue à ministerio susceptorum Ordinum repellit, de quibus suo loco tractabimus, nec enim omnia hæc, quæ supra exposuimus, à susceptorum ministerio expellant, ut infra dicemus.

Omnium igitur impedimentorum, quæ hæc- nus vidimus, aliqua sunt perpetua, cætera verò tem- poralia. Perpetuum impedimentum habent bigami, solemniter penitentes, & infames, Neophyti, cor- pote vitiani, illegitimi, & hermafroditi. Hæc per- petua appellamus quia semper durant, nisi per dis- pensationem, aut per Religionis ingressum tollan- tur; ut ex dictis per discursum huius tractatus appa- rebit. Cætera impedimenta temporalia dicuntur, quia quandoque etiam sine dispensatione tolluntur, vel in eis facilius dispensatur. Unde notandum est prædicta impedimenta in omnibus Ordinibus lo- cum habere, vno excepto, quod in sacris tantum Ordinibus observatur, & est defectus tituli, vel patrimonij, quomodo in aliis quoque ad minores Ordines facilius dispensatur, præterquam in ate- te, & cum illiteratis, & conugatis, & peregriolis, & feruis domino non volente. Deinde aduertend- dum diximus nullum esse impedimentum tritatum ipso iure ordinationem, id est, quod characterem impediatur præter impedimentum sexus, ut supra exposuimus, modò in aliis feruata sint substantialia Sacramenti, quæ supra innuimus *alleg. 1. n. 9. in fine.*

ALLEGATIO XI.

Episcopus primam Tonsuram, & minores Or- dines quando, quomodo & quibus conferre possit?

SUMMARIVM.

- 1 Prima Tonsura non conferretur nisi habenti ætatem se- ptem annorum.
- 2 Oiliarius, Leitor, & exorcista debent habere ætatem annorum duodecim, Acolythi verò quatuordecim attingere.
- 3 Primam Tonsuram recipiens ante septennium non peccat mort. si nondum pervenit ad usum rationis, Episcopus tamen sic; nullam verò suspensionem incurrit suscipiens Ordines minores ante prædictam ætatem.
- 4 Sciens non presumitur quis, nisi probetur.
- 5 Prima Tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere scire. In lingua saltem vulgaris, & minores Ordines conferuntur hu, qui saltem linguam La- tinam intelligunt.
- 6 Confirmationis sacramentum suscipere prius debet qui ordinari vult.
- 7 Materia remota sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur illam suscipienti, prædicto verò est materia prima.
- 8 Clericum primam Tonsuram quæ privilegia nanciscitur, & Psalmsia officiosa, forma, & materia quæ

- 9 *Officiarius quis dicatur, & quæ sit forma, materia, & officium huius Ordinis, attenditur.*
- 10 *Leitor quis dicatur, & quæ sit eius forma, materia, & officium attenditur?*
- 11 *Exercitia quis dicatur, & de eius officio, forma, & materia?*
Exercitia minus exercitandi exercere potest præfente aliquo in supremo Ordine constituto.
- 12 *Acolytus quis dicatur, & de eius forma, materia, & officio?*
Acolytus Ordinis charalter quo nam aliu imprimatur.
- 13 *Contractus materia an sit de essentia?*
- 14 *Minores Ordines possunt absque Missa conferri.*
- 15 *Maiores Ordines de necessitate præcepti, non verò Sacramenti sunt in Missa conferendi.*
- 16 *Ordinandum intentio quomodo inquirenda, & si initiandus primam Tonsuram recipiat, et tunc sine, ut gaudens exemptione fori, non peccat mortaliter.*
- 17 *Minores Ordines uno die omnes possunt conferri, laudabilius tamen erit si fiat cum necessitate, vel alia urgenti causa bene visâ Episcopo.*
- 18 *Interdictum temporis inter unum, & alterum Ordinem minores, quæ debent concurrere.*
- 19 *Minores Ordines, & prima Tonsura una die conferri possunt, ubi adepti consueverunt.*
- 20 *Minores Ordines, & primam Tonsuram una die recipiens, ubi non adepti consueverunt, nullum incurrit irregularitatem.*
Ordines minores cum Subdiaconatu in unica die conferantur si consuetudo viget.
- 21 *Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quæsit.*
- 22 *Dies Dominici, & festini in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt sunt omnes dies festini de præcepto.*
- 23 *Prima Tonsura in avari tempore potest conferri.*
- 24 *Minores Ordines possunt conferri in quolibet Ecclesiæ, avari non Cathedrali, & in Domino Episcopali, vel alia non Episcopali, de consuetudine.*
- 25 *Ordinis sacramentum in loco interdito, vel personis interditi conferri non potest.*
- 26 *Papæ generaliter interditi clerici etiam prima Tonsura sicut & Laici alterius papæ in eodem, vel alio loco Ordines suscipere non prohibentur.*
- 27 *Sabbato sancto ubi est locus interditi non Ordines conferri possunt.*
- 28 *Ordinandi ministri si inuenerint necessitatem, nec existeret locus in quo possunt Ordines conferri, nisi in loco interdito an in eo liceat conferantur, attenditur.*

PRIMA Tonsura, quæ ex minoribus primus Ordo est, non conferunt nisi habenti ætatem septem annorum completorum, cap. nullum, de tempor. ordin. in 6. l. 27. tit. 6. par. 1. novissime Balthaf. de Angelis ad auri. Præb. tit. 1. alleg. 7. n. 5. & alleg. 9. n. 1. Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regal. pag. 79. in resp. ad 10. quæ ætas inter alios tribus primis minoribus videtur sufficiens, ut habetur in cap. in singulis 77. dist. 11. quem ibi sic intelligit glossa & Doctores; & in hoc nihil reperisse immutatum dicit Monea de dist. quæd. p. 1. quæst. 19. num. 11. licet inueniatur in cap. nemo 78. dist. 11. Locotem non minorem 18. annis esse assumendum, quod accipi potest non quidem de Ordine, sed de legendi officio, ad quod mi-

nores, quamvis ordinari, non sunt assumendi; nam in secundo Tolerao Concil. relato in cap. de his 18. dist. 11. in minori ætate statuitur posse ordinari Leitores. Ad Acolytatus verò Ordinem duodecimum annum completum requirit d. c. singulis. Vide gloss. verb. infans in c. cum nullus ex tempor. ordin. lib. 6. gloss. fin. in Clem. fin. de atate, & qualis. Sylvest. verb. atate n. 1. vers. tertio quantum ad Ordinem, Bertachin. in tract. de Episcopo lib. 3. p. 1. cap. 3. 1. num. 56. Gambar. in tract. de potest. leg. lib. 7. n. 431. Vivald. in candelab. aureo tit. de sacram. Ordinis n. 27. Card. Tolet. in instruat. Sacror. lib. 1. cap. 15. num. 15. Hensiq. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 126. §. 7. n. 1. Rebuffi. consil. 2. num. 3. Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 9. num. Bonacin. de Sacram. dist. 8. q. 1. vers. puncto 5. num. 12. Thom. Valasc. d. alleg. 9. num. 1. in fine Guter. Canon. lib. 1. cap. 126. à princip. Satich. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 33. num. 11. cum sequentib. D. Acuña in comment. ad cap. in singulis num. 3. cum seqq. dist. 77. Marcel. Vulpe novissime in praxi indic. feri ecclesiast. cap. 8. num. 4. idem Bonacin. de censur. extra Bullam dist. 3. quæst. 1. puncto 1. num. 4. Carol. de Gradus de effectibus clericali. in pratud. num. 284. Molfes. in summa Theolog. moralis tract. 1. cap. 11. num. 3. Campan. in diuers. Iuris Canon. rub. 7. cap. 1. per totum, & cap. 2. ubi in fine dicit † promovendos ad Officiatum, & Exorcistatum ætatem annorum 13. habere debere, ad Acolytatum verò quatuordecimum attingere; sed cum hæc ætas non sit præstituta à Sæcio Concilio Tridentino, attendenda est, quæ à Canone præscribitur, prout decilium refertur Armender. in addit. ad receptat. legum Navar. lib. 1. tit. 10. l. 1. n. 3. Pileas. in praxi iura Episcop. part. 1. cap. 1. num. 21. in fine.

Primam Tonsuram recipiens ante septennium 3 non peccat mortaliter, si nondum petuerit ad vsum rationis, quia nullibi præceptum hoc grauitè prohibens invenio, Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 10. D. Acuña ad d. cap. in singulis num. 5. Episcopus verò conferens Tonsuram ante septennium mortaliter peccat, cum videatur facere contra prohibitionem Ecclesiæ in re graui, ut tenet Bonacina de censur. dist. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 7. vers. inquit. Sayr. cetero loco, D. Acuña ad d. cap. in singulis num. 7. Nec etiam sit suspensus, aut aliquam irregularitatem incurrit, qui alios minores Ordines ante legitimam ætatem suscipit, Suar. tom. 5. dist. 3. 1. num. 23. sect. 4. ubi num. 19. idem subdit in Episcopis. Hensiq. lib. 10. cap. 19. num. 1. in comment. lib. 8. D. Acuña in d. cap. in singulis n. 6. Nec Bulla Sixti V. incip. Sanctum, & salutare, obstat, quia in hac parte reuocata fuit per Clement. VIII. qui aliter Bonacina d. punct. 5. n. 6.

Prima clericali Tonsura (verba sunt Concilij) non 4 iniiciunt, quæ Fidei rudimenta odelli non fuerint, quique legere, & scribere sciunt cap. 4. §. 1. 3. de reformat. Vnde cum non præsumatur quis sciens, nisi probetur, cap. si forte iuncta gloss. verb. sciencia, de elect. in 6. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 9. 1. num. 18. Pileas. in praxi iura Episcopali p. 1. cap. 1. num. 40. in fine. Flamin. de resignat. lib. 10. quæst. 1. num. 64. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 4. num. 105. † ad primam Tonsuram non debet 5 admitti, qui non offenderit se legere, & scribere scire, ut obicitur Pileas. Leo in thesaur. feri Ecclesiastici p. 3. cap. 8. num. 6. Bonacina de Sacrament. dist. 8. quæst.onica punct. 5. num. 16. Molfes. d. tract. 1. cap. 13. num. 1. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 9. n. 1. num. 1. Satich. in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 45. num. 9. Michin. d. tract. 1. p. 5. cap. 1. num. 4. Marcel. Vulpe in praxi indic. feri ecclesiast. cap. 7. num. 1. Laurent. de Franchis ubi sup. in resp. ad 19. vers. & v' à prime. Aloyf. Ricc. in praxi feri

fori Ecclesiastici deific. 390. in *tradit. & refol.* 329. num. 6. in 2. edit. ubi etiam asserit ad beneficium simplex requirit, quod sciat legere & conscribere, de quo etiam Nazari, in *cap. si quando, exceptis* 13. num. 13. de *resep.* Piasce. *dist.* num. 40. Cum autem dicta verba Concilii Tridentini non expriment in qua lingua; videntur intellexisse linguam vulgarem, seu maternam, ita quod valeat Tonsura insigniri qui quis, si in sua lingua materna legere & scribere sciat: sic Azor, *instit. moral.* p. 1. lib. 6. cap. 6. quæst. 2. quæm refert Campan. in *diversis locis Canon. rub.* 5. cap. 2. num. 2. & multis novissimè comprobatur Sanch. d. cap. 1. dub. 45. num. 11. me citato in hoc loco novissimè Diana *moral. refol.* p. 5. *trall.* 14. *refol.* 17. Minor est verò Ordinibus iis, qui saltem linguam Latinam intelligant, contenti debent, ut babetur in Concil. Trident. d. *sess.* 23. cap. 11. & sigillatim scientiam vnicuique Ordini requisitam expliant Sot. in 4. *dist.* 25. quæst. 1. art. 4. *vers.* tertia conclusio, Azor. d. cap. 6. Moltes. d. *trall.* 2. cap. 13. num. 3. Sanch. d. lib. 45. *sess.* per tot. Matchin. d. p. 5. cap. 1. Aduertit tamen Menoch. d. *arbitrar. causa* 415. num. 58. arbitrar. Episcopum posse magis expedire Ecclesiæ iis Ordinibus conferat ei, qui, etsi adhuc Latinam linguam non intelligat, et tamen bonæ indolis, & pro eitate docilis, nam illiteratus puer dici non debet, qui pro eitate didicit, quique ostendit proficere se posse. Vide itaq. *alleg.* 46. num. 9. cum *segg.* De scientia singulari Ordinibus maioribus conueniente dixi infra *alleg.* 14. ante num. 10. Et notandum est quod examen de scientia & doctrina Regularium Ordines suscipere volentium debet fieri ab Episcopo, ut per Valq. in 3. p. tom. 5. *diff.* 246. cap. 6. n. 55. Mittenda in *man. Prælat.* tom. 1. q. 39. art. 2. Villalob. in *sum. tom. 1. trall.* 11. dub. 14. n. 5. Porel. in *addit. ad dubia Regul. verb. Ordines sacri* n. 1. Diana *moral. refol.* p. 1. *trall.* 1. *missel. refol.* 3. in *sum.*

6. Nequidem quoque debet illam Ordinem, immo nec primam Tonsuram suscipere, qui non sit confirmatus, docet Concil. Trident. *sess.* 23. de *reform.* c. 4. & resoluunt Piasce. in *praxi Episcop.* p. 1. c. 1. num. 24. *vers.* ad *minors.* Moltes. in *sum. Theolog. moral. trall.* 2. c. 13. num. 26. Valer. Reginald. in *praxi feri pæni. lib.* 28. n. 24. Homobon. de Bonis de *examinis ecclæ.* *trall.* 3. q. 1. qui secus tamen faceret (scilicet) contemptum non peccaret mortaliter, quia nec Concilium ipsum Trid. id prohibet sub alia censura, aut alia forma, quæ obligationem ad mortale indicet, solumque est indecentia quædam. Ita Nazari, in *man. cap. 12. num. 9.* Hentiq. in *sum. lib.* 14. c. 6. §. 3. Suarez. *tom. 3. diff.* 18. *sess.* 1. *Auil. de censur.* p. 7. *diff.* 9. *sess.* 1. dub. 1. Aloyf. Ricc. in *praxi rerum fori ecclæ.* *refol.* 269. Galet. in *marqur. causum Confiscat. verb. Ordo pag.* 194. Azor. *instit. moral.* p. 1. lib. 3. c. 48. §. 1. Coninch. de *Sacram.* tom. 1. q. 72. art. 8. num. 90. Fernand. in *exam. Theolog. moral.* p. 3. cap. 1. §. 5. Valer. Reginald. *in sum. loca Canon. rub.* 1. n. 26. Diana *refol. moral.* p. 1. *trall.* 2. *missel. refol.* 4. latius *sup. alleg.* 1. n. 14.

7. Materiam temora sacramenti Ordinis est res illa, quæ traditur eum suscipienti, traditio verò est materia proxima, ut per Hentiq. in *sum. lib.* 10. cap. 8. §. 2. Card. Bellarm. *tom. 3. de Ordine* c. 9. Valer. Reginald. in *praxi feri pæni. lib.* 30. *trall.* 1. num. 7. cum *segg.* Valq. *part. 3. tom. 1. diff.* 235. cap. 3. Agid. de Coninch. *tom. 2. diff.* 30. dub. 7. *concl.* 3. Sanch. in *specul. moral.* lib. 7. c. 1. dub. 1. num. 10. ubi ait quod cum forma sit imperatoria, Accipe potestatem, applicatio materie debet esse traditio valorum & instrumentorum, quibus usus eiusdem potestatis designatur: quæ ut melius percipiatur, de vnoquoque ex minoribus Ordinibus à nobis specialiter agendum est.

Barbo. de Episcopo. Pars II,

Et quidem, ut ab inferiori gradu incipiamus, sciendum Plalmistam, seu Cantorem eum dici, quæ primam clericalem Tonsuram tantummodo suscipit: ideo sic dictus, quia Plalmos & cæteras laudes in Ecclesia cantat, *cap. clerici* 21. *dist.* 1. Thom. Valsc. *alleg.* 3. num. 7. Cuius officium imperitum inuenitur; est enim, qui vocem præmittit, & qui canendo subsequitur, & qui consonat, primus dicitur præcantor, secundus succentor, tertius concentor appellatur. Proprium autem Plalmistæ officium est canere benedictiones, & laudes, atque Antiphonas *cap. 1. 25. dist.* *dist.* *cap. clerici*, Nazari in *man. cap. 15. num. 108.* & de *orat.* *cap. 7. num. 14.* Valer. Reginald. in *praxi feri pæni. lib.* 30. *trall.* 3. cap. 1. num. 6. In eius ordinatione sit capillorum tonsura in modum coronæ, & veste linea induitur, ut in Pontificali. Postea tamen quisque sola iussione Presbyteri officium psallendi exerceat. *cap. Plalmista* 23. *dist.* 1. Tonsuram verò deserte nullus debet, nisi eam prius ab Episcopo acceperit, prout constitutum fuit in septima Synodo relata in *cap. 1. 69. dist.* Et quamvis primam Tonsuram minimè debet materiam & formam essentiali, ac proinde sine prolatione aliquorum verborum validam esse tonsuram tenent illi, quod affirmant eam non esse Ordinem, & præcipue Nazari, *conf. 4. de sacrament. non iurand. in manu*, Fotnar. in *trall. de Ordine* *cap. 7.* Moltes. in *sum. Theologia moralis* *trall.* 2. cap. 3. num. 30. Ego tamen iuxta meam sententiam contrarium libenter amplector, eo maxime, quia Episcopus in eius collatione dicit in persona clerici iniciandi, ut babetur in Pontificali: *Domine pari hereditatis meæ, & Calicis tui: te ei, qui restituit hereditatem meam* mibi. Vide minus bene aliqui existimant Plalmistam idem esse cum Lecloratu, inter quos est Valdens. de *Sacram. Ordine* *cap. 46. num. 6. tom. 2. sum.* De prima Tonsura vide quæ dixi de *lure ecclæ.* *lib. 1. cap. 38. num. 31. cum segg.*

Priuilegia, quæ clericis primæ Tonsuræ nascuntur, hæc sunt. Primum quod in Religiosum Domini sortem cooperari certum est, atque ex laicis, & profanis petonas fieri sacras. Secundum, quod Sacerdotij, seu beneficii ecclesiastici capaces cadunt. Tertium, quod Ecclesiæ iurisdictionis participes sunt, id est, potestatis excommunicandi, interdicendi, suspendendi. Quartum, quod in eos imperium, & ius Magistratus secularis non habet, quod priuilegium dicitur fori. Quintum quod nemo illis violentas manus potest inferre quin in censuram incidat excommunicationis. Sextum, est priuilegium immunitatis suorum bonorum omnium, siue illa iure patrimonij siue beneficii ecclesiastici possideant. Ita Paul. Comitol. *respons. moral.* lib. 2. q. 54. Diana *refol. moral.* *part. 4. trall.* 1. *refol.* 20.

Ostiarium, siue ianitor est is, qui præest ostiis, vel ianuis templi quod meminerunt S. Dionys. Areop. *cap. 3. ecclæ. iurarch.* Tertul. in *lib. aduersus heretic.* & de eo scripserunt Oupb. *lib. de offic. ecclæ.* Raban. de *instit. cleric.* *cap. 12.* Alcin. *lib. de diuin. offic.* *cap. 35.* Ttoil. *lib. 1. de pers. cleric.* c. 19. Matcel. *Vulpe d. c. 7. m. 10. vers. ostiarium.* cuius officium est bonos, & fideles in Ecclesiâ recipere, infideles verò, & criminosos, quos excommunicatos repellere; non quidem suo iudicio, sed suspectioris iussu, & auctoritate, *cap. ostiarium* 23. *diff.* S. Thom. in *addit. ad 3. p. q. 137. art. 2. in corpore*, & alij, quos sequitur Valer. Reginald. *lib. 30. trall.* 1. num. 11. Valq. *tom. 3. in 3. p. diff.* 216. *cap. 2. num. 17. & 18.* & Sanch. d. *lib. 7. c. 1. dub. 17. num. 3.* Materiam huius Sacramenti sunt clauis, quæ cum ordinatione ei porriguntur; & forma sunt verba prolata per Episcopum in traditione clauium, videlicet: *Accipe*

Eff 3

potestatem

242 De officio, & potestate Episcopi.

potestatem aperiendi Ecclesiam, & sacram, & claudendum infidelibus. Vel: Sic age quasi Deus reddatur rationem pro his rebus, quae huiusmodi recluduntur, ut in Pontificali referunt Molfes. d. trall. 1. cap. 4. Filius. trall. 9. n. 11. & 51. Sanch. in epist. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 4. Marchin. de sacram. Ordinib. trall. 2. part. 1. cap. 1. cum segg. Hic vocatur etiam Sacrista, cum ei cura committitur factorum valorum, & thesauri Ecclesiae, cap. unic. de officio Sacristae. Unde & Thesaurarius appellatur, qui Græcè Cimetliarcha nominatur, cap. 1. in fine. 15. dist. Et ad eius officium spectat etiam Basilicarum ordinatio, vel ornatio, & in ecclesiis preparatio, cura Chriftianis conficiendi, ac baptisterij ordinandi, præparatio luminariorum, id est, cereæ, & olei pro ipsis luminariis, & huiusmodi. de cap. unic. de officio Sacristae. Custos vero est quasi minister Sacristæ, ad cuius officium pertinet ea custodire, quibus in dies Ecclesia utitur, ut linteamina Altaris, materiam Sacramentorum, lampades in Ecclesia accendere, campanas, & rimbabula suis hostis ad iussum Atchidiaconi pulsare, & his similia, ut habetur toto tit. de officio Custodi.

10. *Leكتور, qui post Obituariu sequitur, est is, qui potestatem habet legendi lectiones veteris Testamenti in Ecclesia: eius namque officium est lectiones illas clare, & distincte pronuntiare, & ea, quæ Prophetæ prædixerunt, populis enunciare, cap. 1. 5. dist. cap. 1. 5. dist. S. Thom. & alij apud Valq. d. dist. 236. c. 1. num. 19. cum segg. Hugo de S. Victor lib. 1. de Sacram. part. 3. cap. 6. Unde S. Ildor. in epist. ad Ludifridum, quæ refertur in cap. perisile dist. 15. tradit Leكتور officium esse vaticinia Prophetarum populo prædicare; fortassis autem pro prædicatione accipitur ipsa recitatio Prophetarum alia, clara, & distincta voce prolata, ut ibi exponit Cardin. Turrecr. & ideo quod non fuerit ordinari Leكتور, hoc officium in pulpito exercere prohibetur, cap. cum liceat 12. dist. cap. 1. 69. dist. Huius etiam Leكتورis munus erat baptizandis Christianæ religionis rudimenta tradere. Catechism. Roman. de Sacram. Ordin. num. 16. Sor. in 4. dist. 1. 4. 9. 1. art. 3. vers. 4. Quare in eius ordinatione pro materia potestatis ei liber lectionum de Prophetis, cap. 1. 1. dist. & sic materia remota est liber continens prophetias veteris & novi Testamenti. proxima est traditio eiusdem libri. Discrimen autem est inter materiam Leكتورis, & Subdiaconi quia Subdiaconi eam legere vtriusque Testamenti Epistolam in solemni Missæ sacrificio; Leكتورia autem extra Missam inter nocturna Psalmodia, ut scribit Amalar. Fortunat. lib. 4. de officiis eccles. cap. 3. Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & esto verbi Dei relator, habitorumque fideliter, & utiliter impleris officium tuum, partem cum his, qui verbum Dei bene ministraverunt, ut in Pontificali, referunt Clement. papa lib. 8. consilij. c. 11. Molfes. d. trall. 1. cap. 5. Filius. trall. 9. n. 11. & 51. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 5. Marcel. Vulpes d. c. 7. n. 18. vers. Leكتور. Vide dicta d. c. 18. n. 13. cum segg.**

11. *Exorcista Græca voce sic dictus, qui Latine Adjuvans dicitur, sive increpans, d. c. 1. vers. in cuius ordinatione pro materia traditur liber exorcismorum, cap. exorcista 13. dist. Forma autem sunt illa verba Episcopi: *Accipe, & commenda memoria, & habe potestatem manus imponendi super energumenos, ut in Pontificali refertur Sanch. in epist. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 12. n. 6. Marchin. d. trall. 1. p. 1. c. 1. Rodolph. Cupers in c. oportebat. 79. dist. tit. de Exorcistis, Marcel. Vulpes d. c. 7. n. 18. Molfes. d. trall. 1. cap. 6. Filius. d. trall. 9. n. 10. & 51. Huius enim officium est, ut habetur in cap. 1. 5. dist. manus super energumenos, id est, lun-**

aticos, seu à demonibus obsessos cum invocatione nominis Iesu imponere; specialiter autem super baptizandos, tu eo videlicet actu, qui dicitur exorcismus. d. c. 1. nec quæquam, ad fin. vers. nec autem, de consec. dist. 4. Hug. lib. 1. de sacram. p. 1. 8. Stephanus Edoen. trall. de sacram. Alario c. 3. Est enim exorcismus, ut inquit tex. in c. ante viginti. ead. dist. 4. adiutatio contra demones, quæ non solum circa corpora obsessa, verum etiam circa obfusas animas per peccatum, vel infidelitatem exercetur, & dat enim eorum potestas, ut minus efficiant, aut nocere valeant animabus. cap. siem nobis eadem dist. 4. Sed exorcizare quidem demones in baptizandis officium est Sacerdotis. cap. Sacerdotes, ead. dist. 4. quomodo & simplex Exorcista id valeret efficere, sicut in obsessis corporibus potest. d. cap. 1. 5. dist. 4. qui verò non est in hoc Ordine constitutus exorcizare, nec in Ecclesia, nec in domibus potest. cap. 1. 69. dist. Laodice. Conc. cap. 1. 5. Aquiligran. cap. 79. Victor. de Magia num. 13. Sanch. in opere moralib. lib. 1. cap. 41. num. 18. Saut. tom. 2. de Relig. lib. 4. de abusus cap. 1. num. 11.

Præsertim aliqui in supremo Ordine constituto non debet clericus exorcista munus istud exorcizandi exercere, sed id relinquere Sacerdotibus, qui soli hæc nostra ærae officium istud pellendi demones præstant: munus autem exorcizandi in Ecclesia primordiis remittebatur clericis Exorcistis, qui tunc tanta erat energumensorum copia, ut quasi greges ad Ecclesiam accedentes, jussu Greg. de Valenta tom. 4. dist. 9. n. 1. punto 3. licet regulariter Episcopo minime liceat prohibere clericis Exorcistis, vel Sacerdotibus ne sine illius facilitate energumenos exorcizent; potest tamen videre quam exorcizandi formam servet Exorcista, an ab Ecclesia institutam, & receptam, vel an utatur superstitionibus, vel aliquod cum demone pactum habeat; & si videat eum his in rebus deficere, tunc integrum Episcopo erit eundem ab officio exorcizandi removere. Ita Nau. cons. 6. de officio. Ordan. Vgolin. de officio Episcopi cap. 47. num. 6. Licet Exorciste, quomodo demum est ligatus aliquo signo, ista signa à demone revelata perquirere, frangere, & destruere, ut illis ablatis maleficiis tum incolimitatem consequatur. Nau. in man. cap. 17. num. 19. Petr. Blinsfeld. in tit. de malefic. & maleficis, lib. 4. quæst. 5. concl. 4. Suar. tom. 1. de Relig. lib. 2. de superstit. cap. 17. latè Sanch. de Matrim. lib. 7. dist. 96. cum quibus declara. & intellige. Non licet tamen Exorciste rogare magum, ut tollat maleficium per aliud maleficium, ubi alia via maleficius sanari non potest; quia hoc nihil aliud est, quàm demonis auxilium per magum invocare, Sylvest. in sum. verb. maleficium quæst. 8. Nau. d. num. 19. Petr. Blinsfeld. d. g. 5. concl. 3. Martin. Delis. dist. quæst. magic. lib. 6. cap. 1. sect. 1. quæst. 1. Suar. ubi supra cap. 18. Sanch. d. dist. 95. num. 7.

Acolytus, qui Græco vocabulo sic appellatus, 12. Latine Sequens potest intelligi, eo quod Subdiacono sequitur, aliter verò Ceroferarius dicitur à cereis deportandis, cap. clero 11. dist. in eius ordinatione pro forma: potest tamen candelabrum, ut sciat se ad accendenda Ecclesie lumina mancipari, cap. Acolytus 13. dist. Aliqui verò dicunt materiam huius Sacramenti esse cereum extinguum simul cum vireolis vacuis: alij tamen solum esse vireolos vacuos; in Pontificali tamen videtur significari vtramque simul esse materiam, prout ex eo colligere videtur Valq. d. dist. 1. 16. num. 19. & 10. & dist. 237. sub num. 31. vers. ceterum, Molfes. d. trall. 1. cap. 7. num. 10. Filius. d. trall. 9. num. 19. & 51. Vide dicta de iure Ecclesie, lib. 1. c. 38. num. 13. cum segg. Forma autem sunt verba

ab Episcopo prolati in traditione materie, videlicet quando traditur ecclesie extincta: *Accipe cerofera* cum *ceris*, ut scias te ad accendendum Ecclesiam luminaria mancipatum in nomine Domini. Et quando traditur vtecolis vacuus, Episcopus hanc proferit verborum formam: *Accipe vtecolis ad suggerendum vinum, & aquam in Eucharistiam sanguinis Christi ex nomine Domini*, ut in Pontificali. Sed dubitari potest in quo nam actu imprimatur character huius Ordinis, an in traditione cerei & prolatione sue forme, vel in traditione vtecoli, & prolatione forme: Vna sententia tenet ordinationem fieri, & characterem imprimi in traditione candelabii, & prolatione sue forme. Ita Bonapert. in 4. diff. 24. 2. p. distinctionis dub. 5. Angel. in sum. verb. Ordo 2. n. 4. Alia sententia tradit characterem hunc imprimi in traditione vtecolis, quia per istos Acolythos principalis, & immediatus, quam per candelabium, quod defert, Eucharistia deferunt. Sic S. Thom. in 4. diff. 24. quest. 2. ad cap. 5. ad 6. Palud. ibid. art. 2. n. 11. Henric. lib. 1. o. cap. 9. num. 1. Sylvest. in sum. verb. Ordo 2. quest. 4. Sanchez d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 7. Tertia, cui magis adhaereo, habet characterem imprimi in virtutis materie traditione simultanea, quam ex notioribus amplectuntur Viger, in sum. Theologica cap. 16. §. 6. Valq. tom. 3. in 3. part. diff. 237. c. 3. num. 36. Eius est officium luminaria parare, & ad Altare deferre, quando legendum est Evangelium, aut Sacramentum offerendum ad signum latius demonstrandum, & ipse fuggella pro Eucharistia Subdiaconis parare, & vini & aque vtecolis, d. c. clerici, cap. 1. 2. 3. diff. 2. cap. 1. §. 5. deferentes 23. diff. 2. Acolythi 23. diff. 2. Sanchez d. c. 2. dub. 17. n. 6. Quos etiam funalia deferre solios tradit Durand. de ritibus Eccles. lib. 1. cap. 13. Vide etiam hanc Ordinem quae dixi de lura Eccles. lib. 2. cap. 38. num. 3. cum segg.

- 13 Contactus materie est de essentia, hanc non censetur Ordinatus, qui illam realiter, & physice non conigit, ut docent S. Thom. part. 3. quest. 38. art. 14. Sylvest. verb. Ordo 2. q. 1. §. 2. de Coniunct. diff. 20. dub. 7. num. 7. Sanchez in apud. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 1. num. 3. Martin. Fornar. de Ordine cap. 2. num. 4. Valent. tom. 4. diff. 9. quest. 1. puncto 4. ad 1. argum. Quamvis hunc materie contactum non esse de essentia teneant Henric. lib. 1. o. cap. 9. num. 1. S. D. Valq. d. diff. 246. num. 1. 9. Pialece in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 51. pag. 59. Sed in Ordine Presbyteratus suscipiendo aliter resoluimus in alleg. 14. num. 8. Non opus esse contingere materiam quando verba proferuntur, ipsis sine simul contactus, & verba, seu forma, sed sufficere, ut fiat simul moraliter, id est, sine mota interposita, observant Emman. S. verb. Ordo n. 5. Nugo. part. 3. quest. 14. art. 5. diff. 2. Henric. d. cap. 10. §. 1. Valer. Reginald. d. tracl. 5. num. 9. Granado in 3. part. de sacram. contrav. 9. tracl. 1. diff. 6. num. 16. Diana moral. resol. part. 5. tracl. 13. resol. 48. vbi tenet in Sacramento Ordinis sufficere simularem materiam materialem, & formam. Et in minoribus Ordinibus sufficit si praedita instrumenta tradantur per Archidiaconum Episcopo traditionis verba proferente, & ex d. cap. Acolythi, docent Sylvest. verb. Ordo 2. quest. 5. Vissal. in candel. tit. de Sacramento Ordinis num. 14. Nauar. conf. 1. de Sacram. non ut. Est autem notandum sex esse substantia huius Sacramenti, quorum vno deficiente non suscipitur, nec character imprimunt. Primum est, potestas ordinantis, de qua alleg. 3. Secundum materia, id est, instrumenta sanctorum, & in Presbyteris vinctio, de quibus egimus numeris precedentibus, & alleg. 14. Tertium forma

verborum, ut diximus loci proximi citatis. Quartum sexus virilis, quia femina non suscipit characterem, ut observavimus alleg. 10. num. 15. Quintum intentio recta. Sextum Baptismus in ordinato, ut probavimus alleg. 3. a. num. 8.

Minores Ordines possunt absque Missa conferri, 14 etiam in non ieiunio, Atmili. verb. Ordo num. 9. Angel. verb. Ordo 4. num. 5. debet tamen conferri inets Missam & ab Episcopo ieiunio, Madius de sacram. Ordin. cap. 5. num. 9. † Maiores vero non nisi in Missa conferuntur; cap. quod ficut, de elect. & consilii Concl. Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. de necessitate videlicet praeccepti, non de necessitate Sacramenti, gloss. verb. dimittatur in d. cap. quod ficut, Campanil. in diversis loris Canon. rub. 2. num. 16. & rub. 6. cap. 2. num. 19.

Quamvis Episcopi, seu ab ipsis deputari debeant 16 Inquirere intentionem ordinandi, hoc est, an illi addit, vel desit ioterium ascendendi ad alios Ordines, vel super dictum est; si tamen inirlandus suam non appetens mentem, peccatum Transmisi recipiat, eo tamen sine, ut fruatur privilegio clericali, vel ut gaudeat exemptione fori, non peccabit mortaliter, prout resoluunt Sanchez de Marim. lib. 7. diff. 31. vers. 16. & 17. Galet. in margarita casum conscientia, verb. Ordo pag. 194. col. 2. Coniob. de Sacramento, tom. 1. diff. 20. num. 104. & 105. Bonacina ord. tracl. diff. 8. quest. vii. puncto ult. in fine, Homobon. de Bonis de examine Eccles. sacra. 1. tracl. 3. quest. 2. & 3. Villalob. in sum. tracl. 11. diff. 14. num. 2. Anton. Diana moral. resol. part. 1. tracl. 16. resol. 10. et Conc. Trid. sess. 23. de reform. cap. 4. ibi, Transmisi non inierunt, &c. de quibus probabilis coniectura non fit, nec non seculari iudicio fugiendi fraude, sed ut Dei fideli cultum praestent, hoc vita genus elegisse, &c. Contrarium vero tutius mihi semper visum fuit, ex citato Tridentini decreto, quod hanc appellat fraudem seculari iudicii, & sic videtur crimen esse mortis, cum in maximum Reipublicae detrimentum, necnon in grauem Ecclesiae iniuriam vergat; & ideo hanc pattem sufficere Vitor. in sum. tit. de sacram. Ordinis, num. 240. Bañes 2.3. quest. 12. art. 1. concl. ult. Et Emman. in sum. part. 1. cap. 17. num. 2. Petr. de Ledem. etiam in sum. part. 1. de Sacram. vbi de sacram. Ordinis, dub. 5. concl. 2. Molfes. etiam in sum. Theol. moral. tracl. 2. cap. 18. num. 1. nouissime Marchin. de sacram. Ordinis, tracl. 1. part. 8. cap. 1. a. num. 2. vbi a num. 9. disputat an scilicet contempus, & alia prava intentione, lethalis sit Transmisi, & minorum Ordinum receptio absque voluntate ascendendi ad sacros Ordines, & a. 21. an retrocessio in Clericatum sit lethalis, vel venialis.

Ordines minores licet vno die omnes voi possint 17 conferri, secundum gloss. verb. minor in cap. 2. de eo, qui suscipit Ordinem suscipit, Mandoc. super reg. Cancel. 24. de male promissis, quest. 1. num. 9. Robust. super reg. 13. Cancel. vers. item cupimus, Guerier. Canon. lib. 1. cap. 16. num. 31. & 32. Henric. lib. 10. cap. 11. n. 4. Bonacina de Sacram. diff. 8. quest. vnic. puncto 5. num. 26. Sanchez in apud. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 5. §. 11. Alsedo d. p. 2. c. 5. n. 21. Nihilominus propter verba Concl. Trid. sess. 23. de reform. cap. 11. ibi, Atque in de gradu in gradum ascendant, ut in eis, cum acceperint mortuum, & deinde maior accersat, si laudabilis erit abstinere, nisi tamen inter necessitates, vel alia virgines causa bene visum Episcopo, ut in specie post Azodium firmat Mandata in mon. Pralat. tom. 1. quest. 38. art. 5. concl. 1. Marti. Antonin. varior. resol. lib. 3. resol. fin. casu 16. Homobon. de Bonis de examine Eccles. sacra. 1. tracl. 2. cap. 24. 14. Marchin. d. tracl. 1. p. 7. c. 1. a. num. 6. Mareel. Vulp. in praxi iudic. cap. 7. n. 7. vers. quatenus, vbi quodd Episcopos potest dispensare super interstitiis in mi

noribus ob quamlibet leuem causam; & in Concil. Brachar. ult. art. 1. p. 1. reliquique prudentis Episcoporum animi, vel per inestititia temporum debeant conferre Ordines minores. Inter vnum igitur, & alterum minorem Ordinem potest esse interval- lum, quod datur de vno die festo, ad aliam proxi- mum, cum singulis diebus festis conferri possint, vt diximus. Ita Sorbus in comp. Mendac. verb. Ordo, vers. & sic bene. Campanil. rub. 6. c. 3. num. 13. quod verum iudico: vel tutius interueniente intervallo, de vno ex temporibus generalium ordinationum, ad aliud, vt tenent Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 27. num. 4. & Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 14. n. 13.

- 19 Si consuetudo tamen adesse, [qualis in aliquibus locis Germaniz, & Hispaniz vigere constat] quæ permittit minores Ordines, & primam Tonsuram vnica die conferri, seruatam esse asserunt Alzed. d. cap. 1. num. 12. Syluest. verb. ardo 2. num. 7. vers. seruum, Rebuff. vbi proxime, Thom. Valalc. tom. 1. alleg. 3. n. 2. Hentig. d. §. 4. Campan. diuers. iuris Canonici rub. 6. cap. 2. num. 20. & decimum testatur Armendar. ad recept. legum Nauarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 57. Et etiam, illa non fuisse, si quis vno eodemque die omnes Or-
20 dines minores, vel primam Tonsuram cum minori- bus receperit, nullam incurere irregularitatem asse- runt Auila de censuris part. 7. disp. 9. sect. 1. dub. 4. Sayr. eod. tract. lib. 7. cap. 10. num. 22. Valencia tom. 4. disp. 7. quest. 19. puncto 3. Bonac. de censur. disp. 7. quest. 3. puncto 5. num. 35. An idem dicendum, si consuetudo vi- geat in eisdem locis, vt vnica die minores Ordines cum Subdiaconatu conferantur? Vna sententia tenet consuetudinem non excusare, quis hæc fuit subtilia à Trident. sess. 23. de reform. cap. 11. & 13. Ita Syluest. in sum. verb. Ordo 2. quest. 7. Maiol. de irreg. lib. 4. cap. 11. num. 1. Hieton. Venero in exam. Episc. lib. 1. cap. 18. num. 23. Card. Tolet. lib. 1. cap. 71. num. 1. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 25. vers. vna & eadem die. Alzedo d. part. 2. cap. 5. num. 24. Menoch. de arbit. cent. 6. casu 564. num. 8. Altera sententia, cui tanquam probabili- ori adhaereo, tenet ex iustissima causa id licere Episcopis in his locis, in quibus ista viget consuetudo, quia consuetudines ambigere non tolluntur à Tri- dentino sess. 23. de reform. cap. 6. & 9. Sic Hieton. Sorbo verb. Ordinis sacri. Nau. in man. cap. 5. num. 71. Fr. Emmann. in sum. part. 2. cap. 16. num. 1. Guibert. canon. lib. 1. cap. 26. num. 34. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 25. & lib. 7. cap. 10. num. 26. Suar. in similia tract. disp. 31. sect. 1. num. 41. Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 53. num. 7. cum segg. Miranda in man. Prælat. part. 1. quest. 38. art. 8. cancl. 1. Portnat. de Ordine cap. 8. num. 3. Quamuis alij lesula consuetudine existimauerint nostra iam tempestate licere Episcopo eadem die ex causa iusta minores omnes, & simul Subdiaconatum conferre, ex quorum numero sunt Molfes. in sum. tract. 2. cap. 8. num. 17. & cap. 14. num. 1. Valq. tom. 3. in 3. part. disp. 246. cap. 5. num. 48. Diana tom. 1. tract. 16. refut. 28.

- 21 Tempus idoneum ad conferendum minores Or- dines illud idem esse, quod ad maiores requiri con- stat, neenon quamlibet Dominicam, aut festiuam diem, dummodo non fiat generalis ordinatio. Alex. III in cap. de eo, de temp. ordin. Syluest. verb. ordo 2. n. 6. Rebuff. la praxi benefice. part. 1. tit. de clericis ad sacros Ordines malè promouit. num. 2. & 3. Viuald. in caudalabra aurea, tit. de sacram. Ordinis, num. 16. vers. seria conclusio. Cardos. in practi. indicum, verb. sacramentum Ordinis, num. 42. Valer. Reginald. d. lib. 30. tract. 1. num. 26. Marchini. d. tract. 1. part. 7. cap. 5. num. 1. Bonacin. de censur. extra. Baldum disp. 1. quest. 1. puncto 3. num. 1. Fr. Emmann. in sum. tom. 1. cap. 16. num. 3. Hentig. lib. 10. cap. 12. §. 2. Iacob. de Graffis in decis. aurea, lib. 3.

part. 2. cap. 12. num. 26. Thom. Valalc. alleg. ar. suris tom. 1. alleg. 4. num. 4. Homobon. de Bonis de examine Ec- clesiastico, tract. 3. cap. 8. quest. 69. vers. item minor, Moner. de commun. vbi voluit. cap. 10. num. 184. Sanch. in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 52. num. 1. vbi num. 8. subdit pos- se Episcopum diebus Dominicis, & festis Ordines minores conferre multis, non tamen ita quòd vi- deatur Ordines generales celebrare, Ochagau. de sa- crament. Ordinis quest. 9. num. 8. Castald. in practi. cærem. lib. 2. sect. 15. cap. 3. num. 3. Paul. Lysmann lib. 6. tract. 10. cap. 8. num. 1. Madi. de sacram. Ordinis, cap. 1. num. 4. Ioan. Suar. in enchirid. casuum cens. lib. 5. verb. Ordo, §. datur prima Tonsura, nouissimè mei amicissimi Diana moral. refut. part. 5. tract. 11. §. refut. 97. in prim. Concede etiam consuetudo recepta vi festia sexta vespere præcedente Sabbatum, in quo de iure Ordines sacri conferuntur, Episcopis fas esse Ordines minores dare, quasi in hoc officio censetur incipere dies Sab- bati pridie vesperi, Hentig. d. lib. 10. cap. 12. §. 2. vbi reddit rationem huius consuetudinis permittentis Ordines in die Veneris vesperi conferre minores Ordines, vt scilicet ipsi ea cura vacarent, postquam in Sabbato maiori cum solemnitate sacros Ordines dare, testatur Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 2. cap. 14. num. 7. & idem Hentig. in d. §. 2. ex communi praxi, & consuetudine attestatur Episcopos habere potestatem promouendi ad minores Ordines festia quarta quatuor temporum, testatur Sanch. d. dub. 52. num. 3.

22 Dubitari potest, quinam sint isti dies Dominici, & festiui, in quibus Episcopi minores Ordines con- ferre possint: etenim gloss. verb. ad sacras in cap. sanct. de temp. ordinat. dicit diebus solemnibus. Syluest. verò verb. Ordo 2. num. 6. vers. secundum, dicit præci- pui diebus, potest etiam vniu. text. in d. §. de for- nis, ibi, diebus autem Dominicis, & aliis præcipuis festiuitatibus. Alij tandem intelligunt de omnibus festiuitatibus expressis in cap. de feriis. Ego tamen semper intellexi hos dies festiuos debere esse de præcepto, potest repeti censuiss Viuald. in caudalabra aurea part. 1. tit. de sacram. Ordinis, num. 55. vers. seria conclusio, & me citauit in hoc loco Fetenil. ad Bernard. de off. 758. num. 14. Nald. in sum. verb. Ordo, num. 15. Syluest. in sum. verb. Ordo 2. §. 2. Zanard. in direct. p. 11. de sacram. Ordinis, cap. 1. Bartbol. à Ledesma de sa- crament. Ordinis, dub. 3. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. disp. 13. num. 4. & non contradicit Azor. in lit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. vers. vbi. Et sufficit si in Diocesi sua sit solemnitas diei festi, licet vbique non cele- bretur, ex traditis per Hentig. lib. 9. cap. 23. §. 1. Quamuis supra dicta sententia leuior sit, non desunt tamen plures færmæ auctoritates viri, qui con- tractum, nempe dictos dies festiuos tam in Ordini- bus minoribus, quàm in minoribus ex priuilegio su- mendis sufficere, vt sint de festo duplici, licet non seruetur Ecclesie præcepto, neque in illis abstinere ab operibus secularibus, vt per Fagundes in quan- que Ecclesia præcepta, part. 1. lib. 1. cap. 2. num. 15. vbi hoc probabilis asserit, Homobon. de Bonis in resp. casuum censur. vol. 2. p. 5. n. 3. Gauant. in Enchir. Episcop. verb. Ordines minores, num. 55. Tanquet. tom. 4. disp. 7. §. 3. dub. 2. num. 44. Ferrac. Halliet de sacris Ordini- bus p. 2. sect. 7. cap. 1. art. 1. num. 2. Ioan. Prapollit. in 3. part. D. Thoma 9. vbi. de sacram. Ordinis dub. 15. num. 150. vbi aduertit dispositionem cap. de eo, de temp. ordinat. dum minores Ordines diebus festis dando esse ait, non tantum intelligendum de festo quod seruetur in populo, sed etiam de o quod ser- uatur in choro, terigi suprà alleg. 17. sub n. 7.

Pro prima Tonsura non designatur certum tem-
pus,

pus, sed in omni potest confecti, pro: refoiunt Armil. *verb. Ordo, num. 8.* Tabien. *sed. verbo, §. 2.* Barthol. à Ledefma *duh. 15. de ordine, Sanch. in opus. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 3. num. 1.* Valer. Reg. *d. lib. 3. orat. 1. num. 26. versum off. Lauret. de Franchis d. pag. 79. in resp. ad 17. Henric. d. lib. 10. cap. 12. §. 1. Thom. Valasc. d. alleg. 4. num. 3. Matchin. d. orat. 1. part. 7. cap. 3. num. 1.*

44 Ad tirum pertinet locus ubi ordinatio fieri debet, & est quilibet Ecclesia, tamen si non Cathedra- lis, Tabien. *verb. Ordo §. 1.* Sylvest. *sed. verbo 2. n. 8.* Valer. Reginald. *in praxi fori panis. lib. 30. orat. 1. num. 27.* nouissimè Lauret. de Franchis *in controuers. inter Episcop. & Regal. pag. 79. in resp. ad 18.* Licebit tamen Episcopo eos dare vbi libuerit, demodo sit in sua Diocesi, vel in aliena de Episcopi consensu, iuxta *cap. fin. in cap. ordinatio il. 2. 75. dist. per text. in cap. quando, re dist.* etiam in domo, dummodo Episcopo palis sit, Henric. *d. lib. 10. cap. 12. §. 8.* Aloyf. Rice. *in praxi aurea, refol. 17. 4. imò & in domo non Episcopi de consuetudine licere, & se non semel seruati uidisse refert Campan. d. rubr. 6. cap. 2. n. 17.* Sanch. *in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 50. num. 1.*

45 In loco verò interdicto, & personis interdictis O'linis Sacramentum confecti non potest: tum quia interdictum prohibet vsum omnium Sacramentorum, exceptis specialiter à lute concessis, in quo nullibi repetitur concessum, vt in loco interdicto Ordinea conferantur: tum quia hoc Sacramentum non de necessitatis ad salutem missa motio refoiunt nostri per text. ubi *in cap. non est, de sponsalib. & Theologi in 4. dist. 18.* Post Palud. ubi *q. 8. art. 2. concl. 1. D. Antonin. 3. part. tit. 16. c. 24. ad medium, Nauarr. in man. cap. 27. num. 179. in fine, Cou. in cap. alina mater. p. 2. §. 3. num. 6.* Henric. *in fin. lib. 13. cap. 45. §. 4.* Vgolin. *de censur. tob. 5. cap. 7. §. 1. Auil. sed. orat. part. 3. dist. 4. fol. 1. dub. 8.* Suar. *sed. orat. dist. 33. fol. 1. a n. 44.* Sayt. *sed. orat. lib. 3. c. 7. a num. 34.* Bonacin. *sed. orat. dist. 5. quæst. 2. §. 3. num. 3.* Benzon. *de Iuliana Pontifici interdictis, c. 6. versum nec Episcopo, cum seqq.* ubi refoiunt non licere Episcopo tempore interdicti confecti Ordines maiores, seu minores, etiam primam Tonsuram quibuscumque etiam Regularibus. Quamuis autem necessaria non sit in hoc proposito distinctio inter generale, vel speciale interdictum, vt ostendit Sit. *ar. vbi proxime*, quia quocumque modo ponamus personam, vel loca interdicta, ita vt interdictum ligetur, nunquam ab eis, vel in eis Ordinea suscipi, aut eo infecti possunt. Contemnendus tamen non est ad maiorem explicationem discursus, quem latè profequitur Sayt. *d. cap. 7. a num. 36.* & ante eum Abb. *in d. cap. non est. num. 8. vers. dubitatur, & latius Alexand. 26*

de Natio ubi *a num. 33.* nam si generaliter interdictor populus, clerici etiam primæ Tonsuræ, sicut & laici alterius populi, in eodem, vel alio loco Ordinea suscipere non prohibentur, sicut etiam, interdicto generaliter loco, laici, & clerici eius loci alibi Ordines suscipere non prohibentur, quia omnes isti eo interdicto non ligantur, iuxta receptissimas traditiones, de sumptis ea text. *in cap. si sententia, de sentent. excommunic. lib. 6.* quando autem personæ personaliter interdictæ sunt, & specialiter, certum est & indubitatum, eis & ab eis Ordines confecti non posse, sicut nec in loco interdicto specialiter.

47 An in Sabbato sancto, ubi est locus interdictus, Ordines confecti possunt? Dubitat nonnulli, quia videtur festum Paschæ à Missa eius Sabbati inchoari, & consequenter iuxta concessionem *cap. alina mater, §. in festiuitatibus de sentent. excommunicat. lib. 6.* Diuina omnia in eo prohibita non esse,

Sed quicquid sit in ea quæstione, vnde festum Paschæ incipiat, in proposito negatiōe est regula negandi; quia in *d. cap. alina mater. in princip. regula negatiōe constituitur circa Sacramenta, & diuina Officia: deinde d. §. in festiuitatibus, solum concedit Missæ sacrificium, & diuina Officia, atque ita vsum Sacramentorum denegare videtur, iuxta reg. *cap. nōne, de presump. cum vulg.* Quo fudammodo sic post Palud. communiter acceptum refoluit Couar. *§. 3. n. 4. versum tertium d. loco.**

Vtū autem si imminet necessitas ordinandi 18 ministrōs, veluti si tempore pestis non addit copia ministrorum, qui Sacramenta administrent, quæ interditi tempore permittuntur, nec existat locus, præter illud interdictum, in quo possunt Ordines confecti, controuertunt Doctores, an in eo liceat conferantur? Negatiuam patrem tenent Sylu. *verb. interdictum §. quæst. 7.* quem dubitans magis sequi videtur Couar. *d. §. 3. num. 4. versum tertium, & Vgolin. d. cap. 7. §. 2. in fine*, fundatus in nūcia clericorum abundantia. Affirmatiuam tamen patrem secutus tenetur Abb. *in d. cap. non est. num. 8. in fine, & alij, quos refert Henric. d. cap. 45. §. 4.* & data vera necessitate Ministrorum facient Sayt. *d. cap. 7. num. 38.* Auil. *d. dub. 8. concl. 1.* Fr. Emmen. *quæst. regular. tom. 1. q. 109. art. 1.* & ad hæc reducendus est Villad. *de irregul. c. 5. n. 3.* licet generalitèr loquatur.

ALLEGATIO XII.

Episcopus qua efficere debet vt Clerici in minoribus fori privilegio gaudere valeant?

SUMMARIVM.

- 1 Clerici in minoribus, si coningati non sint, sunt communi auctore fori privilegio gaudent, tam in civilibus, quam in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.
- 2 Clerici in minoribus hodierno iure Concilij Trid. quando gaudent fori privilegio.
- 3 Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficiis habentes gaudent privilegio fori in civilibus & criminalibus.
- 4 Beneficiarius ad officium, vt effugiat forum seculare non sufficit probare titulum beneficii, nisi etiam probet illius possessionem.
- 5 Beneficiarius, qui propter intrusum non fuit adeptus possessionem si collatus beneficii sit valida, fori privilegio gaudet.
- 6 Beneficiarius gaudet privilegio fori in civilibus, & criminalibus, etiam si habitum clericalem, & Tonsuram non deferat.
- 7 Beneficiarius gaudet fori privilegio etiam si beneficii sit modici valoris.
- 8 Possessionem habens solum concedi clerico, fori privilegio gaudet.
- 9 Coadiutor postus per Papam, qui est prima tonsura, vel minorum Ordinum gaudet eodem fori privilegio.
- 10 Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet fori privilegio.
- 11 Prestimonium, vel fructum habens gaudet eodem fori privilegio.
- 12 Clericus non beneficiarius, sed in prima, vel in minoribus tantum Ordinum constitutus, qua habere debet vt hodie fori privilegio gaudeat.

- 13 *Licentia danda per Episcopum clerico, ut in certa Ecclesia infirmis ad effectum gaudendi fori privilegii, debet esse expressa, sufficiens tamen, quod fuerit cretenu concessa.*
- 14 *Ecclesia non sufficit inferuire ad hunc effectum hic vel ter, sed requiritur perseverantia, scilicet pro maiori parte temporis.*
- 15 *Clericus in minoribus ad hoc, ut fori privilegio gaudeat debet, portare habitum, & tonsuram temporis caput.*
- 16 *Index Ecclesiasticus cognoscit an scilicet habitum, in quo suis reperiatur, si conveniunt.*
Invenitur dicitur, qui fuit invenit & caput, ibid.
- 17 *Clericus qui tempore delicti tenuisset habitum, & tonsuram non deferretur, si postea reassumpsit tempore caput, vel purgatus fori privilegio gaudeat.*
- 18 *Clericus in minoribus ad hoc, ut fori privilegio gaudeat debet, habitum clericalem, & tonsuram deferre, utrumque simul.*
- 19 *Adventio trina non requiritur, ut clericus non incedens in habitum, & tonsuram, amittat clericale privilegium.*
- 20 *Clericus portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel caput cum illo solutus tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudet fori privilegio.*
- 21 *Clerici in minoribus attentis iure canonico fori privilegio gaudent, etiam si neque habitum, neque tonsuram deferrent.*
- 22 *Ordinatio Regni Lusitania quid super hac disponat, ostenditur.*
- 23 *Clericus enormia commisit sine habitu, & tonsura incidens non procedente trina monitione poterat iure canonico a indice seculari puniri.*
- 24 *Iuri canonico requiritur predictam trinom monitionem, ut fori privilegium amittatur, derogatum est per Concil. Trident.*
- 25 *Clericus in minoribus coniugatus solum in criminalibus, non autem in civilibus fori privilegio gaudet.*
- 26 *Clericus in minoribus coniugatus, ut fori privilegio gaudeat, necesse est quod cum unica virgine contraxerit, velles deferat & tonsuram.*
- 27 *Ordin. Reg. Lusitanorum attentis ut huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudeant fori privilegio, requiritur quod tempore delicti, & caput habitum, & tonsuram deferant.*
- 28 *Clericus coniugatus incedens sine habitu, & tonsura si pro crimine capatur, deinde in carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat, an fori privilegio gaudeat.*
- 29 *Clericus coniugatus negotiis secularibus se immiscet, an fori privilegio gaudeat.*
- 30 *Clericus in casibus in quibus privilegio clericali priuatur, an possit puniri a indice seculari nulla precedente degradatione.*
- 31 *Clerici qui decreto Concilii Tridentini fori privilegio priuatur, privilegio etiam Canonico an censentur priuati, disputatur.*
- 32 *Cognitio, & descriptio doli circa clericatum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticum ne, an secularem? discutitur.*
- 33 *Remissio clerici facienda est sine eius dedecore, ob reverentiam clericalem dignitatem.*
- 34 *In flagranti quis deprebent dicitur, quando in carcere audis nec fugere neque infirmari potuerit.*
- 35 *Index Ecclesiasticus non tenetur stare processui, & sententia iudicis secularis in clericis remitti.*
- 36 *Clericus coniugatus an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficii Ecclesiastici, remittitur.*

- 37 *Novus sunt Ecclesiastica persona, & privilegio fori gaudent.*
- 38 *Conversi veri religiosi sunt, & privilegio fori, ac Canonici gaudent.*
- 39 *Oblati qui se, & sua in totum Religioni tradiderunt, gaudent privilegio fori.*
- 40 *Depositi auctoritate Praetori ad aliquod Hospitale erectum auctoritate Ordinarii, gaudent fori privilegio.*
- 41 *Frater terrii Ordinis Sancti Francisci, quando gaudeant fori privilegio?*
- 42 *Eremita, qui nullam professentur Religionem, exemptioni non sunt a potestate seculari, nec privilegio Canonici gaudent.*
- 43 *Eremita professionem emittentes privilegio fori, & Canonici gaudent.*
- 44 *Pamenses seculari indicio sunt subiecti, neque aliquo fori privilegio gaudent.*
- 45 *Militares Religiosi fori privilegio gaudent, etiam si professi non sint.*
- 46 *Militares ex Ordinibus Christi Domini, Divi Iacobi, & similibus, an veri Religiosi sint.*

LETRICI in minoribus, si coniugati

1 t noo sunt, attento iure canonico fori privilegio gaudebant, sicut & clerici in maioribus, etiam, quoad cetera exemptionibus privilegia a potestate seculari. Appellatione enim clericorum ex verbi proprietate continentur etiam clerici in minoribus. Patet, quia clericos idem est, quod fors, cap. status 21. dist. 6. deo cum omnes clerici etiam in minoribus in sortem Domini, diuinaque ministeria exercenda, vocentur, d. cap. clericus, cap. per litteras 21. dist. 6. eam secundum, de prebend. ibi etiam in minoribus proprii clericos nuncupari, sequitur eisdem privilegii, & exemptionibus frui debere, quibus & alij fruuntur in maioribus, & probat text. in cap. 2. de foro comp. ibi, aut clericum vltim, si iotelligas ampliatuē, ad clericos in Sacris, de quibus immediate agitur, & insuper coosideres vniuersalem affirmatiuam, quae in praedictis verbis inuolutus, & quae refertur ex vniuersali negatiua, quae iuxta formaliter exprimitur, ex hac enim multis iudicium secularium, neque Presbyterum, Diaconum, aut clericum vltim destringere, aut condemnare profectum, sequitur vniuersalis affirmatiua, omnis clericus, tam in maioribus, quam in minoribus potest privilegio fori, ne a seculari indice distringatur valeat aut condemnari; quamvis aliter praedicta verba intelligat Gualter. de iuram. conf. p. 1. c. 17. n. 12. & ita clarum est de iure clericos prima Toletana, vel in minoribus constitutos, iam in civilibus, quam in criminalibus, gaudere fori privilegio, & a seculari potestate exemptos esse, ut probant text. in cap. clericus, & in cap. cum non ab homine, de iudic. & in d. cap. 2. de foro comp. cum similibus, resoluunt Nau. in man. cap. 27. num. 79. Aym. conf. 616. num. 13. lib. 4. Saar. de Paz in pract. sem. 2. pral. 1. n. 26. Menoch. de arbit. cap. 246. num. 3. Camilli. Botrel. conf. 15. n. 23. Ioan. Garcian. reg. 9. Thom. Valse. tom. 1. alleg. 10. n. 1. Cou. pract. cap. 31. num. 5. in fine, Farin. in pract. crimin. quast. 8. num. 5. me citato expellim in hoc loco Cast. Palao in opere moral. tract. 12. quast. vltima puncto 2. in princip. Perez de Lara de Capellan. cap. 5. n. 4. nouissime me citato in hoc loco Torreblanca in Practicab. Iuris sicut. lib. 15. c. 5. n. 19.

Hodie tamen ex decreto Concilii Tridentini sess. 23. de reform. cap. 6. propter multitudinem forsae clericorum, huiusmodi clerici in minoribus noo gaudeant fori privilegio, nec in civilibus, nec in criminalibus,

nalibus, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant: aut clericalem habitum, & Tonfuram deferentes, alicui Ecclesie de mandato Episcopi instituti, vel in Seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos venimus: consonas apud nostros Latinos Ordinatio Regia lib. 2. tit. 1. §. 27. & apud Hispanos l. 1. tit. 4. lib. 1. *nova recopil.* tradunt Salzed. ad Bernard. cap. 62. num. 9. Garcia de nobilitate glof. 9. num. 10. Henric. in sum. lib. 10. cap. 15. §. 2. & lib. 14. cap. 49. §. 1. in fine, Sux. de Pace in praxi tom. 2. p. 1. tit. 2. in praxi diu. num. 158. Conall. *commun. contra commun.* quest. 4. 96. num. 179. num. 4. Curt. Philipp. part. 3. §. 1. n. 3. Garcia Mastrillo *Sententia* decis. 119. D. Barbosa l. Tria num. 3. §. folio *matrim.* Valafe. *confut.* 11. num. 32. Fr. Emman. quest. *Regularium* tom. 2. quest. 139. art. 2. Carol. de Gradus de effectibus cleric. effect. 1. a. num. 167. Nicol. Garcia de beneficiis part. 2. cap. 2. num. 2. Thom. Valafe. *alleg.* l. 1. tom. 1. alleg. 10. num. 2. & alleg. 14. num. 1. Marc. Anton. Gouenl. in praxi. Neap. cap. 7. Leo in thesauro furi Eccles. part. 1. cap. 11. num. 2. & 3. Fatin. in praxi crimin. quest. 8. num. 5. & a. num. 60. Vgolin. de poss. Episcopi cap. 12. num. 1. Aloyf. Ricc. Neap. decis. 11. part. 4. Moll. in sum. Theologia moralis praxi. 2. cap. 3. n. 17. nouissimè Spectel. decis. 6. per tot. Carlo. centum furs. c. 10. a. 2. Bonac. in 8. praxi. Decal. disp. 20. quest. 2. par. 1. §. 4. num. 10. cum segg. me citato in hoc loco Torreblanca dist. lib. 13. cap. 5. a. num. 2.

3. Clerici igitur primæ Tonfuræ, seu minorum Odipum beneficium habentes, gaudent privilegio fori in civilibus, & criminalibus, ut probatur ex Concl. Trident. c. cap. 6. & tradunt Mascard. de probat. concl. 302. num. 14. Gattier. *prælit.* lib. 1. quest. 7. Mari. Antonius. *ver. lib.* 1. ref. 48. num. 22. à Poire lib. 1. conf. 24. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. in glof. lib. 2. Diana ref. moral. part. 1. tract. 2. de immunit. ref. 12. Garcia d. cap. 2. num. 3. vbi ampliat, & decisum refert, eamque clericatus renouauit, Moll. in sum. lib. 2. lib. 3. num. 17. Douard. in Bullam Curia d. Canon. 15. quest. 15. num. 64. Thom. Valafe. d. alleg. 10. num. 9.
4. Et beneficium ad effectum vt effugiat forum seculari, non fufficit probare titulum beneficii, nisi etiam probet illius possessionem, vt disponit Ordin. Reg. Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 25. & ita resoluunt Clar. in 4. finalis quest. 37. num. 21. *verf.* hoc autem, in fine, & *verf.* Regulariter autem, vbi Baiard. num. 14. Menoch. *conf.* 90. num. 6. cum segg. Sigismund. Scac. de iudic. *confut. civil.* lib. 1. cap. 11. num. 82. Mascard. de probat. concl. 102. num. 16. & 17. Farlo. d. quest. 8. num. 45. & 70. Carol. de Gradus d. effect. 1. num. 1187. Card. Tufch. in praxi. concl. lib. 8. concl. 78. num. 8. Thom. Valafe. d. alleg. 10. ex num. 10. me citato in hoc loco Marchin. de sacra. Ordini. p. 1. tract. 1. cap. 15. diff. 3. Castr. Palao vbi supra num. 5. Aloyf. Ricc. in praxi furi Ecclesiastici ref. 188. in 1. adit. & refol. 327. num. 1. in 2. adit. & limitat vbi collatio beneficii effect. valida, & propterea beneficiarius non fuit adeptus possessionem, quia morit licet contra intrusum; & ita decisum fuisse refertur Marc. Anton. Genuef. in praxi Arch. Neap. cap. 7. num. 6. Flamin. de refugiat. lib. 7. quest. 1. num. 47. Francife. Leo in thesauro furi Ecclesiastici part. 1. cap. 1. num. 2. Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 14. Quamuis contrarium, imò collationem beneficij obtruncata, etiam si possessionem non habeat, privilegio fori gaudere resoluunt Mil. in sum. *opert.* in verb. obtinere dicitur quis beneficium, Flamin. d. 9. num. 47. Gig. de presens. q. 94. num. 12. Cened.

prælit. & Canon. *questionum* lib. 1. quest. 4. num. 21. Vilas. del Patronado de Calatayud. 4. p. in prin. num. 10. Diana moral. ref. p. 1. tract. de immut. eccles. ref. 19. Bonacin. d. disp. 10. quest. 2. puncto 1. §. 4. num. 13. Quæ quidem opinio potest procedere in incidente in habitu, in quo fufficit collatio beneficii, vt gaudet privilegio fori, nec opus erit cooflare de validitate illius, sed satis erit effe coloratam, & appareat validam, cum non agatur de ea principaliter.

6. Amplius prout huiusmodi clericorum primæ Tonfuræ, seu minorum Ordinum Beneficium habentem gaudere privilegio fori in civilibus, etiam si habitum clericalem, & Tonfuram non deferat, nam in habente beneficium id oon requirit Concilium: solum in inferuente alicui Ecclesie, vel in Seminario, aut in schola, vel vniuersitate veniente, vbi cohibet ex ipso comesta Concilii, & illa distinctio, earq; quæ diiungit. Ita in his terminis resoluunt Clar. §. final. quest. 36. num. 16. & 19. Lucius Zecchius de Repub. Ecclesiasticæ sit. de clericis, *verf.* ad hoc, de Ponte cap. 14. vol. 1. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 155. concl. 1. Salzed. ad Bernard. d. cap. 61. num. 9. *verf.* si tamen, me citato in hoc loco Castr. Palao d. disp. vbi supra num. 6. Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 3. ad finem, Azcoar. l. 1. num. 9. *verf.* sed si beneficium sit. 4. lib. 1. *nova recopil.* Carol. de Gradus de effectibus cleric. num. 195. sum. segg. Farin. d. 4. 8. num. 7. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria glof. 3. §. 5. num. 6. Censual. q. 163. num. 3. Nouat. in noua fura Pen. nif. concl. 117. n. 6. Squillacce de priuileg. cleric. cap. 7. dub. 1. num. 23. Diana part. 4. tract. 1. ref. 89. Thom. Valafe. d. alleg. 10. n. 9. Marchin. me citato in hoc loco, de sacra. Ordini. tract. 2. part. 1. a. 15. diff. 1. Bonacin. in d. 8. praxi. Decalogi disp. 10. §. 2. puncto 1. §. 4. n. 11. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 102. lit. E. Cened. d. quest. 4. n. 29. Bellet. *disquisit. cleric.* p. 1. tit. de fauore clericor. *perfon.* §. 8. num. 7. *verf.* distingueno, Garcia d. cap. 2. num. 4. vbi num. 5. dicit procedere etiam hanc hodie consuet. 30. Sux. V. de habitu & tonsura, hæc multos referent Torreblanca lib. 13. cap. 6. à princ. Inueni tamen decisum fuisse clericos in minoribus beneficium habentes oon ipso priuati privilegio fori, si se immisceant enormitatibus, & seditioni sint, refert Bellet. *disquisit. cleric.* tit. de fauore cleric. *personale* §. 8. num. 7. in sua part. 1. Et nota quod si tempore commissi delicti erat beneficiarius, proindeque de foro Ecclesiastico, etiam si postea ducat uxorem, causa effe tractanda coram Iudice Ecclesiastico, Stephan. Gratia. d. *discep. furs.* cap. 254. per tot. Squillacce de priuileg. cleric. cap. 10. num. 38. Bonacin. in Bullam Curia disp. 1. quest. 16. fol. 1. puncto 3. num. 14. Gouenl. in *enphorid.* Episcop. *verf.* furi priuilegium n. 31. Sanchez in *opusc. cult.* tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. n. 1. Diana *refol.* moral. part. 4. tract. 1. ref. 6. Quæquid contrarium tenet: Pereira de mar. Regio part. 2. n. 41. m. 8.

7. Secundo simplia procedere etiam si beneficium sit modici valoris, quia ad effectum gaudendi fori privilegio fufficit solus titulus absque redditibus. Ita Marc. Anton. Genuef. d. cap. 7. in sum. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. decis. 7. & in praxi furi Ecclesiastici ref. 127. *verf.* fufficere 3. Campani. in diuif. furi Canon. rub. 8. cap. 5. num. 19. Nicol. Garcia de beneficiis part. 1. cap. 6. num. 37. & p. 2. cap. 2. num. 3. Carol. de Gradus d. effect. 1. num. 1244. vbi idem refoluit de clerico habente beneficium sine redditibus, de quo etiam Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. part. 2. decis. 189. & part. 4. decis. 18. Diana ref. moral. 1. tract. 3. ref. 19. Squill. de priu. cler. cap. 7. num. 19.

8. Tertiò amplia in habere pfectionem foliam concedi clerico, prout resoluunt Salzed. ad Bernard. cap. 67. num.

67. num. 10. alias 64. incip. *Ceram secularibus*, num. etiam 10. Lazarte de *Alemania* cap. 19. n. 34. Crecient. *det. 14. de ser. & re iudicaria*, Vilat. *del Patronato de Calatayud* p. 4. §. 3. n. 12. Porcel. *in tract. de competenciis de las jurisdicciones* quod. 3. num. 10. Fr. Emman. *in sum. tom. 1. cap. 155. num. 12. Zesoli in praxi Episcop. part. 1. verb. clericus* §. 2. dub. 3. me citato in hoc loco Cast. Palao d. *dispo. vnc. puncte 2. num. 4. Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. n. 10.* Et pro hac opinione facio *sanctam Congreg. decidisse* obtinentem pensionem haberi pro clerico beneficiato ad effectum privilegii fori, vt refert *Armenas in addit. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 19. de foro comp. num. 3. & 7. & vide nouissimam eiusdem Cong. decisionem, de qua infra alleg. 57. num. 151.* sequitur etiam nouissime Stephanus VVeyms ad *Concl. 14. luris communis per Concl. Trident. immutata*, *Concl. 9. n. 15.* Marchini me citato d. *tract. 2. p. 1. cap. 15. diff. 2.* Diana *moral. ref. p. 2. tit. de immunit. eccl. ref. 1. ut. de immunit. eccl. ref. 30.* Sed non obstantia veriori hac opinione, quam sequimur, alij contrarium tenent, & acceptorem affirmant, attestantes etiam pro hac parte fuisse decisiu, ex quorum numero sunt. Azeved. l. 1. num. 5. *vers. sed an pensio sit*, 4. lib. 1. noua *recopil. Flamin. de resignacione* lib. 1. §. 1. num. 70. & lib. 2. §. 1. n. 15. Iairé, & elegantior Carol. de Grassis d. *officia 1. n. 1198. cum multis seqq.* vbi plura adducit, contrariusque respondet, Gonzales ad *reg. 8. Canell. gloss. §. 5. num. 6.* Aloyf. Ricc. *in dory Curia Archiep. Neapol. p. 2. decis. 71. num. 11. & decis. 192. num. 10. ad fin.* Bonacin. d. §. 4. num. 10. Nicol. Garcia de *benefic. p. 1. cap. 5. num. 70.* Cened. d. §. 4. num. 33. *cum seqq.* quam intelligerem de pensionariis non excedentibus pensionem sexaginta ducatorum auri de Cameta, vt in Bulla Sixti V. quae incip. *Pastoralis*, de anno 1580. cum Bellet. *in loco supra citato* §. 8. n. 51. Duard. d. *can. 13. §. 1. n. 64.*

9. Quia amplius in coadiutore posico per Papam, qui est primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum, lia Nicol. Garcia de *benefic. p. 1. cap. 5. num. 98.* Armenas. *vbi proximi* num. 26. Sebast. Cast. *de eccl. hier. arch. disp. 1. §. 5. num. 8.* Squillante de *privileg. cleric. cap. 7. n. 21.* Cast. Palao d. *puncte 2. n. 3. in fine* me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. §. 6. n. 7.

10. Quia amplius in Capellani, et capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum. lia Salzed. ad *Bernard. cap. 64. incip. Ceram secularibus*, num. 11. & 12. Armenas. *vbi proximi* num. 26. Cened. d. §. 4. num. 37. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 6. Squillante d. *cap. 7. num. 18.* Aloyf. Ricc. p. 1. *decis. 190. num. 10.* Diana *vbi supra ref. 32.* Casto Palao d. *puncte 2. n. 3. vers. secundum.*

11. Senti amplius in clerico habente præstimonium, vel fructum, & ita resoluit Aloyf. Ricc. d. *ref. 327. vers. sufficeret sensu*, Marc. Anton. Genouen. *in tract. cap. 7. num. 7.* & me citato in hoc loco Squillante d. *cap. 7. num. 19.* Diana d. p. 1. *tit. de immunit. eccl. ref. 31.* me citato in hoc loco Cast. Palao d. *puncte 2. num. 3. in princip.* Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 8. Præstimonium enim, quæ in titulum perpetuum dantur, & habent annexum aliquod obsequium spirituale, beneficia nominantur, Flamin. de *resignacione* lib. 2. *quest. 1. num. 12. cum seqq.* Gonzal. ad *reg. 8. Canell. gloss. §. 3. n. 12.* Azot. *instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 7. q. 1.* Nicol. Garcia de *benef. p. 1. c. 2. n. 17.*

12. Clericus verò non beneficiatus, sed in prima

in feminatio clericorum, vel aliqua schola, aut vniuersitas delicentia Episcopi, quati in via ad maiores Ordines versetur, vt habetur in Concil. Trident. d. c. 6. & supra iam innuimus n. 2.

Hæc licentia danda per Episcopum clerico vt ad hunc effectum in Ecclesia interuait, sufficit quod diffinitio ore tenus concessa, ita decisiu refert Aloyf. Ricc. *in praxi fori eccl. decis. 601. in 1. edit. & ref. 325. in 2. edit.* me citato in hoc loco Cast. Palao *in opus moral. tom. 2. tract. 12. §. 9. vnc. puncte 2. n. 8. vers. hoc tamen mandatum*, Diana d. p. 1. *tract. 1. ref. 34.* Debet tamen esse expressa, vt reuolunt Menoch. de *presumpt. lib. 6. q. 76. n. 41.* Cened. *Canon lib. 1. q. 4. num. 24. & 26.* Matchin. d. *cap. 16. diff. 7.* non verò requiritur specialis Episcopi assertio ad certum ministerium in Ecclesia obeundum, sed sufficit generalis, vt contra Pereiram de *mana Regia p. 1. cap. 26. num. 7.* tenem Diana *part. 4. tract. 1. ref. 2. in princip.* me citato in hoc loco Cast. Palao d. n. 8. in fine.

Non sufficit verò quod conforatus virtute prædictæ licentia bis, vel iter interuait Ecclesie, quia verba Concilij d. *cap. 6. ibi. ab omni Ecclesia infirmis*, sunt significancia ad tam peruectarium, quo requiritur frequentia, & perseverantia in seruij præstatione, Bonacin. d. §. 4. num. 14. Cened. d. §. 4. num. 15. Cancl. de Grassis d. *officia 1. n. 1133.* me citato in hoc loco Cast. Palao d. *num. 8. in princip.* Non verò omni tempore, sed pro maiori parte ipsius, quia verba Concilij non sunt intelligenda, ita literaliter, & rigide. lia Capib. *in tract. de officio Baron. prag. 3. p. 3. n. 30.* Seep. *Gratian. dist. 19. sentent. 3. c. 40. num. 6.* Aloyf. Ricc. p. 4. *decis. 154. n. 3.* Diana *moral. ref. p. 1. tract. 2. ref. 34. vers. notandum est.* Quare si aliquo impedimento necessario interpellatum fuerit huiusmodi seruium, non propterea diceretur privilegio fari carere, pro vt decisiu refert Galett. *in margarita casuum consuetudinis verb. clericus* quod. 42. col. 1. Et huiusmodi seruium debet præstari de præsent, cum Concil. d. *cap. 6.* loquatur per verba temporis præsentis ibi *interui*, & ibi, *versum*, Menoch. *conf. 911. num. 27.* Carol. de Grassis d. *officia 1. n. 1179.* vbi num. 1177. resoluit quod huiusmodi seruium debet omnino consistere in spiritualibus, & non sufficere in temporalibus, & num. 1170. tenet non sufficere si seruium præstetur alteri Ecclesie, quam illi, in qua mandauit Episcopos, quod etiam resoluit Bonacin. *in Bullam Cæna disp. 1. q. 16. lib. 1. sect. 1. puncte 5. n. 34. & d. §. 4. n. 21.* Sed contrarium, immo sufficere quoddam clericus interuait in Diuinitis etiam alteri Ecclesie, quam illi, cui finit per Episcopum adscriptus, tenent Nouat. de *lure Pontificalis de foro comp. concil. 6. alias 92. num. 5.* Anton. de Martinis *quod. 99. cap. 5. num. 12.* Marias Anton. *var. ref. lib. 1. ref. 48. & Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 111. num. 5. & decis. 154. num. 2. part. 4.* Ricciol. de *iure person. lib. 2. cap. 6. n. 15.* Squillante d. *cap. 7. num. 13. & 14.* Diana *ref. moral. p. 1. tract. 2. ref. 34.* quorum opinio in hac vltima impressione magis placet, pro vt diximus de iure Ecclesie lib. 1. c. 19. §. 2. n. 14. & refert me citato in vtroque loco idem Diana p. 4. *tract. 1. ref. 32.*

13. Requiritur igitur, quod clericus in minoribus habebit, & Tonsuram deferat, nec sufficit semel, aut bis deferre, (debet enim esse actus successiuus, & frequenarius,) ex dictis per Menoch. de *presumpt. lib. 6. prag. 78. n. 18. vers. requiritur plura capulantes* Concil. Carol. de Grassis d. *officia 1. n. 1181.* *vers. sic pariter est dicendum*, Farip. d. *quest. 8. num. 68.* Aloyf. Ricc. *in praxi aurea ref. 172. conclus. 2.* Bonacin. d. §. 4. n. 15. Et idcirco si deinceps, requiritur vt habitum & Tonsuram prædictam tempore caputæ postet, vt dispo-

- nit Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 1. tit. 1. §. 87. ibi, *E for achade en habre, è tonsura*, notari Go nez tom. 3. *variarum* cap. 10. num. 5. Barbof. in l. *Titia*, num. 33. *vers. secunda principalis conclusio, & vers. ex quo inferitur ff. soluto matrim. Sanch. de matrim. lib. 7. diff. 46. num. 10. Stephani. Gratian. discip. forens. cap. 190. num. 10.*
- 16 Si controuersia fuerit orta super probatione habitus clericalis, an scilicet ille in quo fuit repositus, sit conueniens, tunc iudex Ecclesiasticus debet cognoscere, vt firmat Stephan. Gratian. d. c. 190. n. 13. *Fatin in praxi criminali §. 8. num. 34. Causale. decis. 10. num. 12. cum seq. & decis. 21. num. 18. & 21. p. 1. Cened. d. 9. 40. num. 32. Zetoli. in praxi Episcop. part. 1. verb. clericus, num. 5. Laymann in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 7. num. 6. Diana resol. moral. p. 1. tract. 1. resol. 27. latius infra num. 13. Bonacini. d. §. 4. num. 19. laic & eleganter Mar. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 48. n. 1. & 2. refert decifum Armendar. d. 1. de foro comp. num. 1 in fine.*
- 17 Hæc suprà relata procedunt dato casu, quod huiusmodi clericus captus sit, quia tunc ad hoc, vt forti priuilegio gaudeat, debet esse inuentus, & captus in habitu, & tonsura, & licet Ordinatio nostra d. §. 27. loquatur solum per verbum, *inuentus*, ibi *for achade*, intelligitur de inuento, & capto; quia ille dicitur inuentus, qui fuit inuentus, & captus, vt probat text. in l. *ff. Barbatum, C. de fideiuss. & mandator. cum latè resoluatur per Viu. tom. 1. cum. opin. lib. 1. tit. 27. num. 218. p. 229. Mex. in tract. *intra ponic*, concl. 1. num. 11. cum seqq. Guiet. Canon. lib. 1. cap. 12. num. 9. cum seq. Thom. Valasc. allegat. lura tom. 2. allegat. 14. num. 10. & 11.*
- 18 Quando tamen clericus non captus, sed tempore delicti commissi habitum, & Tonsuram non deferat, sed eam postea refulsum sit, eum forti priuilegio gaudere et resoluatur Clat. d. quæst. 36. *vers. sed hic quæro*, Fatia d. quæst. 8. num. 66. *vers. item quid, ibi. Ancon. d. resol. 38. num. 8. Thom. Valasc. alleg. 44. n. 5. vbi constanter firmat de Iure Lusitano, vt infra ostenditur num. 18. Si verd capus sit, & eo tempore Tonsuram, & vestes clericales non deferat, tunc inquirendum est, an illas deulicet tempore delicti commissi, & hoc fuisse vt forti priuilegio gaudeat, sicut resoluatur Sanch. & plures ab eo citati de *matrim. lib. 7. diff. 46. num. 10. Marti. Antonin. var. resol. lib. 3. resol. 48. num. 7. Diana moral. resol. part. 1. tract. 1. de inuentu. Eccles. resol. 32. vers. notandum est et iam.**
- 19 In tantum verum est clericum in minoribus, ad hoc vt priuilegio forti gaudeat, tenet habitum clericalem, & Tonsuram deferre, vt non sufficiat gestatio habitus, vel coronæ, & vt utrumque necessarium sit, ex regula l. *hac verba* 124. §. 1. *de verb. significat.* docent Bellet. *disquisit. cler. p. 1. n. de fauore clerici, person. §. 8. num. 7. me citato Calisto Palao d. punile 2. num. 7. D. Barbofa in d. l. Titia n. 35. vers. vltima concl. Aloyf. Ricc. d. Neapolis. decis. 154. p. 4. Armendar. d. lura loco num. 13. Aloyf. Ricc. tom. 4. decis. 154. & Gauant. in enchirid. Episcop. verb. *for priuilegium* n. 8. Quicquid dicant Mart. Antonin. var. lib. 3. resol. 48. num. 9. & 10. Diana part. 4. tract. 1. resol. 93. & part. 1. tract. 1. resol. 32. itavt si huiusmodi clerici, vel habitum clericalem, vel tonsuram dimittant, priuilegium forti amittant, etiam si prius eos Episcopus non admoneat, vt habitum, Tonsuramve sumat: trina enim monitio ad effectum, vt clericus non incedat in habitu, & Tonsura amittat clericale priuilegium, attentia dispositione Concilii d. cap. 6. necessaria non est, prout tenent Cuc. in infir. maior. lib. 3. tit. 6. de priuileg. Barbof. de Episcopo Pars II.*

cleric. num. 66. Lellius Zechius de Republica Ecclesiast. tit. de clericis, num. 6. *vers. amittitur autem*, Nauat. concl. final. num. 6. de priuileg. Stephan. Gratian. discip. forens. cap. 190. num. 11. *vers. licet*, & cap. 440. num. 70. Giubba conf. 41. n. 28. Alderant. Mascard. de statut. inter. p. concl. 1. num. 108. Bellet. *disquisit. clerical. person. §. 8. n. 6. vers. proprietas*, nouissime Clarini. *contra. vers. forens. cap. 20. n. 5. & cap. 36. num. 49. Diana d. p. t. tract. 1. resol. 33. & ita pluries fuisse decifum testatur Martus Antonin. d. resol. 48. num. 7. Aloyf. in praxi forensi Ecclesiast. decis. 606. in 1. edit. & resol. 530. num. 4. in 2. edit. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 12. num. 3. *vers. 3. vbi limitat* in Ecclesiastico 20 portante vestes laicales aliqua rationabili causa licet etiam limitare in clerico etiam capto suo habitu, & Tonsura, soluto illam deferre, quia tunc forti priuilegio gaudere decifum refertur, & resoluatur Mar. Anton. d. loco n. 7. Carol. de Gaffis de effectibus 1. num. 910. Tapia in constit. Regni de personis, num. 37. Donat. Anton. de Maximis resol. quæst. c. 30. num. 3. Diana resol. moral. part. 1. tract. 3. resol. 23. & part. 4. tract. 1. resol. 18. Nam sola persisterantia incedendi in habitu laicali vt publicè existimetur laicus, priuilegium clericale amittere facit, ex resoluatur per Farin. d. quæst. 8. num. 66. Prosp. de Augustini in additionib. ad Quarant. an sum Bulgar. verb. *habitu clericorum*, limit. 3.*

Licet iure communi attentio clerici solui in 21 minoribus forti priuilegio gaudentem, etiam si neque habitum deferant, neque Tonsuram, D. Barbofa in d. l. Titia num. 35. *vers. & idem*, de nunc attendat Concil. Trident. d. cap. 6. constitutum sit, vt in minoribus constituti forti priuilegio non gaudeant, nisi beneficiū habeant Ecclesiasticum, aut clericalem habitum, & Tonsuram deferentes, alioquin Ecclesiæ de mandato Episcopi inferantur, &c. vt suprà hæc ead. alleg. n. 1. & 2. ostendimus; nihilominus quoad nostros Lusitanos sciendum est plus dispendere Tridentinum, quam concedebat Pij II. Constituto Regibus Portugaliæ, à temporibus Alphonsi V. quod scilicet clerici in minoribus non beneficiari, si non gestarent habitum, & Tonsuram, à seculari Iudice capi & puniri possent; simulque concessiones Hispaniæ, & Galliæ Regibus ab Alexandro VI. & Leone X. factas refert D. Barbofa d. num. 35. ad finem; quibus iam hodie non suffragantibus secundum Concilii decisionem iudicandum est, cum in vltimis verbis d. cap. 6. abrogentur omnes consuetudines, & priuilegia in contrarium, vt aduertit Thom. Valasc. allegat. 11. n. 5. & 11. & innouit Bobadil. in sua politica lib. 2. c. 19. & n. 15. & Suaz. aduersus Anglicana secula errorum lib. 4. c. 27. n. 13.

Sic etiam licet attentio iure communi clericus 22 incedens sine habitu, & Tonsura non esset clericali priuilegio priuandus, nisi ter monitus fuisset, cap. fin. de varia, & bonis. cleric. cap. in audientia, cap. cum angus 2. de sentent. excommunic. attamen post Concilium Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. propter dict. nisi, quo excipit, iuxta Lationem, C. de adim. nihilominus si non incedat clericus in habitu, & Tonsura, vt priuocet, non requiritur alia monitio, ex Bellet. *disquisit. clerical. part. 1. tit. de fauore clerici pref. §. 8. num. 6. Thom. Valasc. alleg. 14. n. 15. Matchin d. pref. 2. p. 1. c. 5. diff. §. Bonacini d. §. 4. num. 16. & suprà dixi n. 19.*

Clericus verd enormia crimina committens siue 23 habitu, & Tonsura incedens de iure communi poterat à Iudice seculari non precedente trina monitione puniri, ex 122. in cap. ex parte n. 2. in ordin. 27. de priuileg. post Abb. Roland. Folet. & Clarum, communem

nem dicit Faslin, in d. q. 8. n. 56. ac de ea testantur Decret. *in d. q. 8. n. 56. ac de ea testantur Decret. in d. q. 8. n. 56. ac de ea testantur Decret. in d. q. 8. n. 56.* Clar. d. q. 36. *verf. quare modo*, Marius Antioch. d. *refol. 48. n. 6. verf. limitatur* 2. Aloyf. Ricc. in *praxi aures refol. 172. num. 1.* me citato in hoc loco Toireblanca d. *lib. 15. cap. 5. num. 35.* adducentes etiam textum cap. 1. de *apofl. ibi, relicto Ordine clericali, & habitu, iuncto fine, ibi, per confuram Ecclefiafticam non precipimus liberari*, id est, non iuvati beneficio Canonis excommunicationis flaturus contra eos, qui violentas manus in clericis iniiciunt, sed potius eo non obfufate capi poffe à iudice laico, omnique privilegio clericali ptuxi, vt interpretantur ibi omnes, atque Bernard. in *praxi. cap. 117. & melius ad noftrum propofitum ex eodem textu communem elfe, ac confuetudine receptam, poffit alios, quos refert, fatetur Salzed. in addit. ad eundem Bernard. d. 139. lit. B.* quomodo, & precipit Faslin. hanc differentiam inter illum cafum, & alium de clerico deprehento in crimine non enormi fine habitu & Tonfura norat totetfe; nam quando crimen enorme non est, tria requiritur modico, vt clericus, qui monitus habuit, & Tonfura non teffumit, amittat privilegium clericale. At vero quando crimen enorme est obique vili monitione amittit privilegium, ex text. quem fic interpretantur in *cap. perpendamus, de fent. excommuni.* Intelligit quateretia hanc fententiam procedere, vbi clericus non vlium, fed plura committit crimina, ita vt quafi innotuerat in illis perfoet, extendentes omnis lux in hac materia loqui in omero plurali. Ex quibus ita elfe intelligenda iuxta mentem Doctorem quos late referunt, comprobant Firin. d. *quaff. 8. num. 55.* Caball. *refol. criminal. cap. 60. n. 17.* Alexand. de Neco *cap. 59. n. 21. & 22.* Beiles. d. *ru. de favore clericorum personali* §. 7. n. 3. *verf. fecundum.*

14 Sed fupradicta communis fententia nimis dura videtur, & contra eam tenent Couar. d. *verf. 3.* Salzed. d. *lit. B. Capic. de off. 161. n. 1.* Boët. *de off. 69. n. 17.* Beiles. *de off. cler. p. 1. tit. de favore clericorum personali* §. 7. num. 3. ex eo, quia nullibi expreffum reperitur, quod non precedente trina monitione, & non data incorrigibilitate, ptioret clericus privilegio fori, vt à iudice feculari valeant caterari: imò videtur expreffio contrarium ordo fcriptus à Pontifice in *cap. cum non ab homine, de iudic. & fundameoris quibus communis nictur, bene respondent Cou. & Salzed. d. *lit. in iudic. ptiorem tamen, quam folum in iudicium demonftrare, fatisfit pro compertu haberi luri communi, (faltem, vt non requiritur trina monitio), per Concil. Trident. falfie derogatum, vt diximus, & ita pluries fuffie decifum refert Marius Antonin. d. *refol. 48. n. 17.***

15 Quoad clericos in minoribus coniugatos Concil. Trident. *de off. fiff. 13. cap. 6.* lubet obfervari Conftitutionem Bonifacii VIII. *in cap. vnic. de clericis coniugatis* lib. 6. vbi ftatuitur quòd fi clericos coniugatos cum vnicæ, & virgine, deferat habitum, & Tonfuram clericalem, gaudeat privilegio clericali, Boig. de Paz *conf. 12. num. 1.* Garc. d. *nobilit. glof. 9. num. 50.* Decian. in *trall. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. num. 40.* Cnr. Philip. *part. 3. n. 7.* Soar. de Paz in *praxi. tom. 5. cap. 12. num. 6.* Sanch. de *matrim. lib. 1. d. 46. num. 1.* Clarlin. *contra-verf. fivens lib. 1. cap. 33. num. 10. cum fegq.* Fatin. in *praxi crimin. part. 1. quaff. 8. num. 8.* Aloyf. Ricc. in *praxi aures refol. 172. de princip. d. 139. lit. B. part. 1. Ordin. Regia Luit. lib. 1. tit. 1. §. 17.* Tridentionem autem ftatuit d. *loco & exigit vt huiusmodi clerici alicuius Ecclefie feruino, vel miniftrato ab Epifcopo deputati, eidem Ecclefie feruiant, vel miniftrant, & ele-*

cticali habitu, & Tonfura vtantur, nouiffimè maxime profequitur, Steph. VVeyms ad *Conftit. 35. Intra communis per Concil. Trident. innotat, Conftit. 9. fupet textum in d. cap. vnic. & Concil. Trident. in d. 4. 6. late Camell. Borrelli in *fum. de off. tom. 1. tit. 8. Mart. de iurisdict. part. 2. cap. 31. num. 29.* Quæ quidem Conftitutio Bonif. VIII. in d. c. vnic. ptuilegium hoc multis modis teftitit.*

Primò, vt eo gaudeant clerici conlogati folum in criminalibus, non ita in ciuilibus, vt conflat ex eodem text. ibi, *pro commiffis ab eo exceffibus, vel delictis, iuncto fine, ibi, in casibus autem eis gaudente notamus ptuilegio, &c.* Fatin. d. q. 8. n. 6. Azcu. l. 1. *ru. 4. lib. 1. Recopil. Conced. d. lib. 1. quaff. 4. num. 18. & 19.* Ludou. Cotrea in *repet. cap. vnic. de immuni. Ecclef. fiff. part. 2. num. 31.* Paul. Layman. in *Theolog. moral. lib. 4. trall. 9. cap. 8. n. 5.* Dooat. Anton. de Martin. *quid. refol. 2. §. 8.* Gabr. Petreus de *manu Reg. part. 2. c. 6. num. 10.* Thom. Valfes. *tom. 1. d. 10. §. 39. n. 4. & d. 43. n. 1.* Ratio afoem iuftiffima fuit, propter multitudinem clericorum prima Tonfura, & minoribus Ordinibus initiatorum, qui fi privilegio fori gaudeant, maxima ex parte minuetur Principum fecularium iuftidictio, explicatiffimè confirmando Couar. d. *cap. 31. n. 6.* & alij, de quibus Fatin. d. *quaff. 8. num. 7.* Neque obftat argum. quo contrariam fententiam, quòd fclitcet in ciuilibus eo gaudeant privilegio, tenuit Laps & alij, de quibus proxime citat, & in d. *trall. de iure Ecclef. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 38.* & nouiffimè Aloyf. Ricc. in *de off. Curia Archiep. Neapol. de off. 310. p. 4.* Marcel. Vulpes in *praxi. 40. num. 7.* ex verbis text. *in d. cap. vnic. ibi, criminaliter: nam debet intelligi fecundum eodum de criminibus innotatis criminaliter, at ciuilibus, iuxta precedentia verba, ibi, pro commiffis ab eis exceffibus, &c.*

Quamvis fupradicta hæc noftra fententia procedat attento iuris communis rigore, nibilominus tamen hodie poff. Concil. Trid. d. *fiff. 13. de reform. c. 6.* videtur probabile clericos coniugatos habentes neceffarias requifitas gaudere fimpliciter privilegio fori, tam in cafus criminalibus, quam merè ciuilibus, & pecuniariis: nam hanc patem fequeretur etiam communis Doctorem in iure noftro mulix auctoritatis, videlicet Lapadef. *40. n. 1. & alleg. 1. 18. n. 1.* vbi Mandol. in *addit. lit. A.* Burg. de Paz *conf. 12. per m. Ioan. Gate. d. glof. 9. num. 90.* Mart. de *iurisdict. 4. p. cap. 1. §. 3. n. 1. & 15.* Catol. de *Griff. de eff. clericali, eff. 1. n. 1.* num. 81. Duard. in *Bullam Can. 15. quaff. 4. n. 1.* Clarlin. d. *lib. 1. cap. 33. num. 34.* idem Aloyf. Ricc. p. 3. *de off. 170. num. 1.* Squillante de *ptuileg. cleric. c. 7. d. 1. n. 1.* Diana p. 4. *trall. 1. refol. 78. & ante p. 1. trall. 2. refol. 50.* me citato in hoc loco Caft. Palao d. p. 1. n. 1. *verf. de iertia.* Quorum fententiam fequens fuit *faca Cong. controuerfus iurisdict. ciuilibus propofita in vna Regien. 17. Iunij 1651.* fequenti declaratioe. *Saca Cong. Eminentiſſ. Card. iurisdict. controuerfus propofitum confut. Oratorem gaudere debere ptuilegio fori etiam in cafus ciuilibus, fi habet requifitas cap. vnic. de cleric. coniug. lib. 6.* Vnde de mandato eiusdem *faca Cong. eodem die Eminentiſſ. D. Cardin. Giſſius fcriptis litteris Rewetend. D. Paulo Corcapanio tunc Epifcopo Regien. quibus id idem enunciatum, quorum temorem refert Clarlin. d. c. 53. n. 38.* per hæc verba. *Illoſt. & multo Reverendo Monſignore come fraſcello. Sè il clerico coniugato Guacano Gio. Maſſetti dalla Mirandola ha iuti li requifiti da clerico coniugato eſſeſſi da ſacri Canoniſen. dicit epli deus pder goder il ptuilegio del fuero in tutte le fue caufe anſonche ciuili, conſidero l'opinione di queſta ſaca Congregatione, ſopra le controuerſie giuridicinali, che ho quante accorde du à P. S.*

à P. S. in questo particolare, alle quali mi offre, e progo
gni prefaccia. Roma 17. di Giugno 1631. Di P. S. co-
mune fratre. Il Cardinal. Goffi. Francesco Paulucci Secre-
tario. Extrà. All' Illustri & molto Reverende Adm-
nistratore come fratre il Vescovo di Regio.

- 66 Secondo restringitur dictum privilegium ad ele-
ricos, qui cum unica & virgine contraxerint, quod
etiam disponit Ordinatio Regia Lusitanorum lib. 2.
tit. 1. §. 27. & apud Hispan. l. 55. tit. 5. part. 1. & notant
Aut. Gomez tom. 3. variarum cap. 10. n. 4. Alphonsus
Alvarez in *speculo iuris Pontifici* c. 55. vers. si verò cleri-
cus, Curia Philipp. part. 3. §. 1. num. 6. Facin. d. quæst. 8.
n. 8. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 46. num. 1. Carol. de Graffis
d. effectus n. 8. Steph. V. Veyms d. d. confis. g. n. 10.
Ciaslin. forens. contrav. lib. 1. c. 51. n. 1. nouissimè Mar-
cel. Vulpe in *praxi iudic. fore. Eccles.* c. 40. num. 1. Ca-
mill. Borrell. in *sum. conuict. de iuramento* tom. 1. tit. 8. de
clericis coniug. num. 14. ubi ampliat etiam si postea ip-
sa adulterium commisit. Quoad hanc materiam re-
putabitur virgo ea quam pios huiusmodi clerici
coniugati dehorauerunt, nec fuit ab alio cognita,
nisi ab eo ipso, quod non diuinit catenem suam in
plures, & est unus vnus, & illa est vnica vnus. Ita
Nou. in *man. cap. 17. num. 195. Clar. in prat. §. fin. p. 16.*
vers. quæro an clericum. Facin. d. lib. 8. n. 8. Sanch. d. lib. 7.
disp. 46. num. 1. & disp. 84. n. 3. Thom. Valasc. tom. 1.
alleg. 41. n. 3. & 41. Hispan. 35. tit. 5. part. 1. ibi. *que-
ra si si infans la habere ante virgine*. Reputabitur quo-
que virgo quoad propositum vidua relicta ab alio,
non tamen ab eo cognita, vt potest quia propter viri
impotentiam fuit matrimonium dissolutum, vel
quia primus vir mortuus est antequam casualiter di-
lani cognouisset. Ita Decian. d. lib. 4. c. 9. n. 135. Sanch.
d. disp. 81. n. 4. Thom. Valasc. d. alleg. 41. num. 6. In dubio
autem, nisi aliud probetur, præsumitur virgo ea, cum
qua quis contrahit, quoniam mulieres omnes uas-
cantur cum habitu virginis, & in eo durare præ-
sumuntur quouaque dehoneatur. Cou. prat. c. 51. n. 7.
vers. septimo. Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. c. 2. n. 3. Farin.
d. q. 8. n. 4. ubi subdit quod etiam præsumitur vnico
matrimonium referre Thom. Valasc. d. alleg. 41. num. 2.
Casilu. d. c. 53. n. 4. Douad. in *Bolam Cens. Domini*
lib. 2. c. 1. §. 4. n. 2.

- 77 Tertio restringitur privilegium d. c. omni, vt tunc
demum eo fruatur coniugatus, si vestes deferant, &
Tonsuram, explicant Couar. Suar. Bobadil. Barbof.
d. u. 53. Carol. de Graffis d. effectus n. 8. latè Farin. d. n.
64. d. loci. Scacc. in *tract. de iudic. p. 1. cap. 11. num. 20. &*
81. Thom. Valasc. alleg. 44. à princ. benè Ciaslin. d. c. 53.
ubi quod non sufficit quilibet habitus dimissio, nisi
sit continuata. Marcel. Vulpe citato loco, Steph.

- 88 V. Veyms d. confis. g. num. 5.
Dubitatur tamen potest, an huiusmodi clerici con-
iugati, si sine habitu, & Tonsura incedentes deli-
cium committant, & habitum, ac Tonsuram postea
reassumant, privilegium retineant clericale? In qua
questione communis sententia tenet huiusmodi ele-
ricum privilegium retinere clericale, vt notant ex
textu, iuncta gloss. *quandiu*, in Clem. 1. de vice, &
honest. clericor. recepta ex multis, de quibus Coner.
d. cap. 11. num. 7. D. Barbof. num. 11. vers. quinnio, Fa-
rin. n. 66. d. loci. Marta de *iurisdictione* part. 2. cap. 32.
num. 41. Diana d. p. 1. tract. 2. res. 79. Thom. Valasc.
alleg. 43. à num. 1. ubi post alios resoluit quod si vir
cum virgine, & vnica contraxerit uopias de præ-
sent, habitumque & Tonsuram deposuerit, &
mortuus cum & illum reassumat, recuperabit privi-
legia clericis concessa iniuncta prima Tonsura, vel
si minoribus Ordinibus constituitur, & Armentar.
d. loco num. 13. Ciaslin. d. c. 53. num. 21. alios ex anti-
Barbof. de Episcopo Pars I.

quoribus refert Carol. de Graffis de *effectibus clerice*,
effectus 1. num. 84. Sicut etiam privilegio gaudent di-
cendum est, quomodo per aliquod tempus ante, vel
post delictum, habitum, & Tonsuram dimiserint, si
tamen utroque illo tempore, & delicti, & caput in
eo reperiantur. Ita ex mente rex. in d. cap. omni, &
ex Alex. Hipp. & Claro in d. §. finale quæst. 56. n. 15.
magis receptum ex Ordin. Luisit. lib. 2. tit. 1. §. 15. con-
cludit D. Barbof. d. l. Tonia lib. 2. tit. 1. vers. & per contra-
rium, & post eum Thom. Valasc. d. alleg. 44. num. 4.
Ratio videtur esse, quia iure communi, ac etiam Re-
gio Lusitanorum, quod Pontificum auctoritate firmat
innotuit *sup. num. 21. habitus, & Tonsura* illis duobus tantum temporibus requiritur, nec
in aliqua loris parte cauzum reperitur, vt pro-
pter dimissum habitum, & Tonsuram statim privi-
legium amittatur, vt constat ex *supradictis*. At de
iure communi verus est quod *supra* diximus n. 18.

Quæstio non leuiter controversa est in hac ma-
teria, vtum scilicet si clericus coniugatus pro cri-
mine capiat incedens sine habitu, & Tonsura, &
deinde e eateore fugiens, habitum, & Tonsuram reas-
sumat, & in ea iterum capiat, gaudere possit pri-
uilegio clericali, itat prima captura, an verò poste-
rior sit attendenda in qua questione, quod pri-
uilegio non gaudeat, non raro accipi testatur Cabed.
part. 1. decis. 58. num. 8. assensens pro hac parte esse ex-
pressum text. in d. cap. ex parte, de *præiud.* dum probat
clericos deprehensos in crimine sine habitu, & tonsu-
ra, à seculari potestate puniri posse, licet postea
eam reassumant, quem etiam ad hoc propositum ad-
ducit Marta de *iurisdic. p. 1. cap. 32. num. 41.* aliaque
tradit Beller. d. §. 8. à num. 12. Sed parum facit, si ad-
uertat uou agere textum de clericis coniugatis, &
deinde attento tempore, & iure Decretalium, tam
istos, quam solutos, non amittere privilegium ante
trinam monitionem: sicut etiam attento iure
communi non concludit ratio, quoniam ex Imul.
adducit idem Cabed. & ex plurium auctoritate pro-
bat Farin. d. quæst. 8. num. 66. vers. *dammodo tamen*,
quod scilicet per capturam præuenta videtur iuris-
dictio, & per præuentionem secularis factus est
comperens, unde resumptio Tonsuræ censetur facta
in fraudem iurisdictionis secularis. Nam stan-
do in iure communi dimissio habitus factis non erat,
vt iudex secularis contra clericum fiat comperens,
non præmissa prædicta trina monitio, & conse-
quenter cum omnino sit incomperens, non potest
Ecclesiasticum præuenire, ex his, qui notantur in
cap. *proposuisti*, de *iure comp.* maxime quia absque
dedit se in naturalem libertatem, adeo vt per pri-
mam capturam non possit dici facta præuentione
de hac Cabedi decisionem reprobat Thom. Valasc.
tom. 1. alleg. 46. per tot.

Adducit multi ad hoc, vt clericus coniugatus gau-
deant privilegio clericali, requiri quod nullatenus
negotiis secularibus se immisceant, quia his se im-
miscerent eo redduntur indigni, iuxta text. in cap.
Ioannes, in fine, de clericis coniug. Ita Ioannes Andr. &
infinito, quos refert Sanch. d. disp. 46. num. 3. fci
quoniam Thom. Valasc. alleg. 44. num. 11. Camill.
de Curte in *disseruio*, seu *comprehensio iuris finis* part.
2. cap. 2. num. 31. circa *finem*, Camill. Borrell. ad *Belo-*
log. in *speculo Principum* rub. 12. §. *videndum* num. 1.
lit. A. vers. & tunc *demum*. Scacc. in *tract. de iudic.* part.
1. cap. 11. num. 21. vers. *utroque*. Sed melius conser-
nium probant Couar. prat. cap. 31. num. 8. vers. 6.
pluresque alij quos refert, & sequitur Sanch. d. disp.
46. num. 26. me citat in hoc loco Ciaslin. d. c. 53.
num. 17. optima quidem ratio, quia huiusmodi

clericis coniugatis licita est negotiatio, honesta videtur causa, vi bene probat textus in *d. cap. laannes, in fine*, & consequenter privilegio à iura concessio priuati non dabitur, ex eo quod licitum, honestum, & necessarium, secundum quæ personæ qualitates, exerceant negotiationem, Carol. de Gratia de officio 1. num. 87.

32. Virum in illis casibus, in quibus clerici in minoribus priuantur privilegio clericali, puniri possunt à iudice seculari nulla præcedente degradatione, de qua in *cap. 2. de penis in 6. Vide Couar. pract. cap. 32. num. 6. Farinac. d. quæst. 8. num. 57. Thom. Valafr. ableg. 51. per totum*, affirmatiue respondentes, quod licet degradatione, ex recepta consuetudine, à seculari iudice puniri possunt, præuia tamen declaratione sui Ordinarij amissionis privilegiorum, vi ex infra dicenda apparet, tunc citato in hoc loco nouissimè Torreblanca in *prædicto iuris spiritus*, lib. 15. cap. 4. num. 12. & cap. 5. num. 17.

33. An autem clerici, qui in prædicti Concilij Tridentini decreto furi privilegio priuantur, privilegio, etiam Canonis intelligantur priuari in qua questione negatiuum partem tenent, & secundum illam de eis non fuisse testantur, Bellet. *dispositio clericali. p. 1. ut de favore clericis. per 5. 8. num. 19. Gonzal. ad reg. 8. Canon. glof. 5. num. 7. Nicol. Garcia de benef. p. 2. cap. 2. n. 10. Aloyf. Riee. in praxi furis Ecclesiasticis decis. 607. in 1. adu. & resolut. 531. num. 7. in 2. adu. Molles. in summa Theologia moralis tract. 2. cap. 1. n. 15. me citato in hoc loco Torreblanca, d. lib. 15. c. 6. num. 12. Contra Felician. de censib. lib. 2. c. ultimo num. 14. Sicutiam clericus primè Tonfuræ, etiam non gaudet furi privilegio, gaudere tamen potest privilegio cap. Ordinum de secularibus, vi resolutio Galenus in *margaria casuum consuetum*, verb. clericus pag. 40. col. 2. & referunt decem Attendas in *addis. ad recap. legum Navarra* lib. 2. tit. 19. de foro compet. num. 1. pag. 95. & Molles. loco prædicato. Matchin. d. tract. 2. part. 1. cap. 15. diff. 8. me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. cap. 6. num. 12.*

34. Questio denique in hac materia controuersa, difficilis, & quotidiana est, ad quem scilicet iudicem, Ecclesiasticum ne, an secularem, pertineat cognoscere, & decisio dubij circa clericum, quando scilicet deprehensus in crimine à seculari iudice clericum se esse dicit, & ad iudicem Ecclesiasticum remitti peti? Vel si dubium sit an habitum, & Tonfuram deferat, ceterasque habeat qualitates necessarias, vi privilegio clericali gaudere debeat? In quo dubio tam defendi semper sententiam, ad Ecclesiasticum iudicem pertinere cognoscitionem huiusmodi per expressum text. in *cap. si iudex laicus, de sent. excommunicatis. lib. 6. vbi reddit rationem summus Pontifex*, quia de spirituali, & Ecclesiastica agitur: de spiritualibus autem nulla ratione laicos cognoscere posse generalis est iuris regula constituta in *cap. 2. de iudicib. cum vultis*; atque illa postea hanc sententiam firmant, ac late probant per antiquiores Couar. *pract. cap. 33. n. 1. & post Ripam Salas ad Bernar. cap. 61. n. 14. Nau in cap. noui. de iudic. notab. 66. n. 4. Marc. Anton. Genuen. in pract. Neapol. c. 38. num. 6. in fine*, Molina. de iustitia tract. 3. diff. 19. num. 11. Suarez. de Paâ in *prædicto*, tom. 1. prol. 2. num. 6. Scraph. decis. 743. num. 5. Ioseph. Sesse de imbuitionibus cap. 5. c. 6. num. 78. Bellet. d. tit. de favore clericis. person. §. 14. à princip. D. Barbosa. in d. l. Tonia num. 28. & 27. Cur Philip. p. 3. §. 1. num. 11. latè & eleganter Anast. Germon. de sacramento unum. lib. 3. cap. 15. à num. 55. Steph. Gratian. *discept. forens. cap. 190. à num. 13. Martinus Anton. quæst. resolut. lib. 3. resolut. 48. à principio*,

Farin. d. quæst. 8. num. 33. vbi num. 34. ampliat proceda non solum quando questio est super clericatu, sed etiam quando est super vestibus, an scilicet in habitu intelletus, & Tootia; Ambrosin. de immuni. Eccles. c. 21. num. 55. Meleh Lotter. de re benef. lib. 3. q. 16. n. 69. Cast. Palau in opere moral. tom. 2. tract. 12. diff. vnc. punct. 4. num. 7. Duart. in Bullam Cæsa lib. 2. can. 19. q. 8. num. 19. Bonac. in eand. Bull. diff. 1. q. 16. sect. 1. punct. 6. n. 31. Sanchez in opere mor. tom. 1. lib. 6. cap. 1. dub. 3.

Verior tamen in hac questione resolutio habet, quod coram iudice Ecclesiastico de clericatu, & alia necessariis cogniri semper est habenda, citata tamen iudice, & sicut secularis Curie, nam verificata verificanda iudex Ecclesiasticus poterit declarare N. esse clericum, & gaudere priuilegio fori, & deinde est petenda remissio, cum intimatiue dicti decreti, iuxta d. cap. si iudex; ita refert ex Farinac. & aliis Martin. Anton. d. resolut. 48. num. 24. me citato in hoc loco Clarin. d. cap. 33. num. 19. Quæ remissio facienda est iure clerici dedecore, ob tenentiam clericalem dignitatem, vt ex Clun. d. q. 36. verif. quæ modo dicit Mari. Anton. d. loco num. 25. & intra certum terminum, nempe 10. horarum, aliis iudex clericum retinet vtra prædictam tempus incurrit excommunicationem Papalem, d. cap. si iudex, cap. nuper, de sent. excomm. Sicut autem clericus notorius in Sacris, vel beneficiariis repertus in flagranti delicto à iudice seculari, debet statim & incontinenti, ante cognoscitionem de Clericatu, Ecclesiasticæ Curie reddi, d. cap. si iudex. In flagranti verò deprehendere dicitur, quando nec fuge, nec infamari poterit, Menoch. conf. 82. num. 179. Ant. Monach. *Luxens. decis. 118. n. 1. & iudex Ecclesiasticus non tenetur stare piosus*, & tenentur iudicia secularia in clerico remissa, Cur. Philipp. part. 3. §. 1. n. 11. Decian. *pract. cum tom. 1. lib. 4. cap. 19. n. 11. Suarez. de Paâ in praxi tom. 2. Pral. 2. num. 11 & 12. Valafr. conf. 48. n. 9.*

Virum clericus coniugatus ex dispensatione Episcopi capax sit beneficij Ecclesiastici? Vide infra *alleg. 72. post num. 78.*

Vlu à clericis in minoribus, de quibus hucusque egimus, qui iuxta statum Concilij Tridentini privilegio gaudere possunt, sunt & alij, qui huiusmodi priuilegio capaces existunt, ac prouide à tribuna, & seculari potestate exempti, quomodo clericali tonsura, vel minoribus Ordinibus insigniti non sint.

Nouitij, quomodo dici nequeant Religiosi, vi resoluti Angel. verb. *relig. num. 24. rectè tamen & valide nominantur Ecclesiastice persone*, per gloss. in *cap. relig. §. quauis non possit, de sent. excomm. 16. 6. & priuilegio fori gaudent*, vt non possint conueniri coram iudice seculari. Ita lasin. *aut si quæ mulier*, num. 59. C. de sacros. Eccles. Brunot. à Sole in locum cum verb. *monachis*, Gales. in *margaria casuum consuetum*, verb. *monachis* 2. me citato in hoc loco Casto Palao d. punct. 1. num. 10. verif. secundo, Martia de iurisdict. part. 4. c. 1. n. 12. num. 14. Cuius Philipp. part. 3. §. 1. num. 12. 527. in florib. decis. lib. 2. tit. 2. decis. 3. Ceval. commun. contra cum tom. 4. q. 897. num. 1026. Aroz. *inst. mor. part. 1. lib. 12. cap. 1. q. 2. Got. de gabell. q. 95. n. 22. cum segg. Franc. Emman. app. reg. tom. 3. q. 1. cur. 12. Campanil. in diuers. iuris Canonici rub. 12. cap. 3. n. 27. nouissimè Tamborin. de iure Abbatissarum, diff. 17. dub. 6. n. 1. etiam nouissimè Lezana in sua quæst. Regular. tom. 1. cap. 24. num. 4. Mari. Giurba *conf. decisio* 15. n. 8. Farin. in *praxi crimin. q. 8. n. 46. ampl. 16. Bonacin. in Bullam Cæsa diff. 10. q. 16. sect. 1. puncto 3. à num. 11. Gazzini. de defens. reorum tom. 1. defens. 10. cap. 19. n. 12. Sanchez in præcepta Dealeg. lib. 6. cap. 10. n. 10. cum segg. Lauert. de Franchis in**

conuenerunt Episcopus, & Regulares q. 46. vbi quid si extra claustra delinquant, an possint ab Episcopo puniri? affirmatiue respondit, & quest. 47. tenet nouitium admissum ad Religionem ante pubertatis annos fori, & Canonis privilegio gaudere, nisi iuxta Alphonf. institutionis impubes admitti nequeat, Aloyf. Ricc. pars. 2. decis. 121. Nouar. de uariis. feri. secl. 2. quest. 46. per tot. in vlt. impress. & eadem ratione gaudet exemptione a tributis, & gabellis à Principe impositis, Berthacin. de gabell. p. 7. princ. n. 56. Flores de Menz. var. lib. 2. q. 21. num. 198. Molin. de cl. tem. 3. tract. 2. disp. 671. num. 2. Malder. in 2. 2. tract. 1. cap. 6. dub. 8. Turrian. in 2. 2. tem. 1. disp. 44. dub. 4. Barthol. à S. Faustino in specul. confess. disp. 33. quest. 14. n. 2. Sanchez in precepta Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 10. n. 10. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 37. Nouar. de q. 46. n. 10. Lauret. de Francis vbi supra q. 48.

38 Conuerti, qui veteri religio sunt, eo quod tota illa vota paupertatis, castitatis & obedientie emittunt, privilegio fori, & exemptionis à potestate seculari, & à tributis gaudent, per totum Flores de Menz. var. lib. 2. q. 21. num. 194. Hi vulgo dicuntur *Frates laici*, non quod Ecclesiastica personæ, & Religiosi non sint, sed quia Ordinis carent, & clerici non sunt, sicut alij monachi, & Religiosi. Ita Peregr. var. lib. 6. num. 70. Bellug. in specul. Princip. rub. 11. §. videntiam. num. 6. vers. item comprehendit, me citato in hoc loco Castro Palao d. num. 10. in princ. Decian. tract. crim. tem. 1. lib. 4. cap. 9. num. 28. Eugen. conf. 26. num. 10. Lexan. in summ. quest. regular. cap. 3. num. 4. Camill. de Carce in diuersis, seu comprehens. inu. feud. p. 2. cap. 1. num. 92. Carol. de Grass. d. effect. 1. num. 96. Nicol. Garcia de benef. part. 1. cap. 4. num. 11. Nouar. d. secl. 2. q. 65. Miranda in man. Pralat. tem. 1. quest. 19. art. 1. concl. 1. Sic etiam huiusmodi Conuersus gaudent privilegio Canon. si quis suadente 18. quest. 4. per cap. Parochiani. §. de secul. exco. resoluunt Nauar. in man. cap. 77. num. 79. Suarez. de conf. disp. 21. secl. 1. à num. 19. Paulin. Berni Lucen. in praxi crim. regular. tit. 1. cap. 3. num. 2. Bonacin. de conf. disp. 2. quest. 4. post. 1. n. 6. Miranda de q. 39. art. 1. 2.

39 Oblati, qui se, & suam totam Religionem tradiderunt, gaudent privilegio fori, Martia de iuris. disp. p. 4. casu 113. num. 37. Nouar. d. secl. 2. q. 64. Catd. Tusch. pract. concl. lit. O. concl. 16. Peregr. var. lib. 6. num. 71. Fr. Paulin. d. cap. 3. ante 3. Castro Palao me citato in hoc loco, d. num. 10. vers. seru. Duard. in Bullam Cane. lib. 2. can. 15. q. 7. concl. 3. Squillante de priuileg. cleric. cap. 7. num. 43. Ricc. p. 2. decis. 88. Anton. de Martinis quæst. resol. cap. 114. num. 6. Diana p. 4. tract. 1. resol. 31. Alphons. Narbona l. 8. gloss. tom. 1. n. 17. §. lib. 2. Riccop. Tamburin. de iure Abbatis. disp. 74. De his latissime in mea tract. de iure Eccles. vniuersæ lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 44. cum seqq.

40 Depoziti auctoritate Prælati ad aliquod Hospitalale erectum auctoritate Ordinarij, etiam fori priuilegio gaudent, vt resoluunt Valsc. consult. 105. n. 32. Carol. de Grassis d. effect. 1. n. 117. diximus d. tract. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 31. vbi num. 32. cum seqq. de infernalis Eccles. me citato in hoc loco Castro Palao d. n. 10 in fine, vers. q. narte.

41 Frates tertij Ordinis S. Francisci in communitate viuentes, sunt personæ Ecclesiastica, gaudentque fori priuilegio, vt disponit Ordinatio Regis Lusitan. lib. 2. tit. 1. §. 1. ibi. *Poreus si aliquis de tertio Ordine viuentem in communitate, &c.* resoluunt Grassis in decis. vniuersæ lib. 2. cap. 49. num. 27. Curia Philipp. p. 3. §. 1. num. 15. Suarez. d. secl. 1. num. 10. Miranda in manuali Pralat. tom. 2. q. 36. cens. 2. Molin. de iustit. tom. 4. tract. 3. disp. 50. num. 4. in princ. Fr. Paulin. d. tit. 4. cap. 3. n. Barbos. de Episcopo Pars I. l.

num. 6. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiæ. decis. 663. ad 1. edit. me citato in hoc loco Castro Palao d. num. 10. vers. quinta. Donat. Anton. de Martinis resol. quæst. cap. 114. num. 11. Nouar. de elect. feri. secl. 2. q. 66. num. 1. in vlt. edit. Diana p. 1. tract. 1. resol. 34. & p. 4. tract. 1. resol. 31. in fine, Bellug. de iustit. clerici. p. 1. in de disp. clericali. §. 2. num. 19. & 20. me citato in hoc loco nouissime Ciarlin. conuenerunt. forens. cap. 18. num. 16. & me etiam citato in hoc loco Bulli. de iur. priuileg. priuileg. secl. 1. casu 22. §. 6. num. 59. Bonacin. Bull. Canon. disp. 1. q. 16. secl. 1. puncto 1. num. 17. nouissime Tamburin. de iure Abbatis. disp. 74. §. 3. & disp. 17. q. vlt. n. 2.

Conuersionem autem est prædicti Frates, si in communitate non viuant, sed fux quisque domi, fori priuilegio possunt? Affirmatiue opinio nem, quod licet tunc vetè sint Religiosi, & priuilegio exemptionis gaudent, tenent Fr. Emenan. quest. regul. tom. 2. quest. 65. art. 1. Mazar. Anton. Eugen. conf. 26. num. 1. tem. 1. Pet. de Vbl. de person. Canon. q. 17. num. 13. & alij, quos refert ad utramque partem Card. Tusch. tom. 4. lit. F. concl. 470. Matta de iuris. p. 4. cens. 2. cap. 113. num. 36. & latius quam omnes, ex professo 20. conferens argumenta pro hac parte Beatus Ioan. Capiste. in tract. quem scripsit, de seculorum tertij Ordinis *Dimi Francis*. Negatiua verò pars, immò prædicti Frates non esse exemptos à potestate seculari, nec priuilegio exemptionis à tributis gaudere, ex eo sordetur, quia regulam non habent propriam, quoad tria vora substantialia, secundum modum viuendi approbata per Sedem Apostolicam, vt ait gloss. verb. *obedientiam in Clement. 2. de rebus. de iur. glof. similis verb. tertio in Clement. 3. de secul. exco. exco. quos communiter receptas pluri bus adductis testatur Duen. regul. 100. limitat. 18. Azuned. ad l. 1. num. 2. tit. 4. lib. 6. mna. rescript. Et facit optimè text. in d. Clement. 3. quatenus decidit huiusmodi Frates tertij ordinis, tanquam ceteros laicos admitti non posse à Fratribus Minoribus ad Diuina tempore interdici. Quibus & alijs fundamentis hanc negatiuam sententiam inuenit Duen. reg. 100. limit. vlt. Caldetin. conf. 4. de Regularib. & conf. 7. de foro comp. Abb. in cap. 1. num. 12. & Felin. n. 10. de foro comp. Marian. in cap. 1. num. 1. eodem tit. Decian. tract. criminal. lib. 4. cap. 9. num. 34. Bologn. conf. 22. num. 12. Vulpell. de libertate Eccles. p. 3. num. 19. Integri decis. 30. num. 4. Francis. Viu. Neapol. decis. 49. num. 10. Malf. de probat. concl. 917. num. 6. Nicol. Festin. in tract. de exco. p. 4. cap. 1. à num. 10. Grilenz. conf. 49. num. 2. & 3. Glurda ad statuta Messanen. cap. 3. glof. 4. num. 15. vers. contra & num. 26. & 27. Hering de fide. inf. cap. 7. num. 148. nouissime me citato Ciarlin. conuenerunt. forens. cap. 18. à num. 3. Mol. de iust. disp. 50. num. 4. vers. de his, Camill. Borell. in sum. amian. decis. tit. 43. de foro competeri num. 139 late Carol. de Grassis d. effect. 1. à num. 92. Miranda d. q. 36. cens. 2. vers. *Antonius* vbi, Castub. in compend. priuileg. mendicanti. verb. *Tertiary*, Rota in Placitibus. inu. conferenda habuim. 33. Iunij 1636. coram R. P. D. Merlino, impetita per Tamburin. post tract. de iure Abbat. decis. 5. num. 2. Vnde exemptionem à tributis consequi non posse decidit apud Hispanos l. 19. tit. 4. lib. 4. Ordin. & l. 2. tit. 1. lib. 6. mna. rescript. vbi Azuned. Lazarte de decim. venditum. cap. 19. à num. 90. Auendin. de exco. man. datu lib. 2. cap. 14. n. 28. de gabell. q. 55. num. 5. & 6. Flores de Menz. d. q. 21. n. 197. Stephan. Gratian. disp. forens. cap. 2. num. 34. & cap. 36. num. 39. De his late d. tract. de iure ecclesiæ. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 48. & 41.*

Exemite, qui nullam proficiunt Religionem, nulloque Ordine clericali sunt insigniti, nec habent

eccluz viuenti modum ab Ecclesia approbatum, exempli non sunt à potestate seculari, nec privilegio fori gaudere possunt. Ita Duen. *reg. 100. l. i. fin.* Armandar. in *addit. ad recipi. legum Navarra lib. 4. tit. 29. l. 1.* Couar. *pract. cap. 34. num. 4. vers. 1. intellige.* Curia Philipp. *par. 3. §. 1. num. 15.* Boët. in *tratt. de statu, & vita Eremit. num. 3. & 14.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. à num. 103.* Fr. Emman. *d. tom. 2. quest. 61. art. 2.* Flores *d. quest. 21. à num. 154.* Moël. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in pralud. num. 143.* Mol. de *ingl. trait. 2. disp. 141. vers. eremita, & d. trait. 3. disp. 50. num. 4. in fine.* Ceual. *commun. contra eorum, tom. 4. qn. 896. num. 585. cum seq.* Camil. de *Cutr. d. p. 1. cap. 1. num. 93.* Zetola in *praxi Episc. verb. Eremita.* Sanchez in *præcepta Decalogi lib. 4. cap. 16. num. 10.* Fr. Paulin. *d. tit. 1. cap. 3. num. 4.* Bellet. *disquisit. cleric. p. 1. tit. de disciplina clericali p. 1. num. 25.* nouissimè Noqui. *d. praxi de variis, fori sect. 2. §. 67.* Bonac. *d. punct. 3. num. 18. me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 30. vers. septime.* Sic etiam privilegio Canon. si quis *suadente*, minimè gaudere resoluunt Iacobi de Grassis in *aureis decis. 2. cap. 18. num. 27. p. 1.* Sotus. *d. sect. 1. num. 11.* Molin. *d. disp. 39. num. 4.* Valer. Reginald. in *praxi fori penitent. tom. 5. lib. 1. num. 214.* Et à collectis, & gabellis immunes non esse tenent Auendan. *d. cap. 1. num. 24.* Gutier. de *gabell. quest. 95. num. 7.* Flores *d. quest. 21. à num. 192.* Fr. Emman. *quest. regul. tom. 3. quest. 74.*

43. *art. 11. †* Si tamen huiusmodi Eremitæ professionem emittant, vel vorum aliquod apud Prælatos ecclesiasticum, propt in aliquibus Prouincijs extant monasteria illorum monasteria, tunc privilegio fori, & exemptionis à tributis eos gaudere disponit Ordinatio Regia Lusitanorum *lib. 2. tit. 11. in princip.* & fatetur omnes fere supra relati, quibus addo Layman in *Theolog. mor. lib. 1. trait. 5. p. 1. cap. 5. num. 4.* Duar. in *Bullam Cens. lib. 2. can. 1. §. 6. m. 2.* Bonac. in *ordinem Bull. disp. 1. q. 19. sect. 1. punct. 3. m. 18.* Squillac. de *privileg. cleric. c. 7. m. 44.* Donat. Anton. de *Martini resolut. quod. c. 114. m. 8.* Lauret. de *Franchis in fine contra p. 1. q. 41. pag. 155.* nouissimè me citato in hoc loco Boët. de *triplici Sublimi privilegio sect. 3. cap. 11. §. 6. n. 60.* In quo eorum credo accipendas esse resolutiones præstitas à Macta de *Iurisdictione d. cas. 113. m. 1.* Vide quæ dixi *d. c. 39. §. 2. m. 45.*

44. Poenitentes seculari iudicio esse subiectos, nec aliquo fori privilegio gaudere resoluunt Couar. *d. cap. 14. num. 4.* Decian. in *tratt. criminal. lib. 4. cap. 9. n. 35.* Moël. in *emporio iuris p. 1. tit. 2. in pralud. num. 143.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. num. 127.* post Simanch. Rois. & Azueu. Cened. ad *Decretum collectan. 34.* Et in eo genere mulierum, quas Lusitani vocant *Beatæ*, & Itali *Panzocchere*, idem resoluunt Parlad. *lib. 3. rerum quod. disp. 9. §. 1. num. 3.* Facin. in *praxi crimin. quest. 8. num. 46.* Bobadill. in *san. pelusica lib. 2. c. 18. n. 199.*

45. Militares Religiosos ex Ordinibus Militaribus Christi Domini, Dñi Iacobi, & Dñi Benedicti, Sancti Stephani, & S. Lazari, ac alijs similibus, fori privilegio gaudere resoluunt Nauar. *renf. 12. & 13. & 22. de Regularium.* Carol. de Grassis *d. effect. 1. n. 109.* Mendoza Castilo in *praxi Lusitana lib. 1. cap. 1. n. 12.* Curia Philipp. *p. 1. §. 1. num. 13.* Ioan. Sancius in *select. disp. 49. num. 11.* Diana *p. 3. trait. 2. resf. 61. & par. 4. trait. 1. resf. 86.* Bonacin in *Bullam Cens. disp. 1. q. 16. sect. 1. punct. 1. m. 16.* Fr. Emman. *q. Regul. tom. 2. quest. 61. art. 13. cum seqq.* Petr. Gambacorta de *immunit. Eccles. lib. 7. cap. 10. n. 2.* Leonard. Duar. ad *Bullam Cens. Decani can. 15. quest. 18. num. 3. quest. 5. concl. 5. & q. 44. num. 50.* Meoch. *illust. cap. 105. num. 46.* Czf. de Grassis *decis. 47. à num. 16.* Meooh. de *arbitr. casu*

135. num. 31. in *addit.* Ioan. Maria Nouar. de *elect. & variis fori quest. 17. num. 2.* alias *sect. 2. q. 69. num. 31. in ult. impress.* Caball. in *criminal. resf. casu 36. num. 9. & 10. & casu 225. à num. 11.* adde per me citatos *d. cap. 39. §. 2. num. 46.* me citato in hoc loco nouissimè Sperellan *decis. fori ecclesiast. decis. 1. num. 97. vbi n. 120.* resfct *Sacram Congreg. immunitatis ecclesiastica in M. Antonia sub die 25. Septembris 1627.* sic censuisse. *Sacra Congregatio censuit Equitem inquisitum & carceratum à ministris ducalibus confignari Episcopo Mantuano, una cum originali processu factis, quoniam nullo, qui vi delegatum causam cognoscit auditu procuratore Ducali, & facta confignatione vs supra, abstinere Dux, & omnes complice ab Episcopo.* Et confirmatur ex quibusdam litteris à Rege Catholico de anno 1618. bonæ mem. Cardinali Carræz olim Archiepiscopo Neapolitano transcriptis, quibus ei mandabatur, vt horum Equitum in illo Regno degentium Iudex esset, quatum litterarum exemplum conscripsit idem Sperell. vir sanè doctus, & diligens. *d. decis. 2. num. 134. vbi num. 125.* resfct Hispanice Reges per litteras in forma Brevis Clementis Papæ VII. sub dat. 3. Januarii 1608. privilegium obtinere vt in posterum cause criminales & mixte cuiuscunque generis Equitum Oidium Militarium sicut Iacobi, Calatræ, & Alcantaræ in prima instantia cognoscantur à suis Iudicibus, in secunda à duobus de Consilio ditorum Ordinum, & ab alijs duobus de Consilio Sigis in tertia instantia ad Maiestatem suam deuoluantur à deputandis ab ea terminandæ; quo verò ad causas ciuiles Philippus III. Rex Catholicus mandauit seruari cuiuscunque loci stylium & consuetudinem in suo diuinitate Regio, quod registratur Mattioli *decis. 190. par. n. 161.* Cui quidem fori privilegio renuntiauit, & se subiecit iurisdictioni alterius Iudicis non possunt, Ciescens. *decis. 3. de foro comm. Camill. Borell. in sum. decis. 3. m. 2. de iurisdic. & imper. n. 131.* qui loquitor de Equibus S. Iacobi, Aloyz. Ricc. in *collecl. decis. collecl. 2. 16. vers. infero sexu*, vbi de Equibus S. Ioannis, Gazzin. in *tr. de defensione rerum defens. 10. num. 17.* Caball. *resfctus crim. tom. 3. casu 225. num. 11.* cum frequentib. Felician. de *consil. tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 15.*

46. Amplius procedere in nouis Ordinibus Militarijs huiusmodi, per text. in *cap. Religiose §. 1. vbi Archid. de sent. excomm. lib. 6. me citato in hoc loco doctissimus Sperell. d. decis. 2. num. 130. vers. tenerim tamen*, vbi attestatur hanc nostram sententiam esse verissimam, seque accepisse esse de mente Sacre Congregationis Valent. *conf. 95. n. 53.* cum alijs per me citatis *d. c. 19. §. 2. num. 48.* quibus addo Ambros. Marchin. in *resfct. pro nouis Ordinibus Militarijs*, in fine, ibi: *de todo lo qual consta que todos los Monjes de todos las tres dhas. Ordenes Militares sin diferencia ni distincion alguna, en todos y qualquiera delictos, sin exception alguna de los que en el privilegio del fuero, & c. late Thom. Carleuius de iurisd. lib. 1. n. 1. disp. 1. quest. 6. sect. 3. à n. 339. vsque ad num. 445.* nouissimè Diana *moral. resf. par. 1. trait. 2. resf. 49. in fine, & p. 3. trait. 1. resf. 30. n. 4. & p. 4. trait. 1. resf. 36. vers. sed hoc militis*, & p. 5. trait. 1. resf. 18. & eisdem Equites gaudere etiam privilegio Canonis, etiam si professionem non emiserint, post eundem Marchin. tenent Bonacin. *tom. 3. in Bullam Cens. disp. 1. q. 19. puncta 3. §. 3. num. 3.* Duar. in *eand. Bullam lib. 2. can. 28. §. 8.* Turrian. *2. tom. 2. disp. 39. dub. 1.* Castr. Palao *tom. 2. trait. 12. disp. vnic. puncta 9.* nouissimè Diana *resfct. moral. p. 3. trait. 1. resf. 27. & trait. 13. resf. 44.* & faciunt quæ Iaf. in *l. cum quædam*, num. 13. *ff. de iurisdic. omnium iud. Tiraquell. de re iud.*

trall. lib. 5. g. 1. §. 8. num. 32. Curia Philip. p. 3. §. 1. n. 13. & quæ supra notauimus num. 37. Quo fundamento in Senatu Regio ciuitatis Portugalesis fuit indicatum præfatis nouitiorum fore priuilegio gaudere, vt refert Patens meus ad Ordin. Lusit. lib. 1. tit. 22. §. 1. n. 1. Quamuis hos Equites nouitios minimè priuilegio fore gaudere teneant Cened. canonic. q. 4. num. 40. Giobba in consil. criminal. conf. 77. num. 1. Bobadil. in sua politica lib. 2. cap. 18. num. 36. & in cap. 19. num. 17. in fine, Fr. Emman. d. quæst. 62. art. 14. Gabr. Petrela de manu Reg. p. 2. c. 58. n. 27. verisimiliter semper.

culusque Ordinis regulis, & Apost. confirmationibus dignoscere facile est, qui sint veri Religiosi.

ALLEGATIO XIII.

Episcopus quæ efficere & considerare debet, ut Clerici in minoribus gaudere possint exemptione à gabellis & tributis?

SUMMARIVM.

- 1 Clerici etiam prima Tonsura non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tributis, ac aliis similibus oneribus.
- 2 Clerici in minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.
- 3 Idem in Regno Portugalia.
- 4 Leges prædictæ Hispaniæ, & Lusitanie nullatenus subici videntur.
- 5 Lusitanie Ordinationes supra bonitatem memoriam sciencie & patientie summo Pontifici fuerunt semper obseruatae, confirmataeque in concordatis factis inter Clerum, & Regem.
- 6 Clerici immunes à tributis priuilegio immunitatis gaudentes, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus publicis.
- 7 Maronum, & pontium ad reparationem non sunt tributis impendenda clericis aliisque summi Pontifici auctoritate.
- 8 Clerici negotiantes non sunt immunes à solutione gabella.
- 9 Clerici per viam negotiationis quando dicuntur mercatores fieri.
- 10 Negotiator non dicitur, qui vendit gratum, aut vinum ex redditibus sui beneficii.
- 11 Negotiator non dicitur qui vendit fructus suorum feudorum.
- 12 Negotiator dicitur clericus vendens fructus ex suo feudo, siquæ industria collectis ex alieno agro conditis.
- 13 Donum census clericus ad suum usum non soluit gabellam, siue si ad locandum.
- 14 Regulares, & Equites ex Ordinibus militariis Christi Domini, Dñi Iacobi etiam eximuntur à gabellis, & tributis.
- 15 Exemptio à tributis non concedatur vteribus videlicet prædictorum militum.
- 16 Clerici in Regno Hispaniæ, & aliis Prædictis tenentores de emolore gabellarum res, quas portant.
- 17 Clerici non manifestante tenentibus eis vires portari denuntiare, vel dampnum rescire.
- 18 Clerici tenentores in re manifestante rerum eas portare ad suum usum, & illius iuramento stare, hanc contrarium non possit probare, nec de eo querelari, quandoque falsum iurauerint.

LEARRICetiam primæ Tonsuræ, seu minorum Ordinum non coniugati, de iure communi sunt immunes, & exempti à gabellis, exactionibus, & tributis, ac aliis similibus oneribus, vt probant text. in cap. non minus, & in cap. aduersus, de immunit. Eccles. & in cap. quamquam, de censibus lib. 6. l. Presbyterus, C. de Episc. & cler. resoluunt Coo. præd. cap. 31. Bettach. de gabellis part. 6. num. 12. Guid. Papa. de iur. §. 85. Remig. de cho-

47 In nostro Regno Portugaliæ Milites trium Ordinum Militarium non potuerunt priuilegio exemptionis, nisi habuerint præceptorium Militaratem, vulgo, *Cornenda*, aut aliquam teocentiam, seu panem ciuilem, cum habitu illius Ordinis, vulgo *tença*. Ita attestantur Valasc. consil. 131. num. 5. Melch. Phæbot Lusit. de iur. §. 5. num. 6. cum seqq. num. 1. per Ordin. Reg. lib. 1. tit. 12. §. 1. vbi refertur ita fuisse concessum Regibus Lusitanis per Bullam Leonis X. summi Pont. quæ quidem Bulla de solis Ordinibus Militaribus S. Iacobi & S. Benedicti de Auis loquitur, vnde Ordinationis præfata extendens hoc priuilegium ad militiam D. N. Iesu Christi refertur se ad dictam Bullam quæ id non dicit, in hac parte dubia redditur ex defectu potestatis in legislatore, vt modò obsecratur aliqui Lusitani Senatores.

48 De his Militibus controuertunt Doctores, an verè dicantur Religiosi? In ea semper fui opinione illos verè dici Religiosos, quam quidem tenetur Couar. Nauar. Augend. Mench. Fortun. Gate. Bellug. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 4. cap. 16. num. 11. & lib. 7. cap. 39. n. 105. alios citat Cened. ad Decretal. collect. 29. n. 4. Ioh. Crif. Imbrian. in trall. de iudic. Regni in pref. num. 42. Morta in trall. de confirmat. Ordinis dñi Iacobi lib. 2. per totum, & præcipue cap. 1. §. 19. Bambacat. in repet. cap. 1. §. qui clericum quæst. 2. n. 31. cum seqq. si de fundo def. contr. fuer. Gortier. præd. lib. 1. quæst. 111. num. 1. Lezana in sua quæst. Regul. cap. 2. num. 2. Diana moral. resol. p. 1. trall. de summa resol. 49. nouissimè Trasmiera in trall. de poby. canonic. lib. 3. quæst. 11. num. 16. Bobadil. in sua Politica lib. 1. cap. 19. n. 11. Iac. Carol. de Grassis d. effectus 1. n. 110. cum seqq. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 11. art. 6. & quæst. 13. art. 1. Ioan. Ramirez in trall. de fundat. Ordinis S. Iacobi cap. 1. fol. 18. num. 10. Ayala in la declaration de la orden de Santiago, per tot. & præcipue cap. 1. & 2. Ioan. Saneja in selectis disp. 49. n. 11. Rebel. de obligat. Instit. par. 2. lib. 3. quæst. 4. num. 13. nouissimè Mender à Castro in præd. Lusitanis lib. 1. cap. 1. n. 10. & vide pro hac parte responsum D. Equitis Ioannis Sancti in Romana Curia Aduocati, quod ad me misit, diuissimis sanè fundamentis refertum. Vtrom huiusmodi Milites non esse verè Religiosos, sed secundum quid, non improbabilitate Sarm. de reddit. Ecclesiæ part. 1. cap. 1. num. 1. Lazarte de decem. vend. cap. 19. num. 92. Gliond. de gabell. par. 7. in princip. n. 47. Burg. de Pace conf. 17. num. 2. Arag. 2. 1. quæst. 38. art. 1. pag. 118. ad vlt. argum. Valent. tom. 3. in 2. 1. disp. 10. quæst. 6. puncto 2. Molin. de Instit. præd. 2. disp. 141. vers. off. verò rigida, & disp. 623. n. 2. num. 5. & tom. 4. trall. 3. disp. 30. num. 5. Fr. Ludou. à Croce in expof. Bulla disp. 1. cap. 6. dñb. 11. num. 5. Azor. in Instit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 4. quæst. 4. Azor. d. 1. 12. num. 3. tit. 5. lib. 3. non recipit. Maria de iur. dñi p. 1. cap. 32. num. 35. & n. 4. casu 114. num. 31. Nicol. Garcia de benef. p. 4. num. 15. cum seqq. Iacob. de Grassis tom. 1. consil. lib. 3. tit. de Regularib. consil. 11. num. 3. & 15. quorum sententiam sequitur Rota, vt eoram Seraph. de iur. §. 83. & apud Poth. in trall. mandati de manu. de iur. §. 26. num. 12. Sed ex

256 De officio, & potestate Episcopi.

ritariano subdile quasi. 64. & 65. Ioseph. Ludovic. tom. 5. comm. apud. sive de gabellis. concl. unica. vers. inferior. pag. 479. Auct. de exequand. mand. par. 1. cap. 14. n. 10. Giron. de gabellis p. 7. num. 4. Matien. l. 11. gloss. 1. num. 4. tit. 4. lib. 5. nova recepti. Alexand. Trentaciu. nov. resolu. lib. 1. tit. de iure fisci. resolu. 5. num. 7. cum sequentib. Molin. de iustis. tom. 3. disp. 671. num. 5. me citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 1. tracl. 12. disp. unica puncto 9. num. 15. me etiam citato nonissimè Trulench. in expost. Decalogi lib. 7. cap. 12. dub. 5. num. 1. Torreblanda in practica. luri. for. lib. 15. c. 6. num. 43. Thom. Valase. tom. 1. alleg. 28. num. 1. Molin. de iust. tom. 3. tracl. 12. disp. 270. num. 5. Malder. in 1. tracl. cap. 6. dub. 8. Lessi. de iustis. lib. 1. cap. 33. dub. 5. num. 39. Alderan. Mafcard. de statut. interp. concl. 1. num. 73. & 105. Grilena conf. 53. num. 16. me citato in hoc loco nonissimè Ciarlin. contra. fere. cap. 12. tracl. 1. nonissimè Marcel. Vulpe in praxi iudic. feri ecclesie. 27. à princ.

1. Verùm apud Hispa nos atenta l. 2. tit. 4. lib. 5. nova recept. huiusmodi clerici non sunt exempti à prædictis. sed contribuere debent, sicut laici, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum, & ita per illam legem tradunt Olin. in antinoma luri. verb. clerici num. 13. Humada ad Greg. l. 49. gloss. 3. n. 4. & l. 54. gloss. 2. num. 10. tit. 6. par. 1. Gattier. pract. lib. 1. c. 8. Parlad. quoad p. 1. cap. 3. n. 16. Flores de Mena luri. lib. 1. q. 21. num. 199. Don Christoph. de Pace in scholis ad leg. styli l. 212. num. 1. & 5. Felician. Solis de censibus lib. 1. cap. fin. n. 13. Guier de gabellis q. 91. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 46. num. 16. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 3. cap. unic. q. fin. Torreblanda d. lib. 15. cap. 6. n. 45. Cardoso in praxi iudic. verb. clericus num. 74. Valq. in opus. de restitut. c. 6. §. 1. dub. 2. num. 33. Thom. Valase. d. alleg. 28. num. 5. cum seqq. Ioan. de la Crux in di. rest. consuet. p. 1. pp. 7. q. 7. art. 3. dub. 1. concl. 1. Bonbadil. in sum. pulchra lib. 1. c. 18. n. 16 §. 1. & 182. Villalob. in sum. tom. 1. tracl. 8. diff. 14. num. 5. me citato in hoc loco Trulench. d. lib. 7. dub. 5. num. 12. Molfel. in summa Theologia moralis tracl. 6. c. 10. n. 61. in fine, ubi tamen refert in Regno Neapol. iam esse immunes, vti notoria praxis in Regia Camera. Idem quod in Castella, Ratum est in regno Portugalie per Ordinationem Reg. lib. 2. tit. 11. in princ. vti referunt Mol. d. disp. 671. num. 5. Almar. Valase. consule. 131. & Thom. Valase. d. alleg. 28. num. 5. me citato in hoc loco Castr. Palao d. puncto 9. n. 14.

4. Quæ leges, tam Hispaniæ, quam Lusitanie Apostolicam dispensationem, sive tacitam, sive expresse præsupponunt, alioquin militari subicerentur, quatenus prædicti clerici non habentes beneficium astingunt ad solutionem gabellæ, & tributum, maxime eos qui gaudent privilegio fori, iuxta decretum Conc. Trid. sess. 13. de refor. cap. 6. Castr. Palao tom. 1. tracl. 12. disp. unic. puncto 9. n. 4. & n. 14. vers. haec tamen legi. me citato Trulench. d. dub. 5. n. 12. in fine, & sicalem leges, & consuetudinem, quam à Romano Pont. sciamus & toleramus dicunt, defendens Valsq. in opus. de restit. cap. 6. §. 1. num. 33. Lessi. de iustis. lib. 1. cap. 33. dub. 5. n. 39. Molin. de iustis. tracl. 2. num. 3. disp. 270. num. 5. Salas de legib. q. 96. tracl. 14. disp. 14. sess. 11. n. 121. Turrian. a. 2. num. 2. disp. 44. dub. 4. n. 12. Guier. de gabell. q. 91. à n. 5. Torreb. de magna lib. 4. cap. 6. num. 71. sed eam clarè aduersari summorum Pont. decretis, de quibus suprâ, afferunt illam damnantes Nicol. Garc. de benef. p. 2. cap. 1. à n. 1. Megala in p. 1. lib. 2. cap. 17. q. 6. n. 101. Diana moral. resolu. part. 1. tracl. 2. resol. 35. referens talem consuetudinem in Regno Sicilie non extare, plures citat Doctores Ciarlin. d. cap. 2. n. 1.

Quoad Ordinationem tamen Lusitanam possum 5 attestari ea antiquiorum relationibus, ita supra hominum memoriam semper fuisse observatum, scientie, & patiente Summo Pontifice, ea Valase. consule. 141. n. 11. & etiam ante illam per antiquiores leges, & Extravagantes hoc idem dispositum, & observatum erat, prout constat ex Articulis gabellarum c. 11. & ex l. 1. tit. 5. p. 5. Extravagantium: quæ quidem leges confirmatæ fuerunt in concordatis factis in Romana Curia, ipso Summo Pontifice approbante, iuxta Clerum, & Regem Dionysium, prout referunt Anast. Germon. in ass. libertatis eccles. cap. 7. vers. maior. cum seqq. D. Barboz. in privatu. scholis ad l. filiusfamilias ff. de legatis 1. quem citat Bigned. Aegid. in repet. l. 1. C. de sacros. Eccles. par. 5. §. 2. num. 12. & Cald. Petreia de empt. cap. 8. num. 36. & faciente tradita per Dian. moral. 4. tracl. 1. c. resol. 13.

Clerici igitur gaudentes dicto privilegio immuni- 6 s, & exemptionis, sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessitatibus, & villis publicis, & communibus, non obstantibus legibus civilibus, & Regis consuetudinibus disponens: nam lege Canonico, cui in hoc standum est, ita clarè dispositum, ut in d. cap. non minus, & in cap. aduersus, de transmissis, Ecclesie citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 1. tracl. 12. disp. unica puncto 9. n. 3. ubi num. 7. resolu. Pontifici inconsulto Episcopi & clerici consensum non sufficere ad illas exactiones solvendas, quia ad hanc obligationem inducendam requisitus est consensus Pontificis propter imprudentiam quorundam; ita ut etiam ubi separatio- 7 nis murem, ponitur, viarum, &c. licitum non sit tributa illis imponere, etiam cum laicis communia sine consensu Summi Pontificis, quamvis laicorum bona ad illorum reparacionem non sufficiant, nisi tanta sit necessitas, & pietas, quod sine periculo, aut scandalo ad illum recurri non possit, tunc enim sufficit Episcopi cum clericis consensus Barc. & Paul. in l. ad instructionem C. de sacros. Eccl. Angel. in sum. verb. immunitas §. 37. Sylvest. eodem verbo 1. num. 20. Gregori. l. 54. verb. ex ea calcedis in 6. par. 1. Petr. de Ledesin in sum. tom. 1. tracl. 7. cap. 2. concl. 17. Guier. pract. lib. 1. q. 5. D. Sanch. in c. de inde. à num. 15. Fr. Emenan. in exam. eccles. p. 3. tracl. 15. quest. 30. in fine, nonissimè me citato in hoc loco Ciarlin. d. cap. 2. n. 53. Molin. de iustis. tracl. 2. disp. 672. Guid. Pancit. in thesauro ver. l. lib. 3. cap. 31. Cenz. comment. contra commun. q. 4. §. 5. tom. 4. q. 596. num. 617. cum seqq. Pradill. in summa leg. penultim. p. 2. cap. 48. num. 12. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 10. cap. 7. col. 1080. Flores de Mena verb. lib. 2. q. 12. à num. 13. Molin. in empirio iuri. part. 1. tit. 1. q. 16. num. 22. & concessum fuisse à Clemente VIII. anno Domini 1600. quod Ecclesiastici de mandato Ecclesie solvant tributum, quando laicorum bona non sufficiunt, refertur Marra de iurisd. p. 4. cent. 1. casu 1. num. 52. & larius casu 9. Bernard. Greux ad pract. Cam. Imperial. lib. 1. concl. 52. n. 15. laic Fr. Anton. de Sousa in relet. de censur. Bullæ Censæ cap. 10. disp. 92. plures Doctores refert Cened. ad Dacred. collect. 133. num. 4.

Verùm quia hæc materia periculosa est, & Roma Romana articulo maturè discussa cum certis conditionibus declaravit in una Brundisina gabella coram Præfide, impressa per Dianam moral. resolu. in fine parti quintæ, Lectorem ideo ad illam remitto, verba autem decisionis, quæ singularis est, subnectam.

Ad effectum enim ob clerici, seu persona ecclesiastica legitime possunt habere illa onera, & ad ea persolvenda compelli, in prelo fore commisso, sequentes copulatione requiruntur. Primum ubi ad illa magna necessitas, cui alias facile subveniri non possit, tunc clerici cum laici contrahunt, probatur in d. non minus, ubi expressè notat Abb. num. 5. vers. quando requiritur, & d. cap. aduersus, de immun. Eccles. vbi Abb. num. 4. & clarius apparet per Extravag. Benedicli XI Substituitur, de immun. eccles. Secundo debet concurrere communis utilitas, vel saltem pietas, ut in d. non minus, & cap. aduersus, & de pietate considerantur text. in Lad. extradiuina C. de sacros. Eccl. Tercio oportet quod onus illud sit reale, & ad illud sustinendum laici non sufficiant, quia clerici & Ecclesia solum tenentur cum laici contrahere iussu subdito, & ubi laicorum non super sunt facultates, ut in d. non minus, & cap. aduersus, quas conclusionem consideratione Benedicli in d. Extravag. de immun. Eccles. ibi, ceterum attendens felicitas Ecclesiarum Prælati & clerici Lateranensi, Concilio quod in huiusmodi subventionibus solum casus necessitatis, aut communis utilitatis, ubi laicorum ad id non super sunt facultates, deliberantur prouidenda noscitur expressisse. Quartò requiritur quod ad onus huiusmodi imponendum vocetur, & collectus clerici, nec sufficeret Episcopus cum Capitula, quia quod omnes tangit, ab omnibus particulariter approbatur debet, cap. cum vniuersi, de consue. cap. quod omnes, de rito, l. in fine, & probatur in cap. aduersus, ubi, verum si quia de forte Episcopus fiscal cum clericis, & considerant Abb. in d. non minus n. 4. & 5. Quintò & vltimo in usu antiquo imponendo, ad effectum ubi clericis conuincitur, postissimum requiritur ut Papa consulatur, & ipso consensu, & non alias clerici contribuant, d. cap. aduersus, ubi notat Abb. num. 5. vers. quare requiritur, & si fiscal expressè tantum per Benedicli XI in d. Extr. de immun. Eccles. & marie, quia si arbitrio Episcopi & clerici hoc relinqueretur facile contrageat huiusmodi impositiones, & opera per ambitionem, & preces Principum, & mouerunt laici, vnum, quibus accurrere solent Romani Pontifici, qui non aliter quoniam causa cognita ipsas facultates, ut clerici contribuant, concedere solent, &c.

Limita tamen in clericis negotiationibus, qui non sunt immunes à solutione gabellæ, ut probat expressè text. in cap. quoniam, de consue. lib. 6. fol. 1, quia non causa negotiationis deferunt, resoluunt Duen. regul. 100. vers. folius 11. Ioseph. Ludou. num. 3. commun. opin. et. de gabell. concl. vnic. vers. inferius 10. ibi, salis quando, Lazari. de decima vendit. cap. 19. num. 65. & 66. Glor. ad gabell. part. 7. num. 8. Foliet. ad Admont. de ordine iudic. p. 4. num. 86. pag. 184. Matienz. l. 1. glof. 1. num. 1. in 10. lib. 5. rrecop. Bobadil. in sua puerica lib. 3. cap. 18. num. 123. l. 1. F. & num. 114. Garcia de nobilit. glof. 9. num. 53. Nauar. cons. 1. de immunit. Eccles. Mexia in trall. iusse panti concl. 5. num. 21. Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. Marto de vers. p. 4. casu 3. a. num. 1. Cabed. p. 1. decis. 189. & p. 2. ar. 45. Alex. Trentacinq. var. lib. 1. cu. de iure sssu res. 5. num. 8. latè Guetier. de gabell. quæst. 91. me citato in hoc loco Castr. Palao in opere m. tom. 2. trall. 12. disp. vnic. panti. 9. num. 15. & alij citati de iure eccles. lib. 1. c. 19. §. 1. num. 61. nouissimè Matcel. Volpe in d. sue praxi cap. 17. num. 16. & Spetell. in decis. feri eccles. decis. 94. num. 7. & nouissimè Tralench. d. 4. lib. 5. num. 17. cum segg. me etiam citato in hoc loco Torreblanca dist. lib. 15. cap. 6. num. 46.

Quando dicantur clerici per vitam negotiationis mercatores fieri, latè differant Giron. d. par. 7. num. 31. Mate. Anton. Genouin. in praxi Archiep. cap. 62. Cot. Philip. tom. 1. lib. 1. cap. 1. num. 10. Ceod. d. num. 1. Molin. de l'ass. trall. 2. disp. 342. vers. 2. cum seg. latè Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectus 6.

Paul. Comitoli. res. moral. lib. 1. §. 53. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 13. §. 15 cum seg. Aloy. Ricc. in praxi fore Ecclesiast. decis. 375. in 1. edit. & res. 317. in 2. edit. Marcel. Vulpe dist. cap. 15. num. 17. & cap. 35. per ter. Camil. Boret. in summa vniuersi decis. tom. 1. cu. 7. de clericis num. 68. cum seg. & dixi dist. 5. §. 1. num. 64. me citato in hoc loco Castr. Palao dist. part. 9. num. 16.

Non dicitur clericus negotiator, qui vendit vinum, granum, aut oleum ex redditibus sui beneficii collectum, prout resoluunt Boacof. commun. criminal. part. 2. ver. gabella fol. 32. vers. Gregor. l. 49. ver. Las frangueas in 6. part. 1. Ioseph. Ludou. tom. 3. commun. opin. de gabell. concl. vni. vers. inferius 10. Roland. cens. 7. num. 10. vol. 4. Carol. de Grassis d. effectus 6. num. 33. Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 10. Vgolin. de off. Episc. cap. 13. §. 16. num. 4. in fine, Mex. in trall. iusse panti. concl. 5. num. 19. Marto de vers. dist. part. 4. casu 3. num. 9. Cabed. part. 2. ar. 45. Guetier. de gabell. quæst. 95. num. 24. cum segg. & num. 36. vers. que sit, Mate. Anton. Genouin. in praxi Archiep. Neap. cap. 62. num. 7. Bobadil. in sua panti. lib. 3. cap. 18. num. 123. Squillante de primis cleric. cap. 8. num. 38. Quod promittit etiam clericus fructus sui parimooij, & Ecclesie trasofue hat, & portet aliud quoniam vbi nascuntur ad vendendum; nam adhuc non dicitur negotiator, Bonacin. in Bull. Cene Domini, disp. 1. quæst. 19. panti. 3. §. 5. num. 6. & de contrall. disp. 2. quæst. 9. panti. 2. Soora in Bull. Cene cap. 19. disp. 92. num. 4. Vener. in examini Episc. in tit. de clericis negotiatoribus, num. 3. me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 16. vers. 1. & me etiam relato in hoc loco Torreblanca d. lib. 15. c. 6. a. 49.

Ita etiam clericus negotiator non dicitur, qui emeret animalia, ut illa palcat in propriis prædijs, & cum pinguis facta fuerit, vel cum partus ediderint, illa, & eorum partus vendat, me citato in hoc loco Castr. Palao d. panti. 9. num. 16. vers. tertio. Molin. de l'ass. trall. 2. disp. 142. num. 14. Carol. de Grassis d. effectus 6. num. 18. Rodon. de fol. eccles. §. 1. aum. 1. lacob. de Grassi in auriis decis. lib. 2. cap. 18. num. 8. Marcel. Vulpe d. cap. 33. num. 12. vbi num. 8. attestatur Eminentiſſimis Cardinalibus deſiſſe hanc verba Sacra Congregatio Cardinalium negat Episcoporum proposita censuſ Oratorum non prohiberi in rebus parimoniales per laicos colere, & pro eisdem cultura vſu animalia necessaria comedere, quoniam animalium ſitum per ſua, & familia ſuſtentatione vendere, nec preterea ſolica negotiationis prætaxi videri poſſe. Roma 22. Iunij 1629. Nec etiam qui ſemel tantum emeret, aut venderet, Salzed. ad Bernard. in praxi, cap. 55. vers. & huius cap. Cened. p. 1. collect. 37. num. 1. in fine, Carol. de Grassis d. effectus 6. num. 19. vbi num. 28. dicit quodd clericus possunt exercere agriculturam. Sic etiam non dicitur negotiator ille, qui vendit fructus suorum fundorum, ut resoluunt Molin. d. disp. 142. num. 17. Claud. Tuti. alleg. 14. aum. 1. Ioseph. Ludou. concl. 15. vers. folio quando, Cened. ad Decretum collect. 37. num. 2. in fine, Valaſc. conſult. 111. a. num. 6. Matcel. Valpe d. cap. 13. num. 10. Tralench. d. lib. 5. num. 19. Aloyſ. Ricc. dist. res. 317. num. 8. vbi num. 10. reſoluit non dicit clericum negotiatorem, vel mercatorem, licet id quod ſuperest, de eo quod vilius ad ſuſ, vel ſuorum ſuſtentationem emit, iuſto pretio tunc corrente curius vendat, quàm emit, nouiſſimè Spetell. dist. decis. 94. num. 9. & 10. vbi reſoluit quodd in fructibus ex propriis, vel Eccleſiaſticis prædijs recolatis non cadit mercatum, vel negotiator, nec locuti captandi aol-ditas, itavt illos libere poſſit clericus vbiq; locorum vendere; & num. 12. ex Maccabeum. conſ. 18.

258 De officio, & potestate Episcopi.

num. 291. & seq. tenet quod clericus deferens rem suam de loco ad locum causa vendendi, & habendi maius pretium, non dicitur negotiator, quia ad hunc effectum requiritur, ut rem illam emeret, vel venderet, & num. 15. concludit ad hoc ut clericus dicatur quoad hunc effectum negotiator, duo copulatiua requiri; prius est, ut rem vendat, non ex propria re ortam, sed ab alio comparatam; alterum ut eo fine emerit, quo casus reuenderet, quorum altero deficiente, deficit quoque negotiator.

12. Fructus clerici ex suo semine, suaque industria collecti ex alieno agro conducto venditi, gabellam soluant, quia tunc dicitur negotiari, ut per Gutierrez. *de gabellis*, quest. 63. num. 68. & 72. Bellet. *disquisit. cleric. tit. de discept. cleric. §. 21. num. 31.* Quicquid in contrarium sentiant Maccabium. *conf. 18. num. 296. cum seqq.* Sperell. *d. decif. 94. num. 36.*
13. Sic etiam non tenetur clericus soluere gabellam ex emptione aditum, quas emit ad suum vltimum, si emat ad locandum, quia ita lo supremo Portugaliæ Senatus indicatum refert Cabed. *decif. 189. part. 1. de cuius decisionis veritate vide Valasc. consult. 131. num. 10.* Denique quæ negotia sint permissa, aut etiam interdicta clericis, tractat diffusè Rednam. *de spol. Eccles. quest. 2. per tot. vbi num. 21.* tenet quod licet clerici non possint conducere terras, possunt in conductis, in qua succedunt, remanere, & num. 13. quod possint conducere possessiones recoleatas ad sui sustentationem, & num. 15. quod possint emere equum pollum nutriendum, & rem vt melioratam vendant carius, & num. 49. quod emeores pro suo vsu possint vendere propter aliquam necessitatem pro maiori pretio.

14. Regulares quoque à daretis, gabellis, vestigialibus, & oneribus tam realibus, quam personalibus suar exempti, ex iuris communis dispositione, *cap. quando, de testib. in 6. Clem. presentis, de imm. Eccles. Abb. conf. 13. part. 2. Bald. in l. 1. num. 9. C. de contrah. empn. Bertazz. de gabell. seu vestig. §. 7. prim. n. 10. Rota in Bononien. exemptu 15. May 1618. curam Card. Verosio. sen. Equites etiam ex Ordinibus Militariis Christi Dumini, D. Iacobi, & D. Benedicti, & alia similibus eximi à tributis, & gabellis, disponit apud Lusitanos Ordin. Regia lib. 2. tit. 11. §. 10. & apud Hispanos l. 9. tit. 18. lib. 9. noua recep. resoluunt Mench. *illust. cap. 105. num. 45. Pallad. lib. 1. rerum quorid. cap. 3. §. 1. num. 19. Bobadill. in sua politica, lib. 2. cap. 18. num. 264. Diana resoluit. moral. part. 1. tract. 1. resol. 49. vbi silem quoad bona commendarum admittit videtur, Gutier. *de gabellis quest. 95. a num. 12. Nazari. conf. 23. de Regular. vbi de Militibus Sancti Stephani, Valasc. consult. 131. num. 3. Teuleneb. *diff. dub. 5. num. 27. de his omnibus dixi d. tract. de iure sub. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 26. vbi num. 23. 24. & 25. de Regularibus, Conuersis, nouitiis, Monialibus, Tertiariis, & Eremitis, me citato in hoc loco Castr. Palao d. penult. 9. num. 18.****

15. Dubium tamen est, an huiusmodi exemptio à tributis concedatur vsoribus viduis horum Militum Præstis Regni Lusitanie obseruati illas hoc priuilegium non gaudere; sed contrarium verius est, per ea quæ tradunt Perez l. 1. tit. 3. lib. 2. Ordin. pag. 57. & tit. 2. lib. 4. pag. 795. Azueed. l. 9. num. 4. tit. 11. lib. 2. noua recepiti. D. Barbosa in l. quia tale, num. 23. *ff. solute matrim. Cabed. part. 2. Luso. decif. 98. & p. 2. arell. 71. me citato in hoc loco Castr. Palao d. num. 18. in fine.*

16. In Regnis Hispaniæ, quando clericus aliquod poterat, ex qua gabella deberet, si non fuisset exemptus, tenetur id ipsum denotare gabellatiis, quod

& in aliis Provinciis obseruari testantur Ioseph. L. ndoa. tom. 3. commun. opinio. tit. de gabellis, incusl. vici- ca. §. inferius 10. vers. isti etiam, Brunor. à Sole in locis communibus, verb. gabella 4. Stephan. Gratian. *discept. forensium, cap. 17. num. 8. cum seqq.* Illo verò non manifestante multones manifestabant, & si hoc non fecerint, tenebantur rescire datumque, ex traditis per Vex. in tom. 1. commun. opinio. lib. 4. tit. 41. num. 2. pag. 651. Fatini in praxi crimin. p. 6. q. 72. num. 19. & Et ipa 18 clericis in manifestatione rerum, vel mercium, quas secum portauerint, tenentur iurare se illas ad suum vsum, ac necessitatem emisse, & illius iuramento fidem est, nisi per partem aduersam contrarium probaretur, vel militaret aliqua presumptio in contrarium, vide Mascard. *de probation. concl. 953. n. 13. Seraphin. de priuileg. iuram. priuileg. 14. num. 1. Fatini. in praxi crimin. q. 172. n. 30. Matra de iurisd. p. 4. cap. 83. n. 7. me citato in hoc loco Ciacilio. *concord. forens. d. 22. n. 18.* Et si fallum inueniatur, non potest de eo querelari, Valasc. *consult. 131. n. 11.**

ALLEGATIO XIV.

Episcopus sacros Ordines quomodo conferre debeat?

S Y M M A R I U M.

- 1 Subdiaconatus in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur.
- 2 Subdiaconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij a quo Urbani.
- 3 Materia Subdiaconatus est propria Calix vacuus etiam consecratus cum Patena.
- 4 Subdiaconatus Ordo, & alij minores una eademque die sine Papa licentia conferri non possunt.
- 5 Ante annum à suscepto postremo gradu minorum Ordinum ad Sacros quos promoueri non potest, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas postulauerit, non consuevit permittere.
- 6 Diaconi materia est liber Euangelionem.
- 7 Sacerdotalis ordinis materia remota est Calix cum vino, & Patena cum Hostia, materia veri proxima est illorum traditio.
- 8 Ordinatus in Presbyterium non manet, cui non traditur Patena cum Hostia, & Calix cum vino.
- 9 Sacerdos manet initiatus si Episcopus maritur antequam proferat verba illa, Accipe Spiritum sanctum, &c. per alios alios.
- 10 Ordines duo sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent.
- 11 Ordines duo sacros suscipiens non solum peccat sed à posteriori suspensus est, in quo solum Papa dispensat, nisi consuevit permittere.
- 12 Locus congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignior.
- 13 Locus ubi Episcopus Ordines confert an in litteris ordinandorum non sit exprimendum remissum.
- 14 Hora pro sacrorum collatione qua sit ostenditur.
- 15 Tempus matutinum non est de substantia collationum Ordinum.
- 16 Missa cum sacris Ordinibus conferuntur, non est de substantia.
- 17 Ordines maiores quare sacri appellantur ostenditur.

SUBDIACONATUS, qui inter Ordines sacros primo loco numeratus est in primitiua Ecclesia Ordo sacer non reputabatur, ut inquit Urbanus Papa in cap. nullus 460. *dist. ideo legimus*

- mus tempore Syrieli antiquissimi Pontificis Cathedralis Pontificiam reuocatis anno Christi 386. & in ordine 40. post Petrum, Subdiaconatum minime esse Sacrum Ordinem in c. *quicumque*, ubi gloss. *verb. ad Diaconum 77. diff.* confirmatur etiam ea ratione, quod in Concilio Leodicensi. cap. 11. non permittitur Subdiaconis ingressus in Sacramentum, nec contactus valorum domnicorum, & tamen constat vasa sacra ab aliis tangi non debere, quàm à sacerdotibus hominibus, ut dicit Stephan. 1. in *epistola ad Hilarium*.
- † Inter sacros igitur Ordines numeratum fuisse à Constitutione Gregorij atque Vrbani dixit Innocentius cap. *miramur*, de *seruauit ordinem*, ubi gloss. refert prædictas Constitutiones, de latius Marc. Anton. Capet. in *tract. de perpetua castitate*, Sacra. c. 7. Valq. in 1. p. tom. 3. diff. 248. cap. 1. Molles. in *summa Theologia moralis tract. 2. cap. 2. num. 23. Marchin. de sacram. Ordinis tr. 2. p. 6. cap. 1.*
- 3 Dicitur autem Græcè Hypodiakon, quasi subministrans Diacono, c. *clerus 21. diff.* In eius ordinatione pro materia potestur ei Calix vacuus cum Patena, cuius traditione perficitur ordinatio, cap. *Subdiaconus 33. diff.* Iacob. de Grassis in *decretis auct. par. 2. lib. 1. cap. 9. num. 6. Rodolph. Capet. in repet. cap. oportet 79. diff. in 5. Subdiaconatus Ordo art. 1. Sanch. in *opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n. 11. Marchin. ubi supra c. 2. Marcel. Vulp. in praxi iudic. fori Eccles. 7. num. 28. vers. subdiaconus*, Valq. tom. 3. in 1. part. diffus. 246. c. 3. & Molles. in *summa Theologia moralis tract. 2. cap. 8. num. 14. & 15. Catol. de Grassis de officiis clericis 1. pralud. num. 288. & seq.* ubi addit onus esse pertinens ad hunc Ordinem ad Sacramentum deferre vinum & aquam in vitreis, Diaconis administrare, & manile & manutergium tenere, & pro laudandis ante Altare manibus Sacerdotibus aquam præbere: & hoc etiam officio functus fuit Iesus Christus Dominus noster, quando lineo se præcinxit ad laudandos pedes Discipulorum: & quando de aqua in nuptiis fecit vinum. Non esse necesse Calicem esse consecratum, ut ait Sor. Ledesmi. & Emmam. Sax. quos refert, & sequitur Hentij. in *summa lib. 10. c. 5. in commento luteri F. & c. 8. n. 3. Comita Syluest. verb. ordinatio 2. §. 4. vers. 3. & alios, quibus adhæret Fornarius de Ordine. cap. 2. §. 6. ad finem*, & Ioannis citato Molles. d. cap. 8. num. 23. Homobon. de *humana uita. statum p. 1. cap. 19. vers. Subdiaconi*, ex quo, quia nullo iure constat necessariam esse Calicis consecrationem ad essentiam Sacramenti; tum quia sicut validè confici potest Sacramentum in Calice non consecrato, ita validè conferri potest character Ordinis per traditionem Calicis non consecrati: atque tamen inuigilandum ab Episcopo, ne Calice non consecrato, utatur, cum non sine maxima causa constitutum sit, ut Calices consecrentur, & non nisi à personis sacris tradantur, cap. in *sancta*, de *consecrat. diff. 1.**
- 4 Forma autem sunt verba prolata ab Episcopo in traditione materie; & illis utitur, in traditione libri Epistolarum: *Accipe librum Epistolarum*, & habet potestatem legendi eam in Ecclesia *sancta Dei tam pro uiuam, quàm pro defunctis, in nomine Patris*, &c. Et in traditione Calicis vacui cum patena, ut habetur in Pontificali hac verborum forma utitur Episcopus: *Pide cuiusmodi minister non ubi traditur, ideo sic admo-ueo, ut ita te exhibeat, quod Deo placere possit*, referunt Molles. d. cap. 8. num. 16. & Valq. d. cit. tom. 3. diff. 248. cap. 1. num. 48. Sanch. in *opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 12. num. 1.*
- 5 Subdiaconatus Ordo, & alij minores, una, eademque de sine Papæ licentia conferri non pos-

sunt, cap. 2. de *eo, qui ordin. fuerit*, & *sepis*. Quinimo hodie ne dum simul dati non possunt, sed nec infra annum, cum non nisi post annum à suscepto potestremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri possit, nisi necessitas, aut Ecclesiæ utilitas aliud exoptat, ut habetur in Concil. Trident. sess. 23. de *reformat. cap. 11.* cuius Concilij decretum arbitrio Episcopi remittit facultatem abbreviandi interstitia, non autem promouendi, vel dispensandi, ut promouerentur una die, ad duos sacros, vel ultimum minorum cum primo sacerdotum: ita Menoch. de *arbitr. c. 564. num. 6. Maiol. de irregularis. lib. 4. cap. 11. post num. 1. & lib. 3. cap. 14. post num. 13. Salzed. ad Bernard. cap. 25. vers. una eadem die*. Non tamen Concilium dicto loco aufert consuetudinem, quæ permittit, ut possint simul minores dari cum Subdiaconatu; nam ubi ea existeret, licet his quoque temporibus eos simul conferret Episcopus, ut tenent Nauar. in *man. cap. 25. num. 71. vers. 8. Rebull. in praxi benef. tit. de clericis male prom. gloss. 1. num. 18. Sorb. in comp. prim. mandicantium, verb. Ordinis sacri, vers. & licet*. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. n. 31. & 32. Vivald. in *Candel. auct. tit. de sacram. Ordinis num. 36. Henriq. in sum. lib. 10. cap. 11. §. 4. Suar. tom. 5. diff. 31. sect. 1. num. 41. Fr. Emmam. quæst. regularium tom. 3. q. 23. art. 4. Fr. Lendou. Miranda in *man. Pralat. tom. 1. q. 38. art. 2. concl. 2. Thom. Valsæ. tom. 1. alleg. 4. num. 2. Bonacin. de Sacram. tom. 8. quæst. unica puncta 5. num. 16. Valq. tom. 3. in 3. diff. 246. & num. 46. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 3. in 1. notat. Molles. d. tract. 2. cap. 8. num. 37. Quamuis ab ipso Concilio, sublatum esse omnem contrarium consuetudinem existiment Maiol. d. lib. 4. cap. 11. num. 1. Menoch. d. cap. 564. num. 8. Salzed. d. c. 25. vers. una eademque die. Reginald. lib. 3. num. 28. Cætera de hoc Ordine vide in *tract. de iure eccl. lib. 1. c. 37.***

Diaconus græcè, minister latinè appellatur, cap. 6 *clerus 21. diff.* quia Sacerdoti ministrat, & aliis clericis ministeria dispensat, & res sacras populo administrat: nam alij quoque Clerici ministri existant, solum tamen Diaconus propriè fortitur hoc nomen, quia solus cetera res sacras Presbytero ministrat, & talique fidelibus distribuit, cap. *Diaconi sunt 91. diff. alij* verò potius adfidentes dicuntur, ut Syluest. Sommus Pontif. docet in cap. nullus *Acolytorum*, 24. diff. Hæc & Leuita vocatur à tribu Leui, a qua Diaconi originem ex veretri Lege traxerunt, d. cap. *clerus*, cap. *Diaconi sunt 91. diff.* Elegerunt autem Apostoli septem Diaconos *Act. 6.* quorum primus, & sanctitate præcipuus claruit B. Stephanus, & post aliquot tempora insignis eiusdem Ordinis floruit B. Laurentius, & plures alij; sed locum quidem illorum septem renere videntur Archidiaconi, qui ministri sunt spirituales Episcoporum, sicut illi in Apostolorum locum viduis ministrabant, atq. cap. *Diaconi Ecclesiæ 93. diff. alij*. In ordinatione Diaconi pro materia traditur ei liber Euangeliorum, & illius traditione perficitur sua ordinatio, cap. *Diaconus*, 13. diff. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 12. num. 13. ubi addit hunc esse alium secundarium, & minus principalem Diaconum, nam actus principalis Diaconi, qui est porrigere Calicem, & patenam cum hostia, & vino Sacerdoti non potuit traditione alicuius materie explicari, quia cum Presbytero Calix cum vino, & patena cum hostia tradatur, Subdiacono verò eadem vasa vacua, modus non restat medijs, quo possit tradi Diacono: quæ ob causam propter Euangeliorum dignitatem per eorum libri traditionem suscipitur Diaconatus, cuius officium est publicè regere Euangelium in Ecclesiâ, & ministrare in Sacramentis, verbum

gentibus predicare, & Sacerdotibus in sacris Ecclesiis actibus deferuire, ad quos adus omnes alij, qui attribuantur huic officio, redduntur i quod officium etiam Domibus noster exerceat, quando post Cœnam Sacramentum sanguinis, & Corporis ministrat. Discipulis, ac quando prædicabat Euangelium, idem eis assignatur libet Euangelij, & Scola in modum iogi, alteri tantammodo eius humero iniecta. Crescet in summ. Ecclesiast. discipul. verb. Diaconus, Homobodo de Bonis de humana viâ statibus part. 1. c. 19. in princip. Rodolph. Coppers in d. cap. oportet, rub. Diaconatus institutum. art. 1. num. 38. Graffius d. cap. 9. num. 7. Valpe d. cap. 7. num. 18. Carol. de Graffius d. præd. num. 390. Marchio. d. tract. 1. part. 7. cap. 1. cum segg. Valq. tom. 3. in p. d. 23. cap. 4. cum segg. Molfel. d. tract. 1. cap. 9. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 17. n. 8. Forma autem sunt verba Episcopi in traditione materis, videlicet: *Accipe potestatem legendi Euangelium in Ecclesia Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini, Amen*, vt in Pontificali. De hoc Ordine dixi d. lib. 1. cap. 35.

- 7 Presbyter græcè, latine senior dicitur, cap. eternus, a. 1. dist. 6. non tam ætate quam moribus, & officio, qui etiam ætate præteritior sit iunior, sic ræmo viuere, ac conuersari debet; vt eius probata vita seculus sit, vt inquit Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 14. Is Sacerdos etiam dicitur, quasi factum dans. Sed Sacerdotis quidem nomen in sacris Caerimoniis non solum inferioribus Presbyteris, sed etiam Episcopos comprehendit. Proprie verò, & strictè Presbyter dicitur, qui curam habet animarum post Episcopum, sed & Diaconus, & Subdiaconus Sacerdotia nomine continentur, cap. si quis suum 8. 1. dist. cap. Subdiaconus, 77. dist. cap. 1. in fine 1. cap. 2. vbi gloss. de celebr. cler. præfatum, vbi de re fauorabili agitur, in re verò odiosa strictè fit pro solo Presbytero. Panor. in d. dist. cap. 1. Ordinandus est Presbyter non minor viginti quinque annorum ætatis, vt infer. allegat. 16. num. 1. dicitur, & qui bonum habeat testimonium, quique non modo in Diaconatu annum integrum ministrauerit (nisi aliud Episcopo videretur, vt dicitur allegat. 18.) sed etiam ad populum docendum ea, quæ scite omnibus necessaria sunt ad salutem, & ad ministranda Sacramenta, diligenter examioe præcedente, idoneus comprobetur, atque ita peritus, & bonis moribus conspicuus, vt præclarum bonorum opum exemplum, & vitæ monita ab eo possint expectari, vt inquit Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 14. Is quoque ex Tolerano Concilio Vili cap. 9. Palæstrinum, & Canonicæ vsualia, vel bymnos didicisse debet. Io eius ordinatione porrigitur ei pro materia remota Calix cum vino, & paena cum Hostia materia verò proxima est traditio Calicis cum vino, & patenæ cum Hostia, cap. præterea, iuncta gloss. 1. 3. dist. cap. generaliter, 5. versioque 15. quæst. 1. Et forma illa verborum additior: *Accipe potestatem offerendi, &c.* cap. Presbyteri, cum segg. 1. 3. dist. 11. Cum ergo materia Sacerdotij sit traditio patenæ cum Hostia, & Calicis cum vino, si in patena non sit Hostia triticea, & in Calice vinum vitis desideret, oio manere ordinatum resoluunt Ioan. de la Cruz in diuersis consens. part. 1. de sacram. Ordin. dub. 1. concil. 1. Tannet. in 3. part. D. Thom. dist. 7. quæst. 2. dub. 4. num. 34. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. dist. 4. num. 1. Turrian. in select. dist. Theolog. part. 1. dist. 21. dub. 2. Campan. in diuers. iuris Canon. rub. 2. num. 17. quicquid dicit Henricus in sum. lib. 10. cap. 6. §. 1. cuius opinio nobis aliquando placuit, in prima scilicet huius tractatus impressione, sed modò propter rationum dictorum auctoritatem libenter

ab ea recedimus. Quamvis Coninc de Sacramento. dist. 10. dub. 7. num. 71. concil. 6. resoluat ordinandum de necessitate præcepti tenet tangere Calicem, & patenam, nihilominus tamen de necessitate Sacramenti non est necessarius talis contactus vt per Camer. de Sacram. tract. 12. cap. 3. dub. 4. Zambrian. de consensu consens. cap. 6. dub. vltimo. num. 1. Boac. ein. de Sacram. dist. 8. quæst. vlt. puncto 3. num. 10. Diana moral. resol. part. 2. tract. 2. miscell. resol. 3. vbi subdit post Henrici Reginald. Valq. Molfel. & alios, non esse necessarium vt ordinandus tangat physice materiam, sed sufficere vt exentione manum ostendat se eam ab ordinante acceptare, quia Concilium Florentinum de Ordine, nihil meminit de contactu, sed tantum de traditione.

Manus quoque ipsius sacro Chrismate iunguntur, oleo videlicet Catechomenorum, quæ Vñctio solis Presbyteris in ordinatione præstat; non autem inferioribus clericis, d. c. præterea, & Sacerdoti rali veste induitur, vt in Pontificali. Manus etiam super ipsum imponit ordinat, & Presbyteri stantes, cap. Presbyter 23. dist. cap. vlt. de Sacram. non iterandum, vbi Host. num. 10. asserit sufficere etiam omnes stantes, sed duo tantum manus imponant, & sic Sacerdos remanet initiatus Ordine Sacerdotali, si bis peractis mortuorum Episcopos, antequam illa verba profecerat, *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisisti peccata, remittuntur tui*, &c. licet his verbis prætermisissimè imperfecta fit Sacerdotalia potestas, cum Sacerdos à peccatis nequeat absolutionem impendere prætermisissimè ab Episcopo prælatiis verbis. Ita Valent. tom. 4. dist. 9. §. 1. puncto 3. Card. Bellarm. cap. 9. de Ordine. Sanch. tom. 5. dist. 42. sect. 4. & 11. Martin. Forster. de Ordine cap. 2. num. 1. ad finem, Henric. in sum. lib. 10. c. 6. §. 3. Sanch. in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 12. n. 20. Officium Presbyteri est, vt habetur in cap. perfectus 25. dist. 11. Corporis, & Sanguinis Domini Sacramentum conficere, & Deo in Sacrificio offerre, super populum orare, à peccatis absolueret, & benedicere dona Dei, baptizare etiam, & alia Sacramenta populis ministrare præter Confirmationem & Ordinem, vt suo loco ostendimus, & denique verbum Dei prædicare, quæ quidem omnia, et si in potentia in Presbyterij charactere consistant, quia videlicet hanc rerum potestatem in Ordine traditur, non tamen omnia in actum absque iurisdictione, & Superioris auctoritate deducuntur, quod enim de potestate absolueudi diximus, est à Concilio Trid. sess. 23. de reform. cap. 15. constitutum, vt nollis Sacerdos cuiuscumque adducere Confessionem, nec absolutionem beneficii valeat impetiri, nisi aus patoebiale beneficium obtineat, aut ab Ordinario per examen idoneus approbatus iurisdictionem ordinariam, vel delegatam hac in re consequatur, vt latè alleg. 25. videbimus. Alia similitur Sacramenta ministrare non potest Sacerdos, nisi similem habeat ab Episcopo, vel Rectore Ecclesiæ auctoritatem, sed nec Missæ Sacramentum eum celebrare conueniat, nequam hoc ei ab Episcopo permittatur, Conc. Trident. sess. 22. de reform. cap. 2. Neque coram Episcopo suo celebrans benedictionem super populum dare potest, non ubi tenet ab eo licentia, Nicol. 1. ad Archid. Imper. & habetur in Hispan. Concilio; & denique verbum Dei prædicare non potest antequam mitrat, & approbetur, cap. extra 99. dist. Ceterum si nihilominus in solo ebarctere consensu prædicta omnia exercere voluerit, rata habebuntur, & valida, præter penitentis & Matrimonij Sacramenta, in quibus cum caractere etiam iurisdictione requiritur de essentia, vt sois lo locis exponitur.

De scientia autem, quæ requiritur in maioribus Ordinibus iniciandis, videtur indagandum: & in primis ad Subdiaconatum, & Diaconatum requiritur, vt iocundus latine sciatur, & quæ legi, intelligatur. *Sot. in 4. diff. 15. q. 1. art. 4. c. 1. Menoch. de arbit. c. 15. num. 50. Sanch. in epist. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 4. §. 1. num. 1. 7. vbi num. 16. post Sot. citato loco, subdit ad Sacerdotium ultra dicta desiderari, vt Sacrificium illud intelligat, & sic requiri vt bene legat contenta in Missa, & mediocriter intelligat, & vt habeat mediocrem scientiam, vt possit seruare ritum ea, quæ spectant ad Missam consiciendam, & quod sciat defectus occurrentes in Missa, materiam & formam consecrationis, dispositionem necessariam ex parte animæ, & corporis, & antea num. 5. dixerat peccare mortaliter Episcopum ordinantem eum, qui nescit officium, & necessaria ad officium, & talem Ordinem. *Marchin. de sacram. Ordinib. par. 5. tract. 5. par. 1. cap. 1. num. 6. cum seqq.* Quod examen de scientia etiam respectu Regularium fit ab Episcopis, vide suprà alleg. 11. n. 5.*

10 Duo sacri Ordines eodem die, etiam Regularibus conferri non debent, vt de lute probat cap. litterar. & cap. dilectus, de tempor. ordinat. docet Cuncti. *Trid. sess. 23. de reform. cap. 15. & telouant Hentig. in sum. lib. 6. cap. 10. §. 1. lit. Q. & lib. 13. cap. 38. in fine, Fr. Etmann. in explic. Bullæ Cruciatæ fol. 238. & quæst. regul. sum. 9. 23. art. 4. §. 1. 4. 2. art. 1. §. 1. And. Gambard. de officio & potestate legat. lib. 2. m. 264. Rebuss. in praxi bene p. 2. tit. de clericis ad sacros Ordines male promiss. gloss. 1. num. 18. Sanch. in epist. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 53. num. 1. Francisc. Leo in obsequio fidei Ecclesiæ. *frat. par. 1. cap. 4. num. 29. & p. 3. cap. 8. num. 10. Pafcer. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 50. vers. huc spectat. Galer. in margar. casuum confessionis, verb. Ordo 5. Marcel. Vulpes d. tract. cap. 8. num. 14. Valer. Reginald. in praxi fidei p. 1. lib. 3. num. 1. 2. n. 198. Miranda in man. Prælat. sum. 1. 4. 18. art. 5. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 14. num. 13. nouissimè Marchin. de sacram. Ordinib. tract. 5. par. 1. cap. 1. §. 1. num. 1. & Luccana in sum. quæstionum Regular. par. 1. cap. 14. num. 14. & dixi alleg. 18. num. 1.**

11 Poena autem contra recipientes vna & eadem die duos Ordines sacros, licet à Tridentino nulla definitur, nihilominus lute Canonicæ acti imposita poena suspensionis, vt in d. cap. litterar. ibi, ab executione officij Sacerdotalis tamdiu volumus manere suspensum, donec de illo dispensetur. &c. & in cap. innotuit de eo, qui furui ord. suscepit, ibi in suspensum Ordinibus ministrare non debeat, &c. ex quibus potestime verbis recte colligitur hanc suspensionem esse laxe sententia, & ipso facto, vt per illum text. telouant Nau. in man. c. 2. num. 71. Marchin. d. c. 1. num. 2. Bonacin. de censur. extra. *Brillon. diff. 5. 4. 1. p. 1. c. 1. 17. num. 1.* Quicquid dicat Sot. de censur. diff. 3. 1. sess. 1. num. 41. Quam quidem suspensionem incurrit etiam ille, qui continuo eludendo diem ieiunij Dominici die sequenti quatuor temporum recipit duos Ordines sacros, vt assertum citat infra alleg. 18. num. 1. in fine, quibus addo Hentig. d. lib. 13. c. 38. §. 3. in fine, & Salzed. ad Bernard. cap. 15. prope finem. pag. 104. vbi dicit etiam tunc suspensionem esse Episcopum à collatione Ordinum, & ordinatum ab executione, donec Apostolica Sedes dispensationem ei indulgeat. Sed dubium est an suspiciens vna die duos sacros Ordines sit suspensus ab utroque, vel ab altero eorum in quo dicendum mihi videtur fieri suspensionem solum ab ultimo Ordine sus. epico. Ita Sot. de censur. diff. 11. sess. 1. n. 40. Sayr. cod. 1. ad lib. 4. cap. 14. num. 23. cum seqq. Molfes. in sum. tract. 2. c. 18. num. 9. quos refert, & sequitur Marchin. *Barbo. de Episcopo par. 1. l.*

d. tract. 1. par. 7. cap. 1. num. 1. in fine. quibus addo citatos in Collect. d. Conc. d. sess. 23. c. 15. n. 15. Poterit tamen Summus Pontifex dispensare vt quis eodem die suscipiat duos maiores Ordines, quia hæc prohibitio de lute positio est, in quo ipse dispensare potest, *Molfes. d. tract. 2. cap. 14. num. 4. Fr. Etmann. quæst. Regal. tom. 1. quæst. 21. art. 4. §. 2. art. 5. Episcopo vero neque ex rationabili causa id licet, cap. cum dilectus, de tempor. ordinat. Fr. Etmann. d. 2. art. 5. Marchin. d. tract. 1. p. 7. cap. 1. num. 4. Vtrum autem confensi possit vna die minores ordines cum Subdiaconatu in iis locis, vbi viger consuetudo vt cooperantur. Vide suprà alleg. 11. post n. 20.*

Locus congruus ad conferendos sacros Ordines 12 est de lute Ecclesiæ Cathedralis, vt assertit Syluest. verb. Ordo 2. nam 8. Sanch. in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 50. num. 3. de consecrandis tamen licet in ea Ecclesiæ nos daret, quam Episcopus eligere maouit, teneor D. Antonin. 3. p. sum. tit. 14. cap. 16. §. 17. Tabiena verb. Ordo 5. §. 1. Rebuss. in regul. 23. *Cancellaria vers. & minores.* Vgolin. de possit Episcopi cap. 16. §. 24. num. 2. Hentig. in sum. lib. 10. cap. 11. §. 3. Pafcer. in praxi noua Episcopali p. 1. cap. 1. num. 46. pag. 55. Sed bonè hac in re habemus claram dispositionem Cone. Trident. d. sess. 13. de reform. cap. 8. vbi in hæc verba. *Ordinationes sacrorum Ordinum in Cathedrali Ecclesiæ, vocatur præsens ad id Ecclesiæ Canonicis, publicè celebrantur: si autem in alia Diocesi loco præsente clerici, loci dignum, quantum fieri poterit, Ecclesiæ semper aduocatur, referunt Barbol. à Ledesma dub. 15. de Ordine, Salzed. ad Bernard. in praxi, cap. 16. vers. minores verb. Sanch. d. num. 3. Garcia de benef. p. 8. cap. 1. num. 17. in fine, Armand. in addit. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. de Episcopo, vers. ad 10. 7. Dubium deinde restat, an locus vbi Episcopus Ordines confert, sit lo litteris ordinandorum exprimentum? De qua vide Cald. Petreia de emp. cap. 1. num. 10. vbi post Rebuss. in praxi tit. de forma litter. *Toscor. num. 7. & Menes. l. 4. C. de divers. receptis, num. 12.* telouant exprimentum esse.*

Hora verò pro sacrorum collatione est circa noonam, per gloss. 1. in cap. quod à patribus, vbi Archid. 75. dist. 11. Sed vltus seruat, vt conferantur mane quacunque hora; non est tamen tempus hoc de substantia collationis Ordinum, secundum doctrinam Holtien. in cap. consultationis num. 2. de temp. ordinat. vbi habetur, quod tempus, ætas, & Episcopi qualitas, non est de substantia Ordinum; ideoque character imputitur; si quocumque tempore, à quocumque Episcopo, dummodo lo forma Ecclesiæ, & homini baptizato conferantur; conferentes verò, & recipientes ideo puniuntur, quia transgressores sunt Canonem, de quibus suo loco tractabimus: sic etiam p. Missa cum sacri Ordines confervatur; non est de eorum substantia, vt notant Doctores in cap. quod fuit, de elect. Armilla verb. Ordo, num. 8. licet tamen requiratur de honestate, & vltus, vt firmat Imol. d. cap. quod fuit, num. 16. *Sot. in 4. diff. 24. q. 2. art. 1. c. 1. Sanch. in epist. moralib. lib. 7. c. 1. dub. 4.*

Prædicti maiores Ordines ideo sacri appellantur 17 à sanctimoia, id est, castitate, & continentia, quam Inducunt gloss. in sum. 12. dist. 11. Bellarm. lib. 1. de sacram. Ordin. cap. 8. vers. respondendo il. 1. quia illis annexum est castitatis votum, vt alleg. sig. ob idque reuera ratione sacer Ordo peculiariter in Ecclesiæ is dicitur, cui est annexum sacrum votum continentia, propter quod homo dicitur & saceratus Deo, vt inquit Valentia tom. 4. diff. 9. quæst. 1. puncto 4. vers. Innocentium verò, Fontes. de sacram. Ordinib. cap. 1. H h mm,

num. 4. Bonacina de Sacrament. disputat. 8. quest. viii. par. 1. num. 1. ad fin. Flamin. de resign. lib. 5. quest. 6. quomodo prædictos Maiores Ordines dici factos, quia ordinari in eis sunt, quorum actus, aut habent sacra tangere, aut Sacramentum Altaris perficere, dicant Alphons. Alvarez in speculo Juris Pontificij cap. 81. vers. circa illud articulum, Carol. de Grassis de effectibus clericali in prælat. num. 196.

ALLEGATIO XV.

De castitatis voto sacris Ordinibus
annexo.

SYMMARIUM.

- 1 Continencia sacro Ordini quando caput esse annexa, ostenditur.
- 2 Continencia antiquitus promouendi expressè cogebatur polliceri.
- 3 Continencia sacro Ordinibus Ecclesiastico præcepto fuit annexa.
- 4 Ordinibus sacris insigniti ante pubertatem an alterius ad continentiam ostenditur.
- 5 Ordinatus vi metuzæ, qui in continentiam virum cadere, esse suspensum Ordinem, an voto continencia teneatur, disputatur.
- 6 Ordinibus sacris insignitis teneris in Confessione circumstantiam Ordinis sacri deegere, non solum cum attuale peccato carnis patris, sed etiam cum consensu præstare.
- 7 Clericus fornicatus ratione voti committit incestum.
- 8 Concubitus clerici sacri insigniti esse simplicem fornicationem, sunt qui teneant.
- 9 Cap. quia circa, de bigamis, declaratur.
- 10 Cap. Presbyter 18, dist. 1, declaratur.
- 11 Fornicatio clerici cum soluta non est adulterium.
- 12 Mulier fornicans cum clerico in adulterium non committit ex parte sua incestum, &c. n. 15.
- 13 Filius clerici in sacro consensu sua matri potest succedere, ibid.
- 14 Contrarium ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.
- 15 Causa damnata dicitur illi, cui aliqua pena temporalis per legem, aut constitutionem iure imponitur.
- 16 Filius ut non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili.
- 17 Compositum opinionem hoc de re aduocem curaria.
- 18 Clericum castitatem & continentiam sacro Ordini annexam servare debet.
- 19 Sancti qui non sunt sancti tractare non possunt.
- 20 Continentia in clericis est de Jure positiva.
- 21 Subdiaconatus de essentia, ut substantia non est continentia, sed tantum accidens ex sacro Ecclesia.
- 22 Papa dispensare potest, ut promoti ad sacros Ordines matrimonium contrahant.
- 23 Papa potest dispensare cum Religioso, vel Moniali super voto castitatis & continentia vel matrimonio contrahant.
- 24 Cap. cum ad monasterium, de statu monach. declaratur.

cap. proposuisti 82, dist. 11, vel florent incipit tempore Leonis I. qui Sedem Petri occupavit anno Christi 440. vt colligitur ex quadam ipsius epist. 83. cap. 4. ad Anastas. Episcop. Thessalonensem, cuius verba refert Marchin. de sacro Ordine tract. 1. part. 6. cap. 8. dist. 5. Sed relicta in hoc temporum variatate, quam referunt Sot. de inst. lib. 7. quest. 6. art. 1. vers. probatur, & Valentia tom. 4. dist. 9. quest. 5. par. 5. §. 2. vers. casuum multis testimoniis sacrum Scripturarum, antiquorum Conciliorum, veterum Pontificum, sanctorumque Patrum Græcorum, & Latinorum, huiusmodi continentie votum sacris Ordinibus æquissimo iure annexum fuisse, illique magnopere continentiam expedit tenent Iodoc. Clithoreus. de calibus Sacerdotum, Claud. Spence. de continentia Sacerd. Marchin. de Sacramentis Ordinis tract. 2. part. 6. cap. 8. Sot. d. quest. 6. art. 1. vers. & quoniam, Valentia d. par. 5. §. 1. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Clerico cap. 19. Fr. Emman. quest. Regal. tom. 3. quest. 1. art. 1. Azot. instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 12. nouissime Torrellanca in prælat. Juris Juris lib. 2. c. 15. per tot.

Hanc continentiam cogebatur promouendi antiquitus expressè polliceri, cap. nullum, cap. præterea, & cap. quando 18. dist. 11. Postea verò ex Constitutione Martini Papæ nemo ordinandorum teneatur hanc continentiam expellere promittere verbis, sed tacite, vt silentium ordinari pro consensu reputetur, huiusmodi non promouetur assensu, sed non velle continentie promissione destinet, cap. Diaconus 27. dist. 1. §. 2. Diacani 18. dist. 1. Etiam cum clerici ad sacros Ordines promouentur, tacite castitatem promittere censentur, hoc est non expresse, sed facto ipso; nam licet non voce voueant, aut facto & opere proficiuntur castitatem per sacrorum Ordinum susceptionem, cap. quando, cap. de his. & cap. præterea 18. dist. 11. Decian. in cap. si clerici num. 217. de iudic. Alphons. Cupess in repet. cap. operibus 79. dist. 1. vers. explicatur ex Cardinalibus art. 1. cap. 16. Monald. conf. 69. num. 6. lib. 2. quos refert Carol. de Grassis de effectibus clericali in prælat. num. 41. Franc. Mendoza in lib. 1. Regum. cap. 1. me citato in hoc loco Torrellanca d. lib. 2. cap. 15. num. 57. quibus addo Mich. Medin. de sacramento vir. continens. lib. 5. cap. 2. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Matrimonio, cap. 21. Azot. instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 12. quest. 6. Valquez tom. 4. in 3. part. dist. 149. cap. 2. & 3. Sanchez de matrim. lib. 7. dist. 27. num. 10. Basil. Pont. in simili tract. lib. 7. cap. 27. num. 7. Michin. d. tract. 1. part. 6. cap. 8. dist. 6. vbi dist. 7. Inquirat in quo consistat solemnitas voti continentie, quod in susceptione Subdiaconatus emittitur, & qua ratione differat à voto castitatis solemnem in approbata Religione: Vtrum autem Episcopi, interueniente Clerici consensu, statuerent aique decernerent possint, quod promouendi ad minores Ordines continentem Negatiuam partem sustinet Anguian. de legibus lib. 2. c. 2. num. 16. vbi reprobatur & reprehenditur Archidiacon. in cap. certe num. 111. quest. 1. contrarium tenentem.

Ex quibus iam primò colligere solum sententiam illorum, quia adierunt calibus sacro Ordini iure diuino adiunctum fuisse, idcirco nulla potestate humana etiam Papali dispensari posse; quia ex dictis contrarium verius esse constat, & solo præcepto Ecclesiastico sacris Ordinibus fuisse annexam continentiam tenent D. Thom. 2. 2. quest. 88. artic. 7. & 11. Antonin. Capet. de perpetua castitate Sacer. cap. 25. Claud. Spencius lib. 1. de contin. sacer. cap. 3. Sot. in 4. sentent. dist. 38. q. 1. art. 1. vers.

CONTINENTIA sacro Ordini cepit esse annexa ex institutione Siricij summi Pontificis, circa annum 388 in cap. plurimus 82. dist. 11. vt dicit gloss. in cap. cum in præterito, vers. qui sacramentis 84. dist. 11. etiamque postea confirmavit Innocentius I. anno 408. vt videtur deducti ex

vers. dubium. Valentin. d. puncto 5. §. 1. vers. sed huius argumentum. Card. Bullatini. lib. 1. de Clericis. cap. 18. Henricus in sum. lib. 10. cap. 14. §. 6. Azot. d. cap. 12. quæst. 1. Marchini. d. cap. 8. diff. 6. num. 1. idem me citato in hoc loco videtur asserere eod. cap. 8. diff. 10. n. 10.

Secundo colligit illam, qui ante pubertatem, Episcopatus inuentia, vel consepuit. Sacris est insignitus, ad continentiam non arctari, postquam peruenit ad illam, nisi cum pubertatem attingit, promotione ratam habuerit, tum expresse, tum tacite oon contradiendo quia si tunc protestetur, possit ad seculum retrogredi, & votum ducere. Ita Abbas cap. vnic. num. 3. de clericis per saltem promote ubi Ioan. Andr. num. 5. & Host. num. 1. Sot. 4. diff. 25. quæst. 1. art. 2. touc. 1. vers. quod si roger, Rebuff. in praxi benefici. de clericis male promote gloss. 2. num. 10. Nauar. cons. 2. num. 4. de his, qui in Henric. in sum. lib. 1. cap. 21. §. 3. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 30. num. 1. & 8. Squillante de cleric. obligat. p. 1. num. 83. Boacini. de matrim. q. 3. puncto 9. num. 8. Basil. Ponti. eod. tract. lib. 7. cap. 19. num. 15. ubi expresse tenet quod si puer, si ad vsum rationis peruenit, non reclamet, sed conficiat obligationis continentie, statim sequatur ecclesiasticum, tunc ex ista tacita professione status sacri, censetur in prædictum onus coconsensisse, consequenter ab Ecclesia ad observantiam castitatis compelli posse, refert & sequitur Marchini. d. cap. 8. diff. 10. num. 1. & 2. ubi tamen num. 4. cum segg. contra Maior. Sanch. & Squillan. tenet impubeitem, qui habens plenum vsum rationis sua voluntate sacros Ordines recepit, sciens onus castitatis illis conezum, voto castitatis & Diuini Officij recitatione teneri.

Quæstio in hac materia controuerfa est, an scilicet ordinatus vi, metue, qui in constantem virum eaderet, esto suspensus Ordinem. continentie voto teneatur? In qua questione affirmatiuam partem tenent D. Antonio. 3. part. sum. r. 4. cap. 16. §. 6. 18. vers. de sic casto ordinato, Sot. de iust. lib. 7. quæst. 2. art. 5. vers. quæ propter, Armil. verb. Ordo 8. num. 4. Tabienia eodem verbo 2. num. 17. Atchid. in cap. de iudici. in fine, vers. in gloss. 145. diff. Syluestri. Ordo 4. n. 1. & 1. Henric. Boich. in cap. maioris n. 3. de Baptismo, ubi But. 4. fin. num. 7. & Abbas in §. Item quæritur, eodem num. 7. Alberti. in suo dictionar. verb. ordinatus, vers. votum castitatis ordinatus, Rebull. de obligat. iur. par. 2. lib. 3. quæst. 12. num. 9. Petr. Ledesma de matrim. quæst. 55. art. 4. Paul. Comitrol. resp. moralium lib. 1. quæst. 55. n. num. 3. Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 19. Diana moral. resol. tom. 2. tract. 4. resol. 193. Negatiuam verò pars, quod scilicet talis continentie voto non obligetur, fuit ex primo exemplo martinonij, quod graui metu extortum irritatur in lute. c. vnam, de Regular. cap. vniuersi, de sponsal. Secundo exemplo voti metu tali lolecto facti, quod nullum est, cap. 1. & 2. ubi gloss. verb. coactus vers. Item, & in voto, de his, que vi quam sequitur Abbas num. 1. vers. & quæritur casus Tertii, exemplo solennis professionis, que patitur ipsu fore est irrita, si per vim, vel metum grauem emittatur, c. infirmatus, qui cler. vel vni. c. sius, c. qui monasterio 10. q. 1. Nec obligat quod vi, vel metu baptizatus adhuc reuertit legibus Christianæ Religionis, cap. de iudici. 45. diff. nam dispar est ratio, quia Baptismus est Sacramentum necessitatis, & similiter legis Christianæ obseruantia. At Ordo & continentia est de consilio, & voluntate: tum quia Baptismus susceptio, & professio legis Christianæ non est votum, quod natura sua perat plenum libertatem, sicut eam petit perpetue continentie votum. Quare ita hanc partem negatiuam tenent

Barbes de Episcopo Pars II.

gloss. verb. conditionaliter in d. cap. maioris §. item quæritur, dum vltimo loco refert opinionem Ioannis, ob quod videtur in eis testidre, Hieronym. Paol. in praxi Cancellaria fol. 55. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. n. 3. & lib. 2. c. 5. n. 9. in com. lib. 2. Nau. consil. 1. n. 8. & cons. 2. n. 2. & cons. 3. num. 8. de his, qui vi, in muni, Petr. de Ledesma in sum. p. 1. tract. de sacram. Ordo, cap. 6. diff. 3. dilect. 2. Sayr. in Clauis Regia lib. 6. cap. 4. sub num. 10. Vgolin. de pœccatis Episcopij cap. 13. num. 3. Cæsar. de Grassis desol. 19. de his, qui vi, & desol. 20. Rot. Rom. desol. 561. p. 1. diuers. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 29. num. 5. Bonac. de matr. quæst. 1. puncto 9. num. 14. Coninch. tom. 2. disputat. 20. dub. 14. n. num. 143. Squillante de obligat. cleric. par. 1. num. 80. Marchini. loco cit. diff. 9. Iul. Cæsar. Matheus de sacris Ordinibus cap. 4. num. 7. Hinc Rota desol. 105. num. 2. part. 1. in reuociss. censuit consistere de metu Antonio illato antequam Sacris iniungeretur, cum aliis suis metus reuerentialis ex precedentiis minis, aut verbis, etiam siue patris expellio præcepto, sufficere in materia suscepcionis Ordinis.

Tertio, colligit constitutum in Sacris, quia habet prædictum castitatis votum annexum, non solum circumstantiam Ordinis sacri debere Sacerdoti detegere, cum actuale peccatum carnis patrauit, sed cum mente tantum libidinis admiu consentium patrauit, argumento text. in cap. qui videtur 12. quæst. 1. & iuxta tradita per Sot. in 4. distict. 18. quæst. 2. art. 4. vers. enimvero, Iacob. de Grassis in desol. auct. lib. 1. cap. 10. num. 32. Ratio eo coin votu clericus fornicans committit sacrilegium, vt Vincent. de Franch. desol. 17. n. 1. Lusit. Soar. tom. 1. comment. oporietum lib. 1. art. 7. de clericis coniugatis num. 10. pag. 175. Cald. Pericia de nominat. emphys. quæst. 19. num. 51. cum segg. Azot. in sum. moral. part. 1. lib. 11. cap. 12. col. 133. & par. 3. lib. 3. cap. 17. quæst. 7. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 2. quæst. 19. art. 1. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 27. num. 9. plures ex antiquioribus refert Cened. ad Decretales collect. 102. n. 3.

Hinc fit non esse veram sententiam Cardin. in Clement. ad nostrum vers. 7. num. 2. de hereticis, ubi Imola num. ult. & eisdem Imolæ in cap. vt clericum, num. 8. vers. Laduerat tamen de vita & beneficiis clericis. Clat. de §. formidatio num. 4. & 18. & in §. inuolatus n. 1. vers. sed nunquid, Bermond. de public. concubis, rub. de sacrileg. num. 1. Paleoth. de nobis & spur. cap. 16. num. 14. cum segg. Grilland. in tract. de penis omnifur. cuius quæst. 15. num. 2. Gurtier. post alios Canon. lib. 2. cap. 7. num. 44. & aliorum, quos refert Saach. d. disp. 27. num. 21. asserentium concubium clericis Sacris insigniri, esse simplicem fornicationem, per text. in cap. qui circa, de bigamis, ubi, cum eis tanquam simplici fornicatione notantur, & c. per text. in cap. Presbyter. 28. distict. ubi, Presbyter §. fornicatus fuerit, vel auaritiam commiserit. Quæ tamen opinio falsa est, & ideo contrariam, oempe taleu concubium sacrilegium, melius sustinent Menoch de arbit. cont. 5. c. 1. n. 71. Thom. Doct. cons. 197. n. 4. Carol. de Grassis de effect. cleric. in prelat. num. 40. Azot. in sum. moral. p. 1. lib. 13. cap. 12. quæst. 6. ad finem & par. 2. lib. 6. cap. 7. quæst. 1. vers. sed dubia, Petr. de Ledesma in sum. p. 2. tract. 27. c. 14. cancl. 2. Bened. Agid. in tract. de priuileg. benef. art. 11. num. 10. citati à Gurtier. d. cap. 7. n. num. 2. cons. seg Sayr. in Clauis Regia lib. 8. c. 1. num. ult. ad fin. Soar. de Relig. lib. 2. c. 6. n. 12. multi, quos refert, & sequitur Sanch. disp. 27. num. 19. asserentes teneri clericum illam citicoustantiam voti annexi Ordini sacro tanquam mutantem speciem, in Confessione exprimere, & ita deere se esse clericum in Sacris, & illam similiter declarare se peccasse cum clericis; cuius

H h a tel

rei ratio est, quia vltia fornicationem virtuti temperantur contrariam, peccauit contra virtutem Religionis violas castitatis votum, ac per consequens sacrilegium commisit, quod est tibi sacra violatio, iuxta text. in cap. de his, lib. 1. vi. sacrilegi, 28. dist. 11. Vnde professus in Religione, & Sacris initiatus, il castitatem violat, si votum sacri Ordinis & Religionis diffinitur specie, vitamque circumstantiam tenetur confiteri, alius locus. Ita Iacob. de Grass. in decis. aur. lib. 1. cap. 10. num. 21. Aigid. de Coninch. de sacram. disp. 20. dub. 3. n. 131. Hentig. in sum. lib. 5. de Penit. cap. 7. num. 6. Lessi. de iustis. lib. 2. cap. 40. dub. 6. num. 40. Sanch. d. disp. 17. num. 15. cum segg. Homobon. in exam. ecclesiast. arad. 4. cap. 3. quæst. 17. Fillius. in quæst. moralib. num. 1. tract. 40. cap. 9. num. 124. Diana moral. resol. p. 1. tract. 7. resol. 4.

9 Neque obstat text. in d. cap. quia circa, responder enim, quod ille ibi dicitur fornicatio simplex, non quia non sit etiam sacrilegium, sed ut distingatur ab aliis luxurie peccatis specialiori qualitate, & substantia affectus, in qua indicie aliquando Presbyter, verbi gratia, ad adulterio, stupro, vel incestu. Ita Azot. in iur. moral. part. 1. lib. 3. cap. 17. quæst. 7. vers. in hac. Sed melius accedendo menti & dispositioni textus dicendum pato in eo vocari simplicem fornicationem in ordine ad bigamiam excludendam, quam non incurrit clericus concubiniarius, supposito quod non habuit animum contrahendi matrimonium de facto, & ita vocatur simplex fornicatio ex parte effectus, & ut distinguitur a copula, quæ sit eam effectus maritali, iuxta cap. super de bigamus, non tamen vocatur simplex ad excludendam malitiam contra religionem, & ideo ille text. non vocat clericum simplicem fornicatorem, sed tanquam simplicem fornicatione notatum. Ad text. verò in d. cap. Presbyter. respondetur quod nihil aliud significare, nisi quod fornicatio clericus cum soluta non est dicenda adulterium, prout nonnulli affirmabant de quibus Menoch. d. casu 418. quia videbatur dari quoddam coniugium spirituale inter clericum & Ecclesiam, imò dicebatur dari stuprum cum incestu, ut per Menoch. dist. loc. Gutier. dist. cap. 7. num. 37. cum sequentibus.

11 Vetus licet communis opinio, de qua supra, tenet coitum clericis dici sacrilegium, tamen respectu personæ mulieris, cum qua fornicatio eam committitur, sit simplex reputatur, Benedic. Aigid. d. art. 11. num. 10. vers. vltimusque, & in hanc opinionem potius inclinatur, cui ad ipsam Menoch. in addit. ad tract. de arbit. cap. 109. num. 6. vers. tertia opinio, Sanch. de alim. ut. 3. q. 7. n. 44. & Steph. Gratian. d. cap. 15. num. 24.

13 Hinc à Doctoribus communiter resoluitur, & ut æquius recipitur filium clericis in Sacris constitui siue possit matri succedere, ex eo, quia respectu illius talis coitus non est damnatus, neque punibilis, & ita hanc opinionem tenent Perez tit. 2. lib. 6. Ord. pag. 63. & Iacobi r. 8. vers. vtrum autem, lib. 8. pag. 197. Averd. d. l. 9. Taur. gloss. 3. cum segg. ac proinde cum huiusmodi fornicatio ex parte ipsius mulieris non sit coitus damnatus, & punibilis, potest filius matri succedere, iuxta tradita per Negreiros in introduct. vltim. volent. lib. 1. cap. 11. num. 5.

14 Contrariam tamen opinionem, imò filium clericis in Sacris constitui non succedere matri, tenent Anton. Gomez l. 9. Tauri num. 15. in fine, & ibi Fernandez num. 34. Blauten. l. 9. gloss. 4. & num. 6. 7. 8. in 8. lib. 5. nona recap. Mench. de success. creat. §. 10. num. 47. Peregr. de iure sibi lib. 3. tit. 8. num. 37. in medio. Gama, de res. 136. vbi Flores, Molin. de iustis.

tract. 2. disp. 167. vers. licet, alius num. 8. Spin. in speculo testam. gloss. 16. princip. num. 18. & 19. 89. & 90. Gutier. practica. lib. 2. quæst. 102. per teorem, Bernard. Graue. ad pract. Camera Imp. lib. 1. conclus. 115. consil. 1. num. 2. Azot. moral. instit. part. 2. lib. 2. cap. 6. quæst. 3. Lessi. de iustis. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 56. Et ex eo confirmatur, quia non potest negari holiosum coitum etiam ex parte matris punibilem esse, & damnatum, cum in lute multæ sint contentæ peccata contra clericorum concubinas: dicitur enim per legem, aut constitutionem lute impositus, ut per Betm. de publicis concubinar. prop. finem, in verb. qui etiam filius num. 73. Bosl. de certis damnat. num. 48. Clar. in §. fornicatus, num. 3. Cald. Peccata de nominat. employ. quæst. 21. num. 16. Steph. Gratian. d. cap. 35. num. 10. Molin. de iust. tract. 2. disp. 167. vers. licet in consensu. Et quod filius non succedat matri, sufficit esse susceptus ex coitu damnato, vel punibili: itaut non requiratur vterque simul, ex Valase. consil. 29. num. 13.

Quare has contrarias opiniones distinctionis 17 fœdere componendas dixi cum doctis. Id. meo Petro Barbosa in primariis schol. ad l. ex falso §. si quis rogatus n. 1. vers. ad Ord. ff. ad Trib. quod scilicet prima opinio procedat in clerico, qui suscepit filium ex muliere soluta, quam pro concubinali non habebat; nam in his terminis verum est mulierem non puniri, nec respectu illius potest dici talis coitus damnabilis, aut punibilis. Secunda verò opinio habet locum in clerico, qui suscepit filium ex concubina filia, cum in nostris Hispanicis Regnis concubina clerici activer puniatur: quæ quidem talis solutio semper intelligenda est de clericis in Sacris constitutis, oam filios clericis in minoribus, etiam beneficium Ecclesiasticum habentis succedere matri absque dubio resoluit Azot. d. c. 6. §. 3. vers. accedit Stephan. Gratian. d. c. 16. n. 48.

Castitatem & continentiam Ordini per se accessit pro annexam clericis observare debet; cum enim templum & vas Domini, ac factarium Spiritus sancti esse debeat, indigne est dici cum cubilibus, & de immunditiis deservire, D. Paul. ad Roman. 13. cap. decernimus, & per tot. 18. dist. cap. prescripti, cum sequentibus, 82. dist. cap. 2. & per totam 15. quæst. 8. cap. de multu, de atate, & qualis. cap. ut clericorum, de vita & honest. cleric. plura refert Bened. Aigid. de priuileg. benef. art. 11. Demosthen. in oratione contra Timocratem sic ait: Ego enim arbitror, qui sacras adu ingrediamur, qui curam diuinarum rerum præstet, cum non modo ad certum aliquod diuini temporis cultum esse debere, sed per vnum spatium, atque ab istiusmodi studiis fuisse parum, oportere, & Cicet. 2. de legibus, ad Dives, inquit, aduenio castè, qui secus facit, Deus ipse vindex erit. Ethnicis enim immolare victimas eos prohibeant, qui minimè puti, & integri ad immolandum accedent, unde Tibull. lib. 2.

For quoque abesse precal inbeo discordia ab aris,

Quæ deus dei besterna gaudia nocte feram.

Casti placem Superi, &c.

Mundamini, qui feris vasa Domini, & Esai. 51. 19. necesse est, ut manus studeat esse manus, quæ alios mundare debet, & vers. 1. quæst. 1. D. August. serm. 36. ad Prebys. D. Chylos lib. 6. de Sacerd. & qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt, atque alieni effici debent à ministerio, quod viuendo sicut polluant, cap. Maximianum 81. dist. 11. cetera quam clericorum castitatem multa scribunt Thom. Doct. consil. 147. n. 4. Carol. de Grass. d. pralud. n. 15.

Continentia in clericis, quia non est de lute digno,

nino, sed duntaxat de lure positio, vt praser citato
 10. s. de vita & benef. cler. & in cap. ium. s. de elec-
 tionib. Beller. dicitur. clerical. p. i. tit. de disciplina
 clerical. s. 15. num. 61. Homobon. de Bonis de humani-
 vita. Ranc. part. 1. cap. 19. prope finem vers. quoad ser-
 21 dum, ¶ non est de substantia, & assensu Ordinis
 diaconatus, sed tantum accidens ex Ratu Ecclesie.
 D. Thom. 1. 2. quest. 88. art. 11. Rota diuers. part. 1.
 23 decis. 560. num. 10. & decis. 561. num. 11. Beller. d. tit.
 de disciplina clerical. s. 8. num. 9. ¶ ideoque Papa di-
 spensare potest, vt promouat ad factos Ordines ma-
 trimoniales contrahant. Ita Soc. lib. 7. de iustit. quest.
 4. ars. 2. vers. hoc patet, & in 4. sentent. dist. 8. quest. 1.
 art. 1. vers. dabitur, Abb. in cap. ium. s. de elec-
 tionib. Henric. in sum. lib. 10. cap. 14. §. 5. & §. 8.
 Beller. d. §. 8. n. 11.

23 Prout etiam summum Pontificem posse dispen-
sare cum Religioso professo, vel Moniali super voca-
tilitatis, & continentie, vt matrimonium contra-
hant, tradit D. Thom. in 4. distict. 38. *quæst.* 1.
4. circa med. vbi Rich. *art.* 9. *quæst.* 1. & Sor. *quæst.* vnde.
Durant. *quæst.* 3. Pal. *quæst.* 4. *art.* 4. *concl.* 11. & 12. D. An-
tonin. *part.* 1. *tit.* 11. *cap.* 1. §. 1. Bogas in *trac.* de irregul.
par. 6. rub. de *benef.* & *matrim.* num. 7. & 11. Nauas.
com. 1. de *regul. ar.* num. 37. & de *reddu.* Eccles. *quæst.* 1.
monit. 55. num. 9. & *conf.* 5. de *statu monach.* num. 7. &
conf. 16. de *benef.* Gama *deci.* 179. num. 1. Gratius in
deci. *arbitr.* lib. 2. *cap.* 31. num. 11. & 23. Ioan. Ramirez
de *confirma.* Ordinis D. Iacobi *cap.* 5. num. 25. Moita *cod.*
trac. lib. 2. *cap.* 1. §. 12. 4. num. 7. & *cap.* 1. §. 7. 2.
7. Cald. Pereira de *nominat.* *quæst.* 10. num. 29. & 31.
Saye, in *clau.* Regie lib. 6. *cap.* 11. num. 16. cum *seqq.*
Fr. Emman. *quæst.* Regul. *rem.* 1. *art.* 125. *art.* 1. & 2.
& *quæst.* 2. *art.* 1. & 3. num. 3. *quæst.* 1. *art.* 5. & 8. & *quæst.*
29. *art.* 6. Henric. lib. 10. *cap.* 14. §. 5. in *glos.* lib. 4.
& lib. 12. *cap.* 5. & lib. 12. *cap.* 5. §. 7. P. Ribden.
in *lib. pro defensione Sacratie lesa.* *cap.* 15. §. 17. & 18.
Lell. de *luttina* lib. 2. *cap.* 40. dubi. 14. Cened. ad
Decretal. collat. 124. num. 4. latè Trafnicieta in *trac.*
de *pulg.* amia lib. 2. *quæst.* 17. 4. num. 29. Barthol. 3.
Fausto in *thezaur.* Religioforum lib. 3. *quæst.* 36. Ioan.
Valer. de *differt.* inter *viuam* forum, verb. *diffen-*
satio differt. 6. num. 5. Basil. Pong. de *impedim.* *Matrim.*
cap. 1. §. 3. Nicol. Garcia de *benef.* *par.* 7. *cap.*
10. num. 83. Rebel. de *oblig.* *uultu.* *part.* 1. lib. 3. *quæst.*
4. num. 8. Gutier. de *Matrim.* *cap.* 122. num. 1. Sench.
de *Matrim.* lib. 8. *diffus.* 8. num. 6. & in *præcept.* *Deca-*
logi lib. 3. *cap.* 2. num. 9. Bellet. *de* §. 8. num. 11. Quamais
D. Thom. ante locum suprà citatum in 1. 2. *quæst.* 83.
art. 10. *num.* 88.

penes te cap. enim ad monasterium, de statu Regulae. In
telligitur enim illius verba finalia, & ibi, *quia ab-
dicavit proprietatem, fieri & confidia castitatis, adeo ex-*
actum regulae monachali, ut contra eam nec Summus
Pontifex possit licentiam indulgere. in sensu composito,
id est, cum monacho manente monacho; nam in
sensu diuiso, id est, faciendo de monacho non mo-
chum, & extrahendo eum à Religione, bene po-
test Papa dispensare, Valeat. *Relig. s. disp. 10. quest. 4.
par. 2. Valquez disp. 165. num. 104. Azor. instm. mo-
ral. par. 1. lib. 1. cap. 7. Lessl. de iustitia lib. 2. cap. 41.
d. num. 4. Morta lib. 2. cap. 2. §. 7. num. 10. Valer. Reginald.
in prati fori par. lib. 1. lib. 1. num. 197. vers. neq;
vers. Basil. Pont. d. 4. §. vers. sed quomodo, Nicol. Garc.
disp. 10. num. 81. & 93. Sanchez. d. lib. 5. cap. 1. num.
16. Barthol. à S. Faustio d. quest. 36. num. 11. & lib. 7.
quest. 48. Et ideo dispensatum fuisse cum Ramiro
Rege Aragonum, vt relicta Religione, & Episcopa-
tu, Regnum susceperet, & vxorem, attestantur Pa-*

Barbof. de Episcopo Paris II.

bod. in 4. diff. 38. quest. 4. art. 4. Lxx. Marinar. Sicul.
 lib. 8. de marabil. Hispania, c. ult. Ioan. Valz. in chronica
 cap. 18. Barthol. & S. Faustio d. q. 36. num. 6. Et etiam cum
 Confessione professio in Monasterio Panormitiano filia
 Rogerij Regis, vt Religione defecta nuberet Henrico
 VI. Frederici Imp. filio, dispensatio Castellanum
 III. referunt Cened. ad Decretal. celsi. 124. num. 3.
 Pineda in vien D. Ioannis Bapt. lib. 1. art. 2. c. 6. pag. 84.
 Didac. de la Motta in tract. de confirmat. Ordinis
 Melitae S. Iacobi de Spata lib. 2. cap. 1. q. 7. ad 7. num. 13.
 pag. 133. ibi. Et quod Castellanum Papae III. dispensa-
 uerit cum Confessione filij Rogerij Regis Henrici Sexti
 qui erat Sacristianus in Panormo, & natus est ex tali
 coniugio Fredericus X. certum est, & inter alios Do-
 ctiores tradunt Card. Caiet. 1. 2. quest. 88. art. 11. Fr.
 Mich. de Medina de sacrorum hominum continent. lib. 31.
 cap. 28. 32. & 33. Illecas in hys. Pontif. lib. 5. cap. 31.
 &c. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 19. n. 124.
 Barthol. & S. Faustio dist. quest. 36. num. 6. in fine. Tra-
 smiera vbi supra num. 33. Et dispensatio etiam fuisse
 per Alexandrum III. cum Nicolao Iustiniano Sacer-
 dote Monacho in Monasterio S. Nicolai Ordinis S.
 Benedicti ad instantiam Vitalis Venetorum Ducis,
 tradunt Barthol. & S. Faustio d. quest. 36. num. 5. Fa-
 gundez in quinque Ecclesijs praecipuis, lib. 3. cap. 5. num. 7.
 Pineda in monarch. Eccles. part. 3. lib. 6. cap. 7. s. 1. pag. 14.
 Trasmiera d. quest. 17. num. 34. & Alexandrum VI.
 dispensasse cum Casate Diacono Cardinali, vt vxo-
 rem duceret filiam Ducis Valentianis tescit Cened.
 d. num. 5. & nouè dispensasse Gregorium XII. cum
 fratre Illustrissimi Card. toyoni Galli Sacerdote
 professio, & Provinciali Ordinis Capucinorum asse-
 runt Barthol. & S. Faustio d. q. 36. & num. 8. Trasmiera
 d. q. 17. num. 15.

ALLEGATIO XVI

*Episcopus in qua etate constitutus Ordines
maiores conferre possit, & de pœna
Ordinantis, & Ordinati ante
legitimam etatem?*

S Y M M A R I V M.

- 1 Subdiaconus ante 22. annum, Diaconus ante 23. in-
choatus, Presbyter ante 25. per diem incognitum
promoveri non debent.
- 2 Anni bissesti dies computandi non est pro legitima
Ordinis aetate.
- 3 Anni ante computandi iuxta ritum, & usum Ec-
clesiae?
- 4 Aetate pro susceptione sacris Ordinibus postula-
tore sunt constituta.
- 5 Ordinis sacramentum si pueris, senectute, & his, qui
sunt rationis carentes, administratur, characterem
imprimi in eorum animis.
- 6 Cap. vinculum, de clericis per saltum promotis,
declinatur.
- 7 Infirmi Talarum confitent, quam poenitent incurra-
nt?
- 8 Suspensio, quam contra bis promoveant carereque aetate
non incurritur ipso iure.
- 9 Episcopus suspensione durante si celebret, vel Ordi-
nem conferat, an hoc irregulariter ostenditur.
- 10 Promoveat ante legitimam aetatem qui ipso iure suspensionis,
interdictionis de promotis ad maiorem Ordinem, ut n. 14.
- 11 Promoveat ante legitimam aetatem, & in susceptione Or-
dinibus ministrans, si irregularis.
- 12 Suspensio impeditur an exerceat, quae ab Ordine, in-
terdictione

visdictionis, vel administratione Ecclesiastica potest.

13. *Prænotari ante legitimam aetatem ascendenda ad aliorum Ordinum sacris irregularitatem. Intelligi ut aut.* 14.
15. *Papa solus dispensat in sacris, quem incurrit promotus ante legitimam aetatem.*
16. *Irregularitatem contrahit, qui inexplere aetate 24. suscepit Ordinem Presbyterii, aut in tempore interdule, vel sine titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine duni foris.*
17. *Ordinatus ante legitimam aetatem inculpabiliter suspensus non incurrit.*
18. *Verba temere præsumptis, dolum, ac temeritatem significant.*
19. *Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignorans, aut imprudenter aliquid facit.*
20. *Ordinatus ante legitimam aetatem bona fide testimonio suorum parentum non remanet suspensus.*
21. *Celebrans ante legitimam aetatem bona fide credens id sibi licere, irregularitatem non incurrit.*
22. *Peccat tamen mortaliter celebrando sciens se non habere legitimam aetatem.*
23. *Ordinatus ante legitimam aetatem, bona fide, illa intermitten, restit potest Ordini ex quo fuit dispensatus.*
24. *Regularis, scilicet & clericus ante legitimam aetatem Ordinis suspensionis suae suspensionis ipso iure.*

YMMVS Pontif. Clemens V. constituit olim in Clement. fin. de aetate, & qualitat. vt alio non obitante impedimento Canonico, posset quis libere in decimo octavo anno ad Subdiaconatus Ordinem promoueri,

in vigesimo ad Diaconatum, & vigesimo quinto ad Presbyteratum. Iure vero nouissimo Concil. Trident. sess. 23. de reformat. 12. præcipitur, vt nullus ad Subdiaconatus Ordinem ante 21. annum, ad Diaconatus ante 23. & ad Presbyteratum ante 25. ætatis suæ promoueat; ac insuper statuit eadem in singulis Ordinibus tempora in Regularibus quoque personis esse attendenda, privilegiis quoad hoc præmissis exclusis, cum olim metris exigentibus possent in minori ætate promoueri, in cap. menaculus 75. dist. 11. Prædictum vero annorum numerum in singulis Ordinibus fuisse attingisse, nisi contrarium exprimitur in Canone, sicut olim expressum erat in d. c. 1. 78. dist. 1. & in cap. cum in consilio de elect. & idem de ætate Acolytatus intelligendum videtur d. cap. in singulis, cum gloss. Ratio huius resolutionis est, quia propterea significatio dictionis, ante, de qua in Trid. est excludere illud, cui præponitur, vt in his terminis diximus de diction. visfreg. dist. 1. 1. num. 3. nam quando perfectum, & consummationis annum requirit idem Concilium, hoc ipsum exprimit addendo particulam, expletum, prout sess. 15. de Regular. cap. 1. ubi, ante decimum sextum annum expletum, &c. cum quia si annus adimpletus requireretur, non posset quis promoueri ad Subdiaconatus Ordinem, nisi in 13. anno, & ad Diaconatum in 24. & ad Presbyteratum in 26. quod manifestè aduersatur Concilio Trident. & hoc non esset arde, sed poss. Quare ita docent Nauarr. in man. cap. 25. num. 69. cum sequentib. & aut. 103. Zetoli in praxi Episcop. verb. Ordo §. 1. Maiol. de irregul. lib. 1. c. 2. cap. 30. num. 8. Franc. Leo in lib. auro feri Ecclesiast. par. 1. c. 4. num. 11. Hentio in sum. lib. 10. cap. 19. §. 1. & lib. 12. cap. 18. §. 1. Petr. de Ledesma in sum. par. 1. trall. de sacram. Ordin. c. 7. princ. Praefec. in praxi noua Episcopali, p. 1. cap. 1. rub. de requisitis ætatis, num. 23. pag. 34. Mo-

net de distribut. quæst. p. 2. q. 19. num. 11. Fr. Emmen. quæst. regular. tom. 3. q. 23. artic. 6. Amend. in addit. ad recap. legum Nauarr. lib. 1. tit. 1. l. 1. de nate, in declar. n. 4. Bonacin de Sacram. de sp. 8. quæst. vnic. punct. 5. num. 12. Nicol. de Gareia de beneficiis p. 7. c. 4. num. 2. Auila de censur. par. 3. disp. 5. dub. 7. num. 11. Valet. Reginald. in praxi feri p. 1. lib. 30. trall. 3. n. 166. Coninch de Sacram. tom. 2. disp. 20. n. 102. Bonac. de censur. extra Bull. disp. 3. q. 1. punct. 1. num. 4. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 1. & 4. Molin. in sum. Theologia moralis p. 1. trall. 2. cap. 12. num. 3. Bitanda in manuali Pralat. tom. 1. quæst. 19. art. 2. Curo de Grassis de effectib. clerical. in praxi. num. 289. 291. & 295. 219. in analytica postrema Inre Eccles. errata. sub 11. de elect. num. 11. Vgolin. de officio Episcopi c. 16. §. 6. num. 4. & 5. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiast. trall. 1. aum. 10. q. 60. vers. ad maiori. Ias. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 8. cum seqq. Albert. Trott. de vero & perfetto clerico c. 17. n. 2. Philateb. de officio sacerdot. tom. 1. p. 2. lib. 1. cap. 13. in fin. Ias. Philibet. Marchin. post hæc scripta & impessa in lucem editis, in trall. de sacram. Ordin. trall. 1. p. 5. cap. 1. per tot. Mart. cel. Velpe in praxi iudic. cap. 7. num. 3. & c. 8. num. 4. notissime Sanch. in episc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 33. D. Aconia in commentar. ad cap. Subdiaconatus num. 1. disp. 77. Aduertias tamen quod sufficit ad singulos Ordines per vnum medium diem annum necessarium à Concil. Trident. inchoatum fuisse, Coninch de Sacram. disp. 20. dub. 10. n. 102. Bonacin de sacram. disp. 8. q. vnic. punct. 5. num. 12. Petr. Ledesma in sum. tom. 1. de sacram. vbi de Ordine c. 7. Diana d. p. 2. trall. 2. miscel. resol. 29. nam regula est in lute nostro quod suo agatur de materia favorabili, siue de materia odiosa, vel penali, vbi cumque requiritur ætas ad aliquem actum, vel exercitium, sufficit attingisse primum diem ultimi anni, quia annus cæptus habetur pro completo, gloss. verb. decimum sextum annum, in Clem. fin. de aetate, & qualitat. gloss. in Clem. ad n. 1. trall. de Regal. Gutier. canon. lib. 1. cap. 26. num. 3. Cerrill. commun. contr. commun. quæst. 53. post num. 4. Gironda in trall. de privilegiis, & exemptis explicat. in 142. vbi a. seq. id limitat quando pro essentiali forma requiritur annus impletus.

Regulares virtute suorum antiquorum pssuilegiatorum non possent ordinari ante legitimam aetatem præscriptam à Concil. Trident. d. cap. 12. tenent Fr. Emmen. quæst. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 6. & 8. & in addit. ad sum. sum. 4. cap. 77. concl. 1. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 14. & 15. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 19. art. 1. vbi aliter se necesse de aliqua excoctione, quæ id concedat Regularibus post Trid. & Sixtum, refert Portel. in dubiis irregularit. verb. Ordines sacri num. 1. me citato in hoc loco Marchin. d. trall. 1. p. 1. cap. 3. num. 6.

Pro legitima Ordinis ætate non est computandus dies Bisextilis, nec de illo erandum, cum annus à Iure determinatus intelligatur ex 365. diebus continuus: ita Henric. in sum. lib. 10. cap. 19. §. 2. Aloys. Ricc. in praxi feri Ecclesiast. post resol. 276. in notabilib. de materiis Sacram. Ordin. vers. quoad intersticia in 2. adis. Martin. Fornat. de ordine cap. 3. m. 6. Quamvis contrarium immo diem bisextilem in ætate ordinandi semper includendum, existimauimus Bonacin d. punct. 5. num. 14. & Molin. d. trall. 2. c. 12. num. 8. Marchin. d. p. 5. cap. 4. num. 13. & qualiter fit computandus annus ad Ordines recipiendos an morte astrológico per tot menses, & dies, an vero morte Ecclesiastico, iuxta quod accidit in Kalendarium? Vide infra alioq. 18. n. 2.

Sed dubius an habeat legitimam ætatem ad Ordines

Ordines & beneficia, vel alium actum requisitum, non potest cum huiusmodi dubio Ordines suscipere, donec constet de etate; quia possessio est pro pcepto, & ideo illud servare oportet, tunc in eo casu, quo quis facta debita diligencia dubius adhuc est an expleverit viginti & unum annos ad ietunandum; quia tunc non est possessio pro pcepto ieiunij, sed prohibetate illius dubitantis. Ita Thom. Sanch. de *matrim. lib. 2. disp. 4. n. 38. lo. an. Sanch. in *selec. disp. 43. n. 6. & 7. Castr. Palao in *1. disp. 3. p. unil. 8. num. 7. & plures, quos refert, & sequitur Antonin. Diana *Ad. res. resol. p. 4. tra. 3. resol. 1. per tot. Quare si eo etate ad Ordines vix dies aut hora defideretur, vitiosus factum, quia hic non habet locum regula illa, quod parum distat, nihil distat videtur, sicut nec in aliis in quibus iustitiam paxinunt exigunt. Henric. in *sum. lib. 7. c. 20. §. 1. in *gloss. O. Basil. Pont. de *matrim. lib. 7. cap. 5. num. 1. novissimè Diana *mor. resol. p. 5. tra. 3. resol. 17.********

4. Huiusmodi etates pro suscipiendis Ordinibus requisitæ non alio quàm positivo, & Canonum Iure constitutæ sunt; nec quidem de iure divino aliqua fuit determinata etas ad necessitatem Sacramenti Ordinis, ut bene firmat Sor. in *4. sentent. disp. 15. q. 1. art. 1. conclus. 3. Unde ¶ si huiusmodi Sacramentum puzis, suscipis, vel amittis, qui vbi rationis carent, administratur, characterem de eorum animam impertit credendum est, & S. Bonavent. in *4. sentent. disp. 15. q. 1. art. 1. vbi Sor. q. 1. art. 1. conclus. 1. lo. an. Ande. in *cap. 1. n. 5. de clericis per *salutem promotus. Cater chetis Roen. fub tit. de *sacram. Ordinis §. sequatur, Gregor. de *Valentia tom. 4. disp. 9. q. 4. p. unil. 11. Nauar. *conf. 3. n. 4. de *huc qui vbi m. u. in *cau. a. f. u. & *conf. 7. n. 3. de *temporibus ordin. Coninch d. disp. 20. dub. 10. n. 94. & 97. Valq. 3. p. tom. 3. disp. 146. cap. 1. Bonseta d. disp. 8. q. vnic. p. unil. 5. num. 1. Guier. *canon. lib. 1. cap. 16. n. 18. novissimè me etate in hoc loco Torrellanica in *prædicab. Iuris *juris. lib. 2. c. 13. n. 36. Ex c. ratione, quia ¶ in *cap. vnic. de clericis per *salutem promotus, habetur illos non esse reos dandis, qui iura, id est tante discretionis annos, acceptum minores Ordines; tum quia vbi rationis videtur solummodo requiri in suscipiendis Sacramenta, quæ consistant in aliquo actu ipsius suscipientis, sicut est matrimonium, quod eo consistit in mutuo concubientium consensu; & Pœnitentia, ad quam necessarius est dolor, & confessio, qui sunt actus pœnitentis: ideo suscipiendos verò Sacramenta, per quæ datur aliqua potestas, quæ est prior actus, non videtur necessarius vbi rationis, sed sufficit capacitas potentie, seu potestatis, quæ confertur; & ita colligitur ex resolutis per Doctores supra allegatos.****************

Vnde fit Episcoporum non posse dispensare super etate ordinandorum, sed requiri Papæ dispensationem, & dilectus, de *temp. Ordin. Emma. S. verb. *Ordo. num. 16. Alzed. de *præst. Episc. dignit. p. 1. cap. 6. num. 64.***

7. Restatiam, ut videmus, quæ pœna Iure sit constituta aduersus Episcopos ordinantes aliquem nō habentem etatem requisitam, & contra sic promotos? Ex agendo prius de ordinante, adduco decisionem tex. in *cap. vel non est *compes. de temporibus ordin. & ibi Abb. num. 4. vbi probatur infamem in Diaconum ordinans, à collatione cæterorum Ordinum suspensione dignum esse, in conferente verò infanti clericalem Tonsuram Bonifac. VIII. sancivit ne per annum Tonsuram aliter dāre possit, in *cap. final. de *tempor. ordinat. lib. 6. Sed difficultas est, quare conferens infanti clericalem Tonsuram ab illius collatione tantum suspendatur, & conferens eidem Dia-****

conatus Ordinem, non tantum à collatione illius, sed etiam cæterorum suspensione dignus sit? De quo vide Campan. in *discretis iuris *Canon. rub. 7. cap. 4. num. 2. vbi rationem reddere multis nititur.**

Suspensio hæc, quam de Iure contrahit promotus etate carentem, non incurritur ipso Iure, provt resoluunt Tabien, verb. *Ordo 3. Maiol. de *irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9. Unde oon incurtebat irregularitatem, si in Ordinibus, à quorum collatione erat suspensus, ministrasset, ex Rebuff. in *praxi *benefic. de clericis *ma. li *promissu *gloss. 1. n. 7. remissimè Quatant in *sum. *Bul. lary verb. *Ordo. in *princ. *vers. an.************

Si tamen prædicta suspensione durante auderet alium Ordini collationem, fieret quidam irregularis; suspensus enim à collatione Ordinum, illos conferendo irregularitatem contrahit, ex Sylvest. verb. *suspensio num. 5. *vers. Si *verò ab *Ordinibus *Concil. Trident. nullam in hoc casu apponant pœnam, ne Constitutio Pij II. & cum alieia Sixti V. que in illo loquebatur, redacta sit ad terminos locis communis, per Clement. VIII. in *sum. *Constit. incip. *Romanus *Pontif. sub *D. a. pridie *Kalend. *Marci 1595. ut refert Sayr. in *floribus *decis. sub tit. de *tempor. ordinat. *decis. 27. viget tantum suspensio dicti. cap. vel non est *compes.*****************

Pœna verò promoti ante legitimam etatem erat suspensio de Iure communis ab illorum executione, vique ad etatem legitimam, d. *cap. vel non est *compes. talis tamen suspensio non erat ipso facto, sed ferenda, ut per gloss. & Nau. *conf. 13. n. 5. de *tempor. ordinat. in *antig. *ed. Marchin. d. *tra. 1. p. 5. cap. 3. num. 1. & 1. Aul. p. 3. disp. 5. dub. 7. *vers. de *secundo, D. Acuña in *dist. cap. *subdistinguit num. 4. disp. 77. Per Constit. verò Pij II. incip. *Cum *ex *sacram. *relatum alleg. *seq. num. 10. scripto iure perpetuò suspensus, donec absolutiois beneficium impetretur, ut per Couat. in *Clem. §. *farius *part. 1. §. 1. num. 4. Rebuff. in *praxi *benefic. *part. 1. tit. de *cleric. ad *sac. Ordines *promissu *gloss. 4. num. 3. Tol. in *instru. *Sacerd. lib. 1. cap. 61. num. 5. & 6. Graff in *aur. *decis. *part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 13. Maiol. de *irregul. lib. 1. cap. 30. num. 19. Nauar. in *man. *cap. 15. num. 70. & *cap. 17. n. 155. Henric. in *sum. lib. 13. c. 38. §. 1. Sayr. de *confus. lib. 4. cap. 14. n. 11. Aul. *end. *tra. 3. disp. 5. dub. 7. per tot. D. A. 6. vbi praxim num. 6. novissimè Marcel. Valpe in *praxi *indus c. 8. p. 2. & 3. Lezana in *sum. *quæ. *Regul. *cap. 14. num. 2. Quatant. d. verb. *Ordo. *vers. *colligitur *ex *dictis, Bonacin. de *Sacram. *disp. 8. quæ. *vnic. *p. unil. 5. num. 13. bene Rox. in *Merden. *portionis *de Bonanor. 8. Novemb. 1613. coram *Illustissim. *Patriarcha *Macan. *do. impetita per Farin. *decis. 481. num. 5. p. 1. recent. Ex quibus autem probetur quis promotus ante legitimam etatem? Vide Rot. in *Adrien. *Abbatia 72. Novemb. 1592. coram D. *Goffo. impetita per Marches. *lao. de *commis. *part. 1. pag. 140. secundum novum *impress.***

Si hac durante suspensione promotus ante legitimam etatem, in suscipiendis Ordinibus ministrare præsumpserit, fiet irregularis, ex dicta Pij II. *Constitutione, ut per Aloyl. Rice. in *praxi *aur. *res. *solus. 105. num. 1. Gutier. *dist. lib. 1. cap. 16. num. 12. Quidquid teneat Diana *moralium *resol. tom. 1. *tra. 4. de *Sacram. *resol. 182. in *fin. nam ¶ suspensus impeditur ex exercere, quæ ab Ordine, iurisdictione, vel administratione Ecclesiastica pendens, ac proficiscitur, ex traditis per Ygol. de *confus. *lib. 4. c. 6. in *princ. & §. 1. Mari. *Alex. *end. *tra. 1. tom. 1. disp. 4. c. 2. *vers. & *statuendum *est, Sux. tom. 5. disp. 16. *secl. 1. num. 3. Belle. *disquisit. *clericat. *part. 1. tit. de *clericat. *discipul. §. 3. num. 53. Monetam de *dist. *tribut. *quæ. *part. 1. §. 15. num.*******************************

- num. 7. cumque præterea tanquam impeditum exercere Ordines, si interdum se ingesserit Diuitis, irregulariter fieri sancit Pontifex in cap. 1. de sentent. & reind. lib. 6. Vnde excommunicatus solummodo poenam irregularitatis incurrit exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati alicuius Ordinis ministerio, Miranda d. quæst. 39. art. 9. Quomodo
- † ascendendo ad alios Ordines eandem incurrit irregularitatem, cum dicatur ministerio in promotis, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 11. & lib. 4. c. 33. num. 2.
- Intellige de promoto ad factos Ordines, ante ætatem, vt patet ex d. Bulla Py I l. ibi, se faciant ad factos Ordines promovere; cuius poena non comprehendit illos, qui ante legitimam ætatem minores Ordines etiam mala fide recipiunt, vt per Natan. conf. 31. num. 4. de temp. ordinat. in nouis, Saut. tom. 5. diffinit. 31. num. 13. Bonacin. de censur. diffinit. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 5. vers. quoniam, Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. tertio art. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 9. Marchio. d. cap. 3. num. 9. Bellet. d. 5. num. 6. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 4. decis. 93. num. 5. Diana moral. resol. p. 5. tract. 1. u. resol. 30.
- Ordinatus igitur ante legitimam ætatem cum remaneat ipso iure suspensus, si tamen Ordines recepit, necessarium est, vt priusquam Ordinem exercere, ad suspensionem absoluator, neque ante, etiam si attingat ætatem per factos Canones, & S. Concil. Tridentin. requiritur, absque absolutione prædicta alium possit Ordinem suscipere, aut in suscepto ministrare, Miranda d. 9. art. 10. Cornejo tom. 2. in 3. part. diff. 4. de suspens. dub. 1. Lexana in sum. quæst. Regal. cap. 4. num. 2. in fine. Nec sufficit dispensatio delumptra ex tolerantia Episcopi per longum tempus, quia cum non probeat illius scientia de huiusmodi mala promotione, tolerantia nihil operatur, Ruman. conf. 216. num. 6. & 7. vers. omni autem, Pasif. conf. 236. num. 14. lib. 4. Gabr. conf. 189. num. 1. & 4. lib. 1. Beroi. conf. 183. num. 2. lib. 3. Vltra quod ex dispositione dictæ Bullæ Pij II. suspensio incurritur ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, & à solo Papa absolvendus, Couar. d. num. 4. Nauar. in man. s. 25. num. 70. & in cap. accepta opposit. 8. num. 3. de restit. spolia. Ruc. d. decis. 481. num. 5. ac proinde incapax ad obtinendam beneficium, Caporaz. decis. 238. num. 4. p. 2. Paris. conf. 136. num. 40. & 41. lib. 4. Roi. d. decis. 481. n. 3. p. 2. recusat. & latius alleg. seq. num. 14. Poterit nihilominus per Episcopum dispensari, si huiusmodi delictum promissionis sit occultum, licet celebratio sit publica, vt resoluti alleg. 39. post num. 44. vers. decimo. Aduenit non fieri irregulariter ante legitimam ætatem ad Sacerdotium promittunt, si exerceat actus solum in Sacerdotio constitutis conuenientes, & Sacerdotali Ordini deputatos, modò non celebret, vt de Regulari dicunt Nauar. conf. 9. de clerico excomm. missi in antiq. aliis conf. de astate & qualitat. in nouis, Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 166. concl. 1. & quæst. regul. tom. 3. p. 23. art. 11. Bellet. de suspens. cler. p. 1. in de discipl. cleric. 6. 5. num. 58. Marchin. d. cap. 3. num. 14. A. suspensus ab aliquo Ordine, si ascendat ad altiorum Ordinem abique eo quod illos exerceat, efficitur irregularis, Effici irregulariter tenent Maiol. de irregul. lib. 4. c. 34. num. 1. & 2. Couar. in cap. alia mater. part. 2. 9. 3. n. 3. vers. superius; sed contrarium melius sustinent Sayr. de censuris, lib. 4. cap. 16. num. 22. Marcel. Vulp. in praxi iudiciali feri Ecclesiast. cap. 8. num. 34.
- Quæstio in hac materia difficilis est, an irregularitatem contrahat, qui non expleto 24. anno suscepit Ordinem Presbyterij, aut in tempore interdicto, vel sine titulo; siue ab alieno Episcopo, aut sine dimissis, vel extra tempus statutum? In qua quæstione verior opinio est affirmatiua, quam tenent Couar. in cap. Alia mater. p. 2. 9. 3. num. 5. vers. 9. Salzed. ad Bernard. cap. 16. vers. 5. qui ibi attestatur, se alios, & prudenatissimos Viros, maxime à Societate Iesu, alloquutum esse de hac re, & istam omnino firmasse resolutionem, quamque tuerentur Hieron. à Sorb. in compendia priuileg. Mendacantium, verb. Ordines sacri, vers. sed hic aduertendo, & vers. idem notandum secundum. Nauar. conf. 4. in antiq. aliis conf. 8. de clerico excomm. missi, Bonac. de Sac. diff. 3. quæst. unica punct. 5. num. 13. tum quia huiusmodi Sacerdos concelebrat hoc caso Episcopo ordinanti, ex testoluris per D. Thom. 3. part. quæst. 82. art. 2. & in 4. sentent. diff. 13. quæst. 4. art. 2. ubi Palod. quæst. 4. art. 2. Atque idem simul cum ipso Anathemate eandem Hostiam verè consecrat, vt explicat Caiet. super d. art. 2. quæst. 82. Vnde bene Ludovic. Matias in D. Thom. tom. 3. tract. de Sacramento. Euch. diffinit. 38. sect. 8. num. 4. quem refert, & sequitur nouissimè Diana Moral. resol. part. 5. tract. 14. resol. 1. t. tenet quòd dum plures Sacerdotes simul consecrant, & consecrando simul vnus idemque Missæ Sacrificium offerunt, ad eorum quolibet pertineat illius applicatio, ac si solus offerret, quia quilibet est illius totius vera causa per se independentem ab alio; unde & posset independentem ab alterius voluntate illud integrè, cui voluerit, applicare; quod proinde sic à singulis applicatum diuersis personis, proderit omnibus, quibus applicabitur, quia prodesse debet alicui; nulla autem ratio est, cur vo posset prodesse alteri. Quare contraria opinio non est recipienda, neque eam satis confirmant rationes pro ea, cuius partes qui tuerentur, in ea se fundant tatione, quia Ecclesia non eam reputat primam Missam, quam tunc vnà cum Episcopo ordinans celebrat, quia potius videtur vnico actio ordinationis. Sed hæc ratio non sufficit, imò enotatium apparet ex supradictis, ex quibus venit reicienda, & per consequens Doctores, qui illa ducti negotiationem scilicet opinionem in hinc euentu, tenuerunt, prout suat Medina in sum. lib. 1. cap. 1. t. 8. Quanta in summa Bullary, verb. Ordo, vers. ampliatia illa, Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 68. concl. 2. Henriq. lib. 14. cap. 3. 6. in fine. Saut. tom. 5. diffinit. 31. sect. 1. num. 71. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 16. num. 23. & lib. 6. cap. 12. num. 11. Acila eodem tract. part. 3. diffinit. 5. dub. 7. vers. dico 2. Bellet. de suspens. clericatum p. 1. in de discipl. clericali. 6. 5. num. 57. pag. 60. Potell. in dubijs regularibus verb. Ordines sacri num. 7. Nald. in sum. verb. sacerdos Homobon. de examinatione Ecclesiast. tract. 4. cap. 9. quæst. 73. Marchin. d. tract. 1. part. 5. cap. 3. num. 16. Marcel. Vulp. in praxi iudic. feri Ecclesiast. cap. 8. num. 31. nouissimè Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regular. pag. 82. in resp. ad 22. Cornejo d. diff. 4. de suspens. dub. 2. Lexana d. cap. 14. num. 8. Huertad. in tract. de suspens. diffinit. 13. num. 36. Diaoz. p. 5. tract. 10. resol. 17.
- Verum si quia probabiliter credens se habere legitimam ætatem, & igitur ante illam ordinareretur, in dictam non incidere suspensionem, etiam hodie post relatus Pij & Sixti Constitutiones; ex eo, quia ordinatus ante legitimam ætatem inculpabiliter ad suspensionem exculatur. Ita Nauar. in man. cap. 27. num. 156. & in cap. accepta, opposit. 8. num. 34. de restit. spolia. & conf. 9. num. 3. de temp. ordinat. & conf. 3. num. 1. de astate & qualitat. Cardinal. Toler. in sum. lib. 2. cap. 15. num. 4. Henriq. in sum. lib. 11. cap.

cap. 28. §. 1. in fin. Salz. ad Bernard. cap. 26. vers. 1. quod de suspensio, Grassi in decis. auctori part. 1. lib. 4. cap. 27. num. 12. Valet. Reginald. in praxi fore parat. lib. 32. tract. 1. num. 12. me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 11. cap. 10. quæst. 12. 72. 2. Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quæst. 19. art. 6. in fine. Lado. Beia in respons. casuum conscientie in casu suspensio. Petrus Profyter, Sanchez. de Almatum. lib. 7. disp. 30. propositum finem: tum etiam, quia ad incurrendam hanc suspensionem, opus est dolo, Nam. d. cap. 27. num. 154. & d. conf. 3. de at. & qual. Bernard. in prælat. cap. 26. lit. C. vers. primo quod cum, Anilla de censuris part. 3. disp. 5. dub. 7. vers. pro intelligentia Soat. d. disp. 31. sect. 1. num. 26. in fine, D. Acuña in d. cap. subdistinguitur 27. disp. 77. Hurtado in tract. de suspensio. disp. 13. num. 66. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. diff. 11. num. 6. novissime Diana d. §. 5. tract. 10. resolut. 12.

18 Præpositus 3. part. quæst. unica. de sacram. Ordinis dub. 17. num. 167. tum deinde quia verba illa, *si tenent præsumptis*, quibus videntur prædicte Pij, & Sixti Constitutiones, dolum ac temeritatem significant, iuxta gloss. penult. in cap. solet. de sentent. excommuni. in 6. Catd. Zabattell. in Clem. 1. quæst. 38. de prælat. Hippolyt. in l. de morte. in princip. num. 19. ff. de

19 quæst. Sanchez. de Mater. lib. 9. disp. 31. num. 38. & citari per me dict. 278. ac subinde non comprehendere illum qui bona fide ignorante, aut imprudenter, sine maliciosement aliquid facit, observat Ceod. ad Decretalis ecclesi. 45. num. 3. Vnde ad hanc suspensionem incurrendam requiritur præsumptio, itavt non sufficiat ignorantia vincibilis, modo oon sit affectus, Naut. d. cap. 17. num. 154. Emman. Sà verb. suspensio num. 2. Anilla d. disp. 5. dub. 7. & alij citati à Bunacina de censur. disp. 3. quæst. 6. paritè §. num. 9. vers. addendum, quamvis ipse teneat ad hanc suspensionem incurrendam non requirit præsumptionem, vel ignorantiam affectuam, sed sufficere ignorantiam moralem culpabilem: & quamvis Lezana d. cap. 14. num. 4. non sine fundamento existimaverit ad incurrendam dictam suspensionem non requirit dolum, aut malitiam. Hinc Rora d. decis. 481. num. 6. reputavit dolum ignorantiam eiusdem ante legitimam aetatem ordinari, qui procuravit fieri informationem ab Officiali de sua aetate, quem facile sibi erat decipere, cum de ea poterat certiorari de facili à proprio parochio, penes quem erat liber Baptismi, & cum iuxta ad suspensioes Ordines sacros, & admonitus esset ab amicis, non obstantibus his admonitionibus voluit ordinari. Et eadem Rot. in alia decis. 200. num. 1. apud Farin part. 1. reser. censuit quod promotus ad Sacros Ordines ante legitimam aetatem, vt irregularis efficiatur, requiritur ipsum doloſe, & in contemptum suscepti sacros Ordines, & ministrasse, & num. 3. & 4. subdit dolum, & contumptum cessare in eo, qui habuit istam credendi causam, ac proinde irregularitatem oon incurrit propter promotionem ante legitimam aetatem, si promotus illo credebat se esse legitimæ ætatis.

20 Sic etiam, qui testimonio parentum, vel sui Superioris bona fide ordinatus est ante legitimam ætatem, non remanet suspensus, eum non peccet recipiendo Ordines bona fide. Ita Quaranta in sum. Bully. verb. Ordo. vers. quibus fit specialiter. Lænet de Franchis d. pag. 81. in resp. ad 21. & ex Nauar. Con. & Tolet. Bonacina de Sacram. disp. 8. q. unica paritè §. num. 13. vers. verum. Bellet. disquisit. clerici. p. 1. tit. de disp. clerici. §. 5. num. 60. Jacob. de Grassi in auctori decis. lib. 4. cap. 27. num. 12. Suar. de censur. disp. 31. sect. 1. a. 26. Sanchez. de matr. lib. 7. disp. 30. prope fin. Vgolin. de

offic. Episcopali cap. 26. §. 6. num. 5. Miraoda in man. Prælat. tom. 1. q. 39. art. 6. Vincent. Matchin. d. cap. 3. num. 10. Filliac. tom. 1. tract. 17. cap. 5. num. 84. Ratio est, quia Pontifex solum seculum tollere & excoſus replemere intendit, aut nimiam ordinandi temeritatem, que omnia locum non habent in illo, qui ex probabili ignorantia lotis, vel facti ante legitimam ætatem ordinaretur immo Aoll. de censur. p. 3. disp. 5. dub. 7. & Diana d. tract. 10. resolut. 192. docet excoſe ab hac suspensione, & irregularitate ignorantiam etiam, dummodo non sit affectata.

Nec etiam bona fide celebrans, etedens id sibi licere, irregularitatem incurres, vt resoluunt Couar. in Clement. §. furiosus p. 1. §. 2. nam 4. Nauar. Salzed. & Grassi d. locis, Bellet. disquisit. clericali. p. 1. tit. de disp. clericali. §. 5. num. 69. Racc. in praxi auctori resolut. 105. a. 2. Miranda d. quæst. 19. art. 10. in fine. Sed quia Fufe, tract. de viciis lib. 2. cap. 28. num. 17. tuetor hunc esse irregularem tanquam ipsum dedecet ignorare, que committit omnes sui ordinis foenit, idco coſultem tutius esse dispensationem petere, si Papa relatis circumstantiis illam duxerit concedendam.

Quamvis, qui bona fide ante legitimam ætatem ordinatus est, non fiat irregularis celebrando, eum non ducatur violare censuram, peccat tamen mortaliter celebrando, sciens se non habere legitimam ætatem, si exedimus Fr. Emman. in sum. part. 3. cap. 10. concla. 2. Nugn. part. 3. quæst. 9. art. 20. Soar. de censur. disp. 51. sect. 2. num. 4. Bonacina d. paritè §. num. 13. vers. verum. Vnde si quis Sacris ordinatur ante legitimam ætatem habet bonam fidem à principio, ob quam à suspensione ipſo facto liberatus fuerit, si postea adnenerit mala hæc, & sciens se non habere legitimam ætatem celebraverit, non contrahit irregularitatem, ac Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. art. 14. Lauret de Franchis vbi supra pag. 83. in resp. ad 24. ¶ Iusta tamen interuociente ætate re-

21 At poterit Ordinem excoſi, sine aliqua absolutione, aut dispensatione, non obstantibus dictis Constitutionibus, vt actiter defendit Couar. in d. Clementina si furiosus, part. 1. §. 1. num. 4. & tenent Scott. in Bullis Pontificibus. 109. Cornejo. in 3. part. 7. de suspensio. disp. 4. casu 3. Diana d. resolut. 182. & d. part. 5. tract. 10. resolut. 34.

Questio est oon contemnenda, an Regulares sicut & clerici, ante legitimam ætatem factos Ordinibus recipientes ipſo iure sint suspensi In qua quæſt. videtur dicendum illos non esse ipſo iure suspensos, eum pena hæc suspensionis inſecta reperatur solum contra clericos in d. Bulla Pij 11. de qua allg. seq. num. 1. ubi nonnulli clerici, & monachi enim, & clerici sunt diuersi, vt constat ex rub. & in na. clerici, vel monachi, sicut Constitutio loquens de Regularibus solummodo, non comprehendit clericos seculares, vt habetur expresse in Clem. 1. iuncta gloss. verb. religiosus, de rebus Eccles. non alien. Bellet. disquisit. clericali. p. 1. tit. de disp. clericali. §. 2. num. 5. ita etiam Religioſi in Constitutione agene de clericis non veniunt, præcipue in materia non fauorabili, Abb. in cap. 2. num. 7. ut clerici, vel monachi, & in cap. 1. num. 9. de inrauen. calum. Bollet. d. §. 2. num. 2.

Sed his non obstantibus verios est huiusmodi Regulares ante legitimam ætatem promotos suspensos ipſo iure fieri, sicut & clericos; nam licet, quantum ad alia, quam maxima sit differecia inter clericos, & monachos, hæc Regulares, maxime quando agitur de materia, que vel tantum concernit clericos, vel tantum monachos; at quando materia est, que æqualiter respicit vnum, & alterum, qualia est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur

platur extra tempora, ante legitimam aetatem, vel sine lictis dimissiois, nulla potius ioter ipsos est differentia, quod si praedictus Pius II. vñs fuit nomine clerici, non verò expresse monachos, siue Regulares nominavit, ex eo fuit, quia clerici nomen in hoc sensu vaiooum est, & nomine, & definitione comenit, ac comprehendit clericos, tam seculares, quam Regulares. Quo fundamento hanc sententiam teouere Fr. Etmann. in *sum. part. 1. cap. 165. & quæst. Regal. tom. 1. quæst. 14. art. 8. latè* Lezana d. cap. 14. num. 1. cum seqq. Miranda d. 4. 39. art. 6. & nouissimè Aloyl Ricc. in *decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 130. par. 4. Portel. in dubiis Regularibus, verb. Ordinis sacri, num. 13.*

- 26 Virum autem Prælatum Regularis possit dispensare cum suo subdito ordinato ante aetatem, absolueudo illum à suspensione, ac etiam cum eo in irregularitate contracta dispensando ex administratione illius Ordinis durante suspensione/In quo dubio Capucin. ad compendium, verb. *Ordinis sacri, fol. 282.* tenet huiusmodi Prælatum non posse dispensare, vel absoluee ordinatos ante aetatem, immò nec id posse Episcopos, & citat glos. in *Clem. 3. de aetate, Syluest. & Nauarr. refert, & inquit Sayr. de censur. lib. 6. cap. 12. num. 11. & 14.* vbi expresse dicit Prælatum Regularem non posse dispensare cum suis subditis ordinatis ante aetatem virtute priuilegiolorum, subdique hæc priuilegia esse derogata per Coecil. Trid. d. cap. 12. pariter resoluens solum Papam, non verò Episcopum posse in hoc dispensare. Quicquid dicant Portel. vbi *supra* num. 14. Hieron. Roderic. in compendio quæst. *Regal. resel. 106. num. 16. Diana moral. resel. part. 3. ar. 12. resel. 35.*

- 11 *Bulla Py I. I. referretur.*
12 *Suspensio ob casum in d. Bulla comprehensus, non possum beneficia conferri.*
13 *Bulla Py II. semper fuit obseruata, à Clem. VIII. & S. D. Paulo V. confirmata.*
14 *Suspensio per dilectum Constitutionem an ab alia quam à Papa absoluti possit? resoluatur negatiuè, nisi suspensio, vel irregularitas fuerit occulta, num. 17.*
15 *Conditor Canonicus, quoties non referatur absolutio interuentione censura, potestatem Episcopi videtur concessisse.*
16 *Lex absque temporis præfixione pœnam impemens censuram illam perpetuè intelligere.*

ACROS Ordines non nisi in sex sabbatis anni conferri licere statouit Canones in c. *quod die, & in cap. 75. dist.* nempe in sabbatis quatuor temporum quæ sunt post tertiam Dominicam Aduentus, post primam Dominicam Quadragesimæ, post Dominicam Pentecostes, & post festum Exaltationis sanctæ Crucis, & in Sabbato præcedente Dominicam de Passionis, & in sabbato sancto, quotum Canonum statouit Conc. Trid. sessorii iobert *sess. 23. de reform. c. 8.* & comprobatur Hentig. in *sum. lib. 10. cap. 12. in princip. Francie. Leo in hissums fori Ecclesiasticæ part. 1. cap. 4. num. 20. & Vgolin. de potestate Episcopi cap. 26. §. 15. n. 1. vers. 3. Bonacina de Sacram. disp. 3. q. 1. vñc. par. 6. num. 1. vers. 1. Sanchez. opus. moral. lib. 7. cap. 1. dñt. §. 1. num. 1. Aloyl Ricc. in *decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 93. par. 4.* Summa ratione prædicti sacri Ordines his temporibus conferuntur, vt scilicet Christi fideles sacratum retum ministris, qui ad tanti ministerij potestatem assumuntur, piis, & sanctis precationibus intenti, rectè, & eom Ecclesiæ vtilitate, ad eam gerendam apertiores sint, prout dicit Carechelis Rom. *sub rit. de sacri Ordinis, §. sequitur nunc, & hæc sanè vtilior apparet ratio, & verior his, quas tradunt Præp. in c. quoniam, §. ceterorum 75. dist. 1. & Rebuffi in præxi beneficiis tit. de clericis malè promouit glos. 1. n. 8. & 9.**

Diebus sabbati Ecclesiæ potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem legiotorum enim *Gens. 2.* quod requiescit Deus die septimo ab omni opere, quod pastat, & tangit *glos. verb. pertinere in cap. litterar. de tempor. ordinat.* Requies enim consideratur dupliciter, vno modo pro cessatione ab operibus, alio modo pro implemento desiderij, ex *D. Thom. p. 1. sum. quæst. 37. art. 2. in media.* Sacris initiatus primo modo quiescit virtut eum de labore seculorum oegotiorum transiit ad Ecclesiasticum requiem, eum illi non amplius negotiari permittatur, *cap. formari, 88. dist.* quæ non potuerunt constitui io minoribus, quom possint retrogredi ad seculum, *cap. Ioannis, de clericis coniug. cap. si qui 32. dist.* Et ideo quocumque etiam die festo possunt prædicti minores Ordines conferri, vt dicitur *alleg. 11. num. 16.* Alterum verò requiet modum, nec Sacris initiati assequuntur, quouique ipsi, abique triumphantem ingredientur Ecclesiam, ex *D. Thom. vbi proxime;* cuius desiderij complementum Apostolus consequi animo concupiscenti concupiscent, in ea prorupit verba, *Capio dissolui, & esse cum Christo.* In quodam casu fas est die Dominica sequenti post sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, sacros Ordines conferre, nempe seruato, & continuato ieiunio sabbati cum Dominica sequenti ad ordinatote, & ordinato, prout enim sctione Canonica manè Dominica sequentis traditur ad Vesperam sabbati præcedentis, & sic dicuntur conferri in sabbato, non expedire.

ALLEGATIO XVII.

Episcopus quibus temporibus Ordines sacros dare possit, & quas pœnas incurrat extra illa ordinatus?

SVMMARIVM.

- 1 Ordines sacri in sex quon sabbatis conferuntur, & quæ ratione in quatuor anni temporibus conferuntur, num. 1.
- 2 Diebus sabbati Ecclesiæ potius constituit sacros Ordines esse conferendos, quia sabbatum significat requiem.
- 3 In quodam casu fas est die Dominica sequenti post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum, sacros Ordines conferre, ibid.
- 4 Sacri Ordines extra prædicta tempora, nec consuetudine conferri possunt.
- 5 Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, vt extra tempora sacra quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri.
- 6 Minores fratres, & omnes qui illorum priuilegiis fruuntur, possunt extra statuta tempora Dominica, vel alius festiui diebus sacros Ordines suscipere.
- 7 Patres Societatis Iesu eodem priuilegio fruuntur, ex indulto Gregor. XIII.
- 8 Tempus prestitutum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum.
- 9 Promotus extra tempora, a suis suspensus ipso iure? resoluatur, & de promouente.
- 10 Suspensus ab promotione extra tempora statuta, si celebret irregularis sit.

dite tamen hoc facere, quia est magnum ieiunium, nisi adit necessitas, ut quia fuit tanta oratio ad otium copia, ut non poterat Ordines die sabbato perfici: c. quod a Parrubio, dist. 75. Salzed. ad Bernard. in prol. cap. 26. vers. 18. autem, Sanchez in opus. moral. lib. 7. c. 1. dub. 5. t. num. 4. ubi n. 5. subdit hoc ieiunium non frangere Episcoporum faciem factum die sabbati, & in eo summentem ablationem, Villalob. in sum. tom. 1. tract. 11. dub. 13. Diana moral. resol. p. 2. tract. 2. miserit. resol. 30.

4 His igitur temporibus sacri Ordines conferendi sunt, ita ut nec consoemdioque contrarium induci possit, ut probat text. in cap. 2. de temporibus ordin. Rebuff. in praxi benefic. p. 1. tit. de clericis ad sacros Ordines male promotis. gloss. num. 14. & 15. Quaranta in summa Bullar. verb. Ordo, vers. deinde ad secundum, Vgolin. dist. 9. 21. num. 1. in fin. Hentiq. lib. 10. cap. 12. §. 2. Aloyf. Ricc. d. Neap. decis. 93. num. 2. p. 4.

5 Excipitur tamen ubi speciatim summus Pontifex licentiam concederet, quia tunc extra quatuor tempora conferri poterunt, prout resoluit Maior. de irregularitat. lib. 5. cap. 14. num. 9. Rebuff. dist. gloss. 1. num. 22. Quaranta & Vgolin. dist. loci. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico p. 1. tract. 2. cap. 1. quæst. 22. Molfesius sum. moral. Theolog. tract. 2. cap. 1. num. 55. & 56. Papa eodem quolibet tempore Ordines conferre potest, Rebuff. dist. gloss. 1. num. 1. Salzed. ad Bernard. cap. 26. vers. Et licet, pag. 1. ro. & dispensare, ut extra tempora statuta quis possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoveri, cap. 1. de temp. ordin. Rebuff. super reg. 23. Cancell. vers. item hoc concedere potest, quam dispensationem in hac Curia appellant Curiales, extra tempora. Eam si quis habuerit ut à quocumque Antistite solitari possit, quamvis non egeat litteris dimissionis proprii Prælati, egeat tamen litteris eiusdem testimonialibus de vita & moribus, ex Trid. sess. 23. de reform. cap. 8. sine quibus ordinatus suspensio erit a collatione Ordinum, & ordinatus ab ipsi Ordinis fœces, Hentiq. lib. 13. cap. 38. num. 2. Suar. de consue. dist. 31. sect. 1. num. 10. Fornar. de Ordine cap. 5. num. 4. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 4. cap. 48. §. 6. Madus de sacris Ordinibus, num. 11. vers. quid dicitur.

6 Unde Fratres Minores, & omnes, qui illorum privilegii concessis, & concedendis fruuntur, ex Constitutione Clem. VIII. felicia mem. possunt extra tempora à festo statuta Dominica, vel aliis festis diebus sacros Ordines suscipere, referunt Fr. Emman. quæst. regul. tom. 3. §. 23. art. 5. Mooret de commut. vltim. volum. cap. 10. num. 184. Ioan. de la Cruz de statu Relig. lib. 2. cap. 8. dub. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 12. dist. 12. num. 8. & dist. 12. num. 6. Hieron. Rodiez in compend. quæst. Regul. resol. 106. num. 7. hoc citato in hoc loco Diana part. 1. tract. 2. resol. 31. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 2. cap. 1. quæst. 23. Portel. in dubis Regular. verb. Ordines sacri, num. 4. me citato in hoc loco Marchin d. tract. 2. part. 7. cap. 7. num. 1. ubi num. 2. de simili privilegio concessio monachis S. Hieronymi, & S. Benedicti. Virtute tamen aliorum privilegiorum à summis Pontificibus ante Concil. Trident. concessorum non posse Regulares nuoc ab Episcopis ordinari Ordinibus sacris extra tempora, resoluit Miranda in man. Prælat. tom. 1. quæst. 38. art. 4. & Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neap. decis. 93. num. 6. p. 4. Lexana in sum. quæst. Regular. tom. 1. cap. 14. num. 1.

7 Item Patres Societatis Iesu ordinari possunt ad quosvis Ordines, quam maiores, extra prædicta tempora ex indulto Greg. XIII. ipsis concessio, sub dat. Tusculi 22. Septembris 1582. refert Prælat. in praxi

mea Episcop. part. 1. cap. 1. num. 88. pag. 36. & seq. & Aloyf. Ricc. d. Neap. decis. 93. num. 7. part. 4. Marchin. d. cap. 7. num. 4. Verba autem indulti sic refert nouissimè Stephan. Fagundes in quinq. Ecclesia præcepta lib. 1. cap. 2. num. 15. Præcipiunt Episcopis, ut extra tempora à lura statuta, priusquam Dominica, vel aliis festis diebus continuis ad sacros etiam Presbyteratus Ordines promoveant (videlicet Religiosos Societatis Iesu) Nec enim alio Ordines prædicti sic suscipiendi, ac prædictis Antistitibus eos Ordines ipsi conferendi facultatem tribuimus, non obstantibus Constitutionibus, & ordinamentis quibuscumque contrariis, &c. Præsentis autem gratia communicationem aliis Mendicantibus interdiximus omnino. Unde Suar. de legib. lib. 8. cap. 17. num. 8. & Valq. tom. 3. in 3. dist. 246. cap. 3. num. 50. scriptum reliquetur hoc privilegium recipiendi Ordines extra tempora ita esse Societati proprium, ut aliis Regularibus non communicetur, etiam si in privilegia eiusdem participant, sed hoc improbat Diana d. part. 3. tract. 2. resol. 31. Item Patribus Coogregationis S. Ioannis Evangelizæ Portugaliz concessit Clem. VII. Iste mensis Neum. 1596. ut possint ordines extra tempora, & per quocumque Episcopum tribus Dominicis, vel festis diebus continuis, vel interpositis, non sicutis interstitiis, & refectis Postellico citato, Diana moral. resol. p. 2. tract. 2. de dub. Regularib. resol. 31. Marchin d. tract. 1. part. 7. cap. 7. n. 3. de quo infra alleg. 1. §. 1. n. 11.

Ad autem in supradictis Indultis nomine diei festi intelligitur festus dies, ac festas, in quo populus à laboribus, & operibus secularibus cessant verò sufficiat quod sit dies duplex, licet non sit festus? Quæstio est dubia, in qua probabilis est sententia Azor. instit. moral. part. 2. lib. 1. cap. 27. §. 19. existimantis necesse esse hos dies esse à laboribus, & operibus secularibus feriatis, & non sufficere quod sint duplices, & festi in ordinem ad officia diuina. Contraria verò, quæ docet sufficere quod sint dies duplices, & festi in ordinem ad officia diuina, licet non sint à laboribus feriati, non videtur improbabilis, ex eo, quia in Clem. unica, de relig. & veteras sanctis festa Doctorum Ecclesie, & Evangelistarum æquiparatur festis Apostolorum, non quidem in feneratione horum festorum, sed in celebratione eorum sub officio duplici: tam quia Ecclesia celebrat festa S. Lucæ Evangelizæ, S. Ambrosii, Bonaventuræ, & S. Thomæ Aquinatis sub officio duplici, & tamen in dicta Clem. unica, hi dies horum Sanctorum, dies festi appellantur. Ita docent Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 3. quæst. 23. art. 5. Suar. tom. 1. de Religione lib. 2. de diebus festis cap. 9. n. 22. Stephan. Fagundes d. e. 2. n. 11. Vide supra alleg. 1. §. 1. n. 12.

Tempus huiusmodi constitutum à Iure ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum, ex glossa in cap. ordinando il. 1. 73. dist. 1. de eo illis non sicutis conferantur, utique imprimeatur elatactur, ut tenent gloss. verb. autem in cap. vbi non est compes. de temporibus ordinat. Vgolin. d. 5. 25. num. 2. in princip.

Sed dubium occurrit, an promotor extra prædicta tempora sit suspensus ipso iure? Quicquid tamen sit de Iure communi, ut infra dicemus, non est dubium quin æterna Coollitatio Pij Princip. Clem. ex sacrorum, quæ ad litteram refertur infra num. 10. sit suspensus ipso iure, idque ex ea deducunt Neuar. in man. cap. 27. num. 241. vers. §. dico, & consil. 40. num. 7. vers. 1. de temporibus ordinat. in consil. & consil. 7. sub tit. de clericis excommunic. missis. Marcel. Vulpes d. cap. 8. num. 12. Postea verò Sixtus V. de Constitut. contra clericos male promotos, incip. Sanctum & solenne

re, sub Dat. Noui I.uarij 1588. non solum suspendi ipso iure pro notis extra tempora, verum etiam illorum promouentes ad Sacros; vt in §. *Pi* igitur, cum duobus sequentibus predicta sue Constitutionis continetur; verum quia successit Clementis VIII. sanctio, incip. *Romanum Pontificem*, sub Dat. pridie Kalend. Martij 1595. dictam Sixti V. Constitutionem restitgens, ac modificans, & ad terminos tantum sacrorum Canonum, Sanctionisque Pij II. & Concil. Tridentini. redigens, vt refert Sayr. in floribus decis. sub tit. de tempor. ordinat. decis. 17. ideo videndum est quare perorata statuta sint in predictis iuribus aduersus promouentem, & promorem ad sacros Ordines extra tempora à iure statuta. De iure igitur communem tam promouens, quam promotus extra tempora suspendendi sunt, ex sententia gloss. penultim. in Clem. final. de etate & qual. aut melius, promouens suspendatur, promotus verò sit suspensor ipso iure, vt affirmant gloss. Ioan. And. & Burr. cap. cum quidam, de tempor. ordinat. vbi licet videatur primo aspectu recte contrarium, nihilominus quia postmodum eorum sententiam in hac parte remittit ad nota in cap. literas, ubi sit. vbi Ioan. And. num. 1. Burr. num. 7. & Hostiens. in final. verbis, quo loci affirmant promotum ipso iure suspensum, hoc insidem eos tenere in d. cap. cum quidam, affirmandum est, sequitur Vgolin. d. §. 15. num. 2. Sed, Pij II. lex præteriens ordinatorem, aduersus ordinatum poenam iudicij suspensionis ipso iure. Concil. verò Trident. nullam aduersus eos infligit poenam, & text. in cap. 8. sess. 13. de reformat. qui primo aspectu aduersari videtur, non probat, quod ex eo deducit Salzed. ad Bernard. cap. 16. littera A. vers. huc verò, qui extra tempora, dum ait hoc suspensum esse per animum: ea enim poena refertur ad eum, qui sine testimonio sui Ordinarij Ordines suscipit, & declarat Vgolin. vbi proximo, sequitur Bonac. de censur. disp. 3. §. 6. par. 5. n. 5. vbi etiam resoluit ad hanc suspensionem incurrendam non requiri præsumptionem, vel ignorantiam affectatam, sed sufficere ignorantiam mortaliter culpabilem.

- 10 Hic extra tempora constituta ad sacros Ordines se promoueri faciens, & prædictam suspensionem incurrens, Ordinis executionem non habet, & si celebret, irregularia fit: imò Ecclesiasticis privatur beneficiis, per d. Bullam Pij II. tenor sequens, videlicet.

11 *Pius Episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.* Cum ex sacrorum Ordinum collatione character insubilis anima imprimatur, sacra ministeria disponentur, & spiritum cura tribuatur animis in ornam. suscipiens, excessus gravis tanto magis plerendi sunt, quanto ex illis maiora in mentibus fidelium scandala generantur; cum itaque (sicut fide dignorum relatione non nisi molesti accipiunt) nonnulli clerici extra tempora à iure constituta, quidem ante aetatem legitimam, aliqui vero sine dimissoria, contra sanctionis Canonici se faciunt ad sacros Ordines promovere; nos errandem temeritatem, tali castigatione reprimens, ut alius in posterum committere similia aditus præcludatur, auctoritate Apostolica hac Constitutione perpetue valitara statuimus, & ordinamus, quod omnes, & singuli, qui absque dispensatione Canonica, aut legitima licentia, sui extra tempora à iure statuta, sine aetate legitimam, vel absque dimissoria litteris, etiam Curatorum, à Curatorum, præterquam si in hoc ultimo casu per Cameram Apostolicam iuxta illius styli ordinari fuerint) ad aliquem ex sacris Ordinibus se facere promovere, à sacrorum Ordinum executione ipso iure suspensi sunt, & si suspensio suspendente durante in eisdem Ordinibus mini-

strare præsumperint, eo ipso irregularitatem incurrant. Præterea ultra alias penas in tales generaliter à iure inflatas, beneficiis Ecclesiasticis possint iure privari. Volumus autem, quod præsentis nostre Constitutionis in Romana Curia existentes post quindecim dies, absentes vero itales post duas menses, alios vero ultramontanos post sex menses, ab ipsius in audientia contradicendum, & Cancellaria Apostolica publicatione, & affixione, locum incipiat. Nulli ergo liceat eam infringere, vel ei ausu temerario contraire: si qui autem hoc attentare præsumperit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum. Datum Roma apud Sanctum Petrum, aetate ab Incarnatione Domini Millesimo quadringentesimo primo, quindecimo Kalendas Decembris, Pontificatus Nostri Anno quarto.

Attento prædictæ Bullæ tenore, dicendum puto durante illius suspensione, clerico non posse conferri beneficia, cum illi careat Ordinem exequationem, secundum resoluta per Conat. in cap. alma mater, p. 1. §. 7. num. 1. contra Nazari. in man. cap. 17. num. 160. Intelligit de clericis maioribus, de quibus loquitur prædicta Bulla: oam si in minoribus constituta conferantur, collatio valida erit, vt resolut Miranda in manuali Prælat. tom. 1. quest. 35. art. 7. concl. 1. in fine.

Hæc Bulla Pij II. observatur semper in hac materia, eamque confirmant postea Iulius Papa III. in sua regul. Cancell. 25. & alij successores, necnon Clemens VIII. & S. D. Paulus V. felicis mem. reg. 25. per hæc verba. Item de clericis extra tempora à iure statuta sine aetate legitimam, aut absque dimissoria littera ad sacros Ordines se promovere facientes, præterquam etiam voluit Constitutionem pia memoria Pij II. similiter Prædecessor sui desuper editam, & in dicto Cancellaria Apostolica descriptam, quæ incip. Cum ex sacrorum, &c. pari modo observari, &c.

Dubitari potest, an suspensio vigore dictæ Constitutionis ab alio, quam à Papa absolui possit? Ex videtur dicendum quod sic, ex ea ratione quod Pius II. sibi non retinuit absolutionem in ea Constitutione iuxta doctrinam Arrim. verb. suspensio num. 22. Sylvest. eod. verbo num. 3. vers. tertium. gloss. Clem. 1. §. pen. verb. excommunicatione, de heret. licet in excommunicatione animaduersum repetitur quoties conditor Canonis sibi specialiter non reservauit; quia eo ipso concessisse videtur facultatem aliorum absolventi, cap. nuper, de sentent. excomm. cum citatis à Gutier. Canon. lib. 1. cap. 5. à prime. Sunt de censur. disp. 7. sect. 4. concessum enim dicitur quicquid expresse prohibitum non reperitur, licet necesse, §. quod cum, ff. ex quibus causis. Sed hic non obstantibus in eorumque se habet communis Doctorum resolutio, assentientium ab irregularitate contracta in Ordinibus malè susceptis, & insuper à suspensione per dictam Constit. incurta, non nisi Summum Pontificem dispensare posse, vt videtur est apud Sylvest. verb. irregularitas, n. 22. vers. hodie autem, Nau. in man. cap. 25. num. 70. Malol. de irregular. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, Iacob. de Graffis in decis. aureis lib. 1. cap. 8. num. 15. & nuncupatum de suspensione agentes firmant Rebuff. in præxi. henesic. ne ne clericis malè promissis, gloss. 4. num. 3. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 26. sub num. 21. Bonacini. de censur. extra Bull. disp. 3. §. 1. puncto 3. in fine. Ratio est, quia in illa Constitutione nō ad aliquod tempus suspensionis censuram Papa infligit, irregularitatemque incurri decernit, ex quo euenit, vt perpetuo censetur inflicta, & Roia Romana generic loquens firmat contrauenientes decretis dictæ Constitutionis perpetuo esse per eam suspensor

- 10 in *Adm. Abbatis* 24. *January* 1590. *etiam* R. P. D. *Gyffo*. † Lex enim ubique temporis per limitationem pœnam imponere censetur illam perpetuam infligere, l. *seruam*, C. de *pauis*, gloss. *ver. perpetuam*, in cap. *cupientes*, §. *ceterum*, de *elect.* gloss. *ver. in perpetuum*, in cap. *ex litteris*, de *constit.* vbi *Abb.* num. 10. *Felin.* in cap. *litteris*, num. 1. in *fine*, de *restitu.*; ex quo sequitur neminem posse illius Bullæ dispositionem infringere, Pontificique supremi factum reuocare: si tamen huiusmodi suspensio, vel irregularitas occulta fuerit, io ea potest † Episcopus dispensare, virtute Conc. Trident. sess. 24. de *reforma.* cap. 6. v. *hinc* *Bona cina* de *confessu* dist. 3. quest. 6. puncto 5. num. 5. *vers. tercio*. Ex lapso vero viginti annorum præsumi dispensationem censuit *Rota* in his terminis apud *Fatio. decis.* 200. n. 5. p. 2. *recent.*
- 18 Adoertere oportet prædictam Pij II. Bullam solennitè loqui de suspensibus Ordines sacros extra tempora, vel ante legitimam iratam, aut siue litteris dimissiois, vel cum falsis, quod est idem; non tamen loquitur de prima Tonsura, vel de minoribus Ordinibus, itando etiam in iure communis in dictis casibus non incurtebat suspensio à suspensioibus minores Ordines, vt læt probat *Nauaz.* in *max. cap.* 15. num. 70. & cap. 17. num. 241. vbi etiam asserit solummodo Pium II. suspendisse ordines Ordines factis in dictis casibus, & declarasse eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares si celebrati non tamen ibi mentionem fecisse de prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus, ad quod citant plures DD. sup. alleg. 16. n. 14. quibus adde *Campan.* rub. 6. c. 2. n. 21. & *Miranda* d. l. 1. c. 1. & *quomodo* *concl.* 2. dicat per *Constit. Sixti V.* ordinatos prima Tonsura, minoribusque Ordinibus, tam secularis, quam Regulares, Episcoposque eos ordinantes io dictis casibus ipso facto esse suspensos, hodie prædicta Constitutio Sixti V. restricta est ad terminos iuris communis, & Bullæ Pij II. vt dixi suprà alleg. 16. n. 9.

- Episcopo cum non diacefano, nisi illi de dimissiois dispensandi facultas concedatur.*
- 10 Episcopus cum Religiosis dispensare potest in intersticiis.
- 11 Regulares qui possint non seruati intersticiis Ordinari.
- 12 Abbatem an cum Regularibus sibi subditis possint in intersticiis dispensare asserunt.
- 13 Episcopus cum familiaribus suis triennali sibi non subdito an possit dispensare in intersticiis remittitur.
- 14 Ordinarius, & ordinatus non expellatur temporum intersticiis, quas parauit incurram?

ERVATIS temporum intersticiis consentiunt sunt Ordines, videlicet voo anno elapso post susceptionem vltimæ minoritæ ad Subdiaconatum, iterum ad Diaconatum post 2000. & post alium ad Presbyteratū, vt habetur in Concil. Trident. sess. 23. de *reforma.* c. 11. 13. & 14. nam interim ordinandi commodius edoceri poterunt, quatuor in Ordinibus, quem suscipiunt, pondus, & dignitas, & cum ætate meritis vitæ, ac doctrina maior accrescere poterit, vt dicit idē Concil. Trid. citato loco, quem ad hoc citat *Vgolin.* de *potestate Episcop.* c. 26. §. 17. num. 2. & plura rationes asserunt *Molfes.* in *sum. Theologia moralis*, tit. 2. c. 14. n. 2. & *Carol.* de *Gualis* de *officiis cleric.* in *prælat.* n. 126. cum *seqq.* *Sim. Maior.* de *irregul.* lib. 4. cap. 11. à *princ.* nouissimè *Valenzuel.* num. 2. *conf.* 107. num. 1. Nullus igitur Episcopus absque speciali, & patreolari privilegio, & indulto de nouo concessio conferre potest alicui, etiam Regulari, duos sacros Ordines in vna, & eadem die, etiam si ad id faciedom prætendat habere se quantumcumque legitimam, nimis vigenet, & rationabilem causam. Ita habetur in cap. *distellus*, & in cap. *per litteras*, de *tempor. ordinat.* & in alijs iuribus, que innotata fuerunt à Conc. Trid. dist. c. 13. ibi, *Duo sacri Ordines non in eadem die etiam Regularibus conferantur, privilegio, atque indulto quibuscumque non obstantibus*, &c. plures Doctores citauimus suprà alleg. 24. n. 10. vbi etiam aduertimus quoad propolitum eandem diem dici nō solum quando eadem die sabbati, vbi gratia, duos maiores Ordines suscipit aliquis, sed etiam secundum fictionem Canoniam, veluti cum aliquis die sabbati recepit Subdiaconatum, & manē Dominicæ sequentis accipit Diaconatum; præsumitur enim vna & eadem dies, si continuo ieiunio hoc fiat. Ita *Suar.* tom. 5. dist. 31. *sol.* 1. n. 40. *Sayt.* de *confess.* lib. 7. cap. 10. n. 22. *Molfes.* d. cap. 14. n. 5.

Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, non oportet vt habeat trecentos sexaginta quinque dies, quo tempore annus cōstituitur, sed sufficit aduenisse eandem solennitatem, & diem subsequens anni, in qua, anno transacto alium suscepit Ordinem, & ita intersticiis non sunt mathematicè computanda, itavt ordinandus nequeat ad Ordines promoueri, nisi inter vnum & alterum Ordinem motam traxerit duodecim mœosum completorum, sed moraliter, & iuxta ritum Ecclesiæ, videlicet ab vna Quadagesima ad aliam, à Pentecoste ad Pentecosten, &c. quomodo ioier primam, & secundam Pentecosten solennitatem nondum fior elapsi duodecim menses. Ita tenent æ decem referent *Hier.* *Sorbo* in *compens. Mendicant.* verb. *Ordines sacri*, *vers.* circa id. *Prosper* de *August.* in *addit.* ad *Quarantam* in *sum. Bullary.* verb. *Ordo*, *vers.* ad *quartum*, circa *med.* *Vgolin.* part. 1. verb. *Ordo*, *vers.* ad *quartum*, circa *med.* *Vgolin.*

ALLEGATIO XVIII.

Episcopus in intersticiis quando dispensare possit?

SVMNARIVM.

- Intersticiis temporum seruati Ordines sunt conferendi, & quare.
- Anni cursus, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet interuenire, quomodo computandus, ostenditur.
- Abbatem, qui subditis suis primam Tonsuram, & minores Ordines possunt conferre, potestatem cum eisdem in intersticiis dispensare.
- Episcopus cum ordinando data aliqua legitima causa potest in huiusmodi intersticiis dispensare, & quæ sit legitima causa.
- Causa grauior requiritur in dispensatione intersticiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines.
- Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in intersticiis.
- Episcopus super intersticiis temporum cum ordinando dispensare non potest, si illum ad Ordines assumptum non elapsum anni curriculum.
- Impedimentum onere censetur sublatum si Episcopus illud sibi fecit ordinari.
- Ordinarius super temporum intersticiis non potest dispensare, de Episcopo Pars II.

d. 5. 27. num. 6. *Fofoat. de sacram. Ordinib. cap. 3. §. 6. num. 4.* Marcel. *Vulpe in praxi iudic. furi eclesiastic. cap. 7. num. 3.* Campanili in *discretis furi Canonici rub. 6. cap. 1. num. 12.* me citato Bonacina de *Sacramentis diff. 8. quæst. unica. puncto 1. num. 13.* Molfes. d. 234. num. 8. Aloyf. Ricc. in *praxi furi Ecclæs. post refect.* 279. in *notab. de materia sacram. Ordinib. vers. quoad. Iul. Caf. Mad. de sacris Ordinibus. cap. 4. num. 17.* no. Otilmè Lauret. de *Franchis in contrasent. Episcop. & Regular. pag. 77. vers. ad 7.* Lezana in *sum. quæst. Regul. cap. 14. n. 17.*

3 In minoribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citavi suprà alleg. 11. d. n. 17. me citato in hoc loco, no. Otilmè Nouat. in *lucerna Regul. vers. dispensare. num. 1. & 2.*

4 Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, acque arbitrium non regularum aliqua legitima causa; duæ referuntur ad Concil. Trid. sess. 23. de *reform. cap. 11. 13. & 14.* nempe necessitas, & utilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesiæ utilitatem intelligit, quando pauci sive ministri ecclesiastici idonei, & tunc vile Ecclesiæ est aliquos ordinare ad Ecclesiæ ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intelligit, quando deficiunt ministri, nec possunt suppleri per iam ordinatos Ecclesiæ onera in Missarum celebratione, quam in aliis Ecclesiasticis ministeriis, ut explicat Sorb. in *compendio priuileg. vers. Ordines sacri. pag. 179. num. 3.* Vide Nauar. *conf. 12. de tempor. ordinat. & addito ad eum conf. 19. de vers. Marcel. Vulpe d. 5. 7. num. 7.* Miranda *d. art. 8. concl. 3. & 4.* Vgolin. d. 5. 27. num. 3. Sanch. in *opusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 35.* Aloyf. Ricc. in *praxi furi Ecclæs. decif. 561. in 1. edit. & refect. 483. num. 1. in 2. edit. Molfes. d. cap. 14. num. 11.* Bonacina de *Sacramentis diff. 8. quæst. unica puncto 6. num. 3.*

5 *vers. grauiorem*, ubi dicitur grauiorem casum requiri in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines: nam Tridentinum Coenclium in dispensationibus interstitiis inter minores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, in dispensationibus interstitiorum inter maiores, & maiores Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesiæ utilitatem, in dispensatione vero interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum, postulat Ecclesiæ utilitatem, & necessitatem; itavt non sufficiat Ecclesiæ utilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitatis, vel utilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Trident. tenuerit videtur hoc negotium a bitio, & potestate Episcoporum, posita utilitate Ecclesiæ, & necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personarum sufficientem iudicaverit: utrumque approbant Sorb. in *compendio priuileg. §. Ordines sacri. ad fin. Fr. Emmann. quæst. regul. tom. 3. quæst. 14. art. 6.* & 7. Menoch. *de arbitrio. casu 427. n. 30.* Miranda d. quæst. 38. art. 8. *concl. 1.* eleganter Carol. de Grassis d. *prælat. a. num. 334.* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 2. c. 14. & 15.* Præter has causas dispensandi in interstitiis, quæ defumuntur ex Conc. Trid. in *diff. cap. 11. 13. & 14.* addit alia fauore studij in aliqua Universitate, Menoch. *diff. casu 427. num. 31.* Et etas ordinandi prouecta, iuncta cum eisdem integritate: necnon arcuatio ad recipiendum Diaconatum, vel Presbyteratum ratione beneficij recepti, vel recipiendi, Conc. Trid. *sess. 7. de reform. c. 7.*

6 Facultas prædicta tenendi in interstitiis Episcopo

concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licet Tridentinum solum loquatur de Episcopo, attamen non videtur electa industria persone, aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz. *de off. Vicar. lib. 2. quæst. 43. num. 18. & 19. & quæst. 111. num. 16.* Marchin. d. *part. 7. cap. 1. num. 6.* Iulius Caf. *Medius de sacris Ordinib. cap. 9. num. 1.* Eadem etiam facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium. Ita Piasce, in *praxi nona Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50. vers. eadem. Quanta in summa Bullary. verb. Capitulum. vers. quare 10.* Aloyf. Ricc. in *praxi furi Ecclæs. decif. 713. in 1. edit. & refect. 606. in 2. edit. & decif. 561. in 1. edit. quæ est refect. 483. num. 6. in 2. edit. ubi allegat Thoming. conf. 60. num. 4.* Attam. *conf. 13. numer. 5.* Suar. *tom. 4. diff. 18. sess. 1. in prin. Sanch. de matrim. lib. 3. diff. 19. num. 14.* latè Valenz. *tom. 2. conf. 107. num. 11. cum seqq.* & in Vicario Capituli Sede vacante Attendatur in *addit. ad recap. legum Navarra. lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopi in declar. num. 57.* & resoluunt Martia de *iurisd. part. 2. cap. 9. n. 13.* Marchin. d. *tract. 1. part. 7. cap. 1. num. 8.* Carol. de Grassis *diff. prælat. num. 339. in fine.* Sanch. in *opusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 34. num. 6.*

Super interstitiis temporum necesse est, ut Episcopus clarè dispenset, vel vt assumat ad Ordines infra anni coticulum ordinandum, sciens nondum esse lapsum tempus ab amica suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignorauit, tacitè dispensate non videtur; tum quia si omne Canonicon impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum petinet, censetur sublatum, & illud sciens Episcopus ordinaret, iuxta resoluta per Abb. in *cap. veniens. num. 1. & 3. de solut. Presby. Felin. in cap. prater. num. 7. cum seqq. de rescri. cogens. Bart. in l. Barberius. num. 12. §. de off. Prætor. ubi tal. num. 10. Pot. *decif. 448. lib. 1.* Menoch. *de præsumpt. lib. 2. quæst. 20. num. 7.* Quare in prepositis terminis, de quibus agimus, ita resoluunt Laoter. de *Franchis in contrasent. inter Episcop. & Regular. pag. 76. ad 5.* Maior. *de irregularit. lib. 3. cap. 14. num. 14.* Salzed. *ad Bernard. in pract. cap. 23. vers. opportund.* Menoch. *de arbitrio. casu 563. num. 10.* Medius *de sacris Ordinib. cap. 9. num. 10.* Carol. de Grassis d. *prælat. num. 342.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 28. §. 17.* Molfes. *tract. 1. cap. 1. num. 11.* Homobon. *de Bonis de examine Ecclesiastico tract. 2. c. 14. quæst. 5.* Molfes. *d. cap. 14. n. 10.* Marchin. *d. c. 1. n. 14.**

Oedioator super temporum interstitiis cum non Diocesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissis extpese concedatur, sic fuisse responsum à sacra Congregat. Episcoporum Episcopo de Alefe die 9. Augusti 1599. refert Piasce. in *praxi nona Episcop. part. 1. cap. 1. n. 11. pag. 19.* ubi dicit ita communiter fectuari in praxi; & resoluunt Miranda in *man. Prælator. tom. 1. quæst. 38. art. 7. conclusa.* ubi iustissime probat, Alzed. *d. part. 2. cap. 1. num. 11.* Martia de *iurisd. part. 2. c. 9. n. 14.* Carol. de Grassis *diff. prælat. n. 339.* Marchin. *diff. tract. 1. part. 7. cap. 1. num. 5.*

Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa sibi per attestationem suorum Superiorum manifestata, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare. Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideo sicut ad Episcopum spectat conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trid. hanc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper reliquit.

Quare

Quare ita tenent Menoch. *de arbitrar. casu* 564. Hieron. à Sorbo d. verb. *Ordines sacri*, vers. quoad secundum, Fr. Emman. *id explicat. Bula Cruciatæ*, ad finem, & quæst. *Regularium* tom. 3. quæst. 17. art. 3. Marc. Anton. Genueo *in præf. cap. 83. num. 1.* Gabr. Valq. *tom. 3. in 1. part. dist. 146. num. 57.* Villalob. *in sum. part. 1. tract. 11. diff. 12.* à num. 4. Petr. de Ledein. *in sum. part. 1. de sacram. Ordinib.*, cap. 8. vers. *la dificultad. Lezana in sum. Regul. cap. 14. num. 5.* in 2. edit. Hentig. *in sum. lib. 20. cap. 23. §. 4. in comment. li. Vgolin. de po. rest. Episcopis*, cap. 20. §. 1. num. 2. cap. 26. §. 27. num. 3. Prosper. de Angustino *in addit. ad Quatran. in sum. Bullary. verb. Ordo. prope finem. pag. 591.* Marcel. Vulpe d. cap. 7. num. 12. Ioan. Baptista Confectus *in collect. privilegiorum sacri Ordinis*, fol. 126. Petrinus de privileg. *Mém. tom. 1. conf. 1. Sixti IV. §. 2. num. 15.* Diana *resol. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. regularib. resol. 112.* Sanch. *in opusculis moralib. lib. 7. cap. 1. dub. §. 4. num. 4.* licet num. 8. contrarium videatur asserere, & me citato Bonac. *de Sacram. dist. 8. quæst. 1. punct. 5. n. 14.* Molles. *in sum. tract. 1. cap. 1. num. 56.* Hieron. Roder. *in compend. resol. 106. num. 50.* & me citato in hoc loco Homobon. de Bonis d. tract. 1. cap. 1. quæst. 1. §. in fine, Portel. *in dubiis Regularib. verb. Ordines sacri*, num. 5. Matchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 2. numer. 5. Miranda d. art. 7. conclus. 1. & adducit Molles. ex declaratione S. Congreg. debere Episcopos se conformare cum supplicatione Superiorum Regularium, quia ad ipsos Superiores spectat providere, & iudicare circa utilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum, & non esse Episcopos, ad quem nulla est ordinandus, hoc iudicium facere, sed mittentes, latè Lavrer. de Franchis *in controvers. inter Episcopum, & Regulares*, pag. 75. *in fine. vers. ad secundum*, ubi testatur sacrum Congreg. censuisse Superiores Regulares non posse dispensare super interstitiis Regularium ordinandorum, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui tamen quoad causam dispensationis iudicium suum formare debet ex attestatione Superiorum Regularium, & in verb. *ad tertium*, ex eadem sacra Congreg. addit debere fieri mentionem in huiusmodi litteris dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab Episcopo vt super interstitiis dispensare dignetur, attenta necessitate, vel utilitate Ecclesiæ, seu Religionis.

11. Eit tamen hic valde obſervandum Regulares ex privilegio concessio à Gregorio XIII. Societati Iesv. & ex alio concessio à Clemente VIII. die 23. Novemb. 1596. Congregationi S. Iohannis Evangelizæ in Portugalia, quod testat Portel *in dub. Regularib. verb. Ordines sacri*, num. 6. posse ordinari ooo servatis interstitiis etiam ad Ordinem Presbyteratus, etiam absque prævia functione præcedentis Ordinis, imò etiam per extra tempora; quod privilegium communicatur aliis Regularium Ordinibus, non obstante prohibitione communicationis per eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emman. *quæst. Regul. tom. 2. quæst. 21. art. 5.* Hieronym. Rodetic. *in compend. quæst. Regul. resol. 106. num. 20.* Diana *resol. moral. tom. 2. tract. 2. de dub. Regul. resol. 112.* Marchinus dicit. *tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 4.* Quicquid dicant Suarez & Valquez citati *supr. alleg. 17. num. 7.*

12. Quæstio superest, an ad Abbates Regulares, qui pete ipsos Ordinibus minoribus subditos suos Regulares possint ordinare, ipsosque ordinaverint, Barboſ. de Episcopo Pars II.

ſpectet, non vetò ad alium, eom eisdem in interſtitiiſ diſpenſare? Affirmative decidunt Lexna d. cap. 14. n. 15. Campan. *in diverſ. ſuæ Canon. rub. 15. cap. 15. num. 42.* Sorb. verb. *Ordines ſacri*, fol. 278. Sanchi. lib. 7. cap. 1. dub. §. 4. num. 7. Matchin. d. cap. 2. num. 5. Miranda *in man. Prælat. tom. 1. quæſt. 38. art. 7. concl. 5.* quem citavi ſuprà *alleg. 3. num. 15.* ubi etiam eleuat dubium, ſed non reſolvit, utrum ſcilicet, quando bauiſmodi Abbas, quia inſtituta, ſue occupatos, ad alium mſerit ſubditos ſuos ordinandos, poſſit cum eis in interſtitiiſ diſpenſare, ad hoc competat Episcopo ordinatore?

An poſſit Episcopo cum familiari ſuo triennale alias ſibi noo ſubdito diſpenſare in interſtitiiſ diſpenſari *alleg. 1. n. 14. & 15.*

De poenit. quas incurrit ordinans, vel ordinatus non expectatis temporum interſitiis ſuperest, vt videamus, Quousvis Hentig. *in ſum. lib. 6. cap. 10. num. 3. l. c.* indicare videtur tales oullam poenam, neque peccatum incurrere, nihilominus tamen licet quoad poenam id abſque dubio procedat, quia nulla eſt in lure appoſita aduerſus tales; quod vetò ad aliam partem contra eum ſentio virumque grauiet peccare, quia eſt tranſgreſſor factorum Canonum in materia Ordinum, que eſt grauiſſima, & ideo Episcopos Ordinatum culpabiliter non ſeruatia temporum interſitiis poſuit ſuſpendere; & alia poenæ ob Canonis tranſgreſſionem poenite. Vide Nauart. *conf. 4. de tempor. arcanis in man. 5. art. in ſloribus diſci. ſub eod. tit. dec. 16.* Suar. *tom. 5. de conſer. diſp. 31. ſect. 1. num. 45.* Zerol. *in præf. Episcop. part. 1. verb. Orde. §. 8. & part. 2. eod. verb. verſ. ad quoniam*, Pialec. *in ſum. præf. part. 1. cap. 1. num. 50. verſ. nullum*, Aloyſ. Ricc. *in totid. diſci. part. 3. collect. 576.* & in præf. rerum ſacri eccleſiaſti. *reſol. 483. num. 7. in 2. edit. Bonac. de Sacram. diſp. 8. quæſt. 1. punct. 5. num. 35.* & de conſer. *diſp. 3. quæſt. 6. puncto 5. num. 7.* Campan. *in diverſ. ſuæ Canon. rub. 6. cap. 3. num. 13.* Filiuc. *in quæſt. moralib. tom. 1. tract. 10. e. 7. n. 190. & ſeq. l. c. C. ſ. Mad. de ſacri Ordinis. cap. 7. num. 11.* Antonin. Diana *moral. reſol. part. 4. tract. 2. reſol. 55. verſ. ſumma*, Marchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 2. n. 12. Marcel. Vulpe *in præf. iudiciali ſacri eccleſiaſti. cap. 8. num. 17.* me citato Alzed. de præſent. Episcop. *argumentu part. 2. cap. 5. n. 25.*

ALLEGATIO XIX.

Episcopus ſub quo beneficij, vel patrimonij titulo ordinare poſſit.

SUMMARYM.

1. Deliores referuntur, qui de materia huius allegationis tractant.
2. Ordinatio sine titulo facta, quoad necessitatem irrita appellatur.
3. Titulus non requiritur ad minores Ordines.
4. Titulus huiusmodi requiritur, quousvisque Clerici secularis Ordines sacri præcurari suscipere, seu vero si regulari professus.
5. Regularis, tam non professus, quam mulier professus sine titulo ad sacrum Ordinem promoueri non potest.
6. Regularis non professus sine titulo promotus in sacro Ordine ministrum officium irregulari.
7. Pariter Societatis lesu ante solemnem professionem sine titulo ad sacrum Ordinem possint promoueri.
8. Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, ut sufficiat ad beneficium obtinendum.

- dom, nec ipse est ascendere ad qualiteram ordinandi.
- 9 Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro viliu, sed etiam ad honeste vivendum.
- 10 Vinere commodi, vel vinere cura penuria, vel vinere simpliciter, sunt diversa.
- 11 Episcopus debet arbitrari patrimonij quantitatem, cum iure prescripta non sit.
- 12 Episcopus, ut recte arbitretur congruam summam pro beneficii titulo concedenti, qua debeat attentis rimari.
- 13 Beneficij valor, ut eius titulo quis ordinari possit, debet pertingere summam, qua Clerico sustentando sibi, & suis, quos & pauperibus, ac peregrinis, indigentibus Episcopatusque persolvendum sufficit.
- 14 Beneficium insufficiente patrimonio adiunctum potest consistere sufficientem titulum.
- 15 Beneficium, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacifice possideri.
- 16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iniuriam, vel facti controversiam in iudicio, vel extra.
- 17 Beneficium licitissimum, & aen pacifice possessum, sit citissime.
- 18 Citatio circumducta nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litispendentiam.
- 19 Litigiosa dicitur res quoniam de eius dominio controversatur in iudicio.
- 20 Locus super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.
- 21 Possessor pacificus dicitur ille, cui lis mota fuerit super aliquo pradio, domo, censu, aut redditu sui beneficij.
- 22 Ad promotionem infra annum arctatur, qui curata Ecclesia plenum detinet exercitium, tamen si nondum liberam possessionem, ac pacificam maiorem parte fructuum adeptus sit.
- 23 Conditionaria consuetudo successione ad titulum potest quae promereri, si ratione illius habeatur congruam sustentationem.
- 24 Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest quae promereri.
- 25 Vicaria temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amovibilium ad titulum aen potest ordinari.
- 26 Praestantur ad titulum potest quae promereri si detur in perpetuum; facti si ad tempus, ibid.
- 27 Servitij in aliqua Ecclesia praestandi ad titulum non potest quae ordinari, nisi tale servitium sit perpetuum.
- 28 Episcopus quibus concurrentibus poterit ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare.
- 29 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.
- 30 Ad sacras Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quae promereri ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucretur illius fructus, nisi post susceperit Presbyteratus Ordinem.
- 31 Capellaniam obtinens in Capella Papa licet sit ad novam amovibilis, potest ad illius titulum ordinari.
- 32 Conceptor in Collegium Seminarium, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inferendi beneficij, quod forsan esset Seminarium innotuit.
- 33 Beneficium ad cuius titulum quis promereri fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promereri, alias resignatio erit nulla.
- 34 Resignanti beneficium aen facta mentione, quod ad illius titulum fuit promereri, competit actio pto.
- 35 Decisio Rotae in Lydion, Commencens refertur,
- 36 Concilio Trident. cap. 1. de reform. sess. 11. non est satisfactio mediante clausula, consistit quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignati fuit promereri.
- 37 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per acquiescentem.
- 38 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in verbis Papa.
- 39 Affictio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.
- 40 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiam si non habeat aliunde, quo vivere possit.
- 41 Constitutus in sacris aen potest beneficium resignare, etiam si ad illius titulum non fuerit promereri, nisi aliunde habeat, unde commodi vivere possit.
- 42 Resignatio alienius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commodi vivere possit.
- 43 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum potestate sufficiens ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promereri.
- 44 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit quis promereri non facta de hoc mentione, nulla est.
- 45 Permutatio tacente ordinationem, ac titulum, tunc est in furo consentientia, si illud, quod habuit ex causa permutationis, erit acquiescentem.
- 46 Concilium di. cap. 1. comprehendit tacitum resignationes voluntarias, & non procedit in promotionibus, & renunciationibus indultis a iure.
- 47 Iuratus resignare beneficium, vel procuratorem constituit ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promereri, non potest compelli resignare cum esset, imo procuratorem revocare valebit.
- 48 Superiores caute debent, ne renunciations admittant, nisi antea sibi constituerit resignantem habere, unde commodi possit sustentari, quo non perquisitis si acceptaverint, non dabitur validum esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimentum.
- 49 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit quis promereri, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum honorum in causam indicari capi, ut in illis expensis fieri possit, si Clericus egeat, ut non. 49.
- 50 Miles ostentatum carum, quatenus facere potest, salvere cogitur.
- 51 Iuratus si Titulo solutorum mille cum pervenerit ad pinguem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam illam persolvere summam de fructibus Episcopatus.
- 52 Patrimonij vocabulo intelligitur aen solum quicquid ex patris bonis filio obvenit, verum etiam come id quod aliunde, & quante ex causa illi delatum est.
- 53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonij, permittente Episcopo, ordinari potest. Ad quem tunc Episcopus, beneficij scilicet, ad patrimonij perveniat ordinatio, ibid.
- 54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.
- 55 Patrimonium super re immobili constitui debet. Patrimonium ad titulum, quod consistit in consummatione, quoniam perpetuo, & redimibili, potest quae ordinari, ibid.

- 36 *Donationis vera ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopus indicaverit assumendum pro necessitate, vel utilitate Ecclesie.*
- 37 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione filia tanquam ordinatus sine titulo incurrit penam suspensionis positam contra ordinatum sine illo.*
- 38 *Pecuniam grave est cum filio patrimonio, vel beneficio ordinari.*
- 39 *Suspensio nulla incurritur cum adepti patrum, & conditis in patrimonio de illo reddenda ubi ordinatus habuerit beneficium sufficientem, vel alias vnde vivere possit.*
- 40 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quatenus haberet patrem divitem nihil assignantem pro vi-ctu, & portione.*
- 41 *Pater potest filio donare ad suscipiendus Ordines.*
- 42 *Alimentum filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interveniente traditione, irrevocabili est.*
- 43 *Pater nolens filio volem si promoveri in sum patrimonio constituitur, potest costringere iuramendi, ut illud assignet.*
- 44 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta concessa non debet, seu impucri in legiti-mum.*
- 45 *Fructus filio dati loco alimentorum, & ad sup-portanda onera Matrimonii, non sunt conferendi.*
- 46 *Expensa facta pro dotanda filio non sunt confe-renda.*
- 47 *Data pro ingredienda militaria non sunt conferenda.*
- 48 *Data ad consequendum dignitatem etiam non sunt conferenda.*
- 49 *Expensa facta a patre, ut filium nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferenda, & n. 70. respondetur contrarium.*
- 71 *Patrimonium super rem certam constitutum est, & non sufficit, quod quis sit Medicus, Magistrus Grammatica, Pileator, aut aliter licite professio-nis, ex qua tantum querit, quod sit sufficiens ad vi-vendum sustentationem.*
- 72 *Litteratura ad titulum etiam insignis non potest quis ordinari.*
- 73 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non ha-bens, potest cum penuria Sacramentum excommunicati, ad sacri Ordinis promoveri, dummodo adfit, qui illi respondeat necessaria subministratorem.*
- 74 *Pensionis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad beneficium ipsam sustentandum sufficiens sit, si Episcopus indicaverit assumendum.*
- 75 *Bona, ad quorum titulum quis ordinatus, alienari non possunt.*
- 76 *Diffusio, nullatenus, inducit nullitatem alius ipso iure.*
- 77 *Alienatio patrimonii, aut extindio pensionis ad cuius titulum quis promotus est invalida.*
- 78 *Patrimonium ut alienari, sic vendi non potest.*
- 79 *Promissio de vendendo venit appellatione aliena-tionis.*
- 80 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rem deventis.*
- 81 *Diffusio venit appellatione venditionis.*
- 82 *Vendere prohibitum est potest prohibitum dividere.*
- 83 *Alienare prohibitum non potest permutare.*
- 84 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*
- 85 *Patrimonium non potest hypothecari.*
- 86 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*
- 87 *Patrimonium prescriptum non potest tempore ordinario.*
- 88 *Alienatio, seu renunciatio Patrimonii, an valeat sal-tim Episcopi licentia si tunc habet beneficium, seu alias, unde commodum vivere possit.*

Barbosi, de Episcopo Pars II.

- 89 *Diffusio, donec, est restrictiva temporis.*
- 90 *Verba Concilii d. cap. 1. ibi, atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienant, declarantur.*
- 91 *Patrimonium bona, ad cuius titulum fuit quis ordina-tus, habent privilegia, qua conceduntur a Iure ho-minis Ecclesiastici.*

Vivis allegationis materiam, quæ amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henricus in sum. lib. 10. c. 17. §. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 15. Flamin. de resign. lib. 1. quest. 6. Petr. Ledesin. in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. con-clus. 6. cum segg. Aloyf. Rices in collect. decisio. part. 3. collect. 566. & in praxi fore Ecclesiastica, decis. 312. cum segg. in 1. edit. & resolut. 170. cum sequentib. in 2. edit. Vgolin. de possit. Episcopi, cap. 16 §. 8. cum sequen-tib. Azot. in sum. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. Valet. Reginald. in praxi fore par. lib. 3. tract. 1. num. 71. cum segg. Ar-mend. in addit. ad rescol. legum Navarra lib. 1. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum sequentib. lausissimè Nicol. Garcia de benef. part. 1. cap. 5. elegantes Cam-pañil. in divers. Iur. Canonici, rub. 8. cap. 1. cum sequen-tib. Bonacina de Sacrament. disp. 8. q. unica punct. 5. num. 18. cum segg. Sanctatell. var. resol. 4. 49. Homo-bon. de Bonis de exco. Ecclesiast. tract. 2. quest. 19. cum sequentib. Molles in sum. Theologia moralis, v. 2. l. 2. cap. 15. Thom. Valase. tom. 1. alleg. 35. latè Alphonsi Narbona. 3. 1. glos. c. nr. 1. lib. 1. Recop. pag. 4. cum segg. Sanch. in episc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 54. cum segg. Marchin. novissimè post prius huius tractatus im-pressiones in lucem editus, de sacram. Ordinis, tract. 2. part. 6. cap. 5. cum segg. Matcel. Vulpes in praxi inveni-entis fore Eccles. cap. 8. l. num. 6. Alzed. de praxi. Ec-cles. dignit. p. 2. cap. 5. n. 49. cum segg. idem Bonacina, de censur. extra Bullam Cens. disp. 3. quest. 1. punct. 8. Otte-blancia novissimè in Practicab. Iur. spirit. lib. 3. cap. 13. num. 14. cum segg.

Ne cum Ordinis dedecore mendicet infelix in a-placis clericis, & feruili operi mancipatus publicè a quolibet possit eletemosynam, ut scriptum est in cap. Diaconi sunt, 99. diffusit. debet quàm maximè possitne fuerit Episcopos laborare, ne quis titulo sufficiens ad victum catens, promoveatur ad Ordines, si quis autem contrarium fecerit, talis ordinatio vacuum habeoit manus impositionem, ut consti-tutum est in cap. neminem 70. diffusit. Ordinatio etiam sine titulo facta irrita habetur in cap. Sanctorum, ead. diffusit. vbi glossa vacham, & irritum quoad execu-tionem illam appellat, & confirmat Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 1 §. an praxi.

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos 1 controuersum reperio, qualis debeat illo titulo po-tiri? nam illo catere non posse Tonsuram, aut qua-tuor minores Ordines suscipere ambientem resolu-it gloss. 3. an d. cap. neminem, & Panorm. in cap. 1. num. 1. de prebend. Sed venor est opinio, quæ tenet ad mino-res Ordines titulum non requiri, quia in illis exi-stens potest retrocedere ab Ordine clericali, iuxta cap. 1. de cler. coniug. & tenet gloss. 1. in cap. Psal-mista, 23. diffusit. vbi Præpos. num. 3. gloss. in cap. 2. de prebend. & ibi Decius num. 29. & ita feruati de consuetudine testantur Salced. ad Bernard. cap. 18. num. 5. Vgolin. de irregularit. cap. 61. num. 3. Franc. Emman. in sum. tom. 1. cap. 15. num. 16. Quinran. Ecclesiasticum lib. 3. num. 17. Petr. Ledesin. in sum. part. 1. de Sacrament. Ordinis, cap. 7. ad finem. Na-uas. cens. 1. 4. incip. Quæstio est, num. 1. de temp. ordinis. Francisc. Mirc. Delphinat. decis. 1080. incip. Quæritur an Abbates, part. 1. Flamin. de resignat. lib. 9.

278 De officio, & potestate Episcopi.

- lib. 9. g. 6. n. 4. D. Acuña in comment. ad cap. neminem, n. 3. dist. 70. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 50. Comitoli. lib. 6. g. 38. Bonacin. de censur. extra Bull. dist. 3. g. 1. puncto 8. n. 9. Nicol. Garcia d. c. 5. n. 4. cum seq. Aloyf. Ricc. in d. praxi resolu. 271. n. 3. Campan. d. rubr. 8. c. 1. n. 5. Homobon. d. tra. 2. g. 10. Thom. Valaf. d. alleg. 35. n. 3. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 37.
4. Hic igitur titulus requiritur ex iuris dispositione, quoniamque clericis secularis Ordines facit procurat suscipere, secus vero si Regularis persona, que vivere debet castitate, paupertatem, & obedientiam, in quo professio tenet vicem tituli beneficii, ut per Henric. in sum. lib. 10. c. 17. §. 3. vbi addit quoddam voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque subiogredietur locum, ac propterea Trident. Synodus iussit. 21. de reform. cap. 1. expressè constituit, ne deinceps clericus secularis sine sufficienti titulo eaderet Ordines assumere: idemque Sixti V. Constatum tradidit, in illis verbis. *Aut quod secularis sine titulo sufficienti beneficii vel patrimonij* Est tamen indubiatum iuris, quod si ante professionem vellet Regularia persona insigniri Ordinibus, non vique possit ad illos promoveri, ubique titulo sufficienti, per Bullam Pij V. incip. *Romanus Pontifex de anno 1568. prode Idem Olibon*, quæ in ordinis est 75. vbi prædictum decretum Concilij loquens de titulo requiritur in clericis secularibus, extendit ad omnes & singulos etiam curonomicum Ordinis clericos Religiosos, siue secularis morte Religiosorum viuentes in communis, qui nunquam, seu nonnulli ad certam tempus professionem emiserunt, & ex claustris exire possunt, quam Constitutionem refert Palae. praxi nova Episcop. p. 1. c. 1. de conferendis Ordinibus num. 43. nouissime Lauret. de Franchis in contrariis. inter Episcop. & Regal. pag. 39. & per eam ita resoluunt Vgolin. d. §. 8. n. 1. vers. hac autem regula. Salzed. ad Bernard. in praxi. c. 19. n. 2. Nicol. Garc. p. 2. cap. 5. n. 12. Nald. verb. *Orde n. 28.* Bonacin. d. puncto 8. n. 17. Molfes. in sum. tra. 2. c. 15. n. 1. Sanch. d. g. 49. n. 10. in princ. Homobon. d. tra. 2. g. 21. Sanch. d. c. 1. dub. 35. n. 9. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 51.
5. Lezana in sum. quæst. Regal. cap. 14. n. 10. §. quom quidem Constitutionem habere locum tam in non professis, quam in nulliter professis censuit Rot. in vna *Præben. Cameracensis* 3. Martij 1595. coram Multis. fimo Blancheto, quem refert Nicol. Garcia d. c. 5. n. 11. & 12. tenent Sanch. d. g. 49. n. 10. in fine. Molfes. d. n. 11. Aloyf. Ricc. in decis. *Curia Archiepiscopi Neapol. p. 2. decis. 283.* & in praxi fusi Ecclesiastica resolu. 270. n. 2. vbi n. 3. cum Maiol. de irregularis. lib. 4. c. 1. §. 1. late soluit sic et ordinatos Regularis non professos sine titulo in illo Ordine ministrantes effici regulares. Vnde Regularis, qui scit suam professionem irritam esse, si ordinatur, peccat morte, & incurrit penam, quam leculares clerici incurunt si ordinemur sine beneficio, aut patrimonio. Pottel. in dub. Regal. verb. *Ordines sac. n. 8.* Diana moral. resol. part. 1. tra. 2. resol. 113. Lezana d. c. 14. num. 10. in fine.
7. Ab istius tamen Constitutionis decreto Gregorius XIII. excepit Patres Societatis Iesu, per suam Bullam, quæ incip. *Ascendentes*, an. 1584. octavo Kalen. Iunij, & Gregor. XIV. *Constitutum*, incip. *Ecclesia Catholica*, de anno 1591. quos antea exerceat Paulus IV. à tali obligatione, fortasse quia cognoscebant decreto illo Concilio prædicto Patres ligari: simplicia licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religiosi. Ita Henric. lib. 10. c. 17. §. 3. Flamin. lib. 2. g. 6. n. 19. Fortat. de Ordine cap. 8. §. 9. Palae. in praxi nova Episcop. d. cap. 1. num. 44. Fr. Esmann. in sum.

tem. 2. cap. 15. num. 1. & quæst. Regul. tom. 3. quæst. 23. art. 3. Garcia d. cap. 5. num. 13. Suar. tom. 5. de censur. dist. 31. sect. 1. num. 38. Mandos. consil. 13. Sanch. dist. dub. 35. num. 9. Marchin. d. tra. 2. part. 6. cap. 5. num. 5. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 52. Lezana d. cap. 14. num. 10. Bonac. d. puncto 8. n. 17. Vgolin. de officio Episcop. cap. 26. §. 8. num. 1. vers. *excipiuntur tamen Iesuia, Sancti Caroli*, d. quæst. 49. num. 6. & 11. Valg. tom. 3. in 3. p. dist. 246. num. 62. Torrelli d. lib. 2. cap. 13. num. 20. Molfes. d. cap. 15. num. 12. vbi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. sic declarasse: *Quod Iesuianum post Sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus exciuntur, prouideatur illis de redditu 40. aureorum annuorum ex bonis Religiosis. Quod alios, quolibet suo exire, quando volunt, possint, ne deat illis occasio excedendi, et fructus illo redditu, veniant primo, & intelligatur, quod alia via profecti possint, deinde mature deliberandum.*

Vnde colligitur quoddam si contingat à Societate quos elici in Sacris iam constitutos, & carentes beneficio, tunc Prelati eiusdem Societatis de honesto victu saltem de redditu 40. aureorum annuorum illis providere debent, donec sufficiens beneficium fuerint consecutus, forsitan per dictum Sixti V. decretum aduenit Marchin. d. c. 5. n. 5.

Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, ut sufficiat, ad honestè viuendum, ut docet Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 3. quod scilicet sufficiat sit ad honestam, & commodam sustentationem cuiuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, ut nobilitatem, &c. Nam Cocci. & sua antiquum solum requirit sufficientiam ad honestè viuendum, ita ut non cogatur mendicare. Ita tenet Petr. Ledelm. d. consil. 7. quem refert, & sequitur Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 114. Vnde Concil. d. cap. 2. loquitur de beneficio sufficienti ad vitam, non autem ad honestè viuendum, ut explicat Flamin. de reser. lib. 5. g. 16. n. 15. & iuxta hanc opinionem patrimonium sunt in Bracharen. Archiepiscopatu, in quo ante Constitutio, ne ad sacros Ordines promouendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum utrumque valoris sui ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. Et Jacob. de Grassi. consil. 4. n. 5. de tempor. rib. ordinar. refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18. alibi 35. alibi 36. Ar Marc. Anon. Gemuer. in praxi. Archiep. Neapol. cap. 81. & Molfes. in sum. tra. 2. cap. 15. num. 6. testatur in vbo Neapol. nullum admitti ad sacros Ordines, nisi assignatum prius patrimonio scutorum 36. In provincia Mediolanensi, ut habetur in Concil. Provinciali, requiritur patrimonium scutorum 50. ut refert Marchin. d. tra. 2. part. 6. cap. 7. dist. 2. num. 5. Sed scriptulum maximum movent verba illa Cocci. dist. cap. 2. ubi, *quod si ad vitam honestè sufficiat, & alia similia relata in cap. 7. sess. 24. de reform. ibi, quod quidem si ad vitam cum conferatur, beneficium sufficientiam non sufficiat*, aduectum illud, honestè, idem significat, quod decorè, & laudatè, & synonyma censeantur vivere decore, commode, congruè, competenter, vel honestè, per doctrinam Decij in cap. 2. de Monachis num. 8. de probat. idem Cocci. Tridentini. §. non satisfit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè viuendum, quia vix diceretur tantum habere titulum ad viuendum simplicitate, ubique eo quoddam honestè, vel decentes viueret, quia inter vnum, & alterum viuendum modum maxima consideratur differentia. Vel equum dicemus §. *viuere commode*, vel *viuere cum penuria*

quem factis Ordinibus donari ad titulum alicuius rei super cuius possessione mota fuit questio iudicialis, cum certum sit primo possessionem, deinde petitorium esse decidendum iuxta *significaverunt, de testib.*

- 21 Ille verò, cui lis mota fuerit super aliquo prædico, domo, censu, aut redditu sui beneficii, utque pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. in *tratt. de pacificis possessoribus* num. 168. ad instar illius, qui beneficium detinens, eiusque liberum habens euz exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non percipit, dummodo maioris partis possessionem habeat, iuxta gloss. verb. *pacificus* in Clement. *gratia de rescriptis*. & gloss. in cap. *commissa*, de elect. lib. 6. Dec. in cap. 1. num. 21. de consensu. vñ. Zab. in Clement. in q. 9. q. 3. ubi verò, num. 9. de acate. & quod, quamobrem licet huc suscipere Ordines ad titulum dicti beneficii constet ex gloss. verb. *pacificam* in d. cap. *commissa*, & ex gloss. fin. in cap. *si tibi concessio*, de praebend. in 6. dum firmitur q. attenti ad promotionem infra annum, qui euz ecclesie plenam desinet exercitium; tamen nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. in d. cap. *si tibi concessio*, vers. & nota, sub num. 5. vbi Germin. *versata istam gloss. sub num. 7.*

Beneficii sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

- 23 CUM supra dixit oportere ordinandum habere titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficiat honesto victui, ipsumque pacifice ille possidere, testat modo ostendere, quæ beneficii nomine contineantur. Et idè incipiendo dico ad titulum coadiutorie cum futura successione posse quem promoveri, vt per Nauat. in *tratt. de orat. cap. 10*, num. 8. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 7. Moneta de optione cap. 4. quæst. 8. num. 169. Acolta de Andata ad Bultum Cruciatu q. 75. Vgolin. de officio Episcopi cap. 19. num. 8. Narbona citate loco num. 65 pag. 12. Sanchez in *apostol. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 35*, num. 4. Bonacin. *dict. quæst. 11. puncto 8*, num. 12. Gonzal. *ad reg. 8. Cancellarius gloss. 5. q. 9. num. 6*, vbi intelligit si ratione illius habeat congruam sustentationem, quem sic interpretatur Garcia de beneficiis part. 2. cap. 5. num. 122. & requirit quod sit perpetua, vt per Petr. Ledesin. in *sum. p. 1. de sacrosan. Ordinis cap. 7. concl. 1. dub. 2.*

- 24 Sic etiam praxis admittit quem promoueri posse ad titulum beneficii consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non competent in valore beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rota *decis. 134. sine 8. de praebend. in nouis*, & *decis. 766 alius 39. in ansig.* in quo tamen casu prædictæ distributiones vtique in valore computantur, cum satis sit beneficiorum illarum causa non laborare inopia; ita Campanil. *dict. rub. 8. cap. 5. numer. 29*. Marchin. *dicto tractat. 21. part. 6. c. 6. dist. 5. n. 19.*

- 25 Ad titulum verò Vicarie temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellanarum amovibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarius temporalis titulum habere non censetur, ex tex. in cap. *consummum*, vbi Abb. num. 5. de filio Presbyter. & ita tenet Malol. de irregular. lib. 4. cap. 15. n. 3. Campanil. in *diuersis. furor Canonici*, rub. 8. c. 4. n. 8. in *sum. Azot. d. p. 2. lib. 3. cap. 6. q. 5. c. 6.* Aloyf. Ricc. in *decis. Curia Archiepiscopalis decis. 190. p. 2.* & Hentig. d. cap. 17. §. 3. lit. Q. Narbona d. loco n. 168. pag. 13. Bonacin. d. puncto 8. num. 14. Salzed. ad Bernardum cap. 18. nota. 8. vers. & ea ratione vicaria temporalis, Flamin.

de resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 2. Sanchez. d. dub. 35. n. 9. Gonzal. d. gloss. §. 3. num. 42. Lel. Zech. de repub. eccles. cap. de clericis sub num. 7. Fr. Emmanan. *sum. p. 2. cap. 15. num. 12.* Marchin. d. tract. 2. p. 6. cap. 6. dist. 5. n. 18. Zerolin. *in praxi Episcopi p. 1. verb. dimissoria sub 5. 9.* Mate. Anton. Geouen. in *praxi Archiep. Neapol. c. 81. num. 2.* D. Acuña ad *praxi. dist. 71. num. 8.* & 9. Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 1. num. 81. Si verò de facto ordinetur, ab ipsa Vicaria temporalis amoueri non poterit, nisi habita alia prouisione, vt ex Flamin. d. q. 4. n. 86. tenet Piafec. in *praxi Episcopi p. 1. cap. 1. num. 45. in fine*, quod in penam factum iudico cum aliis non possit prædictis Episcopis assignare officium, quod est temporale, & remouibile in perpetuum Presbytero ordinato, & eu modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta resoluta per Molin. de *promoen. lib. 2. cap. 15. in num. 17.* Gonzal. Mendez de Valconcel. *diuersis. iuris argumentis. lib. 4. cap. 8. num. 8.* & 9. Narbona loco *proxime citato*, opimè Aloyf. Ricc. in *praxi fere Ecclesiastica decis. 96. in 2. edit. & resolut. 334. num. 3. in 2. edit. vbi asserit*, quod si quis de facto ordinetur sacris Ordinibus ad titulum Capellani ad nunc amovibilis, non ex hoc mutatur eius natura, seu qualitas, maxime si id fiat sine expresso patris consensu, & citat Nicolaum Garc. de *benef. p. 1. c. 2. n. 91* & 112.

Prætermonij ad titulum potest quis promoueri si deus in perpetuum, & locus si ad tempus, Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 2. num. 3. in *fine*, Marchin. d. par. 6. cap. 6. dist. 5. num. 22. Huiusmodi enim præstimonij inter ecclesiastica beneficia eonnumerantur, vt diximus alleg. 4. n. 49. Sic etiam potest quis promoueri ad titulum pensionis perpetuæ, & ad vicium sufficientis, vt infra dicitur n. 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum servitij in aliqua Ecclesia, cui adscribatur, nisi tale servitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum, & ita intelligendi sunt Doctores, quod de hoc agunt, prout sunt Zerol. in *praxi Episcopali par. 1. verb. dimissoria*, §. 5. dub. 1. Marc. Anton. Geouen. in *praxi Archiepiscopali Neapol. cap. 81. sub num. 2.* Flamin. *dict. quæst. 6. num. 33.* Vilar de *Parroquia de Calatayud par. 4. q. 1. num. 22.* Campanil. *par. 4. num. 14.* Neque Breue Sixti V. Patriarchæ Venetiarum concessum, quod adducit Campan. *vbi proxime*, aliud comprobatur, quia est gratia specialis: quare ita resoluunt Vgolin. de *potestate Episcopi*, cap. 26. §. 2. num. 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. 1. Primum, vt intetueniat consensus Rectoris eius Ecclesie. Secundum licentia seu consensus Romani Pontificis, & hoc ad successorem. Tertium, vt ex servitio Missarum, & diuinitum Officiorum, & elemosynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde se sustentet. Quartum, vt ne inde amoneatur, vel discedat, nihil de beneficio competentem, aut pensionem proutsum fuerit, vel ob delicta remouatur. Vnde bene Quarant. *verb. Ordo, vers. secundo extende*, Zerol. *verb. dimissoria §. 5. dub. 2.* Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 125. resoluunt non posse quem laetis Ordinibus iniuncti ad titulum patrimonij, vel beneficii de se ad vicium insufficientis, quod postea sufficiens reddatur ob elemosynas, & Missarum, vel annuerationum stipendis, quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetua. Hinc etiam Marc. Anton. Geouen. in d. *praxi cap. 83. n. 9.* Jul. Crif. Madus de *factis Ordin. c. 5. n. 20.* merite tenent quod possit forte quis ordinari ad titulum beneficii habentis redditus incertos, & casualis defunctorum, & annuerationum, si communi-

ter ad certam summam pro victu sufficientem redigantur.

28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulum de futuro, & in ipse etiam certa, puta ad beneficium quod quis spectat, seu ad quod est praesentatus, nominatus, vel postulat; cum Concil. clarè requiratur titulum de praesenti habitum, & possessionem. Ita Salzed. ad Bernard. cap. 18. n. 6. Fr. Ennman. in sum. tom. 1. cap. 15. num. 10. Vgolin. dist. 5.8. num. 5. in fine. Petros de Ledefma in sum. par. 1. de sacram. Ordin. cap. 7. par. 8. concl. Nicol. Garcia dist. cap. 3. n. 130. Azed. in sum. moral. p. 1. lib. 3. c. 4. q. 6. Vgolin. d. cap. 26. §. 8. num. 3. Alphons. Narbons. d. loco num. 64. pag. 13. Sanch. in apusc. moral. lib. 7. c. 1. dub. 2. 4. n. 5. & dub. 35. n. 2. Marchin. d. tract. 1. p. 6. c. 6. diff. 3. D. Aemilia in d. c. nomen diff. 70. num. 13. Quamvis conetarium, nempe posse quem promoueri non solum ad titulum beneficij iam quæsitum, sed etiam quærendum, ex gloss. magna circa medium in cap. Osim. 61. diff. reneant Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. num. 19. Campanil. dist. cap. 4. num. 20.

29 Poterit tamen quis promoueri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non lucratur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, ut de eiusdem referunt Garcia dist. par. 2. cap. 5. num. 110. Armendar. in addit. ad recapit. legum Navarra lib. 2. tit. 8. lege 1. de patermonio clericor. n. 11. Marcell. Vulp. p. d. c. 8. num. 12.

30 Obtinens Capellaolam in capella Papæ, licet sit ad nutum amovibilis, potest ad illius titulum ordinari, prout resoluit Navar. cons. 20. de tempor. ordinat. Sayr. decif. 50. eodem tit. quos refert, & sequitur Aloyf. Ricc. in praxi feri Ecclesiast. resolut. 334. in fine.

31 Cooperator in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob eorundem inferendum beneficio, quod forsan esset Seminario inferendum; poterit vetò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causa inferendi beneficio sancto Seminario, ut inferuiat donec sibi prouisum fuerit de congrua sustentatione; ita refertur decisum Zerola in praxi Episcop. par. 1. verb. Seminarium §. 6. Lel. Zech. de repub. Ecclesiasticis rub. de clericis, sub num. 7. vers. 84. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 32. Galet. in margarita casuum confessoria, verb. Ordo, penult. Piafcec. d. p. 1. cap. 1. num. 20. Marchin. d. p. 6. dist. 3. num. 33. Alzedo d. p. 2. cap. 3. num. 36. Armend. ubi supra num. 9. & 10. Marc. Anton. Genouen. in praxi Archiepiscopali, cap. 81. sub num. 2. Garcia dist. par. 2. cap. 5. num. 104. ubi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem sacrum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro seruitio beneficij Seminarij vnitri, & tunc cum assignatione censu annui reditus, unde sic promotus viuere possit, quæ tamen assignatio cessat postquam illi aliunde se æquè sustentare poterit. Hinc fortiss. Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 10. reprobatur Cordub. in sum. q. 36. minus bene reuertentem collegiale ex aliquo collegio maiori Salmanticensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus foos ælius cum satisfactioe defendit, posse ad titulum illorum satis ordinari absque beneficio, vel patrimonio.

32 Iuste professus Trident. Synod. d. c. 2. sancit, ne beneficium, ad cuius titulum quisquam promotus fuerit, ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quod fuerit ad

illius titulum promotus, quo quidem casu maxime tunc erit adiuuanda ista resignatio, nisi constiterit, quod aliunde viuere commodè possit ipse remanens, & aliter facta nulla sit, iuxta clausulam illam annullatam Concilij in d. cap. 2. ibi, si aliter fieri remanens irrita erit, ex quo text. sic resolutus Flamin. de resign. lib. 2. q. 6. num. 39. subiungens ita fuisse resolutum per Rot. Rom. in vna Salmatiana, coram D. Orano de mense May an. 1588. Aloyf. Ricc. in praxi feri Ecclesiasticæ decif. 314. in 2. edic. & resolut. 275. num. 1. in fine, & num. 2. in 2. edic. Vgolin. de officio Episcopali cap. 1. 4. §. 3. & cap. 26. §. 8. num. 4. Stephan. Gratian. d. ysc. cap. forens. cap. 991. Valenzuela cons. 32. n. 23. tom. 1. Sanch. in apusc. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 38. num. 1. ubi subdit quod si fiat renunciatio beneficij non facta mentione quod ad illius titulum est ordinatus, & habet aliunde unde viuere, est valida in foro conscientie, Rota coram Gregor. X V. decif. 441. num. 1. & ibi Beltramin. num. 9. Nicol. Garcia dist. cap. 5. num. 217. ubi num. 214. quod est nulla etiam in foro conscientie, Campanil. dist. rub. 8. cap. 6. n. 2. Petr. de Ledefma in sum. p. 1. de sacram. Ordin. c. 7. concl. 10. Marchin. diff. 7. d. loco. Armend. ubi supra num. 21. ubi num. 22. cum Garcia num. 193. atque aliis decifum refert pro forma traditionem esse, ut resignans teneatur facere mentionem scad titulum illius fuisse promotum, adeo quod per equipollentiam adimpleri non possit, quod etiam tradit Mallobo in praxi habendi concursus reg. §. dub. 1. num. 45. Vnde t. resignatione de tali beneficio facta non habita mentione, quod ad illud fuit promotus, ultra quam quod sit nulla, ut supra ostensum est, resignans competit actio spolij; & fuisse declaratum a sacra Congregatione, & decifum in Rota coram Illustrissimo Domino meo Cardin. Milano 19. Nouembri 1602. in Arrena Plebis, referant Garcia. d. cap. 5. num. 438. Piafcec. in praxi nova Episcopali lib. 1. cap. 2. num. 4. vers. amplius posset, pag. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. §. 10. n. 33. latè Gratian. dist. forens. tom. 3. c. 991. Buzas. dec. 830. n. 13. quia cum resignatio non tenet, ius non abdicatur a resignante, ut dicit Garcia d. cap. 5. n. 223. & in hac materia est bona factæ Rota Rom. decifio in Lendin. Canonicatus S. Iouanis 28. Iuny 1621. coram R. P. D. Remboldo, tenoris sequentia.

Domini dixerunt Canonicatum esse adiudicandum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduloi a Serenissimo Electore Colonien. vigore Indulsi amplissimi, quod habet a Sede Apostolica.

Nec obstat quod dicitur dictum Canonicatum vacasse per resignationem dicti Balduloi ad fauorem Agidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, idcirco nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per mortem, Caputq. decif. 215. part. 1. Cardin. Seraph. decif. 1496. n. 8.

Quod autem resignatio fuit nulla patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, cap. 2. de reform. sess. 21. ex quo non fuit in ea expressum quod Balduloi esset promotus ad titulum dicti Canonicatus, prout in dicto Concilio expressè disponitur, & quod hoc casu resignatio sit nulla, tradunt Parisi de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 36. & 39. Garz. de benef. cap. 5. num. 192. & sep. & Gonzal. ad reg. 8. gloss. §. 4. 10. n. 35. & tenait Rota in Arrena Plebis. coram Illustrissimo Cardinale Milano, relata per eundem Garz. dist. c. 5. part. 1. n. 438.

Nec obstat quod dictum sacrum Concilium decreuit, quod dicta mentio fieret in resignatione ad effectum iurum ne electio in opprobrium Ordinis

nīs clericalis mendicare cogatur, & cum hūc inconuenienti facis fuerit proculum mediante, clausula, *Constitit quid resignans habeat aliunde*, &c. in dicta resignatione apponitur, videatur dictam resignationem ob defectum dictæ expressiōis non posse dici nullam, eo quod forma potest adimpleri per æquipollentiam, quādo habetur effectus à lege desideratus; quia fuit responsum, quod dictum Concilium, ut pinguius prouideret, ne clerici vilo tempore in mendicitatem incidere, non solum disposuit, quod resignationes non admitterentur, nisi confitio, quod resignans haberet aliunde vnde commodè viuere potest, sed viretibus decreuit, quod in resignationibus mentio fieret, quod resignans fuerit promotus ad titulum beneficii, quod resignat, ad huc vt vincularetur ab eo à quo resignatio erat adstutenda, si ita videretur patrimonium resignantis, quod aliās potuisset distrahare perinde atque fuisset vincularum, si ad titulum illius resignat ordinatus, vnde non potest dici quod mediante dicta clausula, *Constitit*, &c. fuerit intentioni dicti Concilii satisfactum, quia ex duobus requisitis non sufficit alterum adimpleuisse, l. cum in, §. si Prætor, & ibi gloss. ff. de transact. l. si heredes plures, ff. de condit. institut. Dec. consil. 433. num. 6. Satuen. in reg. de public. resignat. q. 8. num. 1. Put. de consil. 193. lib. 1. Et imò tūc dictum Concilium vltimū etiam procedendo annullat resignationes vltimū factas, sicque continet decretum irritans, non potuisset forma ab eo tradita per æquipollentiam adimpleri, sed debebat seruati ad vnguem, Aldobr. consil. 92. num. 17. lib. 1. eum alius per Marefcor. var. resol. lib. 2. cap. 38. n. 10. & in terminis dicti Concilii, quod non possit adimpleri per æquipollentiam fitum ex sententia sacre Congregationis Illustrissimorum Sacri Concilii Interpretum, quum refert ad euentum Gate. loca proximi citato, numer. 193. Gonzalez vbi supra num. 15. & fuit dictum in dicta Armina Piebu, coram Illustris. Cardinale Armini.

37 Non obstat quod Concilium non comprehendit resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc est effectus, restitueret dispositionem dicti Concilii, quod loquatur generaliter de omnibus resignationibus, & propterea generaliter intelligi debet maxime cum eadem ratio militet in omnibus, nec subit causa dictæ restrictionis, & quod locum habeat etiam in resignationibus factis cutam Papæ, firmat Gate. vbi supra num. 193.

Non obstat quod Constitutio Pij V. solum mandet apponi clausulam, *Constitit*, &c. quia non est correctio decreti dicti Sacri Concilii, nec loquitur de beneficiis, ad quorum titulum resignans est promotus.

Non obstat quod Papa in genere cogitare potuerit, quod resignans esset promotus ad titulum beneficii, quod resignat, quia Concilium, vt dictum est, requirit pro forma, quod expressio dictæ qualitatē, vnde illa seruari debet, ex allegatis, vltra quod Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non esset promotus ad titulum illius beneficii, eo ipso quod sibi hoc non fuit expellum.

38 Non obstat quod saltem Canonicatus remanet Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus Pontificis, quia dicta affectio per appositionem manus non intrat quando resignatio est nulla, & per consequens beneficium vacat per obitum, & non per resignationem, Achil. decis. 1. q. de resignat. spoliat. Rot. decis. 1. 4. sub num. 1. vt lit. pendens in num. 4. 19. part. 1. diuersor. & decis. 570. num. 3. vers. vel diuersa summat. par. 3. in recent.

Non obstat quod etiam quod resignatio sit nulla,

tamen locus est affectiōis, quando talis nullitas prouenit culpa resignantis, Gate. d. 1. tra. de benef. part. 1. cap. 1. §. 3. num. 170. quia hoc procedit quando resignans est in culpa, quomodo resignatio fortiter effectum ob non implementum conditionis 3. nam tunc dicta conditio habetur pro impleta in praedictum resignantem, & per consequens abdicatur ius à resignante, & beneficium vacat in Curia remanetque affectum, & reteruatur, secus est quando resignatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quādo non implementum: tunc enim per huiusmodi resignationem non abdicatur ius à resignante, vt bene per eundem Gate. part. 1. cap. 3. n. 177. vt exemplum adducit in resignatione simoniacæ, per quam non abdicatur ius à resignante, etiam quod sit pura, & per consequens nec beneficium vacat, nec illud remanet affectum, quia Papa non voluit prouidere, nisi in euentum in quem vacaret per resignationem, & affectio non porrigitur ad vacationem diuersam, vt in d. decis. 570. num. 8. part. 1. in recent.

Vnde cum in casu de quo agitur resignatio non fuit nulla ob non implementum, sed quia non fuit in ea seruata forma Concilii, merito non fuit ius abdicatum à resignante, & per consequens Canonice vacauit per obitum, & non per resignationem, neque, vt dictum est, remanet affectus ex allegatis. Hactenus dicta decisio Rota.

In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dispositione text. in d. cap. 1. imò potest beneficium resignare, etiam si non habeat aliunde, quo viuere possit. Ita Thom. Valasc. num. 1. alleg. 35. num. vlt. Heteronit. ad Greg. Lep. l. 15. gloss. 1. num. 104. tit. 5. part. 5. Flamin. d. quæst. 6. num. 178. Vgolin. d. cap. 16. §. 8. n. 4. vers. postremo, Azor. insit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 10. quæst. 7. Fr. Emman. num. 1. cap. 3. num. vlt. Steph. Gate. d. cap. 159. à num. 9. Cenall. q. 561. num. 26. Garcia d. cap. 5. n. 103. Paul. Comitrol. respons. moral. lib. 6. q. 34. num. 4. In Sacris verò constitutus non potest vilo modo beneficium resignare, etiam si ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, vnde commodè viuere possit, sancit Pius V. in Constit. quæ incip. *Quanta Ecclesia Dei*, ibi, *sed nec horum vilius sacre Ordinis mancipium, nisi religionem ingressurus valeat vilo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari*; quæ Constitutio licet loquatur de resignationibus factis coram Ordinatio, habet tamen locum etiam in Curia, quia militat eadem ratio in proposito, prout de stylo Curie seruati restantur Flam. de resignat. benef. lib. 3. q. 14. num. 3. & lib. 5. q. 1. num. 176. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 198. quos refert, & sequitur Aloyf. Ricc. d. 1. resolut. 172. in fine, t In qua quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in Sacro constituti, nisi cum clausula, *quod resignans aliunde habeat, vnde commodè viuere possit*, quæ clausula intelligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci, vt fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Gate. d. cap. 5. num. 207. & 208. & in hoc plurimum tribuitur iudicis arbitrio, qui considerat qualitate personarum, locorum, & temporis iudicabit, vt per Cenall. communium contra communem, quæst. 561. à num. 17. Menoch. de arbit. causa 216. num. 12. & 13. Stephan. Gate. d. cap. 159. num. 15. Ex quibus

Primo colligo renouationem beneficii, ad cuius titulum qui Sacris fuit ordinatus, factam etiam cum pensione sufficientem ad congruam sustentationem non valere, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter facta.

Quia, ita decim effe ad dict. part. 2. cap. 5. num. 215. & refert etiam ad Nauarr. conf. 4. de renunt. sequitur Vgolin. in Episcop. 2. 6. §. 8. num. 4. & Homobon. d. 17. tit. 1. cap. 1. §. 15. in fine, & tenent Rota in d. Leaden. Quamvis contrarium imò ralem valere renuntiationem existimauerint minus bene, Nauarr. dicta conf. 4. de renunt. in nouis, Flamin. dict. lib. 2. quest. 6. num. 41. Fr. Emig. tom. 2. sum. cap. 15. num. 12. Campanil. dict. cap. 6. num. 6. nouissimi Marchin. d. p. 6. cap. 6. diff. 7. num. 40. ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet de decore ecclesiasticis, propter quam consistit eo in 1210 Concilio venisse renuntiationem beneficii assignati in titulum; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatis firmam Tiraquell. in tract. cessante causa, limit. 1. n. 1. & alij plures relati per me axum. 40. num. 4. Sed huius oblationis satis responsum est supra in dicta Rota decis. num. 55.

Secundò colligo procedere in permutatione, quò nullum est, non facta mentione, quod ad ritulum beneficii permuto sit factis Ordinatus, ex verbis Conc. d. 2. ibi, id verò beneficii resignare non possit, resignationis enim nomen simpliciter prolatum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam Rebuff. super reg. de infirmis resign. gloss. 4. n. 1. & 5. eum alij per me adductis de appellat. verbor. appell. 157. ac propterea regulam præcitatam de infirmis resign. ac de decedentibus infra virginem dies numerandos à præstito consensu, ut inuálidus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, vt demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrit ratio, quia, qui permuto, resignat; nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, vt inquit Boët. decis. 2. num. 16. Itatenens, ac decem referunt Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 1. decis. 17. n. 1. ubi quòd permuto beneficii, ad cuius titulum fuerit ordinatus, rursus erit in foro conscientie, si illud quod de nouo habuit, est æquiualeus, Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 1. §. 10. à n. 43. Stephan. Gratien. discip. for. in cap. 159. num. 3. Rota Romana apud Firmin. decis. 614. in nouis. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 128. & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, pater Sacram. Congreg. declarasse 18. Iulij 1601. ait Steph. Gratien. d. c. 1159. n. 3. & in addit. ad decis. 159. per quam etiam dictum fuisse refert d. n. 3. quòd si permutoans tacendo ordinationem, ac titulum, totus est in foro conscientie; si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualeus, de quo etiam testatur Arzendar. ubi supra num. 11. Hinc non immerito limitat supra positam resolutionem, quando permutoans consequitur valide possessionem pacificam alienius beneficii sufficientis ad congruam, cum Rota in Mantuen. Canonizatus 4. Decemb. 1609. coram Greg. XV. decis. 441. num. 3. Vgolin. d. cap. 16. §. 8. num. 4. vix secundo excipitur, Maiob. d. requis. 5. diu. 1. num. 45. Coccia. decis. 17. Butare. decis. 830. num. 14.

Tertiò colligo non procedere in priuationibus, & renuntiationibus inductis à Iure cum sub d. cap. 2. comprehendantur tantum resignationes voluntarie, prout decim refert Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 19. & seq. Si tamen veniat priuandus per sententiam, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, vnde se alar, prout bene resoluit Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 185. p. 1. Vnde sacra Cong. Conc. sub die 5. Febr. 1604. cuius nemini in collect. Bullar. verb. patrimonium, censuit patrimonium clerici, ad cuius ritulum fuit

quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illius vulnera alicui ad reficiendas curationis expensas à Iudice condemnatus, etiam si nihil aliud præterea possideat.

Quartò colligo, quòd locata resignate beneficii, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurati non reuocare, nedum compelli minime potest, vt eum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmissa tamen abolitione à iuramento, cuius quippe abolitionis impetratio accedere debet, vt peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra abolitionem sit etiam valida reuocatio. Ita decim referunt Flamin. dict. quest. 6. num. 41. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 132. in 1. declar. Arzendar. d. loco num. 19. Azor. infra moral. p. 1. lib. 7. cap. 15. quest. 6. Vgolin. dict. cap. 16. §. 8. sub num. 4. Campanil. dict. cap. 6. num. 4. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 272. num. 2. Marchin. d. part. 6. cap. 6. diff. 7. n. 39.

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promotio, si resignare velit ordinatus, teneat exprimere ad illos titulum assumptis Ordines, vt ostensum est, quia declaratione facta caueat Superior, ne ipsum admittat, nisi antea sibi consilietur illum habere vnde possit commode sustentari, quò non perquisito, si acceptis illam, non emittatur validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quòd non exat culpa, & ita sepe decim fuisse ipsas declarationes asserentes referunt Flamin. da resignat. lib. 1. quest. 6. post num. 41. Aloyf. Ricc. dict. resol. 272. num. 2. Campanil. dict. cap. 6. n. 3. Marchin. d. p. 6. cap. 6. diff. 8.

Quintò colligo fructus beneficii, ad cuius titulum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari; quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, argum. hyl. C. de rebus alienis non alien. & quæ ita duot Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. part. 3. numer. 19. D. Barbosa in l. 1. p. 3. num. 159. ff. solus mat. Rebello de obligat. inf. part. 2. lib. 6. quest. 3. num. 15. Tanta enim de coris clericalis vis, & auctoritas, vt fructus beneficii obligate ex conventionione non liceat, nec etiam in subsidio aliorum bonorum in causam iudicari capere, & in illis executionem fieri, si clericus egeat, ac petita summam, qua se alij, exequere non possit, Abb. in cap. cum olim, d. secundo, num. 5. de restitutione. spolia. Franch. in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellat. l. 1. in l. commodatus post num. 2. ff. de re iudic. Guil. lib. 1. obseruat. 117. num. 9. Si enim miles, qui sub armata militia stipendia metuit, condemnatus, easdem quatenus facere potest, solvere cogitur, ex l. miles, ff. de re iudic. sic & clerici iuxta gloss. 2. in fine in dict. l. miles, cum talibus assimilantur in cap. 1. de pænis lib. 6. Et ideo clericus, qui iuravit se Titio soluturum mille, eum peruenire ad piuguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem, non tenetur iam dictam persolvere summam de fructibus Episcopatus, vt consuluit Bald. consil. 208. in p. Super prædicto, vol. 2.

Patrimonij sub vocabulo quid veniat in presenti materia?

Patrimonij vocabulo in hac te intelligitur, non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, hæreditate scilicet, vel donatione, & quavis ex causa, illi delatum est; ex ea ratione, quia satis inuentioni Canonum, & Concilij videretur habere vltimum,

d. 5. 17. num. 6. *Foras, de sacram. Ordini, cap. 3. §. 6. num. 4.* Mateel. *Vulpe in praxi iudic. feri ecclesiastic. cap. 7. num. 3.* Campanili *in diversis luru Canonici rub. 6. cap. 1. num. 1.* me citato Bonacina *de Sacramenti disp. 8. quest. unica, puncto 5. num. 33.* Molles. d. c. 14. num. 8. Aloyf. Ricc. *in praxi feri Eccles. post resolut. 279. in notis de materia sacram. Ordini, vers. quoad. lul. Czf. Mad. de sacri Ordini, cap. 4. num. 17.* novissimè Laurent de Franchis *in contr. inter Episcop. & Regular. pag. 77. vers. ad 7.* Lezana *in sum. quasi. Regul. cap. 14. n. 17.*

³ In moribus tamen Ordinibus temporis interstitium aliter computatur, prout dixi cum multis, quos citavi supra *alibi. 11. d. n. 7.* me citato *in hoc loco, novissimè Noust. in lucerna Regul. verb. dispensare, num. 1. & 2.*

⁴ Episcopus cum ordinandis in huiusmodi interstitiis dispensare potest, non tamen ad eius libitum, atque arbitrium non regularum aliqua legitima causa; duz referuntur ad Concil. Trid. sess. 23. de reformatione. cap. 1. 1. §. 4. namque necessitas, & utilitas particularium Ecclesiarum. Per Ecclesie utilitatem intelligit, quando pauci sunt ministri ecclesiastici idonei, & tunc vtile Ecclesie est aliquos ordinare ad Ecclesie ministerium, & maiorem etiam ornatum, ac splendorem. Per necessitatem intellexit quando deficerent ministri, nec possent suppleri per iam ordinatos Ecclesie onera in Missarum celebratione, quam in aliis ecclesiasticis ministeriis, ut explicat Sorb. *in compendio primis. verb. Ordines sacri, pag. 179. num. 1.* Vide Nauar. *conf. 11. de tempor. ordinat. & additio ad eum conf. 19. de votis.* Mateel. *Vulpe d. c. 7. num. 7.* Miranda *d. art. 8. concl. 3. & 4.* Vgolin. d. 5. 17. num. 3. Saach. *in opus. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 55.* Aloyf. Ricc. *in praxi feri Eccles. dec. 561. in 1. edit. & resolut. 483. num. 1. 20. 1. edit. Molles. d. cap. 14. num. 11.* Bonacina *de Sacramenti disp. 8. quest. unica puncto 6. num. 1.*

⁵ *vers. gravamen, vbi dicitur quod graviores causas requiruntur in dispensatione interstitiorum inter Diaconatum, & Sacerdotium, quam inter ceteros Ordines.* nam Tridentinum Concilium in dispensationibus interstitiorum inter maiores Ordines requirit solum arbitrium Episcopi, id dispensationibus interstitiorum inter minores, & malos Ordines exigit necessitatem, aut Ecclesie utilitatem, in dispensatione verò interstitiorum inter Diaconatum, & Presbyteratum, postulat Ecclesie utilitatem, & necessitatem; itaque non sufficiat Ecclesie utilitas, verum etiam requiratur necessitas, quæ tamen necessitas, vel utilitatis causa extraordinaria, aut publica non requiritur, quia Concil. Tridentinum remittit videtur hoc negotium arbitrio, & prudentiæ Episcoporum, posita utilitate Ecclesie, & necessitate, quam Episcopus secundum circumstantiam loci, & temporis, aut iuxta conditionem personarum sufficientem iudicaverit: verumque approbant Sorb. *in compendio primis. §. Ordines sacri, ad fin. Fr. Emenan. quasi. regul. sum. 3. quasi. 14. art. 6. & 7.* Menoch. *de arbitrar. casu 427. n. 30.* Miranda *d. quasi. 38. art. 8. concl. c. eleganter Carol. de Grassis d. prealud. d. num. 334.* Homobon. *de examine Ecclesiastico tract. 2. c. 2. §. 14. & 15.* Præter hæc causas dispensandi in interstitiis, quæ desumuntur ex Conc. Trid. *in dist. cap. 11. §. 14.* adest alia favore studij in aliqua Universitate, Menoch. *dist. casu 427. num. 31.* Et ætas ordinandi proinde, iuncta cum eisdem ioregritate: necnon actus ad recipiendum Diaconatum, vel Presbyteratum ratione beneficii recepti, vel recipiendi, Conc. Trid. *sess. 7. de reformatione. c. 7.*

⁶ Facultas prædicta remittendi interstitia Episcopo

concessa modo supra relato, extenditur etiam ad Vicarios generales Episcoporum; nam licet Tridentinum solum loquatur de Episcopo; attamen non videtur electa indistincta persone, aut gradus dignitatis Episcopalis. Ita Sbroz. *de offic. Vicar. lib. 2. quasi. 43. num. 28. & 29. & quasi. 11. num. 6.* Matchin. d. 12. 7. cap. 1. num. 6. Iulius Carl. Madius *de sacris Ordinibus cap. 9. num. 1.* Eadem enim facultas transit ad Capitulum Sede vacante, seu eius Vicarium. Ita Piasce. *in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50. vers. eadem.* Quaranta *in summa Bullar. verb. Capitulum, vers. quæ. r. 10.* Aloyf. Ricc. *in praxi feri Eccles. dec. 715. in 1. edit. & resolut. 606. in 2. edit. & dec. 561. in 1. edit. quæ est resolut. 483. num. 6. in 2. edit. vbi allegat Thoming. conf. 60. num. 4.* Artam. *conf. 13. num. 5.* Suar. *tom. 4. disp. 28. sect. 5. in princ. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. num. 14.* latè Valenz. *tom. 2. conf. 107. num. 11. num. segg. & in Vicario Capituli Sede vacante Armenadiz in addit. ad rescript. legum Navarra, lib. 1. tit. 18. 7. de Episcopis in declarat. num. 57. & resoluunt Marta de iurisdict. part. 2. cap. 9. n. 13.* Matchin. d. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 8. Carol. de Grassis *dist. prealud. num. 339. in fine.* Sanch. *in opus. moral. lib. 7. c. 1. dub. 3. §. 4. num. 6.*

Super interstitiis temporum necesse est, ut Episcopus clarè dispense, vel ut assumat ad Ordines infra anni curriculum ordinandum, sciens nondum esse lapsam tempus ab antea suscepto Ordine ad sequentem; quia si ignoravit, tacite dispensare non videtur; tum quia quod omne Canonum impedimentum, cuius dispensatio ad Episcopum pertinet, ceofetur sublatum, si illud sciens Episcopus ordinavit, iuxta resoluta per Abb. *in cap. veniens, num. 1. & 3. de filiis Presby. Felin. in cap. preterea, num. 7. cum sequenti. de scrib. cogend. Bart. in l. Barbarius, num. 12. ff. de offic. Prætor. vbi Ita. num. 10.* Put. *dec. 448. lib. 1.* Menoch. *de presumpt. lib. 2. quasi. 20. num. 7.* Quare in proptis terminis, de quibus agimus, Ita resoluunt Laurent. de Franchis *in contr. inter Episcop. & Regular. pag. 76. ad 5.* Maiul. *de irregulari. lib. 3. cap. 14. num. 14.* Salzed. *ad Bernard. in practica. cap. 25. vers. oportet.* Menoch. *de arbitrar. casu 563. num. 10.* Madius *de sacris Ordin. cap. 9. num. 10.* Carol. de Grassis *d. prealud. num. 342.* Vgolin. *de potest. Episcop. cap. 12. §. 17.* Molles. *tract. 2. cap. 1. num. 11.* Homobon. *de Bois de examine Ecclesiastico, tract. 2. c. 2. §. 15.* Molles. *d. cap. 14. n. 10.* Matchin. *d. c. 2. §. 14.*

³ Ordinatur super temporum interstitiis cum non Diocesano ad suscipiendos Ordines dispensare non potest, nisi hoc in dimissis expresse concedatur, sic fuisse responsum *ad sacra Congregat. Episcoporum Episcopo de Aleja die 9. Augusti 1593.* refert Piasce. *in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. n. 21. pag. 19.* vbi dicit ita communiter fectui in praxi; & resoluunt Miranda *in men. Prætor. tom. 2. quasi. 38. art. 7. conclus. 1.* vbi latissimè probat, Alzed. *d. part. 1. cap. 5. num. 11.* Marta *de iurisdict. part. 2. c. 9. n. 14.* Carol. de Grassis *dist. prealud. n. 339.* Matchin. *dist. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 5.*

⁴ Dispensatio hæc interstitiorum pertinet ad Episcopum, etiam respectu Religiosorum, cum quibus dispensare potest ex causa libi per attestationem suorum Superiorum manifestata, ita quod nefas sit Præpositis Regularibus in hoc casu dispensare. Ratio est, quia hæc facultas est annexa Ordinum collationi, & ideo licet ad Episcopum spectet conferre Ordines, ita ad eum spectat dispensare in interstitiis: tum quia Concilium Trid. hanc dispensationem iudicio, & arbitrio Episcopi semper relinquunt. Quare

Quare ita tenent Menoch. *de arbitrar. casu* 564. Hie-
son. *de Soib. d. verb. Ordines sacri, vers. quoad seculum*,
Fr. Emmen. *in explicat. Bulla Cruciata, ad finem*,
et *quasi. Regularum tom. 3. quæst. 127. art. 3.* Marc. An-
ton. *Gemen. in præf. cap. 83. num. 1.* Gabr. Valsq. *tom. 3.*
in 3. part. disp. 146. num. 57. Villalob. *in sum. part. 1.*
trakt. 11. diff. 12. a. num. 4. Petr. de Ledefin. *in sum.*
part. 1. de sacram. Ordinib. cap. 8. vers. la difficultad. Le-
zana *in sum. Regul. cap. 14. num. 15.* referunt decifum
Pislec. *in praxi nova Episcop. part. 1. cap. 1. num. 50.*
pag. 58. Aloyf. Ricc. *in dierf. Curia Archiepiscop. Nea-*
pol. decif. 81. num. 1. et *in praxi fori Eccles. decif. 561.*
in 1. edit. et refolut. 483. num. 5. in 2. edit. Henriq. in
sum. lib. 30. cap. 53. §. 4. in comment. Ju. L. Vgolin. de po-
rest. Episcop. cap. 20. §. 1. num. 5. cap. 16. §. 27. num. 3.
Prosper. de Angustino *in addit. ad Quamtu. in sum.*
Bullar. verb. Ordo, prope finem. pag. 597. Matcel. Vulp. *d. cap. 7. num. 15.* Ioan. Baptista Confefus *in collect.*
privilegiorum sacri Ordinis, fol. 146. Peirinis *de privi-*
leg. Afem. tom. 1. confit. 1. Saxi IV. §. 52. num. 35. Dia-
na *refolut. moral. tom. 2. tract. 5. de dub. regularib. refol. 112.*
Sanch. *in opusculis moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 4.*
licet *num. 8.* contrarium videatur asserere, & me ci-
tato Bonac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnc. puncti. §. n. 34.*
Molfef. *in sum. tract. 1. cap. 1. num. 56.* Hieton. Roder.
in compend. refol. 106. num. 10. & me citato *in hoc loco*
Homobon. *de Bonis d. tract. 2. cap. 2. quæst. 1. §. in fine.*
Portel. *in dubio Regularib. verb. Ordines sacri, num. 5.*
Marchini. *d. tract. 1. part. 7. cap. 5. numer. 1.* Mitanda *d.*
art. 7. conclus. 1. & aduertit Molfef. ex declaratione
S. Congreg. debere Episcopos se conformare cum
supplicatione Superiorum Regularium, quia ad
ipfos Superiores spectat providere, & iudicare circa
utilitatem, & necessitatem Ecclesiarum suarum, &
non esse Episcopos, ad quem nullus est ordinandus,
hoc iudicium facere, sed mittendis, latè Laner. de
Franchis *in controuers. inter Episcopos, & Regulares,*
pag. 75. in fine, vers. ad secundum. ubi testatur *sacram*
Congreg. ceosuisse Superiores Regulares non posse
dispensare super interstitiis Regularium ordinatio-
num, sed id pertinere ad Episcopum ordinantem, qui
tamen quoad causam dispensationis iudicium suum
formare debet ex attestatione Superiorum Regulari-
um, & in vers. ad tertium, ex eadem sacra Congreg.
addit debere fieri mentionem in huiusmodi litteris
dimissorialibus suorum Superiorum petentium ab
Episcopo ut super interstitiis dispensare dignetur,
antequam necessitate, vel utilitate Ecclesie, seu Re-
ligionis.

11. Eit tamen hic valde obseruandum Regulares ex
privilegio concessio à Gregorio XIII. Societati
128 v, & ex alio concessio à Clemente VIII. *de*
23. Nouemb. 1596. Congregationi S. Iohannis Euan-
geliste in Portugalis, quod testat Portel *in dub. Re-*
gular. verb. Ordines sacri, num. 4. posse ordinari non
solum interstitiis etiam ad Ordinem Presbyterato-
rum, etiam abique praeuia fuocatione praecedentis Or-
dinis, imò etiam per extra tempora; quod privi-
legium communicatur aliis Regularium Ordinibus,
non obitante prohibitione communicationis per
eundem Gregorium XIII. Ita Fr. Emmen. *quæst.*
Regul. tom. 1. quæst. 51. art. 5. Hieronym. Roderic.
in compend. quæst. Regul. refol. 106. num. 10. Diana
refol. moral. tom. 2. tract. 5. de dub. Regul. refol. 112.
Marchinus *dist. tract. 1. part. 7. cap. 2. num. 4.* Quie-
quid dicant Suarez & Valsque citati *supr. alleg. 17.*
num. 7.

15. Quærit superest, an ad Abbates Regulares, qui
petit ipsos Ordinibus minoribus subditos suos Re-
gulares possint ordinare, ipsosque ordinari, ut
Barbof. *de Episcopo Pars II.*

speclat, non vetò ad alium, cum eisdem in interstitiis
dispensare? Affirmative decidunt Lezana *d. cap. 14.*
n. 15. Campan. *in dierf. fori Caven. rub. 15. cap. 15.*
num. 45. Soib. *verb. Ordines sacri, fol. 278.* Sanch.
lib. 7. cap. 1. dub. 54. num. 7. Marchini *d. cap. 5. num. 3.*
Mirsnda *in mem. Prælat. tom. 1. quæst. 38 art. 7. concl. 3.*
quem citauit *suprà alleg. 3. num. 12.* ubi etiam elucet
dubium, sed non refoluit, verum felicit, quando hu-
iusmodi Abbas, quia infirmus, sine occupatus, ad
alium miserit subditos suos ordinandos, possit cum
eis in interstitiis dispensare, ad hoc competat Epi-
scopo ordinatore

An possit Episcopus cum familiate suo triennale
alias sibi non subdito dispensare in interstitiis dixi
suprà alleg. 5. n. 14. et 15.

De poenis, quas incurrit ordinari, vel ordina-
tis non expectatis temporum interstitiis supereit,
ut videamus. Quoniam Henriq. *in sum. lib. 6. cap. 10.*
num. 3. lit. C. indicat videam tales nullam poenam,
neque peccatum incurtere, nihilominus tamen liceo
quoad poenam id abique dubio procedat, quia nulla
est in luce appoitis aduersus tales; quod vetò ad
aliam partem contra eum sentio utrumque grauiter
peccare, quia est transgressor factorum Caonum
in materia Ordinum, quæ est gravissima, & idèd
Episcopus Ordinatoem culpabiliter non seruatis
temporibus interstitiis potest suspendere, & aliis
poenis ob Canonis transgressionem punire. Vide
Nauart. *conf. 4. de tempor. arbitrii in nouis, Saye, in flo-*
ribus decif. sub rub. tit. decif. 36. Suarez *tom. 5. de confis.*
disp. 3. §. 1. fol. 1. num. 43. Zerol. *in praxi Episcop. part. 1.*
verb. Ordo, §. 8. et part. 2. et d. verb. vers. ad quatuor, Pislec.
in sum. praxi part. 1. cap. 1. num. 50. vers. nullum,
Aloyf. Ricc. *in edictis decif. part. 3. collect. 576.* et *in praxi*
rerum fori ecclesiastic. refol. 483. num. 7. in 1. edit. Bo-
nac. *de Sacram. disp. 8. quæst. vnc. puncti. §. n. 35.*
et *de censur. disp. 3. quæst. 6. puncto 5. num. 7.* Campan. *in*
dierf. fori Caven. rub. 6. cap. 1. num. 12. Filioe *in quæst.*
moralib. tom. 1. tract. 20. §. 7. n. 190. et seq. Iul. Cæf. Mad.
de sacra Ordinis cap. 7. num. 11. Anton. Diana *moral.*
refol. part. 4. tract. 2. refol. 55. vers. omnia etiam, Marchini.
d. tract. 1. part. 7. cap. 2. n. 12. Matcel. Vulp. *in praxi*
iudiciali fori ecclesiastic. cap. 8. num. 17. me citato *Al-*
xed. de præsent. Episcop. dignitatis part. 2. cap. 5. n. 25.

ALLEGATIO XIX.

Episcopus sub quo beneficij, vel patrimonij
titulo ordinare possit.

SUMMARY.

1. Dollares referantur, qui de materia huius allegatio-
nis tractant.
2. Ordinatio sine titulo facta, quoad occasionem irrita
appellatur.
3. Titulus non requiritur ad minores Ordines.
4. Titulus huiusmodi requiritur, quævisque Clerici
secularium Ordines sacros procurari suscipere, se-
cus verò si regularis professus.
5. Regularis, tam non professus, quam nulliter profes-
sus sine titulo ad sacros Ordines promoueri non po-
test.
6. Regularis non professus sine titulo promotus in sa-
cro Ordine ministrum effectus irregularis.
7. Pauper Societatis lesa ante solemnem professionem
sine titulo ad sacros Ordines possint promoueri.
8. Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus,
debet esse tantum, ut sufficiat ad benef. vltim.

- dum, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi.
- 9 Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro titulo, sed etiam ad honeste vivendum.
- 10 Vivere commode, vel vivere cum penuria, vel vivere simpliciter, sunt diversa.
- 11 Episcopus debet arbitrari parimonij quantitatem, cum iure præscribere non sit.
- 12 Episcopus, ut rebus arbitretur congruam summam pro bini/madu titulo concedenti, quæ debeat ætemi rimari.
- 13 Beneficij valor, ut eius titulus quis ordinari possit, debet pertingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, iuribusque Episcopaliibus persolvendis sufficiat.
- 14 Beneficium insufficientis parimonij aditulum potest consistere sufficiens titulum.
- 15 Beneficium, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet pacifice possideri.
- 16 Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iniuriæ, vel falsi controversiam in iudicio, vel extra.
- 17 Beneficium litigiosum, & non pacifice possessum, sit citatione.
- 18 Citatio circumducit nulla, vel cum falso procuratore, non efficit litigiositatem.
- 19 Litigiosa dicitur res quoties de eius dominio controversetur in iudicio.
- 20 Liti super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius possessionis.
- 21 Possessor pacificus dicitur ille, cui liti nulla fuerit super aliquo prædio, domo, censu, aut redditu sui beneficij.
- 22 Ad promotionem infra annum ardeat, qui curata Ecclesia plenam detinet exercitum, tamen si nondum liberam possessionem, ac pacificam maiore partu fructuum adeptus sit.
- 23 Coadivertia cum futura successione ad titulum potest qui promoveri, si ratione illius habeat congruam sustentationem.
- 24 Beneficij consistentis in distributionibus quotidianis ad titulum potest qui promoveri.
- 25 Vicaria temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellanorum amovibilibus ad titulum necesse potest ordinari.
- Præsumitur ad titulum potest qui promoveri si detur in perpetuum; secus si ad tempus, ibid.
- 26 Servitij in aliqua Ecclesia præstandi ad titulum non potest quis ordinari, nisi tale servitium sit perpetuum.
- 27 Episcopi quibus concurrentibus poterit ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare.
- 28 Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub spe etiam certa.
- 29 Ad sacras Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest qui promoveri ad titulum beneficij, non obstante, quod non incretur illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem.
- 30 Capellaniam obtinere in Capella Papa licet sit ad nomen amovibilis, potest ad illius titulum ordinari.
- 31 Cooperator in Collegio Seminary, non potest ad illius tit. ordinari, nisi ob causam inferiendi beneficij, quod sursum esset Seminario innum.
- 32 Beneficium ad cuius titulum quis promovei fuit, resignari non potest, nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alius resignatio erit nulla.
- 33 Resignanti beneficium non facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus, competit actio sibi.
- 34 Decretis Rota in Lyodien. Canonici referunt,
- 35 Concilio Trident. cap. 1. de reform. sess. 11. non est satisfactum mediante clausula, consistit quod resignans habeat aliunde, &c. si non fuerit expressum, quod ad titulum beneficij resignanti fuit promissum.
- 36 Concilium Trident. d. loco non potest adimpleri per equipollentiam.
- 37 Concilium dicto loco comprehendit etiam resignationes factas in manibus Papa.
- 38 Actio per appositionem manus non intrat, quando resignatio est nulla.
- 39 Constitutus in minoribus Ordinibus potest beneficium resignare, etiam si non habeat aliunde, quo vivere possit.
- 40 Constitutus in sacris non potest beneficium resignare etiam si ad illius titulum non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, unde commode vivere possit.
- 41 Resignatio alicuius in sacris constituti in Curia non admittitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat unde commode vivere possit.
- 42 Renunciatio beneficij, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum pensata sufficiens ad congruam sustentationem, non est valida, nisi facta mentione, quod ad illius titulum fuit promotus.
- 43 Permutatio beneficij ad cuius titulum fuit qui promotus non facta de hac mentione, nulla est.
- 44 Permutatio tacenda ordinationem, ac titulum, tunc est in foro conscientie, si illud quod habuit ex causa permutationis, erit æquivalens.
- 45 Concilium dicto cap. 1. comprehendit etiam resignationes voluntarias, & non procedit in promotionibus, & remotionibus indultu a lare.
- 46 Iurans resignare beneficium, vel procuratorem constituere ad resignandum illud, ad cuius titulum fuit promotus, non potest compelli resignare cum effectum, imo procuratorem renovere valet.
- 47 Superiores cavere debent, ne remotiones admittant, nisi actus sibi consisteret resignationem habere, unde commode possit sustentari, quo non perquisito si acceptaverint, non dubitatur validum esse, sed ipsi tenebuntur eidem ministrare alimenta.
- 48 Fructus beneficij, ad cuius titulum fuit qui promotus, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam indicari capi, ut in illis executioni fieri possit, si Clericus egeat, ut v. m. 49.
- 50 Miles omnemotum cavetur, quatenus facere potest, solvere cogitur.
- 51 Iurans se Titulo solutorum mille cum pervenerit ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem sit adeptus dignitatem, non tenetur iam dictam persolvere summam de fructibus Episcopaliibus.
- 52 Parimonij vocabulo intelligitur non solum quidquid ex parva bono sibi obvenit, verum etiam omne id quod aliunde, & quavis ex causa illi delationem est.
- 53 Beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habens ad cuius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonij, permittens Episcopo, ordinari potest. Ad quem tunc Episcopus, beneficij scilicet, an patrimonij pertineat ordinatio, ibid.
- 54 Patrimonij quantitas arbitrio prudentis debet taxari.
- 55 Patrimonium super re immobili constitui debet. Patrimonij ad titulum, quod consistit in censu tan talitatis, quoniam perpetuus, & redimibilis, potest qui ordinari, ibid.

- 56 *Donationis terra ad titulum potest quis ordinari, si ita Episcopum indicaveris assumendum pro necessitate, vel villitiae Ecclesie.*
- 57 *Ordinatus cum patrimonio ex donatione filia tanquam ordinatus sine titulo incurrit penam suspensionis postquam contra ordinatum sine illo.*
- 58 *Peccatum grave est cum filio patrimonio, vel beneficio ordinari.*
- 59 *Suspensio nulla incurritur cum adeit patrem, & conditio in patrimonio de illo reddenda ubi ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias unde vivere possit.*
- 60 *Filius ordinandus non est sine patrimonio, quoniam haberet patrem diuitem nihil assignantem pro viliis, & portione.*
- 61 *Pater potest filio donare ad suscipiendos Ordines.*
- 62 *Melioratio facta filio pro suscipiendis Ordinibus etiam non interveniente traditione, irrevocabilis est.*
- 63 *Pater nolens filio volenti se promereri istum patrimonium constituere, potest constrigi iuris remedio, ut illud assignet.*
- 64 *Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta conferri non debet, seu imputari in legitimam.*
- 65 *Fructus filii dati loco alimentorum, & ad sustentandam extra Maritum, non sunt conferendi.*
- 66 *Expensa facta pro doliando filio non sunt conferenda.*
- 67 *Data pro ingredienda militia non sunt conferenda.*
- 68 *Data ad constituendam dignitatem etiam non sunt conferenda.*
- 69 *Expensa facta a patre, ut filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum non sunt conferenda, & n. 70. respondetur contrarium.*
- 70 *Patrimonium super rem certam constituendum est, & non sufficit, quod quis sit Musicus, Adagister Grammatica, Piller aut aliter licita professionis, ex qua tantum querit, quod sit sufficiens ad vitam sustentationem.*
- 71 *Literatura ad titulum etiam insigni non potest quis ordinari.*
- 72 *Beneficium, patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penuria Sacerdotum exiit, ad sacros Ordines promereri, donando ad se, qui illi fundens necessaria subministraverunt.*
- 73 *Personis ad titulum potest quis ordinari dummodo ad bonos ipsius sustentandam sufficiens sit, si Episcopum indicaveris assumendum.*
- 74 *Bona, ad quorum titulum quis ordinatus, alienari non possunt.*
- 75 *Titulus, nullatenus, inducit nullitatem alius ipsius iure.*
- 76 *Alienatio patrimonii, aut extitio personis ad cuius titulum quis promotus est, invalida.*
- 77 *Patrimonium ut alienari, sic vendi non potest.*
- 78 *Promissio de vendendo venit appellatione alienationis.*
- 79 *Transactio venit appellatione alienationis ex parte rei demittentis.*
- 80 *Divisio venit appellatione venditionis.*
- 81 *Vendere prohibitus constituit prohibitus dividere.*
- 82 *Alienare prohibitus non potest permutare.*
- 83 *Datio in solutum venit appellatione alienationis.*
- 84 *Patrimonium non potest hypothecari.*
- 85 *Alienare qui non potest, non potest hypothecare.*
- 86 *Patrimonium praescriptum non potest tempore ordinario.*
- 87 *Alienatio, seu renuntiatio Patrimonii, an valeat facta sine Episcopi licentia si tunc habet beneficium, seu alius, unde commodi vivere possit.*

Barbof. de Episcopo Pars II.

- 88 *Titulus, donec, est restrictus temporis.*
- 89 *Verba Consil. d. cap. 2. ibi, atque aliqua deinceps sine licentia Episcopi alienant, declarantur.*
- 90 *Patrimonium bona, ad cuius titulum quis ordinatus, habet privilegia, qua conceduntur a Iure bonis Ecclesiasticis.*

V i s allegationis materiam, quae amplissima, necessaria, & quotidiana est, tractant Henricus in sum. lib. 10. c. 17. 6. 3. Ft. Emmau. in sum. tom. 1. cap. 15. Flamin. de resign. lib. 2. quæst. 6. Petr. Ledesma. in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. conclus. 6. cum seqq. Aloyf. Rice in collect. decis. part. 3. collat. 566 & in praxi fore Ecclesiastica, decis. 312. cum seqq. n. edit. & resolut. 170. cum sequentib. in 2. edit. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 8. cum sequentib. Azot. in sum. moral. p. 1. lib. 1. cap. 4. Valei. Reginald. in praxi fore parat. lib. 12. stral. 1. num. 72. cum seqq. Attmend. in addit. ad recipi. legum Navarra lib. 1. tit. 8. l. 1. de patrim. clericorum, num. 1. cum sequentib. latissimè Nicol. Garcia de benef. part. 1. cap. 1. eleganter Campanil. in divers. lura Canonica, rub. 8. cap. 1. cum sequentib. Bonacina de Sacramento. disp. 8. q. unica par. 3. num. 18. cum seqq. Sanctael. uir. res. §. 4. 9. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiastico. tral. 2. quæst. 19. cum sequentib. Mollesan in sum. Theologia moralis, tral. 2. cap. 1. Thoen. Valalc. tom. 2. alleg. 35. latè Alphonsi. Narbona l. 35. glossa 4. tit. 1. lib. 1. Recop. pag. 4. cum seqq. Sanchez. in episc. moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 14. cum seqq. Machin. nouissimè post plures luras tractatus impressiones in lucem editus, de sacris Ordinibus, tral. 2. part. 6. cap. 1. cum seqq. Marcel. Vulpe in praxi iudiciali fore Eccles. cap. 8. a num. 6. Alzed. de praeclarent. Episc. dignit. p. 2. cap. 3. n. 49. cum seqq. idem Bonacina de censur. extra Bullam Cens. disp. 3. quæst. 1. par. 8. Toticublanca nouissimè in Practicab. lura spur. lib. 2. cap. 13. num. 14. cum seqq.

Ne cum Ordinibus dedecore mendicet infelix in plateis clericus, & seculi operi mancipatus publicè à quolibet poscat elemosynam, ut scriptum est in cap. Diaconi sunt, 99. dist. 1. debet quædam maxime possibile fuisse Episcopos laborare, ne quis titulo sufficiens ad victum careat, promoueat ad Ordines, si quis auitem constitutum fecerit, talis ordinatio vacuum habeoit manus impositionem, ut constitutum est in cap. neminem 70. dist. 1. Ordinatio enim sine iurlo facta irrita habetur in cap. Sanctorum, ead. dist. 1. ubi glossa vacuum, & irritam quoad executionem illam appellat, & confirmat Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 1. in princ.

Sed incipiendo ab ordinando, apud antiquos contingeret tumultu repetito, qualis debeat illo titulo potius nam illo erare non posse Tonsuram, cui quatuor minores Ordines succipere ambienient resoluat gloss. 1. in d. cap. neminem, & Panorm. in cap. 1. num. 2. de prebend. Sed venio est opinio, quæ tenet ad minores Ordines titulum non requiri, quia in illis existens potest retrocedere ab Ordine clericali, iuxta cap. 1. de cler. conu. & tenet gloss. 1. in cap. Pridmista, 23. dist. 1. ubi Præpos. num. 3. gloss. in cap. 2. de prebend. & ibi Decias num. 19. & ita feruati de consuetudine testantur Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 5. Vgolin. de irregulari. cap. 61. num. 2. Franc. Emmau. in sum. tom. 2. cap. 15. num. 16. Quintan. Ecclesiasticum lib. 3. num. 17. Petr. Ledesma. in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. ad finem, Numa. conf. 1. 4. inop. Quasiom est, num. 1. de temp. ordinat. Francisc. Marc. Delphinat. decis. 1080. inop. Quæritur an Abbate, part. 1. Flamin. de resignat.

278 De officio, & potestate Episcopi.

lib. 9. q. 6. n. 4. D. Acuña in comment. ad cap. neminem, n. 3. dist. 70. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 50. Comitol. lib. 6. q. 18. Bonacin. de censur. extra Bull. dist. 5. q. 1. p. 1. p. 1. n. 9. Nicol. Garcia d. c. 5. n. 4. cum seq. Aloyf. Rec. in d. praxi refutat. 271. n. 3. Campan. d. rubr. 8. c. 1. n. 5. Homobon. d. trall. 2. q. 20. Thom. Valaf. d. alleg. 35. n. 3. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 37.

4. Hic legitur titulus requiritur ex iuris dispositione, quoniamque clericis secularis Ordines sacros procusat suscipere, secus vero si Regularis persona, quae vovet debet castitatem, paupertatem, & obedientiam, in quo professio tenet vicem tituli beneficii, ut per Henric. in sum. lib. 10. c. 17. §. 1. ubi addit quod voluntaria paupertas pro opibus computatur, illarumque subingreditur locum, ac propter eas Taldent. Synodus sess. 2. de reform. cap. 1. expressè constituit, ne quis deinceps ecclesiasticus secularis sine sufficienti titulo auderet Ordines assumere: idemque Sixti V. Constitutio tradidit, in illis verbis, aut quoad secularis sine titulo sufficientis beneficii vel patrimonii. Est tamen indubitati iuris, quod si ante professionem vellet Regularis persona insigniri Ordinibus, non vique possit ad illos promoveri absque titulo sufficienti, per Bullam Pij V. incip. Romanus Pontifex. de anno 1563. prout Idem Oltobri, quae in ordine est 75. ubi praedictum decretum Concilij loquens de titulo requiritur in clericis secularibus, extendit ad omnes & singulos etiam ecclesiasticos Ordines clericos Religiosos, siue seculares more Religiosorum viventes in communis, qui nonquam, seu nonnulli ad certum tempus professionem emiserunt, & ex elausione exire possunt, quam Constitutionem refert: Piasce. praxi nova Episcop. d. 1. c. 1. de conferendis Ordinibus num. 43. novissimè Lautet. de Franchis in contrariis. vocat Episcop. & Regni. pag. 89. & per eam ita resolvunt Vgolin. d. §. 8. n. 1. vers. hoc autem regula. Salzed. ad Bernard. in praxi. s. 19. n. 2. Nicol. Gare. p. 2. cap. 5. n. 12. Nald. verb. Orde. n. 28. Bonacina d. parit. 8. n. 17. Molfes. in sum. trall. 2. c. 15. n. 11. Sanctarel. d. q. 49. n. 10. in prae. Homobon. d. trall. 2. q. 21. Sanch. d. c. 1. dub. 35. n. 9. Alzedo d. p. 2. c. 5. n. 51.

5. Lexana in sum. quæst. Regal. cap. 14. n. 10. §. 1. quam quidem Constitutionem habere locum tam in non professis, quam in nulliter professis censuit Ror. in vna Praelati. Canonici. 3. Martij 1595. eorum Illustriss. fons Blancheto, quom refert Nicol. Garcia d. c. 5. n. 11. & 12. tenent Sanctarel. d. q. 49. n. 10. in fine. Molfes. d. n. 11. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi. Neapol. p. 2. de c. 128. §. 1. in praxi fore Ecclesiastici resolut. 270. n. 2. ubi n. 3. cum Maior. de irregulari. lib. 4. c. 15. n. 2. resolut. sic §. ordinarios Regulares non professos sine titulo in illo Ordine ministrantes effici regulares. Vnde Regularis, qui seit suam professionem irritam esse, si ordinatur, peccat mort. & incurrit penam, quam seculares clerici incurrunt si ordinantur sine beneficio, aut patrimonio, Portel. in dub. Regal. verb. Ordines sac. n. 8. Diana moral. resol. part. 1. trall. 2. resol. 113. Lexana d. c. 14. num. 10. in fine.

6. Ab istis tamen Constitutionibus decreto Gregorius XIII. excepti Patres Societatis Iesu, per suam Bullam, quae incip. Ascendens. an. 1584. videtur Kalen. Inny. & Gregor. XIV. Constituit. incip. Ecclesia Catholica, de anno 1591. quos antea excoletat Paulus IV. à tali obligatione; fortasse quia cognoscebant decreto illo Concilij praedictos Patres ligari: simpliciter licet vota emittant, nihilominus veri dicuntur Religiosi. Ita Henric. lib. 10. c. 17. §. 1. Flamin. lib. 2. q. 6. n. 19. Fornar. de Ordine cap. 8. §. 9. Piasce. in praxi nova Episcop. d. cap. 1. num. 44. Fr. Emman. in sum.

sem. 2. cap. 15. num. 1. & quæst. Regal. tom. 3. quæst. 23. art. 3. Garcia d. cap. 5. num. 13. Suar. tom. 5. de censur. dist. 31. sess. 1. num. 138. Mandos. consil. 13. Sanch. d. dub. 35. num. 9. Marchin. d. trall. 2. part. 6. cap. 5. num. 5. Alzedo d. p. 2. cap. 5. num. 51. Lexana d. cap. 14. num. 10. Bonac. d. parit. 8. n. 17. Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 8. num. 1. vers. excipitur tamen Iesuista. Sanctarel. d. quæst. 49. num. 6. & 11. Valq. sem. 3. in 3. p. dist. 2. 46. num. 61. Torrebbe d. lib. 2. cap. 13. num. 10. Molfes. d. cap. 15. num. 12. ubi etiam refert Sixtum V. audita relatione Congreg. de declaratione. Quoad Iesuistas, cum post Sacerdotium exire non possint, nisi à Superioribus excoletur, prout datur illis de reddito 40. annorum annuorum ex bonis Religiosis. Quoad alios, quodvis suos exire, quando voluerint, possunt, ne datur illis occasio ascendendi, ut fruatur illo reddito, videntur prius, & intelligatur, quod alia via praestigi possit, deinde mature deliberandum.

Vnde colligitur quod si contingat à Societate quos eici iuxta Sacris iam constitutos, & earentes beneficio, tunc Praetati eundem Societatis de honesto victu saltem de reddito 40. annorum annuorum illis providere debent, donec sufficiens beneficium fuerint consecutus, seu forsitan per dictum Sixti V. decretum adducit Marchin. d. c. 5. n. 5.

Beneficium, patrimonium, vel pensio, ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse tantum, ut sufficiat, ad honestè vivendum, ut docet Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 2. quod scilicet sufficiens sit ad honestam, & commodam sustentationem cuiuslibet clerici, nec opus est attendere ad qualitatem ordinandi, ut nobilitatem, &c. Nam Concil. & iuxta antiquum solum requirit sufficientiam ad honestè vivendum, iratè non cogatur mendicare. Ita severè Pels. Ledesm. d. consil. 7. quem refert, & sequitur Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 114. Vnde Concil. d. cap. 2. loquitur de beneficio sufficienti ad victum, non autem ad honestè vivendum, ut explicat Flamin. de rescript. lib. 5. q. 16. n. 156. & iuxta hanc opinionem patrimonium sunt in Baehasensi Archiepiscopatu, in quo adeo Constitutio, ne ad sacros Ordines promovendus sit aliquis, nisi beneficium habeat Ecclesiasticum, vel patrimonium, quorum utrumque valoris sit ducatorum 25. & saltem realiter, & cum effectu possideatur. Et Iacobus de Graff. consil. 4. n. 5. de tempor. ordinat. refert se vidisse in aliquibus locis assignatum patrimonium scutorum 18. alibi 35. alibi 16. At Mate. Amion. Gennens. in praxi. Archiepiscopi. Neapol. cap. 31. & Molfes. in sum. trall. 2. cap. 15. num. 6. testatur in vrb. Neapol. nullam admitti ad sacros Ordines, nisi assignato prius patrimonio scutorum 36. In provincia Mediolanensi, ut habetur in Concil. Praenotiali, requiritur patrimonium scutorum 50. ut refert Marchin. d. trall. 2. part. 6. cap. 7. dist. 1. num. 3. Sed scriptum maximum movent verba illa Concilij dist. cap. 2. ibi, quod si ad victum honestè sufficiat, & alia similia relata in cap. 17. sess. 24. de reform. ibi, quod quidem si ad victum suum, cui conferatur, honestè sustentandum non sufficiat; adhibendum illud, honestè, idem significat, quod decore, & laudatè, & synonyma continentur vires decet, commodè, congruè, temperanter, vel honestè, per doctrinam Decij in cap. 2. de Monachis num. 8. de proband. ideo Concilio Tridentino, non satisfit si ordinandus habeat titulum pro victu, non tamen talem, qui sufficiat ad honestè vivendum, quia tunc diceretur tantum habere titulum ad victuandum simpliciter, absque eo quod honestè, vel decet vivere; quia iuxta vnum, & alterum vivendum modum maxima considerat differentia. Vel etiam dicemus §. vivere commodè, vel vivere cum penuria

ria, vel vivere simpliciter, ut ait glof. in cap. i. verb. *absque penuria, de statu Regal. in 6.* Quare attendendam esse qualitatem clerici decentem, & honestam, non suam in particulari, videtur probabile, quasi honestas sustentatio honesta debeat esse respectu clericali Ordinis, non vero qualitatis in particulari. Et

- 11 quoniam prescripta certa quantitas non est, † Episcopus ipse arbitrabitur, argum. l. 1. de quo ibi notantur, de iura delibet. Menoch. d. cap. 216. n. 12. Flamin. de resignat. lib. 6. quasi fin. num. 1. 32. & 181. Jacob. de Grass. conf. 4. de temporib. ord. vol. 1. & de arbit. conf. lib. 2. cap. 49. Aloys. Ricc. in praxi fori eccles. refel. 271. Matchin. d. cap. 6. diff. 2. Ludou. Beia refponf. causam confensu p. 4. cas. 16 fol. mibi 442. Hentiq. in sum. lib. 10. cap. 17. §. 3. in commento l. 1. N. Lotier de re bene lib. 1. §. 2. num. 3. Nicol. Garcia d. cap. 5. n. 112. cum seg. Sanch. d. cap. 1. dub. 35. num. 7. Acuña in d. c. nemi- neta num. 12. cum seg. Thom. Valae. allegat. l. 1. c. 1. 200. 1. alleg. 15. Vgolin. d. 3. §. 8. num. 2. Alphons. Naibona d. la- con. 3. §. 4. pag. 9. Mollefin. sum. moral. i. Theologia trall. 2. cap. 15. num. 6. Nam exuere patrimonij ad Episco- 12 pom prioritate quoad alios petito, S. Congreg. Concil. in Placentina 16. Martij 1630. apud me in Colle- ctan. Bullary. verb. patrimonium.

- Episcopus vero, vt recte arbitretur congruam summam pro huiusmodi titulo concedenti, & ne- cessarii, antea compulsa debet attenti & rimati, nempe loci consuetudinem, vt tenent Archidiacon. in cap. si Episcopus num. 3. de proband. in 6. Gemin. in cap. si cum sum. 7. de suppl. negligenciae Pralat. Anchar. in cap. 1. vers. si res petat quod sub sum. 2. de proband. in 6. Menoch. d. cas. 116. num. 14. item qualitatem cuiusque ordinandi, per glof. in cap. Episcopus. verb. vult. 10. q. 2. Caput. 9. decis. 6. incip. Breffium n. 1. pars. 1. Rebuff. in praxi benef. rub. de rescript. in forma pauper. n. 2. licet iuxta gradum, & nobilitatem ordinandi non esse assignandum existime. Flamin. d. lib. 5. §. 2. de sum. 155. Gaze. d. loc. num. 124. & 106. Bonac. 4. p. 2. §. 8. num. 120. quin ne caeteris sibi, sed suis etiam ius sit, vt per Hored. de incompar. benef. pars. 4. cap. 19. d. num. 21. post Sor. Nau. & alios Menoch. d. cas. 121. 6. sub num. 14. Azor. in sum. moral. p. 2. lib. 6. cap. 10. §. 8. vbi 13 exprimit † decentem beneficij valorem cum pertin- gere debere summam, quae clerico sustentandum, sibi, & suis, quin & pauperibus, ac peregrinis, & adocnis hospitio suscipiendis, iustitibusque prescualibus pet- so lucendis sufficiat. O vitium huc in nostro Lutha- niz Regno seruauerunt: multi enim ibi ad clericum non aspirant, nisi in bonis habentes, quae suf- ficerent ad clericalem Ordinem honeste ita do- dum, & de commode sustentandum, sed adeo reme- ibi desideratur patrimonium, vt nulli quamvis pau- perissimo deficiat: & sic pro maiori parte ordinati ad titulum patrimonij egeni & pauperes sunt, debet enim spectata clericali status decencia, & vbertate regionis patrimonij quantitas ab Episcopo definiti, quamvis post definitam patrimonij quantitatem in modico deficiat. Sanch. in ap. sum. moral. 2. lib. 1. c. 1. dub. 75. n. 8. Anzoto. Diana moral. refel. part. 4. trall. 4. refel. 72.

- 14 Si vero sufficienti titulo beneficii quis careret, haberet tamen tantumdem patrimonij, quod benefi- cio adiungum sufficientem constitueret titulum, permittendum est ad sacros Ordines promoueri: Ita Prosper de Angulstio & Quaranta in summa Bullary verb. Orde. vers. circa 2. Mollefin. sum. Theol. mor. trall. 4. cap. 15. num. 7. Vgolin. de postulat. Episcopi c. 16. §. 3. in fin. & §. 3. num. 2. Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. dimissoria vers. 2. Attmend. d. loc. n. 16. in princip. Bonacin. d. disp. §. 1. p. 2. §. 1. Secus si cum be-

neficio, aut patrimonio insufficienti iungantur pi- tantiae, elemosynae, annuatimariae, & alia emolumenta, quae ex celebratione Missarum in exercitio sacro- rum Ordinum (si ad eos promouentur) petipere, & lucrari possint, quae omnia ad victum honeste suf- ficiant, tunc non posse promoueri referunt decisum Gaze. d. cap. 5. num. 126. Attmend. d. loc. n. 16. post prim. vbi n. 17. dicit pariter resolutum minime posse promoueri etiam Episcopus obliget se supple- rum, quoad ad alimenta sufficiat, quosque habent vnde se sustentare possint. In summa, cum clericorum penuria a left, posse Episcopatum ob necessitatem Ec- clesiae ordinare ad Subdiaconatum suos clericos cum assignatione perpetua fructuum aliquotum bono- rum, quorum fructus sufficiant ad sustentationem, refert decisum Attmend. d. loc. n. 30. vide iostea num. 73.

Circa titulum odioandi edocet Concil. d. cap. 2. 15 vt pacifice possideretur, quomobrem litigiosus inu- los repellere ordinandum, Nauarr. in trall. de erat. notat. 23. num. 69. † Ille vero dicitur pacificus posses- 16 sor, qui nullam patitur litem, vel facti controuer- siam in iudicio, vel extra, Felin. in cap. cum hanc n. 33. de fide instrum. Zabarel. in Clem. prout n. 3. n. 8. de rescript. Decian. in cap. 1. num. 19. & 20. de confirmat. vult, atque ideo, vt unico verbo complectar, is erit qui sine lite possidet, nam tunc, vt enim hoc verbo, pacifice, Rebuff. exponit & dicit: hoc est, sine lite, in trall. de pacifice possid. num. mibi 106. 1. vers. quandoque, Guido Papae decis. 85. incip. Curiosus in Clem. vna, verb. aucta, de sequenti possid. & fruct.

Litigiosum ergo beneficium sit, & non pacifice 17 possitum, citatioe, si ipse iudex, & reus facti sint certi de re ipsa, pro qua conuenitur. Ita Mynsinger. cent. 4. obseruat. 26. Matth. Colet. de processibus excent. p. 3. cap. 1. num. 19. Gail. lib. 1. obseruat. 74. Cardinal. Pat. decis. 129. lib. 3. Viui decis. 459. num. 5. cum sequen- tibus. Lancel. de auctoritat. p. 2. cap. 4. in prefat. num. 3. & Stephan. Gratian. disp. forens. c. 2. num. 14. & 35. Cabed. Lusitan. decis. 11. num. 11. cum sequenti p. 2. Cald. Petreia de empt. cap. 3. num. 18. † Si tamen circums- 18 da sit, non efficit litem pendensiam, teste Afflic. de- cis. 366. incip. In pleno censui num. 14. & in constitu- tionibus Regni, si quem nostrorum, num. 4. Carau. ritu 121. post num. 1. nec si lis cum falso procuratore contrahatur, Ozale. Pedem. decis. 144. Lis autem nulla dicitur, cum non adit iurisdicchio, Vetal. decis. 7. p. 3. & dicitur beneficium litigiosum quando quis petit beneficium vt suum, Rosa decis. 366. n. 2. part. 1. recentiss. in posthum. vbi etiam habetur beneficium dici litigiosum, quando lis fuit super titulo beneficii, & quod dicitur esse super titulo beneficii si causa sit commissa eom claus. quan & quas, &c. & decis. 347. num. 1. cum seg. & decis. 343. & num. 4. p. 1. etiam recentiss. vbi quod beneficium dicitur litigiosum per commissionem super titulo, & in petitorio, & per citationem ad dicendum contra commissionem, nisi lis per calumniam mota fuerit.

Litigiosa etiam dicitur res quoties de eius domi- 19 nio controuersitur in iudicio: non tamen constituit ipsam proprietatem litigiosam in possessione, † quia 20 lis super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed eius possessionis, glof. 1. in cap. 1. de confirmat. vult, vbi Decian. num. 1. & 4. Boit. n. 4. & Abb. num. 5. Rot. Bonon. decis. 48. num. 5. cum sequenti. Ozale. de- cis. 144. Caubetan. decis. 141. num. 10. Ioseph. Ludou. Persina decis. 68. num. 9. Rebuff. in trall. de pacifice possid. num. 166. Menoch. de arbit. cas. 202. n. 18. Flamin. de resignat. lib. 2. §. 3. num. 52. cum sequenti. Sed Ego ipse non propterea incitans, posse alim

quem factis Ordinibus donari ad titulum alicuius rei super cuius possessione mota fuit questio iudicialis, cum certum sit primo possessorium, deinde petitorium esse decidendum, iuxta c. *significauerunt, de testib.*

- 21 Ille verò, cui illis mota facit super aliquo prædio, domo, censu, aut reddito sui beneficii, utique pacificus dicitur possessor, ex Rebuff. in *tratt. de pacifici possessori*, num. 168, ad instar illius, qui beneficium detinens, eiusque liberum habens euz exercitium, aliquam tamen fructuum portionem non petiit, dummodo maioris partis possessionem habeat, iuxta gloss. verb. *pacifici* in Clement. *gratia de rescriptis*. & gloss. in cap. *commissa*, de elect. lib. 6. Dec. in cap. 1. num. 21. de consensu. veli. Zab. in Clement. vi. q. 1. §. 3. ubi verò, num. 9. de state. & quodlibet quomobrem licet huc suscipere Ordines ad titulum dñi beneficii constat ex gloss. verb. *pacificam* in d. cap. *commissa*, & ex gloss. fin. in cap. si tibi concessio, de proband. in o. dum firmant q. actuari ad promotionem infra annum, qui curat Ecclesie plenam decinet exercitium, tamen si nondum liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit, quod etiam tradunt Franc. in d. cap. si tibi concessio, vers. & nota, sub num. 9. vbi Gemin. vers. nota istum gloss. sub num. 7.

Beneficij sub vocabulo quid comprehendatur in materia de qua agitur?

- 23 CUM supra dixerim oportere ordinandum habere titulum consistentem vel in beneficio, vel in patrimonio, ac talem esse, qui sufficiat honesto victui, ipsiusque pacifice ille possidet, testat modo ostendere, quæ beneficii nomine contineantur. Et idem incipiendo dico ad titulum conditorie cum futura successione posse quem promoveri, vt per Nauar. in *tratt. de erat. cap. 20. num. 8.* Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 7. Moneta de optione cap. 4. quæst. 8. num. 169. Acolta de Andrada ad Bullam Cruciate 9. 75. Vgolin. de officio Episcopi cap. 19. num. 8. Narbona citate loco num. 6. 5. pag. 12. Sanchez in *sp. cul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 55. num. 4.* Bonacin. dist. quæst. 1. puncto 8. num. 121. Gonzal. ad reg. 3. Cancellaria gloss. §. 9. num. 6. vbi intelligit si ratione illius habeat congruum sustentationem, quem sic interpretatur Garcia de beneficiis par. 1. cap. 5. num. 122. & requirit quod sit perpetua, vt per Petr. Ledesin. in sum. p. 1. de sacram. Ordinis cap. 7. concl. 1. dub. 2.

- 24 Sic etiam praxis admittit quem promoveri posse ad titulum beneficii consistentis in distributionibus quotidianis, quæ licet non computentur in valorem beneficiorum, nec fructuum appellatione veniant, Rora decis. 134. sine 8. de proband. in nouis, & decis. 766. aliis 39. in anag. in hoc tamen casu prædictæ distributiones utique in valorem computantur, cum satis sit beneficiorum illarum causa non laborare inopia, ita Campanil. dist. rub. 8. cap. 5. num. 19. Marchin. disto tractat. 21. par. 6. c. 6. dist. 5. n. 19.

- 25 Ad titulum verò Vicariæ temporalis, & aliorum similium beneficiorum, seu Capellaniarum amovibilium, nemo potest ordinari, quia Vicarios temporales titulum habere non censetur, ex tex. in cap. *commisimus*, vbi Alb. num. 5. de filiis Presbyter. & ita tenet Maior. de irregular. lib. 4. cap. 15. n. 3. Campanil. in *differs. sacre Canonice*, rub. 8. c. 4. n. 8. in fine. Azot. d. p. 1. lib. 3. cap. 6. §. 5. & 6. Aloy. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopalis decis. 190. p. 2. & Henric. d. cap. 17. §. 3. lit. Q. Narbona d. loco n. 168. pag. 13. Bonacin. d. puncto 8. num. 14. Salzed. ad Bernardum cap. 18. num. 8. vers. & ea ratione vicaria temporalis, Flamin.

de resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 2. Sacch. d. dub. 35. n. 5. Gonzal. d. gloss. §. 3. num. 42. Lz. Zech. de repul. eccles. cap. de clericis sub num. 7. Fr. Emmanuel sum. p. 1. cap. 15. num. 12. Marchin. distat. 2. p. 6. cap. 6. dist. 5. n. 18. Zerolin. praxi Episc. p. 2. verb. *dimissoria* sub §. 9. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. Neapol. c. 81. num. 1. D. Acuña ad princ. dist. 71. num. 8. & 9. Nicol. Gate. d. p. 1. cap. 1. num. 83. Si verò de facto ordinator, ab ipsa Vicaria temporalis amoveri non poterit, nisi habita alia prouisione, vt ex Flamin. d. q. 4. n. 86. tenet Placet. in praxi Episc. p. 1. cap. 5. num. 45. in fine, quod in penam factum iudicio cum aliis nota possit prædecesori Episcopo assignare officium, quod est temporale, & remouebit in perpetuum Presbytero ordinato, & eo modo prædictum officium facere perpetuum, iuxta resoluta per Molin. de promoen. lib. 1. cap. 25. in num. 17. Gonzal. Mendez de Valconcel. *differs. iuris argumentor. lib. 4. cap. 8. num. 8.* & 9. Narbona loco proximo citato, optime Aloy. Ricc. in praxi sacre Ecclesiæ decis. 96. in 1. edit. & resolut. 334. num. 3. in 2. edit. vbi asserit, quod si quis de facto ordinator sacris Ordinibus ad titulum Capellanæ ad nutum amovibilis, non ex hoc mutatur eius natura, sen qualitas, maxime si id fiat sine expresso patris consensu, & citat Nicolaum Gate. de benef. p. 1. c. 1. n. 91. & 112.

Præsumonij ad titulum potest quis promoveri si detur in perpetuum, secus si ad tempus, Vgolin. de officio Episcopi cap. 26. §. 3. num. 3. in fine, Marchin. d. par. 6. cap. 6. dist. 5. n. 21. Huiusmodi enim præsumonij inter ecclesiastica beneficia connumerantur, vt diximus alleg. 4. n. 49. Sic etiam potest quis promoveri ad titulum pensionis perpetuæ, & ad vicium sufficientis, vt infra dicetur n. 74.

Vnde non poterit quis ordinari ad titulum servit. 26 tij in aliqua Ecclesia, cui adscribitur, nisi tale servitium sit perpetuum, & non dependens à voluntate Episcoporum, & ita intelligendi sunt Doctores, quod de hoc agunt, prout sunt Zerol. in praxi Episcopali par. 1. verb. *dimissoria*, §. 5. dub. 1. Marc. Anton. Genuen. in praxi Archiepiscopali Neapol. cap. 81. sub num. 2. Flamin. dist. quæst. 6. num. 33. Vilat. del. Patrone de Calatayud par. 4. §. 1. num. 12. Campanil. par. 4. num. 14. Neque Bicoe Sixt. V. Patriarchæ Veneriarum concessum, quod addegit Campan. ubi præxiō, aliud comprobatur, quia est gratia specialis: quæ ita resolut. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 3. num. 6. vbi refert Episcopum tantum posse ad titulum servitij in Ecclesia aliquem ordinare concurrentibus quatuor. † Primum, vt interveniat consensus Rectoris eius Ecclesiæ. Secundum licentia ac consensu Romani Pontificis, & hoc ad successorem. Tertium, vt ex servitio Missarum, & divinitom Officiorum, & elemosynis à fidelibus elargiendis, habeat vnde se sustentet. Quartum, vt ne inde amoveatur, vel discedat, nisi de beneficio competenter, aut pensione prout fuerit, vel ob delicta remotos. Vnde bene Quarant. verb. *Orde, vers. secundum extendit*, Zerol. verb. *dimissoria* §. 5. dub. 1. Nicol. Gate. d. cap. 5. num. 13. resoluunt non posse quem faceris Ordinibus initiari ad titulum patrimonij, vel beneficii de sic ad vicium insufficientis, quod postea sufficientis reddatur ob elemosynas, & Missarum, vel annuercationum stipendia, quæ in dies occurrunt, quia hæc omnia sunt incerta, & non firma, & perpetua. Hinc etiam Marc. Anton. Genuen. in d. praxi cap. 83. n. 9. Iul. Carl. Madus de sacris Ordin. c. 5. n. 20. meritis tenent quod possit fontē quæ ordinari ad titulum beneficii habentis redditus incertis, & casualibus defandotia, & annuercationum, si communi-

ter ad certam summam pro victu sufficiente redigantur.

- 28 Nec etiam poterit quis promoueri ad titulum de futuro, & in ipse etiam certa, pura ad beneficium quod quis spectat, seu ad quod est presentatus, nominatus, vel postulat; cum Concil. clarè requirat titulum de presenti habitum, & possessionem, Ita Salzed. ad Bernard. cap. 18. n. 6. Pi. Emmann. in summ. tom. 2. cap. 15. num. 10. Vgolin. dist. 48. num. 3. in fine, Petrus de Ledefina in summ. par. 2. de sacram. Ordinis cap. 7. post 8. conclus. Nicol. Garcia dist. cap. 5. n. 130. Azbr. in lib. moral. p. 2. lib. 3. c. 4. q. 6. Vgolin. d. cap. 26. §. 8. num. 3. Alphons. Narbooa d. locum num. 64. pag. 13. Sanch. in epist. moral. lib. 7. c. 1. dub. 24. n. 5. & dub. 35. n. 2. Marchio. d. tract. 2. p. 6. c. 6. diff. 3. D. Acoña in d. c. remission. diff. 70. num. 13. Quamvis contrarium, nempe posse quem promoueri non solum ad titulum beneficij iam questum, sed etiam querendi, ex glossa magna circa medium in cap. Officiu, 61. dist. teneant Maior. de irregul. lib. 4. cap. 15. num. 3. Sayr. de censuris lib. 4. cap. 14. num. 19. Campanil. dist. cap. 4. num. 10.

- 29 Poterit tamen quis promoueri ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines, ad titulum beneficij, non obstante, quod non luerit illius fructus, nisi post susceptum Presbyteratus Ordinem, vt decusum referunt Garcia dist. par. 2. cap. 5. num. 110. Aymend. in addit. ad recept. legum Nauarra lib. 2. tit. 8. lege 1. de patrimonio clericor. n. 11. Martel. Volpe d. c. 8. num. 11.

- 30 Obtenens Capellaniam in capella Papæ, licet sit ad eorum amouibiles, potest ad illius titulum ordinari, prout resolutum Naosar. cons. 20. de tempor. ordinat. Sayr. dist. 50. eodem tit. quos testat, & sequitur Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. resolat. 334. in fine.

- 31 Cooperatus in Collegium Seminarij, non potest ordinari ad titulum Seminarij, nisi ob causam inferendi beneficij, quod forsitan esset Seminatio insuflum; poterit verò ordinari sub certa assignatione fructuum in Seminario facta causa inferendi beneficij iuncto Seminario, vt iohannis donec libel prouisum fuerit de congrua sustentatione; Ita testantur decusum Zetola in praxi Episcop. par. 1. verb. Seminariarum, §. 6. Lel. Zech. de reprob. Ecclesiastica, rub. de clericis, sub num. 7. vers. 84. Salzed. ad Bernard. cap. 18. num. 9. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 32. Galet. in margarita casuum consuetud. verb. Ordo, penult. Piafec. d. p. 1. cap. 1. num. 20. Marchio. d. p. 6. diff. 5. num. 33. Alzedo d. p. 1. cap. 5. num. 56. Aymend. ubi supra num. 9. & 10. Marc. Anton. Genouen. in praxi Archiepiscop. cap. 81. sub num. 2. Garcia dist. par. 2. cap. 5. num. 104. ubi in additionibus refert declarasse Gregorium XIII. clericos Seminarij non posse promoueri ad aliquem Ordinem factum ad titulum ipsius Seminarij, nisi pro seruiio beneficij Seminatio vniti, & tunc cum assignatione certi annui redditus, unde sic promotos viuere possint, quæ tamen assignatio cessat postquam illi aliunde se reque sustentare poterit. Hinc forsitan Sanch. d. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 10. reprobatur Cordub. in summ. 9. 36. minus bene tenentem collegialem ex aliquo collegio maiori Salmauicensi, aut Complutensi, qui ad aliquem recipiendum gradum Doctoratus suos actus cum satisfatione defendit, posse ad titulum illorum satis ordinaris absque beneficio, vel patrimonio.

- 32 Iuxta professum Trident. Synod. d. c. 1. sancit, ne beneficium, ad cuius titulum quisque promouetur fuerit, ipse resignare valeat, nisi facta mentione, quæ fuerit ad

illius ritulum promoueri, quæ quidem casu maxime tunc erit admissenda ista resignatio, nisi constet, quod aliunde viuere commode possit ipse renouans, & alter facta nulla sit, iuxta clausulam illam annullatam Concilij in d. cap. 2. lib. 1. si alter sua renouatio irrita erit, ex quo tex. sic resoluunt Flamin. de resign. lib. 2. §. 6. num. 39. subiungens in illa resolutum per Rot. Rom. in vna Salomaniæ, eorum D. Orano de mensis May an. 1588. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. dist. 314. in 1. edit. & resolat. 272. num. 1 in fine, & num. 2. in 2. edit. Vgolin. de officio Episcopi cap. 14. §. 3. & cap. 26. §. 8. num. 4. Stephan. Gratian. dist. cap. forens. cap. 991. Valenzuela conf. 32. n. 21. tom. 1. Sanch. in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 38. num. 1. ubi subdit quod si fiat renunciatio beneficij non satisfactione quod ad illius ritulum est ordinatus, & habet aliunde vnde viuere, est valida in foro conscientie, Rota coram Gregor. X. V. dist. 441. num. 1. & ibi Beltramin. num. 9. Nicol. Garcia dist. cap. 5. num. 217. ubi num. 114. quod est nulla etiam in foro conscientie, Campanil. dist. rub. 8. cap. 6. n. 21. Pett. de Ledefina in summ. p. 1. de sacram. Ordinis, c. 7. concl. 10. Marchio. dist. 7. d. loc. Aymend. ubi supra num. 21. ubi num. 22. cum Garcia num. 193. atque aliis decusum referi pro forma traditum esse, vt resignans teneatur facere mentionem se ad titulum illius fuisse promotum, adeo quod per acquipollens adimpleri non possit, quod etiam tradit Mallob. in praxi habendi consensum reg. 5. dub. 1. num. 41. Vnde t resignatio de tali beneficio facta non habet mentionem, quod ad illud fuit promotus, vitia quam quod sit nulla, vt supra ostendimus est, resignans compenit actio spolij, & fuisse declaratum a sacra Congregatione, & decusum in Rota coram Illustrissimo Domino meo Cardin. Milione 19. Nouembri 1602. in Aretina Plebi, referunt Garc. d. cap. 5. num. 448. Piafec. in praxi noua Episcop. lib. 3. cap. 1. num. 44. vers. ampliori possit, pag. 53. Gonzal. ad reg. 8. Canon. §. 5. §. 10. n. 35. late Gratian. dist. forens. num. 5. 6991. Burz. dec. 830. n. 13. quia cum resignatio non tenem, ina non abdicant a resignante, vt dicit Garcia d. cap. 5. n. 225. & in hac materia est bona sacra Rote Rom. decisio in Louien. Canonici S. Iouenis 28. Iuny 1621. eorum R. P. D. Rembolds, tenoris sequentis.

Domini dixerunt Canonici esse adiudicandum Theodoro, quia ipse fuit de eo prouisus per obitum Balduini a Serenissimo Electore Coloosens. vigore Indultu amplissimi, quod habet a Sede Apostolica.

Nec obstat quod dicitur dictum Canoniciatum vacasse per resignationem dicti Balduini ad favorem Egidij, & non per ipsius obitum, quia dicta resignatio fuit nulla, idcirco nec ius, quod prius habebat, fuit ab eo mediante dicta resignatione abdicatum, sed vacauit per mortem, Caputaq. dist. 215. par. 1. Cardin. Seraph. dist. 1498. n. 2.

Quod autem resignatio nulla non patet, quia fuit facta contra formam Concilij Tridentini, cap. 2. de reform. sess. 21. ex quo non fuit in ea expectatum quod Balduinus esset promotus ad titulum dicti Canoniciatus, prout in dicto Concilio expressè disposuit, & quod hoc casu resignatio sit nulla, tradunt Parisi de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 36. & 19. Garc. de benef. cap. 5. num. 192. & seq. & Gonzal. ad reg. 8. §. 5. §. 10. n. 35. & tenui Rota in Aretina Plebi, eorum Illustrissimo Cardinale Adlino, relata per eundem Garc. dist. c. 5. par. 2. n. 418.

Nec obstat quod dictum factum Concilium decreuit, quod dicta mentio fieret in resignatione ad effectum tantum ne clericus in opprobrium Ordinis

nis clericalia mendicare cogatur, & cum hinc incon-
venienti suis fuerit proutum mediante clausula,
Constito quod resignans habeat aliunde, &c. in dicta re-
signatione appolita, videatur dictam resignationem
ob defectum dictæ expressiōis non posse dici nola-
m, eo quod forma potest adimpleri per aequipol-
lens, quādo habetur effectus à lege debeatari, quia
fuit responsum, quod dictum Concilium, ut pinguis
providere, ne clerici villo tempore in mendicitate
inciderent, non solum disposuit, quod resigna-
tiones non admittentur, nisi confecto, quod resi-
gnans habet aliunde unde commodè vivere po-
teat, sed ulterius decrevit, quod in resignationibus
mentio fieret, quod resignans fuerit promotus ad
titulum beneficii, quod resignat, ad hoc ut vincu-
laretur ab eo à quo resignatio erat admittenda, si ita
videtur patrimonium resignans, quod aliis po-
tuit distrahare perinde atque fuisset vinculum,
si ad titulum illius fuisset ordinatus, unde non po-
test dici quod mediante dicta clausula, *Constito, &c.*
fuerit intentio dicti Concilii satisfactum, quia ex
duobus requisitis non sufficit alterum adimplevit,
l. cum hi, §. si Prætor, & vbi gloss. ff. de transact. l. si ha-
redi plures, ff. de condit. institut. Dec. consil. 433. num. 6.
Sarnen. in reg. de public. resignat. q. 8. num. 2. Put. de
est. 193. libr. 1. Et imò t. cum dictum Concilium vlti-
terius etiam procedendo annullat resignationes aliter
factas, sicque continet decretum irritans, non
potuit forma ab eo tradita per aquipollens adim-
pleri, sed debebat servari ad verbum, Aldob. consil.
92. num. 27. lib. 1. cum aliis per Mareseot. var. resol.
lib. 2. cap. 38. n. 10. & in terminis dicti Concilii, quod
non possit adimpleri per aquipollens firmat ex
sententia sacrae Congregationis Illustrissimorum Sacri
Concilii Interpretum, quoniam refert ad extensum *Garc.*
l. eo proximi citate, numer. 193. Gonzalez vbi supra
num. 15. & fuit dictum in dicta *Arcana Plebs*, eorū
Illustriss. Cardinale Mellino.

37 Non obstat quod Concilium non comprehendit
resignationes factas in manibus Papæ, quia hoc ef-
ferimus, restringere dispositionem dicti Concilii,
quod loquitur generaliter de omnibus resignationi-
bus, & propterea generaliter intelligi debet maxi-
mè cum eadem ratio militet in omnibus, nec subit
causa dictæ restrictiōis, & quod locum habet etiam
in resignationibus factis coram Papæ, firmat *Garc.*
vbi supra num. 193.

Non obstat quod Constitutio Pij V. solum man-
dat apponi clausulam, *Constito, &c.* quia non est cor-
rectio decreti dicti Sacri Concilii, nec loquitur
de beneficiis, ad quorum titulum resignans est pro-
moverus.

Non obstat quod Papa in genere cogitare pote-
rit, quod resignans esset promotus ad titulum be-
neficii, quod resignat, quia Concilium, ut dictum
est, requirit per formam, quod fiat expressio dictæ qua-
litate, unde illa servari debet, ex allegatis, vltima quod
Papa potuit etiam cogitare, quod resignans non ef-
ferit promotus ad titulum illius beneficii, eo ipso quod
sibi hoc non fuit expressum.

38 Non obstat quod saltem Canonici remanent
Sedi Apostolicæ affectus per appositionem manus
Pontificis, quia dicta affectio per appositionem ma-
nus non inter quando resignatio est nulla, & per
consequens beneficium vacat per obitum, & non
per resignationem, Archib. decis. 1. de restitut. spolia.
Rot. decis. 14. sub num. 1. ut sit. pendens in rem. & 419.
part. 1. diversor. & decis. 370. num. 8. vers. vbi diversa enu-
merat. par. 1. in recent.

Non obstat quod etiam quod resignatio sit nulla,

tamen locus est affectiōis, quando talis nullitas pro-
venit culpate resignantis, *Garc. d. trall. de benef. part. 1.*
cap. 1. §. 2. num. 170. quia hoc procedit: quando testi-
gnans est in culpa, quominus resignatio fortissime
effectum ob non implementum conditionis, nam
tunc dicta conditio habetur pro impleta in prae-
iudicium resignantis, & per consequens abdicatur illa
à resignante, & beneficium vacat in Curia, remanet
que affectum, & reservatum, secus est quando resi-
gnatio fuit nulla de per se, & ex alia causa quā ob
non implementum: tunc enim per huiusmodi resi-
gnationem non abdicatur ius à resignante, ut bene
per eundem *Garc. part. 1. cap. 3. n. 117.* ut exemplum
adducit in resignatione simoniacæ, per quam non
abdicatur ius à resignante, etiam quod sit pura, & per
consequens nec beneficium vacat, nec illud terna-
ret affectum, quia Papa non voluit providere, nisi in
eventum in quem vacaret per resignationem, & affec-
tio non potuitur ad vacationem diuerfam, ut in
d. decis. 370. num. 8. part. 1. in recent.

Vnde cum in casu de quo agitur resignatio non
fuerit nulla ob non implementum, sed quia non
fuit in ea servata forma Concilii, merito non fuit ius
abdicatum à resignante, & per consequens Canonici
vacant per obitum, & non per resignationem,
neque, ut dictum est, remanet affectus ex allegatis.
Hactenus dicta decisio Rotæ.

In minoribus Ordin. constitutus non ligatur dis-
positione text. in *d. cap. 1.* imò potest beneficium re-
signare, etiam si non habeat aliunde, quo vivere
possit. Ita Thom. Valasc. tom. 1. alleg. §. 5. num. vlt. Her-
mosil. ad Greg. cap. 1. §. glossa. num. 104. tit. 5. part. 5.
Flamin. d. quest. 6. num. 178. Vgolin. d. cap. 26. §. 2. n. 4.
vers. postremo, Alex. instit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 10.
quest. 7. Et Emman. tom. 2. cap. 15. num. vlt. Steph. Grat.
d. cap. 19. §. 2. num. 9. Ceval. q. 561. num. 26. Garcia d.
cap. 5. n. 203. Paul. Comitot. refect. moral. lib. 6. q. 54.
num. 4. In Sacris verò constitutus non potest villo
modo beneficium resignare, etiam si ad illius titulum
non fuerit promotus, nisi aliunde habeat, unde com-
modè vivere possit, sancit Pius V. in Constit. quæ
incip. *Quantum Ecclesia Dei iubi*, sed nec horum vllus sa-
cro Ordine mancipatus, nisi religionem ingressus valeat
villo modo beneficium, vel officium Ecclesiasticum resigna-
re, nisi aliunde ei sit, quæ in vita possit commodè sustentari;
quæ Constitutio licet loquatur de resignationibus
factis coram Ordinario, habet tamen locum etiam
in Curia, quia militat eadem ratio in proposito,
prout de stylo Curie servati testantur Flam. de resi-
gnat. benef. lib. 3. q. 14. num. 3. & lib. 5. q. vltim. num. 276.
Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 198. quos refert, & se-
quitur Aloyf. Ricc. d. restitut. 272. in fine, t. In qua
quidem Curia non admittitur resignatio alicuius in
Sacro constituti, nisi cum clausula, *quod resignans ali-
unde habeat, unde commodè vivere possit*, quæ clausula in-
telligitur de illa necessaria sustentatione, quæ sine
penuria sufficit, inspecta qualitate personæ, & loci,
ut fuisse in Rota resolutum dicit Nicol. Garcia d.
cap. 5. num. 207. & 208. & in hoc plurimum tribuitur
iudicis arbitrio, qui considerat qualitate persona-
rum, locorum, & temporis indicabit, ut per Ceval.
*canonization contra canonem. quest. 561. §. 2. num. 27. Men-
noch. de arbit. cap. 216. num. 12. & 13. Stephan. Grat.
d. cap. 19. num. 19. Ex quibus*

Primò colligo tenoniam beneficij, ad cuius
titulum quis Sacris fuit ordinatus, factam etiam
cum pensione sufficienti ad congruam sustentationem
non valere, nisi facta mentione, quod ad il-
lius titulum fuit promotus: quia id traditum est pro
forma, & indistinctè annullatur resignatio aliter fa-
cta.

Alia; ita decimū esse tenet Garcia *dist. part. 2. cap. 5. num. 215.* & refert etiam additio ad Nauarr. *conf. 4. de renum. sequentur Vgolin de peccatis Episcopis. 26. §. 8. num. 4.* & Homobon. *d. tract. 2. cap. 1. §. 23. in fine.* & tenuit Rota in *d. Leodon.* Quamvis contrarium sententiam valeat remissionem existimauerint minus bene, Nauarr. *dict. conf. 4. de renum. in nouis.* Flamin. *dist. lib. 2. quest. 6. num. 41.* Fr. Emman. *tom. 2. sum. cap. 15. num. 12.* Campanil. *dist. cap. 6. num. 6.* nonnulli Marchin. *d. p. 6. cap. 6. dist. 7. num. 40.* ex ea scilicet ratione, quia tunc cessat finalis ratio, videlicet de decore clericali, propter quam consistit eo in textu Concilium vetuisse remissionem beneficii assignati in titulum; cessante enim causa finali, debet cessare & effectus, sicuti aliorum ductus auctoritatis firmavit Tiraquell. *in tract. cessante causa, limit. 1. n. 1.* & alij plures relati per me *axiom. 40. num. 4.* Sed huic obiectioni satis responsum est supra in *dist. Rota decis. num. 135.*

Secundo colligo procedere in permutatione, quæ nulla est, non facta mentione, quod ad titulum beneficii permutati fuit sacris Ordinatus, ex verbis Conc. *d. 2. ibi, id vero beneficiis resignare non possit;* resignationis enim uolunt simpliciter prolarum, complectitur illam quoque ex causa permutationis factam Rebuff. *super reg. de infirmis resign. gloss. 4. n. 1. & 5.* eum alijs per me adductis de *appellatione verbor. appell. 217.* ac propterea regulam præstatam de infirmis resignantibus, & decedentibus infra viginti dies numerantior à prædicto consensu, ut iuuandus sit actus, habere etiam locum si ex causa permutationis fecerit, ut demonstrant verba dictæ regulæ, & succurrat ratio, quia, qui permutat, resignat; nam duo actus considerantur in permutatione, videlicet renuntiatio, & permutatio, ut inquit Boët. *decis. 2. num. 16.* Ita tenent, ac decimū referunt Aloyf. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 1. decis. 17. n. 2.* ubi quod permutans beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, tunc erit in foro conscientie, si illud quod de nouo habuit, est æquiualens, Gonzal. *ind. reg. 2. Cancel. gloss. 15. §. 2. n. 43.* Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 159. num. 3.* Rota Romanæ apud Farin. *decis. 614. in nouis.* Nicol. Gattis *d. cap. 5. num. 218.* & quod dispositio Concilij habeat locum in permutatione, prout *Sacram. Congreg. declarasse 18. Iulij 1602.* ait Sieph. Gratian. *d. 2. 159. n. 3. & in addit. ad decis. 189.* per quam etiam dictum fuisse refert *d. n. 3.* quod permutans tacendo ordinationem, ac titulum, totus est in foro conscientie; si illud, quod habuit ex causa permutationis, erat æquiualens, de quo etiam testatur Armentad. *ubi supra num. 11.* Hinc non immerito limitat supra posuim resolutionem, quando permutans consequitur valide possessionem pacificam alienius beneficii sufficientis ad congruam, cum Rota in *Mutun. Canonico 4. Decemb. 1609.* eotam Greg. XV. *decis. 442. num. 3.* Vgolin. *d. cap. 26. §. 8. num. 4.* voss. *secundū excipitur*, Mailob. *d. requis. 5. dub. 1. num. 45.* Cocciu. *decis. 317.* Butan. *decis. 330. num. 14.*

Tertio colligo non procedere in priuationibus, & renuntiatiuibus iudicis à Jure cum sub *d. cap. 2.* comprehendantur tantum resignationes voluntarie, prout decimū testet Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 219. & seq.* Si tamen veniat priuandus per sententiam beneficium, ad cuius titulum fuit ordinatus, est illi aliquid relinquendum, unde ex alar, prout bene resoluit Aloyf. Ricc. *in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 185. p. 1.* Vnde *sacra Cong. Conc. sub die 5. Febr. 1604.* cuius nemini in *colleto. Bullar. verb. partitionum*, censuit partitionum clerici, ad cuius titulum fuit

quis ad sacros Ordines promotus, non posse capi in executionem ob illam vulnera alicui ad rescindendas curationis expensis à Iudice condemnatus, etiam si nihil aliud præterea possideat.

Quarto colligo, quod iurans resignare beneficium, ad cuius titulum fuit promotus, vel procuratorem constituit ad resignandum, & iurans non reuocare, nedum compelli minime potest, ut cum effectu renuntiet, verum etiam procuratorem reuocare valebit, præmissa tamen abolitione à iuramento, cuius quippe abolitionis imperatio accipere debet, ut peccatum vitetur, non autem ad validandum actum reuocationis, cum citra abolitionem sit etiam valida reuocatio. Ita decimū referunt Flamin. *dist. quest. 6. num. 41.* Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 213. in 1. declar.* Armentad. *d. loco num. 19.* Azot. *instruct. moral. p. 2. lib. 7. cap. 15. quest. 6.* Vgolin. *dist. cap. 26. §. 8. sub num. 4.* Campanil. *dist. cap. 6. num. 4.* Aloyf. Ricc. *in praxi forens. Eccles. resol. 272. num. 2.* Marchin. *d. part. 6. cap. 6. dist. 7. n. 39.*

Beneficium igitur ad cuius titulum est facta promissio, si resignare velit ordinatus, teneatur exprimere ad illius titulum assumptisse Ordines, ut ostensum est, quia declaratio facta cauet Superior, ne ipsum admittat, nisi amica sibi consensum illum habere unde possit commodè sustentari, quo non perquisito, si acceperat illam, non dubitat validam esse, sed ipse tenebitur eidem ministrare alimenta, eo quod non caret culpa, & ita sæpe decimū fuisse ipsas declarationes alterentur referunt Flamin. *de resignat. lib. 1. quest. 6. post num. 42.* Aloyf. Ricc. *dist. resol. 272. num. 2.* Campanil. *d. cap. 6. n. 3.* Marchin. *d. p. 6. cap. 6. dist. 8.*

Quinto colligo studiosi beneficii, ad cuius titulum fuit quis promotus, non posse hypothecari, nec obligari, quia ille, qui non potest bona alienare, nec etiam potest ea hypothecare, seu obligare, argum. *l. vlt. C. de rebus alienis non alien.* & quæ tradunt Pinel. in *l. 1. C. de bonis mat. part. 3. numer. 19.* D. Barbosa in *l. 1. p. 3. num. 39. ff. solutio mat. Rebello de obligat. in §. part. 2. lib. 6. quest. 3. num. 15.* Tanta est enim decoris clericali vis, & auctoritas, ut studiosi beneficii obligare ex conuentione non liceat, nec etiam in subsidium aliorum bonorum in causam iudicati capere, & in illis executionem fieri, si clericus egeat, ac petita summam, quæ se alit, excusare non possit, Abb. in *cap. cum olim, in secundo, num. 5. de restitution. specul. Franch. in cap. reprehensibilis post num. 21. de appellation. l. c. in l. commodatus post num. 2. ff. de re indic. Gaill. lib. 1. obseruat. 117. num. 9.* Si enim miles, qui sub armata militia stipendia meruit, condemnatur, eatenus quatenus facere potest, solvere cogitur, ex *l. miles. ff. de re indic. sic & clerici iuxta gloss. 2. in fine in dict. l. miles, cum militibus assimilantur in cap. 1. de paroch. lib. 6.* Et ideo clericus, qui iuravit se Turio foluaturum mille, cum perueniret ad pinguiorem fortunam, & postmodum Episcopalem adeptus sit dignitatem, non teneat iam dictam persolvere summam de fructibus Episcoporum, ut consuluit Bald. *confil. 208. in p. Super prædicto, col. 2.*

Patrimony sub vocabulo quid veniat in presenti materia?

Patrimony vocabulo in hac re intelligitur, non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id, quod aliunde, hereditate scilicet, vel donatione, & quavis ex causa, illi delatum est; ex ea ratione, quia iuris inuentioni Canonum, & Concilij vndeque habet visum,

ne mendicet. Ita Campan. in *diuersorio Iuris Canonici* rub. 8. cap. 4. num. 1. Vgolin. de *potestate Episcopi* c. 16. §. 9. numer. 3. Bonacin. d. *disposit.* 3. quæst. 1. panlo 9. num. 14.

- 33 Qui enim beneficium Ecclesiasticum sufficiens non habet, Patrimonium saltem idoneum habere debet, ad cuius titulum non omnis ordinandus est, nisi dispensatio Episcopalis præcedat, per verba Concil. Trident. sess. 21. de *reformat.* cap. 1. ibi, *patrimonium verò, vel personam obtinentes ordinari possunt*; nec semper conuenit hanc dispensationem elargiri, sed ex causa, prout eiusdem Concilij verba clare demonstrant, ibi, *nisi illi, quos Episcopus inducauerit assensum pro necessitate, vel commoditate Ecclesiarum suarum*; quare cum Concilium illic permittrat Episcopis facultatem dispensandi eum aliquo prædictorum causarum, si illa deest, sublara debet esse prædicta portela, per reg. cap. *cum cessante, de appellat.* & firmant in propriis terminis me citato in hoc loco Marcel. Vulp. d. cap. 8. num. 10. Nauar. *consil.* 14. num. 2. de *tempor. ordin.* in num. ubi refert se Pintie vidisse negari eandem facultatem ascendendi ad Subdiaconatum, ob defectum tituli beneficiæ, tamen si habuisset patrimonium titulum milioni scutorum, quæ Nauari scolarum colligitur ex Concil. d. c. 1. ubi, *nisi ille, quos Episcopus inducauerit assensum*, quæ verba cum denotent boni viri arbitrium, hoc est, voluntatem rationi submissam, fidei commissa f. de *fideicom. libert.* glof. verb. *visum in c. 2. de corpore vtr.* Lap. alleg. 60. n. 3. idco si Episcopus legitimè non interponat arbitrium, Deum solummodo iudicem habebit, glof. verb. *relinquitur in cap. statutum §. necessarium, de re script.* in 6. Calcan. *consil.* 38. n. 7 ac proinde non dabitur appellatio quia Superior non potest animum & conscientiam inferioris immutare. Bald. in l. 1. num. 10. *verf. f. ius tamen, C. de sent. ex breuie, recit.* Couar. var. lib. 2. cap. 12. num. 3. *verf. & ab eo*, ex quibus nullum posse coorta prohibitionem sui Prelati ordinari, aut de illo conueneret seu ab eo appellare, eo quod illum ordinare non soluit Aloys. Ricc. in *praxi rerum fore Ecclesiast.* dec. 193. in 1. edit. *alias resol.* 187. m. 2. edit. & censuit Rot. in *Elberon, Ordinum* 14. punct. 1618. coram R. P. D. Rembilde, & 18. February 1619. coram R. D. meo Caccio Decano.

Quæstio tamen contingibilis est, an vbi beneficium sit tenue, & extra patrimonium, cui ad congruam sustentationem tungatur patrimonium, ad quem spectabit tunc ordinatio, num ad Episcopum beneficij, vel ad Episcopum patrimonij? Pertinere ad quemlibet, sed de alterius licentia, tenent Quarant. in *sum. Bullarij verb. Ordo vers. secundo* extendi, Julius Cæsar Madius de *sacris Ordinibus* cap. 5. num. 28. & 29. sed ad Episcopum beneficij spectare videntur, cum ratione patrimonij nullus acquirat forum, & efficiatur subditus Episcopi loci, in quo existit.

- 34 Quantitas Patrimonij, ad cuius titulum Ordinem sacrum quis suscipiaturus est, debet esse tanta, ut fructibus inde perceptis sustentari honestè ipse possit, ut insinuat Concil. Trident. d. cap. 2. & diximus supra num. 8. cum *segg.* Sed an sufficiens patrimonij sit attendenda in initio impetrationis dimissoria, vel sufficiat si illud ordinandus obtineat, post dimissionem, sed tamen antequam ordinetur? Vide Iacob. de *Gratiis de temp. ordin.* *consil.* 4. num. 1.

- 35 Patrimonium super te immobilis constitui debet, nam si super rebus mobilibus constituitur, non esset satisfactum menti Concil. Trident. cum res mobiles faciliè vel extinguantur, vel consumantur. Ita Nauar. *consil.* 34. de *tempore ordinat.* Azor. *instit.* me-

ral. p. 1. lib. 3. cap. 4. §. 7. Gratias *consil.* 4. de *tempor. ordin.* tom. 1. Vgolin. d. c. 26. §. 10. num. 1. Mollef. d. cap. 1. §. 24. & 7. Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 5. num. 105. & 111. D. Accursius in *comment. ad cap. remouetur* diff. 70. num. 11. Bonacin. d. punct. 8. num. 14. in fine, ubi etiam quoddam huiusmodi bona debent esse frugifera, Aloys. Ricc. in *praxi fore Ecclesiast.* dec. 315. in 1. edit. & *resol.* 273. in 2. edit. ubi etiam refert decessum non esse admitterendum ad Ordinem factum, qui non habet patrimonium sufficiens, si promissionem habuit de aliquo, quoddam suppleret id, quod deerat. Neque bona, ex quibus patrimonium huiusmodi constituitur, debent esse hypothecæ subiecta pro debito, positio autem onere hypothecæ non potest utrinus alii & sustentari ex ius bonis, si exeditor velit solutionem sibi fieri, nec Concil. in d. c. 1. prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum, qui promotor est, tollit obligationem antea contractam, aut luti alteri quæstio derogat. Nau. *consil.* 38. de *tempor. ordinat.* Si verò bona non sunt hypothecæ subiecta, quamuis dominus sit etiam alieno ita grauatus, ut non remaneat soluto debito patrimonium sufficiens ad ipsius sustentationem, seu ad patrimonium constituendum, arbitror titulum in huiusmodi bonis valde constitui posse, quia ordinatus habet illo 3. in dominum, & ius ad fructus, & potest illa valde alienare, & multo fortius titulum constituere, quamuis fortè fieri possit, ut grauiter peccet, si aliunde nequeat creditibus satisfacere. Ita Suar. de *censur. diff.* 4. sect. 3. num. 25. *verf. contrariè*, Garc. d. p. 2. c. 5. m. 1. *cum segg.*

Ad titulum patrimonij, quod consistat in censu tam vitalicio, quam perpetuo & redimibili, posse quem ordinari testatur Nicol. Garc. de *benef.* 2. cap. 5. num. 45. Alzed. d. *part. 2.* §. 3. num. 53. Ceoci. de *censib. part. 2.* cap. 3. §. 1. art. 2. à num. 4. usque ad n. 34. ex ea ratione, quia est titulus per se frugifer, certus, & firmus, ex quo quis acquirit ius habendi certam pensionem, ex qua congruè viuere possit. Quicquid teneant Vgolin. de *officio Episcop.* cap. 26. §. 10. num. 2. & §. 11. n. 3. Bonacin. d. punct. 8. num. 14. *verf. ego verò*. Nam licet census perperuo redimi, & extingui possint, refert tamen in ipsa tituli erectione hæc cautio adhiberi ut in casu redemptionis & extinctionis pecunia ex Episcopi decreto itetum quamprimum in beneficium eiusdem promoti implicaret, & retineatur, ita declarauit *sacra Cong. Concil.* sub dat. 2. Junij 1619.

Ad titulum donationis alicuius potest quis ordinari, si ita Episcopus iudicauerit assensuendum pro necessitate, vel vtilitate Ecclesie, dummodo donatio sit realiter veta, & non ficta, quæ deinceps absque Episcopi licentia alienari non possit, donec beneficium sufficiens adeperit sit, vel aliunde habeat unde viuere possit: ita decisum refertur Zech. de *repub. Ecclesiastica* cap. de *clericis* sub num. 3. *verf.* 84. Campanil. d. rub. 8. cap. 4. num. 3. Blofcon. de *marit. milie.* *Eccles.* lib. 1. p. 2. cap. 1. pag. 380. Vgolin. de *officio Episcop.* cap. 26. §. 9. num. 4. Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. §. 1.* Alphons. Naibona citato loco num. 9. pag. 5. Alzedo d. p. 1. cap. 5. num. 57. Nicol. Garcia de *benef.* p. 1. c. 5. num. 79.

Ordinatus cum patrimonio procedente ex donatione ficta, quando scilicet inter ipsos donatorem, & donarium dictum est illam fieri pro forma, & ad apparentiam, non manet securus in conscientia, imò te veta esset tanquam ordinatus sine titulo, proindeque incurret poenam suspensionis positam contra ordinatum sine iure, per Constit. Sixti V. contra clericos male promotos. Sic ducunt Viuald. in *Cardel. aureo* in *explicatione d. Constit. not. ab. 14.* Spin. in *speculo regiam.*

285

testament gloss: *Exon* 75. *Petr. Ledelma* in *form. som.* 1.
de *facram. Ordinis*, cap. 7. *concl.* 6. *difficult.* 3. *Carill.*

in videretur ordinandum *fol. 2. cap. 2. num. 17. Val-*
quez p. 1. num. 3. fol. 141. si quis vbi ait graue pecca-
atum esse, si sic patrimonium, vel beneficiu ordinetur,
Ceual. p. 3. fol. 2. n. 3. Suar. de censur. fol. 11. fol. 1.
n. 4. & 35. Falluz. tract. 7. c. 8. 89. Franc. Les. in the-
saur. fori eccles. p. 3. ar. 19. n. 31. Vgolin. de offic. Episc. c.
2. & 6. Sanchez de Matrim. lib. 6. cap. 32. n. 8. in fine. vi-
de tamen aliter seq. n. 18. cum seq.

99 Si tamen pactum, & conditio in patrimonio ad-
sit de illo reddendo, cum ordinatus habuerit bene-
ficii sufficiens, vel alia, unde viatui possit, nulla
tunc incurrat suspensio, cum eo sit contra men-
tem & dispositionem Concil. Trident. d. cap. 1. prout
refoluoat Nicol. Gacia d. c. j. n. 169. D. Accursio d. c.
ordinis. diff. 78. n. 11.

60 Vtūm autem habete dicatur patrimonium filius,
qui amplum expectat ex bovis paternis materisive?
Et videtur dicendum quod sic; cum enim videtur
patre quodammodo dominus videatur, *§. si autem
& necessarii*, ubi glossa. *Inflatur de heredum qualitas
& ætium paria*, ætium filij existimatur, glossa.
*in l. 1. C. qui testat. lib. 10. Alexand. in l. frater de li-
beris & postu. ubi Alciat. num. 10.* dicit quod valde
est argumentum, pater est diues, ergo & filius, de
quo etiam Flamin de *reignat. lib. 1. §. 6. num. 33. cum
seq.* Molin de *usu fructu. l. 2. disp. 1. 46. vers. sed præter-
ea*, Bened. de *jud. ad l. 1. C. de sacros. Eccles. §. 6. §. 1. num.*
30. in fine. Acuna ad *cap. nennium num. 10. in princ.*
disp. 70. Ideo posset quem ordiario absque patrimo-
nio habet patrem diuitem, refoletur Surtus de
alimentis. sit. 7. quæst. 37. num. 1. Sed conseruam opinio-
nem meam huiusmodi: imò ordinaudo non esse,
quamuis habet patrem diuitem, nihil assignamem
pro victu, & portione, quis Concil. d. *luc.* vult pa-
trimonium verè obtineri, & non fidei, & ita melius
hanc partem tenet Flamin. *disp. 4. quæst. 6. num. 12.*
Vgolin. d. cap. 1. §. 9. num. 3. Campan d. *tribric. 8. cap. 5.*
num. 3. Molle *in summa. tract. 1. cap. 15. §. 5.* Sancia
de marit. lib. 8. disp. 19. num. 11. Nicol. Gatt. d. *cap. 5.*
num. 91. & 92. Alphons. Narbona d. *loco ad num. 47.*
pag. 31. in princ. Alpeda d. *part. 1. cap. 5. num. 61. cum
seq.*

Quamvis donatio inter patrem, & filium inu-
lida sit, iuxta vulgaria lura, quae reterunt Gutier-
de *secrara confirm. par. 1. cap. 4. num. 1.* Fontanel de pa-
tibus *nupt. claus. 4. in princip. a. num. 1. cum seqq. & gloss. 7.*
par. 1. num. 1. nihilominus potest pater donare filio
quod ad patrimonium sit sit, & donatio valebit,
prout resoluunt Flamin. *diff. quæst. 6. num. 9.* Narbona
de loco *num. 10. in fine.* Vgolin. *diff. 9. m. 4.* Meliorator
enim facta filio pro fulcipiendis Ordinibus etiam
non interueniente traditione, erit irrevocabilis,
iuxta l. 17. *Tauri, quæ nunc est l. 1. tit. 6. lib. 5. num. Re-*
cap. in ea etiam versatur causa onerosa cum Epi-
sco, qui alias non ordinaretur, ne de suo aleret, &
sic post sacros Ordines susceptus, ad parenibus re-
vocari non potest. Ita Couar. in cap. Raynaldus de tes-
tamentis, §. 2. num. 7. Cifuentes *diff. 1. 17. Tauri num. 1.*
lib. 2. num. 81. & 82. Auendan. respons. 17. in
fini, Motquech lib. 3. de diuis. honor. cap. 6. a. num. 90.
Thom. Valsale. tom. 1. alleg. 35. num. 6. Alphonsi Nar-
bona de loco *num. 21. pag. 7.* Sauch. *cap. 1. dub. 44. Fr.*
Emman. in finem, tom. 2. cap. 15. num. 8. De Acuña *in*
cap. neminem diff. 10. cap. 15. Gutier. *practic. lib. 2.*
quæst. 35. num. 7. Marien. *diff. 1. 1. gloss. 9. num. 8.* Meo-
dez de Castro *in l. cum oportet par. 4. num. 165.* Aze-
vedo *in l. 10. num. 31 tit. 6. lib. 1. recap. Stephan. Gratian.*
diff. 1. foren. tom. 2. cap. 1. c. 9. num. 9. Campan. *ad rub.*

cap. 6. num. 10. in fine. Quæquid dicat Spino in spec.
in flam. gloss. 18. n. 74. et 76.

Utum valeat assignatio bonorum in pænidium legitimæ aliis filiis debitz, si pater totum patrimonium ad sacros Ordines assumendos alicui irreuocabili donatione donaret? Vide Ceuall. *commun. causa communis* d. 127. § 681.

Si filius vellet promoueri, patensque nolit iustum
et matrimonium constitutere, potest filius genitorum
constringere lusa remediis, ut illud sibi assignet.
Confirmatur ea eo, quia argumentare licet à Matrimo-
nio carnali, ad spirituale, per cap. *inuer corporalis*,
de *translat.* Præf. l. *sanctum*, c. *de sacros.* Eccles. cura
citata in libro de principijs iuris, litt. A, num. 188.
Sed cum vorem ducere intendit, illum potest cogere,
ut sibi costringat donationem propter nuptias
in doris recompensam, l. *fin. C. de dñi promiss.* Gu-
lielm. Benedic. in cap. *Raynautus*, verb. *dotem*, quam ei
dederat, ergo similiter poterit egeri, ut donationem
faciat filio pro ordinibus suscipiendis, & suo Ma-
rimonio spirituali. Ita hæc opinio nem tenent
Aueodan. resp. 17. num. 4. Sanchez de Matrim. lib. 4.
disp. 16. sub num. 7. Campan. d. rub. 8. cap. 5. num. 1.
Iul. Mare. Aoron. Genuen. in practica. Eccles. cap. 4.
6. 24. Thom. Valaf. com. 1. allegat. 35. num. 4. & 5.
Marchin. d. par. 6. cap. 7. diff. 1. D. Aueo 2 ad 2. nemi-
nem diff. 70. n. 1.

Quæritio est in hæc materia multum controuer-
sa, vtrum donatio pro suscipiendis Ordinibus filio
simpliciter facta conferri debeat, seu impurari in
legitimam? Partem negativam in hæc questione semper
libenter amplexus fui, et eo quia huiusmodi
bona non erant liberè assignata, vt de illis posset
ad libitum disponere, quod requiritur in legitimis,
Ceteris, c. 136. incip. de annu. cum quia t huius-
modi bona sunt data loco alimentorum, & ad sup-
portanda onera Martimooij spiritualium, cum cer-
tum sit fructus filio datus loco alimentorum, & ad
supportanda onera Martimooij, quia pauper, & non
habet aliunde, vnde et alie, non esse conferendos,
vt per Gama. *Lusit. dist. 140. num. 3. & desib. 164. &
desib. 310. num. 33. Surd. de alim. tit. 8. quest. 17. num. 1.
& tit. 9. quest. 34. in princ. Molin. de iustit. et iur. l. 1.
dist. 308. vers. Gama. Thom. Valaf. alleg. iuris tunc. 1.
alleg. 59. num. 10. Sic etiam t cum huiusmodi bona
dota pro suscipiendis Ordinibus non possint
vendi, nec alienari, sequitur, quod non debent con-
ferri, prout in expensis factis pro doctorando filio
resoluitur Patenz l. 8. tit. 2. lib. 3. pag. 48. & tit. 7. lib. 5.
Ordinem pag. 206. Rebuff. de presul. fibolarium. priuileg.
55. num. 3. Valaf. de parit. cap. 13. num. 17. Bonacini,
de contrahibit. dist. 3. q. 6. punct. 6. 5. unica. num. 17.
t & in datis pro ingredieoda militia resoluitur idem
Valaf. d. cap. 13. num. 60. & 61. & plures relati
ad Flores de Menz ad Gam. dist. 140. in princ. t Et in
datis ad consequendam dignitatem sumat Rebuff.
priuileg. 35. num. 1. & in exp. l. factis a patre, t vt
filius nancisceretur aliquod beneficium Ecclesiasticum,
tenent Gortier. priuileg. lib. 3. quest. 65. num. 10. Marc.
Anton. Genuol. in praticabil. alleg. quest. 65. 7.
Quare fortiori ratione idem tenendum est in dona-
tis pro suscipiendis Ordinibus, quæ nullo modo in
legitimam esse impuranda tenent Anton. Gomez l.
29. Tauri num. 21. vbi Telo num. 16. & Velaf.
de Auden. gloss. 3. num. 8. Duenn. regul. 122. num. 3. Garcia
regul. 55. num. 6. Polydor. Ripa obstruat. 234. Rois
de successib. lib. 3. t. num. 46. Azueved. l. 10. num. 29. &
30. tit. 6. lib. 3. nuda recapit. Marten l. 3. gloss. 2. num. 14.
tit. 3. eodem lib. Spin. in spualit. testament. gloss. 18. a. num.
66. Quotundam enim Ecclesiasticorum par. 2. lib. 3. ad finem.*

Ioan. Garcia *reg.* 195. num. 6. *Patlad. rom.* 3. *quid.* *diff.* 150. §. 4. num. 6. *Lotter. de re benef. lib.* 1. §. 2. num. 45. *Aloyf. Ricca in praxi furi Ecclesiasticis* *diff.* 594. in 1. *ada. & refol.* 522. in 2. *edit. Cenall. commun. contra commun.* *quaj.* 682. *Stephan. Gratian. discept. forens.* *cap.* 159. §. 4. num. 32. *Meender de Castro in l. cum oportet.* num. 165. *C. de bonis que liberis.* *Cal. Petrela in l. si conuenerim.* *verb. lasti.* num. 101. & 131. & *questionum forensium commentar.* *ad §. si ad hac.* *part.* 2. num. 48. *verf.* *ac que.* *Justi de ineffic. testam.* *Campan. in d. uers. l. uis.* *Cano. rub.* 8. *cap.* 6. num. 21. *nouissimè Metlin. de legima lib.* 2. *tit.* 1. §. 2. *3.* *Duardin Bullam Cane.* *can.* 8. §. 6. *n.* 3. *ad fin.* *con.* *segg.*

- 76 Quamuis contrarium, imò donationem pro suscipiendis Ordinibus sibi simpliciter factam conferri debere, seu imputari in legitimam, teneant in statu citandi, ex eo tantum suodamento, quod scilicet donatum sibi non consistit in ademptione Ordinum: sed datur, ut illud post susceptos Ordines habeat ob ipsos probatur, & congruum in eo statu sustentationem, & quamuis non sit alienabile, est tamen transmissibile ad heredes; cui fundamento facile responderetur, quod huiusmodi bona sic donata succedunt loco alimentorum, ne scilicet ordinandus eget, ut insinuat Concil. Trident. in d. cap. 2. & ita non sunt conferenda, prout fatentur Doctores, nemine discrepante, & nihil interest, quod sint transmissibilia ad heredes, cum hoc in presenti casu non requiritur, sed solum sufficere, quod non possint alienari; quia lora, quæ id requirunt, habent locum, quando res non potest alienari ex prohibitione inserta in ipsa re, ut vel in nostro casu huiusmodi bona non possint alienari ex prohibitione ipsius rei, sed personæ, quæ quidem incapax est transmittendi, & alienandi, cum lo ipsi eoofficiis alimenta sua, & ideo non est tuta, nec lura consona, aut æquitas respondens opinio hæc contraria, quam sequuntur Conar. in cap. Raynaldus, de test. §. 2. n. 7. *Ayza de partitionib.* *part.* 2. §. 3. *Auendan. resp.* *diff.* 27. *Perez l. 4. tit. 12. lib. 3. Ordinum.* *Fr. Emman. in sum.* *tem.* 2. *cap.* 15. num. 8. *Ioseph. Gonzal. var.* *cap.* 12. num. 25. *Alphonf. Narbona citato loco.* num. 15. *pag.* 6. *Salzed. ad Bernard. cap.* 18. num. 16. *Petr. de Ledefma in sum.* *part.* 1. *de sacros Ordinibus.* *cap.* 7. *conclus.* 6. *ad finem.* *Mench. de successu non erat.* *lib.* 3. §. 12. *l. uis.* 17. num. 44. *Gauet. pract. lib.* 2. *quaj.* 65. *Molin. de iustis.* *tracl.* 2. *diff.* 138. & *diff.* 141. *ad finem.* *Nicol. Garcia d. cap.* 5. *num.* 159. *Valas. de part.* *cap.* 13. num. 77. *cum sequentib.* *Mitc. Anton. Gromen in practis.* *Ecclesiast.* *quaj.* 62. *Vgolin. de potest. Episcopi.* *cap.* 26. §. 9. *in fine.* *Bomacen. de contrah. diff.* 3. *quaj.* 6. *pauit.* 6. §. 5. & in Bullam Cane. *diff.* 1. *quaj.* 19. *pauit.* 3. §. 2. num. 14. *Thom. Valas. tem.* 1. *diff.* 15. num. 6. *in fine.* *Marchin. d. tracl.* 3. *part.* 6. *cap.* 7. *diff.* 10. *D. Acuña in d. cap.* *num.* *diff.* 70. num. 3.

- 77 Patrimonium hoc super tem certam consistendum est ita ut sciti debeant, an ad sustentandum clericum sufficiens sit, ut tenet Concil. Trident. in d. cap. 2. Sed si res incerta sit, id sciri minime potest, ut per se patens est: unde nullus potest promoueri ex industria sua, vel honesto labore, præ quod sit Musici, Magister Grammaticæ, Pictor, aut alterius licite professionis, ex qua tantum quærit, quod sic sufficiens ad sustentationem recipiat, ita decusum referunt *Armend. in addit. ad recipi. legum Namurra lib.* 2. *tit.* 8. l. 1. *de patrimonio clericorum.* num. 18. *Nicol. Garcia d. cap.* 5. n. 126.

- 78 Si etiam non poteris quis ordinari ad titulum literaturæ, quamcumque sit literis, gradu, & collegio insignis, prout reus Salzed. in d. cap. 18. n. 7.

Marc. Anton. Genuent. in praxi Archiep. Neapol. *cap.* 8. num. 2. *Petr. de Ledefma d. cap.* 7. *ante ultimam conclus.* *Fr. Emman. d. cap.* 15. num. 15. *Bomacen. d. part.* 3. num. 18. *Sanch. in episc.* *tem.* 2. *lib.* 7. *cap.* 1. *dob.* 35. num. 10. *Diana resol. moral.* *part.* 4. *tracl.* 4. *refol.* 52. in fine. *Piacet in praxi Episcopi.* *cap.* 1. num. 45. in fine. *Alphonf. Narbona d. loco.* num. 7. *pag.* 14. *Marchin. d. part.* 6. *cap.* 6. *diff.* 5. in num. 136. *Garcia d. cap.* 5. num. 118. *vbi refert ita coofficiis sacros Congregationem.* *Et ideo decretum Concilii Pysbonen. que statutum erat posse quem ad titulum literaturæ promoueri, iussit Sanctissimum deleri & dixit se daturum Breue Cardinali Portugalia, ut scilicet Doctores in iure Canonica, vel Theologia possint ipse Card. praxi examini ad fasce promoueri ad sacros Ordines ad hanc titulum literaturæ, in qua resum gratias conscientiam. Non desunt tamen qui teneant fas esse ad sacros Ordines assumere virum literis insignem, & collegio illustri cooperatum, vel gradu Liceo iuræ ornatum, honestisque moribus probatum, quamvis titulo earentem, quia habet unde se possit sustentari, ac loco patrimonij, five beneficij, illi est titulus, quo sine dedecore decetere viuat, & facile valeat beneficium, ac dignitates obtinere. Quare hanc tenet partem, & secundum illam iurisperitos, ac Theologos doctos confulatos respondisse refert *Hendriq. in sum.* *lib.* 19. *cap.* 17. §. 4. in comm. *lib.* 3. *sequeuntur Vega in sum.* *part.* 1. *cap.* 57. *casu.* 1. *Fr. Emman. d. cap.* 5. num. 15. *Gonzal. ad regul.* 8. *Concl. gl.* 5. num. 36. *vbi dicit ita confuluisse.* *Campanil. d. lib.* 8. *cap.* 4. num. 6. *Alzed. in praxi Episcopi.* *part.* 1. *cap.* 5. num. 66. *Anil. de censur.* *part.* 3. *diff.* 5. *dob.* 6. *ad fin.* *Villar. del patronado de Calatayud.* *p.* 4. §. 3. num. 12. *ad fin.* *Gratian. discept. forens.* *cap.* 57. num. 30. *Lotter. d. lib.* 1. §. 2. num. 41. *Mihl. primum verius ipsa Concilij constitutio aperte insinuat.* *sess.* 11. *de reformat.* *cap.* 1. in illis verbis, ibi, *in quibus dinceps clericus secularis, quamuis alius sit indotatus moribus, scientia, & astate, ad sacros Ordines promouetur, nisi prius legitimè senset cum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi ad volum beneficij sufficiat, pacifice possidere;* quibus verbis tota tollitur dubitatio, & ego agnosci familiariter virum insignem in hac Curia Romana etiam in Hispania habentem annuo pensionem rigiora ducarum aut de Camera, quem illustriss. Vrbis Vicarius ad titulum literaturæ nolit ordinare propter supra dicta Concilij verba, quæ, ut respondi, id non permittunt.*

Ille autem, qui beneficium non retinet, nec patrimonium, aut donationem, potest cum penuria Sacerdotum exiit, ad sacros Ordines promoueri, dummodo ad sit, qui ei spondeat necessaria subministratur: ita per sacros Congregationem decusum esse referunt *Flamin. de regu. lib.* 1. *quaj.* 7. num. 12. *Lotter. d. lib.* 1. *quaj.* 2. num. 10. *Armend. d. loco.* num. 2. & 30. *D. Acuña ad d. cap. num.* num. 51. in fine. *Campanil. d. cap.* 4. num. 6. *Cessante enim hæc penuria, verum est ad Ordines sacros illum non esse admittendum, qui cum sufficiens patrimonio, & beneficium careat, impetrat ab amico ecdulam, in qua promittit se illi necessaria viri subsidia ministraturum; nato obligatio ista personalis, non est res immobilis, & pacifice possidet, & per illam ordinandus habet quidem ius ad rem, sed non ius in re. Ita Nau. *conf.* 34. *de temp. ordin.* *Azot. in l. i. moral.* *part.* 1. *lib.* 3. *cap.* 4. §. 7. *Vgolin. de off.* *Episcopi.* *cap.* 16. §. 14. num. 1. *Mollit. in sum.* *tracl.* 1. *cap.* 15. num. 4.*

Ad titulum pensionis perperatque Ordine sacro initiatus potest, ut tenet Concil. Trident. in d. cap. 2. ibi, *patrimonium vero, vel pensionem, &c.* dummodo ad honeste ipsum sustentandum sufficiens sit, prout

de beneficio, & de patrimonio supra dixi, & refol-
lunt Vgolin. d. cap. 16. §. 14. Marchin. d. tract. 1. pars. 6.
cap. 6. diff. 5. num. 25. Gasc. de benef. d. cap. 5. num. 93.
& 94. Alzedo d. part. 2. cap. 5. num. 58. Ad huiusmodi
tamen pensionis Ecclesiasticæ titulum ordinari
non possunt, nisi illi, quos Episcopus iudicauerit af-
fumendo pro necessitate, vel utilitate Ecclesiarum
suarum, iuxta d. cap. 2. prout decisum testatur Ar-
mend. d. loco num. 3. vbi nota. 4. refert non expedit, ut
ad titulum patrimonij quis ad sacros Ordines pro-
mouetur, nisi certi fructus ad honestam promo-
uendi sustentationem sufficiant super ceteris reddi-
tibus fuerint in forma legitima, & valida assignati,
& num. 7. in fine, dicit pariter refolutum posse Epi-
scopum ordinare familiarem suum etiam ad titulum
pensionis si pro commoditate, vel necessitate suarum
Ecclesiarum indicet ordinandum.

- 71 Bona hæc, ad quorum titulum fuit quæ ordinari-
us, alienari non possunt sine licentia Episcopi, ut
habetur in d. cap. 2. ibi. *utque deinceps sine licentia Epi-
scopi alienari, aut eximui, vel remitti nullatenus*
possit, quæ verba inducunt nullitatem actus iure
76 propter aduerbium illud *et nullatenus*, quod tol-
lit omnem potentiam alienandi, ex gloss. in Clem. 1.
verbo, *nullatenus*, de sequenti. possit. & refolutum Gra-
tiani. *disceptat. forens. cap. 159. num. 18. Ceual. com-
mun. contra communes quest. 527. num. 10. & quest.*
900. num. 5. Gonzal. ad reg. 8. *Cancell. gloss. vlt. num. 65.*
Sanch. de matrim. lib. 6. diff. 32. num. 7. & Ego ipse
refert o alios quæ plures de dictis verbis. *refrag. dist. 236.*
77 num. 4. Quo fundamento liquidò consistat *et* aliena-
tionem patrimonij, aut extinctionem pensionis
subsequentem promotionem esse inualidam ipso
iure concludunt Nauarr. in man. cap. 22. num. 18. &
consil. 14. num. 2. & consil. 41. num. 3. alijs consil. 17.
num. 2. & 4. & consil. 11. num. 2. de temporib. ordinat. in
nomine, Valenzuel. consil. 32. d. num. 1. tom. 1. Sanch. d. cap.
2. dub. 38. Flam. d. quest. 6. num. 1. & 55. Campan. dist.
rub. 8. cap. 6. num. 8. Gasc. d. cap. 5. num. 176. Gutier.
lib. 2. *pract. quest. 65. n. 10. Ceual. §. 27. n. 9. Alphonsi.*
Narbona citato loco num. 85. pag. 15. Mench. de success.
cror. §. 22. n. 41. Maiten. lib. 1. gl. 1. n. 4. tit. 25. lib. 5. Re-
cap. Gonzal. ad reg. 8. *Cancell. gloss. §. 310. num. 13. Gra-
tiani. discept. 159. num. 2.*

- 78 Et quoniam alienatio nomen generale est, ideo
completur alienationem quæcumque ratione fa-
ctam, cap. nulli licet, de rebus Ecclesiæ non alien. l. vlt.
C. de rebus alienis non alien. & sic omnem actum, per
quem dominium transfertur, l. alienationis *ff. de ver-
bor. signif.* citati per me de appellatis verbor. *utruq.*
que loci significat. appellat. 14. num. 1. Amplia igitur
primò, ut procedat etiam in venditione. Quamvis
autem non defuerint, qui contrarium asserere ausi
fuerint, ob glossam, quæ illum vendere posse abso-
lutè respondet in cap. *in quibuslibet verb. congruè in*
fin. de prob. prout fuit multis relati à Ceual. §. 27.
num. 1. tanquam rem habere ipsam videatur, dum
pretium habet, ex sententia Caij in l. quia qui pretas,
ff. de usufructu. tamen verior est ampliatio, cum enim
*huiusmodi patrimonium expressè facit assigna-
tum in titulum, nulla habenda est consideratio il-
lius rationis, quod pretium succedat loco rei, eo*
*quod facilius consumitur pretium, quam res immo-
bilis, eam pecunia sit inter res, quæ seruando ne-
queunt consecrari, l. 1. §. fin. quæsum *ff. ad Trebell.*
de nostra sententiam hoc fundamentum post alios,
quos citat, tenet Campanil. dist. rub. 8. cap. 6.
*num. 7.**

- 79 *Secundò* ampla in promissione de vendendo, quæ
appellatione alienationis continetur, vide Tiraq. de
Barb. de Episcopo Pars II.

retrahit. tit. 2. ad finem num. 30. Bellacom. tom. 2. con-
mun. opinio. lib. 2. tit. 14. num. 339. pag. 583. Menoch.
consil. 1. num. 230. Valasc. consil. 77. num. 7. D. Barbosa
in l. 1. *ff. soluto matrim. part. 3. num. 17.* Cald. Petreia de
extinctione emphyte. cap. 1. num. 36. & cap. 16. num. 84. &
de emptione, cap. 8. n. 5. & cap. 13. n. 11. Steph. Gratian.
disceptat. forensium. c. 115. n. 17.

Tertiò ampla in transfectione, si patrimonium di-
mittat, ex refolutis per Cald. Petreia de resolutione
Emphyteusis. c. 9. n. 36.

Quartò ampla in diuisione ipsius patrimonij ex
citatis à Gama *Lustratio. decr. 300. num. 4.* Valasc.
consil. 53. n. 4. quia *et* prohibitus vendere, censetur
prohibitus diuidere, ex Tiraq. ad leges consue. gloss. §.
n. 216. vide d. appellat. 14. n. 6.

Quintò ampla in permutacione, quia prohibitus
alienare non potest permutare, Tiraq. de retrah.
lib. 5. l. gloss. 14. num. 30. Cal. Petreia de emptione, cap. 8.
num. 26. & 27. & in nostris retinens Stephan.
Gratian. d. cap. 159. num. 3. Aloyf. Ricc. part. 1. decr. 17.
Gonzales ad reg. 8. *Cancellaria. gloss. §. 510. num. 35.*
cum sequens. Roer. apud Farmac. decr. 614. in 1.
colloq. *novissimarum, alijs part. 4. diuers. & diu. suprà*
num. 43.

Sextò ampla in donatione in solennem, ex citatis
per Tiraq. de retrahit. lib. 5. l. gloss. 14. num. 2. Menoch.
de arbitrar. cap. 171. n. 51. Viu. tom. 2. *consuetum opin.*
lib. 8. tit. 27. num. 25. *vers. & lib. 4. tit. 26. num.*
155. *vers. 2.* Mafcard. de probat. conclus. 1142. num. 74.
Guier. *pract. lib. 2. quest. 157.* Cald. de resolutione
emphyteusis cap. 5. num. 47. & de empi. c. 8. n. 16. Vide
d. appellat. 14. n. 14. & 15.

Septimò ampla in hypotheca, prout refoluit
Aloyf. Ricc. in decisionibus Curia Archiep. Neapolit.
decr. 212. part. 2. & dictum est supra num. 48. *et* qui
enim non potest alienare, nec etiam potest hypo-
thecare, seu obligare, prout ex l. vltim. C. de rebus
alienis non alienandis, refoluit Pinel in l. 1. C. de bonis
matrimon. part. 3. num. 19. D. Barbosa in l. 1. *ff. soluto ma-
trim. part. 3. num. 9.* Rebell. de obligat. institut. p. 2. lib. 6.
q. 1. num. 15. Vide citatos per me dist. appellat. 14.
num. 9.

Octauò ampla, ut non tantum huiusmodi patti-
monium alienari prohibeatur, sed nec præscripti
tempore ordinatio, prout in supremo Lusitanie Sen-
tatu indicatum fuisse refert Melch. Phœbos in *synthema*
Semari decr. tom. 2. decr. 11.

Vnde fit Episcopus antequam huiusmodi bona
in titulum patrimonij sua ordinandis admittant,
publica dicta proponere debere, ut qui ius aliquod
in dicta bona habet, intra certum tempus compare-
te teneatur, & docere de iure suo, quo tempore elap-
so omni iure in dicta bona se esse spoliatus memi-
nerint. Atque hæc ratione Episcopi non modò or-
dinandis sed sibi ipsi etiam optime consulunt, quia
ab onere alimentorum eximentur, sic post alios no-
tat Quarant. d. verb. *Ordo, vers. quod intellige in fine.*
Quare post prædictam diligentiam si creditores
huiusmodi patrimonium euincere, talis teucoca-
tio ititua foret, & Episcopus ad nihil teneretur. Nau.
consil. 14. & 46. de tempor. Ordia. Sanch. de matrim. lib.
6. diff. 31. num. 7. & 8. Molfes. in sum. tract. 2. cap. 15.
num. 5.

Quæstio est in hac materia, an valeat alienatio,
seu rennociatio patrimonij, ad cuius titulum, qui
Sacris fuit ordinarius, facta sine licentia Episcopi, si
tunc alienans habet beneficium, seu alias vnde com-
modè viuere possit? In qua questione videtur re-
spondendum prædictam Episcopi licentiam, in
euentu de quo agimus, necessariam non esse? nam

Conc. d. cap. 2. solum statuit, quod *deinceps sine licentia Episcopi patrimonium alienare non possit*, idcirco alienare habet, unde videtur; atque adeo, cum aliunde habeat, non videtur prohibita talis alienatio, cum dictio illa, *deinceps*, sit restrictiva temporis, habereque naturam suspensionem, ex octavis per Callan. in consuet. Burgundia rub. 6. §. 6. num. 8. pag. 219. Menoch. conf. 151. num. 40. & consil. 166. num. 1. Surd. consil. 186. num. 15. & consil. 319. num. 16. Berta. de clausul. instrum. claus. 1. (glos. 4. num. 1. Deinde per dicta dictio, *deinceps*, habet in se temporis revolutionem, & intercedit, imitatur daro beneficio, vel alio, ex quo promotus ad Ordines factus viatore commodè possit, alienare non prohibetur patrimonium ad cuius titulum fuit ordinatus, nec ad hoc requiritur licentiam Episcopi. Quæ hanc partem tenent Flamin. d. l. 1. quæst. 6. num. 16. Ceoall. quæst. 127. num. 8. & quæst. 161. d. num. 12. & de caput. per viam quæst. 151. d. num. 36. part. 2. Alphons. Narbona d. loco num. 88. & 89. pag. 16. Valenzuel. conf. 32. num. 21. & 22. num. 1. D. Acuña ad cap. *verum* num. 26. dist. 70. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 159. num. 14. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 4. quæst. 3. Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 86. Molfet. in sum. trall. 2. cap. 18.

10 Licet hæc opinio recepta sit, contraria tamen validioribus nititur fundamentis, nec illis destituta apud me est. & præcipue, quia si huiusmodi ordinatus, dum habet victum aliunde, possit sine licentia Episcopi patrimonium alienare, & victu carens, nec cum licentia illud potest distrahere, nullus essent effectus verba illa d. c. 2. ibi, *sine licentia Episcopi*, imò frustratorie ad iura dicentis, contra vulgare axioma, quod in legibus nullum verbum indicatur superfluum; & merito hanc opinionem tenent Barlus conf. 178. num. 55. lib. 2. l. 1. Cæsar. Madius de sacris Ordinibus in quodam discursu supra cap. 5. eiusdem libri ad finem operis pag. 151. num. 1. Marchin. d. trall. 2. part. 6. cap. 7. dist. 9. Quarren. Ecclesiast. lib. 3. n. 72. Cened. præf. & canon. quæst. lib. 1. quæst. 11. num. 9. Vgolus d. cap. 16. §. 14. num. 4. dicens patrimonium alienari non posse, nec valere alienationem, sine Episcopali licentia, etiam si tunc haberet unde se sustentare posset, nisi ubi notorium esset sufficiens esse; tunc enim sine Episcopali licentia alienationem fieri posse censet, hec tamen erit, ut in quem alienatio facta est cum licentia Episcopi id habeat; si enim coningeret profundere, quod deinceps acquirit, clericus admittetur ad patrimonium prius habitum, indistinctè tamen sequitur Campan. d. rub. 8. cap. ult. num. 9. vers. & etiam, præp. finem, ubi pro declaratione verborum Concilii dicit duo esse concurrenda in patrimonii alienatione; alterum quod alia res subrogetur pro decenti victu; alterum quod Episcopus cognoscat, & comperio ita esse assensur; explicationem igitur illorum verborum, atque illa deinceps (*sine licentia Episcopi alienari*), ita esse faciendam dicit, atque illa deinceps etiam cum licentia Episcopi alienari, &c. vel, non possit sine licentia, deneget, &c. cum due negationes affinent; volupet dicere Concilium, ut possint cum licentia, quando beneficium Ecclesiasticum, &c. nam dictio illa, *deinceps*, restringit usque ad illud tempus; ergo eo elapso permittit, ex text. singulari in l. generaliter, ff. de decurion.

An donatio patrimonii absolute & illimitatè facta clerico causa suscipiendi sacros Ordines ad hæredes transmittatur, an verò mortuo donatio ad donatorem reuertatur? Transire ad hæredes donatarii post eius mortem & nullo modo ad donatorem, vel ad illius hæredes reuerti, tenent Galet. in marg-

rita casuum Conscience, verb. conditio vers. 2. laudat Iulius Cæsar Madius de sacris Ordinibus fol. 145.

Bona patrimonialia, ad cuius titulum fuit quis factus initiatus, habent privilegia, quæ conceduntur ad lute bonis Ecclesiasticis, & non possunt à Principe seculari collectari, vt per Menoch. remed. 15. recap. n. 21. Mar. Aut. var. resol. lib. 1. resol. 88. Steph. Grat. discept. forens. c. 159. n. 27. Marta de iur. dist. part. 4. casu 11. num. 45. Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 88. num. 1. Duard. in Bullam Cane lib. 2. can. 18. quæst. 5. num. 17. Sanch. in apocal. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 36. in princip. Lotter de re benef. lib. 1. quæst. 2. num. 27. & 36. Saltem interim quoddam exstinguitur titulus per adiectionem beneficij ecclesiastici, Spin. d. glos. 18. num. 72. Azueved. l. 1. num. 5. m. 4. lib. 1. num. Recop. Ceuall. commun. contra commun. q. 127. num. 4. quos refert, & sequitur Ceod. præf. quæst. lib. 1. q. 12. num. 6. nouissimè Ciaglio. controuers. forensium cap. 22. num. 48. Et optimè aduertit Marcel. Vulpe in sua præf. indic. Eccles. cap. 17. num. 14. Regiam Camerarie Summarie Neapol. obferare quod de donatione facta clerico vt possit ascendere ad Ordines factos, donatarium esse immunem à gabella à die promotionis, & non à die factæ donationis.

Quoad decimam verò Parochialem certum est clericum de huiusmodi bonis patrimonialibus illam soluere debere, glos. ult. vers. credo quod præter clericum in cap. tuu. de præbend. lib. 1. Abb. num. 6. Aloyf. Ricc. in præf. furi ecclesiast. decis. 605. in t. edit. alijs resol. 129. in 2. edit. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 4. q. 2. nec citato in hoc loc. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 2. num. 16.

ALLEGATIO XX.

Episcopus ad sacrum Ordinem aliquem assumens absque titulo sufficientis beneficij, vel patrimonij, & sic Ordinatus, quas penas incurret?

SUMMARY.

- 1 Sixtus V. quas penas imponat contra promouentes aliquem ad sacrum Ordinem sine titulo attenditur?
- 2 Clemens VIII. Sixtus V. consilium restrinxit, & reduxit ad terminos huius communis, ac Concilii. Pyl. I. & Concil. Trid.
- 3 Ordinantes sine titulo de iure tenentur providere ordinato de sufficienti beneficio, illique interra subministrare viam necessariam.
- 4 Etiam si ordinatus habere patrem diuitem, qui tamen nihil illi assignat pro victu, nec sua portione.
- 5 Pater vincenti filium alere constringitur.
- 6 Filius potest patrem compellere ad sibi prestandos sumptus, & expensas in studio.
- 7 Pater tenetur filio omnes expensas usque ad gradum adiectionem subministrare, qui de eius licentia incipit politiarum Mofis operam nauare.
- 8 Expensa causa finis facta veniunt appellacione dimittentem.
- 9 L. de bonis, ff. de Carbon. editio. & l. legatis, ff. de alim. & cibor. legatis comprehenditur.
- 10 Episcopus tenetur ordinato ad se sine titulo conferre beneficium, atque interim diuina clarior, etiam si alio ordinatus habere patrem diuitem, qui possit illi diuina denegare.
- 11 Episcopus tenetur providere illi, cuius titulus ad quem

quem promotus fuit, chofmate vel aliuone perit.

- 12 Pater qui patrimonium filio assignauit, tenetur de altero providere si prius non conſumpſit filium.
- 13 Pater qui dotem filie conſtituit ſi illa amittatur, tenetur aliam iterum ei conſtituere.
- 14 Epifcopus beneficium pro patrimonio alicui concedit, & ad illius viculum ordinatur, ſi poſtea euincatur qd de altero tenetur providere? diſtinctio?
- 15 Donarius aduerſus donatorem de euſione agere non poteſt.
- 16 Donator tenetur de euſione, ſi expreſſit promiſſas ſe velle de illa teneri.
- 17 Donata bona, ut qui ad ſacros Ordines promouetur, dicuntur quaſi quodam ſpirituali merces, & premium pro ſeruitutis exhibendis.
- 18 Donatio ob cauſam infirmam non debet.
- 19 Donatio cauſa doli, vel contemplatione Maritimonij non infirmatur, nec ex cauſa ingratiſſimæ renouatur.
- 20 Epifcopus tenetur ſupplere titulum ordinato habenti illum, ſed non ſufficientem.
- 21 Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius litteras dimiſſorias concedens ad Ordines ſacros non habenti vnde viueret, tenetur illi providere prout Epifcopus.
- 22 Epifcopus tenetur providere Ordinato ad ſe ſine titulo, quomodo illum ſolum promouat ad Ordines Diaconi, vel Presbyteratus, ſi aſſenſu ſine illo promotus fuerit.
- 23 Epifcopo promouente mortuo tenetur eius ſucceſſor, aut Sede vacante Capitulum, ſi tali promotioni non reſiſtit.
- 24 Pota qua incurritur ab ordinato ſine titulo?
- 25 Concil. Trident. ſeſſ. 11. de reſormat. cap. 1. ſecundum primam opinionem innovat potius cap. neminem, & cap. ſanctotum 70. diſt. & cap. cum ſecundum, de prab. cum diſtinctione.
- 26 Innovat, iuxta ſecundam opinionem, partem ſuſpenſionis, de qua in d. cap. neminem, & in d. cap. ſanctotum.
- 27 Innovat tandem, ſecundum tertiam & receptam opinionem, partem diſt. cap. cum ſecundum.
- 28 Suſpenſus fuerit ordinatus ab Ordine ſuſcepto, & ordinatur a collatione per triennium ſi conueniant ſuper non petendi poſtea alimentum, vel rebus donatis pro titulo ſuorum Ordinum.
- 29 Cap. pen. de ſimon. & cap. per tuas, eodem tit. declaratur.
- 30 Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo patrimonio ſibi donato non incurrit villam poenam ſeu ſuſpenſionem.
- 31 Donatus patrimonium alicui, reſiſt poteſt opponere conditionem de eo reddendo cum ordinatus habuerit beneficium ſufficienti, vel alias vnde viueret poſſit.
- 32 Patrimonium poſt ordinationem datus, vel alienatus, quomodo peccet mortaliter, & colligari poſſit per Epifcopum, nullum incurrit ſuſpenſionem.
- 33 Religioſi, ſive clerici Regulares, more Regularium in comuni viuentes, qui nunquam, ſeu nunquam ad certum tempus profeſſionem emittunt ſi ante profeſſionem ſe facinus promoueri ad Ordines ſacros abſque titulo beneficij Eccleſiaſtici, ſeu patrimonij, ſine ſuſpenſi ipſo iure ab executione Ordinum, & ſi in illis miniſtrent irregularem incurrit.
- 34 Patres Societatis Jeſu excipiuntur.

Barboſ. de Epifcopo Pars II.

S I X T V S V. felicis mem. in ſua Coſtit. quam addidit contra clericos male promotos incip. *Sanctum, & ſolenne, ſub Dat. Nani Janu. 1588.* ordinatorem ſive patrimonio ad collatione quocumque Ordinum, atque etiam ipſius Toſoluz, & ab executione omnium munerum Pootiſicalium, eo ipſo ſuſpenſum, atque ab ingreſſu Eccleſie interdichum declarat, & promotorum ab executione, miniſterio, & exercitio Ordinum ſuſceptorum, & ab omni ſpe, & facultate aſcendendi ad alios ſuperiores, perpetuo ſuſpenſum pronuntiat. Sed ꝓ quia Coſtitutio hac nimis rigida multis viſa fuit, & ſcrupulos varios tam promouentibus, quam io eis, qui promoti fuerant, ingenerauit, eam poſtea Clemens VIII. noua quadam Coſtit. incip. *Romanum Pontificem, de anno 1593. Pridie Kalend. Martij*, motu proprio, & ex certa ſcientia de Apoſt. poteſtatis plenitudine, ſua perpetuo valitorum Coſtitutorum ad terminos ſacrorum Canonum, ac Coſtitutorum. Pij Papæ II. que incip. *Cum ex ſacramentis*, reſta ſuprà alleg. 17. num. 10. & ad diſpoſitionem decretorum S. Concil. Trid. reſtrinaſt, & reduxit: nec non cenſuras, & poenas in eadem Sixti Coſtitutione contra quoscumque (præterquam contra ſimoniacos ordinantes, & ordinatos inſtitutas, quas voluit io ſuo robore permanere) moderatur, & aboleuit, quam Coſtitutionem Clementia reſcit Sayr. de cenſuris, lib. 4. cap. 17. ad finem, & de ea meminertur Fr. Emmanuel. quaſt. Regul. tom. 1. quaſt. 10. art. 13. Sanchez de Matrim. lib. 7. diſt. 49. num. 10. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 15. num. 118. & poſt Suarez tom. 5. diſt. 16. ſeſt. 1. n. 41. Nicol. Garcia de benef. part. 2. cap. 5. num. 70. Aloyſ. Ricc. in decif. part. 2. decif. 9. Quare tam contra ordinantes, quam ordinatos ſine titulo vigent hodie poenæ à iure comuni ſtatutz, de quibus inſià à oobus agendum eſt.

Et ut ab Ordinatoribus iocipiamus, ſciendum eſt quod contra ordinatos ſine præſato titulo de iure illæ poenæ coſtituuntur in cap. ſi quis ordinatur, de ſimon. vbi expreſſe decernitur quod ordinatus aliquem abſque titulo cum pacto ut ordinatus nihil ab eo petat, ſuſpenditur per triennium à collatione Ordinum, præſentatur præſentans cum præſato pacto ſolpenditur per triennium ab executione Ordinum. Præter ea ſtatuitur in cap. cum ſecundum, de prabend. ut ſic ordinatores teneantur prouidere ordinato de ſufficienti beneficio, illique ioceter ſubminiſtrare vitæ neceſſaria, nempe ſecundum qualitatem perſonæ, loci coſuetudinem, Eccleſieque redditum. Ita gloſ. iſognis verb. neceſſaria in cap. Epifcopus, de prabendis, vbi Abb. num. 1. Anchar. in d. cap. cum ſecundum, notab. j. Ripa lib. 1. reſp. cap. 14. num. 7. Caſtold. in praxi iudicium, verb. Epifcopus, num. 16. & verſic. ſacramentum Ordinis n. 24. Menoch. de arbit. cauſa 169. num. 14. & cauſa 320. poſt num. 10. Vgolin. de poſſ. Epifcop. cap. 26. §. 15. num. 1. laſt Sanchez in opuscul. moralib. lib. 7. cap. 1. diſt. 14. num. 6. cum ſeqq. vbi num. 7. intelligit hæc obligationem alendi habere locum quando Epifcopus ſciens, & debens ſcite obo habere beneficium, vel patrimonium, ordinauit eum, & num. 9. intelligit tamen eandem obligationem habere locum quando nullo præſentante ordinatur, per cap. cum ſecundum, de prabend. noſſimè Marcel. Volpe d. cap. 8. à num. 7. me citato in hoc loco Alzedo de præſent. Epifcop. dignit. part. 2. cap. 5. num. 49. Bonacio. de cenſur. extra Bull. diſpenſ. 3. quaſt. 1. puſſe 9. num. 25.

Primo ampliã, vñ Epifcopus teneatur prouidere & ordinaro ſine titulo, etiamſi ordinatus patrem ha-

K k 3 beret

beret diuitem, nihil tamen illi assignantem pro vi-
cto, aut sua portione: Concilij enim dispositio suffi-
ciat. *de reformat. cap. 1.* requirit, vt patrimonium ab ordi-
natio recte obtineatur, & in hanc ampliationem
probat Flamin. *de reformat. lib. 2. quæst. 6. num. 28.* Sed
quamuis hæc opinio in Iuris rigore verior sit, con-
traria tamen æquior videtur, & probari potest ex
verbis diui Hieronymi relatis in *cap. clericus, 2. quæst.*
2. & in cap. volumus in fine 16. quæst. 1. vbi clericos illos
conuenit stipendij Ecclesiæ sustentari, quibus pa-
trem, & propinquorum nulla suffragantur bonæ;
qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari
possunt, si quod pauperum est accipiunt, facili-
gius profectio committunt, & per abusiuum tales
iudicium sibi mandant, & bibuliosum ille parentis
opibus commode alimentari valet; ergo non debet
ex stipendij Ecclesiæ vir subsidium consequi.
Sic etiam à cessante ratione dedecoris, qua moei
Summi Pontifices sanxerunt Episcopum compell-
endum esse providere ordinato, & titulo indigenti;
potest ergo pro ista contraria opinione argui in
hunc modum. Si ordinatos patrem opibus affluentem
habeat, neque egetere possit, neque cum Ordini
clericali dedecore, cum viuo, cum extincto, men-
dicare; † nam viuens pater filium alere contingit
ut *Leum operet, §. cum autem, C. de liberis, qui liberis.*
l. si quis à liberis. ff. de liberis agnosc. Molin. de iustit.
6. tract. 2. diff. 219. vers. autem. † Quin etiam potest
filius patrem complere ad sibi præstantis sum-
ptus, & expensas in studio, *l. de bonis, §. non solum,*
ff. de Carbon. edicti, qui quidem text. quamuis non
meminit patris, nihilominus id ipsum ampli-
ant. Doctores ibi, & refolunt Bologn. *reper. anch.*
habita, C. ne filius pro patre, num. 167. Rebuff. *de*
privilegiis scholar. prin. 31. etiam si filius familias in-
uito patris litteris operam daret, cum hoc possit
facere, vt firmat Rebull. *de obligationib. iustit. part. 2.*
7. lib. 1. quæst. 8. fol. 3. num. 33. præcipue † si incepti
politionibus Maffis operam nauare de eius licentia,
quia tunc sine dubio teneretur filio omnes ex-
pensas vique ad gradus ademptionem subministrare,
vt optimè refolunt Corduba in *l. si quis à liberis,*
§. non solum, num. 32. cum sequentib. Cald. Petreia
quæstionum forens. consil. 14. num. 32. cum seqq. Me-
noch. *de præsumpt. lib. 3. quæst. 29. num. 86. & lib. 4.*
8. quæst. 191. num. 18. vbi num. 30. † idem dicit in illo
naturali. Nam huiusmodi expensæ causa studij fa-
cile, veniunt appellatione alimentorum, iuxta *d. l.*
*9. de bonis, ibi, † non solum alimenta præstari debent pu-
pillo, sed & in studia, & ceteras necessarias impensas*
debent impendi pro modo facultatum. cui consonant
text. in *l. qui filium, & l. officio, ff. vbi pupillus educari*
videat. nec contrarium firmat text. in *l. legatus, ff. de*
alim. & ribar. legatus, ibi, legatus alimentis cibariis,
*vestitus, & habitibus debetur, quia sine hiis alis cor-
pus non potest cetera, quæ ad disciplinam pertinent, lega-
tus non continetur;* quia responderet text. hunc pro-
cedere in alimētis debitis ex dispositione hominis,
veluti ex legato, vel contractu, & tunc si nihil ex-
pensum de ipsis expensis causa studij dictum sit,
minimè sub legato alimentorum comprehendun-
tur: at verò dispositio text. in *d. l. de bonis, cum*
similibus, procedit, vt quando alimenta debentur
iure naturæ, vel legis dispositione, vt in ca-
su de quo agimus, quia tunc omnia comprehen-
duntur.

10 Quare Episcopus summa diligentia ordinati pa-
rentem debet inducere, vt filio patrimonium conli-
tuat, vel illo renuente filium inducere, vt ad hoc pa-
trem iuris remedio constringat, si tamen suæ iustit

petitioni assentire renueret, nec hoc locis remediis
procurare possit, quia parens omnia bona consum-
pserit, vel ob filij in partem communium delictum,
eidem iustit essent alimenta denegata; non præter-
mittat ordinato in continenti conferre illi benefi-
cium, atque interim alimenta elargiri.

Secundæ amplie, vt Episcopus teneatur provide-
re illi, cuius titulus, ad quem promotus fuit, chaf-
mare, vel alioquin petiti; ita affirmat gloss. notabilis
in *cap. tuus quæstionibus, verb. de paternalibus, de præ-
bend. vbi Henric. Boich. num. 1. Imol. num. 7. inrelli-
gendo vt per Sanch. de maritim. lib. 6. diff. 32. num. 8.*
Vgol. de officio Episcopi, cap. 26. §. 1. vers. septimū ex-
ceptum. Marchin. de sacran. Ordin. tract. 2. part. 6.
cap. 7. diff. 4. num. 7. vers. hinc deducitur. Ad instar
patris, qui patrimonium filio assignauit, & illud con-
sumpsit, Guillelm. Benedic. in *cap. Raynium, verb.*
in eodem testamento, d. l. n. 122. de testamento. Ad in-
star etiam dotis filie constitutæ, quam amisit, quia
teneatur pater dotem illi iterum constituere, vt fir-
mant Guillelm. Bened. in *cap. Raynium, verb.*
idem, quem ei dederat, num. 19. Rebull. *de obligat. iustitit,*
part. 2. lib. 5. quæst. 4. num. 21. & 22. Prædictam tamen
ampliationem intelligemus si parens soluendo non
sit, quia tunc suppetere debet Præsul; si verò pater
possit, tunc immensis etis Episcopus ab opere bene-
ficii illi conferendi, alimenta que interim submi-
nistrandi. Episcopus enim non teneatur alimenta
Subdiaconis absque titulo ordinis subministrare,
vbi patrem habuerint partem, vt me citato in hoc
loco firmat Marchin. *d. part. 6. cap. 7. diff. 4. n. 7. vers. 4.*
vel si ordinatus bona habeat, quo se valeat susten-
tere, arg. *cap. Episcopus si aliquem, de præbend. resolu-
it Bonacin. d. part. 5. num. 26.*

Tertiæ amplie, vt compellatur Præsul denno pro-
uldere de beneficio, atque interim de alimentis,
cui beneficium contulerat, atque ad illius titulum
ordinauerat, si tale beneficium fuerit postmo-
dum illi eisdem, maxime si prima vice fraudulen-
ter illud contulerat, quod dare nequibat, iuxta
g. off. final. in cap. presentium 7. quæst. 1. & in cap. cum
secundum, de præbend. Non. cons. 14. de tempor. ordi-
Mar. Alter. de censur. tom. 2. diff. 10. cap. 1. dub. 4. Bona-
ein. *d. panthe 9. num. 27.* Sed aduersus hanc ampli-
ationem maxime obstat text. in *l. ad rem denari, ff. de*
adulterio adul. vbi † in re donata, licet appareat vicio-
sa, non habet locum actio redhibitoria, & reddit
textus rationem, ne liberalitas denariis et si no-
cina; quod quidem nocumentum ipsi inferretur, si
de euicione aduersus illum agi posset, iuxta regal.
text. in *l. venditor, l. Lenilla 70. ff. de euicione, l. non du-*
bietur l. super, C. eadem. Igitur nulla aduersus dona-
toem potest competere actio ex text. in *l. Aristo 18.*
§. fin. ff. de denariis, l. 2. C. de euicione. probant gloss.
in *§. 1. vbi Riminald. d. num. 69. Insistit, de denariis.*
Vlu. conuentionem tit. de denariis, num. 221. Couarr.
lib. 2. variarum, cap. 1 §. num. 1. Gomez tom. 2. variarum,
cap. 1. num. 33. & cap. 4. num. 2. Pinel. in l. 1. part. 3. num.
61. lib. 12. C. de bonis mater. Mol. de iustit. tract. 2.
diff. 25. §. 1. sumitur, D. Barbosa in l. si alimētis §. 1.
num. 17. ff. de iustit. maritim. Valsc. de partitionib. cap. 37.
num. 3. vbi extenditur etiam si donator scienter rem de bonis
alienam donauerit, quia ad hoc illa euicita, nec de euic-
tione, nec ad illius estimationem tenebitur.

Quare nostram ampliationem non extendemus
ad bona donata: & ideo consulerem, vt in omnibus
donationibus, quæ ad patrimonium sunt, donator
expressè promittat se tenet velle de euicione, quo
casu, modò donatio incipiat à traditione, modò à
promissione, indistinctè de illa tenebitur, vt pro-
bat

bat text. in l. 2. de nuntiis. & gloss. Alberic. Bald. & Salicet. ubi annotatur, resolutum l. i. in §. fuerat, num. 35. *In l. i. de alio. Gozzadin. consil. 6. col. 2. Boët. decis. 67. in princip. Gomez d. num. 35. ad finem. Molin. d. disp. 25. versic. 2. sumitur, ad finem. Campanil. in diuers. lura Canonici rub. 3. cap. 4. num. 4. vers. quoniam.*

Non me latet bonam causam fuisse, qui etiam in donatione contrariam sequeretur opinionem; quia si bona donate, ut quis ad sacros Ordines promouetur, dicuntur quædam spiritualis merces, & premium, pro seruitiis Ecclesiæ exigendis, gloss. in cap. Episcopus, de prebend. Felin. in c. Ecclesia sancta Maria, n. 13. in Anton. Burg. num. 31. cum seq. de consuet. Nauar. consil. 12. num. 1. de consil. Flamin. de resignat. lib. 2. quest. 6. num. 10. quia refert, & sequitur Marius Antonin. varior. resolut. lib. 1. resolut. 88. num. 1. Idem hæc bona non dicuntur donata libenter, sed ob causam, & conditionaliter, in que non habet locum d. l. ad res donatas, ut in simili resoluatur quoad donationes infirmas, quæ licet infirmis debent, per text. in l. fœdum, C. de donationum.

18 tamen hoc in donationibus ob causam iurant Doctores, ut per Vis. tom. 2. commun. opinio. lib. 8. tit. 31. num. 20. vers. 5. ubi Suar. num. 171. Sutd. de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 5. & decis. 290. num. 29. Mol. de iustit. tract. 2. disp. 279. num. 6. Stephan. German. discept. forens. cap. 82. d. num. 25. Calid. Petreia questio. forens. consil. 19. num. 10. Item talis donatio videtur similis donationi propter nuptias, quia licet sit ob causam matrimonij carnalis, ita hæc ob causam matrimonij spiritualis, cum de vno ad alterum valeat argumentum, ut probat text. in cap. inter corporales, de translat. Prælati, & arguit Marius Antonin. d. l. resolut. 88. num. 4. & si licet est priuilegiata donatio facta propter nuptias, & causa doris carnalis, ita hæc facta causa dotis spiritualis, & ideo infirmatur donatio facta cause dotis, ut tenent Gamie Lusitania decis. 120. Sorb. de aliment. tit. 8. priuileg. 72. num. 9. & consil. 361. Cadoles in praxi iudicium, verb. donatio, num. 10. & 11. Rebel. de obliq. iustitia p. 1. lib. 18. quest. 6. num. 6. Cabed Lusitania decis. 135. n. 6. part. 1. Sic etiam donatio causa doris, vel contemplatione matrimonij, ex causa ingratitudinis non potest reuocari, Gregor. ad l. 10. verb. Aliqua, sit. 4. part. 5. Gamma decis. 163. num. 1. & 3. Pinel d. p. 3. num. 62. vers. 32. Aloys. Rocc. in celebrat. decis. part. 1. collect. 197. vers. 2. limita, Molin. de iustit. tract. 2. disp. 28. 1. vers. ac etiam.

19 Quare amplius, ut Episcopus teneatur etiam supplet titulum ordinato habenti illam, sed non sufficientem, per gloss. finalem in d. l. cap. tunc questionibus, ubi Incola num. 8. vers. in gloss. finali, Vivald. super Brillem Sæpi P. editam contra clericos male promotos, num. 11. vers. Quare, Jacob. de Grassi in decis. aureis lib. 3. cap. 2. num. 19. Henric. in sum. lib. 10. cap. 27. §. 3. lit. Q. & R. ubi refert, quod quamuis tenuerit beneficium iura sit ad acquirendum domicilium, non tamen est idoneum pro titulo, Sanchez. d. l. lib. 7. cap. 1. dub. 34. num. 10.

20 Quare amplius in Capitulo Sede vacante, cluſiue Vicario, ubi literas dimissorias dederunt ad Ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est ipso ordinante suum subditum, quæ in dante huiusmodi dimissorias, ut post Prosp. de Angul. in addit. ad Quærantur, resoluunt Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 15. num. 1. ubi etiam in vers. verum, tenet quod si Episcopus alteri Episcopo committat generetum, nullis personis expressis, ut suo nomine Ordines in sua diocesi celebret,

21 Quare amplius in Capitulo Sede vacante, cluſiue Vicario, ubi literas dimissorias dederunt ad Ordines sacros non habenti vnde viueret; nam eadem ratio est ipso ordinante suum subditum, quæ in dante huiusmodi dimissorias, ut post Prosp. de Angul. in addit. ad Quærantur, resoluunt Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 26. §. 15. num. 1. ubi etiam in vers. verum, tenet quod si Episcopus alteri Episcopo committat generetum, nullis personis expressis, ut suo nomine Ordines in sua diocesi celebret,

& le, cui id commissum est, titulum non habenti Ordinem sacrum contrahit, tenebitur ad necessarium vitæ præstenda, non autem, qui commisit, quia in culpa fuit, non inuestigando an haberet titulum, per cap. §. Episcopus, de prebend. lib. 6. cum quo, & eius glossa poteris hanc causam intelligere, & limitare, refert me citato in hoc loco Marchin. d. l. cap. 7. diff. 4. num. 7. vers. 5. & Alzed. d. l. part. 2. cap. 5. num. 70.

22 Sexto amplius, ut procedat etiam si Ordinem contrahit ei, qui iam in Sacris constitutus erat; nam si fuit sine illo titulo ordinatus, elij Ordines seci illi conferendi non sunt, quia lata simpliciter prohibent promotionem ad factos Ordines sine vero titulo; iura decisa refertur Potnet. de sacramentis Ordinis, cap. 8. num. 10. Bonacina de Sacramento disp. 8. quest. vnic. par. 1. num. 90. post Henric. resoluunt Quærantur, verb. Orde, vers. an verò, & Vgolin. d. §. 15. vers. tertio locum.

23 Septimo amplius, ut non tantum Episcopus promotionem deinceps Canones ad prædicta, verum ipso mortuo, etiam eius successor, trahit Sede vacante debeat alimenta illa præstare Capitulum, si tali promotioni non resistit. Henric. in sum. lib. 10. cap. 17. §. 4. in com. l. f. Bonacina d. par. 1. §. 17. vers. respond. 2. Sanchez. d. dub. 34. num. 11. Marchin. d. num. 3. vers. ac in casibus, me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 5. n. 68. Bonacina d. par. 1. §. 19. optimè Campanil. rub. 3. cap. 5. num. 21. ubi dicit quod si Episcopus loco renunciaſſet, quæ transſusus ad alterius Ecclesiæ regimen, vel si loco, & dignitari cedisset, non ad illa conſtringeretur, qui in ordinandis locum substitutus fuerit: sed ipſemet ordinator, quamuis & tali egressus loco, & Ecclesiæ, per Innoc. in cap. cum secundum, num. 1. de prebend. & Anchar. in cap. si Episcopus, num. 3. vers. sed namque, de prebend. in 6. ac Henric. d. §. 4. & posthæc ita repeti tenisse Vgolin. d. §. 15. vers. 6. excipitur, Alzed. d. part. 2. cap. 5. num. 69.

24 Contra personam ordinatam ab Episcopo, sine titulo, quæ poena sit in lute statuta controuersum est apud Doctores; nam Summi Pontifices in cap. neminem, & in cap. Sanctorum, 70. dist. 1. voluerunt irritas, & inanes (scilicet cetero executionem) ordinationes eorum, qui sine eorum titulo promouerunt. Successores tamen benignius egere capientes, tendunt per ordinatores, & successores eorum prouideri, ordinatis constitutis, donec ipsi Ecclesiastica sint assignata beneficia, ut asserit Innocent. I l. 1. d. cap. cum secundum, cui successit postea Conciliaris in hoc de dispositio Trident. Synodus sess. 21. de reformat. cap. 2. certum non exprimitur poenam, sed an nullo Canonum simpliciter innotantur eius verbis non ineptè dubitatur à Doctores, an Conciliaris innotet poenas dicti cap. neminem, & cap. Sanctorum? An verò d. cap. cum secundum? in demum omnium prædictorum Canonum?

25 Prima opinio tenet omnium relatorum Canonum poenas innotare Concil. in d. l. cap. 2. tum quia vtrius plurali numero, inquitur, poenas innotare, quod loquens, quam vnusquisque ex illis textibus infligit, verificari nequit per l. ubi numerus, §. de testibus, & libertas, §. ult. §. de marum. testam. & cap. pluralis loquens 40. de regul. iuris in 6. cum citatis ab Escob. de rationem, cap. 18. num. 43. pluralis enim numerus saltem dualitatem requirit, nec vno contentatur, dicta l. ubi numerus, cum ceteris per me asserunt. 179. num. 1. tum etiam, quæ poena dicit. cap. cōsuecandum, tantum promouentem afficit, promouitque respicit fauorem, ideo iuste credendum est il-

Item quoque poenam innovasse, quæ taliter ordinatum caligat, quamque constitutor dicti textus in cap. *veniemus*, & in cap. *Sanctorum*. Quo fundamento ita hanc opinionem quando ordinatur, & ordinatus in culpa fuerit, tenens Nauar. *conf.* 14. incip. *quasi sum est*, num. 4. & *conf.* 46. incip. *An promissio*, num. 1. & 4. de *temp. ordinar.* Suar. de *conf.* *disputat.* 31. *sect. 1. post num.* 15. Sanch. *dist. lib. 7. cap. 1. dub.* 35. *num.* 1. optime Campan. *drub.* 8. cap. 5. num. 1. qui præhabita distinctione hanc sententiam sequitur, ut scilicet Concilium dicto loco innovet poenam, cap. *veniemus*, & cap. *Sanctorum*, quotiescumque ordinatus tantum in culpa fuit, decipiendo ordinatorem, & illi mentiendo se habere titulum sufficientem, cui ordinator iuste credens, aut credere debens, ipsum promouit, ne tunc ordinator circa culpam mulctetur, compellendoque sit providere illi de victa: poenam vero statutam in *dist. cap. cum secundum* innovare dicit, cum ipse ordinator fuit in culpa, eo quod sciens illum non habere titulum, ordinavit, nec malitiose ordinatus passus est promoueri, sequitur Vgolin. de *potestate Episcopi*, cap. 16. §. 8. num. 5.

16. *Secunda opinio* tenet Concilium Trident. *dist. cap. 2.* tantum innovare poenam suspensionis, de qua in *dist. cap. veniemus*, & in cap. *Sanctorum*, & eam sustinere Maiol. de *irregularitat.* 4. cap. 15. in princip. Fr. Eimman. in *sum.* 1. num. 1. cap. 15. num. 1. Zerola in *praxi Episcopi* part. 1. verb. *dimissoria*, §. 6. & part. 2. ad. verba, §. 6. & verb. *irregularitas*, §. 2. Sanch. de *matrim.* lib. 6. *disputat.* 32. in *fine*, Spin. in *speculo testam.* gloss. 18. num. 75. Bonacina *dist. punct.* 5. num. 24. Iacob. de Gual. *conf.* 4. num. 14. & 15. de *temp. ordinar.* Suarez de *conf.* *disput.* 31. *sect. 1.* num. 35. Fr. Eimman. in *sum.* part. 2. cap. 15. num. 1. Paul. Comitol. *resp. moral.* lib. 6. *quest.* 38. Valq. *rem.* 3. in 3. part. *disput.* 146. num. 61. Steph. Pagand. de *quaque Eccles. prax.* p. 1. lib. 3. cap. 8. *sub num.* 7. Campan. in *dist. hinc Canon.* rub. 8. cap. 1. num. 5. Secunda in *positif. canonic.* epist. 147. *theor.* 139. Ioan. de la Cruz in *decret.* *Conferent.* p. 2. tit. de *sacram. Ordinis* dub. 6. *cond.* 1.

17. *Tertia opinio* sustinet per Concil. d. loco, solum esse innovatum poenam *dist. cap. cum secundum*, & sic Ordinarum sine titulo non esse suspensos, neque aliquam poenam incurtere: sed Episcopum cogendum esse illi providere; quam tueretur Henric. in *sum.* lib. 15. cap. 37. §. 2. Gutier. *praxi.* lib. 2. *quest.* 65. num. 11. *vers.* nec opinio Mena. Cened. ad *Decretales collect.* 31. num. 2. & 6. ad *finem*, Vinald. in *candel.* part. 2. tit. de *suspens.* num. 28. & in *novar.* num. 35. Aulla de *conf.* part. 5. *disput.* 4. dub. 4. & 5. Martel. *Vulp.* in *praxi* cap. 8. num. 9. Sayz. in *simili tract.* lib. 4. cap. 14. num. 16. Sbrozz. de *officio Vicarij* lib. 1. *quest.* 56. Coioinck de *Sacram.* *disput.* 16. dub. 5. num. 38. Homobon. de *Bonis de excom.* *Eccles. part.* 2. *tract.* 11. cap. 10. §. 22. Diana *moral. resol.* p. 1. *tract.* 15. *infect.* *resol.* 5. Marchin d. p. 6. cap. 7. *diffic.* 6. & num. 9. & secundum hanc opinionem decessum fuisse in *sacra Congregat.* restantæ Pualc. in *praxi novar. Episcopi* part. 1. c. 1. num. 41. Flarn. de *resignat.* lib. 2. *quest.* 6. num. 18. Addit. ad *Nauar. conf.* 1. *quest.* 16. de *constitut.* Sayz. *dist.* num. 16. Sanctar. *varior. resolu.* *quest.* 49. num. 15. Atmerid. in *addition.* ad *recopil. legum Navarra* lib. 2. tit. 8. lib. 1. de *patrim. clericorum*, num. 19. Gonzal. ad *regul.* 8. *Cancellaria.* *gloss.* §. 5. 10. num. 12. Toler. lib. 1. cap. 49. num. 5. *Fotnas de Ordine*, cap. 8. n. 8. Eimman. Sâ *verb. suspensio* num. 19. Nicol. Gascia de *benefic.* part. 2. cap. 5. num. 17. Bonacina *dist. punct.* 5. num. 14. *vers.* 1. Igitur propter auctoritatem tantorum Patrum ita decisum esse attestantur, hanc vicinam opinionem sequor, quam-

uis in luce veriorum primam reputem. Non obstat Constit. Sixti V. contra clericos promotos, qua statuit clericis sine sufficienti beneficio, vel patrimonio promotos ad Ordines sacros ipso iure suspensos esse, quia per aliam Constit. Clementis VIII. incip. *Romanum Pontif.* de anno 1595. constat fuisse redactam ad terminos sacrorum Canonum, ac Constit. Pij I. Lqoz incip. *Cum ex sacrorum*, & ad dispositionem Concilij Trident. & censuras ac penas impositas io d. Constit. Sixti V. contra quoscumque præterquam contra simoniacos ordinantes, & ordinatos infestas fuisse abolitas, memioi supra n. 2.

Sit tamen ordinatus cum ordinatoe conueniat, 18
ipsum post susceptum Ordinem non molestare super beneficio, quod iuris æterna dispositione conferte ipsi ordinato propterea teneretur, neque super alimentis, quæ eidem subministrare compelleretur, suspenso sanè fieret ab Ordine sic suscepto, & ordinato: collatione præ triennium, iuxta text. in cap. *penult.* de *simonia*, Castol. in *praxi iudicium.* verb. *sacramentum Ordinis*, num. 35. & 36. Marchin. d. *tract.* 2. part. 6. cap. 7. *diffic.* 7. *mem.* 10. in *princ.* Bonacina *dist. punct.* 5. num. 2. ¶ Item si cum præsentante ad Eccle- 19
siam idem pactum faceret, iuxta cap. *per tuas*, 3. *condem.* sit. Bonacina de *conf.* *disput.* 3. *quest.* 6. *punct.* 5. num. 4. Campanil. d. rub. 8. cap. 3. num. 31. vbi num. 32. dicit in casibus prædictorum textuum simonia labem considerandam, cum aliqua tamen restrictione, ne illa sit simonia, quæ sub stricto, sed largo sumpto vocabulo comprehenditur; quorum textuum decisionem procedere non solum si ordinatus cum ordinante, vel præsentante prædictam pactioem fecerit: sed etiam aliis promissis donata sibi ab eis, & pollicitatione petitorum, aut tradita testiflorum post susceptum Ordinem, à paritate rationis arguentes resoluunt Nauar. in *man.* cap. 27. num. 118. & *conf.* 1. num. 45. de *constitut.* Vinald. in *candelabro* part. 2. tit. de *suspens.* num. 28. Sayz. de *conf.* lib. 4. cap. 15. num. 23. Sed verius est prædictos textus minime complecti pacifcentem cum doctore, parte, & aliis, sed casum dumtaxat inibi expressum, de pacifcente cum ordinarore, vel præsentatore, & quæ idem affirmandum cum non fieri suspectum, qui cum aliis pactus est, maxime quod à simonia prodire illorum Canonum poenam dicebant esse, quam non nisi ordinato, aut præsentatori remittentes committunt, meritoque nullus præter eos sit vigore illorum Canonum suspensus, propter quamplures Theologos, & utriusque latus inspectos consultos approbasse testere Henric. in *sum.* lib. 10. cap. 17. §. 3. in *commento* li. O, & tenere Toler. lib. 1. cap. 15. *post num.* 5. Suar. de *conf.* *disput.* 31. *sect.* 2. *post num.* 35. Nauar. sibi ipsi contrarius, *conf.* 17. num. 2. *vers.* non inquam de *temp. ordinar.* in *man.* & *conf.* 42. in *antig.* Nicol. Garcia de *benefic.* part. 2. cap. 5. num. 168. & idem male docet Suar. de *Relig.* *tract.* 3. lib. 4. cap. 38. num. 4. §. 1. dum ait d. cap. *per tuas*, & cap. *per tuas*, procedere etiam quoties aliquis ex suis bonis alteri constituit titulum, ad quem ordinator, ab illo recipiens promissionem, quod nihil postulat, asseritque tunc non solum committi peccatum idebitæ ordinationis per falsum titulum, sed etiam simoniam, quod etiam male probat Azor. *instit. moral.* part. 3. lib. 2. cap. 15. *quest.* 1. Addit. Bonacina *dist. punct.* 5. n. 4. *vers.* *versus*, prædictam suspensionem incurtere ordinatum, tam à proprio, quam ab alieno Episcopo etiam cum litteris dimissoris proptij Episcopi, & num. 6. subdit illum in irregularitatem incidere, si functionem Ordinis suscepti exerceret antequam absolvarur.

Ordinatus igitur cum patrimonio sibi donato, 30
cum

cum pacto, seu conditione de illo reddendo, & restituendo post ordinationem, vel non fruendi bonis donatis, seu non petendi quicquam, non potest dici ordinatus sine titulo, nec incurtere ullam poenam, seu suspensionem, etiam stante dicta Const. Sixti V. nam ille re vera est ordinatus eum patrimonio vero, & non ficto; ista enim est vera donatio ex qua transfertur dominium in donatarius, licet cum illo pacto, seu modo, iuxta tit. de *donationibus quas sub modo*. Ita Fr. Emman. *dist. cap. 15. num. 3.* Cardin. Tolet. *dist. lib. 1. cap. 48. vers. 5.* Pet. de Lede *in sum. part. 1. de sacramento Ordinis, cap. 7. conclus. 6. difficult. 3.* Nicol. Garc. *dist. cap. 5. a. num. 161.* Bonac. *d. puncto 9. num. 8.* ubi intelligit modum non restituere ante ordinationem, vel pactum non inierit eum ordinante, vel praesente ante Ordines. Quamvis contrarium teneat Sayr. *dist. cap. 15. num. 1.* Ceuall. *quest. 527. num. 13.* Nauar. *d. cap. 1. num. 158. & consil. 14. num. 23. & consil. 22. & ultimum, num. 2. de tempor. ordinat.* atque alij, quos refert Nicol. Garcia *d. c. 5. num. 166.* ubi *num. 169.* resoluit quod donatarius patrimonio allicuius Ordines recte posse apponere pactum, & conditionem de eo reddendo eum ordinatus habuerit beneficium sufficiens, vel alias unde viuere possit, quia tunc non est contra Concilium, de quo etiam Bonacin. *d. punct. 8. m. 15.*

32 Sic etiam ordinatus ad titulum patrimonij, qui post ordinationem illud terdonat, seu renuntiat, vel alienat, quamvis peccet mortaliter, quia facit contra prohibitionem Concilij, & sic poenit possit per Episcopum, non incurrit tamen ullam suspensionem ita Nauar. *in man. cap. 27. num. 158. vers. 2. & consil. 12. sub tit. de tempor. ordinat. in manu, quod desit in manu.* Sayr. *sub eod. tit. decis. 60.* Salzed. *ad Bernardum, cap. 18. num. 13.* Grassi *in decis. aureis part. 2. lib. 2. cap. 27. num. 67.* Aulda *de censur. part. 3. dist. 5. dub. 3.* Bonacin. *d. punct. 9. num. 7.* Fr. Emman. *d. cap. 15. n. 4.* Guier. *d. quest. 5. num. 10.* Sayrus *de censur. lib. 4. c. 15. num. 23. ad iorem.* Ceuall. *quest. 527. num. 9.* & post Quintanad. Tolet. Petrus Ledesma, Suarez, & alios Nicol. Garcia *d. cap. 5. num. 161.* Stephan. Grarian. *discept. censur. cap. 159. num. 160.* Valer. Regnald. *in praxi fori puni. lib. 32. num. 72. vers. porro, Sanch. in opus. moral. lib. 3. c. 1. dub. 40.*

33 Ex dictis supra num. 29. iam inferitur clericum, qui nullo praeiuncto pacto cum ordinante, vel praesente, Ordines sine titulo accipit, veluti titulum patrimonij cunfingendo, mentiendo, aut falso probando habere, quod non habet, vel plus habere quam habet, cum tamen id, quod habet, ad sustentationem non sufficit, aut factam donationem ab aliquo accipiat, in praefatam suspensionem non incidere. Ita Tolet. *de instit. sacerdot. lib. 1. c. 49. num. 5.* alius *cap. 48. num. 16.* Emman. *Sa. verb. suspensio num. 10.* Henricus *in sum. lib. 13. cap. 37. §. 2.* Fr. Emman. Rodrig. etiam *in sum. part. 1. cap. 15. num. 5.* Guier. *pract. lib. 2. quest. 65. item 11.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 10. num. 10. cum seqq.* Aulda *de censur. part. 3. dist. 5. dub. 5. concl. 2.* Squillante *de obligat. clericor. part. 2. dub. 4.* Homobon. *de Bonis de examine eccl. part. 2. tract. 1. c. 10. quest. 22.* Nicol. Garc. *d. part. 2. cap. 5. num. 161.* Antonin. Diana *moral. resol. part. 2. tract. 2. in misel. resol. 5. & tract. 4. de Sacrament. resol. 184.* Quamvis illam suspensionem ipso facto incurtere ab Ordine sic suscepto existimauerint Nau. *conf. 14. & 46. de tempor. ordinat. & in man. cap. 27. num. 158.* Bernard. *in pract. cap. 18. in princ. Maior. de irregul. lib. 4. cap. 15.* Iacob. de Grassi *in decis. aureis lib. 2. cap. 97. num. 56.* Suarez *de censur. dispensat. 3. sect. 1. num. 31. cum seqq.* Mar. Alter. *cod. tract. 10. m. 2. dist. 10. cap. 3. sol. 3.*

Sanch. *de matrim. lib. 6. dist. 32. num. 8.* D. Acuña *ad dist. cap. nemum num. 22.* & plures citati *alleg. praecedenti num. 57.* Quorum sententia hodie recipienda videtur, oon ob rationes ab illis illatas, sed propter Continuationem quandam, quam edidit S. D. N. Verbanos VIII. incip. *Sacrosancta aeterna praesidentia, sub die 11. Decembris 1624.* ubi imposita est suspensio perpetua coetera promotum ficto, falso, seu fiduciario patrimonio, his verbis. *¶ Promoti vero perpetua suspensione 34 panam absque spe dispensationis a Sede Apost. obtinenda incurrant, eo ipso insuper promissi huiusmodi, ac etiam eos, qui cum falsis, vel fictis, aut fiduciariis patrimoniis tulerint suum in ad Ordinem huiusmodi promoueri fecerint, non solum praedictis, verum etiam maioribus arbitrio nostro, & pro tempore existentis Romani Pontificis inflegendis poenae, &c.* quamquam in praefatis verbis sermo videtur esse tantummodo de nostris Lusitanis Hispanis, Gallis, & aliis Vltimontanis.

Verum autem qui emittit patrimonio ad factos 35 Ordines assumitur data antapocha, quae vulgo dicitur contra scriptura, aut data fide, vel iuramento se post ordinationem patrimonium illi assignatum redditurum, vel fructus nunquam petiturum, teneatur stare promissis? In qua quest. Diana *moral. resol. part. 2. tract. 2. de Sacrament. resol. 184.* post multos, quos refert, resoluit non teneri, quia donata tali patrimonio ius titulum, Episcopus rus ad illud acquirit, sicut illi hypothecam; tum quia tale patrimonium emittens, & illud ordinatione facta donatione donans proprie culpe iniquitate debet, si tale patrimonium recuperare minime possit.

Religiosi Canonici, siue Clerici Regulares, seu iocra claustra Monasteriorum, siue domorum more Regularium in communem viuientes, qui nequaquam, seu non nisi ad certum tempus professionem emittunt, & ex claustris exire, vel dimitti ad seculum libere, & licite possunt, si praeteru religionis, ante professionem fecerint promoueri ad Ordines sacros, absque titulo beneficii Ecclesiastici, seu patrimonij, iuxta decretum Concil. Trid. *sess. 21. de reformation. cap. 2.* sunt suspecti ipso iure ad executionem Ordinum, & si in illis ministraret, eo ipso irregularitatem incurrunt, ut statuit Pios V. in *sua Constit. 74. incip. Romanus Pontifex*, publicata die 12. Novemb. 1568. de qua testatur Bellet. *disquis. clerical. part. 1. tit. de disciplina clericali. §. 5. num. 65.* Marcel. Vulpes *in praxi iudic. fori ecclesiastici, cap. 8. num. 16.* Vnde Sauch. *in opuscul. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 35. num. 9.* tenet per illam Constitut. dicta de clericis secularibus obsecranda esse in Regularibus non profectis.

Excipiuntur Religiosi Societatis Iesu, etiam 37 scholares, & primis solummodo professionem emittentes, qui ordinari possunt, & debent sine titulo patrimonij, & beneficii; quamvis enim statim post biconium non emittant professionem solemnem, sed simplicem, nihilominus professio illa cum triplici voto simplicis in hac parte sufficit, & sufficiens titulum praebet ex privilegio, & confessione Gregorij XIII. cuius memorauerunt Suarez *de censur. dist. 11. sect. 1. num. 38.* Bonacin. *d. dist. 3. quest. 11. puncto 8. num. 17.* Compendium Societatis Iesu. *verb. Ordo, 2.* Miranda *in manuali Pralator. quest. 29. art. 5. conclus. c. item. 1. & diximus supra alleg. 19. num. 7.*

ALLEGATIO XXI.

Episcopus sine commendatitio proprii Ordinarii litteris, an possit aliquem Sacerdotem ad celebrandum admittere?

SYMMARIUM.

1. Clericus peregrinus sine commendatitio sui Ordinarii litteris ab illo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda non est admittendus.
2. Fidem iustam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.
3. Peregrinus non habens commendatitio litteras, nec fidem faciens de sua ordinatione, nullo iure est suspensus, sed potest seculo scandalo celebrare.
4. Commendatitio littera sunt obtinenda ab eo, qui potestus clericis Ordinarius fuerit.
5. Commendatitio littera ab Episcopo deneganda non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirunt.
6. Beneficium simplex habens, non potest cogi residere in diocesi, ubi illud habet.
7. Episcopi possunt admittere sacerdotes externos habentes litteras commendatitio ad Missa sacrificium, & ad Sacramenta administranda.
8. Episcopus potest prohibere ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatitio, admissi fuerint.

IN Concil. Calcedonen. relato in cap. extraneos, 9. dist. 71. sancitum erat ne extraneo clerico sine commendatitio litteris proprii Episcopi vltimum penitus liceret ministrare, & in Concil. Agathen. relato in c. Adnachum, 10. quast. 4. actum fuit ne clericis sine commendatitio litteris proprii Episcopi licentia pateat evagandi: non enim possunt clerici, vt possent laici, sine tali Episcopi licentia domicilium mutare extra diocesim, cap. non oportet, cap. si qui vero, cap. si qui Presbyter, 23. cap. propter eum, 7. q. 1. & istis locis notant Archid. & Gemm. Catol. de Grassis de effectib. clerical. effectib. 25. Catlaud. de indic. lib. 1. tit. 1. dist. 3. quast. 8. sess. 2. num. 1085. prope fin. ubi per c. si qui in clero, rad. caus. 4. quast. subdit nec posse clericos sine eiusdem licentia a sua Ecclesia abesse, nouissime Concil. Trident. sess. 23. de reform. cap. 16. vers. mandauit, iubet nullum clericum peregrinum sine commendatitio sui Ordinarii litteris, ab illo Episcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta administranda esse admittendum: datus enim Presbytero peregrinationem suscipienti, vt eliceat in aliena diocesi Missarum sacrificia facere, Azot. in lit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 49. quast. 1. Episcopi igitur in suis diocesium interdicere debent ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat, Concil. Trident. sess. 22. in decreto de observation & vitare in celebr. Missa, Azot. in lit. moral. p. 1. lib. 32. cap. 18. quast. 9. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 10. num. 50. Sanchez in opusculo moralib. lib. 7. cap. 1. dub. 47. num. 1. Illis enim minimè licet alieno Presbytero concedere facultatem celebrandi in sua diocesi, nisi de promotione consilet, vel commendatitio litteras à proprio Ordinario porret, d. cap. extraneos, cum dubio seqq. cap. sue fraternitatis, de clericis peregrinis,

Concil. Barchin. vltim. sess. 2. cap. 12. Fr. Emman. quast. regul. tom. 2. quast. 22. 1. m. 1. Marc. Ant. Genuen. in praxi Archiep. cap. 40. num. 1. Henric. in sum. lib. 10. cap. 34. §. 6. in fine, Soar. de Religione israel. de voto lib. 1. cap. 4. num. 9. Igitur huiusmodi commendatitio litteras esse de forma, insinuat Mandos. reg. 24. Cancel. quast. 5. ¶ At verò si illis ceteris, & faciat fidem de sua ordinatione, potest admitti ad celebrandum, Nauar. consil. 1. num. 1. in fine de celebr. Missar. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi. Neapol. part. 1. decis. 150.

Si tamen commendatitio litteras clericus peregrinus non habuerit, nec fidem fecerit, nullo iure est suspensus, sed potest seculo scandalo celebrare, prout resoluunt Nauar. consil. 5. sub tit. de celebr. Missar. quod est in nouis, consil. vnic. de clericis peregr. & in man. cap. 27. num. 153. Henric. §. 6. in comm. lit. 1. Renald. in praxi fori penit. lib. 29. num. 42. vers. in tempore, Sayt. decis. 5. de celebr. Missar. Sanchez d. dub. 47. num. 2. vbi num. 3. resoluunt talem clericum, si fuerit notus, non indigere litteris commendatitio nisi Episcopi, prout nec etiam indigere ar si littera dimissoria ad Presbyteratum suscipiendum fuerint paulo ante data, quia Episcopus approbans ad Presbyteratum, satis videtur approbare mores, &c. Secus si magnum intervallum interfuisset, quia eae dimissoria non approbans mores presbiteros, vt si per decem annos antea fuissent datae. Potest dubitari an Episcopus sine causa possit expellere alienum clericum commorantem in eius diocesi sine litteris tali Episcopi, qui non vult exercere Ordines, sed tanquam aduena ibi commotus, vel possit ei ingressum prohibere in eius diocesi: in qua quæst. negativè, non data iusta causa, respondet Marc. Anton. d. 40. n. 2.

Hæc commendatitio littera sunt obtinenda ab eo qui potestus clericis Ordinarius fuerit, prout decilum refert Armend. in addit. ad recap. legum Nanar. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcop. num. 56. ¶ Nec sunt denegandæ ab Episcopo Sacerdotibus, & clericis, qui non habent beneficia in titulum residentiam requirunt, prout etiam decilum refert idem Armendar. num. 65. & iterum in sacra congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum & Regularium propositis, decretum fuit illos non posse reuocare subditos Ecclesiasticos alibi degentes, nec eos cogere, sed teneri litteras eis dare extra volentibus morari, si ratione beneficii non adstringentur in sua diocesi residere, dici ita in causa propria obtinuisse Campanil in diuersis canon. rub. 9. c. 6. num. 4. Sic etiam in facti contingentia respondisse asserit Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 398. in 1. edit. & resolu. 324. vbi ampliat ¶ ad clericum obinientem simplex beneficium, qui etiam non poterit cogi residere in diocesi, vbi illud habet, sed poterit ire quò veller, & ita dicit in Rota decilum in vna nullius beneficii 28. Maij. 1604. coram Illustri. Dnno Ludouico, nunc S.D.N. Greg. XV. inter eius impressas decis. 175.

Episcopus sicut potest admittere Sacerdotes externos habentes litteras testimoniales suorum Ordinum ad Missa sacrificium, ita ad Sacramenta administranda, dummodo illi verè idonei sint, prout refert decilum idem Armendar. dist. 1. 7. de Episcopis, num. 81.

Missam ne celebrent exteri Sacerdotes in Ecclesiis Regularium potest Episcopus prohibere, nisi prius ab ipso Episcopo visis litteris commendatitio ipsi Sacerdotes admissi fuerint ipsi decilum referunt Galen. in sua marginalia casuum conscientia, verb. Missa, Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiast. decis. 750. in 1. edit. & resolu. 633 in 2. edit. Armendar. in addit. ad recap. legum

legum Navarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Religione, n. 53. Nald. verb. Missa n. 35. Aloy. Rice. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 198. par. 4. Homobon. de Bonis de exco-
m. Ecclesiast. p. 1. ar. 11. c. 4. q. 16. ref. 1. p. 459.

ALLEGATIO XXII.

Episcopus an possit concedere licentiam asseruandi sanctissimum Eucharistiae Sacramentum in Ecclesia non parochiali?

SUMMARY.

1. Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum ex antiqua Ecclesiae consuetudine in Sacario asseruatur.
2. Tabernaculum, ubi est asseruandum, quod debeat esse, ostenditur.
3. In Sacario sacra alia praeter sanctissimum Eucharistiae Sacramentum non debent teneri, sed in alio separato decenti loco.
4. Deferendum ad infirmos per Christianorum stratas, praenuntius luminarius, sonante campana, Parocho superpellico induto deferente, & Psalmos, seu Orationes intereunda recitante.
5. Parochus cum vadit ad communicandum infirmum debet portare duas Hostias consecratas, ut cum una communicet infirmum, & aliam reparet honorifice, ut populus adoret.
6. In Canonicis Episcopus ubi Confirmatio, quae praecipit haberi lumen accessum diu nollitque aut sanctiss. Euchar. Sacramentum.
7. Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali, quam in alia, scilicet rei agenda auctoritate penes Capitulum moneante.
8. Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, ut sanctissimum Sacramentum in Capella, & alia Ecclesia non parochiali pro adoratione asseruatur.
9. De cultu, & veneratione sanctissimo Sacramento exhibenda.
10. Miracula plura de hoc sanctiss. Sacramento.
11. Miraculum Neapolitanum refertur.
12. Miraculum refertur in direxis Bracharen. successum.
13. De institutione, excellentia, transubstantiatione, & preparatione sanctiss. Sacramenti agentes Doctores refertur.

SANCTISSIMAE ex antiqua consuetudine sanctissimum Eucharistiae Sacramentum in Sacario asseruari facit Ecclesia motum retinuit, iuxta Constit. Innoc. III. in Conc. Gangr. de Euch. Euch. cap. 1. Sac. Concil. Trident. sess. 13. cap. 6. & canon. 7. traditum Durand. in rationali divino lib. 4. cap. 41. num. 53. Pisc. de visitat. lib. 1. cap. 5. num. 9. alique in hoc proposito adducunt Henric. in sum. lib. 8. cap. 39. lib. 4. ubi in textu refert multas vitulatas, quas affert Christi corpus dum in Sacris asseruatur. Agid. de Coninch de Sac. & consur. q. 76. n. 85. cum segg. Baldus in iun. super opera controu. Bellarm. p. 2. lib. 3. cap. 1. Tabernaculum, ubi sanctissimum Eucharistiae Sacramentum conseruatur, Alcani maiori, vel si commode ibi non poterit, saltem in aliquo Ecclesiae conspectu, & nobiliori loco collocari debet deceniter, pro facultatibus loci ornatum, bene clausum, & clausis ipsius non relinquantur in Al-

tari, seu alio communi loco, sed penes Capellanum, vel Parochum custodiatur. Intra etiam decet or-
nari debet; & tenenda sunt ibi duae pyxides, in quarum una conseruetur sanctissimum Sacramentum, in altera deferatur ad infirmos; & pyxides istae ornatae super Altari viario, vel super Corporali enloccentur: ita Fusch. disto lib. 1. cap. 5. a. num. 3. Pisc. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 3. num. 14. verb. unde 1. ubi admonet qd ne ibidem alia Sacra teneantur, sed in alio separato decenti loco, dicitque respondisse Sacram. Congreg. Rituum Episcopo Anconit. 12. Febr. 1593. per plateam, in qua habitaret Iudaei, qd sanctissimum Eucharistiae Sacramentum non esse deferendum, sed per Christianorum stratas, pizentibus luminariis, sonante campana, parocho seu Capellano superpellico induto deferente, & Psalmos, seu Orationes intereunda recitante, nouissimè die 13. Septembris 1642. in una Calagritana Collegata de villaria sacra Rituum Congregationis antiquis inherenda respon-
dit Clauem Tabernaculi in quo sanctissimum Eucharistiae Sacramentum feria quinta in Cena Domini asseruatur, nequaquam laicis etiam illatibus tradendam esse, sed potius dignitati vel canonicis in crastinum celebrando, & ita in Ecclesia praedicta seruari mandauit.

Tenetur parochus habere in publico Sacario asseruatas formulas Eucharistiae, & ut ad infirmos opportune deferat etiam tempore pestis cum proprio periculo, Henric. in sum. lib. 8. cap. 53. q. 2. Cum Parochus vadit ad communicandum infirmum, debet portare duas Hostias consecratas, ut cum una communice infirmum, & aliam reparet honorifice, ut populus adoret, Cenc. ad Dretat. collect. 5. l. num. 2. & semper qd cum luminibus debet deferri, siue extra-
haurit a Sacario, siue a custodia, & ita in praxi Episcop. p. 1. verb. Eucharistia, §. 1. Et refert Nauat. de Orat. c. 18. num. 67. in Coemeterio. Episcopatu Coostitutionem esse, quae praecipit haberi lumen accessum diu nollitque sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, & hoc perpetuo obseruandum dicit Fusch. disto lib. 1. cap. 5. num. 6.

Semper laborandum est, quantum fieri poterit, ut sicut in conspectu, & nobiliori Ecclesiae loco sanctissimum Eucharistiae Sacramentum collocari debet, ita etiam in maiori Ecclesia, potius quam in alia, asseruatur, quia magis decet, ut solemnitas venerabilis Sacramenti celebretur in Ecclesia Cathedrali, quam in alia; & cique sumatur, & in processione per vias publicas circumferatur, & ad eandem Ecclesiam referatur, totiusque rei agenda auctoritate penes Capitulum maiore, prout decisum refert Armendatiz in addit. ad recopil. legum Navarrae lib. 4. tit. 29. l. 1. §. 1. in declarat. num. 8. Omnia haec post primam huius tractatus impressionem ex oculis motuatur est Aloy. Rice. in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis. 21. p. 4. De festo sanctissimi Corporis Christi quod ex institutione Urbani I. V. celebratur feria quinta proxime sequenti octauam Petre & Pauli, agens Clem. si duas, de reus & venerat. sancti. Azot. in sum. moral. p. 2. lib. 1. cap. 14. Vincent. Fillire. in sum. tom. 2. ar. 1. 17. cap. 1. num. 45. Illes. in hystor. Panes. lib. 5. cap. 38. Bzoni. annal. tom. 1. anno 1264. n. 15. cum segg. Carril. in annalib. chronol. lib. 4. ann. 1264. in prime. fol. 364. verso, nouissimè Camargo in epistola hystor. de la Iglesia Militante anno 1264. pag. 159. Et officium huius festiuitatis fuisse compositum a S. Thoma Doctore Angelico iussu Urbani IV. a quo in proximum retulit columnam argenteam, refert Ragnie. de Missa Ecclesiae quast. 109. num. 3. & Carrillo loco citato.

Quare cum haec decencia in asseruando sanctissimum

num Eucharistiae Sacramentum in Ecclesia non parochiali vix innotuit; possit igitur summa cum ratione Episcopo non dari poenitentiam concedendi licentiam illud in Capellis; & aliis Ecclesiis non parochialibus pro allocatione fidelium assensuerit, nisi ex auctoritate, & concessione Papae, & ita responsum fuisse à Sacra Congreg. de anno 1609. referunt Piasce. in praxi nova Episcop. part. 3. cap. 3. num. 33. vers. huc pervenit, pag. 161. Marc. Anton. Genucol. in praxi Archiepiscop. Neapol. cap. 92. in 1. edit. & cap. 110. in 2. edit. Aloy. Ricc. in collect. decis. part. 4. collect. 11. 16. & in praxi fore Ecclesiast. post resol. 495. in notabilibus de materia Episcop. in fine, in 2. edit. nonisimè Alze. de praeclara. Episcop. dignit. part. 2. cap. 6. num. 74.

- 9 De cultu, & veneratione huius sanctissimi Sacramenti exhibenda agit S. Concil. Trident. sess. 13. de sanctiss. Euchar. cap. 5. Soar. tom. 3. disp. 11. Coninch de Sacram. tom. 1. q. 73. n. 15. & quass. 76. n. 85. Valer. Reginald. in praxi fore paroch. lib. 2. n. 37. in fine, Fr. Raphael de la Torre in 1. a. D. Thoma tom. 2. q. 99. art. 3. disp. 4. in princ. & innumera penitus aetula de hoc sanctissimo Eucharistiae Sacramento refert Lusitanus noster Petrus Marizos in lib. miraculi Sancti aranenſis, referant & alia Beja in responsis eorum consensientia p. 3. cap. 38. Auctor enchiridij temporum in anno 1510. fol. 266. verso, Illeſcas in chronica Pontificali, part. 1. lib. 10. cap. 30. 5. fol. 448. & cap. 14. fol. 85. verso, & fol. 590. verso, Ludov. de Bauia in 3. par. consensientia chronica Pontificali in vita Papa Gregor. X. cap. 13. pag. 519. Bleda in speciali tract. de las milagros del sanctissimo Sacramento Marc. Anton. Genucol. in praxi Archiep. cap. 49. num. 1. vbi ait quod t. anno 1601. in Ecclesia sanctae Crucis cluit. Neapol. dum Sacerdos Missam celebraret, & iam sumptisset sanctissimam Hostiam, antequam sumeret Sanguinem, cecidit de caelo fulmen, in Capella, & Altare diruens, comburentque parietem corporalis sub Calice prostravit, nec tetigit Sanguinem, nec Sacerdotem offendit.

- 12 Ego etiam silentio praeterire non possum maximum huius sanctissimi Sacramenti miraculum, quod Brachareosi in Archiepiscopatu accidit anno 1606. in opido de Mondini: nam cum Quinta feria maioris hebdomadae in Ecclesia illius oppidi manifestum esset factos sanctum Eucharistiae Sacramentum pro adoratione fidelium, super altiori mensa, pro sepulchro, ibique circumfessent accensa luminaria, interim domus omnes praebebant, telis Ecclesiae portis clausis, in eadem mensa ex luminariis ignis accensus est, ac deinde combustis totius Ecclesiae paramenis, atque ipsa mensa, vbi erat collocatum sanctiss. Eucharistiae Sacramentum, illo tantum, ac Calice, & Corporalibus super quibus erat impositum, illis extensis omnibus in dicta Ecclesia admissis penitus exultis, extructa remansit mensa, cauis materies, licet combusta, integre sustinebat nostrae salutis pondus, ac fuitque nostrae gloriae, & perpetuae felicitatis pignus. O magnam pietatis opus, & mirabile divini sui erga homines amoris signum, & monumentum. Accedamus igitur fideles magis reverentia, & sanctitate ad hoc sanctissimum Eucharistiae sacramentum; est enim, inquit Bernardus, agris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelem, ad obediendum promptior, ad gratiarum actionem devotior; referunt Canis. in lib. de Eucharistia, §. 9. Campanil. in diversis Juris Canonici, rub. 2. cap. 7. num. 18.

Alia de venerabili Eucharistiae Sacramento, de eius institutione, excellentia, transubstantiatione, preparatione, & usu, vide in Concil. Trident. sess. 13. cap. 1. cum seqq. & apud Card. Bellarm. in controvers. Carol. aut de Eucharistia, Galect. in marginalia eorum consensientia, verb. Eucharistia. Emman. Sa in aphorismis verb. Eucharistia, Viguet. eod. verb. Bartholom. ab Angelo de Sacram. dialog. 4. de Eucharistia, Angles in floribus Theologiae, tit. de Euchar. Valentia tom. 4. disp. 6. Viator. in sum. de Eucharistia. Visual. in cardelabra aureo, tit. de Eucharistia, Alphons. Alvarcz in speculo laurie Pontificij, tit. de sacramento sanctiss. Eucharistia, à pag. 180. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 67. de Communionem. Cametosa de Sacram. vbi de Eucharistia. Henricq. in sum. lib. 8. de sanctiss. Euchar. Possentin. de Communionem. Gabr. Valquez in 1. p. D. Thoma quass. 73. disp. 177. cum seqq. Petr. de Ledelina in sum. part. 1. de excellentissimo Sacramento del Altar, que se llama Eucharistia, Egide Coninch de Sacramento, & confusio 9. 73. Bonacina de Sacramento disp. 4. Barthol. Gosi de augustissimo sacramento Eucharistiae sacramento.

ALLEGATIO XXIII.

Episcopus an, & quando possit facultatem concedere celebrandi in Capella domus privatae?

SUMMARY.

- 1 Missa sacrificium prohibetur celebrari extra Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum.
- 2 Celebrare in loco non sacro extra eam necessitas, etiam non datur scandalo, mortale est peccatum.
- 3 Fratibus Praedicatoribus, & Minoribus, ac etiam Patribus Societate Iesu conceditur, ut ubicunque fuerint sine Parochiali iuri praesidio, cum Altari valeant vicale celebrare.
- 4 Apost. Concilium Trident. sublat. sine inveniendi concessiones, dispensatur.
- 5 Episcoporum privilegium, de quo in cap. ult. de privileg. lib. 6. in fit per Concilium Trid. sublatum ostenditur.
- 6 Episcopus de iure communi potest concedere, ut in sua dioecesi extra locum sacrum in Altari portali celebraretur.
- 7 Facultas haec, an sit revocata per Concilium Trid. dispensatur, & pro affirmativa parte allegatur.
- 8 Pro negativa tenent plures Doctores.
- 9 Concilium haec contraria opinionem, ita ut prior procedat, deficientem necessitas, vel iusta causa: posterior vero illa sumit.

EXTRA Ecclesiam, & locum sacrum ad id specialiter deputatum, prohibetur esse sacrificium sacrosanctae Eucharistiae celebrare, text. optimus in e. i. & in cap. Missarum, cum seqq. de consecr. dist. 1. Concil. Trident. sess. 12. de obsequiis in celebratione Missae. D. Thom. 3. p. quass. 83. art. 3. ad 1. Durand. in rationali domin. lib. 4. cap. 1. num. 41. Petr. de Ledelina in sum. p. 1. de sacramento Euchar. cap. 1. Henricq. in sum. lib. 9. cap. 27. §. 1. Soar. tom. 3. disp. 81. sect. 3. & 5. Ioan. de la Cruz de statu relig. lib. 1. cap. 5. dub. 7. Azor. in sum. moral. part. 1. lib. 10. cap. 16. quass. 1. Cened. canon. quass. lib. 1. quass. 4. à num. 5. Cametosa de Sacram. tract. 4. de Eucharistia, tit. de sacrificio Missae, dub. 15. Piasce.

Piaſce, in *praxi Epifc. part. 2. cap. 3. num. 11. in fine*. Bonacin. de *Sacram. diſp. 4. quaſt. ult. punſto 9. n. 9. & 10.* Ludou. Miranda in *man. Pralat. tom. 1. quaſt. 41. art. 9. concl. 1.* Aloyſ. Ricc. in *deciſ. Curia Archiepi. Neapol. deciſ. 78. part. 4.* Nald. verb. *Miſſa*, num. 31. Homobon. de Bonis de *examine Eccleſiaſt. trall. 4. quaſt. 137.* Ioan. Valer. de *different. inter utramque ſorum verb. Miſſa diſſert. 2. in princ.* *Miſſa*. Raguſ. de *Miſſa in Eccleſia quaſt. 17. in princ.* Fernandez in *examine Theologia moralis p. 3. cap. 5. §. 10.* nouiſſimè Fagundes in *quinque Eccleſia precepta part. 1. lib. 3. c. 13. n. 1.*

2. Vnde mortale eſſe extra caloni neceſſitatis in loco non ſacro celebrare, licet non detur ſcandalum, tenent Nazzari in *man. cap. 35. num. 80. & 81. d.* Anton. n. 3. p. 11. c. 3. cap. 6. num. 4. Sylueſt. verb. *Miſſa* 1. n. 3. Suar. diſt. 3. in princ. Henriq. d. cap. 27. §. 1. Valq. §. p. diſt. 111. cap. 3. num. 4. & 6. Fr. Emman. in ſum. part. 1. cap. 249. num. 1. & quaſt. Regularium tom. 1. quaſt. 43. art. 4. verb. *ex quo inferitur*. Hieron. Llamas in ſum. p. 3. methodo cap. 1. §. 15. Jacob. de Graſſ. in *deciſ. auctu p. 1. lib. 1. cap. 42.* Reginald. in *praxi ſui pantiens. lib. 29. n. 176.* Chamerotia vbi ſupra, Barthol. ab Angelo de *Miſſa dialogue 3. §. 617. & 619.* Conineh de *Sacram. q. 81. art. 1. dub. 1. num. 114.* Salzed. ad Bernard. cap. 37. Nugn. quaſt. 83. art. 3. Fagundes d. c. 13. n. 2. Azor diſt. c. 14. q. 8. nouiſſimè Trenchen in *expoſit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 3. dub. 4.* Conera Sotom in 4. diſt. 13. quaſt. 2. art. 3. aſſertum eſſe poſſe contingere mortale ex celebratione Miſſæ extra Eccleſiam, ſi ceſſet ſcandalum, quem ſequitur Sâ in *aphoriſm. verb. Miſſa, numer. 10.*

5. Extra caſum ignoti neceſſitatis ſolium eſt impetrari, & concedi plerique à lege Canonica, vel à Summo Pontifice priuilegium, ut ubique vel ab Episcopis, ut in ſuis diocęſibus, cum Altari portatili liceat celebrare; de lege conſtitit in priuilegio Episcoporum, de quo in *cap. ult. de priuileg. lib. 6.* Diana moral. reſol. part. 4. trall. 4. reſol. 13. De Summo autem Pontifice probat optimè text. in *cap. in huius 30. de priuileg. ibi. cum Patribus Prædictis, & Minoribus dæmonibus indulgendum, ut ubique ſervati ſine Parochialibus ſuis præiudicio, cum altari valenti videri, celebrare, &c.* de quo priuilegio meminerunt omnes de hæc materia agentes, illudque à Sixto IV. Alexandro VI. Gregor. XIII. renouatum, & ampliatum comprobatur, & explicatur Fr. Emman. diſt. 4. q. 3. art. 4. alia ſimilia adducens conceſſa Patribus Societatis Jeſu, quorum etiam meminerunt Henric. d. cap. 17. §. 3. in *ult. commento lit. T.* Suar. diſt. 3. verb. *quarta exceptio*. De forma concedendi Breue in Romana Curia per Signaturam ſupplicationis, vel Penitentiarię officium, nobilibus, aut literatis perſonis, habendi Oratorię, mulia ſcribunt Staſſil. de *lit. gratia tu. de reſcriptis Apoſtolicis in forma Breuiſ. num. 8.* Ludou. Gomez in *trall. Breuium, num. 16.* Mandol. in *ſignatura, tu. de Altari portatili.* Steph. Dautantes de *minibus Eccleſia cap. 1. §. 1. num. 7.* & alij recentiores. Verum autem ſi quis habuerit licentiam celebrandi in Oratorio domus ſuę in certa ciuitate, poſſit uti hoc priuilegio ſi transferat domicilium in aliam? Affirmatiuam partem, quia hoc non eſt priuilegium locale, ſed perſonale, ſuſtinent Anton. Nozar. in ſum. *Bulla. rum, tu. de Oratorię priuilegiis num. 6.* Megal. vbi reſoluit. tom. 1. reſol. 67. Diana moral. reſol. part. 4. trall. 4. reſol. 108.

4. Poſt Concil. Trid. in *d. decreto de obſeruantia in ſacrificiis Miſſæ ſeſſ. 22.* non ita licetus & liber eſt uſus horum priuilegiolorum: ſed potius maxime controuerſum, verum ſublatę ſim huiusmodi licentię iure communi, vel priuilegio Pontifici conceſſæ bliv-

ribus Mendicantibus, & Prædicatoribus in *diſt. cap. in huius 1.* Et in primis quod ſint derogatę tenent Nauar. diſt. num. 81. in fine. Durant. de *ritibus Eccleſiaſt. lib. 2. c. 6. num. 1. verſ. quo etiam decreto.* & ſum 8. Henriq. diſt. §. 3. in *commento lit. T.* Suar. diſt. ſeſſ. 3. verſ. *quarta exceptio*. Azor. diſt. cap. 26. quaſt. 7. Chamerotia diſt. dub. 15. Beiz in *reſponſ. caſuum conſcientiæ part. 4. caſu 111. verſ. & quæſit.* Conineh diſt. quaſt. 83. num. 116. Raguſ. de *Miſſa in Eccleſia quaſt. 17. num. 1.* Fr. Ludou. Miranda in *manuſ. Pralat. tom. 1. quaſt. 41. art. 9. concl. 4.* Molſes in *ſum. trall. 3. cap. 10. num. 19.* Ioan. Valer. de *different. inter utramque ſorum, verb. Miſſa diſſert. 2. in princ.* Homobon. de Bonis de *examine Eccleſiaſt. trall. 4. quaſt. 137.* Fagundes in *quinque Eccleſia precepta part. 1. lib. 3. cap. 13. a num. 16.* Lotter. de *re benef. lib. 1. q. 30. num. 25.* comprobanes ex verbis Concil. verſ. *namque*, dum præcipit Episcopis, ne pantiatur extra Eccleſiam, & ad diuinum cultum dedicata Oratorię, Sacrificium fieri à ſecularibus quibuſcumque, adiecta in fine clauſula generali derogatorię, quorūcumque priuilegiolorum: quare ipſo iure aduerterunt Azor, & alij proxime citati, iam hodie Religioſos prædictos his priuilegiis uti non poſſe, niſi poſt Trid. à Sede Apoſtolica fuerint conſtituta, quemadmodum priuilegia Societatis Jeſu confirmat Paulus III. & Gregor. XIII. cum derogatione Concil. reſtauratur Henriq. in d. §. 3. in *commento lit. T.* Fagundes d. c. 13. num. 17. Conitarium tamen, quod Concilium hæc priuilegia non reuocet, contendit Fr. Emman. d. quaſt. 43. art. 5. ſed ſuſtulo fundamentis, loquitur enim Concil. ſolum præcipere Ordinariis, ut non obſtantibus priuilegiis compellant Regulares ne illis vrantur. Sed retinetur ex verbis Concilij non enim præcipit Ordinariis ne permittant vti priuilegiis, ſed ne permittant extra Eccleſiam ſeculares, vel regulares celebrare, adiecta clauſula, *non obſtantibus priuilegiis*. Deinde quia ſi dicamus hæc priuilegia reuocata non eſſe, conſequenter dicendum eſt non poſſe ab Ordinariis eorum uſum impediri, iuxta text. in *cap. decret. de reſ. iuris lib. 6.* cum vulgaribus.

Quoad priuilegium Episcoporum in d. cap. ult. de *priuileg. lib. 6.* dubitat Nauar. conſ. 3. ſub alio tit. in *uocis*. Sed quod per Tridentinum Concilium ſublatum non ſit, ut certiffimum reſoluit, deciffimè reſert Azor d. c. 26. quaſt. 4. & multiplici ratione conſtat Beja d. caſu 3. ſeſſe per totum, & ita declaratum à ſacra Congreg. atteſtauit Ioan. Valer. de *different. inter utramque ſorum, verb. Miſſa, diſſert. 2. verſ. hæc tamē regula*. Fagundes in *quinque Eccleſia precepta, part. 1. lib. 3. cap. 13. n. 19.* Armand. in *additionib. ad recapit. legum Nauarra lib. 1. nr. 18. l. 7. de Episcopis, n. 73.* vbi etiam ampliat illo priuilegio poſſe Episcopos vti ob inuoluntudinem, & n. 74. aſſertit deciffimè fuiſſe d. 19. Jan. 1586. poſſe Episcopum non valentem commodè accedere ad Eccleſiam, domi celebrare, vel celebrari ſibi facetegeten ante Concil. Trid. id Episcopis licebat, præſertim ex *cap. concedimus, & cap. Miſſarum, de conſecrat. diſt. 1.* Azor d. cap. 26. quaſt. 5. Eniman. Sâ verb. *Episcopos*, num. 14. Fr. Emman. in ſum. tom. 4. c. 51. num. 18. me citato Alzed. d. p. 1. cap. 13. num. 4. & nuncupat quod Episcopos extra ſuam diocęſim exiſtens domi celebrare, vel ſibi facere celebrari poſſit ſine licentia Ordinarij, per d. cap. ult. reſoluit Vgo lin. de *officijs Episcopis p. 1. c. 1. §. 1. num. 4.* Hieron. Veneto de *examine Episcop. lib. 4. cap. 17. num. 14.* dom non ſit in Vrbe, Alzed. d. part. 1. cap. 13. num. 6. Sic etiam poſſet Episcopos, dum iter agit, Miſſam ante autoram, vel poſt meridiem dicere, ſeu alteri concedere, ut eam ſibi dicat, docent Fr. Emman. d. tom. 1. q. 41. L. 1. art. 3.

298 De officio, & potestate Episcopi.

art. 3. Azor d. lib. 10. cap. 15. *quasi* 5. *versus* *quasi* 1. per
ghof. in d. cap. ult. *verb.* *indulgentiam*, de *privilegiis* lib. 6. Em-
man. Sà *verb.* *Missæ*, n. 27. Miranda in *man. Pralat.*
tom. 1. q. 40. art. 1. concl. 1. me citato in hoc loco Alzed.
d. part. 1. cap. 13. num. 12.

6 Poterat etiam Episcopus concedere, ut in sua
diocesi extra locum sacrum in Altari portatili quis
celebraret, provi deductur ex d. cap. *Missarum*, ibi
locus ab Episcopo consecratus, vel ubi ipse permiserit, cap.
huc ergo, ibi, nisi in quibus Episcopus iussit, de *consecr.*
dist. 1. expressiùsque probatur ex dist. cap. in huius, ibi,
ad Pralatum *omnibus* licere *eisdem*, ubi notat Anton.
num. 7. & communem testatur Abb. num. 2. ac post
Lap. Card. Tusc. *prati. conclus.* tom. 1. l. 1. *conclus.* 3. 1.
Mandolani in *trati. de signis* gratia. 4. *Altare* portatile: &
ante Concil. Tridentini. hanc fuisse receptam omnium
traditionem fatentur Guetier. *Canon.* lib. 1. cap. 30.
num. 15. Nauas. d. cap. 15. num. 81. Henriq. d. cap. 15.
num. 81. Azor q. 1. Bcja d. *casu* 35. *versus* *tertio* dico. Suaz.
versus *secundo* obsequendum, dista loca, Cardol. in *prati.*
indulgentiam, *verb.* *Episcopos*, num. 9. Fagundes in *quin-*
que Ecclesia præcepta p. 1. lib. 3. cap. 15. num. 6. qui testè
notant malè Sylvestri. in *sum. verb.* *Missæ*, num. 5. *versus*
tertio, deducere ex littera d. cap. in huius, posse Episcopum
dare hanc licentiam extra suam diocesim: nam
text. quia parte agit de licentia celebrandi ubique,
loquitur de interpretatione privilegij Sedis Apostoli-
cæ: dum verò inferius ait sine ea permissu Episcopi
celebrare potuisse, solum concludit id posse intra
propriam diocesim concedendi, iuxta regulam c. 1.
de *consecr.* in 6.

7 Verùm magna est controversia, an facultas cele-
brandi extra Ecclesiam, quam diximus concedere
posse Episcopum intra suam diocesim, sit reuocata
per Concil. dist. loco? Reuocata esse absolute tra-
dit Nauas. dist. num. 81. sequuntur Fusc de *visitat.* lib. 1.
cap. 11. num. 8. Guetier dist. cap. 10. num. 15. Cened.
canon. quasi lib. 1. *quasi* 44. d. num. 6. Cardol. dist. *verb.*
Episcopos, num. 9. Lotter. dist. lib. 1. *quasi* 30. num. 15. Fa-
gundes in *quinque Ecclesia præcepta*, part. 1. lib. 3. c. 15.
n. num. 8. Azor dist. cap. 16. *quasi* 3. referentes verba
Concil. supra citata, quæ absolute præcipiunt Episcopi-
s, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria
ad diuinum tantum cultum dedicata, & ab eisdem
deposita Ordinariis, & visitanda, hoc sanctum Sa-
crificium fieri, & ita sapissè responderunt Illustrissi-
mi Cardinales super eo decreto. Et nouissimè ema-
nasse decretum Congreg. Concilij Tridentini, quo de-
claratur de osculo Sanctissimi spectare solum ad
Summum Pontificem, & non ad Episcopos conoe-
dere licentiam celebrandi in priuatis Oratoriis, re-
fert Aloyf. Rice. in *prati. fori Eccles.* decis. 538. num.
vlt. in 1. edit. & refertur. 460. in fine in 2. edit. & ita nec
initia de causa posse Episcopum dare facultatem cele-
brandi in Capella domus priuata, & sub diu, etiam
adhibito viroque Altari, firmo scilicet, & portatili,
tenens Azor. dist. cap. 16. q. 3. Reginald. d. lib. 19. n. 176.
Cominch d. *quasi* 83. n. 15. Miranda in *man. Pralat.*
tom. 1. *quasi* 40. art. 9. *conclus.* 3. in fine.

8 Sed per decretum Concilij Tridentini dicto lo-
co prædictæ potestati concedendi has licentias Episcopi
iure communi competenti derogatum non
esse tenent Henriq. d. cap. 27. §. 1. Sà *verb.* *Missæ*, n. 10.
in fine, Bcja d. *casu* 13. *versus* *tertio* dico. Nauas. *conf.* 5.
num. 1. sub tit. de *privilegiis* in *nomi.*, post multos Cened.
d. *quasi* 44. d. num. 4. cum quibus consentire videtur
Suaz. d. *dist.* 3. *versus* *addis* vero, quem sequitur Fr. Em-
man. d. *quasi* 45. art. 6. & non dissentit Aloyf. Rice.
d. *refolui.* 460. num. 2. Rapi. de *Missæ* in Ecclesia *qua-*
vis 57. Ioan. Valez. de *different.* inter *virumque* forum,

verb. *Missæ* *different.* 2. *versus* *one* tamen in *casu*, Bon-
ein. de *Sacram. dist.* 4. *quasi* vlt. *punctis* 9. num. 10. Piscet.
in *prati. Episcopos* p. 1. cap. 5. num. 8. pag. 77. & part. 2. c. 3.
num. 11. in fine, ubi testatur magis circumspectio vel
debere Episcopus in ipsis concedendis licentiis, &
nonnisi ex causa grauis necessitatis concedere, &
vtpote grassante peste, ptoxi resoluat Zelota in *prati.*
Episcopos part. 1. *verb.* *Missæ* pag. 126. & faciunt quæ
Fr. Emman. *quasi.* *regul.* tom. 3. *quasi* 32. art. 12. in fine;
Ordinarij enim auctoritate permittit Papa personarum,
& infirmitatis qualitate pensata, & pro infirmorum
commoditate, ut in priuato Oratorio, vel Altari ad
cultum diuinum deputato faciliorem celebrandi
concedere possit, ut testet decilium Atmend. in *ad-*
ditionib. ad *recapit. leg. Nauas.* lib. 1. tit. 18. l. 7. de *Ep-*
iscopis num. 71. præcipue autem in huiusmodi concessi-
onibus apponi debet, ut Oratorium decenter stru-
ctum, & ornatum, ac ab omnibus adibus domesti-
cis liberum existat, tùm ut concessio intelligatur si-
ne parochialis aherius prauidio excipiens dies na-
talis Domini nostri, Resurrectionis, Pentecostes,
quibus ibidem celebrari non liceat, sed parochialis
frequenter; quodque alij, præter quam semitio
personæ, cuius introitu Oratorium conceditur neces-
sarij, ibidem audientes Missam ab obligatione au-
diendi eam in Ecclesia per hoc non liberentur, quæ
ex stylo Rom. Curiz in facultatibus constituendi
Oratoria huiusmodi apponere consueverunt.

Mouentur præcitati Doct. quia Concilium lo-
quitur de communi modo celebrandi, non verò ab-
solutè Episcopis potestatem rationabiliter dispen-
sandi, stante iusta causa, maxime cum mortaliter fue-
rint necessarii, & quia Concil. intendit solum tol-
lere abusus in celebratione Missarum, non autem
casus licitos; ex quibus distinctione possunt conciliari
hæ contrariæ opiniones, ut scilicet posterior, quæ
hanc potestatem sacre Ordinariis, procedat
stante necessitate, vel iusta causa; prior verò, quæ
eamdem negat, habeat locum illa deficiente, ut me
citato in hoc loco conciliat Alzed. d. part. 1. cap. 13.
num. 9. *versus* *sed*. Negari enim nequit etiam hodie
posse Episcopum in suo Episcopatu concedere ta-
lem vsum ex aliqua iusta causa, ex text. in cap. *conce-*
dimus, de *consecr.* dist. 1. ut aduertunt Nauas. d. *concl.* 5.
num. 2. de *privilegiis*. Lotter. d. lib. 1. q. 30. num. 15. in fine.
Et quod magis est, etiam sine Episcopi licentia pro-
pter necessitatem aliquam celebrari poterit super
Altare portatili, ex Nauas. d. cap. 25. num. 82. ubi ait
hoc esse norandum pro tertis, in quibus frequen-
tissimè supplicationes fiunt ad aliqua parua cetero-
ritoria, pte quorum festibus solet dici Missa, ut ab om-
nibus audiant, seu pro primis. Missis Sacerdotum
ad quas maxima multitudo solet conuenire, quæ
possit capere Ecclesia, sequuntur Guetier. *canon.* lib. 1.
cap. 30. num. 25. Lotter. d. *quasi* 30. num. 15. Et quod
magis est posse Vicarium generale liberè dictam
facultatem concedere ex causa grani; & necessitatem
resoluit Nauas. d. cap. 15. n. 82. Iacob. de Grass. in
auris decis. lib. 2. c. 41. n. 7. quos & alios refert Mari. An-
tonin. *ver. res.* lib. 1. *refol.* 122. *casu* 5.

ALLEGATIO XXIV.

Episcopus an debeat quotidie celebrare Mis-
sam, vel eam audire, & de obligatio-
ne Sacerdotum in Missis pro
aliis celebrandis.

SUMMARIVM.

- 1 Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet.
- Sacerdos est minister sacrificij Missæ, ibid.
- 2 Elemosyna, seu stipendium potest accipi pro celebratione Missæ, potestque exigi, sine laze simonia.
- 3 Placuit sacris pro sacrificio Missæ esse iusta, quæ in qualibet regione communi consuetudine receptæ, & approbata est.
- 4 Sacerdotem recipientem à pluribus plura stipendia pro Missæ celebratione posse unica Missa omnibus satisfacere tenent aliqui citati.
- 5 Contrarium verum, etiam si accedat Superioris consensus, sicut si peccati interueniat Summi Pontificis privilegium.
- 6 Sacerdos unica Missa satisfaciens multis, à quibus stipendia accepit stipendia, tenetur ad restitutionem.
- 7 Missa pro multis dicta, non tantumdem singulis predesti, ac si pro uno solo diceretur.
- 8 Episcopus potest legem condere, ut certum stipendium pro Missa sacrificio exigatur, ita ut laici non deum minus, nec Sacerdotes magis exigant.
- 9 Episcopus non potest statuere, ut Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam.
- 10 Sacerdotes exigentes imperitiam ab iniuncta elemosynam supra taxam ab Episcopo prescriptam, peccant mortaliter.
- 11 Sacerdos accipiens certam quoniam pecunia pro dicenda Missa, an possit eas facere celebrari per alios minores piam, retenta sibi parte elemosynarum infuso dote, & iustis Sacerdotibus celebrantibus.
- 12 Missas an liceat celebrare anticipatè refertur ad hoc Bulla Clementis VII.
- 13 Consequendo celebrandi anticipatè non est approbanda, nec toleranda.
- 14 Sacerdos, qui ex obligatione alienius Capella, vel imperium pro certa intentione tenetur Missas celebrare, potest eas anticipatè dicere.
- 15 Missa sine peccato dici potest non recitatis Martini.
- 16 Parochi obligantur populum munere, ut Missas frequentes, non tamen cogere possit, ut audiat in Parochia.
- 17 Verbum monico, inducit consilium, & non preceptum.
- 18 Missa audienda, preceptum adimpletur quocumque in loco illa audiantur.
- 19 Missam audire nolens in propria Parochia ex contemptu, aut quando Parochi declarata ea, quæ Parochiani scire tenentur, peccat mortaliter.
- 20 Consilium Leonis X. quæ declaratur satisfieri huic precepto, si audiantur Missa in Ecclesiis Regularium, refertur.
- 21 Episcopus potest cogere Regulares, ut in offerorio Missarum conversationalium declarent fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant.
- 22 Sacerdotes eorum animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, ut satisfaciatur muneri suo.
- 23 Parochi non obligantur ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus, nisi iuxta viri prudentis arbitrium.
- 24 Parochi ab Ecclesia arcere debent Missas eas, ubi sine Organo, siue cantu laicorum aliquid miscetur.
- 25 Representationes in Ecclesia fieri prohibentur.

Barb. de Episcopo Pars I. l.

- 26 Sacerdotes in Ecclesia permitti non debent.
- 27 Comitia in Ecclesia cum irreuerentia loci sacri celebrare, peccatum est mortale.
- 28 Capellani tenentur sub mortali, nisi iusta de causa Missas celebrare iuxta dispositionem Capellania, & intentionem fundatoris.
- 29 Episcopus non potest compellere obtinentem Capellaniam, ut ipsomet celebret, licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebrent.
- 30 Verba cretissimi quando expresse significarent intentionem esse, ut per ipsum Capellanum Missarum celebratio fieret, tunc per substitutionem satisfieri non poterit.
- 31 Capellani, qui tenentur quotidie celebrare, quando possit per substitutionem satisfacere?
- 32 Capellani, qui ex permissione, vel fundatione tenentur celebrare certas, & peculiarias Missas, male agunt si alias celebrent.
- 33 Capellani, qui ex titulo, vel conventionem tenentur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare.
- 34 Causa legitima non celebrandi in Altari designato refertur.
- 35 Capellani etiam de consensu heredum celebrant alibi, quam in Altari designato, male agunt.
- 36 Celebrant absque iusta causa alibi, quam loco designato, peccant mortaliter, non tamen tenentur ad aliquam restitutionem.
- 37 Capellania Sacerdotis indicanda est, si illius verba essent, ut in ea præstaretur, aut nominaretur Presbyter, siue Sacerdos.
- 38 Statutum habens quid præstet de Capellania sit Sacerdos, vel Capellani, aptes ut sit alius Sacerdos.
- 39 Idem si dixerit, quod sit Capellani, vel Sacerdos.
- 40 Verba si respiciant alium præstationis, vel ius, præstentur Presbyter, tunc præstandum debet esse alii Sacerdoti, sicut verò, si Presbyterum significanti præstationem præstationis respiciunt.
- 41 Contrarium tenent aliqui resoluentes, quod si intratur præstari in patronatu, vel Capella Presbyter Capellani, sufficiens si præstetur non Sacerdos.
- 42 Sed prima sententia variis contrariisque respondetur fundamentis.
- 43 Capellania fundata, quod Capellani celebret, seu debeat celebrare ut Missas, an debeat esse alius Sacerdos.
- 44 Capellania non requirit residentiam personalem, cui est annexum omni celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus.
- 45 Episcopus de consensu patris an possit pro una vice Capellanum requirerem alium Presbyterum non Presbyterum conferre? & non. 46.
- 47 Capellania an, & quando sit incompatibilis cum alio beneficio?
- 48 Doctores de sacrificio Missæ agentes refertur.

OMINICIS, & festiuis diebus sollemnibus debere Episcopos celebrare, & tam frequentem quod suo muneri satisfaciatur, data opportunitate, & solvant Marc. Amon. Genuent. in manuali Prælat. c. 12. Aloyf.

Rice. in præzi auræ fol. 103. n. 6. ubi etiam obseruat illos non teneri quotidie audire Sacram, prout antè censuerat Naoat. in man. cap. 12. n. 1. & de heru Canon. cap. 39. n. 19. Non obstat cap. vlt. de prim. lib. 6. ubi dicitur quod Episcopus singulis diebus dicat, vel audiat Missam. Alzed. de præst. Episc. dignit. part. 1. c. 13. m. quia intelligitur de congruentia, & de consilio.

& bene esse, vt respondens Aloys. Ricc. *etiam loco*, & nouissime Conuoluitanus noster Stephan. Fagundes in *quinque Ecclesia precepta* *prae. 1. lib. 2. c. 2. n. 1. 1.* vbi citat Nauar. in *man. cap. 21. num. 2. prope finem*, Syluell. *verb. Missa 2. quæst. 1. vers. dicitur tertio*, Rosell. *idem verbo 5. 2. Azor. in sit. moral. part. 2. lib. 7. cap. 4. quæst. 1.* Cum autem deceat Episcopos quotidie rem diuinam audire, possunt cum iter faciunt celebrare, vel ab alio Sacerdote celebrari facere notabiliter ante lucem, vel post meridiem, spatio videlicet vnius horæ: est enim hoc vnum ex ptoilegiis Episcopo lute concessis. Ita gloss. in *d. cap. vlt. Syluell. d. verb. Missa 1. quæst. 6. Palud. in 4. dist. 13. q. 2. concl. 2. art. 2. Henriq. in sum. lib. 9. d. Missa cap. 1. 4. §. 1. O, Azor. in sit. moral. p. 1. lib. 1. c. 2. §. 1. vers. si querat. Nauar. in *man. cap. 25. n. 85.* vbi afficit nulla ratione firma id probari posse, quia tamen addit vñ iam receptam esse hanc opinionem, videtur posse defendi ob Episcopos prerogatas, quas refert gloss. in *d. vlt.* quod etiam concedi Cardinalibus quomodo iter non faciant, afferunt Sor. in *4. dist. 13. q. 2. art. 2. Palud. & Henriq. etiam loco.* Illud aduertere oportet quod in Altari, in quo Episcopos sacrificat, non potest ea die sacrificare alius Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, *cap. fin. de consec. dist. 2. Henriq. d. lib. 9. cap. 28. §. 1.* Fagundes *d. prae. 1. lib. 3. cap. 22. num. 5.* vbi intelligit de Missa solenni, & Pontificali, Azor. in sit. moral. part. 1. lib. 10. c. 2. §. 10. Bonacini de Sacram. dist. 4. q. vlt. p. 9. n. 15. Basilic. de Leon var. dist. lib. 1. c. 2. in princ. Vgolini. de offi. Episc. p. 1. cap. 1. §. 2. n. 4. Alzed. p. 1. cap. 1. §. 2. n. 4. vbi hoc intelligit quando Episcopus in Pontificalibus celebravit solemniter.*

Sacerdos est minister consecrationis, quam conficit vnum esse ex præcipuis partibus Sacramenti, *cap. 1. §. 2. vers. & hoc de Summa Trinitate, Concil. Trid. sess. 23. cap. 1. & cap. 1. S. Thom. 1. part. quæst. 83. art. 1. Chazet. de Sacram. tract. 4. de Eucharist. cap. 9. de Ministro dub. 1. dist. 2. Barthol. ab Angelo in *examine Consecrationis*, *1. de Missa, & de ministro sacrificij ipsius Missæ*, §. 125. Henriq. d. lib. 9. cap. 18. §. 1. in princ. Azor. in sit. moral. p. 1. lib. 10. cap. 2. §. 1. in princ. Fagundes in *quinque Ecclesia precepta* *prae. 1. lib. 3. c. 1.**

Pro celebratione Missatum potest Sacerdos elemosynam, seu stipendium in sui sustentationem accipere, mercedemque ex pacto absque simonia labere exigere, vt per Mich. Timoth. de *sacram. Missæ tract. 3. q. 48.* Iacob. de Grassis in *arbitrio decy* p. 1. lib. 2. cap. 96. num. 12. Gutier. *canon. lib. 1. cap. 29. 4. numer. 1.* Vgolini. de *simonia tab. 1. cap. 9.* Henriq. dist. lib. 9. c. 21. §. 4. & quæst. 12. §. 1. Motla in *emporio Iuris Civilis* p. 1. tit. 1. quæst. 13 in princ. Pet. de Ledefina in *sum. p. 1. de Sacram.* vbi de *Eucharist. cap. 18. vers. quarta conclusio*, Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 1. 4. & part. 3. q. 8. art. 6. dist. 86. sect. 1. vers. circa alium modum, & sect. 3.* Valq. *tom. 3. dist. 2. 14.* Barthol. ab Angelo *d. dialogo 5. §. 518.* Cened. ad *Decretal. c. 14. num. 3.* Fraxmel. de *obligat. Sacram. sect. 1. prout. 1. num. 1. & 5.* Agid. de *Coniunctis de Sacram. tom. 1. §. 83. num. 191. cum segg.* Azor. in sit. moral. p. 1. lib. 12. cap. 3. quæst. 5. Cessi. de *Iustis. lib. 2. cap. 35. dub. 8.* Homobon. de *Bonis de exam. Ecclesiæ*, p. 1. tract. 4. c. 1. §. 1. num. 116. & nouissime Fagundes in *quinque Ecclesia precepta* *prae. 1. lib. 3. cap. 7. 4. num. 5.* Lézana in *sum. quæst. Regul. cap. 1. 1. num. 4.*

Inuita phantazie taxario pro sacrificio Missæ illa dicitur, quæ in qualibet regione communè consuetudine recepta, & approbata est à Viis prudentibus, & Deum timensibus, vel quæ taxata fuerit à Superiore habente potestatem. Ita Pet. de Ledefina *d. cap. 18. canon. 7. & 8.* Aragon. 2. t. §. 83. de *sacram. art. 3.*

vers. sed dubitabit aliqui, Zerola in *praxi Episcoporum*, *part. 1. verb. Missa §. 3. concl. 2. & 3.* Valq. *d. dist. 124. cap. 4.* Fr. Emman. in *sum. part. 1. cap. 25 1. concl. 4.* Suarez *tom. 3. in 3. p. dist. 86. sect. 2. vers. sed circa, & vers. duo secunde*, Gutier. *d. cap. 29. num. 3.* Nugn. de *Sacram. tom. 2. ad quæst. 83. art. 1. part. 3. tract. de sacrificio*, *lib. 9. concl. 1.* Cened. *canon. quæst. lib. 1. quæst. 17. num. 4.* Fraxmel. *d. sect. 3. prout. 5. §. 2.* Franc. Ludou. Miranda in *man. Prælat. tom. 2. quæst. 41. art. 23. conclus. 1.* Fagundes *d. c. 7. num. 6.*

Non possunt tamen Episcopi per Constitutiones, aut statuta præcipere, vt ne plus doneatur quàm pretium taxatum, nec minus accipiatur; Ita Nauar. in *man. cap. 23. num. 106.* Fr. Emman. *d. part. 1. cap. 23. 1. num. 1.* Cened. *d. q. 17. num. 3.* post multos, quos refert idem tenet Fagundes *d. cap. 7. num. 8.* vbi *num. 9.* hinc inferit iouitum esse statutum, & scandalosum, ac simoniacum si statuerent, quod nulli alij Sacerdotes Missas defunctorum celebrarent, aut officia mortuorum efficerent, nisi Sacerdotes talis Parochie, aut Cathedralis, & hi quod non celebrent, nec officia efficerent nisi pro certo stipendio. Sic nullo modo potest Episcopus ex gere hæredes defunctorum, vt ad exequias celebrandas conuocens dimittaxe Clericos Parochiales Ecclesiæ, exclusis aliis, doctores implerent numerus Clericorum Parochialis Ecclesiæ, vt optimè docent Syluell. in *sum. verb. immolationis 2. sub num. 7. & verb. simonia num. 11.* Mat. Anton. Geoueni. in *praxi Archiep. Neapol. c. 48. §. 1.* quos refert Fagundes *d. c. 7. n. 9. in med.*

Sacerdotem pauperem accipientem à pluribus 4 plura stipendia pro Missæ celebratione, posse vñ 4 Missa omnibus satisfacere sentiunt aliqui, saltem si stipendia simul sumpta non excedant quantitatē necessariam ad strictam ipsius Sacerdotis sustentationem pro vñico die, & remoto secularium scandalorum ex Sacerdote auaritia: ex eo, quia ocmēnem defraudat, cū sacrificium Missæ sit valoris infiniti extensiuū; tum quia videretur damna iunctura do Ecclesiæ, quæ plores conuocat ad eandem Missam audiendam; tum denique, quia qui Altari seruit, de Altari viuere debet secundum Apostolum telatum in *cap. cum secundum, de proband.* Quibus potissimum fundamentis hanc partem tueor Sor. *de Iustis. lib. 9. q. 1. art. 1. dub. 7. resp. 1. & 2.* Angel. *verb. Missa n. 51.* post Syluell. & alios Ludovic. Bejarresq. *casuum Conscientia* p. 1. casu 12. Cano de *Iure Theolog. lib. 12. cap. 13.* Fr. Emman. in *sum. tom. 2. cap. 35. 1. num. 4. conclus. 4. ad finem*, Ioan. Dominic. Montagna. 2. 16. Nugn. in *3. p. q. 89. art. 1. dub. 9. concl. 4. & 5.* Pet. Nau. de *restitu. lib. 2. c. 2. n. 413.*

Constantin tamen vetus, & receptus potestatis opinio non modicam apertis hominum ingentis sordide cupiditatis, & auaritie suspitionem, scandalumque inter populares excitat, quia non statuit promissis: tum quia pro eadem Missa plores recipientes elemosynas, videntibus offerentibus, facit comæ ipsorum voluntatem, & his atque aliis taxatiombus contrariis bene respondentes, hanc sententiam melius defendendi Nauar. in *man. cap. 23. §. num. 92. & cap. 8. de celebrat. Missæ. in nouis*, Emman. *San. verb. Missa, num. 44.* D. Anton. *part. 1. tit. 10. cap. 2. n. 4.* Nald. *verb. Capellania, num. 11.* Tolet. *lib. 2. cap. 8. num. 3.* Henriq. *dist. lib. 9. cap. 21. num. 4. & cap. 22. numer. 3.* Grassi in *decy. auctor. part. 2. lib. 1. cap. 45.* Bellam. in *constr. Catholici, tom. 1. lib. 2. de Missa, cap. 4. proposit. 4.* Chazet. *de Sacram. tract. 4. de Eucharist. 1. de Missa sacrificio* *dub. 11. pag. 176.* Sor. *tom. 1. dist. 86. sect. 1. & 3.* Vincent. Fernand. in *mixt. diffus. de sacrificio Missæ ad repet. 1. 1. 1. canon. cum frangitur, de consec. dist. 1. 2.*

p. 4. dub. unic. ad 6 in fin. Valq. §. 3. tom. 3. diff. 13. §. 4. cap. 4. Homobon. de Bonis de exco. Ecclesiast. part. 1. mail. 4. §. 13. §. 119. Fagundes in quinq. Eccl. praecepta lib. 3. cap. 1. num. 7. Mitand. in man. Pralator. tom. 1. §. 4. 1. artic. 23. conclus. 5. Dian. refolut. mer. part. 1. traillat. 14. refolut. 8. Lexima in summ. quest. Regul. cap. 27. num. 1. Bartholom. ab Angelo dial. 5. §. 509. & §. 749. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 23. num. 234. & lib. 29. num. 157. Paul. Fraxinel. de obligatiomb. Sacerd. fest. 4. conclus. 1. §. 3. Coninch dist. 9. §. 3. num. 192. Quod adeo verum est ut neque Sacerdos pauper, exclusa extrema necessitate, possit pro vni- ca Missa toti stipendia accipere, quod sufficiens ad sui sustentationem, Azot. inlit. moral. p. 1. lib. 10. c. 10. §. quod primum, Gutier. canon. lib. 1. cap. 19. m. 10. Steph. Fagundes d. p. 1. lib. 3. cap. 9. n. 7. & §. 8. nouissimè me citat o in hoc loco Torrellianus in practib. luris spirit. lib. 1. cap. 9. m. 70. Item procedit etiam sciencie, & concedente Superiore id faciat, eom non possit remittere obligationem iure naturali, & diuino debitam, vt per Nauar. dist. censu. 8. & Fraxinel. dist. fest. 4. conclus. 2. §. 3. Secus tamen ex peculiari Summi Pontificis privilegio; idem quia fecit potest stipendia, que pro Missis dantur, generaliter taxare, & etiam augere, si expedire iudicauerit, ita potest in illis dispensare, propter aliquem Ecclesie, vel Monasterij beneficium, quando iusta causa, vel necessitas intercedit; idem quia Papa in restitutione incertorum bonorum, in obligationibus vltimatum voluntatum, & in pia causa propter commune Ecclesie bonum dispensare potest, & tenere Syluest. verb. Missa t. num. 20. Henric. d. cap. 22. num. 7. Reginald. lib. 23. num. 139. Fraxinel. de obligatiomb. Sacerd. fest. 7. §. 11. & 12.

6 Hinc etiam adeo verum est Sacerdotem accipien- tem à pluribus placita stipendia pro Missa celebratione non posse vnicā Missā omnibus satisfacere, vñ hoc faciat, teneatur ad restitutionem: ex violatione enim iustitie cum damno alterius consurgit obligatio restituendi. Ita Petr. Nauar. de refut. lib. 1. cap. 2. num. 129. & 381. Gratius dist. cap. 45. num. 17. Fr. Em- man. p. 1. cap. 25. 1. de Missa conclus. 1. & 4. Valq. tom. 3. diff. 11. §. 4. Fraxinel. d. fest. 4. conclus. 5. §. 1. & alia locis supra citatis, qui Fraxinel. §. 4. cum Petr. Nauar. quem citat, & sequitur, refoluit prædictum Sacerdotem, vt faciat restitutionem, tenei Missas præter- missas celebrare, vel curare vt per alios celebra- tur, vel restituere elemosynas acceptas, admoni- via hinc, qui eas dederunt, Missas non fuisse cele- bratas.

Nouissimè Sacra Congreg. Cardinalium Concilij Trid. interpretum S. D. N. Vrbani VIII, auctoritate sibi specialiter attributa hæc in re ita decreuit. Deinceps ubi pro pluribus Missis etiam eiusdem qualitates cele- brandi placita stipendia quantumcumque inueuerint, & exigua sint ab vno, sine à pluribus personis collata fuerint, non conferantur in futurum Sacerdotibus, Ecclesijs, Capitu- lis, Collegijs, Hospitalibus, Societatibus, Monasterijs, Conuentibus, Congregationibus, Domibus, ac locis pui- quibuscumque tam Secularibus, quam Regularibus, Sacra Congreg. sub observatione diuini Iudicij mandat ac precipit, vt absque rei Missa celebrentur, quæ ad rationem attributa elemosyna præscripta fuerint, ita vt aliquin q. ad quos personæ, sua obligationes non satisfaciunt, quominus grauer peccent, & ad restitutionem teneantur. Id vñ vt deinceps obseruetur exaltum, Sacra Congreg. eadem auctoritate renouat privilegia, & indulta omnia quibus- que personis, Ecclesijs, ac locis pui tam Secularibus, quam Regularibus cuiuscunque Ordinis, Congregatio- nis & Instituti quocumque ob causam concessa, quibus indulgetur vt certam Missam, vel Anniversarium

celebratione, aut aliquibus collectis, seu orationibus plu- rium Missarum auctibus in futurum suscipiendis satisfiat, Quæ repetuntur in decretis de celebratione Missarum, apud Typographiam R. Cameræ Apost. im- pressis de anno 1625.

Postea eadem Sacra Congreg. super prædictis de- cretis de celebratione Missarum, S. D. N. Vrbano VIII approbante, declarauit permittendum non esse vt Ecclesie, ac loca pia, seu illorum administratores elemosynas Missarum celebrandarum vltim, vicium, quæ minimam portionem, retineant ratione redditionem, quæ in usum eorundem expensarum irrogare licet pos- sint, & tunc quæm portionem retinebunt, nullatenus debe- re excedere valorem expensarum, quæ pro ipsismet tantum Missa Sacrificio materialis sunt subuenda, & nihilominus eo etiam casu curandum esse, vt ex pecunia, quæ superflua, expensis vt supra deductis, absque ulla Missa celebrentur, quæ præscripta fuerint ab offerentibus elemosynas.

Deinde declarauit factu esse, vt Reiter beneficij, quæ potest Missam per alium celebrare, tribuat Sacerdoti cele- branti elemosynam congruam secundum morem ciuitatis, vel prouincie, nisi ex fundatione ipsius beneficij aliud eorum fuerit.

Poterius consuit Sacerdotes, quibus aliquando offer- tur elemosyna maior solte pro celebratione Missa, de- bere absolute integram elemosynam tribuere Sacerdoti celebranti, & nullam illius partem sibi retinere posse. De- clarans pariter quande tribuere elemosynam numerum Missarum celebrandarum non præscriptis, tunc tot Missas celebrari debere, quæ præscriptis Ordinarius secundum morem sua ciuitatis, vel prouincie, ac etiam cum Ordinarius præscriptis elemosynam congruam iuxta qualitatem loci, personarum, ac temporum, Sacer- dotes accipientes stipendium minus congruo teneri Missa illi ab offerente præscripta celebrare. Quas quidem de- clarationes originales piz manibus habui, & im- pressas vidi in typographia Cameræ Apost. de an- no 1626. Quoad Reclotem beneficij certum est satis esse vt ille, qui potest Missam per alium celebra- re, tribuat Sacerdoti celebranti elemosynam con- gruam secundum morem ciuitatis, non ad rationem redditum beneficij: ita post Fagundes, Barthol. à S. Faustio, & Diamar, refoluit Alphonf. de Leone de officio Capellani q. 5. fest. 29. n. 302. vbi n. seqq. id am- plicat etiam ad Capellanos Capellanix non colla- tiuæ.

Quamuis Missæ valor extenuet, seu indeterminatè, vel vt aiunt, ineniteterminate accipit, inhi- nitas sit, hoc est, non tantum potest, quin magis possit prodesse, siue non tantum fructum exhibet, quin possit maiorem, ita vt non pro tot, quin etiam pro pluribus, & in maiori gradu applicari, & prodesse possit; tamen dum Sacerdos, vt causa proxima specialiter vnam Missam offert pro seipso, aut pro alio respondentem obligationi Sacerdotis, etiam nihil offente; habet non solum effectum finium, sed virtutem, efficaciamque, & valorem simpliciter fini- tum, qui effectus in plures diuisus, minus utilis est singulis, & ita qui Missam pro multis offert, non tantumdem singulis prodest, ac si pro vno solo dederit; de quo vide Nauar. in man. cap. 15. num. 92. & num. 111. vers. 11. & censu. 8. num. 2. & censu. 9. num. 21 de celebrat. Missarum. In nouis Petr. Nauar. lib. 1. de re- bus. cap. 1. à num. 261. Marc. Azotem. Cuth. lib. 5. inlit. maiorum, tit. 6. num. 77. Ioan. Medin. in Cod. de exco- nicem, cap. de valore Orationis pro multis susa, §. in 14. speculo testamentor. gloss. 13. princip. à num. 55. Ludouic. Lopez part. 2. cap. 78. de Eucharistia, vers. noui Hieronym. Llamas in 3. part. method. cap. 13. §. 171

Dimas in *trall. de Purgat. cap. 37. per totum*, Fr. Emman. *dist. cap. 2 § 2. num. 1. Grassi. dist. lib. 2. cap. 45. à num. 16. Hornad. l. 41. gloss. 2. à num. 5. tit. 4. part. 1. Nugn. in 3. *patrem Dni Thomae. quæst. 8. art. 1. dub. 8. §. in 3. parte. cens. 3. Dominic. Montagn. in trall. de Missa. cap. 30. Hentiq. d. lib. 9. cap. 19. §. 1. Suat. tom. 3. quæst. 79. sect. 22. & tom. 4. disp. 48. sect. 6. Greg. de Valentia tom. 4. disp. 6. quæst. 1.1. par. 2. 1. §. 2. Fraxinell. *sect. 1. par. 4. §. 7. Azco. instit. moral. part. 1. lib. 40. c. 21. quæst. 1. Chamerot. dist. 31. de Missa sacrificii dub. 10. pag. 272. cum segg. Valsq. 3. p. tom. 1. disp. 250. cap. 3. Zerola in *praxi Episcop. dist. verb. Missa. §. 4. Peir. de Ledesma in sum. part. 1. de Eucharistia. cap. 17. cens. 13. Galet. in margarita casuum conscientia. verb. Missa. pag. 142. col. 1. Pelanti. 1. part. quæst. 83. art. 6. disp. 4. Coinech *dist. quæst. 83. num. 186. in fine*, Fr. Ludou. Miranda in *mor. Pralat. tom. 1. quæst. art. 19. & 20. latè* Fagundes in *quonque Ecclesia precepta part. 1. lib. 1. cap. 8. num. 7. cum segg. Gauas. in comment. ad rub. Missæ. part. 2. lib. 3. n. 5. vers. hoc loca. nouissimè Alphons. de Leone de officio Caplani. q. 7. sect. 5. num. 26. cum sequentibus.*****

8 Ad euitanda scandala, quæ facillè possent suboriri in exigendis pro Misse Sacrificio stipendiis, potest Episcopus legem condere, qua certum stipendium arbitretur; itavt laici non dent minus, nec Sacerdotes magis exigant; ita Corduba *lib. 1. quæst. 4. dub. 4. Suat. disp. 86. sect. 1. cens. 1. Reginald. lib. 2.1. n. 241. Miranda dist. quæst. 47. art. 23. quamvis contrarium teneant Nauar. Soc. atque alij.*

9 Non potest tamen Episcopus statuere, vt Sacerdotes non accipiant minorem pecuniam, quia esset occludere viam liberalitati, charitati, & pietati, cum Sacerdotes liberalitatem exercere possint in remunerandis elemosynis fidei debitis ita vltro Suar. & Reginald. citatis locis, resoluunt Fr. Emman. d. cap. 2 § 2. num. 4. Bartholom. ab Angelo d. *dialog. 5. §. 57.*

10 Vinde si Sacerdos exigit importunè ad inuitis elemosynam supra taxam ab Episcopo prescriptam, peccabit mortaliter, ad restitutionemque tenebitur, si scilicet si ex liberalitate offerentis recipiat elemosynam pinguiorem supra taxam, quia licet liberum est Sacerdoti minus stipendium accipere, ita etiam liberum est maius accipere à sponte dantibus: leges enim Prælatorum pietatem non præcludunt, & consuetudines non consistunt in indubilibili, est aliud ex iustitia exigere, & aliud gratis donare, vel remittere: ideo lex iustitiæ non impedit operam liberalitatis, & Christianæ misericordiae, Reginald. *lib. 2.1. num. 232. Ludouic. Miranda in mor. Prælatorum tom. 1. quæst. 41. art. 43. cens. 1. & 1. Suat. disp. 86. sect. 1. cens. 1. Possevin. cap. 2. n. 25. Fraxinell. de obligationibus Sacerdot. sect. 3. par. 5. §. 3. Less. de iustitia lib. 2. cap. 4. dub. 6. num. 37. Mich. Zanar. p. 1. *dirict. Theolog. de Euchar. cap. 1. de Missa vers. decimè dico.* Sacerdotem tamen pro obligatione celebrandi summo mane, vel in loco à ciuitate distanti pro labore præstato in itinere, vel etiam cæcis diebus, & in determinatis locis posse pinguius recipere stipendium, quam lege sit, aut consuetudine receperunt, tenent Fraxinell. d. *sect. 3. par. 5. §. 2. Grassi d. lib. 2. c. 96. num. 34.**

11 Sacerdos, qui aliquam pecunie quantitatē accepit per se, vel per alium, pro dicendis Missis, vel vt eas faciat celebrare per alios, potest per alios Sacerdotes satisfacere minori quantitate, retenta sub parte elemosynatum, inchoi dame, & inscisi Sacerdotibus celebrantibus; modo illis tantam tradat elemosynam, quantum fert communis taxa, & mo-

po sit Parochus, vel alicuius populi cutam habens, & pecuniam illam accipiat à lege, vel consuetudine assignatae sibi certam quantitatē ex quaue Missæ pretantia; scilicet verò si Sacerdota, vel alius fir, qui stipendia colligit, vt per alios curet Missas celebrare; quia tunc non potest sibi partem retinere, iuxta quæ reducenda sunt dicta per Soc. de iustitia *lib. 9. quæst. 3. art. 1. vers. sed hoc preceptum*, Nauar. in *man. cap. 25. num. 91. vers. 24. Ludou. Lopez in instrum. censuræ p. 2. tit. 6. Puerb. cap. 78. vers. insuper*, Fr. Emman. p. 1. *sum. cap. 2 § 2. cens. 4. Sd. verb. Missa n. 45. Lud. Beja in reg. casuum conscientia p. 1. casu 12. in fine*, Atagon. 2. 2. § 3. de sacrificiis art. 3. p. 683. Nald. verb. *Missa num. 20. Hentiq. lib. 9. cap. 21. num. 8. Soar. p. 3. disp. 88. sect. 13. Gutier. canonice lib. 1. cap. 25. numer. 32. Reginald. lib. 2.1. num. 20. Vega in sum. tom. 2. cap. 41. casu 3. Fraxinell. sect. 3. par. 5. §. 4. Valsq. 3. disp. 254. cap. 4. num. 30. Possevin. de officio Curati cap. 1. num. 39. Barth. ab Angelo *dist. 5. §. 53. latè* Ioan. Valer. de *differe. inter verumque forum. verb. Missa differet. 1. Bonacin. de Sacram. disp. 4. quæst. vlt. par. 8. diff. vlt. Homobon. de exarum Ecclesiæ. 4. cap. 14. §. 137. Cencod. Canon. 9. 27. num. 10. Fagundes d. p. 1. lib. 5. c. 9. num. 17. Gauas. in comment. ad rub. Missæ p. 3. tit. 12. n. 34. & 35. Diana d. part. 1. *trall. 14. resolu. 10. cum segg.***

Nouissimè Sacra Congreg. *Instrum. Cardinalium S. Censur. Trident.* interpretum omne damnable inctum ab Ecclesia remouere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam suscepit celebrandam cum certa elemosyna, ne eandem Missam aliter parte eiusdem elemosynæ sub retenta celebrandum committat; propterea repertum in decretis de celebratione Missarum apud Typographum R. Cameræ Apostol. impressis de anno 1615.

Quæstio illi hoc hæc materia controversa, virum scilicet liceat Sacerdoti Missas celebrare anticipatè Super qua questione emanauit à Sacra Congreg. Concilij Trident. decisio ex mandato S. D. Clementis VIII. cuius tenor talis est. *Superius dictum significatum fuit S. D. N. pœuic ab hoc anno in Missa n. nam consuetudinem recentiorum aliqui Theologorum episcopali nixam sensum receperunt, in dies magis inuasit, vt Sacerdotes Missam celebrantes, etiam vultum generalem applicant hic, qui postea Missa celebrationem præstaturi, ac pro elemosynam præstari sunt, tamen antequam Missa sacrificium peragerent, neque à Sacerdote illud rogassent, neque ex hac de causa præstissent elemosynam. Quam rem cum Sanctitas sua ad Sacram Congreg. Cardinalium Concil. Trident. Interpretum pro materia gravitate examinandam recessisset in ipsa Congregatione primum de ea actum fuit diligenter, ac deinde relatum ad Sanctitatem suam, qui ex eiusdem congreg. sententia huiusmodi consuetudinem tanquam pluribus nominibus periculosam, scilicet scandalosa, & offensiva obnoxio, atque à vetustè Ecclesia more nimium aberrantem explest, ac improbandam, atque Ampliandum tua litera dari, quod facimus, mandauit, vt omnibus illius Regis Archiepiscopis, atque Episcopis, in quorum diocesi huiusmodi applicatione in usum indulta fuerit, per literas aut alias scriptas inuogant, vt talem usum abstant, ac prohibent excommunicationem, atque alia quæ opportuna, & necessaria existimauerint, faciant. Idemque præcipit Generalibus, & Capitulis Ordinum, quos in istius Regni nunc venerit commorari, vt scilicet, & ipsi Regularibus sibi subditis talibus applicationibus, eisdem parum prepositis, interdicant. Quæ omnia pro sua potestate, & Sanctissimi Domini nostri Iussu obsequando studio Ampliandum tuam fidele effectum speramus. Quosque Deum regamus, vt eam quæritæ salutis sue gratia deus vult antestorem. Roma die 15. Nouemb. 1605. de qua declaratione mentionitur*

minuerunt Laurent. de Peirinis tom. 2. privileg. Minim. inter Confess. P. h. v. P. III. num. 9. Gavant. in thesaur. tom. 1. p. 3. tit. 1. d. n. 34. Lezana in sum. quæst. Regulæ 2. 1. num. 7.

- 13 Ex quibus iam colliges in praxi consuetudinem celebrandi anticipatè non esse approbandam, nec tolerandam; tum quia redoler nimium luen cupiditatem: tum quia pat est, ut qui tradidit elemosynam, seiat Missam pro se celebrandam, ut melius se disponat ad recipiendum sacrificii fructum, qui potest esse maior, vel minor iuxta maiorem, vel minorem illius dispositionem; ex citatis per Nugn. 3. p. 9. 83. art. 1. §. 3. in 3. p. dub. 3. vers. respondetur, Coninch d. tom. 1. quæst. 83. num. 172. conclus. 15. tum quia homines rectius possent ab elemosynis in futurum tradendis pro celebratione Missarum, si Sacerdos offerenti elemosynam responderet, applicis *ibi* Sacrificium. quod aliis celebrant. Quamobrem humines facile sibi persuaderent Sacerdotem accipere stipendium, & non persolvere onus, pro quo stipendium accepit. Ita Henric. d. lib. 9. de Missa, cap. 21. n. 1. Sicut. diff. 12. feli. 9. Reginal. lib. 21. n. 137. Aragon. de inst. quæst. 85. art. 3. dub. de illis, qui dicunt Missam anticipatè. Homobon. d. tract. 4. cap. 16. §. 147. Diana moral. resol. p. 1. tract. 14. resol. 15.

- 14 Exiierem tamen unum eorum, in quo Sacerdoti licet Missas celebrare anticipatè, videlicet quando ex obligatione alienius Capellæ quis teneatur Missas etiam singulis hebdomadis celebrare, vel in posterum pro certa intentione, quia tunc, si aliud non exprimat in fundatione Capellanæ, ex quo voluntas defuncti aliquo modo gloriâ videri possit, factis, et potest illas in hebdomada antecedente celebranda. Ita Petr. de Ledem. in sum. p. 5. de Sacramento. Eucharistia cap. 18. conclus. 17. vers. La dade de un Sacerdoti, Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 152. concl. 8. Reginal. d. lib. 21. num. 137. Diana d. part. 1. tract. 4. resol. 16. & expressè in Capellano quod possit præuenire tempus celebrationis resoluit Aloyf. Ricc. in praxi decif. 400. in 1. edit. & resol. 338. in 2. edit.

- 15 Quæstio etiam est in hac materia singulis diffiçilis, an scilicet peccet mortaliter, qui celebrat Missam ante Matutinum Officii recitationem? De qua particularem tractatum edidit Laurent. Perez Seco, qui inseribitur, *Antequam Missam celebrare non recitatu Matutinum*. Patrem negari, videlicet non esse peccatum mortale facere Sacram non recitatu Matutinum, veteriori semper censu, quia non videtur tanta conexio inter Missam, & horas Canonicas, ut conuertens hunc Ordinem reus lethalis culpæ sit; tum quia nulla lege sanctum est sub mortali celebrantem Missam ante Matutinas horas graviter peccare, quamvis fieri possent, ut peccet venialiter defectu debitor devotionis, ut si recitet Matutinum tardius, quam pat sit: unde merito hanc sententiam tenent Sot. lib. 10. de iustis quæst. 3. art. 4. conclus. 2. & in 4. dist. 23. quæst. 1. art. 2. Llanas in part. 3. mercedi. cap. 5. §. 1. si primo pag. 501. Medina part. 1. mystic. Confessionum, cap. 16. §. 2. in fine; Vega in speciale Comarum, cap. 10. §. 18. num. 254 vers. tambien, Ioan. Baptista Conza. in respons. casuum confitentia, casu 242. Cnch. instit. Canon. lib. 5. tit. 6. num. 16. Ludov. Lopez in instrum. Confessionum, part. 1. cap. 79. de Eucharistia, vers. denique neque hic, & cap. 105. de hunc Canon. vers. nunc tamen, Emman. Sà in aphor. verb. Missa. num. 12. Petr. Aragon. 2.2. quæst. 63. art. 12. vers. de Ordo. pag. 83. 1. Alphons. Vega in sum. part. 2. cap. 41. cap. 16. vers. de sacrific. Missa, lib. 2. cap. 6. Valent. 2.2. diff. 6. quæst. 2. punct. 10. Valq. in opus. de benef. cap. 4. §. 1. art. 2. n. 6.

Paul. Comitot. resp. moral. lib. 1. quæst. 50. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 249. num. 12. & quæst. Reg. tom. 1. §. 43. art. 3. Macign. de Hunc Canon. cap. 46. Bartholom. à S. Faustio ed. tract. lib. 2. quæst. 214. Paul. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 5. cap. 4. assert. 4. Postum. de officio Curati, cap. 2. num. 16. Bonacin. de Sacram. diff. 4. quæst. vlt. punct. 9. num. 7. Paul. Squillante de obligat. clerici. part. 1. dub. 27. num. 56. Fernandez in examina Theolog. moral. part. 3. cap. 5. §. 4. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 8. diff. 30. num. 1. Raph. de la Torre in 2. tom. 1. contrav. 8. diff. 2. num. 6. & 7. Diana moral. resol. part. 1. tract. 14. resol. 36. Lezana in sum. quæst. Regulæ. part. 1. cap. 11. num. 3. Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Missa, pag. 171. col. 2. Nugn in 3. part. quæst. 83. art. 2. Sicut. part. 3. quæst. 83. art. 3. diff. 83. feli. 1. & tom. 2. de Relig. lib. 4. cap. 14. num. 6. Homobon. de Bonis de humana vita lib. 1. part. 1. cap. 18. vers. quæst. latè Fagundes in quinq. Ecclesie præcepta part. 1. lib. 3. cap. 17. n. num. 12. Petr. Leds in sum. part. 1. de sacrament. Eucharistia, cap. 25. vers. Otiato. Nald. verb. Missa, num. 8. Miranda in sum. Prælati. part. 1. quæst. 40. art. 12. conclus. vnic. Chamerot d. d. tit. de sacrificio Missa dubio 14. Less. de instit. lib. 2. cap. 37. dub. 12. num. 81. Coninch de Sacram. tom. 1. quæst. 83. n. 100. Moltes in sum. tract. 3. c. 2. n. 31.

Licet affirmatiuum opinionem, imò mortale peccatum esse ante Matutinum recitationem Sacram facere, teneant D. Anton. part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 4. in fine, D. Raymund. in sum. tom. lib. 3. tit. de Sacramento, iterand. in gl. verb. pro defunctis pag. 126. Artil. in sum. verb. Missa, num. 3. Tabien. eodem verbo, n. 7. & Angel. num. 42. Nauar. in man. cap. 25. num. 83. vers. 18. & de hunc Canon. cap. 3. num. 70. & cap. 21. n. 30. Masol. de irregular. lib. 3. cap. 14. num. 1. Antonin. Benard. in sum. cap. 27. num. 16. Petrus Boll. in Occasionibus Canon. claf. 1. cap. 3. §. 6. pag. 82. vers. Præmissa, Melchior de Huelan in expone Carmon. & mysticorum Missa, §. 2. vers. Las quales mayores, pag. 355. Ludouic. Beia respons. casuum conscientia, part. 1. cap. 54. vers. quia celebrare ante Matutinum, Michæl Timorh. de Sacrificio Missa tract. 1. quæst. 2. Lef. Zech. de Sacramento. tract. de Missa, cap. 16. in prim. Stephan. Ducan. de ritibus Ecclesie, lib. 5. cap. 14. n. 15. Barthol. ab Angel. dialogo 1. §. 140. Jacob. de Grass. in descif. canon. lib. 2. cap. 40. num. 6. Henric. in sum. lib. 9. de Missa, cap. 24. num. 7. Purgian. diff. 13. §. 2. art. 10. Azet. institut. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 17. Gard. Bellarm. lib. 1. de bonis oper. cap. 18. Francolin. de tempore Horar. Canon. cap. 24. Homobon. de examina eccles. tract. 4. cap. 16. quæst. 48. Gavant. in comment. ad rubricas Missalis tit. 1. in verb. Matutine cum Laudibus p. 2.

De obligatione Parochi.

Populum monere obligatur Parochus, ut Missas in parochia propria frequenter, & iustitice præcepto Ecclesie pro peccato mortali debitis Missas audienti, cogere tamen non potest, ut Missam audiat in parochia sua, quia Concil. Trid. sess. 22. in decreto de observandis, ubi hæc habetur, vntur t verbo, *moneri*, quod inducit consiliu, & non præceptum, provi teneo Cened. ad Decretales collect. 104. num. 2. quem ego ipse refero in tract. de utilitibus vsusq. dist. 301. Idem ira merito hanc resolutionem tenet Lulit. Ferdinand. Puez in repet. cap. Missa, de confectat. dist. 11. num. 133. Cened. d. collect. 104. Guivier. Canon. cap. 30. num. 7. lib. 1. Fr. Emman. id sum. tom. 1. cap. 249. n. 25. & quæst. Regul. tom. 1. §. 43. art. 7. Sicut. tom. 3. quæst. 83. feli. 2. in dub. circa secundam Missa diuisionem, nec citat in hoc loco Homobon. d.

- examine Ecclesiasticae tract. 8. cap. 5. quæst. 14. vers. secundum. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 7. cap. 6. quæst. 4. Hentig. lib. 9. de Missa cap. 15. §. 9. Matth. Suar. in præf. & in ordine visitandi cap. 3. num. 4. Valer. Reginald. in præf. feri pentenit. lib. 18. quæst. 3. num. 12. Coninch de Sacram. tom. 1. quæst. 85. n. 311. Aloys. Rice. in decif. Curia Neapol. part. 1. decif. 151. Zerola in præf. Episcop. p. 1. verb. Parochia, & part. 1. verb. Missa, §. 6. vbi asserit deefum, non posse Episcopum cogere populum multis & paucis, etiam in casu notabilis negligentie, aut contumaciae ite ad audiendam Missam in Parochia sua.*
18. Missæ igitur audiendæ præceptum adimpletut quocumque in loco Missæ Sacram. audiat, siue in propria Parochia, siue in qualibet alia Ecclesia, aut loco vbi celebratur. Postea tamen fieri aliunde, vt quis peccet non audiendo Missam in propria Parochia, vt si quis noluit eam audire ex contemptu, aus quando Parochus declarat ea, quæ Parochiani scire tenentur. Ita Fr. Emman. d. tom. 1. sum. cap. 123. num. 6. Nauar. cap. 11. num. 5. Graff. d. cap. 55. num. 5. Nugn. 31. part. quæst. 83. art. 6. dub. 2. conclus. 4. Suar. d. 88. s. 1. Bartholom. ab Angel. d. 5. de Missa §. 7. §. 9.
20. Etiam tamen Leonis X. Constitutio, qua declarat satisfacti huius præcepto si audiat Missam in Ecclesiis Regularium, cuius declarationis tenor relatus apud Confect. in c. vlt. prim. Mendic. fol. 149. & apud Piasce. in præf. noua Episcop. part. 2. cap. 5. n. 12. est huiusmodi. *Inuicem quosdam in dubium reuocare, & perinde conscientie timore scilicet scrupulum incutere, si Christi fideles, qui Demonicæ & fæstis diebus extra Ecclesiam suam parochiales Missas audiunt in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium, Ecclesiæ præcepte de Missa audienda satisfaciunt. Nos ambiguitatem inuicem penitus tollere volentes, verum facerent conscientia fideles quique Deo Creatori suo seruimus auctoritate Apostolica tenere præsentium notum facimus, omnes Christi fideles verique fœci (qui non contempserint proprio Sacerdote parochiali) in Ecclesiis Fratrum Ordinum Mendicantium Demonicæ, & fæstis diebus Missas audire, satisfacere præcepto Ecclesiæ de Missa audienda, nec in aliquam labem mortalem peccati penamque propterea incurrare, ac contrarium facientibus, non obstantibus quibuscumque. B. C. dat. Romæ sub Annulo Piscis die 13. Novemb. 1517. Et hoc item declaratum fuisse à Clemente VIII. Breui quodam dicto ad Nuntium Sedis Apostolicæ Inferioris Germaniæ de anno 1592. die 1. Septembris. testatur in c. vlt. prim. Fr. Emman. pag. 51. o. sub num. 4. Postea tamen Episcopus Regularis cogere, vt in officio Missarum Conventualium, quæ Dominicis diebus in Monasteriis celebrantur, declarati fidelibus, quæ festiuitates, & ieiunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum festiuitatis, & ieiuniorum præcepta Ecclesiastica à fidelibus transgrediantur, prout resoluit Fr. Emman. quæst. Reg. tom. 1. c. 4. art. 7. vbi testatur ita vidisse observari à quibusdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugaliæ in diocesi Elborens. Portel. in dubiis Reg. verb. Episcopum n. 7.*
22. Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est, vt satisfaciatur muneri suo, vt habetur in Concil. Trident. sess. 1. de reform. cap. 14. ibi, *curæ Episcoporum, vt si saltem diebus Dominicis, & fæstis solemnibus, si autem curam habuerint animarum, tam frequenter, vt suo muneri satisfaciunt, Missas celebrent, non videntur autem muneri suo satisfacere, nisi celebrent per se, vel per alios in singulis diebus festis: alij autem non tenentur celebrare, nisi specialiter habeant obligationem.* Ita Nauar. in mon. cap. 15.
- nam. 133. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 152. num. 1. Spiritus in spec. 1. lib. 1. principal. num. 63. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 14. quæst. 1. & 3. Jacob. de Graffis d. lib. 1. cap. 39. num. 7. Valq. 3. part. d. 132. cap. 1. n. 12. Bonacin. de Sacram. d. 1. 4. quæst. vlt. punct. 7. num. 3. Homobon. de Bonia de examine Ecclesiæ p. 1. tract. 1. 4. cap. 14. §. 133. Molfes. in sum. moralu. Theol. tract. 3. c. 14. n. 16. Fagundes in quinquæ Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. cap. 15. a. num. 8. Non tamen videntur obligandi ad applicationem sacrificij pro populo singulis prædictis diebus: nam obligatio ad celebrandum, & obligatio ad applicandum, videntur diuerse, cum aliquis obligati possit ad celebrationem, quomvis non obligetur ad applicationem: nam nullo iure positivo, neque beneficii infirmatione præcipitur: infirmatur enim beneficium Curatum ad animas destituta, & Sacramentorum administratio pascendas, nisi aliud consuetudo præscribat, cui standum est. Ita Nauar. cap. 15. num. 9. Antou. de Cordoba in quæst. lib. 1. q. 4. Hentig. in sum. lib. 9. c. 11. §. 6. Nald. verb. Parochus num. 18. Suar. d. 86. s. 1. vers. de beneficiis igitur, Reginald. lib. 3. n. 118. Valq. 3. part. d. 134. art. 6. cap. 6. vers. vera tamen sententia, & Razuel. sess. 3. prænot. 1. §. 1. Possesio. de officio Curati cap. 1. n. 4. Aloys. Rice. in decif. Curia Archiep. Neapol. decif. 101. part. 4. Coninch de Sacram. q. 83. art. 1. dub. 11. conclus. 3. Vgolin. de offic. Episcop. c. 16. Gaudant in comment. ad rub. Missa lib. 3. tit. 11. n. 17. Layman in Theologia moral. tract. 5. de sacrificio Missa cap. 3. num. 3. Fillius. tract. 4. n. 174. Ego tamen ex Concil. Trid. sess. 13. de reform. cap. 1. existimo Parochum teneri Missam sacram. suis omnibus applicare, iuxta viri prudentis arbitrium: hanc resolutionem me citato in hoc loco, sequitur nouissimè Alphons. de Leone de officio Capellani q. 2. sess. 3. n. 46. sed postea q. 8. sess. 10. a. n. 60. aliud videtur tenere, vide quæ diximus de Parochia, c. 11. n. 13.
- Curent deinde Parochi ab Ecclesiis accere Missas eas, vbi sine organo, sine cantu, saltem, aut impurum aliquid mileretur, vt edmonet Concil. Trid. sess. 22. in decreta de obseruandis, comprobant Nauar. in mon. cap. 12. num. 87. Caietan. 2. 1. quæst. 91. art. 1. vers. inter has, Valenz. 2. d. 16. quæst. 9. punct. vlt. Suar. tom. 2. de relig. lib. 4. de Orat. cap. 13. num. 16. & 17. lazæ & eleganter Sanch. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 37. num. 7. Bonacin. de Heru. Canon. d. 1. quæst. 1. punct. 3. num. 1. Ego ipse in c. vlt. ad cap. d. d. n. 15. de celeb. Missar. vbi num. 16. plures refert DD. qui agunt de Musicis instrumentis, quæ in Ecclesiis licita sint.
- Ei representationes in Ecclesiis nec debent permisceri; in eis enim fieri prohibetur, ex traditis per Petr. Gregor. Synag. iura p. 3. lib. 39. cap. 1. 1. Nauar. in tract. de Orat. cap. 5. num. 25. Zerol. in præf. Episcop. part. 1. verb. representationes pag. 303. Gaudant in enciclid. Episcop. verb. representationes sacra num. 1. Diana resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 184.
- Ita etiam saltationes in Ecclesiis non debent permitti, saltationibus enim recordandum est quod in Saxonia accidit saltantibus in Ecclesia Sancti Magni, qui in penam, vt crederetur, per totum annum sine cibo, & somno saltarunt, vt testatur Pineda in Asanarchia Ecclesiastica. p. 3. lib. 19. cap. 17. §. 1. fol. 180. Fr. Alph. Venero in el enciclid. de los tiempos fol. 139. Instruccion de la muger Christiana lib. 1. cap. 36. Compendio de las historias prodigiosas pag. 15. §. 13.
- Sic etiam conuiuia in Ecclesiis cum irreuerentia loci facti celebrare peccatum est mortale, secus tamen si aliquod frigate, & parum in angulo Ecclesiæ sine tumultu, sine luxu, & perturbatione adstantium fiat ex causa rationabili, verbi gratia, quia non

est alius locus sufficienter accommodatus. Ita Franc. Raphael. de la Torre in 2.2. *Dist. Thom.* in 2. 99. art. 3. diff. 7. pag. 621. cum sequenti. Et licet olim potestiones, & vigiliæ in Ecclesiis fieri solitum esset, vt refertur Pineda in *Monarch. Eccles.* lib. 12. c. 12. §. 3. Fr. Hieron. Roman. de republ. *Christi.* lib. 5. cap. 13. Illesee. in *Chronica Pontif.* lib. 4. cap. 1. fol. 145. Cened. ad *Sextum celest.* in 2. num. 4. Cardin. Omsar Baron. in *addit. ad Martirol.* Rom. 4. 5. Janu. pag. 13. tamen hodie remouendus est abusus in quibusdam Ecclesiis, in quibus propter Sanctorum festa vigiliæ hominum, & mulierum tota nocte permittuntur, & debet poni poena excommunicationis, ex Falc. de v. sitat. lib. 1. c. 28. n. 8.

De obligationibus Capellani ad Missas pro aliis ex iustitia celebrandas.

28 **C**apellanus tenetur sub mortali, nisi iusta de causa, Missas celebrare secundum institutionem Capellani, & intentionem fundatoris. Ita Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 149. num. 8. Henric. lib. 9. cap. 23. num. 5. & cap. 24. num. 4. Azor in sum. moralium p. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 7. Suarez diff. 80. sect. 2. Reginald. lib. 49. num. 164. Et qui alicui Ecclesie, vel Altari inservit, & onus Missæ quotidianæ suscepit, sub mortali debet quotidie celebrare, nisi legitime sit impeditus, & nulla alia stipendiæ pro Missis decendi accipere possit, Valsq. in 3. p. tom. 3. diff. 231. cap. 4. Graf. in decis. aur. p. 1. lib. 2. cap. 45. num. 10. Obligatio quotidianæ Missæ, vel refertur ad locum, vel ad personam Sacerdotis: si refertur ad locum, veluti quando dicitur, celebratur quotidie Missa in Ecclesia, in tali Altari, vel in tali Capella, tunc Sacerdos, qui huiusmodi onus habet Missæ celebrandæ, sine vacante quotidie celebrare tenetur, vel per se, vel per alium, Nauar. conf. 25. de proband. in nouis. Beja part. 1. respons. casu 23. quos, & alios refert, & sequitur Fraxinel. dist. sect. 4. concl. 4. §. 1. Si verò Missæ quotidianæ institutio ad personam Sacerdotis testetur, duobus modis contingere potest: primo modo his verbis, vel per se, vel per alium, & tunc fundatio Missæ vacantiam non agnoscit. Secundo modo ab soluto, & simpliciter instituitur his, vel similibus verbis, obligatur Capellanus, qui quotidie celebrat, & tunc Sacerdos non tenetur quotidie celebrare, sed quanto frequentius potest, salua sua honestate, & debita Sacramenti veneratione; per ea quæ D. Augustinus de *Ecclesiast. dogmat.* cap. 53. testatur in cap. quotidie 13. de consecr. dist. 2. & text. in cap. significatum, de proben. tenent Nauar. conf. 6. num. 2. de proband. in nouis, Jacob. de Grassis in decis. aureis part. 1. lib. 2. cap. 39. num. 8. Azor in sum. moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quæst. 7. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 14. num. 3. Fraxinel. dist. concl. 4. §. 1. num. 1. Henric. d. lib. 9. cap. 24. §. 4. & conf. 22. num. 4. Aloyl. Rice. in praxi rerum feri Eccles. decis. 403. num. 1. in 1. edit. & resol. 340. in 2. edit. Et possunt, imò debent Prelati præcipere subditis Sacerdotibus, vt secundum obligationes certa intentione celebrent, & ipsi obedire tenentur, vt resoluit Fr. Emman. in expost. Bul. compus. 4. unico num. 50. Fraxinel. sect. 7. §. 6.

Quoad Regulares verò Sacerdotes strictiora proceditur: possunt enim Prelati eorum intentionem in Missarum celebratione irritare, vt Sacrificij applicatio et valeat, cui à Regulari Prelato applicatur, non cui à Sacerdote Regulari; nam Prelati huiusmodi sunt domini operationum subditorum, quæ possunt officere obedientiæ, quæ illis promittitur in solenni voto. Ita Cordub. lib. 5. quæst. 3. notab. 5. Confess. in sum. privileg. Ordin. Mendicant. in 39. de

distinis Offic. & celeb. Missæ. cap. 3. ad finem. Fr. Emman. in sum. part. 1. cap. 251. concl. 10. Vbi declarat hos Prelatos debere Sacerdotum subditorum intentionem irritare, si cum sua intentione non regulariter, antequam ab eis Missa dicatur, Contrarium tamen videtur tenere Suar. in 3. part. tom. 3. diff. 79. sect. 9. nisi eum intelligamus de subditis Sacerdotibus non Regularibus, qui eorum Prelato non reuenerunt obedire ex voto solenni, sicut Regulares, sed ea illius iurisdictione. Non obstat quod Sacerdos etiam Regularis est tam proptius minister Christi in sacrificio Missæ, vt quauis nolit Prelatus, consecratio ab eo legitime, & realiter fiat: ergo Missæ sacrificium erit validum, & vtile illi, cui à Sacerdote applicatur, etsi Prelatus eius irriter intentionem. Respondetur enim non esse simile de consecratione per intentionem Sacerdotis, & de applicatione valotis Missæ secundum intentionem eiusdem: nam intentio Sacerdotis in consecratione est de essentia ipsius sacrificij, idè non potest à Prelato irritari, aliis non esset sacrificium: at quod valor sacrificij huic, vel illi applicetur, non est de essentia sacrificij: idè si à Prelato alteri, quam ei, in quem Sacerdotia dirigitur intentio, applicetur, est sacrificium: quare intentio hæc applicandi valorem Missæ potest à Prelato irritari, non autem intentio consecrandi: de hæc materia vide nouissimè Alphons. de Leone de officio Capellani q. 1. sect. 4. & quæst. 8. sect. 20.

Episcopus non potest compellere obtinentem 29 Capellanum, vt impleat celebret; licet in eius fundatione disponatur, quod Capellani celebret, nam istis oneribus Missarum tecte per substitutionem satisfaci: ita decernunt refertur in sacra Congregat. Concilio, Placæ. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 33. Guizal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 5. num. 84. Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Capellania 2. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. §. 8. num. 5. Garcia de benef. part. 7. cap. 1. num. 87. Azor. d. conf. 10. num. 4. in fine. elegantæ Campanil. in diuers. iuris Canonici, rub. 7. cap. 6. num. 13. me citato Bonaciaz de Sacram. dist. 4. quæst. ult. punct. 7. §. 1. num. 1. Motet. de communat. vltim. volum. cap. 10. q. 4. num. 156. & 161. & me citato in hoc loco Diana d. part. 1. tract. 24. resol. 18. censuitque Rota in Roman. Capellaniam 13. Ianuarij 1599. coram Card. Pamphil. sen. & in Lucana Capellaniam 12. Decembrij 1593. coram R. P. D. Gyppo, & in Tyassinen. Capellan. 9. Iulij 1603. coram Illust. Card. Sacro, resoluit Francisc. Mare. decis. 799. part. 2. Anna consil. 22. num. 10. Mondal. consil. 129. volum. 1. Sieph. Gratian. discip. forens. cap. 73. num. 10 & cap. 233. num. 1. Quid quidem præcedit etiam si testator mandauerit dati Capellaniam Sacerdoti, qui celebret Missam pro anima sua; poterit enim celebrari facere per alium, cum non sit verisimile quod disponens se voluerit arctare magis ad Missam vniu. quam alterius. Lap. alleg. 35. quasi illa verba potius sint appositæ ad denotandum onus impositum celebrandi, non personam celebrantem. Ita ex nonnullis S. Rotæ decisionibus resoluit Gratian. d. cap. 73. num. 10 ubi testatur sacra Congreg. Conc. censuisse quod Episcopi non compellant tales ad celebrandum per se ipsos, & idem Gratian. cap. 133. num. 1. tenet quod per onus celebrandi Missas, & diuina Officia non dicunt electa industria personæ, ita vt teneatur quia residere, cum sufficiat quod per alium hoc possit fieri, quasi in vitruquo modo satisfaci menti, & animæ testatoris.

Quando verò verba fundationis expresse significant intentionem illius esse, vt per ipsum Capellanum Missarum celebratio fietet, personæque indu-

istam electam fuisse, tunc bene verum est Capellanus debere celebrare per se ipsum, in quibus rebus videtur loqui Goutier. *conf. 1. sub n. 1. & conf. 2. sub n. 18.*

³¹ Sed dubium remanet discutiendum, vtrum si ipse Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, frequentem Missæ celebrationem, vel semel in hebdomada, titulo honestatis, aut alia iusta de causa, intermitat, an teneatur per alium eo die supplere? Resp. quod si in fundatione Capellania non fuit electa persona, sed solum habita fuit ratio loci, aut Missæ celebrandæ, ut accidit quando in fundatione dicitur, *Pole Missam quotidie celebrari in tali altari, vel si dicatur. Obligo heredem, aut Sacerdotem ad presidendum de Missa sacrificio, vel si dicatur. Capellanus quotidie celebrare per se, vel pro alio, vel per alium*; tunc tenetur Capellanus quotidie ad Missam celebrandam per se, vel per alium, quia in loco non accedit indispotio ad Missæ celebrationem, sicut in persona Sacerdotis; ergo si ad Missam dicendam in tali loco vnus Sacerdos est impeditus, potest per alium obligationi satisfieri, ergo Missa quotidiana in loco particulari celebranda vacantiam non patitur. Si verò electa sit persona, per se dicatur, *clerus Sacerdos, qui quotidie celebrat*, aut, *volo ut Sacerdos electus ad hanc Capellaniam quotidie celebret*; eadem Capellanus non possit facere per alium, si semel in hebdomada iusta de causa Missæ sacrum intermitat, non tenebitur illud per alium supplere: colliges hæc ex resolutis per Suar. *diff. 86. sect. 1. col. 3. vers. de beneficiis*, Azor *d. cap. 14. q. 7. Beia p. 1. casu 13. vers. quare obligatio*, Grat. *in decis. p. 1. lib. 2. c. 39. n. 8. Diana d. p. 1. tract. 14. resol. 27. cum seqq. Paul. Fraxinel. de obligat. Sacerd. sect. 4. concl. 4. §. 1. Vgol. de potest. Episc. cap. 1. n. 3. Capellanus obligatus singulis diebus Missam pro aliquo celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. Ita Naldus *in sum. verb. Missa n. 7. Homobon. de excomm. eccles. p. 1. tract. 4. c. 1. q. 1. ref. 3. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 4. resol. 36. vbi etiam Fraxinel. de sacerdot. oblig. sect. 4. conclus. 4. §. 11. subdit quod sacerdos obligatus ad dicendam Missam quotidianam pro aliquo, non teneatur tres Missas in nativitate Domini pro eo celebrare.**

Capellanus habens cum onere celebrandi Missam, an teneatur illas per alios celebrare tempore infirmitatis? Vide Marc. Anton. Gennet. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 47. Pet. Navar. de reser. lib. 1. c. 2. n. 110. Hurtad. de Sacram. diff. 4. de sacrific. Missa diff. 1. Galet. in marg. capsum conscientia verb. Missas, Aloyf. Ricc. part. 2. decis. 110. & dist. resolut. 340. Fraxinel. d. sect. 4. concl. 4. §. 13. ex quorum mente resoluere Capellanus infirmitate præpeditum post octo, vel decem dies per alios celebrare teneatur, quod est datum ob causam, repetitur, si ex infirmitate recipientis non potuit adimpleri, l. si pecuniam in princ. ff. de condit. causa data. Vide Ratus in Pamplonia. celebrationis Missa Luna 7. Febr. 1594. cotam Illust. Mantica, vbi videtur est in eius diff. 26. cœnsum beneficiarios, qui tenentur celebrare Missam in qualibet quinta feria ad honorem sanctissimi Sacramenti pro suffragio animæ testatoris, teneri celebrare Missas, quas lite pendente peremerunt, me citato in hoc loco Castr. Palao *dist. diff. 1. puncto 6. num. 25.**

³² Capellanus, qui ex promissione, vel fundatione tenetur celebrare certas, & peculiarias Missas, veluti de Spiritu sancto, de Beatissima Virgine, vel de Requiem, male agit, si alias celebrat, abique iusta causa; qualis erit si in eum diem incidat solemnitas alieuius Sancti, etiam si de eo celebraret officium simplex, tunc

etiam videtur posse Missam illius diei celebrare. Colliges hæc ex Navar. *in man. cap. 15. §. num. 135. Sà verb. Missa num. 48. Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 248. num. 9. Henric. lib. 9. de Missa cap. 23. num. 6. Sot. tom. 4. diff. 83. sect. 3. vers. qui est magna, Azor. part. 1. lib. 10. cap. 12. quæst. 5. Ludou. Miranda in man. Pralat. tom. 1. quæst. 41. art. 2. conclus. 2. Reginald. lib. 29. n. 208. Possuin. cap. 2. num. 44. ad finem, Bartbol. ab Angel. dist. 5. de Missa §. 740. & §. 806. Fraxinel. de obligat. Sacerd. sect. 4. Beia p. 1. casu 23. vers. primum ostendo, Vgol. d. cap. 14. num. 4. me citato in hoc loco Castr. Palao *dist. diff. 1. puncto 6. n. 26. Ioan. Bapt. Scott. de sacrif. Missa lib. 1. cap. 17. num. 4. Pet. de Lara de Capellan. & annuatim lib. 1. cap. 8. num. 33. Fagundes de quinque Ecclesiæ præceptis, part. 1. lib. 3. cap. 9. num. 6. & cap. 10. num. 12. Quamvis contrarium, immo ex iusta causa licitum esse hanc permutationem existimauerint Timoth. de sacrif. Missa tract. 3. quæst. 43. Sot. in 4. diff. 45. quæst. 2. art. 3. concl. 1. Molfes. in sum. tom. 1. tract. 3. cap. 15. num. 26. Alex. Segala de triumpho animæ purgatorium, cap. 6. dub. 6. Homobon. de excomm. eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 126. Gauant. in comment. ad rub. Missas part. 3. tom. 12. n. 20. 21. 24. & 25.**

Verum, qui ex timore, vel conuentione tenetur in aliqua Ecclesia, vel Altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare, nisi hoc faciat ex iusta, & rationabili causa; quia aliter non adimplet voluntatem, & intentionem testatoris, nec præstat id, ad quod fuit electus, & assumptus. Ita Syluest. verb. Missa 1. quæst. 20. ad finem. Navar. *in man. cap. 15. num. 134. & de Orat. cap. 5. num. 2. & 12. Henric. lib. 9. cap. 23. num. 5. Grat. in decis. auri part. 1. lib. 2. cap. 53. num. 9. & tom. 2. confil. sub tit. de præbendis confil. 4. num. 1. Possuin. dist. cap. 2. num. 3. vers. quæritur 1. Vgol. dist. cap. 14. num. 4. vers. veram, Azor d. lib. 10. cap. 14. quæst. 8. & part. 2. lib. 6. cap. 14. quæst. 7. Fraxinel. de obligationib. Sacerd. sect. 4. conclus. 4. §. 9. me citato in hoc loco Castr. Palao *dist. diff. 1. puncto 6. num. 26. Marc. Anton. Cach. lib. 3. in fin. man. in 6. num. 69. Ceual. communium contra commun. quæst. 686. num. 6. Stephan. Grat. discip. forens. tom. 1. cap. 73. num. 4. Liron. Beia in resp. casuum confilium part. 1. casu 12. in fine, & casu 23. vers. nec obstat, Bonacin. de Sacram. diff. 4. quæst. vlt. puncto 7. §. 4. num. 2. Monet. de commun. obit. tom. 1. cap. 5. quæst. 11. concl. 1. o. num. 394. & cap. 10. §. 5. concl. 4. num. 142. Homobon. de Bonis de excomm. Eccles. tract. 4. cap. 13. quæst. 123. Stephan. Fagundes de quinque Ecclesiæ præceptis part. 1. lib. 3. cap. 9. num. 2. Gauant. in comment. ad rub. Missas part. 3. tit. 2. n. 7. Diana d. part. 1. tract. 14. resol. 19. Meleb. Phœbus Lufi. decis. 154. num. 13. cum seqq. part. 2. vbi probat esse peccatum mortale celebrare Missam iussu fratria vltra locum à defuncto electum, & quod hoc etiam procedit contra causam piam, & fauorabilem, Aloyf. Ricc. in praxi fore. Ecclesiæ decis. 403. in 1. edit. & resolut. 342. in 2. edit. vbi num. 4. & §. 1. legitimis causis non celebrandis in Altari designato conueniri potest ait, si Altare ipsum esset destructum, vel adfectum immodato aqum.**

In eadem tamen Ecclesia, Altari impedito, si fieri potest, propter testatoris deuotionem celebrandum est, donec Altare construat, vel reparetur, Marc. Anton. Genuen. in man. Passerum cap. 72. n. 4. quem citat Fraxinel. d. sect. 4. concl. 4. §. 12. Si verò in ea celebrari non possit, veluti quia violata est, vel aliud iustum adeit impedimentum, Capellanus alibi debet celebrare, quando intentio testatoris circa hoc est dubia; nam credibile est omnino fundatorem principaliter voluisse Missarum fructum sibi, & suis defunctis applicari, quum loci particularis

enerationem, Azor d. cap. 14. quaf. 4. Fraxinel. d. concl. 4. §. 11. Sed si principalis intenditur honor loci, vel temporis, vel Sancti, aut ministerium aliquid tali loco, aut tempore celebrandum, tunc extra locum, & tempus signatum non currit obligatio, Gale. dist. verb. *Missæ* 1. Quæ quidem principalis refo-
lario vera est, etiam si Sacerdos velit celebrare alibi, quam in Altari designato de consensu hæredum: nam adimplenda est voluntas testatoris, cui nequeunt hæredes derogare: ita post Marc. Anton. Genuen. l. d. cap. 27. num. 12. tenens Fraxinel. d. concl. 4. §. 10. Aloyf. Ricc. d. resolut. 342. n. 5. in fine.

36 Si verò absque iusta causa alibi celebret, peccabit mortaliter, si scipsum faciat, veluti contra obligationem in re gravi; non tamen reocbitur iterum in eodem Altari, vel Ecclesia celebrare, aut ad aliquam restitutionem, vt compensis Sacrificia alibi facta, quia non priusvis fundatorem frustra Sacrificij. Ita Possuin. cap. 1. nam. 1. §. vers. *quæritur* 2. Fraxinel. d. concl. 4. concl. §. 3. Coora Azor part. 2. lib. 6. cap. 24. quaf. 7. atque alios assentes teneri ad aliquam restitutionem, eo quod non adimpleverit fundatorem voluntatem. Aduertas tamen posse in his Episcopum dispensare; potest, vt qui in Academia ratione studij abest, satisfaciatur oneri celebrando in alio loco, tempore, & hora. Ita Hentiq. d. lib. 9. cap. 24. §. 4. in fine, nec citato in hoc loco Castr. Palao dist. disp. 1. puncto 6. nam. 27. Iacob. de Grassilis in decis. anteq. part. 1. lib. 2. cap. 53. nam. 11. Bonacin. d. punct. 7. §. 1. num. 5. Moneta d. cap. 5. quaf. 1. num. 368. Homobon. d. q. 123.

37 Capellania Sacrodotalis iudicanda est, si illius verba essent, *vt in ea presbyteretur, aut nominaretur Presbyter, seu Sacerdos*, quamvis non alia adessent, quæ apponi plerumque solent, nempe, *qui celebræ Missæ*, aut hia similia, quia his adiunctis certior apparet resolutio: tunc enim Capellanus debet esse actu Sacerdos tempore prouisionis, & impetrationis. Ita Mandos in tract. *annuum cap. num. 8*. Dec. in cap. cum in cunctis §. inferiora num. 22. de iudic. & cap. 12. §. incip. *pro penult.* num. 9. Rebuffi in repet. cap. extirpanda §. qui vult, notab. 2. de prebendis. Spin. de testam. disp. 6. §. 6. Petes l. 1. vers. *notabile est etiam dubium* lib. 6. lib. 6. Ord. Guidic. consil. 1. num. 11. & consil. per totum. Nicol. Garela de benefic. p. 7. cap. 1. §. 1. num. 58. Monet. de comm. 4. io. n. 145. Campan. in diuers. Iuris Canon. 7. cap. 6. num. 10. nec citato in hoc loco Castr. Palao in opere moral. tom. 2. tract. 1. §. dist. 1. puncto 6. nam. 12.

38 Sic t quoque si testator leger, aut statutum, vel consuetudo habet, quod *præmissa de Capellania sit Sacerdos*, vel Capellanus, oportet, vt sit actu Sacerdos, non autem clericus tantum, vt per Zechium de Repub. Ecclesiæ. de beneficiis num. 4. notab. olt. vers. qui verò ad Ordinem, Cardin. Tusch. præd. concl. lib. B. concl. 17.

39 Sic etiam t quando fundator, vel statutum dixerit, quod *præmissa de Capellania sit Capellanus*, vel Sacerdos, requiritur quod sit actu Sacerdos, cum dicto, vel testis declaratiue. Ita Zerola in praxi Episcop. part. 1. verb. *beneficium* §. 7. concl. 5. principal. 8. Petes de Lara de Capellanis lib. 2. c. 5. §. 1. n. 11. & ita scipsum in Rota decisum est, t quando verba respiciunt actum presentationis, scilicet, *presbiteretur Presbyter*, tunc presentandus debet esse actu Sacerdos, si verò verba Presbyterum significauerit prosecutionem presentationis respiciant, vt scilicet, *presbiteretur, qui celebrare tenetur*, tunc satis est quod sit habitus Presbyter, quomodo non sit actu. Ita Grassan. dist. cap. 131. num. 5. Monet. d. cap. 20. quaf. 4. num. 38. & 145. tenent fuit in d. Lara.

na capellania 4. Decembris 1595. coram D. Gypho, & in Forelunum, Capellania 10. May 1589. coram Illustrissimo Seraphimo, inret eius impressas decis. 871. & repetitur apud Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 66. & in d. Romana Capellania 19. Martij. & 14. Nouembrij 1586. coram D. Pamphilo, sen. & in Parmen. iurisdictione 8. Junij 1575. coram Card. Blanchetto, quam referret hanc sententiam sequitur Aloyf. Ricc. in praxi Episcop. Ecclesiæ. resolut. 339. Iuas decisio Sacra Congreg. Conclij in vna Materanen. 8. Ianuarij 1628. quam referret in Collect. ad Concl. Trid. disp. 3. de reformat. cap. 5. num. 9. in qua fuit decisum Sacrodotium alij requiritur stante dispositione testatoris in fundatore daturum Capellanum, vt per beneficiarios prouidentur clerici Sacerdotes, qui tenentur, & debentur Missas celebrare, & arbitrio Capituli deferre, vel ipsi impediri per alias subiungentes d. Capellani residem. & ad Capitulum approbandis.

Contrarium tamen sustinent multi Doctores, summe sapientiar, & auctoritatis, resolucentes quod si tubeatur presentari in parsona, vel Capella absolute Presbyter Capellanus, sufficit, si presbiteretur non Sacerdos, dummodo sit clericus primæ Tonfuræ, & legitimæ etatis, adeo vt intra annum possit Ordinem Sacrodotalem consequi, dummodo etiam verba non sint conieptoria negatiue: Ita per text. in c. fin. de inbus. lib. 6. ibi *desinit sacrum Ordinem non repositus presentatum quando est actu legitimus vt possit intra annum ordinari*, &c. resoluens Lambert. de iuraperson. part. 1. l. 1. §. 79. quaf. 7. princip. art. 17. §. 1. num. 1. Rolandus Valle consil. 47. num. 6. vol. 1. Spin. in speculo testam. c. 1. §. 1. principal. num. 68. Flamin. de resignat. lib. 3. quaf. 9. num. 3. Cenall. commun. contra communem quaf. 693. num. 9. cum sequentiur, Ioan. Bapt. Ferrer. conf. 305. n. 3. vbi quod Ordo annexus beneficio censetur per modum aspirandis requisitus, & non actus, id est non coeoperantur cum ipsa electione, Gironda de privilegiis, seu exceptionem explanationis num. 1172. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria glof. 3. in princip. num. 74. & §. 1. num. 104. Stephan. Gratian. discip. forens. cap. 113. num. 2. cum segg. Hostia de incap. benefic. part. 1. cap. ult. num. 19. & 20. Maci. Anton. ver. resolut. lib. 1. resolut. 2. 4. Zerola in praxi Episcop. verb. *beneficium* §. 7. concl. 4. Homobon. de Bonis de examine eccles. part. 3. tract. 14. cap. 1. quaf. 3. vers. respondetur quoad primam partem, Fagundes in quinq. Ecclesiæ. prax. part. 1. lib. 3. cap. 9. n. 3. Lotter. de re benefic. lib. 2. quaf. 47. n. 51. Diana resolut. moral. part. 4. tract. 4. resolut. 217. Quaranta in sum. Bollerij part. 2. verb. *seruatum Capellano*, Petes de Lara dist. cap. 5. num. 16. qui post Ioan. Bapt. Ferrer. citato loco ait quod si fundator requirit Presbyteratum per verba affirmatiua, seu mixta, incipiendo ab affirmatiua, sufficit presentare idoneum ad Presbyteratum: si verò vtatur, seu incipiat verbis negatiuis, seu aliis quando verba sunt clara, debet presentari actu Sacerdos, multis ad id impulsus rationibus, ea præsertim, quod vna quilibet persona in sua dispositione videtur velle adhibere dispositioni Iuris communis, ex Batt. in l. heredi mei §. cum ita, num. 4. ff. ad Trebell. Afflic. decis. 44. num. 20. Decian. consil. 18. num. 20. lib. 1. in cernim. ooltris Petes de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 5. §. 1. num. 20. Causale. decis. 231. Alphons. de Leone dist. quaf. 4. praxi 6. num. 226. Sed beneficium, cui est annexum Sacrodotale ministerium, impenetrare à Iure non veratur, qui eo caret, licet renouetur intra annum à die possessionis requisito Ordine insignito, per cap. cum in cunctis, de elect. & Clement. generalem, de etate, & qualis, ac Concilium Trident. sess. 22. de reformat. cap. 4. & sess. 24. similiter de reformat. cap. 12. Ergo sequitur quod ita

Incis

iuris patronatus institutor velle visus est, vt huiusmodi Capellanus eueheretur ad Presbyterium infra annum, & sic quod esset aptitudine non actu Sacerdos; quam tamen sententiam declarat multipliciter Gratian. *dist. 133. c. 1. n. 1.* vt procedat dummodo per consuetudinem non seruetur contrariam, quod debeat per se ipsum celebrare, & residere, quia talis consuetudo esset seruanda vel dummodo non situs in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quorum redditus conferrent in distributionibus quotidianis, nam tunc non posset deferuire per substitutum in celebrando, vel residendo. Vel dummodo qualitas Sacerdotij non sit annexa beneficio actualiter ad ipsam presentationem; nam tali casu oportet quod tempore presentationis sit Sacerdos.

- 42 Sed à prima sententia non est recedendum, quia multis sacre Rotæ Romanæ & S. Cong. decisionibus innuitur, quas supra retulimus: ad fundamentum verò contrariæ opinionis supra relatum respondetur nequaquam illum, qui non est actus, sed aptitudine Sacerdos, dici verè, absolute, & simpliciter Sacerdotem, vt patet, & sic in eo non verificantur verba requiritia Sacerdotum, & idè allegata per Flamin. *dist. quæst. 9. num. 36.* necnon Concil. Trident. ac Iura supracitata loquuntur de beneficio Sacerdotum requirente, non tamen actu; nec etiam obstat decisio Rotæ relata à Gonzalez ubi proxime num. 85. in *Pamphilonen. Sacrificij 11. Februarij 1591. coram Card. Monica*, ubi fuit tentum, vt non obstat fundatione quod ad Capellaniam presentarentur, & instituerentur Presbyteri, illa nihilominus Capellania non sit Sacerdotalis: non solum ea ratione fressi idem Monica, & reliqui Domini Auditores in eam desisterunt sententiam, quod per illa verba non dicatur necessarius Ordo Sacerdotalis, sed insuper, quia obseruancia subsecuens opitularetur, quandoquidem licet sapie fissent in ea presentorij Presbyteri, aliquando tamen clerici infertores.

- 43 Si iam Capellania fundata sit, quod Capellanus celebret, seu debeat celebrare tot Missas, tenet vna sententia Capellaniam debere esse Sacerdotalem actu, ex eo quod fundator volens quod Capellanus Missas debeat celebrare, videtur voluisse presentandum esse Sacerdotem, vt illas possit celebrare. Ita Perez d. l. 1. *gloss. 1. ad finem. vers. notabile etiam est dubium. Quistanzaduen. Ecclesiasticorum lib. 4. numer. 67. Gutierrez. consil. 1. num. 11. & consil. 2. num. 15. Fr. Ermenan. quæst. Regularium tom. 2. q. 121. art. 2. ad finem.* Alij dicunt per onus celebrandi in iunctum, Capellaniam esse Sacerdotalem, non tamen actu, sed aptitudine, ex quorum numero sunt Spin. d. *gloss. 4. num. 68. Ceual. d. c. 693. à num. 6. & Petrus differ. 120. a. num. 14. & faciunt quæ Azor. p. 2. lib. 6. cap. 24. q. 3. & 4.* quatenus refert procedere in fundatione personæ Ecclesiasticæ, & prima: assertio locum habere in fundatione laici. Sed verior sententia est Capellaniam non esse Sacerdotalem, neque actu, neque aptitudine, ex eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu diuina Officia, sed posse proiudicare simplici clerico 14. annorum. Ita S. *verb. beneficium. num. 28. & verb. Residencia. num. 10. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 1. num. 85.* me citato in hoc loco Castr. Palao d. l. *punct. 6. num. 18. in princ. Monet. de commut. vitium. volent. cap. 10. num. 40. & 143. Azor. p. 2. lib. 3. cap. 8. quæst. 1. ad finem*, dicens nunc consuetudine receptum esse, vt Capellani simplex tantum beneficium habentes liberi sint ab obligatione residendi, assertioque hoc tamen locum habere in his

Capellaniis, quibus nullum præceptum residendi est impositum ex peculiari ipsarum institutione, vel statuto, seu consuetudine speciali. *Azeved. consil. 10. à num. 4. Perez de Lara d. lib. 2. cap. 7. num. 7. & cap. 8. num. 42. me citato in hoc loco nouissime Alphonsi de Leone d. q. 4. praxi 6. n. 111. & quia elegans stat pro hac parte Rotæ Rom. decisio in Roman. Capellania die Luna 23. Ian. 1789. coram Card. Pamphilo sen. aliqua illius verba hic sunt scribenda, & sequuntur. Domini auctoritate resolutione Illustrissimorum Dilemorum sacri Concilij interpresum in causa Pistorien. quod presentandum necessarium non debet esse Presbyter, ex eo quod in fundatione dicatur. Capellanum debere celebrare diuina officia, quia iuxta alleg. m. Lap. 3. *in præfati cameator*, quod per se ipsum hoc agit, scilicet censetur proutiam voluntati testatoris, si per alium diuina celebrari faciat, ad reg. qui per alium facit, &c. & tradit Card. in cap. de multa, in fine, vers. quinto quare, de præbend. Recurrens à resolutione in hac causa, & duxerunt Capellanum non esse sacerdotalem, quia ex verbis fundationis non adstringitur Capellanum ad destruendum Capella in diuinis, & Missas celebrandas per seipsum, & cum finis in beneficio simplici, in quo ex generali qualitas tenet Orbis consuetudinem, non requiritur residencia, vt post Card. tradit Imol. in cap. fin. num. 9. de cler. non resid. sufficere, quod doctus per substitutum, ad notata in cap. super eo, de præbend. in 6. Lap. d. alleg. 35. num. 4. cap. 1. 17. sub num. 2. Card. d. cap. de multa in fin. Decius in cap. cum omnes in 2. dec. num. 55. de consil. cum alia allegati, &c. Quam decisionem refert Marius Antonin. *resol. in 3. lib. 1. resol. 4. in fin.**

Es quæ collige, t Capellaniam non requirere re-⁴⁴ fidenciam personalem, cui est annexum onus celebrandi ceteras Missas singulis hebdomadis, cum possit per substitutum deferuire. Ita Zetoli in *praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium, § 8. pag. 51. Alcyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decif. 599. in add. & resol. 337. in 1. edit. Azor. dist. cap. 8. q. 3. Gonz. dist. gloss. 5. m. 89. vbi num. 100. limitat, nisi expresse contrarium esset dispositum in fundatione, limitat etiam num. 108. in Capellaniis existentibus in Ecclesiis Cathedralibus, quarum redditus conferrent in distributionibus quotidianis; nam tunc non posset deferuire per substitutum in celebrando, neque residendo. Ita Grat. *dist. cap. 13. à num. 13.* Et licet idem Gonz. vbi supra num. 107. asserat consuetudine legitime introducta posse Capellaniam fieri residentialem; melius tamen contrarium sequebatur cum Aloyf. Ricc. *dist. resol. 337. in fin.* vbi dicit, quod Capellanus ex eo quod gesserit actum gratuitum in eius libertate consistens, nulla potest dici acquisita seruatus residendi, iuxta resoluta per Cyn. in l. 1. quæst. 3. C. que sit longa consuetudo, Bald. in l. 1. C. de seruantiis, & aque, Abb. in cap. quod translatio in colum. 2. de officio legati. Vide bonam decisionem Rotæ in *Aquilana Capellania 26. Martij 1629. coram R. P. D. Merlino*, & Alphonsi à Leone d. q. 4. praxi 6. num. 217. cum segg.*

Vtrum verò ex consensu patroni possit Episcopus pro vna vice Capellaniam requirerentem ad Presbyteratum non Presbytero conferre: Possit tenent Lambert. *de interpretat. lib. 2. part. 7. q. princ. art. 30. num. 11. & q. 10. art. 10. Zetoli. in praxi Episcop. part. 1. verb. beneficium § 7. vers. sententia conclusio saluæ, & verb. in partem non vers. de consuetudine dicta*, Perez de Lara de *Capit. lib. 2. cap. 5. à num. 28. Scipaph. decif. 871. num. 4. Antonin. Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 127. vers. & iudicem.* Condicio namque appositæ in fundatione potest mutari cum consensu Episcopi, & patroni. Miles in *reperi. verb. Patronus, Roch. de*
iurepatr.

iuspatri. in verb. pro to quid dixerimus, num. 32. cum segg. Perez de Lira d. c. 5. n. 30.

46 Verum contrarium, immo non posse Episcopum cum consensu patroni dispensare, etiam pro una vice, contra ordinationem fundatoris, verius mihi videtur, ex Clem. quia contingit, de relig. domib. & tenent Azcoed. l. 5. num. 2. tit. 6. lib. 1. nova Resp. ubi testatur se iam vidisse per Cancellariam Pincianam in gradu de fuerca, iustum annullari similem provisionem de patroni consensu per Episcopum factam contra foundationis qualitates, & quod observarentur qualitates illius, & secundum eandem formam iterum prout detetur, licet aliter sentire videatur conf. 16. n. 35. Gutier. conf. 1. num. 19. Francisc. de Carpi de executor. testament. lib. 3. cap. 4. num. 14. novissimè Marcell. Vulpes in praxi iud. cap. 49. num. 15. Nicol. Gare. de benef. part. 7. cap. 1. num. 107. ubi reddit rationem, quia text. in dist. Clem. quia contingit, generaliter loquitur, & non probatur luse quod in vno casu auctoritate Episcopi possint relaxati disposita per fundatorem, Monet. de communi vltim. volunt. cap. 5. num. 102. Castros Palao in opere morali tom. 2. tract. 13. dist. 1. p. 1. lib. 6. num. 22. Et si fuerit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de reform. cap. 5. dum decidit non posse iam Episcopum tollere qualitates appositas in foundationibus beneficiorum, super quo sacra Congregatio Concilij, quam refert Nicol. Gare. ad part. 7. cap. 1. num. 99. vers. quoniam, ubi num. 111. vers. secundo, censuit nec de consensu patronorum posse Episcopum dispensare cum minore 25. annis ad Capellam simplicem obtinendam, ad quam ex fundatore est presentandus Sacerdos.

47 Superest nunc ut videamus an & quando Capellania fit incompatibilis cum alio beneficio residentiarii requiriente? In quo dubio vera sententia tenet Capellaniam fundatam cum onere celebrandi non esse effectam residentiariam, cum sufficiat quòd in tali Ecclesia Missæ, & divina Officia celebrentur per alium, nec ob id est electa industria personæ, cum possit per quemlibet Sacerdotem explicari. Ita Hosied. de incom. benef. p. 1. c. 1. n. 2. Sanchez in epist. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 48. num. 14. Stephan. Gratian. March. decis. 155. num. 4. cum segg. & adscript. 133. & num. 16. num. 19. cum Nauat. & Gonzalez tenet quòd ut dicatur beneficium sub eodem tetto ad indicendam incompatibilitatem, est necessarium utrumque beneficium requirere ideum ministerium in eodem loco, & Capella, itaut beneficiari, & Capellani coconuenire debeant in vnum, & faciant eadem munera, sicut si Capellaniz essent intra eandem Ecclesiam institutz ad diuersas causas & fines diuersos, & ad faciendam separatam Congregationem. Vnde sacra Congreg. Cons. de qua in meis Collect. ad Consil. Trid. sess. 7. de reform. cap. 4. num. 10. censuit quòd Capellania habens onem celebrandi certis Missis, coadiuandis in cura animarum Ecclesiæ Plebanatus, est beneficium incompatible cum alio beneficio personalem residentiariam requirente. Et in eadem S. Cong. Ferrar. 4. Decembris 1617. fuit resolutum quòd Capellanus in Ecclesia Cathedrali teneretur ad residentiariam stante fundatioe suæ Capellæ cum onere quatumdam Missarum, & inseruiendi in choro.

48 Plura de sacrificio Missæ, de eius effectibus, valore, & partibus, et in parte, loco, & quibus vestibus, ac vasis fit celebrandum, & quando fideles eius precepto satisfaciunt, vide Innoc. III. Mich. Timoth. Ioan. Baptistam Sroiti, Alexand. Alen. Antonium Honcal. & Martin. de Friz in suis tract. de sacrificio Missæ, Florum in expost. Missæ Serran. Episcop. Arcenei. in expost. Missæ sacratissimæ, Ragul. de Missa in Ecclesia, Barbof. de Episcopo Pars II.

Idem locum Coccium tom. 2. thesauri Catholicæ lib. 6. art. 4. ubi plures auctoritates ex sacris Scripturis, Grecis, & Latinis Patribus diligenter refert, Repert. Inquisit. verb. Missa, Caietan. in epist. de sacrificio Missæ Bartholab Angelo in exam. Confess. dialog. 5. de Missa, Card. Bellarm. in contrariis. Caietan. lib. 1. de Missa, Sor. lib. 9. de inquisit. 2. art. 1. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 242. de Missa, Lencicq. in sum. lib. 9. de vero Missa Sacrifici, Gab. Valq. in 3 par. S. Thom. tom. 3. quest. 85. dist. 220. cum sequentib. Cordic. dist. quest. 83. & ibi Nugnus, Iacob. de Grassi. in aureis decis. par. 1. lib. 2. cap. 39. cum sequentib. Domit. Chamer. in tract. de septem Sacrament. noua Legis tract. 4. de Euchari. in de Sacrifici. Missæ, Nald. verb. Missa, Azot. in sum. moral. p. 1. lib. 10. cap. 18. cum sequentib. Luc. Pinet. tract. de Missa, Mich. Zanit. p. 1. dist. Theolog. de Euchari. lib. cap. 13. de Missa. Ioan. Domin. Montagool in dist. de valore Missæ, Binsfeld. Euchari. Theol. post. de Sacram. Euchari. c. 6. Miranda in manuali Prælat. par. 1. q. 40. cum sequentib. Sot. tom. 4. dist. 82. Sà in apbor. verb. Missa, Galet. in margar. casuum conscientia eodem verbo, Laz. Zech. de Sacrament. tract. de Missa, Cardin. Tolet. in sum. moral. confutatio lib. 2. Francisc. de Pitiigianis de Sacram. dist. 11. Pet. de Ledelm. in sum. par. 1. de Sacrament. Euchari. cap. 17. cum sequentib. Balduino. iun. super opera contrarietatum Bellarm. par. 1. lib. 4. Valer. Reginald. in praxi forei par. 1. lib. 19. num. 143. cum sequentib. Fernandez in examine Theologia moralis par. 3. c. 5. de Sacrifici. Missæ, Vincent. Filiuc. quest. moral. tract. 5. Molleson sum. moralis Theolog. tract. 3. cap. 9. cum sequentib. Bonac. de Sacram. dist. 4. quest. vltima. Ioann. Baptista Bertis de Missa, Paul. Fiazinel. de Sacrament. obligationibus ad Missa pro aliis ex iustitia celebrandis, Vincent. Ferdin. in mixt. sup. de Sacrifici. Missa ad cap. cum frangitur, de consec. dist. 1. p. 4. Ioan. Pollut. de officio Curati c. 2. Antoo. Ruteum de fructu Sacrificij Missæ.

ALLEGATIO XXV.

Episcopi approbatio, an est quando requiratur, ut Sacerdos Christi fidelium Confessiones audire valeat?

SUMMARYM.

- 1 Sacerdos ex vi sua institutionis, & Ordinis sacerdotatus non est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Penitentia, antequam talis approbetur ab Episcopo.
- 2 Verbum, non posse, indicat euentum, & alium contra gestum onem reddidit nullum.
- 3 Confessiones invalidæ audit non approbat.
- 4 Confessario non approbato ignoratur confessus quoad Deum est absolutus.
- 5 Confessarius, qui absolut sine sufficienti iurisdictione, ac quod tenetur.
- 6 Sacerdos ut valide administret Sacramentum Penitentia laicus, clericus, debet esse per examen, non alia ratione approbatus ab Episcopo, sicut electio, licet nonnulli conferant.
- 7 Archiepiscopus dum alium visitat, potest absolute subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios.
- 8 Vicarius Episcopi potest ex generali commoissione facultatem audiendi Confessiones alius concedere.
- 9 Abbat. saculares exempti habentes iurisdictionem quasi Episcopalem possunt Sacerdotes sibi subditos ad audiendas Confessiones approbare.

- 10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & expungere Confessores per Vicarium a se electum.
- 11 Licentia audiendi Confessiones debet gratis dari.
- 12 Curam animarum ad tempus mandari alicui Episcopo sciens, & volens, censetur illam approbare.
- 13 Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, acque illum approbare ad Confessiones audiendas.
- 14 Doctores, ac Lectores in Theologia, vel iure Canonico, sanctique predicatorum tenentur petere ab Episcopo approbationem ad audiendas Confessiones.
- 15 Doctores insignes licentiam petentes ad audiendas Confessiones non censentur approbati quousque illis iniuncte negatur.
- 16 Approbatus ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit alia Parochiale beneficium, & non sufficit habitasse.
- 17 Parochialis beneficii nomine qui veniat, attenditur.
- 18 Provisus de Parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatus idoneum minister ad audiendas Confessiones datus, ac in ea Civitate, vel oppido ubi sita est Parochia.
- 19 Provisus de Parochiali, an sit ubique intra eandem diocesim eligibilis virtute sublati ad Confessiones audiendas.
- 20 Episcopi vigare privilegio de quo in cap. ultim. de penitent. in suam Confessorium eligere aut possint Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinario non fuerit approbatus, & num. i. ubi resolutur negativè.
- 21 Approbatus ad audiendas Confessiones non requiritur ut fiat in scriptis.
- 22 Sacerdos invalidè Sacramentum Penitentiae administrat credens Superiorem ratem habere absolutionem de suorum.
- 23 Sacerdotes Confessionibus ministras nullas prater Episcopum approbare possunt.
- 24 Parochus non potest alicui Sacerdoti non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum.
- 25 Approbatio ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessaria, valde dubium est.
- 26 Sufficere cuiuscunque Episcopi probatur secundum unam opinionem.
- 27 Approbationem Episcopi ipsius penitentis requiri secundum alteram opinionem, attenditur.
- 28 Approbationem Episcopi ipsius Confessorii necessariam esse secundum tertiam sententiam referunt.
- 29 Approbationem Episcopi illius loci in quo sit Confessio, necessariam esse tenet probabilior sententia.
- 30 Parochus proprius quoad Sacramentalia Confessionem ille dicitur, in cuius parochia penitentes habuerunt de presenti.
- 31 Scholares, dimisso Sacerdote in patria possessi in loco studij confiteri.
- 32 Penitentes, qui virtute sublati, vel alterius privilegij facultatem habet eligendi Confessorium approbatum ab Ordinario, non possunt eligere Confessorium approbatum ab Ordinario alterius diocesis, & num. 34. pro contraria sententia referuntur Doctores.
- 33 Confessorium eligendi facultatem habens ab Ordinario approbatus potest eligere Confessorium ab Ordinario propria diocesis approbatum ad certum numerum personarum.
- 34 Parochus existens extra territorium potest absolvere parochianos suum confiteri volentes.
- 35 Penitentiale foron in loco delicti non sortitur.
- 36 Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in aliena diocesi.
- 37 Intrusus in beneficio sine auctoritate superioris, imbecat iurisdictionem sufficientem, ita ut Confessio illi facta a suis subditis non sit iteranda, ostenditur.
- 38 Approbatus ab Episcopo absque iudicio scientie non esse idoneum non censetur approbare.
- 39 Confessorium non saltem interim indicare idoneum debet Episcopus, sed etiam externum approbare.
- 40 Approbare potest Episcopus quicumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas absque ulla examine.
- 41 Licentia delegata audiendi Confessiones non expirat morte vel amoto delegante.
- 42 Religiosus, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diocesi in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non tenetur novam quaerere approbationem, dummodo Episcopus facultatem non revocet.
- 43 Regulares indigenti approbatione Episcopi Secularium tantum, quousque Sacerdotum peccata audire capiunt.
- 44 Lectores Regulares petentes licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopo si voluerint, examinari.
- 45 Clem. dudum, de sepult. an sit derogata per Conc. Trid. attenditur.
- 46 Ordinatio Py V. de Regularibus semel per Episcopum prout examine ad audiendas Confessiones approbatus, & iterum non examinandus ab eodemmet, non est revocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concilii Trid.
- 47 Successor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatus, quousque simpliciter, & qui idoneos minime invenierit, recitare.
- 48 Regulares Confessarii ab Ordinario semel approbati non possunt ab ipsis ad audiendas Confessionibus subdendi, nisi ex nova causa, eoque ad Confessiones ipsas pertinet.
- 49 Approbationes generaliter & indistincte, vel determinate ad locum seu tempus quomodo dantur attenduntur.
- 50 Regularium iurisdictionis ad audiendas Confessiones restringitur, seu dilatur per ipsam approbationem Ordinariam.
- 51 Licentia ad audiendas Confessiones sub conditione data, illa non implenda, cessat facultas.
- 52 Regulari semel approbati extra diocesim Episcopi approbatione non possunt Confessiones audire.
- 53 Licentia concessa ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, potest per illum revocari.
- 54 Gratia ad beneplacitum Papa, vel Regi, morte Pontificis, vel Regis expirat.
- 55 Approbatio Sacerdotibus Secularibus semel per Episcopos impetrata, non possunt revocari quousque Episcopi voluerint attenditur.
- 56 Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Episcopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus communiter occultis valide absolutionem praestat illi, qui huius excommunicationis ignem non effugit, ostenditur, & num. 60.
- 57 Gestis per Iudicem delegatum peractis non subsistunt ex errore communi.
- 58 Extraneus, ad evitanda scandala, Martini V. decretatur.
- 59 Absolutio Sacramentalis invalida est praestata ab eo qui hinc ministerio propria auctoritate se indebit absque approbatione legitimi superioris.
- 60 Error communis ad validitatem non gestum non sufficit, sed videri oportet ut non praecesserit similis officij exercit.

- 64 Regularis non indigens approbatione Episcopi ad audiendum Confessiones cum Regularium peccata audire cupiunt.
- 65 Religiosi Confessores non approbati ab Episcopo, secularium qui sunt de familia suorum monasteriorum, Confessiones audire non possunt.
- 66 Regularis extra Religionem confiteri non potest semper sub tali, quae conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem.
- 67 Confessarius Religiosus ex deputatus à Prelato, vel electus virtute Bullae Cruciana, vel alicuius sublae à ab alio Religioso eiusdem monasterii pro aliquo casu Sedi Apostolice referentis, an teneatur etiam approbatus ab Episcopo ostenditur.
- 68 Confessores in monasteriis Mortalium, quae sub cura Regularium sunt, non examinentur ab Episcopo.
- 69 Episcopus non possit dare Confessorem Mortalium subiectis Regularibus quem scilicet voluerit etiam alterius Ordinis, & à suo Superiore locum examinationis esse naturae & referat S. Congreg. decisio non sequitur.
- 78 Sacerdos quilibet absque sui Episcopi licentia potest in probabili mortis periculo à quibusvis peccatis absolueret.
- 79 Licet sit degradatus, excommunicatus, irregularis, vel haereticus.
- 80 Etiam si ad sui Superiorem, vel de facili possit haberi.
- 81 Mortis arcticus dicitur non solum periculum mortis promouens ex infirmitate, sed quodlibet probabile mortis periculum instant.
- 82 Dolores de Confessione agentes referuntur.

Non omnis Sacerdos ex vi suae institutionis & Ordinis Sacerdotalis per se loquendo est de luce diuino sufficiens, & idoneus ministrare Sacramenti Poenitentiae: requiritur ad huc iurisdicatio, ut valide illud administret, cum nullas absque illa iudiciales actus valeat exercere. Iurisdicatio autem non conceditur antiquam Sacerdos approbatur idoneus ab Episcopo per examen, ut etiam alia ratione, ut habetur in Conc. Trid. sess. 14. c. 7. dum ait nullius morientis absolutionem esse, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinatum, sat subdelegatum non habet iurisdictionem, idem colligitur ex eodem Concilio, sess. 23. de reformatione. cap. 15. ubi dicitur nullum posse Confessiones Secularium audire nisi sit approbatus. Ita docent Suarez. tom. 4. disp. 28. sect. 4. num. 9. Vasquez. tom. 3. disp. 219. num. 55. & frequenter, Chamer. de Sacram. tract. 7. de Confess. lib. 12. pag. 477. Sanchez. de Matrim. lib. 3. disp. 29. num. 15. Valer. Reginaldus in praxi fori panis. lib. 1. num. 169. cum seq. Pagandus in quinq. Ecclesia praecipua. praec. 2. lib. 7. cap. 1. a. num. 14. Stephan. Daluin de potestate Episcop. cap. 23. num. 5. ubi ait Sacerdotem non approbatum si tenter hoc consecrere Sacramentum, nihil facere non solum pro accidenti ob Indispositionem, & malam conscientiam poenitentis, sed etiam per se ex defectu potestatis in Confessione. & cap. 2. num. 7. Trullench in expas. Bullae S. Cruciana lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 1. Ioan. Lugo de Panis. disp. 1. sect. 2. u. 16. cum seq. Ioan. Molan. in compend. Theolog. praxi. 1. cap. 1. c. 1. canon. 1. num. 2. Zambellus in repet. moralis verb. Confessio quoad auctoritatem num. 5. Franc. Zype in consilio. Caven. lib. 5. tit. de Poenitent. & remiss. com. 2. Diana moral. resol. p. 6. tract. 6. res. sol. 12.

Ex eoque confirmatur, quia Concil. A. cap. 15. vti tunc particula illa, non posse, quae cum sit negatio potestatis indicat carentiam iurisdictionis, & actum contra gestum omnino reddidit nullum, ut tenent etiam Barboza de Episcopo Pars II.

rati per me de delictis. vsufrequent. dist. 168. num. 2. nam licet in ipsa Ordinis susceptione Presbyteri duplicem recipiant potestatem, alteram Sacrificandi pro viuis, & defunctis, alteram absolendi à peccatis, Valens. tom. 4. disp. 7. §. 16. panis. 2. & q. 16. Cooinch de Sacram. disp. 8. num. 1. Ioan. Sanchez in stell. q. 40. à princip. Suarez. part. 3. tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 7. Torrelanca nouissime in practica fori spirit. lib. 14. cap. 1. num. 12. nihilominus licet potestas absolendi à peccatis habitaliter sit cum potestate Ordinis, non tamen manet actualiter vsque dum superadditur explicatio subiecti circa quem exercetur, Nauas. in cap. placuit, de panis. disp. 6. num. 8. Suarez. tom. 4. disp. 19. sect. 3. Torrelanca d. lib. 14. c. 1. n. 13. & cap. 4. à num. 8.

Quare non approbatum Inualide Confessiones 3 ad ius veloloum Sanchez. de Matrim. lib. 6. diffus. 28. num. 10. & q. 16. Cooinch de Sacrament. tom. 1. disp. 8. num. 49. Coriolan. de casibus referunt. part. 1. sect. 1. art. 10. num. 2. Laurent. de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 28. ad 8. & de iure fuisse de anno 1580. ad petitionem examinatorum diocesis Leodiensis. testatur Capozio. de casibus referunt. cap. 1. §. 1. Plafec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 1. num. 9. pag. 92. Paul. Samsio de casibus Papalibus & Episcop. cap. 1. u. 18. Ioan. Valer. de differ. inter orationes fori verbi, nullitas differ. 5. num. 1. Campan. in diuers. fori Caven. rub. 12. cap. 1. num. 62. nouissime me citato in hoc loco Bossi de scriptis sublae privilegio. sect. 3. casu 2. num. 79. & Torrelanca d. lib. 14. cap. 1. num. 11. Vnde iterandam esse Confessionem factam cum Confessario, qui cum falsa licentia Ordinarij excipit aliosum Confessiones, resoluit Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 22. §. 1. Megala in 1. p. lib. 5. cap. 19. num. 12. Homobon. de exco. eccles. p. 2. tract. 1. cap. 1. §. 10. Ad quod ootabris S.D.N. Urbani V III. reuocasse indulta, ac priuilegia omnia etiam per modum communicationis eoecclesia Militiis, hospitalibus, Collegiis, Capitalis, Religionibus, Societatibus, Congregationibus, & Ordinibus quibusvis iam Mendicantibus, quam non Mendicantibus, ceterisque locis piis, & eorum sine earum respectu personis ad ius de seculariam personarum Confessiones absque Ordinarij examinatione, & approbatione, ut in sua Constit. incipit. Cum sicut accepimus. sub dat. die 12. Septemb. 1628. quam refert Laurent. de Franchis in controuers. inter Episc. & Regul. pag. 272. cum seqq.

Ille, qui hic Confessario non approbato ignoranter confessus fuerit, ob fidem, quam habuit in Sacramentum, quoad Deum est absolutus, & deinde sciuerit Confessionem illam non esse approbatam, vel requirit approbationem, teneatur reiterate Confessionem, prout decium refert Ioan. Valer. de differ. inter orationes fori verbi, nullitas differ. 5. num. 2. Molfes in sum. Theologiae moralis tract. 7. c. 13. num. 10. Stephan. Daluin. d. cap. 23. num. 5. vers. qua in re, ubi aduertit pro poenitentibus hoc in negotio simpliciter, & bona fide procedentibus, nihil quidem fieri virtute iurisdictionis ex parte ministrantis, sed bene ex parte Dei ministrantis, & bonam intentionem poenitentis, & comitatio attendentis, & approbantis Confessarii vero, qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quod teneatur, & quomodo hunc defectum supplere possit? Vide Sotum d. 4. lib. 9. q. 4. art. 6. Cordub. in sum. q. 7. Nam. in cap. 1. de poenitent. disp. 6. lae Coriolan. d. p. 1. sect. 1. art. 15. u. 3. & 4. Et quilibet poenitentia? Vide Laurent. de Franchis dicto loco pag. 281.

Quapropter Sacerdos ut valide administret Poenitentiae Sacramentum Laicis, aut Clericis, debet

etiam per examen, aut alia ratione approbatus ab Episcopo habente iurisdictionem, iuxta Concil. Trident. in 2. cap. 15. sufficit a nem quod Episcopus electus, licet nondum consecratus, committat alicui iurisdictionem ad absolvendum suos subditos, quia huiusmodi commissio pertinet ad potestatem iurisdictionis, quam Episcopus electus iam habet. Ita Sot. d. 9. q. 4. art. 1. Chamerot. ubi sup. dub. 15. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 47. novissimè Bosli. de triplici subditi privilegio sect. 3. casu 2. a. 59. ubi n. 64. cum segg. differit quid dicendum si Episcopus sit excommunicatus non toleratus, & suspensus ab officio, & iurisdictione. novissimè Pastor Ioannes Machad in defessu Rudji, in libro del perfetto Confessor y Cura de almas lib. 1. part. 1. tract. 3. docu. 3. a. princ.

7 Archiepiscopus, dum actu visitat, posse absolvere subditos Sinagagorum tam per se, quam per alios, post Sylvest. & alios docent Sarr. in 4. disp. 23. sect. 1. nam. 14. Valet. Reginald. d. lib. 1. num. 94. Agid. de Cunctis d. lib. 8. num. 2. 1. vers. nota Archiepiscopus, Quamvis, in summa Bullarum verb. Archiepiscopus, aut. rias vers. 33. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 14. n. 75.

8 Vicarius Episcopi posse ex generali commissione facultatem Confessiones a diocesi aliis concedere, tenent Sanch. de Matran lib. 3. disp. 29. num. 14. cum segg. Campan. in diversis Iuris Canon. rub. 1. c. 13. a. 75. Nubona de appell. a Vicario ad Episcopum p. 1. num. 103. Monet de canonis officio vivunt. cap. 7. num. 4. Bosli. d. sect. 3. casu 3. num. 60. ubi limitat in Vicario fisco, Torrelblanca d. lib. 1. c. 2. num. 13.

9 Abbates seculares, & Priores magni exempti, qui in sacra omnes habent iurisdictionem quasi Episcopalem, ut in Lusitania est Prelatus Thomatensis, & Prior, seu Vicarius generalis Prioris Cratensis Ordinis S. Iohannis Hospitalitatis, & in Castella Abbas Complutensis Regii, & Melitane Campellensis, comprehendunt sub nomine Episcopi in presenti, ut etiam Henric. & Sarr. observant Campan. d. cap. 11. num. 76. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 55. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi Neapol. decis. 22. num. 4. part. 4. & in sua praxi ant. a. resol. 306. Tamburini de iure Abbatis num. 4. disp. 6. quæst. 1. 1. Jate Bosli. d. sect. 3. casu 2. num. 63. cum segg. & censuit Rot. apud Farinac. decis. 332. part. 1. recent. & quod Priores de Velez & Merida habeant iurisdictionem approbandi Confessiones pro secularibus, docent Ioan. de la Cruz in sum. de Sacram. p. 1. dub. 6. c. ncl. 3. fol. 197. & dub. 8. c. ncl. 4. & Ioan. Sanc. in select. disp. 49. num. 9. an sine An autem peccet Episcopus excommunicatus non toleratus, suspensus ab officio Sacerdotes approbans in Confessionibus iuxta formam Concilii d. cap. 15. Vide Fagundez d. c. 2. a. 53.

10 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Confessiones pro Vicarium si se electum, cum succedat in omni iurisdictione Episcopo competente præter easus in iure expressos, & hic actus approbandi non est actus; formaliter Ordinis, & dignitatis Episcopalis, sed iurisdictionis ordinariæ. Ita Sarr. d. disp. 28. sect. 5. nam. 2. Henric. lib. 3. de penit. cap. 6. in princ. Fagundez d. cap. 2. num. 54. Campan. d. cap. 1. c. num. 74. Marchin. in tract. temp. p. 1. par. 5. cap. 4. num. 15. Bosli. d. sect. 3. casu 2. m. 61. Torrelblanca d. lib. 1. cap. 2. num. 15.

11 Gratis oportere concedi huiusmodi licentias testat decisum Attendat. uti addit. ad recept. legum Novaræ lib. 1. tit. 18. lib. 7. de Episcopo num. 10. res. 5. Refert adhuc dubium non contemnendum, an verba illa Concilii Trident. in 4. cap. 15. ubi, quæ gratis datur, in quibus prohibetur huiusmodi approbatio-

nem dari pro pretio, aut pecunia, ita sint substantia, ut si forte pro pecunia obtineatur, nulla proinde sit in quo dubio Sarr. d. num. 4. disp. 28. sect. 5. num. 10. in fine, quem refert, & sequitur Fagundez d. lib. 7. c. 2. num. 66. respondet in illis verbis solum contineri præceptum, quod præcipitur Episcopis vt huiusmodi approbationem gratis impendant, non contineri verò conditionem necessariam, qua non servata non valeat approbatio: hoc enim nec verba declinant, nec esset necessarium, nec forte expediens, unde verba illa, gratis datur, exponuntur præceptivè, ut dictum est: et ita ex suo genere peccatum mortale, veniale tamen potest esse si aliquid pro illa ita exiguum detur, vt ad materiam peccati mortalis non perveniat. An si quis petat licentiam per alium vt Confessiones audire possit, valeat eas audiri, antequam sciat licentiam esse concessam, esto Confessiones audiat post huiusmodi concessionem? Vide Fr. Ludou. à Cruce in expof. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 21. a. num. 1. ubi a. num. 6. disputat an talis licentia si extorqueatur sit valida? & a. num. 8. an sit valida licentia ab Ordinario impetrata dolo, & mendaciis? Pro faciliiori præsentis materie declaratione aliquæ dæxi observanda prout sequuntur.

Primi observandum est Episcopum censeri sufficienter aliquem approbare eo ipso quod sciens & volens mandat alicui credit animatum ad tempus, vt si instituat aliquem Pargchi Vicarium ad tempus, vel mandet vt Confessiones audiat, etiam illam non subiecerit examini, modo ipsum credat idoneum, & sufficientem ad hoc munus suscipiendum. Ita Valer. Reginald. d. lib. 1. n. 107. Agid. de Cunctis d. lib. 8. num. 49. Aloys. Ricc. in praxi antea resol. 21. novissimè Bosli. d. sect. 3. c. 2. a. 48.

Illud autem advertere oportet idem esse approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, atque illum approbare ad Confessiones audiendas; unde cum Episcopus ita dicat, Approbamus N. ad administranda Sacramenta in hac nostra diocesi, vel in tali, aut tali loco, seu parochia, solummodo hæc approbatio intelligitur de Sacramentis Penitentiae & Eucharistiae, quæ sunt Sacramenta maxime necessitatis, non autem de aliis Sacramentis Matrimonij, Vnctionis, &c. Ita Henric. lib. 1. c. 5. Sanch. de Matran. lib. 3. disp. 35. n. 8. quos refert Fagundez d. lib. 7. c. 3. n. 6.

Utum autem Doctores, Lectores, & Licentiatum in Sacra Theologia, vel iure Canonico, famosi quæque Prædicatores, de quorum scientia constat per publicam facti, & docturæ evidentiam, teneantur banc approbationem petere ab Episcopis, siue Seculares Sacerdotes sint, siue Regulares, vt idonei Confessarii evadant, & an iuxta in decreto Concilii d. c. 15. comprehendantur? Solet in hac materia ab aliquibus in dubium vocari: in quo communis sententia tenet prædictos omnes indigere suorum Episcoporum approbatione, & comprehendit sub dicto decreto Concilii Tridentini. Ita Henric. l. 1. de penit. cap. 6. §. 1. Agid. de Cunctis d. lib. 8. dub. 7. nam. 49. Sarr. d. disp. 28. sect. 4. n. 3. Guirlet. canon. lib. 1. cap. 6. n. 9. Menoch. de arbit. casu 463. Fr. Esmann. in explicat. Bullæ Crucatæ §. 9. num. 4. in fine. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 68. cum segg. Bosli. d. sect. 3. casu 2. §. 1. n. 3. novissimè me citato in hac lase Ioan. de Solotzano de Iure Indulgentiarum lib. 3. c. 8. n. 29.

Hinc fit vt si aliquis Doctus, vel in Sacra Theologia insignis professor licentiam petens, & iussu ex odio, vel malevolentia ei negetur, non censetur approbatus, per ea quæ tradunt Sarr. d. lib. 7. c. 2. a. num. 5. Valet. Reginald. d. lib. 1. num. 192. Agid. de Cunctis

Confinch. d. diff. 8. num. 58. Fernandez in *examine Theologiae moralis* p. 1. cap. 9. §. 8. num. 2. Tamburin. de *interd. Abbatum* tom. 2. d. diff. 6. §. 12. num. 6. Ioan. Valet. de *diff. inter utrumque forum*, verb. nullitas diff. 5. num. 2. & in *Cinctis* secularibus admittit Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 58. Sanc. in *sele. cap.* 48. num. 16. Fillue tom. 1. tra. 7. cap. 9. num. 257. Tullench. d. cap. 1. dub. 8. Vnde non recte Nazari. in *mem.* cap. 2. num. 146. vers. serm. Erasim. à Coehet de *inres. d. d. Ordinary in exemplis* part. 4. §. 77. Cened. *canon. quist. lib.* 1. q. 38. num. 20. & 21. & alij quos refert, & sequitur Fagundes loquens de Religiosis d. *prac.* 2. lib. 7. c. 2. num. 15. quibus addo Finel. de *casibus refer.* cap. 4. num. 3. Villal in *sum.* tom. 1. tra. 1. d. diff. 5. §. 1. n. 31. Laurent. de *Petitionis de Religiosis subdit.* tom. 1. §. 1. c. 21. §. 2. Diana *part.* 3. tra. 2. ref. 14. Ioan. Bapt. Lezzana in *sum. quist. Regular.* cap. 19. num. 3. Layman. in *Theol. moral.* lib. 5. tra. 6. cap. 11. num. 4. Miranda d. tom. 1. q. 45. art. 6. & 8. Bossi d. *sele. 1. casu* 2. num. 17. existimant Episcopos nolle sine iusta causa admittite presentatos, eos posse omnia perinde exerceat, acsi admissi, & auctorizati essent. Hinc & minus bene existimant Fr. Emman. ad Bull. *Cruc.* §. 9. num. 30. & *quast. Regular.* tom. 1. q. 59. art. 3. Gaimachez de *Sacram. Pami.* cap. 18. Caelestin. in *compendio Theologiae moral.* tra. 1. cap. 16. num. 1. & cap. 14. num. 4. Diana *moral.* ref. p. 5. tra. 11. ref. 45. quod Episcopi tenentur approbationem dare, si Religiosi illi praestent secundum formam *Clem. dudum. de sepul.* post examen inuenti sint capaces & idonei ad officium Confessionum audientium, & si suam approbationem absque rationabili causa dare recusent, possunt Religiosi audire Confessiones.

- 16 Concil. Trident. d. cap. 15. statuit nullum *enim Regentem posse Confessiones secularium etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut potestatem beneficium habeat, &c.* ex quo colligunt Floron. de *casibus refer.* part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2. & alij citati à Bossi d. *sele. 3. casu* 1. num. 49. beneficium Parochiale obveniens eo ipso ad Confessiones audiendas approbatus censetur. Intelligi modo illud a quo habetur, & non sufficere habuisse, vt observant Vivald. in *candelabro aures.* vbi de *Confess.* num. 27. concl. 2. Suar. tom. 4. de *Pami.* d. diff. 28. §. 4. num. 20. Henric. lib. 1. de *Pami.* cap. 6. §. 3. in fine quos refert, & sequitur Fagundes d. *procept.* 2. lib. 7. cap. 2. num. 38. Torrellanca d. lib. 4. cap. 2. num. 18. cum segg. Nouissimè Stephan. Daluio d. c. 23. n. 14. vbi refert rationem, quia cum Concilium elare dicat nullum ad Confessiones idoneum nisi Parochiale beneficium habeat, quod est praesentis temporis, si quis tam beneficium Curatum, quod habebat, dimiserit, non est idoneus reputandus; & deinde reprobat resolutionem Henric. d. §. in *consequ.* dum tenet quod, si qui beneficium Curatum abdicat, verè sit doctus, & communi errore vulgi censetur ad hoc approbatus, tunc valere approbationem, & exadiri posse ait de validitate abolitionis coram Deo, durante bona fide, & ignorantia inuincibili poenitentium, cui sapient divina bonitas, non autem de validitate simplici, & absoluta omnium poenitentium, etiam malam fidem, aut ignorantiam affectatam habentium. Addit etiam idem Steph. Daluio. de *consec.* S. Congregationis, qui in *recepto* 2. An Sacerdos, qui aliquando approbatus, & idoneus videtur fuisse, atque idem in Parochiam assumptus fuerit, dimissa pulsa Parochiali, habere etiam nihilominus debet ad idem idoneus ad Confessiones valde audiendas ita ut: particula decreti *Councili*, beneficium obveniat extendatur etiam &c. vel obtinuerit? Respondi non haberi.

Barbof. de Episcopo Pats I L

Nomine Parochialis beneficij intelligenda sunt etiam superiora beneficia habentia curam animarum, vt sunt Archiepiscopatus, & Episcopatus, & vt sunt etiam aliqui Abbates, Archiepiscopi byzanti, & Archidiaconi, qui habent curam animarum annexam; quia de his omnibus eadem, vel fortasse maior est ratio, vt per Suar. d. *sele. 4. casu* 2. num. 21. & Fagundes d. c. 2. num. 41. Filliac d. *part.* 1. tra. 7. cap. 9. n. 257. Bossi d. *sele. 3. casu* 2. num. 51. vbi num. 52. id limitat in Praelatis Religionum, qui ex vi suae dignitatis non habent iurisdictionem ordinariam in seculares, & expressè illos non posse sine approbatione Ordinarij audire secularium Confessiones sustinent Suar. tom. 4. d. diff. 18. §. 4. num. 21. Fr. Emman. in Bull. *Cruc.* §. 9. dub. 1. num. 4. Quamvis contrarium teneant Henric. lib. de *indulgent.* cap. 12. num. 3. in *comm. lit.* R. Ioan. Valet. de *diff. inter utrumque forum*, verb. nullitas diff. 5. num. 3. Diana *moral.* ref. p. 2. tra. 2. m. scilicet ref. 45. Stephan. Daluio. d. c. 23. n. 6.

Provisum de parochiali Ecclesia per concursum censetur approbatum idoneum ministrum ad audiendas Confessiones dumtaxat in ea ciuitate, vel oppido, vbi sita est parochia, non autem passim per totam diocesim, declarasse S. *Councili Congregationem* refertur Pialess. in *praxi Episcop.* p. 2. cap. 1. num. 10. pag. 92. Homobon. de *bonis de examine Ecclesiastico* tra. 5. cap. 1. *quast.* 15. Fernandez in *examine Theologiae moralis* p. 1. cap. 9. §. 8. num. 1. Fagundes d. lib. 7. c. 2. num. 35. Quamvis Zerol. in *praxi pami.* cap. 16. *quast.* 4. extendat ad totam diocesim, & Bossi d. *sele. 3. casu* 2. num. 50. restringat ad subditos (coetum) suae Parochiae.

Vtrum autem sit vbiq; intra eandem diocesim 19
sim eligibilis virtute Iubilaei? Affirmant Guiter. lib. 1. *canon.* cap. 27. num. 21. Suar. d. lib. 4. d. h. 16. in fine, quos refert, & sequitur Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 35. adde Fr. Emman. in Bullam *Cruc.* §. 9. num. 4. dub. 1. in princ. Homobon. d. *part.* 1. tra. 5. cap. 3. §. 15. Floron. de *casibus refer.* part. 1. cap. 4. §. 12. num. 2. Bossi d. *sele. 3. casu* 2. n. 23.

Vtrum autem sit eligibilis extra diocesim, & vbiq; terrarum vi Bullae Iubilaei, aut alierius praesulij Papae, vel ex licentia aliorum Parochorum suis quibus concedendum facultatem eligendi quemlibet approbatum, aut ipsimet Sacerdotes in specie suas omnes committuntur? Negant Guiter. Homobon. & Floron. locis citatis. Fr. Emman. in Bull. *Cruc.* §. 9. num. 4. Layman d. lib. 5. tra. 6. cap. 11. n. 7. Affirmant, & merito, Vivald. in *candelabro aures.* tra. de *Confess.* n. 28. concl. 11. Henric. d. lib. 6. c. 6. §. 7. Ioan. Valet. de *diff. inter utrumque forum*, verb. absolutio, d. diff. 1. num. 16. Suarez d. diff. 28. §. 4. num. 18. Fagundes d. cap. 2. num. 36. Bossi d. *sele. 3. casu* 2. num. 23. nouissimè Tenlench in *explic.* Bullae S. *Cruc.* lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 4. num. 3.

An inualida sit absolutio quoties Parochus nullum habeat legitimum iuratum, vt quia de facto cum Bullis falsis: gerebatur pro Patucho? Negativa pars est verior, quia adeo error communis, qui tribuit iurisdictionem, & bona fides poenitentis, Moyses. in *sum.* tom. 1. tra. 7. cap. 13. n. 21. Sanc. in *sele. diff.* 94. num. 1. Diana d. *part.* 1. tra. 4. ref. 12. 2. Henric. quae in *sum.* lib. 6. de *Pami.* cap. 6. §. 3. Stephan. Daluio d. cap. 23. n. 9. vers. *quod primum*, vbi ex Henric. Emman. Sa, & Suarez censet beneficium Curatum iuxta intentionem Councili esse idoneum reputandum simpliciter, & pro quocumque loco siue diocesis, ita vt si vbiq; proximè capax iurisdictionis, si ab uno de consecratur ab eo, qui potest delegare, vel mediante Bulla, aut simili priuilegio eligendi Confessorem; haecque fuisse sententiam grauius mortui,

M m 3 quotum

quorundam Prelatorum, qui interfuerant Concilio, & omnium Theologorum, & Iustitiorum Salamanticensium, & inter Hispanos, Lusitanosque hanc etiam esse consuetudinem, Parochi sese mutuo iurent ex solo suo consensu non solum intra eandem diocesim (quod est certius, & frequentius etiam pluribus in locis Gallie & Lotharingie) sed etiam in consilio diuersarum Diocesum. Verum hæc resolutio procedere poterit ex vi consuetudinis, maxime hoc videntibus Prelatis, tacentibus, tolerantibus, & consensu (implicitè saltem) consentientibus; quia quidem non interueniente sequenda, & amplectenda est sacre Congregationis decisio, de qua testantur citati numero precedenti, quæ aliquando consulta respondit, *Præsum de Parochialis Ecclesia per consensum confensum esse approbatum, & idcirco ministerium ad audiendas Confessiones dimittere in ea ciuitate, vel oppido, ubi sita est Parochia, non autem passim per totam diocesim; immo etiam in cimitis Stephan. Dalu. d. cap. 21. num. 13. verum quidem.*

20. Secundò obseruandum in rigore dispensationis optimè defendi posse Episcopos vigore priuilegij, de quo in c. ult. de *pauis, & remiss.* in suum Confessarium eligere posse Sacerdotem sibi non subditum, qui à proprio Ordinatio non fuerit ad hoc iuxta formam Concil. Trid. d. cap. 15. admissis, seu approbatus ad audiendas Confessiones. Ratio est, quia dispositio d. cap. 15. est generalis, ac proinde limitanda per d. cap. ult. deinde hoc ipsum frequentè comprobatur sylt. logismo. Prelatus quilibet quoad se idem potest, quod potest quoad subditos, vt in dispensatione resoluunt Sanchez de *matrim.* lib. 8. disp. 1. Suar. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 9. & tom. 4. disp. 52. sect. 1. num. 10. Salas de *legib.* disp. 20. sect. 12. num. 105. & in indulgentiis Nauar. d. *tabulas* tom. 20. num. 11. Sor. in d. disp. 2. t. 1. quæst. 1. art. 4. vers. *postremum*. Suar. disp. 32. sect. 1. num. 14. Sed Episcopus potest approbare quemcumque idoneum quoad suos subditos, vt probatur in d. cap. 15. etiam alterius diocesis ad fides omnes, vt quotidie practica- tur, ex Suar. tom. 2. disp. 18. sect. 5. num. 12. & 13. Ergo poterit idem facere quoad se, & sic eligere quemcumque idoneum in Confessarium, nam eligendo, ipso facto illum approbat. Quare hanc partem sustinent Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 9. disp. 55. num. 4. Ioan. Valer. de different. vtriusque fori, verb. nullius, disp. 5. num. 2. Coriolan. de casibus reser. part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. Bossi d. sect. 3. c. 1. n. 102. De Cardinalibus quod ex consuetudine possint sibi, & familie suæ de Confessatio prouidere, quia respectu familie, & domesticorum suorum quasi Pastores sunt, resoluunt, Manfred. de *Cardinalib.* dec. 118. Alban. ord. *trall.* quæst. 41. Suar. tom. 4. disp. 17. sect. 2. num. 6. Vñq. in 3. part. tom. 4. quæst. 93. art. 1. dub. 4. n. 2. Comit. *resp. conf. moral.* lib. 1. quæst. 101. num. 4. Fillioe. tom. 1. tract. 7. c. 7. num. 197. Tricrian. de *pauis* disp. 23. dub. 3. Præposit. 3. part. quæst. 8. de *approb. missæ*, dub. 7. num. 53. Ludon. à Cruce in *Bullam Cruciatam* disp. 1. cap. 2. dub. 22. num. 11. cum seq. Bossi de *tabulis* sect. 4. c. 2. n. 5. & 117. Auton. Naldin *in sua. verb. Cardinalis* n. 8. Adam. Tanner. tom. 4. disp. 6. q. 9. dub. 3. n. 58. vbi ait quod Sacerdos quilibet ab aliquo Cardinalium designatus, & electus, facultatem habet tam ad proprias eorum, quam ad familiarium, & consensuum Confessiones audiendas, P. Ludoo. de *san. Ioan. mei amicissimus* quæst. 6. art. 2. de *sacram. Pænit.* diff. 5. concl. 2. ibi, *Todos los Cardenales tienen licencia tacita del Papa para elegir Confessor para sy, y para sus familiares, y lo se por experiencia por sus Confessor del señor Cardenal Doria, y de otros Cardenales sin mai autoridad que solo sea nombramiento*, &c.*

21. His tamen non obstantibus contrarium à Sa-

cre Congregat. decisum fuisse circumfertur, cuius declarationis verba sunt que sequuntur. S. D. N. *Audita relatione Congregationis Cardinalium declarauit Episcopum vigore priuilegij, de quo in cap. fin. de Pœnit. & tenuit non posse sibi eligere Sacerdotem sibi subditum, qui à proprio Diacono non fuerit adhuc ad formam huius Decreti admissus, seu approbatus ad audiendas Confessiones.* Refertur Aloy. Riccio in *præd. fori Eccles. dec.* 384. in 1. edit. alius *resol.* 470. in 2. edit. Agid. de *Coniuch. ad diffinit.* 28. sect. 4. num. 7. & 8. Prosper de Augustino in *addit. ad Quarantam in summa Bullary*, verb. *Archiepiscopi audiri de versal. nouum, in fine*, Azor. *in lib. moral.* part. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 16. vers. *quæres*, Atmendat. in *addit. ad recapit. legum N. uarra* lib. 2. tit. 18. lib. 7. de *Episcopo* num. 54. Galet. in *margaria casum. Confess.* verb. *Episcopo* 6. Coriolan. de *casibus reser.* part. 1. sect. 1. art. 21. num. 5. vers. *ac contra*, Lal. Lauot. de *Indulgent.* & *tabulis* p. 1. cap. 21. num. 38. Ioan. Valer. de *different. inter vtrumque forum*, verb. *absolutio differ.* 1. & verb. *irregularitas differ.* 14. & verb. *nullus differ.* 5. num. 2. Molles. in *sum. Theologia moralis* tract. 7. cap. 15. num. 14. Fagundes *diff.* lib. 7. cap. 2. n. num. 78. Iacob. de Grassi *tom. 2. lib. 5. tit. de pœnit. & remiss.* conf. 4. num. 13. Fillioe. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 256. Megala in 3. part. lib. 1. cap. 10. num. 18. Alphons. de Leone de *tabulis* part. 2. quæst. 9. num. 28. Faulstus *ord. tract.* lib. 4. q. 73. Diana *moral. resol.* part. 3. tract. 1. *resol.* 3. vbi etiam de Pænitentia Regularibus, nouissimè Fr. Ludouic. à Cruce in *exposit. Bullæ Cruci.* disp. 1. cap. 2. dub. 22. & 23. vbi etiam de Cardinalibus agit, & de illis, qui sui de eorum familia, Doctores supra hoc numero citati loquuntur in Episcopo, & licet idem affirmant in Cardinale Azor. d. quæst. 16. & Scip. de Rubens in *apophor. Episcop.* verb. *Cardinalis*, num. 5. contrarium tamen obtinere consuetudo, prout de ea testantur Doctores nam prædicti, in fine citati.

Tertiò obseruandum non esse de essentia approbationis, vt ea fiat in scriptis; sufficit enim quod in voce habeatur; ex eo quia scriptura per se loquendo non est de necessitate gratiæ, nec Concilium ad approbationem eam requirit. Quare ita resoluunt Iacob. de Grassi in *auert. dec.* part. 2. lib. 1. cap. 15. num. 51. Valer. Reginald. *diff. lib. 1. num. 198. Lexana diff.* cap. 18. num. 10. Coriolan. de *casibus reser.* part. 2. sect. 3. art. 7. num. 1. Homobon. de Bonis de *examinis Ecclesiastico* tract. 3. cap. 2. quæst. 10. *prop. finem*, vbi ad occit. consultus esse præ statam in Confessarium approbationem in scriptis dari, vt ipse eam exhibere possit quoties expedire, & opus esse iudicioerit, & iterum tract. 11. quæst. 12. *resol.* 1. Bossi. *diff. conf.* 1. c. 2. n. 11. Nouat. in *nono Iure Pontificis* concl. 68. num. 8. ouissimè Diana *moral. reser.* part. 3. tract. 1. q. *resol.* 41.

Quartò obseruandum Sacerdotem inualidè Pœnitentia Sacramentum ministrare credentem Superiorum tamen habere absolutionem de futuro, nisi ratam habeat de præteriti signo aliquo externo. Ita Nauar. in *manual.* cap. 9. num. 5. & in cap. *placeat* num. 106. Nugn. in *addit. ad 3. part. quæst. 8. art. 5. dub. 1.* Pelant. etiam in *addit. ad 3. part. q. 10. disp. 5.* Henric. in *sum. lib. 6. cap. 15. §. 1.* Suar. tom. 4. disp. 25. sect. 1. sub num. 13. & disp. 77. sect. 4. in 4. sub num. 16. Coriolan. d. sect. 1. art. 10. n. 2. num. *seq.* Valer. Reginald. *diff. lib. 1. num. 89. & 90.* Paul. Sane. *ord. de casibus Papalibus*, & *Episcop.* part. 1. n. num. 39. Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 71. & 72. Chamerot. d. loco dub. 29. pag. 488. & dub. 30. tenet quod delegatus ad audiendas Confessiones non potest subdelegare, latè Fr. Ludouic. à Cruce in *exposit. Bullæ Cruci* disp. 1. cap. 2. dub. 20.

per res. Floron. de casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 17. num. 3.
Paul. Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 16. Bolli. d. feli. 3.
cap. 2. num. 155.

Sed quid si Episcopus videns Sacerdotem non approbatum audire Confessiones secularium, & tamen, si vera interit non consensit, nec daret licentiam, erit ne tunc Confessio invalida ex defectu approbationis, & iurisdictionis? Fore invalidam affirmant Medios tract. 2. de Confess. quæst. de multis licentia aliena confitendi. Petr. de Ledesma de matrim. quæst. 4. §. art. 5. puncto 3. dub. 4. Paul. Layman in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 16. §. deinde, vers. idemque. Verum probabilius est esse validam, quia ea raritudo de presenti reputatur in Iure, & apud petitos vera licentia, sicut licentia expressè concessa. Ita Basil. Pont. de matrim. lib. 5. cap. 19. num. 14. Sanchez eodem tractat. lib. 3. diffinit. 22. num. 65.

14 Quæritur observandum nullum præter Episcopum se interponere debere in iis, quæ spectant ad approbandos Sacerdotes sacre Confessionis ministros; ita decisum refert Attendant. in addit. ad recopilat. legum Navarra lib. 4. tit. 29. lib. 5. §. 1. de confitendo simul in anno n. 15. & tenet novissimè Bulli. d. feli. 3. cap. 2. sub num. 55.

15 Hinc fit Parochum non solum Iure communi, sed etiam particulari non posse alicui Sacerdoti, aliis non approbato dare facultatem audiendi Confessiones suorum subditorum: ita Floron. de casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 16. Nugn. in addit. ad 1. part. 4. §. 1. dub. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 19. diffinit. 49. num. 9. Sancius in feli. diff. 48. num. 51. Bolli. d. feli. 3. cap. 2. num. 152. Trullench d. dub. 3. num. 15. Gambaxup. de casib. refer. cap. 2. num. 19. nec dissentire videntur Aegid. de Coninch d. diff. 8. num. 28. & Valer. Reginald. d. lib. 1. num. 67. & 68. Zanard. in directer. part. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 26. Fagundes in quinq. Ecclis præcepta præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 15. Diana d. feli. 3. tract. 4. resol. 110. & 146. Fr. Ludovic. à Cruce d. cap. 1. dub. 10. In contrarium tamen sententiam videtur posse allegari Nauart. in cap. placuit num. 140. de Pœnit. diff. 6. duo ait Parochum, etiam si nondum sit institutus Ordine Sacerdotali, posse laici communi dare alteri Sacerdoti facultatem absolvendi suos subditos: in hoc tamen nihil contradicit supraposite resolutioni; intelligendus est enim suppositis terminis habilibus, habita scilicet approbatione Episcopi: nam certum est Parochum posse dare licentiam suis subditis, ut cum alieno Sacerdote, idoneo tamen, confiteantur, cap. placuit de Pœnit. diff. 6. c. omnis utriusque sexus, de Pœnit. c. remiss. Nauart. in d. cap. placuit n. 49. Suar. tom. 4. in 3. part. diff. 26. feli. n. 1. & diff. 27. feli. n. 2. novissimè Trullench in expositione Bullæ S. Cruciatæ, lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 11. Quamvis Petr. de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. Pœnit. cap. 12. vers. acerca de esta cuestión, Ludou. de san Iuan in sum. quæst. 7. art. 2. de Pœnit. diff. 2. affirmant etiam perspecto iure novissimo Concilij Trid. licere parochi concedere simplici Sacerdoti non approbato, ut suorum parochianorum Confessiones audiat. Intellige primam, quam sequemur, opinionem procedere in Sacerdote à suo vel extraneo Ordinario approbato, Ioan. de le Cruz in direct. part. 1. de Sacram. Pœnit. quæst. 5. dub. 6. concl. 3. Coninch de Sacram. diffinit. 8. dub. 6. num. 57. ubi pariter declarant eam locum habere seculis prohibitionem Episcopi, Diana d. feli. 3. in Ioan. Sanchez in feli. diff. 4. §. 1. Trullench d. lib. 1. §. 7. c. 1. dub. 3. n. 16. ubi idem dicit quod Coninch.

16 Sexto observandum in hac materia valde dubium esse, cuius Episcopi approbatio sit necessaria, an sci-

licet Confessio, vel confitentis, vel loci in quo fit Confessio, seu vnius eorum: In quo repetitur quatuor opiniones ad invicem sibi contrarie.

Prima tenet sufficere cuiuscumque Episcopi approbationem, & consistit ex eorum opinione, qui approbant Sacerdotem ab vno Episcopo approbatum esse ubique approbatum, & exigibilem: qui vnicuique mouentur ratione ex verbis Concilij Trid. d. c. 17. dum simpliciter requirit Episcopi approbationem, nec exprimit quid sit Episcopus loci penitentis, aut Confessoris: ergo data approbatione cuiusvis Episcopi satisfit verbis Concilij, & per consequens eam sit lex nova exorbitans à regulis iuris antiqui, debet sufficere quæcumque approbatio, quæ secundum Ius antiquum, & regulas legis diuinæ sufficiens erit: quam sententiam tenere Theologos omnes ex familia Augustiniana, & Dominicana, & omnes Iurisperitos Salamantenses testatur, & sequitur Henricus lib. 6. cap. 6. §. 7. & lib. 7. cap. 12. §. 4. & probabilè dicitur Sanchez de Matrim. lib. 8. diff. 14. num. 26. Anron. Gom. in explicat. Bullæ ad claus. 10. num. 3. Petrus de Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit. cap. 13. post 1. concl. Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 88. & in Hispania consultum Commisariarum generalium Cruciatæ respondisse sic Papam declarasse ait Vivald. in candel. aures, vbi de Confess. num. 28. concl. 3. sequitur Saa verb. Confessio num. 6. & multis descendente conatur Ioan. Valer. d. lib. 1. verb. absolutio diffinit. 1. num. 64. vers. pater. citati per Torreblanca d. lib. 14. cap. 2. num. 1.

Secunda requirit approbationem Episcopi ipsius penitentis, ut multos Theologos, & Iurisperitos legendo, & consulendo sentire, esseque valde consentaneum rationi, & debite gubernationi, ideoque semper, & simpliciter sibi placuisse asserit Suar. d. diff. 27. feli. 6. num. 5. & 6. sequitur Fillius. tract. 7. cap. 9. quæst. 11. num. 262. & mordicus defendit Gattieri. canon. lib. 1. cap. 27. num. 6. Villalob. in sum. part. 1. tract. 4. dub. 55. num. 3. Ludou. à Cruce in expost. Bullæ diff. 1. cap. 2. dub. 15. num. 1. dum ait approbationem à Concilio requisitam & necessariam, ac sufficientem esse Ordinarij loci. Pro qua virgete videntur rationes, quas per quarta adduximus; nam ratio illa quod vbi Episcopi, seu Prelati mensio sit, de Episcopo loci intelligitur, qui debet curam habere de omnibus suis, atque etiam alia de confusione euitanda solum concludunt necessariam esse approbationem Episcopi ipsius penitentis, cui de congruis ministris providere incumbit cura proprio Episcopo.

Tertia asserit necessariam esse approbationem Episcopi ipsius Confessoris, ut declarasse videntur Illustrissimi Cardinales Concilij Tridentini, referentibus Suar. d. lib. 1. num. 6. Aegid. de Coninch d. diff. 8. dub. 8. num. 50. & 51. Fr. Ioan. à Cruce d. lib. 5. Bonacin. de Sacram. diff. 5. quæst. 7. puncto 4. §. 1. num. 15. Moles d. lib. 1. tract. 7. cap. 16. §. 2. num. 18. Valer. Reginald. d. lib. 1. n. 185. Fillius in quæstion. moral. part. 1. tract. 7. cap. 9. num. 60. Bolli. d. feli. 3. cap. 2. num. 214. Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 92. Quam quidena sententiam expresse probat, & variis rationibus confirmat idem Suar. d. lib. 1. diff. 28. feli. 8. §. 2. num. 3. inæque illa præcipua est, quia huiusmodi approbatio actus est iurisdictionis, quam proprie, & directe in ipsum Sacerdotem Episcopum exercere, & quam non habet Episcopus penitentis, sed Episcopus, cui Sacerdos ipse subiacet: ergo si à suo Episcopo sit approbatus, satisfactum est formæ Concilij Trid. quæ Episcopi approbationem requirit.

Quarta sententia (cui tanquam probabiliorē adducimus) tenet, quod approbatio sit necessaria, an sci-

h'reo) dicitur necessariam esse approbationem Episcopi eius loci, quo fit Confessio, cuius multiplex ratio adducitur.

Primo, quia ubi Episcopi, vel Praelati mentio fit, debet intelligi de Episcopo loci in quo actus gerendus est, & cui incumbit cura animarum, ne aliis sequatur confusio contra vulgares regulares text. in cap. 1. quæst. 92. & in cap. 1. §. 1. & Concilij Trid. sess. 14. de reformatione. cap. 9.

Secundo, quia extra territorium sui dicenti non paratur. *Uti. §. de iurisd. omnium iudic. cap. 1. de Confus. lib. 6.*

Tertio, quia licet Sacerdos in vno Episcopatu approbatus, & idoneus sit, in alio tamen propter maiorem difficultatem negotiorum maiori indiget eruditione, maiorique expostulata casuum occurrentium experientiam, ut bene docent Nauarr. in man. cap. 4. n. 4. Jacob. de Grass. d. lib. 1. cap. 13. num. 2. Suar. d. disp. 12. §. 1. num. 19.

Quarto, quia Concilium xquiparat habentem parochiale beneficium, & approbatum ab Episcopo, sed habens beneficium parochiale non potest audire Confessiones extra locum, ubi est beneficium, & multo magis expostulat casuum occurrentium experientiam, ut bene docent Nauarr. in man. cap. 4. n. 4. Jacob. de Grass. d. lib. 1. cap. 13. num. 2. Suar. d. disp. 12. §. 1. num. 19.

Quinto, quia parres Societatis Iesu habent privilegium, ut her facientes vbius audiant Confessiones, ergo in contrarium est ius commune. Quare secundum hanc sententiam tenentur Praelatos maxime auctoritatis, quos suis nominibus refert, ac alios Doctores Complutenses ita tenuisse testatur Henric. d. lib. 4. c. 1. Oportet tamen Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruciatæ, §. 9. num. 1. Nauarr. in man. cap. 27. n. 166. vers. sextum, Gombart. d. cap. 1. num. 10. Homibon. de exco. Ecclesiasticæ part. 1. tract. 5. cap. 2. quæst. 1. 4. Campan. d. cap. 1. §. 3. num. 77. Torreblanca d. lib. 1. 4. num. 12. Vgolin. de potestate Episcopi. cap. 7. §. secundo, num. 8. Ioan. Valer. d. lib. 1. verb. absolutio, differ. 1. num. 9. & 14. Nicol. Garc. de benef. part. 1. cap. 8. num. 13. Zetolus praxi. Penit. cap. 16. §. 3. Floron. de casib. reformationis. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 6. Lezana in sua quæst. Regula. cap. 19. num. 4. & 19. Paul. Lysm. in sum. Theolog. mar. lib. 3. tract. 6. cap. 11. num. 9. ex eo, quia potentes sua valent confiteri precata Sacerdoti existenti in eo territorio, in quo reperitur, cum confiteri volunt, etiam si vagabundi, peregrini, viatores, aut inculte sint, ut tenet Bonacina d. quæst. 7. puncto 2. num. 4. & 5.

Vnde fit ut Regulares simpliciter approbati in vno Episcopatu, dum ibi morantur, possunt audire Confessiones fidelium secularium, vnde cumque venientium, etiam si non sint subditi illius Episcopi à quo fuerunt approbati, & in eius diocesi morantur, Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. num. 32. Perget. in compend. prim. Tuncius part. 1. tit. absolutio quoad seculares. §. 1. Ioan. Valer. verb. absolutio differ. 1. num. 14. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 19. n. 1. Ille enim dicitur proprius parochus, quoad sacramentalem Confessionem, in cuius parochia penitentes habitant de praesenti, nec possunt commode adire proprium Sacerdotem, Mincho. conf. 358. num. 25. Sanchez. de mator. lib. 1. disp. 11. num. 12. Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, & Rebuff. de privileg. scol. privileg. 139. Denique pro hac parte facit Illustrissimum Cardin. decisio, quæ dicit approbatum ab alio, quæ à Valentini Episcopo in diocesi Valentina non confertur approbationem ab Ordinario, pro vi eam refertur Beia part. 4. casu 20. vers. tandem, Aigid. de Coninch d. disp. 8. num. 32. & alij ci-

tati num. 84. Boillus d. lib. 1. §. 1. casu 1. num. 13. quæ ad rem si potens confiteri non potest Sacerdoti approbato ab Ordinario Portugalesi in diocesi Bracharensi, perspicue apparet esse confutendum Sacerdoti approbato ab Episcopo loci vbi sit Confessio. Pude. d. 6. Iunij 1608. in vna Calagurritana Cong. Concilij censuit tam seculares, quam Regulares in vna diocesi approbati ad audiendum persequatur (secularium Confessiones non posse in alia eadem Confessione audire absque Episcopi Diocesi approbatione).

Septimo obiecta penitentem, qui vultus libellari, 33 vel aliteris privilegiis, facultatem habet eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, non posse eligere Confessarium approbatum ab Ordinario alterius diocesis, quia vbi receptum videtur, ut qui fuit in vna diocesi approbatus, si aliam se transferat, iterum approbetur ab Ordinario loci, in cuius diocesi transierit. Suar. d. disp. 18. §. 1. num. 8. Filliuc. d. lib. 1. tract. 7. cap. 9. num. 163. Fagundes d. lib. 1. num. 11. & 87. & facit decisio infra num. 34. in fine, tum quia Religiosi Societatis Iesu privilegium obtinuerunt à Grego. XII Lvi semel approbati & à Superioribus expoliti possunt audire Confessiones fidelium, dum per alias dioceses transcurrunt, ut attestatur Fr. Emman. in Bullam Cruciatæ §. 9. num. 144. Fagundes d. lib. 1. cap. 1. num. 87. ergo signum est ipsos non potuisse Confessiones in alia diocesi audire sine tali privilegio, & consequenter Confessarium approbatum in vna diocesi non confertur approbationem pro alia etiam tempore libellari; quod semper solet concedi cum facultate eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, qui necessitudo debet esse approbatus ab Ordinario loci in quo Confessiones audit: nam approbatus ab alio, quam à Valentino Archiepiscopo in Diocesi Valentina, non confertur approbationem ad Ordinario referunt decisum Quaranta in summa Bullary verb. Confessor, vers. praeter, Fr. Emman. in explicat. Bullæ Cruc. §. 9. num. 5. Aigid. de Coninch tom. 1. disp. 8. num. 52. Vgolin. d. lib. 1. num. 8. Fr. Ludou. à Cruce d. lib. 1. cap. 2. dub. 14. num. 5. vers. tertium, Armendar. in addit. ad recap. legum Navarra lib. 4. tit. 29. lib. 1. §. 1. num. 12. Campan. in divers. Iuris Canon. rub. 1. cap. 13. num. 77. in fine, Molessem sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 1. num. 67. Ita his, & aliis fundamentis hanc opinionem tenent Beia d. lib. 1. casu 20. Quaranta ubi proximi. Zetolus praxi. de Sacram. Penitent. cap. 16. quæst. 8. Petr. Ledesma in sum. part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Penit. cap. 12. consil. 5. & cap. 13. dub. 7. Gutier. canon. lib. 1. cap. 17. num. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 5. num. 1. Ludouic. Beia part. 4. resp. 10. Fr. Emman. in Bull. Cruc. §. 9. n. 5. Accolla quæst. 38. Fr. Ludouic. à Cruce in expof. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 2. dub. 15. à num. 9. & censuit S. Congreg. Concil. in Liman. 10. Ianuar. 1631. Praetentio eum Confessarium Regularium facta in vno Episcopatu non sufficit pro alijs Episcopatibus, ut ait Ludou. Miranda d. lib. 1. cap. 4. art. 8.

Contrarium tamen, in eo Confessarium approbatum ab Ordinario, cuiuscumque loci sit, posse Confessiones audire illorum, qui virtute libellari, vel alio modo privilegij facultatem habent eligendi Confessarium approbatum ab Ordinario, tenent Cordub. in sua sum. quæst. 10. ad 2. dub. Henric. d. lib. 1. de Penit. cap. 6. §. 7. & in commento lit. A. & de Indulgent. cap. 11. §. 4. Vissal. in cardel. auctor. ubi de Confess. num. 28. conclus. 4. latet Ioan. Valer. d. lib. 1. verb. Absolutio differ. 1. per totam. Fr. Emman. in expofitione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dub. 2. Suar. tom. 4. disp. 18. §. 1. num. 18. & §. 2. num. 6. & 10. Nug. in addit. ad ad. versum per totam, quæst. 8. art. 5. dub. 9. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 9. num. 163.

31 *maximè* sum. quæst. Regul. cap. 19. n. 1. Ille enim dicitur proprius parochus, quoad sacramentalem Confessionem, in cuius parochia penitentes habitant de praesenti, nec possunt commode adire proprium Sacerdotem, Mincho. conf. 358. num. 25. Sanchez. de mator. lib. 1. disp. 11. num. 12. Hinc etiam scholares dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studij confiteri, & Rebuff. de privileg. scol. privileg. 139. Denique pro hac parte facit Illustrissimum Cardin. decisio, quæ dicit approbatum ab alio, quæ à Valentini Episcopo in diocesi Valentina non confertur approbationem ab Ordinario, pro vi eam refertur Beia part. 4. casu 20. vers. tandem, Aigid. de Coninch d. disp. 8. num. 32. & alij ci-

num. 161. Gaciet. *comm. lib. 1. cap. 17. num. 5.* Ludou. de S. Iuan in *sum. part. 1. quest. 7. dub. 9. concl. 2. diff. 13. fol. 452.* laté Ioan. Saoc. in *selectis disp. 4. num. 1. vers. in primis, cum segg.* Fernandez in *examine Theolog. moralis. part. 3. cap. 9. §. 8. num. 4.* Ioan. à Cruce in *direct. confessor. part. 1. tract. de Pœnit. quest. 7. dub. 9. concl. 2.* Reginald. *dict. lib. 1. num. 86. & 188.* Coninch d. *disp. 8. dub. 7. num. 33.* Ex ea scilicet ratione, quia Bulla non requirit Sacerdotem approbatum ab Ordinario illius loci sed simpliciter, & in communi requirit Sacerdotem approbatum, quæ verba, cum sint generaliter prolata, generaliter videntur esse intelligenda; igitur hæc opinioniones sunt probabiles, prima tactor, & secunda non reicienda.

An Parochus telihaens Coratum per commutationem, religionem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessarium virtute Bullæ? Negantem partem docent Henric. in *sum. lib. 6. c. 6. sub num. 3. in 1. Suar. tem. 4. disp. 18. sect. 4. n. 2.* Fagundez in *quinq. Eccles. præc. part. 2. lib. 7. cap. 2. num. 38.* Filliæ in *quest. moral. tem. 1. tract. 7. cap. 9. num. 157.* Fr. Luduic. à Cruce in *expofit. Bullæ Cruc. disp. 1. cap. 1. dub. 7.* Floron. de *casib. reservatis part. 1. cap. 4. §. 1. n. 7.* nouissimè Boffi d. *sect. 3. casu 2. num. 56.* nouissimè etiam Trullench in *expofit. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. n. 7. vers. dico tertio.* vbi Fr. Emman. & Accollam citat pro contraria parte.

35 Oportet, obferua facinoram, quæ virtute libilati, vel alterius priuilegij facultatem habet eligendi Confessarium ab Ordinario approbatum, posse eligere Confessarium ab Ordinario proprix diocesis approbatum ad certum numerum personarum, quia verum est dicere hanc esse approbatam ab Ordinario, tum quia versatur in materia fauorabili: tum quia non est idem omnino approbatio, vel iurisdic-tio, quia iurisdic-tio supponit approbationem; ad Confessionem autem alicui faciendam tempore iubilati non requiritur, vt eligatur Confessarius aliàs habens iurisdictionem in ipsum penitentem; sed sufficit vt eligatur Confessarius ab Ordinario approbatus, cui Summus Pontifex confert iurisdictionem; hæc Henric. in *summa lib. 6. de Pœnitent. cap. 6. n. 8. & lib. 7. cap. 12. num. 4.* Nogu. addu. ad tertium partem *quest. 8. art. 5. dub. 9. vers. ad 10. argum.* Petr. de Ledesma in *sum. part. 1. de sacram. Pœnitent. cap. 13. dub. 8. & 9.* Sanch. de *matrim. lib. 8. disp. 14. num. 16.* Boffi d. *sect. 3. casu 2. num. 118.* Coninch d. *disp. 8. num. 57.* Fagundez in *quinq. Eccles. præc. part. 1. lib. 7. c. 2. n. 19. & 45.* Fr. Ludou. à Cruce d. *disp. 1. cap. 2. dub. 7. num. 7.* refert phares Trullench in *expofit. Bullæ S. Crucis lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 3. num. 6.* subiens quod si quis tantum approbatus esset ad audiendos viros non defectus solius ætatis, sed quia non adeo prudens, & aliquo modo leuis esset, non posset eligi à forminis per Bullam, quia non censetur simpliciter, vt requiritur, approbatus, sed etiam tamen esset, si esset idoneus, iustitias, prudens, pius, & doctus, licet num. 7. id in præxi nec consulendum, nec additendum afferat, & ibidem in *vers. dico tertio*, addit approbatum ad animam, si absoluit, & simpliciter approbatus esse, eligi potest indifferenter intra annum ratione Bullæ, quia amplè, & non fuisse approbatus est. Inuicem ramen *die 7. Septembris 1611. in vna Archiepiscopali ana. expofitum fuisse S. Congr. Concilij Archiepiscopum fere in aliquibus casibus secularibus Sacerdotibus licentiam concedere audienda Confessiones certi generis personarum, seu ad limitandum tempus, & non obstante huiusmodi limitatione Sacerdotes præfatos Confessiones audire sub prætextu quod ad ea licet vigore Bullæ Crucis; eadem sacra Congregatio censuit Confessarium prædictum minime licere pœni-*

tentium Confessiones audire ultra facultatem ipsi ab Ordinario concessam.

Nemo, obferua proprium Sacerdotem, seu Parocham existentem extra territorium poffe absolute Parochianum suum confiteri volentem. Ita Victor. de *Sacram. num. 136.* Fr. Emman. in *explicat. Bullæ Cruc. §. 9. dub. 4. fol. 78.* Zetolus in *præxi Episc. part. 1. verb. Parochum pag. 174.* Sanch. de *Matrim. lib. 1. disp. 14. num. 1.* Gouza ad *reg. 8. Cancell. glaf. 61. num. 9.* Torrelanca d. *lib. 14. cap. 1. num. 20. & 26.* In foro enim conscientie non requiritur remissio, nec furens fornicator delicti, Clar. *lib. 5. §. final. quest. 38. num. 5.* Booncof. *commun. crimin. part. 1. verb. fornic. fol. 50. & 32.* Mich. Grass. *tom. 1. commun. epin. lib. 3. tit. 15. num. 7. pag. 400. †* & forum penitentiale in loco delicti non fornicator, Abbi in *cap. cuos contingat num. 29. & in repet. cap. si quis contra. num. 50. vers. aut queritur, de foro competet.* Koch. de *confess. num. 709.* quos refert Etalim. à Cochier de *iurisdic-t. Ordinarij in exemplis. part. 4. quest. 35. num. 2.* Torrel. d. *lib. 14. cap. 2. num. 17.*

Potest enim Parochus Confessiones audire solum subdirosum in aliena diocesi, secundum Capyc. *de off. 103. num. 15.* Henric. *lib. 6. cap. 7. §. 1. Toler. in instrum. Sacerd. lib. 3. cap. 15. in fine.* Fr. Emman. in *Bull. Cruc. §. 9. num. 7.* Iuan. Valer. de *differt. inter vtrumque forum, verb. absolute differ. 1. num. 4.* Floron. de *casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 12. num. 3.* Boffi d. *sect. 3. casu 2. num. 195.* Homob. d. *tract. 5. cap. 3. §. 16.* Zetol. de *part. cap. 16. quest. 5. vers. dico quarto.* Campari d. *rub. 12. cap. 13. sub num. 71.* Cbamercora d. *leco dub. 14.* Victor. de *Confessione num. 152.* Sanch. d. *disp. 14. m. 2. & 3. & cod. lib. 5. disp. 19. num. 8.* Valer. Reginald. d. *lib. 1. num. 93. & 94.* Egid. de *Coninch d. disp. 8. n. 2.* Marcel. Megal. p. 1. *instit. Confess. lib. 1. cap. 7. vers. 1. & cap. 9. num. 12.* Moslef. in *sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 15. num. 89.* Paflec. in *præxi vna Episc. part. 1. cap. 1. num. 10. vers. sum. vbi etiam alferit, quod si dimiserit aliqua causa ipsum beneficium Curatum, delinit ipsius potestas, nec potest accipere Confessiones absque alia licentia, nec etiam tunc censetur sufficienter idoneus, & approbatus ad audiendas tempore iubilati, aut alia occasione Confessiones, excepto moris articulo: nam Concil. Trident. *sess. 23. cap. 15.* illam repozitum idem, qui beneficium habet Parochiale, sed hic non illud retinet, aut saltem ipsius vsum, nec ipsius approbatio durat, Heortig. *lib. 7. cap. 12. num. 3. & 4.* Reginald. d. *lib. 1. num. 90.* Suar. *disp. 28. sect. 4. num. 20. & sect. 6. num. 13.**

Vtrum alij Sacerdotes approbati ad audiendas Confessiones in cetero Episcopatu possint subdiros illius in alieno audire, sicut possunt Parochi? Negant Syluest. in *sum. verb. Confessor. 1. num. 12.* Nau. in *man. cap. 17. post num. 266.* Viazid. in *sum. candet. aures part. 1. rub. de absolute. num. 50.* vbi iura declaratum Romæ de *anno 1587.* Miranda d. *num. 1. quest. 45. art. 8. concl. omnia.* Campari d. *rub. 12. cap. 13. num. 71.* Nicol. Gac. d. *part. 1. cap. 8. num. 132.* per *Clem. admodum de sepel. dum habet quid extra ciuitates & dioceses, in quibus sunt prelati & deputati, audicod fecularium Confessiones facultatem non valent exercere.* Quamuis contrarium sustineant Henric. d. *lib. 6. a. 7. §. 1. lit. D.* Sanchez d. *disp. 14. num. 2.* Suar. *tem. 4. disp. 28. sect. 6. num. 4.* Monon. de *commut. vhim. voluer. cap. 5. num. 132.* Homobon. de *bonis de excom. Eccles. p. 1. tract. 5. cap. 3. §. 16.* Ioan. Valer. d. *verb. absolute differ. 1. num. 8. 10. & 11.* Fagundez in *quinq. Eccles. præc. part. 2. lib. 7. cap. 2. m. 92.* Tamburin. d. *tom. 1. disp. 4. quest. 14. num. 4.* Floron. de *casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 13. num. 10.*

v. l. c. Lezana in sum. quæst. Regul. c. 19. num. 5. Diana d. part. 3. trañ. 4. resol. 144. Bossi d. scilicet. 3. casu 2. n. 102.

An etiam Episcopus possit extra suam diocesim Confessiones eorum audire, qui essent sui subditi. Hanc questionem à Præfule præstatissimo in Martireni Cugia sibi fuisse propositam refert Alzed. d. p. 1. c. 13. num. 94. & respondit sine dubio posse aut, quia sacramentalis Confessio & absolutio sine strepitu iudiciali sit, & intersolentes exercetur, & sic quia de voluntaria iurisdictione est, exerceri extra territorium posse, Greg. Lop. d. 2. 1. verb. parochianos tit. 4. part. 1. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 43. num. 16. & 17. Gonzal. ad reg. 2. Cancel. gloss. 62. num. 10. de quo tamen dubito.

39 An Parochus, qui se de facto intrusit in beneficio sine auctoritate Superioris, habeat iurisdictionem sufficientem, itaus Confessio illi facta à suis subditis non sit iteranda: Insolidum esse tenent Angel. verb. Confessio, q. 1. 2. Nuzet. cap. 9. num. 11. & in cap. placuit, de paroch. dist. 6. num. 176. quos refert, & sequitur Chamerot. d. loco dub. 22. sed verius quæ suprà num. 19. resolvimus.

40 Decimo, obsequia Regularum ab Episcopo absolute iudicio, vel etiam contra iudicium, scientem non esse idoneum, non censeri approbata iuxta probabiliter sententiam; nam Concil. dist. cap. 15. exigit, vt Confessarius, qui non habet Parochiale beneficium, indicatur idoneus; hic autem verè non indicatur idoneus, sed scit, cum Episcopus interius sentiat, & iudicat non idoneum. Quare ita tenent Sust. tom. 4. dist. 8. scilicet. 3. vers. & fortasse, Reginald. dist. lib. 1. num. 197. Bonacin. de Sacram. dist. 5. q. 7. puncto 4. §. 1. num. 19. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. §. 1. num. 3. qui etiam resoluunt validam esse approbationem, quando Episcopus verè aliquem iudicat, & approbat tanquam idoneum, sed te ipsa non est idoneus. Valebit tamen Confessio facta Sacerdoti, cui Episcopus facultatem audiendi Confessiones scite concessit, id est, solis externis verbis absque vera intentione concedendi; quia tunc adest licentia à legitimo Superiore, & eius nullitas est occulta, ac proinde adest ritulus præsumptus cum communi errore, sicut adest etiam in alio casu Episcopi videntis & tacentis, non tamen internè consentientis; ita Sanchez. lib. 3. de matrim. dist. 22. n. 65. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. §. 1. Aliis enim debet Episcopus Confessarium non solum interius iudicare idoneum, verum etiam exterius approbare, & iurisdictionem concedere; vt patet ex Concil. Trident. d. cap. 15. in illis verbis, ibi, aut indicatur idoneus, & approbationem obtineat ita Suarez, & Reginald. ubi proxime, Coninch de Sacram. & censur. tom. 2. dist. 8. n. 49.

41 Possit tamen Episcopus approbare quoscunque Sacerdotes voluerit seculares, vel Regulares, etiam non laureatos Theologia, vel iure Canonico absque vilo examine, sufficit enim quod illi sibi videantur apti ad hoc munus exercendum, cum Concil. d. c. 15. expressè dicat, per examen, si illi viderentur, necessariam, aut alios idoneos ab Episcopo indicantur. Ita Palat. in 4. dist. 17. dist. 7. pag. 165. quem refert Fagundes d. lib. 7. cap. 2. num. 70.

42 Undecimo, obsequia licentiam delegatam audiendi Confessiones non expiare mortuo, vel amoro delegante, quia est quædam gratia, ita Sot. in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. col. 7. Gratia in decis. aureis, lib. 1. cap. 13. num. 49. Coarnerot. d. loco, dub. 27. pag. 488. Fr. Ioan. Valer. d. verb. absolutio differ. 1. num. 18. vers. obferua, Fr. Ioan. de la Cruz de statu reg. lib. 2. cap. 5. dub. 1. concl. 3. vers. ex dictis. Cortiol. d. part. 1. scilicet. 1. art. 8. Sanchez. de matrim. lib. 3. dist. 28. num. 74. & 80. Cened. Canonie.

quæst. lib. 1. q. 38. num. 20. & 21. Fagundes d. p. 2. lib. 7. num. 14. Campan. d. rub. 1. c. 13. num. 69. Hornob. d. irat. 5. cap. 3. quæst. 17. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. §. 1. n. 9. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 18. num. 10. in princ. Henric. dist. lib. 6. cap. 4. §. 1. in fine, ubi etiam limitat, nisi Episcopus ad tempus tantum vnius anni approbasset, aut ad tempus vite sue, vel ad suam beneplacitam.

Hinc fit Religiosum, qui semel fuit generaliter approbatus, si recedat à diocesi, in qua fuit simpliciter approbatus, & postea iterum redeat, non teneat novam querere approbationem, & licentiam, etiam si interim mutati fuerint Episcopi in illa diocesi: ita Nugn. in addition. ad 3. par. q. 8. art. 3. dub. 1. concl. 1. Beneuen. in praxi de Sacram. parit. cap. 16. quæstio 2. vers. quanto si verbi, Henric. d. cap. 6. §. 7. Ioan. Valer. verb. absolutio differ. 5. num. 19. vers. & obferua, Tambur. d. tom. 2. dist. 6. §. 4. num. 2. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 46. Hoc tamen limitandum est modo Episcopus facultatem non reuocat: ille enim potest, aut eius successor iusta de causa reuocare approbationem, seu facultatem, modo approbatus non habeat beneficium Parochiale, hic enim habet approbationem à iure, & facultatem annexam beneficio, quamvis aliquando possit suspensio: ita Sust. dist. 8. scilicet. 2. & 8. Beneuen. d. loco, Reginald. d. lib. 1. num. 207. Fagundes d. cap. 2. num. 31. Bossi. d. n. 46.

Duodecimo, obsequia Regulares indigere approbatione Episcopi cum secularium, quamvis Sacerdotum, peccata audire cupiens, iuxta decretum Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 15. resoluunt iure, de Gratia in aureis decis. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 109. Piale. in praxi Episcopi part. 2. cap. 1. num. 10. Fr. Ludou. Miranda d. quæst. 45. art. 8. in fine, Vgolin. de officio Episcopi, cap. 20. in princ. Fagundes in quinq. Ecclesie præcepta p. 2. lib. 7. cap. 2. num. 13. ubi num. 33. cum Henric. lib. 5. de penit. cap. 6. §. 6. obsequia Episcopos non approbare Regulares in Confessio, nisi à Præfule suo saltem interpretatiue exponitur, præsentiaque ipsis Episcopis, Steph. Daluin. de penit. Episcopi. c. 15. num. 2. dum ait, quod Regulares non approbat Episcopus in Confessio, nisi à Præfule suo exponatur saltem interpretatiue, iuxta Clem. dudum, §. statum, de sepulch. qui et alia plana Papæ intentio, ne alias proprio præiudicaret Præfule, à quo pendet subditorum voluntas ex voto quod emittit, quod etiam tradit Trulench d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 5. num. 4. & statutum fuit in Concil. Lateranen. à Leone X. vt in sua Bulla incip. Dum intra mensis annu, quod & Pius V. inuocauit ordinatione sua de anno 1571. in diebus Idus Augusti. Quare Religiosus Sacerdos extra montis articulum non poterit licite absque approbatione, & consensu sui Præfati audire Confessiones, & absolute, neque etiam à peccatis venialibus, vel mortalibus alijs tunc confessis. ita Henric. in sum. lib. 6. cap. 6. §. 4. in fine, Fr. Erman. quæst. Regul. sum. quæst. 66. art. 1. Campan. in diuerso iure Canon. rub. 1. c. 13. num. 59. Fagundes d. præc. 2. lib. 7. cap. 2. num. 31. Paul. Layman. lib. 5. trañ. 6. cap. 10. num. 14. Tamburin. de iure Abbatum tom. 2. dist. 6. §. 4. dub. 15. num. 142. Bossi. d. scilicet. 3. casu 2. num. 178. ubi num. 179. ampliat vt ob eandem rationem idem Religiosus licite non valeat inuito eodem suo Præfule audire Confessiones etiam habentem ab ipso summo Pontifice priuilegium eligendi quæcumque Confessarium idoneum. Planè autem Constitutionis verba sequuntur. Roman. Pontifici presidentia, & infra. Hæc nostra Constitut. perpenna sancimus, & decretum, & declaramus decretum Concil. Trident. de approbatione Regularium audiendi Confessionibus secularium præpositum ab Episcopis

scopus facienda, obferuari debet etiam in omnibus Regularibus quarumvis Ordinum sicuti Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina videntibus, etiam si sine Lettorum, aut in Theologia, etiam de Superiorum suorum licentia graduari, vel promoueri, vel a suis Magistris generalibus, vel Provincialibus Membris secularium Consequitur audientia expostis. Volumus tamen eos, qui semel ab Episcopo in Cuius, et decessibus suis prauis examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari, ab Episcopo autem successore pro maiori conscientie sua quiete examinari de nouo poterint. Inhibentes quibuscumque regularibus, quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, ut praefertur, ne vixere deputauerint, et approbatione ab eisdem Magistris, et Ministris Provincialibus, etiam quo d illarum occasione ab Ordinariis huiusque tolerari fuerint, abque speciali in posterum licentia, et approbatione ab Ordinariis obtinenda, secularium Causas non audire praesumant. Decretis irritum, et inane si fecerint super his a quocumque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerint actum. Non obstantibus Constitucionibus, et ordinacionibus Apostolicis, ac nostris litteris predictis, et aliis postea quibuscumque regularibus concessis, et foras extensis, quos ad ea, quae praesentibus aduersantur, et contrariantur, penitus, et omnino reuocamus, &c.

Refert nouissimè Salgado de supplicat. et de sanctissimis, p. 1. cap. 4. num. 4. quod Philippus II. Hispaniarum Rex supplicauit a dicto Breui, et instanti potiori humiliter, et Sede Apost. eius reuocationem, quodque propter illud reformauit Gregorius XIII. de anno 1572. vt in Ballatio tom. 1. pag. 1108. et seq.

Ex qua Plane Constitutio colligitur Regulares etiam Lectores, ac in Sacra Theologia Graduatim cum approbati in secularium Coefferarios de-
46 fiderant, posse et ab Episcopis, si voluerint, examinari, vt tenent Suer. tom. 3. dist. 18. sect. 4. Mirande d. q. 4. art. 9. concl. 1. Gutierrez canon. lib. 1. cap. 6. n. 9. Henrici lib. 3. cap. 6. §. 1. Ioan. Valer. d. verb. multas diff. §. vers. sexto, Lezana in sum. cap. 19. num. 6. & me citato in hoc loco Homobon. de Bonis de examinis Ecclesiasticis. part. 1. tract. 1. §. 1. cap. 1. §. 1. resolut. in fine, pag. 447. An Religiosus praesentatus a suo Praelato, & ab Episcopo approbatus possit virore Bullae eligi postquam ei a suo Praelato prohibitum est ne Confessiones secularium eadiat? Vide Trullench. d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6. per tot.

47 Formam datam in Clem. dudum, de sepel. circa Confessoriorum Regularium coram Episcopis, et Ordinariis faciendam praefationem, nolletis esse per Concil. Trident. derogatam, et reuocatum, quin verò per ipsam confirmatam, et approbatam, et eidem quam maxime conformem, tenent Nauar. in man. cap. 17. num. 164. in fine. Fr. Emmen. quast. Regal. semel. 19. art. 2. et in add. ad ept. Bull. Cruc. §. 9. num. 10. Fr. Ludou. Mirand. d. quast. 45. art. 6. Contetarium temen veris videntur, prout quotidie vltus edocet, et post Pat. Fidem. firmat Cochiet de iurisd. Ordinar. in excerptis part. 1. §. 45. num. 82. Hermosilla ad Greg. Lap. l. 3. glof. 6. num. 31. cit. §. 1. part. 5. quia haec approbatio non est gratia vt possit pendere a voluntate concedentis, sed tantum euentum in instrumentum sufficientie talis personae, testimonium verò semel datum non potest reuocari, Duen. reg. 133. Cordub. in add. ad compend. verb. absolutus §. 16. et verb. praesentatio. Vege. tom. 1. cap. 6. §. 1. casu 8. Villalob. in sum. tract. 9. diff. 73.

48 Neque praedicta Pij V. ordinario reuocate fuit per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concil. Trident. factam, vt declauit Sac. Cong.

greg. releta per Confect. in sum. sic. 17. cap. 5. Circa illam quæst. an Episcopus, etiam idem, qui approbatur, possit non solum seculare, sed etiam Regulares iterum examinare, et indignos reprobare, videndum est Sac. Cong. decretum, quod sequitur. Congregatio Concilii censuit Regulares ad audiendam in ciuitate, et diocesi secularium Confessiones semel ab Episcopo prauis examine approbatos, iterum ab eodem Episcopo non esse examinandos. Ceterum a successore possit vixque examinari iuxta Constit. Pij V. de an. 8. lib. 1. Aug. 1. Penit. sui anno 6. quæ a felici record. Greg. XIII. non est reuocata per reductionem privilegiorum Regularium ad terminos Concil. referat Fr. Emmen. in Bull. Crucata §. 9. num. 32. et quast. Regular. tom. 1. quast. 59. art. 4. Ludou. 3. Cruce in excerptis. Bulla dist. 1. cap. 2. dub. 9. num. 4. Trullench. in simili expost. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 7. num. 10. Lezana in sum. cap. 18. num. 7. Fagundes in quinq. Ecclesia praecipua part. 2. lib. 7. cap. 2. num. 10.

Ex quo cum Suarez tradit Campasil. dist. rub. 12. cap. 13. num. 70. & dicit decimum Armend. in addit. ad resp. legem an Nauar. d. tit. 19. l. 1. num. 14. & nouissimè de anno 1619. in ciuitate Corduben. fuisse obsecratum refert Hermosilla. vbi supra num. 34. et posse feliciter successorem in Episcopatu vocare etiam generatim ad examen approbatos omnes, quoniam simpliciter, & quos idoneos minime inueniet, reicite, teloluente Miranda in man. Praet. tom. 1. quast. 45. art. 7. concl. unica, Vgolin. de potest. Episcop. cap. 10. num. 5. et 4. Fernandez in exam. Theol. moral. part. 3. cap. 19. §. 2. aum. 5. Villalob. in sum. tract. 9. diff. 63. num. 7. Diana part. 3. tract. 1. res. 17. Campen. in diuers. Iuris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 70. Bolli. d. sect. 1. casu 2. à num. 43. Ioan. Sanc. in select. §. 40. num. 15. et diff. 48. aum. 18. vers. docuit, me citato in hoc loco Torreblanca d. lib. 4. cap. 3. num. 6. cum segg. vbi in num. 14. refert S. D. N. Urbani VII. Breue Episcopo Cordubæ. itemmissum, quo declaratur Regulares in ciuitate, & Diocesi Corduben. a praedecessoribus Episcopis examinatos, et approbatos ad Confessiones personarum secularium adiudicis, ab Episcopo successore pro maiori conscientie suae quiete posse iterum examinari, ac si minus (idonei reperti fuerint, reprobatos quauis Henrici. dist. cap. 6. §. 6. dicat successorem non posse reuocare, nisi causa suppetat, eaque cognita, et probata, et nominatim facta, in tantum quod neque generalis sufficiat reuocatio, quem videtur sequi Fagundes dist. lib. 7. cap. 1. aum. 30. Sed euetus solum successorem in dignitate, et iurisdictione, non autem in iurisdictione tantum, vt est Capitulum Sede vacante, posse semel absolute approbatos prauo examine iterum ad examen vocare, et approbare, vel reprobare, prout noceat esse, vel non esse idoneos, ita ex quodam privilegio Clementis IV. resoluti Bolli. d. sect. 3. casu 2. num. 47.

Circa Regulares Confessorios ab Ordinariis semel approbatos simpliciter, et absolute, quod non possint ab ipsis ab audiendis Confessionibus suspendi, statuit Pius V. in sua Constit. releta sup. §. 45. & per eum id ipsum resoluunt Fr. Emmen. in Bull. Crucata, §. 9. aum. 3. et 39. Henrici in sum. lib. 6. §. 6. Miranda d. tom. 1. §. 45. art. 7. Philibert. Miranda in tract. tempor. peccator. part. 5. cap. 4. num. 8. cum segg. Bolli. d. sect. 3. casu 2. num. 39. cit. ex noue causa, et hoc ad Confessiones ipsas pertinet, tenent Gaunt. in manuali Episcop. verb. Confessor, num. 13. et 14. Peirina de privileg. Monim. tom. 1. constit. 2. Sixti IV. §. 1. num. 45. Lezana in sum. quast. Regal. cap. 19. num. 7. cum segg. Diana resolut. moral. part. 3. tract. 11. res. 12. et part. 4. res. 20. Marchini. tract. tempor. peccat. part. 5. cap. 4. §. 9. Bolli. d. sect. 3. casu 2. num. 40. & ite declarat Sac. Cong.

Congreg. Illust. Card. negotiis Episcoporum, & Regularium praepositorum, in hac verba. Cum Sacra Congreg. Cardinalium negotiis Episcoporum, & Regularium praepositorum insisteret Confessoribus Regularibus graviter conquiri, quod ab Archiepiscopo, Episcopo, & locorum Ordinariis ab audiendis Confessionibus quavis de causa indistinctim suscipiendurum, & propterea saepe contingere, ut ab eisdem Archiepiscopis, Episcopis, & locorum Ordinariis omnibus simul omnia Conventus Confessorum ex officio audiendis facultas ademeretur, Illustrissimi eiusdem Sacrae Congregationis Patres, rati vix fieri posse, ut hac sine scandalo, marginem animarum permitti contingerent, rematur perperam ad omnem scandali materiam fovendam, & quae magis spiritualium pietatum meritum confessorum consulari, statuerunt, & decernunt, Archiepiscopo, Episcopo, & aliisque Ordinariis locorum, ad quas Confessiones approbatae sunt, illas, Confessoribus Regularibus, alias ab ipsis libere approbatae ab audiendis confessionibus suscipiendis postea minime licere, nisi ex nova causa, & eaque ad Confessiones ipsas pertinentem, aut ab non servatum iudicium ab ipsis Ordinariis possum. Statuerunt insuper eisdem Archiepiscopos, Episcopos, locorum Ordinarios Confessiones audiendis facultatem omnibus simul omnia Conventus Regularibus Confessoribus, eadem Sacra Congregatione inconspiculis patris admittere possit. Quod quidem decretum, ut idem Illustrissimi Patres opportunum, & necessarium duxerunt, ita vobis illustriter iubent observare. Roma 20. Novembris 1657. Aoton. Mar. Episcopus Othien. Cardin. Gallus. V. Theatin. Sac. secret. Marcell. Vulpe in praxi cap. 35. num. 26. & Lezana d. cap. 18. num. 9. & alias declarationes refero de iure eccles. v. m. lib. 1. cap. 43. num. 206. cum multis seqq.

- 51 De approbationibus generaliter, & indistincte, vel determinate ad locum, seu tempus certum dandis exiat decretum Sacrae Congreg. Concil. Trident. zelatum apud Confess. d. loc. cap. 4. de anno 1587. sub die 2. Iulij, & sequitur. Regulares qui ad Confessiones audiendas adveni generaliter, ab Ordinariis, earumque examinatoribus reperi, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistincte absque aliqua limitatione temporis, certiorumque locorum, aut generis personarum, admittantur in Diocesi propria. Decretum vero, qui non adeo videtur repugnetur, si periculum se admittit, arbitrio Ordinarii relinquatur ipsis cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur probare, & admittere. Quia autem in damibus laicorum Confessiones ex causa auctoris, statim Patribus admittere teneantur, & si dem audienda Confessione pro Medico adveniente relinquere.

- 52 Ex quibus consequens fit Regulatum iurisdictionem a iure, vel à Papa eis tribuam restringi, seu dilatarì per ipsam approbationem Ordinarii: iusta enim aique legitima existente causa certum est posse Episcopos Confessorum Regularium approbationem, ac iurisdictionem restringere, & limitare ad certum locum, tempus, seu personas. Ita Gutier. canon. lib. 1. cap. 27. num. 18. & 19. Soc. sem. 3. disp. 28. sect. 7. dub. 6. Fr. Emman. quast. regul. tom. 1. quast. 59. art. 8. Miranda d. quast. 45. art. 10. concl. 1. me citato Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 3. cap. 2. quast. 7. in princip. vers. secundum. Vgolin de officio Episcopi, cap. 20. num. 6. Cened. canon. lib. 1. quast. 38. num. 20. & 21. Diana par. 3. tract. 2. resol. 25. Lezana in sum. quast. Regul. cap. 18. num. 8. Fagundez in quinquaginta Ecclesiastica praecipia d. lib. 7. cap. 3. num. 17. & ita quod quando sub conditione fuit licentia data, illa non impleta, cessat facultas, ut per Gemin. conf. 106. vers. 2. ad idem.

Vnde minus bene Fr. Emman. quast. regul. tom. 2.

quast. 59. art. 4. & tom. 3. quast. 32. art. 6. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Confessores, §. 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu reg. lib. 2. cap. 6. dub. 4. concl. 1. & alij asserere videatur semel approbatum ab aliquo Episcopo, minime esse ab eodem postea examinandum; licet autem eorum opinio possit procedere in approbatione indistincta, minime tamen admittenda, quando fuerit eum aliqua limitatione, quia si ad aliquod expellitur tempus admittitur, lapsio eo tempore, dicitur facultas ipsa denegata, ex reg. quon tradit Caluise. Finsl. decis. 1. num. 32. part. 5. & ita eum semel sit examinatus, ut iterum concedatur, potest Episcopus talem examini subicere. Et sic docuit S. D. N. Urbanus VIII. in dicta Brevis Episcopi Cordubae. directio statuit approbationem huiusmodi obtinentes ad certum tempus non posse Confessiones audire approbatae nouis ipsius Episcopi approbatione & licentia, praxio etiam, si ei libuerit, nouo examine, ut refert Torrealba d. lib. 14. cap. 3. num. 4. Diali, ab eodem, quia ab alio alterius Diocesis bene poterit examinari. Fr. Emman. in explicat. Bulla Crucata §. 9. num. 31. & quast. regul. tom. 1. quast. 59. art. 5. Gutier. canon. lib. 1. quast. 27. num. 6. Nicol. Gate d. part. 5. cap. 8. n. 87. quon refert, & sequitur Hermoldi. d. loco num. 33. Intelligerem tamen supradicta, quatenus habent admittit sine vlla restrictione temporis minime posse impediri ne in posterum Confessiones audiant, ut procedant, nisi ista reuocandi superuenirent causa: nam tunc huiusmodi facultas etiam simpliciter concessa poterit sine dubio eodem concedente suspendi, aut retractari, ut inquit Syluest. Confess. a. num. 11. Hentig. d. cap. 6. §. 6. Suar. tom. 4. disp. 28. sect. 8. num. 3. Fagundez d. lib. 7. cap. 2. num. 32. Hodie aucta declaratione de qua supra num. 10. intelligendum est iusta existente causa ad Confessiones ipsas pertineute.

Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibetur tamen à suo Superiore Confessiones audire, licet peccet contra praecceptum Praeati, valde tamen absolutioem impartitur, quia licet in Clem. adducit, de spoliis. dicatur quod Episcopus debet administrare ad audiendas Confessiones Religiosos praesentandos à suis Praelatis, tamen nec ibi, nec alibi dicitur quod non possit ipse conferre iurisdictionem Religiosis abique tali praxia praesentatione, immo ipsorum colligitur ea d. Clem. in vers. per huiusmodi. Ita Ioan. de Graff. in auct. decis. par. 1. lib. 2. cap. 13. num. 88. Nau. in man. cap. 4. num. 1. & cap. 27. num. 266. Fr. Emman. in Bulla Crux §. 9. num. 10. Zetola in praxi de parit. cap. 16. §. 7. vers. respondens primo. Salas de leg. d. disp. 16. sect. 10. num. 43. Ioan. à Cruce de statu Relig. lib. 2. c. 6. dub. 2. concl. 2. Homobon. de examine, eccles. part. 1. tract. 7. cap. 16. num. 77. Lezz. in sum. quast. Regul. d. cap. 18. num. 12. & cap. 19. num. 12. Miranda in man. Praelatis tom. 2. quast. 45. art. 11. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 9. dub. 50. num. 4. Layman d. lib. 5. tract. 6. cap. 10. num. 15. vers. 1. Boff. d. sect. 1. cap. 2. num. 185. Ludou. à Cruce in exposit. Bulla Crux. disp. 1. cap. 2. dub. 16. §. 6. num. 5. vbi notat. 8. subdit per accidens contingere posse, ut absolutio impensa à Religioso, cui prohibuit est à suo Praelato Confessiones excipere sit invalida, ut si esset nominatum suspensus, aut eaeo communicatus, aut si pernitens sciens illi Religioso esse prohibicum à suo Praelato vbi mort. audire Confessiones, nihilominus illi confiteretur. Quomodo Syluest. Lop. Corrad. Fr. Emman. Campan. & alij, quos refert, & sequi videtur Boff. d. loco num. 186. contra dicant.

Adderem etiam Regulares semel ab aliquo Antistite approbatos, eadem diuinitatem ipsiusmet Episcopi

Episcopi approbantis non possit dare operam auditioni Confessionum, prout tradunt Sylvest. verb. *Confessor* 1. §. 14. & eod. verbo 2. §. 4. Navar. in man. cap. 17. post num. 166. vers. 6. Becou. de paroc. cap. 16. quæstio 3. d. 1. Vissid. in Candel. auro. part. 1. sub tit. de absolutio. num. 50. Mirad. d. q. 45. art. 17. Tambucin. d. tom. 2. disp. 6. §. 14. n. 1. Lezzana in sum. quæst. Regul. cap. 19. num. 4. Boll. d. feli. 3. cap. 2. num. 16. Trullench d. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 5. Totteblanca d. lib. 14. cap. 2. à num. 23. & comprobatur appetitum ea privilegio verner. Presbyteris Congregationis Oiatorij concessio à Sixto V. quo indulgetur illis, ut cum fuerint Roma approbati ad Confessiones audiendas, non debent amplius extra Urbem examinari à locorum Ordinariis, sed illis sufficiens præfaturæ eorum licentia Roma habita, refert Cyar. in sum. Bullar. verb. *Confessor* Si eodem iure id eis liceret, nequaquam spe: iali gratia illis concederetur, & ita soluit Mirad. d. q. 45. art. 8. canel. omic. Sed clarior est colligitur ea sequenti decreto. Die 22. Maij 1610. in vna Germanis S. Congreg. Concilij censuit Confessiones extraordinarias ab Episcopo approbantes ad Confessiones audiendas sine suis Regularibus sine secularibus nullis potius esse audire posse. extra diocesim Episcopi approbantis, quamvis Confessores sint eodem Episcopo subiecti. Pro eorumdem huius duodecimæ observationis re felle vobis quæ supra dictimus de restrictione, & revocatione licentiarum ab Episcopis ipsis Regularibus concessarum pro Confessionibus audiendis in casibus enumeratis locum habere quantum ad iurisdictionem ab ipsis Episcopis delegatum tantum; quare poterit Generalis Religiosis, aut Provincialis episcopum, & approbatum Confessorem ab Episcopo reprobare, & apud quosdam (ut apud Patres Iesuitas) etiam poterit iurisdictionem limitare circa personas certas audiendas, aut certos casus, ut viuit quous otaculo declaravit Gregorius XIII. pro Societate Iesui, vi refert P. Claudius in compendio Societatis verb. gratia, §. 1. Stephan. Daltin de potest. Episcop. cap. 33. num. 3. vbi ea catione procedere ait, quia iurisdictioni in Regulares non derogatur, nisi medio proprio Prelato (sitem Generali, & cum consensu eius expresso, aut tacto, ne quid derogetur debite subiectio, & obedientia: erga proprios Prelatos, subdique ibidem num. 4. ex Sylvest. Angel. Lopez, Navar. Fr. Emman. Henricq. & aliis, quod si Prelatus ea premissis vobis non reprobet, sed tacito prohibeat audire Confessiones, aut ne iunior Sacerdos licet sit doctus, & pius, audiat sacraminarum Confessiones, propter periculum, aut decenteris personæ, aut Ordinis, non tollit proprietate approbationem à se, vel ab Episcopo datam, & valet absolutio postea data, quia prohibitus impendit secularibus viris, aut faminis; & quia peccat contra Prelati prohibitionem rationi consentaneam, posset etique ab illo puniri.

Verum Prelati Religionum possint sine approbatione Ordinarij audire secularium Confessiones Negativam sententiam sustinent Suar. tom. 4. disp. 28. feli. 4. num. 11. Fr. Emman. in Bull. Crux. §. 9. dub. 1. n. 4. Dian. moral. resol. p. 1. tracl. 16. resol. 46. Fr. Ludou. à Cruce in Bull. Crux. disp. 1. c. 2. dub. 11.

Decimotertio, obferua facultatem ab Episcopo pro audiendis Confessionibus ad sui arbitrium, & beneplacitum concessam quoadque ab eo renovari possit, iuxta tradita per Corn. conf. 92. sub num. 31. vol. 2. non solum ea pæfuit, sed etiam tacite, scilicet morte ipsius Episcopi concedentis; morte enim extinguitur beneplacitum, cap. si gratias, de rescript. lib. 6. &

gratis ad beneplacitum Papæ, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. Gonzal. ad reg. 3. Canon. de Episcopo Part II.

et §. 1. proem. n. 9. cum seqq. & glof. 12. à princ. alios Doctores refero de clausura vsusque claus. 3. m. 2. cum seq. & ita firmant in hac quæst. Peninus ad prin. Admou. tom. 1. consil. 2. Sixti IV. §. 2. n. 44. Dian. p. 3. tracl. 2. resol. 26. Boll. d. feli. 3. cap. 2. §. 1. n. 10. Campoa d. rub. 1. c. 13. n. 64. vbi n. 67. cum aliis tenet superueniente excommunicatione tam delegatis, quam expositi licentiam pro audiendis Confessionibus non esse reuocant; licet enim expositus excommunicatus prohibitus tunc audire dicatur, quin etiam in certis casibus suspensus in tantum, quod si audiat penitentes absolueret, sit inualida absolutio ab eo impensa, nihilominus reuocatur propter facultatē audiendi non est dicendum, cum impetrata deinde absoluteione à censura, valide, & iuste prædicta facultas etiam valeat.

An approbatio semel ab Episcopis Sacerdotibus secularibus simpliciter impensa, possit reuocari quoties Episcopi voluerint? Affirmat esse ad nutum reuocabilem Vissid. in Candel. auro. vbi de Confess. n. 27. canel. 2. Non possit tamen Episcopum sine iusta causa approbationem Sacerdotibus secularibus suis subditis etiam semel datam reuocare, data autem, & probata iusta causa posse docent Henricq. lib. 3. de Paroc. c. 6. §. 6. Suar. d. disp. 26. feli. 7. n. 7. quos refero, & sequitur Fagundez d. lib. 7. c. 1. n. 61. vbi n. 93. resoluit si approbatio fuit facta ab Episcopo, vique ad beneplacitum suum validam, & licentiam esse reuocari non illius sine illa causa factam; si vero non hoc modo fuit concessa, sed simpliciter, vel ad tempus, vel in perpetuum, inualidam omnino esse reuocationem sine causa factam. Causa autem iusta illa erit, quæ ad Confessiones ipsas spectauerit, vi supra ex declaratione Cardinalium vidimus, & 50. Prout etiam erit si contingat Confessarium ablati de vehementi, quia amplius ad audiendas Confessiones non debet admitti, vi soluit Laurer. de Fracochis in controuers. inter Episcopos & Reges, pag. 179. u. resp. ad 4. vbi etiam refert in sacra Congreg. generalis Inquisitionis fuisse decilum die 6. Martij 1596. Sacerdotem iuramentum de leal non esse impeditum exercere omnes Ordines, & Sacramenta ministrare, & fidelium etiam secularium Confessiones audire, secus in abstersione de vehementi.

Dubium non parum controuersum est, utrum scilicet Sacerdos, quæ ea committitur, & delegatione speciali Episcopi possit audire Confessiones, dum est excommunicatus committere occultus, valide absoluteionem præstet illi, qui huius excommunicationis ignatus non est? In hoc euenit dicendum patet huiusmodi Sacramentum validum esse ea parte iurisdictionis per Ecclesie tolerantiam in his terminis conseruata: in ipso excommunicato occulto ministrante, si aliunde non ponatur obex, scilicet, vel ea parte materiæ, vel formæ, aut intentionis in ministro requiræ, quæ resolutio ex eo probatur, quia Extrausg. ad euentum scandali, dum decreuit solos excommunicatos denunciarios, & notorios clericos percussores vitandos esse, id non restrinxit ad solos Parochos, sed vniuersaliter loquuta est in omnibus excommunicatis, iuxta cum omnibus non denuntiatis, & non notoriis clericorum percussoribus communicationem fidelibus indulget, ita ex mente Caiet. Navar. & Med. quos refero, & sequitur, tenet Extrausg. de matrim. lib. 3. disp. 22. num. 19. tenent etiam Suar. de censur. dispensat. 11. feli. 4. Chamer. d. loco dub. 15. Henricq. in sum. lib. 13. de excessum. cap. 6. sub §. 4. contra Angel. & alios telatos ab eod. Sancti. d. disp. 22. sub num. 26. pro quibus non facit, quid gestis per iudicem delegatum putatum non sustinetur ea errore communi, ut voluerunt Innoc. in

cap. cum dilecti, n. 1. de rescriptis, Angel. & alij, vt per Gabr. tom. 3. con. 12. de probationib. num. 31. & per Masc. conel. 649. n. 17. quia respondetur oppositum verius esse, vt docent Anton. in d. dilecti, n. 15. & alij, vt per Sanchez, vbi proxime, n. 6. communis, vt per Abb. in d. cum dilecti, n. 10. & per Gabr. d. n. 31. ac Mascard. n. 38. d. illis locis. Deinde pro Angelo, & sequentibus non facit, quod in his, quae geruntur ab inhabili tanquam peccato non potest communis error, vt existimant Innoc. in cap. cum dilecti, num. 4. & 5. de consuet. Card. in Clem. 1. ad finem, de regularibus, & alij, vt per Sanchez, d. disp. 32. num. 16. & per Mascard. qui in hac sententia magis inclinat, d. conel. 649. num. 35. & 36. & conel. 703. num. 22. quia vltra quam quoddam opposita sententia verior sit, vt satis constat ex l. 1. C. de testam. & sequitur Sanchez, d. loco num. 39. tempore datur officium Confessoris delegati non esse priuatum, sed potius publicum, dum scilicet vtiur iurisdictione, quae necessaria publica dicenda est, ex eo quia procedit à iure publico, cuius virtute sibi commissio facta fuit, vt optime considerat Barr. in l. Barbarius, num. 5. ff. de officio Praefidis, Abb. in d. cap. cum dilecti, num. 10. per text. in l. 3. in fine, ff. de iurisd. amon. indic. sequitur Sanchez, d. num. 39.

60. Vt cum licet supradicta vera sint ex parte iurisdictionis per Ecclesiae tolerantiam in his terminis conseruatae in ipso excommunicato occulte ministrante, attamen contrarium videtur resoluendum ex parte materiae, ad eam, ex parte contritionis requisitae in ipso poenitente, videlicet tunc inualidum esse Poenitentiae sacramentum, nisi cum aliqua necessitate peratur ab huiusmodi clerico excommunicato. Probat ex eo quia, vbi non adest hae necessitas, vt quia fidelis habet copiam alterius Sacerdotis non excommunicati, male facit petens Sacramentum ab huiusmodi excommunicato, cum eum inducat ad ipsius administrationem, ad quam supponimus non teneri ex debito, proindeque non posse ab eo licite exerceri, vtpote sibi cum censura prohibita, vnde cum taliter petens in eo peccato perseueret in huiusmodi Confessione, non potest censeri sufficienter contritus, ac subinde ex hoc capite nullum erit Sacramentum, quamuis ex alio capite iurisdictionis (cuius usus ex communi errore in tali clerico sustineretur) validum esse posset, si poenitens illi praedictum obicem non poneret: ita resoluunt Nauarr. in man. cap. 9. num. 10. Suar. d. l. scilicet, 4. num. 18. & saltem in casu, in quo taliter excommunicatus paratus non sit ministrare huiusmodi Sacramentum, agnoscunt Gutierrez. canon. lib. 1. cap. 7. num. 47. & Henric. d. l. cap. 6. §. 4. licet illorum resolutio quatenus habet licere à Sacerdote, etiam non suo, postulare huiusmodi Sacramentum, si ipse paratus fuerit illud ministrare, mihi videatur in hoc elemento falsa, iuxta vulgares resolutiones in hac materia de mercatoribus viuas exaucturo, aut maleficio parato maleficia patere, quia neque ab his licet illa petere, quando licito modo potest aliter effici, vbi enim postulat actus, qui sine peccato fieri non potest, tunc promittendo rogati, roganter non excusati à culpa, & ab eodem genere peccati, ex ea ratione, quia talem actum petens consequuntur petit eius malitiam, vtpote ad ipso actu inseparabilem, proindeque sit adus, & causa moralis eiusdem actus, & malitiae, propterea varios casus resoluunt Suar. de Relig. tom. 1. tract. 1. lib. 2. cap. 18. num. 1. cum sequentibus, & tom. 1. tract. 1. lib. 3. cap. 13. num. 1. Martin. del Rio de quibusd. magicarum lib. 6. c. 2. scilicet: 1. quod 1. v. de d. 1. quod 3. Sauch. de marim. lib. 7. disp. 35. num. 7.

Neque obstat, quod ex vi praedictae Extraug. 61. Ad euandam, licetum est eulibet fideli communione cum excommunicato non dum denunciato, & occulto, qui alias non fuerit notorius clerici pectusor, proindeque fidelem, etiam si abique necessitate petat ab alio Sacerdote non suo Poenitentiae sacramentum, vtpote in hoc veniem iure suo, non peccare, nec potest censeri inducitur peccati: respondetur enim ex mente Suar. de censur. disp. 12. scilicet, 4. n. 12. per dictam Extraug. non esse permissam fidelibus omnem, & quolibet communicationem cum excommunicato non denunciato, sed illam solum, quae principaliter reddat dauent in eorum fauorem, non verò in fauorem excommunicati, plane vbi nulla adest necessitas, nec sufficiens ratio, aut causa petendi huiusmodi Sacramentum à praedicto Sacerdote excommunicato, administratio eiusdem Sacramenti tam non cedit principaliter in fauorem petentis, sed dantis, quia in his terminis nihil interest petenti ab eo potius, quam ab alio non excommunicato accipere; ergo sibi permissa censeri non debet hac ad sic petendum communicatio per dictam Extraug. vt ita per huiusmodi excommunicatum sustineatur onus, & grauius, quod sibi per illam relictum est absoluenti, scilicet quantum moraliter posset ab huiusmodi ministro, ac proinde illud ab eo taliter petens non potest diei vrens iure suo, quia ad hanc petitionem nullum lus habet: sed potius censetur indolore, & particeps eiusdem peccati, quod excommunicatus in hac Sacramenti administratione committit. Quod tamen secus erit in Parochio excommunicato, ab hoc enim dom occultus in excommunicatione iacet, quatenus absque necessitate Sacramentum petatur, tamen petens dicitur adhuc vti iure suo, videlicet illo, quod sibi quassum est, ex eo quod huiusmodi excommunicatus tolerans, sibi in suum Sacramentorum administratorem datus est à lege.

62. Detinuerunt, obserua inualidum esse absolutionem Sacramentalem praestitam ab eo, qui huic ministerio propria auctoritate, vel absolute, vel respectu huius, vel alicuius loci, vel interie absque approbatione Iegitimi Superioris, quamvis communi errore approbatus coesecretur, vt resoluunt Sanchez. de marim. lib. 3. disp. 22. num. 54. vnde si Sacerdos absque vlla approbatione, siue siue ritu, & auctoritate Superioris ad audiendas Confessiones, seu in officium Parochi se intulit, licet communis error facti adit, Confessiones illi factae sunt inualidae, & retinendae post habitam notitiam inhabilitatis illius Sacerdotis: ita Sanchez. d. disp. 22. num. 49. Nicol. Garc. de benef. pars. 5. cap. 4. num. 181. Ioan. Valet. de differ. inter vtriusque forum, verb. nullus, differ. 7. num. 245. Bosli. d. scilicet, 3. cap. 1. num. 153. Contra Abb. in Clem. aduoc. num. 35. de sepulch. oppositum existimantem respectu Dei, vbi ex parte confitentis inuenitur bona fides, propter eum refert Sanchez vbi proxime sub num. 48. Verum Abb. in praedictis verbis fortasse non dissentit à sententia eiusdem Sanchez, licet nimium tribuat praedicti confitentis bonae fidei, dum tamen consistit ex canon resultare praedictam absolutionem quoad Deum, id est, quoad gratiam sanctificantem à Deo obtinendum, nisi ex bona fides perueniet ad perfectam contritionem, † Ratio huius obseruationis 63. ex est, quia non sufficit solus communis error ad validitatem gestorum, sed vtriusque oportet, vt illum praecellerit titulus officij exerciti, etiam si huiusmodi titulus inualidus sit, propter inhabilitatem recipientis, ita

foxta refoluta per Hentiq. in *sum. lib. 6. de Penitent. cap. 6. §. 1. in com. lib. E. & cap. 7. sub §. 2. Gregor. l. 1. 1. gloss. verb. *safer. in fine. §. 4. pariter. 1. Gabr. commun. lib. 3. tit. de probationibus concilij. §. 3. num. 10. Mascard. concil. 649. num. 91. & 101. Sanch. d. diff. 12. num. 49. & contra Morl. & alios sequitur multos citatus Nicol. Garcia d. cap. 5. num. 181. cum sequentibus quibus addit Vgolin. de *poenit. Episcopi. cap. 4. §. 1. num. 3. & Lell. de infir. lib. 2. cap. 59. num. 65. hinc infertentes ad varios sensus articulos, in quibus refolunt errorem communem per se solum, abque praedicto titulo, non operari validitatem gestorum, ut videtur est in Indulgentiis concessis ab eo, qui abque vilo titulo communiter reputatur Praelatus, alioquin ad eas concedendas legitimus, ut ex Anchar. in *cap. quid autem in num. 9. de poenit. & remiss. minus verè in contrariam sententiam citato, & ex Gardin. ac aliis refoluit Sanch. d. diff. 12. sub num. 34. contra Felin. & alios ab ipso relatos lib. 48. abque bono fundamento oppositum tenentem: ita ut immetitò Mascard. d. concil. 649. num. 4. in fine dubius in hac questione maneret, nec ausus fuisse priori sententiae adherere. Ex quibus iam colligere valere Confessionem factam illi Confessario seculari vel Regulari: qui communiter existimabatur approbatus, ut modo concurrat titulus approbationis, si non verus, saltem coloratus ex parte Sacerdotis, ut quia habetur communiter pro Parocho, licet titulum iam amiserit, quia renouantur beneficium Parochiale, aut quia re vera prius approbatus fuerat ab Episcopo, & ignoratur postea reuocatum esse ex causa approbationem, aut quia approbatus fuit ad tempus, quod etiam elapsum, sed communiter putatur adhuc durare, quamuis Sacerdos sciat esse elapsum, extra verò hunc titulum malum, aut bonum, fere potius coloratum nullo modo valere talem Confessionem docent vltra supra citatos, Nauarr. in *man. cap. 19. num. 8. Fr. Emmam. in sum. tom. 1. cap. 60. num. 3. Ioan. Valer. d. verb. nullus differ. 6. num. 6. & differ. 7. num. 1. Basil. Pont. de *matrim. lib. 5. cap. 19. num. 2. 11. & 15. Boffi d. §. 1. casu 2. num. 244. cum segg. & post Medin. Petr. Sor. Angel. Vega. & plures alios, Fagundes d. cap. 1. d. 2. num. 75. vbi num. 77. cum Sanch. refoluit, ut deat communis error non sufficere errorem vnius, aut alterius hominis putantis Sacerdotem adhuc esse approbatum, cum tamen non sit, cæteris id non existimantibus, sed sufficere si fit communis error in eo loco, vbi Confessio facta est, vel actus iudicij externi, quia ibi communiter ignorabatur impedimentum defectus approbationis, & occultum erat, licet in alio loco notorium esset, de quo etiam Ioan. Valer. d. verb. nullus differ. 6. num. 7. Basil. Pont. d. lib. 5. cap. 19. num. 4. Boffi d. §. 1. casu 2. num. 148. Non sufficit tamen error communis etiam, & supinus, (ut si quis in eo oppido, vbi addit Confessiones, fuit publicè excommunicatus, & denunciatus de impedimento ob quod esset incapax illius officij audiendi Confessiones.) Ita Suar. tom. 5. de *confes. diff. 14. §. 1. 2. num. 16. Ioan. Valer. d. verb. nullus differ. 6. num. 6. Basil. Pont. d. lib. 5. cap. 19. num. 4. Boffi d. §. 1. casu 2. num. 147.*******

diffic. 16. Lezana in *sum. cap. 1. §. 8. num. 17. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiasticis part. 1. tract. 5. cap. 2. quæst. 12. Suarez tom. 4. diff. 18. §. 1. 4. num. 4. Vazq. tom. de Poenit. quæst. 93. art. 3. dub. 1. num. 5. Valer. Reginald. lib. 1. num. 41. Campanil. in *duos. for. Iuris Canon rub. 11. cap. 13. num. 58. Villaloban *sum. tom. 1. tract. 9. diff. 35. num. 1. & diff. 49. num. 10. Fernandez in examine Theolog. moral cap. 9. §. 8. num. 10. Ioseph. de Oriu Parochi in *speculo Paroch. cap. 10. num. 8. Comolan. de casibus reuerent. part. 1. §. 1. art. 16. Raguc. in *lucerna Paroch. tit. de absolut. quæst. 120. Ioan. Sanc. in *selecl. diff. 49. num. 2. & senet Fr. Ludouicus Miranda in *man. Pralat. tom. 1. quæst. 45. art. 1. concl. 2. qui etiam art. 1. 2. concl. 1. dispositur an Confessiones factæ Regularibus ab Episcopis praesentibus, atque ab eisdem approbatis sine suorum Superiorum Praelatorum licentia, & consensu litescent. Comprobatur praesens observatio ex decreto à Clem. VIII. relato per Quarant. in *sum. Boffi. verb. Confessor.********

Hinc ut Praelatos, seu alios Religiosos Confessores cum approbatione tantum Praelati Regularis, non posse audire Confessiones secularium, qui deseruiunt ipsorum monasteria abque approbatione, vel licentia Episcopis, scilicet verò si sunt vere de familia & communes commensales, ita de ceteris refert Armentar. in *additionib. ad recep. legem Nauarra lib. 4. tit. 28. l. 1. §. 1. de *confessione semel in anno num. 10. De quo tamen consilium Fernandez in examine Theologiae moralis p. 3. cap. 9. §. 8. num. 1. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiasticis tract. 8. c. 2. quæst. 7. in *refolut. Ioan. de la Cruz de *sum. Relig. lib. 1. cap. 3. dub. 4. & cap. 6. dub. 1. concl. 1. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 19. lib. 9. cap. 4. num. 18. Laurent. de Peccatis tom. 1. privileg. Ordinis Missionum in *arret. ad Constit. 8. Iuly II. num. 11. Alcan. Tamburin. de *Iure Abbatum tom. 2. diff. 6. q. 16. num. 4. Boffi d. §. 1. casu 2. num. 31.******

Ex quibus inferunt posse Clericos Ordinum Militarium sub clausura vinientes abque approbatione Episcopi aufcultare Confessiones aliorum vitiorum sub eadem clausura vagantium, siue etiam Monialium, Lezana in *sum. quæst. Regal. cap. 18. num. 27. Thom. Sanch. de *matrim. lib. 2. diff. 18. num. 7. Ioan. Socin. in *selecl. diff. 49. num. 9. vbi etiam subdit facultatem etiam habere eligendi Confessarium non approbatum ab Episcopo, Sacerdotes Ordinum Militarium S. Iacobi, Alcantaræ, & Calatauz. &c. qui in communitate, & sub clausura viuunt, & num. 11. asserit se existimare probabile esse horum Ordinum Militarium Sacerdotes posse audire aliorum Militum suorum Ordinum Confessiones abque approbatione Episcopi, & se subscire ad censendum Sacerdoti seculari non approbato per Episcopum, & antea Nauarr. 7. refoluit Sacerdotem secularem, quamuis non approbatum per Episcopum, habentem esse ad Confessionem Regularis viri, vel femine excipiendam, & hinc num. 9. inferit quòd si alicui Regulari à Superiore concedatur licentia eligendi sibi Confessarium, quem vellet in itinere possit quidem tunc eligere Sacerdotem secularem non approbatum ab Episcopo, & post alios citat Henricq. in *sum. lib. 6. cap. 13. num. 1. Vivald. in *candel. noua. tract. de subfolat. num. 22. Ochagau. tract. 9. §. 13. num. 2. Reginald. in *præxi fori poenit. lib. 1. num. 176. & lib. 8. num. 16. Laurent. de Peccatis de Relig. subdit quæst. 1. de *obediens. cap. 21. concl. 7. Diana moral. *refolut. part. 3. tract. 21. refol. 10.********

Verum autem quando tempore libitri enilibet tam Seculari, quàm Regulari facultas eligendi quemcumque idoneum Confessionem conceditur, integrum est ipsi Regulari extra Religionem confi-

res? Non posse ex decreto Clem. VIII. incip. *Ad perpetuam rei memoriam*, resoluunt Vgolin. *de officio Episcopi* cap. 7. §. 2. Fr. Ludovic. Mitoda in *man. Prælati* tom. 1. §. 34. art. 15. Homobon. de Bonis *Israël* §. cap. 1. quæst. 13.

- 67 An Religiosus Confessarius ex deputatis à Prælati, vel electus virtute Bullæ Cruciatæ, vel alicuius Iubilei, ab alio Religioso eiusdem monasterij pro aliquo casu Sedi Apost. referatur, reneatur etiam approbati ab Episcopo? Negat Fr. Emman. expost. *Bulla Cruciatæ*, §. 9. dub. 6. num. 9. Affirmant Fr. Ludovic. Lopez in *instrucl. confitent.* cap. 16. versic. *secundo dico*, in fine, pag. 139. Hentig. d. lib. 3. de *Pœnit.* cap. 6. §. 4. in comment. lib. 8. §. 9. & de *Indulgentiis*, cap. 11. §. 4. versic. *si verò Regularum*, Pet. de Ledema in *sum. part. 1. de Sacram. vbi de Sacram. Pœnit.* cap. 23. lib. 6. Suar. d. *disp.* 18. *sess.* 6. num. 11. quos refert, & sequitur Ioan. Valer. *dist. verb. absolutio differet.* 1. num. 33.

An quicumque Confessarius ab Ordinario approbatus possit tempore Iubilei absolute Monialibus à peccatis, vel à casibus, & censuris resectuarius? Affirmativum sententiam tenet Bonacin. *de Sacramentis* disp. 5. quæst. 7. puncto 3. §. 1. num. 22. in fine. Negativam verò sustinet Barthol. S. Fausti de *Iubileis* lib. 4. quæst. 78. Alphons. Leo *cod. tract.* part. 2. quæst. 9. num. 15. Suarez in *enclirid. casuum confitent.* lib. 5. *verb. Indulgentia*, §. 5. tempore Iubilei, Molfes. in *sum. tom. 1. tract. 7. cap. 16. num. 31.*

- 68 Vnde consequens sit Confessores in monasteriis Monialium, quæ sub eura Regularium sunt, non esse examinandos ab Episcopo, pro viri decusum refer. Armen. d. §. 1. *de censuris* semel in anno, num. 17. Ex facultate tamen Concilij Trid. *sess. 15. de Regularibus*, cap. 10. potest Episcopus dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus, quem scilicet voluerit, etiam alterius Ordinis, vt observant Galer. in *moratoria casuum conscientia*, *verb. Confessio*, & *verb. Monialis*, Aloy. Ricc. in *praxi fore Eccles. resolut.* 618.

- 69 in 2. edit. Armen. d. citat loco, num. 17. & 18. † Et sufficere si examinatus fuerit à suo Superiore ad audiendas Confessiones Monialium referat Azor. *instit. moral.* part. 1. lib. 15. cap. 9. quæst. 2. versic. *quæritur an Confessary*, Sorb. in *sum. artot.* ad *compend. Mendicantium* *verb. Monialis*, versic. *quæd præter*. vbi subiungit Confessores ordinarios deputandos ad Confessiones Monialium non subiectarum Episcopis, sed aliis, non ab ipsis Episcopis approbandos esse, sed à Superiore Ordinis, cuius dictum restringit Campan. in *deuservat. loris Canon.* rub. 12. cap. 1. 6. num. 53. in casu de quo ipse restatur videlicet declarationem à *Sacra Congreg.* quæ censuit ex facultate decreti Concilij d. cap. 10. posse Antilitum dare Confessorem Monialibus subiectis Regularibus; quæ nulla ex ratione induci possunt vt sua Regularibus peccata confiteantur.

- 70 Nullum verò sacerdotem, vel iurisdictionem posse sibi Ordinarios vindicare ex decretis Concilij Tridentini in Confessoribus Monialium, quæ subiectæ sunt Regularibus, refert decusum Armen. d. in *addit. ad recap. legum Novaræ* lib. 1. tit. 18. l. 7. *de Relig.* num. 98.

- 71 Hodie tamen aliter se res habet quoad approbationem Confessoriorum in Monasteriis Monialium deputandorum ex novissima Gregotij XV. Constitutione de exemptionis privilegiis, quæ incipit, *Infernalis*, *sub Dat. Novæ Februarij* 1621. in hæc verba, *Confessores verò sine Regularibus, sive Sæculares quomodocumque exempti tam ordinarij, quàm extraordinarij ad Confessiones Monialium etiam Regulari-*

bus subiectarum audiendas nullatenus deputari valeant, nisi prius ab Episcopo Diocesano idem inducantur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant, licetque Episcopo ex rationabili causa superiores Regulares adnovere, vt eiusmodi Confessores amoveant, iussu superioribus id facere decretis, aut negligentibus, habeat Episcopus facultatem prædictis Confessoribus amovendi quosvis, & quando opus esse iudicaverit. Hactenus Constitutio, pro cuius explanatione hæc de te vide Lotter *de re benef.* lib. 2. quæst. 24. num. 70. cum *seqq.*

Postmodum *Sacra Congreg. Multissimarum Cardin.* 72 Concilij Tridentini interpretum super prædicta Constitutio. inter alia censuit Confessores extraordinarios Monialium nullatenus posse post d. Constit. illarum Confessiones audire, nisi prius ab Episcopo diocesano idem inducantur, & approbentur, ordinaris verò Confessores ante Constitutionis publicationem deputatos posse durante exemptione ab eorum deputacione incumbendo pergere in Confessionibus Sæcularium audiendis absque alio examine, & approbatione Episcopi, quod si contingat eorum facultas à *Sede Apost.* ultra exemptionis prærogatam, tunc debere eos ab Episcopo examinari, & approbari.

Census pariter eadem *Sacra Congreg. Superiores Regularis* electi, seu deputati ante ipsam Constit. publicationem, quibus aliquam facultatem competit audiendi Confessiones Monialium sibi subiectarum, posse durante eorum officio pergere sine alia Episcopi approbatione in Confessionibus audiendis illarum tantum, quæ sponte ac proprio Motu id ab eis petierint. At verò est, quæ post Constitutionem eliguntur, aut quocumque modo deputantur, vel qui à eorum officio, seu dignitatibus expleto iam tempore à Constitutionibus cuiusque Ordinis, vel alias legitimè præfinito, ad aliud tempus confirmantur, nequaquam posse Sæcularium Confessiones audire, nisi prius à Diocesano Episcopo idem inducantur, atque approbati fuerint.

Regulares generaliter ab Episcopo approbates ad *Con-74* fessiones perferendas secularium audiendas nequaquam censeri approbates ad audiendas Confessiones Monialium sibi subiectarum, sed egere quasdæ hoc speciali Episcopi approbatione.

Regularem ad audiendas Confessiones Monialium 75 unius monasterij ab Episcopo approbatum, minime posse audire Confessiones Monialium alterius monasterij.

Confessores extraordinarios seu deputatos, atque 76 approbates ab Episcopo ad Monialium Confessiones pro viâ audiendas, non posse pluries in viâ approbationis eiusmodi illarum Confessiones audire, sed ab Episcopo toties esse approbandos, quoties casus deputacionis contingat.

Episcopum, cuilibet ex rationabili causa iuxta di- 77 ctam Census. Superiores Regulares adnovere, vt amoveant Confessores Monialium, atque administratores bonorum ad easdem Moniales pertinetium, non teneri eiusmodi causam significare superioribus Regularibus, sed hoc relinqui arbitrio, & prudentia Episcoporum, quarum conscientia *Sacra Congreg.* seriò erravit. Hæc omnia in dicta Sacra Congreg. declarationibus habentur, quas quidem originales præ manibus habui, & postea in Typographia R. Cametz Apost. impensis vidi.

Denique observandum est constitutos in articulo 78 lo mortis etiam si sint excommunicati, & denuntiati ob hæresim, vel ob aliud quodcumque delictum, & habentes peccata etiam enormia, & reservata, posse absolvi à quocumque Sacerdote simpli per Conc. Trid. *sess. 14. de Sacram. Pœnit.* cap. 7. versic. *in nulla sit reservatio in articulo mortis*, docent Tolet. in *instrucl. Sacerd.* lib. 1. cap. 15. num. 1. Azor. *instit. moral.* part. 1.

part. 1. lib. 8. cap. 1. §. 5. Cezail. common. contra commun. §. 8. 2. m. 6. 1. chap. deq. Gutier. sacror. lib. 1. cap. 1. §. 59. Ioan. à Champe. de modo aduicij. Sacramenta tempore pestis. vbi de Parisi. quæst. 5. & 6. Cened. ad Decretal. collect. 103. num. 3. vers. in morte. Anila de confesio p. 2. cap. 5. dub. 3. disputas. 3. concil. 4. Sayt. in finali tractat. p. 2. cap. 18. Suzar. 5. diff. 1. 1. feli. 1. num. 1. 4. & 10m. 4. 26. feli. 4. Valens. 10m. 4. diff. 7. quæst. 10. puncto 2. Zambrin. de casibus in articulo mortis. p. prelud. 1. Bonacin. de confesio diff. 1. quæst. 3. puncti. 3. num. 5. & diff. 1. 3. puncto 2. §. 4. num. 3. vers. secunda. & de confes. in Bull. Cuna reuera diff. 1. §. 22. puncto 2. à num. 9. Paul. Layman. in Theol. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 12. Philibert. Marebin. de bella domini part. 5. cap. 5. Filliuc. quæst. moral. 10m. 1. tract. 7. lib. 8. §. 8. Conolan. de casibus reformationis part. 1. feli. 3. art. 16. Homobon. de Bonis de humana vita flauis part. 1. cap. 16. vers. porrò. & de casibus reuera part. 1. cap. 1. Ioan. Valet. de different. inter vtrumque forum. verb. excommunicatione diff. 23. nouissimè Toresblanca in practica. Iuris fiorit. lib. 14. cap. 10. num. 16. Fagnonæ in quinque Ecclesia præcepta part. 1. lib. 7. cap. 1. à num. 716. Auton. Ricciol. de iure perjurantia exorta gremio Ecclesia existit. lib. 5. cap. 1. num. 8. Villalob. in summa. 1. tract. 27. class. 1. §. 12. me citato in hoc loco Trulench in expetit. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 7. num. 4. In mortis enim articulo nullam esse refutationem per Concil. Trid. citatis locis afferunt Gutier. 4. cap. 1. num. 58. Paul. Comitol. reposit. moral. lib. 3. §. 21. num. 1. & §. 22. num. 2. & lib. 5. quæst. 4. num. 3. Valet. Reginald. in praxi fori peccat. lib. 1. à num. 58. Campan. in diuersis fori Canecl. rub. 1. num. 110. A.gid. de Confinch. de Sacram. & confes. 10m. 1. diff. 8. num. 90. cum seqq. Sanch. in præcepta Decalogi 10m. 1. lib. 3. cap. 15. Pent. de Ledefin. in sum. part. 1. de sacram. vbi de Parisi. cap. 4. Feroandez in exarum Theolog. moralis part. 2. cap. 5. §. 18. & part. 3. §. 6. §. 9. à num. 19. Ioan. Valet. de different. inter vtrumque forum. verb. Penitentia diff. 9. Aloyf. Rice. in decis. Cuna Archiep. Neapol. decis. 10. part. 4. plures apud Cened. archiep. 2. 4. 5.

79 Vnde colligitur posse simplicem Sacerdotem etiam degradatum, vel excommunicatum, seu irregularem, vel etiam hæreticum, dummodo non sit subversorius periculum, confutari in articulo mortis absolueret. Et probatur ratione adducta à Concilio Trid. d. sess. 1. q. de sacram. Pœnit. cap. 17. dicente in Ecclesia Dei cultusdomi semper fuisse, vel nulla sit referentia in articulo mortis, atque ideo tunc omnes Sacerdotes quolibet penitentes à quibusvis peccatis, et censuris absolueret possent (& hæc est ratio) hac ipsa occasione aliquis petat; ubi aperte innuit Concilium Ecclesiam ratione necessarii periculi mortis semper permisisse culibet Sacerdoti facultatem absolvendi à omni peccato, & censura; & quoniam sacramentum Pœnitentiæ non sit sua necessarium sicut Baptismus, quia sufficit contritio ad iustificacionem; ramen quia nemo scit utrum odio, vel amore sit dignus, & ac verè sit contritus, ac contritus, & sacramentum Pœnitentiæ de auctore fidei contritum, Ecclesia ad reddendam securiorem viam salutis, iute merito censet in articulo exterioris necessarii permittit iurisdictionem omni Sacerdoti etiam excommunicato, & prædicto, ac aliquo ob eorum delicta fideles penitentes remediis salutis innotuit præstent. Ita Henric. in summ. lib. 6. cap. 11. §. 8. Saur. de Pœnit. disp. 2. §. 2. scil. 4. C. de consur. disp. 1. scil. 1. num. 14. Sayr. etiam de consur. lib. 2. cap. 2. disp. 8. C. 2. 10. num. 6. Molin. de iustit. tom. 4. disp. 63. Causis ritelet de Pœnitent. part. 1. Nam. in man. cap. 27. num. 271. Tol. d. cap. 1. §. 1. num. 6. Paul. Consol. resp. p. Barb. de Episcop. par. II.

moralium, lib. 6. q. 17. Azor. d. p. i. lib. 8. c. 11. q. 1. Valet.
Regin. d. lib. 1. n. 50. Agid. de Confess. d. sem. 3. disp.
14. m. 13. Aloy. Riccin. praxi aucta refut. 22. num. 9. 1.
et diff. Neapol. decr. 6. num. 7. part. 4. Torreblanca
d. diff. 10. num. 18. vbi me referit in hoc loco Bonacini
d. quæst. 3. punct. 3. num. 3. Respondit in quinque Ec-
clesia præcepta praxi d. 17. s. l. 1. n. 61. nouissime me clauo
in hoc loco Bulli. in disp. moralis. disp. 2. num. 4.
Conti S. Thom. in 4. dist. 19. q. 1. ar. 3. quæst. 2. ad 2.
c. 13. q. 81. ar. 7. ad 2. Tuercey cap. praxi bbe. 32. diff.
Nam sibi contrarius in man. cap. 16. num. 16. Couin
cap. alma mater p. 1. §. 6. canel. 8. loan. Valet de differ.
inter extraneas forum, verb. Excommunicatus diff. 23.
verb. secundum diuinum, et verb. Penitentia diff. 9. Contri
ad ar. 16. m. 10. exilissimam in articulo mortis,
et in extrema necessitate non conuenire hæretico
Sacerdoti onemum abfoluere.

Poſſe in his terminis ſimplicem Sacerdotem abſo-
 lueret conſtitutum in mortis articulo non ſolum in
 abſentia proprii Sacerdotis, ſeu Superiores, verum
 etiam quando adeſt, reſolvitur *Nu.conf. 15. num. 1. id
 ponit. & remiſſ. Sā in apophoriz. verb. abſolutio num. 3.*
Sayr. in ſermonib. deſcrib. ſub illis tit. de pœnitentiis. deſcr. 22.
*Marchini. de bello duano p. 3. c. 2. n. 11. & 12. Dicitur
 reſp. reſp. p. 1. traſſ. de abſolutio ab heret. reſol. 1. Homani,
 reſp. reſp. p. 4. ſuper cenſuris reſp. 81. Valer. Reginaldus,
 d. lib. 6. num. 60. Pezr. de Ledemini d. cap. 14. p. 1. locuti,
 num. 1. Fr. Emmian in ſum. p. 1. cap. 59. concl. 1. Jeſu.
 in praxi pœnit. cap. 15. q. 4. & 5. Chaptal de caſibus
 reſer. cap. 7. in fine fol. 60. Ludo. de Siliaco p. 1. ſum.
 traſſ. de pœnit. q. 6. art. 6. dub. 4. Ioan. Sanchi ſeſeli ſub
 4. q. 4. num. 1. Corſolan d. art. 1. b. num. 7. me citat in hoc
 loco Boſſi de Indul. ſeli. 1. caſu 12. num. 12. Vega in
 ſum. reſer. 1. cap. 6. ſu. 10. Ioan. Valer. d. verb. Excom-
 municatione differ. 3. n. 1. verſ. dubitant tamen obſervan-
 tes conſiliū faciendum eſſe, qui præſente ſuo Paſto-
 re, vel Superiore abſe ſe poſuit, quāvis ab alio ſe ab-
 ſoluit eſſe. Quamvis contrarium teneant Sayr. ſum.
 4. diſp. 10. ſeli. 3. num. 1. Vgolini de cenſur. ſub. 1. c. 4. §. 5.
 Valent. reſ. 4. diſp. 5. q. 10. pœnit. 2. Anſon. Riccioli
 d. cap. 14. num. 10. Bettorini in ſpeculo Epicoſcop. lib. 1. diſp.
 1. q. 6. not. 2. concl. Param. de origine Inquiſit. lib. 3. q. 2.
 num. 109. Bellon. de Sacram. reſ. 2. diſp. 8. dub. 3. n. 16.
 Azor. d. p. 1. lib. 8. cap. 15. q. 5. Aloy. Ricci in praxi reſer.
 reſol. 129. Egid. de Coninch diſp. 8. de pœnit. dub. 1. 2.
 num. 90. Bonac. ſup. præſent. Vaſq. reſ. de pœnit. q. 93.
 art. 1. dub. 4. n. 8. Zemban. de cenſuris in art. mortis cap. 4.
 dub. 4. num. 3. Molin. de inſtit. reſ. 4. diſp. 63. n. 2. Sayr.
 de cenſur. lib. 2. diſp. 6. num. 21. Mari. Alari. erit in
 de cenſur. reſ. 1. lib. 1. diſp. 6. num. 6. Duat. in Bellon. Cerna
 lib. 1. §. 2. q. 4. num. 11. Floron. de caſib. reſer. 1. cap. 4.
 §. 19. n. 5. Fillmore in quaſt. moral. reſ. 1. traſſ. 7. cap. 8. q. 8.
 num. 120. Sanch. d. lib. 1. cap. 11. num. 6. & 7. Melſei.
 in ſum. Theologia moralis traſſ. 7. c. 15. n. 79. Fagundez d.
 c. 1. n. 10.*

Nec in huiusmodi articulo absolutus si comu-
lescat, tenetur vi iterum absolutus, ad Superiorem
accedere; sed bene, si fuerit excommunicatione rone
interdictus, tenebitur coram Superiore se exhibere,
quod si non faciat, in eandem specie excommuni-
cationem incidit, *cap. cor de sentent. excom. in 6. vide*
Sunt. rem. 4. diff. 30. fol. 3. 6. & de cens. diff. 22. fol. 2.
m. 2. Torrellus *lib. 2. diff. 3. cap. 10. n. 9. vbi ait* quod
si penitens superuiuat, tenetur adire Inquisitionem
vel Episcopum, cui censura est deferenda, *Says: de*
censur. lib. 2. cap. 20. num. 26. Bonacin. in simili tract.
diff. 3. p. 3. n. 11. Mari. Aler. ad tract. lib. 2. diff. 6.
cap. 7. & diff. 22. cap. 2. dubit. 4. Aul. et ad tract. p. 32.
cap. 7. diff. 3. dub. 4. Duardus Bnd. Cane lib. 3. §. 2. q. 3.
num. 6. & 7. q. 10. num. 17. me citato in his locis Boffi.

lm 3
discipuli

discep. 1. num. 3. 37. cum seqq. Melch. Zamban. in *decision. pro mortis articulo c. 4. de panis. dub. 4.* vbi dub. 2. tradit posse in articulo mortis absolui poenitentem, qui nihil potuit confiteri, sed tantum signa contritionis ostendi.

An in articulo mortis, deficiente Sacerdote, clericus non Sacerdos possit absolvere à censuris, maxime ab excommunicatione? Affirmativam partem tenent Vgolin. *de censur. tab. 1. cap. 4. §. 5. num. 6.* & *de censur. Papa referenti part. 3. cap. 2. §. 2. n. 2.* Henric. in *sum. lib. 6. c. 9. num. 3.* & in *comment. de S. T. & P. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 11. num. 2.* Philibert. Marchia. *de bello divino p. 3. cap. 12. num. 1.* ex ea ratione, quia cum clericus sit capax iustificationis absolvens à censuris, ut in confesso est, idem facit animarum, ratione cuius Sacerdoti cullibet in tali articulo conceditur, scilicet, ut cuius censetur concessa cullibet capax etiam non Sacerdoti; cum in utroque casu militet eadem ratio, nimirum remedium, & salus animarum, nec Concil. d. loco aliud infuscat, dum facit mentionem solum Sacerdotis; quia loquitur de Sacramentali absolutione, tunc in tali articulo existenti necessaria. Quare hanc opinionem valde plam, probabilem, & in praxi sequendam existimo. Quamvis contrarium voluerint Molin. *de iust. tom. 4. disp. 63. num. 5.* Sayr. *de censur. disp. 7. sect. 6.* Auila *od. tract. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 3. concl. 1.* Mart. Altet. in *simili tract. lib. 4. disp. 5. cap. 1. vers. superest alia dubitatio.* Bonacin. *od. tract. disp. 1. quest. 3. puncto 3. num. 1.* Coninch. *tom. 2. etiam de censur. disp. 14. dub. 16. num. 136.* Duat. in *Bull. Cerna lib. 3. §. 2. quest. 5. à num. 6.* Laym. *d. tract. §. 1. cap. 2. num. 1.*

- 81 Articulus mortis quis in presentia materia dicatur differtur Sylvest. *verb. absolutio 1. num. 12.* Coa. in *cap. alius, par. 1. §. 11. num. 8.* Viusid. in *candelabro aureo, tit. de absolutio num. 60.* Reginald. d. lib. 1. num. 59. Soar. *de parit. disp. 1. 6. sect. 4. num. 3.* Grassi. *d. oap. 13. n. 2.* Iur. Gambart. *op. de casibus referenti, cap. 2. à num. 56.* Sanch. d. cap. 1. num. 1. Vals. *de parit. quest. 9. art. 1. dub. 5. num. 2.* Nugn. in *addit. qm 8. art. 6. dub. 6.* Paul. Sanchi. *de casibus Papalibus ac Episcop. à num. 138.* Benev. in *praxi de parit. cap. 15. questio 7.* Bonac. d. *quest. 7. punct. 1. num. 1. & d. quest. 1. punct. 3. num. 4.* Fr. Emmann. in *explicit. Bulla Cruciatu, §. 9. dub. 3.* Coriolan. *de casibus referenti part. 1. sect. 2. art. 16. à num. 2.* Ioan. Valer. *de differet. inter utrumque forum, differ. 13. in fine.* Muffel. in *sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 15. num. 77.* qui resoluunt mortis articulum dici in presenti, non solum periculum mortis prouenire ex infirmitate, sed quolibet probabile periculum mortis, quod contingit, quando adest probabile dubium de morte, quæ vltimum, solum in eo euenit contingere: non igitur poterit simplex Sacerdos absolue omnem transactæ voluntatem, sed credentem, aut dubitantem probabiliter se naufragurum, aut alias de vita periclitaturum: similiter non quemlibet obfessum ab hostibus, sed telis impugnatum; non quamvis mulierem prægnantem, sed eam, quæ periclitatur de vita arbitrio prudentis viri. In aliis verd euentibus, strictius intelligendo, dicuntur illi in mortis articulo constituti, qui est viuant, & viuere possint, propter mortem tamen, quam secundum verisimilem Medicorum periculum, aut periculum quod sperant, instantem vident, iam se morientes arbitrantur. Ita Francisc. Molin. *de rita nupt. lib. 1. comp. par. 18. num. 18.* Benzon. in *speculo Episcoporum lib. 2. disp. 1. quest. 6. concl. 2.* Bellet. *disquisit. clerice, part. 1. tit. de discipl. clerice. §. 1. num. 52.* Duat. in *Bullam Cerna lib. 3. §. 2. g. 2. nouissime Bossi. in discept. moralis, discept. 2. num. 6. cum seqq. vbi à num. 14. de suscipiente lon-*

gam navigationem, & n. 16. de operam dentibus agitationi taurorum, haustudio, &c. & n. 17. de his, qui voluntati se offerunt castrandos, & n. 18. de obfessis, & obfidentibus, & num. 19. de dampnatis ad trimeses, & n. 21. de peste infectis, vbi num. 28. cum seqq. videtur amplecti cum aliquibus limitationibus illam sententiam, nempe in loco pestifero nequaquam omnes, & quoslibet Sacerdotes, etiam minime ab Ordinario approbatos, posse audire Confessiones eorum, qui ibidem reperirentur sani, eosque absolvere, sed tantum eosum, qui iam peste sunt infecti.

De Confessione, & eius partibus, ac materia tractant Theologi cum Magist. in 4. dist. 17. cum seq. vbi Sor. & D. Thom. Sylvest. Angel. Tab. Armil. & alij Summis verb. *Confessio.* Luc. Pinell. *de sacram. Pœnitentie, tract. 2. de Confessione.* Nugn. in *addit. ad 1. part. quest. 7. cum seq.* Henric. in *sum. lib. 5. Angl. Sayr. de Pœnit. Suar. de Pœnitentia disp. 1. cum seq.* Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 9. cum seqq. Valsquez quest. 91. Benenctan. in *praxi de parit. cap. 10. cum seqq.* Franc. Pitchigian. *de Sacram. part. 2. tract. de parit. dist. 17. quest. unica.* Petr. de Ledelm. in *sum. part. 1. tract. de Sacram. Pœnit. cap. 8.* Chancerota *de septem Ecclesie Sacram. tract. 7. de Confessione.* Agid. de Coninch *de Sacram. & censuris tom. 2. disp. 4. à num. 17.* Valer. Reginald. in *praxi fore parit. lib. 6. à num. 28.* Bonacina *de Sacram. disp. 5. de parit. sect. 1. de Confess. Vincent. Mazzol. in sua breui regula ad Confessary, & consensu manus vid. obediendum.* Alexand. Pelant. in *tertia part. de Sacram. quest. 10.* Iacob. de Grassis in *auris decision. p. 1. lib. 1. cap. 19. cum seqq.* Ioan. Maldonat. tom. 22. de Pœnit. in *controuers. de Confess. Marcal. Zamban. de casibus in art. mortis cap. 4. de Pœnitent. Megal. part. 1. in fine.* Confess. lib. 5. Molfes. in *sum. Theologia moralis tract. 7. cap. 9. cum seqq.* Vincent. Filius. *quest. moral. tract. 9. de Confessione.* Galganes. *de iura publico lib. 3. tit. 92. l. 1.* Lauot. *de libellis part. 2. cap. 14.* Fagundes in *quinque Ecclesie precepta part. 2. lib. 3. de qualis. & integritate Confessione.*

ALLEGATIO XXVI.

Episcopi consensus, an & quando requirendus sit in Ecclesiis, & monasteriorum edificatione?

S Y M M A R I U M.

- 1 Ecclesia sine Episcopi consensu edificari non potest.
- 2 Episcopus locum edificationis assignat, Crucem figit, lapidemque ponit primarium, & hoc potest alteri delegari.
- 3 Religiosi exempti si in loco non exempto volunt edificari Ecclesiam, tenentur Episcopi Diocesani consensum requirere.
- 4 In erigendis Regularium Monasteriis non sufficit predicti Episcopi consensu, nisi etiam Summi Pontificis auctoritas accedat.
- 5 Episcopus, qui perpendere debeat in huiusmodi licentia regularibus concedenda attenditur.
- 6 Ordo Minorum de Observantia quod privilegium habeat, ne alia Monasteria proprii sui edificentur.
- 7 Episcopi, quoniam modum curare debent in concedenda licentia, pro monasteriis nouis edificandis ordinem Clem. VIII. in consuetudinem relata.
- 8 Ecclesia, siue Monasterium murari non potest de novo in alium locum sine licentia Papa, & Diocesani.

- 9 *Abbatibus generalis Congregationis Sancti Benedicti Regni Portugaliae, quod privilegium super hoc habere referunt.*
- 10 *Privilegium concessum alicui Religioni ad edificandum ad materiam sine licentia Ordinarii, et ex non usu amittitur.*
- 11 *Privilegium amittitur per modum, & viam praescriptam, vel per viam talis reuocacionis, & non usum inter totum & alterum modum constituitur differentia.*
- 12 *Cap. si de terra, & cap. accedentibus, de privilegio, & nom. 18. concordantur.*
- 13 *Privilegium non amittitur per non usum, si occasio, & opportunitas non sit obliuisci utendi illi.*
- 14 *Privilegium si occasione obliuisci sui privilegio non veniat, quando illud amittitur.*
- 15 *Vicini alius contramencionis privilegio contrarius, quando videatur sufficiens ad privilegium amittendum.*
- 16 *Cap. cum accessisset, de constitutionibus, declaratur.*
- 17 *l. 1. & l. 2. C. de iis, qui sponte munera subeant, lib. 10. intelligitur.*
- 18 *Privilegium per non usum, aut contrarium usum quantum tempore privilegio suo reuocari videatur.*
- 19 *Privilegia merè voluntaria per nullum tempus amittuntur.*
- 20 *Alium merè voluntarium non praescribitur.*

Oc In loco referuimus videndum de constructione Ecclesiarum, id est, quibus de causis sit noua Ecclesia construenda, & cuius auctoritate id fiat, quo loco, & quomodo sit edificanda quando verò & quomodo consecrata videbimus alleg. sequenti. Scio domum est igitur primo, quod pro Ecclesia, seu Monasterio construendo, vel ampliando Religionis fauore eoq; potest quilibet ad vendendum domum suam, arg. l. si quis sepulchrum ff. de relig. & sumpt. sum. Cap. de seruis. urban. praed. cap. 8. Vincent. de Franchis decis. 21. Valenzuela conf. 18. num. 1. Cabed. decis. 105. num. 2. & 3. part. 1. Valae. conf. 23. num. 2. Cancr. var. resol. part. 1. tit. de empt. & vend. num. 78. Vincent. Catot. decis. 16. n. 15. Mari. Glubria decis. 86. num. 3. & 7. Matta de iurisdic. part. 4. cent. 2. casu 27. num. 3. Mari. Antonin. var. resol. part. 1. lib. 1. resol. 112. casu 24. Motl. in emptio l. i. tit. 9. de contrah. empt. quaff. 10. num. 8. Gizzarel. decis. 38. num. 1. a. Ponte de potestate Praeorgi, tit. de abundantia ciuit. §. 4. num. 1. Hieron. Leo Valent. decis. 90. num. 9. cum segg. Bobadil. in sua politica lib. 3. cap. 5. num. 26. Gasp. Thel. quaff. forens. lib. 1. quaff. 64. num. 6. Mari. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 29. Guzman de emul. quaff. 52. num. 19. cum segg. latet Hermosill. ad l. 3. glof. 1. num. 3. a. cum multis segg. tit. 5. part. 5. vbi ampliat ad claustrum, officinas, & vicidarium, Capibloco. de Baranik. tom. 2. super pragmat. 1. cap. 3. num. 4. Lauert. de Franchis de Contrah. inter. Episcop. & Regal. pag. 112. in resp. ad 7. Eandem licentiam Episcopi in reedificanda Ecclesia iam diruta, quasi sit noua, requirit Camill. Botel. de praesentia Regis Cathol. cap. 37. num. 10. cum segg. vbi id probat ea l. inter stipulantes, §. sacrum ff. de verb. oblig. in qua habetur, quod quando edificium est fooditus destructum, si reedificatur, dicitur nouum opus, & ex doctrina Doctorum in l. 1. §. si quis adificum ff. de noui oper. nunciatur. dum dicunt, quod si vetus edificium est funditus destructum, & reedificatur, tunc potest et nouum opus nunciari, quia dicitur de nouo facere.

Secundo sciendum est, quod nouam Ecclesiam

construere quilibet potest duabus conditionibus obnoxius, vt scilicet alteri Ecclesiae non inferat praedictum, cap. Ecclesia, cum sequenti. 16. quaff. 1. & vt adu. Superioris auctoritatis, quae quidem Ecclesiae quilibet edificanda de facultate non modò simpliciter, sed quandoque etiam in alterius Ecclesiae praedictum. Sunt enim casus, ob quos potest Superioris auctoritatis etiam in praedictum alterius nouam Ecclesiam edificare; veluti si castrum, aut noua ciuitas sub alterius Ecclesiae limitibus constructatur, cuius incolae ad priorem Ecclesiam difficile conuociaut, arg. cap. vni. §. fin. 10. quaff. 3. & cap. ad audiendum, de Eccles. adif. licet quandoque etiam ob nimiam distantiam potest alia Ecclesia sub eadem parochia edificari, d. c. ad audiendum, veluti vbi multitudo fidelium excedat, & Ecclesia vna non sit eundem sufficiens propter nouarum habitationum distantiam, cap. praecipuum 16. quaff. 1. Et denique ex aliis causis ea temporis qualitate, & situ locorum possunt accedere, noua potest Ecclesia constitui, cap. & temporu. ad. causa & quaff. Sicut & conuersio contractus de causis doct. simul vtrius, d. cap. & temporu. d. cap. vero §. fin. Si verò sine causa, & auctoritate Pontificis in praedictum alterius Ecclesiae aliqua sit constructa, est, destruenda, si praesentem nec praecesserit noui operis nomenclatio, iuxta cap. 1. & per tot. de noui operis nunciatur. Praedictum autem, quod alteri Ecclesiae inferri potest praeter damnum edificiij coherentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in iurisdictione, aut in oblationibus, quae fieri solent Ecclesiae, d. c. Ecclesia cum segg. Vbi verò aliquod praedictum simile nulli generatur Ecclesiae, potest quilibet in sua proprietate construere Ecclesiam, accedente permissione Episcopi, d. cap. quicunque; sine illius enim consensu Ecclesiam edificari non posse probant text. in cap. nemo, & in cap. placuit, de consecr. dist. 1. & in cap. ad hac, de reliquiis domibus, & in cap. diu. olim, l. 4. vers. in super, de praedictis. Arch. de Ecclesia, §. si quis autem, collat. 9. & arch. de mactatione, vers. illud igitur coll. 1. notant Roch. de iure parrou. verb. constructus, num. 8. Lambert. cod. ar. art. 1. §. 1. princip. part. 1. num. 3. cum segg. Petr. Gregor. in suis parib. lib. 1. tit. 4. cap. 5. Seld. de beneficiis part. 1. q. 6. a. num. 9. Paul. Fusc. de visitat. lib. 2. cap. 10. num. 2. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Ecclesia, in princip. idem Petr. Gregor. synag. iuris lib. 2. cap. 1. a. num. 10. Piasen. in praxi nouae Episcop. part. 2. cap. 3. a. num. 1. Durant. de ritibus Ecclesiae lib. 1. cap. 2. num. 7. & cap. 24. num. 5. & cap. 25. Aloyf. Ricc. in praxi auctore resol. 11. Nisi sit locus exemptus à iurisdictione Episcopi in quo Ecclesia edificanda est, in eo namque nullus potest absque Sedis Apost. auctoritate Ecclesiam edificare, cap. de locorum, cum segg. de consecr. dist. 1. cap. auditorio, de priuilegiis in 6. sed in locis non exemptis sufficit Episcopi auctoritas, etiam si persona edificans sit exempta, cap. auditorio.

In edificanda igitur Ecclesia debet prius Episcopus ciuitatis ad locum accedere, ac attitum, & cimiterium publice designare, ibique Crucis Dominicae signum cum pectus figere, & io faciedis fundamentis ponere primarium lapidem, glof. verb. quies in d. cap. nemo, Azor. in l. i. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. quaff. 4. vbi etiam stipulatur posse Episcopum per se, vel per alium primarium lapidem ponere, & Crucem figere, & quaff. 8. tenet potest Episcopum absque rationabili causa nolentem primarium lapidem ponere, & suum consensum praestare, compelli auctoritate superioris Anstis, videlicet Archiepiscopi, vel Primatis. Vnde religiofissimus Iustinianus Imperator

tot ad sacrorum Canonum executionem iussit Ecclesias non nisi Episcopi auctoritate benedicere: iustificari posse in rub. amb. ut nullus fabricet Oratori domus prater voluntatem Episcopi, Cuius auctorit. & Iulianus Paritatis in Constit. 6. quod postmodum apertius iungit, asseritur his verbis, *Sancimus igitur, prae omnibus quidem illis fieri, & nulli licentiam esse, neque monasterium, neque Ecclesiam, neque oratorium domum incipere aedificare, antequam Civitatis Episcopus orationem in loco faciat, & Crucem figat, publicum praestitum ibi faciat, & causam manifestam omnibus statueret, aditulationeque Concilii.* Agathensis can. 27. regitratum in cap. de monachis 18. quod 2. & Concil. Chalcedonense al. 11. can. 4. regitratum in cap. v. 26. q. 1. & in c. quidam 18. q. 2. & alia iura in hoc professant, & ad alias questionibus concordantia referant Azor. d. cap. 3. & quod 2.

Huiusmodi Episcopi consensus sufficit si tacitus sit, scilicet si Episcopus sciverit Ecclesiam constructam, & non impedierit, nec contraxerit, cum tamen facile possit, seu d. g. 6. m. 11. Azor. d. cap. 3. q. 6. qui etiam ille m. 8. hic vero q. 5. asserunt consensum Episcopi sufficere si accedat post constructionem Ecclesiam.

Utrum adderem in hac materia vitale, quod Episcopus sine rationabili causa non potest impedire quominus fundator, & patronus possit Ecclesiam sufficienter dotatam ad augmentum diuini cultus dilatare, & sumptuosioribus aedificiis ornare, arg. c. vlt. de testam. cessant enim rationes ex quibus consensus Episcopi in noua Ecclesia edificanda, vel fundanda d. structa reficienda est necessarius, ne scilicet Ecclesia sine dote concedenti constituitur, vel reficiatur, vel ut aliis Ecclesiis aliquid praediuicium non fiat, ita decisum fuit in Sacra Rot. Rom. in vna *Telemana Capel. Lura* 18. Febr. 1597. coram Illustrissimo *Mentica*, quae est in impressis d. c. 131.

Amplius procedere etiam in Religiosis exemptis, si ioculo non exemptio voluerit edificare Ecclesiam; id enim eos facere non posse sine Episcopi diocesani consensu probat tex. in cap. auctoritate, de primis, lib. 6. notatur omnes ind. cap. cum alim, post gloss. verb. *reuerari*, si expensas ibi Pontificem Innocentium III. in fine pronuntiasse monasterium exemptum esse, & liberum a iurisdictione, & obedientia Episcoporum et privilegia concessis à Romanis Pontificibus praedecessoribus suis; & tamen Ecclesias in Leirienti Castro, & aliis locis fundatas sine Episcopi Colimbricensis assensu in eiusdem Episcopi; & lux Ecclesiarum ius reuocandas explicat ibi Hostien. & Cardin. m. 3. Anton. m. 16. Abb. m. 9. & Socin. m. 19. & nouissime decidit Concil. Trid. sess. 15. de Regular. cap. 3. in fine, ibi, *Nec de caetero similis laeta tam maluerunt, quam virorum sine Episcopi, in cuius diocesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*: de quo Fr. Emmao quod Regular. tom. 1. q. 1. art. 7. & tom. 2. q. 49. art. 3. Pialece in praxi Episcop. p. 1. verb. *Monachi*, §. 1. & 2. Fr. Ioan. de la Cruz de statu Religiosis lib. 2. cap. 8. Pialece in praxi Episcop. par. 2. cap. 3. num. 47. Rot. apud Farinac. decis. 745. p. 2. reuert. Aloyf. Riccio in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. par. 1. decis. 182. num. 4. & par. 2. decis. 75. Campan. in diuersis. Iuris Canon. rub. 12. cap. 1. num. 80. & 81. Fr. Ludov. Miranda in mem. Praelat. tom. 1. quod 1. §. 1. art. 1. cens. 1. Etiam à Cochier in tra. de iurisdic. Ordin. in exemptis, p. 1. q. 36. Hieron. Roder. in compendio quod Regular. resol. 55. num. 3. nouissime Tamburzio de iure Abbatif. disp. 13. quod 1. num. 1. ubi etiam quod Vicaria generalis non potest sine speciali mandato Episcopi licentiam edificandi noua monasteria in loco diocesis concedere,

nonnullum me citato in hoc loco sapientissimus D. Larrea decis. Granatensis. tom. 2. decis. 97. num. 16. Si tamen exemptus edificet in loco exempto sine licentia, totum acquiritur Episcopo cum fructibus, Franc. in cap. auctoritate, num. 2. de primis, lib. 6. Fum. verb. exemptio, num. 10. Anton. de Praet. de iurisdic. Episcop. cap. 1. num. 1. & 4. quos refert, & sequatur Cochier de iurisdic. Ordin. in exemptis, par. 2. q. 45. num. 30.

Verum praedictus Episcopi consensus non sufficit in erigendis Regulationum monasteriis, ubi etiam Summi Pontificis auctoritas accedit, nam in cap. 1. de excessibus Praelator. lib. 6. & in cap. vnic. de religiosis, dom. ord. lib. 8. statum est ne Praetati Religionum recipere valeant Consensum aliquem, seu locum abfq. Sede Apostolica speciali indulgentia, non obstantibus quibuscumque privilegiis, si de huiusmodi prohibitionem non fecerit speciale mentionem. Nec Concil. Trident. d. c. 3. in fine. abrogauit dispositionem Iuris communis, sed praeterea indixit, ut altera quoque adhiberet Episcopo loci, & ita declarasse Sacram Cardinalium Congregationem refertur Zerol. in praxi Episcop. d. §. 1. & Campanil. d. c. 1. num. 80. in fine. Fratres igitur Ordinis Carmelitarum disceatorem obtineant, ut vbiq. de sola licentia Ordinarii possint noua construi Monasteria ex concessione S. D. Paul. V. facilius record. Constit. co. incip. ad Ecclesiam de anno 1605. & Moench Congreg. B. Mariae Fulgentis ex concessione eiusdem Pauli V. Constit. 1. incip. *Monasterio* 1608. Accetum Superiores Congregat. clerice. Regularium S. Pauli decollatae ex concessione eiusdem Paul. V. Constit. 64. incip. *Ecclesiae* de anno 1610. quae omnia supra relata post primam huius tra. impressionem ab hoc loco tacite desumpti Aloyf. Riccio in decis. Curia Archiepiscop. Neapol. decis. 168. p. 4. & Lazzari in sum. quod Regular. cap. 9. num. 44. Vnde non sinit audiendi Sorb. ad compendium Mendicantium verb. *adificare* in sua annot. verb. circa, §. 10. & Fr. Emmann. d. c. quod 49. art. 3. cum segg. caustimatores Episcopi tantum licentiam esse necessariam.

Aduertendum maxime est Sacram Congregat. Illustrissimorum D. D. Cardinalium negotium Episcoporum & Regularium praepositorum Gregorio X. v. appi obante sub die 17. Augusti 1611. reuocasse praedictas & quasque alias licentias à Paulo V. concessas erigendi nouos Conuentus, volens quod de cetero non erigantur, nisi in eorum quolibet saltem duodecim Fratres, ac Monachi, seu Religiosi habitare, atque ex redditibus, & c. refert Castellin. de elect. cap. 15. in fine postea S. D. N. Urbanus VIII. per suum Breue incip. *Romanus Pontifex* sub Dat. 18. Augusti 1624. multa tulit circa modum erectionis nouorum Conuentuum, reuocauit licentias quascumque, colas meminerunt Castellin. in addit. ad d. tra. de elect. pag. 501. Lauret. de Franchis de contras. inter Episcopos & Regulares pag. 103. & Tamburzin. d. disp. 34. quod 1. in fine. Breuili autem tenor talis est, ut sequitur. *Romanus Pontifex*, & c. Cum itaque sicut nobis innotuit, complurium licentiarum sine facultate à nouissimo Romano Pontificibus praedecessoribus nostris per diuersos Ordines etiam Mendicantium, Congregationum, Societatum, & aliorum Regularium institutorum Superiorum, seu aliorum eorum nomine, vbiq. locorum monasteria, domos, Collegia, Conuentus, & alia loca Regularia quorundam nomine nuncupata, seruata & summatim sacrorum Canonum, & Concilii Trident. decretorum forma, de sola Ordinarii licentia huiusmodi, & contra decreta à Sede Apost. super praemissis edita fundanda, erigenda, & construenda impetrantur praedicti, seu etiam alia propterea, vel alias obtenta, &

& extorta fuerint. Idcirco Nos omnes, & quascunque licentias, ac facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in huiusmodi forma Brevis desuper expeditas, earumque tenores etiam veriores pro praesentibus, &c. nisi specificè & sigillatim exprimerentur, & inferrentur, pro pleno & sufficienter expressis, & ad verbum insertis habens, illas de causis animam nostram mouentibus, *Motu proprio*, non ad alicuius nobis super hoc oblata petitionis instigantiam, sed ex certa scientia, ac maiora deliberatione nostris, deque Apostolica potestatis plenitudine, omnes, & quascunque licentias, & facultates huiusmodi, litterasque desuper tam sub plumbo, quam in eadem forma Brevis expeditas, omniaque & singula in eis quomodolibet contenta & expressa, etiam quoad erectiones, fundationes, & institutiones monasteriorum, Collegiorum, Domorum, Conuentuum, & aliorum Regularium locorum huiusmodi, quae suum nondum sortitae sunt effectum, tenore praesentium perpetuo renouamus, confirmamus, abrogamus, & annullamus, viribusque, & effectum prorsus tuum in manu. Praeterea Ordinamus etiam Mendicantium Congregationum, Societatum, & aliorum institutorum Regularium Superioribus quacunque nomine nuncupatis, & ceterisque personis, ad quas spectat, in virtute sanctae auctoritatis, & sub primatum vocis altius & passius, necnon a sacrorum quoruncunque, ac inobabilitatis ad illa, & alia in futurum obtinenda, necnon etiam ex immemorabilius hys factis incurrendis poenis, interdictum, & prohibemus ne licentiarum, seu facultatum per Nos, ut praefertur, renouatarum, & annullatarum, sine alio quouis praetextu, vel causa, etiam quoncumque privilegio, nona Monasteria, Collegia, Domus, Conuentus, & alia loca Regularia huiusmodi, nisi de expressis Ordinariarum licentiarum, seu firmitate in eorum, & per omnia sacrorum Canonum, & Concilii Tridentini, necnon Constitutionis felicis memoriae Clementis VIII. quae incipit, *Quoniam* ad institutionem sub Do. Ranae apud S. Mariam sub anno Piscatoris die 21. Iulij 1603. ac decretorum de mandato eiusdem Clementis recentissimis mem. Gregorij XV. Romanorum Pontificis, desuper editorum forma recipere, erigere, fundare, seu quacumque aliter institueri, seu interpretari, & absolvere audeant, seu praesumant, decernentes, &c. Datum Roma apud S. Mariam Maiorem sub Anno Piscatoris, die 18. Augusti 1624. Pontificatus nostri anno secundo. V. Theatinus.

- 5 In concedenda huiusmodi licentia debet Episcopus maxime attendere si monasterium, aut aliteris cuiuscunque erectio per iudicet quoquo modo Ecclesiae patetualis; eo namque casu assentiri minime debet, & Curato licet contradicere, audiendusque est in sua praesentione, ex Guid. Pap. decis. 370. Deinde inneri debet hic locus erigendus, & construendus vicinus sit, & propinquus alteri ob Clementis
- 6 IV. functionem secundam, mandantem t ne cuiquam Mendicanti erigere liceat locum, & edificare monasterium intra cannas tercetum ab alio Ordinis minimorum de Observantia successivo autem tempore ipsiusmet Papae Clementis in Const. 3. restrictum fuit supradictum spatium ad cannas centum quadraginta per aeternam mensurandus, cuius restrictionem postmodum Iulius II. in sua Constit. 2. declaravit non debere nocere eidem Fratribus Minoribus, sed in odium aliorum indutam fuisse, ac propterea respectu eorumdem minutum de Observantia vigeat prior Clementis sanctio, ut ab eorum locis tercetum cannarum spatio distare etiam hodie debeat alter locus à Regularibus alterius Ordinis Mendicantis erigendus, quoniam & praedicti Minores de Observantia possunt, dummodo centum tantum quadraginta distent ab alio Mendicantis Ordinis monasterio; de quo vide Sorbium in com-

pendio privilegior. Mendicanti. in annotat. super verb. edificare, vers. quoad dispositionem, §. 1. Confectam libro privilegiorum. *Quodammodo* art. 3. cap. 3. Et. Emman. quass. regulam. 1. quass. 3. art. 3. & tom. 2. q. 49. art. 3. F. Miranda dicit q. 13. art. 4. Aduertit Laurent. de Peirinis in formal. Regul. in fine, num. 3. pag. 324. huiusmodi cannarum mensurationem esse intelligendam in oppidis, & locis parvis, non in magnis, & populatis vrbibus, quia in his cessat ratio dictae prohibitionis quae fuit ne vnus Conuentus esset impedimentum, & detrimentum alteri: & tandem idem P. de Peirinis ita concludit. *Nomine* tamen civitatum magnarum hoc loco non potest venire suburbia, quoad Conuentus in ipsis suburbis existentibus, non in his posset militare ratio praedicta, nisi forte suburbia essent magna & populata: unde in hoc caso potest valere arbitramentum illud quod Episcopus reliquit Clementi VIII. Et aduerte quod hoc casu debent Episcopi considerare non solum interese, & damnum temporale Conuentuum iam fabricatorum, sed etiam subiectionem, quem illis afferant, quae pretio altimabilis est, & ad damnum etiam temporale referretur, &c. Hac de te emanavit declaratio sacrae Congregationis, in controversia exorta inter Fratres Ordinis S. Dominici, & Fratres S. Augustini Congregationis Lombardiae, & Fratres Carmelitas Discalceatos Saonen. Super eo, quod prohibenda sit constructio noui Conuentus per ipsos Carmelitas discalceatos intra moenia eiusdem civitatis nuper cepta, cum ex illius nimia propinquitate graui exoneretur praedicta Conuentuum praedicti Fratrum S. Dominici, & S. Augustini Congregationis antecessoris, rebusque aliis. S. Congregatio Cardinalium negotijs Regularium proposita, Eminentiissime Benigno referente, pariter audiu, ac re maiore discussa, censuit inuigendum esse Fratribus Carmelitis discalceatis praedictis, prout praefertur decreto virtutis iniunctae, ut omnia recedant à praedictis locis, ubi nomen sui Ordinis Conuentum fundare caperant, neque in alio loco eiusdem civitatis illum erigere valeant, nisi servata forma, & adimpletis omnibus conditionibus contentis in Constitutionibus, & decreta Apostolicis, ac praesertim in decreto S. D. N. super erectione novorum Conuentuum nuper edito. Roma die 14. Decembris 1635. M. Card. Ginetti. Adde Rot. in Laven. de morum 10. Decembris 1610. coram Patritia Mantuano, in qua fuit dictum Regulares conducentes semel domum intra 140. cannas à monasterio, & domibus aliorum Regularium, istis secleroibus, & patientibus ac, quiete quasi possessionem contra illud ius generale, quod habent Religiosi prohibendi ne intra 140. cannas ab eorum domibus monasteria construantur, tescit Ferretus ad Burat. decis. 691. num. 14. Quam autem modum tenere debeant Episcopi in concedenda licentia pro monasterijs novis edificandis, ordinavit Clement. VIII. in Constitutione sua, quae habetur in Bullario novo, tom. 2. pag. 146. & in ord. 99. est prout sequitur.

7 *Quoniam* ad institutionem Regularium locorum, & personarum reformationem promouendam, & conferendam maxime pertinet, ut in quibusque Domibus, & Monasterijs in sacrum numerum Religiosorum, qui commode ibidem alii possint, conuincatur, ac eo pariter spectat, ut in quibusque civitatibus, & locis nunc domus, & monasteria, praesertim Mendicantium non erigantur, nisi in eisdem civitatibus, & locis aliorum Domorum, & Monasteriorum in eis existentium habita ratione commodae sustentari possint dignetur. Hac igitur Nos consideratione ducti, & in praemissis pro nostro Pastoralis muerere opportunè prouideri volentes, *Motu proprio*, & ex certa nostra scientia, ac maiora deliberatione, aique Apostolica potestatis plenitudine, ex voto etiam S. R. E. Cardinalium super

per consultationibus, & negocijs Episcoporum, & regularium prapositionum, harum ferre declarationem locorum Ordinariorum non posse licentiam ad novos conventus cuiusque uelam Mendicantium Ordinis in ciuitatibus, & locis eorum ordinaria iurisdictioni subiectis erigendis impetrari, nisi vocatis, & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium Conuentuum Prioribus, seu procuratoribus, & alijs iureper habentibus, & causa seruati seruandique cunctis confutur in eisdem ciuitatibus, & locis nouos huiusmodi Conuentus sine aliorum detrimento commodè sustentari posse Si uero ab eis in huiusmodi causis, & sententijs ad Nos, & Apost. Sedem prouocari, & appellari contigerit, ipsi Ordinarios iandiu erectionem nouorum Conuentuum suspendere debere, quousque à Nobis, & Apostol. Sede in eadem causa prouocatio existerit, irritum nihilominus, & inane decernentes quicquid secum super his à quocumque quauis auctoritate sciantur, vel ignorauerit contingerit attentari. Quocirca vniuersis venerabilibus Fratribus nostris Patriarchis, Primitiuis, Archiepiscopis, Episcopis & alijs locorum Ordinarijs per presentes in uirtute Sancte obedientie districte precipiendū mandam, ut presentes nostras litteras obferreat, & obseruari curent, & faciant, non obstantibus, &c. Dat. Roma apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris die 23. Iulij 1603. Pont. sui anno 11. refert Laureti de Franchis de controuersis inter Episcop. & Regul. pag. 97. vbi pag. 111. in resp. ad 3. resoluit hanc Bullam Clementis VIII. Ideo non concedenda licentia Mendicantibus noua edificare monasteria, non comprehendere hospitia, & in resp. ad 4. tenet attentam eadem Clementis VIII. Constitutione Episcopum concedere non posse licentiam construendi noua monasteria absque causae cognitione, & in resp. 18. pag. 115. resoluit quod constructus monasterium, vel Ecclesiam sine consensu Episcopi non potest illud postea destrui facere. Aduertit Gratian. discipul. ferens. cap. 517. num. 18. quod Ordinarius non potest licentiam impartiri, nisi vocatis Prioribus aliorum Conuentuum in eadem ciuitate existentium, & causa cognita confutur dictos nouos Conuentus erigendos commodè sustentari posse sine aliorum detrimento, addit hoc de forma procedere debere.

Verum quia Religiosi plura Monasteria edificabant, quae deinde sustentari non valebant, huic incommodo in parte uoluit bonae mem. Paulus V. decreto suo, incip. Sanctissimus in Christo, die 4. Decembris 1605. quos refert Laureti de Franchis in controuers. inter Episcop. & Regul. pag. 117. & Tamborin. d. disp. 34. quae. 1. num. 3. Deinde Gregorius XV. alio decreto, sub dat. die 17. Augusti 1621. innouans dictam Constitut. Clementis VIII. prohibuit vi in quacumque ciuitate, oppido, seu quocumque loco monasteria non erigantur, nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, atque ex redditis, & coequis elemosynis sustentari valeant, quod decretum refert Laureti de Franchis ubi supra pag. 101. Nouissimè tandem Sacra Congregatio Illustrissimorum Cardinalium Concilij Tridentini interpretum S. D. N. Urbani VIII. auctoritate sui specialiter attributa prohibuit, ne deinceps Monasterium, Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas Religiosorum, seu Regularium nullus recipiat, nisi prae alia ad ea requisita, in singulis eiusmodi locis duodecim saltem Fratres, aut Monachi, seu Religiosi degere, & ex redditibus, & coequis elemosynis, decem alijs omnibus, ut supra, detrahendis, competenter sustentari valeant ad praescriptum decreti fidei. record. Gregor. XV. hoc de re alii. Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi post hoc recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vel su-

praesentantur, atque inhabitari non poterint, & alius non inhabitauerint, Ordinaris loci visitationi, correctioni, atque omnimoda iurisdictioni subiecta esse intelligantur.

Circa erectionem monasteriorum Monialium determinatum est à sacra Congregat. eminentissimorum Cardinal. super Episcopos & Regulares. Primo ne erigantur noua monasteria, quibus ad minus 500. scottorum redditus annuus non assignetur pro duodecim sustentandis. Secundo, ne erigantur sine consensu Ordinarij. Tercio, ne sine speciali Sedis Apostol. iudulto. Quarta, ne erigantur nisi in locis muro cinctis, & ubi copia Confessatorum adeat, & facultas conducendi Confessatium aliunde. Quinta, ne erigantur in his locis, in quibus monasteria prius erecta laborant inopia. Sexta, quod prope monasteria tollantur omnes arbores altæ. Septima, quod in collocatorio nullo modo sit porta, per quam aditus fiat in monasteria. Ita Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 15. num. 43. vtriusque Gausan. in man. Episcop. verb. Monialium monasteria.

Ecclesia, siue Monasterium mutari non potest de 8 vno in alium locum sine licentia Papæ, & diacezani, vi probat text. in d. cap. uide de excess. Pralat. in 6. vbi Bonifac. VIII. aequaliter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, constructione, siue noua edificatione, ibi, sine hactenus recepta mutare: quare ita resoluit Laureti de Franchis d. tract. pag. 111. in resp. ad 1. Neque Concil. Trident. praedicti text. constitutionem reuocatur solummodo enim ait quod de cetero similia loca non erigantur sine Episcopojn cuius diocesi erigenda sunt, licentia prius obseuta, & sic nullam mentionem faciendū de loco pro mutatione, videtur uoluisse, ut id remaneat in dispositione iuris communis, argum. text. in l. commodissimè, ff. de liberis, & posth. & Leion. proter, ff. de iudic. & l. si cum decem ff. soluto matr. cum similibus citatis in libello de principijs vtriusque iuris, l. i. C. num. 4. De iute autem communi id ipsum clare deciditur in cap. si quis uult 16. quæst. vlt. ubi, Si quis uult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum mutare, siue cum consensu Episcopos, & Fratrum suorum, & dimittat Praedictum in priori loco ad ministeria Ecclesiae, vide Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 1. q. 33. art. 7. Porcellin. dub. Regul. verb. monasterium n. 5. & 7. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 136. Flau. Cherubin. in compendio Bullar. tom. 3. Bulla 99. Fr. Hieronym. Roderic. in compendio quæst. Regul. resol. 55. n. 4. Cardin. Tufi. h. tit. Af. cens. 195. num. 1. me citato in hoc loco D. Latrea d. decis. 97. n. 15. qui omnes resoluunt oportere nouam licentiam Episcopi ad Monasterij translationem, Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 168. p. 4.

Speciali igitur privilegio Statūs V. Pontifex Max. 9 an. Domini 1587. 7. Kalend. Decembris, Pont. sui an. 3. concessit Abbati Generali Cong. Sancti Benedicti nostri Regni Portugalie, cum consilio, & assensu Capituli Generalis, vi Monasteria dicta Congregationis, quae in locis incommodis, & minus populojs reperitur, ad commodiora loca ubi Adeoventum delibet, & uita exempla populo Christiano, magis ualida futura sint, & fructuosiora; propria auctoritate Ordinarium, locorum, vel cuiusque alterius licentia minimè requisita, cum eorum Monachis, & populo, & paramento, & ornamento, alijsque rebus necessarijs, transferre, & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouentus eorundem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli praedictorum arbitrio, alij, seu alijs eiusdem Congregationis Monasterijs, magis indigentibus, perpetuo, vel ad tempus, etiam remissionibus Abbatibus

Monasteriorum curam, & quibusvis aliis personis applicari, & assignari. Prout tamen, quod antea cura personarum secularium incumbens Abbatibus, & conventibus Monasteriorum transferendurum huiusmodi, nullatenus obstat, sed per Monachos dilla Congregationis regulares, vel Presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinario probatos, laudabiliter exerceantur, libere, & licite valeant, plenam, & liberam Apostolicam auctoritatem, servandam tenore presentium, licentiam concessisse, & facultatem, non obstantibus, &c. refert Fr. Miranda dicit quæstion. 33. artic. 2. conclus. 2. Quid si Regulares vellent solummodo ampliare sua monasteria? Dic licentiam non esse necessariam, quia additamentum disjunctur, sicut antiquum monasterium, cui additur. Ita per text. in cap. fin. de concess. preben. resoluunt Fr. Eman. quæst. Regul. nov. 2. quæst. 49. art. 9. Lauter. de Franch. vbi supra pag. 310. in fine in resp. ad 2.

10 Vtrum verò privilegium concessum alicui Religioni ad edificandum monasterium sine licentia Ordinariorum, ex non usu amittitur? Hanc quæst. ponit Miranda dicit. quæst. 33. art. 3. & eam resoluunt sequenti concl. quando obstatum, seu libera facultas aliquid faciendo privilegium concessa referatur ad privilegium, ut si dicatur. Concedimus tibi privilegium edificandi, si volueris, vel, ad liberam voluntatem tua, tum privilegium ex non usu per decennium amittitur, quia facultas referatur ad privilegium: de si facultas edificandi non referatur ad privilegium, sed ad personam, seu ad privilegium, & ad tempus, ut si dicatur: Concedimus tibi privilegium edificandi monasterium cum volueris, aut quandoque volueris, tunc privilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non usu per decennium, neque per aliquod tempus, præsertim si per aliud decennium nulla sit oblatio edificandi occasio. Hæc blitandis dilla loca. Sed quia ad plures quæstiones decidendas debeat huius dubij resolutio, illud plenius discutendum puto.

11 Privilegium igitur potest amitti per modum, & viam prescriptionis, vel per viam tacite renunciationis, & non viam; inter vtrum, & alterum casum plures reperiuntur, & notabiles differentie. Prima est, quod quando privilegium amittitur per modum prescriptionis, propter non amittitur ex voluntate eius, ad quem pertinebat, sed ex potestate, & dispositione legis, iuxta verum intellectum rex. in l. alienatione 26. ff. de verbis. signific. ibi. vix enim est, &c. de quo xpi Balbus de prescriptionibus, part. 5. num. 33. Pucel. in authent. nisi num. 29. C. de bonis mater. & alij. de quibus Alfanz. eccles. 814. At verò modus renunciationis necessarius supponit expellum, vel tacitum renunciantis consensum, ex his quo Flamin. de resyn. lib. 1. quæst. 1. & hanc differentiam post glos. 1. in vers. vel doc. in cap. ult. 16. quæst. 4. notavit laud. explicans Scar. de leg. lib. 8. cap. 34. à num. 6. Deinde secunda differentia est, quod scilicet prescriptio semper supponit, & requirit factum, & possessionem ex parte eius, qui contra privilegium præscribit per tempus à lege definitum, iuxta definitionem prescriptionis. in v. l. captionis, de qua in l. 3. ff. de vsc. text. optimus in l. nec valem, ibi. cum sit insignisimum, auferre domino quod usum non abstat. ff. ex quibus causis maiores. At verò renunciantio non requirit huiusmodi factum, nec possessionem ex parte aduet satij, sed sufficit, quod ex parte ipsius privilegiarii interueniat factum, vel causa aliqua, ex qua iusticienter colligitur voluisse privilegium suum amittere, vel renunciare, ut probat rex. in l. 1. in princip. ibi. certo tempore non videntur perire, ff. de servitut. verborum, cum similibus, de quibus Giliceto de prescript. 1. part.

membr. 2. cap. 3. à num. 27. ex quibus clarè colligitur aliud esse requiri tem vsum, & factum possessionis, vel amitti ex non usu domini, absque facto possessionis.

Quibus sic præhabitis intelliges, & concordabis 12 text. in cap. si de terra, & text. in cap. accedentibus 15. de privileg. quia ille agit de sola amissione privilegij per modum tacite renunciationis, quæ deductur ex non usu, seu magis contrario vsum eiusdem privilegij; & idè merito non exigit tempus in prescriptionibus necessarium, vt citat Pontifex significat, ibi. privilegio tamen indulto tanto tempore vobis detrudere volumus, atque ita interpretatur ibi Iosn. And. & Cardin. At verò text. ille, scilicet in d. cap. accedentibus, de veta, & propria agit prescriptione ideoque vt per eam Monasterium amittat suum privilegium quadraginta annos requirit, iuxta generalitatem regulam text. in cap. de quarta, cum similibus, de prescript. Pro vtriusque decisionis differentia considerari potest, quod Cistercienses in d. cap. si de terra, per triginta annos contra formam sui privilegij decimas persoluerunt Canonicis, ad quos de lute communi pertinebant, & idè ex parte Canonicorum, vt libi us eorum decimatum acquirerent, nulla erat prescriptio necessaria, sed sufficiebat, quod privilegium cesseret per renuntiationem, vel amissionem, vel xlium quemcumque modum, vt eo cessante secundum lute commune decimæ et manerent penes Ecclesiam Parochialem, iuxta regulam text. in cap. ult. de Paroch. Sed in d. cap. accedentibus, Templarii per quadraginta annos persoluerunt decimas coorum suum privilegium Monachis quibuldam, ad quos de lute communi non pertinebant, & idè vt eas Monachi acquireret, & exigere possent, non sufficiebat renunciatio Templariorum, seu amissio ex parte ipsorum, sed necessaria fuit prescriptio legitima, & completa, per quam contra lute commune eas acquireret; plenum verò est completum non esse prescriptioem contra Ecclesias minoris spatio, quam quadraginta annorum, iuxta d. cap. de quarta, cum similibus. Neque contra hunc intellectum obstat ratio, quam reddit text. in eod. cap. accedentibus, ibi. cum enim tanto tempore contra indulta privilegia decimas soluerunt, vix renuntiasse tacite præsumuntur; quæ verba aperte videntur significare decisionem Pontificis non fundari in prescriptione, seu possessione Monachorum, sed solum in renuntiatione privilegij resultant ex non usu ipsorum Templariorum, quibus competebarique facili respondet, si diligenter vtriusque text. verba videantur: nam in d. cap. si de terra, solummodo Pontifex expendit contrarium vsum privilegiorum, patet ibi. per triginta annos ex decimas persoluitis, & deinde in ratione solum expendit tacitam renuntiationem eorumdem, ibi. vobis detrudere volumus; vt verò in d. cap. accedentibus, principaliter expendit vsum, & possessionem Monasterij contra privilegia, recipiendo ab eis decimas, patet, ibi. dicit quæst. possiderim, & ibi. per quadraginta annos, & amplius pacifice possiderim; & in decisione, ibi. decimas de terra predicta per quadraginta annos continenter percipimus. quæ omnia aperte significant respexisse Pontificem principaliter vsum, & possessionem Monachorum percipientium decimas à Templariis, contra formam sui privilegij, ac ita veram, ac propriam prescriptionem ex parte Monasterij possidentis: quævis etiam io ratione expendat tacitam renuntiationem privilegiorum, quæ taoto tempore decimas pacifice persoluebant, privilegio, quo ab illis solvendis exempti erant, videntur renuntiasse, in consequentiam scilicet pacifice possessionis, & iuris per eam Monachis præstentibus xquisiti,

acquisiti, ut regulare est in quacumque prescriptione iuxta regul. l. alienationis 2. & cum similibus, ff. de verb. signif.

- 13 Deuotendum igitur, & propius accedendo ad questionem nostram de amissione privilegij per noui vsum, vel de eo amittendo per contrarium vsum dico, quod io priori casu de non vsu sciendum est, ad si occasio, & opportunitas se non obtulerit, sed quia privilegium datum est; hac eorum non data si privilegium eo minime vtratur, certum est nullo unquam tempore amitti, ut probatur ex regula text. in l. c. Attributum; ff. de seruientibus rusticor. pred. cum similibus, de quibus Molinos de primegen. lib. 2. cap. 6.
- 14 Ad n. 1. & probat Suar. d. cap. 3. q. 4. n. 4. ¶ Si autem vtrius occasio oblat non vtrius privilegij vsum privilegio, illud amittit duplici ex capite; vel prescriptionis, vel tacite renunciationis; concurrentibus scilicet qualitatibus omnibus; quæ in renunciatione expresse requiruntur, & sufficere potuerunt, id est, quod scienter voluntarie non vtratur, & potestatem habere renouandi iuxta text. in cap. cum super, de offic. delegat. In alio vero casu de amissione privilegij per contrarium vsum regula eadem est, & indubitata, quod per illum, ceteris circumstantiis necessariis concurrentibus, amittitur, gloss. per text. ibi in cap. gratum, verb. recessum, de offic. delegat. recepta, ut per Menoch. de presumpt. lib. 6. presumptum. 41. n. 3. Dicitur autem in proposito contrarius vsum proprie in privilegio eorum actus negativos, vel io exemplo text. in d. cap. si de terra, de non soluendis decimis, aut tributis; huius privilegij actionem exerceat directe contrariam ubique exemptioni per privilegium concessæ, veluti soluendo decimas, vel munera subeundo, à quibus privilegio exemptus est, et renouari videtur, ut subinde recte dicitur per contrarium vsum illud amittere, iuxta l. 2. C. de iure domini. Dixi per alium directe contrarium exemptionem per privilegium concessæ; quia non sufficit puta omisso, sed requiritur, quod privilegium usum gerat, tanquam ex necessitate, vel obligatione; patet in quotidiano exemplo, ut si quis Bulla, vel privilegio à seipso precepto libet fieri, si enim in diebus, qui pæ. epui non sunt, seionauerit, minime dici potest actum facere privilegio contrarium; vel si in diebus Quadragesimæ causa deuotionis ieiunet, cum privilegium habeat, quod ex precepto non teneatur, eo enim modo seionantes actum ex necessitate non faciunt, & ideo ex illo nunquam efficitur amissum privilegium.
- 15 Vnde actus controuentionis privilegio contrarios factus à privilegiariis scientibus videtur sufficere ad privilegium amittendum, iuxta text. in cap. cum accessisset, de consuet. & in cap. ex ore, ante fin. de iur. que sunt à maiori parte Capituli, ibi, per hoc quod dicitur H. reuerentiam exhibui, qua debetur Proposito, inri suo renouasse videtur, &c. text. optimus, ubi notat Bart. in sum. in l. 2. C. de iure domini impetrando, & i. l. 3. C. quæ publicæ munera subant, lib. 10. ex quibus lutebus, & aliis, de quibus Rebuff. de decimis quest. 23. n. 113. & Card. Tufch. tom. 6. lit. P. candel. 636. n. 10. eo colligitur Doctores differentiam inter personas priuatas, quæ privilegio suo liberè possunt renouare, & inter alias, quæ huiusmodi libertatem non habent; ita ut illis sufficiat vnus actus controuentionis, in his vero minimè ita Abb. in d. cap. cum accessisset, n. 6. & 8. & Felin. num. 2. reg. 3. & n. 2. §. 1. limit. 3. Sed melius Suar. d. lib. 8. cap. 35. n. 12. cum segg. conuendit etiam contrarium vsum priuatorum non inducere amissionem privilegij quoad futurum tempus, quamuis inducere

re fateatur deuotionem, quoad illum actum particularem, vel causam, quo facit contra privilegium, & ita vnico actum nonquam sufficere, ex eo quia quoties in aliquo actu, alia, quam renouatioois capi potest coniectura, ea potius sumenda est, quam renouatioois, iuxta regulam cap. super eo, de renouatio. cum similibus, de quibus Gonet. de iuramento confirmat. part. 3. cap. 19. n. 1. & ex ratione, quod semper renouatioois presumitur, ut minus præiudicet, planè io nostro proposito rectè capi potest ea coniectura, quod privilegio renouare voluerit quoad actum præsentem tantum, non simpliciter, & in totum io futurum, ut in simili notar gloss. verb. partibus, in Clem. 2. de iudicio, & ita, si actus fiat privilegio directe contrarius à persona non habente sufficientem potestatem ad renouandum, minimè sufficere, neque, ut in futurum indicator renouatio, neque pro actu præsentis, si tamen fiat ab habente sufficientem potestatem ad renouandum tacite quoad illum actum, ei videtur renouare, siue priuatus sit, siue monasterium; neuer autem in futurum, & simpliciter, quantumque persona sit, quæ libet privilegio possit renouare. Ita post Bartolam. l. volumariæ, C. de excusat. tutorum, Alexand. Gregor. Lopez, & alios contra Felin. & exemplum de Doctore habente privilegium non dispensandi, leg. legendi, quod si felin. disputet, seu legat, illud amittat, optime explicat Suar. d. cap. 35. n. 14. Ac etiam in alio exemplo vsu frequentissimo de habente privilegium non soluendi vestigialia; si enim pariatot se fecit in libro gabellatum, vel similitum grauium, quod non impediatur in futurum suo vti privilegio. Illud est singulare in hac materia, quod privilegium exemptionis concessum alicui Ordini, per non vsum vnus Monasterij non censetur sublatum, cum sufficiat respectu aliquorum Monasteriorum quod sit in vsu, Seraph. decis. 951. n. 1.

Nec obstat Iura sopra allegata, quibus videbatur probari per vnium actum contrarium privilegio illud amitti: nam primò ad text. in d. cap. cum accessisset, dum ex vnico actu electionis deducit Pontifex Canonice amissio, seu renouatio voluisse privilegio, quod habebat, vi non esset in Ecclesia dignitas Primicerij, respondetur cum Suar. n. 17. d. loco, privilegium, de quo io eo text. non habuisse tractum successuum, sed vnico effectu concilisse, & ideo per vnium actum controuentionis tolli potuisse. Ad text. vero in l. vbi ff. de priuilegiis veteranorum, respondetur non probat veteranos, qui privilegio à muneribus exculantur, per vnium controuentionem patiendi se in ordinem redigi, io perpetuum amittere privilegium, & quoad alia muerora cogendos esse, sed solum amitti irreuocabiler quoad illud, quod sponte susceperunt, & ita procedit etiam text. in d. l. voluntariis, & in l. 1. C. de iis qui sponte munera subant lib. 10. ut optime colligitur ex text. in l. 2. C. ord. tit. & lib. ibi, paulisper in publicum relaxauerit, iuncto ibi privilegium non amittere: quibus verbis clarè probat quod publica munera subeuntem contra formam privilegij, quod ab illis excubant paulisper, id est, pro ea vice privilegio suo non vti, neque eo iuari, non tamen in perpetuum illud amittere, ut docuit post Bart. ibi, bene distinguens Alex. conf. 33. num. 4. vbi §. quem refert, & post multos alios sequitur Card. Tufch. d. l. P. candel. 756. n. 14. vbi etiam respondet ad text. in d. l. 4. C. de iure domini impetrando, in illis verbis, ibi, à beneficio impetrato recessisse videtur, ut procedat quoad illum actum privilegio contrarium, non ita quoad sequentes in futurum, & in perpetuum.

- 18 Restat nunc videre, quodnam tempus sufficiat, aut necessarium sit ut privilegium per non usum, aut contrarium usum privilegii sui renuntiare videatur. In primis text. in d. cap. si de terra, & in d. cap. accedendum, nihil certum in hunc disponent: ille enim, quatenus habet tempus triginta annorum sufficere, ut praestitatur privilegium, quod Religiosi, seu Monasteria habent de decimis non soluendi, agit de renuntiatione tacita collecta ex temporis duramine: hic vero, quatenus in eisdem terminis requirit tempus quadraginta annorum, agit de vera praescriptione, & nec illos triginta annos, nec hos quadraginta in his terminis contra Ecclesiam necessarios esse de iure certum est, neque Pontifices illos requirunt, ut necessarios, & sine quibus renuntiatio illa tacita non praesumeretur, sed solum decidunt quod si Cannici, ad quorum Parochiam decime pertinebant, perbuerint per triginta annos eas ab ipsis Religiosis receperunt, non potest Religiosis privilegium in contrarium, neque illis se possunt tueri, quia eidem videntur tacite renuntiasse, neque inde efficax deduci potest argumentum, quod si tempus decem, vel viginti annorum proponeretur, contrarium Pontifex responderet, imò ex solo privilegii non vso per longum tempus eandem praesumptionem procedere, tam in privatis, quam etiam in Ecclesiis, deducitur ex communi sententia Doctorum, qui tradunt praesumptionem, quae ex longi temporis decem annorum praestantibus deducitur, (secundum quam ex decem spatio omnia praesumuntur solemniter acta, iuxta text. in l. cum de in rem verso, in princip. ff. de usura, & in l. si filiusfamil. C. de penion. hered. cum similibus, de quibus Gabr. commun. tit. de praesumpt. conclus. 1.) pariter procedere contra Ecclesiam, ut communem comprobant iohannita adductis idem Gabr. dist. conclus. 1. num. 3. & suadet ex ea ratione, quam adducit Suarez d. cap. 34. num. 18. & 24. quod privilegia haec à principio conceduntur sub tacita conditione, ut per non usum amittantur, quae ratio pariter procedit in Ecclesiis.
- 19 Privilegia verò merè voluntaria, per quae scilicet aliquid faciendum ponitur in libera voluntate privilegii, quando in privilegio exprimitur, ut co- vtiatur privilegii si voluerit, non amittit per decennium, neque per vllum tempus, tradit gloss. verb. semel in anno, in fine, ibi, sed si per centum annos, &c. in cap. ut privilegia, de privileg. quam sequuntur ibi omnes, peregrinam, autem, & valde notabilem, dicit Balb. de praescript. 4. part. 5. princip. quæst. 4. num. 4. & alij, quos refert communem testatos Padil. in l. falsi, num. 5. C. de diversis rescriptis. Gail. lib. 2. observat. 60. num. 9. Tusch. dist. conclus. 755. num. 1. Suar. d. cap. 34. num. 18. Et confirmatur ex generali regula, quae docet adibus merè facultatis nunquam praescribi, ut per text. in l. 1. ff. de vi publica, & multis aliis comprobatur Gabr. lib. 5. commun. tit. de praescript. conclus. 11. Menoch. de arbit. cas. 44. à n. 7. Card. Tusch. d. l. P. conclus. 337. ad plura similia inferentes. Sed in contrarium melius arguit Abb. in d. cap. ut privilegia, num. 4. sequitur Dec. in d. cap. cum accessissent, num. 17. vers. tertio praedicta, aliis num. 76. cum seq. ex l. 1. ff. de novibus, ubi etiam privilegium facienti novitas erat in potestate privilegii, & tamen decem annis amittitur; facit deinde quia omnia privilegia consistunt in voluntate privilegii, nemini enim cogitur ut privilegium sui, ut probat text. in dist. cap. si de terra, & in l. si iudex, 42. ff. de minoribus, & in l. si quis in conscribendo, C. de Episcop. & Cleric. cum similibus. Ad text. vero in dist. l. a. respondetur parum vti- gete, si adertas procedere in iis, quae sunt publicae

Barbosa de Episcopo Part. II.

facultatis, nos autem loquimur in facultate privata, ex quibus haec resolutio contra communem probabilis est, & ex praedictis omnibus poteris colligere veram resolutionem ad conclus. Ludovici. Mitanda, de qua supra, cuius occasione paululum digressus fui in hac materia, cum sit utilis, & quotidiana, & ad plura lura intelligenda accommodata.

ALLEGATIO XXVII.

Episcopus Ecclesias, & Altaria, cateraque ipsarum ornamenta an consecrare, & benedicere debeat?

SUMMARIVM.

- 1 Episcopus propriis, vel alius de ipsius licentia Ecclesias consecrare debet.
- 2 Consecratio Ecclesiarum tam festis debet, quam feriatis fieri potest.
- 3 Aedificans Ecclesiam ei datem competentem constituere debet.
- 4 Ecclesia interdum tempore consecrari non potest.
- 5 Ecclesia consecrata non praesumitur, nisi probetur.
- 6 Consecratio probatur per scripturam, si reperitur, & per Cruces, vel unius teste.
- 7 Testis unus probat in omnibus casibus, ubi de praedictis terriis non tractatur.
- 8 Baptizans quis probatur unico teste.
- 9 Ecclesia si dubietur an sit consecrata, est in dubio consecranda.
- 10 Consecratio fieri non debet sine Missa, si tamen aliter fiat solum tenet.
- 11 Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requisitus ipsarum Ecclesiarum noluerit consecrare, privilegium habet, ut quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit.
- 12 Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet.
- 13 Si Ecclesia corrui in totum quoad restum, & parietes, aut in maiori parte, ita ut oporteat tot nomen reficere, consecrationem amittit.
- 14 Domus, quae in totum destruitur, si de novo reficiatur, non censetur eadem, nec datur obligatio reficere illam.
- 15 Ecclesiæ si infirmis, & in totum destruitur, ut ex eadem materia postea reedificetur, iterum est consecranda.
- 16 Inter stipulantem, & sacram, ff. de verbor. significat, & text. in l. qui res, & aliam, ff. de solutionibus, declaratur.
- 17 Ecclesia restum si corrui illis remanentibus parietibus, vel in totum, vel pro maiori parte, non est ipsa consecranda.
- 18 Ecclesia consecratur ad quæ respiciat?
- 19 Ecclesiæ si non simul, & in totum, si d. pavilion, seu per partes destruitur, pars habita per modum accessus, consecrata habebitur.
- 20 Altare dicitur quasi alea res, seu, Alta ara.
- 21 Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud vero portatile.
- 22 Altare saltem habet Orientem mundi partem respicere.
- 23 Altaria ab Episcopo consecrantur.
- 24 Altare lapideum debet esse, non autem ligneum.
- 25 Altare portatile, quando execratur, & desinat esse sacrum?
- 26 Altare fixum, & stabile, quando desinat esse sacrum?
- 27 Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigenda.

On 28 Eccle

334. De officio, & potestate Episcopi.

- 28 *Ecclesia, seu Altare an polluantur si per Episcopum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit?*
- 29 *Carneterium quid sit, & qualis eius institutio?*
- 30 *Carneterium conuigium ipsi Ecclesie polluta, pollutum consecrari non tamen e contra.*
- 31 *Dignum, & potentius trahit ad se naturam minus digni, & minus potentis.*
- 32 *Delictum commissum in Carneterio, vel in Ecclesia vestibulo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesia.*
- 33 *Carneteria duo si sint conuigia, quando polluta uno consecratur alterum pollutum.*
- 34 *Carneterium quomodo reconciliandum?*
- 35 *Episcopus Calice, ac Patena consecrare debet.*
- 36 *Abbares aliqui privilegium habent benedicendi quocunque vestimenta, & ornamenta Ecclesiastica, ac Calices consecrandi.*
- 37 *Calix, & Patena consecrationem amittunt si notabiliter frangantur, ita ut non possint inferuire ad usum consecrationis.*
- 38 *Vasa hanc si deaurata sint, & vasa aurum amittant, si postea deaurantur quoad illam superficiem, qua tangit Corpus, & sanguinem Christi, noua consecratione indigent.*
- 39 *Consecratio Calicis non amittitur per aliquos illius a fabro insillatos.*
- 40 *Calix amittit consecrationem, si cuppa separatio sua cum frustione, sicut vero si tenuit illi ingenio.*
- 41 *Vasculum, seu pyxus, in qua seruatur Sanctissima Eucharistia sacramentum, debet esse consecrata.*
- 42 *Vestes sacra debent benedici ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simpliciter Sacerdoti delegare non potest.*
- 43 *Vestium sacramenta significatiua, que sunt remissio.*
- 44 *Prælati Regales, quando huiusmodi sacra vestes benedicere possunt?*
- 45 *Vestes sacra benedictionem amittunt, & noua indigent, quando ita franguntur, ut non sint apta ad usum, cui fuerunt destinata.*
- 46 *Campana benedicta, & christiana vngit Episcopus.*
- 47 *Campana quare benedicatur, & mem. 49.*
- 48 *Campanarum benedictionis effectum quales sint, ostenditur.*
- 49 *Campana tempore interdicti non pulsatur.*
- 50 *Episcopus benedicti Abbates, Abbatisses, & Moniales.*
- 51 *Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, et possit conferre Ordines minores.*
- 52 *Benedictio hac Abbatibus dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine.*
- 53 *Episcopus tertio munitur remuens Abbatem benedicere, tunc poterit ipse Abbas non expellat benedictione Ordines conferre, & officium suum adimplere.*
- 54 *Benedictio hac, & consecratio Virgines suis Ordinibus Episcopalis, non possunt delegari non habent illam Ordinem.*
- 55 *Episcopus pro consecratione fororum, & earum confirmatione non potest claustra monialium intrare.*
- 56 *Moniales virgines ante 25. annos annuum completum consecrari non debent ex Sacra Congreg.*
- 57 *Consecrationem benedicendi virgines non amplius esse in usu consuetudinis Sacra Congregatio.*
- 58 *Moniales ante quadraginta, & que per octo ante professas non sunt, eligi, & benedici in Abbatibus prohibentur.*
- 59 *Abbatissa temporalis non est iure benedicenda.*
- 60 *Episcopus non contra consecratus Ecclesiam, Calice,*

- et, virgines, & consecratus Christum, vel benedicens vestes, non peccat mortaliter si esset scandalum.*
- 61 *Episcopus excommunicatus, suspensus, vel interdictus consecratus Ecclesiam, & benedicens vestes, est irregularis.*
- 62 *Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diocesi in fine diuisionum officiorum, & simplicem suis populo in itineribus.*
- 63 *Episcopus extra suam diocesim priuatiu celebrans benedictionem dare potest.*
- 64 *Episcopus, qui transiit per alienam diocesim rogatus a personis deuotis illas benedictio sine solemnitate, absque animo exercendi iurisdictionis, nullam penam meretur.*
- 65 *Presbyter, praesente Episcopo, sine eius assensu, nec quidem simplicem benedictionem dare potest.*
- 66 *Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando possit benedictionem populo impartiri ostenditur.*

CONSECRARE Ecclesiam nemo potest, nisi solus Episcopus, cap. nemo 1. de consecr. dist. 1. & à diocelano Episcopo est consecranda in cuius diocesi sita est, cap. in fraternitas, de consecr. Eccles. nec enim in diocesi aliena potest Episcopus consecrare Ecclesiam, abque proprii Episcopi permissione, cap. pia mentis, cap. seg. 16. quast. 7. quamuis ipse Episcopus in aliena diocesi Ecclesiam ipsam construxerit, cap. 1. 16. quast. 5. nec hoc Episcopus potest alicui delegare, nisi Episcopus est enim ad hoc ipsius deputatus, cap. aqua, de consecr. Eccles. ubi hoc expresse cauetur, & prohibetur id committi simpliciter Sacerdotibus, non obstante consuetudine prouinciarum Bracharen. quam dicit Gregor. IX. ibidem potius esse dicendam corruptionem, quam consuetudinem; quia, inquit, licet Episcopus committere valeat, quæ sunt iurisdictionis sunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis, non potest interioris gradus clericis demandare. Ita Pislec. in praxi noua Episcopus p. 1. cap. 5. num. 2. vers. adificata Azor. institut. moral. part. 1. lib. 10. cap. 16. quast. 10. & part. 2. lib. 9. cap. 4. quast. 1. Bonacina de Sacrament. dist. 4. quast. 16. par. 1. 5. n. 8. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 18. n. 1. latet fr. Ludou. Miranda in man. Prælat. quast. 39. art. 1. conclus. 3. num. 2.

In consecranda verò Ecclesia nonnulla obseruare debet Episcopus. *Primo* prouidete, vt consecrandæ Ecclesie facta sit donis competentis assignario, si hoc prius in eius constructione factum non fuerit, d. cap. pia mentis, & ibi glo. vrb. collata 16. quast. 7. & infra num. 5. de hoc latius agendum. *Secundo* vt Ecclesiam non consecraret, quæ non in honorem Dei, & Sanctorum, sed sub tributatis conditione sit constructa, id est, ad luctum elemosynarum participandum, aut pro alia re simili, cap. si quis basilicam, de consecr. dist. 1. *Ternò*, vt tam ipse Episcopus consecratus, quam patroni Ecclesie consecrandæ sint ieiuni tempore consecrationis, & pridie quoque eius diei ieiunent, vt Leo. Pontifex instituit in epist. ad Diodor. *Quarto* vt in consecratione ipsa ritus, & ceremonias attendat, quæ ab Ecclesia in ea re fieri consueverunt, & habentur in Pontificali. *Quinto*, & vltimò, vt quicquam non exigit pro consecratione Ecclesie, sed tantum sponere oblatum ab his solum, qui non sunt indigentes, cap. 1. 1. quast. 2. cap. statim 1. q. 1. & procurationes canonice licite accipiat, c. cum sit, de simon. aliquo labem simoniacam non effugiet, d. c. statim.

Decet autem vt in die festiuo consecraretur Ecclesia,

fia, quamvis omni tempore, & qualibet die valeat consecrari, cap. 1. de consecrat. Ecclesia, Piale, citans loco, Salzed. ad Bernard. cap. 16. lit. A. verſ. Virgine consecrata. Miranda d. concel. 3. infine. Azot. infine. moral. part. 1. lib. 9. cap. 4. quaf. 3. Vgolin. d. cap. 18. num. 2.

- † Non tamen consecrari debet si dotem non habeat; compellens enim est enim 12, qui Ecclesiam petit consecrari, ut eadem competentem dotem assignet, ad quod ipse, & eius hæredes additæ tenentur, cap. cum sunt, & ibi Panor. de consecrat. Eccles. quod non solum de eo, qui eam contulit, sed de eo etiam, qui ab alio constructam curat consecrari, merito est intelligendum, si dotem non habeat, quia videtur eam in suam tutelam accipere; quamvis enim absque dotis assignatione foris admittatur Ecclesie ædificatio, non tamen tamen est abique tali assignatione facienda, nec locus consecrationis dignitate donatus sine debiti cultus impetio, quasi profanus maneat derelictus. Unde in Bithacensis Conc. vii habetur in cap. 1. q. 2. sic dicitur. *Memoria Episcopos ut non prius Ecclesiam deducant, quam decem Basilica & obsequium illius per donationem chartarum confirmatam accipiant, non enim lenis culpa, inquit, est ista temeritas, ut sine luminaria, vel sine substantiali sustentatione earum, qui ibidem sunt servari tanquam domus priuata consecratur Ecclesia: Adificans enim, vel consecrati curans dotem sufficientem pro aliendis ministris, ornamentis necessariis, & iuribus Episcopaliibus subeundis assignare ipse tenetur, alioquin Episcopos permittens edificari, vel illam consecrari sine dote, ad dotandum de proprio obligaretur, e. cum sunt, iuncta gloſa d. ceter. Eccles. Duem. reg. 23. Roch. de iure parren. verb. constructi. quaf. 4. num. 4. cum segg. & verb. de iure q. 5. num. 7. & in his terminis Piale. in praxi noua Episcop. d. 1. num. 2. Vgolin. d. cap. 18. n. 3.*
- ¶ ubi etiam refoluit, quod si interdicit tempore consecrari non potest.

- Et cum Ecclesia consecrata non præsumatur nisi probetur, Mascard. concel. 32. d. num. 1. Cened. ad Decretal. coll. 133. num. 6. ¶ Probatur igitur debet consecratio per scripturam, si reperiatur, & per Crucis, que dum consecratur in parietibus sunt, vel unico teste, ut tenent Mascard. de probationib. concel. 415. n. 4. Azot. d. 1. lib. 10. cap. 16. col. 1023. & d. cap. 4. q. 4. Vgolin. d. num. 3. Mas. Alter. de consecrat. tom. 1. d. 3. cap. 4. prope fin. me citato in hoc loco Alzed. de practib.
- ¶ Episcop. d. 2. n. 1. cap. 4. num. 27. Nam si in omnibus casibus ubi de præiudicio testis non tractatur, vnius testis sat est, ut refoluit Nell. de iurib. num. 85. cap. 9. & num. 87. in fine, Mascard. de probat. in proem. q. 11. num. 14. Farin. in praxi crimin. quaf. 63. num. 16. prout
- ¶ etiam si lo probando clericatus, quando tractatur de nemini præiudicio inferendo, vnicui testem sufficere teneat Rebuff. in trakt. num. 4. q. 23. numer. 14. Mascard. concel. 303. num. 4. Camill. Boercl. in summa canonum decis. 117. de clericis & Sacerdot. d. num. 22.
- ¶ Et si in probando aliquem fuisse baptizatum idem refoluit Batist. ad Cler. 3. Affigendum, num. 17. Farin. d. 2. q. 6. num. 24. optimi Paul. Comit. refens. moral. lib. 1. quaf. 1. n. 5.
- ¶ Si dubitetur 20 sit Ecclesia consecrata, nullum appareat consecrationis indicium, siue argumentum, est in dubio consecranda, gloſa in cap. proposuisti, de consecrat. Eccles. Azot. d. 1. part. 1. lib. 10. c. 16. quaf. 1. & part. 1. lib. 9. cap. 4. quaf. 1. Et si huiusmodi consecratio fieri non debet sine Missa, ut probat text. in cap. omnes Basilica, de consecrat. d. 1. Si tamen aliter fiat, licet non careat culpa, factum tenet, ut refoluit Miranda d. concel. 3. in fine. Azot. d. part. 1. lib. 9. c. 4. q. 1. Circa modum, quo Ecclesie debent consecrari, vide

Barboſ. de Episcopo Pars II.

hil in particulari liber hic dicere, cum latissime habeatur in Episcoporum Pastoralibus, à quibus non est recedendum.

Si Episcopus pro Ecclesiis consecrandis à Fratribus requiritur ipsorum Ecclesiis solucit consecrare, privilegium habetur, ut quilibet alios Episcopos id ipsum facere possit, prout specialiter concessum fuit ab Honorio IV. Fratribus Minoribus, ut si diocelani requisiti ab illis cum debita humilitate, noluerint in Ecclesiis eorum primatum lapidem ponere, ac Ecclesias, vel Oratoria, & Altaria sua consecrare, vel id facere ultra quatuor menses distulerint, possint prædicti Fratres per quoscumque voluerint Episcopos gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentes, præmissa accipere, & referretur in compend. verb. Altare 3. 1. Quod ipsum Ioan. XXI. concessit Fratribus Carmelitanis aliquantulum latius, & referretur in eodem compend. verb. bene dicere 3. 1. Quæ quidem privilegia affert Miranda d. concel. 3. non esse reuocata per Concilium Trident. sess. 6. de reſorm. cap. 5. dum habet quod nullus Episcopus in alietis diocesi Pontificalia possit exercere sine ipsius capressa licentia, cuiuslibet privilegij prætextu &c. Nam quantum ad hoc privilegia prædicta non censentur esse privilegia, sed ius commune continere, dummodo licentia fuerit petita, iuxta cap. 3. de supple. negib. Pralat. & cap. m. d. 1. q. 1. vltim. de elect.

Ecclesia semel consecrata non est iterum consecranda, ut probat text. in Ecclesia, de consecrat. d. 1. ubi Concilium Nicænum arguit de Sacramento Baptismi semel suscepto, ad consecrationem Ecclesie factam, ut in nouo casu consecrationis reiterationi fieri debeat, idem colligitur ex text. in cap. proposuisti, iuncta gloſa. & in cap. lignis, de consecrat. Ecclesia, vel Altari, & vltia Ordinarios in dictis iuribus, vide Pelodan. in 4. dist. 11. q. 1. quaf. 2. art. 4. & Soc. art. 3. Henric. in sum. lib. 9. cap. 17. Durand. in rationali Durinum lib. 1. cap. 6. n. 1 & 36. Soc. tom. 3. q. 83. & tom. 1. d. 3. 81. fol. 5.

Quando vero ædificum siue casu sortito, siue 19 consilio in iorum destruitur, & eorum, quoad restitutum, & parietes, aut in maiori parte, ita ut oporteat eos nouiter simul reficere, minime retinet antiquam consecrationem, quæ idcirco de nouo illis est adhibenda, de quo est gloſ. verb. innuata in cap. de fabrica, per text. ibi, de consecrat. dist. 1. quatenus distinguit inter eum casum, quando infirmus, & in totum destructa est Ecclesia, & quando per partes reficitur à primis fundamentis; similis gloſ. in cap. lignis, & in cap. proposuisti, de consecrat. Ecclesia, & si in domo prima quoties prædicto modo destruitur, scilicet infirmus, & in totum, quod non censetur eadem domus, nec daret obligatio respectu illius, quamvis de nouo reficiatur, est text. in l. inter stipulatum, §. sacrum, ff. de verborum obligat. & in l. qui res, §. aliam, ff. de sol. opinus text. in cap. Indei, & in c. fides Indei, iuncta d. vltroque gloſ. & Doctotibus, de Indei, quatenus concedunt prædictis veteres synagogas reficere, non refecit nouas reedificare. Quibus fundamentis hanc resolutionem tenent Piale. in praxi noua Episcop. d. 2. n. 4. Henric. d. lib. 9. c. 17. n. 5. in fin. Vgolin. d. c. 18. n. 4. verſ. 1. Fr. Ludou. Miranda d. 9. 39. art. 4. concel. 1. latè Mas. Alter. de consecrat. d. 3. 1. 6. 1. verſ. Sexta causa.

Amplius, ut procedat etiam, quando Ecclesia infirmus, & in totum destruitur eo animo, ut iterum reedificetur ex eadem materia, adhuc enim si parietes conseruant in totum, vel pro maiori parte, est Ecclesia cæcra censenda, & nouiter consecranda, pro

- quo est optimus textus *in d. 5. sacram. in final. verbis*, ubi
 quomodo domus funditus, & simul destruitur, licet eo
 animo, ut iterum reficiatur, non censetur postea ead-
 em reconditricata, sed diuersa domus, & ideo capias
 obligatio respectu eiusdem, prout ibi notatur scri-
 bentes omnes, & *in d. l. qm. r. 5. aliam, ff. de solut.*
 16 Nec obstat, quod si nauis destruitur eo animo, ut
 ex illius tabulis, & ea eadem materia iterum refici-
 tur, censetur esse eadem nauis, & durat obligatio
 respectu eiusdem, prout habetur *in d. 5. sacram. & in*
d. 5. aliam : unde videbatur similiter dicendum in
 domo eodem animo destructa, & per consequens in
 Ecclesia materiali, maxime cum nauis acquiparetur
in cap. ante omnes, 40. dist. & in cap. non turbatur, 1. 4. q. 1.
 falsis enim si ea mente Bart. Pauli, Alexandri, &
 Iason. *idem* respondens peculiariter, & vtiliter
 causa introductum fuisse in uani, ut cum sit res mo-
 bilis, eius nature, ut hinc inde amoueri solet, ita
 participat ea animo, ut minime extinguatur obliga-
 tio respectu eiusdem si noue refectionis animo de-
 struitur, & ex eadem materia reficitur, quasi potius
 sit animus hoc operari, quia talis esset respectu do-
 mus, cum sit res immobilis, arg. text. *in l. i. singula-
 re ff. de legib.*
 17 Limitatur verò, seu potius declaratur supradicta
 ampliatio, ut procedat, quando Ecclesia in totum
 eorum, non verò quando rectum solummodo, in-
 tegra, & illis tantum tantum tantum tantum, vel in to-
 tum, vel pro maiori parte, in qua specie minime
 extinguitur Ecclesia, de quo est text. *in d. d. cap. legem, ubi gloss. & Doctores. & in d. cap. proposui-
 tis, Cumbazupia de casibus reformationis, cap. 15. cas. 6. n. 16. fol. 104. verso, Azor. anst. moral. p. 2. lib. 10. cap. 26. q. 2.*
 ubi etiam in vers. *ut in dubio*, resoluti quod si
 partes Ecclesie paulatim per partes decidunt, &
 paulatim repauntur, non est iterum consecranda, &
 dicitur *idem in 2. p. lib. 9. cap. 4. q. 6.* Ratio huius limita-
 18 tionis illa potest esse, quod si Ecclesie consecratio
 tantum habet respectum ad Ecclesiam ipsam, quan-
 tenus ea lapidibus compaginatur, & constituitur, &
 ita potius respiciat partem formam, quam ualorem
 adidit : per consecrationem namque constituitur
 in statu diuina domus, quam non aliter representat
 nisi iuxta lapidum dispositionem, secundum illud
 quod in illius dedicatione decantat Ecclesia, *qua
 constituitur in Caelis uiuere ex lapidibus*, & ibi, *expositi la-
 pides sui compaginantur leui* : & inde est, quod solemnitas
 consecrationis tantum partibus, & lapidibus
 adheret, sit etiam, si vi partibus ipsi igne decru-
 dentur intus, & exterius, similiter Ecclesia ex eo
 exactata censetur, ut notatur gloss. *verb. exacta, in
 cap. Ecclesia, per text. lib. de Consecrat. dist. 1. Palsc. in
 pract. vna Episcop. d. cap. 5. num. 14. vers. 2. Miranda d.
 1. 4. c. 1. c. 1.*
 19 Verum quando Ecclesia non simul, & in totum,
 sed paulatim, seu per partes destruitur, & sic à pri-
 mis fundamentis succedente reficitur, tunc pars ha-
 bit per modum accessionis etiam consecrata ha-
 bitur : unde etiam si cursu temporis vniuersa mate-
 ria, quæ antea erat, modo non extet, sed noua in
 totum superueniat : adhuc non est Ecclesia iterum
 consecranda, sed ad summum aque tantum benedi-
 ctæ aspersione exorcizanda, de quo est text. *in cap. de
 solut. vers. & ideo iuxta gloss. verb. innouata, de Consecra-
 tione dist. 1. 1. gloss. verb. reuocatur in d. cap. propo-
 sui, q. 6. verb. partibus in d. cap. legem*. Quare
 hanc sententiam tenent Syluest. *verb. Consecratio 2.
 q. 6. 3. vers. tertium est*, Azor. *dist. part. 2. lib. 9. cap. 4.
 q. 6. 6. Mar. Alt. dist. cap. 1. vers. quando autem*. Ra-
 tio huius resolutionis duplex assignari potest : prior

est, quia dum Ecclesia paulatim, & successiue refi-
 citur, magis dignum attulit ad se minus dignum,
 argum. text. *in cap. quod in dubio, de Consecrat. Eccles.*
& in cap. vna, eod. lib. 6. Secus igitur dicendum
 videtur si modice parti parietis Ecclesie consecra-
 tæ addatur magna pars, quia pars maior non trahit
 ad formam partis minoris, sed e contrario, Azor.
ubi proxime Secunda ratio est, quia licet ex noua ma-
 teria paulatim à primis fundamentis reficiatur, non
 idem definit esse eadem Ecclesia, argum. text. *in Liquid*
in rerum natura ff. de legat. 1. & in l. proponeatur, ff. de
iudic. & in l. grege ff. de legat. 1. quibus iuribus com-
 mittit à simili quod populus, seu communitas, licet
 cursu temporis amittat personas illas, quas habebat
 tempore, quo actus nuncius eundem communis
 fuit celebratus, & non perferat superuenient, oon
 idem manet debet esse eadem communitas, & ideo
 actus & obligatio seuel contracta nomine populi,
 & communis debet perdurare.

Altare antiquis etiam Ethnicis dictum ab altitu-
 dine, in eleuatione enim à terra adificis sacra facie-
 bant diis superis, quos libi effungebant, vt ex non-
 nullis Mironis locis, compertus Lotter, *de re benef.*
lib. 1. qua. 30. num. 4. Latus verò Altare à forma
 & titio nomen illud sortium, quasi alta res, seu
 alta ara : de cuius etymologia, innotione, & vti-
 late Derand. *in rationali Diu. lib. 1. cap. 2. & 7. Paul.*
Fulc. de viciat. lib. 1. cap. 12. num. 4. & 6. Iacob. de Giff.
lib. 1. in aereu decif. part. 1. lib. 2. cap. 47. num. 6. Steph.
Durant. de tribus Ecclesie lib. 1. cap. 15. & 25. Henric.
in sum. lib. 9. cap. 28. Sust. tom. 3. de off. 81. fol. 3. & 5.
*Bellarm. contr. tom. 3. de Adia lib. 1. cap. 14. vers. de-
 nique idem Paulus, Petr. Greg. synagm. Ieru lib. 1.
 cap. 1. num. 6. Lambert. de uicariis lib. 1. part. 1. qua. 1.
 11. art. 8. num. 2. & 1. Lotter. d. qua. 30. n. 5. ubi etiam
 dicitur sic in Ecclesia appellari relecta voce Arx, in
 qua veteres sacrificabant suis falsis Diis.*

Est autem Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, &
 aliud portatile. Primum dicitur tota mensa, in qua in-
 tegrum Sacrificium fit, de hoc est intelligendus tex.
in cap. si notum, de consecr. dist. 1. & in cap. 1. de consecr.
Ecclesia, dum probant quod si motum fuerit Altare,
 debet iterum consecrari, docet Sna. *dist. 5. vers.*
sed queri potest, curam aliqui fratribus, &c. Secundum
 verò portatile dicitur, quia ille lapis, quem vulgo
 petra ara, dixerunt, continens in se foramen cum
 consecratione, & signo superposito, & facile de
 loco ad locum moueri potest, tanque debet esse
 lauroliis, secundum Palud. quod in eo poni possit
 res Calice, & Hostia consecrata : explicam Du-
 rant. *dist. cap. 25. num. 7. Iacobus Giffus in decif. au-
 reu part. 1. lib. 3. cap. 42. num. 4. Petr. Greg. synagm. lib. 2.
 cap. 1. d. num. 13. Soar. Henric. & reliqui citati locis,*
*Fagundes in quinque Ecclesia precepta part. 1. lib. 3.
 cap. 22. num. 1.*

Altare factum minus debet orientem Mundi pla-
 gam respicere, quia etiam antiqua consuetudine
 seruatum est, ut versus Orientem Ecclesia adificen-
 tur, Palsc. *dist. cap. 5. num. 2. Azor. in ista moral. part. 5.
 lib. 9. cap. 3. qua. 1. Bonacina de Sacram. disp. 4. qua. 1.
 vlt. qua. 9. num. 13. vers. praeterea.* Contra Valq.
in 3. part. disp. 233. cap. 2. num. 19. Solent in consecra-
 tione petra ara, Reliquie aliqui in illa, aut sub illa
 collocari, ut indicant illa verba Sacerdotis cum fi-
 nita generali Consecratione Altare sacrificium in-
 greduntur : *Oramus te Domine per merita Sanctarum*
inimam, quarum Religio fuit a suis : sed nullo modo
 eorum loco cum non inueniuntur, potest poni ali-
 quod fragmentum, solum simile Eucharistia, vt
 aduertunt Syluest. *verb. Altare num. 4.* Fagundes

in quinque Ecclesia precepta part. 1. lib. 2. cap. 12. num. 6. ubi num. 9. cum eod. Sylvest. citata loco num. 3. assertit se respondisse celebrari non posse in Altari portatili, seu ara facta facta ex duobus lapidibus infectis duabus tabulis adiniceim fibulis colligatis ad modum tabellæ, quæ insit tabuli claudi possit, & aperti, ut in vno lapide Hostia, in alio Calix consecraretur.

- 23 Consecratio petreæ aræ, sicut & Calicis, & Patenæ, ad solos Episcopos de iure spectat, ex privilegio tamen Summi Pont. potest per simplicem fieri Sacerdotem. Ita Henric. lib. 9. c. 28. §. 1. Suar. tom. 3. in 3. p. disp. 81. sect. 1. vers. servio additur. Fagundes d. cap. 21. n. 3. Sic eodem iure antequam Altitia ab Episcopis consecratur, siue sola, siue vna cum Ecclesia, pluta, seu vnum solum, cap. cum sit de consecrat. Ecclesia, vnguntur chrisimate, cap. Altitia, de consecrat. dist. 11. Fulc. d. lib. 1. cap. 12. num. 9. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. num. 1. Lorier. d. quæst. 30. n. 12. ubi quod nulli Sacerdotum fas est consecrare Altare huiusmodi, quod non sit in Ordine Episcopali, cap. nullus, de consecrat. dist. 1. in tantum ut nec sacras ista possit per Episcopum cuius simpliciter Presbytero delegari; est enim Ordinis Episcopalis, non autem iurisdictionis, Azor d. part. 1. lib. 10. cap. 17. quæst. 6. Lorier. d. quæst. 30. num. 13. Ritus in Pontificali præscripti omnes necessarii sunt adhibendi, quos si aliquis scire cupiat, consulere possit eundem Pontificalium librum. Vide Azorium in ista, moral. part. 1. lib. 10. c. 17. quæst. 8. Suar. tom. 3. disp. 80. sect. 3. Reginald. in praxi fore pariter. lib. 19. num. 190. Hoc autem Altare lapideum debet esse, non autem ligneum, Fulc. de viciis lib. 1. cap. 21. num. 9. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 30. num. 1. Lorier. d. quæst. 30. num. 20. Permitti tamen potest Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante Constitutione synodali. Ita S. Congreg. Rit. in Casuano 10 Novembri 1611.

- 24 Altaria consecrata desinunt esse sacra, seu exarantur, itavt de novo indigeant consecratione, videlicet quando Altare portatile notabiliter fractum est, itavt in residuo non possit commodè contineri per Calicis, & Hostia cum Patena sine periculo labendi; aut quando omnia cornua, quæ inunguntur, sunt fracta, itavt moveatur sigillum sepulchri existentis in lapide, siue lapis sit in ligno, siue von: aut quando frangitur, vel amoveatur loco sepulchrum, in quo sunt Reliquiæ. Ita Henric. in sum. lib. 9. cap. 28. num. 1. Bartholom. ab Angelo de Missa dialogo 6. §. 384. 388. 390. & 392. Suar. disp. 80. sect. 5. Continch de cens. quæst. 8. art. 3. dub. 1. Reginald. dist. lib. 29. n. 192. Azor. in ista, moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quæst. 10. & cap. 27. quæst. 12. Valq. in 3. part. disp. 133. cap. 1. num. 23. Nagnas quæst. 8. art. 3. dub. 3. Vgolin. dist. cap. 30. num. 4. Lr. Ludov. Miranda dist. quæst. 59. art. 3. conclus. 1. Fulc. de viciis lib. 1. cap. 22. num. 3. Altare hoc portatile, stantibus prædictis omnibus, nulla mutatione facta de vno loco ad alium deferri potest sine exaratione illius: nam idcirco portatile dicitur, quoniam de vno loco ad alium portari potest, & in Ecclesia, ubi Altare aliquod hoc non habeat, de alio Altari sumi solet, & eo deferri, & communiter appellatur hoc Altare portatile consecratum, petra sacra, Vgolin. d. cap. 30. n. 4. Fulc. d. cap. 21. n. 6. & c. 12. num. 1.

- 26 Si Altare fixum & stabile, ubi rota tabola Altaris consecratur, exaratur, seu violatur, si fuerit enormiter læsum, vel sigillum, sub quo Reliquiæ conduntur, frangatur; seu lapis, sub quo sunt Reliquiæ, amoveatur, quod relinquitur Episcopi iudicio, qui ex re oculis subiecti facilius dignoscere poterit, an

sit secuta exaratio. Ita Piaflec. in praxi nova Episcop. d. cap. 5. n. 8. vers. violatur, Fr. Ludov. Miranda d. art. 3. conclus. 1. Vgolin. d. cap. 30. num. 4. vers. 1. Deinde violatur, & exaratur hoc Altare fixum, si mota fuerit iunctura, qua mensa stipiti adheret, & hoc siue sepulchrum sit in latere Altaris, siue etiam & multo magis si sit sub ipsa mensa; vel si quid de lapidibus stipitis tangens ipsam mensam moveatur; ut tenet Miranda d. conclus. 1. & denique ipsam mensam motam exaratur, quibus Altare portatile, ut dicit Vgolin. d. n. 4. vers. exaratur. Et cum Reliquiæ in Altari consecratione sint ponendæ, ut probat Fulc. d. cap. 21. n. 2. sequitur sublaris illis esse Altare exaratum, ut dicit idem Fulc. d. lib. 1. cap. 12. num. 5. ubi num. 6. tenet nova reconciliatio opus non esse, si degradatus, aut interdictus, siue etiam excommunicatus in Altari celebraverit, per text. expressum in c. 22. fin. de Sacramentis non iterandis. Lapis profanatus Altaris potest vendi & licite teneri ab emptore, sed in loco decenti, & honesto, S. Cong. Rit. in Reatina 9. May 1609. Ecclesia exarata, censetur etiam Altare exaratum, non autem est contrarium Altare habet se ut accessorium respectu Ecclesie, Ecclesia vetò habet se ut principale, argumento text. in cap. 1. in 2. respons. de Consecrat. Eccles. ubi habetur quod propter exarationem Altaris motu, aut fractione contingentem non debet Ecclesia de novo consecrari, faciunt quæ Fulc. d. cap. 12. num. 7. Intellige de Altari portatili; nam in stabili dicendum est, quod exarata Ecclesia non proinde exaratur Altare, nec reconciliatio indiget, Sylvest. verb. Altare, quæst. 11. Regula de Missa in Ecclesia quæst. 34. & 35. Miranda dist. quæst. 39. art. 7. ubi reddit rationem, quia consecratio Ecclesie consistit in parietibus, & separata est de consecratione Altaris; unde illa violari potest combustis, vel collapsis parietibus, consecratione Altaris intacta remanente, & est contra potest destrui Altare, Ecclesie parietibus illæis existentibus. In Altari, in quo Episcopus celebravit, non potest eo die celebrare Sacerdos, nisi de licentia Episcopi, ut habetur in cap. fin. de consecrat. dist. 1. Henric. d. cap. 28. §. 1. in fin. Verum dist. cap. fin. procedere, quando Episcopus in propriis Ecclesiis, & in sua diocesi, & solemnem cationem, hoc est Pontificaliter celebrat, afficit Azor. in ista, mor. part. 1. lib. 10. cap. 17. §. 10.

Permittendum non est sepulchra hominum supra Altaria erigi, ut admonet Archid. per text. ibi in cap. non oportet, de consecrat. dist. 1. quæ in text. & sequitur Fulc. dist. cap. 21. num. 13. & hinc respondet Sacra Congregatio Archiepiscopo Tranen. 8. Novembri 1599. non esse consecrata Altaria, sub quibus sepulta sunt corpora mortuorum, nisi eis remotis, prout testet Piaflec. in praxi nova Episcop. d. cap. 1. num. 7. in fin.

Dubitari potest an Ecclesia, seu Altare pollutum censetur, quando per Episcopum publicum excommunicatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia proponitur? Affirmativè eodem modo dicendum est, sicut quando excommunicatus, seu infidelis in ea sepelitur; quo fundamento ita tenent Henric. in sum. lib. 9. cap. 27. num. 6. in fin. Tolet. lib. 5. in tract. Sacerd. cap. 8. prop. fin. quæst. quonia, Vgolin. de potest. Episcop. cap. 29. §. 6. num. 1. Ganbarrup. de casibus referent. cap. 15. casu 6. num. 13. pag. 104. Sylvest. verb. consecratio 2. vers. 5. casu 8. Navarr. cap. 17. num. 159. dicit etiam receptum Suar. disp. 81. sect. 4. vers. 4. violatur Ecclesia; cuius rei ea tantum solet assignari ratio, quæ à simili deducitur, iniquum enim, quod sicut sepultura corporis excommunicati sufficiens est ad pollendum Ecclesiam,

ut in *cap. consilium*, de consecrat. Ecclesia, sic fœderat consecratorio eiusdem Ecclesie, seu benedictio emanans per os excommunicati, debet esse ad hoc sufficiens. Vt uero huiusmodi sententia eontradictione non caret, eam enim impugnari Sicut. d. loca, quomodo refert, & sequitur Fr. Emman. in *summ. tom. 1. cap. 13. num. 2. consilium*, 1. post multos comprobatur nonnullis Fagundez in *quinque Ecclesia precepta pars. 1. lib. 3. cap. 14. num. 36. &* de rigore iuris sibi magis placere asserit Vgolin. ubi proxime ex eo scilicet fundamento, quia pollutio Ecclesie habet se ad instar irregularitatis, & irregularitas non habet locum nisi in casibus à iure exp. essis, iuxta text. in *cap. ut qui, de sententia excommunicati*. Sed à prior opinione non esse recedendum asserit Mar. Aliet. de *cenfur. tom. 2. dist. 3. cap. 1. vers. & quoniam*, ubi latè eontrariis respondet fundamentis.

- 29 Cœmeterium est locus consecratus Ecclesie congruus, vel ab illa separatus, de cuius iurisdictione, & materiis vide Durand. in *ratione diuin. lib. 1. cap. 5. num. 11. Azot. in *summ. pars. 2. lib. 3. cap. 6. Bettaeh. in reperiens verb. Cœmeterium*, Steph. Durant. de *ritibus Ecclesie lib. 1. cap. 13. Fr. Hieronymus Romanus de Republica Christiana lib. 4. cap. quoniam*, Spio. in *speculo testamenti gl. 2. principal. num. 34. Decian tractatus criminal. lib. 6. cap. 14. num. 38. Card. Tuschet C. verb. Cœmeterium*, consilium. 328. Sinc. de *Marrim. lib. 9. dist. 15. num. 40. Cened. ad Sicut. coll. 11. num. 7. Vgolin. dist. cap. 2. §. 6. num. 1. Fr. Ludovic. Miranda d. quest. 39. art. 20. De illius uero consecratione, pollutione, & pollutio reconciliatione idem omnino tenendum esse, quod de Ecclesia diximus, affirmant Hostiens. in *summa de consecrat. Ecclesia num. 9. Paflec in praxi Episcopali dist. cap. 5. num. 6. Durant. lib. 1. cap. 6. n. 43. Mar. Aliet. d. dist. 3. cap. 1. vers. Secundo*, nisi quod, Ecclesia pollutam censetur pollutum quoque Cœmeterium, non utro è contra, *cap. vnic. de consec. Ecclesie lib. 6. Mar. Aliet. de cenfur. tom. 2. dist. 3. cap. 1. vers. quare dubitatur*.**

- 30 Latius rem iurisdictionis sciendum est Cœmeterium etiam contiguum ipsi Ecclesie pollute pollutum esse, modo Cœmeterium ita propinquum sit, & contiguum, ut extrema Ecclesie tangerent externa Cœmeterij, & ita polluta Ecclesia, & Cœmeterium pollutum est, non tamen pollutum Cœmeterio contiguo Ecclesie, ipsa Ecclesia polluta censetur, *d. cap. vnic. Hentig. in summ. lib. 3. cap. 17. §. 5. Gambarrup. de casibus referat. cap. 1. §. casu 6. num. 10. Azot. in *summa moral. pars. 1. lib. 10. cap. 16. quest. 13. vers. 3. col. 1026. & d. cap. 6. quest. 1. Cened. ad Saxum coll. 1. n. 7. S. y. de cenfur. lib. 3. cap. 16. num. 28. Vgolin. d. §. 6. num. 1. Fr. Ludovic. Miranda d. art. 1. ex ea scilicet ratione, quod accessorium sequitur naturam sui principalis, ex *reg. accessorium a. de regul. iuris lib. 6. cum extat per me de Axiomat. Iuris vlt. seq. Axiomat. 4. deinde quia dignus, & potestatis trahit ad se naturam minus digni, hoc minus potestatis, *Moerze varum. tom. 1. cap. 10. num. 6. Sanchi. de Matrimonio lib. 3. dist. 29. num. 8. Benedicte. Agid. in reperiens. C. de sacrosanctis Ecclesiis pars. 3. §. 1. num. 14.****

- 31 Moneta de decimis *cap. 9. quest. 5. num. 158. Et idè d. delictum commissum in Cœmeterio, aut Ecclesie vestibulo, non est commissum in Ecclesia, ut resoluist Cald. Petreia quest. forens. lib. 1. §. 1. n. 8.*

- 32 Quando uero Cœmeterium Ecclesie pollute congruum non est, tunc polluta Ecclesia, illud pollutum non censetur, quia accessorium Ecclesie tunc non est, nec censetur esse, ut habetur in *dist. cap. vnic. & tenent Doctores ibi, & ceteri supra citati. Si autem duo Cœmeteria sunt contigua, interueniente*

tamen pariete, cum consecrantur duo, vno violato, aut polluto, non perinde aliud est pollutum, etiam si porta esset in pariete, per quam ab vno ad aliud fiat transitus. Ita Syluest. *verb. Cœmeterium 2. quest. 2. num. 3. Azot. dist. cap. 3. quest. 3. Mar. Aliet. dist. dist. 3. cap. 2. vers. postulat, Fr. Ludovic. Miranda dist. art. 1. in fine. Vgolin. dist. §. 6. vers. excipitur tamen id, ubi in vers. seq. resoluist, si in porta, per quam ab vno ad aliud fit transitus, facta fuerit homini sanguinis, vel seminis effusio, utrumque pollutum esse, si porta in pariete extructa grana vtriusque facta videretur. Sed ultra distinctionem, quam asserunt Gemin. in *dist. cap. vnic. num. 6. &* ibi Anchat. *vers. quare nota, &* Franchan sine, respondet Mar. Aliet. *dist. cap. 1. vers. hoc diffinitur*, quod si paries communis, in quo est porta, equaliter extructus est in solo vtriusque Cœmeterij, ita ut dimidia pars pertineat ad vnum Cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in vna parte cōtingat, illud tantum Cœmeterium erit violatum: si autem in vtraque parte fiat, utrumque pollutum; si uero paries, & porta pertineant ad vnum Cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solum Cœmeterium pollutum. Si uero cœmeterium ab Episcopo benedictum, non sit Ecclesie contiguum, sed de per se reputabitur locus sacre, & licet polluta Ecclesia, cut est proximum, illud non pollutum, pollutum tamen sit in eo copula illicita, aut sanguinis iniuriola effusio habeatur, pro ut resoluist Noaz. in *mar. cap. 16. num. 3. vers. interrogat autem*, Hentig. in *summ. lib. 5. de Parit. cap. 6. §. 5. in commento lit. H. Saech. de Marrim. lib. 9. dist. 15. num. 40. Fagundez in quinque Ecclesia precepta pars. 1. lib. 3. cap. 14. num. 51.**

Cœmeterium quoque reconciliatur ea ratione 34 qua Ecclesia: eam si per Episcopum solenniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solenniter cum vico, & cinere per eum benedicta, *cap. nonnulli, de consec. Ecclesie*. Si uero ab Episcopo non est solenniter benedictum, sed tantum ad sepeliendum destinatum, per Patrochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari: ubi uero pollutum est Cœmeterium non per se sed ab Ecclesia polluta ei contiguum reconciliata Ecclesia, erit reconciliatum & ipsum Cœmeterium, & ita teneant Doctores omnes in *dist. cap. vnic. &* resoluist Azot. *dist. cap. 6. quest. 4. Vgolin. dist. cap. 2. §. 8. num. 4. &* §. 5. ubi num. 6. subdit quod sumptibus eius, qui Ecclesiam polluit, illa reconcilianda est, & in eius defectu Episcopus soluet, & si non fuerit: populus, & Patrochos subministrabunt sumptus, aduersus in hoc consuetudine, vel statuto, si quod adit.

Ad Episcopos de iure spectat Calice, se Patenas 35 quorum altero Christi Domini sanguis continetur, altero Corpus consecratur, consecrate, id quod sit sacro Chistmate in exteriori superficie adhibito, ut de Calice habetur in *cap. vnic. §. vngitur praterea, de sacra vngitione*, vide Barthol. ab Angelo *dialog. 5. de Missa, §. 171. &* 335. Llamas in *summa methodo pars. 3. cap. 5. §. 16. Vgolin. de paroch. Episcopi cap. 31. num. 1. Hentig. dist. lib. 9. c. 28. §. 2. Azot. dist. part. 2. lib. 9. cap. 7. quest. 1. Jacob. de Gressis dist. lib. 1. cap. 43. num. 4. Durant. in *rationibus diuinorum L. 2. 8. num. 1. cum seq. Homobon de excois Ecclesiis, tract. 1. cap. 7. quest. 18. resol. 4. Fagundez in quinque Ecclesia precepta p. 1. lib. 3. cap. 21. num. 14. quæ quidem Calicis, & Patenas benedictio cum sit Ordinis Episcopalis, ut dicit Sbroz de officio *Parricij lib. 3. quest. 9. num. 8. non potest fieri per simplicem Sacerdotem, Fr. Emman. quest. Regal. tom. 1. §. 15. art. 1.***

Potest tamen hanc consecrationem Calicis, & 36 Patenz

Patenz Summos Pont. ſimplici Sacerdoti committite ex caufa, ut docent Sylveſt. verb. *conſecratio*, 2. q. 8. *Suar. tom. 3. in 3. diſp. 81. ſell. 9. verſ. tertio additur*, Faſgodez *2. cap. 1. num. 4. Megal in ſuo prompſuario Theolog. moral. verb. Abba. num. 18. & verb. Calix. u. 3. ſine citato in hoc loco Nouar. in *Lucerna Regular. verb. benedictio. num. 5. Vnde Innocent. VIII. priuilegium ſu- edito nom. Dominica Incarnationis* 1489. ad petitionem Ioannis Abbatis Cistercenſis conceſſit illi, & quatuor primis Coabbatis eius, tunc, & pro tempore exiſtentibus, ut de cetero perpetuis futuris temporibus quocumque veſtimenta, ac ornamentoſa Eccleſiaſtica, Corporalia, vaſculaque ad reponendum ſacram Euchariftiam, in locis, & domibus dicti Ordinis benedicere, & Calices conſecrare tam de dicto Ordine, quam ſi ad eos aliunde nonnongam deferantur, valcant, & poſſint, teſert Fr. Ludou. Meaſa *in nom. Prælator. tom. 2. q. 4. art. 4.* ubi etiam aduerſus prædicto priuilegio perſeui non poſſe aliter Religiones priuilegium etiam habentes communicationis, rangi Pontel *In dubio Regularibus verb. Abba. num. 1. vbi num. 4. cum Heoric. in ſum. lib. 9. c. 28. ſ. 1. lit. H. ait quod Pateres Societatis Jeſu in Indiis conſecrant Calices. Ex quibus colligitur non bene dixiſſe gloſ. in *Clem. attendens*, & ſic in *Relig.* dum habet ſeculo priuilegio aliquo, de Iure benedictionem Calicis & Patenz ſpectare ad Abbates, qui Baculo Paſtorali vtiuntur, cuius tamen coactarium optio iure deſerodum Gemio. in *cap. Abba. de priuileg. in 6. & Sylveſt. verb. Calix. num. 2.* quos teſert, & ſequitur Faſgodez *2. cap. 2. num. 14.* nam hoc illis ex priuilegio ſolius competere poſſe obſeruant Azor. *inſtit. moral. p. 3. lib. 10. c. 28. queſt. 1.* Fr. Erſman *2. tom. 1. q. 16. art. 6. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 3. lib. 4. cap. ult. a. 1. Lczapa in ſum. c. 18. n. 4.***

37 Calix, & Patena non solum confessionem
amittunt si notabiliter frangantur, ita ut non possint
inferius ad usum praeiudicium, & consuetum, ve
bene docent Valsq. *1. part. dist. 13. cap. 4. num. 34. S.*
Thom. 3. part. quest. 87. art. 3. ad 6. Bellarm. lib. 4. M.
scilicet cap. 4. Fagundez dist. cap. 21. num. 6. obferentes
quoddam tunc dicitur Patena notabiliter fracta, quan-
do in illam capere non poterit, & Calix etiam quan-
do in eo non modo sanguis Christi confectus non

38
 in eo commodè tangunt. Cumque consecrati non
 possit. Verùm etiam, ¶ quando hæc vltia deaurata
 sunt, & vltia aurum amittunt, & iterum postea deau-
 rantur quoad illam superficiem, quæ tangit corpus,
 & sanguinem Christi, consequenter opus est oia
 consecratioe ex eo, quia consecratio Calicis, & Pa-
 tensæ fit præcipue propter contactum corporis,
 & sanguinis, posita autem bona deauratioe, contactus
 non potest fieri in parte consecrata, cum aurum ad-
 ditum consecratur non sit. Ita Syluest. Angel. Ar-
 mid. & Tabieu. *verb. Angel. dialog.* quos refert, & sequitur
 Bartholomæus *Angeli dialog.* 5. de *Missa* §. 24. Azor
instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 18. *ques. 4. & part. 1.*
lib. 9. cap. 7. ques. 3. Durand. *dist. lib. 1. cap. 6. num. 33.*
 Franc. Emmoia. *in summ. tom. 1. cap. 149. num. 1.* Suar.
tom. 3. disp. 81. sect. 3. et 3. verb. soler refert. Reginald.
in præf. feræ pænitentiæ lib. 12. n. 199. Vgolin. de *po-
 test. Episcop.* cap. 31. num. 3. *verf. 1.* Fagondæ d. cap. 21.
 num. 14. Quidquid consecratum tenentis Emmaouel
 Sa *verb. Calix.* Solo. de *benefic. p. 1. ques. 1. num. 99.* &
 Coninch de *Sacrament. ques. 83. art. 1. sub. 3. n. 246.*
 Layman *in Theolog. moral.* lib. 5. tract. 3. cap. 6.
 Diana *moral. refolut.* p. 1. tract. 1. *infect.* refolut. Nec pro
 illis facit, quod Calix consecratus non amittit con-
 secrationem amissione deaurationis, ex quo videba-
 tur non indigere noua consecratione interueniente
 noua deauratione cum principalis pars videatur tra-

here ad se accessorium : quis responderet aurum Calicis non solum esse consecratum secundum se, verum etiam totus Calix per modum vnius, & ita aduenerit oona deaturatione confiat aurum, quod de nouo additum fuit, non esse consecratum, & consequenter indigere oona consecratione. Neque dici potest consecrationem Calicis consecrati redundare in aurum de nouo additum tanquam in accessorium, & minus principale: responderetur enim principale in hac materia non esse expectandum ex quantitate materię, sed potius ex vltu rei consecrate, in vlt illud cosecetur principale, quod proxime fuit institutum ad constituendum & inagendum Corpus, & Sanguinem Christi, quod pręcipue fit a parte deaurata, vt tenet Soar. Vals. Reginald. Cornub. & alij apud Bartholem. ab Angelo citant *lucis*. Nec etiam obstat si aliquis dicat eodem modo formam consecrationis Ecclesię consecrari a perite, & o ipso, quo parietes dealbantur, aut picturis ornantur, quia responderetur magis esse effectum etiam nam Calix Vtione Chriftianis in exteriori superficie adhibita consecratur, Ecclesię vero consecratio inest in crusta parietis, quę non perditur si paries dealbetur.

Consecratio Caliceis non amittitur per aliquos
ictus à fabro inflictos, vt tenent Armill. in *verbo*
Calix num. 4. Barthol. ab Angelo *diul.* 1. *de Missa*,
§. 325. Azor. *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28. *ques.* 5. ¶ Nec
eius amittitur quousque separatio fit absque fractio-
ne, vt accidit in Calice tormentili, cuius partes se-
parantur absque fractiōe, quicquid aliqui contra-
rium teneant: secus tamen dicendum si cuppe se-
paratio fiat cum fractiōe, quia Calix ita euen-
tu amittit suam figuram, & non est aptus ad vsum,
ad quem fuerat factus: tum quia scilicet aliare, si re-
moueatut à tabula consecrata, amittit consecratio-
nem, ita eandem amittit Calix si à pede cuppe se-
pararetur. Ita Henrici *lib.* 9. *cap.* 18. num. 4. Inter H.
Barthol. ab Angelo *diul.* 3. *de Missa*, §. 326. Re-
ginald. *diul.* 19. num. 100. Suarez *disp.* 81. *secl.* 7. *vesf.*
resf. *inquiri* *fact.* 1. Nugn. *ques.* 83. *ari.* 3. *lib.* 4. &
Coninch *ibid.* *lib.* 3. n. 148. Azor. *diul.* 1. *lib.* 9. *cap.* 7.
ques. 7. vbi se remittit ad dicta *part.* 1. *lib.* 10. *cap.* 28.
ques. 7. Fagundez *diul.* 2. n. 17.

Valcum, leupyxis, in qua servatur sanctissimum Eucharistiae Sacramentum, debet esse consecrata, praecepti si postulat loci consuetudo, ut tenentur *Suar. diff. 9. scilicet, ad fin. Reginald. d. lib. 2. n. 101.* quomodo coarctationis ascriptas *Valg. d. cap. 4. n. 36. Nugent. q. 3. ar. 3. d. lib. 4. & Coimach ibid. n. 145.* Hentig. *lib. 9. de Missa, cap. 18. §. lit. O.* Fagundes *d. lib. 3. c. 1. n. 14.*

Veſtes ſacrae, vt amictus, alba, eſingulum, maſti- 42
culum, ſtola, & caſula ab Epifcopo benedici
debeant, vt Doctores communiter concludunt, ita vt
ſimplices Sacerdotes illam benedicere non poſſunt,
ita Vgolio. cap. 1. num. 4. nec et ipſius Epifcopi de-
legatione, vt ibi probat num. 6. & ita ſibi reſponſum
fulſſe in *Sacra Sacramenta* reſcribit, teſtatur Poſſeuus. de
Officio Curati cap. 1. num. 37. & me citato in *hoc loco*
Homobon. d. reſoluit. 4. & ꝑ qualiter benedicantur
iuuēntes in libro Pontificali, quatum ſignifica-
tionem, qui ſcite cupit, perſepdat Orationes, quæ
recitantur in ſingularum veſtium iudemento, de
quæ re vide Pinell. de *Miſſæ ſacrificiis*, cap. 1. 4. Iacob.
de Graſſiis in *deſcript. auctoriſ lib. 1. cap. 41. part. 1.* Valent.
num. 4. diſp. 6. quaſi. 11. puncto 3. Fr. Emmanuel in *ſem.*
rom. cap. 1. 4. num. 12. Suar rom. 3. diſp. 8. ſeſſ. 2. 3.
Naga. quaſi. 83. art. 3. dub. ultimum. & Coninch
num. 350. Barthol. ab Angelo d. *dialog. 5.* 4. 38. cum
ſeqq. Chamerot de *Eu. benef.* c. 8. dub. ao. Bonacin. de

Sacram. diff. 8. quæst. unica puncto 5. num. 43. cum segg. Azor. d. part. 1. lib. 10. cap. 38. quæst. 8. cum segg. Si cingulum ita frangatur, ut reuera pars non sufficiat ad cingendum Sacerdotem, amitteret benedictionem, secus si longius pars adhuc sufficeret ad cingendum. Ita Coninch de *Sacram. quæst. 8. j. art. 3. dub. 3. num. 15. Mosse an sum. tom. 1. tract. 1. cap. 12. n. 22. Diana moral. resolut. p. 1. tract. 1. m. scilicet resolut. 4.*

- 44 Prælati Regulares, Generales, & Provinciales, quin verò Cañodes, & Guardiani, siue Priores; & quicunque alij in alijs Religionibus illis correspondentes, bene possunt benedicere omnia Ecclesiastica patamenta, siue ornamenta ex concessione Leonis X. relata in compendio *Medii. verb. benedicere Ecclesiastica, §. 14.* ubi dicitur, quod supradictus Leo X. concessit Generalibus, & Provincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obsequantia pro tempore existentibus, ut omnia, & singula eiusdem Ordinis, & Obsequantia Ecclesiastica, Cœmeteria, Capitula, & Oratoria, vitemque existentia, tam recepta, quam recipienda, ac paramenta, & ornamenta, & alia quæcunque ad diuinum cultum, & vsum Fratrum necessaria, in quibus Christina non interuenit, pro eorundem Fratrum vfu tantum solemnè benedictione valeant benedicere, quo privilegio perfruuntur omnes alij Ordines, qui privilegium habent communicationis, & refert Fr. Ludon. Miranda in *manuali Prælatorum tom. 2. quæst. 40. art. 1. conclus. 1.* ubi conclus. 1. resolutis simplicibus Sacerdotibus, præcipue Ordinis Minorum, & qui non fuerint Prælati, non posse Ecclesiastica ornamenta, & paramenta benedicere, & *art. 2. conclus. 1.* asserit certissimum esse quod Prælati Generales, & Provinciales, & similes Prælati, qui in alijs Religionibus eisdem correspondentes, & etiam Guardiani, & Priores Conventuales, alijque Prælati locales benedicere possunt Corporalia ex privilegijs à Summis Pontificibus illis concessis. Specialiter tamen per Greg. IX. prout refertur in compendio *verb. benedicere Ecclesiastica §. 1. concessum est*, quod minores Fratres Presbyteri in terris infidelium existentes possunt benedicere non solum vestes Sacerdotalibus, verum etiam, & Altaris pallia, & Corporalia, cum necesse eis fuerit, ubi Catholicorum Episcoporum copia non habeatur. Aduertendum tamen quod huiusmodi Prælati Regulares Ecclesiastica paramenta, & prædicta ornamenta pro suorum Fratrum vfu tantum solemnè benedictione valent benedicere, ut constat ex concessione Leonis X. illis facta, de qua supra, ex qua colligitur mintime hoc sibi concedi pro alijs, Tamburin. de *Iure Abbacum tom. 1. disp. 12. §. 2. num. 2.* ubi intelligit seculi consuetudinem, Barthol. Gaup. in *canonibus ad rub. Missal. tom. 1. p. 4. tit. 19. num. 22.* ubi adducit decretum S. Cong. Ratum 14. Augusti 1609. & n. 2. in noua edit. subdit eandem S. Cong. die 18. Aug. 1619. protogasse contrariam consuetudinem, Lezana in *summa quæst. Regul. 4. lib. 5. §. 7.* Quicquid dicant Collectores privilegiorum Ordinis D. Hieronymi, & Alphonsus à Vera Cruce, quos refert, & sequitur Fr. Emman. quæst. *reg. tom. 1. §. 19. art. 1.* Latent de Pèrinijs ad *Constit. July 11. §. 19. n. 44.*

- 45 Verum huiusmodi vestes amittunt, ut sic loquar, benedictionem, & noua indigent, quando ita franguntur, ut non sint aptæ ad vsum, ad quem fuerant destinata, aut non amplius priorem teneant figuram: ex quo veritas est, Albam non indigere noua benedictione, si ad eam referendiam aliqua adiungantur, quorum additione remanet adhuc prior figura, etiam si quæ adduntur, non sint benedicta; accessoriam enim sequitur principale, è contra tamen

definit esse benedicta, si ex ipsa abscindatur manica, quamuis illi postea eadem manica assuamur, nam per accessionem manica ita perfingitur, ut non sit apta ad vsum, ad quem fuerat destinata, nec amplius retinet priorem figuram. Ita Armi. *verb. benedicere, num. 3.* Angel. *verb. benedictio, num. 3.* Bartholom. ab Angelo d. *dialog. §. 3. 265.* & ob hanc rationem fluctu de planeta benedicta, debet iterum benedici, quia ad ipsam est data particularis benedictio, & est mutata forma, quæ dabat esse reita Fufc. de *visit. lib. 1. cap. 23. num. 15.* Vgolin. d. *cap. 31. §. 1. num. 6.* ubi etiam resoluit, quod si huiusmodi vestes breviores factæ sint, modo formam non mutent, benedicendas iterum non esse, & in fine dicit, quod si vti illis ad Diuinam non possimus, igne combutendæ erunt, ne ad profanos vsum transferantur.

- 46 Campanas quoque benedicti, & Chresime vngit Episcopus, ut scribitur Durand. in *rationale diuinarum, lib. 1. c. 4.* Durant. de *ritibus Ecclesiæ lib. 1. cap. 22.* Vgolin. de *potest. Episcopi cap. 31. §. 1. num. 1.* Camill. Borrel de *præstantia Reg. Cathol. cap. 78. n. 14.* late Cesar Baron. *annal. Ecclesiæ tom. 10. pag. 810.* Iacobi Angel. Rocha in *speciali tractat. de campanis cap. 5. de campanarum consecrat.* ubi etiam tradit formam, & verba consecrationis; Mar. Anonin. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 3.* ubi etiam resoluit Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur esse Ordinis Episcopalis ratione inuentionis olei facti. Benedicuntur huiusmodi campanæ, ait Concil. Colonienſis, de *conſtit. & consecrationibus, cap. 14.* ubi vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Cletus ad enuntiandas Dei laudes, & ut fideles omnes inuiuentur ad preces, & deuotionem, cuius institutionis meminit Liber Romani Ordinis relatus in *cap. 1. de officio Custodi, ubi campanæ appellantur signa, quia in eum finem pulsantur, ut sint signa temporis, quo Clerici ad diuinas horas recitandas, & fideles ad interfendendum Sacris, debent conuenire, consonant text. in cap. silem, de conſuet. diff. 1. & in cap. 2. de officio cust. cum alijs adductis per Steph. Costa in cap. alia, §. adiciamus, num. 10. de sentent. excommunic. lib. 6. §. 1.* Ali deinde Colonienſis Concilium institutas esse, ut timeant Dæmones, & eoque sonitu terri discendant, & ut repellantur procul hostiles exercitus, & ut fragor grandinum, procellæ turbine, impetus tempeſtatum, & fulgurum, infesta tonitrua, & ventorum flumina suspendantur, spiritus procellarum, & æreæ tempeſtates prosternantur, ut asserit Fufc. de *visit. lib. 1. cap. 14. num. 7.* & Iacobi post alios nominat Martin. Delcius de *quisit. magic. lib. 6. cap. 3. quæst. 33. ad finem F.F.* Binsfeld. in *canſeſſ. malic. post conclus. fin. dub. 6.* Thom. Boſſi de *signis Ecclesiæ lib. 2.* Emman. de Cerdas in *libro dei pas de Alan part. 1. cap. 6. fol. 155.* nouissime Tortheblanca in *præfatione. Iuris diuini lib. 12. cap. 27. num. 97.* Aduertit tamen Setaphin. *decis. 223.* quod licet campanæ sint benedictæ, non prohibentur tetineti, & vti pro ſeruitis etiam prophanis, immo modo non impediunt cultus diuinos. Verum *ſacra Congreg. nouis Episcop. & Regul. præfatio de anno 1581.* cenſuit campanas consecratas etiam in tui profana existentes nullatenus vſui profano inferuire debere, etiam si in hunc vſum à ſæcularibus fabricatæ prætenderentur Et quod poteſt Episcopus prohibere ne campanæ pulſentur, si non sint benedictæ, cenſuit S. Congreg. Rit. in *Aprimina 5. July 1614.*

- 49 Hinc colligitur campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, ut nobis obſciuit Caluiniſtæ, sed benedicti optimis quidem rationibus, quas læi perſequuntur Martin. Delcius ubi *proximè,*

nimi, Durant. d. cap. 12. num. 6. Tostreblanca d. lib. 12. cap. 17. num. 98. Deinde non desunt, qui effectus predictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quasi eo attineretur ac, & dispenseretur turbidum, & repellatur impetus, ac procellarum spiritus, ut voluit Pet. Mell. in sua syn. lib. 2. cap. 20. Quod gratia dictum iudico: nam predicti effectus tribuuntur benedictioni, seu consecrationi, & diuino iussu, seu beneficio operante, ut de aqua benedicta diximus infra alleg. 28. num. 38. cum sepp. si tamen hæc irrident hæretici, Iridentur, ait Durant. d. cap. 21. num. 4. & Deum ipsum, qui Numeror. 10. ait plueretis, volens in tubis, & eris recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut exanimis de manibus inimicorum vestrorum,

50 Cum prædictæ campanæ ex principali ipsarum institutione institutæ dicantur, ut vocetur populus ad conueniendum in Templis, & Clerus ad annuntiandas Dei laudes, ex cellante ratione merito constitutum est ne tempore interdicti illæ pulsentur, ut probat text. cap. alme. 8. adiciendum de sentent. excom. de bene tradit Stephan. Colla ibi num. 12. & Couat. part. 2. §. 4. num. 5. vers. 15. & post eum, & Nauat. Vgolin. & Henric. prosequitur lausissime Sayr. de censuris lib. 3. cap. 9. a. princip. quibus adde, quæ breuiter resoluunt Aulæ end. tract. part. 1. disp. 4. sect. 2. dub. 8. & latius Suas. end. tract. disp. 34. sect. 1. num. 15. cum seg. Fule. d. cap. 14. num. 12. Angel. Rocca d. tract. de campanis cap. 2. i. cum quibus prosequere ad omnia, quæ in hac materia occurrere possunt, & vltra omnes lausissime Mar. Altes. de censur. tom. 2. disp. 5. cap. 1. vers. serena cordino. Borel. d. c. 78. n. 13. & 15. cum sepp.

51 Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales, & dat illis velum consecrationis, ut probat text. in cap. de iuris 20. §. 1. cap. 1. de sepp. neglig. Prælat. Sbroz. de Vicario Episcopi, lib. 1. quæst. 8. num. 1. Hieron. Roderic. de censur. quæst. Regni. resol. 52. n. 2. Benedic. Bonmatibus de modo consecrandi Virgines, cap. 4. num. 1. me citato in hoc loco Tambur. de in re Abbatissar. disp. 27. quæst. 3. Azor. insit. moral. part. 1. lib. 12. cap. 10. quæst. 6. nouissime Marcel. Vulpe in praxi iudiciali fori Eccles. cap. 4. num. 7. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 32. §. 1. num. 1. vbi etiam cum Nauat. cens. 2. de Sacram. non iterum, concludit hanc benedictionem iterari non posse, quod etiam tenent Azor. d. part. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 4. Tambur. d. disp. 27. q. 8. & Ludouic. Miranda loco infra citando, quæst. 7. art. 7. comit. in for. nihilque pro hac benedictione recipere debet, alioquin simoniam committeret, cap. sine certa, de summa, refert me citato in hoc loco Martel. Vulpe d. 4. num. 7.

52 Ex benedictione Episcopi consequitur Abbas, ut possit conferre minores Ordines, cap. quantum 69. disp. cap. cum ceuingat de etate, & quæst. Clem. attendendum, multa gloss. verb. benedicti, de statu monachor. Angel.

53 verb. Abbas. num. 4. Debet autem benedictio huiusmodi dari illis diebus, quibus minores Ordines conferri possunt, gloss. in d. Clem. attendendum, verb. benedicti, & sic Dominico die, & intra Missarum sollemnia, ut de Virginum benedictione ageres resoluunt Salzed. ad Bernard. c. 26. vers. virginum, Piscara in praxi canon. lib. 1. cap. 7. num. 1. Tambur. de in re Abbatissar. disp. 27. q. 6. vers. Piscara. Quæ quidem benedictio, sine aliquo examine danda est, Innoc. in d. cap. 1. de suppl. negl. Prælat. nisi quod fidei professionem emittere benedicens obligat, & ætèrnitate videndæ

54 in Pontificali. §. Si Episcopus tunc requisitus benedicere sine causa renuerit, postea ipse Abbas, non expectata benedictione, officium administrare, & Ordines conferre, sed hoc in odium reuerentis Episcopi sine causa denegantis benedictionem Papa

concedit Abbatibus, non quod benedictio predictam effectum non operetur, d. d. cap. 1. de suppl. neglig. Prælat. Et est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem, ut firmat Sbroz. d. q. 8. n. 2. hinc assertus Vicarius, qui non est Episcopus, huiusmodi benedictionem elargiri non posse.

Non tamen poterit Episcopus intreat claustra 56 Monialium pro consecratione, seu benedictione sortum, nec pro ipsarum confirmatione, iuxta Concil. Trident. decretum sess. 25. de Regularibus c. 5. vers. ingredi autem, vbi stricte præcipitur, ut nullus Monialium Monasteria ingrediatur, nisi in casibus necessitatis, & hoc, de quo agitur, necessarius non est, cum possit Episcopus consecrare, benedicere, aut etiam confirmare Moniales, seruata, & non violata ipsarum clausura, consecrando, benedicens, vel confirmando ipsas per fenestram deputatam ad opponendum eisdem velum. Ita Fr. Ludou. Miranda in manu. Prælat. post tom. 1. interal. de sacris Monialib. q. 1. art. 14. Et licet secundum Canones non possint consecrari Virgines Moniales, nisi attingerit vigesimumquintum annum, ut in cap. plene, & in cap. Virgines 10. quæst. 1. nihilominus de vniuersali consuetudine possunt consecrari ante vigesimumquintum annum. Ita Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resolut. ult. casu 14. Censuit tamen sacra Congreg. Moniales Virgines, quas solas consecrari fas est, ante vigesimumquintum annum completum, non esse consecrandas, ut refert Attendat. in addit. ad recapit. legum Nauarrar. lib. 1. tit. 20. l. 1. de atab. n. 2. ¶ Consecuto vero benedicendi Virgines non amplius est in vfu, & eam leuandam esse, si alicubi adhuc vigeret, respondit sacra Congreg. Episcoporum & Regularium cons. preposita, Patriarcha Venet. 5. Decembris 1597. teste Piale. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 1. n. 3. vers. Virgines.

Similiter, & Abbatissæ benedicuntur, d. Clem. 19 59 attendit, minores anois quadraginta, & quæ per octo ante profectum non fuerint, eligi, & benedici in Abbatissas prohibentur, Concil. Trident. sess. 25. de Regularibus cap. 7. de eius materia Fr. Emman. quæst. reg. tom. 1. quæst. 15. art. 3. Zerola in praxi Episcop. part. 4. verb. Abbatissa q. 1. pag. 16. Azor. d. p. 1. lib. 13. cap. 10. quæst. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pontif. lib. 30. tract. 3. num. 166. Lræne. Leo in thesaur. fori Eccles. p. 2. cap. 1. n. 45. Attendat. in addit. ad recapit. legum Nauarrar. lib. 1. tit. 10. l. 1. de atab. num. 19. Circa quam aetatem non posse Episcopum dispensare refert decilam Attendat. ad d. lib. 1. tit. 13. l. 7. de Episcop. num. 102. & in terminis resoluunt Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 4. num. 71. vbi etiam asserit prædictos quadraginta annos debere esse completos. ¶ Abbatissa 60 temporalis illa scilicet, quæ nonnisi ad triennium eligitur, ex ordinatione Gregor. XIII. l. de an. 1583. diet. Iann. 1. non est lute benedicenda, nisi Sancta Sedes Apostolica aliud statuerit expressè, vel seruet contrarium, Nauat. cens. 4. de Regul. in antiqu. cons. 2. de statu monach. in nouis, Quaranta in summa Bullar. verb. Abbatissa in fine, Piale. d. d. cap. 1. num. 3. Franc. Ludouic. Miranda in manu. Prælat. in fine tom. 2. tractat. de sacris Monialibus quæst. 7. art. 7. conclus. vnde.

Quæri oportet potest, an Episcopus non con- 61 trinas consecraret Ecclesias, Calices, Virgines, conficiens Christina, benedicens vestes, & similia, peccet mortaliter? In qua questione Medina in C. de quæst. tract. 1. q. 6. dicit peccare mortaliter Episcopum, qui conficit Christina, benedicit oleum, aut consecrat Ecclesiam in peccato mortali; quia illæ aditiones

actiones videntur graves, & duæ priores videntur quodammodo Sacramentales, quatenus per eas sacratur materia Sacramenti. Verum cessante scandalo comitatus opinionem, vt verietem, & equo-tem teneo cum Suar. in 3. p. *Thoma 2. q. 64. art. 10. disp. 16. sect. 3.* quem refert Marc. Antoon. Genuenf. in *mor. Pastorum, cap. 63. num. 1. vbi n. 3.* resoluit ¶ Episcopum excommunicatum suspensum, vel interd-ctum consecrationem Ecclesiis, Altaria, & benedictionem mappas, ac vestes effoic regularem, me citato in hoc loco Homobon. *de resol. 4.*

63 Episcopus etiam benedictionem solemnem dare potest, vt notat glof. *verb. solemnis in cap. Abbates, de priuileg. lib. 6. Durand. in ration. diuin. lib. 4. cap. 59. num. 7. Vgolin. d. cap. 31. §. 2. num. 1.* dummodo faciat in sua diocesi; in aliena enim Pontificalia exercere non potest, vt supra latè diximus: quia benedicere populo competit Episcopo tantooe dignitatis & iurisdictionis, *cap. ministrare 26. q. 6. cap. conuenis, de consue. dist. 5.* Stephan. Gratian. *Marchia dist. 19. n. 8.* Hæc benedictio solemnis ab eo dari potest suis populis in itineribus, eundo per suam diocesim, Vgolin. *dist. loco num. 2.*

64 Verùm alij tenent posse Episcopum celebrantem piasse in diocesi aliena, (prout posse sine licentia Ordinarij tenent Zerol. p. 1. *verb. Episcopus n. 31. Alzed. d. c. 13. n. 10. & 88.*) vt benedictione Episcopali, cum verbis, *Sis nomen Domini benedictum*, cum illa sit potius Ordinis quam iurisdictionis; tum quia si conceditur Episcopo celebrare in Ecclesia aliena à iure, absque licentia Ordinarij, ita concedi etiam debet benedictio Episcopalis, tanquam accessorium, & consequens ad illam celebrationem, per *cap. cuiuslibet, & ibi glof. de regul. iuris in 6.* Ita resoluunt Pisces, in *praxi nou. Episcop. pars. 1. cap. 2. n. 3. verb. benedictio, Zerol. in simili praxi p. 1. verb. Episcopus num. 31.* Fr. Emman. *in sum. tom. 4. cap. 67. num. 1.* Alzed. me citato in hoc loco d. p. 1. cap. 3. num. 11. & num. 89. & fuisse conclusum Neapoli in quodam Collegio habito circa hoc coram aliquibus RR. Prælatiis asserit Aloyf. Ricio. in *praxi noua resol. 203. num. 5.*

65 Vnde nullam penam ceusio incurrere Episcopum, qui transiens per alienam diocesim togatos à personis deuotis illas benedicit sine solemnitate, absque animo excedendi iurisdictionem, vt post An-ebaram. & Suar. attestat Marc. Anton. Genuenf. in *manuale Pastorum cap. 63. num. 4.* Quamuis consuletem ne Episcopus extra diocesim benedictionem simplicem itinerando det, quia ià fieri debete tenent Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 467. num. 58. tom. 3.* Vgolin. *de Officio Episcopi pars. 2. cap. 32. §. 2. num. 2.* Hæten. Veneto in *examine Episcop. lib. 4. c. 17. num. 19.* quos refert, & sequitur Alzed. d. p. 1. cap. 13. num. 51.

66 Presbyter autem, nec quidem simplicem benedictionem Episcopo præsentare sine ipsius consensu dare potest, *cap. rion ad celebrand. iuncta glof. de consecration. dist. 1. glof. verb. solemnitatem, in d. cap. Abbates, de priuileg. lib. 6.*

67 Abbas habens iurisdictionem quasi Episcopalem potest solemnem benedictionem populo impetiri in Ecclesiis ad ipsum pleno iure pertinentes post Missarum Sacrificia perfecta, & absoluta, post Vespertinas preces, aut Maruitas decoratas, non autem alibi, publicè, aut per vias, aut Ciuitates, aut Villas, nisi ex priuilegio speciali banc potestatem

sit consecutus. Ita probatur in *6. Abbates, de priuileg. in 6. Fr. Emman. quasi reg. tom. 3. quest. 18. art. 1.* Azor. d. lib. 1. 2. cap. 10. q. 7. Pisces in *praxi nou. Episcop. dist. c. 1. in fine.*

Præsentem Legato de latere non potest Episcopus in sua diocesi benedicere populum, & deferre vestes, scilicet Mozzeram significante iurisdictionem illius ordinariam; quia in præsentia maioris deponetur potestas reuentialis minoris, licet contentiosa non amittatur, latè Stephan. Gratian. *de eis. 29. §. 2. num. 1. vbi num. 4.* quod deferre eandem non denotat superioritatem, & num. 7. quod Episcopi, assistentibus Cardinalibus, non possunt Rochetum saltem discooperum, & n. 14. quod sufficit præsentia in loco.

ALLEGATIO XXVIII.

Episcopus pollutas Ecclesias quando reconciliare debeat.

SUMMARYM.

- 1 Doctores referuntur agentes de casibus in quibus Ecclesia polluitur.
- 2 Homicidium voluntarium, & iniuriosum intra Ecclesiam pariternece non polluit.
- 3 Insultum hominibus contingens præter opinionem, & casu fortuito non polluit Ecclesiam.
- 4 Furere captum non consensu ex despectu voluntatis, nec parum meretur.
- 5 Ebrius si homicidium parauerit intra Ecclesiam, quia non nullum distat à furioso, illum non polluit.
- 6 Si quis scilicet, se ebrietas tempore, & vini furere captum solitum esse hominem occidere, si occidat, non erit immonis à pena.
- 7 Ebrius occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando veri ebrius est, & ebrietas furere extra se posuit.
- 8 Ebrietas nunquam præsumitur, nisi probetur per indicia, & coniecturas appropinque.
- 9 Doctores citantur agentes de ebrietate, & quibus panis ebryficus placeat.
- 10 Ebrietas damnable, & graue vitium.
- 11 Solius inebriari sacrum Ordinem insigniri non potest.
- 12 Clerici ne ad potum æquales bibere, prohibetur.
- 13 Dormiens interformido si intra Ecclesiam aliquem occidat, quia furiose acquiescat, Ecclesiam non polluit, & à pena homicidij excusatur.
- 14 L. si fœtus, §. formatus, ff. ad l. Aquilianam, declaratur.
- 15 Ecclesia in polluta censeri debeat per homicidium casuale volutum in sua causa, quia aliquis dabit operam reuoluita, dispunatur.
- 16 Ecclesia non polluitur ex homicidio secuto ex despectu proximi seruato moderamine inculpata tuctela.
- 17 Homicidium ad desensum commissum seruato in eo moderamine inculpata tuctela inculpabile est.
- 18 Moderamine inculpata tuctela seruato circa matrem, tempore, & causam.
- 19 Occidens non seruato moderamine inculpata tuctela extraordinaria pena propter excessum, iudicio arbitrio puniatur.
- 20 Ecclesia in vii veritate non sedatur, nec polluitur.
- 21 Ecclesia quare polluta dicatur?
- 22 Ecclesia nemine in hoc proposito intelligitur illa, quæ consecrata est, & specialiter benedicta.

Oratio

Oratoria, quæ domi habentur, unius Ecclesiæ non veniunt.

33 Ecclesiæ non polluitur ex vulnere lethali extra illam accepto, quousque intra illam mori contingat; sicut è contrario.

34 Ecclesiæ non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infligitur, si sanguis extra effundatur propter reccum expensum.

35 Index reum suspendens intra Ecclesiæ, eam polluit.

36 Occidens ab Ecclesiæ hominem extra illam existentem, eam non polluit, sicut è comersu.

37 Immunitas Ecclesiastica non gaudet, quò existent in loco sacro alium extra illam existentem percussit.

38 Ratio differentia assignatur.

39 Ex martyrio alicuius Sancti in Ecclesiæ commissio, illa polluitur quatenus iniustus consideratur, & iniustus ipse homicidium ex parte occidens.

40 Ecclesiæ polluitur propter voluntariam, & iniustitiam sanguinis effusionem intra eandem contingentem.

41 Sanguis huiusmodi debet esse hominis vini.

42 Sanguis qui effundatur è cadaveris coram occisore, contra quem alia adstant indicia, presumpcio est voluntaria.

43 Mirabile quoddam narratur cuiusdam cadaveris occisorem offendendum.

44 Sanguinis effusio, propter quam Ecclesiæ polluitur, non debet esse modica, sed copiosa.

45 Statutum loquens de vulnere cum sanguine effusione, non habet locum in vulnere, ex quo medicum sanguinis effunditur.

46 Ex percussione levi, licet sanguis capitis effundatur, Ecclesiæ non polluitur.

47 Sanguinis effusio propter quam Ecclesiæ polluitur, debet esse publica.

48 Occultum, & publicum multis modis dicitur.

49 Occultum in presenti materia, quod dicitur?

50 Publicitas pollutionis, Ecclesiæ non polluit, sed potius polluitur offendit.

51 Sacerdos sciens ex Sacramentali Confessione Ecclesiæ polluitur, in ea celebrare potest.

52 Ecclesiæ polluitur propter voluntariam humani feminis effusionem intra illam contingentem, siue sit homicidium, siue mulieris, hereticæ, aut infidelis, siue etiam per nullitatem, aut sodomiam.

53 Effusio feminis in feminis non sufficit, ut Ecclesiæ polluitur.

54 Effusio feminis Ecclesiæ polluit, si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesiæ materialia.

55 Ecclesiæ non polluitur, si sanguinis, aut feminis effusio accedat supra tellurem, vel infra Ecclesiæ in aliquo coquina, vel in aliqua camera, aut cella, vel in Choro, Sacrificio, aut turri cymbalorum.

56 Cuius contingit alius an Ecclesiæ polluitur affirmatius respondetur.

57 Contraria opinio recipitur.

58 Fritaque dissolutionis fudere componitur.

59 Seminis effusio requiritur, ut contingat in sufficienti quantitate.

60 Ecclesiæ aut per occultum, & peccaminosam feminis effusionem à parte rei polluitur? offenditur.

61 Ecclesiæ non polluitur, quando alius innoxiosus sit, si tamen actualis effusio extra illam contingat.

62 Ecclesiæ polluitur, si intra illam sepultus fuerit fidelis excommunicatus nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor.

63 Precedit etiam, quando infidelis, vel hereticus sepelitur, vel coram infertur.

54 Celebrans in Ecclesiæ violata, nisi urgente necessitate id faciat de licentia Episcopi, mori aliter peccat, irregularis tamen, non suspensus non fit.

55 Ecclesiæ consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium de ipsius licentia.

56 Licentia reconciliandi Ecclesiæ consecratas non potest ab Episcopo delegari simpliciter Sacerdoti, etiam si in contrarium sit consuetudo.

57 Ecclesiæ non consecrata, sed tantum benedicta reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aqua benedicta asperersionem.

58 Aqua benedicta quom vim, & effectum habet, & quam antiqua sit eius institutio in Ecclesiæ contra mala spiritualia, Damonesque, asperditur, & num. 59.

60 Aqua benedicta remittit peccata venialia, liberat à meritis, & confert sanis aem corporalem.

61 Reconciliatio vbi haberi non potest per Episcopum, quia longè absit, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, ut in Ecclesiæ polluta ante reconciliationem celebraret?

62 Quid tamen in hoc securus sit firmandum ostenditur.

63 Sacerdos si contingat post inceptam Missam Ecclesiæ violari, debet Missam proseguere, si captam habeat consecrationem, alias fecit.

64 Prelati Regulares bene possunt conciliare Ecclesiæ quancumque ex causa violata, & polluta aqua per ipsi benedicta, si Episcopus, qui illam benedixit, distet ultra duas dietas.

65 Dietæ qualibet continet viginti miliaria.

E CONCILIATIO, quæ est diuersa à consecratione, de qua alig. precedentis actum fuit, adhibetur per Episcopum in casibus pollutionis Ecclesiæ, de quibus vltra gloss. & Doctores in e. propius, de consecrat.

Ecclesiæ. & in e. vnic. eodem tit. lib. 6. tit. 2. c. 1. Thom. 3. par. 1. quest. 81. art. 3. vbi communiter Theologi, presertim Suarez. dist. 8. sect. 4. disputant idem Theologi in 4. dist. 13. vbi Soc. quest. 1. art. 3. & ceteri sequentes, Sylvest. verb. consecratio. q. 3. Armilla eodem verbo, num. 4. cum sequentibus Nazari. in manual. cap. 27. n. 351. Iacob. de Graff. in aurea dens. part. 1. lib. 2. c. 48. num. 11. cum sequentibus. Fr. Emmari. in sum. tom. 1. cap. 123. Henriquez. in sum. lib. 9. de Missa cap. 17. §. 6. Tolet. in sum. lib. 5. cap. 8. Azot. in inst. moral. part. 2. lib. 9. cap. 5. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. Auila eodem tract. part. 5. dist. 7. Cencel. part. 3. Collect. 11. Miranda in man. Prælator. tom. 2. quest. 19. art. 5. Vgolen. de prestat. Episcopi, c. 19. Gambazopra de casibus reformat. cap. 13. c. 6. fol. 101. cum sequentibus. Mar. Alter de censur. tom. 2. dist. 1. de interdicto, cap. 1. cum seqq. Fagandez in quinque Ecclesiæ præcepta pra. 1. lib. 3. cap. 14.

Prima causa, propter quam Ecclesiæ polluitur, & reconciliatio indiget, est quoties homicidium voluntarium, & iniustitiosum intra ipsam Ecclesiæ ab aliquo patitur, proter habetur in d. cap. propius, & in cap. si motum, de consecrat. dist. 11. Fagandez d. cap. 14. num. 8. Vel quoties sanguinis effusio fecidatur, ut probant text. in cap. Ecclesiæ, de consecrat. dist. 11. & in cap. 1. n. 1. de primis. & in cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, tenens Henriquez dist. cap. 17. §. 5. Tolet. dist. cap. 8. à num. 12. Sayr. in clau. Regia lib. 3. cap. 7. num. 8. Vgolin. d. cap. 19. §. 1. Mar. Alter d. cap. 1. vers. 6. autem modis, Miranda dist. art. 5. c. 1. vers. 1. vers. 1. non illius Cast. Palao in ap. moral. tract. 1. d. dist. 1. num. 1.

Dicit, voluntarium, quia aliis si involuntarium sit homici

homicidium, vel involuntaria effusio, nempe casu contingens, & veluti si eadente lapide, vel alio casu fortuito alicui existenti intra Ecclesiam mors contingat, vel ab aliquo, qui non sit compos mentis, quis existens intra Ecclesiam interficiatur, minime per hoc Ecclesia polluta dicenda erit, cum illi nulla iniuria inferatur: & ita resolutum Nauar. & Henric. *dist. in locis*; Gambiarupta *de casu* 6. num. 9. Mar. Allet, ubi proxime, Vgolin. *de cap.* 19. §. 1. *verf. locum non habet*, Sayr. *de consor. lib.* 3. cap. 16. num. 4. Farinac. *in praxi crimin.* tit. de homicidio, *quest.* 11. §. 1. num. 1. Nam qui futuro captus, & tempore eiusdem malum gerit, palam est non consentire ex defectu voluntatis, & inde est, quod nullam poenam mereatur. *l. illud, ff. de iniuriis, cap. illum*, 15. *quest.* 1. §. 1. *ad l. eisdem, ff. ad l. Aquilam, l. penult. §. ult. ff. ad legem Femp. de parricidio*, cum aliis citatis per Menoch. *de arbit. casu* 325. Pet. Caball. *in trall. de omni genere homicidij*, num. 179. cum *segg.* Molin. *de iust. tem.* 4. *trall.* 3. *dist.* 38.

Ex eadem ratione id ipsum dicendum videtur in homicidio patto intra Ecclesiam ab illo, qui tunc temporis ebrius erat; nam ebrius non multum distat a furioso; ubi enim ebrietas, ibi & furor est, *cap. venter*, 35. *dist.* 1. Cui resolutioni non obstant vana iura poenam introgantia parricidij delictum, ebrietatis tempore, vi habetur in *l. respiciendum, §. delinquit, vers. impetum, ff. de parric. & in cap. intransierunt*, 11. *quest.* 1. & in cap. *de crapula, de vino, & benef.* Clericis procedunt enim praedicta iura non quia tempore ebrietatis commissum delictum voluntarium dici possit, nec ob culpam ex ipso delicto provenientem, sed potius ob delictum ebrietatis, ex quo malum fuit secutum, praesertim si quis inebriatus contingat sciens se ebrietatis tempore, & vini furore captum solum esse hominem occidere; quo casu non erit immunis a culpa, & poena homicidij, vel alterius mali tempore ebrietatis patto, saltem extraordinarie, ut per Couar. *in Clement. si furiosus, part. 3. in iura* num. 31. Gomez *tem.* 3. *de delictis c. 1. num.* 73. Tiraquel. *de parie temperandis casu* 6. num. 9. cum *segg.*

Procedit insuper, & declaranda est huiusmodi resolutio, ut habeat locum in illo tantum, qui vere ebrius est, & ebrietatis suae extra se positus, scilicet vero in alio, qui, vel non ita sit ebrius, vel talem se fingat ad homicidium, vel aliud malum pattandum; tunc enim homicidium erit proprie voluntarium dicendum; & ex consequenti per illud intra Ecclesiam commissum eadem Ecclesia polluta dicenda erit, ex utraque per Bald. *in repetit. l. prima, column. penult. vers. extra quatuor, C. unde vi, & l. data opera, C. qui accusare non possunt*, & Ripan. *l. ult.* num. 79. C. *de reuocandis datacionibus*, & Menoch. *de arbit. casu* 326. num. 7. Qui omnes concludunt modicam ebrietatem non excusare, nec minuire delictum, & ideo prudentis iudicis arbitrio hoc erit examinandum, eo considerato, quod ebrietas, cum sit delictum, & magnum arguat defectum, nunquam praesumitur nisi probetur per indicia, & coniecturas apparentes, argumento tex. in *l. meretrix, ff. pro socio, & in reg. ult. de regulis iuris, in antiqua, iunctis titulis per Masc. *de probat. concl.* 578.*

De ebrietate, & quibus poenis ebrj sunt pliedendi, & omnia in materia desiderata, vide apud Doctores per tex. ibi in *l. anno delictum, §. per viuentem ff. de re militari*, Gregor. Lopez l. 5. *verb. embriagarse*, tit. 8. *part.* 7. Gomez *dist. cap.* 1. num. 73. Menoch. *de casu* 326. C. *casu* 377. num. 3. Pet. *tit. 3. in rub. lib. 3. ordinament.* pag. 101. cum *segg.* in fine, & l. 1. in fine, in addit. ult. tit. *lib.* pag. 106. Azcued. *lib.* 3. num. 32. *titul.* 13. *lib.* 4.

num. recipit. Bellaseomb. *tom.* 2. *commun. opinio.* lib. 9. tit. 13. num. 79. pag. 495. & Chirchou. *tit.* 10. num. 100. pag. 547. Salzed. ad Bernard. *in praedictis. cap.* 77. *verb.* ebrj, Paulus Comitrol. *respons. moral.* lib. 3. *quest.* 5. & 6. Pined. *in vicia Dias Iacobi Baptista lib.* 3. *art.* 2. *cap.* 1. pag. 142. Molin. *dist. trall.* 3. *dist.* 38. & num. 5. Pet. Caball. *de trall.* num. 187. nouissime Nouar. *in praxi alei. & varian. fore* lib. 2. §. 41. in *vid. ead.* per Ebrietatis damnable, & graue vitium, ex quo multa mala giuguntur, aufert enim memoriam, dissipat sensum, confundit intellectum, balbutit linguam, eorum pit sanguinem, membra debilitat, exhaustit substantiam, enecat corpus, secreta pandit, libidinem prouocat, & rixas excitat, propterea refertur Menoch. *de arbit. casu* 404. num. 1. Fr. Emmann. *quaest.* *regular.* *tem.* 2. *quest.* 36. *art.* 1. Farinac. *fragmentor. criminal.* 77. *lit.* C. num. 53. Less. *de Iustitia lib.* 4. *lib.* 3. num. 15. cum *segg.* Aldret. *de reigusa disciplinae iurata lib.* 2. *cap.* 15. num. 39. Hinc solitus inebriatus sacris Ordinibus insignitus non potest, virescitur Farinac. *dist. lib.* C. num. 25. ubi allegat Rebuff. *in praxi beneficiis* p. 3. tit. de Clericis ad sacros Ordines male promeritis, *gl.* 4. num. 8. Salzed. *dist. cap.* 77. *lit.* A. *vers. unde censuram*, Cened. ad Decretum *dist.* 33. num. 4. Imo si ipis Clericis prohibetur, ne ad potus aequales bibant, quod Galli vocant, *brinder*, ut probat tex. *in intelligendum, in dist. cap. a crapula*, & tenent Rebuff. *ad l. 4. de verbis signific.* pag. 254. Less. *dist. cap.* 5. *lib.* 4. num. 31. cum *segg.* Camil. Boetel. *in sum. canonum dec.* tit. 1. n. 31. num. 1.

Similiter ex eadem ratione praedicta resolutio, quatenus habet ex homicidio voluntario intra Ecclesiam patto, ipsam polluit, immutatur, ut non procedat in homicidio patto intra Ecclesiam ab aliquo dormiente inter somnium; quia similiter involuntarium dicendum est, & tanquam a furioso commissum, qui & qui paratur dormiens, l. 1. §. *adipiscitur ff. de acquirenda possessione*, Clement. *si furiosus, de homicidis, cap. meretrix, cap. san.* 15. *quest.* 1. *cap. minor*, §. *sed adu.* & §. *item queritur*, de Baptismo, ideo excusatur a poena homicidij, ut per Romanum, Alexandrum, Atetio & Iafon. *in dist.* §. *adipiscitur*, obseruant Couar. *in dist. Clement. si furiosus, part. 1. in initio*, num. 6. Gomez *dist. cap.* 1. num. 74. Itaq. de parie temperandis *casu* 5. Menoch. *de arbit. casu* 327. Molin. *dist. trall.* 3. *dist.* 38. & num. 10. Nec obstat huius resolutioni text. in *l. si seruus, §. si seruus, ff. ad l. Aquilam*, ubi si seruus coloni prope formacem, vel locum, ubi erat ignis, obdormisset, & domus, vel res combusta sit, tenetur ad damnum; quia videtur esse in culpa; ibi enim non punitur delictum incendij, quasi commissum fuerit a dormiente, quo tempore erat dormiens, sed potius a vigilante, & ita ratione culpa praecedens, & negligentiae, quam commissit antequam dormiret; dum ignem relinquit secernum, quo domus combusta fuit, & damnum sequitur, argumentum regulae, *qui causam dormi dat, de qua in c. ult. de iniuriis*.

Ex quibus inferri potest resolutio cuiusdam dubij, an scilicet per homicidium casuale, attamen voluntarium in sua causa, quia aliquis dabit operam, ut illicite, ex quo ideo inter regularitatem incutitur, censetur Ecclesia polluta; Veluti si Clericus, aut Monachus intra Ecclesiam pietatis causa tumorem ferro aperuit, ex quo fuit mors sequuta, propterea in terminis *c. non res, in prin.* de homicid. vel si Magister cotreditionis caelo intra Ecclesiam discipulum petcussit, & in eo modum excedat, quo mors loquatur, ut in terminis *cap. Presbyterum, eadem tit. de homicid. iuncta l. praepreter, ff. ad l. Aquilam, & l. sed & si, §. ult.*

ut. ff. eodem tit. Et sanè videtur dicendum, quod per tale homicidium polluta Ecclesia sit censenda, & per consequens reconcilianda, cum non sit metè asuale, nec incolupabile, sed potius volutum, si non in se, saltem in causa, ut per D. Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Constat hoc etiam à similitudine rationis; nam quod per tale homicidium quia efficiatur resecutio, ut habetur in prædictis, & aliis luitibus, hoc importat, ut talis Clericus, ex tali homicidio pollutus censetur, & per consequens minime aptus ad Missæ Sacrificium, & cætera diuina ministeria peragenda: sicut ergo Clericus, qui spirituale templum dicitur, homicidium committens in prædicta specie pollutus dicitur, sic etiam Templum materiale, in quo idem patitur homicidium, pollutum dici debet, ne similiter in ipso ante reconciliationem Missæ celebretur, & cætera Diuina peragantur: nam homo templum spirituale, & per consequens quandoque pollui dicitur, ad quod est text. optimus in e. in *ca.* 3. 1. *quæst.* 4. *cap. non solum* 3. 1. *quæst.* 7. Ex quibus omnibus bene constat prædicta resolutio, nempe per homicidium casuale patrarum intra Ecclesiam, atamen ex illicito opere secutum, pollutam eandem Ecclesiam esse censendam, id quod videtur esse de mente Nauar. d. *cap.* 27. n. 131. quatenus idem affirmat dicendum homicidium secuto ex loco illicito habito intra Ecclesiam.

- 16 Ex dictis etiam bene inferitur minime pollutam esse censendam Ecclesiam ex homicidio iuxta eandem contingente, secuto tamen ex defensione proximi, dum licet quis se defendendo secuto, ut aiunt, moderamine inculpate tutele, alium occidit, de quo est gloss. communiter recepta in *cap. vico*, de *consecrat.* *Ecclesia* lib. 6. quod triplici ratione confirmatur. Prima, quia tale homicidium non dicitur voluntarium; qui enim se defendit cum prædicto moderamine, non intendit primò, & principaliter occisionem proximi inualere, sed potius suam naturalem defensionem, unde homicidium per accidens contingit, & tanquam medium necessarium, & ordinatum ad ipsam defensionem. Secunda, quia tale homicidium iniustitiam dici nequit, quod enim se defendendo, secuto prædicto moderamine, alium occidit, vituit iure suo. arguunt text. in l. vi. *ut vi, ff. de iusticia, & iure*, ubi Bar. Paul. & cæteri scribentes, D. Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 7. *Sot. lib. 5. de iusticia, quæst.* 1. *art.* 8. habetur etiam in *cap. significasti* il. 2. de *homicidio, & in cap. dilecti*, de *sentent. excomm.* & in l. 2. §. cum aruerit. ff. si quadrup. pauperem fac. dic. & ideo dicendum est taliter se defendens, quod nemini facile iniuriarum, arguunt text. in l. Proculus ff. de damno iniecto, & in *cap. cum Ecclesia* 3. de *electi.* & in aliis citatis à Mascard. de *probationib. concl.* 1051. num. 31. *Sot.* *concl.* 374. num. 17. *Flamin.* de *resignatione*. tom. 1. lib. 13. *quæst.* 1. num. 164. *Tertius*, & vltima ratio est, quæ deducitur ex similitudine proximè adductarum sicut Sacerdos, qui templum spirituale dicitur minime polluitur ex tali homicidio, quia non efficitur irregularis, prout habetur in *dil. Clement. si furiosus*; sic similiter Ecclesia, & ita materiale templum non debet ex eodem homicidio polluta censeri, sicut enim irregularitas ex homicidio conseruata (excepta illa quæ ratione indecentiæ incurritur, de qua in *cap. seruientiam sanguinis, ne Clerici, vel Monachi*, cum similibus) necessitati peccaminorum homicidium supponit, per quod homo, & ita spirituale templum polluitur, sic etiam & à fortiori, hoc ipsum quoad pollutionem templi materialis requiritur; nam reconciliatio eiusdem necessitati peccatorum supponit, iuxta illud Prophetæ, *polluerunt templum sanctum Barab. de Episcopo Pars II.*

zum; cuius peccati reliquias, & inimici fantasias, Ecclesiasticus minister per aquæ benedictæ aspersionem exorcismos, & deprecationes conatur exterminare, de quo habetur in *dil. cap. propofuisti, & in cap. per, & vltim. de consecrat. Ecclesie, & in dil. cap. si metum, & in cap. Ecclesie, de consecrat. dil. 1.*

Diximus, seruat moderamine, &c. quia tunc de- 17 mum homicidium ad defensionem commisso impossibile est, quando scilicet fuerit in eo letuatum moderamen inculpate tutele, aliis scilicet. *Clar. in §. homicidium* num. 27. *vers. si uis tamen*, *Malc. de probat. concl.* 1116. num. 29. *Iacob. Aiter. de homicidio necessario* *part. 1. num.* 181. *cum segg* t. Circa modum, tempus, & causam constitit inculpate tutele moderamen, *Kitchous. tom. 1. commun. opinio. lib. 9. tit. 10. num. 13. vers. sed primò*, *Sayt. de casus lib. 6. cap. 17. à num. 7. Fatina. praxi crimin. part. 5. quæst. 125. num. 349. cum segg.* *Christoph. de Paz in folio ad h. tit. lib. 58. num. 5. Rebell. de obligat. instituta. part. 1. lib. 5. quæst. 12. num. 7. Azot. institut. moral. part. 4. lib. 3. cap. 1. quæst. 1. Ber- oard. Girard. ad præli. Camera Imperialis lib. 2. conclus. 110. *concl.* 1. à num. 9. *Petr. Gosal. de omni genere homicidii* num. 94. Unde si is, qui se defendit, modum defensionis excedat, iam tunc voluntarium, & iniuriolum erit homicidium dicendum, & per consequens propter illud necessarii Ecclesia reconcilianda, ut tenent, & declarant communiter Doctores, quamus t. taliter homicida non sit etiam tunc poe- 19 na ordinata puniendus, sed extraordinaria propter excessum iudicis arbitrio imponenda, ut per *Duen. regul.* 192. *ampliat.* §. *Hipp. conf.* 137. num. 2. *cum segg.* & *sigal.* 110. *Incep. Occidens aggressorem*, *Baiard. ad Clarum §. homicidii* num. 30. *Mench. de arbit. casu* 177. *Malcard. concl.* 1116. num. 40. *Fatina. dil. quæst.* 125. num. 393. Vnus tamen mihi tellat scrupulus, quod etiam si verum sit, quod homicidium lequere in defensionem propriam quisuio moderamine inculpate tutele, nec sit culpabile, nec voluntarium, & per consequens propter illud Ecclesia, ubi sit, reconcilianda non sit, tamen hoc præcedit ex parte aggressi, si tamen aggressor mortuus perueniret petus aggressum, libenter ineniet ex huiusmodi petualione, si sufficiens sit, Ecclesiam pollui, cum re vera voluntaria, & iniuriola sit.*

Requiritur ex modò dictis, quod homicidium 10 intra Ecclesiam contingat, quia aliis si extra eandem eueuia, non erit per hoc polluta dicenda. Sed andicatur polluta Ecclesia ex homicidio, vel sanguinis interioris effusione facta in gradibus Ecclesie, vel ante ianuam, vel io iano ipsa, contro- uersum est; non censeri pollutam dicit *Graff. d. lib. 2. cap. 48. num. 11.* Sed *Gambartupia d. casu 6. num. 5.* cum *Gemin. in cap. vico. de consecrat. Ecclesie* lib. 6. sic distinguit, aut illa sanguinis effusio facta fuit extra clausuram portæ, & non est polluta; aut facta est intra clausuram ostij versus Ecclesiam, & hoc casu est polluta. Illa autem in rei veritate non fœderat, aut polluitur, cum enim sancta sit, coinguoizat non potest, *cap. vestra. de cohabitacione Clericorum*, cum similibus citatis à *Gambartupia dil. casu 6. num. 1.* sed tanquam polluta reconciliatur propter scandalum, & ad fideliem exemplum, & terrorem, ut scilicet viuentes Ecclesiam, quæ in nullo peccauit, propter alterius culpam lauari, & purificari, terminantur, quantum de propriis peccatis, eorumque expiatione sit laborandum. Ita Durandus in *rationale Diuino* num. 1. *cap. 14. num. 10.* Verùm *Suar. d. tit. 4. vers. 3. vltim. eximiam* t. rationem, quare 11 Ecclesia polluitur, non consistere in eo, quod

prohibeatur in illa fieri percussione illicitam, & sacrilegam, sed potius ea eo, quia actio turpis est, & sacrilega, velut in porcum, & facili detestatio- nem ab Ecclesia statutum esse, vt polluta censetur Ecclesia, & diuina ibi non celebratur, donec reconcilietur. Vt dicitur, quoddam deformitas, & specialis ratio malitiae hoc casu non potuerunt, ex eo quod rationes illae turpes sint, & illicitae, sed ex eo, quia lex Canonica specialiter constituit, vt certis casibus Ecclesia polluat, voluerunt Scia. de benef. par. 1. quae. 1. num. 10. Azot. d. cap. 1. quae. 1. vbi. si. regu. & Valent. & Vasquez quos refert, & sequitur Sanch. de matrim. lib. 9. disp. 15. §. 1. num. 4. ex eo probantes, quia etiam fornum illicitum est, & Lege diuina naturali prohibetur, & tamen etiam in Ecclesia fiat, Ecclesiam non polluit: sicut nec haeresis, quae longè detestabilior est. Cui fundamento postea satisfacere intendens Sotus. tom. 1. de Religione, tract. de reuerentia debita loci sacri, lib. 3. cap. 2. §. 1. num. 6. cum seqq. aduertit se non negasse hoc quod est Ecclesiam pol- luit per sanguinis effusionem ex legis humanae con- stitutione provenire, sed docere actionem non esse sacrilegam, ex eo quod Ecclesiam polluit, sed potius id eo statum esse, vt Ecclesia polluat, quia actiones siue illicitae sunt, & sacrilegae, & per eas in- iuria inferunt loco sacro. Sed quicquid sit opinionis Sanch. magis adhaereo.

- 22 Ecclesia autem nomine in hoc proposito intelli- gitur illa, quae consecrata est, vel specialiter benedi- cta, vt ibi diuina fiant Officia, & fuerint celebrata, atque ita deducitur ex textu. in cap. vlt. de consecrat. Eccles. vbi notant gloss. verb. non consecrata, & post Nauar. & alios Henric. lib. 9. cap. 27. §. 1. in princ. post Grass. Fr. Emman. & alios Sanch. d. disp. 15. num. 24. Synt. d. cap. 16. num. 9. Avil. d. disp. 7. dub. 2. concl. t. Decian. tract. crimin. lib. 6. cap. 1. §. 4. num. 24. Fagundes d. cap. 16. num. 17. Vbi aut nomine Ecclesiae intelligi totum illud spatium quod pertinet ad internum corpus Ecclesiae a templo interiori vsque ad paupum- tum, & a parte interna potius maioris ipsius Eccle- siae, vsque ad vicinum parietem Capellae maioris, vide infra num. 17. Nec obstat text. in cap. penult. de immuni. Ecclesiar. innotat gloss. verb. admittitur, dum probat sufficere, vt Ecclesia gaudeat immunitate, quod ibi diuina celebrata sint, licet consecrata, aut benedicta non fuerit, cuius sensum non percepit Henric. d. §. 1. It. H. dum contrarium ex eodem col- ligit: nam melius Sanch. & Avila diuersam esse ra- tionem aduertunt quoad immunitatem; eius enim respectu latius est loci facti interpretatio, quoad vio- lationem verò strictius accipitur, vt iidem optime probant.

Oratoria, quae domi habentur, nomine Eccle- siae non videntur, quamuis de Episcopi licentia in eis Missae celebrantur, & idem tanquam profana immunitate & privilegio Ecclesiae non gaudent te- solute Sanch. d. disp. 15. num. 19. vbi num. 35. tenet Ecclesiam ab Episcopo benedictam carptamque il- lius auctoritate edificatam nomine Ecclesiae quoad hunc effectum comprehendere, & num. 37. resolu- ti si Ecclesia destructa sit, copulam in ea habitam, aut ef- fusionem sanguinis non esse sacrilegam, nec locum violati, modo destruitur, vt iterum non edificetur, & num. 38. asserti quod si Ecclesia amplior ac di- stendatur, Capella aliqua, aut parte sibi addita, licet ea non benedicatur quoad hunc effectum, compre- henditur nomine Ecclesiae. Ceterum ab Episco- po benedictum reputari locum factum, & sic indi- gere reconciliatione si copula illicita, aut sanguinis effusione violente, resoluunt Nauar. tom.

cap. 16. num. 1. vbi. interrogatum autem, Henric. lib. 9. de Punit. cap. 6. §. 1. in commento l. 1. H. Sanch. d. disp. 15. num. 40. Fagundes d. disp. 14. num. 51. declarando prout dixi allegat. preced. §. 1. num. 30. & de omnibus itetum idem Fagundes d. tract. praep. 1. lib. 4. cap. 4. num. 27. cum seqq.

Ex quo fit, quod si extra Ecclesiam quis lethale vulnus recipiat, postea ex eadem causa moriatur intra eandem, minime per hoc fit polluta censenda, quia tunc non homicidium, sed sola mors in Eccle- sia contingit; cum tamen è conuerso si quis intra vulnus lethale recipiat, & postea extra moriatur, polluta haberi debeat, ex sententia gloss. communiter receptae in dist. cap. vnic. quam sequuntur ibi omnes, & post illos Nauar. Jacob. de Grass. Fr. Emman. & Henric. d. loci, acque etiam Vgolio. d. §. 1. vbi. 3. non poluitur, Fagundes d. disp. 14. num. 19. & preced. 2. lib. 4. cap. 4. num. 16. Azot. d. cap. 1. quae. 1. vbi. si quatuor, Gambat. d. cap. 6. num. 8. Quicquid Sotus. d. scilicet. 4. statim in princ. lo hoc victimo calu contrarium cen- seatur, dum enim ibi tenet, & merito non esse polluta- tam ex lethali percussione intra eandem extra san- guinis effusione contingente, donec homicidium le- quatur, & consummeur per mortem percussus: infir- muli dicit, & esse quod necessarium, quod intra eandem Ecclesiam mors sequatur; quia tunc, & non ali- ter dicitur verè, & proprie fieri homicidium in Ec- clesia, cuius tamen contrarium tenet gloss. commu- niter recepta in d. c. vnic. & est de mente DD. omnium citatis locis: dicitur enim verè homicidium commis- sum in Ecclesia, vbi intra eandem vulnus lethale, seu lethale percussio contingit, à qua ipsum homi- cidium denominatur, non verò à morte postea sub- secuta, licet per eandem, & non aliter constet fuisse homicidium paratum intra Ecclesiam: sicut ex ea- dem ratione idem quoque dicendum videtur, vbi vulnus intra Ecclesiam infligitur, ex quo datur san- guinis effusio, licet sanguis ipse non cadat intra Ec- clesiam, quia vulneratus, vel statim ab ipsa recessit ante effusionem, vel in vase aliquo sanguinem col- legit: licet è conuerso contrarium dicendum sit, nempe vbi quis extra Ecclesiam vulnus recipit, & postea, quia ad eam fugit, intra eandem sanguis ef- funditur, per hoc minime remanet polluta: prout te- net saepe citata gloss. in dist. cap. vnic.

Quae tamen vltima resolutio iudicio meo maior²⁴ indiget censura, si aduertamus quod lura omnia de hoc loquentia ad sanguinis effusionem intra Ecce- siam contingentem potius quam ad vulnus intra eandem inflatum se referant, vt patet ex dist. cap. vnic. ibi, si Ecclesiam poluit sanguinis, aut feminis ef- fusione contingas, & in cap. vlt. eodem tit. ibi, si Ecclesia non consecrata cuiusque femine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, & in dist. cap. reuerent. de privileg. ibi, Ecclesiam sanguinis effusione fecisset, & in dist. cap. Ecclesiae, de consecr. disp. 1. ibi, aut sanguinis effusione, aut cuiusque femine polluta fuerit; vnde si sctmo sit de pollutione Ecclesiae non ratione homicidii, sed pos- sit effusionis sanguinis dicendum videtur; quod licet per vulnus intra Ecclesiam inflatum Ecclesia ipsa polluitur, quoties sanguis intra ipsam fundi- tur, quamuis non cadat in templo ipso materiali, dum in vase aliquo recipitur; ideoque ex eo, quia verum est dicere intra Ecclesiam dari sanguinis ef- fusionem, contrarium tamen dicendum si ex eo, quod licet vulnus intra inflatum, sanguis tamen extra Ecclesiam effunditur propter recessum tepinimum ab eadem, cum hoc casu non verificentur verba praedictorum lorum. Quemadmodum etiam non erit polluta censenda propter sanguinis effusionem in ipsa

ipsa factam ex vulnere extra contingente: requiritur enim, quod ipsa sanguinis effusio contingens intra Ecclesiam sit eadem iniuriola, id quod inioime verificatur in hoc casu, in quo non data opera, sed potius causa, & per accidens contingit. Vnde si quis intra Ecclesiam sit ipsum occidit, pollutur Ecclesia per tale homicidium, quia licet respectu occisi propriè iniuriolum non sit, est tamen valde peccaminosum, cum nemo sit vitæ, & membrorum dominus, vt habetur in *l. liber homo, ff. ad l. Aquilam, & in cap. non est nullum, 13. quasi. 5. & ex consequenti iniuriolum propter iniuriam, quæ fit loco sacro.*

- 15 Hinc etiam vbi iudex reum suspenderet intra Ecclesiam, per hoc similiter ipsa Ecclesia violata censeretur; quia licet huiusmodi homicidium fieri licet possit, & taliter suspensus supplicio dignus fuerit, tamen illi iniuria; licet enim supplicio dignus sit, ius tamen habet, non in tali loco talem viem patiatur, & deinde fit etiam iniuria loco sacro, & ipsi Deo, in cuius honorem Ecclesia specialiter dicata, & consecrata est, secus tamen dicendum sit idem iudex, aut quicvis alius super Ecclesie tectum, vel ex parietibus eiusdem hominem suspendat, cum in tali casu non intra, sed extra homicidium contingat, vt optimè tenent Syluest. & Nauar. Mari. Alter. d. cap. 1. vers. Sed quid. Suar. d. sect. 4. in princ. Fagundez d. 4. l. 14. num. 10. & part. 2. lib. 4. cap. 1. num. 17.

- 16 Idem dicendum videtur, vbi quis cum esset intra Ecclesiam, hominem existentem extra iaculo occideret, cum tunc verum sit dicere, quod homicidium non fuerit intra Ecclesiam patratum, licet intra eandem iniuriam fumperet, & per consequens non erit per hoc violata censa; sed censet de conoetio, vbi quis existens extra Ecclesiam alium existentem intra iaculo percussit, aut vulnerauerit, ita vt sanguis intra eandem effundatur, quia iam tunc vetitatur homicidium patratum, sicut & sanguinis effusio cooringens; vtqueque verò voluntarium, & iniuriolum intra Ecclesiam, prout tenent Nauar. d. l. loca. Vgolin. d. 5. l. 1. vers. 4. non pollutur, Fagundez d. l. cap. 14. num. 11.

- 17 Non obstat doctrina Abb. in cap. vlt. de immunit. Ecclesiar. quem sequuntur Angel. in summa. verb. immunitas, quasi. 13. Syluest. end. verb. 1. num. 6. in fin. Remig. de immunitat. Ecclesiar. folent. 4. Azeved. lib. 3. num. 18. ad fin. sic. 1. lib. 1. noua recopil. Gutier. prall. lib. 3. quasi. 1. l. 1. num. 29. Decian. tract. crim. tom. 1. lib. 6. cap. 18. num. 6. secundum quam non gaudet immunitate Ecclesia ille qui existens in loco sacro alium extra illum existentem percussit: vnde similiter videbatur dicendum per tale homicidium Ecclesiam pollutam esse censendam, sumpta ratione deformationis ab initio, & proxima delicti causa.

- 18 Ratio enim differentie inter vtrumque casum in eo est, quod in priori, vt polluta dicatur Ecclesia solum attenditur homicidium, vel sanguinis effusio, si vtrumque voluntarium sit, & iniuriolum intra Ecclesiam patratum, id quod propriè verificatur in homine occiso, vel vulnerato existente intra Ecclesiam, non verò quando existit extra, licet occidat fit intra: in posteriori verò casu, nempe quoad priuilegium immunitatis, attenditur spes, animus, & fiducia, qua quis delinquit, vt ab Ecclesia defendatur, & sic euadat poenam criminis condignam, id quod verificatur propriè in illo, qui cum sit intra Ecclesiam, occidit alium existentem extra eandem, non verò de conuersu; licet enim in hoc posteriori casu si quis existens extra Ecclesiam occidat existentem intra eandem, & statim ad ipsum conuigat, præsumatur

Beruf. de Episcopo Pars II.

etiam spe venie fecisse, & idèd iuxta veriores sententiam immunitate censeat, vt per Cou. varior. lib. 2. cap. 10. m. 15. vers. 17. Gutier. d. quasi. 1. num. 19. Suar. de Pace in prall. tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. num. 99. Bobad. in sua polica, lib. 2. cap. 14. num. 19.

Non leuis est difficultas, an si quis pro defensione Fidei homicidium, & ita martyrium intra Ecclesiam patiat, per hoc eadem Ecclesia debeat pollutam censeri? In qua Abb. in d. l. cap. preposuisti num. 1. an fin. in eo conuenit, vt non sit censenda Ecclesia pollutam per rationem ad sanguinem in ea diffusum, quo potius lauitur, & magis sanctificatur Ecclesia, quàm pollutur, optimus ad hoc rex. in c. fundamenta vers. istis sunt, ibi, istam gloriosam errorem martyrii Christo Deo consecratus, de elect. lib. 6. & in c. gloriosus ibi, qui viuentes in carne prædicationem Ecclesiam suo pretioso sanguine plantauerunt, de rehg. & venerat. Sancti. & in cap. quoniam 21. dist. Sed per rationem ad iniquam, & iniuriolam effusionem (sicut etiam in homicidio eiusdem Martyris circa sanguinis effusionem patratum intra Ecclesiam) dicendum erit Ecclesiam pollutam esse, quia licet per mortem illius, qui sanctus est intra Ecclesiam cooringentem, quatenus habet rationem martyrii, non pollutur Ecclesia, pollutur tamen quatenus iniuriam consideratur ipsum homicidium, & iniuriolum ex parte occidentis: vnde citari solet verius.

Alia difficultas posita grata fuit, & in hoc sensu intelligenda est gloss. verb. sanguinis in d. l. cap. vnic. & quæ retulit Nauar. d. l. cap. 16. num. 13. vers. Item. Gratias d. l. cap. 48. num. 24. Vgolin. d. l. §. 1. statim in princ. vers. id quod locum habet, Azor. d. l. cap. 5. quasi. 1. vers. Rursus, post S. Antonin. & Nauar. Mari. Alter. d. l. cap. 1. vers. Item. Fagundez in quinquaginta Ecclesie precepta p. 1. lib. 4. cap. 4. num. 17. & citari sapienter.

Secunda causa ob quam pollutur Ecclesia, & reconciliatio indiget, est propter voluntariam, & iniuriolam sanguinis effusionem intra Ecclesiam contingentem, vt habetur in d. l. cap. Ecclesie, de consecrat. d. l. 1. & in cap. preposuisti, & in cap. vlt. de consecrat. Ecclesie & in cap. vnic. eodem tit. lib. 6. & vlt. Ordinatio citatis litiis, persequuntur Nauar. d. l. cap. 17. in num. 156. Iacob. de Gratias d. l. cap. 48. num. 16. Tolet. in summa. lib. 5. cap. 8. in num. 11. Ragula de Missis in Ecclesia quasi. 60. Fagundez in quinquaginta Ecclesie precepta part. 1. lib. 3. cap. 14. num. 14. Henric. d. cap. 27. §. 5. Cened. d. part. 3. c. vlt. 11. Vgolin. d. cap. 19. §. 1. Mar. Alter. d. c. 1. vers. Secundo, & ceteri supra citati: quod tamen ultra supra assignatas declarationes circa primam homicidij causam, quæ legitime etiam ad hanc secundam adaptantur, videlicet, quod non sit intelligenda de casuali, naturali, aut medicinali effusione per supradicta, subque quibus tamen debet præsens causa intelligi declarationibus.

Prima declaratio est, vt intelligatur quoties humanus sanguis effunditur; nam si fuerit cuiusvis alterius animalis irrationalis, non esse per hoc Ecclesia pollutam censenda, quia licet horrorem pariat, non tamen est effusio iniuriola, cum animal nec actiue, nec passiuè iniuriæ capax sit, licet aliquando etiam iubeatur comburi, nec refectetur nefandis facti memoriam, vt habetur, & notari solet in cap. mulier si accipit, 1. §. 9. r. & ita tenet ac declarat gloss. verb. sanguinis in d. c. 1. & post Nauar. Ledes. & Vivald. norat Ragul. d. quasi. 60. num. 2. Sayer. d. cap. 16. num. 6. Cened. d. c. vlt. 11. in princip. Vgolin. d. §. 2. vers. exceptio erga. Neque refert an alienus, vel proprius, & standat sanguis: si enim quis suæ mentris compos ex iracundia deperatione se ipsum occidat, vel iniuriolè percar-

tias, censebitur Ecclesie violata, & reconciliatio-
ne indigebit, ut notant glof. verb. *sanguinis in dict. c. 1.* &
Maz. Alter *dict. cap. primi, vers. quatuor tertio*. Sayr. *cap.*
16. n. 4. in fin. & confirmatur ex istis, quæ notant Do-
ctores per tex. ibi in *cap. censingit. 36. de sententia ex-*
communicat. Sicut nec etiam si innotum corpus in
Ecclesiam delatum sanguinem effundat, quia iam ve-
tè non dicitur sanguis humanus, oon enim hominis
est, sed cadaveris.

- 31 Multoties accidit, vt eadaver sanguinem effun-
dat, si coram eo occisor sit, & ita in illum occisi
etiam impetuosa ei aculationem lruens illum sic
prodit, & potest esse hæc præsumptio vehementius,
quod illum occiderit, si adiant alia indicia, de quo
vide Levin. Lemm. *de natura miracul. lib. 2. c. 7.* Boer.
decis. 166. Fran. Marem *part. 1. decis. 183. & part. 2.*
decis. 190. Aloyf. Ricc. in *collecl. decisum. part. 3. collect.*
89. post medium. Hippol. Marfil. in *praxi crimin. §.*
delictum n. 21. qui hoc pacto homicidam aliquan-
do deprehendit affirmat, tempore, quo erat guber-
nator chaitatis Albinganz, Paris de Puteo in *tratl.*
de syndicat. verbo tertio cap. 3. incip. Mandavit Rex, ad
fin. vbi dicit hoc fuisse Romæ obiectatum, eo tem-
pore quo occisus fuit Cardinalis Sanct. Marc. An-
gel. in *tratl. Adalef. rit. de homicid. vbi* testatur in
quodam Ægyptiano ita conscripte, Nouell. in *pract.*
crimis in princip. n. 94. fol. milia 53. vbi dicit se ita alias
vidisse in quodam cadavere dum esset Iudex malefici-
cium Tutul, & in reg. 184 in ciuitate Venetiarum
dum esset Assessur Federici Raperij. Anton. Gom-
tari *1. ver. cap. 11. num. 15.* qui testatur has tempor-
ibus id contigisse in oppido de Ledefina anno 1346,
& vult esse processum originaliter, in quo quidam
morus & fæter eius in itinere publico quendam in-
sefecerat casus deprehendendi, & totti confecti
sunt, & ad mortis poenam fagite condemnati, sed
antequam morti traderentur, positus coram occiso
ex eius cadavere sanguis effluxit, Carter. in *pract.* in
2. tratl. de indic. & tertio in 57. indicio num. 2. dicit
quod est verum indicium, & quod aliis expertus
fuit, Blanc. in *tratl. de indic. in comment. adl. fin. §.*
de quæst. num. 408. vbi dicit quod hoc est magnum
indicium, & quod ita se habet communis homi-
num sermo, videlicet quod per præsentiam occiso-
ris cadaver emittat sanguinem, & quod ista sangui-
nis emissio non proveniat ob incoartationem, seu
fortilegium, sed esse quoddam à natura instum, de
quo ratio reddi non potest, Menoch. *de arbit. casu*
270. num. 16. vbi attestat, hoc indicium esse cre-
dibile, & prosumum, & lib. 1. *part. 89. n. 128.* Boll.
rit. de indic. num. 73. Theaur. *decis. 173.* Bernafolens.
310. n. 6. & ibi eius additionator, Ioann. Zangerus
in *tratl. de quæst. & tertio cap. 2. n. 161. pag. milia 818.* la-
tice Ioan. Stephan. Durant. *var. q. 61. per tut. Ioan. Mat.*
Nouar. in collecl. super prag. Regis Neapol. collect. 163.
num. 13. Lessi. *de iustis lib. 2. cap. 29. dub. 17. num. 167.*
Anton. Ragucius *in vñe ecclesiastica disciplina in tratl. de*
superst. q. 123. de obulatione sanguinis occisi ex vulnera
pag. milia 170. Pett. Douglas *lib. 4. praxi criminis pro-*
sequend. tit. 1. art. 15. pag. milia 188. Bernard. Zierit-
zianum in *notis & obseruat. nomenclaticis ad consuet.*
criminales Imp. Caroli V. cap. 145. pag. milia 157. Hen-
tic. Boer. in *tratl. de quæst. c. 3. num. 21. pag. 155.* Aon-
ton. Quirredo y Hojos in *libro indiciorum, & ter-*
minacionum Hispani sermone compo. p. 1. cap. 8. num. 9.
fol. milia 34. Valeriol. Mardicum *lib. 2. obseruat. 9.* Pett.
Georg. Syntagm. *luris lib. 16. cap. 20. num. 8.* Malcard.
de probat. conclus. 867. num. 24. Cered. *ad Decretum*
collecl. c. 5. num. 3. Fatinae. in *praxi crimin. lib. 1. tit.*
3. quæst. 55. num. 154. cum segg. Fr. Hieton. de Yepes

in *hysteria infantu à Iudai occisi part. 3. cap. 4. §. Otroli*
fol. 58. verso. Martin. Delt. *disquisit. magic. lib. 1.*
cap. 3. quæst. 4. pag. 112. & lib. 5. sect. 4. num. 20. pag.
680. Horrenf. Cuaile. *de bracteo regio part. 3. num.*
203. Emanuel de Valle *de incantat. & ensalmis opus.*
1. sect. 1. cap. 2. num. 31. Anton. Sanctotell. in *post-*
praxi medica cap. 51. vers. argumentum probu, cum segg.
Georg. Psithor. *soecus. leiton. dial. 4. pag. 161.* Fra-
golo in *suas vñerf. chorag. glof. de las heredes quæst. 76.*
Torreblane. *de magia lib. 1. cap. 2. num. 53. cum segg.*
Rauena en el *Jardin del Mondo cap. 30.* Manuel Rami-
rez de Carrion. in *tratl. mirabilium natura lib. 5. verbo*
sangre del hombre muerto num. 121. Ioan. Riolan. in
comment. ad libros Fernely de ablatu verum causis cap.
18. Ioan. Ionston. in *Thommatopie. naturalis class.*
10. de admirabilibus hominis cap. 3. art. 3. pag. 519. Fran.
de Pucyo *in ver. descript. Sciss. decis. 11. à num. 1.*
vbi num. 17. mirandum testat, quod accidit anno 33
1607. in platea Vallis de Bero, vbi cadaver
exhumatum omnibus patebat, & positus ante
eum Ioan. Franciscus de Verga vnus ex delin-
quentibus illud exiuit sanguis ex vulneribus di-
cti cadaveris, quousque illud reus fuit ab oc-
cisi conspectu eductus. Et statim adductus fuit
ad conspectum dicti occisi Monaster de Verga,
alter accusatus, qui cum se culpatum videret,
tanto scelete corpi obsecrare Deum, & Cælum,
vt in testimonium sæz veritatis permitteret mira-
culum libi fieri, quod dicto illico cadaver eleua-
uit brachium dexterum, & digito signavit vul-
nera, ea quibus sanguis illicd exiuit, & con-
tinuò eleuando idem brachium eodem digito si-
gnauit in dictum accusatum. Aliud simile accidit
Mediolani anno 1610. testat Francisc. Cellisius
in *tratl. de sanguine Christi lib. 4. disp. 3. cap. 2. &*
casum notabilem narrat Thom. Campanella in
tratl. de sensu rerum & magia lib. 4. cap. 9. & se testem
de visu de alio simili casu dicit Fran. Valeriola
medicæ, obseruat. lib. 2. obser. 9. Hoc intra septem horas
experiri debet tradunt Canon. in *tratl. de indic. &*
tertio in praxi lib. 1. n. 1. Ioan. Steph. Dortaot. *d. q. 61.*
qui addit post septem horas rarissime se exteodere,
Adam. Kellet *de effe. iuridicæ lib. 3. cap. 12. pag.*
milia 408. & 409. Franc. Valeriola *d. lib. 2. obser. 7.*
Ioan. Bapt. Bernad. in *seminario totius philosophia tom.*
3. lib. V. verbo vulnera post aliquod tempus, fol. milia
407. verso. Hieron. Catdin. in *tratl. de sapientia lib. 4.*
pag. milia 230. Anton. Nald. in *pract. quæst. lib. 2. verbo*
homicidium num. 4. pag. milia 576. Huius test, ac emis-
sionis sanguinis huiusmodi rationem multifariam
reddere conantur Levin. Lemnius citato loco, Is-
cob. Sprengel in *malis malefic. quæst. 2.* Cornel. Gern-
mez *lib. 1. consuetud. cap. 6. pag. milia 78.* Ioan. Langius
epist. 40. Agid. Roman. quæst. 15. quodlib. 5. Claud.
Deodatus in *tratl. de hominu vñe à 120. annos salu-*
briter producenda lib. 1. Panthei Hygiasici cap. 11. pag.
milia 105. ad fin. Collis citato loco, Campanella *d.*
lib. 4. c. 9. Heotic. *Commentum in tratl. de miraculis mor-*
tuo. pag. 92. 23. cum rit. segg. vbi huius miraculi hanc
rationem afferit posse alii quod cum mundum calidum
omnis in recenti occiso corpore extinctus sit, ne-
que agitato omnis, visque interior nobis ocella
quiescit, vñonem quidem tanta illa vis clamui,
morque ad vindictam bilis accendit, ab ea san-
guis inflammatur, & ad vulnus confestim prorumpit,
pactfacto ad exitum per vlus meum, eodem con-
current & spiritus, qui quoniam leues sunt ad oeci-
dentem hominem si eorum steterit volantes in eum
migrant, seruanturque nariuo calore aliquandio,
neque ad botas plus inuolue fæz, aut septem 130
quidem

quidem in tempore si qui intermit in conspectum
intempti veniat & in clementer intente suspiciat
vulnus, cruorem vestis laterientem efficit; quod
quemadmodum dictum est nondum in cadauere te-
nente iugulato ad horas aliquot vis omnis interior,
caloreque extinctus sit; qua quidem latente & inte-
riori vi efficitur ut sanguis spiritus suam repetat, at-
que etiam spiritus ipse suum attrahat sanguinem,
unde ipsius manatio, & effluxus consequitur: Gal-
leus. Martius lib. de doctrina promissa cap. 12. Thad. 2.
Florentin. in explicat. suis in Iosaph. Joannini, Masfil.
Ficini, lib. 16. de immortal. animar. cap. 5. Thom.
Garibus lib. 1. sum. medicinalis scient. tract. 4. quast. 11.
O lib. 1. tract. 5. quast. 31. Pet. Apono in comment.
problem. 6. part. 5. Aristotelis. Aloyf. Mundella dial. 1.
Marcel. Donat. de medica historia morab. lib. 2. cap. 1.
pag. mibi 38. Martin. Metfenn. in Genesim. cap. 4. vers.
10. quast. 53. art. 2. pag. mibi 1438. Hieron. Magnus
lib. 3. misel. cap. 5. Alphon. Paleoth. in hystor. admi-
rande de lasu Christi figmas. cap. 16. pag. 189. Vair.
in tract. de sacro lib. 1. cap. 4. Gaudet. Merula lib. 4.
rerum memorabil. cap. 18. Andr. Libanius in tract. de
crent. cadauerum thes. 130. Jacob. Linus lib. 1. de
natura miracul. cap. 2. Albur Sipius de natura san-
guinis lib. 1. cap. 2. Mizaldus cent. 1. memorab. 4. Cor-
nel. à Lapide in comment. à Deuterum. cap. 21. vers. 4.
et. 1012. Loin. in comment. in Leuit. cap. 24. vers. 17.
lu. E. pag. 841. Iac. Guillelm. Barkelius in vifi-
nibus publicis disquisit. 6. à pag. 111. Valetiol. d. lib. 2.
observ. 9. Hieron. Montous cent. 1. de admirandis facult.
num. 18. Redempt. Batanzanus tom. 1. part. 1. sum.
philosoph. diff. 9. rheorem. 17. Thom. Ficinus de viribus
imaginationis quast. 24. pag. 193. Eusebi. Nieremberg.
in 1. part. philosophia occulta cap. 46. cum seqq. Vincent.
Moles in sua philosophia naturalis sacros. Corporis Christi
cap. 14. dub. 3.

34 Secunda declaratio est, ut intelligatur prædicta
resolutio non quidem de modica effusione, veluti si
gutta sanguinis etiam iniuriæ intra Ecclesiam ac-
ciderit, sed potius de notabili, seu confideta-
bili, hoc enim importat verbum, effusio nempe
sanguinis abundantiæ, & copiosum fluxum, argu-
mento text. in cap. 14. d. 1. d. 1. & in cap. reuerentini
16. quast. 1. notat gloss. verb. effusionem sanguinis, in cap.
cum idem 31. de searum. excommunic. gloss. in casus
positione in d. cap. 1. vers. nota 1. Tiraq. in tract. de in-
dicio in rebus exiguis 11. pag. 55. & § idem statu-
tum loquens de vulnere cum sanguinis effusione,

35 non habet locum in vulnere, ex quo modicum san-
guinis effunditur, ut per Hipp. cons. 80. num. 16. Marc.
Anton. Genesim. in præf. Archiep. Neapolit. cap. 80.
num. 2. Quo fundamento in hostis terminis re-
solvunt Ft. Lud. Lopez in instrultorio conferentia par.
1. cap. 33. vers. sed circa secundum. Steph. Costa in cap.
in, qui 18. num. 2. de searum. excommunic. lib. 6. Sylvest.
verb. interdictum 4. quast. 1. Nauar. d. cap. 127. num. 256.
vers. de vi effunditur. Gambat. d. causa 6. num. 8. Raguf.
de Misa in Ecclesia quast. 60. num. 1. Mat. Altet. d. cap.
1. vers. queritur quinto. Fagundes d. cap. 14. num. 19. &
par. 2. lib. 4. cap. 4. num. 18. Graff. d. cap. 48. num. 25.
Suar. d. sect. 4. vers. 1. Vgol. d. 32. vers. 1. excipitur. Saye.
d. cap. 16. num. 5. hinc optime notantes non indigere
Ecclesiam reconciliatione, quando quis in ea pec-
catur, vel alia iniuria afficitur extra sanguinis
effusionem, etiam si carnes conetantur, & ossa con-
fringantur, vel quis omnia supra relata sanguinis
effusionem requirunt, & sine lege peccata hanc ad
alios casus extendere non licet, iuxta regulam text.
in cap. par. de Penitent. dist. 1. & tenent Gambat. d.
causa 7. num. 3. nisi forte tumorem causaret, aut
Barbof. de Epilopa Pars II.

liuorem ex verberibus, & opus sit, ut tumor, seu li-
nos fetto aperitur, dicitur enim Ecclesia polluta,
quia percussio iniuriæ fuit, & efflicta causa effu-
sionis sanguinis, quæ deinde secuta est, ut aduertunt
Zetol. in præxi Episcopali. part. 1. verb. pollutio Ecclesie,
Saye d. cap. 16. num. 8.

Neque existimes quancumque copiosam sangui-
nis effusionem sufficere, ut Ecclesia polluat, & te-
conciatione egeat: nam si percussio levis fuerit,
licet sanguis copiose effundatur, non idè polluta
censebitur Ecclesia, exemplum frequens est quan-
do in rixa puerorum alter alterum percutit, & ex na-
ribus multis effluit sanguis, Nauar. in man. cap. 27. n.
91. Mat. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 13. causa 6. Vi-
uald. in ordel. par. 2. de interdict. sic de capibus quibus Ec-
clesia, &c. num. 59. Graff. lib. 1. cap. 48. num. 35. Fa-
gundes d. cap. 14. num. 17. si enim percussio lethalis
non est, quæ ad mortalem culpam sufficiat, neque ad
pollutionem Ecclesie sufficiens censeri debet, & ita
resoluit Suar. d. sect. 4. § 2. volatur, in fine. Si tamen
sanguis exiret de naso ex percussione violenta in-
ter maiores quatuordecim annorum pollui Eccle-
siam resoluit, indicatque refert Mat. Anton. var.
lib. 1. resolut. 12. causa 6. quem citat Gambat. d. causa
6. num. 9.

Tertia declaratio est, ut procedat prædicta resolu-
tio in sanguinis effusione publica, & quæ publicè
innotescat, non vero in occulta, per quam non debet
Ecclesia polluta censeri, sicut nec per occultam lem-
inis effusionem, de qua est infra statim agendum.
Ista gloss. verb. pollui in d. t. Nauar. Sor Henric. Graff.
Toler. & alij, quos refert, & sequitur Saye. in d. cap. 16.
num. 10. Stephan. Costa in d. cap. 1. qui, num. 5. Saye. d.
sect. 4. vers. 1. dubitari solet, Sanchez d. distat. 3. num.
10. Fagundes d. cap. 14. à num. 33. probantes impi-
ritas ex auctoritate text. in cap. significati, de adul-
ter. quatenus expendit mulierem publicè fuisse con-
fessam adulterium, quod in Ecclesia commissum, Suar.
verò ubi proximi, ex mente communi cum iudicio
aduertit hoc generaliter intelligendum in quocun-
que crimine occulto ex iis, quibus Ecclesia pollui-
tur, per quod in quantum tale est, minimè debet
Ecclesia polluta censeri, quicquid frequentius Do-
ctores assument exemplum effusionis feminis, quia
illa frequentius occultè fieri solet; idem tenet Na-
uarr. d. cap. 17. num. 2. in fine. ubi peculiariter aduertit
se publicè Salmantica perlegentem in ea fuisse fem-
tentia fieri posse, ut effusio sanguinis, vel feminis,
modò occultæ, ab hinc octo diebus publica fieri pos-
sit, quia scilicet testes eorum quibus facta fuit, per
idem tempus tacebant, per quod deuenit in popu-
li notitiam; & illud sequuntur Suar. Aulla, & Saye.
num. 11. citatis locis, indeque notant receptam esse
sententiam contra Alphon. de Castro, & aliorum,
quos non citatos sequitur Sà verb. Ecclesia num. 19.
qui putat Ecclesiam non indigere reconciliatione,
si dum effusio erat occulta in eadem Ecclesia semel
fuerit celebratum, quasi vna celebratione Ecclesia
dicatur reconciliata: loquuntur enim contra Iura
omnia, quæ formam reconciliatione præscribunt in
cinere, & aqua benedicta, ut in dist. cap. propius, &
in cap. volum. de consecrat. Eccles.

Occultum, & publicum multis modis dicitur, 38
de quibus per Doctores in cap. vltra, & cap. volum.
de cohabit. Clericor. & in cap. cum olim 24. de verbor.
significat. Menoch. de arbit. cas. 166. Mascas. de proba-
tion. consilij. 107. à num. 13. Gabr. comment. cit. de
vitijs. solatur. consilij. 1. num. 117. Mench. illustr. cap.
2. num. 11. & cap. 20. num. 23. Aldret. de religiofa dis-
ciplina tunc lib. 1. cap. 5. § 2. à num. 6. Fasinec. in
Prati

praxi crimin. quest. 21. num. 1. Ad oculum propoli-
tum occultum dicitur t non solum per accidens,
quod proprie verificatur, vbi nulli testis adsunt, ve-
rum etiam in occulto, quod tale dicitur prout distin-
guatur a publico, hoc est, quod licet posset probari
legitimè per testes, id est, nulla publica fama ota-
tum, cuius exemplum refertur in c. 2. de apostat. & in
cap. Celeritiam, ibi, *causam peccati* c. 2. q. 3. unde ipsum
dicendum erit, si talis actus in presentia pauco-
rum prioratorum hominum contingat, quia tales
gestus interim dum obo publicatur propter ipso-
rum taciturnitatem occultis dicitur, ex gloss. recepta
verb. *secretum* in cap. quia aliquando q. hoc ergo secretum, de
pauis. dist. 1. & in cap. de manifestis 1. quest. 1. Verum li-
cet iussorem Concilij Constantie. seu extraxantem
ad cuiusdam Marii V. his terminis applicari
posse contendat Fr. Ioan. de Peña, quem refert, &
probabile dicit Soar. ubi proximo; merito tamen
contrariam sententiam concludit, & tutiorem atte-
stat, quia hæc pollutio a censuris, de quibus agit
Excommunicans illa, longe differt; & idem ad illam ex-
tendi non debet siue lege, iuxta vulgarem regulam,
qua à iure, de regulis iuris in 6. cum similibus. Igitur
consulit facit Parochus, si cum primum hoc inces-
pet fieri publicum, ad Episcopum oecumenicum de-
ferat, qui præhabita inquisitione, & commissione,
determinabit an Ecclesia polluta sit habenda, & re-
conciliatio indigeat, necque interim in ipsa à diui-
nis Officiis abstinendum; sique siquid faueret publicita-
tem pollutionis efficere tantum Ecclesiam polluta-
tam, nam tamen non iniuria, & fama superueniens de
novo, illam non polluit, sed potius pollutam ostendit;
& talem indicat ad diuina Officia suspendendam;
sicut verè dicitur excommunicatus, qui talis est à
parte rei, quamvis dum est oculus non sit vitandus,
quia denunciatio excommunicationis minime eum
excommunicat, sed potius excommunicatum declar-
at, cap. postulat s. verum, de appellat. ubi. & qui de-
clarat non facit, sed factum denuntiat, sicut, in l. sed
si queratur, ibi, quia per sententiam non debet firmus
constitui, sed quæ est, declarari, si firmus vend. l. heredes
palam s. 1. ibi, quæ enim nunc dicitur non significat, de
testament.

41 Unde merito notant Doctores communiter se-
cundum Sayr. d. cap. 16. num. 10. quod t. c. Sacerdos
ex Sacramentali Confessione sciat in Ecclesia effu-
sionem sanguinis coniugalis, potest in eadem cele-
brare, neque aliqua reconciliatione opus est; quamvis
Hostiens. & alij, quos refert Stephan. de Gaeta
in cap. ad limina 10. quest. 1. q. 5. num. 521. dicant tutius
esse, quod Sacerdos in genere reuelat Episcopo ta-
lem Ecclesiam indigere reconciliatione: ulla enim
probabili nititur ratio eam text. qui adduci solet
in d. cap. significasti, de adulter. considerat publicam
molleris confessionem, ex qua infamia publica orta
est, & idem inde ad sacramentalem Confessionem
ineptum est argumentum.

42 Tertia causa, ob quam polluitur Ecclesia, est pro-
pter voluntariam humani seminis effusionem intra
illam contingentem, siue sit hominis, siue mulieris,
siue heretici, aut infidelis, siue etiam per mollitiam,
sodomiam, aut bestialitatem contingentem, de quo
est text. in d. cap. unico, de consecrat. Ecclesia lib. 6. & in
d. cap. Ecclesia, de consecrat. dist. 2. resoluunt Nauar. Syl-
uest. Graff. Fr. Emman. Hentia, & Suar. d. loci, Fr. Lu-
dou. Miranda d. quest. 39. art. 5. conclus. 1. vers. 2. casus,
Vgolin. d. cap. 29. s. 1. Azor. d. part. 2. lib. 5. cap. 5. quest. 3.
Gambartupa d. cap. 6. n. 11. Mar. Alter. d. cap. 1. vers.
tercia, Fagnandez d. cap. 1. 4. num. 10. cum sequentibus. Mar-
ta de vers. d. part. 2. c. 17. a princ. Castr. Palao d. quest. 1. n. 1.

Dicimus Ecclesiam pollui propter voluntariam 43
humani seminis effusionem, quia non sufficit, si fiat
io somniis, vt per Fr. Emman. d. loci, ex gloss. in cap.
Ecclesia, de consecrat. dist. 1. r. verb. *semine*, quam
communiter receptam dicunt Nauar. d. cap. 27. num.
252. Azor. ubi proxime, Gambartupa d. num. 11. Mar.
Alter. ubi proxime, Graff. d. cap. 47. num. 24. Fr. Ludou.
Miranda d. vers. secundum casum est, Vgolin. d. s. 1. vers.
excepitur tamen, vbi hoc vetum dici etiam vbi oc-
casionem aliquam seminandi dedisset, vel facta
oblectaretur, aut ob ægritudinem semen, aut men-
struum mulieris caderet. Dicimus etiam t. huma-
num ad excludendum effusionem cuiusvis alterius
animalis irrationalis, iuxta supra resoluta circa san-
guinis effusionem, & gloss. verb. *semine* in d. cap. 1. &
Fr. Ludou. Miranda d. vers. secundum casum est, & Vgo-
lin. d. s. 1. in fine. Semen hoc humanum, & effu-
sione Ecclesia polluitur, sed, si in Ecclesia effundat-
ur etiam intra vas naturale contrarium, sicut dixi-
mus de effusione sanguinis, per quam immittitur pol-
luitur Ecclesia, dummodo iura eadem contingat,
licet non cadat in ipsa Ecclesia materiali, optime
Gamb. d. cap. 6. num. 2. t. quam tamen minime pollui
dicendum est, si hominibus feminis, aut sanguinis
effusio accideret supra tectum, vel infra Ecclesiam in
aliqua camera, aut spelunca, vel in aliqua camera,
aut cella, vel in Choro, Sacristia, turri cymbalorum,
tribuna, aut confessionariis extra Ecclesie corpus,
quia illa omnia, & similibus caibus dicitur extra
Ecclesiam contrigi, vt post Soar. & Cordub. tenet
Mar. Alter. d. cap. 1. vers. requiritur, & sequitur
Graff. d. cap. 48. a num. 23. Suar. d. sect. 4. col. 2. vers.
quod autem sanguinis, Sayr. d. cap. 16. num. 8. Anila del.
dist. 7. dub. 1. Sanch. d. dist. 15. a num. 21. cum sequentibus,
vbi sigillatim de singulis prædictis particulis latissi-
me disserit, & late Fagnandez in quinque Ecclesie
precepta p. 1. lib. 3. cap. 14. a num. 37. vbi de interfecto,
& num. 38. de Ecclesia supradicta, nisi ibi esset ali-
qua Capella, & num. 41. de Cameris ad iarus Ecclesie
adhærentibus, & num. 42. de porta Ecclesie, &
num. 34. de Confessionariis, & num. 46. de choro, &
n. 53. de claustris.

Questio non leuis est, tan idem dicendum sit, 46
quando intra Ecclesiam habitus est coitus coniuga-
lis: Io qua videbatur dicendum non esse per hoc
Ecclesiam pollutam, quia licet talis effusio, & talia
coitus sit voluntarius, non tamen est peccaminosus;
text. enim in cap. si mortui, de consecrat. dist. 1. & in d. cap.
significasti, de adulter. solum facioque mentionem de
fornicatione illicita, & adulterio, in quem sensum
videmus etiam intelligendi text. in d. cap. unico, de
consecrat. Ecclesia lib. 6. & in cap. ult. eiusd. sit, in anti-
quit. & in d. cap. Ecclesia, de consecrat. dist. 1. dum de so-
minis effusione simpliciter loquimur, ita vt semper
intelligamus, dummodò de se, & natura sua sit pec-
caminosa, quæ diel nequit contingens intra Eccle-
siam ex copula coniugali, si semocautus contem-
pnam, vel scandalum; nec enim circumstantia loci fa-
ci, & irreuerentia ratione ipsius talis est, vt per se
solum innotale peccatum constituit; cum specialia
aliquoquæ postioque talis copula prohibita non re-
peritur; & idem cum simus in materia penalii, vt
deter dicendum minime fore extendenda prædicta
iura loquentia de copula illicita, & peccaminosa, ad
copulam coniugalem de se licitam, & honestam.
Quare hanc partem soluitur Emman. Sà verb. Ec-
clesia num. 14. Basil. Pont. de matris, lib. 10. cap. 10. num.
13. Valsq. 1. 2. dist. 98. n. 6.

Contrariam tamen sententiam reuocant gloss. 47
in d. d. cap. unico, & in cap. queramus, verb. *opprobrium* 31.
dist.

dist. 4. in cap. Ecclesius verb. semine 68. dist. sequuntur
Natur. d. cap. 17. num. 252. Grat. d. cap. 48. num. 16.
Couat. de sponsali. p. 1. cap. 7. §. 2. num. 3. Petz. rit. 1.
lib. 5. Ordnam. pag. 11. Fule. de viti. lib. 1. cap. 28. n. 9. &
lib. 2. cap. 15. num. 6. Sayt. d. cap. 16. d. num. 19. Soar. d.
secl. 4. vers. 3. violatur Sanchez de Matrim. lib. 9. dist.
25. d. num. 7. Tolet. d. cap. 8. num. 14. Cened. ad Sextum
videt. 11. num. 2. Marto de iurisd. p. 1. cap. 27. num. 1.
Ragui. de Mofo in Ecclesia. quafio 58. Fagundez dist.
cap. 14. d. num. 21. & p. 1. lib. 4. cap. 10. num. 20. Ailla d.
dist. 7. vers. secundum Azot. d. cap. 5. quaf. 1. vers. dubia.
Ga. robarupta d. cap. 6. num. 11. in fine. Vg. lib. d. c. 19.
§. 3. ver. locum habet. Ft. Ludou. Miranda d. quaf. 39.
art. 5. conc. 1. vers. fecundum est. que opinio ex eo videt
ur. quod coitus coniugalis licet de se licitus sit.
est tamen illicitus propter loci facti circumstantiam.
cui fit iniuria. argum. text. in cap. necessitas 2. quaf. 7.
& cap. 1. de immum. Eccles. & cap. 1. ad re. lib. 6. Vnde
cum sit voluntarius. & peccaminosus contingens
intra Ecclesiam. videtur ex consequenti per illum
Ecclesiam pollutam censendam: facit quod di-
stans de iudice suspendente. & suffocante reum intra
Ecclesiam. in qua specie licet pena mortis sit ci-
mini eodigna. & ideo de se licita. arctamen propter
loci facti circumstantiam redditur illicita. & iniuri-
osa. ideo polluta censetur Ecclesia. Cui non ob-
stat. quod coniugi petenti debuit aliter comua te-
neret reddere ex vi matrimonialis obligationis. &
coniugalis vinculi. & ita sub pena peccati mort.
maxime si detur peccatum incontinentie: cuius
enim huiusmodi obligatio respectu coniugis inem-
pestiue debuit petentis. & vbi redditio circa pec-
catum fieri nequit. per ea que voluntur in cap. in-
quisitio. de senten. excom. & in cap. litterar. vers. porro.
de rebus. spoliatur. Facit text. cum materia ubi quod dicitur
ff. de solut. per que in dici solet. quod non semper
debetur petenti statim creditur petenti debitum
solvere. cum possit dari legitima differenda solu-
tionis causa.

43 Cum magis communi. & vera sententia hanc
 quæstionem lib. fadere distinctionis resolvendam
 potuisset faciendo distinctionem inter eorum
 conjugalem intra Ecclesiam contingentem illicitum.
 & peccaminosum. & eorum. qui talis non sit.
 imò potius licitus. & iustus. Priori membri fit
 exemplum quoties coniuges intra Ecclesiam mutuo
 cohabitant. ubique villa necessitatis causa. vel licet
 detur causa cohabitandi intra Ecclesiam. non tamen
 datur necessitas petendi. & reddendi debitum. quia
 nullum subest periculum incontinentie: posteriori
 membri fit exemplum. quoties coitus coniugalis in-
 tra Ecclesiam ea necessitate contingit. veluti quia
 cognunt coniuges dum intra illam commorati. &
 cohabitare. propter quod prædictum incurrit pericu-
 lum incontinentie. ad quod tollendum fuit coitus
 coniugalis iustus. & necessarius. quantumvis intra
 Ecclesiam contingens. In primo igitur casu non est
 dubium. quod Ecclesia maneat polluta. cum detur
 intra eandem illicitus. & peccaminosus coitus. secus
 verò in posteriori à cessante ratione. Ita resoluunt
 distinguendo Ru. hatd. in 4. dist. 12. art. 1. §. 1. & ibi
 Marto. in cap. 1. Sylvest. verb. consecratio. 2. §. 1. Couat.
 de sponsali. p. 1. cap. 7. §. 2. m. 1. Vician sum. n. 176. Suar. d.
 secl. 4. vers. tertia opinio. Sayt. in clau. Regia lib. 9. cap. 8.
 n. 21. Celli. de iuris lib. 4. cap. 3. dub. 12. n. 85. Mari. Al-
 ter. d. cap. 1. vers. sed est aliqua contrarietas. Caltr. Al-
 d. p. 1. n. 1. in mod.

49 Hæc terra effusionis feminis causa omnes scilicet
 recipit declarationes supra adductas etica præce-
 dendem effusionis sanguinis causam: requiritur nam-

que. & effusio contingat in sufficienti quantitate.
 alias enim in minima non erit sufficiens. & Ecclesia
 polluta censetur: id quod provenit tam ex vi ver-
 bi. effusio. fit super ea expendimus. quoniam etiam ex
 eo. quia licet modica effusio ex parte interioris vol-
 untatis sit peccatum mortale intemperatiæ. attam-
 en in ratione exterioris inicitur loci facti. non
 adeo res gravis est censenda. & polluta per hoc hæc
 Ecclesia. potest optimè declarari Susal. d. cap. 4. vers.
 tertia violatur Ecclesia. Ft. Emman. in sum. n. 1. §. 3.
 num. 11. Quicquid contrarium velit Mat. Alter. d. c. 1.
 vers. sed hæc opinio.

Dicendum est insuper. & declarandum. quod si
 cõt per occultam. & peccaminosam feminis effusio-
 nem Ecclesia polluitur à parte rei. non est tamen
 talis reputanda. quando ipsa effusio occultata persi-
 stit. iuxta supra resoluta etica superiorem causam
 effusionis sanguinis. quicquid Doctoris communi-
 ter contrarium censent. nempe per occultam. effu-
 sionem Ecclesiam minimè pollui. quorum senten-
 tiam iam supra num. 17. refutavimus. & apertè con-
 funditur ea d. cap. significasti. de a. testat. ibi enim adul-
 terium cum Sacerdote intra Ecclesiam à principio
 occultè contigit. & tamen. quia ex post. in per
 confessionem mulieris adulterii publicè factam. de
 crimine constitit. præcepit Alexand. l. l. in Ecclesia
 re. unclhetur: id quod fieri non debet. nisi à peto-
 cipio. & ita quando adulterium fuit paratum intra
 Ecclesiam. polluta eadem Ecclesia fiet. si quidem
 confessio criminis. & populi notitia de eo super-
 veniens minimè Ecclesiam violatur. sed potius
 violatam ostendit. iuxta supra resoluta. quæ ea de-
 c. dist. cap. significasti. si perdatat furtiora red-
 duntur. Deinde procedit quod prædicta resolutio.
 ubi peccaminosa feminis effusio contingit intra. §. 1
 non verò extra Ecclesiam. iuxta supra dicta. quæ ad
 hunc casum ea eadem ratione legitime adpantur.
 inde fit ut quemadmodum ad Ecclesie pollutionem
 ex causa voluntarie. & iniuriæ effusionis sanguinis
 contingens intra Ecclesiam resoluimus contra
 communem ferè omnium Doctorum sententiam.
 non aliter Ecclesiam fore pollutam censendam.
 quam si utrumque. copulatur scilicet. & vulnus. &
 sanguinis effusio notabilis intra Ecclesiam contin-
 gat. nec sufficere quod vulnus tantum. si effusio extra
 eveniat. idque ea eo. quia iura de hoc loquuntur prin-
 cipaliter ad effusionem ipsam. non verò ad vulnus se
 referunt: si similiter idem nobis dicendum videtur
 in presenti specie. ita. quoniam actus hic tota Ec-
 clesiam effusionis ita proximus fit peccaminosus. si
 tamen actualis effusio non intra. sed extra Ecclesiam
 ponngat. minimè per hoc est Ecclesia polluta cen-
 senda. enim verum fit dicere effusionem feminis mi-
 nimè intra eandem contingit. quicquid communis
 sententia sit in contrarium.

Quarta causa ob quam polluitur Ecclesia est. quo-
 ties intra eandem sepultus fuerit fidelis excommu-
 nicatus. de quo est textus in cap. consensisti. de consecra-
 tione. Eccles. qui text. licet loquatur in Cæmeterio. proce-
 dit tamen. & habet locum maiori ratione. quando
 prædictus excommunicatus intra Ecclesiam sepeli-
 tur. ad effectum. ut per hoc eadem Ecclesia polluta
 censetur. tenent Nauar. dist. cap. 27. num. 52. Victor.
 verb. Excommunicatus. num. 99. Henric. in sum. lib. 9. de
 Mat. cap. 27. §. 1. & lib. 13. cap. 51. §. 1. Gambartpta
 d. cap. 6 n. 13. Mat. Alter. d. cap. 1. vers. quare violatur.
 Azot. in ius. moral. part. 1. lib. 10. cap. 26. quaf. 11. vers.
 sententia. & part. 1. lib. 9. cap. 5. quaf. 1. vers. quoniam. Sylvest.
 2. de censur. cap. 1. num. 11. & lib. 5. cap. 27. n. 12. An la
 d. dist. 7. dub. 1. vers. tertia causa. Suar. rem. 3. dist. 81.
 Pp 4 scilicet.

scilicet. 4. vers. *quarta causa*, & de Relig. tom. 1. tract. 2. lib. 3. cap. 2. à num. 3. Valer. Reginald. in praxi fore parvi. lib. 32. num. 17. Vgolin. de potestate Episcopi. cap. 29. §. 4. Fr. Ludou. Miranda d. quest. 39. art. 5. concl. 1. vers. *tertium casum*. Nald. verb. *Ecclesia*. num. 19. Homobon. de excommunicatione Ecclesiæ. tract. 12. cap. 3. quest. 13. resol. 5. pag. 447. Fagundes d. cap. 14. à num. 55. qui ferè omnes intelligunt piasiam conclusionem procedere tantum in excommunicato, vel notorio clerici percussore, vel nominatim denunciato, iuxta Martini V. & Basilienfis Concilij Constitutionem incip. *Ad censuranda scandala*; per quam solum in prædictis casibus tenetur excommunicatio vitæ, unde etiam in eisdem tenetur non sepelire, per reg. cui non communicamus viuis, nec mortuis debemus communicare, de qua in c. ex parte, in fine, 1. de sepel. & in cap. à nobis, de sens. excomm. Ex cuius decisione vltra Doctores in prædictis luriis limitanda venit supradicta resolutio deducta ex d. cap. consulti, ut non procedat in casu, quo Ecclesia propter signa contritionis, quæ excommunicatus in vita, & mortis articulo ostendit, ipsum absoluit, etiam post mortem, ut ibidem cauetur, tunc enim cum pro eo sit orandum, poterit similiter intra Ecclesiam sepeliri, quæ per hoc minime polluta censetur, cum talis verè sit absolutus ab excommunicatione, in qua decedit, & ex consequenti ecclesie respectu illius prædicta reg. cui non communicamus viuis, &c. prout habetur in d. cap. à nobis, iunctis traditis per Couar. in cap. alma. part. 3. §. 1. n. 4. vbi agit, quo pacto talis post mortem valeat per Ecclesiam absolui.

- 33) Procedit autem prædicta resolutio non solum in si leli excommunicato, sed etiam quando infidelis, vel hæreticus sepelitur, per quod erit similiter polluta censenda, ac proxime reconcilianda, atque etiam Commeterium, si in ipso talis sepelitur, prout habetur in cap. Ecclesia 11. & d. 2. de consecrat. dist. 1. tenent Fagundes d. c. 14. num. 57. Fr. Ludou. Miranda d. conclus. 1. vers. *quæ tu casus est*, vbi addit in hoc casu non solum esse reconciliandam Ecclesiam, verum etiam & illius parietes abraedendos, Azor. d. cap. 5. quest. 1. vers. *quinto*, & seq. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 6. n. 25. cum seq. vbi assensit locum habere etiam infantes infidelium sint, qui sepeliuntur, Vgolin. d. cap. 29. §. 5. vbi excipit, quando Catechumenus in Ecclesia sepelitur, cum vi chrisianis coniuncti nobis sint, & separari à nobis non debeant in sepultura, de quo etiam Mar. Alter. d. cap. 1. vers. *sed postulat*. Denique quod Ecclesia polluitur, vbi ab excommunicato denunciat, notoriòve Episcopo consecrata est, dixi præcedenti allegat. n. 18.

- 34) Qui in Ecclesia publice violata Missam celebrat, aut alia peragis diuina Officia, seu defunctum sepelire (nisi vigente necessitate sit hæc de licentia Episcopi) peccat mortaliter, irregulariter tamen, aut suspensus non efficitur: ex ea ratione, quia nulla pena iure communi constituta est contra eos, qui celebrant in Ecclesia polluta antequam reconcilietur, tum quia pollutio Ecclesie non est propria censura, nec interdictum, quo fit, ut in Ecclesia polluta celebranti irregularitas non efficiatur. Ita Henric. lib. 9. de Absolut. cap. 27. §. 7. & lib. 11. de excommunic. cap. 51. §. 5. Syllog. verb. *consecratio quest.* 9. Vgolin. de irregular. lib. 1. cap. 1. num. 2. & in tract. de officio, & potestate Episcopi. cap. 29. §. 7. resoluti, quos refert Cened. dist. collect. 115. num. 5. Fr. Ludou. Miranda d. quest. 39. art. 6. Azor. d. cap. 5. quest. 6. Mar. Alter. d. dist. 5. cap. 1. Fagundes d. cap. 14. à num. 3. Quamvis celebrentem fieri suspensum, & si iterum celebret post suspensionem, contrahere irregularitatem asserat Placc.

in praxi nona Episcopi. part. 1. cap. 5. num. 5. vers. ante. Nam text. in d. cap. in quibus sentent. excomm. lib. 6. solummodo loquitur de eo, qui celebrat, aut celebrante facti in loco interdictio, non autem de celebrante in Ecclesia polluta; Ecclesiam enim pollutam non egere reconciliatione, si in ea bona fide celebratur, ait Caster. de lege parali lib. 2. c. vii. cuius contrarium melius resoluti Fagundes in quinque Ecclesiæ præcepta p. 1. lib. 3. c. 21. n. 13.

Ecclesia excommunicata, si fuerit consecrata reconciliari non potest, nisi per proprium Episcopum, seu alium Episcopum de ipsius licentia, & hoc cum aqua ab Episcopo benedicta vino admixta, & cineri, & cum verbis, quæ habentur in Pontificali, vel Manuali Romano, ita traditur expressè in cap. aqua, & in cap. propius, de consecrat. Ecclesiæ, & tenent Henric. in sum. lib. 9. cap. 27. num. 6. Sayr. de cens. lib. 5. cap. 16. num. 31. Azor. d. cap. 2. lib. 9. quest. 5. Cened. dist. collect. 115. num. 1. Vgolin. d. cap. 29. §. 8. num. 1. Gambaz. d. cap. 6. num. 4. me citato in hoc loco Alzed. de prælat. Episcopi. dist. part. 2. cap. 4. num. 25. Miranda d. quest. 29. art. 8. concl. 2. Fillius. in quest. moral. tom. 1. tract. 5. cap. 4. num. 118. Diana d. disp. moral. part. 2. tract. 1. miscel. resol. 6. & censuit Sac. Cong. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608. & in Praen. 21. July 1612. dum habet Ecclesias & commeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari posse. Et in Arreina. 9. Aprilis 1631. vbi habetur Ecclesiam consecratam non posse nisi per Ordinarium loci, vel alium Episcopum de consensu ipsius reconciliari.

Vnde inferitur Episcopos huiusmodi facultatem, 36 reconciliandi Ecclesiam consecratam pollutam non posse simplici Sacerdoti delegare, etiam si in contrarium sit consuetudo, per d. c. aqua, vbi dicitur quod hæc consuetudo potius dicenda sit corruptela, quia licet Episcopus committere valeat, quæ iurisdictionis existunt, quæ tamen sunt Ordinis Episcopalis non potest inferioris gradus Clericis demandare, ut censuit Sacra Congreg. Rit. in Cameracen. 9. Febr. 1608. & resoluunt Miranda d. concl. 2. Vgolin. d. §. 8. num. 2. vbi addit Summum Pontificem id posse, & hoc de iure positum est; & omnium quæ iuris positui sunt, plenam habere potestatem, quod totum etiam tenet Mar. Alter. d. disp. 3. cap. 4. Quare eadem sacra Congreg. Ritum in Galatien. 24. Septemb. 1605. concessit Vicario generali licentiam reconciliandi Ecclesiam pollutam, aienta absente Episcopo, & in Roshomagen. 15. July 1601. eandem facultatem concessit cuidam Abbati in dignitate Ecclesiastica constituto, aqua tamen prius per Episcopum benedicta.

Si tamen Ecclesia non fuerit consecrata, sed tantummodo benedicta, reconciliari potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam aquæ lustralis aspersionem, cap. si Ecclesia, cum gloss. verb. *laqueus de consecrat. Ecclesiæ*, Mar. Alter. d. cap. 4. vers. *quod si Henric.* d. cap. 27. §. 6. Sayr. d. cap. 17. num. 31. Tolet. d. cap. 8. num. 15. Fr. Ludou. Miranda d. art. 8. concl. 1. me citato in hoc loco Homobon. de excommunicatione Ecclesiæ. p. 2. tract. 12. c. 3. quest. 13. r. resol. *quæstio* pag. 447. & p. 3. tract. 14. cap. 8. §. 27. resol. 2. Tamburin. de iure Abbatis tom. 1. dist. 23. §. 10. n. 11. Diana moral. resol. part. 4. tract. 4. resol. 91. & autem part. 2. tract. 1. miscel. resol. 6. Fagundes d. cap. 14. num. 60. Vgolin. d. §. 8. num. 1. Auila d. disp. 7. dub. 4. cum quo aduertit non esse necessarium, quod aqua sit per Episcopum benedicta, ut Ecclesia non consecrata reconcilietur, licet hoc requirit Tolet. vbi proxime; coniunctur enim ex verbis cap. vii. de consec. Ecclesiæ, ubi, *aqua prædicta excommunicata laqueus*, quod non licet, si Episcopi licentia

licentia benedictio, aut auctoritas esset expectanda, & exorcismus aquae per Episcopum esset facieodus. Hinc *Sacra Congregat. Rit. in Cameracen. 9. Februarij 1608. censuit Ecclesiam non consecratam, & cemetery simplicem benedictionum posse communi alicui Presbytero in dignitate ecclesiastica constituto, & in Hydruntina 25. Decembris 1622. fuit dictum Ecclesiam non consecratam posse per Vicarium Capitalem reconciliari. Et in hoc caso, quo potest simplex Sacerdos reconciliare Ecclesiam benedictam, posse & Regulares Superiores idem facere tenent. *Portel. in dub. Regular. p. r. verb. Ecclesia Fragum. n. 1. & Diana d. p. 4. tract. 4. refel. 91.**

De quatuor sortem aquae benedictae generibus, & de eius vi, & effectibus, vide Durand in *rationali Divinarum lib. 4. cap. 4. num. 10.* Stephan. Dotant. de *ritibus Ecclesiae lib. 1. cap. 21. num. 2.* Hieron. Romul. 4. de *repub. Christiana cap. 22.* Henricq. in *sum. lib. 4. cap. 15. §. 8. lit. E. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 9. cap. 15. nouissimè Torrellanica in practica. lurijs spirit. lib. 12. cap. 26. num. 60.* ubi ait aquam benedictam tripliciter considerari, vel Episcopalem mixtam vino & cinere, qua Episcopus utitur in consecratione Ecclesiarum, seu Altarium, cap. *propaganda de cons. Eccles. vel Baptismalem, de qua fit mentio in cap. Sabbate, de consecr. dist. 4. vel communem, de qua in cap. iuxta aquam, dist. 4. Et de illius vi apud Gentiles, & Hebraeos, ad abolutionem, & expiationem agit Ioan. de Pineda super lib. part. 1. cap. 9. pag. 150. Et tunc de antiquaeque institutione in Ecclesia contra mala spiritualia, Dæmonesque, vide Card. Caf. Baron. tom. 2. annal. Ecclesiae anno Christi 112. pag. 62. Martin. Delium *disquisit. magicar. lib. 2. cap. 2. sect. 3. §. 4. pag. 521.* Emman. de Valle de *Monte de sanctatione, & casibus sect. 2. cap. 11. num. 27.* Basil. Ponc. var. *disp. part. 1. quæst. 2. cap. 5.* Emman. de la Cerda in *tract. de iur. de Milan p. 2. cap. 5. Bozz. de signis Eccles. tom. 2. lib. 5. cap. 2. fig. 15.* Raph. de la Tote de *ou. appof. Reliq. quæst. 90. dist. 12. num. 15. & dist. 13. num. 5.* Torrellanica in *practica. lurijs spirit. lib. 12. cap. 26. §. 2. num. 57. † Remittit peccata venialia, Azor. d. lib. 9. cap. 15. quæst. 5. Jatus part. 1. lib. 4. c. 10. quæst. 4.**

Fagundez in *quinque Ecclesiae precepta part. 1. lib. 4. cap. 4. num. 7.* Petr. Thyre de *apparit. spirit. lib. 3. cap. 16. n. 41.* Duxine de *ritib. Eccles. lib. 2. c. 21. ex n. 2.* Torrellanica d. lib. 12. cap. 26. num. 62. Liberat à mortibus, Emman. de Valle d. cap. 11. num. 6. Confert sanitatem corporalem, idem Emman. de Valle d. *sect. 2. cap. 15. num. 8.* & plura miracula per aquae benedictae viuentem facta referunt Henricq. d. lib. 4. cap. 15. num. 8. *lit. E.* & Card. Baron. tom. 3. anno Christi 127. pag. 184. & tom. 7. anno Christi 137. pag. 171.

Vbi tamen reconciliatio Ecclesiae consecratae haberi non posset per Episcopum, qui longè abest, & venire non potest, posse eundem Episcopum ex iusta causa concedere, ut in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebraret, post D. Thom. & Sor. notatum Aulla d. *diff. 7. dub. 3. concl. 2.* Sæ verb. *Ecclesia, num. 25. vers. Episcopus, Mar. Alter d. diff. 1. cap. 2. vers. Sed non carere, Zetoli. in praxi Episcopalis ubi proximè. Soaz. tom. 1. in 3. p. S. Thema diff. 81. sect. 4. vers. huius potest, Fagundez in quinque l. Ecc. precepta p. 1. lib. 3. c. 14. num. 1. Sed hoc non probati bene obicitur Henricq. lib. 1. cap. 15. §. 5. *lit. H.* Quare tunc facilius etiam atque toto late communi, quod concedat Episcopus, ut in loco non sacro in Altari portatili celebraretur, vel post Concil. Trident. in priuatis Oratorijs, aut Eremiticis institutis ad Diuina celebranda, secundum à nobis dicta supra alleg. 13. & n. 8.*

Quomodo autem se gerere, & quid agere debeat

Sacerdos, si contingat post inceptam Missam Ecclesiam violari, veluti si orta rixa alteri vulnus inferat, vel occidat? In quo dubio communiter distinguunt, utrum post ceptam consecrationem, aut ante illam casus contingat, ita vt in primo Missam te neatur prosequi, In secundo verb. mloimè. Ita Vgolin. de *cons. lib. 2. cap. 8. §. 4. & de potest. Episcopi cap. 29. §. 7. num. 3.* Suar. d. *sect. 4. in fin. Mar. Alter. d. diff. 1. c. 1. in fin. Barthol. ab Angelo dial. 5. de Missa §. 6. 43. Mar. Ant. var. ref. lib. 1. ref. 112. casu 60. Nald. verb. *Ecclesia num. 25.* Scott. lib. 2. de Missa cap. 15. Homob. de Bonis de *examinis Ecclesijs part. 1. tract. 4. cap. 14. quæst. 118.* latè Fagundez in *quinque Ecclesiae precepta part. 1. lib. 3. cap. 18.**

Praelati Regulares bene possunt reconciliare Ecclesias quacunque ex causis violatas, atque pollutas, aqua per ipsos benedicta, si Episcopus, qui illam benedixit, distet ultra duas dietas, alias debent habere aquam benedictam ab Episcopo, proor constat ex concessione Leonis X. facta Generalibus, & Provincialibus, ac Custodibus, necnon & Guardianis Fratrum Minorum Obseruantie pro tempore existentibus, qua habetur inter privilegia Mendicantium, verb. *benedicere Eccles. §. 14.* & refert Sayri d. cap. 16. num. 41. & de ea testatur Vgolin. d. §. 8. num. 2. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. *quamuis, & Fr. Lodou. Miranda d. art. 8. concl. 3.* & Henricq. d. §. 6. *lit. D.* Marchin. de *sacram. Ordinis tract. 3. part. 3. cap. 11. num. 14.* Diana *resolus. moral. p. 6. tract. 6. refel. 22.* ubi etiam post Fr. Emman. Perficum resoluist Regulares posse vti dicto privilegio non solum quando Episcopus distat per duas dietas, sed etiam quando abest morte, renunciatione, depositione, &c. Quilibet autem duas continet viginti miliaria, seu cititer septem leucas, *glos. verb. duas dietas in c. nonnulli, de rescriptis.* Henricq. in *sum. lib. 9. c. 27. §. 6. in com. lit. E.* & lib. 15. cap. 5. §. 5. *Parlad. lib. 2. verum quousq. cap. 19. num. 9.* Gregor. 1. §. verb. *queri una legna, sit. 16. part. 2.* Ordin. Regia Lofitran. lib. 1. tit. 90. §. 13. ibi, *à sua legem per dia,* commentum foris per viam visitatum, *Parlad. d. num. 9.* Mascard. de *probis. concl. 105. §. 6.* Cabed. *Lusitania decis. 13. num. 4. p. 1.*

ALLEGATIO XXIX.

Episcopus in Capellanis, quando possit reducere numerum Missarum?

SYMMARIVM.

1. Missam reducere, & ad minorem numerum renouare pertinet ad Episcopum in Synodo Diocesana, & ad Generales Ordinem in suis Capitulis generalibus.
2. Causa iusta est necessaria ad huiusmodi reductionem faciendam.
3. Defensionem volumines inuolabiliter obseruari publici interest.
4. Annuitaria, & officia pro dispensis sub huiusmodi reductione cadunt.
5. Reductio hac non debet intelligi de Missis, & legatis, non ante Concil. quamvis illud relinquitur.
6. Eleemosyna pro ipsi Missis celebrandis, si adeo tenuis sit, sub hac reductione comprehenditur.
7. Eleemosyna pro Missis, si nullum crescat ut constituta tenuissima sit, quid agendum attenditur.
8. Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, ut Missa in alia Ecclesia, vel in alio Altari celebraretur.

breuiter nequeat celebrari in loco confusum.

9. *Missarum numerum, & annuuariorum potest Episcopus reducere in donationum, & alio alitibus interuenit.*
10. *Annuneratoria in totidem Missas potest Episcopus commutare.*
11. *Commemoratio defuncti semper est facienda in numero Missarum reducantur.*
12. *Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundacionibus Ecclesie impositas.*
13. *Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas beneficiorum requiruntur in sua fundacione certum illorum numerum.*
14. *Missa particularibus votibus, vel pro defunctis, quia iustu stipendii sigillatim ad particularibus personis pecuniatur, non possunt ad minorem numerum reduci.*
15. *Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminueret, Abbatem vero, & Generales non in extra Capitulum generale.*
16. *Decretis Sacra Congregat. de celebrat. Missarum refertur.*

De Episcopos in Synodo Diocesana & ad Generales Ordinum in suis Capitulis generalibus pertinet Missas reducere, & ad minorem numerum reuocare: ita habetur in Conc. Trident. sess. 13. de reform. cap. 4. & in Concil. Brachaten. IV. ad. 4. cap. 26. in fine, comprobant post Nanas. & alios Henric. lib. 9. cap. 22. num. 6. Seraphin. decis. 66. Azor. in quest. moral. p. 1. lib. 12. cap. 18. quæst. 61. Fr. Emman. in sum. p. 1. cap. 252. num. 1. & quæst. 41. Reginald. in praxi feri puniunt. lib. 23. num. 239. Quaranta in sum. Bullary. verb. *Missa*, vers. posse. Miranda in mem. Pralat. tom. 1. quæst. 41. Aloyf. Ricc. in praxi feri Ecclesiæ. decis. 404. int. edit. & refel. 341. in 1. edit. Bonacina de Sacrament. dist. 4. quæst. vltim. puncti. 7. §. 2. num. 9. Zetola in praxi Episcop. p. 1. verb. *Missa*, §. 1. pag. 228. Fr. Emman. quæst. regul. tom. 2. q. 43. art. 13. laud. Monet. de commun. vlt. volum. cap. 5. num. 365. cum sequentibus, & me citato in hoc loco Homobon. de examine Ecclesiæ. tract. 11. cap. 9. quæst. 21. in fine. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. tract. 2. decis. 25. ubi ex hoc loco me non citato plura desumptis, & decis. 171. end. p. 4. Molfes in sum. moralis Theologia. tract. 1. cap. 16. n. 29. & 30. Vgolin. de offic. & potest. Episcopi cap. 61. Diana moral. refel. part. 1. tract. 14. refel. 1. cum seqq. Lezzana in sum. quæst. Regul. part. 1. cap. 21. num. 6. Nald. in sum. verb. *Missa* num. 8. nouissimè Alphons. de Leone de officio Capitani q. 5. fol. 20. num. 305. cum multis seqq. etiam nouissimè Torrealba in praxi. l. 1. §. 1. lib. 2. c. 9. num. 73. cum seqq.

1. *Primo amplius legi declarata huiusmodi reductionem faciendam necessariam esse iustam causam, eum voluntas testatoris non possit absque illa violari. Ita Fr. Emman. d. c. 152. ad fin. alius cap. 13. comel. 13. Nau. cons. 9. num. 9. de celebrat. Missas in nouis Fraxinell. de obli. Sacerd. sect. 7. §. 5. num. 1. Molin. de iustis. tract. 1. disp. 249. Bonacina dist. 4. §. 2. num. 12. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. tract. 4. decis. 25. num. 3. Defunctorum enim voluntas inuoluntate obstruatur publicè interuelli. Petr. Magdalen. de numero testium in testam. reg. part. 1. cap. 8. §. 6. Card. Mart. de comest. vlt. vol. lib. 1. tit. 3. Pacadil. in sum. legum. parat. part. 1. ensa 11. Martin. Carill. in la. explicatione de la. Billa de los defunzos. part. 2. cap. 14. Quapropter ¶ Prælati, qui tam habent auctoritatem in diminuendis obligatiouibus iam inductis, prudenter, caute, & cum ti-*

more ledendi conscientias suas procedere debent. Iusta causa ad huiusmodi reductionem faciendam illa potest esse, videlicet, si cursu temporis Clericorum, aut Religiosorum numerus est diminutus, aut Ecclesie, vel Monasterij redditus extenuantur, vel impensa maiores fiunt, & cetera huiusmodi. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 11. cap. 6. quæst. 5. quem referet d. loco, vers. sum. tractatur.

Secundo amplius habere locum in annuuarialia, & Officia pro defunctis, & ita declarasse Sacra Congregat. ad instantiam Archiep. Neapol. die 26. Novembris. 1583. referunt Piasces. in praxi. noua. Episcop. part. 2. c. 3. num. 15. in fine. Stephan. Quaranta in sum. Bullary. verb. *Missa*, pag. 291. alias 402. Diana part. 2. tract. 14. refel. 5. Galet. in margaritis casuum conscientia, verb. *Missa* 4. Aloyf. Ricc. d. refel. 341. num. 1. Monet. dist. cap. 5. num. 167. Vtrum autem in vittima voluntate, vel pacto inter vivos liceat bona temporalia, Ecclesiis, aut monasteriis sub eo modo, aut conditione dare ut annuuarialia fiant, Sacrae certis diebus celebrentur? Vide latè disputantem Angustan. de legib. lib. 4. contrarij. 7. per tot. vbi num. 24. refert Arist. Illustriat. Societatis Iesu non pati quòd illa se obliget ad annuuarialia.

Tertio amplius procedere huiusmodi reductionem in Missis, & legatis, tam ante Tridentin. Concil. quàm post illud relictis; quia dispositio Concil. generaliter, & absolute loquitur. Ita Possesin. cap. 2. num. 25. quæstio 9. Nald. in summa verb. *Missa* num. 9. Gate. de benef. part. 7. cap. 1. num. 132. Sed ex declaratione Illust. Cardinalium reductionem fieri non posse de Missis post Tridentinum relictis, tenent Miranda dist. loco, concel. vlt. in medio, Hieron. a Sob. in auct. ad compend. priuileg. verb. *Missa* 3. Azor. vbi proximi. Fr. Emman. d. art. 13. Fraxinell. dist. 7. §. 5. num. 2. Confess. in sum. priu. Ordinem Attendat. tit. 19. de diuini Officii, & Missarum celebrat. cap. 3. Aloyfius Ricc. d. Neapol. decis. 25. num. 3. in fine p. 4. Fr. Emman. qq. regul. tom. 1. q. 43. art. 13. ex Gasp. Paduat. cap. 60. de remedio Missar. quæst. affert hoc sibi consulenti à dicta Illustri. responsum fuisse Roma die 7. Febr. 1573. Diana d. p. 1. tract. 14. refel. 1.

Quarto amplius in elemosyna pro ipsius Missis celebrandis, quæ si addè tenuis sit, vt non facile inueniatur, qui velit se huic muneri subicere, vt dicitur in Trident. d. cap. 4. tunc numerus Missarum moderandus est, iuxta vires legat, refert à Sacra Congreg. declaratum Aloyf. Ricc. d. refel. 341. in num. 2. vbi etiam dicit per eandem decem in huiusmodi reductione debere Episcopum Capituli consilium requirere, quamuis sequi illud non teneatur.

Aduerte tamen quòd quando testator relinquit 700. aureos pro reo. Missis celebrandis in tali Ecclesia pro anima sua, si agatur elemosyna praestanda Sacerdotibus, tenentur hæres dara capacitatem hereditatis supplere mercedem, quia testator non reliquit pecuniam simpliciter pro elemosyna soluenda sine onere Missarum, sed pro Missis celebrandis pro anima sua, eo tempore, quo præstabatur minor merces, nam si præstauisset augmentum, non vitæ diminueret numerum Missarum, cum hæreditas totum reddere posset. Ita Marc. Anton. Gennen. in præf. Ecclesiæ. quæst. 279. Homobon. de Bonis de examine Ecclesiæ. part. 1. tractat. 4. cap. 13. quæst. 118. Ricc. in praxi part. 3. refel. 364. num. 3. Diana dist. part. 1. tractat. 14. refel. 17.

Quinto amplius Episcopum posse aliquando ex iusta causa concedere, vt Missa in alia Ecclesia vel in alio Altari celebretur, si nequeat celebrari in loco constituto, sicut potest ex iusta causa in casu aliquo particulari

particulari commutare legata in alios aequales vius pios, saltem quando non est acquiritum ius tertio, Hentig. in *summ. lib. 7. cap. 15. num. 2. & lib. 9. cap. 22. num. 6.* Graffius in *decis. aures part. 1. lib. 2. cap. 5. n. 11.* quos refert, & sequitur Bonacina *d. q. vlt. p. mlt. 7. q. 4. num. 4.*

9. Sæpius amplia, ut possit Episcopus reducere numerum Missarum, & Anniversariorum non modo, quæ præscribuntur in testamentis, & aliis similibus dispositionibus causa mortis, sed etiam, quæ in donationibus, & aliis actibus inter vivos, quod si vtriusque eadem est ratio, ac proinde eadem dispositio, *l. illud, ff. ad leg. Aquil. Ita Monet. dist. cap. 5. num. 168.*

10. Sæpius amplia, ut ex eadem facultate ei à Concil. Trid. attributa possit Episcopus commutare Aniversaria in totidem Missas, Vgolin. *de officio Episcopi, c. 6. n. 1.* Monet. *d. c. 5. n. 600 & seq.*

11. Declarabis tamen ut in honorandis numero Missarum, seu Anniversariorum, qui remaneant, faciendæ semper sit commemoratio eorum defunctorum, qui pro suorum animarum salute legata illa ad pios vias reliquerunt, ut expresse cauetur à Conc. Trid. *d. c. 4. in fine.* Monet. *d. cap. 5. num. 375.* cui quidem commemoratio satisfieri potest, vel in Memento, vel in Collectis, ut ex Vgol. *d. cap. 6. n. 1.* dicit Monet. *d. c. 5. n. 366.*

12. Limita prius suprà positam resolutionem habentem Prælatus vel supra posse Missas reducere, & ad minorem numerum reducere, non procedere in Missis in fundatione Ecclesiæ impositis, cum in his Episcopus, ac prædicti alij dispensare nequeant, & ita decisum referunt Monet. in *dist. cap. 5. num. 376.* Prælat. in *prævia missa Episcopali part. 2. cap. 1. num. 31.* Aloys. Ricc. *d. dist. 141. n. 4.* Miranda *dist. art. 11. cancl. vlt. proprii form. Vgolin. de potest. Episcopi, cap. 61. num. 1.* Ragul. in *vass. eccles. dist. cap. vlt. de Episcopi quæst. 6. num. 86.* Homobon. *de exam. eccles. part. 1. tract. 4. cap. 14. q. 129.* Diana *dist. part. 1. tract. 14. resol. 1. in fine.*

13. Limita secus in beneficiis requirentibus in sui fundacione eum numerum Missarum, quia in eo non potest Episcopus ex vi Concil. Missas reducere ad minorem numerum; prædictum enim Concil. videtur tantum agere de Missis ex defuncti dispositione relicti. Iu. *sacram. Congregat. decidisse referunt Galet. in margaritaceæ cum consensu verb. beneficium p. 24. col. 2. & verb. Ad illa, vltim. Nald. verb. Missa n. 18.* Possive in *c. 2. n. 15. quæstio 9.* Bonacina *d. q. 12. n. 10.* Turrell. *d. c. 9. n. 74.* Contra Hentig. *lib. 9. cap. 2. num. 6.* in *commentariis P. & Miranda dist. 12.*

14. Limita tertio in Missis particularibus vortius, vel pro defunctis, &c. quæ iustis stipendiis sigillatim à particularibus personis pignunt, nisi consensus eorum, quibus illi debentur, habetur; quod tardè, vel nunquam accedere solet; nam iuste causa Prælati ad idem concedendum, non adsum; quia hoc est contra ius suum naturale, id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest. *Id. quod ff. de reg. iur. Non cons. 9. n. 9. & cons. 1. n. 1. de celebrat. Missarum nam. Fraxinell. d. q. 1. n. 3.*

15. Verum autem, & quando possit Episcopus etiam sine Synodo congregata Missarum numerum minuire? Vide Navar. in *man. cap. 29. num. 183.* Et. Emm. in *summ. part. 1. cap. 152. concl. 13. in fine.* num. 17. Hentig. *dist. cap. 22. sub §. 6.* Bonacina *dist. §. 2. num. 9.* ubi contra melius asserit Episcopum non posse oblique Synodi consensu commutare, & moderate Missarum numerum; & hanc patrem pluribus defendit nouissimè Fagundes in *quinque Ecclesiæ pra-*

cepta part. 1. lib. 3. cap. 7. n. 11. plures apud Dianam *dist. part. 1. tract. 14. resol. 3.* Ego tamen cum Navar. citatis locis, quem refert, & sequitur Miranda *dist. quæst. 4. art. 12. concl. vlt.* dicendum puto posse Episcopos oblique consensu Congregationis Synodalis temperate onera dicendi plures Missas in beneficiis, siue Capellanis libi subiectis, prout statutum erat fore communiquoad Abbates, & Generales nouiter disponit Concil. *dist. loco exigendo, ut in Capitulis generalibus sit talis reductio Missarum: quod quidem merito tenent Petex de Lata de anniver. & Capellanis lib. 1. cap. 14. num. 9.* Monet. *dist. cap. 5. num. 372.* Diana *part. 1. tract. 14. resol. 4.*

Nouissimè *Sacra Congreg. Illustrissimum Cardia. 16 Concil. Trid. interpretum S. D. N. Urbani Papæ VII.* auctoritate libi specialiter attributa decreuit, ac ptilmò districtè prohibuit atque interdicti, ne Episcopi in diocesana Synodo, aut Generali in Capitulis Generalibus, vel alias quouomodo reducunt onera vlti Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium, aut in limine fundationis, sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurrant, quæ re diligenter perspicilla id statuit magis in Domino expedire arbitrabitur, aliquo redactantes, moderationes, & commutationes huiusmodi, si quæ contra huiusmodi prohibitionem fieri contigerint, omnino nullas atque inanes decernit.

Præterea ne in Ecclesiis in quibus onera Missarum in 17 perpetuum imposita sunt, Sacerdotes in eis, ut par est, adimplenda se tepiderint, & sequentes reddant quod onera huiusmodi cum multa, aut parua sint utilitate censuilla, statui, atque decernit, ut pecunia ab bonamobilia Ecclesiæ, Capitulis, Collegiis, Hospitalibus, Societatibus, Congregationibus, Adoratoriis, Conuentibus, ac locis omnibus tam Secularibus quàm Regularibus, atque liberis personis in futurum simpliciter accendenda cum onere perpetuo Missarum celebrandarum ab eis, ad quos pertinet, sub pena Interdicti ab ingressu Ecclesiæ ipso facto incurrendo à die realis acquisitionis statim depoi debeant petere. Ad eam sacram, vel personam fidei & facultatis idoneam, ad effectum illa, seu illarum pretium quouomodo inuertiendi in bonis immobilibus fructiferis cum expressa, & undandæ mortis onere, quod illi anarum reperiuntur, si eadem bonamobilia auctoritas Apost. concepi alienari contigerint, eorundem pretium sub eadem pena, ut supra depoi, atque in alius boni statibus itidem fructiferis cum eiusdem onere repetitione atque annexione conuerterit debeat.

Ad hac Sacra Congreg. quibusvis Capitulis, Collegiis, 18 Societatibus, ac Congreg. atque locis, necnon omnibus, & singulis Ecclesiis, ac pterum locorum tam Secularium quàm Regularium Superioribus, vel aliis ad quos pertinet, districtè prohibuit, ne in posterum onera perpetua suscipiant Missarum celebrandarum, Secularibus vero sint Episcopi vel eum Generalis Vicarij, Regularibus vero sint Generalis Provincialis consensu, & licentia in scriptis & gratis concedenda, aliquo facultatis, qui huius prohibitionem transgressi extiterint, ab ingressu Ecclesiæ interdictum sit eo ipso, Regularibus vero parum priuatiuè omnium officiorum, quæ tunc obtineant, ac perpetua inhabilitatio ad illa de cætera obtinenda, vniuersisque aliis ac passiva oblique alia declaratione incurrat. Eleemosynas vero manuales & quatuordecim pro Missis celebrandis, ita denum idem accipere possint, si oneribus autem impositis na satisfecerint, ut noua quæque onera suscipere uoluerint, aliquo omnino absint ab huiusmodi eleemosynis etiam sponte oblati in futurum recipiendæ, & capitulis asserant ab Ecclesiis cum inscriptione illa, Eleemosynæ pro Missis, vel alia simili: sub eisdem penam ipso facto incurrendis, ne fideles hac ratione frustrantur. Episcopum vero sen eum Vicarium

aut Generalis, vel Provincialis, ubi de licentia pro perpetuo overibus fuerint requisiti, in singulis casibus diligenter inquirant de singulis Missarum celebrandarum obligationibus cuiusque Ecclesie, monasterii, aut loci pro incumbendis, nec ante assensum huiusmodi, aut licentiam prebent, quam eis legitime constituti illius Sacerdotes tam novo oneri suscipiendo, quam antiquis iam susceptis satisfacere possent, precipueque rationem habeant, ut redditis qui Ecclesie & loci pium relinquuntur, omnino respondeant overibus admodum, secundum morem cuiusque civitatis, vel Provincia, intelligantque si in re tanti momenti desides, aut negligentes fuerint, in novissimo die si huius pratermissi moneri rationem esse reddaturus. Hæc in dictis Sacre Cong. decretis, quæ in typograph. R. Cameræ Apost. impressa vidi de anno 1625. Super quibus eadem S. Congreg. de anno 1626. declaravit, quod etsi legatum sit ad id trine, nihilominus pro reductione oneris, ut supra positum ab eis ad quos pervenit, Sedes Apost. esset adenda, quæ absque ulla impensa id statueret, quod magis in Domino committere indicaretur. Verumtamen si in ipsa beneficii erectione expresse cautum fuerit, ut licet Episcopo servitium annu reducere ac moderari, legem hanc servationis, quam decreta hac de re data non sustulerant, esse validam, & observandam.

ALLEGATIO XXX.

Episcopus sacramenti Confirmationis minister an proprius sit?

SUMMARIVM.

1. Minister Ordinarius confirmationis est solum Episcopus ordinatus.
2. Etiam si excommunicatione, hæreticus, vel degradatus.
3. Et non Confirmatus.
4. Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simpliciter Sacerdote de Episcopi licentia, nisi ex delegatione Summi Pont.
5. Abbates ex privilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarii sacramentum Confirmationis conferre possunt.
6. Papa aut possit committere Sacerdoti consecrationem materiam huius Sacramenti.
7. Sacramentum Confirmationis utilissimum.
8. Baptizati per Confirmationem plene sunt Christiani.
9. Episcopus graviter peccat, si multo tempore negligenter omiserit confirmare.
10. Episcopus tenetur Christianis tantum conferendi gratia ad loca sua diocesis accedere, ad cuius expensam tunc non obligantur Ecclesiarum Rectori.
11. Confirmare debet Episcopus cum Pluviali, Mitra, Stola, & Baculo Pastoralis.
12. Episcopus in die feriatis, etiam non ieiunius, & non ieiunius, potest hoc Sacramentum administrare.
13. Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus conferre.
14. Episcopus confirmans in sua diocesi subditos alterius, si suspensus, & culpa excusatur.
15. Confirmare in alterius diocesi non potest Episcopus subditos.
16. Episcopus potest in alterius diocesi sine proprii Episcopi licentia dare subditis suis Transferrum, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Parochiali.
17. Episcopus ad Confirmationem admittere debet omnem hominem baptizatum, sine sit infans, sine adulter.

18. Adulter tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se puerum contritum.
19. Episcopus dum administrat debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtualem.
20. Muri, & foras possunt Confirmari.
21. Amicos licite possunt Confirmari.
22. Forma Confirmationis quæ?
23. Confirmandi quare in fronte Christiane consecrati vocantur?
24. Christiani frons aliquo panno albo circumcingitur, ut retenti talibus desinas, aut deleatur.
25. Pannus Christiani potest iterum super alterum baptismatum, aut Confirmatum imponi.
26. Maxilla confirmati quare percussatur?
27. Colapbi omnes non videtur peccatum mortale.
28. Confirmationis sacramentum hic conferens, vel suscipiens, an incurrit irregularitatem?
29. Rebaptizans, & rebaptizatum, accedens culpa, irregularis sunt.
30. Confirmationis ex iteratione tam conferentem, quam accipientem non incurrit irregularitatem resolventur.
31. Dilectus citatur qui de sacramento Confirmationis tractat.
32. Baptizandus si sit susceptores habet v. cum erudiam in Fide, ita Confirmatus, cum in Christiane conscribitur in pugna, magistra militie eget.
33. Susceptores non sunt de essentia Sacramenti, si tamen quis omitteret, peccabat graviter.
34. Susceptores in Baptismo non nisi baptizati, & in Confirmatione nisi Christiane etiam vultu esse debent.
35. Fidelis Baptizatus, vel Confirmatus filium infidelis, non contrahit cognationem cum patre, vel matre infidelis.
36. Abbates, & Monachi non possunt esse patrini, si tamen suscipiant peccatum mortaliter, ac spirituale contrahunt cognationem.
37. Pœnitentes publici donec peralla pœnitentia reconciliantur, non possunt esse susceptores.
38. Pueri, imò & infantes ipsi, si doli capaces sunt, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habeant, contrahunt huiusmodi cognationem si quem in Baptismo, vel Confirm. tenent.
39. Patrini potest esse minor baptizatus.
40. Susceptor unus in Baptismo adhiberi debet, vel ad summum duo, unus scilicet vir, & unus femina.
41. Episcopus non potest dispensare, ut duo viri, vel dua femina simul suscipiant.
42. Viri duo, quorum unus sit procurator viri, & alter mulieris, possunt baptismatum de sacro fonte suscipere.
43. Confirmandus an possit tenere duos patrinos, sicut in Baptismo?
44. Patrini plures adhiberi ultra permittunt, peccat mort.
45. Patrini plures baptismatum de Baptismo suscipientes, contrahunt omnes cognationem.
46. Parentes tenentur patrinos designare, & illi non designantibus poterunt tunc parochi.
47. Consensus requiritur, ita ut ex deficiente, compateritas non contrahatur.
48. Patrini si vult designentur, & multi simul tenendo tangerent baptismatum, omnes fierent cognati.
49. Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem?
50. Cognatio contrahitur à nuptiis, non verò à procuratore.

- 31 *Patritius in Confirmatione debet esse alias ab eo, qui tenet in Baptismo.*
 32 *Vnus quando posuit in Confirmatione tenere ultra duas eadem die.*
 33 *Cognatio spiritalis in Baptismo inter quos contrahitur?*
 34 *Cognatio spiritalis in Confirmatione inter quos contrahitur.*
 35 *Cognatio spiritalis non contrahitur inter ipsos pariter.*
 36 *Cognatio spiritalis à viro contracta non transfunditur uxorem.*
 37 *Vir, & uxor minime peccati suscipientes alienum pariter in Baptismo.*
 38 *Patritius potest matrimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscipit.*

in praxi feri pariter lib. 18. num. 10. Bonacini d. puncto 2. num. 7. Torrellanca d. cap. 6. num. 14. Mar. Alter. de consens. tom. 1. lib. 1. cap. 3. dist. 8. ubi contrarius bene respondet.

Sic etiam validè confirmatur, quomodo non sit confirmatus; nam cum habeat characterem Ordinis Episcopalis, in quo fundatur potestas confirmandi, validè confert huiusmodi Sacramentum, Bonacini d. puncto 2. num. 10. post Henric. & Suar. tenet Zambran. de casibus 14. art. mortis cap. 1. dub. 2. num. 4. ubi etiam quod tunc peccat, non tamen mort, quia nulli reperitur præceptum obligans sub mortali. Et cognitionem contrahit, quia verum Sacramentum confert; suscipiens verò, non confirmatus illam non contrahit, cum non sit verus susceptor, Sanchez. de Matrim. lib. 6. dist. 70. num. 21. & facit quæ infra num. 32.

Confirmationis Sacramentum ita est adus Ordinis Episcopalis, ut non possit administrari ab Abbate etiam consecrato, qui non sit Episcopus; nec à simplici Sacerdote de Episcopi licentia, nisi tantum ex delegatione Summi Pontificis, ut probat expressè tex. in cap. personæ. 91. dist. ubi Greg. I. concedit ut ubi absint Episcopi, Presbyteri conferant, cuius text. argumento Sacramentum Confirmationis est delegatione, seu privilegio Pontificis Presbyteros conferre posse obsequium D. Thom. in 1. p. quæst. 72. art. 1. ubi Nugn. dub. 2. Coninch. num. 97. & 109. Couas d. cap. 10. num. 6. & 14. Videtur de Sacrament. num. 49. Angel. in florib. Theolog. in de Confirmat. art. 8. conclus. 3. Cardin. Bellarm. de Confirmat. cap. 12. Nauar. dist. num. 8. & consil. 14. num. 2. de privileg. in manu. Henric. d. cap. 6. §. 4. & lib. 1. cap. 26. §. 1. lit. G. & lib. 10. cap. 23. §. 1. Idoc. Cocc. in thesaur. Catholicis tom. 2. lib. 5. art. ult. Alphonf. Alvarez dist. loco. Jacob. de Grassis in decis. auctor. part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 19. & 30. & tom. 1. consil. tit. de sacra Poenitentia consil. num. 5. cum segg. Petrus Ledemia in sum. p. de Sacram. Confirmat. cap. 9. Francisc. de Putigianis dist. 7. quæst. 1. art. 5. 10. & 13. Tolet. in sum. lib. 2. cap. 14. num. 5. Valent. tom. 4. disputat. 5. q. 1. puncto 1. Valquez part. 3. quæst. 12. art. 3. dist. 12. cap. 1. num. 3. Cardos. d. verb. Sacramentum Confirmationis num. 8. Reginald. d. lib. 18. cap. 4. num. 13. Vgolin. dist. cap. 15. num. 3. Vualid. in candeleros auctor. tit. de Confirmat. cap. 4. num. 5. Piazet in praxi nova Episcop. dist. num. 1. in fine, Balduin. in super opera controuers. Bellarm. part. 2. lib. 2. cap. 6. præp. fin. vers. Catholici omnes, Suar. tom. 1. distat. 3. §. 6. sol. 4. Fr. Emman. quæst. Regal. tom. 1. quæst. 18. art. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 4. vers. imprimis, Chamer. d. cap. 5. in fine, Mirand. dist. quæst. 14. art. 4. Cardin. Celas Baron. annualium Ecclesie tom. 8. anno Christi 594. pag. 54. Reginald. in praxi feri pariter lib. 18. num. 17. cum segg. Bonac. d. puncto 2. num. 3. vers. dixi, Torrellanca d. cap. 6. num. 26. Monet. d. cap. 4. num. 110. Pincha in memorab. eccl. p. 2. tom. 2. lib. 12. cap. 5. 1. Alzed. d. cap. 4. num. 1. Filine. dist. tract. 1. num. 1. & 16. ubi num. 17. quod infectio Sacerdotis nec etiam ex dispensatione Pape potest esse minister huius Sacramenti. Quam quidem principalem resolutionem non obsecut innot. Concil. Trident. sess. 7. de Confirmat. cap. 3. dup. inquit Ordinationem huius Sacramenti ministrum esse Episcopum, hinc significans non esse inconueniens quod non Episcopi ex Pontificis Maximi permissione extraordinarij, seu delegati fiant ministri nouissimi; me citato in hoc loco Ioan. de Solorzano de Iur. Indiarum tom. 1. lib. 3. cap. 18. num. 34. Angusan. d. loc. 7. Unde Abbates ex privilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarij Sacramentum Confirmationis confere

CONFIRMATIONEM, seu Confirmationem per quam Spiritus sanctus datur ad augmentum, & robur, ut habetur in cap. vnic. 6. per fratres, de sacra Poenitentia, nouissimè Torrellanca in præf. Iuris spiritus lib. 2. cap. 6. a. 1. ad solum pertinere Episcopum, probant tex. in cap. Presbyteri, de consecrat. dist. 4. & in cap. quando, de consuet. quia Altor. cap. 8. & 19. soli Apostoli confirmabant baptizatos ab aliis, quorum Episcopi sunt simplices (succesores, cap. in noue 21. dist. 1. Idem in Trid. Synodo sess. 7. de Sacramentis Confirmationis, can. 3. anathemate feriuntur, qui dicant sanctæ Confirmationis ordinatum ministrum non solum esse Episcopum, sed quomais simplicem Sacerdotem. Unde ministrum ordinarium Confirmationis esse solum Episcopum multis comprobant Couas. var. lib. 12. 10. num. 4. & 6. Nauar. in man. cap. 12. num. 8. vers. dixi Episcopum, Durand. in rationali. dim. lib. 5. cap. 8. q. 1. Alphonf. Alvarez in specula iuris Penitentie, tit. de Confirmat. pag. mibi 179. Cardin. Bellarm. controuers. tom. 1. lib. 2. cap. 12. Cardos. in praxi Iudicium verb. Sacramentum Confirmationis num. 8. Cardin. Bellarm. lib. de Confirmat. cap. 12. Suar. de Sacram. dist. 36. Zambran. de casibus in art. mortis cap. 1. dub. 2. Henric. in sum. lib. 3. de Confirmat. cap. 6. §. 1. Piazet. in praxi nova Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat. num. 1. Chamer. de Sacramentis tract. de Confirm. cap. 5. de ministro Confirmat. Idoc. Cocc. num. 1. in thesaur. Catholicis lib. 5. art. ult. Aegid. de Coninch. Sacram. tom. 1. q. 7. 1. num. 97. & 109. Balduin. in super opera controuers. Bellarm. p. 2. lib. 2. cap. 6. præp. fin. vers. Catholici omnes, Monet. de comment. ultim. volum. cap. 4. num. 180. Filline. quæst. moral. tom. 1. tract. 3. num. 13. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 15. num. 1. me citato in hoc loco Alzed. de præf. Episcop. dignit. p. 2. cap. 4. num. 1. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 44. art. 1. consil. vnic. in fine, Bonacini de Sacram. dist. 3. quæst. vnic. puncto 1. n. 3. Stephan. Gratian. discip. forens. tom. 4. cap. 738. num. 18. Angusan. de legibus lib. 2. auctor. 1. num. 69. & Valent. tom. 4. distat. 3. q. 2. puncto 1. Valent. Reginald. in praxi feri pariter lib. 19. cap. 4. Rota impressa per Positum post suum tract. mandati de mandando decis. 64. num. 11.

Qui quidem validè administrat quomais excommunicatus, hæreticus, vel degradatus; quia per hæresim, vel excommunicationem, vel degradationem non amittit characterem; in quo datur potestas confirmandi: tum quia sicut potest Ordines validè conferre, ut loco diximus; Ita & poterit Sacramentum Confirmationis, Emman. Sa verb. Confirmatio, circa finem, Henric. d. cap. 6. num. 2. Suar. tom. 3. dist. 36. sect. 1. vers. dicendum est ergo, Valent. Reginald. Barbof. de Episcopo Pars II.

ferre posse decisum refert Armendariz in *addis. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopio* n. 77. Et privilegio summorum Pontificum Patribus Societatis Iesu, atque Minoribus apud Indos commoventibus concessam administrationem huius Sacramenti post Felician. & alios, refert Henric. d. lib. 9. c. 27. §. 6. ad finem *litt. H.*

- 6 Sed maius dubium est, an possit Papa committere Sacerdoti consecrationem matris huius Sacramenti (quæ est Christus, quod conficitur ex uleo, & balsamo per Episcopum benedictio, *cap. vnic. § ad exhibendum de sacram. vult.*) Multi contendunt posse Summum Pontificem huiusmodi consecrationem materis committere Sacerdoti, quia forma conferendi Christus, & alia Sacramentalia, commissæ sive dispositioni Ecclesiæ, & decreta prohibent hunc actum Sacerdoti, sed non irritant. Verum consuetudo Ecclesiæ probat id benediceret esse proprium Ordinis Episcopalis. Vide tamen Henric. lib. 3. cap. 2. §. 2. & cap. 7. §. 4. Chamerota d. *trac. 3. de Confirmat. cap. 5. in fine, cap. 2. dub. 3.* Barthol. ab Angelo d. lib. 3. §. 12. & 13. Alzedo d. *part. 2. cap. 4. n. 7. & 8.* ac alios apud Bonacinum d. *l. quæst. unica puncto 2. num. 4.* Cardof. d. *verb. sacram. Confirmationis* num. 8. Gregor. de Valent. *tom. 4. disp. 5. quæst. 1. punct. 2.* Valer. Reginald. d. *lib. 28. cap. 2. num. 8.* ubi dicit rem esse, quæ definitionem Ecclesiæ requirere videtur, me citato in hoc loco Diana d. p. 3. *trac. 4. resol. 13. in fine.*

- Confirmationis Christus est quia materia, & quomodo conficiendum dicitur infra *alleg. 31. n. 2. 3. 4. & 5.*
- 7 Cum Sacramentum Confirmationis sit ad id vitiosum, ut sancti Doctores dicant certo modo non esse perfectè Christianum, qui non est confirmatus, Concil. Aurelianen. *can. 3. cap. omnes fideles de consec. disp. 5.* & quia in eo descendit teipiformis gratia Spiritus sancti, cum omni plenitudine sanctitatis, scientiæ, & virtutis, & anima maiorem perfectionem, & gratiam recipit, D. Thom. in 3. *part. quæst. 72. art. 11.* Licet regulariter loquendo necessarius non sit, est tamen complementum baptismi, per illud enim baptizatus plene fiti Christianus dicit Viban. Bonif. in *prim. de consec. disp. 5.* & alij Sancti Patres, quos refert Henric. d. lib. 3. cap. 1. §. 2. *in fine, l. H.* & idcirco sanum sensum contra Hæreticos bene explicat Suarez *tom. 3. disputat. 34. sect. 2.* non quod prima gratia per Confirmationis Sacramentum conferatur, & ante Confirmationem Baptismi culpam originalem non remittat, qui est peccatus Raymundi Lupi error, sed quia per Confirmationem Baptismi gratia corroboratur, & confirmatur ad bene operandum, constantèq; credendum, & fidem Christianam firmius confirmatur. Unde ex præcepto teneri adultos confirmationem suam docere videntur Petr. Sor. *litt. 2. de Confirmat. Philipp. Gamach. in sum. Theolog. tom. 3. §. 6. cap. 9.* quicquid aliter sentiant citati à Diana 9 *moral. resol. p. 3. trac. 3. resol. 30.* Peccat igitur Episcopus grauius, si multo tempore negligenter omittet confirmare, Toler. in *instru. Sacerd. lib. 5. cap. 4. Suar. super 3. part. D. Thom. quæst. 72. art. 2. disputat. 38. sect. 2.* quos refert, & sequitur Mac-Anton. Genuel. in *man. Pastorum c. 54. num. 2.* quibus addo Reginald. d. *lib. 28. num. 19.* & Alzedo d. *part. 2. cap. 4. num. 20.* Et teneatur, Christianis tantum conferendi gratia, ad loca sua dioceses accedere, & tunc laici, vel Ecclesiasticarum Rectoris ad illius expensas non obligantur, ut refert decisum Armendariz d. l. 7. *de Episcopo, in declar. n. 77.*

- 11 Cum Pluviali, Mitra, Stola, & Baculo Pastoralis esse confirmandum respondit Sacra Coogreg. Episcopi

scopi suffraganei Brisien. 19. Februarii 1585. me citato in hoc loco Alzedo d. *part. 2. cap. 4. num. 21.*

In die festali, etiam post messidem potest Episcopus quamvis non leuitus, huiusmodi Sacramentum administrare, nec etiam necesse est fulcrum esse leuitum, cum hoc nulla lege præscriptum repetatur; nam solum consilior, in *cap. si leuitus, de consecrat. disp. 5.* Ita Syluest. verb. *Confirmatio* q. vnic. Chamerot. d. *cap. 7. dub. 3. in fine Henric. d. lib. 3. cap. 5. §. 6.* Bonacina d. *puncto 1. num. 14. vers. secundum.* & tempore interdicti non prohibetur confirmare, ut dicam *alleg. seq. num. 19.*

In Ecclesiæ Confirmationis Sacramentum esse conferendum circa Nugn in 3. *part. D. Thom. quæst. 72. art. 12. circa finem, vers. secundum ritum.* & peccatum mortale esse extra illam confirmare, sicut & solemniter baptizare, cum fiat contra vniuersalem Ecclesiæ consuetudinem in re graui. Atamen Episcopum non teneri in Ecclesiâ confirmare, imò, & extra illam, in loco scilicet honesto, vel palatio Episcopali Confirmationem posse conferre tenent Henriquez d. *cap. 6. §. 7. in fine, Chamerota d. dub. 3. Alzedo d. part. 2. cap. 4. num. 3. in prior. Bonacina d. puncto 1. num. 15.* ubi asserit tutius esse consuetudinem obseruare, quam quidem existimant receptum non esse cum tanto onere, ut rem leuialis culpe constituit Episcopum alio in loco confirmantem.

Subditis alicuius Episcopi nullus potest in sua diocesi confirmare, Toler. in *instru. Sacerd. lib. 1. c. 24. num. 5.* Aloyf. Rice. in *praxi auresa resol. 24.* Marchini. *de sacram. Ordinis, trac. 1. part. 5. cap. 5. num. 7.* Vgolin. *de offit. Episcopi, cap. 2. §. 3. num. 3.* & si aliter faciat, suspensionem incurrit testantur Vivald. *sub d. tit. de confirm. cap. 4. num. 8.* Pett. de Ledem. in *summa, part. 1. de sacram. Confirmat. cap. 9. vers. septima conclusio.* Barthol. ab Angelo d. *lib. 3. §. 62.* quos refert, & sequitur Bonacina d. *puncto 1. num. 11.* Verum confirmando non suos subditos minime fieri irregularem dicit Chamerota d. *dub. 3.* Ego tamen verius existimo Episcopum confirmantem in sua diocesi subditum alicuius suspensionem, & culpa excusari, cum præsumendum sit hoc tunc, & gratatum fore proprio Episcopo, præcipue quando est abiens, vel non ministrat hoc Sacramentum. Ita Alzedo d. *part. 2. cap. 4. num. 21.* Sæ verb. *Confirmatio* num. 2. Henriquez d. *cap. 6. §. 6.* Zambran. *de cas. in art. mortis, cap. 2. dub. 1. num. 2.* Mac-Anton. Genuel. d. *cap. 34. num. 7.* Laymann in *Theolog. moral. lib. 5. trac. 3. cap. 5. num. 2.* Tanner. in 3. *part. D. Thom. disp. 4. quæst. 4. dub. 3. mon. § 6.* Diana *moral. resol. part. 4. trac. 4. resol. 50.* vel confirmat aliquem afferentem dimissionis sui Episcopi, ut ordinetur; quia qui concedit finem, concedit necessaria ad finem idem, Zambran. *de cas. occurrentibus in artic. mortis, cap. 2. dub. 1. num. 3.* Laymann d. *lib. 5. trac. 3. cap. 6. num. 2.* Diana *moral. resol. part. 3. trac. 4. resol. 24.*

In aliteris verò diocesi non potest Episcopus confirmare suos subditos, vel Pontificales adus exercere absque licentia Episcopi, in cuius diocesi reperitur, sub poenæ suspensionis ab exercitio Pontificalium. Ita Concil. Trid. *sess. 6. de reform. cap. 5.* tenent Sæ ubi *supra* num. 3. Reginald. d. *lib. 28. num. 21.* Bonacina d. *puncto 1. num. 12.* dicit decisum Armendariz in *addis. ad recap. legum Navarra lib. 1. tit. 18. lib. 7. n. 68.* & asserunt Henric. d. §. 6. t posse Episcopum in re alicuius diocesi fieri proprii Episcopi licentia dare subditis suis Consecratam, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali; quia hi actus non pertinent ad iurisdictionem contentiofam cum

Episcopi

Respon. iudicij; de quibus Alzed. d. par. 1. cap. 13. d. nam. 88. Quoad clericalem Tonsum tantum eius resolutionem non admittit, ex dictis suprà alleg. 6. n. 15.

- 19 Episcopus debet ad Confirmationem admittere omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus, cap. omnes fideles de consecr. dist. 11. 3. D. Thom. dist. quæst. 72. art. 8. vbi Nugn. & Pisant. Nauar. in manual. cap. 12. nam. 3. Valent. tom. 4. dist. 5. quæst. 2. puncto 2. Chamerota dist. tract. de Confirmatione. cap. 6. dub. 1. Henriq. dist. lib. 3. cap. 5. §. 1. & 2. Bonacin. dist. dist. 1. quæst. vnc. puncto 4. nam. 4. Cardof. d. verb. sacram. Confirmationis, num. 4. Batth. ab Angelo d. dialog. 3. §. 19. Reginald. dist. lib. 18. num. 22. & 13. vbi quod Baptismo carens non est capax Confirmationis. Vtrum autem possit ordinari qui non sit confirmatus? Dixi suprà alleg. 11. post nam. 6. Olim confirmabantur infantes ante vsum rationis, quia nihil prohibebat dum essent infantes sumere animam, ut cum adoleuissent possint pugnare, quia suscepti pro eo proficeret, sicut in baptismo. Vnde confirmate infantes non est prohibitum etiam sine causa, Hurtado de Sacramento. Confirmat. dist. 10. Granada de Sacram. in 1. par. controu. §. 1. dist. 2. dist. 1. n. 10. nouissimè Diana moral. resol. p. 5. tr. 3. resol. 31. in fine. Magis tamen his nostris temporibus expedit, ut pueri confirmati illucescente rationis vtu, scilicet post septennium, quando gratia Sacramenti vni potest, & consistit Fidem, & meminisse admonitionis, & alape, & ne per incuriam iterum confirmetur, Victor. de Sacramento. num. 48. Henriq. dist. lib. 3. cap. 5. §. 2. Pet. de Ledesma d. cap. 7. vers. quinta conclusio Chamerota d. cap. 6. dub. 3. Reginald. dist. 18. num. 13. vers. tertio, Bonacina vbi proxime, num. 5. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. §. 4. nam. 3. vbi arbitrat, enim hodie malitia multum creuit, & omnes confirmati describantur, posse puerum titulum anorum confirmari, Layman. in sum. lib. 3. tract. 3. cap. 5. n. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 6. n. 2. Diana moral. resol. par. 3. tract. 4. resol. 19. Zamban. de casibus ar. moral. cap. 1. dub. 3. n. 1. vbi ait non expedit ut pueri communiter conferrentur ante septennium, nisi ante habeant vsum rationis, me citato in hoc loco. Tortebianca d. cap. 6. n. 31.

- 18 Nihilominus tamen in infante rationis vsum non habente, cui Sacramentum Confirmationis conferatur, loco dispositionis sufficit voluntas Christi, & Ecclesie; adultus vero tenetur habere intentionem, ut in Baptismo, & accedat contritus, vel saltem se putare contritum, licet autem non sit preceptum de Confessione permittenda, quia in cap. inuinc. de consecr. dist. 11. §. dicitur, ut admonetur, non autem precipitur; debet tamen esse in gratia, vel putare se esse in gratia, de quo Episcopus adultos pramonere debet antequam ministrat. Ita Chamerota dist. cap. 6. dub. 1. plures quos refert, & sequitur Bonacina dist. puncto 4. nam. 7. Zamban. de casibus ar. moral. cap. 2. dub. 3. nam. 3. Nauar. de penitent. dist. 11. §. in prim. par. 1. au. glo. 11. 16. Henriq. dist. cap. 5. §. 6. vbi etiam aliter, quod si adultus recipiat cum peccato Confirmationem, reuocatus semper effectus, quantum ad Sacramentalem gratiam auxilij, & augmentum gratie, quod fuit impedimentum, sed diuturno remoto obice, & §. 7. resoluit Episcopum dum admittit debere esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem saltem virtualem.

- 10 Muri, & sudi possunt confirmari, quatenus enim ore non possint, vita tamen & opere valent Fidem proficere, Chamerota d. cap. 6. dub. 3. Amenantes quoque, si habent dilucida intervalia, vel ante amen-

Barbof. de Episcopo Pars II.

tiam petierunt, possunt licite Confirmari, etiam si in mortis articulo existant, imò etiam si sint perpetuo amentes, quia de illis est idem iudicium, quod de infantibus, Chamer. d. c. dub. 3. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. §. 4. nam. 4. Henriq. d. c. §. 1. Bonacina d. puncto 4. nam. 6. Zamban. de casibus ar. moral. cap. 1. dub. 5. nam. 3. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 6. nam. 2. Layman. in Theolog. moral. lib. 3. tract. 3. c. 5. n. 3. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 3. c. 1. n. 38. Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 10.

Forma Confirmationis sunt verba: *Configuro te signo Crucis, & confirmo te Chrysma salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Refertur Cardof. d. verb. Sacram. Confirmationis num. 5. Valent. Reginald. d. lib. 18. cap. 3. Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 7. Valent. tom. 4. dist. 5. §. 1. puncto 3. Cate. hism. Pij V. p. 2. cap. 3. nam. 10. Tortebianca d. cap. 6. nam. 22. Quæ quidem expresse Sacramenti Trinitatis est faciendi de necessitate Sacramenti, nam si verba prædicta quoad sensum substantialem variantur, non valde conficietur Confirmationis Sacramentum. Ita D. Thom. d. quæst. 72. art. 4. vbi Pelant. Emmam. S. verb. Confirmatio, num. 10. Pet. de Ledesma in summa par. 2. de Sacramento. Confirmat. cap. 3. vers. tertio cas. hism. Batthol. ab Angelo d. dialog. 3. §. 17. Henriq. dist. lib. 3. cap. 2. §. 4. Chamerota d. tract. de Confirmat. cap. 7. dub. 1. Bonacina dist. quæst. vnc. puncto 1. d. con. 7. Filliuc. dist. tract. 3. cap. 1. nam. 20. Et cum prolatione eorum verbum debet inuicem concurrere vñctionem si ministrat prius vñgit, & postea profert verba, aut prius profert verba, & postea vñgit, non sit Sacramentum, sicut in Baptismo, & extrema vñctione; quoniam semper verba debent conuenire simul cum vñctione, Nauar. in man. cap. 22. num. 7. vers. septimo, Batthol. ab Angelo d. dial. 3. §. 14. Cardof. d. verb. Sacram. Confirmationis n. 3.

Vnguntur in fronte confirmandi Chrysma consecrato, ad indicandum huius Sacramenti effectum, qui est gratia collata ad adiutorem confirmatum Christi hominem, cum enim frons sit sedes veterum dicitur, patet est ut Confirmandus in fronte inungatur, ut sine rubore, & veterandis Christi nomen consistatur, & ideo de necessitate huius Sacramenti est in forma Crucis fieri vñctionem in fronte, Henriq. d. lib. 3. cap. 2. §. 1. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 5. n. 8. Bonacin. d. quæst. vnc. puncto 3. nam. 8. ¶ Chrysma frons aliquo panno albo circumcingitur, ne recens vñctio defluat, aut deleatur, & septima die deponitur, & in Concil. Belsacen. relato in cap. si quis voluerit 121. de consecr. dist. 4. dicitur, quod si pannus Chistimalis, quo caput pueri in fronte per Episcopum, vel in vertice per Presbyterum circumcingitur, postea iterum super alium Chistimum, aut baptizatum imponi, refert Durand. in rationali diuini. lib. 6. c. 8. n. 9.

Aduertit Diana d. p. 3. tract. 4. resol. 22. vers. notandum, non folum necessarium esse necessitate præcepti quod vñctio Confirmationis fiat manu intermediæ confirmantis in fronte sub signo Crucis, sed etiam necessarium esse necessitate Sacramenti. Item certum est obligari Episcopum sub præcepto vñgere immediatè dextero pollice, quia ita præcipit Pontificale. Ita Zamban. de casibus ar. moral. tom. 1. cap. 1. nam. 1. Layman. in Theolog. moral. lib. 3. tract. 3. cap. 1. nam. 5. Vnde Confirmationis Sacramentum immediatè manu Episcopi esse conferendum, ita ut sit nullum si conferatur medio alio instrumentum, resoluit Layman. d. n. 4. Valent. Reginald. in præci. feri panis. lib. 18. cap. 1. nam. 20. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 3. cap. 1. nam. 17. Diana d.

Qq 2 tract.

360 De officio, & potestate Episcopi.

- trall. 4. refel. 18.* Quamvis Fernandez de Heredia in *dispositat. de Sacramento Confirmat. diff. 5. p. 5. dub. vnic.* num. 1. existimauerit non pertinere ad necessitatem Sacramenti quod vñctio fiat pollice dextero, vel sinistro, vel alio digito, vel quouis alio instrumento siue coniuncto, siue separato, &c.
- 16 Percutitur maxilla confirmat in signum, confirmatio foris, & inchoo animo debere ferte pericula imminencia propter Fidem, & vt se recordetur hoc Sacramento semel initiatum esse, ne iterum ad illud audeat accedere, Durand. *dist. cap. 84. num. 6.* Barthol. ab Angelo d. *dialogo 1. §. 14.* Chamerota d. *trall. de Confirmat. cap. 7. dub. 4.* plures alios refert Bonac. d. *quæst. vnic. puncto 4. num. 9.* vbi etiam resoluit
- 17 omissionem alape non videti peccatum morale: idem tenet Zambrian. d. *cap. 1. dub. vlt. num. 1.* vbi subdit etiam nullum esse peccatum morale omittente cereum.
- 18 Quæstio est, vtrum is, qui bis Sacramentum Confirmationis contulerit, vel suscepit, irregularitatem incurat? In qua quæst. *glos. in cap. dictum, de consecration. dist. 3.* censet irregularitatem contrahere, sequitur Nauar. in *manual. cap. 17. n. 147.* D. Antonin. *par. 3. tit. 18. c. 6.* Albert. Trot. de *vera, & perf. filio Clerice lib. 1. cap. 14. res. 9. in prin.* Maior. de *irregular. lib. 3. cap. 15.* qui omnes id probari censent in *dist. cap. dictum*, quo loci apertissima est decisio sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterati prohibent, poenam debitam transgressibus imponunt, vnde cum ibi equaliter prohibetur Baptismi, & Confirmationis Sacramentum iterari, & iterato Baptismi accedente culpa faciat irregularem reprobantem, & rebaptizatum, *cap. confirmandum, 50. dist. cap. qui in quolibet 1. quæst. 7. cap. ex litterarum, de apoc. Nauar. d. cap. 17. num. 146.* Conarr. in *Clement. si furus sit part. 1. in princip. tom. 8. Maior. dist. lib. 3. cap. 14.* Vñ. de *Baptismo, num. 31. & 36.* Vñ. in *caudel. auro tit. de Baptismo a num. 45.* Bernard. & Salzed. in *præf. cap. 15.* Zerola in *præf. Episcop. part. 1. verb. irregularitas, §. 11.* Cened. ad *Decretum collect. 63. num. 4.* Zerola in *præf. Episcop. part. 1. verb. irregularitas, §. 11.* Bonacina de *consecr. dist. 7. quæst. 1. punct. 3. num. 1.* Chamerot. *trall. 2. de Baptismo dub. 8. pag. 71.* Valer. Reginald. in *præf. ferri Pami lib. 10. num. 173.* & *Episcop. optine Aegid. de Coninch de Sacramento, & consur. tom. 2. dist. 18. dub. 5. a num. 34.* Igitur ritum non est si quoad irregularitatem eadem fiat equiparatio.
- 30 Vt cum contrarium sententiam, videlicet ex iteratione Confirmationis, tam conferentem, quam accipientem non contrahere irregularitatem teneatur Conar. *dist. num. 8.* Valent. *tom. 4. dist. 5. quæst. 1. puncto 4. ver. fin. & dist. 7. quæst. 19. puncto 1. ad fin.* Henricus in *summa lib. 14. cap. 4. §. 5. in med.* Suar. de *consecr. dist. 4. §. 1. dist. 4. num. 6.* Auila *ead. trall. part. 7. dub. 5.* Bonac. *dist. punct. 1. num. 8.* Salzed. ad *Bernard. d. cap. 15. tit. B. Zambrian. dist. cap. 1. dub. 3. num. 4.* vbi expresse tenet quod iterans etiam ex malitia Confirmationem non incurrit aliquam censuram, vel irregularitatem, licet peccet mortaliter, & grauissimè. Nec obstat inductio text. in *d. cap. dictum*; quia licet ibi sacramentum Baptismi, & Confirmationis iterati prohibetur, non tamen inde sequitur, quod eadem poena irregularitatis, quæ Baptismi repeterenti infligitur, imponatur Confirmationem iteranti, cum arguatur a simili non valere in poenis, præsertim in irregularitate, quæ non constituit, nisi in casibus à Iure expressis, *cap. in rei de sententia excomm. lib. 6.*
- 31 Cetera de sacramento Confirmationis, & omnia,

quæ in materia desiderari possunt, tractantur Theologi cum Magist. in *4. dist. dist. 7. D. Thom. part. 3. quæst. 73.* Syluest. Angel. Tabien. & alij Summis verb. *Confirmatio*, Petr. Soc. de *instit. Sacram. verb. Confirmatio*, in *duplici lect. Conar. lib. 1. variat. cap. 10.* Nauar. in *man. cap. 12. a num. 8.* Ang. in *forib. Theologicis part. 1. tit. de Confirmat.* Marc. Anton. *Cuch. lib. 5. in lit. maior. tit. 3. de Confirmat.* Petr. Gregor. *synag. Iur. lib. 1. cap. 15.* Durand. in *raional. Duen. lib. 6. cap. 84.* Alphons. Aluarez in *speculo Iur. Pensis. cap. 50. tit. de Confirmat. pag. 179.* Ioan. Maldonac. in *trall. de Confirmat.* Galgauer. de *Iure publico lib. 3. tit. 86.* Fernandez in *examine Theologia moralis part. 2. cap. 3.* Molles in *sum. moralis Theologia trall. 4. cap. 2.* Filline. *quæst. moral. tom. 1. trall. 3.* Vñ. in *caudel. auro tit. de Confirmat.* Maior. *lib. 4. de irregular. cap. 11.* Cardin. Bellarm. *lib. vnic. de sacrament. Confirmat.* Henricus in *summa lib. 1. de Confirmat.* Suar. de *Sacrament. dist. 32. cum sequentib.* Barthol. ab Angelo in *examin. Confess. dialogo 1.* Petr. de Ledefin. in *summa part. 1. de Sacramento.* Confirmat. Marc. Anton. Genoen. in *moralis Pastorum, cap. 54.* Chamerota de *septem Ecclesie Sacram. trall. 3. de Confirmat.* Aegid. de *Comich de Sacram. 9. 71.* Fernandez de Heredia in *dist. mixt. de Sacramento.* Confess. Zambrian. de *casibus occurrentibus in articulo mortis, c. 2. de Confirmat.* Zerola in *præf. Episcop. part. 1. verb. Christus, Cardos in præf. indic. verb. sacramentum Confirmat.* Piazee. in *simili præf. Episcop. p. 1. cap. 3. de Confirmat.* Bonacin. de *Sacrament. dist. 3.* Valer. Reginald. in *præf. ferri Pami lib. 18.* Vgolin. de *pess. Episcop. c. 26.* Torrelblanca in *præf. Inscriptura lib. 1. c. 6. per tot.*

Sicut qui baptizatus susceptores habet ad eum erudiendum in Fide, *cap. vñ ante omnia, de consecrat. dist. 4.* ex D. Augustino *serm. 215. de temp. ita* confirmandus cum in Chrismate consecratur in pugna, magistro militie egenam si qui gladiatorum dimicationem subeant, alius indigent, eius ope, & consilio ducantur, qui ictibus ac periculis salutis ipsius consecræ aduersari possint: quanto magis fideles cum sacramento Confirmationis, quasi armis missilibus armati, ac muniti in spirituale certamine, cui æterna salus propozita est, descendunt, ducis ac monitoris indigebunt? Hæc in Catechismo Concilij Trident. ad *Parvulos.* Obligatio autem in fluenda confirmatum non contrahit patinus, quia Iure statutum non reperitur, sicut in patino Baptismi, Layman in *Theolog. moral. lib. 5. trall. 3. c. 6. num. 1.* Diana d. *p. 3. trall. 4. refel. 21. in prin.*

Huiusmodi tamen susceptores non sunt de *ess. sentia Sacramenti*, Sot. in *4. dist. dist. 7. quæst. vnic. art. 10. & vltim.* Syluest. *verb. Confirmatio, quæst. vnic.* Cardos. d. *verb. Sacram. Confirmationis, num. 6.* peccatet tamen si quis suscipere eos omittit, Chamerot. d. *trall. de Confirmatione cap. 7. dub. 1. in princip.* Est enim obligatio sub mortali adhibendi patrinum in Confirmatione, vnde peccabit mortaliter tam consecratus, quam confirmans si id omittatur, nisi ignorantia excuset, Petr. de Ledefina d. *trall. de Confirmat. cap. vñ. concl. 2.* Zambrian. de *casibus in art. mortis, c. 2. dub. 6. n. 1.*

Diligentes semper sunt obsecratorum, ne poertum *34* de fonte susceperet, nisi qui baptizatus esset, neque in sacramento Confirmationis, nisi Chrismate etiam vñctus; quod ad id verum est, vt si non baptizatus, vel non confirmatus teneat, inualide fiat, hoc est, nulla inde contrahatur cognitio, quia sicut ad carnalem copulationem inret aliquis desideratur procreatio viriualis ab eodem stipite, secundum earundem propagationem; ita ad spiritualem exigitur

exigitur processio utriusque ab eodem stipse, nempe Christo, secundum spirituales regenerationem, mediante visibile sacramento Baptismi, tum quia cum cognatio hæc fit ex mere Ecclesiæ instituto, nequit ab infidelibus contrahi, utpote qui Ecclesiæ legibus minime subduntur. Ita probat text. in *cap. in baptismo, de consecrat. dist. 11. 4.* & resoluunt Natt. in *man. cap. 11. num. 16.* & *conf. 3. num. 1. sub tit. de Baptismo in 1. edit. & consil. 1. num. 1. de cognation. spirit. in 2. edit. plures referi DD. Sanch. de *matr. lib. 7. disp. 60. num. 7.* & 20. quibus add. Zambran. d. *cap. 2. dub. 6. num. 1.* Reb. de *obligation. iustit. pars. 2. lib. 3. quæst. 6. num. 6.* & 7. Henric. in *sum. lib. 12. cap. 3. §. 4.* Valer. Reginald. in *praxi fori sentent. lib. 2. 1. num. 157.* Coniueh. de *Sacrament. & consecr. sem. 2. disp. 32. num. 35.* Fr. Basil. Pont. de *impedimentis matr. cap. 24. §. 1. vers. illud tamen, Bonacina de magno Matrimonij sacramento, quæst. 3. puncto 5. §. 1. num. 19.* Ioan. Sane. in *stetitibus putat. disp. 40. num. 14.* & 18. vbi num. 15. subdit catechumenum esse etiam cognationis spiritualis inespacem, & num. 16. extendit, ut nec etiam quamvis postea baptizentur, contrahant infidelis, & catechumenis cognationem spirituales eum baptizato. Diana d. *part. 3. tract. 4. resol. 1. vers. secundo, vbi resol. 26.* tenet quoddam confirmatus suscipiens in confirmatione puerum, non contrahit cum illo eiusque parentibus cognationem spirituales.*

- 37 Hinc resoluentes fidelem baptizantem, vel confirmantem filium infidelis non contrahere cognationem eum parte, vel matre infidelis nam infidelis illam non contrahit, ergo nec illam contrahit fidelis; cognatio enim est veluti quidam relatio, quæ non potitur in vno subiecto, nisi ad finem terminus illius, infidelis autem non est terminus huius relationis: hæreticos tamen cum baptizatus, & subiectus sit Ecclesiæ, suscipiendo, vel baptizando, cognationem contrahit, Sanch. d. *disp. 60. n. 2.* Bonacina d. *§. 2. n. 22.* Reginald. d. *lib. 3. n. 173.* Poileuin. de *offic. Cur. 6. n. 27.* Ies. Anton. Ricciol. de *usu personarum extra gremium Ecclesiæ ex lib. 2. n. 4.*

- 38 Exclausi etiam ab eo munere sunt Abbates, & Monachi, quia præcipitur ne committant spirituales habere in Conell. Antiochorensi *cap. 15.* relato in *cap. non liceat, de consecrat. dist. 11. 4.* dummodo qui confirmatur non sint etiam Religiosi: quia tamen in illo text. nullum est verbum irritans factum, veri susceprores etiam, & subinde contrahentes spirituales cognationem, quamvis peccent mortaliter suscipiendo contra prohibitionem sibi impositam. Ita Galleg. de *cognat. spirit. cap. 9. in fine, & multi, quos refert, & sequitur Sanch. d. *disp. 60. num. 21.* quibus addo Poileuin. d. *cap. 6. num. 27. vers. secundo.* Galet. in *morgeria casuum confect. verb. Religiosus pag. 225. in fine.* Reb. d. *lib. 3. quæst. 6. num. 10.* Reginald. d. *lib. 3. n. 177. vers. quarto.* Bonacina d. *lib. 2. num. 23.* Fr. Basil. Pont. vbi præcæsi, *vers. excludi, vbi subdit* potestatem publicos, donec peracta poenitentia reconciliantur, repulsus esse à susceptione in Conell. Pat. d. *lib. 1. cap. 54.* quamvis ipse ibi male existimet prædictos omnes si forte susceperent, nullam contrahere cognationem.*

- 39 Pueri eousque ætatis possunt esse susceptores legitimi, & contrahentes cognationem suscipiendo, modo habeant usum rationis; imò & ipsi infantes, qui doli capaces sunt intra primum septennium, & iudicium sufficiens ad peccandum mortaliter habentes, si quos in Baptismo, vel Confirmatione teneant, eum eisdem spirituales cognationem contrahunt. Ita Henric. d. *lib. 1. cap. 12. §. 2. ad finem.* Petr. de Ledsima in *sum. part. 1. tractat. de sacrament. Barbo. de Episcopo Pars II.*

Matrim. cap. 17. conclus. 7. dub. 3. Sayt. in *furibus de consens. sub tit. de cognatione spirituali de cons. 1. Poileuin. d. *cap. 6. num. 29.* Sanchez d. *lib. 7. disp. 61. num. 4.* Bonacina d. *lib. 2. num. 17.* Nec teneat an putius sit minor baptizari, quia non requiritur, ut sit maior, Petr. de Ledsima d. *concl. 7. dub. 2.* S. y. sub *tit. de cognatione spirituali de cons. 1.* Conita Aluyf. Ricc. in *collet. de cons. p. 4. collect. 1224 in fine.**

At de suscepro numero institutum fuit, ut 40 vnus tantum esset, Leo 3. in *cap. non plures, de consecrat. dist. 4.* & in *cap. vltimo, de cognat. spirit. in 6.* & in Conell. Mogantino sub Paulo 11. litaturum fuit, ut non plures quam vnus patrinus adhiberetur, quia ex impedimento cognationum spiritualium pericula, & difficultates non raro solent euenire; & Conell. Tri. sess. 24. de *reformat. cap. 1.* vnum tantum iuxta præfata Canonum statuta adhiberi patrinum voluit, vel ad summum duos, scilicet, vnum virum, vniqueque feminam, Poileuin. d. *§. 6. n. 33.* Nec Episcopus potest dispensare, ut duo viri, vel due feminae simul suscepro, cum super Conellarij Consistit, dispensandi potestatem non habeat. Ita decilum testatur Zerola in *praxi Episcop. part. 1. verb. Baptismus, §. 4.* Sanch. d. *lib. 7. disp. 57. n. 7.* Reb. de *obligat. iustit. part. 2. in appendice ad lib. 4. num. 89.* Reginald. d. *lib. 3. num. 154.* Bonacina d. *§. 2. n. 33.* Armeniar. in *addit. ad recap. legum Nannæ lib. 4. n. 15. l. 1. de matrimonio in declarat. num. 75.* vbi num. 80. decilum etiam refert, quoddam vnus procurator, qui sit viri, & alter, qui sit procurator mulieris, baptizatum de Sacro fonte suscipere possunt, sed non duo viri, nec due mulieres; vnusquisque tamen proprio nomine, vir loco mulieris, vel mulier loco viri.

Sed debitor potest an Conell. Tri. d. *lib. 43* disponens ad summum duos patrinos in Baptismo esse adhibendos, vnum scilicet virum, vniqueque feminam, procedat in Confirmatione? Pro parte negatiua facit, quia in d. c. vltim. de *cognation. spirit. in 6.* dicitur, ut vnus tantum patrinus in Baptismo possit adhiberi, & in fine dicit, quod de Confirmatione, quantum ad hoc idem iudicium est habendum: at Conell. de solo Baptismi patrinio loquitur, & ideo cum sit correctorium lucis antiqui in d. c. vltim. debet restringi, nec ampliari potest vltra terminos, in quibus loquitur. Quamvis idem omnino voluisse Tri. d. quoad omnia statuere, in patrinio Confirmationis, & totum dictum, *cap. vltim.* per illud restringi teneant Toles. in *instruat. Sacrad. lib. 2. cap. 24. n. 11.* Sanchez d. *lib. 7. disp. 57. n. 9.*

Transgressio huius præcepti adhibendo plures 44 patrinos, est peccatum mortale; quia præceptum Ecclesiæ in te magni momenti violatur, ex cuius transgressionem multiplicantur cognationes sufficiens ad dirimendum matrimonium. Ita Fr. Emmanuel in *sum. p. 1. cap. 2. 26. n. 1.* Vg. p. 1. cap. 3. *conf. 39.* Bonacina d. *§. 2. num. 31.* & ita dicit de eodem Armeniar. d. *lib. 2. n. 84.* quamvis Sanch. d. *lib. 7. disp. 57. n. 6.* contrarium teneat.

Si tamen plures duobus suscipiant baptizatum 45 de Baptismo, cum omnibus cognatio contrahitur; est enim actus contra legem factus regulariter non valeat, l. non dubium, C. de legib. excipitur tamen, vbi lex actum non tollit, & penam extrinsecam addit, quæ potest eum actus valere consistere, & valor actus non respicit fauorem eius, cui pena imponitur, ut dicit Barr. communiter receptos in l. Prænot. al. num. 1. *ff. de nou. operis non.* & ita est in nostro casu, non tollit enim actum, sed ponit penam Parocho adhibendo plures duobus, & valor actus non pertinet ad fauorem Parochi, sed suscepro quo firm-

damento hanc sententiam tenet Vgolin. *de potestate Episcopi* cap. 2. §. 1. *num. 5.* sequitur Sayr. *decis. 4. de cogn. spir.* dicit decem Attendar. ubi proxime *num. 81.*

- 47 Ad parentes pertinet patrinus designare, vel illis non designatis ab Patrocho, Polleuin. d. c. 6. *num. 31.* Bonacina d. 4. 1. *num. 27.* & patet ex Concil. Trident. *de sacro loco.* Et requiritur contrahens, ita ut eo deficiente comparetur non contrahatur, quoniam tantummodo assistit baptizato, vel Confirmato, ipseque non tangit, vel tangit tantum extremam digiti, non contrahit cognationem, eo quod vere non dicatur tenere, vel suscipere. Ita Henric. *lib. 12. c. 11. §. 3.* Verall. *decis. 1. 64. part. 1.* Reginald. d. *lib. 31. num. 151.* Sanch. d. *lib. 7. d. §. 5. num. 5.* Bonacina d. *lib. 2. num. 14.* Mar. Anton. *variar. lib. 1. refolut. fin. cap. 33.*

- 48 dicit decem Attendar. *dist. loc. num. 81.* §. 1. Si vero nullus specialiter designatus est patrinus, ex negligentia, aut obliuione patrum, seu Parochi, & multi simul tenendo tangerent baptizatum, aut de fonte in aqua susceperent, omnes sunt cognati, quia nullo iure *cap. volum. de cognat. spir. in 6.* omnes contrahant cognationem tangendo simul, cui standum est, quando aliud non decernit Iure nouo Concilij Tridentini. ex text. in *1. precipimus C. de appella.* Ita Nauar. in *man. cap. 12. num. 39.* Iacob. de Grassis in *decis. aurea. part. 1. lib. 2. cap. 85. num. 4.* Pet. de Leselma *de Matrimonio. quest. 65. art. 3. versic. et aliud debemus auertere, & in summa. part. 1. de Sacramento Matrimony cap. 17. conclus. 6. dub. 2.* Vuald. in *cauclab. aucto. in de impedimen. matrimonio. num. 1. versic. cognatio spiritualis.* Henriquez *dist. §. 1.* Coninch *tem. 1. quest. 31. num. 37.* & pro hac opinione decem inferunt Rebelle. *de obligat. iustit. p. 2. lib. 3. §. 6. num. 1.* & in *append. ad lib. 4. num. 95.* Reginald. *lib. 31. num. 151.* versic. *in idem.* Bonacina d. *lib. 2. num. 14.* Quibus contrarium teneant Gallec. Vega, Fr. Emmanuel, & Syrr. quos referunt, & sequuntur Sanchez *lib. 7. dist. 67. num. 12.* & Gutier. *de matrim. cap. 100. num. 7.*

- 49 Quæstio est controuersa, an cognatio spiritualis possit contrahi per procuratorem in qua tenet vna sententia non posse hanc cognationem spiritualem contrahi per actionem procuratoris, quia requiritur actio personalis, & presentiam actualem patris, Iura de hoc loquuntur, vi demonstrant text. *in cap. de lib. 10. quest. 1.* in hæc verba. *De his, qui filios suos ad Confirmationem coram Episcopo tenent, id est, qui filios uxoris sue, dum christumantur super se suscipiunt, & in cap. ad hunc eadem causa, & quest. ibi. euenit ipse proprium maritum retinendo suscepit.* Quare ita resoluunt Frern. Marc. *decis. 830. num. 8. part. 2.* Gallec. *de cognat. spir. cap. 13. num. 14.* Henric. *dist. lib. 12. cap. 12. num. 1.* Couarr. *de sponsalib. part. 2. cap. 6. §. 4. num. 6.* Veg. *tem. 1. summa. cap. 33. casu 44.* Fr. Emman. *tem. 1. summa. cap. 126. num. 9.* Azor. *in finem. moral. part. 1. lib. 2. cap. 12. paulo post princip.* Condel. *lib. aut. part. 1. ubi de matrimonio. num. 160.* Polleuin. d. *cap. 6. num. 27. versic. quarta.* Reginald. d. *lib. 31. num. 156.* Rebelle. d. *lib. 1. quest. 6. n. 12.* Sanch. *lib. 7. dist. 59. num. 4.* ubi in hanc sententiam refert multos Doctores.

- 50 At de consuetudine vniuersali verum est dicere cognationem contrahi a nupte, non vero à procuratore, quia quæ agit procurator, non agit proprio nomine, sed nomine miteris: tum quia miteris fuit designatus, non vero procurator. & de hac consuetudine, secundo quam decidisse Sacram Cardinal. Congregat. testantur Sæ verb. *matrimonium, ut de impedimento matrimonio. num. 5.* Rebelle. *dist. lib. 3.*

quest. 6. num. 12. Mar. Antonin. *var. refolut. lib. 1. refolut. fin. casu 15.* Coninch *dist. 42. num. 40.* Franc. Leo in *thesauro fore Eccles. part. 1. cap. 9. num. 61. cum sequentibus.* Bonacina *dist. §. 4. num. 34. versic. sed ubi.* Attendar. *dist. loc. num. 75.* & ita etiam censuisse Sacram Romanam Remanum reuolunt Verall. *decis. 147. p. 3.* Gallet. in *margarita casuum conscientia. verb. cognatio.* Aloyf. Ricc. in *præf. fore Ecclesiæ. refolut. 630. in 2. adit.*

Aduertendum est maxime, quod patrinus in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenet in Catechismo, vel Baptismo secundum consuetudinem Ecclesiæ Romæ, *cap. in Catechismo, de consuet. dist. 4.* Chamerota d. *trall. de Confirm. cap. 7. dub. 2. versic. debet.* Diana d. *part. 3. trall. 4. refolut. 11. versic. tertio.* Zambran. *de casibus in articulo mortis. dist. 6. num. 1.* §. 1. Et quomodo vnos non possit tenere vltra duos eadem de Confirmatione, vt in Pontificali; tamen quando verè constat volentem tenere esse aliquem vtrumque probum, maximè Cuiusmodi, aut senem, in quo, iudicio Episcopi, cessat præsumpta malicia, & voluntas contrahendi cum filia spirituali, vel eius marie propter impati conditionem, non peccabit Episcopus si permittat tenere vltra duos. Ita resolut Mar. Anton. Genuen. in *man. Pastorum. §. 4. num. 6.*

Cum ergo susceptores panum vicem gerent, §. 3 & susceptores pro filiis haberent, nec minori charitatis vinculo inter se coniungentur, vt dixit Nicol. I. in *cap. ita diligere 30. quest. 1.* merito constituit Ecclesiæ vinculum cognationis interuenire, atque aded ad matrimonium impedimentum esse decreuit nouus Concil. Trid. *cap. 2.* dum constituit in Baptismo cognationem contrahi inter patrinus, & baptizatum ipsum, & illius patrem, ac matrem, necnon inter baptizantem, & baptizatum, baptizate patrem, ac matrem. §. Et in Confirmatione confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem non egredi similitur statutum est, Chamer. ubi proxime, *versic. tertio dice.* Cardus. *dist. verb. Sacram. Confirmationis. num. 7.* Et huiusmodi parentes debere esse carnales, quomodo illegitimos resoluunt Gallec. *de cognat. spir. d. cap. 7. num. 12.* Sanch. d. *lib. 7. dist. 54. num. 16.* Reginald. d. *lib. 31. num. 150.* versic. *ceterum.* me citato in hoc loco Tobreblanca *dist. cap. 6. num. 13.*

Ex quibus consequens est cognationem spiritualem non contrahi inter ipsosmet patrinus, veluti si vir, & femina sint simul patrinus, quia non impediuntur inter se coniungi. Ita Lud. Lop. in *instrucl. conscientia. part. 1. cap. 51. de matr. colum. 2.* Gallec. *cap. 9. num. 2.* Veg. *tem. 1. sum. cap. 33. casu 40.* Gallet. in *margarita casuum conscientia. verb. Matrimonium. pag. 165. colum. 1.* Nuger. p. 1. *q. 67. art. 8. versus finem.* Sanch. *dist. lib. 7. dist. 54. num. 12.* Reginald. d. *lib. 31. num. 150.* Bonacina d. *lib. 2. num. 4.* Attendar. ubi proxime n. 84.

Hinc etiam puenit huiusmodi cognationem spiritualem à vito contraham, eo quod aliquem tenentis in Baptismo, vel Confirmatione, non transfundit ad vxorem, vel à contra, vt resoluunt Tolet. in *instrucl. Sacra. d. lib. 7. cap. 4. num. 5.* Masien. in *rubric. 1. glossa. num. 168.* lib. 5. *num. 8.* Recop. Henric. *dist. lib. 12. c. 1. §. 4. post Pet. Ledesin.* Snaar. Fr. Emman. & alios Sanch. *dist. lib. 7. dist. 54. num. 12.* Reginald. *dist. lib. 31. num. 149.* Coninch *tem. 1. dist. part. 3. num. 24. versic. inter summum.* Attendar. *dist. num. 84.* ubi refert decem hanc cognationem non contrahi inter baptizantem, & coniugem, & concubinos, vel concubinas leuantis.

Vnde si viciu, & vxorem minime peccate suscipientes alienum puerum in Baptismo, vt optime tenent Nauar. in *man. c. p. 12. num. 39.* Attendar. *dist. num. 84.*

num. 84. Sanchez *de lib. 7. disp. 57. num. 5. Bonac. d. 5. 2. num. 5.*

58 Et postea patrinus marimonium contrahere cum ea, cum qua simul alienum filium suscepit, ut declaravit Pius V. in sua Bula, incip. *Cum illius vicem*, edita 4. Kal. Decembris, an. 1566. & post Fr. Eimman. ac Nugn. ita resoluunt Sanchez *d. lib. 7. disp. 54. num. 11. Bonacina d. 5. 2. num. 6.*

ALLEGATIO XXXI.

Episcopus sancta olea qualiter consecrare debeat?

SUMMARYM.

1. Oleum sanctum trina diversitate consecratur.
2. Confirmationis Chrysma conficitur ex oleo oliuorum admixto balsamo cuiusvisque locif, benedictio ab Episcopo consecrata.
3. Oleum oliuorum est essentiale huic Sacramento Confirmationis, balsamum vero accidentarium.
4. Chrysma quod est Confirmationis materia, necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote.
5. Chrysma de necessitate precepti debet fieri illo anno in die Cane Domini, quia peccabit Episcopus si ex veteri confecerit.
6. Oleum Catechumenorum quale?
7. Reges ab Episcopo in suis Regnis hoc sancto oleo Vntionem accipiunt.
8. Oleum quo vnguntur Reges quid significet?
9. Gubernum Reges vnguntur.
10. Hispania, Navarra, Aragonia, & Sicilia Reges vnguntur.
11. Francia Reges peculiari privilegio oleo à Carlo dimisso vnguntur.
12. Pontificum caput Chrysma consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur.
13. Oleum infirmorum ab Episcopo benedictum est materia remota sacramenti Vntionis.
14. Oleum, & Chrysma de consensu Summi Pontificis an possit à simplici Sacerdote consecrari?
15. Oleum oliuorum est materia sufficiens sacramenti Vntionis, etiam si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione.
16. Extrema Vntionis sacramentum valide non confertur, si aliud oleum per errorem adhibeatur prater oleum infirmorum.
17. Chrysma, & olea singulis annis confici debent, & peccabit Parochus si oleum alterius anni adhibeat, non à ea necessitate.
18. Dignum magis ardebit ad se minus dignum.
19. Episcopus si absent sit, vel Episcopali Sedes eo tempore vacet, quibus olea benedicti debent, vicinior est petendus, ut ea consecret.
20. Exempti subiacentur Episcopo in illis omnibus, que sua Ordinis Episcopalis, nempe in punctione Chrysma, &c.
21. Olei vntione nihil pro Chrysmate recipi potest.
22. Baptismi sacramentum, seu parialis, quoniam adultis tempore interditi administratur, benedictio fecit, & parialis adhibetur.
23. Confirmationis sacramentum licet à solempnitate, & publico tempore interditi celebratur.
24. Chrysma tantum clausis ianuis consecrandum.
25. Contrarium verum.
26. Episcopus preceptorum consecret Chrysma, aut oleum infirmorum, peccat mortaliter.

LEVIT sanctum sua trina diversitate consecratur; aliud, quod vocatur Chrysma ex oleo oliuorum, & balsamo, cuius mixturæ mysticium explicatur in cap. vni. de sacra Vntione. Hoc vnguntur baptizati in vertice, & fronte, Ecclesiar, Altaria, Calix, Patena, Fons baptismalis, Episcopus, dum consecratur, in capite, & in manibus, & Confirmandi. Aliud dicitur oleum Catechumenorum ex oleo oliuorum, solo hoc vnguntur baptizati inter scapulas, & in pectore, Ecclesiar, Altare ante chrisimationem, Sacerdotis manus, Reges, & Principes in brachio, & homines. Tertium, est oleum infirmorum, quo vnguntur infirmi, est prima institutio Ecclesiar, de qua in Epistol. Can. Iacobi Apost. Informatur quis ex vobis iudicat Presbyteris Ecclesiar, & erunt super eum, vngentes eum oleo, &c. De hac triplici olei consecratione, & de eius proprietate, latè agit Durand. in rationali diuinarum lib. 6. cap. 74. Camil. Borrel. de praestantia Regis Catholici cap. 49. n. 6. cum seqq.

Confirmationis Chrysma (quod attinet ad primam oleum sanctum, de quo supra) conficitur ex oleo oliuorum admixto balsamo, cuiusvisque loci sit, benedictio ab Episcopo consecrata: ut colligitur ex Concil. Trident. sess. 7. can. 2. de Confirmatione, comprobant Tolet. in sum. lib. 2. cap. 24. num. 1. Nauar. in man. cap. 12. num. 8. Syluest. verb. Confirmatio, num. 2. Soc. in 4. dist. in 7. quest. 1. art. 2. Vltut. de Sacrament. conclus. 40. Vltut. in candelabro aureo sub tit. de Confirmatione, cap. 2. num. 1. Grat. in decis. aureis part. 2. lib. 1. cap. 5. num. 36. Sayr. de Sacrament. in generi lib. 1. cap. 3. quest. vni. art. 3. vers. de Confirmat. Bellarmio, in controuers. Catholici lib. de Confirmat. cap. 8. Nugn. 3. part. quest. 72. art. 3. ubi Corinthus mon. 29. & 30. Suarez, tom. 3. disp. 33. sect. 1. & 2. Barthol. ab Angelo de Sacram. dialog. 3. §. 4. Azor. in dist. moral. part. 1. lib. 2. cap. 9. colum. 106 & 108. & part. 2. lib. 3. cap. 1. quest. 4. colum. 320. Chametota de Sacrament. tract. 3. de confirmat. cap. 2. de materia Confirmat. pag. 111. Cardof. in praxi Iudum verb. sacrament. Confirmationis num. 2.

Oleum oliuorum est essentiale huic Sacramento, balsamum vero est accidentarium, ut probatur ex e. Pastoralis, de Sacrament. non ver. ubi interrogatur Innoc. III. quid est agendum de quodam Confirmatione oleo tantum, respondit non esse iterandum, sed eam suppleendum, si quid deesset; ergo si illud fuit Sacramentum sine balsamo, certum est balsamum non esse de necessitate Sacramenti. Ita Angl. de Confirmat. art. 12. conclus. 1. Valent. tom. 4. disp. 5. quest. 1. puncto 2. vers. quatuor est aenem. Nauar. cap. 12. num. 8. & cons. vincta de sacra Vnt. n. 4. & 8. Sayr. decis. vni. cod. tit. S. a. verb. Confirmat. num. 7. Chamet. tit. supra dub. 2. Cardof. d. verb. sacrament. Confirmationis num. 2. Valent. Regim. in praxi feri part. lib. 28. cap. 2. num. 7. Philibich. de officio Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 1. cap. 17. Fernandez in ex. am. Theolog. moral. part. 3. cap. 3. §. 2. Licet contrarium sentiantur, nempe Chrysma ex oleo & balsamo compositum esse materiam, & de essentia Confirmationis ex illa materiae Strabran. de castus temp. mortui c. 1. u. 2. Fernand. de Heredia in disp. mixta de sacram. Conf. disp. 5. p. 3. dub. 1. concl. 1. Luyman in Theol. moral. lib. 5. tract. 1. cap. 2. num. 1. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 6. diff. 2. num. 2.

Chrysma hoc, quod est materia Confirmationis, necessario benedicendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote, D. Thom. 3. part. q. 90. §. 72. art. 2. Vltut. dist. cap. 2. num. 4. & 5. Valent. tom. 4. disp. 5. quest. 2. puncto 2. ad sum. Francisc. de Putigiani dist. in 7. q. 1. art. 4. concl. 2. Nugn. in 3. partem D. Thom. quest.

9. *quæst. 72. art. 1. diffinit. 4.* vbi Coninch *num. 43.* Chamerot *dist. cap. 1. dub. 3. & 5.* Sotus *dist. diffinit. 33. sect. 1.* Bartholom. ad Angel. *dist. dialog. 1. §. 12.* Alzed. *dist. part. 1. cap. 4. num. 7.* An Papa possit committere simplici Sacerdoti consecrationem Chrismatis, quod est materia confirmationis, vide *alleg. præced. n. 6.*

- 5 De necessitate præcepti est, vt Chrisma consecutum sit illo anno in die Cæne Domini, *cap. 6. quæst. de consecrat. diffinit. 4. cap. anni tempore, eodem diffinit. D. Anton. 3. part. art. 1. cap. 14. §. 1.* Barthol. ab Angelo *dist. dial. 3. §. 82.* Cardot. *dist. verb. sacram. Consecratio-nis num. 8.* Reginald. *dist. lib. 1.8. cap. 1. num. 8. in fine* Alzedo *dist. part. 1. cap. 4. num. 16.* vbi num. 15. ait quod non licet Episcopo Chrisma consecrare nisi Missam celebret, & *num. 17.* quod Fr. Emmam. in *summa. tom. 4. cap. 67. num. 14.* quod non peccat mort. Episcopus etiam si Chrisma consecrat in peccato exiens, sed peccabit ex eo, quia Missam celebret. Et si Episcopus habeat duos Episcopos vnitos, & propinquos, debet vno anno celebrare in vna Ecclesia in die Cæne Domini, & ibi Chrisma consecrare, & alio anno in alia, & sic alternatis annis hoc officium exercere, & Chrisma de vna Ecclesia in aliam transmutare, vt frequenter solet fieri, iuxta *cap. 12. referente. 12.* vbi Huelien. *ante finem* i. Bute. & Abb. in *fine, de celebrat. Ad. summa*, ita illis citatis refert Steph. Grat. *discept. forens. tom. 4. diffinit. 655. num. 74.* qui post hæc scripta ad manus meas peruenit, & me citat in *hoc loco* Alzedo *dist. part. 1. cap. 4. num. 19.* Peccabit autem Episcopus si confirmet ex veteri Chrismate, & non ex nouo illius anni. Ita post Sotus. tenet Marc. Anton. Gemen. in *man. Pafforum cap. 54. num. 9.*

- 6 Oleum Catechumenorum (quod pertinet ad secundum oleum sanctum, de quo supra) est illud, quo pueri baptizandi vnguntur in pectore, scapulis, manibusque Presbyterorum, cum ad Sacerdotium promouentur, quod etiam seruit ad consecrationem Ecclesie, vel Altaris. In pectore enim cum inuocatione Sanctissime Trinitatis, vt nihil mali latentis inimici in eo remaneat, sed mens eius confortetur in Fide Sanctæ Trinitatis, & in scapulis, vt vndique muniat per Dei gratiam ad bona opera faciendam. Dandum in *ration. diuin. lib. 6. cap. 74. num. 11.* Fusch. de *visit. lib. 1. cap. 6. num. 4.* † Adhibetur etiam ad vñtionem Regum, & Principum: hi enim vñtionem accipiunt ab Episcopis in suis Regnis, vt decidit Innocent. III. in *cap. 1. §. vnde, de sacra Pñctone*, Solus de *beneficiis prima part. quæst. 3. num. 164 & 165.* Gregot. I. 13. *glot. 1. tit. 4. part. 1.* Petr. Alphonsi de Vasconcel. in *harmonia rubricar. sub rubric. de sacra Pñctone num. 9.* Fusch. *dist. cap. 6. num. 5.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 10. cap. 5. quæst. 108.* † 3. Significationes autem Vñtionis tetuli Augustinus de *Ancona de pñctione Papa quæst. 38. art. 1.* Castald. de *Imperatore quæst. 17. nam* oleum, quo vnguntur, significat letitiam, & promptitudinem, ad debellandum inimicos Ecclesie, & pugnandum pro Fide ad consequendum victoriam. Vnde intelligi potest illud Ps. 44. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem, propterea vnxit te Deus tuus oleo lætitiæ præ confor-tatione tua*, oleum enim dicitur lætitiæ, quia hoc significat oleo inungi, vt ostendatur lætitia qua ingreditur in campum certaminis ad victoriam. Item & quia per oleum nitor conscientie designatur, iuxta Matth. 25. *prudentes Virgines acceperunt oleum* in *vasis suis*: & refertur in *cap. 1. §. 1. de sacra Pñctione*, Dandum *dist. cap. 74. num. 10.* & refert D. Thom. 3. part. *summa. quæst. 108. art. 3. in addit.* quod licet *cap. 10. Alium Apostol. dicitur* de Christo, *quod predicant fœmen leu-um* a Nazareth, quomodo vnxit eum Deus Spiritu sancto, & virtute, & sicut Christus, id est, Vñctus appellat-

tus Dominus noster Iesus, ita Reges iniunguntur, consecrantur, & coronantur, vt intelligant à Christo Vñcto potestatem habere, & in eo regnare, quod declarat Innocentius antiquus in *cap. venerabilem, de elect.*

Ius vngendi, omnibus Regibus Christianis generale est, nec quod aliquibus peculiariter scribitur, ius aliis admitti: sed tantum de illis fit mentio, qui vnguntur à Papa, quia sunt Vasalli Ecclesie, iuxta ea, quæ notant Doctores per text. ibi in *cap. inter-ximus, de iureiur. & citati ad Mart. Laoden. quæst. 13. de Princip. & à Restauto Castald. de Imperat. quæst. 19. num. 6. & quæst. 36. num. 10.* nouissime D. Roder. à Donha de *Primat. Eccles. Bracharen. cap. 36. num. 1.* Alex. Patri. de *instit. armatur. & fœderum Regis Galie lib. 1. cap. 9.* vbi probat vñtionem perisique Regibus Christiani Orbis vñctam Hispaniarum antiquissimi Reges Gothi vngentibus, prout de Rege V Vamba, & Ervigio dicitur in Concil. Toler. XI. *cap. 1.* & de Flavio Egica narrat Ambrosius de Morales in *chronica Hispania lib. 12. cap. 41. §. 3.* Camil. Bortel. de *præstoria Regis Cathol. cap. 49. num. 73.* vbi quod Hispanie Reges nihil dignius nobilique sanctius putant, quam vt aliorum Regum more sancto oleo vngententur, & refert Bambam Regem vñctum fuisse per Episcopum Toletanum, nec passum se Regem nominari donec Sanctum Regem exemplo per manus Pontificum inuandus, & coronatus esset soliticoque fuisse Gothorum Reges eam sacram Vñtionem recipere assentunt Garcia de Loaysa in *synodo Toletana sub Gundemaro, fol. 177. & in notis ad Concilium Toletanum novum cap. 10. fol. 495.* Alex. Patri. *dist. lib. 1. cap. 10. per tot. & de Regum Hispanie Vñctione, 10* eandemque vñtatio ritu, & præcipue de Alphonso IV. memorat Garibay in *compendio historiar. lib. 8. cap. 1. ann. 1155.* In Regibus Nauaræ idem vñtum fuisse quod scilicet omnes vngententur, meminit idem Garibay *lib. 12. cap. 1. & lib. 17. cap. 1. & 4.* vbi peculiariter tenet de Ferdinando Phæbo, Philippo, & Carolo III. de Vñctione Regum Aragonie agit Hieron. Curita in *annal. in d. Regni, lib. 10. cap. 68. & lib. 7. cap. 1. & cap. 18. & 19.* mentionem faciens de Vñctione Regis Petri IV. & Regis Ludouici filij Petri, & Ne-potis Federici, & de Rege Martino, & Ferdinando. De Vñctione Regum Sicilie arguit Castald. de *Im-perat. q. 18. num. 6.* Curita *annal. Aragon. p. 1. lib. 5. cap. 17.* de omnibus meminit Illustriss. à Cuius *cap. 36. num. 1.* Et quod Rex noster Catholicus tanquam Rex Sicilie oleo sancto inungitur, refert Camil. Bortel. de *præstoria Regis Cathol. cap. 49. n. 1. & 67. at ibid. num. 2.* addit quod Reges Gallie & Anglie inunguntur, alij vero minime, nisi consuetudine id obseruatum fuerit.

Reges tamen Francie, Hierosolymitani, & Sicilie prætendunt sibi tantum hanc vñtionem singularem quodam priuilegio primatum concessam. Oleum enim quod inungitur Rex Francie à Cælo dimissum nactatur, de quo remitto lectorem ad Renatum Chopinum *lib. 2. de dominio Francie tit. 2. num. 7.* D. Anton. part. 2. *historiar. tit. 11. cap. 2. §. 7.* Forcatul. de *Imperio Galorum, lib. 6. fol. 370.* Cassian. in *caro-log. p. 5. consil. 10. & 31.* Carolum Gualfal. de *iuribus Regum Francie, lib. 1. iur. 2. Guldop. quæst. 114.* Guillem. de Benedictis in *cap. Raymeim. verb. duas habens filias, n. 77.* Castald. de *Imperat. quæst. 18. num. 6.* Martin. Lauden. *quæst. 7. de Principe, Ioan. Fetteult. prin-cip. 7. Francie. Marc. decis. 45. num. 31. & decis. 1014. num. 5. & 7.* Fusch. de *visit. lib. 1. cap. 6. num. 5.* Petr. Greg. in *prælatiis opum Iuriconsulti, præbique magistralium, lib. 1. cap. 11.* Catd. Baron. *annalium Ecclesie tom. 6.*

- ma. 4. 99. Thom. Corm. lib. 1. *verum gest. Henric. I. l. Regis Galie. fol. 18. Alex. Partic. d. lib. 1. cap. 4. vbi probat vñctionem Regum non implere characterem, & cap. 8. quod vñctio non tribuit Regibus summam potestatem, sed alias quasdam prerogativas spirituales, & cap. 11. quod Pipinus primus, Regum Francorum inuictus fuit.*
- 12 Solus Pontifex Chrismate in capite vngitur ex balsamo, & oleo confecto mystica ratione, sed Imperatores tantum oleo in brachia exorcizant in modum Cruis inunguntur, non chrismate, ex *Careno. ni ali sacre. lib. 1. feli. 1. cap. 3. & ita ex text. in cap. 1. de sacra vñctione*, non potest Rex Chrismate inungi, sed solum oleo. Differt autem inter Pontificis, & Principis vñctionem, quia exort Pontificis Chrismate consecratur, brachium vero Principis oleo delinitur, ut ostendatur quanta sit differentia inter auctoritatem Pontificis, & Principis potestatem, notat Reftaur. *Castil de Imperatore. q. 19. num. 3.*
- 13 Oileum vero infirmorum (quod pertinet ad tertium oileum sanctum, de quo supra) benedictum ab Episcopo, est materia remota sacramenti vñctionis, ut habetur in Concil. Trident. *fess. 14. de extrema vñctione. cap. 1. Sayr. de Sacrament. in genera. lib. 1. cap. 3. quæst. vñc. art. 3. versio. de Sacram. Zetola in practi Episcop. part. 1. vñb. Extrema vñctio. vers. 1. Petr. de Ledelin. part. 1. de sacra. Extrema vñctione. cap. 2. Azor. inquit. moral. part. 1. lib. 2. cap. 9. vers. quinquiesimo in fine pag. 107. Valer. Reginald. in practi fori pñment. lib. 18. num. 50. cum sequentib. Coninch de Sacrament. tom. 2. diffus. disp. 1. q. 4. n. 5. Et de oleo infirmorum, in quo sunt facta multa miracula, vide Martin del Rio *disquisit. magic. lib. 6. cap. 2. feli. 3. pag. 312.**
- 14 Quamvis ab Episcopo sit oileum infirmorum benedicendum, tamen probabile videtur Sacrodotem simplicem posse de consensu Summi Pontificis Oileum, & Chrisma consecrare, ut ait Caletanos 3. *part. quæst. 72. art. 3. tenigi alleg. m. præcedent. num. 6. & tenigi aliquid apud Henric. in sum. lib. 3. cap. 8. num. 2. Bartholom. ab Angelo dialogo 3. q. 98. Fusc. d. cap. 6. num. 7. Chamer. d. lib. 1. de sacra. Bonacin. de Sacrament. disp. 7. quæst. 9. puncto 2. num. 1. vbi num. 4. resoluunt.*
- 15 I oileum vñctum esse materiam sufficientem huius Sacramenti, etiam si benedictum sit ab Episcopo alia benedictione, quam benedictione consueta Ecclesie, & n. 5. asserit, tunc non esse validum Sacramentum extremæ vñctionis, si aliud oileum per etorem adhibeatur præter oileum infirmorum, ex ea ratione, quia materia huius Sacramenti est oileum benedictum ab Episcopo per ordinem ad hoc Sacramentum, & cum careat benedictione ordinata ad illud, videtur deficere materia requisita, & in hanc opinionem allegat, affirmans idem tenet Nugn 1. *part. quæst. 19. art. 6. Reginald. d. lib. 18. num. 50. Francisc. Pirigian. d. lib. 2. q. 1. vñc. art. 3. versio. debet. licet Camerota d. lib. 1. de sacra. 4. asserit Confirmarum oleo infirmorum Sacramentum accipere, quamvis peccaret, qui sic vñctur.*
- 17 Ex consuetudine, & præcepto Ecclesie debet prædictum oileum esse benedictum eo anno, per text. in *cap. litterar. de consecrat. disp. 3. Bonacina d. lib. 1. quæst. vñc. puncto 2. num. 6. vbi etiam asserit non videri à peccato excusandum parochum si oileum alterius anni adhibeat, nisi aliud suadeat necessitas, idem asserunt Vgolin. d. lib. 2. cap. 7. §. 1. num. 1. Postquam de officio Curati cap. 9. num. 1. Ad d. Parochum posse licite oileum non consecratum miscere consecrato, quando timet fore ut oileum consecratum non sufficiat; verumque enim censetur consecratum per admixtionem, modo quod addit sit minoris quan-*

titatis consecrato: ita Pirigianus d. art. 3. Barthol. ab Angelo d. dialogo 3. q. 92. & 101. Postquam de officio Curati, cap. 9. num. 2. Fusc. d. cap. 6. num. 10. t magis enim dignum ardebit ad se minus dignum, cap. quod in dubio, de consecrat. Ecclesiæ. Dec. in cap. ex littera, num. 4. de censuris. Titiaq. de retrahit. ligna. §. 1. glof. 7. num. 82. Hieron. Glach. in conf. Syndicatus, num. 329. Menoch. conf. 2. num. 237. Fetter. in constitut. Carbalonia glof. 2. num. 56. t At si absens sit Episcopus, vel Episcopalis Sedes eo tempore vacet, quo hæc olea benedici debent, & illarum necessitas adit, proximus Episcopus aditi poterit, & curte, ut consecraret eadem olea, glof. verb. *spiritualibus*, in cap. si Episcopus, de suppl. negl. Prælat. & notat Vgolin. d. c. 127. §. 1. num. 2. vbi etiam aduertit, quod si hoc non fiat, & necessitas vñgeat, potest interim veteri vti.

Exempti subiacentur Episcopo in eis omnibus, quæ sunt Ordinis Episcopalis, nempe in pectore Chrismatis, consecrationis Ecclesiæ, & suscepcionis Ordinum, & similium, ut probat cap. vñctus, 19. vers. *Chrisma de prescript.* vbi Abb. vñ. 2. Balb. de prescript. 1. part. 5. part. quæst. 1. 2. num. fin. Rebess. in practi benef. p. 1. tit. de cleric. & à quibus, & quando creatur. n. 22. Cochiet de iurisdic. Ord. in exemptis, part. 2. quæst. 45. num. 16. Nihil pro Chrismate recipi valet ratione olei, cap. 1. a quo, de simon. t Nihilque pro eodem Chrismate, & aliis oleis facis recipi etiam potest à Parochis, quamvis libere oblatum; quare eorum, qui prepositi sunt ad distributionem, consecratio tollenda est, qui nolunt ea dare, nisi oua, aut aliquod aliud ipsi tribuatur, ut per Fusc. de vñct. lib. 1. cap. 6. num. 13. quem refert Vgolin. de pers. Episcopi, cap. 4. §. 1. num. 2. & optime disponit Concil. Prouine. Bracharen. l. vñ. 4. cap. 18.

Restat sciendum, an Chrisma tempore interdicti publicè confici possit? In qua questione communis Doctorum opinio tenet, quod licet Baptismi sacramentum iam perualis, quam adultis tempore interdicti possit administrari, ut decidit text. in cap. quoniam, de sent. excom. lib. 6. & laicæ prosequuntur Henric. in sum. lib. 1. cap. 10. §. 3. Suar. tom. 3. disp. 16. sili. 1. Vgolin. d. lib. 1. cap. 7. §. 4. num. 2. 5. y. de consecrat. lib. 1. cap. 7. num. 3. etiam te soluentes fontem benedici, & susceptores, seu parinos posse adhiberi, & ex vulgari reg. concessio vno, considerantur omnia necessaria ad illud vñctum, de qua in l. ad rem mobilem, §. de procurat. & in cap. præterea, de officio deleg. & quia, t cui vñom conceditur, conceduntur omnia, cum quibus fieri solet, l. si quando, C. de iussu. testament. cum vulgaribus, & etiam licet Confirmationis sacramentum licitè, solemniter, & publicè, & apertis ianuis eodem tempore interditi generalis loci, & in Ecclesiis specialiter inter dicta confici possit, ex d. cap. quoniam, ut per Nasar. in manual. cap. 27. num. 178. Couar. in exp. d. lib. 2. part. 5. 2. num. 7. vers. *idem de Confirmationis sacramentis*, Vgolin. d. lib. 2. cap. 7. §. 4. Sayr. d. lib. 2. cap. 7. num. 6. Mar. Aluer. de consecrat. tom. 2. disp. 4. cap. 2. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 53. Auila de consecrat. disp. 4. feli. 2. dub. 4. c. claus. 3. Henric. cap. 6. §. 7. lib. 3. cap. 45. §. 1. in d. l. l. f. Soar. d. feli. 2. a num. 7. t Chrisma tamen non ita, sed clausis ianuis, iuxta moderationem in cap. alma mater, vers. *ad iudicium de sent. excom. lib. 6. l. ita post Aichid. & Anchat. ac alios communiter ibi, resoluunt Couar. Vgolin. Hent. d. lib. 1. l. M. & Suar. num. 3. d. lib. 1. l. e. & post eos Bonacina de consecrat. disp. 5. puncto 2. §. 1. num. 2. Mar. Aluer. d. lib. 2. cap. 2. vers. *communis*, Berzon. de iustitia Pontificij interditi, cap. 6. vers. *præterea*, & seq. vbi intelligit si Episcopus non sit interdicitus specialiter.*

Verum licet huius secentiæ nullum inuenerim

contradictionem, ei acquiescere non possunt: nam *cxci. in d. vers. Ad iudicium*, & à principio per totum, non emanauit ad ampliandum interdicti prohibitionem, & tollendum casus in quibus antiquiori iure illa prohibitio fuerat modificata, sed ad rigorem interdicti temperandum in casibus, in quibus aliis usum diuinorum impediatur, quare lex indulta in fauorem, & rigorem minuendum, contrarium effectum operari non potest, iuxta reg. *qua ab gratiam, lib. 6. c. 1. Legem inuoluitur* juncto summario, ff. *de adm. leg.* Vnde quemadmodum iure aortquo vltus Baptismi, & Confirmationis, quia simpliciter concessus reperitur, tempore interdicti à praedictis Doctoribus conceditur publicè, & apertè ianuis, ita in conficendo Chrismate ex eadem ratione id ipsum concedere debuerunt. Accedit quia forma praescripta in *d. vers. Ad iudicium*, manifestè ostendit applicari non posse Chriftiani conficendo, agitur enim ibi Pontifex de diuinis officiis, & Missa celebranda singulis diebus, quod Chriftiani minimè consenti, siquidem quotidiè fieri non potest, sed semel in anno Cœna Domini. Insuper dici non potest contineri Chriftiana in priori parte, quia agitur de Missæ sacrificio faciendum, neque etiam in posterioi de diuinis officiis dicendis, quia Chriftiana non dicitur, sed fit, seu conficendo, vnde hic loquendi modus, dicantur officia singulis diebus, propriè, & in toto rigore conuenit recitationi horarum, quas diurnas, & nocturnas appellamus, vt etiam deducitur ex *vers. c. canonis*, ibi, *qui horis interfuit*.

- 16 Episcopus peccator si consecraret Chriftiana, aut oleum luthimorum, peccat mort. quia id iure diuino pertinet ad materiam necessariam Sacramenti Confirmationis, aut Extremæ Vnctionis; & videtur res gravis annexa Ordini Episcopali non ita peccat dum Altaria, Calices, & Virgines consecrat, quod non tam pertinet ad solenne officium Ordinis Episcopalis, ita Henric. in *summ. lib. 10. cap. 23. §. 1.* sequitur Ioan. de Lago *de sacramentis in genera disp. 8. sect. 9. num. 136.* Sed contrarium, immo Episcopum siue conficiat Chriftiana, siue consecraret Ecclesiam in peccato, non peccare mort. minus bene in distincte sustinenti Huttado *de sacram. in genere disp. 4. diff. 10. Grad. in 3. part. S. Thome de sacram. in genere controu. 3. trall. 5. num. 7. Mexia. tom. de sacram. in genera disp. 8. sect. 1. in fine. P. Nipolus p. p. q. 6. 4. art. 6. dub. 1. in 37. Tannet. tom. 4. disp. 3. q. 4. dub. 3. num. 34.* quos refert & sequitur Diana *moral. resol. part. 5. trall. 13. resol. 73. vers. sed severitatem*.

ALLEGATIO XXXII.

Episcopus in Matrimonio contrahendus, & dispensationibus denunciationum largiendus, quam habeat auctoritatem?

SUMMARIVM.

- 1 Denunciationes non sunt de substantia Sacramenti Matrimonij.
- 2 Peccatum mortale committitur quando huiusmodi denunciationes emittuntur sine facultate, aut legitima causa.
- 3 Sponsi etiam praedictas denunciationes emittentes peccant toties quoties habuerint copulam.
- 4 Parochus peccat mortaliter assistendo matrimonio absque praemissis denunciationibus.

- 5 Parochus emittens vnam denunciationem si certus sit nullum subesse impedimentum, videtur à mortali excusandus.
- 6 Parochus timor mortis emissis denunciationibus matrimonio assensum non peccat.
- 7 Parochus auctoritate propria, & sine ulla causa denunciationes emittens, suspendendus est ab officio per triennium.
- 8 Matrimonium dicitur clandestinum quoad parus, si illicitè denunciationes emittantur.
- 9 Denunciationes sunt faciendae à Parocho, vel ab alio de ipsius Parochia licentia.
- 10 Denunciationes sunt faciendae in vtriusque sponsi, & sponsae Parochia, quando sunt diuersarum Parochiarum.
- 11 Contrahentes, quando plura habuerint domicilia, faciendae sunt denunciationes in eo, in quo verisimilius est fieri impedimentum.
- 12 Denunciationes sunt faciendae tribus diebus festis continuè, quia si non succedant immediatè.
- 13 Parochus non peccat mortaliter si vni, vel alteri die festo emittat denunciationes, dummodo inter vnam, & alteram multas dies festus non interponatur.
- 14 Diebus feriatis huiusmodi denunciationes fieri non possunt, etiam cum dispensatione Episcopi.
- 15 Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quam festo, si ingens hominum multitudo ad Ecclesiam accedat.
- 16 Denunciationes valide fieri possunt extra Ecclesiam, & Missarum solemnè, si magno adfuit populi concursum, & locus aptus sit, ut ad vultus nesciam perveniant.
- 17 Matrimonium extra Ecclesiam licitè celebrari potest.
- 18 Ordinarius non potest precipere, ne matrimonia domi celebrentur servata Concilij forma.
- 19 Quoties timor impedimentum malitiè matrimonium coram Parocho, & testibus celebrari potest emissis denunciationibus, dummodo postea ante consummationem fiat.
- 20 Parochus, quoties timor malitiè matrimonium impedendum, non potest denunciationes emittere, ut siant antiquam consummatur, nisi distictis difficultatibus obineri possit.
- 21 Malitiè facere dicitur, qui non iussu impedire potest.
- 22 Animus malitiè impedimentum conelutur detegitur, & increpando praestitè cognoscitur.
- 23 Animus non nisi iuramento probari potest.
- 24 Falsa impedimenta & denunciant, ex matrimonio impediatur, arbitraria pena ponitur.
- 25 Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiamsi occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab alio, ut denunciationem tenetur manifestare.
- 26 Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita ut solum ipse nouerit, praecipuè si uenerit ex infamia, aut peccato, vel cum gravi suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur denegare.
- 27 Ordinarius tamen habet facultatem remittendi denunciationes ex causa.
- 28 Ordinarius appellatione venit Episcopi Vicarius.
- 29 Vicarius Episcopi potest remittere denunciationes.
- 30 Iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, multaeque Diocesi subditi, possunt remittere denunciationes.
- 31 Abbat, cui Ordinarij sunt, & habent iurisdictionem quasi Episcopalem, possunt omnia regulariter, quasi Episcopi in sua Diocesi, circa ea, quae sunt iurisdictionis.
- 32 Abbat, huiusmodi titulare, & Commendatary possunt

sunt remittere denunciations.

33 *Magister schola Salmariceni, regellu Scholasticorum, qui in matricula sunt descripti, potest denunciations remittere.*

34 *Archiepiscopus in alterius Episcopatu, denunciations remittere non potest.*

35 *Episcopus unus contrahens potest cum utroque quamvis sint diversa Diocesi in denunciationsibus dispensare.*

36 *Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationsibus.*

37 *Vicarius Generalis potest facultatem dispensandi in denunciationsibus delegare, non tamen generaliter.*

38 *Ordinary absque iusta causa denunciations remittere non possunt.*

39 *Dispensandi causa sufficit, quod extrinsecus iditer cognoscatur.*

40 *Iusta ad dispensandum causa quæ.*

41 *Causa iusta ad dispensandum, si quando creditur matrimonium in iustis impediri.*

42 *Vel quando Virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobili, & dissipatore dare vult.*

43 *Vel quando virgo erat in viro desolato.*

44 *Vel si filij essent sub potestate univocali.*

45 *Vel quando Magnates, castratarii sunt matrimonium.*

46 *Vel quies inter contrahere volentes adeo dispersa conditionis, ætatis, divitiarum, & qualitas.*

47 *Vel quando matrimonium esset contrahendum in mortis articulo.*

48 *Vel quando tempus, quo nuptie prohibentur, incitat, ita ut nequeant omnes denunciations præstiti.*

49 *Vel ubi contrahere volentes diu habiti fuerint pro coniugibus.*

50 *Episcopo incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationsibus, quia remittendo eas sine iusta, & rationali causa peccat mortaliter.*

51 *Ordinarius exillente iusta causa dispensandi tenetur ad petitionem parit sub peccato mortaliter dispensare.*

52 *Appellari potest de denegatione dispensationis, saltem quando effectum devolutionem.*

53 *An detur tam virgini necessaria, ut solum coram Parocho, & testibus matrimonium contrahatur absque denunciationsibus, & Episcopi dispensatione.*

54 *Quando de licentia Ordinarii, una tantum denunciations præmittitur, non solum ea soluta matrimonium est contrahendum, sed per aliquod tempus differendum.*

55 *Qui intra quatuor menses post denunciations factas matrimonium non contraxit, non potest illud invire, nisi alia denunciations præmittatur arbitrio Episcopi.*

56 *Proprium contrahendum Parochus, quæ dicatur.*

57 *Parochiam requirit quævis ratione habitatorum.*

58 *Scholares, summo Sacerdote in parva, possunt in loco studij consistere.*

59 *Parochianus, ut verè aliquis dicatur, debet habere animum consistendi in Parochia domicilium.*

60 *Cap. questi, 16. quæ sit, & declaratur.*

61 *Cap. ult. de Parochia declaratur.*

62 *Cap. in nostra, de sepult. declaratur.*

63 *Regulares ad certum locum pro tempore iudicii arbitrio transferendo tenentur contrahere coram Parocho loci, in quo est relegati.*

64 *Parochiani verè efficiuntur statim ac animum habitandi maiori parte anni, habuerint.*

65 *Parochus proprius ad matrimonium dicitur Par-*

ochus utrius, si in eius parochia contrahatur, & Parochus viri, si in viri Parochia fiat.

66 *Parochus utrius non est proprius Parochus, quando rus, vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur.*

67 *Femina quæ coram Parocho sua parochia contraxit matrimonium invalidum posquam se in angustia in domum mariti commoverat in alia Parochia, cum intentione ibi perpetuo morandi, non potest postea matrimonium de novo coram eodem Parocho validè celebrare.*

68 *Angustia, quæ transiit ad domicilium concubinarum, intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Parocho loci celebrare matrimonium non cum angustia, sed cum alio extraneo.*

69 *Parochi duo quando matrimonium contrahendum possunt haberi, ubi quæ dividit anni parte in una Parochia, altero dimidio in altera habitant.*

70 *Habitatio in incognitis si detur, illius Parochia erit parochianus, in qua maiori temporis parte habitaverit.*

71 *Habitatio in consensu duorum parochianorum, censetur Parochianus illius, in qua domus aditum habet principalem, & magis frequentatam, si duos habeat.*

72 *Vagabundi illum Parochum vocant, in cuius Parochia sunt, vel commorantur.*

73 *Vagorum matrimonium potest quicumque Parochus interesse diligenti inquisitione præmissa, & obtenta Ordinarii licentia.*

74 *Parochus, qui in vagorum Matrimonium prædictum non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum.*

75 *Vagabundus ut proprie dicitur, qui nullam certam domicilium habet.*

76 *Parochus quilibet potest interesse Matrimonio vagi, etiam si coniux unus non sit alienigena.*

77 *Alienigenarum iure gaudere, qui secus alio non habitaverit, nec manserit, sed solum ne coram proprio Parocho contrahant.*

78 *Parochi presentia in Matrimonio necessaria, non tantum corporalis, sed etiam moralis requiritur, cum intelligentia, & advertentia animi.*

79 *Non intelligens dici potest presens.*

80 *Parochi presentia quare habet de essentia requiratur.*

81 *Presentia Parochi pro forma alius exigitur, ita ut Matrimonium contrahens in presentia mille testium eo absente nullum sit.*

82 *Parochi, vel testium presentia sufficit, quamvis ut inter sint, dummodo intelligent consensum contrahentium.*

83 *Matrimonium non valet si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi assistentem effectus non intelligere.*

84 *Contrahens coram Parocho invito graviter peccat.*

85 *Parochi presentia ad alios delat, & remittitur, sufficit, dummodo intelligat, vel audiat, quamvis claudat aures, & nulla verba proferat.*

86 *Parochi presentia requiritur, ut verum intelligere oporteat cum quid agitur, sed ut videat.*

87 *Cacis quamvis retineat dignitatem, & testificari possit de iis, quæ ante eam viderit, si tamen Parochus sit, vel testis ad Matrimonium contrahendum, eius presentia non sufficit.*

88 *Parochi presentia sufficit etiam si ad alium finem vocatus, vel casu presens sit.*

89 *Dolores plures contrarium tenentes, referuntur, quorum opinio non videtur improbabilis.*

90 *Parochi presentia, etiam irregularis, sufficit, vel excommunicati, quamvis non tolerari sufficit.*

- 91 *Matrimonium celebratum coram Parocho notorio fornicatore, non tamen ad hoc in iudicio condemnatus, & confessus, validum est.*
- 92 *Matrimonium contractum coram schismatico Parocho saltem celebratum titulum habente, si non fuit ut talis declaratus, & Parochia priuata, validum est.*
- 93 *Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ne aliquos coniungat, valide Matrimonio assistit.*
- 94 *Matrimonio celebrata à Parocho putantur ex communi errore sunt valida.*
- 95 *Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi, & Episcopali valide assistit Matrimonio suorum Parochianorum.*
- 96 *Parochus, & testes in celebrando coniugio non sustinent publicam alicuius officii auferentiam.*
- 97 *Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistit Matrimonio suorum Parochianorum, cessante scandalo, non peccat nec puniendus venit.*
- 98 *Parochus viuius presentia sufficit, quando contrahentes sunt diuersorum Parochianorum.*
- 99 *Parochus delegatus, vel vice curatus potest Matrimonio assistere.*
- 100 *Parochus delegatus ad universam Parochiam curam, potest delegare facultatem assistendi Matrimonio, & n. 116.*
- 101 *Vicarius in iustis ad universitatem causarum, ubi est consuetudo, ut possit substituere ad universam Parochiam curam, potest delegare licentiam assistendi Matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum.*
- 102 *Parochus quando presens assumit Vicarium locum tenentem operari, ut illum adimittit, hic Vicarius non potest delegare.*
- 103 *Parochus habens in iustis beneficij titulum, quando in possessione non habuit, potest Matrimonio assistere.*
- 104 *Laicus communis errore habitum pro Sacerdote de Parochi licentia valide Matrimonio assistit.*
- 105 *Parochus non Sacerdos valide Matrimonio assistit.*
- 106 *Parochus assistens in peccato mortali valide Matrimonio assistit.*
- 107 *Parochus proprius Matrimonio interesse non valet, aliam sui vice, & loco Sacerdotem substituere poterit.*
- 108 *Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere.*
- 109 *Parochus sibi concedens facultatem assistendi Matrimonio, aliud non efficit invalidum.*
- 110 *Parochus irregularis, & etiam excommunicatus non celebratus, potest valide dare alteri licentiam assistendi.*
- 111 *Sacerdos degradatus valide assistit Matrimonio, de licentia Parochi.*
- 112 *Parochus licentiam assistendi Matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti.*
- 113 *Matrimonium de licentia de licentia Parochi contra Acolytem tempore pennis, vel alterius necessitatis est invalidum.*
- 114 *Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos, non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam.*
- 115 *Parochus proprius copii potest ad assistendum Matrimonio, si illi aliquem licito intervenire velit, vel licentiam alio Sacerdoti interveniendi concedere.*
- 116 *Ordinarium facultatem concedere potest alicui Sa-*
- cerdoti Matrimonio assistendi suorum diocesanorum assistendi.*
- 117 *Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest Matrimonio interesse, & alij Sacerdoti licentiam assistendi concedere.*
- 118 *Ordinary appellations venit Episcopi Vicarius.*
- 119 *Episcopi iurisdictione suspensa per excommunicationem, aut suspensionem potest eum Vicarius valide interesse Matrimonio, aliisque committere.*
- 120 *Vicarius Episcopi, qui Sacerdos non est, non potest presentiam Matrimonio contrahendo prestare, sed tantum Sacerdotem delegare.*
- 121 *Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonio suorum diocesanorum.*
- 122 *Abbas Ecclesia nulli Episcopo subiecta potest huiusmodi facultatem concedere.*
- 123 *Capitulum Sede vacante potest etiam huiusmodi licentiam concedere.*
- 124 *Legatus respectu provincie sue legationis eandem habet potestatem.*
- 125 *Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, eos coniungendi, nisi alia visiter.*
- 126 *Licentia ad assistendum Matrimonio debet esse expressa.*
- 127 *Licentia generalis ad ministranda Sacramenta, vel exercenda omnia iura suam Parochiam ad curam animarum spectantia, sufficit.*
- 128 *Licentia hac verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis concessa.*
- 129 *Licentia debet alium precedere.*
- 130 *Matrimonium nullum est cui Sacerdos aliqui Parochi nomine presens fuit nulla ab eo petita licentia, etiamsi postea saltem iustificaret.*
- 131 *Licentia data ad intervendum matrimonij non debet esse revocata, quia tunc talis conferretur, quando illi, quibus concessa fuit, per certum nuntium, aut litteras significata fuit.*
- 132 *Licentia data à proprio Parocho alicui Sacerdoti, si interim Parochus moriatur, non expirat.*
- 133 *Licentia obtenta metu, vel dolo sufficit, nisi per dolum, & mendaciam versantia circa substantiam, vel causam finalem extorqueatur.*
- 134 *Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est.*
- 135 *Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Parocho.*
- 136 *Probandi omni incumbit asserenti licentiam proprii Parochi in contrahendo Matrimonio requisitam, non intervenisse, quando contra eam opponitur à tertio.*
- 137 *Testium duorum, vel trium presentia ultra Parochi assistentiam necessaria est, ad valide Matrimonium contrahendum.*
- 138 *Testes in Matrimonio necessary possunt esse quicumque varientur compotes, quamvis inpuberes, consanguinei, domestici, famuli, aut infantes.*
- 139 *Testes ad matrimonium non requiruntur rogati, & significati repugnantes, ac per violentiam presentes.*
- 140 *Matrimonium contrahens sine Parocho, & testibus peccat mortaliter quia invalidum contrahit.*
- 141 *Parochi, & testium presentia defectus non est impedimentum dirimens sponsalia.*
- 142 *Sponsalia clandestine contrahentes non peccant.*
- 143 *Matrimonium absque presentia Parochi, & testium contractum, in iura sponsaliorum non resolvitur.*
- 144 *Obligatio nulla nec civilis, nec naturalis oritur ex consensu prestato in Matrimonio clandestino.*

- 145 *Alit* a principio nullus, nullum produci effe-
ctum.
- 146 *Doctores asserentes Matrimonium clandestinum habere vim consensuum, referantur, & idem fundamentis respondetur.*
- 147 *Matrimonium in articulo mortis, vel tempore pe-
stis, aut belli, sine Parocho, & testibus invali-
dum est.*
- 148 *Sponsalia non transeunt in Matrimonium sub-
sequa copula coram Parocho, & testibus.*
- 149 *Cobabitatio non efficit hodie matrimonium.*
- 150 *Transactio sponsa ad donum mariti cum solemnitate
parata, non efficit hodie matrimonium, nisi in
traditione ipsa novum consensum coram Parocho,
& testibus exprimat.*
- 151 *Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabi-
les dicantur ad hoc contrahendum, non tamen inhabi-
les ad rursus inter se contrahendum.*
- 152 *Contrahere coram Parocho, & testibus non obli-
gatur ignorantes Concilium, & habitatores loci
non ubi adhuc promulgatum non fuit.*
- 153 *Incola vnius loci, in quo promulgatum, & ac-
ceptatum fuit Concilii si alio migravit, ubi non est ac-
ceptatum, possunt valide contrahere clandestini.*
- 154 *Contraheutes inter infideles, captivi, vel mercium
conferendarum causa, etiam si ex hoc loci sint
arctandi, in quibus receptum est Concilium, non tenentur
contrahere iuxta illius formam.*
- 155 *Incola illius loci in quo non est promulgatum Con-
cilio tenetur contrahere coram Parocho, & testi-
bus, si diverit ad locum in quo receptum est.*
- 156 *Matrimonium celebratum sub honesta conditione
de futuro, ut valide sit necessarium est conditio-
nem adimplere coram Parocho, & testibus; quid
si conditio sit de presenti, vel de praeiudicio.*
- 157 *Matrimonium qui iam contraxerit, invalidum ta-
men propter defectum consensu, aut metum, non
tenetur iterum coram Parocho, & testibus contra-
here.*
- 158 *Infidelium matrimonium, ut fiat Sacramentum,
non est necessarium faciendi expressio, vel ratificatio
consensu coram Parocho, & testibus.*
- 159 *Parochi, & testibus praesentibus, ut mari-
timum celebratum per procuratorem sit validum.*
- 160 *Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regula-
rii, qui matrimonio clandestino interfuert, incurrit
penam triennalis suspensionis ab officio.*
- 161 *Verbum, suspendatur, cum sit futuri optativi im-
perat sententiam ferendam.*
- 162 *Pena suspensionis triennalis, quam de iure communi
incurrit, qui matrimonio clandestino interfuit, non
est subleata per Concilium.*
- 163 *Parochus ab licentia concessa aly Sacerdoti affi-
senti matrimonio clandestino, non incurrit praedi-
ctam suspensionem censuram.*
- 164 *Parochus triennio suspensus, si eodem durante trien-
nio affuerit alteri clandestino coniugio, suspenden-
daque iterum triennio, an postea triennium con-
fundatur cum primo, vel incipiat completo
priori.*
- 165 *Suspensus ab officio, quia interfuit matrimonio clau-
destino, non est suspensus a beneficio.*
- 166 *Episcopus non valet dispensare a suspensione trien-
nali.*
- 167 *Episcopus non potest absolvere a suspensione temp-
poraria intra tempus, nec virtute Decreti Concilii.
Tria, sess. 14. de reform. c. 6.*
- 168 *Parochus tenetur interrogare contrahentes de mu-
tuo consensu, aliter si omittat graviter peccabit.*
- 169 *Ad validitatem matrimonii non pertinet, ut Pa-
Barthol. de Episcopo Pars I. l.*

- robus affuerit, aliquibus verbis in eius celebratio-
ne utatur.
- 170 *Omissis verborum, ego vos in matrimonium
coniungo, &c. est peccatum mort.*
- 171 *Parochus curare debet, ne contrahentes in peccato
mort. ad sacramentum matrimonii accedant.*
- 172 *Contrahentes matrimonium cum peccato mort. mor-
dum delecto per contritionem, vel confessionem,
indigne accipiunt Sacramentum, & peccant mort.
quatenus eam recipiunt, non vero quatenus ad-
ministrant, nec quatenus Concilio praeceptum in-
fringunt, cum consilium salutem modo contineat.*
- 173 *Matrimonium an possit impediri donec contineat
Oratorem solum Angelicum, & Dominicam
didicerint, Symbolum Fidei, & praecepta Decalogi,
et Ecclesia, sepeque peccata caputia.*
- 174 *Parochus sub peccato mort. tenetur habere librum,
in quo coniuges, testes, diem matrem, & annum
scribat.*
- 175 *Libri hic matris testibus & Parocho, plene probat
matrimonium contrahitum.*
- 176 *Libri Baptismi a Parocho confessus plene probat
quem baptizatum, & illius aetatem, quomodo sit
faciendus, &c. plenius.*
- 177 *Libri eorumdem Curatorum probat matrem, excom-
municatum, & sepulcrum.*
- 178 *Parochi quomodo solum de his libris facere debeant,
advertitur.*
- 179 *Contrahentes ante Eccl. benedictionem ne cobahi-
tem burnant Concil.*
- 180 *Consilium quomodo excipit ad deliberandum, non
obligat ad sequendum.*
- 181 *Matrimonium consummatum ante Ecclesia benedi-
ctionem subiacet scandalo, & contemptu legi Es-
clesiasticae, non est peccatum mort.*
- 182 *Excipit si ad sit contemptus, vel scandalum, vel la-
tasit in diversis excommunicatio contra apostolum
facientes, & tunc peccabitur tantum prima vice.*
- 183 *Benedictiones non tenentur in secundo matrimonio
recipere, qui simul contraxerit, & mortis primo con-
iugio aliud init, etiam si forte primum matrimo-
nium fuerit invalidum.*
- 184 *Benedictio solemniter sit ex consuetudine recepta, si
summa solum mandata fuisset benedictio.*
- 185 *Benedictiones matrimoniales possunt fieri a Para-
cho versutus contrahentes.*
- 186 *Benedictionem secundum nuptias imperiens in causa
non permessa, ab officio, & beneficio suspenditur.*
- 187 *Sacerdos hanc suspensionem incurrit, si benedica-
secundum matrimonium, non dissoluto primo.*
- 188 *Suspensio pena ab officio & beneficio lata non
infigitur ipso iure.*
- 189 *Sacerdos coniungens in matrimonio, vel benedi-
cens subdit alterum Parochia, absque Parocho,
vel Ordinario licentia, ipso iure tandem suspensus
mort, quoad sit ab Ordinario rursus Parochi, qui
matrimonio intercessit debeat, seu a quo benedictio
suscepta erat, absolvaatur.*
- 190 *Suspensionem a beneficio, etiam incurrit Sacerdos
coniungens in matrimonio, vel benedicens subdi-
tus alterum Parochia absque Parocho, vel Ordina-
ry licentia.*
- 191 *Episcopum, vel eius Vicarium ab hac suspensione ab-
solvere potest.*
- 192 *Regulares matrimonium administrantes, seu solemn-
itates, non habita super his parochialis Presbyteri
licentia specialia, ultra praedictam suspensionem,
ipso facto, sunt excommunicati, excommunicatione
Sedi Apostolicae reservata.*
- 193 *A prima die Adventus Domini, usque ad diem*

- Episcopatus, & à quarta feria Cinerum, usque ad octavam Pasche inclusivè matrimonia non possunt celebrari.
- 194 Ordinarium potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonia dictis temporibus sine solemnitate.
- 195 Matrimonium antea contractum, prædictis temporibus consummationem prohibetur.
- 196 Matrimonium contractum de facto dictis temporibus validum est, contrahentes tamen peccabant mort.
- 197 Interdictis tempore, & à personis interdictis Matrimonium absque peccato mort. contracti non possunt.
- 198 Matrimonium quoad sui substantiam valide contrahitur tempore interdicti.
- 199 Matrimonium totum ex septem Ecclesie Sacramentis confertur gratiam.
- 200 Matrimonium simul tacite, & ubi primum perfectum est contractum, Sacramentum efficitur.
- 201 Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrat tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat.
- 202 Cap. capellanus, de scrip. declaratur.
- 203 Matrimonium si ab excommunicato contrahatur validum est, quantum illi licite contrahatur.
- 204 Sponsalitate tempore interdicti contrahi possunt.
- 205 Benedictio matrimonialis tempore interdicti fieri prohibetur.
- 206 Benedictio, & matrimonium ab uno fieri possunt servata moderatione cap. alia mater. 5. adicimus, de sententia excommunicati in 6.
- 207 Doctores referuntur qui de factum Matrim. tractatum elideret.

DENUNCIATIONES fieri debent eorum, qui matrimonio iungi volunt, ut si quis sciat iniet eos qui matrimonio iungi sunt, aliquid impedimentum esse, illud in medium proferat, iuxta Concil. Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 1. quæ quidem denunciations de iure antiquo non erant de substantia matrimonij nec hodie vilius nisi novum casus in contrarium: ideo non irritati matrimonium ipsorum omissione ex iuris reg. & ipsius Concil. decreto manifeste apparet. Nam in eodem Concilio irritans clausula illuc inserta in vers. *quis aliter quam præsentem Parochum*, &c. non denunciationis solemnitatem respicit, sed Parochi, & testium præsentiam, quos ad hoc coorahendum inhabiles reddit, non obicit inuensus alterum defectum minime matrimonium vitare, nec etiam contrahentes inhabiles reddere: & exceptio in hoc casu, in ceteris regulam firmitate censet, atq. *nam quod ad finem de pen. leg. a. l. quæsum 5. doneque ff. de fundo instruit.* Et hoc multis rationibus comprobatur: prima, quæque verior omnibus est, quod ubi denunciations de substantia forent, post matrimonium interveniente non possent, sed in ipso actu adhiberi deberent, cap. audis. cap. *quis propter, de elect. gl. & omnes u. l. si quis mris bona 5. anstam. ff. de acquir. heredit.* indistinctum enim est quicquid ad solemnitatem actus pertinet, ut nec diuisi, aut separati ab actu possint *licet auctoritate C. de testam. l. heredes palam, in fine, ff. eodem tit.* atque idem vno, & eodem tempore aduocari, & præstari debent, l. cum in 5. si Prætor, de transact. cum alijs citatis per Titum de verat. tit. 1. §. 1.

gl. 1. r. m. 12. Unde si vi denunciations non finit de substantia, aut forma, eum possunt Ordinarii abire ex eius prætermissis. Ideo hæc sententiam reuertit, & sequuntur Nuzer. in man. cap. 12. m. 70. vers. *salvo, & consil. 17. num. 4. sub m. de sponsalibus in nouo. Salced. ad Bernard. c. 75. alijs 76. nouiss. imp. addit. 1. verb. suspenditur ab officio, vers. ante omnia*, Petre. l. c. tit. 15. lib. 5. arduum. Hippol. Riminald. conf. 69. n. 34. lib. 6. Causalcan. dec. 19. de indic. n. 18. part. 1. Henric. in sum. lib. 1. cap. 5. §. 1. Vega in sum. lib. 3. casu 166. Vivald. in candelabro auro sit. de matrim. n. 84. & 85. Sarmient. sefell. lib. 1. cap. 6. num. 7. Pet. de Ledefma de matr. quæst. 45. art. 5. p. 1. dub. 1. concl. 2. & in sum. part. 1. de sacram. matrim. cap. 6. concl. 6. in fine, Fr. Emman. in sum. num. 1. cap. 117. n. 1. Fuld. de testam. lib. 2. c. 3. n. 2. 1. in med. Segura in dec. Induc. Ecclesiæ p. 2. c. 15. num. 36. & cap. 16. num. 1. Marten. in rub. tit. 1. gl. 1. num. 14. lib. 5. nou. recept. Spin. in speculo iust. gl. 15. p. 1. n. 14. Guier. de iuram. confirm. part. 1. cap. 51. n. 2. & canon. lib. 1. cap. 19. n. 1. & præl. lib. 1. quæst. 4. num. 13. & in tract. de matrim. cap. 56. num. 2. & cap. 75. num. 1. Chamerota de Sacram. tract. 12. de matrim. dub. 17. pag. 714. Steph. Gratian. dist. 1. forens. part. 1. cap. 1. n. 7. Præterea in præsentia Episcop. part. 2. c. 4. num. 29. Franc. Leo in thesaur. feri Ecclesiæ part. 1. cap. 9. num. 45. Aloy. Rice. in præsentia Ecclesiæ dist. 157 in 1. edit. & resol. 224. num. 6. in 2. edit. Vgolin. de præsentia Episcop. cap. 15. §. 1. num. 6. Atmend. in addit. ad recept. legum Namarre lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 2. & 3. Franc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. differ. 11. num. 45. Matt. de iurisd. part. 4. casu 71. num. 12. cum segg. Campanil. in diuers. iur. canon. rub. 11. cap. 19. num. 143. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 5. Rebel. de obligat. iust. part. 2. lib. 2. quæst. 7. sol. 1. num. 8. Valen. Reginald. in præsentia forens. lib. 31. num. 121. Coinech de Sacram. tom. 1. dist. 17. num. 49. Bonacina de Matrimonio lib. 2. p. 1. dub. 6. num. 6. Fernandez in examine Theologia moral. part. 3. cap. 17. §. 2. num. 5. nouissimè Marcel. Vulpe in præsentia iust. ecclesiæ dist. 157. num. 7. Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 10. num. 1. Rot. dec. 75. num. 12. part. 1. recenit. & dec. 190. num. 5. apud Falm. part. 1. recenit. & apud Postum post tract. mandati de mandatu de dec. 147. num. 12. Ex quibus rectè inferitur duos clarissimos Iuriconsultos non bene sensisse, qui palam responderent matrimonium ommissis denunciationibus celebratum, irritum esse etiam hodie, iuxta Concilij dispositionem, prout consuleret Cephal. consil. 421. a. num. 1. lib. 5. & Menoch. consil. 79. num. 70. lib. 1. atque alius inter eosdem consilia lib. 4. consil. 138.

Peccatum tamen mortale esse, quando huiusmodi denunciations omittunt sine facultate, aut legitima causa, quia violatur præceptum in se grauissimum, tenent Salced. cap. 76. addit. 2. vers. *peccatur ubi subdit peccare quætor Parochum*, qui matrimonium prætermittit denunciationibus celebrare, ne contrahentes ipsos, & testes scientes iniretfectores, Chamerota dist. dub. 17. notat. 1. Pet. de Ledefma in tract. de matr. quæst. 45. art. 5. vers. *de aliis ff. dubium, in sum. part. 1. de Sacram. matrimony cap. 6. concl. 6. Spin. dist. gl. 15. num. 16. Ceual. commun. contra eorum quæst. 604. num. 85. Gotier. de iuram. confirm. p. 1. cap. 51. n. 29. & dist. de matr. c. 56. n. 4. & cap. 67. num. 1. Aloy. Rice. dist. resol. 224. num. 2. Cooioch dist. 17. num. 51. Reginald. dist. lib. 3. num. 125. Fernandez in examine Theologia moralis part. 3. cap. 16. §. 2. num. 12. Basil. Pont. in nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 10. num. 5. Sanchez lib. 3. disp. 5. num. 6. & Bonacina dist. p. 1. dub. 6. num. 8. ubi num. 9. cum Sanchez*

3 Sanch. & Coniuch contra Henriq. tefoluit ꝑ ſponſos mortaliter peccare, non tantum prima vice conſummando matrimonium abſque ꝑꝑꝛimiffis denunciationibus, ſed etiam toties quoties habuerit copulam.

4 Quid adeo verum eſt, etiamſi ipſe Parochus moraliter ſciat nullum ſubſeſſe impedimentum, cum ex eorum omiſſione poſſent ſequi multa mala, Sanch. d. diſp. 5. num. 6. Rebel. d. quaſt. 7. num. 10. Gutier. d. cap. 57. num. 1. Coniuch d. num. 51. verſ. aliqui Reg. num. 225. d. loco, Bonac. d. quaſt. 2. punct. 6. num. 7. contra Sotum in 4. diſtincta 8. quaſt. 1. art. 2. ad 1. & alios aſſerentes non eſſe peccatum mortale, quando Parochus adhibuit ſufficientem diligentiſſam ad inquirendum, an aliquod eſſet impedimentum. ꝑ Quando verò Parochus omittit vnam tantum denunciationem, & moraliter certus eſt nullum ſubſeſſe impedimentum, tunc videtur ꝑ mortali excuſandus ratione paritatis materiz, quamvis reſpondendum, ſi hoc faciat. Ita Sylueſt. verſ. matrimonium. 6. quaſt. 7. Sanch. d. loco num. 7. Ledefina d. quaſt. 45. art. 5. & alij, quos reſert & ſequitur Gutier. d. cap. 37. num. 1. Contra Coniuch d. num. 51. exiſtimauius moraliter peccare. ꝑ Si verò Parochus timore mortis aſſiſtat matrimonio omiſſis denunciationibus debitis, non peccat, niſi id faciat in contemptum clauum; ita poſt Sanchez Galer. caſuum conſcient. verb. Parochus. §. 4.

5 Parochum, qui omiſſis tribus denunciationibus ſine licentia Ordinarij aliquos deſponſauit, poſſe ab Ordinario puniri, dicit deſcimus Armcndar. in addit. ad recep. legum Navarra, lib. 4. tit. 15. l. 1. de matrim. num. 4. & ſuſpendendum eſſe ab officio ꝑ triennium, ex cap. cum inſubitus, de clandeſt. deſponſat. tenet Henriq. lib. 1. cap. 5. num. 6. quem ceſert, & ſequitur Bonacin. d. punct. 6. num. 3. Sabag. ad tit. de ſponſalib.

6 Nam ꝑ quando propria auctoritate, & ſic illicite denunciationes prædiſcæ omiſſione, dicitur matrimonium clauſum ad incurrendas penas clandeſtiniſis matrimoniis appoſitas, etiamſi fiat eorum Parochus, & teſſibus. Ita Petr. de Ledefina d. cap. 6. dub. 3. ꝑꝑꝛe ſum. Henriq. in ſum. lib. 11. cap. 6. num. 1. lit. M. Gutier. præſt. lib. 2. quaſt. 4. & de matrim. cap. 55. num. 5. Sanchez lib. 3. diſp. 1. num. 7. Coniuch d. tem. 2. diſp. 18. num. 103. & diſp. 27. n. 83. Franciſc. Molin. d. diſp. 11. a num. 40. Contra Sotum 4. ſent. diſp. 18. quaſt. vnic. art. 1. & Alpb. de Caſtro de inſta. haret. punct. lib. 1. cap. 18.

7 Quæ denunciationes faciende ſunt, vt valide fieri debeant, à Parochis, vel ab alio de licentia ipſius Parochi, vt reſoluitur Fr. Emman. in ſum. part. 1. cap. 217. num. 6. Sanch. lib. 3. diſp. 6. a num. 4. Coniuch diſp. 27. dub. 3. num. 50. Reginald. lib. 31. num. 225. Bonac. d. quaſt. 2. puncto 6. num. 11. ꝑ In vtraque ipſoni, & ſponſe parochia, quando ſunt veteraſque parochiarum; quia illi, qui ſunt de parochia multis, fortalle neſciunt impedimentum viri, & e contra. Ita Petr. de Ledefina quaſt. 45. art. 5. puncto 3. & in ſum. part. 1. de ſacram. matrim. cap. 6. concl. 7. verſ. huſe de aduerſis, Fulch. de viſum. lib. 2. cap. 3. num. 21. Vgolin. de preſt. Episcop. cap. 15. §. 1. n. 1. Zerolin. in præxi Episcop. p. 1. verſ. matrim. §. 1. Poſſeuin. d. cap. 10. num. 8. Henriq. lib. 1. cap. 4. n. 1. Sanch. lib. 3. diſp. 6. num. 4. Rebello d. part. 2. lib. 2. quaſt. 7. num. 10. verſ. quo loco, Reginald. lib. 31. num. 225. Chamerot. d. dub. 17. verſ. quinto, Coniuch diſp. 27. num. 40. Baſil. Pont. de impedim. matrim. cap. 26. §. 4. in princip. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 5. Bonacina d. quaſt. 2. puncto 6. num. 10. ꝑ Si verò contrahentes plura habuerint domicilia, ſeu parochias, faciendæ ſunt huſuſmodi denunciationes, in

ea, in qua diutius habitant, & principalitatem habent laicam; vel potius in ea, in qua verofimilius eſt ſciat impedimenta, vt in parochia, in qua ſunt antiqua parentum habitatio; non verò in loco, quem modo, quaſi ignotus, cepit inhabitare, quia tunc antiquius domicilium eſt petendum. Ita Ledefina d. art. 5. Fr. Emman. cap. 217. num. 6. Sanchez lib. 1. diſp. 6. a num. 4. Reginald. lib. 31. num. 225. Coniuch diſp. 27. num. 50. Gutier. cap. 56. num. 6. Bonacin. d. punct. 6. n. 1. Sanchez d. diſp. 6. num. 6.

8 Fieri autem debent hæ denunciationes teſſibus diebus feſtiſſis continuis, Bonacina d. puncto 6. num. 14. Chamerota d. dub. 17. verſ. ſecundo, Sanch. lib. 3. diſp. 6. num. 8. Reginald. lib. 31. num. 225. etiamſi ſibi ſuccedant, vt intellexit Baſil. Pont. d. cap. 26. §. 4. in prin. Sed melius intelligendum eſt de feſtis, quæ ſibi non ſuccedunt immediatè, cum Reginald. verſ. præmiſſis, Segura in direct. iudicum part. 2. cap. 16. num. 20. Aloyſ. Rice in præxi rerum ſori Eccleſiaſt. reſol. 224. num. 4. in 2. impriſſ. Coniuch d. tem. 2. diſp. 28. num. 47. nouiſſimè Marcel Volpe in præxi iudic. ſori eccleſ. cap. 15. n. 15. in fine. Vnde ratione paritatis materiz credo Parochum non peccare mortaliter, ſi vno, vel altero die feſto omittat denunciationem, dummodo inſet vnam, & alteram multos dies feſtos non interponat, quia tunc faciendæ contra prohibitionem Eccleſiæ in re generali peccabunt mortaliter: nam ob magnum temporis interualum, ſeu moram fieri poſſet, vt parochiani tardiores euadant ad deſerenda impedimenta, & intermiſſi obliuiſcantur præcedentium denunciationum. Ita Sanchez d. diſp. 6. num. 8. Gutier. cap. 56. n. 4. ad fin. Poſſeuin. d. cap. 10. num. 4. & 5. Coniuch d. diſp. 27. dub. 3. num. 47. Reginald. lib. 31. n. 226. Bonac. d. puncto 6. num. 15. Contra Henriq. cap. 27. num. 11. d. loco.

9 Ex quo fit huſuſmodi denunciationes diebus feſtialibus fieri non poſſe, etiam cum diſpenſatione Episcop. cum ſuper hac Conciliari diſpoſitione diſpenſandi poſſentatem non habent. Ita Zerolin. in præxi Episcop. part. 1. verſ. Matrimonium §. 4. nouiſſimè Marcel. Volpe in præxi iudic. cap. 15. num. 4. Chamerota d. dub. 17. verſ. quarto, Vgolin. d. cap. 15. §. 1. n. 3. Stephan. Gratian. diſpenſation. forenſ. cap. 83. num. 28. Sanchez lib. 3. diſp. 6. num. 9. & ſecundum hanc opinionem Sacram Congregationem decidiſſe reſert præxi Neapol. cap. 26. num. 10. quam citat Aloyſ. Rice in præxi ſori Eccleſiaſt. reſol. 224. num. 3. in nota impriſſ. Addo tamen ꝑ eas fieri poſſe alio die, quam feſto, eo ſcilicet, quo ingens hominum multitudo ad Eccleſiam accedit, vt accidit quando inſignis concioſitas concionem habuitus eſt, vel eſt dies feſtus vocationis illius Eccleſiæ, etiamſi non ſeruetur, niſi vique ad meridiem, cum Concilij fini hoc modo ſatiſfactum ſit. Ita Sanchez d. diſp. 6. num. 9. Reginald. diſt. lib. 31. num. 227. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 8. Bonacina d. quaſt. 2. puncto 6. num. 18. & 19. Poſſeuin. d. cap. 10. num. 11. nouiſſimè Marcel. Volpe in præxi iudic. ſori eccleſ. cap. 15. numero 6. in fine.

10 Hinc etiam fit, denunciationes valide poſſe fieri extra Eccleſiam, & Miſſatum ſolemnia, ſi magnus adſit populi concurſus, & locus aptus ſit, vt ad multorum notitiam pertineat. Ita Sanchez d. n. 9. Baſil. Pont. d. cap. 26. §. 4. in prin. Reginald. lib. 31. num. 227. Gutier. cap. 56. num. 7. Bonacina d. quaſt. 2. puncto 6. num. 17. Hurtad. d. diſp. 15. diſp. 18. num. 61. in fine, vbi intelligit ſi id ſit conſuetudine introductum.

11 Sic etiam exiſt Eccleſiam matrimonium licitè celebrari poſſe, quia ad hoc, vt dicatur celebrari in facie Eccleſiæ, non eſt opus, vt in ipſa materiali Eccleſia,

- clesia, vel in eiusdem limine celebratur, sed sufficit ut eorum aliqua fidelium multitudo fiat, quæ tanquam quidam Catholicorum congregatio censeri potest Ecclesia, iuxta *1. ex. in cap. Ecclesia de consecrat. dist. 1. 1. cap. relation et 2. de testam. gloss. verb. præsens Ecclesiam, in cap. fin. ne Prælati voces suas. Vide*
- 18 † Ordinarius non potest prohibere, quin matrimonium domi celebretur, servata Concilij forma; sed cum maxime deceat, ut in Ecclesia celebretur, id bonari debet, non præcipere: in decisione referunt Francisc. Leo in *thesauro fore Ecclesiastici* part. 2. cap. 9. num. 48. Basil. Ponc. d. cap. 16. §. 1. vers. 1. Rebell. d. p. 1. lib. 2. quest. 7. num. 11. Sanchez lib. 3. disp. 15. num. 20. Reginald. lib. 31. num. 142. me citato in *hoc loco Diaconus muralis presbiter p. 3. tract. 4. ref. 179. novissime Martel. Vulpes in praxi indic. fore Ecclesiastici. cap. 15. num. 15.*
- 19 Cum probabiliter timeatur impediendum malitiosum matrimonium, si tria monito, vel una tantum præcedat, Patochus, & testibus presentibus celebrari potest matrimonium, dummodo postea ante consummationem denunciations fiat: nisi Ordinarius, cuius id prudenter committit Concilium, aliter iudicet debere fieri, vide Petz l. 1. tit. 1. §. lib. 2. Ordinar. pag. 184. Menoch. conf. 69. Armentarius dicit. loco. num. 2. & 35. Gutier. canon. lib. 1. c. 19. & tract. de Matrim. cap. 17. num. 1. Franc. Molin. diff. 11. n. 32. cum sequenti. Sanchez lib. 3. dist. 9. Cochin diff. dist. 27. n. 3. † Nullo modo tamen Parochus, quoties timeatur malitiosum matrimonium impediendum, potest huiusmodi denunciations omittere, ut fiant antequam consummetur, nisi dispensatio difficillime obtineri possit. Henricq. lib. 1. cap. 5. §. 5. Sanchez lib. 3. disp. 7. num. 17. Cochin diff. dist. 27. numer. 33. Mai. Ann. var. res. lib. 1. res. l. final. causa 4. Menoch. conf. 69. num. 61. Navar. c. 5. sub tit. de clandest. diff. 1. in var. res. edit. Gutier. canon. lib. 1. c. 19. n. 2.
- 21 Qui ovis iuste impedit potest, in malitiosum facere dicitur, arg. ex. in l. 1. §. huius, ff. de officio eius, & l. qui testam. §. mulier ff. de testam. cum laic traditis per Cephal. conf. 32. num. 21. cum seq. lib. 3. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 10. num. 12. Et cum Sacrum Concilium in re cap. 1. non declaret, quibus vetet, an malitiosum animus impediendum detegatur conclusit, testē facturus Ordinarius exitum, si iusurandam præstent impediuntibus, quo iurata eos cogant, non malitioso animo se impedienda asserere, & propagare;
- 22 † animus enim non nisi iuramento probari potest, ex Bart. in l. admonendi num. 9. vbi Alexand. num. 19. ff. de iur. Menoch. de arbitrar. causa 141. num. 4. & causa 186. num. 3. & 4. † Qui tamen, ut matrimonium impediat, falsa impedienda denunciatur, arbitraria poena puniatur, ut habetur in cap. cum iumburio, §. fin. unius glo. vbi, & Anch. num. 15. de clandest. diff. 1. Menoch. causa 453. num. 1. Vgolius. de potestate Episcopi, cap. 1. §. 5. l. 1. num. 6.
- 23 Vi harum denunciationum, qui ovis aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiam occultum sit, & illud probare non possit, sub peccato mortali teneatur denunciare. Ita Gutier. canon. lib. 1. cap. 12. num. 21. & 27. & de matrim. cap. 19. Sanchez lib. 3. dist. 11. num. 2. Cochin diff. dist. 27. dub. 7. num. 61. Reginald. lib. 31. num. 128. Chamerot. diff. dub. 27. vers. nave, Hurtado de matrim. diff. 5. diff. 21. novissime Martel. Vulpes d. cap. 15. num. 12. Bonacina d. quest. 6. punct. 6. num. 20. vbi etiam resolutum cum aliis, procedere, quando agitur de damno alterius vitando, & quomodo impedimentum acceptum sit sub secreto, vel auditum ab aliis, dummodo sine perfonæ siæ digno, secus verò si audierit à persona nihil certum sciente, vel si non meminerit à qua persona audierit.
- Cognoscens aliquod impedimentum, vel sub secreto, vel occultum, ita ut solus ipse noverit, præcipue si nascitur ex infamia, aut peccato, non teneatur detegere, licet nec teneatur impedimentum denunciare eum gravi suo incommodo, vel aliorum scandalum, vide Fr. Emmann. in summ. part. 1. cap. 17. numer. 9. Chamerota vbi proximo, Bonacina d. punct. 6. numer. 10. optime Basil. Ponc. d. cap. 16. §. 4. vers. denique, vbi ex Paul. Commol. responder. moralium, lib. 1. quest. 112. duo matrimonia vix opinabilia refert, quæ etiam ego referrem, nisi brevitati studium; obstitit tamen impedimento teneatur delituere à matrimonio contrahendo, & illud manifestare iurici interroganti, Sanchez lib. 3. diff. part. 14. Cochin diff. 17. num. 64. Guier. cap. 69. num. 21. Reginald. lib. 31. num. 128. ad finem, Bonacina d. punct. 6. num. 11. & de hac re vide infra alleg. 96. num. 44. cum seq. In denunciationibus Matrimonij alientum Parochi standum est, concurrente veritatis studioque propendente ex taciturnitate, & non reclamatione partium, Rot. decisur. part. 1. decis. 91. num. 1 quoad refert Beller. diff. de clerico part. 1. tit. de clerico teste, §. 1. num. 10.
- Assensu huiusmodi non potest Episcopus dispensare, ne denunciations permitterentur matrimonio, quia etiam præcepit in generali Concilio Lateranensi, de quo in cap. cum iumburio, de clandest. diff. 1. in cuius lege nequit Episcopus dispensare, ut suo loco dicemus. Ita Salzedo d. cap. 76. verb. dispensat. lib. 2. Henricq. lib. 1. c. 5. §. 5. in comm. lib. 5. Sanchez lib. 3. disp. 7. num. 1. qui limitant in casu virginitis necessitatis, vel ex consuetudine scita, & tolerata à Pontifici. Sed hodie potest Ordinarius ex causa sibi bene visa dispensare, ut omittantur omnes denunciations, vel aliqua illarum, ante, & post matrimonij consummationem, ut expresse definitur in Concil. Trident. d. cap. 1. Menoch. conf. 433. num. 5. Henricq. cap. 5. §. 5. Salzed. vbi proximo, Petz. de Ledeima in summ. part. 1. de Sacramento Matrimonij c. 6. canon. 7. Francisc. Leo in *thesauro fore Ecclesiastici* part. 2. cap. 9. num. 51. Vgolius. de potestate Episcopi, cap. 60. à num. 3. Basil. Ponc. d. cap. 16. §. 4. vers. deinde, Saach. lib. 3. dist. 7. num. 4. cum sequenti. Franc. Molin. diff. dist. 11. num. 58. Reginald. d. lib. 31. a numer. 122. Campanilin d. iur. l. rari. Canon. rubr. 6. c. 3. num. 42. Polleuin. de Officio Curati cap. 10. de matrim. num. 2. novissime Martel. Vulpes in praxi indic. fore Ecclesiastici, cap. 15. num. 8. vbi num. 1. ponit prædicam, quæ solet observari in remittendis denunciationibus, quam tamen non esse necessariam affirmat, quia satis est quod Ordinarius extra iudicialiter fac infirmus, & huius certior de causa, me citato in hoc loco Alredo de prædictis, Episc. d. cap. 1. cap. 7. n. 128. Hurtado de matrim. diff. 5. diff. 19. in princ.
- Ex his sequitur, quod cum Ordinarj appellatio non veniat etiam Episcopo Vicariis, poterit in viam dicti verbi denunciations remittere, si sibi videbitur expedire. Quod autem Ordinarius dicatur, probata gloss. verb. generaliter in cap. Romana, de appellatione in 6. & gloss. verb. Vicarij in cap. 12. de officio Vicarij, Couat. prædict. cap. 4. num. 7. & lib. 3. variat. cap. 20. num. 4. Sbrox. de Vicaria Episcopali lib. 3. quest. 55. Flamin. de resignat. lib. 3. quest. 11. num. 19. Sic etiam quovis aliquod Episcopo conceditur, persona Vicarij non excluditur, sed potius sub eadem dispositione comprehensa videtur, ex Sanchez d. lib. 3. dist. 7. num. 10. & dist. 29. num. 16. Estram. d. Cochin de iur. d. d. Ord. in exemplis p. 1. quest. 1. n. 10.

nisi Vicarius reperitur expresse exelofus, & dum-
modo materia Vicario ex eius officio conveniat,
Sbroz de officio vicary lib. 1. quæst. 43. num. 28. & 19.
& quæst. 101. num. 1. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.*
83. num. 1. Marc. Anton. Genuens. *in pract. Archiep.*
Neapol. cap. 16. num. 1. Gutier. de *matrim. cap. 59. num.*
1. nouissimè Spetell. *in decis. fori oclef. decis. 97. n. 1.*
vbi idem dicit, nisi appositæ esset taxatiua tantum.

9 † Vnde potest Vicarium Episcopi denunciations
remittere, prædictis rationibus censeuerunt Fr. Em-
mano. *in sum. tom. 1. cap. 117. num. 4. in 2. edit.* Segur. *cap.*
16. num. 2. & 3. Salzed. *dist. cap. 76. lit. D. vers. sed de*
hinc. Pett. de Ledesma *in sum. part. 1. de Sacrament.*
Matrim. cap. 6. cunctis 7. dub. 1. Jacob. Sbroz de *Vica-*
rio Episc. lib. 1. quæst. 101. num. 1. & sequenti & quæst. 43.
num. 28. & 19. Flores de *Mena var. lib. 3. quæst. 14.*
num. 16. Gutier. *cann. lib. 1. cap. 19. num. 3. & de Ma-*
trim. cap. 16. num. 11. Cochier *dist. tract. de iurisdic.*
Ordin. vbi proxime. Lazari. de *monister. lib. 1. quæst. 6.*
num. 4. Bail. Pont. *d. cap. 16. §. 4. vers. debent.* Casal-
ean. *decis. 19. num. 17. part. 1.* Aloyf. Ricc. *in practi-*
fori Ecclesiæ decis. 59. in 1. edit. aliter resolut. 216.
in 2. edit. Bonacina *dist. quæst. 1. part. 16. num. 7. vers.*
dist. 2. Saocchez *lib. 3. dist. 7. num. 9. & 10.* vbi num. 11.
quod etiam potest delegare, Regioald. *lib. 3. num.*
133. Sahag. *10. ad tit. de sponsalib. num. 53.* Casal. *com-*
munitate carmen quæst. 604. num. 53. ad finem.
Cochinch *d. dist. 17. num. 53.* Stephan. Gratian. *discept.*
forens. cap. 83. num. 10. cam sequenti. citati à Nicol.
Garcia de *benefic. part. 1. cap. 8. num. 54.* Molfel. *in*
sum. Theolog. moral. tract. 4. cap. 8. num. 10. vbi num. 12.
limitat in Vicario foraneo, Galp. Hurtad. de *matrim.*
dist. 5. dist. 19. num. 63. nouissimè Marcel. Vulpe *in*
d. practi cap. 15. num. 10. Alzedo *d. part. 2. cap. 7. n. 12.*
vbi num. 33. limitat in Vicario foraneo, Spetell. *d.*
decis. 97. num. 6. & hanc opinionem veram, & re-
ceptiorem esse testatur Nabona de *appellatione à Vi-*
caris ad Episcopum part. 1. num. 216. Quamuis con-
statum, timò Vicarium generalem Episcopi iure
proprio, & auctoritate sibi à Concil. concessa
non posse denunciations remittere, cum generali con-
cessio ne dispensandi potestas non includatur, te-
neant Cephal. *consil. 411. num. 71. cum seq. volum. 3.*
Menoeth. de *arbitr. casu 433. numer. 5. & consil. 69. n. 55.*
cum sequenti, Franc. Molin. *d. diff. 11. num. 64. cum*
multis sequenti. Saot. de *Pace in practi. tom. 2. prolud. 3.*
in fine. Spio. *d. gloss. 1. §. principalis. n. 19.* Henricq. *lib. 11.*
cap. 3. num. 5. Aorion. Gomez *in explic. Bail. Cruciata.*
cap. 4. num. 19. & 21. Pollicin. *d. cap. 10. n. 1.*

30 Hinc etiam fit habentes iurisdictionem quasi
Episcopalem, nolique diocesano subditos, posse
huiusmodi denunciations remittere, cum Ordina-
rii appellatione veniant. Ita Nauar. *consil. 5. sub tit. de*
sponsal. in 1. edit. & post. 1. sub tit. de clandestina despon-
satione 2. edit. Fr. Emman. *in sum. part. 1. cap. 117. num. 4.*
in 2. edit. Henricq. *lib. 1. c. 5. §. 5.* Sanchez *lib. 3. dist. 7.*
num. 4. Sahagun *ad tit. de sponsalib. num. 53.* Hurtado
d. dist. 10. dist. 19. num. 63. in med. nouissimè Marcel.
Vulpe *d. cap. 15. num. 9.* me citato in hoc loco Salgado
de *supplicat. ad Sanctissimam part. 1. c. 4. n. 21.*

31 Sic etiam Abbates, qui Ordinarii sunt, & habent
iurisdictionem quasi Episcopalem, possuntque omnia
regulatiue, quæ Episcopi in sua diocesi, eadem
ea, quæ sunt iurisdictionis, iuxta gloss. quam inibi
commendant Bonifac. & reliqui in *Clam. 1. verb. pro-*
prie. de *rebus Eccles. non alienand. & dicitur* † sollemniter
Nauar. *dist. consil. 5. de sponsalib. num. 4.* poterunt de-
nunciations remittere. Ita Sanch. *d. dist. 7. num. 4.*
Flores de *Mena var. resolut. lib. 1. quæst. 14. numer. 16.*
Sayr. *decis. 9. de sponsalib. Francisc. Molin. dist. diff.*
Barbol. de Episcopo *Pars II.*

11. num. 60. Steph. Gratian. *dist. cap. 83. num. 15.* Mol-
fel. *d. cap. 8. num. 11.* Hurtado *d. num. 63. prope fin.* nou-
issimè Marcel. Vulpe *in d. practi cap. 15. num. 9.* Sal-
gado *d. cap. 4. num. 12.* qui non rariùm Sacri Con-
cilij decretum extendunt ab Abbates titularis, sed
ad Commendatarios, vt hu etiam possint denunciations
ex causa remittere: dupliciter moeentur ratio-
ne, prima, quia quodvis potest titularis ratione di-
ocesanis, potest illius Commendatarius, Panotmit.
in cap. querelam. de electione, quem refert, & sequitur
Deci. in cap. aduers. de rescript. tum & secundò, quia
cum decretum Concilij de Ordinariis loquatur lo-
definitè, regula verò indefinita vniuersali acqui-
pollat, gloss. communiter recepta in *cap. vi circa*
de elect. Abbas autem Commendatarius Ordinariis
dicatur, gloss. & text. in cap. Ordinarij, de officio
Ordinarij, in 6. iuncto text. in cap. cum Ecclesiæ sum
Prælati, eod. tit. in antiq. id etiam poterit con-
cedere; & in eo occupatum tenent Pett. de Lo-
desma *in summa part. 1. de sacramento Matrimoni.*
cap. 6. cunct. 7. dub. 1. vers. sequens la secundo. Gon-
zal. *ad regul. 8. Concil. gloss. §. 5. §. 3. num. 18.* Quam-
uis Abbates, & Commendatarios in eorum Ab-
batibus, in quibus habent etiam iura Episcopalia,
dictas denunciations sine speciali concessione
Apostol. remittere non posse, dicant decusum
Fraoc. Leo *in thesaurus fori Ecclesiæ, part. 1. cap. 9.*
num. 55. Armentariz *in addit. ad recapit. legum In-*
narra lib. 4. tit. 15. l. 1. de Alariman. in declarat. num. 11.
Nicol. Garc. de *benefic. part. 5. cap. 8. numer. 56.* Hor-
rado *d. numer. 63. in fine.* † Item ex eadem ratione
Magister sebolz Salmanticen. respectu Scholasticorum,
qui in matricula descripti sunt, poterit hu-
lissimò denunciations remittere, vt pet. Fr. Em-
mano. *dist. cap. 117. num. 4.* Saneb. *dist. diff. 7. n. 4.*
Gutiérrez de *matrimonio. cap. 16. num. 9.* Et de Vicario
S. Ioannis Hierosol. Bail. Pont. *d. cap. 16. §. 4. vers.*
debent. Molfel. *d. tract. 4. cap. 8. num. 11. in fine.* Parochi
neque instantè necessitate, neque etiam
interueniat iusta causa dispensare valet in denun-
ciationibus, Sanchez *lib. 3. dist. 7. num. 17.* Coninch
d. dist. 17. dub. 3. numer. 53. Alzedo *d. part. 2. cap. 7.*
num. 34.

34 Archiepiscopus tamen in alieris Episcopatu de
ounciations remittere non poterit, quoniam nisi
in casibus appellationum, & aliis paucis à iure ex-
pressis, iurisdictionem in Suffraganeos non habet, ex
cap. pastoralis, de officio Ordinarij, resolut. Francisc. Mol-
lin d. diff. 11. num. 86.

Episcopus vobis contentantis potest cum vtro-
que, etiam si sint diuerse dioceses, in denunciations
dispensare, quia sicut aliter Episcopus potest
vtrumque coniungere in Matrimonium, vt suo loco
dicetur, ita etiam poterit cum vtroque dispensare in
denunciations. Ita Sanch. *d. dist. 7. num. 7.* Regio.
d. lib. 1. num. 133. vers. secunda. Coninch *dist. 17. dub.*
6. num. 54. vers. nota quando. Gutier. de *matrim. cap. 16.*
num. 20. ad finem. me citato in hoc loco Alzedo *d. p. 2.*
cap. 7. num. 50. Bonacina *d. §. 2. part. 16. num. 7. vers. sed*
modo. vbi contra prædictos Doctores putat testi-
gendam hanc resolutionem ad Episcopum, in cuius
diocesi celebrandum est Matrimonium, qui solum
cum vtroque contrahente poterit dispense; ille
vero, in cuius diocesi non est celebrandum matri-
monium, sibi subditos tantum dispensationem con-
cedere poterit, cum nullam habeat iurisdictionem
directam, vel indirectam erga subditum alierius Epi-
scopi, in cuius Diocesi celebrandum est matrimo-
nium.

Facultatem dispensandi in denunciations po-
R 3 tert

terit Episcopos alteri delegare, cum hoc possit facere habens ordinarius iurisdictionem: tam quia quando fuit Ordinarius concessa potestas dispensandi in denunciationibus, non fuit electa industria personarum, cum non censetur eligi industria personarum quando delegatio sit personarum incognita, & indeterminata, ut quando si Prælati præsentibus, & futuris, sicut accidit in facultate coelesia Ordinariis ad dispensandum in denunciationibus. Ita Sanchez lib. 3. diff. 7. num. 10. Suarez de Paz, & Petri de Ledesma, quos refert, & sequitur Cenall. *immunitas contra commun. quest. 604. num. 93. & 99. Spin. dist. gloss. 15. princ. num. 19. Rebuffian praxi benef. in forma Vicaria- rum. num. 155. Reginald. lib. 3. num. 155. in principio, Coninch diff. 27. num. 55. concl. 3. Gutier. de matrim. cap. 56. num. 13. Bonacina dist. quest. 1. puncto 6. num. 7. verif. secunda. me citato in hoc loco Alced. d. p. 1. cap. 7. num. 35. §. II. Hinc fit Vicarium generalem posse facultatem dispensandi in denunciationibus delegare, non tamen generaliter; nam quomodo non possit constituitur alium Vicarium generalem, cap. Clericus, de officio Vicarii, nihilominus potest vnam, vel alteram causam delegare, vt ex Sanchez Gutier. Reginald. resoluunt Bonacina d. loc.*

- 38 Illa verò facultas dispensandi in denunciationibus, quæ Ordinario conceditur, debet accipi interpretantibus canit, quæ sibi iuste videbuntur; nam Trident. hoc negotium proutque Episcoporum tenuit, Henricus d. cap. 5. §. 5. Gutier. de Matrim. cap. 57. in princ. Bonacina d. puncto 6. num. 7. verif. Dist. 1. t. Ordinatarius non potest tamen agere remittendo denunciations absque iusta causa; & ideo ad dispensandum in illis iustam requirit causam tenent Menoch. confil. 69. num. 62. & 63. & de arbitrio. causa 453. n. 3. Segura in decret. indicium Eccles. part. 1. cap. 16. num. 17. Salzedo in pract. cap. 73. verif. diff. 1. Fr. Emman. d. cap. 117. num. 3. Suarez de Paz in pract. tom. 1. pralud. 3. num. 11. Henricus lib. 11. cap. 5. §. 5. Spin. dist. gloss. 15. princ. num. 18. Anton. Gomez super Bulla Cruciat. cap. 4. quest. 4. num. 16. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. decisio. 258. in 1. edit. & resol. 125. num. 1. in 2. editio. Sanchez lib. 3. diff. 8. num. 1. Ceual. d. quest. 604. num. 103. Coninch diff. 27. dub. 6. num. 55. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 19. num. 6. cum seqq. & de Matrim. cap. 57. num. 1. & 2. Bonacina dist. quest. 1. puncto 6. num. 7. verif. secunda. num. 6. Non tamen necesse est, vt §. iudex cognoscat iudicialiter causam dispensandi subesse, sed sufficit, etiam si nouerit extra iudicium, nam Concilium remisit hoc negotium conscientie, & proutque Episcoporum, vt cum Sanchez num. 4. & Gutier. cap. 57. num. 1. dist. loci resoluunt Bonacina ubi proxime, Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. num. 1. Noguerol. tom. 1. alleg. 23. n. 107.

- 40 Iniste verò ad dispensandum cause multe à Doctoribus adducuntur, easque recenset Soc. in 4. dist. 18. quest. 1. art. 3. Syluest. verb. Matrimonium, 6. quest. 7. Bortz, tractat. de Synodo Episcop. part. 3. art. 1. Fr. Ludon. in instrum. conscientia part. 1. cap. 87. Pfafec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 4. num. 30. Petri de Ledesma in form. part. 1. de Sacram. Matrim. cap. 6. concl. 6. verif. lo. segunda, Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium, §. 9. Henricus lib. 1. t. cap. 6. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. Francisc. Molin. de rim. sup. lib. 2. diff. 1. num. 50. Vgol. de potestate Episcop. cap. 60. num. 4. Stephan. Gratian. discipul. forens. cap. 83. num. 25. cum multis sequentibus, Sanchez lib. 3. diff. 8. Coninch diff. 27. d. num. 56. Reginald. lib. 3. num. 124. Gutier. de Matrim. cap. 57. d. num. 3. Bonacina d. quest. 1. puncto 6. num. 7. dub. 3. Basil. Pont. de inop. Matrim. cap. 16. §. 4. verif. secundum, Hurtado d. diff. 5. diff.

10. à num. 68. Molfe d. cap. 8. num. 14. cum seqq. nouissime Marcel. Vulpe in d. praxi indic. fori Eccles. cap. 13. à num. 10.

Inter iustas causas connumerari possunt sequentes, quas vt frequenter scribere opere præsum duxi, Prima est quando creditur Matrimonium iniuste impediendum, vt per maleficiam, aut parentum, vel aliorum fraudes, in Francisc. Molin. d. diff. 1. num. 31. Bonacina d. puncto 6. num. 7. verif. regala, Vgol. d. cap. 6. d. Basil. Pont. ubi proxime verif. tertium, Molfe d. cap. 8. num. 12. Nouat. dist. concl. 77. num. 1. Marcel. Vulpe dist. cap. 13. num. 10. verif. prima.

Secunda est, quando virgo sub tutela iniqui tutoris est, qui eam viro ignobilis, & dispari tradere vult, Ita Segura d. cap. 16. num. 15. Mozz. de contrah. tit. de Matrim. cap. 3. num. 16. Spin. d. gloss. 15. num. 31. quos refertur, & sequitur Sanchi. dist. lib. 3. diff. 9. num. 13. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. num. 3. vbi idem resoluunt, & quando virgo erat à viro desolata, de quo etiam Sanchez d. diff. 9. num. 15. Vel §. si filij essent sub potestate nouicali, Segura dist. cap. 16. num. 13. Gutier. canon. lib. 1. cap. 20. num. 19. & 30. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. verif. secunda, Nouat. dist. concl. 77. n. 6.

Tertia est, quando Magnates contractui sunt Matrimonium, quia cum magno delibetatione solet tractari, eorumque impedimenta valde nota sunt, si quo adit. Ita Sanchez dist. lib. 3. diff. 9. num. 6. Iacob. de Grassis in decis. auri part. 1. lib. 1. cap. 26. & de arbit. confil. lib. 1. cap. 41. Bonacina dist. 1. verif. quinta. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. verif. Tertia, Basil. Pont. dist. loco, verif. Prima, Molfe d. cap. 8. num. 10. Nouat. d. concl. 77. num. 8. Hurtado d. diff. 10. n. 70. verif. sexta. nouissime Marcel. Vulpe in d. praxi c. 13. n. 10. verif. quinta.

Quarta est, quoties inter contrahere volentes adeit disparitas conditionis, ætatis, diuitiarum, & qualitatia, quando scilicet nobilibus cum ignobilis, pauper cum diuite, honesta vitæ cum torpi, & infamæ, Matrimonium contraheret. Ita Nauat. 50 manual. cap. 12. num. 70. verif. aduertendum, Vega in sum. lib. 3. cap. 11. t. Salzedo dist. cap. 73. ad finem, verif. diff. 9. Spin. dist. gloss. 15. princ. num. 18. cum seq. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium, §. 9. in fine, Sanchez dist. diff. 9. num. 3. Stephan. Gratian. d. c. 83. num. 25. Franc. Molin. dist. diff. 1. num. 50. Menoch. confil. 69. d. n. 7. Segura d. cap. 16. num. 6. Aloyf. Ricc. d. resol. 125. verif. quinta, Nouat. in sing. Canon. concl. 77. num. 5. Hurtado dist. diff. 10. num. 69. verif. sexta, Marcel. Vulpe d. c. 13. num. 10. verif. secunda, & verif. sexta me citato in hoc loco Noguerol. d. alleg. 23. num. 106.

Quinta est, quando Matrimonium esset contrahendum in moribus articulo, Sarmi. lib. 1. solut. cap. 6. num. 7. Coust. de sponsalib. part. 1. cap. 6. in initio n. 1. in fine, Spin. d. gloss. 15. num. 15. Azueved. lib. 1. num. 38. tit. 1. lib. 5. noua recepti Fr. Emman. dist. cap. 17. num. 1. concl. 1. Petri de Ledesma dist. concl. 6. verif. 1. tertio. Henricus lib. 11. cap. 5. §. 5. Aloyf. Ricc. dist. resolut. 125. num. 3. verif. septima, Stephan. Gratian. dist. cap. 83. num. 26. Marc. Anton. Genueu in praxi Archiep. cap. 26. §. 6. num. 2. Sanchez dist. lib. 3. diff. 9. num. 19. Molfe d. c. 8. num. 33. Nouat. d. concl. 77. num. 7. Hurtado d. diff. 10. n. 68. in fine, me citato in hoc loco Noguerol. d. alleg. 23. num. 5.

Sexta est, quando tempus, quo duplex prohibetur, instat; hanc nequeant omnes denunciations præmitti, Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Matrimonium, §. 9. in med. Genueu in praxi Archiep. c. 16. sub

fab. num. 3. Reginald. lib. 31. num. 235. vers. quarta. Ceval. dict. quast. 604. num. 106. Cominch d. disputat. 27. num. 56. vers. quarta. Aloyl. Ricc. dict. refut. 225. vers. sexta. Bonaciaz d. quast. 2. punct. 6. num. 7. vers. tertius. Vgolind. cap. 60. num. 4. Molfes d. cap. 8. num. 3. Hurtaud dict. difficult. 10. num. 69. non diffin. Martel. Valpe in dict. praxi cap. 15. num. 15. vers. quarta.

- 49 *Septima est, ubi contrahente volentes diu habiti fuerint pro coniugibus, & in tali forma erant, & propter verecundiam non audent contrahere, Nau. ut in m. cap. 16. num. 57. Gutier. de iurament. confirmat. par. 1. cap. 5. num. 12. vers. c. tenendo. Sanch. diff. lib. 3. disp. 9. num. 6. Aloyf. Ricc. diff. resolu. 225. vers. quarta, Reginald. lib. 31. numer. 135. vers. prima. Connach. diff. disp. 17. numer. 56. vers. Secundo sunt infamia. Ceteras vero causas videbils apud Doctores supra in differentiis citatis, que semper Ordinarii relinquunt arbitrio, Garier. eodem lib. 1. cap. 19. num. 1. & cap. 20. num. 14. Menoch. de arbit. caso 453. n. 5. Franc. Molin. d. diff. 11. m. 70.*

- 90 Episcopo igitur incumbit cura indagandi, an verè subita causa desinendi in denunciationibus, quia remittendo eas sine ulla, & rationabili causa peccat mortaliter, *Spir. d. glo. 14. num. 28. Sanchez lib. 3. disp. 8. num. 1.* Susr. de pace *dist. 1. prael. 3. num. 1.* i. p. u. Ledesma. Gonier. & alios Aloy. Ric. *reposit. 225. n. 2.* Denique probabilius credere debet nullum subesse impedimentum; ad hoc autem credendum adduci potest præmissa inquisitione, quam expedire iudicaverit in omnibus etiam talibus, in quibus dispensatur, ne denunciationes præmittantur matrimonio, debet Ordinarius informari an aliqua impedimento subiat inter contrahentes, ne periculo exponatur impeditus contingenti, Sanchez *dist. lib. 4. disp. 9. de iur.* Item curare debet, ut denunciations celebratæ, si d. non confirmantur matrimonio fiant, si causa solum postulet, ut denunciations omittantur ante celebrationem matrimonii, ut quando nuptiæ benedicti non possunt ob vicinitatem temporis, & ex alio benedictiones nuptiales prohibentur, & ex ipso parte omnino contra subesse impedimentum. Ita Coninch *dist. 2. num. 1.* Sanchez *lib. 8. Reginald. lib. 3. n. 127. et 137.* Bonacopia *d. de pact. 6. n. 2. in fin. Sanchez lib. 4. dist. 10.*

- 11 Existente illa dispensandi causa tenetur Ordinaris a perititione partis sub poena peccati mortalis, dispensare; præcipue si scandalum sequetur, vel esset suspicio malitiosæ impedimenti. Ita Sancti. lib. 3. disp. 10. num. 6. Alzodio, d. p. 3. cap. 7. num. 17. & 31. ubi notandum est, Grotius, canon. lib. 1. c. 10. n. 13. verbi præsertim Ordinarius, & de Matrimonio, 5. n. 4. ubi nam. 31. resoluunt quòd in prædictis casibus potest ab eo appellari de denegatione dispensationis, saltem quoad effectum devolutionis, de quo late Sanchez d. lib. 3. disp. 10. a. n. 11.

- 23 Aliquando tale periculum, et adeo vrgens necessitas esse potest, vt etiam sine Ordinarij licentia coniugium contrahi in presentia Parochi, et testium, commissi denunciationibus sine peccato possit; cum enim ea lex humana sit, et quæ non præscribit formam contrahendi, infra causâ ab eius obseruantia excusare potest: vt accidit quando periculum est in mora; itavt non possit Episcopus adiri, et aliquando teneretur dispensare, veluti si Confessarius, et testes curarent, vt quidam gladio graueri idibus, et iam iam mortuos docerent in vxorem concubinam; tum vt ad salutem æternam pareretur via facilior, cum vt legitima fieret proles suscepta, et peccato, et censura omnino essent immunes. Ita Henric lib. 1. cap. 5. n. 9. ad finem, optime Sanchez lib. 3. disp. 10. n. 21. Gutierrez cap. 36. num. 2. et cap. 57. num. 6. Basil. Pooc. d. 94. vers. fons sanctæ, Reginald lib. 31. num. 224. et 236. Bonac.

A luendum est, quando de licentia Ordinarij una tantum denunciario preminijtur, non itaque ea facta contrahendum esse matrimonium, sed per aliquod tempus abstinere prudentis viri differendum esse, ut defectu possent impedimenta. si quæ extant inter contrahentes. Ita Sægas in *diversis. indicum. p. 2. cap. 16. num. 21. Alayç. Ricc. deñ. resol. 174. num. 4. post Saech. Garner. de alijs Bonacina deñ. quest. 2. p. 121. §. 2. num. 16.*

Et cum, qui intra quatuor menses post factas
denunciationes non contraxit matrimonium, non
posse matrimonium inire nisi novis denunciations-
bus premitrat arbitrio Episcopi, decusum referunt
Rebell. p. 3. lib. 4. in declarat. *Nuflor. Card. fell. 3. num. 8.*
& Bonacina de *Matrimoniis* quæst. 6. p. 10. l. 6. num. 1.
verf. *quæst. 1.* Pollucian. *dist. cap. 10. num. 13.* Et quando
omittitur denunciatio, statuit S. Cong. vi post
contractum octo dies acce consummationem semel
fiant, & alibi iubet, vi nisi necessaria causa obstat,
aut rer finis acce consummationem, rellie Chamo-
rora d. *dist. 17. verf. Sexto nota.* Deinde aduertendum
est quodd exteri antequam admittantur ad contra-
hendum matrimonium, debent producere fidem de
factis denunciationibus tribus diebus fultius in
propria paritia & parochia, & coniuges defertum
Parochiam non possunt contahere matrimo-
nium, nisi factis prius denunciationibus in veraque
Parochia, fusc. de *visitat. lib. 2. cap. 1. num. 21.* Si verò
matrimonium contrahendum effiet inter personas
diuerse diocesis, non sufficit fides Parochi affirman-
tis denunciations esse rite factas, quia non probat,
& nullius roboris esse censetur: nisi ab Episcopo, vel
eius Vicario generali illius diocesis subscriptione,
& sigillo committentur, & ab Episcopo, vel eius Vi-
cario loci, ubi contrahitur contahendi fuerit obsecrata
fuisse disceptum per Paulum V. in Rituali refert
Marell. Valde *dist. cap. 15. num. 19.*

Proprii contrahentium Parochus qualis?

Valde contronertum est apud Doctores, quoniam dicitur proprius Parochus ad effectum contrahendi matrimonium. In quo dubio tenens aliqui eum dici proprium parochum ad coniungendum aliquos matrimonio, aliique licentiam coniungendiconcedendum, qui in *summa vtriusque sexus de Paro. & remiss* appellatur proprius Sacerdos ad audientias Confessiones, & dandam alteri Sacerdoti audienti licentiam: sicut enim Concil. Trident. d. cap. i. requirit, ut assistat proprius Parochus, vel alius Sacerdos ex eius commissione, ita d. cap. omnis, ut proprius Sacerdos excipiat Confessiones, vel alius

de eius licentia, ergo idem est proprius Parochus, de quo Trident. loquitur, & proprius Sacerdos, de quo meminit d. cap. annus. Ita docent Petr. de Ledefina de Matrim. quest. 1. §. art. 5. par. 3. dub. 3. concl. 1. & 3. Spin. in speculo iustitiae. gloss. 1. §. princip. num. 38. Et in an. Si in apertis verb. Parochus sub n. 2. dum pronuntiavit pro requisitione Parochiae ad effectum matrimonij contrahendi, sufficere etiam modicam habitationem; & ideo propriam Parochum, qui ad matrimonium hodie requiritur, esse Parochum, seu Sacerdotem, cui principaliter incumbit cura animarum loco domicilij, refert decimus Plafec. in praxi nova Episc. part. 2. cap. 4. n. 3. Sed praedicta illatio, ut infra probabimus, vera non est.

Quare pro vetiori praesentis quæstionis declaratione ad quatuor enunciationes illius resolutionis revocanda est.

Prima cum aliquis aliud suum translatit totum domicilium, tunc in loco, in quem translatit, suam nanciscitur Parochiam, s. ultim. de paroch.

Secunda cum teneto domicilio primo, quærit secundum, & in utroque se pariter collocat, in utroque domicilio parochiam habet, cap. 2. de sepul. lib. 1. Licet enim per constitutionem unius domicilij censetur alterum destitutum, nihilominus tamen secus dicendum si utrumque æqualiter sit tenentum, l. assumpsit, §. in iurisdictionibus, & l. iur. 27. §. ult. ff. ad municip. Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 20. num. 48.

Tertia cum teneto primo domicilio migrat aliud tanquam peregrinus, novam parochiam nequaquam adipiscitur, cap. Romana §. contrahentes, de foro comp. lib. 6.

Quarta si priori domicilio teneto migrat aliud, sed non animo illic perpetuo domicilium constituendi, anceps relinquitur quæstio, in qua duplex est sententia.

17. Prima tenet acquiri Parochiam ratione habitationis, quando ea brevis temporis non est, sed in id oppidum se aliquis recipit causa alicuius negotij expediendi, ut eo expedito ad proprium domicilium redeat. In primis probatur ex illatione, quam supra fecimus de Parochia, quem requirit tex. in d. cap. annus, pro Confessionibus audiendis, ad Parochum, quem postulat. Concil. dist. cap. 1. cum utroque loco eadem phrasi denominetur; sed in d. cap. annus, appellatur talis habens curam parochiae, in qua aliquis per maiorem anni partem habitat, ut ibi tenent Ioan. Andr. num. 13. Anton. num. 38. Card. num. 6. & Anehar. num. 9. Menoch. cens. 398, num. 15.

18. Propterea in Scholasticis, qui dimisso Sacerdote in patria, possunt in loco studij consistere, resolvo Rebuff. de priuileg. schol. prail. 139. Nam ille dicitur proprius parochus Scholarium, & mercenarium, ubi ipsi habitant, quoniam habent animum tedeandi tempore debito in patriam, resoluit post alios Bellet. de iur. cler. part. 1. tit. de exempt. cler. a statum fecit. §. 5. num. 17. Ergo similiter est etiam proprius Parochus pro matrimonio, nec ad id requiritur animus perpetuo habitandi. Deinde probatur in c. quæst. sunt 16. quest. 1. ubi dicitur decimas persolendas iis, à quibus per anni circuleum Missas audient, ubi sola habitatio ponderatur. Et in c. fin. de paroch. ibi, cum ad inhabitandum in ea se quævis consulerent, ut si qui ex b. iur. ad alienam parochiam confugerunt, dicuntur Parochiani. Et in cap. in nostra, de sepul. ibi, soluta quarta parochialis Ecclesia, de cuius Parochia mortuorum corpora assumuntur, ubi sola habitatio, & non animus manendi ponderatur. Quare hanc sententiam defendit Sanchez lib. 3. disp. 1. §. 1. num. 1. post Veg. Seg. & Ceval. quos citat, & refert in quadam causa dictum fuisse illum dici proprium parochum, in cu-

ius Parochia habitant contrahentes tempore matrimonij, Aloyf. Ricc. in praxi fore Ecclesiast. decif. 244. in 1. edit. & resol. 214. num. 1. in 2. edit. sequuntur Bonacina de Matrim. quest. 2. par. 8. num. 1. Guetier. ed. matr. cap. 63. num. 19. Alphons. Narbona ad l. 20. gloss. 1. n. 12. tit. 1. lib. 4. Recopilat. pag. 189.

Secunda sententia ait, ut verè aliquis dicatur parochianus, exigi animum constituendi ibi domicilium; quare si illud habeat in uno loco, & transferat se in alium, non animo permanendi, sed ex causa limitata ad tempus, quia finis redituus est ad proprium, non censeri illius loci, in quo ad tempus ad est, parochianum, sed loci domicilij permanentis. Probat in cap. in qui, de sepul. in 6. ubi expressè habetur transferentem se ad villam causa recreationis, vel ad ruralia exercenda, non effici villæ parochianum, sed proprii domicilij. Quare hanc partem cui tanquam probabiliori adhaere oportet Panormit. in cap. in nostra 11. de sepul. Fr. Emm. in form. sent. 1. cap. 219. num. 6. Spin. d. gloss. 15. n. 41. opin. c. Henric. lib. 1. cap. 3. §. 3. Stephan. Gratian. dist. de sepul. forens. c. 7. 6. num. 18. Cened. prail. & caus. lib. 1. §. 30. a. num. 45. Franc. Molin. de rit. sup. lib. 2. differ. 11. num. 58. Hurtado de Matrim. disp. 5. diff. 6. num. 19. Aloyf. Ricc. in decif. part. 2. decif. 108 a. num. 1. Marchin. de sacram. Ordin. matr. 1. part. 1. cap. 6. num. 20. ubi cum Sanchez lib. 3. de Matrim. disp. 21. num. 7. ostendit non posse Parochum originis assiliter matrimonio, sed hanc assilentiam spectare ad Parochum illum habentem in Parochia quis habitat. Nam licet Parochialitas ex sola habitatione constituatur quoad sacramenta necessaria, veluti Confessionis, & Communionis, Abb. in cap. in nostra num. 11. de sepul. Sanchez. d. lib. 3. disp. 13 sub num. 21. verò, tertio probatur Lotter. d. lib. 1. §. 20. num. 41. nihilominus tamen ad effectum usus Sacramentorum voluntarium, quale est matrimonium, attenditur formale domicilium, Basil. Ponz. de impedim. matr. in cap. 16. §. 5. Guetier. de matr. cap. 63. quos refert Lotter. d. §. 20. num. 51. Qua tenent non obstant quæ pro contraria adduxi in primis ad illationem, quod scilicet si est proprius parochianus ad coniungendos aliquos matrimonio, qui in cap. annus vrinque fecit, appellatur proprius Sacerdos ad audiendos Confessiones, respondemus illam negando, quia in casu necessitatis possunt percipi Sacramenta in loco habitationis, prout existit ex declaratione Eugenij IV. qui declarat eos qui tempore Paschatis nequeunt commodè ad suas Parochias accedere, iure posse in Parochia, in qua degunt, Sanctissimum Christi corpus accipere, ut docet cum alijs Azor. instit. moral. p. 1. lib. 7. cap. 30. tit. ult. quest. 8. ergo illa in qua debeant, non erat proprius Parochia: nam si fuisset, privilegio opus non esset, aut indulgentia. Ad tex. verò in d. cap. annus, respondetur esse specialem, & expressam dispositionem loci decimas parochiales debet, ubi parochia sunt; personales verò ubi Sacramenta ministrantur, s. ult. de paroch. ult. de sepul. in 6. Deinde in tex. in d. cap. ult. de paroch. respondetur ibi esse sermonem de his, qui recuperata Aconensis ciuitate, alijs occisus ibi domicilium elegerant, alio relicto, quod in hostium potestate erat, itaque potius ibi censetur parochianis ministrari ratione domicilij; idque constat, quia existentibus altum Urbium Episcopis, postea ad eas non sunt reuerti, quamvis in eis parochia haberet; non autem idem est in aliquo loco parochia habere, & domicilium. Denique ad tex. in d. cap. in nostra, respondetur in citatis verbis, iunctis praecedentibus, non probari esse soluendam quartam Parochiali Ecclesiae, de cuius Parochia extrahuntur corpora mortuorum, expressè enim agitur de Parochianis alterius

num illius, in qua domus aditum habet, ex notabili doctrina Barr. in l. 6. num. 6. in fin. ff. de domo infello; huius illationis ratio est, quia ex aditu iudicatur de domo, cui cedat l. et, cum adus, ff. de legat. 3. Bald. c. 60. num. 5. vel. 1. & secundum Bartol. in l. pradi, §. qui domus, ff. de legat. 3. domus, que habet duas portas in diversis Parochiis, iudicatur de ea Parochia, in qua residet porta principalis, & aditus nactus frequentatus, refert Aloyf. Ricc. in praxi fore Eccles. decis. 333. in 1. optat. & resol. 510. in 2. edit.

- 72 Alienigenæ verò seu vagabundi illum parochum vocant in cuius parochia sunt, vel commorantur, ex declaratione Illustrissimorum Cardin. prout refert Basil. Pont. de impedimentis Matrimonii. cap. 26. §. 5.
- 73 *vers. Alienigena*: eam tamen quicunque Parochus potest matrimonio vagorum interesse, ut probat Sanch. lib. 3. diffus. 15. num. 11. diligenter scilicet inquisitione præmissa, & obventa Ordinarii licentia, ut habetur expressè in Concil. Trident. sess. 24. de reformatione Matrimonii. cap. 7. ne forte sint alibi coniugati, aut habeant occultum impedimentum contrahendi. Ita Perez l. 1. in princ. tit. 14. lib. 8. Ordinatus. Hentiq. lib. 11. cap. 3. §. 3. Petr. de Ledesma de Matrimonio. quest. 45. art. 5. dub. 4. *vers. de secundo*, & in summa. part. 1. de Sacramento Matrimonii. cap. 7. concl. 4. dub. 3. Fr. Emmanuel. in summa tom. 1. cap. 219. num. 3. Zetola in praxi Episcopali. part. 1. verb. Matrimonium, §. 6. & part. 2. verb. Parochus pag. 81. Sanchez d. diffus. 15. & num. 8. Cened. canonice. & pract. quest. lib. 3. quest. 30. num. 66. cum seqq. Coninch d. diffus. 27. numer. 10. Rebell. de obsequiis. sup. part. 2. lib. 2. quest. 8. num. 3. Reginald. d. lib. 3. num. 239. Gortier. de Matrimonio. cap. 65. Boacina d. diffus. 6. num. 6. ¶ Si tamen Parochus eam non adhibeat diligentiam, peccabit mortal. sed valebit Matrimonium; sic Verac. in append. ad quest. quandoque qui vagantur admittendi sint ad Matrimonium, *vers. quandoque sic fiat*, Hentiq. d. lib. 3. §. 1. Sanch. d. diffus. 25. num. 16. & 17. Cened. d. lib. 3. quest. 3. num. 68. in princ. Basil. Pont. d. lib. 3. §. 6. in fine. Gortier. d. lib. 3. cap. 65. num. 15. & cap. 67. num. 3. idem Basil. Pont. in noviss. tract. de Sacramento Matrimonii. lib. 5. cap. 14. num. 8. Capeau. de adm. Missi. Matrimonii. in necessitate quest. 14. Filliue. tract. 10. cap. 6. quest. 5. n. 112. Homobon. de Bonis de excomm. Ecclesiastico tract. 11. cap. 10. quest. 23. resol. 1. & 2.
- 75 Vagabundus is proprie dicitur, qui nullum certum domicilium habet, vel qui præsumptum domicilium omnino deserens, amittit, & iter agit, aut nauigat animo acquirendi novum. Ita colligitur ex resolutis per Hentiq. d. lib. 3. Coninch d. lib. 3. idem de Sacram. tom. 1. quest. 8. num. 62. & tom. 2. quest. 27. num. 10. Cened. d. lib. 3. quest. 30. num. 69. & 70. Sanchez d. diffus. 15. & num. 1. vbi num. 8. *vers. intellige*, dicit Trident. loqui de his qui vagantur, & incertis habent sedes, D. Barbosa in l. hanc absens, §. prout in act. de for. delicti num. 14. & seq. ff. de iud. vgl. de potest. Episcopi. cap. 19. §. 3. num. 1. Reginald. in praxi fore parvi. lib. 1. num. 64. Gortier. d. lib. 3. cap. 65. num. 9. Hinc infertur, quod si alter tantum alienigena, vel vagus sit, satis esse si quois Parochus intret, cum valeat Matrimonium præsentè Parochio cuiusvis ex contrahentibus, Basil. Pont. d. loco, Cened. d. quest. 30. num. 68. *vers. circa hanc*, Gortier. d. cap. 65. n. 8. ¶ Quod si qui, ne eorum proprio Parochio contrahant, aliò secedant non habitant, nec mansuri, nonnulli censuerunt non gaudere alienigenarum iure, quia dolus nemini patrocinatur, ex quo et numero sunt Fr. Emmanuel. d. cap. 219. num. 1. & Rebell. d. lib. 3. q. 8. num. 6. ac alij ab illis citari. Aliis tamen secus vide-

tur, quod magis placet, prout testolunt Sanch. d. lib. 3. num. 15. & 14. & diff. 25. num. 11. in fine, Gortier. cap. 65. num. 11. Boacina d. diffus. 6. num. 4. Et pro cognoscendo an & quando quis censetur contrahere domicilium ad hunc effectum adest bona Rotæ decisio tenoris sequentis, videlicet.

R. P. D. Merlino Toletana Matrimonij.

Mercurij 10. Decembris, 1615.

Matrimonium pro parte D. Ludovici nullum putatendebatur ex eo, quod coram proprio Parochio celebratum non fuerit, iuxta formam, ac dispositionem Sacri Concilij Trident. sess. 24. cap. 1. de reformatione. vbi Matrimonium coram Sacerdote, vel alieno Parochio absque Ordinarij, vel proprii contrahentium Parochi licentia contrahendum ipso iure irritum facit, adeò ut sola declaratoria opus sit, quemadmodum Sacra censuit Congregatio Illustriss. Interpretem: quo tamen non obstat post trinum causæ propositionem visum fuit Dominis pro illius validitate respondere, & sic sententiam de partibus, per quam irritum, ac nullum fore declaratum, esse teocandam.

Quamvis enim sit in confesso, quod Parochos S. Ludovici, coram quo Matrimonium fuit celebratum, per duos menses antea non erat proprius Parochus villius ex coniugibus; quia D. Ludovicus semper, & continuò inhabitavit in Parochia S. Martini, D. Maria verò inhabitaret in Parochia S. Sebastiani, nihilominus DD. existimarent ex depositionibus testium datis in summario D. Mariae num. 12. 13. & 14. probari ipsam per duos menses circiter ante contrahendum matrimonium à dicta Parochia, & domo Capitanei Didaci, in qua inhabitabat, discessisse animo non redeundi, & se contulisse ad domum Quintilij in dicta Parochia S. Ludovici secum asportando vestimenta, lineamina, & omnia alia ad eius personæ usum necessaria, ibique usque ad diem contrahendi matrimonij habitasse, edendo, bibendo, ac petro olendo, & alia faciendo, & vltimè etiam omnem adhibuisse diligentiam, ut in eadem Parochia domum emeret, & de novam Parochiam acquisivisse, ad hunc enim effectum non est opus expectare, ut quis maiori anni parte in Parochia inhabitaret, sed statim ac incipit habitare animo habitandi effectus Parochianus, Card. in Clem. 1. de prin. quest. 16. num. 8. & ibi gloss. in verb. Parochialis, Abb. in cap. extirpanda, §. qui vult in repet. num. 11. *vers. quando secundo qui dicitur, de proband.* & ibi etiam Rebell. *vers. contrariarum opinionum*, fol. 385. & in cap. annu. *vers. quæ*, num. 25. de pen. & remiss. Federic. de Sen. cons. 214. num. 5. in fin. & num. 6. Sylvest. in summa in verb. domicilium, num. 2. Botgnet. decis. 12. num. 12. *vers. & advertendum*, lib. 1. Sanch. de matrim. lib. 3. diff. 25. num. 14. Gortier. eod. tractat. de matrim. cap. 63. num. 15. & 14. Emmanuel S. in summa in verb. Matrimonium, num. 2. vbi refert iuxta declarasse dictam Sacram Congregationem, & in verb. Parochia, num. 2. *vers. ad Matrimonium verò*, Basil. Pontius de Matrimonio. lib. 5. de conf. clandest. cap. 13. §. 1. num. 4. §. & 6.

Quod valde etiam corroboratur ex relatione Parochi S. Ludovici facta ante matrimonium Vicario Madriet, quod ipse erat in forma dictam D. Mariam esse eius Parochianam à duobus mensibus citra, ut in dicto summario num. 1. cui multum videtur deferendum, cum attestetur de eo, quod spectat ad eius officium, cap. cum subire, de clandest. de cons. 10.

in rebus. Admonendi, num. 132. ff. de iur. iurand. Rot. de-
cis. 340. num. 2. part. 2. decis. 341. num. 2. & de-
cis. 390. num. 3. part. 2. recent.

Vnde cum dictus Parochus S. Ludouici esset
proprius Parochus Domine Marie, matrimonium
cum illius athenitibus fuit legitimè contractum,
etiā ille nullo modo esset proprius Parochus
D. Ludouici; ad hoc enim vt Concilij forma adim-
pleta censeatur, sufficit matrimonium fuisse celebra-
tum coram Parocho habitationis alterius contra-
ctum contraheutum, Nauat. in man. cap. 25. num. 144.
Salzed. in praxi canon. cap. 63. vers. 14. Hentici. lib. 1.
de matrim. cap. 3. numer. 2. Veg. in sum. lib. 6. cas. 18.
Pet. de Ledein. de matrim. quest. 45. art. 3. sub. 3. vers.
de quo sit fecerit concil. Ludou. Lopez 2. pars. instruit.
cap. 80. §. praterea. & 2. part. de matrim. cap. 39. §. prae-
terea aduertendum, Sanchez de matrim. d. lib. 3. di-
st. 19. numer. 4. Rot. d. decis. 390. num. 6. part. 2.
recent.

Neque obstant testes D. Ludouici in eius summa-
rio num. 2. & 3. qui videntur deponere de continua-
ta habitatione D. Matie in domo dicti Capitanei
Didaci, alicenten pluries illum vixisse ingredien-
tem, exeuntem, ac etiam permanentem cum ancillis
suis. Quia omīssis his, quæ pro parte D. Matie op-
ponebantur tam contra personas, quàm etiam con-
tra examinis validitatem, & omīssio patet, quòd
etiā essent in consensu testium, adhuc vide-
rentur paxferendi testes. D. Matie, cum deponant
pro validitate matrimonij iam contracti, & con-
summati, & D. Ludouici per ad hoc, & in test. mat-
rimonij declarari nullum, ex eo solo capite, quòd
non fuerit contractum coram proprio Parocho, &
sic sufficit quòd eius probatio ex dictis alijs testi-
bus contrarium deponentes reddatur turbida, ac
dubia, & quòd propterea dici non possit ipsum de-
fectum huiusmodi plene, & concludenter probasse
per testes omni exceptione maiores, prout probare
debuisset, cap. in litteris, & ibi gloss. fin. de testib. Co-
uett. in epist. de sponsal. part. 10. cap. 84. §. 12. numer. 7. &
fig. Malicai d. de probat. canel. 1033. num. 19. Caputaq.
decis. 105. & decis. 150. num. 8. & 9. part. 2. Pet. de lib. 5.
Ordin. in 1. lib. 3. in fin. Sanch. de matrim. lib. 1. dist.
45. quest. 4. num. 30. Guierrez eod. tract. cap. 44. num. 9.
& sequens. Rot. coram sanct. mem. Greg. decis. 351.
num. 2.

Fuit responsum testes prædictos D. Ludouici in
dicto nihil concludere, nec sufficere probare ne-
ganum coartatum de tempore contracti mat-
rimonij, quia testes prædicti tam dari in vltima,
quàm in alijs duobus præcedentibus positionibus
ad summum nihil aliud videntur concludere, nisi
quòd D. Matie etiam de tempore contracti mat-
rimonij, & dictorum duorum mensium præceden-
tium, ac pluries visa fuit ingredi, & egredi, &
etiam permanere in ædibus dicti Capitanei Didaci
vix cum D. Magdalena eius sorore, & cum famu-
lis, ac pedisequis, mobilibus, & suppellectilibus.
Ex hoc autem non bene inferitur, quòd ordinaria,
ac veta habitatio D. Matie cum animo permanen-
di non fuerit in dicta Parochia S. Ludouici in
ædibus Quintilij, prout fuisse affirmant supra di-
cti testes pro eius parte examinati, inter quos idem
Quintilius, ac eius vxor, & familiares de veritate
optimè informati. Si enim simul ista duo, quòd
nempe D. Maria ex Medicorum consilio, ac etiam,
vt tolleretur iurgia, & contentiones cum dicto Ca-
pitaneo, ab eius domo discesserit animo determi-
natum nunquam redeundi ad continuè inhabitan-
dum, sequeque contulerit ad dictas ædes Quintilij,

& sic ad Parochiam S. Ludouici, vt in ea in posse-
tum permaneret, & melioris, ac potioris illius ædis
auxilio veterem curare infirmum, & vtilitomi-
nus ad dictam domum antiquæ habitationis læpius
rederit, ac permanerit, eo quia ibi dicta D. Magda-
lena foror, quam maximo prosequeretur amice, in-
habitabat, ipsaque etiam suppellectilia, ac mobilia re-
tinebat, quæ ad dicti Quintilij domum, propter
eius angustiam transportare non poterat; quòd
omnino dicendum videtur, cum hoc pacto testes
hinc inde examinati optimè ad concordiam redu-
ci possint, prout semper quantum fieri poterit fuit
reducendi, Bart. in l. de astate, numer. 7. circa med.
ff. de minorib. gloss. & Doct. in cap. cum sis, de testib.
Cas. de Gual. decis. 4. num. 5. de testib.; Rota de-
cis. 321. numer. 4. part. 1. recent. & decis. 352. numer. 31.
& 38. coram sanct. mem. Greg. Et dicendum in ora-
nem euentum ex his probationibus hinc inde factis
hæc solūm resolutur, quòd D. Maria eodem tem-
pore duobus in locis inhabitauerit, & duo ha-
buerit domicilia, vnum in Parochia sancti Se-
bastiani, & alterum in Parochia sancti Ludouici,
quòd tamen non obstat, quia hoc casu, quo quis
duo habet domicilia, ad validitatem matrimonij
sufficit coram alterutro Parocho fuisse contr. actum,
Sanchez de matrim. lib. 3. dist. 14. num. 1. & seg.
Pontius eod. tract. lib. 5. cap. 15. num. 3. vers. ex quo con-
sequenter.

Neque etiam obstat, quòd ex dicta non transpor-
tatione mobilium, rebus, & permanentia, iuncta
præsertim reconciliacione cum dicto Capitaneo Di-
daco deprehendi videtur, vel D. Manam nun-
quam habuisse animum deserendi antiquam habi-
tationem, vel saltem illum polle deponuisse, ac
denud in eadem Capitanei domo permanendi vo-
luntatem reassumpsisse. Quia vltro quòd testes di-
cunt, mobilia idem non fuisse transportata, quia
domus Quintilij non erat capax, & ex eadem cau-
sa D. Mariam in ea ancillas retinere non potuis-
se, ad contrahendum alibi domicilium, siue ha-
bitationem non est necessarium, quòd quis res
suas cum familia dereliquerit, hoc enim, & similia
considerantur in dubio ad eliciendas præsumptiones;
secus vero quando adest aperta animi declaratio,
tùm ex verbis sapientis, & palam testatis, tùm ex
facto per demigrationem personæ, si non cum tota
suppellectili, saltem cum vestibus, lintheaminibus, &
ornatu muliebr, vt in summario D. Matie num. 14.
ad l. comes, iuncta gloss. C. de incol. lib. 10. l. 2. C. ubi
Senat. Bald. in rub. C. si a non conpet. und. Abb. cap.
fin. num. 8. in fin. de Paroch. Felin. in c. de lectu. il. 2. n. 12.
vers. secundum casum, de rescript. Menoch. ad arbor. lib. 1.
cas. 86. num. 1. Henticiq. lib. 10. de sacrament. Ordin. cap.
22. num. 2. Sanchez qui alios congerit d. tract. de ma-
trim. lib. 5. dist. 23. num. 1. & 2. & polchie Gutierrez
eod. tractat. dist. cap. 63. num. 13. 14. & 15. vbi quòd fla-
tim contrahitur domicilium non expectato alio
tempore.

Quòd autem D. Maria huiusmodi recedendi,
se in dicta Parochia S. Ludouici permanendi ani-
mum de iure probat, probant octo testes iurati in
dicto eius Summario num. 1. & 14. affirmantes, or-
tam fuisse eam, ac contentionem inter ipsam D.
Mariam, & dictum Capitaneum Didacum domi-
num domus, eandemque D. Mariam acceptasse dis-
dictam, & monitionem de discedendo id suadente
Religioso quodam S. Francisci de discalceatis pro
sedandis dñis dissidijs, & etiam cum iuramento de-
clarasse velle discedere, & nunquam amplius ad in-
habitandum reuerti, quorum octo testium duo sunt
Religiosi

Religiosi, & omni exceptione maiores, & in specia idem affirmat ipsemet etiam Capivaneus Didacus. Et vltius etiam constat D. Mariam post discessum omnem adhibuisse diligentiam, vt in dicta Parochia S. Ludouici domum emeret, vt ibi perpetuo posset inhabitare, & soppeliditalem traducere cum integra familia. Et demum curauit examinari testes super eo, quod ipsa erat Parochia eiusdem Parochiz S. Ludouici. Ex quibus omnibus maxime simul iunctis, animi declaratio reddi videtur adeo clara, & aperta, vt ille animus ex aliquibus coniecturis, quæ contrarium suadere videntur, in dubium reuocari non debeat; quod autem huiusmodi animus fuerit postea depositus, ac mutatus, nullibi constat, & de iure non presumitur, l. qui voluntatem. ff. de probat. l. cum his statum. ff. de donat. inter vir. & uxor. Præsertim statim dicta expressa declaratione precedente, & quidem valde enixa etiam cum imprecationibus, & iuramento, quæ adeo potens est, vt tollas vites tacite voluntatis contrarie, quæ aliis ex coniecturis, vel actibus subsequenter deprehendi posse videretur, imita tradita per Barr. in l. procurator. la. 2. §. 1. in 2. oppositi. ff. rem rat. hab. Atet. conf. 1. & Nauar. conf. 1. et. num. 12. Surd. conf. 35. num. 9. & 10. Et quæ tamò magis est attendenda, quia tunc in comparabilis, sed bene infimul stare potest cum factis, de quo deponunt testes D. Ludouici iuxta superius deducta, & factum tradita per Angel. in l. iurifigentum. §. quod sero in prin. ff. de pact. cum aliis relatis à Surd. conf. 1. & 4. num. 39.

Denique non fuit vilius obstat, quod pro parte D. Ludouici dicebatur, ex pluribus coniecturis, & ipsarum facti serie deprehendi dictam habitationem in Parochia S. Ludouici præuia animi declaratione fuisse simulatam, & in fraudem dicti decreti S. Concilij Tridentini, & proprij Patris præiudicium habitum, & consequenter ad matrimonij validitatem suffragari non posse, iuxta opinionem Nauar. in conf. 1. in fin. de decim. lib. 3. in non. impressi. Henricq. in sum. lib. 42. de Matrimon. cap. 3. Pett. de Ledelma de matrimon. quest. 45. art. 5. par. 3. dub. vltim. concl. 1. & 3. Bartholom. à Ledelma. ad tract. dub. 21. fol. 133. & Emman. Rodriq. tem. 1. sum. in 2. edit. cap. 219. num. 1. in fin. Quia omnino quod contrarium sentit Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 18. num. 29. vtr. ceterum displicat, & diffuset. 25. sub num. 1. vtr. verum hoc limitatur, Basil. Pontius de Matrimon. tit. de consensu. disp. 1. cap. 14. num. 6. & Pett. Egger in tractat. de Sacramento. tom. 2. cap. 27. num. 37. Aigid de Coninch tom. 2. de Sacramento. & consur. in fin. tract. de Matrimon. disp. 27. de claudis. dub. 1. num. 14. Filluc. quest. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacramento. matrim. part. 1. cap. 6. de unig. matrim. num. 199. Bonacina de Sacramento. tit. de matrim. quest. 2. par. 8. proposit. 1. num. 4. Et sane non videtur fraudem esse conuersibilem, vbi quis vitur iure suo, vt bene considerant Doctores superiores citati.

Domini existimantur fraudem aliquam in proposito non adfuisse, cum enim illam non presumi, sed probandam esse ab allegante, ex coniectis per Mascard. de probat. concl. 531. num. 1. & pluribus sequentibus, & Menoch. de presumpt. lib. 4. presumpt. 82. num. 10. Gutier. diss. cap. 63. num. 34. vtr. sexum fundamentum. & num. 38. & 39. Et quousque ad hunc effectum sufficiens presumptio, & coniectura, tamen illæ debent esse perspicue, & evidentes, Mascard. vbi supra. concl. 530. num. 7. 8. & sequentibus, & Gutier. diss. cap. 63. num. 39.

Tales autem non sunt coniecturæ, & presumptiones pro parte D. Ludouici allatæ, & in effectum

deductæ ex eo, quod D. Maria non recessit à dicta domo dicti Capitanei Didaci cum tota familia, & bonis, & quod ad tam pluries, & præsertim eadem die post contractum matrimonium sederit, & in ea permanserit, & demum quod amicabilem egerit cum dicto Capivaneo: nam vt superius iam fuit dictum, ex testium depositione constat ipsam D. Mariam ob nimiam angustiam, & incapacitatem domus Quintilij vniuersa bona mobilia, ac suppellectilia transportare, ibique cum tota familia permanere, & nuptias solemniter celebrare non potuisse, & hæc de causa, & eorumdem bonorum occasione, & germanæ sororis amore ad domum antiquæ habitationis sapius rediisse, ibique imbribus etiam aliquando detentam permansisse, cum dicto verò Capivaneo amicebiliter egisse, quia eius consilio, & opera sitam in dicta Parochia S. Ludouici pro construenda domo emere intendebat. Vnde cum coniecturæ prædictæ nedom non sint tales, vt non possint accipi nisi in malam partem, prout ad fraudem presumendum requiritur, sed imò potius appareat actas prædictas ex iusta, & rationabili causa factas, & sic in bonam partem accipi posse, ac debere, non sunt habendæ in consideratione, vt in proposito responderet Gutier. d. cap. 63. num. 39.

Præterea dici non potest D. Mariam habitationem moratæ, & nouam Parochiam acquirere velle simulasse, ne, si denunciations fierent in dicta Parochia S. Sebastiani, tractatus ad notitiam patris D. Ludouici deuenisset, ab eoque matrimonium impeditetur, quia ille non degebat in Parochia S. Sebastiani, sed S. Martini, in qua denunciations effectualiter factæ fuerunt: vnde cum allata huiusmodi causâ fit inepta, nec appareat aliam idoneam, ac sufficientem asserri posse, cessat ipsius præsentis fraudis suspicio, Crauet. conf. 75. num. 13. & 17. Rol. conf. 38. numer. 39. lib. 1. Rot. decis. 111. num. 1. part. 2. divers. & decis. 418. numer. 2. in fin. & decis. 529. sub numer. 3. part. 1. recent. Quæ etiam visa fuit excludi ex eo, quia constat de primordio veritatis, & de causa veris, & vrgentibus recedendi à dicta domo Capitanei propter dictam locationis diffiditatem, ad diffidium verè, & realiter habitum, & se transferendi ad dictam Parochiam Sancti Ludouici ex Medicorum consilio ob valetudinis imbecillitatem. Vnde ex huiusmodi causis verè præxiistentibus, & ex quibus licet, & sine aliqua fraude ad nouam habitationem accedere poterat, accessisse presumitur, l. quævis. ff. de reb. dub. l. mariti. ff. pro soc. Rot. decis. 283. num. 3. part. 1. recent. statim præsertim dicta expressa animi declaratione, qua idem animus alioquin lauitans melius detegi non potest, tunc dictis iuramento, imprecationibus, & aliis superius ponderatis.

Et in decidum, vtraque parte, & quidem accertimè informant, & c.

Parochi præsentia qualis?

Præsentiam Parochi in matrimonij necessitatem non tantum corpoream, sed etiam moralem requirit, cum intelligentia, & aduertentia actus resolunt Petr. Ledelma de Matrim. quest. 45. art. 5. vtr. est secundum dubium, Henricq. in sum. lib. 1. cap. 3. §. 1. Cened. prælat. & canonic. quest. lib. 1. quest. 30. num. 33. cum sequentibus. Coninch in 2. 2. Thom. diss. 27. num. 44. Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 2. diss. 11. num. 13. Gutier. in tractat. de matrim. cap. 69. Basil. Pont.

- 79 *Pent. de matrim. lib. 5. c. 1. Ex ratio est, quia* † non intelligens præsens dici non potest, ex l. fin. vbi Aleiaz. ff. de verb. signific. & præsens intellectum, & scientiam includit, l. testis. C. de testibus. Aleiaz. in l. 2. §. voluntatem num. 10. ff. solus maritus. Sanch. de ma-
80 *rim. lib. 3. diffus. 40.* † Nec ob aliam causam Parochi præsens hodie requiritur, quam, vt auctor quidam insignis (namque pastor ouium ne quidquam male fieret, interesset matrimonio, eandemque auctoritatem præstet, ideo illius præsentia quouis modo sufficit, ex l. coram Titio, de verb. signific. & resolutis per Turq. in l. connub. gloss. 7. num. 31.
81 † Eius porro præsentia pro forma actus exigitur, itaot matrimonium contractum in præsentia mille testium, eo absente, nullum sit, cum eius præsentia, vt quouis forma, per aequipollem suppleri nequeat, Gonzalad reg. 8. Cancel gloss. 48. num. 39. & 30. ex quibus
82 Inferior, primo huiusmodi Parochi præsentiam sufficere, quamuis ipse, vel testes, vt deinde inferior, dummodo tamen intelligat consensum contrahentium. Ita resoluunt Salzed. in pract. diff. 73. aliis 76. vers. serie, Possentib. d. cap. 10. num. 10. Petr. de Ledema de matrim. quæst. 45. art. 5. punct. 3. dub. 1. vers. quo supposito, Ft. Erman. in summa tom. 1. cap. 129. num. 11. in 2. impress. Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 30. §. 5. in fine, & in nouissimo tract. de Sacramento Matrim. lib. 5. cap. 11. num. 8. Spino in speculo testam. gloss. 15. num. 48. & 49. Paul. Commis. l. resp. moral. lib. 1. quæst. 114. Cenall. commun. contra commu. quæst. 604. num. 70. Aloyf. Rice. in praxi fori Eccles. resolut. 215. num. 4. in 2. editioe, Sanchez lib. 3. de Matrim. diffus. 39. num. 9. Reb-
83 *bel. de obliq. iustitia pars. 2. lib. 2. quæst. 8. num. 4.* Gu-
tier. dist. cap. 69. num. 10. Conineb dist. diffus. 27. num. 44. Francisc. Molin. dist. diff. 11. num. 115. Vo-
de † non valet matrimonium si Parochus assistens non intellexit ea, quæ agebantur, nisi tamen effectum esset non intelligere tener Salzed. vbi supra in 4. dubio, decium testet Attendariz in addition. ad
84 *recop. leg. Navarra ad lib. 4. tit. 15. l. 1. de matr. 10 de*
clero. num. 14. † Peccat tamen grauius eorum Pa-
rocho inuito contrahens, vt per Conineb dist. diff. 37. num. 25. Guiter. d. cap. 69. num. 13. Paol. Layman d. lib. 5. tract. 10. pars. 2. cap. 4. num. 6. vers. esset, Hurtado d. diff. 5. diff. 15. num. 51.
85 *Secundo* infertur sufficere solam Parochi præsenti-
am adducti dolose, & tenuentis, dummodo pro-
bè intelligat, & audeat contrahentium verba, nisi
claudens aures affectuatus esset non intelligere, &
ipse nulla verba profertur. Ita Segura in diuers. indic.
Ecclesiastic. pars. 2. cap. 15. num. 15. Mascard. de probat.
canon. 9. num. 9. Vega in silua casuum lib. 6. casu 114. &
115. & decium referat Aloyf. Rice. in praxi fori
Ecclesiastic. dec. 245. in 1. impress. & resolut. 215. num. 3.
in 2. impress. Salzed. ad Bernard. d. cap. 76. in 4. dub.
pag. mibi 296. Hurtado d. diff. 5. diff. 15. Rota in
Pluxbonen. matrim. 16. Febr. 1622. coram Patriarcha
Medanens.
86 *Tertio* infertur præsentiæ Parochi in matrimo-
nio ita requiri, vt nedum intelligere oporteat cum
quid agitur, sed vt videat: nam insufficiens etis si
contrahentes matrimonium à tergo essent alicuius
pariteria, vel vbi Parochus infirmat, seu alio ca-
su cæcus effectus esset, & non videret; quia ideo Pa-
rochi præsentiæ requiritur, vt ea tot mala & scan-
dala, quæ in dies obtebantur, ex clandestino mari-
monio cessarent. Atque ideo † licet cæcus teneat
87 *digitum ad se, qui iuravit de statu bonis, l. cæcus ff. de*
iudiciis, licet etiam possit testificari de his, quæ
88 *Barbosa de Episcopo Pars 2. l. 1.*

ante cæcitatem vidit, vbi notas constahentium vo-
ces audiuo, in his autem in quibus faciliè decipi pos-
set, non integer testis est, quo in casu malum iudicis
arbitrio tribuendum est, quemadmodum scribit Al-
beric. de Male de testib. cap. 5. n. 5 & 36. & in nostris
terminis resoluti Francisc. Molin. d. diff. 11. n. 120.
vbi num. 124. Idem existimat, vbi Parochus fortissus
esset, nisi dilocata haberet interuallu, & matrimo-
nio assistente tempore sanæ mentis.
88 *Quarto* infertur quoad matrimonium Parochi
præsentiæ sufficere, etiam si ad alium finem voca-
tus, vel casu præsens sit ita resoluunt Nauar. conf. 20.
num. 1. sub tit. de sponsal. in anag. & vers. 11. sub tit. de
clandest. desponsal. in noui. Salzed. dist. cap. 73. aliis 76.
vers. serie licet, & dubio 5. Sayr. dec. 24. sub tit. de
sponsalibus. Arceid. l. 1. num. 39. tit. 1. lib. 5. noua reco-
pilatione. Piasce. in praxi noua Episcop. part. 2. cap. 4. num.
32. in fine, Cenall. dist. quæst. 604. num. 66. Spino in
spec. testam. gloss. 15. num. 48. & 49. Hentiaq. in sum. lib.
1. cap. 1. §. 5. in fine Sanch. lib. 3. diff. 39. num. 10.
Reginald. in praxi fori panitens. lib. 3. num. 182. Fran-
cisc. Molin. dist. diff. 11. num. 119. Guiter. dist. cap. 69.
num. 5. cum sequentib. Nam Parochus, & testes trans-
euntes, & casu matrimonio interuentis, dicuntur
verè præsentes esse, cum sufficienter aduertant ad
id, quod agitur, possuntque de hoc ferre testimo-
nium Sanch. d. diff. 39. num. 11. Guiter. dist. cap. 69.
num. 12.
Contrarium tamen, imò Parochum necessariò ad
89 *validitatem* matrimonij formaliter adhibendum esse,
nec sufficere, si forsan conuiuij, vel confabulationis,
vel aliud tractandi causa præsens audiat huiusmo-
di contractum matrimonij gen, dicunt decium
Attendariz dist. loco, num. 1. & 55. Gonzalad reg. 8.
Cancellaria gloss. 48. num. 35. Basil. Pont. d. cap. 16. §. 5.
in fine, & nouissimè de sacram. Matrim. lib. 5. cap. 21.
num. 4. Bonacina dist. quæst. 2. puncto 8. num. 4. & in-
ualidum esse matrimonium contractum coram Pa-
rocho, & testibus transeuntibus, post Petr. Ledema.
asserit idem Bonac. d. quæst. 2. puncto 8. num. 46. ex eo,
quia transeuntes non videntur præsentes humano
modo, nec formaliter. Sed primam opinionem ve-
ticiorem existimo, & hanc secundam nec improbabilem
iudico.
90 *Quinto* infertur quoad matrimonium Parochi
præsentiæ sufficere, quamuis sit excommunicatus
etiam non toleratus, suspensus, vel irregularis, mo-
do non sit actualiter depositus; tum quia hæc as-
sensus auctoritatis non est propriè actus iurisdic-
tionis, ira vt non possit valde ab excommunicato
vitando exercei, sicut ab eo non possunt exerceri
actus iurisdictionis; tum quia Concil. Trid. solum-
modo requirit præsentiæ Parochi, quia etiam si sit
excommunicatus, vel suspensus, non desinit esse Pa-
rochus propter censuras. Quibus fundamentis hanc
illationem tenens Armend. d. l. 1. de Matrim. num. 9.
Gabr. Valq. de excomm. dub. 4. Basil. Pont. de Matrim.
lib. 5. cap. 17. num. 6. Pett. de Ledema de Matrim. 45.
art. 5. punct. 1. dub. 5. Nauar. conf. 4. de clandest. despons.
Cenall. dist. 9. 604. num. 65. Sayr. dec. 15. de sponsalib.
Hentiaq. lib. 1. cap. 1. §. 4. & 5. Galeus in margaria
casuum consuetud. verb. matrimonium pag. 163. colum. 1.
Bonacina d. punct. 8. num. 11. Sanch. lib. 3. diff. 21.
Comineb dist. 37. num. 24. Reb. d. lib. 2. quæst. 9. num. 9.
Reginald. lib. 1. num. 177. Aloyf. Rice. in praxi fori Ec-
clesiastic. dec. 245. in 1. impress. & resolut. 215. num. 3. in 2.
impress. Guiter. de matrim. cap. 62. num. 25. & cap. 66.
num. 19. Bonacina d. quæst. 2. puncto 8. num. 21. Mai. Al-
ter. de consensu tom. 2. lib. 1. diff. 8. cap. 6. per totum
Cotepo in 3. part. tract. 5. de excomm. diff. 10. §. 1. dub. 5.
88 Respoudit

382 De officio, & potestate Episcopi.

- Raynaud. *de monier. part. 2. cap. 2. num. 23.* non solum matrimonium non effici irregularem, & num. 2. subdit peccare tamen, & grauitur, de quo etiam Squilante de obliq. *Sacerd. part. 19. num. 10.* ¶ Vnde valere matrimonium celebratum coram Parocho notorie fornicatore, non tamen adhuc in iudicio condemnato, & confessio, refertur decisum post alios Armendar. in addit. ad recapit. legum Nauarra ad lib. 4. tit. 25. l. 1.
- 92 *De matri. in decr. num. 19.* Sic etiam ¶ Matrimonium contrafactum coram schismatico Parocho saltem coloratum titulum habente, si non fuit ut talis declaratus, & Parochia priuatus, validum esse resoluit Nauar. consil. 8. num. 2. sub titulo de clandest. dispensat. in nouis, & Sayr. decr. 15. sub titulo de dispensatib.
- 93 Sexto infertur validè matrimonio assistere posse Parochum interdictum, seu prohibitorum ab Episcopo, aut eius Vicario, nec aliquos matrimonium contrungit: tum quia positio eo interdictio seu prohibitione, Parochus adhuc retinet iurisdictionem, rùm quia multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenentur, ita decisum refertur Salzed. ad Bernard. cap. 73. artic. 76. in nouiss. pag. mibi 295. in 1. dub. Ledem. d. quæst. 45. art. 5. Posteuin. d. cap. 10. num. 14. vers. curatio, Fr. Emmanuel in sum. part. 1. cap. 129. num. 10. Henric. lib. 11. cap. 3. num. 4. Ceual. d. quæst. 604. num. 71. Idem Ledem. in sum. part. 1. de sacram. Matrimony cap. 6. conclus. 4. dub. 12. Sanch. lib. 3. disp. 32. num. 1. & 2. Reb. par. 3. lib. 2. quæst. 9. num. 9. Aloy. Ric. in praxi fori Eccles. disp. decr. 245. in 1. impress. & resolut. 213. n. 2. in 2. impress. Reginal. lib. 31. n. 179. Coninch disp. 27. dub. 2. num. 28. Gutier. tract. de matri. cap. 63. num. 25. Basl. Pont. in nouissimo tract. de Sacram. Matrimony lib. 3. cap. 17. num. 15. Bonacina disp. quæst. 2. puncto 8. num. 18. vbi etiam idem dicendum asserit, quando huiusmodi prohibitio finit facta coadiutori, vel Vicario Patochi, Armendar. d. lib. loco num. 23. vbi ampliat siue Parochus interueniat contra talem prohibitionem volens, siue inuitus, vel licet interit inuitus & compulsi per vim, siue præcedat dicta prohibitio, vel non. ¶ Vitum autem matrimonia celebrata à Parocho putarino ex communi errore sint valida tractat Masc. Anton. Genuen. in praxi Archiep. cap. 50. n. 3. vbi affirmatiue respondet, sit enim est pro matrimonio præsentia illius, qui communi errore reputatur proprius Parochus, & tamen iuratus est ex titulo coloratu per Superiorem dato, cuius vitio accepit, & retinet possessionem beneficij, vel officij, si notorie constat minime habere titulum, & iurisdictionem, Ita Henric. lib. 11. cap. 3. §. 4. Fr. Emmanuel. d. cap. 219. n. 8. Sanch. lib. 3. disp. 22. d. num. 60.
- 95 Septimo infertur posse Parochum validè assistere matrimonio suorum parochianorum extra suam Parochiam, siue licentia Patochi illius loci, in quo assistit, quia proprius Parochus administrare potest Sacramenta suis quibus vbiunque existant, ut suo loco dicemus: rùm quia ex decreto Trident. constat formam ab eo præscriptam, & seruandam in matrimoniis, in eo intrinsecè, & essentialiter sitam esse, ut adit Parochus, vel alius Sacerdos de licentia Patochi, siue Ordinarij, & duo præterea testes, igitur reliqua omnia, tempus, & locus, & alia accidentalia sunt. Ex quibus hanc illationem tenent Salzed. d. cap. 76. vers. vltimo, Posteuin. d. cap. 10. num. 17. vbi extendit etiam extra Episcopatum, Spín. d. disp. 35. num. 42. Sanch. lib. 3. disp. 19. num. 8. & 14. Coninch disp. 27. num. 22. Basl. Pont. de impedim. matri. cap. 26. §. 6. vers. addenda, Reginal. lib. 31. num. 177. Bonacina disp. quæst. 2. puncto 8. num.

14 Gutier. cap. 62. mon. 5. Hurtado de Matrim. disp. 1. disp. 6. num. 22. Ioan. Sanc. in scilicet. disp. 44. num. 8. Amplia vt ¶ non solum proprius Parochus, sed 96 etiam Sacerdos de illius licentia validè assistat matrimonio extra Parochum, Ita Salzed. d. cap. 76. vers. præmittendum, Sanch. d. lib. 3. disp. 34. n. 3. Con. Seguram p. 2. cap. 15. num. 49. Francisc. Molin. d. disp. 11. n. 136. cum seqq. & Basl. Pont. de matri. lib. 3. cap. 16. num. 4. F. Gibernes id non esse Matrimonium. Non obstat id, quo possimus induci videretur Nauar. consil. 12. de dispensat. 1. adit. & consil. 14. n. 2. sub tit. de claud. dispensat. 1. adit. scilicet Parochum, vel Episcopum extra suum diocesim esse personam priuatam, & non polleere ex auctoritate publica, quam in celebrandis coniugijs exigere videtur Concilium. Respondetur enim, quòd Concilio personarum genere, quarum est in matrimonio præsentia necessaria, non requirit aliquis publici officij auctoritatem, alias neque simplex Sacerdos de licentia Patochi, aut testes ex priuatorum numero essent idoneæ personæ, quod iustitiam, & fact tantum exigit, vt huiusmodi sint personæ, quæ plenam Ecclesiæ fidem faciant; absque enim matrimonia presumpta. ¶ 97 Cùm igitur huiusmodi assistentia non pertineat ad iurisdictionem contentiosam, nec alienus Parochus huc offendi possit, si absque illius licentia, vel Ordinarij in eius Parochia, adit Parochus celebret matrimonium suorum Parochianorum, cetero eum non peccare cessante scandalo, nec puniendum esse, vt resoluit Sanchez vbi supra n. 8.

Octauo infertur Patochi valere præsentiam sufficere, quando contrahentes sunt diuersarum Parochiarum, quia Trid. declarauit matrimonium contrahendum esse coram Parocho, & non magis expressit, Parochum viri, quam femine. Ita Salzed. vbi supra dub. 14. Causel. decr. 12. num. 21. par. 2. Spín. d. lib. 3. num. 41. Ceual. d. quæst. 604. in 6. Henric. lib. 11. cap. 3. §. 2. Franc. Leo in thesaur. fori Eccles. part. 2. cap. 9. num. 15. in fine Armendar. vbi supra, num. 7. 13. 14. & 28. Zetola in praxi Episcop. p. 2. verb. Parochus. §. 1. Sanch. lib. 3. disp. 21. §. 2. num. 1. Reb. par. 2. lib. 2. quæst. 3. Bonacina d. lib. 2. puncto 8. num. 7. Paul. Comitol. resp. moral. lib. 1. quæst. 11. num. 2. Coninch disp. 27. n. 19. Fagundes in quinq. Ecclesiæ præcepta lib. 1. c. 8. n. 14. Aloy. Ric. in praxi fori Eccles. decr. 144. in 1. impress. & resolut. 214. n. 1. in 2. impress. Gutier. d. c. 62. n. 4.

Nono infertur validè matrimonio assistere Pa- 99 rochum delegatam, quem Episcopus constituit, & ad notum ipsius amoueri potest, & Vicecuratum à Parocho proprietario institutum, Ita Reb. lib. 2. quæst. 9. num. 6. Posteuin. d. cap. 10. num. 14. in fin. Huiusmodi ¶ Patochi, quoad matrimonium poterunt 100 alicui facultatem assistendi concedere; quia etsi delegatus ad vniuersam Parochiæ curam, non possit alteri omnem curam, etiam ad modicum tempus, dum abest; delegare, poterit tamen aliquas causas, quia delegatus ad vniuersam causarum etiam potest vnam, vel alteram delegare causam, glof. verb. delegatus in cap. cum causam, de appllat. vbi Anton. num. 11. Alexand. de Nauo num. 16. hinc igitur optimè Sanch. d. lib. 3. disp. 31. num. 16. resoluit ¶ institutum à Vicecurato ad vniuersam causarum, vbi est consuetudo, vt absens talis Vicecuratus substituat aliquem ad vniuersam Parochiæ curam, posse delegare licentiam assistendi matrimonio, aut ministrandi aliud Sacramentum, & num. 17. resoluit huiusmodi Parochum delegatam ad vniuersam causarum, licet possit delegare licentiam assistendi matrimonio, aut aliud Sacramentum ministrandi,

- di, non posse dare illi subdelegato facultatem iterum delegandi, & c. 19. affert, quod ꝑ quando Parochus præfens assumit Vicarium locum operas, ut illum adiuvet, hic Vicarius non potest delegare; & consultat Nauar. conf. 13. num. 4. de clandest. dispensat. in noui, Vicarium Patrochi contrahendis Matrimonio assistere possit, etiam si delatus ab eo, qui ad modicum tempus sine licentia Episcopi recedit.
103. Decimo infertur validè matrimonio ioterelle posse Parochum habentem in suum beneficiū titulum; ut accidit, quando commisit aliquod delictum, ratione cuius est ipso iure beneficio priuatus, vel quando initia annu non est ad Sacerdotium promotus, vel quando habet beneficium incompabile, vel quando acceptauit beneficium in excommunicatione, quia adhuc est Parochus cum titulo colorato, & error communi volgi, arg. text. in l. Barbarus, ff. de officio Prætorii, & quomus ipso facto priuatus beneficio sit, quando tamen possessione spoliatus est, & quando illa non spoliatur, presumitur habere iustitiam retinendi causam, cap. lras Episcopum, in fine, de prebend. in 6. Ita Coninch disp. 27. dub. 1. num. 16. Sanchez lib. 3. disp. 22. num. 62. Basil. Poon. de sacrament. matrimon. lib. 4. c. 19. per tamen, Bonacina d. quest. 1. punct. 8. num. 14. vbi num. 30. refoluit ꝑ validum esse Matrimonium contractum cotam laico, cui Parochus concessit facultatem assistendi Matrimonio, si communi errore habebatur Sacerdos, pro tali publice se se gerens, quod etiam tenet Sanch. d. disp. 12. num. 6. t. vers. vult.
104. Undecimo infertur Parochum non Sacerdotem, (puta cui collata fuit parochia, non tamen est ordinatus Sacerdos) validè assistere Matrimonio: nam assistentia Patrochi pro forma huius contractus peccat ex Tridentini dispositione tantum, ex eo autem solum colligitur debere esse Parochum, neque verò est argumentum aliquod efficax, quo probetur debere esse Sacerdotem, quod enim coniungat cocontractantes non est fundio Sacerdotalis Ordinis, neque se exponet periculo efficiendi nullum Sacramentum, quomus enim in Concil. Trident. dicatur, *vel alio Sacerdote*, & illa dictio, *alio*, qualiter Sacerdotij referte quidem videatur, id tamen ob frequentiam accidit, quod vt patet in tra. primum annum reuocatur ad Sacerdotium promotus, plerique sint Sacerdotes, atque ita vsu loquendi, non necessitat, aut qualitatē id triboendum est, propter quem vsus nonnunquam ꝑ propria significatio recedit, ut l. Labes, ff. de suppellect. leg. cap. ex literis, de sponsal. Hinc illationem tenet teentiorum schola, vt videtur et apud Nauar. conf. 30. sub tit. de sponsalib. in 1. imp. 9. conf. 9. sub tit. de clandest. dispensat. in 2. imp. 9. Vega in Sylva lib. 6. casu 119. in fine. Henric. lib. 1. cap. 5. §. 6. & lib. 4. cap. 6. num. 3. in fin. Ioan. Franc. Leo in thesaur. fore. ecclesiast. part. 1. cap. 9. num. 39. Præf. in praxi noua Episcopali, part. 2. cap. 4. num. 12. Arment. ubi supra num. 8. Fr. Eman. ubi supra p. 2. cap. 18. num. 9. Petr. de Ledefm in tra. de Matrim. quest. 45. art. 5. puncto 5. dub. 3. conclus. 3. Sahagun ad tit. de sponsalib. num. 38. Ceuall. dicit. quest. 604. 2. num. 56. Basil. Poon. d. cap. 1. §. 3. vers. Parochus autem, & in nouissimo tra. de Sacramento Matrimonij, lib. 5. cap. 17. num. 1. Zetola in praxi Episcop. part. 1. verb. Parochum, vers. 3. Gonet. de iuramento confirm. part. 1. cap. 14. num. 13. in fine; & in tra. de Matrim. cap. 62. ex num. 12. 16. Sanchez lib. 3. disp. 10. num. 1. Layman d. lib. 1. tra. 10. part. 1. cap. 4. num. 4. Hurtado d. disp. 5. diff. 7. Ias. Cened. præf. & canon. quæstion. lib. 1. quest. 10. num. 14. cum sequenti. Francisc. Molin. Barbos. de Episcopis Pars II.

dicit. diff. 11. ex num. 128. Coninch disp. 27. dub. 1. n. 12. Reginald. lib. 3. c. 1. n. 177. Bonacina d. quest. 1. punct. 8. n. 15. Nihilominus tamen Sacram. Congreg. iocellosile in teotestione, vt Parochus ooo Sacerdos non possit Matrimonio contrahendo ioterelle referunt addie. ad d. conf. 9. Nauarri, & Vgol. de potestate Episcop. cap. 17. §. 10. num. 5. ac Festuindex in examina Theologia moralis part. 1. cap. 18. §. 1. n. 13. Sed dum mihi de hac declaratione S. Congreg. melius non coisat, illationem nostram semper icquere.

Duodecimo infertur Parochum etiam in peccato mortali existentem validè Matrimonio assistere possit, quia Parochus ooo est essentiali, ministrat sacramenti Matrimonij, nec ipse fornam proferit, sed tantum solemnem ad actum auctoritatem lege eius presentiam requirere: Ita Poss. de officio Curati, c. 5. n. 40. Bonacina in tra. de Sacram. disp. 1. §. 3. punct. 8. §. 1. n. 10. Contra Henric. lib. 1. c. 29. n. 14.

Licentia ad assistendum Matrimonio, cui, & a quo concedi debeat?

Si proprios Parochus matrimonio ioterelle non possit, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituire poterit, ex Coel. Trid. sess. 24. de reformat. Matrim. cap. 1. cuius auctoritate Matrimonioium celebratum cotam Sacerdote ꝑ proprio Parocho deputato, & eorum testibus valere decisum refert Arment. in addit. ad recap. legum Nauarri, lib. 4. tit. 5. lib. 1. de Matrim. in declarat. num. 32. ꝑ quomus de licentia etiam celebretur a Regulari, vt probatur ex Clem. 1. de priuileg. vbi stricte præcipitur Religiosis ne audeant Sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistie ministrare, Matrimonioue solemnizare, non habita soper his parochialis Presbyteri licentia; a contrario sensu satis colligitur, quod habita licentia speciali, id ipsum facere est sibi licitum, licet aotam ihidem dicatur, *Matrimoniu solemnizari*, intelliguntur hæc verba de benedictione ouptiali, vt ibidem tradit gloss. & refoluit Miranda in mon. Præf. art. 1. quest. 48. art. 1.

Declaro prout Parochum etiam sibi cooedendo facultatem assistendi, non efficeret iocellum Matrimonium contractum cotam eo Sacerdote, cui huiusmodi facultatem concessit; quia assistentia illa non est actus iurisdictionis, cum valeat etiam totus Patrochi, & reluctantis, ac contrariis habentis in teotionem, vt supra ostensum est, ita contra Ledesmy tenent Sanch. lib. 3. disp. 11. num. 64. Bonacina de Matrim. quest. 1. puncto 8. num. 14.

Secundi declass Parochum excommunicatum, etiam non toletatum, suspensum, vel irregularem posse validè dare alteri assistentiam licentiam: quia huiusmodi licentia non est proprie actus iurisdictionis; & sicut Parochus excommunicatus non est priuatus auctoritate assistendi: ita nec potest dare di prædictam licentiam, ob eandemque rationem constat Parochum posse validè dare huiusmodi licentiam Sacerdoti excommunicato, vel irregulari, aut sospensio ad assistendum matrimonio. Ita Sanchez lib. 3. disp. 11. num. 6. Henric. lib. 1. cap. 5. num. 3. & lib. 13. §. 7. Gonet. de matrim. cap. 62. num. 14. Basil. Poon. in nouissimo tra. de sacram. Matrim. lib. 3. cap. 17. num. 14. Hurtado d. disp. 5. diff. 8. num. 16. cum segg Bonacina dicit. quest. 2. puncto 8. num. 22. Idem Hurtado d. diff. 8. num. 27. vbi ait collationem dicitur licentia non esse actum potestatis Patrochi, vt Parochus est, sed auctoritatis à Tridentino annexæ officio Patrochi, refert & sequitur ouissimè Diana moral. resol. p. 3. tra. 9. resol. 80.

vbi subdit non solum valide Parochum excommunicatum licentiam hanc præbere, sed etiam licet.

Contra Coninch *disputat.* 27. num. 21. *Aula de consur. part. 1. de sacra. Matrim. cap. 6. concl. 5.* Petrus de Ledefm. de *Matrim. quest. 45. art. 5. puncto 3. dub. 4. & in sum. par. 1. de sacra. Matrim. cap. 6. concl. 4.* Layman *lib. 1. cap. 4. num. 5. vers. credo.* Mar. Alter. de *consur. tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. Sed dubitatur.* existimantes excommunicatum, aut suspensum, si toleratus non est, alteri Sacerdoti licentiam assistendi nec licet, nec valide committere.

112 Tertiò declaro validum esse Matrimonium, cui de licentia Parochi assistit Sacerdos degradatus, quia Sacerdos degradatus est adhuc Sacerdos. Ita Sayr. de *consur. lib. 5. cap. 22. num. 16.* Bonacina *lib. 4. q. 2. puncto 8. num. 23.*

113 Quariò declaro Parochum, siue Ordinarium, huiusmodi licentiam assistendi Matrimonium non posse concedere clerico non Sacerdoti. Quamvis enim illa coniunctio, de qua supra num. 43. non sit functio Sacerdotalis Ordinis, & etiam non Sacerdos Parochus esse possit: utamen cum decretum Tridentin. quo tantum ea forma est inducta, dicat, vel alius Sacerdos de licentia Parochi, est standum eius dispositioni, non tamen necessarium est, ut sit Sacerdos approbatus, is cui datur. Ita Petrus de Ledefm. in *summa part. 1. de sacra. Matrim. cap. 6. concl. 4. vers. seguesse loquendo.* Sanchez *lib. 5. disp. 20. num. 9. cum sequitur.* Cessali. *consequenter contra commun. quest. 60. q. 1. num. 18.* Petrus Molin. de *ren. nupt. lib. 2. diff. 11. num. 133.* Gutierrez *tratt. de Matrim. cap. 61. num. 22.* Sayr. *de cons. 5. sub tit. de sponsalibus.* Basil. Pont. de *impedim. Matrim. cap. 16. §. 6. vers. ubi autem.* Sahagun in *cap. quatuor num. 1. de officio deleg. & ad tit. de spons. n. 89.* Layman *lib. 1. tract. 10. p. 1. q. 4. num. 4.* Hurtado. *lib. 5. diff. 7. in fine num. 31.* Nauat. *conf. 6. num. 2. sub tit. de claud. de spons. nouis.* ubi etiam à principio resoluit Matrimonium de licentia Parochi tempore petitis totam Acolyto contractum esse nullum, quia verba Concilij videntur adeò clara pui hæ parte, quod in nullo casu videatur ab illius forma recedi posse.

114 Quinò declaro Parochum, vel Ordinarium posse concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsus in matrimonium, non solum in propria parochia, verum etiam extra illam, quia Trident. dicit alium Sacerdotem sufficere ad assistendum Matrimonio de licentia parochi, vel Ordinarii, & non loquitur de propria parochia, cum quia huiusmodi licentia non est actus iurisdictionis contentiue, & litigiosæ; sed gratiosæ, ac voluntariæ, quæ exerceri potest ultra locum propriæ iurisdictionis. Ita ex his fundamentis nostram illationem amplectuntur Fr. Emman. in *sum. tom. 1. cap. 218. concl. 6.* Coninch *disp. 27. dub. 2. num. 23. & dub. 3. num. 38.* Gutierrez *cap. 61. num. 20.* Hinnobon. de Bonis de *examine Ecclesiasticæ part. 2. tract. 11. cap. 10. q. 23. resol. 3.* Reginald. *lib. 31. num. 180.* Bonacina *lib. 4. q. 2. puncto 8. num. 13.*

Contra Nauat. *conf. 14. de claud. de spons.* Basil. Pont. de *Matrim. lib. 5. cap. 6.* Segura, quem tescit, & sequitur Francisc. Molin. *lib. 1. diff. 11. num. 136.* cum sequentibus, existimantes non posse Parochum, vel Ordinarium concedere licentiam suis Parochianis ad contrahendum matrimonium extra suam Parochiam, vel iurisdictionem respectu.

115 Sextò declaro cogi posse proprium Parochum notentem Matrimonio alioquin licito intervenire, vel licentiam alij Sacerdoti tunc venienti concedere, quoniam Sacramenta parochianis iniurius min-

istrare cogitur ex debito officij, prout resoluunt Franc. Molin. *lib. 1. diff. 11. n. 85. cum seqq.*

An autem Parochi delegati, quos Episcopi constituant, & ad nutum ipsius amoueri possunt, & Vicecurati à Parochis proprietariis institui, possint alteri Sacerdoti licentiam assistendi matrimonium concedere? Agitur latè per conclusiones Sanchez *lib. 3. disp. 31. ad quem se remittit Guier. de Matrim. cap. 66. num. 18.* vide Basil. in *novissimis tract. de Sacrament. de Matrim. lib. 5. cap. 18. n. 2.* Hurtado *lib. 5. diff. 5. diff. 10. n. 34.* & aliqua dixi supra à n. 106. & quod Vicarius perpetuus, vel amovibilis Curati passus huiusmodi facultatem concedere resoluunt Rebell. *par. 2. lib. 3. q. 8. n. 8. & in addit. lib. 4. n. 67.* Polsewin. *lib. 4. cap. 10. n. 14. in fine.* Quando Episcopus est immixtus Parochos, ut in Regno Granate, potest tunc Parochus non proprietarius Matrimonio assistere, & alia licentiam concedere, quia licet delegatus sit, cum sit delegatus ad vniuersitatem causarum, potest delegare Episcopalem aliquam causam, subdelegare autem minime; & de Curis, qui subdunt alicui parochum propriarium, an possint dare licentiam alio Sacerdoti ut assistat Matrimonio contrahendo? latè agit nouissime Zambran. Hispal. in *fu. auct. de cons. c. 7. de Matrim. dub. 1. per tot.*

Septimò declaro ex facultate Concil. Trident. sibi concessa posse Ordinarium licentiam concedere alicui Sacerdoti Matrimonium assistendi parochi loco sibi substituto, ex cap. 1. *§. 1. de reform. Matrim. Vnde Rota dec. 176. num. 8. p. 1. recentiorum,* censuit validum matrimonium contractum etiam alieno Sacerdote de licentia Episcopi.

Potest etiam Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio, & abique speciali commissione interesse Matrimonio, & alij Sacerdoti assistendi licentiam concedere, Salzed. ad Bern. in *pract. cap. 76. vers. decimoquarto.* Petrus de Ledefm. in *summa par. prima de sacra. Matrim. cap. 4. concl. 4. dub. 17.* Henric. *lib. 55. cap. 3. num. 34.* Sanchez *lib. 3. disp. 29. num. 18.* Azmen. *de dicto loco num. 31.* Basil. Pont. *lib. 5. cap. 26. §. 6. vers. idem etiam.* Azot. *instruct. moral. par. 2. lib. 3. cap. 45. quest. 1.* Sberx. *de officio Vicarij lib. 2. quest. 44. num. 8.* in fine. Gutierrez. *canon. lib. 1. cap. 19. num. 13. cum sequentibus.* & in *tract. de Matrim. cap. 66. ex num. 12. & cap. 69. ex num. 9.* Nabona de *appellat. à Vicario ad Episcopum. p. 1. num. 201.* Hurtado *lib. 5. diff. 5. diff. 9. num. 32.* ¶ Ordinarij enim appellatione venit Episcopi Vicarius, gloss. *verb. generaliter in cap. Romana, de appellat. in 6.* Covar. *practicor. cap. 4. num. 9. & lib. 3. varior. cap. 20. num. 4.* Sberx. *de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 43. & quest. 51. n. 1.* Flam. *de rescript. lib. 3. q. 11. num. 19. cum seqq.* Fr. Molin. *lib. 1. diff. 15. n. 64.* Bonac. *lib. 4. q. 1. puncto 8. num. 10.*

Quari non abs re potest, an suspensa iurisdictione Episcopi per excommunicationem, aut suspensionem, possit eius Vicarius valide interesse Matrimonio, aliisque committere? Dicendum est verumque posse, quia neurum est actus iurisdictionis. Si tamen Episcopus suspensus, aut excommunicatus non toleratus institueret Vicarium, aut Parochum sic excommunicatus Vicecuratum, illeque assisteret Matrimonio, vel alteri committeret, nihil valere, quia illa institutio est manifestus actus iurisdictionis, & prout dicta à sic excommunicato nihil valet; quare ille assistens Matrimonio non esset verus Vicarius, aut Vicecuratus, Mar. Alter. de *consur. tom. 1. lib. 1. disp. 8. cap. 6. vers. ex dictis.* Sanchez *lib. 3. disp. 30. num. 10.*

Sed dubitari potest, an Vicarius Episcopi qui Sacerdos non est, possit presentiam Matrimonio con-

trahendo præstare: Matrimonio iocertesse non posse, sed Sacerdotem delegare debere tenet *Novar. conf. 2. feb. tit. de Officio Ordini, in antiqua, & consil. 10. feb. tit. de dispensat. comp. in nunci. Salzedo dist. cap. 76. vers. deservitque, Sayr. decr. 1. feb. tit. de offic. Ordini. Ceval. quest. 404. num. 33. Cened. practic. lib. 1. q. 10. num. 46. ex eo tantum fundamento, quod non fuit in contrahendo Matrimonio presentia parochi, qui non sit Sacerdos; sed hoc non est certum, ut supra ostendit hac alleg. num. 43. & idem dum mihi non constitit de contraria decisione, de qua ipsi testator, libenter amplector tam Parochum, quam Vicarium non Sacerdotem valide Matrimonio assistere, quod non solum post primam huius tract. impressionem inveni tene *Basil. Pont. de sacram. Matr. lib. 5. c. 1. et. nunci. 1. s. in fine.**

- 121 Idem dicendum esse de habentibus iurisdictionem quasi Episcopalem, in materia de qua agimus, affirmat Pet. de Ledefm. d. dub. 17. *verf. dicto l. 2.* Henric. lib. 11. cap. 3. num. 4. Sanchez lib. 3. disp. 28. num. 6. Coninch disp. 27. num. 17. Gutier. de *Marrim.* cap. 66. num. 7. Bonacina *dill. quæst. 2. puncto 2.* num. 10. Vgolin. de *potestate Episcopis* cap. 15. §. 19. num. 3. in fine, Bafil. Pont. in *tracat. de sacrament. Marrim.* lib. 5. cap. 10. num. 3. Hurtado d. *diffus. 5. diffiç. 9.* num. 30.
- 122 Idem etiam dicendum de Abbate Ecclesiæ nulli Episcopo subiectæ, firmat Pet. de Ledefm. de *Marrim.* *quæst. 45. art. 5. puncto 3. paulo ante dubium 4. cens. 3.* Henric. lib. 13. cap. 3. num. 4. Gutier. d. cap. 66. num. 6. Bafil. Pont. d. §. 6. *verf. idem, quod, d. l. lib. 5. cap. 10. num. 4.* vbi num. 1. §. allerit, non permittit hanc facultatem Commendatario, licet eius Abbatia iuxta Episcopalia habeat. Gasp. Hurtado *dill. diffiç. 9.* num. 30.
- 123 Idem quoque de Capitulo Sede vacante esse resolvendum tenent Coninch d. *diff. 27. num. 17.* Gutier. *dill. cap. 66. n. 5.* Hurtado d. *diffiç. 9. num. 30. verf. quærit.*
- 124 Et de Legato respectu Provinciae suæ legationis idem asserunt Saacz d. *diff. 4. puncto 2.* num. 8. Coninch *dill. diff. 27. num. 1. 6. verf. 7.* Gutier. *canon. lib. 3. cap. 11. num. 6. d. dill. cap. 66. n. 10.* Hurtado d. *diffiç. 9. num. 9. verf. quærit.* Bafil. Pont. d. §. 6. *verf. idem quod, d. l. lib. 5. cap. 10. num. 7.*
- Et de Cardinalibus in Ecclesiis suorum titulum asserunt Azer. *instituta, moral. part. 2. lib. 4. cap. 3. quæst. 1.* Bafil. Pont. in *novissimo tracat. de sacrament. Marrim.* lib. 5. cap. 10. num. 6. Hurtado d. *diffiç. 9. num. 31. verf. tenet.* Sanchez lib. 3. disp. 28. num. 1. Seip. de Rub. in *apophorism. Episcop. verbo Cardinalis n. 2.* Antonin. Diana, *moral. resol. p. 5. tract. 2. resol. 35.*
- 125 Archiepiscopus tamen non potest coniungere in Marimonium subditos suorum Suffraganeorum, vel dare licentiam illis coniugendi: nam ipse non est Ordinarius in territoriis Suffraganeorum, est tamen iudex in causa appellationis, quando per appellationem devolutus ad ipsum, *cap. paterfamilias, de officio Ordinis.* Unde in casu, quo nolet Episcopus per appellationem ad ipsum devoluta causa potest licentiam concedere, de qua vide Sanchez lib. 3. disp. 28. Pet. de Ledefm. in *sum. par. 1. de sacram. Marrim. c. 4. cens. 4. dub. 17. verf. dicto l. 5.* Spin. *dill. gl. 1. §. 1. num. 28. c. 29.* Molin. d. *diffiç. 1. num. 86.* Bonacina d. *quæst. 2. puncto 8. num. 15.* Bafil. Pont. d. §. 6. *verf. Archiepiscopus, Gutier. d. cap. 66. num. 1.* Hurtado d. *diffiç. 9. num. 37. verf. censentur;* dum vero æstu visitat in diocesis suorum Suffraganeorum, potest huiusmodi licentiam concedere, prout resolvunt Henric. lib. 10. cap. 5. n. 3. Suarez *rem. 4. disp. 25. sect. 1. num. 14.* Coninch d. *diff. 27.*
- Basil. de Episcopo *Part. I.*

num. 17. Sanch. lib. 3. diff. 2. 17. num. 6. Gutier. d. cap. 66.
n. 7. Balil. Pont. de sacram. Matrimon. lib. 5. c. 10. n. 6.

Licentia predicta qualis est

Licentia, que per Sacerdotem ad celebranda ma-
trimonia est obtinenda a proprio Patocho, vel
eius Vicario permanenti, aut amovibili, aut ab Epil-
scopo, vel eius Vicario generali, aliisque Prelatis
quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, de
quibus supra, expresse debet esse: nam citata non
sufficeret, qualis est illa, que et nunc ex tolerantia,
vel ex rati habitione Ita tenent Menoch. de arbitrar.
señs 45.1. num. 31. Et 14. conf. 398. num. 15. lib. 4.
Salzed. ad Bernard. cap. 6. vers. dundecimo, Pet. de Le-
defina in sum. part. 1. de sacram. Matrimony cap. 6.
canc. 4. dub. 1. 4. Henric. lib. 1. de sac. 3. §. 1. i. V. Censili.
communem contra quosdam. quæst. 60.4. num. 11. 4. Pet. de
Cened. præf. & Caven. quæst. lib. 1. quæst. 30. num. 79.
in fine, Gonzal. ad ref. 8. Canc. glof. 47. num. 31. At-
tenduntur in add. ad recept. legem Navarra ad lib. 4.
tit. 15. l. 1. de Matrim. in declar. num. 31. Concho-
tum. 2. diffin. 30. dub. 2. et 3. Reginald. lib. 31. num. 181.
Sanch. lib. 3. diffin. 35. num. 15. Francis. Molin. de ritu
nupt. lib. 2. diffin. 11. num. 98. Basil. Pont. de impediment.
Matrimony cap. 6. §. 6. vers. licentia. Bonacius de ma-
gno Matrimony sacramento quæst. 3. puncto 8. num. 11.
Mollæ tract. 4. cap. 8. num. 65. Filib. tract. 10. de Ma-
trim. cap. 6. §. 7. num. 19. me citato in hoc loco, Homob.
de excomm. Ecclesiæ tract. 11. cap. 10. §. 12. diffin. 3. Hurtado
d. diff. 5. diffin. 11. num. 18. Et 39. nouissime Marell.
Vulpe in d. præf. cap. 15. num. 11. ¶ Sufficit tamen
si committer generalis administrandi Sacramenta
licentia concedatur, prout decissum fuisse ex aliis
referens Attenduntur d. loco, Bormein. dicit. num. 31.
Rebello de obligat. multu. pag. lib. 4. in declar. §. 1. 3. Vel
si Patrochi concedat licentiam, vel possit in ea fuisse
Patrochiam omnia ad curam aiorumque spectantia
exercere, Nauar. conf. 77. sub tit. de sponsalib. in anteq.
quod deest in nouis, quomodo refert Salzed. d. c. 6. vers.
dundecimo, in fine, Sayz in floribus decis. sub tit. de spons.
decis. 51. Tamburin. de iure Abbatis sum. 2. diff. 8. §. 1.
Sanch. lib. 3. diff. 1. c. 7.

Quid autem si concedatur facultas administrandi omnia Sacramenta? Hanc sufficere ad celebranda Matrimonio refohit Sanch. *de deo* lib. 3. c. 8. ubi intelligit quando Patochus abens relinquit substitutum, non ita si prefens concedat alicui licentiam administrandi omnia Sacramenta, & ita censuisse Sacram Congreg. Concilii atheniensis Rebello de obliq. *Suicid. lib. 4. in declarat. tit. 3. Arrendat. d. l. 1. de Adm. n. 3. r.* & per S. Rotam fuisse decifum colligitur ex decif. 750. num. 6. par. 1. d. n. f. & fuit dictum in Vincentia *de Adm. n. 11. Marij 1624. coram R. P. D. D. D. m. c.* Contra Coninch *d. de p. 2. d. 2. 3. Filiuc. tem. 1. tract. 10. par. 1. cap. 6. num. 14. 15. Tamburin d. de quest. 3. tract. 1. prope fin. Henrado d. de p. 5. diff. 11. n. 37. infine.*

Verbalis sufficit huiusmodi licentia, oon autem in scriptis requiritur; quia lex etiam non exigat Tident, tum quia scriptura non est de essentia gratiae, de privilegiis, quae regulariter non requiritur nisi tantum ad faciliorem probationem, non ad actus substantiam, *l. conuenerunt ff. de pignoribus*: tum quia omnis actus verbo confecti potest, nisi lex expresse scripturam requirat, iuxta globum omnibus receptam *verb. in scriptis in cap. de censibus lib. 6.* Quibus fundamentis hanc sententiam tenent. Narat. *conf. 41. num. c. sub tit. de sensu in antiquitatibus 2. de clandestinis desponsationibus in reuol. Henrici 2. lib. 5. in comm. lib. 2. Fr. Emmann. in sum. part. 1. cap. 129. num. 13.* Vgol. *de reg. cap. 6.*

6. 7. num. 5. Sanchez lib. 3. disp. 15. num. 10. Reginald. lib. 31. num. 180. Franc. Molin. dist. diff. 11. num. 100. Cened. dist. quest. 30. num. 80. Salzed. ubi proxime, Hurtad. d. diff. 11. num. 16. in fine. Sayr. sub dist. tit. de sponsalib. dist. 8. Bonacina dist. quest. 2. puncto 8. num. 11. verif. addu. Conra. Rebell. lib. 2. q. 3.

- 129 Actum precedere debet; namque de substantia sunt ipsa acta adhiberi debent. cap. audiui, iuncto cap. quia propter, de elict. glof. & omnes in l. uniusfr. C. de precibus Imperat. offer. Imol. Paul. de Castro, Roman. Alexand. Aret. & Iaf. in l. si quis mihi bona 5. infum ff. de acquor. hered. Panorm. Anton. & Imola in c. cum nos, de his que sunt in Prælatu, quia ubi licentia requiritur, semper precedere debet, ex resolutis per Cassan. in consuet. Burgund. rub. 13. §. 9. verb. sans licence, verif. quest. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glof. 47. num. 46. Quibus fundentibus hæc tenent resolutionem Salzed. in dist. cap. 76. verif. decimotertia, Coninch tom. 2. quest. 17. num. 11. Sanchez dist. diff. 15. num. 28. Franc. Molin. dist. diff. 11. num. 99. Cened. dist.

- 130 quest. 30. num. 78. Unde sit nullum esse Matrimonium, cui Sacerdos aliquis Patrochi nomine præfens fuit, nulla ab eo petita licentia, si post factum ratificaretur nam et si regulariter ratihabito retrotrahatur, & mandato computetur, reg. ratihabitionem, cum vulgariibus, de reg. iuris in 6. tamen ubi lex, vel statutum præfentiam requirit e corpore, ratihabitione sequens non sufficit ad actum validum, quem admodum ex Angel. Felin. & Coza scribit Titag. de legib. conub. glof. 6. num. 31. Suar. de Pax in prælat. tom. 1. part. 1. temp. 1. num. 27. & 28. Hinc S. Congreg. Concilii sub die 7. Septemb. 1610. censuit Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui re vera non habuit à proprio Patrocho licentiam veram, esse nullum. Et sub die 5. Decembris 1626. & 15. April. 1628. censuit etiam Matrimonium contractum coram Sacerdote extraneo, qui habet licentiam à proprio Patrocho vix ex contrahentibus, & ignorat si illam habere, prout ignorat cum ex contrahentibus esse invalidum.

- 131 Renocata non debet esse huiusmodi facultas, quæ tunc talis censetur quando sit, quibus concessa fuit, per certum munitionem, aut litteras significatas sit, & ante hanc intimationem acta tenent, etiam si Sacerdos ille aliunde sciret renocationem suæ facultatis. Ita Sanchez lib. 3. disp. 36. n. 9. Coninch dist. diff. 17. num. 32. verif. sexto, Galet. in margini casum consensu, verb. Matrimonium, pag. 164. col. 2. Hinc tenent datam licentiam à proprio Patrocho alicui Sacerdoti, si foret in Parochiam moritur, illam non expirare, quia licet mandatum morte mandantis regulariter expirat, mandatum C. mandati, cap. gratum, cap. ratatum, de officio deleg. gratia tamen facta alicui, minime, cap. si cui, de præbend. in 6. cap. si super gratia, de officio deleg. ad idem iuxta quia glof. in Clem. dudum. §. si quis, de sepelit, docet expressum licentiam concedam aliquibus Fratribus non expirare morte concedentis, quia licentia quæ facultas ab Episcopo concessa Ordinibus accipit, à quocumque Episcopo Catholico, non expirat morte Episcopi concedentis; Cardin. in Clem. §. 4. de elict. & multis aliis casibus quos poteris videre per citatos à Franc. Molin. dist. diff. 11. num. 111. ubi hanc sententiam in propriis nostris terminis tenet; sed contrarium censuit Rota in dist. Prebenia Matrimonij 11. Martij 1654. coram bona mem. Damazeto, quem post aliquas huius tractatus impressiones invenit.

- 132 Metu, vel dolo obtema licentia sufficit, nisi per dolum, & mendaciam falsitas circa substantiam, vel causam finalem, extorqueat ut: quia dispositio facta per dolum veritatem circa causam finalem est invalida; quia nihil est magis contrarium consensui, quam metus, l. si per errorem ff. de iuris d. omnino iud. ita tenent Sanchez lib. 3. disp. 39. a. num. 13. & disp. 21. num. 7. Coninch disp. 27. n. 17. Gortier. a. 69. n. 14. & 16. Reginald. lib. 31. num. 182. Bonacina d. q. 2. puncto 8. num. 17. Hurtado d. diff. 11. num. 39. in fine.

133 Licentia valide datur contra prohibitionem Episcopi, ad effectum ut Matrimonium contractum coram Sacerdote, cui concessa fuit, validum sit. Matrimonia enim tantum contra interdictionem Ecclesiæ valent, licet contra peccato fiant. Ita Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 6. verif. valuit, ubi dicit ita esse ab Illustri Cardine, decisum, & iterum in nostro tractatu de Sacram. Matrimonij lib. 5. cap. 29. num. 5.

134 Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à Patrocho, ut possint eorum ipso contrahere, nisi certa signa afferant, vel sint personæ spectatæ fidei, de cuius veritate dubitari nullo modo possit; nam in istis, quæ pertinent ad externam Ecclesiæ gubernationem, non creditur testimoniis in propria causa, præsertim si hoc vergere possit in præiudicium alterius; ita Sanchez lib. 3. disp. 37. num. 2. Coninch disp. 27. num. 39. Reginald. d. lib. 31. n. 181. Basil. Pontij dist. 5. verif. sententia, Bonacina d. q. 2. puncto 8. n. 38. Tamburini d. tom. 2. disp. 8. q. 3. in fine.

135 Et assensum licentiam proprii Patrochi in contrahendo Matrimonium requisitum non intervenisse, quando contra eam opponitur à tertio, incumbit onus probandi, ex Mascard. de probat. concl. 881. Vbi enim matrimonium est contractum, debet probari quod non interuenerit proprius Patrochus, nec licentia, Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 37. n. 5. Rota apud Positum post tractatum mandati de manum. dist. 141. n. 10. & attestatio Patrochi de licentia, suffragatur etiam post contractum Matrimonium, Caputque dist. 106. p. 2. Rota apud Positum d. loc. n. 11.

136 Testes ad Matrimonium adhibendi quales? Viri proprii Patrochi assentientiam, vel alterius Sacerdotis de eius licentia, de quibus supra, ut matrimonium valide contrahatur, necessaria sit duorum, vel trium testium præsentia, ut probat Coc. Trident. sess. 24. de ref. Mat. cap. 1. ibi, & duobus, vel tribus, &c. quæ Simulatores debet esse, nec sufficit successiva, quia Trident. copulativè exigit præsentiam Patrochi, & testium, per dist. 8. & quæ copulat, ut cum multis quos citauit ego ipse tenet in meis remiss. de dissolutionibus, & claus. dist. 94. Quare ita resoluunt Specul. coniug. in appendice d. n. 6. concl. 4. pag. 14. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 41. n. 3. Bonacina eod. tract. q. 2. puncto 8. n. 41. Pet. de Ledesma in sum. p. 1. de sacram. Matrim. cap. 4. concl. 5. Postquam de officio Curati c. 10. n. 21. Rebell. de oblig. iuss. p. 2. l. 2. q. 8. sess. 8. n. 8. Coniuch de Sacram. tom. 2. disp. 27. num. 41. concl. 1. Filliuc d. tract. 10. n. 219.

137 Quod verò attinet ad testium qualitatem, cum lex illa odiosa sit, restringens scilicet naturalem ad contrahendum libertatem, non fuit ad seueram ratiois normam testes exigendi, sed satis erunt, quicumque rationis comports, quamvis impuberes, consanguinei, domestici, femine, aut infames, quia possunt esse præfentes moraliter iuxta quia Trident. nullo testis excipit. Sic Spin. in speculo testam. glof. 15. princ. num. 46. Pet. de Ledesma in tract. de matrim. quest. 45. art. 5. puncto 3. post 4. dub. verif. conclusio sit, Henric. lib. 10. cap. 3. §. 9. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 219. num. 18. 172. edit. plures testes, & sequitur Sanchez dist. 41. n. 4. verif. sequi. Quibus adde Zerol. in practi. Episcop. part. 1. verb. Matrimonium. §. 14. C. uall.

uall. *commun. contra commun. quest.* 604. num. 34. Galet. in *margarita casuum conscientia*, verb. *Matrimonium*, part. 164. Basil. *Post. de impedimento Matrimonii*, cap. 16. §. 6. in fine, Bonacina *dist.* quest. 1. puncto 8. num. 43. Fernandez in *examin. Theolog. moral.* part. 3. cap. 18. §. 1. num. 4. Paul. Layman in *Theolog. moralis tract.* 10. part. 1. cap. 4. num. 6. *vers. secunde*. Burat. *de off.* 713. n. 7. vbi ferent. in *anot.* num. 11. Quamvis testes legitimos, idoneos, & omni exceptione maiores requiri dicat Francisc. Molin. de *ritu nupt.* lib. 1. *comparat.* 8. num. 64. cum *seqq.*

- 139 Nec etiam necessarium est, vt huiusmodi testes sint rogati, cum oculo tunc ista solennitas io Matrimonio requiratur, Gregor. 1. *Op. lib. 1. verb. fin. testigos tit. 4. part. 4.* Henric. *dist.* §. 9. Sanchez. *dist.* lib. 3. *disp.* 41. num. 7. vbi plures testis, quibus addo Cald. *Pereira de empt. cap. 1. num. 22.* Gutier. *de Matrim.* cap. 55. in fine. *Posteum. dist.* 1. 10. num. 2. *vers. quere.* Bonacina *dist.* quest. 2. puncto 8. num. 44. *Vogelin. de potestate Episcop.* cap. 13. §. 10. Et sufficit si vi detenti inter sint, dummodo intelligant eosfensu coactorem, & aduertant, quod agitur, Cenali. *dist.* quest. 604. num. 81. Sanchez *dist.* quest. 59. num. 9. Coninch. *dist.* quest. 17. num. 44. Gutier. *de Matrim.* cap. 69. num. 13. Cened. *pract. & canon. quest.* lib. 1. quest. 10. num. 108. ad finem. Hurtado *dist.* *diff.* 15. num. 10. Bonacina *dist.* puncto 8. num. 45. nec sufficit si dolo ad aliud vocati sint, vt resoluunt Sanchez *dist.* *diff.* 19. num. 10. & Hurtado *dist.* *diff.* 5. *diff.* 1. num. 50. vbi idem dicit si assistant matrimonio à casu.

De Matrimonio absque Parocho, & testibus irritum.

- 140 **E**X supradictis omnibus primò inferitur contrahentem Matrimonium sine parocho, & testibus peccare mortaliter, quia inualide contrahit, & facit irritum Sacramentum, contra prohibitionem Ecclesie in te graui. Ita P. Sanchez *de Matrim.* lib. 3. *disp.* 5. Gutier. *eodem tract.* c. 16. num. 4. Coninch. *sem.* 2. *disp.* 10. dub. 2. num. 18. Bonacina *de magno Matrimonii Sacram.* quest. 1. puncto 6. num. 3.

- 141 Secundo inferitur defectum presentie Parochi, aut testium non esse impedimentum dirimens sponsalia, sicut est impedimentum dirimens Matrimonium, quia Conel. Trident. irritat tantummodo Matrimonium clandestinum, non verò sponsalia. Ita Nauar. in *man. cap.* 25. num. 134. Salzed. ad Bernard. cap. 76. *vers. non illud*. Perez lib. 1. *vers. secundo* circa predicta dubitatur, sit. 1. lib. 3. *Ordin.* Vega in *summa*, par. 1. cap. 3. *secu. 20. vers. nota* que si solenniter, Spico in *speculo testam.* *gloss.* 15. *prinip.* num. 84. Segata in *director. iudicum Eccles.* part. 1. cap. 13. num. 1. & 4. Petr. de Ledesma *de matrim.* quest. 43. art. 3. *vers. secundum* punctum dub. 4. Emman. Sa in *Aphorismis*, verb. *Sponsalia* num. 1. Valentia *sem.* 4. *disp.* 10. puncto 5. *canon.* 3. Gutier. *caus.* lib. 1. c. 18. num. 10. & in *tractat. de Matrim.* cap. 4. Hurtado *de Matrim.* *diff.* 1. *diff.* 16. Ceual. *communium contra commun.* 9. 604. num. 124. Heortig. in *summa* lib. 1. cap. 5. num. 8. Rota Romana apud Fasinae. *decis.* 173. num. 21. Armendariz in *addit. ad recopilat.* legum *Nauarra* ad lib. 4. tit. 14. lib. 1. in *derelict.* num. 44. & 45. Sanchez. *lib.* 3. *disp.* 11. Cardin. Tufch. *practicar. censur.* tom. 7. *conclus.* 406. Cened. *pract. & canon. quest.* lib. 1. quest. 11. num. 9. & quest. 30. num. 10. cum *sequentibus*. Francisc. Molin. de *ritu nupt.* lib. 1. *diff.* 1. num. 19. Bonacina in *tractat. de magno Matrim. Sacram.* quest. 1. puncto 7. num. 11. Vnde

- 142 contrahentes sponsalia clandestine non peccate resoluunt Sanchez lib. 1. *disp.* 13. num. 2. Coninch *sem.* 2.

disp. 11. dub. 1. num. 10. Gutier. *de cap.* 4. n. 1. Contra Syluest. *verb. Matrimonium* 6. q. 7. & Chamerota *de Matrim.* cap. 1. dub. 9.

Tertiò inferitur Matrimonium contractum ab iis que presentia Patochi, seu aliteris Sacerdotis de ipsius Parochi, seu Ordinarij licentia, & duobus, vel tribus testibus io vim sponsaliorum non resoluunt, ita vt contrahentes iudicialiter cogi possint ad denud contrahendum, feruira forma Conel. Tildenrioi. Ita Nauar. *concl.* 1. num. 1. sub tit. de *sponsalibus* 1. *recl.* & *concl.* 3. num. 1. sub tit. de *clandest. nupt.* in 1. *edit.* *Azeved.* lib. 1. num. 13. §. 1. & 16. tit. 1. lib. 5. *not. recipi.* Petr. de Ledesma *de Matrim.* quest. 43. art. 5. puncto 1. *post dubium* 4. *conclus.* 1. & in *summa* part. 1. de *Sacrament. Matrim.* cap. 7. *conclus.* 6. dub. 2. Spino in *speculo testam.* *gloss.* 13. *principali.* num. 78. Armendar. *vb. supra* num. 26. Salzed. ad Bernard. *in pract.* cap. 76. *additio* 1. *vers. vnde pariter*. Emman. Sa in *Aphor.* verb. *Matrim.* num. 42. Fr. Etman. in *summa*, part. 1. cap. 120. num. 1. Galetus in *margarita casuum conscientia* verb. *Matrimonium* pag. 163. col. 1. Ceual. *communium contra commun.* quest. 604. num. 79. Tichis. *de off.* 9. Aloys. Rice. in *praxi feri Ecclesiast.* *decis.* 250. in 1. *impress.* & *refel.* 2. 19. per totam 1. *impress.* Sanchez lib. 1. *disp.* 2. Gutier. *de iuram. confirmatio* part. 1. cap. 5. §. 1. num. 28. & in *tractat. de Matrim.* cap. 11. Bonacina in *tractat. de Matrim.* quest. 1. puncto 8. num. 48. Saye *decis.* 1. sub tit. de *sponsalibus*. Hurtado *de matrim.* *disp.* 5. *diff.* 2. num. 6.

Mouentur prefati Doctores, quia nolla obligatio, nec ciuili, nec naturalis oriatur ex consensu prestito in Matrimonio clandestino, ex resolutis per Francisc. Mol. de *ritu nupt.* lib. 1. *comparat.* 19. num. 128. cum tñ actus à principio nullus nullum potest effecum, §. 4. §. *condemnatum*, ff. de *re iudicat.* cap. ad *presentiam*, de *appellat.* cum *etatis* à Card. Tufch. *sem.* 1. lib. 1. *concl.* 139. & in *libello de principis* *versusque* *in re lit.* A. num. 51. cum quia actus gellus eorum legem prohibentem substitutionem actus, est nullus, & nullam potest obligacionem, non dubium, C. de *testam.* l. hac *consulissima* §. ex *imperfecto*, C. de *testam.* & hac opinio his oia fundamentis vertit est in poodo iuris, quam libenter amplectimur.

Quamvis contrariam opinionem, imò Matrimonium clandestinum habere vim sponsaliorum, & obligare ad iterum publicè contrahendum, tenent Barthol. de Ledesma *de Matrim.* dub. 18. Oniz in *summa*, cap. 16. de *Matrim.* in fine, Vetractur in *appendice ad speculum*, dub. 9. *vers.* 1. *prope* *fol.* 42. loao. Petr. Bimbas *concl.* 62. num. 14 lib. 1. *Tuscanum feri Ecclesiast.* part. 1. cap. 9. num. 37. Vega in *summa* lib. 4. *caus.* 164. & lib. 6. *caus.* 110. Henric. lib. 1. cap. 5. §. 4. *Rebelli. obligat.* *instituta* lib. 1. q. 9. num. 3. Coninch *disp.* 1. n. 40. cum *sequentibus*, & *præcipue* n. 47. *sem.* 2. Cald. *Pereira de empt.* cap. 1. num. 10. in fine. Quorum fundamenta facile destruuntur: & in primis ad illud deducum ex l. *nam angustia*, ff. de *seruit.* quod quando actus non valet, vt agitur, valet eo modo, quo valet potest responderi procedente quando defectus prouenit ex parte causæ efficientis, non verò quando prouenit ex parte causæ efficientis, & ex parte formæ, in presenti autem caso defectus non solum prouenit ex parte causæ efficientis (causa enim efficiens fuit ipsi contrahentes, qui ex defectu Tied. redduntur inhabiles ad clandestinè contrahendum) sed etiam ex parte formæ, quæ est solennitas à Tied. requisita, quam solennitatem constat deesse quando matrimonium clandestinum contrahitur. Deinde non obstat aliud obiectum, quod sicut matrimonium clandestinè contractum inter impuberes, seu inter

puberem, & impuberem, valet ut sponsalia, ita etiam matrimonium elandestinum debet inducere obligationem sponsalium. Nam respondetur illud esse peculiare in matrimonio elandestino impuberem, ex cap. final. de dispensat. impuberem, quia ius persumit impuberem se voluisse obligare eo modo, quo possunt, & Concil. Trident. irritat solummodo matrimonium elandestinum, quod alias erat validum, illique formam, & solemnitatem assignat; non vero irritat matrimonium elandestinum, quod alias erat inualidum, sicut erat antiquo iure ex defectu ætatis matrimonium impuberem, & resolvebatur in sponsalia, ut constat ex cap. unico, de dispensat. impub. lib. 6.

- 147 Rursum infertur irritum esse matrimonium etiam in articulo mortis, vel tempore pestis, aut belli, & quancumque alia necessitate contractum sine Parocho, & testibus; quia vbi in dispositione dicitur alter fieri non possit, inducitur forma, prout in Concil. Trident. d. cap. 1. ibi, qui aliter, &c. quæ clausula eam sit decreti irritantis, & operatur nullitatem actus ipso iure, si forma prædicta non obferuerit, Matienf. ad ut. 1. gloss. 1. rubric. num. 3. lib. 5. nona recopil. Flamin. de regim. lib. 5. quest. final. a. num. 226. Cened. prælit. quest. 30. à num. 2. Gutier. de matrim. cap. 61. num. 5. Igitur in idilo euentu abique ea solemnitate matrimonium initum, erit validum; res enim sine sua forma nunquam subsistere potest. Ita tenet Fr. Ludovic. in introductor. confuetudina. part. 1. cap. 86. Nauar. consil. 44. sub tit. de sponsal. in 1. impress. & consil. 6. sub tit. de elandestina dispensatione, in 2. impress. Segura in suo direct. ad iudicem Ecclesiæ part. 2. cap. 15. num. 44. Petreæ in 1. paula post princip. fol. 29. in 2. lib. 5. Ordin. Sarm. lib. 1. sect. cap. 6. num. 7. Barthol. a Ledefina de marr. dub. 21. Pet. de Ledefina in tract. de marr. quest. 45. art. 5. circa 3. punctum dub. 3. vers. ex prædictis sequitur, & in summa part. 1. de sacramento. Marrim. cap. 6. dub. 15. in fine. Spou. in speculo testam. gloss. 15. num. 44. & 86. Fr. Emmanuel in summa tom. 1. cap. 119. num. 17. in 2. impress. Accuedo 1.1. num. 18. ut. 1. lib. 5. nona recopil. & ibi Matienf. gloss. 6. verb. elandestin. num. 1. in fin. & gloss. 6. num. 2. Ceval. d. quest. 604. num. 63. & 72. Sanchez lib. 3. disp. 17. num. 4. Gutier. de matrim. cap. 61. num. 4. cum segg. ne citato in hoc loco Homobon. de Bonis de excommunicatione tract. 1. cap. 7. quest. 14. resol. 3. in med. Basil. Pont. de Marrim. lib. 5. cap. 6. Hurtado disp. 5. diff. 3. Roia decr. 146. num. 1. part. 1. dicitur & in Venerina matrimony 11. Marty 1624. contra bona mem. Durazorio. Quamvis contrarium teneat Vega in sum. lib. 3. casu 161. & Jacob. de Grassis in decr. aureo lib. 2. §. 86. n. 4. vers. secunda.

- 148 Rursum infertor hodie itante dispositione Sacri Concilij Tridentini, sponsalia non transe in matrimonium subsequuta copula coram Parocho, & testibus: nam Concilium abstatuit matrimonium præsumpta, & solum ea valere voluit, quæ in iudicio probata non possent: sponsalia autem illa subsequuta copula coram Parocho, & testibus adhuc sunt præsumpta matrimonia, illi enim de copula quidem testificari possunt, sed de consensu minime, cum possent accedere sine affectu maritali: quæ nisi adime verba, quæ hoc explicant, copula tantum insufficiens est post Concil. Trident. Ita Petros de Ledefina de matrim. quest. 56. art. 2. dub. 2. Sanchez lib. 3. disp. 40. num. 7. & lib. 5. disp. 8. num. 26. Gutier. de matrim. cap. 40. num. 15. & cap. 81. num. 11. Basiliius Pont. de impedimentis matrimony cap. 26. §. 3. vers. antequam. Canech disp. 22. dub. 9. num. 57. ad finem, Bonacina. q. 1. punct. 1. n. 4.

- 149 Sexto infertur, quod licet de iure Ciuili ex coha-

bitatione iuxta pares, & eisdem conditionis præsumet matrimonium, ex 1. in libera, vbi gloss. ff. de ritu nuptiar. & gloss. in 1. de contrahendi. ff. de concubina, & etiam de iure Canonico, aliis concurrentibus coniecturis, iuxta communem omnium sententiam in cap. lazar. qui filij sine leg. cum citatis per Paleoth. de nubi. & spuris, cap. 19. num. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. quest. 1. num. 71. & consil. 109. à num. 48. Mascard. de probat. consil. 1011. n. 7. Hodierne iure cohabitatio efficitur nequit matrimonium, sed nouus consensus requiritur, & forma Concilij: sic Spin. dist. gloss. 15. num. 61. post princip. Matienf. in rub. tit. 1. gloss. 1. num. 53. cum sequenti. lib. 5. nona recopil. Francisc. Mollo. de ritibus nuptiar. lib. 1. comparat. 12. num. 16.

Septimo infertur, quod licet traditio sponsa ad domum mariti cum solenni apparatu, quo solent contrahentes publice celebrare, matrimonium faceret de iure veteri Canonico, arg. text. in cap. vidua, de regularibus, & iura tradita per Panoromit. an cap. ex parte, num. 26. de restitutione sponsalium. Brunel in tractat. de sponsal. consil. 12. num. 4. Menoch. d. quest. 1. num. 56. hodie tamen, nisi in traditione ipsa nouus consensus coram Parocho, & testibus exprimitur, nihil traditio efficitur, Matienf. d. gloss. 1. num. 55. cum segg. Spin. d. gloss. 15. num. 65. vers. etiam dicendum, Franc. Molin. d. lib. 1. compar. 12. n. 7.

Octavo infertor contrahentes sine Parocho & testibus, licet inhabiles de iure ad sic contrahendum, non manere inhabiles ad ritus inter se contrahendum, vel cum aliis, seruata Concilij forma: ita decimum refertor Menoch. de præsumpt. lib. 3. q. 2. num. 101. Matienf. d. gloss. 1. d. tit. 1. ex num. 39. Franc. Molin. d. differ. 1. num. 1. 8. Pet. Ledefin. quest. 45. art. 5. Rebel. de obligat. in summa part. 1. lib. 2. q. 8. fol. 8. num. 9. Gutier. de matrim. c. 61. n. 2. & cap. 75. n. 4. Bonacina d. q. 2. punct. 8. n. 47.

Nono infertur, ad matrimonium contrahendum coram Parocho, & testibus debeligari omnes apud quos promulgatum est Trident. & acceptum, cum ipsum statueret hoc tantum habitum vim post tringinta dies numerandos à prima die publicationis in eadem Parochia, qua publicatione nondum facta, nulla obligatio arceat habitores, negligat ignorantes, prout in quibusdam affertur Gallie paribus, & Poloniæ: ita Pet. de Ledefina in summa p. 1. de sacramento. Marrim. cap. 6. concl. 4. dub. 5. Ceua II. d. quest. 604. num. 143. Nauar. consil. 8. num. 1. sub tit. de eland. dispensat. in nouis, Henriquez lib. 1. cap. 33. num. 8. Galet. in margarita casuum conscientia, verb. Marrim. pag. 163. col. 2. Sanchez lib. 3. disp. 18. num. 21. Rebel. d. lib. 2. q. 7. fol. 3. Gutier. de matrim. cap. 61. num. 11. Fr. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 2. vers. 4. vbi affert huiusmodi resolutionem non nasci ex eo, quod lex ad sui obligationem exigit, ut acceptetur à populo, sed ex speciali dispositione Ecclesie in hoc caso, quæ hanc legem obligare nolit, nisi post promulgationem in singulis Parochiis factam, tringintaque à publicatione diebus elapsis.

Hinc fit eos, qui sunt incole vnus loci, in quo promulgatum, & acceptum fuit Concilium, si alio migrent, vbi non est acceptatum, posse valide contrahere elandestine, seruata quoad fieri possit antiqua lege Ecclesiastica, siue illæ transcant, siue domicilium ibidem collocauerint. Ita Petrus Ledefina q. 45. art. 4. punct. 3. Basil. Pont. d. cap. 26. §. 2. vers. inueniatur fit eos, Henriquez lib. 1. cap. 8. num. 8. Rebel. dist. part. 2. lib. 2. q. 7. n. 5. Reginald. in præf. for. permittit. lib. 31. num. 176. Canech disp. 27. dub. 1. n. 14. Sanchez dist. lib. 3. disp. 18. num. 28. Gutier. cap. 61. num. 12. Bonacina.

Bonacina, d. *quæst.* 1. *puncto* 8. *num.* 2. Hornobon. de *B. m. de ex. am. Ecclesiæ*. *tr. ad.* 11. *cap.* 7. *quæst.* 17. *respon.* 1. *vers. secunda.* Filius *tr. ad.* 10. *cap.* 6. *num.* 100. Fagnoli *2. in quinquæ Ecclesiæ præcepta lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 8. Hoc tamen limitant Ledesma, Hensiq. Rebel. & alij, nisi eo proficiantur, ut nubant non servata lege Concilij Tridentini. & in eius loca fraudem, cum ius non foueat fraudem committenti in legem, quam limitationem sibi displicere asserit Sanch. d. *disp.* 18. *m.* 2. *vers. cæterum.*

154 Hinc etiam mihi fit valdè vetosimile eos, qui inter infideles commorantur, vel metuum congerendum causa, vel alia ratione, aut inter Turcas captiui detinentur, etiam si ea his locis sint utiendi, in quibus promulgatum, & receptum est Tridentinæ decretum, non tamen contrahere iuxta formam Concilij præscriptam, ita contra Ledesim. & alios resoluunt Basil. Pont. *ubi proxime*, Bonacina d. *punct.* 7. *n.* 3. & Sancha d. *disp.* 18. *m.* 35.

155 Hinc denique colligitur incolam illius loci, in quo non est acceptatum Concillium Tridentinum, teneri contrahere matrimonium aotam Parocho, & testibus, si diuerat ad locum, in quo est receptum: licet enim sit regula generalis exstante non teneantur legibus loci ad quæ diuerit, absque intentione ibi manendi maiora anni parte; nihilominus ab ea regula exceptio huiusmodi generalis, qualis est ista; & deinde conuictus, qui celebrati debet iuxta conditiones præscriptas in eo loco, in quo ipse celebratur, *si iuxta* *ff. de iurisdictione* ita Petr. de Ledesma *quæst.* 45. *puncto* 3. *ad finem*, Sanch. *lib.* 1. *disp.* 18. *num.* 16. Reginald. *lib.* 31. *num.* 176. Coninch *disp.* 17. *duo.* 1. *ad fin.* Bonacina *duo.* *puncto* 7. *num.* 1. Nota *sacram. Congreg. Concilij in Ruffanen.* *die* 18. *Novemb.* & 1. *Decemb.* 1628. censuisse Episcopum non posse matrimonium inuoludare per sua decreta Synodalia, quæ clandestinè & sine Parocho, & testibus celebrata essent, si ibi non est promulgatum Concillium Trident. ita ut matrimonium etiam post huiusmodi decretorum publicationem aliter contrahatur, si tantum obstat legumum impedimentum, valida, ac firma sit.

156 Decimè inferitur matrimonium celebratum sub honesta conditione de futuro, vel valide fiat, necessarium esse conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, si tamen celebratum fuerit sub conditione de presenti, vel de præterito, requiritur conditionem adimplendam coram Parocho, & testibus, vel ut Parochus, & testes cognoscant conditionem de presenti, vel de futuro esse adimpletam. Ita Petr. de Ledesma d. *As. sacra.* *quæst.* 47. *art.* 1. *duo.* 7. *concl.* 3. Coninch *disp.* 19. *duo.* 1. *num.* 11. & *duo.* 2. *num.* 33. Guier. *cap.* 1. *num.* 7. Bonacina *disp.* 12. *puncto* 10. *num.* 11. Contra Sanch. *lib.* 1. *disp.* 8. *num.* 18. Dicit tamen Galet. *verb. matrimonij*, decimum esse matrimonium de presenti coram Parocho, & testibus sub conditione contrahendum, & non expectatum conditionis euentu consummatum diei verum matrimonium.

157 Undecimè inferitur non teneri iterum coram Parocho, ac testibus contrahere, qui iam semel coram eisdem contraxerunt, inualide tamen, propter defectum consensu viri, quæ contrahentis, vel propter meum virique incensum, quia Parochus, & testes fuerunt præsentia cætero contractui, & eorum præsentia requiritur, quando matrimonium contrahitur secundum omnes partes, non vero quando suppletur aliquis defectus occultus. Ita Fr. Emman. *in sum.* *part.* 1. *cap.* 208. *num.* 7. Hanriq. *lib.* 11. *cap.* 1. *num.* 2. Navar. *in man.* *cap.* 21. *num.* 70. Aleij. Ricc. *in decif.* *Curia Archiep. Neap.* *decif.* 98.

& in præci fori *Ecclesiæ*. *decif.* 146. *in 5. impress.* Sanch. *lib.* 1. *disp.* 31. *num.* 23. Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem.* Guier. *cap.* 46. *num.* 15. Bonacina *disp.* *quæst.* 2. *puncto* 9. *num.* 4. Rebell. *de oblat.* *sup.* *part.* 2. *lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 1. *cum seqq.* Possuunt *disp.* *cap.* 10. *num.* 11. Existimat tamen non sine ratione Basil. Pont. *disp.* 1. *vers. exegamen*, nequaquam posse subsistere huiusmodi matrimonium, nisi iterum servata forma Concilij Trident. vel super eo accedat Punctificis dispensatio, eum renouatione utriusque consensus, oportere tamen, ut vel conditionaliter explicetur, vel sequuta copula post eam cognitionem. est enim signu consensus, ita respondit graues Theologos affirmat idem Basilus *disp. loco*, ubi cum Paulo Cominsulo *resp. moral.* *lib.* 1. *cap.* 110. *num.* 3. asserit Clementem VIII. felicis memorie per Pœnitentiarum respondit esse necessarium nouum consensum utriusque coram testibus, & Parocho, admonition prius marito de matrimonij nullitate, sed ad cultandum scandalum esse dispensandum, ut fecerit inter se contrahant, renouato consensu cum legitimatione prolis. Hinc paululum melius dicit Theob. fori *Ecclesiæ*. *part.* 2. *cap.* 9. *num.* 41. matrimonium impuberum coram Parocho, & testibus contrahendum esse postquam pub. facti fuerint, iuxta formam Concilij contrahendum. Qui autem subsistente aliquo impedimento occulto publicè iuxta formam sacri Concilij Trident. Matrimonium celebratur, nisi nullum fuerit matrimonium, eo subdito non coguntur denno tantem formam dñi Concilij obseruare. Ita decimum referunt Petr. Ledesma *quæst.* 45. *art.* 1. *concl.* 1. *ante ultim.* *duo.* Sanch. *lib.* 1. *disp.* 37. Reginald. *lib.* 31. *num.* 183. *ad finem* Ioan. Fabrius. Leo in *insuauo fori Ecclesiæ*. *part.* 3. *cap.* 9. *num.* 81. *cum sequentib.* Coninch *disp.* 14. *num.* 84. Francisc. Molin. *duo.* *disp.* 11. *num.* 160. Bonacina *disp.* *quæst.* 2. *puncto* 9. *num.* 10. Receptissimum enim est matrimonium nullum ea aliquo defectu celebratum tamen iuxta formam Concilij, si post satisfecit, non egere noua solemnitate, ut tradunt Navar. *conf.* 12. *sub tit.* *de sponsal.* Henric. *lib.* 11. *cap.* 3. 4. 6. Sanch. *disp.* 17. *num.* 3. Francisc. Molin. *de risu nupt.* *lib.* 2. *disp.* 17. *num.* 19. & dicit Navar. *conf.* 14. *in fine*, de *sponsal.* *in nouis*, testantur Illustrissimo Cardin. Aleiato Propœnit. in Signatoris placuisse Sanctissimo, in huiusmodi impedimentis occultis, quando matrimonium est renouandum, possit hoc fieri inter ipsos coniuges sacretè, & quod non sit necessaria præsentia Parochi, vel testium.

Verum post aliquas huius tractatus impressiones, materiam huius illationis melius & exactius considerantes, nunc videmus illà ita Doctores confundere, ut inde nihil certum sumere valeamus; quare, conclusio casu impedimentis occultis, existimamus matrimonium nullum propter impedimentum non satisficari, nisi de nouo repetitis solemnitatibus Concilij Trident. iam partes permittendo simul libere consentiant: hanc sententiam in concusè sequitur Rota eorum Sexaph. *decif.* 900. & eorum Guér. *X. V. decif.* 395. & apud Farin. *decif.* 104. *num.* 1. *part.* 2. *reuenit.* *in postum.* Harardo de *Matrimon.* *disp.* 3. *disp.* 11. *n.* 40. Ratio aut, quia quousqueque Matrimonium non tenet ex aliquo impedimento, quod ab initio viget, si postea cesset, opus est quod omnia de integro ponantur, quæ sunt necessaria, & de essentia matrimonij, vi a multis bene comprobatur. Vident. *in suis*, *resol.* *Theologici resol.* 7. *de matr.* *in 3. puncto* *par.* 1. *ver.* *in conuentionem*. *num.* 9. & *tribus* *seqq.* Nav. *conf.* 14. *de sponsal.* tum quia ubi consensum requiritur certo tempore, propterea requiritur ex dispositione Concilij tempore, quo Parochus est præsens, nonquam retractatus,

trahitur, nec potest deferre solemnitas per prius sequuta, quoniam ille debet concurrere de tempore actus, nec potest ab eo separari, neque iurare potest fictio, aut retractatio, cum non fiat quando actus est omnino nullus, Batt. in *Lohrman* num. 9. ff. de offic. Procurs. Alex. conf. 7. n. 14. lib. 7. Dec. in *Litemper*, qui non prohibet, num. 16. ff. de regul. iur. quia tunc retractatio non inuenit principium conseruabile, Bald. in *L. p. n. m. 1. C. ad Felician*, tum quia retractatio reconciliat ea, quae pendunt ab animo, sed non ea, quae pendunt ex aliqua forma, iuxta doctrinam Bald. in *L. nunciatus C. de rebus alien.* quem in materia matrimonij sequitur Rota apud Farin. decif. 193. n. 4. p. 1. recentiff. in *posthumum*: tum denique, quia eadem solemnitas est necessaria in ratificatione contractus, quae requiritur in celebratione contractus, Titus. de retracta lig. 5. 1. gloss. 1. n. 90. Rota d. decif. 193. n. 4. in princ.

- 138 *Duedecimij* infertur expressionem, vel ratificationem consensum non esse necessariam faciendam coram Parocho, & testibus, ut matrimonium infidelium fiat Sacramentum, quia Concilium Tridentinum requirit praesentiam Parochi, & testium, ut contractus valide celebraretur, contra idem vero infidelium valide celebratum fuisse ante baptismum supponendum est, neque videtur necessaria praesentia parochi, & testium, ut matrimonium infidelium post susceptum baptismum fiat Sacramentum, sed videtur sufficere expressio noui consensum, vel ratificatio praecedens, quae posita fiat Sacramentum matrimonij, & recipitur sacramentalis gratia ad ritum obunda munia coniugalitatis, nisi aliquod impedimentum Canonicum sit, quo matrimonium prius contractum sustineri minime possit. Vide Fr. Emmam. in *summa*, part. 2. cap. 130. num. 1. Nauar. conf. 4. in fine sub tit. de pallio in 1. rdt. & conf. 1. in fine de causis infidel. in 1. rdt. Sanchez lib. 2. disputat. 9. num. 1. Rebel. lib. 2. quest. 6. num. 5. Gutier. cap. 43. num. 6. Bonacina d. q. 2. punct. num. 6.

- 139 *Decimotertio* infertur praesentiam Parochi, & testium requirit, ut matrimonium celebrationem per Procuratorem sit validum; nam inualide absque Parocho, & testibus celebrat Procurator; sicut etiam inualidum est matrimonium contractum per litteras, quando illud non innouescit Parocho, & testibus: quando vero per litteras traditum, & acceptatio utriusque contrahentis innouescit, validum fit matrimonium. Ita Henric. lib. 11. cap. 2. n. 6. Sanchez lib. 2. disp. 12. num. 3. & lib. 3. disp. 8. num. 14. Conineb. disp. 2. 4. dub. 9. num. 78. Gutier. de matrim. c. 45. Bonacina d. q. 2. puncto 5. num. 5. Vnglio de potestate Episcopi c. 15. §. 10. num. 4. vers. quae. Vitor. in notis ad *Postulatum* d. cap. 10. num. 49.

De pena Parochi, qui Matrimonium clandestinum interfuerit.

- 160 *Orta* Parochum, vel quicumque alium Sacerdotem Regularem, vel secularem, qui matrimonium clandestinum interfuerit, imposita est poena triennalis suspensio ab officio, quia etiam mulctatur Parochus, quamuis non interfuit, si sciens talia matrimonia non prohibuerit; ita dehisum est in cap. vltim. §. fin. de clandestinis. In hac verba, *Sane si Parochus Sacerdos talia coniunctiones prohibere contempserit, aut quilibet etiam Regularis, qui vie praesumptus interfuerit, per triennium ab officio suspendatur.* 161 *gr. vno puniendum*, si culpa qualis postulat, hic triennalis suspensio non est ipso iure lata, sed ferenda à iure, ut indicat verbum illud, *suspendatur*, quod

eum sit fuerit optatus modi, respicit hominis actum, & iudicis ministerium; resoluunt Moneta de *distinctionibus*, quod p. 5. §. 7. num. 11. & in nostris terminis Sanchez lib. 1. disp. 48. n. 1. quos Ego ipse refero in meo *Remiss. de distinctionibus*, & *claus. dist.* 143.

Difficultas autem non modica est, an hodie Concil. Trident. d. cap. 1. in illis verbis ibi. *Inter Parochum, &c. vbi uenerit corrigere, & derogare constitutioni d. cap. vlt.* quoad poenam triennalis suspensionis impositam Parochi assistenti matrimonio clandestino; quia Trident. Synodus decernit Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, quam duorum, matrimonio clandestino interfuerit, esse grauiter arbitrio Ordinarij puniendum? Verior sententia tenet poenam suspensionis triennalis non esse sublatam, sed praeterea licet Ordinatio in illum alia poena arbitraria animadvertere, ad eius remissionem, & praesumptionem coeundum, quia Concil. Trident. d. cap. 1. *pauis post princip.* expressè fatetur se velle inhaerere vestigijs Concil. Lateran. unde desumptum est illud cap. vlt. tum quia quando diuersae poenae infliguntur diuersis legibus contra idem delictum, nec apparet vera earum alteram corrigi, utraque seruanda est, ex Batt. in L. 1. num. 1. ff. de vi bonor. rap. recepto per Clar. in *pract. crimin.* §. fin. quest. 8. §. num. 3. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1. num. 38. vers. quarta conclusio. tum quia lex nota in vno casu extenditur ad alium casum per legem antiquam, ex doctrina Batt. in l. *Martellus* n. 6. ad Trebel. quem refert Armentarius in *proem.* ad addit. in *recopil. legum Nauarrae* num. 36. Quibus, & alijs fundamentis ita tenent Vezac. in *append.* ad *Specul. dub.* 11. in fine, Maior. de *irregul. lib.* 13. cap. 17. Salzed. ad Bernard. in *pract.* cap. 76. vers. *ut non nisi obtinuit*, Fr. Emmam. in *sum. p. 1.* cap. 131. num. 4. in 2. add. Pet. de Ledema in *sum. p. 1.* de *sacram. matrim.* cap. 6. concl. 4. dub. 16. Conineb. *disput.* 27. n. 8. 4. Sazoch. lib. 3. disp. 48. d. n. 3. Francisc. Molin. de *ritu nupt.* lib. 2. diff. 11. num. 147. cum seq. Mat. Altet. de *conferis* tom. 2. diff. 11. de *suspens.* §. 5. in princ.

Parochus ob licentiam concessam alij Sacerdoti assistendi matrimonio clandestino, non incurrit praedictam suspensionis censuram, quia Concil. solum suspendit Parochum, vel alium Sacerdotem coniungentem, vel benedicientem alienos Parochianos, nec exprimit dantem licentiam, mandantem, vel consulentem: censura enim lata in committentem aliquod delictum non obstringit mandantes, consulentes, vel aliter consensum praestantes, nisi in Canone id exprimitur. Quare ita tenent Sanchez. d. lib. 3. disp. 49. Mat. Altet. d. cap. 5. vers. *secunda principalis conclusio*.

Quare et aliqui an Parochus triennio suspensus, qui interfuit clandestino matrimonio, si eodem triennio durante assistit alteri simili coniugio, suspendaturque iterum triennio, hoc postetius triennium confundatur cum priore, vel incipiat completo priori triennio? Cui si interroganti poterit responderi, tempus postetioris suspensionis incipere statim à die sententiae iudicis imponentis postetioris suspensionem triennalem, nisi iudex declarauerit in sententia, ut incipiat finito priori tempore: ita Mat. Altet. d. c. 5. vers. *tertio dubitari*, Sanchez d. lib. 3. disp. 50.

Deinde dubitari potest, an Parochus suspensus ab officio, quod interfuit clandestino matrimonio, sit consequenter suspensus à beneficio? Quicquid verò sit de illa questione, an suspensus ab officio, sit suspensus à beneficio id nostrum propositum solum attendens, verius dico suspensum ab officio qui interfuit

interfuit matrimonio clandestino, non esse suspensum à beneficio, quia text. in dist. cap. ult. solum mandatur suspendendum esse ab officio, & ita resoluit Mar. A. et d. cap. 3. vers. quæritur dubitatur, Sanchez d. lib. 3. dist. 2.

166 Ab hac suspensione trienniali non valet Episcopus dispoſitare, vt ſolentur Coſue. de ſponſ. p. 2. cap. 6. in prin. num. 14. Bernard. in prin. cap. 76. num. 3. in olim. impri. Henric. lib. 13. cap. 19. §. 3. Sanch. d. lib. 3. diffuſ. 52. per totam. Mar. Aliter. d. cap. 5. vrf. quinto. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 7. num. 40. Non obſtat ſuſpenſum a iure, eo quòd ſibi abſolutionem non referaturus, poſſe ab Episcopo abſolui; quia id eſt intelligendum, vbi ſuſpenſus eſt a iure iodeſini-
tulo, outlo deſignato termino; ſecus vbi terminus ſuſpenſionis adiciatur, vt in caſu preſenti; nam Episcopus oſo potest abſolvere à ſuſpenſione temporaria intra tempus, Gurter. aucten. lib. 1. cap. 5. num. 6. Nec etiam obſtat cap. nuper, de ſenten. excomm. quia loquitur in ſpecie de excommunicatione, cuius abſolutio, ſi non ſit reſerata, permittitur Episcopo, de Patocho, vt infra dicemus, quod oſo habet locum in ſuſpenſione de qua agimus.

167 Aded verum est non posse Episcopum hac triennali suspensione absolute, vt nec etiam virtute decreti Concil. Trident. *sess. xij. de reformat. cap. 6.* id sibi permittum fir: quia hac suspensio non incurritur ipso iure, sed per sententiam iudicis eognitione promissa de delicto, vnde supponitur delictum deductum ad forum contentiosum, Sanch. *d. disp. 5. n. 4.* Mar. Alter. *c. d. s. prop. fin.*

De obligatione Parochi Matrimonio assistentis.

168 Proprius contraheintum Patochus, vel alius Sacerdos, de ipsius Patochi, seu Ordioſtati licentia, præſentibus duobus vel tribus teſtibus, ſcilicet denuncia- tionibus illius, vel illis omiſſis de forma præſcripta à Coocil. vt ſupra, teoetur interrogare contraheintes de mutuo conſenſu, vtrum ſcilicet fœmina velit ducere virum, & vir fœmalem. Ita Reginald. lib. 3. r. num. 171. Coniunct. diſp. 37. dñ. 5. num. 74. Gutier. cap. 68. ad fin. Bonacina ad quaſt. 1. punctis 8. num. 40. Alias ſi omittat, grauius peccabit, vt reſoluit Baſil. Pont. de impedim. matrim. cap. 2. §. 3. v. ſex quibus, condit. 6. Attamen quando Patochus ceſſat eſt de mutuo illorum conſenſu, omiſſionem iſtius interrogationis eſſe tantummodo peccatum veniale reſoluit Bonacina diſt. num. 40. & ita contraheintes tenentur deſerare mutuum conſenſum, vt ſi opus ſit Patochus dicat, & teſtes teſte teſtimonium poſſint, ex eodem Baſil. ad l. iura condit. 1.

169 Neque ad validitatem matrimonij requiritur ut Patricius, vel alius Sacerdos affluat, utatur aliquibus verbis, in eius celebratione, quia Tidens, in clausula ita ite non facit ullam mentionem verborum. Iti Petes *lib. 1. voff. prater necessarium est, ut. 1. lib. 1. Ordinem. pag. 39. Petr. de Ledelm. de matrim. quæst. 4. artic. 1. dñb. 4. concl. fin. & q. 45. art. 5. punilo 3. ante primum dñb. concl. 1. & in sum p. 1. de Sacram. matr. cap. 1. concl. 25. in fin. Henric. lib. 11. cap. 2. num. 7. Sanchez. lib. 3. dñp. 38. num. 4. Segus. in dñctis iudicem Ecclesiæ. par. 1. cap. 11. num. 52. Franc. Leo in thesauris juris Ecclesiæ par. 1. cap. 9. num. 36. Ceanalis d. quæst. 60. num. 53. Francisc. Molin. de ritu nup. lib. 1. dñp. 11. num. 125. Balil. Pont. ubi proxime condit. 7. Coninch dñp. 27. dñb. 4. num. 45. Reginald. lib. 35. num. 175. Saye. desc. 61. sub tit. de sponsalib. Cened. præcis. & canonic. quæst. num. lib. 1. quæst. 30. num. 38. Gutier. de matrim. cap. 69. num. 4. Campan. in dñp.*

Iuris Canonici rub. c. num. 50. Bonacina d. quest. 1. par. 88 §. num. 39 vbi etiam quòd Patrochius tenetur ex precepto eiusdem Trident. *sess. 14. de reform. matrim. cap. 1.* vti his verbis, *Ego vos coniungo in nomine Patrie, &c.* vel saltem vti aliis iuxta ritum, & consuetudinem patrie.

Vnde omiffionem horum verbotum, *Ego vos in 170*
matrimonium coniungo, &c. esse tantummodo pec-
 catum veniale ob parvitatem materiae refolvunt
 Sanchez lib. 8. diſp. 38. num. 7. Cotochin num. 45.
 Guetier. num. 6. Bonacina num. 39. voff. *Regulae diſ-*
cret. Verum omiffionem praedictorum verbotum
 effe peccatum mortale, cum violatur Conſilij praep-
 ceptum, melius tenent Hentig lib. 11. cap. 2. §. 1. Ro-
 bell. lib. 4. quaſt. 7. ſolcm. 1. num. 4. Salzed. ad Brunn-
 d. cap. 7. ſit. B. voff. ſecundo.

Curage maxime debet Parochus, ne contrahentes
in peccato mortali ad huiusmodi Sacramentum ac-
cedant, & vt triduo antequam contrahant, peccata
confiteantur, & communicent: cum contrahentes
matrimonium cum peccato mortali, nondum dele-
to per contritionem, vel per Confessionem, indigne
recipiant Sacramentum, ac per consequens peccat-
um mortale incurrant, prout resoluunt Fr. Emmann.
Sanchez, & alij citati Gutier. cap. 83. num. 13. &
Bonacoe de Matrimonijs. quest. 1. puncto 9. num. primo,
vers. 6. ¶ Non committitur tamen duo peccata mor-
talia, vnum quatenus recipiunt Sacramentum, ali-
terum quatenus administrant, quia solum committit
quatenus recipiunt. Ita Sanchez. lib. 3. distict. 6.
num. 4. Sayr. de Sacramen. in genere lib. 3. cap. 7. quest. 1.
art. 9. Boacina de Sacramen. distict. 1. quest. 1. puncto 1.
§. 1. num. 10. Nec aliud incurrunt peccatum quatenus
videtur preceptum Concilij violare Confes-
sionem preceptis; quia consilium tantum, non
preceptum decretum illud quoad hoc continet; vt
resoluunt Francisc. Leo in thesauro sacri Ecclesiastici
lib. 2. g. m. 4. Basil. Pont. d. 5. cap. 7. quibus con-
suetudine in quibus Ecclesie precepta lib. 3. c. 1. m. 12.

Martimonium oe constatare impediti potest 179
donec contrahentes Orationem saltem Anglicam,
& Dominicam didicerint. Symbolicum fidei, præ-
cepta Decalogi, & Ecclesie, ac septem peccata capi-
talia, nisi qui per senio, aut ingenij rudis tardicie
inceptus prius sit ita Barthol. à Ledesin. *de matr.*
lib. 11. quem sequitur Vega lib. 3. *summ. casu. lib. 5.* &
faciunt quæ adducit Basili. *Pont. de matrim. 1. 5.*
cap. 36. num. 8. Verùm non licere absoluit, & pes
longum tempus, aut vbi spooli instarent, detinere
ad dictam causam ne martimonium inirent, expedi-
re tamen inuiter, & absque violentia, ad breue tem-
pus impedit, vt sic doctores adducendo eam hab-
beant, tenent Sanchez lib. 3. *disp. 15. sub n. 19.* Campan.
in *duerfor. iuris. Canon. rubr. 3. cap. 14. n. 7.* Ioan. Soc.
in *scilicet. disp. 18. num. 9.* Homobon. de Bonis de exami-
ni *eccles. p. 3. ar. 11. 3. cap. 11. q. 33. resol. 1.* Diana *moral.*
resol. p. 4. ar. 1. a. resol. 85. & pñtes per Sacram Con-
fess. *super negotiis. Episcopi.* fuisse decium referre
Alouy. Ricca in *praxi. fori. Ecclesiastici. decr. 6. 1.* in *prima*
impressiõ. & resol. 576. in 2. ediciõne. Certum est
enim non esse obligationem grauem retinendi me-
morie verba Synodi, vel preceptorum, ita ut sit pec-
catum mortale hoc committere, Bonac. *de legib. disp.*
3. q. 6. puncto 2. n. 14. Sanchez in *decalog. lib. 3. cap. 3. num.*
3. Suar. *de fide disp. 1. 3. sect. 3. num. 8.* Disioa *moral. resol.*
part. 2. ar. 12. 3. moral. resol. 14.

Parochus etiam debet habere librum, in quo con- 174
iuges, testes, diem, mensem, & annum scribat, prout
prescribit Concil. Trident. *diff. cap. 1. prope fin.* & re-
vant Fusch. de *Visitation. lib. 2. cap. 3. num. 26.* Natus. in
matrui.

manual. cap. 62. num. 79. vers. j. Possessio de officio Curati cap. 6. num. 44. & cap. 11. num. 42. Azved. d. 8. num. 2. tit. 1. lib. 5. nova recepti. Ceual. d. 604. num. 138. Basil. Pont. d. 6. 2. vers. ex quibus conditionibus. 9. Henric. lib. 11. cap. 7. §. 4. Rebello par. 2. lib. 2. quest. 7. num. 6. Coninch d. disp. 17. num. 74. Thom. Valale. alleg. suri tom. 1. alleg. 47. num. 106. Homobon. de humana vita flant. part. 1. cap. 14. in fine. Nicol. Genoa de prima scripturalib. 5. §. 6. Mollet in sum. anal. 4. cap. 8. n. 68. Et cum hæc ad solemnitatem Sacramenti pertineat propter finem necessarium vitandi lites, obligant sub mortali. Sanch. lib. 1. disp. 15. num. 12. Reginald. lib. 11. num. 242. vers. ultim. Gutier. de matr. cap. 60. n. 9. Basilius Pont. ubi proximi. Possessio d. 5. 11. n. 44. Nald. in sum. verb. Parochus n. 20.

175 Vnde iure novissimo mortui testibus, & Parochis, solo huiusmodi libro absque aliis probationibus matrimonium contractum plenè probari dicendum est, quia in hoc Curati fides, & industria fuit electa à Sacro Concilio. Ita Bellet. d. i. i. i. clericali. part. 1. tit. de clericis testib. §. 1. num. 9. Mascard. de probat. cens. d. 72. num. 18. cum sequentib. Mar. Anton. variat. resol. lib. 1. resol. fin. casu 33. versic. nihilominus. Causal. decisi. 1. 12. sub n. 22. vers. & liber Parochi. §. 1. Franc. Molin. de rit. nupt. lib. 1. comparat. §. d. n. 35. & tenoit Rot. Roman. decisi. 750. n. 10. p. 1. & in Colonien. statum 20. Februar. 1581. coram Rohnstero, quæ est impressa decisi. 140. p. 1. in novissime. quam refert Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici dec. 249. in 1. impress. & resol. 218. in 2. edit.

176 Sic etiam ex libro baptismi à Parocho confecto, quæ baptizatus, & illius ætas probatur, ut per Caputaquen. in decisi. 714. n. 1. p. 1. Bellet. d. 1. n. 10. Mand. ad regul. 18. Cancell. §. 10. d. n. 1. Menoch. de presump. lib. 2. §. 12. n. 53. Viui. decisi. 184. num. 15. lib. 1. Franc. Molin. d. d. compar. §. n. 47. Veralli. decisi. 114. lib. 1. Aloyf. Ricc. d. d. resol. 118. n. 5. & Neapol. decisi. 218. n. 6. p. 4. Fazio. fragment. crimin. verb. ætas num. 141. Probat etiam origo. Rebull. de pacif. poss. n. 117. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 9. §. 1. d. n. 105. Placit. in praxi nova. Episcopi. p. 1. 41. n. 9. Huiusmodi enim liber de baptizatis tenendus, & faciendus est à Parocho, in quo nomina, & cognomina ipsorum sicut descripta, paternumque, si de legitimo matrimonio nati sint, cum nominibus patrini, vel parinorum, die, mensis, & annis ita Fule. de Pœnit. lib. 2. c. 3. n. 24.

177 Sic etiam ex libris eorumdem Curatorum mortem probat, excommunicationem, & sepulturam teoent Menoch. d. 9. §. 1. n. 53. cum sequen. Caldas Pereira in l. si curatorem verò. minoribus n. 53. cum seq. Ioseph. Ludovic. Peru. decisi. 55. num. 7. Fusch. d. cap. 31. num. 28.

178 Franc. Molin. d. compar. num. 39. §. 2. Videant Parochi modo fidem de his libris facere debeant nam in Curia Archiepiscopali Neapolitana quendam Parochum, qui fidem fecerat de solemnitate matrimonij inierat quasdam personas, referendo se ad librum matrimonij, cum postea perquisito hoc libro non reperiret solemnitariorum, tunc eum fuit criminatus falsi incurisistis quo vero cum torqueretur, nihil confessus fuit, sed grauiora conera ipsum indicia extarent, suspensus à cura per quinquennium diffinitio sententia condemnatus fuit, ut refert Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici decisi. 729. in 1. edit. & resol. 607. in 2. edit.

De Benedictionibus matrimonialibus.

179 Contrahentes ante Ecclesie benedictionem ne cohabitent hortatur Concil. Tridentin. sess. 24. de reform. matrimon. cap. 1. his verbis. Præterea eadem S.

Synodus hortatur, ut coniuges ante benedictionem Sacramentalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent, quod cum non præcipitur, sed hortetur, libere voluntatem excitat, & non obligat, cap. ult. in fine 4. dist. gloss. verb. statuta in cap. 1. vbi Abb. num. 9. & Felin. num. 20. de consensu. quia t. consilij natura est, 180 ut quomvis excites ad deliberandum, non tamen obligat ad sequendum, ut multis citatis probatur in libello de principis utriusque vers. ult. C. num. 50. Quare t. peccatum mortale non esse ante Ecclesie benedictionem matrimonium consummare, sublato scandalo, & contemptu legis Ecclesiasticæ, maxime si probabile addit incontinentie periculum, resoluit Nauar. in manual. cap. 12. num. 83. Couat. de sponsalib. part. 2. cap. 7. §. 2. num. 2. Vuald. in candelab. aures part. 1. de matrim. num. 54. Videt in sum. de matrimonio 1267. Ludou. Lopez in instrum. testib. par. 2. de Matrim. cap. 39. vers. deinde discipulari. Ioseph. Pet. 1. vers. quæ potest. tit. 1. lib. 5. Ordin. Fule. de testib. lib. 2. cap. 3. num. 11. Martien. in rubr. tit. 1. gloss. 1. num. 98. lib. 5. nova recept. Pet. de Ledefma de matr. quest. 45. art. 5. puncto 3. dub. 2. & in sum. par. 1. de Sacram. Matr. cap. 6. concl. 7. præp. fin. Spin. in speculo testament. gloss. 15. princip. n. 18. Cened. ad Decretal. collect. 49. num. 3. & praxi. ac canonice quest. lib. 1. quest. 30. præp. fin. Henric. lib. 11. cap. 5. §. 7. in fine. & cap. 7. §. 3. & cap. 16. §. 2. Rebello de obligat. in sum. par. 1. lib. 2. §. 7. n. 2. Coninch de Sacram. & cens. tom. 1. d. disp. 27. num. 71. cum sequen. Basil. Pont. de impedimentis Matrim. cap. 26. §. 2. vers. ex quibus, condit. 4. Francis. Leo in thesaur. fori Ecclesiastici par. 2. cap. 9. num. 4. vers. nam licet. Sanch. de Matrim. lib. 3. disp. 11. Gutier. resem. tract. cap. 48. n. 5. & cap. 106. num. 15. Bonacina quest. 4. puncto 6. num. 1. in fine. & num. 4. vers. regibus querit, ouisimè Matel. Vulpe in d. praxi cap. 15. num. 13. t. Excipe nisi addit contemptus, vel scandalum, iuxta præcepta in materia de scandalo, vel lara sit eo a diocesi excommunicatio coorta oppositum facientes, Ita Basil. Pont. ubi proximi, & in eund. Henric. d. cap. 16. §. 2. & cum in his casibus peccatum est, tantum peccabitur prima vice, quia ea prohibitio non est nisi vt debeat ordo consummandi seruator, & reoerentia benedictionibus debita, præmittendo eos priori copula, qua matrimonium legitime consummatum, qua habita seruari amplius non potest, secus autem est quando consummatum Matrimonium ame denunciationes, quæ ea prohibitio est propter impedimenti timorem, quod per denunciations detegi potest, quæ ratio militat etiam in sequentibus copulis, Ita Sanch. d. disp. 11. n. 11.

Qui semel contraxit matrimonium, & mortuo primo coniuge alibi iniri, non tenetur in secundo Matrimonio accipere benedictiones; etiam si forte primum Matrimonium fuisse inualidum, quia benedictiones non respiciunt nuptias, sed personas Ita Nauar. in man. cap. 12. num. 83. Pet. 1. vers. off. alia pona. tit. 1. lib. 5. Ordin. Mozz. de contralt. tit. de Matrim. cap. de naturalib. Matrim. num. 10. Menoch. de arbitrar. casu 417. num. 2. Cened. ad Decretal. collect. 49. num. 1. Coninch d. disp. 17. dub. 8. num. 72. Gutier. de 106. num. 14. cum sequentibus. Sanchez lib. 7. disp. 82. num. 15. Rebello lib. 3. quest. 20. num. 3. Bonacina d. quest. 4. puncto 6. num. 4. Hurtado d. disp. 5. diff. 18. n. 84. Semper tamen seruanda est legitima diocesis consuetudo, Possessio. de officio Curati cap. 10. n. 48. itate quomvis prohibeantur ipsi benedicti, si vnus eorum qui contrahit secundas nuptias, receperit benedictiones, quomvis aliter nunquam receperisset ex consuetudine licet vtrumque benedicere, nec censetur ea benedictio licitari, quia ipsa per se dat ratione

tionē coniugis nonquam benedicti, Henrici. lib. 11. cap. 16. §. 1. *Id. Mar.* Verum t. consuetudo generaliter recepta obtinuit, quod si forma solum nondum fuit benedicti, possit tunc benedictio solemniter fieri. Ita Coust. de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 11. num. 2. Gregor. J. 2. verb. *non datus for velados. tit. 11. p. 4.* Salzed. ad Bernard. c. 7. q. 4. lib. 8. Marc. Anton. Genouen. in pract. Archiep. Neapolis. cap. 59. Mar. Alter. de consor. tom. 2. disp. 11. de suspensione c. 4. vers. *verbo dubitatur*, Aloyf. Ricc. loca infra citando 313 in fine.

185 Sed quærit aliquis à quo huiusmodi benedictione fieri debeant? Quibusdā placet non integrum esse vtriusvis contrahentia Parochia benedictiones has impertiri, sed id esse parochi mulieris. Ita Falc. de iur. cit. lib. 1. cap. 1. num. 21. Cusalean. par. 2. decis. 12. à num. 21. Ceual. *communio contra commun.* g. 604. num. 148. Sed Ego existimo sufficere Patrochum vtriusvis contrahentis, quia eodem tempore, & eadem clausula petitur à Concil. dist. cap. 1. vt propriis Patrochis iniecit Matrimonio, & vt benedictiones conferat: sed ad illud sufficit Parochia vtriusvis contrahentis, vt supra dictum est hac alleg. num. 59. ergo & ad hoc. Quare ita resoluunt Cenc. ad Decretal. collecti. 81. num. 8. Sanchez lib. 7. disp. 82. num. 4. Armendatiz in add. ad recopilat. legum Navarra lib. 4. tit. 5. l. 1. de Matrim. in declarat. num. 32. Gutier. de Matrim. cap. 106. n. 8. & 9. Bonacina dista 4. par. 6. num. 3.

Benedictiones coniugales non possunt nisi inter Missam solemniter fieri. S. Congregat. Concil. in Bislauren. 15. Iulij 1630. Et Patrochus proprius debet accipere elemosynam ratione benedictionis, & non alius. S. Congreg. Ruum in Acherentin. 25. Ianuarij 1602.

Sacerdos secundis nuptijs benedictionem impertiens, vel coniugens, in Matrimonium, absque Parochi licentia, quam penam incurrit?

186 QVærit opportunè aliquis, quam penam incurrat Sacerdos benedictionem secundis nuptijs impertiens in casu non permisso? Respondetur, ab officio, & beneficio suspensum ad Apostolicam Sedem mittendum esse, cum literis Episcopi, prout disponitur in cap. 1. de secundis nuptijs, quæ tamen missio ad Romanam Curiam sublata fuit per Extraneæ constitutionis Ioan. XXI de qua meminerunt Coust. d. §. 10. num. 2. vers. *est tamen*, Salzed. ad Bernard. cap. 77. lit. G. Henrici. dist. cap. 16. §. 2. lit. Q. Sanchez dist. disp. 82. num. 18. Mar. Alter. d. cap. 4. vers. quinta. Et quævis aliqui tentant prædictam suspensionis penam locum habere tantum vbi constante priori Matrimonio Presbyter secundas nuptias benedicit: ex quorum numero sunt Cusalean. dist. §. 11. num. 2. & ab eo citat, ac etiam Aloyf. Ricc. in practi. for. Ecclesiasticæ, §. 69. num. 2. in 1. edit. & 187 resoluit. §. 1. in 2. edit. Veritas tamen est t. Sacerdotem huiusmodi suspensionem incurtere, si benedicas secundum Matrimonium, etiam dissoluto primo, vt ostendit text. in cap. vii. autem, de secundis nupt. ibi, cum ad 1. voce benedicti sint, sequuntur Mar. Alter. dist. cap. 4. vers. *sed primo*, Salzed. dist. cap. 77. lit. D. Mar. Anton. Genouen. dist. cap. 59. in addit. Sanchez dist. disp. 82. in fine. Vgolin. de potestate Episcopi cap. 15. §. 1. num. 6.

188 §. 1. num. 6. t. Quæ quidem pena suspensionis ab officio, & beneficio lata in dist. cap. primo, de secundis nuptijs, non insinuat ipso iure, quia pæcepit ibi vt ipsum suspensionem remittat absolvendum ad Pontificem; quasi dicat, ipsum suspendi, & vbi suspendi. Barbof. de Episcopo Part. II.

ru. à sole Pontificis potest absolvi, & resoluunt Bernard. dist. cap. 77. num. 1. Coust. dist. §. 11. num. 2. Clat. §. final. quest. 75. vers. *Sacerdos*, Henriquez lib. 13. cap. 39. num. 1. & dist. cap. 16. §. 2. Nauar. cap. 25. num. 137. Mar. Alter. dist. cap. 4. vers. *secundo*, Marc. Anton. Genouen. dist. cap. 59. in addit. Petz l. 5. col. 5. vers. *intelligas. tit. 1. lib. 5.* Ordan. Fr. Emman. in sum. num. 1. cap. 14. 1. in fine. Sanch. dist. disp. 82. num. 27. Gutier. cap. 106. à num. 16. Quævis arbitraria trinitum pena esse puniendum clericum in casibus sibi non permittis nuptiales benedictiones impulgentem asserunt Iacob. de Grassis in decis. aureis par. 1. lib. 2. c. 82. num. 2. in fine. Menochi. de arbitrar. casu 417. num. 8. Petz dist. vers. *intelligas*, Ceual. dist. quest. 604. num. 135. Salzed. dist. cap. 77. lit. F. vers. *in hoc deinceps*, Aloyf. Ricc. de resol. §. 12. num. 1. Vgolin. d. §. 12. num. 6. in fin.

Circa penam verò, quam Sacerdos incurrit coniugens in matrimonium, vel benedicens subditos alterius parochiæ, absque Patrochi, vel Ordinarij licentia, disponit Concil. Tridentin. dist. cap. 1. his verbis. *Quod si quis Parochus, vel alius Sacerdos, sine Regulari, sine seculari suæ etiam si sit ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere cōcedat alterius Parochiæ sponsus, sine illorum Parochi licentia Matrimonium contrahere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tendens suspensioni maneat, quando ab Ordinario eui Parochi, qui Matrimonium interesse debebat, seu à quo benedictio suscipienda erat, absoluitur.* Hanc t. suspensionis penam ne dum ad officium, sed etiam ad beneficium extendi posse testatur Francisc. Molin. de vita sup. lib. 2. differ. 11. num. 149. quoniam in graubus id regulare est, ex glossis Clem. capientes, de paroch. & in cap. lateres, de clericis excommunicat. nuptijs. & gloss. final. in cap. paterfamilias, de appellat. Coust. de spons. part. 2. cap. 6. in princip. num. 13. Petz in l. prima, vers. *est etiam alia* par. 2. lib. 3. Ordan. t. Ab hac suspensione non solum Episcopus, sed etiam eius Vicarius potest absolueret, vt testatur Sanchez lib. 3. disp. 51. num. 4. & Mar. Alter. d. §. 5. in fin. Contra Franc. Molin. dista loca num. 156.

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, siue solempnizantes, non habita super his parochialibus Presbyteri licentia speciali, vltra prædictam suspensionem, quam ipso iure incurunt per Concil. vbi proxime, ipso facto sunt excommunicati excommunicatione Sedi Apostolice, reservata in Clem. 1. de priuileg. cum suspensionis pena à Concil. Tridenti. nouit prolata in casu de quo agimus, non videtur suffulisse veterem alius legibus impolitam, vbi vtrique sustineri potest, vt supra probauimus. Quare hanc sententiam tenent Nauar. consil. 1. num. 7. sub tit. de paroch. in 1. edit. & consil. 10. sub tit. de constitut. in 2. edit. Maiol. de irregularitat. lib. 1. cap. 15. num. 12. vers. *claudens inueni*, Vgolin. dist. §. 12. num. 8. Sanchez lib. 3. disp. 48. num. 8. & 9. Mar. Alter. dist. disp. 11. cap. 4. vers. *sed quærit*, Fr. Ludouic. Mitanda in manual. Pralat. tom. 1. quest. 48. art. 1. quicquid contentium teneat Henrici lib. 13. cap. 18. §. 2. in com. in E. Soar. de consor. dispensat. 12. §. 4. num. 1. Sayr. eodem tract. lib. 4. cap. 15. num. 1. Bonacina de matrim. quest. 4. par. 6. num. 8. & de consor. disp. 5. quest. 6. par. 10. §. num. 19. in fine. Fr. Basil. Pont. dist. cap. 16. §. 2. vers. *ex quibus conuenit*, 10. & §. 6. in princip. Nec obstat quòd leuior pena legis nouæ corrigat diutiorē antiquæ Constitutionis, quia hoc intelligendum est, vt inquirunt Ioan. Anan. in c. vbi ad finem, de celus. deteg. & Nauar. d. consil. 10. in penis, quæ ab ipso iudice inferantur, non in his, quæ ipso iure incuruntur, vt est excommunicatione illa d. Clem. 1.

De temporibus quibus Matrimonium celebrare
vetitum est, benedictionesque nuptiales
non sunt faciendæ.

193 **A** Prima die Adventus Domini vsque ad diem Epiphaniæ; & à quarta feria Cinerum, vsque ad octavam Paschæ inclusivè matrimonium celebrare vetitum est, quod tempus incipit à media nocte Dominice. Adventus, & à media nocte ferie quartæ Cinerum, cum tunc incipiat Adventus, & Quadragesima morte Romano, decidit Concil. Trident. sess. 24. de reformatione matrimonii. cap. 10. & plures Doctores ad hoc referunt. Cen. ad Decretal. collect. 22. quibus addit Marien. in rubric. tit. 1. gloss. 1. n. 147. 1. 5. nova recopilat. Henricus in summa lib. 11. cap. 16. §. 2. Petrus de Ledselma in summa. pars. 1. de Sacram. Matrimonii cap. 10. cunct. 8. dub. 1. vers. et tunc, Reginald. in praxi feri perit. lib. 31. num. 188. Bonacina de Magno Matrimonii Sacramento quest. 3. p. 14. num. 4. latè Sanchez de Matrimo. lib. 7. disp. 7. postquam dicit cap. 10. num. 25. vers. quatuor.

194 Vetum tamen est de licentia Ordioarij posse dictis temporibus celebrare sponsalia, & matrimonium sine solemnitate, ut ait glossa communiter recepta in c. Capellanus, de feriis. nam matrimonium prohibetur per Ecclesiam in Adventu, & Quadragesima, quoad solemnitates, translationem scilicet ad domum, coniugium, & benedictionem, prout decisum referunt Galet. in margarita capsum confessoria, verb. matrimonium pag. 163. col. 1. Francisc. Leo in thesauro feri Ecclesiæ part. 1. cap. 9. n. 17. resoluunt Sanchez. num. 11. Reginald. num. 188. Bonacina num. 4. dicitur locum, Coninch de Sacram. disp. 30. de Matrim. dub. 3. num. 36. Aloyf. Rice. in decis. Curia Archiep. Neapoli. disp. 9. p. 4. Vnde posse Episcopum ex magna causa concedere ut his temporibus prohibitis nuptie celebrentur, dummodo celebratio matrimonij, si commode fieri potest, his sacerdotibus, & sine populi frequentia, solummodo emman. Si verb. matrimonij impedimentum non dirimenda num. 11. in fine, Sanchez. d. lib. 7. disp. 7. n. 6. Alzedo d. p. 2. cap. 1. quæ 41.

195 Consummatum Matrimonium antea contractum his temporibus non est prohibitum, cum iura non loquantur de consummatione. Ita Nauar. in manual. cap. 22. num. 71. Sanchez. d. lib. 7. num. 21. Card. Bellarm. lib. 1. de Matrim. cap. 31. Coninch. d. lib. 30. dub. 5. ad finem, Reginald. d. lib. 31. n. 189. Quamvis

196 prædictis temporibus vetitum sit Matrimonium contrahi, si tamen de facto contractus validum erit, contrahentes verò peccabunt mortaliter prout decisum refert Armentad. in addit. ad recopilat. legum Nauar. lib. 4. tit. 13. l. 1. de Matr. in declarac. num. 20. resoluunt P. Sanchez d. lib. 7. à num. 3. Marien. d. lib. 1. gloss. 1. num. 147. Cened. d. collect. 22. num. 2. Bonac. d. lib. 8. num. 3. p. 4.

197 Ultra prohibitionem de qua supra, etiam matrimonium licitum non est, neque abique peccato contrahi potest tempore interdicti, vel à personis interdictis, & ostenditur ex principali, & certissima resolutione in hac materia, quod ex solum Sacramentum tempore interdicti licita censeri debent, quæ specialiter à iure conceduntur, sed matrimonium totum est ex parte Ecclesiæ Sacramentum, denique nullibi penitus reperto, ergo à prima regula generali excipendum non est, accedit quia ratio necessitatis, quæ in aliis permittit consideratur, matrimonio non convenit, quia nulla necessitas poterit occurrere, ut matrimonium omne, & statim ab interdictis, vel in loco interdicto celebraretur, oce etiam

si deferatur, Ecclesiis debetur honor subtrahitur, neque hæreses pullulant, nec crescit inde societas populi, quæ sunt rationes concessionis factæ in cap. alina mater, de sent. excomm. lib. 6. ut in principio exprimitur ita Vgolin. de censur. lib. 5. cap. 8. §. 3. num. 1. eumque sequitur, & laudat Sayr. eodem tract. lib. 5. cap. 7. n. 43. ac etiam P. Suarez tom. 5. disp. 3. sect. 1. à num. 5. latè disputatos à num. 46. sequitur etiam Bonacina de cens. disp. 5. p. 14. 2. §. 3. n. 7.

Vetum communis sententia est in contrarium, 198 resoluens quod licet & indistinctè Sacramentum Matrimonij, quoad sui substantiam contrahi potest tempore interdicti, atque ita tum in Ecclesia, quàm à personis specialiter interdictis, solet hæc doctrina deduci ex gloss. verb. Sacramentum in d. cap. alina, sequitur Abb. in cap. non est, num. 8. de sponsal. vbi Alexand. de Nru. num. 21. & post alios antiquiores Nauar. in manual. cap. 27. num. 179. Couar. in d. cap. alina. pars. 2. §. 2. num. 7. vers. Matrimonij autem plures refert Henricus in summa lib. 13. cap. 45. §. 3. Tolet. lib. 1. cap. 5. §. 3. Sà in aplois. verb. interdictum num. 17. Fr. Emman. quest. reg. tom. 2. q. 109. art. 3. latè tuetur post multos, quos refert, Sanchez de Matrimo. lib. 7. disp. 8. à num. 2. latissime Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. 4. 7. Aoid. de censur. p. 5. disp. 4. sect. 1. dub. 6. Zetola in praxi Episcopali part. 1. verb. interdictum. §. 4. plures afferentes rationes, prima est ex gloss. d. verb. Sacramentum, quod reliqua Sacramenta prohibita tempore interdicti gratiam conferunt, non ita matrimonium, sed falsa est, & hæretica hæc doctrina: cum enim matrimonium vnum sit ex septem Ecclesiæ Sacramentis necessarii conferre gratiam dicendum est ex Trident. sess. 7. de Sacram. in genere can. 1. & 6. de ipso matrimonio definiti idem Trid. sess. 24. can. 2. ex Florent. I. & Colonienæ receptissima Theologorum schola comprobatur Couar. de sponsal. part. 1. cap. 1. §. 1. n. 3. & ex sanctis Patribus latè probatur Idoc. Cocc. in suo thesauro Christiano tom. 2. lib. 9. art. 2. Spin. in speculo testament. gloss. 1. §. princip. num. 15. Sayr. de Sacram. in genere lib. 1. cap. 2. quest. 2. art. 4. vers. quod verò ad Matrimonium, Petrus de Ledselma in summa. pars. 1. de Sacram. Matrim. cap. 1. conclus. 1. & 19. Card. Bellarm. tom. 2. de Matrim. Sacram. lib. 1. cap. 5. art. 12. Valent. tom. 4. dispensat. 10. quest. 1. p. 14. 3. Gulet. de Matrimo. cap. 41. Bonacina eodem tract. quest. 2. p. 14. 1. num. 1. Francisc. Molin. de ritu nuptiar. lib. 2. differet. 18. num. 5. Henricus in summa lib. 11. cap. 8. in princip. Sanchez de Matrimo. lib. 2. disp. 10. à num. 2. Reboll. de obligat. iustis. part. 2. lib. 2. quest. 3. Valent. Reginald. in praxi feri perit. lib. 31. cap. 1. à num. 2. Coninch de Sacram. in secunda disp. 24. dub. secunda à num. 5.

Quæ reiecta illa ratione, aliisque à prædictis 199 Doctores concessis, primam sententiam verioriter duco, non obstantibus in contrarium adductis, quibus pro facilliori explicatione sigillatim respondendum est. Primè prædictæ communis sententia Auctores dicunt speciale habere Matrimonium præceteris Sacramentis, quod licet à Christo Domino excellentia Sacramenti fuerit illustratum, pius tamen et convenit ratio contractus civilis, quàm Sacramenti perfectio, semperque veri contractus naturam retinet, & verus contractus sua specialia fortiter impedimenta, oce ad instar aliorum Sacramentorum prohiberi solet, ut post alios aduertit Sanchez d. lib. 7. n. 5. Cal obiectio in respondeo, quod licet contractus sit, simul tamen, & vbi primam perfectus est, Sacramentum efficitur; ita ut in nullo instanti perfecti contractus ratio possit considerari, in quo Sacramentum non sit, ut oortabiliter resoluat Sanchez.

verb. *Ecclesiis in dilectis* §. *admirum*, quam omnes ibi sequuntur. Per contrarium autem posse eas dari in necessitatibus exceptis, si ex alio capite prohibere non sint, ut prohiberi constat in festo Paschatis, & Natalis Domini, ex Coneil. Trid. sess. 24. de reformat. *Matrimony*, c. 1. o. acceptissimum est, ut comprobant *Vgolin* cap. 8. §. 10. *Couat*. *Hemig*. *Vissal*. & alij, quos refert *Sanch* d. diff. 8. num. 15. *Sayr* d. 4. 47. *Avil*. d. d. d. 6. ad form. *Mut*. *Altet*. d. d. cap. 7. vers. *secundum dubitatur*.

- 107 Hæc pauca, quæ quotidiana sunt in materia Matrimonij, in compendium reduxi, quia Episcoporum conveniunt iurisdictioni, cetera autem, quæ de Matrimonij Sacramento desiderari possunt, sunt latissime in multis libris de hac re editis tractata, qui ea ediscere cupis, consulat *Verac*. in *speculo coniug*. *Vissal*. in *candelabro aureo* tit. de *Matrim*. *Matienio* tit. 1. lib. 3. *versus* *recep*. *Catd*. *Bellarm* in *summa* tit. de *Matrim* lib. 1. *Sanazz*. de *Matrim* d. d. *Francisc*. *Anton*. *Oliuet*. de *militare* *Matrim*. *Jacob*. *Nauclant*. & *Anton*. *Cont*. de *Matrimony* clandestinis irritandis, *Gregor*. de *Valencia*, de *Matrimony* indissolubili vinculo, *Fernandez* in *examen* *Theologia* *Moralis* part. 2. cap. 15. cum seqq. *Vincenz*. *Filiuc*. quæst. *moral*. tract. 10. de *Sacram* *Matrim* *Petr*. de *Ledecm* in *speculo* tract. de *Matrim*. & in *summa* part. 1. de *Sacram* *Matrim*. *Hemig*. in *summa*. lib. 11. de *Matrim*. *Steph*. in *praxi* *Episcop*. part. 1. verb. *Matrimonium*. *Steph*. *Quaranta* in *summa* *Bulgar* verb. *Matrimony* *impedimenta*, & verb. *Matrimoniales* *dispensationes*. *Egid*. de *Coniug* de *Sacram*. tom. 2. diff. 21. cum seqq. *Joan*. *Francisc*. *Leo* in *thesauro* *fieri* *Ecclesiast* p. 2. cap. 19. de *dispensationibus*, & *Matrim*. *Rebell*. de *obligat*. *Iustitia* p. 2. l. 5. de *contrahit* *Matrimony*. *Valer*. *Reginald*. in *praxi* *fieri* *punct*. lib. 31. de *Matrimony* *sacramento*. *Jo*. *Pett*. *Fontanella* in *tr*. de *pallio* *nuptialib*. *sub* *capitulo* *Matrimonialib*. *Francisc*. *Molan*. de *ritu* *nuptiarum*, & *pallii* in *Matrimonio* *conversis*. *Fr*. *Basil*. *Pont*. in *tr*. de *impedimentis* *Matrimony*, & novissime in *tr*. de *Sacramento* *Matrimony*, & *Joan*. *Gauet*. in *speculo* tract. de *Matrimonio*. *Bonacina* in *tr*. de *magno* *Matrimony* *Sacramento*, & novissime *Gasp* *Huit*, etiam de *Matrimonio*. Omnium latissime tribus tomis totam hanc materiam eleganter tractavit doctiss. *Thom*. *Sanch*. illius quidem Sacri Ordinis, qui nominis, quod super omne omeo est, titulo præsignitur.

ALLEGATIO XXXIII.

Episcopus in Pontificia, vel generalis Concilij lege quando possit dispensare?

SUMMARY.

- 1 Dispensatio in genere sumpta est illa distributio rei communis in singulas, iuxta cuiusque necessitatem.
- 2 Dispensare in iure nostro idem est, quod legibus solvere.
- 3 Dispensatio definitur, quod sit iuris communis relatio cum causa cognitione ab eo, qui habet potestatem dispensandi.
- 4 Dispensatio emanans ab inferiore requiritur necessitate causæ cognitionem, & expressionem.
- 5 Dispensatio sine causa dicitur potius dispensatio.
- 6 Dispensatio cessat, cessante causa.
- 7 Dispensatio est quædam adhesion, & stricti iuris stricti quæ intelligenda.
- 8 Dispensatio ad vnum censetur dispensatio ad omnia consequentia ad illud vnum.

- 9 Dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno desinit, ad alios non extenditur.
- 10 Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus.
- 11 Cap. cui licet. 15. de reg. iur. lib. sexto non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriæ, & absolute à iure communi contrahuntur.
- 12 Cap. ex parte 17. de decimis declaratur.
- 13 Argumentum de maiori ad minus in privilegio particularibus, seu dispensationibus adfectis affirmativè prolatum non valet.
- 14 *Monachus*, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum, non poterit simplex possidere.
- 15 Cap. per venerabilem, vers. autem, qui filij sunt legitimi, declaratur.
- 16 Episcopus in his, quæ sunt de genere permissionum, potest ex rei natura intra propriam diocesim ea omnia, quæ Summus Pontifex potest in Ecclesia universalis, nisi per sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeantur.
- 17 Episcopus videtur absolute potestatem esse concessam, quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reservavit.
- 18 Refertur sententia afferentium Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando sit expressæ, vel tacite conceditur dispensandi facultas.
- 19 *C. Alethi*, de tempor. ordina. declaratur.
- 20 Cap. nuper, vers. in secundo, de sententia excommunicat. declaratur.
- 21 Episcopus si dispensandi facultas à lege, vel tacite vel expresse.
- 22 Dispensatio Episcopi quando tacite concedatur.
- 23 Episcopus quando dispensat ex tacita legis permissione, si faciat sine illa causa, non tenet dispensatio in utroque foro.
- 24 Concilij decreta expressè regem Pontificis derogationis.
- 25 Episcopus non potest dispensare in lege Concilij generalis, quævis absolute permittit dispensationem.
- 26 Episcopus super Concilio in data causa necessitatis potest dispensare?
- 27 Conciliaris Constitutio quando dicatur.

DISPENSATIO in genere sumpta nihil aliud est, quam illa distributio rei communis in singulos, iuxta cuiusque necessitatem, unde dispensationes dicuntur illi, quibus spiritualia, aut temporalia intra singulos dividenda mandantur, ut probatur *Luc*. 11. ibi, qui putat se fidelis dispensator, *Paul*. 1. ad *Corinth*. sic nos existimus homines, &c. & cap. 9. dispensatio mihi credita est, faciente text. in l. dispensator 51. & in l. dispensatorem 62. ff. de solut. i. urbana 166. & ibi *Alciat*. ff. de verb. signif. docent *D. Thom*. 1. 2. q. 97. art. 4. & 1. 2. q. 88. art. 1. *D. Anton*. 1. part. 11. cap. 3. §. 6. *Sylvest*. verb. *dispensatio* q. 5. *Sot*. de iust. lib. 1. q. 2. art. 10. *Couat*. de *dispensationib*. p. 1. cap. 6. §. 9. num. 1. At verò si autem iure nostro in cap. de multa, ad finem, de prob. & in cap. propositus de concess. probanda, & in cap. si clericus, de adulterio, de indic. & pallium alibi dispensare idem est, quod à legibus solvere, & à vinculo legis eximere. *Principi* ff. de legibus, *Casod*. in *praxi* *Inducum*, verb. *dispensatio*.

Diffinitur autem dispensatio, quod sit iuris communis relaxatio cum causæ cognitione, ab eo, qui potestatem habet dispensandi, ita gl. *penult*. in *proce*. in cap. requiritur, §. nisi rigor. 1. quæst. 7. recepta communiter ibi, ut per *Nasat*. in cap. quem pariter, num. 7. de *Penitent*. dist. 11. 1. & in *man*. *prælat*. 9. num. 15. *Couat*. dist. num. 1. *Rebuff*. in *praxi* tit. de *dispensationib*. p. 1.

pag. 179. Monet de distributionibus quotidianis pars. 2. quæst. 14. num. 2. Fr. Emmanuel. quæst. Regul. tom. 1. g. 46. art. 1. Aloyf. Ricc. in praxi furi Ecclesiastici decis. 260. in 1. edit. & refolus. 427. num. 3. in 2. edit. Jacob. de Graffis in auro decid. part. 1. lib. 2. cap. 31. num. 2. Sayr. in claus. Regal. lib. 6. cap. 21. et princip. Alphons. Alvarez in speculo Iuris Pontificij. cap. 17. de dispensat. Sanctissimæ. Episcop. in princip. Cardinali. Tullio. practica. conclus. liti. D. conclusio. 427. Suar. de legibus lib. 6. cap. 10. num. 7. Cardos. in praxi Induc. & advocat. verb. dispensat. num. 1. Fr. Ludov. Miranda in manuali Prælat. tom. 2. g. 30. art. 1. Vgolio de potestate Episcop. cap. 7. à num. 1.

4 Verum hæc diffinitio, quamvis sit communiter recepta, non videtur admittenda, quia per illam solum lus commune, non verò particulare, velut municipale, aut fynodale, relaxatur, siquidem hoc Iuris communis appellatione minime continetur, cap. 1. de caus. lib. 6. Deinde comprehendit etiam solum dispensationes emanantes ab inferioribus, in quibus necessaria causæ cogitatio, & expressio prærequiritur, ut in Concil. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 18. ibi, causa cognita, & sess. 14. de reformat. cap. 7. ibi, causa cognita, si aut non valeant ex gressu vitium. in fine, ibi, ut dic. &c. in cap. litteras, de concess. præbenda, gloss.oluman princip. in cap. 1. de auro, & qual. lib. 6. gloss. 1. per textum in cap. 2. de falsificatione, Menoch. ubi multos refert, consil. 15. num. 5. Navar. in consil. vltimo. num. 4. de financia, post alios Guter. canonic. lib. 1. cap. 19. num. 5. Quid eodem finit causa, dicitur potius dispensatio, quam dispensatio, ut B. Bernardum referendo, dicit Curt. lem. consil. 19. Aggredior num. 6. Socin. iun. consil. 120. num. 28. volum. 1. & idem requiritur causa, quia per dispensationem vulneratur lus publicum, ut dicit Put. Rota Roman. decis. 3. lib. 2. te-

6 fect Aloyf. Ricc. in praxi auro, archid. 410. n. 3. Et t cessante causa cessat dispensatio, Archid. in cap. 1. per illum text. post princip. 35. distict. cap. vltim. in fine. 77. dist. gloss. in cap. post translationem, verb. cessante, de re. monac. cum aliis citatis à Ricc. dist. refol. 410. num. 8. Sanch. de matrim. lib. 8. dist. 30. num. 14. intelligendo cum Diana moral. refol. part. 1. tract. 10. refol. 1. quæ tamen cognitio, & expressio in dispensationibus à supremo Principe emanantibus necessariæ non requiritur, ex Rebuff. ubi supra num. 9. aduertit Suar. de Relig. tom. 2. tract. 6. lib. 6. cap. 9. num. 1. Dic ergo, quod dispensatio sit legi, seu Iuri alicuius per legitimam Superiorem relaxatio. quæ diffinitio videtur magis congruere materiæ, de qua agimus, & effugere difficultates, de quibus supra.

7 Dispensatio est quid odiosum, & stricti Iuris, stri&que intelligenda, cap. 1. & cap. 2. de filijs Presby. lib. 6. cap. non potest, de præben. eodem libro. cap. quid d. vltimo, de consang. & affin. l. ex parte in princip. ff. de vulgari, & pupillar. Ias. in l. re. conuicti, num. 178. ff. de legat. 3. Matienf. l. 10. gloss. 1. num. 7. tit. 8. lib. 3. noua recepti. Monet. d. g. 14. num. 5. Mar. Antonin. varior. lib. 1. refol. 19. num. 4. & lib. 1. refol. 1. num. 18. Cardos. in praxi iudicium, verb. dispensatio, n. 9. & 19. Campan. in diuers. Iuris Canonici, lib. 1. cap. 15. n. 90. Fr. Ludov. Miranda d. g. 30. art. 12. concl. 2. Brunor. in locu communibus, verb. dispensatio, num. 9. Aloyf. Ricc. d. refol. 227. num. 3. & d. refol. 410. num. 4. Sanch. d. dist. 1. num. 3. Gironda de privilegiorum explicatione, num. 1111. cum sequentibus; nam dispensatio vocatur vulnus, quia per eam lus ipsius voluatur, cap. ipsa pietas 25. quæst. 4.

8 Et licet dispensatus ad vnum, dispensatus censetur ad omnia consequens ad illud vnum, ut per gloss. verb. plures in cap. quia in tantum, de præbendis, Barbof. de Episcopo Pars II.

Sayr. de censuris lib. 7. cap. 14. num. 31. plenè Sanchez dist. lib. 8. dist. 1. num. 19. tamen t dispensatio facta ad vnum effectum, vel in vno defectu, ad alios non extenditur, Afflict. decis. 320. num. 12. Rota diuers. decis. 253. part. 1. quam refert Ricc. dist. refol. 227. num. 6. Burg. de Pace l. 3. Tauri num. 221. cum sequentibus. Gironda d. loco num. 1115. ubi limitat quando dispensatio fit motu proprio, vel ratione connexitatis, & accessit; vel in his, quæ recipiunt interpretationem à Iure communi; vel quando proprietates verborum extensionem requirunt, quando dispensatio est favorabilis ex causa necessaria, vel est necessaria ex favorabili causa, & quando alicui data est potestas dispensandi contra Ius, tunc enim vt favorabilis extenditur, nec quædem fit extensio ad ealium minorem, licet maiorem habeat rationem, vt per Panorm. in cap. ad aures num. 7. de rescriptis, Nar. consil. 163. n. 5. Aloyf. Ricc. d. refol. 227. n. 3. Et dicit D. Felician. de Vega nunc Archiepiscop. Mexican. in refol. 2. & si clerici, de adulterij n. 84. de inde.

Arguementum enim de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus, Coo. de spons. p. 2. c. 8. §. 8. num. 11. Molina de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 48. & sequen. Brunor. à Sole in loco communis verb. dispensationes sunt ad Ius, Sanch. d. dist. 268. num. 10 & 21. Cald. Perella de nonnullis. g. 21. num. 67. Guier. canon. lib. 2. cap. 15. n. 12. Reuindatam prompt. recepti sens. tom. 1. tit. 29. n. 12. Molina de Iustis tract. 2. dist. 39. num. 22. Sanch. d. dist. 1. n. 33. & dist. 24. n. 17. lib. 8. me citato in hoc loco Iannex Fauardo ad cap. tanta, qui fuit fuit leg. memb. l. 2. n. 91.

Sic etiam reg. cunctis §. 3. de regulis Iuris lib. 6. non procedit in dispensationibus, sed tantum in his, quæ propriè, & absolute à Iure communi conceduntur, Ias. in l. 3. num. 43. ff. de consil. Principum, Felin. in cap. postulat. n. 9. de rescriptis, Princ. Amil. decis. 8. n. 6. p. 1. Campanil d. c. 1. n. 92. Rebuff. in praxi tit. de dispensat. ad plura num. 64.

Hinc intelligitur text. difficilis in cap. ex parte 27. 11 de decimis; omiffis namque variis intellectibus de quibus Coar. lib. 1. varior. cap. 17. num. 13. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 21. à num. 116. Fortun. in §. quid sit tantum, num. 164. Rebuff. de decimis, quæst. 14. à prime, Suar. de Relig. tom. 1. de decimis lib. 1. cap. 23. à num. 4. Menoch. consil. 35. à num. 2. diceodum est text. illum non agere de privilegio, aut concessione specialia, circa decimas recipiendas; sed magis de concessione Iuris communis, per quam eodem attentio poterat Abbas, vel Parochus ille petere decimas de laboribus terræ Parochiarum suarum, & ita sensus est, cum ubi concessum fit, similiter à Iure communi, de quo in cap. cum cantingat, vers. unde de decimis quid maius est, t nempè vt peteatis decimas de laboribus, & minus concessum esse videtur, nempè vt eas peteatis de noualibus, & ita fit argumentum de maiori ad minus affirmatiue in his, quæ competunt iure speciali: nam in privilegijs particularibus, seu dispositionibus odiosis argumentum de maiori ad minus affirmatiue non valet, cap. fide, de translat. Prælat. cap. cum de non Sacerdotali, de presb. n. 6. cum similibus, Sanchez d. dist. 1. num. 31. Ioan. Andr. in cap. ex qua, de reg. Iuris in c. 6. vbi dicit, quod ex dispensatione Mooacho concessa, vt possit benefici. cum Cararom obtinere, minime potest simplex possidere, & Nat. consil. 304. non sum refut. num. 4. & 5. asserit quod t dispensatio Mooacho facta ad beneficium Curatum, non portigitur ad simplex, refert Aloyf. Ricc. in d. praxi refol. 410. n. 3.

Obstat maxime text. in cap. per venerabilem, vers. quod autem, ibi, quod in maiori conceditur, licetum, esse videtur

videtur & in minoribus, qui filii sunt legitimi, ubi Sommus Pontifex in materia legitimacionis, seu dispensacionis arguit de maiori ad minus; cui variis modis respondendi scribentes; alij etiam distinguunt inter dispensaciones odiosas, & favorabiles, ut in his posterioribus procedat *d. cap. per venerabilem*, qui de legitimacione agit, quam inquirunt ea ratione favorabilem, quia per eam sit regressus ad ius naturale, secundum quod omnes homines legitimi nascuntur. *Sub quibus modis naturalis officiorum sui*, §. aliud, notat gloss. verb. *alpha in cap. ab exordio* §. 1. dist. 12. recepta, ut per Mantium *dialogo* §. 1. At vero in prioribus, scilicet odiosis, procedat communis sententia negativa, & iura pro eo adducta. Ita Abb. in *cap. ad nuntium* num. 8. de *receptis*. Dec. in *cap. et si clericus*, §. de adulterio §. 1. num. 9. de *induc.* Sanchez *d. disp. 1.* num. 31. quoniam sententiam videtur sequi *Soar. de legib. lib. 8. cap. 17.* §. 1. num. 1. Sed contra hanc distinctionem multis insinuat Felin. *dist. 1. num. 9. per Summum secundum*, tum quia omnis dispensatio ex ipso, quod à iure communis recedit, odiosa censeri debet, & exorbitans, ac proinde restringenda, *si singulare §. de reg. iur. reg. qua à iure communi de reg. iur. lib. 6.* Alij igitur distinguunt inter legitimacionem, quam fatentur odiosam, & restringendam, sicut dispensationem, & inter potestatem legitimandi, de qua intelligunt *d. cap. per venerabilem*, quam inquit esse favorabilem, & extendendam, *notat cap. vlt. de summa lit. Coar. de sponsalib. lib. 1. par. cap. 8. §. 8. nam. 6.* & alij, de quibus Sanchez *d. lib. 8. disp. 1.* num. 1. Sed non satisfaciunt, quia text. in *d. cap. per venerabilem*, non solum de potestate agit legitimandi, sed etiam de ipsa legitimacione facta, ut patet, ibi, *cum in spiritualibus dispensetur, consequenter intelligitur in temporalibus dispensatum*; & deinde, quia ut bene Alciat. *lib. 3. Parat. cap. 16.* frustra distinguunt inter potestatem legitimandi, & ipsam legitimacionem, utrum enim potestas illa favorabilis sit, vel odiosa, non aliunde expendi potest, quam ex fine, seu effectu, propter quem conceditur, vel in quem dirigitur. Quare reiectis his, et alijs, facili, & verus sensus est argumentum illud de maiori ad minus, de quo in *d. cap. per venerabilem* non esse potestatis, sed patris petentis etiam temporalem legitimacionem, quam Pontifex denegavit.

- 16 Deveniendum ad questionem nostram dicendum est liberum non esse Episcopis dispensare in his, quae per Canones & ius commune statuta, aut prohibita sunt, repugnante reg. *cap. cum inferior, de maior. et obed.* quomodo enim Episcopi, quippe qui licet Praelati, subditi tamen, & inferiores respectu Romanorum Pontificis, & Conciliorum vniuersalium, illorum Canones siue decreta, suprema auctoritate, & mature iudicio in lucem edita, & praesertim ad corpora Iuris redacta, poterunt relaxare? nullatenus certe, nullaque ratione credibile est Episcopos siue similibus Praelatis competere talem dispensandi potestatem, ut rariocinatur Anguiem de *legibus lib. 2. contram. 3.* num. 1. Qua in re Doctores aliquas exquisierunt resolutiones: quidam enim existimauerunt Episcopum in his, quae sive de genere permissorum, posse ex rei natura, & ex ipso iure diuino intra propriam decretum ex omnia, quae Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali super omnem Orbem Christianum, nisi per Sacros Canones, aut per Summum Pontificem prohibeatur: ut videtur probate tex. in *cap. 4. per. 3.* iuncta gloss. verb. *aut ratiis, de sententia excomm.* ex quo regulam tradunt scribentes omnes, quod quoties cooditor Canonis censetur abso-
- 17 lutionem non referant, potestatem absolendi & Episcopis videtur concessisse, secundum Nauar. in

man. cap. 17. num. 19. Anguiem *d. lib. 2. contr. 3.* num. 15. plenè Grotius *con. lib. 1. cap. 5. de prius.* Soar. *nom. 5. disp. 6. fol. 4.* Sayr. de *conf. lib. 2. cap. 19.* §. 1. num. 1. Hinc gloss. in *cap. in quibusdam, de Parris.* verb. *dispensatum*, explicans verba textus in fine, ibi, *nisi cum eis fuerit miserecorditer dispensatum*, inquit quod potestas dispensandi intelligitur concessa Episcopo, si illam Papa sibi expresse non referant, idem confirmat gloss. verb. *dispensatum in cap. post illud, de cler. excom. & in cap. clerici, verb. moniti, dist. 1.* & in *cap. excommunicatus, §. credentes, verb. Apostolica, de harn.* facit gloss. verb. *interditi, cap. cum illorum §. 1. de sent. excomm.* gloss. penult. verb. *de dispensatione in cap. requiritur, §. quæst. 7.* in vendit tex. in *cap. ad honorem, de auctoritate, & ob. p. b. lib. 1.* in plenitudine, & ibi in partem, iuncto *cap. 1. de officio Ordinarii, ibi, in suis discretibus liberam*, & ibi, *secundum quod Canonis censet*, & ex doctores Archiep. in *cap. licet Canon, de elect. in 6.* quam probant Abb. & alij in *cap. et si clericus, de iudicatio, de induc.* cum multis relatis per Coar. in *memoria. verb. Episcopos*, & tanquam iudicatum tradunt Victoria *de marim. part. 1. num. 7.* Pelag. *de planis, Eccles. lib. 1. cap. 30. vers. in his, ubi testatur Communem;* post Sot. Abulen. & alios sequitur Hentig in *sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 35.* num. 1. *lib. D. & de Matrim. lib. 12. cap. 3.* num. 1. in *con. lib. N. Cenzil. quæst. 127.* & post multos Sanchez *de Matrim. lib. 1. disp. 61. num. 3.* Suar. *tem. 4. de parr. p. 1. dist. 1. §. 1. fol. 1.* num. 1. & *de legib. lib. 6. cap. 1. a. sub num. 1. & tem. 1. de Relig. de voto lib. 6. cap. 11. Lell. de inst. lib. 2. cap. 40. dub. 1. §. num. 103.* Cast. Palao in *ope. moralis eralt. 1. disp. 6. parit. 4.* Trullench in *expofit. Bullae Cruciatu lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 6. num. 1. & dub. 15. num. 1.* Fr. Ludoa. Miranda in *man. Pral. tom. 1. §. 40. art. 10. concl. 1.*

Videm alij aliter sentiant, & longe vtiore attestatione esse sententiam, quæ docet Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis expresse, vel tacite conceditur dispensandi facultas: ita resoluunt gloss. verb. *substantes in cap. capitales, de elect. in 6.* Card. in *cap. dilecti, in prin. de temp. ordin. Abb. d. §. de adulterio num. 6.* vbi Dec. num. 6. Anton. p. 1. nr. 17. cap. 9. §. 10. Soar. *comm. apia. verb. Episcopos, num. 114.* Seld. *de benef. p. 4. quæst. 7.* Rebuff. in *praxi tit. de diffen. ad plura num. 27.* Mando *regul. 1. Cenzil. quæst. 6. num. 6.* Aluar. Pelag. Lucie. *notit. de planis Eccles. lib. 1. cap. 30. cal. 1. vers. in ipso*, ubi laudat tenentes hanc partem, licet contrariam communiter appeller, late Anguiem. citato loco, Cardos. in *praxi Iudicium verb. dispensatio num. 14.* me citato in hoc loco Alzed. *de praesent. Episcop. digni. par. 1. cap. 7. num. 1. cum seqq.* Botgaf. *de irreg. §. par. tit. de dispensatione Episcoporum num. 10.* Vgolin. *de potestate Episcop. cap. 57 §. 1.* Mai. Alter. *de cons. tom. 2. diffen. 8. cap. 3. vers. sed contraria.* Ex quibus constat hanc esse hodie magis communem & receptam sententiam, licet olim contraria magis communis fuerit; pro qua sententia vltra regulam *d. cap. cum inferior, de maior. et obed. & Clemens Romanus, de elect.* cum similibus, quibus habetur & inferiori, non posse tollere ius Superioris, maxime pro hac parte facit tex. in *d. cap. dilecti*, ibi, *dispensatio à Canone minime sit permisa*, quæ verba satis coincunt Episcopum, vel Archiep. opum tantummodo dispensare posse in casibus in quibus dispensatio à Canone permittitur eisdem, & ita conceditur expresse, vel tacite: aliter enim si secundum contrariam sententiam Episcopi, & similes possint dispensare in casibus in quibus prohibiti non reperiuntur, textus ille non bene argueret, quia quamvis Episcopo non permittatur, aut non concedatur à canone dispensatio in eo caso, adhuc ille posset dispensare, nisi specia-

tim prohibetur, & consequenter ad' conuolucendum Episcopum, & improbandum dispensationem, de qua textus ille agit, debuit Pontifex dicere, quod dispensatio in eo casu à Canone non est prohibita, quod tamen non dicit, sed è conuerso, nempe quod dispensatio à Canone non est premissa.

20 Non obstat text. in dict. cap. super, vers. in secunda, ibi, ex quo conditur Canonis, &c. quod est precipuum coniectura sententia fundamentum; quia ultra illa, quae ad illius intellectum tradunt post alios Cou. in cap. Alma mater par. 1. §. 1. num. 5. & 6. & Duern. reg. 25. respondetur text. illum procedere in absoluteione ab excommunicatione, quae à dispensatione, de qua agimus, differt, & facilius concedi solet, ne excommunicatus in excommunicatione decedat, & datur periculum ananise, atque, cap. cum illorum. 12. vers. primo si fuerit, ubi glof. verb. igitur, de sententia excommunicationis. quod in dispensationibus non contingit, ut tradit glof. dict. verb. suspensus, & post Borgal. notat Gutier. canon. lib. 2. cap. 3. m. 4. & 5. Jaie & eleganter Augustan. d. lib. 2. contr. 3. num. 18. & 19. intendit Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. ubi, dispensare, & ibi, absolueret.

21 Aduerte tamen legem dispensandi facultatem facere Episcopis aliquando expressè, prout in specie cap. facis de clerico coniug. & cap. penultim. in fine, de elect. & cap. cum ex eo 34. de electum. in 6. & cap. 1. in princip. de filius Presbyter. eodem lib. 1. & c. 1. de auct. & qualitat. eodem lib. cum aliis, de quibus per glof. 1. & 3. in cap. si clerici, §. de adulteris, de iudicio. Aliquando verò eandem potestatem concedit tacite, seu virtualiter, veluti quando lex impersonaliter dispensandi facultatem facit, scilicet, possit dispensare. non adiciendum per Sedem Apostolicam, vel Romanum Pontificem, prout in specie cap. 1. de eo qui cognouit, & cap. postulat. 7. ubi glof. 3. & Doctores de clerico excommunicato, & cap. penult. iuncta glof. vtrum. de penit. cum aliis, Cardos. d. verb. dispensare num. 15. tunc enim, quia fuit dispensatio conceditur Summo Pontifici, qui de iure potestatem dispensandi habet, cap. proprius, de censur. prebend. censetur illa facultas dari à Prelatis inferioribus, & in hoc casu potest etiam intelligi dictum cap. super, vers. in secunda, ibi, non renuunt, & ibi, eo ipso. Ita docet glof. vltim. in dict. cap. pen. de penit. ubi cum text. dicat certos hæc edes non posse assequi perlationis honorem, & subdat hæc verba, nisi cum eis fuerit misericorditer dispensatum, at ex quo text. non determinat à quo, posse Episcopum, sequuntur Abb. ibi num. 9. Cardin. & Henric. in fine, docet etiam glof. verb. dispensatum in cap. postulat. de cler. excomm. minis. ubi text. dicitur

22 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Vnde extra omnem dubitationem sunt illi duo casus, veluti quando per Canones, aut statuta Principum precipitur Episcopis, aut similibus Prelatis facta fuerit dispensandi potestas, ut in exemplis quorum meministi glof. 1. & 3. in cap. si clerici §. de adul-

teris, de iudic. & expressimè Tridentina Synodus nulla prohibens, & concedens Episcopis relaxandi, & dispensandi facultatem, si illis visum fuerit: & è conuerso quando specificè & expresse per Canones, & lura scripta fuerit denegata dispensandi facultas Episcopis, siue aliis quibuscumque Prelatis inferioribus, ut in exemplis, de quibus in cap. de multa, in fin. de prebend. & in cap. pen. de filius Presbyter. & in cap. pen. de summa. & in cap. 1. vers. iuxta, de re iudic. lib. 6. quibus in locis dispensatio licet opportune faciendi Pontificibus Max. seu Apostolicæ Sedis referenda fuit, & per consequens sublatæ Episcopis, & aliis Prelatis inferioribus, illique deurgata omnino. His ita constitutis,

Primò inferatur, quæ suprà diximus circa prohibitam Episcopis dispensandi facultatem in his, quæ per Canones statuta, aut prohibita sunt, non esse extendendam ad Canones penitentiales, & penitentiam, quæ per illos frequenter imponitur, vel imponi solet; in his enim ecclesiasticum est, & circa omnem dispensationem non solum Episcopis, sed & alios inferiores Confessarios dispensare potestissimum eum arbitrio relinquere consequenter tales penitentias, Henric. in sum. lib. 3. cap. vlt. num. 9. Menoch. de arbit. cap. 39. Angulan. d. lib. 2. contr. 3. num. 10. ubi n. 1. tractat an hodie de medio sublati sint dicti Canones penitentiales.

Secundò inferitur benigna quadam consideratione, & per quandam epiketam tacite, & virtualiter factam fuisse Episcopis purtatem dispensandi contra Canones, & illorum statuta, etiam si expresse non concedatur, quando materia, & negotium, de quo agitur, esset leue, & parui ponderis, ac momenti, & quando si expectandus esset Principis consensus, magnum timet posset scandalum, vel animarum periculum, & urgente secl. & esset necessitas, aut summe difficile esset ipsummet Principem adire, ut in puncto resoluunt Nau. in man. c. 12. n. 53. Henric. in sum. lib. 1. c. 33. m. 1. & lib. 1. c. 3. m. 1. & 2. Angulan. d. lib. 2. contr. 3. m. 6.

Tertio inferitur supradictam principalem resolutionem de qua n. 6. in princip. declarandam quoquo esse, ut tantum procedat, & intelligatur de Canone Pontificio; nam si Concilij generalis sit, quamvis absolute permittat dispensationem, non posset Episcopis dispensare; tunc enim negata hæc facultas Episcopo, ad hoc ea verba aliquid operantur, & duos habebant effectus. Prior est, ut ad illi Concilij decreto derogandum non desideretur specialis eius mentio. Posterior, ut Pontifex ad dispensandum in eo facilius reddatur, ut cum aliis adueniat Sanch. d. lib. 8. disp. 6. num. 6. nam decreta Concilij expressa egeat derogatione, ac proinde non sufficere clausulam derogationis generalem, resoluunt Cotta in memorabil. verb. consilia non obstant. Rebuff. in auth. habita, verb. excommunicatione, pag. 150. cum seq. C. ne sitis pro prece, & in praxi benefic. in. de dispens. super destinatione natalium, num. 24. Gutier. pract. lib. 3. quest. 17. num. 131. Aloyf. Rice. in cristell. d. par. 4. cristell. 849. & coll. 1367. proprii sicut, & in praxi fore Eccl. decis. 536. in 1. adit. & resolut. 478. num. 4. in 1. adit. Henric. lib. 3. cap. 57. §. 1. Zetola in praxi Episcop. par. 2. verb. absolute, vers. dice quino, pag. 5. Flores de Mena var. lib. 2. quest. 10. num. 50. Grazia. de sepe foref. cap. 197. d. num. 13. Vercall. decis. 176. par. 1. Fr. Emman. quest. reg. tom. 1. q. 4. ar. 10. & tom. 3. q. 36. ar. 2. & quest. 39. ar. 4. Azot. in inst. moral. par. 2. lib. 5. cap. 14. col. 574. Valer. Reginald. in praxi fore par. lib. 5. num. 2. Bonacio de censur. disp. 1. quest. 3. par. 2. num. 4. in fin. Mar. Antou. var. resolut. lib. 2. resolut. 38. num. 6. Nicol. Gati

de benefic. par. 4. cap. 5. num. 30. Campanil. in *discreto*
Iuris Canonici rubric. 11. cap. ult. num. 27. & rubr. 12.
 cap. 13. num. 154. *versus* canonic. Hieron. Fernandez de
 Otero in repet. cap. 1. de iudic. a num. 10. me citato in
 hoc loco Alzed. dist. 1. part. 2. cap. 7. num. 5. Rois in *Va-*
lestin. decimarum 8. February 1588. eorum Oratio, &
 in *Canchen.* exemptorum decimarum 15. Martij 1585.
 eorum eod. & in eadem 9. Decemb. 1602. eorum Penia,
 refert Anton. Riccioli. de *Iure personarum extra* *gre-*
minis *Ecclesie* *Ricciolum* lib. 5. cap. 14. n. 16. & lib. 8.
 cap. 4. num. 6.

Pro derogatione tamen Decretorum facti Con-
 ciliij Tridentini, sufficere clausulam generalem Non ob-
 stantibus Constitutis. Apost. & aliis similibus, per cap. 21.
 sess. 25. de reformat. censuit Rot. in causa S. Angeli pen-
 sionis 16. Decemb. 1594. eorum Illustrissimo Cardin.
 Pamplio sen. & in Bononiensi. Prioratus 9. Iulij 1606.
 eorum Illustrissimo Patriarcha Mal'acorda, & oblecta-
 nante Stephan. discipulo, forens. tam. 5. cap. 490. & 963.
 Gonzil ad reg. 8. Cancelli lib. 6. n. 110. Matt. de claus. p. 4.
 claus. 14. num. 3. Misericord. *versus* resol. lib. 1. cap. 38. n. 41.
 Monet. de communi. vltim. volum. cap. 11. num. 150.
 Mallub. in praxi habendi censuram requirit. 17. dub. 4.
 num. 8. Bonac. de clausura Relig. dist. 1. q. 5. puncta 2.
 n. 4. *versus* ratio. Sigism. ad Bononia de elect. dub. 5. An-
 ton. Riccius etiam locis.

25 Etideo Episcopum Concilium a iure Constitutionem
 tollere, aut in ea dispensare minime posse resoluunt
 Rebuffi in *trall.* num. 1. quest. 5. num. 30. Gutier. de in-
 tentione confirmat. part. 2. cap. 51. num. 14. & canon. lib. 1.
 cap. 5. num. 10. Franc. Leo in *thesoro* fore Ecclesiastic.
 part. 2. cap. 8. num. 44. Henric. dist. lib. 1. cap. 57. §. 1. li-
 ter. C. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. differ. 11. num.
 145. Stephan. Gratian. dist. cap. 197. num. 4. Gutier.
 canon. lib. 1. cap. 5. num. 10. Valer. Reginald. in praxi fore
 penitus, lib. 3. cap. 17. num. 102. in princip.

26 Ex magna tamen causa necessitatis poterit Epi-
 scopus dispensare, & præcipue quando Concilium
 vel petmittit dispensare, vel loquitur impersonaliter,
 nec vetando, nec permitiendo, nec Imponendo
 aliquam penam. Vide Titac. de penis semper. in pref.
 num. 31. Lambertini de inepitro par. 1. lib. 2. art. 19. q. 7.
 prius. num. 2. Cott. in memorab. verb. Episcopo, Bru-
 nor. a Sole in locis commun. verb. dispensatio, 1. Rebuffi
 in praxi tit. de dispensat. ad plura beneficia, & num. 30.
 Spina in speculo testam. glof. 15. princ. a num. 8. Humada
 in glof. 11. in fine, *versus* limitatio, tit. 1. par. 1. optine
 Mich. Graff. commun. apinens. tam. 1. lib. 1. tit. 2. num. 67.
 Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 40. a num. 2. Cened. prall.
 & canon. quest. lib. 1. quest. 30. a num. 30. Alzed. d. part. 2.
 cap. 7. n. 6. Cardos. d. verb. dispensatio num. 17. etiam si
 dubitetur an sit causa magne necessitatis, vel an ea
 dispensandi causa iusta fuerit, ad resoluta per Dia-
 nam d. p. 4. trall. 3. resol. 44.

27 Quæres non abs te, quando dicatur Constitutio
 Conciliaria, quando autem Pontificia, vbi ab utro-
 que dimanet? De qua re latè Sanch. d. lib. 8. dist. 5.
 num. 6. cum segg. ea quo pro factiori, & breviori ex-
 plicatione sequentes regulas collegi. Prima est, si
 materia trahat originem à Concilio, dicitur Con-
 stitutio Concilij, vt si Concilium tem illam definiend-
 am proponat, si verò originem trahat à Pontifice,
 dicitur Pontificia, cum enim Constitutio ab utroque
 dimanet, ad discretiendum vtri potius attribuitur,
 iure optimo origo spectanda est. Secunda regula,
 quando in subscritptione decreti dicitur, ex tali Con-
 cilio, vel in tali Concilio, siquid esset id à Concilio tra-
 hitur originem; ac proinde censeri Concilij. Tertia re-
 gula, quando Pontifex attribuit Constitutionem
 ipsi Concilio, vt in cap. fin. 2. quest. 1. ibi, decernente

nobiscum sancta Synodus & in c. nimis, de iurior. lib. 1. Sacri
 auctoritate Concilij prohibemus. Ita Dec. in cap. 1. in no-
 na editis 1. lect. a num. 1. de iudic. vbi Aleciat. num. 1. &
 alij, quoad referri, & sequitur Sanch. d. dist. 5. n. 6. 7. 8.
 & 9. & ibi num. 11. resoluti censeri Concilientem
 Constitutionem, vbi Summus Pontifex sic dixerit,
 definimus hoc cum consensu Concilij. Quare Consti-
 tutiones, quæ ex Concilio desumuntur, quandoque
 sub nomine Romani Pontificis, quandoque sub om-
 nino ipsius Concilij edantur. Vide Anast. Germon.
 animaduers. lib. 1. cap. 1.

ALLEGATIO XXXIV.

Episcopus an valide in suis Constitutioni-
 bus absque causa dispensare possit?

SUMMARIVM.

- 1 Inferiores in lege Superioris dispensantes absque ius-
 ta causa maliter faciunt.
- 2 Dispensatio Episcoporum, vel aliorum inferiorum
 in propriis Constitutionibus facta sine causa vali-
 de est.
- 3 Episcopus, vel Archiepiscopus in sua diocetana Sy-
 nodi Constitutionibus valide dispensat.
- 4 Episcopi quomodo valide dispensent in prædictis
 Constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter
 si verò non detur scandalum, aut notabile aliorum
 damnum, peccabunt venialiter.
- 5 Episcopus non potest dispensare in suis Constitutio-
 nibus a se inchoatis formatis.
- 6 Nec quoque si Constitutiones transierint in contrarium
 ad commodum aliorum.
- 7 Nec etiam si prædictæ Constitutiones sint auctoritate
 Pontificia confirmata.
- 8 Archiepiscopus inuolide dispensat sine causa in de-
 creto Synodi Provincialis.
- 9 Concilium Provinciale maior est Archiepiscopo.

V PPOSITA potestate Episcopi in
 condendis Constitutionibus ex latè
 adductis per Rot. in Phloxibus abor-
 nationum, & tendariorum 10. Martij
 1614. eorum D. Duozetto, & 1. Iulij
 1615. eorum D. Valda, impetita per
 Farin. dec. 757. p. 2. recent. ionctis traditis per Anguian-
 de legib. lib. 2. controu. 28. Suar. in simili trall. lib. 4. a. n. 2.
 Salas eod. trall. dist. 8. sect. 5. num. 17. Bonacin. eod. trall.
 dist. 1. quest. 1. puncto 3. n. 2. cum segg. Layman in *Theo-*
log. moral. lib. 1. trall. 4. c. 7. §. 4. num. 9. dicendum est do-
 pliciter considerari posse dispensandi potestatem in
 Episcopo, prime circa legem Superioris, tunc non
 absolutè ea conceditur, sed quoniam Superior eam
 dispensationem sibi non referuauit, vel inferiori non
 prohibuit dispensandi potestatem; ita Bonacin. de
 legib. dist. 1. q. 2. puncto 1. num. 12. cum sequentibus. Vel,
 vt alij melius existimant, expressè de Episcopo lo-
 quentes, non poterit dispensare nisi in casibus sibi
 concessis: vt per Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. n. 10. Suar.
 de legib. lib. 6. c. 14. num. 4. Bonacin. d. puncto 1. num. 17.
 sed id limitari multis modis in *versus* primo, quando in
 lege Pontificia hoc exprimitur, & in *versus* secunda,
 quando vis pendens interpretatur hanc esse Ponti-
 ficis intentionem, vt Episcopos in aliquo casu dis-
 penset; veluti quando res leuis est; vel quando præ-
 cipiuntur ea, quæ saepe eueniunt, & quæ frequenter
 indigent dispensatione; & quando grauis aliqua
 necessitas, vel utilitas subditio aduenit, itavt Sedes
 Apost.

Apost. commodè adire nequeat, vt præcedente alleg. ostendimus; vel deique quando dubitatur an rea egeat dispensatione, de quo *alleg. seq. num. 8. Secundo* circa propriam legem, seu Constitutionem, & tunc Episcopum potest dispensare etiam si Constitutio Synodalis sit, resoluitur Bonacin. d. diff. 1. quæst. 1. puncto 1. num. 5. Saut. d. lib. 6. cap. 5. num. 8. Sanch. d. *Adm. lib. 8. diff. 1. 7. num. 33. Salas de legib. lib. 2. sect. 4. num. 43.* Sed dubitatur an semper requiratur iusta causa dispensandi ad validitatem dispensationis? Resp. quod si versemus in primo membro, quando scilicet Episcopum dispensat in lege Superioris in casibus sibi permittis, certum est dispensationem huiusmodi sine iusta causa factam non solum non esse licitam, sed etiam neque validam, Bonacin. d. quæst. 1. puncto 3. num. 12. nisi dubium sit circa iustitiam causæ. Diana moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 44.

Dispensatio vero Episcopi, vel aliorum inferiorum in propriis Constitutionibus facta, sine causa, valida est. *Primo*, quia Episcopus in sua diocesi potest ea omnia, quæ potest Pontifex in toto Orbe, exceptis specialiter reservatis, vt dixi alleg. 1. num. 6. sed Pontifex in lege Ecclesiastica, & Princeps secularis in Civilis sine causa valde dispensat, mutando rem propriam, & propriam voluntatem, à qua sola vim habebat lex, vt probat Sanchez d. lib. 8. diffus. 7. num. 24. ita etiam Episcopos potest dispensare sine causa in suis Constitutionibus, cum ab eis voluntate præder illas vim habere, atque aded declarare possit eas omnino cassare, sua potestate ordinaria vtens, nec in aliquo his commune offensenda. Ita Docus in cap. & si clericus & de adulterio, de iudic. vbi Anton. num. 17. Abb. num. 10. Felin. 6. Aterin. 24. & Alexand. de Nemo num. 16. Botta. in tract. de Synodo Episcoporum, part. 2. art. 4. num. 8. Gambart. de antiquitate Legati lib. 10. num. 442. & seq. Nauar. in man. cap. 25. num. 74. in fine, Saye. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 11. plures, quos refert, & sequitur Sanchez d. diff. 17. num. 27. quibus addo Salas de legib. lib. 2. sect. 4. n. 37. Saut. in simili tract. lib. 6. cap. 19. num. 6. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 2. dub. 41. nota 5. Pont. de Martini, lib. 8. cap. 14. num. 7. Dianam moral. resol. p. 1. tract. 10. resol. 32. Sic Episcopus poterit extra visitationem teuocare statuta condita in visitatione per suam prædecessorem, vt post Bellet. & Nouar. tenuit Rota coram R. Duran. decis. 292. num. 18. p. 2.

Ex eadem ratione validam censet dispensationem Episcopi, aut Archiepiscopi in sua diocesane Synodi Constitutionibus, absque causa factam, quia etiam hoc casu, sicut in supradicto, dicitur dispensare in re propria, marando propriam voluntatem, eum solus ille in Synodo diocesana suffragium habebat decimum, ceteri autem, qui communiter sunt Parochi, & clerici, qui nulla statendi facultate gaudent, assidue illi, vt consilium præbeant. Ita nuncupam. de Constitutionibus Synodalibus resoluit Nauar. d. diff. cap. 25. num. 74. Bort. d. art. 4. n. 9. Salas d. diff. 10. sect. 4. n. 41. Bonacin. d. diff. 1. puncto 1. n. 1. Sanch. d. diffus. 17. num. 33. Ad quod fecit huiusmodi Constitutiones non ligare successores constituentes immo nec ipsam constitutionem, quem possit aliter constituere, quam ab initio fuerat, Abb. consil. 25. n. 5. lib. 2. Rota decis. 240. num. 1. p. 2. recentior. non enim Episcopum ligatur suis Constitutionibus, Seraphin. de princ. iuram. princ. 146. num. 2. Vgolin. de offic. Episcopi num. 1. cap. 47. §. 1. num. 3. Alzed. de prædictis, Episcop. dignit. p. 1. cap. 5. num. 5. vers. neque. Ex demque potest Episcopum contra Constitutiones suas, ac Synodales, & alia ipsius decreta dispensare, quia potestas dispensandi commensuratur à potestate statuendi, &

potestatem imponendi, & in omnibus casibus in quibus quis potest statueri, & punire, potest dispensare. Ita Franc. Leo in thesauro fons Eccl. p. 2. c. 8. n. 58. Azor. inst. moral. par. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 1. Saut. de legib. lib. 6. cap. 5. num. 8. Salas de tractat. diff. 10. sect. 4. num. 41. me citato in hoc loco Alzed. de prædictis. Episcop. dign. p. 2. cap. 1. num. 5. Bonacin. de legib. diff. 1. quæst. 1. puncto 1. num. 5. Basil. Pont. de Martini, lib. 8. cap. 5. num. 5. vbi num. 4. resoluit Episcopum in legibus dispensandi non pendere à Capitulo.

Peccebit tamen sic absque iusta causa dispensando, cum faciat contra lras commune, imò & diminutum naturale, dictans neminem à lege generali esse absque iusta causa eximendum, cap. cum omnes, de consuet. & tenet Nauar. d. diff. princ. 9. num. 15. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 1. in fine, Sanch. d. num. 27. Salas d. diff. 4. num. 60. Bonacin. d. quæst. 1. puncto 1. num. 1. vers. addo. At non dato scandaloso, nec notabili aliorum damno, aut legis grauitate, credo culpam esse venialem, prout explicat Nauar. d. diff. princ. 9. num. 14. & cap. 25. num. 5. Fr. Enman. in sum. tom. 1. cap. 237. num. 1. Valentia 1. 2. diff. 7. q. 5. puncto 9. ad finem, lib. 5. Azor. institut. moral. p. 1. §. quæst. 2. Salas d. diff. 20. sect. 5. n. 50. §. 8. & 59. Bonacin. d. puncto 1. n. 1. vers. dixi Sanchez d. lib. 8. diff. 18. n. 3. & 7. Vide Diana d. tract. 10. resol. 32. in fine.

Primo, limitatur hæc nostra Principalis resolutio, nisi Episcopos eas Constitutiones iurisdictione firmauerit, cum enim nequeat secum in iuramento dispensare, nequibit in eis Constitutionibus iuramento firmatis dispensare. Ita Saye. de censur. lib. 6. cap. 11. num. 11. Botta. de Synodo Episcoporum part. 2. art. 4. num. 13. Azor. d. lib. 5. cap. 15. quæst. 7. vers. in presenti, Rota decis. 240. n. 1. cap. 1. p. 2. recentior. Alzed. d. p. 2. cap. 1. num. 54. & 55. plures refert, licet non sequatur Sanchez d. diff. 17. n. 31. & Bonac. d. puncto 3. n. 2. Basil. Pont. d. cap. 5. num. 5.

Secundo limitatur, nisi illa Episcopi Constitutio transferat in contrarium in commodum aliorum; Ita Gambart. d. lib. 10. num. 444. Syluester verb. dispensat. quæst. 13. num. 19. Pont. d. cap. 5. num. 7. Salas d. diffus. 10. sect. 4. num. 42. limitat. 1. multi, quos refert, & sequitur Sanchez d. diffus. 17. n. 29. vbi addit, licet hæc limitatio sit vera, etiam posse Episcopum ex legitima causa superuenienti contravenire, Rota coram Duran. decis. 292. n. 37. Bonacin. d. puncto 3. n. 2. vers. hæc tamen.

Tertio limitatur, nisi ex Constitutionibus sint 20-7 Choritate Pontificia confirmata, quia ex ea confirmatione quodam auctoritate Papæ, & reputatur, ac illius leges, ac prouide se habet ad illas Episcopos, ac ad ius commune, quia nequit eam confirmationem ex parte tollere. Ita docent Bort. d. diff. art. 4. num. 12. Saye. d. lib. 5. cap. 15. Azor. vbi præmisit. Bonacin. d. diff. quæst. 1. puncto 1. num. 16. Sanchez d. diff. 8. num. 51. & alij plures ab eis citati, quibus addo Basil. Pont. de Martini, lib. 8. cap. 5. num. 6. Salas d. diff. 10. sect. 4. diff. 1. 1. Rota in Memoria Regalis iurisdictionis 15. Februario 1609. coram Illustrissimo Cardine. Canslerio, apud Farinac. decis. 240. num. 3. p. 2. recent. vbi alie similes decisiones referuntur.

Querit aliquis opportune, an dispensatio Archiepiscopi in decretis Synodi Prouincialis facta sine causa legitima valeat? In qua questione negatiua pars vterque est, quæ quidem ex multis funderetur, quæ adducunt Nauar. consil. 7. de offic. Ordinis in antiq. & consil. 6. sub tit. de maioribus & obed. in nouis, Sanchez d. diffus. 17. num. 36. Lysman in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 22. num. 4. & cap. 47. §. 3. num. 8. Bonacin. d. diff. quæst. 1. puncto 1. num. 44. & in primis

- 9 mis quia † Concilium (loquimur de Provinciali, nam in generali respectu Summi Pontificis longe aliter resoluendum, quia ita ille est supra ipsum generale Concilium, ut ab eo Concil. ad ipsum Summum Pontificem possit appellari, Iacobus. *tratt. de Concil. lib. 10. art. 2. num. 1. in fine*. Scacc. *de appellat. q. 8. num. 100.* est superius singulari omnibus, qui constituant illud, quorum unus est ipse Archiepiscopus, qui poterit ab ipso multari, & excommunicari, ut probat Nauar. *de loca n. 3.* tunc quia Concilium adeo maius est Archiepiscopo, quod ab eo appelletur ad illud, tanquam ab inferiori ad Superiorem, ut tradunt glossa finalis *cap. à cellat. de appellat. lib. 6.* Cardin. *in Clement. 1. q. 6. cum interdictis, num. 1. notab. 1. de sentent. excommunicat. ubi Ancharan. num. 5. notab. 1.* Nauar. *de loca, num. 4.* ubi num. 5. respondens ad obiectionem, quam in principio adduxerat, dicit, quod Archiepiscopus est caput Concilij ad hunc effectum, quod ad eum pertinet vocatio, & congregatio eius, & vi debeat habere primam sedem, ut habet Decimus, & Canonicus senior in Capitulo Ecclesie Cathedralis, sed non quoad hoc, ut sit Superior eius, vel maior eo iam congregato, neque quod habeat eandem iurisdictionem, quam habet illud; imò est conuener, & collega aliorum Episcoporum, quare irritam esse illam dissolutionem sine causa factam ab Archiepiscopo in decretis Synodi provincialis, tenet Sanchez *diffin. 17. num. 16.*
- 10 Intellige procedere eo casu, quo dispensatio sit reseruata, scilicet verò si talis non sit, quia tunc tam Archiepiscopo, quam Episcopo censeatur data facultas dispensandi pro sua diocesi, alioquin magnum onus de incommodum subditis & ipsi Archiepiscopi & Episcopi imponeretur si pro singulis dispensationibus obtinendis adeantur esset Summus Pontif. vel expectanda esset alia Synodus Provincialis. Ita Suar. *de legib. lib. 6. cap. 15. num. 7.* Salas *idem tract. disp. 10. sect. 4. num. 46. & diffin. 8. lib. 3. num. 48.* Bonacina *de quest. 1. par. 1. num. 14.* Sanchez *de diffin. 17. num. 3.*

ALLEGATIO XXXV.

Episcopus in impedimento matrimonij, quando possit dispensare.

SYMMARIVM.

- 1 Summus Pontifex solus potest dispensare in impedimento iure Pontificio dirimentibus matrimonium.
- 2 Episcopus potest dispensare in impedimento, quod impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimendi contratum.
- 3 Episcopus potest dispensare in impedimento dirimendi, quando illud fuerit occultum, & matrimonium publicum, neque coniuges possunt separari absque magno scandalo, nec ad Summum Pontificem, aut eius Nuncium pariter recursus.
- 4 Intelligi quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.
- 5 Episcopus in praedictis dirimentibus impedimenti potest dispensare, dum postulatuerit vergermissima necessitas.
- 6 Confessari quibus detegitur aliquod impedimentum in Confessione à voluntibus solum Matrimonium contrahere quid facere debeant, audiantur.
- 7 Episcopus deinde huiusmodi vergermissima necessitate, poterit dispensare in impedimento cognationis or-

ta ex Baptismo tempore necessitatis non solemniter collato.

- 8 Episcopus potest ad petendum debentem dispensare cum coniuge, cui debet peritio ex interdicti propter cognationem spirituales, vel affinitatem superuenientem post matrimonium.
- 9 Episcopus potest dispensare ad petendum debentem in cognatione spiritali etiam inter ipsos coniuges.
- 10 Episcopus in praedictis casibus non potest dispensare, quando facile recurri poterit ad Nuncium Apostolicum.
- 11 Episcopus conceditur potestas dispensandi in doli impedimento occulto pro solo conscientia fore.
- 12 Privilegium habentis dispensandi in casibus Episcopalis, etiam matrimonialibus non possum dispensare in praedictis.
- 13 Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in praedictis casibus, nisi ad hoc habere ab Episcopo particularem commissionem.
- 14 Episcopus potest delegare facultatem dispensandi in impedimento matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare.
- 15 Iurisdiclio ex Principi privilegio competens non personae, sed peripso dignitati, vel officio, non est deleganda, sed Ordinaria.
- 16 Ordinarius index ille dicitur, qui iure officij, vel dignitatis iurisdictionem tenet iurisdictione potest.
- 17 Cap. vltim. de officio Ordinarij, & cap. vlt. c. ceterum, de officio delegati, declarantur.
- 18 Episcopus si dubitet an res egerit dispensatione, potest declarare illam non desiderari, vel ad conlalem dispensare.
- 19 Opinio probabilis potest sequi in foro conscientia relictam probabiliori.
- 20 Episcopus cum minoribus non habentibus requisitam aetatem ad matrimonium, potest dispensare, ut illud liceat, quando sunt prope aetatem, & dubium est, an malitia eam suppleat.

N impedimento solo Iure Pontificio dirimentibus Matrimonium solus est Pontifex dispensare; nam illa omnia sunt Iure communi iuducta, in quo tanquam in lege Superioris nequit Episcopus, qui inferior est, dispensare, cap. i. in fine *de maiorat. & obediunt. Ita Coust. de sponsalib. part. 2. c. 6. in princip. n. 15. & §. 10. num. 11.* Angel. verb. *matrimonium, 3. impedim.* 18. num. 3. Syluest. verb. *Matrimonium 6. in fine*, Gutier. *Cano. lib. 1. c. 5. num. 10.* Nauar. *in manual. cap. 22. n. 85. versio. tercio dictandum*, Hentig *in sum. lib. 12. cap. 3. §. 1.* Valet. *Regin. in praxi fori par. lib. 3. 1. num. 101.* alios citat Sanchez *de Matrim. lib. 1. disp. 40. num. 1. lib. 8. disp. 6. à num. 14.* & refertur decem Nicol. Garcia *de benef. part. 1. cap. 5. num. 344.* Armendar. *in addit. ad recopilat. legum Navarra, lib. 1. tit. 18. lib. 7. num. 28. & lib. 4. tit. 15. lib. 1. num. 58. & 99.* Solus enim Papa dispensat in gradibus consanguinitatis, & affinitatis, usque ad quartum inclusivè cap. non debet, de *confang. & affin. Franc. Leo in thesauro fori Eccl. part. 2. cap. 8. num. 39.* Alzed. *de practen. Episcop. dignit. part. 2. cap. 7. num. 15.* Et etiam Papa solus dispensat in impedimento publicae honestatis, quod paupum gradum non excedit, & oritur ex sponsalibus valide contractis, & imitur cap. ad audientiam, de *sponsal. Alzed. cap. 8. num. 16.* Et denique solus Papa dispensat in cognationis impedimentis ex Baptismo quovis tempore collato, etiam, Alzed. *diffin. part. 1. cap. 7. num. 8. in princip. ¶* In aliis verò impedimentis, quae impediunt quidem Matrimonium contrahendum, sed non dirim-

antur

ment contraſt um, poteſt Episcopos diſpenſare; quia licet inferior non poſſit diſpenſare in lege Superio-
tis, conſuetudine tamen recep tum eſt, ut diſpenſatio
iſtorum impedimentorum non obſtineat ſi Papa,
excepto voto Religionis, & caſtſtatis. Ita poſt alios
antiquiores, Vgoliu. *de poſſetate Episcoporum* cap. 60. §. 3.
Bonacina *de magno Matrimonio Sacramento quaſi* 4.
puncta 15. num. 3. Henrici. *lib. 12. c. 1. §. 2. verſ. Secundo*,
Sanchez *lib. 7. diſp. 17. num. 15.* nouiſſimè Baſil. Pont.
de Matrim. lib. 8. cap. 13. Valer. Reginald. *ubi ſuprà*, nouiſſimè etiam me citato in hoc loco Alzed. *de praſent.*
Episcop. dignit. part. 1. cap. 7. num. 13.

Aliquibus tamen caſibus poteſt Episcopos diſpenſare in impedimentis dirimentibus.

Primum erit quando impedimentum eſt occultum & celebratum Matrimonium publicum, nec coniuges poſſunt ſeparari abſque magno ſcandalo, nec ad Summum Pontificem, nec ad eius Nuntium pater recurſus propter paupertatem, aut propter locotum diſtantiam, aut ob alia legitima impedimenta; quia non eſt credibile Summum Pontificem velle reſeruare ſibi diſpenſationem in caſu tantæ neceſſitatis, & cum tanto periculo animarum, cum quia licet regulariter nequeat Episcopos in lege Pontificia, vel Conſilij diſpenſare, porrit tamen in caſu magnæ neceſſitatis, ut ſuprà alleg. §. 3. n. 26. oſtendimus ex multorum ſententia. Quare ita reſoluitur Nauar. *diſta verſ. ſervit. dicendum*, Valeor. *tom. 4. diſp. 10. quaſi* 5. puncta 4. Fr. Emmann. in ſum. tom. 1. cap. 236. conſil. 1. Jacob. de Graſſis conſil. 16. num. 19. *de ſent. excom.* Conſil. de remedio ſubſidiarij remed. 35. num. 3. & ſeqq. Max. Aconin. *verſ. reſol. lib. 1. reſol. 12. caſu* §. 4. Aluyſ. Ricc. in *praxi rerum ſors Eccleſ.* deſol. 261. in 1. aut & *reſol. 228. in 2. adit.* Sanchez. *de Matrim.* lib. 7. diſp. 11. num. 3. Franciſc. Leo in *inſeſſato ſors Eccleſ.* part. 1. cap. 8. num. 41. Henrici. *lib. 6. de pami.* cap. 10. §. 1. & *lib. 11. de Matrim.* cap. 3. §. 2. Spin. in *ſpeculo reſol.* §. 15. num. 36. Vgoli. *diſta* §. 6. §. 1. Valer. Reginald. *lib. 11. num. 206.* Diana *moral.* reſol. part. 2. *traſt. 2. moſtel. reſol. 19. in print.* Gutier. *de Matrim.* cap. 49. num. 6. cum ſequenti. & cap. 123. num. 7. Bonacina *diſta puncta* 15. num. 36. Vgoli. *diſta* §. 6. §. 1. Valer. Reginald. *ubi ſuprà*, vbi reſoluit Episcopis licere ſore comuni diſpenſare in impedimentis occultis Matrimonio iam contraſto ſuperuenientibus, v. g. aſſinitatis ortæ ex copula illicita, cognationis ſpiritualis, & ſimilium, ſecus ſi antecedit Matrimonium contrahendum; quia tunc eorum diſpenſatio ſoli Summo Pontifici eſt reſervata.

Intellige in eodem de quo agimus tacitam facultatem diſpenſandi in ſorc conſcientiæ Episcopos eſſe conſeſſam, modo Matrimonium contraſtum fuerit bona fide; ſi verò mala fide contraſtum ſit, præſumitur Summum Pontificem in eo caſu reſervatæ ſibi facultatem diſpenſandi, & nolle ſuare iniquitati contrahentium, luxta Trident. *ſeſſ. 24. cap. 5.* docentem ſeparandos eſſe ſine ſpe diſpenſationis obtinende, ſi ex aliorum ſententia reſoluit Sanchez *diſta diſp. 11. num. 4. & lib. 8. diſp. 6. num. 19.* Contra Henrici. *diſta* cap. 3. §. 1. in *comment. lit. K. & lit. O.* exiſtimant bonam fidem in contrahentibus non deſiderari, ut Episcopos poſſit diſpenſare. Quare reſoluit Alzed. *diſta* part. 2. cap. 7. num. 10. quòd maritus conſanſanguineam vxoris antea cognoverat, & ignotabat vxoris conſanſanguineam fuiſſe, de quo certioratur Matrimonio con-

traſto, tunc diſpenſabit Episcopos ſi denunciatio-
nes in Matrimonio requiſitæ per fraudem omiſſæ non ſunt, nouiſſimè Alphoniſ. *Molſco. in ſum. traſt. 10. cap. 19. num. 22.* ibi, *Quando el matrimonio inuolida el celebrado con eſta mala fe, la comun tenen, que en ninguna manera puede el Obiſpo diſpenſar, aunque eſta grande eſcandalo, y diſpenſacion de accedir por diſpenſacion a ſu Santidad, y aya peligro de inconueniencia y fornicacion. Mas la eſperencia que ay ſeorge de ver aſima eſcizidad, venciendo en peligro de perdicion, y quaſi impoſſibilidad de hallar remedio, ſi lo obiſpo no loa remedios me mueren, a tener por muy probable la opinion contraria, y decio, que aunque eſta auido mala fe en ambos caſados, puede el Obiſpo diſpenſar, conſervando las cauſas dichas de ſer el matrimonio publico, y el impedimento ſecreto que no ſe puede publicar, y grande eſcandalo en apartaſe, y diſpenſacion notable en acudir a ſu Santidad, &c.* Vide Communis ſententia videtur tenere tunc Episcopum poſſe diſpenſare in impedimentis dirimentibus quando Matrimonium eſt bona fide ſiletem vnus contraſtum, & publicè; & ne impedimentum eſt occultum, & ſeparatio coniugum nequit fieri abſque magnæ tamque iactura, aut ſcandalo, aut alio magno inconueniente, & nequit ad Pontificem iſi, neque ad alium habentem privilegium diſpenſandi, aut ſi adſi poteſt, diſpenſatio tamen diſcreti nequit abſque probabili periculo peccandi. Ita Ochogaz. *de Sacram.* *traſt. 5. de Matrim.* §. 1. n. 7. Salas *de reſol. diſp. 20. ſeſſ. 3. num. 25.* Pont. *de Matrim.* lib. 8. cap. 13. n. 4. Hurtad. *reſol. diſp. 26. diſp. 2. m. 6.* Villalob. in ſum. tom. 1. *traſt. 14. diſp. 15. n. 4.* Priepolin. 3. p. 8. *de diſpenſ. Matrim.* *lib. 2. num. 12.*

Secundum caſus eſt, quando ſollicit poſtulat erit vigeniſſima neceſſitas, quia tunc poteſt Episcopos per ſe, vel per alium delegatum, non ſolum poſt contraſtum Matrimonium, verum etiam antè, in impedimentis dirimentibus diſpenſare; præſumitur enim habere tacitam facultatem Summi Pontificis in vtroque caſu. Ita Henrici. *diſta* lib. 1. cap. 3. §. 2. D. Felician. de Vega in *reſol. cap. & ſi clerici §. de adulterio*, & *iudic. num. 169.* vbi extendit ad caſum, quo nondum contraſtum erit Matrimonium, & num. 165. reſoluit Episcopum poſſe diſpenſare in impedimento dirimentis Matrimonium, quando illud eſt occultum, licet Matrimonium fuerit publicum, ſi eſt diſcretis aditus ad Papam, & coniuges ſeparari non poſſunt ſine ſcandalo. Valer. Reginald. *diſta* lib. 31. num. 202. nouiſſimè Alzedo *part. 2. cap. 6. num. 9. verſ. quarto.* Villalob. in ſum. tom. 1. *traſt. 14. diſp. 25. num. 12.* Bonacina *de Matrim.* *quaſi* 3. puncta 15. num. 6. Pontan. *ſimili traſt. lib. 8. cap. 3. num. 7.* Molſco. in ſum. tom. 1. *traſt. 4. cap. 12. num. 35.* Homobon. de Bonis *de examine eccleſ.* part. 1. *traſt. 5. cap. 5. quaſi* 32. me citato in hoc loco Diana *diſta* part. 2. *traſt. 2. moſtel. reſol. 19. verſ. tena igitur diſpenſat.* Sanchez. *diſta* lib. 2. diſp. 40. num. 7. vbi etiam aſſertit poſſe Episcopum in ſorc conſcientiæ diſpenſare tam illi, quæ manè accedit ad conſuetudinem, & iminentur habere impedimentum dirimentis, cuius manifefſtatio eſſet illi cauſa graois infamiz, ſed iam patera ſunt omnia ad nuptias eo manè, aut vespere celebrandas, nec adeſt alia via euadendi infamiam, vel ſolpſionem grauis delicti in Confeſſione manifefſari, ſi tunc non celebrentur nuptie, reſert me citato in hoc loco Alzedo *diſta* part. 2. cap. 7. num. 12. quamvis hoc non approbetur à Gutier. *de Matrim.* cap. 49. num. 11. Quare videtur quod ſecurius poſſit Confeſſariis, cui in Confeſſione detegitur aliquod impedimentum dirimentis, ſi iam non poſſit abſtineri à nuptiis ad vitandam ſuſpicionem elucinat

alicuius criminis, vel infamiae inter sponſos, conſulere, vt forma, vel ſponſus voueat caſtitem ad menſem, deinde dicat conſanguineis, aut etiam aliis ſi voto caſtitaris obſtitum eſſe, ſibiſque à Confeſſario mandatum eſſe, vt abſtineat à matrimonio, donec obtineat diſpenſatio à Sede Apoſtolica: caueat tamen ne dicat vtrum eſſe ad tempus, ne audientes aſſerant ſufficere diſpenſationem Episcopali, ſicque remedium eludatur.

7 Sacerdium, data vigeſimiſſima neceſſitate, poteſt Episcopus diſpenſare in impedimento cognationis orta ex baptiſmo tempore neceſſitatis non ſolemniter collato, vt reſoluit Sanchez d. lib. 8. diſp. 6. num. 17. reprobara opinione Sot. in 4. diſp. 42. quaſt. 1. num. 1. *immediatè ante reſoluit. ad 1. primo, quem ſequomur Ludouic. Lop. in inſtr. caſuum conſueum. part. 2. vbi de Matrim. cap. 51. in fine. Et man. S. a. verb. Matrim. vbi de impedim. dirim. num. 6. in fine, aſſerentes poſſe Episcopum diſpenſare hoc caſu, dem facillimum non pateret ad Papam addiſe, nam impedimentum hoc aſque eſt Inter Pontificio inductum, ac alia & æque dirimit Matrimonium, igitur ſi in aliis impedimentis nequit Episcopus diſpenſare, ſive ante contractum Matrimonium, ſive poſt, niſi poſtulare vit vigeſimiſſima neceſſitas, ſic in hoc, cum in omnibus vtgeat eadem prohibitiō, debet & eſſe eadem diſpoſitio me citato in hoc loco Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 8. D. Felician. de Vega in d. 5. de adulterio, num. 1. 66. num. 799.*

8 Tertius caſus eſt, quando impedimenta ſuperueniunt Matrimonio, & impediunt deſuper petitionem, veluti in cognatione ſpirituali, vel affinitate, ratione caſus conſue, qui eſt eſſectus aſſinis, primatur iuste petendi; nam tunc Episcopus poterit ad petendum debitum diſpenſare cum conſue, cui debiti petitiō eſt interdicta. Ita Emman. S. a. verb. deſuper, num. 11. Petrus de Ledefina de Matrim. quaſt. 18. art. 4. dub. 1. *verſ. in huius rei explicationem, Valent. part. 4. diſp. 10. quaſt. 5. punſto 5. in fine, Fr. Emman. in ſumma tom. 1. cap. 243. num. 12. & Bullam Cruciat. §. 12. num. 7. Vega in ſum. tom. 1. cap. 5. caſu 1. in fine, Henſiq. lib. 17. cap. 15. num. 11. in fine, Bonacina diſp. punſto 15. num. 5. Quamvis contrarium, imò Episcopum non poſſe diſpenſare in hoc caſu, teneant Couſent de ſponſalib. part. 2. cap. 7. §. 2. num. 6. ad finem, Marienſ. ad rubr. tit. 1. gloſſ. 1. num. 103. Iacob. de Graſſ. in deſiſ. aures part. 1. lib. 2. cap. 83. num. 12. Quicquid etiam in noſtro caſu Episcopi diſpenſationem, data neceſſitate, eo quod non pateat facilis aditus ad Pontificem, quoniam incontinentiæ periculum, admittant Gutier. *Latine* lib. 1. cap. 13. num. 17. Vgolin. diſp. 60. §. 2. num. 2. & alij ab eis citati.*

9 Hinc etiam poteſt Episcopus diſpenſare ad petendum debitum in cognatione ſpirituali orta inter ipſoſmet coniuges: vt quia ſilium proprium baptizauerunt extra caſum neceſſitatis, vel malicioſe facti ſunt patrini proprii, cum baptizaretur, vel confirmaretur, & ratio eſt quia cognatio hæc poſt Matrimonium interueniens non tollit Matrimonium, ſed impedit ne debitum exiguatur, vt dixit gloſſa in cap. *me de ſiderat*, 10. quaſt. 1. ſed ſic eſt, quod in impedimentis, quæ impediunt, poteſt Episcopus diſpenſare, vt ſupra dixit, ergo & in hoc cognationis ſpiritualis cum tale fit. Ita Nauar. in man. cap. 16. num. 34. *verſ. interrogatus autem*, Fr. Emman. ad Bullam Cruciat. §. 14. num. 17. Iacob. de Graſſ. diſp. cap. 83. num. 13. Gallet. de cognat. ſpiritual. cap. 19. num. 13. Marienſ. diſp. gloſſ. 1. num. 149. Vgolin. diſp. §. 2. num. 1. D. Anton. Verac. Valer. Sylueſt. S. a. &

alios Sanchez diſp. lib. 8. diſp. 11. num. 19. me citato in hoc loco Alzed. diſp. part. 2. cap. 7. num. 8. 11.

Quartus caſus eſt quando periculum incontinentiæ eſſet, ſi expectaretur donec diſpenſatio veniret, & ſimiliter ſi ex parte formine, quæ cum vtro conſanguineo ante matrimonium contractum copulata eſt, petitur diſpenſatio, nam licet dies ſit, timet famam, & forte viram amittere, ſi ad mariti noſtitiam impedimentum veniat; nam tunc diſpenſat Episcopus. Sanchez de Matrim. lib. 1. diſp. 40. num. 5. Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 11.

Quintus caſus eſt, quando debiti petitiō eſt prohibita ratione affirmatiſſimæ contractæ cum altero conſue ob copulam habitam, cum conſanguineis vxoris, vel vxor cum conſanguineo viro, licet ad Nuntium pateat aditus; tunc enim Episcopus diſpenſat, vt poſt multos reſoluit Alzed. d. part. 2. cap. 7. num. 12.

Sextus caſus eſt, quando ad contrahendum diſpenſatio Pontificis ſubreptitè impetrata fuit ſuper impedimentum dicimus, nam ſi delictum occultum eſt, & timeatur quod ſi iterum diſpenſatio Pontificis impetretur, ſcandalum orti poſſet, tunc ob vitandum ſcandalum diſpenſare poterit Episcopus, & confirmare diſpenſationem ſubreptitè obtentam, & diſpenſare etiam cum illis, qui vitute talis diſpenſationis ſubreptitè impetrata, bona fide interueniente, & etiam cum bona fide contraxerunt, ſi timeatur quod ſi detegatur, ſcandalum conſiderabile orti poſſet; tunc enim Episcopus debet diſſimulare, & in ſilo matrimonio putatiuo, & inuincibili ignorantia excuſato viuere permittere, & tacite diſpenſare. *et quia circa, de conſang. & aff. Emman. S. a. verb. matrimonium, n. 12. & 23. Sanchez. d. lib. 38. n. 18. reſert & ſequitur Alzedo d. part. 2. cap. 7. num. 14.*

Quæter aliquis an in prædictis caſibus poſſit Episcopus diſpenſare, quando facile recurrit poſſit ad Nuntium Apoſt. ſi poteſtatem Pontificis habeat ad diſpenſandum in ſimili caſu, vel ad quicumque alium ſimili facultate præditi; in qua quæſt. pars affirmatiua ſuaſideret, ex eo, quia ſus ſol Pontifici reſeruat diſpenſationem; cum ergo ſi conſoli nequeat, poterit Episcopus tanquam Paſtor ordinarius diſpenſare. Ita Henric. lib. 6. de Pæni. cap. 10. num. 11. commento litt. D. & litt. 11. de Matrim. cap. 5. num. 1. in com. litt. H. Verum licet hæc opinio probabilis ſit, contraria tamen eſt ſecurior; nam Episcopus ſolum poteſt in hoc caſu diſpenſare ratione neceſſitatis vigeſis, ſed quando adeſt potens diſpenſare, ad quem conſugi poteſt, neceſſitas ceſſat, ergo non poterit Episcopus. Quare hanc partem ſuſtinent Pan. in man. c. 22. n. 85. Vega lib. 6. ſum. caſu 143. in fine, & alij, quos reſert, & ſequitur Sanchez diſp. lib. 1. diſp. 40. num. 8. me citato in hoc loco Alzed. diſp. cap. 7. num. 18. vbi num. 19. idem dicit ſi ad Commiſſarium Cruciatæ tecutus haberi poteſt, qui facultatem habet diſpenſandi in impedimentis dirimentibus occultis poſt contractum matrimonium, declarando vt pet com ibi num. 20.

Pro pleniori prædictorum declaratione obſerua 11 primo hanc poteſtatem Episcopi diſpenſandi in dictis impedimentis occultis eſſe pro ſolo conſcientiæ foro, vt bene docet Henric. lib. 1. cap. 3. §. 2. *pro fine*, quem reſert, & ſequitur Sanchez. diſp. 40. num. 10. vbi num. 11. reſoluit dici impedimentum occultum, quando non publicè conſtat, nec facile conſtate poteſt, periculumque non eſt, vt in foro externo detegatur.

Secundo obſerua habentem priuilegium diſpenſandi in caſibus Episcopaliſſimis etiam matrimoniali-

bus,minimè posse dispensare in casibus,qui non iure Ordinario, sed ratione vigenis necessitatis competunt Episcopo, & hi non dicuntur casus Episcopales, sed verè ad Pontificem pertinentes, qui ex quadam iuris interpretatione Episcopo censentur permitti. Ita Fr. Emmanuel in *Summa Cruc.* §. 9. num. 118. Henric. lib. 6. de *Poen. cap. 14. §. 7. in cum lict. P.* quos refert, & sequitur Sanchez d. *disp. 40. num. 9.*

13. Tertiò obiecta non posse generalem Episcopi Vicarium dispensare in prædictis casibus, in quibus Episcopo concessitur dispensandi facultas, nisi ad illud habeat ab Episcopo particulariter commissio- nem. Ita Fr. Emmanuel in d. *cap. 126. num. 5.* Henric. d. *lib. 1. cap. 1. §. 1. præp. fin.* Alzedo d. *part. 1. c. 7. num. 37.* Sanchez d. *disp. 40. num. 12.* A'oy. Ricc. d. *resolut. 128. num. 3.* ubi etiam cum Nauar. quòd nec Prælati inferiores Episcopo puerunt dispensare.

14. Quariò obiecta posse Episcopum delegare facultatem dispensandi in impedimentis Matrimonium diuternis, casu, quo ipse potest dispensare, Ita gloss. licet generaliter loquatur, verb. *ex officio*, in *cap. ult. de officio Ordin.* ubi Bald. num. un. Ioan. Andr. n. 3. Ancon. num. 4. Abb. num. 1. & in propriis terminis resoluunt Sanchez d. *disp. 40. à num. 14.* Valer. Reginald. d. *lib. 3. cap. 1. num. 107.* me citatur in hoc loco Alzed. d. *part. 1. cap. 7. num. 16.* & ex ea ratione, quia iurisdic- tio ex Principis priuilegio competens non personæ, sed personæ dignitati, vel officio, non est delegata, sed ordinata, & potestati ordinariæ iura habet, & sequitur, Batt. in *ambrose*, num. 34. ff. *de decreto ab ordinis fac.* Couart. *variar. lib. 3. cap. 20.*

16. Num. 6. in *princip.* & num. 9. in *fin.* 7. Dicitur enim index ordinarius ille, qui iure suo Officij, vel dignitatis, iurisdic- tionem, seu iurisdictionem præest, prout sciuntur Morta in *emporio sac. part. 1. tit. 2. in præul.* num. 88. Molina de *iustitia* tom. 6. *disp. 8. num. 1.* & J. D. Barbosa in d. *sum. Præst. §. 1. à num. 15. ff. de iudic.* ergo cum hæc sit potestas ordinariæ, poterit delegari, dicit cap. ult. de *offic. Ord.* 7. quod procedit in eo, qui habet potestatem ex officio suo, & non ex delegatione, & ideo potest eam delegare, text. verò in *cap. ult. §. cetero*, de *offic. deleg.* habet locum in eo, qui ex delegatione, & commissione habet potestatem, quapropter illam nequit aliter delegare. Ita vtrumque textum conciliant Zerol. in *præst. Episc. part. 1. verb. delegatus*, §. 9. Nau. *conf. 15. in fine* sub tit. de *sent. excomm. in 1. edit. & conf. 11. in fine*, sub tit. de *privileg. in 1. edit.* D. Barbosa in d. *sum. Præst. §. 1. num. 150.*

17. Tertiò obiecta, in dubio an res egeat dispensatione, posse Episcopum declarare illam non desiderari, vel ad cautelam dispensare. Ita Emmao. Sà verb. *dispensatio*, num. 1. Laymann in *Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. cap. 15. num. 4.* Caltr. Palaus tom. 1. *oper. moral. tract. 1. disp. 6. part. 5. num. 10.* Diana *moral. resol. part. 4. tract. 3. resol. 46.* Pro cuius dicti maiori explicatione sciendum, quòd dubium hoc dupliciter potest enire, vel in iure, vel in facto; in iure quando hinc inde essent opiniones quorundam asserentium adesse impedimentum, aliorum verò negantium, tunc si opinio negans esset verè probabilius, quamvis affirmans esset probabilior, posset ille sequens opinionem probabiliorem id Matrimonium absque aliqua dispensatione: doctissimus enim Patens meus, quem nonagenarium senem in patria relictum, venerandum Iurisconsultum oculis carno- re nil amplius desidero, qui filios suos ex se sellentez abdicans, vnum Ecclesiæ, me scilicet indignum Presbyterum, duos alios insignes Theologos factis San- ctissimæ Trinitatis, & Beatissimæ Virginis Camme-

litan. Religionibus ebrulit, aliumque vitiosque Iu- ris studiosum, & in Conimbrensi Academia Ar- tum Magistrum mihi in hanc Curiam proficiscen- tium suum dedit, ille, inquam, quem non minus naturæ, quàm doctri- næ meæ reatetur audientem, & commentum, ad Ordinat. Regiam *Lusit. lib. 1. tit. 64. §. 1. n. 10.* post Arag. Ban. Sal. Valent. Smit. Sanch. & alios, relictum 7 in toto Conscientiæ sequi posse opinionem proba- bilem telicta probabiliori, quibus addo Ioan. Sanc. *præst. disp. 44. à num. 10.* Fr. Anton. Btano in *sa- resolutione magna 7 certa*, num. 1. licet alij secutus sentiant in consuetudine opinionem veritatem à iudicibus esse amplectendam, ex quorum numero sunt Azor. *casus moral. part. 1. lib. 2. cap. 17. quæst. ult.* Gob. Valg. 1. 2. *disp. 64. cap. 2.* Tanner. 1. 2. *disp. 4. quæst. 4. dub. 6.* Vincent. Fillius in *cap. moral. lib. 1. tract. 11. cap. 4. num. 144.* Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 1. disp. 15. n. 6.* Becan. in *sum. tom. 1. tract. 1. cap. 4. quæst. 9. num. 13.* Mal- det. 1. 2. c. 16. *art. 3. disp. 86.* Carol. Scriban. tom. 2. cap. 9.

Quando verò dubium consistit in facto, dupli- citer potest euenire, vel res omnino est dubia, vel pro vna parte præsumptio præponderat: in primo casu non est opus dispensatione, quia in illo præsumptio est pro libertate ad contrahendum: in secundo verò casu ad cautelam requirenda est Episcopi dispensatio. Vide Bonacio. de *legib. disp. 11. §. 2. punct. 1. n. 18.* quia quando dubitatur an res egeat dispensatione, poterit Episcopus in lege superioris dispensare, Caltr. Palaus tom. 1. *tract. 1. disp. 6. punct. 5. num. 30.* me citatur in hoc loco Tilench in *expos. De- calog. lib. 1. c. 2. dub. 39. n. 4. in fin.*

Sexiò obiecta posse Episcopum cum minoribus non habentibus requisitam aetatem ad Matrimo- nium dispensare, vi illud incant, quando sunt prop- è aetatem, & dubium est an malitia eam suppleat. Ita Henriquez d. *lib. 11. cap. 13. §. 12.* ubi etiam re- fert dispensationem valere pro vtroque foro, sequitur Sanchez *lib. 7. disp. 104. num. 12.* & videtur ten- tire Valer. Reginald. in *præst. feri panis. lib. 3. n. 171. vers. notandum est secundo*, me citatur in hoc loco Al- zedo d. *part. 1. cap. 7. num. 24.* & id probant ex text. in c. 1. de *dispensat. impub.* quatenus prohibet ne ali- qui ante aetatem Canonibus præscriptam coniu- gantur, nisi fortè aliqua vigenissima necessitate in- terueniente, vtpro pro bono pacis, talis coniun- ctio toleretur, & in illo text. cum Summus Ponti- fex dispensationem sibi non relict-asset, visum est ratiè illam Episcopis concedere, iuxta resoluta allegat. 33. num. 17.

ALLEGATIO XXXVI.

Episcopus in iuramentis, & votis quando dispensare possit?

SUMMARIVM

1. Episcopus habet potestatem suorum subditorum iuramenta præstita interiri dimitti obsequij, & vota dispensandi.
2. Causa iusta, & rationabili requiritur ad dispensan- dum in his votis, & ne fiant in terro y prauidendum.
3. Calicem alicui Monasterio dare si quis iuravit, vel vota posset excommunicatione Episcopi dare dis- cerni Monasterij, vel pio loco.
4. Cap. si verò, verè, verum, & cap. verum 15. de iurciur. declaratur.

406 De officio, & potestate Episcopi.

6. *Episcopi electi, & confirmati quatenus nondum consecrati possunt in prelatibus iuramentis dispensare.*
7. *Episcopum non consecratum dicitur verè Episcopum quando omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis.*
8. *Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis.*
9. *Capitulum Sede vacante potest in omnibus exercere, quæ pertinent iure communi ad Ordinarios Episcopos iurisdictionem, exceptis nonnullis speciebus iure prohibitis.*
10. *Potest etiam dispensare in iis, in quibus Episcopus ratione Episcopatus iurisdictionis valet dispensare, in delegata verò Episcopo iurisdictione non succedit.*
11. *Prelati inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, possunt in iuramentis, & votis dispensare, & in illis casibus in quibus Episcopi dispensare valent.*
12. *Prelati Regulares, tam Generales, quam Provinciales, & loca les, ubi Ordinatio exempti, possunt dispensare etiam suis subditis in votis, & iuramentis.*
13. *Prelati Regularium ex privilegio, & speciali iure possunt dispensare in votis volentium intrare suum Ordinem.*
14. *Abbatissa in votis suarum Monialium dispensare non possunt.*
15. *Conversorum Regulares Ordinem Mendicantium ex privilegio speciali possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Conventus audierint, prout tamen referunt Episcopi iure speciali.*
16. *Conversorum etiam Parochi, seu quicumque alij Curam animarum habentes in suarum subditorum votis, seu iuramentis, in votisque fore nequeunt dispensare.*
17. *Dispensandi potestas in votis, & iuramentis conceditur superioribus respectu illorum, qui sunt veri, & proprii subditi ratione domicilij, non habitati.*
18. *Scholaris non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studij, si in eo domicilium non habet.*
19. *Habitatio maioris partis anni in loco sufficiens ad hoc, ut ibi possit recipi necessaria Sacramenta, domicilium veraciter requiritur, ut recipi valeant voluntaria.*
20. *Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui Suffraganei.*

EPISCOPUS, omnesque Prelatos iurisdictionem quasi Episcopalem in foro externo ordinarios habentes, quoad ius subditi habere potestatem iuramentorum præstita in iuslo divini obsequij, & vota dispensandi tenet Innoc. in cap. ad aures de his, quæ vi, & in cap. debueris num. 2. de iur. iur. d. Felto. in cap. 1. num. 9. lib. 1. d. Thom. 2. 1. q. 88. art. 12. d. Anton. 2. part. ut. 10. cap. 6. in princip. Sol. de iust. lib. 8. q. 1. art. 9. Caietan. 2. 2. q. 89. art. 9. Angel. verb. iuram. 6. in princip. Sylvest. eodem verbo 5. quest. 1. Selo. de iure arando part. 4. quest. 2. Nauar. maxwel. cap. 12. n. 6. 4. vers. 12. Coar. in cap. quævis p. 1. §. 3. num. 9. vers. non, & num. 12. Suar. de Religione tractat. de iurum. lib. 2. cap. 40. num. 3. & tract. 6. de voto lib. 6. cap. 10. num. 3. Leil. de iust. lib. 2. cap. 40. dub. 12. num. 99. cum seq. & dubit. 13. in princip. & c. 42. dub. 12. num. 61. Moner. de eorum. ut. vltim. voluit. c. 4. à n. 1. Molfes. in sum. Theologia moralis tract. 12. cap. 15. à n. 109. Sanchez præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 38.

à num. 5. Vgolin. de potestate Episcopali cap. 38. 4. t. Valer. Reginald. in præxi feri parit. lib. 28. num. 350. Bonac. in decem præcepta diffus. 4. q. 2. p. 1. 7. 5. 4. num. 4. & 5. Paul. Layman. in Theologia moralis lib. 4. tract. 4. c. 8. num. 6. Filluc. in question. moral. tract. 16. c. 9. num. 129. nouissimè Bosli. de vtiq. lib. 1. p. 1. 1. 8. cap. 8. num. 16. & Teulench. in expost. Decalogi lib. 2. cap. 1. dub. 2. num. 3. Fr. Ludou. Miranda in manual. Prælatorum tom. 2. quest. 32. art. 1. concl. 1. & 2. & concl. 4. cum D. Thom. & Nauar. t. resoluat ad dispensandum in huiusmodi iuramentis, & votis requirit iustam, & rationabilem causam, & peccare dispensantem sine illa, & dispensatum non manere secutum in conscientia, & art. 2. conclus. 1. asserit quòd quælibet causa reddens complemen. alicuius voti malum, aut iustitiam, vel maioris boni impedimentum, est iusta causa, & rationabilis ad dispensandum in ipso. Intellege dummodo non fiat in præiudicium tertij, nam si quis ioret, aut vocat dare Calicem huic monasterio, potest ex commendatione Episcopi dare alteri monasterio, aut pio operi, quia huic non est quantum ius monasterio, sed Deo, & potest Dei Vicarius moderari restitutionem Deo debitam, non ita debitam homini à Heorici. in sum. lib. 7. c. 1. 2. §. 4. in commun. lier. G. quem referunt Fr. Ludou. Miranda in non. Prælat. tom. 1. q. 47. art. 4. concl. 1.

Probatum hæc principalis resolutio, quia licet Episcopi non possint dispensare in illis casibus, in quibus specialiter ipsi denegatur dispensandi facultas, veluti quando ius prohibet, ne illi dispensent; vel quando dispensandi facultas Summo Pontifici, seu Sedis Apostolicæ reservatur; prout in exp. vltim. de filiis Presbyter. & cap. quod translatum, vbi gloss. v. magistra, de officio legati, & in cap. penult. de simonia, & in cap. de multo, in fine, de prebend. & in cap. penult. in princip. de elect. & in cap. 2. vers. ad ordines, de filiis Presbyter. in 6. & in cap. 1. vers. futurum, de re iudicata in 6. & in c. 1. in fine, de sent. excomm. eodem lib. & in multis alijs per Bettachin. de Episcopo lib. 4. par. 2. num. 244. & per Pelag. de planct. Eccl. lib. 1. c. 50. vers. probatur. Nihilominus tamen è conserio possunt dispensare totius casibus, in quibus speciale à iure habent facultatem dispensandi, prout in specie c. 1. de clericis eniug. d. cap. penult. in fine, de elect. cap. cum ex eo 34. eodem tit. in 6. cap. 1. in princip. de filiis Presbyter. eodem lib. cap. 1. de etate, & qualis. eodem libro. Tidd. sess. 24. de reformat. cap. 6. cum alijs, de quibus per gloss. c. 3. in c. si clerici, §. de adult. ut. de subsc. etati à Bettachin. d. p. 2. à n. 107. cum seqq.

Constat autem potestatem dispensandi in votis, ac per consequens in iuramentis trinitu diuini obsequij factis (quia habent eandem rationem, & eadem fundamentum, vt per Suar. d. lib. 1. de iuram. cap. 40. num. 3. & d. tract. 6. de voto, lib. 6. cap. 4. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 1. §. 3. num. 1) fuisse auctoritate Ecclesiæ Episcopis communicatam, iuxta. c. 1. in exp. 1. in fine, de voto, cuius textus argumentum non euitabit, qui dixerit illum agere de Summo Pontifice tantum, vt colligitur ex illis verbis, aut illius, qui præfides pendet a vobis; vnde quia ille solus toti Ecclesiæ præfuit iuxta cap. ad honorem, in fine, de iustor. & vlt. pally; tom. etiam quia scribens ibi Alexander 11 L ad quemdam Episcopum non dicit, tuo arbitrio, sed, cum qui præfuit; non; inquam, euitabit argumentum, qui hoc dixerit, quia si Pontifex de se ipso loqueretur, potius diceret, à nostris prudens arbitrio: tum etiam, quia in omni proprietate veterum Episcopos præfuit dicitur in sua diocesi, d. cap. ad honorem, ibi, in partem sollicitudinis; præfentim, quia quando in iure sermo est de propria Potestatis iurisd.

iurisdictione, vel ponuntur verba, quæ maiorem significant potestatem, d. cap. ad bonum, ibi, in plenitudinem, vel additur, qui totus Ecclesiæ præest, & sic dicendum est in eo textu agi de Episcopis; quia verò generaliter erat intelligendus, & respectus, scilicet de vnoquoque Episcopo in sua diocesi, idem textus vñs est illo modo loquendi, quem intellectum præstant glossa, & omnes ibi. Nec etiam vtgent assentes illum textum non agere de dispensatione, sed de commutatione voti, prout existimant nonnulli citari à Suar. d. lib. 6. cap. 10. num. 5. quia responderetur verum quidem esse interrogationem factam fuisse Pontifici de commutatione, seu redemptione voti, & idem de commutatione etiam responderet. Nihilominus tamen in fine ita concludit, significans iuxta qualitates negotij posse Episcopum dispensationem quæ sit pure, vel miscendo commutationem prout iudicauerit expedire. Neque obstant textus cap. si verum, & in cap. verum 15. de iur. resur. vbi videtur t. dispensationem, seu absolutionem à iuramento esse soli Papæ toleratam, vt existimant Specul. tit. de legato & nunc ostendendum, n. 5. quia responderetur solum in illis iuribus narrati stylym Curie etica præstantiam absolutionem à iuramento, de quo ibi, ad effectum informandi inferiorum Prelatos, & sic non negat, imò supponit, illos absolueret posse.

6. Præmissa amplius in Episcopis non solum consecratis, sed etiam electis & confirmatis, nam illi habent omnem administrationem Episcopatus, & omnia possunt, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, de quibus glossa penult. in cap. aqua, de consecrat. Ecclesiæ, probat text. in cap. nosse 9. & in c. transmissam 15. vbi glossa de elect. Aloyf. Ricc. in praxi aucta resol. 136. n. 1. & cum huiusmodi potestas dispensandi in iuramentis, & votis, non sit Ordinis, sed iurisdictionis, rectè in illis prædicti electi, & confirmati dispensare possunt, vt resoluunt Lessli de iust. lib. 2. c. 40. dubitat. 1. n. 100. vers. secundo, Sanch. d. lib. 4. c. 38. n. 7. vbi secus dicit si solum electi sint.

7. At Episcopum non consecratum verè, & propetè non dici Episcopum probant text. in cap. nam 10. ibi, ante promissionem suam, & ibi, neque esset adhuc in Episcopum consecratus, de rescript. cap. tua, ibi, Episcopo, vel electo, de his, quæ sunt à Prelato, cap. item luterio 33. de testibus. Ex quibus ita obteuant Abb. num. 2. Felin. Dec. & omnes in d. cap. nam 10. gloss. 1. & Communis in cap. 1. de religiosis domibus, gloss. verb. Pontificum in Clement. 2. de celebrat. Missar. gloss. 1. de pœnit. in l. 1. num. 4. ff. de iusticia iustam. Gomez in reg. de triennali quest. 36. Fr. Emman. quest. Regularium tom. 1. quest. 18. art. 2. Sed his non obstantibus potius dicendum etiam Episcopum non consecratum dici verum Episcopum, quoad omnia, quæ pertinent ad potestatem iurisdictionis, cum nomen, Episcopum, videatur ex sui etymologia competere electis, & confirmatis, quibus à tempore confirmationis possessione legitima apprehensa totius diocesis administratio, & cura incumbit, cap. cum in curia, §. cum verò, iuncta gloss. verb. administrationem, de elect.

8. Autem Archiepiscopus ante receptum pallium possit in sua diocesi hac dispensandi potestate vri? Affirmatiue respondit Sanch. d. lib. 4. cap. 18. n. 9. ex ea ratione, quia ianrum interducentur ante receptum pallium cogere Concilium, & exercere, quæ sunt Ordinis Episcopalis, cap. quod fuit, §. super eo, de elect.

9. Secundo amplius huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis transire in Capitulum Sacerdotum de Episcopo Pars II.

de vacante, vt tenent Aragon. 2. q. 88. art. 2. fol. 1042. vol. 2. concil. 5. Amion. Gom. in Bullam Cruciate decil. 10. num. 62. Henric. lib. 6. de pœnit. cap. 6. §. 1. & lib. 14. de iur. reg. cap. 18. §. 2. in fine, Sanch. d. lib. 4. cap. 38. n. 17. Sayr. in clau. Regia lib. 6. cap. 11. num. 84. me citato nonnullum Troleuch in expost. Decalogi lib. 2. cap. 2. dub. 37. n. 10. quia potest ea omnia exercere, quæ pertinent iure communi ad ordinariam Episcopum iurisdictionem, exceptis nonnullis speciatim iure prohibitis, cap. cum olim 14. vbi gloss. 2. de maiorit. & cap. ad oblatum, vbi gloss. verb. Sede vacante, de hereticis, cap. penult. vbi gloss. verb. sed capitulum, & c. vbi de supplenda negligent. Prelat. lib. 6. cap. 1. de iust. ad lib. cap. cum nullus in fine principij, de temporibus ordin. ad lib. (qui tamen text. restrictus per Concil. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 10.) cap. vñs de maiorit. & obed. in 6. Clem. 1. §. 1. vbi gloss. verb. Sede vacante, de hereticis. Felin. in cap. cum omnes n. 10. de consil. Pajoin. de potestate Capituli p. 11. Sel. de beneficio par. 2. q. 11. n. 4. Syuell. verb. Capitulum §. 2. Rebut. in praxi tit. de demol. n. 57. Nau. in conf. 7. de sibi Presbyter, & conf. 44. de tempor. ordin. in nouis, Gutier. Comm. lib. 1. cap. 11. num. 30. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 10. n. 2. §. 2. Aloyf. Ricc. in praxi aucta resol. 118. in princ. Flam. de resig. lib. 7. q. 23. num. 11. cum seq. Soar. de censuris diffin. 7. §. 1. n. 4. Mullina d. diff. 11. n. 5. Cardof. d. num. 1. Cened. p. 3. collect. 4. num. 3. Dixi, ordinariam, quia in delegata Episcopo iurisdictione non succedit Capitulum, Abb. in cap. cum olim, quest. 5. de maiorit. & obed. Azuead. ad Curiam Pysenam lib. 2. c. 8. n. 12. Sbroz. de Fucario Episcopi lib. 1. q. 16. num. 1. & lib. 2. q. 135. num. 4. cum aliis citatis per Aloyf. Ricc. d. resol. 118. n. 1.

Tertio amplius in Prelatis inferioribus habentibus iurisdictionem Episcopalem, vel quasi, qui porerunt in iuramentis, & votis dispensare, cum prædicta potestas dispensandi ad iurisdictionem spectet, illique habeant Episcopalem, vel quasi, potestatemque ordinariam in sua veluti diocesi, in eaque tribunal constituant, & sic succedant loco Episcoporum, vnde in illis casibus possunt dispensare, in quibus Episcopos potest, prout in specie cap. & si clerici §. de adulterio, de indic. & cap. 1. de astate, & qualis lib. 6. & cap. cum ex eo, de elect. eodem lib. cum similibus, resoluunt Abb. num. 13. & Dec. num. 16. in d. §. de adulterio, idem Abb. in cap. significasti num. 5. cum sequenti. de fore comp. & in Clement. 1. in agro §. ad hac, de stat. Monachor. Innoc. in cap. statim, de translat. Bald. in anti hoc ius, col. 3. C. de sacros. Ecclesiæ, Callan. consuetud. Burgundie rubr. 9. num. 26. iouat doctrina gloss. verb. propriam in Clem. 1. de rebus Ecclesiæ, recepta communiter, vt per supra citatos, Couar. in cap. Ioannis num. 1. de testam. & lib. 1. variat. cap. 3. n. 9. Nauar. in man. c. 17. n. 39. vers. quarto, probant in specie Abb. in cap. 1. n. 7. de voto, vbi exponit verba illius textus ibi, ab illis qui præstet, &c. scilicet, habentibus iurisdictionem Episcopalem, quia talis Prelatus potest exercere iura Episcopalia, Nau. in man. cap. 12. num. 75. vers. secundo, in fine, Suar. d. lib. 6. cap. 10. n. 13. Sayr. in clau. Regia lib. 1. cap. 8. n. 9. lib. 6. c. 11. num. 82. cum seq. Lessli. lib. 2. de iustitia cap. 40. dub. 12. num. 101. Sanchez in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. c. 38. num. 19. Valer. Reginald. lib. 18. sua præcepta numer. 339. Molfes.

408 De officio, & potestate Episcopi.

- dist. tract. 11. c. 15. n. 115. Trulench dist. dub. 37. n. 13.*
- 12 *Quæritur* amplius in Prelatis Regularibus exemptis ab Ordinario, (quales hodie sunt ferè omnes ex Summi Pontificis privilegio) qui possunt dispensare cum suis subditis in votis, & iuramentis, quia, supposito quod sunt exempti, & immediatè Sedi Apostolicæ subiecti, habent iurisdictionem quasi Episcopalem, & idcirco sicut Episcopi, ita illi possunt circa suos subditos dispensare, nec hæc potestas illis competit ut delegata, sed ut ordinaria: quando enim aliqua Religio eximitur per Pontificem à iurisdictione Episcopi, conceduntur Prelato ea, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, & ita supposita illa exemptione, & approbatione Religionis competit potestas illis, ex vi muneris, & officij, resoluunt Sylvest. *verb. votum* 4. *quæst.* 4. *Nazar. dist. cap. 18. num. 75. Sor. de instit. lib. 7. quæst. 4. art. 3. Ciletan. & alij* quos refert, & sequitur Suar. *lib. 6. cap. 10. num. 14. Fr. Emman. quæst. Regularium. tom. 1. quæst. 25. art. 4. cum 4. sequentibus*, plures refert Sayr. in *Clavi Regia lib. 5. cap. 8. num. 10. & lib. 6. cap. 11. num. 87. cum multis sequentibus*, latè Fr. Ludovic. Miranda *cap. quæst. 32. art. 4. Azor. instit. moralium part. 1. lib. 11. cap. 18. dub. 4. Less. lib. 2. cap. 40. dubit. 13. à num. 107. Sanchez d. lib. 4. cap. 19. nu. 2. 3. cum sequentibus. Molfes. dist. tract. 11. cap. 15. à num. 116. Trulench d. dub. 37. num. 15. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 340. Quod etiam intellige non solum in Prelatis Generalibus, seu Provincialibus, sed etiam in localibus, seu Conventualibus; adhuc enim illi possunt in subditorum iuramentis, seu votis dispensare, ex supradicta ratione, ut per Sor. d. g. 4. art. 7. Sor. d. cap. 10. num. 14. Sayr. *dist. cap. 11. num. 39. Qui* quidem Religiosorum Prelati ex speciali iure, & privilegio, etiam possunt dispensare in votis volemum iurata suum Ordinem, ex concessione Eugenij IV. de qua Fr. Ludovic. Miranda d. g. 32. art. 5. & art. 6. resoluunt omnia novitorum vota realia, & personalia, & mixta includi, & committi in sollempne Religionis votum, ita quod professione emissâ in aliqua Religione per Sedem Apostolicam approbata, supradicta vota cessent, quia solemniter proficiens totaliter mundo moritur, vult autem Deo, ad quam vitam solemnissimè illa professio dirigitur; quo fit, ut cessante præterita vita, cessent etiam omnia vota in ipsa facta.*
- 14 *Quæritur* etiam Abbatis in votis suorum Monialium non possint dispensare, quia iure ordinario non sunt capaces iurisdictionis Ecclesiasticæ, *cap. dilectæ, de materia*, Fr. Emman. d. *quæst.* 25. art. 7. Suar. d. c. 10. num. 15. Less. d. num. 17. In votis Regularium Episcopus dispensare non possit, quod ab eius iurisdictione exempti sint, & immediatè subiecti Sedi Apost. resoluunt Sanchez. d. lib. 4. cap. 39. *num. 16. vbi num. 17. cum sequentibus*. latè differt an hi Religiosi exempti possint cedentes exemptioni privilegio ex licentia suorum Superiorum se Episcopo sublicere, ut ab illo absolvantur, vel cum eis dispenser in casibus, in quibus Episcopus hoc potest cum suis subditis; vbi affirmatiue respondet, de quo etiam Trulench d. dub. 37. n. 20.
- 15 *Quæritur* amplius procedere in Confessoria Regularibus Ordinem Mendicantium, qui ex privilegio speciali ipsi à Summis Pontificibus concessio possunt dispensare in supradictis votis, & iuramentis illorum omnium, quorum Confessiones audierint, ut per Nazar. in *man. cap. 11. num. 79. vers. videsimo*, Ludon Lopez in *instrucl. confessoria part. 1. cap. 50. Miranda in man. Pral. sem. 1. g. 47. art. 4. & seq. Fr. Emman. in *sum. p. 1. c. 102. cancl. 10. & Reg. quæst. tom. 1. g. 63. art. 2. cum seq. Sayr. lib. 5. cap. 6. num. 10. & lib. 6. cap. 11.**

n. 95. cum seqq. Less. dist. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 108. Quamvis huiusmodi Confessarii Regulares possint commuare, & dispensare in omnibus votis Episcopis iure communi, & ordinario ceterutis, non tamen in reſervatis ipsis iure speciali, ut firmat Franc. Ludovic. Miranda *dist. art. 4. cancl. 2.*

Alij autem Confessores, quomvis Parochi, seu quicumque alij curam animarum habentes in suorum subditorum iuramentis, seu votis nequeunt in neutro foro dispensare, ut resoluunt Innoc. Hostien. Abb. & communiter Doctores in *cap. 1. de voto*, & alij, quos refert, & sequitur Sayr. *lib. 5. cap. 8. n. 9. & lib. 6. cap. 11. n. 85. cum sequentibus*, Suar. *lib. 6. tract. de voto, cap. 10. num. 10. cum sequentibus, Less. dist. lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 109. Sanchez, d. cap. 38. à num. 19. Reginald. d. lib. 18. n. 339. vers. memoraverunt*, Molfes. *dist. tract. 11. c. 15. num. 114. Ioan. Maldet. de virtut. tract. 10. cap. 5. dub. 10. vers. & quid si periculum*, Filliuc. *d. tract. 12. c. 9. n. 49. Lator. d. p. 1. c. 27. num. 71. me elatio in hoc loco Boilli. d. casu 8. num. 18. Quamvis* Gabr. in *4. distict. 38. quæst. 1. art. 5. & Fr. Emman. quæst. Regularium tom. 2. g. 46. art. 9. abique* fundamentum contrarium teneant.

Intellige supradictam potestatem dispensandi in votis, & iuramentis concessam Episcopis, Capitalo, Sede vacante, & Prelatis inferioribus, procedere solum respectu illorum, qui sunt verè, & propriè subditi, & habent domicilium, non autem habitationem, etiam cum animo ibidem permanendi maiore parte anni, & ita quamvis Episcopus possit dispensare in voto, & iuramento sui subditi in sua diocesi domicilium habentis, non poterit tamen dispensare in voto Scholaris, qui in studio commoratur, & in loco studij habitat, non tamen domicilium habet: ratio est, quia scholaris simpliciter non est subditus Episcopo Academicæ, & idcirco non potest ab eo ordinari sine licentia filij proprij Episcopi, *cap. cum nullus, de temporibus ordin. in 6. ergo* non poterit in illius votis, seu iuramentis dispensare, quoniam sententiam tenet Abb. in *cap. nullus, num. 4. de Parochis*, quem sequuntur Angel. Tabiena, & Sylvest. *verb. domicilium*, Suar. *dist. lib. 6. de voto cap. 11. num. 11. & hæc est verior opinio in puncto iuris, vti alibi dixi.* Quamvis contrarium teneant Henric. lib. 3. *de presententia cap. 4. §. 1. Sanchez de matrim. lib. 2. distict. 23. num. 11. cum dub. sequentibus, Less. d. lib. 2. cap. 40. dub. 14. n. 103. asserentes* non requiri domicilium, sed sufficere habitationem maiore parte anni, ut Episcopus loci possit dispensare in votis, quia, ut iniet omnes suprà citatos convenit; Scholares, & similes maiore parte anni habitantes in aliquo loco, sunt subditi Episcopo, & Parochio illius loci, respectu Confessionis, & Communions: cui tamen argumentum responderet faciendam esse distinctionem inter Sacramenta necessaria, prout est Confessio, & Communio; & inter voluntaria, prout est Sacramentum Ordinis, & alia similia; ut scilicet priora per Episcopum loci studij scholaribus conferantur, non ita posteriora, ut per Sylvest. *ubi suprà. & verb. confessor* 1. §. 10. Vnde cum regulariter nulla possit dari tam vergens necessitas, quæ compellat tolli vinculum voti, idcirco ad Episcopum loci studij non pertinet dispensatio, si verò aliquando detur, poterit Episcopus suspendere executionem voti ex voluntate tacita proprij Episcopi, ut explicat Suar. d. n. 11. Et addit Bonacin. d. *dist. 4. quæst. 1. punct. 7. §. 4. n. 6. posse* Episcopum cum his subditis dispensare in votis extra diocesim.

Ex quibus colliges Atchiepiscopum non posse 10 dispensare in votis, & iuramentis subditorum qui Suffraganei, cum nec ex vi muneris, nec ex iure speciali.

ciali, nec consuetudine, in eos habeat potestatem: licet si foro contentioso sit Ordinatus iudex appellatorum, quas tamen subacti à propriis Episcopis ad ipsum interponant, c. pastoralis, de officio Ord. c. 1. in princip. de foro compet. lib. 6. ita resoluunt Sylvest. verb. votum 4. quest. 3. Soc. lib. 7. de instig. q. 4. art. 3. Sayr. lib. 6. cap. 1. num. 79. Sanch. lib. 6. cap. 10. num. 7. Heotiq. lib. 14. cap. 18. §. 3. Aul. de censur. part. 7. disp. 10. dub. 6. post §. 1. concl. not. 2. c. p. 1. cap. 7. disp. 1. dub. 10. Sanchez præcepta Decalogi lib. 4. cap. 38. num. 11. Basil. Pont. de Matrim. lib. 8. cap. 3. num. 9. Valet. Reginald. d. lib. 18. num. 333. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 19. num. 7. Trulench d. dub. 37. num. 5. Potest tamen Archiepiscopi in votis ipsorum et Episcoporum Suffraganeorum dispensare, quia sunt illis subiecti, vt cum Palod. Antonin. Heniç. Aul. Sayr. & aliis resoluunt Bonacina d. disp. 4. q. 2. p. 7. §. 4. n. 7. Sanchez d. cap. 38. num. 10. & Mulfel. d. tract. 11. cap. 3. num. 111. Ludou. à Cruce d. dub. 19. n. 10. Quamuis Suar. de Releg. lib. 6. de voto c. 11. n. 3. dicat consulendam esse consuetudinem.

- 21 Virum autem possunt Episcopi, alique Prelati facultatem concedere suis Confessariis, vt secum dispensent in illis casibus in quibus ipsimet Prelati dispensare possunt cum suis subditis Negat Suar. d. lib. 6. de voto cap. 11. num. 4. Sed contrarium merito resoluunt S. Antonin. Aul. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. de Matrim. lib. 8. disp. 3. num. 3. c. in præcepta Decalogi lib. 4. cap. 37. à num. 2. Moisel. d. tract. 11. c. 15. n. 112. c. 118. Heniç. lib. 6. de penit. c. 4. num. 3. in comm. lib. 1. c. 7. n. 5. in comm. lib. B. Antoo. Gom. in Bull. Cruce. claus. 10. num. 85. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 14. num. 5. Fr. Ludou. à Cruce in expof. Bull. Cruce. disp. 1. cap. 6. dub. 18. per tot. alias enim peioris essent conditionis, quàm subditi j durissimum sanè esset Prelatos saltem fidei summo Pont. subditos cogere ipsum pro quavis dispensatione obtinenda adire. De Cardinalibus quod possint in suis titulis dispensare in voto contra Suarez & Sanchez, tenet nouissimè Diana moral. resp. p. 5. tract. 2. resp. 58.

eo, qui post votum simplex castitatis matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum.

- 10 Dispensare potest Episcopus, vt possit petere debitum ille coniux, qui post Matrimonium confirmatum fecit votum castitatis.
- 11 Dispensare potest Episcopus, quando post Matrimonium coniuges nouo consensu facilius simplex votum castitatis, si detur periculum inconuenientia, & non possit de facili potius adire ad Summum Pontificem.
- 12 Dispensare potest Episcopus, vt incestuosus petat debitum ab uxore sua in eadem efficta, asine per prædictum incestum.
- 13 Dispensare potest Episcopus in omnibus quauis votum data grati, & urgenti necessitate, & interueniente simul difficultate aduerti Pontificem.
- 14 Confessarij Medicantes, & illorum privilegio gaudentes non possunt dispensare in prædictis casibus, quibus Episcopo dispensandi potestas conceditur.
- 15 Episcopus potest dispensare in voto castitatis ad tempus.
- 16 Votum peregrinationis faciendum tali tempore si inflata adfuit causa poterit Episcopus prouocare.
- 17 Dispensare in voto de non contrahendo Matrimonium potest Episcopus.
- 18 Dispensare in voto Virginitatis potest Episcopus.
- 19 Dispensare in voto suscipiendi Ordines potest Episcopus.
- 20 Voto seu an quis possit ita se obligare, vt intendam efficaciter, quod a nemine tolli possit, nisi a Papa, negatiue respondetur.
- 21 Dispensandi potestatem habent in votis, & iuramentis, potest illa commutari.
- 22 Cap. cui licet §. 3. de regulis iuris lib. 6. procedit in his, quæ à iure communi conceduntur.
- 23 Delegata potestere dispensandi in iuramento, seu votis, censetur concessa potestas commutandi.
- 24 Dispensandi potestas alicui concessa non inter edictas, sed facultates censenda est.
- 25 Commutandi iuramenta, seu vota potestate tradita, non censetur eo ipso potestas dispensandi concessa.

ALLEGATIO XXXVII.

Episcopus in votis solemnibus quando dispensare possit?

SUMMARY.

- 1 Papa solus potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis solemnibus.
- 2 Vota, seu iuramenta solemnia sunt Pontifici reseruatæ ex antiquissimo Chris. stylo, excepto voto terra sancta, quod in iure reseruat.
- 3 Peregrinatio in rempion B. Virginis Loretana an sit etiam ex reseruat Summo Pontifici?
- 4 Votum terra sancta non dispensat ab Episcopo, licet deuotionis, & visitationis gratia tantum scilicet meritis, ex bœderna praxi, & consuetudine.
- 5 Episcopus non potest dispensare in iuramentis, seu votis conditionalibus de materia alias reseruatæ, etiam pendente conditione.
- 6 Dispensatio omnium conditionalium in sua essentia à principio est perfecta.
- 7 Dispensare potest Episcopus in prædictis quinque votis, si in panem fiat.
- 8 Continentia in voto, si detur uxori causa, seu graui necessitate, vel graui impedimento aduerti Pontificem, potest Episcopus dispensare.
- 9 Dispensare ex legitima causa potest Episcopus cum Barbof. de Episcopo Pats II.

VLVS Prelatos, quantacunque præfulgeat potestate, præter Romanum Pontificem, potest dispensare in quinque iuramentis, seu votis, nempe de intranda Religione, de perpetua castitate seruanda, de Peregrinatione in terram Sanctam, quod vocatur Hierosolymitanum: de visitando limina Apostolorum Petri, & Pauli: & de peregrinatione in Diuum Iacobum Compellente. Ita Angel. verb. votum 4. §. 6. Sylvest. end. verb. 4. quest. 3. Soc. lib. 7. de inst. quest. 4. art. 3. Nau. in man. cap. 11. n. 73. c. rem. 4. de Regular. n. 11. vers. sexto, nouissimè Fr. Fianese de Atayo in Salmantica Academia primatiæ Cathedra moderat. de iurisdictione Ecclesiastica optimè meritus in 1. t. D. Thoma quest. 97. disp. 3. sect. 7. decis. 1. vers. hoc titu. pag. 717. Homobon de excois. ecclesiast. in act. 1. c. 6. quest. 1. c. resolut. 3. vers. perre. Sanch. in præcepta Decalogi lib. 4. c. 40. Valet. Reginald. in præcepta fori penit. lib. 18. num. 330. Moisel. in sum. Theolog. moral. tract. 11. c. 15. n. 137. Fr. Emman. in sum. tom. 3. cap. 97. n. 1. c. in explic. Bull. Cruce. §. 9. n. 14. Ludou. Lopez in instruat. conscientie part. 1. c. 49. Conar. in c. quatuor pactum part. 1. §. 3. num. 12. Heniç. in sum. lib. 7. cap. 3. §. 6. lin. A. Jacob. de Grassi in act. for. p. 1. lib. 2. cap. 3. n. 21. Filliuc in quest. moral. tom. 2. tract. 16.

cap. 9. num. 162. & 166. Paul. Layman in *sum. Theolog. moral.* 4. tract. 4. cap. 8. num. 7. Bonacio. in *præcepta decal.* disp. 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. num. 11. Jo. Maldet. de *virtutib.* 10. cap. 5. dub. 10. Læoz. de *lib.* §. 2. cap. 27. num. 5. Alzed. de *prædictis. Episc.* dign. p. 2. §. 8. in princ. Vgolin. de *prej.* Episcopi cap. 58. §. 4. Cardof. in *præxi Iudicium verb.* dispensatio num. 55. Valer. Regio. in *præxi fori par.* lib. 18. num. 330. vers. quod idem, nouissimè Fr. Ludouic. à Cruce in *expofitione Bullæ Crucis.* disp. 1. cap. 6. dub. 1. num. 2. me citato in hoc loco Boffi. de *triplici lib.* 1. primæ. §. 2. cap. 8. à princ. Azor. *instit.* moral. part. 1. lib. 11. cap. 18. quest. 4. vers. *non videtur.* & cap. 19. quest. 3. Sayr. lib. 5. sua clausa Regis cap. 8. num. 9. & lib. 6. cap. 11. num. 33. cum sequenti. Suarez. de *Religione* tom. 2. tract. de *iuram.* lib. 2. cap. 40. num. 4. cum sequenti. & tract. de *voto* lib. 6. c. 2. num. 2. cum sequenti. Franc. Leo in *thesaur.* fori *Eccl.* part. 2. cap. 8. num. 5. L. E. de *instit.* lib. 2. cap. 46. dub. 13. num. 104. nouissimè Trullench in *expofit.* Decalog. lib. 2. cap. 1. dub. 11. num. 7. & cap. 2. dub. 59. num. 2. qui asserunt prædicta quinque iuramenta, seu vota esse Summo Pontifici referuata ex antiquissimo Cæte stylo, potius quàm iure scripto; nec huiusmodi referuatio est hodie expressa in *Extraneis. vlt. ante firm.* vers. & *generaliter de Pœnitent.* inter communes, quib. ut optime aduertit Less. num. 104. solum ibi fit mentio prædictorum votorum ad effectum ea subtrahendi Confessariis, qui prætextu facultatum à Sede Apostolica concessarum ab illorum vinculis absoluebant, quos etiam ibidem excommunicat, & sic totum tribuendum est stylo, vel consuetudini Summorum Pontificum, qui in euulgandis libellis absolutionem prædictorum votorum libi referuans, excepto voto tetæ Sanctæ, de quo fit mentio in cap. *litter.* cum aliis de *voto.*

De voto peregrinationis in templum Beatæ Virginis Lætare, quod sit etiam ex referuatis Summo Pontifici, tenet Nauat. *comm. 1. de Regular.* num. 21. quem sequuntur Henr. id. lib. 6. lit. A, in fine, Fr. Emman. *di.* num. 104. Fr. Ludouic. à Cruce *di.* num. 2. & quod fuerit referuatum in Bulla Pape Leonis X. ad Pet. P. Ioan. de Rojas lib. 2. *hystoria Laureana* §. 6. pag. milia 85. de quo tamen dubitant Pont. *di.* §. 1. num. 6. Filliuc. *di.* cap. 9. num. 265. Sanch. *di.* cap. 40. num. 8. Suar. *di.* cap. 21. num. 14. Homobon. de *examine eccl.* part. 2. tract. 12. cap. 3. pag. 444. & part. 3. tract. 13. cap. 1. quest. 4. Boffi. *di.* lib. 2. cap. 8. num. 4. Trullench d. cap. 3. dub. 17. n. 6.

Hic autem aduertendum duxim. egrum esse Episcopum cum eo seculari subdito dispensare, qui attentionem Religionem ingredi vult, ut ad laxiorem transeat, siquidem hoc non est dispensare libi voto Religionis, cum semper sit Religioni obnoxius, sed in modo & illius qualitate, hoc est, in arctiori vinculo. Ita Molles. in *sum. tract.* 11. cap. 15. num. 146. Bonacin. in *præcepta decal.* 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. n. 2. vers. *seruati.* Læoz. de *libell.* part. 2. cap. 27. n. 150. Alphons. *de libell.* part. 2. quest. 10. sect. 3. num. 116. Bulli. Pont. de *Matrim.* lib. 8. c. 8. §. 2. num. 23. Batthol. à S. Faust. in *thes.* *Religios.* lib. 3. quest. 95. & lib. 4. quest. 69. nouissimè Boffi. *di.* lib. 2. cap. 18. quest. 3. Fr. Ludouic. à Cruce *di.* cap. 6. dub. 12. num. 9. Quicquid dicit Nauat. *comm. 4. de Regular.* num. 10. ad fin. & Trullench d. lib. 2. cap. 2. dub. 19. num. 50.

Primo amplius in voto tetæ Sanctæ Episcopum minime posse dispensare, non solum quando emittitur in subsidium, seu in redemptionem illius, &

ita ad eam à fauilibus hostium libertandam, ut olim faciebant Cruce signari, de quibus in cap. *quod super his, de fide instrum.* & in cap. *litter.* & in cap. *ex multa, de voto.* verum etiam si causa deuotionis ad visitandum Sanctum Domini Sepulchrum, & loca illa pia iuramentum, seu votum fiat: idque attentio stylo, seu præxi hodiernæ, iuxta quam quodcumque votum tetæ Sanctæ ex causa solius deuotionis, & visitationis factum (quale est hodie omne fere, quod emittitur) insinditendè censetur referuatum. Ita Syluest. *verb.* *votum 4. quest. 3. vers. 5.* Couar. in cap. *quæsumus* part. 1. §. 3. num. 12. Gregan. l. 5. tit. 8. part. 1. Fr. Emman. in *expofitione Bullæ Crucis* §. 9. num. 129. Azor. *instit.* moral. part. 1. lib. 2. cap. 19. dub. 4. alij, quos refert, & sequitur Suar. *di.* lib. 6. cap. 21. num. 5. Sayr. *di.* cap. 11. num. 36. Lessius *lib.* 104. Ludouic. à Cruce *di.* lib. 6. dub. 15. num. 4. Quæsumus gloss. in *di.* cap. 22. multa, vbi Anton. Abb. & alij, atque etiam in d. cap. *quod super his, de fide instrum.* vbi Felin. num. 1. Angel. vers. *votum 4. §. 6.* Nauat. in *man.* cap. 12. num. 71. & alij citati à Suar. *di.* cap. 21. num. 2. & à Sayr. *di.* num. 36. existimant prædictum votum solum esse referuatum, quando fit in subsidium tetæ Sanctæ, quorum sententia de rigore iuris vix videtur; quia iura supradicta hoc solum casu huiusmodi votum referuauit, non tamen secundum hodiernam præxim, & consuetudinem, testem mo citato Alzed. d. part. 2. cap. 8. num. 32.

Secundo amplius in iuramentis, seu votis conditionibus de anxietate aliis referuata, proot sunt supradicta, in quibus nec pendente conditione potest Episcopus dispensare. Ita Sol. lib. 7. de *instit.* §. 2. art. 1. ad 4. & quest. 4. art. 3. Nauat. in *man.* cap. 12. num. 43. Fr. Emman. *di.* §. 9. num. 125. Gutier. *canon.* lib. 2. c. 28. num. vltim. Azor. *instit.* moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. §. 13. Suarez *di.* lib. 6. cap. 22. num. 12. me citato in hoc loco Sanctæ, in *tract. de libell.* anni *sancti.* cap. 11. dub. 2. Cuius rei ratio est, quia si votum, seu iuramentum conditionale, statim ac fit, est perfectum quoad vinculum voti, seu iuramenti; omnis namque dispositio conditionalis in sua essentia à principio est perfecta, ex l. *usufructus* 26. ad finem, ibi *si præfensi vira accipi, si de stipulato. seruimus.* Afflicti *decis.* 80. num. 3. vel 6. Tiraquell. de *retrah. lignis.* §. 14. gloss. 2. num. 17. Conan. lib. 4. cap. 2. num. 6. Vallic. de *iura empiry.* quest. 49. num. 6. Et ita hæc opinio in puncto iuris vultor est. Quamuis contrariam sequuntur omnes fere Theologi, ex quorum numero sunt Cardinal. Tolet. in *sum.* lib. 4. cap. 19. in fin. Sayr. *di.* cap. 11. num. 77. Less. vbi supra, dub. 15. num. 6. vers. *secum.* Sanchez de *Matrim.* lib. 8. diffin. 10. n. 12. cum sequenti, vbi alios refert, & in *præcepta Decalogi* lib. 4. cap. 40. num. 8. Fr. Ludouic. à Cruce in *expofit.* Bullæ Crucis. disp. 1. cap. 6. dub. 8. à num. 4. Filliuc. *di.* tract. 16. c. 9. num. 169. Balil. Pont. de *Matrim.* lib. 8. cap. 6. num. 7. Tambur. de *iure Abbatum* tom. 2. disp. 18. quest. 6. n. 37. Paul. Layman. d. tract. 4. lib. 4. cap. 8. num. 10. nouissimè Boffi. *di.* lib. 2. cap. 10. num. 34. cum segg. Trullench in *expofit.* Bulli. S. Crucis. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 7. num. 9. & d. lib. 2. cap. 2. dub. 40. n. 3. Alzed. *di.* lib. 2. c. 8. num. 6. Diana moral. *resol.* part. 1. tract. 11. resol. 54. vers. & *ita etiam.* Bonacin. d. disp. 4. quest. 2. puncto 7. §. 4. num. 17. vers. *quinto.* quorum potissimum fundamentum est, quod votum conditionale non impleri conditione, nondum est perfectum, & consummatum; igitur ad illud non potest extendi referuatio, quæ cum sit odiosa, tanquam detrahens iuri Episcoporum, debet restringi, cap. *flatus.* ibi, *cum sit penale.* de *elect.* in 6. Cui tamen argumento respondemus negando antecedens, quia quamuis executio voti, seu iuramenti

fit

ficut cuiuscunque alterius contractus, sub conditione celebrari, sit interius suspensa, pendente conditione, est tamen statim, ac celebratus est perfectus contractus in sua substantia, iuxta supradicta. Sed

- 7 *Primò* limita principalem resolutionem quatenus habet nullum Prælatum præter Romanum Pontificem posse dispensare in prædictis quinque iuramentis, seu votis, non procedere, si fiat in potestatem, verbi gratia, *intra, seu vobis me non iuratum tali iudo, vel me non peccatum tali, aut tali peccato, quod si fecus fecero, ingrediar Religionem, aut ibi in terram Sanctam, &c.* super quibus Episcopus ex causa potest dispensare, ex ea ratione, quia illa solum vota, seu iuramenta propriè Summo Pontifici reservantur, quæ simpliciter, & absolute sunt Religionis, & castitatis votiva, & peregrinationis desideraria, qualia non sunt penalia. Ita tenent Azagon. l. 2. cap. 88. art. 12. vbi ait esse Communem sententiam, Lopez in *instru-ctio. conscientia*, part. 1. cap. 44. colum. 1. vbi asserit esse sententiam Doctorum sui temporis, Tolet. in *sum. lib. 4. cap. 18. in fine*, Mentit. lib. 7. de *indulgentiis*, cap. 10. §. 6. vbi dicit esse Communem præxim post multos, quos citat Fr. Emman. in *sum. part. 1. cap. 97. & quæst. regularium*, tom. 1. quæst. 61. art. 7. vbi refert viros gravissimos eandem sententiam, Basil. Pont. de *Matrim. lib. 6. c. 9. à n. 10*. Sanctarelin *tratt. de libris anni Sancti*, c. 11. dub. 1. Trulleloch d. lib. 2. c. 2. dub. 40. n. 1. Less. lib. 2. c. 40. dub. 13. n. 106. *vers. 7*. vbi probabiliter dicit, & addit multos Theologos Salernitanos. Ita respondit, plures alios referunt, & sequuntur Anton. Gomez in *Bullam Cruciatæ* claus. 10. num. 99. Soares d. lib. 6. cap. 13. num. 6. cum sequens, & cap. 16. num. 17. Sayr. *dist. cap. 11. num. 72*. Fr. Ludou. Miranda in *man. Prælat. tom. 1. quæst. 47. art. 6*. Sanchez d. lib. 8. disp. 10. num. 8. Vgolin. de *potestate Episcopi* cap. 5. §. 2. Valer. Regim. d. lib. 18. num. 337. Ioan. à Cruce in *direct. Conscience* part. 2. præf. 2. art. 1. dub. 10. concl. 2. in fine, Bonac. d. præf. 7. §. 4. num. 17. in fine, Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 17. claus. 9. §. 3. num. 41*. Iac. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 9. à num. 10. Alican. Tamburini. de *iure Abbatum* tom. 1. disp. 18. quæst. 8. num. 36. Paul. Layman in *sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 9*. Alzedo d. part. 2. cap. 8. num. 3. Filliuc. tom. 1. tract. 26. c. 9. num. 20. Ioan. Maldet. de *votus* tract. 10. cap. 3. dub. 10. *vers. nota*, Alphons. Leo de *libal. part. 1. quæst. 13. sect. 1. n. 81*. Lanot. in *simili tract. part. 2. cap. 17. n. 177*. Barthol. à S. Faust. in *thesaur. Relig. lib. 1. quæst. 107. num. 4*. & Bossi. me citato in hoc loco, *sect. 2. cap. 10. num. 129*. Trullench in *exposit. Bull. S. Cras. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. num. 12*. Quamvis contrarium, imò etiam hoc votum, seu iuramentum esse reservatum existimant Sor. lib. 7. de *iustit. quæst. 2. art. 1. ad 4*. Nouart. in *man. cap. 12. num. 41*. Couar. in *cap. quæmvis* part. 1. §. 3. num. 12. Alcocer in *sua sum. cap. 16*. Grassi in *decis. aures. part. 1. lib. 2. cap. 28. num. 3*. Gouet. Canon. lib. 2. cap. 22. à num. 50. Azor. *instrum. moral. part. 1. lib. 1. cap. 19. quæst. 13*. Fr. Emman. in *Bullam Cruciatæ*, §. 9. num. 124. dub. 1. qui tamen postea citato loco se retractavit, vetiorem dicit Less. *dist. vers. 7*.

Limita *secundò* circa votum de intranda Religione, vt non procedat in voto Religionis non approbatae, in quo potest Episcopus dispensare; quia Religio non approbata à Sede Apostol. non est vetè Religio, & idè id votum non est Religionis. Sie docent Lessi. lib. 2. de *iustit. cap. 40. dub. 13. num. 105*. Valer. Reginald. d. lib. 18. num. 333. *vers. primo in votis*, Barthol. à S. Faust. in *thes. Relig. lib. 1. quæst. 96*. Alphons. Leo de *libal. part. 2. quæst. 10. sect. 1. numer. 113*. Trullench d. cap. 3. dub. 16. num. 3. Bossi. *dist. sect. 2. cap. 19. numer. 6*. Bonacina d. §. 4. num. 21. *vers. secundo*.

Sanchez d. lib. 4. cap. 40. num. 71. vbi bene inferri possit Episcopus dispensare in voto assumenda habitum sceminarum, quas vulgo *Beatas* appellat, & num. 72. resoluit posse Episcopus dispensare in voto paupertatis & obedientie, siue in seculo, siue in Religione non approbata emisso, & num. 71. pariter resoluit posse Episcopus dispensare in voto ingrediendi aliquam Religionem ex Milaniensibus, excepta illa Equitum Ordinis Sancti Ioannis Hierosolymitani de quo latè Diana *dist. part. 1. tractat. 1. res. sol. 77. & 78*. subdu etiam Sanchez *dist. disp. 43. num. 74*. posse Episcopus dispensare in qualitate adiuncta substantiæ voti Religionis, & num. 75. similiter asserit si quis promittat non tantum Religionem, sed persecutantiam in illa, quævis Pontifici referatur dispensatio circa ingressum, posse Episcopus dispensare circa persecutantium, & ita vt possit hic tempore nouitatus exire si expertos Religionis autem tempore iusta causa ad non persecutandum, ducatur, quia votum persecutorum ad virtutis diuersum à voto Religionis, de quo etiam Trullench d. cap. 3. dub. 16. num. 7. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 12. num. 5. Vnde Episcopus posse dispensare in voto ingrediendi Religionem arctorem, commutando illud in laxiorem, vt per Henric. d. lib. 7. c. 12. §. 7. Bonacin. d. §. 4. num. 21. *vers. tertio*. Sayr. in *claus. Reg. lib. 6. cap. 11. num. 62*. Trullench d. lib. 1. §. 7. art. 1. dub. 16. n. 7. Less. d. lib. 2. cap. 40. dub. 18. n. 124. quos & alios refert, & sequitur Diana *moral. res. p. 1. tract. 11. res. sol. 55. vers. & ideo*. Hinc fit vt si contingat quod Pontifex votum Religionis commotet in aliam materiam, non reservatur, vt in Confessione mentis, aut quid simile, puelle materiam subrogatam per Episcopus dispensari, quia votum illud reservatum fuit per Pontificiam commutationem exarctum, & aliud loco illius substitutum, quod non est reservatum. Ita Henric. d. lib. 7. c. 30. num. 3. *vers. 4*. Fr. Emman. in *sum. tom. 2. cap. 96. ad fin.* Bonac. d. §. 4. n. 18. *vers. sexto*. Sanchez d. disp. 9. num. 20. Less. d. lib. 2. c. 40. dub. 18. num. 124. Ioan. Sanc. in *select. disp. 14. num. 14*. Filliuc. tom. 3. tract. 26. cap. 10. num. 194. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 12. num. 8. cum seqq. Trullench d. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 14. num. 7. Bossi. d. *sect. 2. cap. 11*. Similiter ex dictis inferatur votum vocendi Religionem, aut perpetuam castitatem, esse commutabile per Episcopus, quia non est Religionis, neque castitatis, Soares d. lib. 6. de *voto*, cap. 21. num. 7. Sanchez d. cap. 40. num. 70. Layman d. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 8. *vers. sexto*. Barthol. à S. Faust. in *thes. Relig. lib. 1. quæst. 22*. Bossi. *dist. sect. 2. cap. 17*. Denique potest Episcopus ordinaria potestate dispensare, vt votum Religionis ex iusta causa non impletur tempore præliuro, Sanchez *dist. lib. 3. disp. 9. num. 19. & d. lib. 4. cap. 40. num. 76*. Diana d. part. 1. tract. 11. res. sol. 10. Bonac. d. §. 4. n. 13. *vers. sexto*.

Limita *tertiò* eandem principalem resolutionem, vt non procedat in voto continentie, si derat venena causa, seu gravis necessitas, quæ suadet necessariam esse dispensationem in tali voto, preut est probabile periculum incontinentie, vel simile, & interueniat simul Impotentia moralis, vel graue impedimentum auerendi Pontificem, & sic debet probabile periculum in mora, in quo caso potest Episcopus dispensare. Ita per text. in *cap. vniuersis*, qui clerici, vel vniuersi, resoluunt Syluest. *verb. votum*, 4. quæst. 4. & *verb. dispensatio*, §. 9. Nazari. in *man. cap. 11. num. 76*. Fr. Emman. quæst. *Regul. tom. 1. quæst. 61. art. 6*. plures refert Sanchez de *Matrim. lib. 8. disp. 9. num. 22. ad fin. & in præcepta Decalogi*, lib. 4. cap. 40. num. 32. Bonacin. *dist. disp. 4*.

quæst. 2. puncto 7. §. 4. num. 15. latè Suarez *dist. lib. 6. cap. 26. à num. 8. cum sequenti*. Lessi. *d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. vers. quarto*, Basil. Pont. *de Matrimon. lib. 8. cap. 8. num. 20. & 21. me citato in hoc loco* Homobon. *de exco. Ecclesiasticis tract. 12. cap. 3. quæst. 11. limitat. 2. pag. 445. & etiam me citato in hoc loco* Sanctarel. *de libris anni sancti cap. 9. in fine*. Vtrum autem votum castitatis perpetue saltem metu inculcum possit per Episcopum dispensari latè disputant Fr. Ludouic. à Cruce *dist. cap. 6. dub. 13. per tot. Boff. dist. sect. 2. casu 14. per tot. Diana d. tract. 12. resol. 73. Suarez d. lib. 6. cap. 26. num. 4. Trullench d. dub. 13. Bonacin. d. disput. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 4. num. 17. vers. secunda*, ubi affirmatiue respondit, quamuis metus leuiter emissus sit, ubi in *vers. tertio*, post Suarez *dist. cap. 26. num. 6. & Sanchez d. cap. 40. num. 26. & 80.* subdit quòd quando dubitatur vtrum votum castitatis sit validum, vel vtrum sit relictum, dispensat Episcopus.

9. Aduertere Episcopum dari legitima causa etiam dispensare posse eum eo, qui post votum simplex castitatis, matrimonium ratum contraxerit, ad effectum, vt possit petere debitum; quamuis enim peccauerit contrahendo, iuxta ea, quæ notant Doctores in *cap. menimus*, & in *cap. rursus, qui clericus, vel venerator*, & adhuc votum pulset implere, si vellet, ingrediendo Religionem, etiam in vita vxoris, iuxta *cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte 1. & de consens. coniug.* Nihilominus tamen ad id non tenetur, quia formalem Religionis ingressum non vult, iuxta text. optim. in *cap. penult. de Regularib. in 6. tenet Sor. in 4. dist. 11. §. 8. quæst. 3. art. 1. latè Sayt. dist. lib. 6. cap. 7. num. 6. Lessi. dist. dubi. 13. num. 106. Quamuis Nanct. d. cap. 12. vers. 14. Azor. lib. 11. cap. 19. dub. 5. & multi alij citati à Sayt. ubi proxime, contradiant. At subinde potest Episcopus dispensare dando facultatem debiti petendi. Ita Syluest. post D. Thoma, quem refert, *verb. matrimonium 7. num. 5. vers. 11. Valer. Reginald. d. lib. 8. num. 331. vers. tertio*, Diana *dist. part. 1. tract. 11. resol. 66. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 2. num. 17. Sayt. lib. 6. cap. 11. num. 53. vers. idem etiam*, ubi addit eandem dispensationem posse fieri ab Episcopo, cum eo qui post contractum matrimonium ratum, votum castitatis emisit.*

10. Sic similiter ex eadem ratione potest Episcopus dispensare, vt possit petere debitum ille coniux, qui post matrimonium consummatum, fecit votum castitatis sine alterius coniugij consensu. Ita D. Anton. 3. p. 1. c. 22. §. 2. & 3. & Syluest. *d. vers. 21. Sor. & alij*, quos refert Sayt. *d. cap. 11. num. 52. me citato in hoc loco* Alzed. *dist. part. 2. cap. 8. num. 24. te. clè aduertens*, quòd motus vxoris iste, qui in his casibus fecit votum castitatis, non potest matrimonium licite contrahere; quia Episcopus non dispensauit in castitate perpetua, sed tantum, vt possit petere debitum. At quòd attinet ad hanc materiam melius quam omnes illam attingit Trullench in *exposit. Bullæ Cruciatæ lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 15. per tot. ubi num. 14. resubit quòd quando coniux alter solus de licentia alterius voti continentiam matrimonio non consummato, & animo ingrediendi Religionem, sciendo non aliter esse in sua potestate imple- re perfectè votum, tunc non potest cum eo Episcopus dispensare etiam ad debitum petendum; at si iam matrimonium consummauit, poterit dispensare Episcopus ad solum debitum petendum.*

11. Item quando post matrimonium coniuges interuo consensu faciunt votum castitatis, conuocatum est an solus Pontifex possit dispensare in tali votu? Dic quòd si detur peticulum incontinentie in al-

terius, & non possit ex infirmitate, paupertate, aliaue ratione patere aditus ad Summum Pontificem, poterit Episcopus dispensare, vt matrimonio vtiatur, siue petendo, siue reddendo, Angel. *verb. votum 4. quæst. 6. specul. coniugarum, part. 1. art. 15. in fine. Nauaz. dist. cap. 12. num. 59. vers. 31. & num. 76. vers. 5. Henric. in summ. lib. 11. cap. 15. num. 8. Fr. Etzman. in summ. 1. cap. 243. num. 14. Sanchez dist. lib. 8. disp. 11. num. 10. Anton. Gum. in Bullæ Cruc. claus. 10. num. 108. Fr. Ludou. à Cruce d. 6. dub. 14. num. 6. me citato in hoc loco* Alzedo *d. p. 2. c. 8. n. 96. Azor. d. 2. 19. q. 18. Trullench d. cap. 3. dub. 13. num. 16. ubi num. 17. subdit quòd hæc Episcopi dispensatio ob eam urgentem necessitatem concessa solum potest esse ad petendum & reddendum debitum in eo matrimonio, quia ad hoc solum necessitas urget.*

Vtrum verò possit Episcopus dispensare, vt ince- 18
stus petat debitum ab vxore sua iam eidem effusa affine per prædictum incestum? Dubitant DD. in qua quæst. Guier. *d. cap. 23. num. 10. cum sequenti*, post aliud resoluunt non posse Episcopum dispensare, nisi casu necessitatis, eo quòd non patet facilis aditus ad Pontificem, & sit incontinentie peticulum, quòd admittit in eo, qui incestum committeret sceleratissimum, videlicet eum loco, vel forore vxoris, Jacob de Gratia *d. lib. 2. cap. 81. num. 3.* Vtrum communiter tenent Doctores posse semper Episcopum in hoc dispensare; ita Gaiet. *de cognat. spirit. cap. 19. num. 14. Tulet. lib. 3. cap. 12. num. 6. Vgolin. de potestate Episcopi, cap. 60. §. 2. Henric. lib. 11. cap. 15. num. 1. in fine. Fr. Etzman. in Bullæ Cruciatæ, §. 13. num. 7. & in summ. tom. 2. cap. 141. num. 12. plures alios Doctores refert, & sequitur Sanchez d. lib. 8. disp. 12. num. 13. ubi à num. 15. an possit Episcopus dispensare cum coniuge ad petendum debitum, qui cum suo coniuge contraxit cognationem spiritalem?*

Aduerte etiam Episcopum non solum in prædi- 19
cto voto castitatis, sed etiam in omnibus aliis quatuor posse dispensare certo modo, dato graui, & urgente necessitate, & interueniente simul d. difficultate adeundi Pontificem; Sanchez *d. lib. 4. cap. 40. num. 37. Fr. Ludou. à Cruce d. cap. 6. dub. 15. num. 3. cum seq. ubi intelligit procedere etiam ad aliter recusatus ad Apost. Nuntium, Sor. d. tom. 2. de Relig. lib. 6. de voto cap. 26. n. 9. & seq. Lessi. d. lib. 2. cap. 40. dub. 13. num. 106. Bonacin. d. disp. 4. quæst. 2. punct. 7. §. 4. num. 15. Filluc. dist. tract. 2. 6. cap. 9. num. 277. Paul. Layman. d. lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 16. Barthol. à S. Faust. d. lib. 3. q. 61. Leo d. sect. 2. à num. 107. me citato in hoc loco* Boff. *d. sect. 2. casu 10. num. 13. cum quo declarat numeris seq. Trullench in exposit. Bull. S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 6. n. 2. Alzed. d. p. 2. cap. 8. num. 13. quia verò regulatior in his quatuor votis, eum illa sint affirmatiua, non potest dari necessitas, quæ suadeat illorum dispensationem, sed dilationem, in illis poterit Episcopus dispensare, data etiam prædicta causa, & difficultate adeundi Summum Pontificem, vbi gratia, si aliquis intra annum voveat fieri Religiosus, vel facere peregrinationem reuerentiam, poterit Episcopus cum illo dispensare, vt per alium annum differat, de quo vide omnino Vgolin. *de potestate Episcopi, c. 58. §. 4. num. 2. Suaz. dist. lib. 6. cap. 26. à num. 9. usque ad num. 12.**

Intellige deinde in casibus contentis in hæc limi- 24
tatione non posse Consecratos Mendicantes, nec illorum privilegio gaudentes dispensare. Licet enim possint dispensare in vris Episcopo referatis, vt alibi notauimus: nihilominus tamen id intelligitur de votis referatis Episcopo iure communi, & ordinario, non tamen de votis ipsi referatis iure specialibus.

ciali, in quibus videtur electa industria personarum, vt resoluunt Fr. Emman. tom. 1. quæst. 6. art. 6. Leo in *tratt. de libulis*, part. 1. q. 1. sect. 1. num. 97. me citato in hoc loco Diana moral. refol. part. 1. tract. 11. refol. 56. *vers. notandum*, me citato in hoc loco Trullench in *exposit. Bullæ Cruciatæ*, lib. 1. §. 7. c. 3. dub. 1. num. 19. me etiam citato in hoc loco Homobon. *ubi supra* limitat. 3. Sot. *dist. cap. 16. num. 1. cum sequenti*, ubi n. r. r. tenet quod Episcopi in prædictis votis dispensare possint, licet Nuncios, seu Legatos Apostolicos sit in eadem Provincia, cum quodam tanto temperamento, de quo ibi.

- 15 Limita quare, vt procedat solum in voto perpetue castitatis, non autem ad tempus, parit ad annum, vel decennium, in quo potest Episcopus dispensare, sicut et in voto certæ castitatis, veluti in non committendo adulterium, aut aliud certum libidinis genus, quia huiusmodi votum non est perpetuæ castitatis, quod Papæ tantum reservatur. Ita Sot. in 4. *dist. 38. quæst. 1. art. 2. concl. 1. in fine*, & lib. 7. de *instit. quæst. 4. art. 3. col. 1.* Nauar. in *man. cap. 12. num. 76. versic. 5.* Atagon. 1. 1. quæst. 88. art. 12. paulo ante *solus*, ad 1. 3. c. 6. de *Gratiis in auro* *dist. part. 1. lib. 2. c. 3. n. 29.* Bonacina *dist. 5. c. 4. num. 18. versic. septima.* Anton. Gomez in *exposit. Cruciatæ* class. 10. num. 109. Henric. lib. 7. cap. 30. §. 6. Valent. 2. 2. *dispensat. 6. quæst. 6. punct. 7. col. 10. vers. ex quo sequitur*, Fr. Emman. in *sum. tom. 2. cap. 96. num. 5. et in exposit. Cruciatæ*, §. 9. num. 1. & 120. Fr. Ludou. à Cruce d. *dist. 1. cap. 6. dub. 10.* Fr. Emman. in *sum. tom. 4. cap. 187. num. 17.* ubi limitat in voto factio ad centum, seu 80 annos, quia repletur perpetuum, post Angel. Emman. Sâ. Palaz. Angl. Fr. Ludou. Lopez, & plures alios Sanch. de *matrim. lib. 8. dist. 9. num. 6.* Azor. d. lib. 11. cap. 19. dub. 6. Vgolin. d. *cap. 59. §. 3. num. 1.* & aliquos refert, & sequitur Sayr. *dist. cap. 11. num. 48.* Valet. Reginald. d. lib. 18. num. 331. *vers. secundo*, & num. 334. *vers. tertium*, & num. 336. Alean. Tambotin. de *iure Abbatis tom. 2. dist. 18. quæst. 8. num. 7.* Alzed. d. p. 1. cap. 8. num. 14. & multo plures Sanchetel. de *libulis anni famuli*, cap. 9. dub. 1. Sanchet. d. lib. 4. cap. 40. num. 48. Trullench d. lib. 2. cap. 2. dub. 3. num. 16. Bonacini in *precepta dist. 4. quæst. 1. punct. 7. §. 4. num. 18. vers. septima.* Paul. Lysman d. lib. 4. tract. 4. c. 8. num. 8. Barbol. à S. Faustio in *thesaur. Relig. lib. 3. quæst. 70.* Sanchet. de *lib. cap. 1. dub. 1.* Alphonf. Leo in *famili tract. part. 2. quæst. 13. sect. 1. num. 95.* me citato in hoc loco Boff. d. *sect. 1. cas. 17.* Diana d. *part. 1. tract. 11. refol. 57.*

- 16 Ex posse Episcopum votum peregrinationis facit eodæ tali tempore prorogare, si iusta addit causa, veluti quia votens morbo impeditur, vel vialeum non habet, aut carere denuerit, resoluit Vgolin. d. 8. 78. §. 4. n. 3. & latè de potestate Episcopi circa dilationem executionis votorum relexuorum, vide nouissimè Boff. d. *sect. 1. cas. 19. n. 4. cum seq.* Sanchet. d. lib. 4. cap. 40. num. 76. ubi probabiliter existimat
- 17 si posse Episcopum Ordinaria potestate dispensare in hac dilatione, dammodo votum non adeo differratur, vt sit periculum in eum statum incidendi, vt votens reddatur impossibilis ad votum implendum, quod hoc non fit dispensare in substantia voti relexuati; sed in eius qualitate, Trullench d. 3. dub. 16. num. 9.

Ex prædicta etiam ratione poterit dispensare in voto de non contrahendo matrimonium, seu nunquam nubendi, quia non est votum simpliciter castitatis, neque illud violatur, si votens cum alia fornicetur. Ita Nauar. Valent. Henric. Fr. Emman. & Jacob. de Gratiis, *ubi supra*, Fr. Ludou. in *infract. consensu. part. 1. cap. 49. col. 2. versic. licet Episcopus*, Go-

tier. Canon. lib. 2. cap. 12. num. 49. Trullench d. cap. 3. dub. 15. num. 13. Sanchez d. *dist. 9. num. 11.* & d. lib. 4. cap. 40. num. 66. Vgolin. d. cap. 18 §. 3. num. 3. Sanchetel. *dist. cap. 9. dub. 5.* Azor. d. cap. 19. quæst. 5. Bulli. Pont. de *Matrim. lib. 8. cap. 8. §. 2. num. 19.* Sayr. *dist. cap. 15. num. 46. cum sequenti* Fr. Ludou. à Cruce d. *dist. 1. cap. 6. dub. 10. num. 4.* Barbol. à S. Faustio d. lib. 3. quæst. 74. Homobon. *part. 2. exam. tract. 12. cap. 1. pag. 445. col. 1.* Lol. Laur. d. *cap. 17. num. 1.* Leo d. *sect. 1. n. 100.* Bulli. d. *sect. 2. cas. 10. num. 1.* Ioan. de la Cruz in *direct. consensu. p. 1. prac. 1. art. 1. dub. 10. concl. 3.* me citato in hoc loco Diana *dist. part. 1. tract. 11. refol. 59.*

Sicut etiam votum virginis est erit ab Episcopo 18 dispensabile, si votens intendat solum setuare corporis integritatem, fugiendo primum adum venerum; si enim illam semel admittit, iam voti obligatio euanesceat, ac subinde eam non fit perpetuæ castitatis, maerit ab Episcopo dispensabili, sicut et si habeat intentionem castitatem simpliciter seruandam, quia tunc erit reservatum, iuxta ea que notant Sayr. *dist. cap. 11. num. 55. cum 4. sequenti.* Grati. *dist. cap. 12. num. 11.* Gonet. de *matrim. c. 123. num. 8.* Azor. *dist. moral. part. 1. lib. 11. cap. 19. quæst. 10.* Portel. in *addit. ad dubia Regular. vers. vni dispensatio* num. 78. me citato in hoc loco Diana moral. refol. part. 1. tract. 11. refol. 60. *vers. et ita*

Hinc etiam ex dictis deducitur posse per Episcopum dispensari votum seruandæ castitatem coniugalem, cum id non fit votum castitatis absolutum, sed partis. Ita Henric. lib. 7. de *indulgent. cap. 40. num. 6.* Sanchet. *dist. lib. 8. dist. 9. num. 4.* & *dist. lib. 4. cap. 40. num. 50.* Sanchetel. de *libulis cap. 9. dub. 3.* Fr. Ludouic. à Cruce *dist. cap. 6. dub. 10. m. 10.* Diana *dist. part. 1. tract. 11. refol. 62.* Trullench *dist. lib. 1. §. 7. cap. 3. dub. 15. num. 10.*

Sicut etiam potest dispensari votum de abstinentia à quouis peccato venereo, etiam molliori, quia huiusmodi vota non sunt absolute castitatis, cum possint sic votens adhuc matrimonium contrahere. Ita Diana d. *part. 1. tract. 11. refol. 61.* Valer. Reginald. d. lib. 18. cap. 22. num. 331. Lessi lib. 2. cap. 40. num. 127. Bonacina d. §. 4. num. 11. *vers. quinta.* Trullench d. cap. 3. dub. 15. num. 14. Molfes in *sum. tom. 1. tract. 11. cap. 1. §. 50.* Vgolin. de *precept. Episc. cap. 1. §. 3. num. 3.* Portel. in *addit. vers. vni dispensatio* num. 78. Fr. Ludou. à Cruce d. *dub. 10. num. 12.*

Limita quare, circa triplices peregrinationis reservationes votum, vt non procedat supradicta principalis resolutio quando expressus volentis finis fuit non ad inuisenda ea loca, sed ad aliam finem, vt si quis promittat ire Romam ad inuisendam imaginem Beatissimæ Virginis, vel ad osculandum Pontificis pedes, val ad impetrandum aliquis peccati absolutionem ab eujus proinde in his casibus, & similiter in aliis ceterarum peregrinationum reservationum posse Episcopum dispensare resoluunt Alzed. *dist. part. 1. cap. 3. num. 31.* Sanchet. *dist. cap. 40. num. 77.* ubi num. 78. tenet posse etiam Episcopum dispensare in qualitate huius peregrinationibus adiuncta, & num. 79. asserit votum non peccare dispensationis ab alio quam à Romano Pont. non esse reservatum, ac proinde posse Episcopum in illa dispensare, & num. 80. dicit in dubio an votum sit reservatum, nec ne, iudicandum esse in partem benigniorem, reservatum non censetur, de quo etiam Diana moral. part. 4. tract. 1. refol. 59.

Circa votum etiam suscipiendi sacros Ordines 19 resoluunt non esse Papæ reservatum, sed posse per Episcopum dispensare, cum non sit castitatis, sed iudicandi statum, cui castitas annexa est, Nauar. *conf. 32.*

in antiquis aliis 18. in *noie de voto*, Azor. *dist. lib. 1. cap. 19. quæst. 9.* Filius. *dist. tract. 2. cap. 9. n. 62.* Layman *dist. cap. 8. num. 8.* Barthol. à S. Fausto *d. lib. 3. quæst. 94.* Sanch. *de matr. lib. 8. disp. 9. num. 13. & dist. lib. 4. cap. 40. num. 69.* Basil. Pont. *dist. lib. 8. cap. 8. n. 21.* Trulench *dist. cap. 3. dub. 15. n. 26.* Sanctarel. *dist. cap. 9. dub. 4.* Molfes. *dist. tract. 1. cap. 1. n. 48.* London. à Croce *d. cap. 6. dub. 10. num. 6.* Vgol. *d. cap. 58. §. 1. vers. quæst. Suiat. dist. 21. num. 6. cum seq. Sayr. dist. cap. 1. num. 60.* Valer. Reginald. *d. num. 33. vers. quæst. 10.* Leo *dist. sect. 2. num. 105.* me citato in hoc loco Boffi. *d. sect. 2. cap. 10. num. 9.* Diana *d. part. 1. tract. 11. resolu. 64.* Bonacin. *dist. §. 4. num. 17. quia*, vt supra dicebam, tale votum non est votum calitatis, eo quod non promittit calitatem præferentem, sed futuram, scilicet postquam fuerit ordinatus; unde si iste talis antiquam ordinem peccet cum aliqua, non proinde facit contra votum. Naour. *vsq. supra*, & in *man. cap. 11. n. 47.* Azor. *dist. loca. Suar. d. c. 21. num. 7.*

10 Vtrum autem possit quis ita se suo voto obligare, vt intendat efficere quod à nemine tolli possit, nisi à Papa, & ita suum votum efficere reſeruat, licet alias non sit respondens, quod non, cum Suar. *d. cap. 2. r. num. 13.* apud quem à num. 11. cum duobus sequentibus videbis nonnullas declarationes circa votum terre Sanchæ.

11 Quæſtio reſtat in hac materia non concernenda, vtrum scilicet, qui habet potestatem dispensandi in votis, & iuramentis, possit eadem commutare; In qua quæſt. affirmatiue respondendum est cum Sayr. in *clau. Regia lib. 5. cap. 8. num. 14.* Lessi. *dist. lib. 1. cap. 41. num. 58.* Suar. *lib. 6. de voto cap. 9. num. vltim. & cap. 10. num. 1.* Vgol. *de potestate Episcopi cap. 59. num. 5.* Sanch. in *præcepta Decalogi tom. 1. lib. 4. cap. 51. à num. 1.* nonnullis Fr. Ludou. à Cruce in *exposit. Bullæ Crucis dist. 1. cap. 6. dub. 7. in princ.* & Trulench *dist. lib. 2. cap. 2. dub. 46.* propter regulam, quæ habet, quod cum conceditur maior, & minus concessum esse videtur, vt in *cap. cui licet §. 1. de reg. iuris in 6.* qui promittit & absoluit procedit in his, quæ à iure communi conceduntur, tradunt *Salut. 3. num. 41. ff. de consensu. Princip. Felin. in cap. pastoralis, num. 5. de reſcriptis*, Rebuff. in *praxi titul. de dispensat. ad plura num. 64.* & sic intelligitur text. distinctus in *cap. ex parte 27. de decimis*, vltra varios intellectus, quos adducunt Couar. *lib. 1. var. cap. 17. num. 13.* Fortun. in *§. quid si tantum, num. 164.* Rebuff. *de decimis §. 14. à princ.* Menoch. *conf. 36. d. num. 2.* & de eo supra tractauit Allegat. 33. n. 1. Trulench *dist. lib. 2. cap. 2. dub. 47.*

12 Difficilior tamen quæſtio eſt, an delegata potestate dispensandi in iuramentis seu votis, censetur cōſeſſa potestas commutandi Affirmatiue respondendum est cum Fr. Emman. in *summa part. 1. cap. 192. cunctis*, Henric. *lib. 7. de indulgent. cap. 30. num. 5.* Sayr. *dist. num. 14.* & *ead. lib. 6. cap. 12. num. 15. & cap. 11. à num. 116.* latè Suar. quæſtionem disputante in vtraque partem dicto *lib. 6. cap. 12. n. 7. cum seq. Lessi. lib. 2. cap. 40. dub. 11. num. 44.* Bonacin. in *decem præcepta disp. 4. q. 2. p. vnde 7. §. 3. n. 10.* Fillius in *quæst. moralib. part. 2. tract. 16. cap. 9. num. 23.* Paul. Layman in *sum. Theol. moralis lib. 4. tract. 4. cap. 8. num. 10.* Homobon. de Bonis de *examine ecclæ. part. 1. tract. 5. cap. 6. q. 40.* Basil. Pont. *de matr. lib. 8. cap. 10. num. 3. & 4.* nonnullis in *cap. 10. in hoc loco Boffi. de triplici Indulgentia princl. sect. 2. cap. 1. per tot.* Licet contrarium teneant Naour. in *man. cap. 12. num. 79.* verſus *Ind. Sorb. Azor. & Beia*, quos refert, & sequitur Sanch. *lib. 4. cap. 53. num. 4.* contra quos efficaciter viget, & retorquetur argumentum, quo illi videntur, quia licet dispensatio sit odiosa respectu illorum cum quibus dispensatur, &

vti talis restringenda, *cap. 1. de huius Presb. in 6. cap. non potest cap. cum in alia, de proband. eod. lib. Brunot. à Sole verb. dispensatio num. 7.* Cardof. *eod. verb. num. 9. & 19.* Moner. *de distrib. quæst. q. 14. num. 5.* Girond. *de prauilegiis explicat. num. 1111.* me citato Boffi. *dist. cap. 3. num. 5.* nihilominus potestas dispensandi alicui concessa, non inter odiosa, sed inter fauorabilia censenda eſt, ita vt quomodocumque beneficium Principis largissime est interpretandum respectu ipsius, *l. 3. de cast. Princip. cap. cum dilectis, de den. cap. olim de verborum significat. Moner. d. q. 14. n. 39.* Cardof. *verb. beneficium num. 67.* Valasc. *conf. 58. n. 11.* ita prædicta dispensandi potestas quoad eum, cui conceditur, latissime est amplianda, reſt. opimus, vbi notatur *gloſ. 1. & Abb. in cap. vlt. de ſimon. in propolis Suar. d. cap. 12. n. 9.* Lessi. *d. c. 4. n. 60.* Boffi. *d. cap. 3. n. 5. in fine.*

E conuerſo aſertit quod potestate commutandi iuramenta, seu vota, non censetur eo ipſo potestas dispensandi concessa, vt post alios quos refert, & sequitur, reſoluit Suar. quæſtionem disputante in vtramque partem, *d. cap. 12. n. 1.* vsque ad num. 6. sequitur Valer. Reginald. *d. lib. 8. num. 33. vers. potest. latè Ludou. à Cruce d. dub. 7. à num. 1.* Bonacin. *d. p. vnde 7. §. 4. num. 10.* Sayr. *d. cap. 11. n. 118.* Basil. Pont. *d. cap. 10. num. 1.* Boffi. *dist. sect. 2. cap. 4.*

ALLEGATIO XXXVIII.

Episcopus an possit ad tempus, vel ad certum effectum interdictum suspendere, & quid liceat, vel non liceat ei agere tempore interdicti?

SUMMARIVM.

- 1 Episcopus potest pro certa ſiſtente, vel occasione interdictum ad tempus ſuſpendere ſecundum aliquos.
- 2 Contrarium defendunt alij.
- 3 Diſtinctiones ſuadere has contrarias opiniones ad concordiam reducant alij.
- 4 Verior opinio eſt, quia indiſtinctè tenet Episcopum nullum interdictum poſſe ſuſpendere, etiamſi illud præſentet.
- 5 Abſoluere quæſt. 2. à cenſura, non potest eandem ad tempus ſuſpendere.
- 6 Cenſura quomodo dicatur pendere ab intentione proferentis.
- 7 Cap. dilectis, verſ. qui verè, de appellat. declaratur.
- 8 Interdicti effectus in eiuſ prolatione partiſ Episcopum diſindere, & limitare.
- 9 Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per ſe, vel per alium violare, niſi in caſibus à iure permiſſis.
- 10 Episcopum violans ſuum interdictum incurrit pœnam horu & irregularitatem.
- 11 Episcopum ex privilegio Iuris eximimus à generali interdicti loci, niſi deſideris cauſam interdicti, vel in eo culpabilis ſit.
- 12 Interdicti tempore tenetur Miſſam audire ſub præcepto peccati mort. quibus ex privilegio vel à iure conceditur, vt poſſit diuini interſeſſe.
- 13 Confirmationis Sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti.
- 14 Episcopos licet tempore interdicti cum moderamine, cap. alma mater, conſecrare Chriſma Feria quinta in Caſa Domini.

- 15 Interdictum in loco, & personis interdictum non licet Episcopo Ordines conferre, etiam primam tonsuram, nec aquam, palmam, vel cineres solemniter benedicere, ut n. 16.
- 16 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale pro culpa unius privati hominis, nisi ex speciali commissione Papae.
- 17 Interdictum generale loci ab non solutionem debiti pecuniarii privati non potest Episcopus ponere sine licentia Papae.
- 18 Interdictum tempore licet Episcopis exercere iurisdictionem circa spiritualia.
- 19 Requisitionem primam in itinere licet Episcopis dare tempore interdicti.

PRo certa festiuitate, vel occasione, veluti pro Missa nouae professionis facienda, aut pro sepultura alicuius oculis potestate, potest Episcopus interdictum suspendere ad tempus, vel ad certum effectum, videtur probare glossa, in fine in *proferens, de sententia excomm.* lib. 6. & docet Nauar. in *man. cap. 27. num. 183.* laqueatur Sayr. de *conf. lib. 5. cap. 23. num. 18.* & pro eis videtur expressa decisio text. in *cap. distictu 53. vers. quia verò, de appell. lib. 1. cuius effectum ad tempus duxerat suspendendum, & ibi notat glossa. Et in excommunicatione videntur firmate Coulin *cap. alma mater §. 1. a num. 6.* & Lauzet. de Francie *in excomm.* inter Episcopum & Regulares §. 14. pag. 329. dum tenent, quod licet excommunicatio vere non possit suspendi, tamen nihil impedit quin ab ea detur absolutio ad certum actum, vel tempus, quo finito illi tenetur in eandem excommunicationem vt prius.*

Contrarium tamen, imò Episcopum huiusmodi interdictum in praedictis casibus suspendere non posse expressè testatur glossa in *cap. ad hac 37. de appellat. & eam sequuntur communiter Doctores; vt constat ex relatis ab Henrig. in *sum. lib. 11. cap. 51. §. 4. vers. quare, & constanter Aulæ de *conf. diff. 6. dub. 6. concl. 4.* Villalob. in *sum. tom. 1. tract. 19. diff. 11. a. 2. nouissime me citato Iosn. Machado in *tract. del perseo Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 13. docum. 14. n. 4.* ubi hanc pariem dicit probabilem; ac contrarium in quocumque interdicto locali, aut personali generali tenet, qui plures assertores rationesq. tum quia Episcopi sunt inferiores lege Pontificia, ac subinde cum seruare, non autem privilegio, aut dispensatione tollere possunt, iuxta regulam *cap. cum inferior, de maior. & obed. cum vulgaribus; tum etiam, quia censura secum trahit excommunicationem, & ideo nec per appellationem eius effectus suspendi possunt, & *passerius §. verum, de appell. iuncto d. cap. ad hac 37. eodem sit, ergo à fortiori neque Episcopus inferior poterit eum suspendere.*****

Alij tamen distinctionis fœdere has contrarias opiniones ad concordiam reducere nituntur, hoc ratione. Aut interdictum est laicum à lute, vel ab homine; quando à lute prolatum est, ab Episcopo suspendi posse concedunt, vt ex Soto (qui hoc nouo dicit) in *4. distictu 22. quest. 3. art. 1. concl. 3.* tradit Fr. Erioman *quest. Regul. tom. 2. quest. 111. art. 1.* & post Syluest. *Suar. tom. 5. diff. 38. sect. 3. num. 6.* quod ea ratione probatur, quia quoties conditor Canonis censuræ absolutionem non reseruauit, potestatem absolendi Episcopus videtur concessisse, iuxta regulam text. in *cap. super, vers. in secundo, de sent. excomm.* cum traditis per Sayr. de *conf. lib. 2. cap. 19. num. 2.* Cum ergo interdictum absolutio nemini soleat reseruari, consequens sit, quod et populus Episcopo

illud in totum tollere potest, à fortiori ad tempus suspendere, iuxta regulam *l. quæ ita est, de rei vendic. cum similibus.* Aut interdictum ab homine prolatum est, & subdistinguitur, vel enim agnus de Episcopo, qui illud proculat, vel de aliis: in priori casu aiunt procedere primam sanctentiam assumptiuam quod Episcopos, qui interdictum protulit, illud pro certo tempore, aut causa suspendere valeat, & esse ita intelligendum textum in *d. c. distictu, & proxim Salmantice de qua testatur Nauar. d. c. 23. n. 183.* In posterioribus vero procedere contrarium negatiuam, quod inferiores Romano Pontifici interdictum ab ipso Pontifice, vel ab aliis Prelatis prolatum, relaxare non possunt, nec in totum, neque etiam ad tempus suspendere. Atque ita hanc distinctionem expresse tradunt Cou. in *cap. alma mater p. 1. §. 1. n. 6. in vers. secundo, Henrig. d. 4. vers. 4. Suar. d. diff. 38. sect. 3. a num. 5.* ex ea ratione, quia effectus censuræ ex iocutione & non pendet potestatis, *cap. veneris 2. de rescrib. & euenus ligant, quatenus intendit, qui ligat, ex reg. l. non omnis ff. si certum petatur, & c. cum super, de officio delegati, cum vulg. Quæ omnia post hæc scripta, & meo non alio loco citato, optime tradit doctissimus Diana moral. *resol. part. 5. tract. 1. resol. 69.**

Verum licet supradicta hæc distinctio sit in praxi securata, & à Doctores recepta, in rigore tamen iuris distinctio tenentem nullum interdictum locale, vel etiam personale à lute, vel ab homine prolatum, posse ab inferioribus Romano Pontifice, etiam illud protulerint, ad tempus suspendi, ita Abb. & Dec. in *d. cap. ad hac.* Syluest. *verb. interdictum 3. §. 8. Aulæ d. concl. 4.* iunctis præcedentibus. Neque obstant fundamenta adducta per Doctores supraposita distinctionem facientem: ad illud enim, quo probant suspendi posse ab Episcopo interdictum laicum à lute, quia potest absolute ab omni effectus iuris nemini reseruata, respondetur cum Abb. & Aulæ negando consequentiam: nam ex eo, quod in totum absolute possit, & censuram absolutione relaxare, nihilimè sequitur posse eandem ad tempus suspendere; patet differentia ratio, quia absolueno in totum agit secundum naturam actus, & iuris dispositionem, quando vero suspendit effectum censuræ, quæ adhuc manet, contra naturam ipsius censuræ agit: medium enim ordinatum à lute ad tollendas censuras est absolutio; proferunt enim censuræ, vt non perirent darent, sed vt cessante contraria cessent, & ideo, quando lex, quæ censuram imponit, nemini reseruat absolutionem, Episcopis, vt ordinariis ministris, absolueno potestatem videtur relinquere: at vero suspendere effectum censuræ, quæ manet, est species dispensationis, vt scilicet contra iuris prohibitionem exerceant actus ipsi censuræ prohibiti, nullibi autem expresse repetitur, quod Episcopi interdictum, vel aliam censuram dum manet, eiusque effectus possint suspendere, imò in excommunicatione contrarium deiecit text. in *cap. cum desiderat, de sentent. excomm.* & licet in ea contrarium voluerit Nauar. metis tamen lo hoc reprobenditur à reliquis omnibus, & satis comprobatur Suar. *tom. 5. diff. 5. sect. 4. a num. 6.* Neque satisficit iud. Suar. dum *diff. 38. sect. 3. num. 9.* ait speciale esse in excommunicatione, iuxta *d. cap. cum desiderat*; nullam enim specialitatis rationem assignat, neque assignari potest: & verba illius text. satis ostendunt ex natura cuiuscumque censuræ intrinseca id prouenire, cum constet excommunicationem fuisse, & verum sit absolutio non esse, nec Episcopi, nec alijs debeat communicare eadem; quæ sanè ratio similiter metio

416 De officio, & potestate Episcopi.

dicto potest applicari, & licet forsitan admitti possit differentia inter excommunicationem, & interdictum, quoad modum absolutionis, quia in illa requiritur absolutio in forma Ecclesie, in hoc non ita: semper tamen in toto rigore verum est dicere, quod si constat aliquem excommunicatum, vel interdictum esse, & absolutum non fuisse, non potest per Episcopum, vel alios infectores Romanæ Pontifici concedi, ut faciat actus censuræ prohibitos.

6 Nec etiam valet fundamentum aliud, quo probare nitebantur Episcopi posse interdictum à seipso prolatum suspendere ad tempus; quia pendet, sicut reliquæ censuræ, ab intentione profertentis; responderetur enim quod licet tempore quo profertur, pendeat in ipso actu prolationis, ut sunt in fieri, ex intentione eius, qui profert, & eatenus ligent quatenus intendit, tam quoad personas in quas profertur, quàm quoad actus prohibitos, quia non negamus posse fieri interdictum quoad certos actus, veluti Ecclesie ingressum, ut bene notant Couar. in cap. alma part. 2. §. 1. num. 5. vers. hoc apparet. & Vgolin. de censur. tabul. 5. cap. 1. 6. in princ. postquam tamen prolata sunt, sciam secum itaham executionem, omnesque suos effectus non hominis, sed ipsius legis ministerio statim operantur, & ideo iam dictum non potest quod in actuali executione pendens ex voluntate profertentis, neque effectus ipse consistens in prohibitione divinorum, vel actuum prohibitorum, separabilis est ab ipsa sententia, ut dum manet censura substantia, ab ea effectus separantur. Neque quoad hoc quod est itahere secum executionem, aliqua considerari potest differentia ratio inter excommunicationem, & interdictum: imò in hoc expressè vitiumque equiparat text. in d. cap. hoc, iuncto d. §. verum.

7 Denique ad tex. quo principiè mouentur in d. d. dilectum, vers. quia vero, respondet Avisa licet inaduerteret alleges dict. cap. ad hoc quod procedit ex consuetudine, quæ tribuit hanc facultatem Episcopis ex tacito consensu Papæ: sed minimè textus consuetudine nititur, nec eam approbat. Quare melius respondet Dec. dict. cap. ad hoc num. 8. videlicet text. illum non continere quoad hoc Pontificis decisionem, sed parit allegationem, quod enim decidit est de nullitate interdicti prolati post appellationem, quod factum negabat Decanus, contendens ante appellationem illud promulgasse, sed postea ad tempus suspendisse, quam allegationem rejicit Pontifex, minimeque decidit interdictum suspendi potuisse: quomodo Abb. contrariam sententiam magis approbans secundum rigorem concludat hunc textum adeo vrgere, ut non audeat eam defendere. Vide Aloys. Ricc. in d. c. Curia Archiep. Neapol. p. 4. decis. 1. 1. ubi post primam huius tractatus editionem ex hoc loco memon citato plura transcripsit.

8 In ipsa verò prolatione interdicti, potest Episcopos ipsius effectus diuidere, & limitare, itavt intendat prohibere solam sepulturam, v. g. vel ingressum Ecclesie, vel vsum Communianis daturatæ, vel divinum Officiorum præcisè, non autem aliarum rerum sacrarum: sicut etiam potest diuidere effectus suspensionis, itavt de facto suspendat ab hac solum te, & non ab illa: attamen in excommunicatione non potest Episcopos limitare, seu diuidere eius effectus, sed hoc ad solum Papam spectat, qui solus potest diuidere, & dispensare in excommunicationis effectibus; ita Henric. lib. 3. cap. 1. §. 3. Et ratio est, quia omnes excommunicationis effectus sunt iure communi incommuni amandi, super quos solus Papa, non Episcopi dispensat: aliarum autem

censurarum effectus sunt eodem iure communi diuisibiles, ac proutde quomodo mens ferentis illas expressa sit, attendi debet, quod si absolutè feratur interdictum absque ulla effectuum limitatione, omnes effectus in iure contentos comprehendere intelligendum est, & tunc non posse ab infectioribus Romano Pont. etiam illud protulit, ad tempus suspendi optimo iure supra resoluimus, ↑ Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se, vel per alium violare, nisi in casibus à iure permissis, alias suspenditur ab officio ac beneficio, & omni iurisdictione privatur, ut habetur in cap. ult. de excessibus Prælat. quando scilicet in ipsa sententia tam à iure quam ab homine lata expressa sit de Episcopo mentio, per tex. in cap. quia periculosa, de sent. excomm. lib. 6. docent ibi Archid. Domin. & alij, Nauar. in man. cap. 17. num. 165. §. 3. quod etiam procedere in censura suspensionis, non autem in excommunicatione generaliter lata resolunt per me citat. alleg. 111. num. 1.

Generale autem interdictum siue interdictum totius civitatis, provincie, regnum, siue universitas ab ipso met Episcopo, siue ab alio, qui imposit, nisi sit Papa, servandum est, docent Sylvest. in sum. verb. interdictum 6. §. 1. Henric. lib. 3. de excomm. cap. 1. o. §. 1. observantes Episcopum violantem ius interdictum incurrere poenas lurs, & irregularitatem.

Ex privilegio tamen lurs eximunt Episcopi 15 à generali interdictio loci, cum debeat illum quotidie audire, aut dicere Missam, vnde servato moderamine dict. cap. alma, licet potest celebrare, vel celebrari sibi facere, & audire divina, quomodo sit interdicta civitas, vel terra, Regnum, &c. ut est text. in cap. fin. de privileg. lib. 6. & docet Couar. in cap. alma mater part. 2. §. 4. cum Ioan. And. in cap. dilectum, de appellat. nisi tamen causam dederit interdictio, tunc enim cum de ipse Episcopus personaliter sit interdictus, hoc privilegio gaudere non posse resoluunt Nauar. dict. cap. 17. num. 178. & 180. & Henric. lib. 3. cap. 43. per cap. licet, de privileg. in 6. nam omnia privilegia à iure, vel ab homine concessa vt tempore interdicti interline, illis tantum profutur, qui interdictio causam non dederunt, seu alias in eo culpabiles non sunt, de privilegiis lurs probat tex. in c. quod nullus 25. vers. verum, de prim. lib. 6. & in vtriusque est receptissima communis scripturatum traditio, ut constat ex Nauar. dict. num. 180. & Henric. d. lib. 3. cap. 48. §. 5. lit. A. & post alios Sayr, de censur. lib. 5. cap. 5. num. 19. & 31. Ratio est, quia illi, ppter quos interdictum personale etiam generale, vel etiam locale profertur, aut qui ei causam dederunt, licet alias culpabiles existant, personaliter interdicti censentur, ut arguetur in cap. si sententia, vers. ceterum, de sent. excomm. lib. 6. notant Doctores communiter ex Nauar. & alios, quos adducit Sayr. dict. lib. 5. cap. 4. num. 10. vers. secundum consuetudinem autem concessionem etiam iure communi factam aliquibus personis, vt tempore interdicti possint celebrare, vel interesse divinis, personaliter interdicti non prodesset, vt post Couar. & alios etiam in terminis dict. cap. alma §. adnotamus, explicat Suar. tom. 5. de censur. disp. 34. sect. 3. num. 2. Hinc evenit concessionem factam in dict. cap. alma mater, vt tempore interdicti Penitentia Sacramentum infirmis, atque etiam bene valentibus possit administrari, non prodesset personaliter interdictis, vel illis, qui aliquo modo culpabiles existunt, nisi satisfactum, vel cautionem idoneam præstiterint, vt probat idem cap. alma, vers. illi etiam, & notant Nauar. num. 178. Vgolin. de censur. tab. 5. cap. 7. 5. Sayr. cap. 6. in 10. Suar. disp. 33. sect. 1. num. 9.

num. 9. & 17. dictis locis. Sic etiam cap. quod in 14. de Parocho, dum clericis interdicti tempore Ecclesiasticam concedit sepulcrum, eam eisdem deoegate si interdictum non seruauerunt, multoque magis si ei causam dederunt, prosequitur ex aliis Vgolin. cap. 9. in princip. & cap. 15. §. 4. Suar. disp. 3. §. 1. §. 1. num. 1. Et generaliter clericis quibus conceditur, vt cum modificationibus, dicit §. aduocatum, celebrare, & aliis Diuinis interesse, non ita id licitum esse si causam interdicto dederunt, ita probat Sayr. d. cap. 5. num. 4. Hinc denique licet in §. in festiuitatibus, ob singularitatem eorum festorum bonorem, concedatur personis illis, propter quarum culpam interdictum prohibetur ne Altari appropinquent, in quibus verbis explicandis Doctores non satis conueniunt; alij enim interpretantur excludi culpabiles a sumptione Eucharistiae; alij vero ab offertorio, vt per Henric. d. lib. 3. d. 47. §. 2. Sed facilius est cum Vgolino c. 8. §. 12. a. num. 4. intelligere verba simpliciter vt sunant, quod non appropinquat Altari, sed a longe stantes ad altaris Ecclesiam, vt sic rubore suffusi facilius a contumacia resipiscant, & ad penitentiam inducantur, vt in simili probat text. in cap. 10. dist. 108.

13. Huiusmodi personarum, quibus a Deo, vel ab homine conceditur vt tempore interdicti possint interesse Diuinis, vt sunt Episcopi, Clerici, atque etiam Laici, omnes illis diebus, quibus interdictum suspenditur, reneunt Missam audire sub precepto peccati mortalis praeiudicium, quia cum Diuino iure interesse possint, ac subinde cesset impedimentum, quo a precepto deobligantur, sit locus generali precepto iuris, de quo in cap. dist. de consensu. dist. 1. cum similibus, quae explicat Suar. num. 1. de Retig. tract. de diebus festis lib. 2. cap. 15. & in nostro proposito expressè resoluunt Nauar. in manual. cap. 11. num. 3. in fine, & post Sor. Medin. & alios, Henric. lib. 7. cap. 15. §. 3. in fine. I. & lib. 11. cap. 48. §. 5. in fine. I. d. de de habentibus Bullam Cruciatu, Fr. Emman. in im. explicat. §. 5. num. 6. & Sebalt. Accolla ad eundem quæst. 28. per totam: confirmantes, quia nemo dubitat detentum in carceribus, si habeat facultatem a Iudice exeundi, mortaliter peccare si non audiat Sacramentum; eo similiterrè illis quibus facultas Diuinis interessendi tempore interdicti conceditur, mortaliter peccabunt si Missam non audiant; neque probabile aliquod fundamentum adducunt Victor. Cano, Mantius, & alij Salamanticenses, quos isti referunt, & constanter sequitur Auila de censur. part. 5. disp. 4. §. 1. dub. 6. contendentes nullam culpam committere habentes priuilegium interessendi Diuinis tempore interdicti, si Sacrum omittant diebus festis. Quorum fundamentum est, quod nemo cogitur vt priuilegio sibi concessio, l. pen. C. de pallio, cap. si de terra, de priuilegiis, cum similibus; nam facile responderetur hanc obligationem non provenire ex priuilegio, sed ex illo remoueri impedimentum, quo exculabatur, & eoque remoto succedere obligationem legis præceptum huiusmodi imponitur omnibus conuenienter, & confirmatur; quia, vt faceret Auila, quia secundum lus commune non sunt prohibiti, sed potius seruata moderatione dist. cap. alius, eis conceditur celebrare, atque aliorum Diuinorum vfus, ex qua ratione necessarii etiam concedere debuerunt hoc idem ius reliquis omnibus priuilegiariis, quia supposito priuilegio prohiberi non sunt interesse Diuinis.

13. Licet Episcopo Confirmationis Sacramentum conferre tempore interdicti tam paruulis, iuxta Barbof. de Episcopo Pars II.

cap. rescripto 43. vers. praeuocet, de sent. excom. quàm adultis, iuxta cap. quoniam, eodem tit. lib. 6. Et tam in Ecclesia speciatim interdicta, quàm etiam in interdicti tempore generalis loci, atque etiam solemniter, vt est rectissima omnium sententiarum traditio, passim illorum iurum auctoritate adaequantur duo illa Sacramenta, Baptismus scilicet, & Confirmatio. Nauar. d. cap. 17. num. 178. Cou. dist. part. 2. §. 2. num. 7. vers. idem, de confirmationis Sacramento, Vgolin. sub. §. cap. 7. §. 5. Henric. d. lib. 13. cap. 45. §. 1. iuncta l. in 1. & seq. Sayr. dist. lib. 1. cap. 7. num. 6. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 53. Auila dist. dist. 4. §. 1. dub. 4. concl. 4. Suar. d. disp. 3. §. 1. §. 1. a. num. 7. obliuantes non licere Episcopo conferre Sacramentum Confirmationis illis, qui interdicti generali personali affecti sunt, si causam interdicto dederunt.

Præterea licet Episcopo tempore interdicti cum moderamine d. c. alius conficere Chrisma, quod est necessarium pro Confirmatione, & ad ritum Baptismi in feria quinta maioris hebdomadae, resurgunt citati per me alleg. 3. n. 24. licet ibi, n. 25. eorum sententiam non approbem.

Non licet tamen Episcopo in loco interdicto & personis interdictis Ordinis Sacramentum conferre resoluunt citati per me alleg. 11. num. 21. vbi num. 24. id limitandum esse censeo, data scilicet ministrorum necessitate.

Vnde etiam tempore interdicti non licebit Episcopo primam Tonsuram dare, neque nequam solemniter benedicere, neque solemnem benedictionem populo impartiri, neque palmas, vel cineres solemniter benedicere, simileque adus factos publico exercere; cum ita omnes ad rationem diuinorum Officiorum, quæ tempore interdicti prohibita sunt, redeantur: ita Syluest. Angel. Nauar. & alij, quos refert, & sequitur Suar. disp. 3. §. 1.

Episcopo non licet ponere interdictum generale personarum pro culpa, vnius priuati hominis, nisi ex speciali commissione Papæ, qui raro, & cum difficultate id alius committit, arg. text. in Extraneis prouida, de sent. excom. & ex iis, quæ Cou. in cap. alius mater par. 2. §. 1. num. 5. Suar. de censur. com. 5. dist. 3. §. 1. §. 1. n. 8. cum seqq.

Episcopus non potest ponere sine licentia Papæ interdictum generale solum ob non solutionem debiti pecuniarii priuati, d. Extraneis, prouida, Nauar. d. c. 7. n. 168. At mil. verb. interdictum §. 5. n. 27. Posset tamen ferre interdictum particulare alicui Ecclesie, vt dicit Cald. in tract. de Ecclesiæ interdictis memb. 1. cap. 4.

Episcopis, vel Prelatis interdicti tempore licet exercere iurisdictionem circa spiritualia: vis enim interdicti extenditur tantum ad exercitium Ordinis, Syluest. verb. interdictum §. 5. §. 3. num. 4. in fine.

Item licet Episcopo eo tempore benedictionem priuatam in retinere, etiam publice datæ, Nauar. d. cap. 17. num. 176. cum illa non sit actus Ordinis, sed iurisdictionis.

ALLEGATIO XXXIX.

Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit?

SVMMARIVM.

1. Episcopus in quibus irregularitatibus, & suspensionibus hodie dispensare possit, iuxta Concilium Tridentinum concedatur dispensandi facultas.

X

2. Episcopum

418 De officio, & potestate Episcopi.

- 2 Episcopus electus, & confirmatus, quomodo non consecratus, potest in casibus sibi permisso dispensare.
- 3 Episcopi illarum Regionum, in quibus adhuc Concil. Trident. publicatum non fuit, concessa ab eo Concil. dispensandi facultate non gaudent.
- 4 Subditi, quos potest Episcopus virtute Concilii absol-vere ab occultis delictis, si sciat, quod illi subdantur, quando solum conscientia foris.
- 5 Vagandi, Scholastici, & mercatores, quoad Sacramenta Confessionis, & Eucharistia subditi sunt Episcopo loci, in quo reperiuntur.
- 6 Episcopus ab hoc ut absolvat aliquem ab irregularitatibus, & suspensionibus in casibus sibi permis- sis, debet habere in eam iurisdictionem Ordina- riam.
- 7 Dispensandi potestas Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest extra diocesim exerceri, & circa absentem.
- 8 Verba, in fidei conscientia, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti Penitentiae, & in Confessione Sa- cramentali.
- 9 Episcopus si sciat aliquem ordinandum esse irregu- larem, vel suspensum, & tandem eum admittat ad Ordinem, censetur cum eo dispensare, si sibi per- mittatur.
- 10 Dispensandi, & absolvendi potestatem in delictis oc- cultis Episcopo concessam sine eius speciali man- dato Vicarius generalis exercere non potest.
- 11 Episcopus an possit committere alii hanc dispensan- di, & absolvendi potestatem? referuntur quatuor diversa opiniones, & n. 12. 13. 14.
- 12 Episcopus potestatem, quam habet dispensandi cum sibi subditis, potest alteri demandare, ut secum dispenset.
- 13 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absolvendi, quam habet Episco- pus virtute Concilii d. cap. 6.
- 14 Abbat, & alij inferiores Praetuli habemus iurisdic- tionem Ordinarium, & quasi Episcopalem, prae- dicta dispensandi, & absolvendi facultate non gaudent.
- 15 Superiores, seu Comendatiles Religiosorum exempto- rum non gaudent facultate dispensandi concessa in d. cap. 6.
- 16 Archiepiscopus dum aliu visitat, gaudet praedicta dispensandi, & absolvendi potestate circa subditos Suffraganeorum, & cum ipsis Suffraganeis.
- 17 Occultum secundum unam opinionem quoad praesens insitutum dicitur, quod probari non potest.
- 18 Occultum melius dicitur, quod non est publicum etiam si ab aliquibus sit notum.
- 19 Notorium est plena rei notitia inducens indubita- tam, & notitiam probationem discussione non egen- tem.
- 20 Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in iudicio.
- 21 Notorium dicitur omne illud, quod ex alio iudicio constat.
- 22 Episcopus potest dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quomodo sit notum tribus, vel quatuor.
- 23 Episcopus dispensare poterit etiam si alius sit mate- rialiter publicum, non vero formaliter in quantum delictum.
- 24 Irregularis, quia celebravit in excommunicatione, po- terit ab Episcopo dispensari, quando excommuni- catio est occulta, licet celebratio sit manifesta.
- 25 Delictum deductum ad forum contentiosum dicitur, statim ac denunciatio, seu occasione de illa eorum legitima superiore facta est.
- 26 Delictum deductum ad forum contentiosum verum dicitur post litis contestationem.
- 27 Litis contestatio negando, vel consensu etiam in criminalibus inducitur.
- 28 Iudicium propriè post litem contestatam dicitur.
- 29 Episcopus potest dispensare in delicto deducto ad fo- rum contentiosum, si de eo fuerit habita sententia absolutoria.
- 30 Etiam si mediis depraecatis obtinuerit absolutionem ab intellectu crimine.
- 31 Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod accusator per annum taceat.
- 32 Episcopus non potest dispensare in delicto deducto ad forum contentiosum, & postea iam iudicio finito.
- 33 Irregularis occultus ob veterationem Baptismi potest ab Episcopo dispensari.
- 34 Irregularis occultus ob duas Sacros Ordines, vel Absolutionem cum Subdicatione, eodem die suscep- tas, potest ab Episcopo dispensari.
- 35 Suspensus, eo quod negentia Episcopo, neque exami- nante Ordines suscepit, si occultus sit, potest ab Episcopo dispensari.
- 36 Suspensus ob receptionem Ordinum sine litteris di- missoriis si sit occultus potest ab Episcopo dis- pensari.
- 37 Episcopus potest dispensare cum eo, qui per saltem promotus ad Ordinem, celebravit, ubi delictum fuerit occultum.
- 38 Irregularis ob administrationem in Ordinibus male susceptam, si sit occultus, potest ab Episcopo dis- pensari.
- 39 Episcopus potest dispensare cum eo, qui Ordinem mi- noris suscepit ab Episcopo, qui renuntiavit dignita- ti, vel Episcopatum, non a censura irritum, dummo- do delictum sit occultum.
- 40 Irregularis ob exercitationem Ordinem, quos non habebat, potest dispensari ab Episcopo, ut exer- ceat susceptos, ac alios suscipiat, modo delictum sit occultum.
- 41 Simoniacus occultus potest dispensari ab Episcopo, non autem rehabilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quae per simoniam occultam obtinuit.
- 42 Episcopus non potest absolvere à censuris incursis pro- pter ingressum ad monasteria Monachorum, etiam si delictum sit occultum.
- 43 Homicidium voluntarium, quod attinet ad praesens insitutum, illud dicitur, quod est iudicium inten- tum, & volitum in se.
- 44 Episcopus potest dispensare in irregularitate pro- veniente ex homicidio licito, vel fallo aniliterae le- gitime, & infra de causa.
- 45 Episcopus dispensare valet in irregularitate ex homicidio casualem proveniente, modo delictum sit oc- cultum.
- 46 Dispensare potest Episcopus in mutilatione membri, et in voluntaria, si est occulta.
- 47 Dispensare potest Episcopus cum illo, qui aliquem ho- minem occidit, non intendens occidere.
- 48 Dispensare potest Episcopus cum eo, qui mandavit ferre, ut alterum percuteret, sed cauerit, ne occi- deret.
- 49 Homicidium mandatum in persona unius, si commi- tatur in personam alterius, non incurrit irregula- ritatem.
- 50 Dispensare potest Episcopus in homicidio occulto pa- trato causa defensionis, non servato moderamine inculpatae tutelae.
- 51 Conciliaris consistorialis habens committendum Ordi- nario loci facultatem dispensandi in irregularitate

in contraria ob homicidium commiffum vim vi repellere, quomodo intelligendū.

55 Irregularitas efficitur homicidio committente transgrediente moderamine inculpata tutele.

56 Irregularitas accidit, etiam ex odio, & cum intentione fumenda vindicta, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularitas.

57 Ad aduerum inculpata tutele perferat circa modum, tempus, & causam.

58 Ad aduerum inculpata tutele excedere, quando qui dicitur?

59 Dispensare hodie non potest Episcopus in irregularitatibus promeritis ex homicidio voluntario occulto, aut manifestato, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium abirendum.

60 Homicida est irregularis, neque ad Ordines promeritur, nec in simplicibus militare.

61 Episcopus iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad reuocandum Curatum.

62 Episcopus in foro exteriori etiam post Concilium poterit dispensare pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis in homicidio iniusto, vel casuali exequuto sine diligentia.

63 Papa dispensare potest in qualibet irregularitate promeritis ex homicidio iniusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali.

Ordines virtutes S. Concilii Tridentini, sess.

24. de reform. cap. 6. licet Episcopis in regularitatibus omnibus, & suspensionibus ex dicto oculo promeritis, excepta ea, quæ tenet ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare, & to quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolice referuatis, delinquentes quoscunque sibi subditos, in diocesi sua per seipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputatum in foro conscientie, gratis absoluerit, imposita poenitentia saluati, & cuius materiam tractant Vgolin.

de irreg. cap. 33. §. 2. cum sequentibus. & cap. 26. & de off. & pot. Episc. c. 57. §. 2. cum seqq. Henrici in summ. lib. 7. cap. 13. §. 2. lit. U. & lib. 14. cap. 18. cum sequentibus. Sicut.

tom. 6. de consue. diffus. 7. Sayr. eodem tract. lib. 7. cap. 7. Mat. Altez. eodem tract. tom. 2. diffus. 3. de suis. cap. 3. Bonacini eodem tract. diffus. 7. quæst. 5. Nauar. conf. 15.

sub tit. de sentent. excomm. in auct. & consil. 11. sub tit. de primat. in nouis Sanchez de Matrim. lib. 1. diffinit. 37. num. 11. cum sequentibus. & diffus. 40. num. 27. & lib. 3. diffinit. 5. num. 12. & lib. 8. diffinit. 2. num. 12. & latius in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 11. Iacob. de Grassi. tom. 2. consil. de homicid. consil. 1. num. 14. cum sequentibus. Valer. Reginald. in præzi fori poenitent. lib. 5. à num. 1. & lib. 50. tract. 2. tit. 5. à num. 91. Coniuch de Sacram. & consue. tom. 1. diffus. 28. dub. 4. Didac. de Attno de Sacrament. tit. de irregular. num. 10. Anton. Fernandez in examine Theolog. tom. 3. cap. 9. §. 16. n. 7. & 8. & part. 4. cap. 7. §. 1. Nicol. Gasc. de benef. part. 7. cap. 1. à num. 1. & part. 11. cap. 10. n. 112. cum sequentibus. Armand. in add. ad recapit. legum Nuar. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irreg. in deo. lib. 6. cum sequentibus. Inan. Valer. de differ. inter verumque forum, verb. irregularitas diff. 7. Aloy. Ricc. in decr. Curia Archiep. Neapol. decr. 117. p. 4. vbi me non citato multa ex hoc loco deduxit; nonissimè

Fagund. in quoque Ecclesie præcepta p. 2. lib. 8. cap. 8. n. 13. cum sequentibus, nonissimè Inan. Machado in tract. del per fenta confessor y cura de almas, lib. 1. part. 1. tract. 16. docum. in Maurie. de Alzedo in præzi de Episcop. part. 2. cap. 6. Patrel in dub. Regular. verb. dispensari n. 8. cum seqq. Villalobin in sum. part. 1. tract. 11. diff. 9. Hieron. Roderic. in compendio quæst. Regul. refel. 51. n. 13. cum

Barbof. de Episcopo Pars II.

seq. nonissimè Philibet. Marcibio. de Sacram. Ordine tract. 1. p. 9. per me. latissimè Ioan. Angel. Bosli. in tract. de tripl. subel. primat. sess. 1. casu 108. §. cum seqq. Trullench in expof. Bullæ Crac. lib. 5. 7. cap. 2. dub. 6. & ceteri omnes in discussu citandi.

Verum pro facilitati præsentis questionis explanatione, quæ quotidiana, & in praxi vtilissima est, sub triplici distinctionis membro præfens huius Allegationis materia diuiditur. In primo tradabitur, Episcoporum, & subditorum nomen, qui continentur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti in quibus Episcopus dispensare valet. In tercio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario promeritis, in quibus Episcopo dispensandi facultas non coöceditur.

Episcoporum, & subditorum nomen, qui continentur in hac materia?

Episcopi, in quibus à Concilio Tridentino, sess. 24. p. 5. per me. latissimè Ioan. Angel. Bosli. in tract. de tripl. subel. primat. sess. 1. casu 108. §. cum seqq. Trullench in expof. Bullæ Crac. lib. 5. 7. cap. 2. dub. 6. & ceteri omnes in discussu citandi. In primo tradabitur, Episcoporum, & subditorum nomen, qui continentur. In secundo quod dicatur occultum, & qui sint casus occulti in quibus Episcopus dispensare valet. In tercio, irregularitates quæ dicantur ex homicidio voluntario promeritis, in quibus Episcopo dispensandi facultas non coöceditur.

Sed Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum ad hoc receptum non est, non possunt illi facultate concessa diff. cap. 6. quia vbi non est acceptatum quoad leges interdictas, neque videtur acceptum quoad favorabiles. Ita tenent, & decem testem Armandat. diff. loco num. 11. Nicol. Garcia diff. part. 7. cap. 11. num. 24. Aloy. Ricc. in præzi fori Ecclesiæ decr. 5. 12 in 1. edit. & resolut. 445. num. 3. in 2. edit. Sarch. in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 11. num. 2. Mat. Altez. diff. cap. 2. conclus. 4. vers. primo ammodumendum est. Bonacius diff. diff. 7. quæst. 5. puncto 6. num. 2. Vgolin. de off. Episcopi cap. 57. §. 2. ad fin. Filioz. d. tract. 10. cap. 10. num. 169. Gaurat diff. verb. absoluitur num. 6. Bosli diff. casu 10. num. 101. me citato in hoc loco Alted. diff. part. 2. c. 6. num. 19. Trullench in ea loco, Steph. Baluin de par. Episcop. cap. 16. num. 19. in præzi.

Non convenienter potest Episcopo in ordine ad omnes indifferenter, sed conceditur proprio Episcopo habenti iurisdictionem in suis subditos, vt Concilium declarat: sub quorum nomine comprehenduntur præfenti materia omnes illi, qui sibi quomodoocunque subduntur, vel qui sunt ordinarie subditi, vt potest, qui ibi domicilium habent, vel qui subdunt quoad solum poenitentiam forum, eo quod in sua diocesi inueniuntur tanquam aduenæ, & peregrini, etiam si sint vagabundi, scholastici, ac mercatores: nam quoad Sacramenta, & Confessionem, & Eucharistiam sicut subditi Episcopi loci, in quo reperiuntur, ex consuetudine generali Ecclesie, val ex interpretaria voluntate Summorum Pontificum. Ita Sicut de Penit. tom. 4. diff. 10. sess. 1. num. 3. Sanchez de Matrim. lib. 3. diff. 13.

num. 12. & in *precepta Decalogi* lib. 2. cap. 11. num. 8. 9. & 17. Nicol. Garcia. *dist. par. 10. cap. 10. num. 139.* Zorola in *praxi Episcop. par. 2. verb. Vicarius*, §. 18. dub. 4. Bonacina de *confessio. dist. 1. quæst. 1. puncto 1. num. 5.* Henric. in *sum. lib. 14. cap. 11. §. 3.* me citato in hoc loco Humobon. de *examine Ecclesiastico* tract. 12. cap. 4. quæst. 16. *resol. 4. par. 460.* Nald. in *sum. verb. absolute* ad peccata num. 9. Novat. *dist. censur. 2. n. 1.* Duart. in *Basiliæ Cens. lib. 3. §. 2. cap. 11. num. 19.* Marchin. *dist. tract. 1. par. 9. diff. 3. n. 1.* Floron. de *casib. refer. par. 1. cap. 4. §. 7. num. 10.* me citato in hoc loco Bosli. d. *casu 10. §. 6. num. 115.* Trullench. d. *lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 6.* In absolutioe enim casuum testatorum, & censurarum impediendum receptionem Sacramenti, videtur requiri ea saltem subiectio, quæ sufficit, ut Episcopus sacramentalem absolutionem impendat, Bonacina *dist. diff. 7. quæst. 5. puncto 1. n. 4.* & idem ille, qui non est subditus Episcopo, puta Medicus, Prætor, & similes exteri, qui tamen habitant in ciuitate, sub decreto d. c. 6. comprehenduntur, vt in Sacramento Pœnitentiæ a suis criminibus absolui valeant, et si illa alia in ciuitatibus commiserint; ita decisum referunt Nicol. Garcia d. s. 10. n. 139. in §. *declarat.* Armond. *dist. loco n. 18.* Stephan. Daluin. d. *cap. 16. in fine.*

Verum licet prædicta vera sint in absolutioe casuum testatorum, & censurarum in Sacramentali Confessione pro foro conscientie in eis obtinenda tamen dispensatione irregularitatis, ac suspensionis requiritur, vt Episcopus habeat iurisdictionem ordinariam in eum, cui concedit relaxationem irregularitatis, iuxta ea, quæ resoluo *ad §. 16. n. 17.* & decisum referunt in propriis terminis Nicol. Garcia, & Armondas. *locis proxime citatis*, me citato in hoc loco Alcehop. 2. cap. 6. n. 45. quamuis contrarium tenet Henric. d. §. 5.

7. Quæ quidem dispensandi potestas etiam extra diocesim potest ab Episcopo esse subditos suos exerceri: nam verba Concilij in d. c. 6. ibi, *in diocesi sua*, referuntur ad posteriorem illius capituli partem, in qua conceditur Episcopo facultas aboluendi a reuerentia, ex ea ratione, quia Episcopus dum in sua diocesi esse exiit, potest eum sub iudicio in alioa diocesi easdem extra iudicialiter dispensare, cum iurisdictione dispensandi exerceri possit extra absentem. Ita docent Suar. de *confessio. tom. 5. diff. 14. §. 1. num. 10.* & 12. in *fine.* Sanch. in *precepta Decalogi* lib. 2. c. 11. n. 12. Bonac. d. *diff. 7. §. 1. puncto 1. n. 4.* Fagundes in *quinque Eccl. præceptis*, p. 1. lib. 8. c. 8. n. 35. P. Apollon. §. p. D. Thom. p. 1. de *confessio. in commun. dist. 14. n. 99.* Diana *resol. moral. p. 4. tract. 4. resol. 96.* me citato in hoc loco Marchin. d. p. 9. *diff. 5. num. 12.* Bosli. d. *casu 10. num. 166.* Fr. Emmanuel. in *sum. tom. 3. cap. 5. num. 3.* Alzedo d. *par. 2. cap. 6. num. 18.* Quicquid dicant Fr. Emmanuel. in *sum. tom. 2. cap. 69. n. 1. in fine.* Henric. d. §. 5. in *prime.* Vgol. de *offic. Episc. c. 17. §. 2. n. 6.* Alzedo in *praxi p. c. 6. n. 42.* Aulæ de *confessio. p. 7. diff. 10. dub. 6.* Cum ergo Episcopus in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto pœnitentibus, excepta ea, quæ ortus ex homicidio voluntario, valeat dispensare cū sub subditis, hac potestate vti poterit intra, & vel extra diocesim, iuxta principia dispensationum; vero in absolutione à quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reuerentia, de quibus agit secunda pars d. c. 6. cum debeat esse Sacramentalis, vt ibi ostenditur in illis verbis, *in foro conscientie gratis absolueri, impoſita pœnitentia saluamari*; & non possit fieri per nuntium, vel per litteras, requiritur, quod fiat ab Episcopo præſente pœnitente intra diocesim commorantibus.

Et quod verba illa, *in foro conscientie*, sint intelligenda, id est, in foro Sacramentali Pœnitentiæ, & in Confessione Sacramentali, testat pluries *Sacrum Cardinalium Congregationis* censuſſe Nicol. Garcia de *benef. par. 11. cap. 10. num. 139.* resoluſſe Aloyſ. Rice. in *praxi foro Eccles. resol. 445. num. 8.* & accipi à quodam docto viro, qui tenet præxim S. Pœnitentiarij; quicquid prædictæ verba significare, quod absolutio per facta, nihil possit quoad forum exterius, & per conſequens poſſe Episcopum extra Confessionem absolute in casibus particularibus occurrentibus, dicunt Nauar. *dist. conf. 1. n. 1.* Henric. *lib. 7. cap. 13. §. 2. vers. Episcopus*, Fr. Emmanuel. *quæſt. regul. tom. 1. q. 10. art. 7. & quæſt. 61. art. 30.* Suar. de *reliq. tom. 2. tract. 6. lib. 6. cap. 16. num. 4.* Sanch. *lib. 8. diff. 14. num. 29.* Graff. *lib. 1. cap. 13. num. 32.* Claudius Solutte de *poſſet. Co. §. 1. cap. 10. §. 1.* Humobon. de *examine Eccles. tract. 5. cap. 5. quæſt. 31.* Diana *resol. moral. tom. 1. tract. 5. resol. 2. in fine.* Marchin. *diff. 5. num. 13.* Lazzar. de *mon. ſell. 5. quæſt. 13. num. 9.* Duart. d. *quæſt. 11. num. 10.* Floron. de *casib. refer. par. 1. cap. 4. §. 7. num. 17.* Hieron. Pharon. in *sum. præsumpt. tract. 1. §. 18. casu 31.* Bosli. d. *casu 10. num. 67.* idem Suar. in *tractat. de Fide dist. 41. §. 1. n. 6.* Caltr. Palmo de *pauis horreorum. tract. 4. diff. 4. num. 11.* omniumſſe Trullench. d. *lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 7.* vbi tamen propter præxim Sacre Pœnitentiariæ noſtram ſententiam eſſe ſequendam aſſerit.

Ex quibus inferatur Episcopum eo ipſo, quod aliquem irregularem admittit ad Ordines, aut concedit litteras dimiſſoriaſ, conſenſu eum eo diſpenſare in irregularitate, aut concedere facultatem, vt diſpenſetur ab Episcopo, ad quem mittitur pro recipiendis Ordinibus, modo ſciat Ordinandum eſſe irregularem, & iurisdictionem habere diſpenſandi; tum quia Episcopus non præſumitur velle delinquere ordinando irregularem, aut concedendo facultatem, vt pœtinoceatur, Maior. de *verbal. cap. 51. num. 8.* Henric. d. *lib. 14. cap. 17. §. 4. dist. P. 2.* Suar. de *confessio. dist. 14. §. 1. num. 4.* Saye *ord. tract. lib. 7. c. 14. n. 10.* Aulæ par. 7. *diff. 6. §. 1. dub. 6.* Menoch. *de arbit. in addit. casu 164. n. 6.* Baſil. Poni. de *marritim. lib. 8. c. 15. num. 7. 15.* & 16. me citato in hoc loco Marchin. d. *tract. 1. par. 9. c. 4. num. 3.* cap. ſeqq. Quicquid dicunt Nauar. in *man. c. 27. n. 74. vers. ſed dubium.* Sanch. de *marritim. lib. 7. diff. 3. n. 13.* Tiber. Decian. *reſponſ. 31. n. 7.* tom. 4. Dec. *conf. 18. n. 24. tom. 1.* & Oldrad. *conf. 329. n. 4.* ibi, *Præterea vides in Episcopo, quid ſi aliquis conſeruat alius, vel promouet eum, qui de iure communis promoueri non poſſet, nec illud ſibi poſſet conſeruari quod in casibus, in quibus poſſet, diſpenſare inſuſcepit, ut eſt casus, & gloſſ. in cap. leuonen. §. 6. diff. & quod ipſo facto diſpenſetur, probatur in cap. veniens de ſil. Preben. & in cap. litteras de reſcri. ſolita. & latius idem proſequitur num. 5. idemque latiusſimè comprobatur per totum conſultiſſimum ſequens 330 præcipuè §. 6. per text. in l. ſin. C. qui adiuuat. ad hunc poſſ. vbi pupillis non poſſent ſine tutoris bonorum poſſeſſionem petito, nec Prætor dando aliquid agi; ſed ſi Prætor ſciuit illam pupillum, diſpenſare & ſupplet videatur defectum ætatis, & eandem ſententiam tenent Nett. *conf. 402. n. 19.* Roman. *conf. 116. n. 7.* & *conf. 307.* Ex ſacto enim eius, qui poſſet abſoluate, inducitur abſolutio reſcia vt optime Alex. *conf. 164. n. 8. c. 1. 7.**

Hanc diſpenſandi, & abſoluendi potestatem Episcopo conceſſam ſine eius ſpeciali conceſſione Vicarij generalis exercere non poſſet, quia id Cooc. requirit, ibi, *aut Vicarium ad ſol. ſpecialiter deputatum*, tum quæ in generali conceſſione hæc non veniunt, cap. pauli. de *pauis*, in 6. Quare ita tenent Rebuffi in *praxi*

præci beneficii, tit. de forma vicariatus, num. 179. cum sequentib. Sbrozias de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 19. num. 1. Quest. 179. num. 1. Quest. 180. n. 2. Quest. 184. num. 1. Vgolin. d. potestate Episcopi, cap. 4. §. 7. num. 2. vers. postremo, Suar. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 8. Narbona de appell. & recar. ad Episcopum par. 1. n. 239. facientes quæ eleganter tradit Campan. in diversis iuris Canonici rubr. 11. c. 23. n. 148.

11 An autem Episcopi possint committere hanc potestatem dispensandi, & absolvendi aliis? Quæstio est dubia, in qua pro affirmativa parte, quod scilicet possint committere, & delegare illis, facientes multa, & validiora fundamenta, in primis nulla occurrat ratio sufficiens cur credere debeamus voluisse Concilium illam facultatem reservare Episcopo per seipsum tantum exercendam, præsertim cum non delectet hanc potestatem Episcopis convenire tanquam delegatis Sedis Apostolicæ, sicut aliquando facit, sed simpliciter eam Episcopis concedit, ergo videtur virtute huius decreti hæc potestas annexa iure Ordinationis iurisdictioni Episcopali, atque ita delegabilis est ab Episcopo. Deinde quia non eligitur industria personæ, si enim eligeretur, nec generaliter, nec specialiter posset Episcopis delegare, tum quia quoties aliquid conceditur Prælati præsentibus, & futuris in perpetuum, non potest dici electam esse industriam personæ cum personæ incognitæ delegetur, ut tradunt Ias. in l. more meorum, num. 65. ff. de iurisdictione omnium iudicum, Gregor. Lopez l. 47. in fine, et l. 18. p. 3. Menoch. de arbit. lib. 1. quest. 64. n. 17. Quare hanc partem tenens Nasut. d. cens. 11. de privilegiis num. 4. Sanchez. de Matrim. lib. 2. disput. 40. n. 17. vers. Sed dicendum, & in præcepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 23. Azor. in sum. moral. p. 1. lib. 8. cap. 10. q. 11. Fagundes in quinque Ecclesiæ præcepta par. 2. lib. 8. c. 8. num. 26. Marchin. d. diff. 5. num. 14. Duard. in Bull. Canon. lib. 3. §. 2. quest. 11. num. 34. Paul. Lamy in Theolog. moral. lib. 1. tract. 3. par. 2. c. 5. num. 2. obsequantes Concilium d. cap. 6. intelligendum esse, ut velit Vicarium Episcopi non habere ex generali commissione vicariatus hos casus, nisi sibi specialiter committantur, non autem ut velit negare Episcopo potestatem specialiter delegandi.

12 Verum Henrici lib. 4. de irregul. c. 19. in fine, & lib. 6. de par. c. 14. §. 7. inter comment. litt. O. ait non posse Episcopum generaliter Vicario, vel alij delegare hos casus, ut habeant facultatem generalem absolvendi, vel dispensandi pro suo arbitrio, sed tantum posse delegare, quando casus occurreret, & dare facultatem, ut de mandato, & nomine ipsius faciat, quod quidem ex eo comprobatur, quia Concilium d. c. 6. expresse concedit Episcopis posse dispensare per se, vel per Vicarium specialiter deputatum, tum quia dum hi casus Episcopo conceduntur, eligitur industria personæ.

13 Alij verò putant Concilium dicto loco distinguere voluisse inter facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione; ac absolvendi à casibus reservatis; ut in prima exerceri possit per quemcumque, cui generaliter ab Episcopo sit delegata iurisdictionis: secunda veto conveniat tantum Vicario, qui specialiter deputatus sit per Episcopum cum facultate absolvendi à casibus reservatis; differenter rationem in eo constituunt, quia Concil. d. c. 6. Episcopis facultatem dispensandi super irregularitate, & suspensione generaliter concedit, quando verò in eodem capite eis tribuit potestatem absolvendi in quibuscumque casibus ocellis, etiam Sedi Apostolicæ reservatis, suos subditos, dicitur, in diversis suis per scriptis, aut Vicarium ad id specialiter deputatum potest.

Barbosa. de Episcopo Pars II.

tius volens coardare, quam ampliare hanc iurisdictionem, nam si non addidisset verba illa, liberum fuisset Episcopo hanc facultatem committere cumcumque Sacerdoti; Concilium autem volens illam concedere tantum Episcopo, & Vicario ad id specialiter deputato, ita peculiariter expressit.

Sed nonnulli diversum prædictorum verborum esse sensum arbitrantur, sentientes Concilium voluisse hæc potestatem dispensandi super irregularitate, & suspensione solis Episcopis indulgere, ut per seipsum illam exercerent, neque possent aliis delegare, quasi in hoc sit electum ministerium personale Episcopum; ita Suar. tom. 5. de censur. disp. 41. sect. 2. num. 8. Guter. canon. lib. 1. cap. 13. n. 29. Anton. Ricciol. de iure person. extra gremium Ecclesiæ existant. lib. 5. c. 16. num. 3. Hieron. Phabson. in suo promptu. tract. 1. sect. 18. casu 33. in fine, ex eo probant, quia Concil. in eodem cap. agit de dispensatione, acinde de absolute, & facultatem dispensandi simpliciter concedit Episcopis sine vlla extensione, potestatem autem absolvendi extendit etiam ad Vicarium specialiter deputatum; ergo clarissime apparet mentem Concilii fuisse priorem iurisdictionem communicare tantum Episcopis, quia extensio, quæ in secundo casu ponitur, & taceatur in primo, aperte ab illo excluditur; constitutio enim in vna parte declaratur ab alia, vel suppletur, aut limitatur, & restringitur. Lonic. in præf. C. de iuss. de reb. cum igitur Concil. nō l. dicat de Vicario in prima parte, non debemus intelligere illam facultatem commissam esse Vicario, si enim illam voluisset concedere Vicario, vique id expressisset, sicut fecit in secunda parte, in qua agit de absolute, argum. text. in l. vnic. §. fin. autem ad defensionem, C. de caduc. tollen. cum aliis citatis in libello de principiis utraque iuris lit. L. num. 32. Ratio autem diversitatis propter quam Concil. voluerit potius extendere ad Vicarium facultatem absolvendi in casibus reservatis, quam potestatem dispensandi ab irregularitate, & suspensione eam assignari, quia absolutio est magis necessaria ad salutem animarum, quam dispensatio, ita Mar. Aliet. d. diff. 3. conc. 4. vers. servit notandum, ubi ex aliis hinc sequitur intellectum. Ego tamen in hoc opinionum conflictu meam interponere sententiam non audeo, dum super hoc peculiariter non habuero decisionem, interrim studiosius indicet lector.

Quærit aliquis, quis possit cum Episcopo dispensare, si occurrat casus, ut ipsemet incidat in aliquod delictum, de quibus in Concil. d. cap. 6. Putat Mar. Aliet. d. conc. 4. vers. tertio quæritur potest, non posse Episcopum, cum sit delegatus, huiusmodi potestatem, quam habet dispensandi, alteri committere, ut se ipsum dispenset. Verum alij committunt, & melius respondens posse ipsummet Episcopum alteri committere vices suas, ut secum dispenset, & ad se absolvendum proprium suum Confessarium deputare cum eadem auctoritate, quam ipse habet ex d. cap. 6. Concilii Tridentini in sibi subditos, ita Maior. de irregul. lib. 2. cap. 2. num. 12. vers. est autem, & lib. 5. cap. 5. n. 7. Suar. tom. 5. disp. 41. sect. 2. num. 9. Henrici in sum. lib. 14. de irregul. c. 18. §. 3. Præter, in præcepta nova Episcop. par. 2. cap. 1. num. 17. pag. 107. Sayr. d. lib. 7. cap. 9. num. 5. Arguend. ubi proxime num. 12. Aloyf. Ricci in præf. reverent. fori Ecclesiæ decis. 518. in 1. edit. & resolut. 445. n. 2. in 2. edit. Bellæ. de iur. clericali part. 1. tit. de disciplina clericali §. 1. num. 54. Sanchez de matrim. lib. 8. a ff. 3. num. 3. & in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 11. 100. oissimè Fr. Lud. a Cruce in expost. Bull. Cruciatæ, disp. 1. cap. 6. dub. 18. num. 1. in fine. Anton. V. let. de differe. inter utrumque forum, verb. iurisdictionis d. diff. 9.

X x 3 num. 12.

num. 12. Filluc. tom. 1. tracl. 10. c. 10. num. 271. Floron. de casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 14. Quant. in man. Episcop. verb. Absolutio. num. 7. Duard. in Bull. Can. lib. 3. §. 2. quæst. 11. num. 29. me citato in hoc loco Boss. d. scilicet. 1. cap. 10. n. 188. me etiam citato in hoc loco Alzed. de precl. Episcop. dignit. part. 1. cap. 5. num. 113. & c. 6. num. 68.

- 16 Capitulum Sede vacante eandem habet facultatem dispensandi, & absoluendi concessam Episcopis per Concil. d. cap. 6. nam licet illa facultas competat Episcopo iure speciali, tamen competet ei iure communi & iurisdictione ordinaria illi tributa. Ita in terminis responsi Beja in responsi casuum consensientia. part. 4. cap. 3. §. 7. verfi. tandem molit, Sayr. in elam. Regia. lib. 6. cap. 11. num. 84. Henric. lib. 6. cap. 16. §. 1. & lib. 14. cap. 10. §. 1. Fr. Emman. quæst. Regal. tom. 1. quæst. 61. art. 9. Cened. ad Sextum censul. 4. num. 3. Suaz. tom. 4. de pænis. disp. 10. scilicet. 1. n. 4. Aloy. Ricc. in censul. decif. part. 1. censul. 711. verfi. tertio dubitatur, & in praxi fori Ecclesiastici. decif. 513. in 1. edit. aliis resol. 466. in 1. adu. & in praxi auct. resol. 118. num. 5. Sayr. decif. 31. de tempor. ordines. Alzed. d. part. 1. c. 6. n. 73. Pialez. in praxi. num. Episcop. part. 1. cap. 1. num. 16. pag. 106. Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 2. num. 14. Nicol. Gate. de beneficiis. part. 5. cap. 7. num. 41. & part. 7. cap. 11. n. 11. Nozot. in sing. Canon. censul. 2. num. 3. Diana part. 4. tracl. 4. resol. 111. verfi. secundum quod. Floron. de casib. refer. part. 1. cap. 4. §. 7. num. 9. Duard. in Bull. Can. lib. 3. §. 2. quæst. 11. num. 16. & 17. Guzan. in man. Episcop. verb. Capitulum Sede vacante. num. 48. Boss. d. scilicet. 1. cap. 10. n. 107. nouissimè Matcel. Vulpes in praxi. c. 44. num. 9. Quamuis communitatem teneant Marc. Anton. d. cap. 1. verfi. ex eodem. & Bonacin. de censuris disp. 7. §. 9. §. 1. p. 101. 1. Alier. tom. 1. disp. 6. de suspens. cap. 3. Stephan. Dulois de potest. Episcop. c. 17. num. 1.

- 17 Abbates verò, & alij Prælati inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, etiam nullius diocesis, non gaudens prædicta facultate dispensandi, & absoluendi concessa Episcopis in Concil. d. cap. 6. ex eo, quia Concilii illa Constitutio hac in parte derogat Iuri communi, & idcirco potius est limitata, v. in omne Episcopii intelligamus secundum propriam significationem huius nominis illos tantum, qui in Episcopali dignitate constituti sunt, non inferiores. Ita Aragon. 2. 1. g. 88. art. 11. censul. 4. Cened. d. censul. 4. num. 5. Tolet. in summ. lib. 1. cap. 83. num. 5. ad finem. Suaz. tom. 4. de pænis. disp. 30. scilicet. 2. num. 6. & tom. 5. de censuris. disp. 41. scilicet. 2. num. 6. Petr. de Ledefin. in summ. tom. 1. tracl. 1. cap. 6. post censul. 2. diff. 1. Aloy. Ricc. in praxi fori Ecclesiastici. decif. 513. num. 1 in 1. edit. & resol. 553. in 2. edit. Mari. Alier. d. cap. 3. verfi. sed hic Bonacina d. disp. 6. §. 9. p. 101. 1. num. 6. Gauam. verb. Absolutio. num. 5. & verb. censura. num. 1. Campan. rubr. 7. cap. 5. num. 6. & censuile sacram. Congregationem refertur Nicolaos Garc. d. part. cap. 11. num. 31. & 17. Armentariz d. loco num. 9. & 10. Nouat. d. censul. 1. num. 4. Quamuis huiusmodi Abbates prædictam dispensandi, & absoluendi potestatem eodem modo esse concessam, quod Episcopo, asserat Henric. lib. 6. cap. 6. §. 1. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 14. art. 13. & 17. & quæst. 61. art. 9. & in summ. tom. 1. cap. 10. num. 6. Flores de Mena varior. lib. 3. quæst. 14. num. 18. Sayr. in elam. Regia lib. 6. cap. 11. num. 84. in fine. Auila de censuris. part. 7. disp. 10. dub. 6. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 11. n. 5. Duard. in Bullam Can. lib. 3. §. 2. q. 8. num. 55. Mooet. de commut. vltim. volunt. num. 455. Sigism. à Bononia de elect. dub. 3. num. 8. Diana moral. p. 4. tracl. 4. resol. 111. nouissimè Matchin. d. tracl. 1. p. 9. diff. 1. à n. 3. Portel. verb. Prælati potest. ad absoluendum, n. 30. Phä-

ron. d. tracl. 1. scilicet. 18. cap. 14. cum segg. Boss. d. casu 1. n. 211. Castr. Palao de pænis heretic. tracl. 4. disp. 4. n. 4. nouissimè Trullench d. lib. 1. c. 3. dub. 4. n. 3. Stephan. Dulois cap. 17. num. 1.

Ex eadem ratione videtur dicendum Superiores, seu Cooventuales Religionum exemptarum huiusmodi facultatem Concilio Episcopis concessa erga Religiosos sibi subditos, vti non posse, & ita à sacra Illustrissimorum Cardinalium Congregatione decusum fuisse referunt Garcia d. cap. 11. num. 13. & 10. Armentariz d. loco num. 10. & resolutum. Suaz. de Relig. tom. 4. tracl. 8. lib. 1. cap. 11. num. 11. & tom. 5. disp. 4. scilicet. 2. Petr. de Ledefin. in summ. tom. 1. tracl. 1. c. 6. post censul. 30. diff. 3. Valer. Regin. d. n. 29. verfi. quintum est. Lezana c. 11. num. 6. Contrarium tamen, imò prædictos Superiores erga Religiosos sibi subditos hanc potestatem habere, facultate ipsius ad hoc data à Pio V. Constitutione sua, incipit Romanus, de anno 1571. die 21. Iulij, tenent Pialez. in praxi. noua Episcop. part. 2. p. 1. num. 5. 2. in prime. Henric. in summ. lib. 6. cap. 16. §. 8. & lib. 7. cap. 15. §. 2. & lib. 14. cap. vltim. §. 5. ad fin. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 61. art. 9. Fr. Lud. Beja in responsi casuum consensientia. part. 4. cap. 1. §. 7. in princip. Fr. Ioannes de la Cruz de statu Religionis lib. 1. cap. 6. dub. 16. Sayr. de censuris lib. 7. cap. 7. num. 25. Molin. de iustit. tracl. 3. disp. 61. num. 4. & 5. disp. 70. in fin. Jacob. de Grassis tom. 2. censul. sub tit. de homicidiis censul. 1. num. 23. cum sequenti. Sanchez de Adm. lib. 8. disp. 2. num. 13. in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 1. num. 7. Coriolan. de casib. refer. part. 1. scilicet. 1. art. 21. num. 6. & art. 2. §. 1. num. 4. Barthol. à S. Paulo in thesaur. Relig. lib. 3. quæst. 125. Portel. in dub. Regularit. verb. Prælati, num. 36. nouissimè Boss. d. cap. 10. num. 10. cum segg. vbi num. 123. subditi huiusmodi Piazalos Regulares posse alteri committere dictam facultatem dispensandi & absoluendi. Ioan. Valer. de differ. inter vtriusque forum, verb. Regularis differ. 6. verfi. denique. Nouat. d. censul. 1. num. 6. Barthol. de Vecchis in praxi observanda in admittendis ad Religionis statum novis, disp. 9. dub. 18. ex num. 4. Hieron. Roderic. d. resol. 32. num. 13. Diana part. 4. tracl. 3. resol. 111. in fine. Matchin. d. diff. 12. 9. Sigism. & Bonacin. d. elect. p. 1. c. 2. dub. 30. & hæc secunda opinio attendit dicta Pij V. Constit. in praxi sequenda, et illa vero non eadem, in puncto Iuris primam vestigium iudico, me citato in hoc loco Trullench d. dub. 4. n. 5.

19 Archiepiscopus laici alicuius visitat habet facultatem absoluendi ab irregularitate ocula vitæ Concilij Tridentini circa subditos forum Suffraganeorum, tunc enim ratione officij ordinariam habet facultatem ad absoluendum. Ita Henriquez lib. 14. cap. 18. num. 3. Suaz. tom. 4. diff. 30. scilicet. 2. num. 8. Sayr. in elam. Regia lib. 6. c. 11. num. 79. Auil. de censur. part. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 10. censul. 3. & part. 7. disp. 10. dub. 6. notab. 1. circa primam consensientiam. Sanchez in præcepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 6. & lib. 4. cap. 38. num. 11. & 15. Marchio d. tracl. 1. part. 9. diff. 1. n. 8. Ioan. Valer. de differ. inter vtriusque forum, verb. in iudiciali, differ. 4. num. 1. me citato in hoc loco Boss. d. casu 10. num. 215. Alzed. d. part. 1. cap. 6. num. 40. Bonacina de censur. disp. 1. quæst. 3. p. 101. 2. num. 7. verfi. tertio, vbi in verfi. secundum iudici etiam posse Archiepiscopum censuræ laici à Suffraganeis, vel à Sede Apostolica absolute subditos Suffraganeorum, quando malitiosus, aut negligenter differunt absoluendum, vel quando ad illum fuit appellatum, & vocata fuerunt partes. Sic etiam in actu visitationis non solum potest dispensare cum subditis Episcopo totum Suffraganeorum, sed etiam cum ipsismet Episcopis Suffraganeis, vt contra Suaz. tenent Henric. d. diff.

dist. cap. 18. num. 4. Aulica pars. 7. diffus. 6. fell. 5. dub. 5. Bonacina de censuris diffus. 7. quod. 5. panth. 1. num. 2. in fine. Boff. d. conf. 10. num. 2. 6. vbi num. 117. sobdit quod immo quocumque tempore, & sic extra visitationem, pueri Archiepiscopus vti dicta facultate dispensandi & absolendi circa suos Episcopos Suffraganeos, sicut potest circa subditos sine propriis diocesis, & erat post alios Sayt. dist. 2. 11. num. 79. Floron. de casib. referat. pars. 1. cap. 4. §. 7. num. 14. Tullench d. dub. 4. num. 4.

Oculum quid dicatur, & qui sint casus oculi, in quibus Episcopos dispensare valet?

30 **C**um Episcopi vitium Concilii Tridentini sess. 24. de reformat. cap. 6. possint omnino dispensare in omnibus irregularitatibus, & suspensionibus ex delicto oculi provenientibus, oppositum inquitendum est quando dicatur delictum oculum, ve Episcopus possit dispensare in irregularitate, vel suspensione per illud incursa? Sunt qui vocant oculum in presenti materia secundum terminos Iuris esse regulandum, & propterea dici, quod non potest probari. Ita Iacob. de Grassi. num. 1. conf. sub tit. de homicid. conf. 1. num. 20. Nicol. Garcia de benef. pars. 7. cap. 11. num. 46. Arrendas. in add. ad recapit. legum in A. moralib. 2. tit. 18. l. 7. de irregularitat. in declaratione. num. 25.

31 Verum communis Doctorum resolutio tenet oculum in presenti casu, quod non est publicum, etiam si ab aliquibus scilicet, & potest tergiversatione celari, quia Concil. d. cap. 6. à regula dispensandi excipit deducta ad forum consecretorium: ergo non incipit occultus, quæ probati possunt, si tamen ad forum consecretorium non fuerit deducta; tum quia oculum plerumque accipitur non prout est improbabile, sed prout contra distinguitur à notorio, publico, vel saltem famoso, secundum Panormit. in cap. fin. de tempor. ordi. vbi oculum crimen ad hoc, ut quis possit promoveri, appellat illud quod opponitur notorio, licet probati possit, idem Panormit. in cap. *quæstionum de Pœnis & remissis*. Et notorium est plena rei notitia inducere indubitata, & finitam probationem, discussione non egentem, ut per text. in cap. *vestra de rebus, clericis*. & in cap. *cura olim. 14. de verb. significat. clar. lib. 5. fin. quæst. 9. Mascard. de probatione. conclus. 1101. Paul. Comitoli. respons. moral. lib. 1. quæst. 57. Mench. illustr. cap. 2. num. 11. cap. 20. num. 25. Farinac. in praxi crimin. quæst. 18. Menoch. de arbit. casu 166. num. 4. Iacob. de Grassi in aureis decis. p. 1. lib. 1. cap. 1. §. 1. num. 43. & seg. Aldre de religio. disciplina tuenda lib. 1. cap. 5. §. 2. num. 6. nouissimè me citato in hoc loco Boff. de triplici lib. privilegio. fell. 1. casu 10. §. 3. num. 26. in fine Hinc per notorium dicitur delictum commissum, vel confesum in iudicio, Mascard. conclus. 1116. num. 4. post Afflic. Menoch. & alios, Farinac. d. quæst. 11. num. 31. Stephan. Gratian. discrep. forens. cap. 142. num. 9. & 10. Aldrete d. §. 2. num. 11.*

32 Item, & omne illud, quod ex actibus iudicii constat, ex citatis per Menoch. remod. t. recap. num. 132. & de arbit. casu 166. num. 6. & conf. 1.00. num. 6. Tiraguel de retract. lignag. §. 1. glo. §. 1. num. 44. Mascard. conclus. 1101. num. 14. cum sequuntur. Farinac. d. quæst. 11. num. 14. & quæst. 9. num. 20. Merklez à Castro in praxi Lusitana lib. 5. cap. 15. num. 4. Aldrete dist. §. 1. num. 10. Boff. d. §. 3. num. 10. Vel deducitur ex sententia in iudicio prolata, Mascard. conclus. 1126. num. 15. Farinac. d. quæst. 11. num. 31. Quare ideo non illum intelligendum esse de illo occulto, quod probati potest, sed à paucis scilicet, & aliqua valet tergiversatione celari, tenent Nauar.

in man. cap. 17. num. 154. In fine vers. vnde dicitur Sorb. comper. Mendicant. in resol. materia absque pag. 48. Anton. Roch. de visitatio verb. ecclesiar. Vega in summa pars. 1. c. 49. casu 16. Tolet. in summa. lib. 3. cap. 89. num. 5. Lel. Zech. de casibus Episcopis referuntur casus vltim. num. 1. & casu 1. de irregular. cum a. finem, Visuald. in candelabro aureo. tit. de irregul. n. 3. §. 5. Zetola in praxi Episcop. p. 2. verb. irregularitas §. 1. Azon. vltim. moral. pars. 1. lib. 3. cap. 10. quæst. 9. Aulica de censur. pars. 2. cap. 7. disp. 1. dub. 12. concl. 1. & p. 7. disp. 10. dub. 6. Mv. Alter. ved. tract. tom. 2. disp. 8. de suspens. cap. 3. vers. secundo notandum, Sayt. tom. 4. disp. 30. fell. 1. num. 2. & tom. 5. disp. 41. fell. 3. num. 6. Campan. in diuers. Iuru. Cavem. rubr. 6. cap. 5. num. 7. Doud in Bull. Cane lib. 3. §. 2. §. 9. 11. num. 4. & §. 10. Floron de casib. referuntur pars. 1. cap. 4. §. 11. num. 1. Gauant in manuali Episcop. verb. absque n. 11. me citato in hoc loco, Aldrete d. p. 1. cap. 6. n. 11. Molina de iustitia. tract. 3. disp. 79. n. 8. vers. secundo. Fr. Emman. quæst. Regular. tom. 1. quæst. 24. art. 11. Paul. Comitoli. respons. moral. lib. 6. quæst. 44. num. 1. Vgolin. de potestate Episcop. cap. 57. num. 5. Piasce in praxi noua Episcop. pars. 1. cap. 1. num. 56. pag. 62. Aulic. Riccio in praxi fori Ecclesiast. decis. 513. in 1. edn. & resolut. 410. in 2. edn. Sayt. de censur. lib. 4. cap. 17. num. 21. & lib. 7. cap. 13. num. 12. Sanchez de Matrim. lib. 2. disp. 57. num. 11. & lib. 8. disp. 34. num. 55. & in praxi Deotali lib. 2. cap. 1. c. num. 19. cum sequentib. Reginald. in praxi fori Paris lib. 30. tract. 2. num. 30. me citato Bonacini de censur. disp. 1. quæst. 3. parit. 2. num. 1. vers. quarta. Et Stigm. à Bononia de elicit. dub. 71. à num. 7. Nouat inter decisiones Neapol. Aulic. Riccio decis. 117. pars 4. vbi multa ex hoc loco me non citato defunctis; nouissimè Fagandez in quinq. Ecclesiæ precepta. par. 1. lib. 8. cap. 8. n. 3. Barthol. de Vecchis in praxi vbi nuda in admittenda ad Religiosum statum neut. disp. 9. dub. 16. n. 3. Hieron. Roderic. in compend. quæst. Regul. res. §. 2. num. 23. Aldrete d. p. 2. cap. 6. num. 12. March. in dist. pars. 9. diff. 2. nouissimè me citato in hoc loco Boff. de triplici tabula priuileg. 1. casu 10. §. 3. num. 26. nouissimè Marcel. Vulpes in praxi iudei fori eccles. cap. 44. n. 1. o. laic. & eleganter Siephan. Daluin de potest. Episcop. cap. 26. num. 3. cum segg. vbi ex præscripto Iuris, & Iurisperitorum doctrina aliquid occultum dicit tripliciter air. Primo illud, quod non est sua natura probabile, quia vt tale non cadit sub cognitionem hominis, eiusmodi sunt cogitationes hominum, de quibus nec Ecclesiæ iudicas. Secundo id, quod sua quidem natura est probabile, probati tamen non potest, quia nemo illius notitiam habere, vt ipse coram nemine factum. Tertiò illud, quod probati quidem potest, quia nouum, sed tam paucis, quod neque est vulgate, neque in iudicium deductum, & num. 9. o. per casus occultos Sedi Apost. reclusus vigore Concilii dist. cap. 6. Episcoporum iurisdictioni concessos, non intelligendos eos, qui primo modo dicuntur occultis, sed tantum eos, qui secundo, & tertio modo, nouissimè D. Felician. de Vega. nunc Archiep. Mexican. in resol. cap. §. clerici §. de adulterio n. 152. cum seg. de Iudic.

33 Ex quibus rectè inferitur posse Episcopum vitia Concilii dist. cap. 6. dispensare, quando delictum non est publicum, vel notorium, quousvis sit notum tribus, vel quatuor, nec de illis sit fama in maiori parte vicinæ, vel collegij; vnde in magna ciuitate quatuor, quinque, aut sex vidisse testes, non satis videtur ad notorium, vt docent Henricq. d. lib. 1. §. 1. cap. 5. §. 2. Sayt. de censur. lib. 2. c. 72. n. 19. Sanchez dist. cap. 11. no. m. 19. Tullench d. cap. 2. dub. 6. num. 4. Vnde etiam optime aliqui Doctores exigunt, vt delictum non sit occultum, sed publicum, quod non tantum actus,

- qui est delictum, sit publicum, sed etiam ut sit publicum cum esse delictum, hinc resolucentes et possit Episcopus dispensare etiam si actus sit materialiter publicus, non vero formaliter in quantum delictum, adhuc enim occultum dicitur delictum. Ita Emman. Sà verb. Episcopus num. 3. Fr. Emman. in sum. par. 1. c. 176. n. 3. Henric. lib. 4. cap. 20. num. 4. Sayr. de censuris lib. 7. cap. 3. num. 1. Bonacia eodem tract. diff. 7. quæst. 5. puncta 1. num. 4. vers. dicit in praenotandum. Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 71. num. 8. Fagundes dicit. cap. 8. num. 15. et 29. Sanch. dicit. lib. 8. diff. 34. num. 56. Piafec. in praxi nova Episcopus par. 1. cap. 1. rub. de dispensat. sub num. 56. fol. 61. Aloyf. Ricc. in praxi fori Eccles. resolut. 450. num. 5. in 1. edit. Vgolin. de censuris tab. 1. cap. 13. §. 7. sub num. 4. Galet. in margarita casuum consensu verb. delictum, vltim. Campo. in diuersis iuris Canonici rub. 7. cap. 5. num. 3. me citato Tullench dicit. cap. 2. dub. 7. num. 1. & nouissime in sua expost. Decalogi, me citato d. dub. 4. num. 8. Hinc vnus Texeda tom. 2. lib. 3. tract. 3. n. 138. existimauit posse Episcopum dispensare io irregularitate ex homicidio voluntario occultato ptonente, dummodo ita sit occultum ut nullus alius sciat id delictum fuisse à tali persona, nisi solus ipse homicida, quia Concilium d. loco au loquatur de homicidio omnino occulto, sed aliquo modo, scilicet de illo, quod in iudicio probari oon potest, sed merito illud repie theodit Diana moral. resolut. 6. tract. 6. resolut. 58 in mod.
- 17 Hinc etiam colliges posse Episcopum dispensare in irregularitate proueniente ab excommunicato celebrante, quando excommunicatio est occulta, licet celebratio sit manifesta; nam ad hunc effectum censura dicitur occulta, que incurritur eorum multis ignorancibus, illam tamen eo casu incurri. F. Ludou. Miraoda in man. pral. tom. 3. §. 8. art. 14. concl. 3. Piafec. in praxi noua Episcopus par. 1. c. 1. n. 56. pag. 61. Nauar. conf. 1. sub cit. de clerico non ordinato missa in vtraque edit. Galet. d. verb. delictum pen. L. 21. Zech. d. casu vltim. num. 1. vers. et quod, pag. 248 me citato in hoc loco Homobon. de excommunicatis Ecclesiasticis tract. 12. cap. 3. quæst. 12. resolut. 1. in fine, & me citato March. d. tract. 1. p. 9. diff. 1. n. 4. §. 6. nouissime Bossi d. §. 3. num. 3. Quidquid dubitet additionem ad dicitur conf. Nauarri. Hinc si contingat delictum in vna ciuitate esse publicum, vel per facti notitiam, vel quia in iudicio confessum, vel quia per iudicis sententiam probatum, in alia verò ciuitate, in qua petitur absolutio, vel dispensatio io irregularitate esset occultum, tunc licebit Episcopo absolute, vel dispensare, modo ootitia talis delicti non sit illuc facillime peruenitura; quia io tali loco delictum verè dicitur occultum, nec semper adest periculum diffamationis propter locorum distantiam. Ita contra Sicut de Parni diff. 30. fol. 2. n. 2. Sancharel. de heresi §. 5. dub. 6. num. 6. resolutum Auila de censur. par. 1. cap. 7. diff. 1. dub. 1. concl. 3. Sanch. in precepta Decal. lib. 1. cap. 11. num. 20. Duzd. in Bull. Cerna Domini lib. 3. §. 2. q. 11. n. 10. Fagundes in quinq. Eccles. praxer. par. 2. lib. 8. c. 8. n. 28. Marchin. d. par. 9. diff. 1. n. 7. Tullench d. dub. 6. n. 2.
- 18 Delictum deductum ad forum contentiosum, ad hoc ut Episcopus in irregularitatem, & suspensionibus ab eo prouenientibus, dispensandi facultatem non habeat, dicitur statim ac deoancto, aut accusatio de illo coram legitimo iudice facta est, ita Mar. Alter. d. cap. 1. vers. postulat, ubi maleis nititur suam comprobare sententiam. Vel ubi primum citatio est facta, quia regulariter à citatione incipit iudicium, §. fin. Instit. de pena temeris iur. gloss. in rub. C. de in ius vocando, ut tenet Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiastic. dicit. §. 21. in 1. edit. §. resolut. 449. in 1. edit. Floron.

de cas. reser. c. 4. §. 21. n. 2. nouissime Marcel. Vulpe dicit. cap. 44. n. 10. in fine.

Verum ego tenerem delictum dici deductum ad forum contentiosum post litis contestationem, ex sequentibus, primò quia t fatus contentiosus verè dici non potest, nisi inrer partes super delicto commisso contendatur, negando, vel consiitendo, quo actu litis contestatio etiam in criminalibus inducitur, ut tenent Viui. Neapol. dicit. 110. num. 13. Farin. in praxi crimin. quæst. 10. sub n. 33. ad finem. Deinde t forum contentiosum idem sonat quod iudicium; at iudicium propriè post litem contestatam dicitur, ex resolutis per Azin. in praxi Florentina §. 1. cap. 1. num. 14. & seq. Lancellot. de attent. in praxi sum. 34. Peregr. var. lib. 2. sub rubr. de iudic. num. 54. Vltierus forum contentiosum nihil differt à lite mota, quia idem est, si non plus, in foro contendere, & in eo litem mouere; at lis mota dicitur postquam litis contestatio facta fuerit, ut probat text. in cap. ex parte 30. de verbor. signific. & resoluunt Marana de ordine iudic. par. 3. tit. & omnia fiant durante instantia, num. 64. Sord. de alim. §. 5. q. 8. n. 64. Cabed. Lusitan. dicit. 15. n. 10. par. 3. ergo etiam recondum delictum deductum ad forum contentiosum, dici post litem contestatam, quod post primam huius tractatus edicioem sentire videatur Fr. Sigismund. à Bonacia de elect. dub. 71. num. 10. à princip. Gavian. in man. Pralat. verb. absoluitio. n. 12. Diana resolut. moral. par. 4. tract. 2. resolut. 93. Bossi d. §. 3. n. 6. Tullench d. dub. 6. n. 2. & nouissime me citato in hoc loco in sua expost. Decalogi d. lib. 1. cap. 3. dub. 4. num. 9. Castro Palao de legib. tract. 3. diff. 6. puncta 15 §. 1. n. 1. & de pami hereticor. tract. 4. diff. 4. n. 14.

Deducto igitur delicto ad forum contentiosum, modo supra explicato in irregularitate, vel suspensione ex illo proueniente impeditur Episcopus dispensare; quod quidem impedimentum non est dispensandum semper durare, ex eo quod semel deductum fuerit ad forum contentiosum, sed tantum quouique durauerit iudicium, quo finito habita sententia absolutoria, licet ibi eidem Pizfali dispensare, quia adhuc maet occultum, & non potest dici deductum cum effectu, ex quo probatum oon fuit; ita Viuald. in candid. aures tu. de excommunic. num. 43. Emman. Sà verb. Episcopus num. 34. Fr. Emman. in sum. par. 1. cap. 167. num. 4. Vega in sum. par. 1. cap. 15. casu 2. Jacob. de Grassia in aures tu. par. 1. lib. 1. cap. 13. n. 42. & tom. 1. consil. sub tit. de homicid. consil. 20. n. 20. Sicut. de censur. diff. 41. fol. 2. num. 6. Sayr. eodem tract. lib. 4. cap. 7. num. 12. Auila eodem tract. par. 7. diff. 1. dub. 11. concl. 3. Henricus lib. 14. cap. 17. §. 2. in commento lus. H. Campan. in diuers. iuris Canonici rub. 1. cap. 23. num. 144. Mar. Anton. varior. resolut. lib. 3. resolut. 16. sub num. 21. vers. nec obstat, Mar. Alter. d. cap. 3. vers. postulat, Molina de iustitia, tract. 3. diff. 79. num. 8. vers. 1. & 3. Sanchez de Matrim. lib. 2. diff. 37. n. 12. & lib. 8. diff. 14. num. 57. & in precepta Decalogi, lib. 2. cap. 11. num. 21. & me citato Bonacia de censur. diff. quæst. 3. puncta 2. num. 2. & diff. 7. quæst. 5. puncta 1. n. 4. vers. dicit excepto, Fagundes d. cap. 8. num. 26. Nauar. d. d. conclus. 2. num. 16. in fine, Fr. Barthol. de Vecchis d. diff. 9. dub. 16. num. 1. Alzed d. par. 2. cap. 6. num. 10. & 21. Bossi d. §. 3. num. 40. Tullench d. dub. 4. n. 9. D. Felician. de Vega in resolut. cap. & si clerici, §. de adulterio, n. 53. de iudicio.

Quin etiam si mediis de peccatis obtrinuere abso-
lutionem ab initio crimine dispensabit Episcopus,
Henric. d. lib. 1. 4. cap. 27. §. 4. Saur. d. lib. 2. à n. 6.
Sayr. d. cap. 7. num. 12. Sanchez d. lib. 2. de Matrim.
diff. 37. num. 12. in fine, & lib. 8. diff. 34. num. 57. Bar-
thol. de Vecchis d. dub. 16. num. 7. in fine, Fr. Sigism.

- à Bononia de *elect. dub.* 71. num. 11. Campan. in *diuers. lur. Canon. rubr. 7. cap. 5. rubr. 11. cap. 23. num. 144. vbi tenet, quod si iudicium non fuerit sententia finium, eo quod accusator peti annum iacuerit, tunc potest ab Episcopo elapso anno dispensari, vel ordinari, & allegat gloss. *verb. abscipit, in cap. tantu, 81. dist. 1. cap. empossit. Deu. de accusat. Maiol. de irregular. lib. 3. cap. 17. sub num. 9. & Sayr. d. cap. 7. num. 11. me citato in hac luce Marchin. d. *tratt. 1. p. 9. dist. 4. num. 8. & 9. Signifi.* à Bononia d. *lib. 71. num. 10. Boff. d. 4. n. 45. in fine.***
- 33 Dubiatur tamen potest, utrum Episcopus possit dispensari si delictum deductum sit ad forum contentiosum, & iam fuisse iudicio positum? In qua questione tenet vna sententia etiam hoc casu posse Episcopum dispensare, subscrubens Henricus *dist. lib. 14. c. 7. n. 3. Auita de cons. p. 2. dist. 2. dub. 7. & p. 7. n. 21. dub. 7. Sanchez in principi Decalogi lib. 2. c. 1. n. 21. vers. Sed quid, Regiois d. lib. 3. o. *tratt. 2. num. 19. vers. juxta, Fr. Signifi.* à Bononia de *elect. dub. 71. n. 11. Sanchez de heresi, cap. 1. dub. 6. num. 19. Hurtado in 12. de irregul. dist. 2. dist. 10. num. 58. Diana moral. *resolus. part. 4. *tratt. 2. resol. 97. Machio d. dist. 4. num. 11. Sed contrariam sententiam veritatem doco, quia delictum hoc non potest negari ad forum contentiosum esse deductum, nec deinde occultum, imò publicum: nam que probantur in iudicio, appellantur publica. Ita Garter. *canon. lib. 1. cap. 3. ad finem, Fr. Emman. in summ. part. 1. cap. 168 in fine, Suarez. d. *scilicet. 2. n. 5. ad finem, Bonacina d. *puncti. 2. num. 2. & dist. 7. quæst. 5. puncti. 1. num. 5. Barthol. de Vecchis d. *dist. 9. dub. 16. in fine, Garcia de benef. part. 7. cap. 11. num. 50. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 17. num. 25. Stephan. Daluin de potest. Episcop. cap. 21. in fine, vbi testatur sacrum Congreg. sic censuisse. Qui occasione delictorum delictorum occultum Raperauerunt, de quibus intelligitur idem cap. licet, fuerint inquisiti, sed quia perierunt delicta probari, Res ipsi non fuerunt quidem absolui diffinitio, nec alio modo, sed simpliciter dimissi recepta promissione de se reprobando non posse huiusmodi res dist. cap. licet, beneficii, quia in consensu per se, exceptis alijs delictis, ad forum contentiosum, siquæ sufficiat sola delictis, quæ quid inde sequatur.********
- 36 Ex quibus omnibus primò collige posse Episcopum virtute Concilij d. cap. 6. dispensare in irregularitate, quæ contrahitur ex reiteratione Baptismi occulta. Ita Tolet. in *summ. lib. 1. cap. 70. Auita de consur. part. 7. dist. 7. quæst. 3. puncti. 1. num. 9. Filloc. in summ. *tratt. 10. cap. 6. quæst. 5. Alzed. d. part. 3. cap. 6. num. 5. Humobon. de excomm. Eccles. *tratt. 12. cap. 1. q. 8. in resol. 1. quæstionu, vbi citat metipsum in hoc loco, etiam incurrat ab aliquo publicè baptizante, dummodo officiat an qui baptizatur, fuerit aorea baptizator, Sayr. d. lib. 7. *cap. 10. n. 6. Auita d. *dub. 6. Sanchez de Matr. lib. 2. dist. 37. n. 11.*****
- 37 Secundo collige Episcopum etiam posse dispensare in irregularitate contracta ab eo, qui duo Ordines Sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodem die suscepit, quando delictum esse occultum, Henricus *lib. 14. cap. 6. num. 5. Auita part. 7. dist. 9. scilicet. 1. dub. 4. ad finem, Sayr. d. lib. 7. cap. 10. num. 26. Bonacina d. *lib. 7. quæst. 3. puncti. 4. num. 4. Vgolin. de censur. *tratt. de irregul. cap. 35. n. 31. & de potest. Episcop. cap. 17. n. 4. vers. quartus.***
- 38 Tertio collige posse etiam Episcopum dispensare in suspensione contracta ab eo, qui fortuito, id est, nesciente Episcopo, neque probante, neque examinante, Ordines suscepit, si occulta sit. Henricus *lib. 14. cap. 6. q. 3. Sum. d. *dist. 4. scilicet. 1. num. 1. Coninch *dist. 18. dub. 5. num. 45. Bonacina d. *puncti. 4. num. 5.****

Vgolin. d. *tratt. de off. & potest. Episcop. cap. 37. n. 4. vers. quartus.*

Quarto collige Episcopum etiam posse dispensare in inspectione, quam quis contraxit recipiendo Ordines sine litteris dimissis, si sit occulta. Bonac. de *Sacr. dist. 8. q. vna. puncti. 4. n. 15.*

Quinto collige posse Episcopum dispensare cum eo, qui per saltum promouus ad Ordines, celebratus, vbi delictum fuerit occultum. Vgolin. d. *lib. 4. n. 4. vers. tertio.*

Sexto collige eodem modo posse Episcopum dispensare in irregularitate occulta proveniente ab administratione in Ordinibus male susceptis. Ita Auit. Catech. Neapolitan. *lib. 4. cap. 12. vers. tertio, Maiol. de irregul. lib. 1. c. 50. n. 9. in fine, Campa. in diuers. lur. Canon. rubr. 7. cap. 3. num. 1. qui hoc verum esse dicunt si Episcopus non fuerit etiam scienter paterceptus eiusdem culpa.*

Septimo collige posse etiam Episcopum dispensare cum eo, quod Ordines minores suscepit ab Episcopo, qui remouit Episcopatu, vel dignitati, aut à censura interito, schismatico, hæretico, deposito, vel degradato, dommodo delictum sit occultum. Vgolin. d. *lib. 4. n. 4. vers. quæst. Alzed. de praxim. Episcop. digni. p. 1. c. 5. n. 16.*

Oitauo collige posse etiam Episcopum dispensare in irregularitate, quam quis contraxit exercendo Ordines, quos non habebat, vt exerceat successores ac alios succipiat, modo delictum sit occultum, Vgolin. d. *cap. 37. n. 1. num. 1. vers. si niam, Bonacina de censur. dist. 7. q. 3. puncti. 6. num. 10. Alzedo d. p. 3. cap. 6. num. 34.*

Nono collige Episcopum etiam posse dispensare cum simoniacis occulto, non tamen illum tehabilitate ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea retinenda, quæ per simoniam oculum obtinuit. Ita per sacrum Congregat. decilum fuisse testantur Suarez. de *relig. *nom. 1. *tratt. 1. lib. 4. cap. 6. num. 11. Less. de iust. lib. 2. cap. 35. num. 140. Nicol. Garcia de benef. part. 8. cap. 1. num. 74. Arment. in addit. ad recapit. legum *Deuarr. lib. 1. tit. 18. lib. 7. de irregul. in declarat. num. 15. & 16. Alzed. d. cap. 6. num. 41. me citato in hac luce Marchin. d. *tratt. 1. par. 9. cap. 3. num. 2. Gauant. in manuali Episcop. *vers. Censura, num. 6. Chapeauil. de casti. *referat. cap. 22. quæst. 1. Boff. d. *casu 10. q. 5. n. 132. Quamuis contrarium asserere videatur Campan. in diuers. lur. Canon. rub. 11. c. 17. n. 66. nam contra eum se habet veritas, vt nouissimè tenet D. Felician. de Vega in *relell. cap. & si clerici, 5. de adulterio, num. 160. de iudic. num. 163. sibi sit simoniam etiam publicam posse dispensari in Indis occidentalibus quoad censuras, & penas ex indulis concessis DD. Episcopis, & num. 164. affirmat idem esse in locis vbi talia indulta non sunt, si tamen adit difficalis accessus ad Papam, & sit periculum in mora.*********

Decimo collige Episcopum posse dispensare cum promotis de facto, & præsumentur ante ætatem legitimam, & celebrante, ac proinde irregularitate incurrere, si huiusmodi delictum promouit ois sit occultum; licet celebratio sit publica, vt resoluunt Nanz. in *men. cap. 27. num. 241. vers. dixi Iuris antiqui, sic intelligens decisionem Concilij Trident. *sess. 24. de reformat. cap. 6. & Vivald. in candel. *auro tu. de Sacramento Ordinis num. 37. in fine, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 30. num. 9. in fine, quos testatur & sequitur Aloyf. Ricc. in *praxi *aurea *resolus. 105. in fine.******

Undecimo collige non posse Episcopum dispensare super illegitimitate ex delicto occulto proveniente, quia Cooc. tribuit Episcopis auctoritatem dispensandi

fandi super irregularitates contractas ex delicto, sed irregularitas illegitimus est irregularitas contracta ex defectu, non ex delicto, ergo, &c. Ita Suar. tom. 5. de cens. disp. 30. sect. 3. num. 5. Bonacin. in simili tral. disp. 3. punct. 1. q. 2. num. 15. Sayr. eod. tral. lib. 6. cap. 11. num. 8. Filliuc. tom. 1. tral. 15. cap. 6. num. 13. Cominck. de sacrament. de irregul. num. 14. num. 1. Alzedo d. part. 1. cap. 6. num. 30. Vialcan. in praxi Episcop. part. 1. cap. 1. num. 56. & 60. videtur non improbare Diana moral. resol. part. 2. tral. 1. in spec. resol. 21. Quicquid contrarium tenent Aulæ de censur. part. 7. dispensat. 3. dub. 7.

Decimo collige non posse Episcopum dispensare in irregularitate orta ex hæresi occulta exteriori, quia Episcopi post Bullam Cœnæ non possunt absolueret ab hoc crimine hæresis, ut resoluimus al. leg. seg. num. 24. ergo nec poterunt dispensare maior siquidem est poenitentia dispensandi quam absolvendi. Ita Maior. de irreg. lib. 3. cap. 46. sub n. 6. Suar. de censur. disp. 43. sect. 1. num. 7. Bonacin. in simili tr. disp. 7. q. 3. punct. 6. n. 11. Contrarium verò, immo non esse Episcopum hanc facultatem denegandam verius mihi videtur, quia Conc. Trid. d. c. 6. Episcopis capitis est concessit facultatem dispensandi in quacunque irregularitate orta ex quocunque delicto etiam hæresis, neque ex alio Canone habemus hanc facultatem fuisse illis reuocant; ergo retendi sunt in sua plenitudine, & ideo hanc partem merito sustinet Nicol. Garcia de benef. part. 11. cap. 10. num. 86. Facto de heresi quæst. 192. num. 79. Vgol. de irregul. c. 36. num. 5. Vio. in cand. auro. tit. de irregul. c. 3. num. 21. Sanch. in præceptis Decal. lib. 2. cap. 5. n. 18. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. ar. 29. c. 9. n. 246. An. Dian. moral. resol. 14. tom. 1. tral. 1. 5. in spec. resol. 24. per tot. Boill. de triplici subitai privilegio sect. 2. c. 10. §. 12. n. 244. Marchin. de sacram. Ordine tral. 2. part. 8. cap. 1. num. 11. vbi duo adducit, primum quod antequam Episcopus in hac irregularitate dispense, semper est permissenda Sacramentalis absolutio ab Apost. Sede impetrata ad culpam delendam. Secundum quod quæcumque gratia facta hæreticis, vel de hæresi suspectis, vel hæresim abundantibus nunquam se extendit ad potestatem audiendi Confessiones secularium ea decreto Pauli IV.

Verum autem per Bullam Cœnæ Domini, & alia Constitutio Summorum Pontificum derogatum facultati, & privilegio Episcoporum, ut possint absolueret ab casibus occultis etiam Summo Pontifici. reservatis, ut eis concedit Conc. Trid. d. c. 6. Partem affirmatiuam probant Sorb. Toler. & Jacob. de Grassis, quos refert, & sequitur Macel. Megal. lib. 2. in fin. Confess. c. 13. n. 13. & 16. Contrarium nihilominus tenent Vivald. in candelabro auro. sub tit. de absol. n. 13. & in explic. Bullæ Cœnæ n. 141. Claud. Soler. in tr. de iuridica potest. Confess. 3. q. 1. Henric. J. 6. cap. 14. §. 7. Agid. de Cominck. de cens. disp. 1. n. 245. vers. nota dubium esse, & de sacram. Pont. disp. 8. n. 87. quos refert, & sequitur Mafel. in sum. Theologia Moralit. tr. 7. c. 16. n. 210. vbi n. 24. obtrahit ob varietatem opinionum standum esse consuetudini, vbi solent absolueret absoluant, & qui non solent abstinere, præcipue in partibus propinquis Romæ, ut tutiorem partem eligant, & ita se ipsum sibi fuisse ab vrbis Romæ attestatur.

43. Aduertendum maxime est quod à censuris incurris propter ingressum ad monasterium Monialium non potest Episcopus absolueret, etiam si delictum sit occultum, quia ita declarat vniuersa sacra Congreg. teste Aloyf. Ricc. in præci fori Eccl. d. 648. n. 1. edit. & resol. 344. n. 3 in 2. add. Nicol. Garcia p. 11. §. 10. n. 22. Al-

mend. d. lib. 7. de irreg. n. 23. Jacob. de Grassi. de cassi. reform. c. 5. post n. 6. Lel. Zechan simili tral. c. 10. n. 1. Chapeau. eod. tr. 24. q. 2. Gauant. in man. Episcop. verb. absolutio n. 15. Marchin. d. p. 9. c. 3. n. 3. Alzedo d. p. 2. c. 6. num. 21. & 22.

Conata Bonac. de clausura Religiosorum, & poenitentia violentia impo. q. 1. punct. 5. n. 1. Boill. in tr. de subitai sect. 2. c. 10. §. 1. n. 154. pag. 54. Diana mor. p. 1. tr. 16. resol. 33. existimantes posse Episcopum virtute Concilii Tridentini leuè absolueret à censura incutita ob violationem clausuræ, ob malam finem, etiam occultum.

A suspensione tamen à Divinis, quam incurrit Religiosi admittentes feminas, si sit occulta, posse Episcopum absolueret virtute Concilii Tridentini d. c. 26. solui Saph. in præceptis Decalogi tom. 2. lib. 6. cap. 17. num. 41. in prin.

Homicidium voluntarium quod dicatur ad hoc in irregularitatibus ex eo prouenientibus Episcopus dispensandi facultatem non habeat?

IN proposito, & hoc respectu illud tantum dicitur⁴⁶ Inter homicidium voluntarium, quod est illicitum, iuratum, & voluit in se. Ita Nauar. in manual. c. 27. num. 240. Fr. Emmann. quæst. Regular. tom. 1. q. 1. art. 9. Couar. in Clem. si furus. part. 2. in intro. & §. 1. num. 2. Veg. in effuso de Curia c. 12. num. 325. Ludou. Lopez in instrum. consens. tom. 1. part. 1. c. 128. in prin. Aulæ de censur. part. 7. disp. 3. dub. 7. & disp. 6. sect. 1. dub. 1. Vgol. eod. tral. tit. de irregul. c. 33. Suar. eod. tral. tom. 5. disp. 44. sect. 1. & disp. 45. sect. 2. Sayr. eod. tral. lib. 7. cap. 7. num. 5. cum segg. Fr. Emmann. in sum. tom. 2. cap. 179. cum segg. Valq. i. 2. disp. 10. n. 39. Anton. Roch. de visitat. verb. homicidium voluntarium, Molin. de iustit. tral. 1. disp. 1. c. 39. Martin. Bonacin. in tral. de contrahit. disp. 2. quæst. vltim. punct. 2. num. 1. Aloyf. Ricc. in præci fori Eccl. de cens. §. 19 in 1. edit. & resol. 446. n. 2. edit. Campan. in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 23. cap. 1. n. 137. Miranda in man. Prælat. tom. 1. q. 8. art. 9. cons. vniuers. Hieron. Roderic. d. resol. 3. n. 14.

Primo ea dicitur inferri Episcopum vigore facultatis Concilii dicitur cap. 6. posse dispensare in irregularitate proueniente ex homicidio licito, vel facto auctoritate legitima, & iusta causa, nempe illo, quod procedit ex defectu lenitatis, quale iudices, ceterique ministri iustitiæ proprium officium iuste exequentes, committunt, quod neque culpabile, neque iniustum apparet. Quare ita tenent Couar. in Clem. si furus. part. 1. §. 3. num. 7. in fine. Nauar. dicitur cap. 57. num. 240. vers. quarto, & in rub. de inde. num. 109. vers. tertio, cum segg. Hieron. Roderic. d. resol. 52. in instrum. num. 59. & resol. 81. num. 3. Ioan. de la Crua in dicitur part. 2. de irregul. dub. 9. conclus. 1. Nouaz. de iure noui Pontificatus conclus. 61. num. 3. Roch. Veron. de visitat. verb. homicidium voluntarium, Polanc. in dicitur Clem. Confess. tral. de irregul. reg. 3. Machado in su persequitur Confess. for lib. 3. p. 1. tral. 27. cum d. pag. 215. Marchin. d. tr. 1. p. 9. c. 2. me citato in hoc loco Alzedo d. p. 2. cap. 6. n. 47. Campan. in diuersor. Iuris Canonici rub. 11. c. 23. n. 118. & ita etiam concludit Fr. Emmann. dicitur quæst. 24. art. 8. reseda contraria opinione, quam antea firmasset in sum. part. 1. cap. 174. ob illam rationem quod Concil. dicitur cap. 6. facultatem tribuerit Episcopis dispensandi in irregularitatibus prouenientibus ex delictis occultis, in quo nullum adest delictum, idem tenent Vivald. in candelabro auro. part. 2. tit. de irregul. de dispens. quod ad fratres num. 326. & 327. dicitur

dicens ita praticari, *Medin. in summ. part. 1. cap. 11. §. 12.* dicens esse multorum Doctorum opinionem, & *Maiol. de irregul. lib. 5. cap. 48. §. 6.* asserens quod homicidium voluntarium, cuius irregularitas soli Papae referatur, & quod non comprehenditur in iudiciis, ac to aliis privilegiis eo cecidentibus facultatem ad dispensandum irregularitatibus, solummodo comprehendit, illud homicidium, quod est prohibendum, atque illicitum, quia, inquit, homicidium significat factum intulitum, quod prohibetur per quintum preceptum Decalogi. Ideo citam rector *lib. 1. c. 2. quest. 40. art. 2. dub. 4.* ubi agendo de Praelatis Regularibus dicit posse illos dispensare cum sibi subditis, qui in bello iusto occiderint aliquem, cum hoc homicidium non sit illud homicidium voluntarium, ratione cuius contrahitur irregularitas solummodo per Summum Pontificem dispensabilis, nouissime Ioan. Machado in *tratl. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tratl. 7. decum. 1. a. num. 3.* ubi teoet ex irregularitate quae contrahitur ex homicidio iusto, & quod procedit ex defectu lenitatis posse Episcopum dispensare virtute Concilij Trid. in *dist. cap. 6.* cuius exceptionem de homicidio voluntario intelligendam esse ait de iniusto. Quamuis contrarium, inio Episcopum non posse in homicidio voluntario iusto dispensare, resoluunt Iacob. de Grassis in *decis. auctu. par. 1. cap. 13. num. 38.* Molina *tratl. 1. dist. 79. num. 8. vers. 4.* Zerola in *praxi Episcop. part. 1. verb. irregularitatis §. 8.* Vego in *summ. part. 1. cap. 56. cas. 6. & cap. 17. cas. 37. & part. 2. cap. 1. cas. 40. & en effen de Cura cap. 11. num. 187. & cap. 12. n. 33.* Vgolin. de *irregul. cap. 35. §. 1. num. 1. & 44. §. 2. num. 4. & cap. 65. §. 2. num. 5.* Auila de *Confur. p. 7. dist. 6. sect. 5. dub. 1.* Guiter. *Canon. lib. 2. cap. 6. num. 170.* Ptafop in *3. part. quest. 5. de irregul. dub. 13. num. 172.* Filhuc. *tom. 1. tratl. 19. cap. 10. num. 18.* Hurtad. de *Confur. dist. 5. de irregul. dist. 10. num. 56.* Tannet in *3. part. dist. 6. quest. 10. dub. 11. num. 173.* Gauzini. in *emburid. Episcop. verb. irregularitatis num. 105.* Molin. de *iustit. tom. 4. tratl. 1. dist. 79. num. 8.* Homobon. de *examine Ecclesiast. tratl. 12. cap. 5. quest. 13. resolut. 1.* in fine, Nicol. Garcia de *benefic. part. 7. cap. 11. num. 40.* Henricq. in *summ. lib. 4. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 4. in comment. lib. R.* Nauar. mibi visus fuisse contrarius, *confil. 34. sub tit. de homicid. in amig. & confil. 39. in noua.* ubi tenet hanc partem defendit, asserens pro hac parte facere consuetudinem totius Orbis perendi illam à Papa, retest Sayr, in *seruibus decis. sub tit. de homicidio decis. 31.* Sic etiam dicentem posse Episcopum dispensare eum Clerico in Sacris constituto pugnantie, & occidente in bello iusto, vt tenent Ban. 2. 2. quest. 40. art. 2. dub. 4. Henricq. *d. cap. 19. §. 4.* Auila *part. 7. dist. 6. sect. 5. dub. 5.* Conita Bonacina de *confur. dist. 7. quest. 1. par. 4. num. 11. & par. 2. vltim. n. 10.* Conjejo in *3. p. D. Thom. tratl. 5. de irregul. dub. 13. num. 111.* Diana *p. 4. tratl. 1. resol. 69. & 70.* existimantes solum summum Pont. posse dispensare. Vnde etiam Atagon. 2. 2. quest. 64. art. 8. & Sylon. *ibidem contrar. 4. conc. vlt.* melius tenent Villalob. in *sum. tom. 1. tratl. 21. dist. 18. num. 10.* Diana in *resol. moral. part. 4. tratl. 2. resol. 70.* Candid. *disquis. moral. dist. 17. art. 2. dub. 4.* Ioan. Machado *d. docum. 12. num. 4.* quod omnes privilegia habentes dispensandi to quibuscumque irregularitatibus, excepto homicidio voluntario, dispensare possint in irregularitate, & quae prouenit ex homicidio iusto, & ex defectu lenitatis. Item etiam cum eo, qui venit infirmum intentione accelerande mortis, & tandia patiat, vt tenent Auila *d. dub. 5. ad finem.* contra Henricq. *d. cap. 19. §. 3.* Nam homicidium voluntarium, de quo similiter agit Concil.

sess. 14. cap. 17. illud est, quod illicit, per infidias, & ex proposito fii; Concil. enim *d. loco* hietom, ac mortuor repetit huiusmodi particulari, *per infidias, per infidias, & ex proposito, propria voluntate, &c.* ad insinuandum quod huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summo Pont. exierata, debet esse illicitum, in tenrum, ac volitum, siue voluntarium in se, aut saltem aequipollenet in sua causa, prout auctorit Nicol. Garcia *d. cap. 11. num. 44.* Aluys. Rice. in *d. praxi decis. 599. in 1. edit. & resolut. 446. num. 2. in 2. edit.* Tutrian. de *confur. lib. 9. dist. 6. dub. 1.* Diana *part. 4. tratl. 1. resol. 72.* Hinc licet Suar. Fulluc. & alij quoa sequitur Bonaein de *confur. dist. 7. quest. 4. par. 1. §. num. 13.* in fine, existimauerint solum Summum Pont. dispensare posse in irregularitate prouenieme ex assentia io bello iniusto, & illius cooperatione quamuis nullum occiderit, aut mutilauerit, nihilominus contrarium verum est, dummodo suis manibus nullum homicidium commiserit, aut membri mutilationem, vt equissime sentit Ioan. Machado *d. docum. 12. n. 2.*

Secundò infertur Episcopum dispensare posse to irregularitate ex homicidio casali proeiente, modo delictum sit occultum; ex eo quia Cope. Trid. *d. cap. 6.* Episcopis potestatem dispensandi concedit in irregularitate ex delicto occulto, excepto homicidio voluntario, sed homicidium casuale non est propriè voluntarium; ergo Episcopus potest dispensare in irregularitate prouenieme ex homicidio casali, modo sit occultum. Sic resoluunt Miranda *d. quest. 8. art. 1. concl. 1. & 2.* Alzed. *d. part. 1. cap. 6. num. 6.* Nicol. Garcia de *benefic. part. 7. cap. 11. num. 27.* me citato in hoc loco Marchin. *d. part. 2. dist. 5. num. 9.* ubi extendit huc homicidium casuale huc occultum, siue publicum, & notorium, & ad hoc citat Nauar. *confil. 45. num. 1. de homicid.* Henricq. in *summ. lib. 4. c. 19. §. 2. & in comment. lib. R. Sayr de confur. lib. 2. 7. num. 20.* & Auila in *simili tratl. part. 7. dist. 6. sect. 5. dub. 2. concl. 3.* Vnde deducitur non solum licere Episcopo dispensare in irregularitate oria ex homicidio casali, vt dictum est, sed etiam in homicidio volitio, noo ex consilio, aut matuta deliberatione factio, sed ex repentina ira, vel cira. Ita consta Suar. de *confur. dist. 44. sect. 1. num. 1.* resoluunt Auila *d. part. 7. dist. 6. sect. 1. dub. 1. & sect. 5. dub. 1. concl. 1.* Fr. Emman. in *summa part. 1. cap. 177. num. 2.* Diana *moral. resolut. part. 1. tratl. 15. resol. 19.* Marchin. *d. tratl. 1. part. 2. dist. 5. num. 30.* nam, vt aduertit Stephanos Dahuin. *dist. tratl. de potestate Episcop. cap. 26. num. 5.* etia multet fieri id factum esse delictum, & vident fieri, sed nesciam censuram ob id incurri, poterit sano In ea dispensati, & n. 64. ex Emman. de Sa colligit quod si dubitetur in quam censuram incurrit, super ea dispensare possit int repede Episcopus, & nouissime Ioan. Machado in *tratl. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tratl. 16. docum. 5. ibi.* Quando el homicidio es verdaderia y formalmente voluntario y casual, como si yendo un hombre a caballo se le rompiese la rienda y arrojase alguno, y a horca dicho ataca que del mismo derecho contra que del no prouene irregularidad, y por consiguiente no necesita dispensacion; aunque Mayolo siente que por derecho nacio del homicidio Trid. tenes es necesaria dispensacion, &c. Quibus autem casibus incurrit irregularitas ex homicidio casali, vt vide eundem Ioan. Machado *d. tratl. 16. docum. 11. part. 1.*

Tertiò infertur posse Episcopum dispensare in mortificatione membri etiam voluntaria, si est occulta, in qua nihil unouauit Concil. *d. cap. 6.* quod solum ex-

cepit homicidium voluntarium, sub qua exceptione non intelligitur mutilatio voluntaria, cum vere non sit homicidium. Ita Nauarr. in man. cap. 17. num. 194. Sa verb. *Irregularitas*, in fine, Marc. Anton. Gemenf. in praxi Archiep. cap. 66. num. 9. in 2. edit. Cardin. Tol. in summ. lib. 1. cap. 88. vers. 6. & cap. 89. num. 3. Fr. Emmanuel quest. Regul. tom. 1. quest. 14. art. 10. & in addit. ad Bullam Cruciatam, §. 13. num. 6. Pialece. in praxi noua Episcop. part. 1. cap. 2. num. 57. Soaz. tom. 5. diffin. 44. sect. 2. num. 4. sect. 4. num. 5. Molina de iustitia, tom. 4. diffin. 79. sub num. 8. Valer. Reginald. in praxi feri panem. lib. 30. tract. 2. num. 91. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 6. num. 2. Fr. Ludou. Miranda d. l. quest. 8. art. 11. Coninch de Sacramentis & censur. tom. 2. diffin. 8. dub. 8. Aulda de censur. part. 7. diffin. 6. sect. 5. dub. 4. Bonacin. de Censuris diffin. 7. quest. 4. puntil. vltim. num. 11. Villaloban. summ. part. 1. tract. 21. diffin. 9. num. 16. Hieron. Roderic. d. resol. 52. num. 26. Potell. in dub. Regularib. verb. d. g. fer. part. 7. & 9. Barthol. de Vecchis d. diffin. 9. dub. 17. num. 1. Gaunt. in enchirid. Episcop. verb. *Irregularitas* num. 108. Filliuc. tom. 1. tract. 10. cap. 2. nam. 51. Homobon. de excom. Eccles. part. 1. tract. 11. cap. 1. quest. 10. Portelan. dub. reg. verb. *dispensare*, num. 7. & 9. Nauarr. de Iure noua Penit. censur. §. 1. num. 16. Huariad. de censur. diffin. 2. de irregular. diffin. 10. num. 66. Alzed. in praxi Episcop. part. 2. cap. 6. num. 2. Diana part. 4. tract. 2. resol. 71. Marchin. d. tract. 1. part. 9. diffin. 3. nam. 7. & super hoc laram esse *de sacra Congregat.* declarationem referunt Armen-dariz in addit. ad recept. legum Nauarr. ad lib. 1. tit. 18. lib. 7. de regul. in declarac. nam. 14. Nicol. Garcia de iurisp. part. 7. cap. 11. num. 30. cum segg. Campan. d. l. cap. 23. num. 143. Aloyf. Ricc. d. resol. 447. num. 4. Miranda d. quest. 8. art. 11. me citato in hoc loco Homobon. de excom. Eccles. tract. 12. cap. 3. quest. 10. resol. 5. *quantum* per. 418. loann. Machado d. lib. 1. p. 2. tract. 37. decum. 12. num. 7. ubi affert me pro hac opinioe sexdecim hoc in loco citasse Doctores. Licet contrarium tuncurur Medina in summ. lib. 1. cap. 12. & alij, quos refert, & sequitur Sanchez in precepta De calogi tom. 1. lib. 1. cap. 10. a. 40. & Francis. Leo part. 2. cap. 8. num. 8.

10 Quare infertur posse Episcopum cum illo dispensare, qui aliquem hominem occidit, non intendens occidere, cum huiusmodi homicidium casuale dicatur; nam qui facit aliquid vnde sequuta sit mors, non tamen fecit animo inferendi mortem, incurrit irregularitatem ex homicidio casuali prouenientem. Ita Nauarr. in man. cap. 27. num. 240. & consil. de homicid. Hentiq. in summ. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento lit. E. quos referunt, & sequuntur Aloyf. Ricc. in praxi rerum feri Eccles. decif. 521. in 1. edit. & resol. 448. num. 2. & 3. in 2. edit. Bonacina d. puntil. vlt. num. 7.

11 Quare infertur Episcopum posse dispensare cum eo, qui mandauit feru, ut alterum percuteret, sed equeiter ne occideretur, nam homicidium inde sequens non est proprie voluntarium respectu mandantis, sed est casuale culpabile. Petr. Molin. tom. 4. tract. 3. diffin. 1. num. 7. Hentiq. d. lib. 14. cap. 19. §. 3. in commento lit. E. & cap. 14. §. 2. Bonacina d. puntil. vlt. n. 8. March. d. tract. 1. part. 9. diffin. 3. num. 4. Alzed. d. p. 2. cap. 6. num. 4.

12 Mandans enim homicidium in persona vnius, si committitur in persona alterius, non incurrit irregularitatem, quae contrahitur ex homicidio voluntario, prout testantur decifum Campan. d. c. 21. a. 84. Aloyf. Ricc. in praxi aures resol. 412. Et super hoc fertur fuisse in *sacra Congregatione* propositum dubium his verbis, *An si, qui mandans aliquem bacu-*

le vulnerari, eo expresso ne occideretur, si mandarius armis percussit, & occiderit, intelligatur iaculasse in decretum Concilij sess. 14. de reformatione cap. 6. vi in comm. ordinatione a beneficio, & officio, ab ipso se dispensatione perpetua carere debeat Congregatio censur. negatiu. cum Concil. requirit homicidium per iudicium, per infideli. & ex propositis fertur Garcia d. d. 1. num. 44. Aloyf. Ricc. in d. l. praxi decif. 519. in 2. edit. & resol. 446. in 2. edit. & in praxi aures resol. 407. & Neapol. decif. 117. p. 4. Diana resol. aures d. part. 1. tract. 1. resol. 17. in fine.

Secundo infertur Episcopum posse dispensare in irregularitate ex homicidio occulto parato causa defensionis, non seruato moderamine inculpatae tutelae, quia huiusmodi homicidium voluntarium causa defensionis, non comprehenditur sub homicidio voluntario, non potest, licet non sit merè necessarium, necessarii vim habet, quatenus vitanda mortis causa sit. Quasiuis Fr. Emmanuel. d. l. quest. 8. art. 24. in princ. existimauerit necessarium homicidium comprehendit sub causali, ob illam rationem, quod factum non est propositum, sit semper casuale, per Aristot. 2. Physic. & propterea conuenit respondere textui Concilij Tridentini scilicet, *de reformatione*, 17. infirmam duas predictas species homicidij in illis verbis, *sed casu, vel vim vi repellendo*, & affert ipse Fr. Emmanuel predictam distinctionem non fuisse appositam eadem distinctionis formalis significanda inter illa duo homicidia, sed causa maioris declarationis, praeteritum quod in exemplis non est semper viget loquutionis seruandus. Nihilominus praedictis non obstantibus, & salua pace tanti viri verior amplectenda est Doctorum distinctio plures constituentium homicidij species, ut aliud sit voluntarium, aliud casuale, & aliud necessarium. Ita Petr. Greg. lib. 4. part. iura Canon. tit. 13. cap. 2. Campan. d. cap. 13. num. 31. Quare hanc illationem tenet Nauarr. in man. cap. 27. num. 239. Henriquez lib. 1. 4. cap. 10. num. 2. Valencia tom. 4. diffin. 7. quest. 19. puntil. §. 5. Gut. canon. lib. 1. cap. 65. num. 13. Paul. Comit. regis moral. lib. 6. §. 5. 4. Vgolin. de officio Episcop. cap. 57. §. 2. nam. 14. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 7. num. 22. Molina d. diffin. 79. num. 8. & 11. Aulda p. 7. diffin. 6. sect. 5. dub. 5. Bannes ia. 2. a. 2. D. Thoma quest. 64. art. 8. vers. ad secundum, Fr. Emmanuel in summ. tom. 1. cap. 171. num. 1. Vega part. 1. cap. 15. casu 23. vers. nota. me citato in hoc loco Marchin. d. tr. 1. part. 9. diffin. 3. nam. 4. & Alzed. d. part. 2. cap. 6. d. num. 13.

Nec videtur obflare Conciliaris Constitutio, 54 quatenus habet commendandam Ordinario loci facultatem dispensandi in irregularitate contraria ob homicidium commissum vim vi repellendo. *Primo* Bonacina d. §. 4. puntil. vltim. num. 9. dicit illam non agere de homicidio occulto, sed publico, ut patet ex illa verbis ibi, *qui non nisi causa cogente, & probante praedicta*, & c. item aliter respondet Concil. scilicet loqui de dispensatione in foro externo, at verò nostram sexti Conciliaris resolutionem de dispensatione in foro conscientie, iuxta cap. 6. sect. 24. de reformatione, Secundo Maior de irregul. lib. 1. cap. 2. num. 10. vers. 10. & lib. 1. cap. 48. num. 10. & 11. dicit dispositionem Concilij sess. 14. cap. 7. procedere in quocumque homicidio etiam vim vi repellendo commissio contra Clement. si furiosus, de homicid. Tertio denique, & melius dicendum est eam non loqui de illo homicida, qui occidit ob inuitabilem necessitatem defendendi vitam, quia talis nullatenus est irregularis, ex d. Clement. si furiosus, iunctis resolutis per Aloyf. Ricc. in collect. decif. part. 4. collect. 930. Franc. Leo in thesauro feri Eccles. part. 3. cap. 9. num. 19. Campan. in d. iurisp.

diuers. l. i. Canon. rub. 11. cap. 21. num. 51. Bonacina d. disp. 7. q. 4. puncta 6. num. 3. cum seq. Alzedo d. p. 1. cap. 6. num. 14. Sed agere de eo, qui eget dispensatione, & per consequens de eo, qui in se defendendo excessu moderataneo inculpata tota: talis enim sit irregularis, quamuis non ea irregularitate, quæ est indispensable nisi à Papa, sed illa, quæ ab Episcopo dispensari potest. Ita Sayr. d. cap. 7. num. 11. & d. cap. 9. de homicidio. Comit. resp. moralium lib. 6. p. 1. s. 4. num. 3. Iacob. de Grassis in auctor. disp. part. 1. lib. 1. cap. 65. num. 1. ubi resoluit quod excedens modum in se defendendo sit irregularis ea irregularitate, quæ potest ab Episcopo causa cognita dispensari, & citat intellectum d. cap. 7. Iulius Valerius Reginald. in praxi fore paritem lib. 30. tract. 2. num. 112. Coninch de Sacrament. & consuet. tom. 1. disp. 18. à num. 75. latissime Cened prælicar. quest. inum lib. 1. quest. 14. n. 13. cum sequens, optimè Petrus de Ledesma in summam part. 1. tract. 8. de iustis. communis. c. 18. consil. 14. dispensat. 1. Bellec. d. disp. 1. claus. part. 1. c. de disciplina clericali §. 5. n. 109. cum seq.

55 Unde sciendum est quod quando propter ineuitabilem necessitatem tutandi propriam personam commisit quis homicidium, moderataneo inculpatae totæ transigendo, irregularis est per cap. significasti d. 1. ibique notant glol. & Doct. de homicidio, Comst. in Clem. si fursum p. 1. §. 1. num. 1. in fine, Iacob. de Grassis dist. num. 13. præcipue si dolo, & ex proposito excedat, Farinac. d. quest. 125. num. 418. Hinc irregularis est, qui persequens ab eo fugientem occiderit, propter excessum glol. vers. scilicet in c. 3. de homicidio. Comit. resp. moralium lib. 4. quest. 10. n. 11. Farin. d. quest. 125. num. 385. quia, & pro homicidio punitur, sed extraordinaria pena iudicis arbitrio imponenda, ex resoluus per Dec. in l. vi. n. 18. ff. de iust. & iur. Clar. §. homicidium num. 27. ubi Bariaz. num. 90. Menoch. de arbit. cap. 168. idque tamen si modum præstatum inculpatae totæ excedisset, tam ob culpam, quam si propter dolum, ut firmant Bertrand. conf. 7. q. 4. n. 1. vol. 1. p. 1. Clar. d. c. 17.

56 Nam qui occidit inasofem, quando non potest aliter se defendere, non fit irregularis, quamvis inasofem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, ut per Molin. de iust. tom. 4. tr. 5. disp. 72. num. 8. Petr. Nauar. lib. 1. de iust. cap. 3. num. 327. Bonacina dist. disp. 7. quest. 4. puncta 6. vers. dixi etiam si occidat. Farin. dist. quest. 125. num. 181. me citato in hoc loco nouissimè Totteblanca in prælicar. l. i. spurc. lib. 1. cap. 9. n. 65. Tunc verò dicitur quis tali moderamine vii, qui se non poterat defendere, nec tueri, nisi eo modo, quo se defendit, ut ait Bertan. d. conf. 274. num. 14. per text. in l. scientiam, §. qui cum aliter ff. ad legem Aqu. Bar. & alij in l. 1. C. unde vi.

57 Moderataneo inculpatae totæ constitit circa modum, tempus, & causam, ut aduertunt Abb. in cap. elimus 1. num. 15. de rescript. sp. Chiracou. tom. 1. commun. epin. lib. 9. tit. 10. num. 15. vers. Sed primò Sayr. de censur. lib. 6. cap. 17. à num. 7. Farinac. in praxi crimin. quest. 125. n. 350. cum seqq. Christoph. de Paz in scholæ ad leges §. 1. lib. 1. n. 5. Petr. Cabal. in tract. de omni genere homicidij num. 94. Rebel. de oblig. iustic. part. 1. lib. 3. quest. 12. num. 7. Azor. iustic. mor. part. 3. lib. 2. cap. 2. quest. 2. Bernard. Graux. ad prælicam Camera Imper. lib. 2. consil. 10. confider. 1. à num. 9.

58 Dicitur moderataneo inculpata totæ excedi, si aliquibus feriat armis iniuriam sine armis, quando inasofem provocato robustior, & ferocior esset, ut tenet Bernard. Graux. dist. consil. 1. num. 12. & 13. ubi num. 18. resoluus quod inasofem à femina, non tenetur adhibere poriora arma, nisi moderatius egerit, vel

Barb. de Episcopo Pars II.

maicolus sit misus, & trepidi animi, femina verò feroc. In dubio enim robustior presumitur aggressor, ex Titusquel. de iure primog. quest. 17. epin. 8. num. 7. & 8. Gomez variar. num. 3. cap. 3. num. 25. Probatio excessus accusatori iulianæ est, ut tenent Honded. decif. consuetudina 59. num. 14. & 15. Viu. Neapoli. decif. 458. num. 8. Bernard. Graux. dist. consil. 1. à num. 44. Defensionem facta est probare, ut eius necessitas probata censetur, quamvis de necessitate non articuletur, Barb. tom. 2. communis epin. lib. 9. tit. 10. n. 19. & ibi Mich. Craff. num. 45. Farin. in praxi crimin. §. 125. n. 418. vers. lumen secundum.

Circa verò dispensationem respectu fore exterioris non prohibebatur Anistis à lite communi illam concedere homicidæ voluntario ad minores Ordines consequendos, simpliciter obvianda beneficia, secundum Anan. in cap. 2. num. 5. ubi Host. Ioan. Andr. & Burt. ac Abb. num. 5. de clericis pugnantiibus in duello. Hodie tamen Episcopos dispensate non potest in irregularitatibus præuenientibus ex homicidio voluntario occulto, aut manifesto, neque ad Ordines minores, nec ad simplex beneficium obtinendum. Ita Nauar. in man. cap. 27. num. 194. vers. 7. & num. 240. vers. 4. & consil. 17. de homicidio num. 1. Gregor. de Valencia tom. 4. disp. 7. quest. 19. puncti 3. §. 5. Petr. de Aragon. 1. 2. quest. 64. art. 8. in fine, Tolet. in summam lib. 1. cap. 31. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 7. num. 14. & 15. Hentiq. in summam lib. 1. cap. 19. §. 1. liti. D. Farinac. in praxi crimin. part. 5. quest. 119. num. 61. me citato in hoc loco Alzed. d. part. 1. cap. 6. num. 9. nouissimè Ioann. Machado in tract. del perfecto Confessor y cura dealmas lib. 1. p. 5. tract. 16. decem. 10. num. 4. 60

Homicida enim est irregularis, nec ad Ordines promoueri potest, cap. final. de tempor. ordinat. cap. de cetero, de homicidio. Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 7. ibi, sed omni ordine; etiam de minori intelligant Cou. in Clem. si fursum p. 1. §. 1. num. 6. in fine, Plures, quos refert Aloy. Ricc. in praxi astra resol. 404. n. 6. Hentiq. d. §. 1. liti. D. Neque deinde io suscipere ministrare potest, d. c. 1. de clericis pugnantiibus suscipimus, de homicidio, Nicol. Gac. de heres. p. 7. c. 11. n. 6.

61 Ao aorem hodie possint Episcopi dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum affirmatiue respondent Sayr. in floribus decif. sub tit. de esse Ordin. decif. 13. Zerola in praxi Episc. p. 1. vers. dispensatio, §. 3. Naut. consil. 11. de effe ordinis antiq. alia conf. 45, sub tit. de homicidio, in nouis. Sed hæc opinio nullo modo recipienda est ea eiusdem Concil. verbis simpliciter prohibeantur Episcopis facultatem dispensandi cum homicida voluntario, nec distinguendis ad beneficia, vel ad Ordines, quinimò expresse loquentibus de utrisque io illis verbis ibi, nec illi aliqui Ecclesiastica beneficia, etiam si Curam non habent, auctoritate conferre liceat, sed omni Ordine, & officio Ecclesiasticum perpetuo careat: ideo li quis omne dicit, nihil excipit, ex latius regula, ceterum in eodem capite sancitur, ut omni Ordine perpetuo careat, non esse eius dispositioem ad Sacros tantum, aut Curas beneficia restringendam, sed ad minores etiam, aut simplicia extendendam tenent Naniar. conf. 18. incip. Quisdam clericus, num. 3. de homicidio, in nouis, & consil. 13. in nouis, Sayr. in suis decif. sub dist. tit. de homicidio, dist. 19. Aulita de censur. part. 7. disp. 1. §. 5. dub. 3. vers. secunda conclusio, & firmat Couar. in cap. alma mater. part. 2. §. 7. n. 1. Quamvis circa susceproes, & suscipiendos Ordines distinctionem faciat Zerol. in praxi Episc. ubi prænimè, & videatur firmare Hentiq. dist. cap. 19. num. 1. & circa beneficia obviata ante, & post irregularitatem, Fr. Ludouic. Miranda d. quest. 5. art. 12. De ceterum

Y 3

lami H.

tunc Concilij Trident. *sess. 14. de reform. cap. 7.* quod loquitur de iocapacitate beneficiariorum, io qua sunt homicidæ, non extendi ad pensiones referunt de cetero Nicol. Garc. de *benefic. part. 1. cap. 5. num. 136.* & Attendas *dist. lib. 1. tit. 18. l. 7. de irregular. part. 5.*

- 62 Quod si occultum homicidium non sit in se voluntarium, sed iustum, vel casuale exequutum sine diligentia, poterit etiam post Concilium dispensare adhuc in foro exteriori, quilibet Antistes pro minoribus Ordinibus, & simplicibus beneficiis, quia Concil. *dist. cap. 6.* prohibet tantum ne Episcopi dispensent eum homicidæ voluntario; idcirco eius non est ex tendenda dispositio ad alios homicidas. Ita Henric. *dist. lib. 14. cap. 9. §. 3. & cap. 19. §. 2. lin. X.* Nicol. Garc. *dist. part. 7. cap. 11. num. 54.* Campan. in *duerf. latio. Canon. rub. 11. cap. 23. num. 131. & 141.* Fr. Ludou. Miranda *dist. quæst. 8. art. 13. concl. 2.* Zerol. in *praxi Episc. part. 1. verb. dispensatio.* Bonac. de *crisur. disp. 7. quæst. 4. puncto ult. num. 4.* Homobon. de Bonis de *examine Ecclesiæst. ar. 13. quæst. 69. in fine part. 1.*

- 63 Summas verò Pontifex dispensare potest in quilibet irregularitate proeveniente ex homicidio iusto, vel iniusto, voluntario, vel casuali, ex eo quia omnia irregularitas à iure ipso Ecclesiastico introducta est, prout resoluunt Bonacina de *crisur. disp. 7. quæst. 1. punct. 1. num. 1.* Conat. in *Clement. si furiosus part. 1. §. 3. n. 3.* Naos. in *man. cap. 27. n. 191.* & ad *cap. 1. §. 2. quibus, num. 10. de penitus dist. 7.* Henric. *lib. 14. cap. 1. §. 3.* Campan. *dist. cap. 1. num. 3 & 4.* tum quia sic colligitur ex Trident. *sess. 14. cap. 6.* Quare ita resoluunt Molin. de *iustis con. 4. disp. 79.* Vgolin. de *irregular. cap. 12.* Sme. de *crisur. disp. 44. sect. 4. num. 15.* Aulla *codem tract. part. 7. disp. 6. sect. 1.* Bonacina *dist. 7. quæst. 4. puncto ult. n. 1.* Reverta illa pesiniqua, & temeraria opinione, quæ credit minimè licere Papæ dispensare in irregularitate proeveniente ex homicidio voluntario, quam tenuit Borgas. in *tratt. de irregular. part. 1. in princip. quæst. 3.*

- 64 Est tamen in hac re distinguendum, an sit concedenda dispensatio in ista irregularitate procedente ex homicidio, quandoquidem vñ illud paratum est præcedente iura, & directæ voluntate occidendi præter peccatum, est in dispensabile, quia negat in ea dispensationem Concil. Trident. *sess. 14. de reformat. cap. 7.* in illis verbis ubi, *perpetuè carcat;* & per argumentum a contrariis sensu, quatenus in eius calce permittit concedi dispensationem si illud commissum fuerit absque voluntate directæ occidendi: cuius namque cap. verba non operantur omnimodam impossibilitatem dispensandi, sed difficultatem præmaximam, cum qua esset illa quandoque concedenda in memorato casu, iuxta notat per Henric. *lib. 14. cap. 14. §. 1.* In cæteris tamen homicidij speciebus æquior est Papæ voluntas, qui in illis facilius consequitur dispensationes elargiri, si in illis contrahatur irregularitas, & probatur ex text. in *d. cap. 7. vers. si vero homicidium.* *dist. sess. 14.* dum namque in eius calce præcipit committi loci Ordinatio, qui nominis causa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter dispensare possit, aperte infirmat requiri supremi Prælati auctoritatem, sine qua non liceret Ordinatio elargiri dispensationem, Maior. de *irregular. lib. 3. cap. 48. §. 3. sub num. 18.* Henric. in *sum. lib. 14. cap. 19. §. 1.* & ita intelligendus est Sayr. de *crisura lib. 7. cap. 7. sub num. 3.* indefinitè loquens. Nec contrahunt quæ Mar. Anno. *variar. lib. 3. resolut. 16. sub num. 10. vers. Ollamus* quia vindicant sibi locum in homicidio occulto, & irregularitate ab illa causam habente, quo quidem casu militat

dispositio *cap. 6. sess. 14. de reform.* ad cuius adimplementum satis est, si illa non otatur ex homicidio voluntario, ac delictum non sit deductum ad forum contentiosum, ut possit dispensare Prælat.

ALLEGATIO XL.

Episcopus, virtute Concilij Tridentini, an possit absolvere occultos hereticos?

SUMMARYM.

- 1 Occultum per se sine absolute dicitur, quod nihil habet unde possit ab hominibus cognosci.
- 2 Occultum per accidens est, quod extrinsecus progreditur, sed à nomine auditur.
- 3 Occultum sine secretum dicitur, quod plenè probari non possit.
- 4 Heretici occulti, qualiter dicuntur?
- 5 Heretici parè occultis possunt absolvi non solum ab Episcopis, quibus subsum, sed etiam à qualibet Confessario per suum Superiorem approbato.
- 6 Heretici omnino occulti, & parè mortales non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in penas contra hereticos statutas.
- 7 Communia contrarium inveniuntur, sed illorum fundamentis respondetur.
- 8 Cap. 1. §. verum quia, de heret. declaratur.
- 9 Concil. Trident. *sess. 14. de reform. cap. 6.* in fine, non intelligitur de hereticis occultis simpliciter, & per se.
- 10 Heretici occultis per accidens, & à foris, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias penas per Ecclesiam adversus hereticos latis, incidunt.
- 11 Heretici occultis per accidens, & qui tales probari possunt comprehenduntur in cap. 1. processus Bullæ in Cæna Domini.
- 12 Confessarii non possunt absolvi hereticos, occultos per accidens, & manifestos, seu notorios.
- 13 Confessarii de quibus interrogare debent puniuntur qui tepidi sunt in fide.
- 14 Apostata in absolutione obtinenda sequuntur hereticorum conditionem.
- 15 Apostata sunt heretici.
- 16 Dubia in Fide quando dicuntur heretici?
- 17 Heretici occultis ad hoc ut in excommunicationem incurrant, quales alius sensu signa, vel opera exteriora facere debent.
- 18 Hereticum mortalem, si coram Inquisitoribus occultissimum heresim confiteatur, vel eam reuelat amico, peccat ab eo confitenti, non incidit in excommunicationem, propter illam alium.
- 19 Heresim occultam confessioni non dolens peccata, in excommunicationem incurret.
- 20 Hereticum parè mortalem non est excommunicatus, quatenus per iocum dixerit se aliquando hære, vel illum heresim credidisse, melius sub distinctione resolvitur.
- 21 Episcopus posse post Conc. Triad. per seipsum, & non per suum Vicarium in foro conscientie absolvi in suis diocesi hereticos sibi subditos, tamen tenemur molit Dolores.
- 22 Doctores prædicti reprehenduntur.
- 23 Cap. 1. processus Bullæ in Cæna Domini re- fertur.
- 24 Verius sententia tenet Episcopum esse sublatam facultatem absolventi occultos hereticos.

Episcopi

- 25 *Episcopi à S. D. N. Papa facultatem petunt absolviendi prædictos hereticos occultos.*
- 26 *Inquisitores Apostolici, aut eorum Vicarii, siue commissarii in foro conscientie absolvere non possunt occultos hereticos, virtute Extravag. Clement. VII.*
- 27 *Inquisitores Apost. solum in prædicta Extravag. trinitur potestati, ut passim in suis auditis hereticos accipere ac secretam ablutationem, & secretas quoque penitentias.*
- 28 *Inquisitores Apostol. an hodie extante revocatione facta per processum Bullæ in causa Domini, possint absolvere ab hæresi in foro conscientie.*
- 29 *Absolutum in foro conscientie à crimine hæresi potest accusari in foro iudiciali, nec tueri se potest exceptione receptæ penitentis in foro interiori.*
- 30 *Clauisula in Sublatis apposta, ut Penitentes à Confessione approbati, quos elegerint, absolvi possint ab omnibus, & quibuscumque peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reservatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cane Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hereticos emendatos absolvi in foro conscientie, referunt a potestate Inquisitorum procedendi in foro exteriori.*
- 31 *Sententia contraria verior est; & in prædicto tenenda.*
- 32 *Hereticum panis in foro interiori non incurrit, licet graviter peccet, qui meta mortis, aut cruciatuum, seu tormentorum, vel diuturnum cupidus hereticus fingunt, integram tamen Fidem in cor de retinent.*
- 33 *Heretici dille modo prædiximus explicato, cum in excommunicationem non incurram à quolibet idoneo Confessione absolvi poterunt.*
- 34 *Episcopi ab Illustri. DD. Cardinalibus Urbis, & Ordo generalibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absolviendi occultos hereticos?*
- 35 *Episcopi in recipiendis hereticis, seu schismaticis in locis, seu diocesis, in quibus ob multitudinem talium delinquentium ordo iudicarius plenis feruari non potest, quam prædicam, & modum retinere debent ostenditur.*
- 36 *Inquisitores contra hereticum prædictum in foro exteriori absolviere possunt quoscumque hereticos credentes, scilicet, &c. non obstante cuiuslibet Cane, Concilio, aut processum Bullæ in causa Domini decreta.*
- 37 *Inquisitores in iudicio sunt veri gravissimi, & aquisitionis, ac prudentissimi.*
- 38 *D. Ferdinandus Marini Mastarenbas Regni Portugaliæ generalis Inquisitor laudatur.*
- 39 *Heretici delictum perire hodie ad Inquisitores primarius ad omnes alios indices, non excluso tamen iudicio Ordinarie consistentis Inquisitoribus in causis propria suis.*
- 40 *Causa directæ, & redititæ ad tribunal Sanctissimæ Inquisitionis spectantes quales remittunt.*
- 41 *Confessores, qui in Sacris Confessionibus consistentem ad libitum provocaverint, vti de hæresi suspecti puniuntur ab Inquisitoribus.*
- 42 *D. Rodericus à Cunha olim Episcopus Portugaliensis, siue Archiepiscopus Brachren. & Hispaniarum Primas, utriusque Iuris studiosissimus laudatur.*
- 43 *Clericus Marronismum siue elam, siue publicè contrarium, si in sacris sit consensum Ordinaris, est suspectus de hæresi, & potest puniri per Inquisitores.*
- 44 *Monachus nuptias contrahens non puniatur per Inquisitores remittitur.*

Babof. de Episcopo Paris II.

- 45 *Marronismum contrahens simul cum duobus vicariis, videtur male sentire de Sacramento, & contra eum, tanquam contra suspectum de hæresi procedunt Inquisitores.*
- 46 *Missionum celebrationes usqueque, & Sacramentum Penitentia Christi fidelibus ministrare presumunt, ad Sacram Presbyter. cum Ordinem minime promittunt, puniuntur per Inquisitores.*
- 47 *Sedem criminis puniunt ex concessione Gregor. XIII. pertinet ad Inquis. in Regno Portugaliæ primarius ad omnes indices, & Superiores Ecclesiasticos, cum tamen ad seculares potestates.*
- 48 *In Excommunicatione per annum perseverantes tanquam suspecti de hæresi puniuntur ab Inquisitoribus.*
- 49 *Iudices seculares tenentur Inquisitorum litteras, & illorum mandata celeriter exequi.*
- 50 *Index secularis in causa hæresi est nerni executor, nec de processu, nec de sententia, nec mandata Inquisitorum, nec de crimine illo cognoscere potest.*
- 51 *Inquisitores panis, & censuris contra inobedientes procedere possunt.*

PRO veta præsentis questionis explanatione, duo à nobis erunt examinanda; Primum, quot modis dicantur heretici occultis, & quos oculos hereticos possint Episcopi, & quilibet Confessarii à suis Ordinatis approbati absolviere. Secundum, an facultas absolviendi concessa Episcopis per Concil. Trident. sess. 14. de reformat. cap. 6. sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cane Domini? Et in casu, quo sit adempta, quomodo se gerere debeant in absolviendis occultis hereticis?

Quot modis dicantur occultis heretici, & quos oculos hereticos poterunt Episcopi, & quilibet Confessarii approbati absolviere?

Quænam ad præsentis institutum spectat iustitiam, dicitur aliquid occultum fieri.

Primo dicitur quoddam occultum per se, siue absolute, & simpliciter, quod nihil habet vnde possit ab hominibus cognosci, & hoc dicitur occultum cordis, siue mentis, quia solo corde, & mente intus retinetur, nec voce, scripto, opere, aut alio quolibet actu, siue signo exteriori foras, siue extra procedit. Caietan. s. 2. quæst. 11. art. 1. & ibidem Petr. de Arag. & Bann. art. 4. Sylvest. in summa. verb. communicatio 7. princ. vers. secunda est, Alphon. de Castro de iust. hereticorum puni. lib. 3. cap. 18. Simanch. de Cathol. infirmum. tit. 42. novissime me citato in hoc loco Bossi, de triplici Sublatis privileg. sect. 1. casu 10. § 4. num. 103. cum seqq.

Est aliud occultum per accidens, quod extrinsecus progreditur, & natura sua manifestum, & cognitum fieri potest, sed quia desunt, qui audiant, vel indicant, occultum & secretum remanet, id tamen contingit quando quis in vasta solitudine solus proferret hæresim aliquam, talis hæresis occulta per accidens dicitur, quia nemo aderat, qui eam audiret, & natura sua intelligi potoit, & probari, cum ad actus exteriores processisset, quoniam de defectu testium sit occulta per accidens, & probari non possit, Caiet. Alph. de Cast. Simanch. & Bossi de iust. locis.

Tertio, & postremo dicitur quid occultum, siue secretum, quod plene probari non potest, quale est illud,

Y y i

illud, quod vias tantum scit, aut licet ab aliquibus sciatur, tamen singulares, etenim oculum in huc significatione dici potest, quod non manifestum. *cap. vitra, de calahie clerici. vbi communiter Doctores.* & Torquemada in *cap. si peccaverit* 2. q. 1. Simanch. *dist. 10. q. 1. de oculis, num. 1.* Stephan. Aluio de *potest. Episc. cap. 29. num. 3.* vbi dicit appellatione hæretici occulte intelligi eam, quæ non est notoria per evidenciam facti, vel per sententiam Iudicis, vel per propriam hæretici confessionem in Iudicio, & quæ item per testes probari nequit, itaut occultum hoc loco lumendum sit vt à notorio, & publico distinctum est.

4. Similitur trisarie potest dici quis occultus, siue secretus hæreticus, aut per se, & simpliciter, aut per accideos, aut quia plenè talis probari nequit, & huc occultis differentia, vt prudenter Simanchas *d. 10. q. 7. ubi tractat, accepta est à viis doctissimis, & retinenda in præxi, sicut mox explicabitur.*

5. Si hæretici sunt omninò oculis, id est, simpliciter, & per se occultis, quousque pure mentales, siue intellectuales appellant, non modo ab Episcopis, quibus subsum, sed etiam à quolibet confessorio per iurum Superiorem approbato, si genitorem, & confiteantur, perinde absolui poterunt à peccato hæretici mentalis, sicut à quolibet alio mortali etimine: nam crimen hæresis non est reatuatum, nisi ratione excommunicationis, quam non habet annexam hæresis omninò oculis, vt mox dicetur. Et hæc sententia venissima est, quam magni viri absque controversia recipiunt, neque hæresis pure mentalis, quæ nunquam prodit in actum exteriorem, vt verè Simanchas affirmat, eper absolutione Inquisitorum, neque abstinere, aut reconciliatione, sed sufficit eam proprio Sacerdoti confiteri, & ab illo beneficium absolutionis impetiri potest. Ita Caiet. in *summ. verb. hæresis, in fine*, Vmbertus Locutus in *opere inquisit. sine in præxi hæresis, verb. hæresis* num. 24. Simanch. *d. 10. q. 1. r. 1.* Petrus de Aragon. *d. q. 1. art. 3. § Sed dubium est, quoniam passus, verb. quinto dico, L. 1. Zech. de casibus Episcopi referuntur, circa casum vltimum, n. 1. versibus q. 1. Dicitur moral. part. 6. tract. 6. res. fol. 51.*

6. Venissima, & ceterissima huius positionis ratio illa est quam præstantes viri sequuntur, quoniam hæretici omnino occultis, & pote mentales, quales paulo antea descriptimus, nec sunt ipso iure excommunicati, neque in alias pœnes incidunt, quæ contra hæreticos statutz sunt: itaque proprietates, quia vt connotantes, & verè Theologi docent, Ecclesia militans non ligat, neque iudicat actus solum interiores, & pure mentales, neque illos sua iurisdictione prohibet, aut punit, quod ipsam frequenter iura prohibent, à quibus natum est proœterium communiter receptum, Ecclesia non iudicat de oculis, & illud, non habent latentia peccata vindictam, & D. Thom. constanter, & verè affirmat dicens, de his potest homo legem facere, de quibus potest iudicare, iudicium autem hominis esse non potest de interioribus, qui latent, sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent, & idcò lex humana non potest cohibere, & ordinare sufficienter interiores actus, ex quibus hæreticos omnino occultos non esse excommunicatos quoad Ecclesiam, quoniam sint verè hæretici, quoad Deum, tenent D. Anton. in *summ. par. 3. tit. 24. cap. 4.* Petrus Palud. *in 4. sentent. dist. 13. quæst. 3. art. 3. resol. 8.* Angel. Chual. in *summ. verb. hæresis*, n. 1. Sylvest. *verb. excommunicatio* 7. num. 3. & 4. Armil. *verb. hæresis*, n. 1. & 19. Caiet. in *summ. verb. hæresis* in fine, & Aquis. *11. art. 3.* vbi Aragon. & Damm. *art. 4.*

Alphon. de Castro *d. cap. 18. & de lege parali lib. 2. cap. 36.* Jacob. Almayan. *4. sentent. dist. 17. quæst. 1.* Soc. in *4. dist. 11. 2. q. 1. art. 3. concl. 9.* Simanch. *d. 10. q. 1. num. 3. cum sequentibus.* Couar. in *reg. peccatorum* 2. part. 1. in *intro. num. 7.* Nauaz in *man. cap. 1. num. 17. & cap. 27. num. 56.* & in *cap. cognoscere de parali, dist. 11. 1. & in princ. de Parali dist. 5. num. 19. & 20. & in rubr. de inducie num. 67.* Rebuff. *super Bulla in Cerna Domini in verb. publici, vel occulti, Bull. cens. 189. incip. In substatione, num. 13. lib. 3.* Valent. *num. 3. dist. 7. quæst. 5. puncto 7.* Henric. in *sum. lib. 24. cap. 4. 5. c. in gloss. ut. D. Jac. de Gratiss. in *ancore decisum* lib. 2. cap. 9. num. 5. Anton. Ricciol. *de iure person. extra gremium Ecclesie, censuratum lib. 4. c. 10. num. 9.* Paul. Laymann in *Theolog. moralis lib. 2. tract. 1. cap. 14. num. 1.* Vgolin. *de censuris lib. 1. cap. 9. § 12. & de irregular. cap. 34. in princ. num. 6. & in Bulla Cerna part. 1. cap. 1. § 2. num. 16. & seq. & § 4. num. 12.* Ludovic. Carb. de *legibus lib. 8. dist. 14.* Azot. *summ. moral. part. 1. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. quæst. 3. & cap. 19. quæst. 4.* Auila de *censuris part. 2. dub. 10. & part. 7. dist. 2. dub. 1.* Sayr. *cod. tract. lib. 1. cap. 9. num. 14. & 15. & lib. 3. cap. 4. & num. 10.* Soot. *cod. tract. dist. 4. sect. 2. num. 3. & dist. 2. sect. 2. & de legib. lib. 3. cap. 13. & lib. 4. cap. 12.* Salas etiam de *legibus dist. 1. 9. sect. 1.* Sanchez in *precepta Decalogi lib. 2. cap. 8. num. 1.* Nicol. Gate de *benefic. part. 1. 11. cap. 10. num. 91.* Homobon. de *examinis Ecclesie tract. 6. cap. 7. quæst. 1.* Bonacina de *censur. dist. 2. quæst. 5. puncto 2. num. 4. & de censuris in Bulla Cerna dist. 1. quæst. 2. puncto 2. num. 1.* Dicast. *ad Bullam Cerna lib. 2. in can. 1. quæst. 14. num. 24.* Dicast. *refusum moral. part. 4. res. 140. vers. notandum, nouissime me citato in hoc loco Bolla, dist. cap. 10. num. 107. cum seqq.* Cast. *Palao de hares tract. 4. dist. 3. puncto 3. num. 1. nouissime Tullench in expost. Decalogi lib. 1. cap. 3. dub. 1. num. 2. & alij multi à prædictis citati, frequentet iura prohibent in cap. sine iure, in fine, & in cap. tua nos, § licet autem, de simon. & in cap. erubescant, vbi gloss. 32. dist. in cap. humana aures 22. quæst. 5. & in cap. Christiane 32. q. 5.**

Verùm Canonistæ nostri constantiam tuerentur sententiam, asserentes hæreticum occultum omnino in excommunicationem incurtere, per text. in *Clem. 1. § verum quia, vbi gloss. verb. in ipso, de hæresis, Pannon. Ioan. Andr. Anan. & Felin. in cap. vltim. de hares. Archidia. & Geminian. in cap. hinc etenim 49. dist. 11. Rojas de hares part. 1. num. 246.* Ioannes Vela de *parali delictis cap. 14. vers. iure vero Canonici, Caneza quæst. criminal. part. 2. cap. 1. Azved. 13. num. 151. tit. 1. lib. 8. nota recapit. Menoch. de arbit. cap. 160. num. 6.* Spio. in *specula iustitiae gloss. 7. num. 13. cum sequent.* Cœsal. *causationum contra can. q. 648.* Joannes Medina de *oratione, q. 15.* Albert. Pughis lib. 6. de *Ecclesiasticis hares. cap. 16.* Albertin. *tract. de agnoscendis affirmantibus, quæst. 13.* Cened. *ad Decretal. collect. 103. m. 1. nouissime Torreblanca in præxi. Iuris spirit. lib. 24. cap. 10. n. 9.*

Illi enim putant efficaciter probant suam sententiam ex dist. Clem. 1. *verum quia, de hæresis*, vbi hæreticæ prauitatis Inquisitores, qui odio, aut amore aliquid fecerint contra reos non faciendo, aut aliquid omittendo, quod facere veniunt, autem enim odium, & amorem actus esse interiores, & nihilominus ob illos excommunicati iudices Fidei. Sed Theologi verè respondent, Inquisitores non incidere lo excommunicationem ob solum odium, aut amorem, quæ interius omnino latent, sed etiam in contritione ob actus exteriores, qui ab illis interioribus procedunt, & huc est verus intellectus illius Clem. vt Caiet. Panz. Cast. & alij dixerunt, & eodem quoque modo respondent illi est ad cetera iura ad-

ducta per gloss. *verb. in ipso*, in d. Clem. 1. illa enim loca, & Canones, poenas, & censuras imponunt actibus interioribus, quatenus per aliqua signa exteriora in publicum procedunt, aut manifestantur, nec vilius reperitur decretum, quod actibus solum interioribus oculis penitus, ac pure mentalibus poenam, ac censuram utroget.

9 Cum ergo heretici primo modo occulti, id est simpliciter, & per se occulti, seu mentales, non incidunt in excommunicationem, inde fit, ut non modo ab Episcopis locorum, sed etiam à Confessariis quibusvis approbatis, & idoneis absolvi possint, ut paulò antea dictum est, & decretum Concilii Tridentino, non est de absolute horum occultorum accipiendum; frustra enim, & inutiliter concessisset in privilegio, quod iure ordinario competeat, solum enim de aliis occultis intelligitur, sicut mox dicetur.

10 Si verò heretici fuerint occulti per accidens, quales sunt, qui verbo, scripto, aut aliquo opere, seu facto exteriori hæresim proculant, in excommunicationem, & alias censuras, seu poenas per Ecclesiam aduersus hæreticos latas incidunt, quoniam eorum hæresim iam deuenit ad eos actus, ad quos Ecclesie iurisdicção pertinet, & ex natura sua iudicio bonorum obicitur, quamvis ex defectu testimonii per accidens occultum per signa, & actus exteriores, qui illam comitantur, nota fieri poterant: ita Caiet. dicit q. 1. syluest. & Alphons. à Castro, Pet. Paladus. D. Antoon. Sur. Rebel. *dicta loca*, Ban. in d. Thom. 2.2. q. 12. art. 4. *quæst. 1. concl. 2.* & ibidem Atagoria. à num. 3. in princ. *verf. hoc supposit.* Eadem prolixius ratione, ac multo maiori comprobatur hæreticos occultos in tota significatione paulò aorea relata omnino incurrere excommunicationem, & alias censuras, & poenas contra hæreticos à Iure latas.

11 Iuxta has duas postremas occultus significationes intelligenda est excommunicatio lata in *prime cap. præfatus Bullam Cens. Domini*, in *verb. acutè*: hoc enim aduerbum, quod, ut rectè Rebuff. aduertit, ad omnes ibi nominatos refertur, id est, hæreticos, ceteros, fautores, receptatores, defensores, & ceteros ibidem contentos, non comprehendit hæreticos mentales, ut Nauar. obicit, aut alios omnino occultos, de quibus non indicat Ecclesia, sicut idem Rebuff. *super Bullam Cens. Domini, verb. publicè, vel acutè*, prudenter affirmat: illi enim non incurrunt in excommunicationem, seu censuram ibi contentam, nec in aliam quamlibet à iure humano latam, sed eos tantum occultos ligat, qui hæresim protulerunt verbo, scripto, vel natu, aut signo verbis aequipollenti, licet nemine illi audiente, vel vidente, quia sufficit sua natura esse probabile, quamvis contingat probari non posse ad hoc, ut includatur sub potestate, & iurisdictione humana, & potius illius.

12 Ex prædictis inferitur Confessariis non posse absolute hæreticos occultos in secunda, & tertia significatione, hoc est occultos per accidens, & hæreticos manifestos, seu notorios; isti enim re vera in excommunicationem incurrerunt, cuius absolutionem Summus Pontifex referuauit, id negando, vel adducendo aliis iurisdictionem super tali casu, ut rectè Caiet. d. q. 11. art. 3. obseruauit, neque de huius articulo est aliqua dubitatio, cum ostensum sit hæreticos iure excommunicationis, eorum absolutionem ad Romanam Pontificem pertinere, quam sibi referuauit per processum in *Causa Domini*.

13 Cum igitur Confessariis non possit absolute *Barbosi, de Episcopo Pars I. l.*

omnes solos hæreticos mentales, diligenter eos, ut rectè Caiet. d. q. 11. art. 3. & Nauar. in *dult. cap. cegritatio*, de *Penis, dist. 1. num. 22. verf. tertio inferitur*, explorare oportet omnes circumspectis, & interrogare prudenter illos præsertim poenitentes, qui tepidi sunt in Fide, & victi sæpè resolutionibus consentiunt contra Fidem, aut circa eandem, vel aliquem eius articulum voluntatè dubij sunt, & accipit, utramque eum soli esse ore, vel scripto, aut alio modo significatio protulerit hæresim, seu infidelitatem loam, quando in ea erant, aut voluntatè dubitatio de illis, quæ sumitur eisdem tredebantur, quoniam si aliquo modo significatio, & probabili hæresim mentis detestator absoluti non poterunt, curiam in excommunicationem incidant. Vnde videtur in parte posse defendi resolutionem Iacobi Granado in 2.2. d. *Thoma contrari. tract. 15. dist. 3. num. 14.* dum ex illiusmodi coingente possit ut quis exterius profert hæresim incertam, quin subiacet censuris Ecclesie, veluti quando hæresim manifestat ad petendum consilium, vel ad illam aperendam Confessario, vel illam scriberet innot sua peccata ut manifestaret Confessario; vel quando quis omnino indeliberatè, & absque ulla aduertentia exterius diceret hæresim, seu iuocet tantum, & non asseruit eam profertur, vide tamen quæ infra dicemus à n. 18.

Quæ hætenus dicta sunt, aut posterum dico-
tur de triplici genere occultorum hæreticorum, & de eorum absolutione intelligenda etiam sunt, ut locum habeant in apostatis, & illis, qui vel ad iudaismum, vel ad paganismum, seu gentilismum, aut quamlibet aliam fidem transiundo, vel redeundo, Fidem Catholicam omnino deseruerunt, & in totum ab ea recesserunt; nam oque apostata mentales incurrunt in excommunicationem, nec in alias poenas, & censuras contra male credentes latas, & propterea à quolibet Confessario approbo absoluti poterunt: sed illi apostata in eas censuras incurrunt, qui per accidens occulti fuerint, aut iuxta tertiam significationem initio huius Allegationis allatam, essent occulti. Ratio in promptu est, quoniam apostata à Fide Catholica, quantum ad poenas, & censuras attinet, pari iure cum hæreticis censendi sunt, & eodem modo ad Ecclesie gremium vel recipiuntur, vel ab ea pelluntur, nam apostata sunt hæretici, & ut tales tractandi, Repertor. Inquisitor. *verb. apostasia*, Syluest. in *summa, verb. apostasia* 2. Gondisal. de *heret. quæst. 20.* Alphonsus de Castro de *infra hæreticos, penes lib. 1. cap. 3.* Aloys. Rice in *praxi fori decy. 671. num. 1. in 1. edit. & resol. 423. num. 1. in 1. edit.*

Idem penitus iudicium est de dubitis in Fide, quos hæreticos esse ius affirmat, qui eum scilicet, & volens, & animo deliberato dubitationi non resistens, non magis applicat mentem ad veritatem Catholicam, quam ad errorem eorum, sed medius inter utramque partem stat, & incertus feruit, nec curat quid potissimum insequatur, paratus nunc hanc, nunc illam eligere partem, patum sua iocere esse dicens, aut affirmans an hoc, vel illud teneat verbi gratia, an in venerabili Eucharistie sacramento sit verè, & realiter Corpus Domini Nostri Iesu Christi, nec ne? an Virgo Maria mater Dei fuerit peripetui Virgo, aut non fuerit? an Romanus Pontifex sit vere Christi Vicarius, & Petri successit, & caput Ecclesie militantis, aut non sit aut in sua familia, hæreticus est, quoniam ad Catholicam Fidem magnâ firmitas requiritur, & dubitatio omnis voluntas ab ea peccat esse debet: si quis ergo fuerit dubitus men-

calis, absolute poterit à quolibet Confessio ab Ordinario approbatur, sed si dubitationem exterius protulerit, non poterit absolvi, quia in excommunicationem, & alias censuras, & penas iam incidit: dubios enim in fide, prout supra descripti sunt, hæreticos esse has affirmat in cap. de hæretico, ubi communiter Doctores, D. Anon. 1. part. tit. 12. cap. 5. §. 10. Albertin. tit. 12. de agnoscendo agnoscitur. quæst. 3. num. 9. & in rub. de hæret. lib. sexto, quæst. 13. num. 26. & sequentibus. Melchior Cano de locis Theol. lib. 12. cap. 9. August. de Ancona in summa de potestate Eccles. quæst. 12. art. 1. Navar. in man. cap. 11. num. 17. & in cap. si quis autem num. 18. 19. & 49. de Paris. dist. 7. & in cap. inter verba concil. 6. concil. 19. num. 55. Petz. l. 1. verb. fama se. tit. 1. lib. 1. Ordinem pag. 16. & l. 3. vers. in quo requiritur tit. 4. lib. 8. pag. 84. Menoch. conf. 49. num. 48. & a num. 51. Clar. lib. 5. §. hæresis num. 2. Valente in 1. 2. dist. 1. quæst. 1. puncto 1. dist. 2. Azved. l. 1. num. 74. cum sequentibus tit. 1. lib. 8. num. 200. D. Barb. in rub. ff. solutio marum par. 1. num. 23. Pegn. in directis Inquisitionum part. 2. comm. 1. Azor. institut. moral. par. 1. lib. 3. cap. 5. quæst. 5. Fatim in praxi crimin. part. 5. §. 124. n. 114. & seq. eleganter Vlet. Reginald. in praxi furi paritatis lib. 1. num. 49. capitulum Sanchi in praxi Decalogi lib. 1. cap. 7. num. 11. Zet. in praxi Episcop. p. 1. verb. casus vers. dubij. Sit. de Fide dist. 19. §. 114. n. 10. Caltr. Palao de hæresi tit. 4. dist. 1. puncto 2. num. 9. me citato in hoc loco Tullench in exposit. Decalogi lib. 1. cap. 2. dub. 2. n. 6.

- 17 Ad meliorem prædictorum intelligentiam sciendum est, quanta sit necessaria expellio, ad quales actus, seu signa, vel opera exteriora exigantur, ad hoc, ut hæretici occulti in excommunicationem incendant. Bannes ait dist. quæst. 31. art. 4. quæst. 1. concil. 5. §. tertio argueret, vers. quid si aliqui. Primo, quod ubi primum quocunque signo, vel motu, vel facto aliquis intelligitur ab aliquo alio quod sit hæreticus, incurrit in excommunicationem, quoniam iam tunc est hæreticus manifestus. Secundo, dicit quod si ex assensu interiori, quem habebat, protulit aliqua verba, quæ non sunt sufficientia secundum se, neque ex circumstantiis, ut explicaret hæresim, ut si intus confitens homo hæc errori, filius est inæqualis parti secundum Divinitatem, exterius profertur. Ista est, non erit excommunicatus, nisi forte ex aliquo circumstantia illa verba sint sufficientia ad explicandum errorem. Hæc Bannes d. loco, quem citat Bulli. d. ca. 10. n. 119.

- 18 Prædictus mentalis hæreticus si eorum Inquisitionibus occultissimum hæresim confiteatur, vel eam revelet amico, petens ab eo consilium, vel ob aliam honestam causam, non incidit in excommunicationem propter illam actum exteriorum, tum quia exterior ille actus bonus est, & cum antequam profertur illa verba non esset excommunicatus, propter illum actum bonum non potuit excommunicari: tum quia tunc non protulit hæresim asserendo, & protestando illam, quod videtur necessarium, ut incurrat in excommunicationem, sed potius distando. Ita Aragon. dist. quæst. 11. art. 1. & ibi Bann. art. 4. quæstio secunda ad quartum argumentum. Coust. ad d. reg. peccatum 1. part. in initio num. 7. Simanch. dist. tit. 12. de occultis num. 9. Granado dist. dist. 11. num. 14. Bulli. dist. ca. 10. num. 119. Quod quidem multo magis procedit, cum hæreticus in foro sacro Pœnitentiæ intellectuale hæresim confessus est, quia non solum actus ille bonus est, sed pius, & extra iudicium humanum, iuxta supra citatos.

- 19 Verum si quis aliquando hæresim suam occultam confiteatur, nec delectat de peccato, ut ait Aragon. d.

quæst. 11. art. 3. vers. sed dubium, aut sciens, & prudens dubitet de auctoritate Ecclesie Romanæ, ut sentit Bannes dist. quæst. 11. art. 4. quæstio 2. concil. 1. ad quintum argumentum, vers. respondetur quid si ille homo, etiam si interroget Doctorem Catholicum ad legendum, quod ille dixerit, in excommunicationem incurrit, cum explicet suam hæresim, quoniam non est paratus corrigi ab Ecclesia, cum visus hominis iudicium illius auctoritati præferat.

Hæreticum pure mentale excommunicatum non esse, tamen per iocum dixerit se aliquando hæc, aut illam hæresim credidisse, refert Franciscum Viçotam sentisse Simanchas dist. tit. 12. de occultis n. 16. quia non asserit illam hæresim, sed tantum narrat, aut refert: elidendo sententiæ videtur esse Bannes loco proximo citatus, cum ait necessarium esse hæresim protestari, hoc est asserere, vel asserere, ad hoc ut cum illam profert hæreticus mentalis in excommunicationem incurrat. Quamvis primum de hoc dubitet Simanch. deinde concludit eam fortasse benignitatis gratia defendi posse. Sed questio hæc sub distinctione fœdere resolvenda, in hunc modum venit, velis, qui per iocum dicit se aliquando hæc, vel illam hæresim tenuisse, quo tempore eam per iocum protulit, iam eius penitens, & omnino dimisit, vel nondum errorem dimisit: primo casu non incidit in excommunicationem, nam excommunicatio eos ligat, qui veteri hæresi sunt, de quorum numero amplius non est is, qui iam dimisit errorem, & qui declaratur, narrat, aut refert, nihil novi facit. hæreticus palam, §. si quis, ff. de testam. in secundo verb. casu licet non asserendo dicat se aliquando ita credidisse, aut credere, in excommunicationem incurrit videtur, quoniam, qui aiunt, sufficere actum exteriorum significativum, & de sua natura probabilem, ut hæreticus incurrat in excommunicationem regulariter non addunt necessariam esse asseritionem in illo actu. Neque actus iocandi potest appellari simpliciter bonus ad hoc, ut profertorem defendat, sicut tertio actus petendi consilium ad resipiscendum, ut proxime dictum est, & qui iocatur non penitet, & hæc sententia tunc est, ut saluti anime consulatur.

An facultas concessa Episcopis absolvendi ab hæresi occulta in vxo Cons. Trid. sess. 24. de reform. c. 6. sit eisdem adempta per processum Bullæ in Cæna Domini?

Dubium hoc controversum est apud Doctores 11 quorum aliqui negant, alij vero affirmant. Vna sententia tenet posse Episcopos post Concil. Trid. per se ipsos, & non per suos Vicarios in foro conscientie absolvere in sum dicebat hæreticos sibi subditos, occultos tamen, hos est illos quorum hæreticos non fuerunt ad forum contentiosum deductæ, quomodo exterius prolata, cuius auctoritas insuper addunt, & præcipue Bannes loco infra citando, non obstat processum Bullæ in Cæna Domini, assentes per illum non revocari facultatem Episcopis concessam in Concil. Trident. ut possint absolvere in foro conscientie, sed tunc tantum illis privilegium concessum ipsis personis, qui admittunt hæresim, ut parat ex forma Bullæ, ubi dicitur, quod non vadant pro absolutione, nisi ad Summum Pontificem, nisi in articulo mortis, vel intuitu privilegiorum. Ceterum qui vadit ad Episcopum, ut absolvatur, non ex privilegio sibi concessio absolviatur, sed Episcopos habet auctoritatem absolvendi iure divino, non ex aliquo

aliquo privilegio Pontificis, unde quociescumque non constat Episcopi auctoritatem, ut summus Praetor Ecclesie, poterit Episcopos absolvere ex auctoritate sui officii ab omnibus peccatis suis subditis, quibus Summus Pontifex potest absolvere universos fideles, & huius sententia sunt sectatores Bann. 2. 2. quæst. 11. art. 4. de 2. post secundam conclusionem, art. 1. vers. & si quæ obiciat, & ibi Aragon. art. 3. vers. sed dubium est, quibus possit, Vela de pœnu de biterum cap. 14. vers. Iure verò Canonico, Atq. in floribus Theologie part. 1. tit. de Confessione, quæst. 4. art. 1. diff. 6. Llan. in methodo de Curator par. 3. cap. 1. §. ult. in fine, Vivald. in candelabro auro par. 1. tract. de absolutione num. 13. & par. 1. in expositione Bullæ Cane num. 12. Sæ verb. Episcopum num. 17. Et. Emmanuel summ. tom. 1. cap. 13. 1. num. 3. & in explicat. Bullæ Cruciate §. 9. num. 70. & quæst. Regularium, 1. in quæst. 10. art. 10. Vega in summ. tom. 1. cap. 15. casu 11. Nigri. in addit. ad 1. par. quæst. 3. art. 10. ad finem, Zecol. in praxi Episcopali par. 2. verb. absolutio §. 8. & 12. & verb. hereticus §. 4. Auton. Gomez in Bullam Cruciate clausula 19. num. 44. in fin. Henric. in summ. 1. in quæst. 10. art. 10. & cap. 16. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. lit. Q. Petr. de Lescelin. in summ. par. 1. tract. 1. cap. 6. post conclus. 10. diff. 7. Fagundes in quinquæ Ecclesie præcepta par. 2. lib. 8. cap. 8. num. 82. Boff. in tract. de subditis scilicet, 1. casu 10. §. 2. num. 10. Fernandez in examina Theolog. moralium par. 4. cap. 7. §. 1. num. 5. Granada in 2. 2. D. Thoma contrariet. 1. ar. 1. §. diff. 1. 1. §. diff. 2. 2. 8. num. 109. Alced. diff. par. 3. cap. 6. num. 1. 5. Portelan addit. ad dubia Regul. verb. Episcopum num. 1. Soula in Bull. Cane cap. 11. diff. 100. articulo §. 3. num. 7. Lotca 2. 2. quæst. 11. art. 4. diff. 45. num. 10. Sanc. in selectis diff. 10. num. 32. Anton. à Soula in suis apertissimis lib. 1. cap. 4. n. 5. & videtur tenere Trullench. d. lib. 1. c. 3. de 4. n. 13.

32 In te tam graui fortassis non licebat hos Doctores tam audacter suam sententiam interponere, concludentes secutè posse Episcopos victimæ Concilii Tridentini foro conscientie hæreticos oculos absolueret, nam ratio illa, quam addit Bann. citat loco, & sequuntur alij post eum, a quod scilicet processus Bullæ in Cœna Domini non tollit Episcopis privilegium absolvendis personis, nihil euincit, quia si ablatum est privilegium committentibus hæreticis, ut non possint absolui nisi à Romano Pontifice, iam Dominus Papa, tanquam Summus Ecclesie Praetor, Episcoporum auctoritatem in hac parte coarctauit, & quamuis Episcopi iure diuino hanc iurisdictionem habeant, de quo articulo nunc non tractatur, Romanus Pont. illam impediuisset & suspensisset videtur per reformationem criminis hæretici, cuius absolutionem ad se solum voluit pertinere, quamvis ergo Episcopi non amitterent potestatem, seu iurisdictionem absolvendi, quam iure diuino ipsi competere Bannes asserit, exercere tamen illam non possunt, ex quo Dominus Papa in dicto processu Bullæ constituit, ut nullus talis, nisi à Domino Romano Pontifice absolui possit, ibi, ceterum à prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, &c.

33 Verum omnis metaphysicis solemnitatibus non videtur posse in dubium reuocari, quin Episcopis sit sublatæ facultas absolvendis prædictis oculos hæreticos per dictum processum Bullæ, cum specialem ibidem, & de Episcopis mentio fiat, & de decretis cuiusvis Concilij in Bulla S. D. N. Gregor. XV. anni præteriti 1621. cuius hæc sunt verba, Ceterum à prædictis sententiis nullus per alium quam per Romanum Pontificem, nisi in iuribus articulis constitutum, me istam nunc, nisi de stardo Ecclesie mandauit, & satisfi-

ciendo cunctis præstata absolui possit, etiam præstare quauis facultatem, & in adulterum quibuscumque personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Medicamentum, ac Militarium Regularium, etiam Episcopali, vel aliam dignum prædictis, ipsi, quæ Ordinibus, & eorum Ministris, Conuentibus, & domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis pœu, necnon laicis iuris Imperialis, Regali, & alia mandata excellentissimæ solentibus, per nos & dictam Sedem, ac cuiusvis Concilij decreta, verba, litteras, aut alia quatuorvis scriptura in genere, & in specie concesserunt, & innovatorum, ac concedendorum, & innovandorum, &c.

Cum in hoc decreto dicitur, quod nullus per aliam, quam per Romanum Pontificem absolui possit, privilegium, si quod habebat, auferunt à personis absolvendis, quod & sequentia indicant, ac cuiusvis Concilij decreta, & cetera, quæ mox subdantur, privilegium auferunt non modo absolutionis recipiendæ, sed etiam impendendæ, quibusvis quomodolibet habentibus huiusmodi facultatem. Quare hanc sententiam tenent Maior. de irregularitat. lib. 3. cap. 46. num. 6. vers. caueant, Tolet. in bull. tract. Sacerdotum in explicat. Bullæ Cane excommunicat. 14. in fine, Vivald. palinodiam recantans in editione renouit anni 1601. in suis candelab. auro par. 1. tit. 11. de absolut. n. 13. Vgolin. de casibus reformationis Summi Pontificis par. 2. cap. 2. §. 4. vers. etiam præstare quauis facultatem, Sayr. decif. 16. de sentent. excommunicat. Pictum de origine Inquisitionis lib. 3. quæst. 9. num. 191. Felician. de excommunicat. cap. 18. Nauar. in mon. cap. 17. n. 72. & consil. 15. de sentent. excommunicat. in antiqu. aliis consil. 11. de privileg. in nouis, Philiatric. par. 2. lib. 1. cap. 15. & lib. 4. cap. 12. & in Bullæ Cane cap. 3. vers. etiam præstare quauis facultatem, n. 1. Ragof. in lucerna Patrech. quæst. 115. num. 5. Torrelblanca de magia lib. 3. cap. 10. num. 17. Francisc. Leo in thesauro sacri Ecclesiæ par. 1. cap. 37. num. 46. Pialece. in praxi nouæ Episcop. par. 2. cap. 1. num. 14. pag. 110. Aloyf. Ricc. in collect. decif. par. 4. collect. 811. vers. tertio, & in decif. Curia Archiepiscop. Neapol. decif. 13. num. 8. & 9. par. 1. & decif. 180. par. 3. Molin. de iustis. tract. 3. diff. 64. num. 8. & tract. 5. diff. 18. num. 1. Beda in deserv. Fiden in causa Monach. par. 1. cap. 13. Nicol. Garc. de heresic. par. 4. collect. 811. num. 115. Sanchez. in præcepta Decalogi lib. 1. cap. 11. num. 26. & 27. Homobon. de Bonis de excomm. Ecclesiæ par. 1. tract. 5. cap. 5. quæst. 1. vers. nemo, & cap. 6. quæst. 15. & tract. 7. §. 5. & tract. 11. c. 4. §. 5. resol. 4. pag. 459. Durand. Bull. Cane Domini lib. 3. §. 1. §. 1. & 12. n. 47. Chapesuil. de casibus reser. 2. 4. diff. 4. Coriol. etiam de casibus reser. par. 1. scilicet, 1. art. 13. Ioan. Valer. de reser. iur. utraque forum verb. heresic. diff. 3. Ant. Riccioli de iure personarum extra premium Ecclesiæ lib. 5. cap. 14. Campan. in diuersis iuris Canon. rub. 11. cap. 16. num. 55. Stephan. Gratian. disp. c. 1. sum. 3. cap. 414. num. 22. Fatim. de heresic. quæst. 192. §. 4. num. 55. Mart. Alced. de reser. lib. 5. diff. 21. cap. 1. pag. 767. latè Torrelblanca in prædictis lib. iur. iuris. lib. 14. cap. 10. n. 5. Bonacina in Bullam Cane diff. 1. quæst. 11. par. 2. num. 2. vers. secunda. Secor. in consil. Pontific. epist. 166. ibidem. 43. Villalob. in summ. par. 1. tract. 9. diff. 21. n. 1. & 5. Hurtado de excomm. diff. 1. §. diff. 3. n. 12. Gaudant. in man. Episcop. verb. absolutio 4. & verb. heresic. 15. Diana reser. moral. par. 1. tract. 5. resol. 1. & par. 4. tract. 4. reser. 119. & secundum hanc opinionem in supremo generali Inquisitionis Prætorio Romano pronuntiatum fuisse tellatur Pegna in direct. Inquisitionum par. 3. quæst. 92. ceterum 141. vers. premit. sic declarasse Gregorium XIII. & Clementem

tem VIII. referunt Fusc. de visu lib. 1. cap. 3. num. 5. & cap. 23. num. 4. Marc. Ancon. Genuef. in praxi Archiepiscopi 2. cap. 1. cap. 67. n. 10. in 2. edit. Praefec. in praxi novus Episcopus de 2. cap. 1. n. 1. novissimè Match. de Sacram. Ordine vult. 1. par. 9. cap. 1. diff. 9. & 10. Georg. Pollach. in Bull. Pribani VIII. sect. 41. num. 61. Floran. de casibus refer. par. 1. cap. 4. §. 12. num. 5. Suaz. de Fide diff. 1. sect. 4. n. 1. me citato in hoc loco Trullench in expof. Bull. S. Crucis lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 8. num. 4. & audiuit à Religiofo docto, & fide digno sic declarasse praedictum Clementem VIII. dicit Azor. infir. moral. p. 1. lib. 8. c. 19. q. 3. & 10. q. 10. & ita censuisse Sacram. Cardinalium Congregationem asserunt Pialec. d. num. 13. Nicol. Garc. d. cap. 10. num. 121. Suaz. tom. 4. diff. 10. §. 1. num. 11. Amendar. in add. ad recep. legum Navarra lib. 1. tit. 2. l. 1. leg. de familiaribus Inquisitionum num. 3. Bonacin. de confes. diff. 1. quæst. 3. puncto 2. num. 1. voss. 1. novissimè Stieplun. Dalm. de potestate Episcoporum, Abbatum, & Abbatisum cap. 18. per tot. ubi asserit hanc partem in consulendo, & in practica longe veritiorem esse, quia nimirum totum hoc negotium facultatis absolvendi, aut non absolvendi hæreticos, à voluntate, intentione, & concessione summorum Pontificum præstetur, immo & omnino pendat.

21 Et propterea vix iam obtinuit, quod & inviolabiliter observatur, ut Episcopi à S. D. N. Papa facultatem perant absolvendi prædictos hæreticos, quam Pontificis nomine causæ cognita Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis concedere solent, confectis super ea re parentibus literis, quibus omnes prædicti Cardinales suo ordine subscibunt; refert me citato in hoc loco Trullench in expof. Bull. S. Cruc. lib. 1. §. 7. cap. 1. dub. 8. num. 4. prope fin. Et Stephan. Dalm. d. cap. 18. me tamen negatius f. 157. se vidit, & legisse diploma quoddam originarium in pergamento subûgnatum à septem Illustrissimis ac Reuerendissimis Cardinalibus Presbyteris in universa Rep. Christiana adversus hæreticam pravitatem Generales Inquisitores à Sede Apostol. specialiter deputatis, congregatis in Generali Congregatione S. R. & vniuersalis Inquisitionis habiles in Palatio Apost. Apud S. Petrum cotam S. D. Clemente VIII. die 21. mensis Martij anni 1601. Pontificatus eiusdem anno X.1. quo licentia, facultas, & auctoritas concedebatur Episcopo Verdenensi in extremitatibus, & confinibus Galliz, & Lotharingiz, ac etiam in eisdem Verdenensi Ecclesia Officiali, seu Vicario in spiritualibus generali, tunc & pro tempore existent, in solidum, ad triennium futurum proximè à data præfati indulti numerandum duraturæ, ut omnes, & quoscunque dictæ Verdenensis ciuitatis, vel diocesis, seu ea aliis partibus, in quibus hæreses imponè grassantur, ad Episcopum, vel ad eius Officialem, siue Vicarium Generalem præfatum, in ciuitate tamen Verdenensi, vel diocesi constitutos, vel residentes, sponte venientes, vtriusque sexus, ac tam laicos, quàm clericos, seculares, & cuiusvis Ordinis Regulares hæreticos, schismaticos, & à Sancta Fide Catholica quomodolibet abscissos, illorumque credentes (non tamen in hæreses relapsos, aut errores, aut de præfatis in iudicio iudiciis præueniens, vel condemnatos, de quibus tamen Pontifex, seu sacrum Inquisitionis Officium consulere tenebatur) poenitentes quidem ab excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis, & poenis, quæ propter hæreses, &c. quomodolibet incurrerint, dummodo eorûdè sincero, & fide non ficta coram notario, & testibus publicis, vel priuatis, prout casus exe-

gerit, & eidem Episcopo, seu alio Officiali, siue Vicario in spiritualibus Generali magis expeditè videretur, hæreses, schisma, & errores supradictos, & alios quoscunque detestati fuerint, anathematiæ ænerint, & abiurauerint, ac gramum Sanctæ Martiris Ecclesiæ recipi & admitti humiliter postulauerint, atque præstito per eos iuratorio promissum, de cetero ab huiusmodi hæresibus, schismate, & aliis similibus excessibus penitus abstinere in forma Ecclesiæ consueta; iniuncta inde eis, ac eorum cuiuslibet pro modo culpe poenitentia saluari, & aliis iniungendis, &c. Adoerit D. Felician. de Vega nunc Archiep. Mexican. in relac. a. & si clerici §. de adulterio, num. 19. de iudic. quod Indi noui Orbis possint absolui per Episcopos ab omnibus delictis etiam comens in Bulla Cœne Domini, & etiam ab hæresi, & idololatria, & aliis casibus reuocatis ea concessione Gregorij XIII. cap. 176. air quod dispensatio in irregularitate contracta ob hæresim petenda est à Papa, quamvis quoad Ordines iam susceptos, bene possit Episcopus dispensare excepto sacerdotio.

22 Quemadmodum non est integrum Episcopis post dictum Conc. Triad. absolueri in foro conscientie prædictos hæreticos, ita non videtur licere Inquisitoribus Apostolicis, nec eorum Vicariis, siue Commissariis eisdem in prædicto foro absolueri virtute Extrax. Clem. Papa 1. l. incip. Cien finis §. vobis etiam, refertur in fine Director. Inquis. Inter litteras Apost. pro officio S. Inquis. in qua sic scriptum extat. Vobis etiam ac Vicariis præfatis extraiudicialiter Lutheros occultos, & non inquisitos per Ordinarum, siue alios iudices, aut alios quoscunque hæreticos sanctos, defensores, & receptatores, necnon à sancta fide apostatas, eosque qui contra inhabitantem Sedem Apostolicam tenuerunt, vel legarunt litteras Martin. Lutheri, vel aliorum, aut eisdem, siue eisdem quomodolibet adhaeruerint, si ad cor veniunt poenitentes ad humiliter petierint postquam hæresim, quæ polluit, & infecta erant, abiurauerint, medio iuramento promissum de cetero ab huiusmodi hæresi penitus abstinere, absoluerint, illisque pro præmissis poenitentiam imponendo salutarem, eosque ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ restituendo, & reducendo auctoritate Apostolica tenore præsentium licentiam, & facultatem concedimus, &c.

23 Quoniam in supremo sacrosanctæ Romanæ, & Generalis Inquisitionis Tribunali sæpe pronunciatum, & declaratum est verbum illud, extraiudicialiter, non excludere formam iudicii, hoc est notarium, & testes abiurationis, sed tantum indicij solemnitatem, per quam alij spectatores admittuntur, & delictum, ac poenitentia pro eo iniuncta pluribus innoscitur. Per hanc ergo Extrax. non conceditur Inquisitoribus Apostolicis, & eorum Vicariis, seu Commissariis facultas absolueri hæreticos occultos in foro conscientie, sed solum tribuere poenitentiam, ut possint in suo Auditorio eos accipere et secretam abiurationem, & secretas quoque poenitentias, quod satis indicant illa verba, postquam hæresim abiurauerint, item illa, medio iuramento promissum: hæ enim propriæ solemnitates sunt fori exterioris, non interioris. Et ideo Inquisitores non habere facultatem absolueri in foro conscientie hæreticos occultos exterioras, tenent Viuald. in capud. aures sic. de irregul. 3. num. 21. Soaz. de confes. diff. 4. §. 1. num. 3. Sanctat. de hæresi cap. 1. dub. 7. Nicol. Garc. de benef. part. 3. cap. 10. num. 115. Bonacin. de confes. diff. 2. q. 5. puncto 2. num. 11. Fatinac. in rell. de hæresi quæst. 192. num. 32. & 4. Greg. Pollach. in Bullam Pribani VIII. sect. 42. num. 61. Cist. Palao in ap. mor. tem. 1. rell. 4. diff. 4. puncto 3. §. 3. num. 3. Alphons. de Leo-

ve de officio Confess. tom. 2. recoll. 6. num. 127. Diana part. 4. tract. 8. res. 55.

18 Inquisitores Apostolicos ex privilegio absolvere posse ab huiusmodi criminibus in foro conscientie non obstat reuocatione facta per processum Bullæ in Cerna Domini, libere admittit Baun. dist. 9. 11. art. 4. *vers. praterea advertendum est*, quoniam noluit, inquit ille, audire nisi cum testimonio tabellionis, idque vel quia Inquisitores poltea petierunt eandem facultatem, vel antiqua facultas non erat privilegium concessum hæreticis etiam penitentibus, sed ministris Sancti Officii in fauorem fidelis, quare sine dubio non fuisse illis reuocata, hæc sentit Baun. dicto loco, Iacob. de Grass. in *causis decr.* part. 1. lib. 2. cap. 9. num. 5. Fr. Einman. in *Bullam Cruciatam* 9. 9. num. 70. Henric. in *sum. lib. 6. de Penit. cap. 4. num. 9.* Gueric. Canon. lib. 1. cap. 13. num. 7. Duard. in *Bul. Cerna* lib. 4. §. 2. *quæst.* 12. num. 10. Bossius *in tract. de iuris. fell.* 1. *casu* 10. §. 2. n. 14. & §. 11. per tot. Diana *moral. res. part. 1. tract. 5. res. 3.* Licet hæc sententia nullatenus possit, nulla tamen causa suadet Inquisitores Apostolicos in foro conscientie hæreticos credentes & cæteros huiusmodi absolvere debere; eum Inquisitores, ut supra dicitur, in hac causa potissimum sint iudices in foro iudiciali, & exteriori, non in foro penitentiali, & interiori. Tunc est ergo, ut tali facultate, licet illam habeant (de quo non est mediocriter controuersia) non videntur debere penitentes adiantem notario, & testibus, ut eos Ecclesiæ reconcilient, & deinde à Confessariis approbans in foro conscientie absolui possint.

19 Sed obseruandum est reum quemcumque siue ab Episcopo, siue ab Inquisitoribus Apostolicis, siue ab aliis quibuscumque potestatem absolendi habentibus, absolutum in foro conscientie, siue Sacramentali, & actuali in foro exteriori, & in eum inquiri posse, si tamen eius in iudicium deducatur, nec inuente eum, aut tunc si posse exceptione receptæ penitentiam in foro interiori, ut tradunt Zachar. de hæret. c. 34. Direct. Inquis. *verb. absolutus, §. sed ab absoluto*, & *verb. Confessio, §. versum sit in foro*. Locat. in *opere iudic. verb. absolvere num. 1.* & *verb. hæreticus num. 14.* Sanchez, *de lib. 1. cap. 12. num. 7.* Duard. *in Bul. Cerna* lib. 3. §. 1. *quæst.* 12. num. 12. nouissimè me citato in hoc loco Bossius, *casu* 10. num. 131. Ratio huius assertionis illa est, quod Canonice communitur tradunt, & sequuntur, quoniam pena imposita per Confessarium in foro penitentiali quantumcumque sit magna, non tollit aliquo modo penam imponendam in foro iudiciali Canonico, vel Ciuili; nam pena penitentialis in foro interiori imposita tendit ad unum finem, videlicet ut per eam penitens satisfaciatur Deo, & animæ suæ, alia uero pena, nempe temporalis, spectat ad punitionem corporis, & ad publicam vindictam, ut Reip. satisfaciatur is, qui malo exemplo delinquendo eam offendit, *glos. verb. potest in cap. eadem, de diuers. glos. 1. in fine in cap. 1. de schismat. & ibi Panorm. Zabarel, & alij in cap. ult. 15. distincti glos. ult. in cap. 2. de excep. & vendit. & in declarauit Gregor. XIII. in quadam Bulla lubilgiz de æt. 1571. verso Idus Septembris*, de qua per Pen. in *direct. inquisitorum part. 1. commentus* 2. §. *quod autem absoluti*. Multum igitur interest ipsorum delinquentium, & penitentium, ut quamuis absoluti sint in foro conscientie, accedant quoque ad suos Episcopos, vel ad Inquisitores Apostolicos, ut ab ipsis in foro exteriori absoluantur, & per ipsos gremio Sanctæ Matris Ecclesiæ reconciliantur: ita enim plenam securitatem consequuntur, nec poterunt vltius in foro exteriori molestari, vel inquietari. Confessario-

tum quoque partes etiam in hac causâ huiusmodi penitentes admonere, ut ad iudices Fidei propterea se se confestim conferant.

Supposita comuni illi sententia, que tenet hæreticos occultos per acedens ultra excommunicationem esse annexam irregularitatem, ut per Felician. de consur. cap. 7. de irregular. N. 102. in man. cap. 21. num. 105. *vers. 3.* Valent. *nom. 4. diff. 19. part. 3. in 3. d. de irregular. Matol. de irregular. lib. 3. cap. 46. num. 1. & 2.* Pena in direct. Inquis. part. 3. *quæst.* 113. com. 162. & 175. Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 5. cap. 11. quæst. 13.* & cap. 21. §. 8. Anton. Rocciol. de *uero personarum extra gremium Ecclesiæ existentium* lib. 5. c. 17. & plures citatos à Sanchez. *de lib. 2. cap. 15. num. 1.* & à Garc. de *benefic. part. 1. 12. cap. 10. n. 83.* & etiam supposito quòd per Bullam Cernam sit sublata Episcopos & Inquisitoribus dicta facultas absolui ab hæreticis occultis in foro conscientie, ut supra dixi, dubitatur an illis etiam sit sublata facultas dispensandi super dictâ irregularitate orta ex hæreticis occultis? Maior. d. cap. 46. n. 6. *vers. si elici*, tenet non esse sublata: sed contrarium, imò quòd utrumque forum substatum esse sustinet Vgolin. de *irreg. cap. 36. §. 5. n. 3.* Sanchez *de lib. 2. c. 25. n. 18.* Garc. *de lib. 2. c. 10. n. 86.* Bossius *de lib. 2. casu* 10. n. 146. ubi minus subdite posse Inquisitores dispensare in foro conscientie super præfata irregularitate hæreticos occultos.

Sæpe Romani Pontifices per lubilatorum, & Cruciatorum diplomata liberales Indulgentias omnibus fidelibus largiuntur, addita clausula generali, *ut Penitentes à Confessariis approbati, quos elegerint, absolui possint ab omnibus, & quibuscumque peccatis*, & *confessorum, etiam Sedis Apostolicæ reuerentia, notam adhibe*, quæ in Bulla Cerna Dominum continetur; quo casu putant aliqui posse tunc hæreticos emendatos, & penitentes à crimine hæresis absolui in foro conscientie, referunt tamen potestatem Inquisitoribus procedendi in foro exteriori. Ita Sot. in 4. sentent. *dist. 22. quæst. 2. art. 3. vers. primum cum casus*, Frechili. de *excommunication. art. 1. part. 4. num. 7. dub. 1.* Zetola in *præf. Episcop. part. 1. verb. absolutus §. 5.* & *part. 2. eodem verb. §. 4.* Cordub. in *sum. quæst. 8. in fine*, Siephan. Fagund. in *quinque Eccles. præf. p. 1. lib. 8. cap. 8. num. 38.* Valer. Reginald. in *præf. f. parit. lib. 8. num. 53. in fine*, Lotca 2. 1. *diff. 45. num. 13.* Filius *in sum. 1. tract. 8. cap. 10. quæst. 9. num. 167.* Molfes *in sum. Theolog. moralis tract. 7. c. 11. num. 61.* Leo de *libris part. 1. num. 41.* Gregor. Polach in *Bullam Urbanam VIII. fell. 42. num. 61.* Sanchez *de libris cap. 7. dub. 3.* Bossius *in tract. fell. 1. casu 8. n. 1. & 3.*

Verùm contraria sententia verior est, & in præf. omnino obseruanda, assensens quod nec virtute lubilatorum, nec Bullatum Cruciatum, in quibus non datur specialis facultas absolui ab hæresi, potest quis absolui ab ea, licet expressè detur facultas in genere absolui ad casibus Bullæ: neque enim verisimile est id generaliter esse concessum, quod specialiter denegaretur; neque est probabile Pontificem Maxim. tot legibus in Fidei fauorem latis tam facile derogare voluisse. Ita Couar. *in alm. mater part. 1. §. 11. numer. 15.* Nauaz. in *man. cap. 175. num. 175. vers. decimoquarto*, Rojas de *hæret. part. 1. assent. 39. num. 321.* & de *privileg. Inquis. num. 116.* ubi ait id hodie plenè declaratum esse per Morum proprium Pij V. de æt. 1571. Simanch. de *Caroli in. sit. sit. 3. de absolut. num. 1.* & in *Enchir. cap. 15. num. 4.* Viald. in *causidat. aucto. 11. de absol. num. 16.* & in *ex. plic. Bullæ Cerna n. 154.* Angel. in *floribus Theolog. quæst. de Confess. art. de casibus refer. diff. 6.* Aragon. 1. 2. *quæst. 11. art. 3.* *sed dubium est quoniam possit, vers. deo quæst. 10.* ubi addit ita declaratum fuisse à Gregor. XIII. ad petitionem Inquisitorum Hispaniæ, qui dederunt operant,

operam, ut per Concionatores hæc declaratio euulgata ad omnium notitiam perueniret, quod etiam testatur Fr. Emmann in *explicatione Bullæ Cruciatæ in addit. ad §. 9. num. 66.* Iacob. de Grassis in *aureis dactyl.* lib. 1. cap. 13. num. 13. & lib. 4. cap. 15. num. 25. Vgolin. de *cenfuris tab.* 1. cap. 20. §. 4. num. 1. Henricq. lib. 3. cap. 17. §. 2. & lib. 7. cap. 13. §. 1. & lib. 13. cap. 27. §. 5. Farinac. de *hæresi quæst.* 192. §. 4. num. 65. Ceuall. *commun. quæst.* 802. num. 67. Miranda in *manual. Prælat.* tom. 2. q. 7. art. 4. Ferroudez in *compendio Theologia moralis part. 3. cap. 8. §. 1. num. 1.* Valq. de *excommuni. dub.* 19. à num. 5. Vega in *summa part. 1. cap. 125. casu 12.* Peir. de *Leodesia in summa part. 2. tracl. 1. cap. 6. concl. 19. & 20. diffie. vlt.* Azor. in *insti. moral. part. 1. lib. 8. cap. 10. quæst. 12. & 19. quæst. 2.* dicens illi habere styllum, & vltum Curtiz Romane, Accolla de Andata ad *Bullam Cruciatæ quæst.* 19. & fig. Suar. de *cenfur. diff.* 7. sect. 5. num. 12. & de *Fide diff.* 11. sect. 4. num. 21. Ludou. à Cruce in *expofit. Bullæ Cruc. diff.* 1. cap. 3. dub. 6. me citato in *hoc loco* Trullench in *simili expofit. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. num. 9. & eod. lib. 1. c. 3. dub. 5. num. 2.* Auila eod. *tracl. de cenfur. part. 2. cap. 7. diff. 1. dub. 7.* Nicol. Garcia d. part. 1. cap. 10. num. 109. Saechez in *precepta Decalogi lib. 2. cap. 11. num. 7. & cap. 12. num. 10.* Nouat in *fini. Iuris Canon. concl. 3.* Portel. in *addit. ad dub. Regular. verb. Episcopus num. 1.* Acoroolin. *Diana refol. moral. p. 1. tracl. 5. refol. 2.* Marchin. d. *tracl. 3. part. 9. cap. 1. diffie. 9. num. 13. cum feqq.* Caffi. Palao in *tracl. de Fide tracl. 4. diff. 4. parit. 1. §. 4. num. 2.*

- 32 Dubium ex dictis oritur non eommemendum, an illi, qui vel meriti mortis, aut cruciarum, seu tormentorum terribi, vel amore capiti, vel diuitiarum cupidi, vel ne à possessionibus pelantur, aut ob aliam causam aliquid dicunt, vel faciunt ad infidelitatem peritens, quod hæreticum, vel apostaticum meritis indicatur, ut si Mahometani adorem, aut vetum Prophetam, & Dei amicum esse dicant, idola colant, hæreticos se esse fingant, eosum vltus exterioris obsequer, mores illorum fument, Ecclesiæ eorum frequentem, concionibus inserunt, iuramentum, & fidelitatem eis spodeant, & iurent, ac familia perpetrent, que Catholica Religio penitus abhorret; sed retineat nihilominus integram Fidem in corde, oequæ ita interius sentiunt, sicut extetius faciunt, vel dicunt, vtrum in excommunicationem, & alias censuras contra hæreticos, apostatas, vel idololatrias ab Ecclesia latas incurram? In quo Caiet. 2. 2. quæst. 12. art. 1. circa finem. *vers. in respons. ad 2. & quæst. 1. art. 1.* tenet non modò in foro interio, sed etiam in exteriori excommunicatos effectus cuius fecerint aperte consequi, quod eos non posse ab approbatis Confessariis absolui, cum reuocato calis Confessariis iustificationem, & potestatem vel auferat, vel impediat, aut suspendat. Verùm opposita fecerint verior est, ex eo, quia excommunicatio lurs lata est in eos, qui verè sunt hæretici, apostatæ, vel idololatri: at illi, de quibus dictum est, non sunt huiusmodi, cum Fidem Catholicam inuestio integre seinteantergo non incurunt in excommunicationem. Ita Atchid. in *cap. 1. de summa. Trin. lib. 6. in fine.* D. Acoron. *part. 1. tit. 12. cap. 5. §. 1.* Syluestin. *summa. verb. apostatus q. 1. num. 4. & verb. hæresis t. g. 6. n. 9.* Roel. *verb. hæreticus num. 4. vers. quid de illo.* Reper. Inquisit. *verb. hæreticus §. si verò hic facia.* Nouat in *man. cap. 11. num. 27. vers. terra peccat mort.* Bann. in 2. 2. 19. 11. art. 4. quæst. 2. *vers. terra censens.* vbi ait hanc esse communem sententiam Insuperitotum, & ibi Aragon. *art. 3. §. sed dubium est quis non possit, vers. dico sexto,* vbi satisfacti rationibus Caietani contrarium asserentis, eam tandem sequitur Petus in *direct. Inquisit. part. 2. super q.*

41 *§. autem qui metus.* Mercer. in 3. part. D. Tiana q. 66. art. 9. num. 4. Granad. in 2. 2. D. Thoma. *tracl. 15. diff. 13. n. 1.* Diana *moral. refol. part. 4. tracl. 2. refol. 2. 400. in fine.* Quia tamen omnes tanquam verissimum conformitter docent eos, qui talia hæreticalia, vel apostatica dicunt, aut faciunt, quantum fidem interius retineant, grauisimè, & mortaliter peccare, gloss. & Cauon in *c. non solum* in 2. 1. c. 1. q. 1. Nulla enim causa, vel casus excusari quemquam potest in materia, & Confessione Fidei, quin cum opus est confiteri eam teneatur, nec meius mortis in causa est metus cadens in constantem vitum, nec licet ore negare Christum, aut Fidem, & corde tantum retinere, hæc putam etiam Helchafetz, & propterea meritis, velut hæretici, damnari iuni à Fabiano Papa, ut in eius vita refert Breuiarij Roman. die 20. Ianuar. quod citat Priôa in *direct. Inquisit. part. 1. commun. 2. super quæst. 9.*

Cum igitur supradicti hæreticalia, vel apostatica dicta, vel facta extetius dicentes, aut facientes, Fidem interius retinentes, in excommunicationem non incurerunt à quolibet idooe Confessario absolui poterunt, non enim habet eorum crimen aliam reuocationem, per quam penitentes absolui, & Confessarij absolue prohibentur, illi sentire videntur omnes præcari, ex eo quod asserunt non esse excommunicatos, & nominatim id profitentur Atq. d. q. 12. art. 3. *§. sed dubium est quis non possit, vers. dico sexto quod qui Fidem.* London. à Cruce in *expofit. Bullæ Cruc. diff. 1. cap. 3. dub. 7.* & nec citato in *hoc loco* Trullench in *simili expofit. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 7. n. 3. vers. suppono tertio.* Quia tamen Ecclesia, que non indicat de occultis, existimans illos esse dicta, vel facta hæreticalibus extetius, que dixerunt, vel perpetraverunt, hæreticos, apostatas, vel excommunicatos, idè illos punit, & à censuris, in quas putat incurrisse, absoluit, & mitius punit eum, qui vel spontè accessit ad indices Fidei, ad confitendum suam delictum, vel eum, qui ob grauius periculum, vel merum indudus, indignum facinus perpetravit. Ita Bañes d. q. 11. art. 4. §. 2. *vers. est 2. argum. Ecclesia punit.* Pen. in *direct. Inquisit. part. 2. super q. 41. §. & quomodo in foro censetur.* Trullench. *verb. proximi.*

Ex prædictis omnibus, quod attinet ad nostram principalem questionem, constat Episcopos virtutis & Concilij Triad. *ad cap. 6.* non absolue occultos hæreticos, quoniam per procelsum Bullæ in *Cana Domini*, & Romanorum Pontificum declarationibus, fuit Concilio derogatum, & quomodo derogatum non fuisset, adhuc non debent Episcopi facili vi tali facultate, propter aliquid inconuenientia, quæ ex nimia illius decreti obliuientia oriri possent, quod iam olfecerat Ioan. Roys in *singularibus Fidei* *§. 1. incip. A censuram, vers. seruo saluti* num. 18. Hinc Domini Cardinales Inquisitores Generales Vrbis, & Orbis Apost. auctoritate te mature considerant, vbi expedire vident, Episcopos petentibus, concedere facultatem absolue occultos hæreticos in foro conscientie, sanum eum facultatem parentibus litteris testam faciente, & parcellim largiente, quia longo rerum vltu & quotidiana expertentia didicerunt ita expedire. Regulariter igitur causa cognita id obferre solent quod à Clement. V. 11. constitutum est, nam Episcopus locum indulget, vbi hæreticos, credentes, fautores, receptores, vel defensores hæreticorum, penitentes, & humiliter conuicti voleotes postquam errores suos abiurauerunt, à censuris, in quas incurserunt, absoluant, ad gremium sanctæ Mariæ restituant, & reducant, & penitentias salutaris iungant. Addunt præterea,

vt Episcopi possint ad idem peragendum eligere sibi
tres, vel quatuor viros in Theologia Magistros, aut
in iure Canonicos Licentiatos, qui eodem modo
p̄fistor delinquentes absoluerē possint. Hos viros
plures, vel pauciores concedunt pro latitudine diocē-
sis Episcopi talem facultatem petentis, & etiam
pro multitudine hæreticorum, seu schismaticorum
in diocēsi habitantium, & quoniam interdum in
quibusdā provinciis, aut ob defectum Academia-
rum, aut ob alias causas difficulter Magistri in Theo-
logia, aut Doctores, seu Licentiat in iure Canonico
haberi possunt, ideo hunc rigorem temperantes per-
mittunt, vt si prædicti Magistri, vel Licentiat haberi
nūn possunt, alij viri idonei arbitrio Episcopum
eligantur, qui minus ad quod assumuntur, obire
sctant, & valeant. Hæc omnia literis patentibus
comprehenduntur, qui omnes Domini Cardinales
Inquisitores Generales suo ordine subscribunt,
quam quidem facultatem non solum ad indetermina-
tum tempus concedere, sed annos præfixunt
tres, vel quatuor, sicut occasio, & circumstantiæ
sunder.

35 Episcopi, seu Episcoporum Vicarij, aut officiales,
& alij viri per Episcopos deputati in recipiendis
hæreticis, seu schismaticis in eis locis, seu diocēsi-
bus, in quibus ob multitudinem talium delinquen-
tium ordo iudiciorum plene satuari aut non potest,
aut non expedit vt seruetur, sequentem prædicam,
& modum retinere debent. Qui ab hæresi, vel schis-
mata, vel alijs delictis contra Fidem, & Catholicam
Ecclesiam commissis penitentiam acturus ad Epi-
scopum, seu alios per eum deputatos accesserit, ver-
bo, vel scriptis culpas suas coram Episcopo, vel præ-
dictis deputatis nateat, notatio, seu rebellione
placente coram duobus, vel tribus testibus eas exci-
piet, iurabit reus de veritate dicenda, interogabit
de multis circumstantiis, de erudititate, de tem-
pore, quo in errorem pertransiit, & de plenisque alijs,
quæ ad securitatem eius conscientie spectant, dicet
illis apud fides, vt integre, & candidè expli-
cet omnes suos errores, nec timeat appetere vulnus, vt
copiosam, & saluarem recipiat medicinam: admo-
nebitur quibus gratiter erant, Catholicam Romanam
Ecclesiam discernendo, eius dogmata spectando,
& à vera illius, & recta via declinando, quæ vehemē-
ter eius salutem exoptat. Postquam confessio
fuerit sic in iudicio recepta in priuato auditorio
Episcopi, seu Vicarij illius, aut alibi, prout duxerit
eligendum, tunc Episcopus, seu deputati iubeant
penitentiam scriptis, quibus coram libro. Evangelio
abstinere hæresis, & errores, quos confessus est.
Prædicta abiteratione, & promissione quod nunquam
deserit Catholicam Romanam Ecclesiam, Episcopus,
seu deputati ab eo in forma Ecclesiæ absoluerent
penitentem, iungentque illi penitentias saluta-
res: notatis totius hæc conficere patentes literas,
seu publicum instrumentum, cui præter notarium
subscribit Episcopus, aut deputatus ab eo, qui peni-
tentiam imposuit reuerenti, & consentienti, idque
instrumentum dabunt reo absoluto, vt conset
ipsum, & reconciliatum fuisse Ecclesiæ gremio, &
penitentiam recepit. Postquam reus in foro exte-
riori prædicto modo satisfecerit, & fuerit à censuris
absolutus, deinde per approbatos Confessarios ab-
solutur in foro penitentiali.

36 Iudices verò Fidei, videlicet Inquisitores contra
hæresim præstitares, non obstante cuiuslibet Cano-
nicis, Concilijs, aut processibus Bullæ in Cerna Do-
mini decreto, in foro exteriori absoluerē possunt
hæreticos, et ceteros, fautores, receptatores, & de-

fensores eorum, & alios quoslibet contra Fidem de-
linquentes, ab excommunicatione, & alijs censuris
contra eos latis, illisque p̄ntio Ecclesiæ reconcil-
liare, iuxta sacram Ecclesiæ sanctionem, in qua ita
scriptum extat. ¶ De præsentia horum Inquisi- 37
torum, & obedientia eisdem ab omnibus præstanda
extat Bulla Pij V. quam refert Stephanus Quaranta
in *summa Bullarj*, vtrq. hæreticis. Sunt enim grauissi-
mi, & æquissimi, ac prudentissimi, & doctri-
na pollent; quippe quod ad illud munus iam
sanctum, & venerandum non vulgares homines, sed
doctrina, prudentia, probitate, aliisque magnis vir-
tutibus insigniti eligantur, prout ita quondam fieri
nos experientia docet, & exemplis confirmant Si-
monach de *Carbulae infirmitate* l. 1. cap. 9. Sigismund.
Scacc. de *iudicio lib. 1. cap. 87. à num. 1. Eymeric in*
directis. Inquisitionem part. 3. quest. 1. *Reus de primi-*
legie Inquisitionem, num. 410. Ludov. à *Parado de origi-*
ne Officij sanctæ Inquisitionis lib. 3. quest. 9. à num. 13.
Fr. Didacus Morillo de *las excellencias de Caraga*
trall. 1. cap. 11. Cuius rei non vulgare testimonium
nobis Lusitanis præstat illusterrimus Dominus
meus Ferdinandus Martinus Mascarenhas, ¶ aut pri- 38
mos meum laborum fructus, & me ipsum iure
optimo deuotus, vir & gentilitis nobilitate, & litte-
ris insignis, qui postquam Conimbricensis Aca-
demie integerrimus extitit gubernator, & rector, &
postquam Algaibensem Ecclesiæ suam dignissimus
Praefectus multis annis feliciter gubernauit, nunc Por-
tugalis Regni Inquisitor generalis, viros integerrimos,
eruditos, & omni laude dignissimos, sacris
Tribunalibus præficit, qui maturò semper consilio
causas ad Fidem spectantes æqualitate iudicant.

Iam bodie omne delictum hæresis spectat ad In- 39
quisitores p̄ntiatur ad omnes alios iudices, non ex-
cluso tamen iudicio Ordinarij coadiuuentis Inquisi-
toribus in causis p̄prie cuius, vt decreuit S. D. Paulus
V. adhibitis seuerissimis poenis contra Superiores
Religiosorum intrinsecos, se vherius hæc de
ta in suis subditis, eoique non deferentes illico ad
sanctum Tribunal, prout refert Lusitanus nobilis
Emman. do Valle de *Moura de incantationibus, & en-*
saluis, fol. 3. et. non 10. me citato in hoc loco Trul-
leneb in *expofit. Decalogi* lib. 1. cap. 1. dub. 3. num. 1. in
fine, vbi num. 2. in *preceptis* addit quod in terris, vbi fan-
cta Inquisitio sita non est, vt in Gallia, Germania, &
Polonia, Inquisitorum munus Episcopis præstant.
Hodie præcipue in Hispania, soli Inquisitores cog-
noscent, Episcopi autem per se, vel per Vicarios In-
quisitoribus assident, & non possunt separatim ab
Inquisitoribus, de causis hæreticis cognoscere:
Ita Molin. de *iusf. trall. 3. diffus. 28. num. 11. & 13.*
D. Acuña de *Confessione* quest. 1. num. 1. Sancti-
tati de *heresi*, cap. 40. dub. 1. num. 1. Ioan. Vlier. de *differe-*
ntiis, vtrūque forum, vtrq. hæresis diff. 3. num. 1. Pech
in *directis. Inquisitio* part. 3. quest. 32. num. 101. Souls in
aphor. Inquisitio lib. 1. cap. 2. num. 11. qui omnes etiam re-
solvunt ad solos ipsos Inquisitores spectare proces-
sum formare, procedere, eoique comprehendi fa-
cere, siue in solo suo cætere custodire, itaut
si Ordinarij eos comprehendant, teneantur trans-
mittere ad Inquisitores, vel illos certiores facere, vt
eum ad suos carceres adducant, & hoc idem ad
Vicarium Capitoli Sede vacante loco Episcopi ex-
tendit Diana p. 4. *trall. 6. res. 33.* Cum ergo vi lapsa
vidimus) in proferendis sententijs Episcopi per se,
vel per eorum Vicarios Inquisitoribus assident, ideo
non poterit Inquisitor sine Episcopo cogere ream
ad abiterationem, quia abiterationem quidem ius est, &
condemnatio, Zanardus *directis. Theolog. part. 1. cap. 6.*
quest.

quaf. 15. Azot. *instit. moral. part. 1. lib. 8. cap. 18. quaf. 16.* Molin. *de iustit. tract. 5. disp. 8. num. 19.* Diana *part. 4. tract. 8. refut. 49.* Quicquid in contrarium tenent Ferdin. de Castro *in opera moral. tom. 1. tract. 4. disp. 8. p. 31. num. 18.* Sic etiam non poterunt Inquisitores sine Episcopo profertre sententiam absolutoriam Rei, vt per Sanchez *de Carol. instit. tit. 1. num. 9. & in enchirid. 61. num. 1.* Rojas *folg. 17. num. 7.* Azot. *d. quaf. 16.* Zech. *in sum. tract. 1. de fide cap. 1. num. 14.* Dianam *d. refut. 50. contra Molio. d. disput. 18. num. 15.* Et addit idem Diana *vbi supra refut. 116.* in Regio Hispaniarum solum Inquisitores, & non Episcopos posse publicare edicta Fidel. Et ꝑ quod sint casus directi, & redolenti ad tribunal sanctissimæ Inquisitionis spectantes, numerant Aloyf. Ricc. *in prax. fori Eccl. dec. 67. in 1. adu. & refut. 41. in 1. adu.* Alphons. à Leone *de officio & potest. Confess. tractat. 11. & vltra casus numeratos aliquos adducam peculiatibus Summorum Pontificum Constitutionibus ad ipsos Inquisitores pertinentes, vt eorum vicia ad omnes pervenire possint, ne de eisdem cognoscete, & iudicare se intromittant.*

- 41 Contra Confessores, qui in sacris Confessionibus confiteorem ad libidinem provocaverint, com malè de Sanctissimo Penitentie Sacramento sentire censuerint, eo abutentes, vti de hæretici suspectos tute optimo hodie procedant hæreticæ pravitatis Inquisitores. Ita Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 1. num. 41. & cap. 13. num. 1.* *etiam sequens.* Nauat. *confit. 1. sub tit. de hereticis.* Sà *in sum. verb. Confessio.* num. 15. Peña *in commentis super Directis. Inquisitor. part. 2. quaf. 56. comment. 81. & 5. sile quoque.* Jacob. de Grassis *confit. 1. sub tit. de cognatione specialis.* Pet. de Lesfins. *in sum. part. 1. de sacrae penitentie cap. 19. vers. sexta concl.* Fatinae. *in praxi crim. quaf. 187. num. 18.* Marcus Anron. Genouet. *in praxi Archiepisc. Neapolit. cap. 66. num. 1.* Henriquez *in sum. lib. 6. cap. 18. §. 4. & lib. 13. de excommunicatione cap. 14. num. 1.* J. P. London. à Paramo *ad confit. Py 1. P. lib. 3. quaf. 10. num. 159.* Petritus *in princip. Minimor. tom. 1. constit. 4. Gregor. X. §. 3. num. 6.* Sandatrel. *de heret. cap. 44. dub. vnic. num. 1.* Diana *part. 4. tract. 7. refut. 7.* Emmann. do Valle *dub. tract. de eucanet. & infam. sect. 3. cap. 1. num. 6.* & latius *cap. 1. à n. 10.* Salzed. ad Bernard. *cap. 83. lit. A. & in nouissima edit. Aloyf. Ricc. in praxi astra refut. 440.* Quare in *summa Bailly verb. Confessio.* quod & iustissimè ordinavit, ac decrevit Pius IV. quadam sua Constitutione, cuius tenorem fideliter desumptum ex archivo sanctæ Inquisitionis Generalis Vlyssiponis eopiam libri in qua continetur sibi faciente Reverendiss. D. Antonio de Matos de Noronha Episcopo Elueo, & Generali Inquisitore sanctæ Inquisitionis Regni Portugalie, refert Fr. Emmann. *quaf. Regal. tom. 1. quaf. 59. art. 4. num. 1. quaf. 16. art. 1. & doctissimum super prædicta Pij V.*

- 42 Bulla scholiam edidit ꝑ Illustrissim. & Reverendissim. Dominus meus D. Rodetius à Cocha, olim Portugalsis Episcopus, nunc verò Archiepiscopus Bracharensis, Hispaniarumque Primas, hac nostra tempestate ioter cæteros literis, & prudentia clarissimus, eruditior singulari, & acerrimo iudicio ornatissimus, qui opus doctissimum sanè super his Canonum molitus est: quom quidem Bullam nunc ex Apostolica commissione S. D. Pauli V. ad id cooper specialiter emissam habemus, de qua Lusitanus noster Benedictus Agidius *in tract. de iure. & priuilegiis. art. 1. à num. 18.* vbi etiam agit an Confessarius crimen incestus committat cum ea, quam in Confessione audit

- 43 Religiosus, siue Clericus matrimoniu, siue clam,

siue publicè contrahens, si in sacris sit confiteatur Ordinibus, oia solum committit facilegium, sed etiam de hæresi suspectus est, ita vt contra eum procedi possit per Inquisitores Sancti Officii. Ita Bernard. *in prax. cap. 80. alias 84. num. 3. vers. redditor præterea suspectus, & ubi Salzed. lit. D. Decian. tract. crim. lib. 6. cap. 11. de elapso contrahentibus matrimonium, num. 1.* Dicitur Inquisitor. *part. 2. quaf. 49. pag. 363.* vbi Pegna *comment. 74. §. cum apostata.* à Paramo *de origine sanctæ Inquisitionis lib. 3. quaf. 10. num. 75.* Farin. *in praxi crim. part. 5. §. 138. n. 94.* Ioseph. Sello *tom. 4. decif. 449. num. 8.* Soula *in apbor. Inquisitor. lib. 1. cap. 7. num. 16.* Hieron. Roder. *compend. quaf. Regal. refut. quaf. 1. num. 1.* Diacon. *part. 4. tr. 7. refut. 3.* Talmiera *de polygam. lib. 3. quaf. 17.* Azot. *instit. moral. part. 1. lib. 13. cap. 13. quaf. vltim.* Carol. de Grassis *de effectibus clericali effectus 1. num. 103. 6. & effectus 1. n. 50.* Emmann. do Valle *dub. sect. 3. cap. 3. num. 9.* Fr. Emmann. *quaf. Reg. tom. 3. §. 1. art. 1.* vbi an Inquisitores procedere possint contra Monachum nuptias contrahentem? Alphons. de Leone *de potestate Confess. part. 1. refut. 11. num. 11. & 15.*

Matrimonium contrahentes simul cum duobus vxoribus videtur malè sentire de Sacramento & cetera eum tanquam contra hæresim de hæresi procedunt Inquisitores contra hæreticam prauitatem, vt per Perez *ad leges Ordinamenti, ex. 1. lib. 5. pag. 44. in fine.* Menoch. *de arbit. cap. 430. num. 14. & lib. 5. de prafump. quaf. 6. num. 57.* Nauat. *confit. 1. de hereticis num. 2.* Azueu. *l. 5. num. 3.* J. P. lib. 5. *supra recepti.* Galtier. *prax. lib. 1. quaf. 8. num. 1.* Henricquez *in sum. lib. 11. cap. 1. num. 3. & lib. 13. cap. 6. Fasto. d. p. 5. quaf. 140. num. 14.* Emmann. de Valle *d. sect. 3. n. 1. & in princip. & cap. 3. num. 5.* Scacc. *de indic. confit. lib. 1. cap. 11. n. 55.* Anton. Soula *in apbor. Inquisitor. lib. 1. n. 35. num. 18.* Homobon. *in exam. Eccl. part. 1. tract. 1. cap. 7. quaf. 18.* Aloyf. Baryol. *in apbor. lib. 1. P. verb. vter §. 1.* Diana *part. 4. tract. 8. refut. 4.* Ioan. Escobar *de puritate probande, quaf. 1. num. 45.* cum segg Talmiera *in tract. de polygamia lib. 1. quaf. 1. per tot. vbi quaf. 1. disputat, an quando non constat contrahentem duplex matrimonium, et eorum habere io intellectus, hic puniendus sit per Inquisitores, an verò remittendus foto Ordinario? & quaf. 3. qualiter sunt suspecti contrahentes biosas nuptias ad actum tamen carnalem non deuientes, & qualiter sint habendi talia attentantia ouissimè S. D. N. Urbanus VIII. in Bren. incip. *Magnam in Christo 20. Iunij 1637. vltra patras, quibus ordinariis puniri solent illi qui sub mentis nomine, seu cognomine, aditus vera vicia viciunt, ad secundas nuptias transire audiant, decernit vt huiusmodi delinquentes damnetur ad trines in perpetuum, quod si inhabiles reperiri fuerint, publicè fustigentur, & damnetur ad carceres in perpetuum, si vero per qualibet, & enormitate delicti grauioribus poena meruerint, etiam Curia seculari arbitrio committenda Congregationi vniuersalis, & generali Inquisitioni Cardinalium puniendi tradantur.**

Contra eos, qui cum ad sacrum Presbyteratus Ordinem minime promoti sunt, Sacerdotis tamen auctoritatem tenere libi affumentes, Missarum celebrationes vsurpant, & Sacramentum Penitentie Christi fidelibus ministrare præsumunt, procedunt etiam Inquisitores contra hæreticam prauitatem. Ita Fr. Emmann. *quaf. Regal. tom. 1. quaf. 17. art. 1.* Bobadil. *in sua Policia lib. 1. cap. 17. num. 89.* Emmann. do Valle. *d. sect. 3. cap. 3. num. 9.* S. D. N. Urbanus VIII. per sua litteras in forma Breuis, incip. *Apostolum officium, die 23. Martij 1628.* amplius constitutionem Clementis VIII. contra non promotos ad sacrum Presbyteratus Ordinem, sacramentalia Confessiones audiend.

audientes, aut Missam celebrantes Curie seculari prout de gradatione tradendos editis, ad omnes etiam minores vigintiquinque annis, dummodo viginti annos aetatis annorum compleverint. Secus in Bull. *Pomif. apud 162. lib. 403. Sancti de heresi cap. 42. dub. 5. num. 5. Homobon in consiliis. pars. 1. resp. 105. vol. 1. Soula in epist. de sollicitud. stral. 1. c. 9. n. 1. Diana par. 4. stral. 7. resp. 11. & 12. Et addit Trasmiera d. lib. 2. q. 2. num. 15. Idem contra celebrantes vnde die Missas plures abique legitima causa & approbata, vel vnam tantum postquam comederint.*

47 Ex concessione Gregorij XIII. qui ad Iustitiam Sebastiani Regis Portugallie, existente Cardinale Henrico eius patre, succedente in Regno Inquisitore Generali, habent Lusitani Inquisitores cognitionem, & punitionem nefandis criminis cum pleo. fima potestate, & privatu ad omnes iudices, & Superiores Ecclesiasticos: cumulatim tamen ad seculares potestates, vt testat Emmanuel Valle d. fell. 3. cap. 1. num. 16. & infr. alleg. 44. num. 30.

48 Contra persequentes in excommunicatione per annum proceditur tanquam contra suspectos de heresi leuiter, vt per gloss. in cap. conuicti, de dele. & conu. Couar. in cap. alma pars. 1. §. 7. num. 10. vers. quare, Mmc Anton. Genes. in praxi Archiepiscopi. Neapol. cap. 7. num. 5. Roxas sup. 60. num. 2. Sayr. de censur. lib. 2. cap. 10. num. 10. Sancti de heresi cap. 4. dub. 4. num. 4. Diana par. 4. stral. 7. resp. 18.

49 Circa hæresis crimen tanta fides, & obedientia Inquisitoribus debetur, vt seculares iudices teneantur litteras, & illorum mandata celeriter exequi, & suum officium nullatenus impedire, aliis contrariis facientes excommunicationem incurere de cetero 1621. in cap. 8. officium, §. statum, & in cap. vt Inquisitorum, in fine, de heresi. lib. 6. resoluunt Suman. de Catholicis institut. tit. 2. §. 3. num. 9. Catter. in praxi rit. de heresi. §. circa faciendum, num. 56. Lucetia Inquisitorum verb. impedientes num. 1. Azua. l. 3. num. 7. tit. 1. lib. 4. num. 1. recep. nam 7. iudex secularis in causa hæresis merus executor est, nec de processu, nec de sententia, aut mandaro Inquisitoris, nec de crimine illo cognoscere potest, etiam si mortis poena imponenda sit heretico: quia totum hoc Inquisitoris prouidentie relinquatur, itant locos non deus reuoluit. Ita Aloy. Ricc. in praxi rit. Erol. de res. §. 10. in 1. edit. & resolar. 187. in 2. edit. Suar. de Paz in praxi. tom. 2. pre. lud. 2. num. 30. Curia Philippica pars. 3. §. 3. num. 19. Fr. Ludouicus Miranda de ordine iudicario. q. 1. art. 5. concl. 5. Mendez à Castro in ordi. Lusitana lib. 2. c. 1. n. 16. & tenetur absque alia cognitione officium suum impetiri statim, & omni casu, oculis, vt aiunt, clausis, Atzeod. d. leg. 16. num. 9. Pegna in Dorellor. Inquis. in praxi pars. 1. sentent. §. 7. Si tamen in obediens fuerit, Inquisitores censuris, & poenis eum compellere poterunt, Decian. stral. crimin. lib. 5. cap. 22. num. 21. Bobadil. in sua Politia lib. 1. cap. 7. num. 81. Fatnac. in praxi crimin. quæst. 97. num. 105. cum sequentib. & de heresi quæst. 180. num. 162. Mendez à Castro d. dist. cap. 1. num. 16. Ex quibus ita sublatæ est theoria Barroli in l. Dico la 2. col. 2. num. 1. & in Lico dubio ff. de custodia rerum, adfessentes iudicem secularem non teneantur credere sententia, vel processui hoc casu, sed posse facere alia acta de nouo, & ex illis hereticum condemnare, quia Magistralis, qui huiusmodi mandatis non obtemperat, & praestare auxilium recusat, est suspectus de heresi, & vt hereticus apprehendi, & iurisdictione sua priuari potest, Rebhoff. tom. 1. ad leg. Gallia tit. de heresi inquisitorum in princip. num. 10. Menoch. de praesumpt. lib. 5. quæst. 6. num. 31. Vnde bene Trasmiera dicit. stral. de polygama lib. 2.

Barbof. de Episcopo Pars I.

quæst. 16. num. 5. cum seqq. resoluunt quod capti per alios iudices ex alio crimine, si de heresi sunt delati, debent statim Inquisitoribus eos periculantis remitti, & interim executio ratione aliorum criminum est suspendenda quousque de heresi crimine cognoscatur, & idem Trasmiera citat loco à num. 5. tenet quod si contingat quem simul ab Inquisitoribus, & ab Episcopo in eodem Fidei citari, prius coram Inquisitoribus vt maioribus iudicibus sui copiam facere teneatur.

ALLEGATIO XLI.

Episcopus quibus in casibus excommunicatos, ob violentam manuum iniuriam in clericos, absolueri possit, & an possit dispensare, ut quis retineat beneficium, obtentum tempore excommunicationis?

SUMMARY.

- 1 Excommunicatus pro violenta manuum iniuriam in clericos solum Papa absoluit.
- 2 Episcopi huiusmodi excommunicatos absoluant, quando percussio est leuis.
- 3 Percussio leuis quæ dicitur.
- 4 Iniuria leui indicenda est arbitrio boni viri.
- 5 Percussio leuis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit.
- 6 Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine periculo vite potest ab Episcopo absolui.
- 7 Impedimentum iustum habet is, qui ire non potest, licet vitare vult pro absolutione.
- 8 Impedimentum iustum quod hoc consistit habere, quæcumque animarum, vel filios, aut vocem habet, timeat quæ suam absentiam dantem non obediens excepturus.
- 9 Inimicitia capitalis etiam siue culpa contrahitur, propter quam non valet Ratum adire, potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.
- 10 Inimicitia capitalis, quæ dicitur?
- 11 Inimicitia capitalis oritur ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte.
- 12 Accusatio criminis inducit capitalem inimicitiam.
- 13 Status quæstio inducit capitalem inimicitiam.
- 14 Mortis, aut graui infirmitatis periculum potest effugere, & a quolibet Sacerdote huiusmodi excommunicatus absolui possit.
- 15 Absolutio ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel cuiusvis impedimenti imponenda est obligatio sub iuramento, vt essente morbo, & si ea impedimento sit praesentes Superiores, nisi illud impedimentum sit perpetuum.
- 16 Clerici collegialiter seu communiter viuentes, qui se se mediocri, & non eorum percussione affecerint possunt ab Episcopo absolui.
- 17 Monachi siue alij Regulari si ad iniuriam percussione per eorum Praelatos absolui possunt, cum eorum declarationibus: Episcopus tamen de equitate casus etiam exemptos absolui. num. 39.
- 18 Religiosus, qui percussit clericum secularem, debet ab Episcopo absolui, quando percussio est leuis.
- 19 Filij improberi possunt ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.

442 De officio, & potestate Episcopi.

- 31 *Etatis ob fragilitatem mitius quia potest.*
- 32 *Sancti, seu officialis turbam accendo non ex deliberatione, ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*
- 33 *Impet per huiusmodi excommunicatione quando potest per Episcopum absolui?*
- 34 *Poepet qui dicatur?*
- 35 *Agri quacunque corporis impotencia impediens quando ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum absolui.*
- 36 *Agri qui dicantur?*
- 37 *Senex a praedicta excommunicatione, quando potest per Episcopum absolui?*
- 38 *Senex qui dicantur?*
- 39 *Exigens in potestate clerici, qualis est servus, vel filiusfamil. potest ab huiusmodi excommunicatione per Episcopum absolui.*
- 40 *Mulieris cuiusqueque sit etas, & conditio, ab excommunicatione possunt per Episcopum absolui.*
- 41 *Pontificem Summum non valens adire pro absolutione huius excommunicationis, attendatur adire Legatum.*
- 42 *Inferior ab Episcopo, quando potest ab hac excommunicatione absolui.*
- 43 *Dispensare non potest Episcopus, ut quis retineat beneficium obtemper tempore excommunicationis ostenditur.*
- 44 *Dispensare non potest Episcopus, ut quis retineat beneficium obtemper tempore excommunicationis quando tollitur effectus facti per Papam.*
- 45 *Beneficium Episcopus scienter conferens excommunicato non potest dispensare, ut illud retineat.*
- 46 *Dispensare non potest Episcopus, ut quis retineat beneficium obtemper tempore excommunicationis, quando simul cum excommunicatione concurrens iuratio.*
- 47 *Episcopus non potest concedere, ut cum excommunicatione communicetur.*
- 48 *Excommunicatus tenetur visitare Episcopum prout ceteri.*

RECIDENTES in excommunicationem pro violenta manu iniectione in clericum a solo Papa absolutionem consequi possunt, ut probant test. in cap. si quis suadente 17. quest. 4. & in cap. cum illorum, de sentent. excommunicat. de quorum lution materia late agunt Nauat. in man. cap. 27. num. 98. cum sequentib. Tolet. instruat. Sacrad. lib. 1. cap. 51. Petz. l. 1. in 3. lib. 1. Ordin. pag. 61. Ludou. Beis resp. testum conf. par. 1. casu 16. & casu 60. Cened. ad Decretum col. 14. Lel. Zech. de primog. Ecles. par. 1. 155. Carol. de Grassis de effectib. cler. effectus 9. a num. 148. Jacob. de Grassis in auriis decr. par. 1. lib. 2. cap. 49. Surt. tom. 5. de confur. dist. 22. Sayr. ord. tract. lib. 5. cap. 16. & sup. Molin. de iust. in 4. dist. 52. Bonacina de confur. dist. 4. & de confur. extra Bull. Cuna content. dist. 2. quest. 1. puncto 6. sect. 5. num. 1. Porrel. in dubio Regular. verb. manus violenta, Paul. Laym. in summo, Theolog. moral. lib. 3. tract. 5. par. 2. cap. 5. Squillante de priul. cloric. c. 6. Molin. de iust. tract. 5. dist. 59. Bellet. dist. 5. test. clericali p. 1. 114. de summo clericorum Canonis.

Alquanto tamen possunt Episcopi a praedicta excommunicatione referuari absolui, quando scilicet percussio est levis, iuxta test. in cap. peruenit. de sentent. excommunicat. & quae resoluunt Vio. tom. 1. c. 1. in 1. opus. lib. 1. tit. 12. num. 20. vers. sed antedicta concilio, pag. 196. Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 11. cum sequentib. Iqan. Garcia de nobilit. gloss. 9. num. 40.

cum sequentib. late Sayr. de sentent. lib. 3. cap. 28. cum seqq. Jacob. de Grassis d. cap. 49. num. 51. cum sequentib. Bonacina d. quest. 4. puncto 5. Bellet. d. tit. de summo clericorum canonis §. 14. n. 35. Carol. de Grassis d. effect. 9. a num. 173. Paul. Layman d. cap. 5. num. 10. Molin. d. dist. 59. num. 1. vbi num. 2. post Panorm. & Felin. in d. cap. peruenit. & Sylvest. verb. absolutio. 4. num. 5. resolut. Przelatum, qui Episcoporum non sit, etiam in iudictionem quasi Episcopalem habet, absolui non posse ab hac excommunicatione, etiam iniuria percussione, ob quam fuerit incurtus, levis fuerit, Bonacin. d. puncto 6. sect. 5. num. 5. vbi n. 4. post Molin. d. dist. 59. n. 2. Reginald. lib. 1. n. 138. Lazari. de memor. dist. 1. q. 6. resolut. Vicarium generale non posse per se ipsum absolui, & deat aliis facultatem absoluiendi.

Percussio levis regulariter illa dicitur, quae fit pugno, palma, manu, pede, digito, baculo, vel lapide, quae nullam maculam, vel lippellationem carni non relinquit, vel quae fit absque abscissione membri, sine effractione dentis, sine exclusione multorum capillorum, sine effusione mali sanguinis, vi patet ex Extrinsec. Ioan. XXII. quam referunt Nau. in man. c. 27. 27. num. 92. Piasce. in practi. noua Episcop. part. 2. cap. 1. num. 13. & resoluunt Philatich. de effect. Sacra. par. 1. lib. 3. cap. 33. fol. 171. Molin. d. dist. 57. num. 1. Sayr. d. lib. 5. cap. 18. num. 8. Jacob. de Grassis d. cap. 49. num. 51. Bonacin. d. puncto 5. num. 2. Layman d. cap. 5. num. 10. Et denique 7 levis iniuria iudicanda est arbitrio boni viri, seu iudicis, id est, Episcopi, ex circumstantiis personarum, locorum, temporum, modi percussione, & lationis, ut tenent citati a Belletto d. §. 3. num. 14. & Sayr. d. cap. 28. num. 5. quibus addo Molin. de iust. tract. 5. dist. 57. Squillante d. c. 6. num. 100. Gutier. Canon. lib. 1. c. 15. num. 14.

Ex quibus decidendis venit questio illa an dicatur levis percussio quae in foro, platea, vel alio publico loco, cum scandalo fit in quo gloss. verb. multilatum in d. cap. cum illorum, tenet percussum in platea, vel in Ecclesia, etiam leuiter, diei atrociter iniuriatum, propter quod sic percussus non potest per Episcopum absolui, quia huiusmodi non potest dici levis, ex quo est notoria, sequitur ibi Abb. num. 9. Sylvest. verb. absolutio 4. in princip. Jacob. de Grassis d. cap. 49. num. 56. Bellet. d. §. 5. in 1. 56. Bonacina d. quest. 4. puncto 5. num. 2. vers. mediocri. Atrox enim iniuria dicitur, si percutiatur aliquis in platea, vel in theatro. §. atroc. Inst. de iniur. l. Prater §. atrocem §. odem, Hippol. sing. 1. 49. Quamvis contrarium, imò huiusmodi percussioem dici leuem, quae fit in publico, & ab eo posse Episcopum absolui, nisi in se fuerit percussio notabilis, & magnus aliquod generat scandalum, tenent. Cai. d. conf. 41. Lap. alleg. 76. Nauat. d. 27. n. 91. Marc. Anton. Genuen. in prat. Archiep. Nic. cap. 80. per totum. Gutier. d. lib. 1. cap. 5. num. 17.

Dantur etiam aliqui casus in quibus potest Episcopos absolui, etiam si percussio sit mediocri, vel enormis, quos quoties percutissus recenset Abb. in d. cap. cum illorum, num. 1. & etiam adducunt Sayr. d. cap. 28. Nauat. d. cap. 27. num. 91. Bellet. d. §. 3. Bonacina §. 4. puncto 5. num. 3. Squillante d. cap. 6. num. 106. cum seqq.

Primum casus est de habente legitimum impedimentum, propter quod excommunicatus non possit Summum Pontif. adire sine graui periculo vitae, ut probat cap. de cetero, de sentent. excomm. Henric. in summo lib. 6. de Parnie cap. 11. num. 5. Surt. tom. 4. dist. 30. sect. 10. Molin. d. tom. 4. dist. 63. num. 2. Bellet. d. §. 4. num. 12. Bonacina d. dist. puncto 5. num. 5. ver. tertius, & d. sect. 5. num. 10. Sayr. d. cap. 28. num. 39. Hicton.

Mouet

Monte *quæst.* 11. §. num. 29. & 30. Carol. de Grassis *d. effect.* 9. a. n. 18. 1. & n. 178. Sanch. in *præcepta Decalogi* lib. 2. c. 13. m. 9. Zambrian. de *casibus in articulo mortis* c. 4. d. 4. n. 14. Molin. *d. tract.* 3. *diff.* 6. 4. a. *prior.*

7. Iustum impedimentum habet is, qui ire non potest, licet mutare valeat pro absolutione, Henric. *d. lib.* 6. cap. 9. num. 7. & lib. 23. de *excommunicatione*. cap. 29. num. 3. Vgolin. de *conferis Pontificis refectionis* part. 3. cap. 2. verb. *nisi in mortis articulo*, §. 4. num. 1. *vers.* item habet locum, & de *conferis*, lib. 1. cap. 4. num. 13. in fin. Sanch. *d. cap.* 13. num. 41. Bosli. *discept.* moral. *discept.* 1. num. 1. Molin. *d. lib.* 2. *tract.* 3. *diff.* 6. 4. num. 6. *vers.* abservat. Bonac. *d. lib.* 5. num. 10.

8. Deinde iustum impedimentum, quoad hoc censetur habere, qui curam animarum habet si times eas ob suam absentiam dampnam notabile accepturas, nisi tamen idoneus Vicarius constituere possit. Vel, qui ad Papam pro absolutione proficisci temere habeat uxorem & filios, quos in extrema necessitate relicto agnoscat, Sayr. *d. cap.* 28. n. 38. Molin. *d. tract.* 3. *diff.* 6. 4. num. 6. in *principio*.

9. Vnde si quis propter capitales inimicitias non possit Romam adire, etiam si eas contraxerit ex sua culpa, potest ab Episcopo absolvi, *dist.* cap. de *cetero*, ibi, *capitales inimicitias*, ubi Ego ipse in *collect.* n. 2. Sylvest. verb. *absolutio* 4. num. 3. *vers.* quartus, Tolet. in *summ.* lib. 5. cap. 8. num. 2. *vers.* quarto ita, Sayr. *dist.* cap. 28. num. 16. Carol. de Grassi *dist.* effectus 9. num. 158. Bellet. *dist.* 5. §. 3. num. 11. & num. 18. Bonacina *dist.* num. 3. *vers.* tertius. Sanch. in *præcepta Decalogi* tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 9. Zambrian. de *casibus in articulo mortis*, cap. 4. d. 4. n. 14. me citato in hoc loco Bosli. *dist.* *discept.* 1. num. 130. & Inimicitie capitales que dicantur vide Barr. in l. 5. §. ult. ff. de *admonendo leg.* & in *Lucei*, ubi gloss. verb. *capitales*, ff. de *arbitr.* Abb. ubi gloss. magistra verb. *inimicitias in cap.* per *trac.* 32. de *summa*, Menoch. de *arbitr.* casu 239. num. 8. & 11. Card. Mantica de *concl.* *utrum*, volens. lib. 12. tit. 5. num. 14. Fr. Emman. *quæst.* Regal. tom. 2. *quæst.* 15. art. 3. Flamin. de *re signat.* lib. 5. *quæst.* 3. num. 158. Card. de *ol.* in *præci* inducunt, & adducunt. verb. *inimicitia* a num. 1. & *vers.* *scilicet*, num. 15. Menoch. de *presumptio* lib. 3. *quæst.* 37. num. 16. cum *sequenti*. Fatinae, in *præci* crimin. *quæst.* 49. num. 1. cum *sequenti*. Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 6. §. 7. *vers.* e *declaramus* per *inimico* capitali, &c. & Ex lite super omnibus bonis, vel maiori illorum parte oritur inimicitia capitalis, Viul. tom. 2. *excommunicationis* epin. lib. 4. tit. 10. num. 137. *vers.* & sic *secundum* omnes pag. 528. Menoch. *dist.* casu 239. num. 11. & de *presumptio* lib. 3. *quæst.* 42. num. 5. Mafcard. *concl.* 898. num. 7. Tiber. Decian. *tract.* *crimen*, lib. 3. cap. 15. num. 55. & 57. tom. 1. Fatinae. *dist.* *quæst.* 49. a. num. 1.

10. Item t. ex criminali accusatione, Hippol. *conf.* 8. num. 7. & 10. l. c. num. 36. *vers.* item dicuntur *capitales inimici*, & num. 17. ff. de *quæst.* Lantacæ. in *rept.* cap. *quoniam* contra de *prob.* *vers.* *scilicet* *depositiones* n. 10. Menoch. de *presumptio* lib. 1. *quæst.* 45. num. 4. Mafcard. *concl.* 898. num. 1. & 16. & *concl.* 899. Decian. *d. cap.* 21. num. 41. cum *segg.* Fatinae *d. quæst.* 49. a. n. 24. Steph. Gratian. *Athanasio* *descript.* 33. n. 21. Item t. contrahitur inimicitia capitalis, si moveatur quæstio status, Hippol. *conf.* 3. num. 11. Burg. *conf.* 128. n. 11. Mafcard. *concl.* 898. num. 6. Menoch. de *presumptio* lib. 5. §. 41. num. 2. Fatinae. *d. quæst.* 49. num. 23. Fr. Emman. *d. quæst.* 15. art. 3. *vers.* 7. Et ex verbis iniuriis, Viul. *d. num.* 137. *vers.* *omni* *inimicitia* pag. 528. Hippolitus l. 5. *præterea* n. 57. *vers.* *utrum* *etiam* *capitalis* *inimicitia* *ex* *verbis* *iniuriis*, ff. de *quæst.* Mafcard. *concl.* 898. num. 24. & 41. Menoch. *d. quæst.* 42. n. 17. Diana *d. cap.* 25. num. 52. Estin. *d. q.* 49. a. num. 38.

Hinc etiam quando imminet periculum mortis, 14
ut quando excommunicatus gravi laborat infirmitate, potest a quolibet Sacerdote absolvi non solum ab excommunicatione ob violentiam manuum iniectionem in clericis contracta, ex adductis per Molin. de *justis*, *tract.* 3. *diff.* 6. 5. Bonac. *d. sect.* 5. n. 11. Idem etiam ab alia quacunque, iuxta ea, quæ habentur alleg. 25. a. n. 49.

Notandum tamen est quod absolutio ratione alicuius mortis, aut cuiusvis impedimenti a quacunque excommunicatione, siue iuris, siue hominis reservata siue Pontifici, siue cuiusque inferiori, tenetur Confessarius insungere, ut cessante morbo, vel eo impedimento se præsentet Superiori, qui extra eum casum de lute poterat illum absolvere, & hoc se præsentandi onus est sub iuramento imponendum, non ut iterum is ab excommunicatione absolvatur, quia plene ab illa absolutus est, sed ut Superior convenientem medicinam adhibeat, satisfactorieque imponat, si imponendam indicaverit. Vide Henric. *d. cap.* 11. §. 5. Sayr. *tem.* 4. *diff.* 30. *sect.* 3. num. 6. & *tem.* 5. *diff.* 22. *sect.* 1. num. 62. Sanch. *d. cap.* 13. num. 24. cum *segg.* Verum tamen est clericis collegialiter viventibus, filijs impubertibus, Religiosis, & officialibus Principum accensibus turbam, item & perpetuum impedimentum habentibus, propter quod non possunt adire Summum Pontificem, de quibus omnibus infra, non esse ininlegendum præceptum præsentandi se Sedi Apostolicæ in illis casibus in quibus possunt ab Episcopo absolvi, gaudens enim peculiari privilegio, ut adierit Bonacina *d. quæst.* 4. *præti.* 1. num. 3. *vers.* *adversandum* est *secundo*, Sanch. *d. lib.* 1. cap. 13. num. 26. Homobon. de *Bonis de excommunicatione* *tract.* part. 1. *tract.* 5. cap. 4. *quæst.* 26. *vers.* *quæritur* *licet*, Duard. *d. quæst.* 10. num. 18. Philib. Marchin. *d. de bello* *damno* *part.* 1. cap. 3. num. 18. me citato in hoc loco novissime Bosli. in *discept.* moral. *discept.* 1. num. 173. cum *segg.* & num. 102.

Secundus casus est de clericis collegialiter, seu com- 16
muniter viventibus, qui sefe medicos, & non enormi perensione affecterunt; hi enim ab Episcopo absolvi possunt, ut probat text. in cap. *quoniam*, de *visis* & *honestis* *clericis*. Bellet. *d. tit.* de *fontes* *cleric.* can. §. 3. num. 5. Sayr. *dist.* *diff.* 22. a. n. 71. Fillioe. tom. 1. *tract.* 15. cap. 1. num. 39. me citato Bosli. *dist.* *discept.* 1. num. 188. cum *segg.* Bonacina *dist.* num. 3. in *principio* & *sect.* 5. n. 9. Bellet. *dist.* 5. §. 3. num. 5. Nauar. *d. cap.* 27. num. 91. in *principio*. Layman. *dist.* cap. 5. num. 10. Squillante *dist.* cap. 6. num. 106. in *casu* *nobis*. Guzier. *Canon.* lib. 1. cap. 5. n. 18. ubi de duobus Canonice se adiuvantem percutientibus in eadem Ecclesia, in qua quotidie ad divina Officia celebranda conveniebant, quod tanquam communiter ac simul vicentes repentur in proposito ad hoc ut eos tanquam de iniuria medicorum possint Episcopus & diocesanus absolvere, ut in *d. cap. quoniam*.

Monachi tamen, siue alij Regulares se adiuvantem 17
percutientes per eorum Prælatos sunt absolvendi, *percutientes* 1. cap. cum *clericis*, §. *qui* *si* *claustrales*, de *fontes* *excommunicationis*. Nauar. Bonac. Layman. & Bellet. *d. loc.* Fr. Emman. *quæst.* Regal. tom. 1. §. 10. art. 1. ubi addit quod verba *d. cap. Monachi*, ibi, in *claustris*, non ponuntur quasi innovant, quod si extra claustra se percuterint, ab Episcopo, & non a suo Prælato debent absolvi, quia hoc crebrius in claustris contingit deinde aduersus, quod si Superior aliquis percuterit suum subditum, potest ipse secundum privilegia absolvi ab alio Sacerdote subdito suo, electo ab ipso in Confessorem, & si subditus, & Prælati se ad iniuriam percuterint, & in Conventu non sit aliquis, qui

- 17 *Septimus casus est de fene, qui à prædicta excommunicatione per Episcopum absolvi poterit, cap. 40. nescitur. 12. de sententia excomm. ibi, fene. Ego ipse in collecta ad illum text. num. 3. vbi amplius etiam si fortes sint ad abolendum, Sylluest. verb. absoluitur 4. num. 3. vers. decimus, Carol. de Grassi d. effect. 9. a. num. 160. Sayr. d. cap. 18. n. 15. Belletus d. l. 3. num. 16. me citato in hoc loco Boff. d. effect. 9. num. 86. Senes qui dicantur arbitrio iudicis relinquunt, Menoch. de arbit. casu 19. et de præsumpt. lib. 6. quest. 46. n. 15. Flamin. de resignation. lib. 3. quest. 6. a. num. 4. vbi quest. 5. num. 47. aliter quoddam senectus, & morbus à passis procedunt, imò senes dicuntur perpetuo infirmi, Monteleon. in tract. de privileg. senil. cap. 5. Thom. Achi. de infirmis cap. 19. & Fatimac. in præxi crim. part. 3. quest. 92. num. 12. testis senem dici ab anno 50. perfectio, usque ad annos 70. Senum multa privilegia enumerant ultra aliquos ex citatis, Paleoth. in speciali tract. de senil. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 128. a. num. 1. Pius da in vita D. Ioannis Baptista lib. 2. art. 1. cap. 9. §. 139. pag. mibi 58.*
- 19 *Octavus casus est de existente in potestate alterius, qualis est servus, & filiusfamil. modò dominus graue damnum inde patiar absque sua culpa ex leui absentia, cap. mulieres 6. de sentent. excomm. Carol. de Grassi d. effect. 9. num. 167. Bonacina d. quest. 4. parit. 5. num. 3. vers. septimus, Bellet. d. l. 3. num. 19. me citato in hoc loco Boff. d. effect. 9. num. 119. cum segg. Molin. d. tract. 3. disp. 64. num. 2. cum segg. idem Bonac. d. sect. 5. num. 14.*
- 30 *Nonus casus est de mulieribus cuiuscunque sint ætatis, & conditionis: possunt enim à locorum Ordinariis absolvi, cum illis periculum sit peregrè proficisci, & se viatorum curibus immiscere, d. cap. mulieres d. l. cap. ea nescitur, Nauat. d. l. cap. 17. n. 88. Tiraquell. lib. 10. coronab. gloss. 1. par. 10. num. 33. Sayr. d. l. lib. 3. cap. 28. num. 18. vers. tertius casus, Hieton. de Monte quest. 15. num. 6. Carol. de Grassi d. effect. 9. num. 159. Bellet. d. l. 3. n. 17. Bonacina d. num. 3. vers. sextum, Daurd. d. quest. 8. n. 2. me citato in hoc loco Boff. in discept. moral. discept. 1. num. 78. Molin. d. discept. 9. n. 5. Bonacina d. sect. 5. num. 11.*
- 31 *Aduertendum est eum, qui non potuit summum Pontificem adire ob legitimum impedimentum, non posse ab Episcopo absolvi, quando potest saltem adire Legatum, aut alium habentem facultatem absolendi ab huiusmodi excommunicatione referuata Summo Pontifici, Nauat. d. l. cap. 17. num. 88. vers. ad quartam, Sayr. d. l. lib. 3. cap. 18. num. 39. Bonacina d. num. 3. in fine, & d. sect. 5. num. 17.*
- 32 *Deinde aduertendum est septidacta non solum procedere in proprio Episcopo, sed etiam in quocunque alio extraneo Episcopo, in cuius diocesi percussio contigerit, vt per Capell. Tholosan. decr. 231. item suis questum, Gutier. canon. lib. 1. cap. 5. num. 11. sed inferiorem Episcopo non posse absolueri excommunicatum pro leui iniuria illata in personam Clerici, vel existente aliquo ex prædictis impedimentis, resoluunt Hieton. de Monte d. q. 15. n. 19. & 30. Carol. de Grassi d. effect. 9. n. 181. Nisi in articulo mortis, vt per eundem Carol. de Grassi d. loco num. 153. Bellet. d. l. 3. num. 9. vel quando Episcopus in specie mandauerit suo Vicario, vt possit absolueri ita excommunicatos, Siroz de Vicario Episcopi lib. 2. quest. 180. num. 2. & sequenti. vel alicui Vicario ad id specialiter deputato, Bonacina d. parit. 5. n. 4. vers. addo.*
- Aduertit Molin. d. tr. 3. disp. 64. num. 7. antequam Episcopus in euenibus omnibus explicatis absoluat illum, qui est absolendus, debere satisfacere Ecclesie Barbof. de Episcopo Pars I. l.*

satisfacio, qui iniunctus est passus, si ad aliquam satisfactionem et efficiendum teneatur, & commodè possit illam efficere, aut certe prestare debet cautionem si satisfacere non possit iuratoriū saltem, quando aliam prestare non potuerit, quod satisfaceret eum primum potuerit præstatum præstare debet iuramentum quod cessante eo impedimento, recedat cum primum potuerit, cap. 40. nescitur, cap. quod de his, de sent. excomm.

Vtrum autem possit Episcopus dispensare, vt quis 33 retineat beneficium obtentum tempore excommunicationis non abs te erit inuestigare; in quo dubio gloss. verb. dispensatum in cap. postulatui, de clerice excommunicato ministrante, tenet quoddam ex reg. quod omnis dispensatio, quæ non referuatur Papæ, potest concedi ad Episcopum, argument. cap. super, de sentent. excomm. 21. qui in dist. cap. postulatui dispensatio non referuatur Papæ, Ergo, &c. sequuntur ibi Abb. num. 8. & Rebuff. num. 64. Coar. in cap. alia mater part. 1. §. 7. num. 8. Vgolin. de censur. tab. 2. cap. 13. num. 21. Suar. tom. 5. disp. 12. sect. 1. num. 36. Azor. in summa, moral. part. 1. lib. 6. cap. 7. quest. 2. Anton. Ricciol. de iure personarum extra grecum Ecclesie exilium, lib. 4. cap. 12. num. 1. vbi num. 6. cum Suar. citato loco sub num. 36. extendit vt procedat etiam in eodem Episcopo, qui contulit beneficium excommunicato, ignotante tamen, & bona fide, putans, illum, cui facta est collatio, non esse excommunicatum, & num. 7. cum Abb. in d. cap. postulatui num. 9. vers. intelligi, extendit secundo, vt procedat etiam collatio non spectet ad Episcopum, sed ad inferiorem collatorem, quia nihilominus sufficit dispensatio Episcopi; quod tamen intelligens Coar. d. l. §. 7. num. 8. vers. ego vero non administro, & Suar. d. num. 16. vers. addit Pater noster, dummodo is, ad quem spectat collatio, dispensationi consentiat, & eum aliis.

Limita tamen prius quando collatio esset facta 34 per Papam, tunc enim non possit inferior etiam dispensando se ingerere, vt per Abbatem in d. cap. postulatui, sub num. 10. vers. sed sic collatus, Rebuff. ibid. num. 66. Coar. d. l. §. 7. num. 8. vers. quod si Romanus Pontif. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 34. a. 12. Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 13. num. 78. Ricciol. d. l. 2. num. 9.

Limita secundo in eo Episcopo, qui scienter con- 35 tulit beneficium excommunicato, vt per Abb. in d. cap. postulatui n. 9. vers. dum tamen, Sylluest. in summa, verb. excommuni. 1. num. 1. vers. 3. Ricciol. d. cap. 12. n. 10. Quicquid teneant Suar. d. sect. 1. num. 36. & Nicol. Gare. d. cap. 13. a. num. 84.

Limita tertio quando simul eum excommunicato 36 tione cooccurrit iniunctio scienti in beneficio, prout contra Fr. Emman. & Aulian. resoluunt Garc. d. l. 3. n. 88. & Ricciol. d. l. 2. in fine.

Illud pro coronide huius allegationis, aduertit 37 dum duxi Episcopum non posse concedere vt eum excommunicato communicaret, vt per Ioan. Andream in cap. cum desideres, num. 4. de sentent. excomm. quem ibi sequuntur Butr. num. 7. & Abbas n. 3. quos testatur Anton. Ricc. d. l. tractat. lib. 4. cap. 43. num. 6. vbi num. 7. cum Socin. in cap. inter alia num. 12. & 24. de sentent. excomm. affecti non valere privilegium concessum ab Episcopo, vt quis non teneatur vitare excommunicatum; ille enim tenetur vitare excommunicatos perinde ac ceteri, vt per Abb. in d. l. cap. cum desideres 15. de sentent. excomm. num. 2. vbi Anchar. num. 6. Socin. num. 3. & 4. Suar. tom. 5. disp. 15. sect. 7. sub num. 4. vers. quod addit vbi non Valer. Reginald. in præxi fori punitur. lib. 23. cap. 64. Anton. Ricc. de iure personarum extra grecum Ecclesie exilium, lib. 4.

lib. 4. cap. 44. n. 8. Si enim Episcopus participet otiose cum denunciato à se, incurrit minorem excommunicationem, ut per Coar. in cap. alius mater p. 1. §. 1. n. 1. & §. 1. n. n. 5. Henzliq. in som. lib. 13. de excom. c. 3. §. 4. lit. N.

ALLEGATIO XLII.

Episcopus an possit cum sibi subditis dispensare in irregularitatibus pronuntiatis ex vitio, sine defectu corporis?

SUMMARIVM.

- 1 Clericus non debet esse corpore vitiosus, aut diminutus.
- 2 Romani quos alim Sacerdotes eligebant?
- 3 Persa sacrorum ministris corpore integros adhibebant.
- 4 Facies sapè indicat quale sit corpus.
- 5 Corporis speciem simulacrum est mentis, figuræque prohibitæ.
- 6 Anima pulchra sapè refertur pulchro in corpore.
- 7 Philosophia appropinquat vitium est ad capiendum de aliquo præsumptionem.
- 8 Exteriora indicant interiora.
- 9 Deformis non facile fieri potest ex bono sit.
- 10 Mutatio induci irregularitatem, que in aliquo vitio, dammodo principali, cæuit, & ob culpam terminis.
- 11 Membrum semivivum pro ea parte, quæ habet certum officium deputatum, & in corpore nostro dissolutum habet operationem.
- 12 Mutatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, nisi pars illa abscissa celebrandi adimmetur patiens, vel notoria culpa in illius abscissione accedat.
- 13 Castrati si permittentes sunt irregulares, nec possunt esse clerici, etiam quod hoc fecerint, ut casè vitium.
- 14 Castratus, vel scellus non sponte, sed casu, potest fieri clericus, & si immisit, in susceptis vales Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit.
- 15 Castratus ab adulterio vitio, quia ipsum invenit cum sua uxore coire, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit.
- 16 Membrum genitalis amittens ex eo quod scitis cognoverit mulierem morbum Gallicum habentem, nec potest fieri clericus.
- 17 Membrum habens mutilam, articulatam, vel aridem, aut perpetuo tremulam, non potest ad Ordines promoveri.
- 18 Dignus carens, quando sit irregularis?
- 19 Dignus non est propriè membrum nostrum corporis.
- 20 Pallidus pars defici, & non obtem defectum non producit, neque Hostiam facere impeditur, minime inducit irregularitatem, dummodo eiusdem nulla præcesserit culpa.
- 21 Dignus illo carens, qui mediis est, non est irregularis.
- 22 Dignus sensus habens in membris non est irregularis.
- 23 Dignus sapientia habens, potest eas sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde periculum sibi imminuat.
- 24 Capillorum deficiet ab membrum Gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari arbitrio Episcopi.
- 25 Facies deformis quando inducit irregularitatem?

- 26 Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale.
- 27 Cæcus non potest fieri Clericus: et in susceptis Ordinibus, in quibus visus non est opus, ministrare potest.
- 28 Cæcitas aliqua miranda refertur.
- 29 Monachus non potest esse clericus etiam prima tonsura.
- 30 Lippus non potest fieri clericus, modo longa, & diuturna, ac curiosis sit lippitudo.
- 31 Oculi sinistri, siue Canonis visus virtutes si quis carcat, & tanta potest virtute in dextero, ut sine deformi facie conseruare possit legere Canonem, non est irregularis.
- 32 Nasus prolixus, grandem, aut tertium detinens, præcipue si parva deformitatem, prohibetur ordinari.
- 33 Nasi abscissa inducit irregularitatem.
- 34 Os habens deformem, & imperforatum, non est admittendus ad Ordines, quando scilicet ac horrorem generat.
- 35 Balbus, ac Mefus, qui detinetur loqui & verba explicare, non est ad Ordines assumendus.
- 36 Dentes non mouentur inter membra.
- 37 Dentes sibi euellens ex indignatione, vel impatentia, quando ad Ordines sit admittendus.
- 38 Auris an sit membrum?
- 39 Auribus carens propria culpa, aut notis peccatis causa, est irregularis.
- 40 Claudus potest ad Ordines promoveri, nisi talis sit, quem importet cum baculo accedere ad Altare.
- 41 Barbam habentes corrasam aliter deformem maculamque non est ordinandus.
- 42 Gibbosi, vel curui dicuntur corpore vitiosi, præcipue si nimia in eis sit deformitas.
- 43 Alorbofi quando possunt ordinari?
- 44 Pedagra, & scabie laborantes nimium inducentibus deformitatem irregulares sunt.
- 45 Paralysii, vel apoplexici laborantes irregulares sunt.
- 46 Gallico morbo laborantes si feruè apparent horroremque & scindendum gignat irregulares sunt.
- 47 Febre quatuordecim reuoluitur ad Ordines suscipiendum.
- 48 Cambiali morbo correptum Ordines assumere non valet, nec in susceptis ministrare.
- 49 Leprosus promoveri non debet.
- 50 Furiosi, mente capiti, & ij, qui in furorē aliquando viti infatuationem, non possunt fieri Clerici.
- 51 Dæmoniaci non possunt fieri Clerici.
- 52 Dæmoniaci tandem erant ab officio suis, ordine & loco suscipi, quousque vitio anni spatio per discretionem Episcopi inueniantur ab huiusmodi calamitate liberati.
- 53 Gigantes, & Pygmaei, quando irregulares sunt?
- 54 Albescent quando possunt ordinari?
- 55 Corporis vitium aliquod, seu defectum absque culpa alicui ordinando præuenit, impedimentum præstat solum executioni illius actus, seu Officii, ad quod sit inhabilis propter impotentiam, aut defectum.
- 56 Dignus duos, & dimidium palmæ sine suâ culpa amittens, potest habere beneficium non requirent celebrationem.
- 57 Summe Pontifici solum competi potest dispensandi cum corpore vitioso.
- 58 Glor. verbo nostram, in c. significauit, de corpore videtur.
- 59 Episcopus potest dispensare cum habentibus, membrum occidit, siue manifestum non sua culpa abscissum.

absistum, & quando casus homicidii praesumptus, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum.

60. Placuit modicum quod dicatur, & quia notabili deformitate, relinquatur iudicis arbitrio.

61. Episcopi est determinare, quando dubietur, sit ne talis corporalis morbus, vel defectus, qui Ordini executionem impediat, etiam respectu Regularium.

CORPORIS virtutis ad effectum ne debeat Ombibus insigniri, ille dicitur, qui membrum principali caret, vel quia natus ita est, vel quia illud mutilatum, aut debilitatum sibi sunt, aut ipsum nimia illius deformitas angit; qui vult enim fieri Clericus, non debet esse corpore vitiatum, aut diminutum, cap. ult. de iur. i. cap. 1. 49. dist. cap. non confiat 50. dist. ult. cap. 1. cap. pariteris & cap. praeprii 55. dist. ult. cap. in sum 6. quod. 1. 5. 1. & per totum, de corpore vit. Conat. in Clem. si furiosus par. 1. in princip. num. 5. Albert. Trot. de vero, & perfite clerico, lib. 1. cap. 16. Lambert. de interpretat. 1. par. 1. lib. quod. 2. art. 12. num. 1. Thom. Act. de ludo sacrorum, quod. 5. princip. num. 13. Campan. in diversis ludo Canon. rub. 12. cap. 1. 7. num. 1. Azot. in ludo moral. par. 1. lib. 4. cap. 4. quod. 1. 3. Bell. de quod. clericalium, par. 1. rub. de dispensat. clericali, 5. 7. num. 1. pag. 86. Nicol. Garcia de beneficiis, par. 7. cap. 12. num. 4. nouissime Ioan Mach. in tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 6. a prin. Nam secundum Galen. de desin. medus. sanatus accidit pulchritudo ac boni habitus integritas, ut teque Seneca ep. 40. minime incepta scientia, vel virtus ex deformi corpore veniat. hinc Ennius,

Grator est vixit vixit de corpore pulchro.
Romanis olim ab etate Romuli mus erat eos solos Sacerdotes eligendi, & georis excellentes, & virtute praestantes, nec tamen inopes, aut corpore vlla ex parte trunco fuissent, vt refert Dion. lib. 21. Roman. augur.

Apud Persas vsu patiter receptum fuit Sactorum minillos corpore integros admittendi, nullam maculam habentes, neque aliqua corporis foeditate notatos, Alex. ab Alex. lib. 5. diuina genial. cap. 14. quia corporalis fortitudo, animi, morumque deformitatem implicat, argum. cap. quia diuersitatem, de concessi. prob. tueri ibi Abb. notat. r. Titag. 1. 1. conuab. gloss. 1. par. 2. num. 5. Euseb. de rationis. cap. 22. num. 1. Hinc quando plures sunt torturae subiciendi, incipi debet ab eo qui deformior est, vt magis de etimine suspecto, Hippol. in pract. crimin. 5. expeditat num. 53. Malcard. de probat. concl. 83. 1. num. 17. Torrelblanca in practica. Iuris fori lib. 7. cap. 7. num. 1. Vnde S. Gregorius Nazianzenus Athenis Italianum conspiciens antequam impetio pueretur, ex eius physiognomia de moribus tale iudicium tulit, vt refert Nicephor. lib. 10. cap. 17. Deu. hece. quantum malum Romanum fuerit impetum. prout illum elat Torrelblanca d. lib. 7. cap. 7. num. 1. 4.

Facies namque saepe indicat quale est cor. 5. obseruandum si de officio praed. l. 1. ff. de testib. lib. cap. 3. A quo vultum verum respiciat eis, hoc est virtus exterior fecerit cordis patefecit, vt docent ibi Lyranus & Varabius. Vnde Pythagoras ex faciei inspectione discipulos admisisse, & reprobasse testatur Aul. Gell. lib. 1. miffum Aristar. 9. Et Socrates coniecit Platonem ex vultu insignem virtute & doctrina futurum, vt etiam Iul. Seten. lib. 5. de Fato cap. 19. quem refert Torrelblanca d. lib. 7. cap. 7. num. 1. 1. & 11.

Et species corporis simulacrum est mentis, figurae probitatis, Loc. de Penn. 1. 1. vers. 1. queritur, C. qui et. vel profess. se exco. lib. 10. & 1. 1. C. de profess. qui in urbe Constantin. lib. 12. Math. de Fano in tract. de modo studendi. cap. 10. Menoch. de obitior. casu 226. num. 5. post Titag. Torrelblanca d. lib. 7. cap. 7. num. 6. Thom. Act. d. quod. 5. num. 16. D. Ambros. lib. 2. de Virgus. quem citat Cessall. common. contra common. quod. 1. 48. num. 13. vbi a num. 6. multa de pulchritudine adducit, & t. sape in pulchro corpore pulchra refidet anima, ex sententia Cyni testis ab Ali. xand. ens. 109. incip. Penderat. num. 10. vers. dillus vero inueni, lib. 6. Proinde loquebatur Domarus ad Moysem dicente. Loquere ad Aaram; hunc de semine tuo per famulas suas. qui habuerit maculam non offerat Deo suo, nec accedet ad ministerium eius si cecum fuerit sicutus, si vel parus, vel grandi, vel terte natus. si scilicet pedes, si manus si gibbus si lippus, si albuginem habens in oculis, si ingem scabrum, si impugnatum in corpore, vel herosus, omnia enim, qui habuerit maculam de semine Aaram Sacerdotis non accedet offerre hostias Domino, nec ponet Deo suo, Lemis. cap. 21. refertur in cap. hinc etiam, 49. dist. ult.

Per signs corporis nobis nota, inquit Logici, 7 syllogizamus dispositionis animae nobis ignotas, Arist. 1. Praeter. Apprime enim vili est ethyognomia ad praesumptionem de aliquo capiendum, Bald. in l. 2. in 2. cel. C. quorum appellum recip. Hipp. in 5. expeditat. n. 55. quos refert Thom. Act. de ludo Sacrorum q. 5. princ. num. 67. Casalecan. de tribus Regis p. 3. a. num. 81. Gambat. de causis refer. pag. 186. num. 14. Vnde Propter.

Ex eorum specie clarescunt intima in die.
Exteriora enim indicant interiora, 5. pauom, 8. Iosue. de veris diuif. Vnde non verificat in lute dolum illud, Fronti nulla Fidit. Et dicit Bald. in l. obseruare, C. quorum appellum recip. quod sicut turpis habitudo corporis deelarar quoniam ptoeliuem ad fecula. ita palestra ad virtutes. t. Non enim facile fieri potest, vt qui omnino deformis est, bonus sit, Bubad. in sua politica, lib. 1. 2. 8. n. 8. Vnde Mart. lib. 11. epigram. 30. Zoilum ex corporis deformitate illum opinabatur improbum, remque mirandam esse subiungit si fortasse bonus esset.

Crim. ruber, niger ore iuueni pede, lumine laesus.
Rem magnum praestit, Zoile, si bonus es.

Haeque hucusque diximus non imponit necessitatem cognoscendi hominum mores per signa membrorum naturalium, sed tantum inclinationem naturae ostendunt probabiliter, quae vinci potest per contrariam bonam consuetudinem, vel frenum rationis, vt respondent Socrates Philomeni dicens ex physiognomia eius esse luxuriosum supetale narum ratione, vt refert Laetius, quem citat Torrelbl. d. lib. 7. 4. 7. n. 15.

Mutilatio quae propterea & stridit sumpta, est imputatio membri, vt pleribus relatis Doctores probat Aloyf. Ricc. in pract. auct. ref. 66. Itammodo ducit irregularem, quae in aliquo membro, dummodo principali, evenit, & oh culpam contingit, Nau. in mun. cap. 27. num. 198. Cardos in pract. Indicum verb. Sacramentum Ordinis num. 12. Nam prater mutilationem membrorum ad executionem Ordinis necessariorum, in quibus nil refert vtrum casu, vel culpa sit sequuta mutilatio, semper distinguitur an illa casu, vel culpa euenierit; quia si casu, & sine culpa illa acciderit in primo membro nullam, aut minimam indocente deformitatem, irregularem non operatur, gloss. fin. in c. vlt. de corpore vit. dummodo tei licet operari daret, Bosgisl. de irregul. rub. de corp.

448 De officio, & potestate Episcopi.

per viam, n. 5. *vers. si autem* p. 5. Sed si ex propria culpa in mutilationem incidit, etiam si culpa ipsa minima fuerit, irregularitatem incurrit, in qua tamen dispensat Episcopus, ut ministrat in suscepris, per cap. 1. de corpore vii.

11. Membrum autem sumitur pro ea parte, quae habet certum officium deputatum, & omne id, quod in corpore nostro distinctum habet operationem, illud proprie dicitur membrum, secundum Aristot. 1. Meteor. Clar. §. fin. q. 69. n. 16. Caball. *ref. crimin. casu* 136. num. 16. Farin. in *praxi crim.* q. 19. num. 13. cum *figg.* Plac. de *delictis lib. 1. cap. 2. §. num. 4.* Couaz. in *elem. §. furiosus part. 3. in init.* num. 8. Jacob. de Grassi in *decis. aur. lib. 1. c. 16. n. 4.* Henric. lib. 14. cap. 8. §. 1. Nauaz. in *manu. cap. 17. num. 106. vers. secundo* dicit, Aloyf. Ricc. in *praxi aurea, ref. lib. 67.*

12. Sed mutilatio partis alicuius membri non producit irregularitatem, Syluest. *verb. corpore vitiatum*, num. 3. *vers. aut est mutilatum*, nisi pars illa abscissa celebrandi admitteret potestatem, nempe si pollex precizus esset, aut quilibet aliorum digitorum tequilitorum ad consecrationem, cap. fin. & ibi gloss. *de corpore vii.* Vel de formatum operaretur scandalosum, cap. 1. *dist. tit. de corpore vii.* & in hoc casu procedere potest opinio Doctorum assentientium abscidentem sibi partem membri fieri irregularem, quamvis non sit notoria eius culpa, quam tenet Tolet. in *sum. lib. 1. cap. 65. in ultima regul. cap. 24. n. 13.* Jacob. de Grassi in *decis. aur. lib. 4. cap. 17. n. 41.* Vgolin. de *irregul. cap. 1. n. 7. & c. 52.* num. 5. Henric. in *sum. lib. 14. c. 8. §. 4. lit. X. & cap. 19. §. 4.* & in notoriam culpam incidere, qui voluntarie sibi mutilat non est qui dubitet, qui enim absciderit semetipsum, non potest fieri clericus, ut habetur in *Can. Apost. 12.* relino in *cap. qui partem §. 5. dist. tametsi* abscissio fit illius membri, qui minime eget ad ministerium Ordinis, nec deformitatem operetur, scilicet, si obtinuerit pudenda, prout infra num. 15. cum *figg.* dicitur Couaz. in *Clem. si furiosus p. 1. in princ. n. 7. vers. secundo* Bonacini. de *conferis dist. 7. q. 2. p. 1. n. 2. & c. 19.* & in isto casu non dispensat Episcopus, nisi dom defectus, & ipsa culpa est notoria, cum quadam infamia, Henric. d. cap. 19. §. 4.

13. Quis se castrauit, seu permisit sponse se castrari, sunt irregulares, nec possunt esse clerici, cap. si quis abscidit, & cap. si quis agnoscit §. 5. *dist. tit. de corp. vii.* Etiam quod hoc fecerint, ut casus viuunt, d. cap. si quis pro agnoscendo, cap. significatio 4. de corp. vii. Rebuff. in *comment. ad l. p. adendum* 128. *vers. sitam aliquis, ff. de verborum significat. pag. 487.* & in *praxi benef. tit. de dispensat. cum corpore vii.* num. 15. & 16. Bellet. d. *tit. de disciplina clericali*, §. 7. num. 12. Cardol. d. *verb. sacramentum Ordinis*, num. 16. Nicol. Gate. de *benef. part. 3. cap. 12. n. 7.* Molfes. in *sum. Theologia moralis, tract. 2. cap. 16. num. 16.* Ragul. de *Abissa in Eccl. q. 12. num. 1.* nouissimè Ioan. Machado d. *part. 3. tract. 17. d. 6. num. 4.* & Torreblanca in *pract. lib. 1. tit. 17. d. 1. cap. 13. num. 53.* Non enim per abscissionem corporis à Deo plasmata existimare debent posse à se carnales concupiscentias amputare, sed per disciplinam religionis, vel ab-

stinentia; vnde illud *Matth. 9.* quatenus Dominus noster dicit esse Eunuchos, qui se castrauerunt propter Regnum Dei, est intelligendum de eunuchis spiritualiter, id est, de his, qui se abstinere perpetuo à concubinato fecerunt, prout interpretantur D. August. & alij, quos congerit Couaz. in *Clem. si furiosus part. 1. in princ. num. 6. vers. quinto*, Bellet. d. *tit. de disciplina clericali*, §. 7. num. 13. Campan. d. *cap. 17. num. 12.* ubi etiam secundum Chrysost. quem refert Sot. lib. 5. de *institia quæst. 2. art. 2. in fine*, dicit intelligi posse de illis, qui non per membrorum abscissionem, sed malarum cogitationum interemptionem se castrauerunt.

Si autem non sponte, sed casu, quis fuerit seclusus, vel castratus, nempe propter infirmitatem, aut languorem, aut in canabulis, seu à barbaris, aut per insidias hominum, siue dominorum eunuchos factus, vel si ita natus est, potest fieri clericus, & si iam sit, potest in suscepris Ordinis ministrare, cap. si quis a medicis, cap. Eunuchus, cap. si quis pro agnoscendo, cap. si quis in infirmitate, cap. lazar. cap. praeterea §. 5. *dist. tit. cap. ex parte 2. & 2. cap. ult. de corpore vii.* Nicol. Garcia d. *tit. cap. 12. num. 7.* Bellet. d. *tit. de disciplina clericali*, §. 7. num. 16. nisi illi sua culpa acciderit, Couaz. in *dist. Clem. si furiosus part. 1. in princ. num. 6.* Maiol. de *irregul. lib. 1. cap. 15. Plac. de delictis cap. 24. num. 10. & 14.* Rebuff. in *praxi benef. tit. de dispensat. cum corpore vii.* num. 16. Vuald. in *candelabro aureo, tit. de irregulari. ex vitio corporis*, n. 174. Cardol. d. *verb. Sacramentum Ordinis*, num. 16. Henric. in *sum. part. 2. lib. 14. cap. 8. §. 1. in fine*, Nicol. Garcia d. *cap. 12. num. 8.* Torreblanca d. *lib. 2. cap. 13. num. 55.* plures testent Doctores Cened. ad *Decretal. c. ult. §. 6. num. 1.* ubi num. 3. pulchre quæritur cur carens testiculis non sit pilosus?

Veluti si fuerit abscissa virilia adultero à marito vlcissime iniuriarum, qui ipsum inuenit cum sua vxore coire, Couaz. ubi *præcedit Villad. in tract. de irregulari. de corpore vii. column. 2.* Vgolin. de *irregul. cap. fin. num. 3.* Suzar. *tem. §. dist. §. 1. §. 1. num. 8.* Sayr. de *confer. lib. 7. cap. 7. num. 12. & 13.* Molina de *instit. tract. 3. dist. 70. num. 18.* Campan. d. *cap. 17. num. 11.* me citato in hoc loco nouissimè Ioan. Machado d. *lib. 1. part. 3. tract. 17. d. 6. num. 5.*

Aut si cognouit carnaliter mulierem habentem morbum gallicum, & ex huius contagio amisit membrum genitale, attento quod ex hoc id solet succedere, nisi ignoranter eam cognouisset, quam sanam putabat, Fr. Emman. in *sum. 1. c. 158. n. 7.* Castratus verò ob agnoscendum de consilio Medicorum sine ulla dispensatione ad omnes Ordines factus ab Episcopo suo promoueri potest, Nauaz. *conf. 2. sub ult. de corpore vii. in nouis*, Sayr. *sub eadem. decis. 3.*

Manum habens mutilatam non potest ad Ordines promoueri, cap. expofuit §. 6. de corpore vii. Flamin. de *reign. lib. 5. quæst. 6. num. 48.* Bellet. d. *tit. de disciplina clericali*, num. 20. Campan. d. *cap. 17. n. 104.* nouissimè Noaz. in *tract. de elect. & variis for. §. 1. quæst. 8. num. 14.* Torreblanca d. *lib. 2. cap. 13. num. 17.* Nec habens articulas, & 2ndas, ad ministerium executionis Ordinum inefficaces, Henriquez lib. 14. cap. 8. §. 4. in *fine*, Flamin. de *reign. lib. 5. quæst. 7. num. 49.* Campan. d. *cap. 17. num. 107.* Nec etiam casu tremulas perpetuo habens, præcipue si imminueret periculum subuectionis angustinis, Maiol. de *irregul. lib. 2. cap. 24. in fine*, Tolet. lib. 1. *instit. Sacerd. c. 15. num. 13.*

Digitis finistæ manus latus potest promoueri, ex cap. lazar §. 5. *dist. tit.* sum etiam dextere, ut inibi glossa dicit, dummodo illius catenæ in alterutra nec

nec magnam operetur deformitatem, neque aliquis ipsorum sit, qui per necessarium est ad consecrationem, sicut pollex, aut index, quorum alteri si quis careat, sit irregularis, Borgal. de irregul. tit. de corpore. vlt. m. 4. Sol. de benef. part. 1. quæst. 6. post num. 44. vers. attendendum. Plac. de delictis lib. 1. cap. 15. num. 9. Salom. in 1. d. Thoma quæst. 67. art. 1. controu. 4. concl. 2. Sayr. de censuris lib. 6. cap. 15. post num. 12. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 18. Torreblanca d.

- 19 lib. 1. cap. 15. num. 48. † Dignus enim non est membrum propriè nostri corporis. Bart. in 1. 2. num. 13. ff. de publ. iudic. & in l. non sunt liberi ff. de statu homin. & cens. 101. vlt. quæst. ar. dignus part. 1. Felin. in cap. ego N. post num. 1. de iur. iur. & in cap. cum illorum, num. 4. de sentent. excommuni. Casim. in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 1. vers. per hac quædam. Facinus in praxi criminali quæst. 19. num. 4. Aloyf. Ricc. d. regulat. 67. num. 3. Hentiquez d. lib. 14. cap. 8. §. 1. in mod. Nauat. cons. 1. num. 1. sub tit. de corpore vlt. in mod. Sayr. in furobus decif. sub eodem tit. decif. 1. † Vnde si pars pollicis desit, & notabilem defectum non producat, neque Hostiam frangere impediat, minimè inducit irregularitatem, dummodo nulla eiusdem præcedat culpa. Salom. d. controu. 4. concl. 2. Tolet. lib. 1. in præf. Sacerdos c. 15. num. 13. Cardof. d. verb. sacramento Ordinis, num. 12. Sayr. d. decif. 1. Nauat. d. cons. 1. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 19. Campanil. d. cap. 17. num. 112. vers. quoniam.

- 21 Dignus illo carens, qui medius appellatur, est irregularis, prout reuoluit Sayr. de censuris lib. 6. cap. 15. num. 16. Verùm contrarium exiluit Campan. d. lib. 1. c. 12. vers. vlt. ex eo, quia dignus ille non deiecit Eucharistiæ. † Qui senos digitos habet in manibus non est irregularis, ex Henric. in summa. lib. 14. c. 8. §. 3. præcipue si exercitij vsum non detinent, neque propterea operatio manus incommodatur, iuxta glossam c. qui pariem, & ibi Archy. 15. disticti.

- 22 Et potest superfluos digitos sibi amputare, vel amputari permittere, dummodo nullum inde sibi vix periculum imminet, aut maior deformitas suboritur, prout auctoritate glossæ in d. cap. qui pariem, reuoluit Syluester verb. corpore vltimum, num. 4. sequentibus Maior. d. irreg. lib. 1. cap. 14. num. 15. Hentiquez d. cap. 8. §. 3. in fine. Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 1. Bonacina d. puncto 2. num. 11.

- 24 Capillorum defectus ob motum gallicum, aut similem procedens, irregularitatem potest operari, Episcoporum arbitrio, non solum ob fæditatem, sed etiam, quia aspectus huiusmodi affectus memoriz omnium aut repetit, ut mandari illius causam, incontinentiam scilicet, aut aliam nequitiem scandalum producentem. Ita Campanil. d. lib. 1. cap. 17. num. 36. in fine. Illud autem an capilli sint membra, non est motum inquirere, altiore perit indignum, cum nemo audeat affirmare, teste Vgolin. d. irregul. cap. 4. §. 5. sub num. 1.

- 25 Facies quæ est pars anterior capitis homini, conflat ex fronte, oculis, naso, malis, ore, & mento, si notabiliter deformis sit, inducit irregularitatem, ut inquit Nauat. in max. cap. 15. num. 71. aut si illa aded maculata foret, ut propter scandalum inhabilis esset ad Ordines, Syluest. verb. homicidium 3. num. 4. vers. iura secunda, vel si esset aliquibus coloribus, vel vultu deturpata, ex his quæ scribit Maior. d. irregul. lib. 1. cap. 1. num. 1. vers. propterea. † Color tamen in facie non est quid essentialis, sed accidentalis, vnde Mauri, & Aethiopes faciem nigram habentes, nullo iure reperiuntur prohiberi suscipere Ordines, Maior. lib. 1. cap. 11. num. 2. Bonacina d. puncto 2. num. 12.

- 26 Quod lib. 1. cap. 1. num. 1. vers. propterea. † Color tamen in facie non est quid essentialis, sed accidentalis, vnde Mauri, & Aethiopes faciem nigram habentes, nullo iure reperiuntur prohiberi suscipere Ordines, Maior. lib. 1. cap. 11. num. 2. Bonacina d. puncto 2. num. 12.

Cæcus non potest fieri Clericus, cap. hinc est 49. 27 disticti cap. fin. 55. dist. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 12. Campan. d. cap. 17. num. 51. Hentiquez d. lib. 4. cap. 8. §. 1. l. 1. Fillic. tract. 19. num. 167. Ragul. de Missa in Ecclesia, quæst. 7. nouissimè Diana moral. reser. part. 1. tract. 6. reser. 12. In susceptis tamen Ordinibus ministrare potest, & eaque ad vsum illorum spectantia exequi, in quibus vsum non est opus, veluti prædicare, & Confessiones audire, & c. pariter beneficia retinere, illi tamen dato coadiutore, si personale seruicium requiratur, Maior. d. irreg. lib. 1. cap. 20. num. 11. vers. eadem verò. Flamin. de resignat. lib. 5. quæst. 6. num. 37. † Cæterum de cæcis aliquos imitanda reuertit Guilielm. in cap. Raymuni, verb. in extremis, num. 31. & 32. Titagueli. de iure primo §. 1. num. 15. Flamin. d. quæst. 6. num. 39. cum seqq. De Lippo Aurelio Florentino cæco vnde multa per Bergomen. in supplemento Chroniconum fol. 477. verso. Et de Carolo Ferdinando Berga Burgeni à paros atate oculis capto, & ob id elementorum quoque penitus ignato, qui tantum sui miraculum præbuit, vt velut alter Homerus vir in omni scientiarum genere doctissimus euaferit, & in celeberrimo Patienf. gymnasio publicè docuerit, & fuit Monachus S. Benedicti, & Diaconus, scripsit, ac dicitur, de quo Arnold. lib. 1. de legum vici cap. 64. pag. 409. & cap. 72. agit de Paulo Genuen. in Infanta cæco, & Monacho Cassinensi, anno Domini 1090. Nicatius Vordeus Macbiluz natus apud Hlandros, cæcus, fuit I. V. D. & publicè idem lus docuit, vt asserit Georgius Braua tunc lib. 3. in Indice verb. Macbiluzia, chart. 26. verb. mensis, Supplement. Chroniconum fol. 437. verso, & de Roberto Scoro à poteri atate cæcus Theologo nio, & Episcopo Aymacan, in Hibernia scribit ex Campanil. d. lib. 1. cap. 17. num. 68.

Monoculus, id est, cocles, carens scilicet vnicò tantum oculo, non potest fieri clericus, etiam primè tonsæ, cap. si Evangelica 55. disticti. nouissimè Nouat. in praxi elect. & vlt. sibi lib. 1. quæst. 8. n. 12. in vlt. impr. Torreblanca d. lib. 1. cap. 15. num. 49. neque cætera pupilla oculi, vt de vitæ fuit decessum per Rotam, teste Seraphin. decif. 615. num. 1. & 3. part. 1. reuoluit Nauat. in manual. cap. 17. num. 199. Campanil. d. c. 17. num. 70. vbi num. 75. cum Hentiquez d. lib. 14. cap. 8. §. 1. & 2. idem asserit de habente oculos, sed alterum ipsorum inhabilem, quia vlti ille caret, quamuis sanus, & integer alius videatur, & num. 74. extendit ad habentem in oculo albuginem, & num. 75. idem asserit in lippis, modo tamen longæ, & diuturna, atque continua sit lippitudo, & honorem inspicientibus asserat obsequè subtili inspectione, Hentiquez d. lib. 14. cap. 8. §. 1. in princ. Cardof. d. verb. sacramento Ordinis num. 15. Habens verò maculam in oculo, quæ non inducit magnam deformitatem, nec scandalum pariat in populo, non excluditur à clericali, neque etiam ab Episcopatu, cap. cum ius, de corpore vltimo, Seraphin. decif. 615. num. 3. & 5. vbi etiam tenet in hoc casu dequiri Episcopi dispensationem; & secus dicit monitione, nisi quæ requirit Papæ dispensationem, Cardof. d. verb. sacramento Ordinis n. 15.

Si quis carens visu virtute in oculo sinistro, sive 31 Canonis, & tanta pollex virtute in dextro, vt sine deformi faciei conuersione possit legere Canonem, non est irregularis, Nauat. d. cap. 17. num. 199. Sayr. d. lib. 5. cap. 8. Bellet. d. §. 7. num. 19. Bonacina d. puncto 1. num. 2. me citato Homobon. de examini Ecclesiast. tract. 1. 2. cap. 2. quæst. 5. in obseruat. vers. maneat, Molles. d. tract. 1. cap. 16. num. 1. Fillic. tract. 19. num. 168. Layman. in Theolog. moral. tract. 5. §. 5. cap. 7. num. 1.

450 De officio, & potestate Episcopi.

num. 1. Diana *part. 4. tracl. 1. refel. 73. vers. sed difficultas.* Barthol. de Vecchis in *praxi obscurat. in admittendis ad Religionis statum venis. disp. 9. dub. 2. n. 6.* Alzedo *d. p. 2. c. 6. n. 60.*

- 32 Nasum pressum, aut grandem, vel tortum detinens prohibetur ordinari. *cap. hinc & hinc 49. dist. 11. videlicet si illius praxi, magnitudo, vel tortuositas deformitatem pariat, explicat Selus in tracl. de benefic. part. 3. quæst. 5. vers. item illi an princeps. post num. 44. idque arbitrio Episcopi dirimendum censent Vivald. in sua candelabro aureo. part. 2. tit. de irregularit. num. 491. & Campanil. *dist. cap. 17. n. 81. cum se querimus.* † Sic etiam abscessio nasi inducit irregularitatem propter deformitatem, Molina *de iustit. tracl. 3. disp. 70. num. 2. Bonacina d. disp. 7. q. 2. puncto 2. num. 1. Henric. lib. 14. cap. 8. §. 3. lit. E. Molfes. d. 17. 2. cap. 16. num. 14. Ragul. de Missa in Ecclesia, quæstio 8. num. 35.**

- 34 Os habens deformem, & imperfectum, non est admittendus ad Ordines, videlicet quoadmodum fortitudine ac horrore generat, puta, si corrosam, aut contortum esset. Maiol. *de irregularit. lib. 1. cap. 2. vers. praterea.* Bonacina *d. puncto 2. n. 6. Campanil. d. cap. 17. num. 80. & 87. vbi num. 91. cum Butr. in cap. exposuisti.*

- 35 Post num. 9. de corpore vitiatum, resoluunt † non eoefieri irregularem tace, & impedire loquentem, vt balbum, sicut erat Demofthenes, & blesum, sicut erat Moyses, in vitium hoc, atque defectum tam grandis esset, vt illum detineret perfectè loqui, aut verba explicare, quia tunc ad Ordines non esset affluendus, de quo etiam Vivald. *p. 2. tit. de irregularitate n. 162. Henric. d. lib. 14. c. 8. §. 2. in fine.*

- 36 Dentes inter membra non numerantur, vt resoluti Farione. *fragmentum. cum. lit. C. num. 375. & ideo*

- 37 † qui etiam ex indignatione, aut impatentia sibi meritis dentes eculit, exouillitque, ab Ordinibus non repellitur, ex Abb. in cap. ex parte post num. 5. de corpore vitiatum. Sayr. *dist. lib. 6. cap. 18. num. 16. Bonacina dist. puncto 2. n. 7. Vivald. part. 2. tit. de irregularit. num. 355. in fine.* Verum si notorium sit banc euulsionem ex indignatione processisse, non de facili Ordines sunt concedendi, ex resolutis per Syuest. *verb. corpore vitiatum num. 5. Maiol. lib. 1. cap. 24. vers. quod ita.* Henric. *d. lib. 14. cap. 8. §. 2. prope finem.* Si verò non voluntaria, sed ex iusta causa, videlicet propter immodicos, & continuos dolores dentium euulso fiat, nullum dubium est posse Ordines conferri, vt asserit Borgias in tracl. de irregularit. *tit. de corpore vitiatum p. 5. num. 4.*

- 38 Autem membrum esse per glol. in cap. singula vers. oculus 89. dist. 10. c. 2. de iustitia lib. 5. quæst. 3. art. 1. Maiol. *dist. lib. 1. cap. 2. §. 3. num. 5. Fario. d. dist. C. num.*

- 39 473. Sed verius est dicere † non esse membrum, eòdem necessaria non sit audiri, sed esse potius torula, & ornamentum auris, vt tenent Nauat. *d. cap. 27. num. 223. vers. septimè inferius.* Coact. in Clem. si furiosus part. 3. in initio num. 8. vers. primum. Henric. *lib. 14. c. 8. §. 3. in princ.* Aloyf. Ricc. in *praxi aures refel. 67. num. 2. & ideo aures cartilagine in tam modica carens quantitate, quæ potest illi regi, vt possit sine scandalo ministrare, non eget aliqua dispensatione.* Nauat. *sub tit. de corpore vit. conf. 5. in nou.* Ausium tamen cætenariam propria culpa, aut oototij peccati eausa accidentem, quia tunc infamia incurritur, irregularitatem inducere tenent Maiol. *d. cap. 25. num. 5. & 6. Henric. d. cap. 8. §. 3. Aulla part. 7. disp. 3. dub. 1. Coninch disp. 18. num. 108. Bonacina d. puncto 2. num. 8. Vivald. d. part. 2. tit. de irregularit. num. 158. vers. prima. for. Campanil. d. cap. 17. num. 41. & de furdistro vide Paul. Comitoli. *responf. moral. lib. 6. c. 55. Reginald.**

lib. 30. cap. 6. num. 50. Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 17. Bonacina d. puncto 2. num. 7. Aloyf. Ricc. vbi praxime. Filliuc. *tracl. 19. cap. 6. quæst. 4. num. 169. in citato in hoc loco Homobon. tracl. 14. in fine pag. 466. Vnde constat non esse irregularem, cui per vim paxificæ fuerunt aures ab hostilibus.* Henric. *d. §. 3. Nauat. in mon. cap. 17. num. 223. Aulla de censur. part. 7. disp. 3. dub. 3. Coniack disp. 18. dub. 13. num. 108. Diana part. 4. r. 2. refel. 73. in fine.* Surtastri, et si Presbyterio possint ingiuiti, cum nulli prohiberi videantur, id tamen de omnino fardo vix potest defendi, ideo illis, qui Presbyteralem susceperint Ordinem, & si non oecessaria, vtilis saltem est dispensatio Papæ, quæ permittatur, vt in occulto sine focio aliquando celebrent, consuluit Nauat. *sub tit. de corpore vit. conf. 6. & conf. 7. n. 3. & 4. in nou.*

Claudus potest ad Ordines promoueri. *cap. si quis in infirmitate 53. dist. oisi fit talis, quomodo oportet cum baculo accedere ad Altare, cap. nullus Episcopus, vbi glol. verb. cum baculo, de consecr. dist. 1. Vel si ligno pede incedat, Abb. in cap. 2. num. 3. de clericis agrot. Flamin. de *ref. lib. 5. quæst. 6. num. 46. Molin. d. disp. 70. num. 9. Sayr. d. lib. 6. cap. 2. num. 22. Bonacina d. puncto 2. num. 15. Henric. lib. 14. cap. 8. §. 1. lit. F. Bellet. d. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 23. Filliuc. tracl. 19. num. 173. Campanil. d. cap. 17. num. 127. vbi num. 98. asserit † ordioandum non esse, qui barbam corrosam, aliavē deformitatem maculatam habet, & n. 99. asserit oon esse admittendam Maioli sententiam lib. 1. cap. 10. vers. vlt. asserentis barbam tingentes non nisi post penitentiam admittendos esse, & quandoque deopendens.**

Gibbosus, vel cuitosus, esse corpore vitiatos te-
soluunt Flamin. *dist. quæst. 6. num. 55. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. num. 4. Bellet. dist. tit. de disciplina clericali §. 7. num. 25. præcipue si nimis io eis fit deformitas, in quo arbitratque Episcopus.* Ragul. *de Missa in Ecclesia vers. 11. Nauat. in mon. cap. 27. num. 199. vers. qualis gibbus.* Campanil. *d. cap. 17. num. 103. Vgolin. de irregul. cap. 50. num. 6. Molina d. disp. 70. num. 8. Bonacina d. puncto 2. num. 9. Henric. d. lib. 14. cap. 8. §. 2. lit. O.*

Morbosus, cui aliquod membrum læterum, læsumque est, quo minus homo aptus fit, non potest ordinari, prout de chitagra si esset continua, & ineuabilis, arguen. *cap. penult. de cleric. agrotant.* asserunt Vgolin. *de irregul. cap. 53. §. 1. num. 1. Campanil. dist. cap. 17. num. 135. vbi num. 137. idem tenet de podagra.*

Et scabie laborantes nimiam indocente deformitatem irregulares fieri resoluunt Campanil. *d. cap. 17. num. 163. Molin. d. disp. 70. num. 11. Bonacina dist. puncto 2. num. 19. & facient resoluta per Maiol. lib. 1. cap. 18. vers. ad lepram.* Sayr. *de censur. lib. 6. cap. 9. num. 9.*

Et de paralyti laborantibus quod irregulares sint, 49 tenent Sayr. *d. cap. 9. num. 10. Maiol. lib. 2. cap. 24. post n. c. Filliuc. tracl. 19. num. 221. vers. quintum n. 1. Henric. d. lib. 14. cap. 8. §. 8. vers. eandem rati.* Campanil. *d. 17. num. 164. vbi num. 165. asserit apoplexie morbum idem operari.*

Gallico morbo laborans irregularis fit, si foris 46 appareat, horroreque, & scandalum gignet, vt per Sayr. *d. c. 9. n. 5. Campanil. d. c. 17. n. 167. Molin. d. disp. 70. num. 16. Bonacina d. puncto 2. n. 18. Filliuc. tracl. 19. n. 221. vers. scitum.*

Quatrana febris neminem retrahit ab Ordinibus 47 suscipiendis. Sayr. *d. c. 9. n. 4. Vgolin. de irregul. cap. 53. §. 2. num. 1. vers. asseritur etiam.* Campanil. *d. cap. 17. num. 169. Felicitaotes non possunt promoueri.* 107

antea suscepro Ordines exerceat, interim dum fe-
bris eoz vsque adt inuaserit, vt ipsos constitueret
extra censuram, aut alia acutissima esset. Maiol. lib. 2.
cap. 2. num. 1. Sayr. d. cap. 9. num. 4. Campanil. d. cap. 17.
num. 170.

48 Morbo comitiali correptos Ordines assumere
non valet, nec in suscepro munitur, etiam diu
convalescit, glof. verb. de his, in cap. communiter 33. dist.
Frane. Leo in thesauri ferri Ecclesie part. 1. cap. 8. n.
32. Aluar. Pelag. de planctu Ecclesie lib. 1. p. 48. lit. F.
Nauar. in man. cap. 17. num. 103. Ragul. de Adissa in
Ecclesia quafi. 16. Maiol. lib. 2. cap. 16. num. 4. Fillioe. d.
num. 181. vers. sextum, & declarat huius infirmitatis
species Henric. d. cap. 8. §. 8.

49 Leprosus promoueri non debet, & si iam est pro-
mouitus, propter scandalum ad celebrandum non
permittitur, preceptum si esset magna deformitas, seu
abominatio, cap. 3. de corpore viciu, cap. de Restitu-
tio, & cap. 104. de clericis agrotantibus, Fillioe. d. num. 181.
vers. quatuor, Beller. d. lit. de disciplina clericali §. 7.
num. 32. Campanil. d. cap. 17. §. 1. num. 160. Ragul. de
Adissa quafi. 18. num. 1. Henric. d. lib. 14. cap. 8. §. 8.

50 in princip. vbi etiam quod p Parochus, aut Episco-
pus, si leprosus fit, debet habere coadiutorem cum
congrua portione. Furioli, de morte capiti, & si qui in
furorem aliquando versi infancti sunt, non possunt
fieri clerici, cap. communiter cap. vsque ad 31. dist. cap.
sacerdos aut furem 6. §. 1. cap. si quis infire 15. §. 1. Beller.
d. lit. de disciplina clericali §. 7. num. 36. Campanil. d.
cap. 17. §. 2. num. 177. Henric. d. §. 9.

51 Dæmoniaci, id est, oblecti a dæmonibus, non pos-
sunt fieri clerici, cap. maritus, cap. communiter, & ibi
glof. 1. cap. clerici 31. dist. Aluar. Pelag. de planctu
Ecclesie lib. 2. cap. 48. lit. F. Beller. d. lit. de disciplina
clericali num. 39. Frane. Leo d. cap. 8. n. 33. Campanil.
d. cap. 17. num. 183. Henric. lib. 14. cap. 8. num. 8. lit. A.
Molin. d. dist. 70. n. 82. Sayr. d. lib. 6. cap. 9. n. 14. Bonac.
d. lib. 2. num. 14. Fillioe. d. lib. 19. num. 81. vers. sep-
timum, Ragul. de Adissa in Ecclesia quafi. 17. n. 1. vers.
de obfesso.

52 Qui vero post promotionem sunt a dæmonibus
oblecti, tandem erant ab officia suis, Ordine, & loco
suspendi, quousque vitius anni spatio per discretio-
nem Episcopi inuenerint ad huiusmodi calamitatem
liberati, & alieni, dist. cap. communiter, & ibi glof. 1. Na-
uar. conf. 5. num. 3. sub tit. de etate, & qualitat. Maiol.
lib. 2. cap. 15. num. 3. vers. si u. Tolet. in sum. lib. 6.
cap. 19. num. 1. §. 1. post Turrorem, & Syluest. Beller.
d. lib. 9. num. 40. quomodo existimauerint eis nun-
quam fas esse in illis ministrare, etiam postquam a
dæmonum obfessione sunt liberati, Botgal. d. lib. 1.
de irregular. de corpore viciu num. 17. Nauar. sibi con-
trarius in man. cap. 17. num. 103. post Antonin. & Vil-
ledieu. Campanil. d. cap. 17. n. 189. Est tamen verum
quod Episcopi arbitrio totum hoc est remittendum,
vt pensatis conditionibus morbi, & persone, fiat
quid sciendum, Sayr. d. lib. 6. cap. 9. num. 12. Hen-
ric. lib. 14. cap. 8. §. 8. in commento, lit. F. Beller. d. lib. 10.
40. vbi num. 41. asserit in minoribus Ordinibus con-
suetos a dæmone vexatos nonquam ascendere de-
bere ad maiores, & citat glof. in cap. clerici 33. dist. &
Tolet. in dist. cap. 19. num. 2. vers. 3. An autem dæmo-
naci possint eligi ad Prælatum? Vide Sigism. à Bo-
nonia de elec. d. lib. 59. §. 1. n. 10.

53 Gigantes qui præterita corpora, aut pusilli, qui
breuita, & humilia haberent (nisi sint pygmei) ob
hanc solam causam irregulares non sunt censendi, si
tamen hæc proceritas, aut nimia breuitas eorum vsu
Ordinum impedimento sint, aut scandalum pigne-
rent, aut detestum pariant, itaut à cæteris deludantur,

ab Ordinibus suscipiendis sunt repellendi, Maiol.
de irregul. lib. 3. c. 13. num. 9. Vgolin. in eadem d. lib. cap. 48.
§. 1. num. 21. Vinald. in candelero no. 10. lit. de irregul.
num. 33. Henric. d. lib. 14. c. 8. §. 1. post f. form. Sayr.
d. lib. 6. cap. 8. num. 3. Beller. d. lib. 5. num. 15. Cam-
panil. d. cap. 17. n. 143. cum seqq.

Abstemius id est, vinum non bibentes, minime pos-
sunt ordinari, quia celebrantes oportet communicare.
& dant periculum euomenditæ glof. in cap. ipsi
Apollis, 2. quæst. 7. Abbas. cap. 25. par. 1. de cele-
brat. Adijurum. Bonacul. commun. crim. par. 2. verb.
Abstemius fel. 2. Ragul. de Adissa in Ecclesia quæstio 9.
num. 1. Gunter. Canonil. d. cap. 4. num. 81. Beller. d. lib. 5.
7. num. 15. Fillioe. d. lib. 19. num. 81. vers. 8. Campanil.
d. lib. 11. cap. 21. num. 15. vbi etiam cum Nauar. in
man. cap. 17. num. 304. vers. 18. asserit istum posse assu-
mere minores Ordines, quia non sciunt communica-
re sub specie vini, Henric. d. lib. 14. c. 8. §. 7. post
f. form. ita etiam, cui vini potus est Medieorum con-
silio interdici prohibetur ordinari, nisi de eorum-
dem consilio non possit ob idde parua quoniam
Maiol. d. lib. 2. c. 15. per totum, vbi n. 1. resoluit quod si
aliquis vult obo habere vinum, aut illi Con-
fessor inhiabit, non impediretur ad Sacerdotium
ascendere, aut post promotionem ministrare, de quo
etiam Vgolin. de irregul. cap. 53. §. 2. num. 3. ita etiam
si aliquis ob stomachi languorem, debilitatem, ac
frigidassem soleret assidue emere, autem de-
beret Ordinibus insigniri, & illis si insignitis esset
à sola Missæ celebratione priuatus diceretur, Maiol.
d. lib. 2. cap. 26. Henric. d. lib. 14. c. 8. §. 7. in fin.

Si alicui ordinatio vitium aliquod, seu defectus
corporis atque culpa prouenient, impedimentum
prestant executioni alicuius actus, seu officij Ordi-
nis, tunc solum interdiciendus est ille actus, seu offi-
cium, ad quod fit inhabilis propter impotentiam,
aut defectum 5. Presbyterum, de clericis agrotantibus, Vgo-
lin. d. cap. 52. §. 1. num. 2. Nauar. d. lib. 2. cap. 100.
Sayr. d. lib. 6. cap. 7. num. 7. Suar. tom. 5. dist. 3. 1. fell. 2.
num. 13. Aulæ de censur. part. 7. dist. 2. dub. 6. dist. 3. dub.
1. plures refert Nicol. Garcia de benef. part. 7. cap. 2.
num. 18. Beller. d. lib. 5. num. 17. & ad vide illi, qui §. 6
in specie c. 3. de corpore viciu, duos digitos, & dimi-
dium palmæ amittit sine sua culpa, potest confecti
beneficium simplex, & non requirunt celebratio-
nem. Ita Vgolin. in cap. 61. §. 1. num. 4. Henric. lib. 13.
cap. 14. §. 1. in commento lib. F. & cap. 36. §. 1. in commen-
to lib. E. & lib. 14. cap. 2. §. 1. in commento lib. E. Sayr.
d. lib. 6. cap. 2. num. 23. Azor. in sum. moral. part. 2. lib. 6.
cap. 4. quæst. 14. vbi resoluit eum, qui postquam le-
gitime primam Tonsuram suscepit sinistra oculi in-
firmitate, aut capitis morbo ita laborat, vt ad sacros
Ordines promoueri non possit, posse beneficium
simplex obtinere, dummodo deformitatem non as-
ferat talis morbus, & Suar. d. lib. 5. num. 18. asserit,
quod agrotus morbo impediens vsu Ordinis, est
irregularis, ad beneficium Curatum de nouo susci-
piendum, ad simplex non ita, si iam fit clericus, vt
inde inferretur, & Lessius de infra. lib. 3. cap. 14. num.
130. resoluit, quod clericus incidenti in cæcitatem
non potest confecti beneficium etiam simplex, eum
in capax illius sit, quia preces Canonicas recipere
nequit.

Dispensandi potestas cum huiusmodi corpore vi-
tialis non nisi Summo Pontifici compete, præci-
piu si vitium, atque defectus adeo est graui, &
enormis, vt notabilem deformitatem faciat: ita
Mandol. in tr. signatur. gratia sic, de dispensat. pro
corpore viciu, vers. alius à Papa. Selua de benef. p. 3. §. 1.
in 3. quæst. num. 31. Couar. Clem. si furiosus part. 4.

in initio, num. 7. *vers. super hoc, Nauas. ia. man. cap. 17. num. 98. & num. 100. vers. 8. Molin. d. disp. 70. num. 19. Vgolin. cap. 52. §. 3. Sayr. d. lib. 6. cap. 8. num. 1. Bonac. d. panthe. 1. num. 36. Campanil. d. lib. 11. cap. 17. n. 101. Miranda in manual. Pralat. tom. 1. q. 8. art. 3. consil. 2. Aloy. Rice. in praxi auctoris. ref. 16. per totam. nouissimè me citato Ioan. Machado in trakt. del. pfecto Confessor & Cura de Almas lib. 1. part. 3. trakt. 17. decem. 6. num. 8.*

Non obstat gloss. *verb. nostra. & tua. in cap. significauit. de corpore vit.* quatenus habet † Episcopum posse cum corpore vitiosus propria auctoritate dispensare in aliis, quàm in Missis, sollicitig enim de dispensatione Episcopi, auctoritate tamen Apostolica praedita, & sic sibi delegata, ita Conar. Aloy. Rice. *distin. leu. exponens verba illa, auctoritate nostra, id est, tribuimur, quæ etiam ideo dicitur tua, cum ipsam non valeat committit aliter delegare. cap. vitium in fine, de offic. deleg.*

Episcopus tamen poterit dispensare cum habentibus membrum occultum, sine manifestum non sua culpa abscissum, & quando cessat homicidij presumptio, atque huiusmodi membrum non reddit ipsum impotentem ad celebrandum, vt resoluit Miranda *art. 3. n. 3. quod esset intelligendum procedere in leuibus vitiis, & debilitationibus, Fr. Sigism. à Bononia de cler. dub. 88. & subdit Seraph. d. decif. 613. num. 7. quod Episcopus dispensando cum corpore vitioso, debet hoc facere cum causæ cognitione, ex sententia Rotæ ab eodem Seraph. d. decif. 613. num. 5. part. 1. afferit Campan. d. cap. 17. num. 204. vbi etiam ex eadem decisione obferuat huiusmodi dispensationem Papalem, aut Episcopalem non solum requiri pro suscipienda Sacris, sed etiam minoribus, ac prima Tonsura. Hinc etiam posse Prælatos Regulares auctoritate quasi Episcopali gaudentes dispensare cum suis subditis in irregularitate ex vitio corporis procedente, dummodo vitium non sit tam fædum, aut turpe, vt ex eo scandalum oriri rationabiliter formidetur, tenet Diana p. 4. trakt. 1. ref. 73.*

Quo autem dicatur modicum vitium, quæ notabilis deformitas, remittitur consideranda arbitrio Episcopi, *an cap. 1. & vbi gloss. penult. & vltim. de corpore vitioso, vbi Abb. n. 1. Menoch. cap. 96. n. 30. & 31. & de arbit. casu 126. num. 7. 8. 15. & 16. Seraphim. d. decif. 613. num. 4. Henric. d. lib. 14. cap. 8. §. 1. Bellef. d. lib. 7. num. 16. nouissimè Ioan. Machado d. lib. 1. part. 3. decem. 6. num. 9. Sic etiam quando dabitur sit ne talis corporis alius moribus, vel defectus, qui Ordinis executionem impediatur, vel scandalum gignat, Episcopi est determinare, ita quod non sufficiat arbitrium Confessorij, vel atqueque Prælatis infectionis, vt per Couar. an Clemens si furiosus part. 1. in initio num. 3. Auila part. 7. disp. 3. dub. 3. Bonacin. d. panthe. 1. num. 36. in fine, Nauas. d. consil. 1. num. 13. Valer. Reginald in praxi fori penitent. lib. 30. num. 45. Ragul. de Missis in Ecclesia q. 8. num. 3. in prime. Ioan. Machado d. num. 9. in fine, Diana moral. ref. p. 3. trakt. 61. me citato Alzed. p. 1. d. 6. m. 61.*

Respectu verò Regularium ad eundem Episcopum id declarare compellit, non autem ad Superiores Regulares, nisi eisdem expressè à Sede Apostolica delegaretur. ita Heotig. d. lib. 1. §. 1. *vers. secundo, Hieron. Rodiez in compendio quest. Regul. ref. 31. num. 17. Ragul. de Missis in Ecclesia quest. 8. num. 3. vers. de deformitatibus, & me citato in hoc loco Ioan. Machado d. lib. 1. p. 3. trakt. 17. decem. 6. n. 10. & Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 14. art. 4. quem refert, & sequitur Campanil. d. cap. 17. num. 204. vbi num. 207. afferit*

cor pote vitiosus, absque dispensatione promotus si in Ordinibus solcepis ministraverint, non incurere alteram irregularitatem, cum irregularis ex defectu nonquam in alteram incidat irregularitatem, si promouetur, & celebret. Quamuis Suar. *de consur. disp. 53. sect. 1. num. 16. Miranda d. rem. 1. q. 8. art. 3. consil. 1. Balleus in verb. irregularis 1. num. 16. existimauerint arbitrarj Religiosorum defectus, & deformitates an Ordinis executionem impediatur, vel scandalum gignant, pertinere ad eorum Prælatos, non verò ad Episcopos.*

Verùm contrarium, imò ad Prælatos Regulares spectare iudicare circa suos subditos, an defectus corporis sit ita notabilis, vt inducat irregularitatem, vel non, tenent Suar. *de consur. tom. 5. disp. 51. sect. 3. n. 16. Auila eod. trakt. p. 7. disp. 3. dub. 2. Miranda d. rem. 1. q. 8. art. 3. consil. 1. Cornejo in 3. p. D. Thoma trakt. 5. de irreg. disp. 11. q. 2. Barthol. de Vecchis in praxi obseruat. in adiutendum ad Relig. statum nouit. disp. 9. dub. 11. n. 3. Quorum plures admittunt libenter esse Episcopos, qui dauisus est Ordines, admittente, vel reicete tale arbitrium factum à Prælato Religiosis circa defectum corporis subditi sui, quod est tenere cum nostra sententia, secundum quam diximus ad Episcopum competere id declarare nouissimè me citato in hoc loco Ioan. Machado in trakt. del. pfecto Confessor & Cura de Almas lib. 1. p. 3. trakt. 16. decem. 7. n. 1. & 3.*

ALLEGATIO XLIII.

Episcopus cum infamibus an possit dispensare?

SVMMARIVM.

- 1 Infamia iuris dicitur, quando ipse iure Canonice, vel Civilis imponitur infamia pena.
- 2 Infames de iure Civilis regulariter sunt etiam infames de iure Canonico, nisi expressè in Canonum illos infamiam abolet.
- 3 Vturi sunt infames.
- 4 Vturiy beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut praesentari valent.
- 5 Censuratus alicuius furis efficitur infamia, & inhabilis ad Ordines suscipiendos.
- 6 Penitentes solemniter infamia nota laborant.
- 7 Penitentiam solemnem faciens, etiam siu penitentia, prohibetur ordinari, non sic penitentiam publicam faciens.
- 8 Episcopus cum solemniter penitentibus propter necessitatem, vel vitium non ad suscipiendos Ordines minores dispensare possit.
- 9 Apostata etiam postea ab Inquisitoribus imposita penitentia reconciliatus sunt infames.
- 10 Hæretici, hæretici, ac ludæi in scismo sunt infames.
- 11 Aleatores sunt infames.
- 12 Aleatoribus falli a beneficiis collatis, si publici sunt, est nulla, si occultis, venit irritanda.
- 13 Infames iuris, an parantur eisdem effectus, quos ipsi infames iuris parere solent, aperit quod sunt de crimine in iudicio confessi, vel commoti.
- 14 Sententia requiritur de latorum de crimine famose, quod infames, vt quæ dicitur infamia infamatorum.
- 15 Verum qui casus fuit procedente iudicio sententia, aut ad tremens damnatus, & in eis flecter, ad Ordines promoueri non valet.
- 16 Infamia si praesentatur in iura per sententiam, & illa debet

debet constare, nec sufficeret si testibus probaretur latam fuisse.

- 17 Infamia facti dicitur cum quis esse notatus de aliquo crimine apud bonos, & graves.
- 18 Infamia iuris de iure potest esse occulte, non sic infamia facti.
- 19 Infamia iuris non solum impedit profecti, sed etiam remunerari facit à dignitatibus habitis; infamia vero facti repellit tantum ab obtinere.
- 20 Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti.
- 21 Infamia facti contraria facto tollitur.
- 22 Emendatus praesentatur, qui crimen commisit occulte, & confessus est Sacerdoti cum sacrosanctitate.
- 23 Criminosus quando praesentatur purgatus, & emendatus.
- 24 Peritum quomodo emendatus non potest à se aboleri infamiam.
- 25 Infames iuris, & facti qui sunt in universum commutantur, & num. 16. 27. & 28.
- 26 Infames tam iuris, quam facti irregulariter sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur.
- 27 Summus Pontifex solum dispensat in infamia iuris ac in irregularitate, quae ex ipsa procedit.
- 28 Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quae procedit ex delicto, in qua potestatem habet dispensandi.

In proprio delicto contrahitur infamia iuris, aut facti. Iuris dicitur, quando ipso Iure Canonico, aut Civili imponitur poena infamiae, de quibus plures enumerat Prætor in l. 1. §. de his

qui not. infamia. §. illi colunt iure infames de iure Civili, regulariter sunt etiam infames de iure Canonico, nisi expresse Ius Canonicum illam infamiam tollat, facit cap. infamia, 6. quest. 1. Bernard. in practica, cap. 93. num. 2. in unius edit. Carol. de Gratia de effectibus clerici, §. 2. num. 15. Filliuc. str. 19. §. 2. num. 204. Aulic. de censuris part. 7. cap. 11. d. 5. conclus. 1. me citato Ft. Signif. à Bononia de elect. d. 86. num. 3. Abot. institut. moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. quest. 3. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. num. 11. Henric. in fana. lib. 14. cap. 5. §. 4. in commento lit. T. Farin. l. 1. part. 2. quest. 16. a. princ. nonnulli me citato in hoc loco Tambur. de iure Abbatum dist. 36. quest. 1. §. 1.

Tales sunt vlturati, vt probant text. in limprohem fit num. C. ex quibus causis infamia, cap. 2. §. porro, 3. quest. 7. Afflic. de off. 128. Mathiel. singul. 49. Gemin. de usuris, c. commento 4. in presat. num. 3. Coets in memorat. verb. Pjurari pag. 954. Cald. Percecia in comment. ad §. for. num. 44. verb. Pjurarius, Instituit. de testament. Nicol. Garc. de benefic. part. 7. cap. 8. à num. 10. Campanil. in diversis Iuris Canon. rubr. 21. cap. 20. à princip. Beller. de quibus clericali, tit. de disciplina clericali, §. 10. num. 15. Sanch. in episcop. moral. lib. 6. cap. 3. d. 6. num. 4. Tambur. ubi supra, Salzed. ad Bernard. in practica, cap. 93. lit. A, ubi etiam resohuit posse hanc infamiam notam aboleri ab eo, qui iam penitentiam egit ad effectum obtinendi beneficia Ecclesiastica, glou. celestis in cap. praeterea, de usuris, quam esse communem dicit Gou. lib. 3. variat. cap. 3. num. 3. vers. quia ratio, emque intelligi procedere quoad beneficia obtenta, non verò quoad obtinenda, quae infames; & perconsequens t huiusmodi vlturati assequi non possunt, neque ad illa eligi, aut praesentari, Gemin. d. commento 4. in presat. num. 6. cum sequentibus. Fatinae. fragmentar. criminal. part. 1. lit. C. verb. clericus à n. 120. Nicol. Garc. d. cap. 8. à num. 18.

Sic etiam condemnatus a Iudice furti efficitur idem Barbof. de Episcopo Pars I. l.

famis, & Indignus, ac inhabilis ad suscipiendū Ordines, si vero occultus sit post restitutionem, & penitentiam Sacris vltet initiari, vt probat text. in cap. vltim. de furtis. Bernard. in pract. cap. 93. num. 2. in notiss. edit. Campanil. d. rubr. 21. cap. 23. num. 14. cum sequentibus Beller. d. §. 10. num. 11.

Penitentes solemniiter infamiam nota laborate resohunt Bernard. in pract. cap. 19. num. 1. alit. 2. 3. in nouissim. Henric. lib. 13. cap. 38. §. 3. vers. tertio. Mat. Alter. de censuris tom. 2. dist. 16. de fuisse. cap. 1. vers. quartus casus, Campos. d. rubr. 11. §. 21. n. 1. & sine dubio ordinari non posse probant text. in cap. ex penitentibus, §. 0. dist. 1. & in cap. fuisse, eodem dist. 1. §. 7. solemnem enim penitentiam faciens, etiam illa petacta, prohibetur ordinari, Maiol. de irregularitat. lib. 3. cap. 2. sub num. 4. vers. quae omnia, non suem si publicam fecerit, quia post illum promoueri potest, idem Maiol. d. lib. 3. cap. 1. post num. 2. vers. & licet, Mat. Alter. ubi proxime. §. Cum his solemniiter penitentiis licet Episcopi propter necessitatem, vel utilitatem ad suscipiendos minores Ordines dispensare, Sylvest. vlt. penitentia num. 3. Bernard. dist. 4. 3. 3. Maiol. dist. cap. 3. sub num. 6. vers. hac quo, Campanil. dist. cap. 21. §. 7. Mat. Alter. ubi proxime.

Binas nuptias coarctantes notant infamia l. 1. in fine, & l. quid arge ff. de his, qui not. infam. Menoch. de arbit. lib. 2. c. 5. casu 410. à num. 96. nonnulli de Trasmiera in tract. de polygamia lib. 3. quest. 8. à n. 1.

Apostate desiccantes à Religione Christiana ad Iudaismum, etiam postea imposita penitentia ab Inquisitoribus Ecclesiae recondemntur, infames sunt, nec possunt aliquo Ordine insigniri, nec in suscepiis ministrare, vltimè Cald. Percecia §. foref. conf. 13. num. 6.

Cynædi, Ienones, hystioncs, ioculatorcs, ludentes in scenis, & buffones sunt infames, c. 1. §. 1. 4. 4. 1. cap. pra. dilectione, de consecrat. dist. 1. §. 2. §. 3. ubi praeferit de his, qui notantur infamia. Menoch. conf. 149. num. 20. 15. & 18. Cald. Percecia ad dist. §. for. num. 44. & 45. Boerell. in addit. ad Bellugem, in speculo Principum rub. 11. §. viderendum num. 18. lit. H. Carol. de Gratia de effectibus clericali, §. 2. num. 15. 17. & 18. ubi supra num. 2. & ideo non possunt promoueri ad clericatum, cap. mortuus 33. dist. 1. cap. 1. §. 51. dist. Bellat. d. tit. de disciplina clerici, §. 10. num. 17. & 18. ubi num. 20. intelligit de his, qui publicè coram populo facient gestulationes sui corporis, & de illis aliusaferunt, bis saltem, causa quæritur, Sanch. d. cap. 3. d. 6. num. 7.

Alexatoribus, quia sunt infames, vt resohunt Vin. tom. 1. communis opinion. lib. 3. tit. de religiosis, & sumpt. saner. vers. ubi Andr. pag. 431. Malfcard. de probat. c. 595. Rebuff. de reprobis. ressum, num. 131. Molina de iustis, str. 2. dist. 159. in fine, vers. inobtemperans, Cald. Percecia ad dist. §. for. num. 44. verb. Cynædi. §. non possunt beneficia consecrari, si enim sunt publici, ipso iure nulla est collatio illis facta, si occultis, venit irritanda, nec sunt ratione consecrationis excludendi, vt tenent Roza in Pampilonis. Parachialis 21. May 1574. totam illustrissimam Aldebrandino, postea Clemente VIII. & habent de off. 426. part. 1. diversis. resohunt Salzed. ad Bernard. cap. 73. lit. D. in nouissim. edit. Valet. Reginald. in praxi forensi lib. 30. num. 199. Flamin. de resignat. lib. 4. quest. 3. ad fin. Nicol. Garc. d. cap. 8. à n. 40. Aloyf. Ricc. p. 1. in decis. 133. n. 7. De perituro an infamiam incurrit dicit alleg. 1. num. 45.

Licet infamia notetur, quos lex infamat, eo ipso quod aliquid commiserunt, vt tenent Iaf. in Leonibus papales l. 1. num. 44. C. de summa Trinit. Atelio. in

9. ex quibusdam post num. 9. Infamia de penis temere litigantem ut huiusmodi iuris infamias patiantur eisdem illos effectus, quos infamiae infamia pretere solent, oportet quod sit de crimine in iudicio confessi, aut convicti, cap. infamiam de testib. Fatio in praxi crimin. part. 1. quest. 16. n. 5. & 18. Sicut som. 5. disp. 48. sect. 1. num. 8. & 9. Sayr. de consuet. lib. 7. cap. 1. n. 1. Bonacina de consuet. disp. 7. quest. 5. puncto 1. num. 2. quos refert, & sequitur Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. n. 1. vers. ad hanc. Infamia in summa Theologia moral. tract. 6. cap. 8. num. 12. Claud. Soler. in tract. de iuridica potest. Confessor. cap. 9. quest. 4. nouissime me citato Ioan. Machado d. lib. 1. p. 3. tract. 16. n. 3. docum. 6. in tract. de persequ. Confessor. & Cura de Animas, vel saltem accusati, durante tamen accusatioe, & antequam se probauerint innocentes, cap. final. eodem sit. Nicol. 14. Garc. d. cap. 8. num. 6. vbi num. 7. intelligit, quod quando persona est infamata a bonis, & graues homines, alias accusatio non impedit promotionem, de quo vide Azor. iustitias moral. part. 2. lib. 6. cap. 7. g. 4. Fr. Emmann. quest. Regule tom. 1. quest. 31. art. 11. vers. ad primam. & quest. 56. art. 1. Moltes. dist. tract. 6. s. 8. n. 30. requirit enim sententia declaratoria de crimine famulo, quod infamiae, ut quis dicatur infamia infamia iuris, per I. for. ff. de his qui non infam. resolutum fuit in Antonio Bonon. testamento, die 1. Iunij 1551. eodem Augustino, relata per Caputaquen. decis. 90. Infamia part. 2. me citato Homobon. de examine Ecclesiastico tract. 1. a. 5. quest. 7. supp. 2. & me citato citato Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. n. 6.
15. Et ideo quivis carnis fuit precedente iudicis sententia, aut ad tremens damnatus, in eis iterit, ad Odiosos promoueri non valet, vt consuloit Nauar. consil. 43. incip. Quoniam in 2. sub tit. de temporibus ordinand. in vna, & tenet Card. Tusch. verb. infamia consil. 111. num. 5. cum sequentib. Lezan. in summa, quest. Regul. cap. 16. num. 52. Campan. in diuers. Iuris Can. rub. 11. cap. 18. num. 16. Moltes. dist. tract. 6. s. 8. n. 14. adnotens quod dimissus ad penam fustigationis, & ex causa non verè, vel non iusta fustigatus, non efficit infamiae, per I. idem fustigum ff. de iis qui morantur infamia. Quamuis damnatio ad trime- nis non efficit irregularem tenent Alouy. Ric. p. 1. decis. 119. Huobon. in consilio. causam Confession. vol. 1. part. 4. resp. 58. Diana part. 4. tract. 2. resp. 83.
16. Omitendum tamen honeste, quod si dum pretendit iocunda illius infamia preterit alicuius sententia, constare de illa oportet, nec sufficeret si testibus probarent latam fuisse, Lanfranc. in cap. quoniam, num. 71. de probat. Vnde etiam ex eo quod quis ductus ad fucias, vs suspenderetur, apparet, non dicitur probata infamia si sententia non producat, iuxta dictam Rotæ decisionem relata per Capotaq. decis. 90. part. 2.
17. Infamia facti est cum quis notatur de aliquo crimine apud bonos, & graues, seu cum opinio alicuius grauius est apud bonos, & graues super aliquo crimine, seu peccato, Felin. in dist. cap. infamiam, num. 1. & Henric. dist. 5. 3. Viald. in appendice ad cardel. narium cap. 10. num. 4. Vgolis de irregul. cap. 60. num. 4. Moltes. infum. tract. 6. cap. 8. Homobon. d. sup. p. 1. Nicol. Garcia d. cap. 8. num. 12. Campanil. dist. rubric. 1. cap. 18. num. 5. latè Sanch. in opusculis moralib. lib. 6. cap. 1. dub. 4. per tot. vbi quatuor conditiones requirit ad hoc vt sit infamia facti de aliquo delicto, primam quod sit opinio communis; secundam vt ab illa pluribus voce manifestetur; tertiam vt infamia sit apud bonos, & graues viros; quartam vt orietur ex suspitione probabili.
18. Inter hanc facti, & illam iuris dantur aliqui dif-

ferentia, quia illa scilicet infamia iuris, & de iure bene potest occurrere, secundum Felin. in dist. cap. infamiam, num. 1. & incurritur quamuis delictum, ex quo illa oritur, sep propter quod ipso facto irrogatur, sit occultum, Paul. de Calto in dist. 1. amorem suum num. 1. quicquid dicant Couart. lib. 3. varar. cap. 3. num. 2. & Henric. dist. 5. 3. & Aul. de consuet. part. 7. disp. 4. dub. 5. in princip. quatenus ad infamiam etiam iuris requiritur, quod idcirco fama publica, & quod delictum sit publicum. Quicquid etiam dicant infamiam non incurri quando delictum, propter quod ipsa eo ipso irrogatur, est occultum, nisi accedat iementia depluristoria, Buslat. conf. 14. num. 18. cum sequentib. lib. 1. Azor. iustitias moral. part. 1. lib. 8. cap. 13. quest. 7. vers. sed verum, Sanch. in praecepta Decalogi tom. 1. lib. 2. cap. 16. num. 2. & Farinac. de heresi. quest. 188. num. 56. Felline. tract. 29. num. 209. quia contra eos est verior opinio, quam sequitur Nicol. Garc. dist. cap. 8. num. 9. & post Greg. Lou. Fillioe. & alios sequitur etiam me citato in hoc loco Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 86. num. 3. Hac verò scilicet facti, eum consistit in vitæ fordibus, & vilisre diuulgata, non potest esse occultus, vt post Felin. & Aulam resolutum idem Nicol. Garcia dist. cap. 8. num. 14.

Deinde alia est differentia, quia infamia iuris non 19 solum impedit praefici, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, I. infamia, C. de decurion. lib. 10. l. iudices, C. de dignitatib. lib. 12. Couart. prelat. cap. 19. num. 5. concl. 5. Nicol. Garc. dist. cap. 8. num. 13. Infamia verò facti licet repellat quem à dignitatibus habeois, non tamen repellit ab obtentis, vt tenent Henric. dist. 5. 3. in med. Campanil. dist. cap. 18. num. 5. in fine, Nicol. Garc. dist. cap. 8. num. 15. & 56. vbi num. 17. asserit id procedere in dignitatibus, & honoribus circa ritulos beneficialis, secus verò in beneficialibus, quia non est text. hoc dicens.

Vltioris infamia iuris per Principem aboleri potest, vt tenent Henric. dist. 5. 3. prope finem. Moltes. dist. cap. 8. n. 31. eleganter Sfort. Odd. de integ. restit. part. 2. quest. 92. vbi art. 4. tractat de Papa, vel collegio Cardinalium, & art. 5. de Episcopo, & art. 6. de Inquisitore contra hereticam prauitatem, & art. 8. de Senatu Romano, & art. 9. de Marchione, Duce, & ceteris Dominis, Infamia verò facti ab eo remoueri non potest, quia opinio hominum de bonitate, vel de malitia alicuius, non potest ab aliquo etiam maximo, vel supremo Principe tolli, Principesque non potest facere, vt homines credant illum esse bonum, quem credunt & credere volunt esse malum, imò nuntiis à Deo infamia facti aboleri potest, vt firmat Roman. singul. 460. incip. Dubitatio est magna, quamuis Sfort. quem tescit, & sequi videtur Farinac. in praxi crimin. part. 1. quest. 6. num. 4. vers. in proposito dicat quod Princeps testitur etiam ab infamia facti, si hoc ei placeat, & exprimat. Est tamen verissimum illam auferri contrario facto, hoc est, quod si sit hominum oblatione processit, ita contrarium eorum dicto tollatur, ex Abb. in cap. cum se, num. 9. de sentent. & re iudic. Campanil. dist. cap. 18. num. 5. prope fin. & post Fillius. Sanch. Bonae & metipsum in hoc loco, idem tenet nouissime Fr. Sigism. à Bononia de elect. dub. 7. num. 7. idem nouissime Sanch. dist. cap. 5. dub. 5. num. 14.

Emendatus autem praefertur qui crimen commisit occulte, & confessus est Sacerdoti, Mafcard. de probat. concl. 47. num. 1. vbi ipse ait concl. 60. n. 10. ad probandum quem esse emendatum, non satis est, illum esse contritum, & confessum, sed exterior requiritur satisfactio, & n. 1. resoluti, quod emendatio per absolutionem à crimine probati potest. Cuiusmodi

minimos præsumitur progreſſus, & emendatus, ſi
etiam annorum intervallo ab improbo factis ſe ab-
ſtinerit, & in rectis actiombus, & honeſtis ſeſe
exercuerit, *Malcard. diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 10.* Sic etiam
emendatus præſumitur, qui poſt peccatum operatur
bonum, idem *Malcard. diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 11.* ¶ Præ-
terquam in reatu perituri, cuius emendatio non de-
ſtat infamiam ab eo promouentem, vt probat text.
in *diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 11.* ¶ *comm. spin. lib. 4. tit. 10. num. 131. verſum die, Malcard. conſ. 1168. §. 1. num. 16.* Rebuſſ. de repr. ſeſum num. 399.

¶ Quætes quænam ſint in vniuerſum crimina, ex
quibus infamia iuris, vel ſciti contrahatur? Reſpon-
deo cum Azor *diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 11.* ¶ *cap. 1. verſ. in-
famia, vbi per cap. conſtitutio, §. 1. quæſt. 5.* dicit quod
repelluntur ab accusatione, & teſtimonio, quia iſos
ſunt, homicidæ, malefici, fures, facilegi, ra-
ptores, adulteri, inceſti, venefici, perituri, & qui rap-
tū fecerunt, vel qui falſum teſtimonium dixerunt, ſeu
qui ad ſortilegios diuiniſque eſcuerunt. *Idem in d. cap.
infamia, ſic dicitur, ſuſanna videtur amari, qui Chriſtiana
legem normam, & ſtatuta conueniunt, ſepulchrorum
quaque violatores, & omnes, qui aduerſus patres arma-
tur, & de bellis publicis fugiunt, & qui indigna ſibi
petunt ſeca tenere, aut facinoræ Ecclæſie auferunt iniuriæ,
& qui fratres calumniantur, aut accuſant, & non probant,
& qui contra concilio Principum animam ad traci-
dum promittunt, hoc eſt, delatores, & omnes anathematiza-
ti, vel pro ſua ſeditioſitate ab Ecclæſia repulſi.*

¶ Item infames ſunt malefici, venefici, militie de-
ſertores, hæretici, ſanctos, deſenſoresq; hæreticorū,
& eis eſeſientes, ac fauentes, ſchiſmatici, blaſphemi,
ſive malefici, qui ſimoniam in beneficiis, vel Ordi-
nibus confeſendis, vel recipiendis admittunt, duel-
lum offerentes, vel oblatum ab aliis admitterentis;
qui calumniantur, aut accuſant, cum tamen crimen
factum eſſe non probent; quos omnes ſeſ ſummatim
perſtingit Azor. *diſt. 2. c. 6. §. 1. verſ. denique.*

¶ Item infamis eſt, qui duxit uxorem vilem, & ab-
ſectam, vel meretricem, vel reſectam, & repudiatam,
vel uoluntariam, ſclæraticam, ſcnicam, aocillam,
concoctinam. *cap. 1. c. 1. verſum, §. 1. quæſt. 1.*

¶ Denique bobter infamis, qui artem aliquam vilem,
abiectam, vel iſguominioſam proſecutus, & pub-
lice exerceat, vel qui officio rili fuogitur, quales
ſunt mimi, leuones, ſcenicæ, carnifices, hctores, ma-
cellarii, tabernarii, eauponarii, aurigæ, & alij hiſ ſi-
miles. Item tutor, vel curator, qui pupillam ſibi,
vel ſilio matrimonio iunxit. Clerici item, qui publice
eum ſcortio rem habent, prout poſt omnes comen-
morat Azor. *l. 1. c. 1. verſum, §. 1.*

¶ Infames prædictos, tam iuris, quàm facti infamia
notatos, irregulares eſſe tenent plures Doctores,
quos reſert, & ſequitur Nicol. Gateia *d. cap. 8. n. 44.*
ac Ordines ſuſcipere Ecclæſiaſticos ventos eſſe
probat text. in *d. cap. infames, cap. final. §. 1. diſt. 2. c. 6. §. 1.*
de ſimon. Vival. *diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 3.* Nicol.
Gate. *diſt. 2. c. 8. num. 5.* Belleſ. *diſt. 2. c. 6. §. 1. c. 1. n. 1.* Et in-
famiam ex delicto graui publicè reſultantem indu-
cere irregulartatem inietum dum perſona ſi emen-
data, tenet Bouaſein. *d. q. 3. p. 1. c. 1. §. 1. Ballæ. verſ. in-
regularitas 10. num. 6.* licet alij, ex quorum numero
ſunt Soars, & Toler. quos reſert & ſequitur Ioan.
Machado *d. decem. 6. num. 8.* exſtimauerint irregula-
ritatem non contrahi ex delicto graui vnde infamia
facti ptouenit. Sanch. *diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 14.*
Marchin. de ſacramento Ordinis traſt. 1. part. 10. cap. 4.
Lorren. de re benef. lib. 3. §. 31. n. 62. cum ſeqq.

¶ Circa tamen eorum diſpenſationes, quod eſt no-
barbeſ. de Epſcopo Pars I. l.

ſitæ alleg. principale quaſitum, aduertendum quod
in infamia iuris, & in irregularitate, quæ ex ipſa pro-
cedit, ſolus Papa diſpenſat; ¶ in illa verò, quæ naſci-
tur ex infamia facti, qualis eſt, quæ naſcitur ex cri-
mine aliquo notorio, Epſcopus diſpenſare valet, vt
poſt Nauar. in *man. cap. 27. num. 106.* teſoluit Fr. Lo-
dos. Miranda in *man. Pralat. tom. 1. quæſt. 8. art. 1. con-
claf. 1.* Ioan. à Cruce de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 6. dub. 17.
concl. 2. Fr. Sigiliſm. à Bononia *d. dub. 87. num. 6.* me-
citaro in hoc loco Alzedo *diſt. 2. c. 6. §. 1. cap. 6. n. 63.* Item in-
famia poſeſt auferri per Epſcopum diſpenſantem
ſuper delicto, ad quod ſua ſaculitas extenditur (vt
quod non eſt grauius adulterio) directè enim diſpen-
ſando in delicto, indirecè etiam, & accitioſi debet
infamiam inde conſutgentem abolere. Ita Villadieg.
de irregul. quæſt. 1. verſ. item eſt irregularis, Nauar. *man.
cap. 27. num. 104.* Vgolini. *d. cap. 6. §. 1. num. 1.* Autla
de cenſur. part. 1. diſp. 4. dub. 6. Bonacina de traſt. diſp. 7.
§. 5. p. 1. c. 1. num. 6. verſ. ſeruo Henrici *diſt. 2. c. 6. §. 1. in
fine*, vbi etiam tenet quod ſuperuociente hac iuris
infamia diſpenſat Epſcopus, vt retineat vſam Or-
dinum, & beneficia, non autem vt de nouo obtineat,
nouiffimè Ioan. Machado *d. decem. 6. num. 8.* ita ait:
Pero ſi la infamia es de derecho danan los Doyores ſi po-
dra diſpenſar en ella el Obiſpo. Algonz como Filicipo y
Leyman lo megan, pero otros como Bonacina, Herrera, y
Reginaldo y Beſſes lo afirman fundados en que puede di-
ſpenſar en el adulterio y otros delictos menores que el, por-
que diſpenſado directamente en el delicto, es indito auer di-
ſpenſado directamente en la infamia que del reſulta, Sec.
Sanch. *diſt. 2. c. 6. §. 1. num. 16.* & num. 16. vbi dicit
poſſe Epſcopum aliquando tollere infamiam non
directè, ſed indirecè, in quantum ſcilicet poſeſt di-
ſpenſare in aliquibus criminibus, ad quæ conſequi-
tur infamia, vt criminioſus talis promoueat, & ex
conſequenti, & indirecè auferit infamiam talia de-
licta conſequentem, ſubditque etiam, in quibus
poſeſt Epſcopus diſpenſare, eſſe adulterium & eo
minoræ. Adnotans quaſto quod ſi Epſcopus inſam-
em & turpem perſonam quodauenerit in clericum,
videtur eum eo diſpenſare circa iuſtiamiam in caſu,
quo eum illo diſpenſari poſſe ſupra meminimus,
quia aliter non potuiſſet eſſe clericus, Abb. in c. fra-
ternitatis col. 2. de ſubſtitut. vbi quod Papa commuo-
cando, vel conſecrando aliquem excommunicatis, &
inſamibus, videtur circa impedimenta diſpenſare,
Maior de irregul. cap. 51. num. 8. Sui. de cenſur. diſp. 4.
c. ſeſt. 3. num. 4. Oldrad. reſp. 329 num. 4. ibi. Preterea
videt in Epſcopo quod ſi aliquid conſecrat alieni, vel pro-
mouit eum, qui de ſure communis promoueri non poſſet, nec
illud ſibi poſeſt conferri, quod in caſibus, in quibus poſeſt,
diſpenſare intelligitur, ut eſt caſus, & gloſ. in c. Innocent. §. 1.
diſt. 2. c. 6. §. 1. ſiſto diſpenſetur, probatur in c. veneris,
de ſilue prebys & in cap. licet, de reſtit. ſpohat. in ſe-
minis Tiber. Decian. reſp. 31. num. 8. item 4. & faciunt
dicta infr. alleg. 45. in fine.

ALLEGATIO XLIV.

Epſcopus an poſſit ad Ordines diſpenſare
cum ſodomitiſ, de neſario crimine
conſuetiſ?

S Y M M A R I V M.

- 1 Sodomitæ crimen quare dicatur viciuſ neſari-
domi?
- 2 Sodomitæ omnes mortui fuerunt in illa nocte, qua
AAa a Chriſtus

Christus Redemptor Noster, ex Virgine Maria natus est, omnes sodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celestissimus Poëta celebratissimus.

- 3 *Calvinus hæreticus, Aristoteles, & alij Philosophi, excepto Platone sodomitæ fuerunt.*
- 4 *Vitium hoc quare contra naturam dicatur?*
- 5 *Peccatum sodomitæ est gravissimum, turpissimum, abominabile, & perexcessum.*
- 6 *Sodomitæ igne comburuntur.*
- 7 *Bona carum confiscantur.*
- 8 *Infames fiunt.*
- 9 *Testandi facultatem amittunt, etiam si non essent condemnati, vel post mortem.*
- 10 *Puniantur, etiam si non confitentur de corpore delicti.*
- 11 *Accusari à quocunque possunt.*
- 12 *Etiam teneri delinquere non excusati à pena criminis sodomitæ.*
- 13 *Minor sodomitæ arbitrio iudicij puniendus.*
- 14 *Credendum non est afferenti aliquem secum voluisse committere hoc crimen.*
- 15 *Minoris delictum attestantis se de hoc crimine attentatum, non facit indicium contra attentatorem, nisi concurrerint alij administrandi.*
- 16 *Pæna affirmantis se esse sodomitæ non in nullo creditur.*
- 17 *Mæreticis affirmantis se esse sodomitæ, vel de hoc crimine attentatum non creditur.*
- 18 *Peccati attestantis se à viro sodomitæ non creditur.*
- 19 *Testis absque citatione partis in hoc crimine recipi potest.*
- 20 *Testibus singularibus deponentibus ex alijbus singularibus cum alijs administrandi proceditur in Hispania contra sodomitæ ad pænam ordinariam.*
- 21 *Clerici hoc nefandum crimen committentes, quæ pæna incurrant?*
- 22 *Pæna contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendit exercecentes vitium bestialitatis.*
- 23 *Comprehendunt non solum clericos masculinorum concubinatores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur.*
- 24 *Comprehendunt peccatorem hoc in sua specie confutem, non vero pollutionem extraordinariam, seu extra viam exercentem.*
- 25 *Comprehendunt etiam illud ex visu continue committentes.*
- 26 *Comprehendunt notarium tantum, non vero occultum exercentem.*
- 27 *Clericus propter huius criminis atrocitatem quando illud occultum est, nullam incurrit suspensionem, aut irregularitatem.*
- 28 *Ordinari potest sodomitæ, & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & nondum fuerit deductum in iudicium.*
- 29 *Beneficium licet ipsi hære præsentent vitium hoc committentes per dilectam Bullam Py V. tamen ea ratione possunt quousque sententia declaratoria cõdemnetur.*
- 30 *Episcopi cum consiliis de crimine nefando, & indicio condemnati, nullo modo possunt dispensare.*
- 31 *Confessari quomodo procurare debeant, ut tam abominabile vitium omnino extirpetur?*

Sodomitæ crimen vitij nefandi nomen sortitum est, eo quod nec fari goldem de eo licet, in tantum quod diabolus fugit quando illud committitur, ut ait Aristid. *Constr. 2. cap. lib. 1. rub. 41. num. 11.* & memorabile est quod scribit D. Hieronym. *super Iliam. & Job.* quod in illa nocte, in

qua Christus Redemptor noster ex Virgine Maria natus est, omnes sodomitæ mortui fuerunt, & cum illis Virgilius celestissimus Poëta, qui, ut fertur, illo morbo laborabat, tradunt ex Bern. Bonascos. & alijs Ceuall. *communiæ contra communes quæst. 148. num. 10. Salzed. ad Bernard. in praxi. cap. 89. in princip. noviss. edit. Mat. Altet. de consensu tit. 2. dist. 1. §. cap. 1. vers. 2. et.* & nouissimè Emman. do Valle de Mouta de incantat. & ensalms scilicet. 3. cap. 4. num. 13. vbi n. 76. dicit quod in Calvinio, Aristoteles, & alij Philosophi totius naturalis, & moralis præcipui in gentilitate magistri, sodomitæ fuerunt, excepto Platone, qui amore veritatis contemplandæ, abstinent ab omni delectatione venereæ. Sed illud dictum de Virgilio merito improbat Lottet. de reb. ref. lib. 3. quæst. 31. num. 65.

Et per antonomasiam dicitur hoc crimen contra naturam, quia non solum est contra naturam hominum, sed etiam contra genericam, ut dicit Otero in interpret. cap. fin. de confes. n. 18.

Turpissimum, gravissimum, abominabile, & peccatum est huiusmodi peccatum, ut patet tum ex D. Paulo ad Roman. 1. tum ex gravissimis pœnis à Iote Ciusli inductis in l. cum vlt. C. de adulter. vbi hæc libenter, verbis tamen elegantibus, Impetator loquitur, & in auct. ut non laxaretur homini, colat. 6. licet enim ille tex. in d. l. cum vlt. videatur imponere pœnam gladij, id est, amputationis capitis, tamen de consuetudine id quod sodomitæ igne comburantur, prout tenet Gomez l. 80. Tauri n. 31. ad fin. Clar. §. sodomitæ num. 1. Menoch. de arbit. casu 286. à num. 2. Farin. in praxi crimin. quæst. 148. num. 1. & 4. Azor. in institut. moral. part. 3. lib. 3. cap. 19. in princip. Matia de Iuris. part. 2. cap. 2. à num. 15. Aloyf. Ricc. in praxi fori Ecclesiæ. resolut. 302. num. 1. Emman. do Valle dist. scilicet 3. cap. 1. num. 18. Salzed. dist. cap. 80. addit. 1. vers. suis semper, & disponit Ordinari. Regia Loth. lib. 5. tit. 13. in princip. ibi, sua quædam, & apud Hispanos l. 1. tit. 21. lib. 8. nona recip.

Eorum bona omnia confiscantur, Gom. dist. 180. Tauri num. 32. in fine. Menoch. dist. casu 286. num. 9. Peteg. de iure iur. lib. 5. tit. 1. n. 169. Farin. dist. quæst. 148. num. 12. Armenat. in addit. ad recept. legum Navarra lib. 2. tit. 11. l. unica num. 31. vbi cum Salzedo intelligit de bonis, quæ tempore commissi criminis habebat, & non de post acquisitis. ¶ Fieri etiam infames, Donell. comment. Iuris Ciusli lib. 18. cap. 7. col. 1. Facinac. dist. quæst. 148. num. 11. Catdol. in praxi iudicium, verb. sodomitæ num. 8. sicut & sodomitati, Aloyf. Ricc. in decis. part. 1. decis. 133. num. vlt. ¶ Et amittunt nobilitatem dist. 1. l. ibi. per eundem nobles a se perde, Audacio. res. 39. num. 9. Otalota de nobilit. part. 5. cap. vlt. num. 4. Azzeved. dist. l. 1. num. 17. Thom. Valas. sem. 1. alleg. 13. num. 11. necnon testandi facultatem, Dec. in l. num. 8. C. de secundis nups. Const. in Clem. si furiosus part. 1. §. 1. num. 6. column. 4. Guillelm. in cap. Raynatus, verb. mortuus num. 139. Menoch. de arbitrar. casu 286. num. 10. & casu 360. num. 59. & 60. Aug. ad l. 4. Tauri gloss. 7. num. 16. Farinac. dist. quæst. 148. num. 6. Armenat. vbi proxime num. 32. Et procedere etiam non esset condemnatus, dicit Francisc. Marc. Displuin. decis. 892. quem testatur Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 1. collect. 184. in fine, & licet mortuus fuisset, ex Farin. in praxi crimin. part. 2. quæst. 10. num. 44. resolu. Campan. in divers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 22. num. 4. non enim persequitur hoc crimen, ex traditis per Hippolin. Lqui solam §. 1. num. 4. & §. 5. ad leg. Corn. de falsis, Greg. Lop. in l. 4. verb. falsa rentia annos tit. 17. part. 7. Thom. Valas. alleg. 13. num. 24.

Sodomitæ puniuntur etiam non confite de corpore

re delicti, Ploc. conf. 131. num. 12. volum. 1. Inter conf. criminalia, Baiard. ad Cler. 4. sodomia num. 13. quos tenet, & sequitur Attendant. ubi supra n. 19. §. & quilibet admittitur ad accusandum l. 1. tit. 11. part. 7. vbi Greg. Lop.

12 Nec tenera ætas delinquentis excusat à pœna criminis sodomiz, Baiard. ad Cler. 4. sodomia num. 13. Lazar. in trakt. de blasphemia quæst. 9. num. 41. Hornob. de casib. refer. part. 1. cap. 3. Floron. in finis trakt.

13 part. 1. cap. 3. num. 3. §. Senatus tamen Pedem. solet tam agentes, quàm patientes, quando excedunt 20. annos, ad mortem damnare, teste Thesau. filio in addit. ad decr. 161. quem refert Aloyf. Ricc. part. 5. collect. 1877. & addunt Gualt. tom. 1. conf. lib. 3. tit. de adult. conf. 3. num. 13. Belloch. de casib. refer. part. 2. quæst. 1. n. 103. Diana moral. resol. part. 1. trakt. 15. resol. 1. puerum ante 14. annum completum etiam hoc crimen exercentem non labi pœnas contra tales comminatas, neque in casib. relictionem. Iudicia enim arbitrio minor est ponendus, Menoch. de arbit. casu 186. numer. 19. Fasinae. in praxi crimin. quæst. 91. num. 83. cum sequentib. & quæst. 148. num. 76. & conf. 33. num. 15. Hortens. Causalcan. de brachio Regie part. 4. num. 79. lit. E. Causalcan. lib. 3. decr. 11. Be-

14 ne verum est §. non esse credendum ei, qui affirmet aliquem fecum voluisse committere hoc crimen, Aym. conf. 41. Baiard. ubi supra num. 15. Attendant. ubi supra num. 18. vbi etiam dicit non esse dandam fidem famæ concordanti cum dispositione talis, quia noluit habere originem ab eo affirmante.

15 Nec dictum minoris ætatis sit de hoc crimine attentatum fuisse, facit indicium coorta attentatorem, nisi concurrentibus aliis indicis, & coniecturis, Truiel. Peneta decr. 14. part. 2. Maria Pisana decr. 118. Gaspar Thesau. Taurin. decr. 15. Viui. decr. 157. Maie. Anon. Genuen. ut praxi. Archiep. cap. 67. num. 2.

16 Nec etiam creditur in aliquo puero affirmari se esse sodomitum, Grammat. decr. 60. num. 14. Baiard. ubi supra num. 3. Causalcan. conf. 109.

17 Nec meretriciale quid dicunt, Dec. conf. 83. per totum quem refert Attendant. ubi supra n. 18. in fine.

18 Nec deinceps uxori dicenti se à viro sodomizari, Hortens. Causalcan. de brachio Regie part. 1. num. 182. versum summa, & hinc solus confectus mulieris de vitio nefando, non est sufficiens ad separatioem thori, vt per Aloyf. Ricc. in decr. part. 1. decr. 71.

19 In probatione huius criminis testis recipi potest absque citatione parisi, Snar. de Pace in praxi tom. 2. temp. 8. num. 55. fol. mui. 64. Salzed. ad Bernard. cap. 38. alibi 89. incip. Nefandi criminis, vers. & in sodomia, de andro non probat, Cassan. in consuetudin. Burgund. rub. 1. tit. de iusticiis num. 56. fol. 66. Hippol. conf. 18. num. 4. & §. 1. Ex pragmatice anni 1598. edita Martini testibus singularibus deponentibus ex ætibus sigularibus cum aliis probationibus, vel ad ministris proceditur in Hispania contra sodomitas ad condemnationem pœnæ ordinariæ, refert Ignat. de Villar in syn. responsor. res. 9. num. 40. Et nobilis torturæ, & questionis subditi, ex l. 1. tit. 12. lib. 8. nove Recept. in qua quidem lege in crimine sodomiz eundem processum, & stylium seruandum esse statuitur etiam quoad torturam, quod seruatur in crimine læsæ maiestatis, Greg. Lop. l. 1. verb. canallero n. 101. part. 7. Oratores de nobilit. part. 5. cap. fin. num. 4. Guirier. pract. lib. 4. q. 15. mui. 18. vbi dicit hanc sententiam proculdubio in Hispaniarum Regnis communiter prædicari, etiam contra nobilissimos, & illustres virulatores, refert Alphons. Narbona ad l. 61. gl. 1. n. 16. tit. 4. lib. 1. nova Recept. pag. 318.

Barb. de Episcopo Pars II.

Vitium coitus sodomiticus Intermalesculos in primo & secundo gradu, habet malitiam incestus, & sit in Confessione apeniendus? Vide Dianam del. part. 3. trakt. 4. resol. 101.

Cleues de Iure communi vel ad idum nefas caue. 12 cœnes à Cleto sunt eliciendi, tam ad agendam pœnitentiam in Monasteriis detinendi, cap. Clerici. de excess. Prælat. Bernard. & Salzed. in praxi. cap. 38. Clai. 5. sodomia num. 5. Attendant. ubi supra num. 19. nouissimè Maichin. de sacram. Ordinu. trakt. 1. part. 8. cap. 4. num. 19. Maria de iurisd. part. 5. cap. 13. num. 4.

Rigidius tamen contra eos procedendum iussit Pius V. in Constit. 10. incip. Horrendum, his verbis. Omnes, & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos saculares, & Regulares cuiuscumque gradus, & dignitatis tam daram nefas exercentes etiam privilegio clericali, omniq. officio, dignitate, & beneficio Ecclesiasticæ præsentu Canonis auctoritate privatorum, &c.

Diram nefas. Non comprehendit exercentes vitium bestialitatis, saltem quoad pœnas ipso iure impositas, nam licet sit crimen grauissimum, & contra naturam, & grauius sodomia, non est sodomia, sed species distincta à sodomia. Ita Nicol. Garc. de benefic. part. 11. cap. 10. num. 104. Contra Fr. Emmann. in sum. tom. 1. cap. 108. num. 1. Prosp. de August. in addit. ad summam Bulter. verb. sodomia, ampl. 1. Fasinae. d. quæst. 148. num. 4. hinc inferentes reteratur sodomia, nulla facta bestialitatis mentione, censetur reteratur bestialitatem, Aloyf. Ricc. tom. 3. resol. 59. Hornob. de examine ecclesiast. part. 3. trakt. 11. cap. 11. num. 16. Belluch. in trakt. de casib. refer. p. 2. q. 3. num. 26. Sed contrarium verius est secundum Bonacin. de matrim. q. 4. post. 11. num. 3. Tracta d. trakt. 17. resol. 66. Nouar. nouissimè in buena Regularium, verb. Sodomia, num. 7. pag. 137.

Comprehendit tamen hæc Constit. non solum 13 Clericos maiorum concubitores, sed etiam illos, qui molient iectio aburnunt, Aloyf. Ricc. in praxi fore Ecclesiast. decr. 152. in 1. edit. & resol. 301. n. 1. in 2. edit. & in collect. decr. p. 5. collect. 1877. dub. 1. Fasinae. d. quæst. 148. sub num. 36. Campan. in decr. Iur. Canon. rub. 11. cap. 22. num. 11. & 17. Prosp. de Augusti. n. 2. verb. sodomia, in princ. Antoo. Gom. l. 80. Tauri, num. 31. Fasinae. in praxi crimin. q. 148. num. 16. Sayr. de censur. lib. 7. cap. 12. num. 21. Lezana in sum. quæst. Regul. cap. 5. num. 11. Nicol. Garc. d. cap. 10. num. 107. Menoch. casu 186. num. 5. Nouar. d. verb. sodomia, num. 9. & 10.

Aduertere semper ad incurrendas pœnas in d. Bul. 14 la constitutas necessarium esse, vt peccatum sit in sua specie consummatum, non enim sufficit quilibet pollutio, vel immunditia cum aliquo, nisi intercedat coitus intra vas ordinatum illius delicti, in quo delictum consummatum. Ita Vgolin. de irregul. cap. 43. Suar. tom. 5. disp. 31. sect. 4. num. 11. & alij, quos refert, & sequitur Bonacina de magis sacramento Admirationis quæst. 4. puncto 11. num. 2. vers. aduertendum est seruando, quibus adde Mai. Alter. del. cap. 1. vers. tertium notandum, Chapeau. de casib. refer. casu 15. q. 1. part. 2. Cortiol. ord. trakt. p. 2. casu 9 n. 11. in fine. Finel. in finis trakt. casu 9. num. 6. Aloyf. Ricc. d. resol. 301. num. 1. Nicol. Garc. d. cap. 10. num. 101. vbi resolu. dictam Constitutionem non comprehendere exercentes pollutionem extraordinariam, seu contra vas, sed solum exercentes copulam sodomiticam, que tunc locum dimittat sibi vendicari, quousq. semen emittitur intra vas, de quo etiam Læ. Zech. in res. casuum conf. casu 1. sub. de irregul. 9. de irregularitate proven. & delicti qualitate, Fr. Emmann. tom. 1. regul. quæst. 301. art. 18. Campan. d. c. 12. num. 14. me citato in hoc loco

AAz 3 nouissimè

noillimè Matchin. de *sacramento Ordinis*, *tracit.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 24. *Diana moral. resol. part.* 1. *tracit.* 17. *alios tracit. moral. resol.* 1. 3. *Quidquid tenet Lezana in sum. quest.* *Regul.* c. 5. n. 11. Vnde ad incurrendum casum refoventur sodomie necessarium esse vi semen intra vas effundatur, refoventur Bonacin. de *matrim.* *quest.* 4. *puncto* 11. *num.* 1. *Pinell. de casib. resol. casu* 9. *num.* 6. *Chapeauil. eod. tracit. cap.* 25. *quest.* 2. & Homobon. *part.* 2. *cap.* 4. *secl.* 2.

- 35 *Exarcentis.* Verbum hoc iteratas requirit vires, ac frequentiam, factumque ex viâ quasi continuato, prout etiam in terminis, de quibus agimus, probat Imper. in §. *item lex Julia*, *Instit.* de *pub. iudic.* *ibi.* *Item lex Julia de adulteriis*, *qua non solum temeratores alienarum auptiarum gladio puniunt, sed et eos, qui cum masculis nefandam libidinem exercere audient*; ubi omnes verbum illud, *exercere*, intelligunt frequenti viâ, & quasi ex consuetudine. Clerici igitur prædictas penas non incurrunt si solum bis, vel tertio boe detestabile crimen commiserint, nisi illud ex viâ continuo exercerant. Ita Nauar. in *man. cap.* 17. *num.* 249. *vers. tertio dice.* *Marol. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 1. *Fr. Emman. in sum. part.* 1. *cap.* 209. *¶ quest.* *regul.* *tom.* 1. *quest.* 10. *et* 19. *Sayr. de censur. lib.* 7. *cap.* 12. *num.* 23. *Avila eodem tracit. part.* 3. *vis.* 4. *dub.* 7. *Hentriquez in sum. lib.* 3. *cap.* 36. *an comment. lit. N.* *¶ lib.* 4. *cap.* 5. in *comment. lit. F.* *Matr.* *Amor. Genual. in praxi Archiepisc.* *cap.* 67. *Matr.* *Altes. d. cap.* 3. *vers. sed dubitari.* *Aloy. Rice. d. resol.* 302. *lit.* 1. *Franc. Leo in thesauro feri Eccles.* *part.* 3. *cap.* 4. *num.* 30. *Petr. de Ledesim. in sum. part.* 2. *tracit.* 17. *cap.* 15. *conclus.* 4. *Lezana. dist.* *cap.* 5. *num.* 11. & nouissimè *Marcbini. tractat. de sacramento Ordinis* *tracit.* 1. *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 23. me citato in hoc loco *Loiter. dist.* *lib.* 3. *quest.* 31. *num.* 66. *Marta de Iurisdic.* *part.* 2. *cap.* 16. *Nicol. Garcia dist.* *cap.* 10. *num.* 193. *Campan. dist.* *cap.* 22. *num.* 11. *Bonacina de magno Matrimony sacramento quest.* 4. *punct.* 11. *num.* 2. *versus. aduertendum est primo*, *Suar. sum.* 5. *disput.* 31. *secl.* 4. *num.* 15. *Emman. de Valle de incens.* *¶ casum secl.* 1. *cap.* 2. *num.* 21. *Azor. Institut. moral.* *part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 19. *quest.* 2. *Belloch de casibus refovent. part.* 1. *quest.* 1. *num.* 117. *Homobon. in simili tracit. part.* 2. *cap.* 4. *secl.* 3. *cas.* 5. *Diana d. tracit.* 17. *resolut.* 65. me citato in hoc loco nouissimè *Nouar. in incensa Regular. verb. Sodomus* in *num.* 4. *pag.* 238. *Quamuis contrarium teneant Salzed. & Ioan. de Vellis*, quos sequitur *Ceuall. quest.* 218. *num.* 4. & nouissimè *Chetubini. super dictam Bullam Py F.* *secl.* 1. *Aldete de regul. dist.* *lib.* 1. *cap.* 15. *§.* 5. *num.* 18.

Etiâ patientem labi in penas contra Scdomitas & in casum refoventur, tenent Bonacin. de *matrim. part.* 4. *punct.* 11. *num.* 1. *Aloy. Rice in prax. tom.* 1. *resolut.* 57. *num.* 7. *Coriolan. de casib. refovent. part.* 2. *casu* 9. *versus. versatur*, *Pinell. eod. tracit. casu* 9. *num.* 5. *Floron. in simili tracit. part.* 2. *casu* 7. *§.* 1. *num.* 6. *Quicquid dicitur cum aliis Diana d. tracit.* 17. *resolut.* 64.

- 26 *Non omnem excoientem obligat, & de vincit, sed notorium tantum, minimè vero occultum*, *Vgolin. de irreg.* *cap.* 45. *§.* 2. *num.* 4. *Grassius in decis. aureis lib.* 2. *cap.* 90. *sub* *num.* 13. *Loiter. dist.* *quest.* 31. *num.* 67. *Hentriquez lib.* 3. *cap.* 36. *in fine*, *¶ lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 1. *Campan. d. cap.* 22. *num.* 1. *Avila de censur. part.* 7. *disput.* 4. *dub.* 7. *conclus.* 7. *Floron. de casibus refovent. part.* 2. *casu* 7. *§.* 1. *num.* 7. *Pinell. in simili tracit. casu* 9. *n.* 6. me citato *Diana dist.* *part.* 2. *tracit.* 17. *alios §. misel. resolut.* 69. *notorium* scilicet in foro exteriore, non autem interiori, vi refoventur *Grassius dist.* *cap.* 90. *num.* 14. *Belloch. de casibus refovent. part.* 2. *quest.* 1. *num.* 21. *Avila part.* 7. *disput.* 4. *in ultimis verbis*, *Campan. dist.* *cap.* 22. *num.* 13. & sic dictam Constitut. &

penas in ea contentas fuisse receptam solum quantum ad forum exteriore, ac non esse in viâ quantum ad forum interius, optimo iure tenent *Diana dist.* *tracit.* 17. *resolut.* 61. & *Sanctarel. de apostas.* *cap.* 4. *dub.* 11. *concl.* 9. *num.* 14.

Clericus igitur propter huius criminis atrocitatem nullam incurrit suspensionem, vel irregularitatem, quando delictum est occultum, *Nauar. in manual. cap.* 17. *num.* 249. *Fr. Emman. in summa part.* 2. *cap.* 210. *num.* 1. *Lezana de sodomia num.* 3. *Aldete dist.* *cap.* 15. *num.* 14. *Hentriquez lib.* 3. *cap.* 5. *§.* 1. *Bonacina dist.* *punct.* 11. *num.* 3. & *de matrim.* *quest.* 4. *punct.* 11. *num.* 1. *Valent. tom.* 4. *disput.* 7. *quest.* 19. *punct.* 11. *num.* 5. *Vgolin. de irregular. cap.* 43. *§.* 1. *num.* 4. *Azor. Institut. moral. part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 19. *quest.* 6. & 7. *Sanctarel. in tracit. de apostasia cap.* 14. *dub.* 11. *conclus.* 9. & *to.* *Diana dist.* *tracit.* 17. *resolut.* 69. *Marchini. dist.* *part.* 8. *cap.* 4. *num.* 31. *nouissimè Nouar. dist.* *verb. sodomia num.* 6. *Campan. dist.* *cap.* 22. *num.* 9. *Quamvis clericus nefandus hoc scelus perpetrans suspensionem de iure contrahat ab Ordinum executione, & si in eis ministrare, vel celebrare auderet, irregulares fieri à solo Papa dispensandos, etiam si occultum fuerit commissum adstant Court. in Clement. §. *si foras* *part.* 1. *§.* 1. *num.* 6. *Feder. in praxi crimin. Canon. part.* 6. *cap.* 37. *num.* 11. *Causcan. Finz. decis.* 13. *incip. In hoc processu*, *sub* *num.* 15. *part.* 5. *Cler. §. sodomia num.* 5. *Francisc. Matr. Delphin. decis.* 687. *incip. Insuper*, *num.* 16. *§.* 2. *Matr. Ali. dist.* *cap.* 3. *de pnce.* contra eorundem est verior opinio, quam etiam post *Vgolin. Valent. Tolet. Petr. Ledesim. Avil. & alios*, quos refert, & sequitur tenet *Nicol. Garcia dist.* 1. *to.* *num.* 193.*

Hinc si non videtur sodomiam prohibitum Ordinibus inquiri, aut beneficia acquirere, si occultum sit crimen, & videretur fieri res deducta in iudicium, *Achill. de Grassis decis.* *concl.* n. 3. *sub* *tit. de pnce.* *Campan. dist.* *cap.* 22. *num.* 19. Si verò notorium sit, & per consequens infamis infamia iuris ad Ordinem non potest promoueri, & invalida est collatio beneficii illi facta, iuxta resoluta per *Bonacinam de cens. dist.* 7. *part.* 3. *punct.* 11. *num.* 19. & quod dixi supra allegat. *præced.* Hinc decim refert *Aloy. Rice. in decis. part.* 1. *decis.* 60 quod adolescentem muliebri passus & ob id ignis laquei gemitu cruciatus est irregularitas, & ead. *part.* 2. *decis.* 113. dicit resolutum clericum sodomitarum esse incapax collationis beneficii, ac proinde in casu illius decisionis fuisse à quodam beneficio iurisdictionis exclusum. Intelligit post sententiam Iudicis declaratoriam, vi multis probat *Diana d. p. 2. tracit.* 17. *resolut.* 67.

Et beneficium, &c. Verba hæc importunt priuationem beneficiorum ipso iure, iuxta ante sententiam illa valeant imperari, retineri tamen possunt quousque sententia declaratoria intercedat, prout resoluunt *Lap. allegat.* 16. *incip. An valeat*, & ibi *Mandol. aldit.* 1. & *Bonacin. de magno Matrimony sacramento, quest.* 2. *punct.* 11. *num.* 1. *in fine*, *Rota decis.* 728. *part.* 3. *lib.* 3. *divers.* *Quarantia in sum. Bullary verb. Sodomus ad finem*, *Laert. Cherubin. ad dist. Constit. Py F.* *secl.* 1. optimè *Campan. dist.* *cap.* 22. *num.* 10. ubi etiam asserit, quod tunc non est necessaria postfessoris citatio, nisi cum peteretur immissio in possessionem. Interim tamen non tenetur in foro Conscientie cedere beneficio, officio, & dignitati, aut restituere fructus ante iudicis sententiam. Ita *Bonacina dist.* *punct.* 11. *num.* 2. *versus. Ad auertendum est tertio*. Qui enim commisit crimine, seu delictum, propter quod incurrit penam priuationis beneficii ipso iure, non admittit statim iudicium, ita vi teneatur

tut in Coofcientia illud dimittere ante declarato-
riam iudicis fententiam. Ita Sahaguo in *cap. fin. de
fequeftris poffeffione num. 79. cum fequentibus*, Molin in
emprio iuri part. 1. tit. 1. quæft. 9. num. 41. poft Gutier.
Heoriques, Fr. Emmao, Molina, Azor. Suar. Pert.
de Ledefm. Gabriel. Vafqueza Leff. & alios Nicol.
Garcia *diff. cap. 10. numer. 8.* & ibi citatis addo
Vgolin. *de irregul. cap. 41. §. 1. num. 4.* Campanil.
in difenf. Iuri Canon. rub. 11. cap. 12. num. 10. Ho-
mobon. *de exam. Ecclief. part. 2. traft. 11. cap. 12. quæft.*
16. Diana *diff. traft. 17. refolut. 67.* Marchin. *diff.*
cap. 4. num. 12.

30 Epifcopi cum conuictis de crimine nefando,
& iuridicè condemnatis nullo modo poffunt
difpenfate, neque eos promouere ad Ordines,
aut poft promotionem, vt in illis poffint mi-
niftrare, cum infamati iuridicè de crimine enor-
mi ipfo loco fint irregulares, vt bene probat Na-
uar. in *fuæ maritali cap. 24. num. 148.* In qua irregu-
laritate folus fummus Pontifex poteft difpenfare,
non autem alius Prelatus, vt refoluit Ludou. Mi-
randa in *man. Prælat. tom. 1. quæft. 8. concl. 1.* vbi etiam
affert neque Religionum Prelatos facultatem dif-
penfandi habere cum huiusmodi conuictio de cri-
mine nefando; nam propter enormitatem delicti, ac
propter illius infamiam, & etiam propter feanda-
lum, quod exinde aliis oriri, & georari poterat, vi-
dendo ipfum celebrare, eiuſmodi irregularitas cen-
ſetur Papæ tolerata, one citato in hoc loco Alzed.
de præfent. Epifcopor. dign. part. 1. c. 6. num. 67.

31 Nota quod in Regno Portugaliæ ea priuilegio
Regis, & Conſtitutione Pij IV. & Gregorij XIII. In-
quifitores habent cognitionem nefandi criminis,
vt atteſtantur Emmao. Mours *de incantat. & enfal-
miuſ opuscul. 1. ſect. 3. cap. 1. num. 16.* Soufa in *apbor. In-
quiſit. lib. 1. cap. 59. num. 10.* Quod etiam ſeruat in
Regno Aragoniæ, Valentiniæ, & Barcione ex Bul-
la Clementis VII. vt referunt Salced. *ad Bernard.*
in præf. cap. 86. Narbona l. 10. gloſ. 8. numer. 3. tit. 1.
lib. 4. noue Recop. Caſtrus Palauſ in ſum. tom. 1. traft. 4.
diſput. 8. puncto 12. num. 11. Et aduertit Freitar in *ad-
dit. ad traft. de Conſeſſ. ſollicit. quæſt. 24. num. 136.* non
poſſe Inquiſitores relaxare ſodomitas Curiz ſecu-
lari, niſi ſint incorrigibiles.

32 Cum itaque ſui natoſa peccatum hoc fit grauif-
ſimum, & comque frequentia creſcat, attentius pro-
curare debent Confeſſarij, vt tam abominabile
ſuctus omino extirpetur, ac proſus à fideſcium
etiam mentibus eradicator, & radicatos euellat,
idque tunc præſertim aſſequatur, ſi tam illud, tum
aliud quodpiam peccatum carnis committentibus
inſiſſorſ ieiunia, diſciplinas, frequentefque Con-
feſſiones, quin etiam enomiatem exaggerent, ven-
tes verba illis, quibus & D. Auguſtinus vitur in
ſermone de viſio ſodomitico, quod ſcilicet à tan-
ta immuoditia Angeli fugiant, ac demones etiam
oculos claudunt. Superiores igitur maſime cauere,
& inſtigilare debent, hoc impem ſectus puniendo,
ne malum hoc tanquam peſtis latentem ſerpat, & vi-
tes acquirat; oportune ideo occurrentium
huius morbo eli, ne latè diſſeminatus mul-
tos ſanctiſa contagione turpiter indi-
ciat, & Dei iuſtiſſimam itam
prooocet.

ALLEGATIO XLV.

Epifcopus cum illegitimis ad Ordines, &
beneficia quando poſſit difpenſare?

SUMMARIVM.

- 1 Difpenſationes ſont ſtricti iuri, & odioſa.
- 2 Argumentum de maiori ad minus in difpenſationi-
bus non valet.
- 3 Difpenſatio conceſſa aduſus vnum impedimentum,
vel defectum, non porrigit ſuum effectum ad alium.
- 4 Difpenſatus ad Ordines intelligitur dantatæ dif-
penſatus ad minores.
- 5 Difpenſatus, vt promoueri poſſit ad Ordines Sacros,
multo magis cenſetur difpenſatus, vt poſſit promo-
ueri ad Ordines minores.
- 6 Difpenſatio ſcilla ad Ordines non extenditur ad bene-
ficia, etiam ſimplicia.
- 7 Difpenſatus ſimpliciter ad beneficium, ad alium
quæm ad ſimplex non dicitur habitus.
- 8 Difpenſationem obtinens ad aliqum beneficium ſim-
plex ſi ad illud præſentetur, dicitur habitus ad
cætera ſimplicia.
- 9 Difpenſatus ad Sacerdotium non mouet habitus ad
beneficium Curatum.
- 10 Difpenſatus ad Curatam, multo magis cenſetur dif-
penſatus ad Communicatum Cathedralium.
- 11 Difpenſatus ad beneficium Curatum non cenſetur dif-
penſatus ad obtinendum Dignitatem, etiamſi ex-
ceſſum eſſet difpenſatio.
- 12 Dignitates non comprehenduntur niſi aperte verbis
illarum meminerit reſcriptum.
- 13 Beneficium appellacione non veniunt Dignitates.
- 14 Difpenſatus ad Dignitates non dicitur difpenſatus
ad maiorem dignitatem poſt Promotionem.
- 15 Verba, & principales Dignitates in Collegiatis,
non comprehendunt plures Dignitates, quæ vni
in quilibet Collegiata.
- 16 Regula 3. Cancellariæ referunt tantum vnum prin-
cipalem in quilibet Collegiata.
- 17 Reprehenduntur contrarietates, veluti alia
ſollicitatis, ac bonitatis impatiens.
- 18 Fluorare melius eſt, quam banari, ſicut amare,
quàm amari.
- 19 Epifcopus difpenſare poteſt cum illegitimis ad mino-
res Ordines, & ad beneficia ſimplex.
- 20 Conſa requiritur in difpenſatione ſacienda per Epi-
ſcopum.
- 21 Epifcopus non poſſit cum illegitimis difpenſare ad be-
neficium, quo non iure canonici, ſed ſeculo, vel
conſuetudine Sacrum Ordinem requirit.
- 22 Epifcopus cum illegitimis poteſt difpenſare ad Cau-
ſam Ecclieſiarum Collegiatarum.
- 23 Difpenſare poteſt Epifcopus cum illegitimis ad di-
ſtinctas portiones, ſeu inferiora beneficia Ecclieſie Ca-
thedralis.
- 24 Difpenſare poteſt Epifcopus cum illegitimis ad bene-
ficium ſimplex habens acceſſit annexum Paro-
chiale.
- 25 Capitulum Sede vacante poteſt ſicut Epifcopus, hu-
iuſmodi difpenſationiſ impertiri.
- 26 Capitulum Sede vacante difpenſare in ſiſ poteſt, in
quibus poteſt Epifcopus ratione inſiſtentiſ Epi-
ſcopalis.
- 27 Capitulum Sede vacante ſuccedit Amicitiaſ deſuncti
in omnibus ſiſ, quæ iure canonici pertinebant ad
Ordinarium Epifcopi inſiſtentiſ.
- 28 Epifcopus non poteſt difpenſare cum illegitimis ſuper
plura

pluritudine beneficiorum simplicium.

19 Papa solus ad Dignitates, vel Personatus etiam sine cura dispensat.

20 Episcopus cum illegitimus ad beneficia requirenda Sacram Ordinem dispensare non potest.

21 Episcopus cum illegitimus ad Canonicatus Ecclesie Cathedralis dispensare non valet.

22 Contrarium fecerunt aliqui.

23 Sub distinctione fadere compotunt.

Irregularitas occulta ex defectu natalium an sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? responsum, ibid.

24 Dispensatio an praesumatur si illegitimus in habitu, & Tonfura incurrens Ordines suscepisse tali dispensatione procedente alleget?

25 Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato?

26 Dispensatio ad Summo Pontifice ad beneficium simplex obtinendum, ante aetatem 14. annor. an ex dispensatione Episcopi possit aliud simplex impetrare.

27 Episcopus promouens ad Ordines illegitimum, seu alium qui de iure communis promoueri non potest, in casibus tamen in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo dispensasse.

28 Dimissi a Superioribus ex Societate 12. & 13. & etiam ab alia Religione, an reintroducunt in irregularitatem ex defectu natalium, ita ut non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri?

DISPENSATIONES sunt stricti iuris, & odiose, strictiusque recipiunt interpretationem, cap. 1. an fin de filio presbyter, lib. 6. Host. de incompatib. beneficiarum part. 2. cap. vltim. num. 67. cum sequentibus. Sayt. de consur. lib. 6. cap. 1. num. 16. Azor. institution. moral. part. 2. lib. 7. cap. 33. quæst. 6. Martien. lib. 10. glof. 1. num. 7. tit. 8. lib. 5. nona recepti. Nicol. Garcia de benef. part. 1. cap. 6. num. 58. Giroda de privilegiorum, seu exemptionum. explicat. num. 1111. Mari. Anton. varior. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 14. & lib. 3. resolut. 2. num. 18. & 11. Carol. Tapia ad rubr. ff. de constitution. Principum cap. 3. num. 1. cum sequentibus. Moneto de distribut. quæstiones part. 1. quæst. 14. & n. 5. Suar. de legibus lib. 11. cap. 11. num. 10. & cap. 17. & n. 1. Campan. in diuersorio Iuris Canon. rubr. 11. cap. 11. num. 90. ita vt in eis non valeat argumentum de maiori ad minus, nec extendatur ad easum habentem in se maiorem rationem, prout resoluunt Consuet. de sponsalib. part. 1. cap. 8. §. 8. num. 1. Nauar. de relictis Ecclesiasticis. quæst. 3. monita 10. num. 1. Molinos de promou. lib. 1. cap. 4. num. 48. & seq. Brauor. de Sole in locis commun. verb. dispensationem sunt odiose, Salas de leg. disput. 10. fol. 10. Sord. decr. 168. num. 10. & 11. Cald. Percha de nominat. employ. conf. quæst. 11. num. 5. Gottier. Canon. lib. 2. cap. 15. num. 114. Rendin. in prompt. recipiarum sentent. tom. 1. tit. 19. num. 12. Molin. de Iustitia tom. 3. tract. 2. disput. 591. num. 1. Sanchez de matrim. lib. 8. disput. 1. num. 32. & disput. 24. num. 17. Nicol. Garc. decr. cap. 6. num. 59. Campanille decr. cap. 13. num. 91. vbi testifringit, quando illud minus comprehendit, & necessitudo includeret sub maiori, aut esset necessarium consecutiuum, ac dependens ab eo, & super quo fuit dispensatum; quia dispensatus ad vnum, consequetur dispensatus ad omnia consequentia, pleoè Sanchez. de Matrim. lib. 8. disput. 1. num. 19.

3 Concessa igitur dispensatio aduersus vnum impedimentum, & defectum, non porrigit suum effectum quoad alium, l. si quis de C. de iur. iur. iustit.

mento, & vide ibi gloss. Bald. Sallert. & alios. Simon. de Prezis conf. 51. num. 6. Sord. conf. 24. num. 4. Ioseph. Gonzal. varior. quæst. cap. 14. num. 11. Ioan. Baptista à Costa de retrouatione cap. 9. casu 10. numer. 1. Sic etiam dispensatus ad vnum effectum non coequetur dispensatus ad alium, Berol. conf. 163. n. 10. & 41. lib. 2. Riminald. iun. conf. 341. num. 16. Simon de Prezis conf. 100. num. 19. Carol. de Groll. de effectibus clerical. effectus 4. num. 57. & 58.

Quate dispensatus simpliciter ad Ordines, intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores, ex gloss. verb. ordinari, in cap. luterus de filio Presbyter. & gloss. verb. ad omnes, in cap. vlt. cod. tu in 6. Rebuff. in praxi beneficiis in de dispensatione super defectu natalium, num. 47. Campao. decr. cap. 13. num. 95. Suar. de consur. tom. 3. disput. 41. fol. 3. & num. 3. vbi videtur in contrariam opinionem inclinare, Sanchez de Matrim. lib. 8. disput. 1. num. 16. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 6. cap. 3. quæst. 6. Moissel. in summ. tract. 2. c. 16. n. 8.

Dispensatio vero vt promoueti possit ad Ordines sacros, multò magis censetur dispensatus vt possit promoueri ad minores Ordines, ex multis, quæa refert, & sequitur Carol. de Grassi. d. effectus 4. num. 105.

Dispensatio etiam facta ad Ordines non extenditur ad beneficia, cum sint separabilia, & executio votus possit stare sine altero. Ita probant cap. 1. & ibi gloss. de fil. Presbyter. Gemin. in d. cap. 1. vbi Monacho Atchid. Ioan. And. & Ancharan. ubi ut lib. 6. Paris. conf. 38. & num. 19. volum. 4. Sayt. de consur. lib. 6. cap. 11. num. 11. Garcia decr. cap. 6. num. 70. Sauch. de Matrim. lib. 8. disput. 1. num. 127. Mat. Antonin. varior. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 10. Molin. in summ. Theologia moral. tract. 2. cap. 16. num. 8. in fine, & tract. 6. cap. 7. num. 11. Velsq. in opuscul. de benef. cap. 3. §. 1. d. 3. Aloy. Riecan de consur. part. 1. decr. 95. nouissime Marcel. Vesp. in praxi cap. 47. n. 19. me citato in hoc loco nouissime Alphoof. de Leone de officio Capellani quæst. 4. praxi 6. num. 71. Filibue. in summ. Theologia moral. tract. 41. de benef. cap. 4. sub num. 5. in princip. Exterditi tamen ad beneficia simplicia concessi solita clericis Ordinibus initiatis tenent gloss. verb. Sedis Apostolicæ in cap. vltim. & ibi Abb. num. 2. de filio Presbyter. Maior. de irregulari lib. 1. cap. 8. num. 8. Oldrad. conf. 151. num. 6. Michæl. Mettin. de Villat dei parsonado de Calazatand part. 9. collumbe 5. num. 4. Hentici. lib. 13. cap. 57. §. 5. Bellet. d. 3. num. 59. Sed alij existimant non extendi ad aliquod beneficium obtinendum, cuius quodem opinionis præter citatos in principio huius operis, fuit Rebuff. in praxi rubric. de dispensat. super defectu natalium, num. 48. Borgos in tract. de irregulari. rubr. de filio Presbyter. num. 9. quos refert, & sequitur Campao. decr. cap. 13. num. 96. quibus addo Mart. Antonin. decr. resolut. 19. n. 11. Gare de benef. part. 1. cap. 6. num. 70. Matchin. d. tract. 1. part. 9. cap. 4. num. 13. Azor. instit. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. quæst. 3. vbi etiam etiam dispensatus fit, vt ad omnes sacros Ordines ascendere queat. Verum dispensatus super eleuata potest obtinere professionem; quia illegitimus non est inhabilis ad obtinendam professionem offi ratione clericatus, super quo fit dispensatus, non indiget dispensatione super illegitimitate, vt per Sarnen. in reg. de an. d. quæst. 11. ad fin. vbi si verò non datur, Scraphin. decr. 1164. n. 1. part. 1. & habet opinionem perpetuo seruasse Rotam testatur ipse apud Fortnac. decr. 349. num. 3. part. 2. recentier, Campanil. in diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 64. Alphoof. de Leone decr. praxi 6. num. 73. Quicquid contrarium esse de illo Dicitur & Cancellarius asserit Garc. de benef. part. 1. cap. 3. & n. 119.

- 9 Qui enim simpliciter dispensatus fuit ad beneficium, vique ad aliud beneficium, quam ad simplex, non diceretur habitatus, vt ait Boetius, *de irregularitatibus part. 2. rubr. super pretensione dispensat. num. 1.* sequitur Campanil. *diff. cap. 11. num. 97.*
- 8 Si verò aliqua obtinens dispensationem ad aliquod beneficium simplex consequendum ad illud praesentetur, dicitur habitatus ad cetera simplicia, vt resoluunt Casale. *dec. 19. sub num. 11. part. 1.* Campanil. *diff. cap. 3. num. 98.* Ex quibus facile colliges nisi pronuntiasse Henrici. *lib. 14. cap. 8. §. 10. cum ait, quod illegitimus dispensatus ad Sacerdotium, non caret inhabilis ad beneficium Curatum, & Episcopatum, ac Dignitates: quae omnia sunt falsa, & sine fundamento, prout tenent Sayr. *diff. lib. 6. cap. 11. num. 27.* & 18. Nicol. Garcia *diff. cap. 6. §. 1. Marchio. diff. cap. 4. num. 14.* Campanil. *diff. cap. 13. num. 101.* Dispensatus simpliciter ad plura beneficia duotantum siue curata recipere potest. *cap. si cui, in fine, de prob. in 6. Felio. conf. 4. num. 7. Rot in Pat. Parochialis de Tolonera 10. Nouemb. 1613.* coram Card. Pamphilio iun.*
- 9 impediatur per Fastinac. *dec. 158. n. 3. in princip. part. 1. reuoc.* Et dispensatus ad beneficia recipienda non censetur dispensatus ad illa retinenda, Rebuff. *in pract. dispensat. rat. aut. verb. & infirmis retinere, Rot. dec. 159. num. 16. part. 1. d. dec. 158. num. 1. part. 1. reuoc.* etiam si verba dispensationis sint vniuersalis, videlicet, *non cum quacunque & qualicunque beneficia, &c.* quia illa solum referri debent ad facultatem recipiendi, ita ut possit quidem quaecunque beneficia recipere etiam vltra duo siue simplicia, siue curata, vel etiam Dignitates fuerint, non autem plura simul retinere, Rot. *diff. dec. 158. num. 3.*
- 10 Vnde quomvis dispensatum ad Curata, multò magis ecclesiæ dispensatum ad Canonicatus Cathedralis Ecclesiae dixerit Ioan. de Sclua *de benef. part. 2. §. 6. n. 6.* contrarium tamen verius esse ex Rota *dec. 154. alius 1. de filiis Presby. in alio. affect. Curat. parit. d. cap. 13. num. 99.* Et à fortiori dispensatum ad beneficium Curatum, non censetur dispensatum ad obtinendam Dignitatem resoluunt Petr. Gregor. *synagm. lib. 17. c. 6. n. 36.* Azor. *diff. cap. 3. §. 7.* Bellet. *d. §. 1. n. 38.* Et etiam excoibetis esset dispensatio, nempe ad quaecunque beneficia; quia adhuc Dignitates non comprehendetur, nisi aperte verba illarum meminerit relictum, vt post Rebuff. resoluunt Campanil. *d. §. 13. n. 101.* appellatione enim beneficiorum non veniunt Dignitates, *Clem. 1. de frequet. poff. cum similibus ciuitas à Bellet. part. 1. tit. de dispensat. clerical. §. 1. n. 38.*
- 11 Sic etiam dispensatus ad beneficia, vel etiam ad Dignitates, non potest promoueri ad Dignitates, quibus cura animarum inest, Azor. *diff. cap. 3. quæ. 9. & 10.* Sic etiam dispensatum in ætate ad obtinendam Canonicatum, vel Dignitatem in Ecclesia Cathedrali, non censetur dispensatum ad hoc, vt possit esse delegatus Papæ ante vigesimum annum, probat Nauar. *conf. 11. à num. 1. sub tit. de celebrat. Miss. Carol. de Gratius diff. esset. 4. n. 60. D. Barbo in L. cum prator. §. vltim. num. 60. ff. de indic. Steph. Genian. *discept. forens. cap. 170. num. 7.* Missob. *de Synodo diocesana c. 4. dub. 13. num. 31.**
- 14 Hinc etiam dispensatus ad Dignitates non dicitur dispensatus ad maiorem Dignitatem post Pontificalem, Bellam. *dec. 698. poff. med. Rebuff. in concordat. in form. mand. Apost. in gloss. verb. aut dignitate, & in pract. tit. de dispensatione super dispensat. natal. n. 86.* quos refert, & sequitur Bellet. *d. tit. de disciplina cleri-*

cali, §. 1. n. 39. Azor. *d. c. 1. §. 8. me citato in hoc loco Martel. Vulp. d. c. 47. n. 10.* Et sed ad maiorem consuetam hodie in dispensationibus quæ conceduntur, addit clausula, *exceptis maioribus Dignitatibus in Cathedralibus, & principalibus in Collegiatis: & causa similium verbotum, dubitabatur apud aliquos legalis scientiam tyrones, vel potius alieni honoris inuidos, & detractores, an scilicet sub illis verbis, & principalibus Dignitatibus in Collegiatis, comprehendenderent plures Dignitates, quàm vnà in qualibet Collegiata; nam cum quædam insignis persona promoueretur ad Dignitatem, quæ erat tertia in quadam collegiata, virtute illius clausula contra illum à Concanoicis suis, & coopidantibus, magis inuidie argumentum, oppositum fuit, possitque sibi tam inuoluntè denegata; ego in hoc dubio (si dubii appellari potest), quod omni caret difficultate, respondeo verba illa, & principalibus Dignitatibus in Collegiatis, intelligi solum de vnaquaque Dignitate principali, quolibet Collegiata, quia pluralitas illa resoluitur in singularitates, & respicit solum pluralitatem Ecclesiarum. Probatur à simili ex reg. 3. Cancellaria, vbi circa refectionem beneficiorum habetur hæc verba, *principales in Collegiatis Ecclesiis, ex quibus resoluunt Doctores* et reseruat suorum vnam principalem in quolibet Collegiata, prout tenent Mandol. *in d. regul. 1. §. 3. per totum, Menoch. conf. 190. n. 5. tam sepp. Gonzal. ad regul. 8. Cancell. gloss. 1. n. 7.* Nicol. Gare. *de benef. part. 3. c. 1. n. 161.* Non obstat quod adducit Mandol. *d. §. 3. in fine, nam decisiones, & lura, quibus innititur, loquuntur tantum de duabus Dignitatibus, quæ principalibus, quia tunc tantum doct. sub eadem regula comprehendere solet, vt per Nicol. Gare. *d. c. 1. num. 164.* Aloyf. Rice. *in vltim. dec. §. 1. c. 161. 1670.* Et ad hæc minime attendentes conuincam opinionionem tuebantur aliqui prædicta lura non ignorata, sed alienæ felicitatis, & honoris impatiētes, & parum aduerentes honorum, qui videbatur aliis impendi, reflecti in seipsos, et quoniam, vt ait Ioan. de Lignano *de amicit. cum agit de amante, & amato 2. 1. Honorare melius est, quam honorari, scilicet amare, quàm amari: nam qui honorat, & amat, ostendit signum virtutis, deinde amando, & honorando quæ adimplet præceptum Christi qui inquit nos, et diligemus proximum nostrum, ex Apost. ad Rom. 13. vt nos inuicem honore afficeremus. Quare non temere vulgo dici solet honorem esse facientis, non recipientis, facit l. 6. ff. de offic. Proconf. vbi dicit Vlpian. si ad aliquam celeberrimam ciuitatem, vel prociocinæ caput Proconful aduenit, pati debet commendari sibi Ciuitatem, laudesque suas ob gratiæ audire, cum bonori suo Prociociales id vendiderit; ex quo text. clarum fit aliquem præstans honorem, cum in dicta lege honor Prociociales præstaretur, & tamen id honori suo Prociociales vindicabant, vt eleganter expouit Thom. Aq. *de iude scacchorum q. 7. n. 71.****

Illegitimorum multæ sunt species, nam si quis sit natus ex soluto, & concubina domi retenta, dicitur filius naturalis, si ex meretrice, dicitur manzer, si ex coingaro & soluta, dicitur nortus, si ex copula in loco Civilis damnata; veluti ex capto, incestu, stupro, sacrilegio, dicitur spurius à spurcia in loco reprobata: qui omnes ordinari prohibeantur, *cap. 1. & per tot. 16. dist. 1. innotuit, de elect. cap. fin. de fil. Presby. Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 10. ibi, naturalibus & scilicet, 1. §. 5. ibi, de ipsorum ordinandum naturalibus, & cap. 7. ibi, ordinandum genus, &c.* An expositi habendi sine illegitimi, & ab Ordioibus atendi? Vide infra *deleg. §. 1. n. 148. cum seqq.*

Deuotendo vunc ad solutionem nostræ principi

pals quædam Episcopum dispensare posse cum illegitimis, ex quocunque etiam damnato coitu ad minores Ordines, & ad beneficium simplex, Papam vel solum dispensare quoad maiores Ordines, & ad beneficium Cuteda, vel ad ea, quæ habent Dignitatem annexam, vel quæ habent Ordinem sacrum annexum probatur in *cap. 1. de filijs Presbyt. in 6. & ibi gloss. & Doctores, Coninck de Sacram. disp. 18. dub. 14. num. 111. & disp. 33. n. 29. dub. 1. Hieron. Veneto in exam. Episc. lib. 1. cap. 10. num. 18. Vgolin. de irregul. cap. 44. §. 2. n. 3. Sayt. de censur. lib. 6. cap. 11. n. 8. Gig. de presum. quest. 17. in princip. Rebuff. in praxi de form. iur. censur. num. 2. & 12. de dispensat. super defectu nat. n. 8. Azot. ansit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 50. quest. 8. Henric. in sum. part. 2. lib. 15. cap. 8. num. 10. Jus. B. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 1. num. 48. Carol. de Grassis de effectibus cleric. effectus 1. num. 330. Cardol. in praxi Iudicium, verb. dispensatio num. 38. Marchin. me citato in hoc loco, de sacram. Ordinis tract. 1. part. 10. c. 1. diff. 2. Loter. de ex benef. lib. 4. quest. 48. n. 140. cum seq. ubi dicit ob generalitatem dictæ ad omnes cuiusvis generis illegitimos extendi, nouissimè Marcel. Vulpe in praxi in de fore eccles. cap. 47. n. 15. me citato in hoc loco Alzed. de primis. Episc. disp. part. 2. cap. 8. n. 32. Iuan Mar Bellet. disquis. clericali. part. 1. tit. de disciplina cleric. §. 1. n. 15. nouissimè Toubelhan in practica. Iure spirit. lib. 2. c. 13. n. 83. Campan. in diuerso Iuris Canon rubr. 11. c. 13. n. 81. Mollif. in sum. Theologia moral. tract. 7. c. 16. n. 1. late D. Feliciano de Vega in regul. cap. 7. §. clerici, §. de adulteris, n. 95. cum seq. de iudic. nouissimè me citato in hoc loco Alphond. de Leone d. praxi 6. num. 74. Quod locum habet in Episcopo dispensante cum filio suo illegitimo quoad minores Ordines, & beneficium simplex, Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 12. n. 11. Sicut. de censur. num. 5. disp. 50. sect. 3. num. 6. Pi. Emilianus in sum. tom. 3. cap. 38. n. 2. Alzed. d. part. 2. §. 5. num. 18.*

In huiusmodi dispensatione faciendi per Episcopum, cum sit inferior Papa, requiritur causa, & quod eorum suffraganeis meritis fiat, gloss. in cap. requisita, §. nisi iuxta, c. quest. 7. Nauat. consil. 45. n. 1. de Inimic. Fr. Emman. quest. Regular. tom. 1. q. 11. art. 14. & 15. quem refert, & sequitur Nicol. Garc. d. c. 1. num. 49. Petr. Anton. à Petra in tract. de preest. Princip. c. 31. dub. 2. n. 10. Carol. de Grassis de effectibus cleric. in prealud. n. 132. Vals. in opus. de benef. cap. 5. §. 1. dub. 1. & 4. Mollif. in sum. Theologia moralis tract. 6. cap. 7. n. 18. Illud tamen aduertere oportet, quod si illegitimus beneficium aliquod dispense per suum Episcopum, nequiret Episcopum cum illi super huiusmodi illegitimitate dispensare propter oppositionem manus Papæ, vt bene obseruauit Simon. de reseruat. quest. 64. n. 6. & Mollif. in praxi habenda censuram pral. 3. in princip. n. 4 secundum Rumanam impress.

Pro matric cognitione anrequam ad ampliaciones & limitationes deueniamus, Primò est obseruandum quod dispense per suum Episcopum, poterit etiam in diuersa diocesi beneficiari per text. in cap. cum olim, ubi Abb. n. 1. de cleric. coning. Maiol. de irregul. lib. 1. c. 3. sub n. 8. vers. proderet etiam, & num. 9. Loter. d. lib. 1. quest. 48. n. 143. Secundò est obseruandum quod dispensatio fiat expresse ante promotionem ad beneficium: nam Episcopus promouendo illegitimum, non censetur cum eo dispensare, ex communis opinionis, de qua attestatur Rebuff. in praxi in de dispensat. super defectu natal. num. 9. Loter. d. quest. 48. n. 144. de quo tamen vide infra n. 31. Tertiò obseruandum est, vt Episcopus non excedat limites à Iure sibi concessi potestatis quandoquidem ea restricta est ad Ordines minores, & ad beneficium nõ

Curatum, sed simplex, in Curatis enim quocunque subit causa vitii, vel necessarii, non dispensat, vt voluit Gemit. d. l. cap. 1. num. 5. Et quoad simplicitatem etiam habet habenas, & respectu quantitatatis, & respectu qualitatatis, & quidè respectu quantitatatis, vt non possit dispensare ultra vnum, ex quo tex. in singulari loquitur, & tenent citati infra n. 28. respectu verò qualitatatis vt hæc facultas non intelligatur de omnibus omnino beneficiis, quæ non habent curam animarum, sed his tantum super quibus per Episcopum valet dispensari, vt expresse habetur in d. l. cap. 1. quæ omnia ex ampliationibus & limitationibus infra scripiis prebent.

Primò amplia supradictam resolutionem, quæ habet Episcopum cum illegitimis posse dispensare ad beneficium simplex, proferre in Canonibus Collegiatus Ecclesiasticum, vt post Staphil. dicte Rota iuncta addit. Papæ de c. 1. part. 15. de filijs Presbyt. in nouis, quam refert, & sequitur Bellet. d. 4. §. 3. n. 27. Nicol. Garc. d. cap. 1. n. 69. Anton. Fabric. in praxi beneficiis de benef. Cathedral. n. 8. Zetol. in praxi Episcopi. part. 1. verb. Canonici, §. 1. Stephan. Grat. de c. 1. ferens. tom. 4. cap. 59. n. 16. Squillane de primis. cleric. cap. 4. n. 16. Sayt. de censur. lib. 6. cap. 11. n. 13. nouissimè Marcel. Vulpe d. 4. §. 1. in fine, cum non habeant anoxum Ordinem aliquod curam, etiam si sint alienius insignis Collegiatus, quia etiam ad huiusmodi Canonici obtinendos sufficit prima tonsura, & quod quis antequam decimumquidam annum, vt post multos, quos refert, dicit Nicol. Garc. d. part. 7. cap. 4. num. 39. & latius infra dicemus.

Secundò amplia in dimidiis Portionibus, seu inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, prout reseruat Gomez de expulsiu. n. 38. Flaminio de resignat. lib. 2. quest. 1. num. 117. Gonzal. ad reg. 8. Carol. gloss. 5. num. 98. & seq. Gratian. d. l. cap. 191. n. 17. Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 69. Bellet. d. 4. §. 1. num. 26. & Di. midie enim Portiones non habent sibi annexum Ordinem sacrum, nec illius ritum requirunt, Nicol. Garc. d. l. cap. 4. n. 38.

Tertiò amplia etiam beneficio simplici, ant Canonici Ecclesiæ Collegiatus, vel dimidiis Portionibus, aut inferioribus beneficiis Ecclesiæ Cathedralis, parochialis Ecclesiæ vnita sit accessit, ex multis rationibus, & iustis ad ipsum fuadentibus, quæ recto alto in loco; quorum illa principalis est, quia quod accedit alteri, sequitur conditionem, & naturam principalis; & ita hæc ampliacionem tenent Gemit. in cap. 1. n. 12. de filijs Presbyt. lib. 6. Rebuff. in tract. nominat. q. 16. n. 27. Bellet. d. l. §. 1. num. 14. Campanil. d. l. cap. 1. num. 83. Steph. Grat. de c. 1. ferens. cap. 275. n. 47. & cap. 591. n. 16. & 17. Zetol. part. 1. verb. Canonici, §. 3. Anton. Fabric. in praxi beneficiis, de benef. in Cathed. n. 8. Squillane de primis. cleric. cap. 4. n. 56. Alzedo d. l. part. 2. c. 6. n. 35. Azot. d. l. cap. 2. quest. 14. Gonzal. ad reg. 8. Carol. gloss. 5. §. 7. n. 18. & de hac veritate hucque nemo dubitauit.

Quartò amplia Capitulum Sede vacante posse, & licet Episcopum, huiusmodi dispensationes imperiti, prout resoluunt Nauat. consil. 4. incip. An Capitulum Sede vacante sub tit. de temporib. ordin. in artic. & 7. de filijs Presbyt. in nouis. Campan. d. c. 13. n. 81. Quarant. in summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante, vers. secunda quæstio. Zetol. in praxi Episcopali, part. 1. verb. Capitulum, vers. irritio, pag. 18. me citato in hoc loco Diana part. 4. tract. 2. res. 6. 4. in fine. Loter. d. lib. 4. q. 48. num. 142. nouissimè Marcel. Vulpe d. c. 47. n. 17. Licet contradicatur Paris. consil. 136. incip. Status de defunctis, n. 1. vel 4.

Et tunc Capitulum Sede vacante dispensare in 16

is potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis, ut tenet Henricus, in *sum. lib. 1. q. 1. de irregular. cap. 1. o. 1. Guriel. canon. lib. 1. cap. 3. num. 10. Sayre. ad Clavi Regis lib. 6. cap. 1. num. 84. Cened. ad Sect. collect. 4. num. 1. Molin. de iurisdictione, tractat. de iur. 1.1. num. 3. Cardos. in praxi iuris, & advocat. verb. Capitulum, can. 2.*

7 Quin etiam generaliter suppetit ratio, quod Capitulum Sede vacante succedit Anstifitri defuncto in omnibus iis, quæ iure communipetitionebant ad Ordinatum Episcopum iurisdictionem, exceptis nonnullis inspectum iure prohibitis Sylluest. verb. Capit. §. 2. Pium. de possessione Capit. Sede vacante part. 1. cap. 3. n. 3. Rebuff. in praxi beneficiis in. de decol. à n. 17. Nauar. conf. 44. n. 1. de temporibus ordinis, & consil. 7. de filiis Presbyter. Flamen. de resignation. lib. 7. q. 3. n. 11. cum seq. Sicut. de consue. disp. 7. sect. 1. num. 4. Molin. disp. 1. n. 1. §. 1. o. 1. Guriel. Sayre. & Cardos. ad locum. Alory. Ricc. in praxi furi Eccles. decis. 357. n. 4. in prima etia. & resolut. 303. n. 4. in 2. edit. ubi dicit, quod Capitulum succedit in omnibus, quæ iurisdictionis, tam coeueniense, quam voluntariæ.

8 Prima limita non procedere suprapositam resolutionem, nisi ad vicum obtinendum beneficium cum illegitimo enim non poterit Episcopus dispensare super pluralitate beneficiorum simplicium, ut probat dict. cap. 1. §. 1. de veris, de filiis Presbyter. lib. 6. ubi Gemina. & tenet Zorola in praxi Episcopali §. 1. verb. Orde. circa finem. Azor. in sum. moral. part. 2. lib. 6. cap. 3. q. 12. Auila de consue. part. 7. disp. 1. dub. 6. concl. 2. Nicol. Gaurad. cap. 2. n. 30. & part. 3. cap. 3. n. 4. Lotter. d. lib. 2. q. 48. n. 146. Squill. de priuilegiis, cap. 4. num. 49. Felhu. tract. 4. cap. 4. sub num. 3. Alphons. à Leone disp. 9. 4. praxi 6. n. 82. Quomodo contrarium videatur sentire glof. 2. in cap. final. de filiis Presbyter. lib. 6. Selua de benef. part. 3. q. 12. n. 19. Menoch. de arbit. casu 207. n. 13. 6. Nam vetus est, quod supra resoluimus, quia illegitimus cum quo dispensatur ad beneficium, non potest nisi vnicum obtinere, vt resoluunt Sanchez de materia. lib. 8. disp. 51. n. 6. & 12.

22 Secunda limita in Dignitatibus, vel Personatibus, etiam si hoc cura: id quod solos Papa potest cum illegitimis dispensare. Ita colligitur ex cap. fin. de filiis Presbyter. glof. verb. beneficium in d. cap. 1. Henric. d. lib. 14. cap. 8. num. 10. Auila d. dubio 6. concl. 6. Azor. d. cap. 3. quæst. 1. & post Petr. Gregor. Molin. Ledesma, Toler. Sayre. Ledum, & alios resoluunt Nicol. Gaurad. cap. 2. n. 33. Lamberti. in tract. de irregulares, lib. 1. part. 1. q. 9. art. 3. vers. adducit duodecim, n. 30. Campan. d. cap. 1. §. 3. n. 36. Bene dict. lig. in tract. de priuilegiis, bonest. art. 16. n. 10. cum seq. ubi num. 2. vers. tertia, subdit text. in dict. cap. fin. loqui in Dignitatibus & Personatibus, qui pertinet ad ecclesiasticam beneficium.

30 Tertia limita in beneficiis requirituribus sacrum Ordinem, ad quos Episcopus nequaquam illegitimos dispensare valet, ita glof. verb. tale in d. cap. 1. quon sequuntur ibidem Ioan. Monach. n. 2. vers. & idè Frane. n. 2. Ancharr. n. 2. Campan. d. §. 3. n. 85. quorum resolutionum dicit Azor. d. §. 3. quæst. 15. intelligendam de beneficio, quod sacrum Ordinem requirit peius legio, confersa dicit, vel statuto, in quibus Episcopus nihil iuris, & potestatis habet.

31 Quarta limita in Canonicatibus Ecclesiarum Cathedralis, ad quos obtinendos cum illegitimis non poterit Episcopus dispensare, ut tenent Ioan. Monach. in d. cap. 1. n. 7. Rebuff. in praxi fit de dispensatione super defectu natalium, n. 10. & seq. & hanc sententiam (vt inquit Felin. in cap. postulat. vers. 2. contine. sub a. 4. de rescriptis.) videtur tenere Rot. Roman. decis. 136. vel secunda incip. Nuluerat Domini, de filiis Presbyter. in

num. aliis §. 4. seu prima col. in anig. Zerol. in praxi Episcopali part. 1. verb. Canonici, §. 3. Anton. Fabrie. in praxi beneficiis de benef. Cathedrali, n. 8. latè Lotter. d. q. 48. ex n. 13. Marcel. Vulpe d. cap. 47. n. 10. Fr. Emman. in sum. tom. 3. §. 3. n. 1. Alzed. d. p. 2. c. 6. n. 33.

Constat tamen, imò Episcopum posse cum illegitimo dispensare ad obtinendum Canonicatum in Cathedrali, reuerti glof. in dict. cap. 1. verb. beneficium, quam ibi sequuntur Ioan. Andr. vers. in glof. uniusque sub num. 1. Geminin. num. 6. Ancharr. n. 1. Domin. num. 7. Franch. n. 6. Cald. conf. 1. de filiis Presbyter. Selua de beneficiis part. 3. quæst. 6. in fin. verbis, Azor. d. lib. 3. quæst. 11. Nauar. qui addit hanc opinionem esse communiter receptam, conf. 3. incip. Multarum quæst. n. 4. de arat. & qualis in antiquis, & conf. 4. de filiis Presbyter. in nouis Torrelanca dict. cap. 1. num. 33. Campan. d. lib. 1. cap. 13. n. 3. ubi aliter diffinitiones Rote supra allegatas non negare licet Episcopo dispensare cum illegitimis ad Canonicatum Cathedralis Ecclesie, sed licet dispensationes ab Episcopis concessas iuxta formam dict. 2.1. minime extendi ad Canonicatum prebendam, prout Franch. bene aduertit d. lib. 2. n. 6. au. sua. quæst. procedenti illegitimum habitatum ad beneficium simplex non intelligi dispensatum ad Canonicatum, nisi fuerit expressè additum de Canonicatu, & insinuat Nauar. ubi proximi n. 4. & conf. 2. n. 1. de filiis Presbyter.

Sed hæc contrariæ opinionis scedere distinctione componitur: prima enim quatenus habet ad Canonicatum in Cathedrali non posse Episcopum cum illegitimis dispensare, procedit de iure nouiori Concilii Tridentini, sess. 24. de reformatione, n. 11. quo attentis omnes Canonicus Ecclesie Cathedralis requiritur aliquem ex sacris Ordinibus, ad quos cum non possit Episcopus cum illegitimis dispensare, ex adductis per Lotter. d. lib. 4. cap. 2. n. 147. sequitur, quod etiam non poterit ad beneficia, quæ sibi illos habent annexos. At verò secunda opinio procedit de iure antiquo, & ita distinguunt Maior. de irregular. lib. 1. c. 8. n. 11. Zorola in praxi Episcopali part. 1. verb. Canonici §. 3. Sayre. de consue. lib. 6. cap. 1. n. 1. Auila ord. tract. part. 7. disp. 1. dub. 6. concl. 3. Henric. lib. 14. cap. 8. §. 10. ad fin. Less. de iurisdictione lib. 2. cap. 3. n. 86. Nicol. Gaurad. d. cap. 2. n. 65. & assentire videtur Campan. d. cap. 1. n. 83. Squillace de priuilegiis, d. cap. 4. n. 3. cum seq. Lotter. d. q. 48. num. 173.

Prima limita in beneficiis pariteris; non posse enim Episcopum dispensare, vt filius illegitimus obtineat beneficium simplex in Ecclesia patris sui, probat cap. cum stellarum, de filiis Presbyter. & tenent Valsq. in opuscul. de benef. cap. 3. §. 1. dub. 6. latè Lotter. d. §. 48. ex num. 174. Nicol. Gaurad. part. 7. cap. 3. d. num. 6. Molles. d. tract. 6. cap. 7. n. 19. reprobanes opinionem Syluest. & Angel. asserentium; vt post mortem patris possit Episcopus dispensare cum illegitimis eandem opinionem tenent Less. de iur. lib. 2. cap. 34. n. 85. Lysman. in sum. Theolog. moral. lib. 4. tract. 2. §. 1. n. 3. Alphons. de Leone d. lib. 4. praxi 6. n. 85. qui hoc limitant in nepotibus ex filiis illegitimis clericorum, siue legitimis, siue illegitimis fuerint procreati.

Vtrum autem irregularitas occulta ex defectu natalium sit ab Episcopo dispensabilis quoad sacros Ordines? Vide Dianam resolut. moral. §. 2. tract. 1. resolut. 64. Vtrum virtute Concilii Tridentini, sess. 24. de reformatione, n. 11. possit Episcopus dispensare in illegitimis quando est occulta ad Ordines maiores, & beneficia Curia? in quo dubio nouissime Ioan. Machala in d. tract. de presbitero Casaffary Cura de Almaz. lib. 1. p. 1. tract. 17. Decem. 1. num. 4. ita ait, Si quando la illegitimitas et occulta pueda empuer el Obispo dispensar para Ordenes

Ordines maiores & totas beneficia, dignitas, tamquam los. Datores. Multosque munimenta lo merent, como son Sacerdotes, Sacer, & Marchion, fundados en que la facultad que goza por el Concilio es para dispensar en las irregularidades ocultas, que nacen de delito, pero esta de la irregularidad no proviene de delito, sino de indecencia. Adus no obstante esto, Aulica, Comacho, Layman, Diano i otros defensores que si, fundados en que aunque verdaderamente la irregularidad cause en la persona alguna indecencia, con todo esto intrinsecamente puede delicto de los padres, &c.

- 34 Quæritur oppositum potest, an dispensatio præsumatur, si illegitimus in habitu, & Tonsura incedens Ordines suscepisse tali dispensatione præcedente alleget. In qua questione negatiuum partem amplexa est Rota Roman in Hispania. Canonizatus, decis. 780. lib. 3. part. 3. diuersi, ubi decisum fuit tunc si clericum per litteras probaret, & dispensationem remouentem defectum natalium antecedit. Facit etiam quod dispensationem allegans illam probare tenetur, cum non præsumatur, prout tenent Bellarmus. conf. 10. n. 43. Malcard de probat. conf. 12. sub num. 6. Memoch. de præsumpt. lib. 3. q. 12. sub n. 72. Surt. conf. 245. n. 12. Sed fiat pro contraria parte decisio euldem Rot. Roman. in propriis terminis, quam memorat additio ad alteram Rotæ decis. secundum, scilicet. Venerunt Domini, fuit 136. n. 8. de filiis Presbyterorum in votis. In qua decisum fuit non probanda, & verificandum elapsu uitæ dispensationem allegantem pro illegitimo; contradicit etiam generica resolutio. Anchastan. conf. 117. præp. form. ubi præsumptionem exoriri ex longa possessione beneficii, ac dispensationem inretactis defendit, quod etiam tenet Flotes de Mena var. 199. lib. 3. q. 12. num. 51. Item hanc partem sequitur Gomez super regul. Cancelli. de triennali quest. 10. vers. nec obstat, ubi decisione Rotæ resolutum attestatur regulam ipsam de triennali totalem, etiam execrabilem, ita quod liceat execrabili allegare dispensationem, si iustitiam possidet.

Verum in hac contrarietate Campanil. decis. cap. 11. num. 107. asserit præfatam Rotæ decisionem in illa Hispania. Canonizatus subsistere tantum respectu proprietatis, hoc est, validitatis, seu invaliditatis clericatus, aut collationis beneficii; non autem respectu possessionis clericatus, seu beneficii; regula enim de triennali non operatur effectum, nisi quoad possessionem, & fructus dotantur, ut à simili ex pluribus decisionibus comprobatur idem Campanil. decis. cap. 11. num. 111. Tamen ne litibus via apertius, aut diffusionibus deus locus, si decennio saltem aliquis illegitimus in beneficio steterit, vel beneficium incompatibilis possiderit in præsentia sui superioris credendum esse istum titulum, & dispensationem obnuisse, tam credendum non sit vnum, vel plures Astitit septies visitantes possessori annuissent, nisi videretur dispensationem, alioquin probauissent inhabilem ministrare, fuit incapax obtinere beneficia, aut sine titulo, ut optime inferit Rota decis. 4. incip. Fuit conclusum, num. 8. part. 2. diuersi & faciente quæ itadum Flamin. de resignat. lib. 3. quest. 6. n. 74. Aloy. Ricc. in præxi fori Ecclesiæ decis. 701. in 1. edit. & resol. 197. an 2. edit.

- 35 Vterius curiosus querit lector, an Episcopus possit dispensare cum clerico coniugato? Negant, quia non reperitur hoc expressum in Iure, Abb. Sylu. Lambert & alij, quos refert, & sequitur Nicol. Gaze. de benef. part. 2. cap. 5. num. 4. & 5. quibus addo Viter. Reginald. in præxi fori parisi lib. 30. m. 149. Mulser in sum. Theolog. nov. strall. 6. cap. 7. n. 7.

36 Deinde postulabat aliquis, an dispensatus à Summo Pontifice ad beneficium simplex obtineatur

ante ætatem quatuordecim annorum, qui ad illud requiruntur per Concil. T. id. sess. 23. de reform. cap. 6. possit aliud beneficium simplex obtinere ab Episcopo absque noua dispensatione? In qua questione dicendum est, quod cum obtinens dispensationem ad beneficium simplex, dicatur habitus ad extra simpliciæ, ut resolut. Campanil. diuersi Juri. Canon. rub. 11. cap. 13. num. 98. poterit in euentu de quo agimus, huiusmodi capax, & habilis per dispensationem factus ad alia similia simpliciæ ab Episcopo impetranda, dyemodum Ius non restitit, ut sunt duo simpliciæ beneficiæ. Ita in terminis Aloy. Ricc. in præxi aucta resolut. 64. Si verò à Papa dispensatus fuerit, ut possit habere quodcumque beneficium Curatum, & virtute dispensationis vnum fuerit afsecutus, non poterit illo renactio vigore eiusdem dispensationis alterum assequi, Cardos. in præxi indicum, verb. dispensatio, n. 19.

Vltimò querit. Vtrum si Episcopus promoueat ad Ordines illegitimum seu alium, qui de illo communiter promoueri non potest, in casibus tamen, in quibus potest dispensare, intelligatur cum eo dispensasse? Quod non videtur cum eo dispensare nisi exprimat, dicendum videbatur, faciendo discretam inter Papam & inferiores, quia Papa faciendo aliquid quod valere non potest proprius aliquod Iuris impedimentum, nisi dispenset, videtur tacite dispensare, non autem Episcopus, nisi dicant se dispensare, doctrina est Abb. recepta in cap. diuersi falsarii, de clerico. coning. Nau. conf. 4. num. 2. de Simon. & subdit Matel. Vulp. in præxi iudiciali fori eccles. cap. 47. num. 12. quod si illegitimus impetret, dispensationem à Papa, ut possit promoueri ad Ordines maiores, eaque impetrata contraxerit matrimonium, non euascent talis dispensatio, itant mortis eius vxore vniea & virgine, possit virtute dictæ dispensationis promoueri ad Ordines factos, & n. 2. aduertit clausulam illam apponi solitam in dispensationibus Apost. damnum paternum inconuenientia imitator non sit, non importare conditionem, sed institutionem, & eius defectum non vitare dispensationem. Contrarium verò videtur vltius ad notata per Oldrad. conf. 329. m. 4. & 5. & conf. 330. per tot. præcipue n. 6. per 102. l. fin. C. qui admittit ad ben. possit, dum ibi dicitur quod populus non potest sine tutor bonorum possessionem petere, nec Prætor dando aliquid agi, sed si Prætor sciuit illum populum, dispensare, & supplere videtur defectum ætatis, Natta conf. 402. m. 19. Roman. conf. 216. m. 7. ubi apostilla verb. videtur, & conf. 307. Maior. de irreg. cap. 5. n. 8. Henric. in sum. lib. 1. q. 2. cap. 17. 5. 4. lit. P. Suar. de consuet. tom. 1. disp. 4. 1. 1. n. 4. Decius conf. 18. num. 24. tom. 1. Tibet. Decian. resp. 31. m. 8. num. 4. Ex facto enim eius, qui potest absolueri, inducit absolutio realis, Alex. conf. 164. n. 8. vol. 7. Et hoc ideo, quia pariter consensus ex facto elicitur, nec ex verbis, l. de quibus, ff. de legib. ubi nam quid interstet suffragio populi voluntatem suam de clerici, an rebus ipsis & solis, &c. l. si aia, C. de iure delib. l. reuocari, & ibi gloss. ff. de acquir. hered. item facta: potentius exprimitur beneficium voluntatem, quam verba, ut prædictis Iuribus communiter notatur, & videndus Stephan. Gratian. discipuli, seraf. cap. 594. num. 10.

Denique dubitari potest an dimissi à Superioribus ex Societate Ias & 5, & electi ab alia Religione, reincident in irregularitatem ex defectu natalium, ita ut non possint exercere Ordines receptos, nec ad alios promoueri? Quoad dimissos ex Societate castissimo non incedere in pristinam irregularitatem ex defectu natalium, ut post Suar. & Sandateli. resoluti

resoluitur de *lure Ecclesiæ*, lib. 1. cap. 42. num. 192. Quicquid aliter tenet Turrian. de *confes.* lib. 9. disp. 71. dub. 1. quem videtur sequi Diana part. 4. tract. 1. resol. 66. Quoad electos (quicquid inuolunt Doctores) ex declaratione *sacra Congreg. sub die 21. Sept. 1624.* fuit perpetuo suspensus ab exercitio Ordinum, sublata Ordinarii locorum facultate dictam suspensionem relaxandi, ac moderandi.

ALLEGATIO XLVI.

Episcopus an possit cum illiteratis ad Ordines dispensare?

SUMMARIVM.

1. *Literatus viri indiget Ecclesia Dei per quos totum mundus illuminatur.*
2. *Ecclesia semper amat sapientes.*
3. *Scientes præsumentur a vitiis abstinere.*
4. *Ignorantia est mater omnium errorum.*
5. *Illiteratus promissum non possunt fieri clerici.*
6. *Illiteratus comparatur caeco.*
7. *Illiteratus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest.*
8. *Illiteratus asinus nuncupari solet, & non vixit appellatio hominum.*
9. *Illiteratus est magis odiosus quam homicida. Illiteratus dicitur, qui prima Grammatica Rudimenta non didicit.*
10. *Irregularis est illiteratus.*
11. *Illiteratura defectus est omnino indispensabilis.*
12. *Litteratura iure diuino requiritur.*
13. *Episcopus potest dispensare ad Ordines cum illiterato aliquo principum Grammatica habente, & ipse addiscendi in futurum ostendente.*
14. *Religiosi bene legentes, & cantantes, etsi in lingua Latina aliqua tenus deficient, tunc consensu possunt ab Episcopo ordinari.*

ECCLISIA Dei indiget literatis viris, quibus regitur, & sustinetur, cap. super *scuola*, de *probando*, cap. cum ex eo, & ibi Ioan. Monach. num. 1. de *elect.* in 6. Abb. in cap. de multis num. 6. & 7. de *probando*. Carol. de Grassis in *tract. de effectib. cleric.* in *pralud.* a. num. 63. Felto in cap. si quando, num. 7. vbi Nauarr. except. 16. num. 5. de *rescriptis*. Hieron. Gluch. in *conf. syndicatorum* num. 67. & 81. Petett. ad *extraneag. ambigua*, verb. ex quibus Ecclesia, num. 21. de *rebus Ecclesie* non alienant. Rodozan. de *spel. quæst.* 9. vlt. num. 20. cum sequenti. Bellef. ad *quæst. cleric. part. 1. tit. de discipl. cleric.* §. 4. num. 8. Rot. in *vota Adrien. Cameratus* 9. Martij 1595. coram Illustrissimo D. meo Cardinali. Adlino, impressa per Marchesan. de *omnibus* part. 1. §. 2. pag. 611. Per quos totus mundus illuminatur, cap. fin. de *Magist. dist. cap. cum ex eo, de elect.* in 6. gloss. verb. viri literati, in *extraneag. Extraneus*, de *probando*. Flamin. de *resignat.* lib. 4. cap. 11. num. 17. Carol. de Grassis d. *pralud.* num. 88. ob idque dicitur radij Solis, & Stellæ, *aut. habita*, & ibi Bald. num. 12. C. ne filius pro patre, Mandos in *reg. 16. Canon.* quæst. 15. num. 3. Vnde t. cap. illa ipsos semper amat, cap. Episcopus 41. dist. 1. cap. multa, lat. & elegantes Marc. Anton. Genouen. in *practicabilibus Ecclesie* quæst. 621. ac illis fauet Flamin. de *resignat.* lib. 5. quæst. 3. num. 78. multosque priuilegia concedit Carol. de Grassis dist. *pral.* n. 89. quia t ratione scientiæ, qua sunt decorati, *Barbosa de Episcopo Parisi* l. 1.

præsumunt abstinere a vitiis, cap. cum a iuuentute, §. qui praterea, de *presumpt.* & quemadmodum scientia est mater virtutum, cap. presumentium 1. q. 5. Menoch. de *presumpt.* lib. 6. q. 9. n. 10. nouissimè Ioan. Machado in *tract. del perfeto Confessor y Cura de Almas*, lib. 1. part. 3. tract. 17. docum. 1. num. 1. ibi deinde refuta quæ semper deribit presuntio que los estudiosos y letrados son virtuosos, &c. ita t. ignorantia est mater omnium errorum, cap. ignorantia, ap. si laici 38. dist. cap. nisi cum preb. §. pro defunct. de *renunciat.*

Et hinc fit quod Episcopus cum maiori parte Capituli potest statere, vt quilibet Canonicus de suis præbendis conferat alicui pauperi scholari student certam quantitatē singulis annis in subsidium; Abb. in cap. vlt. num. 2. de *huius quæ sunt a maiori parte Capit.* Bologner. in *auth. habita*, num. 187. C. ne filius pro patre, Botica. de *Synodo Episcopi* in 1. part. concl. 17. in 9. sol. art. 1. Rebuffi. de *præuileg. scholasti.* priuileg. 42. quos refert, & sequitur Rot. in *Adrien. Cameratus* 9. Martij 1595. coram Illustrissimo D. meo Card. Adlino, impressa per Marchesan. de *omnibus* n. p. 1. §. 2. pag. 611. in vlt. impress. ob quæ semper exultauit, studijs, & lucubrationes, quas cum summa omnium vilitate in locum edideram, mihi non parum vilitatis allata est in hac Curia Matritensi, quam a septem annis inhabitio, sed cum in mala tempora bellis vndique infesta aduentus hic meos incideret, minime admittit quin intra silentio, & libri non perquirantur; nam, vt inquit Plutarchus in *vita Cay Marij. Inter armorum strepitum leges non audiuntur*; prout eum refert D. Ferdinandus Pinetory Otellian in *tract. de Viru illustribus* nani Orbis in *vita Ferdinandi Cortez*, 7. abftra. 3. pag. 116.

Peccat enim, qui non habet scientiam sufficientem ad illud officium, quod appetiuit, cap. non est putandum, in *fine* 1. q. 1. Iacob. de Grassis d. cap. 11. num. 23. culpa est immittere se rei ad se non pertinenti, culpa est, §. de *regul. iur.*, cap. non est sua culpa, *ord. tit. lib. 6.*

Penitus igitur illiterati non possunt fieri clerici, §. cap. praprimus 34. dist. ill. cap. illiteratus, & ibi glossa. 38. dist. cap. si quis 77. dist. cap. fin. de *acac* & quatuor, cap. fin. de *tempor. ordin.* in 6. Bezo. in *pralud. crum.* cap. 18. alias 11. Nauar. in cap. si quando, except. 11. num. 45. & 50. de *rescriptis*, Menoch. de *arbitr. casu* 42. Lambert. de *nere patrum*, part. 1. lib. 1. art. 24. quæst. 9. num. 2. Pacian. de *probation.* lib. 1. cap. 14. num. 79. Gotier. Canonis, lib. 1. cap. 16. num. 17. Henriquez in *summa* part. 2. lib. 14. cap. 8. num. 11. Flamin. de *resignat.* lib. 4. quæst. 4. num. 2. & quæst. 11. num. 17. cum sequenti. & ibi 5. quæst. 3. num. 70. cum sequenti. Azot. in *statut. moral.* part. 2. lib. 3. cap. 18. quæst. 9. Gonzal. ad *reg. 8. Canon.* gloss. 4. num. 41. cum sequenti. Thom. Vassal. rem. 1. alleg. 9. num. 7. t. Illenim comparatur cæcis, cap. post translationem, §. item si quis, de *renunciat.* t. Et sunt nulli in Ecclesia Dei, cap. congregata, & ibi Bald. num. 4. de *elect.* Nec in ea placere possunt, cap. illiteratus 36. dist. cap. ignorantia, 28. dist. cap. quia frater 7. quæst. 1. Franc. Leo in *thesauro feri Ecclesie* part. 1. cap. 2. num. 72. & alii nuncupari solent, Ioan. Monach. in cap. ex eo, de *elect.* in 6. & in cap. sicut, num. 10. de *verb. significand.* lib. Petett. vbi supra num. 13. Rodozan. d. quæst. 29. §. fin. num. 11. quinimodo non veniunt appellatione hominum, sed iumentorum, Gomez in *reg. de aual.* q. 47. in *fin.* t. Et sunt magis, quam homicidæ, Thom. Azot. de *inde scachorum*, quæst. 8. num. 28. & Flamin. d. quæst. 3. num. 90.

Illiteratos omnino dicitur, qui prima Grammaticæ rudimenta non didicit, Præp. in cap. 1. num. 2. *pril med.* 39. dist. ill. Rora Roman. diuers. part. 1. de *res.* 16. num. 3. Carol. de Grassis in d. *pralud.* num. 237.

466 De officio, & potestate Episcopi.

Et seq. Flamin. d. quest. 4. num. 1. cum seqq. & d. quest. 3. num. 70. cum sequentibus. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 31. Campanil. in divers. iuris Canon. rub. 5. cap. 5. num. 1. vel qui legere, & scribere Latine nescit. Azot. d. part. 2. lib. 6. cap. 6. q. 3. Gate. part. 7. cap. 7. m. 15. Calt. Palao in rep. moral. tom. 2. tract. 13. disp. 4. par. 6. num. 9. & quoad propositum in ordinato ad primam Tonfura m. dicitur talis, qui nescit legere, & scribere ad minores verò, qui Latinam linguam non intelligit, ad Subdiaconum & Diaconum, qui Latine non scit, & quæ legi, minimè intelligit, Sacerdotium, qui non bene legi contenta in Missa, nec mediocriter saltem intelligit. Colliguntur hæc ex resolutione per Sanch. in opus moral. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 3. cum seqq. Irregularitas enim ista dicitur, nam inter irregularitates connumeratur hæc ex defectu literaturæ, & precipuum, ut aut ignorantiam literarum, 36. dist. c. 12. de ar. & qual. Thom. Valaf. de alleg. 9. n. 1. Anilla de cons. p. 7. disp. 4. Nicol. Garcia de benef. p. 7. cap. 7. n. 19. Viusald. in candelabro aureo part. 2. ut de irregul. 5. 1. Tolet. in summ. c. 58. vers. irregul. ex defectu animæ. Rebuff. in tract. de pacific. poss. n. 216. Gonzal. d. lib. 4. q. 4. Flamin. d. 9. 3. n. 89. ¶ Estque omnino indispensabilis, Rebuff. de pacific. poss. n. 264. & Flamin. d. 9. 4. n. 3. uouissimè Ioan. Machado d. decum. 12. n. 5. ubi citat Villalob. contrarium tenentem.

Quare Episcopus non posse dispensare cum omnino illiterato, ut Testatur etiam suscipiat, resoluunt Rebuff. in practi. de clericis à quibus, & quomodo creantur, n. 28. Bernard. in practi. 2. 1. Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 2. nec in scientia requisita ad alios Ordines minores, ut per Nouer. in cap. si quando, excepto. 13. n. 7. de rescrip. Salzed. ad Bernard. d. cap. 22. vers. dispensare, Sanch. d. dub. 45. n. 24. Et quod plura est, tenet Tutrec. in cap. si in laici diff. 38. non posse Papam dispensare ut omnino illiteratus promoueretur ad Sacerdotium, quia est contra ius diuinum, refert Sanch. d. dub. 45. n. 2. in mod. ¶ Literatus enim iure diuino requiri videtur probari ex illo Ofice Prophetæ cap. 34. ubi censens populum, ex quid non habuerit scientiam, quia scientiam reprobis, repellit 11, ne Sacerdotio fungatur multi, referunt post alios Iacob de Grassis in auctis decr. part. 2. lib. 1. cap. 21. num. 22. Petri. Gregor. in practi. benef. cap. 17. n. 5. ad fin. Bernard. in practi. c. 21. n. 6. Viusald. d. de irregul. n. 97. Azot. d. part. 2. lib. 6. c. 6. quest. 4. eodem. 485. Flamin. lib. 4. q. 4. n. 7. Carol. de Grassis d. pralud. n. 64. Thom. Val. d. alleg. 9. n. 10. uihilominus tamen si de facto illiteratus ordinetur, techp. charactere, Bernard. d. c. 21. n. 2. vers. si autem carent. Iacob de Grassis in auctis decr. part. 2. lib. 1. cap. 11. n. 19. Thom. Valaf. d. alleg. 9. n. 30. quia in ordinandis scientia requiritur, non ex necessitate Sacramenti, sed ex necessitate præcepti, Sanch. in opus moral. lib. 7. c. 1. dub. 45. num. 1. nam quod dicitur Doctores aliquid quod defectus literaturæ iure diuino reprobatur, non est referendum ad ius diuinum naturale, æternum atque immutabile, sed ad ius diuinum posituum, & ex causa dispensabile, ut probat Lotter. de re benef. lib. 2. q. 30. d. n. 7. succurruntque plura exempla dispensationis huiusmodi, vi de Anacorta ad Sacerdotium per sanctum Flavianum Episcopum Macedonicum, de sancto Antonio Anacorta patiter ad Sacerdotium promotio, cuius meminit August. lib. 11. de doct. Chrys. in præf. de Spiridone etiam ad Episcopatum Cypri, de quo Cassiodor. tripartita hystor. lib. 1. c. 10. & 11. quorum meminit Maiol. de irregul. lib. 1. c. 32. n. 5. & 6. ubi sub n. 30. refert aliud exemplum de Sanctulo Presbytero, qui nec prima elementa literarum, nec legia decem præcepta cum scilicet, Presbyter tamen etiam, osculatorumque sue illiteraturæ habuit

Gregorium dicentem plenitudinem legis charitatem esse, indeque eodem Sanctulum totum legem in Dei se proximi dilectione seruasse.

Verum si ordinandus aliquid principium Grammaticæ habuerit, aut modicum quid sciat, & ostendat spem addiscendi in futurum, potest Episcopus cum eo dispensare, quia minor scientia sufficit quando adeit spes addiscendi in futurum, Rebuff. de pacific. poss. n. 215. & dicitur de clericis n. 28. Hentig. d. cap. 8. §. 11. prop. 11. Salzed. ad Bernard. d. c. 21. Iust. d. n. 11. n. 11. edit. Menoch. de arbit. casu 485. n. 58. dum ait posse Episcopum arbitratu magis expedite Ecclesiæ si Ordines conferat ei, qui etiam adhuc Latinam linguam non intelligit, est tamen homine indolis, & pro utraque docilis, Sanch. d. lib. 7. c. 1. dub. 45. n. 13. Lotter. d. lib. 2. q. 30. n. 23. & 24. remissè Mar. Altet. de cons. tom. 2. disp. 16. de suspens. cap. 1. vers. secundo, in fine, Gonzal. d. lib. 4. num. 80. cum sequentibus. Vnde Alciat. de præsumps. reg. 2. præf. 3. & lib. 1. de verborum signific. pag. 16. quem refert Thom. Actius de ludo sceacherum, quest. 8. princip. num. 85. ex Innoc. & Iason. sententia, affirmat propter futuræ doctrinæ spem multa contra lura regulas disponi, Calt. Palao d. par. 6. num. 12. ubi subdit quod hac ista causa non intercedente ex dispensatione Episcopi profus illiterato beneficium nequaquam dari poterit.

Religiosi bene legentes, & cantantes, etiam in lingua Latina aliquoties deficient, tuta & secura conscientia possunt ab Episcopis ordinari, & à Prelatis Regularibus presentari, vi ordinantur, hi enim, regulariter loquendo, non ordinantur ad curam animarum habendam, sed solummodo ad assistendum Choro diuini que officii, & ad ministrandum Altari, faciendamque rem sacram, remanetque in illis spes de comparanda tali scientia & cognitione necessaria ad suum munus, & officium peragendum propter contrariam instructionem, quæ hinc de rebus habetur in cunctis Religiosis, hanc sententiam ex doctrina gloss. verb. in practi. in elegi. 16. q. 1. tenent Sylu. verb. clericus 2. n. 1. Iac. de Grassis in auctis decr. p. 1. lib. 3. cap. 2. n. 24. Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 31. n. 5. Hentig. in summ. lib. 10. de sacram. Ordine cap. 16. in fine, Portel in dubiis Regular. verb. Ordines sacri, n. 6. optimè Miranda in manuali Praetorum tom. 2. q. 3. art. 7. c. 1. Menoch. de arbit. cent. 3. casu 485. n. 58. Peirinis tract. 2. de Relig. Pralato q. 3. c. 7. n. 10. nouissimè me citato in hoc loco Ioan. Machado 1. tract. del persequ. Confessor lib. 1. p. 3. tract. 17. decum. 12. n. 4. ubi n. 6. idem cum Villalob. boscentit quoad Canonicos & Cantores Cathedralium Ecclesiarum. Hieron. Roder. in compend. quest. Regular. resol. 52. num. 21. Laurem de Peirinis tract. 2. de Relig. Pralato q. 3. cap. 7. n. 20. Aloyf. Batiola in aphor. lib. 8. verb. Regularis ad Ordines, Diana resol. moral. par. 2. tract. 16. resol. 19. & part. 3. resol. 86. & part. 4. tract. 1. resol. 74. Lotter. d. lib. 8. q. 30. n. 25. & 26. idem Peirinis tom. 1. privileg. Minorum censu. 26. Leonis X. n. 25. Lezana in sum. quest. Regular. cap. 4. num. 24. Villalob. in summ. tom. 1. tract. 11. dub. 34. num. 5. Licet autem gloss. dicit. verb. instructio, teneat quod in Monacho bonitas, & non scientia sit necessaria, nihilominus hodie & Monachi, & clerici debent esse scientia ornati, cum distinctione suprapositis, Iacob. de de Grassis in d. part. 2. lib. 3. cap. 5. num. 10. Carol. de Grassis in tract. de effectibus clericis, in pralud. num. 64. Nam quo rudiores sunt, tantò magis laborare debent, vi quod expectant ad finem perducant, pulchra enim, & præclara sunt difficultas, re dicebat Plato, & illud plus diligenter, quod laboriosius quaeritur, Ioan. de Lignano de amicit. q. 4. num. 3. refert Thom. A. D. de ludo sceacherum, quest. 4. num. 31.

ALLEGATIO XLVII.

Episcopus an possit dispensare cum promotis per saltum.

SUMMARYM.

- 1 Promotus per saltum incurrit suspensionem ab executione susceptorum Ordinum, & ministrando sit irregularis.
- 2 Revertitur Doctor, qui asserit promotum per saltum incurrit irregularitatem.
- 3 Promotus per saltum recipit Ordinem, & ipsius characterem.
- 4 Beneficium obtinere non potest per saltum promotus.
- 5 Episcopus vigore privilegii sibi concessi a Trid. sess. 14. de reform. cap. 6. potest dispensare cum promotis per saltum etiam postquam ministraverint.
- 6 Ordinem per saltum ignoranter suscipiens, vel scienter, antequam ministraverit, potest per Episcopum dispensari.
- 7 Precedit non saltum in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, amissis minoribus, siue omnibus, siue uno tantum.
- 8 Promotus per saltum ministrans, siue scienter, siue ignoranter, indiget Apostolica dispensatione, quamvis in minoribus ministrat.
- 9 Sixti V. Constitutio declarat.
- 10 Suspensio, qua incurritur ab eo, qui per saltum promoveatur ad Ordinem, an impediatur saltum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius asserat impedimentum simpliciter, ne alium vltimum Ordinem exerceere valeat, etiam liberum, quod rite suscepit.
- 11 Promotus per saltum quando praetermissum Ordinem recepit, an in eo casu possit cum illo Episcopus dispensare, ut ministrare in susceperit, & ad superiores ascendat.
- 12 Dispensatio promoti per saltum a Concilio concessa, non operatur, ut ordinatus ascendat ad superiorem Ordinem, nec in susceperit ministrare possit, antequam inferiorem omnium recipiat.

1 **V**t per saltum, & praepostero ordine se promoveat fecit, incurrit suspensionem ab executione susceptorum, & ministrando sit irregularis: ita per text. in cap. vnde de cler. per salto prom. Concil. Trid. sess. 13. de reformat. cap. 7. 4. ad fin. resoluunt Abb. in cap. vni. n. 4. & 5. de clerico per saltum promotus, ubi Ollen. n. 4. Sylu. verb. irregularitas n. 11. Gteg. Lop. l. 2. verb. ne deus sit. 6. par. 1. Salzedo ad Bernard. in pract. c. 24. lit. C. Henric. in summ. par. 2. lib. 13. de excomm. c. 3. prop. fin. lit. P. Nauar. in man. c. 27. n. 121. Tolet. in summ. lib. 1. c. 71. Suar. tom. 3. de censur. disp. 31. sess. 1. d. n. 44. Auil. rod. tract. part. 7. disp. 9. ab. 1. Ft. Emman. in summ. tom. 2. c. 17. n. 7. cum segg. Moltes. in summ. Theologiae moralis tract. 2. c. 18. n. 15. Campanil. in diuers. var. Canon. rub. 10. c. vnica n. 4. Bonae. de censur. disp. 7. q. 3. punct. 4. n. 5. Mar. Aker. de censur. tom. 1. disp. 10. c. 5. ver. verum tota difficultas, & vers. resp. de Fil. tract. 17. c. 5. quas. 8. n. 9. 2. cum citato in hoc loco idem Bonae. de censur. extra Bal. disp. 3. q. 1. punct. 3. num. 1. **¶** Quamuis per saltum penumotio fieri statim irregularem asserant minus bene Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. Vgolin. rod. tract. c. 8. §. 1. m. 1. Petr. Lodesio in summ. de sacramento Ordinis cap. 60. concil. 3. difficult. 1. Zerul. in pract. Episcop. p. 2. verb. irregularitas. §. 3. pag. 15. Valentia tom. 4. disp. 14. §. 19. punct. 1. Sayr. de censur. lib. 2. c. 10. n. 39. Aloyf. Ricc. in pract. fori Eccles. decis. 318. in prima edit. & resolut. 276. in 2. edit. Valet.

Barbof. de Episcopo Pars I l.

Regioald. in pract. fori penitentialis lib. 20. n. 191. **¶** I s tamen per saltum, etiam Sacerdotio ordinatus, recipit verum Ordinem, & characterem Sacerdotis, quia per se non pendet ex characteris inferiori, Abb. dist. cap. vni. n. 4. Hentig. lib. 14. c. 6. §. 3. in princ. Mat. Aker. d. c. 5. ver. de eo qui ordinatur, Bonac. d. punct. 3. n. 4. Sed **¶** beneficia ei, cum sit susceptor, conferri non possunt, ac per consequens praesentatio, & promissio ad eius fauorem facta non subsistit, & fuit resoluta per Rot. in Melien. Abbatis 24. Ianuar. 1590. eoriam D. Gypso, refert Gasc. de benefic. part. 7. c. 14. n. 1. & in terminis Rebuff. tract. de pacif. poss. num. 230. Flamin. lib. 4. quas. 1. num. 100. Catol. de Gradus de effect. cleric. effect. 15. num. 14.

Sed à quo valeat dispensationem obtinere, qui per saltum fuit promotus, dubium est, priusquam quærit. In prius securè tenendum illum posse per Episcopum dispensari, etiam postquam ministrasset, si de delicto sit occultum, vigore privilegii sibi concessi in Trident. sess. 14. c. 6. lit. A Hentig. lib. 14. c. 6. n. 3. in fine. Vgolin. de censur. c. 39. n. 3. Suar. tom. 3. disp. 42. sess. 1. n. 5. Coninch disp. 18. d. n. 43. Sayr. d. cap. 10. n. 17. quos refert Bonac. d. punct. 4. n. 5. in fine. Campanil. d. cap. vni. n. 6. seculo tamen de privilegio, georaliter etiam statuit Concil. Trid. sess. 13. de reformat. c. 14. in fine, **¶** Episcopum ex legitima causa posse dispensare cum promotis per saltum, si non ministraverint in Ordine suscepto, quod intelligit Mar. Aker. dist. c. 6. ver. hoc loco, siue scienter, siue ignoranter fuerint ita promoti, quia Concilium non distinguit de ordinato scienter, & ex superbia, vel ignoranter, sed simpliciter loquitur. **¶** Quod etiam verum est non solum in promotis aliquo sacrorum Ordinum omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, ommissis minoribus, siue omnibus, siue uno tantum, ut refert decimum Armeniarum in addit. ad recept. legum Nauarra l. 1. tit. 18. l. 7. de Episcopo n. 33. ver. item, & tenent Matc. Volpe in pract. iudic. fori eccl. cap. 8. n. 13. Moltes. in summ. Theologiae moralis tract. 2. c. 3. n. 15. & 18. n. 16. nouissime Diana moral. resol. part. 5. tract. 10. resol. 16.

Vnde à contrario sensu aperit constat prohiberi id facere cum eo, qui ministravit nulla praehabita distinctione scientie, vel ignorantie, quod simpliciter loquitur text. ille in d. cap. 14. & ita vigore Concilii concludendum est semper petendi iussu Apostolicæ dispensatione, qui saltuarii Ordinibus insignitus ministraverit, & tenent Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. n. 2. Salzedo ad Bernard. d. c. 24. in addit. lit. D. Sayr. de censur. lib. 4. cap. 14. n. 26. Filluc. tract. 17. cap. 5. num. 91. Homobon. de Bonis de canon. Ecclesiasticis part. 2. tract. 12. cap. 3. q. 15. resol. 5. Aloyf. Ricc. decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 150. n. 5. part. 4. Filluc. tract. 17. cap. 5. n. 92. Mar. Aker. d. cap. 5. ver. hoc loco, & in vers. respondens, admitti censet contra Nauar. cap. 27. n. 124. Episcopo cum ordinato per saltum, si antea ministravit in Ordine suscepto, non posse dispensari, atque ut exerceat actus Ordinem, nec ut ascendat ad superiores, unde nequibet Episcopus dispensare tam si ministravit in Ordine male suscepto, quam si ministravit in Ordine per uerum saltum, & id conuolget potest duobus modis, vel quod exerceat actus illius Ordinis antequam illum assumat, quod perinet ad genus irregularitatis, vel postquam illum assum. sit, sed ante legitimam dispensationem, nam cum esset suspensus ab illius receptione, postquam illum suscepit fine dispensatione, manet suspensus ab illius executione, quare si in illo ministrat, non poterit amplius Episcopum cum eo dispo. scire: nam irregularitatem contrariam per talem usum Episcopus non potest tollere, cum nullibi ei concedatur, etiam asserit potest suspensio

468 De officio, & potestate Episcopi.

suspensionem, quæ imponitur ante talem vñm, quia hæc facultas concessa ei erat sub illa conditione, nisi ordinatus ministraverit, ut constat ex Conc. Trid. d. l. loci, cuius decretum non tantum subsistit eum ad Sacros ascendere per saltum, & in eis ministravit, sed etiam si ad minores, prout decisum testatur Campanil. in d. cap. vñc. n. 6. Aloyf. Ricc. in decis. Curia Archiepiscopi. Neap. decis. 108. part. 4. ubi citat Navar. in singular. Canon. singular. 73. §. p. 6.

9 Quamvis per Constitut. Sixti V. ednam contra clericos malè promotos, fiat ipso iure suspensus, siue sceleret, siue ignoranter fecerit, nisi debita diligentia adhibita iustus error, & probabilis facti ignorantiam eum excolet, ut in §. ut igitur, & in §. Nihilominus, cuius vigore neque à sola suspensione, neque postea ab irregularitate absoluit, aut dispensat Episcopus, sed Papa tantum, ut constat ex §. ut autem, neque etiam in foro conscientie, ut in §. in ecclesiis. Tamen quia prædicta Sixti V. Constitutio non in omnibus hodie viget propter alteram Clem. VIII. de qua supra, alleg. 10. n. 1. cum §. q. refolutioni supraposita à Concil. Trid. de prompte inhaerendum est.

10 Quæres opportunè an hæc suspensio, quæ incurritur ab eo, qui per saltum promoveatur ad Ordines, impediat solum ita ordinatum, ne possit ministrare in Ordine, quem per saltum suscepit, vel potius affectat impedimentum simpliciter ad eum alienius Ordinis exercere valeat etiam illorum, quos rite suscepit. In qua quæstione fecit teneodum ordinatum per saltum esse suspensum tantum ab eo Ordine, quem per saltum suscepit, & ita ministrando effici irregularitatem, non autem ab vñu Ordinum inferiorum, quos legitime suscepit, post Sylvest. Sor. & Bernard. ita refolunt Mar. Altet. d. cap. 5. vers. hoc suppositum, Henric. lib. 14. cap. 6. n. 3. Aloyf. Ricc. d. refolut. 216. n. 2. & novissime me nunc citato in decis. Curia Archiepiscopi. Neap. decis. 150. num. 8. part. 4. Sicut de censur. disp. 31. §. 2. n. 48. Campanil. in divers. Iuris Canon. rub. 30. cap. vñc. me citato in hoc loco Bonac. d. puncti. 2. num. 10.

11 Deinde quæret aliquis quando per saltum promotus absque dispensatione prætermissum Ordinem recipit, an in eo casu possit eum illo Episcopus dispensare, ut ministret in susceptis, & ad Superiores ascendat. In qua quærit. Mar. Altet. d. cap. 5. vers. sed quæres, respondet Episcopum posse dispensare in hoc impedimento, quia Conc. Trid. solum excipit, quando sic ordinatus ministravit: ergo cessante hac conditione semper potest Episcopus dispensare, eam suscipere Ordinem prætermissum non sit ministrare. Sed licet in eo non obstat decretum Concilij, quia cessat conditio ab eo requiritur, tamen cum per illam ordinationem incurritur novum genus suspensionis, quia suscipitur Ordo eum censura, idcirco in hac suspensione non potest Episcopus dispensare, nam eum excommunicat, vel alia censura innodato scienter Ordines recipiente nullus præter Papam dispensat, etiam si excommunicatio eiusmodi sit quod ab ea Episcopus absolvoere valeat. d. cap. 1. de ordinat. ab Episcopo, Mar. Altet. d. disp. 10. cap. 6. vers. sed dubitatur possit, me citato in hoc loco Bonac. d. puncti. 1. num. 12.

12 Facultas ergo à Concilio Tridentino concessa dispensandi cum promotori per saltum non operatur, ut ordinatus accedat ad superiorem Ordinem, antequam inferiorum omnium recipiat, quia tenebatur institutioni de Ordinibus gradatim recipiendis, neque ut ordinatus ministrare possit in Ordine sic suscepto antequam prætermissum receperit; operatur tamen ut dispensare possit cum illo ad recipien-

dum Ordinem omnium, & deinde in suscepto per saltum ministrandum, atque ad superiorem ascendendum. Ita Mar. Altet. d. cap. 5. vers. probatur secundum, Aloyf. Ricc. in d. cap. decis. 150. n. 10. part. 4. me citato Bonac. d. puncti. 2. n. 14. Campanil. d. cap. vñc. n. 6. & n. 7. refoluit in Ordinibus prætermissis easque suspendendum esse quod incaute fuerit omnium, asseritque in eorum, quo ordinatus ignoret utrum ne fuerit Ordo omnium, etiam tunc debere ad Ordinem assumi, & cautiùs agere ordinatoem si ratione dubietatis, permittitur illa verba, si non est ordinatus, &c.

ALLEGATIO XLVIII.

Episcopus proprius quando dispensare possit cum ordinatis ab Episcopo, heretico, schismatico, excommunicato, vel qui renuntiant dignitati?

SUMMARIVM.

1. *Maiores Ordines recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitati renuntiant, suspensus est ipso iure illorum vñu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solvi; sed si probabiliter ignoravit abdicatorem.*
2. *Ordinatus ab Episcopo heretico ignoranter, cum primum id sciens, debet si ab vñu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solvi.*
3. *Ordinatus ab Episcopo heretico, vel schismatico, scienter beneficium obtinere non potest.*
4. *Promotus ad Ordines ab Episcopo heretico, vel schismatico verum susceptis Sacramentum, damnato huiusmodi Episcopum in forma Ecclesiæ gerat, quod agit.*
5. *Dispensare potest Episcopus cum ordinatis ab Episcopo heretico, vel schismatico ignoranter.*
6. *Ignorantiam qui allegat eam debet probare.*
7. *Promotus scienter ab Episcopo heretico, vel schismatico à solo Romano Pont. dispensatur.*
8. *Ordinatus ab heretico, vel schismatico per matrem eademem in constantem virum, an incurrit suspensionem.*
9. *Ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabilis ab Episcopo excommunicato, suspensus, vel interdictus, excommunicato Ordinis non recipit, & indiget dispensatione.*
10. *Papa solus dispensat in suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, siue ex ignorantia crassa, vel probabilis, ab Episcopo excommunicato, heretico, vel schismatico: data verò probabilis ignorantia dispensat Episcopus.*
11. *Amplius citans ordinatur ab Episcopo excommunicato, aut suspensus per vim, aut metum.*
12. *Quid si recipiens probabiliter ignoravit Episcopum esse excommunicatum?*
13. *Episcopum consecratum ab Episcopo excommunicato, vel suspensum, an recipiat consecrationem.*

MAIORES Ordines sciens, vel ex crassa ignorantia recipiens ab Episcopo, qui loco simul, & dignitati Episcopali renuntiauit, suspensus est ipso iure illorum vñu, nec potest nisi per Romanum Pontificem à tali suspensione solvi, si tamen probabiliter ignoravit abdicatorem, poterit à proprio Episcopo dispensari; ita probat text. in cap. 1. de ordinat. ab Episcopo

Episcopo, qui renuntiavit Episcopatu (quem ab Alexand. III. Ioanni Archiep. Toletan. scriptum fuisse circa annum 1110. refert Francisc. de Pila *in la description de la imperial ciudad de Toledo, lib. 5. c. 7. in fine*) resoluunt Betnard. & Salzedo *in pract. cap. 31. in nouiss. ed. Nauar. in manual. cap. 27. n. 241. vers. tertio, Flamin. de resignat. lib. 1. g. 17. n. 5. cum seqq. Fr. Emman. in summa. part. 2. cap. 14. ad form. Rebouff. ad l. Barbarius n. 10. ff. de officio Prætor. Azor. in summa. moral. part. 2. lib. 3. cap. 48. quæst. 13. Statum. 1. d. 31. s. 1. in princip. & n. 7. Vgolin. de censuris, cap. 20. Sayt. eod. tract. lib. 7. cap. 10. n. 27. Bonac. eod. tract. disp. 7. quæst. 3. punct. 4. n. 8. Molleson summa. Theologia Moralit. tract. 2. c. 17. n. 24. & 25. Valer. Reginaldus in practi fori penitent. lib. 3. n. 27. vers. quartus, & num. 190. & lib. 32. tract. 2. n. 69. latè Bonac. de censur. extra Bull. disp. 3. g. 1. punct. 10. Filliuc. in quæst. moral. tract. 19. n. 76. Mar. Alret. de censuris tom. 3. disp. 9. cap. 1. vers. secundo dubitari; vbi asserit hunc probabiliter tantam abdicacionem abque culpa contrahere suspensionem ab Episcopo dispensandam, quia non est priuatio vsus iam aliquando habiti, sed impedimentum non recipitur: addit ideo necessarium fuisse dispensationem, quia ordinator cum non haberet executionem sui officij, eam non poterat alicui conferre.*

Quoad locum & dignitatem Episcopum tennariæ dicimus quando quoad iurisdictionem officium & vsus Ordinis Episcopalis renuntiat, vt declarat Bonac. d. punct. 9. n. 4. & tunc cum Episcopo huiusmodi abdicauerit & se vsu ordinis Episcopalis quantum in se est, merito Ecclesiæ talis Ordinis vsu impedit in recipiente, Bonac. d. n. 4. in fine. Quod procedit etiam si sacros Ordines à tali loco & dignitate renuntiat quis recipiat de licentia proprii Episcopi, Suar. d. disp. 31. s. 1. Maiol. d. lib. 4. cap. 20. num. 6. Bonac. d. punct. 9. n. 5. vbi n. 7. resoluunt renuntiantem Episcopatu in dubio censeri illi renuntiasse quoad locum tantum, & n. 8. tenet collationem Ordinum susceptorum ab Episcopo, qui renuntiauit dignitati, esse validam quoad substantiam, & n. 10. quod talis Episcopus ex vi text. d. cap. 1. præcisè non incurrit aliquam censuram conferendo Ordines, & n. 12. quod Episcopus consecrationem accipiens ab alio Episcopo, qui dignitatem renuntiauit, non afficitur ista suspensione.

2. Sic etiam Ordinatus ab Episcopo hæretico ignorans, cum primum id sciuerit, debet se ab vsu Ordinum abstinere, potest tamen per Episcopum à tali suspensione solui, Mascard. ad probat. conclus. 648. n. 46. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 6. quæst. 18. num. 21. Azor. in summa. moral. par. 2. lib. 3. cap. 28. quæst. 10. Henricus in summa. lib. 4. cap. 6. §. 6. Valer. Reginald. d. lib. 10. num. 190. vers. quarta. ¶ Secus verò si hoc sciebat ordinatus, qui tunc nec beneficium obtinere poterit, Maiol. de irregul. lib. 4. cap. 12. Flamin. de resignat. lib. 4. quæst. 3. num. 96. Carol. de Grassis de effect. clericali effect. 15. num. 29. vbi num. 30. idem resoluunt de clerico ordinato ab Episcopo schismatico.

4. Nam promotus ad Ordines ab Episcopo hæretico, vel schismatico vetum suscepit Sacramentum, dummodo huiusmodi Episcopus in forma Ecclesiæ gerat quod agit, non tamen recipit vsum, & executionem Ordinis, vt dicit text. se intelligendus in cap. ordinaciones 9. quæst. 1. & in cap. 1. de schismat. ibi, *Ordinaciones ab Ollanauo, & Gvideno hæresarchis factas, & ordinatis ab eis irritas censuimus*, id est, quantum ad vsum, & executionem Ordinis, consonant text. in cap. fraternitatis, eodem tit. & in cap. Daibertum, quæst. 7. & in cap. conuentionibus, in fine vers. *Constantinum Episcopum eadem causa, & quæst.*

Barbous. de Episcopo Pars II.

Vnde cum huiusmodi Ordinatus dispensari potest quoad executionem tantum, cum non indigeant alia ordinatione, & hæc dispensatio conceditur illis, qui ex ignorantia probabiliter à dictis Episcopis Ordines receperunt, & obtinere potest post dignam penitentiam ab Episcopo; debet autem probare ignorantiam ille, qui eam opponet, ex dict. ordinatione, ibi, *nisi probare valuerint, se cum ordinarentur eos necesse duxerunt*, scilicet Episcopos, vbi gloi. verb. *nisi probare*, notat inde sumi argumentum pertinere ad eum, qui allegat ignorantiam, illum probare sequuntur Menoch. de presumpt. lib. 3. quæst. 23. num. 10. Farinac. in practi crimin. part. 3. quæst. 90. num. 105. vbi n. 106. & seq. resoluunt quod probatur per iuramentum, & signis, ac coniecturis.

Qui verò scienter hoc modo Ordines receperunt, 7 à solo Romano Pontifice dispensari poterunt, sed si ordinatio fieret ab hæretico, vel schismatico, non seruata forma Ecclesiæ, tunc ordinatus ne dum executionem Ordinis minime recipit, sed neque ipsum characterem, vt probatur in cap. qui perfectissimum, iuncta gloi. verb. *plenitudinem*, 1. g. 1. Bern. in practi. cap. 29. in fine, in nouiss. ed. Soc. in 4. disp. 25. quæst. 1. art. 1. Maiol. de irregular. lib. 4. cap. 22. Bunacina dist. punct. 10. num. 7.

Quæret aliquis an ordinatus ab hæretico, vel schismatico per metum cadentem in constantem virum, excusetur à prædicta suspensione, in vi dispensatione non egerit in qua questione Nauar. in man. c. 27. n. 241. vers. quarta, videtur tenere talem suspensionem non incurere. Ego verò in contrariam sententiam potius inclinarem, ex eo quia hæc suspensionis poena non est imposita in odium ordinati, sed ordinantis, cum etiam ordinatus illam incurat ignorans, & abique culpa; igitur cum ipse ordinans metum in maiorem incidit culpam, & executionem, qua etiam in his terminis caret, alteri dare non possit, sequitur taliter ordinatum à suspensione non excusari, maiori ipsius ordinantis culpa. Idem Nauar. dist. vers. quarta, tenet huiusmodi suspensionem incurrit ordinatum ab hæretico, vel schismatico denunciato per Extraneus. ad c. inuolada. Nam suspensio hæc & irregularitas non incurritur si Ordo recipiatur ab hæretico, seu schismatico etiam notoriè, & manifestè, nisi per sententiam nominatim sit denunciatus, vt probatur in dist. cap. ordinaciones, ibi, *ordinaciones, que ab hæresarchis nominati excommunicatis facta sunt*. Confirmatur, quia fideles non tenentur vitare hæreticos, & schismaticos notorios, qui per consequentiam notorij iuris intelliguntur excommunicati, tenet idem Nauar. d. cap. 17. n. 35. vers. nota tertio, & consil. 10. n. 2. de heret.

Vnde ordinatus siue scienter, siue ex ignorantia probabiliter ab Episcopo excommunicato, suspensio, interdictio, aut quauis alia censura innodato, executionem Ordinis non recipit, sed indiget dispensatione, gloi. verb. *quandam in c. ab excommunicatis*, 9. quæst. 1. gloi. in cap. si qui à Simeriano, 1. quæst. 1. gloi. verb. *ignorantia in cap. 1. de ordinatis ab Episcopo qui renunt.* Episcop. gloi. verb. *dispensatio in cap. cum illorum, de sentent. excommunic.* Betnard. in practi. cap. 28. num. 3. Couat. in cap. alma Mater. part. 1. §. 6. num. 6. vers. *minimam*, Maiol. lib. 4. de irregul. cap. 16. num. 1. & 25. Nauar. in man. cap. 25. num. 69. §. 1. vers. *suspensio*, num. 7. Suar. de censur. disp. 31. s. 1. num. 61. Sayt. eod. tract. lib. 4. cap. 14. num. 1. Mar. Alret. in simili tract. tom. 2. disp. 9. cap. 2. Filliuc. tract. 17. num. 80. & tract. 20. cap. 7. quæst. 6. num. 199. Bonacina dist. disp. 3. quæst. 1. punct. 10. num. 1. quia cum suspensio, vel excommunicatio

Bbb 3 nicarus

licitatus non habeat vsum Ordinum, ideo illum aliter conferre non potest, argum. text. in *cap. d. i. ubi dicitur* 1. *quasi* 7. & in *cap. qui per se* 1. *quasi* 1. tunc etiam, quia cum hac suspensio non sit poena, ad eam incurrendam non requiritur culpa; ob quam tationem eandem sententiam fuisse Suar. *de censur. disp.* 1. *secl.* 1. *num.* 61. Filliuc. in *quest. moral. sem.* 1. *trall.* 7. *cap.* 5. *num.* 81. Quicquid contrarium teneant Turtian. *de censur. lib.* 5. *disp.* 46. *dub.* 2. & Diana *moral. resol. part.* 5. *trall.* 10. *resol.* 39.

- 10 In hac suspensione, quam contrahit ordinatus scienter, sine ex ignorantia crassa, vel probabili ab Episcopo excommunicato, &c. solus Romanus Pontifex dispensat, vt in simili probat d. *cap.* 1. & sicut ipse excommunicatus, ministrans a solo Papa est dispensandus, gloss. *verb.* *penes ipsos in quest. presbyteros* 50. *dist.* ita qui sciens, vel scite debens (quod par est) l. *quod te in fine*, ubi gloss. *fi certum patet. que fundum*, & *seruus* *pro tempore*, cum citatis a Stephano Gratiano *de censur. forens. cap.* 1. 94. *n. 1.* & in *libello de principio* *utrumque iuris* *lib.* 5. *num.* 1. Job eo ordinatur, sit patriceps eiusdem delicti, & consequenter eiusdem suspensionis, vel irregularitatis, prout notatur in *cap. ult.* de *apost.* tenens Syluest. *verb.* *irregularitatis* 9. *vers.* *sepius* queritur, d. *lyol. dist.* *cap.* 15. *num.* 1. Bernard. *dist.* *cap.* 1. 8. *num.* 3. Couat. *dist.* 6. *num.* 6. Suar. *dist.* 1. *n.* 61. Bonacin. *dist.* *puncto* 9. *num.* 8.

- 11 Amplia etiam ordinatur ab Episcopo excommunicato, aut suspensio, per vim, aut metum cadentem in constantem vinum, per tex. in *cap. consilium* *mulier* 1. *quasi* 1. ubi agitur de ordinariis ab hereticis per vim, qui inordinantium odium suspiciuntur; ob nullum enim metum lex est violanda, *cap. sacre*, de *his*, *que* *ad*, & debet taliter ordinatus omnia adfecta potius ferre, quam Episcopo excommunicato communicare in Ordinis suspensio, c. *loquimus*, *de sent. excom.* Quam ampliationem tenent *Maiol. de irreg. lib.* 4. *c.* 15. *n.* 2. Suar. *dist.* *dist.* 31. *secl.* 1. *n.* 61. Bonacin. *dist.* *puncto* 1. *n.* 5. Contra Syluest. in *summ. verb.* *irregularitatis* 9. *vers.* 1. Navat. *c.* 17. *n.* 44. *vers.* 4. Alter. & Auila. negamus talem affecti hac suspensione.

- 12 Limita si recipiens probabiliter ignorans Episcopum esse excommunicatum, aut suspensum, ordinatus suscipitur, illos exequendo, quia tunc non est reus alicuius culpe, supposita hac probabili ignorantia, nec incurrit administrando irregularitatem. Ita Alphons. & Calero de *potest. legi. penal.* *lib.* 2. *c.* 1. *concl.* 3. Panorm. Fr. Emman. & Conin. citati a Bonacio. *dist.* *puncto* 9. *n.* 4. Contra Couat. Bernard. Suar. Sayr. Filliuc. & Auila, quos refert, & sequitur Bonac. ubi *pro* *am*, asserentes ignorantiam etiam probabilem, & inuincibilem non excusare ab ista suspensione.

- 13 Vnde postquam sic ignoranter ordinatus, sufficiens habuerit notitiam quod Episcopus a quo fuit ordinatus, erat excommunicatus, aut suspensus, abstinere debet ab vfu Ordinum quouique dispensationem obtineat, quam post dignam poenitentiam ab Episcopo propterea causae cognitione impetrare poterit, *arg. cap.* 1. *c.* 2. de *ord. ab Episc.* qui *rem Episcop.* gloss. *verb.* *dispensatione in cap. fin. de apostat.* Quicquid aliter sentiat Bonac. *dist.* *puncto* 10. *n.* 8.

- 14 Religiosus qui ante, vel post Religionis ingressum Ordines ab huiusmodi Episcopo suscepit, a proprio Praetato dispensari potest, Bernard. in *pract.* *c.* 8. *lit.* C. *in fine*, Mar. Alter. *causa* *lib.* 2. *dub.* 2. *ad finem*, quomodo Bonacin. *dist.* *puncto* 10. *in fine*, exilietur hunc debere dispensari a Papa.

- 15 Verum Episcopo consecrationem recipiens ab Episcopo excommunicato, suspensio, &c. afficitur hac censura Affici te et Bonac. *dist.* *puncto* 10. *num.* 6.

etiam si nescierit consecrantem excommunicatum esse, hic enim defectus est conferentis, non recipientis. *Maiol. dist.* 1. 12. *n.* 1. Mar. Alter. *dist.* *sem.* 1. *dist.* 9. *c.* 1. *col.* 4. *vers.* *dicti* *autem*, Suar. *dist.* *dist.* 31. *secl.* 1. *n.* 61. Bonac. *loc. proxime citato*, ubi *n.* 8. *vers.* *secundo*, post Mar. Alter. *dist.* *dist.* 9. *cap.* 1. *col.* 4. *vers.* 3. resoluti Episcopum, qui consecrationem ab Episcopo excommunicato, vel suspensio obtinuit, dispensandum esse à summo Pont. eo quod Episcopus semper indiget Papae dispensatione, quia immediate subiicitur Papae, non Patriarchae, aut Archiepiscopo. Nec refert quod possit Episcopus absolueri ab excommunicatione iuris noui reuelata, vt alibi probauimus, quia argumentum ab absolutione ad dispensationem non valet, Couat. in *cap. alma mater* *part.* 1. *c.* 6. *num.* 6. *vers.* *nec quicquam in contrarium*, absoluti enim Sacerdotes ab homicidio, *cap. Denu qui, de Pœnit.* & tamen irregularitatem ex homicidio contractam solus Papa tollit, *cap. 1. de sentent. & re iudic. lib.* 6.

ALLEGATIO XLIX.

Episcopus cum bigamia an possit dispensare?

S V M M A R I V M.

- 1 Bigamia species triplex.
- 2 Bigamus dicitur, qui ante baptismum alteram aut utramque habuit uxorem.
- 3 Bigamia non cadit super infidelem pro tempore infidelitatis.
- 4 Bigamia interpretativa cur ita dicatur?
- 5 Bigamiam interpretatiuam incurrit viduus à priori vero cognitam & iam inualidam uxorem.
- 6 Bigamia interpretatiua incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptam ducit.
- 7 Bigamus non efficitur dicens finem ad se solo deservatam.
- 8 Bigamiam interpretatiuam incurrit ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognoscit.
- 9 Bigamus fit ducens corruptam, quam credebat esse virginem.
- 10 Bigamus fit maritus cognoscens uxorem carnaliter, qua etiam castè commisit adulterium, etiamsi ei debuit reddiderit à Superiore compulso.
- 11 Bigamiam interpretatiuam etiam efficitur, qui duo initia matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum.
- 12 Bigamus non efficitur, qui cum pluribus, aut cum una & corrupta fornicatus fuerit.
- 13 Bigamus non inducit multiplicem matrimonij rati, nondum consummati.
- 14 Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta, aut cum pluribus mulieribus; non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus.
- 15 Bigamia similitudinaria contingit quando quis post uxorem solemnem capitulat emissum in professione religionis, vel in suspensione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, quae carnaliter cognoscit.
- 16 Bigamus excluditur à clericatu.
- 17 Bigamus non potest beneficium consequi.
- 18 Bigamus si ordinatur, clericatum recipit.
- 19 Episcopus bigamus ordinatus quam poenitentiam incurrit?
- 20 Bigamia vera irregularitas sola iure Pœnitentia indulla.
- 21 Penitens Summus in omnibus Bigamia speciebus potest dispensare.
- 22 Episcopus in Bigamia vera, vel interpretatiua ad Ordines etiam minores, & simplex beneficium dispensare non potest.

23. *Secunda super hoc sententia refertur.*
 24. *Tertia super hoc sententia refertur.*
 25. *Prima verborum, quia in certis casibus limitatur.*
 26. *Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si clericum cum uirga & virgine matrimonium contraxerit.*
 27. *Episcopus in bigamia similitudinaria contralla etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta poterit dispensare, si ex delicto oriatur.*

RESPONSA ad Doctores solet communiter bigamia species assignari, vera scilicet, interpretativa, & similitudinaria, de quibus Maiol. de irregul. lib. 1. cap. 32. n. 3. Nauar. in man. cap. 15. n. 195. Jacob. de Graff. in auct. decif. lib. 4. c. 27. n. 18. Cenall. commun. contra commun. q. 558. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 83. num. 2. Thom. Valasc. tom. 1. alleg. 41. n. 9. nouissime Marcel. Vulp. in praxi iudic. fori Eccles. cap. 45. n. 5. late & nouissime Trasmiera de polygama q. 3. lib. 1. Quamuis glos. verb. in bigamus in cap. 2. de bigamis, duas solas priores bigamie species confectat.

Vera bigamia coactualiter, quando quis verò duas uxores legitime duxit, easque carnali copula cognouit, cap. deinde, cap. Auctum 16. dist. Conat. in Clem. si furusius part. 1. q. 2. n. 5. Militi in suo reporter. verb. bigamus verum, Tolet. in instrum. Sacerdotum lib. 1. cap. 70. Vivald. in candelabra aures part. 2. ubi de irregularitate bigamia, Maiol. de irregul. lib. 1. c. 33. n. 2. Villadiego eod. tract. c. 13. Vgou. in eod. tract. c. 56. §. 1. ad finem, Zetel. in praxi Episcopali part. 1. verb. bigamus, Brunet. à Sole in loci commun. verb. bigamus 1. Faximus. fragment. criminal. part. 7. litt. B. n. 115. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 3. num. 25. Valeat. tom. 4. disp. 7. & 19. punit. 5. Molin. de Instrum. 4. disp. 67. n. 4. Rebel. de obligat. iustit. part. 1. lib. 3. de Matrimonio. quest. 20. n. 4. Sanch. de Matrimo. lib. 7. disp. 83. n. 8. Coninch. de Sacram. & censur. disp. 18. dub. 11. n. 102. Campanil. in diuersis. Iuris Canonici rub. 11. c. 6. n. 3. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 6. n. 5. Bonac. de censur. disp. 7. quest. 2. punit. 5. n. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 8. art. 2. in princ. vers. 3. Thom. Valasc. dist. alleg. 41. n. 10. & nouissime Trasmiera d. q. 3. num. 2. & quest. 4. num. 1. lib. 1.

Aliqui tamen acriter contendunt non dici bigamum, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit uxorem, eo quòd in baptismo quicquid in veteri homine gestum est, solum apparere, ut in dicto cap. deinde, & sensu Abb. in cap. gaudeamus non. 16. de diuortio, & non solum coacti gratiam, qua delectat peccatum originale, & actuale, verum etiam delectat omnem poenam peccatis debitam, D. Thom. q. 69. art. 2. Pezant. Corioch. & Nugn. ibidem, Bonac. de Sacram. disp. 2. q. 2. punit. 7. n. 5. Sed verius est bigamum dici etiam, qui ante baptismum alteram, aut vtramque habuit uxorem secundum citatos a. t. qui pradiæ obiectionis permultas tradunt rationes, & responsiones, quarum aliquas congeffit glos. verb. inter peccata, in d. cap. deinde, easque omnium optima mihi videntur, quam refert D. Ambros. lib. 1. c. officium, & lib. 10. epist. 82. ad Perselem, quòd culpa non lex laetatio tollitur, atque non iterate coniugium legitè est præceptum quoad suscipiendos Ordines: ergo Baptismus nequit coniugium, legemque auferre, sed tantum peccata diluere, & sequelas illorum, sequuntur Falc. de visitat. lib. 2. cap. 18. n. 7. Cardin. Bellarm. in controuer. Carb. tractat. 2. de clericis cap. 14. vers. contra verò, Campanil. d. cap. 6. num. 4. Bonac. de censur. disp. 7. quest. 1. punit. 5. num. 13.

Nec obstat quòd infidelis non sit subdus Ecclæ-

sie, & per consequens non obligatur legibus ab illa impositis super irregularitate bigamie incurrendam, respondetur enim cum Suar. tom. 5. disp. 49. selt. 4. n. 14. bigamiam non cadere super infidelem pro tempore infidelitatis, sed super ipsum iam baptizatum, nam Ecclesia hunc facit irregularem ob iudicium incontinentie, ex eo quòd contraxerit bis Matrimonium, vel ob indecentiam, ex eo quòd contraxit cum corrupta. Nec etiam obstat quòd infidelis occidens alium iustè, vel iniuste tempore infidelitatis, non est irregularis nam respondetur hoc ita fuisse à iure constitutum, quòd irregularitatem homicidij non imposuit nisi ob patratum post baptismum, cap. si quis viduam 50. dist. 1. cap. si quis post baptismum, 52. dist. 1. Ratio manifesta est, quia Ecclesia non induxit impedimentum hoc ad Ordines suscipiendos in aliquis delicti poenam, ut ea per Baptismum vna cum delicto remittatur: sed quia id Matrimonium non est aptum ad significandum coniunctionem Christi cum Ecclesia: qui defectus aq. innoentia in Matrimonio ante baptismum, ac post illum initio, ita Sanch. dist. lib. 7. disp. 83. num. 9.

Interpretatio bigamia ob id dicta quòd à vera bigamia partim debeat, partim vero illi assimiletur, & secundum alios interpretatio bigamus ita dictus quasi ex interpretatione factus vna cato cum vxore disoerit carnem in plures, quatuor modis incurratur, & efficiatur. Primus est, quando quis ducit viduam à priori viro cognitam, vel per fornicationem corruptam, & cum ea consummat Matrimonium. Secundus quando virginem à se ductam, ac postmodum adulterij team carnaliter cognouit. Tertius quando quispiam duo init & consummat Matrimonia, alterum de iure, id est, validum, alterum de facto, id est, irritum, siue priori coniuge viuente, siue defuncta. Quartus quando duo init Matrimonia de facto, id est, ambo irrita, de quibus infra sigillatim à nobis agendum erit.

Primus ergo bigamie interpretatio: modus est, quando quis vnicum, sed corruptam duxit, nempe viduam à priori viro cognitam, cap. si quis viduam, cap. precipimus 34. dist. cap. quisque b. dist. Nauar. conf. 1. m. 2. de bigamia, Gregor. Lopez l. 4. verb. qui secundo 1. part. 3. Henric. lib. 12. cap. 6. §. 10. Flamin. de resign. lib. 5. q. 3. n. 191. Sanch. dist. lib. 7. disp. 84. num. 7. Nicol. Garc. d. cap. 6. n. 15. Campanil. d. cap. 6. n. 5. Bonac. d. punit. 5. n. 5. vers. interpretatio, Valet. Reginald. in praxi fori penitus lib. 30. n. 85. in fine, Beller. de suspens. clericali. part. 1. tit. de disciplina clericali q. 6. n. 1. Ioan. Mechado in trall. del peccato Confessor 7 cura de Almas lib. 1. p. 5. tract. 17. decem. 3. n. 7. Thom. Valasc. d. alleg. 41. n. 12. Trasmiera d. trall. de polygama q. 4. n. 14. lib. 1. Etiam huiusmodi viduam, muliere duxerit (loquimur de eo, qui nec professus, nec in Saceris constitutus est.) Ita Nauar. in manual. c. 17. n. 195. & de cens. 1. in vtriusque edit. Henric. dist. cap. 6. num. 9. in fine, & in comment. l. 7. Fr. Emman. tom. 1. summa cap. 158. artic. 4. & alij, quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 11. & n. 12. resoluti noo incurrunt irregularitatem si illud vnicum Matrimonium cum vidua, vel corrupta sit validum, iuxta Ecclesie præsumptionem, quamvis in foro conscientie non sit tale.

Hoc etiam primum modo incurrunt interpretatio bigamia, quando quis aliam quocumque modo corruptam duxit, meretricem scilicet, aut concubinam, cap. maritum 35. dist. 1. cap. qui aliqui 31. dist. Nauar. in manual. cap. 27. n. 195. vers. interpretatio est, Rebull. de pacificis possit n. 193. vers. quodam. Flamin. dist. q. 3. n. 192. Campanil. dist. cap. 6. n. 6. Sanch. dist. disp. 84. n. 7. vbi n. 8. resoluti ab hac irregularitate excusantur.

continentiam cum virgine, quam tamen credebatur corruptam; quia censure nunquam incurantur ob solam intentionem deficiente facto. Vnde in hac bigamia interpretatur speciem incidit ille, qui nobis fornicat ab alto prius cognovit, etiam si ignoraverit eius corruptionem; Sylvest. in sum. verb. bigamia num. 4. Avil. eodem verb. num. 1. Sanch. dist. disp. 84. num. 3. Thom. Valac. d. alleg. 4. t. num. 13.

- 7 At verò si ipsemet vir ducat feminam à se solo defloratam, bigamus non efficitur, nec promoueri debet: nam irregularitas ducentis corruptam ideo contrahitur, quia cum femina, cum qua vit efficitur vna caro, diuisit carnem suam in plures, censetur etiam virum diuisisse ab iuris interpretatione, quod hic nullatenus reperitur; vxor enim non diuisit carnem suam in plures, cum ab vno solo cognita fuerit. Ita glossa in dicto cap. de bigamia, glossa verb. dispensata in cap. quales 10. q. 5. et verb. contraxerunt in cap. vnic. de clericis coniug. in sexto, & vltra Ordinatios citatis Iuribus, Couar. in Clemen. si furio- sum part. 1. §. 2. num. 1. in fine, Nauar. d. num. 195. Henric. d. cap. 6. §. 10. Fr. Emman. d. num. 1. sum. cap. 158. num. 3. conclus. 1. in fine, Viald. in candelabro aureo part. 1. vbi de irregularitate bigamia num. 4. Campanil. d. num. 6. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 4. num. 17. Bell. dist. 3. §. 6. num. 28. plures, quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 14. nouissimè Tafmiera dist. q. 4. à num. 3. nouissimè Machado d. decem. 3. n. 8.

- 8 Secundum bigamiz interpretationis modus est quando quis ducens virginem, postquam adulterata fuerit, illam etiam ignoranter carnaliter cognoscit. Ita probant tex. in cap. si vniu. & in cap. si laici 34. dist. 12. Nauar. d. n. 195. Maiol. de irregularit. lib. 1. cap. 33. n. 6. Viald. vbi proxime n. 5. Malen. ad tit. 1. in rub. gloss. 1. num. 101. lib. 5. noua recopil. Veg. in sum. part. 1. cap. 38. casu 2. & in effeio de curas cap. 12. num. 299. & cap. 14. n. 37. Tolet. in sum. lib. 1. cap. 66. Henric. lib. 12. cap. 6. n. 10. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 158. conclus. 3. n. 4. Rebuff. de pacificis possessionibus, num. 184. vers. sexto, Fiam. d. q. 3. n. 189. Suar. tom. 5. disp. 49. sect. 3. n. 15. & 16. Sanch. dist. lib. 7. disp. 84. num. 15. Nicol. Gate. dist. cap. 6. n. 16. Bell. d. §. 6. n. 19. Paul. Comit. resp. moral. lib. 3. q. 106. n. 3. Bonac. d. disp. 7. q. 1. punct. 5. n. 12. vers. 3. Campan. d. cap. 6. n. 7. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 31. disp. 31. n. 6. Diana part. 4. tract. 1. resol. 40. Thom. Valac. dist. alleg. 41. num. 14. Tafmiera d. q. 4. num. 19.

- 9 Sic etiam ducens corruptam, quam credebatur esse virginem, fit bigamus; nam in presentiarum non agitur de vitio promouendi ad Ordines, ad quod desideratur scientia, sed de significationis defectu, quem potest pati ignorans, & lex promotionis factum requirit, non voluntatem, cap. vltim. 15. quall. 1. Quare ita tenent multæ ex supra citatis, & vltra eos Couar. dist. part. 1. §. 2. num. 1. vers. 3. Humad. leg. 5. super gloss. 33. n. 3. tit. 5. part. 1. Corneo in 3. p. D. Thomas tract. 5. de irreg. disp. 10. dub. 1. q. 4. Villalob. tom. 1. sum. tract. 1. disp. 31. n. 6. Hutted. de censur. disp. 1. de irreg. disp. 13. n. 49. Tortian. ed. tract. lib. 9. disp. 70. dub. 2. Avila in simili pract. part. 7. disp. 8. dub. 1. Diana part. 4. tract. 2. resol. 41. vbi reprobat Emman. Sà, & Petr. de Ledefina contrarium tenentes nouissimè Ioan. Machado d. decem. 3. n. 8. Idem quoque dicendum est, quamvis illa eadem cognita commisit adulterium, nam, etiam tunc maritus rem cum illa habens fit bigamus, quia vis illa præfisa excusat feminam à culpa, sed non efficit matrimonium illud esse aptum ad significandam coniunctionem Christi cum Ecclesia. Ita docent gloss. verb. virgo in cap. nemo 32. dist. 12. vbi Turcet. art. 1. n. 1. Maiol. dist. cap. 33. num. 6.

Viald. d. part. 1. vbi de irregular. bigamia n. 7. Henric. lib. 12. de matrimonio cap. 6. n. 10. Campanil. d. cap. 6. n. 7. Sanch. dist. num. 15. in fine. Diana vbi supra. Tandem idem dicendum est, etiam si debitum reddidit vxori adulteræ à Superiore compulsus, vt tenent Nauar. in man. cap. 16. n. 17. Viald. d. part. 1. vbi de irregular. bigamia, n. 6. Couar. d. §. 2. n. 2. vers. quarto, Flamin. d. q. 3. n. 189. Gutier. Canon. lib. 1. cap. 15. num. 15. Maiol. d. cap. 33. n. 7. Sanch. d. disp. 84. n. 17. Bonac. d. n. 12. Campanil. d. cap. 6. n. 8. vbi etiam dicit bigamiam ficti, qui exteras prouincias peragranit, longissimòque tempore à patria absuit, ita vt probabiliter ferè omnes suspicari sint ipsum mortem cum vita commutasse; quare præcedente iudicio Ecclesiæ, licuit mulieri alteri nubere, consummato verò matrimonio redierit, qui absens erat, ac muliere instante si fuerit iudice compulsus iterum illi iungi, nam profecto bigamus erit, de quo etiam Sayr. lib. 6. c. 4. n. 19. Bonac. d. disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 11. t. Tertius, & quartus interpretatur bigamia modus est, quando quis duo luit matrimonia irrita, vel saltem alterum irritum, & alterum validum, qui colliguntur ex ratione text. in cap. super, in fine, de bigamia, nam iste talis affectus est ad duo matrimonia in eadem, & ex parte sua vtiqueque contraxit, licet ex aliquo defectu vitiumque, vel illorum aliquid sit inualidum. Ita Nauar. cap. 17. n. 105. Maiol. d. cap. 33. n. 3. Henric. d. cap. 6. n. 6. Tafmiera d. q. 4. n. 13. Campanil. d. 2. §. 6. n. 9. nouissimè Ioan. Machado d. decem. 3. num. 11. plures quos refert, & sequitur Sanch. dist. disp. 84. num. 3. vbi num. 4. resolutum irregularitatem esse, qui vera vxoro nondum cognita, eaque superfluit ad aliud de facto matrimonium transiit, illudque consummans, si postea coactus ab Ecclesia redire ad legitimam vxorem, eam carnaliter cognoscit.

Qui verò cum pluribus fornicatus est, aut cum vna & corrupta, nequaquam credendus est bigamus, cap. pen. de bigamia, neque verò qui ante, aut post matrimonium cum meretrice tenet habitus, cap. fraternitatem 34. dist. Duo namque coniundim per necessitatem sunt, vt bigamia contrahatur, matrimonium scilicet præcedens, & vix veniens subsequens, Sanch. dist. lib. 3. disp. 83. num. 1. & 6. vbi addit non orti bigamiam, nec irregularitatem in foro conscientie ex copula absque seminis vitilis emissionem intra vix femininum, sed in solo foro externo ob præsumptionem peccati culpe. Vnde t. consequens est multiplicitatem matrimonij tati nondum consummati non inducere bigamiam, sicut nec est bigamus, qui ducit eam vxorem, quæ contraxerat matrimonium cum altero morte præuento ante illius consummationem, c. vlt. 34. dist. Sanch. d. lib. 7. disp. 83. n. 5. Bonac. d. punct. 5. n. 5. vbi n. 6. dicit multiplici sponsalia non inducere bigamiam, etiam si subsequuta sit copula.

Perquirenda à nobis ratio erit, cur bigamia incurritur per contractum matrimonium cum corrupta, aut cum duabus mulieribus, quamvis succedat, & subsequenti copula consummatum, non autem si vir cum pluribus copularetur meretricibus, quamvis postmodum ipse fornicator aliam & virginem sibi matrimonialiter colligat. Cui quidem propositioni dubitationi responsum tradidit plures afferendo rationes diuersitatis, gloss. verb. cognatus in d. c. de bigamia, quam ibi plures commendant. Quibus relictis veteri illa communiter à Doctores adducitur ratio, quod scilicet consensus matrimonium inueniens non cadit supra seipsam, sed fertur in alterum coniugem, atque ita ipsamet contrahens est quasi terminus à quois autem cum quo contrahit, est quasi terminus ad quem fertur alterius coniugis

consens

consensus: sed nullus actus sortitur speciem in termino à quo, sed in termino ad quem; vitium ergo corruptionis ipsius viri, qui est terminus à quo respectus sui matrimonij non debet ipsi nocere, vt bigamus efficiatur, sed vitium corruptionis in termino ad quem. Ita Maiol. d. cap. 33. n. 5. vers. *aliter, in fine*. Couac. d. 5. n. 3. Vgolin. de *irregularitatib.* cap. 5. §. 4. T. I. raquel. in l. 1. *commab.* n. 35. plures alios refert Cened. ad *Decretal. collect.* 166. num. 4. vers. *item*, quibus adde Sayr. cap. 4. n. 3. Snae. d. 4. §. 49. *scilicet* 3. n. 9. Valer. Reginald. in *praxi fore pariter* lib. 30. num. 86. Bonac. d. *punct.* 5. n. 7. vers. *supra*, Sanch. de *Matrimonio* lib. 7. disp. 84. n. 9. Gutier. ad *trall.* cap. 107. n. 1. vers. *Crato*, Campanil. d. cap. 6. n. 11. Sed aduersus hanc rationem insurgit Cardin. Bellarm. in *controver.* *Cartholice* *trall.* 2. lib. 1. de *clericis*, cap. 24. vers. *huc*, vbi asserit quod si ipsa ratio subsisteret, certe qui duxerit secundum votum, & virginem, bigamus non esset nam vitium nullum est in hoc matrimonio respectu mulieris, sed respectu viri ergo terminatur ad mulierem bigamie incapax, non autem à muliere ad ipsum virum. Quare ipsemet Card. Bellarm. aliam subdit rationem affirmans prohiberi esse Ordines suscipere, qui duxit fornicariam, non quia bigamia oriatur ex illo matrimonio, sed quia sic placuit Ecclesie ob dignitatem Sacerdotij.

- 15 Similitudinaria bigamia contingit quando quis post votum solenne castitatis emissum in professione Religionis, vel in susceptione sacrorum Ordinum, matrimonium celebrat cum aliqua, eamque carnaliter cognoscit, cap. *quoniam* 12. 4. 27. *quasi* 1. ex ea ratione, quia adstrictus voto solenni censetur spirituali quodam matrimonio coniunctus cum Christo, & Ecclesia, & deinde volens carnaliter cum alia coniungi per matrimonium, censetur celebrare duo matrimonia: quauis autem secundum, scilicet carnale inualidum sit per impedimentum procedens à voto solenni, vel sacro Ordine, quia tamen adest effectus interioris cum opere subsequaro, iudicatur bigamus similitudinarie propter similitudinem ad vere bigamum. Ita Nauar. in *manual.* cap. 17. n. 195. vers. *similitudinaria*, & conf. 1. n. 7. vers. *ex quibus*, de *bigamia*, in veraque edit. Couac. d. 5. n. 2. ver. *tertio*, Flamin. d. *quasi* 3. num. 190. Vgolin. d. cap. 5. §. 4. n. 4. Sanch. d. lib. 7. disp. 85. num. 1. Bonac. d. *punct.* 5. n. 2. vers. *bigamia*, Nicol. Garcia d. cap. 6. n. 15. Trasmiera d. *trall.* de *polygamia* 4. n. 5. cum *sup.* Campanil. d. cap. 6. n. 11. Bellet. d. 5. 6. n. 40. nouissime Ioan. Machado d. *decum.* 2. num. 12. Quod idem procedit, quauis Clericus in Sacris constitutus cum virgine & vnica contrahat, per text. in c. 1. & 2. qui *clericus vel venientes*, vt docent *gloss.* in cap. *sancti Sacerdotes* de *clericis coniugatis* Suae. de *consecr.* tom. 3. disp. 46. *scilicet* 6. Coninck disp. 18. dub. 11. n. 102. Aulla etiam de *consecr.* part. 7. disp. 8. dub. 1. Petropol. in 3. part. *quasi* 5. de *irregul.* dub. 7. n. 36. Cornejo in 3. part. D. *Thomas* *trall.* 5. de *irregul.* disp. 10. dub. 2. §. 5. & plures, quos refert, & sequitur Sanch. d. lib. 8. n. 5. vbi n. 10. asserit hanc irregularitatem clerici in Sacris constituti, aut professi matrimonium inueniunt non oriri ex delicto, de quo etiam Fr. Emmam. in *sum.* tom. 1. cap. 38. num. pen. Henricq. d. cap. 6. n. 1. Quauis Huetz de *consecr.* disp. 1. de *irregul.* disp. 13. n. 47. & Tur. ad *trall.* lib. 9. disp. 70. dub. 3. existimauerit bigamiam similitudinariam non coniungere quando clericus secularis in Sacris matrimonio contrahit.

- 16 Bigamus quis effectus ex aliqua prædictarum trium specierum excluditur à clericatu, cap. 1. & per totam 16. disp. *maritus*, 3. disp. *cap. primum*, & c. *gloss.* in 34. disp. *quoniam*, & c. non *confident* 50. disp.

c. 1. & 2. 45. disp. c. à *multis*, de *exce.* & *quod* cap. 1. de *bigamia*, Bernard. in *praxi* cap. 16. cum citatis à Bellet. disp. 5. 6. num. 1. 7. Sacra: prolietur ordinari, ita pariter Ecclesiastica conlequi beneficia, Rebuff. in *trall.* de *pauis* *pauis* *scrib.* n. 91. Corraf. de *beneficiis* part. 3. cap. 4. n. 2. Sayr. d. lib. 6. cap. 5. n. 9. Autl. de *consecr.* part. 7. disp. 8. dub. 1. Nicol. Garcia d. cap. 6. n. 1. & 2. & propterea electionem beneficii factam bigamo inualidam esse obseruat Nauar. *conf.* 3. num. 1. de *bigamia*, Flamin. d. g. 1. n. 193. etiam accedat Episcopi consensus, Azot. *instit.* *moral.* part. 2. lib. 6. cap. 4. *quas* *condemno*: character tamè clemealis non tollitur per bigamiam, sicut firmat Butr. in cap. *Isaues* num. 17. vbi quoddam clerico non potest euelli character per bigamiam, Imol. n. 18. in *fine*, de *clericis* *consecr.* & eandem opinionem fapies amplexa est Rot. & signaliter in *Veronen.* *penfionis* 23. *februarii* 1600. coram Cardin. Lancetotto & in *Casar angustiana penfionis* 18. *iunij* 1610. coram *ead.* in quibus dicitur, & pluribus authoritatibus firmatur, quod licet per bigamiam cleus priuetur exercitio, & priuilegio clericali, in fundamento tamen ratione characteris non destituitur clericatu quoniam c. 1. de *bigamia* lib. 6. non dicit quoddam bigamus non sit clericus, sed solum quoddam nudatus omni priuilegio, refert & acquirit Rota in *Ferrari.* *penfionis* 14. *iunij* 1624 corā bona *mem.* Rembido.

Ordinatus igitur contra huiusmodi prohibitionem characterem recipit, non iam Ordinem executionem habet, sic intelligit *text.* in cap. *qui videtur* 50. *diffinit.* reiecta restrictione *gloss.* *verb.* *dispensare in finis* c. 2. de *bigamia*, vbi tantum in susceptione minores Ordines characterem confert asserit. Nec obstat *text.* in c. *quoniam* 50. *diffinit.* quatenus videtur probare bigamum Ordinis executionem non carere, quia procedit habita dispensatione; vt insinuat verba eiusdem *text.* ibi, *huc* *fi* *condemno* *veniam* à *nobis* *intelligit* *relaxationem*, &c. Inuenitur etiam sic ordinatus poenam priuationis Tonsuræ clericalis, delationis habitus, & priuilegij casusque Ecclesiastici, nisi sit Initiatus Ordine sacro, cum iam non possit viuere vt laicus. Ita Vgolin. d. cap. 5. §. 4. n. 3. Sayr. d. lib. 6. cap. 5. n. 2. & 4. Bonac. d. *punct.* 5. in *fine*.

Episcopus si scienter bigamum ordinauerit, inuenitur suspensus annalem ipso iure à collatione eiusdem Ordinis, quem contrahit bigamo, necnon à celebratione, vt per Nauar. *conf.* 3. n. 3. *sub* *tit.* de *bigamia*, quia deponi in super potest à potestate, & officio ordinandi, iuxta cap. 1. de *bigamia*, *gloss.* *verb.* *successores* in cap. *nullus* *pauis* *mem.* 53. *diffinit.* additio verò ad dictum *conf.* 3. Nauar. attestatur à *Sacra Congregat.* *Concil.* *decisum* Episcopum non posse Ordines bigamia conferre; si autem conferat, aliquam non incurtere poenam ipso iure, & quidem de dicta poena suspensionis à collatione Ordinis, quem contrahit bigamo, nullus est Canon; nam cap. *ex*, & cap. *velim*, de *tempor. ordinat.* lib. *sexto*, non loquuntur de ordinatione bigami, & poenæ non sunt extendendæ ad alium casum, iuxta vulgaris lora: nec dicit *cap. nullum* *pauis* *mem.*, poni talem poenam suspensionis à ministrando; vnde potest intelligi quoddam non sit ipso iure, sed ferenda per sententiam, vt colligitur ex illis verbis, *ab ea die, quæ si potuerit hoc approbatur*, quæ videtur denotare eam poenam esse imponendam, cum delictum in iudicio probauit. Ita Nicol. Garc. d. cap. 6. n. 2. lib. *num.* 1. admonet quod quauis ex noua Const. Sixti V. contra cleric. male promotos à collatione Ordinum, exercitio Pontificalium eo ipso suspensus, & ab ingressu Ecclesie interdictus existeret; illa est iam redacta ad terminos latis communis, & Concil. Trident. per aliam Clem.

VIII. prout ipse Garc. asserit p. 2. cap. 5. num. 70.

Hæc bigamia irregularitas solo iure Pontificio inducitur, cuius contrarium non inducit text. in cap. 2. de bigamia, dum habet non licere cum bigamis dispensare, quia verbum hæc ibi importat difficultatem, non autem impossibilitatem quare absque dubio tenendum, quod ex eo, quia solo iure Pontificio inducitur, posse summum Pontif. in ipsa dispensare, ut asserit D. Thom. in 4. diff. 27. quest. 1. in corpore, & ibi Rich. Palud. & alij gloss. verb. fiat, in c. lecher. 34. diff. Couar. in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. num. 4. Nauar. in man. cap. 27. n. 197. Azor. infor. moral. part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 7. Etanell. Leo in thesaur. feri Eccles. part. 2. cap. 8. n. 14. Salzed. ad Bernard. cap. 16. verb. dispensare. Ludou. Miranda d. quest. 8. art. 2. concl. 1. Henric. lib. 12. cap. 6. §. 1. nouissimè Marcel. Vulp. in d. praxi cap. 45. num. 8.

Verùm autem iudea laicus possit cognoscere si clericus bigamus sit? Negatiuum partem tenent Alca. cons. 149. vol. 6. Lotter. de re benef. lib. 3. quest. 36. num. 73. Diana resol. moral. part. 4. tract. 2. resol. 71. Quicquid contrarium refoluit Gabr. Pereira de manu Regia part. 2. cap. 24. num. 3.

Principalis huius allegationis questio hinc opportuè petis, an Episcopus in bigamia vera, vel interpretata possit dispensare? In qua res potissimum inuenio sententias.

Prima sententia, ipsaque verior tenet Episcopum non posse dispensare cum huiusmodi bigamis etiam ad Ordines minores, aut primam Tonsuram, aut beneficium etiam simplex, quia cap. vnic. de bigamia lib. 6. de sumptibus ea Concilio generali Lugdunens. interdict bigamis in minoribus Ordinibus constitutis deferre Tonsuram clericalem, nec cõmittit dispensationem Episcopo: tum quia hoc idem indicat generalitas Concilii. Trident. sess. 23. de reformat. cap. 27. & Episcopus nequit in Decreto generalis Concilii dispensare, ut dicit alleg. §. 3. num. 25. Quate hæc sententiam tenent Greg. l. 5. verb. de mulieribus, tit. 5. par. 1. nouissimè Marcel. Vulp. d. cap. 45. à n. 10. Couar. in Clem. si furiosus par. 1. §. 2. n. 4. Flamin. d. 9. §. 1. n. 196. Tolet. in summa. lib. 1. cap. 26. n. 8. Humada l. 5. gloss. 33. num. 3. tit. 3. par. 1. Salzed. ad Bernard. cap. 16. verb. dispensare. Villalob. in summa. tom. 1. tract. 11. diff. 31. n. 12. Turrian. de censur. lib. 9. disp. 7. dub. 5. Bellet. d. §. 6. n. 41. Aloyf. Rice. in decis. Curia Archiep. Neapol. part. 1. decis. 331. par. 4. Diana part. 4. tract. 2. resol. 72. & secundum hæc sententiam fuisse decisum in Sacra Card. Congreg. testatur Armentariz in addit. ad recapit. legum Navarra. lib. 2. tit. 19. de foro comp. n. 16. Nicol. Garc. de benef. part. 7. cap. 6. n. 5. Piazic. in praxi noua Episc. part. 1. cap. 1. n. 60. Franc. Leo d. cap. 6. n. 36. Mollel. in summa. Theologia moralis tract. 6. cap. 7. n. 28. Rice. d. part. 4. decis. 331. num. 8. in fine, Barthol. de Vechis in praxi nouer. disp. 9. dub. 5. num. 2. Tamburin. de iura Abbas. tom. 2. disp. 7. quest. 3. num. 2. D. Felician. de Vega in d. §. de adulteris num. 241. cum seqq. nouissimè me citato in hoc loco Ioan. Machado in tract. del porfello confessor 7 cura de almas, lib. 1. p. 3. docum. 4. tract. 17. n. 1. cum seqq.

Secunda sententia ait non posse Episcopum dispensare, ut bigamus promouere ad Ordines minores, & beneficium simplicia, possit tamen cõcedere, ut inferuat in Ordinibus minoribus autè suscipiis, & ut beneficium simplex, quod ante possidebat, retineat. Ita Angel. verb. bigamus num. 8. Abb. in cap. super eo num. 5. de bigamis, Nauar. in manual. cap. 27. num. 197. Philarch. de officio Sacrd. tom. 1. lib. 4. cap. 7. in fine, Valent. part. 4. disp. 7. q. 19. puncto 3. in 1.

specie irregularitatis. Fr. Ennman. in summa. tom. 1. cap. 158. conclus. 5. num. 6. Vivald. in suo candelabro, part. 2. vbi de irregular. bigamia, num. 34.

Tertia sententia ait posse Episcopum dispensare, ut accipiat Ordines minores, suscipiisque vtatur & quoad simplex beneficium. Ita D. Thom. in 4. diff. 27. q. 3. art. 3. vbi Palud. q. 4. art. 3. concl. 4. & Durand. q. 3. gloss. verb. dispensare, in fine, in cap. 2. de bigamia, Angel. in sermibus Theolog. part. 1. vbi de matrim. q. 1. art. vltim. diff. 1. conclus. 2. Pet. de Lescena de matrim. q. 66. art. 3. concl. 3. Iacob. de Gratias in aurois decis. lib. 4. c. 27. num. 38. Borgal. de irregul. part. 5. tit. de bigamia num. 8. Hentiq. lib. 12. cap. 6. §. 11. Bonacio de censur. disp. 7. q. 2. punct. 5. n. 15. Azor. influens. moral. part. 2. lib. 5. cap. 10. q. 2. & lib. 6. cap. 4. q. 8. & 11. Sayr. de censur. lib. 6. c. 6. n. 11. Auila eod. tract. part. 7. disp. 7. q. 2. Fr. Ludouic. Miranda in man. Prælat. tom. 2. q. 8. art. 2. concl. 2. Sanch. dist. lib. 7. disp. 86. n. 11. Paul. Comitot. resp. moral. lib. 1. q. 106. n. 5. & 6. Cornejo in 5. part. D. Thom. tract. 5. de irregul. disp. 10. dub. 1. q. 5. Ioan. de la Cruz in direct. part. 2. de irreg. dub. 1. concl. 1. Alzed. in praxi Episc. p. 2. c. 6. n. 32. Ceual. commun. q. 538.

Verùm potiori sententia tanquam probabiliori adhæreo, quam quidem sequitur et sacra Congreg. Concilii in Feretrana 13. Aprilis 1630. in qua fuit resolutum bigamum effectum bigamia interpretatam, etiam si ante constitutus esset in Ordine Oñiciatus, non posse mortuo vatore dispensari per Episcopum, ut in Ordine suscipere ministrat. Eam tamen limitare, nisi necessitas vigeat ob ministrorum penuriam, nec esset aditus ad Pontificem ob loci difficultatem, quia ob similem necessitatem potest Episcopus in lege Concilii generalis, vel Pontificia dispensare, ut dicit alleg. §. 3. n. 26. Quate sic limitant Henric. d. cap. 6. §. 11. Sanch. dist. lib. 7. disp. 86. num. 14. Item limitatem in bigamia interpretatam ea delicto confurgente, qualis est illa, quæ oritur ea duplici matrimonio, neutro existente valido, aut altero valido, & altero irrito, potest Episcopus, si delictum sit occultum, dispensare virtute Concilii Trident. sess. 24. de reformat. cap. 6. Ita Henric. d. cap. 6. in fine, Sanch. d. disp. 86. num. 15.

Citæ dispensationem in similitudinaria bigamia volunt quidam in ea Episcopo non concedi facultatem dispensandi, quamuis clericus vnicam, & Virginitatem dixeritque Maior. de irregular. lib. 1. cap. 33. num. 7. Alij e contrario tenent posse Episcopum dispensare, quamuis corruptam duxeritque Palat. in 4. diff. 27. disp. 4. colum. 35. & supponere videtur Henric. dist. cap. 6. num. 11. dum ait difficilis dispensatio Episcopo quando clericus cum vidua, aliis corrupta contraxit. Ioan. Machado d. lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 4. n. 4. cum seqq. Verum Doctores communiter sic distinguendum censent. Si clericus ille cum vidua, & virgine contraxerit, potest Episcopus dispensare, secus si cum vidua, vel corrupta, vel duplex iniit matrimonium. Primam partem huius distinctionis probant sic necessariò intelligendam, ne aliis adhaerentur, text. in cap. Sacerdotes, de clericis coniug. & in cap. 1. qui clerici, vel tonentis. Secundam verò text. in cap. super, & in cap. fin. de bigamia. Ita docent gloss. verb. dispensatur in cap. 1. & verb. in subiacentem in cap. 2. qui cler. vel tonentis & verb. dispensari, in cap. super, de bigam. Gomez tract. inuicem num. 10. & 119. Couar. dist. part. 1. §. 2. n. 1. verò secundo, Nauar. cap. 27. n. 197. in fine, Selo. de benef. part. 4. quest. 7. num. 8. vers. 13. & 14. Borgal. de irregul. part. 5. tit. de bigamis, num. 9. Philarch. de officio Sacrd. tom. 1. part. 1. lib. 4. cap. 7. in fine, Anton. Cuch. lib. 4. in fine, man. tit. 12.

lit. 12. n. 188. Valent. *pari. 4. diff. 7. q. 19. puncti. 3. in 1. ge-
cie irreg. in fine. Sanch. d. lib. 8. diff. 86. n. 21. Aloyf. Ricc.
in praxi aures. refol. 120. Fr. Ludov. Miranda d. tom. 2. q.
8. art. 1. concl. 3. Coniunct. de Sacram. diff. 18. dub. 1. n. 10.
122. d. dub. 1. n. 112. Vgolin. de officio Episcopi *pari. 2. a.
cap. 3. q. 4. n. 10. 3. Zetol. in praxi *pari. 1. verb. Irregula-
ritas n. 7. Alex. d. *pari. 2. c. 6. n. 49. vbi n. 50. respondet
ad tex. in cap. super. de bigam. D. Felician. de Vega in
diti. 9. de adulterio n. 147.****

At verò si ex delicto oculo cernatur irregulari-
tas hae similitudinariae bigamiae, poterit Episcopus
dispensare, quamvis clericus in Sacris constitutus,
aut professus viduam duxerit post sacrum Ordinem,
vel professionem, Aloyf. Ricc. d. *refol. 120. Sanch. d.
diff. 8. n. 23. & n. 24. resoluat posse Episcopum dispen-
sare in irregularitate bigamiae similitudinariae pro-
fessi transiens ad matrimonium, quando professus
est exemptus, si ex licetoria sui Superioris subiciatur
Episcopo. Nam Praelatus Religionis circa suos Reli-
giosos eisdem casibus dispoeat, quibus Episcopus,
Fr. Ludovic. Miranda d. q. 8. art. 1. Heoricq. d. cap. 6. n.
11. *prope finem*, vbi etiam asserit, quod Abbas secularis
non dispensat, nisi ex consuetudine sibi conceda-
tur.*

Praelati etiam Regulares, nec ratione sui muneris,
nec vi privilegiorum dispensare possunt cum no-
uitis, aut professis in bigamia vera, & interpretariis,
etiam quoad Ordines minores; nam sicut Episcopi
non habent hanc facultatem, ut supra ostendimus n.
22. ita nec ea gaudent Praelati Religionum. Quare sic
in his terminis docent Fr. Barthol. de Vechis in *pro-
xi obferenda in administrandis ad Religionis statum ve-
nit. diff. 9. dub. 15. n. 2. nouissime Alcan. Tamburin. in
trall. de iure Abbatum tom. 2. diff. 17. q. 3. n. 2. Sigism. à
Bononia de elect. *pari. 2. cap. 4. dub. 71. n. 2. Diana *pari. 4.
trall. 2. refol. 64.***

Dixi, nec vi privilegiorum, quia licet post Henricum
summo. lib. 1. c. 6. §. 11. in commento lit. Z. scripserit Aul.
de censuris *pari. 7. diff. 8. dub. 4. concl. 8. Religiosos dis-
pensari posse in bigamia praefata ne dum à Superio-
ribus, sed etiam à quocunque Confessario Ordinis,
ex coactione Sixti IV. facta Minoribus, quae habe-
ret in compend. privileg. verb. absolute exord. quoad
fratres n. 5. vbi conceditur tam professis, quam no-
uitis, ut quilibet eorum possit semel eligere Confessa-
rium de huiusmodi obseruancia, qui audita eius Con-
fessione penitentiam salutaris iniungendo obser-
uat eam, &c. & dispensat cum eis in omnibus irregula-
ritatibus, si quas forte contraxerit, homicidio volun-
tario, & mutilatione semper exceptis. Ergo, infert
idem Aul. vbi supra, eum hoc privilegio excipiatur
solummodo homicidio voluntarium, quae irregu-
laritas est omnium grauissima, & non excipitur alia,
quae sit facilior dispensationis bigamiae, sequitur
super illam rigore memorati privilegij dispensati
posse.*

Attamen contrarium iure optimo sustinent Col-
lect. privileg. Mendicant. in compend. loco citato. Nauaz.
conf. 84. n. 3. de Regularibus in nouis. Fr. Erieman. in summo.
tom. 2. c. 15. §. concl. 7. Fr. Barthol. de Vechis d. lib. 1. n.
2. in fine. Hieron. Roderic. in compend. quafi. Regular.
refol. 16. n. 14. Portel in addit. ad dub. Regularia verb. di-
spensare n. 5. Laurent. de Peirinis de Relig. Praelato tom. 2.
q. 1. cap. 5. §. 8. n. 99. Ratio est, quia generali coactione
non veniunt ea, quae quis in specie non esset veri-
similiter concessurus, cap. in generali, de regul. iuris lib.
6. non reuerata Principi, cap. fin. de officio Vicarij lib. 6.
Roland. conf. 1. n. 147. lib. 2. Olafsch. Pedemont. de off. 19.
n. 5. Giouan. refp. 95. num. 3. lib. 1. at in specie facultas
dispensandi generaliter super irregularitatibus non

extenditur ad bigamiam, & homicidium voluntarium,
ut tradunt Nauaz. sub tit. de homicid. conf. 3. in no-
uam, Vivald. in candelabro aureo tit. de irregul. num. 312.
Fr. Erieman. quafi. Regular. tom. 1. q. 2. art. 1. §. 1. tom. 2. q.
105. art. 1. in fine. Fr. Ludovic. Miranda in manuali Prae-
lato. tom. 2. q. 8. art. 14. concl. 5. Homobon. de Bonis de
casibus reuerentia *pari. 1. cap. 5. §. quos obferuandum fol.
100. Igitur, &c.*

Super impedimento verò bigamiae similitudinariae
poterit Praelati Regulares eum nouitis, ac professis
sibi subditis dispensare in illis casibus, quibus id Episcopus
licetum esse supra diximus n. 16. & 17. quod praeter
ibi citatos docent Suar. de Relig. tom. 4. trall. 8. lib.
2. c. n. 11. Sigism. à Bononia de elect. dub. 71. n. 2.
Aduertit D. Felician. de Vega diti. 9. de adulterio num.
117. quod bigamia quolibet dispensari poterit per
Provinciales Ordinis Praedicatorum in Iodis, virtute
concessionis Apost. de qua ibi.

Verum quia in hac materis dispensationis super
bigamiae irregularitate extat noua S. Rotae Romanae
decisio, quae plures decidit casus scito dignissimos,
ideo pro complemento huius secundae patris eam
hic inserere operae praetium duxi.

R. P. D. VIRILI.

Ferratien. pensionis 21. Martij 1627.

ARGVMENTVM.

Bigamus amittit privilegia, sed non chara-
cterem indelebilem, bigamia vero incur-
sit, & denudationi exercitij clericatus
obuiatum est per dispensationem praeuen-
tiuam, ac derogationem. cap. 1. de bi-
gamis, lib. 6.

SVMMARIVM.

- 1 Ecclesiastica persona illa dicitur, quae habet primam
Tonsuram, & diuina.
- 2 Prima Tonsura est Ordo, & clericatus character inde-
lebilis.
- 3 Clericus est qui remanet, non tamen gaudeat privi-
legio clericorum, potest infirmari flore.
- 4 Dispensatio praeventiva, & praesentiva remouens
de medio obstaculum Canonis indolens bigamiam,
impedit incursum bigamia, & officio, & remaneat
non solum praesentiu clericatus habitus inde-
lebilis, sed etiam exercitium ad officium dispensa-
tionem.
- 5 Habitatio de iure communi, & ex dispensatione Papa
idem est.
- 6 Habitatio de iure idem est, quod ex privilegio tam in
doffis, quam in favorabilibus.
- 7 Dispensatio clerici ad bellum praesentiu ab irregulari-
tate.
- 8 Indices in vim privilegij antecedentis praesentiu
ad incursum irregularitatis.
- 9 Indices in vim privilegij antecedentis praesentiu
ad incursum irregularitatis.
- 10 Consilia generalia indigent expressa derogatione.
- 11 Dispensatio dicitur pura, & praesentiu cum tempore
dispensationis attendi debet, licet vi praesentiu
excusationis, & officio qui fratur expellendi sint
casu futuri expressi in dispensatione.
- 12 Pensiones per contractum Matrimonij extinguuntur.
- 13 Dispensatio antecedens praesentiu, subsequens talis.

14. *Papa voluntas declaratur ex inscriptione.*
15. *Dispensatio pro pensionibus retinet clericatum illam ad effectum dispensatum.*
16. *Transfationis personae casum quando comprehendat dispensatio ad obtinendam, & consequendam pensionem reservatur.*
17. *Clericatus impressus indelebilis remanet post bigamiam.*
18. *Papa quando plenarie legitimus, vel cum derogatione obstatum, remouetur omnis macula naturalis.*
19. *Bigamia incurrit, & denudationi exercitij Clericatus est obstatum ob dispensationem praesentiam, & ob derogationem cap. 1. de bigam. lib. 6.*
20. *Papa vere dispensat in defectibus iurum positum, & non sile dispot, ita ut vere & proprie semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis.*

SIXTUS PAPA V. Cardinali Montalto ex sorore germana Princeps duas facultates transferendi pensiones concessit, vnam ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, quibus Translationes suffragari voluit, perinde ac si per ipsum Pontificem consistorialiter legitimis, & legitimis causis de Cardinalium consilio factis fuissent; alteram ad fauorem vnius, vel plurium personarum eam Hospitalium Regulationis expresse professionis, aut alias similibus de causis incapacium, aut nonnum Clericali characteris insigniturum ex nunc, prout ex tunc, postquam eodem characteris fuerint insigniti.

Idem quoque Sixtus dispensauit D. Principem Perretum Princeps iam Clericali tonsura insignitum ad retinendum, & percipiendum quascunque pensiones reuelatas, easdem contingerit, vel non contingerit contrahere matrimonium cum quacunque muliere etiam vidua, & successit cum diuersis nupta, ac aliter corrupta femel, vel pluries, & ad secundam, ac etiam plura laicalia, seu matrimonialia vota, aut secundas nuptias transire, decedente per contractum matrimonij etiam pluries ut praefertur litterarum pensiones minime extinctas esse, aut fore, minime annullari, aut inuallidari, eum derogatione Prouincialium, Synodali, Lateranensis, aliorumque etiam Generalium Conciliorum, necnon Pij Papae V. declarantis pensiones per futuri matrimonij contractum extinctas censeri.

Virtute supra dictarum facultatum Cardinalis Montaltus annuum pensionem scutorum trium millium aut in auto sibi reuerentiam super fructibus Episcopatus Petrarclensis transiit ad fauorem Principis Perreti eius fratris, & disputato dubio coram Rebolodo sub die 14. Junij 1624. dixerunt Domini, translationem sustineri, quo iuramento postposito sub die 15. May 1626. Deposuit stererunt in decessis. Vnde cum D. Cardinalis Lemius voluisset tertia vice audiri, veraque parte informante sub die 21. Marij 1627. censuerunt Domini non esse recedendum a decisum tam inspectis ambabus facultatibus Cardinalis Montalti, quam dispensatione D. Principis.

Primo enim facultas transferendi est ad fauorem vnius, vel plurium personarum Ecclesiasticarum, & D. Princeps ad differentiam laicorum secundum subiectam materiam pensionis, est persona Ecclesiastica, cum habeat primam tonsuram, quae efficit, ut dicatur Clericus, & persona Ecclesiastica, cap. cum contingat, de anat. & qualis. cap. clerici. 20. disticti. Concil. Trid. sess. 23. cap. 2. Lap. alleg. 138. num. 12. & dixit Rota

in Abulen. Pensionum 27. Junij 1608. coram Card. Lancelotto, & in Ferronen. pensionum 23. Februarij 1600. coram eodem, in qua dum ageretur de interpretatione Indulti Pij V. ad fauorem Cardinalis Alexandrini, ut posset transferre pensiones in personas Ecclesiasticas, fuit dictum Marchionem Bonellum vxoratum esse personam Ecclesiasticam, ex quo habet primam Tonsuram. Verba enim de personis Ecclesiasticis sunt intelligenda secundum subiectam materiam pensionum, de quibus Sixtus V. loquebatur. Aym. consil. 16. num. 3. Setaphin. decis. 398. num. 7. & decis. 121. num. 11. & decis. 339. num. 1. & idem ad effectum pensionis acquiritur Principi dicitur persona Ecclesiastica, per praesentatam. Bullae. verb. irregularitatis 4. num. 6. me citato in hoc loco Machado in tract. del. persona Confessor y Cura de Almas, lib. 1. p. 3. tract. 17. docum. 3. num. 2.

Secunda vero facultas transferendi est ad fauorem illorum, qui non fuerint Clericali characteris insigniti, ex nunc prout ex tunc postquam eodem characteris fuerint insigniti, & consequenter multo magis virtute istius secundae facultatis, sicut quod Princeps iam habet Tonsuram, cum hic Sixtus concessit se cum eisdem verbis Concilij sess. 23. cap. 2. ibi, quod iam Clericali Tonsura insigniti essent. Vnde tales habentur pro Clericis, & personis Ecclesiasticis ad effectum pensionum.

Neque obstat, quod Princeps per bigamiam remaneret denudatus omni privilegio Clericali, cap. 1. de bigam. in 6. & idem non sit persona Ecclesiastica, sed purus laicus, & qualitas Clericalis remaneret extincta, cum secundum Theologos prima Tonsura non sit ordo, nec imprimis characteris: quia quicquid dicant Theologi, magis communis sententia Canonistarum tenet contrarium, quam Rota pluries sequestra est, quod scilicet prima Tonsura sit Ordo, & Clericalis characteris indelebilis, & bigamus amittat quidem privilegia, sed non characterem indelebilem, & remaneat Clericus, text. enim in cap. 1. dicit quod bigamus est nudus omni privilegio Clericali, non tamen dicit quod non remaneat Clericus. Ita tenent Botr. in c. Ioannes num. 17. Imol. num. 18. in fin. de Cler. coniugat. c. cum coniugat. & ibi gloss. in verb. Abb. de anat. & qualis. Host. col. 1. Ioan. And. col. 1. Butt. num. 6. Cardin. quast. 2. Aegid. quast. 7. Anchar. in fin. Abb. num. 1. Gemin. in cap. Clerici colum. 1. in fin. vbi Pzypol. num. 4. disticti. 21. Abb. in cap. 1. num. 6. de vi. & honest. cleric. Felin. in cap. sicut pro certo num. 2. de simon. Gabr. conf. 181. num. 3. lib. 2. Rot. diuers. decis. 731. num. 5. & 6. part. 1. Syluest. in summa in verb. Ordo, Couar. in cap. quia nos num. 4. de iustom. Cited. in clement. dudum in 8. not. de sepulch. Gregor. decis. 316. num. 8. & 9. Rot. decis. 1. num. 6. de bigam. in non. & fuit dictum in superdicta Perren. pensionis. & in Casarugustana pensionis 18. Junij 1610. coram Card. Lancelotto: & stant enim simul quod quis remaneat Clericus, non tamen gaudet privilegiis Clericatum, & Abb. in cap. 1. num. 6. de vi. & honest. cleric. & propterea Princeps per characterem impressum & indelebilem habitu semper remanet Clericus.

Nec dicatur quod per bigamiam amittantur Clerici privilegia, & eorum exercitium, illique Princeps remaneret denudatus, & characteris mortificatus, iuxta dicit. cap. 1. de bigam. in 6. Quia cum Sixtus Quintus ad effectum pensionis (ut supra relatum est) dispensauerit Principem ante incursum bigamiae, versum in dispensatione praeventua, & praeratiua, quae remouendo de medio obstatum Canonis inducit bigamiam, impedit incursum

incursum Bigamiz, & efficit ut remaneat non solum prefatus Clericus habitu indelebilis, sed etiam exercitium s& effectum dispensatum respectu pensionum, iuxta tenorem dispensationis prænuntiaz, ac si bigamia nunquam esset incursum, ita ut remaneat Princeps in eodem statu primario, prout erat ante bigamiam, Tutteciem, in cap. *quisque ante num. 1. & ibi Pzop. sum. 1. & Gemin. ibidem dist. 84. Molin. de Inst. & Iure tom. 1. tract. 2. disp. 108. vers. quoniam eo ipso*, Suarez de legibus lib. 6. c. 1. num. 4. & 5. Sancha de Matrim lib. 8. disp. 1. num. 1. Azor. *antist. moral.* lib. 3. cap. 15. in princip. & quod si dispensatus remaneat eodem actu non indignetur dispensatione, Ioan. Ande, in *regul. in Generali* num. 3. *vers. quadragesimum septimus*, 6. de *regul. iur.* in 6. t. tanta enim est via Apostolicæ dispensationis prænuntiaz quoad defectus loris potest, quod quis dicatur esse in eadem habitare, & idem sit esse habile de Iure communi, vel ex dispensatione Papæ, Anchar. *conf.* 404. in *primo dub.* Dec. *conf.* 342. num. 4. Rebuff. *super concord. rub. de collat.* 7. §. *præfatus Ordinarij in verb. idem*, t. Idemque sit esse habile de Iure, quam ex privilegio, iam in ostensio, quam in favorabilibus, Bald. in l. *cum in oratione* in *prin. ff. de ex. off. iur.* Rol. *conf.* 79. num. 7. lib. 1. & propterea decisio in *Caſarugliſſana penſione* 18. Iunij 1610. cotam Cardinal. Lancetio num. 13. dicit quod ubi adest dispensatio Papæ, & præſervatur clericatus ad effectum pensionis, nec per bigamiam amittitur Clericatus, & tradit Capr. *concl.* 97. n. 82.

8 Sicuti t dispensatio Clerici ad bellum præſervat ab irregularitate, Molin. *deſt. tom. 2. de inst. & Iure* tract. 2. disp. 108. Avila de *cenſur.* part. 7. de *bonicid.* 9 in *bello*, disp. 6. dub. 2. in *concl.* & t. Indices in vim privilegij antecedentis præſervantur ab incurſu irregularitatis, Sayr. de *cenſur.* lib. 6. cap. 18. Si ergo im-peditur incurſus bigamiz, pinguius Ius conceſſit Principi Papæ, quam ſi expreſſe diſpenſaſſet ſuper bigamia.

10 Eoque magis, quia Sixtus detoguit Conciliis generalibus, & ſic *deſt.* cap. 7. deſumpto ex Concilio generali Lugdunenſi. Dec. *conf.* 341. num. 10. *verſ. & in tali clauſula*. Prob. ad *Monach.* in cap. *cum in tua*, num. 24. de *conſue.* Abb. in cap. *ex parte* num. 2. *verſ. ſalem in genere*, de *capelli monach.* Gozad. *conf.* 6. num. 53. & fuit dictum in *Conſue. exemptionis decimarum* 17. Martij 1589. cotam Orato.

11 Nec obſtat quod in diſpenſatione Principis adſint verba, ſi conigerit contrahere Matrimonium, &c. quali cum verba ſint conditionalia, effectus diſpenſationis fuerit collatus poſt incurſam bigamiam, quia omiſſio quod verba dicunt, & ſi conigerit, vel non conigerit, &c. que fuerunt appoſita ut experirentur caſus diſpenſationis, cum Papa de præſenti diſpenſet; ex quo videtur verbo temporis præſentis, *diſpenſamus*; diſpenſatio dicitur poſt, & præſentis, cum tempus diſpenſationis attendi debeat, licet ut præſentis executione & effectu quæ fruatur, expectandi ſunt caſus futuri expreſſi in diſpenſatione. Gig. de *penſ.* *conſil.* 21. num. 10. *verſ. puto tamen*, & fuit dictum in *Caſarugliſſana penſione* 18. Iunij 1610. cotam Gyſſo.

12 Ex quod effectus diſpenſationis ſit pntus ante incurſum bigamiz, apparet ex ſequentibus verbis diſpenſationis, videlicet, *Decretum per contrallum matrimonij etiam pluries ut præſentis reſervati penſiones minime extincas eſſe, aut fore minimeque annullari, & invalidari*: ergo præſentem, & præſervando; nam cum per contrallum Matrimonij, penſiones extinguntur, Gig. de *penſ.* *quæſt.* 14. & *conſil.* 13. num. 7. & 10. Barboſ. de *Epilcopo* Pars I. l.

& dicitur in *ſupradicta Caſarugliſſana penſione* 18. Iunij 1610. cotam Cardinal. Lancetio, Papa non reſervando penſiones, ſed præſervando caſum extinctionis, reliquit eas in primario ſtatu, & una pars diſpenſationis aliam ſupplet; & declarat, l. *qui ſilicet ff. de leg. 1.* & propterea ſupradicti DD. diſtingunt tantum inter diſpenſationem antecedentem & ſubſequentem; nam t antecesser præſervat, ſubſequent tollit, Suarez de *legib. d. lib. 6. cap. 11. num. 4.* Molin. *deſt.* disp. 108. §. *eſt verò*, Azor. *antist. moral.* lib. 3. cap. 15. in *prin.*

Nec dicatur quod Papa diſpenſaverit cum Principe tanquam laico, qui de Iure eſt capax penſionia temporalis, non autem tanquam perſona Eccleſiaſtica, quia ſpente apparet Papam voluiſſe diſpenſari cum eo ut haberet primam Conſumam, & perſona Eccleſiaſtica, tum quia litteræ diſpenſationis ſunt inſcriptæ, & Michaeli Clerico; ex inſcriptione enim declarat Papæ voluntas ad ea, quæ tradit Ioann. Andr. in *reg. non licet*, numero 2. de *reg. iur.* in 6. Lap. *alleg.* 7. per 101. Gig. de *penſ.* *quæſt.* 22. numero 8. Rot. in *Teleſiana Indulto* 14. Martij 1625. cotam Remboldo, tum quia ſi Princeps non obſtante bigamia remanebat Clericus, & habebat Characterem indolebilem ſecundum opinionem Canoniſtarum à Rota approbatam, ut ſupra dictum eſt, ſi poſtea veriſimile quod Papa voluerit conſtituere hanc qualiſiarem, quam Princeps habebat, & præſervatur exercitium Characteris impellit ad effectum testi-nendi & conſequendi penſiones, cum longe facilius dectur retentio, & diſpenſatio, ut quia miniſter in Ordine iam ſuſcepit, Seraph. *deſt.* 625. num. 6. & in *puncto bigamia*. Sanch. de *matrim.* lib. 7. disp. 86. tum quia cum de ſtylo Curie pro penſionibus requiratur Clericatus, intentio Papæ, & eius gratia recipit interpretationem à ſupradicto ſtylo, Felin. in cap. *ſuper literis* numero 8. de *reſcript.* Caſſad. *deſt.* 12. num. 14. de *prob.* Put. *deſt.* 181. numero 6. lib. 1. tum quia pro penſione ad fauorem laici oon requiritur derogatio Conciliorum etiam Generalium, ex derogatione colligitur quiliſis gratiæ & intentio Papæ, Bald. in l. *cum quoniam* num. 36. C. de *ſiducenm.* tum quia iſta diſpenſatio eſt præſentia, & ſic teſtifi incurſus bigamiz, ſi ſupis deducum eſt, tum quia ſequetur quod ante bigamiam Princeps retinetet penſionem ſui Clerici, poſtea vero uti Laicus, & iſta mutatio non præſumitur, ſeu potius continuatio, & conſervatio eiufdem ſtatus; tum quia magis convenit decore Eccleſiæ, ut tanquam Clericus retinetet & acquirat penſiones, quam uti Laicus, tum quia patum aut nihil iſtis diſpenſatione ſuſtragatur ſi intelligetur conceſſa uti laico.

Non obſtat quod Princeps non gudeat Privilegio forti, & aliis privilegiis, ſeu effectibus clericatus, quia ſufficit quod ſit diſpenſatus pro penſionibus; nam in hoc caſu diſpenſationis retinet Princeps clericatum iſtalem, Turret. in cap. *quæſitæ*, in *prin.* *verſ. niſi cum tali diſpenſetur*, & ibi Pzop. *verſ. tamen ſi corrigatur*, & Gemin. *diſt.* 84.

Nec obſtat quod diſpenſatio ſub obſervandis, & conſequendis penſiones reſervatur, & reſervandas non comprehendit caſum tranſlationis penſionis, niſi exprimat, ut videtur deſumi ex Venal. *deſt.* 312. part. 2. & ex *deſt.* 141. num. 1. part. 2. in *reſol.* quæ in ſupradicta diſpenſatione ſub verbis retinendis, recipiendi, conſequendi ac exigendi penſiones reſervatur, & reſervandas comprehenditur etiam caſus per viam tranſlationis, Greg. *deſt.* 18. num. 5. & fuit dictum in *Romana penſione* 17. Iunij 1612. cotam Barroſi.

478 De officio, & potestate Episcopi.

& ratio est, quia in translatione extinguitur pensio antiqua, & reuertitur noua, Gabr. *conf.* 1. 86. a. 6. lib. 1.

- 17 Non obstat quod prauentio, & perversio dispensationis operetur quoad culpam, & penam, non autem quoad antiquam statum personae Ecclesiasticae, de quo bigamus remanet deuiduus; cum Papa non occultauit explicite, aut implicite contrarium, ut sit in postliminio, in quo sit occultatio contrarij per fictionem contra veritatem fingendo oungnam quem fuisse apud hostes, & si ab hostibus, *versum postliminium*, *inst. quib. mod. ius patriae potest solui*, l. *postliminium* ff. de cap. & postlim. reuer. nam exemplum postliminij subsequitur factum, & ideo per fictionem requiritur sublatio, & occultatio illius, quod habuit effectum; in dispensatione prauentia, non requiritur aliqua occultatio, cum illa praeseruet ab incursu bigamiae, ut supra deductum est: unde si non sequitur euentus, & factum incursus bigamiae, non requiritur occultatio, ultra quod secundum opinionem Canonistarum post bigamiam remanet Clericatus impressus uidebilibus, & sic bigamia non est contraria Clericali, nec illi repugnat. Ioan. Andr. in c. *super n. 12. de bigam. Rot. A. decis. vme. n. 3. de bigam. in nou. Nuar. de redd. lib. Eccles. nouis. l. 9. 17. num. 9. in fin. & num. 12. & 13. Aethidiae in cap. *Letit. num. 2. dist. 34.* sed cessat priuilegiarum exercitium per dispensationem, cap. 1. de bigam. in 6. quod dispensatio, seu oblatum quoad exercitium si forsan habet vim contrarij, non solum occultatur, sed de medio tollitur, & conferatur exercitium Clericatus ad effectum pensionum ex dispensatione prauentia supradicta cum derogatione Consiliorum etiam Generalium, & sic dicitur de bigam. in 6. de quo propter eas ulla est habenda consideratio.*

Nec etiam applicatur exemplum Caecorum, & Mancorum, & Curatorum, & spurij, qui si dispenseant ad succedendum, remanet macula, Achil. *deus. 6. n. 2. qui filij sunt legit. Setaph. decis. 151. num. 14.* prout Caeci, Manchi, & Curuli remanent cum eorum defectu, quamuis dispensentur.

- 18 Primum, quia ubi Papa plenarie legitimit, vel eum derogatione oblationis remouet omnis macula naturalitatis, glossa in *amb. quibus mod. nat. officij sui* §. *fin. in verb. participij*. Cult. *conf.* 4. m. 2. lib. 2. Anchor. *conf.* 1. 15. num. 1. *Peregr. de fideicom. art. 23. num. 32. vers. secunda est*, & paulo post *vers. cum derogatione oblationis*. Rot. *decis.* 505. num. 6. p. 1. *diuers. lib. aorem* Papa dispensauit cum derogatione amplissima omnium Consiliorum, etiam generalium, & sic dicti cap. 1. de bigam. in 6.

- 19 Secundum exempla supradicta sunt in casibus, in quibus macula est incurta, hic incurtus bigamiae non reuertit ob dispensationem prauentiuam, & ob derogationem cap. 1. de bigam. in 6. est obuiatum de-

nudationi exercitij Clericatus ad effectum pensionis, Oldrad. *conf.* 317. in princ. Batt. *conf.* 17. num. 1. & 2. lib. 2. Feder. de Senis *consilio* 30. *vers. sed dispensatio non est*, Bellam. *conf.* 32. a. 5. & 17. Abb. in cap. *fin. num. 4. de subinat.*

Tertio quicquid sit quoad defectus naturales, si 20 illi per dispensationem Papae remouerantur, vel ne, & requiratur fictio, ut tradunt D. D. in l. *quid si tantum* ff. de lib. & postlim. Bartol. in l. *fin. num. 1. C. de his qui ven. atq. impetr.* utique in defectibus luti positui si Papa dispensat vetit, & non ficti disponit, & praueniendo efficit ut etiam secundum rei veritatem nunquam sit incurta bigamia, vel irregularitas inducitur ex dispositione Canonis, ita ut propterea vetit, & propterea semper quis remaneat idem prout ab initio erat ante bigamiam, vel casum irregularitatis, cap. *letit. dist. 34.* ubi Archidia. num. 1. Turresem. in cap. *quis quid*, *art. num. 1. vers. nisi cum tali dispensetur*, Præpos. *vers. tamen si corrigantur*, Gemin. *super 1. gloss. vers. nihilominus disticti*. 84. Ioan. Andr. *in reg. in generali num. 3. de reg. iur. in 6.* Oldrad. *conf.* 215. num. 5. Dec. in cap. *de Clericis* §. *de adult.* num. 168. de iudi. & *conf.* 206. num. 6. *Sot. diuers. decis.* 505. num. 3. in fin. part. 1.

Gratia Clementis Papae VII non indiget Princeps, nisi ad effectum non gestandi habitum, & Tonsuram, cum (quicquid sit respectu pensionum, quas Princeps obtinebat, & non deferbat habitum, & tonsuram, & ideo intare posset constitutio Sixti Quinti contra non incedentes, &c. aduersus quam adeest gratia Clem. VIII. & reualidatio,) tamen respectu istius pensionis nuper transiit, de qua agitur, conuincit Constitutio quam post gratiam de non incedendo in habitu, & tonsura fuerit acquisita; Constitutio enim Sixti extinguit pensiones ob non delationem habitus, & Tonsuræ, non tamen reddit illam incapacem obinendi pensionem futurae.

Nec obstat, quod dicta Constitutio Sixti innouet Constitutionem Bonifacij VII. relatum in cap. *uniuerso, de Cler. conuig. in 6.* quia Constitutio Bonifacij loquitur in Clerico, qui cum vnica & virgine contraxerit; nam si Tonsuram, & vestem Clericalem deferat, retinet duo priuilegia, illud videlicet *c. si quis suadente* 17. q. 4. Alterum quod non possit conueniri coram Iudice seculari pro suis delictis, iuxta Parisiense Concilium: si vero non deferat, priuatur istis duobus priuilegiis: ex qua Constitutione Bonifacij nihil potest inferri ad incapacitatem Clerici gauderia pensionibus, & non deferentis habitum, & Tonsuram respectu acquisitionis pensionis futurae.

Atque ex his, & aliis melius explicatis in duabus decisionibus Remboldi, ita fuit resolutum, &c.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

INDEX

Rerum, & Verborum notabilium, quæ in his
tribus partibus, de Officio, & potestate
Episcopi, continentur.

*Prior numerus partem, alter paginam, tertius sectionem margini
adscriptam denotat.*

A

Abbatum potestas, auctoritas, & officium.

Abbas subditiis suis Regularibus Or-
dines minores conferre possunt. *part. 1.
pag. 1. n. 181.*

Abbatibus vi Ordines minores conferre va-
lent quot sequitur habere debent. *a.
102.2*

Abbas hodie ex auctoritate Tridentina dispo-
sitione non possunt Ordines minores conferre nisi illis, qui
Regulares sibi subditi sunt. *ibid. 7.*

Abbatibus solent in propriis monasteriis degentes ordinare
non possunt. *ibid. 8.*

Nisi privilegium habeant concedendi suis Monachis di-
missorias litteras ad quemcumque Episcopum. *ibid. 9.*

Abbatibus facultatem non habent Tonsuram, & minorum Or-
dines conferendi aliis Regularibus sibi non subditiis, vel
Clericis suorum superiorum, & Ordinariis dimissorias
assistentibus. *ibid. 10.*

Abbatibus ordinariis Ordines minores conferendi sibi non sub-
ditiis Regularibus est irrita, & invalida. *a. 102. 11.*

Abbatibus ordinariis suos subditiis Regularibus fas est dispensare
in irregularitate. *ibid. 12.*

Abbatibus aliqui excepti hoste dimissorias clericis seculari-
bus concedere non possunt. *a. 118. 7.*

Abbatibus qui subditiis suis primam Tonsuram, & minores Or-
dines possunt conferre, poterunt cum eisdem in interdi-
ctis dispensare. *a. 174. 5.*

Abbatibus aut cum Regularibus sibi subditiis possunt in interdictis
dispensare. *ibid. 13.*

Abbatibus facultatem recipiunt habentes iurisdictionem quasi
Episcopalem possunt sacerdotibus sibi subditiis ad assen-
sus Confessiones approbare. *a. 114. 9.*

Abbatibus generales Congreg. S. Benedicti Regni Portugalie,
quod privilegium super hoc habent, reservatur. *a. 130. 9.*

Abbas ex benedictione Episcopi consecratur, ut possit con-
ferre Ordines minores. *a. 141. 11.*

Abbatibus aliqui privilegium habent benedicensi quocumque
virescente, & ornamento Ecclesiastico, ac Calice consec-
randi. *a. 138. 16.*

Abbas iurisdictionem habens quasi Episcopalem quando pos-
sit benedictionem populo impari, ostenditur. *a. 142. 27.*

Abbatibus ex privilegio Sedis Apost. de consensu Ordinarii sa-
cramentorum Confirmationis conferre possunt. *a. 157. 5.*

Abbatibus, & Monachis non possunt esse patroni, si tamen susci-
piant prebendam moraliter, ac spirituales concedere co-
perantur. *a. 161. 16.*

Abbatibus, qui Ordinarii sunt, & habent iurisdictionem quasi
Episcopalem, possunt omnia regulariter, quot Episcopi in
sua Diocesi, circa ea, quæ sunt iurisdictionis. *a. 173. 11.*

Abbatibus regularibus, & Commendatariis possunt remittere de-
nunciationes. *ibid. 13.*

Abbas Ecclesie nulli Episcopo subiectus potest facultatem co-
cedere assistendi matrimonio foris diocesano. *a. 181. 11.*

Abbas Ecclesie nulli Episcopo subiectus potest facultatem co-
cedere assistendi matrimonio foram diocesano. *ib. 12. 14.*

denuntiare cogi possunt per Episcopos, sub quorum diocesi
sunt. *a. 100. 108.*

Abbatibus atque alijs Prelatis Episcopo inferioribus, ita plene sub-
iectas suis Ecclesiis habentes et iurisdictionem quasi Episco-
pali in eis fungantur, seu existant privilegio, aut consuetu-
dine legitime prescripta, possunt viros sacre. *a. 122. 14.*

Abbas quem Ecclesia in temporalibus recognoverit, non potest
liberas beneficiorum resignationes admittere. *a. 129. 5.*

Abbas habens potestatem dandi licentiam ad faciendam Eccle-
sias intra suam Parochiam, habet etiam facultatem pre-
standi auctoritatem, & consensum erationi, & acquisitioni
iustis parochianis. *a. 140. 31.*

Abbatibus, Generalibus, & Prioribus, Ministri, & alique Presidentes
habent ius visitandi in monasteriis Religiosorum suorum.
a. 147. 33.

Abbatibus Castellenses, Olivienses, & Camaldulenses quomodo
baldachinum ex coarctatione Urbani VIII. erigere possunt.
a. 154. 19.

Abbatibus, licet non excepti, quibus olim ex prescriptis con-
suetudinibus, vel aliquo privilegio de clericis suis diceretur, vel
tumultibus in Ordinario, vel priuilegiis cognoscere com-
petebat, etiam hodie vi possunt iurisdictionem. *a. 154. 7.*

Abbatibus qui gaudent privilegio primæ instantiæ. *a. 157. 5.*

Abbatibus habentes quasi Episcopalem iurisdictionem, & Ca-
pitulum Sede vacante, habent potestatem exequendi de-
functorum voluntates. *a. 147. 10.*

Abbatibus non possunt erigere charitativam subsidiam ab Ec-
clesiis secularibus, vel regularibus monasteriis sibi non
pleno iure subiectis. *a. 173. 18.*

Abbatibus excepti, & qui interesse debent Synodo, quo amittit,
& orationibus vi debent, committit. *a. 191. 9.*

Abbatibus, & alijs Prelatis habentes iurisdictionem quasi Episco-
palem, nullique Episcopo subiecti possunt in suis dio-
cesibus licentiam concedere dousit ad dispensandum de
sua bona temporalibus. *a. 146. 6.*

Abbas potest Monacho licentiam concedere, ut procuratoris
munus pro Episcopo obire possit. *a. 181. 10.*

Abbatibus, & Regularibus Prelatis obsequentes potest Archiepi-
scopus inquam Sedis Apost. delegatus compellere, ut pre-
dicatio Evangelij hæc in Ecclesia Parochialis subiectis
monasteriis in nulla diocesi existantibus. *a. 177. 15.*

Abbatibus, & Abbatibus.

Abbatibus Monasteriorum, quæ Sedis Apost. relictas sunt, a. 162. 31.

Abbatibus dignitas concessa non conferretur, quamvis vicia eis
et perpetuo, & auctoritate Parochialis Ecclesie. *a. 193. 24.*

Abbatibus in votis suorum Monasteriorum dispensare non possunt.
a. 143. 14.

Abbatibus temporalis non est iure beneficiorum. *a. 141. 10.*

Abbatibus, seu Prelatis officium habere non possunt illis qui
Vigantes non sunt. *a. 143. 14.*

Abbatissarum eligendi.

Abbatissa debet eligi non minus annis 40. & que octo annis
post expressam professionem laudabiliter vixerit. *a. 143. 18.*

Abbatissam eligi non potest bigama Monialis abique Apo-
stolica dispensatione. *ibid. 19.*

Abbatissam debent eligi per vota secretæ. *ibid. 16.*

Abbatissam in electione possunt viti per Episcopum vici-
um Vicarium, vel alio iure assumpto, auctoritate accipit. *ibid. 17.*

Abbatissam in electione ex respectu cuncto Monialis due
partes concurrere debent. *ibid. 14.*

Index Rerum,

Abfque ab Ecclefia iufte potest Epifcopus, occurrente temporalis perfecutione perfonarum, & non Ecclefie, vel aliarum omnium fuit. 3.83.8

Abfque a fua Ecclefia non potest Epifcopus propter perpetuum membrum. ibid. 9

Abfque non dicitur, qui ita est ceteris. 3.97.94

Abfque vel potest Canonici per quatuor menses potest Epifcopus illis facultatem concedere. 3.102.113

Abfque.

Abfque fuit animalis promittens incurrit excommunicationem meritis reftitutum. 3.40.170

Abfque promittens, & confules, & quocumque modo confules, quibus potest per Confil. Sixti V. & Gregorij XIV. puniuntur. 3.68.136

Abfque confules et, quae debent esse perpetuum, non est irregularis, & non apparet de abfque. ibid. 139

Abfque caufam habens fit irregularis, etiam si debuit fit an fuit effectus viciatus. 3.69.141

Abfque caufam dante, vel recipiens potest, quando vt homicida ponatur, remittitur. ibid. 142

Abfque animarum caufam, fit Ecclefiafticus fuerit, traditur Curia feculari. 3.118.20

Abfque, & Abfque.

Abfque fit ex ftatuto non potest privilegium exiftens, fatis, est patet, esse in quatuor vel filius abfque privilegio potest. 3.107.31

Abfque Epifcopus an potest conferre in meritis lucij, & Decembrij, quos summo appellamus. 3.94.59

Abfque ea caufa rationabili, licet peccet ob inobedientiam non petendo licentiam, non tenetur tamen ad reftitutionem. 3.98.100

Abfque per annum, & dignitatis, canonicatus, fca perbendis distributionibus est paratus, &c. 3.104.146

Abfque a ftatuto fua Ecclefia, vel potest fructus, & distributiones lucrarum, duo expelluntur, nulla caufa abfque, & licentia Ordinis. ibid. 153

Abfque pro voluntate Ecclefie distributiones quotidianas non amittunt, principij ftatute confuetudine, &c. 3.107.271

Abfque a ftatuto Ecclefie ex iusta caufa, & pro defunctis iuram apud Ecclefiam, vel fua beneficii, debent fructus, & distributiones. ibid. 172

Abfque caufa iudij distributiones quotidianas non percipiunt. 3.141.19

Abfque caufa iudij, etiam obtinens licentia a Sede Apoftolica non caufat, ab amiffione distributionum quotidianarum. ibid. 20

Abfque ex causa iudij potest percipere fructus ftatuti prebendam, etiam plura duo Canonici sine dummodo fit iustus Ecclefie pariter. 3.143.25

Abfque Epifcopo fuffraganeus prohibet Archiepifcopus in fcriptis. 3.171.18

Abfque caufam legitimam non est necesse assignare, nec ftatutum a ftatuto obtinere pro abfque tunc miffum a Concilio Tridentino encephalorum, dummodo omnes Canonici eadem tempore non abfque. 3.101.118

Abfque tunc miffum Canonici confidit, & confuetudine Ecclefie in iustis totius anni expellunt. ibid. 121

Abfque tunc miffum a Concilio literarum suum proha tione. 3.448.25

Abfque.

Abfque sacramentalis paritatis a non Sacerdote, qui tamen communicet pro Sacerdote habebatur, nulla ut. 197.12

Abfque sacramentalis etiam in mortis articulo a non Sacerdote valide paritatis non potest, etiam si deus Sacerdos. ibid. 15

Abfque fuffraganeus contrafta a fuffraganeis Ordine abfque licentia proprii Epifcopi, & quo fit obtinenda, offendit. 3.118.14

Abfque sacramentalis invalida est praestita ab eo, qui hinc miffum propterea auctoritate se inicit abfque approbatione legitimi fuffraganei. 3.311.62

Abfque ab excommunicatione ratione articuli mortis, vel caufam impedimenti apponenda est obligatio fuffraganeus, vel effatius morbo, vel eo impedimento fit praesens superius, nisi illud impedimentum fit perpetuum. 3.443.19

Abfque Epifcopi a aliquo cafo Bullarum in Curia Domini non comprehendit eos, qui non defuerint. 3.157.79

Abfque tunc, aut reuocationem excommunicationis, amittit, &c. vt aut metu extorcentur. 3.34.200

Abfque tunc a censuris per vim, aut metum extorquentur incurrent excommunicationem nemini reftitutum. 3.40.170

Abfque quomodo fit impedienda fuffraganeus caufa reftitutum quando fit Confessio et, qui facultatem non habet abfoluendi ab illo, obtineatur. 3.77.11

Abfque Concilij, fuffraganeorum, cap. 6. committi potest ab Epifcopo, non tamen a Vicario generali, aut Penitentiario, vel Vicario ad id fuffraganeis deputato. 3.117.25

Abfque Epifcopi an fit danda a duodecim Epifcopis, & Metropolitano, ac defuncta per Papam, ficut condemnatio. 3.130.13

Abfque qui potest.

Abfque Archiepifcopus quem Epifcopus non vult abfoluere. 3.172.19

Abfque fuffraganeus fuffraganeorum tunc per fe, quoniam per alios potest Archiepifcopus dum vifitat eorum dioceses. 3.174.48

Abfque ab hactenus, & caufis conuictis Epifcopo in Concilio Tridentino, de reformatione, cap. 6. potest dum vifitat Archiepifcopus fuffraganeis fuffraganeis. 3.175.18

Abfque Epifcopi ab omni voto, exceptis quatuor, a quibus fola Papa abfoluit. 3.184.78

Abfque ab omni censura legis non reftituta pariter ad Epifcopum. 3.187.8

Abfque a fuffraganeis eorum, qui nullius diocesis exiftentes fuit literis dimiffis ordinem fuerint, fit danda ad Epifcopum, ad quem ea Concilio Tridentino, petuntur illi dimiffis concedere. 3.181.30

Abfque qui valet a censuris, non potest eandem ad tempus fuffraganeis. 3.185.4

Abfque praesumens a caufis Bullarum in Curia Domini, excommunicationem. 3.177.78

Abfque a caufis Bullarum Curiae, vel Ordinariorum incurrent in excommunicationem Papalem. 3.180.185

Abfque pariter contra caufas conuictis in Bulla Communiatur excommunicationem nemini reftitutum. 3.186.66

Abfque ab excommunicationem Papae reftitutus nullius Epifcopi potest. 3.187.15

Abfque a fuffraganeis obtinens ab omnibus caufis Summo Pontifici reftitutus non potest abfoluere a caufis conuictis in Bulla Curiae. ibid. 174

Abfque a caufis reftitutus etiam in Bulla Curiae facultatem obtinens non potest vifitare illius abfolui ab excommunicatione ab hactenus conuictis. ibid. 175

Abfque a fuffraganeis Summo Pontifici reftitutus facultatem obtinens, potest abfoluere a censuris illis reftitutus. 3.182.27

Abfque ab omnibus censuris, facultatem obtinens a Summo Pontifice, potest abfoluere a censuris reftitutus. ibid. 177

Abfque potest a caufis reftitutus, qui non reftitutus. 3.184.1

Abfque a caufis reftitutus a Summo Pontifice, ab omnibus censuris, fuit ab omnibus excommunicationibus fuffraganeis, & non petenda caufa, & excommunicationibus fuffraganeis, qui Epifcopi in fcriptis abfque reftitutus. 3.177.9

Abfque a caufis reftitutus a Summo Pontifice, ab omnibus censuris, fuit ab omnibus excommunicationibus fuffraganeis, & non petenda caufa, & excommunicationibus fuffraganeis, qui Epifcopi in fcriptis abfque reftitutus. 3.177.9

Abfque a caufis reftitutus, etiam de licentia Epifcopi non potest Vicarius generalis. 3.183.86

Abfque ab irregularitatibus, & fuffraganeis abfque defunctis propter mortem sine particulari concessione Vicarii generalis non potest. 3.185.109

Abfque a caufis reftitutus per ipsum Epifcopum vt generali concessione non potest Vicarius generalis. ibid. 116

Abfque condemnatum in quibus Vicarius generalis non potest. ibid. 118

Abfque a caufis reftitutus ex fuffraganeis quo cafo ad Archiepifcopum deftinatur. 3.178.23

Abfque qui.

Abfque non possunt incurtere in excommunicationem Bullarum in Curia Domini ab alio, quam a Romano Pontifice, non obftantibus privilegiis, &c. 3.170.80

Abfque potest fuffraganeus ab Epifcopo hactenus, ubi moratur, a fententia iuris, quam in iure in alia Diocesi. 3.43.81

Abfque a fuffraganeis, qui etiam in Angelis & Dominicis, Symbolum fidei, ac praepara Decalogi edicere non curat. 3.312.40

Abfque.

Abfque in fuffraganeis a censuris reftitutus potest accusari in fuffraganeis, nec tunc fit potest exceptione recepta pariter in fuffraganeis. 3.177.29

Abfque ab excommunicationibus fuffraganeis non admittentes incurte in excommunicationem Papalem. 3.188

Abfque quando potest ordinari. 3.41.114

Abfque a vino laudabilis valide est, tam in vino, quam in fuffraganeis. 3.100.13

Accusari.

Accusari criminalis iustitiae capitalis inimicitiam. 3.443.10

Accusari quilibet potest fuffraganeis. 3.456.13

Accusari, 3.100.13

& Verborum.

Acolytus, & Acolytus.

Acolytatus Ordinis character quo non acta imprimatur. a. 244. 11.
Acolytus debet attingere annum decimum quartum a. 259. 2
Acolytus quis dicitur, & de eius forma, materia, & officio. a. 240. 12

Actio, Actus.

Actiones, & signa facta, quae in consecratione Episcopi fiunt, qualis significatur ostenditur. 3. 30. 9
Actus virtutis consecrationis privilegio cōstat, quando videatur sufficiens ad privilegium admittendum. a. 331. 15
Actus moris voluntatis non praestantibus. a. 333. 10
Actus a principio cultus cultum producit effectum. 3. 334. 145

Actus extrajudiciales validi sunt debet sciri. 3. 373. 141.
Administratio, & Administrator.

Administratio illi auctoritas inspicientes in existere dicitur situm, &c. locum, &c. communicationem nemini seferatur. 2. 33. 266

Administratio Sacramenta Votitionis, & Excommunicationis sine licentia Sacerdotis, incurrit excommunicationem Papalem. 3. 30. 166.

Administratio non generis in Ecclesia militans instar triumphantis Ecclesiae sunt iudicium. 3. 35. 1

Administratio non iuram Ecclesiarum Praesul recipiat abique litteris auctoritatis Sedis Apostolicae sua promotionis, vel confirmationis superducentibus ad administrationem fructuum eorumdem Ecclesiarum. 3. 125. 34

Administratio laicorum hospitalium, Conventuum, Monasteriorum, & quorumcumque locorum potest Episcopus compellere ad reddendam rationem suae administrationis. 3. 343. 45

Administratores etiam laici bonorum Ecclesiae si incurrant debitorum in rationibus reddendis eorum Episcopo possunt ab eo compelli ad solvendum. 3. 349. 47

Administratores, (scilicet) Condiatores datus Episcopo per Papam, vel Ecclesiam Cathedralem vacantibus, potest si subditi illius Ecclesiae exigerent charitativum subsidium. 3. 373. 10

Administratores universitatum censetur habere administrationem cum libera. 3. 650. 26

Administratio una monitoria pro rebus deperditis. 3. 444. 24

Administratio de Ecclesia inquirendi, verificandi & iudicandi abique impedimento alicuius habet Episcopus plenitatem super omnes personas non exemptas sui diocesis. 2. 6. 17

Administratio tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem continens, vel saltem se potare contrarium. a. 35. 1

Advocatus, & Advocatus.

Advocatus officium Christi Salutaris nostris pro Maria Magdalena, & 10 mulieribus de adultio accusatione, ac suorum discipulorum excommunicationibus falso impositis subiungit 3. 326. 17

Advocatus officium vtile, ac necessarium Reipublicae est. 3. 377. 21

Advocatus hac tempestate plures sunt ad bonas causas male perditas. 3. 346. 15

Advocatus qui recte & iuste virtutes legibus, multum meretur apud Deum. ibid. 16

Advocatus peccatorum Beatissima Virgo dicitur. ibid. 18

Advocatus videretur amicus in Curia, & foro causas agit. 3. 327. 19

Advocatus Getmannus, & Leyandus, & D. Leonardi fratres lo oumetum Sanctorum relati sunt. ibid. 20

Advocatus militibus, & equisibus compascitur. ibid. 22

Advocatus Modestus gratificatus fuit. ibid. 23

Advocatus debet semper esse verax in sermone, iustus in iudicio, plenus in consilio. ibid. 24

Advocatus secreta clientis reuelans tenetur poena falsi. 25

Advocatus consulere non ea paribus, pro altera patrocinari non potest. 26

Advocatus auctoritas lo prima instantia, non potest esse vel in secunda, & viceversa. ibid. 27

Advocatus non potest cum clientem pactum de quora liris facere. ibid. 28

Advocatus domum clientis debet habere semper à suo clientulo, aequum à domo pedem moueat. ibid. 29

Advocatus pro modico advocatus contempnibilis habetur. 3. 0.

Advocatus secundum hoc se iuravit probatorem, potest metcedem quater, etiam abique liborum revocacione. 3. 318. 31

Advocatus patrocinium debetur, etiam causa solita per cooordinatum. 3. 323. 40

Advocatus, & procuratoris munus, ut etiam pro se obire possint, non potest Episcopus Religiosis licentiam concedere. 3. 481. 3.

Advocatus saluum, vide Salarium. 481

Advocatus Episcopo Pars I. 2.

Aedificatio.

Aedificatio non potest Ecclesia sine Episcopi consensu. a. 336. 1

Aedificatio si voluerit Religiosi exempti in loco non exempto, tenentur Episcopi dicerentur eosdem sequere. a. 317. 3

Aedificatio possunt Ecclesias sine diocesis Episcopi consensu Fraterni Ordinis Carmelitarum discalceatorum, Monachi Congreg. B. Mariae Fulgentis, & Superiores Congreg. Regularium S. Pauli de collari. ibid. 4

Aedificatio locum assignat Episcopus, Cretum Episcopi, lapidationem possit primarius. ibid. 5

Aedificatio Ecclesiarum, quod competenter consistere debet. 2. 334. 3

Aedificatio Ecclesiam, dotem sufficientem ei assignare reoritur aliquo Episcopo permittit aedificatio sine deest ad dotandum de proprio obligatur. 3. 330. 2

Aedificatio Ecclesiam illam à principio non datur, potest compelli ad illam dotandam, aliis non ducendo amittit isopatronatus. 3. 347. 4

Aedificatio monasterii per testatorem relicti, alicui, & auctoritatem Vicarius generalis Episcopi sine eius licentia interponere nequit. 3. 314. 39

Ager.

Ager quicumque corpore impotens impediat, quando ab excommunicatione per violentiam maris excoitione in Clericum possit per Episcopum absolvi. 2. 444. 15

Ager qui dicantur. ibid. 16

Ager non de bonis, vel mala fortuna interrogare quando sit peccatum. 3. 47. 15

Ager quidam data in votis patronorum praesentium ad beneficium, non tamen in mortis infundendum, magis idoneum debet iudicari. 3. 33. 300

Ager incompertes non excoit Patrochum à residentia Patrochialis. 3. 37. 30

Annus.

Annus 30. annorum requiritur in promovendo ad Episcopatum. a. 132. 26

Annus in Regno idoneus ad Episcopatum indicatur qui in 37. constituitur anno reperiunt. ibid. 27

Annus 30. annorum ad Episcopatum sequitur debet esse completa. ibid. 28

Annus qui in ordinando requiritur, remissio. 2. 33. 13

Annus ad suscipiendum quemlibet sacra Ordinibus quae sit necessaria ostenditur. 2. 66. 1. & seqq.

Annus pro suscipiendo sacra Ordinibus positum iure sunt constituit. 2. 67. 4

Annus ob fragilitatem multum quis punitur. 2. 444. 32

Annus remota delinquentis oculo casualis à poena criminis solum. 2. 416. 15

Annus ad Vicarium generalem, requiritur viginti annorum est. 3. 416. 15

Annus quadraginta annorum defectus in Penitentiario non obstat, ubi alia auctor pro loci qualitate reperiunt non potest, in civitate scribitur, non ducit. 3. 38. 2

Annus viginti annorum annorum, qui requiritur ad dignitatem in Cathedralibus, debet esse completa, & non sufficit si viginti annos secundum annos sit incurrens. 3. 38. 26

Annus quatuordecim annorum, qui desideratur ad beneficium simplex, requiritur, cuiuslibet illud daretur per viam promotionis, electionis, aut alterius cuiuscumque promotionis. 3. 300. 7

Annus viginti annorum annorum non requiritur ad Patrochalem votum accessio, & perspetio, sed sufficit illa, qui ad Principalem requiritur. 3. 323. 44

Annus pro appositione manus non intrat, quando religio est nulla. 2. 32. 38

Affinitas.

Affinitas ex copula licita dicitur Matrimonium vique ad quartum gradum. 3. 72. 164

Affinitas ex copula illicita dicitur Matrimonium vique ad secundum gradum. ibid. 165

Affinitas vel consanguinitas requiritur ex copula qui sit sufficientes ad generationem. ibid. 167

Affinitas oritur ex copula cum femina iuxta, ignocione, decemiente, ebria vel infans. ibid. 169

Affinitas non contrahitur si casu ad se trahatur veteris fornicationis semen vici cum ea iudicatur. ibid. 171

Affinitas oritur ex copula cum effusione vel semine. qualis non est consanguinitas. ibid. 170

Affinitas non oritur ex copula fomicatoria. 3. 73. 173

Affinitas non oritur ex Matrimonio per verba de praesenti, copula non sequitur, sed impedimentum videtur gradus. ibid. 171

Ager omne agis sibi simile. 1. 67. 12

Agnus Dei.

Agnus Dei à Summo Pontifice, censetur qui deponitur, & alii. 3. 400

C C C

Index Rerum,

quo colore inferretur, an in excommunicationem Papalem incidat, ostenditur. 3-47.110
 Agnus Dei à summo Pont. consecratus depingens. 3-39.143
 Agnus Dei pingentes incurrit excommunicationem nemini referuntur. 3-40.270

Aleator.

Aleatores sunt infames. 2-454.11
 Aleatoribus facta beneficia collatio, si publici sunt, est nulla, si occulti, venit irritanda. ibid.12
 Alexander de Francisci, vulgo Hebraicus interpretatur, Ordinis Predicatorum à Clemente VII. L. ad Episcopatum promotus. 1-112.9

Alexandria.

Alexandria civitas est in Aegypto, Africae continens, magna & illustis. 1-147.1
 Alexandria ante Christi aduentum annis viginti supra CCC. ab Alexandro Macedone condita, & cognominata fuit. ibid.2

Alexandrina Ecclesia, vide Ecclesia.
 Alexandrinus Patriarcha, vide Patriarcha.
 D. fr. Alexius de Mense Brachatanis Archiepiscopus Primatus Cruce Martiri sepelitur. 1-160.83

Alienatio.

Alienari non possunt bona, ad cuius titulum fuit quis ordinatus. 2-187.77
 Alienationis appellatio venit promissio de vendendo. ibid.79

Alienationis appellatio venit transactio ex parte rem dimittentis. ibid.83

Alienare prohibetur non potest permittitur. ibid.83
 Alienare qui non potest non potest hypothecare. ibid.84
 Alienare, seu locare in plures annos, quim in tres bona immobilia, vel mobilia penitus Ecclesiis. 3-37.231
 Alienandi omnes modus erum in casu licito, & servatis iuris solemnitatibus in consilio Romano Pontifici hodie regulariter prohibetur. 3-40.23
 Alienare prohibetur si locet ad longum tempus, locatio in totum vitabitur. 3-404.14
 Alienare, nisi in perpetuum emphyteusim concedere non potest Praeterea, quae sunt de iure Ecclesiae. 3-411.49
 Alienationis iustitiae prohibitio resistit. ibid.51

Alienatio patrimonij.

Alienatio patrimonij, hoc exercitio penitus ad omnes simul fuit qui promissa est invalida. 2-187.77
 Alienari, seu remanere patrimonij, an valeat facta sine Episcopi licentia, si tunc habet beneficium, seu aliter, unde commode videri possit. ibid.81

Alienatio rerum Ecclesiasticarum.

Alienationem Ecclesiarum potestatem incidunt in excommunicationem Papae referuntur. 3-30.135
 Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes vltra triennium incurrit excommunicationem nemini referuntur. 3-39.166
 Alienationibus, seu transactionibus rerum Ecclesiasticarum Vicarius generalis absque specialis mandati decreto interponere non potest. 3-114.106
 Alienatio rerum Ecclesiasticarum non potest fieri ab inferioribus sine ulla causa, quominis solemnitas contrahat. 3-164.10

Alienare Episcopus bona Ecclesiarum absque licentia Summi Pontificis suspenditur ab ingressu Ecclesiae. 3-545.34
 Alienatio rerum Ecclesiasticarum nulla est. 3-545.3
 Alienationis iustitiae prohibitio resistit. ibid.4
 Alienationem praedictorum Episcopum non tenet tutam habere qui tenent. 3-545.6
 Alienari possunt Ecclesiarum res causa necessitatis ipsarum Ecclesiarum. 3-406.23
 Alienari possunt Ecclesiarum res ex causa maioris utilitatis. ibid.14
 Alienari possunt sine solemnitatibus res Ecclesiae, quando summa alienandi necessitas influat, & Papa de facili adiri non possit. 3-410.51
 Alienari possunt Ecclesiarum res in remanentione monasteriorum. 3-411.48

Alienigena.

Alienigena natus gaudet, qui fecerunt alio non habitantiae manifesti, sed solum de eorum proprio Patrio constat. 2-378.77
 Alienigena, cui prohibetur est lege Regia Asagonis obediencia dignitatem, &c. an possit esse Vicarius Generalis Episcopi. 3-514.3

Alimenta.

Alimentaria à laicis coram Episcopo peti possunt. 3-344.9
 Alimentorum causa dicitur pia. 3-345.10
 Alimentorum legatum dicitur pium, quando sit pauperibus, &

Aliphenus primus Rex Portugaliae pro confirmatione sui Regni tunc recurrit habuit ad Summum Pontificem, non quidem ex eo quod necessarius esset, sed ex eo quia devotio, pietas, & animi gratitudo voluit litare, & obsequi, nulla obligatione citius le eidem Clericali Vicario B. Petro, & successores in eum militem praedarii quodam, sed spirituali solum subiectione subiacere. 2-138.64
 D. Aliphenus de Mesodia vigilansissimus Brachatanis Ecclesiae Antistes coram Rege Catholico Philippo III. Vlyssipponensi Praetore sui non defendit. 2-137.84
 Alipheni Ataganis Regis videtur pro cognoscenda morte ex duabus infantem penebatur. 3-45.112

Altare.

Altari portatili ut quies valeat celebrare, an possit hodie Episcopus facultatem concedere. 2-138.106
 Altare dicitur quod alia res, seu, Alta ara. 2-336.10
 Altare duplex, aliud stabile, seu fixum, aliud vero portatile. ibid.11
 Altare saltem aialis debet Orientem assandi partem respiciere. 2-337.33
 Altaria ab Episcopo consecrantur. 2-337.33
 Altare lapideum debet esse, non autem ligneum. ibid.14
 Altare portatile, quando creetur, & designat esse factum. ibid.15
 Altare fixum, & stabile, quando designat esse factum. ibid.16
 Altare an possit fieri per Episcopum excommunicationem consecrat, seu benedicti sit Ecclesia. ibid.18

Alterнатива.

Alterнатива non gaudet Episcopus in suis diocesi non relictis, quominis ab eis pro exercitio aliorum officij Inquisitionis Generalis. 3-39.14
 Alterнатива non fruitur Episcopus absens, etiam ex causa à Consilio approbata. ibid.35
 Alterнатива non ob absentiam amittitur Episcopus, ut retineat aliud tempus ad consecranda beneficia, ostenditur. 3-30.16
 Alterнатива acceptatio ex quibus probetur, resistit. ibid.37
 Proposuitur etiam dubia in hac materia resolvida. ibid.37
 Requirit quoniam ad illa decidenda constituantur. ibid.38
 Fundamenta praedictarum Regularum ostenduntur, & eorum rationes dantur. ibid.39.47.41.43.44
 Alterнатива an possit vi Episcopum quando fuit pariter tam in principio mensis, quam tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem tunc ad modicum tempus. d. n. 43
 Alterнатива non gaudet Episcopus in illo mense, etiam ad illum spectante, cum eius principio absens fuit. 3-39.46
 Alterнатива non est mera, & simplex remissio obsequij, sed quasi contractus inter Papam, & Episcopum. ibid.48
 Alterнатива ex partibus indistinctis deficientes incidit in excommunicationem Papalem. 3-38.188
 S. Amatusque pace hoc docet, & aqua quindem annos manifestat in Regulum Sancti Martini. 3-76.16
 Amasia, quae se transibit ad domicilium concubinary intentione ibi commorandi maiori parte anni, potest coram Patrio loco celebrare matrimonium non cum amasio, sed cum alio extraneo. 3-377.8

S. Ambrosius.

S. Ambrosius tempore antea studium coluit. 2-76.17
 S. Ambrosius, vi captivus rediit, vasa Domini confluxit. 2-90.15
 S. Ambrosius noctu sessit, ac se occultavit, ne fieret Episcopus. 2-156.16
 S. Ambrosius viderem annis in oculis, & in foris causis egre. 3-347.19
 Ambrosius quomodo debeat, ostenditur. 2-101.9
 Amatus licet possit confirmari. 2-339.21

Vide Confirmatio.

Amicitia vinorum muliebres fortis est, quibus sanguinis, & Amicitia, an continet licentiam ipso iure latam. 3-180.240
 S. Amicus ne ad Episcopalem consecrationem adduceretur, auriculam sibi amputavit, nequeque sibi telicium esse adiuvant, si adhuc iussit. 2-19.10
 Amor paternus omnes alium vincit. 2-7.3.10
 Amor Abbas Patriarcha pollicetur sibi magnum amorem, & intolerabile infamiam esse profectus. 1-61.8
 Angeli, de Episcopis. 3-136.6

Anima.

Animarum cura probatur esse generi illorum, qui incambit specialiter iurisdictioni spirituali, id est, administrant Sacramentorum. 2-116.35
 Animarum cura ubi simpliciter fit mentio, intelligitur semper de cura actuali, & non habitali. 2-117.40
 Animarum curam se tempus mandata aliter Episcopos sciunt, & tollunt, censetur illam approbare. 2-312.12
 Anj

& Verborum.

Anima pulchra sepe residet pulchro in corpore. 2.447.6
Animarum cura in multis imminuitur sua dignitate habetur pro p[re]senti. 3.101.117
Animarum curam exercentes, quæ illi Ecclesiæ, ubi sunt Canonici, imminuit, dum sunt in actis administrandi Sacramenta, distributioque quotidianæ sacramentis. 3.106.166
Animarum cura non infertur per actum baptizandi. 3.172.160
Animarum cura quæ in Ecclesiâ Collegiata exerceatur per Canonicos, vel hebdomadarios concursus non confertur. 3.193.30
Animarum curam non credetur habere, qui beneficium casuum habet accessorie auctoritatem autem beneficium simpliciter. 3.237.35
Animarum curam in Regularium Ecclesiâ exercentes, sine secularibus, sine Regularibus sine, ad arbitrium ipsorum Regularium possidentur, nisi quod examini, & approbati prius debent ab Episcopo. 3.195.34
in Animarum cura non habetur propter Parochiam habet Episcopus auctoritatem loci. 3.194.33
Animatus, & alia bona dispensores in Ecclesiâ statu incurant excommunicationem Papalem. 3.31.108
Animatus.
Animatus fortis in homine dicitur per infusionem anime rationalis, quæ in maleficio fit post quadraginta dies, in femina vero post 80. 3.48.137
Animatus sacris performatur post 40. dies si dubitatur an maleficus sit, vel femina. Ibid. 138
Animus.
Animi generis est, & magni est iure, & predest. 3.119.41
Animus perpendit mercedem in aliquo loco colligitur et verbo, vel factum in eodem domum contrahere, suam decessit voluntatem, vel ibi emittit domum, aut aliam possessionem, cum translatione maiori parit bonum. 3.207.27
Animus recedens à ciuitate non habet ille, qui in ea incolit. 3.208.33
Animus malitiosus impediens coniunctis detegitur, & iurataque prelio cognoscitur. 3.372.22
Animus non nisi iuramentum preberi potest. Ibid. 13
Annuersaria.
in vicina voluntate, vel pacto inter viros, an licet bonis temporibus, Ecclesiis, seu monasteriis, sub eo modo, ut conditione debet per Anniversaria sunt, facitque certis diebus celebrantur. 3.354.4
Anniversaria, & officia pro defunctis sub seductione cadunt. Ibid.
Reductio hæc an debeat intelligi de Missis, & legatis, tam inter Concilium quam post illud celebrari, ostenditur. Ibid. 3
Anniversaria in iuribus Missis potest Episcopus commutare. 3.355.10
Vide Missa.
Annua victualia, ut iusto pretio vendi faciat, pertinet ad Episcopum, ne pauperes fame pereant. 3.344.6
Annua licet non Episcopo traditur, ut sanctam Ecclesiam sponsam suam inuenerat sile orationis cathedra. 1.31.15
Annus.
Anni sine computandi iura ritum, & vsum Ecclesiæ. 2.166.3
Anni cuncti, qui inter vnum, & alterum Ordinem debet inuenire, quomodo computandus, ostenditur. 2.273.2
Anni quadraginta in Penitentiario debent esse completi. 3.136.9
Anni quinquaginta possessionibus, quæ per scripturas authenticas requiruntur in probatione iustitiarum ex veneratione debent fuisse in iuribus ad illa die, quo apparuit factam fuisse primam predicationem, vique ad diem huius postremi moræ. 3.164.12
Anni bissexti dies compositorum uno est pro legitima Ordinis reate. 2.166.6
Anni bissextilis an sit integrè faciendus ad professionem emittendam, ostenditur. 3.447.20
Anni 1182. 3. quo Gregorius XIII. obtulit decem dies, integræ reparatur ad sacros Ordines, & ad quæcumque officia, vel beneficia. Ibid. 2
Anni probationis, vide Probationis annus.
Antiochia.
Antiochia primam sedis B. Petrus antequam Romam cathedram transiret. 3.112.2
Antiochia princeps erat, & Metropolis totius Syriæ. Ibid. 16
Antiochia Syriæ Metropolis. 3.148.2
Antiochia quibus nominibus olim dicta fuisse, ostenditur. Ibid. 2

Antiphenam ratione concis beneficii alteri Ecclesiæ, ubi patens habet beneficium, canere non potest. 3.285.2
Antiquum in materia probationis illud dicitur, quod excedit tempus centum annorum. 3.267.35
Antiqui & nobilitati competis locum honorabilis, quod habet de decedente, sit et inuita, quam de facto potest propellere. 3.354.41
Antistes, pro Episcopis. Ibid. 6
Antistes Barbolis, parentis Auctoris amicos magnum, laudatur. 3.372.9
Apollonia.
Apollonia in abfoluente obtinenda sequuntur breuiter ostenduntur. 3.433.14
Apollonia sunt heretici. Ibid. 15
Apollonia etiam postea ab Episcopis imponitur penitentia reconciliantur, sunt infames. 3.433.9
Apollonia.
Apollonia omnes respectu confessionis, & Ordinis licet Dominus pater fecerit, non tamen eos t[ri]butum iurisdictionis æquales constituit. 3.14.19
Apollonia, ut tenet probabiles sententia, immediatè habetur à Christo Domino potestatem æqualem in totum orbem, & ad omnes actus, quod etiam ipse Petrus agere poterat, quoniam illius dispositionis, ut capitis, & Ordinis iurisdictionis. 3.4.32
Apollonia dignitas, & iurisdictionis personalis erat, vtpote sita propter necessitatem illius temporis, & primæ fondationis Ecclesiæ specialis privilegio à Christo Domino commissa. Ibid. 33
Apollonia auctoritate accepta à Christo Domino in sui locum Episcopos elegerunt, & elegerunt. 3.14.13
Apollonia potestatem submittit gradu, & præmiis gloriæ fuit, quia potestatem in Fide recipientes elegerunt. 3.19.10
Apollonia cur in presentem loquar tantum de Episcopis, & Diaconis, non verò de Sacerdotibus, ostenditur. 3.48.10
Apollonia excepto Petro inter ceteros agnosce ducant. 3.14.10
Apollonia temeraria, vide Lina.
Appellatio.
Appellatio gradatim non omni modo est interposita. 1.225.17
Appellatio substatia erigit, ut de inferenti ad superiorem deferatur, non ad æqualem, vel ad conletem. 3.119.41
Appellatio de Vicario generali Episcopo ad ipsum Episcopum non datur. Ibid. 48
Appellatio omni articulo confessor non potest Episcopus generalis, ut Metropolitani engageat in principali negotio. 3.125.110
Appellatio in visitatione, etiam ad Sedem Apostolicam, non impedit, aut suspendit illius executionem, dummodo procedatur sine prociis, & sine seipis. 3.288.33
Appellatio admittitur jux visitatione à sententia defensionis, quæ suspendit iudicium. Ibid. 33
Appellatio non impedit seditionem rationem prius diffinitum. 3.310.33
Appellatio.
Appellantes à Patriarchæ ad futurum Concilium concilio fauore excommunicantur in Italia. 3.15.19
Appellantes à grammone, vel futura executione litterarum Apostolicarum ad laicam potestatem, excommunicantur in Italia. 3.15.70
Appellans à iudicio, seu electione examinatorum quomodo audiendus sit, ostenditur. 3.208.104
Appellare à quibus, & ad quos licet, vel non.
Appellari potest ab Episcopo ad Archiepiscopum, non solum in spiritualibus, sed etiam in temporalibus. 3.175.45
Appellari potest ad Archiepiscopum etiam Episcopi iurisdictioni fuerit à Papa exalta in ea causa in qua Episcopus prouult sententiam. 3.176.48
Appellari potest de deagatione dispensationis, silem quoad effectum deolutionem. 3.371.16
Appellatio an debeat à Vicario fuzione ad Episcopum doliatur, pro vtraque parte referuntur Doctores. 3.116.21
Appellationem à Vicario fuzione Episcopi ad ipsum doliatur tamquam probabilis appellatio. Ibid. 15
Appellatio de Vicario Episcopi ad Episcopum etiam paribus consentientibus non datur, imò processus inde sequuntur nullus, & inefficax est. 3.110.48
Appellare an liceat à decesso erectionis Patriarchalis facta per Episcopum, ostenditur. 3.356.3
Appellare quando conuenerit in visitatione ab Episcopo iurisdictionem etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegato, debet esse ad Metropolitani quoad deolutionem, non quoad suspensionem. 3.188.35
Appellari potest à committis arbitrio iudicis, si patrem laudat, tot grauit. 3.414.5
Appellari

Index Rerum,

Appellari potest ab Episcopo differente iudicare sine causa legitima, procedente una interpolatione. 3. 10. 1. 94

Appellari potest ad Patriarchas in omnibus causis suarum provinciarum. 3. 113. 1. 6

Appellari ad Papam, & non ad Archiepiscopum in causis 3. 176. 67

Appellatio datur ad Episcopum ab interloquutoria Vicarij. 3. 120. 50

Appellatio causarum, quae in generali vicariatus commissione non continentur, datur de Vicario ad Episcopum. ibid. 31

Appellatio dabitur à visitatore si Episcopus procedat in contemptum, seu alios privilegiorum contra eorum privilegia. 3. 188. 34

Appellatio à mandato de sedendo in visitatione edico non datur ad effectum suspensionum, sed ad devolutionem. 3. 189. 37

Appellatio interponitur ad Metropolitanum ex sententia prolata ab Episcopo in causa, in quo procedit, etiam tanquam Sedis Apostolice delegatus. 3. 393. 13

Appellatio quoad effectum devolutionis ab Episcopo visitante etiam tanquam Sedis Apostolice delegato interponitur ad Metropolitanum. ibid. 14

Appellatio interposita ad Archiepiscopum ob absolutionem ab excommunicatione delegatus, an, & quando debeat excommunicationem absolvi, ostenditur. 3. 177. 25

Appellatio à sententia Consecrationis, vide Consecrationem.

Appellationis Index.

Appellationis in causa cognoscit Archiepiscopus inter subditos suffraganeorum. 3. 177. 61

Appellationis in causa ab interloquutoria Archiepiscopis putantur bene appellatum remanere iudex in toto negotio principali. ibid. 66

Approbatio.

Approbatum ad audiendas Confessiones non requiritur ut fiat in scriptis. 3. 315. 33

Approbatum ad Confessiones audiendas cuius Episcopi sit necessitas, valde dubium est. ibid. 34

Sufficit cuiusvisque Episcopi probatur secundum vnam opinionem. ibid. 37

Approbationem Episcopi ipsius permittentis requiri secundum aliam opinionem, ostenditur. ibid. 38

Approbationem Episcopi ipsius Confessoris necessariam esse, secundum tertiam sententiam sectatur. ibid. 39

Approbationem Episcopi illius loci in quo fit Confessio necessariam esse tenet probabilis sententia. ibid. 30

Approbationes generaliter & adhibita, vel determinata ad locum seu tempus quomodo danda, ostenditur. 3. 310. 31

Approbatum Sacerdotibus secularibus semel per Episcopos impensa, an possint reuocari quos Episcopi voluerint, ostenditur. 3. 311. 57

Approbus, & Approbatum.

Approbare aliquem Sacerdotem ad administranda Sacramenta, idem est, acque illum approbare ad Confessiones audiendas. 3. 313. 13

Approbare potest Episcopus quomcumque Sacerdotem ad Confessiones audiendas abique vilo examine. 3. 318. 43

Approbare ad audiendas Confessiones reputatur ille qui habuerit acta Parochialis beneficii, & non sufficiens habuisse. 3. 321. 16

Approbatum ab Episcopo abique iudicio scienter non esse idoneum non censetur approbatum. 3. 318. 40

Approbatum, & electum per concorsum, si non vult consentire pensioni, quae à Papa super beneficio retineatur, tunc Papa solus beneficium alteri conferre abique concorsu. 3. 325. 39

Approbatum, & idoneum indicatum ad Parochiam, est deinde examinandum si ad aliam admitti procuret. 3. 310. 18

Approbatum semel non est amplius examinandum in beneficiis simplicibus. ibid. 13

Aqua.

Aquam solum bibentem in iuvenienda rebus sagaces, ut ingenui sunt. 3. 100. 14

Aqua benedicta quoniam vim, & effectum habeat, & quoniam antiqua fides instituit in Ecclesia contra mala spiritualia, demoneque, ostenditur. 3. 313. 18. 19

Aqua benedicta ceteris precibus venialibus, liberat à moribus, & censuris sanctorum canonum. ibid. 60

Active potest esse laicus in causa Clariorum si in ipsum simul cum ceteris compromissus. ibid.

Arbor.

Arborum, & vitium incisiones veniunt ad omne damnum, quod earum domus ex infestatione periturus, & quomodo fit faciendus restitui. ostenditur. 3. 60. 31

Arborum incisiones, quae in suo loco plantatae fuerint ab alio, vel in loco cadentes egerint, an pectet, reuocantque ad restitutionem, ostenditur. ibid. 31

Archidiaconatus duos habet, dignitate pares, tenent ecclesiam in quo magis sibi placuerit. 3. 100. 14

Archidiaconus.

Archidiaconus potest abesse ultra tres menses ratione visitationis. 3. 101. 116

Archidiaconus ipso iure abique aliquo facto Episcopo absentes, & eorum Officialibus, Vicariis iuramentum extorque, dimittunt litteras ad Episcopos Ordinarios, ac monitiones concedunt. 3. 111. 17

Archidiaconus non sustinet Vicarij vices in illis octo diebus, infra quos Capitulum regitur Vicarium eligere, quia in illis octo Capitulum administrare debet. 3. 131. 163

Archidiaconi, qui vel curam habent annuam, vel residuam, in omnibus Ecclesiis, ubi id fieri potest, Magistri, seu Doctores, seu Licentiat in Theologia, vel iure Canonico debent esse. 3. 177. 60

Archidiaconus, vel alius de Capitulo, qui ex legitima consuetudine, vel privilegio iurisdictionem Sede vacante exercere potest, id potest in vacatione vni, non autem in illa. 3. 606. 19

Archiepiscopus.

Archiepiscopi dicuntur quoniam Principes Episcoporum. 3. 36. 30

Archiepiscopi excurrunt praesentem Cruxem per se ferre non possunt. 3. 113. 34

Archiepiscopus licet respectu Ordinis in substantia nihil plura habeat quam Episcopus, respectu tamen excutitur, & exercitij maiorem habet iurisdictionem. 3. 170. 1

Archiepiscopus in subditis suffraganeorum nullam habet potestatem nisi in casibus à iura expressis. ibid. 2

Archiepiscopus potest inungere sua suffraganea, vel terminare quod licet in Metropolitanis. 3. 170. 9

Potest compellere Episcopum ut quotannis Synodum faciat. 3. 177. 13

Compellere Episcopum negligentem in erectione seminarii. ibid. 14

Suspendere, interdicere, & excommunicare Episcopum. 3. 17

Archiepiscopus potest compellere Episcopum ad faciendum id quod debet. ibid. 33

Archiepiscopus de ciuilibus tantum causis suffraganeorum cognoscere potest. 3. 172. 28

Archiepiscopus cum in provincia sua iurisdictionem excipiat, potest punire subditos suffraganeos nosotios iocundantes suis viciis, ac famulis suis. ibid. 35

Archiepiscopus potest cognoscere etiam inter illos, qui se sponte offerunt nisi super illa re, de qua est appellatum, non autem inter eos iocundantes. 3. 176. 45

Archiepiscopus non cognoscit in causa appellationis quoad alios, qui partes non faciunt. ibid. 49

Archiepiscopus conuocat subditum sui suffraganei Episcopi eorum ipso. ibid. 51

Archiepiscopus dum acta visitat, potest absolute subditos suffraganeorum tam per se, quam per alios. 3. 312. 7

Archiepiscopus in alienis Episcoporum deuocationem remittere non potest. 3. 315. 18

Archiepiscopus non potest coniungere in Matrimonium subditos suorum suffraganeorum, vel facultatem concedere, cum coniugendi, nisi actu visus. 3. 315. 18

Archiepiscopus inualide dispensat sine causa in decreto Synodi Provincialis. 3. 401. 8

Archiepiscopus non potest dispensare in votis, & iuramentis subditorum sui suffraganei. 3. 406. 30

Archiepiscopus dum acta visitat gaudet praedicta dispensandi, & absolvendi potestate circa subditos suffraganeorum, & cum ipsis suffraganeis. 3. 422. 19

Archiepiscopus vixit potest beneficia in sua Diocesi, non autem suffraganeorum. 3. 313. 13

Archiepiscopus, Primas & Patriarcha ab Ecclesia, & clerico suo potest etiam extra diocesam suam, in subditum characterum cingere non possunt. 3. 373. 9

Archiepiscopus habet facultatem concedendi indulgentias per totam suam provinciam, & Archiepiscopatum, assumi non fit in acta visitationis. 3. 383. 15

Archiepiscopus eundem pallium Synodum congregare nequit. 3. 380. 44

Archiepiscopus consecratur, etiam si nondum pallium receperit, potest licentiam imperit in dispositionibus facienda per omissionem de bonis temporalibus. 3. 414. 4

Archiepiscopi, & Episcopi possunt in locis exemptis iura diocesis facere sollemniter benedictiones, & diuina Officia celebrare. 3. 380. 44

Archiepiscopus in prima instantia non habet iurisdictionem cuiuscumque originis per excessum circa causas pertractatas ad subditos suffraganeorum. 3. 172. 6

Archiepiscopus non potest in prima instantia cognoscere de causis pertractatis ad subditos Episcopi sui suffraganei, etiam si ob excommunicationem in se latam impetierit uti Episcopali iurisdictione. ibid. 3

Archiepiscopus

& Verborum.

Archiepiscopus non potest adiri in prima instantia per viam simplicis quæstæ propter negligentiam Episcopi, locus per viam appellationis. 3.177.14

Archiepiscopus per simplicem quæstæ adiri non potest ob negligentiam Episcopi abolitionem ab excommunicatione denegata. 3.179.14

Archiepiscopus non potest supplere Episcopi negligentiam in præstando licentia, sed solum compellere ipsum Episcopum inuito negligentem concedere dispensationem ab illo ex ista causa per officium fidei peritiam. 3.180.32

Archiepiscopus potest adiri ad officium compellendi Episcopum, ut consentiat, quomodo non negligente concedere pro eo consensu præstando recusatendum esse ad summum Pont. ibid. 33

Archiepiscopus potest prestare consensum denegatum ab Episcopo, & illius negligentiam in eo præstando supplere, ubi actum fuerit remeio appellationis. 3.181.36

Archiepiscopus Conditoris, vide *Conditoris*, de Archiepiscopo pallio, vide *Pallium*.

Archipresbyter.

Archipresbyter, Canonici, & beneficiarii, ac clerici Basilicæ S. Petri de urbe non applicantes integram meditationem omnium fructuum, & distributionum premi anni (scilicet), 3.181.11

Archipresbyteri breuiores de quor. palmorum etiam ad breuissimum tempus licentiam decessit concedentes quinque Sedis Apost. gubernatores, sive officiales, ibid. 153 de *Agremin* Archiepiscopo Brachacen. mensei sic circa an. 163. 3.183.52

Argumentum.

Argumentum de eorum sensu non valet, quando ex illo sequitur absurdum. 3.184.99

Argumentum de maiori ad minus non habet locum in dispensationibus. 3.197.10

Argumentum de maiori ad minus in privilegiis particularibus, seu dispensationibus odiosis affirmatum prolatum non valet. ibid. 13

Argumentum de maiori ad minus in dispensationibus non valet. 3.186.1

Argumentum de iustificatione ad dominum non recte deducitur. 3.118.37

Argumentum de contrario sensu non valet ad inducendum conclusionem suam. 3.169.39

Arma.

Arma, & alia vniuersalis idonea deferentes ad Turcas, vel alios Christiani hominis inimicos excommunicantur in Bulla. 3.14.64

Arma inter claustra sine licentia seniores locantur excommunicationem nemini relaxantur. 3.40.167

Arma breuiora tribus palmis promittentes potest in illa Ecclesiastico inueniri excommunicationem nemini relaxantur. ibid. 169

Armatum collectas, & casualitas facientes incidunt in eam. Parlem. 3.18.164. & 3.1.183

Arctius prohibent ordinari. 3.190.33

Arctius quoniam se totum humanis applicuit remediis Dei habita cognitione, mortuus est. 3.190.33

Arctius breuiores vacant ipso iure. 3.180.138

Assensu.

Assensus Apostolicus non requiritur in alienatione ab una Ecclesia alteri Ecclesie facta. 3.410.16

Assensus Apostolicus super alienatione rerum Ecclesie de Regio Curie Romanæ quando concedatur. 3.411.71

Assensus Apostolicus ex lapsa triginta, vel quadraginta annorum cum possessione præsumitur. ibid. 71

Assensus Capituli vltra Apostolicum requiritur in alienatione bosuorum mensis Episcopalis separare à mensis Capituli. ibid. 70

Assensus licetum in causis criminalibus Clericorum potest Episcopus assensu. 3.514.6

Assistentia.

Assistentia in iuris communis habere pro se, dicitur habere significatam prohibitionem. 3.194.39

Assistentia laici communis quoad est officia, & redditus turbida, inuocant iussu et compæte maruentione. ibid. 40

Assistentiam indicitiam recitantes quas penas hodie incurant, ostenditur. 3.67.14

Assistenti qui dicuntur remissio. ibid. 133

Assistentia omnium malorum tadia. 3.106.4

Assensu non solum est qui capis aliena, sed & ille, qui cupido ferat sua. ibid. 3

Assistentia Ecclesiastica 10. Regnum à gente in gentem, & intelligitur de sola potestate, & punitione diuina Martellana. 3.136.39

Auditor Camera.

Auditor Camera, Gubernator, Vicarius Urbis qui viget facultatis aliquod preter obsequium inuocant, recusat excommunicationem Papalem. 3.49.173

Auditor Camera, aut quous alius indea Romanæ Curie non potest cognoscere de causis Ecclesiasticis in prima instantia. 3.133.3

Auditor Camera causis obligatione Camerali firmatis in partibus existentes associare possunt, etiam extra Curiam contrarietas, & licet pendentes eorum Ordinationis. 3.335.16

Auditor Camera, seu alias delegatus Apostol. quando possit de causis beneficiorum referuatum Sedis Apostolicæ etiam immediatè cognoscere, ostenditur. ibid. 17

Auditor Camera potest causis obligatione Camerali firmatis in quatuor instantia auocare. 3.339.19

Auditor Camera & alios in facultatibus ea Pontificis grana ut potest in quatuor instantia de omnibus obligationibus Cameralibus cognoscere. 3.340.15

Auditor Rota Rom.

Auditor Rote Romanæ consequitur fructus, & distributiones faciem præstandum in absentia. 3.105.155

Auditor qui dæmonstrat, tenuit. 3.46.117

S. Augustinus.

S. Augustinus, ac B. Valentinus successores fidei elegentes ex concilio Rom. Pont. et alijque pastores, vel melius secundum alios fidei successores solum non elegentes, sed potius personas à se proprias Clerici, & populi per acclamationem consensum elegit. 1.18.44

S. Augustinus Episcopatum iustus suscepit, & tempore Ordinationis suæ vberius lachrymans est. 1.19.22

S. Augustini Ordo est antiquior Modiciorum. 1.74.14

S. Augustinus vltra fuit fugali, & parca mensa. 6.3.19

S. Augustinus vigilantiissimus fuit castitatis causis. 1.11.14

S. Augustinus omnia pauperibus erogauit. 1.12.27

Amerius ob lapsam hienim, quomodo fiat, & que culpa ad defecit ex parte Iudicis apparet debeat. 3.337.15

Aura.

Aura an sit membrum. 3.410.38

Auribus carens propria culpa, aut notæ peccati causa est irregularis. ibid. 39

Auricularium documentum est publica scriptura, cui creditur sine aliquo aduocato, & iure, aut consuetudine specialis 3.161.12

Auricularium præstans in delictum posuit, propter ipse delinquens. 3.13.15

B.

Baculus.

Baculus in Episcoporum manibus quid significet, ostenditur. 101.

Baculo quare Summus Pontifex non utatur. ibid. 14

Baculus, ac blesma, qui dæmonstrat legem, & verba explicat, non est ad Obedientes assumendus. 1.450.35

Baldachinum.

Baldachinum erigere in Ecclesiis Regalibus licet Episcopis Pontificalis exerceantur. 3.312.17

Baldachinum erigere non possunt Abbates S. Benedicti, & ceteri omnes similes, quando solentur in propriis Ecclesiis celebrare. ibid. 18

Baldachinum quomodo ex concessione Urbani VIII. erigere possint Abbates Cassinenses, Olmutiani, & Camaldulenses. ibid. 19

Baldachinum Duxedo regni Portugallie Proceribus indant. 3.390.9

Baldachini personas Ecclesiasticas incidunt in excommunicationem Papalem.

Baptismus.

Baptismus solenne familiaris cuiusdam ex primariis inter Infantes à Pio V. Pont. Max. factum. 1.112.10

Baptismi sacramentum, tam parvulis, quam adultis temporis interdicti administratur, benedictio fons, & patet adhibitis. 1.361.12

Baptizandus licet sequepotes habet ut cum erudiat in Fide, ita Confirmatur, cum in Chrismate confortetur in pugna, magistro militis eget. 3.362.33

Baptizandus si credens cum se vera, non fuerit, & Ordines procuraverit an eo recipiat, Christiani corpus celebrando cohercet. 1.131.8

Baptizatus qui probatur unico teste. 1.494.10

Baptizati per Consummationem pleni sunt Christiani. 1.311.3

Baptizati habent corollam, aliæ deformitate masculinæ, non est ordinandi. 1.450.41

Baptiz.

Index Rerum,

Bene.

Bare sifioni potest ad Ordines ab eo Praefate in cuius diocesi habet fructum. 1. 208. 31

Baronum filij adificaverunt domicilium in eo loco, in quo genuit propter dictam feudum. ibid. 31

Baro, vel Princeps in Regno Neapol. qui homicidam, aut cruci-
stem Romanæ Ecclesiæ receperat, prorexit, hoc. in ex-
communicationem Papalem incidit. 1. 127. 105

Bare, vel Dominus Sedi Apostolicæ subiectum frumentum,
seuque vitæ sibi vium, familiarique suæ necessarium emens,
excommunicationem Papalem incidit. ibid. 126

Baronum defunctorum regalia an pertineant ad Episcopum
vbi habent baroniam, an verò vbi moriuntur, ostendunt. 1. 127. 105

Bavilemense à Mariyribus Superiorum iussu coactis Archi-
episcopum Athanasium in iura suscepit, quo postea reuoca-
tum in monasterium suum Ordines se recepit, vbi vitam cultu
mortis feliciter consummavit. 1. 127. 105

De Bartholomæa à Mariyribus Bracharenis Archiepisco-
pos omnesque vici, et spectata fide solignis Primitiis
enuectis electis per Tiberianam ciuitatem libere decurabant. 1. 127. 105

S. Basilii vici et cultu fuit abhominabilissimus. 1. 127. 105

S. Basilii secundus Brachar Episcopus passus est 200. 12. 1. 127. 105

Beguias, huc qui sequentes eorum statum. 1. 368. 116

Regularium statum solumque iurisdictionem excommunicationem
occurrit reservant. 1. 40. 127

Regularium statum assumentes, seu sequentes incurrunt ex-
communicationem nemini relaxant. ibid. 127

Benedictio.

Benedicere populo per totum prouinciam potest Archiepisco-
pos. 1. 174. 43

Benedictio inaduertenter Episcopus calices, vel corpo-
ralia in aliena diocesi à suspensione non excusat. 1. 115. 7

Benedicti Episcopus Abbas, Abbatissas, et moniales. 1. 141. 11

Benedictio Episcopi efficit ut Abbas possit conferre Ordines
minores. ibid. 14

Benedictio Episcopi dari debet Abbatibus illis diebus, quibus
Ordines minores confecti possunt, et sine aliquo examine. ibid. 13

Benedictio Abbatem renouat Episcopus tertio mœnibus, pote-
ritur Abbas non expectata benedictione Ordines con-
ferre, et officium suum ministrare. ibid. 14

Benedictio Episcopi est Ordinis Episcopalis, et non potest
delegari non habenti illum Ordinem. ibid. 15

Benedictio Virginitatis consensum non amplius esse in vi
consensu Sacra Congreg. ibid. 15

Benedicti in Abbatibus prohibentur minores anni quadragi-
na, et qui per octo ante professa non fuerint. ibid. 19

Benedictio iure non est Abbatibus temporalis. ibid. 18

Benedictio vestes Episcopos excommunicationis, suspensus, vel
interdicti est irregularis. 1. 348. 61

Benedictionem solummodo dare potest Episcopus in sua diocesi
in fine diuisionum Officiorum, et simpliciter sicut populus in
interdictis. ibid. 61

Benedictionem dare potest Episcopus extra suam diocesim
priusquam celebrant. ibid. 64

Benedictionem dare non potest Presbyter pœssente Episcopo
sine eius assensu. ibid. 66

Benedictionem populo dare quando possit Abbas iurisdic-
tionem habent quæ Episcopalem. ibid. 67

Benedictionem non tenent in secundo matrimonio recipere,
qui semel coniugati, et mox primo coniuge alio inito,
etiam si fortè primum matrimonium fuerit inuoluntarium. 1. 121. 113

Benedictio solummodo fit ex consuetudine recepta, si forma
solum nouum fuisse benedicta. 1. 121. 114

Benedictiones matrimoniales possunt fieri à Parochis vniuersi-
us consensibus. ibid. 115

Benedictionem secundis nuptiis impertient in causa non per-
missa, ab officio, et beneficio suspensus. ibid. 116

Sacerdos hanc suspensionem incurrat, si benedixit secundo
matrimonio, non dissoluto primo. ibid. 117

Benedictiones matrimoniales tempore interdicti fieri prohibe-
rent. 1. 121. 101

Benedictiones, et matrimonium an tunc fieri possint seruata
moderatione cap. alia mater, §. adicimus, de senex. ex-
communicat. in 6. ibid. 104

Benedictionem priuatum in isolare licet Episcopo dare tem-
poris interdicti. 1. 417. 10

Benedictio Regidit Lusitanas laudat. 1. 124. 46

Benedictio, et agens subuenit, ita est Episcopi proprium, ut
ad hoc pluresque alij ex officio obligatione, et dignitate
subiungantur tenent. 1. 23. 35

in Beneficialibus vltimus rei status inspicitur. 1. 266. 11. et 3. 171. 169

Beneficiarius, et Beneficium.

Beneficiarius perpetuo abstinere ab Ecclesiis iussu de causa potest
Summi Pontifici concessione fructus beneficii percipere. 1. 3. 12

Beneficiarius testator si abstinere legat Episcopum, tunc non
possit ipse Episcopus legatum, et lucuosum infirmo scri-
bere, ostendunt. 1. 368. 31

Beneficiarius an habeat dominium suorum Beneficialium,
ostendunt. 1. 351. 4

Beneficiarius in agnitione consensio an liceat immoderate
facere donationes, ostendunt. 1. 341. 35

Beneficiarius qui habet anatem Parochialem suo beneficio,
non instituitur in Parochiali, sed in beneficio, cui est
anatem accessorie, et in perpetuum. 1. 127. 43

Beneficiarius ad effectum, ut effugiat forum seculare non suf-
ficiat probare titulum beneficii, nisi etiam probet illius
possessionem. 1. 247. 4

Beneficiarius, qui propter iniuriam non fuit adeptus posses-
sionem, si collatum beneficii sit valida, eius privilegio gau-
det. ibid. 5

Beneficiarius gaudet privilegio fori in clauibus, et criminali-
bus, etiam si habuit clericalem, et Confessum non defecit.
ibid. 6

Beneficiarius gaudet suis privilegiis etiam si beneficii sui mo-
dici valoris. ibid. 7

Beneficiarius corpore lapidatus habet instam causam res-
tandis beneficiis coram Ordinario. 1. 440. 35

Beneficiarius corpore viuitus habet instam causam res-
tandis coram Ordinario. ibid. 36

Crimini obnoxius beneficiarius habet instam causam res-
tandis coram Ordinario. ibid. 37

Beneficiarius, qui occidit, aut non debet Ecclesiæ, vel beneficio
insistere, habet instam causam res-
tandis coram Ordinario. ibid. 40

Beneficiarius ex consuetudine totius Hispaniæ potest testari de
acquisitis in totius Beneficiarium. 1. 344. 6

Beneficium.

Beneficia potest conferre Episcopus electis, et confirmare.
1. 4. 14

Beneficia homines ligant. 1. 91. 28

Beneficium ingratum est, quod sine inter matris danti hæret.
1. 93. 37

Beneficium multitudine se exonerans cupiditatis, et avaritiæ
daturæ iniquitatis. 1. 107. 6

Beneficij vnus nomen et titulus extinctus et suppressus est, ut
ut amplius non crearetur vacare, nec in eo vnus possit in-
stitui. 1. 116. 36

Beneficia illa dicuntur eorum animarum habere, quæ eam
habent æternam, non verò habitam. ibid. 39

Beneficia Ecclesiastica personis idoneis, et habilibus legitime
conferre spectat ad Episcopum. 1. 111. 51

Beneficij etiam tenent ratione effectus beneficiarum subditi
illius Episcopi, in cuius Episcopatu illud existit. 1. 109. 44

Beneficium etiam tenet possidentis gaudet privilegio clericali.
ibid. 45

Beneficij requiruntur resistentiam ratione, acquirat beneficia-
rius domicilium in loco vbi illud possidet. ibid. 46

Beneficium habens in commendam, maxime perpetuum, po-
test ordinari ab Episcopo loci vbi suum est. ibid. 50

Beneficia plura habens in diuersis diocesis, ab vnoquoque
illarum Antistite promoueri potest. 1. 110. 51

Beneficij ratione vnus diocesis vnus alteri diocesi diocesis
efficitur quia subditi Episcopi, vbi extaret beneficium
principale. ibid. 53

Beneficium obiectum in fraudem non incut quod suspensio-
nem Ordinum. ibid. 57

Beneficia ante suspensionem obiecta retinentur. 1. 117. 31

Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet esse
canonicum, et iustitiam ad honeste viuendum, nec opus est at-
tendere ad qualiter ordinandi. 1. 127. 8

Beneficij valent, et eius titulo quis ordinari possit, debet per-
tingere summam, quæ Clerico sustentando sibi, et suis,
quis et pauperibus, et peregrinis, iuribusque Episcopalis
personis sufficiat. 1. 127. 13

Beneficium insufficientis patrimonio adiectione potest consti-
tutum sufficientem titulum. ibid. 14

Beneficium ad cuius titulum quis est ordinandus, debet per-
fieri possidere. ibid. 15

Beneficium ligiosum, et non pacifice possessum, fit cilia-
re. ibid. 17

Beneficij consistent in distributionibus quotidianis ad titu-
lum potest quis promoueri. ibid. 14

Beneficium ad cuius titulum quis promotus fuit, res-
tandis non

& Verborum.

non potest nisi facta mentione, quod fuerit ad illius titulum promotus, alias resignatio erit nulla. 2.181.31
Beneficium Ecclesiasticum sufficienti non habens ad eius titulum ordinari possit, cum titulo saltem patrimonii preteritis Episcopo ordinari potest. 2.184.13
Beneficium ubi sit tenore, & extra partem, cui ad congruam sustentationem iungatur patrimonium, ad quem spectabit tunc ordinari, tunc ad Episcopum beneficij, vel ad Episcopum patrimonij. ibid.
Beneficium patrimonium, aut donationem non habens, potest cum penaria Sacrorum existeret, ad Sacros Ordines promoveri, quomodo adit, qui illi spondat necessaria subministrum. 2.186.73
Beneficium simplex habens non potest cogi residere in diocesi ubi illud habet. 2.194.4
Beneficium Episcopis scienter concessis excommunicatio non potest conferre, ut illud retineat. 2.441.35
Beneficium ad certum tempus conferre solus Papa valet. 3.9.25
Beneficia in Curia Romana vacantia Papa solus confert. ibid.
Beneficia que incomparabilia inter dicuntur, vel eidemque clerico conferre solus Papa potest. ibid. 2.18
Beneficium primum incomparabile ita vacat adepta prioris possessione, ut illud statim possit dimittere teneat in manibus Ordinarij, alia utrumque vacat Romano Pont. conferendum. ibid. 30
Beneficiorum Ecclesiasticorum possessione vel collatione, vel in eorum possessionem additio aliquod exigens, in excom. Papalem incidit. 3.14.135
Beneficia Ecclesiastica palam, aut occulte retinentes, aut recipientes in confidantiam, incidunt in excommunicationem Papalem. 3.16.138
Beneficium in confidantiam retinentes incurrunt in excommunicationem Papalem. 3.19.185
Beneficia sibi resignantes incurrunt excommunicationem nemini relaxant. 3.19.166
Beneficium in dubio non censetur curatum, sed simplex. 3.96.49
Beneficia simplicia abdicantes non possunt cogi per Episcopum ad aliquod futurum personale in eis faciendum. 3.109.181
Beneficium conferendi potestas non conceditur in generali vicariatus commisso. 3.111.40
Beneficia conferendi data vicarij specialiter facultate, non intelligitur concessa potestas conferendi ea beneficia, que Episcopus iure potest, aut privilegio conferre potest. 3.111.45
Beneficia conferendi concessa vicarij specialis potestas est iure interpretanda. ibid. 49
Beneficia conferendi speciali vicarij data potestate, intelligitur data potestas commendandi. ibid. 64
Beneficium suppetente obique speciali mandato non potest vicarius. ibid. 71
Beneficia venire, renovare rationes, & Ecclesias dividere sine speciali concessione non potest vicarius. ibid. 71
Beneficia concessa potest Vicarius ante scientiam mortis Episcopi & conferendi portatorem habere. ibid.
Beneficiorum omnium in diocesi cathedralium collatio, & institutio de iure spectat ad Episcopos loci Ordinarios & in inter ea conferendi fundatum habet inactionem. 3.149.1
Beneficia in quolibet mense vacantia potestant olim conferre Episcopi. 3.150.4
Beneficia omnia respectu Summi Pontificis sunt naturalia, & in eis vel potest plenitudo potestatis. ibid. 8
Beneficij collatione a Papa vix habent, alios vero ab Ordinariis, si non appareat de penitentie, presentis, qui a Papa impetrant propter privilegium concedenda. 3.151.14
Beneficij collatio facta via de a Papa, & Ordinatio, prout in Ordinario Ordinarij, si in ea apparet sit hunc, & in collatione Pont. non. ibid. 15
Beneficia apud Sedem Apostolicam vacare dicuntur non solum per obitum, sed etiam per resignationem. 3.152.12
Beneficia in curia vacare dicuntur quando ibi prius, aut alij vacationis modi inducunt. ibid. 14
Beneficia Iurisdictionis laicorum non dicuntur vacare in curia, ut dispositioni Summi Pont. referantur. 3.153.15
Beneficia Iurisdictionis laicorum non comprehenduntur reservationibus, etiam si sint generales, & in corpore iura etiam, quousque ad hoc in reservatione verba illa, ad casum omneque collationem, provisionem, electionem, presentationem, &c. ibid. 16
Beneficia, que sunt mixta Iurisdictionis clericorum, & laicorum com ad personam laicam conferant, oco comprehenduntur sub reservatione beneficiorum in curia vacantium. ibid. 17

Beneficia Iurisdictionis laicis competentia ex privilegio, vel prescriptione, non tamen ex fundatione, constitutione, vel donatione, dicuntur vacare in curia. ibid. 18
Beneficia regularia non vacant in reservatione vacationis in curia. ibid. 19
Beneficia curiam animarum habentia si vacent in curia ante collationem Apostolicam Sede vacante, collantur ad Ordinarium ob animarum periculum penitus. ibid. 30
Beneficia illorum, qui in Verbo degunt ratione originalis, vel domitilij, non comprehenduntur sub reservatione beneficiorum in curia vacantium, nisi etiam curiam sequantur, & rituales existant. ibid. 31
Beneficia de Urbe non comprehenduntur sub reservatione de beneficiis vacantibus apud Sedem Apostolicam. ibid. 32
Beneficia dispensationi Romani Pontificis referantur per solam appositionem suae manus, quousque inestitutis factum. 3.153.32
Beneficia vacantia, Sede Episcopali vacante quousque specie, & qualitate sint, referantur dispositioni Summi Pontificis. 3.154.35
Beneficiorum collatio, que vacant propter crimen haereticum contra, & sine cura, seculari, & Regulari referantur Summo Pont. dispensationi. ibid. 36
Beneficia per crimen haereticum an vacent ipso iure, vel post sententiam laicam, ostenditur. ibid. 38
Beneficia vacantia per priuationem sunt reservata dispositioni Summi Pont. ibid. 39
Beneficia collata personis prohibitis propter suum genus ad novum Romani Pont. provisionem pertinent. ibid. 40
Beneficia quousque recepta in confidantiam vacant ipso iure, & sunt Apostolica Sede reservata. 3.154.41
Beneficia quousque recepta in confidantiam non solum vacant ipso iure, sed etiam quousque confidantiam. ibid. 43
Beneficia pro cathedrali collata non servata forma Concil. Trident. sed. 24. de reformatione. cap. 18. sunt Sedi Apostolicae reservata. ibid. 43
Beneficia, que intra sex menses à die, qua noulit beneficium vacare, Ordinarius conferre soluit, & similiter Archiepiscopus, statim ad Papam devolvuntur. ibid. 44
Beneficium ob Episcopi negligenciam devolutum ad Papam, potest Episcopus vacare. 3.157.5
Beneficium, cuius collatio vigore concordiarum spectaret ad Capitulum, potest Episcopus venire. ibid. 6
Beneficia reservata vixi possunt per Episcopum, dummodo ex huiusmodi vigore privilegium non fiat expostum auctoritate Apost. beneficia illa. 3.158.7
Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valet ille venire. ibid. 9
Beneficiorum appellatione non vacant dignitates. 3.162.13
Beneficium obistere non potest per saltem promissum. 3.167.4
Beneficia diocesis diocesis nulla ratione hodie Episcopus vacare valet. 3.169.18
Beneficium in una diocesi si permittitur cum alio alioque diocesi, requiritur in ea permutatione utriusque Episcopi ad quos illa beneficia spectant, auctoritas & consensus. 3.173.10
Beneficia exempta visitant Episcopi delegati Sedis Apost. in qua iurisdictione cui sit delegata non succedit Capitulum. 3.174.9
Beneficium habens, sed nullius fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitativum non tenetur. 3.175.10
Beneficia omnia, que per resignationem, vel obitum auctoritate Apostolica conferuntur, cum decreto, quod promissis beneficium tunc obveniat in manibus Papae intra duos menses dimittere teneat, illis elapsis, cum facta huiusmodi dimissione, Sedi Apostolicae referantur. 3.175.45
Beneficia vacantia ob non publicationem resignationem referantur Sedi Apostolicae. ibid. 46
Beneficia vacantia per violationem sequestri litte pendens in curia, referantur dispositioni Summi Pontificis. ibid. 47
Beneficia litigiosa ad effectum, ut Ordinarij non possint providere, dici possunt dispositioni Summi Pontificis reservata. ibid. 49
Beneficia concessa in Urbe, ubi Papa veluti Episcopo Rom. resideret. 3.178.11
Beneficia collata à Cardinalibus vigore suorum iudiciorum referantur Summo Pontifici, quando inter sex menses prius à Sede Apost. novae provisiones non impetraverint. ibid. 15
Beneficia vacantia in Abbacia S. Crucis Camaldolens. sive referantur dispositioni Romani Pont. ibid. 19
 Ben

Index Rerum,

Beneficia Regni Germaniae vacantia, & vacatura in mensibus Ianuarij, Maij, Iulij, Septembris, & Novembris, sunt reservata Summi Pontifici. ibid. 14

Beneficia vacantia per delictum offendens litigantes in Romana Curia, etiamque iudices, Advocatos, & Procuratores, ecclesiae, vel Notarios, referuntur dispositioni Summi Pontificis. ibid. 15

Beneficia illorum, qui seipso examini pro aliis supponunt, referuntur dispositioni Sedis Apostolicae. ibid. 16

Beneficia vacantia ob non claritatem habitus clericali referuntur dispositioni Sedis Apostolicae. ibid. 17

Beneficia vacantia per dispositionem, promotionem, translationem, ac nonnulli consecrationis suspensionem auctoritate Apostolica factas, referuntur dispositioni Summi Pontificis in d. Extra ad regimen. §. 157. 45

Beneficia vacantia per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, vel Monasterium regimini sunt reservata dispositioni Summi Pontificis in d. Extra ad regimen. ibid. 46

Beneficia obiecta vacant ipso iure per promotionem ad Episcopatum post ademptionem possessionis, & consecrationem sequentem. ibid. 47

Beneficia praescripta Romano Pontifici ad Episcopatum illam quo ad eum promotus est, possunt consecrari tanquam vacantia, non expectata consecratione. §. 153. 68

Beneficia, obiecta promotioni, vel translationi non vacant per promotionem ad Episcopatum. ibid. 69

Beneficia sub retentione, quae alias vacabant per promotionem ad Episcopatum, non comprehenduntur facultas transferendi possessiones. ibid. 70

Beneficia etiam simplicia vacant per promotionem ad Episcopatum. ibid. 71

Beneficia promota ad Episcopatum in seculis infidelium retentionem, seu titulari, cum per eum non sit assequi illius possessionem, non vacant. §. 159. 74

Beneficia vacantia, & vacatura per affectionem pacificam quorundamque Prioratum, dignitatum, &c. auctoritate Apostolica proferuntur dispositioni Sedis Apostolicae consecratione. ibid. 77

Beneficia vacantia per exorbitantem dispositioni Summi Pontificis reservantur. §. 160. 79

Beneficia de quibus ordinarij, & alij collatores, contra Conc. Trident. decreta disponunt, & disponunt in futurum, referuntur Summi Pontifici. ibid. 80

Beneficium reservationis declaratur per affectionem pacificam vacantiarum referuntur. ibid. 83

Beneficia vacantia tempore vacationum Episcopatum reservationis dispositioni Summi Pontificis, etiam ad Episcopum spectant electio, nominatio, seu praesentatio, & collatio, vel institutio ad alium: limitatur hoc tribus casibus ibi relatis. §. 162. 90

Beneficia vacantia post renunciationem Episcopatus a Papa admitti, vel post vacationem ad alium Episcopatum quando Sedes Apostolica reservata censentur. ibid. 92

Beneficia omnium Subcollectorum sunt reservata, si deputantur in aliqua civitate, vel diocesi succedunt, ita quod eodem tempore unus tantum fuerit. §. 167. 122

Beneficia omnia Collectorum, seu Subcollectorum qui habuerunt tempore officij, sunt reservata, etiam ante officium illa obtulerint. ibid. 123

Beneficia Ecclesiarum S. Ioannis Lateranensis, ac S. Petri, & Majoris de Urbe, et a Papa reservantur, cum sic Verba Episcopos, ostenduntur. §. 168. 133

Beneficium Ecclesiasticum ut dicatur, quae conditiones requirantur. §. 170. 141

Beneficia manualia non cadunt sub reservatione regulae nonae Cancellariae. §. 171. 152

Beneficiorum collationem sibi Papa reservans, videtur intellexisse proprie de collatione, quae sit perpetua de beneficio. ibid. 153

Beneficia de mensa non censentur reservata sub dispositione regulae nonae Cancellariae. ibid. 155

Beneficia vota accessio non censentur reservata sub dispositione regulae nonae Cancellariae, secus si sint vota aquae principaliter. ibid. 158

Beneficium curatum, ut dicatur, quod concurrebat debeant. ibid. 159

Beneficium curatum non dicitur ex iure suspendi. §. 172. 161

Beneficium curatum potest dici quod habet curam iurisdictionalem, etiam si sit exterioria. ibid. 163

Beneficium curatum non dicitur, quod habet curam ad certum tempus, non tamen in perpetuum. ibid. 165

Beneficium curatum non dicitur Prioratum per Vicarium perpetuum deferri solitus. ibid. 166

Beneficia omnia pariterum secularia, nisi Regularia probentur. ibid. 167

Beneficia Regularia dicuntur, de quibus in fundatione dictum fuit, ut per Religiosos cegetur, vel illa, quae per quadraginta annos copiosa sunt Regi per viros Regulares. ibid. 168

Beneficia Regularia Regularibus conferri debent. ibid. 170

Beneficia Regularia non possunt conferri nominis, sed ex officio profectis. §. 173. 171

Beneficia Regularia defectu Regularium secularibus conferri possunt. ibid. 172

Beneficia omnia cuiuscunque generis & qualitatis fuerint, & virtutem existentia, comprehenduntur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 176

Beneficia concessa in Ecclesia non numerata, non includuntur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. §. 174. 179

Beneficium monoculare comprehenditur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 180

Beneficia creata & fundata post promulgationem Regulae nonae Cancellariae comprehenduntur sub illius reservatione. ibid. 181

Beneficia ubiqueque existentia, sive in Ecclesiis Patriarchalibus Metropolitani, seu Cathedralibus, sive aliis, comprehenduntur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 181

Beneficium si vacet circa medium octiduum ultimi diei, ita ut minime constare possit, an finitus visus mensis Apostolicus, & caput alius Ordinarius praesens a quo debet promovere ostenditur. §. 175. 188

Beneficium vacans mense Ordinarij potest ab ipso Ordinario conferri ex ipso iam mense Apostolico. ibid. 189

Beneficia concessa in Romana Curia, & ibique vacantia non cadunt sub reservatione regulae nonae Cancellariae. §. 176. 193

Beneficia reservata in manibus Ordinarij non cadunt sub reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 194

Beneficia vacatura de iure & facto, & de iure tantum, aut de facto tantum, includuntur sub reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 195

Beneficium vacans per habentem tantum ius ad rem, non comprehenditur in reservatione regulae nonae Cancellariae. ibid. 196

Beneficium dicitur vacare per obitum habentis ius in re ad illud. ibid. 198

Beneficium vacat per obitum beneficiarij, ita ut si miseratione relinquitur, non recuperatur illud. ibid. 199

Beneficij ius, titulus, & possidit amittitur per renuntiationem. ibid. 200

Beneficium vacat ipso iure per affectionem alterius incompacibilem, quod quando verum sit, ostenditur. ibid. 201

Beneficium vacat per contractum Matrimonium per verba de praesenti etiam non sequata culpa. §. 177. 205

Beneficium ita vacat per Matrimonium, ut eo iam contractu resignari non possit in fauorem tertij. ibid. 203

Beneficium vacat per Matrimonium etiam vxor non illo consummato religiosem ingrederetur. ibid. 204

Beneficium amittitur ipso iure per Matrimonium etiam irritum ob sanguinitatem, vel aliud impedimentum dicentes, quod ibi limitant aliquibus casibus. ibid. 207

Beneficium ipso iure vacat per ingressum religionis, sequata possessione, non aerea. ibid. 208

Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij spatio votis anni. §. 178. 201

Beneficium vacat ipso iure per promotionem ad Episcopatum post ademptionem possessionis, & consecrationem sequentem. ibid. 215

Beneficium vacat ipso iure per militiam sequentem. ibidem. 216

Beneficium non solum vacat ipso iure, sed etiam pensio illius, qui contrarium, & habitum clericalem non assumit. ibid. 217

Beneficium vacat ipso iure per electionis cessationem. ibid. 218

Beneficium vacat per postulationem, vel repulsionem. ibid. 219

Beneficij ius eo ipso perdit quis per violentiam ingressione in possessionem illius. ibid. 220

Beneficium vacat per violationem sequestri impositi vigore sententiae decessit in Romana Curia prolata in causa beneficii, & quomodo hoc procedat, ostenditur. ibid. 221

Beneficium vacat ipso iure per non ostensionem tituli, seu dispensationis coram Ordinario, postquam beneficiarius monitus fuerit. §. 179. 222

Beneficium vacat ipso iure per alienationem eorum Ecclesiae sine solemnitate facta in Extraad. Ambrosiana. §. inferioris vero, de rebus Ecclesiae non alienandis. ibid. 226

Beneficium vacat si habeatur pro derelicto. ibid. 227

& Verborum.

Beneficium an vacet ipso iure propter crimen hæresis, ostenditur. ibid. 218
Beneficium quod fuerit obtenta per peccata hæreticorum vacat ipso iure. ibid. 220
Beneficium per crimen reals hæresis commissi vacat ipso iure. ibid. 221
Beneficium vacat ipso iure per crimen læsæ maiestatis. ibid. 222
Beneficium propter crimen falsitatis litterarum Apostolicarum vacat ipso iure. ibid. 224
Beneficia percutientes Cardinalium vacant ipso iure. ibid. 225
Beneficia occidentis, vel percutientis Episcoporum vacant ipso iure. 1180. 227
Beneficia occidentis Rectorum suæ Ecclesiæ vacant ipso iure. ibid. 229
Beneficium illius, qui carceratus est clericum, donec resignaverit suum beneficium, vacat ipso iure. ibid. 242
Beneficia committentis crimen sodomie vacant ipso iure. ibid. 243
Beneficium ob non publicationem resignationis vacat ipso iure. ibid. 244
Beneficium Curarum ob non servatam formam Constit. Pij V. vacat ipso iure. ibid. 245
Beneficium per dispensationem, & priuationem vacat ipso iure. 1181. 247
Beneficium per apprehensionem possessionis de beneficio collato à Papa ante litterarum expeditionem vacat ipso iure. ibid. 248
Beneficia relictoria iudebunt scripturas spectantes ad Cameram Apostolicam, & illas non relictuerint, vacant ipso iure. ibid. 249
Beneficia affluenda litescentes in Romana Curia eorumque Iudices, Advocatos, &c. vacant ipso iure. ibid. 250
Beneficia per confessionem vacat ipso iure. ibid. 251
Beneficia priuatio ipso iure non inducit, nisi in casibus à iure expressis. ibid. 252
Beneficium quando vacat ipso iure vacat in ipsomet pœnulo tum ad hanc, vel delictum sit per quod talis pena imponitur. ibid. 253
Beneficium quo quis est priuatus ipso iure statim, non expectata sententia potest conferri, sine imperio. ibid. 255
Beneficia priuatus ipso iure non potest ea in fauorem alterius resignare. ibid. 256
Beneficia iurispatronatus Ecclesiasticis comprehenduntur sub resignatione regulæ non Cancellaria. ibid. 257
Beneficia etiam ad viuos tantum collationem penitentia sub reservatione regulæ non Cancellaria comprehenduntur. ibid. 258
Beneficia omnia vacantia, etiam in quibuslibet Cathedralibus, & aliis Ecclesiis, ab Episcopo, ad quem collatio spectat, sunt conferenda. 1182. 2
Beneficia de mensa Prælati illud dicitur, quod est perpetuo incorporatum mensæ Episcopali, aut Capitulari, seu Abbatiæ. 1184. 16
Beneficia denotata ipso semetipso concessu Ordinario ad conferendum, non dicuntur de nouo vacare. ibid. 17
Beneficium curatum, quod per se est dignitas, non est conferendum per concilium. 1193. 28
Beneficia Regularia, quæ Regularibus confertur, conferuntur, concursu non sunt conferenda. 1194. 33
Beneficium simplex concessu non conferuntur. ibid. 34
Beneficium simplex concessu volenti, satis est si Canonicas Horas recitaret, & conseruare scias. 1199. 72
Beneficium simplex nullus nisi decimanquantum annuum potest obtinere. ibid. 73
Beneficium simplex ex dispensatione Summi Pontificis infanti potest conferri. ibid. 74
Beneficium simplex, ut possit obtineri, sufficit quod decimanquantus annus sit corpus quomodo non sit capitur. 1200. 76
Beneficia curata quam penitiam flagrant, ostenditur. 1201. 81
Beneficia curata qui vult obtinere, debet esse confiteus in ætate viginti quinque annorum incorruptorum. ibid. 82
Beneficij etiam collatio potest fieri prima tantum concursu initiali, dummodo in ea sit ætas, ut littera annuum ad sacerdotium promoueri possint. ibid. 84
Beneficium curatum obligat ad promotionem Sacerdotij ipsius vocis annualis vacat a prebenda ipso iure. ibid. 85
Beneficium superius qui est adeptus, examiniarius deus debet, vel si ad simile beneficium promoueretur, in Ecclesia tamen, et loco ampliori, maiore, aut nobiliori. 1202. 90
Beneficium digno disceptando omisso digniore alterius disceptat, obsequio peccato confecti potest. 1203. 99
Beneficium digno ubi confertur omisso digniori tam exiguitate damno, non committitur peccatum mortale. ibid. 100

Barth. de Episcopo Pars II.

Beneficium quando dicitur potest obtinere, ut in eo filius succedere non possit, ostenditur. 1211. 7
Beneficium liberum beneficio iurispatronatus potest Episcopus vacare. 1212. 12
Beneficij principis natura, & qualitas attenditur, non solum ætatis. ibid. 14
Beneficium curatum annexum Principi affertur naturam simplicis. 1212. 40
Beneficium principale in imperatione sufficit tantum exprimitur, nec opus est expresse accedere reitum. ibid. 41
Beneficia de sui natura prefumuntur congrua. 1214. 7
Interpretatio illa fieri debet, quæ sit fauorabilis argumensculis disticti. ibid. 8
Beneficium Curatum quando dicitur, ut simplex conferri non possit per Episcopum, ostenditur. 1217. 14
Beneficium à competentem resignatum, & alteri collatum potest competentem decedere ab altero retineri, etiam si iam postea non resignet. 1217. 15
Beneficium Ecclesiasticum sit, ubi in erectione accedit auctoritas Episcopij. 1217. 37
In Beneficio illius potest ex lege fundatoria. 1217. 42
Beneficij Rectoris ex lege fundatoria potest ubi designtur successor. ibid. 43
Beneficiorum pluralitas non reprobat, ubi eam permittant fundatores. ibid. 43
Beneficium vacat ob delictum Rectoris, priuationem, seu despositionem inducens. 1220. 18
Beneficium primum vacat ipso iure per adpensionem secundum incomparabilis cum eo, licet patrum possit preferre. ibid. 19
Beneficium primum quando vacat per affectum secundum ostenditur. ibid. 14
Beneficium iurispatronatus quando sit in consensu datum dicitur, eorum quo Episcopo presentia sit facienda, ostenditur. 1224. 10
Beneficium non est deulatum ex eo quod Ordinarius distulit iudicare. 1228. 19
Beneficia vacantia per obitum Promotoriarum participatum, & non participatum, sunt Sedi Apostolicæ reuerata. 1234. 32
Beneficia simplicia cuiusqueque dignitatis fuerint, & qualitates possunt Seminariis vitiis ut commodè regi valeant, sunt tamen per iudicium obnoxium. 1237. 28
Beneficia reuerata, vel affecta Sedi Apostolicæ, ad possit Seminariis vitiis, ostenditur. ibid. 30
Beneficia certum modo imperanti debet Episcopus Imperi conuolare, & defectum obtinentem mouere, ut Imperi dispensationem. 1241. 2
Beneficij possessio quando per bene Apostolicam capitur, potest casu in prima instantia in Romana Curia tractari. 1244. 11
Beneficia Sedi Apostolicæ reuerata, seu affecta Episcopi conferentis suspensio ad diuina & ab ingressu Ecclesiæ. 1247. 33
Beneficiorum omnium super collatione habet Episcopos intentionem fundam de iure in terra sua diocesana. 1254. 34
Beneficia spectantia ad solam collationem Episcopi vel vniuersitatis Episcopali Sede vacante deputant ad institutionem à Papa conferre. 1256. 28
Sequitur si sit deputatus à Papa. ibid. 29
Beneficia ostiunt ubi practica. 1257. 39
Beneficiorum collatio, vide Coadiutor.
Beneficiorum permutatio, vide Permutatio.
Beneficij renuntiatio, vide Renuntiatio.
Renuntiatio renuntiare vult in Ecclesiæ, ut inuoluerit homines ad illi beneficium. 1263. 44
Renuntiatio bis, aut ter Episcopatum sibi vltro obtinere solet. 1263. 45
Renuntiatio grauius, & periculosius periculum cum ad Episcopatum promouetur, de prelo. 1263. 46
Renuntiatio inter quod casus Ecclesiasticæ eorum Ordinariis locorum in prima instantia terminari debent, tunc illa casu, apparetur defectu. 1264. 4

Bigamia, & Bigamus.

Bigamia species triplex. 1271. 2
Bigamia non cadit super infidelibus pen tempore infidelitatis. ibid. 3
Bigamia interpretatur cum lex dicat. ibid. 4
Bigamia interpretatur incensum, viduam à priori viro conuictam etiam inuoluit ducere. ibid. 5
Bigamia interpretatur incurritur quando quis aliam quocumque modo corruptum ducit. ibid. 6
Bigamia interpretatur incurritur ducens virginem, quam postquam adulterata fuerit, etiam ignoranter carnaliter cognouit. ibid. 8
Bigamia incurritur per Matrimonium cum corrupta. ibid. 8
D D d

Index Rerum,

nam pluribus maliciis non autem si vie cum pluribus copulatur meretricibus. 3. 473. 14

Bigamia similitudinis contingit quando quis post vocem solentem calicatus emittitur in professione religionis, vel in iurisdictione sacrorum Ordinum, Matrimonium celebrat cum aliqua virgine, vel corrupta, eamque carnaliter cognoscit. 3. 473. 15

Bigamix vicia irregularitas solo iure Pontificio indulta. 1. 474. 20

Pontifex Summus in omnibus Bigamix species potest dispensare. 3. 474. 21

In Bigamia vera, vel interpretata ad Ordines etiam minoris, & simplex beneficium non potest dispensare Episcopus. 3. 474. 22

Secunda super hoc sententia refertur. 3. 474. 23

Tertia super hoc sententia refertur. 3. 474. 24

Prima veritas, que in certis casibus limitatur. 3. 474. 25

In Bigamia similitudinis, dispensare valet Episcopus si electus tam vicia & virgine matrimonium contraxerit. 3. 474. 26

In Bigamia similitudinis contrahit etiam ex Matrimonio cum vidua, vel corrupta potest dispensare Episcopus si ex delecto natus. 3. 474. 27

Bigamix secularis, & denudationis exercitii Clericatus est obuium ob dispensationem praesentium & ob desogationem cap. 1 de bigam. lib. 4. 3. 474. 28

Bigamix quare ad Ecclesiasticos Ordines ascendere non conueniat, expenditur. 1. 72. 1

Bigamix non possunt ordinari, quod multipliciter declaratur. 3. 474. 29

Bigamix dicunt, qui ante baptismum alteram, aut vtriusque habuit uxorem. 3. 474. 30

Bigamix non efficiunt doctores fornicam & se solo dedicantur. 3. 474. 31

Bigamix in ducens corruptam, quam credebat esse virginem. 3. 474. 32

Bigamix si maritus cognoscens uxorem carnaliter, quae etiam eandem commisit adfertur, etiam si debum reddiderit & Superiorem dampnas. 3. 474. 33

Bigamix interpretatur etiam efficitur, qui duo iure matrimonii ierit, vel saltem alterum iuratum, & alterum validum. 3. 474. 34

Bigamix non efficiunt, qui cum pluribus, aut cum una & corrupta fornicant foris. 3. 474. 35

Bigamix non inducit multipliciter matrimonij rursus, nonnullum consummationis. 3. 474. 36

Bigamix excludit a clericali. 3. 474. 37

Bigamix non potest beneficia consecui. 3. 474. 38

Bigamix si ordinatur, characterem recipit. 3. 474. 39

Episcopus bigamix ordinem quam penam incurrit. 3. 474. 40

Bigamix Episcopi viciatissimae non potest, etiam si effectus sit, clerici, nisi prius solutus fuerit ab impedimento bigamix. 3. 474. 41

Bigamix, vel solentem penitentiam peragratem scientes ordinari, suspensionem incurrit per annum & celebratione. 3. 474. 42

Bigamix Monachis non potest eligi in Abbatisiam absque Apost. dispensatione. 3. 474. 43

Ancanum ex primum Constantinopolis appellata fuit. 1. 743. 5

Vide Constantinopolis.

Blaiz, vide Balaiz.

Blasphemans, & Blasphemator.

Blasphemantibus, quae poena imponatur apud Neapolitanos. 3. 44. 104

Blasphemantes a poenis ordinatis quando possint excusari, tenentur. 3. 44. 105

Blasphemare est dicere facit, vel expresse, verbo, vel scripto contra Deum, aut eius Sacram quodpiam communiis. 3. 44. 106

Blasphematores apud Gallos quomodo mulctantur. 3. 45. 103

Blasphemia, & Blasphemus.

Blasphemia est de resecutus Episcopus. 3. 46. 35

Blasphemia alia haereticis, alia simplex. 3. 46. 36

Blasphemia haereticis est illa quae cum haeres commotionem habet. 3. 46. 37

Blasphemia simplex est illa, quae non reuegitur illis, quae tenentur credere. 3. 46. 38

Blasphemia simplicis quae irrationes sine ostendit. 3. 46. 39

Blasphemia simplicis quae haereticos non solum, cognoscunt Episcopus, & puniunt. 3. 46. 40

Blasphemia simplicis crimen est mieri fari. 3. 46. 41

Blasphemus precantur quam deestabile sit in sacra Scriptura ostenditur. 3. 46. 42

Blasphemi quibus poenis iure Pontificio puniuntur. 3. 46. 43

Blasphemi in Synodo Laer. quibus poenis efficientur. 3. 46. 44

Iohannes I I I. quae poena aduersus eos infertur, ostenditur. 3. 46. 45

In Blasphemos quomodo inquirendum, & animaduertendum. 3. 46. 46

Pena V. f. Confessio facit. 3. 46. 47

Blasphemi iure Civili mortis poena puniebantur. 3. 46. 48

Blasphemi quibus poenis apud Lusitanos, & Hispanos puniuntur. 3. 46. 49

Blasphemum patrem tenetur filius denotare. 3. 46. 50

Blasphemus Episcopus ab oblatum semel quoniam potest refutari, sed postea tandem Sum. Pont. iussu coactus acceptus. 3. 46. 51

Blasphemus domos aliorum Scholasticis, vel Doctores condecens in excommunicationem a seorsum seferantur. 3. 46. 52

Blaiz.

Blaiz amabile, vnicuique autem proprium. 3. 46. 53

Blaiz amabile, an valeat in praedictum legitime alius de iure, & per totum par monum ad sacros Ordines assumendo alium inqueabili donatione donaret remissus. 3. 46. 54

Blaiz, ad quoniam titulum fuit quis ordinatus, aliamque non possunt. 3. 46. 55

Quod decima patriarchalem centum est clericum de humilissimis bonis parochialibus illum fore debere. 3. 46. 56

Blaiz Ecclesiastica per vim, vel perforce personas in propriis viciis conuenienter incidenti in excommunicationem papalem. 3. 46. 57

Blaiz Ecclesiastica occupantes incurrit excommunicationem papalem. 3. 46. 58

Blaiz Christianorum sufragio perditur expulsi. 3. 46. 59

Blaiz acquisita ex beneficio Paschi ablatum extra suam Parochiam maritatis tanquam spolia ad Cameram Apostolicam pertinet. 3. 46. 60

Blaiz sine solita venie in diaconem, sufficit, ut in futurum etiam diuini debeat. 3. 46. 61

Blaiz relicta, & donata Ecclesia, quae est incapax recipiendi etiam in communis, possunt aliamque sine solennitatibus, & pretium conueniri in Ecclesia necessitate. 3. 46. 62

Blaiz mensa Episcopalis sunt, quae principaliter ad illius sustentationem sunt deputata, & nullum alium Rectorem habere praeter ipsum Episcopum. 3. 46. 63

Blaiz de mensa Ecclesiae dicuntur ea, quae perpetuo vicia fuerint Ecclesiae, atque ita, quae nunquam alia ab Ecclesia possit a se quatuor dominiis, nec cessare. 3. 46. 64

Blaiz parochialis clericorum hereticorum applicantur fisco Episcopis, fisco in Hispania, & Francia. 3. 46. 65

Blaiz immobilia Ecclesiarum sibi commissum subiacent Episcopo laici, sine licentia Capituli, & Sedis Apost. nisi modo & sub iure permissis suspendunt. 3. 46. 66

Blaiz Ecclesiasticum & dignitatum vacantium suspensus Episcopus sine titulo, suspenditur ab administratione suae Ecclesiae. 3. 46. 67

Blaiz quando censetur in iure Ecclesiae acquisita, ostenditur. 3. 46. 68

Blaiz in iure Ecclesiae acquisita praesentantur, quando tempore promotionis constat Episcopo nihil habuisse. 3. 46. 69

Blaiz si inueniatur poena Praetorum, & scilicet verum acquisita fuerint tunc, vel post Episcopatum, tunc praesentantur in iure Ecclesiae fisco computata. 3. 46. 70

Blaiz poena Praetorum poenis poenis ex ipso bonis, quibus Ecclesiae, quibus praesentantur, si de rebusque beneficiis & de poenis diuini Praetorum consistit. 3. 46. 71

Blaiz exempta per Praetorum ex fructibus, vel pecuniis Episcopatus, non ipso iure transeunt in dominium Ecclesiae, non vero poena Praetorum, vel alium emptorem manere debent, ostenditur. 3. 46. 72

Blaiz acquisita ab Episcopo Monacho post adeptum Episcopatum, ex defuncto non ad monasterium, sed ad Ecclesiam cuius est Episcopus, pertinet, quoniam iure haereditario, vel donatione, aut propterea industria, & labore post Episcopatum acquisita sunt. 3. 46. 73

Blaiz Ecclesiasticum, vide Ecclesiasticum.

Blaiz in consilio obsequium, ut concubini habendi. 3. 46. 74

Blachia.

Blachia a Carthaginensibus Ille appellus, & ab Homilionis relicta in iure dampna & studio Africae, Bagada cognominata. 3. 46. 75

Blachia Augustinus titulus ab Augusto Imperatore sibi impo-
situm emendatus fuit. 3. 46. 76

Blachia duos appellabatur ex magnitudine, & antiquissima negotiatione. 3. 46. 77

Blachia habuit vnum & septem concubitus iudicis Hispaniae. 3. 46. 78

Blachia de scripto Gregorii Basilij refertur. 3. 46. 79

Blachia

Brachara primam & Evangelij predicationem, primam Episcopum, primamque totius Hispanie Ecclesiam ex S. Jacobo iussu obtinuit. 1. 164. 37
Bracharaensis civitatis caput Provincie iurisdictione concessa Archiepiscopali dignitatem cum titulo primae Sedis, secundum dignitatem gradus à S. Petro constitutus adeptus est. 1. 173. 11
Bracharaensis Senatus ex longissima consuetudine iuratum fuit. ibid. 13
Bracharaensis suffraganei qui. ibid. 14
Bracharaensis Archiepiscopus Vicentis quinq; in quinq; diocesi praeconibus trionales creet. ibid. 15
Bracharaensis Archiepiscopus temporelem habet iurisdictionem circa omnes iudices omnes in decuriones, magistratus, & fribus. 1. 159. 14
Bracharaensis Archiepiscopus cur aliquando ad Hispanicam Ecclesiam quatuor fuerit ostendit. ibid. 17
Causa civitas quatuordecim graues in amplissimo Bracharaensi Senatu sine vili appellatione concluduntur, criminales verò per appellationem ad Regiam iurisdictionem deferuntur. ibid.
Laudantur DD. Senatores Bracharaenses. ibid. 18

Bracharaense.

Brachara seculari implorare vult Episcopum, ubi per se suas sequestris excoqui non possit. 1. 108. 14
Brachara secularis auxilium si secularis orget, potest ad illud peritandum censuris compelli. ibid. 15
Brachara secularis auxilium antequam sit peritandum an possit ipse iudex laicus causae cognitionem sumere, ostenditur. 1. 109. 14, 17
S. Brachara Archiepiscopus et Regineosem sponte obitum recusavit. 1. 13. 14

Bulla.

Bulla in Coma Domini cur ite dicatur. 1. 10. 55
Bulla in Coma Domini refertur. 1. 13. 17
Bullatum Apostoli. executionem iniuste impediens vixit excommunicationem Papalem, quam incurrit, tenetur ad sanctus deponitur, & excoletur facit. 1. 102. 55
Bulla Consecrationis sunt impediens, nem in empliati forma sunt aliquibus Religionibus, quam illis concessit. 1. 102. 55
Bulla pendita Iulij I I L. eo sit vso recepta in Stato Mediolanensi, ostenditur. 1. 149. 10

C.

Cadaver hominum exhumatum, in frusta inciditur, vel carnes ab ossibus separtas, incidit in excommunicationem Papalem. 1. 11. 103
Cadaverum remissionem emphyteute Ecclesie potest solus Prelatus, seu Rector abique solemnitatibus facere. 1. 11. 44
Came
Carcus quomodo recitat dignitatem, & restrictis possit de iis, qui ante eademdem vidit, si tamen Parochus si vel testis ad Maximum contrahendum, eius patientia non sufficit. 1. 11. 87
Carcus non potest fieri Clericus: at in sacrisque Ordinibus, in quibus vult non est opus, ministrare potest. 1. 449. 17
Carcus aliquis mittenda refertur. ibid. 18
Celestinum Ordo ab omni Episcoporum iurisdictione exemptionem obtinuit à Celestino V.
Cesarangitana civitas primam Hispanie Ecclesiam in honorem Beatae Virginis adhuc vix obicit meruit Brachara verò in honorem ipsiusmet Christi Domini, à S. Petri Apostoli adhuc vixi Ecclesiam constructam petiti obtinuit. 1. 166. 39

Calix.

Calices, patenas, Corporale & vestimenta sacerdotalia ex priuilegio, vel consuetudine benedictae potest non Episcopus. 1. 11. 43
Calix, & Patena consecrationem emittunt, si notabiliter franguntur, ita ut aqua possit inferre ad vsum commune. 1. 139. 37
Valis bare, si desecrata sint, & vso eorum amittant, si postea desecrentur quoad illam superficem, quam tangit Corpus, & Sanguinem Christi, noua consecratione indigent. ibid. 38
Calice consecratio non amittitur per aliquos ictus à subre hostia. ibid. 39
Calix amittit Consecrationem, si cupit separatim fuit cum fractione, sicut verò si romacell ingenio. ibid. 40
Calice alieni Monasterio dare si quis iuret, vel iuraret, potest ex commutatione Episcopi dare alteri Monasterio, vel pio loco. 1. 406. 3

Camera Apostolica.

Camera Apostolica libere, vel scripturas occultantes, aut re-
Barthol. de Episcopo Pars I L.

sinantes incidant in excom. Papalem. 1. 11. 188
Camera Apostolica mittit, & clauis, mones integrit, & fideliter non reddentes, incidit in excommunicationem Papalem. ibid. 189
Camera Apost. Clerici, notarij, qui in causa iura propriam eorum tribunalis naturam non spectantibus quoquoque sit incommeter & praesumunt, & excommunicationem Papalem incurrit. 1. 13. 187
Camera Apost. libere, vel scripturas occultantes, incidit in excommunicationem Papalem. ibid. 188
Camera, qui aliorum fidei iura, vel suam, aut aliorum fidei iuramentum in plena Camera aperit, fides patefecerit, incidit in excommunicationem Papalem. 1. 13. 175

Campana.

Campana benedicat, & christiana rogat Episcopus. 1. 140. 44
Campana quare benedictus. ibid. 47, 49
Campanarum benedictionis effectus quales sino, ostenditur. ibid. 48
Campana tempore interdicti non pulsantur. ibid. 50
Campana plures non possunt habere Mendicantes sine specialis Sedis Apost. coelesia. 1. 18. 14

Cancellaria.

Cancellaria regularis aliquis iuris, & quae in seipis sedegit primus omnium Ioannes XXI L. 1. 116. 59
Cancellaria regularis expians more cuiusque Pontificis, reuocant per nouos Papas reuocant. ibid. 60
Cancellaria regularis quilibet facit legem separatum, diuersaeque reservationem. ibid. 61
Cancellaria regularis, si ligens non est necessaria illorum publicitate, quia statim ab initio quando sunt facta ligant, quamuis publicetur non fiat. ibid. 62
Cancellaria Regule prime refertur. 1. 117. 63
Cancellaria Regula secunda refertur. 1. 160. 81
Ratio est hac Regula secunda addita fuit de omni à S. Gregorio Domino Nostro Gregorio Decemogesimo, assignata. ibid. 82
Cancellaria Regula tertia refertur. 1. 167. 84
Cancellaria Regula quarta refertur. 1. 168. 84
Cancellaria Regula quinta refertur. 1. 168. 115
Cancellaria Regula sexta refertur. 1. 167. 117
Cancellaria Regula septima refertur. 1. 169. 118
Cancellaria Regula octava refertur. ibid. 138
Cancellaria Regula nona refertur. 1. 169. 140
Cancellaria Regula nona non est precepta, sed expians, & extinguit more Papae illius condumit. 1. 171. 190
Cancellaria Episcopi officium ceteris, gaudet fori priuilegio. 1. 107. 12

Cancellarius.

Cancellarius Episcopi siue notarius quae expeditiones gratis prestare debet. 1. 109. 18
Et quod salarium siue stipendium ex aliis accipere potest ostenditur. ibid. 19
Cancellarius Iudicis à quo, an remaneat gratis exhibere copiam protulit criminalibus eo episcopi, &c. ibid. 30
Camera goceales condit est Papae. 1. 11. 38

Canonica, & Canonici.

Canonica Episcopalis est de lege directio. 1. 11. 17
Canonica portio nihil aliud est, quam certa bonorum portio debita Episcopo ratione curiae, quod in administratione sui Episcopatum consistit. 1. 141. 1
Canonica portio sic dicitur, eo quod sit in Canonibus 27 probata, ac debita Decretorum Canonico iure. ibid. 1
Canonica portio quantitas iuxta diuersa tempora, diuersa fuit diuersarum praeconum consuetudines, assignata fuit. ibid. 1
Canonica portio nulla debetur ex consuetudine spatio 40. annorum praescripta. ibid. 4
Canonica portio Episcopo debetur de legatis sedis Ecclesiae, vel pio loco. ibid. 7
Canonica portio est de legatis iurisdictionis. ibid. 9
Canonica portio Episcopo non debetur de legato sedis loco exempto. ibid. 10
Canonica portio ex quibus rationibus debetur Episcopo, ostenditur. ibid. 11
Canonica an debetur si sit legatus Ecclesiae exempti tempore mortis, subiecta verò tempore testamenti, ostenditur. 1. 164. 16
Canonica portio, quae quartae Episcopalis, ex quibus bonis, quae Ecclesiae, vel aliquibus locis pio obediunt, deducti non possit, ostenditur. 1. 167. 60
Canonica portio non debetur de relictis personis. ibid. 61
Canonica portio non debetur de relictis pio ornamentis, ecclesiis, Ecclesiae luminariis, emendationibus, vel pio faciendo choro, pueris, Calice, ac aliis, quae ad perpetuum di-

Index Rerum,

anum eorum legantur, vel etiam pro pœnitentiis ornamento redduntur, non audis, vel repandis. ibid. 13

Canonica portio non debetur de rebus pro seducatione, vel adificationis Ecclesiarum, monasteriorum, hospitalium, vel aliorum pietatis locorum, si illi non egent, ostenditur. ibid. 14

Canonica portio non debetur quando aliquid legatur, ut omni anno his famelicis alioquin sancti. ibid. 15

Canonica portio non debetur quando quis in vita donat Ecclesie. ibid. 16

Canonica portio non debetur ex legato pro maritandis duabus pœllis regulis anio facta. ibid. 17

Canonica portio an debeatur ex his, qui hospitalibus, vel confraternitatibus relictos, remittit. 3. 148. 18

Canonica portio non debetur si quis subditi Episcopo legat aliquid Ecclesie extra diocœsim constituit. ibid. 19

Episcopus, sui legitimi absoluit relictum est, potest infamati canonicam vindicare portionem. ibid. 20

Canoniarum & Parochialium obsequio, in parochiali residere tenentur. 3. 24. 21

Canoniarum, & Monasterium in commendam obtinere debet in canoniam residere, nisi monasterium habeatur animum. 3. 100. 100

Canoniarum & Parochialium habent in duabus diocœsim, & non relictis in Parochiali ex permisso Episcopi cogendus est ad residendum in Canoniam. ibid. 113

Canoniarum, & Parochialium habent, & residens in Parochiali, quomodo quotidianas distributiones lucratur. 3. 101. 113

Canoniarum & Parochialium habent, in quo non potest sine diuturnae vite propter iniuriarum, permittitur ut in canoniam redeat. 3. 101. 130

Canoniarum, & digressus obtinere ex profectum in Ecclesia Cathedralibus, Episcopo sollemniter celebrari assistere tenentur. ibid. 138

Canoniarum, & præbende magistratum, & Doctorales in regni Castellæ, & Legionis, quomodo providendi sint. 3. 140. 5

Canoniarum, & præbende Metropolitane Castalgutæ in mensibus Januarii, Aprilis, Iulij, Octobris iuncturæ Sedi Apostolicæ. 3. 155. 10

Canoniarum Doctorales, & Magistralis, qui præterit in Hispania conferuntur personarum, non comprehenduntur sub relaxatione regulæ nonne Castellæ. 3. 174. 175

Canoniarum in Cathedralibus quam sequitur artem, sub distinctione demonstratur. 3. 173. 70

Canoniarum Collegiarum Ecclesiarum profectum obtinere ab habentibus artem quamvis in artem ex dispositione iuris etiam habent Parochiales sibi accessione vocas. 3. 179. 71

Canoniarum obtinere, cui est vicia Parochialis ad vitam, debet in Parochiali residere, & non in Canoniam, & accessione in impetitione de utroque beneficio sic annexo. 3. 179. 71

Canonici.

Canonici eligunt Ecclesie sedaria Pastore, Sede vacante sepelito mortuo Episcopo, non prius. 1. 14. 15

Canonici proprie dicuntur, qui de Capitulo sunt. ibid. 17

Canonici domi in Subdiacœnis Ordine constituti non rati, nec votum habet in Capitulo, nec eligere possunt, sum de electionibus ibi possunt. ibid. 18

Canonici supernumerarii, item suspensi, vel excommunicati, an possint eligere remittit. 1. 11. 13

Canonici Clerici Ecclesiarum inferiorum, vel alios extraneos ad eligendum an possint accedere, sub distinctione resoluitur. ibid. 14

Canonici beneficiati, & clerici Basilice S. Petri de Vite tam ingredientes abique habent quem in eorum defere solent, tractantur sacro Papalem. 3. 10. 180

Canonici, & Clerici beneficiati Basilice S. Petri de Vite illam impediens abique habent incurant excommunicationem Papalem. ibid. 185

Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis ita tenentur ad residendum, ut si non liceat vigore cuiuslibet statuti, ultra tres menses etiam continue, ab eisdem Ecclesiis quolibet anno absint. 3. 100. 107

Canonici ultra tres menses absentes, licet in eisdem, ubi ipsa Ecclesia existat, non presentes incidunt in penam Censuræ. 3. 101. 118

Canonici an pro tribus mensibus sibi concessis in absentia distributiones quotidianas consequantur. ibid. 114

Canonici curam animarum habentes, qui illi Ecclesie immineant, habentur tanquam presentes in eorum, si sunt in actu administrandi Sacramenta. 3. 106. 119

Canonici, & dignitates in Ecclesiis cathedralibus & colle-

giis, etiam sedula considerandæ, vel ita tenentur, ut ibi cessante impedimento plures in eorum. ibid. 120

Canonici debent successe omnibus diebus, & horis, præterquam in tribus mensibus singulorum annorum. ibid. 121

Canonici personaliter ad eandem Missam tunc cogendi illis diebus, quibus est institutio, & legitima considerandæ illius Ecclesie deobligantur. ibid. 127

Canonici associantur Prælatum quomodo volentes audire Missam in Ecclesia extra Cathedrali, non sicut participes distributionem quodammodo. 3. 103. 141

Canonici duo intercellentes Episcopo ad eundem sancti. Canonum non perquirunt distributiones quotidianas, nisi tamen in illis considerent omnes facilius. ibid. 144

Canonici Ecclesie Cathedralis, vel Latus Prælati, qui tempore communionis contingit suam in dignitate, & inter iudice Synodales deliquit, potest post eandem dignitatem reuocari esse iudice, & de eadem ibidem commissa cognoscere. 3. 105. 155

Canonici Theologali qui tempore, & hora, & super qua materia lecturæ sit, subter Episcopi reliquunt. 3. 140. 5

Canonici Theologali vacare possunt a lectione vices membris, Iulij, Augusti, & Septembris. ibid. 7

Canonici Theologali duobus, quibus legatur, habendi sunt licet presentes in eorum, non modo pro illis horis, sed etiam legant pro bonis maritum, & Missa solenni, sed etiam pro tota die. ibid. 8

Canonici Theologali quævis toto die, quo legit, habeant pro presentes, & non sentiant tamen præter matutino, quod dicitur pro die sequenti in vespere præcedenti. ibid. 9

Canonici Theologali, nec tenent, nec dimisso officio potest operari aliam præbendam. ibid. 11

Canonici Theologali potest ab Episcopo occupari in suo iuramento, & iudicio, ut absentia præcipit. ibid. 12

Canonici in Cathedralibus, quam requirit scientiam, ostenditur. 3. 172. 22

Canonici exempti etiam Episcopo, & Capitulo fidelitatem iurata duos menses emittunt tenentur. 3. 109. 5

Canonici Regularis Ecclesiarum Cathedralium inter duos menses duo electionis deobligantur fidei professionem emittunt. ibid. 8

Canonici duo à Capitulo eligendi, etiam ab Episcopo visitantur, non sunt quotidianas distributionibus privandi, si quando ex de causa tempore divinationis officiorum abster. 3. 185. 4

Canonici absque adiunctis per Episcopum privari possunt ex causa quod Ordinem suum præbendam non susceperint. ibid. 15

Canonici de quotidianis distributionibus non tenentur sententia distributione. ibid. 13

Canonici ecclesias ad Seminarij administrationem perpetuo aliam habere debent, nec veniunt potestatis ex legitima, & illa causa. 3. 117. 31

Canonici, & alios Presbyteros beneficia Ecclesiastica obtinentes possunt Episcopum cogere, ut accedant, ad processiones vocationi non debent. 3. 119. 17

Canonici Regularis sancti Crucis Conventibus veniunt appellationes eorum, qui in quibus clausula veniunt. 3. 120. 17

Canonici Ecclesie Cathedralis, vel Collegiatis locantes fructus suorum præbendarum, nullo casu huiusmodi locatibus succedere obliuiscuntur. 3. 100. 10

Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegari Sedi Apostolicæ continui possunt, non tamen valent Consecratione deprecare. 3. 121. 9

Canonici in Cathedralibus licet secundum latam interpretationem dicantur in dignitate constituti, non ita ex propria significatione. 3. 125. 10

Canonici in Cathedralibus attentis specialibus Religionis privilegiis in Consecrationem eligi valent. ibid. 11

Canonici Ecclesie Collegiatis Synodales iudices constituti non possunt. 3. 126. 11

Canonici non debent accedere ad circuitus cum condito. 3. 111. 15

Canonici ut præcedat obuiam iudicium Episcopo ad Ecclesiam Possessivales accedenti, maius decet. ibid. 15

Canonici Theologo præcedenti est in aliquidque Episcopum, si doctus & prudens est, & ubi vices non possunt. 3. 126. 10

Canonici Sanctos saltem Pontificem potest. 3. 114. 1

Canonici Sanctorum solo Romano Pontifici est testatur. 3. 126. 5

Nemini licet publico, aut saltem casu absque Sedi Apostolicæ iudicio personam non canoniam vegetari. 3. 121. 14

Capitulum tempore purificationis in beneficiis attenditur. 3. 126. 78

Capellania, & Capellanus.

Capellania quæ est perpetua, & ita emolui collata iocet Ecclesiastica beneficia commutatur. a. 209.49
 Capellaniam obsequia in Capella. Vix licet sit ad usum amovibilis, potest ad illius usum ordinari. a. 281.30
 Capellania Sacrorum iudicandi est, & illius verba essent, *ut lo ea profuturæ aut memoratæ Presbyter, sine Sacre-*
dotis. a. 307.37
 Capellania fundata, quod Capellania dicebatur, & debet celebrare non Missas, sed debet esse ad Sacros. a. 308.43
 Capellania non requirit residentiam personalem, cui est munus onus celebrandi certas Missas singulis hebdomadibus. ibid. 44
 Episcopus de consensu parvi an possit pro una vice capellaniam requirentem alicui Presbyterum onus Presbytero conferre. ibid. 41.46
 Capellania, an & quando sit incompatibilis cum alio beneficio. ibid. 47
 Capellania, seu Oratoria, quæ sunt fundatæ abique Episcopo, vel alteri Superiorem auctoritate, non sunt beneficia Ecclesiastica. a. 170.143
 Capellania erecta auctoritate Summi Pontificis, vel Episcopi sunt beneficia Ecclesiastica. ibid. 143
 Capellanus, cui capella in perpetuum, vel in titulum fuerit assignata per Papam, aut Episcopum, gaudet privilegio. a. 248.10
 Capellanus tenetor sub mortali, nisi in se de causa, Missas celebrare iuxta institutionem Capellania, & intentionem fundatorum. a. 305.18
 Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, quando possit per substitutum an satisfaciat. a. 306.31
 Capellanus obligatus singulis diebus Missas celebrare, potest in quolibet anno aliquando pro se, vel pro aliis sacrificium applicare. ibid.
 Capellanus, qui tenetur quotidie celebrare, si per mensem is infirmus, an teneatur pro alio tempore Missas compensare. ibid.
 Capellanus, qui est permissio, vel suspensionem tenetur celebrare certas, & peculatas Missas, male agit, si alias celebrat. ibid. 32
 Capellanus, qui ex diebus, vel conventionibus tenetur in aliqua Ecclesia, vel altari celebrare, non potest absque peccato mortali alibi celebrare. ibid. 33
 Cause legitimæ non celebrandi in Altari designato referantur. ibid. 34
 Capellanus etiam de consensu hæredum celebrans alibi, quam in Altari designato, male agit. ibid. 35
 Capellani & confutores Rectorum Parochialium instituti, auctoritate Apostolica tenentur ad personalem residentiam, ut Rectores ipsi. a. 306.78
 Capellanus Ecclesiarum noviter erectis, quibus concurrentibus recipere debet oblationes villarum, & parochianorum, ad eorum commodum sui iustitiam ostendit. a. 316.5
 Capellani Christianos habitantes inter Turtas incidunt in excomm. Pap. a. 311.188
 Capellanus defecit, ut morbum gallium, aut similem præcedens, irregularitatem potest operari abstinio Episcopi. a. 447.51
 Capellanus peccata, & excessus, potest Episcopus absque altius iudicio corrigere, & commendare illis potest, quæ ad mortis magis emendationem, quam punitionem respiciat. a. 316.

Capitulum.

Capitulum an possit Episcopum contradicentem admittere Episcopatum, tanquam sedes vacet, quod licet promissum intra tempus assignatum non fuerit ostendit. a. 11.10
 Capitulum excludens promissum ob impunitatem singulis, reus probare causam exclusionis. a. 117.45
 Capitulum volens repellere promissum tanquam impium, quando incumbat ipsi promissi onus probandi se parum, ostendit. a. 118.48
 Capitulum in eligentiam Episcopi quandoque potest Episcopus. a. 181.14
 Capitulum Sede vacante non nisi clauso à die obitus Presulis, potest dissimulata concedere, nisi auctoritas beneficii in sub. a. 199.10
 Etiam Capitulum habet rectorium distinctionum vel memorialium possessionem. a. 130.11
 Capitulum Sede vacante ante lapsum anni vacationis Sedis potest obsequia facultatem à Sede Apostolica de suscipiendo Ordine cum licentia sui ordinarii, huiusmodi facultatem subordinatam concedere. ibid. 14
 Capitulum Sede vacante potest concedere licentiam testimonialiter, licet concedere nequeat dissimulata. a. 221.16

Barb. de Episcopo Pars II.

Capitulum Sede vacante potest ex toto Episcopo concedere exercitium Pontificalium, & ordinationem propriam subditiorem, non tamen subditiorem vacantis Sedis. ibid. 17
 Capitulum Sede vacante, & eius Vicarius possunt dispensare in incestu. a. 274.4
 Capitulum Sede vacante, vel eius vicarius licentia dissimulata concedit ad Ordines sacros non habenti vnde viuent, & tenetur illi providere prout Episcopus. a. 291.21
 Capitulum Sede vacante potest approbare, & exponere Concilia per Vicarium à se electum. a. 311.10
 Capitulum Sede vacante habet huiusmodi potestatem dispensandi in votis, & iuramentis. a. 307.8
 Capitulum Sede vacante potest et omnia exercere, que pertinent iure communi ad ordinarium Episcopum iurisdictionem, exceptis novellis spectum iure prohibitis. a. 406.9
 Potest etiam dispensare in illis, in quibus Episcopus relictus Episcopatus iurisdictionem vult dispensare, in delegata vero Episcopo iurisdictione non laicis. ibid. 10
 Capitulum Sede vacante eandem habet potestatem dispensandi, & absolventi, quam habet Episcopus iure Concilii. a. 21.16
 Capitulum Sede vacante deservit in illis potest, in quibus potest Episcopus ratione iurisdictionis Episcopalis. a. 442.16
 Capitulum Sede vacante succedit Anathemati defuncti in omnibus illis, quorum communis pertinebat ad Ordinarium Episcopi iurisdictionem. ibid. 27
 Capitulum Sede vacante succedit in omnibus, quæ sunt iurisdictionis Episcopalis, nisi in calibus iure expresso vestitis. a. 371.8
 Capitulum Sede vacante potest consecrationem instituire, qui abbas à calibus reclusus. ibid. 3
 Capitulum, seu clerici inferiores sine Episcopo non possunt statum de quindam distributionibus. a. 209.139
 Capitulum Sede vacante intra octo dies post mortem Episcopi eligere tenetur Vicarium, alius designatus devolvitur ad Metropolitanum. a. 130.118
 Capitulum Sede vacante an possit plures vicarios sibi constituere ostendit. a. 312.141
 Capitulum constituit secundum Vicarium, censens primum tenore. a. 313.73
 Capitulum si constituit Vicarium simpliciter absque temporaria provisione, erit officium durabile durante Sedis vacatione. ibid. 173
 Capitulum Sede vacante in depuratione sui Vicarii potest apponere clausulam, in casibus Canonico procedent quod variis certi consulti. ibid. 174
 Capitulum in constitutione Vicarii potest sibi aliqua reservare. ibid. 176
 Capitulum Sede vacante si suspensionis tenore sit irritum, principalis eius vicarius iurisdictionem exerceat non potest. ibid. 180
 Capitulum non potest habere pro prædictis eligat, vel Canonicos, qui nunquam in Ecclesia recedunt, & sibi professionem monachum emittunt. a. 112.14
 Capitulum Sede vacante potest vixit ea beneficia, que potest Episcopus, dummodo per eam virorem iurisdictionis Episcopalis nihil debeat. a. 228.11
 Capitulum Ecclesiarum Cathedra alius consensus in virore per Episcopum facienda accedat debet. a. 229.27
 Capituli consensus in virore facienda per Episcopum, facia est si potest accedat. ibid. 13
 Capituli consensus an exigatur in virore per legatum facienda ostendit. a. 230.16
 Capituli consensus, an sit necessarius cum Episcopis vicariis facia tanquam Sedis Apostoli delictus. ibid. 19
 Capituli Sede vacante non licet apponere portiones rigore Concilii. a. 24. de reform. cap. 11.
 Capitulum Sede vacante potest liberam beneficiorum refectionem recipere in sub. a. 231.8
 Capitulum Sede vacante potest dare licentiam adhibendi Ecclesiarum, ut acquirant in partibus. a. 237.31
 Capitulum Sede vacante non potest confirmare domos, domos in partibus. a. 214.14
 Capitulum Sede Episcopali vacante, non potest beneficia conferre, quæ ad collationem Episcopi spectant. a. 278.18
 Capitulum Sede vacante potest preferre clericos à patrono amittentes, seu instituit. ibid. 223
 Capitula Cathedralium, & aliarum maiorum Ecclesiarum quandoque sine vicienda ostendit. a. 284.4
 Capitula Cathedralium cum vicariis coram admodum, ut Episcopi in vicariis propter hoc saluberrima. a. 285.7
 Capitulum potest Episcopum conuocare, quando Canonici aliquid deliberandum proponunt, nec de re agit ad factum vel iussum a communi spectant. a. 286.16

Index Rerum,

Capitulum conuocare potest Episcopus in casibus in quibus potest esse iudex. *ibid.* 18
 Capitulum Sede vacante non potest visitare Monialium conuolua exempta, quae aliquando potest Episcopus, vt delegatus Sedi Apostolicae visitare. *ibid.* 18
 Capitulum aliquando superstitie adhuc Episcopo ex praerogatiua, vel privilegio, visitandi ius habet. *ibid.* 18
 Capitulum Sede vacante habet privilegium cognoscendi causas in prima instantia. *ibid.* 18 & 1557-7
 Capitulum de administratione per se bonis Ecclesiae reseruat redde-
 dere rationem fidei administrationis Episcopi. *ibid.* 18
 Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus, compellere Religiosos parum voluntatum executionem ad reddendam administrationis rationem. *ibid.* 49
 Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitativum sub-
 sidium erogare. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante non potest statum condere quo charitativum subsidium in futurum ex parte minuat. *ibid.* 14
 Capitulum, seu Canonici Ecclesiae Cathedralis tenentis Epi-
 scopum suo praestare charitativum subsidium. *ibid.* 43
 Capitulum Sede vacante potest facultatem concedere ali-
 mentis maceriosis bonum duceretorem. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante, an valeat indulgentiam concedere. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante, an possit succedere in illis casibus, in
 quibus facultas Episcopo conceditur vt procedat tanquam
 delegatus Sedi Apostolicae. *ibid.* 17
 Capitulum Ecclesiae Cathedralis de necessitate debet inuocari
 ad Synodum, cuius pars canonici debet venire, alia vero re-
 manere in terminis Ecclesiae. *ibid.* 18
 Capitula collegiarum quasi Episcopalem iurisdictionem
 habentia ad Synodum sunt vocata. *ibid.* 12
 Capitulum Sede vacante potest licentiam concedere, vt noui-
 tij possint dispenare de bono temporali. *ibid.* 15
 Capitulum tanquam Sede vacante statim debet vt iurisdic-
 tione, ac Vicarium constituere, cum Episcopus transiitum est
 ad alium Episcopatum. *ibid.* 18
 Transitus sine fidei consensu non definit esse Episcopus
 perinde Ecclesiae. *ibid.* 9
 Capitulum Sede vacante exercere potest omnem potestatem,
 administrationem, iurisdictionem Episcopalem Ordinari-
 am, exceptis casibus in hanc capessitis. *ibid.* 11
 Capitulum Sede vacante potest exercere iurisdictionem Epi-
 scopalem Ordinariam si necessarium fuerit ad vitandum
 Episcopatus praedictum, & praecipuum ex Episcopi defectu,
 seu absentia aliquo Immo. *ibid.* 12
 Capitulum occasione Sedis eius hunc vacantis non potest ita
 interire etiam in necessarios administrare, quin teneatur red-
 dere rationem a quo Episcopo. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante non potest exercere nisi necessaria. *ibid.* 13
 Consistorium tamen quod Capitulum Sede vacante possit
 visitatorem deputare, videtur plures, quod probatur. *ibid.* 13
 Distinguantur inter visitationem generalem & particularem,
 illam Capitulum negantes, hanc vero illi concedentes. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante possit deputare visitatorem, id est,
 administrationem generalem Episcopatum in spiritualibus
 & temporalibus, receperit tunc opus. *ibid.* 9
 Capitulum Sede vacante non potest Visitatorem generalem in spi-
 ritualibus, & temporalibus ad se constituto plenum omni-
 no, & vndeque libere ad administrationem concedere. *ibid.* 13
 Capitulum Sede vacante habet etiam ius visitandi in ordine
 ad morem correctionem, & potest ad hoc manus particu-
 lares visitatorem deputare. *ibid.* 14
 Capitulum Sede vacante potest in ordine ad morem correc-
 tionem deputare non solum visitatorem particularem, sed
 etiam generalem totius diocesis. *ibid.* 9
 Capitulum Sede vacante ferendum communem opinionem
 non potest visitatorem respectu exemptorum, & Sedi Apo-
 stolicae immediat subiectum. *ibid.* 10
 Distinguitur cum Molano. *ibid.* 11
 Capitulum Sede vacante potest succedere etiam in iurisdic-
 tione delegata commissa in perpetuum Episcopali muniti. *ibid.* 11
 Capituli assensus, vide Assensu.
 Capituli recipientes Monachos de Obsequia inuocant ex-
 comm. nemini relaxatam. *ibid.* 140, 167

Career.

Careerem debet Episcopus habere, tum ad custodiam delin-
 quentium, tum etiam ad penam. *ibid.* 10
 Caeteris cultus aequiparatur depolitione. *ibid.* 11

Careeris cultus si carnalis cognoscatur mulierem etiam me-
 ritum, sub fide custodia carcerum, acriter puniatur. *ibid.* 11

Cardinalatus, & Cardinalis.

Cardinalatus an sit verus Ordo. *ibid.* 19
 Cardinalatus ad ecclesiasticum legitimum per subiectionem ma-
 ximum non potest ascendere. *ibid.* 19
 Cardinales Papae soli eligunt, non Concilium generale, si tem-
 pore, quo fuerit Congregatum, Apostolice Sedes vacaret. *ibid.* 13
 Cardinales an peccata communicantur, visitationeque visi-
 tantur, qui non impediunt nominatum, si aliorum digno-
 rem arbitrentur, assensum. *ibid.* 13
 Cardinales S. R. E. etiam non Episcopi ex privilegio Ordinis
 minores confecti possunt. *ibid.* 13
 Cardinales Presbyteri ex consuetudine possunt Ordines mi-
 nores suis familiaribus tradere. *ibid.* 13
 Cardinales etiam Episcopos familiarum ordinant, si non Episcopi
 non Cardinales. *ibid.* 13
 Cardinales S. R. E. & alios Praeterea offendentes, excommuni-
 cantur in Bulla. *ibid.* 13
 Cardinalium bona rapientes dum in Concilio sunt, incidunt
 in excom. Papalem. *ibid.* 13
 Cardinalis, vel abfentia, qui se finxit nepotem, aut fami-
 liarum, seu commensalem, aut litteras Apostolicas gaudia
 expedit, in excom. Papalem incidit. *ibid.* 13
 Cardinales, qui Sede vacante contraherent lra, quae ordinata
 sunt a Iulio II, incidunt in excommunicationem Papalem. *ibid.* 13
 Cardinales reuelantes aliquid de actis secreto in Confessorio
 existente puniuntur Papae, vt non reuelantes, incidunt in
 excom. Papalem. *ibid.* 13
 Cardinales contrahentes Bulla Gregorij X V. de electione
 Papae in nouem actionibus incidunt in excommunicationem Papalem. *ibid.* 13
 Cardinales non seruantes statuta a Iulio II incurrunt excom-
 municationem Papalem. *ibid.* 13
 Cardinales reuelantes gesta in secreto confessorio in eandem
 excommunicationem incidunt. *ibid.* 13
 Cardinales ambones Papatum, & simoniaci eius causa, inci-
 dunt in excommunicationem eandem. *ibid.* 13
 Cardinales simoniaci in Ordine & beneficio, in eandem in-
 cidunt. *ibid.* 13
 Cardinales contrahentes Bulla de electione Pontificis, in
 eandem. *ibid.* 13
 Cardinales personam offendentes in excommunicationem
 Papalem incidunt. *ibid.* 13
 Cardinalium in concilio bona occupantes incurrunt excom-
 municationem Papae. *ibid.* 13
 Cardinalibus Inquisitoribus in officio ipsorum non parentes
 innotent excommunicationem referre. *ibid.* 13
 Cardinales dum sunt in Concilio licet alii quocumque inci-
 dunt in excommunicationem referre. *ibid.* 13
 Cardinales sunt pars propria Papae, illique assistere teneantur
 ita vt a Curia sine eius licentia illis discedere, non liceat. *ibid.* 13
 Cardinales Romani Pontifici assistentes istam habent cru-
 cem, vt ab eis ab Ecclesia suis. *ibid.* 13
 Cardinales an comprehendantur sub interuentione Regale
 tunc Cancellarius. *ibid.* 13
 Cardinales a curia Romana sine legitimo Romani Pontificis
 consensu abesse non possunt. *ibid.* 13
 Cardinalium officium est Papae assistere & ob id pars corporis
 ipsius dicuntur. *ibid.* 13
 Cardinales obnutescentes Episcoporum, vel Archiepiscoporum, &
 in eis reuelantes, solent habere indultum a Papa vt eorum
 praesentia, praesentia, & fauoribus, &c. conciliis Cardina-
 libus praesentibus in Curia gaudeant. *ibid.* 13
 Cardinalium officium illi ex nepotibus priuatur omnibus
 beneficiis & dignitatibus Ecclesiasticis, & ad illas impedi-
 tum obviandum effusum inabiles. *ibid.* 13
 Cardinales S. R. E. tenentur contribuere Seminariis de fructibus
 beneficiorum, quae habent in diocesi, ubi est Seminarium. *ibid.* 13
 Cardinales in Ecclesia sumum simularum charitativum sub-
 sidium petere possunt. *ibid.* 13
 Cardinalium electio, vide Electio.
 Cardinalium disceptatio esse & Ordine Mendicantium decla-
 rat Clementis VIII. *ibid.* 13
 Carni afflictiones diuinae penitentiae operibus fugiunt. *ibid.* 13
 Easque Praesbyteri hybernici noctibus in pecum se emet-
 gebat, vt carnis afflictiones effugerent. *ibid.* 13
 Cardinalium Ordo plenariam exemptionem obtinuit a Be-
 neficio S. R. *ibid.* 13
 Cassianus Abbas exemptus fuit a Zacharia Papa. *ibid.* 13
 Castrensis. *ibid.* 13

Castitas.

Castitatis emulatio facit omnia vitia ornamenta debet Episcopus habere. 1.74.3
 Castitas preciosissima omnium maxime possessio. 1.84.1
 Castitas omnibus penes necesse, sed maxime ministris Christi a licet. ibid.7
 Castitas dignitas magna. 1.85.8
 Castitas honorum Deo fidelissimum reddit. ibid.9
 Castitas Dei gratia occurrere, nobis operantibus tuerenda est. 1.86.19
 Castitatis amor in intimis animi recessibus occultari non potest. ibid.23
 Castitas sicut omnes vitia, donum Dei est. ibid.17

Castitatis exempla.

Paulus Apostolus perpetuum coluit castitatem. 1.85.18
 Cyrenensium a suae coniunctionis initio castitatem coluit. ibid.19
 Angelus vigilatissimus fuit castitatis caeteris. ibid.14
 Gregorius Nazianzenus in virginitate amorem summo opere crevit. ibid.15
 Vitus Presbyter ex fuit castitate, et nec quidem a sua muliere sibi ministrari perrexit. ibid.16

Castitas.

Castitatis permissio facit irregulares, nec possunt esse iudici, utrum quod hoc fecerint, et casti videntur. 1.448.13
 Castitas, vel sanctitas non sponsum casu, potest fieri clerici, et a iam sit, in susceptus valet Ordinibus ministrare, nisi id sua culpa acciderit. ibid.14
 Castitatem ab adulterio merito, quia ipsum iuvenit cum sua vultu concit, non potest fieri clericus, cum id sua culpa acciderit. ibid.15

Casus.

Casum reservationem de grauioribus possunt delictis Episcopi sibi facere. 1.194.22
 Casus directi, et relictus ad tribunal Sanctissimae Inquisitionis spectantes quales, remittunt. 1.440.44
 Litterae sacrae Congregationis, in quibus circa casum reservationem requirit dantur vtilissimae. 3.46.128
 Declaratio ciuitatis S. Congregationis circa facultatem absoluenti a casibus Sedi Apostolice ordinatio censuratis. 3.47.129
 Casus in quibus tantum casus Episcoporum reservationem nulli ceteri dari possunt. 3.50.1
 Casus numerantur quos Episcopi sibi reservare conueniunt. ibid.2
 Casus omnes sibi reservare concedunt, non videtur concedere facultatem absoluenti a censuris. 3.51.5
 Casus proponitur, qui accidit in vacatione Thesaurarii dignitatis, de quo Auctor promissus fuit, circa commendationem Parochialium de his Thesaurariis innotarum inter Illustres Archiepiscopum Bithyniarum et Colleg. Viennae. Priorem. 3.190.4
 Casus de quo in loco exemplo possunt Petriales erigere pro eorum ornatu, et dignitate. 3.331.16

Cathedraticum.

Cathedraticum, quod ob honorem cathedrae Episcopalis sic dicitur, vltra procurationem Episcopi debetur. 3.370.40
 Cathedraticum debetur per Presbyteros suis Episcopis, et sicut datur in festo Natiuitatis, et Resurrectionis Domini. ibid.41
 Cathedraticum non potest praestari licet per contractum consuetudinem possit aliter introduci. ibid.42
 Cathedraticum taxa fuit duo solidi. ibid.43
 Solidi duo pro Cathedratico soluendi sunt secundum taxam, nec antiquioribus solui consuevit, et tunc semper in huiusmodi taxatione, consuevit illa quae bona et rationabiliter fuerit. ibid.44
 Cathedraticum non censetur remissum, licet pleno iure liberetur Ecclesia, nisi expressè ponatur. ibid.45
 Cathedraticum pro credito habet Episcopus iuxta assensum contra Ecclesiam sibi subditi ratione visitationis, seu promissionis vique ad duos solidos. 3.554.36
 Carolus Regis vultus prope Regum Hispaniarum. 3.148.7

Causa.

Causa rationabilis excommuniandi Vicarium Episcopi suffraganei, qui sunt, referuntur. 1.171.18
 Causas omnes ad forum Ecclesiasticum de iure spectantes cognoscere, et omnes saltem in prima instantia, et in sua diocesi terminare est Episcopi. 1.183.43
 Causam matrimonialium cognoscere potest ad solos Episcopos. 1.187.7
 Causa grauior requiritur tunc in dispensatione interfectionem inter Diaconatum, et Secerdotium, quam inter ceteros Ordines. 1.274.5

Causae omnes maiores ad Sedem Apostolicam spectant. 3.9.11
 Causa legitima ab Episcopo episcopata et ceteris a parvis contra non residentes potest. 3.98.25
 Causas matrimoniales cognoscere, aut eas tractare ex v generalis commissionis Vicarius generalis Episcopi non potest. 3.124.24
 Causae formales nisi speciale ad hoc mandatum, Episcopi Vicarius cognoscere non potest. 3.125.118
 Causas criminales, nisi specialiter commissae fuerint, Vicarius generalis expedire non potest. ibid.117
 Causae omnes ad forum Ecclesiasticum spectantes eorum Ordinarum loci in prima instantia decideri, et inde benedictionem terminari debent. 3.136.6
 Causae Ecclesiasticas in prima instantia cognoscunt Episcopi, et exempli quasi Episcopalem iurisdictionem habentes, non autem Praetor inferiores, qui solent Episcopi. 3.137.10
 Causae, quae intra Canonice tractantur ad Sedem suam indicant, vel quae Summus Pontifex arbitrio suo, supplicatimone manu propria signata expressit ad se aduocant, non cognoscit Episcopus etiam in prima instantia. 3.137.10

Causae quae iuxta Canonicas functiones episcopales Episcopi sunt indicandae, non comprehenduntur sub dispositione Concilii Tridentini in d. c. 10. 3.138.14
 Causae quae super beneficiis tractantur aguntur, possunt in prima sententia cognosci in Curia. ibid.15
 Causae omnes beneficia, in quibus sub plumbio expelluntur sunt, et de illarum nullitate, vel intellectu iudicantur, in Curia committuntur. ibid.16
 Causae possunt ad Curiam moueri, seu aliovi committi in prima instantia per speciale referentem manu Sanctissimae signatum, et quomodo dicatur constare de tali respectu sic signato. ibid.18
 Causae confessoriae non sunt, necessario in prima instantia coram Ordinariis tractandae. 3.139.40
 Causae quae ratione contractus, vel delicti ab his gestorum sunt ventrandae, non comprehenduntur sub dispositione Concilii in d. c. 10. ibid.21
 Causae matrimoniales inter sedes committuntur. 3.141.1
 Causae matrimoniales non per inferiores, sed ab Episcopis tantum sunt cognoscendae. ibid.2
 Vicarius generalis Episcopi ex commissione generali potest de causis matrimonialibus cognoscere. 3.142.3
 Capitulum Sede vacante de matrimonialibus causis potest cognoscere, sed de causis delegatis Episcopo, etiam Vicario. ibid.4
 Causa matrimonialis est gratis. 3.142.8
 Causae grauius non possunt subdelegari sine magna causa. ibid.11

Causae graues, et arduae cum delegantur, censetur electe industria peritior. ibid.12
 Causae matrimoniales, quae spectant ad Episcopum iure ordinario, potest ipse committere delegatis, et decidendas Doctoribus, qui iuxta Canonem non ignorent. ibid.13
 Causa in Episcopo censum imponere potest cognoscere, et ea re illi affirmari cum subiecte credendum non sit. 3.143.14
 Causa manifesta et rationabiliter quae dicatur in exigente cheritativum subsidium, ostenditur. 3.143.28
 Causae delegatae iudici ordinario quando illam in eis procedentem delegatur, quando vero Ordinarium iudicem consiliant, ostenditur. 3.144.9
 Causae nullius in possessioni nullae, ita sunt proponendae coram Superiore, et Ordinatio copulatur, et nullo modo possit Superior per se solum de illis cognoscere. 3.476.14
 Causae Episcoporum a Romano Pontifice, sed et a Pontifice cognoscuntur. 3.148.1
 Causae Episcoporum criminales non possunt subdelegari a delegato Papa. 3.148.7
 Causas Episcoporum criminales si Papa extra Curiam deleget, requiritur specialis commissio ipsius manu signata, et ut ad iudicem ad secessionem duodecim Episcopis cum Metropolitano, referatur eidem Sanctissimo sententia diffinitiva. 3.148.7
 Causae ciuiles, vel criminales minores Episcoporum in Concilio tantum Provinciali cognoscit, et terminari possunt etiam non existentibus duodecim Episcopis. 3.151.15
 Causarum omnium cognitio pertinet ad Episcopum in sua diocesi, in casu habet fundatam interuentionem de iure communis. 3.153.18
 Et in cognitione causarum criminalium, et matrimonialium. ibid.19

Celebratio.

Celebrans ante legitimam aetatem bona fide excedens, id sibi licere, irregularem non incurret. 1.269.13
 D D D 4

Index Rerum,

Peccat tamen mortaliter celebrando scient se non habere legitimam auctoritatem. *ibid.* 44
 Celebratio abique ulla causa alicui loco designato, per se moraliter, non tamen tenetur ad aliquam celebrationem. *ibid.* 307 36
 Celebrare in Ecclesia violantem vigorem necessitatis licet faciat de licentia Episcopi, mortaliter peccat, irregulariter tamen, aut suspensus non est. *ibid.* 315 34
 Celebratio in Ecclesia de deoctione, vel obligatione, tempore, quo cantatur una hora, non potest dici illicita. *ibid.* 310 334
 Celebrare, vel Consecrationem Sacramentorum audire non obligat ab Ordinibus Ecclesiasticis, si quos habuerit, tunc degradatum, sicut Curia seculari traditur. *ibid.* 318 18
 Celebrare in loco non facit extra causam necessitatis, etiam non dato scandalo, mortale est peccatum. *ibid.* 317 2
 Celebrare debet Episcopus Dominum debet, & solius foremibus, & iam frequenter quod suo munere satisfaciatur data opportunitate. *ibid.* 319 1
 Celebrare, vel celebrari facere possunt Episcopi cum ulla faciente ante locum, vel post mensuram spatio vixit docet. *ibid.*
 Celebrare non potest Sacerdos ea die in Altari in quo Episcopus solemnitatem, & Pontificaliter celebravit. *ibid.*
Censura.
 Censura quomodo dicatur pendere ab intentione preferentia. *ibid.* 341 6
 Censura Ecclesiastica interitus habet ulla causam regnandi beneficiam. *ibid.* 341 39
 Censura per statum, aut edictum Episcopale ipso iure aduocatur, sine aduocato monasteria Monialium, & cum illis alioquinque, non comprehendit accedentes ad exempla Regularibus subditi, ostenditur. *ibid.* 346 74
Censura.
 Censura Ecclesiastica dupliciter imponitur, vel in perpetuum, etiam post mortem possessoris, vel solummodo ad vitam illius. *ibid.* 341 1
 Prælati omnes Papa inferiori potest censuram perpetuam, aut penitentiam perpetuam imponere. *ibid.* 341 1
 Censura, seu penitentia personalis ad vitam possessorum, vel beneficium tenetur licet possit Episcopus ea causa imponere. *ibid.* 341 1
 Censura apud Gallos vix constituitur ab alio, quam à Summo Pontifice. *ibid.* 341 4
 Censura perpetua ab Episcopis imponi non potest, nisi iuxta de causa, & tempore fundationis. *ibid.* 341 5
 Censuram perpetuam post Ecclesiam fundatam imponere de qua Episcopus, nisi quando locis religiosis applicauerit, & iuxta illam causam contractas debita solemnitas. *ibid.* 341 5
 Censuram tenetur potest Episcopus, si Episcopalia scilicet in Ecclesia, plebs iure et subiacent. *ibid.* 341 7
 Censuram constituere non valent Episcopus tempore peccati liberant Ecclesiam, quam à maiori laici, vel alterius redduntur sibi, ostenditur. *ibid.* 341 13
 Censura omnia quomodo detrahenda. *ibid.* 341 13
 Censurae, pro acolytis. *ibid.* 341 13
 Censura singulari in canonicis, sacerdotibus, procanonicis, & ioculantem carum Papalem. *ibid.* 341 13
Character.
 Characterem imprimi Ordinis sacramentum, sicut Baptismus, & Confirmationem. *ibid.* 341 4
 Characterem non recipit Ordinatus absque coactione compellitur. *ibid.* 341 5
 Characterem recipit Ordinatus conditionali adducto coactione permittit sibi Ordinem conferri. *ibid.* 341 5
 Characterem recipit excommunicatus si ordinatur. *ibid.* 341 7
 Characteres acolytis in quo actu imprimi debeat. *ibid.* 341 13
 Characterem recipit ligatur & ordinatur. *ibid.* 341 13
Charitas.
 Charitas vix est, ibi & sanctitas. *ibid.* 341 14
 Charitas Christiana, quæ exaltat Episcopum à residentia qualis, ostenditur. *ibid.* 341 14
Charitativum subsidium.
 Charitativum subsidium Vicarius generalis imponere non potest, nisi hoc sit sibi ab Episcopo specialiter demandatum. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium dicitur charitatis auxilium, quia à principio ex charitate peti debet, non per vim excoactionis. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium petitur quando ecclesia propter Ecclesiam non sufficit. *ibid.* 341 14
 Episcopus, subsidium manifestat, & rationabili causa, potest subsidium clericum compellere ad charitativum subsidium solvendum. *ibid.* 341 14
 Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarchæ in electionibus, & disceptationibus suis possunt data manifesta & sa-

tionabili causa subsidium ad subsidium charitativum cogere. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium exigere potest Episcopus electus & confirmatus, licet non dum consecratus. *ibid.* 341 14
 Archiepiscopus, Primas, & Patriarcha ab Ecclesiis, & clericis (sue provincie causa discretum suam, iure subsidium charitativum exigere non possunt. *ibid.* 341 14
 Administratores, seu coadiutores datus Episcopo per Papam vel Ecclesiam Cathedrali vacanti, potest à subsidio illius Ecclesie exigere charitativum subsidium. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium debet Episcopus exigere cum coactione Capituli sui & clericorum. *ibid.* 341 14
 Vicarius generalis Episcopi non potest charitativum subsidium exigere, nisi specialiter ipsum Episcopi mandato. *ibid.* 341 14
 Capitulum Sede Episcopali vacante potest charitativum subsidium exigere. *ibid.* 341 14
 Capitulum Sede vacante non potest statum concedere quo charitativum subsidium in futurum ex parte minuetur. *ibid.* 341 14
 Cardinales in Ecclesia fuerunt multos charitativum subsidium petere possunt. *ibid.* 341 14
 Legatus Papæ habet iura exigendi charitativum subsidium ab Ecclesiis provincie sibi delegatæ. *ibid.* 341 14
 Prælati Episcopi inferiores non possunt de iure subsidium charitativum exigere, sed privilegio, vel consuetudine. *ibid.* 341 14
 Absentes vel Prælati non possunt exigere charitativum subsidium ab Ecclesiis secularibus, vel Regularibus immunitatis sibi non plene iure subiectis. *ibid.* 341 14
 Præpositus, seu Prior conventus Ordinis Regularis potest charitativum subsidium petere à monasterio Ordinis sui pro sumptibus necessariis ad gubernationem eorum, si aliunde non habent bona. *ibid.* 341 14
 Exemptio generalis non censetur eximere à charitativum subsidio per Papam impositum. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium non potest præferri. *ibid.* 341 14
 Italiam quicquid charitativum subsidium exigere, debet per congregatos Clerum cum charitate, & humilitate ei capere causam suam indigentem. *ibid.* 341 14
 Causa ad charitativum subsidium exigendam debet esse manifesta, & rationabilis. *ibid.* 341 14
 Causa manifesta, & rationabilis, quæ dicitur in exigente charitativum subsidium, ostenditur. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest eligere pro sua coactione, vel pro solutione debitorum in Ecclesia visitationem consecratorum. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si magnas fecerit expensas in negotiis totius diocesis communibus persolvendis. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest Episcopus exigere pro fabrica suæ Ecclesie, vel alia re coactionem illius publicam visitationem, vel consecrationem. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium exigere potest Episcopus si iuxta statum sit ad Papam vel Imperatorem, vel Regem ab Ecclesia suæ visitationem. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si visitationem sit limina Apostolorum. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si vellet ius ad Coactionem Provinciale. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium potest exigere Episcopus si impensas necessarias, & aliquot momenti fecerit ad aduocatum Imperatorem, Regem, vel Principem. *ibid.* 341 14
 Episcopus quocumque rationabili causa subdit, non solum tenetur, sed etiam plures vicibus potest charitativum subsidium exigere. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium forma quæ sit exigenda, ostenditur. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium clericis ex viginti causis potest compelli solvere ultra easam solitam. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium ratione beneficiorum potest Episcopus exigere à Clero, & Ecclesiis suæ electionis, & diocesis. *ibid.* 341 14
 Laici charitativum subsidium solvere non compelluntur. *ibid.* 341 14
 Fructus ipsius quatuor prout annui redditus pro subsidio charitativum est solvenda. *ibid.* 341 14
 Capitulum, seu Canonici Ecclesie Cathedralis tenentur Episcopo suo præstare charitativum subsidium. *ibid.* 341 14
 Charitativum subsidium non debetur ex distributionibus quotidianis in plebs iure communis, nisi coactionem iustis ita tenentur. *ibid.* 341 14
 Monasteria non tenentur præstare Episcopo charitativum subsidium. *ibid.* 341 14
 Exemplar Ecclesie non tenentur præstare Episcopo charitativum subsidium, quod et intelligitur ibi ostenditur. *ibid.* 341 14

& Verborum.

Clerici nullum Ecclesiasticum beneficium habentes non possunt cogi Episcopo prelati charitativum subsidium. *ibid.* 41

Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent ultra honestum victum, minime cogi possunt ad charitativum subsidium prestandum. *ibid.* 49

Beneficium habens, sed nullus fructus aliquo fortuito casu percipiens, ad subsidium charitativum non tenetur. *ibid.* 50

Rektor Ecclesiam habens in una diocesi, praelata vero in alia, tenetur solvere charitativum subsidium Episcopo si eius diocesis sit illa Ecclesia. *ibid.* 51

Personarum an teneatur ad subsidium charitativum, ostenditur. *ibid.* 52

Charitativum subsidium, cui Episcopo fit solvendum, quando Ecclesia est in confinio duarum diocesium, ostenditur. *ibid.* 53

Vide *substitutum*.

Christi tria precepta referuntur. *l.* 106. 1

Christum tria precepta faciunt per manus linas bonas, vel malas fortunam indicantes, scilicet si complacentes, humiles, & spirituales. *l.* 67. 13

Christus novus Prælatorum manus operit, vel nesciat linas illas, quod faciat eius dextra. *l.* 31. 10

Chorepiscopus.

Chorepiscopi dicuntur quæ Græcè pagum, seu villa, quæ in pagum, & in villas, ad Episcopalis munia obsecunda dicuntur. *l.* 31. 11

Chorepiscopi potestas qualis fuerat, ostenditur. *ibid.* 11

Chorepiscopi an sint veti Episcopi constituti. *l.* 101. 14

Christiana.

Christiana Confirmationis conficitur ex oleo oliustum admixto balsamo emulsiæque loci sit, benedictio ab Episcopo confectio. *l.* 37. 14

Christiana quod est Confirmationis materia, necessario benediciendum est ab Episcopo, non à simplici Sacerdote. *ibid.* 4

Christiana de necessitate precepti debet fieri illis annis in die Cæne Domini, quia peccavit Episcopus si ex veteri confirmet. *l.* 344. 6

Pontificis caput Chelmate confectum, brachium vero Principi oleo defusum. *l.* 365. 14

Christiana, & olea singulis annis confici debent, & peccavit Prætoribus si oleum aliteris annis adhibeat, non data necessitate. *l.* 345. 17

Christiana tamen clausis ianuis conferendam. *ibid.* 14

Constatium clausis. *ibid.* 15

Christiana conficere feris quibus in Cæna Domini, Episcopo licet tempore interdicti. *l.* 417. 14

Christiana feris aliquo panis albo cui contingitur, ne secus vincto debeat, aut delectari. *l.* 319. 14

Christiana panem potest iterum super alterum superponi, aut conformatum imponi. *ibid.* 15

Vide *Quædam*.

Christiani.

Christiani, qui alium Christianum in Terris Tarcaram habitantem tanquam principium operis, aut eius bona diripiunt, in excommunicationem Papalem incidunt. *l.* 34. 14

Christianum aliquem per assiduos interfectiones, aut violentias interficere. *l.* 35. 14

Christianum per assiduos contra mandantes interfectores incedunt in excommunicationem referuntur. *l.* 40. 270

Christus Dominus.

Christus Dominus clausis nostris præbent se medicum sanctorum vite suæ exemplo pati ac omnes virtutes amplecti non docuit. *l.* 3. 1

Christus Dominus dum in terris per homo vixit universalis fuit mundi Dominus, & Rex universorum. *l.* 31. 11

Christus Rex sine propterea nobis, sine magistratu, &c. quomodo dicitur, ostenditur. *ibid.* 11

Christus Dominus temporalem monarchiam, & potestatem de facto non exercuit, nec exercere voluit. *l.* 133. 16

Christus Dominus per se & directe habuit ex dono Patris excellens quoddam dominium, & potestatem super res omnes creatas, quod non communicavit Vicario. *ibid.* 17

Auctoritas Christi Domini Matth. 16. Tibi dabo claves regni Cælestium, intelligitur de potestate spirituali suprema, non vero temporali directâ. *ibid.* 18

Christi quinque signa in eulo ostensa ab Alphonsio Portugaliæ Rege Limburgi insigni præter sacreptæ fuerunt. Francia regnum diuinitus fuit approbatum, ex eo quia tria signa, quæ illi fuit adhibere Regia insignia, de Cælo missa fuerunt. Cuiusmodi. *l.* 133. 18

Christus Dominus passus est completis 33 annis, tribus mensibus, & aliquibus diebus. *l.* 141. 30

Christus advocacionis officium pro Mariæ Magdalena, & in materia de adulterio advocacionis forum disceptationum

criminacionibus falso impeditis sustinuit. *l.* 31. 6. 17

Christus Dominus Salvator noster à facie Scipiosibus medicis saepe solet appellari. *l.* 390. 11

Christus Dominus aut futurum potest oculis carcerum cum faciant, ostenditur. *ibid.* 14

Christus, quibus à maioribus nostris fides communiter adhibita est, credere debemus. *l.* 344. 13

Cingulum si ita frangatur, ut tota pars sufficiat ad cingendum sacerdotem, amittitur benedictionem, licet si longiusque pars adhuc sufficiens ad cingendum. *l.* 339. 34

Civitas.

Civitas circumducta nulla, vel cum fulta procuratore, non efficitur interdictum. *l.* 177. 11

Civitas una contra non residentem ante priuationem sufficit si personaliter fiat, si tamen sit abies, tunc clarior potest etiam publicum esse vocantem, nec sufficit una pro tribus, aliter enim facta priuatio est nulla. *l.* 104. 149

Civitas parva non requiritur in concessione monasterialis excommunicationis. *l.* 417. 17

Monasteria hæc concedi possunt tam ante acceptam litteram, quam ea pendente, dum probatioem testimonio non dabitur. *ibid.* 38

Civitas non possunt Episcopi ad Romanam Civitatem pro delictis etiam atrocissimis, nisi accedat specialis consensio Papæ. *l.* 111. 6

Civitas Episcopum non sufficit, nisi etiam civitas Capitalium, quando agitur de præiudicio Ecclesiæ, ita ut licentia contra Ecclesiam lata etiam totum Capitalis sit nulla, & invalida. *l.* 173. 8

Civitas præfieri debet extero. *l.* 181. 103

Civitas ad substantiam requiritur, quod habet Episcopum, secundum viam sententiam. *l.* 140. 16

Civitas contrarium ponitur. *ibid.* 17

& sub distinctione testolitas. *ibid.* 18

In Civitate non est opus consensu. *l.* 144. 1

Civitas potest ad Ordines promovere, nisi talis sit, quem oportet cum baculo accedere ad Altare. *l.* 140. 40

Civitas potestas, feminis non competit. *l.* 135. 15

Civitas Ecclesiæ, vide *Ecclesiæ*.

Civitas Religiosorum an liceat maioribus ingredi cum processione. *l.* 471. 93

Civitas recipientes Minimos sine licentia Papæ, incurrunt excommunicationem Papalem. *l.* 30. 186

Clausula.

Clausula in habilitate apponitur, ut Permittentes à Confessione approbati, quos elegimus, absolvi possint ab omnibus, & quibuslibet peccatis, & censuris, etiam Sedi Apost. reservatis, etiam ab illis, quæ in Bulla Cæne Domini continentur, tenent aliqui posse tunc hactenus emendatos absolvi in foro conscientie, testantes possunt inquisitionibus procedendi in foro exteriori. *l.* 417. 33

Sententia contraria verior est, & in peccatis tenenda. *ibid.* 31

Clausula generalis (& ad omnia alia, etiam si exigant speciale mandatum) comprehendit etiam, quæ Vicarius generalis expedire non potest ab Episcopo assensu. *l.* 113. 144

Clausura.

Clausura Monialium quibus conditionibus commendatur, ostenditur. *l.* 413. 14

Episcopi peccare debent, ut in omnibus monasteriis suis subiectis ordinaria, in aliis vero Sedi Apostolicæ authoritate clausura monialium inviolabiliter observetur. *ibid.* 3

Clausura si non fuerit in monasteriis Monialium, quæ Regularibus subdantur, violare debet Episcopus, nec ab ipsi Regularibus impediri possunt. *l.* 414. 7

Clausura monialium si sit confecta, & facultates non suppetant, si dicitur etiam in his relictis, tunc Monialium consuevit, & hoc compellendo, & illis deficientibus, tunc compellendus erit in casu necessitate sui effectum monasterium. *l.* 415. 10

Clausura Monialium solummodo impediendo accessum ad ipsam Monasterium, & colloquia cum eisdem. *ibid.* 11

Clausura Monialium si foras qualiter sit custodienda, quæ sunt attendenda, ostenditur. *ibid.* 12

Clementis IV. quædam clausura extitit, ostenditur. *l.* 139. 43

Clementis IV. quædam clausura legitur subleptis anod Pontificatum, & quæ beneficia apponit Clericis concedere, ostenditur. *l.* 131. 34

Clausula habens, vide *Nihilum, Prædictum*.

Clericatus.

Clericatus ordo nobilitas, & est maior quacunque alia dignitate, & honore exaltari. *l.* 186. 1

Clericatus impudicus indecibilis remanet post bigamiam. *l.* 478. 17

Clericatus, seu beneficiatus Ecclesiarum sancti Ioannis Lateranensis, & sancti Petri, & Beatorum Marci Maioris de Urbe

non

Index Rerum,

non comprehenduntur sub reservatione Regule octavae.
3.169.134

Clericus.

Clericus quicquid preter necessarium vestium, & vestrum de alioquin retinet, rapinam facit, & sacrilegium committit.
3.90.14

Clerici bonorum Ecclesiarum non domini, sed dispensatores sunt.
3.23.31

Clerici ebrietatibus incumbere propter eorum auctoritatem magnopere prohibetur.
3.100.15

Clerici non recipiunt pensionem, & fructus Ecclesiasticos valore annuum 20. ducatorum aurei de Camera non excedentes, non tenentur deferre habitum clericalem.
3.182.55

Clericos, & omnes Ecclesiasticas personas suis subiectis corrigere, & excothare, ab officio, & beneficio suspendere, degradare, & beneficiis privare potest Episcopus.
3.198.17

Clericum primam Tonsuram percipiunt interitus excommunicationem can. 27. 17. 4. 1. 198.17

Clericus habet domicilium, & est eius illius diocesis in qua scem est eius beneficium, dum illud possidet.
3.209.43

Clerici coniugati debent viri illis vestibus, quibus clerici coniugati eadem regionis vivunt.
3.218.3

Clerici in minoribus de consecratur totius Hispanie debent habere vestes, quas continent tota gens.
3.219.7

Clerici debent semper deferre vestes proprio Ordini congruentes.
3.218.3

Honestas in vestium colore maxime requiritur.
3.218.3

Clerici in maioribus, qui beneficium habent, si Coronam, vel habitum ad longum tempus absque iusta causa non deferant, peccat mortaliter.
3.218.3

Clerici, qui ratione paupertatis habitum proprio Ordini congruentem gerant non valent, nullam penam incurreunt.
3.230.16

Clerici propter infirmitatem, tonsuram non deferentes, à penis excothantur laici eorum habitum non deferentes.
3.218.17

Clericus prima Tonsura, qui privilegia nanciscitur.
3.241.7

Clerici in minoribus, si coniugati non sint, iure communi attono, fori privilegia gaudent, tam in civilibus, quam in criminalibus, sicut & clerici in maioribus.
3.246.1

Clerici in minoribus habent iure Consecuti Tridenti, quando gaudent fori privilegio.
3.246.1

Clerici prima Tonsura, seu minorum Ordinum beneficium habentes gaudent privilegio fori in civilibus & criminalibus.
3.246.1

Clericus non beneficiatus, sed lo prima, vel in minoribus totum Ordinem constituitur, qui debet debet fori privilegio gaudere.
3.246.1

Clericus in maioribus ad hoc, ut privilegio fori gaudeat, debet portare habitum, & Tonsuram tempore captivitatis.
3.246.1

Clericus qui tempore delicti commisi habitum, & tonsuram non deferat, si postea resumptum tempore captivitatis, vel purgationis, fori privilegio gaudet.
3.249.17

Clericus lo minoribus ad hoc, ut fori privilegio gaudeat debet habitum clericalem, & tonsuram deferre, utique simul.
3.246.1

Clerici portans vestes laicales aliqua rationabili causa, vel captus cum illa solent Tonsuram, & clericalem habitum deferre, gaudent fori privilegio.
3.246.1

Clerici in minoribus attono iure communi fori privilegio gaudent, etiam si neque habitum, neque tonsuram deferant.
3.246.1

Ordinario Regni Castelle quid super hoc disponat, ostenditur.
3.246.1

Clerici enormia committit: huc habito, & tonsuram inferendi non precedere rina monitione potest iure communi à iudice fiscali puniri.
3.246.1

Iuri communi requirunt prædictam arnam monitionem, ut fori privilegio amittatur, derogatum est per Conc. Tridenti.
3.250.14

Clerici lo minoribus coniugati solum in criminalibus, non autem in civilibus fori privilegio gaudent.
3.250.14

Clerici in minoribus coniugati, ut fori privilegio gaudeant, necesse est quod cum virgine contraxerint, vestes deferant, & tonsuram.
3.251.26

Antequam Ordini Reg. Lusitanorum ut huiusmodi clerici in minoribus coniugati gaudent fori privilegio, requiritur, quod tempore delicti, & captivitatis habitum, & Tonsuram deferant.
3.251.26

Clericus coniugatus incedens sine habito, & tonsura à pre crimine capitur, deinde à carcere fugiens habitum, & tonsuram resumat, an fori privilegio gaudeat.
3.251.26

Clerici coniugati eorum secularibus se immiscuentes, an fori privilegio gaudent.
3.251.26

Clerici in casibus in quibus privilegio clericali privantur, an

possint pocius à iudice seculari auxilio persequi degradari.
3.251.26

Clerici, qui deor. Conc. Trid. fori privilegio privantur, privilegio etiam Canonis an censentur privati disponent.
3.251.26

Clerici coniugati an ex dispensatione Episcopi capax sit beneficii Ecclesiastici, remittitur.
3.251.26

Clerici etiam prima Tonsura non coniugati sunt immunes, & exempti à gabellis, & exactionibus, tribus, ac aliis similibus oneribus.
3.251.26

Clerici lo minoribus apud Castellanos non sunt immunes à tributis, nisi actualiter habuerint beneficium Ecclesiasticum.
3.251.26

Idem lo Regno Portugallie.
3.251.26

Leges predictæ Hispanie, & Lusitanie nullatenus solvuntur.
3.251.26

Clerici huiusmodi dicto privilegio immunitatis gaudentes sunt etiam exempti quoad exactiones pro necessariis publicis.
3.251.26

Clerici negotiationes non sunt immunes à solutione gabellæ.
3.251.26

Clerici per viam negotiationis quando disciunt mercatores fieri.
3.251.26

Clerici in Regno Hispanie, & aliis Provinciis rectori denotare gabellariis res, quas possunt.
3.251.26

Clerico non manifestante reatibus multis eius res portans denariari, vel dampnum refertur.
3.251.26

Clerici tenentur iurare in manifestariis rerum earum portans ad suam vitam, & alius iuramentum statui, ita ut contrarium non possit probari, nec de eo querelari, quantum falsum fuerit.
3.251.26

Clericos forisantes ratione voti committit incestum.
3.251.26

Clericus castitatem & continentiam sacro Ordini annexam servare debet.
3.251.26

Clericus peregrinus sine Commendatitio fori Ordinarii iurisdictioni ab illo Episcopo ad diuina celebranda & Sacramenta administranda non est admittendus.
3.251.26

Idem iuriam faciens de sua ordinatione potest admitti ad celebrandum.
3.251.26

Clerico non Sacerdoti an in articulo mortis, deficienter Sacerdos possit absolvere à censuris, maxime ab excommunicatione.
3.251.26

Clericus ut ad potus aequalis bibas prohibetur.
3.251.26

Clericus matrimonio suo elam, siue publicè contractum, & si in sacris sit constitutus Ordinibus, est suspectus de heresi, & potest puniri per Inquisitionem.
3.251.26

Clerici collegiales, seu communitates viventes, qui se mediocriter, & non rotem persuasionem affecerunt, possunt ab Episcopo absolvi.
3.251.26

Clericus non debet esse corpore vinctus, aut eliminatus.
3.251.26

Clerici Sodomie crimine committentes, quas penas incurreant.
3.251.26

Clericus propter bonum criminis atrocitatem quandoque illud occultum, nullam incurret suspensionem, aut irregularitatem.
3.251.26

Clericus ut quis remaneat, non tamen gaudeat privilegio clericorum, potest in solui stare.
3.251.26

Clericus percuissus incidit excommunicationem Papæ refecturam.
3.251.26

Clerici, siue Religiosi, qui violant constitutionem illius prohibentem aliquem inducere ad vocandum, iurandum, aut promittendum, ut separatum apud eam Ecclesiam eligat, vel electionem non metui, lo excommunicationem Papalem incurrunt.
3.251.26

Clerici de Parochiali Ecclesia promissi iuramentum de reddendo intra tempus præscriptum non servantes, in excom. Papalem incurrunt.
3.251.26

Clerici Cameræ Apost. notarii, officiales, &c. qui in casibus ad eorum tribunal non spectantibus se impotenter perfuturunt, excom. Papalem incurrunt.
3.251.26

Clerici quando excom. Papalem incurrunt.
3.251.26

Clerici habentes officium Vicecomitis, vel Praepositi seculari in si admoniti non desistant.
3.251.26

Clerici permissores vellet in terris suis hereticos publicos, &c.
3.251.26

Clerici quando excommunicationem nemini referantur iurant.
3.251.26

Clericus coniugatus non potest esse Episcopo Vitarum, etiam cum virga, & virgine consecratus, & habitum, & tonsuram possidet.
3.251.26

Clericus per matrimonium amittit accessus, & regressus, ad alia iura ad beneficium competentia.
3.251.26

Clerici non ex locorum, vel gentis dignitate, sed unum nobilitate innocere debent.
3.251.26

Clerici exempti sunt secularibus, quàm Regulares, etiam Monachi,
3.251.26

nachū, ad accedendum ad publicas processiones compelli possunt. 3.119.3

Clerici omnes diocesani, quantumcumque exempti, si beneficia habeant, etiam simplicia, in Diocesi, vel obineant officio in Ecclesia, possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.9

Clerici qui sunt collati diocesis, vel extra diocesim in locis, in quibus habent plebem, non possunt compelli accedere ad publicas processiones. ibid.10

Clerici infirmos in Ecclesia Religionis Hierosolymitanæ, nulla immunitate se tueri possunt quin ad processiones vocati non debeant. ibid.11

Clericus absolute confitens in alterius jurisdictionem sine heresia proprii Episcopi nihil agit. 3.340.3

Clericus comitatus, vel delinquendo potest alterius jurisdictioni se subicere sine consensu proprii Episcopi. ibid.14

Clerici nullam Ecclesiasticam beneficium habentes, non possunt cogi Episcopo prestare charitativum subsidium. 3.375.48

Clerici pauperes, qui ex redditibus suorum beneficiorum nihil habent ultra honestum victum, minime cogi possunt ad charitativum subsidium prestandum. ibid.49

Clerici Regulares de Simoniacis exempti fuerunt à Sixto V. 3.482.12

Clericus vicarius sollemniter degradatus conficit Eucharistiam Sacramentum. 3.117.5

Clericus degradatus, si ex aliqua iusta causa restituatur ad Ordines clericales, non debet de novo sacris insigniri. ibid.6

Clericus etiam degradatus ad hoc clericus dicitur. ibid.7

Clerici in monasteriis, ubi amittunt privilegium clericale, et veniunt puniendi à iudice seculari, est necessaria degradatio. ibid.8

Clericus in corrigibilia si tandem impetens, et abbas, in profundum malorum venerit, an abque excoisla Curie seculari traditione possit per eam corrigi, ostenditur. 3.118.16

Clericus ordinatus à Papa ab inferiori oco deponitur. 3.150.12

Clerus uno potest impellere ne Episcopus visitet ante lapsum ritibus sub preterito immunitatis consuetudine. 3.150.2

Clementem. Ordo exemptos suis ab Ordinationum potestate per Clementem I.V. 3.482.12

Coadiutor.

Coadiutorem alicui Regi, vel Principi seculari superiorem, non recognoscens potest summus Pontifex dare quando id postulatur populi scandalum, & ruina spiritualis. 3.177.1

Idem summus Pontifex in cap. primi, de supradia oelig. Prælat. lib. 6. procedit ad illum coadiutorem dationem, qui de facto pro maiori institutione requisitus fuit ad eandem à pluribus Portugalis Prælati, & nobilibus. ibid.12

Veritas tamen in eo ter. potest summus Pontifex ad eandem Coadiutoria dationem procedere de iure iocuria Lusitanis. ibid.13

Refusatio intellectus afferentis. Ideo summum Pontificem procedit ad predictam coadiutoria dationem in terminis d. cap. primi, quia regnum Portugalis illum recognoscebat etiam in temporalibus. ibid.14

Coadiutor potest per Papam, qui est primæ tonfuræ, vel minorum Ordinum, gaudere eodem fore privilegio. 3.247.9

Coadiutor & coadiutor possunt ab electibus nominari. 3.101.121

Coadiutores Vicarios imperitis Rectoribus Ecclesiarum sine specialis concessionis non licet vicario deputare. 3.122.73

Coadiutor dum vivit coadiutor, uno habet ius in re, sed ad rem. 3.171.117

Coadiutores etiam perpetui, & cum fura successione, non tenentur nisi cum factis fura successio locus, fidei proficiunt emittit. 3.110.13

Coadiutor post mortem coadiuti fit verus Canonici, & tunc est assignanda vicaria sedes. ibid.14

Coadiutores illiterati dare non possunt Vicarius ex generali commissione. 3.219.7

Coadiutor datus illiteratus sine Rectoris auctoritate ad residendum. ibid.9

Coadiutoris depolario facta ab Ordinario vigore Concilij scilicet. d. de reform. cap. 6. non est canonica, etiam si sit ex causa post appellationem interpositam à sententia eius, qui iudicialiter procedit. ibid.10

Coadiutor auctoritate Episcopali certa redditum portio assignanda est. ibid.14

Coadiutor datus Episcopo decenter, potest renovationem libertatem beneficii accipere. 3.219.6

Coadiutores cum fura successione possunt puniri ab Episcopo obique huiusmodi adiunctis, nisi ex forma coadiutoria colligatur omnia illa concilia fuisse privilegia, quæ Canonici habent. 3.181.11

Coadiutores cum fura successione ad quancumque beneficium etiam Episcopatus infertur, nonnulli Papa constituit. 3.151.1

Papa a quoque coadiutorem cum fura successione alicui Episcopo deputat, solet causam virginis necessitatis, seu evidentia validitatis à Concilio requisitam priusquam per Cardinales, & in consilio examinare. ibid.3

Caule, propter quos Papa coadiutorem cum fura successione alicui Episcopo deputat, quæ sunt, referuntur. ibid.4

Coadiutor Episcopo datus est substitutus, habens qualiter omnia, quæ in Episcopo requiruntur. ibid.5

Coadiutor quam obtineat potestatem, sua auctoritatem, ostenditur. ibid.4 & seq.

Coadiutori cum fura successione non licet ingredi civitatem Pontificaliter. ibid.8

Crux in diocesi, & in functionibus Pontificis non debet vel coadiutori Archiepiscopi. ibid.9

Coadiutor Archiepiscopus excoisla Pontificali in Ecclesia præfere coadiutor vi potest cappa, eo autem præfere vel debet mantelletum, & Rocheteo. ibid.10

Canonici sunt compellendi, ut coadiutori Episcopo sollemniter celebrant, & Pontificalia extantur semper assistant. ibid.12

Canonici non debent accedere ad ciuitates cum adiuto. ibid.12

Coadiutor Episcopus debet facere confessorium cum Sacerdote Canonico celebrante. ibid.13

Coadiutor, de licentia tamco Archiepiscopi coadiuti licet benedicere populo dum per civitatem incedit. ibid.14

Canonici ut præfere obuiam coadiutori Episcopo ad Ecclesiam Pontificaliter accedenti, maxime deest. ibid.15

Coadiutor non habet facultatem largiendi Indulgentias. ibid.16

Beneficiorum collatio cui competat, coadiutori ne, an coadiuto ostenditur. ibid.17

Coadiutoria.

Coadiutoria cum fura successione ad ciuitatem potest quis promoueri, si ratione illius habeat congruam substitutionem. 3.280.23

Coadiutoria non venit in reservatione regula non Canonice. 3.171.116

Coadiutoria temporalis dari potest ab Episcopo eum beneficii Rector scio, vel, motu officium suum exercere non potest. 3.219.12

Commercium.

Commercium quid sit, & qualis eius institutio. 3.358.29

Commercium congruum ipsi Ecclesie polluit, polluitur, censetur, non tamen contra. ibid.30

Commercia duo si sint congrua, quando polluit voo censetur alterum polluitur. ibid.13

Commercium quomodo reconciliandum. ibid.14

Cognatus Ecclesiasticus, ut submittit licet iuxta Ecclesiam, nonnulli excommunicationem omniis restituant. 3.362.108

Cognatus ad matrimonium iocurrunt excom. nem. referu. 3.402.70

Cognatus summas ingredi monasteria iocurrunt excom. nem. referu. ibid.

Cognatio spiritualis.

Cognatio spiritualis an possit contrahi per procuratorem. 2.363.49

Cognatio contrahitur à minente, non verò à procurante. ibid.50

Cognatio spiritualis in Baptismo inter quos contrahitur. ibid.15

Cognatio spiritualis in Confirmatione inter quos contrahitur. ibid.54

Cognatio spiritualis non contrahitur inter ipsosmet paternos. ibid.11

Cognatio spiritualis à viro contrahitur non transfunditur in uxoem. ibid.16

Cognatio legalis.

Cognatio legalis quando impedit, & distimat matrimonium, ostenditur. 3.374.189

Cognatio, & decessio habij cetera clericorum ad quem iudicem pertineant, Ecclesiasticum ne, an secularem i discuitur. 2.152.32

Cohabitatio.

Cohabitatio non efficit hodie matrimonium. 2.155.149

Cohabitatio

Index Rerum,

Cohabitatio non dicitur, qui fiat in eadem domo, nisi ad eandem mensam, & convivium mereatur. 3.163.109

Comum.

Colles damnatos dicitur ille cui aliqua potestas temporaliter per legem, aut constitutionem iuris imponitur. 3.264.15

Conatus coniugalis ad Ecclesiam potest, affirmativè respondere. 3.158.46

Constatia opilio receptione. ibid.47

Vitaeque distinctionis fundere componitur. 3.351.48

Conatus Sodomiticus inter masculos in primo & secundo gradu, an habeat malitiam inordinatam, & sit in confessione acceptandus. 3.457.20

Calophi omisso in Confirmatione non videtur peccatum mortale. 3.460.27

Collatio, & Collator.

Collatio facta à Summo Pontifice ad Episcopalem dignitatem habet vim electionis, nominationis, & confirmationis. 3.121.8

Collationis, seu tituli beneficii ratione non efficitur quia subdici Episcopi non habita illius possessione. 3.110.15

Collatio beneficii non valet, si dum Episcopus et communicatus est, Vicarius conferat. 3.128.17

Collatio facta duobus à diversis eodem die, nec apparet, cui prius fuerit facta, potest esse condicio possessionis. 3.151.13

Episcopi in collatione beneficiorum suar diocesis de iure communi fundam habent intentionem. 3.174.177

Collatio, seu institutio beneficiorum contra Episcopos perferri potest, hanc ad alios inferiores pertinet. 3.391.9

Collatorum consilia coram negligentia per lapsum temporis ad conferenda beneficia sibi à iure praestata statim per ea primò occurrente collatione amittunt ipsi iure potestatem providendi, & aliter facta collatio est nulla. 3.184.34.55

Etiam mora sit velis etiam diel. ibid.56

Collator anglice iure praefinitum tempus conferre, licet non possit iure proprio, potest tamen iure alieno procedere ad collationem faciendam. 3.185.19

Collatio non elabitur tempus praefinitum ad conferendum si intra illud pro viribus fecit, quamvis praefinito effectum forma non fuerit. ibid.60

Collator, seu elector fraudulenter se gerens in collatione beneficii, quae effectum formae non fuit, potest rerum providere. ibid.61

Collecta, & Collector.

Collecta impotens clericus, vel Ecclesiae, incidit in excommunicationem relictam. 3.40.270

Collecta quae dicitur & in qua differat à tributo. 3.379.79

Collector generalis Cameræ Apostolicæ, Subcollector, Advocatus, Procurator Fiscalis, & Notarius in causis spiritualibus, eorum officio durante, locumque distributiones quovismodi in officio. 1.105.157

Collectoris, vel Subcollectoris officii exercitium non requiritur, ut eorum beneficia sine relictis, relictis sub distinctione. 3.186.116

Collegium.

Collegia, seu universitates seculares, ea quoque Reipublicae impares, beneficiorum relictis in integrum gaudent. 3.304.40

Collegia instituta pro sustentatione studiorum, pauperum, vel aliorum eorumque, sunt loca pia, & gaudent Ecclesiae privilegiis, ac potestate ad Episcopos vicarij potestatem. 3.334.14

Collegia in Ecclesia si supponantur aliquas praebenda ultra censum Capituli Cathedralis, an requiratur alius Capituli ipsius collegiae, ostenditur. 3.449.16

Color in facie non est quid essentiale, sed accidentale. 3.449.16

Comarum, seu vestitum extra necessitatem eam gerere, vel infirmum est, vel leuitatum. 3.81.8

Comitatus, & humanitas in delictis inceptis magis attrahit, & maior ad rectam adducit viam. 1.104.33

Comitatus in medio contemptus Ordinis assuere non valet, nec in successu ministrare. 3.451.48

Commissarius defuncti semper est faciendus in numero Missarum celebrandarum. 3.353.11

Commenda.

Commenda non comprehenditur sub reservatione regulae nonne Cancellariae. 3.171.154

Commenda aliquos Ecclesiae in perpetuum datur, cum committitur alicui, ut eam administret, & regat dum vivit in sui utilitatem, cum facultate disponendi de fructibus, sicut veras beneficiarias. 3.185.1

Commenda perpetua beneficii est viculus canonicus. ibid. 3

Commendam perpetuam habentes non se promoventes infra annum, incidunt in penam capicet canon. de elect. lib.2. ibid.3

Commenda perpetua potest resignari, vel permutari. ibid.5

Ordinarius nullus inferior Papa potest perpetuo commendare. ibid.6

Ecclesiam commendam Papa simpliciter alicui in perpetuum, hoc est, ad vitam eius commendare videtur. ibid.7

Ecclesia simpliciter commendata per Papam alicui, commendatarius tunc non habet liberam potestatem statuerendi de eius fructibus. 3.186.8

Ecclesiam ad certum tempus commendatam per Papam potest Episcopus conferre post elapsum tempus. ibid.9

Commenda ad tempus dicitur cum Ecclesiae Pastore, vel debitor sibi minister deficiat, vel viduat, alterius fidei, & curae committitur. ibid.10

Commendatio.

Commendare cibis aliunde est quod deponere. ibid.11

Commendare Ecclesiam alicui ad tempus regendam res est antiqua, & in Ecclesia usitata. ibid.12

Commendare potest Episcopus parochialem Ecclesiam, & alia beneficia, quibus inter cetera animarum ad sex menses. ibid.13

Commendare Abbas, Prioratus, & Praepositorum, beneficiisque Regularis solus Papa potest. ibid.14

Commenda perpetua, quam datur de beneficio, seu Trinacra Regulari, non requirit possessionem. ibid.15

Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopus, nisi habeat iurisdictionem quasi Episcopalem. ibid.16

Commendari non potest Parochialis Ecclesia Episcopi auctoritate, nisi clericus antem legitimam habeat, videlicet ad Sacrosanctum promissum. 3.187.13

Commendare Ecclesiam, seu beneficium non potest inferior Episcopus. 3.190.5

Commendatarius.

Commendatarius Abbas, cuius iurisdictionem amittit, non autem sacramentalium habentes, ad ecclesiam non tenentur. 3.100.114

Commendatarius ad tempus non facit fructus suos, imò tenetur de eis rationem reddere. 3.186.12

Commendatarius ad tempus, nec resignare, nec permutare potest beneficium sibi commendatum. ibid.13

Commendatarius potest ad libitum revocari, ad nonnullum tamen per Episcopum, etiam ante semestrem finem. ibid.14

Commendatarius coram Ordinario absolute, & simpliciter commendationi edere potest. ibid.15

Commendatarius, quando sunt veri beneficiarii, tenentur omittere fidei professionem. 3.110.12

Commendatarius perpetuus Ecclesiae Cathedralis habet legitimam administrationem, & potest exercere iurisdictionem, quae competet Episcopo (trivato). 3.373.20

Commendatarius perpetuus Ecclesiae Cathedralis potest ea parte charitativum subsidium ab Ecclesia sibi subicienda. ibid.21

Commendatarius etiam ad tempus debet fieri mentio, ubi ipse imperator. 3.186.10

Commendatarius licet sine obtinenda ab eo qui potestis ecclesiae Ordinarius fuerit. 3.394.4

Commendatarius litteras ad Episcopum designande non sunt clericis, qui non habent beneficia in titulum ecclesiam requiritur. ibid.5

Commendatarius beneficium, sive in perpetuum, sive ad tempus non vacat per obitum commendatarii, sed vacat semper, ut prius. 3.186.11

Commendatarius continet qui. 3.377.22

Commendatarius super Concilio. Trid. Episcopus edere antea suspenditur ab ingressu Ecclesiae. 3.387.54

Commendatarius omnibus fecit commone ius gentium. 1.155.43

Commendatarius Episcopo, vel eius Vicario, non possunt capere per Vicarium Capituli Sede vacante. 3.157.142

Commendatarius, seu delegatus ad cognoscendum an alienatio bonorum Ecclesiae sit in eandem eius utilitatem amare vel timere alienationis consentientes, in excommunicationem Papalem incidit. 3.351.131

Commendatarius, incitationes, publicationes, & afectiones Apostolicas, in Remota Curia praesentem partes Curiosos. 3.38.170

Commendatarius inter subdiles, capituli, vel mercedem congregandarum causa, etiam si ex his locis sint oriundi, in quibus exceptum est Conc. non tenetur constare iuxta illius formam. 3.389.154

Commendatarius in crimine quod casum committitur à Papa, excommunicatus Papae incidit. 3.31.188

Commendatio in omnibus hominibus est diligenda. 1.114.20

Communitas.

Communitati iuramenta, seu vota potestare tradita, non censentur in ipso potestare disponendi concessa. 3.476.15

Communitate par defensionem voluntates solus Papa potest. 3.350.1

Index Rerum,

quomodo facienda, et cetera. *ibid.* 15
 Conventus ecclesie habent proprii beneficii censuram in-
 dispensatam Ecclesie in membris Apostolicis Sedi re-
 ferentia vacaverit, & Ordinarius aulla habens sanctorum pa-
 tronorum idoneum ceteris, Romanis minere potest. *ibid.* 16
 Conventus forma, quam Concilium praedictum in conferenda
 Parochiali, quae in visitationibus inter Ecclesiasticos, ser-
 vanda est, etiam Ecclesie in visitationibus parum Ec-
 clesiae, parum laici, vel pro duobus partibus pertinet ad
 laicum. *ibid.* 17
 Conventus non conferuntur Parochiales, quae sunt iuris patro-
 natus licentiam. *ibid.* 18
 Nec dignitas Abbatis, quamvis vult sit ei parochialis. *ibid.* 19
 Nec dignitas quae perpetuo & accessit parochialem vol-
 untatem habet. *ibid.* 20
 Nec parochialis Ecclesia, quae est unita dignitati, vel cano-
 nicatus. *ibid.* 21
 Nec beneficium curatum, quod vult ei dignitas. *ibid.* 22
 Nec dignitas in Ecclesia collegiata habens eam animam. *ibid.* 23
 Nec parochialis quando est subiecta monasterio, aut an-
 tona, vel de eius mensa. *ibid.* 24
 Nec vicaria principalis. *ibid.* 25
 Nec beneficii Regularia, quae Regularibus conferri con-
 ferunt. *ibid.* 26
 Nec Prioratus Regulares habentes eam animam soliti
 committere secularibus. *ibid.* 27
 Nec Parochiales, quae sequuntur per regredium. *ibid.* 28
 Nec Parochialis linguosa. *ibid.* 29
 Nec Parochialis quando est exignis sedibus. *ibid.* 30
 Conventus facere non possunt inferiores Episcopo habentes
 ius conferendi. *ibid.* 31
 Nisi habeant proprium districtum, & Episcopalem iurisdic-
 tionem. *ibid.* 32
 Conventus facientes ut, etiam si unus tantum, ubi alij non ad-
 dunt, sed defuncti fuerint ad illam, cui si idoneus natus sit,
 beneficium est conferendum. *ibid.* 33
 Conventus ut ei facientes in provisione dignitatem habentem
 vnam Parochialem perpetuo, & accessit. *ibid.* 34
 Conventus actione fuisse iurati infames, & inhabiles ad
 Ordines suscipiendos. *ibid.* 35

Conditio.
 Conditio adiecta in limine fundationis Ecclesie per paro-
 chum, vel facientem, quod non possit beneficium recipi,
 nisi descendentes ex parte, & antiquis Christianis, valida
 est. *ibid.* 36
 Conditio adimplere coram Parocho & testibus necessa-
 rium est, si matrimonium celebratum sub honesta con-
 ditione de summo valorem. *ibid.* 37
 Conditio personae musae, bonorum conditio mortale vi-
 detur. *ibid.* 38
 Conditio quibus licentiam est retinere poellae educationis
 gratia in monasterio monialium est ferenda. *ibid.* 39
 Conditio Canonis, quoniam non releuat absolutioem cen-
 surae, penitentem Episcopo videretur concessisse. *ibid.* 40

Conductio.
 Conductio propter incendium ad damni restitutionem non re-
 ceatur, nec ad restitutionem in foto conscientia, nisi constet
 de culpa, vel negligentia ipsius. *ibid.* 41
 Conductio anticipata provisionem solvendi, si a concessore pro eo
 de ovno obligetur, habet reatum contra heredes locato-
 ris, si solvendo fuerint. *ibid.* 42
 Conductio potest recedere a locatione in illis casibus, in
 quibus mortuo locatore succedat non tenetur illi stare. *ibid.* 43

Confessionarius.
 Confessionarius non approbatus ignorante confessus quoad Deum
 est absolutus. *ibid.* 44
 Confessionarius qui absoluit sine sufficienti iurisdictione, ad quid
 tenetur. *ibid.* 45
 Confessionarius eligendi facultatem habens ab Ordinario ap-
 probatus potest eligere Confessionarium ab Ordinario pro-
 priis directis approbatus ad certum numerum perso-
 nam. *ibid.* 46
 Confessionarium non solum interius indicare idoneum debet
 Episcopo, sed etiam exterius approbare. *ibid.* 47
 Confessionarius Religiosus ex deputatus a Praefato, vel electus
 viante Bullae Curiae, vel aliter subiecti ab alio Reli-
 gioso eiusdem monasterii pro aliquo casu Sedi Apostolice
 servato, non tenetur etiam approbare ab Episcopo, ostendi-
 tur. *ibid.* 48
 Confessionarius quicunque ab Ordinario approbatus, non po-
 test tempore subiaci absolute Moniales a peccatis, vel a cas-
 bus & censuris relaxari.

Confessionarius quibus detegitur aliquod impedimentum in Con-
 fessione a voluntate statim Matrimonium censetur ac quid
 facere debeat, ostenditur. *ibid.* 49
 Confessionarius Regularis Ordinarius Mendicantium ex privilegio
 specialiter possunt dispensare in votis, & iuramentis illorum
 omnium, quorum Confessioniones audierint, non tamen refer-
 vari Episcopo iure specialiter. *ibid.* 50
 Confessionarius Mendicantium, & illorum privilegio gaudentes
 non possunt disponere in spiritualibus casibus, quibus Episco-
 po dispensando potestas concessit. *ibid.* 51
 Confessionarius vi monitus non tenetur recedere ea quae in
 Confessione audivit. *ibid.* 52
 Confessionarius non possunt absolvere haereticos occultos per ac-
 cidens, & manifestos, seu notorios. *ibid.* 53
 Confessionarius de quibus iurisdictione debent puniri qui re-
 cipi sunt in hunc. *ibid.* 54
 Confessionarius quomodo procurare debeant, ut abominabile So-
 domia viciu omnino extirpetur. *ibid.* 55
 Confessionarius secularis, vel Regularis presbiterum absolvi-
 re casibus in Bulla Canonis continetur incurre. *ibid.* 56
 Confessionarius committentes aliquod quique votorum, inci-
 dent in excommunicationem Papalem. *ibid.* 57
 Confessionarius potest penitentiam a se iurisdictionem quodcum-
 que & vicinam ex causa commutare. *ibid.* 58
 Confessionarius delegatus ad absolviendum a seculis quomodo
 se habere debeas, ostenditur. *ibid.* 59
 Confessionarius quibus in casibus, & pro quo tempore monas-
 teriorum Monialium sepius ingrediti valant, ostenditur. *ibid.* 60
 Confessionarius approbare spectat ad Episcopum, & in quasi pos-
 sessione debet monasterio. *ibid.* 61
 Vide Confessio.

Confessio.

Confessiones subditorum iurisdictionem potest Archiepiscopus
 audire dum alia videret. *ibid.* 62
 Confessionia sacramentalia vel valide administrant Sacramenta,
 debet esse per examen, aut alia ratione approbatus ab Epi-
 scopo, aut confirmatus & habent subditi, vel ab eius Vice-
 sio, aut Capitulo Sede vacante, vel ab alio exco-
 munito quasi Episcopalem iurisdictionem. *ibid.* 63
 Vide Approbatio.
 Confessiones inaequaliter audit non approbatur. *ibid.* 64
 Peccata licentiam per alium audiendo Confessiones, non vali-
 de est audias, antequam ient licentiam esse concessam,
 etiam confessiones audias post huiusmodi concessioem,
 remittunt. *ibid.* 65
 Ordinatio Pij V de Regularibus semel per Episcopum per-
 uo examine ad audientem Confessiones approbatus, &
 licentiam non examinatus ab eodem non, non est revocata
 per reductionem privilegiorum Regularium ad termi-
 nos Concilij Tridentini. *ibid.* 66
 Confessiones quicunque audient, apud se litteras potestas
 Bullae in Carta Domini habere debent. *ibid.* 67
 Confessionem, & absolutioem sacramentalis inter abentes
 per licentiam posse fieri afferentes indicant in exco-
 munitatem. *ibid.* 68
 Confessionem sacramentalem contra doctores posse fieri in
 abentia, exco-*ibid.* 69
 Confessionem aie Eucharistiam necessariam non esse afferen-
 tes. *ibid.* 70
 Confessionem ante Eucharistiam necessariam non esse contra
 adherentes exco-*ibid.* 71
 Confessionis audiendi facultatem, seu licentiam Vicarius ge-
 neralis Episcopi ex generali concessione alia concedere non
 potest. *ibid.* 72
 Confessiones fidetiam ex vi mandati generalis potest Vicarius
 generalis iudicare si sit factus. *ibid.* 73
 Confessio Parali habentis administrationem communem
 cum Capitulo non necesse est si facta cum consensu Ca-
 pituli. *ibid.* 74
 Confessio Parali Ecclesie parochialis, sicut & tunc, proce-
 ssione, & similium, si sit facta ex necessitate iudicii per
 modum coactus iurisdictionis, sicut & extra, & abique
 necessitate iudicii per viam iurisdictionis voluntaria, quod
 Confessio Parali, seu Procuratoris dicunt voluntaria, quando
 facta non praecedat iudicium iudicis. *ibid.* 75
 Confessio Parali, seu Procuratoris voluntaria non parochia-
 lis, nec est apta ad obligandum Ecclesiam, seu principalem
 in aliquo. *ibid.* 76
 Confessio Parali, seu Procuratoris voluntaria revocari debet
 quomodo penitent facta sit, & etiam non dicto de erroris.
ibid. 77

Confessio.

Confessiones in Monasteriis Monialium, quae sub cura Regula-
 rum sunt, non examinantur ab Episcopo. *ibid.* 78
 Confessioes

Confessores etiam Paucissimi, qui tempore alij eorum animarum habentes in forum subditorum vocis, seu iuramentis, in viroque foro arguuntur dispensare. 1.408.16

Confessio, qui in facie Confessionibus confitentem ad libidinem procurant, vel de hanc suspecti puniuntur ab inquisitoribus. 7.40.41

Confessio, qui ex privilegio Sati IV. committit aliquod votum sollemnem, in excommunicationem Papalem incidit. 3.16.144

Confirmatio est potestas tenere deos passionis, sicut in Baptismo. 1.361.43

Confirmatio indignum atque, scientia, & moribus ab beneficio curatum, perdit potestatem confirmandi primum sacerdotem, & de perceptione proprii beneficii suspenditur, quoniam relictus fuerit. 3.113.10

Confirmatio.

Confirmatio est iuris quæsi corroboratio. 1.165.73

Confirmatio notum in non tribuit, sed quod antea erat confirmatum. ibid.73

Nullum quod est confirmari non potest. ibid.74

Confirmatio ex certa scientia in actum nullum confirmat, ostenditur. ibid.75

Confirmatio ex certa scientia illa dicitur, in qua incertis est tenor rei confirmari. ibid.76

Confirmatio ex certa scientia in tertij præiudicium nihil operatur. ibid.77

Confirmare electum confirmandum ab Episcopo suffraganeo potest Archiepiscopus si Ecclesia suffraganea vacat. 1.171.59

Confirmationis sacramentum non potest administrari ab Abbate, nec à simpliciter Sacerdote de Episcopo licentia, nisi ex delegacione Summi Pont. 1.317.4

Abbatem ex privilegio Sedis Apoll. de confirmat Ordinarij sacramentum confirmationis conferre possunt. ibid.5

Papa an possit committere Sacerdoti consecrationem materie huius Sacramenti. ibid.6

Confirmationis sacramentum vitium, 1.318.7

Baptismi per Confirmationem plene sunt Christiani. ibid.8

Episcopus graues peccat, si multo tempore negligenter committit confirmare. ibid.9

Confirmare debet Episcopus cum Plurali, Mier, & Sola, & Racio Plurali. ibid.11

Episcopus in die feriali, etiam non incensus, & non ieiunij, potest hoc Sacramentum administrare. ibid.12

Confirmationis sacramentum in Ecclesia, vel loco honesto, aut palatio Episcopali potest Episcopus conferre. ibid.13

Episcopus confirmatus in sua diocesi subditi aliorum, & confessione, & culpa excusatur. ibid.14

Confirmare in altibus diocesi non potest Episcopus suos subditi. ibid.15

Adolus tenetur habere intentionem, & accedere ad Confirmationem contritus, vel saltem se putare contritum. ibid.16

Episcopus dum admittit, debet esse sine conscientia peccati mortalis, & habere intentionem, saltem virtutem. 1.319.19

Muri, & furti possunt Confirmari. ibid.20

Amentes licet possint Confirmari. ibid.21

Confirmationis forma quæ? ibid.22

Confirmandi quare in fronte Chrismate consecrati vocantur. ibid.23

Chrismate fons aliquo passio alio circumciogitur, ne tene redio defuit, non delectat. ibid.24

Pannus Chrismalis potest iterum super alterum baptisatum, aut Confirmatum imponi. ibid.25

Masula confirmat quæ percutitur. 1.170.26

Colapho omnis non videtur peccatum mortale. ibid.27

Confirmationis sacramentum suo confertis, vel suspensis, an inuicem irregularitatem. ibid.28

Confirmationis ex irratione tam conferentem, quàm accipientem non locutem irregularitatem resoluatur. ibid.29

Veni quando possis in Confirmatione tenere ultra duos calices die. 1.361.12

Confirmationis Sacramentum licet, sollemniter, & publice tempore interdicti celebratur. 1.361.13

Confirmatio sacramentum licet Episcopo conferre tempore interdicti. 1.417.13

Confirmat electos, & insinuat presentatos ab ipso speciali concessione potest Vicarius. 3.126.70

Confirmare clericorum non potest Vicarius generalis. 1.225.118

Confraternitas.

Confraternitates, Hospitalia, & collegia laicorum Episcopi tanquam Sedes Apostolicæ delegati tenentur visitare, non obstant quavis exemptione, & immunitate. 1.225.118

Barb. de Episcopo Part. II.

Confraternitatem bona quod possint alienari sine sollemnitate in rerum Ecclesiasticarum alienationibus necessaria, qui tenentur, etiam. 3.104.33

Sub dilectione resoluatur. ibid.33

Confraternitates, Hospitalia Episcopi auctoritate visitantur beneficio reuocacionis in integrum gaudent. 3.103.34

Confraternitates, & Hospitalia, & sine auctoritate Episcopi instituantur, quod gaudent beneficio reuocacionis in integrum, qui reuocant, ostenditur. ibid.35

Confraternitates, Capitula, & schola habentes reditus Ecclesiasticos, etiam intra Regularium Ecclesiasticos caletatem, tenentur contribuere Seminario. 3.114.10

Confraternitates laicorum an possint per Episcopum compelli accedere ad processiones publicas, ostenditur. 3.131.24

Confraternitates quomodo componenda dum inter eas contenditur de prebendis, tenentur. 3.114.19

Confraternitas Canonorum S. Iohannis Euangeliste in regno Portugallie & Laurentium Iohannem patrem fundacionem suam agnoscit. 1.151.8

Congrua.

Congrua portio assignanda Vicario constituto in Ecclesia Parochiali vacante, est arbitrat Episcopo, & potest esse duorum aureorum singulis mensibus. 1.189.4

Congrua in primis deduci debet ex redditibus Episcoporum duracionem mille moutur illarum partium. 3.115.11

Conuictus in contrarium vigentibus quid iudicandum. 1.144.6

Plures hinc inde dum concurrunt coelectur, ad fortiores recurrendum. ibid.7

Conuictus civitas sicut peractura, antiquitatem commendatione, & Regia quondam Sedis prerogativa celebrat. 3.120.19

Conuictus Academia laudes qui auctorales, etiam. ibid.30

Coniugium.

Coniugium nullo modo potest in Episcopum eligi, etiam si eius vxor atque puella, nec suspecta de incontinentia castitatem in seculo vocat, sed requiritur, ut et simpliciter religionem proficiat. 1.171.5

Coniugati non sunt ad Ordinem promouendi. 1.337.44

Coniugati à lege, vel ab homine quid differant. 1.144.13

Coniunctio legali coniunctione veluti diuersa consideratur. 3.147.24

Coniunctionem in Cardinalium non tucantem incident in errorem. 3.129.176

Coniugium.

Coniugium dicitur quasi sanguine vnitas, & consanguineus quasi eodem sanguine iuncti. 3.170.11

Coniugium est vinculum personarum ab eodem simplice descendit carnalis propagatione contractum. ibid.14

Coniugium per gradus, & lineas distinguitur. ibid.15

Coniugium in Episcopum debet esse qui per omnes Ecclesiasticos gradus transiit. 1.29.5

Consecratio.

Consecrati debet Episcopus de Sacerdotum amicorum, & honorum vitium collegio, atque omni consensu tractari. 1.30.6

Consecrationis munus Episcopi suscipere tenentur infra tres menses à die consecrationis, sub pena amissionis fructuum, &c. 1.141.11

Consecrationis tempus, à cuius die currit trimestre ad consecrandum, numeratur à tempore, quo nominati promouunt Summo Pontifici. 1.144.9

Prædictum trimestre tempus non orditur à die consecrationis. 1.194.40

Consecratio Episcoporum die Dominica est facienda. ibid.41

Consecratio Episcoporum à minor numero, quam aliorum fieri minime debet. ibid.42

Consecrati in Episcopum non potest Dominica, qui eadem die ex dispensatione Papæ ad Sacerdotium est promotus. ibid.43

Consecratio Ecclesiarum tam festis diebus, quàm feriatis fieri potest. 1.334.6

Consecratio probatur per scripturam, si reperitur, & per Cruces, vel vniuersales. 1.335.6

Consecratio fieri non debet sine Missa, tamen alter fiat, si alium tenet. ibid.10

Consecratio Calicis non amittitur per aliquos idus à fabro inditos. 1.339.39

Consecrationem amittit Calix si sepe separatim fiat cum fractione, fecit verù si tota in integrum. ibid.

Consecratio Virginum est Ordinis Episcopalis, & non potest delegari non habenti illum Ordinem. 1.341.15

Consecrata Ecclesia, sole Ecclesia.

Index Rerum,

Conferus.

- Consensus parsoni exigitur ut Episcopus Ecclesie sui iurisdictionis vobis possit. 3.129.19
 Consensus Capituli in vobis faciendus, an & quibus casibus exigatur. ibid. 1.1
 Consensus in acquisitione iurisdictionis ex potestate interuenire potest. 3.149.11
 Consensus in acquisitione iurisdictionis presumitur interuenisse & discretione temporis. ibid. 1.1
 Consensus in iurisdictionis acquisitione prestandus est ab Ordinario loci, quo fundatur Ecclesia. 3.150.15
 Consensus Episcopi requiritur, si sit laicus, siue clericus, qui Ecclesiam fundat. ibid. 1.4
 Consensus Episcopi non potest facere parsonum vobis capella, vel Ecclesie ex privilegio aliquo, qui non fundamur, constructi, vel dotati. ibid. 1.3
 Consensus si discretione in iurisdictionis acquisitione prestat nolit, potest ad eum prestandum compelli auctoritate Archiepiscopi, vel Primate. ibid. 1.6
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis requiritur, ut aduocare possit an interueniat laici summa. 3. 25.13
 Consensus Capituli in translatione iurisdictionis non requiritur copulatus cum consensu Episcopi. ibid. 1.4
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis debet esse expressus, nisi scilicet admittit ab Ordinario fuisse. ibid. 1.3
 Consensus in translatione iurisdictionis debet esse Episcopi illius discretio, in qua sita est Ecclesia. ibid. 1.7
 Consensus Episcopi in translatione iurisdictionis ex potestate potest adhiberi. ibid. 1.8
 Consensus ubi requiritur in aliquo actu, quodcumque preterea, actus semper est validus. ibid. 1.9
 Consensus Episcopi non requiritur in donatione iurisdictionis facta religiosa per parsonem etiam laicum. 3.154.26
 Consensus Episcopi requiritur, si donatio fiat ab Ecclesie alieni Ecclesie. ibid. 1.7
 Consensus Episcopi necessarius non est in donatione, qua vnus parsonum alteri parsoni totum ius suum remittit, vel renouat. ibid. 1.8
 Consensus Episcopi in permutatione, vel donatione iurisdictionis potest interuenire permutantis, vel donantis concedi potest. ibid. 1.3
 Consensus parsoni requiritur in renunciatione beneficii iurisdictionis non potest prestat ante & post promissionem. 3.150.21
 Consensus proprius vix est de iure naturali, ubi periculum immixtus motui non naturali, sed violenti. 3.157.22

Conferuatio.

- Conferuatioem sibi dnam inchoantes, ut si introierant in illa quae non continent apertum violentiam, &c. 3.154.105
 Conferuatioem regulam an comprehendatur sub decreto Concilii scilicet 14. & referatur. cap. 10. ostenditur. 3.154.13
 Conferuatioem Indices pro quibusque Consensibus in Synodo discretione minandi. 3.154.20
 Conferuatioem Index delegatus 1 Papa datur ad iudicandum aliquos contra manifestas iniurias, seu volueltas iudiciali non veras indigne. 3.154.1
 Conferuatioem Index delegatus nisi in Bulla conferuatioem expressit concedatur, ut si iudex Ordinarius. ibid. 1.2
 Conferuatioem non potest subconferuatioem deputare. ibid. 1.3
 Appellatum est si sententia Conferuatioem ad solum Papam. ibid. 1.4
 Conferuatioem tanquam delegatus potest de iure procedere contra quoscumque Ordinationes, etiam Legatos, si eia impediunt in suis conferuatioem. ibid. 1.5
 Differentia conferuatioem inter Indices Conferuatioem & Indices delegatos. ibid. 1.6
 Conferuatioem solum Papa concedi possunt. 3.155.7
 Conferuatioem de iure communi esse non possunt, nisi Episcopi, aut eorum Superiores, vel Abbates, seu dignitates in Cathedralibus, vel Collegiis Ecclesie obtinentes. ibid. 1.1
 Canonici Ecclesiarum Cathedralium delegati Sedis Apostolicae conferuatioem possunt, non tamen valere Conferuatioem deputati. ibid. 9
 Vltimii generales Episcoporum possunt esse Indices Conferuatioem. 3.155.13
 Conferuatioem nemini potest esse sub Conferuatioem. ibid. 1.4
 Priores, seu Guardiani Mendicantium Conferuatioem esse non possunt. ibid. 1.5
 Conferuatioem auctore iure insummodo possunt procedere contra manifestas iniurias, seu volueltas. ibid. 1.6
 Concil. Tolid. quid circa Conferuatioem disponat, ostenditur. ibid. 1.7

- Conferuatioem ut procedere valeat, necesse est, quod aore simina apparat inuicem, seu violentiam fuisse manifestam, & notitiam. 3.157.18
 Conferuatioem ubi debet de notitiam qualitate, potest ante omnia iudiciali examinare, an violentia, seu iniuria fuerit notoria. ibid. 20
 Conferuatioem non tenent promittere notitiam examinationem, cum reus faceret scilicet ad qualitate ipsius notitiam fuisse. ibid. 21
 Conferuatioem potest alio reuocata est ad iniurias manifestas, ut si de alio, in quibus de his cognoscant, potest, & sententia ipso iure in totum corruat, & Conferuatioem parsonem incurant suspensioem ab officio per annum. 3. 499.10
 Conferuatioem qualem iuris ordinem observare debeant, ostenditur. ibid. 31
 Conferuatioem ubi suspensus accusat potest. ibid. 32
 Appellatio si sententia Conferuatioem est adinenda. ibid. 33
 Conferuatioem potest ubi concessa non solum aduersus illas iniurias, sed etiam inferendas. ibid. 34
 Conferuatioem ad munus, & officium suum exegendum per totum, aliaque iuris remedia contra inobedientiam, & contumaciam potest procedere. 3.155.36
 Conferuatioem quales contra Episcopos procedere possunt, ostenditur. ibid. 37
 Conferuatioem possunt per excommunicationem cogere brachium seculari ad iustitiam suam contra inferentes ipsam iniurias. ibid. 38
 Conferuatioem aduersus debitores ex causa civilis procedere non possunt. ibid. 43
 Amplia ut ibi.
 Conferuatioem non possunt subdelegare, nisi quoad citationes & sententiarum promissiones. 3.155.45
 Conferuatioem quare oportet committere vices suas, ostenditur. ibid. 46
 Conferuatioem limites sue potestatis excedentes per annum suspensi sunt ab officio. ibid. 47
 Conferuatioem inferentes, ut siam transgrediantur potestatem, sententiam excommunicationis incurant, 3 qua possunt absolui, nisi parti integraliter satisfecerint de expensis. 3.155.47
 Conferuatioem officium eminguis morte conceditur, quod amittit ad negotia non corpora. ibid. 50
 Conferuatioem officium in iudicibus, & Religiosis, non est temporale, nec capitis morte conceditur. ibid. 51
 Conferuatioem circa materiam videnda conferuatioem super hac te edita Clementis VII & S. D. N. Gregorio XV. ibid. 53
 Constitutio Clementis VIII referatur. ibid. 54
 Constitutio S. D. N. Gregorii XV. referatur. 3.155.55
 Constitutio si alieno iudicio in aduersis semper procedendum. 1. 78.11
 Constitutio eger, qui Episcopale officium inuoluit suscipit. 1. 59.27
 Constitutio in personam Romani Pont. incurrit excommunicationem. 1. 59.
 Constitutio contra Cardinales non reuelandas, excommunicationem. 1. 59.
 Constitutioem. *Constitutiones.*
 Constitutiones ciuitatis a Constitutione Imper. qui eam repa-
 raui, sic dicta. 1.144.4
 Constitutiones eius Roma dicebantur. 1.141.3
 Constitutiones sub Rege Turcarum VI I. Mahomete capta an. 1453. 1.146.10
Constitutiones.
 Constitutiones Magnae & Valentis Imper. Episcopos in summa veneratione habebant. 1.156.4
 Constitutiones Imper. pluribus viciis & piousciis omnem temporalem potestatem, dominium, & volueltas Imperij in Ecclesiam Romanam transfundit. 1.153.68
 Constitutiones dominii, auctoritate antiquissimorum graui-
 morumque Patrum magna est. 3.159.77
 Constitutiones ingenuis beneficiis a Deo acceptis, scilicet in euasione lepro, & victoria contra Maxentium, di-
 minuit promotor est ad donationem illam faciendam. 1. 140.10
 Constitutiones non solum fecit donationem, sed eam eo satis-
 pax, optinuerunt, sententia, & populus. ibid. 80
Constitutiones.
 Constitutiones speciales in Ecclesia, & discretio sua facere per-
 tinent ad Episcopum. 1.161.49
 Constitutio Episcopi ad Parochi possunt adesse vltis deus dica
 sue eius licentia, valida est. 3.158.27
 Constitutiones an beati contra descendentes ad genere He-
 basorum Regni Portugalia, referantur. *Constitutiones*

& Verborum.

Constitutio prohibens etiam generi personarum obiecte
principales dignitates Collegiarum Ecclesiarum, com-
prehendit tamen vnam principalem in qualibet Colle-
giis 1.115.35

Constitutio prohibens etiam generi personarum obiecte
Parochiales Ecclesias curam animarum habentes, non
comprehendit illas, quae sunt vixit in perpetuum, & ac-
cessione alteri beneficio eam parochiali, vel entero. 1.116.

Constitutio iuris communis restrictiva, seu correctoria, ita
est interpretanda, ut minus laedat ius commune, quam fieri
possit. 1.161.34

Constitutiones Synodales ante publicationem ad Verbum
mutare non obligant Episcopos. 1.197.16

Constitutio octavima Sanctiss. D. N. Gregorij Decimi-
quinti super Conceptione Beatae Virginis, refertur.
1.489.19

Constitutum synodali Bracharenis Ratione, quod si obtineat
beneficium simpliciter mortuus sit secularis, habeat omnes
etiam habentes integre, & si illos non habuerint, habeat dicta
bona Ecclesia. 1.148.9

Constitutum in minoribus Ordinibus potest beneficium resig-
nare, etiam si non habeat aliunde, quo vivere possit. 2.
181.39

Constitutum in sacris non potest beneficium resignare etiam si
ad illud curam non fuerit promotor, nisi aliunde habeat,
vide commodum vivere possit. ibid. 40

Constitutum quando accipitur suspensum. 1.147.3

Constitutum dicitur, quod facit expressas in constituendo Ec-
clesiam, non autem habet, quod eam constituit, nisi operam
suam ponat gratis, ut sit puerum. ibid. 5

Constituta.

Constitutiones bonae vitae personarum & loca res Ecclesiasti-
cae, non docere possunt ad Episcopum. 1.140.40

Constitutio immemorialis non excusat a seditione in Cathe-
dralibus, & Collegiis infidelibus. 1.100.115

Constitutio immemorialis, quae licet Canonice sit lata inter
menses ab hoc, sublati est per Concilium Tridentinum. omni esse
confirmata per Sedem Apostolicam. ibid. 116

Constitutio vel statutum, quo canitur festum quadregies
annorum Ecclesie parochialis libere beneficium a resig-
nante, obsequium potest. ibid. 117

Constitutio non valet, quod non admittantur ignobiles in
Canonicos. 1.143.13

Constitutio, quae communitates procurant Episcopum visi-
tationem, ferenda est, quando voluerint. 1.100.49

Constitutio aliquem Religiosum licita est, in quibus ex
superiorum licentia certi anni redditus omnibus Religiosis
assignantur ad victum, & vestitum. 1.171.9

Constitutio visitandi in parochialibus Episcopi debet esse gra-
tuita saltem parvo 40. annorum. 1.191.12

Constitutio delictum pariter eadem pena, quae ipse delinquens.
1.111.14

Constitutio materia non fit de essentia. 1.143.13

Constitutio non potest esse, nisi Deo dicat. 1.151.18

Contumacia.

Contumacia, & exilium non est per se de iure iudicio sacris
Ordinibus annexa. 1.71.4

Contumacia sacro Ordini quando caput esse annexa, ostendit.
1.125.1

Pro mouendi antiquius contumaciam expressit cogebantur
polliceri. ibid. 2

Contumacia sacris Ordinibus Ecclesiastico precepto sui an-
nexa. ibid. 3

Ordinibus sacris insignitas ante pubertatem an archiepiscopus
ad contumaciam, ostendit. ibid. 4

Ordinibus vi, meritis, quod in contumacia vixit existeret,
esse suspensus Ordinem, ab ideo emendatione tunc ut
deserviat. ibid. 1

Contumacia in clericis est de iure potestas. 1.164.10

Contumacia in voto, si deat viginti annis, seu gravi recu-
satione, vel graue impedimentum ad eam Pontificem, potest
Episcopus dispensare. 1.111.8

Contractus.

Contractus emptio, venditio, permutatio, locatio, et alii huiusmodi non comprehendit dispositio Concilij
sess. 14. de Regularibus c. 16.

Contractus de Regularibus Summus Pontifex, supplet. 1.9.
181

Contractus non obligat ante conditionis euentum. 1.73.

Contractus celebrati, et etiam delicti hominibus ratione for-
tius qui foras, ita ut ex eis non totum Ordinem
in prima instantia, sed iudice contractus sit decidendum. 1.

Contractus ratione vigore obligationis Cameralis, si quis in
Barb. de Episcopo par. 1.1.

Romana Curia obligatur, ut valeaturque veniat fortitudo
forum Curiae Romanae, in qua contractum celebravit.
ibid. 15

Contractus si sine viles Ecclesie, etiam si fiat sine solemnitate,
sunt validi. 1.104.25

Contractus ut valeantur vixit si vixit, vel damnosus Eccle-
sia, implet debet tempus celebratio ipsius contractus.
ibid. 17

Contrahens.

Contrahentes matrimonium, quando piam habuerint dimi-
cilia, facienda sunt dimissiones in eo, in quo venimus
huius est scilicet impedimentum. 1.171.11

Contrahens coram Parocho inuito grauitur peccat. 1.181.14

Contrahentes sine Parocho, & testibus, licet inhabiles dicantur
ad hoc contrahendum, non tamen inhabiles ad rursus iure
se contrahendum. 1.181.15

Contrahens coram Parocho, & testibus non obligatur igno-
rantes Concilium, & habuerint locum ubi adhuc pro-
mulgatum non fuit. ibid. 116

Contrahentes ante Ecclesiam hereticam non tamen habent boni-
tatem Concilij. 1.171.179

Contrarium.

Contrarium cum locum procedit in processibus non ali-
quando componit secularis iudex, ostendit. 1.174.44

Contrarium accipit componere piam, & facienda sunt
motus est. 1.116.10

Contrarium matrimonialis si à Romano Pontifice, cuiquam de-
legatur, eo potest ut delegatus etiam Episcopo tam sub-
delegare. 1.157.7

Vide Causa, &c.

Contrarium veri religio fuit, & privilegium fuit, et Canonis quo-
dam. 1.153.38

Contrarium, in quibus Fratres sub iustiori clausula degunt, ita
ut nec in choro cantent, nec ad mortuos accedant, non sunt
compellendi excedere ad processum. 1.100.16

Contrarium eo ipso quod legitimum monasterium, possit
minuere processum. 1.110.34

Convivium.

Convivium potestorum, & conviviales ab Ecclesiasticis fa-
cienda. 1.171.7

Convivium Saluator noster adit, ut suo exemplo elios tem-
perantiam doceret. ibid. 10

Convivium in Ecclesia cum interuentu loci sacri celebrare,
peccatum est mortale. 1.104.17

Convivium in Collegium Seminarii, non potest ad illius rite
ordinem, nisi ob causam inducendi beneficium, quod forsitan
esset Seminarium inuoluntum. 1.111.11

Convivium non substantiam in dando pensas Dominis. 1.111.11

Convivium antiquissimum est in Ecclesia. 1.111.11

Corpus.

Corpus visiti ordinari non debet. 1.153.48

Corpus species simulacrum est mentis, signumque prohibi-
tatis. 1.147.5

Corpus vixit aliquod, seu defectus absque culpa alicui
ordinando peccatores, impedimentum parit solum cau-

erutioni illius estus, non officium quod fit inhabilis propter
impotenciam, aut defectum. 1.111.11

Corpus visiti non possit presentari ad beneficia. 1.167.14

Corporis cunctis facere potest etiam sententia Vicarii
generalis, ut saltem omnibus diebus Dominis, & solemnibus
festis populo parato fiat. 1.111.11

Corporandum in iudiciis. 1.101.7

Crimen, & Crimen.

Crimen quando sum notoria, potest Archiepiscopus punire
subditos, suffraganeos in tota provincia. 1.173.35

Crimen ordinari non potest. 1.116.41

Criminosus quando praesentatus purgatus, & exoneratus. 1.111.11

Criminosus inquisicione pendente quando beneficia possit re-
signare, ostendit. 1.111.11

Cruce.

Cruce clausa Parochialis pax se fecit libere posside, pax
perquam in Vico Romana, est vicumque Summus Pon-

tifex, vel eius Legatus de iure ferit. 1.111.11

Cruce Parochialis qualis esse debet. 1.111.11

Cruce ante se deferre potest Archiepiscopus in tota sua
provincia etiam in locis exemptis iure provinciae. 1.173.11

Cruce.

Cruce in iudiciis, & in functionibus Pontificis non debet vi-
Archiepiscopus conditum. 1.110.9

Index Rerum,

Emolumenta, *subsidia*, & prima decimarum excoacti officia vendi non possunt. 3. 377. 64

Cruciferi.

Cruciferi requirunt facies pro dignitatibus, & officiis obtinendis. 3. 39. 144

Cruciferi approbati, sub Sedis Apostolice protectione fuerint accepti ab Urbano III. 3. 481. 11

Caballarii bonorum nuncupati beneficia dispositioni Summi Pontificis sunt relicta, quod de nouo additum est 5. D.N. Gregorio Decimoquinto. 3. 167. 150

Capitula.

Capitula qualiter dicantur, ostenduntur. 1. 106. 1

Capitulatum qui a se non abscondit, bonorum auctori inhaerere non valet. 1. 107. 9

Cura animarum, vide *Animam*.

Cura Episcoporum, vide *Episcopos*.

Cum inter hereditatis laicis potest praesentat ad beneficium susceptionis dicta hereditatis. 3. 113. 6

Curia.

Curiam Romanam pro negotiis suis praesentat per se, vel per alios legatos excoomunicatur, in Bulla. 3. 15. 49

Cura Romana an sit ubi est Curia, vel an potius ubi est causantibus, & litterarum Apostolicarum audientia, ostenditur. 3. 168. 113

Curia Regia est locus, ubi Rex est cum suis Consiliariis & aliis, qui eius laici adstant, ut ei consulant in regimine iustitiae regni. 3. 168. 118

Curiam Principum adfectorum ad necandum suis, incurritur excom. nemini referatur. 3. 40. 167

Curiales non sunt ordinati, & declaratur laici. 2. 13. 46

Conferre Papa, qui. 3. 168. 131

Custodia.

Custodia Ecclesiae tempore vacationis spectat ad patronos Ecclesiasticos. 3. 160. 17

Custodia Ecclesiae pertinet ad Episcopum, quando patroni sunt laici. ibid. 18

Custodia Ecclesiae Parochialis cuiusque iurisdictionis in vacatione ipsius hodie per Concil. Trident. commendatur Vicario ab Episcopo constituendo, qui omnia ipsius Ecclesiae faciat, donec ei de Restit. provideatur. ibid. 19

5. *Cyriacus* a fac. coomunicis initio castitatem coluit. 1. 81. 13

D

Demoniacus.

Demoniaci non possunt fieri Clerici. 2. 451. 11

Demoniaci ratione cruce ab officio sub, ordine & loco suspensi, quoties cruce anni spatio per discretionem Episcopi inueniatur ab huiusmodi calamitate liberati. ibid. 19

Dalmatae litas manicas habente cur Episcopus indatur, ostenditur. 1. 39. 11

Dantes, vel techyentes, aut promittentes aliquid in Curia Romana ad obediendum iustitiam, vel gratiam in ea, intendunt in excoomunicacionem Papalem. 3. 11. 107

Dare pro legienda militia non sunt conferenda. 2. 185. 67

Dare ad consequendam dignitatem etiam non sunt conferenda. ibid. 11

Dare in solum venia appellationis alienationis. 2. 187. 84

Datini Vicarii, vide *Vicarios*.

De saturacione, seu origino importat. 1. 106. 9

Debitum.

Debitum quotiescunque ex contractu, vel quasi, non in dicitur, nec sub conditione, sed pure contractum est, statim peripitur, neque aliqua in inter dilatio conceditur. 3. 345. 19

Debiti denegari quomodo dicatur iniuriam importare, ostenditur. 3. 100. 41

Debita praecedunt quando teneantur Episcopus solvere. 3. 161. 10

Declaratio.

Declaratio in tota fere Hispania in Ecclesia Cathedrali post Episcopum solutio dignitatem habet. 3. 161. 96

Declaratio nullo Concil. Trident. decreto iubetur, ut necessitas sit Magistri, seu Doctor, aut Licentiat in Theologia, vel hinc Canonico. 3. 177. 41

Declaratio visandi ius habere possit, si id longa consuetudine praescripta. 3. 187. 12

Decima.

Decime respectu congrui sustentationis ad legem Divinam debentur solummodo, respectu quoque ad consuetudinem. 3. 39. 16

Decimas, & alia opera personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus imponentes excoomunicantur. 3. 16. 75

Denarium in solutione in concionibus auctoritate detrah. 3. 16. 131

Decima praedicti, quod in alienis Parochia situm non est, pertinet ad Episcopum. 3. 349. 34

Decima praebendae, gabelle & subsidium solvenda sunt non deducti excepti. 3. 379. 77

Decimas praedicti ius laici regulariter concubina non potest Episcopus. 3. 377. 4

Decima temporales non sunt proprii decimarum, sed centes decimarum, seu annuae praedicationis. ibid. 13

Decimas tituli feudi vel alio temporali ante Concil. Lateranense concedere poterant Episcopi, & ex eo deinde prohibetur. ibid. 4

Decimas si laici fuissent concessae, & nescitur an post, vel ante Concil. Lateranense fuerint concessae, in dubio censetur censuram post Concil. ibid. 5

Episcopi consensum necessarium non est ad decimas restituendas Ecclesiae ad quem pertinent: sed non valet in alium Ecclesiam, vel locum Religiosum transferri. ibid. 6

declata ut ibid. 7

Decima si laici in laicos transferri non possunt etiam de Episcopi consensu. 3. 113. 8

declata ut ibid. 9

Decima si ante Lateranense Concilium laici fuerint in feudum, vel emphyteusim concessae, & hinc coarctatione ad Ecclesiam tractantur, an possit Episcopus eas laicis iterum dare in emphyteusim, ostenditur. ibid. 10, 11, 12

Compositio facta inter personas Ecclesiasticas nomine suarum Ecclesiarum super decimas in futurum solvenda valet, modo cum cogitatio, & superioris auctoritatis. 3. 160. 13

Vicarii auctoritas sufficit in compositionibus factis inter personas Ecclesiasticas super decimas in futurum solvenda. ibid. 14

Compositio super decimis praeteritis non solum cum Ecclesiasticis personis, sed etiam cum laicis potest fieri sine auctoritate superioris. ibid. 15

Episcopi auctoritate potest fieri compositio cum laicis super tempus, & locum solvendarum decimarum. ibid. 16

Compositio si fiat inter laicos & clericos, ut minus quam sit decima eis solvantur, vel si de aliquibus rebus non praeteritis, non valet, nisi sit approbata a Papa, vel magno temporis intervallo summa cum observantia, scilicet 30. annorum. ibid. 17

Transmissio valet de decimis futuris facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensetur Ecclesia in aliis rebus. ibid. 18

Super decimis praedictorum, quae sunt in nullius Parochia & super decimis praedictorum existunt in Ecclesia Cathedrali, quae sit Parochialis, habet Episcopus sufficiens iuris communis. 3. 194. 14

Decimarum in materia Rota non dat mandatum de mandatu proprio huius communis praedictorum, nisi probata etiam quasi possessione. 3. 191. 43

Decimarum quarta, vide *Quarta*.

Deferre.

Deferre facit Congregationis S. Romanae Ecclesiae, & universalis Inquisitioni referre. 3. 11. 110

Deferre, & declaratio super absolutioe & censuris, seu & censuris referantur, referre. 3. 44. 186

Deferre aliud referre, quo confirmantur, & imponentur contenta in praedictis. 3. 45. 187

Deferre utriusque in hoc Regula ostendit Cancellarium potest, non solum referre ad omnia contenta in illa regula, sed etiam ad omnes regulas praecedentes. 3. 149. 112

Deferre testationis impedit celebrationem in ipso, & mantentorem. ibid. 113

Deferre vicam, seu bona proximi licet vique ad occasionem iniuriae aggressio, quando aliter illa defecio expedit non potest. 3. 11. 8

Loquitur Mark. 16. declaratur. ibid. 9

Deferre, & Deferre.

Deferre non facit fieri potest ut bona fac. 2. 447. 9

Deferre facit quando inducit irregularitatem. 2. 449. 15

Deferre vocabilis quo dicitur, & iniquis iudicis abusus. 2. 451. 60

Deferre.

Deferre voluntates insolubilibus observari publici interest. 2. 354. 1

Deferre voluntates quae non possunt vicariis generalibus, nisi specialis facultas ab Episcopo fuerit concessa. 3. 114. 104

Defun

& Verborum.

Defectionem vicinam voluntate concurrente iusta & rationabili causa, potest Episcopus cum harenis consensu san-
quam Sedis Apoll. delegatus commutare. §. 351.1

Delegatus.

Degradatio duplex, verbalis scilicet, & realis, sive actualis. §. 356.1

Degradatio verbalis dicitur illa, quæ fit per solum, & simpli-
tem intercessionem, quæ Clericis commotis ab Ordine clari-
ficatur, seu ab ætæm excommunicationis depositum declaratur.
ibid. 2.

Privilegium fori, & Canonis per degradationem verbalem
nonquam amittitur. ibid. 3

Degradatio actualis, seu realis est quando vltra dispositionis
sententiam ob inobtemperantiam clericus personaliter per-
iuratur, ea ad hoc, excois, & spolatur Ecclesiæ Ord-
inibus. ibid. 4

Degradationis pena, ubi in iure, vel aliqua constitutione re-
peritur imposita, est intelligenda de laicis. §. 357.9

Degradationem verbalem, quæ criminis meretur, offendit
tur. ibid. 10

Degradationem realem meretur crimen hæresis, crimen fal-
si, & conspiratio contra proprium Episcopum. ibid. 11

Degradari, & curia seculari traditi potest clericus propter cri-
mina hæresis, aut falsi, aut conspirationis contra proprium
Episcopum, etiam non data inobtemperantia. ibid. 12

Degradari, & Curia seculari traditi potest Clericus, quando fuerit
inobtemperans & transiit in profanum omnium malo-
rum. ibid. 13

Degradatio ab Ordinibus est à proprio Episcopo facienda
sibi assensum secundum sacros Canones (as Episcopis, &
deputatis Presbyteris Episcopis, duodecim Episcopis, si
verò Duobus, sive Subdiaconis, artibus. §. 359.13

Degradatio auctoritate Concilii Tridentini, à quo, & quibus as-
sensibus fieri debeat, ostenditur. ibid. 14

Degradare actualiter clericum non potest Episcopus electus,
& consecratus, nec consecrationem, secus in verbalis depo-
sitione. ibid. 15

Degradandi, seu deponendi suos subditos non habent facul-
tatem Prælati Religiosorum, nisi illis concessum sit per pri-
vilegium, vel consuetudinem à Romano Pontifice toleran-
tam. ibid. 16

Degradandi quomodo fieri debeat, ostenditur. §. 360.30

Degradatio clericum, qui summa restitui vult, ab debeat à Papa
tamquam restitutionem preste, et etiam ab Episcopo à qua
degradatus fuit, ostenditur. ibid. 31

Delegatio.

Delegatio facta persone prohibita Pontificali cætere, cum
tempus ac locum prohibetur, non tenetur effectum. §. 364.35

Delegatio quoties fit ab ipsa lege, non delegatur, sed potius
Ordinarius iurisdictionem tribuit. §. 369.1

Delegatio quando fit à Canone, legi per modum commissi-
onis specialis, & non sub ratione officii, delegatur, & non
Ordinarius iurisdictionem tribuit. ibid. 2

Delegari qui possunt, & qui non.

Delegari etiam, vel plures causas ex vi commissionis genera-
lis potest Episcopi Vicarius. §. 374.101

Delegari non potest Episcopus iudici laico, ut cognoscat de
causis criminalibus clericorum. §. 374.11

Delegari non potest Episcopus causas spirituales laico simul
cum Clerico committere. §. 374.13

Delegari potest Episcopus iudici laico criminalis clericorum
causas, si non aliter clericis sufficiant, & habili, cum Epi-
scopo possit huiusmodi causas delegare. ibid. 14

Delegari potest Episcopus, & quilibet iudex Ecclesiasticus
laici causas civiles, & temporales, non tamen generales.
ibid. 17

Delegari qua causa requiratur.

Delegari non possunt Clerici coniugati cause criminales
Clericorum ab inferiori à Papa. §. 377.4

Delegari etiam qui possunt & officium.

Delegata potestatem dispensandi in iuramentis, seu votis, conse-
crati coactis potestatem commutandi. §. 378.13

Data vno potestatem commutandi iuramenta, seu vota, non
conferuntur eo ipsi potestatem dispensandi coactis. ibid. 15

Delegari, seu commissarij ad cognoscendum, an alienatio bono-
rum Ecclesiæ sit in eandem eius utilitatem, an vero, vel
timore alienationis consentientes, in excommunicationem
Papalem incidunt. §. 381.17

Delegatus ab Episcopo ad absolvendum pernitentes à causa
pœnitentiæ referatur, prædictum causam alteri delegare non
potest. §. 379.11

Delegatus specialiter Episcopo Vicarius generalis auctoritate
non potest. §. 385.111

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi, quia est consti-
tutus in dignitate. §. 387.131

Delegatus Papæ, & gratiam beneficium caratur potest
esse Vicarius Capituli Sede vacante. ibid. 17

Delegatus Papæ potest esse Vicarius Episcopi alibi, & con-
firmari, licet eodem conferatur. ibid. 18

Delegatus Papæ non potest esse Vicarius foraneus. ibid. 19

Delegatus iudex dicitur ille, cui sine magistrali officio, nec
non habens ratione ad illud, iurisdictionis demandata est. §.
382.6

Delegatus causæ iudicii Ordinario quando illum in eis proce-
dendum delegatur, quando vero Ordinarius iudicem con-
stituat, ostenditur. ibid. 22

Delegatus natus Ecclesiæ brachium seculari ad execu-
torem demandari sibi oportet impotente potest. §. 380.33

Delegatus summi Pontificis in totum delegatus valet. §. 386.
44.

Delictum.

Delictum commissum in Cœlesti, vel in Ecclesiæ vestitu-
lo, non dicitur commissum in ipsa Ecclesiæ. §. 338.18

Delictum notorium dicitur commissum, vel confessum in tu-
blico. §. 341.13

Delictum de dolo ad forum cœlestium dicitur, statim si
denuntiatio, seu accusatio de illo eam legittimo superiori
facta est. §. 342.18

Delictum de dolo ad forum cœlestium variis dicitur
post hinc constitutum. ibid. 19

Delictum commissum per quod prius ipso facto beneficium,
amittitur iudicium, ut ea in consensum celebrare dimittat an-
ta sententiam. §. 343.14

Delictum aliquod via experti potest tam notorium, quod
non possit habere aliquam excusationem, seu dubitationem. §.
347.11.

Delinquere à sacris locis extrahere, præter quàm in casu-
bus concessis per Gregog. XIV. in sacrosanctum. Papam inci-
dunt. §. 348.167

Denari quibus suis venditis Dominus iussit Iesus Christum
qui facit. §. 349.16

Denari non suspensum inter membra. §. 350.16

Denari sibi ecclesiam ad indignationem, vel impotentiam, quod-
dam Ordines sit administrandus. ibid. 17

Denunciatio.

Denunciatio non facit de substantia Sacramenti Matrimo-
nii. §. 370.1

Pœnitentia mortali committitur quando huiusmodi denun-
tiationes omittuntur legi faciliare, aut legitima causa.
ibid. 1

Spousi etiam pœnitentia denunciationem omittentes pœnitent
societates quoties habuerint copulam. §. 371.3

Parochus pœnitentia mortaliter, assensu matrimonio alique
pœnitentia denunciationibus. ibid. 4

Parochus omittens vram denunciationem, & centos sic
nullum subesse impedimentum, & idcirco à mortali cap-
saudat. ibid. 5

Parochus timere mortis omittit denunciationibus matrimo-
nii assensum non peccat. ibid. 6

Parochus sollicitus propriæ, & sine iusta causa denuncia-
tiones, omittens, suspendendus est ab officio per terna-
tionem. ibid. 7

Matrimonium dicitur clandestinum quoad pernam, si illud
denunciationibus omittatur. ibid. 8

Denunciationes sunt faciendæ à Parochis, vel ab alio de ipsius
Parochi locum. ibid. 9

Denunciationes sunt faciendæ in utraque spousi, & spousæ Pa-
rochia, quando sunt discretæ Parochorum. ibid. 10

Contraentes, quando plura habuerint domicilia, faciendæ
sunt denunciationes in eo, in quo veritas est, sicut
impedimento. ibid. 11

Denunciationes sunt faciendæ tribus diebus festis contin-
entibus, quibus libet succedere immediatim. ibid. 12

Parochus non potest mortaliter, si vno, vel altero die festo
omittat denunciationes, dummodo inter vram, & alteram
multos dies festos non interponat. ibid. 13

Diebus festis, ubi huiusmodi denunciationes fieri non pos-
sunt, etiam cum dispensatione Episcopi. ibid. 14

Denunciationes possunt aliquando fieri alio die, quoniam festo
si ingratum hominum multitudine ad Ecclesiam accedat. ibid. 15

Denunciationes valide fieri possunt extra Ecclesiam, & Mis-
sionem solemnem, si magis ad ipsius populi coactionem, & locus
apert sit, ad missionem notitiam pertineant. ibid. 16

Denunciare aut testificari in mortali, qui non curantur,
possum declarari ob consummationem, nec communicationem
iniquitatis. §. 379.44

Denunciare in eo, qui audit delictum ab eo, qui iam
denuntiavit, ostenditur. §. 381.18

Denunciare passus sententia emendandi vel emendandi ante
consecrationem frateram, quod qualitas intelligi debeat,
ibid. declaratur. §. 382.70

Index Rerum,

Denunciatio nullas tenetur nisi quos pars vel iudex intendit ligare. *ibid.* 71
 Denunciatio acria tenetur, quod non verè & acriter fecit. 3. 121. 44
 Denuntiare quando quis tenetur iustum compensationem, ostendit. 3. 443. 72
 Denuntiare ratione monitorii nullas tenetur quando tempore publicationis degebat extra territorium Episcopi denuntians. *ibid.* 73
 Denuntiare non tenetur, qui rem habet sibi debitam cum suis creditores ipsi anteriores. 3. 404. 81
 Denuntiare non tenetur vi multumioji, qui nec rem suam perdidit. *ibid.* 82
 Denuntiare non tenetur, qui bona fide rem alienam pecunia numerata emit à latrone negata, aut non sperata restitutione. *ibid.* 83
 Denunciatio Evangelica non obligat ois pro loco, & tempore, darscilicet commoditate, & opportunitate ex parte denuntiantis, & denuntiat. 3. 141. 98
 Vide *Monitionem, Revocatio, Edictum.*

Deposito.

Deponere à beneficiis, officio, aut Ordine sine speciali Episcopi licentia non potest Vicarius. 3. 113. 79
 Deponi à provinciali Concilio non potest Episcopus. 3. 454. 3
 Deponere Episcopos semper ad Romanam Pontificem spectat. 3. 119. 8
 Depositionis causa ab Episcopo antequam eandem solemniter, quam requirit depositum ab Ordine, & dignitate, ostendatur. *ibid.* 9
 Vide *Depredatio.*
 Depositio Episcopi, vide *Episcopus.*
 Deprehensus in flagranti delicto quando incarcerationis, nec fugae, nec infamiae potest. 3. 451. 33

Deputatus.

Deputati auctoritate Prælati ad aliquod Hospitalis erectum auctoritate Ordinarii, quodvis fore privilegium. 3. 453. 40
 Deputati in Ecclesiis Regularium ad curam animarum, ad synodum venire debent. 3. 495. 25
 Deputatus ad gubernationem Seminarii Episcopus tenetur adhuc in consilio, non tamen obligator eorum consilium sequi. 3. 517. 38
 Deputatus ad curiam bona distibuebat inter pauperes, potest eligere pauperes sibi conuictos, & se ipsam vi pauperem si operat, ac filios suos pauperes fundere cessante. 3. 553. 21
 Derogationes generales non operantur quando talia sunt impedimenta, quod diffinitionem reddere solent concedentem ad dispensandum. 3. 526. 33
 Derogatio est iudicia an sint ab ordinatione excludenda. 3. 551. 6

Devotio.

Devotio debet probo gradum de inferiori ad proximum Superiorem, & quilibet coram habet fides mentes ad conferendum à tempore futurum. 3. 183. 11
 Devotio in contemptu immediatè Papæ subiecta, sit immediate ad Papam, vel Legatum de Latere. 3. 184. 13
 Devotio in beneficiis vniuersi respectu vicarij non habet locum in vniuersitate Prælati, que nunquam vacare censetur. *ibid.* 15
 Devotio ubi sit gradum ad quolibet Superiorem, non censet sentit, quod sibi daret ad conferendum, nisi à die mortis. *ibid.* 18
 Devotio ubi ei locus est non modo ad Episcopum, sed ad alium quemcumque inferiorum Prælatum, sit ad quem spectat collatio, vel institutio. 3. 189. 109
 Devotio in beneficiis conferens beneficium, tenetur servare illius statum. *ibid.*
 Devotio iurisdictionis, vel inlocatur ad Archiepiscopum ex capite obedientie, vel ex alia qualibet causa, non est facta cum non inuicem prohibent Archiepiscopo, sed potest et inuicem respectu ex iure eidem concessa. 4. 476. 11
 Devotio negotiorum non pendet ex solis rationibus, vel ex rei natura, sed ex sola legis dispositione. 3. 577. 12
 Devotio iudiciali ob obedientiam Prælatum Ecclesiasticorum non procedit ex natura rei, vel alius ratione concludens, sed immo sunt iudiciali est voluntas, & dispositioni legis Canonice. *ibid.* 14
 Devotio domus de non in alium sit per præscriptiorem à lege iudiciali non tenetur dominis esse in incerto. 3. 578. 17
 Devotio potestatis Prælatorum Ecclesiasticorum propter obedientiam non inducit extra casus à lege expressos. *ibid.* 18
 Devotio ubi expressè à iure iudiciali repetitur, non semper sit ac proximum Superiorem. *ibid.* 20

Devotio potestatis ad Superiorem non habet locum ex obedientia tantum, quod Canonice, & prebendat in Ecclesia non nunciatas minime procedens. 3. 584. 15
 Devotio, que in talis negligenter fieri debet ad Episcopum, non potest fieri Sæc. vacante ad Capitulum. 3. 587. 79
 Devotio in quibus casibus sit à superiori ad inferiorum, censetur. 3. 588. 74
 Devotio ob negligentiam fit gradum de Episcopo ad Capitulum, de Capitulo ad Archiepiscopum, de Archiepiscopo ad Patriarcham, & de hoc ad Summum Pontificem. *ibid.* 80
 Papa potest quandoque ex vi maioria potestatis sibi tempore seculare conferre, quo devolutionis ordinem spectare tenetur. 3. 599. 81
 Papa in beneficiis inferiorum conferendis non potest non saltem tunc devolutionis, sed etiam iure præerogative. *ibid.* 82
 Devotio ex negligentia dirimatur si cum omine, & qualitatibus requiritur in prima provisione. *ibid.* 83
 Devotio ex negligentia fit ad Superiorem, qui dolose non procuraverit obedientiam, calliditatem. *ibid.* 84
 Superior si ante devolutionem iure devolutionis contraxit, collatio est nulla, quantumvis postea devotio confirmetur. *ibid.* 85
 Devotio cessat in reformatione. *ibid.* 87
 Devotio fit si ij, ad quos spectat providens indigna, sit inhabilibus, & incapacibus. *ibid.* 88
 Vicarius si consentit beneficium indigno, non fit devolutio, nec est Episcopus censetur potestatem piam. *ibid.* 89
 Dextra pars nobilitas est. 1. 163. 42
 Dicitur materia est liberi Evangelicorum. 3. 119. 6
 Dicitur quilibet coenit viginti militum. 3. 555. 63

Dies.

Dies martij Beati Petri sunt 22. Aprilis. 1. 161. 54
 Dies martij 3. Iacobus fuit 15. Martij, qua & Christus carere humanam suscepit, & passus est, & ideo transierit in diem 25. Iulij, quia eo die inuenerit fuit eius corpus. *ibid.* 55
 Dies vinculorum S. Petri Apost. non est, beatus eo die, quo accidit, propter solemnitatem Paschalis, in quo cecidit, sed die primo Augusti, quo curia Romanæ fuit adducta. *ibid.* 56
 Dies Duminei, & festini in quibus Episcopi minores Ordines conferre possunt, sunt omnes dies festini de præerogative. 3. 144. 22
 Dies festi nomenque veniant. 3. 571. 7

Dignitas.

Dignitas est, quando fiat irregularitas. 2. 449. 18
 Dignitas non est propter membra nostri corporis. *ibid.* 19
 Dignitas illo carere, qui medius est, non est irregularitas. *ibid.* 27
 Dignitas senos habens in manibus non est irregularitas. *ibid.* 28
 Dignitas superius habens, potest eos sibi amputare, vel amputari permittit, dummodo nullam inde periculum sit imminere. *ibid.* 33
 Dignitas dicitur, & dimidium palmæ sine sua culpa amittens, potest habere beneficium non requirere celebrationem. 2. 451. 54
 Dignitas, que de communis mensa præbendam non habent licet habeant illam in ebor, vocem non habent, nec in Capitulo nec in Episcopi electione. 3. 14. 18
 Dignitas maior in superius, & prima voce digniorum. 1. 163. 61
 Dignitatem maiorem non semper arguit ad decorem, vel gloriam sedere. *ibid.* 63
 Dignitatis appellations in iuris, vel hominis dispositione Episcopalis contrahitur, quando materia est favorabilis. 2. 189. 16
 Dignitates non comprehenduntur nisi apertis verbis illarum memorem referimus. 3. 100. 109
 Dignitates beneficiorum appellations non veniunt. 3. 123. 80
 Dignitates duas in eadem Ecclesia, vel vnam simul cum Canonice nollit abique indulgentia Romani Pont. habere potest. 3. 11. 29
 Dignitas principalis in Collegiis cum regulariter habeat eorum animarum requirit auctoritatem 25. annum interprocurat. 3. 100. 109
 Dignitatis creaturi à Canonice factæ non potest vicarius generalis Episcopi auctoritatem interponere. 3. 123. 80
 Dignitas Ecclesiastica est rerum Ecclesiasticarum administrationis cum iurisdictione. 3. 127. 153
 Dignitates maiores post Pontificalem in Cathedralibus, & principalis in Collegiis, necnon Praetoribus, & Ecclesiis consueverunt dignos possunt. 3. 161. 57
 Dignitates, que referantur in Regula quatuor Cancellarius, debent

debeat esse maior, seu principalis actus. 3. 163. 28
 Dignitates in primam conditionaliter pendere condi-
 tione, & necesse quatuordecim, non cadit sub reservatione
 Regular quatuor. ibid. 99
 Dignitas tantum una maior in quatuor Cathedrali, & una
 principalis in quatuor Collegiata reservata est per Regu-
 larem quatuor cancellatam. ibid. 100
 Dignitates si duo sunt aequales in Cathedralibus, &
 aequales principales in Collegiatis, ambae eorum reservatae.
 ibid. 101
 Dignitas una tantum si duo sunt maior in Cathedrali, hae erit
 reservata. ibid. 102
 Dignitates principales Regularium Conventualium, seu Mo-
 nasteria statum, quae non sequuntur per Abbatem, referuntur
 Regulari quatuor cancellatam. ibid. 104
 Dignitas, quae Parochialem prepositum, & accessibile unitatem
 habet, concursus non conferuntur. 3. 193. 45
 Dignitas habens eam animarum in Ecclesiis Collegiatis,
 concursus non conferuntur, nec in illa eadem est necessa-
 riis, quae requiritur in Parochialibus. ibid. 49
 Dignitates omnes, & saltem dimidia pars Canonice in
 Cathedralibus, & collegiatis Ecclesiis insignibus, ubi id
 commodum fieri potest, honoris Concilium, vel nomen Do-
 ctoribus, vel Licentiis in Theologia, aut iure Canonico
 conferuntur. 3. 197. 18
 Dignitatibus hae Sedis Apostolicae auctoritate, non licet eas
 imponere, quod quis nisi graduatus non possit eas obtinere.
 ibid. 19
 Dignitas principalis in Ecclesia Collegiata ex parte conferri
 debet Doctori, vel Licenciato, seu principalis dignitas in
 Cathedrali non tamen accessoria. ibid. 43
 Dignitas principalis in Collegiata requirit aetatem viginti-
 quinque annorum incorporationem, cum habeat curam ani-
 marum in loco interiori, & exteriori. 3. 198. 64
 Dignitates in Cathedralibus possunt obtineri ab habentibus
 aetatem viginti duos annorum, nisi habeant curam ani-
 marum pariter, sicut, sicut accessoria. ibid. 65
 Dignitates in Collegiatis possunt obtineri ab habentibus de-
 cimum quintum annum. ibid. 67
 Dignitates suppletio de carnis oblatione, vel puerorum non
 possunt fieri ab Episcopo ex causa eam consensu Capituli,
 quando bona Episcopi, & Capituli sunt communia, nec
 etiam ad eadem in voluntatem Capituli 3. 234. 9
 Dignitates inferiores an possint Episcopus creare, ostenditur.
 3. 237. 7. 10. 1. 12

Dignus.

Dignus, an verò dignum ad pastorale munus eligere te-
 neatur, ostenditur. 3. 20. 12. 30. 31. 32
 Dignus quilibet personarum, quem nefas indignum.
 3. 234. 16
 Dignus de gremio Ecclesiae potest eligi posthabito dignitate
 extraneo. 3. 207. 103
 Dignus praefectus ad maiorem partem personarum est condi-
 mandus omnis de praefecto. 3. 281. 198
 Dignus praefectus potest ab iustitiae appellare. 3. 274. 101
 Dignior est habendus, qui sit de linea fundatorem, statim ideo-
 neitate. ibid. 102
 Dignior est habendus ad Ecclesiam infirmitatem in iudici-
 tas in ea nobilitate, doctore, senior, & pauperior, dummodo
 Ecclesia non esset debitor eorum. ibid. 105
 Dignitas, & potentia tribuit ad se aetatem minus digni, &
 minus potentis. 3. 238. 31
 Dignitas facienda virtute decreti apponitur per summum Pon-
 tificem, videlicet vel ipse Orator infra duos menses à die
 habuit possessionem fecerit primum, dimiserit beneficium,
 debet esse potius, & simpliciter & non potest praescripto decreto
 satisfieri per acquisitionem. 3. 239. 79

Dimissoria.

Dimissoria licet & quibus per Regularis obtinenda. 3. 211. 31
 In Dimissoria si concedatur tantum licentia & facultas pro-
 movendi à quocunque Catholico Amittit in propria
 diocesi residentem, non tamen additum sit, vel alio ex his
 promissis excois, an possit in, cui talis facultas con-
 ceduntur, promovendi in Dimissoria in alterius diocesi de li-
 centia Episcopi illius diocesis Pontificalia excois. 3. 216. 11
 Dimissorium velus antiquissimum. 3. 218. 3
 Dimissoria concedere possunt, qui ad Ordines valens pro-
 movere. ibid. 4
 Dimissoria ab Episcopo excois, vel suspensio de-
 clatio non sunt valida, postquam subditi se facere ordinem
 à viciniori Episcopo. ibid. 5
 Dimissoria Praeterea inferiores concedere nequeunt, nisi ex
 consideratione legitime praescripta, aut alia peculiariter iure

potestatem acquisitionis eas dandi. 3. 219. 6
 Abbat, aliquae exempti hodie huiusmodi dimissoria
 ecclesiis secularibus concedere non possunt. ibid. 7
 Ordinarius privatus ad Episcopum habens ius visitandi
 & congregandi Synodum, potest dimissoria concedere.
 ibid. 8
 Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato huius-
 modi dimissoria concedere non potest. ibid. 9
 Capitulum Sede vacante, nonnulli elapso anno à die obitus
 Praetuli, potest dimissoria concedere, nisi actum be-
 neficii, sub certa penis. ibid. 10
 Dimissoria licet aetate annam concedere potest Capitu-
 lum Sede vacante per Vicarium ab eo electum actum
 beneficii, tam habet, quam habendus. 3. 220. 11. §. 11-
 ctus.
 Amplius etiam si Capitulum habet territorium dimissum
 ob immemorabilem possessionem. ibid. 12
 Vicarius à Capitulo Sede vacante concedens distas dimis-
 soria non actum, & ante elapsum annum, quas penas
 incurrit. ibid. 12
 Vicarius Papae non prohibetur, etiam statim post vacatum
 Sedem dimissoria impartiri. ibid. 13
 Dimissoria cum antiquis Episcopis dabant, non cum exa-
 minantibus eis concedebant, ut illam Ordinarium examina-
 dum dimittant. 3. 221. 19
 In Dimissoria concedenda quae servanda sunt. ibid. 19
 Dimissoria semper valent, tum vivente, tum defuncto dante.
 3. 222. 23
 Dimissoria datur à Capitulo Sede vacante per legittimum mo-
 dorum Episcopi non ex parte. ibid. 24
 Episcopus novus potest per edictum omnia, & quaecunque
 dimissoria à praecedentibus, sive à Capitulo Sede va-
 cante concessit, revocare. ibid. 25
 pro Dimissoria ad Ordines accipiendo, nihil recipi debet
 ab Episcopo, ex parte ministri. ibid. 26
 Notarius pro singulis dimissoria, seu testimonibus li-
 cetis decem partem vasis auri recipere tantum quo-
 gressu, nisi saltem sit ei constitutum, vel consuetudo addit
 nihil accipiendo. ibid. 27
 Episcopus abbas à sua diocesi potest suis subditis dimis-
 soria concedere. ibid. 28
 Dimissoria eius Episcopi, originis or, an dimissoria perinece
 nois. 3. 223. 35
 Dimissoria, seu commendatarias licet ad Ordines susci-
 piendo clericis sui diocesis non potest vicarius genera-
 lis concedere, nisi Episcopo in senatus agens. 3. 224. 57
 Dimissoria à Superioribus ex Societate Iesu, & aliis ab alia
 Religione, an vincunt in irregularem ex defectu
 natalium, ita ut non possint excois Ordines recipere,
 nec ad alios promoveri. 3. 245. 38

Diocesi.

Diocesis, & Parochia omni à Summis Pontificibus, praefertim
 à Dionysio L. distincta fuerunt. 3. 207. 3
 Diocesis quid sit, ostenditur. 3. 211. 8
 Diocesis una non est in duas dividenda. ibid. 9
 Diocesum fines, de quibus constat, praescribi non possunt,
 ibid. 10
 Diocesum fines qualiter procedunt, ostenduntur. ibid. 11
 Dioceses Episcopatum non distinguuntur, iuxta terminos
 domini temporalis, sed plerumque una diocesis sese ex-
 tendit infra fines alius domini. ibid. 12
 Dioceses duae, etiam quae principaliter vixit respectu Epis-
 copi reputantur una. 3. 214. 121
 Diocesis quando venit appellatione vrbis, ostenditur. 3. 215. 169
 Diocesum, provinciarum, seu Parochiarum fines praescribi
 non possunt. 3. 201. 3
 Diocesum fines, quatenus fines sunt, & habent rationem
 finalem, praescribi non possunt, nisi considerentur respectu
 soli quod occupant, quod dominum & proprietatem
 visum. 3. 202. 11
 Dispositio Apostolicae castitatis emulatores facit. 3. 217. 11
 Dissidia ubi est inter Episcopos solvantur super excep-
 tione iurium Episcoporum in Ecclesia, quae est sita in
 consensu duorum diocesum, potest Metropolitanus eos
 cogere ut concordent. 3. 274. 30

Disinfratatio.

Disinfratatio, seu diminutio beneficii eadem causam & so-
 lemniorem requirit, quam velo parialis, seu alienatio
 rerum Ecclesiarum. 3. 231. 16
 Rectoria, vel defensoria vocatio in disinfratatione bene-
 ficij requiritur, & aliae solemnitates in alienatione vel
 Ecclesiae requiruntur. ibid. 17
 Disinfratatio beneficii causa cognita, & de consensu Reformer
 valat. ibid. 18
 Parochialis

& Verborum.

etiam minoris, & simplex beneficium, non potest Episcopus. **ibid. 13**
 Dispensare vult Episcopus in bigamia familiaritatis, si Clementer cum vicia & origine matrimonium coarctaverit. **2. 474. 16**
 Dispensare poterit Episcopus in bigamia familiaritatis coarctata etiam ex matrimonio cum vicia, vel coarctata, si ex defectu oritur. **1. 475. 17**
 Dispensare non potest Vicarius generalis ex generali vicarius mandato. **3. 151. 181**
 Dispensare non valet Episcopus cum illegitimis, vel habeant eadem beneficia, quae pater habuit, nec ad habendum eam, quae in eadem existant Ecclesia, in qua genitor habuit. **3. 151. 30**
 Dispensare potest Episcopus cum illegitimo ad beneficium simplex, cui vult et Parochialis. **3. 152. 44**
 Dispensare non potest Episcopus cum Religioso, vel admodum studium Religiosum vacante. **3. 487. 6**
 Dispensare non potest, ut vult, quae duodecim annorum non complevit, possit habere in monasterio suscipere. **3. 441. 10**
 Dispensandi causa sufficit, quod extrajudicialiter cognoscatur. **ibid. 19**
 Iussu ad dispensandum causae quae. **ibid. 40**
 Causa iussu ad dispensandum est, quando creditur matrimonium iniuste impediendum. **ibid. 41**
 Vel quando virgo sub tutela iniqui tenetur est, qui cum viro ignobilis, & dispertit vult. **ibid. 43**
 Vel quando virgo est a viro debeat. **ibid. 43**
 Vel si filii essent sub potestate nonnulli. **ibid. 43**
 Vel quando magnus contractus fuit matrimonium. **ibid. 41**
 Vel quocumque inter contrahentes volentes ad dispensationem, iustitiam, & iustitiam, & iustitiam. **ibid. 46**
 Vel quando matrimonium esset contrahendum in morte articulo. **ibid. 47**
 Vel quando tempus, quo suspicabatur, iussu, ita ut nequeant omnes denunciations praestari. **ibid. 48**
 Vel ubi contrahere volentes duo habui fuerint pro corrigendis. **2. 3. 1. 49**
 Dispensandi potestas in voce, & iuramento conceditur iurisdictioni respectu illorum, qui sunt verbi, & proprie subditi ratione domicilii, non habitationis. **1. 408. 17**
 Dispensandi potestas habet in voce, & iuramento, potest illi committere. **2. 414. 21**
 Delegatus potest dispensare in iuramento, seu iuramento, & potest dispensare in iuramento. **ibid. 21**
 Dispensandi potestas illi concessa non tenet odiosa, sed favorabilis quousque est. **ibid. 24**
 Dispensandi potestas ab Episcopo concessa in terminis, de quibus agitur, potest causa discessum exerceat, & causa absente. **2. 430. 7**
 Dispensandi, & absolventi potestatem in delictis occultis Episcopo concessam sine eius speciali mandato Vicarius generalis exercere non potest. **ibid. 10**

Dispensatio.

Dispensatio propter merita personarum cum laicis, & neophitis, ut possit se Episcopo fieri. **1. 19. 46**
 Dispensatus ad Ordines intelligitur dumtaxat dispensatus ad minores. **1. 460. 4**
 Dispensatus, ut promoveatur possit ad Ordines sacros, multo magis censetur dispensatus, ut possit promoveatur ad Ordines minores. **ibid. 5**
 Dispensatus simpliciter ad beneficium, ad alium qualem ad simplex non dicitur habilitatus. **2. 461. 7**
 Dispensatus ad Sacerdotium non tenet habilis ad beneficium eorum. **ibid. 8**
 Dispensatus ad curiam, multo magis censetur dispensatus ad Canoniam Cathedralium. **ibid. 10**
 Dispensatus ad beneficium curatum non censetur dispensatus ad obtinendam dignitatem, etiam si subtrahat esset dispensatus. **ibid. 11**
 Dispensatus ad Dignitates, non dicitur dispensatus ad maiorem dignitatem post Pontificalium. **ibid. 14**
 Dispensatus ad Summo Pontifici ad beneficium simplex obtinendum, ante etiam 14 annorum ea dispensatione Episcopo possit aliud simplex impetrare. **2. 464. 36**
 Dispensatus pro peccatis ratione alicuius illius ad efructum dispensatum. **2. 477. 15**
 Dispensatus ad vnum, censetur dispensatus ad omnia consequens ad illius vnum. **2. 397. 8**

Dispositio.

Dispositio omnis conditionalis in sua essentia a principio est perfecta. **2. 410. 6**
 Dispositio bonorum temporarium fieri non potest a iuribus cum primis incipiunt haberi, sed intra duos menses

ante professionem, cum licentia Episcopi, vel eius Vicarii. **3. 434. 1**

Episcopus confirmatus, licet non conferretur, potest concedere licentiam, ut a nonnullis possit fieri dispositio bonorum temporalium. **ibid. 3**

Archiepiscopus confirmatus, etiam nonnullum pallium receperit, potest licentiam impetiri in dispositionibus faciendis per nonnullos de bonis temporalibus. **ibid. 4**

Capitulum sede vacante potest licentiam concedere, ut nonnulli disponant de bonis temporalibus. **ibid. 5**

Abbas, & alij Parlati habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, nullique Episcopi subditi possunt in suis discretibus licentiam concedere nonnullis ad disponendum de bonis temporalibus. **3. 435. 6**

Primi Regularis in monasterio exemptis, & sub subiectis non possunt facultatem concedere nonnullis disponendi de suis bonis temporalibus. **ibid. 7**

Vicarius Episcopi, vel quouscumque Perlatorum iurisdictionem Episcopalem habentium in suis discretibus, ac etiam a Capitulo sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nonnullis disponendi de suis bonis temporalibus. **ibid. 8**

Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarii concedunt nonnullis disponendi de suis bonis temporalibus, possunt aliter delegare. **ibid. 9**

Licentiam, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdictionem, eorumque Vicarii concedunt potest nonnullis faciendi dispositiones bonorum temporalium, non ea quae quod sit in scriptis, nec talis est petita, sed debet esse contenta. **ibid. 10**

Dispositiones omnes vel in personam, vel in locum reuocantur. **3. 144. 3**

Disposuere debet Episcopus, multis annuere, & omnia licet moderari pro loco, & tempore. **1. 102. 13**

Distributio.

Distributiones quotidianas in absentis non consequuntur Canonici pro tribus mensibus sui concessis. **3. 101. 124**

Distributiones quotidianas quousque licet etiam Canonici, & Parochiales habent, relictis in Parochialibus. **ibid. 128**

Distributiones tenentur restituere absentibus in choro non cantando, vel de ordinario, & frequenter consuevit. **3. 102. 132**

Distributiones quotidianae non possunt percipi a Canonici absentibus, & per substitutionem Ecclesiae sua inferantur, nisi expressio ad privilegium iuramentum. **ibid. 135**

Distributiones quotidianas non laiciant Canonici allocationes Penitentium, quousque volentes audire Missam in Ecclesia extra Cathedralium. **3. 103. 140**

Distributionum autem ob non residentiam non potest Episcopus, aut Capitulum remittere. **ibid. 140**

Distributiones quotidianas non participant Canonici duo intercessores Episcopo ad mentem laicorum Canonum. **ibid. 141**

Distributiones & fructus ut possit absenti a seipso sine Ecclesia licet, dum copulatur requiruntur, nulla causa absente, & licentia Ordinarii. **3. 104. 133**

Distributiones quotidianas licet etiam Auditors Rite Rom. **3. 105. 135**

& Inquisitores contra haereticam prauitatem. **ibid. 136**

& Collectores generalis Camera Apostolica, & subcollectores Advocati, procuratores fiscales, & notarii in causis spemiorum & iurium prefata Camera eorum officio dantur. **ibid. 137**

& Concilio generali intercessores. **ibid. 138**

& limina Apostolorum visitantes Episcopi nomine, vel ipsam comitantes. **ibid. 139**

& Penitentibus dum confessiones audient. **ibid. 140**

& examinatores beneficiorum a Diversis Synodo etiam pro tempore, quo causa examinis absunt a choro. **3. 106. 141**

& eorum animarum exerceant, quae illi Ecclesiae ubi sunt Canonici immittunt, dum sunt in actu administrandi sacramenta. **ibid. 142**

& visitantes Ecclesias, loca, vel redditus sua praesentia. **ibid. 143**

& obides datus ab Ecclesia, aut etiam expressalium causa capta. **ibid. 145**

& infirmis, qui personaliter diuini interesse non possunt. **ibid. 146**

& absentes pro quibus Ecclesiae. **3. 107. 147. cum seq.**

& medicinam torcular valerit causa cum medicis consilio sumens. **ibid. 49**

& excommunicatos, suspensas, & interdictas, & interdictas inuoluit. **ibid. 173**

Distributiones quotidianas omittit a quo recuperet eorum munus interdictis, & interdictis. **ibid. 174**

Distribui

Index Rerum,

Distributiones quotidianas percipere non debent Canonici
cellariorum i divinis durante. 3. 108. 177
Distributiones quotidianas suas faciant propriis, quamvis si
dei provisionem non emiserint. 3. 113. 30

Disiunctio.

Disiungere prohibetur vendere prohibitus. 3. 157. 81
Disiunctio Parochialis potest Episcopus sine maiori parte
Parochianorum censeri. 3. 114. 4
Disiunctio Parochiam tanquam Sedis Apost. delegator potest
Episcopus, etiam si subiecta sit Regularibus, ubi ob locum
distantiam ad divina officia audire parochianorum
ibid. 6
accedere non possunt. 3. 157. 81
Disiunctio venit applicatione venditionis. 3. 157. 81
Disiunctio parochialis non est facienda ob locorum distantiam,
quando in loco mionem difficili Quasorum adesse, vel
Ecclesie carnifere baptisati. 3. 157. 4

Disiunctio.

Disiunctio quocunque sit. 3. 157. 11
Disiunctio que fit per donationem locutionem sapit haren-
sim, & sic disiunctio potest per laqueos coarctari. ibid.
113

Disiunctio omnes & fortiores, & magis artem exerceant,
& doctores, 3. Disiunctio sui penitus tradit effectum
est Episcoporum. 3. 157
Disiunctio potest compelli officio iudicis ad dandam elemo-
synam quocunque tempore magna sumit, & accedens. 3.
177. 4

Doctores, & Doctores.

Doctores sacrum Scripturam, vel las Canonici, tunc percipi-
unt fructus parochiarum suarum, cum conducti, seu
salarii docent, sunt ratione stipendij, seu Cathedra, quam
habent. 3. 143. 27
Doctores iuxta Canonico, vel sacrum Scripturam quoad pri-
vilegium percipiendi fructus, non habent ullam temporis
denotacionem, sed eo gaudent, quando docent. ibid.
113

Doctores non tenentur licentiam obtinere ab Episcopo quo-
ad privilegium percipiendi fructus, licet studantes. 3. 143.
113

Doctorem, id est, potestatem docere, Episcopum esse oportet.
1. 94. 4

Doctores loquentes, & non facientes damari ab lido. 3.
95. 7

Doctores, ac Lectores in Theologia, vel sacris Canonico, sa-
moneque parochiarum tenentur potest ab Episcopo appropria-
tionem ad audientia Confessionum. 3. 113. 14
Doctores indigent licentiam perennes ad audientia Confes-
siones non censetur approbati quamvis illis iussu negle-
tor. 3. 113. 11

Doctores adherentes Matrimonio clandestinum habere
viam sponsalium, referantur, & illorum fundamentis re-
spondent. 3. 137. 146

Doctores, & scholares vniuersitatis Bononiensis, qui con-
ducunt domos aliorum Doctores, seu scholasticos ante suam
locutionem sine eius consensu. 3. 157. 81

Doctores gradum conferens Episcopus, nisi sub certa limita-
tione, & collatione gradus sit suspensus. 3. 153. 38

Ordinando non recepto prius iuramento suspenditur Episco-
pus. 3. 157. 81

Doctores.

Doctores gradus, vel licentiam requiritur ad beneficia, seu
dignitates, sicut si habetur officio licentia competenti. 3.
131. 1

Doctores gradus ad beneficia, seu dignitates requiritur
non solum si habetur non facta professione Fidei, aut con-
tra Academiam statuta, vel confessions recepta. ibid. 6

Doctrina.

Doctrina cum sit quid extrinsecum homini licet alicui non
paritatem. 3. 154. 17

Doctrina non per se res, & fama, sed ex actuali examine
probat debet. ibid. 18

Doctrinam Christianam, & Fidei rudimenta parit in singu-
lis Parochis Domestici, & aliis secularibus debet docen-
dam meriti Consi. Trident. sess. 4. de reformat. cap. 4. in
fine. 3. 113. 37

Ordinarius potest malitia & panis egerere parit ad
discendam Doctrinam Christianam, obediens. ibid. 38

Doctrina minus, modo idoneus, cuius mores sunt noti, & ap-
probati, profertur doctores, cuius vita ignota. 3. 104. 104

Doctrinam authenticam, vide Authenticam.

Domicilium.

Domicilium materiam est sequendum, quando deest pater-
num. 3. 106. 16
Domicilij ratione efficitur quod subditi & diocesani Episcopi,
vix illud contrarie. ibid. 12

Domicilium est habitatio animi destinatione perpetua in qua
quis terram suam magis sumum constituit. ibid. 13
Domicilium & habitatio in quo differat. 3. 107. 14
Domicilium non contrahitur etiam per mille annos dum quis
habet animum recedendi. ibid. 4

Domicilium ad Ordines capiendos contrahitur etiam in loco
longo tempore in aliquo loco degens, si habentis animum
perpetuo eo permanendi. ibid. 16

Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab uno Episcopo
ordinari. 3. 108. 13

Domicilia quando non sunt aequali principaliter, semper prius
ciendum est principalia. ibid. 39

Domicilium contrahitur, quando Ordines suscipiendos, in lo-
co beneficii, etiam si relictum non requirit. 3. 109. 47

Domicilium facit personam habitantem decanalem, quando aliter
non constat de voluntate habitantium. 3. 172. 18

Domicilium acquirit officialis perpetuo in eo loco, in quo
officium exercet. 3. 173. 14

Domicilium relictum relictum in eo loco unde trahit origi-
nem, & in eo in quo relictus est. 3. 174. 18

Domicilium contrahi potest in pluribus locis, & ab uno
Episcopo ordinari. ibid.

Domicilium habet Clericus, & est eius illius diocesis in qua
suum est eius beneficii, si illud possidet. ibid. 43

Domicilia duo via quis habet, ad validitatem matrimonij
sufficit eorum alterum Parochio fidei contrarium. 3. 177. 8

verificatio.

Dominium.

Dominium eiusdem rei diuersis respectibus in solidum per-
tinet deus itate potest. 3. 118. 39

Dominij diuersitate deus in aliam sit per prescriptionem
à lege inducitur, ne totum dominium esset in iure. 3.
178. 17

Dominij temporales prohibentes subditis salu eum personis
Ecclesiasticis contrahant. 3. 143. 113

Dominij temporales quando excommunicationem nemini re-
ferantur innotant, 3. 140. 148

Dominus de incendio per familiam admisso verum ne, &
quando tenetur, remittit. 3. 140. 79

Domus.

Domus Episcopi debet esse commune fidelium hospitium. 1.
87. 1

Domus Episcopi ad hoc est instituta, ut omnes in hospitali-
tate recipiant. 1. 88. 2

Domum suam diligenter Episcopi gubernare debent. 1.
107. 1

Domus, quae in totum destruitur, si de nouo restructa, non
censetur eadem, nec datur obligatio respectu illius. 3. 135. 14

Domum emissa clericis ad suum usum, non solum gubellam,
sed et ad locandam. 3. 131. 113

Domos in qua subiacent moneta falsa sciente domino de-
bita. 3. 137. 49

Domus paritimonij alicui, reddi potest opponere conditionem
de eo reddendo cum ordinem habuerit beneficium
sufficiens, vel alius unde viuat possit. 3. 139. 31

Donationum rerum immensitas in sanctissimis Ecclesiis
ma iudicia est. 3. 140. 78

Donata bona, ut qui ad sacros Ordines promouetur, dicuntur
quasi quodam spualis meritis, & premium pro fer-
uitate exhibendis. 3. 139. 17

Donationum aduersus donationem de eiusdem agere non po-
test. 3. 130. 15

Donationis inuoluntariae non potest praesentare donationem,
si donatio sit facta pro illa vice. 3. 148. 91

Donatio.

Donatio de tercia, & ciuitatibus Imperij illicita est, & inualida.
3. 138. 49

Donationis vix ad ritum potest quod ordinari, si ita Episcopus
iudicauerit assendum pro necessitate, vel utilitate
Ecclesiae. 3. 134. 16

Donatio pro suscipiendis Ordinibus filio simpliciter facta
conferri non debet, seu imputari in legitimam. 3. 131. 64

Donatio paritimonij ab omni & illuzine facta clerico cau-
sa suscipiendis sacros Ordines, an ad heredes transmittatur,
an vero mortuo donatore ad donatorem reuertatur. 3. 133. 90

Donatio ob causam infirmam non debet. 3. 139. 18

Donatio causa dotis, vel contemplatione Matrimonij non
infirmatur, nec ex causa ingratitudinis reuocatur. ibid. 19

Donatio inuoluntariae hoc Episcopi confectio legitima pre-
scriptione paritimonij. 3. 131. 16

Donatio licet sine consensu Episcopi possit fieri comparatione
non tamen sine comparatione sine illius consensu. 3. 134. 19

Donatio facta absque iniquatione ultra quingentos aureos
10

In excessu salum vitatur, & firma remanet in summa, & iure permittit. 3.404.10
Donatio facta ab ingressu religionis, cum pacto de non recu-
candis: cum iuramento, an revocari possit. 3.419.23
Donationes inter vivos comprehensum locum Concilij di-
cto loco. 3.419.23
Donatio, & receptatio pari passu ambulant, & quod de una
dictum, alia etiam procedat. ibid.
Donationem Deo, seu B. Mariæ, aut Sanctis oblatam non eub-
prehendit dispositio Concilij Trid. sess. 25. de Regularib.
cap. 16. ibid. 37
Donare potest Episcopus inter vivos etiam non modice, &
in profanos vias. 3.420.33
Donationes immobilitates facere an liceat beneficiario in agri-
culture constituto. 3.421.35
Donationes factæ ob solas quinque causas iure revocari pos-
sunt, quod etiam ad alias similes ex identitate rationis ex-
tenditur. 3.425.6.18
Donatio causa mortis quoad sum effectum, & efficaciam
accedit, & assimilatur vicinis voluntariis. 3.426.32
Donare potest Episcopus inter vivos etiam non modice, &
in profanos vias. ibid. 33
Donatio nulli facta à consanguineo potius ratione sangui-
nis facta præsumitur, quam militis. 3.425.33
In Donatione facta Episcopo, & Ecclesiæ quomodo proce-
dendum ditione. 3.426.19, 30
Donare tenetur de cessione, si expresse promittat se velle
de illa teneri. 2.390.18
+ Donare, est restrictio temporis. 2.389.59
Dormiens interficiendo si intra Ecclesiam aliquem occi-
dat quia furioso impetum, Ecclesiam non polluit, &
pœna homicidij excoletur. 3.424.13
Dei in Ecclesiæ adificatione quanta requiratur. 3.420.3

Datus.

Dare dicitur ad effectum consecrandi infusoriarum, qui
Ecclesiam docet, quando sine illa est fundata, & constru-
ta. 3.427.9
Dare dicitur, ut acquirat infusoriarum dæm assignans,
qui sufficiat ad necessaria ministrum, & ad luminaria.
ibid. 10
Dare non sufficiens, quod arbitrat Ordinaris, non ac-
quirat infusoriarum. ibid. 15
Dare ut acquirat infusoriarum debet potestati etiam Epi-
scopo se dæm nomine dare. 3.428.15
Dare non sufficiens, quamvis Episcopus consentiat, non de-
betur. ibid. 13
Dare, vel oblatio in scriptis ipse solus Papa interpretatur.
2.11.35
Dubius in fide quando dicitur hæreticus. 3.433.16
Durum hominum scilicet ut debet, qui ovis homines
bene vivendo præce. 1.46.6
Dura officio habet Episcopos ut rectum iter subditis osten-
dat. 1.9.17
Dura facientes, campum doctos, & auxilium præstantes
incidunt in excom Papalem. 3.33.110
Dura simul eandem rem, & eodem modo in solidum posside-
re non possunt, non ita si diverso modo, & diversis respo-
sibus. 3.118.38

E

Ebrietas.

Ebrietas quibus signis cognoscatur, ostenditur. 3.39.6
Ebrietas omnium præsumitur, nisi probetur per iudi-
cia, & coniecturas apparentes. 3.344.8
Ebrietas tempore cognoscitur solum esse hominem occi-
dere, & occidere, non erit immensus à pœna. 2.344.6
de Ebrietate, & quibus pœna ebrietas plectendi, vide apud
Doctores citatos. ibid. 9
Ebrietas damnable, & gravis vitium. ibid. 10
Solitas inebriat facies Oculorum insignis non potest. ite
ebrietas si homicidium paraverit intra Ecclesiam, quia non
multum distat à furto, illam non polluit. ibid. 5
Si quis seivus, & ebrietas tempore, & vim furoris expen-
dit solum esse hominem occidere, & occidere, non erit
immensus à pœna. ibid. 6
Ebrietas occidendo tunc Ecclesiam non polluit, quando verè
ebrius est, & ebrietas fuerit extra se positus. ibid. 7

Ecclesia.

Ecclesiæ universalem potestatem, summamque auctoritatem
Dominus noster in Sancto Petro Apostolorum Princeps
collocavit. 3.33
Ecclesiæ gubernatio, periculum peccati timens, suspensum
refugiis, sui tamen modum habet considerandum, & non
quod in commune omnino expedit. 1.64.27
Ecclesiæ auctoritas non consistit in fastu Prelati. 1.82.14

Barth. de Episcopo Pars I.

Ecclesia sine Episcopo comparatur areæi alieno. 2.36.14
Ecclesiæ Claus Petri præcipue, & per eam Ecclesiæ dæm
suerunt. 1.128.2
Ecclesiæ vias sub uno summo Pastore, ostenditur. 3.119.6
Ecclesia cum laicis vivit, & magis inique esse videtur
cum ad bonum facili esse producta. 1.139.73
Respondetur contrariis fundamentis. ibid. 74
In Ecclesiis apostolica mensura est denotum rerum immensitas.
2.120.78
Ecclesiis quod domine Deo reddunt, à quo non est bonum, &
dorem spiritum promittit Apostolorum dicitur. ibid. 79
Ecclesiarum polluitur, si fuerit consecrata, & consecra-
tionem non delegat Episcopus sine iudicio Apostoli. 2.121.44
Ecclesiis omnes & Parochias, Monasteria, & Hospitalia, &
omnia loca pœna sub ius potestate, & legitime committit
debet Episcopus. ibid. 46
Ecclesiæ adificandas designare spectat ad Episcopum. 2.122.58
Ecclesia est locus idoneus pro consecratione Episcoporum, nisi
consuetudo aliter habet. 2.124.44
Ecclesiæ non sufficit referre ad hunc effectum bis, vel ter,
sed requiritur periculis, & saltem pro maiori pœna com-
pensata. 2.125.14
Ecclesia consecrata reconsecrari non potest, nisi per præsum-
ptum Episcopum, vel alium de ipsius locum. 3.127.1
Ecclesiæ, seu Monasterium mutari non potest de uno in alium
locum sine licentia Papæ, & Directoris. 3.130.8
Ecclesiarum consecrata tam festis diebus, quam festis
habet potest. 2.134.1
Ecclesia interdicta tempore consecrata non potest. 3.135.4
Ecclesia consecrata non pœnam, nisi probetur. ibid. 5
Ecclesia si dubitetur an sit consecrata, est in dubio consecra-
ta. ibid. 9
Ecclesia semel consecrata, amplius consecrari non debet. ibid. 13
Ecclesia si consecrata in totum quoad rectum, & pœnam, non
in maiori parte, & quoad rectum non noviter se habet, consecra-
tionem amittit. ibid. 13
Ecclesia si infirma, & in totum destruitur, & ex eadem ma-
teria postea reedificetur, rectum est consecrata. ibid. 15
Ecclesiæ rectum si corruat illius remanens pars parietum, vel
in totum, vel pro maiori parte, non est ipsi consecrata. 3.
136.17
Ecclesiæ consecratio ad que respicitur. ibid. 18
Ecclesiæ, si non simul, & in totum, sed pariter, & per partes
destruitur, pars habita per modum accessit, consecrata
habebitur. ibid. 19
Ecclesia, seu Altare non polluitur si per Episcopum excom-
municatum consecrata, seu benedicta ipsa Ecclesia sit. 2.
317.28
Ecclesia non polluitur censeri debet per homicidium casuale vo-
luntarium in sua causa, quia aliqui dant opem vel illius
disputat. 2.344.15
Ecclesia in rei veritate non fundatur, nec polluitur. 2.345.50
Ecclesia quare polluta dicitur. ibid. 52
Ecclesiæ nomine in hoc proposito intelligitur illa, quæ con-
secrata est, vel specialiter benedicta. 2.346.55
Ecclesia non polluitur ex vulneribus ictibus extra illam acceptis,
quoniam intra illam mors contingit, sicut est contrarium.
ibid. 53
Ecclesia non polluitur ex eo, quod intra illam vulnus infi-
gitur, si sanguis extra effundatur propter cecidit respon-
dendum. ibid. 54
Ecclesia polluitur respectu voluntariam, & iniuriosam sangui-
nis effusionem intra eandem contingentem. 2.347.59
Sanguis hominis debet esse hominis viæ. ibid. 52
Sanguis si effundatur de cadavere coram occisore, contra
quem alia adstant indicia, præsumitur esse relictum. 2.
348.38
Mirabile quoddam nectens cuiusdam cadaveris occisorem
attendit. ibid. 38
Sanguinis effusio, propter quam Ecclesia polluitur, non
debet esse modica, sed copiosa. 2.349.34
Ex persequione levi, licet sanguis copiose effundatur, Ec-
clesia non polluitur. ibid. 36
Sanguinis effusio propter quam Ecclesia polluitur, debet
esse publica. ibid. 37
Ecclesia polluitur propter voluntarium humani seminis ef-
fusionem intra illam contingentem, siue sit hominem, siue
mulierem, hæreticem, aut infidelis, siue etiam per multum,
aut sudarium. 2.350.42
Ecclesia non polluitur, si sanguinis, aut seminis effusio acce-
dat supra rectum, vel infra Ecclesiam in aliqua camera, vel
in aliquo camera, aut cella, vel in Choro, Sacristia, aut tur-
ri cymbalorum. ibid. 45
Ecclesia ut polluitur ex seminis effusione, requiritur, ut ex
tingat in sanguinis quantitate. 2.351.49
Ecclesiæ

Index Rerum,

Ecclesia an per occultum, & peccaminosum feminis effluemum
a parte cui polluitur, solvetur. *ibid.* 50
Ecclesia non polluitur, quando actus luxuriae sit, si tamen
actualis effluus extra illam contingat. *ibid.* 51
Ecclesia polluitur, si intra illam sepeius fuerit fidelis inco-
municatus, omniumque denunciatus, aut notorius Clerici
peccator. *ibid.* 52
Procedit etiam, quando infidelis, vel haereticus sepelitur,
vel eorum infantes. 2-352-53
Ecclesia non consecrata, sed tamen benedicta reconciliari
potest per quemcumque simplicem Sacerdotem per solam
aquam benedictam aspergentem. *ibid.* 57
Ecclesia semper amat sapientem. 2-465-2
Ecclesiam in Cathedrali solam Papa erigit, ac alia ratione
mutat. 3-7-1
Vide infra *Ecclesia Cathedralis*.
Ecclesiam baptismalem obtinet, cui incumbit sola cura bap-
tizandi omnes infantes oppidi, tenetur ad refectum. 3-
94-50
Ecclesiam verissime collapsam, quae ob eam, & Parochialem
totam inopiam acquirunt restaurari, in materiam, vel alias vicin-
tiores abique specialiter mandato Vicarii Episcopi transfe-
re non potest. 3-113-11
Ecclesia prima vacat per translationem Praetati ad aliam, Inve-
nitur in expensis, & ostensio Capitulo 3-178-111-1
Ecclesiam commendatam Papa simpliciter alieni, in perpe-
tuum h. ad rem eam commendatam videtur. 3-185-7
Ecclesia simpliciter commendata per Papam alieni, commen-
datur tunc non habet libertatem potestatem statuerendi de
eius fructibus. 3-186-8
Ecclesiam ad eorum tempus commendatam per Papam potest
Episcopus conferre post elapsum tempus. *ibid.* 9
Ecclesiam quae minuitur tantum, si populus restitueret noluit, cu-
det proinde dimitti. 3-122-3
Ecclesia verissime collapsa quando reparari nequeant, sunt in
totum destruentia. *ibid.* 19
Ecclesiam subiectam Abbati an alij inferiori Praetato non po-
test Episcopus venire abique illius consensu. 3-119-12
Ecclesiam simpliciter in Curiam, & Parochialem, an ea causa
possit erigere Episcopus, ostenditur. 3-131-13
Ecclesia ab initio liberata non potest Episcopus subiecte
inopartitionem alienare. 3-151-35
Nova constituta, *ibid.* 36
Ecclesia inferiori potest Episcopo, & aliis vicariis modum moderata
procuratorem solvere tenetur iuxta modum, & qualitatem
sui praebentis. 3-159-63
Ecclesiae multum S. Iohannis Hierosolymitani, quibus cura
animarum inuenitur, in coenotatibus ipsam curam, Ordina-
tionem sunt subiecta. 3-195-66
Ecclesiae appellantes, quando comprehendantur loca pia,
ostenditur. 3-303-37
Ecclesiam non res minoris spacio, quam quadraginta annorum
praescripti non possunt. 3-306-55
Ecclesiae omnes, & loca diversae Episcopi iurisdictioni, curae
& spirituali: cum potestati subiectae. 3-329-8
Ecclesia caetero non consentit exempli Capella ipsi Eccle-
siae subiectae accedenti, vel coniacae.
Ecclesia ad curam fructuum emanavit defuncti voluntas, quan-
do negligens est, potest Episcopus in alio loco, seu alio
modo ecclesiarum capere voluntatem. 3-351-16
Ecclesia exempta, quae habet capellam, vel populum non exem-
ptum, tenetur Episcopo ad canonicam, nisi populus pleno
iure subiectus esset Ecclesiae exemptae. 3-366-14
Pleno iure dicuntur Ecclesiae ad aliquem pertinere, quan-
do utroque iure, id est, in spiritualibus eidem subiecta
sunt. *ibid.* 15
Ecclesia exempta non tenetur prestare Episcopo charita-
tivum subiectum, quod et intelligitur huiusmodi. 3-
371-47
Pleno iure dicuntur Ecclesiae ad aliquem pertinere, quando
utroque iure eidem subiecta sunt. 3-387-4
Ecclesiam rex iure refectionis locat, non alienari non pos-
sunt. 3-403-3
Ecclesiae rex in consilio Romano Pontifici, in emphyteusim
dandi potest in casibus a iure permittis, & de bonis solitis ab
omni dandi in emphyteusim, & cum eadem Ecclesiae vi-
litate. 3-405-11
Ecclesiam res alienari possunt causa necessitatis ipsam
Ecclesiam, ut si debitor viget ab ipsi Ecclesia contra-
ctum, vel causa pietatis, & pro redemptione captivorum,
aut alimonia pauperum, vel quando res essent inutilis, aut
incommoda ipsi Ecclesiae. 3-406-13
Ecclesiam res ex causa maioria utilitatis alienari possunt.
ibid. 14
Ecclesiae res solum concedi in emphyteusim cum beneplacito
Apostolico semel impetrato, & ad Ecclesiam revertantur,
provisum tamen emphyteutici abique solemnitate acqui-

sita in alienatione rerum Ecclesiasticarum. *ibid.* 19
Ecclesiae res semel alienabiles & Ecclesiae prima causa concessio-
nis, item alienari non potest. 3-407-18
Ecclesiae res, quae servando seuari non potest in consilio Ro-
mano Pontifici alienari permittitur. *ibid.* 37
Ecclesiae res, quae servando seuari non potest, dicitur mobili-
lis, quae non durat triennio, vel vltio consumitur, & non
fructificat. *ibid.* 38
Ecclesiae res immobilis parva cum consensu Episcopi abique
solemnitate alienari potest. 3-408-10
Ecclesiam res non acquisita, sed etiam acquirenda non
possunt abique solemnitate alienari. *ibid.* 34
Ecclesiam res sine solemnitate alienari possunt, quando
summa alienandi necessitas instat, & Papa de facili ad ius
non possit. 3-410-18
Ecclesiam bona restitutioni subiecta abique solemnitate
restituere possunt. 3-411-61
Ecclesiam res alienari possunt ob commemorationem memo-
riam. *ibid.* 62
Ecclesiae res, quae in consilio Romano Pontifice alienari non
possunt, semel sunt. *ibid.* 66
Ecclesiae nomen potest quis veniet contra proprium factum.
3-410-1
Ecclesia est corpus mixtum, cuius caput est Episcopus. 3-416-
11
Ecclesia, vel Episcopo quando consentim relinquatur, dicitur
inter eos facienda est, & quomodo? *ibid.* 22
Ecclesia tanquam corpus fictum sine anima coefferentem per
seipsum facere non potest. 3-471-1
Ecclesia dum vacat vacare potest legitime defensori iure agere
prohibetur. 3-465-9
Ecclesia quasi vacare dicitur ad hoc et contra illam iuristi-
cio non tenetur, ut quod licet Praetorem habeat, in tamen
quod res illius, ut eorum, et ad illam iuristis. 3-465-3
Ecclesia vacare dicitur ad hoc et per ipsum contra illam non
curat, quando caret proprio, & immediato Pastore. *ibid.* 9
Ecclesia Alexandrina Patriarchae benevolae fungitur, quia P. Per-
vixit omnia & Marco Evangelista eius discipulo consecrata est.
3-150-5
Praetor Antiochenus antiquiorum quibus Angulatus dicitur,
& manifestat per eorum indignis. 3-151-15
Vide *Constitutiones*.
Antiochena Patriarchali honore fungitur. 3-151-6
Germana Romana appellari meruit. 3-153-5
Eius Antiochia dicitur Catholica. *ibid.* 6
Bracharatus licet Maurorum inascentibus Pastore ali-
quando caruit, in priusmodum potest decem restituit,
laetentem, ac penitus dormientem statum eademque
quod postliminio reuertit ad Principalem dignitatem,
ibid. 14
Bracharatus eademque Primatus ius non facit prosequens
ostenditur. 3-166-79
Cathedralis.
Cathedralium translatio ex yro loco in alium.
Cathedralis sine speciali Summi Pontificis mandato val-
idus potest Praetorem dare. &c. 3-184-6
Cathedralis administratio nemo potest dare, nisi Papa.
ibid. 7
Cathedralis non potest Episcopus sine Apostolica auctoritate
in alium locum transferre. 3-181-5
Collegiata habent curam animarum, talis cura non pertinet
ad singulos Canonicos illius, sed ad eorum Collegium
velicam personam Rectoris representantem. 3-181-164
Constitutiones ad Summi Pontificis. Patriarchalis
honori Imperatorum peccatis datus est, ut scilicet post
Romanum Pontificem primatus habere t honorem. 2-
111-7
Constantinopolitana Romana appellabatur. 3-185-4
Constantinopolitana post Romanam primus locus datus
fuit. *ibid.* 5
Constantinopolitana multis cohortibus erat ministris.
ibid. 7
Constantinopolitana & Alexandrina parum digressam
cum Ecclesia Romana non habuerunt. 3-186-8
Episcopales, quae sunt in imperatorum regibus non compe-
henduntur sed reservatione predictae regule tenent. 3-
181-8
Hierosolymitana, si antiquitas spectent, omnes ac etiam
Romanam videretur excedere. 3-180-19
Milius S. Iohannis Hierosolymitani, quibus cura anima-
rum incumbit in consecrationibus ipsam curam, Ordina-
tionis subiecta. 3-185-14
Parochialis quae dicitur. 3-181-66
Parochialis

& Verborum.

Parochialis quomodo dispensatur. *ibid.* 67

Parochiale, seu curatum beneficium quoad referendum non dicitur illud quod non est cura curatum, sed habetur. *ibid.* 68

Parochialis obtinens Ecclesiam post Cons. Trid. facienda licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. *ibid.* 69-77

Parochialis habens in qua Vicariam perpetuam legitime instituit obtinet, eo vacante ecclesia non tenetur. *ibid.* 77

Parochialis non bene ex eo colligitur, quod percipiat, vel non percipiat decimas. *ibid.* 78-79

Parochialis vacat ipso iure, si ita, qui eam asseruit, effusum animum Sacerdotio immitit. *ibid.* 80

Parochialis proinde intra sex menses facienda est ab Episcopo, quando eorum collatio ad illum spectat, intra quatuor vero menses, quando ad Papam spectat. *ibid.* 81-82

Parochialis, qui est vnicus Canonici, consecutus non consecutus. *ibid.* 83-84

Parochialis, cui vnicus est Canonici, assumit nuntium, consecretur, & periculis illius. *ibid.* 85

Parochialis, quando est subditi Monasterio, vel anacore, de eius mensa, consecutus non consecutus. *ibid.* 86-87

Parochialis, quam quis acquirit per regnum, non est necessarium examen per concilium, si eam iam possidet. *ibid.* 88

Parochiales quinque quare in Vite confirmari ostenditur. *ibid.* 89-90

Parochiales obtinentibus potest Concil. Trid. studendi licentia, atque in absentia studiorum causa fructus percipiendi non datur. *ibid.* 91-92

Parochiales, Archiepiscopus, & Episcopus dispositioni Summi Pontificis referantur. *ibid.* 93-94

Romana Parochialis potest fugiat, quia ad eam in bene Domino ex Antiqua Cathedrali suam transtulit Petrus. *ibid.* 95-96

Romana quare primatum obtinet ostenditur. *ibid.* 97-98

Romana omnia aliorum, omninoque fidelium mactat & magistra. *ibid.* 99-100

Romana & vnicus Summi Pontificis facit Presb. in Ecclesiastica monachia. *ibid.* 101-102

Romana nomen nulli potest agere in iudicio super bonis, que habentur in Ecclesiis relinquuntur sine speciali Romani Pont. mandato. *ibid.* 103-104

Eius bona sunt terras occupantes, & illius iurisdictionem respiciunt. *ibid.* 105-106

Ecclesiam Romanam non esse caput omnium Ecclesiarum consummatrice assensu, & excommunicationem semihis referantur incurrit. *ibid.* 107-108

Ecclesia catholica, vide *Catholica*. *ibid.* 109

Ecclesia reparatio, vide *Reparatio*. *ibid.* 110

Ecclesia, illa persona illa dicitur que habet primam iurisdictionem. *ibid.* 111-112

Ecclesiastica persona non quidam vendatur, prohibentes, incidunt in excommunicationem Papalem. *ibid.* 113-114

Ecclesiasticus, qui alium Ecclesiasticum ad forum laicale trahit, incidunt in eorum Papalem. *ibid.* 115-116

Ecclesiasticum bona in quatuor partes olim diuisa fuerunt, scilicet una Episcopo, secunda clero, tertia pauperibus, quarta fabricis Ecclesiarum. *ibid.* 117-118

Ecclesiasticus iudex, vide *Iudex*. *ibid.* 119

Edictum.

Edictum per totum provinciam potest mitti Archiepiscopus in casibus ad suam iurisdictionem pertinentibus. *ibid.* 120-121

Edictum est de substantia, atque de forma in concilio Parochialium. *ibid.* 122-123

Edictum debet apponi ab Ordinario loci, ubi existit beneficium, & ibidem easdem esse peragendum, etiam ab Ordinario aliter diuersis fieri confirmatum. *ibid.* 124-125

Edictum debet remanere affirmum ad valorem Ecclesiarum per spatium decem dierum, quod per aliam simile poterit prorogari, non ultra. *ibid.* 126-127

Edictum remanere clausum nullis est amittendum, quod limine tertis in capitis. *ibid.* 128-129

Edictum transacto termino, qui descripti fuerint ab extremis ad ibidem in Synodo diuersa deputare examinari debent. *ibid.* 130-131

Edictorum officio in vacatione Parochialis Ecclesiarum insuperantur Ecclesiastici, ad id est substantialia, ut institutio facta sine ea ipso iure annullatur. *ibid.* 132-133

Edicti vi reuelare nemo cogi potest id quod nouit sub secreto naturali. *ibid.* 134-135

Edictum ab aliqua religione ob delicta Quid. & habetur ex parte. *ibid.* 136-137

Edictum de Episcopo per l. l.

ab Episcopo originis est ordinandus, dummodo habilis sit. *ibid.* 138-139

Electio.

Electio canonice confirmata solum in Germania servatur. *ibid.* 140-141

Electio non confirmationem an petens amicus sine mandato, electum a perna exulet, offenditur. *ibid.* 142-143

Electio per Remigium, Lusitanum de Alpuerto l. l. in sum Regem, veluti in publicis comitiis legitime congregatum, potest fieri abique auctoritate Summi Pontificis. *ibid.* 144-145

Electio non celebrata intra tres menses iustus, tamen impedimento cessante, ab eis, qui eligere debuerant, eligendi potestatem vice carebunt, & deuotioribus accipiant. *ibid.* 146-147

Electio de se facta in summum Pont. & parochialis quoad duas Cardinalium partibus, officio, vel recipere. *ibid.* 148-149

Electio personarum ad gradum Theologum pertinet ad solum Episcopum & vacat in suo iure ordinario, collatio vero ad illi, ad quos ante pertinebat. *ibid.* 150-151

Electio consiliorum Theologorum, & in virosque iure Doctores, Promotus, & Notarii, siue Secretarii Synodi imprimis est facienda. *ibid.* 152-153

Notarius Synodi omnium Synodo interesse obligatorum nomina legit. *ibid.* 154-155

Electio reparatur secretis, & canonice, & electi foris in superioribus aliqui, qui vota omnium eligentium accipiunt. *ibid.* 156-157

Electio quando sit colla, ostenditur in casu occurrenti. *ibid.* 158-159

Electio officialium, qui administrantur sunt monasteriorum bona ad monasterium spectat superioribus. *ibid.* 160-161

Electio Papae, vide *Papa*. *ibid.* 162-163

Eligendi Episcopi potestas laicis concessa, vel permissa, quoad populos, & iurisdictionem Principis abrogata reperitur. *ibid.* 164-165

Eligendi Episcopi abrogata laicis potestas, illa penes omnes clericos & religiosos remanet, & in ea potest Clerici & Religiosi sunt leprari. *ibid.* 166-167

Eligendi Episcopi potestas ad solum Collegium lo Collegiarum, & ad solum Capitulum in Cathedralibus Cathedralibus. *ibid.* 168-169

Eligendi Episcopum potestas non omnibus Clericis Cathedralium, sed solum eorum Canonici, seu Capitulo facta est. *ibid.* 170-171

Eligendi, seu nominandi ius super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & aliis principibus in generalibus decessibus non continetur. *ibid.* 172-173

Electi & Eligentes qui, & quales esse debent.

Eligere non possunt Episcopi. *ibid.* 174-175

Eligentes in aequalem, cum Gubernatore Vitis Romae Imperatorem, Regem, Principem, Duem, Marchionem, aut huiusmodi, vel eorum filium, aut alium potentem, & dispositionem insignem, in Papalem iurisdictionem excommunicationem. *ibid.* 176-177

Eligentes per secularem aliquo patenti signo signantur, facient electionem oco secretam, & precatu mortaliter. *ibid.* 178-179

Electus Episcopus intra tres menses post consensum electionis de se celebrata praestatur confirmationem electionis ipsius petere debet. *ibid.* 180-181

Electus si intra tres menses confirmationem non petat, non quod ex electione acquirit, amittit. *ibid.* 182-183

Electus a Superiore, cui subiectus, confirmationem, aut secundum alios, Sede Apoit. de iure ante petere debet. *ibid.* 184-185

Electum in Episcopum Archiepiscopum confirmat. *ibid.* 186-187

Electum confirmatio in Episcopum, Archiepiscopum Metropolitanum in consecratione iurisdictione debet, vel eam committere. *ibid.* 188-189

Electus, seu praesentatus ad aliquod beneficium, acquirit tantum ius ad idem. *ibid.* 190-191

Electus si intra mensem a tempore electionis sit praesentatus non conferat electionem, vacat Praetura. *ibid.* 192-193

Electus si intra tres menses post consensum electionis praesentatus, non petens confirmationem, ipso facto priuatur iure sibi per electionem quodvis. *ibid.* 194-195

Electus, vel praesentatus quando ante confirmationem, vel institutionem per se, vel per alium administraverit, eo ipso priuatur iure illius quodvis, & beneficium vacat, ut prius. *ibid.* 196-197

Elemosyna.

Elemosyna tenetur Praetura dare in publico, & ad hoc ipsum ante factum canere. *ibid.* 198-199

Elemosyna, seu Eleemosina potest accipi pro celebratione Missae, potestque carissime haberi famularum. *ibid.* 200-201

Elemosyna

Index Rerum.

[illegible]

Ergebnisse

Episcopatus ipso iure a non dignatus est in Ecclesia, & idcirco Sententia contra hoc nomen non designatur, cum alibi dicitur vel Vobis Romanis, vel Catholicis Ecclesie Episcopus per seipsum appellat. 1. 3. 11

Episcopatus dicitur qualiter à Dno Petro facta fuerat, oblatione. 1. 4. 0. 3

Episcopatus dignitatem qui adipisci vult, debet prius cogitare, quae facultates suppetant & difficultates officium. 1. 3. 6. 6

Episcopatus appetentes ratione benevolum, & sufficiens honorum, illudici faciunt. 1. 3. 7. 8

Episcopatus optans non propriis officij dignitatem, sed propriis animum laborem, horum opus desiderat. ibid. 9

Episcopatus munus est. 1. 3. 8. 4

Episcopatus est officio animum infirmum. 1. 3. 8. 5

Episcopatus officio nihil est damnosius apud Deum, si per sanctitatem agatur, & si vult deest, nihil periculosius. ibid. 18

Episcopatus tenere non debet, qui potest proficere. 1. 3. 8. 6

Simplicitatem propter soliditatem ab Episcopatu quis repellitur. 1. 3. 8. 7

Episcopatus cultum est omniū dignitatum. 1. 3. 8. 7. 4

Episcopatus dignatus est. 1. 3. 8. 9. 1. 1. 18

Episcopatus est ordo à Sacerdotio distinctus. ibid. 18

Episcopatus est de per se, & scriptum Sacramentum. 1. 3. 9. 0. 19

Episcopatus dignitate qui praefatus cupit, debet alioquin Academur, & Gymnasi publicis, & auctoritate Magistrum, aut Doctorem, vel Lectorem in facia Theologiae, aut inter Canonice creari. 1. 3. 9. 1. 34

Examinatus ab Episcopatu munus eundem coram Sanctissimo in Curia, aut eius Nunciis in partibus iuxta novam Constit. Clem. VIII. 1. 3. 9. 1. 55

ad Episcopatum promoveendus in sacro Ordine ante factum sex mensem spaium constitutus esse debet de iure Concil. Trident. 1. 3. 9. 1. 56

ad Episcopatum promoveendus in omnibus facris Ordinibus debet esse constitutus iuxta Bullam Gregorij XIV. ibid. 39

Episcopatus in Ecclesia fuit de iure divino. 1. 3. 4. 373

Episcopatus transmutatio dupliciter potest fieri, vel renouatione loci, vel loco simul, & dignitatis. 1. 3. 3. 1. 6

Episcopatus transmutatio eo quibus causis fieri debeat. 3. 3. 3. 3

Renunciare Episcopatu potest, & tenetur Episcopus propterea debilitatem corporis. ibid. 3

Episcopatus potest renunciari per Procuratorem. ibid. 4

Conscientia criminis esse causa renunciandi Episcopatu. ibid. 6

Scire defectus est causa renunciandi Episcopatu. ibid. 7

Mala plebis esse causa renunciandi Episcopatu. ibid. 8

Scandalum graue est causa renunciandi Episcopatu. ibid. 9

Inregularitas personae esse causa renunciandi Episcopatu. ibid. 10

In ecumenicis Episcopatum praestare consensus Cardinalium, qui consensu processum, & est relationem in Consilio non faciunt. ibid. 15

Episcopus.

Episcopus non infirmus, & successio perpetua in Ecclesia à Christo Domino institutus fuit. 1. 3. 6

Episcopus esse de iure divino institutus, qui teneant ostensionem. ibid. 1

Episcopi aliam habent potestatem Ordinis, aliam iurisdictionis. ibid. 9

Ordinis facultas in Episcopis, quae fit, ostenditur. ibid. 10

Episcopus fuit consecratus cognoscit ea illia, quae pertinent ad dignitatem Episcopalem, de iure vobis quod ad simplicem iurisdictionem spectant, collegis electis & confirmatus, licet non consecratus. 1. 4. 1. 3

Episcopus cum eligatur, & confirmatur à Romano Pontifice, vel ab alio auctoritate ipsius, electio & confirmatio non est, rebus confecto sine qua Episcopus iurisdictionem à Deo non accipit, sed illi est, per quod Romani Pontifices aut iurisdictionem in promissa, non praestit. 1. 4. 2.

Episcopi vi probetur quod successores Apostolorum, ostenditur. ibid. 19

Episcopi impropiè, videlicet per quamdam similitudinem & proportionem dicuntur Apostoli succedere. 1. 4. 3

Episcopi Apostoli succedere dicuntur, respectu Ordinis facti Episcopali. ibid. 14

Episcopus iurisdictionis in particulari immediate à Summo Pontifice. 1. 3. 7. 16

Episcopus apud Iudaeos vertebat sub nomine Magistratus. 1. 3. 7. 17

& Verborum.

culis erat panis, & ceterarum rerum ad cibum, & victum
pertinentium eorum habere. *ibid. 1*
Episcopus Græcè dictus est qui Latine dicitur Specialior, vel
superintendentes, ex quo illius præcipuum munus sit gra-
vis sibi commissi mores, & vitam explorare, & inspicere.
ibid. 1
Episcoporum nomina. *ibid.*
Episcopi summi Sacerdotes vocantur ad differentiam simpli-
cium Sacerdotum. *ibid. 3*
Pontifices tantum, aliquando vero Summi Pontifices con-
notantur Episcopi, cum ipsi Ecclesiasticos Ordines dissi-
buant, & disponant & prædicatorum sint in cunctis. *1.*
1. 4
Populus dicitur Episcopi, quia in Concilio præsidet. *ib. 5*
Antilites appellantur Episcopi, quia ante alios statim præ-
cedunt populo. *ibid. 6*
Sanctissimi vocantur Episcopi, quia alios Sanctos officia
dant. *ibid. 7*
Legati Christi nonnunquam appellantur Episcopi. *ibid. 8*
Pastores Episcopi non impropiè dicuntur, sicut & subditi
eorum limitibus oves appellantur. *ibid. 9*
Frates vocat Episcopus Summus Pontifex, quasi sibi
æquales, Cardinales vero, & Reges Sive. *ibid. 10*
Virescentes, & persone cyprie appellantur Episcopi. *ibid. 11*
Pater Episcopus dicitur, ut amaretur populo sicut pater
familias. *1. 13*
Sui tenet etiam dicitur Episcopus, ut condit aliorum mo-
res sapientissimè iustissimè, ac præcipit. *ibid. 14*
Luceas super candelabrum posita idè appellatur Epi-
scopus, ut omnibus luceat probitatis, & doctrinæ radice.
ibid. 15
Angeli dicuntur Episcopi, quia mittuntur, ut omni prædi-
cant verbum Dei. *ibid. 16*
Dux officium habet Episcopus, ut totam ecclesiam subditi
ostendat. *ibid. 17*
Medici appellantur Episcopi, ut seiant attemperare & con-
silio in cunctis viri scribit. *ibid. 18*
Episcopum quem efficit oportet ad Christo Domino ostendat
in Evangelio. *ibid. 19*
Item ab Apostolo multis in locis. *ibid. 20*
Episcopum cultorem, mediatorem Dei, & hominem efficit dicit
beatus Clemens Pater successit. *ibid. 21*
Episcopum vocat diuinum, ac diuino omnino officio dicit
Dionysius Areopagita. *1. 10. 11*
Episcopum efficit legatum, qui omni principatui, & po-
testati legitur, & quod homini licet, imitatur Christi
veri Dei, principis Sacerdotum, Imaginem Dei referens.
ibid. 23
Episcopos quos nominibus significat, Nazianzenus, & Sa-
cra Basilus ostendunt. *ibid. 24*
Episcopi dignitas, potestas, & iocunditudo in institutione Di-
uina præcipue tam sapienter. *ibid. 25*
Episcopos, quos errantem Apostoli, vita sanctitatem sua eli-
gendis, & erant Episcopi ad Romanum Pontificem
perueniunt, tanquam ad succedentem Petri. *1. 11. 2*
Episcopos electionem primis Ecclesie temporibus totius
Clerici, & populi auctoritate habuit. *ibid. 4*
Episcopum electionem aliquando Clero, & populo da-
bantur, ut iam huiusmodi illi Episcopum nominarent, & eli-
gerent aliquando vero, ut Clerici eligerent, populi vero
consecrarent. *ibid. 5*
Principes facularem aliquando auctoritate propria electio-
nem, & nominationem Episcoporum faciebant, aliquan-
do vero ipsa Romana Ecclesia potestatem eis eligendi,
& nominandi Episcopos concedebat. *ibid. 6*
Hispaniarum Regibus a Romano Pontifice privilegium
fuit indultum eligendi, & nominandi Episcopos. *ibid. 7*
Principibus aliquando concessum fuit, ut electio & eli-
ctio facta valida non esset, nisi Principis accederet con-
secratio. *ibid. 8*
Episcopos eligendi potestas laici concessa, vel permissa, quo-
dam populis, & facularibus Principes obrogata noscitur, opti-
mè ratione habet. *1. 13. 9*
Episcopos eligendi obrogata laici potestas illa penes omnes
Clericos, & Religiosos remanet, & in ea potestas Clerici
a Religiosis sit separata. *ibid. 10*
Episcopos demum eligendi potestas ad solum Collegium in
Collegiis, & ad solum Capitulum in Cathedralibus re-
ducta fuit. *ibid. 11*
Episcopum eligendi potestas, non omnibus Clericis Carde-
nialibus, sed solum eorum Canonici, seu Capitulo facta est.
1. 14. 18
Episcoporum ad electionem Canonici, qui in pupillari ætate
existunt, vocandi non sunt. *ibid. 19*
Consecratio specialis indutem, & efficere potest, ut Cleti-
ci aliam Ecclesiam, vel aliam ecclesiam, cum illis ad
collegium admittantur. *1. 15. 23*

Barth. de Episcopo Part. 1. 1.

Laici aut eligendi Episcopum consuetudine acquirere non
possunt. *ibid. 26*
Consuetudo eligendi Episcopos ad Capitulum, & ad Ca-
nonicos spectans durat usque ad tempora Bonifacii
VIII. & Clementis V. *ibid. 27*
Reges Hispanie, & Lusitanie nominandi, & præsentandi
Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod sua habuerunt,
ostendunt. *ibid. 28*
Regibus Francie non nominandi Episcopos indiget Præben-
dis coactum. *ibid.*
Lusitanie Reges in Cathedralibus eligendi Episcopos, in-
pauca, & privilegia obtinebant, quia vel Ec-
clesias dotant, fundant, aut ab hostium potestate
liberant ecclesiarum, vel proprias sedes auctant.
1. 16. 33
Episcoporum electionem ad populum ipse diuino pertinet
suo concedendum huius semper hactenus. *1. 17. 35*
Respondetur ad fundamenta hæreticorum. *ibid. 36, 37, 38*
Episcopi sibi eligere, vel nominare successores non possunt,
nisi quatenus ex concessione Pontificis eis fuerit speciali-
ter permisso. *1. 18. 39, 40*
Sacerdotes Diaconi Augustini, ac Beati Valerii sibi eli-
gerent ex concessione Romani Pontificis, ut aliquan-
tulum, vel melius secundum alios sibi successores so-
lum non elegerent, sed quibus personis & de propolis
Clerici, & populi per acclamationem consensum eli-
gerent. *ibid. 41*
Petrus affirmandi Episcopos ad solum Pontificem huius
diuina immediatè potest, vel ad eos, quibus concessit.
ibid. 42
Qualitates quæ in eo requirantur, qui est eligendus Epi-
scopus, referuntur. *ibid. 44*
Laici non possunt in Episcopum eligi. *1. 19. 45*
Dispensari propter meritum personarum cum laicis, & non
physicis vi potest Episcopus eligi. *ibid. 46*
Religiosi in Episcopum eligi possunt. *ibid. 47*
Episcopos nulli inuenerunt dicitur in dicit. *ibid. 48*
Episcoporum electionem confirmatio iuxta formam iuris iam
ab aula recedit. *1. 21. 6*
Episcopos ex eo minus, quamvis modum consecutus quæ
apertè possit. *ibid. 7*
Episcopus si velit ea, quæ sunt indictionis, exerceat, debet
obtemperare licetque Apostolicis, sine nobis nec admitti, &
recipi, tanquam Episcopos, nec possessionem Ecclesie sibi
collatæ conueniunt potest. *ibid. 9*
Episcopo quomodo eligatur, & confirmetur, qui ad liberam
Pape dispositionem spectant, ostendunt. *1. 24. 3*
Episcopi potest quæ exaltantur, & locutionibus quibuscumque
tonitru induant, ostendunt. *1. 30. 8*
Venerunt in capite la, qui in Episcopum consecratur, ut de-
clarentur cum effe caput, & Principem Ecclesie sue. *1.*
31. 10
Venerunt in manibus Episcopos, ut scire dignitatem non
propter eorum, sed propter negotium suscipere. *ibid. 11*
Episcopos post consecrationem collocantur in editioni supra
omnes locos, ut ha cunctos respiciant, & cunctorum oculis in
eum spectant. *1. 33. 12*
Episcopi in maioribus populis, & frequentioribus clanti-
bus sunt præfectedi. *1. 41. 15*
Episcopo subditi in sacro sublimis, & excellentis respectu
possit. *1. 56. 5*
Episcopi ambientes alior Episcopos, eo fine, ut possit sua
cognate, & familiaribus proximis, graviter peccant. *1.*
57. 10. quod intelligi fit ibi.
Episcopus nemo laico animo creatur, si pericula, & suspitione
et propolis consideret. *ibid. 11, 13*
Episcopi minus non tam honor, quam omni est. *1. 60. 1*
Episcopi moxioribus locis inferre debet. *1. 61. 4*
Episcopi non ad propriam commodam, sed ad labores, & sollicitu-
dines pro Dei gloria vocati sunt. *ibid. 6*
Episcopus nemo sapienter laico creatur animo. *1. 63. 14*
Episcopus non solum mortificatio vicio, sed illius suspensione
propter carere debet. *1. 65. 1*
Episcopus est non solum corporis viciis, sed virtutis sive præ-
stantia multitudine in eundem. *ibid. 2*
Interpretabiles esse censent, quos præfice necesse est
consequenda. *ibid. 4*
Interpretabilibus ideo reguntur Episcopos, ut virtutes om-
nes in eo comprehendantur. *1. 66. 9*
Episcopus debet ad exemplum viuendi pertrahi. *1. 67. 15*
Episcopo sunt alia cuncta, quorum vita inter peccata, & errora
hominum quasi inter noctis tenebras luctat. *1. 70. 18*
Episcopus debet esse tantus conditio, ut omnes mores, &
gratias, & virtutes opta eis sine nobilitate. *1. 77. 3*
Episcopus aduersariis & tribulationibus percipi debet. *1. 79. 14*
Episcopi nec sanguis, nec fœdibus vitiis se ornare de-
bent. *1. 81. 3*

Index Rerum,

boni sedere virtutemque medium quoddam est capiendum. 1.80.7

Episcopi suppellex qualis esse debet, ostenditur. 1.81.9

Episcopi largiri debet habere munus intercessionem pauperibus succurrendo. 1.83.7

Episcopus hospitalitatem extensam, & elemosynam faciens, non sua, sed aliena elargitur. 1.90.11

Episcopus debet esse sicut Melchisedech, sine patre, sine matre, & sine genealogia. 1.93.27

Episcopus, cessante fraude, per personam confanguineorum affectione, potest bona Ecclesie solita dari in amphiteatrum, potius in consanguineos, quam in carceres alienare, & modicis facere donationes, ut eis subueniat. 1.93.34

Episcopus omnium sacrarum interpretationum, atque factorum scientia debet esse praeclara. 1.94.3

Episcopus est veritatis lumen, ut lucis suae radiis ignorantia tenebras ab omnibus pellat. 1.95.4

Doctorem oportet esse Episcopum, ut eius scripto vitam suae doctrinae, libereque in verbo & doctrina. ibid.7

Episcopus quae in ipsa predicatione consistere debet. 1.97.20

Episcopi perferant veluti spiritualis quidam sol tenebras flagrantium, & perditum hominum viam suae fulgore depellant. ibid.21

Episcopi visitatione personalis quae visitatione potest, ostenditur. ibid.23

Episcopum non sufficit mittere probos viros ad illudandas parochias, sed oportet & ipsum ire. ibid.24

Episcopi petulenti licet est ea chianae, & correctionis causa, ut in melius vitam hominum edocuant. 1.98.1

Episcopus propria manu neminem debet percutere. ibid.4

Episcopus putens debet assimilari parvi carnali, qui filium flagellat, & omnia bona sua ei fectus. 1.101.6

Episcopi debet esse benignus, & ad benefaciendum paratus. ibid.8

Episcopus subditis bene vicinellus putet se aequalem, erga pauperes vero iuxta reclinationis rursus non formidet. 1.103.16

Episcopi rectorum correctione, non verberibus timeri debet. ibid.18

Episcopus qualiter subditum intercepere debeat, edocetur. 1.104.25

Episcopi, & omnes Clerici perferant habendi voluntatem, & amorem fugere, & recitari debent. 1.106.2

Episcopi debet esse sollicitus ad orationem. 1.108.4

Episcopi subitum relinquere non oportet pontis perpetuum Vicarium in parochias veniis. 1.117.41

Episcopus Hierosolymitanus quartum Patriarchalis sessionis locum, & honorem habuit. 1.121.8

Episcopus primus fuit S. Iacobus in Hierosolymitana Ecclesia constitutus. ibid.10

Episcopi ubi se subscribunt nomine provinciae, quam sustinent, nationis, & promittunt attendere dignitas, & nobilitas. 1.124.44

Episcopi frequentius in Conciliis sedere legendum antiquitatem consecrationis vultuque. ibid.65

Episcopi secundum suae consecrationis antiquitatem scripsimus, & sedent in Concilio Tulo. ibid.66

Episcopus, qui in Metropolitana ciuitate non fuit ordinatus, immo alius, vel tres menses proprii Metropolitani purificationis viginti accedere tenetur. 1.170.8

Episcopo negligente in executione vicinarum voluntatum Archiepiscopus caueat. 1.171.11

Episcopus si promoueat in Archiepiscopum, an sit iuxta appellationis a tenentia quam ipse proculdum erat Episcopus. 1.174.62

Episcopi a delegato non appellatur ad Archiepiscopum, sed ad Episcopum delegatorem. 1.174.71

Episcopatum Officium, ac munus in duobus percipit consistit, primum in cultu diuino, & Christiana Religione augenda; secundum in pascendo ac regendo subditis suis commissis. 1.179.2

Episcoporum eura circa diuinum cultum, & Religionem ad quatuor capita redigi possunt. ibid.3

Episcopi Officium clara habent, & venerationem Dei est curare, ut omnes suae diocesis animae fidem Christianam suscipiant, & radicebus teneant, ac de iudicis dignationes solent. ibid.4

Curae verbum Dei populo praedicetur, & lectio sacrae Scripturae ad Theologiae habuerunt. ibid.5

Curae etiam ne verba, & sententiae sacrae Scripturae ad perditionem, & alia profana adhibeantur. ibid.6

Diuitios omnes, & inuoluntarios, & magis artem exerceant, & docentes in diocesis suis penitus eradicant. ibid.7

Miscela noua, ecclesiastica, & imagines approbare. ibid.8

Vocesque ut vota sua reddant, & cum impotentibus dispen-

sare, & ut iustitiam licita seruamus, aboluendo nos qui possumus abluere. ibid.9

Festa in Dei, & Sanctissimae venerationem, ut sint & scilicet celebrantur. ibid.10

Episcopi curare debent ut Missae purae & pie celebrentur, non do, loco, ac tempo re debito. ibid.11

Diuina officia, & bona Canonice ut debent, ac decet fieri honeste celebrantur. ibid.12

Episcoporum curae mandatur, ut populus diuersarum linguarum, Missae & officia, ac sacramenta secundum eorum linguam, & approbata ritus celebrentur. ibid.13

Episcoporum officium est nominare sacramenta, specialiter vero Confirmationem, & antequam ut ea a minister idoneis cum debita forma, ritu, & materia celebrentur. ibid.14

Curae ac promittenda sacramentis aliquid indebiti exigatur. 1.160.15

Sacramentorum omnium ius ac victus ut & pascitur suis populis exponatur. ibid.16

Clericos, ac Regulares ecclesiasticos contigerit. ibid.17

Pergruos clericos sine ecclesiasticis litteris suscipere non debent. ibid.18

Rationes ab testibus atque carceribus etiam Regularibus exigantur. ibid.19

Abbatum negligentiam suppleant. ibid.20

Confectores Menstrales aliquant. ibid.21

Immunitates & Ecclesiarum immunitatem circa ea, quae lo, siem prohibentur terti, & conseruare debent. ibid.22

Praedicari verbum Dei, & subditos suos docere, estque monita saluti tradere, praequam est Episcoporum officium. ibid.23

Animatum eorum possidere debent Episcopi, bonos & idoneos Rectores, huc Causas influendo. ibid.24

Excommunicationem omnino subditis suis, & vicinis etiam Episcopi dare debent Episcopi, & non oportet publicare. ibid.25

Vita subditorum tenentis Episcopi arguit, & etiam contigerit. ibid.26

Vitium pauperibus, & viduarum orphanorum, ac miserabilium petitionum eorum paratum gerere tenetur Episcopi. ibid.27

Providere debent Episcopi de subditis sui ianibus & superfluis sumptibus incendentes substantias suas conseruant. ibid.28

Episcopi aulici more Romanorum Pontificum, tenentis eum suis subditis caueat celebrare, & quodvis pro felici eorum Pontificum subditis orare. ibid.29

Episcopi debent generaliter omni ubi commissis bonorum operum exemplo pascere, & pro eis frequenter orare, & superfluis Deo offerre. ibid.30

Visitare totam diocesim sapienter personaliter debet Episcopi. ibid.31

Synodum quotannis conuocare debent Episcopi. ibid.32

Reclutare debent Episcopi. 1.181.33

Basilicas consecrare, & consecratis reconciliare vi visitare tenetur, ad Episcopum solum spectat. ibid.35

Christum conseruare & Imperatorum fontes Christianae signat ad Episcopum solum spectat. ibid.36

Ordines Clericis conferre, Episcopos consecrare, & basilicam clericos solentem degradare ad Episcopum solum spectat. ibid.37

Episcopos quae non possit alteri demandare, ostenditur. ibid.38

Subiectas habere omnes & singulas personas suae diocesis pertinet ad iurisdictionem Episcopi. ibid.45

Ecclesias omnes & parochias, monasteria, & hospitalia, ac omnia loca praeter sua potestate, & regimine habere debet Episcopi. ibid.46

Bona Ecclesiastica, ac beneficia, & iura omnia Ecclesiastica quoad quodam sub suo regimine continere debet Episcopi. 1.182.47

Dimissiones pro ordinibus ab alio Episcopo scriptis in eodem tenent ad Episcopum. ibid.48

Constitutiones speciales in Ecclesia & diocesi sua ferre pertinet ad Episcopum. ibid.49

Conferendos bonos circa personam & locum ac res Ecclesiasticas introducere pertinet ad Episcopum. ibid.50

Episcopi bene circa celebrationem diuionum & administrationem sacramentorum multa quae annexa Ordinii committunt per Presbyterum. ibid.51

Episcopos capelli negligentiam supplet quodcumque potest. ibid.52

Episcopi non minus dispensare possunt ad ministrandum in Ordinibus, iam suscipiis, quam ad eisdem suscipiendum. 1.183.53

Episcopi in multis casibus Sedi Apostolicae refracta dispensare possunt.

& Verborum.

possunt, ubi necessitas magna coarctat, & periculum scandalum. ibid. 74
Episcopi in quibus casibus conqum Sedis Apostoli delegati procedere possunt ostenduntur. a. 114. 15. & 149.
Episcopi iurisdictionem in privilegiis & exemptis exercere, & manus in illis, quae superiori referantur, apponere possunt. a. 115. 104
Episcopi Ecclesiam alteri subiectam ab eius subiectione sine causa liberare non possunt. ibid. 107
Episcopi a multis grauioribus Religioforum casibus liberantur, quae in Canonibus exprimentur. ibid. 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112
Episcopi Angelos praedictos quatenus Ecclesiam regere scientia distinctum communicare daturum est. a. 117. 5
Episcopi per sua dioceses liberos habent potestatem, & tribualem ordinariam. ibid. 6
Episcopi appellantes non tenentur Praefules, nec idem Auditoribus, & alioquin summi Sacrodoles. a. 118. 10
Episcopi dicuntur a verbo Graeco *ἐπισκοπος*, & significat eam qui speculatur, & inspicit. a. 119. 15
Episcopi ante 50. annum consecrati non sunt irregularis. a. 119. 29
Episcopi ex legitimo matrimonio natus esse debet. a. 119. 32
Episcopi in Apostolorum locum succedunt in Ecclesia. a. 120. 2
Episcopi ceteris mitibus Ordinibus poterit validè ecclesiam alios conferre. a. 120. 13
Episcopi qualitercumque excommunicatus occultus validè Ordines confert, verumque eius eorum executionem. a. 120. 17
Episcopi licet ab ordinando ignoretur excommunicatus, si publicè pro tali habetur, non libet suscipientem à suspensione ordinis suscipi. ibid. 19
Episcopi sacramenta conferens licet iniquus sit, tamen gratiae quae caret, impetrat. ibid. 20
Episcopi concessas non requiritur in domicilio mutando, necesse tamen mutandum si ordinari velis portare testimonium circa probationem qualitatibus, moribus, & sufficientiam ab Episcopo loci ubi digressus fuit. a. 120. 41
Episcopi diocesis subiectos quos efficitur quales Ordines suscipiendi, in qua beneficiis habet. a. 120. 42
Episcopi cum cunctis ecclesiis beneficiis, potest ordinare, vel dux interea dimittit, etiam beneficiis huiusmodi promotionem subiectum esse alteri Episcopo. a. 120. 52
Episcopi ratione beneficii sibi subditos non solum potest ordinare, sed etiam dispensare cum illis in interdictis, & etiam in illegitimatis ad minores Ordines. ibid. 54
Episcopi sacrum Ordinem in aliquo decem de licentia doctorum, ordinare potest non solum personas eadem Ordinationi subiectas, verum etiam clericos, & Praefatos aliarum diocesium legitimas licentias atque dimissiones habentes. a. 121. 44
Episcopi familiarem suam ordinare potest, si per tricenarium secum fuerit commoratus, & beneficium quatenus stante evasione statim re ipsa illi conferat. a. 121. 6
Episcopi verbi ceteris quoniam esse familiarem, non creditur. a. 121. 10
Episcopi statim re ipsa familiari suo beneficium conferre debet, si paulo post. ibid. 11
Episcopi ordinem familiarem suum ad titulum praefatos, si per necessitate, vel utilitate suam Ecclesiarum iudice ordinandum. ibid. 13
Episcopi dispensare non potest cum suo familiari tricenari, alii non subdito super illegitimam, etiam ad minores Ordines, nec super interdictis. ibid. 14
Episcopi dispensare potest quoad interdicta cum familiari iam ordinato, cui collatum fuit statim beneficium. ibid. 15
Episcopi in casibus in quibus potest ordinare familiarem, potest & illi dimissiones concedere. ibid. 16
Episcopi titulum pariter collidit familiaritatis, nec continet commensuratio nisi si aliquem abique proprii Tituli expresso consensu, aut licentia dimissionis, ordinare non potest. a. 121. 19
Episcopi titulares, & aliquem promouere ad quicumque Ordinem, sine licentia proprii Episcopi, facta ab excois Pontificali per annum suspensum. a. 121. 1
Pius V. Summus Pontifex consuetudinem edidit super creatione huiusmodi titularibus Episcopis. ibid. 4
Episcopus si in alius diocesi aduersus Calicem, vel copiam huiusmodi beneficii, & suspensionem non excois. ibid. 7
Episcopi ordinare Ordines conferre, seu Pontificalia exercere in alius diocesi ab ipse licentia Ordinarii loci, aut in personas eadem Ordine subiectas, suspendit ipse iure ab excois recurrendum Pontificali. ibid. 9
Episcopi & contra prohibitionem aliquam ad Ordines promoueat, validè eos consecrat, licet pauci possint. a. 121. 10

Episcopus alius potest conferre Ordines in loco exempto, non solum debet habere licentiam superiori loci exempti, sed etiam illius Episcopi in cuius casus dicitur exemptus transiituri est. ibid. 12
Episcopus Pontificalia exercere non potest in loco exempto, etiam votatus, nisi accedente licentia Episcopi diocesis, ubi locus est consuetus. ibid. 13
Episcopus alius non potest à Patriarcha indici ad subeundam Pontificalia in diocesi alius Episcopi suffraganei, nisi de ipsius licentia. ibid. 14
Episcopus, & Vicarius habent facultatem facienda aduoluntate iudiciali, etiam extra territorium, potestque concedere dimissiones. ibid. 16
Episcopus extra suam diocesim quando potest exercere contemtuam iurisdictionem. ibid. 18
Episcopo hodie preceptum ne ordinandum dimittat, nisi excois, & apertum. a. 121. 20
Episcopus ex alia legitima causa, quomodo agnoscitur, potest dimissiones licentia subditi concedere ad Ordines, apud alium Episcopum recipiendum. ibid. 22
Episcopus cui excois, & apertum ordinandum dimittit, potest illam iterum examinare. a. 121. 22
Episcopus non potest per eundem omnes, & quoscunque dimissiones à praedictis, sive à Capitulis Sede vacante concessas recipere. ibid. 23
Episcopus absens à sua diocesi potest facit subditi dimissiones concedere. ibid. 29
Episcopus transiit non potest Pontificalia exercere in Episcopum, à quo sunt transiituri. a. 121. 28
Episcopus alium clericum sine expresso consensu, seu litteris dimissionis sui proprii Episcopi ordinans suspensus est excois Ordinem. a. 121. 31
Episcopus suspensionem Episcopi à collatione novorum Ordinum, si aliquem alieno clerico sine dimissionis contulit. ibid. 32
Episcopus ordinans per ignorantiam clericum alterius diocesis non est suspensus. ibid. 33
Episcopus ordinans excois bona fide, sub talibus conditionibus proprii Episcopi non est suspensus. ibid. 34
Episcopus Italus si aliquem Ordinem conferat clerico Viaticum non habent licentiam à suo Ordinario, grauior panis punitur, quam si Italus illam conferat. ibid. 35
Episcopus titularis si Ordinem aliquem, vel primam Tonsuram subdito alterius Praefati sine eius expresso consensu conferat, per annum ab exercicio Pontificalium suspensus est. a. 121. 37
Episcopo attestanti falsosque clericum alius diocesis de licentia proprii Episcopi credidit. a. 121. 38
Episcopi confirmatus licet anodum consecratus stando in iure communi antiquo potest vixit beneficia & Ecclesias sine diocesi ex legitima causa. a. 121. 39
Episcopus motus est ordinandi facienda diligenter servitium ordinandum proponere. a. 121. 41
Episcopi, aut ab ipse deputati praedicti viri, ordinandi genus, qualitates, personam, institutionem, paratem, vitam, mores, doctrinam, & fidem scrutari debet. a. 121. 43
Episcopus an eam verè necesse dispensare valeat. ibid. 45
Episcopus inquirere debet intercessionem ordinandi, an illi adit, vel deit interitio ascendendi ad aliorum Ordines. a. 121. 49
Episcopus qui inquirere debet anequam aliquem ordinat. a. 121. 51
Episcopus suspensione durante si celebrat, vel Ordines consecrat, non fiat irregularis, ostendit. a. 121. 52
Episcopus super interdictis temporum cum ordinando dispensare potest, si illum ad Ordinem assumat, scilicet non elapsam anni circulum. a. 121. 54
Episcopus cum familiari suo tricenari sibi non subdito an possit dispensare in interdictis, remissit. a. 121. 55
Episcopus debet arbitratu patrimonii quantitatem, cum iure praescripta non sit. a. 121. 58
Episcopus si sedis arbitratu congruam summam pro buisimodum titulo concedenti, quae debeat antea estimari. ibid. 61
Episcopus quibus concessis poterit ad titulum servitii in Ecclesia aliquem ordinare. a. 121. 67
Episcopus tenetur ordinando à se sine titulo conferre beneficium, neque interdu alimenas elapsi, etiam talis ordinatus habere putem diutem, qui possit iuxta alimenta denegare. a. 121. 70
Episcopus tenetur providere illi, cuius titulus ad quem promones facta, chalmate vel allusione perit. ibid. 71
Episcopus beneficium pro patrimonio alius concedere, & ad illius titulum ordinans, si potius conueniat ad de altero tenetur providere, & disponere. ibid. 74
Episcopus tenetur sapienter titulum ordinando habenti illum, 111 4 164

Index Rerum,

sed non sufficientem. **a. 391. 30**
Episcopus censetur providere Ordinario & sic sine titulo, quoniam illum solum promouet ad Ordinem Diaconatus, vel Presbyteratus, si ante sine illis promouit fuerit. **ibid. 31**
Episcopus promouente mortuo tenetur eius successores, aut Sede vacante Capitulum, si tali promotioni non cessit. **ibid. 13**
Episcopi possunt admittere sacerdotibus externos habentes licentia commendatarias ad Missa sacrificium, & ad Sacramenta admittenda. **a. 394. 7**
Episcopus potest prohibere ne elebent ceteri Sacerdotes in Ecclesia Regularium, nisi prius ab ipso Episcopo, visis litteris commendatariis, admitti solent. **ibid. 8**
Episcopus non habet potestatem concedendi licentiam, ut sanctissimum Sacramentum in capellis, & aliis Ecclesiis non parochialibus pro adoratione adhibeatur. **a. 395. 3**
 De eodem, & reuerentia sanctissimi Sacramenti habenda. **a. 396. 9**
 Miracula plura de hoc sanctissimo Sacramente facta. **ibid. 10**
 Miraculum refertur Neapoli factum. **ibid. 11**
 Miraculum refertur in diocesi Beatharen factum. **ibid. 12**
Episcoporum privilegium, de quo in cap. ult. de priuileg. **lib. 6.** an per Concilium Tridentinum celebratum, ostenditur. **a. 397. 5**
Episcopus de Inter communi poterat concedere, ut in sua diocesi extra locum factum in Altari poterat celebraretur. **a. 398. 6**
 Facultas hanc, an sit reuocata per Concil. Trid. disputatur, & pro affirmatiua parte allegatur. **ibid. 7**
 Pro negatiua tenent plures Doctores. **ibid. 8**
 Concilium hanc contrarie opinione, ita ut procedat debeat necesse, vel iusta causa: posterius vero illa flante. **ibid. 9**
Episcopus singulis diebus de congruentia, & bene esse dicere, vel audire Missam debet. **a. 399. 1**
Episcopus potest legem condere, ut certum stipendium pro Missa sacrificio exigatur, ita ut laici non deat minus, nec Sacerdotes magis exigant. **a. 399. 8**
Episcopus non potest statuere, ut Sacerdotes non accipiant minorem piamiam. **ibid. 9**
Episcopus potest cogere Regulares, ut in offerantur Missarum consecrationum de sanctis fidelibus, quae fructuantur, & ieiunant in illa hebdomada occurrant. **a. 399. 11**
Episcopus non potest compellere ubi quidem Capitulum, quod Capitulum celebrare. **a. 399. 12**
Episcopus de consensu patrum, an possit pro vna vice Capitulum requirere cum alio Presbyterio, non Presbyterio conferre. **a. 399. 13, 14**
Episcopi vigore privilegii de quo in cap. ult. de priuileg. in suum Concilium eligere an possint Sacerdotum sibi non subditum, qui a proprio Ordinario non fuerit approbatus. **a. 399. 15**
 Vbi resoluatur negatur. **ibid. 16**
Episcopus an possit extra diocesim confessiones eorum audire, qui essent sine subditis. **a. 399. 17**
Episcopus an possit dare Confessionem Monialibus subiectis Regularibus, quoniam scilicet volunt, etiam alterius Ordinis, & a suo Superiore tamen examinationum, ostenditur. **a. 399. 18**
 Refertur S. Congreg. decisio num. seqq.
Episcopus locum adificationis assignat, Crucem figit, lapidemque posuit primarium, & hoc potest alteri delegari. **a. 399. 19**
Episcopus, qui perpendere debet in huiusmodi licentia regularibus concedenda. **a. 399. 20**
Episcopi, quoniam modum tenere debent in concedenda licentia, pro monasteriis noua edificanda ordinavit Clemens VIII. in constitutione reuocata. **ibid. 21**
Episcopus proprius, vel alius de ipsius licentia Ecclesiam consecrari debet. **a. 399. 22**
Episcopus si pro Ecclesiis consecrandis a Fratribus requisitus ipsorum Ecclesiarum solenne consecrare, privilegium habet, ut quilibet alius Episcopus id ipsum facere possit. **a. 399. 23**
Episcopus Calices, ac Patena consecrare debet. **a. 399. 24**
Episcopus benedicit Abbates, Abbatissas, & Moniales. **a. 399. 25**
 Ea benedictione Episcopi consecretur Abbas, ut possit consecrare Ordines minores. **ibid. 26**
 Benedictio hanc Abbas dari debet illis diebus, quibus Ordines minores conferri possunt, & sine aliquo examine. **ibid. 27**
Episcopus tertio monitus renouatus Abbatem benedicere, tunc potest ipse Abbas non expectata benedictione Ordines conferre, & officium suum adimplere. **ibid. 28**
 Benedictio hanc, & consecratio Virginum sunt Ordinis Episcopalis, & non possunt delegari non habent illam

Ordinem. **ibid. 29**
Episcopus pro consecratione fororum, & eorum consecratione non potest elatari monialium intrare. **ibid. 30**
Episcopus non conuincit conuictas Ecclesias. Calices, virgines, & conuictas Chistina, vel benedictas vestes non peccat moraliter, si esset scandalum. **ibid. 31**
Episcopus & acommunicatus, suspensus, vel interdictus consecrare Ecclesias, & benedictas vestes est irregularis. **a. 399. 32**
Episcopus benedictionem solemnem dare potest in sua diocesi in hoc diuino officio, & simpliciter suis populi in itineribus. **ibid. 33**
Episcopus extra suam diocesim priuilegiu celebrans benedictionem dare potest. **ibid. 34**
Episcopus, qui transiens per alienam diocesim egreditur a personis deuota illas benedicti sine solennitate, absque animo excoedendi iurisdictionem, nullam punam meretur. **ibid. 35**
Episcopus non potest in sua diocesi benedicere populum, & deferre vestes, praeter Legem de lazere. **ibid. 36**
Episcopus potest aliquando ex iusta causa concedere, ut Missa in alia Ecclesia, vel in alia Altari celebratur, si nequeat celebrari in loco consuetum. **a. 399. 37**
Episcopus non potest reducere ad minorem numerum Missas in fundatione Ecclesiae imponere. **a. 399. 38**
Episcopus non potest etiam reducere ad minorem numerum Missas benedictionem requentium in sua fundatione certum illarum numerum. **ibid. 39**
Episcopus etiam sine Synodo congregata potest Missarum numerum diminuire, Abbates vero, & Generales non ita extra Capitula generalia. **ibid. 40**
Episcopus grauius peccat, si multo tempore negligenter omittens confirmare. **a. 399. 41**
Episcopus tenetur Chistina tantum conferendi gratia ad loca sua diocesim accedere, ad eas expensas tunc non obligantur Ecclesiam Rectores. **ibid. 42**
Episcopus in die festi, etiam non ieiunius, & non ieiunius, potest hoc Sacramentum administrare. **ibid. 43**
Episcopus confirmans in sua diocesi subditos alienius, a suspensione & culpa excluditur. **ibid. 44**
Episcopus potest in alienis diocesi sine proprii Episcopi licentia dare subditis sua Transiunt, benedictionem solemnem, & celebrare Missam de Pontificali. **ibid. 45**
Episcopus ad Confirmationem adiuuare debet omnem hominem baptizatum, siue sit infans, siue adultus. **ibid. 46**
Episcopus dum ministrare debet esse in conscientia peccati mortalis, habere intentionem, saltem virtuale. **a. 399. 47**
Episcopus cum concilio de criminis infando, & iudicio condemnatum, nullo modo possunt dispensare. **a. 399. 48**
Episcopus si abstinere, vel Episcopalis Sedes in eorumque valet, quo hac obla benedicti debent, victiois est periculum, ut ita conseruet. **a. 399. 49**
Episcopus peccat si conseruet Chistina, aut oleum inhumatum, peccat mortaliter. **a. 399. 50**
Episcopus vigore privilegii sibi concessi a Trid. sess. 14. de reformatione, cap. 6. potest dispensare cum promissa per saluum etiam postquam ministrant. **a. 399. 51**
Episcopus valet conseruet potest cum utroque quantum sine diuersa Diocesis in deuotionibus dispensare. **a. 399. 52**
Episcopus alteri delegare potest facultatem dispensandi in denunciationibus. **ibid. 53**
Episcopus incumbit cura indagandi, an vera subsit causa dispensandi in denunciationibus, quia remittendo eas sine iustis, & rationabili causa peccat mortaliter. **a. 399. 54**
Episcopus in bigamia veta, vel interpretata ad nudes etiam minores, & simplex benedictionem dispensare acquirit. **a. 399. 55**
Episcopus dispensare valet in bigamia similitudinaria, & Clericus cum uirga, & virgine matrimonium contrahere. **a. 399. 56**
 Potest dispensare in bigamia similitudinaria contrahente etiam ea matrimonium cum uirga, vel contrahente, si ex delicto oriatur. **ibid. 57**
Episcopus iurisdictionem suspensa per acommunicationem, aut suspensionem, potest etiam Vicarius valde interire matrimonium, alioquin committere. **a. 399. 58**
Episcopus non valet dispensare a suspensione tricenaria. **a. 399. 59**
Episcopus non potest absoluit a suspensione temporaria intra tempus, nec virtute Decreti Concil. Trid. sess. 14. de reformatione, c. 6. **ibid. 60**
Episcopus in his, quae sunt de genere permissum, potest ex rei natura intra propriam diocesim eas omnia, quae Summus Pontifex potest in Ecclesia vniuersali, nisi per sacra Canonici, aut per Sacramentum Pontificum prohibeatur. **a. 399. 61**
 Episcopus

& Verborum.

Episcopis videtur absolvendi potestas esse concessa, quod et conditio Canonis censuræ absolutionem non testatur.

ibid. 17

Refertur sententia adestitum Episcopos in lege Canonica posse dispensare, quando eis exceptis, vel tacite conceditur dispensandi facultas.

ibid. 18

Episcopos sic dispensandi facultas a lege, vel tacite vel capressit.

2. 399. 21

Episcopos quando dispensat ex tacita legis permissione, si factus sine iusta causa, non tenet dispensatio in vniuerso foro.

ibid. 23

Episcopos non potest dispensare in lege Concilij generalitatis, quous absoluit permissum dispensationem.

2. 400. 25

Episcopos super Concilio an data causa necessitatis possit dispensare.

ibid. 26

Episcopos, vel Archiepiscopos in suis diocesis Synodi constitutionibus valide dispensat.

2. 401. 3

Episcopos quous valide dispensent in predictis constitutionibus sine causa, peccabunt mortaliter: si vero non deus scandalum, aut notabile aliorum damnum, peccabunt venialiter.

ibid. 4

Episcopos non potest dispensare in suis constitutionibus si se iuramento firmavit.

Nec etiam constitutio transacta in contrarium ad modum alicuius.

ibid. 6

Nec etiam predictæ constitutiones sunt auctoritate Pontificis confirmata.

ibid. 7

Episcopos potest dispensare in impedimento, quod impedit matrimonium contractum, sed non dicitur contractum.

2. 402. 5

Episcopos potest dispensare in impedimento dirimentis, quando illud fuerit occultum, et maxime in matrimonium publicum, necque coniuges possint separari absque magno scandalo, nec ad summum Pontificem, aut eius Nuncium potest recurrere.

2. 403. 1

In rege, quando Matrimonium contractum fuerit bona fide.

ibid. 4

Episcopos in predictis dirimentibus impedimentis potest dispensare, dum postulatit vigenissima necessitas. ibid. 5

Episcopos data huiusmodi vigenissima necessitate, potest dispensare in impedimentis cognationis omnes ex Baptismo tempore necessitatis non solentur tollere.

2. 404. 7

Episcopos non potest ad petendum debum dispensare cum coniuge, cui debiti pretio est interdicta propter cognationem spirituales, vel auctoritatem superius sententiam post matrimonium.

ibid. 8

Episcopos potest dispensare ad petendum debitum in cognatione spirituali circa inter ipsos coniuges.

ibid. 9

Episcopos in predictis casibus non potest dispensare, quando facti recurrit potest ad Nuncium Apostolicum.

ibid. 10

Episcopos concessit potestatem dispensandi in actis impedimentis occultis pro solo confectum foro.

ibid. 11

Episcopos potest delegare facultatem dispensandi in impedimentis matrimonium dirimentibus, casu quo potest ipse dispensare.

2. 405. 14

Episcopos si debetur an se egeat dispensatione, potest declarare illam non desiderari, vel ad eamdem dispensare.

ibid. 18

Episcopos cum multis non habentibus regulam statum ad matrimonium, potest dispensare, ut illud incant quando fuit prope statum, et dubium est, an malicia eam suppleat.

ibid. 20

Episcopos habet potestatem suorum subditorum iuramenta prestita intra diebus obsequij, et vota dispensandi.

2. 406. 1

Causa iusta, et rationabilis, requiritur ad dispensandum in his votis, et ne fuit in terij iudicium.

ibid. 5

Episcopos electus, et confirmatus quous nondum consecratus possit in predictis iuramentis dispensare.

2. 407. 6

Episcopos non consecratus dicitur vere Episcopos quoad omnia, quod petunt ad potestatem iurisdictionis.

ibid. 7

Episcopos, aliquos Pontifici an possit facultatem concedere suis Confessoribus, in quibus ipsius Pontifici dispensare possint cum suis subditis.

2. 409. 13

Episcopos non potest dispensare in iuramentis, seu voti conditionibus de materia alia inferens, etiam pendente conditione.

2. 410. 5

Episcopos potest dispensare in votis castitatis ad tempus.

2. 413. 15

Episcopos potest pro certa festilitate, vel occasione interdictum ad tempus suspendere, secundum aliquos.

2. 415. 1

Constatium defendit alij.

ibid. 2

Diffinitionis funder bar contrarias episcopos ad concordiam reducant alij.

ibid. 3

Votum opus est, quod indistincte tenet Episcopos nullum interdictum posse suspendere, etiam illud protulit.

ibid. 4

Episcopos violens suam interdictionem incurrit penas laris et irregularitatem.

2. 416. 10

Episcopos ex privilegio laris eximunt a generali interdictione loci, nisi dederit causam interdictioni, vel in eo culpabilis sit.

ibid. 11

Episcopos licet tempore interdictioni tam moderamine cap-alma maer, condicere Chridina Fertia quinta in Cena Domini.

2. 417. 24

Episcopos non licet potest interdictionem generale personale pro culpa vnius priuati hominis, nisi ex speciale commisione Papæ.

ibid. 17

Episcopos in quibus irregularitatibus, et suspensionibus de iure Concilij Tridentalis concedatur dispensandi facultas.

2. 418. 1

Episcopos electus, et confirmatus, quous non consecratus, potest in casibus suis permissis dispensare.

ibid. 2

Episcopos illarum Regionum, in quibus adhuc Concilij Tridentini publicatum non fuit, concessa ab eo Concilij dispensandi facultate vno gaudent.

ibid. 3

Episcopos ad hoc ut absoluat aliquem ab irregularitatibus, et suspensionibus in casibus suis permissis, debet habere in eum iurisdictionem Ordinariam.

2. 420. 6

Episcopos si sciat aliquem ordinatum esse irregularem, vel suspensum, et tandem cum admittit ad Ordinem, censetur cum eo dispensare, si ibi permissum.

ibid. 9

Episcopos an possit committere alius hanc dispensandi, et absolvendi potestatem, referuntur quous ducent opinioniones.

2. 421. 15, 16, 17, 14

Episcopos potestatem, quam habet dispensandi cum suis subditis, potest alteri cmandare, ut in eo dispenset.

ibid. 15

Episcopos potest dispensare quando delictum non fuerit publicum, vel notorium, quous sit notum tribus, vel quatuor.

2. 422. 15

Episcopos dispensare potest etiam actus de materialiter publicus, non vero formaliter in quous delictum factum.

2. 423. 26

Episcopos potest dispensare in delicto de facto ad forum concorsum, si de eo fuerit habita sententia absolutionis.

ibid. 32

Etiam si modis depravatis obtinuerit absolutionem ab interdicto crimine.

ibid. 33

Vel iudicium non fuerit sententia finitum, eo quod cessante per annum taceat.

2. 425. 34

Episcopos non potest dispensare in delicto de facto ad forum concorsum, et punito iam iudicio finit.

ibid. 35

Episcopos potest dispensare cum eo, qui per salum promissum ad Ordines, celebravit, vbi delictum fuerit occultum.

ibid. 40

Episcopos potest dispensare cum eo, qui Ordines minores suscepit ab Episcopos, qui etiam in dignitate, vel Episcopatu, aut i consensu interdicti, dummodo delictum sit occultum.

ibid. 45

Episcopos non potest absolvere i censuris interdicti propter ingressum ad monasteria Monialium, etiam si delictum sit occultum.

2. 426. 45

Episcopos potest dispensare in irregularitate procurrente ex homicidio lero, vel facto auctoritate legitima, et iusta de causa.

ibid. 47

Episcopos dispensare valet in irregularitate ex homicidio casuali procurrente, modo delictum sit occultum.

2. 427. 48

Episcopos iam non potest dispensare cum homicida voluntario ad retinendum Curatum.

2. 429. 51

Episcopos in foro cæcærit etiam post Concilium potest dispensare pro multis Ordinibus, et simpliciter beneficiis in homicidio lero, vel casuali ex quoque sine diligenzia.

2. 430. 52

Episcopos quod non habet potestatem, et iurisdictionem examinandi, et approbandi vnos miracula, quæ faciunt fundamenta, offendit.

2. 431. 1

Constatium verum.

ibid. 6

Episcopos possit Concilij Tridentini, per scriptum, et non per suum Vicarium in foro concorsie absolute in ius doctorum hæreticos vbi subditos, oculos tamen, tenet multos Doctores.

2. 434. 13

Doctores predicti teprehenduntur.

2. 435. 15

Cap. 1. premissum Bulla in Cena Domini, refertur.

ibid. 23

Votum sententia tenet Episcopos esse subiacam facultatem absolvendi occultos hæreticos.

ibid. 24

Episcopos a S. D. N. Papa facultatem perant absolvendi predictos hæreticos occultos.

2. 436. 25

Episcopos ab illis diff. DO. Cardinalibus Vitis et Ovis proculatibus Inquisitoribus quomodo concedatur licentia absolvendi occultos hæreticos.

2. 437. 34

Episcopos in recipiendis hæreticis, seu schismaticis in lero, seu diocesis, in quibus ab multitudinem saltem delo-

gationis

Index Rerum,

quantum modo iudicariis plene fectari non potest, quam
policam, & modum valere debeat, ostendat. 1.439.
35
Episcopus non potest concedere, ut cum excommunicato
communicetur. ibid. 37
Excommunicatos tenetur vitare Episcopus prout exteri.
ibid. 38
Episcopus potest dispensare cum habentibus membrum oc-
culum, sine manifestum non sit culpa, abscissum, &
quando cessat homicidii praesumptio, atque huiusmodi
membrum, non addit ipsum in potentem ad celebrandum.
1.441. 39
Episcopus est determinari, quando dubitatur si ne talis corpo-
raliter morbus, vel defectus, qui Ordinis executionem im-
pediat, etiam respectu irregularium. ibid. 43
Episcopus cum solemniter presentibus propter necessita-
tem, vel utilitatem ad suscipiendos Ordines minores dis-
pensare potest. 1.443. 8
Episcopus dispensat in infamia facti, & in ea, quae procedit
ex delicto, in quo potestatem habet dispensandi. 1.455.
35
Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad minores Or-
dines, & ad beneficium simpliciter. 1.451. 19
Episcopus an possit cum illegitimis dispensare ad beneficium,
quod non iure commune, sed statuto, vel consuetudine Sa-
crum Ordinem requirit. 1.452. 21
Episcopus cum illegitimis potest dispensare ad Canonicos
Ecclesiarum Collegiarum. ibid. 22
Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad divitias
potestatem, ita infertur beneficia Ecclesiarum Cathedralium.
ibid. 23
Episcopus dispensare potest cum illegitimis ad benefi-
cium simplex habens accessum annexam Parochialem.
ibid. 24
Capitulum Sede vacante potest, sicut Episcopus huiusmodi
dispensationes in curia. ibid. 25
Episcopus non potest dispensare cum illegitimis super plura-
tate beneficii simpliciter. 1.455. 18
Episcopus cum illegitimis ad beneficia requiritur Sacrum
Ordinem dispensare non potest. ibid. 30
Episcopus cum illegitimis ad Canonicos Ecclesiarum Cathed-
ralium dispensare non valet. ibid. 31
Contrarium sentit aliqui.
Sub distinctione facere componitur. ibid. 33
Episcopus an possit dispensare cum Clerico coniugato. 1.456.
35
Episcopus promittere ad Ordinem illegitimum, seu alium
qui de iure communi prohibetur non potest, in casibus
in quibus potest dispensare, an intelligatur cum eo
dispensare. 1.454. 17
Episcopus potest dispensare ad Ordinas cum illiterato aliquod
principium Grammaticae habente, & semel addidit in
forum attendente. 1.455. 13
Episcopus consecratur ab Episcopo excommunicato, vel sus-
pensus, an recipiat consecrationem. 1.470. 23
Episcopus cum ordinandis data aliqua legitima causa potest
in huiusmodi irregularibus dispensare: & quae sit legitima
causa. 1.474. 4
Episcopus cum Religiosis dispensare potest in irregularibus.
ibid. 10
Episcopus in bigamia vera, vel interpretativa ad Ordinem etiam
minores, & simplex beneficium dispensare non potest. 1.
474. 11
Episcopus valet dispensare in bigamia similitudinaria, si
clericus cum virga & virgine matrimonium contraxerit.
ibid. 12
Episcopus in bigamia similitudinaria contrafacta etiam ex ma-
trimonio cum vidua, vel corrupta, potest dispensare, si ex
delicto cessat. 1.475. 27
Episcopus coadiutorem nemo dat nisi Papa. 1.510. 8
Episcopus maiores causas solum dimitte, & cognoscit.
ibid. 10
Episcopus est gradus dignitatis deiciat, & depoeit, ac restituitur.
ibid. 11
Episcopatum admittit tunc iurisdictionem. ibid. 15
Episcopi, & locorum Ordinarii literas processus Bullae in
Cura Domini, semel in anno solemniter publicare te-
neantur. 1.515. 8
Episcopus, aut praetor, tam Ecclesiasticus, quam laicus, qui
a collatione, aut suspensione suspensus beneficium con-
suetum, aut ad id praesentatur, in excommunicationem
Papalem incidit. 1.517. 147
Episcopi, alique Praetores permittentes citum, habundantem Prae-
dictum, Bilio, Bilio, &c. 1.517. 130
Episcopi quando excommunicationem nemini referant in-
currant. 1.519. 165
Episcopi singuli cum nomine suum alii actui, cuius ipsi sunt

auctores, inscribunt, post Deum Sedis Apostoli. Episcopatum
acceptum referunt. 1.517. 174
Episcopus causa cognita potest diminuisse, & relaxare de pu-
nitentia, quam Papa imposuit. 1.521. 178
Episcopi omnes quorum altum abolutionem sibi referant
possunt. 1.523. 185
Episcopi cognoscunt de blasphemis, quae hereticis non
sunt, & puniunt. 1.523. 185
Episcopus nominat excommunicatos non toleratos, suspen-
sos, irregulares, aut interdictos non potest validè aliquem
absolvere a refectione, aut dare alicui Sacerdoti licentiam
absolvendi. 1.524. 8
Episcopi in casus referantur a seipsis incidere non possunt,
& cur. ibid.
Episcopi si abbi in longinquis partibus, Capitulum admi-
nistrare debet, si vicarius mora coniugatur, vel per potentiam
Regiam & regno cunctatur. 1.525. 2
Episcopus potest vicem suam delegare absolvendi a casibus re-
servatis. ibid. 4
Episcopus concedens alicui omnem suam auctoritatem ad
audienda Confessiones, non videtur ideo concedere casus
sibi affectatos. 1.526. 6
Episcopi ultra tres menses singulis annis quando possunt
suis Ecclesiis abesse. 1.525. 5
Episcopus iussu potest abesse ab Ecclesia, occurrente tempo-
rali persecutione prisonae, & non Ecclesiae, vel altum
omnium suorum. ibid. 8
Non potest abesse propter perpetuum morbum. 1.525. 9
Episcopi tempore Sanctissimi, an possint abique licentia spe-
ciali peregrinari ad Urbem Iuliam adificandi causa. ibid.
20
Episcopi lege residendi Summi Pontificis consensu soluti
possunt. ibid. 11
Episcopus evidenti Reipublicae exigente villitate potest esse le-
gitimus, sine Orator Principis secularis. 1.525. 16
Episcopi in Cura Regum, & aliorum secularium Principum
fugientes munitur & officio Regis Praefecti, Con-
siliarum, vel consiliorum, quando a refectione vacaverint.
ibid. 17
Episcopus abique iusta causa a sua Ecclesia absens, quae penam
incurret, ostendit. 1.526. 11
Episcopi si initio mensis, vel per momentum abfuerit a sua
diocesi, nihil illi praesent, si eodem mense redeat, an
quam vacet beneficium, quominus Papa de eo praesentat.
1.526. 13
Episcopus si initio mensis praesent fuerit, & vacaverit benefi-
cium, illudque per alienationem contulerit, anque recedente,
nihilominus tunc etiam illius praesent, & Papa praesentat,
tamquam de refectione. ibid.
Episcopus quando sui praesent in principio mensis, quomodo
tempore vacationis, sed ante ipsam vacationem recedat
ad modicum tempus, an possit sui alienari. 1.526. 49
Episcopo an refectione in aliquo ex quatuor mensibus sibi
a Papa mutatur, si coniugatur alius vacationis, non
constat iure de iurisdictione, sed ex similitudine refectionis.
1.526. 19
Episcopus in principio mensis recedente, cur ita absens non
gaudeat alterantia in reliqua parte mensis. 1.526. 64
Episcopus potest compellere Refectionem ad residendum cum ob-
stante consuetudine recedendi in loco distant a Parochia
per sex millaria. 1.526. 76
Episcopus non licet pro Cathedrali Ecclesia servituti, & item
suo, aliquem ex curatis sui diocesis ex ipso iure Ecclesiae,
constituit in illa idoneo Vicario, ad certa negotia adhi-
bere. 1.527. 85
Episcopus non potest vel opera Parochi in visitatione, vel in
alio servitio sui diocesis, nisi pro tempore dante mensis
& tunc relicto idoneo Vicario. ibid. 86
Episcopus procedens per substitutionem aduersus Parochos
non residentes, iuxta Tit. tenetur servare mensuram, de
quibus *secl. cap. 1.* 1.528. 104
Episcopus ab legitimam causam dare potest Canonica iura
facultatem, ut possint abesse per quatuor menses. 1. 529.
113
Episcopus Canonici sibi servituti indeliger potest, ut in
absentia praedictorum, seu portionem suam fructus per-
cipiant. 1.529. 123
Episcopus Canonicum, seu Capellanum ex causa legitima
comprehensum in cap. v. de elec. non refid. a refectione
line consensu aliorum Canonum, exulare potest. ibid.
144
Episcopus ob legitimam causam potest dare Canonici li-
centiam absentiae quatuor mensium. ibid. 145
Episcopus omnipotens creare vicarium ante apprehensionem
possessionis Episcopatus. 1.524. 4
Episcopus etiam de facultate vicario conferendi beneficia
potest praesentat. 1.525. 65
Episcopus

& Verborum.

Episcopus in remotis agere quando dicitur. 3.124.93
Episcopus an teneatur Vicarium sibi constituere, ostenditur. 3.125.125
Episcopus potest binos principales Vicarios creare, vt causa- rum expeditio facilius consulari. 3.126.126
Episcopus deorum Vicariorum etiam aquae principaliter visita- tum, non potest duos Vicarios generales constituere in principalibus locis praedictorum dicitur. ibid.129
Episcopus si fuerit maior excommunicatione catus, & pub- lici denunciat, eius officialis, seu Vicarius gene- ralis iurisdictionem suam exercere non potest. 3.128.126
Episcopi iurisdictionis Sede vacante ad Capitulum deuoluitur. 3.130.137
Episcopus vicarius non potest Episcopatum administrare, nisi licentia expedit, & ostendit. 3.131.141
Episcopus per se rationem administrationis officij gessit. Vi- carium Capituli Sede vacante caueat, ac in aliquo delicto competenti punire potest. 3.134.126
Episcopus vicarius Ecclesiae est Summus Pontifex. 3.135.3
Episcopus Episcoporum dicitur Summus Pontifex. ibid.1
Episcopo dignitatem, vel beneficiorum facta collatio non valet nisi ea dispensatione. 3.139.75
Episcopo ecclesiam, vel qui remanens Episcopum facta collatio praeteritis de beneficiis simplicibus, valet. ibid. 76
Episcopo nominatione, Lustrum, Missus, & Collis Re- gibus suspensum a iurisdictione competit. 3.141.28
Episcopus, vel is ad quem spectat collatio, si intra sex men- ses non disposuerit, collatio deuoluitur ad Superiorem. 3.143.10
Episcopus an possit statueri, seu limitare certum numerum periculum ad concurrendum in concilio. Paschualium, tenuisse. 3.144.5
Episcopus potest secundum beneficium conferre illi, cui primum ad eum beneficium sollicitudinem non sollicit. 3.145.5
Episcopus non potest indulgere cuiquam, vt ante decimum- quatum annum incipit, beneficium simplex obineat, quod si faciat, peccat mortaliter, & collatio erit nulla. 3.149.75
Episcopi parochianos ad Ecclesiam repandam, in casibus quibus ita tenentur, cogere possunt. 3.151.3
Episcopus sine licentia Papae non potest de superfluis fabricis vniuersae Ecclesiae fabricas alterius assignare. 3.152.17
Episcopus potest erigere beneficia abique patroni Ecclesiasticae consensu si iurisdictionem Ecclesiae huius sit. 3.153.11
Episcopus non potest dissimulare fructus vicis beneficii, & illi alteri applicare sine solemnitate. 3.155.10
Episcopus quando beneficia permutata sunt inaequalia, potest ex officio manare, cessante pacto, quod recipiens benefi- cium pinguius soluit aliquam pensionem suo tempore lu- turum. 3.160.14
Episcopi, coram quibus resignantur beneficia, debent obse- uare, vt resignantes, si hoc in facere constituti, habeant aliunde unde viuere, & vitam commodè sustentare possint. 3.163.47
Episcopi admittere liberas beneficiorum resignationes non debent illa sua conferre, quod an in Hispania seruetur, dubitat Garcia. ibid.48
Episcopi beneficia coram ipsis resignata, si consanguinitate resignanti, aut suis conferant, quam penam incurret, ostenditur. 3.164.49
Episcopus non potest eligere in patronatum ex agnitione do- ctis. 3.168.16
Episcopus antequam praefatus consensum super Ecclesiae ad- iudicatione, quae de officio debet requirere, ostenditur. 3.170.19
Episcopus regulariter non potest derogare qualitatibus in beneficii fundatione apposis. 3.171.38
Episcopo pertinet in erectionis limite examinare locum, do- ctis congruentiam, & futuram regimen. 3.172.38
Episcopus quales leges & conditiones per fundatorem petasas admittit, vel tercio potest. 3.173.40
Episcopus licet conferat beneficium filio legitimo, vel nepoti idoneo. 3.174.94
Episcopus elapso tempore ad praesentandam, potest pae- nam ad praesentandam admittit. 3.176.170
Episcopus praesentans intra tempus facit firmam collationem, sed ex patronorum dissentio potest irritari, qui si intra terminum non reclamauerit, manet omnino firma collatio. ibid.171
Episcopus solus de iure communi potest praesentare à pa- tronis iustitiam. 3.177.176
Episcopi in collatione beneficiorum sunt Diocesis de iure communi fundatam habent iurisdictionem. ibid.177

Episcopi male inflicta culpa patroni non nocet. 3.178.179
Episcopi tenentur visitationem per scriptos aequi, nisi aliquo legitimo impedimento deinceps. 3.183.4
Episcopus in delictis tam grauib, quam leuibus contra Canonicos necesse est, vt cum aduersus procedat. 3.185.9
Episcopus si aliquam Ecclesiam à se generaliter excom- munit potest visitationem, & concessum à se abdicare. ibid.12
Episcopus duobus modis potest esse in Capitulo, primo vt Episcopus, secundo vt Canonici. 3.186.16
Episcopus quando est in Capitulo tanquam Episcopus, debet sedere in superiori loco cenato, & parato, & propterea sicut caput Ecclesiae & Capituli, & ordinare omnia quae in illo actu debent fieri. ibid.17
Episcopus non habet vocem decidendi in rebus pertinetibus ad Capitulum, sed solum potest proponere, caquiere, & resoluere. ibid.
Episcopus, an & quando possit Capitulum conuocare. ibid.
Episcopus vocem in Capitulo non habet. ibid.
Episcopus quando assistit in Capitulo vt Canonici, qui in eadem Ecclesia est praesentibus, obineatque in Canonici, debet sedere in sua propria sede apparta, & ornata, & pri- mum debet dicere suam sententiam. ibid.18
Episcopo visitationem aggradiendi non licet proponere edi- ctis, quibus subdit subditis eximio derogare, multoque magis proposita pena excommunicationis. 3.187.19
Episcopus visitans quando tanquam suspectus censari possit, ostenditur. 3.189.38
Episcopus potest praesentare terminum Archiepiscopo, ad visitationem expediendam, & praesentare comitatus, & equitatem. ibid.40
Episcopus visitando de populo intendere tenetur, quanto Rector Ecclesiae est pauper & ille non indiget. 3.191.15
Episcopus per scriptum Ecclesiae exemptas visitare potest, licet inferioribus Tractatibus suis subiect. 3.194.14
Episcopi in quibusque correctionis, & visitationis exemptorum tanquam Sedes Apostolica delegati, possunt contra Constatu- tores impedientes procedere. 3.195.13
Episcopi valent laicos compellere ad executionem pium voluntatum. 3.197.40
Episcoporum auctoritate relinquuntur an tempore Quadragesimae, & Aduentus quousque, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus praedicandum sit. 3.198.12
Episcopus si negligens fuerit in erectione Seminaris, Archie- piscopus supplet eius negligentiam. 3.199.12
Episcopus potest compellere haereticos, vel legatos ad executionem legatorum ad par causas, etiam si resisteret prohibuisset. ibid.12 sed veritas. 13
Episcopus, qui post Concilium provinciali celebratum infra sex menses non conuocat omnes Abbates, Presbyteros, cle- ricos, & vniuersam plebem suae diocesis, etique omnia quae in Concilio provinciali non refert, suspensionem decem mensium ab officio incurrit. ibid.12
Episcopus, qui sciens Sacerdotem subdolum suum pro Sacer- dotis administrandi aliquid praemij accipere, nisi fuerit sponte, & voluntate oblatio, & cum negligit conuocare, suspenditur ad duos menses. ibid.12
Episcopus, qui condonauit penam contentam aduersus in- cendiarum in cap. postquam 23. p. 1. per annum ab officio Episcopali suspenditur. ibid.12
Episcopus per annum suspenditur non seruans constitut. Concilij Lugdunensis. titulum in cap. quousque, de elect. in 6. ibid.14
Episcopus habens amplam diocesim volens cognoscere de causis in loco multum remoto à paribus, possunt partes petere causam committi in loco propinquo. 3.200.5
Episcopus potest animaduertere in Rectores Hospitalium, le- prosum, &c. qui negligunt administrare, vt oportet. 3.200.12
Episcopus debet in dicere in loco honesto, & more maiorum, & sine incommodo litigare. 3.200.5
Episcopus non potest cogere subditos ad litigandum in loco, valde distanti, quando causa est modica, sed debet ve- ipte accedere vbi veritas litigium, vel alium delegare. ibid.
Episcopus extra diocesim vt priuatus habetur. 3.200.8
Episcopus episcopus à sua diocesi, perira, licet non obtineat licentiam, potest in aliena subditis suis iurisdictionem ad- ministrare. ibid.10
Episcopi ab initio relinquuntur quantum via Ecclesia ab altera distare possit, vt commodè Sacramenta sumere inde possint parochiani. 3.201.2
Episcopus potest sibi separatim eligere vbiusque voluntaria, etiam extra diocesim, & extra terminos limites provinciae. ibid.10

Index Rerum,

Episcopus & Canonici deputati in Capitulo non debent eligere rationes quae contrariantur Hæc canonica, & Divina celebrantur. 3.469.44

Episcopi an possint Presbyteris singulas aureas, aut alios somnam lingulis anoti locandam imponere, ostenditur. 3.463.13

Episcopalia lo locis exemptis Episcopus nec calig, nec percipit. 3.464.12

Episcopus, cui legatum absolute celsitum est, potest infirmum Canonica vindicare potestatem. 3.468.30

Episcopus subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos Clericos compellere ad charitativum subsidium solvendum. 3.471.7

Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarche in civilibus, & Diocesibus suis possunt data manifesta, & rationabili causa subditos ad subsidium charitativum cogere. ibid.7

Episcopus possit eximere à sua potestate, qui seceat referunt. 3.481.1

Episcopus non potest in rotem à sua potestate eximere. ibid.3

Episcopi locorum Ordinarii hodie non possunt dare licentiam legendi libros prohibitos, cum hoc tantum tribuant illis. Cardinalibus inquis in plena Cognitione. 3.487.7

Episcopi, & Inquisitores hæretice pravitatis eamem, & approbatam librorum imprimendorum extra videri requirunt. 3.488.10

Episcopi quibus in locis tam totis communia, quam Concilij Tridenc. facultas concedatur, ut tanquam delegati Sedis Apost. procedant, retrovisi ostenditur. 3.491.1

Episcopi cum tanquam delegati Sedis Apostolicæ cognoscunt, quod Ordinariam iurisdictionem habent, adducuntur aliqua fundamenta, sed contrarium verius. ibid.3

Episcopus potest fundameta primæ opinionis. 3.491.4

Episcopus, qui in suis constitutionibus, vel per edictum publicum excommunicationem laice sententia ipso iure occurrentem contra clericos omnes, tam laicos, quam ludum spectantes, an incidit eo eam ipsos. & qui eam eo aliqua die recreationis causa laicis, ostenditur. 3.497.17

Episcopus, qui commisit contra præceptum in directis alienari Episcopi sub potestate communicationis, non incidit in illam. ibid.18

Episcopus quibus talibus possit statere contra Canones, & Constitutiones Summorum Pontificum, ostenditur. 3.498.31 & seqq.

Episcopus tanquam delegatus Sedis Apost. procedit in monitionis vigore *Agnes* capellus à Summo Pont. 3.498.41

Episcopus extra suam diocesim existens, potest facultatem concedere, ut in ea publice reliquias sancti canonizari collectent vendant. 3.499.56

Episcopus confirmans, licet non alicuius, potest concedere licentiam, ut à nonno possit fieri dispositio bonorum temporalium. 3.499.51

Episcopus, vel illo impedito eius Vicarius, aut ab eis deputati quomodo voluntatem viginti Deo dicantur implorare sententiam, ostenditur. 3.499.51

Episcopus non ingreditur clausuram, sed hæc ante fenestellam cancellorum, cum expulso possit voluntatem. ibid.4

Episcopus potest animadvertere contra Abbatissas, aliisque Superiores habitum faciem dantes, vel patientes profecti Moniales. 3.499.10

Episcopi procurare debent, ut in omnibus monasteriis sibi subiectis Ordinaris, in aliis vero Sedis Apost. auctoritate clausura Monialium inviolabiliter observetur. 3.499.13

Episcopus non potest impediri quominus ingrederetur sepas monasterij ipsi Regularibus subiecti ad effectum videndi, si clausura servata sit, vel non. 3.499.13

Episcopus contra aliosque alia Superiores Regularis voluntate an sufficiat, vel possit aliqui ingredi septa monasterij monialium exceptum in talibus necessitatibus, ostenditur. 3.499.40

Episcopi ingrediuntur monasteria Monialium sibi non subiecta sine licentia Superioris, in festis, includuntur sub decreto Concil. sess. 14. de Regular. cap. 9. 3.499.43

Episcopi, & Superiores Prelati loca possunt alij facultatem concedere ingrediendi monasteria Monialium sibi subiecta in casibus necessitatibus, ita etiam & ipsi visitationes, aut aliter casus necessitatibus gratia instare possunt. ibid.43

Episcopus, vel alios Superior, qui electio Abbatissa pæfesse potest, clausura Monasterij ingredi non valet, sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audire. 3.499.46

Episcopus imponens penam casti ad monasterium suum

directis, comprehendit tam subditum, quam non subditum. 3.499.73

Episcopus, subsistente manifesta, & rationabili causa, potest subditos Clericos compellere ad charitativum subsidium solvendum. 3.499.73

Episcopi, Archiepiscopi, Primates, seu Patriarche in civilibus, & Diocesibus suis possunt data manifesta, & rationabili causa subditos ad subsidium charitativum cogere. ibid.7

Episcopus quiescit rationabili causa subiecta, non solum solum, sed & cum pluralibus vicibus potest charitativum subsidium exigere. ibid.8

Episcopi de iace compari intentionem fundatam habent, tam in civilibus, quam in criminalibus contra Abbates, & Regulares. 3.499.12

Episcopus hodie nollum potest ad professionem monasticam admittere. ibid.5

Episcopi super Regulares, etiam Ordinis S. Inanis Hierosolymitani, habent auctoritatem in concenentibus eamem amam, quam ipsi exerceant. 3.499.18

Episcopus habet potestatem abrogandi, vel subrogandi dies festos pro sui magis expedire videlicet. 3.499.37

Episcopus procedere potest contra laicos non observantes festa. ibid.42

Episcopus per censuras Ecclesiasticas, si opus fuerit, compellere potest Superiores Regulares, ut omnia molestia profecti, penia bona testantur, quæ tempore ingressus in monasterium derolunt. 3.499.47

Episcopi locorum Ordinarii, & hæretice pravitatis ubique locorum deputati Inquisitionis procedere possunt, & solum animadvertunt in Regulares audientes publice afferre, quod S. Virgo fuerit concepta cum peccato originali. 3.499.51

Episcopus panis Regulares Mendicantes (exceptis Prædictatoribus) cum debeant esse contenti unica campana, plures habere. 3.499.66

Regulares panis Episcopos, qui sibi Episcopalia arrogant. ibid.43

Episcopus amnia omni appellatione componi commotionibus omnes inter Regulares in precessionibus publicis contingentes. 3.499.73

Episcopus potest iudicare & punire delinquentes. 3.499.73

Potest suas sententias exequi. ibid.6

Episcopus, sine eius Vicarius panis poterit excessus officium laicorum, qui Curia Archiepiscopali interveniunt. 3.499.75

Episcopi pro Pastoralis officio omnia etiam in suis diocesibus à quibusque commissis panis possunt, & debent. 3.499.75

ad Episcopum solum spectant causæ plures civiles, & non ad laicum. ibid.75

Episcopi quoque cognoscere possunt & visitare plures annos venduntur alienis, quam cubus, vel etiam ipsi cubus vel si amantur, & hodie magis metes falsas pro bona vendant. ibid.75

Episcopi, ac talique Ecclesiarum Prelati, & Ecclesiastici iudices, ut eam coram laico delinquentes censuris Ecclesiasticis procedere possunt, fed etiam res personalitates capere, & in carcerem detinere valeant. ibid.76

Consuetudo quid hodie teneat, explicatur. 3.499.77

Episcopus in pravis elemosynarum quæstiones, quædam laicos, potest animadvertere. 3.499.78

Episcopus contra exemptos cognoscit in omnibus criminalibus actibus, sed talem degradationem requiritur. 3.499.78

Episcopus ordinari aliter eodem die, vel duobus consecuto simul à duos Ordines laicos, suspensus est collatione rituales. 3.499.78

Episcopus ordinans in aliena diocesi absque licentia capite Ordinarij loci, aut ordinans de licentia Episcopi sibi non subditi à Pontificibus suspenditur. ibid.79

Episcopi titulares consentientes Ordines, aut primam Tonsuram alicui non habenti licentia dispensat, incurrit suspensionem per annum à Pontificibus. ibid.79

Episcopi, & Prelati Ecclesiarum, qui procurant, ut Clerici capio-ntur à dominis temporalibus, vel beneficiis tenentibus, vel ve- ciant ad Apostol. Sedem ad ipsum nec non possunt, suspendantur à perceptione suorum suorum Ecclesiarum ad viciniam. 3.499.79

Episcopi suspensionem per vitium ad officio, si odio, gratia, amore, vel heresio in criminalibus contra aliquem procedere omiserint. ibid.80

Episcopus accipiens aliquid in visitatione, in pecunia, vel visitationibus, ubi id quod sibi debetur, suspenditur ad ingressu Ecclesie, donec duplum restituat. ibid.81

Episcopus suspenditur à Pontificibus, & ingressu Ecclesie si non servaverit ea, quæ in Extraneis, de elect. can. XXXI. statuta

& Verborum.

Statuta sunt. ibid. 31
Episcopi suspenduntur, qui in casis alienationis rerum Ecclesiasticarum, in decretum Ecclesiarum veniunt potestatem eis commissa. 3.121.37
Episcopi in illis casibus, in quibus beneficiorum resignatores potest recipere, & consecraverit, & beneficium collatione tamdiu sit suspensus, donec remissionem à Romano Pont. mereretur obtinere. ibid. 39
Episcopi qui iudicem causam gravium, & indulgentiarum soluto certo pretio proponit, incurret suspensionem ab ingressu Ecclesie, & percipione fructuum. 3.136.40
Episcopi etiam ignorantie consecratus ab aliquo censura interito, non tolerato, suspenditur ab Ordine Episcopali, seu Pontificali. ibid. 43
Episcopus negligens procedente contra simoniacos suspenditur. 3.147.10
Episcopus consecratus sine consilio, & presentia Metropolitanus suspenditur. ibid. 45
Depos. aut priuati à provinciali Concilio non potest Episcopus. 3.148.3
Episcopi, eorumque casus summo Pontifici immediatè subiacent. ibid. 3
Episcoporum numerus prescriptus à Concilio, an requiratur quando cognoscitur contra Episcopum à iudice per Papam delegato, ostenditur. 3.150.10
Episcopi, ac alij beneficiarii non Monachi testari non possunt ex fructibus suorum beneficiorum, qui à lege Canonica prohibentur. 3.143.1
Episcopi quare de acquisitione intrare Ecclesie, sicut clerici secundum hodiernam consuetudinem testari non valent, ostenditur. ibid. 7
Episcopus de bonis incens Episcopatus tam verè, quam præfatus acquirit, præter Ecclesiam nullum potest facere hæredem. 3.151.9
Episcopus translati tractat priore Episcopatus relinquere fructus iam perceptos, & res ex illis empta, ac etiam libros, ornamenta, & argentea de redditibus primis Episcopatus quaerit. 3.157.16
Episcopus rivaliter acquiri Pontifici. 3.140.31
Episcopus non recte ratam habere alienationem factam à predecessore, cum Ecclesia relinquatur hæres. 3.143.3
Episcopus non recte ratam habere alienationem prædecessoris, qui emicet. ibid. 6
Episcopus non potest concedere factum in paradietum futuris. 3.145.14
Episcopus successore non potest renovare officia sua Antientia concessa ab anteqno, & que ex distans tempore, & longa quasi possessione possidentur. ibid. 14
Episcopus resignans quod mille remaneant, vel eon remanent, eis incumbit ostenditur. 3.150.14
Episcopus in sua ciuitate Episcopali pensionem super Episcopatu irrogari solent & tenent. 3.151.7
Episcopus præter necessarios esse ad audiendum à Clericis aduersus Christum negotium habet. 3.150.1
Episcopus eo ipso quod caret iurisdictionem in vna parte diocesis, videtur consilium in quasi possessione exstendi dictam iurisdictionem quoad alias partes, in quibus aliter non habet particularem quasi possessionem. 3.148.16
Episcopus negligente præstare absolutionem ab excommunicatione à se lata in eum, qui ex iusta causa peti absolui, potestas absolutionis ad Archiepiscopum deuoluatur et sapienter negligencia, ostenditur. 3.178.22
Episcopus negligente concedere iustitiam petitiuam consensum ad decimas, & ad Romanum Pont. pro eo consensu præstatio seruandum est, & non ad Archiepiscopum. 3.179.23
Amplia quomodo negligens sit inferior Episcopo, vt 3.180.33
Episcopus in conferendo negligens potest beneficium sic deuolutum vniue. 3.181.43
Episcopus negligente intra debitum tempus conferre beneficia ad suam collationem septuaginta à Capitulo spectantia, collatio deuoluatur ad ipsum Capitulum. 3.183.75
Episcopus ubi fuerit exemplum, & Rom. Pont. immediatè subiacet, eo negligente potestas ad solum Rom. Pont. de quodam. ibid. 79
Episcopus exerceat iurisdictionem in loca & personas suæ diocesis, licet exemptionem allegare nisi privilegio exhibito, & diligenter excusso. 3.193.25
Episcopi quo sine possessione non datur mandatum de manutenuendo in quarta decimarum, super qua habet de iura communi fundatam iurisdictionem. 3.195.44
Episcopus si aliquam Ecclesiam & se generaliter eximat, non potest viciationem, & correctionem à se abdicare. 3.197.2
Episcopi et ad synodum celebrandam alijcerentur, statum fuit vt Cathedralium in honorem Cathedralis solueretur *Barb. de Episcopo Paris 11.*

ab omnibus vocatis ad synodum. 3.199.4
Episcopus contra Episcopum locum per se conueniunt ad fidem triennio perhibetur. 3.202.13
Episcopus capto à paganis, seu schismaticis tunc Sedes Episcopalis quasi vacare dicitur, & iurisdictioni Episcopalis perinet ad Capitulum, non verò ad Archiepiscopum. 3.205.17
Episcopus quando capto fuerit à paganis, vel schismaticis ad quem extendatur, & circa quem valet administratio Capituli, remittitur. 3.206.20
Episcopus absens, vide *Absens*.
Episcopi absolutio, vide *Absolutio*.
Episcoporum consecratio, vide *Consecratio*.
Episcoporum electio, vide *Electio*.
Episcopi iurisdictione, vide *Iurisdictione*.
Episcopi iurisdictione absentia, vide *Absentia*.
Epistola.
Epistola, quam ad nepotem sitipis Clemens I V. refertur. 3.213
Epistolam canere, vel Sacrificii officio fungi in Ecclesia pariterum filij illegitimi nullo modo possunt. 3.215.10
per Epistolam tam absentibus, tanquam presentibus loquimur. 3.219.79
Epistola Capellani Religiosis S. Stephani Papæ ad Ecclesias seculares præsentia possunt. 3.173.173
Eremita.
Eremitæ antiqui tenuissimos vitæ vi fuerunt. 3.176.18
Eremitæ, qui nullam prædicant Religionem, etiam non sunt à potestate seculari, nec privilegio Canonis gaudent. 3.215.42
Eremitæ professionem emittentes privilegio sunt, & Canonis gaudent. 3.216.43
Vel vocem aliquod apud Parlatum Ecclesiasticum. ibid.
Eremitæ communis ad validitatem gestorum non sufficiunt, sed vtriusque oportet ut dicitur prædictis titulis officij exerceri. 3.216.63
vt, & principaliter dignitatem in Collegiis, eo comprehendunt plures dignitates, quam vnam in quolibet Collegio. 3.216.13
Regula 3. Cancellaria refertur tantum vnam principalem in quolibet Collegio. ibid. 16
Reprehendentes contrarium tenentes, veluti alieni iurisdictionem, ac bonis impugnat. ibid. 17
Religiosi Principes parci, & sine facto videntur. 3.217.12
Et etiam, vnam causam capituli, & alium iudicium. 3.219.36 & 329.12
Evangelium liber quatuor vno Prædicator traditur, ostenditur. 3.218.16
Evangelium Presbyter hybernus noctibus in puteum si emerget, ut carnis affectiones effugeret. 3.218.11
Eucharistia.
Eucharistia sacramentum est antiquæ Ecclesie consuetudinem in sacris adferentis. 3.221.1
Tabernaculum vbi est adferendum, quale debeat esse, ostenditur. ibid. 2
In sacris facta alia præter sanctissimam Eucharistiam sacramentum non debent teneri, sed in alio sequendo de eorum loco. ibid. 3
Defendum ad iohannis per Christianorum strata, precumibus luminariis, sonante campana, Prescho superpellicio induto deferentes, & Psalmos, seu Oraciones intereundo recitantes. ibid. 4
Eucharistia sacramentum prohibet administrari secularibus, & Religiosis, & quid in hoc Missarum consecrum sit, ostenditur. 3.228.28
Eucharistia sanctissima abutentes sunt suspecti de hæresi, & curia seculari traduntur. 3.27.155
S. Eugenius.
S. Eugenius primus Tolentæ Ecclesie Episcopus à quo sit constitutus non incertum. 3.262.43
S. Eugenius antequam in primam Tolentæ Ecclesie Episcopum crearetur an 94 vel 95. mittitur à Clem. Summo Pont. post Petrum I vno Galliam ad Evangelium predicandum. ibid. 44
S. Eugenius primus Tolentæ Ecclesie Episcopus secundum vniuersalem relationem martyrio exornatus an 97. ibid. 46
vt ex naturalitatem erigit, nec est ciuili consecrata. 3.266.10
Examen.
Examen Fidei, & salutis principia debet promouendus in Episcopatu non ignorare. 3.270.7
Examinis aliter modos non seruetur. 3.274.23
Examinis si supponentes pro alio beneficii Ecclesiasticum impetrante in excommunicationem Papalem incidunt. 3.274.114
C G g Examen

Index Rerum,

**Examinari in supponere pro alia sunt ipsi iure benefici-
cia.** 3.180.446
**Examen per concensum fieri non debet in vacatione Paro-
chialium, quia sunt infestationes laicorum, sed fuisse
quod deputatus a patre ecclesiarum ad examinandum
in Diocesana Synodo deputatus, & idoneus indicatur.** 3.
195.18
**Examen per concensum in vacatione Parochialium, quia sunt
infestationes laicorum, quando sunt plures presentati,
& tunc Episcopus eligere potest, quem ceteris magis ido-
neum indicaverit.** 3.193.19
**Examen per concensum fieri non debet in resignationibus
Parochialium factis in manibus Papae in favorem.** ibid.
31
**Examen per concensum quando requiritur in permutationi-
bus Parochialium, ostenditur.** ibid.43
**Examen in Parochialibus praelati necessarium est, nec
omitti potest, ex eo quod prout notum dignus sit,
etiam si esset famulatus Doctor, vel Vicarius Episcopi.** 3.
107.84
**Examen subicere non potest Episcopus pro simplicibus benefi-
cium, quem iam examinaverat pro Ordinis sacri promo-
tione.** 3.100.89
**Examen novum est optimo modo probandi scientiam exa-
minati, & aliis rebus, & gravamen ad examinandum il-
lorum.** ibid.90
Examen in notorio litigio non regulariter. 3.170.119
**Examen in Parochialibus praelati necessarium est, nec omitti
potest ex eo, quod prout notum dignus sit.** ibid.
110
**Examen per concensum non regulariter in Parochialibus in-
festationibus laicorum, nisi plures sint presentati.** 3.471.
181.
**Examen per concensum requiritur in Parochialibus iurisp-
tationibus Ecclesiasticis.** ibid.180
**Examinare, & visitare potest Episcopus quoscunque Cano-
nicos, & dignitates, & alios clericos exemptos, & eos exem-
ptos ad eam animam excedendam constitutos, quoad
eorum iubilantiam.** 3.29.59
**Examinari deinde debet promovere ad simile, & aequale benefi-
cium, si in priori examine minus idoneus, & apud respondens,
aut si creditur cum potest examen se negligenter in studio
literarum gessisse.** 3.270.119
**Examinari, & approbati ab Episcopo potest debent parochiani,
& postea introitus ab inferioribus, si ad eos pertinet introitus.** 3.271.185
**Examinari Episcopus parum diligenter eligentem processum,
& personam electam ad regimem animarum, suspendi-
tur.** ibid.
**Examinatus beneficium in Synodo diocesana electi si casu
examinati abbas, & choropostuli ex illis, Capituli quesi-
tionibus distributionibus laici.** 3.106.166
**Examinatores debent singulis anni propem in Synodo ad-
mirare, & ab eis Synodo parari.** 3.193.47
**Examinare, & deinde prout debet in Synodo, debet dimidium
pauca suffragium fore ab illis, qui vocem habent in Syn-
odo.** 3.196.48
**Examinatores si omnes decedant, vel in longinquas partes
cedunt, Episcopus tota anno ad celebrandam Synodum ex
intelligi, qui factus sit, non pauciores subrogare debet,
& si non erant, alius supplere de novo approbatus in
Capitulo vique ad finem.** ibid.49
**Examinatores Synodales eligi debent qui sine Magistri, aut
Doctores, seu licentia in Theologia, seu iure canonico, &
eius, aliquem alij clericis sint eligendi, qui ad id vide-
buntur magis idonei.** ibid.50
**Examinatores Synodales nihil profutur occasione examinare, nec
ante, nec post accipere possunt.** ibid.51
**Examinatores deputati in Synodo pro concensu Paro-
chialium non potest Ordinarius statueri aliquid stipen-
dium, etiam minimum, nisi contrarium esse receptum sit,
vel in aliquibus Missione Ecclesia.** 3.197.43
**Examinatores ad beneficia scientiam examinandum, iuxta
beneficiorum qualitatem debent antece simari.** ibid.47
**Examinatores per alio examine debent cor ex communi sen-
tentia renuanciare Episcopo, quos idoneos reperierit, vel
data causa cor ad Ordinarium remittent.** 3.103.95
**Examinatores ab Episcopo, vel Vicario, quibus beneficia pro-
videndi incumbit, tenentur significare, & subicere quia se
dignos, & quis dignos vel peccato mortali.** ibid.94
**Examinatores relatio quomodo executionem habent, non
potest impediri per vilam desolationem, aut appellationem,
etiam ad Sedem Apostolicam interpositam.** ibid.94
**Examinatores tenentur ex vni facere de aere, molibus, do-
ctina, prudentia, & aliis rebus ad vacandam Ecclesiam gu-
bernandam opportuna, issue non sufficiat solum de scientia.** ibid.93

Examinatores vota quomodo danda, ostenditur. ibid.94
**Examinatores non incumbit, sed ad Episcopum spectat eli-
gere ex approbato magis idoneum sub peccato mortali, li-
cet in fono exteriori non inualidetur actus si primum
dignus eligatur dignos.** ibid.97
**Examinatores semel in Synodo deputati, si Synodus quon-
iam non fiat, manus suam debent exercere, donec Synodus
habetur.** 3.196.43
**Examinatores in Synodali officium expirat, si ante claspo
aliqui ex eis mortui fuerint.** ibid.49
**Examinatores Synodales si non adfuit eo tempore, quod debet
fieri prout pro concensu, potest Episcopus, non obstant
Concilio factis, deputare examinatores, obque celebra-
tione Synodi.** ibid.50
**Examinatores ad minus sex eliguntur in Synodo diocesana,
tam per vota secreta, quibus aperta, qui promouendi ad be-
neficia vocati examinent.** 3.196.18
**Examinatores deputati pro collatione Parochialium spectat
ad Episcopum de iure communi.** 3.194.10
**Examinare, & approbare semel ad votum beneficium sim-
plex, non amplius examinatus ad aliud simile.** 3.100.89

Excep- tione.

**Exceptionem rei iudicare nequeam peracta infestatione de
genere.** 3.118.47
Exceptionem in particulari debet plenè & concludenter probari. ibid.50
**Exceptionem si opponatur Episcopo visitandi Hospitalis, aut
Cathedralis, quod sit immunitas sub Regum proce-
dione, non ad secularium iudicem, sed ad Episcopum perti-
net de ea cognoscere.**

Excommunicare qui possunt.

**Excommunicare potest subdatus de iure communi Episcopus
electus, & confirmatus.** 3.413
**Excommunicare, & abluere potest subdatus suum Episcopo-
pur extra territorium episcopi.** 3.116.17

Excommunicationis vi, & effectus.

**Excommunicationis maioris vinculo obstrictus sacerdos Ordina-
re suscipiens indulgentiam solum Summi Pont. mittere, &
officio suo fungi potest.** 3.10.41
**Omnem generaliter quando in excommunicatione Papae
referuntur incidit.** 3.11.183
**Excommunicationes nemo referunt quando omnes
etiam intercurrunt.** 3.40.70
**Excommunicationes ad finem reuelationis pro rebus depen-
dendis, seu ablati sine speciali facultate non potest deinceps
generalis Vicarius.** 3.181.119
**Excommunicatio imposita in Concilio contra vendemiam, aut
apud se retinere libros sine Episcopi licentia, illi est re-
seruata, nisi tale libet esse hancurum.** 3.181.11
Excommunicatione magna circumspicienda videndum. 3.
413.1
**Excommunicationes diebus festis, exceptis insignioribus, pu-
blici possunt.** ibid.5
**Excommunicationes pro rebus deperditis inueniendis ad ne-
mine concedi possunt, quatenus ab Episcopo.** 3.414.3
**Excommunicationum institutiones si deinceps Episcopos, item
pari appellatur ad Metropolitani.** ibid.4
**Excommunicationes due pro rebus deperditis prout gen-
eraliter committuntur Episcopo Vicarij Episcopi, & c.** 3.414.3
**Excommunicationes pro rebus deperditis concedere non po-
test Vicarius statutus.** 3.415.9
**Excommunicationes pro rebus deperditis concedere potest
Vicarius generalis in Capitulo Sede vacante.** ibid.10
**Possunt concedere Legatus in latere, & Nuntius Apostoli-
cus.** ibid.11
**Non possunt concedere Inferiores Ordinarij etiam exem-
pti, & immediatè Sedi Apostolice.** ibid.12
**Excommunicationes pro rebus deperditis dirigere non pos-
sunt Prælati regulares in subditos.** ibid.13
**Excommunicationes pro rebus deperditis dantur in subdi-
tum, deservit sicut alia probatione.** ibid.14
**Excommunicationes pro rebus deperditis non sunt conce-
denda, quoties quia coram competentibus iudicibus ob iudicia,
quod sunt contra reum procedere potest.** 3.416.11
**Excommunicatio pro facto, seu rebus substatia, non ligat
communitatem, nisi illas qui mortaliter furum fecerunt.** 3.
417.48
**Excommunicatio pro facto a pluribus dato, potest publicari,
quoniam eorum singuli parum acceperunt.** ibid.19
**In Excommunicatione pro anno persequente tanquam sus-
pecti de heresi leviter puniuntur ab Inquisitionibus.**
**Excommunicatio est pena, quæ cum sit lata contra eum, &
loquente non comprehendit mittere.** 3.470.82

Excommunicatus.

Excommunicatus a Suffraganeis suis absque Particulari. 3.
184.36

Excommu

Excommunicatorum nomina subditis suis, & vicinis etiam Episcopis dare debent Episcopi, nisi oporteat publicare. 3.110.85

Excommunicatus in iure à quo recipere possit omnia distributa. ibid.

Excommunicatus in iure si suis in mora petendi absolutio- nem, pro eo tempore, pro quo mora considerari possit, non recipiat distributiones quotidianas. ibid.

Excommunicatus si odiosus charitatem recipit. 3.194.7

Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ab Ordinibus sunt ce- pellendi. 3.236.59

Excommunicatus, vel honoris peccator non possit instare pro concessione monachii excommunicationis pro rebus peditis. 3.416.10

Excommunicatus pro violenta manu iniectione in cleri- cos solus Papa absoluit. 3.441.1

Episcopi huiusmodi excommunicatos absolvent, quando petente est lenis. 3.441.2

Excommunicatus vixit tenetur Episcopus, prout ceteri. 3.441.3

Excommunicatus à delegato Pape si per annum manet in excommunicatione, post annum absoluitur à solo Papa. 3.12.17

Excommunicatus à Papa clericus ad divina scienter admi- tens media in excommunicationem Papalem. ibid. 18

Excommunicatus ab Ecclesia fractionem cum spoliatio- ne post denunciationem solus Papa absoluit. ibid. 30

Excommunicatus pro causa Ecclesie, & defensione ipsius iurum lucratur fructus, & distribuitur beneficiis. 3.107.173

Excommunicatus inique distributiones quotidianas ex- gere potest. ibid. 174

Excommunicatus beneficium obtinere non potest. 3. 221.98

Excommunicatus prefatus, seu nominari ad beneficia non potest. ibid. 97

Vetus loci cum excommunicato, est insuper prohibitus nuntius, vel littere illi mittere. 3.449.80

Excommunicatione subditis in Regalis Hispaniam quando in- cepit, & quomodo solvatur, & ad quod tempus. 3. 376.60.41

Excois ad Interdictum tenetur S. Hieronymi & Col- lectis Ordinibus Religiosis. ibid. 41

Penitens ratione à S. R. E. Cardinalibus obtentum, ac excusatum solvi debet. 3.377.43

Cruciat, subdit, & punit decima excusati officia vendi non possunt. ibid. 64

Executio, & Executio.

Executionem Interdictum S. Penitentiam impediens inci- dendum excommunicationem Papalem. 3.12.181

Executio testamenti non impeditur ante aditam hereditatem. 3.341.13

Executio facta non tenetur melius dato in l. à D. Pio, §. in ven- ditore, §. de re iudic. non subiacet nullitati. 3.41.39

Executio litterarum Apost. possunt cognoscere de casu sibi commissis in prima instantia. 3.338.17

Executio omnium piarum dispositionum est Episcopus. 3. 342.8

Executio qui non adimplet voluntatem defuncti peccat mortaliter secundum negligentiam qualiter. 3.344.18

Executio testamenti ad implendum defuncti voluntatem, pos- test statim post aditam hereditatem cogi ab Episcopo, seu quocunque alio dimisso, vel Capitulo Sede vacante, nisi alius refragetur. 3.341.18

Executores ad possunt diem à iustitiose designatum ad execu- tionem sue voluntatis aliter, & di commutare. 3.341.21

Executores testamentorum an, & quando possint esse Regu- lares. 3.341.36

Executio monitorialium Papalium an possit absolvi ab ex- communicatione postquam parit is, qui in eam incidit, ostenditur. 3.418.48

Exemplum probantis Episcopus praebe- debet. 3.43.16

Exempla poenit, quoniam verba homines malum. 3.41.3

Exemplum ex originali sumptum, non eandem vim, & antequa- tem cum originali habeat, vicarius generalis auctoritate non potest. 3.125.113

Exemptio, & Exemptio.

Exemptionem à iure, & potestate Episcoporum solus ipse con- cedit. 3.10.13

Exemptio à visitatione non comprehenditur sub generali con- cessione exemptionum. 3.124.6

Exemptio generalis non censetur estimare à charitativo sub- sidio per Papam impo- nit. 3.173.14

Exemptio Ecclesiarum pleno iure à potestate Episcoporum con- cedi non potest ab Episcopo, & Praetis inferioribus, sed solum à Romano Pon- tifici. 3.386.3

Exemptiones à se concessas non potest Episcopus revocare in illis casibus, in quibus valet subditos à sua iurisdictione eximere. ibid. 10

Exemptionis privilegium quando datur respectu certi loci, & eo circumscriptum, si exempti extra illum delictum committant, locum Ordinationis concerni possunt. 3.141.3

Privilegium exemptionis concessum personis per viam legi- tis, seu in corpore laici elatum, an per delictum amittatur, ostenditur. 3.164.6

Exemptio quando datur est respectu generis iurisdictionis, per delictum non amittitur. ibid. 7

Exemptionis privilegium quando conceditur personis respec- tu delictorum, ut scilicet pro illis ab Ordinatis penali non possint, satis Pontifex sub ea forma censetur extensa delinquentes quoad effectus expressos à potestate Ordina- tionum. ibid. 8

Exemptio quando conceditur respectu certi loci, velati crimino à potestate proprii Ordinatis, tunc si exempti delinquant, concerni poterunt eorum Ordinatis locum in quibus delinquant. ibid. 9

Exemptio quando est simplex & absoluta respectu animarum, & quocunqueque locum, tunc exempti ratione delicti ab Ordinatis locorum, in quibus committuntur, puniri non poterunt. 3.165.10

Exemptio concessa iudicatur si Pontifex eximat ab Ordinari potestate, vel dum plena libertate. ibid. 11

Item si dicat, ne audeat Episcopus ibi Caput hanc suam collocare, vel quilibet potestatem exercere, aut ordinationem aliquam quatenus iustitiam facere. ibid. 12

Item si dicat locum, suae Ecclesiae esse liberam, seu quod potestatem libertate Ecclesiae Romanae, aut quod eius spe- ciali prerogativa gaudet. ibid. 13

Item si dicat, gaudet plena libertate. ibid. 14

Exemptio an plene probatur veritate si in privilegio dicatur, ut quales illas tota B. Petri, vel specialiter petentibus ad Romanam Ecclesiam ostendunt. ibid. 15

Privilegium, si fuerit, aut scriptum quando non sunt principales super exemptione, seu libertate, sed incidenter propter aliud, narrant aliquam Ecclesiam, vel personam esse laici B. Petri, tunc per talia verba exem- ptio non probatur. ibid. 16

Principis privilegium exemptionis non conceditur, sed lodes de exemptione ipsa lenientiam potestatem, quando apponit verba quod Ecclesia sit laici B. Petri, tum ad Ecclesiam Romanam pertinet, tunc exemptio plene probatur. ibid. 17

Exemptio an plene probatur censetur, quando verbis privilegii narrantibus quid Ecclesia sit laici B. Petri, accedit solus cru- ciat. ibid. 18

Exemptio an plene probetur ex verbis narrantibus privilegii, aut sententiae non principaliter ad exemptionem concedendam, sed propter aliud proposita, si sententia, aut Principis in illis principaliter suam fundat rationem, ostenditur. 3.166.19

Exemptio à potestate Ordinationum concessa videtur, si Papa recipiat in subiectis Ecclesiae Romanae, locus verò si recipiat aliqui in filios, & adsignat ratio differentiam. ibid. 20

Exemptio à potestate Ordinationum non probatur ex solu- tione census facta Sedi Apostol. nisi appareat quod sit in signum subiectionis, & praeterpote. ibid. 21, 22

Exemptio ab Ordinationum potestate an probetur ex recusa- tione sub iurisdictione Sedi Apostolicae. 3.167.16, 17

Exemptio simplex neminem eximit à visitatione, si de illa specialia, & expressa mentio non fiat. 3.168.30

Exemptionis generalis privilegium nimis sufficit, ut exem- pti ab omni prosecutione liberi censentur, sed requiritur specialis de illa mentio. ibid. 31

Exemptio prodest quoad potestatem Ordinarii, non quod potestatem Legi de latere. ibid. 32

Exemptionis privilegium à iurisdictione Episcopi non suf- fragatur, nisi probetur quasi possit exemptionem, & principis ad effectum impediendi maiorem. ibid. 34, 37

Exemptionem à iurisdictione aliquos per quasi posses- sionem non dicitur habere subditos ex eo solo quod non appareat superiorum in illam exercuisse iurisdic- tionem, nisi probetur quod veniat casus excois, & velens excois seipsum negligit, & repulsi excois. 3.169.38

Exemptionis privilegium remanere non potest etiam in per- iudicium exempti. ibid. 44

Exemptionem à tenentia debitam Episcopo et mo in reum praefectis. 3.171.6

Exemptio excois praefecti non potest, sed remanet. 3. 392.8

Index Rerum,

Eximere à se, & à Romana Curia, an possit Summus Pontifex. 3. 10. 14
Eximere possit Episcopum à sua potestate, qui tenent. 3. 185. 1
Eximere non possit Episcopus in totum à sua potestate. ibid. 2
Ex m, & ad religiosos statutos potest Ecclesia à potestate Episcopi per praerogativam. 3. 186. 7
Eximius laboratorum Episcopo in illis omnibus, qui sunt Ordinis Episcopalis, omnes in personam Christiani, &c. 3. 117. 10
Eximius locus, & locus extra diocesim, siue territorium, indiciunt à pari. 3. 330. 9
Eximius an possit Episcopus indulgentias concedere. 3. 384. 26
Eximius beatorum in hac ecclesia. ibid. 148
Eximius exemptione datus ab Episcopo ad ius rectoriale illi tenetur, locus si Pontifex eam tenet ab Ordinatione. 3. 384.
Eximius omnes, qui alibi eximius exemptione Synodo inter se debent, non Capitulum generalibus subdunt, id cum accedat tenetur. 3. 393. 8
Eximius, si fuge sit periculum, potest Episcopus capere, & removere ad comp. etiam quod iudicet. 3. 490. 64
Eximius subditorum Episcopi, non tenentibus, quae sunt Ordinis Episcopalis. ibid. 63
Eximius Episcopi, & Episcopi possunt in locis eximius fuisse diocesani, si fuisse fulminis benedictiones, & divina Officia celebrare. ibid. 64
Eximius auditus potest defuncti iustitiae in caemnis, ut in iur. ca. ibid. 67
Eximius in causis matrimonialibus subdunt Episcopi. 3. 491. 72
Eximius subditorum Episcopi ad hoc ut per eum possint decessari, & mandari ut tenentur, quando essent notorii & communicati à iure, vel ab hominibus. ibid. 73
Eximius ratione decessu, contrarius, vel si decessu eorum Ordinis locum conveniunt possunt. 3. 584. 1
Eximius in contrariis fundamentis adiungunt. 3. 585. 1
Eximius opinionem. ibid. 3
Eximius & distinctio reprobat. ibid. 4
Eximius tantummodo Romano Pontifici, immediate manent subiecti, & in totum eximius ab Ordinatione iustitiae. 3. 588. 19
Eximius, non potest privilegio suo renunciare. 3. 589. 40. 41, 42. 43
Eximius, seu privilegium manentem in eo conquirent contra Episcopum si in possessione illius exemptionis, seu privilegii existant. 3. 593. 47
Eximius.
Eximius debet habere aetatem annorum 11. 3. 140. 4
Eximius quis decessu, & de eius officio, forma, & materia. 3. 241. 11
Eximius munus excoicandi excoicari potest praesente aliquo in iurisdic. Ordin. constituto. ibid.
Eximius.
Eximius facti pro decessando suo non sunt conferenda. 3. 185. 66
Eximius facti à potestate, ut si non manifestetur aliquod beneficium Ecclesiasticum, non iure conferenda. ibid. 69
Eximius decessu conterritis. 3. 186. 70
Eximius causa studij facti veniunt appellatione alimoniarum. 3. 186. 8
Eximius compeniam est in Ecclesia Dei à propinquis, & consanguineis Episcoporum multa mala inacta fuisse. 3. 59. 94
Eximius, & **Eximius**.
Eximius proprius pariter fecit potest. 3. 419. 143
Eximius pariter filium legitimum & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicis est puniendus. ibid. 144
Eximius pariter filium, siue alium eo consentiente, vel tantum habente, amittit in filiationem. ibid. 145
Eximius & caponens filium, loci pariter potestatem, non per hoc eximius ab omni decessu. ibid. 146
Eximius filium grauius peccant, si eos natus & aletate commodi possint. ibid. 147
Eximius, cuius potestatem ignoramus, non solum indicabitur minime, & cum loci, non quia natus est, sed etiam loci, lo quo est caponens. 3. 186. 17
Eximius ab eo sunt ordinandi aditibus, qui cum est loci ordinarius in quo caponens fuit, quia illius effectus sunt eius. 3. 186. 37
Eximius non sunt capaces censendi ubi habentur statuta requirunt qualitates nobilitatis, & alia huiusmodi. 3. 70. 122
Eximius est etiam illius loci & diocesis, cui caponens. ibid. 124

Eximius indicant interiora. 3. 447. 8
Eximius non expedit eligi ad vicariatum. 3. 114. 3
Eximius Vestitus sacramentum valide non conferunt, si aliud oleum per eum adhibetur pariter oleum infirmorum. 3. 364. 16
Eximius facere à tota provincia delinquentes in sua diocesi potest Archiepiscopus. 3. 171. 59

F

Fabrica.

Fabrica Ecclesiae tribuit laicum eum ad forum Ecclesiasticum. 3. 349. 11
Fabrica Ecclesiae Cathedralis ita quomodo tendenda. ibid. 11

Facies.

Facies deformis quando inducat irregularitatem. 3. 449. 29
Facies Episcopi concorda à Conc. Trid. sess. 14. de reformatione. cap. 6. ut possint absolueri à casibus occultis etiam summo Pont. relictis, an fuerit obrogata per Bullam in Curia Dom. & alias constit. summo Pont. 3. 455. 48
Facies de signis ad pias causas non dreturibus. 3. 455. 48

Falsitas.

Falsitas impediens denunciationem ut martirionem impedit, arbitria pena puniunt. 3. 374. 14
Falsitas, vel habentur penes se literas falsas Papae, vel aliorum officialium. Contra praefatum inueniunt in reformatione Pont. reformatione. 3. 388. 84
Falsitas, ante litteras Apost. non supplicatio, & quocumque iudicium habere signatur, & falsitas subdunt litteras Apost. excoicantur in Bulla. 3. 388. 84
Falsitas litteris videntur occidit in excoicatione, & omni Papae reformatione. 3. 388. 84
Falsitas reformationem ut excoicet, eorum dicitur sunt impropiis intelligenda. 3. 388. 84
Falsitas nemini notitia per ordinem non puniunt. ibid. 37
Falsitas sua officialia requirit, dolam scilicet, mutationem veritatis, & quod alteri nocent. ibid. 38
Falsitas deponere in iudicio nullo includit sub reformatione huius secunda casus. ibid. 39
Falsitas de potestate siue dolo, non est ordinaria pena falsi p. obsequia. ibid. 37
Falsitas testimonium dolosi dicent, quod tamen non valent, ordinata pena non est p. obsequia. ibid. 37
Falsitas deponere circa excoicationem, & circa factum principale, non dicitur falsitas. ibid. 34
Falsitas de Adultariis, utroque falsis ponderibus, & mensuris, resequuntur plures Doctores. 3. 37. 49

Fama.

Fama non sufficit ad probandum sanguinis impuritatem, nisi sit perperam, & sita apud omnes, & apparet orti possit ea aliquis probabili causa. 3. 186. 11
Fama in factis antiquis, & omni consensu aetate, plenam efficit probationem. 3. 186. 11
Fama sola non sufficit ad probandum infirmitatem, si debet conuincere alia conuincit in antiquis. 3. 186. 11

Familia.

Familia, nulla cognatio, prae iure sapientis est, prae iuribus, & ad iuribus eius. 3. 171. 14
Familia amaram Episcopus tenere non potest secundum aliquos. 3. 101. 8
Familia plures tenet cum habere possit familiam amaram. ibid. 8
Familia Episcopi quamvis sit laica, potest fore privilegium. 3. 105. 9

Familiaris.

Familiaris Episcopi quomodo edocendi, ostenditur. 3. 109. 9
Familiaris Episcopi consentit ut sit vici spiritualis. ibid. 6
Familiaris si non sunt spirituales non diligunt se, sed re. ibid. 8
Familiaris quales debeant habere Episcopi, ostenditur. ibid. 10
Familiaris nomine intelligi debent illi, qui vel pariter potestati subduntur, vel dominare, & capere dominum continent aliorum, indeque commensales dicuntur. 3. 111. 8
Familiaris ad effectum de quo in praesenti, dicitur qui cum Episcopo fuerit communis, & praesentis fuerit, non tamen si abest fuerit, & si sumptibus Episcopi vixerit. 3. 111. 8
Familiaris, vel famulus familiarum Episcopi, qui expensis Episcopi aliorum, decessu eius famularum. ibid. 7
Familiaris vicinales Episcoporum possunt etiam ordinari ad eorum pariter pro necessitate, & commoditate Ecclesiarum. ibid. 11
Familiaris boni iure cum ipe beneficii statim obtinenda ord. 3. 111. 8

& Verborum.

dimittat ab Episcopo, trius est familiaris, non manet sup-
pensus ab Ordine executione, si Episcopus beneficium ei
statim non conferat, aut si Episcopus meretur solum
collato beneficio. *ibid.* 14

Familiares Papae, vel Cardinalium, necnon Episcoporum
in curia residentium post terminationem servitium possunt
à Vicario Sacristiani ad quoscunque Ordines elevari.
ibid. 15

Cardinales etiam Episcopus familiarem ordinat, sicut Epi-
scopus non Cardinalis. *ibid.* 20

Familiaris quis dicitur. *ibid.*

Familiaris, & comitis commensales Papae ad effectum referen-
tationis Regulae quatuor Cardinalium, qui dicuntur. *3. 143.*

Familiares familiarium habentes partem, seu expensas ab ipso
Papa, an dicantur eius familiares. *ibid.* 107

Familiares Cardinalium qui dicuntur. *3. 143. 108*

Familiares domestici dicuntur, etiam si aliquando ab eis pro
dominorum negotiis gerendis contingat. *3. 143. 110*

Familiares Cardinalium non dicuntur, qui in eorum domibus
habent expensas, seu partem non vi familiares, & serui-
ent, sed vi amici, aut consanguinei. *ibid.* 111

Familiares beneficium dicuntur referantur, etiam si morte
sua tempore familiaris esse desierint. *3. 144. 113*

Familiaris habens beneficium referantur ratione familiarita-
tis in Ecclesia, in qua adest considerato appendici, an possit
enimvero quod habet, deprecari aliud, & expectare non maneat
referantur. *ibid.* 114

Familiaris, & de familia alicuius dicitur, qui est deputatus
ad aliquod servitium, & officium. *3. 107. 10*

Familiaritas.

Familiaritas sola, sine beneficio, non sufficit in prima Ton-
tura. *ibid.*

Familiaritas recte probari potest per libros titelli. *3. 121. 3*
& per fidem Archidiaconi, seu Magistri domus, vel calen-
darii. *ibid.* 4

Item per fidem quod sit descriptus in reculo familiarium.
3. 121. 5

Famula secularis pro totius monasterii obsequio possunt Mo-
niales habere, quando ibi non sunt concessae, quae istud mi-
nistrium exercere valent, dummodo foras non exeant, &
administrent de licentia superiorum. *3. 444. 45*

Fideli quatuor seminem tenebatur ab Ordinibus suscipiendis.
3. 410. 47

Fidelis Archiepiscopus in insulae Maurorum cum
17. viris possit esse. *3. 144. 10*

Ferdinandus Martinus Mascarenhas Regni Portugallie gene-
ralis Inquisitor laudatur. *3. 439. 38*

Fiducia.

Fiducia de precepto obedienda, & leonina, ut in officio Mi-
nistri communitatis populo declaratur, potest Episcopus
cogere Regulares. *3. 122. 3*

Fiducia laici in propria diocesi cum Clero, & populo exerce-
re potest Episcopus in honorem alicuius Sancti in Sacerdotium
natumque adscribit. *3. 484. 34*

Fiducia obedienda de precepto potest Episcopus in Synodo
abique populi consensu indere. *3. 487. 39*

Fiducia debita, quibus rebus liceat optare dare, attenditur.
ibid. 40

Episcopus procedere potest contra laicos non obediunt
fidei. *ibid.* 41

Laici Superiores pro festorum observatione possunt etiam
statuere, & penam violentis imponere, quod quomodo
sit intelligendum, ibi ostenditur. *ibid.* 42

Fiducia comprehendit ad preceptum Conc. Trid. fess. 15. de
Regularibus. *3. 419. 34*

Fiducia baptizans, vel confirmans filium infidelis non conca-
bit cognitionem compatriae, vel matris infidelis. *3. 460. 35*

Fiducia potest, vide Preceptum.

Fiducia rudimenta, ad quae tenentur sub peccato mortali, qualia
sunt, ostenduntur. *3. 412. 39*

Fiducia legitime suscipiuntur quam dorem Clemens IV. ante
Ponificationem, & quae beneficia nepotibus Clericis con-
traria, ostenduntur. *3. 421. 34*

Fiducia V. Calligam Illustriss. DD. Cardinalium consensu,
postea non sexcentos aureos franci filia collocanda dare.
ibid. 35

Filius.

Filius habens non potest habere fructum alios de incommu-
nitate redarguendi. *1. 72. 3*

Filius habens an possit in Episcopum eligi, quibus dubia, pro
parte affirmativa rationes exponuntur. *1. 73. 6*

Clemens IV. & Alexander VI. filios habuerunt. *ibid.* 8

Exponuntur rationes pro contraria opinione. *ibid.* 9

Filius habens, & nepotes, an possit in Episcopum eligi, ostendit.
3. 92. 30

Filius dicitur ostenditur, sed originarius loci in quo pater eius
natus est, succedente in honorem, seu monasterio, tam
personalis, quam naturalis, non modo in temporibus,
verum etiam in spiritualibus. *1. 106. 18*

Filius non potest ordinari ab Episcopo originis matris, nisi
sit naturalis. *ibid.* 18

Filius Clerici an prohibetur obtinere beneficium, vel fructum
tanquam capellanus amovibilis in Ecclesia, in qua eius pa-
ter, tanquam capellanus amovibilis, seu Vicarius tempo-
ralis fuerat. *3. 122. 3*

Filius haereticorum quando excludatur à clericatu, ostendit.
3. 134. 37

Filius clerici in sacris constitutus suae matri potest succedere.
3. 144. 11

Contestatio ostenditur, ad id citatis pluribus Doctoribus.
ibid. 14

Filius vi non succedit matri, sufficit esse suscepus ex causa
damna, vel punibili. *ibid.* 16

Filius naturalis non est sine patrimonio, quoniam habet
patrem dicuntur omni assignatione pro viro, & potestate.
3. 185. 40

Filius potest partem compellere ad sibi parandam sumptus,
& expensas in studio. *3. 122. 6*

Filius impubes potest per Episcopum ab aliis ad excom-
municationem pro violenta manu iniectione in Clericum.
3. 444. 18

Filius veritatis partem, nec ille pater, nec ille filius est con-
fessus. *3. 44. 108*

Filius etiam licet partem percussit, peccat mortaliter. *3. 44. 109*

Filius percussit, vel occidit partem venientem contra fidem
Christi, non peccat. *ibid.* 115

Filius occidens partem suam, ignorans sibi partem esse, non
peccat vi paritatis. *ibid.* 119

Filius naturalis procreatus tempore, quo parentes eorum con-
cordiam cum ecclesia clerici, non possunt partem beneficia
obtinere. *3. 113. 6*

Filius Psephyrensis illegitimus non potest obtinere beneficium,
quod cum eius pater abique legitime claudat, & minus pa-
tritur abique possidet. *ibid.* 8

Filius Psephyrensis beneficium legitime obtenta retinere non
possunt, in quibus facit beneficium eorum patris, qui
ante Concilium publicanem de vna migravit. *ibid.* 10

Filius non prohibetur obtinere beneficium clericum, quo ac-
cedit alteri est vana. *3. 122. 11*

Filius illegitimus non prohibetur obtinere canoniam, qui
erat potio tempore, quo pater illam obtinuit. *ibid.* 12

Filius illegitimus non prohibetur succedere in capellaniam, qui
abique Episcopi auctoritate fundat solet. *ibid.* 13

Filius illegitimus non potest obtinere beneficium in Ecclesia,
in qua eius pater habuit solum solum in eodem ratione di-
gnitatis. *ibid.* 14

Filius illegitimus non potest obtinere canoniam in Eccle-
sia, ubi pater fuit canonius. *ibid.* 15

Filius illegitimus clericorum possunt adipisci beneficia quocum-
que in eadem Ecclesia, ubi generos habuerunt, vel etiam
habere. *ibid.* 16

Filius illegitimus beneficium patris potest obtinere si in
mediata post triginta annos succedat. *3. 122. 19*

Filius illegitimus monasterio, aut Episcopatu canone, vel Sacristia
officio fungi in Ecclesia pariter nullo modo possunt.
ibid. 10

Filius illegitimus Antiphonam ratione meritis beneficii alteri
Ecclesiae annexi in eadem Ecclesia, ubi pater habet bene-
ficiam, canone non potest. *ibid.* 11

Filius & pater professionaliter possunt infirmum accedere, vna
tanquam beneficium, alter tanquam capellanus duci fuerant
Ecclesiis. *ibid.* 22

Filius, & pater possunt Missam celebrare in eadem Eccle-
sia, dummodo ambo non abdicant beneficium in ea.
ibid. 23

Filius illegitimus clericorum non prohibetur à Concilio Trid.
cum patribus habitare. *ibid.* 24

Filius spiritualis ex vi monitum tenetur denunciare partem
spiritualem. *3. 421. 14*

Filius possunt esse testes contra patres spirituales. *ibid.* 15

Filius licet cabaretarius possunt à parentibus ex quoque obedi-
entiam causis exceptis, quo non excluduntur similes. *3. 456. 17*

Filius, & pater possunt clericum potest ab excommunicatione
absolvere. *3. 444. 19*

Filius casum, vel fraudem aliquam quo iudex ipse vadit
ad accipiendum testimonium alicuius testimonium. *3. 34. 147*

Fines.

Fines dicuntur in quod finitur aliquid, & termini vel limites,
qui terminant, & limitant. *3. 600. 1*

Index Rerum,

Finis deplicens confiderantur, vel in quantum finis sunt, per quos pœdia à pœdis distinguuntur, vel eo quoniam finis sunt, sed in quantum solus, vel pars aliquis pœdis ab illis dependunt. 3. 401. 3
Finis pœdium etiam Ecclesiasticorum pœditi possunt. 3. 401. 3
Finis Diœcesium, provinciarum, seu pœditarum pœditi non possunt, quia non pœdia, sed publica auctoritate constituta sunt. 3. 401. 3
Finis ipsi pœditi non possunt ad effectum, ut designent esse qui extra erant, et testantur, ut alij extendatur, & finis ubi non erant. 3. 401. 3
Finis diœcesium coherenter pœditi non possunt. 3. 401. 3
Finis diœcesium quatenus finis sunt, & habent rationem finendi, pœditi non possunt, nisi considerentur respectu soli, quod occupant quoad dominium & proprietatem eorumdem. 3. 401. 3

Fiscalis.

Fiscalis summi potest Episcopus asserere ad visitationem Capituli absque eui assensu. 3. 107. 3
Fiscalis nominis, cuiusdæ cœterum, vel fideles Episcopi gaudent sui privilegio. 3. 107. 3

Fiscus.

Fiscus beneficij restitutionis in integrum gaudet. 3. 107. 3
Fiscus habet Episcopum. 3. 107. 3
In pœditi qui de pœditi dicitur, quando incertum est, nec fugere, necqz infirmari potest. 3. 401. 3

Flamen.

Flamines à quibus, & ad quod instituti remissus. 3. 401. 3
Flamines, pœditi minores, & arch-flamines in iordis cœnoscuntur ad sua sacra pœditi pœditi soliti etiam constituta. 3. 107. 3
Flamines in quibus, in quibus apud Ethnicos erant pœditi vocati flamines, & prima iudicialia potestas, insinuat, ut pœditi pœditi. 3. 401. 3

Forma.

Formis non comprædictum potestas. 3. 107. 3
Formis hanc dicitur incipere ante totum, quæ sunt ordinis. 3. 107. 3
Formis quæ etiam pœditi sui pœditi coherenter matrimonium inuolunt potestas & translatio in domum mariti, cœnoscuntur in alia pœditi, cum intentione ibi perpetuo manendi, non potest potestas matrimonium de nouo etiam eodem pœditi valde celebrare. 3. 107. 3
Formis in vinctum monasteria quilibet ingredi prohibentur, ostendit. 3. 401. 3
Formis cognoscere ad monasteria ingressum non potest, nec ut ab eis sumat, sed ut ibi seculari retento educat, insinuat in cœnoscuntur Concilij Tridentini sess. 13. de Regularibus, cap. 18. 3. 401. 3
Formis potestas ad visitationem, & ostendit, veram homicidii cœnoscuntur dicitur. 3. 401. 3
Formis vicarius, & vicarius. 3. 401. 3
Formis alio loco domum hactenus potest collectu ratione bonorum inuolunt, quæ biber in loco, in quo Ecclesia constituta. 3. 401. 3

Forma.

Forma vicarius qualis. 3. 107. 3
Forma potestas, quæ vicarius à Capitulo Sede vacante creati solent. 3. 107. 3
Forma dicitur esse, & ad regum esse secundum. 3. 107. 3
Formis clerici cum solus non est adulterium. 3. 107. 3
Formis vitæ, cui non est clerici animus in ipsa etiam difficultate. 3. 107. 3
Formis nulla est quæcumqz similis, & abiectionis, quæ doctrina splendens, atque ornata non facit illustri. 3. 107. 3
Formis privilegio gaudet, qui pœditi est sine licentia proprii Episcopi ab alio ordinari. 3. 107. 3
Formis Regibus sui nominandi Episcopos indultus Pontificia concessio. 3. 107. 3
Formis Regibus indultus ad Episcopatum iudicant qui in a. c. constituta anno repetit. 3. 107. 3
Formis Regibus pœditi privilegio olo à Carlo dimisso vobis. 3. 107. 3
Formis pœditi fieri Sacerdos, quia tantum, ut deest, non parat animæ suæ esse periculum. 3. 107. 3
Formis quodam corpus in nubibus volatuit. 3. 107. 3
Formis de Calixto pœditi laudatur. 3. 107. 3
Formis Salgado pœditi cœnoscuntur omnium sensum eximiam cœnoscuntur Romæ degentem non posse ibi contrahere & obligare in forma Canonis absque licentia sui Ordinarii. 3. 107. 3
Formis Salgado reprobandus, & eius doctrina in pœditi pœditi. 3. 107. 3

Frater.

Formis pœditi etiam esse non potest. 3. 107. 3

Frater, de Episcopo. 3. 107. 3
Frater fuit Ordinis Sancti Iohannis Hierosolymitani à quocumque Catholico Antistite, sub Rom. Sedis ubi cœnoscuntur, sacros Ordines etiam extra temperatibus diebus festis, & in quibuslibet temporibus, quam Regularium Ecclesiam, absque alio alio licentia, suscipere possunt. 3. 107. 3

Frater tenij Ordinis Sancti Iohannis, quodam gaudent sui privilegio. 3. 107. 3

Frater Minoris, & omnes qui illorum privilegio suscipiunt, possunt extra statuta tempora dominici, vel alius festis diebus facere Ordines suscipere. 3. 107. 3

Frater Predicatoribus, & Minoribus, ac etiam Parochia Societatis Iesu, cœnoscuntur, ut ubique foris sine Pœditi sui pœditi, cum Altari sacris videri celebrare. 3. 107. 3

An post Concilium Tridentinum fuit huiusmodi concessio, disputatur. 3. 107. 3

Frater Minoris habet privilegium à Siero IV. ut possit ad ministrare Sacramento Eucharistie, & extra c. v. cœnoscuntur illis, quomodo Confessionem audirent, quando Ecclesia, seu Curia eorum maluit, aut sine rationabili causa denegaverit. 3. 107. 3

Frater cuiuscumqz Ordinis Medicamentum translatum ad Religionem non Mendicantem, excepta Catholica, sine licentia Sedis Apostolicæ, necnon & tales recipere incident in excommunicationem Papalem. 3. 107. 3

Frater S. Francisci de Observantia, qui in electione Missali Generali, & cœnoscuntur, & Concilio, pro se, aut pro alio subrogaverit, in excommunicationem Papalem incident. 3. 107. 3

Frater Predicatoribus Ordinis S. Dominici, qui ad effectum cœnoscuntur officium Magistri generalis profectus, vel alius ad fœdus extra Religionem incurrit, incident in excommunicationem Papalem. 3. 107. 3

Frater Ordinis S. Marci de Monte Carmelo, qui ad Titularia secularia pœditi pœditi appellare, vel cœnoscuntur pœditi, in cœnoscuntur Papalem incident. 3. 107. 3

Frater Predicatoribus pœditi alios Religiosos Mendicantes. 3. 107. 3

Frater Minoris de Observantia pœditi Conventuales. 3. 107. 3

Frater tenij ordinis non ligatur ad dispositionem Concilij sess. 13. de Regularibus, cap. 18. 3. 107. 3

Frater Ordinis Predicatoribus promittens ad Episcopatum suspenditur à Pontificali, & cœnoscuntur antequam Religioe Ordini ibidem, & alia quæ habet. 3. 107. 3

Frater S. Spiritus de Vite à superlocitate & incertitudine cœnoscuntur Praulatorum, pœditi Magistri generalis exceptis fuerunt à Siero IV. 3. 107. 3

Frater tenij quomodo componenda duo inter se concordantur de pœditi, cœnoscuntur. 3. 107. 3

Frater non pœditi, sed probanda est ab allegante. c. 378. 77. in decisi 5. Rom. v. d. d. d. 3. 107. 3

Frater alleganti cum Monachis ex quibus vicibus locutorum, cœnoscuntur. 3. 107. 3

Fraternitas.

Fraternitas beneficij, & alia casus similes suis quæ promittunt, non possunt hypothecari, nec obligari, nec etiam in subditum alioquin bonorum in easdem indicari capi, ut in illis cœnoscuntur fieri possit, si Clericus episcopus. 3. 107. 3

Fraternitas filio dicitur sui alioquin, & ad supportum cœnoscuntur Mutuorum non sunt cœnoscuntur. 3. 107. 3

Fraternitas amittitur cœnoscuntur pro 1200 illius temporis, quæ abest sine licentia, nec potest componi restituendo debita fructuum male perceptorum obtinentibus Bullam Crucis. 3. 107. 3

Fraternitas non refidendum debet Episcopos applicare fabricæ Ecclesiæ Parochialis. 3. 107. 3

Fraternitas parochia, quibus Cœnoscuntur, qui abfuerunt à terminis Ecclesiæ ultra tres menses priuati fuit, applicandi in usum Ecclesiæ, ut proportionabiliter seruientibus, & refidendum. 3. 107. 3

Fraternitas, & distributiones ut locari possit abfens à terminis Ecclesiæ dicitur de cœnoscuntur requirunt, ista sollicitudo abfens, & licentia Ordinarii. 3. 107. 3

Fraternitas amitti debet non factum Fidei professionem sunt cœnoscuntur, vel in vius pœditi, vel in fabricam Ecclesiæ. 3. 107. 3

Fraternitas amitti debet non factum Fidei professionem Ordinarii condonare non potest. 3. 107. 3

Fraternitas dicitur de cœnoscuntur expensis. 3. 107. 3

Fraternitas Ecclesiasticam an ultra triennium, intra tamen modicum tempus, alienari possit, ostendit. 3. 107. 3

Fraternitas civilis, quomodo de tempore resignationis ad hunc non veniat dies solutionis, spectant ad successorem, ad quem cœnoscuntur. 3. 107. 3

& Verborum.

etiam spectant fructus pendentes. 3.47.1
Fructus si solo separati ante diem resignationis debentur resignanti, ceteri vero omnes resignatorio. ibid. 1
Fructus beneficii Ecclesiastici qualiter inter haeredem beneficiarii defuncti, & successorem in beneficio sint dividendi. 3.48.3 & seqq.
Fructus inter beneficiarium defunctum, seu etiam renouantem, & successorem, dividendos esse per tota anni, tenent DD. circa 1. ibid. 1
Fructus si solo separati interdicti spectare ad successorem, non autem ad haeredem praedecessoris, concludunt alij. ibid. 1
Fructus ante obitum eius, qui beneficium habet, collectos ad haeredem defuncti transferre, pendentes vero ad Ecclesiam, vel successorem in beneficio pertinere tenet communis, & probabilis sententia. ibid. 4
Bulla Iulij III quod super fructibus decedentium beneficiariorum ostenditur. ibid. 7
Bulla praedicta Iulij III. non est vñ recepta in Regni Hispaniarum. ibid. 8

Frumentum.

Frumenta, fruges, legumina, & animalia cuiusvis generis extra statum S. Rom. Ecclesiae, quous modo exportantur, in excommunicationem Papalem inveniunt. 3.47.113
Frumentum & legumina extra Vrbem & statum Ecclesiasticum extrahiens, aut afferentes impeditur. 3.39.143
Frumentum & aliae res tempore penuriae, ut vendantur potest Episcopus laicos cogere. 3.44.9

Fundatio.

Fundatio quis dicitur Ecclesiam, quando assignat fundum, ubi coenotio debet. 3.44.9
Fundatio, & constructio Ecclesiam non sufficit, ut ius patronatus iusturatur, sed requiritur illius perfectio. ibid. 8
Fons sicuti fundum est, quia statum facit, ut beneficium fructibus, etiam in non quatuordecim annorum consecrati vulgare, et non sicuti decemagium per Concilium. Tard. 3.40.77
Fundatio antiquior in praedecessoris componendis maxime attendenda est. 3.38.18
Fundatio in limine fundationis potest apponere qualemque conditionem, etiam sine contrarietate, nisi sint naturae impossibiles, vel aliter vae impediat. 3.115.18
Fundationes potius ingreditur se constructa statum monasteria, aliisque incurat alienatis censurae. 3.47.88

Furor.

Furiosus eligere non potest. 3.15.18
Furiosus, mente capiti, & ij, qui in furoralem aliquando verbi infanscunt, non possunt fieri Clerici. 3.41.10
Furiosus perlocutionem suam non incidit in penas peccatorum. 3.41.117
Furus captus non confitetur ex defectu voluntatis, nec penam meretur. 3.34.4

G

Gabriel Alexandrinus Patriarcha Romae 15. Ianuarij 1595. per suos Legatos Fidei professionem fecit, obedientiam Romanae Sedi, ac S. D. Papae Clementi VIII. in Consistorio promissit. 3.115.44

Gabellae.

Gabellam solvant Clerici negotiatores. 3.117.8
Gabellam non solvit Clericus cuius domus ad forum vltim, fecus si ad locandam. 3.118.13
Gabellam, & tributa non solvant Militares Religiosi. ibidem 14
Gabellam, & tributa non videtur quod fuerint Militarium Religiosorum vices solvenda. ibid. 15
Gabella in debitorum ex bonis confiscatarum si vendantur, sub distinctione resoluunt. 3.103.14
Vera resolutio ponitur. ibid. 15
Gabellam in Regno Hispaniae seneret Clericus denunciare etiam, quos portat. 3.118.16
Galli cantus in facili praesumi esse iam noctem. verborum diuina. 3.175.189
Gallus morbo laborans si foris appareat, haereticus, & scandalum plene irregularis sunt. 3.450.48

Genus.

vi Genus, quod in Concilio Tridentino sess. 13. de reform. cap. 7. item sequens quod legitimos, vel liberos, non refertur ad descendentem ex genere Hebraeorum. 3.131.1
Generis diversitas ad Ecclesiastica beneficia, publicaeque officia obvianda operatur graua inter utrumque populum diffidia. 3.111.19
Generalia, Provincialia, & alia Praeterea inferior, si ad Episcopatum perueniant, & accepta, statim vacat Praeterea. 1.15.17

Germanus, & **Legatus** Advocati, & D. Leonardi fratres in auctoritate Sanctiorum velati sunt. 3.117.10
Gesta per faciem delegatum praeterea non sustinentur ex cunctis communis. 3.111.19
Gesta a Vicario ignorantem morem Episcopi longe distantia valida sunt. 3.119.152
Gibbosi, vel curui dicuntur corpore valati, praecipue si similia iuxta sit deformitas. 3.450.43
Gigantes, & **Dynami**, quando irregulares sunt. 3.451.13
Gligio super Censu Exco, videtur. 3.17.133
S. Giaris incommutabilem membrum impetrat a Domino, ut vocaretur in Episcopum. 1.17.8.8
Gubernum Reges in provincialibus & ostionalibus Conciliis praesentes erant. 1.165.19
Gubernum Reges vengebantur. 3.164.9
Gradus Patriarcha ubi facit mentionem, ostendit. 3.114.4
Gradus civitatis designat. ibid. 1
Gradum Patriarchatum Nicolaus V. ad inclutam Venetiarum civitatem transfudit. ibid. 6

Gradus.

Gradus quanto altior est, tanto rona grauior. 1.66.9
Grades, quos continet Ordo, sunt octo secundum Canonistas. 3.128.16
Graduum comparatio in matrimonij contrahendis secundum ius Canonico semper facienda est. 3.7.181
Graduum comparatio ad suspensiones, & reliqua civilia aeterno Censuro sunt facienda, & nisi aliter de consideratione receptum sit, vel ipsa lex civilis fecerit statuerit. ibid. 161
Grada affinitatis quomodo componitur, ostenditur. 3.75.166
Graduum in aliqua scientia, & literaturae, & maiori habilitate penditur praeteritum has qualitates non habent. 3.106.101

Gratia.

Gratia amplioribus honorandi, qui tenent sunt fonte Baptismatis pristina ex parte dimissa. 1.125.15
Gratia ad beneplacitum Papae, vel Regis, morte Pontificis, vel Regis expirat. 3.321.6
Gratia ad beneplacitum Papae, vel Regis, morte Pontificis, seu Regis expirat. 3.321.191
Gratiani Canonica in decreto inserit nullam habere iuriam acquisitionem. 1.141.14
Gratificationis locus est quando duo atque idem cum alioque praestantur foris. 3.188.199
Gratus debet esse in interitu Episcopi, ut scilicet 100, & moderato gressu ioculetur. 1.80.1
S. Gregorius Magnus ad Pontificatum electus infirmitate sua conuictus fugam iussit. 3.18.19
S. Gregorius omni suum multum depingit lachrymis. 1.41.7
S. Gregorius deplorat infirmitatem suam, cum Episcopatu sit. 1.61.2.101.114
S. Gregorius Episcopale omni timent cum amicis vberem lachrymarum est. 1.43.19.14
S. Gregorius peregrinos quotidie ad mensam adhibebat. 1.32.19
S. Gregorius Nazianzenus a patria discessit, ut ad Episcopatum dignitatem ascendere cogeretur. 1.18.11
Gratus suum multum depingit lachrymis. 1.41.7.9.10
Episcopale omni timent cum amicis vberem lachrymarum est. 1.43.19
Gratus in virginis amorem summoque exultat. 1.41.17
Gregorius V. Summus Pont. primus concessit illis septem Germanis magnatibus, nempe tribus Ecclesiasticis, & quatuor secularibus, potestatem eligendi Imperatorem.
S. Gregorius corpus, qui fuerat Scythiarum P. Mithribas, in Conuobio sancti Petri oppidi Viminariensi. ibidem est, ac multa elaret miracula. 3.190.10
Gratiani Mendicantium confessorum esse non possunt. 3.494.11

Gubernator.

Gubernator locorum statum Ecclesiae, qui licentiam fecerit arma tribus palmis breuiter etiam ad beneficium tempus concesserit, incidit in excommunicationem Papalem. 3.16.140
Gubernator Ecclesiasticus status, & officialis, qui aliquem homicidium, aut exulatum ab exilio excoemerit, vel saltem conductum ei fecerit, in excommunicationem Papalem incidit. ibid. 143
Gubernatores, qui penam, seu multa praenuntia aliter quam Camera Apod. applicare praesunt. 3.38.154

H

Habitu de iure communi, & ex dispensatione Papae, idem est. 3.477.6
GGG 4

Index Rerum,

Habitus de iure idem est, quam ex privilegio tam in ordinis, quam in sacrosanctis. *ibid.*
Habitatio in consilio duorum parochiarum, censetur Parochialis illius, in quo domus aditus habet p. incipalem, & magis frequentatam, si domi habeat. *a. 377.78*

Habitatio.

Habitatio solum facit incolas, seu domicilium, non tamen ortum, seu originem. *a. 306.11*
 Habitatio decernendi facit p. incipalem domicilium, quando aliter non constat de voluntate habitantis. *a. 307.28*
 Habitatio iniquitas si datur illi Parochia, cuius panichianus, in qua maior tempore parte habitaverit. *a. 377.70*
 Habitatio simulata, & in fraudem Conc. T. id, & proprii Parochii parochialis habitus, an ad matrimonij validitatem suffragari possit. *a. 378.77*
 Habitatio maioris partis anni in loco sufficit ad hoc, ut ibi possint recipi necessaria Sacramenta, domicilium vero requiritur, ut recipi valeant voluntaria. *a. 308.19*

Habitus.

Habitus Monasticum non admittit Monachus factus Episcopus. *a. 13.17*
 Habitus clericorum proprius quis sit, nullibi determinatur. *a. 288.8*
 Contra non deferretur habitus clericalem, qui persona imponatur, ostenditur. *a. 130.12*
 Habitus semel dimittens, non est priuandus beneficio, vel foci privilegio. *ibid.*
 Habitus Regularis a noveris deferendus est de officio, atque substantia anni probatoria. *a. 443.19*

Heresi, & Hereticus.

Hereticus etiam laicus potest Episcopum compellere ad solutionem relictarum ad pias causas per defunctos factorum. *a. 345.12*
 Heres obligatur ex quasi contractu, non in diem, neque sub conditione, sed p. ut. *a. 345.10*
 Heres institui qui de iure non potest, quandoque legare potest ad pias causas. *ibid.*
 Heredes, vel fideiussores Praetari, qui fecit locutionem, si ipse decedat ante illius implendum tempus, non tenentur de eisdem, neque conductus ab eis p. ut potest quantum sua inter se locutionem impleri. *a. 400.18*
 Heredes mulierem instituta ex lege, ut monialis sit, si minus ad monasterium bona pertineant, non incidunt in excommunicationem lacum contra cognatos Virginem monasterium ingreditur. *a. 475.4*
 Heres praetari alienam bonam Ecclesiam tenetur stare alienationi in quantum habet est. *a. 548.7*
 Heres adendum hereditatem in quantum contrahat, & cum quibus. *ibid.*
 Hereditarij paterna non potest filius renunciare, & renovere iustitiam. *a. 313.4*
 Hereditarij, legum, vel alteri iuri quarendo, an solus Praetari renunciare possit. *a. 547.15*

Heresi, & Hereticus.

Hereticum occultum coeclis non dolens de peccato, in excommunicationem incipit. *a. 434.19*
 Hereticus delictum peccatorum hodie ad Inquisitores p. utitur omnes alios iudices, non exclusio tamen iudicio Ordinarij constituitur Inquisitoribus in causis propriis omnia. *a. 419.39*
 Hereticus crimen sine peculiari commissione vicarius Episcopi non punit. *a. 123.85*
 Hereticus sine irregularitate etiam occultus. *a. 336.14*
 Hereticorum fautores, et defensores clericum habere indigni. *ibid.*
 Hereticus occultus, qualiter discitur. *a. 434.4*
 Hereticus p. uti occultus possit absolvi non solum ab Episcopis, quibus substat, sed etiam a quolibet Confessario per suum Superiorem approbato. *ibid.*
 Hereticus omnino occidit, & post mortem non sunt ipso iure excommunicati, neque incidunt in poenam contra hereticos statuta. *ibid.*
 Casonitiz contrarium tenetur, sed illorum fundamenta respondetur. *ibid.*
 Hereticus occidit per accidens, & a fortiori, qui tales probari possunt, in excommunicationem, & alias poenas p. Ecclesiam adversus hereticos latae, incidunt. *a. 433.10*
 Hereticus occultus per accidens, & qui tales probati possunt, comprehensores in cap. i. p. utitur Bulla in Carta Domini. *ibid.*
 Hereticus quando dicitur dubius in fide. *ibid.*
 Hereticus occultus ad hoc ut in excommunicationem incipit, quales actus, seu signa, vel opera exteriora facere debent. *a. 434.17*
 Hereticus mentalis, si eorum Inquisitoribus occultissimam heresim confiteatur, vel eam reverit amico, potens ab eo

confilium, non incidit in excommunicationem. propter illum actum. *ibid.*

Hereticus p. ut mentalis non est excommunicatus, quoniam per iocum dicitur se aliquando hanc, vel illam heresim credidisse, melius sub distinctione resoluitur. *ibid.*
 Hereticorum poenas in foro interiori non incidunt, licet graviter peccent, qui mentis moris, aut exteriorum, seu interiorum, vel duntaxat cupiditate hereticos fingunt, integram tamen fidem in corde retinentes. *a. 438.34*
 Hereticus dicto modo p. utitur capite, cum lo excommunicationem non incurrit, a quolibet idoneo Confessario absolvi potest. *ibid.*
 Hereticus cuiusvisque sectae excommunicatur, eorumdem fautores, libros legentes, tenentes, aut impingentes, & schismatici. *a. 13.13*
 Hereticorum filij, ac nepotes non sunt privati, nec p. utitur beneficiis antea obtentis. *a. 179.139*
 Hereticus potest p. utitur ubi reperiat, & non datur remissio ad locum delicti. *a. 337.9*
 Hereticorum librorum p. utitur dogmata melius est ignorare, quam per experientiam in aliquem laicorum erroris incideret. *a. 387.9*
 Hereticorum libri itaque aspidum quos sunt fugiendi. *ibid.*
 Hereticum patrem reclusum tenetur filij. *a. 431.56*
 Hermaphroditus an, & quando ordinari possit. *ibid.*
 Hermaphroditus, qui habet utrumque sexum passim, aut p. utitur in hominem, ordinari non potest. *a. 131.18*
 de Hesi Archiepiscopo Sacerdotum mentio fit circa ann. 960. *a. 167.33*

Hierosolyma.

Hierosolyma quando extra, & quibus nominibus dista fuerit, ostenditur. *a. 120.1*
 Hierosolyma in medio totius orbis sita. *ibid.*
 Hierosolyma mater omnium Ecclesiarum habita. *ibid.*
 Hierosolyma quoniam Metropolitano honore consecrata fuerit, non tamen propitius a subiectione Caesaris exempta manet. *ibid.*

Hispania.

Hispaniarum Regibus a Rom. Pontifice privilegium fuit indultum eligendi, ordinandi Episcopos. *a. 117*
 Hispania & Lusitania leges nominandi & p. utitur Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus quod non habent, ostenditur. *a. 11.59*
 Hispaniae Reges a Carolo Magno privilegium nominandi ad Ecclesias Cathedralibus non acceperunt. *ibid.*
 Hispaniae reges non recognoscunt Imperatorem, aliumque superiorem in temporalibus. *a. 100.8*
 Hispania & Lusitania Reges quando, & a quibus per ignorantiam, & ignorantia maris Indias secretarij miserunt. *a. 135.47*
 Hispaniae Reges privilegium Sedi Apost. debebant ab antiquissimis etiam Regum Gothorum Catholicorum temporibus. *a. 118.67*
 Hispaniae regnum non recognoscit Imperatorem, aliumque superiorem. *ibid.*
 Hispania, Navarra, Aragonia, & Sicilia Reges vagabundant. *a. 134.10*
 Hispaniarum Rex quomodo sit patronus Cathedralium in Hispania existentium, & p. utitur ad dignitates Episcopales, non tamen est patronus aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesiis Cathedralibus constitutorum. *a. 161.69*
 Hispani ad omnes, & p. utitur Lusitani, praeterea dum p. utitur & adolescentes sunt, & moleres fuisse donec vino impleantur, vini abstinentia excolunt. *a. 100.8*
 Hispaniae, Lusitaniae, ac Iudaeae in seculis sunt infames. *a. 415.10*

Homo.

Homo natus ad labores, & dolores. *a. 63.8*
 Homines videremque nascuntur, si propterea vicia non faciant, & Deum recte colant, honesti, & salvi erunt. *a. 113.11*
 Hominum sepulchra supra altaris non sunt erigenda. *a. 337.27*

Homicida, & Homicidium.

Homicida, vel mulator membrorum principalem ordinem non potest. *a. 125.38*
 Homicida est irregularis, neque ad Ordines promovendi potest, nec in sacris ministrare. *a. 429.10*
 Homicida uti aggravior ad defensionem viam p. utitur cum moderacione inculpata tunc, non peccat, nec tenetur ad restitutionem, nec est irregularis. *a. 154.6*
 Homicidium voluntarium, & iniuriosum iura Ecclesiam p. utitur cum polluit. *a. 161.4*
 Involuntarium congens praeter opinionem, & casu fortuito, non polluit Ecclesiam. *ibid.*

ex homicidio securo ex defensione proximi feram modera-
te incipitur tunc in Ecclesia non possunt. 3. 145. 16
Homicidium ad defensionem committitur feram in eo mo-
deratione inculpae iusticie, inculpabile est. ibid. 17
Homicidium voluntarium, quod antea ad pacis salu-
tatem illud dicitur quod est illicitum aeternum, & voluntum
in se. 1. 43. 46
Homicidium mandant in persona valet, si committitur lo-
perfectionem alterius non incurret irregularitatem. 1. 48. 51
Homicidium voluntarium quod dicitur. 4. 12. 3
Homicidium avertit nomenclaturam inter alibi, quia tollit vi-
tam humanam, quod ex bona temporalibus summum est.
3. 47. 16
Homicidium verum committi dicitur, si occidatur foris post-
quam est animatus. 3. 49. 140

Honestas.

Honestas debet esse in habitu Episcopi, ut non sint vestes inci-
tu, aut diuerso colore. 1. 70. 2
Honestas vestium clauicalium ponderabitur ex consuetudine,
& via vniuersaeque regionis. 1. 145. 3
Honestas in vestium colore maxime requiritur. 1. 149. 9
Honestas publica aetate & Matrimonio aetate consumma-
ta, si non sit inualidum defectu confectis. 3. 73. 177

Honor.

Honoris, seu potestatis honoris gradus inter ipsos Episcopos
a tempore Apostolorum distincte repertantur, per quos alij
alijs Superioris effluunt. 1. 14. 3
Honor non cultu vestium, non equorum salu, non amplis ad-
flicis, sed grauitate morum, & ad eam honestate cognosce-
re. 1. 30. 10
Honor et reuerentia debetur, non diuicijs, & vestibus. 1. 81. 15
Honor non melius est, quam honorari, sed ut amare, quam amari.
1. 46. 18
Honore pro facerem collatione quae fit, ostenditur. 1. 162. 14
Honore illi standum est, quibus stantibus, quod fuerit ma-
gis aut reuer: pluribus vero si auctor, illis ostendendum quae
numero vincunt, & reuerentia esse solent, quam alia. 3. 17. 1.
Honore Religiosorum qui subiecti sunt clausura. 3. 470. 28

Hospitalitas.

Hospitalitas appellatio beneficij non comprehenditur, nec
venit sub dispositione regulari nouae Castellanae. 3. 170. 148
Hospitalitas, quae confertur in titulum beneficij, intra sex
mensas ab Episcopo non conferenda, si ad eum spectat col-
lacio. 3. 138. 4
Hospitalitas, Collegia quaeque & Confraternitates laico-
rum vnde iam habet Episcopus tanquam Sedis Apostolice
ex delegatus. 3. 198. 2
Hospitalitas sicut fundatur ipso fundatore superfluit visitari
non potest, nisi habet, formam Ecclesiae, aut sit fundum
auctoritate Episcopi. ibid. 3
Hospitalitas, quod habet formam Ecclesiae, vel altare pro Mis-
sae celebratione, si est fundum auctoritate Episcopi,
dicitur locus religiosus & pius. ibid. 4
Hospitalitas quando perfumatur Episcopi auctoritate funda-
tum, ostenditur. ibid. 5
Visitari ab Episcopo possunt hospitalitas quaecunque, & alia
pia loca, siue cum Episcopi auctoritate, siue sine illa insti-
tuta. 3. 199. 4
Hospitalitas erecta sine Episcopi auctoritate videri possunt per
ipsum, vitam omnia procedat secundum mentem testa-
toris. ibid. 7
Hospitalitas quae sub immediata Regum fuerit protectio-
ne, Episcopi visitare non possunt. 3. 200. 18
Hospitalitas sine Episcopi auctoritate instituta pia sunt. 3. 201. 37
Hospitalitas Episcopi auctoritate instituta beneficio reuocatio-
nis in integrum gaudet. 3. 203. 16
Hospitalitas quae sine auctoritate Episcopi instituta, ad
Episcopi privilegio reuocatio in integrum. ibid. 38
Hospitalitas, & Confraternitates, quando sine Episcopi aucto-
ritate instituta sunt, reuocatio in privilegio non gaudet
tanquam reuocari, sunt qui tenent, sed contrarium venit.
ibid. 44
Hospitalitas, & Confraternitates bona quae Episcopi aucto-
ritate instituta sunt, non possunt per alios minori tempore
quodraginta annorum. 3. 206. 14
Hospitalitas Episcopi auctoritate instituta gaudet immunita-
te Ecclesiastica. 3. 207. 16
Hospitalitas data in titulum, vel administrationem, si habeat
beneficia annexa, aut redditus, vel proventus Ecclesiasticos,
tenetur solvere Semotio. 3. 209. 6
Hospitalitas, quae administratur a laicis, & in quibus sunt bona
laicorum, quae data non sunt in titulum, commendam,
seu administrationem, non soluant Semotio. ibid. 8

Hospitalitas venit diuersis habet beneficium aeternum, quod
est alterius beneficij, aut non contribuit pro sua ipsius
beneficij aetate. Semotio, quod est lo diuersi, in qua
suum est beneficium. ibid. 9
Seculares iudices, etiam seculariter habent, sicut Episcopi,
visitandi Hospitalitas, & etiam loca, siue est alia legiti-
me compensatio parum non loco inter ipsos. 3. 210. 15
Hospitalitas, & Confraternitates, quae sub immediata Regum
sunt protectio, Episcopi visitare non possunt. ibid. 16
Hospitalitas magnam Virginitatem, tota obo celebrantur.
ibid. 18
Hospitalitas quando tenetur ad eucharistiam subditum,
ostenditur. 3. 276. 55

Hospitalitas.

Hospitalitas laudanda, amplectenda, & amanda, quia Deum
mentis accipere. 1. 88. 2
Exempla sacra Scripturae, & SS. Patrum eruditionis nos ad
hospitalitatem maxime incitant. ibid. 3
Hospitalitatem, ut Episcopus populos exhortetur, debet prius
ipse facere. 1. 89. 5
Hospitalitas usque adeo in Ecclesiasticis est necessaria, ut
ab eo iocundum alicui, iure prohibeatur ostendi.
ibid. 6
Hospitalitatem, & beneficiorum laus in Partio principij per-
fugere debet. 3. 21. 10
Hospitalitatem, elemosinam, & cuiuslibet beneficii meritum por-
tatur in animi alacritate consistit, quia, in domo magna-
dine. ibid. 13
Hospitalitatis opus cuius maxime debet Episcopus, ut dili-
genter, & fideliter instituat. 3. 28. 1
Hospitalitatem, scholam, vel pectus, an exilijs tempore dormit
persequi contra Ecclesiam. 3. 604. 11

Humilis, & Humilitas.

Humilis an sit ille, qui superius non ardet, ut debeat pre-
esse intelligi, & tam ex humilitate praedicat contentum.
1. 44. 15
Humilis sola est officij sacerdotalis creatio. 1. 101. 8
Humilitas est cultus pedum, & mater patientiae, ex verum
bonum quoddam & stabile fundamentum. ibid. 9
Humilitas cultus est utrumque virtutum thesaurus. ibid. 10

Hypotheca.

Hypotheca non potest paritatem. 1. 127. 85
Hypotheca non potest, qui non potest alienare. ibid. 86

I

S. Iacobus.

Iacobus quos discipulos habuit in Hispania. 1. 160. 85
Iacobus cum in Hispaniam appropinquasset primum Fidei
plantacionem in Gallecia prouincia fecit, quam postea
post hunc suum ad sui corporis depositum elegit.
ibid. 17
Refertur historia Compostellana auctore de miraculosa
magis delatione ad leuensem portum cum corpore
S. Iacobi. ibid. 18
Doctores reuerentes de aduentu S. Iacobi in Hispaniam at-
testantes. 1. 161. 30
S. Iacobus Apostolus in Hispaniam venit tribus, vel quatuor
annis post Christi passionem, antequam ceteri Apostoli di-
cesserent. ibid. 31
S. Iacobus primum ad Iuensem portum in Gallecia appulit,
inde ingressum primum Episcopum Bracharum S. Petrum.
ibid. 32
S. Iacobus ad Hierosolymam rediens ibi Martyrij palmam
consequutus fuit in 44 quo etiam B. Petrus, quem primum
Brachar Episcopum reliquit, passus est. ibid. 33
S. Iacobi martyrij dies 14. Martij solemniter fit, quia & Chri-
stus carcerem humanum suscepit & passus est, & idcirco tran-
seuerat in diem 24. Iulij, quia ea die inuenum fuit eius
corpus. ibid. 34
S. Iacobus praeputa Gallie parit, reliquitque Petrus Bracha-
ro Episcopum, cum iam ad Hierosolymam rediret. & Agno-
scit regnum petrum, ubi in Carthaginiensi ciuitate Ben-
edictus Virgo adhuc in carne viuentis illi apparuit. 1. 161. 38
Ianitor, seu officialis rubrum accendo non ex deliberatione,
ab huiusmodi excommunicatione potest per Episcopum
absolui. 1. 476. 12

Ieiunium.

Ieiunij utilitatem referuntur. 1. 78. 8
Ieiunium neminem reddi debilem. ibid. 9
Ieiuniorum Congregatio Meretricium Ordinem admi-
nata fuit per Prum V. 3. 311. 10
Ignorantia. 1. 465. 4
Ignorantia est maris omnium errorum. Ignorantia 4

Index Rerum,

Ignorantiam qui allegat eam debet probare. 2.469.6
Ignorantia potius presumitur, quam scientia. 2.472.155
Ignorantia vacatione beneficii non presumitur in Episcopo. 2.483.43

Illegitimus.
Illegitimi non possunt fieri clerici. 2.519.10
Illegitimus potest Episcopus dispensando promovere ad ordines minores, & ad beneficia simplex. ibid. 19
Illegitimus non potest Episcopus promovere ad beneficium, quod non iure communi, sed statuto, vel consuetudine sacrum ordinem requirit. ibid. 2.1
Illegitimus ad canonicatus Ecclesiarum collegiarum potest Episcopus promovere. ibid. 22
Illegitimus ad diuinas portiones seu inferiora beneficia Ecclesiarum Cathedralium potest Episcopus promovere. ibid. 23
Illegitimus ad beneficia simplex, vel anctorum accessorie parochialis, potest Episcopus promovere. ibid. 24
Illegitimus non potest dispensari ab Episcopo super pluralitate beneficiorum simplicium. 2.463.28
Illegitimus ad beneficia sequentia sacrum ordinem non potest Episcopus promovere. ibid. 30
Illegitimus ad canonicatus Ecclesiarum Cathedralium non potest Episcopus promovere. ibid. 31
Illegitimus potest eligi, nec persequari. 2.467.83
Illegitima absque dispensatione Papae non potest de iure in Abbatem eligi. 2.464.13
Illicitura defectus est omnino indispensabilis. 2.467.11

Illicitus.
Illicitus in Episcopum promotus ab Episcopo est remouendus. 2.491.14
Illicitus prohibetur ordinari. 2.435.9
Illicitus penitus non possunt fieri clerici. 2.466.5
Illicitus comparatur cæco. ibid. 6
Illicitus est nullus in Ecclesia Dei, nec in ea placere potest. ibid. 7
Illicitus alius nuncupari solet, & non venit appellatione bonorum. ibid. 8
Illicitus est magis odiosus, quam homicida. ibid. 9
Illicitus dicitur, qui prima Grammaticæ Rudimenta non didicit. ibid.
Illicitus est Irregularis. ibid. 10
Illicitus potest Episcopus ad ordines promovere, si aliquod principum Grammaticæ habeat. 2.464.13
Illicitus est Irregularis. ibid.
Illicitus penitus facta beneficii collatio est invalida & irrita. 2.418.1
Illicitus quis. ibid.
Illiciti sunt incapaces beneficiorum. ibid. 2
Illicitus, sed non penitus facta beneficii collatio non est ipso iure irrita, tenetur enim sub peccato mortali edicere, vel illi remittere, aut remanere. ibid. 3
Illicitus, qui aliis beneficiis vixit sum, quoad obiecta beneficia ab causam tolerari possunt. ibid. 5
Illicitus potest Episcopi inquam sedis Apostolicæ delegati coadiutores dare, & assignare eis partem fructuum pro sufficienti victu. 2.419.6
Illicitas coadiutores dare non potest Vicarum ex generali commissione. ibid. 7
Illicitus coadiutor datus sicut Rector tenetur ad residendum. ibid. 9
Illicitas tollimus conferens Episcopus, ab eius collatione per annum suspenditur. 2.421.6
Illicitus & penitus cregre, de Episcopo. 2.18.12
Immunitas Ecclesiastica non gaudet, qui caissons in loco sacro alium cultum exerceat. 2.427.27
Ratio differentia assignatur. ibid. 28

Impedire, & Impedimentum.
Impedire eos, qui vidualia, & alia necessaria Romam conuectum, excommunicantur in Bulla. 2.14.61
Impedientes Ecclesiasticos Iudices Ordinarios, vel delegatos, ne sua iurisdictione utantur. 2.16.112
Impedimentum omne censetur sublatum, & Episcopus illud sciens ordinat eis. 2.174.8
Impedimenta falsa decernunt, ut matrimonium impediant, arbitratia pena puniunt. 2.372.24
Cognoscens aliquod impedimentum inter volentes contrahere, etiam si occultum sit, vel acceptum sub secreto, aut auditum ab aliis, ut denunciationem tenetur manifestare. ibid. 25
Cognoscens aliquod impedimentum occultum, ita vt solus ipse nouerit, participat si nascitur ex infamia, aut peccato, vel cum gravi suo incommodo, aut aliorum scandalo, non tenetur detegere. ibid. 26
Impedimentum legitimum habens, propter quod excommunicatus non potest Summum Pontificem adire sine peti-

to vixit, potest ab Episcopo absolui. 2.446.4
Impedimentum iustum habet in quo ius non potest, licet mittere valeat pro absolutione. 2.443.7
Impedimentum iustum quoad hoc censetur habere, qui cum animam, vel filios, aut vocem habent, interire ob suam abiectionem damnari notabilem exspectant. ibid. 8
Impedimentum publicæ honestatis vixit ad quantum gradum extenditur. 2.72.174
Impedimentum publicæ honestatis, quando simul concutitur cum impedimento abstinere, vtrumque explicite, vel saltem implicite in petitione explicandum est. ibid. 176
Impedimentum publicæ honestatis non obicit ea Matrimonio raro anentum, vel peruenit. ibid. 178
Impedimentum publicæ honestatis non obicit ea Matrimonio celebrato sub conditione de futura, antequam adimpleretur conditio. ibid. 180
Impedimentum publicæ honestatis ex sponsalibus validis, & certis utitur in primo gradu. ibid. 182
Impedimentum publicæ honestatis non inducitur quando aliqui sibi consentiunt. ibid. 183
Impedimentum ex sponsalibus, aut Matrimonio meo, aut eorum personarum, nullum facit. ibid. 184
Impedimentum publicæ honestatis non erigit ex sponsalibus conditionatis ante eorum conditionis. ibid. 185
Impedimentum publicæ honestatis, non obicit ea sponsalibus contractis à parentibus nomine filiorum sine eorum consensu. 2.74.182
Impedimentum publicæ honestatis obicit ex sponsalibus quæcumque ratione initia, quando ipsa publica sunt, & nullitas occultis. ibid. 187
Impedimentum publicæ honestatis contractum ex sponsalibus validis, & certe, non cessat quando sponsalia dissoluantur mutuo consensu iustorum. ibid. 188
Impedimento facti existente videtur aliquibus eorum præscriptionem contra Ecclesiam, quamvis illi ea iusta causa dicta testantur. 2.601.12
Alij intelligunt procedere vbi tempore belli, vel schismatis grauius non redditur via pariter. ibid. 13
Nonnulli places distinctionem iuris & facti procedere a seculo tunc Cuius, non autem illi Pontificis, quo attento parant præscriptionem doctrine ipso iure, tamen aliquo facti impedimento. ibid. 14
Aliquis videtur idcirco impedimentum facti æquari impedimento facti in hoc casu, quia hoc expectetur illi in iure. ibid. 15
Impedire non currit tempus. 2.472.329
Impetrare defensor, & aduocatus Ecclesiæ dicitur. 2.420.86
Impetrare dignitas antea ius natura non fuit à summo Pontifice, sed ab ipso Deo mediante iure gentium. ibid. 87
Impetrare dignitas post Imperij translationem à summo Pontifice habetur, & ab eo ipsa dicitur. ibid. 88

Impetrare.
Impetrare, & principatus alibi alius est præter meum liborem. 2.41.3
Impetrare translationem à summo Pontifice, facta ea tunc imperiali dignitate ab illo habetur & instituta dicitur. 2.140.87
Impetrare Germanicum post perditam translationem magis pendet à summo Pontifice, quam aliud quodlibet regnum. ibid. 89
Impetrare transfere in aliam gentem potest summus Pontifex. 2.141.92
Impetrare vacante iurisdictione, regnum, & dispositio eius deuotus ad summum Pontificem. 2.141.98
Impetrare ad cessandum non tenetur denuntiare. 2.424.79

Impressio.
Impressiones etiam cum additis, huiusmodi tractatum, occurrunt nullas collectiones absque specialis nostræ licentia in scriptis habuit, incursit excommunicationem. 2.140.184
Impressiones, seu mandantes impingere liberos de tribus sortibus nullatenus sine nomine Auditoris, & sine approbatione Ordinis. 2.17.142
Impressoria quid sit, ostendit. 2.18.6
Impressum est incutere folia, infulgentia mater, tadia impressoria, & transgressionis suorum. 2.101.5

Impunitus.
Impunitus exceptio debet plene & conclusanter probari. 2.118.50
Quando per factum possit probari. 2.117.65
Impunitus sanguis per factum concludenter probari non potest nisi sit perpetuus, & illis apud omnes, & apertas oculis possit ex aliquo probabili casu, quoque conuincit probationibus non debilitari. 2.118.11
Impunitus inuoluit, memoria quæcumque confutatio in constitutione, debet persequi distributiones quodammodo. 2.108.173

& Verborum.

Indulgentias.

Indulgentia excommunicatæ, & publicæ, concessa à Papa abfolui potest. 3.19.89

Indulgentia dicitur ille, qui malo animo auctoritate propria indulgentiam alteri. 3.19.73

Indulgentia ad damna, & intereffe tenetur si fuerit lata culpa. 3.60.76

Indulgentia ad damna, & intereffe tenetur, si indulgentiam ex fua omnia negligencia fiat. ibid.77

Indulgentia quacunque periculo, remittitur. ibid.80

Incendium.

Incendium connumeratur inter casus fortuitos. 3.59.74

Incendium à quibus in dubio emittitur prefumatur, remittitur. ibid.78

Incendium magnum, quo possint moniales à monasterio egredi, tale debet esse, ut certum fit, aut saltem probabile quod nisi moniales omnes itatim à monasterio exeam, omnes sine summa morituri. 3.457.23

Incola.

Incola velas loci, in quo promulgatum, & acceptatum fuit Concil. & aliò migrat, ubi non est acceptatum, potest validè contrahere clandestinè. 3.322.133

Incola illius loci in quo non est promulgatum Concilium, tenetur contrahere coram Parocho, & testibus, & dicitur ad locum in quo receptum est. 3.328.155

Incommoditatem inducit commendæ perpetua. 3.185.4

Incorrigibilis.

Incorrigibilis à parte rei ille dicitur, qui ita obduratus in peccato persistat, ut nullo modo velit ad conversionem perducere. 3.118.14

Incorrigibilis ex iuris prefumptione quando quis dicitur offenditur. ibid.15

Indulgentia.

Indulgentia potest concedere Archiepiscopus per totam suam provinciam, etiam non sit in acta visitationis, dummodo statum generalis Concilii non recedat. 3.174.44

Indulgentia plenissima peccatorum solas Papa concedit. 3.12.46

Indulgentia plenaria generalis commiffionis vicarius generalis concedere solet. 3.124.20

Indulgentia remissio potest temporalis debita pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini castitatis in gratia à Præfato per applicationem thesauri Ecclesiastici. 3.331.1

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia remissio potest temporalis debita pro peccatis actualibus iam dimissis, concessa homini castitatis in gratia à Præfato per applicationem thesauri Ecclesiastici. 3.331.1

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

Indulgentia plenaria est illa, qua remittitur tota pena. ibid.4

offenditur. ibid.1

Indulgentia concessa ab Episcopo, vel Archiepiscopo si excedit numerum taxarum in cap. cum ex eo, de prebendis. an valeat, offenditur. ibid.22

Indulgentia Episcopus concedere taxarum potest subditis suis. 3.324.43

Indulgentia pro mortalis non potest Episcopus concedere. ibid.24

Indulgentia ab alio Episcopo concessa incurret errori de proprio. ibid.25

Exemptus an possit Episcopus indulgentiam concedere, offenditur. ibid.26

Indulgentia, qua alij concessa, sui & gaudere potest Episcopus. ibid.28

Indulgentia publicata Episcopus etiam Cardini, ut illis vi possit solus esse pretio suspenditur à perceptione fructuum. 3.127.49

Indulgentia mollis animi molliorem indicat. 3.28.6

Indulgentia periculi quando est electio non potest quia mollior alicui vices sunt. 3.377.13

Inebriari aliquem cogens qualiter peccet, offenditur. 3.28.3

Inebriari solus siens Ordinibus insignitus non potest. 3.344.11

Inferare se nemo debet. 3.419.46

Infamia, & Infamia.

Infamia iuris dicitur quando ipso iure Canonico, vel Civiliter imponitur infamie pena. 3.455.5

Infamia nota laborare persistentes solentibus. ibid.5

Infamia si persequatur iurata per seueritatem, de illa debet constare, nec sufficeret si testibus probante iurata fuisse. 3.313.16

Infamia facti dicitur cum quis est notatus de aliquo crimine apud bonos, & graves. ibid.17

Infamia iura de iure potest esse occulte, non sic infamia facti. ibid.18

Infamia iuris non solum impeditur pasci, sed etiam remoueri facit à dignitatibus habitis, infamia verbis facti, repellit tantum ab obsequiis. ibid.19

Infamia iuris per Principem aboleri potest, non sic infamia facti. ibid.20

Infamia facti contraria facto tollitur. ibid.21

Infamia iuris omnino remoueri non debet. 3.234.40

Infames de iure Civilis regulantur sunt etiam infames de iure Canonico, nisi expresse ius Canonium illam infamiam abolet. 3.453.24

Infames qui. ibid. & sequ.

Infamia efficitur, & inhabilis ad Ordines suscipiendos condamnatio actione facti. ibid.5

Infames iuris, ut possunt eosdem effectus, quos ipsi iuris infamia parere solet, operatur quod sit de criminis in iudicio confessi, vel convicti. ibid.6

Sententia requiritur declaratoria de criminis famulo quod infames, ut quis dicitur infamis infamia iuris. 3.114.14

Infames iuris, & facti qui sine in viderem connumerantur. 3.455.21, 22, 23, 24

Infames tam iuris, quam facti irregulares sunt, & Ordines suscipere Ecclesiasticos prohibentur. ibid.9

Infames ad beneficium eligi, seu praefici non possunt. 3.168.200

Infamis non potest in Abbasiam eligi. 3.442.18

Infamia si confectetur Episcopo tunc characterem. 3.124.29

Infantis Testorum conferens, quam penam incurrit. 3.162.9

Infantes expositi ipsos esse censendos, aut vii sententia. 3.69.148

Naturales autem esse indicandos, existimat aliter opinio. 3.70.149

Legitimam tenet a successione, ordinem, & dignitatem equos esse, tenet verior sententia. ibid.150

Infantes expositi, vide Episcopi.

Infantes discretionem carere, ubique peccata mort. admitti possunt ad claustra Monialium. 3.419.34

Inferior.

Inferiores in lege Superioris dispensantibus obque iuris causa nullius faciunt. 3.400.1

Inferior Episcopo quando possit absolere penitentes Clericorum. 3.445.32

Inferiores Episcopo habentes ius conferendi non possunt facere concursum. 3.191.40

Inferiores exempti habentes proprium districtum, & Episcopalem infiditatem, habent facultatem faciendi concursum. ibid.43

Inferior nullas genere potest illas, qua suprema Principi referantur. 3.358.8

Inferiores.

atque extra territorium, & diocesim. 3.180.197
 Interdictio hæredia alienis voluntati commissa favore puz
 cauz valida est. 3.148.15
 Institutio auctoritatibus prescribi non potest. 3.171.11
 Constatum verum. ibid.11
 Institutio beneficiorum, vide *Ordines*.
Intramensis Regio, Duemina appellata, quod Dario &
 Misio luminibus intercluditur amantibus celeberrima.
 1.156.3
 Interdictum non potest citius à factis ab debitu pecuniarum
 domini, vel officialium penarum personarum sine spe-
 ciali Papæ concessa. 3.11.48

Interdictum, & Interdictum.

Interdicti effectus in eius prolatione potest Episcopus dividere,
 & limitare. 3.171.15
 Interdictum à Papa promulgatum non licet Episcopo per se,
 vel per alium violare, nisi in casibus à iure permissis.
 ibid.9
 Interdicti tempore an Christus possit consecrari. 3.171.11
 Interdicti tempore Consummationis sacramentum consecrari po-
 test. ibid.13
 Interdicti tempore, & à persona interdicti matrimonio
 abque peccato mortali contrahi non potest. 3.171.197
 Interdicti tempore contrahi possunt sponsalia. 3.171.174
 Interdicti tempore benedictiones matrimoniales fieri prohibe-
 ntur. ibid.107
 Interdictum ad tempus an possit suspendere Episcopus pib
 tata festinitate, vel occasione. 3.171.10.1
 In interdicti prolatione potest Episcopus ipsius effectus di-
 videre, & limitare, non autem in excommunicatione. 3.
 416.8
 Interdicti tempore coebras Missam audire sub precepto pec-
 catis mortis, quibus ex privilegio vel à iure conceditur vi pos-
 sine divina interdicere. 3.171.15
 Interdictio in loco, & persona interdicti non licet Episcopo
 Ordines conferre. ibid.15
 etiam priquam consecratam, nec aquam, palmas, vel cineres
 solemniter benedicere. ibid.16
 Episcopo non licet ponere interdictum generale personale
 pro culpa ruius privati hominis, nisi ex speciali commis-
 sione Papæ. ibid.17
 Interdictum generale loci ab non solutionem debet pecunia-
 ri puiari non potest Episcopus potest sine licentia Papæ.
 ibid.18
 Interdicti tempore licet Episcopus extera iurisdictionem
 eia spiritualia. ibid.19
 Benedictionem priorem in ieiunio licet Episcopo dare
 tempore interdicti. ibid.10
 Interdictum solum Episcopos violata iuranti penam iuris,
 interdictum. ibid.11
 Interdictio loco, qui celebrare cogunt, in excommunicationem
 Papalem incidunt. 3.171.101
 Interdicti tempore si Minoræ Religio admittant in suis Ec-
 clesiis Fratres regii Ordinis ad audienda divina Officia, in
 excommunicationem Papalem incidunt. ibid.101
 Interdictum Sedis Apost. violantes incidunt in excommuni-
 cationem Papalem. 3.171.106
 Interdicta relaxare non potest Vicarius generalis, nisi speciali
 mandato. 3.171.106
 Interdictum interdictum, vel nulliter ab ingressu Ecclesie, occupata
 quotidianis distributionibus, confilio de iurisdictione, vel nulli-
 tare. 3.171.106
 Interdictum non potest praesentari ad beneficium. 3.171.106
 Interpretatio in dubio semper fieri debet, ut quis excoletur à
 periculo. 3.171.106

Interdictum.

Interdictum temporum inter vices, & alterum Ordinem minor-
 tem, quæ debent concurrere. 3.171.106
 Interdictum temporum servatis Ordinibus sunt concedendi, &
 quare. 3.171.106
 Interdictum dispensare possunt Abbates cum suis subditis, quib-
 us priusam Toofuram, & minoræ Ordines possunt con-
 cedere. ibid.3
 Interdictum cum ordinandis potest Episcopus dispensare, data
 aliqua legitima causa. ibid.4
 Interdictum possunt dispensare Capitulum Sede vacante, & eius
 Vicarius. ibid.4
 Interdictum cum ordinando dispensare censetur Episcopus, si
 illum ad Ordinem assumat, licet non elapsum anni curia-
 tum. ibid.7
 Interdictum cum Religioso dispensare potest Episcopus. ibid.
 10
 Interdictum non servatis Episcopus ordinans subditum nullam
 penam incurrit. 3.171.11
 Interdictum non servatis Ordines recipiens peccat, si faciat
 abque licentia Episcopi. ibid.11

Barbaja de Episcopo pars II.

An possint in interdictis dispensare cum Regibus sub sub-
 ditia, ostenditur. ibid.
Interdictum in beneficio sine auctoritate superioris, an habeat
 iurisdictionem iurisdictionem, ut in Consilio illi facta à sua
 subditis non sit inenda, ostenditur. 3.171.106

Interdictum.

Interdictum occidens, etiam ex odio, & cum intentione fumen-
 de vindictæ, quando non potest alter se defendere, non fit
 irregularis. 3.171.106
 Interdictum licet occidere pro defendendis propria bona
 quando sunt ordinata, vi media ad consecrationem vitæ.
 3.171.106
 Interdictum licet occidere pro defensione sui honoris, vel in-
 tegritate sui corporis. ibid.7
 Interdictum illarum rerum debet facere Episcopus, quas ipse
 ea ipsius patrimonio comparavit tempore quo Episcopus
 rum consecravit. 3.171.106
 Interdictum dicitur, qui sui Interdicti & excoletur. 3.171.106
 Interdicti facta ad id, quod est demoni nature, non sapit hæ-
 rem. 3.171.106
 Johannes Alexandrinus Patriarcha cum primogenitum decimum
 quatuor annorum ageret, miserandum sibi desponsavit.
 3.171.106
 Ioannes Harado Dominicus Archiepiscopus Tolera-
 tum ab Imperatore Carolo V. sibi oblatum lachrymis, ac
 omni denique conatu revocavit. 3.171.106
 Interdictum dictum in multum moribus pallio, fugæ se dedit, ma-
 litem fugæ, & vitæ. 3.171.106

Irregularis, & Irregularitas.

Irregularis an fiat Irregularis à Pontificibus in illis celebra-
 do. 3.171.19
 Irregularis si promoveatur ante legitimam ætatem, & in suc-
 cessione Ordinibus ministrans. 3.171.19
 Irregularis vi effectus promoveatur ad sacros Ordines ante le-
 gitimam ætatem, sequitur ipsum dolus, & in con-
 temptum suscipit sacros Ordines, & administrat. 3.171.19
 Irregularis, quia celebrans in excommunicatione, potest
 ab Episcopo dispensari, quando excommunicatione est occul-
 ta, licet celebratio sit manifesta. 3.171.19
 Irregularis occultus ob excommunicationem Baptismi potest ab Ep-
 scopo dispensari. 3.171.19
 Irregularis occultus ob doct Sacros Ordines vel Acoly-
 tum Subdiaconum, subdiaconum, potest ab Episcopo
 dispensari. ibid.17
 Irregularis ob administrationem in Ordinibus malè susceptis,
 si in occultis, potest ab Episcopo dispensari. ibid.17
 Irregularis ob excommunicationem Ordinem, quos non habet,
 potest dispensari ab Episcopo, vi excoletur Irregularis alio
 suscipiat, modo delictum sit occultum. ibid.17
 Irregularis effectus qui homicidium committit Irregularis
 diendo moderatè non parat necesse. 3.171.17
 Irregularis quando sit digno causa. 3.171.17
 & possit parte causæ. 3.171.17
 & habent faciem deformem. ibid.17
 Irregularis non est digno illo causa, qui mediis est. ibid.
 11
 Nec digno fœtus habens in matris. ibid.11
 Nec causæ oculi foris, siue excoletur virtute visus, si tan-
 ta pollicetur virtute in dextera, ut siue defecit facti con-
 versatione possit legere Canonicum. ibid.11
 Irregularis est auctoribus carceris propter culpam, aut necesse pec-
 cati causa. 3.171.17
 & podagra, vel scabie laborantes, si nimium indolent da-
 formitatem. ibid.11
 & paralyti, vel apoplexia laborantes. ibid.11
 Irregularis est illicitus. 3.171.17
 Irregularis non fit defendens proximum vsque ad occidendum
 vel mutilationem aggressus. 3.171.17
 Irregularis non potest praesentari, cum non valeat ad Ordinem
 promovetur, & collatio, si propositio de beneficio illi facta
 nulla. 3.171.17
 Irregularitas Irregularis non solum qui functionis Ordinum
 sacrorum abque dimissionis suscipiunt excoletur, ante-
 quam absolatur à suspensione, sed etiam qui excoletur
 solenniter ad Ordinem minoris fit suscepi, deparsum.
 3.171.17
 Irregularitatem non incurrit, qui Ordines fit bona fide sus-
 ceptos ab alieno Episcopo excoletur. ibid.11
 Irregularitatem non incurrit qui est temerarius ordinans bona
 fide, & ea suspensio ordinem excoletur. ibid.11
 Irregularitas, quam contrahunt hæretici, an daret postquam
 per penitentiam moderantur. 3.171.17
 Irregularitatem excoletur, qui incepto anno 14, suscepi
 Ordinem Parochyæ, aut in tempore interdicti, vel sine
 titulo, vel ab alieno Episcopo, aut sine dimissionis. 3.171.17
 Irregularitatem excoletur promoveatur ante legitimam ætatem
 H H H
 alien

& Verborum.

Iurisdictionem quasi Episcopalem habentem, nullique Diocesi subditi, possunt remittere auctoritates. § 371.30
Iurisdictionem habens quasi Episcopalem potest facultatem concedere assistendi Matrimonii solum discretionem. § 371.31
Abbas Ecclesie nulli Episcopo subiectus potest huiusmodi facultatem concedere. ibid. 153
Capitulum Sede vac. potest etiam huiusmodi licentiam concedere. ibid. 153
Legatus respectu provincie sue legationis eandem habet potestatem. ibid. 154
Iurisdictione ex Principio privilegii temporaria non perit, sed perpetuo dignitas, vel officio, non est delegata, sed Ordinaria. § 371.39
Iurisdictionem temporalem habentem, qui non obediunt Episcopo, & Inquisitoribus in persequenda heretico. § 371.39
Iurisdictione eadem penas duas in solidum esse non potest. § 371.39
Iurisdictione ordinaria ea dicitur, quae a lege datur, & descendit. § 371.39
Iurisdictione ordinata perpetua est. ibid. 39
Iurisdictione ordinaria mortui adf. concedere permittit, delegata vero te integra morte delegatio expirat. ibid. 39
Iurisdictionem totum Ecclesiam habet Vicarius Episcopi. § 371.39
Iurisdictione in Vicarij ab Episcopo renocari potest. ibid. 145
Iurisdictionem exercere non potest Vicarius a Capitulo sede vacante, si suspensiois censura sit interitus. § 371.39
Iurisdictionem Ecclesiasticam tam voluntariam, quam contentiosam in tota diocesi exercere potest Episcopus. § 371.39
Iurisdictionem suam de iure communi Episcopus potest exercere in quacunque parte, seu loco suae diocesis. ibid. 3. verum, nam de iure.
Iurisdictionem in laici habet Episcopus in concitamentibus praeteritis, & officiois charitatis. § 371.39
Iurisdictione quando iudici Ordinario a lege, seu Principe committitur, quae alias fons committitur ei competere, adiecta clausula, auctoritate nostra, vel tanquam delegata tibi, & similibus, fit delegata. § 371.39
Iurisdictione, quae absolute conceditur per illa verba, auctoritate Apost. seu tanquam Sedis Apost. delegatus, est delegata, si sit circa illa, ad quae alius Episcopus iurisdictionem habet. ibid. 10
Iurisdictione cum conceditur adiecta particula, etiam, veluti cum dicitur, etiam tanquam Sedis Apost. delegatus, vel etiam auctoritate nostra, Ordinaria, & delegata est. § 371.39
Iurisdictione quando Episcopo conceditur cum remotione obstatu exemptionis, aut privilegiorum Ordinaria restantia censetur. ibid. 11
Iurisdictione Episcopalis specialiter concessa, simpliciter tamen non adiecta clausula, si non perit, sed mueri, aut diuina perpetua deus, ordinaria est. ibid. 16
Iurisdictione vicariae competit alicui respectu certae qualitatis debet ante omnia eadem de illa qualitate constare. § 371.39
Iurisdictione ordinaria sine territorio subsistere non potest. § 371.39
Iurisdictione concessa omnia licet, quae ad illam tuendam necessaria sunt. ibid. 7
Iurisdictione temporali alicuius loci competens Episcopo non censetur referenda reservatorio fructuum Episcopatus, nisi Papa expresserit. § 371.39
Iurisdictionem eo ipso quod Episcopus exerceat in una parte Diocesis, videtur contineri in quasi possessione extendendi iurisdictionem quoad alias partes in quibus aliter non habet potestatem quasi possessionem. § 371.39
Iurisdictione in dubio extinguitur, & non priuatur quanta indetur. § 371.39
Iurisdictione quando priuata data est alicui Iudici an possit subiecti, sine eius consensu, alterius iudicis iurisdictionem perturbare, intenditur. § 371.39
Iurisdictione quando praesentur quibus vel data indicantur, fit assistentia. ibid. 3
Iurisdictione quando assignantur alicui casta, vel loco, vt ibi tractetur causa per Iudicem illius loci, est priuata. § 371.39
Iurisdictione quando concessa est Praetori Regularibus in fons vel Monachos, vel Praetor, priuatur praesentur concessa ad Episcopum. ibid. 10
Iurisdictione, seu possessione cumulatua dat praesentur, quod probandum est eam praesentur contra illum, qui iurisdictionem exerceat, vel possessionem habet cum alia cumulatua. § 371.39
Iurisdictione concessa est illa, quae redit in laicos. § 371.39
Barth. de Episcopo Pars 1. l.

Iurisdictione voluntaria dicitur illa, quae in voluntate exercetur. § 371.39
Iurisdictione contentiosa Episcopi excommunicat non tantum non de iurisdictione ad Archiepiscopum pro suo culpa. ibid. 9
See nec etiam pro illius negligentia, contra aliquos elatos. ibid. 10
ad Iurisdictionem voluntariam spectantia, si per negligentiam omittantur, multoties supplentur per alios, & ad hunc finem ad eos saepe deoluntur potestas negligentibus competens. § 371.39
Iurisdictione & iura Episcopalis possunt per Romanum Pontificem privilegio concedi alii quam Episcopo. § 371.39
Iurisdictione, & iura Episcopalis etiam cum territorio praeteriti possunt ab inferioribus. ibid. 3
Iurisdictione Episcopi non praeteritur per iurisdictionales actus ab alio factis omnino ipsos Episcopos. § 371.39
Iurisdictione, & potestas specialiter alicui communicata intelligitur accumulari, non vero priuatur respectu alius quod Ordinaria de iure habet. § 371.39
Iurisdictione priuatur Episcopo praeteriti non potest, quia scilicet penes cum remanere habet. licet alius sit potestas inferiorum, qui negligentia reuertitur ad Episcopum. § 371.39
Iurisdictionem exercendi in omnibus Ecclesiis diocesis fundatam intentionem habet Episcopus de iure communi. ibid. 13
Iurisdictionis spiritualis exercitum quoad omnes personas suae diocesis habet Episcopus de iure communi. ibid. 14
Iur.
Iura loquenda de ingreditibus monasteria, intelliguntur cum effectibus, seu a seculis professione. § 371.39
Ius ad rem considerabile non videtur oppositum facta in consuetudine Parochialis vana. § 371.39
Iura duo quando concurrunt in eadem persona, quorum quodlibet producat ius danda vocem, debet talis persona habere duas voces. § 371.39
Ius in re acquiritur in beneficio per collationem acceptam, aut adeam possessionem. § 371.39
Ius ordinari competens cognoscendi in primis instantiis de causis subditorum suorum fuit in saeculum vtriusque innotatum. § 371.39
Ius instituti.
Ius instituti ob negligentiam Praetori in instituti praefectus etiam idcirco, non deoluntur ad proximum superiorem, sed patronus legitime tempore praesentis potest interpellare Episcopum pro iurisdictionis facta. § 371.39
Ius confertendi.
Ius confertendi quando spectat simul ad Episcopum & Capitulum, qui inter se praesentem diuisum per rationem, fit Capitulum in hoc iure non confert iura tempus a iure statum, aut confert indigno, non fit deoluntum ad Episcopum, sed ad Archiepiscopum. § 371.39
Ius naturale, gentium, &c.
Ius naturale, gentium, aut diuini possunt et gradissima causa potest deoluntum Summus Pont. § 371.39
Ius Canonium.
Ius Canonium habentes eodem privilegio gaudent quo facere Scripturae operam nunciat. § 371.39
Ius Canonium docentes tunc percipiunt fructus praebendarum suarum, cum conditi, seu saltemi docentur, aut rationem stipendi, seu saltemi, quam habent. ibid. 17
Ius Canonium docentes quas privilegii percipiendi fructus non habent temporis determinationem, sed eo gaudent, quando docentur. ibid. 18
Ius non tenetur licentiam ab Episcopo obtinere, sicut facientes. § 371.39
Ius Ecclesiasticum.
Ius Ecclesiasticum totum ad officium, & potestatem Episcopi pertinet. § 371.39
Ius Episcopale.
Iura Episcopalis iura, & quae solis Episcopis referantur, praeteriti possunt ab inferioribus. § 371.39
Iura Episcopalis praeteriti, non tenentur praesentur, si communicatur cum Episcopo, vel priuatur. § 371.39
Contrarium non est improbabile. ibid. 15
Iura Episcopalis licet regulariter praeteriti possunt, tamen nulla tamen exceptio praesentur iure prohibita. § 371.39
Vide Iurisdictione.
Inferius in rebus & personis, alicuius tractantibus solae Praetor, committunt, & interpretantur. § 371.39
Illic & Iur.

& Verborum.

Laici quare consecratione non possint in electionibus Episcoporum vim habere, & potest imperatoris acquirere debentur. 3.149.18

Differencia ratio inter utrumque consecutus. ibid. 19

Laici est incapax beneficiarum, etiam si in eadem sit habitu et consuetudo, et commoretur perpetuo clericus. 3.166.73

Laicus non potest per se fieri ad beneficium. ibid. 74

Laicus ad beneficium non potest presentari, quoniam statim postea simplicitas clericorum, quia Ordo debet necessario percedere. ibid. 77

Laici potest cogere Episcopum, ut eodem tempore merces, & res vestitus necessarias, peregrinis, & hospitibus vendant, quo publice ab incolis vendi solent. 3.141.1

Laici charitativum subsidium salutare non compelluntur. 3.160.40

Laici non potest demandari ab Episcopo potestas concedendi indulgentias. 3.182.11

Laici superiorem pro seculorum obsequio potest etiam statueri, & potest violenter imponere. 3.187.48

Laicos persequentes Monachos ipse Episcopus absoluit, non vero eorum superiores. 3.188.14

Laici etiam consensum cum clericis de causa criminali clerici negoscere non possunt. 3.188.40

Laici possunt in Episcopatum institutionem consensum, & illam in profanis contrariis promovere. 3.189.20

Laici a communione prima recedere compentur. 3.193.2

Laici in causis in quibus contra eos index Ecclesiasticus compertus est, an possint in alium iudicium Ecclesiasticum, sine Diocesani voluntate consentire. 3.191.4. & seqq.

Lapis.

Lapis profanatus Altaris vendi & reseri licet potest ab emptione, sed in loco decendi & honeste. 3.192.1

Lapidet, & alia ornamenta de Ecclesia, vel aliis locis facit asportare, & auferre, & reserui, & remitti auctoritas, vel faciem dantes, in excommunicationem Papalem incurrunt. 3.193.17

Lapidet siue alia ornamenta Ecclesiarum subelationes incurrunt excom. Papalem. 3.193.18

Lapidet altarium, vel Ecclesiarum destructionem potest Episcopus vendere, non tamen in solidum vsus conseruare. 3.191.14

Lapidet, seu columen, quibus lineae incisae sunt, probant consuetudinem. 3.192.10

Larguendi presentia in quibus consistat, ostenditur. 3.192.10

Letio, & Lettor.

Letio sacre Scripturae in his Ecclesiis haberi debet, in quibus praebenda, aut praestimonium pro lectoribus deponatur. 3.199.4

Letio sacre Scripturae in Monasteriis Monachorum, ubi id commodum fieri potest, haberi debet, ad quod per Episcopum ipsi Regularis compelli possunt. 3.141.16

Letio sacre Scripturae in Conuentibus Regularium potest haberi absque licentia, seu examine Ordinarij. ibid. 17

Letitiae, quas Regularis ad populum habuerit, debet desummi ex Euangelio, & Epistolis, quibus Clerici secularis viciis illis diebus festis. 3.188.35

Letor debet habere aetatem annorum duodecim. 3.140.4

Letor quis dicatur, & quae sit eius forma, materia & officium, ostenditur. 3.143.10

Letores Regularis petentem licentiam audiendi secularium Confessiones, possunt ab Episcopis si voluerint, examinari. 3.194.4

Legatum.

Legata facta pro Magistro Grammatici, qui poetas pupillis edocuit, possunt applicari Seminariis cum opere erudiendi poetas, etiam reflectantur. 3.195.1

Legatum ad pias causas est validum & questandum etiam si relicta fuerit in testamentis. 3.147.33

Legati potest ad pias causas eis, qui habent iustitiam de iure non possunt. 3.148.36

Legatum ad pias causas factum potest alteri simili vsu peractum. ibid. 37

Legatum ad pias causas per potest si heres diffuset ad hoc hereditatem. ibid. 38

Legatum factum loco construendo in fauorem pia causa valet. ibid. 40

Legatum factum Ecclesiae, quam in specie non expressit defunctus, valet. ibid. 41

Legata in pias causas non obicitur sollemnitas lucis Civitatis. ibid. 42

Legatum relictum respectu Ecclesiae confertur pium respectu vero personae, seculari. 3.145.9

in Legatis pro anima relicta non est habendus respectus ad nomen proprium, vel appellationem. ibid. 10

Legatum quocumque pium ad certum usum relicta, in

Barb. de Episcopis Pars I. l.

alium pium Episcopo committatur potest, ob causam, quae suo iudicio videtur iusta, cum hereditate confensum. 3.151.6

Legatus vltimus quando non potest adimpleri, in alium pium per Episcopum committitur potest. ibid. 2

Legatus etiam pro via definitum impedimento laici, vel facti detrahere non potest, auctoritate Episcopi in alios pios vsus commutari valet. 3.151.9

Legatum factum pro construendo monasterio in loco campestris, quod constituit prohibet Concil. T. ad. potest Episcopus commutari. ibid. 11

Legatum quando est factum ad aliquem usum noniam necessarium, potest per Episcopum in alium pium magis necessarium commutari. ibid. 12

Legatum factum Ecclesiae per fabrica & ornamentis, quibus non indiget, potest commutari de cunctis Episcopi in alium suum usum & consilium pium vsus. ibid. 13

Legatum ubi non respicit etiam personam, & causam, non potest per Episcopum commutari. ibid. 14

Legatum relicta in loco campestris, ob causam valde amicis, piamque utilitatem in loco personae, non Ecclesiae. 3.151.17

Legatum factum pauperibus carnis caribus ad potest salutem, non potest distribui pauperibus in locis in locis. ibid. 18

Deputatus ad certa bona distributa locis pauperibus, potest eligere pauperes suis consensum, & de ipso vsu pauperum, & egrotis, alios suos pauperes si iuste ostendit. ibid. 19, 20, 21

Legatum quando relinquatur alteri personae determinatae re mortuorum locat, sine auctoritate debet si religionem ingrediatur. 3.154.27

Legatum relicta sub hac forma, Lego tibi mille si moriar centum vero si religionem ingrediatur, an mille debeatur monasterio, ostenditur. ibid. 28

Legatum quando alteri factum est, ob adiecto, vel illo contentis, nihil amplius perat, in ipso quod acceptat, videtur debet tenuari. 3.158.3

Repetitio legatum, vel hereditatem, aut rem Ecclesiae non incommutatam potest Praetor abque sollemnitate. 3.159.15

In dubio quando legatum relinquatur alteri sub nomine principis, solum habet respectus ad personam. 3.144.3

Legatum conceptum sub nomine appellatum dignitatem tantum in eo succedentem regulatur in dubio. ibid. 4

Quando sub utroque nomine infirmum relinquatur legatum, ad illud quod prius recedat recedendum. ibid. 5

Legatum Episcopo relicta in principis, persuntur relicta in iustis personis, non Ecclesiae. 3.141.12

Probatu affirmare, quo ipso praesumitur legatum relicta in iustis personis. ibid. 16

Legatus possunt Episcopi etiam tanquam Sedis Apostolice, delegati exerce ad excoedens pias dispositiones, etiamque executores sive exempti a sua iurisdictione, vel officium. 3.143.14

Legatum.

Legati Christi, de Episcopis. 3.138

Legatus de latere iugianis, & auctoritate Romani Pontificis vii potest. 3.134.35

Legatus respectu provinciae suae legationis potest facultatem excoedens assistendi auctoritatem suorum diocesanos. 3.137.114

Legati, sive Vicelegati, aut gubernatores quocumque in officio auctoritatem pro Curator Apostolice, vendit si in teoemittere praesentem, &c. 3.135.35

Legatus non potest conferre beneficia ad Episcopum decessum ex negligentia Praetor Regularis exempti, quae Episcopus confert auctoritate propria. 3.144.14

Legatus de latere potest beneficia sua provinciae, quae confertur valeat, ex causa rationabilis & legitime vire. 3.131.12

Legati nati, vel a latere possunt visitare ex officio legationis ubi a Sede Apostolica demandat. 3.138.1

Legatus Praetor habet ius exigendi exactionem subsidium ab Ecclesiis provinciae ubi delegatus. 3.137.16

Legatus de latere, & Nuncios Apostolicos excoedens excoedens pro rebus deprecatis excoedens possunt. 3.131.12

Legatus de latere abque speciali mandato Praetor Episcopum deponere non potest. 3.131.3

Legitimus.

Legitimus si Pontifex praetor, non fuisse causa fidei spiritualis, &c. non potest ad successionem hereditariam, & alios seculares effectus. 3.161.103

Legitimus quae sit per subsequens matrimonium iuris fictio non remittitur ad tempus caritatis. 3.193.34

Legitimari per subsequens matrimonium ad Episcopatum habiles dicuntur. ibid. 35

Lex non manufactura sine refectione feneratiz, & sicut

HHH 3

actum

Index Rerum,

rectitudinis sine manifestatone non debet inseriri. 2. 103.
Lex III Summus Pont. ex circumstantiis suo tempore occurren-
 tibus possit facere dispensationes, ac Ecclesiam, de-
 fensione, possit transire in personam Capituli Magistri im-
 perium a Guberni in Germaniam, & disponere de Imperatoris
 electione, coronatione, & consecratione. 2. 140. 84
Lex IV profus promoueri non debet. 2. 457. 49

Lex.

Lex discretio, & lex iustitiae quae dicitur, ostendit. 1. 4. 15
Lex constituit generis differentiam generaliter dicitur facta
 in ordinem creaturam personarum, & est omnia. 2. 104. 43
Lex canonica in loco civilis feruenda est, quando agitur de
 peccato, etiam contra Ordinem. Regia Lusitanorum, quod de
 quantumvis veniali etiam est intelligenda. 2. 141. 95
Lex abque temporis praesentatione ponam imponens censuram
 illam perpetuo infertur. 2. 178. 16
Lex quando condendi potestas fuit Principi competit. 2. 17. 33
Lex ubi per fundamentum beneficii fuit peracta, si Episcopus
 sine legitima causa censuram decessit, potest fundatorem
 reuocare ad superiorem, qui cum egerit ad censurandum,
 vel si conuincatur, ipse superius censetur. 2. 178. 35
Lex ubi per fundamentum filii potestatis potest Episcopus
 censuram, quod vel natura impossibilis fuit, vel tempus, vel
 causa substantiam beneficii, vel denique contra perpetuum
 legem prohibitionem illam improbatum. ibid.
Lex fundatoris, quae mundatur peritum, quoniam infirmum
 indurum in beneficium, est talis. ibid.

Libet.

Libet in quo coniugere, scilicet, dicitur, & amare a Parocho
 factum, moris tibiis a Parocho plene probat
 matrimonium contractum. 2. 191. 177
Libet baptisimi a Parocho confectus plene probat quem
 baptisimam, & illius artem, quod quomodo fit faciendum, ostendit.
 ibid. 176
Libet censuram Curatorum probat mortem, & communicationem,
 & sepulchrum. ibid. 177
Libet quomodo si tem de his libet facere debent, ad-
 quiritur. ibid. 178
Libet mouere, & monere quicunque ex bibliotheca
 Ordinis Fratrum Carmelitarum, in communicationem
 Papalem incidunt. 2. 18. 162
Libet iurisdictionem non sufficit ad probandum iurisdictionem.
 2. 163. 48
Libet non sana doctrina ad virtutem hominis trahit, & a vi-
 tiis eos abducit. 2. 186. 2
Libet improbi, religiose oxiis sunt apud ad diffinitionem,
 & conuictum excedens. 2. 187. 2
Libet uerum Heterodoxum potest dogmata melius est ignorare,
 quam per experientiam in aliquem laqueum erroris in-
 cidere. ibid. 3
Libet Heterodoxum tanquam apud omnia fuit fugiendi.
 ibid. 4
Libet prohibito habentes non faciunt illis comburendo,
 sed nec cessant eo defecit debet Superiori. ibid. 5
Reserendissimus Sacerdos Palatii Magister vici doctrinae, ac
 morum honestate possit debet de sole in Romanam Co-
 eciam licetiam legendi libet prohibito. ibid. 6
Episcopi loquuntur Ordinarij hodie non possunt dare licen-
 tiam legendi libet prohibito, cum hoc tantum re-
 tinetur illud. Causas libet loqui. in plena Congreg.
 ibid. 7
Inquisitores ipsi non possunt libros damnatos legere, nisi
 eis ab Audi. Sede, vel per Sacram Cong. Inquisitionis
 fuit facultas. ibid. 8
Libet in Vite impietati non possunt abique examini, & appro-
 batione in scriptis Vicarij, & Palatii Apostolici. magni Ma-
 gistri. 2. 188. 9
Episcopi, & Inquisitores haretice praesentis exantem, &
 approbatio librorum imprimendorum extra Vitem re-
 quiritur. ibid. 10
Potus impedit contra impudentes libros abique requisitis
 licentia, quod fit, ostenditur. ibid. 11
Libet vendere, aut apud se retinere sub excommunicatione,
 & poenae potius, nullus valet, nisi prius approbati, &
 approbati fuerint ab Ordinario. ibid. 12
Excommunicationis impedit a Concilio contra vendendo,
 aut apud se retinere libros fide Episcopi licentia, illi
 est refrenata, nisi sales libet esset heterodoxum. ibid. 13
Rapuit volentes libros imprimere, & Episcopi,
 & Inquisitionis examinationem, & approbationem,

licentiam quoque a suis Superioribus impetrare tenen-
 tur. ibid. 14
In Liberalitate cunctatione quae circumstantiis attendenda
 sunt, ostenditur. 2. 19. 9
Libertatem, quae nouitiam morem, seu custodiam suam
 reddendis carceribus libet, comprehendit dispositio
 Conc. Tridentini, & de Regulari. cap. 16. 2. 19. 19

Libertatem.

Libertatem Ecclesiasticam, aut interdictum Sedis Apostolicae
 violantes incidunt in excommunicationem Papalem. 2. 12.
 106
Libertas non vendendi ad Syndicum, in praesentibus possit
 remitti. 2. 156. 10
Libertatem si promoueri petat, ab illo Praefato eis assistendum
 ad Ordines, qui est superior eius loci unde parum talis
 exigent. 2. 108. 34
Libet leuati criminum stimulos est. 2. 14. 4

Licentia.

Licentia ordinandi suffraganeo concessa an explet per morem
 Episcopi concedentis contingenter post defectum
 ordinandorum in materia, & an hoc casu res dicatur
 adhuc integra. 2. 151. 35
Licentia data per Episcopum clericum, qui in terra Ecclesiae
 inferat ad effectum quodam fuit privilegium, & debet esse
 expressa, sufficit tamen, quod fuit otiosum concessa.
 2. 148. 13
Licentia adiciendi Confessiones debet gratis dari. 2. 118. 18
Licentia delegata audienti Confessionibus non expirat mor-
 tuo, vel amodo delegante. 2. 118. 42
Licentia ad audientem Confessiones sub conditione data, illa
 non impleta cessat locum. 2. 110. 55
Licentia concessa ab Episcopo pro audientem Confessionibus
 ad sui arbitrium, potest per illum reuocari. 2. 111. 55
Licentia reconciliandi Ecclesiam confessorum non potest ab
 Episcopo delegati simpliciter Sacerdoti, etiam in contrarium
 fit consuetudo. 2. 111. 42
Licentia ad audientem Matrimonio debet esse expressa. 2.
 111. 146
Licentia generalis ad administranda Sacramenta, vel exco-
 munda omnia intra suam Parochiam ad eam animarum
 spiritualia, sufficit. ibid. 127
Licentia hanc verbalis sufficit, non autem requiritur in scriptis
 concessa. ibid. 128
Licentia debet adhuc praecedere. 2. 126. 129
Licentia hanc non debet esse excoctae, quae tunc talis confes-
 sor, quando illis, quibus concessa fuit per certum munus,
 per litteras significatur fit. ibid. 131
Licentia data a proprio Parocho alicui Sacerdoti, si iterum
 Parochus moriatur, non rapitur. ibid. 132
Licentia obiecta metu, vel dolo fuisse, nisi per finem, &
 mendacia veritas circa substantiam, vel causam dolum
 contineat. ibid. 133
Licentia data contra prohibitionem Episcopi valida est. ibid.
 134
Licentia concessa alicui ab Episcopo absolventi a censuris
 referuntur, extenditur ad eos, quos ipse referunt. 2. 77.
 10
Licentia discendi requiritur ab Episcopo etiam in doctus
 mensibus a Conc. Tridentino. Parochi concessa. 2. 77. 98
Licentia in quos abesse possit causa studij a seculo fuit
 clericali, vel fuit Canonici, non suffragant vltra quo-
 quantiam, a die quo capiti studere. 2. 141. 31
Licentiam, quam Episcopi, vel eorum Vicarij concedunt no-
 uitiis disponendi de suis bonis temporalibus, possumus
 delere. 2. 137. 9
Licentia, quam Episcopi, & habentes Episcopalem iurisdic-
 tionem, eorumque Vicarij concedere possunt nouitiis fa-
 ciendi dispositiones beneuolam temporalem non exigit
 quod fit in scriptis, esse talis est prius, sed debet esse
 certa. ibid. 10
Licentiam ad erudendum in anno nouitiorum per ille non inter-
 mumpit, excoctum mihi Priuilegium. 2. 142. 28
Licentia in scriptis necessaria non est ad interduum Monia-
 chum monasterio in casibus permittit, qui committit
 folio occidit. 2. 144. 37
Licentiam cundi ad studia abique Abbas consensu, non po-
 test Episcopus Monacho concedere. 2. 141. 7
Licentiam non potest Episcopus concedere, ut Religiosus
 monas excoctum testamentum, aut cuiusqueque vltimo
 voluntatis suscipere valeat. ibid. 8
Licentia pro accessu ad Monasterium monasterio exemp-
 tum petenda fit ab Episcopo, an a Superiore Regulari,
 ostenditur. 2. 149. 78
Licentia & indulta ingrediendi a mulieribus Religiosis
 Conuentus, excoctum. 2. 171. 25
Licentiam concedere potest summus Possessor Monachi
 Episcopi

Episcopus se testatur. 3.338.23
 Licentia concessa Episcopo ad testandum non expirat, etiam
 re integra morte contemnitur. 3.339.23
 Licentia concessa Episcopo ad testandum non expirat vigore
 predictæ facultatis semel testamento facto. 3.340.23
 Licentia testandi superflua non valens efficitur pium testamen-
 tum abque ea factum. 3.341.23
 Licentia ab Episcopo iudice petita, & ab eo per inuictum negli-
 gentiam non exhibita, ut obtineatur, non potest per viam
 simplicis querelæ recitari ad alium quam ad ipsam Rem.
 Rome. 3.342.23
 Litteræ Episcopi gaudent fidei privilegio. 3.343.23

Limen.

Limen Apostolorum visitans Episcopus nomine, vel ipsum com-
 mitans ad eadem limina, quotidianas lucratas distributiones
 nec. 3.344.23
 Limen Apostolorum, qui non visitauerit statuit temporari-
 bus, quas penas incurrit ostendit. 3.345.23

Linea.

Linea quælibet dicatur. 3.346.23
 Quælibet ea sui lineæ per gradus distinguitur. 3.347.23
 In linea recta ascendunt, & descendunt, utroque iure
 inspecto, non sui gradus, quot sunt per personam, demps
 per eam, qua incipit computatio. 3.348.23
 Linea transacta aequali quo gradu, utaqueque persona à com-
 muni differt spiritus, eo etiam gradu ab altero distat consan-
 guineo. 3.349.23
 In linea transacta aequali utroque iure Canonico, quo gradu
 distat remotior à communi spiritus, eo etiam differt ab alio
 consanguineo. 3.350.23
 Litteræ non potest fieri clericus, modo longe, & diuturna, &
 acutissima sit lippitudo. 3.351.23

Lix.

Lix ab Ecclesiasticis vitandæ. 3.352.23
 Mala plura ex lixibus oriuntur. 3.353.23
 Lix mora loqui iure aliorum principum, vel aliorum rei tem-
 poralis defertur ad Summum Pontificem, si ex contentione, &
 discordia probabiliter in spiritualibus timeatur damna
 grauiora. 3.354.23
 Lix pendens non efficitur citatio circumducta, nulla vel
 cum falso procuratore. 3.355.23
 Lix super possessione non facit ipsam rem litigiosam, sed ius
 possessionis. 3.356.23
 Lix consuetudine negando, vel consuetudo etiam in criminali-
 bus soluitur. 3.357.23
 Lix ne periret non debet quilibet iudex laborare. 3.358.23
 Lix qui moritur, minuit peccata. 3.359.23
 Lix occasione amparanda est. 3.360.23
 Lix in iudicio criminum occasione, & alia de iuramento
 præbet. 3.361.23
 Lix iure causa multorum. 3.362.23
 Lix iure potest Episcopus ad concordiam, & ad componen-
 dum compelli, quando ius diu durat, & causæ est in-
 tericæ, vel quando imminet tempus armorum. 3.363.23
 Lix ius dicitur res quoniam de eius dominio contrahitur
 in iudicio. 3.364.23

Litteræ.

Litteræ dimissoria expeditur, & subscriptæ manu Episcopi, or-
 dinanda traditur, & directæ Episcopi non impediunt Pon-
 tificalia exerceant, semper valent, nec expiunt morte conue-
 decant. 3.365.23
 Litteræ subreptitæ, vel obreptiæ impetrantes non inci-
 dent in excommunicationem Papæ relictam. 3.366.23
 Litteræ, aut scripturæ consensu generaliter mittuntur ad eos, qui
 sunt in Concilio, & sic acceptor, in eorum. Papalem inci-
 dent. 3.367.23
 Litteræ Papæ electi amplexum coramur impugnant. 3.368.23
 Litteræ institutionales Anasilium probant iustitiam. 3.369.23
 Litteræ maiestatis inscriptæ in lapide posito & publico ab
 in memoriali tempore extra, plene probant inscriptionem.
 3.370.23
 Litterarum seu Epistoliarum missio ad Monachos an re com-
 muni repellant prohiberi ostendit. 3.371.23
 Litteræ (scribes Monialis), & mittunt, an incidat in censuram
 communiam ab Episcopo aduersus cunctos in monasterio
 Monialis ostendit. 3.372.23
 Litteræ mittunt ad Monalem non incidunt in censuram com-
 munitatem aduersus alloquentes eam illa. 3.373.23

Littera Apostolica.

Litteræ Apostolicæ dispensationis, vel beneficii, non sunt subre-
 ptitæ in quibus dicitur quod, si ordinatus ex ciuitate Nea-
 poli, cum ea vera esset ostendit ex ciuitate Viterbi-
 tæ, si eius pater in dicta ciuitate Neapolitana natus sit.
 3.374.23

Litterarum Apostolicarum, aut aliarum expeditionum exequutio-
 nem impedire, & prohibere, excommunicatur in Bul-
 la. 3.375.23
 Litterarum ad ritum etiam insignis non potest quæ ordinari-
 tis. 3.376.23
 Litterarum iure Vini requiritur. 3.377.23
 Litterarum viri indiget Ecclesia Dei, per quos totus mundus
 illuminatur. 3.378.23

Locatio.

Locatio non possunt Ecclesiarum tra vltra tricenarium. 3.379.23
 Locatio rerum Ecclesiæ facta vltra tricenarium in totum vici-
 tur, nec quoad tricenarium sustinetur potest. 3.380.23
 Locatio rerum Ecclesiæ factam ad plures annos validam
 manere, quoad dictum tricenarium, qui contrariis ostendit.
 3.381.23
 Locatio rerum Ecclesiæ in totum contrahit, si vltra tricenium
 fiat, quando tunc datur vicum pecuniarum, seu merces. 3.382.23

Locatio rerum Ecclesiæ si fiat ad duo tricenium, eo electio pa-
 cto, ut post primum tricenium incipiat secundum, omnino
 inuálida est. 3.383.23
 Locatio an teneatur stare successore, vide successore.
 Locatio beneficii, seu maneris, quando pro securitate vitæ
 facta, & validitate totius temporis contrahit locatio bona
 sua generaliter, sine specialiter obligari, vel si obli-
 gatus dederit non solui debet, & auctori, iure eius fidei-
 tas tenetur stare conventioni. 3.384.23

Locum.

Locum congruus ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia
 Cathedralis, vel loci dignior. 3.385.23
 Locum ubi Episcopus Ordines confert an sit in litteris ordi-
 nandorum expressenda. 3.386.23
 Locum ad Romanam Ecclesiam cum venerit, qui de eo in
 secum dandum alio modo egerit, in excommunicationem
 cum Papalem incidit. 3.387.23
 Locum super candelabrum posita, per Episcopum. 3.388.23
 Locum in aliquibus Hispaniæ locis canonica portio non
 subrogata est. 3.389.23
 Locum ea quibus saluanda ostendit. 3.390.23
 Locum Granatensis Dominicus cum Archiepiscopo.
 Stachæensem monasterium granit obliit. 3.391.23
 Locum Regi obtinuerunt ipsorum, & privilegium
 eligendi Episcopos in Cathedralibus.
 Locum arguit Auctor qui in Genua Archiepiscopo le feru-
 tatem inuictam ostendit. 3.392.23
 Locum regnum Romanæ Ecclesiæ concessit an fuerit, ostendit.
 3.393.23
 Locum regnum remissionem in temporalibus recognoscit.
 3.394.23
 Locum primus Rex Alphonsus quingula Christi signum
 in eorum ecclesia in regni insignia indigne pietate scriptis.
 3.395.23
 Locum Reges regna Imperatorum legunt à Materis vin-
 dicant, virtute bellis ab ipsorum manibus vendicauerunt.
 3.396.23
 Locum pertinacissimi Romanis restituerunt duce Varius.
 3.397.23
 Locum Rex primus Alphonsus pro confirmatione sui regni
 vitali recursum habuit ad Sum. Pontificem non quidem ea eo
 quod necessarius esset, sed ex eo, quia deuotione, pietate &
 animi gratitudine voluit libere, & abique vlla obligatione
 auctori, se eisdem Christi Vicario & Petro, & successori in
 eorum militiam petuam quendam, sed spirituali solum subro-
 gatione submittere. 3.398.23
 Locum Ordinationes supra hominem manifestis fidei
 & patientia Summo Pontifici fuerunt semper obsequiæ,
 confirmarique in concedendis factis inter Clerum, & Re-
 gem.
 Locum Reges consenserunt, & fuisse promittere com-
 mendas vacantes, vel praesentare aliquem in Ecclesia fidei
 patronatus in genere. 3.399.23
 Vide Hispania Reges.

M

Maculum aliquam corporalem in lege veteri habentibus
 hostias offerre Dominum prohibuit. 3.400.23
 Magistra ars quæ sit, remittit. 3.401.23
 Magister dignum artem ad se minus dignum. 3.402.23

Magister.

Magister altorum Curie Episcopalis, an possit ut familiaris
 ab Episcopo ordinari.
 Magister scholæ Scholasticorum, respectu Scholasticorum, qui in
 masticis sunt de scriptis, potest excommunicatione canister.
 3.403.23
 Magister Grammaticæ non potest deponi in ciuitate, cum
 3.404.23

Index Rerum,

excoſatione reſtiterit ſue Eccleſie à diſta ciuitate vlti-
mo militaria non diſtante, etiamſi vici ſingulis diebus
ſeſſiaſi Parochiali interſit. 3. 37. 81

Magiſter Reuereendiſſimus ſacri Palatii viriſ doctriſ, ac mo-
rum honeſtate poſſeſſoribus dare ſolet in Rom. Curia lico-
ciam legendi libros prohibitos. 3. 38. 2

Magiſtrum.

Magiſtrum ſeculares, qui ab Episcopis requiſiti non prebent
auxilium ad reſtituendam, vel conferendam clauiſum
Moniaſium. 3. 38. 247

Magiſtratus & Indices quando excommunicationem omniſ
reſeruat incurſant. 3. 40. 249

Magiſtratus ſpecialis videtur datus priuatiſ ad generalium.
3. 77. 11

Mala ea non reſiſtencia Episcoporum que ſequantur, oſten-
dunt. 3. 83. 4

Maliſ agens odit lucem. 3. 470. 84

Mali non curare reſpicere meliorer. 1. 66. 8

Maliſſimū facere dicitur, qui non laſſe impedit poſſeſ. 1.
372. 11

Mandata, & Mandatum.

Mandata, & mandatoria conferunt vocem idemque delictum
committunt, ſaltem reſpectu finis. 3. 13. 18

Mandata ſe ponunt eadem poena, que puniri debet mandatiſ aut.
ibid. 13

Mandatum ſpecialie requiritur ad præſentem ſodum.

Mandatum in ſcriptis teſtibus muniri debet Episcopos Vi-
ſitatio dare. 3. 120. 51

Mandatum ſpecialie requiritur in beneficiarum collatione.
3. 122. 69

Mandatum ſpecialie requiritur ad obtinenda reſcripta ex-
communicationis pro rebus deſpectis. 3. 416. 22

Mandatare & bibere ad gloriam Dei quando intelligatur. 1.
71. 11

Manſuetudo, & diſcretio ad inimicem non debent ſeparari. 1.
103. 21

Manus.

Manus ſordida aliam non lauat. 1. 67. 13

Manum habens moriſtiam, amariſtiam, vel aſtium, aut
perpetuū tegulam, non poſſet ad Ordines promoueri. 1.
445. 17

Mannentia.

Mannentia quando concedantur. 3. 114. 38

Mannentia in quibus rebus & cauſis danda eſt Episcopis
etiſm reſpectu cæſtium, ſeu monaſtialium exemptiſ. 3.
133. 26

Mannentia in materia iuriſdictionaliſ competit ratione ſolius
loci communis. 3. 134. 37

Mannentia vigore aſſiſtentiaſ iuris communis competit ubi-
que alia prohibitione. ibid. 38

Mannentia non datur ex ſola iuria communis aſſiſtentia
quando alius eſt in poſſeſſione & quando ex aduſto alie-
riſ gatur, & probatur tæmpeſo, priuilegium, ſeu titulus, vni-
cum præſcriptione, ſeu poſſeſſione. ibid. 41

Mannentia Conſul Romanus vocem ſuam, eo quod vltimū
buiſſet, inſeſt percuſſum inuocant. 1. 100. 10

Mannentia Aurelius Metellus laudat. 3. 102. 22

Mannentia Aſſenſus ſunt, vide Aſſenſus.

Mannentia factus Episcopos eodem in reſtituſtatem ba-
bebat, que apud ſe prius fuerat. 3. 82. 12

Mannentia, & Septembris, qui erant Episcopos, per alternatiſam
ſunt Papæ, ſuſpenſa Ordinarij facultate conceſſa in illis
conferendis, ſue Episcopos reſtiterit, ſue non. 3. 93. 18, 22

Mannentia aliquiſ Sacerdoti in Eccleſia commiſſo, illa poſſit
quatenus inſiſtunt conſtituerit, & inſiſtunt ipſum
homicidium ex parte occidentis. 3. 147. 29

Mannentia, vel ſermones an ſi ſi delictum, perſonam non eſt
ad animam poſt quadraginta dies. 3. 43. 13

Materia.

Materia remotæ ſacramenti Ordinis eſt ea illa, que ſtatuit
illud ſummiſ. 3. 241. 7

Mannentia conſtat an ſi de eſſentia. ibid. 8

Mannentia Subſtitutionis eſt propter caliam vacante etiam non
conſecratiſ cum patena. 3. 133. 23

Mannentia Diaconi eſt libet Evangelium. ibid. 24

Mannentia non poſſit licentiſ ingrediendi monaſteria
Moniaſium an inſiſtendat filius morti proximaſ. 3. 467.
48

Mannentia.

Mannentia ſi ab excommunicatione conſtituitur validum eſt,
quæſiſt illiſ conſtituitur.

Mannentia dicitur clandestinum quoad parces, ſi illicitæ
denunciationes omittantur. 3. 171. 8

Mannentia extra Eccleſiam licitæ celebrati poſſet. 3. 172.
17

Quoribus eimeris impediendum malicioſiſ Mannentiaſ
coram Parocho, & teſtibus celebrari poſſet omniſſa de-
nunciationibus, dummodo poſſet ante conſumationem
ſunt. ibid. 19

An denot tam vigens neceſſitas, vt ſolum coram Paro-
cho, & teſtibus Mannentiaſ conſtituitur abſque
denunciationibus, & Episcopos diſpenſationeſ. 3. 171.
13

Quando de licentia Ordinarij, vna tantum denunciatione
ſufficitur, non ſtatim ea ſatis Mannentiaſ conſtituitur,
ſed per aliquod tempus differendum. ibid. 14

Qui intra quatuor meſes poſt denunciationem factas ma-
nimentiaſ non conſtat, non poſſet illud inire, niſi
alia denunciationes permittantur adhiberi Episcopos.
ibid. 15

Mannentiaſ non valet ſi Parochoſ aſſiſtentiaſ non inſiſtenter
ſa, que agebantur, niſi aſſiſtentiaſ eſſet non inſiſtenteſ. 1.
381. 23

Mannentiaſ celebratum coram Parocho aſſiſtentiaſ fornicato-
riſ, non tamen adhibet in iudicio condemnare, & conſeſſo,
validum eſt. 3. 181. 22

Mannentiaſ conſtitutum coram ſollicitario Parocho ſol-
licitum coloratum ſimul habente, ſi non ſunt vt talis diſ-
tinctioſ, & Parochoſ priuatiſ, validum eſt. ibid. 23

Mannentiaſ celebrata ſi Parochoſ priuatiſ ex comuniſ errore
ſunt valida. ibid. 24

Mannentiaſ de licentia Parochoſ conſtitutum coram Aco-
lytoſ temporeſ petiſ, vel alterius neceſſitateſ, eſt inuſitatum.
3. 184. 113

Mannentiaſ ordinatum eſt, cui Sacerdos aliquis Parochoſ non
moneſt perſeſſus ſunt nulla ab eo penitaſ benedictionem ſiſ
factum ſanctitateſ. 3. 186. 130

Mannentiaſ contrahens ſine Parochoſ, & teſtibus peccat
mortaliter, quia inſiſtenter conſtat. 3. 187. 140

Mannentiaſ abſque præſentiaſ Parochoſ, & teſtibus con-
ſtitutum, in vniſ ſpecialiſtium non reſoluitur. ibid.
143

Mannentiaſ in articuloſ mortis, vel temporeſ peſſis, aut hel-
ſine Parochoſ, & teſtibus inuſitatum eſt. 3. 188. 147

Mannentiaſ celebratum ſub honeſtaſ conditioneſ de futuroſ,
vt validè ſat neceſſitatem eſt conſtitutum adimplere co-
ram Parochoſ, & teſtibus, quid ſi conſtitutoſ ſit de præſentiſ, vel
de præteritoſ. 3. 189. 156

Mannentiaſ quiſ iam contraxerit, inuſitatum tamen propter
deſectum eſſentiaſ, aut inſiſtentiaſ, non reſoluitur inſiſtentiaſ
tam Parochoſ, & teſtibus conſtat. ibid. 157

Mannentiaſ inſiſtentiaſ, vt ſi ſiſ Sacramentumſ, non eſt
neceſſarioſ faciendū ex preſentiſ, vel ſanctitateſ conſenſus coram
Parochoſ, & teſtibus. 3. 190. 158

Mannentiaſ celebratum poſt procuratoremſ vt ſiſ validum
Parochoſ, & teſtibus præſentiaſ requiritur. ibid. 159

ad Mannentiaſ validitatem non pertinet, vt Parochoſ aſſi-
ſtentiaſ aliquibus verbis in eiuſ celebratione vtiatur. 3. 191.
169

Mannentiaſ contrahentes cum peccatoſ mort. nondum de-
ſectoſ per contritionemſ, vel conſeſſionemſ indigne accipiunt
Sacramentumſ, & peccant mort. quatenus inſiſtentiaſ recipi-
unt, non verò quatenus adminiſtrant, vel quatenus Con-
cilijſ præceptum inſiſtentiaſ, cum conſilium ſolummodo
conſiſtentiaſ. ibid. 172

Mannentiaſ an poſſit impediſi donec contrahentes Ora-
tionemſ ſanctam Angelicamſ, & Dominicamſ didicerint, Sym-
bolum Fideiſ, & præceptaſ decalogiſ, ac Eccleſiaſ, ſepemque
peccataſ capitaliaſ. ibid. 173

Mannentiaſ conſummatæ ante Eccleſiaſ benedictionemſ ſub-
ſtare ſcandalumſ, & contemptumſ legiſ Eccleſiaſticeſ, non eſt
peccatum mort. 3. 193. 181

Excepſiſ ſi adſiſ contemptumſ, vel ſcandalumſ, vel ſiſ ſiſ in
diſcreſiſſiſ agnitionemſ contraſ oppoſitumſ ſanctitateſ, &
tunc præcedit tantumſ primaſ viceſ. ibid. 182

A primaſ die Aduentus Dominiſ, & ſiſ ad diem Epiphaniaſ,
& à quartaſ ſeculaſ Cinerumſ, vſque ad octaſumſ Paſcheſ
inſiſtenter Mannentiaſ non poſſunt celebrari. 3. 194.
193

Ordinariſ poſſet concedere ſanctitateſ celebrandiſ ſpon-
ſaliaſ, & Mannentiaſ diſtinctis temporibus ſunt ſolemnitateſ.
ibid. 194

Mannentiaſ anteſ contractumſ, per diſtinctis temporibusſ con-
ſummatiſ non prohibetur. ibid. 195

Mannentiaſ contractumſ de ſaſtoſ diſtinctis temporibusſ vali-
dum eſt, contrahentes verò peccant mort. ibid. 196

Inſiſtenter temporeſ, & à perſonisſ inſiſtenter Mannentiaſ
abſque peccatoſ mort. contrahi non poſſet. ibid. 197

Mannentiaſ quoad ſiſ ſubſtantiamſ validè contrahitur tem-
poribusſ inſiſtenter. ibid. 198

Mannentiaſ ſanctamſ exſceptumſ Eccleſiaſ Sacramentisſ conſeſ-
ſiſ. ibid. 199

Mannentiaſ

Index Rerum,

Miles.
Miles armatus, fundamentum denique, columnas, Pater, Doctor
Ecclesie, oculum, & minister Dei, lapis Sanctissim, & 102
mundi, ducuntur Episcopi 3. 18
Miles condempnatus rationem, quoniam facere potest, solent
cogitare. 3. 181. 50
Miles Regularis militie sancti Iacobi de Spaha, aliique
hominum, non emulantes omnia sua vota sanctimonialia,
capaces sunt beneficiorum inchoationum. 3. 175. 174
Miles sancti Iacobi de Spaha (excepta tamen magnifica
mensa) & quoniam mendicantium Ordinem Fuisse immo-
biliter possidentes ad subditorum habitum non solum
soluuntur remittunt. 3. 174. 18
Miles Regularis non comprehenditur decreto Concilij
Trid. s. 16. de Regulari. cap. 15. 3. 445. 5
Miles S. Sephani non comprehenditur sub dispositione
Concilij s. 15. de Regulari. cap. 15. 3. 446. 6
Miles Hierosolymitanus ex eo igitur statuto com-
prehenditur sub decreto Concilij Tridentini s. 15. de Regul.
cap. 15. 3. 447. 18
Miles S. Iohannis Hierosolymitanus non comprehenditur sub
decreto Concilij Tridentini s. 15. de Regulari. cap. 15.
3. 471. 18
Militares Religiosi fori privilegio gaudent, etiam si profesti
non sint. 3. 156. 45
Idem de novitiis Ordinum militarium huiusmodi. 3. 156. 45
Militares ex Ordinibus Christi Domini, D. Iacobi, & simili-
bus, an veri Religiosi sint. 3. 156. 45
Militar quando incompetit. 3. 181. 65
Militares in quibus speciebus imponendi, & ad quod recipi
soli debent. 3. 181. 65
Militarium S. Francisci de Paula Ordo admodum fuit inter
Medicantes a Pio V. 3. 151. 19

Minister.
Minister Ordinarius Confirmationis est solus Episcopus Or-
dinarius. 3. 317. 1
Etiam sacrorum munitur, bitericus, vel degradatus. 3. 317. 1
& non Confirmatur. 3. 317. 1
Minister Generalis Fratrum Minorum an hodie, sicut olim,
licet ingredi monasteria Monialium S. Clara, ostenditur.
3. 461. 44
Ministri Provinciales atque Visitatores quando possint intrare
Monasteria monasteria sibi subdita. 3. 461. 45

Minor.
Minores annis quadraginta, & que per octo ante professi
non fuerint, eligi, & benedicti in Abbatibus prohibentur.
3. 341. 59
Minor Seditionis arbitrio iudicis puniendus. 3. 457. 13
Memoria dictum antea sit de hoc eximio attentatum,
non facit iudicium contra attentatorem, nisi concurren-
tibus aliis administris. 3. 457. 13
Minores fratres, vide Fratres.
Minores Ordines, vide Ordo.
Minores Religiosi, qui tempore incedendi admittunt in suis
Ecclesiis Fratres Terrij Ordinis ad audienda divina Officia,
in excommunicationem Papalem incurrunt. 3. 104
Mirabile quoddam refertur casum cadaveris occisionem
suscipientis. 3. 346. 13

Miraculum.
Miracula plura de sanctissimo Eucharistie sacramento refe-
rentur. 3. 346. 13 & seq.
Miraculum dicitur mirum factum.
Miraculum ut proprie dicatur, requiritur, ostenditur.
3. 346. 13
Miraculi ex aminali potestas solo Episcopo, non tamen alio
inferni competit. 3. 346. 13
Miracula non a Episcopis haberi potestatem examinandi
& approbandi.

Missa.
Missa & divinum officium una celebratione, que curare
debet Episcopus, sive. 3. 179. 11. & seq.
Missam novitiam, & anamisticum potest Episcopus re-
ducere in donativum, & alia ad hoc inter vivos.
Missam non Mista, & sacro celebrare non potest Episcopus
Cyprianus & Pontificalibus. 3. 179. 11
Missa cum sacri Ordinis Consecratione, non est de substantia.
3. 179. 11
Missa sacrificium prohibendum est celebrari extra Ecclesiam,
& ipsum sacrum ad id specialiter deputatum. 3. 179. 11
Missa per sacrificio piam in usum est talis, que in qualibet
regime communis consuetudine recepta, & approbata est.
3. 179. 11
Missa pro multis dicta, non tantum singulis prodest, ac si
pro uno solo diceretur. 3. 179. 11
Missa rite abstinere celebrari debet, quot ad causam attri-
buitur elemosinas precipua facit ex declaratione sa-

cis Congregat. 3. 179. 11
Missas an liceat celebrare anticipari? refertur ad hoc Bulla
Clementis VIII. 3. 179. 11
Consecratio celebrandi anticipari non est approbata, nec
toleranda. 3. 179. 11
Missa sine peccato dici potest non recitari Maritima. 3. 179. 11
Missa audienda preceptum alimptum quocumque in loco
illi audiam. 3. 179. 11
Missam audire onitit in propria Parochia ex contemptu, aut
quando Parochus declarat ea, que Parochiani sive remen-
tibus, peccat mortaliter. 3. 179. 11
Consecratio Leonis X. qua declaratur sacrificium sive pec-
cepto, si audiat Missa in Ecclesia Regularium, refertur.
3. 179. 11
Missas reducere, & ad minorem numerum renovare pertinet
ad Episcopos in Synodo Diocesana, & ad Generales Ordini-
um in sacris Capitulis generalibus. 3. 179. 11
Causa iusta est necessaria ad huiusmodi seductionem fa-
ciendam. 3. 179. 11
Missa particularis votum, vel pro defunctis, que in illis si-
perant expellat a particularibus personis peccatis, non
possunt ad minorem numerum reduci. 3. 179. 11
Missam celebrandam omnia quando Episcopi reducere
possunt, ex decet sacre Cong. 3. 179. 11
Missam celebrantes videntes, & sacramentum Penitentia
Christi fidelibus ministrare piamones, ad sacram
Presbyterorum Ordinem minime promoci, penitus per
inquisiti. 3. 179. 11
Missam silem, & pater possunt celebrare in eadem Ecclesia,
dummodo ambo non obtineant beneficium in ea. 3. 179. 11
3. 179. 11
Missam celebrandam, ubi tam magnus numerus defec-
torum dispositionibus impositus fuerit, prouideri in Sy-
nodo diocesana. 3. 179. 11

Mitra.

Mitra in Episcopo sacramenti veteris Testamenti designat.
3. 346. 13 & 194. 4
Mitra rite non possit Episcopus in locis caempeis, nisi inchoa-
tus. 3. 346. 13

Moderamen.

Moderamen inculpari tunc velaten citis modum, tempus,
& causam. 3. 345. 18 & 3. 469. 57
Moderamen inculpari tunc credere, quando quia dicant.
3. 345. 18
Moderamen inculpari tunc non dicitur ferre, qui occidit
si fugiendo enadere possit, nisi fuga sit illi valde dedeco-
rosa. 3. 345. 18

Modestia.

Modestia quid sit ostenditur & vnde dicatur. 3. 107. 8
Modestia in quatuor sita est. 3. 107. 8
Modestia gubernantis, ac moderantis est omnia gelus. ac
motus corporis. 3. 107. 8
Modestia regule prescribitur. 3. 107. 8
Modestia in humilitate erecta. 3. 107. 8

Monachus.

Monachus licet efficiatur Episcopus, non tamen debeat effe
Monachus. 3. 111. 1
Monachus factus Episcopus a tribus votis substantialis non
est solutus. 3. 111. 1
Monachus factus Episcopus an sit solutus a inonitia Religio-
nis, ostenditur. 3. 111. 1
Monachus factus Episcopus ab onere recitandi Officium
proprie religionis liberatur. 3. 111. 1
Monachus Episcopus factus renuntians Episcopatu, an re-
statuatur ad Monachatum remittitur, ostenditur. 3. 111. 1
Monachus, & alius Regularis sagubundus, & apostatus potest
Archiepiscopus in tota provincia admittere, ut redeat ad
sua monasteria, &c. 3. 111. 1
Monachi non possunt esse parati, si tamen suscipiant pecca-
tum mortales, ac spiritualium consuecant cognitionem.
3. 111. 1
Monachus, cui conceditur dispensatio ad beneficium curatum,
non potest simplex possidere. 3. 111. 1
Monachus suppositi consuecant an puniatur per Inquisitores
terribiles. 3. 111. 1
Monachi, sine alij Regularis se ad inuicem peruenientes pec-
catorum Praelatos abiolui possunt, cum certis declaratio-
nibus. 3. 111. 1
Episcopos tamen de acquiescere cum etiam exemptos abiolui.
3. 111. 1
Monachi si ad inuicem peruenientes, per eorum Praelatos ab-
iolui possunt certis declarationibus, Episcopos tamen de
acquiescere cum etiam exemptos abiolui. 3. 111. 1
Monachus laicus si Episcopus auctus, solus Papa dispensat.
3. 111. 1
Monachi, & Canonici Regularis, ac alij personatus habentes
sua

& Verborum.

ſeu Prebiteri, qui leges, vel Phyſicam audiunt extra clauſtram. 3. 31. 197
Monachi, aut Canonici Regulares adminiſtrationem non habentes, qui penes Curias Principum animo notendi ſunt Prelatis. 3. 36. 33. 3
Monachi, qui intra ſepta Monaſterij ſine licentia Abbatis aſſe-
 reſe preſentant. ibid. 144
Monachus poteſt ab Epifcopo cum conſenſu Abbatis, vel ſuperioris Vicarii emanare. 3. 113. 13
Monachus, vel Religioſus poteſt ab Epifcopo cum conſenſu Abbatis, vel ſuperioris Vicarii creari. ibid.
Monachus ſi illegitimus ſit, quamvis profeſſione legitimatus ſit, Viratij officium exercere non poteſt. ibid. 13
Monachi Ordinem Mendicantium proſeſſi, aut in ſtrectioſi Religioſe exiſtentes ab Epifcopo Vicarijſubitus non poſſunt. ibid. 14
Monacho licentiam caſſa ſtudioſum proſeſſendi impetiri non poteſt Vicarius generalis, praterſe commiſſioneſ generalis, in locis, in quibus Epifcopus loco Abbatis eſt. 3. 124. 23
Monachi etiam ſancium, & S. Crucis in Hieruſalem debent precedere Monachos S. Euſebij, ex quo eorum Ordo, qui eſt Ciftercenſium, ſunt prius inſtitutus & approbatus. 3. 33. 37
Monachi reſormati Ordinis Ciftercenſis Congregationis S. Marci laico, in proceſſionibus & ſacriſciis publicis precedunt Ordini Mendicanti.
Monacho ſacrum legatum dicitur pium. 3. 343. 12
Monachi & Prelati Mendicantes, quorum Eccleſiis cura animarum non eſt annexa, venie non retineant ad Synodum diocelanaſ. 3. 351. 7
Monachi, & Fratres Regulares ſciemus rem de qua in moſtorio, non ſecularis, non ſunt excommunicati. 3. 424. 30
Monachus etiam ad dignitatem Epifcopalem proſectus non poteſt etiamſum ante profeſſionem ſacram reuocare. 3. 437. 15
Monachi omnes olim atenſo huc communi fuerunt Epifcopi ſubieſti, in quorum diocelibus monaſteria ſua erant. 3. 481. 1
Monachorum etiam carceres ſe ad inſitem perſecutores de equitate abſolui Epifcopos. 3. 488. 13
Monachus monaſterij ex empti ſi ſine habere extra monaſterium incedit, poteſt per Ordinarium puniri, ſecus ſi intra. 3. 490. 61
Monachus exemptum ſine licentia prepoſiti Abbatis oſtendens, dicitur ipſo iure alienus & communionem aliorum Epifcoporum. 3. 522. 17
Monachus factus Epifcopus non eximitur & pauperſum voto, nec efficitur verus dominus reddituum Eccleſiaſticorum ſubſtit Epifcoporum ſecularium. 3. 537. 19
Monachus factus Epifcopus quocunq; acquirit, ſine Eccleſiæ acquirit eum ſola adminiſtratione. 3. 538. 10
Monachus factus Epifcopus non poteſt poſt mortem de bona diſponere. ibid. 1
Monachus factus Epifcopus in vita tam plebe poteſt diſponere, quam ample poteſt ſicte Epifcopus ſecularis. - ibid. 22
Monachus Epifcopus in obtinenda & poſſidenda licentia ad ſtandum etiam ad opera pia, duplex impedimentum tenetur explicare, alterum ſe eſſe Religioſum, alterum ſe eſſe Epifcopum. 3. 538. 34
Monachus factus Epifcopus ex Monacho Fratrum ordine dum viaticum habet ſiſe ſuccedendi parentibus, & agnatis, ac recuperandi bona vadecomque quaſita, in quibus ipſo mortuo ſuccedeſ ſua Eccleſia & tempore confirmationis poſſideſ. 3. 540. 30
Vide Abbas.
Monaſterium.
Monaſterium Sanctæ Grecis Comnenienſis ab Alphonſo Henrij. I. Portugalliæ Regis conſtitutum, & ab Emmanuele reſtauratum fuit. 3. 310. 18
Monaſteria Regularium reſormare, & quandoque gubernare poteſt Epifcopus. 3. 113. 60
Monaſteria, & Eccleſiæ Religioſum ſolus Papa concedit priuilegium, ſi liberentur ab obligatione ſoluedi preſentationis Legati Apoſtoli & ſua Epifcopalia. 3. 12. 11
Monaſterium in commendam ſeculariſ habens, non obtinet carcerem conſuetus, nec monachorum, ſed tota eſt penes Priorem conuentalium. 3. 100. 111
Monaſterio commendata, in quibus non viger regularis obſeruantia quamvis exempta, Epifcopus etiam tanquam ſecundæ Apoſtoli delegatur ſingulis annis viſitare. 3. 194. 15
Epifcopus in monaſterio commendatus, ubi Regularis obſeruantia vigeret, debet eum ſuperiores muſcere, ſi ipſa viſitans, & corrigenda conſpiciat. ibid. 16
Monaſteria, quæ generalibus Capitulis oner ſubſunt, nec ſuaſa habent viſitationes Regularis, ſi muſta in congregationes ſeſe non recipiant, ſi omnibus Epifcopi iuratiſ

diſtinctioni ſubieſta ſunt. ibid. 17
Monaſteria Regularium quorſ Epifcopo viſitandi facultas conceditur, ſi dum ſegredi vult ob caſum viſitationis fores claudantur, ei licet non intrare, eas frangere. ibid. 22
Monaſteriorum adminiſtrationes non tenentur de illis Ordinatio reddere rationem. 3. 349. 41
Monaſterium, quod in cetero loco reſideret inſitu conſtitui non poteſt, ex auctoritate Epifcopi alibi conſtitui valet. 3. 352. 10
Monaſteria non tenentur preſentare Epifcopo charitativum ſubſidium. 3. 371. 46
Monaſterium vitium peccatiſſimis factis & noſitio ſtata ſolum probationem in mortis articulo non poteſt ſuccedent in bonis ipſius uſuſque in paradiſum ſantum habendum. 3. 450. 34
Monachus ſi ſepta non licet ingredi in caſibus neceſſariis ſine licentia Epifcopi, aut Vicarij generalis ſpeciale mandatum habentis. 3. 465. 38
Monaſterij nomine, in quod ſeruius intrare non poſſunt, ſunt totum illud ſpatium, quod intra Monaſterij ſepta conſtituitur. 3. 470. poſt. 8. 35
Monaſterij nomine quid intelligatur. ibid. 17
Vide Lemmoſum.
Monaſteria noſitativa, vide Abſoluta.
vi Abſoluta, inducit cunſilium, & non preceptum. 3. 503. 17
Monaſteria.
Monaſterium eulere ad Principes ſolum, & Republicam ſpectat. 3. 32. 55
Monaſteria ut probata, & legitima ſit, quæ continere debent, offendunt. ibid. 16
Monaſteria adulteris, falſificis, ſeu corruptis quibus modis diſturbantur. ibid. 17
Monaſterium exculens alia effigie, quam effigie Principis illius Regni, ubi habetur, vel falſificis monachis alienis Principis, & poſſit cauſatur. ibid. 18
Monaſterium Principis conſecrantes, vel ſa ſentens eiſdem ſubſtitutionem poſuit, quibus eam adſiderantes. ibid. 39
Monaſterium inſum pondus extendentem tendens, & ſtans, aquæ eam ad uſum pondus reducere, an in penam incellat, offendunt. ibid. 50
Monaſterium reprobatum vitiatum non poſſit ſolui. ibid. 62
Monaſterium ſacram ſanctitatem non incedit in penam. ibid. 62
Monaſterium minimi valoris ſubſtituit, vel tendens modicam quantitatem, exculatur & poſit ordinari. ibid. 63
Monaſterium ſacram expendens eadem pena puniuntur, qua aſſiderent illam adſiderantes, vel ſtantes. ibid. 64
Intelligit ſi ſciens falſam expendere. 3. 59. 65
Ignorantia quomodo in hoc caſu probetur, offendunt. ibid. 66
Monaſterium ſacram expendens, ſi doceat ſi quo illam habuit, antea lege puniri debet, & reſtatur alij caſus in quibus poſſit cauſatur. ibid. 67
Monaſterium corruptum, ſubſtitans, tendens, vel ſciens expendens, igne comburatur, & eius bona ſiſco vendicantur. ibid. 68
Monaſteria.
Monaſterium clauſtratum intrare non poteſt Epifcopus pro eoſſecratione ſororis, & caſum confirmatione. 3. 341. 16
Monaſtes virgines ante 21. annis annum completum conſecrationem debent ex ſacra Congreg. ibid. 57
Conſuetudinem benedicendi virgines non amplius eſſe in via cenſuit ſacra Congregatio. ibid. 58
Monaſtes & clauſura etius, & excoſſaſ licentiam dantes, committunt, & acceptantes, in excommunicationem Papalem inſidant. 3. 346. 36
Monaſterium Monaſteria ingreſſiones praterſe ſacram ſacram abrogatam, & Superiores Regulares, qui eandem licentiam praterſe eoſ aliquem ingredi permittunt, & qui praterſe licentiam Epifcopali eoſ ingreſſum neceſſitabant non vigenbut, in excommunicationem Papalem inſidant. 3. 37. 111
Monaſterium ad electiones vocari non temperantes ea, ex quibus diſcordia nati, vel ſorori poſſunt. 3. 33. 104
Monaſterium viſitationes impeditur. 3. 36. 125
Monaſtes, quæ priuilegio, vel ſubſeſto Papæ ſunt immunit, in ſis, quæ ad clauſuram & ſpiritualium rerum eam pertinent, ſubſtituntur Epifcopi. 3. 453. 4
Monaſtes exempti poſſunt toties viſitari ab Epifcopo quocunq; ad obſervationem clauſuræ ei viſitationis expellat. 3. 454. 1
Monaſtes in ciuitate degentes, ſed alieni Epifcopo ſubſeſti, viſitantur ab Epifcopo diocelſa, ſicut alia Monaſtes ſubſeſti Regularibus. ibid. 6
Monaſterium clauſura ſi non ſeruat in monaſterij, quæ Regularibus ſubſtituntur, videtur debet Epifcopus, nec ab ipſa Regularibus impedi poſſit. ibid. 7
Monaſterium

Index Rerum,

Monialium claustrum monia si sunt contracta, & facultates non
suppetunt, fidelium elemosinis relaxanda sunt, vel moni-
alium confanguinitas ad hoc compellendi & illa defi-
cientibus, tunc compellendis cuius cuius auctoritate sunt
creatum monasterium. 3.415.10
Monialium claustrum custoditur impedimento secretum ad ipsas
moniales, & colloquia cum eis. ibid. 11
Monialium claustrum si sciatur qualiter sit custodiendum, quae
sunt attendenda, ostenditur. ibid. 12
Moniales exitis de suis monasteriis quibus constitutionibus
prohibeantur, ostenditur. 3.415.13
Moniales an possint in monasterio egredi ad alios casibus ultra
illos tres relesos in Confess. Pij.V. pro parte negativae ex-
penduntur fundamenta, & citantur Doctores. 3.415.15
Pro affirmativa fundamenta, & rationes adducuntur. ibid. 16
Moniales in monasterio egredi possunt aliter infirmis casibus
similibus illis tribus, de quibus in Confess. Pij.V. de infir-
mitatibus omnibus praesidialis sit. ibid. 18
Casus tres, quibus licet Monialibus in monasterio egredi ex
similitudine rationis exeat ad casus hostium inuolen-
tium, aqueductus, & reus domus. 3.417.12
Vide *Confessarius, Medicum.*
Moniales ab uno monasterio in aliud possunt transferri causa
noxi foundationis, correctionis, vel reformationis pro cuius
licentia obtinenda ad Sedem Apostolicam. est recurrendum.
ibid. 15
Moniales quando transferuntur de uno monasterio in aliud
permisso Sedis Apostolicae quomodo, & quando huiusmodi
statutario sit facienda, ostenditur. 3.418.16
Moniales extranei in monasterio iustam causam non habent,
ut eam nequeant suam gerere, etiam si nullum in propin-
quam haberent. ibid. 17
Moniales volentes exire in monasterio ob aliquam causam ac-
cessariam, ad qua debeant obvenire licentiam, ostenditur.
ibid. 18
Moniales in suis monasteriis excentes sunt excommunicare
excommunicatione maiori Summo Pontifici reservata, & in
eandem incurant Praetati eidem egrediendi licentiam
quomodo concedant. 3.419.19
Moniales excommunicatae in suis monasteriis egredientes, & re-
sipientes eas, incurant excommunicationem Papae re-
servatam, nisi compositionem quamdam naturalem in certum necesse-
sitate faciant. ibid. 20
Monialium monasteria ingredi prohibentur omnia causa, cum
quae sunt viti, ac mores habentes eorum rationem, & p-
Constitutiones Gregor. XIII. quibus reuocant omnes fau-
tates ingredendi monasteria & domus Monialium refe-
rentur. 3.420.33.34
Sixtus V. fecit excommunicationem omnium licentiam qua-
rumque ingrediendi Monialium monasteria. ibid. 35
Monialium monasteria intrantes sine licentia an incurant
excommunicationem comminatum contra egredientes
vigore aliquam facultatem, ostenditur. 3.421.36
Monialium monasteria ea praesumptione intrantes praeterea
aliquam licentiam sine ratione, & causa, vel a Summo
Pontifici, laici reuocantur, incurant excommunicationem
comminatam contra egredientes vigore aliquam facul-
tatem. ibid. 37
Monialium praefecta, si Superior longe absit, in casibus repe-
nitae, sed tamen necessitatis, possunt licentiam concedere.
ibid. 39
Monialium vota eorum monasteria ingredientibus recipere
possunt Praetati quando prudenter iudicauerint non posse
licet canonico electionem ipsi non, intrantibus. 3.423.
47
Causae intra ad Monialium monasteria non requiritur,
quod sit necessitas, sed sufficit, quod sit necessitas quae-
dam moralis, rationabilis, & manifesta. ibid. 48
Monialis cum virum obit, an & quibus in casibus liceat sa-
ceddoti ingredi claustrum, ostenditur. ibid. 49
Monialium monasteria officiales intrare possunt pro aliquo
opere recurrendo, quod commodum extra monasterium fieri
non possit. 3.424.51
Monialium monasteria intrare non possunt fautores. ibid. 52
Monialium claustrum intrantes pro aliquo permisso negotio,
satis illo, sibi peccato mortali tenentur Ratim caute, quam-
uis possint per aliquamquam temporis amplius se detinere.
ibid. 53
Monialium monasteria licitum est intrare mulieribus volen-
tibus vel famularibus domesticis feruinit incumbere. 3.425.
40
Moniales ancillas pro seruitio communi habere non possunt,
quibus licitum sit claustra intrare, & caute quando libuerit.
ibid. 41
Monialium monasteria frequentantes quae pena puniuntur,
ostenditur. 3.427.49

Frequentia alloquendi cum Monialibus, ex quibus vicibus
inducatur, ostenditur. ibid. 50
Causa legitima alloquendi cum Monialibus non est occasio
confanguinitatis. ibid. 52
Loquens cum Moniali audiente, sed non respondente, ligat
sent excommunicatione lata contra alloquos Monia-
liales. 3.470.84
Monialibus quomodo liceat habere omnes, seu reditus an-
nuos, aut quodlibet pecuniarum, ostenditur. 3.472.55
Moniali an liceat possidere quod sibi legatur, reliquatur, vel
datur? ibid. 55
Moniales non possunt possidere tanquam proprium quod suis
manibus laborando acquirunt, & quo casu illa sibi com-
parare possint, ostenditur. 3.473.58
Monialis quando possit sibi continere redditus vitalitatis?
ibid. 59, 61
Monialis non dicitur contrarius et possessioni & voto pauper-
tatis reuocare proprium de licentia Superiorum cum certa
moderationibus. ibid. 62
Monialium claustrum in omnibus monasteriis, etiam exem-
ptis, censetur, & reuocare potest Episcopus. 3.474.37
Moniales exemptas Episcopus absoluit. 3.478.15
Monialium monasteriorum regem habent Episcopos nam
Card. suspenditur ab ingressu Ecclesiae pro prima vice, pro
secunda vero à iuribus si ea ingrediatur in casibus non ne-
cessariis.

Monia.

Monio trina non requiritur, ut clericus non incedens in
habit, & Tonsura amittat clericalem privilegia. 3.49.19
Monitiones S. Caroli Borromei ad Canonicos. 3.110.76
Monio necessaria est ad effectum, ut data negligentia ha-
redit ad Episcopum decessum ea elegendi possint. 3.345.
14
Monitiones plures non requiruntur, sed unica fuit est, ad iudice
personaliter facienda. 3.346.45
Monitiones pro excommunicationibus ferendis concedi, &
publicari possunt festis diebus, quin & excommunicationis
proferri, praeterquam in certa indigentibus diebus. 3.419.
43

Monitorium.

Monitoria concedi possunt aduersus testes non cognitos alio-
cuius negotii veritatem faciant, vel ostent, si veritatem re-
feruntur ferre verum. 3.416.17
Referuntur praeiudicia monitoria aduersus testes alio-
cuius negotii veritatem faciant. ibid. 18
Monitoria excommunicationem pro rebus deperditis instan-
te parte, & officio iudicis implorante conceduntur.
ibid. 19
Monitoria huiusmodi instante iudice laico concedi possunt,
modo ea simpliciter a iudice Ecclesiastico non tamen iubent.
ibid. 21
Monitoria huiusmodi quando iudex Ecclesiasticus promul-
gare possit nemine presente, ostenditur. ibid. 23
Monitoria huiusmodi sunt concedenda illi, cuius interese,
non tamen alia. ibid. 24
Monitoria huiusmodi non sunt concedenda quando certae
sunt personae. ibid. 25
Monitoria huiusmodi pro qualibet parua re decreti non de-
bent. ibid. 26
Monitoria debent continere expressionem rei deperditae, &
eius valorem, nisi fiat per Ecclesiam, & locum p-
monitionibus, &c. 3.417.27
Monitoria pro qua summa in Curia Romana, & Neapol. con-
cedantur, ostenditur. ibid. 30
Monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem
iudicantem. ibid. 31
Monitoria haec in criminalibus non conceduntur. ibid. 32
Monitoria non conceduntur si sunt infamatoriae allegari par-
ticulari personae. ibid. 33
Testes qui monitoria excommunicationis impulsu veniunt
testimonium veritatis dicunt, quomodo probantur, ostendi-
tur. ibid. 34
Testes qui monitoria excommunicationis impulsu veniunt
testimonium veritatis dicunt, tunc in senipia reuelant,
& principaliter quomodo sit. ibid. 35
Monitoria excommunicationem concedi possunt tam ante
excepam litem, quam ea p-ndente, dum probationum con-
tinetur non elabatur. 3.418.38
Monitoria quomodo concedenda, & quae peruenire debent,
ostenditur. ibid. 40
Episcopos tanquam delegatos Sedis Apostolicae praecedunt in
monitionibus vigore significati expediri à Summo Pont.
ibid. 41
Executio monitorum Papalium an possit absolvi ab
excommunicatione: quomodo parat sit, qui in eam inci-
dit, ostenditur. ibid. 43
Monitory

& Verborum.

Monitorij vi nemo metuat seipsum patfacere, aut denuntiare. 3.419.45
Vide Denunciatio.
 Monitorio non potest esse Clericus etiam primus tonsatur. 445.19. & 445.19

Mons pignus.

Montium pignus statum Ecclesiasticis pignescens, & officia-les nunes, qui penitus ad dictos Montes quomodolibet spectantes in alios quam pauperum vias disponere possunt, iuxta excommunicationem Papalem incidunt. 3.11.169
 Montes pignis impugnationem predicando, vel disputando incidunt in excommunicationem semini referantur. 3.11.148

Mors.

Mors purgatio non admittitur, ubi executio facta est à iure. 3.174.169
 Mors purgatio non admittitur, ubi dies & panna simul à lege, vel ab homine ponatur. 3.184.17

Morbus.

Morbo Gallico laborans si foris appareat, hæreticæque sit scandalum gignit, irregularis fit. 4.10.46
 Morbo communi corruptus Ordines assumere non potest, nec in seipso ministrare. 4.41.148
 Morbis quando pestis ordinari. 3.450.43

Mors.

Moris articulus dicitur non fore periculum mortis provenire ea infirmitate, sed quodlibet probabile moris periculum instans. 3.166.81
 Moris, aut gravis infirmitatis periculum potest efficere, ut à quolibet sacerdote huiusmodi excommunicatus absolut possit. 3.443.14
 Mors omnia solvit. 3.240.6
 Mors civilis non requiratur naturalis quoad iura effectus, nisi quando ex qualitate, & natura ægroti mors civilis faciat eundem effectum, cuius est mors naturalis. 3.206.18
 Mors boni qui, & qui parvi remissio. 3.23.3.14
 Mors si illarici populi Principis in vestitu, vestibusque quadrato oibis facti, sed simpliciter singularemque prout hominis exerceat. 1.11.14
 Mors si Martens Anthonis Patriarcha anno 1551. Fidelium profectum fuit. 3.115.43
Vide Mors.

Mulier.

Mulierum familiaritatem diligenter eorumdem Sanctissimorum hominum factis illustrare. 1.17.44
 Mulieres sunt via iniquitatis. Ibid. 45
 Mulier omnia, que violentia, & comestantia est, eadem quoque meretrix est. 1.100.16
 Mulier fornicans cum in clerico in maiusculis non committit ex parte sua incestum. 3.24.4.11.13
 Mulieres cuiusqueque sunt acutis percutientes Clericum peius absoluti. 3.445.30
 Mulier que monasteria Regularium etiam Mendicantium ingredi ausa fuerit, in excommunicationem Papalem incidunt. 1.11.135
 Mulieres ingredi Monasterium præterquam in casibus à iure permissis cogentes. 3.35.147
 Mulier ingredi Monasterium præterquam in casibus à iure permissis cogentes. 3.35.147
 Mulier in causa matrimoniali testis esse non potest. 3.317.9
 Mulierem medicam, ac licet sanosducere in infirmitate per curationem Religiosis instans. 3.470.91
 Mulieres ingredi possunt Fratrum monasteria, que sunt in fide, vel in quo dum fabricantur ad hoc Conventus, ad ibi morandum non fuerit interdictum. Ibid. 91
 Mulier si puerigena reputatur in carcere, calpe cædendis præsumitur. 3.108.13
 Mulieres sollicitatem in Confessione, si delicti graviter perat possunt Curia seculari puniri: ita. 3.119.11
 vi Mulierum, verificari potest in duobus secundum subterfugium materiam. 3.161.33
 Mulier adhibenda est non odiosa, nec exquiret omnia. 1.73.3

Munus.

Munus temporale accipit in cui tribuitur, qui tribuit vero recipit donum spirituale, & celeste. 1.11.4
 Munera quælibetque, & quodcumque illi offerantur, recipere non potest Episcopus à visitatione ratione procuratorum. 3.291.14
 Munera, & pontium ad reparationem non sunt tributa imponenda clericis absque summi Pontificis auctoritate. 3.16.7
 Munera conditione prædite, & bonorum consilio munita, detur. 3.272.119

Mutilatio.

Mutilatio inducit irregularitatem, quo à aliquo membro, dummodo prius palam, & ob culpam contigit. 4.447.10
Bartholæ de Episcopo part 1.1.

Mutilatio partis alius membri non producit irregularitatem, nisi per illa abscissa celebretur admittere possentem, vel notoria culpa in illius abscissione accedat. 4.448.12
 Mors & iudi possunt confirmari. 4.319.10

N

Nasus.

Nasum pressum, glandem, aut rostrum deticiens præcipue si parat defensoriam, prohibetur ordinari. 2.410.32
 Nasus ecclesiam inducit irregularitatem. Ibid. 33
 Natalibus legimus Papa aliquos testatur, quod attinet ad ea, que spiritualia sunt. 3.11.46
 Natale vi vnaquisque diligat naturale est. 3.170.6
 Natalibus perferendi debent, id est, ad legitimam, vel illegitimam fac. 3.133.9
 Natalitatem incidens questio in iudicio seculari hæreticis ad Episcopum, seu eius delegatum est remittenda. 3.317.16
 Naturalis filij præterea ex parte, quo parentes eorum concordant erat effectus Cisterii, non possunt benehære parentum obviare. 3.203.6

Natus.

Natus nemo inter Christianos gratum ore probandi se esse eorum ex parte Christianis. 3.117.46
 Natus fortuito in aliquo loco non potest dici ex illo originatus. 3.106.18
 Natus in mari originem habere dicitur vel pater domesticum habet. Ibid. 19
 Natusque Christianorum cuiuscumque generis bona, etiam in literaribus inventa suscipientes, excommunicantur iuxta Bullam. 3.14.81
 Natusque non à patre distitit, ut ad Episcopalem dignitatem ascendere cogatur.

Necessitas.

Necessitas vigens, que excolet Episcopum à residendo, quomodo intelligenda. 3.12.7
 Necessitas si viget aliunde commodi ultimas defensionum voluntates, neque adhi possit Summus Pater, potest Episcopus illas commutare. 3.111.16. verum octavum.
 Necessitates qui dicantur, & eorum materia remissio. 3.47.119
 Negativa cum adiungitur distinctio, aliquid, etiam in qualibet minima parte verificatur. 3.403.7

Negligentia.

Negligentia Episcopi, circa id quod facere debet, devotetur facit invidiosum ad Archiepiscopum. 1.171.19
 Negligentiam Episcopi exempt non potest supplere Archiepiscopus. 3.173.26
 Negligentiam exemptorem supplere Episcopi in multis casibus tanquam sedis Apostolice delegati. 3.183.102
 Negligentia non presumitur, sed probanda est, & non presumitur ignorantiæ scientia probetur. 3.184.19
 Negligentia est rationis confusio, seu tarditas inefficaciter imprævidens eo quod est iam bene consilium, & indicatum. 3.171.8
 Negligentia foemalis & proprie vitium non semper constituit peccatum mortale & in Confessione ipsam confidendum nisi in duobus tantum casibus. Ibid. 9
 Negligentia solida Prælati circa provisionem beneficiorum non committitur, nisi per lapsum certi temporis. 3.181.37
 Negligentia eorum, quibus incomit promissio maiorem dignitatem, committitur per lapsum rati temporis. Ibid. 38
 Negligentia promittere debentium inferiores dignitates, & beneficium, committitur per lapsum sex mensium. 3.182.39
 Negligentia pariter eorum in presentatione ad beneficia faciendis ut committitur, presuntum laici est tempus quadimittit, Ecclesiasticis autem semestris. Ibid. 40

Negotia.

Negotiis non dicitur qui vendit fructus suorum fundorum. 3.437.12
 Negotiis dicitur clericum vendens fructus ex suo semine, subque indultis collectis ex alieno agro conducto. 3.438.12
 Negotiatur non dicitur, qui vendit gram, aut vinum ex redditibus suis beneficij. 3.437.10

Neophytus.

Neophytus deducitur à aeno, quod est novum, & phytus quod est Fides, quasi novus in Fide. 1.111.1
 Neophytus est ille, qui à reprobare religione consensum de secretis Christianis milititer aeno de. Ibid. 3
 Neophyti concupiscunt non debent, qui à multo tempore ab Indulgentia ad Christianissimum suum converti. Ibid. 3
 Neophyti concupiscunt non possunt, qui à natiuitate sacro Beati. Ibid. 4
 Neophytus fuerant ablu. 111

Neophytus

& Verborum.

Omnium Ecclesiarum vicarius constituere non potest, nisi Episcopus speciale accedat permittum. 3. 183. 78

Omnidarius aliquem vindictæ studio in Vobis. 3. 12. 157

Officium.

Officia ubi sunt peculiaris, & extra administrationem ad remedium pauperum, & concordiam, potestas aliqua veneralis præcedere debet, quæ ceteras omnes regat. 1. 3. 40

Officia dumtaxat in venerationibus celebrare potest Archiepiscopus in presentia etiam in loco exempto. 3. 174. 43

Officia quæcumque veluti Notarius Audientie Episcopalis existant moribus Episcopo, potestque omnes succedere illa concedere. 3. 143. 11

Officij datus, seu concessio quando fuit facta ab Episcopo ad vitam officialis cum consensu Capituli non potest recuperari à successoribus. 3. 143. 33

Officia à Prelato defuncto concessa non possunt transari à successoribus confirmata sunt à Summo Pontifice. 3. 143. 15

Officium collatum fuit commissum à Prelato, tamen extendatur cum clausula, Ad breuicium, vel ad libitum, seu ad voluntatem eorundem, non potest transari ab ipso Prelato concedente nisi iusta, & legitima causa interueniat. ibid. 18

Officium Episcopi, vide *Episcopum*.

Officialis.

Officialis Famine inter in expeditionibus sibi interdicitur à Pio IV. se interuenientes. 3. 133. 16

Officialis verbum simpliciter probatum quando ad foris, vel generaliter fit referendum, ostenditur. 3. 116. 15

Officialis assumpti ad visitationem expediendam, quod salarium possint accipere à visitato, ostenditur. 3. 189. 43

Oleum.

Oleum sanctum rursus dicitur consecrari. 3. 143. 1

Oleum oliuatum est officiale huius sacramenti Confirmationis, balsamum vero sacramento. ibid. 3

Oleum Cerechmentum quale. 3. 144. 6

Reges ab Episcopo in sua Regia hoc sancto oleo Vocationem accipiunt. ibid. 7

Oleum quo reguntur Reges quid significet. ibid. 8

Oleum infirmorum, ab Episcopo benedictum, & maris remota sacramenti Vocationis. 3. 145. 13

Oleum, & Christi de consensu Summi Pontificis, ad presbiteri à simplici Sacerdote consecrari. ibid. 14

Oleum oliuatum est materia sufficienti sacramenti Vocationis, etiam benedictum sit ab Episcopo alia benedictione. ibid. 15

Olei ratione nihil pro Chrismate recipi potest. ibid. 18

Omnis.

Omnis Christi leue est, quod portatorem non gravat, sed leuat. 3. 146. 25

Omnis capelle iniunctum, quod vel ex ratione diminutione, vel ex alia causa adimpleri non potest, per Episcopum dimitti valet. 3. 151. 4

Omnis rei transit cum sua causa. 3. 145. 8

Omnis probabilitas potest sequi in foro conscientie, relicta probabilitate. 3. 40. 19

Oppositio facta in concursu Parochialis vacantis non tribuit oppositiui ius ad rem considerabile. 3. 191. 48

Oppositio in opposito idem operatur, quod propositio in propositis. 3. 149. 11

Operari non potest penitentialis prebenda postquam est effectum sortita, nec Penitentialium etiam valet opus, nec terreo, nec diuino officio. 3. 137. 35

Omnibus que domi habentur nomine Ecclesiarum veniunt. 3. 144. 15

Omnem totum pro propria diocesi habet Summus Pontifex. 3. 150. 4

Ordinatio, & qui ordinari, & ordinari possunt.

Ordinatus est in Ecclesia, qui cum diligit, non delectat. 3. 1. 18

Mores ac ratio finalis Concilij Tridentini fuit, ut cognoscere-
rentur ab Episcopo ordinandi mores, dum per tale tempus ei interueniret, cum illorum iura domum commodaret, & penitus sit. 3. 113. 7

Ordinandi quo tempore debent coenari. 3. 131. 2

Ordinandorum genus sexcentis debet, an scilicet ex Catholicis sibi sint. ibid. 4

Ordinandus non est qui beneficium Ecclesiasticum non obtinet, nec aliud inde commodè videri possit. 3. 132. 11

Ordinandorum intentio quomodo inquirenda, & si ioinandus primam Tenentiam recipiat, ea tantum sint, ut gratias
Burgh, de Episcopo Paris 11.

exemptione forti, non peccat mortaliter. 3. 143. 16

Ordinandi missio est in terminis actus, nec calit locum in quo possint Ordines conferri, nisi in loco interdicto, an lo eo licet consecrari, ostenditur. 3. 145. 18

Ordinatio, & ordinatus non expectantur temporum interititia quas penitus incurrit. 3. 175. 14

Ordinatus sine titulo de iure tenetur providere ordinari de sufficienti beneficio, illique iocera subministrare vice necessaria, etiam si ordinari habuerit parrem diuitem, qui tamen nihil illi assignat pro victu, aut sua portione. 3. 189. 34

Ordinare aliquem accepto ab eo iuramento, vel promissione de non inferendo molestias super eius promotione per triennium à collatione Ordinum est suspensus. 3. 133. 18

Ordinans aliquem, vel priorem Tonsuram confertis simoniacis acceptis pecunia, priore, vel priore, suspensus à Pontificalibus, & ab ingressu Ecclesie interdicitur. ibid. 39

Ordinare non potest Archiepiscopus, nec concedere litteras dimissorias domi acta visitat. 3. 194. 43

Ordinare non potest Episcopus quemquam inuitum. 3. 111. 47

Ordinare non potest Episcopus titulum quatuor cuiuslibet familiaritatis, aut consanguinitatis seu, aliquem abique potestati Prelati capitulo consensu, aut licentia dimissorias. 3. 114. 77

Ordinare non potest quis ab Episcopo originis matris, et si sit filius naturalis. 3. 106. 15

Ordinari non potest ab Episcopo, in cuius diocesi patrimonio habet, & ratione originis, aut alia de causa subditus non sit. 3. 100. 18

Ordinari ab Episcopo nequit qui diaconatum, aut subdiaconatum suscepit à Papa sine eius capitulo licentia. 3. 115. 65

Ordinari prohibetur acceptum. 3. 139. 49

Ordinari quis forte potest ad titulum beneficii habere reditus incoctos, & casuales defunctorum, & annuatim rationem, si committeret ad certam summam pro victu sufficientem redigantur. 3. 180. 17

Ordinari quis non potest ad titulum de futuro, & sub prelo etiam erret, 3. 111. 18

Ordinari quis non potest ad titulum litteraturæ etiam ingois. 3. 106. 75

Ordinari quis potest ad titulum personis, domando ad hominem ipsam sustentandam sufficientem sit, & Episcopus indigne erret assumentum. ibid. 74

Ordinari potest subditus, & beneficium accipere de ecclesia si crimen, & eundem fuerit deductum in iudicium. 3. 115. 18

Ordinarius.

Ordinarius priuatus ab Episcopo habet seruandis, & congregatis Synodum, potest dimissorias concedere. 3. 132. 8

Ordinarius non potest precipere, ut matrimonialia domi celebrantur secunda Concilij forma. 3. 172. 18

Ordinarius tantum habet facultatem remittendi denunciationses ea causa. ibid. 27

Ordinari appellacione venit Episcopi Vicarius. ibid. 18

Ordinari alioque iusta causa denunciationsis remittere non possunt. 3. 174. 38

Ordinarius existens iusto causa dispensandi tenetur ad petitionem partis sub peccato mortali dispensare. 3. 171. 14

Ordinarius facultatem concedere potest alicui Sacerdoti matrimonium assistendi forum diocesanos. 3. 184. 116

Ordinari appellacione venit Episcopi Vicarius. ibid. 18

Ordinarius potest concedere facultatem celebrandi sponsalia, & matrimonialia prima die Adventus Domini, &ique ad diem Epiphaniæ, & à quarta feria Cinerum, &que ad octauam Pasche inclusit, sine solennitate. 3. 194. 194

Ordinarius index ille dicitur, qui ius officij, vel dignitatis iurisdictionis, seu iurisdictionis præstet. 3. 401. 16

Ordinarius non potest sine refectione absolutionem excommunicationis nisi nulli refectionis. 3. 43. 184

Ordinatus in quibus consecrationibus tenetur dare licentiam Casemilia, aut Beneficiaria eorum animarum non habentibus, volentes facere abstinere causa studij. 3. 145. 29

Ordinatus Ordinarius est Summus Pontifex, eorumque omnes omnes Ordinarii. 3. 149. 6

Ordinatus si promittit de beneficio quod varietur lo Cuius, promissum non habetis titulum coloratum. 3. 115. 10

Ordinatus loci ubi obit defunctus rationes testamenti exproscite debet. 3. 151. 11

Ordinatus potest non obtinere regala de reualia possessione compellere ad ostendendum dispensationem. 3. 179. 14

Ordinarius nullus inficiat Papæ potest perperam commendare. 3. 181. 4

Ordinatus non potest concedere laico suspensionem super beneficio libere. 3. 101. 13

III x i Oculi

Index Rerum,

Ordinarii confusus in libris assignationibus facilius debet
ab eo purgari unico concilio cum sit religiosus. 3.139.3
Ordinarius aut possit mulctis & penis cogere peccatores ad dis-
cendam doctrinam Christianam, ostenditur. 3.141.3
Ordinarii sub vocabulo comprehenduntur Episcopi Vicarius. 3.
133.1
Ordinarius, contra quem, & Superior Regulari nulliter pro-
fessus potest intra quinquaginta annos nullatenus sue
profectionis deducere, si etiam sit superior monasterii, sus-
cepti quod solus procedat. 3.133.1
Ordinarii in monasteriis sibi subiectis, & etiam exemplis nu-
merum Monachorum ducere debent in quolibet monasterio,
quo commode ibi sustentari possunt ex Bulla Gregor.
XIII. 3.437.3
Ordinis sacra Congreg. refertur. 3.431.4
Quae Paulus V. & S. Congreg. Gregorio XV. & S.D.N. Ve-
rbanus VII. Lapprobantibus circa eorum numerum Reli-
giosorum vnicuique monasterio prescribendo edidit, in-
feruntur. ibid. 1.67.3.9
Ordinarius non debet explorare voluntatem parit, quae ha-
bitum scriptis in monasterio, ad petitionem illius, qui vult
illam in votum ducere, sed expectandum tempus faciendo
profectionis. 3.441.1
Ordinarii tanquam Solis Apostolicis delegati in causis neces-
sariis, & miserabilibus personarum Regularis debitos
cogere, & compellere ad solvendum debitum possunt. 3.
441.21
Ordinarii locorum omnium Regum, & omnes haereticas
paucaque inquisitorum possunt procedere, & forte an-
ticipare in Regularibus, qui personam ad inobedientiam per-
petuant in acta Confessionis Sacramentalis inducant. 3.
449.40
Ordinarius audit potest ex defectu iustitiae in exemplis, ut
suppletur. ibid. 47
Ordinarius potest professionem ante expiationem decimum an-
ni non factam nullam declarare. 3.445.1
Ordinarius potest, & tenetur percipere delegatum etiam Prin-
cipis, ne aliter sua potestate vacet, quam lo suis iuribus
conveniat. 3.448.17
Ordinarius si sine ordine beneficium intra parochiam
consecutus ipso parochia infra tempus datum ad persequen-
dum, cui collecta valet non prescribere, nec contrari-
etate parochia. 3.453.16
Ordinatio, & Ordinatus.
Ordinatio Abbatis Ordinatus minoris confensus sibi non sub-
diti Regularibus, est iusta, & iustitia. 3.404.11
Ordinatio sine titulo facta, quoad executionem ista appel-
latur. 3.417.8
Ordinationes factae in diocesana Synodo sunt perpetuae. 3.
397.14
Ordinatus super eorumque interdictis non potest dispensare
cum eo diocesano, nisi illi in dimissis dispensandi fa-
cultas concedatur. 3.424.9
Ordinatus.
Ordinatus absolute conditione compulsus non recipit extra-
terrenum. 3.196.5
Ordinatus conditionali adductus exactione, permittit sibi
Ordines conferri, characterem recipit. ibid. 6.
Ordinatus siue licentia proprii Episcopi est illi habilitas ad ben-
eficia consequenda. 3.117.20.11
Ordinatus nullo praemisso examine quam primum ordinetur. 3.
194.11
Ordinatus contra prohibitionem Episcopi habentem ne quis
ad ordinationem accedat sub poena excommunicationis
non examinatur, vel approbatur, consecretur suspensionem,
non nisi a Papa dispensandus. 3.195.13
Ordinatus in Presbyterum non mutat iure, cui non traditur
Patena cum Hostia, & Calix cum vino. 3.140.8
Ordinatus vi mittitur, qui laico constantem vinum cadere, esto
suscepit Ordinem, an voto continenter tenetur, dispensa-
tur. 3.141.5
Ordinatus ante legitimam aetatem inculpabiliter suspensio-
nem non incipit. 3.141.17
Ordinatus ante legitimam aetatem bona fide testimonio suo
rum parochiam non remanet suspensus. 3.149.10
Ordinatus ante legitimam aetatem, bona fide, illa late veniente,
recte potest Ordinem recipere sine dispensatione. ibid. 13
Ordinatus cum testimonio ex donatione facta tanquam
ordinatus sine titulo laicorum parochia suspensionem possunt
contra ordinatum fore illi. 3.144.57
Ordinatus cum pacto, & conditione de reddendo parochiam
sibi donato non incipit villam parochiam, sui suspensionem.
3.144.30
Ordinatus ab Episcopo haeretico ignoranter, cum primum id
sciverit, debet se ab usu Ordinis abstinere, potest tamen
per Episcopum a tali suspensione solari. 3.149.2

Ordinatus ab Episcopo haeretico, vel schismatico, scilicet
beneficium obtinere non potest. ibid. 3.
Ordinatus ab haeretico, vel schismatico per votum cadentem
in constantem vinum, an incurrit suspensionem. ibid. 8
Ordinatus sine scientia, sine ex ignorantia probabilis ab Epi-
scopo excommunicato, suspensus, vel interdictus, excommu-
nicationem Ordinem non recipit, sed magis dispensationem. ibid. 9
Papa solus dispensat an suspensionem, quam contrahit ne-
ditatus scientes, sine ex ignorantia casuali, vel probabilis,
ab Episcopo excommunicato, haeretico, vel schismatico;
data vero probabilis ignorantia dispensat Episcopus. 3.
470.10
Amplia etiam ordinatus ab Episcopo excommunicato,
aut suspensus per vinum, aut merum. ibid. 11
Quid si recipiens probabiliter ignoravit Episcopum esse ex-
communicatum? ibid. 11
Ordinatus a Papa nullus ad superiores Ordines promovetur
sine ipsius licentia potest. 3.150.31
Ordinatus a Papa ab inferiori non deponitur. 3.150.11
Ordo.

Ordo nullus Episcopali maior, vel aequalis reperitur. 3.151.1
Ordinem Clericalem summeque decet, ut ex manus vio-
lenter alioque iustitiam, quae Deo solentem non conferre
sunt. 3.101.3
Ordinis Sacramentum a Christo Domino institutum. 3.151.3
Ordinis Sacramentum gratiam confert, ut sequitur Sacramen-
ta. 3.196.16
Characterem impii sicut baptismus, & confirmatio. ibid. 4
Ordinis Sacramentum quid sit. ibid. 7
Neminem ad illum voti possit, nisi in caso necessitatis. ibid.
Ordinis Sacramentum neque accipere, qui aqua baptismi
regeat non fuerit. ibid. 8
Ordinis Sacramentum non confirmatio dati prohibet Concil.
T. id. procedit tamen de necessitate praecipue, non de neces-
sitate Sacramenti. 3.157.14
Ordinis Sacramentum non recipiens non praemissa Confirmatione
excommunicatur, & excommunicatur, non peccat moraliter,
nec aliquem suum irregularitatem. ibid. 15
Ordines singuli an sint Sacramenta, ostenditur. 3.158.19.10.11
Ordines Sacri quae, & quare sic dicantur. 3.159.11
Ordines minores quare facti non dicantur. ibid. 13
Ordines maiores, & minores in quibus differant, ostenditur.
ibid. 14
Ordinis Sacramenti veritas, & proprietas est Episcopus minister. 3.
100.1
Ordines conferendi potestates penes Episcopum rebus, etiam si
excommunicatus, haeretici, aut degradatus, suspensus, vel
interdictus sit. ibid. 3
Ordines minores ex facultate Summi Pontificis possunt etiam
a simplicibus sacerdotibus conferri, non sic maiores. ibid. 4
Ordines deponere non potest Episcopus ei, qui obtinet bene-
ficiam ante Ecclesiasticam dispensationem. 3.111.6
Ordines non habentibus beneficium Episcopos non tenent
cofessionem, nec ob id ab eo appellari potest. ibid.
Accedens licentia, & consensu proprii Episcopi, potest
alioque non suo subditi Ordines conferre. 3.111.11
Ordines ab aliquo Episcopo suspensio sine proprii licentia
sive licentia dimissionis parochia suspensionis a suspensorem
Ordinem excommunicatur. 3.111.10
Ordo si de facto vellet consecratur, non recipit caracte-
rem impediente seculo. 3.111.11
Ordines minores consecratur his, qui scilicet linguam, Lat-
inam intelligunt. 3.141.6
Mater laetiora Sacramenti Ordinis est res illa quae tradi-
tur illam suscipiente, gratia vero est materia prima. ibid. 7
Ordines minores possunt abique Missa conferri. 3.143.4
Ordines maiores de necessitate praecipue, non vero Sacramen-
ti sive in Missa conferendi. ibid. 11
Ordines minores vero die omnes possunt conferri, laudabilis
tamen est si fiat cum necessitate, vel alia regere causa be-
ne vult Episcopo. ibid. 17
Ordines minores & prima Tonsura vna die conferri possunt,
ubi adeo confectio. 3.144.19
Ordines minores & prima Tonsura vna die recipiunt, ubi
non adeo confectio, nullam incurrit irregularitatem.
ibid. 20
Ordines minores cum Subdiaconatu in vna die consecra-
rent si confectio viget. ibid.
Ordines minores etiam possunt conferri in quilibet Ecclesia, tamquam
non Cathedrali, & in Domino Episcopali, vel alia non Epi-
scopali, de consecratione. 3.144.14
Ordinis Sacramentum in loco interdicto, vel personis interdic-
tis conferri non potest. ibid. 15
Populo generaliter interdicti clerici etiam prius Tonsu-
ra sive & laici alterius populi in eodem, vel alio loco
Ordinis suscipere non prohibentur. ibid. 16
Ordines

& Verborum.

Ordines an conferri possint Sabbato sancto ubi est locus interdictus. *ibid.* 17
 Anne animum i. sacrepto postremo gradu minorum Ordinum ad sacros quis promoueri non possit, nisi accessit, aut Ecclesie utilitas postulauerit, aut consuetudo permiserit. *a. 17. 1*
 Ordines Sacerdotalis materia remota est Calix cum vino, & panem cum Hostia, mactare vero proxima est illorum traditio. *a. 16. 7*
 Ordines duo Sacri eodem die etiam Regularibus dari non debent. *a. 16. 10*
 Ordines duos sacros suscipiens non solum peccat, sed i. potestatem suscipiens ubi quo solus Papa dispensat, nisi consuetudo permiserit. *ibid.* 11
 Locum congruum ad conferendos sacros Ordines est Ecclesia Cathedralis, vel loci dignitas. *ibid.* 12
 An locus ubi Episcopus Ordines confert in litteris ordinandos sit exprimendus? *ibid.* 13
 Ordines maiores quare sacri appellentur, ostenduntur. *ibid.* 17
 Ordines sacri indignos ante pubertatem an archiepiscopus ad continentiam, ostenduntur. *a. 16. 14*
 Ordines sacri indignos tenetur in Confessione circumstantiam Ordinis sacri derogare, non solum cum adiale peccatum carnis patuit, sed etiam cum consensum præstat. *ibid.* 6
 Ordinis sacramentum i. peritus, factus, & his qui v. ratione carent, administratur, characterem imprimi in eorum anima. *a. 16. 15*
 Ordines sacri in sex anni fabbaria conferuntur. *a. 17. 1*
 & qua ratione in quatuor anni temporibus conferantur. *ibid.* 2
 Diebus fabbari Ecclesia potius cõstituit sacros Ordines esse conferendos, quia fabbarum significat requiem. *ibid.* 3
 In quodam casu fas est die Dominica frequenter post Sabbatum ieiuniorum quatuor temporum sacros Ordines conferre. *ibid.*
 Ordines sacri extra prelatam tempora, nec consuetudine conferri possunt. *a. 17. 4*
 Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, ut extra tempora statuta que possit ab aliquo Antistite ad sacros Ordines promoueri. *ibid.* 5
 Minores fratres, & omnes qui illorum privilegium fruantur, possunt extra statuta tempora Dominici, vel alius festi diebus sacros Ordines suscipere. *ibid.* 6
 Patres Societatis I. c. v. eodem privilegio fruantur, ex indulto Gregor. X. III. *ibid.* 7
 Tempus prelatum ad conferendos Ordines non est de substantia collationis illorum. *ibid.* 8
 Ad sacros Subdiaconatus, & Diaconatus Ordines potest quis promoueri ad titulum beneficii, non obtinente, quod non lucratur illis fructus, nisi post sacreptum Presbyteratus Ordinem. *a. 17. 19*
 Ordo Minorum de Observantia quod privilegium habet ob alia Monasteria prope sua edificata. *a. 17. 16*
 Ordines per saltum ignorantes suscipiunt, vel scienter, antequam ministrarent, potest per Episcopum dispensari. *a. 16. 16*
 Proceus non solum in promotis aliquo tantum Ordine omisso, sed etiam in promotis ad maiores Ordines, omisso minoribus, sive omnis, sive duo tantum. *a. 16. 17*
 Ordines maiores recipiens sciens, vel ex crassa ignorantia ab Episcopo qui loco simul, & dignitate renouationi, susceptor est ipso iure illorum vici, nec potest nisi per Romanum Pontificem i. tali suspensione solui, seu i. probabiliter ignorantibus abdicari. *a. 16. 18*
 Ordines minoribus iniunctis, vel Monachis laicis, vel Episcopis ceteris solum Papa dispensat. *a. 16. 19*
 Ordines sacros dare illis, qui consensum ad legitimam uxorem venerunt, solus est Summi Pont. *ibid.* 15
 Ordines Ecclesiasticos extra tempora i. iure confectos dare solus est Summi Pont. *ibid.* 16
 Ordines duos sacros illis vno, eodemque die, vel duobus continenter diebus dare est Summi Pont. *ibid.* 17, 18
 Ordines ubi quis accipiat ab Episcopo alio solus Papa concedit. *ibid.* 19
 Ordines ubi Episcopus confectos potest alio die sua consecrationis, solus est Summi Pont. concedere. *ibid.* 20
 Ordines Mendicantibus vitare sacrum privilegium, etiam Mariæ magni, an liceat absolueret & refruatur casibus. *a. 17. 17*
 Ordines Episcopali ex quo facit, excommunicari non potest vicarius, etiam Episcopus facit, ex generali commissione. *a. 16. 13*
 Ordines Episcopali ex quo sunt, præter speciale sui Episcopi mandatum, committere non potest vicarius, etiam Episcopus, alteri Episcopi. *ibid.* 14
 Ordo D. Augustini est antiquior Mendicantibus. *a. 17. 17*

Barbosa de Episcopo par. 11.

Ordo Minorum S. Francisci de Paula aduenerat fuit inter Mendicantes i. Pio V. *ibid.* 19
 Originarius. *ibid.*
 Originarius, seu originarius dicitur i. proptia origine. *a. 10. 1*
 Originarius ut quis dicatur non solum requiritur, ut quis natus sit in loco, sed quod parentes ibi domicilium contraxerint. *ibid.* 7
 Origine. *ibid.*
 Origine & principia cuiusque rei in primis sunt exponenda, ut quo tempore clari, aut obici commin fecit, sive funde patet. *a. 15. 6*
 Nihil maiori enormi extollitur in populo, quam originem antiquam eis parere. *ibid.* 8
 Originis Episcopos est Episcopos loci in cuius diocesi ordinandi vici est. *a. 10. 1. 2*
 Origine pariter etiam inspicitur ad Ordines suscipiendos, nam quis ratione patris originis potest Ordines suscipere ab Episcopo loci in quo eius pater natus est. *ibid.* 4
 Originis locus secundum ius civile etiam dicitur ille in quo pater natus est. *ibid.* 5
 Originem patris, & non matris sequitur filius. *a. 10. 14*
 Originis domicilium est immutabile, nec potest transmutari. *ibid.* 10
 Originis dicitur i. natalitate propterea, vel paterna *a. 10. 1. 6*
 Qui habens defectum, & imperfectum, non est admissus ad Ordines, quando fundatur ac honorum generis. *a. 10. 10*
 16
 Offitium. *ibid.*
 Offitium, Lector, & excoicista debent habere xram annorum duodecim, Acolytus vero quatuordecim attingere. *a. 14. 10*
 Offitium quis dicatur, & quare sic forme, materia, & officium buis Ordinis, ostenduntur. *a. 14. 19*
 S. Quodam tertius Deacon Episcopus passus est an. 45. *a. 14. 14*
 P
 P. ac violenter tenetur sub peccato mortali Episcopus excommunicatus. *a. 14. 7*
 Pallium. *ibid.*
 Pallium Patriarchis Summi Pont. tribuit, Archiepiscopi vero eidem Patriarchis acceptione. *a. 12. 19*
 Pallium i. solo Romano Pontificis dari potest. *a. 12. 10*
 Pallio vel potest Archiepiscopus iuxta quolibet Ecclesiam promereri suæ. *a. 17. 40*
 Pallio quibus diebus, & actionibus uti possit Archiepiscopus, ostenduntur. *ibid.* 41
 Pallium Archiepiscopi concedere est Summi Pontificis. *a. 19*
 Pallium i. b. Petri corpore accipi quomodo dicatur. *ibid.* 4
 Pans. & vinum. *ibid.*
 Pans, & vini oblatio in consecratione omni Præfatus quid significet, ostenduntur. *a. 17. 17*
 Pansus Christmas potest iterum super alteram baptismum, aut confirmationem imponi. *a. 17. 15*
 Papa. *ibid.*
 Papa iurisdiclio i. tota Ecclesia est iure diuino i. Christo Domino instituta, & ab eo immediate accepta, ceterorum vero omnium Episcoporum iurisdiclio est ab ipso etiam instituta, sed i. Romano Pont. tanquam eius Vicario i. eo derivata. *a. 14. 10*
 Papa cum eligat supposito legitime electionis conditione, accipit i. Christo Domino immediate iurisdiclionem. *a. 14. 11*
 Papa solus per se, vel per alios suos archiepiscopus, & consensu creat, & transferret Episcopos, diocesibus diuinitus, augens, minuit, sublimat, aut deprimit. *ibid.* 17
 Papa potest excedere, vel limitare ipsam iurisdiccionem Episcopali maneri iure diuino roborem iurisdictionis, ex collatione, & quasi ex natura rei. *ibid.* 18
 Papa odo potest ex toto, vel ex aliqua parte aliquod eorum mutare, abrogare, & tollere, que sancti Apostoli conditione. *a. 6. 10*
 Papa secundum variis tempora, ac variis temporum occurrentes circumstantias diuersas personas ius eligendi Episcopos concedit, vel permittit. *a. 14. 13*
 Papa electio licet olim fieri non posset i. solis Cardinalibus, sed adhibere oportere Clericos Cardinales, & ceteros Clericos, & populi consensum, postea tota ad solam Cardinalium Collegium redacta fuit. *a. 14. 14*
 Papa quare baculo non vtitur, ostenduntur. *a. 14. 14*
 Papa in signum Imperij vtitur Corona Imperiali, & in signum Pontificis vtitur Mitra. *a. 14. 19*
 Papa vniuersaliter O. c. omnes Episcopos dicitur. *a. 14. 15*
 Papa non esse Prælatum, ac Superiorem ceterorum Patriarchatum hæreticum est dicere. *a. 14. 16*
 Papa nullum in terris superiorem habet. *a. 14. 17*
 Ordinarius Ordinarius, & totus Obis est. *ibid.* 17
 111

Index Rerum,

Seruus serorum Del nominatur quoniam ad humilitatem, nam quantum ad potestatem est Dominus dominorum. *ibid. 18*

Papa saltem in habitu habere potestatem secularem immediatam à Christo Domino, qui defecit, ostendit. *ibid. 19*

Papa Petri successores, & Christi Vicarius omnis Christum representat. *ibid. 20*

Papa (ut verior tenet sententia) super universum Orbem ex summo Pontificatus officio directi non habet etiam in rebus, potestatem secularem ab ipsiusmodi disiectam. *t. 133. 14*

Papa ut Christi Vicarius ex officio summi Pontificatus nullam aliam potestatem habet, nisi eam ipsam, quam in lege gratie Christus Dominus, quatenus homo dum in scriptis vivit, eidem communicavit. *ibid. 25*

Papa super omnia negotia secularia habet sufficientem potestatem, quando id expedit ad finem supernaturalem assequendum. *t. 133. 31*

Papa super infideles habet potestatem temporalem gubernativam, quatenus apud furem ad defensionem Ecclesie, & expellendum praeiudicium Evangelicam. *t. 133. 34*

Papa directe super infideles potestatem temporalem gubernativam non habet. *ibid. 35*

Papa potestas competens quae talis, non competit ei nisi quae est caput ipsius Ecclesie, generis ipsius Christi capitis vires in corpus mysticum eiusdem. *ibid. 34*

Papa non habet potestatem in hominibus, nisi quae sunt membra Ecclesie, mediantes scilicet baptismo fideliter facti, & incorporati cum Christo eius capite. *ibid. 35*

Papa autem quilibet alius Princeps fidelis non potest iudicare quantumvis seculariter, ut ipse ipsius impio non subiectus, promittit iuxta ipsorum potestatem civili publica, & dominio eorum factum. *ibid. 40*

Papa ex gravissima causa potest declarare res naturales, gentium, aut Unionem possidemus. *t. 135. 45*

Papa in casu ad spiritualia bonum necessario potest intrinsecum sententiam à iudice seculari latam revocare. *t. 136. 47*

Papa potest transire in personam Magni Caroli Imperatoris à Gregorio in Germaniam, & disponere de Imperatoris electione, coronatione, & iuramento fidelitatis. *t. 138. 67*

Papa Imperatorem potest deponere. *t. 140. 90*

Papa potest electionem de Imperatore impedire, si ei idem oras duo videtur. *ibid. 91*

Papa in ordinem ad finem supernaturalem potest abrogare leges civiles scriptas, & non scriptas, approbantes peccata legislatorum, & pro illis permittit concedere. *t. 141. 94*

Amplius ad leges civiles peccata venialia solum approbans. *ibid. 95*

Papa potest laicos legitimare ad temporalia. *t. 141. 101*

Potest legitimare Principem supremum. *ibid. 102*

Papa neque legitimare laicos in seculis Imperij non solum ad spiritualia, sed etiam ad actus seculares. *t. 143. 104*

Papa potest legitimare laicos ad temporalia, si aliquando debent fieri de matrimonio potentum validitate. *ibid. 105*

Papa quare Episcopum sic appellat. *t. 149. 53*

Papa dispensare potest, ut promittit ad sacros Ordines matrimonio contrahant. *t. 149. 54*

Sic etiam potest dispensare cum religio, vel moniali super voto castitatis & continentiae vi matrimonii contrahant. *ibid. 55*

Papa potest licentiam, & dispensationem concedere, ut extra tempora statuta quis possit ab aliquo antistite ad sacros Ordines promoveri. *t. 150. 5*

Papa ad potestatem committit Sacerdoti consecrationem materiam Sacramenti Confirmationis. *t. 157. 6*

Papa caput christianum consecratum, beneficium verò Principis solo deus iure. *t. 159. 12*

Papa solus potest dispensare in impedimentis iura Pontificis documentibus Matrimonium. *t. 160. 1*

Papa solus potest dispensare in quocumque iuramento, seu voto solenniter. *t. 160. 1*

Papa dispensat ut potest in quolibet irregularitate pecuniaria ex humilitate suo iure, vel iuramento, voluntate, vel casu. *t. 160. 1*

Papa solus ex utroque potestas dispensandi cum corpore vitiatum. *t. 161. 57*

Papa solus dispensat in infamia iuris, ac in irregularitate, quae ex ipso per credit. *t. 161. 58*

Papa solus ad dignitates, vel personarum etiam sine cura dispensat. *t. 161. 59*

Papa solus dispensat in suspensionem quam constituit Ordinarius sicut aut, huc & illuc contra, vel probabili ab Episcopo ex communicatione, haereticis, vel schismaticis data vero propter ipsius ignorantiam dispensat Episcopum. *t. 170. 10*

Papa in omni sub his legibus speciebus dispensat potest. *t. 174. 37*

Papa vult res declarare ex inscriptione. *t. 177. 14*

Papa quare ad plenam legitimam, vel cum derogatione ordinat,

sium, remouetur omnis macula satisfactionis. *t. 177. 18*

Papa vere dispensat in defectibus iuris politici, & non solum disponit, in re vere & proprie semper quia remanet idem prout ab initio erat ante legum, vel casum irregularitatis. *ibid. 20*

Papa Petri successores ex ordinatione diuina principum & iurisdictionem in his habet, aliamque immediatam in vniuersa Ecclesia. *t. 19. 1*

Papa plures potest sibi reservare casus. *t. 19. 1*

Papa solus restituit eos, qui solum rite sunt à clericorum gradu deiectioni. *t. 19. 38*

Plenissimas peccatorum condonationes solum Papa concedit. *t. 19. 46*

Papa misist, & omnes officiales etiam Episcopales dignitates praeiudicium in sacris Ecclesiae officium quodcumque exerceat quia manet accipit praeiudicium, & potestatem, quae iudicio consensum possunt, in eorum. Papam incidunt. *t. 23. 116*

Papa viuentis, qui tractant de alio eligendo, in excom. Papalem incidunt. *t. 24. 122*

Papa ex octo mensibus sibi reservatis concedit Episcopo quatuor, & vicarius Episcopos de suis quatuor dimittit Papam. *t. 24. 34*

Papa Christi Vicarius dicitur. *t. 24. 37*

Papa in bene fiscalibus libertatem plenissimam habet potestatem. *t. 25. 7*

Papa quomodo translati in potestatem in Episcopos conferendi beneficia suorum diocesium, potest ipsam rationem maiorem tenet. *ibid. 9*

Papa etiam in mensibus, quos Ordinarius concessit, si praerogative in conferendo, aliter eius collatione. *ibid. 10*

Papa, & Ordinarius si vult conferre beneficium cum eadem data, & dicit, si praerogative ab Ordinario sit in possessione, rationem est praerogative. *t. 25. 12*

Papa etiam quod praerogative in mensibus alternatur, non est necessaria illius derogatio. *ibid. 16*

Papa ordinariis potestatem conferendi beneficia per reservationes coartare potest. *ibid. 17*

Papa si manum apponit in aliqua commissione signanda, per alium signaturam vult totum negotium ad se adducere, & inferiorem manu ligare. *t. 24. 34*

Papa quilibet initio sui Pontificatus regulas Cancellorum non nouit constituit. *t. 25. 18*

Papa solus dispensat super pluralitate dignitatum, personarum, canoniarum, & eorumque beneficiarum. *t. 26. 18*

Papa solus potest erigere Collegiatam Ecclesiam in Cathedrali, & Episcopalem in Metropolitana. *t. 27. 3*

Papa non solum potest erigere Ecclesiam in Collegiatam, ostendit. *ibid. 9*

Papa potest solum seipsum eligere. *t. 27. 56*

Papa dicitur diocesanus totius orbis. *t. 28. 9*

Papa solus pias defensionum voluntates commouere potest. *t. 28. 10*

Papa causam matrimonialium potest delegare non solum Episcopo, sed etiam inferiori. *t. 28. 14*

Papa charitativum subsidium potest erigere ab omnibus clericis, & Ecclesiis. *t. 28. 14*

Papa libram habet administrationem omnium beneficiorum, & est dominus, & ordinarius cunctorum, & Episcopos vniuersalis Ecclesiae. *ibid. 25*

Papa tantum plenius potest in indulgentiis concedere, Episcopo verò temporales, limitatas, seu penales. *t. 28. 10*

Papa antequam coadiutorem cum forma successione alicui Episcopo deputet, sicut casum viginti necessitatis, seu constantis utilitatis à Concilio requisitam prius per Cardinales, ut in Concilio examine. *t. 28. 13*

Papa tantum suscipit Episcopum de vno Episcopo ad alium, potest & solum cum absolutione à vniuersa priora Ecclesiae. *t. 28. 14*

Papa solum vii & Scripturae testimonio in sensu moralis ad propria de iure conferenda. *t. 28. 13*

Papa tantum tempus praesens est ad conferenda beneficia, quia non habet Supremum, qui possit eius negligentiam supplere. *t. 28. 13*

Papa potest quodcumque ex vi maioris potestatis sibi competere testatur confert, quia deuotionis Ordinem praestare reuocat. *t. 28. 13*

Papa in beneficiis inferiorum conferendis vi potest non solum iure deuotionis, sed etiam iure praerogative. *ibid. 13*

Papa solus deputare potest vicarium, sed vacante, nec id permittit est Capitulum, immo et Archiepiscopo, sicut ab negligentia, vel maiorem ipsius Capituli. *t. 27. 1*

Probat. *ibid. 13*

Vide Legationem.

Papa absolutio, vide Absolutio.

Papa electio, vide Electio.

Paralytici, vel apoplexici laborantes irregulares sunt.

Paraphernae

& Verborum.

Paraphrasiary, & similes in inferioribus ministeriis Palatio Apostolico inferiores, & pensiones obicientes, non tenentur deferre habitum clericalem.

Parochia vultus pulcherrima est inter Episcoporum ornamenta. 1.74.8

Parentes.

Parentes percutientes quum graue peccatum faciant, ostenditur multis sacra scriptura locis. 1.63.106

Parentes percutientes potest haereticas plurius. 1bid.107

Parentum appellations in praesenti materia veniant solum patrem, matrem, uiam, & alij ascendentes. 1.65.114

Parentes grauer percutit, qui filios exponunt, si comiserit, & alicui commode possint. 1.69.147

Parentes immediate conuocari possunt eadem beneficia quorum legimus filij habuerint. 1.124.17

Parentes non possunt esse testes in causis filiorum, de quibus filius iurelligatur, ubi declaratur. 1.45.53

Parochia, & Parochialis.

Parochiarum dignitas a Dionysio Pontificis. 1.41.15

Parochia non acquiritur quum ratione habitacionis. 1.175.16

Parochias duas habere vultis argui principaliter, potest in qua maioris reletur. 1.97.82

Parochiarum nouae sine speciali Episcopi licentia non valit vocatione exigere. 1.163.26

Parochias contra constituti, etiam inuicem Reftoribus facultas Episcopi conceditur, vbi ob locorum distantiam ad diuina officia audienda parochiani accedere non possunt. 1.163.6

Parochialis fuit inuestitus vniuersique tenetur pro audienda praedicatione, & commode ad fieri potest. 1.161.14

Parochia Episcopi debet non ducitur. 1.150.58

Parochia vbi distincta non sunt, decemur pertinere ad Episcopum. 1.169.37

Vide *Dist. 92.*

Parochia de hoc, filij nomine qui veniat, ostenditur. 1.113.17

Vide *Beneficium*.

Parochia alia largita concessa non conferunt. 1.194.37

Parochia, quando efficit exigit redditus, aut nullus efficit, qui vellet examinare, vel ob diuidas, aut grauiora raxas, abique concilio conuocari potest. 1.195.38

Parochialis abique concessa conferri potest quando nullus comparatur, aut nullus ex comparantibus vult subire examen. 1bid.39

Parochialis piguedo est causa sufficientis dismembracionis. 1.135.19

Parochiam diuidere potest Episcopus sine maiori partis parochianorum consensu. 1.136.4

Parochialis teporalis non est factura, ob locorum distantiam, quando in loco missae difficiet orationum adire, vel Ecclesia cum sumis baptisimali. 1bid

Parochialis *vide Ecclesia*.

Parochianus.

Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiae, si per eam forma antiqua mutaretur. 1.184.11

Parochianorum simplici adfectione testificanti de fama bona fluit. 1.135.25

Parochianos vt verit aliquis dicatur debet habere animum coadiuuantem in Parochia dimissionem. 1.176.44

Parochianos efficit quum statum ac incipit habitare animo habitandi, nec ad hunc defectum oportet expectare vt quia maior anni parte in Parochia inhabitat. 1.177.77

Parochiani ad fabricam Ecclesiae reparandam compelli possunt, id hoc non superius iuris redditus, deducto necessitate beneficiorum alimentis. 1.130.6

Parochianus non tenetur conuenire ad fabricam Ecclesiae nouiter constructam in loco oppositionis ex quo vter Ecclesia sufficitur. 1.131.11

Parochianus non tenetur ad refectionem Ecclesiae, si per eam forma antiqua mutaretur. 1bid.11

Parochus.

Parochi, seu Plebani in Castellis, & modicis ciuitatibus ab Episcopis possunt. 1.41.13

Parochi Officium.

Parochi primum Tolerantiam suis iudiciis conferre non possunt. 1.103.16

Parochus cum vult ad communicandum infernum, debet portare duas Hodas confectas, vt cum vna communicet infernum, & aliam reponet huiusmodi, vt populus adoret. 1.171.5

In Conuenerit Episcopatu est consuetudo, quae praecepta habet lumen accendit filij natiuitate ante sanctis. Eucharistia Sacramentum. 1bid.6

Solemnitas venerabilis Sacramenti potius celebrari debet in Ecclesia Cathedrali quam in alia. rousus uti agende auctoritate puer. Capitulum maxime. 1bid.7

Parochus obligatur populum monere, vt Massas frequentet, non tamen cogere potest, vt audiat in Parochia. 1.103.16

Parochus non obligatus ad applicationem faceris pro populo singulis praedictis diebus, nisi iuxta vici praedicti. 1.104.23

Parochi ab Ecclesiis accere debent Musicanis, ubi sine Organis, sicut caetero latet, aliquid ostendat. 1bid.14

Parochus non potest aliquid Sacramenti non approbare dare, facultatem addendi Confessiones suorum subditorum. 1.115.15

Parochus proprius quoad Sacramentalem confessionem ille dicitur, in cuius parochia praesentem habitant de peccatis. 1.116.31

Parochus relinquitur Cursum per commutationem, vel aliam causam, sit eligibilis in Confessionem vocare Bulla 1bid.34

Parochus ex illis extra territorium potest absolute parochianum suum confiteri volentem. 1.117.36

Parochus potest Confessiones audire suorum subditorum in alia diocesi. 1bid.38

De alio Sacramentis approbatur ad audiendam confessionem in testis Episcopatu quod. 1bid.

Parochus peccat mortaliter assilendo matrimonio abique permittis denuntiacionibus. 1.171.4

Parochus omittens vnam denuntiacionem, si cetos filiaulum suble impedimento, videtur a maritali excusandus. 1bid.5

Parochus timore mortis emisit denuntiacionem matrimonio assilens non peccat. 1bid.6

Parochus auctoritate propria, & sine alia causa denuntiacionem omittens, suspendendus est ab officio per trimum. 1bid.7

Parochus non peccat mort. si vno, vel alio die festo omittat denuntiacionem, dummodo iuxta vnam, & alteram multos dies festos non interponat. 1bid.13

Parochus, quoniam timetur matrimonio impedimentum, non potest denuntiacionem omittens, vt si antequam consummatur, nisi dispensatio diluiliu obueniat potest. 1.174.10

Proprietate consuetudinem Parochus, quae dicitur. 1.175.56

Parochus proprius ad matrimonium dicitur Parochus vnicuique, si in eius parochia contrahatur, & Parochus vni, si in vici Parochia sine. 1.177.4

Parochus ruralis non est proprius Parochus, quando non vel recreationis gratia, vel ad paucos tantum dies colitur. 1bid.66

Parochi duo quoad matrimonium contrahendum possunt haberi, ubi quum dimidia anni parte in vna Parochia, altero dimidio in altera habitant. 1bid.69

Parochus qui in eorum matrimonium non adhibet diligentiam, peccat mortaliter, sed matrimonium est validum. 1.178.74

Parochus quilibet potest interire Matrimonio vagi, etiam si coniux vter non sit alienigena. 1bid.76

Parochus descendendum est quando nascitur de eo, quod spectat ad eius officium. 1bid.77

Parochi praesentia in matrimonio necessaria, non tantum coeque, sed etiam moralis requiritur, cum iorelligentiis, & aduertentia actus. 1.180.78

Parochi praesentia quare hodie de essentia requiratur. 1.181.10

Parochi praesentia pro forma actus exigitur, ita vt matrimonio consummatione inopresentia mille testium eo ablene nullum sit. 1bid.13

Parochi, vel testium praesentia sufficiunt, quomodo vt interire, dummodo intelligatur consensum contrahentium. 1bid.14

Parochi praesentia adhiberi dolos, & truerent, sufficit, dummodo intelligatur, vel audiat, quomodo elaudat aures, & ocula verba proferat. 1bid.15

Parochi praesentia requiritur, vt modum intelligere oporteat cum quid agitur, sed vt videtur. 1bid.16

Parochi praesentia sufficit etiam ad alium finem vocatus, vel casu praesentia sit. 1bid.18

Referuntur plures Doctores contrarium tenentes, quorum opinio non videtur impossibilis. 1bid.19

Parochi praesentia, etiam irregularis, suspensi, vel excommunicati, quomodo non tolerari, sufficit. 1bid.20

Parochus interdictus, seu prohibitus ab Episcopo, aut eius Vicario, ac aliquo coadiungat, valide matrimonio assilunt. 1.181.93

Parochus, vel Sacerdos de illius licentia extra Parochiam, vel Episcopatum sine licentia Parochi, & Episcopi loci validè assilunt matrimonio suorum Parochianorum. 1bid.95

Parochus, & testes in celebrandis coniugis non sufficientes publicam alienitas officij auctoritatem. 1bid.96

Index Rerum,

Parochus in aliena Parochia sine licentia Parochi, vel Episcopi loci assistens matrimonio suorum Parochianorum, cessante scilicet non peccat, nec puniendus venit. *ibid.* 97
Parochi vixus pfectus sufficit, quando contrahentes sunt diversarum Parochiarum. *ibid.* 98
Parochus delegatus, vel vicecuratus potest matrimonio assistere. *ibid.* 99
Parochus delegatus ad vocem Parochi curam potest delegare facultatem assistendi matrimonio. *ibid.* 100, & 101
Parochus quando praesens assistit Vicarium locum operatur, ut illum adiuvet, hic Vicarius non potest delegare. *a.* 103-104.
Parochus habens in solium beneficij titulum, quanto possessione non spoliatur, potest matrimonio assistere. *ibid.* 101.
Parochus non Sacerdos valide matrimonio assistit. *ibid.* 101.
Parochus assistens in peccato mori. valide matrimonio assistit. *ibid.* 102
Parochus propius matrimonio interesse non valens, alium sui vice, & loco Sacerdotem substituere potest. *ibid.* 107
Parochus licet concedere facultatem assistendi matrimonio, illud non efficit invalidum. *ibid.* 109
Parochus irregularis, etiam excommunicatus non solutus, potest valide dare alteri licentiam assistendi. *ibid.* 110
Parochus licentiam assistendi matrimonio non potest concedere Clerico non Sacerdoti. *a.* 114-115
Parochus potest concedere facultatem alteri Sacerdoti coniungendi sponsos non solum in propria Parochia, sed etiam extra illam. *ibid.* 114
Parochus propriis cogi potest ad assistendum matrimonio, si illi aliquo licito intervenire nolle, vel licentiam alio Sacerdoti interveniendi concedere. *ibid.* 115
Parochi, & testium praesentia defectus non est impedimentum solum dirimens sponsalia. *a.* 117-118
Parochus, vel quicumque alius Sacerdos Regularis, qui matrimonium clandestinum interfecit, locum iterum trionialis solvens etiam ad officio. *a.* 120-121
Parochus ob licentiam concessam alii Sacerdoti assistendi matrimonio clandestinum, non locum iterum censuram suspensus. *ibid.* 121
Parochus trionialis suspensus, si eodem durante trionnio ad alium alteri clandestino coniugio, suspendentis iterum sententia, an postea trionnio confusum: cum primo, vel incipit completo potest. *ibid.* 124
Parochus tenetur inquirere contrahentes de mutua consensu, alias si omittat graviter peccabit. *a.* 121-122
Ad validitatem matrimonij non pertinet, ut parochus aliquis aliquibus verbis in eius celebratione utatur. *ibid.* 129
Omisso verborum, Ego vos in matrimonio coniungo, &c. est pecc. mort. *ibid.* 130
Parochus contra debet nec contrahentes in peccato mori, ad sacramentum matrimonij accedere. *ibid.* 131
Contrahentes matrimonium cum peccato mori. nondum declarato per contritionem, vel confessionem, indigni accipiunt sacramentum, & peccato mori. quatenus tantum recipiant, non vero quatenus admittant, nec quatenus Conitij preceptum infringant, cum consilium solummodo comineas. *ibid.* 131
Matrimonium an possit impediri donec contrahentes Orationem saltem Anglicanam, & Dominicam didicerint, Symbolum Fidei, & precepta Decalogi, ac Ecclésiæ, septemque peccata capitalia. *ibid.* 133
Parochus sub peccato mori. tenetur habere librum, in quo coniuges, testes, diem, mensem, & annum scribat. *ibid.* 134
Liber hic mortuis testibus & parochio, plenè probat matrimonium contractum. *a.* 135-136
Parochus licet non sit proprius matrimonij minister, concurrens tamen ad illius validitatem, & aliquo modo illud administrat. *a.* 137-138
Parochus, & alius quicumque Sacerdos potestatem habens absolvi à mortalibus, potest absolvere à censuris iuris nemini refractis. *a.* 139-140
Parochus habens facultatem absolviendi à casibus reservatis Episcopo suo, potest absolvere penitentem alterius Episcopi habentem peccata reservata suo Episcopo domicili, vel originis à cuius domo peccavit. *a.* 141-142
Parochi curi ius dicit. *a.* 143-144
Parochi in suis Ecclesiis debent residere, etiam si bene licentiam sit modici valoris. *a.* 145-146
Parochi in Ecclesiis domibus cogendi sunt habitare, quia si non sint, in propinquioribus intra parochiarum limites. *ibid.* 147
Parochus tenetur in parochia residere, etiam si illarum, vel quatuor efficit incolae. *ibid.* 148
Parochus non habetur pro residente in civitate habente ab

Ecclesia sua tribus, vel quatuor milliaribus distans, quamvis Dominici, & festinis diebus ad illam accedat. *ibid.* 149
Parochus sine legitima causa, & licentia, in scriptis habita non residents, moritur peccat, & fructus beneficii perdat temporis, quo absit, suos non facit. *a.* 151-152
Parochus non satisfaciens preter licentiam latens se graviter habere causam, quam non expediat manifestare. *ibid.* 153
Parochus habens licentiam per modicam, in absente fructus percipiens, cor relictur tenetur. *ibid.* 154
Parochus vltra duos menses absens potest cogi per Episcopum ad restituendum fructum pro rata temporis absentiae. *ibid.* 155
Parochi ob non residents quomodo beneficia sunt privandi. *ibid.* 156
Parochus absens ex iusta causa, sine qua licentia, sine absque ea veniat relinquere subalternum Vicarium idoneum, & approbatum, qui pro se populo situr, nisi absentia fiat per se, vel octo dies. *a.* 157-158
Parochus, cui datus est conditio propter infirmitatem, non potest absente à rectoria. *a.* 159-160
Parochus indulgentias concedere non potest. *a.* 161-162
Parochi sicut ad animas curantur fuerunt instituti, ut illarum salutem inquirant, sic modis ad curanda corpora constituti obstringuntur industria, consilio, & labore morbo laborantibus operari fecere. *a.* 163-164
Parochi possunt sive suo tunc necesse, & in aliquo iudicio locum. *a.* 165-166
Ratione multiplex specialitatis praestatur, quare parochi sive suo tunc necesse, & in aliquo iudicio locum, ac clerici mori tunc Episcopi diocesis voluntate. *ibid.* 167-168

Pastor.

Pastores pro Episcopo. *a.* 169
Pastor circa oues debet assimilari gallinæ circa pullas. *a.* 170
Pastorem honorum exempla quomodo tam pœnent ad virtutem nos allicunt, ita contra malorum longè potentia ad malum trahunt. *a.* 171-172
Pastor cum per abrupta graditur, ad præcepta grex faciens. *a.* 173-174
Pastoribus subesse malis nihil aliud est, nisi vi plebs populanda pœnditur permanet, & inde sumat interitum, vnde de protectionis debui habere subsidium. *ibid.* 175
Pastor bonus omnibus se conformare, ac in se omnium transferre affectus debet. *a.* 176-177
Pastoris tres sunt voces, suavis, delecti & alia. *ibid.* 178
Pastor extrema duo caute debet, nec aut exterioribus carum nimis delectus ab interioribus coarctat, non solum interioribus occupatus, quæ fœcis debet proxima non impendat. *a.* 179-180

Pater.

Pater filium habens Episcopum quo eius dignitatem gaudet nobilitatis prærogativa. *a.* 181-182
Pater potest filio donare ad multiplicandos Ordines. *a.* 183-184
Pater volens filio volenti se promovere iustum patrimonium constituere, potest constituere suis modis, ut illud assignet. *ibid.* 185
Pater vivens filium a se constituit. *a.* 186-187
Pater tenetur filio omnes expensas usque ad gradus adpropinquos sustinere, qui de eius licentia incipit pœnditur. Multis operam navare. *ibid.* 188
Pater qui patrimonium filio assignavit, tenetur de altero promovere si primum consumptus filius. *ibid.* 189
Pater qui docem filium constituit, si illa amittatur, tenetur aliam legem ei constituere. *ibid.* 190
Pater vel mater non proutimus, qui filium non diligit. *a.* 191-192
Salomonis Regis iudicium pro cognoscenda matre ex duobus infantem postulantibus, refertur. *ibid.* 193
Carolus Magnus simile iudicium refertur. *ibid.* 194
Alphonso Aragone Regi simile factum accidisse ostenditur. *a.* 195-196
Patrem ad sui defensionem precutitur, vel occidit, non dicitur pœnditur. *ibid.* 197
Patrem sine dolo percussit, vel occidit, non pœnditur ut pœnditur. *ibid.* 198
Pater exponens filium legitimum, & naturalem, vel naturalem tantum, arbitrio iudicii est puniendus. *a.* 199-200
Pater exponens filium, non alius eo consentiente, vel raturum habente amittit sui filiationem. *ibid.* 201
Pater exponens filium licet perdat patriam potestatem, non per hoc sumit ab onere donandi. *ibid.* 202
Patrem infamem maiestatem crimen committentem tenetur filius denuntiare. *a.* 203-204
Pater, & frater, qui filias, sororesque aut habitum religionis susceperunt, vel votum, aut professionem emittunt cogunt, excommunicationem incurrunt. *a.* 205-206
Pater

Patrimonium sicut in ecclesiis operatur tribulatio, ita in seculo & demandat tribulatio perit possiditatem, quilibet in perurbationem, perurbationis despectationem. 1.63.

Patris ordinandorum inuelliganda, con. 1.133.9

Patriarcha.

Patriarcha, & *Primates* idem sunt, ac nulla inter eos datur differentia, licet diversa sint nomina, secundum vnam sententiam. 1.36.6

Patriarcha proprie quatuor sunt, videlicet Antiochenus, Constantinopolitanus, Alexandrinus, & Hierosolymitanus, quia repraesentant quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei. ibid.8

Patriarcha dicti sunt quod *Patres Patrum*, seu *Principes Episcoporum*. ibid.9

Patriarcha princeps & veri, quatuor sunt post Sanctissimum Papam, qui est *Patriarcha* *Patriarcharum*, videlicet Constantinopolitanus, Alexandrinus, Antiochenus & Hierosolymitanus, & de quatuorvis numeris. c.110.1

Patriarcha sicut quatuor sunt post Summum Pontificem, quia quatuor Euangelistas in Ecclesia Dei vices gerant. ibid.3

Patriarcha vnde dicitur remissus 1.131.13

Patriarcha ex auctoritate sibi à Romano Pontifici concessa palli Archiepiscopos concedit. 1.131.10

Patriarcha Crucem elatum quibus paxefere libere possunt, patet quia in vico Romano, aut vbiunque Summus Pontifex vel eius Legatus de latere fuerit. ibid.11

Patriarcha iure ipso singulari paxefera indulgetur, ut ad eum missio medio in omnibus futurum paxeficientem locis posse appellari. ibid.12

Patriarcha Regibus, aliisque Principibus superiorem non habentibus aequiparatur. 1.124.30

Patriarcha Summorum Pontificum privilegia, & prerogativas vtiuntur. ibid.31

Patriarcha Romani Pontificis insignis, & nomenclaturae vti facit. ibid.32

Patriarchum in iurisdictione omnes Archiepiscopos, & Episcopos suos esse ordinarios, & supremos. ibid.34

Patriarcha possunt dispensare cum Episcopo, vel alio beneficiario collatore sine subiecto, qui ob malam beneficiorum collationem fuerit à Concilio suspensus. ibid.35

Pater vocatur etiam hodie non tantum de bene esse, sed de necessitate ad Concilium generale vocandi fuit. c.111.37

Patriarcha Constantinopolitanus quae Metropolis, & Archiepiscopatus totum fertur subiecti, ostenditur. 1.146.11

Patriarcha Alexandrinus sedes est, à quo Alexandria posita fuit, ostenditur. 1.147.3

Patriarcha Alexandrinus quibus prole provincialis. ibid.4

Patriarchum Alexandrinum cur Antiocheus non praecedat, ostenditur. 1.148.4

Patriarcha Antiochenus sedes habet referuntur. ibid.5

Patriarcha Hierosolymitano quae sedes Episcopales subiecti fuerit, ostenditur. 1.151.5

Patriarcha minores qui. 1.152.4

Patriarcha minores quos Latinos fecit. ibid.4

Patriarcha Aquileiensis cui in a dictus. ibid.5

Patriarcha Bituricensis vbi sita mentio, ostenditur. 1.153.9

Patriarcha suspenditur si domos suas locat, vel sub alio titulo concedat ad facias vltimam excedendam allegans. 1.154.20

Patriarcha, & Archiepiscopi, & Episcopi suspenduntur si domos suas locant, vel sub alio titulo concedat ad facias vltimam excedendam allegans. 1.154.21

Patriarcha, seu Legatus de latere absque speciali mandato Papae Episcopum deponere non potest. 1.158.2

de *Patriarcharum* pallio, vide *Pallium*.

Patriarchatus tunc tantum Ecclesia à principio fuerit. 1.161.1

Patriarchalis dignitatis titulus Romanus, Alexandrinus, & Antiochenus Ecclesiis à principio datus fuit; habito respectu ad honorem Cathedralis beati petri. ibid.12

Patriarchalis prerogativa, & dignitas primo, & immediatè proderet ex Summo Pontificum, & Conciliorum auctoritate. c.111.17.

Patrimonium.

Patrimonium vocabulo intelligitur non solum quicquid ex patris bonis filio obuenit, verum etiam omne id quod alienatur, & quonia ex causa illi delatum est. 1.163.12

Patrimonium quantitas adhiberi prudenter debet taxari. 1.164.14

Patrimonium super re immobili consisti debet. ibid.15

Patrimonium ad vltimum quod consistit in censo tam vitalitatis quam perpetuo, & redimibili potest quia ordinari. ibid.

Patrimonium super rem censo constitutum est, & non

sufficit, quod quia sit Mulier, Magister Grammaticae, Poeta, aut alterius licet professionis, ex qua tantum querit, quod sit sufficiens ad viam sustentationem. 1.166.71

Patrimonium non habens potest cum penuria Sacerdotum castris, ad sacra Ordines promouere, dummodo adit, qui illi suppleat necessaria subministrantem. ibid.73

Patrimonium alienando, ad cuius titulum sui quia potest, est inuoluita. 1.167.77

Patrimonium ut alienari, & vendi non potest. ibid.78

Patrimonium non potest per hypothecam. ibid.79

Patrimonium pariter non potest tempore ordinatio. ibid.80

Patrimonium bona, ad cuius titulum quis quia ordinatur, habens privilegia quae conceduntur à iure bonis Ecclesiasticis. 1.183.91

Patrimonium donans alicui resti potest opponere conditionem de coeodendo, cum ordinatus habuerit beneficium sufficientem, vel alias vnde viatæ possit. 1.193.6

Patrimonium post ordinationem datur, vel alienari, quamvis peccet mortaliter, & castigari potest per Episcopum nullam incurrit suspensionem. ibid.31

Patrimonium habens Episcopos non possit illud conferre, & solius Ecclesiasticis in usus personarum expendere. 1.141.36

Vide *Trialum*.

Patrimonium alienatio, seu alienatio, vide *Alienatio*.

Paritæ.

Paritæ potest esse minor baptizatus. 1.361.1

Paritæ plures adhiberi baptismo permittitur, peccata mortaliter. ibid.44

Paritæ plures docibus baptismum de Baptismo sufficientem, constabunt omnes cognoscunt. ibid.45

Paritæ inueniuntur paritæ designare, & illa non designantibus potest tunc paritæ. 1.193.47

Paritæ sequitur, na vt eo de ditione, comparatione non constatur. ibid.

Paritæ si nulli designatur, & nulli simul tenendo impetunt baptismum, omnes sicent cognati. ibid.48

Paritæ in Confirmatione debet esse alius ab eo, qui tenet in Baptismo. ibid.49

Paritæ potest matrimonio contrahere cum ea, cum qua simul alterum filium suscipit. 1.149.15

Paritæ suscipere etiam pro miserabilibus personis inuocari cogitur aduocatus. 1.158.34

Vide *Aduocatus*.

Paritæ, vbi per errorem coram Ordinario presentatur, cum debet presentare coram inferiore ex presentatione, vel privilegio, quamvis lapsum sit tempus ad presentandum, potest iterum presentare ex iusta causa ignorantia coram habente iurisdictione. 1.173.141

Paritæ.

Paritæ si non dedit sufficientem doctrinam per Ecclesiam suscipiatur, ipse ad hoc tenetur, quamvis sine deo Episcopi auctoritate fuerit edificata. 1.161.16

Paritæ confusus exigitur per Episcopum Ecclesiam sui iurisdictionis vnde possit. 1.159.19

Paritæ consentiens in vno non presentatur, nec de co statuit affectioni Episcopi. ibid.

Paritæ non interit videre ac habere Rectorem eie non dicitur, & non accipitur. 1.140.21

Paritæ in habitu habet sui presentandi, illud tamen non habet in actu, nisi à tempore vacationis. 1.160.5

Paritæ semper possunt presentare ad beneficium sui iurisdictionis quomodocumque vacet. ibid.17

Paritæ ad beneficium, in quo habet iurisdictionem, potest per Episcopum vocari, & institui. 1.167.33

Paritæ plures possunt per ipsi vnum nominare, & presentare ad Ecclesiam sui iurisdictionis. ibid.37

Paritæ duo potest cum componens seipsum presentare, sed per presentacionem de sollicitudine consentire. 1.168.30

Paritæ ad hoc potest per litteras facere presentacionem personarum, quae cum eisdem Episcopo se personaliter repraesentent. 1.170.16

Paritæ vbi per errorem, coram Ordinario presentatur, cum debet presentare coram inferiore ex presentacione, vel privilegio, quamvis lapsum sit tempus ad presentandum, potest iterum presentare ex iusta causa ignorantia coram habente iurisdictione. 1.173.141

Paritæ laicus, non solum Ecclesiasticus, potest iusta quadammetre auctoritate institutionem variare, & plures facere presentat.

Paritæ clericus potest variare, & alterum presentare sine laico, quando presentat ratione sui presentant. ibid.151

Paritæ laici possunt variare, etiam procedunt per vnum secretum publicato securitudo, vel etiam si presentant privilegio

Index Rerum,

privilegio, praescriptione, aut alio modo, vel patronatus
petitas ad colligendum, vel venerationem laicorum. *ibid.*
156.
Patronus laicus sicut potest variare, ita eius procurator, nisi
habeat tantum potestatem limitatam ad rem praesentan-
dam. *ibid.* 157
Patronus qui praesentat primo vnum idoneum, & postea
aliud indignum, non puniuntur, quia tunc Episcopus primum
insistat. 3.175.160
Patronus potest semel, aut iterum quos vellet cumulare
praesentare, oporteret serio, vel quatuor rursus. *ibid.* 161
Patronus Ecclesiasticus sicut non potest variare, ita nec eius
procurator, siue cessantur. 3.175.163
Patronus Ecclesiasticus si post primum praesentatum, postea
variando alium praesentaverit, prima praesentatio, ar-
tetur, dummodo non praesentaverit indignum. *ibid.*
164.
Patronus si finiat labi tempus praescriptum ad praesentandum,
& non praesentaverit, potest Episcopus eo transacto libere
de Rectore Ecclesiae in Ecclesia providere. *ibid.* 163
Patronus non labitur tempus datum ad praesentandum si bona
sola praesentavit coram eo habente sui instituti. 3.175.
61
Patronus obligatus intra tempus sibi praescriptum ad praesen-
tandum in beneficio, desinuit ius conferendi ad in-
stituentem. 3.175.65
& procedit etiam in patronis Regularibus. *ibid.* 66
& Paulinus Nolatus Episcopus amplius distans suis pau-
peribus largitus fuit. 3.175.118
Paulus Apost.
Paulus Apost. non Episcopatus cupiditatem, sed honestam
illius munus arquet equis laudare voluit, 1. ad Timoth. 3.
1.61.5
& cum c. 1. ad Tim. 3. loquuntur tantum de Episcopis & Dia-
conis, non vero de Sacerdotibus, ostendunt. 1.63.10
Paulus Apost. perperam coluit cultum. 1.63.10
Pauper.
Pauperibus quando aliquid reliquimus in genere, non debet
Causa potius Episcopo, nisi tunc inquit pauperibus
erit loci. 3.147.11 & seq.
Pauper quia dicitur. 3.144.14
Peccatum.
Peccatum grave est cum sit patrimonio, vel beneficio ordi-
nari. 3.144.18
Peccatum plenissima condonatione solas Papa concedit.
3.144.46
Peccatum mortale non impedit promouendum, nec sufficit
ad repellendum eisdem, nisi irregularitatem addat, vel
talem infamiam prae se ferat, ut morum honestatem tollat.
3.144.32
Peccati ratione efficitur laicus de iurisdictione Episcopi. 3.
144.17
Pecunia.
Pecunia si bona mobilia monasterio acquirenda cum onere
perpetuo Missarum celebrandum qualiter dicitur inno-
centii, ex decreto C. Congru. 3.151.17
Pecunia qui prius vel fuisset, ostendunt. 3.151.19
Pecunia regulariter est de rebus, quae servando servari non
possunt, quia reserata nihil operatur. 3.151.40
Pecunia, quae est destinata ad erigendum stabulum eisdem,
vel molitum pretiosum, commutatur in rebus immobili-
bus, vel mobilia pretiosa, & tunc non potest alienari sine
solenitate. *ibid.* 41
Pecunia minoris compendiosum praedonem causa delicti-
ta abique decreto alienari non potest. *ibid.* 42
Pecunia magis quantitas, quae est in Ecclesia proprietate, non
in fructu, abique assensu Apostolico alienari non potest.
ibid. 43
Pecunia in baculis camporum posita ecclesiae non erant
immobilium. *ibid.* 44
Pecunia, quae servatur pro aliquo futuro necessitate, vel pro
consensu magis patrimonio, aut pro locatione ad pona-
dam, conferri iure rerum immobilium. *ibid.* 45
Pecunia ad aliquem vsum legata si ad illum non sufficit, po-
test per Episcopum in alium converti. 3.151.7
Pedagogia nova, & gabellae impotentes, vel gas augentes es-
communiuntur in Nulla. 3.154.62
Compelluntur personas Ecclesiasticas ad pedagogiam, guidagiam,
&c. 3.154.113
Pedi Episcopi in consecratione quare calcantur, & interio-
ribus quibusdam tunica sordantur. 3.150.8
Pensio, & Pensionarius.
Pensio causa nullus subicitur Praefato, ut ab eo promoveat-
ur. 3.110.15
Pensionem habent solitam concedi clerico, si sui privilegii
gaudet. 3.147.8

Pensio ad titulum potest quis ordinari dummodo ad he-
rethice ipsum sustentandum sufficiens sit, & Episcopus indi-
caverit admodum. 3.108.17
Pensiones per contractum matrimonii exinguntur. 3.107.12
Pensiones annuatim in beneficium constituitur, & constituta trans-
ferre, vel eas casu redimendi concedere solus est Summi
Pont. 3.107.
Pensio imposta super Canoniam, dum Canonici sunt sus-
tentati, debet solvi per Capitulum. 3.108.17
Pensionem super beneficiis, ubi Episcopus potest, non eius
speciali mandato oportet Vicarium imponere. 3.111.77
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.111.73
Pensiones vacant per promotionem ad Episcopatum. 3.111.
73
Pensio restituta super beneficiis non comprehenditur sub
restitutione regule nonae Cancellariae, nisi constitueretur
ad particulare aliquam commodum, super fructibus alio-
rum Ecclesiarum, vel deinceps si beneficium Ecclesiasticum. 3.
111.110.
Pensionem habent, & incedunt in habitum, & tonsuram, quod
sunt privilegia. *ibid.* 111
Pensio Ecclesiastica per contractum matrimonium amittitur.
3.117.106
Pensio illius, qui tonsuram & habitum clericalem non as-
sumit, vacat ipso iure. 3.117.117
Pensio non potest obtineri, nisi ab habente auctorem quatuor-
decim annorum. 3.100.79
Pensionem habent super beneficio Ecclesiastico & fructibus
eius impeditur, pro rata ad eius Ecclesiam reparacionem
tenetur. 3.111.18
Pensiones super beneficio resignant in fructum iurii non
potest pater imponere subdandum filio illegitimo. 3.111.15
Pensionem, quam pater obtinuit, vel alium super pen-
sionis beneficio, non prohibetur filius illegitimus habere. *ibid.*
16
Pensio potest transferri in filium illegitimum si pater facul-
tatem habeat illam transferendi. *ibid.* 17
Pensionem ex iusta causa potest Episcopus restituere, & im-
ponere. 3.140.13
Pensio ab Ordinario imposta causa non iustificata est nulla,
non simoniacae. 3.161.2
Pensionem Ecclesiae imponere absque Capituli consensu non
potest Episcopus. 3.161.8
Pensiones multae sunt abique iusta causa ab inferioribus
impositae. *ibid.* 10
Pensionem Episcopus in casu quo restituere potest, restitu-
it tunc tantum si sit usque ad vnum oneratum. *ibid.* 12
Pensiones imponendi statuta concessa Episcopi legiti-
ma causa existente non est derogata a Concilio. Pij V. con-
suetudinis. 3.161.12
Pensionum ratione si R. E. Cardinalibus abenturum an ex-
calcatum solvi debent. 3.177.43
Pensio non fiet imposita in Episcopatu, quorum fructus
non sacerdotum valore mille ducatorum. 3.131.12
Pensio non solvi imponi in Episcopatu, quorum fructus
non sacerdotum valore ducatorum mille. 3.151.13
ad Pensionem decusum in Titulari, & quando tunc, pro
tempore quo intulit fructus percipit. *ibid.* 15
Pensio, cuius solutio diebus venit post mortem pensionis,
quomodo solvenda sit. *ibid.* 16
Pensio est omnia reale & coherens beneficio. 3.154.8
Vide Reparatio, Rationes.
Pensionarius tenetur pro rata pensionis solvere subsidium, &
alia onera imposta respectu fructuum beneficij, ac prin-
cipue contribuit Seminatio, siue illud beneficium sit ante re-
stitutionem pensionis, siue post. 3.111.14
Pensionarius an vincatur ad subsidium chanciarum ostendit-
ur. 3.171.16
Pensionarius agere potest hypotheca contra successorem in
beneficio, super quo fuerit imposita pensio. 3.114.4
Pensionarij in electione eius, vel agere contra beneficij pos-
sessorum, vel contra haereditatem defuncti praedecessoris in
casibus in quibus haereditas est obligata, siue contra praede-
cessorem in beneficio si alius vult. *ibid.* 5
Pensionarius in casu quo agat contra successorem in benefi-
cio, idem successorem habebit adonem contra suam praede-
cessorem si vult, vel eius haereditatem. *ibid.* 6
Pensionarius datur actio contra successorem in beneficio pro
terminis decusum si diligenter praesententur contra ipsum
successorem. *ibid.* 8
Perangaria, vide Angaria.
Perceptio.
Perceptio quando est levis, Episcopi excommunicatos pro
violenta manu iniectione in Clericos abiacere possunt.
3.151.8
Perceptio levis quae dicitur. *ibid.* 3
Perceptio

& Verborum.

Percurfus levis non dicitur, quæ in foro, platea, vel alio publico loco cum scandalo fit. **ibid. 4**
Pergrinatio in templum B. Virginis Lauretaneæ an fit etiam ex reſcriptis Summo Pontifici. **3.409.3**

Pergrinus.

Pergrinus, & ignoti ordinari non debent. **3.339.13**
 Pergrinus Clericus sine commendatitias ſui Ordinarii litteris ab alio Epifcopo ad illam celebranda, & Sacramenta adminiſtranda non eſt admittendus. **3.339.1**
 Pergrinus non habens commendatitias litteras, nec ſolem factum de ſua ordinari. ouſto aut eſt ſuſpenſus, ſed poſteſt ſeculo ſcandalo celebrare. **ibid. 3**
 Pergrinus Sacerdotes ne celebrent in Eccleſiis Regularium poſſent Epifcopos prohibere, niſi prius ab ipſo Epifcopo viſa litteris in commendatitias admiſſi fuerint. **ibid. 8**
Perſonæ ſecularium negotiorum oportet Epifcopos habere. **1.79.17**

Perſonæ, & Perſonæ.

Perſonæ eſt mendaciam iuramentum firmatum. **3.14.18**
 Perſonæ iuramento aſſeritur ſemper, & indiſtincte eſt peccatum mortale. **ibid. 19**
 Perſonæ quam gerit ſine peccato, offenditur. **3.15.15**
 Perſonæ eſt geſtus adulterio. **ibid. 37**
 Perſonæ homicidio gratus eſt. **ibid. 40.41**
 Perſonæ apud varias nationes quibus perſis puniebantur. **3.14.43**

Perſonæ quamvis emendatus non poſſet in ſe abolere infamiam. **3.414.14**
 Perſonæ non ſatisfacit ſi dicat ſe ſuſcepit depoſiſſe, quis cum ei ſiles non aſſideret, quoniam ſe in articulo mortis. **3.15.16**

Perſonæ paſſiones poma depoſitionis ab Ordine. **3.15.43**
 Perſonæ beneficiis Eccleſiaſticis obſervari poſſunt. **ibid. 44**
 Perſonæ facta collatio eſt nulla. **ibid. 45**

Permutatio.

Permutare poſſet quis eorum ordinario, quomodo eorum adeptus ſit poſſeſſorem. **3.340.16**
 Permutatio non poſſet beneficiis ligioſum ſuper quo pendet lit, niſi lit eſſet ſuper poſſeſſione beneficii. **ibid. 19**
 Permutatio poſſet eorum Epifcopo beneficiis iuſta patronatus accedere patronorum conſenſu. **ibid. 20**
 Permutatio eorum Ordinarii poſſent reſcriptis beneficiis, non tamen conſenſu. **3.341.31**
 Permutatio an ex iuſta cauſa poſſet mutare. **3.341.41**
 Permutatio beneficii ad cuius titulum ſunt qui promoti non facta de hoc excoſione, nulla eſt. **3.343.43**
 Permutatio raptum ordinatioem, ac ritum, tenet eſt in foro conſcientie, ſi illud, quod habet ex cauſa permutatoris, erit æquale. **ibid. 44**
 Permutatio beneficiorum ſimpliciter fieri poſſet eorum Epifcopo, vel alio ſuperiore Ordinario. **3.343.9**
 Beneficium in via diſcreti ſuum ſi permutetur cum alio alterius diſcreti, requiritur in ea permutacione, utriusque Epifcopi, ad quos illa beneficia ſpectant, auctoritas & conſenſus. **ibid. 10**

Permutatio poſſent beneficiis eorum Epifcopo in quolibet anni menſe. **ibid. 11**

Permutatio eorum Ordinario faciendâ non requirit mentionem de obſervantia. **3.340.12**

Permutatio eorum Ordinario ſimplici, non vero triangulari fieri debet. **ibid. 13**

Permutatio officio beneficii permutata ſunt iniqua, poſſet ex officio mandare ceſſante pacto quod recipiens beneficium piogius ſolus aliquam penſionem ſuo tempore duraturam. **ibid. 14**

Permutatio ſine forma eorum Ordinario faciendâ conſtituitur. **3.344.15**

Permutatio beneficiarum an ob laſionem reſcindi poſſit, remiſſa. **3.341.14**

Permutatio facta de beneficio iuſtopatronatus ſine patroni conſenſu venit annullanda. **3.340.10**

Permutatio inter Rectores Eccleſiarum de bonis Eccleſiaſticis licet ſi poſſit. **3.410.11**

Permutatio bonorum Eccleſie an & quando valeat ſine beneficio ſeculo ſeculo. **ibid.**

Perſa ſacrarum miniſtros corpore integros admittunt. **2.447.3**

Perſona.

Perſonam, id eſt, an ſit corpore ſcizici, quia truncam, aut vitiatum publicus habent ad Ordines non admittendus. **2.433.10**

Perſonæ publica quando excommunicationem Papalem incurant. **3.31.137**

Perſonæ poſſent in quibus viſuſcapio incipſionatus præſamitur, ſunt Imperator, Reges, Inſapies, Barones alique

magnates, prout in quolibet de familia Romana Veſioſum, vel Columæ. **3.341.45**
Petit cauſa qui obſervet, quotidianas diſtributiones non luatur, ſi conſuetudo ſit ut daretur obſervantibus ex legitima cauſa. **3.107.174**

Petrus Apoſt.

Petrus Vicario dedit Chriſtus Dominus ius, & potestatem inſtituendi, & creando omnium Eccleſiarum Epifcopos. **1.5.7**

Petrus vocem habuit, & ex eo ſilium Petronilium. **1.5.7**
 Petrus divina providentia labitur in peccatum, ut daretur ſententiam propitiæ ſanctiſſimæ, tam ut qui ſibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus ſanctum. **3.103.10**

Petrus inter Apoſtolos primus ab Euangeliiſtis ſecreſetur, & à Chriſto Domino iatur eos ſingulariter ut caput deſignaret. **3.113.1**

Petrus mirans ſe in mare ad Dominum quid deſignaret, colentem. **ibid. 3**

Petrus ad Apoſtolorum ante Andream fratrem, Ioannem, & Iacobum vocatus fuit. **ibid. 4**

Petrus variè nominatus à pluribus. **ibid.**

Petrus poſt Aſcenſionem Domini, velut ſuccellor ipſius corpit regere Eccleſiam. **1.119.3**

Petrus 15. Kalendar. Februarij. ann. Chriſti 44. Roman. venit. **ibid. 7**

Petrus Cathedrali Sacerdotalem Romæ tenuit annis 25, & an totio hoc tempore ipſum in Vibi permaſſet, offenditur. **1.130.3**

Petrus illi Domini Romæ Sedem Pontificium ſiſit. **ibid. 10**

Vado Romam iterum cruciſque reſponſiſſe Dominum Petro Vrbem ſegenti qui aſſerere, offenditur. **ibid. 11**

Petrus Pontificatum, & regimen totius populi Chriſtiani à Chriſto accepit. **1.119.3**

Petrus Antiochie primam Sedem ſiſit anno à natiuitate Domini 15. **1.119.3**

Petrus in vrbibus, in quibus apud Ethnicos erat primi eorum flammis, & prima vrbicaria porchtas, inſtituit, ut Primates preſideat. **1.119.10**

Petrus primas Barchan. Epifcopus dinotus creatus à S. Iacobo Apoſt. qui multis iam ſeculis deſunctus fuerat, & ad tam præſentem hunc obſervantem à mortuis ſuſcitatus. **1.119.11**

Reſcriptum fragmentum quoddam S. Athanaſij. **ibid. 12**

Petrus primus Barchan Epifcopus, quem S. Iacobus ſuſcitatus, ut cum io Barchan ſede collocaret, ſuit antiquus Propheta, cui nomen Samue, vel Malachia, filius Yſaiæ Prophete, de quo Hieron. cap. 16. **1.119.14**

Samuel hic venit cum tranſmigravit in Hiſpaniam doce Nibacoſedon, vel Pyſibo Hiſpaniarum præſecto ante aduentum D. Iacobi 614. annis. **ibid. 15**

Petrus diſcipleſ inſtituit. **ibid. 16**

Petrus primus Barchan Epifcopus martyrii palmarum conſecutus ſunt ann. Chriſti 44. **1.119.40**

Petrus Barchan Regius conſtitutus, ac Regi Portugallie Conſcellarius maximus laudatus. **1.119.15**

Pharmacopſia vendentes medicinas adulteratas quas perſas incurant. **3.12.18**

Phyſiognomia appropinquit viliſi eſt ad capiendam de aliquo phyſiognomiam. **3.447.7**

Piſci quidam ſunt & Crucis ſignum denotant; reſpond. venditatum omnium perfectionem indicant. **3.329.8**

Piſca, & alique eorum receptatores, & ſauores excoſumuntur in Bulla. **3.329.10**

Piſcane Archiepifcopus quatuor preſentiarum Primas dicitur, offenditur. **1.113.10**

Piſcane tunciaris Epifcopus antiquiſſimus eſt. **ibid. 12**

Piſcane caſatio pio ſacriſicio Mille eſt iuſta, que io quolibet regione comuni conſuetudine recepta, & approbata eſt. **3.300.3**

Piſca conſtituta ſoli poſſunt Hoſpitalibus, & Conſuetis, etiam ſine Epifcopo auctoritate inſtituta. **3.331.37**

Piſca iure dicuntur Eccleſie ad aliquem pertinere, quando vtrique iure, id eſt, in ſpiritualibus & temporalibus eadem ſubiectæ ſunt. **3.366.13. 3.371.4**

Piſcalis locutio duorum numero eſt contenta. **3.611.14**

Pocula, vel camina amara, an vim aliquam habeant naturalem hominibus inſolvendo ad amandum, remiſſa. **3.611.16**

Index Rerum,

Pedagra.

- Pedagra ob facinoram ac aucta edulia hoc tempore nascuntur. 2.40.6
Pedagra, & scabie laborantes nimium inducentibus defecitatem, irregulares sunt. 2.410.44

Pena.

- Penam constitutionis Sixti V. eandem deferentes pallium talare, quamvis toga non sit talis, nec grana tangat. 2.330.15
Pena à Sixto V. imposita contra promotores aliquem ad sacra Ordines sine titulo, qua. 2.119.1
Restituta sunt à Clemente VIII. & redacta ad terminos limit communis, ac Confil. Pij II. & Confil. Trid. ibid.1
Pena qui incurritur ab ordinario sine titulo. 2.191.24
Pena contra Clericos crimine sodomie committentes à Pio V. iustitia non comprehendit excentes vitium bestialitatis. 2.418.13
Pena ob simoniam in Ordine, vel beneficio contractam remittit Papa. 3.111.39
Pena qui imponi solet ab Inquisitoribus pro hereticis blasphemis ostenditur. 3.61.90
Pena contra obnoxiosos canonicos, & non residentes non procedit in Canonico simplici careat prebenda. 3.104.147
Punam gradus praerogati à Concilio contra non residentes, necessarii ferendi sunt, necquam deum ad punitionem, alius erit nulla. ibid.148
Pena contra non residentes potest Episcopus ante sententiam minare, vel augere, sed non in eum tollere. ibid.151
Penas corporales in pecunia non potest committere Vicarius generalis. 3.111.110
Pena ordinaria in visitatione non sunt imponenda, sed tantum extraordinaria. 3.111.30
Pena qui sit imposita contra Episcopum in visitatione praeter procuratorem ab Ecclesia aliquid moneris accipiens ostenditur. 3.119.44
Pena imposita contra impennes liberos ab Episcopo requiritur sententia, qua sit ostenditur. 3.111.11
Pena contra alienantes Ecclesie bona ab Episcopo sollemniter requisitus qua sit in Extraneis. Audientia, de rebus Ecclesiarum, constituitur, ostenditur. 3.408.47
Penam penitentiam inducere possunt Episcopi, etiam sibi, vel Camera sua applicare. 3.507.18
Penas penitentias sibi Episcopo remittere non debet, sed in potius viis crogare, ubi sit admodum pauper. ibid.19
Penam omnia portio potest assignari depositum erandem paratum, nec in refectuarium ceterum Episcopatum, nec pro vendendo Apostoli, &c. ibid.
Penitentia.
Penitentes publici in Missa reconciliant Sacerdos simplex sine licentia Episcopi non potest. 2.181.43
Penitentes solummodo ordinari prohibentur. 2.136.48
Penitentes seculari iudicio suo subiecti, atque aliquo facti privilegio gaudent. 2.134.46
Penitentes, qui virtute libelli, vel alterius privilegii facultatem habet eligendi Confessionem approbatam ab Ordinario, non potest eligere Confessionem approbatam ab Ordinario alterius diocesis. 2.131.54
Pro contraria sententia referuntur Doctores.
Penitens confessus cum sacerdote excommunicato communiter oculo, sibi tamen non ignoro, et a parte materiae valde facit sacramentum. 2.131.13
Penitentes publici donec peracta penitentia reconciliantur possunt esse sacerdotes. 2.161.37
Penitentes sollemniter infamiae nota laborant. 2.419.6

Penitentia.

- Penitentes publici in iudicio, & sollemniter penitentes absolvi possunt Episcopi. 2.184.83
Penitentia forma in loco delicti qua non fortitur. 2.137.37
Penitentiam sollemnem faciens, etiam illa peracta, prohibere ordinari, non sic penitentiam publicam faciens. 2.453.7
Penitentes publicos imponere, non penitentes reconciliare sine speciali mandato vicario generali non licet. 3.113.87
Penitentiam solummodo peragendum facient ordinari suspensionem incurrit per annum à celebratione. 3.111.15
Penitentia laicorum in loco delicti non fortitur. 2.137.37
Penitentia prebenda vacans in mense Apostolico, vel si aliter alia referatur, seu affectus, tunc electio, & collatio pertinet ad Papam ratione referentia. 3.196.19
Penitentia prebenda postquam est effectum sortita, nec potest operari, nec Penitentia etiam valet optare, nec teneat, nec dimisso officio. 3.197.31
Penitentia prebenda ecclesie non habet locum in ea,

qua vigore statuti à sequenti Canonico optatur, sed illa prebenda, quam dimiserit Canonico, qui novissimè optavit, hinc muneri affecta, & viciis remanet. 3.198.16

Penitentiaria.

- Penitentiaria Romana Officialis pro expeditione aliquid oriam sponte oblatum accipientes incidit in excommunicationem. Papalem. 3.26.17
Penitentiaria per Episcopum erecta cum viro prebenda potest vacare, talis viro non comprehendit prebendam vacantem in mense Sedis Apostolicæ referatur. 3.131.3
Penitentiaria vacans Sede Episcopali vacante, non potest provideri à Capitulo, quamvis collatio prebendarum sit communis Episcopi & Capituli, vel etiam solius Capituli. 3.136.17
Penitentiaria vacans Sede Episcopali vacante electio, & collatio pertinet ad Papam, etiam seculis reservatione, & non est referenda futuro Episcopo. ibid.18
Penitentiaria potestatem quam habet absolviendi alius delegare, seu committere non potest. ibid.22
Penitentiaria potest resignari etiam in fauorem, & tunc reservatione penitenti. 3.137.34
Penitentiaria prebenda tollatio ab illis fieri debet, ad quos antea spectat bat. ibid.35

Penitentiarius.

- Penitentiarius Officialis, qui in capitulo sibi interdictum se intrinsecare quomodo modo prius. 3.19.56
Penitentiarius electus vigore Concilii non habet auctoritatem absolviendi à casibus Episcopo referatur. 3.136.17
Penitentiarius dem Confessiones audit, censuras pro peccatis in choro. 3.101.160
Penitentiarius cum viro prebenda potest vacare non solum Cathedrali Ecclesia debet Episcopo iussu, modo id commode fieri possit. 3.131.1
Penitentiarius officium, & electio pertinet ad solum Episcopum abique consensu Capituli spectat. ibid.2
Penitentiarius debet esse Magister, vel Doctor, aut Literatus in sacra Theologia, vel iure Canonico, seu alius, qui aptus pro loci qualitate reputetur. ibid.6
Penitentiarius Canonice debet esse in aetate quadragesima annorum. 3.136.7
Penitentiarius ab Episcopo cum viro prebenda potest vacare institutus, officium exercere, ac Penitentiarius infensum tenetur, & totum quo vacat prebendam non habet locum nec in Capitulo, nec in choro, nec distributione quotidianis petere potest, & scire debet in loco sui Canonici cum illis fuerit affectus. ibid.10
Penitentiarius in electione non potest Capitulum se intrinsecare etiam Episcopo absente. ibid.14
Penitentiarius electus pertinet ad solum Episcopum, vel eo absente ad Vicarium suum, cui Episcopus in specie delegaverit hanc facultatem. ibid.15
Penitentiarius electio non facit per Episcopum, vel per eius Vicarium intra semetis à die necesse vacationis de electione ad Capitulum. ibid.16
Penitentiarius ipso quoque est inditus habet à iure & Concilio facultatem videndi Confessiones, & iustificationem ad absolviendum à peccatis abique alia Ordinarii licentia. ibid.19
Penitentiarius quilibet confessus peccata facit preceptum cap. omnia vultque faciat, de parit & remittit. ibid.20
Penitentiarius institutus pro audienda confessionibus vniuersis docetis non potest eas audire in alia, etiam habentium Bullam, vel licentiam sui Pastoris. ibid.22
Penitentiarius potestatem, quam habet absolviendi, alius delegare, seu committere non potest. ibid.22
Penitentiarius à casibus, quos Episcopus expressè sibi referuauit, absoluit non potest. ibid.23
Penitentiarius non potest casus Episcopo referatur, & ab eo sibi committi, alius subdelegare. 3.137.24
Penitentiarius ad audienda Confessiones semper potest debet existere, nec potest penitentes recusat, quia si hoc faciat potest ab Episcopo puniri, & priuari. ibid.26
Confessiones integras, & non solus casus referatur, tenetur Penitentiarius audire. ibid.27
Penitentiarius locus oportet, & loco, & sede Episcopi, ad quem hoc pertinet, ab ipso, peccata confiteri volentibus sui copiam facere tenetur. ibid.28
Penitentiarius vigam, seu barbetram in mano, sicut in viro, tenere non debet, praeterquam in locis ubi hoc non est in usu. ibid.29
Penitentiarius dum audit Confessiones in Ecclesia, sive in confessionario, sive extra, habendus est pro praesenti in choro, pro illo tempore demumque actualiter ei audit. ibid.30
Penitentiarius dum Confessiones actualiter audit, non solum habetur pro praesenti in choro ad locum quotidianis

divas distributiones, sed etiam elemosinas ipsas, que distribuantur inter Canonicos pro assuetudine, & sepelendis defunctorum cadaveribus, &c. ibid. 57
Promissiones non habebant pro presentia in choro si contra Ecclesiam Confectiones audiamus iudiciorum. ibid. 58
Excommunicationem non tenetur ad maiorem sollicitudinem, quam alij Canonici, dummodo non abijt tempore quo frequentius posuerunt accedere ad diebus festis solemnibus. ibid. 13

Promissionarius Canonici Ecclesie Cathedralis debet esse Magister, vel Doctor, aut Latentius in Theologia, vel iuris Canonici, & nonesse 40. seu aliusque aptos pro loci qualitate reputari. 3. 15. 43

Pollui, vide Haeretic.

Pollui pars si defit, & notabilem defectum non producat, neque hostiam frangere impedit, minime inducit irregularitatem, dummodo eiudem ulla precesserit culpa. 2. 449. 10

Pollutio publicitas Ecclesiam non polluit, sed potius polluat offendit. 2. 350. 40

Pope in sacra plus fecundat humines seculi, quam aedificat. 1. 11. 13

Pondus.

Pondus illud dicitur falsum, quod nonquam transiit per manus assuetorum. 3. 17. 46

**Ponderibus, & mensuris falsis vitas, falsum dicitur commo-
 re.** ibid. 47

Ponderibus, & mensuris falsis vitas, quomodo ad reformationem obligent. ibid. 48

Pontifex, & Summi Pontificis, de Episcopis. 1. 1. 4

Vide Papa.

Poenitentia.

Poenitentia hic quid. 2. 611. 4

Poenitentia insignis quae sine, ostendit. ibid. 3

Poenitentia Episcopus caeteris non potest in loco exemplo, etiam vocatus, nisi accedat licentia Episcopi diocesis, ubi locus est constitutus. 2. 116. 13

Poenitentia vi potest Episcopus exercere in diocesi alterius, non potest Patriarcha facultatem concedere. ibid. 14

Poenitentibus suspensus, vide suspensus.

Poenitentia in alterius diocesi exercere Episcopus, etiam cuiuslibet privilegij praeterit, suspensionem incurrit a Pontifice. 3. 114. 9

Poenitentiam nomine quae veniat, ostendit. 3. 115. 33

Populus.

Populus in lege veteri in duas ordines sapienter distributus fuit, quorum unus civibus officialis, alius vero divino cultui inserviret. 1. 2. 3

Populus potest Regis electionem facere et aliquo iusto capite. 1. 140. 13

Populus admonendus est, et diebus Dominicis, & festis magis frequenter fieri praedicas, et communitas canones non est, & admonitioni non parit. 3. 111. 31

Populus non potest Ordinas cogere nullus, vel potius in eo ad assensum sacram continent, & Missam in Ecclesia Parochiali. 3. 112. 36

Populus non exemptus Abbatum exemptis praescribere potest contra Episcopos exemptionem. 3. 156. 9

Populi canonici, vide Canonici populi.

Possitum cum non dicitur de Capitulo, possunt corrigi & puniri ab Episcopo sine Capitularibus adiunctis, etiam casu quo de consuetudine, non privilegio vocem habeant in Capitulo. 3. 115. 10

Portugalia.

Portugalia regum Romanae Ecclesiae censuale an verè fuisse, ostendit. 3. 117. 57

Refertur libertas Nunciij Apostolici de predicto censu & de recepto. ibid. 58

Portugalia regum neminem in temporalibus recognoscunt. ibid. 59

Portugalia Reges regna Imperatorum ignavia à Mauris vindicant, vires & bellis ab ipsis manibus vendicant. 1. 138. 62

Possessio.

Possidere non possunt in solidum duo infirmi eandem rem, & eandem modum, nisi si diversis respectibus. 3. 118. 39

Possessio omnis amissa dicitur per denunciationem factam, & ab Episcopo admissam. 3. 141. 15

Possessio quovis generis, quae per scripturas authenticas requiritur in probante iurisdictionem ex usurpatione, non potest fieri per testes. 3. 144. 57

Possidit capta nomine Seminarii nondum erecti, est nullae considerationis, non producit iuris effectus. 3. 146. 16

Possessionem Episcopum nullas capere potest, nec illam admissit, nisi literis expeditis, & ostensa. 3. 147. 33

Ratio de Episcopo Peri. 1. 1.

Possessor.

Possessor pacificus ille dicitur, qui nullam patitur iniuriam, vel tituli controversiam in iudicio, vel extra. 2. 179. 16

Possessor pacificus dicitur ille, cui in mora fuerit super aliquo praedio, domo, censu, aut redditu filij beneficii. 2. 180. 14

Possessor beneficii vult auctore dispositione Concilij, & de reform. cap. 6. non potest quoad iuriam praerogative in tuum, quominus liceat Episcopo veniorem persequi in quadiagnata ante circa factam examinatione. 3. 150. 57

Possessor bonorum succedit in interpretatione, cum sit et heres. 3. 151. 15

Possessor personae, in quibus respectu iurisdictionis praesumitur, sunt Imperator, Reges, Isidori, Barones, alijque Magnates. 3. 151. 65

Potestas.

Potestas assignandi Episcopos ad solum Pontificem lege divina immediate puniri, vel ad eos, quibus concessit. 1. 13. 13

Potestas, auctoritas, iurisdictionis Episcopi, vide Episcopus.

Ad quos capita redeant. 2. 111. 34

Potestas providendi beneficiis Ecclesiasticis et negligens Praetorium, quibus hoc minus incumbit, deest, ut regulariter de solentia ad primum superiorem donec perveniat ad Papam. 3. 116. 64

Potestas collatorum Regularium ex negligentia in confectendis beneficiis, an & quando ad Episcopum debeat, ibid. 69

Praedix ponitur, quae videntur Episcopi ha praestando assensu super re soluta aliter. 3. 147. 35

Praesentia.

Praesentia dimidia, potestatem, & territoria non veniunt appellatione canonica. 1. 115. 38

Praesentia Theologali, ubi ab Episcopo infirmi debent, ostendit. 3. 119. 4

Praesentia primo vacatura, ut & Theologali, & in Theologiae manet erecta, requiritur actualis deputatio. ibid. 3

Praesentia Theologali in Francia, & in Regia Camera Castellae, & Legatione per Ordinarios in quocunque mensis vacatur, prouidentur. 3. 140. 3

Praesentia Theologali non potest operari ab alio, nec praesentia de Theologali potest illam dimittere, & aliam optare. ibid. 10

Praesentia Theologali, seu Magistralis vacans, debet dari in commendam vii Canonico idoneo eiusdem Capituli, donec vacet, prouidentur. ibid. 14

Praesentia Theologali nullius suspendendi, non fieri potest, & interim fructus omnes tradendi sunt Superiori alicuius Ordinis, qui eum vi aliqui Theologus ex iure Regularibus ibi publicè docere sacrum Stripant. ibid. 15

Praesentia Metropolitanarum Casaragum in mensibus Iulij, Aprilis, Iulij, & Octobris sine retractione sedis Apostolicae. 3. 170. 145

Praesentia rempentes, quae nihil spiritualitatis habent, non comprehenduntur sub reservatione regum & non Cancellariae. ibid. 1

Praesentia suppressere in Cathedralibus, & Collegiis insignibus quando potest Episcopus ostendit. 3. 133. 1

Praesentia extinguendi Collegiarum non insignium, nullam habet Episcopus potestatem. ibid. 4

Praesentiarum servatium suppressionem facere non potest Collegia & Ecclesiae Praetoria, hoc sui exemptus, & Ecclesiae insignis. ibid. 4

Collegiata insignis quae dicitur, ostendit. ibid. 4

Praesentia aliorum suppressio, & extinctio fieri non potest ab Episcopo ex causa cum consensu Capituli, quando bona Episcopi, & Capituli sua communia, nec etiam id eodem in vultum Capituli. 3. 142. 9

Praesentiam suppressere, & applicare singulis Canonici, vel singulis de Capitulo, potest Episcopus cum consensu Capituli. ibid. 10

Praesentiarum, seu beneficiorum redditus, cum eorum aliquos suppressenda sunt, quomodo taxandi, remittit. ibid. 13

Praedecentia.

Praedecentia omnes controversias inter Ecclesiasticas personas, cum secularibus, quibus Regulares contingentes Episcopus amota omni appellatione quoad effectum suspensionum summariè componit. 3. 141. 16

Praedecentia iura indicantur secundum loci consuetudinem. 3. 144. 17

Fundatio antiquior in praedecentia componenda maxime attendenda est. ibid. 18

Canonici Regulares praedecent Monachos etiam nigros. ibid. 19

Fratres Praedicatorum praedecent reliquos Mendicantes. ibid. 20

K K k

CONTINUED

Index Rerum,

Controversia de precedenti quomodo componenda, declaravit Gregorius XIII. *ibid.* 38
 Constitutio Gregorii XIII. de precedenti habet locum in prioritate virtuali, vel hore. *ibid.* 39
 Precedentia sunt terminanda secundum quod in Alma vide omnino magistra feruntur. *3. 135. 33*
 Religio debet precedere, quod est prior in institutione, & approbatione. *ibid.* 36
 Monachi utrum fontem, & Sancta Crux in Hierosolym, debet precedere Monachos sancti Eusebii, ex quo est rursus ordo, qui est Cisterciensis, sua prius institutione, & approbatione. *ibid.* 37
 Parochus in sua Ecclesia est preferendus Detano, & Capitulo Collegiarum ad eam Ecclesiam personaliter ex antiqua consuetudine accedentibus. *3. 144. 38*
 Consideratur, quomodo componenda sunt inter eas contentur de precedenti, remissio. *ibid.* 39
 Præsentia militum, & Ordinis S. Ioannis Hierosolymitanis, vacat per promotionem ad Episcopatum. *3. 118. 73*
 Præfatus Episcopus dicitur ut auctoritate populo secula aliorum. *3. 13. 13*
 Præfatus miracula falsa, vel incerta, aut prophetia, quæ non continentur in sacra Scriptura, incidunt in excommunicationem Papalem. *3. 13. 119*
Prædictio, & Prædicatio.
 Prædicare lapsus est exemplo, & verbo debet Episcopus scientia, quæ docet prædicationem. *3. 96. 12*
 Prædicandi munus Episcopis incumbit. *ibid.* 13
 Prædicare debet Episcopus exemplo incursus. *ibid.* 15, 16, 17, 18
 Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore Quadragesimæ, & aduentus Domini. *3. 111. 30*
 Prædicare non est actus proprius alienius Ordinis, sed potius iurisdictionis. *3. 112. 44*
 Prædicandi munus per Episcopum committi potest etiam alii, qui non sit in sacra consecratione. *ibid.* 45
 Prædicationis munus aliquibus interdicitur potest Archiepiscopis pro tunc proximum. *1. 174. 43*
 Prædicationes populo fasce præcipuum Episcoporum munus est. *3. 108. 1*
 Prædicatio Episcopo non conceditur extra suam diocesim, cum possit prohiberi ab Ordinario loci. *3. 109. 3*
 Prædicatio Episcoporum, ut per universum mundum possit prædicare incelligitur, nisi in alienis diocesis prohibeatur ab Episcopo locorum. *ibid.* 3
 Prædicationis munus si Episcopi impediri populo facere non valent, ad illud sublevari consequendum viros assumere debent. *ibid.* 4
 Prædicationis munus committi potest Sacerdoti, aut alii duobus sacris Ordinibus insignitis. *3. 112. 42*
 Prædicatio tempore cuiusque interdicitur licita est. *ibid.* 46
 Prædicatio Officium aliquibus interdicitur potest Archiepiscopis pectorum primum. *ibid.*
 Prædicatores deputandi munus ad Episcopum pertinet impeditur aliqua causa, ex rebus in cap. iuxta cetera, de officio Ordinis. *3. 109. 3*
 Prædicatores effectio, & deputatio ad solos Episcopos in eorum Cathedralibus prestat, nulla habita ratione cuiusque consuetudinis, etiam immemorialis. *ibid.* 6
 Capitulum in electione consociationis in Ecclesia Cathedrali nihil potest. *ibid.* 7
 Prædicatores pro Ecclesiis à solo Episcopo absque Capituli consensu deputari possunt. *ibid.* 8
 Prædicatores munus obicit per se volentes, qui animarum curam habent non debent prohiberi. *ibid.* 9
 Prædicatores pro sola obligatione concionandi potest eligere pectorum, locando liberam suam. *ibid.* 10
 Prædicatores deputandi sunt imperio eorum, qui eos prædicare tenentur, vel solent. *ibid.* 12
 Consuetudo ubi viget, quod populus soluit concionatores, est ferenda. *ibid.* 21
 Prædicatores soliti merces nulla ex parte à pensionaria est exigenda, atque minus si populus hoc sumptum facere solent. *ibid.* 23
 Prædicatores mercedem solitam exhiberi communis dante debet si ex consuetudine immemorialis consuevit olim fuisse illis exhibitam. *3. 110. 14*
 Prædicatores pro Quadragesima quorum expensis fit cœdendenda quando subtrahunt, debet Episcopum intem proprio sumptu conducere illam. *ibid.* 25
 Parochus quando nullum adest solitum, aut consecratus si habeat redditus sufficientes, solent tunc prædicatores si vero sit pauper, tenentur populum. *ibid.* 26
 Prædicatores Regulares prædicare volentes in Ecclesia sui ordinis debent à Superioribus de vita, moribus, & scientia examinari, & approbati, & obtenta ab eis licentia, cum ea personaliter sit coram Episcopo prædicare, & ab eo benedictionem petere. *ibid.* 27

Regularis prædicare volentes in Ecclesia, qui sui Ordinis non sunt, vident licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam impetere coguntur. *ibid.* 28
 Regularis quando in Ecclesia suorum ordinum prædicare volens, obtenta suorum superiorum licentia, debet ab Episcopo petere benedictionem, si tamen eam minime obtineant. *ibid.* 29
 Regularis prædicatores quando in Ecclesia suorum ordinum incipit, aut contrahentibus Episcopis prædicare non possint, ostenditur. *ibid.* 30
 Prædicatores idonei non est deroganda licentia prædicandi, nec potest eam Ordinarius ad libitum, & sine rationabili causa suspendere à prædicatione. *ibid.* 31
 Prædicatores si Episcopos prædicantes, non tenent causam exprime quare ad hoc prohibendum moveantur. *32*
 Prædicatores Regulares in posita de doctrina examinari ab Episcopis, ostenditur. *ibid.* 33
 Regularis in Ecclesia, qui suorum ordinum non sunt absque Episcopi licentia prædicatores non ab eo, sed à suis Superioribus petere debent. *ibid.* 34
 Parochus, ut in sua Ecclesia prædicare potest dare licentiam approbat ab Ordinario. *3. 112. 15*
 Parochus pro duobus, aut tribus vicibus potest impare prædicandi licentiam concedere alicui vito docto, & nota Regulari, siue seculari nondum præfixam coram Episcopo saltem si semel fuerit approbatus ab aliquo Ordinario, & Episcopatus confirmatio non prohibet. *ibid.* 26
 Religio Societatis Iesu habet privilegium, ut sui prædicatores ab aliquo Ordinario semel approbati, & à suis Superioribus deputati, possint prædicare verbum Dei, non reprobationibus Curie in oppidis & locis, ubi non adest Episcopus. *ibid.* 27
 Regulari potest Episcopus intendere in prædicandi licentiam non petita, etiam non ostensa causa. *ibid.* 28
 Constitutio Pij V. quibus concessum erat regularibus ut irregulis, & contradiatione Episcopo prædicare possent, & per Gregorium XIII. revocata, & ad terminos iuris, & Concilii Tridentini restituta fuerunt. *ibid.* 29
 Prædicare debent, vel facere prædicare Episcopi tempore Quadragesimæ, & Aduentus Domini. *ibid.* 30
 Episcoporum auctoritas requiritur in tempore Quadragesimæ, & Aduentus quodvis, vel tribus diebus in hebdomada, vel minus prædicandum sit. *ibid.* 31
 Correctores et cunctos facere possunt, etiam reuocare vicarius generalis, ut saltem omnibus diebus Dominice & solennibus festis populo prædicatio fiat. *ibid.* 32
 Professionem iudei exigere debet Ordinarius à Regularibus aequum officium prædicandi assumant. *ibid.* 33
 Prædicatio sua interesse vniuersique tenetur pro audienda prædicatione, si commode id fieri potest. *ibid.* 34
 Prædicatores verbi Dei quales esse debent, ostenduntur. *3. 111. 47*
 Prædicatio erroris, aut scandalosa diffamantis in populum, quamvis Regularis fiat, potest Episcopis prædicationem interdici, etiam in sua monasteria. *3. 113. 48*
 Cetera prædicatores etiam Regularis hæretici prædicantes procedit Episcopus. *ibid.* 49
 Prædicatores ad prædicandum elemosynam potest Episcopus cogere laicos, qui cum pastore tractantur. *3. 144. 7*
 Prædicatores Ordo exemptus fuit à Gregorio XI. *3. 143. 32.* vbi. Prædicatores.

Præminencia.

Præminencia in materia non potest componi.
 Præminencia in sedendo in Synodo diocesana nullum præiudicium in futurum sedendum operatur. *3. 116. 16*

Prælati, & Prælatus.

Prælatum, & dignitatem gradus ex Ecclesie institutione, & ab ipso iure humano procedunt. *3. 119. 23*
 Prælatum Primatum, & Archiepiscoporum ad ius dominum esse referenda qui tenentur, ostenditur. *ibid.* 24
 Prælatum contra remitte & ingentes inachurati SS. Bernardus, & Gregorius. *3. 147. 7*
 Prælatum acceptum procedere debet ex quadam laici filiatione sollicitudine nonnullam fuerint saltem. *3. 111. 11*
 Prælatum enim suscipiunt in civitate diversarum linguarum qui sunt lingue lux in aliquam suscipiuntur à proprio Episcopo in adiutorium suum, incursant excommunicationem nemini referantur. *3. 141. 14*

Prælatus.

Prælatus Ecclesiarum Episcoporum omnino anteposuit, quia præcipuum eorum munus est pro subditorum spiritali salute diligenter sollicitus. *3. 174. 1*
 Prælatorum Ecclesiasticorum gradus ad imitationem Gentilium, et vinctos Flaminum, & Archidiaconum Quam Petrum ordinant, qui tenent, ostenditur. *3. 40. 3*
 Prælatorum

Prelatorum ecclesiasticorum gradus ad Ecclesiæ Hierarchiæ
similitudinem institutos fuisse veritas tenet sententia.
ibid. 5

Prelatus peccatus tunc moribus dignus est, quot ad subditos
suum perditionis exempla transmittit. 1.70.14

Prelatus declinare ad austeritatem vite in mensa, vestitu-
bus, & numero servitorum, & expensibus, & efficacius. t.
8.1.1

Prelatus si personarum acceptatione caute debeat. 1.103.14

Prelatus non debet debet ne dum immoderatius exultat vis-
um humilitatis, solvatur iura regum. ibid. 15

Prelatus non fructificat, sed benevolentia subditos eripere
debet. ibid. 17

Prelatus Regularis habentes ius Regulam deferendi, & Mi-
nistrum, minores Ordines conferre possunt aliis Regularibus,
qui dimissoria specialia solum Superiorum, & speciale
conferunt Episcopi loci habuerint. 1.101.13

Prelatus inferiores dimissoria concedere nequeunt, nisi ex
consuetudine legitime præscripta, aut alio peculiari iure
potestatem acquisiverint eas dandi. 1.118.4

Prelatus Regularis ad dispensare potest cum suis subditis vi-
tiosis ante interdictum illius ad suspensionem, ac etiam
cum eo in irregularitate contracta dispensando ad ex-
communicationem illius Ordinem deponendo. 1.119.15

Prelatus Religiosus non potest sine approbatione Ordinarii
adire secularium confessiones. 1.130.14

Prelatus Regularis bene possunt conciliare Ecclesias quicu-
unque eas violenter, & potius aqua per ipsos benedicta,
si Episcopus, qui illam benedixit, distet vltra duas dietas. 1.
113.64

Prelatus inferiores habentes iurisdictionem Episcopalem, vel
quasi, possunt in iurisdictione, & vitiis dispensare, & in illis
casibus in quibus Episcopi dispensare valent. 1.107.11

Prelatus Regularis, tam Generales, quam Provinciales, & lo-
cales, ad Ordinationem exempti, possunt dispensare cum suis sub-
ditis in votis, & iurisdictione. 1.108.16

Prelatus Religiosus, ex privilegio, & speciali laice possunt
dispensare in votis volentium intrare suam Ordinem. ibid.
13

Prelatus etiam Regularis, nec ratione sui muneris, nec vi pri-
vilegiorum dispensare possunt cum novitiis, aut professis
in bigamia vera, & interpretatur, etiam quoad Ordines
minores. 1.171.13

Conimpedimento bigamie similitudinis: Prelatus Re-
gularis cum novitiis ac professis sui subditi dispensare
in illis casibus, quibus id Episcopi licitum est. ibid. 31

Prelatus ne sua iurisdictione vitare impeditur, quoque
illorum, & delegatarum iudicia elidenda ad Curiam Secu-
larium recurrant, aut contra illos decernant, præstatque
auxilium. excommunicatione. 1.16.73

Prelatus quicumque sibi subditum absolute poterit ab omni
excommunicatione tuius nulli resistere. 1.30.18

Prelatus, vel alias personas Ecclesiasticas compellentes ut
substant Ecclesiæ, vel carnis bona, &c. Laici, &c. 34.
108

Prelatus ad Romanam Curiam venientes, & inde discedentes
absque licentia Romani Pont. 1.37.13

Prelatus quicumque potest absolute sibi subditum ad causas
omnes reservari, siue fiat laice & apostolicæ per Concil.
6. ut per quemque summum Pont. 1.44.12

Prelatus dicitur Vicarius Episcopi ratione iurisdictionis,
quam habet cum administratione. 1.127.135

Prelatus Regularis intra duos menses ad adepta possessione
sue prædictæ, censetur Fidei professionem facere. 1.109.7

Prelatus secularis iurisdictionem habentes quasi Episcopalem
non possunt suppliciter eas beneficia etiam in casibus in
quibus Episcopi possunt in sua diocesi. 1.124.11

Prelatus Regularis suppliciter non possunt beneficia Regu-
laris suorum Ecclesiarum. ibid. 13

Prelatus omnia iura habens conferendi, instituendi, & bene-
ficiis quoque clericis amovendi, potestatem habet liberis
beneficiis regularibus reprobando. 1.119.4

Prelatus quilibet etiam inferior, domodo habeat Episcopale
potestatem, potest iurisdictionem acquisitionis conferre
suis prædictis. 1.120.10

Prelatus conferens beneficium iure devolutionis tenetur ser-
vare naturam beneficii. 1.126.109

Prelatus inferiores ius instituendi possunt habere ex privilegio,
præscriptione, seu consuetudine. 1.178.13

Prelatus inferiores habentes iurisdictionem quasi Episcopalem
in proximioribus Ecclesiis secularibus exemptas non videntur.
1.124.10

Prelatus exempti Episcopalem iurisdictionem habentes, non
verò inferiores, & quasi subditi Episcopi, gaudere privilegio
primæ instantiæ. 1.137.4

Prelatus nullus Papa inferior potest etiam perpetuum, aut
penitentiam perpetuam imponere. 1.161.1

Barbosa de Episcopo Part. 1.2.

Prelatus, qui habet iurisdictionem quasi Episcopalem in Ec-
clesiis, debetur Canonica potestas de relictis ipsi Ecclesiis. 3.
161.8

Prelatus Episcopi inferiores non possunt de iure subditum
excommunicationem exigere, sed privilegio, vel consuetudine. 3.
173.17

Prelatus qui potest charitativum subsidium exigere debet
prius congregato Clero cum charitate, & benivolentia ei ex-
primere causam sui indigentis. ibid. 18

Prelatus religionis quantum habet quasi Episcopalem au-
dientiam in Regularibus sui subditi, iure ipso non potest
indulgentiam concedere. 1.133.19

Prelatus Mendicantes, quorum Ecclesiis cura animarum non
est annexa, venit non tenetur ad Synodum diocesanam.
1.131.7

Ratio obediendi quare Prelatus inferiori Summo Pontifici
possit inducere consuetudinem contra ius Canonicum,
& non possit contra illud stare. 1.3.18

Prelatus, ubi tenetur dare locum prædecessoris, post de
suo exigere a conditoris pensionem prædecessoris anti-
cipare licitum. 1.100.3

Prelatus secus ite regulariorum prelatum, non obligat
successorem, etiam si locus locutionem nomine Ecclesiæ.
ibid. 6

Prelatus, siue Rectores si ex causa renunciationis, vel permuta-
tionis libere dimittit suum beneficium, eius hæredes, & fi-
deliores in latione de eo facta tenentur de cessionem
locutionibus. ibid. 12

Prelatus quando boni sui beneficii locat tanquam libera,
non eius hæredes, & fideliores de cessionem tenentur.
ibid. 13

Prelatus Regularis in subditis excommunicationes pro rebus
deperditum dirigere non possunt. 1.115.13

Prelatus Regularis in monasteriis exemptis, & sibi subditi-
bus, non possunt facultatem concedere novitiis disponendi de
suis bonis temporalibus. 1.154.3

Prelatus habentes iurisdictionem quasi Episcopalem nullique
Episcopo subditi possunt in suis diocesis licentiam con-
cedere novitiis disponendi de suis bonis temporalibus.
ibid. 6

Prelatus Regularis in monasteriis exemptis, & sibi subditi-
bus non possunt facultatem concedere novitiis disponendi de
suis bonis temporalibus. 1.151.1

Prelatus Religiosus licitum est concedere Religiosis pecu-
niam ad nutum eorum transmitti ea causa legitima ad
bonum eius beneficii, & pio, quod correctum non est per Con-
cil. Trid. c. 2. 1.178.4

Prelatus Religiosus non habens facultatem degradandi,
seu deponendi suos subditos, nisi illis concessum sit per pri-
vilegium, vel consuetudinem a Rom. Pontifici coloratum.
1.179.11

Prelatus, quorum presentia in degradatione Clerici, necessaria
est, ex dispositione Concilii Tridentini, &c. de reform. cap. 4.
debent cum propriis Episcopis in cognitione, & causis
causæ tanquam iudices fore substitui. ibid. 12

Prelatus Ecclesiæ, qui pœneant ut Clerici captantur & do-
minis temporalibus, ut beneficia renouent, vel ut citati
ad Apost. Sedem ad ipsam ire non possunt, suspenduntur
a perceptione fructuum suorum Ecclesiarum ad triennium.
1.154.29

Prelatus in iure negligenter instituit bene præfatum, aut
confirmavit bene electum, nullus censetur cernimus & lare
præbuit. 1.124.16

Prelatus inferior potest præscribere, ut in sua parochia præ-
cedat Episcopus. 1.151.7

Prelatus excommunicato existente tam contra Ecclesiam,
quam contra ipsum, per scriptum non curat. 1.104.4

Prelatus regularis, vide *Abbas*.

Prepositus, siue prædictus vultus Ordinarius regularis potest cha-
ritativum subsidium petere a monasteriis Ordinibus sui pro
sumptibus necessariis ad gubernationem Ordinis sui aliunde
non habet bonis. 1.173.19

Præscriptio.

Prescriptio valenter præscribitur & inscriptur illi ad-
herenti. 1.151.43

Prescriptio omni extinguere omnino obediendum Episco-
po diocesano iure communi debitum indistincte prohibe-
re. 1.151.3

Prescriptio que ini sui bono publico nocet, repugnantiam,
confusionem, & inordinatorem tenetur, prohibetur.
ibid. 4

Prescriptio per quam obediendum Episcopo debita non est ab-
gignit, sed transferat ad alium non excludit. ibid. 5

Prescriptio etiam immemorialis non potest extinguere omni-
no obediendum Episcopo diocesano iure compo-
debitum. 1.155.18

Præfatus

KKk

Index Rerum,

Præscriptio contra visitationem multis modis contingere potest, aliquando absolute illam evadendo, aliquando restando. 3.197.1.
Præscriptio tollens omnino visitationem iure communi insensibilis, merito prohibetur, quamvis admittatur, quæ illam evadit, vel alius accumulatur. 3.198.9
Præscriptio omnino visitationem tollens quare prohibetur, ostenditur. ibid.10
Præscriptio quæ transfert visitationem, vel alij accumulatur illo iure prohibetur. ibid.11
Præscriptio contra prohibetur contra procuratorem ratione visitationis iure communi debita manente visitandi necessitate. 3.199.5
Præscriptio an admittatur de iure communi contra patrem procuratorem. ibid.8
Quidam tenet Concil. Trid. 3.200.3
Præscriptio tota sine discretionem, procuratorem, seu parochiarum admittitur ad effectum, vel pensionem inter illos obnoxios iurisdictionem, vel iura Episcopalia, seu parochialia. 3.201.4
Præscriptio etiam immemoralis prohibetur in prædictis finibus discretionem, procuratorem, et parochiarum. ibid.10
Præscriptio admittitur, ubi de finibus non apparet. 3.201.12
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam quocunque modo vacatam. 3.202.1
Præscriptio ipso iure dormit contra Ecclesiam Pastorem vacatam non solum in rebus ad Ecclesiam vel monachum Prælatum pertinentibus, verum etiam in illis, quæ Ecclesie, vel Prælati infirmi cum Capitulo & clericis communes sunt. 3.204.5
Præscriptio non curit iactantiam dum vivit Prælati, qui rem Ecclesie tenere alienant. ibid.6
Præscriptio contra vacationem Ecclesiam dormit non ex eo quod deficit in, contra quam præscribitur, ad illam enim Ecclesiam, sed quoniam ex vacatione non est qui agere possit. ibid.9
Præscriptio an & quando progreditur contra hereditatem successores, ostenditur. ibid.10
Præscriptio ipso iure dormit contra eos qui non iure, sed facto aliquo impedimento, ubi huiusmodi facti impedimento non fuerit, seu gæstat. 3.204.18
Præsentia qm. 3.103.143
Non intelligitur dici per se præsentia. 3.201.79
Præsentia minus idocum, vel indignum peccata mortaliter, & si sine parati Ecclesiastici privatur ea vice iure præsentandi, si autem laici, possunt inter quadrimetris alium præsentari, nisi sciatur præsentationem. 3.209.103

Præsentatio.

Præsentare non potest vicarius generalis ad beneficium insusceptum ad Episcopum præsentationem pertinet, absque eius speciali mandato. 3.123.31
Præsentare presbiter non potest clericos patronos. 3.127.35
Præsentare potest pater filium, aut oportum, seu alios consanguineos. 3.128.93
Præsentari possunt in insusceptum amicos, qui prohibiti non reputantur. 3.128.72
Præsentari ad beneficia qui vel indigunt non possunt, referuntur. Præsentationem habens non prohibenda Præsentationem tota, poterit in ea potest præsentare electum ab Episcopo. 3.134.12
Præsentatio in beneficio iurispaz. fuit per patronos, quando Ecclesie vacat. 3.139.3
Præsentationes multipliciter probant insusceptum, dato etiam quod essent inopellaz, & consuectaz. 3.141.1
Præsentationes multipliciter dicuntur ad minus daz. ibid.31
Præsentationes continuant, quæ omnes effectum sortiantur, de substantia requiruntur in probatione insusceptum, quod est insusceptum præsentum. 3.144.11
Præsentationes effectum sortiri dicuntur, si sunt continuant. ibid.14
Præsentatio est exhibitio personæ per patronum Episcopo, vel alij ad quem institutio pertinet legitime facta. 3.149.119
Præsentatio de absente facta non valet, nec ordinarius tenetur præsentatum administrare, qui se personaliter non exhibet. ibid.114
Præsentatio patronis laicis, vel clericis ratione proprii patronatus faciunda est iura quadrimetris, & ab Ecclesiasticis iura feruntur. 3.171.124
Præsentatio si fuit amissa præsumitur facta in tempore. 3.173.141
Præsentatio intra tempus datum à iure fieri potest quocunque de origiue factum. ibid.144.
Præsentatio est actus extrajudicialis, & voluntarius. ibid.146.

Præsentatio potest fieri extra territorium & diocesim habentem insusceptum. 3.174.147
Præsentatio eorum Episcopo loci, vel coram habente institutio faciunda est. ibid.148
Præsentatio quando fieri debet coram Episcopo, sed Episcopali vacante, fieri potest coram Capitulo. ibid.149
Præsentatio Ecclesiasticorum vim habet electionis, in qua non cadit variatio. ibid.150
Præsentationis actus ubi non fuit perfectus, poterit tunc postea Ecclesiasticus reum canonice præsentare. 3.176.145
Præsentatio & institutio quando pertinet ad Episcopum ordinem, se capere, separat fieri debet, sicut vero quando ad Episcopum, tanquam Episcopum per personam præsentatio iurisdictionis, vel ad eum de deputatione debeat, quia tunc laici arbitrio est ut vult, vel duplici actu negotium expedire. 3.180.156

Præsentum.

Præsentum ad aliquod beneficium, si ante confirmationem per se, vel alium administraverit, eo ipso privatur iure sibi quæsitio, & beneficium vacat per prius. 3.173.114
Præsentum, seu electus ad beneficium, potest abesse institui ab Episcopo, si ei novum sit esse idem notorie. 3.181.15
Præsentum Episcopo personaliter exhiberi debet. 3.189.110
Præsentum cur personaliter, & non per procuratorem se debeant Episcopo præsentare, ostenditur. 3.190.117
Præsentum abente potest Episcopo institui, si ei non sit esse idem notorie. ibid.118
Præsentum ad beneficium simpliciter, si Episcopo eorum idoneitas nota non sit, si nullo, etiam Apostolica Sedis Nuncio institui debent, nisi prius fuerint ab Ordinario examinati. 3.171.114
Præsentum à laico requirit tantum ius ad rem. 3.174.155
Præsentum à duobus competunt, uno clerico, alio laico, est institutus, quocumque laico variando alium præsentaret. 3.176.144
Præsentum si Ordinarius sine legitima causa admittit notit, patronos non tenent alium præsentare. ibid.157
Præsentum pluribus à diversis patronis illi debet institui, qui à maiori parte sunt præsentati. 3.180.197
Præsentum, & Officiales omnes Morium pietatis statum Ecclesiastici, qui pecunias ad dictos Moros quomodolibet spectantes in alios, quibus pauperum vias, disponere præsumunt, in eorum. Papam indicunt. 3.19.149

Prælat.

Prælati, pro Episcopo. 3.1.5
Prælati lapidibusque multis reprehensibiles digni sunt, si peccatores, quo maiori fuerit dignitas. 1.64.3

Præsentum.

Præsentum possident iusto domicilio habere dicuntur, & ab Episcopo loci, ubi est suum præsentum ordinari possunt. 3.209.49.
Præsentum stat Ecclesiastica beneficia commendentur. ibid.49
Præsentum, vel transantiam habens gaudet eodem forti privilegio. 3.148.11
Præsentum ad viculum potest quis promovere si detur in perpetuum, sicut si ad tempus. 3.150.15
Præsentum qualis veniat sub dispositione regule cujus Cancellarius, ostenditur. 3.170.149
Præsentum est pro patrono vel dicatur præsentum in tempore, & iustitiae vacationem, nisi fecisse probatum fuerit. 3.171.156
Præsentum habet præsentum possidentis officiales per delicta in officio commissa. 3.197.14
Præsentum voluntas colligitur ex classifica consensu in litteris, dummodo tempore data non fuerit alieni ius quæritum. 3.150.11
Præsentum saltem & publicis fundere non licet defuncto non canonizato. 3.413.15

Præbyter.

Præbyter, præsentum Episcopo sine eius assensu, nec quidem simpliciter beneficiorem dare potest. 3.144.64
Præbyter, seu alius Ecclesiasticus dignitatem consensum, an liceat ius civile publice legere, nec non ad Cathedralis Censuræ iura in aliquo vaustricis se apponere. 3.143.14.
vique ad 48

Prima instantia.

de Primis instantiis Ordinatus non adincedis materia sequens. 3.144.64
Franciscus Salsab de Somoza quid circa hanc materiam ius iurum novissime ediderit ostenditur. ibid.1.
Ius iudicium competens cognoscendi in primis instantiis. 3.144.64

ut de causa subditorum suorum fuit in fauorem vero-
rumque introductum. ibid. 3
Psalterium exemplum Episcopalem iurisdictionem habentem,
non vero inferiores, & quae subiant Episcopi. gaudent
privilegio primae instantiae. ibid. 4
Abbae qui gaudent huiusmodi privilegio. §. 337. 5
Vicarius generalis Episcopi venit appellatione Ordinarii
in praesenti materia. ibid. 6
Capitulum Sede vacante habet privilegium cognoscendi
causas in prima instantia. ibid. 7
Revelationis causa legitime ubi peccata fuerint Ordinatio,
non praesentatur illi prima instantia. ibid. 11

Prima tonsura.

Prima tonsura proprie Ordo non dicitur, sicut religio.
Primum tonsuram, & ceteros minores Ordines de iure com-
munis possunt conferre Abbates non solum Monachis suis,
sed etiam secularibus in quos auctoritatem habent iurisdic-
tionem. §. 301. 1
Prima tonsura à Patrochis simplicibusque sacerdotibus, & à
Guardianis, ac Prioribus potest conferri, quod hodie non
procedit cum Ecclesiae vis resistat. §. 303. 16
Prima clericalis tonsura secundum aliquos potest conferri ab
Episcopo suis subditis in aliena diocesi. §. 314. 15
Prima tonsura non confertur nisi habenti aetatem septem an-
norum. §. 310. 1
Prima tonsura non est conferenda nisi ostendens se legere,
& scribere scire in lingua saltem vulgari. ibid. 2
Primum tonsuram recipiens ante lepraem non peccat
morti, si nondum perierit ad usum rationis, Episcopus ta-
men sic, nullam vero suspensionem inquit suspiciens
Ordines minores ante perniciem aetatem. ibid. 3
Primum tonsuram si iuxta hominem confert Episcopus, ipso
suo se suspensa. ibid.
Primum tonsuram & Episcopus infanti praesumat conferre,
per annum ab eius collatione suspensum. ibid. 4
Prima tonsura non danda nisi ostendens se legere, & scribere
scire, in lingua saltem vulgari. ibid. 5
Primum tonsuram illustrat confectus Episcopus, ab eius
collatione per annum suspensum. §. 311. 6
Primum tonsuram si Episcopus conferre praesumat hominem
alienae diocesis sine licentia sui superioris, ab eius colla-
tione per annum suspensum. ibid. 7
Primum tonsuram conferentes singulis Episcopi alicui oem-
nem litterarum diffusas, incutitur suspensioem per
annum à Pontificaliibus. §. 313. 14
Prima tonsura in omni tempore potest conferri. §. 314. 13
Prima tonsura est Ordo, & clericalis character indelebilis. §.
496. 3

Primate, ut videtur tenentem, hec Parlatia possit
appellari, non tamen omnes Primates vni sunt Parlatia-
che, nec idem habent officium, candidem auctoritatem.
§. 337

Reprehensio episcopi dicitur tempore tantum Succorum
Regum Primariam in Brachasensi Ecclesia constituit.
§. 161. 47

Primaria.

Primaria in Brachasensi Ecclesia inest ex iurisdictione sancti
Iacobi. ibid. 48
Primariam Hispaniarum Tolerant Ecclesia de iure compe-
tere existimant Summi Pont. §. 164. 48
Primariae contentio inter Archiepiscopos Brachasensem, &
Tolerantem, à quo tempore incipit, ostenditur. §. 165.
78

Princeps.

Princeps singularis aliquando auctoritate propria electio-
nem, & nominationem Episcoporum faciens, aliquan-
do vero ipsa Romana Ecclesia postulatam eis eligendi, &
nominandi Episcopos concedebat. §. 112. 6

Principibus aliquando concessum fuit, ut electio à Clericali
facta valida non esset, nisi Principes accedat censibus. ibid. 8
Principes fuit in illarum locum commutatio. §. 167. 10
Principes pia corruptum exemplo, quam peccato nocere,
§. 169. 11

Principia vita celsiora est ad quam dirigimus, ad quam con-
uertimus. ibid. 13
Principi debet esse Reip. quod oculis corpore, quod intelle-
ctu animae. §. 170. 37

Principi nullum maius indicium bonae mentis potest osten-
dere, quam ut adtingat sibi viam virtutis, & fama celeberrima.
§. 109. 9

Principes ut Regia Caecorum alienare nequeat. §. 113. 70
Principes omnes qui in Ecclesia manebant, & liberales exco-
municandi hostibus astringuntur, & Imperium, & regna
ad legitimam possessionem traduntur. §. 140. 81

Principi soli competit legem condendi potestas. §. 111. 11
Principes & Officiales, qui tenent administrant ab Episcopis, vel
Barb. de Episcopo Pars 1. 1.

Ecclesiasticis personis secus facere iudicium super eo-
rum causis. §. 112. 195
Principes & alij domini, ac Iudices non obstantes con-
tra in e. fassima, de penis lib. 4. contra persequentis Cardini-
sales. §. 111. 119
Princeps secularis non potest subditi suis iudicare, & praes-
entibus obtemperant alicuius fecti sine auctoritate Episcopi.
§. 116. 18
Princeps privilegium exemptionis concedens, aut index de
exemptione ipsa sententiam proferens, quando apponunt
verba quod Ecclesia sit iuris B. Petri, non ad Ecclesiam
Rom. pertinet, tunc exemplum plene probatur. §. 161. 17

Prior.

Prior in Lusitania dicitur prima dignitas in Collegiata. 1.
111. 33
Prior in aliquibus Hispaniae partibus Collegiarum Eccle-
siarum principalis dignitas dicitur, in aliis vero vocatur
Abbas, alius Capellanus. §. 304. 37
Prior iuratum Praedicatorum, si illi electio pauperum com-
muni sit, potest eligere fratres suos, quamvis ipse huius
suique. §. 314. 15
Prior, seu Guardiani Mendicantium conventuum esse non
possunt. §. 306. 15

Prioratus.

Prioratus, Abbatias, Praeposituras, beneficiorum Regularia so-
lum Papa commendare potest. §. 141. 19
Prioratus, Praepositura, ac alij diplomata Commendatarii, ac
interceptores generales De iure quatenusque, sed non
Ministerium, commendatarius sub reservatione regulari
quatenus Cancellarius. §. 113. 103
Prioratus, & dignitates Commendatarii non Clausuras easdem
sub reservatione Regulari quatenus Cancellarius. ibid. 103
Prioratus per Vicarium perperam defuncti solitus non dicitur
beneficium curatum. §. 172. 164
Prioratus Religiosorum Augustinorum S. Dominici & alij similes,
quae non sunt perperam, non commendantur sub
reservatione regulari nova Cancellaria. §. 173. 173
Prioratus Regularis habentes eorum administrationem solum
commendam reservationem, concursu non conduntur. §. 184. 14
Prioratus Minus Hierosolymitanorum Ordinarii vicarius
non possunt. §. 301. 17

Primus, vide Abbatia.

Primus, seu prioratus in causis non solum per vnam diem
anterioritatis, sed etiam ratione vniat bonae. §. 111. 13

Primus.

Primus non potest Episcopus à Concilio pontificali. §. 111. 13
Primus beneficii ipsa locum non inducit nisi in casibus à iure
exceptis. §. 111. 13
Primus beneficii si occurrat oblatio sine privilegio non statuitur,
quando aliud amittit. §. 113. 14
Primus per non vsum, aut contrarium aliam quocumque
tempore privilegio non renouatur videtur. §. 111. 18
Privilegium quod non est, si peruenit ad privilegium,
amittit naturam antiquam, & efficitur privilegium. §.
171. 130

Privilegium.

Privilegia quae Patriarchis ex iure concessa representant, qua-
tuor tantum primitivis, & veris competunt, non vero aliis,
qui impropre hoc nomine videntur voce appellati solent.
§. 114. 17

Privilegia habens ad instar alicuius privilegii, habet etiam
alios privilegia, quod privilegia non solum alicuius ob-
stant. §. 114. 17

Privilegia si quae sunt Primatibus in aliis Praedictis conceden-
tia, non operantur in totum perueniunt. §. 114. 68
Privilegium, seu gratia ex praesentibus non vni ipso iure fuit
nulla. §. 114. 70

Privilegium concessum à Summo Pont. intelligitur sine re-
servatione. ibid. 70
Privilegium obtinens à Sede Apost. ad accipiendum Ordines
quolibet Episcopo, non indiget necesse licentia dum dicitur
alio, sed testimonialibus tantum pungi Ordinarii de vi-
ta, & moribus. §. 110. 10

Privilegium qua ratione amittitur.

Privilegium concessum alicui religiosi ad edificanda Mo-
nasteria sine licentia Ordinarii, ut ex non vni amittitur.
§. 110. 10

Privilegium amittitur per modum, & non vni praesentibus,
vel per se ipsum tenentem tenentem, & non vni tenentem
& alterum modum constituitur differentia. §. 111. 14

Privilegium non amittitur per non vsum, si occurrat, & oportu-
nitatem non sit oblatio quando videntur sufficienter vniat
§. 111. 13

Privilegium ad amittendum quando videntur sufficienter vniat
§. 111. 13
Privilegium motu voluntatis per vnum tempus non amittitur
tunc. §. 111. 13

Index Rerum,

Privilegium habentem dispensandi in casibus Episcopalis-
erum mutationalibus, non possunt dispensare in prædi-
cta. 3.404.11

Privilegium solus Papa potest concedere, ut quis secularis à
legge, qua quisque decimum partem fructuum solvere co-
gatur. 3.12.44

Privilegium Regi, & Principi solus Papa concedit, ut benefi-
cia in Ecclesiis (sive diocesis sua obitu beneficiarii) destitu-
ta conferre queat. 3.12.45

Privilegia omnia, etiam Max. magnum, Confessariis Regu-
laribus non concessa absolendi à casibus Episcopo retri-
butis, sunt reuocata. 3.76.8

Privilegium Episcoporum, ut per vicesum membra pas-
sus predicare, intelligitur nisi in aliis diocesis prohi-
beantur ab Episcopo locorum. 3.304.3

Privilegiū à se concessi excoarctio de plenitudine potestatis
solus Principis est. 3.384.11

Privilegium fori, & Canonicis per degradationem veritatem
nunquam amittitur. 3.372.3

Privilegium exemptionis concessum personis per viam legis
sua in corpore sua clausura, an per delictum amittatur.
3.364.6

Privilegium exemptionis quando conceditur personis res-
pectu delictorum, ut scilicet per illis ab Ordinariis puniri
non possint, tunc si exempti deliquerint, communi po-
tuerunt coram Ordinariis locorum in quibus deliquerint.
ibid. 8

Privilegium, sententia, aut scriptura quando non sunt prin-
cipaliter super exemptione, sed liberare, sed incidenter
propter aliud, actum aliquem Ecclesiam, vel personam
esse iuris D. Petri, tunc per talia verba exemptio non proba-
tur. 3.361.16

Privilegium exemptionis renunciari non potest etiam in por-
tionem exempti. 3.369.44

Privilegio quo acquiritur sequitur etiam potestati-
one. 3.390.2

Prohibendo omni incumbit asserere licentiam propej Parochi
in constabendo matrimonium requiritur, non iurisdictione,
quando contra tam opposita à iactio. 3.366.136

Probatio.

Probationes in iurisdictionibus quæ tam exacte requiruntur,
offendunt. 3.361.11

Probatio iurisdictionis per authenticas scripturas est fa-
cilest, ita ut per testes non sufficiat. 3.361.11

Probatio temporis immemorialis quando fit per scripturas &
testamenta, centum requiruntur anni, si vero per testes,
sufficiunt sexaginta. 3.361.38

Immemorialis per testes non dicitur sufficere lantula-
ta; si testes non dicant, quod non audierint, nec videant
contrarium. 3.361.39

Probatio, quæ sequitur in iurisdictionibus, quod ex usurpa-
tione præsumitur. 3.364.54

Probatio quinquagenaria, quæ per scripturas authenticas re-
quisita in iure parociales ex usurpatione non potest fieri
per testes. 3.361.57

Probatio, quam exigit Concil. Trident. in iurisdictionibus
ex usurpatione acquirere non requiritur, si iuratur eo contra
Ecclesiam, sed inter ipsosmet parones. 3.361.61

Probatio descendente parocionum ad effectum præsumen-
di non requiritur hæc quasi possessione præsumendi. 3.
366.71

Probationes sanum ante professionem emittendam debet ha-
bere Religiosus, aliis præsumitur esse nulli. 3.366.16

Probationis annus incipit à die suspensionis habere, sive ab
eo die, quo commenta sequitur aliorum Religiosorum vi-
tam. 3.361.19

Probationis annus debet esse continuus, & non sufficit inter-
pollare. 3.367.13

Probationis anni pars si excoarctetur nulla de causa cum
habitu de Superioris licentia habeatur, non per hoc dicitur
dissoluta. 3.367.17

Probatio debet fieri in habitu monachali. 3.361.19

Probationis anni potest impleri ab eo, qui eundem exple-
verit annum decemquiescentum annis. 3.361.19

Progreffu potest infirmus incipere parat & filius, etiam
tanquam beneficiarius, alter tanquam expellendus diocesis
Ecclesiæ. 3.367.15

Progreffu.

Progreffiones à procedendo & rursus dicuntur. 3.319.1

Progreffiones publicæ sive, quæ dunt in Litanis maioribus, &
minoribus, aut per bono publico, vel in aduentu novi Epi-
scopi, vel in festis sanctissimi Corporis Christi. 3.319.1

Progreffiones publicæ semper valent iudicare nisi Ordinarius sit.
ibid. 3

Progreffiones publicæ dirigenda sunt qui voluerit Episcopi
cum consilio Capituli. 3.319.4

Vicarius generalis absente Episcopo potest publicas pro-
cessionibus iudicare. 3.319.1

Processionibus primatibus sunt quæ à Capitularibus, & clericis, &
Cardinalibus tantum sunt ob aliquas causas. 3.319.4

Regulares absque Episcopi licentia processionibus etiam pri-
vatis facere non possunt, præterquam intra Ecclesiam.
ibid. 7

Clerici exempli tam seculares, quàm Regulares, etiam Mon-
achi, ad accedendum ad publicas processionibus com-
pelli possunt. 3.319.4

Clerici omnes diocetani, quantumcumque exempti, si be-
neficia habent, etiam simplicia, in diocesi, vel obiti-
ent officium in Ecclesiis, possunt compelli accedere
ad publicas processionibus. 3.319.4

Clerici, qui sunt excommunicati, vel extra diocesanum
locum in quibus habent plebem, non possunt compelli ac-
cedere ad publicas processionibus. 3.319.4

Clerici interdicentes Ecclesias Religiosis Hierosolymitanæ
nulla immunitate se tueri possunt quæ ad processionibus
vocari eos debent. 3.319.4

Canonicis, & aliis Presbyteris beneficia, vel officia Ec-
clesiasticæ obtinentes, potest Episcopus cogere, ut ac-
cedant ad processionibus publicas, aut indicat per bono
publico, vel honore. 3.319.4

Sacerdotes nullum officium, aut beneficium Ecclesiasti-
cum obtinentes in ciuitate, vel diocesi, non sunt ab
Episcopo compelli ad villas processionibus accedere.
ibid. 13

Regulares quantumcumque exempti tenentur accedere ad am-
nes, & quascumque processionibus publicas, & confectas,
aut indicat per bono publico, vel honore. 3.319.4

Regulares, qui in strictiori clausura perpetuam viuunt,
non possunt compelli accedere ad processionibus. 3.319.4

Conuentus, in quibus Fratres sub auctoritate clausura degunt,
itaque nec in choro canunt, nec ad mortuos accedunt, non
sunt compelli accedere ad processionibus. 3.319.4

Regulares absentes à ciuitate per dimissionem militum, non
sunt compelli ab Episcopo accedere ad processionibus.
ibid. 13

Regulares, vel alij habentes ex privilegio, ut non teneantur
ad processionibus ite, non sunt compelli, quamvis
semel, vel sæpius iurati. 3.319.4

Religiosi Soc. Iur. habent ex privilegio, ut non teneantur
ad processionibus accedere. 3.319.4

Confraternitates laicorum an possint per Episcopum com-
pelli accedere ad processionibus publicas, ostenditur. 3.319.4

Regulares non accedentes ad processionibus in casibus quibus
tenentur an possint & tuleris valeant per Episcopum
puni, ostenditur. 3.319.4

Progreffu super vita, genere, moribus, & scientia eligendum
in Episcopos quomodo solemus, ostenditur. 3.319.4

Procurator pro sustentio, & procurator, pro sustentatione. 3.319.1

Procurator à nemine est Episcopus, dum exit ut sacramen-
tum Confirmationis faciat. 3.319.1

Procurator.

Procurator vel debet ratione visitationis, vel ex vi confes-
sionis, aut alioquin iuris specialis, vel tandem ex paulo
legitimatione celebrato, tempore sui fundationis. 3.319.1

Procurator visitationis antea qua ratione fuerit statuta. 3.319.1

Procuraciones plures in anno exigere an possint Pastores, si
plures quam semel in anno visitant. 3.319.1

Procuraciones per solutionem an redditus Ecclesiæ sint tan-
tummodo obligati, an vero laici quoque contributio re-
quiritur. 3.319.1

Procuratio nulla debetur Episcopo, vel alij visitati, dum
loci specialiter exempti à prædicta procuracione visitati.
3.319.1

Procuratio atheno hodierno Conc. Trid. inter præfatis po-
test, nec potest, ubi illam non dandi viget consuetudo.
3.319.1

Procuraciones semper privilegio vel prescriptione, nullas
remissio videtur, etiam si testatur foris se condonare debita
sibi obsequia, sive seuicia. 3.319.1

Procuraciones nullas visitator accipere potest ab Hospitali-
tibus, & aliis locis leprosum bonorum Dei pauperum, &
indivisionem. 3.319.1

Procuraciones à pauperibus clericis, nullas potest exigere,
3.319.1

Procuraciones pecunia redimere liberum est visitati, si ve-
lit. 3.319.1

Procuratio in iure Canonico dicitur sustentio, vel refectio
illa que Ordinarius ratione visitationis, vel legatus Apost.
iure legationis debetur. 3.319.1

Procuraciones ab Ecclesiis visitatis præstandas esse Episcopi
& Archiepiscopi visitantibus, quamvis ratione ten
Canonica constituant, ostenditur. 3.319.1

Procurator

Procuratores, qui ratione visitationis iure aliquo speciali debentur praefcribi possunt. *ibid. 4*
 Procurator manente visitante onere praefcribi non potest, secus in simul cum illo. *ibid. 7*
 Procurator ratione visitationis laici communi debita non potest praefcribi immemoriali persequutione, manente visitante onere. *3.400.9*
 Procurator respectu loci potest praefcribi. *ibid. 10*
 Procurator futura loci praefcribi non possit, potest tamen praefcribi praeterita, id est, annorum praeteritorum. *ibid. 11*
 Procurator visitationis factus per visitatorem à Capitulo Sede vacante deputato quomodo referendus Episcopo factum inspectum. *ibid. 12*

Procurator.

Procuratores Generales nulle mae cui possunt ut apud Sedem Apostolicam, & in Curia Regis Catholici negotia petagant, deinde illorum deputaciones. *3.108.179*
 Procurator constituitur à patrono ad praeficiendum, non potest ipsum patronum praeficere. *3.467.37*
 Procurator constituitur à patrono ad praeficiendum non potest ipsum praeficere. *ibid. 38*
 Procurator nominat indignum ad beneficia, non praeficiatur patrono. *3.469.106*
 Procuratorum pecunia redimere liberum est visitanti, si voluit. *3.491.16*
 Procurator non tenetur iuribus suscipere mandata. *3.497.35*
 Procurator non tenetur habere liberam & generalem administrationem, nisi id in mandato exprimat. *3.410.34*
 Ratione differentiae datur. *ibid. 35*

Professio Religiosa.

Professione Religiosis potest Papa irritam facere certa formula minime tenata. *3.11.48*
 Professio Fidei facienda est à personis de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, in manibus Episcopi, vel eo impeditur coram generali tunc Vicario, ultra quam quousque dignitatis, & Canonibus in Ecclesiis Cathedralibus, utatur etiam cum emittitur in Capitulo. *3.209.1*
 Professio Fidei forma ubi referatur, ostenditur. *ibid. 3*
 Professio Fidei potest fieri teneatur emittere. *ibid. 3*
 Professio Fidei facienda est à promovendis ad Episcopatum. *ibid. 4*
 Prof. sionem Fidei debet drobligatus emittere, qui in adeptione alicuius beneficii initium cum iam emittent. *3.120.4*
 Professio Fidei emittere tenetur, qui debet consequatur Parochialem dignitatem, vel praebendam, quam antea habuerit, & dimisit. *ibid. 9*
 Professio Fidei non tenetur emittere Canonici, & dignitates Collegiarum Ecclesiarum. *ibid. 15*
 Professio Fidei coram Vicario generali, etiam Episcopo non impeditur, fieri potest. *3.311.16*
 Professio Fidei potest fieri prout de dignitatibus, vel Canonibus Cathedralium in Capitulo praefertur Episcopo, seu eius Vicario, qui coram eodem emittitur. *ibid. 17*
 Professio Fidei sede Episcopali vacante non sufficit fieri coram Capitulo, sed coram eius Vicario. *ibid. 18*
 Professio Fidei per procuratorem fieri non potest declaratur Sacra Congregatio. *ibid. 19*
 Quid aeternae iure iustificandum. *ibid. 21*
 Professio Fidei emissa creditur, quando collatio beneficii est decennalis. *ibid. 20*
 Professio Fidei emittentes facere intra duos menses à die adeptionis possessionis, fructus suos non faciunt, nec illis suffragari possunt. *3.112.22*
 Professio Fidei potest dicta duos menses facta, ad fructus & imposita pariter post lapsum duorum mensium querendos promitti non suffragatur. *ibid. 23*
 Professio Fidei non emittentes intra duos menses, ita fructus suos non faciunt, ut in consensu teneatur illos restituere, etiam non interueniente aliqua sententia. *ibid. 24*
 Professio Fidei per ignorantiam, ita inobtemperantiam intra duos menses non faciunt quomodo in foro exteriori non excluditur, in foro conscientiae non obligatur ad restitutionem. *ibid. 25*
 Professio Fidei exigere debet Ordinarij à Regularibus antiquum officium praeficiendi assensum. *3.111.33*
 Professio Fidei, & decreta Concilij Trid. de relictis intelligi debet legem in dioclesia. *3.156.17*
 Ordinarius potest professionem ante expulsum decimum fructum annum factam nullam declarare. *3.441.1*
 Professio nullitas si proponatur coram Ordinario, & sepe- rior Regulari, debet intra biennium terminari, quia sub- stat dispositio Concilij sess. 24. de reform. c. 10. *ibid. 2*
 Professio nullus valet expulsi, nec tacite ante decimum sex-

tom annum expulsum, & professio ante facta ipso iure est nulla. *ibid. 3*
 Professio Monachi facta ante decimum annum annuam est nulla. *3.441.15*
 Professionem quorum dierum defectus nullam efficiat, ostenditur. *ibid. 19*
 Professionem ante decimum annum annuam expulsum, vel intra annum probationis valde emittitur potest, qui ea voto Religiosorum ingreditur. *ibid. 14*
 Professio, quae in quibusdam Religiosis facienda est in decimum annum ante annum, si fiat ante illud tempus, post tamen declarantem à Concilio Tridentino reprobam, valida est. *ibid. 15*
 Professio intra annum probationis emissa nullum obligat, nec in specie, nec in genere Religiosis, nec prout in foro conscientiae. *3.447.17*
 Professio duratur ante novitiam emissa non potest haberi rata, nisi accedat Papa dispensatio de consensu recipientium, & receptorum. *ibid. 18*
 Professio facta in vicino anni die non est invalida. *ibid. 25*
 Professio Monachi ob non servatum annum probationis intra claustrum monasterii, de iure nulla. *3.443.26*
 Professio facta ante expulsum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti. *3.449.34*
 Professio Monachi erit nulla, quando facta fuit ubi servata Constituit. Sicut V. per informationibus faciendi edita. *3.451.45*
 Professio nulla causa ita est proponenda coram superiorem, & Ordinario copulatur, ut nullo modo possit superiorem vel solum de illa cognoscere. *3.476.14*
 Professionem alicuius fuisse metu factam, & casum metus durasse, etiam post quinquaginta, ex auditu perit per viam restitutionis. *ibid. 18*
 Professio nulla an tunc tenetur à persistentem in religione, ignorante tamen eulteriori, ostenditur. *3.477.19*
 Professio facta ante expulsum probationis annum est nulla, neque huiusmodi terminus ex consensu partium potest remitti. *ibid. 19*
 Professio Monachi erit nulla quando facta fuit ubi servata forma praefcripta à Sisto V. per informationibus faciendi edita.

Professio.

Professio in Religione, & facia iuramentum, si casum tenetur violenter, si votum, sacri Ordinis & Religiosis diffingit specie, utrumque circumstantiam tenetur confiteri, alia scilicet. *3.451.1*
 Professio tenetur de claustrum excurrentes, incurrit excommunicationem aemini reclusam. *3.451.1*
 Professio de claustrum excurrentes ad audiendum leges, vel physicam, excommunicationem aemini reclusam incurrit. *3.451.1*
 Professio Religiosis non potest reclusam ante professionem reuocare. *3.451.14*
 Professio nulliter, quia in eorum informationibus non fuit servata forma praefcripta à Sisto V. possunt etiam post quinquaginta reclamare. *3.451.44*
 Professio nulliter, quia non fuit in eorum informationibus servata forma praefcripta à Sisto V. possunt etiam post quinquaginta reclamare. *3.451.10*
 Professio generalis ultra quatuor gradum non potest esse rationalis. *3.119.25*

Promissio.

Promissio de vendendo venit appellatione alienationis. *3.187.79*
 Promissio facta per patronum de beneficio vacante, per mortem beneficiarii non consolat. *3.180.6*
 Promissio, dante, vel recipiente aliquid pro iniuria incurrit excommunicationem. *3.191.77*

Promissio, & Promotus.

Ad Promotionem infra annum actum, qui curam Ecclesiae plenam debet exercitum, tamen auctoritatem liberam possessionem, ac pacificam maioris partis fructuum adeptus sit. *2.180.35*
 Promotus ex dispensatione Papae ad Sacerdotium die Domini- ca, non potest eadem die consecrari Episcopus. *2.184.46*
 Promotus ante legitimam aetatem est ipso iure suspensus. *2.187.10*
 Intelligit de promotis ad maiores Ordines, ut *ibid. 14*
 Promotus ante legitimam aetatem, & in susceptione Ordinis ministrans sit irregularis. *ibid. 14*
 Promotus ante legitimam aetatem ascendendo ad superiores Ordines incurrit irregularitatem. *3.183.15*
 Promotus extra tempora, an sit suspensus ipso iure irregularis, & de promotione. *3.187.9*
 Promotus per solum incurrit suspensionem ob executionem susceptionis Ordinis, & ministrando sit irregularis. *3.447.1*

& Verborum.

Qualiters non obstat qualicunque exemptione, potest Ordinarius incurrere, excommunicare, & castigare. *ibid.* 4

Qualiters propriè dicitur, qui quantum sibi refertur. *ibid.* 5

Qualiters que in eo requiruntur, qui est eligendus Episcopus, refertur. *ibid.* 13 44

Qualiters in fundatione beneficiarum opposita, nec de consensu patroni Episcopus recedere potest. *ibid.* 35 15

Qualiters etiam, est vocatilis, et comprehendit maiora exspecta. *ibid.* 37 177

Quarta.

Quantum decimarum, mortuorum, & synodaticum Vicarius generalis absque speciali mandati imponere non potest. *ibid.* 13 153

Quarta Canonica quod ex his que Constituentibus relinquuntur, non debetur, qui vocantur, ostenditur, eorumque fundamenta adducuntur. *ibid.* 35 43

Quarta Canonica soluitur ex his, que relinquuntur Ecclesiis, vel piis locis, non vero pauperibus, vel quando relinquuntur ad perpetuum cultum divinum, sed pro otiois. *ibid.* 44

Quarta Canonica, ut debetur duo requiruntur; alterum, quod loco relinquatur, alterum quod loca religiosi sit. *ibid.* 45

Quarta Canonica, quod non debetur ex his, que Constituentibus relinquuntur additè, qui vocantur, ostenditur. *ibid.* 46

Sub distinctione, & per certos casus quæstio dissolvitur. *ibid.* 47

Quarta Canonica an debetur ex his, que relinquuntur Constituentibus deorum causa Episcopi auctoritate insistitur, quæ est in duobus opinionibus. *ibid.* 48

Quarta Falcidia non potest deduci ex his, que Constituentibus, sine cum Episcopi auctoritate, sine absque ea in instituta, relinquuntur. *ibid.* 49

Quarta Falcidia de legitimis ad pia causa non deducitur. *ibid.* 50

Quarta Falcidia de legalis pro alimentis, & ea relicta pro studio, non solvitur. *ibid.* 51

Contrarius respondetur. *ibid.* 52

Quarta Trebellianica non deducitur ex fideicommissis universalibus, quæ ad pia causa relinquuntur. *ibid.* 53

Quarta de Midia relictis, an & quando debeatur, remittitur. *ibid.* 54

Quarta decimarum Episcopo debita vade initium sumptus, ostenditur. *ibid.* 55

Episcopus de iure communi in quarta decimarum fundatum habet incrementum. *ibid.* 56

Quarta decimarum sua communi debetur Episcopo ab Ecclesiis curatis, non autem ab ipsi Parochiis. *ibid.* 57

Quarta decimarum est legis directio à qua exempta sunt monasteria. *ibid.* 58

Quarta decimarum potest in totum tolli consuetudine, vel preserptione, & idem de canonica portione. *ibid.* 59

Quarta decimarum in exactione per sua portione Pontificali habet Episcopus intentionem fundatam de iure iura limitata sue directio. *ibid.* 60

Quinquiesima.

Quinquiesima inter quod diei potest professio nulla, incipit à die, quo quis expressam emittit, in tacita vero à die, quo fecerit alius solvendo premissis propriis. *ibid.* 61

Quinquiesima elapsa potest addi Regulari dedecus causam nullitatis sue professionis, si intra illud non ponit recta. *ibid.* 62

Quinquiesima inter quod Regularis potest deducere nullitatem sue professionis, an curat minori, ostenditur. *ibid.* 63

Quinquiesima, volueris est, & omnes casus comprehendit. *ibid.* 64

R.

Raptores mulierum, ac omnes dantes eis auxilium, &c. *ibid.* 65

Ratio.

Nihil minus ferendum, quoniam rationem ab altero viis repellere eum, qui non possit huc recedere. *ibid.* 66

Ratio ubi eadem viget, ubi debet esse eadem iuris dispositio. *ibid.* 67

Ratio fabricæ Ecclesiæ Cathedralis quomodo regenda. *ibid.* 68

Rationes Ordinarias sunt reddende ab administrantibus pium locorum tam Ecclesiasticis, quam laicis. *ibid.* 69

Rationes Episcopo sunt reddende de omnibus locis piis, sive sint publica, sive privata. *ibid.* 70

Ordinary possunt ab administrantibus rationes admini-

strationis exigere, donec eorum eodem doctum fuerit de institutione, in quo locus expressè causum sit. *ibid.* 71

Capitulum sede vacante potest exigere rationem ab administrantibus pium locorum, sine Episcopo. *ibid.* 72

Appellatus à decreto reddende ratio sua administratio, licet administratur appellatus, non impedit rationem exigendo. *ibid.* 73

Rationes plures in anno Episcopus potest exigere ab administrantibus pium locorum, quando ei consilium illarum doli reddidit fuisse, vel quando reddito non fuit facile, & plena cum restitutione reliquitur. *ibid.* 74

Rationes administrationis quando possit Episcopus plures in anno exigere, ostenditur. *ibid.* 75

Rebaptizatus, & rebaptizatus accedente culpa irregularis sunt. *ibid.* 76

Reclutatio de nullitate professionis facienda est habito religiois tenore. *ibid.* 77

Reclamatio ubi haberi non potest per Episcopum, quia longè abest, & venire non potest, an idem Episcopus ex iusta causa concedere possit, ut in Ecclesia polluta ante reconciliationem celebratur. *ibid.* 78

Quid ratio in hac secutis sit servanda, ostenditur. *ibid.* 79

Relig.

Religiosi beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, facit ut et tribuat Sacerdoti celebranti elemosinam congruam secundum morem civitatis, vel provincie. *ibid.* 80

Religiosi Ecclesiarum & Mendicantium in Germania existentes, qui pacem inter ipsos fecerunt violant. *ibid.* 81

Rector beneficii in viisone facienda non est vocandus, maxime quando vix debet fore effectum post eius abitum. *ibid.* 82

Religiosi, vel defensionis vocatio in disambiguatione beneficii requiritur, & alia solemnitate non alienatione rei Ecclesiæ requiritur. *ibid.* 83

Rector beneficii vel designat sibi successorem qui beneficium obtineat sine aliqua alia institutione Ordinarii potest in fundatione causari. *ibid.* 84

Rector Ecclesiæ habens in una diocesi, prædix vero in alia, tenetur solvere eucharistiam subsidium Episcopo in una diocesi fixa est Ecclesiæ. *ibid.* 85

Rector Parochialis nullius diocesis tenetur accedere ad Synodum viciniorum. *ibid.* 86

Recurritur ad iudices laicos pro obtinendis inhibitionibus, & aliis impedimentis, sine ipso hoc excommunicati. *ibid.* 87

Reverfus ad curiam secularem probatur ex iuribus minus Reverfus extractis, propter difficultatem illa citandi fore servanda. *ibid.* 88

Redditus.

Reddituum beneficii generalis administratio quando computas conditio, ostenditur. *ibid.* 89

Redditus Ecclesiæ quando conditio, & negotiorum beneficiario non sufficiunt, quid faciendum sit ostenditur. *ibid.* 90

Redditus Ecclesiæ nulli potest, quin dimittit in debito presumatur. *ibid.* 91

Redditus alicuius capelle per Missa celebrandi deputatus, in paramentorum emptionem pro via vice convertere potest Episcopus. *ibid.* 92

Redditus annui inter immobilis connumeratur, & idem sine causa alienari non possunt, idem de iuribus, & adiacentibus ad immobilis. *ibid.* 93

Redditus Episcopi. *ibid.* 94

Referendarius ratione beneficiarum, que habent in partibus, habent locorum Ordinarii. *ibid.* 95

Regale.

Regalis, custodiam, sine guardiam titolo ad locutionis, non defensionis in Ecclesiasticis, vel piis locis presumuntur occupare. *ibid.* 96

Regalia Baronum defunctorum, que consistunt in lecto, equo, piteo, vestio, &c. ex antiqua consuetudine solent dare barones Episcopi in cuius diocesi habent baroniam. *ibid.* 97

Regia dignitas per curiam canonice accedat. *ibid.* 98

Regimen.

Regimen omne omniq; administratio auctoritas & amorem continet. *ibid.* 99

Regimenis Ecclesiæ argumentum ex decretis regiminis politici desumitur. *ibid.* 100

Regina, & fundatrices monasteriorum aliquorum Fratrum possunt ex ingredit absque interitu alicuius consue. *ibid.* 101

Regula.

Regula de octo est referenda mentum. *ibid.* 102

Regulas aliquas Cancellarius scribit, & easque in scriptis tradit primis omnium locorum XXI. *ibid.* 103

Regula Cancellaria expiatur morte cuiusque Pontificis, aut

Index Rerum,

restituereque per novos Papas renouare. *ibid.*
 Regula quilibet Cancellarius fecit legem separatam, diuersaque reformationem. *ibid.*
 Regula Cancellarii ut ligent, non est necessaria illarum publicatio, quia statim ab initio quando fuerat facta, ligant, quamvis publicae non sint. *ibid.*
 Regula I. Cancellarii quae sit. *ibid.*
 I. I. quae continet. *ibid.*
 Cuius auctoritas fuit de nouo à S. D. N. Gregorio X. V. *ibid.*
 I. II. referre. *ibid.*
 I. V. quae disponat. *ibid.*
 V. proponit. *ibid.*
 V. I. assignat. *ibid.*
 V. II. adducit. *ibid.*
 V. III. quae decidat. *ibid.*
 I. X. definitur. *ibid.*
 Ea non est perpetua, sed expirat, & extinguitur morte Papae illius conditoris. *ibid.*
 Regula de annali inter non potest ad studium retinenda fidei professionem non emittitur, nec longissime possessio illi prodest quoad dictos fructus percipiendos. *ibid.*
Regularis.
 Regularis est Prædictorum Ordine ad Episcopalem dignitatem assumpti, tenentur ante consecrationem liberos & bona Ordini relinquere. *ibid.*
 Regularis potest Archiepiscopus tanquam Sedis Apostolice delegatus conuocare in eius provincia monasteria sub immediata Sedis Apostolice protectione sita sunt, si sunt negligenter exequi decretum Concilii Tridentini, sess. 15. de Regularibus cap. 1. *ibid.*
 Regularis Prælati habentes in Beculum defuncti, & Miram, maiores Ordines confecta possunt aliis Regularibus, qui dimissiones speciales locorum Superiorum, & specialem consensum Episcopi loci habuerint. *ibid.*
 Regularis si degnet in monasterio suis in locis nullius diocesis, debent ordinari ab Episcopo vicinioris. *ibid.*
 Regularis non possunt bodie ab Episcopo ordinari, etiam in suis domibus sine licentia diocesana, in quorum districtu eorum monasteria sita sunt. *ibid.*
 Regularis Superiores facit monachis dimissiones concedere. *ibid.*
 Dimissiones cum iniquitate Episcopi dabant, non cum excommunicatione cui concedebant, et illam Ordinatione excommunicandi dimittunt. *ibid.*
 Regularis in diuinis suspensi propter admissiones fornicarum possunt absolui ab Episcopo vigore Concilii Tridentini, sess. 14. de reformatione, c. 6. suspensi sit occultati. *ibid.*
 Regularis promoti adque dimissionis sui Superioris Regularis quas penitus incurant. *ibid.*
 Amplia ad monachos, & Religiosos exemptos. *ibid.*
 Regularis, & Equites et Ordines militantes Christi Domini, D. Iacobi etiam excommunicantur à Iacobis, & urbanis. *ibid.*
 An huiusmodi exemptio à tribus concedatur vnicuique videtur prædictum mirum. *ibid.*
 Regularis, sicut & clerici ante legitimam aetatem Ordines suscipientes sunt suspensi ipso iure. *ibid.*
 Regularis qui possunt non seruari in ecclesiis ordinari. *ibid.*
 Regularis, cum non professus, quam nulliter professus sine titulo ad sacros Ordines promoueri non possunt. *ibid.*
 Regularis non professus sine titulo promoueri in sacro Ordine ministrare efficiunt irregularis. *ibid.*
 Regularis cum secularium etiam sacerdotum consensu audire capere indigent Episcopi approbatione, & reformatione Pij V. super hac re edita. *ibid.*
 Regularis Confessio ab Ordinariis sicut approbati non possunt ab ipsis ab audiendo Confessionibus suspendi, nisi in noua causa, etque ad Confessiones ipsas persistere. *ibid.*
 Regularium iurisdicchio ad audiendo Confessiones restringitur, seu dilatur per ipsam approbationem Ordinarium. *ibid.*
 Regularis sicut approbati etiam diocesani Episcopi approbati non possunt Confessiones audire. *ibid.*
 Regularis non indigent approbatione Episcopi ad audiendo Confessiones cum Regularium peccata audire capere. *ibid.*
 Regularis extra Religionem confiteri non potest tempore Iubilaei, quo ei conceditur facultas eligendi quemcumque idoneum Confessorem. *ibid.*
 Regularis Prælati quando sacras vestes benedictae possunt. *ibid.*
 Regularis Prælati bene possunt conciliare Ecclesias quorumque ex causa violatae & pollutae, aqua per ipsos benedicta,

6 Episcopus, qui illam benedixit, distet ultra duas dietas. *ibid.*
 Regularis ad certum locum pro tempore iudicii arbitrio inculcandum tenentur constare eorum Patrolo loci, in quo est telegatus. *ibid.*
 Regularis potest de licentia Parochi matrimonio assistere. *ibid.*
 Regularis matrimonium administrans, seu solemnizans non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali, ultra prædictam suspensionem, ipso facto, sunt excommunicati, excommunicatione Sedis Apostolice reformatione. *ibid.*
 Regularis Prælati tam Generales, quam Promiciales & locales, ab Ordinariis excommunicati possunt dispensari cum suis subditis in votis, & iuramentis. *ibid.*
 Regularis Prælati non possunt dispensare cum nouitis, aut professis in bigamia vera & interposita. *ibid.*
 Regularis matrimonium ministrans, seu solemnizans non habita super his Parochialis Presbyteri licentia speciali ipso facto in excommunicationem Papalem incidit. *ibid.*
 Regularis, qui ex sua Philippinis et aliis Indiarum partibus ad Iaponicas committunt, in eorum excommunicationem. *ibid.*
 Regularis Superiores quorum casum absolutioem sibi retinere possunt. *ibid.*
 Regularis Ordinum Mendicantium professi, aut in strictiori regione habitantes, ab Episcopo viciniori iudicari non possunt. *ibid.*
 Regularis subiacentur Episcopo in dependentibus à cura animarum. *ibid.*
 Regularis Parochos delinquentes extra Sacramentorum administrationem, & eorum animarum, non ab Episcopo, sed à suis Superioribus puniunt. *ibid.*
 Regularium monasteria quoties Episcopo visitandi facultas conceditur, si dum ingredi vult ob causam visitationis, fores claudantur, ei licet vim inferre, & eas frangere. *ibid.*
 Regularis predicatorum predicare volentes in Ecclesiis sui Ordinis, debent à Superioribus de vicis, moribus, & scientia examinari, & approbati, & obtemperare eis licentia, cum ea personaliter se eorum Episcopo presentare, & ab eo benedictionem petere. *ibid.*
 Regularis predicatorum volentes in Ecclesiis, qui sui Ordinis non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopo licentiam impetrare coguntur. *ibid.*
 Regularis quando in Ecclesiis suorum Ordinum predicare volunt, obtemperare suorum Superiorum licentia debent ab Episcopo petere benedictionem, tamen cum minime obtemperant. *ibid.*
 Regularis predicatorum quando in Ecclesiis suorum Ordinum iuriam, aut contra dictum Episcopo predicare non possunt. *ibid.*
 Regularis predicatorum an possint de doctrina examinari ab Episcopo. *ibid.*
 Regularis in Ecclesia, quae suorum Ordinem non sunt, abique Episcopi licentia predicantes, non ab eo, sed à suis Superioribus puniri debent. *ibid.*
 Regulari potest Episcopus in iudicare ne prædicti licentia non petita, etiam non reddita causa. *ibid.*
 Regularis abique Episcopi licentia processiones etiam praedicas facere non possunt, praeterquam licet Ecclesiam, eiusque & monasterii subiectum. *ibid.*
 Regularis quantumvis exempti, tenentur accedere ad mortem, & quascumque processiones publicas, & consuetas, nisi iudicatas pro bono publico, vel bonitate. *ibid.*
 Regularis qui in strictiori clausura perpetuo viuunt, non possunt compelli accedere ad processiones. *ibid.*
 Regularis adiacentes à ciuitate per diuina militaria, non sunt compelliendi ab Episcopo accedere ad processiones. *ibid.*
 Regularis vel alij habentes ex privilegio, ut non teneantur ad processiones ire, non sunt compelliendi quantum scilicet, vel capitis iuribus. *ibid.*
 Regularis non accedentes ad processiones in casibus, quibus tenentur, an penitus & consensu valeant per Episcopum puniri, attenditur. *ibid.*
 Regularis exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam eorum se getta excommunicationis sacramento, ac ab eo puniri si male pederint. *ibid.*
 Regularis an & quando possint esse testamentorum executores. *ibid.*
 Regularis, sicut Religiosi exempti possunt ab Episcopo compelli ad reddendam eorum se getta excommunicationem, ac ab eo puniri si male pederint. *ibid.*
 Regularis an, & quando possint esse testamentorum executores. *ibid.*

& Verborum.

tores, ostenditur. *ibid.* 10
Regulares, qui examinentur à solutione quatenus fuerint Episcopo debent ostenditur. *3. 46. 17*
Regulares volentes libros imprimere ultra Episcopos, & Inquisitoris examinationem & approbationem licentiam quoque à suis superioribus impetrare tenentur. *3. 188. 14*
Regulares ipsorum bona alienare possunt et pluribus privilegiis sibi concessis. *3. 410. 40*
Regulares indigentes victu, esse repentes, qui credito illis tribus, esse possunt confensum expectare summi Pont. ac possunt absque dicto consensu, & absque recusis censuratum bene precibus in pigram tradere, seu pecuniam ad cibum sumere, si aliter non respiciant. *ibid.* 42
Regulares Praeterea in monasteriis exemptis, & sibi subiectis non possunt facultatem concedere novitii disponendi de bonis temporaliibus. *3. 411. 7*
Regulares de admittendo percutientes per eorum Praetores absolvi possunt cum certis declarationibus, Episcopus carnis de equitate eos etiam exemptos absolvi. *2. 443. 17*
Regulares equivoque ordinis prohibentis accedere ad Monasterium monasteria. *3. 467. 74*
Regulares absque legitima licentia accedere ad monasterium monasterium Regularibus subiectum, ibique in loco colloqui destinatum cum moniali colloquatur, à ditione Episcopo tanquam Apost. sedis delegato coerceri & puniri potest. *ibid.*
Regulares aduocantes monasteria Monasterium, absque Episcopi licentia, ac incidenti in excommunicationem, etiam Episcopus sui iudicio propulsi, ostenditur. *3. 463. 73. 75*
Regulares utinamque ex eis non possunt teneri precepta, sed omnia dare debent suis Superioribus, à quibus primo subiacendum est eorum necessitas. *3. 471. 3*
Regulares nullas superius potest concedere facultatem recipiendi aliquid ad vitam irrevocabilem. *ibid.* 4
Regulares non licet possidere agros, aliosque bona stabilia vel mobilia superflua ex dispositione inferiorum summo Pont. *3. 473. 13*
Regulares pretendens se per vim ingressum Religionem, aut nullam profectum fuisse, intra quinquaginta tantum potest causas nullitatis sue profectibus eorum Ordinario, & Superiore religionis deducere. *3. 475. 8*
Regulares deducens intra quinquaginta nullitatem profectibus, tenetur cum probat coniunctionem eorum proprio Superiore Regulari illius monasterii, in quo profectum emisit, & eorum Ordinario illius loci, ubi existit monasterium, in quo profectus est. *3. 476. 11*
Regulares perindeque profectum esse nullum, sicut licet causas nullitatis eorum Superiore suo, & Ordinario proponere, an ita ipse Superiore eorum eodem Ordinario illas deducere possit, ut & monasterio religio dimittat illo nulli proponente, semel. *ibid.* 11
Regulares si ex omni sunt hodie exempti ab Ordinario potestatem esse summum Pont. privilegia. *3. 481. 3*
Regulares superiores ab exemptionem ab Ordinationem potestatem esse omnia exerceat possunt in suis quae Episcopi in subditos. *ibid.* 4
Regularium monasteria à quo tempore fuerint exempta à potestate Episcoporum ostenditur. *ibid.* 11
Regulares in illis casibus, in quibus subsum Episcopi, vacillant ab eis puniri, ac censurari iniquitas, ostenditur. *3. 483. 13*
Regulares etiam extra monasterium degenis si delinquant in Ordinario loci visitari, puniri, & corrigi valet. *ibid.* 14
Regulares qui potest puniri ab Ordinario loci, si extra monasterium degat, intelligitur non vult sub Superiore conuersualiter. *ibid.* 14
Regulares manent de Superiore licentia sub Regulari obsequia in aliquo membro, vel gratia sui monasterii per religionis secularis, si delinquant, non ab Ordinario, sed à suo Superiore puniri debet. *ibid.* 17
Regulares inter monasterii claustra degenis, si extra monasterium, instant Episcopo à suo Superiore, vel eo orgingente ab eodem Episcopo puniri potest. *3. 484. 18*
Regulares intra claustra monasterii degenis, & extra illud delinquentes, an potest antequam remittantur ad suum Superiorem, ac eadem Episcopo duci, ostenditur. *ibid.* 19
Regulares absque Ordinarii approbatione, ultra licentiam à suis superioribus impetratam, libros imprimi facere non possunt. *3. 485. 14*
Regulares sua ditione cogere potest Episcopus, vel à Sede Apostolica delegatus, ut sessionem suam Scitipar in monasteriis suis habeant, si commodi fieri potest. *ibid.* 15
Regulares in Ecclesiis, quae sui Ordinis non sunt, predicare volentes ultra suorum Superiorum licentiam, Episcopi etiam licentiam impetrare coguntur. *ibid.* 16

Regulares quomodo exempti subiacent Episcopis quoad Ordines subiacent. *3. 486. 17*
Regulares etiam exempti, si in loco non exempto Ecclesiam edificare voluerint, id facere non possunt sine Episcopi auctoritate consensu. *ibid.* 20
Regulares omnes, etiam exempti subiacent Episcopis in co-
lendis festis. *ibid.* 21
Regulares peccant contra preceptum observationis festum ab Episcopis preceptum. *ibid.* 22
Regulares ritus in diebus festis quoad Missas celebrandas, & ceteris divina Officia ab ipsis in eorum Ecclesiis persolvenda remanere debent. *ibid.* 24
Regulares interdicta, & excois ab Episcopis penul-
gata in eorum Ecclesiis publicare, ac feruare tenentur. *3. 487. 43*
Regulares ad publicas processiones accedere per Episcopos compelli possunt, in casibus exceptis, qui in illiusmodi clausula perpetuo viuunt. *3. 488. 44*
Regulares omnes quoad excois facientes Episcopis subiacent. *ibid.* 46
Regulares quicunque pretendens per vim, & metum, aut quod simile ingressum esse Religionem, debet intra quinquaginta causam nullitatis eorum Superiore suo, & Ordinario proponere. *ibid.* 48
Regulares de manibus laicorum Ecclesias recipere sine consensu Episcopi non possunt, & quomodo id intelligatur, ibi ostenditur. *ibid.* 49
Episcopi potest compellere Regulares, siue Religiosos exemptos ad reddendum eorum legem testamentum excois rationem, ac eos punire, si male gesserint. *ibid.* 50
Regulares si extra loca ubi monasteria existunt quatuor voluerint, tenentur suorum Superiorum licentiam Ordinario ostendere. *ibid.* 51
Regulares omnes etiam exempti, in casibus habentibus subiacent Episcopi auctoritate. *ibid.* 56
Regulares superiores non possunt hodie indicare suos subditos in causa haereticis, sed tenentur eos denunciare Inquisitoribus, vel locorum Ordinariis. *3. 489. 17*
Regulares puniri Episcopus, qui sibi Episcopalia arrogat. *3. 490. 43*
Regulares administrantes clericis, vel laicis Sacramentum extremae unctionis, Fochastice, vel matrimonii sine licentia Parochi, possunt ab Episcopis excommunicari. *ibid.* 68
Regulares sine Ordinarii licentia indulgentias publicantes subsum Episcopi ignificandi. *ibid.* 69
Regulares die Sabbati maioris ebrietas, antequam campana Cathedralis in Ecclesia pulsaretur, campanas in Ecclesiis suis pulsantes, ab Episcopo in penam eorum ductorem condemnantur. *ibid.* 70
Episcopus amota omni appellatione compoie controuersas omnes inter Regulares in processibus publicis conuenerit. *3. 491. 71*
Regulares Mendicantes, ac Praetores S. Antonii, aut pro eis querentes elemosinas non comprehenduntur decreto Concilii sess. 13. de reform. cap. 9. *3. 514. 7*
Regulares quatuordecim tenentur Episcopo fidem facere per litteras athenicas de licetia ad business quantuonem à suis superioribus sibi data. *ibid.* 8
Regulares Ordinum Mercediarum oequiam possunt ab Episcopis prohiberi, quomodo per scriptis in dictis libris, ubi habent Consensus, elemosinas querant. *3. 515. 10*
Regulares effectus Episcopos ad possit reuocare testamentum factum ante professionem, reuocant. *4. 538. 14*
Vide Episcopos.

Religiosi.

Religiosi ad certum tempus pro tempore iudicis arbitrio monasterio, tenentur contabere, eorum parochi loci, in quo est religiosus. *3. 536. 63*
Religiosi ditionem actum in eo loco unde natus originem, & in eo lo quem relegatus est. *2. 502. 34*

Religio.

Religio non est in habitu, sed in corde. *1. 10. 5*
Religionem Superiores, qui Bulla Pauli V. edita anno 1606. om paruerint, incident in excommunicationem Papalem. *3. 518. 108*
Religionem iurare non potest Episcopus sine Papae licentia. *3. 523. 13*
Religionem vouens an possit fieri Episcopus non adimplere voto, ostenditur. *ibid.* 15
Religionem ingredienti, aut matrimonium contrahentes, habent istam causam resignandi eorum Ordinaris, ditionem re ipsa id exequuntur. *3. 544. 48*
Religio Societas 1 s. v. vide Societas IESP.
Religio illa debet precedere, quae est prius in institutione, &

Index Rerum,

& approbatione. 3.32.36
Religiosis status, non precibus, vi, aut metu esse assumendus, sed cum maxima libertate. 3.47.4
Religie est peccatum & precipuum regiarum, & peccatum vitium. 3.53.10

Religiosi.

Religiosi in Episcopum potest eligi. 3.19.47
Religiosi prohibentur Ordines suscipere ab alio Antistite, quam ab Episcopo illius loci, nisi a superiore Regulari deputati fuerint. 3.110.18
Religiosi a propriis Regularibus superioribus dimissionibus obnoxii, ordinari debent ab Ordinario loci, in quo situm est monasterium. ibid. 19
Religiosi, siue clerici Regulares, more Regularium in communis viuent, qui nunquam, seu non nisi ad certam temporalem professionem emittunt, & ante professionem faciant promissionem ad Ordinem sacrum absque titulo beneficii Ecclesiastici, seu patrimonii, sunt suspensi ipso iure ab executione Ordinum, & si in illis manserint, irregularitatem incurrun. 2.29.33
Excepimus Patres Soc. 1.15.15
Religiosi, qui simul sua generaliter approbati, & postea iterum redierint, non tenentur novam querere approbationem, damnoque Episcopi facultatem non tenent. 2.31.1

Religiosus profectus non potest testamentum ante professionem testari. 3.42.14
Religiosus, aut Religiosa solemniter professus nihil potest habere, quod in rigore verè sit proprium in particulari. 3.47.1

Religiosus legitime precutientem clericum seculari absoluit Episcopus. 3.48.11
Religiosus non professus absque patrimonio promouenda ad sacros Ordines, suspendendi per annum a collatione illorum Ordinum, qui huiusmodi personis contrari. 3.53.16

Reliquia.

Reliquias sacras, qui sine concessione Summi Pontificis in prouinciam Mediolanensem asportauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.12.15
Reliquias Sancti etiam antiqui nequam canonizati, non licet Episcopo approbare. 3.17.10
Reliquia inuenire aliquibus Sancti in Sanctorum numerum iam diu relati, non possunt, & approbare Episcopo etiam publice coli possunt. ibid. 12

Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati competenti Episcopo in sua diocesi approbare. 3.12.15
Episcopus extra suam diocesim existens, potest facultatem concedere, ut in ea publice reliquie alieuius Sancti canonizati collocentur veneranda. 3.17.10

Reliquia, que antiqua fuerint, habenda sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerint. ibid.
Reliquias nomine inuenias approbandi an sint Sanctorum iam canonizatorum, referat modum. ibid. 17

Reliquiarum sancti canonizati que certitudine veritatis requiratur, ut huiusmodi reliquias venerari possint, ostendunt. ibid. 18

Decretum vniuersum S. Congreg. referunt. ibid. 19
Reliquie clerici faciendi est sine eius de decore, ob reuerentiam clericatus dignitas. 2.21.13

Remanentium ubi causam multa diocesana Episcopos potest, que non aliter liceant. 3.15.15 & seqq.
Remanentium eorum Ordinatio est incertum, vel se conuertit, quod Ordinatio conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in concurrens deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua fructus laboris moratur. 3.14.10

Renunciatio.

Renunciatio beneficii, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum possessione sufficiens ad congruum sustentationem, non est valida, nisi facta intentione, quod ad illius titulum fuit promotus. 3.15.15

Renunciatio beneficii gratia alterius factam solus est Summi Pont. admittere. 3.11.15

Renunciatio beneficii facta in manibus potestatem non habentis, est nulla. 3.11.15

Renuntiationes facta absque iustis causis sunt nullae, Ordinatio vero illas adimpletas nullam penam incurrit. 3.11.15

Renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in seculari peccato & inuenit ingressus religionis hanc Concilii Trident. dispositionem. 3.15.15

Renunciatio beneficii, cuius titulus quis est ordinatus ante susceptionem habuit, est omnino inuálida. 3.11.15

Renunciatio beneficii ante infra duos menses ante professionem potest ad mortui fieri, ostendit. ibid. 12

Renuntiationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilii dicto loco. ibid. 15

Vide Relinquere.

Reparatio.

Reparatio Ecclesiarum existentibus fructibus quanta pars est assignanda. 3.10.1

Reparatio Ecclesie, ubi quanta pars potest, non sumptus dupliciter non est, facienda est à Rectore & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuent debent pro sua redditu.

Religiosi non seruantes interdictum auctoritate Apostoli. vel ordinaria imposuit. 3.17.15
Religiosi, qui recipiunt aliquid à nouitis dum sunt in probatione. 3.18.14
Religiosi quando excommunicationem nemini testantur incurrun. 3.41.17
Religiosis potest ab Episcopo cum consensu Abbatis, vel superioris Vicarius creari. 3.11.15
Religiosis in Ecclesiis, que plebanis eis subiacent, periculis indigent. 3.19.110
Religiosi Societatis Iesu, habent ex privilegio, ut non reuocentur ad professionem accedentes. 3.110.13
Religiosorum, & multarum monasteriorum in quolibet monasterio in tantum censurari debet, qui ex propriis monasteriorum redditibus, vel censuris elemosinis sustentari possit. 3.41.1
Religiosus professus non potest testamentum ante professionem testari. 3.42.14
Religiosus, aut Religiosa solemniter professus nihil potest habere, quod in rigore verè sit proprium in particulari. 3.47.1
Religiosus legitime precutientem clericum seculari absoluit Episcopus. 3.48.11
Religiosus non professus absque patrimonio promouenda ad sacros Ordines, suspendendi per annum a collatione illorum Ordinum, qui huiusmodi personis contrari. 3.53.16

Reliquias sacras, qui sine concessione Summi Pontificis in prouinciam Mediolanensem asportauerint, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.12.15
Reliquias Sancti etiam antiqui nequam canonizati, non licet Episcopo approbare. 3.17.10
Reliquia inuenire aliquibus Sancti in Sanctorum numerum iam diu relati, non possunt, & approbare Episcopo etiam publice coli possunt. ibid. 12
Reliquias Sancti ab Ecclesia canonizati competenti Episcopo in sua diocesi approbare. 3.12.15
Episcopus extra suam diocesim existens, potest facultatem concedere, ut in ea publice reliquie alieuius Sancti canonizati collocentur veneranda. 3.17.10
Reliquia, que antiqua fuerint, habenda sunt in ea veneratione, qua hactenus fuerint. ibid.
Reliquias nomine inuenias approbandi an sint Sanctorum iam canonizatorum, referat modum. ibid. 17
Reliquiarum sancti canonizati que certitudine veritatis requiratur, ut huiusmodi reliquias venerari possint, ostendunt. ibid. 18
Decretum vniuersum S. Congreg. referunt. ibid. 19
Reliquie clerici faciendi est sine eius de decore, ob reuerentiam clericatus dignitas. 2.21.13
Remanentium ubi causam multa diocesana Episcopos potest, que non aliter liceant. 3.15.15 & seqq.
Remanentium eorum Ordinatio est incertum, vel se conuertit, quod Ordinatio conferat beneficium, cui ipse velit, quando nihil est in concurrens deductum, non peccat mortaliter, nec aliqua fructus laboris moratur. 3.14.10

Renunciatio.
Renunciatio beneficii, ad cuius titulum quis sacris fuit ordinatus facta cum possessione sufficiens ad congruum sustentationem, non est valida, nisi facta intentione, quod ad illius titulum fuit promotus. 3.15.15
Renunciatio beneficii gratia alterius factam solus est Summi Pont. admittere. 3.11.15
Renunciatio beneficii facta in manibus potestatem non habentis, est nulla. 3.11.15
Renuntiationes facta absque iustis causis sunt nullae, Ordinatio vero illas adimpletas nullam penam incurrit. 3.11.15
Renunciatio, seu donatio bonorum facta ab existente adhuc in seculari peccato & inuenit ingressus religionis hanc Concilii Trident. dispositionem. 3.15.15
Renunciatio beneficii, cuius titulus quis est ordinatus ante susceptionem habuit, est omnino inuálida. 3.11.15
Renunciatio beneficii ante infra duos menses ante professionem potest ad mortui fieri, ostendit. ibid. 12
Renuntiationem officiorum publicorum temporalium comprehendit decretum Concilii dicto loco. ibid. 15

Reparatio.
Reparatio Ecclesiarum existentibus fructibus quanta pars est assignanda. 3.10.1
Reparatio Ecclesie, ubi quanta pars potest, non sumptus dupliciter non est, facienda est à Rectore & aliis, qui in ea beneficia habent, & contribuent debent pro sua redditu.

trum. ibid. 4
 Reparatio Ecclesiarum Cathedralium pertinet ad Episcopum, nisi
 egerit magna reparaturus, & fructus sui tenetur, qui tunc
 supplet Capitulum, deinde prius suis necessitatibus. ibid. 5
 Parochiam ad fabricam Ecclesiarum reparandam compelli pos-
 sunt, & ad hoc non lapides ipsius redditus veluti ne-
 cessarii beneficiorum alimur. ibid. 6
 Nobiles, & ceteri exempti ad Ecclesiarum reparandam tenentur,
 ubi beneficiariorum redditus non sufficiunt. ibid. 7
 Episcopi Parochianos ad Ecclesiarum reparandam, in casibus
 quibus tenentur, cogere possunt. 3. 111. 8
 Vicarius generalis cum specialis mandato potest parochia-
 nos cogere ad Ecclesiarum reparandam. ibid. 9
 Ecclesiis alio in loco domibilibus habent potest collectari
 ratione bonorum immobiliarum, quae habet in loco, quo
 Ecclesia constituitur. ibid. 10
 Parochianos non tenentur contribuere ad fabricam Ecclesiarum
 nouiter constructarum in loco oppositionis, ex quo veteris
 Ecclesia sufficit. ibid. 11
 Parochianos non tenentur ad refectionem Ecclesiarum, si per
 eam forma antiqua mutaretur. ibid. 12
 Repari quando oportet Ecclesiarum verus collator, sive in
 eorum destitutio. 3. 111. 13
 Reparatio animarum in Ecclesiis fieri potest. 3. 104. 14
 Reparatio, propter signum praesentiam sui sacre. 3. 109. 15
 Reparatio dicitur, qui praebet sensibus corporeis. ibid. 16

Repressalia.

Repressalia concessa contra Ecclesiasticos extraneos in-
 iuratur eorum iurisdictionem ueniam referant. 3. 111. 17
 Repressalia sine speciali mandato concedere non potest Vi-
 carius generalis. 3. 111. 18
 Repressalia & reuocata semel, potest iterum admitti. 3. 111. 19
 Repressalia, seu modici valoris, qui dicuntur, arbitrio iudicis
 relinquuntur. 3. 109. 20
 Res sacrae quae proprie dicuntur. 3. 111. 21

Res.

Res omnia ad vltimum statum reduci debet. 3. 111. 22
 Res Ecclesiasticas dispendere ad moderatam spectat ad Episco-
 pum. 3. 111. 23
 Res omnia per quasque causa ualeat, per eandem dis-
 soluitur. 3. 111. 24
 Res sine effecta alienabilis non solemnitate, efficiunt per-
 petuo alienabilis, absque solemnitate, dummodo solium
 non alteretur. 3. 111. 25
 Res perpetuo mobilis, cum immobilibus acquiritur sine
 causa, & solemnitate alienari non possunt. ibid. 26
 Res erigunt, seu modici valoris, qui dicuntur, arbitrio iudicis
 relinquuntur. 3. 109. 27
 Res sacrae quae proprie dicuntur. 3. 111. 28

Reuerentia.

Reuerentia, qui conueniunt in prima parte Extraneae, ad
 regnum, de praedictis, iure canonico. 3. 111. 29
 Reuerentia illa de octo mensibus uno tollitur per alternati-
 uam Episcopo concessam, & ab eo acceptam. 3. 111. 30
 Reuerentia generalis, & specialis quae dicitur. 3. 111. 31
 Reuerentia sine dispositione Romae Pontificis, omnia beneficia va-
 cantia apud Sedem Apostolicam, vel in eam. ibid. 32
 Reuerentia quando indicitur ratione personarum, & bene-
 ficiariorum vacat de Apostolica, vacante collatione spectat ad futurum
 Papam. 3. 111. 33
 Reuerentia in parochialibus, qui non longe abest a Collegiata,
 in qua Canonice obtinet, & debet fieri ad Ecclesiam
 Collegiatam uocandam, & in ea diuini infertur potest. 3. 111. 34

Residentia.

Residentia in Episcopis, & Parochiis est de iure diuino. 3. 111. 35
 Residentia Episcoporum facienda est in loco, ubi aut ipsa Ec-
 clesia Cathedralis. ibid. 36
 Residentia est de iure diuino, 3. 111. 37
 Antecessor D. Cyprianus refertur. ibid. 38
 Residentia Episcoporum non solum in assensu corporis praesentia,
 sed potius in mentis iustitiam, & Chastitatem statu
 consistere debet. ibid. 39
 Residentia Episcoporum gaudentium Alternaria non legitime initio
 mensis illius totus mensis sit affectus, neque superueniens
 residentia in ipsa mense tollit eam affectu. 3. 111. 40
 Residentia non constituitur ex sola praesentia, sed ex immo-
 ratoria continens. ibid. 41
 Residentia Episcoporum facienda est in loco, ubi aut ipsa Ec-
 clesia Cathedralis. ibid. 42
 Residentia in alternaria desiderata debet esse mense iuregra-
 liter facta. 3. 111. 43

Barth. de Episcopis Pars II.

Residentia facienda est in Ecclesia digniori, ubi facit ibi
 aequae principaliter tenet, quod si non constat, quae sit di-
 gnior, in frequentiori, quod si una fuerit eadem, & altera in-
 tra Urbem accidentem est in ea, quae est iura. 3. 111. 44
 Parochus, cui datus est conditus propter infirmitatem,
 non potest abesse de residentia. 3. 111. 45
 Residentia debet Parochi in suis Ecclesiis, etiam si beneficium
 sit modici valoris. 3. 111. 46
 Et etiam si illa res, vel quatuor esset incolae. ibid. 47
 Residentia compelli potest Rector, non obstantem consuetu-
 dine residentis in loco distantia a parochia per sex miliaria.
ibid. 48
 Residentia personaliter tenetur Capellani, & conditores Ra-
 storum Parochialium, auctoritate Apostolica. ibid. 49
 Residentia non tenetur habere Parochianos vicaria Vicaria
 perpetua, quoniam in ea legitime solitudo obtineat. ibid. 50
 Residentia tenetur baptizantem Ecclesiam obtinere, cui in-
 sumitur sola cura baptizandi omnes infantes oppidi. ibid. 51
 Residentia potest habere duas parochias vltimas aequae praeiopa-
 lare in qua maluerit. ibid. 52
 Residentia tenetur in parochialibus in qua sit officium futurum
 3. 111. 53
 Residentia tenetur in parochialibus subcollectionis generalis offi-
 cium exerceat. ibid. 54

Resignatio.

Resignandi Episcoporum non est iusta causa si Episcopus velle
 ingredi Religionem approbatur, causa mutandi statum &
 vitam. 3. 111. 55
 Resignandi etiam Ordinatio causa iusta est, si beneficiarius
 non alio, non plura obtinuerit beneficia. 3. 111. 56
 Resignandi etiam Ordinatio causa iusta est, si coniugere
 beneficium ad alio beneficium promouetur. ibid. 57
 Religiones ingredientes, sui maximamque eorum habent
 habere iustam causam resignandi eorum Ordinationis,
 dummodo se ipsa id conueniunt. ibid. 58
 Resignandi ius eorum Ordinatio iusta causa est, si beneficiarius
 sequitur, aut non adest propter capitales inimicitias in
 locis beneficiis locatur. 3. 111. 59
 Resignandi beneficium non facta intentione, quod ad illius titu-
 lum suis promeretur, competat alio spoli. 3. 111. 60
 Resignantes beneficia in Curia Romana permutationis causa
 se mutuantur etiam Curiam adest, vel vnde eorum non
 complent permutationem, ea beneficia in eam vacare
 dicuntur. 3. 111. 61
 Resignans quando vno superuixit per viginti dies, iuxta regu-
 lam 19 Cancellariae, vacat beneficium, potest etiam de-
 clarari eadem per litteras regulam. 3. 111. 62
 Resignantes duo sua beneficia ex causa permutationis, & facta
 collatione vni, si aliter decedat alia factum sibi collatio-
 nem, superfluum non habet regreffi ad beneficium, & se de-
 nuntiat. 3. 111. 63
 Resignans ad fauorem eorum Sanctissimo non amittit pos-
 sessionem nisi postquam resignatio est perfectae quibus
 ibid. 64
 Resignans dicitur possidere autem acquisitionem possessionis re-
 signatarij. ibid. 65
 Resignans, vel cum alio permutare potest quia eorum Ordina-
 tio, quatuor undam adeptus sit possessionem. 3. 111. 66
 Resignari eorum Ordinatione potest beneficium, etiam ad fauorem,
 litteris expeditur, non ualeat tamen possessione. 3. 111. 67
 Beneficium legitimum super quo pendet lis, non potest
 resignari, vel permutari, nisi sit effectus super priuilegio
 beneficiarij. ibid. 68
 Resignari, si permutari eorum Episcopo bene facta iustitia per-
 mutari possunt accedere permutationis consensu. ibid. 69
 Resignatio aliena in iuris contrariis in Curia non admi-
 nitur, nisi cum clausula, quod resignans aliunde habeat vnde
 commodè viuat possit. 3. 111. 70
 Resignationis beneficiorum sine speciali mandato vicarius
 admittit & approbat non potest. 3. 111. 71
 Resignationes administrandi de auctoritate absolute & simpli-
 citer, non intelliguntur data facultate resignare beneficia
 conferenda. ibid. 72
 Resignationes factas causa permutationis facultatem habere
 vicariis approbatur, non potest resignata beneficia permo-
 uantibus conferre. ibid. 73
 Resignationibus recipere debet Episcopus obuiare. 3. 111. 74
 Resignationes recipere post Concilium in fauorem illu-
 ram faciendae prohibentur. ibid. 75
 Resignatio beneficiorum libera & simplex eorum Episcopo,
 vel alio Superiore Ordinatio fieri potest. 3. 111. 76
 Superiore Ordinatio, eorum quo fieri potest libera resigna-
 tio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens spiritualia.
ibid. 77

Index Rerum,

Ordinarij consensus in liberis resignationibus facilius debet
ab eo paxari voce eorum non sit resignatio. *ibid.* 3
Pariter omnia sua habens conferendi, tollendi, & à be-
neficio quoque electio amovendi, potestatem habet li-
beras beneficiorum resignationes admittendi. *ibid.* 4
Abbas, quem Ecclesia in temporalibus recognoscit, non potest
liberas beneficiorum resignationes admittere. *ibid.* 5
Cooperator datus Episcopo decessit potest renanciationem
liberam beneficii accipere. *ibid.* 6
Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resignationes ac-
cipere, censetur. *ibid.* 7
Capitulum Sede vacante potest liberas beneficiorum res-
ignationes recipere tribus concursibus. *ibid.* 8
Resignationes beneficiorum catholico in diocesi, potest
Episcopus etiam in Curia recipere, non tamen conferre.
3.141.55
Resignari etiam Episcopis potest beneficia referata, non
tamen conferri. *ibid.* 23
Resignationes, in mensibus, in quibus Collatio spectat ad Car-
dinales tantum indulti, potest recipere Episcopus, non ta-
men conferre. *ibid.* 4
Resignatio beneficiorum eorum Ordinarij facienda requirit
causam, quæ præsumitur in Episcopo, si eam admittit.
ibid. 17
Constitutio Pij V. super resignationibus eorum Ordinariis
faciendis, referatur. *ibid.* 12, 19, 10
Scoti volens resignare debet Ordinarius suorum benefi-
ciorum resignationes admittente, cum hac sit causa iusta
admittendi resignationem. 3.141.31
Resignatio, vel permutatio ad eam iusta causa facta præsumitur,
ostenditur. 3.141.45
Vide *Renunciatio*.
Resignatio in possessionem beneficii iuste & legitime im-
missio datur mactatio. 3.141.17
Resistitio.
Resistendi nulla obligatio contrahitur, si digniore præferen-
do dignos eligatur, cum nullam iustitiam sit per oppo-
sitionem illi acquiritur. 3.104.38
Resistit in integrum non potest Archiepiscopus adactus
severitatem Episcopi. 1.171.70
Resistit non tenetur vi monitorij, qui effectus est impositus
a resistendo. 3.149.47
Resistit non possit commodè dicere ille, ubi resistendo
causam aliorum ordinis subiret vel vixit, vel famæ. *ibid.* 48
Resistit rem vi monitorij non tenetur ille, qui eam resistit
in compensationem iustitiam, quod quomodo intelligi de-
beat, sic declarat. *ibid.* 49
Resistit non in iur. grum causam testatur Vicarius generalis
non potest. 3.111.108
Resistit non in integrum beneficium non denegatur omnibus
illis, quorum bona sub alienatione sunt, vel per administra-
tores gubernantur, ut in Repub. Civitate, Villa, Castro, seu
quacunque alia committitur. 3.104.39
Resoluto.
Resoluto non tenetur et monitorij scientes, quando id quod
sciunt saltem non velle probare non possunt, quod qualiter
resolvi debent, declaratur ibi. 3.410.11
Resoluto vi monitorij non tenetur, qui de iure compelli non
possunt ad resistendum. 3.411.11
Resoluto iure tenetur vi edicti, qui ad iur. a personis igno-
ris, vel à persona ubi error facit. 3.411.67
Res.
Res Hispaniarum sub morali tenetur nomine ad Episco-
patum non dignum, sed dignitatem. 3.17.14
Vide *Hispania*.
Reges cur in humero, & non in capite vagantur, ostenditur.
3.11.11
Res abique populorum consensu regnum prius iure & ho-
nore tan non potest, non illud tenetur subire, nec illius
bona donare cum magna Regis Coronæ diminutione. 1.
133.73
Res non potest causa ergo, & ciuitates alienare abque con-
sensu omnium Principum, & populorum eiusdem regni.
ibid. 12
Regum, summorumque secularium casus ex Regis consula-
tione in Concilio solent tractari. 1.169.18
Regi quantumcumque sciens non curit tempus quantum
consilium ad praesentandum in beneficiis. 3.172.137
Res generalitatis vetus edictum. 3.101.3
D. Resoluto à Curia olim Episcopus Postulatus, non
Archiepiscopus Bechasen, & Hispaniarum Primas, vel
quis facit prudentiam laudat. 3.440.48
Roma, & Romani.
Romae deiectione summo idololatricae pontificatus, subrogatum
est cap. in totius ecclesiis institutum, summus scilicet
Causi ana Religiosis Pontifex. 1.40.3

Roma laudatur. 1.136.9
Romae iussu Domini Petrus Pontificiam sedem suam. *ibid.* 10
Romani venit Petrus 17. Kalend. Februarij anno Christi 44.
1.139.7
Romani vado iterum crucifigi respondisse Demitrium Petro
vrbem fugienti qui affirmat, ostenditur. 1.130.11
Romae deiectione summo idololatricae Pontificatus, subrogatum
est cap. in totius ecclesiis institutum, summus scilicet Chri-
stianae religionis Pontifex. 1.40.5
Romae prima Sedes, & vauiculis Ecclesiæ Primatus iure di-
uino est collocatus. 1.131.13
Romae aliquem offendentes violenter studio incurrunt ex-
communicationem veni reuocant. 3.13.137
Romani pauper Limam Auium castra potentes illum Leschem
dicunt, quod ibi secutus iussus, & longa patris potestatis
obliuia. 1.136.4
Romani quos olim sacerdotum eligebant. 1.447.8
Romana Curia, vide *Curia*.
Romana Ecclesia, vide *Ecclesia*.
Romani, ac peregrinos etiam in Vrbe morantes, vel abun-
tes indentes excommunicatione, in Bulla. 1.14.17
Rubrica.
Rubrica habens rationem perfectam potest allegari ad deci-
sionem casuum. 3.17.47
Rubrica de Episcopali audientia quomodo intelligenda. 3.
106.3

S

Sacerdos.

Sacerdotes summi, & Episcopi, ad discretionem simplicium
Sacerdotum. 1.7.9
Sacerdos Angeli nomen habet. 1.14.3
Sacerdotem nec implicari error, nec cupiditate violari oportet.
1.107.9
Sacerdotibus propter dignitatem sacerdotalem, semper & ubi-
que summa reuerentia debetur. 1.184.1
Sacerdotes personis illustribus comparantur. *ibid.* 2
Apud Iudaeos, & Graecos pæpæm erat, ut Sacerdos in-
terger effect. 1.133.15
Sacerdotes, quibus aliquando offertur elemosyna maior so-
lito pro celebratione Missæ, debet abique integram elemo-
synam tribuere Sacerdos celebrans, ex declar. Sacra-
Congreg. 1.160.7, ver. reuerent.
Sacerdos manet initium & Episcopus motus antequam
profert verba Missæ, & Episcopus sanctum, &c. prædix
alio. 1.160.9
Sacerdos est minister facilijs Missæ. 1.169.1
Sacerdotem accipitorem à pluribus plura stipendia pro Missæ
celebratione possit vasa Missæ omnibus laicis facere hocce
aliqui etiam. 1.100.4
Contarius verius, etiam accedat Superioris consensu,
secus & pecuniæ interuocari summi Pontificis privile-
gium. *ibid.* 5
Sacerdos vasa Missæ facilius faciens, à quibus dicitur
acceptis stipendijs, tenetur ad restitutionem. 1.101.6
Sacerdotes exigentes importunè ad inuicem elemosynam
supra taxam ab Episcopo præscriptam, peccant mortaliter.
1.101.10
Sacerdos accipiens eam quantam pecuniā pro dicenda
Missā, an possit eas facere celestibus per alios minores pira-
tia, tenetur ubi parit elemosynarum infestio dante, & solcia
Sacerdotibus celebrantibus. *ibid.* 11
Sacerdos qui ex obligatione alioquin Capellæ, vel impotenti
pro eam intentione totam Missam celebrare possit eas
anticipat dicere. 1.101.14
Sacerdotes curam animarum habentes tenentur per se, vel
per alios celebrare singulis saltem diebus, quibus opus est,
vel satisfaciunt muneris suo. 1.104.48
Sacerdos obligatur ad dicendam Missam quotidianam pro
aliquo, non tenetur tunc Missam in auitate Domini per
celebrare. 1.106.11
Sacerdos ex vi suæ institutionis, & Ordinis sacerdotalis non
est sufficiens, ac idoneus minister Sacramenti Penitentiae
antequam talis approbatur ab Episcopo. 1.111.1
Sacerdos ut valide administret Sacramentum Penitentiae
laicis, aut clericis, debet esse per examen, aut alia ratione
approbatus ab Episcopo, saltem electio, licet nondum con-
secratus. *ibid.* 6
Sacerdos laicis Sacramentum Penitentiae administret ex-
celsus superiorem tamen habere abolutionem de futuro. 1.
114.13
Sacerdos Confessionis ministrum oculus præter Episcopum
approbare potest. 1.111.14
Sacerdotes approbati ad audiendas confessiones in domo
Episcopali, an possint subditi illos in alieno aboluere,
sive possint Pastori. 1.117.10
Sacerdos Religiosus an possit licet abique approbatione, &
consensu

& Verborum.

confessio sui Peccati audire Confessiones, & absolvere, extra
moris articulum. 3.118.45
Sacerdos Religiosus approbatus ab Ordinario, prohibetur
tamen à suo superiore Confessiones audire, licet peccet
contra preceptum Peccati, valde tamen absolutionem im-
petrat. 3.120.15
Sacerdos, qui ex commissione, & delegatione speciali Epi-
scopi potest audire Confessiones, dum est excommunicatus
communiter occultas valde absolutionem praeat illi, qui
huius excommunicationis ignarus non est, ostenditur.
3.121.15, 20
Sacerdos quilibet ab hoc sui Episcopi licentia potest in pro-
babili moris periculo à quibuslibet peccatis absolvere. 3.
124.78
Amplius, licet sit degradatus, excommunicatus, irregulari-
satus, vel haereticus. ibid. 79
Amplius, etiam addit Superior, vel de facili possit ha-
beret. 3.125.80
Sacerdos sciens ea Sacramentali Confessione Ecclesiam pol-
lutam ea celebrare potest. 3.130.41
Sacerdos si coniugatus post inceptam Missam Ecclesiam vio-
lat, debet Missam profecto & corpus habere consecratio-
nem, alia fecit. 3.131.63
Sacerdos degradatus valde afficitur Marimonio, de licentia
Parochi. 3.134.111
Sacerdos non debet credere dicentibus se habere licentiam à
Parochi. 3.136.115
Sacerdos coniugatus in marimonio, vel benedictus sub-
ditus alicuius Parochi, & Episcopi Parochi, vel Ordinaris
licentia, ipso iure excommunicatus superius moris, quando ab Ordina-
rio eius Parochi, qui marimonio interesse debeat, seu à
eius benedictio suo dispensa eius absoluit. 3.139.129
Incurre etiam suspensionem à beneficio. ibid. 129
Episcopus, vel eius Vicarius ab hac suspensione absoluit
potest. ibid. 131
Sacerdos nullum officium, nec beneficium Ecclesiasticum
obtinere, potest Episcopus cogere ut accedat ad proce-
ssiones publicas, aut locustas pro bono publico, vel honore.
3.139.133
Sacerdos emones, qui animarum curam habent, tenentur ad
dixerunt Synodum vocare. 3.140.1
Sacerdos ad dignitas cum aliis vicariis dignitatibus emones,
ita quilibet ea ornatus est, cunctis se imitandum debet
ostendere. 3.140.19
Sacerdotium sumitur est omnium honorum. 3.141.4
Sacerdotium Summum Ecclesiae aspicitur nullus praefatus, qui
Ecclesiasticis disciplinis per Ordinem non sit imbutus. 1.
78.8
Sacerdos qui propriis dicatur. 3.141.4
Sacerdotium ad ministratio quando Episcopis incumbit. 3.
141.14 & seqq.
Sacriligium.
Sacriligium quod si subiecta fit clausura. 3.170.59
Sacriligium ad quam non puer aditus nisi per clausura monast-
rii subiecta clausura. ibid. 55
Sal.
Sal. sicut de Episcopo. 3.174.14
Sal. extensio in vides, & oppida, earque loca sede Apost. subie-
cta asportata, in excommunicationem papalem incidit.
3.174.14
Salarium.
Salarium debet habere Vicarius Episcopi Sede Episcopali
vacante. 3.175.178
Salarium non concurrens non potest petere Vicarius Episco-
pi iam defuncti à suo successore pro servitio praestito eius
praedecessori. ibid. 179
Salarium immodicum non potest advocatus contempnere, quia
tenetur ad satisfactionem. 3.177.32
Salarium petens à pauperibus peccat. ibid. 33
Salarium certum à duabus personis quilibet anno pro patro-
cinio in eorum causis praestando accipiens advocatus, si lia
tignetur iores se, quam etiam tenetur adjuvare, ostenditur. 3.
178.36
Salarium in propria causa non meretur advocatus, nisi petat
tamquam damni, & interesse. ibid. 37
Salarium advocati potest quis petere, quamvis eum habeat
gratia. ibid. 38
Salarium advocato ab eo initio, medio, vel fine liti su-
pendium, ostenditur. ibid. 39
Salomon Corofin Hebraeus à Gergo. X.III. baptizatus, &
honoribus decoratus. 3.111.11
Salomonis Regis iudicium pro expositioe maris ex duobus
infantem postea voluit referre. 3.114.710
Salomon opusculum modesta refectio. 3.114.710
Salomon in Ecclesia permittit non debet. 3.114.710
Sedili qui non sunt, sacra tractare non possunt. 3.114.710
Barb. de Episcopo Paris 11.

Sed.issimi vocatus Episcopi, quis alios Sanctos efficere de-
bet. 1.5.7
Sedili homini & cum ipso ore concordia ad praedicandū
natus excreandum sequitur. 3.114.19
Sedili homini subiecta. 3.114.19
Sedili an vero Confessionem dicant Primas Pisanas Archiepiscopo-
scopos, ostenditur. 3.113.15
Sedili Monialium monasteria intrare non possunt. 3.114.16
Sedili pura & simplex ostensio fecerit facta ab aliquo ex
lectis non tollit, quin electio subsequens immediatē
sit fecerit. 3.113.19
Sedili in Patriarchalibus praesentia degentes audent
Pendo parvas chas de facto eligere. 3.113.41
Scholarum.
Scholarum & Castellani etiam decenniali habitatione domici-
lium non contrahunt, quia semper cogitant de redeundū
ad patriam, nisi forte studio decenniali tempore, & maxime
commorati sunt. 3.113.19, 30
Scholarum dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studii
conferri. 3.116.32
Scholarum non potest in voto dispensari ab Episcopo loco studii
si in eo domicilium non habet. 3.116.118
Scholarum quoad Sacramenta confessionis & Eucharistiae sub-
diti sunt Episcopo loci in quo reperiuntur. 3.116.118
Scholarum in Ecclesiis Cathedralibus, non gaudent eisdem
privilegiis, sicut studentes in studiis publicis, & Academicis.
3.116.118
Scholarum dimisso Sacerdote in patria possunt in loco studii
conferri. 3.116.118
Scholarum si locaverit fructus sui beneficii, ut possit in li-
tatione studio vivere, vel illis gradum sumere, si terra loca-
tionis tempore decedat, succedat in illo beneficio teneant
fructus locationis.
Scholarum privilegia non gaudent, qui non student, &
scholas non frequentant, nec aditus causa studii fructus
suorum beneficiorum percipiunt. 3.116.118
Scholarum conferenda est Doctori, vel Magistro, sui Licen-
tiatione in Theologia, vel iure Canonico, alia prout est
nulla. 3.117.44
Sciens, et Scirena.
Sciens non praesumitur quod non probetur. 3.140.4
Sciens praesumitur à veris adhibere. 3.141.1
Sciens inflat non quidem ius, sed bonum vicio. 3.141.1
Sciens vera adest, non caritatis. ibid. 10
Sciens siue charitatis inflat. ibid. 10
Sciens qui requiritur in maioribus Ordinibus legitimis
ostenditur. 3.140.5
Scriptura sacra.
Scriptura sacra, & Canonica sicut, omnes Episcopis, & Sa-
cerdotibus decens est, & necessarium. 3.141.4
Scriptura sacra lectio quae valuit asserat, ostenditur. 3.141.4
Scriptura sacra docentes in scholis publicis, & discipuli,
qui in illis student, privilegia omnibus de perceptione
fructuum praebendam, & beneficiorum suorum in abso-
luta fruuntur. 3.141.18
Scriptura sacra docentes, & ius Canonicum, sicut prae-
sument fructus praebendam suorum, cum conducti, seu so-
larii docent, sui ratione stipendi, seu cathedra, quam
habent. 3.141.27
Scriptura sacra docentes quoad privilegia percipiendi
fructus non habent illam temporis decennium-onem, sed
eo gaudent, quando docent. ibid. 32
Scriptura sacra, vel ius Canonicum docentes non tenentur
licentiam obtinere ab Episcopo quoad privilegia percipi-
endi fructus, sicut solent. 3.141.37
Scriptura sacra lectio, vide **Lectionem.**
Scriptura publica.
Scriptura, vel officio alicui Cardinali in Concilio existente
mihi, vel eum eo facere loquens. 3.141.37
Scriptura publica dicitur, quae conficitur per athenas, sed
iudicem cum duobus, vel trium subscriptoribus, ac prae-
sentia. 3.141.37
Scriptura authentica ad probandum inspirationem requirit
testes Bulla Episcopi, seu censensio in scripto data ad
fundamentum, & ostenditur, seu docetur. ibid. 44
Scriptura, ut dicitur authentica, debet continere omnia re-
quisita à iure necessaria tam in confessione, quam in con-
ditione. 3.141.47
Scriptura iustitia in lapide columnae pietatis sicut **Evangelium.**
3.141.47
Scriptura authentica non solum exigentes pro probandi
praesentia iustitia continetur, verum etiam in probandi
efficiuntur. 3.141.47
Scriptura habet an in monasteriis reperiatur illas exhibere, vel
tenere, quoniam exhibendo, vel tenendo causam pareat-
ur, ostenditur. 3.141.47
L. 11 a 22. 149

Index Rerum,

D. Sebastianus de Mausos de Nocturna sua Ecclesia ius accerimē defendit. 1.167.85
Serena clericus Adversus reuelata statur pona falsi. 3.127.
Serarius potestas ad Ecclesia iura non potest matrem adhibere. 1.161.49
Sedes in Concilio Episcopi secundum antiquitatem conferantur vobiscumque. 1.164.63
Sedes
 Sedium Parochialium tractatio quare adhuc vultis ostenditur. 1.143.40
 Sedium Apostolicarum an licitum sit de Roma alio translatum ostenditur. 1.131.53
 Sedes Ecclesie potius debetur pocius in Fide recipienda. 1.159.19
 Sede vacante non licet Ordines conferre subditis infra annum, ex dispositione Tridenti. *sgl. de reform. cap. 10. s. 1.14.37*
 Sedem Apostoli. petentes, vel ab ea recedentes, & sine iurisdictione versantes in Curia commorantes excommunicantur in Bulla. 3.114.66
 Sedes Apostoli. & quorumcumque Ecclesiasticarum iurisdictiones usurpantes, vel etiam fructus sequentes excommunicantur in Bulla. 3.116.74
 Sedes Episcopalis vacante dicitur donec limine Apostolica Prælati, eadem Sedes vacabat, fuerint expeditæ, & pertractatæ Capitulo. 3.131.160
 Sede Apostolica vacante omnes menses sunt Ordinarij. 3.175.193
 Scilicet pro tribunali, & iudicare potest Episcopus in quolibet loco sua diocesis, Tridenti loca honesta sit & brevia sunt sine magno incommodo eo loci veniat possit. 3.119.4
 Scilicet pro tribunali, & iura reddere in loco exempto non potest Episcopus. 3.130.7
 Sedes Apostolica quæcumque causas Ecclesiasticas immittit iudicare potest. 1.333.1
 Sedes Apostolica appellatio venit eius Legatus. 3.168.33
Serena
 Seminarij effusio fuit sit hominibus, fuit mulieribus, hæreticis, vel excommunicatis Ecclesiam possit. 1.350.45
 Si intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materialis. *ibid.* 44
 & requiritur in sufficiet quantitate. *ibid.* 40
 Non iussit tamen si sit in forma. *ibid.* 43
 nec supra rectum, aut iura Ecclesiam. *ibid.* 45
 nec de qua sit actualis effusio extra Ecclesiam contingat, licet actus hæreticos factus fuisse intra. 3.151.11
 Seminarij effusio in totum non sufficit, vel Ecclesia polluitur. 3.152.41
 Seminarij effusio Ecclesiam possit, & intra eandem contingat, licet non cadat in ipsa Ecclesia materialis. *ibid.* 44
 Semen aliquis viis ope damnum in verum formisum delatum non inducit abstinentiam. 3.71.170
 Semper tempus quare potius quam aliud ad prouidendum de beneficiis inferioribus concilium fuerit ordinariis collatoribus, remittit. 3.155.46
Seminarium
 Seminarij vnum vel plura Collegia potest Archiepiscopus cum duobus antiquioribus suffraganeis provincia erigere ob Ecclesiarum paupertatem. 1.171.16
 Seminarium puerorum in singulis Cathedralibus quomodo institutum, & gubernandum, ostenditur. 3.114.1
 Seminarium debet Episcopus primum ex sua & Capituli mensa contribuere, & postea cogere alios ad contribuendum suo exemplo. *ibid.* 5
 Seminario de elemosinis pium, & in illis Scholares actualiter adesse, ut vniueris eis factæ subsistant. *ibid.* 13
 Seminarium erectum dicitur ex introductione puerorum, non vero exemptione pro eo, & excusatione deputatorum. *ibid.* 14
 Seminarium erectum vel dicitur, quæ coarctetur debeat ostenditur. 3.116.27
 Seminarium Bacharenfis Archiepiscopus Hispaniarum Primatus ad aeternam Concilij Tridenti, institutum, ostenditur. 3.117.11
 Seminarij profuturum rationes in Synodo diocesana adducunt. 1.396.13
 Seminarium feminæ ad generationem non est necessitas. 3.71.148

Semer, aut alter quis officialis perpetuus aliquis Principis, domicilium acquirit in eo loco in quo fœderatim exerceat dignitatem, & ab illis Episcopo potest ordinari, & per consequens eius filius. 1.101.34
Semel
 Senechas in paruo non excusat a residentiali, sed debet pocius Vicarius idoneus, cum assignatione congrui pensionis ex ipsius Parochia reddatur. 3.97.91
 Senechas, quæ Episcopus impotentem reddit ad exequendum officium pastorale, relinquunt arbitrio iudicis, id est, Summi Pont. 3.118.8
 Senechas cum quomodo procedendum ostenditur. 1.104.14
 Senechas quando ab excommunicatione pro violenti manibus iniectione in Clericum possit per Episcopum absolui. 1.445.87
 Senechas qui dicantur. *ibid.*
 Senechas beneficiarius quando non residens diuini officii habeat quocumque distributiones. 3.104.164
 Senechas volens resignare debet Ordinarius suorum beneficiorum resignationes admittit, cum hæc sit causa iusta ad illam resignandum. 3.142.1
 Senechas qui dicantur remittunt iudicis arbitrio. *ibid.* 31
Sententia
 de Sententiis nullitate non potest cognoscere Archiepiscopus iuxta subditos suffraganeorum abque appellatione. 1.176.87
 Sententia Episcopi, quæ iudicat ad presentationem alicuius patroni beneficiarius pertinere, non probatur inapertum, nisi antiqua sit. 3.165.49
 Sententia actualis degradationis Sacerdotis proferenda ne minus discipulante. 3.119.17
 Non sit in Diaconorum, & subdiaconorum degradationibus. *ibid.* 19
 Sententia in loco sacro hæretici. 3.131.14
 Sententia aliquam in conuersione temporis interdicti extra casus a iure concessos. *ibid.* 111
 Sepulchra hominum supra Altaria non sunt erigenda. 3.137.17
 Sepulchrum Domini peccatis causa deuotionis absque licentia Summi Pont. iocantur excom. Papalem. 3.139.179
 Sepulchra pro Moniali defuncta, ad possit aperiri sine peccato ab aliquo, qui ad hoc facti ingrediuntur, ostenditur. 3.163.11
 Sequens, pro Acolyto. 1.141.14
 Sequelstra villa, vel castro, cui est annexum inspectionarium, si durante sequestro vacante beneficium, sequetur ad illud eligere, vel presentatione potest. 3.151.39
 Sequelstratum factum per loci Ordinarium prebendam impedit. 3.151.110
 Seruus vicia respondere debet, ut aliud loquamus, aliud optineat. 1.91.7
 Seruus in aliqua Ecclesia prebendi ad titulum non potest quia ordinari, nisi tale seruatus sit perpetuus. 3.180.6
Seruus
 Seruus suorum subditorum dicitur Prælati. 1.10.8
 Seruus seruorum Dei quare nominetur Summus Pontifex. 1.151.18
 Sacerdos ordinari non possit, nisi plenæ libertatis fuisse restitutus. 1.137.61
 Seruus clericum peccatorem potest ab excommunicatione absolui. 1.441.19
 Seruus non potest presentari ad beneficium, nisi matrimonialiter sit, & fiat clericus. 3.177.79
Simonia
 Simoniæ committentes in Ordine, beneficio, vel Religione ingressi, in excommunicationem Papalem incidunt. 3.1.1.104
 Simoniæ conuentionalis reddit quævis inibiilem ad obtinenda beneficia, non autem inducit vacationem obsecutorum ipso iure. 3.179.134
 Simoniæ vniuersi eorum tam ipsi examinatores, quam alij dantes locutantes, ostenditur. 3.187.14
 Simoniæ committit potest ex parte competitorum, & duo concurrerit ad beneficium, alter ad impedimentum solvendum alij pretium dei ut a consensu delicti, & sic solus ceteri ipse obtinent. *ibid.* 15
 Simoniæ committit & facit pactio, quod alter alteri in contentis defectibus, vel exceptionibus non opponat. *ibid.* 16
 Simoniæ committit quando venditur de per se inspectionibus. 3.184.15
 Simoniæ occultus potest dispensari ab Episcopo, non necesse habilitari ad beneficia in posterum obtinenda, nec ad ea seruanda, quæ per simoniam occultam obtinentur. 3.141.44
Subiectus & *temperantia*
 Subiectus iuxta lapidum. 1.73.3
 Subiectus aliquando idem quod vigilans. 1.76.19
 Subiectus an possit esse subiectus in causis genti, vel de contra, dicitur. 3.421.60
Subiectus

Societas Iesu.

- Societas Iesu Patres à quocunque Auctoritate Catholica ordinari possunt. 2.110.60
Societatis Iesu Patres postea extra statuta tempore factos Ordines suscipiunt. 2.121.7
Societas Iesu Patres ante solemnem professionem hinc et inde ad sacros Ordines possunt promoveri. 2.128.7
Societas Iesu instituitur: Constituciones, qui directi, vel indirecte impugnant, seu contradiherent, in eadem in eo communicantem Papalem. 2.128.160
Societas Iesu religio habet privilegium, ut punitiores ab aliquo Ordine fieri preceperit, & à suis superioribus deputari, postea punitur verbum Dei non repugnans Curia in opprobrio & locis, vbi non adest Episcopus. 3.311.37
Societas Iesu Patres inter Mendicantiam Ordines comprehendit. 3.315.18
Societas Iesu Religiosi habent ex privilegio, ut non teneantur ad processionem accedere. 3.320.13
Vide Religiosi.
Societas Iesu novitiorum non comprehendit Conc. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 16. 3.440.33

Sodomia

- Sodomia criminis panis ex concessione Gregor. XIII. pertinet ad Inquisit. in Regno Portugalie privatus ad omnes iudices, & Sacerdotes Ecclesiasticos, cumulatim ranteo ad secularis potestates. 2.441.47
Sodomie crimine quare dicitur nefandum. 2.456.4
Sodomiam committentes, & Clienti facient, degradationis, & traditionis Curia seculari potestati puniuntur. 3.518.19

Sodomizans

- Sodomizans omnes morali fuerit illa nocte, qua Christus Redemptor Nostrae, ex Virgine Maria natus est, & cum illa Virgini Parit celebratissimus. 3.456.6
Calumniam hereticis, Aristotelis & alij Philosophi, excepto Platone, sodomizans facient. Ibid. 3
Vitiu hoc quare contra naturam dicatur. Ibid. 4
Peccatum est gravissimum, turpissimum, abominabile, & periculosum. Ibid. 5
Sodomizans igne comburitur. Ibid. 6
Bona eorum conficiuntur. Ibid. 7
Res sacre sunt. Ibid. 8
Testibus facultatem emittunt, etiam si non essent condemnati, vel post mortem. Ibid. 9
Sodomizans puniunt etiam si non constet de corpore delicti. Ibid. 10
Quilibet ad eam accusandum admittitur. 2.457.11
Minor sodomizans arbitrio iudicis punitur. Ibid. 13
Credendum non est affirmari aliquem esse voluisse committere hoc crimen. Ibid. 14
Minore delictum sodomizans se de hoc crimine essentem, non facit iudicium contra auctoritatem, nisi concurrentibus aliis adminiculis. 2.457.15
Pecro affirmanti se esse sodomizantem in nullo creditur. Ibid. 16
Meretrici affirmanti fuisse sodomizantem, vel de hoc crimine auctoritatem, non creditur. Ibid. 17
Veroi auctoritatis se à vero sodomizantem non creditur. Ibid. 18
Testis abque citatione patris in hoc crimine recipi potest. Ibid. 19
Testibus singularibus deprecibus ex actibus singularibus cum aliis adminiculis proceditur in Hispania sodomizans ad potum ordinariu. Ibid. 20
Clerici hoc nefandum crimen committentes, quas penas incurrent. Ibid. 21
Pena contra clericos hoc crimen committentes à Pio V. inflicta non comprehendit excentes vitiu bestialitatis. Ibid. 22
Comprehendunt non solum clericos masculorum concubinatores, sed etiam illos, qui muliere retro abutuntur. Ibid. 23
Comprehendunt tantum peccatum hoc in sua specie committentes, non vero pollutionem extraneam, seu extra via ceteros. Ibid. 24
Comprehendunt etiam illud ex via continentis committentes. 2.458.23
Comprehendunt notorium tantum, non vero occultum excentem. Ibid. 25
Clericus propter hocque crimine atrocitatem quando illud occultum, nullam incurret suspensionem, aut irregularitatem. Ibid. 27
Ordinari potest sodomizans & beneficium acquirere si occultum sit crimen, & non dum fuerit detectum in iudicium. Ibid. 28
Beneficium licet ipso iure presentis vitiu hoc committentes per dictam Bullam Pij V. ranteo à reuocari possunt quocunque sententia declarationis intercedat. Ibid. 29

- Episcopi cum coniunctis de crimine peccando, & iudicio condemnatis, omni modo possunt dispensare. 2.459.30
Confessarii quomodo peccatores debant, ut tam abominabile vitiu omnia carpeant. Ibid. 31
Solemniter omnia intercessit primum ex longissimo temporis cursu, cui ex insperata instrumenti apparuit sollemniter non interuallum. 3.412.79
Sodomizans potest omnia per totius huius vita esse vera, & diuina sibi imputare, peccata mortalia. 3.471.56
Sodomizans, incontinentes, &c. excentem. 3.484.69
Sodomizans qui fuit remissus. 3.484.128
Episcopus clericos, &c. beneficium pro eo quod noluit recipere cum pro quo ipse rogatur. 3.513.204

Sponsalia

- Sponsalia tempore interdicti contrahi possunt. 2.395.104
Sponsalia clandestina contrahentes non peccant. 2.387.142
Sponsalia non transiunt in Matrimonium subsecuta copula extra Parochia, & testibus. 3.471.56
Episcopus filius testatoris eligi non potest ab excentem, cui assignandi pauperes commissa est portio. 3.514.42
Sponsa quomodo inducit capitale iuramentum. 2.443.13

Statutum

- Statutum non potest Episcopus vel sacerdos pro Missa sacrificio suo acceptum minorem piramiam, quam ab illo taxatam. 2.109.9
Statutum quando possit Episcopus cum consensu Capituli, vel sine illo, ostendunt. 3.197.25
Statutum quod occupati, & descendentes ab eis non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, probanda non sunt. 2.114.52
Statutum praedicta probanda videntur, quando eorum prohibitio non est indistincta, sed restricta ad certos gradus. 2.115.24
Statuta praedicta valida erunt, si eorum prohibitio restricta fuerit ad certas Ecclesias. Ibid. 26
Statuta quod occupati, & descendentes ab eis, non admittantur ad Ecclesiastica beneficia, sunt penalia, exorbitantia, & stricta accipienda. Ibid. 29
Canonum Tutelam cum statuto verbo progenie, non exigit probationem maculae in toto gradu, sed sufficit quod ipsa progenies sit infecta. 2.118.47
Statutum habens, quod preiudici de capelleia sit Sacerdos, vel Capellanus, operetur ut sit actu Sacerdos. 2.308.38
Idem si dicitur, quod sit Capellanus, vel Sacerdos. Ibid. 39
Statutum loquens de valore cum sanguinis effusione, non habet locum in valore, ex quo modicum sanguinis effunditur. 2.348.33
Statuta edita contra vniuersitatis Ecclesiae libertatem feruari faciunt. 3.35.100
Statuta de soluenda vniuersi dicantur, vel scribentur. 3.36.119
Statutum quo carentis iuramentum 40. annorum Ecclesiae praestantur libere beneficiis ad residendum, obtineri possunt. 3.100.117
Statuti non est habende ratio, quo carentis posse Canonicos interire per substitutionem, vel alternatim vnum pro alio, qui est contra Conc. 3.100.116
Statutum in quo disponitur, quod quilibet scilicet in propria sede, alia prestat horam, intelligi debet de obsequio vniuersi beneficii, & sic vniuersi sedem. 3.117.54
Statutum contra iam commune Canonum nullo Religio condere potest, nisi speciali privilegio hanc potestatem concedente deuoceat. 3.351.30
Statutum dictum contra tot Canonicos quando aliquid contra aliquem Canonicum, vel legem Pontificiam disponit. Ibid.
Statuta penes potest Episcopo condere. Ibid.
Statutum factum à Capitulo citra maiorem sententiam, & confirmationem ab Episcopo est validum. Ibid.
Statutum, seu ordinationis aliquas licitum est Episcopo in diocesana Synodo condere. 3.396.23
Statutum Episcopale extra territorium suum, deliquitatem non ligat. 2.497.18
Statuta, qui condit Episcopos, non debent contrarie facili Canonibus. Ibid.
Statutum in periuicium Ecclesiae valet in querendis, quando laici non odio Ecclesiae, sed bono zelo faciant. 2.479.53
Statutum, editum, qui quodlibet aliud perperam Archiepiscopi concedentia, aut inobtemperanti, subdit Episcoporum suffraganeorum ad eius Curiam pro audientia, & remissionis sua causis à prima instantia, accedant, est nullum. 3.576.7

Sudent, & studium.

- Sudentes, ut percipere possint fructus probentium, & beneficiorum suorum in absentia, licet illis operam dare debent in studio generali, seu celebri vniuersitate. 2.141.11
Sudentes ius Canonum eodem privilegio gaudent, quod scripturae operam nauant. 3.148.16

Index Rerum,

Studiorum scholares, & alij Episcopis inferiores docendi facultatem habentes, qui aliquem ad gradum Doctoratus promouent priusquam fidei professione eintur. 3. 12. 12
Studium generis ad dicim illud, quod est eruditum, & inditutum per Papam Regem, seu Principem. 3. 14. 12
Studiorum causa nullus potest abesse, nisi da licentia sui Prælati, etiam si quis obtineat indultum à Sede Apostolica. 3. 142. 18
Studiorum causa absent, vide Absent.
Subcollectores.
Subcollectores Apostolici officium execcuti in residentia Parochialis non excolatur. 3. 97. 18
Subcollectores beneficij impetrant vt reseruat, sufficit probata subcollectorem, aduersario vero incumbit onus probandi pluralitatem, eum fit peremptorio de iuritate. 3. 167. 17
Subcollectorem vocemum in qualibet eiusque beneficia restituta sunt, etiam si fit Collector generalis. ibid. 118
Subcollectores vocit si fit in collatore generalis, non tenentur beneficia conprehensura subrestitutionem regulari quæta Canonizari. ibid. 119
Subcollectores vnicuique debet tantum esse in sua diocesi cum suis ciuitatibus, vt eius beneficia restituta censentur. ibid. 120
Subcollectorem secundum deputando quis primum tacite reuocata videtur. ibid. 121
Subcollector debet esse Canonice Ecclesie Cathedralis, vel alias vt dignitate Ecclesiastica constituta tempora deputacionis. ibid. 124
Subcollectores non possunt visitari, nec corrigi ab Episcopo.
Subcollectores.
Subcollectores non requirunt, vt probetur per scripturam, sed sufficit dictum vnius testis cum aliquibus aduinculis, nisi ageretur de probata facultate, vt solute debeatur causæ soluant. 3. 167. 114
Subcollectores ad effectum probandi refectionem non probatur per testes de tomata reputatione, & publica voce & fama. ibid. 125
Subdiacconatus.
Subdiacconatus in primis Ecclesie Ordo sacer non reputatur. 3. 128. 1
Subdiacconatus inter Ordines sacros numeratus fuit à constitutione Gregorij atque Vricani. 3. 129. 2
Subdiacconatus maritus ob propit Calix vacans etiam non consecratus cum pueris. ibid. 3
Subdiacconatus Ordo & alij minores vni eademque die à Papa licentia concessi vno possunt. ibid. 4
Subdiacconatus ceteris, vt Sublatis non est conuincitur, sed tantum accident ex Articulo Ecclesie. 3. 163. 1
Subdiacconatus Ordo allicui ante 21. annos inchoatum dari non debet. 3. 164. 1
Subditus.
Subditus obsequentes amor Principis, & non reuer facit. 1. 112. 12
Subditus Episcopo diocesis qui efficitur quo ad Ordines suscipiendos in qua benedictum habet. 3. 117. 48
Subditus, & diacconatus Episcopi repliciter quis fieri potest, ratione Iustitie originis, vel domicilij, vel beneficii. 3. 205. 2
Subditus, quot potest Episcopus virtute Concilij absoluit ab occultis & lictis, sufficit, quod illi subdantur, quoad solum conuincitur forum. 3. 194. 4
Subditus diuini Ecclesiasticus, qui homicidas, grassatores, & damnos etamine capitali exules accepit, aut recipi permittit, in excommunicationem Papalem incidit. 3. 28. 17
Subditi precipiens eo præsent obsequia Ecclesiasticis, incurrit excommunicationem nemoi testatam. 3. 142. 12
Subditi Ecclesie Rom. ab Ordinarij Episcopi subiectione exempti, vt quis per prescriptionem dicatur, quæ requirunt. 3. 196. 15
Sublegato in iuribus defuncti spectat à Papam. 3. 115. 48
Subsidium.
Subsidium an solui debeat de bonis relictis pro capellanis non collationis, remittit. 3. 375. 48
Subditi Hispanici prima concessio de trecentis millibus ducatis auri. 3. 376. 14
Subditi Hispanici secunda concessio. ibid. 17
Subditi Hispanici concordia inter vniuersum Clerum Regnum Castellæ, & Legionis & Regem Catholicum inita. ibid. 19
Subsidium charitativum non Ecclesiasticis personis, sed redditibus imponitur. 3. 379. 78
Sui fidem quando arguit, vel dimittit possit. ibid. 79

Substituius, & Substitutus.
Substituius alium Vicarium generalis Vicarius non potest nisi Episcopi specialia licentia præcedat. 3. 124. 39
Substituius ab Episcopo facultatem habens Vicarius non potest facere alium Vicarium, nisi substituit ad modicum tempus. ibid. 100
Substituius non potest Vicarius Episcopi, nisi ius mandatis substituius facultas concedatur. 3. 133. 177
Substituius à procuratore dato ad presentandum, uno potest ore paratum, nec suum principalem percurrat. 3. 147. 19
Succesio.
Succesione innet, quot fit Petro, & eam, quæ Apostolica, discretio constituitur. 1. 6. 35
Succesio in iurpatronatus hereditario iura delata datur in filijs, & non in capitis. 3. 165. 70
Successor.
Succesores D Augustini, se h. Valerius sibi elegerunt ex concessione Rom. Pontificis, vt aliqui passimque, vel melius secundum alios sibi succesores solum non elegerunt, sed solum personas à se propostas Clerum, & populum per acclamationem consensum elegit. 1. 18. 14
Succesor in Episcopatu potest vocare ad examen omnes approbatus, quamvis simplices, & quos idoneos miime inueniat, reuocare. 3. 119. 49
Succesor in beneficio solute subditum cogit, quod antecessor beneficiarius non soluit. 3. 376. 14
Succesor Episcopo non tenetur stare locationi prædecessoris, nisi tribus concurrantibus, primo, quod locatio fuerit facta comine Ecclesiæ, secundum, quod sit facta pro utilitate Ecclesiæ, tertio, quod pecunia sit conueria in utilitatem Ecclesiæ. 3. 399. 1
Succesor in beneficio tenetur stare locationi, quando Summus Pontifex concedere licentiam locandi ad tot annos, eo adiecto, ut illa durantiibus conductor à vicine mollietur. 3. 400. 2
Succesor in beneficio tenetur stare locationi pro anno incepto. ibid. 3
Succesor in beneficio tenetur stare colonie existentis loci conuincitur. ibid. 4
Succesor in beneficio recipiendo professionem, videtur consentire locationi pro anno, pro quo illam recipit. ibid. 5
Succesor in beneficio obligatur ad solutionem pensionis, non solum in futurum, sed etiam in præteritum pro terminis decessit. 3. 554. 3
Succesor in Episcopatu tenetur ad pensiones decessit, & non soluit tempore prædecessoris, quando constat de diligentis scilicet per pensionarium contra prædecessorem. 3. 555. 9
Ex quibus sciem probetur huiusmodi diligentia. ibid. 10
Suffraganeus.
Suffraganeus lege Metropolitana, Archiepiscopus loco subiectus non ut coram subdito, exceptis casibus vni speciatim exceptis. 1. 36. 12
Suffraganeus vocati ab Archiepiscopo pro consecratione aliorum suffraganeis, inueniunt accedere. 3. 170. 7
Suffraganeus omnium scilicet procedunt ex nimis pecunie audient, & copia natiuitas. 1. 107. 5
Suffraganeus in Episcopis quid significet, ostenditur. 1. 66. 7
Superior.
Superiorum vna, & exemplum magis quam omne aliud ad præcedat, & Dei colium aliud inuit. 1. 67. 18
Superiores seu Conuenticuales Religiosem exemptum, non gaudent facultate dispensandi concessa in d. c. 1. 3. 412. 18
Superiores quorundamque Ordinum & Religiosem vno interuenient causas ad officium inquisitionis spectantes, incurrit excom Papalem. 3. 19. 170
Superiores, quibus causa Monasteriorum Mooialium incumbit ea in casibus non necessitatis precedunt. 3. 39. 161
Superior ordinarius, eorum quo fieri potest libera testificatio, debet esse Superior Ecclesiasticus habens iurisdictionem. 3. 339. 1
Superior non potest suis censuris subditos extra diocesim excommunicare ligare. 3. 413. 74
Superiores Regulares rancum possunt concedere facultatem inuocandi scripta monasterij Monialium ipsi subiecta. 3. 465. 41
Superiores cauere debent, ne remissiones admittant, nisi antea sibi constitutis reuocantibus habere, vnde commode possit subleuari, quo nequeunt si acceptarent, non debuerunt valdum esse, sed ipsi testantibus et ministrare alimonia. 3. 463. 47
Superiores Regularium ob exemptionem ab Ordinariis non potest, ex omnia excoctis possunt in suos, quot Episcopi in subditos. 3. 478. 1
Superiores Regulari non possunt hodie iurare suas subditos in causa hereticæ, sed tenentur eos denunciant Inquisitionibus, vel locorum Ordinariis. 3. 479. 17
Vile

Index Rerum,

Suspensus non potest eligi, nec praeficiari ad beneficia. 3. 148.
 28
 Suffragis propter quam Vicarius Episcopi est consecutus, si tan-
 geret etiam Episcopum, tunc suspensus causae non co-
 gnoscitur coram Episcopo, sed Episcopos eorum cogno-
 scimus alicui alicuius consensu committit. 3. 158. 159
 ver. nota.

Synodialis Ordo ab Episcoporum iurisdictione inveni-
 tum, & exemplum reddidit Innocentius IV. 3. 483. 18
 ver. Synodorum.

Synodialis.

Synodialis itare tenetur Vicarius Episcopi sede vacante finito
 officio. 3. 154. 181

Synodialis itare non tenetur Vicarius Episcopi. ibid. 183

Synodus.

Synodus ut faciat quatuordecim potest Archiepiscopus Episco-
 porum compellere. 2. 171. 13

Synodus diocesana congregare cetera (speciale mandatum
 non potest Vicarius generalis Episcopi. 3. 114. 103

Synodus est triplex, generalis, scilicet, provincialis, & dio-
 cesana. 3. 324. 1

Synodus semel in anno in sua diocesi quilibet Episcopos con-
 vocare potest scripsit, ubi necessitas postulat. 3. 395. 2

Synodus per alium potest Episcopos iusto aliquo impedi-
 mento destitui congregare. ibid. 3

Vicarius generalis Episcopi Synodum diocesana congregare
 potest (speciatim Episcopo id ei mandante. ibid. 4

Synodus congregare potest electos & confirmatos in Episco-
 porum, eorum tamen consecrationem. ibid. ver. potest.

Synodus in Ecclesia celebrari consuevit, sed potest etiam tra-
 ctari, & in loco privato. ibid.

Sacerdotes omnes qui animarum curam habent, tenentur
 ad diocesana Synodum venire. ibid. 5

Rebbero parochialis nullus diocesis seconcor accedat
 ad Synodum viciniorum. ibid. 6

Monachi & Fratres mendicantes, quorum Ecclesiis cura
 animarum non est annexa, venire non tenentur ad Syno-
 dum. ibid. 7

Exempti omnes, qui alia cessant exemptione Synodo in-
 teresse debent, nec Capitulis generalibus subdant, ad
 eam accedere tenentur. ibid. 8

Abbas exempti, & qui interesse debent Synodo, quo an-
 tiqua, & ornamento vili debeant, transiit. ibid. 9

Libertas non venit nisi ad Synodum an praescribi possit
 committit. 3. 396. 10

Capitulum Ecclesiae Cathedralis de necessitate debet in-
 tati ad Synodum, cuius pars partem debet vocari, alia
 vero remanere in beneficio Ecclesiae. ibid. 11

Capitula Collegiarum quasi Episcopalem iurisdictionem
 habentia ad Synodum loci vocanda. ibid. 12

Synodus diocesana in iurisdicte est in tempore, quo iurisdic-
 tio, & decessibus, seu celebrationis praesentium solemnitate
 non vacatur, neque gaudiis hyemae & temporibus ad in-
 tatum periculosis. ibid. 13

Synodus diocesana est facienda electio canonizarum Theo-
 logicorum, & in viqueque hinc Doctorum promotores, & No-
 tarii, sine Secretariis Synodi. ibid. 14

& Notarii Synodi omnium Synodo interesse obligantur
 nomina legiti. ibid. 15

& declaratur quatuordecim in sedendo nullum praesidi-
 um forem sedentibus operari. ibid. 16

& professio fidei, & decreta Concilii Taid. de residentia
 intelligit leguntur. ibid. 17

Examinatores ad minus sex eliguntur, qui promouendos
 ad beneficia curata examinent. ibid. 18

Assignantur personae quae, ad minus quatuor, quibus cau-
 sae in partibus delegatae committantur. ibid. 19

& presidentes vili Missarum celebrandarum tam magnas
 numerus defensionem dispositionibus temporibus faciat.
 ibid. 21

T.

Talem clericis imponitur, & clericis illar soluentes inclu-
 dunt in excommunicationem Episcopalem. 3. 19. 22
 vi. Talem, quoniam excludat ad omnes casus praeter excep-
 tos, non excludit tamen casus similes. 3. 456. 19
 Talem agitationis permissum. 3. 19. 160
 vi. Talem praesumptio, dolum, & temeritatem significant. 2.
 120. 18

Non comprehendunt illum, qui bona fide, ignoranter, aut
 impudenter aliquid facit. ibid. 18

Temperantia exempla

5. Augustinus quantum temperantiae studiū habuerit,
 ostendit. 3. 76. 14

5. Fulgentius Rasperius Episcopos, nec theobis quidem al-
 licit, tamis, vel vici vici admittit. ibid. 19

5. Amandus pater hordaceo, & aqua quindecim annos
 mansit ad spiritualium S. Martini. ibid. 16
 5. Ioannes Chrysothorus, S. Basilus, S. Ambrosius, & S. Tho-
 mas Cantuariensis temporariū dū videri coherere. ibid. 17
 Exemta amqui tenuissimū viciū vici forte. ibid. 18

Tempus.

Tempus diocesis non mutari locorum praesentem, aut mo-
 res bonorum. 2. 15. 22

Tempus vinclit infra quod canonum Episcopi suspensio
 mutari consecrationis, exoritur à die consecrationis. 2.
 154. 49

Tempus idoneum ad conferendum minores Ordines quod
 sit. 2. 444. 31

Tempus immutatum non est de substantia collationum Ordini-
 um. 2. 461. 18

Tempus praesentium ad conferendum Ordines nequit de sub-
 stantia collationis illorum. 2. 471. 8

Tempus semel ad conferendum beneficium competat Episco-
 po. 3. 181. 8

Tempus quindecim mensium est bene ad efficiendum ut respo-
 ndat in carne possit medio tempore ita studium sui,
 vel posita in alio examine approbationem meretur. 3. 120.
 91. ver. nec subdit.

Tempus immemorable probat potest memoria quadraginta
 annorum, & quod de reliquo tempore scilicet deponat secon-
 dum auctorem & famam. 3. 165. 16

Tempus datum ad praeficiendum est continuum, & exstitit
 diebus festis. 3. 271. 127

Tempus praesentium ad praeficiendum continuum incipit ceteris
 secundum veterem opinionem à tempore scilicet vacationis.
 3. 279. 134

Regi quatuordecim diebus non casit tempus quatuor
 mensium ad praeficiendum in beneficiis. ibid. 137

Tempus ad praeficiendum in beneficiis non casit obstitit,
 vel impeditur. ibid. 138

Impeditio non casit tempus. 2. 473. 152

Tempus ad praeficiendum quando hic pendente fuerit interrup-
 tionem praesentium praeficiatur contemderetur cum sit obstitit.
 ibid. 140

Tempus datum ad praeficiendum potest Ordinarius in sui
 praesentium praesentium, non tamen abbasque. ibid. 143

Tempus à iure praesentium non designatur habent infirmitate,
 intra quod facienda sit institutio. 3. 180. 194

Tempus eorum per suspensionem assignari potest habent infir-
 mitate, infra quod si non instituitur, potest illam compelli-
 cere. ibid. 192

Tempus à iure, vel ab homine praesentium non casit igno-
 ranti, & legimus impedire eorum data culpa ca parte im-
 pediti. 3. 345. 28

Tempus intra quod tenetur hares defuncti voluntatem ca-
 que, potest à iure restringi. ibid. 3

Tempus instituitur vici instituitur dicitur quado consecra-
 tio capta bene ad minus tempus non casit consecratur.
 3. 404. 21

Tempus licitum ab illicite separari dicitur, si ex consecratione
 apparat contrahentes etiam pro tempore licito contrah-
 untur. ibid. 15

Tempora non continguntur in coactione pro comprehendendo anno
 probationis. 3. 443. 14

Tempus semel quate potest, quam aliud ad praesentium
 de beneficiis infirmitatibus concessum facit. Ordinarius col-
 latoribus, remittit. 3. 181. 45

Tempus ad consecrandum eligendum, seu collatum negli-
 gentiam praesentium non computatur, nisi à die notitiae va-
 cationis. ibid. 43

Tempus à lege, vel ab homine praesentium in dubio dum aliud
 non apparat, intelligitur continuum. ibid. 43

Intelligit, ut ibid. 43

Tempus ad providenda beneficia praesentium datur in odium
 negligentiam. 3. 183. 45

Tempus consecrationis casit ab eo tempore quo Episcopus po-
 test, vel scilicet debet vacationem. ibid. 46

Tempus ad consecrandum eligendum, seu collatum negli-
 gentiam non casit legibus impediti, intelligit ut ibi,
 ibid. 49

Tempus ad consecrandum collationis negligentiam statum
 non potest per superiores auctari. ibid. 50

Terminus.

Terminus octo dicitur, infra quem tenetur Capitulum sede
 vacante vicarium constituere, non casit, nisi à die scientiae
 transiitiam Episcopi ad aliam Ecclesiam. 3. 181. 164

Termino clauso per edictum ad examen constituto nullus est
 admittendus, quod limitatur certis casibus. 3. 194. 46

Termino edicti transiitio omnes, qui deinceps fuerint ad exa-
 minationem ibar in Synodo diocesana deputati, tamamari de-
 beat. ibid. 47

T. continet

Testimonium auctorum meorum datus ad faciendam Fidei professionem non caritur posside, qui non accepta possessionem quamvis per eum sit quomodo illam accipiat. 3.113.23
Testimonium in edicto populi ad denuntiandum, non opponitur ad finem obligacionem denuntiandi, sed ad eam sollicitudinem. 3.413.73
 Non denuncians intra tempus prescriptum in edicto, tenetur claspio eo tempore denuntiare. ibid.76
Testimonium in monitorio paritatem an precegi possit. ibid.77
 Monitorio hanc non dicitur statuta, sed mandata generalia. ibid.78

Teritorium.

Teritorium habet Episcopus. 3.106.4
Teritorium dicitur a terendo. ibid.4
Tertia decimarum Regibus Catholice coeclitatum quando eis solui inceperunt, & quomodo hodie persoluantur. 3.378.71.& seqq.

Testamentum.

Testamentum pias voluntates filias ipse Papa commutat. 3.1.47
Testamentum executio tantum ad pias, quam ad non pias causas, negligenter hactenus intra annum adimplere defuncti voluntatem, decessit ad Episcopum. 3.343.15
Testamentum executio non impeditur ante aditam hereditatem. 3.343.11
Testamentum executoris ac & quando possit esse Regularis, remissum. 3.344.36
Testamentum non ante professionem factam subsequenter professione temporis, & an ante professionem possit expediri utroque, ostenditur. 3.436.13
Testandi facultatem amittunt sodoimitae, & etiam non sicut coadunari, ac post mortem opponitur. 3.456.9
Testandi licentia conceditur Episcopis, vide *Licentia*.
Testari non possunt beneficiarii ex fructibus suorum beneficiorum, quia a lege Canonica prohibetur. 3.334.5
Testari de acquisitis in vita beneficiarum potest beneficiarius de cooperatorum tenore Hispania. ibid.6
Testari de acquisitis laicis Episcopatum, quare non valet Episcopi Ecclia Clerici auctoritate consecratorum Hispania, ostenditur. ibid.7
Testari de patrimonialibus, & de bonis, que suo labore, & industria acquisiti, valet Episcopus. 3.335.10
Testari non possit Monachus in Episcopii promotus. 3.337.18

Testator.

Testator fundus Capellan, non potest illam eximere ab Episcopii potestate.
Testator si capellan instituit eo adiecto, ut presentati institutio apud Episcopum non permaneat, non adhibet Episcopum se validum testamentum. 3.347.18. vel. verum.
Testator si velit pro salute anime suae post reliquere incertum heredes veluti pauperes Christi, aut misericordias personarum, valida erit huiusmodi dispositio. 3.347.31. vel. secundum.
Testator si standas exequi non solum potest, sed etiam de precepto tenetur Episcopus. 3.346.26
Testator non potest prohibere ut Episcopus data heredis, vel executoris negligencia valas se incommutare. ibid.27
Testator prohibere potest occasione rationes reddere compellatur. 3.347.28
Testator fundus capellan non potest eam eximere ab Episcopii potestate. ibid.29
Testator potest pro salute anime suae reliquere incertum heredem. ibid.34
Testator quando mandat bona sua distribui inter virgines maritandas, non potest executoris ea erogare in vias gines ingrediens monasterium. 3.314.26
Testator si reliquere legatum Episcopo pro anima, Ecclesie, non persona relictum perficitur. 3.344.8
Testator cum intendit postissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesie reliquere, abique personarum relictum. ibid.11
Testator si iussit certam quantitatem expendi singulis annis inter pauperes, seu ad virgines maritandas, possit executor totam quantitatem in primo anno expendere, ostenditur. 3.313.35
Testator si reliquere legatum Episcopo pro anima, Ecclesie, non persona relictum perficitur. 3.344.8
Testator cum intendit postissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesie reliquere, abique personarum relictum. 3.344.11
Testator si reliquere legatum Episcopo pro anima, Ecclesie, non persona relictum perficitur. 3.344.8
Testator si iussit certam quantitatem expendi singulis annis inter pauperes, seu ad virgines maritandas, possit executor totam quantitatem in primo anno expendere, ostenditur. 3.313.35
Testator si reliquere legatum Episcopo pro anima, Ecclesie, non persona relictum perficitur. 3.344.8
Testator cum intendit postissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesie reliquere, abique personarum relictum. 3.344.11
Testator si reliquere legatum Episcopo pro anima, Ecclesie, non persona relictum perficitur. 3.344.8
Testator cum intendit postissimum animae suae consulere, intendit quoque Ecclesie reliquere, abique personarum relictum. 3.344.11

Scripta de Episcopo Pars I.

Testimonium ferens non iuratur & falsum dicit, ordinaria pietas est poena. 3.113.26

Testis.

Testis vix probat in omnibus causis, ubi de penaliore rebus non testatur. 3.329.9
Testes quantum fieri possit ad concordiam sunt reducendi. 3.378.71. vel. suit.
Testium dorum, vel trium presentia vltra Parochi ad officium necessaria est, ad valide matrimonium contrahendum. 3.386.137
Testes in matrimonio necessarij possunt esse quicunque rationis compotes, quosvis impuberes, coangustos, domesticos, famulas, aut infames. ibid.138
Testes huiusmodi non requiruntur rogati, & sufficientes repugnantes, ac per violentiam praesentes. ibid.
Testis falsus vel aliquis dicitur, si iurque penam incurrit, quae necessaria sit. 3.351.13
Testis a iudice legitime interrogatus de veritate dicenda non solum falsus est si falsum dicit, sed etiam si veritatem eas sciens in damnum proximi. ibid.14
Testes in matrimonio non requiruntur rogati, & sufficientes repugnantes ac per violentiam praesentes. 3.357.139
Testis abique citatione partis in crimine Sodomie recipi potest. 3.417.19
Testibus singularibus deponentibus de actibus singularibus cum aliis ad iudicium proceditur in Hispania contra Sodomias ad potum ordinatum. ibid.20
Testis, qui interrogatus de aliquo se sibi commissis sub sigillo secreta, quando reoratur reoratur factum occultum. 3.351.31
Testium attestaciones, in actis redactae censentur authenticae scriptae, ita quod per illas intelligatur satisfactum dispositioni Concilij 1545. de reform. cap.9. 3.61.36
Testes ad probandum tempus immemorabile debent esse saltem aetatis 14. annorum. 3.461.37
Testes si non sunt citati, conceduntur monitoria si est datus terminus in causa. ibid.16
Testes qui monitorijs excommunicationis impulsu veniunt testimonium veritatis dicunt, quomodo tenent, ostenditur. 3.317.34
Testes qui monitorijs excommunicati, impulsu veniunt testimonium veritatis dicunt, tenentur in scriptis revelare, & populare quascumque sit. ibid.35
Testibus fides non adhibetur in his, qui excitati literis mortuorum deponunt in Curia Ecclesiastica. ibid.36
Testes diligenter examinandi super miraculis Sandorum, & de singulis circumstantiis respondere debent, & rationem reddere tenentur, & non sufficientes singulares. 3.426.6
Testes duo legitimi legitime deponentes, & rationem reddentes sufficientes ad probandum factum aliquod fuisse notorium, seu manifestum. 3.426.29
Testes septuaginta requiruntur ad deponendum Episcopum. 3.330.11
Theophilus exempli sacrorum a Clemente VII. 3.426.21. vel. Theophilus.
Theologus Canonice, vide *Canonice*.
Theologus praebenda, vide *Praebenda*.
Theologi praesentur Canonice in his, qui pertinent ad forum contentum, in aliis vero peritiorum ad forum iudiciale & censuram, ac penam Ecclesiasticas Canonice Theologi praesentur debent. 3.123.31

Titularis.

Titulares Episcopi dicuntur qui solum titulum Ecclesiasticum habent, populo tamen carant, & Clero Christiano, sequi etiam facultatem. 3.337.15
Titulares Episcopus quare hodie conferantur, ratio assignatur. ibid.16
Titulares Episcopi duntaxat frequenter a Romano Pontifice velus coadunator Episcopis inferius, scribis, aut alia simili ratione impediunt. 1.35.17
Titulares Episcopi, qui Episcopatu renuntiaverunt sine expressa propter Episcopum licentia nullum ad Ordines possunt promoveri, etiam si in loco eorum Diacones solum sibi eligant. ibid.18
Titulares Episcopi, qui solum sine protervia in iudicio capiti sunt, ac subinde subditi habent, & Diocesan cum Christiano populo & Clero, cum iustitiam tenent, ea in aliena Diocesi in subditos suos vel possunt, ac eis Ordines conferre. ibid.19
Titulares Episcopi an ad Concilium vocandi sit, & admittendi, ostenditur. ibid.20
Titulares Episcopi in fidelibus idololatriis, vel haereticis quomodo sumuntur Pont. constituitur possit, ostenditur. 1.33.47
Titulares Episcopi si aliquem promoveant ad quocunque Ordinem sine licentia propter Episcopum, sunt ab exercicio M M in Pontifice

Index Rerum,

Pontificalium per annum suspendi. 3.287.1
Titulus Episcopis conferendus Ordinibus, aut Primatum Titulorum alius non habenti litteras dimissorias iacurans suspendi per annum à Pontificali. 3.312.14
Titulus Episcopos Pontifici iacquirat. 3.317.19
Titulus in, & quando tenetur ad penitus decedat pro tempore, quo intrusus fructus percipit. 3.317.15

Titulus.

Titulus non requiritur ad minores Ordines. 3.277.3
Titulus huiusmodi requiritur, quocumque Clericus secularis Ordinibus sacros procurat, quicquid verò & respectu professus. 3.278.4
Titulus ad Ordines requiritur, non solum sufficiens pro titulo, sed etiam ad huncmodi viendum. ibid.9
Titulus condicione cum futura successione est sufficiens ut quis ad sacros Ordines promoveatur. 3.320.23
Sic etiam ad titulum beneficii consistentis in distributione quotidianis. ibid.44
Titulus Vicarii temporalis, vel de futuro, vel senectute in aliqua Ecclesia non sufficit ut quis possit ordinari. ibid. 26. & seq. Vide Partimonia.
Titulum probare, & ostendere tenetur possessor cum pacificus. 3.129.24.5
Tituli beneficiorum Ecclesiasticorum non acquiritur per scripturam. ibid. 25.5
Tituli suppressi nunquam fieri debent, nisi redditis Ecclesiæ dimittantur probetur. 3.333.5

Tolentium.

Tolentium statum cum statum verbo propriis, non exigit probationem macula in certo gradu, sed sufficit quod ipsa propriis sit infesta. 3.117.46
Tolentium Archiepiscopum inter Patriarchas interioris gradus qui ponantur ostendunt. 3.118.1
Tolentium Archiepiscopos ex privilegio Martini V. Summi Pontificis quod prærogativa sunt Patriarcha concessis. ib. 14
Tolentium Concilium, vide Concilium.
Tolentium viti Regia, & quasi altera Roma in exaltatione cepit nominari. ibid. 17
Tolentium ad amittendum sanguinem qualiter Monialium monasteria intrare possunt ostendunt. 3.444.34

Tonsura.

Tonsuram si iure homini conferat Episcopus, ipso iure suspensus est. 3.321.3
Tonsuram si Episcopus infanti præsumat conferre, per annum ab eius collatione suspenditur. ibid. 4
Tonsuram si Episcopus conferre præsumat homini alienæ diocesis sine licentia sui superioris, ab eius collatione per annum suspenditur. ibid. 7
Tonsuram conferens coniugio non ingredientem Religionem, suspenditur per annum ab eius collatione. 3.323.10
Tonsura ipsa ad domum mariti cum solenni apparatus, non efficit hodie matrimonium, nisi in traditione ipsa nomen conjugis coram Parocho, & testibus exprimitur. 3.388.130

Transactio.

Transactio venit appellatur alienationis ex parte rem mittentis. 3.287.20
Transactio personam casum quando comprehendat dispensationem ad obtinendam, & consequenda personam, relicturam. 3.447.16
Transactio potest absque solemnitatibus fieri super aliqua re Ecclesiæ, cuius possessio non sit penes ipsam. 3.411.43
Transactio valet de decimis fueritis facta cum assensu Episcopi, si pro decimis compensatur Ecclesiæ in aliis rebus. 3.420.18
Transformari coactus propter aliquod verisimile periculum, ab habitis decimis excoletur. 3.430.18
Translatio quando fit de consensu ipsius translati, iste talis sic translatio potest statim lata prius translati. 3.513.7
Translatio sine suo consensu non debet esse Episcopus primus Ecclesiæ. ibid. 9
Translatio non debet ex fideicommissis universitatis, quæ ad pia causæ relinquuntur. 3.506.19
Translatio causetur nequit iudex extra suam diocesim, in qua habet et prius. 3.330.3
Translatio iuris publici sunt, & non nisi à Principe superiorem non cognoscere imponi valet. 3.543.15

Transmissio.

Transmissio in quo familiares sunt commoventur cum Episcopo ad effectum de quo in præfatis, sufficit quod inciperet atque fuisset Episcopus. 3.213.8
Transmissio huiusmodi debet esse concinnum. ibid. 9
Transmissio vicarius facit à die mortis licet coram ordinario, licet partibus adire superiores iudicia, prima non sit instantia. 3.337.11
Transmissio infra quod permittit Ecclesiæ res locari et commoventur ex ubi fructuum collectionibus. 3.403.4

Triennium, intra quod Ecclesiæ res possunt alienari, ad vices, vel duos annos per statuta Episcoporum limitari valet. 3.403.18

V.

Vacantia, & Vacatio.

Vacantia Ecclesiæ dignitates, canonicatus, aut parochia per statuta, aut consuetudinem, distributiones & fructus mensis Episcopali apostolica, aut in communem vitem edenda, incidunt in eorum Papalem. 3.26.139
Vacare dicitur sedes Episcopalis donec inter Apost. Prelatos, cuius sedes vacabat, fuerint expediti, & præfatus Capitulo. 3.121.160
Vacare apud Sedem Apostolicam quando dicitur beneficium, ut sit reservatum. 3.131.22
Vacare dicitur apud sedem Apost. beneficium non solum per obitum, sed etiam per resignationem in illa. ibid. 22
Vacare apud sedem & vacare in Curia sunt idem. 3.132.24
Vacare dicitur in Curia beneficium, quando ibi prius, aut alij vacationis modi inducuntur. ibid.
Vacare in Curia non dicitur beneficium, iure patronatus locorum, ut dispositioni summi Pontificis referantur. ibid. 5
Vacatio beneficii si contingat Sede Apost. vacante etiam in mensis Apost. nihilominus collatio vacaret ad Ordinationem. 3.136.24. verumque verum.
Vacare dicitur beneficium per obitum habentis lus in re ad illud. 3.136.125
Vacare per abiectionem beneficium, ut si miraculose cessaret beneficium, non recipere illud. ibid. 139
Vacare ipso iure beneficia quando dicitur. ibid. 104
Vacationis beneficii notitia permissum in Parocho, confectata per iudicem beneficii qualitate. 3.181.6
Vacationis modo, & tempore illius longitudo, sed aliam locorum, fama que consistit Episcopum in negligencia de morte beneficii debet esse clara, & non dubia. ibid. 7
Vacat beneficium ab delictum Reformationis, priorem seu depositionem inducens. ibid. 12
Vacatio beneficii propositi, & verè per mortem Reformationis sit. 3.260.7
Vacare per renunciationem beneficium, per quam amittitur omnis ius in eo competens. ibid. 9
Vacationis tempore ille habet Ecclesiæ custodiam, qui habet ius in illud. ibid. 16
Vacationis tempore adveniens ad futurum successorem peruenit. 3.431.8

Vagabundus.

Vagabundus illam Parochiam vacat, in cuius parochia Tunc, vel commoratur. 3.378.75
Vagorum matrimonium potest quicunque Parochus interire diligenter inquisitione parochia, & obtemperare Ordinibus licentia. ibid. 73
Parochus, qui in vagorum matrimonium puditum non adhibet diligenciam, peccat mortaliter, sed matrimonio non est validum. ibid. 74
Vagabundus si propriè dicitur, qui nullum certum domicilium habet. ibid. 75
Vagabundus matrimonio potest interire quilibet Parochus, etiam contra vices non sit alienigena. ibid. 76
Vagabundi, Scholastici, & mercatores, quod Sacramenta Confessionis, & Eucharistia habendi sunt Episcopos loci, in quo reperiuntur. 3.419.5
Vagabundus potest abfolvi à commissis alibi, etiam in loco peccatorum criminum effectus referantur, si hic non sunt relicturam. 3.423.46
Vagabundus decipitur in amorum computatione. 3.423.46
Vagabundus quia dicitur iudicio arbitrio relinquatur. 3.423.46
Vagabundus congregatio exempta fuit ab Innocentio IV. 3.423.11. 3.423.11. 3.423.11. 3.423.11.

Variatio.

Variare non possunt patroni licet pendentes inter pericotos à diversis parochiis. 3.473.161
Variare licet non possit patronus Ecclesiasticus, ita nec eius procurator seu cessionarius. ibid. 163
Variatio à patrono quibus modis fieri possit, ostendit. 3.474.138
Variatio est permixta in patronis & presententur cumulatice. ibid. 139
Variatio, licet variis, in qua servatur Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum, debet esse consecrata. 3.539.41

Venditio.

Venditio prohibetur censuris prohibenda dividere. 3.287.32
Venditio villæ, & improprietatis licet non valeat quoad inscriptionem, valet tamen quoad villam. 3.511.16
Venditio prius Patriarcha ex crassis fuit B. Laurentius Sebastianus, à quo Congregatio S. Gregorii in Alga apud Venetiam initium fuit. 3.511.7
Venditio

Parricij ingluvie facili pronocat ad luxuriam.

1.74.1

Verbum.

Verba etiam quando etiam significarent intentionem esse, per ipsum Capellatum Molarum celebrare dicuntur, tunc per subditum factum non potest. 1.301.30
Verba si respectum alium praesentant, veluti, presbyteri Presbyter, tunc praesentant debet esse adu. 1.301.30
Verba si Presbyterum significarent professionem praesentant respectum. 1.307.40

Contrarium tenent aliqui resoluunt, quod si subditum praesentat in parsona, vel Capella Presbyter Capellatus, sufficit, si praesentetur non Sacerdos. ibid. 41
Sed prima sententia verior, constantique respondetur fundam. ibid. 42

Verba, ad foro conscientie, sunt intelligenda, id est, in foro Sacramenti penitentiae, & in confessione Sacramentali. 1.410.8

Verba promissoria inducunt causam finalem. 1.413.5
Verba enuntiatio in antiqua place probant. 1.461.41
In *Psalmis* non est gloriantur, cum ea veritas & gloriatur, & peccat. 1.41.10

Velles clericis.

Psalmus clericisque bonestas ponderabitur ex consuetudine, & via vellefacit quae regit. 1.412.1

Velles illis ut debent clerici coniugii, quibus idem illius regit. ibid. 3
Velles clericales maioribus Ordinibus congruunt apud nos Lusitanos censetur saltem. ibid. 4

Concilium Basiliense describit modum, & formam velle clericorum. ibid. 5

Velles quae cooperunt tota gens ex consuetudine Hispania debent habere clerici in minoribus. 1.413.7

Velles debent sumptus deferre clericis propter Ordini congruent. ibid. 8

Velles clericales contra non deferuntur, quae parum sine impo-
sunt. 1.430.14

Velles clericales non tenentur deferre clericis non recipientes penitentiam, & sanctus Ecclesiasticus valorem annuum 40. Duratorem qui de Camera non excedit. ibid. 13

Velles clericales propter Ordini congruentes, quae ratione paupertatis gessere non valuerint, non incurrit penam laesae contra non deferentes habitum clericalem. ibid. 19

Velles clericales ex necessitate inuicem, vel peregrinationis licentiam est clericis habere. 1.431.11

Velles Pontificales.

Velles Pontificales & insignia quaeque possit Episcopus gessere in loca exempta. 1.437.43

Velles sacras.

Velles sacre debent benedicti ab Episcopo, qui huiusmodi benedictionem simpliciter Sacerdoti delegare non potest. 1.433.44

Vellem sacrum significaciones, quae sunt, remittit. ibid. 43
Praeterea Regularis, quando huiusmodi sacras velles benedice possunt. 1.440.44

Velles sacre benedictionem amittunt, & non indigent, quando ea franguntur, vi non sine auctore ad usum, cui fuerant destinati. ibid. 45

Postulantes debet esse effectus, sed naturalis & simplex. 1.40.4

Praxi, capiendi, seu interficiendi faculatem tribuens eorum persona, vel res, eo quod iuraret excommunicationis, interdicti, vel suspensionis sententiam, incident in excommunicationem Papalem.

Vicia.

Vicia temporalia, & alia sunt similia beneficiarum, seu Capellatum amovibilem ad vicium nemo potest ordinari. 1.430.15

Vicium praeterea non potest vicarius ex generali vicariatus commissione conferre. 1.412.61

Vicium temporale, & non perpetuum, quod non datur in ritum, non veniunt sub reservatione regule monachorum Cancellariae. 1.412.144

Vicium temporale, seu ad votum amovibile, non est beneficium. ibid. 147

Vicium perpetuum Patriarchatum valentium excoisus conferunt. 1.424.14

ad *Fiscatum* non expedit eligere exterrum. 1.414.4
Vicarius & Officialis in quo differant. 1.410.13
Vicarius forma qualis. ibid. 14

Vicarius.

Vicarius Episcopi temporalia est, dignitas vero Vicarius perpetuus indicatur. 1.417.44

Vicarius generalis Archiepiscopi potest suffraganeum suspendere, retinere, & communicare non possunt Archiepiscopo. 1.471.16

Barth. de Episcopo Pars I. 11.

Vicarium, vel officium Episcopi suffraganei substituit rationabili causa potest Archiepiscopus excommunicare. ibid. 17

Vicarium constituitur potest Archiepiscopus cogere Episcopum, quando non est idoneus ad regendum, vel committit regere non potest. 1.471.15

Vicarium, si in officium deputare potest Archiepiscopus in Ecclesia suffraganea, si infra octo dies post mortem Episcopi Capitulum non praesentet, vel non idoneum elegerit. 1.471.60

Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato dimissorias concedere non potest. 1.419.9

Vicarius & Capitulum Sede vacante concedunt dimissorias non archaio, & ante clausum annum, quas penam incurrent. 1.400.18

Vicarius Papae non prohibetur etiam statim post vacantem Sedem dimissorias impartiri. ibid. 13

Vicarius Episcopi potest ex generali commissione facultatem audire confessiones aliorum concedere. 1.411.11

Vicarius Episcopi potest temerarie ditionationes. 1.473.39
Vicarius generalis potest facultatem dispensandi in ditionationibus delegare, non tamen generaliter. ibid. 37

Vicarius generalis Episcopi ex proprio officio potest matrimonium interdicere, & alij Sacerdoti licentiam audire concedere. 1.414.117

Vicarius Episcopi qui Sacerdos non est, non potest praefectum munitionum constabulario praestare, sed tantum Sacerdotem delegare. ibid. 120

Vicarius generalis Episcopi non potest dispensare in peccatis casibus, nisi ad hoc habet ab Episcopo particularem commissionem. 1.401.13

Vicarium deputare donec provideatur de Rectore, spectat ad Episcopum, in cuius diocesi Parochialis casus. 1.361.8

Vicarium qualem debet Episcopus assumere, ostenditur. 1.413.1

Vicarius Episcopi debet habitum clericorum deferre. 1.414.5
Vicarius generalis, seu praefectus, aut officialis, inde, & ordinarius aliorum Archiepiscopi, vel Episcopi, aut aliorum personarum iurisdictionem Ecclesiasticam obtinent in regni Castellae, & Legionis, nullus possit in peripatone esse potest, qui si aliquo saltem ex Ordinibus factus non fuerit constituitur. 1.411.10

Vicarius foraneus qui. ibid. 18
Vicarius foraneus appellatur illi, qui extra civitatem in qua est Episcopi sedem, non iurisdictionem exercent. ibid.

Vicarius in iure tripliciter accipitur. ibid. 4
Vicarius legitimus, seu iure dicitur, qui a lege ipsa constituitur sunt veluti Archiepiscopus, & Archiepiscopus. ibid. 16

Vicarius datus, seu constituitur Generalis appellatur ille, quos Episcopus creavit, vi cuius vice gerunt in eodem tribunali loco, in quo ipse iure dicere consuevit. ibid. 19

Vicarius iuri, id est, Archiepiscopi, vel Archiepiscopi ordinarii habent iurisdictionem, inferiori tamen illi, quam habet Episcopus, & ideo ab illis ad Episcopum appellatio deferuntur. 1.416.10

Vicarius Episcopi generalis in civitate tantum constituitur vel foraneus regulariter. ibid. 24

Vicarius Episcopi generalis ordinarius habent iurisdictionem. ibid. 26

Vicarius, seu Vicegerens aliorum Magistratus, seu Ordinarii, sunt ordinarii iudices. 1.417.18 & seq.

Vicarius ab Episcopo permittitur, & auctoritate Pontificum nominatur ab ipsi Pontificibus electi constituitur. 1.418.40

Vicarius praeterea quod ab Episcopo constituitur, accipit a lege iurisdictionem. 1.419.44

Vicarium generalem debet Episcopus creare praesentem in loco, quod ad ipsum munus exercendum pertinet. 1.410.14

Vicarius generalis in caecum dicitur, qui in spiritualibus, & temporalibus est creatus secundum suam opinionem iurisdictionis campo secundum aliam veritatem, quod constituitur in spiritualibus. 1.411.17

Vicario secundo creatio primas emittit tunc creatur. ibid. 18
Vicarius constituitur ab Episcopo cum facultate, & etiam substitui, non potest facere alium Vicarium, nisi substitui ad modicum tempus. 1.414.100

Vicarius generalis potest vocem, vel plures causas delegare ex vi commissionis generalis. ibid. 101

Vicarius generalis ex officio potest compellere ad eargendum plures defunctuum voluntates fidei commissarias, & executores laicos. ibid. 102

Vicarius generalis dicitur ille, qui constituitur est cum generali potestate in loco, ubi Episcopus sedem habet. 1.416.117

Vicarius constituitur in una diocesi creatus etiam in altera sub una constitutione. ibid. 150

Vicarius Episcopi, qui est constitutus in dignitate, potest esse Papae delegatus. 1.417.119

M M m a Vicariis

Index Rerum,

Vicarius Episcopi habet iurisdictionem rerum Ecclesiasticarum. ibid. 134
 Vicarius Episcopi potest esse executor gratiarum beneficiorum, qui expelluntur in curia Romana, & confirmantur. ibid. 136
 Vicarius Capituli Sede vacante potest esse delegatus Papae, ac gratiarum beneficiorum executor. ibid. 137
 Vicarius Episcopi electi, & confirmati, licet ordines conferat, esse potest iuxta delegatum. ibid. 138
 Vicarius futaneus non potest esse delegatus Papae. ibid. 139
 Vicarij futanei dicuntur pontis obsecrati officium, quam dignitatem. ibid. 140
 Vicarij nominati à Praefatis inferioribus habentibus Episcopalem, & archiepiscopalem iurisdictionem, non possunt esse Papae delegati. ibid. 141
 Vicarius Episcopi episcopi Episcopi separationis perferunt, & auctoritatem, cuiusque locum tenet. ibid. 143
 Vicarius Episcopi praecedit Archidiaconum, etiam habet privilegium obsequii primam Sedem post Episcopum, praecedit etiam Abbatem, Archiepiscopum, & Canonicos etiam Episcopos, & alios Praefatos Episcopo inferiores. ibid. 144
 Vicarij iurisdictione ab Episcopo reuocari possunt. ibid. 145
 Vicarius Episcopi excommunicatione non est excommunicatus etiam subiacens, aut fidei. 3. 118. 148
 Vicarij iurisdictione Episcopi mortem capituli etiam quodam negotio iam coepit. 3. 118. 149
 Vicarij iurisdictione non solum capis ac morte statuta ipsius Episcopi, fed etiam eius. ibid. 149
 Vicarius generalis tanto officio non potest procedere in illa causa, quae sibi commissa fuit, non sub nomine proprio, sed sub nomine dignitatis. 3. 119. 151
 Forma potest, quae Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante accipi solet. ibid. 152
 Vicarius à Capitulo Sede vacante, si aliquibus non vocatus creatus fuit, & reuocandus, à Capitulo deinde congregandum ad ipsius Vicarij constitutionem. 3. 151. 153
 Vicarius à Capitulo Sede vacante & Canonici sui, & abbi à choro, non potest in illius iurisdictione quodammodo quousque in actu exercere officium. 3. 152. 166
 Vicarius à Sede vacante constitutus debet in choro sedere in loco proprio sui canonici, antiquiores non precedendo. ibid. 167
 Vicarius Capituli Sede vacante debet eligi Doctor, Licentiatum, vel alius quantum fieri poterit, idoneus, & si non effect Doctor, potest caputulum in ipso actu deputacionis dare ei consensum Doctorum. ibid. 168
 Vicarius Episcopi ad beneficiarum potest reuocari. ibid. 170
 Vicarius à Capitulo Sede vacante constitutus an possit ab eo reuocari, ostenditur. ibid. 171
 pot Vicarij generalis constitutionem in Episcopum, & remissionem non transiunt ea, quae requirunt speciale mandatum. 3. 173. 175
 Vicarius Capituli subsistere non potest, nisi ei in mandato subsistendi facultas concedatur. ibid. 177
 Vicarius Episcopi Sede vacante debet habere salarium. ibid. 178
 Vicarius Episcopi tam de iunctis non potest petere salarium non conuocatum, à suo successore pro seruitio praestito eius praedecessoris. ibid. 179
 Vicarius Capituli Sede vacante finis officio tenetur stare synodici. 3. 184. 181
 Vicarius Episcopi non tenetur ad synodum. ibid. 183
 Vicarij, seu Praefatos Causidicum in totam Episcoporum, an dicantur eorum familiares. 3. 185. 186
 Vicarius Parochialis simpliciter dato congrua debetur portio, nec Episcopi à primario fructus omnes eidem assignari potest, nisi ad congruam portionem, & substitutionem effect necessarii. 3. 186. 188
 Vicarij deputatio non est de forma contractus, & promissionis. ibid. 187
 Vicarium constituere quando debens Episcopum occurrentem à Patriarchali Ecclesia vacatione, ostenditur. 3. 189. 1
 Vicarij deputatio ab Episcopo facienda in vacatione Parochialis Ecclesiae, non potest impediri à colligantibus, etiam iniquis appellacione ab electione Oeconomorum. 3. 190. 3
 Vicarij deputatio non est de forma contractus, & promissionis. ibid. 191
 Vicarius Episcopi etiam Episcopo non impeditur, potest mandare, ut eam se assumat. 3. 195. 4
 Vicarius generalis cum speciali mandato potest parochianos cogere ad Ecclesiam comparandam. 3. 110. 9
 Vicarius generalis Episcopi non potest beneficia valere, nisi specialiter sibi ab Episcopo committatur. ibid. 10
 Vicarius Episcopi, seu Capituli Sede vacante non potest supprimere aliquod beneficium etiam in casibus. ibid. 11
 Vicarius Episcopi an possit beneficiorum resequentes acci-

pere, semissus. 3. 119. 7
 Vicarius generalis Episcopi sine speciali mandato non habet auctoritatem ad referendum iurisdictionem. 3. 120. 33
 Vicarius Episcopi, quatenus iurisdictionem donationis auctoritatem interpretare non possit, licet tamen auctoritas praesentibus ad praesentibus. 3. 124. 1
 Vicarius Episcopi sine speciali facultate potest confirmare electos, & inuicem praesentibus. 3. 127. 28
 Vicarij perpetui ponendi sunt in Ecclesia, quae non pertinet plene iure ad religionem, sed habet Episcopi iurisdictionem in eis vero, quae plene iure ad religionem spectant, possunt imponere Vicarios ad eorum suum amovendo. 3. 129. 19
 Vicarij perpetui in quibuslibet beneficiis curia, quae vna reperiuntur, Ordinarij deputare possunt ex Canon. Trident. sess. 7. de reformatione cap. 7. ibid. 190
 Vicarius generalis non reuocatur non habet, nisi specialiter aliam committat Episcopo. 3. 128. 28
 Vicarius in Capituli Sede vacante vel proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares nullius diocesis. 3. 128. 2
 Vicarius generalis abbas Episcopo potest publice processiones indicere. 3. 129. 5
 Vicarius Episcopi, sine eius Officiali, non potest extra locum, ubi statum est constitutum, in dicta paribus, nisi sit in comitatu Episcopi, vel nisi ex aliquo rationabilis causa se ad alium locum decemere transire visum fuerit. 3. 130. 6
 Vicarius generalis Episcopi venit appellacione Ordinarij in primis instantia. 3. 137. 6
 Vicarius generalis Episcopi non potest abarizationem subditi capere, nisi specialiter ipsius Episcopi mandato. 3. 173. 18
 Vicarius generalis Episcopi Synodum ducuntur eorumque potest specialiter Episcopo ad ei mandant. 3. 191. 4
 Vicarius generalis Episcopi an possit dare excommunicationem pro rebus de peccatis praesentibus generalis communicationis quibus dubia. 3. 144. 6
 Reformatione. ibid. 7. 5
 Vicarius generalis excommunicationes pro rebus de peccatis concedere non potest. 3. 145. 9
 Vicarius generalis à Capitulo Sede vacante, excommunicationes pro rebus de peccatis concedere potest. ibid. 10
 Vicarius Episcopi, vel quousque Praefatos iurisdictionem Episcopalem habentes in sua diocesi, ac etiam à Capitulo Sede vacante constitutus, potest facultatem concedere nouo dispositio de suis bonis operationibus. 3. 137. 8
 Vicarius generalis voluntarie virginis explicationem sacro non potest, nisi Episcopo impetito. 3. 148. 9
 Explicatio praedictorum si accura sit, non est promissio nulla. ibid. 9
 Episcopus potest animadvertere contra Abbatem, si aliquis superius habuit iuratum dantem, vel patentes possessiones Moniales aliquae dictae explicatione. ibid. 10
 Vicarij generalis Episcoporum non possunt esse iudices constitutione. 3. 149. 15
 Vicarij auctoritas sufficit in compositionibus factis inter personae Ecclesiasticas super decimis in finibus solandis. 3. 150. 14
 Vicarij si consulerent beneficium indiguo, non fit de iudicio, nec est Episcopus censurandi praesentibus praesentibus. 3. 159. 19
 Praesentibus officium habentes vel Praesentibus seculares & ordinarij non de iudicio, in quibus excommunicationem semel, nisi seculares. 3. 160. 14
 Praesentibus indigne ad beneficium causantur, ubi est consuetudo, vel possit subsistere ad inuicem inuicem inuicem, potest delegat legatum assistente matrimonio, aut monasterio ab inuicem. 3. 161. 108
 Praesentibus aliquos Magistros ordinarij indicere sunt. Praesentibus sunt nonnulli proprium habet, sed delegata virtus iurisdictione. 3. 168. 34
 Vicarij aliteri gentes in eodem tribunali Ordinarij est. 3. 169. 44
 Vicarij appellacione quae comprehendant, ostenditur. 3. 171. 17
 Vicarij
 Vicarij tenentur à Apostoli sub Christi discipulis fessis. 3. 172. 18
 Vicarij pauperibus dare, & viduam, & orphanum, ac infirmum petitionum eorum praesentibus gerere tenentur Episcopi. 3. 173. 7
 Vicarij & viduam, quae pro se habet nonnullas monasteria, non comprehendit praesentibus Concilij Tnd. sess. 21. de Regularibus. c. 12. ibid. 18
 Vicarij
 Vidua excusatur à scientia fabricationis falsae mortis eius in eius domo. 3. 179. 7
 Vidua ex licentia Episcopi non possent Monasterium monasterium ingredi, ut in habitum laicali ibi permaneat. 3. 180. 27
 Vicarij

Episcopatus & sollicitudo ab Episcopo non solum in districtis humilis beneficiis, sed in omnibus ad eum annexis pariter et maioribus impenditur requiritur. 1. 79. 16
Episcopatus summa cum Maestritia Affertur in Sede Legationis, ex privilegio Pontificis Canonici sunt. 3. 166. 75

Venerantur.

Venerantur episcopi quodam Lustrantur caput, ubi prius erat Rex natus fuit. 3. 90. 7
Venerantur episcopi antiquissimum est. ibid. 8
Venerantur rutilis sanctorum corporibus castrantur. ibid. 9
Venerantur Ecclesia collegia a Lustrantur inter omnes insignis, & antiqua est. ibid. 15

Vinum.

Vini potatio nimia clerico comprimenda. 1. 98. 1
Vinum multum etiam circa sumum totum fecerunt Dominica, scriptumque committitur cibum. ibid. 5
Vinum modic. aut sumptum multa bona corpori, et anime proficit potest. ibid. 4
Vinum immoderate sumptum malorum omnium est origo, & quod ex alio nascitur, offenditur. 1. 99. 1
Contra Lustrantur, & Combagienses legem observant, et nullus in exercitum vini potatione gustaret, ibid. 7
Episcopi omnes & preceptum Lustrantur, primum dum potest, & adolescenter sunt, ac mulieres, saltem donec viro copularentur, vini abstinentiam extolunt. 1. 100. 8
Vinum bibere facilius ignominiosum semper fuit. ibid. 9
Marcellus Consul Romanus vocem suam, eo quod vinum bibisset, fuisse percussam interire. ibid. 10
Egnatius Metropolitani vocem interfecto eo quod vinum bibisset dolio, & a Romano eadem aboleretur fuit. ibid. 11
A vino abstinere laudabile valde, tam in viro, quam in femina. ibid. 13
Vinum lymphatum vendens quis penam incurrat, remittitur. 3. 17. 10
Vinum veritas cum melle admiscens quam penam incurrat, remittitur. ibid. 11
Vide Fank.

Venerantur Ecclesiarum immunitas, & libertas Ecclesiastica hodie absoluti non possunt a Confessione secularibus, vel secularibus, etiam vigore locum privilegiorum. 3. 178. 78

Vir.

Vir fere non est, cui non creta animus in ipsa rerum difficultate. 1. 64. 14
Vir, & vocis minimè precatur sollicitudinem alienum potum in Bepellum. 1. 161. 47
Vir ante cibum multo, aut porione distentus. 1. 74. 5
Vir qui entus fuit precedere iudicia ferre, nec ad rationem dominatus, & in eis ducit, ad Ordinem promittit non valet. 1. 45. 6. 15

Virgo.

Virgo benedicere & consecrare est solus Episcopi. 1. 181. 41
Virgines in ducem monasterium ingredi, non accidunt in excommunicationem comminatur a Concilio Tridentino sess. 25. de Regulari cap. 18. 3. 471. 3
Virgines cogens monasterium ingredi, ingressu non secuto in nullam excommunicationem incidit. ibid. 7

Virgo Beata.

Virgo Beata, Conceptionis festum qui affirmat non esse venandum, aut defecatum illum conceptum cum peccato originali, vel de contra, in excommunicationem a papa incidit. 3. 11. 109
Virgo omnem beatissimam sine ulla macula esse conceptam verissima tenet opinio. 3. 13. 111
Virgo sanctissima virgo & 3. 13. 111
Virgo sanctissima virgo & 3. 13. 111
Virgo sanctissima virgo & 3. 13. 111

Virum.

Virum pollens oculis ad regnum velat, virum vultu vacuus, nec oculis accedat. 1. 61. 11
Virum, cui singulis opponitur, est prudentia. 3. 177. 8

Visitatio.

Visitandi diocesis sollicitudo inter pastores eorum, & virtutum exercitum præcipuum locum habet. 3. 97. 11
Visitandi hos habet omnia Prælati Ecclesiæ, cui iurisdic-tio, & administratio committitur. 3. 186. 10
Visitandi potestas Episcopi concessa transit in Capitulum se-de vacante. 3. 187. 14
Visitandi parochiales Ecclesias nullus diocesis præcipuum Episcopus facultatem habens, habet etiam auctoritatem emendandi, corrigendi, & puniendi tam in episcopo, quam in membris. 3. 194. 7
Vicarius a Capitulo Sede vacante, vel proximior non habet potestatem visitandi Ecclesias seculares nullius diocesis. ibid. 8
Beneficia exempta visitant Episcopi tanquam delegati Be-

dis Apostoli in qua iurisdic-tione cum eis delegata non loc-
cedit Capitulum. ibid. 9
Prælati inferiores habent in iurisdic-tione quasi Episcopa-
lem vis præsumunt Ecclesias seculares exemptas non
visitant. ibid. 10
Visitandi non habet Episcopus in omnibus Ecclesiis intra fines
sue diocesis existitibus. ibid. 11
Visitare potest Episcopus omnes Parochiales suas diocesis, in
quibus sunt Sacerdotes secularis, licet Ecclesiæ sint Rego-
lariis iurisdic-tio. ibid. 12
Episcopus per seipsum Ecclesias exemptas visitare potest,
licet inferioribus Prælati sint subiecti. ibid. 13
Visitare potest Episcopus Ecclesias curias unitas monasterio,
& potest in eis Vicarios perpetuos, licet temporales, quon-
iam visitaret monasterio exempto altius diocesis, vel alij
quod in Ordinis caput. ibid. 14
Visitandi non aliter concessum non esset concessum priva-
tive quoad Episcopum, nisi expressè dictum sit quod. Epis-
copus non possit visitare. 3. 192. 17
Visitare Ecclesiam, iura, vel redditus, sua Præbende, præcipue
distributiones quotidianas. 3. 106. 163
Visitare Episcopus eorum civitatem, ubi sit est Cathedralis,
nullam lucrum procuratorem. 3. 120. 46
Visitare diocesis abique speciali licentia non potest Vicarius
generalis. 3. 124. 103
Visitare provinciam, & procuratorem in subditis iurisdic-tio-
rum exigit potest Archiepiscopus. 3. 174. 46
Visitare in excessu inquirere, & inquisito capere, aut
emendare. 3. 181. 1
Visitare abique adiacentibus potest Episcopus Capitales, & bo-
na, sive quicquid bonorum administrat. 3. 181. 14
Visitare abique adiunctis potest Episcopus corpus Ecclesiarum
Cathedralis, Sacramentorum, Capitularis, &c. ibid. 15
Visitare licet possit iuram Episcopus Ecclesias visitans ubi
inferioribus, non tamen potest statim punire puniri ab
alio. 3. 181. 31
Visitare potest Episcopus tanquam Sedis Apostolice delegatus
exempta loca Summo Pontifici univ. & subiecta. 3. 193. 1
Exempta loca ab Episcopo iurisdic-tione, sed aliter Prælati
subiecta, Episcopus non visitat, sed ipse Prælati. ibid. 1
Visitare potest Episcopus quoscunque Clericos exemptos,
Promotiones, & rationes beneficiorum in sua diocesi ex-
istentium. 3. 174. 3
Episcopus non potest extra visitationem clericos a se ex-
ceptos corrigere, aut punire. ibid. 4
Visitare potest Episcopus, corrigere, & reformare in casibus
a iure expressè, omnia Hospitalia, & pia loca, quousque
prima iurisdictione. ibid. 1
Visitare Episcopus potest Confraternitates personarum seculari-
um in Ecclesiis Regularium exemptionem habentium,
non tamen eorum Capitula, vel altaria, nisi quod ad iurisdic-
tionem. ibid. 13
Visitare absoluti non potest Episcopus Hospitia, Collegia,
vel confraternitates sine Episcopi auctoritate instituta,
nisi ad officium inquirendi de operibus suis, quæ ipsi in-
tendunt. ibid. 14
Visitare debet Episcopus bis, aut semel saltem singulis annis
diocesis suam. 3. 183. 47
Visitandi potest ab Episcopo proximior Ecclesia secularis nul-
lus Diocesis. 3. 194. 5
Visitare debet ab Episcopo monasteria quousque, sine Ecclesiæ
Regularium eorum animarum sortem habentes quoad
ipsum eorum. 3. 191. 18
Visitatio omnium Ecclesiarum, & quouscunque locorum Ec-
clesiasticorum, & personarum spectat ad Episcopum. 1. 6
Visitatio in inferioribus Ecclesiis, quouscunque iurisdic-tio, ex-
istit. 3. 186. 19
Visitatio nullo certo termino præscripto concessi iubetur, ad
arbitrium Episcopi seipsius. 3. 187. 19
Visitatio liber plenam iudicis probatorem quoad visitan-
tionem personarum, Sacramentorum, & aliorum pertine-
ntium ad officium visitatoris. 3. 189. 43
Visitatio præscripti non potest. 3. 197. 1
Episcopus si aliquam Ecclesiam a se generaliter exemptam non
potest visitationem, & correctionem a se abdicare. ibid. 1
Contraria apponitur. ibid. 1
Visitatio illa, proprie dicitur quæ Ordinariis Ecclesiis ad
correctionem subditorum, & reformationem Ecclesiarum
invenit. ibid. 4
Visitatio aliquando competit inter capitulum, aliquando iure
speciali. ibid. 5
Visitatio inter capitulum competit Episcopi inter diocesis,
Archiepiscopi etiam inter præsulum, & Legatos Apostolice.
Ibid. 6
Visitatio competit etiam illis, qui consueverunt, privilegio,
fundatione, vel Ecclesiæ institutione, seu aliis ius habent
visitandi. ibid. 7

Index Rerum,

Visitator.

- Visitantes à Capitulo ex persequutione legi habent visitandi deputati debent esse approbati ab Ordinario. 4. 181.
 Visitatores debent quando elici possint sa expedire, ne graue subdito suo expens. 3. 183. 4
 Visitator non potest fragmenta notabilia ad domum portare per erogando pauperibus, sed tenetur illis distribuire, qui sunt in illo loco, quem visitat. 3. 183. 15
 Visitator Sede Episcopali vacante deputatus eo ipso censetur habere generalem administrationem, quousque ea non cernatur in mandato. 3. 180. 23
 Visitatore specialis à Papa pro aliqua diocesi deputatus, an possit generalis Episcopi, vel Capituli Sedis vacante visitare, ostenditur. 3. 181. 30, 31, 33

Vita.

- Vita in materia de qua agitur, accipitur pro actu viuendi irreprehensibiliter iusto, & recto. 3. 133. 14
 Vitam communem omnes fideles archiepiscopi in principio natiuitatis Ecclesie, propriumque nihil habebant. 3. 133. 1

Vitis.

- Vitis dicitur arbor significa. 3. 61. 83
 Vitis, ubi que arboris incensum non dant cana, vel iuuuaria, sed vinctur, & quousque naturalis, non incidit sub interminatione quatuor calui. 3. 184
 Vitis arbor. 3. 184

Vitium.

- de Vitio parentum non est quis laudandus, aut vituperandus. 3. 113. 17
 Vitis subditorum tenetur Episcopi arguere, & errantes corrigere. 3. 180. 16
 Vitium modicum quod dicitur, & que notabilis deformitas, relinquunt iudicis arbitrio. 3. 181. 60
 Vitium commune, vel vitium cum penia, vel vitium simpliciter, sunt diuersa. 3. 181. 10
 Vitium uero si ab Italia in Italia Ordines superstitiosos sine licentia sui Ordinarii, quos penas iocuantur. 3. 182. 9

Vitiis.

- Vagatur in capite ita, qui in Episcopum consecratur, ut declaratur cum esse caput, & Principem Ecclesie fuit. 3. 31. 10
 Vagatur in manibus Episcopus, ut fici dignitatem non perperum, sed propter negotium suscepit. 3. 184. 18
 Vagabundus, Hispania, Nauarra, Aragonia, & Sicilia Reges. 3. 184. 10
 Vagatur Reges Francie peculiari priuilegio alieni de corio demisso. 3. 184. 13

Via.

- Viaouis littere non dicuntur de beneficio, sed proprietate, & re profusa. 3. 116. 37
 Viaouis causa non dicitur amplius benefitialis. 3. 116. 38
 Viaouis Ecclesiarum, & beneficiorum certis de causis facere spectat ad Episcopum. 3. 116. 39
 Viao est beneficiorum, seu Ecclesiarum ab Episcopo, vel alio Superiore ob utilitatem, seu necessitatem facta auocatio. 3. 117. 5
 Viao tribus potissimum fit modis. 3. 117. 14
 Viao facta per Ordinarium sine causa, vel ea falsa causam feruax à iusta forma, aut nulla ipso iore. 3. 117. 16
 Citati debent ij omnes, quorum interest in viao facienda. 3. 117. 17
 Viao vi citi & recti facta dicitur, quorum consensus requiratur. 3. 117. 18
 Patroni consensus exigunt per Episcopos Ecclesiam sui iurisdictionis non possunt. 3. 117. 19
 Rectoria, sine potissimum beneficii ab Episcopo viuendi consensus non exigunt. 3. 117. 20
 Capitulo Ecclesie Cathedralis consensus in viao per Episcopum facienda accedere debet. 3. 117. 21
 Consensus Capituli in viao facienda per Episcopum, facti est à postea accedat. 3. 117. 22
 Viao per Episcopum absque consensu Capituli fieri potest ex tunc consuetudine in contrarium. 3. 117. 23
 Viao facienda ab Episcopo ipsi Capitulo, an sufficiat illius consensus, ostenditur. 3. 117. 24
 Viao nullius ab defectu consensus Capituli an possit opari ab alio quam ab ipso Capitulo, ostenditur. 3. 117. 25
 Capituli consensus, an exigatur in viao per Legatum facienda, ostenditur. 3. 117. 26
 Possit beneficii visiti a rebus dispositione Concilij, & de reform. c. c. non potest quia agens in presecutione se rueri, quousque licet Episcopo viuentem perperum à quousque omnia causa facta examinare. 3. 117. 27
 Beneficia diuersa diuersa nulla ratione hodie Episcopis

viao valet.

- Capituli consensus, an sit necessarius cum Episcopis viuentibus facit tanquam Sedis Apostolicæ delegatus. 3. 117. 28
 Viao cuiusque beneficii curari monasteria, aut cuiusque operi pio, seu beneficii simplicibus prohibita est. 3. 117. 29
 Valones cessante facta per Sedem Apostolicam non potest Episcopum. 3. 117. 31
 Voio viuis beneficii facta alteri ecclesiæ operanti extinctionem & suppressionem nonnulla, & usuali beneficii vici. 3. 117. 32
 Voio aquæ principaliter, que fit ostenditur. 3. 117. 33
 Voio quomodo accensio, vel aquæ principaliter facta cognoscatur, remittit. 3. 117. 34
 Voio non potestur, sed probati debet ab eo, qui factam aluit. 3. 117. 35
 Voio probanda est per instrumentum, seu litteras ipsius viuentis, vel ex disimulante tempore immemoriali. 3. 117. 36
 Voio ex verbis consuetudinibus quando probatur, ostenditur. 3. 117. 37
 Voio probari potest per confessionem patris auteris contrahentibus administratis, & concessis, & per testes deponentes de publica voce, & fama. 3. 117. 38
 Voio seminario nandum erecto fieri non potest, & quousque bano effectum requiritur preparatio domus conductæ, vel emper, & insuperatio potestatem. 3. 117. 39
 Voio facta Seminario omnium beneficiorum simplicium non valent. 3. 117. 40
 Vioues facta Seminario absque consilio deputatorum non valent. 3. 117. 41
 Episcopus confirmatus licet non dum consecratus stambo in lute commutatus antequam potest viuis beneficia & Ecclesiæ suæ diocesis ac legitimis causis. 3. 117. 42
 Vioues potest Episcopus alius Religiosus beneficium, seu Ecclesiæ suæ diocesis. 3. 117. 43
 Beneficium ab Episcopo delegatum deoalium ad Episcopum potest Episcopus viuis. 3. 117. 44
 Beneficium, cuius collatio vigore concordie spectaret ad Capitulum, potest Episcopus viuis. 3. 117. 45
 Beneficia reuocata viuis possunt per Episcopum, dummodo ea bini modo vioues puerorum non hac expectanti auctoritate Apostolice, bene fici illa. 3. 117. 46
 Vioues ad tempus, seu ad viouem non potest Episcopus. 3. 117. 47
 Beneficia exempta à iurisdictione Episcopi non valent illi viuis. 3. 117. 48
 Vioues generalis Episcopi non potest beneficia viuis, nisi specialiter fieri ab Episcopo comminatus. 3. 117. 49
 Capitulum Sede vacante potest viuis ea beneficia, que potest Episcopus, dummodo per tam viouem iurisdictione Episcopi nihil detrahatur. 3. 117. 50
 Legatus de Latere potest viuis beneficia provincie suæ legationis, absque tamet paradoxo Episcopi. 3. 117. 51
 Archiepiscopus vioues potest beneficia in sua diocesi, non tamen suffraganeorum. 3. 117. 52
 Abbates, & alij Prælati Episcopo inferiores ita plene subiectas toti Ecclesie habentes, vt iurisdictione quasi Episcopali eis fungantur, seu existant priuilegio, aut consuetudine legimus persequi possunt vioues facere. 3. 117. 53
 Causa in viouem requiritur, que in hac parte est necessitas, vel utilitas Ecclesie. 3. 117. 54
 Vioues beneficia suæ diocesis non exempta potest ea legitimis causis Episcopus. 3. 117. 55
 Vioues potest Episcopus beneficium, cuius collatio vigore concordie spectaret ad Capitulum. 3. 117. 56
 Vioues potest Episcopus beneficia etiam reuerentia, seu de iure Sedis Apostolicæ, nisi reuerentia effice perperam. 3. 117. 57
 Vioues ad tempus, seu ad viouem non potest Episcopus. 3. 117. 58
 Vioues non potest Episcopus beneficia exempta à sua iurisdictione. 3. 117. 59
 Vioues in perpetuum facultas conceditur Episcopis, non autem ad tempus, seu ad viouem. 3. 117. 60
 Vioues facultas Ecclesie, vel beneficia propter eorum paupertatem, quando Episcopo conceduntur. 3. 117. 61
 Vioues consensu prebendi singulorum Capitularium, non tamen mensi Capitulari, Concilio Episcopi facultatem concedit. 3. 117. 62
 Vioues Beneficium, Episcopus. 3. 117. 63
 Vioues à Domino, & per Apostolos strada, quancum potissimum fuerit, obici debet. 3. 117. 64
 Vioues beneficium aliumque naturam, consuetudinem, & priuilegia principalis. 3. 117. 65
 Vioues Ecclesie per viouem supponitur, & omnia standeunt in eam, qui fit viou. 3. 117. 66
 Vioues Ecclesie Patrochialis possit, si viou membrum alienum non inducat incomparabilitatem. 3. 117. 67
 Vioues. 3. 117. 68

Voluntas.

- Voluntatem puellar habuim regularem suscipere, aut professionis vocem emittere volentes, ea generali commissione Vicarias explorare non possit. 3.123.18
Voluntas puellar Deo dicande explorandum est per Episcopum, tam ante suscepiam habitum, quam postea ante professionis emissionem, tam in monasteriis ubi subiectis, quam in aliis ab eius iurisdictione exemptis. 3.441.4
Voluntatem puellar habitum regularem suscipere, aut professionis vocem emittere volentes ea generali commissione Vicarias explorare non possit. 3.441.8
mi Pro eis sal terra, &c. Matth. 1. declarantur. 1.67.11

Votum.

- Vota, seu iuramenta sollemnia sunt Pontifici reservata ex antiquissimo Casis stylo, excepto voto Terrae sacrae, quod in sacris reservatur. 2.470.3
Votum Terrae sanctae non dispensatur ab Episcopo, licet de monitione gratis tantum factum fuerit, ex hocetras paxi, & consuetudine. ibid.4
Vota quinquae sollemnia possunt dispensari ab Episcopo, si in potestatem sunt. 2.411.7
Vota data gravi & urgenti necessitate, & iocundissimi simul difficultate ad eundem Pontificem. ibid.13
Votum castitatis perpetue saltem meta incussum, an possit per Episcopum dispensari. ibid.8
Votum peregrinationis faciendae tali tempore si iusta adesse causa poterit Episcopos prorogare. 2.413.16
Voto suo an quis possit ita se obligare, ut intendat efficari, quod a nemine tolli possit, nisi a Papa, negatiue responderetur. 2.214.10
Votum suscipere non possunt Episcopi qui vinculum, per quod sunt soli Ecclesiae addicti, dirimatur sine speciali summi Pontificis licentia. 3.87.21
Vota duo debentur in Capitulo, quando dignitas, & Canonica ex privilegio, vel consuetudine obtineant. 3.217.21
Vota Monialium eorum monasteria ingredientes trahere

- possunt Praetati quodammodo praeferri et iudicialiter non possunt huius canonica electionem ipsius non inuicibus. 3.469.74
Pere decessum non habet Episcopus in rebus pertinentibus ad Capitulum, sed cum potest proponere, exquirere & transumere. 3.286.17
Præter Regis, qui in Orbe facit electores, ostenditur. 1.121.11
Pyxam Presbyter ea solit castitate, ut ne quidem à sua muliere sibi ministrare patereat. 1.85.16
Pyxamularius omnium bonorum hereditarium potest percipere in iocundationem ipsius bonis annexo. 3.215.40

Pyxam, & Pyxam.

- Virgines potestate fouentes insistant excommunicationem nemini relaxant. 3.16.229
Pyxam sunt infames. 2.413.3
Virgines beneficia Ecclesiastica assequi non possunt, nec ad illa eligi, aut praesentari valent. ibid.4
Virgines alienigenae domos minores Episcopis locantes incurant excommunicationem nemini relaxant. 3.15.27
Virgines publicas, & manifestas quando dicatur, ostenditur. 3.144.14

Virgines.

- Virgines Ecclesiae eadem, quae excusat Episcopum à residentia, qualis. 3.85.14
Virgines Reipublicae eadem quae dicatur. ibid.15
Virgines Ecclesiae eadem tempore vltimae concessionis debet adesse in noua concessionis rei emphiteuticae, & non sufficit adesse in antiqua. 3.407.14

Viro.

- Vires astringit se à viro sodomitarem non creditur. 2.35.18
Vires oculos consentire alienationi eorum immobilium à marito facta, poterit iudex illam cogere, si contradictionem iniuriam indicauerit. 3.150.27
Vires non tenetur maritum vi monitum denunciare. 3.417.19

